BN 1912

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Jnŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Uniriĭ» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 6 Ianuariŭ 1894. Numĕrulŭ 1.

Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!

*** Totŭ rĕsăritulŭ creştinŭ plinŭ de bucurie ţine astădĭ marele prasnicŭ alŭ Nascerĭi Domnuluĭ. În polata bogatuluĭ şi în coliba sĕraculuĭ lapădă astădĭ creştiniĭ dela sine grijile lumescĭ, ca laolaltă cu angerii să se veseléscă şi bucure de nascerea Rescumpĕrătoriuluĭ lumiĭ.

Şi în adevĕrŭ! de mare taĭnă ne aduce aminte prasnicŭlŭ acesta strălucitŭ, de taĭna aceea necuprinsă de mintea nóstră, cândŭ Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ celŭ născutŭ din vécŭ dela Tatălŭ, întrupatŭ din Spiritulŭ sfîntŭ şi din Fecióra în fire omenéscă ca şi a nóstră, s'a arĕtatŭ în lume. Profetulŭ adâncindu-se în taĭna acésta a unirĭi celeĭ maĭ strînse a luĭ Dumneḑeŭ cu omulŭ în o singură faţă, şi uĭmitŭ vĕḑêndŭ, că nu o póte cuprinde, strigă lumiĭ întregĭ, vĕḑute şi nevĕḑute: *„Şi némulŭ luĭ cine-lŭ va spune?“*

Miĭ de anĭ l'aŭ doritŭ toţĭ dreptiĭ să-lŭ vaḑă. *„Veselésc-se ceriulŭ de-asupra, şi norĭĭ să roureze dreptate! Să rĕsară pământulŭ, şi să ordăslésc milă!“* Atâta suntŭ de energice cuvintele, prin carĭ erumpe dorulŭ acesta din sufletulŭ profeţilorŭ!

Ĕră cândŭ a sositŭ *„plinirea timpuluĭ“* şi în peştera umilită s'a arĕtatŭ în timpŭ *„doritulŭ popórĕlorŭ“*, îngeriĭ în ceriŭ aŭ saltatŭ cântândŭ *„Mărire întru ceĭ de susŭ luĭ Dumneḑeŭ“*, pe pământŭ între ceĭ dintâiŭ, carĭ l'aŭ adoratŭ, aŭ fostŭ regiĭ, domnitoriĭ popórĕlorŭ, ĕră dreptiĭ ca s. Ioanŭ Botezătoriulŭ şi Simeonŭ bĕtrânulŭ l'aŭ salutatŭ cu cuvinte, cum nu maĭ fu salutatŭ nicĭ unŭ muritoriŭ, celŭ dintâiŭ arĕtându-lŭ şi ḑicêndŭ: *„Étă mielulŭ luĭ Dumneḑeŭ, celŭ ce ridică pĕcatulŭ lumiĭ“*, ĕră celŭ de alŭ doilea luându-lŭ în braţe şi ḑicêndŭ: *„Vĕḑură ochiĭ meĭ mântuirea ta, carea aĭ gătitŭ înaintea feţeĭ tuturorŭ popórĕlorŭ, lumină întru lumina limbilorŭ.“*

Unŭ înţelesŭ adâncŭ este în cuvintele acestorŭ doĭ dreptĭ. Ele cuprindŭ în puţine cuvinte ţinta şi calea, spre care curge şi trebue să curgă istoria întrégă a némuluĭ omenescŭ. După celŭ dintâiŭ Isusŭ Christosŭ are să mântuéscă lumea de pĕcatŭ, după alŭ doilea are să fie lumina tuturorŭ popórĕlorŭ, a lumiĭ întregĭ. Căcĭ ce este simburele istorieĭ némuluĭ omenescŭ? Luptă neîntreruptă spre a scăpa de pĕcatŭ şi spre a afla adevĕrulŭ. Luptă pentru vîrtute şi lumină. Fără de ajutoriulŭ specialŭ alŭ luĭ Ḑumneḑeŭ însă luptă cu totulŭ deşértă, ceea ce toţĭ cugetătoriĭ adâncĭ din tóte timpurile aŭ recunoscutŭ.

Şi acum Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ născutŭ în ḑiua acésta mare în scurta sa petrecere între noĭ a rĕscumpĕratŭ întregŭ némulŭ omenescŭ de pĕcatŭ şi a arĕtatŭ adevĕrulŭ pentru toţĭ şi pentru tóte timpurile. De aceea némulŭ omenescŭ nu are decâtŭ să priméscă ródele rescumpĕrăriĭ spre a se ridica până la cea maĭ înaltă tréptă de vîrtute, ce e cu putinţă între muritorĭ, şi să-şĭ supună mintea sa lumineĭ, adevĕruluĭ adusŭ de Elŭ, ca să pótă fi odihnitŭ.

Numaĭ treĭ ḑecĭ şi treĭ de anĭ a petrecutŭ însă Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ pe pământŭ în trupŭ omenescŭ între noĭ. Vistieria, ce ne-o a câştigatŭ prin mórtea şi învăţătura sa, ar fi peritŭ póte de atuncĭ, dacă după depărtarea sa dintre noĭ n'ar fi lăsatŭ în locŭlŭ sĕŭ pe nimenĭ, care ródele rescumpĕrăriĭ să le aplice ómenilorŭ până la capetulŭ lumiĭ, şi totŭ asemenea adevĕrulŭ adusŭ de Elŭ să-lŭ propovĕduéscă în lume, până vorŭ maĭ fi muritorĭ pe pământŭ.

Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ însă s'a îngrijitŭ şi de acésta, căcĭ deşi cu trupulŭ s'a depărtatŭ dintre noĭ, totuşĭ a rĕmasŭ în modŭ misticŭ şi maĭ departe între noĭ, căcĭ în locŭlŭ sĕŭ a lăsatŭ sfînta biserică catolică, în frunte cu biserica Romeĭ, Christosulŭ celŭ misticŭ, povĕţuită taĭnicŭ de Elŭ, ca până la capetulŭ lumiĭ să mântuéscă şi înveţe pe muritorĭ. De aceea celŭ ce nu se supune bisericeĭ acesteia, acela Luĭ nu se supune, şi celŭ ce gonesce biserica Luĭ, pe elŭ îlŭ gonesce. *„Saule! Saule! ce mĕ gonescĭ?“* a strigatŭ din ceriŭ cătră Paulŭ. Paulŭ însă nu pe Christosŭ îlŭ gonia, ci biserica Luĭ, şi elŭ totuşĭ îĭ striga: *„Saule! Saule! ce mĕ gonescĭ?“*

Mândria, ce clocotesce în peptulŭ omenescŭ ca urmare a deteriorăriĭ firiĭ

Feuilleton.

În nóptea de crăciunŭ.

Novelă.

Pe părinţiĭ l-aŭ îngropatŭ astă vară. Amîndoĭ aŭ muritŭ, unulŭ după celalaltŭ, de coleră. Eĭ aŭ iubit'o cu cea maĭ ferbinte dragoste părintéscă. Trăiaŭ numaĭ dela mână la gură şi din puţina lorŭ moşióră. Odată fuseseră în stare bună, fruntaşiĭ satuluĭ, dar multe aŭ fostŭ nenorocirile, carĭ aŭ trecutŭ preste capetele lorŭ. Într'unŭ anŭ le-a arsŭ casa, cu ceva maĭ înainte le-aŭ peritŭ vitele. Dar eraŭ ómenĭ cu frica luĭ Dumneḑeŭ şi trăiaŭ în înţelegere şi dragoste, de cândŭ s'aŭ luatŭ şi până în casulŭ lorŭ celŭ maĭ din urmă.

Câtŭ nu se gândiaŭ eĭ la fericirea Paulineĭ! Dumneḑeŭ a vrutŭ, ca până eraŭ încă bogaţĭ, — aveaŭ casă frumósă, vite, moşie, — să o pórte la şcólă, şi ea le-a îndulcitŭ multŭ viaţa, căcĭ se purta bine, era blândă şi învăţa. Paulina s'a făcutŭ fată mare, şi eĭ ar fi doritŭ, să o vaḑă fericită, ar fi voitŭ, ca ea să nu cunóscă întristarea şi neajunsulŭ. Ce bine ar fi, să fie érăşi în averea lorŭ de maĭ înainte şi să nu muncéscă pentru alţiĭ, mama să nu cóse pentru străinĭ, ér tatălŭ să nu fie deregĕtoriŭ la unŭ moşierŭ! Dar dacă Dumneḑeŭ a voitŭ aşa, eĭ se supunŭ voiĭ luĭ preasfinte. Şi ce bucurie simţiaŭ vĕḑêndŭ, că Paulina nu se supĕră de sórtea asta! Maĭ multŭ se căiaŭ părinţiĭ decâtŭ ea, că n'aŭ cutare lucru, pe cândŭ alţiĭ îlŭ aŭ. Munciaŭ părinţiĭ, ca să adune feteĭ o zestre bunişóră. Dar mórtea nu s'a uitatŭ la aceea, dacă eĭ şĭ-aŭ ajunsŭ ţinta orĭ nu. Paulina a rĕmasŭ orfană şi fără de nicĭ o avere. Nimicŭ nu strînseră părinţiĭ, cândŭ li-s'a ciontatŭ firulŭ vieţeĭ.

Câte lacrimĭ a vĕrsatŭ tinĕra fată! Câte suspine i-aŭ sfăşiatŭ peptulŭ ḑiua şi nóptea. Dar Dumneḑeŭ n'a părăsit'o, pe cum n'a părăsitŭ nicĭ ea sfînta luĭ voe şi sfintele luĭ porunci. O mătuşe bĕtrână s'a învoitŭ, să locuéscă cu ea, şi lucraŭ amîndóuĕ lucrurĭ femeescĭ, şi aşa trăiaŭ de pe o ḑi pe alta. Bĕtrâna torcea şi ţesea, ér Paulina cosea. Moşia puţină, ce o avea, a dat'o să o lucre alţiĭ în parte, ér căscióra, unde locuiaŭ, era a lorŭ proprie.

Vara, ce i-a adusŭ atâta supĕrare, a trecutŭ de multŭ. Moşŭ crăciunĭ bătea la uşe.

Era o sară de crăciunŭ veselă, cum e sara acésta totdeuna. Zăpada ajungea până la genunchĭ şi cădea mereŭ. Frigulŭ nu era mare. Copiiĭ alergaŭ voioşĭ în susŭ şi în josŭ cu stéua. Colindele cu glasurile lorŭ minunate şi variĭ rĕsunaŭ din tóte părţile. Neastîmpĕraţiĭ copiĭ nu puteaŭ tăcé. Unulŭ ḑicea: Eŭ am căpĕtatŭ aci numaĭ atâta! Altulŭ: Eŭ numaĭ colacĭ! Şi rîdeaŭ şi-şĭ făceaŭ hazŭ unulŭ de altulŭ. Dintr'o casă liniştită şi cu ferestile cătră uliţă puteaĭ fi martorŭ la crăciunulŭ copiilorŭ.

Paulina sta lângă masă şi zimbia la lărmuirea lacomilorŭ copiĭ de pe stradă. Ar fi voitŭ să lase şi ea copiiĭ; să colinde, dar fiindŭ cam târḑiŭ, se temea a ţiné uşea deschisă.

Unŭ chipŭ gingaşŭ era ea. Faţa. îĭ era albă şi curată ca fulgiĭ de nea. Trăsăturile blânde şi liniştite.

Mătuşe-sa şedea lângă focŭ şi o întreba, că de ce n'are voe maĭ bună, că fetelorŭ aşa li-se şede, să fie vesele ca paserile, ca ea, cândŭ era fată. De ce nu ieşe şi ea în lume cu prietine, să-şĭ facă voe bună, ci maĭ bine îĭ place, să şédă cu o babă ca ea? De ce fuge de lume şi stă aşa de singuratică, câtŭ nu cutézĕ să se abată pe la ea nimenĭ, nicĭ ficiorĭ, nicĭ fete?

omenescĭ prin pĕcatulŭ strămoşescŭ a făcutŭ şi până acum, şi va face de bună samă şi în viitoriŭ pe destuĭ, ca să nu se supună luĭ Christosŭ celuĭ misticŭ, bisericeĭ catolice în frunte cu biserica Romeĭ. Precum celealalte rele, ce isvorescŭ din natura nóstră deteriorată pentru pĕcatulŭ strămoşescŭ, aşa şi desbinările de cătră trupulŭ misticŭ alŭ luĭ Christosŭ, de cătră biserica Luĭ cea adevĕrată, nu vorŭ înceta decâtŭ la capetulŭ lumiĭ, cândŭ tóte urmările pĕcatuluĭ strămoşescŭ vorŭ fi şterse, şi firea omenéscă va fi reîntregită deplinŭ prin rescumpĕrarea de pe cruce.

Căile şi dispositiile provedinţeĭ dumnedeescĭ însă suntŭ admirabile. Pricinuescŭ tóte desbinările acestea multă, fórte multă durere bisericeĭ. Îĭ este însă spre mângăere, că precum Iudeiĭ în îndĕrĕtnicia lorŭ suntŭ o dovadă pentru divinitatea credinţeĭ nóstre creştine, aşa creştiniĭ desbinaţi suntŭ o dovadă pentru adevĕrulŭ bisericeĭ catolice cu biserica Romeĭ în frunte. Şi chiarŭ prasniculŭ acesta mare, ce-lŭ serbămŭ astădĭ, este o dovadă strălucită despre acésta.

Nascerea Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ este începutulŭ mântuiriĭ nóstre. Cu tóte acestea creştiniĭ ceĭ dintâiŭ aŭ începutŭ a serba maĭ întâiŭ nu nascerea cea trupéscă a Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ, ci arĕtarea Luĭ cea dintâiŭ în publicŭ la rîulŭ Iordanuluĭ în 6 Ianuariŭ, care este prasnicŭ multŭ maĭ vechiŭ ca alŭ Nascerii Domnuluĭ din 25 Decembre. O aŭ făcutŭ acésta creştiniĭ ceĭ dintâiŭ, ca să nu-ĭ învinovăţéscă păgâniĭ, că şi eĭ serbézŭ nascerea Dumnedĕuluĭ lorŭ, de unde ar urma, că şi Dumnedĕulŭ lorŭ e născutŭ în timpŭ, cum serbaŭ păgâniĭ nascerea ḑeilorŭ păgânescĭ născuţi în timpŭ. Căcĭ păgâniĭ nu eraŭ în stare a deosebi nascerea eternă a Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ din Tatălŭ de nascerea Luĭ în timpŭ din Fecióra.

Misteriulŭ nascerii Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ din Fecióra este însă multŭ maĭ de valóre în economia dumnedĕéscă a mântuiriĭ, decâtŭ ca creştiniĭ să nu fie cugetatŭ multŭ în iubire şi adoraţiune asupra luĭ. De aceea cândŭ păgânismulŭ era aprópe stînsŭ, câtŭ creştiniĭ nu se maĭ temeaŭ de imputări din partea lorŭ, atuncĭ începură a prăsnui şi nascerea Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ maĭ întâiŭ laolaltă cu arĕtarea la Iordanŭ în 6 Ianuariŭ, şi după aceea separatŭ în 25 Decembre. Cine a întrodusŭ însă prasniculŭ Naşcerii Domnuluĭ pentru toţi creştiniĭ? Acela, pe care l'a pusŭ Dumnedĕŭ capŭ bisericeĭ sale. Papa dela Roma Liberiŭ, care cu biserica Romeĭ a serbatŭ maĭ întâiŭ nascerea Domnuluĭ în 25 Decembre a anuluĭ 354. De elŭ a ascultatŭ în scurtŭ timpŭ întregŭ apusulŭ şi întregŭ resăritulŭ, aşa încâtŭ în resăritŭ pe la capetulŭ secluluĭ alŭ patrulea pretutindeniĭ se prăsnuia Nascerea Domnuluĭ în 25 Decembre după dispunerea Papeĭ.

Şi totuşi resăritulŭ desbinatŭ ḑice astădĭ, că Pontificele Romeĭ n'a fostŭ şi nu este capulŭ bisericeĭ, cândŭ elŭ cântă şi se desfătézŭ astădĭ în urma uneĭ dispositii papale! Aŭ nu este acésta o dovadă despre adevĕrulŭ bisericeĭ catolice în frunte cu Pontificele Romeĭ subministrată chiarŭ de resăritulŭ desbinatŭ?

Nóuĕ Românilorŭ uniţi ne servesce acésta spre mare mângăere. De aceea este mare încrederea nóstră în Dumnedĕŭ, că întorcêndu-ne în sinulŭ bisericeĭ întemeiate de Fiulŭ Luĭ, precum până acum binecuvîntările luĭ revĕrsate preste noĭ aŭ fostŭ aşa copióse, câtŭ evenimentulŭ sfinteĭ Uniri a fostŭ ca o a dóua nascere pentru naţiunea română, aşa dacă cu credinţă vomŭ persista şi maĭ departe în adevĕrata şi singura biserică a luĭ Isusŭ Christosŭ, gata a înfrunta orĭ ce inimicŭ din afară şi orĭ ce perfidie din lăuntru, atuncĭ binecuvîntarea luĭ Dumnedĕŭ preste némulŭ nostru se va revĕrsa cu îmbelşugare şi în viitoriŭ, căcĭ Fiulŭ luĭ Dumnedĕŭ a ḑisŭ: *„Căutaţi maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnedĕŭ şi dreptatea luĭ, şi celealalte tóte se vorŭ adauge vóuĕ.“*

Unŭ rĕspunsŭ scurtŭ „Telegrafuluĭ Român“. — În Nr. 50 alŭ foiĭ nóstre în articululŭ de fondŭ vorbindŭ despre căsătoria civilă amŭ constatatŭ adevĕrulŭ cunoscutŭ în tótă lumea, că creştiniĭ gr. resăriteniĭ aŭ primitŭ tótă legislaţiunea civilă bizantină cu privire la căsătorie. Din împrejurarea acésta amŭ dedusŭ, că eĭ nicĭ nu se potŭ plânge tare în contra căsătorieĭ civile, deórece pentru eĭ statulŭ magiarŭ face numaĭ aceea, ce a făcutŭ de multŭ statulŭ bizantinŭ.

Din pricina constatăriĭ acesteia s'a supĕratŭ fórte „Telegraful Român“ din Sibiŭ, şi în Nr. 137 ar voi să ne dovedéscă, cumcă n'ar fi aşa. Se vede, că fraţiĭ dela „Telegraful Român“ puţinŭ îşĭ cunoscŭ istoria dreptuluĭ bisericeĭ proprie. Ca să nu facemŭ vorbă lungă, lĭ întrebămŭ numaĭ dóuĕ lucrurĭ:

1. Pe ce se razimă motivele cele multe de despărţirĭ din biserica disidentă a rĕsăritului? Aŭ nu pe novela 117 a împĕratuluĭ Iustinianŭ?

2. Aŭ novela acésta o potŭ proba duiĭ dela „Telegraful Român“, că e în conformitate cu cele 7 sinóde ecumenice din resăritŭ, şi cu principiulŭ evidentŭ din sfînta Scriptură, că *„ce a împreunatŭ Dumnedĕŭ, omulŭ să nu*

„Veḑĭ, mătuşe dragă, chiarŭ asta o doresculŭ eŭ, ca nimenĭ să nu se abată pe la mine. Nimenia nu mĕ înţelege, şi de ce să-ĭ doresculŭ? Eĭ aŭ altŭ scopŭ, care nu semĕnă cu alŭ meŭ.“

„Dar, fată dragă, pentru numele luĭ Dumnedĕŭ, nu veĭ vre tu, să trăescĭ pentru totdeuna în sĕrăcia şi lipsa asta. Apoĭ să fiĭ totdeuna aşa fără de nicĭ o veselie? La ce maĭ trăescĭ dar? Eŭ cândŭ eram ca tine, trăiam altŭ traiŭ. Dar lasă numaĭ, te veĭ mărita, pe cum e adĭ Vineri, şi încă bine, după unŭ omŭ învăţatŭ, că eştĭ vrednică, puiulŭ mătuşiĭ. Eŭ nu sciam, să-mĭ scriŭ decâtŭ numele, şi totŭ m'a luatŭ dascălŭ, dar tu?“

„Mătuşe, ca să fiŭ fericită, nu-mĭ cerŭ dela Dumnedĕŭ avere şi cu multŭ maĭ puţinŭ unŭ bărbatŭ. Eŭ nu vreŭ să mĕ mărităŭ. N'aşĭ fi fericită şi nu l'aşĭ fericĭ nicĭ pe elŭ. De ce să ĭesŭ dar în lume, de ce să doresculŭ prietine şi ficiorĭ, carĭ numaĭ ar rîde de mine, că nu m'ar înţelege?“

Bĕtrâna mătuşe se minuna de vorbele eĭ şi-şi gândia, că póte supĕrarea după părinţi o face să vorbéscă astfelŭ, dar se va schimba ea.

Apoĭ s'aŭ culcatŭ. Paulina s'a rugatŭ în acéstă sară maĭ ferbinte ca orĭ şi cândŭ. Simţia şi ea greulŭ vieţeĭ destulŭ de amarŭ şi se ruga, de se póte şi va vre Dumnedĕŭ, să i-lŭ uşureze. Inima şi gândulŭ îĭ eraŭ curate ca alŭ îngerilorŭ. Unŭ visŭ de îngerŭ î-a şi trimisŭ Dumnedĕŭ după sfînta eĭ rugăciune. „Isuse,“ aşa se ruga, „care în acéstă nópte te-aĭ născutŭ şi aĭ adusŭ omenimiĭ viaţă nóuă, îndură-te şi schimbă-mĭ şi mie acestŭ traiŭ greŭ! Isuse, ajută-mĭ, să mĕ asemĕnŭ preadulceĭ tale maĭce!“

Părea că a privitŭ prin ferestă nóptea la ceriulŭ sĕninŭ şi plinŭ de stele scîpitóre. De odată se deschide ceriulŭ, şi pe raḑele de lumină, ce viniaŭ din ceriŭ, în faţă cu ferésta eĭ se pogóră o mulţime nenumĕrată de îngerĭ blânḑĭ şi frumoşĭ şi albĭ cu aripĭ curate şi uşóre, ér din mijlocululŭ lorŭ ĭese unŭ copilaşŭ frumosŭ cu aureolă dumnedĕéscă în jurulŭ capuluĭ şi-ĭ netedesce fruntea şi-ĭ ḑice, că o primesce şi pe ea între feciórele sale cele alese, carĭ aŭ sburatŭ cu cugetulŭ sĕŭ de pe pămîntulŭ celŭ plinŭ de plăcerĭ amăgitóre şi deşerte la elŭ şi despreţuindŭ pe mirĭi necredincioşĭ de pe pămîntŭ şi-aŭ alesŭ de mire pe Fiulŭ luĭ Dumnedĕŭ.

Paulina cândŭ s'a trezitŭ, maĭ simţia încă acea mişcare neînchipuită, ce a simţit'o în visŭ. Sĕrbătorile crăciunuluĭ le-a petrecutŭ rugându-se la Dumnedĕŭ cu maĭ multă sete şi cu maĭ multă dulcéţă decâtŭ până acum. Şi-ĭ era schimbată întrégă fiinţa. O veselie neobicĭnuită îĭ juca pe faţă, şi mătuşe-sa se bucura. Dar de visŭ nu ĭ-a pomenitŭ nimica. Se temea parcă să şi gândéscă la elu, nu să maĭ şi vorbéscă, că Isusŭ i-s'a arĕtatŭ în visŭ şi ĭ-a grăitŭ eĭ nevredniceĭ vorbe arătŭ de neînţelese.

Aŭ trecutŭ serbătorile, şi sosiră érăşĭ ḑile de muncă, de muncă ostenitóre de diminéţa până sara. Şi lucrulŭ mergea maĭ uşorŭ, căcĭ visulŭ acela îĭ turna în sufletŭ mângăere ne maĭ simţită până aci. Şi mulţămia luĭ Dumnedĕŭ, că ĭ-a ascultatŭ rugăciunea şi ĭ-a trimisŭ uşorare.

În satŭ aŭ sositŭ dóuĕ călugăriţe, carĭ cerşiaŭ mila ómenilorŭ pentru casa lorŭ, unde adăpostiaŭ şi cresceaŭ orfane. Ele aŭ ajunsŭ şi la casa Paulineĭ, unde cele dóuĕ femeĭ chiarŭ şedeaŭ la prânzŭ. Străinele eraŭ aşa de prietinóse, şi mătuşa le-a poftitŭ să mânânce şi ele. Aşa aŭ pututŭ sta împreună maĭ multŭ de vorbă.

Paulina nu maĭ vĕḑuse până atuncĭ călugăriţe. Abia a auḑitŭ orĭ a cetitŭ ceva despre ele. Mătuşa, femee curiósă, le-a întrebatŭ, cum trăescŭ, din ce şi pentru ce? Ele le-aŭ spusŭ despre chemarea lorŭ nobilă, despre viaţa viitóre şi despre ordulŭ lorŭ, garanţa celeĭalalte vieţĭ. Paulina asculta cu sete la vorbele lorŭ. Étă ceea ce doria ea atâtŭ de multŭ să scie! Era în sfârşitŭ fericită, că a aflatŭ o mare taĭnă. Acum scie, ce a însemnatŭ visulŭ eĭ, acum îşĭ póte tălmăci visulŭ şi nu se maĭ teme a se gândi la acele cuvinte dumnedĕescĕ, carĭ ĭ-s'aŭ spusŭ în visŭ, ci va împlini cu dragŭ, ce ĭ-a cerutŭ ceresculŭ mire. Nicĭ ea nu doria alta decâtŭ să rĕmână vecĭnicŭ o fecióră, dar nu scia, carĭ suntŭ feciórele, despre carĭ ĭ-s'a grăitŭ în visŭ.

„Cu ce vĕ înduraţĭ şi voĭ pentru îmbunătăţirea caseĭ nóstre?“ aŭ ḑisŭ maĭcele.

„Cu o nóuă soră, care va lucra şi ea cu zelŭ pentru sĕraciĭ luĭ Dumnedĕŭ,“ a rĕspunsŭ Paulina.

Ea s'a făcutŭ călugăriţă şi s'a gânditŭ în tótă viaţa sa cu sînţenie la visulŭ din nóptea de craciunŭ.

Elena S.

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

despartă"? Noi credemŭ, că acésta nu o vorŭ puté dovedi nicĭ odată.

Astfelŭ stându lucrulŭ, pentru ce legile împeraţilorŭ bizantinĭ să fie pentru dînşiĭ legĭ sacre, éră legile parlamentuluĭ magiarŭ aprobate de regele să nu fie sacre?

Legislaţiunea asta bizantină, purcésă nu din geniulŭ cerescŭ alŭ creştinismuluĭ, ci din natura moleşită a Grecilorŭ şi a orientaliloră, a luatŭ căsătorieĭ consistinţa şi stabilitatea aceea, ce trebue să o aibă între creştinĭ, şi carea în mare parte a avut'o chiarŭ şi la Romanii păgânĭ. În urma legislaţiuniĭ acesteia suntŭ la gr. orientalĭ despărţirile aşa de multe şi uşóre. Cu deosebire însă nóuĕ legislaţiunea acésta primită de gr. orientalĭ ne face multŭ nĕcasŭ. La noĭ Româniĭ uniţĭ căsătoria în conformitate cu spiritulŭ creştinŭ şi cu geniulŭ anticŭ romanŭ este şi trebue să fie consistentă şi stabilă. Şi pe unde poporulŭ nostru nu e amestecatŭ cu gr. orientaliĭ şi n'are prilejŭ, să vadă despărţirile cele multe şi uşóre ale gr. orientaliloră, maĭ de locŭ nu se pornescŭ procese divorţiale. Chiarŭ dimpotrivă, unde e amestecatŭ cu gr. orientaliĭ, fiindŭ că *exempla trahunt,* câtŭ dicĭ umblă să se despartă, aşa câtŭ putemŭ dice, că de pildă tribunalulŭ de căsătorie archidiecesanŭ din Blaşiŭ nu funcţionéză decâtŭ pentru 4—5 tracte protopopescĭ din ţinuturile, unde aĭ nostri trăescŭ fórte amestecaţĭ cu gr. orientaliĭ.

Şi fiindŭ că noĭ nu putemŭ judeca căsătoria după legile bizantine, ci după ale bisericeĭ, şi nicĭ nu-ĭ putemŭ despărţi aşa uşorŭ, ce facŭ eĭ atuncĭ? Îşĭ lasă legea, se facŭ gr. orientalĭ. şi în scurtŭ timpŭ suntŭ despărţiţĭ.

Astfelŭ stându lucrulŭ, putemŭ să dicemŭ, că dacă Dumneḑeŭ va permite introducerea căsătorieĭ civile la noĭ, de o parte codicele civilŭ de căsătorie nu va fi aşa laxŭ ca legislaţiunea bizantină, de altă parte nicĭ despărţirile nu vorŭ fi aşa uşóre ca după legile bizantine dela gr. oriorientalĭ. Şi aşa căsătoria civilă din *punctulŭ acesta de vedere* nu ne va face atâta stricăciune ca novela luĭ Iustinianŭ, după care se îndréptă gr. orientaliĭ, căcĭ nu vorŭ maĭ trece atâţĭ gr. catolicĭ la gr. orientalĭ, numaĭ ca să se pótă despărţi.

Cu tóte acestea însă ne-amŭ bucura, dacă episcopatulŭ gr. orientalŭ la timpulŭ sĕŭ ar fi soţŭ de luptă cu episcopatulŭ catolicŭ în combaterea proiectuluĭ căsătorieĭ civile, deşi cândŭ Tisza a făcutŭ de dóuĕ orĭ încercarea de a introduce căsătoria *civilă din necesitate,* nicĭ unŭ episcopŭ gr. orientalŭ nicĭ românescŭ, nicĭ sêrbescŭ nu a dişŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ.

În urmă le dicemŭ dniloră dela „Telegraful Românŭ", să nu maĭ umble îmbetându atâta pe ceĭ simplĭ cu frasa, că biserica dînşiloră este *„biserică naţională"*. În credinţă nu e naţională, căcĭ le este comună cu Slaviĭ şi Grecii. În ritŭ nu e naţională, căcĭ ritulŭ e grecescŭ. În organisaţiune nu e naţională, căcĭ e protestantă săsésca. Dacă însă e naţională în înţelesulŭ, că ea, întru câtŭ formézĕ o Mitropolie, e chemată a lucra pentru binele vremelnicŭ şi veciniculŭ singurŭ alŭ poporuluĭ românescŭ din astă Mitropolie şi nu pentru alŭ altoră popóre, apoĭ chiarŭ aşa e de naţională şi biserica unită. Şi aşa nu aŭ nimica specialŭ, cu ce să se mândrescă şi să îmbete pe ómenii instruiţi şi luminaţi.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Pastorala colectivă a episcopatuluĭ catolicŭ din Ungaria a apărutŭ. Episcopiĭ de ritulŭ latinŭ aŭ şi distribuit'o în diecesele sale spre a fi cetită poporuluĭ în 6 a c. Pastorala atrage atenţiunea cleruluĭ şi a poporuluĭ la reformele politice-bisericescĭ proiectate de guvernŭ, prin carĭ reforme se vatămă credinţa catolică, şi provócă pe credincioşĭ, ca să se grupeze în jurulŭ archipăstoriloră, ca toţĭ împreună cu o inimă şi cu unŭ sufletŭ şă-şi apere credinţa, drepturile bisericeĭ şi libertatea consciinţeĭ, de órece şi credincioşiĭ aŭ datorinţa de a-şi apĕra biserica.

Pregătirile pentru congresulŭ catolicŭ, care se va ţiné în 16 a c., suntŭ terminate. Pe 17 a c. Primatele a convocatŭ conferinţă în cestiunea congrueĭ. La conferinţa acésta vorŭ lua parte şi capitulele prin representaţiĭ sĕĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ anuluĭ noŭ a primitŭ în audienţă corpulŭ diplomaticŭ din Vaticanŭ.

Mgr. Zerr episcopulŭ catolicŭ din Tirapol din Rusia de câtva timpŭ petrece în Roma. Precum se scrie ḑiaruluĭ „Pol. Corr.", elŭ ar fi trimisŭ în Roma decătră guvernulŭ rusescŭ cu scopulŭ de a aplana diferinţele născute în timpulŭ din urmă între Rusia şi Vaticanŭ. Causa diferinţeloră este persecuţiunea, la care este espusă biserica catolică în Polonia. Contra acesteĭ persecuţiuni Papa a protestatŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Partidele politice representate în dieta ţĕreĭ cu ocasiunea anuluĭ noŭ aŭ felicitatŭ pe conducĕtoriĭ sĕĭ.

Deputaţiĭ din partidulŭ liberalŭ, care adĭ e la putere, aŭ felicitatŭ maĭ întâiŭ pe preşedintele sĕŭ br. Podmaniczky, apoĭ aŭ mersŭ la ministrulŭ-preşedinte Wekerle, unde era de faţă întregŭ cabinetulŭ. A vorbitŭ Perczel Dezsŏ felicitându pe dlŭ Wekerle şi întregŭ cabinetulŭ pentru succesele politice dobândite maĭ alesŭ prin proiectele de lege politice-

---

Mama.

După Fernan Caballero.

Era Duminecă la 20 Octobre 1805, una dintre cele maĭ frumóse ḑile. În prejma portuluĭ dela Cadix se adunase lume muită. Şi feţele acesteĭ mulţimĭ şi buzele loră închise staŭ în o contraḑicere atâtŭ de vĕdită cu seninulŭ ceriŭ albastru.

Flota unită spaniolă şi francesă chiarŭ părăsia portulŭ. Speranţa şi curajulŭ îi umflase pânzele, şi frumósele stégurĭ primite ca darŭ din partea patrieĭ fluturaŭ atâtŭ de superbŭ de pe catarturĭ. Raḑele sóreluĭ se reflectaŭ şi se refrângeaŭ de miĭ de orĭ pe suprafaţa verḑie a mării, pe carea unŭ vîntuleţŭ uşorŭ o adia ca pe unŭ copilŭ. Ceriulŭ atâta era de seninŭ, câtŭ nu-ţi venia să creḑi, că viforulŭ îi póte conturba vre-odată liniştea.

Pe balconulŭ uneĭ case din frumósa parte a cetăţiĭ numită San Carlos sta o femee, a căreĭ privire se îndrepta acuşĭ spre chipulŭ sfinteĭ Fecióre, ce era atîrnatŭ de unŭ părete, acuşĭ spre marea, pe carea o brezdaŭ năile cele pompóse. Din cândŭ în cândŭ se auḑiaŭ bubuiturĭ de tunŭ, carĭ parcă ḑiceaŭ câte unŭ „rĕmasŭ bunŭ" tinereloră soţiĭ, carĭ pline de desperare îşĭ frângeaŭ mânile, orĭ prietiniloră şi compatrioţiloră, carĭ petrecură pe ceĭ ce se depărtaŭ, orĭ patrieĭ, pămîntuluĭ aceluia, pe care póte nu vorŭ maĭ păşi nicĭ odată. Şi aceleĭ femeĭ tăcute şi singuratice parcă încă îĭ ḑiceaŭ bubuiturile acele: „Rĕmasŭ bunŭ, mamă scumpă!"

Şi o, câtŭ de funestă a fostŭ ḑiua acésta pentru Spania, a căreĭ glorie o încunună cu corónă de ciparosŭ! . . . .

Dómna C., vĕduva unuĭ căpitanŭ de marină, avea treĭ ficiorĭ, carĭ toţĭ păşiră pe urmele glorióse ale tatăluĭ lorŭ făcêndu-se marinarĭ. Şi acum toţĭ treĭ eraŭ pe năile acelea. carĭ porniră cu tótă furia bătălieĭ împotriva luĭ Nelson. Şi mama privia cu slăbiţi-ĭ ochĭ scăldaţĭ în lacrimĭ, acuşĭ spre năile acele, acuşĭ spre sfînta Fecióră, la picórele căreia depunea durerea-ĭ fără marginĭ, şi cerea, să se întrepună Mareluĭ Judecătoriŭ pentru ea.

Bĕtrâna servitóre Mărie, care încă era legată de familia acésta, se nisuia mereŭ s'o mângâe, dar pe ea nicĭ n'o vedea, nicĭ n'o auḑia.

„Segnoră!" ḑise ea reţinêndu-şi cu multŭ nĕcasŭ lacrimile „de ce eştĭ mereŭ întristată? Orĭ dóră acum pentru întâia óră plécă fiiĭ tĕĭ pe mare? Nu despera! Îĭ veĭ revedé éră şi chiarŭ aşa de sănĕtoşĭ, cum s'aŭ dusŭ. Saŭ ţi-aĭ perdutŭ încrederea în sfînta Fecióră? Fiĭ curajósă, cum se şede uneĭ vĕduve şi uneĭ mame de marinariŭ. Încrede-te în Dumneḑeŭ, cum se cuvine, să facă unŭ bunŭ creştinŭ!"

Şi sermaneĭ Mariĭ îĭ succese chiarŭ să surîdă. Dar cu surîsulŭ acesta îşĭ perdu tótă puterea, şi de abia se putu apropia cu inima strînsă de durere de o feréstă, ca să privéscă şi ea corăbiile, carĭ îĭ păreaŭ negre, ca nisce sicrie.

„O, copiiĭ meĭ!" ofta buna servitóre, „ce folosŭ am avutŭ de aceea, că v'am grijitŭ, ca să nu fiţĭ atinşĭ nicĭ de suflarea vîntuluĭ celuĭ maĭ neînsemnatŭ, că v'am spălatŭ cu apă călduţă, ca să nu vĕ rĕciţĭ, că am grijitŭ chiarŭ şi de somnulŭ şi visurile vóstre, şi v'am însoţitŭ şi la şcólă, — de ce trébă a fostŭ atâta ostenélă şi batere de capŭ, dacă voĭ mergeţĭ acuma înaintea glónţeloră? De ce trebue óre, să încoltéscă chiarŭ în inima uneĭ femeĭ viaţa aceea. pe care bărbaţiĭ o grijescŭ aşa de puţinŭ?!"

Şi apoĭ îşĭ şterse érăşi lacrimile, îşĭ împinse de pe frunte buclele-ĭ albe, şi făcêndŭ o faţă senină se apropiă érăşi de stăpână-sa, ca s'o liniştéscă.

De abia ajunse flota în marea deschisă, şi se şi porni unŭ vîntŭ dela méḑă-ḑi-résăritŭ. Picurĭ marĭ de ploe căḑeaŭ unulŭ după celalaltŭ prevestindŭ erumperea furtuneĭ. Dar admiralulŭ Villeneuve, comandantulŭ năiloră în locŭ de a se întórce în portŭ porunci, să strîngă pânzele, şi porni maĭ departe — spre nimicire întocmaĭ ca unŭ orbŭ, care merge dreptŭ spre o grópă. Treiḑecĭ şi treĭ de năĭ împreună cu multe miĭ de ómenĭ trebuiaŭ să urmeze unuĭ singurŭ omu, care orbitŭ de desperare îĭ ducea la o mórte sigură.

Şi de abia se întunecase ceriulŭ, de abia se nelinişti marea, şi stropiĭ valuriloră, ce se isbiaŭ de ţĕrmŭ, ajungeaŭ până la păreţiĭ caseĭ, în care locuia vĕduva. Ea deodată căḑu nimicită pe unŭ scaunŭ. Ochiĭ eĭ uscaţĭ priviaŭ nehotăriţĭ încóce şi încolo, membrele-ĭ fără putere începură a trĕmura, éră buzele i-se închiseră şi-şi perdură colórea. În starea asta Mărie o puse în patŭ, şi închise repede uşĭ şi ferestĭ, ca sgomotulŭ furtuneĭ, ce se descărca totŭ maĭ multŭ, să nu pĕtrundă aşa de tare la urechile stăpâneĭ sale, care sta întinsă pe aşternutŭ, ca fără viaţă. Apoĭ îngenunchă înaintea icóneĭ

bisericescĭ şi asigurarea ecuilibriuluĭ în finanţele ţĕreĭ. Dlŭ ministru-preşedinte preste totŭ a rĕspunsŭ cu multă reservă. Elŭ mulţămesce partiduluĭ liberalŭ pentru încredere şi sprijinŭ, şi între altele accentuézĕ, că prin proiectele politice-bisericescĭ şi prin administraţia de statŭ, ce are să se introducă, se pune o nóuă garanţă intereselorŭ statuluĭ şi consolidărĭĭ vieţeĭ naţionale magiare; şi că relaţiunile pacĭnice din afară le permite a se dedica pentru regularea afacerilorŭ interne. Cestiunea naţionalităţilorŭ a fostŭ adusă înainte în discursulŭ, ce l'a ţinutŭ deputatulŭ Busbach, felicitândŭ pe br. Bánffy Dezsŏ preşedintele caseĭ deputaţilorŭ. Elŭ a ţisŭ, că Magiariĭ prin administraţia de statŭ şi prin reformele bisericescĭ politice voescŭ să sădéscă spiritulŭ magiarŭ în toţĭ cetăţenĭĭ şi să delăture tóte pedecile, ce aŭ statŭ până acum în calea ajungerĭĭ acestuĭ scopŭ. „Nu vomŭ suferi agitaţiunile îndreptate în contra întregităţiĭ statuluĭ. Pămîntulŭ acesta de o mie de anĭ e magiarŭ, şi magiarŭ trebue să rĕmână şi în viitoriŭ. Validitarea ideiĭ de statŭ magiarŭ însémnă consolidarea, perdurarea, éră zădărnicirea eĭ ar însemna desolarea, nimicirea. Din causa acésta aspiraţiunile în contra întregităţiĭ statuluĭ, — sub orĭ ce firmă ar eşi la ivélă, — formézĕ crima tradăriĭ de patrie, şi tolerarea lorŭ însémnă complicitate. Cu îndestulire putemŭ constata, că în privinţa acésta nu esistă divergínţă de părerĭ între partide." Cu unŭ cinismŭ adevĕratŭ jidovescŭ suspiţionézĕ şi inculpă dlŭ Busbach naţionalităţile cu aspiraţiunĭ contrare unităţiĭ şi întregităţiĭ statuluĭ.

Italia.

Nemulţăminea poporuluĭ din Sicilia cu impositele grele şi cu tractarea vitregă din partea organelorŭ statuluĭ a eruptŭ în turburărĭ periculóse, carĭ ieaŭ dimensiunĭ totŭ maĭ marĭ. Poporulŭ înfuriatŭ şi aprópe desperatŭ amenínţă cu mórte organele statuluĭ, aprindŭ şi dîrîmă edificiile publice. Numaĭ miliţia mai póte ţiné poporulŭ în frîŭ. Dară asta nu póte dura timpŭ îndelungatŭ. Statulŭ trebue să se îngrijéscă de ameliorarea sorţiĭ poporuluĭ agricolŭ, care este esploatatŭ fără milă de cătră proprietarĭ şi arîndaşi şi încărcatŭ cu contribuţiunĭ marĭ, şi a lucrătorilorŭ din minele de sulfurŭ, a cărorŭ sórte este şi mai de compătimitŭ. Numaĭ o reformă economică radicală va puté să pună capetŭ stărĭĭ deplorabile, care domnesce nu numaĭ în Sicilia, ci în întrégă Italia.

O atare sanare în împrejurările actuale se pare imposibilă. Dlŭ Crispi, care încă e Sicilianŭ, pe lângă cea mai mare bunavoinţă nu póte mântui ţara de crisa economică şi finanţiară, în care s'a cufundatŭ, şi de anarchia şi răsboiulŭi civilŭ, ce o amenínţă. Unde duce grandomania!

Corespondinţe.

Bucuresci, 31 Decembre 1893.

Vĕ poftescŭ érăşi la Sinodŭ. Lucrulŭ maĭ de căpetenie tractatŭ in sesiunea de primăvară a fostŭ reducerea vîrsteĭ pentru hirotonii. Canonulŭ alŭ 14-lea alŭ sinoduluĭ alŭ VI, respective alŭ Sinoduluĭ Trulanŭ, prescrie: „Presviterulŭ maĭ înainte de 30 anĭ să nu se hirotonisésca, măcar de ar fi omŭ cu totulŭ vrednicŭ, diaconulŭ mu maĭ înainte de 25 şi subdiaconulŭ de 20 anĭ." La 1883 S-tulŭ Sinodŭ a redusŭ aceştĭ anĭ de vîrstă până la 26 pentru preoţie şi 24 pentru diaconie. — *Episcopulŭ Romanuluĭ Inocenţie* sprijinitŭ de patru Archiereĭ a făcutŭ propunerea, ca „hirotoniile seminariştilorŭ, pe unŭ óre care timpŭ, să se considere ca legiuite începêndŭ cu etatea de 21 anĭ. Pentru că, între altele etatea canonică, 30 şi 25 anĭ, cu timpulŭ s'a totŭ redusŭ, încâtŭ la noĭ s'a pogorîtŭ până la 21 anĭ, ba încă s'a întîmplatŭ. de amŭ avutŭ diaconĭ cu etatea de 16—18 anĭ, preoţĭ numaĭ dela 18—20, şi chiar Archiereĭ, Episcopĭ şi Mitropoliţĭ de 21—25 anĭ." — După obicĭnuitele formalităţĭ propunerea s'a trimisŭ la o comisiune specială de cincĭ membri. Aceştia însă n'aŭ pututŭ cădé cu toţiĭ de acordŭ, ci treĭ aŭ susţinutŭ maioratulŭ civilŭ saŭ vîrsta de 21 anĭ, er ceĭalalţĭ doĭ aŭ rĕmasŭ pe lângă regulamentulŭ dela 1883. Susţinĕtoriĭ opiniunĭĭ din urmă s'aŭ provocatŭ la unitatea în privinţa dogmelorŭ şi a canónelorŭ ecumenice cu biserica din Constantinopolŭ, la sinódele din Neocesarea şi Cartagena şi în deosebĭ la pomenitulŭ canonŭ trulanŭ, la regulamentulŭ sinoduluĭ, la inconvenientulŭ hirotonieĭ persónelorŭ prea tinere, apoĭ la mărturisirea publică depusă cu ocasiunea hirotonieĭ archiereschĭ: „Cătră acésta încă maĭ mărturisescŭ, că voiŭ conserva şi voiŭ observa cu sfinţenie până la suflarea cea maĭ de pe urmă tóte canónele celorŭ şepte sinóde ecumenice şi a celorŭ locale etc." — *Ep. Dunărĭĭ de josŭ*: De o vomŭ resolva (cestiunea) în sensulŭ canonicŭ, ne găsimŭ în faţa aceleia-şĭ dificultăţĭ, în care ne-amŭ găsitŭ şi până acum; de o vomŭ resolva în sensŭ contrarŭ canónelorŭ, este o resolvare anticanonică, şi eŭ mĕ temŭ totdeuna, să calcŭ canónele... Eŭ de cândŭ m'am făcutŭ Archiereŭ, năzuéscă ca să facŭ, să crédă lumea, că canónele nu s'aŭ călcatŭ nicĭ odată, şi că dacă s'aŭ făcutŭ devierĭ, acelea s'aŭ făcutŭ în basa puterĭĭ duhovnicescĭ, ce o are Chiriarculŭ; cândŭ deschide calea, are duhovnicéscă putere, să lege şi să deslege, dar lucrarea în contra canónelorŭ pe mine mĕ înspăimîntă. De aceea eŭ suntŭ de o altă idee: trebue să păstrămŭ forma, ca să putemŭ spune, că avemŭ fundamentulŭ canonicŭ

Sfinteĭ Fecióre şi-şĭ întinde spre ea braţele, ca şi cum ar ţiné pe Manuelŭ celŭ de 12 anĭ, care de abia îşĭ părăsise lĕgănulŭ şi acum şi elŭ pornise în faţa primejdieĭ ca aprodŭ, şi care nu cu multŭ maĭ înainte era plinŭ de bucurie, vĕdêndu-se îmbrăcatŭ cu uniformă bogată în şinóre de aurŭ.

Şi numaĭ vîjiitulŭ valurilorŭ, ce se înălţaŭ amenínţătóre, şi urletulŭ oceanuluĭ, care se porni încetŭ, apoĭ crescu maĭ tare şi în sfîrşitŭ se făcu plinŭ de gróză, pentru ca apoĭ lipsitŭ de puterĭ şi slăbitŭ să se sfîrşéscă în unŭ suspinŭ tristŭ, — numaĭ aceste maĭ conturbaŭ liniştea.

Deodată însă vĕduva audi unŭ sgomotŭ puternicŭ. Ea sări repede din patŭ şi căđu la piciórele Fecióreĭ în braţele servitóreĭ.

A fostŭ o puşcătură de tunurĭ. Şi sgomotulŭ acesta se repetia mereŭ. Nu maĭ încăpea nicĭ o îndoélă, că era mórtea, pe carea în mijlocuiŭ furtuneĭ ómeniĭ o trimiteaŭ unulŭ la celalaltŭ. Se începuse lupta cutezată în faţa pericululuĭ comunŭ. Şi cu tóte că apa măriĭ se revoltase şi se înălţa în valurĭ amenínţătóre, şi norĭ negri astupaŭ ceriulŭ, ómeniĭ totuşi plinĭ de furie se ucideaŭ unulŭ pe altulŭ.

Şese óre ţinuse lupa acésta înfiorătóre, care se începuse la Trafalgar şi se sfîrşise la depărtare de 8 milurĭ dela Cadix, luptă plină de vitejie, de curajŭ şi de nenorocire.....

Şi la fiesce care bubuitŭ de tunŭ nenorocita mamă trĕmura în totŭ trupulŭ. Cu apropiarea serĕĭ încetă orĭ ce bubuitură. Dar ce era încetarea asta pe lângă vîjiitulŭ continuŭ alŭ furtuneĭ, decâtŭ muţimea morţiĭ?

Şi apoĭ nóptea, care venia, nu era decâtŭ o nópte lungă ca vecînicia, plină de fricŭ şi de durere.

În sfîrşitŭ se făcu érăşĭ ţiuă. Primele rađe ale sórelui luminaŭ trista privelişte, ce se oferia celorŭ din Cadix, întocmaĭ cum luminile de cĕră de lângă sicriŭ luminézĕ faţa celuĭ mortŭ. „Bucentauro", „Neptun", „Bahama" şi „Aquila" stăteaŭ prăpădite la ţĕrmŭ, şi în vre-o câteva luntri eraŭ remăşiţele celoralalte năĭ.

Şi Mărie înzădarŭ se opinti, ca să împedece pe vĕduva de a se apropia de ferestă, sermana mamă nu se putu răbda, ca să nu arunce măcarŭ o privire spre ţĕrmŭ. Şi ce lucru grozavŭ se presenta ochilorŭ eĭ? — În loculuĭ floteĭ celeĭ pompóse de erĭ, care plecase atâtŭ de frumósă, de superbă şi de încredută, acum nu maĭ era decâtŭ o massă fără formă. Şi acéstă priveliştie umplu de spaimă şi pe bĕtrâna Mărie. „Dumneđeulŭ meŭ, acum nicĭ fiĭ nu maĭ am? Fie-ţĭ milă, Dómne, şi nu mĕ bate aşa de tare!" oftă vĕduva lăsându-se pe unŭ scaunŭ.

Şi Dumneđeŭ audi rugăciunea eĭ. În clipita aceea se audiră paşĭ grabnicĭ, şi în momîntulŭ următoriŭ vĕduva strîngea în braţe pe unulŭ din fiiĭ sĕĭ. Ochiĭ eĭ uscaţĭ se umplură iute cu lacrimĭ, şi sermana mamă strîngea la inima sa pe copilulŭ sĕŭ. Şi nicĭ n'ajunse încă să vorbéscŭ, cândŭ alŭ doilea din fecioriĭ sĕĭ apăru pe pragulŭ caseĭ. Atunci vĕduva se ridică repede şi trĕmurându-se de emoţiune îngenunchiă la icóna Fecióreĭ. Bĕtrâna Mărie aduse unŭ păharŭ cu apă, ca să-ĭ ude buzele-ĭ, ce se mişcaŭ convulsivŭ.

Spuneţĭ însă, că póte esista o fericire câtŭ de mare, care să pótă face pe o mamă să-şĭ uite copilulŭ, pentru viaţa căruia inima eĭ palpită atâtŭ de ferbinte?

„Dar unde e fratele vostru? Spune-ţi-mĭ, ce s'a întîmplatŭ cu elŭ?" întrébă vĕduva pe fiiĭ sĕĭ.

Eĭ tăceaŭ.

„De ce tăceţĭ şi nu-mĭ rĕspundeţĭ? O, sciŭ acum! Sermane copilŭ! de abia aĭ păsitŭ în viaţă şi ţi-aĭ şi aflatŭ mórtea în acea învălmăşală grozavă! Spuneţi-mĭ, n'ascundeţĭ nimicŭ de mine! Ce s'a întîmplatŭ cu micŭlŭ meŭ Manuelŭ?"

„Étă-mĕ-sŭ aci!" strigă o vóce durerósă de copilŭ, şi vĕduva strîngea la peptulŭ sĕŭ şi pe celŭ maĭ tinĕrŭ din copiiĭ sĕĭ, care grăbise repede la sînulŭ eĭ, ca şi cum ar fi voitŭ să-şĭ uite chinurile, ce loviseră sufletulŭ luĭ copilărescŭ.

Şi ochiĭ mameĭ se uscaseră érăşĭ. În eĭ nu se maĭ oglinda nicĭ fericirea, nicĭ durerea. Chiarŭ şi faţa eĭ cu puţinŭ maĭ înainte plină de espresiune, acum se linişti deodată, întocmaĭ ca marea, pe a căreĭ luciŭ îlŭ înghéţă recele vîntŭ de méđă-nópte. Ea privia acum fără nicĭ unŭ interesŭ la fiiĭ sĕĭ. carĭ o încunjurară, şi faţa eĭ deveni deodată nesimţitóre.

„Dómne Dumneđeule, câtu amŭ fostŭ de nesocotiţĭ!" strigă de-odată copiliuĭ Manuelŭ.

„Acum e târđiŭ! Slaba inimă a mameĭ n'a pututŭ suporta atâta fericire ..... a nebunitŭ!"

A.

pentru că din momentulŭ ce le desfiinţămŭ, vorŭ veni alţii, să ne spună, că le-aţi desfiinţatŭ în cutare saŭ cutare ocasiune, şi astfelŭ le vomŭ desfiinţa până la sfârşitŭ, şi atunci ne-amŭ perde canonicitatea. Cătră sfârşitŭ observă, că motivulŭ adevĕratŭ, pentru care s'a redusŭ mai înainte vîrsta, a fostŭ că absolvenţii seminariuluĭ neputêndŭ aştepta după sfinţire, îşi căutaŭ alte cariere. Inconvenientulŭ acesta însă va rĕmâné şi mai departe, pentru că legea învĕţămîntuluĭ admite în Seminariŭ vîrsta de 12 anĭ. — *Archiereulŭ Ivanichie.* De 14 anĭ. — *Ep. Dunării-de-josŭ*: Nu vorbescŭ de legea veche, ci de cea nóuă. — *Ep. Rômniculuĭ:* Legea nóuă a Seminariilorŭ nu ficséză vîrsta. — *Ep. Dunărîĭ de-josŭ:* Ba o ficséză, 6 anĭ pentru băeţi şi 7 pentru fete. Eŭ admitŭ chiar 8 anĭ şi cu 4 facŭ 12 şi cu 8 în Seminariŭ facŭ 20 de anĭ. — *Arch. Climescu:* Dar facultatea de teologie? *Ep. Dunarii-de-josŭ:* Noĭ nu vorbimŭ de facultate, ci de preoţi. — *Arch. Climescu:* La nóua lege m'am referitŭ. — *Al. Dunării-de-josŭ:* Eşiţi afară din ea, nu se mai póte face nimicŭ. Eŭ socotescŭ, însă-şĭ admiterea vîrsteĭ de 22 anĭ e vitiósă. Pentru aceea propune ca vîrsta s'o judece Chiriarhulŭ, adeca precum ḑisese la începutŭ să lege şi să deslege Episcopulŭ. — *Episcopulŭ Rômniculuĭ* combate acéstă părere pentru cuvîntulŭ, că se opune legiĭ organice a Sinoduluĭ, carele e chematŭ a da unitatea disciplinară, apoĭ s'ar avé mai multe felurĭ de clericĭ în privinţa vîrsteĭ. Câtŭ pentru călcarea canónelorŭ ḑice, că se face numaĭ o acomodare a lorŭ după împrejurările presinte. Totŭ asemenea rĕspunse şi Mitropolitulŭ Primatŭ: Nu se calcă niciŭ unŭ canonŭ. Suntŭ canóne, pe carĭ nu trebue să le discutămŭ, cum suntŭ cele dogmatice, şi suntŭ canóne disciplinare, pe carĭ stulŭ Sinodŭ trebue să le aîba în vedere şi să le aplice după timpŭ şi împrejurărĭ, după cum crede, că este mai bine. Dacă Stulŭ Sinodŭ are acéstă însărcinare, ca să veghieze asupra bisericeĭ, nu póte să modifice unŭ canoŭ privitorŭ la disciplină saŭ la etate? — *Episcopulŭ Huşilorŭ* propune, ca să se scóţă art. 4 din regulamentŭ, să nu se fixeze niciŭ o vîrstă, ci să rĕmână latitudinea dată de canóne Episcopuluĭ, căci legea cea nóuă asupra cleruluĭ a luatŭ tóte mĕsurile „de a nu se mai puté face abusulŭ“ de mai înainte. — *Ep. Dunării-de-josŭ,* după ce intră Ministrulŭ cultelorŭ în sala şedinţelorŭ, desfăşură de noŭ propunerea sa, ca cestiunea de vîrstă să se lase la apreţiarea Chiriarchuluĭ, de óre-ce „ca să abolimŭ canónele, nu putemŭ fără să le călcămŭ. Dar ca să facemŭ legĭ în contra canónelorŭ, nu aşĭ sfătui pe S-tulŭ Sinodŭ. „D-vóstră, dle Ministru,“ conclude, „sunteţi legistŭ, sunteţi mai în mĕsură să găsiţi unŭ mijlocŭ, prin care să ne puneţi şi pe noĭ la adăpostŭ de orĭ-ce.“ — *Epis. Rômniculuĭ* arată, că nu se calcă canónele ḑicêndŭ, că „a venitŭ timpulŭ să încetămŭ odată cu aceste vorbe, care nu aŭ niciŭ o valóre aplicativă. Apoĭ, dacă tóte prescripţiunile vieţeĭ nóstre bisericescĭ suntŭ prevĕḑute în Pidalion, nu mai are niciŭ unŭ înţelesŭ acéstă adunare a chiriarchilorŭ ţĕreĭ; nu rĕmâne statuluĭ decâtŭ să alégă unŭ Episcopŭ saŭ Mitropolitŭ şi să-ĭ ḑică: Ĕtă pidalionulŭ, mergĭ înainte, fă cu elŭ administraţiune disciplină şi tótă rînduiala bisericéscă“. — *Ministrulŭ de culte* reasumă diferitele părerĭ, apoĭ crede, că va fi mai bine, să se admită vîrsta de 21 anĭ, să nu se pună decâtŭ conḑiţiunea aceea, care este indispensabilă, majoratulŭ. — Punêndu-se la votŭ, se primesce părerea ministruluĭ, care a devenitŭ şi a majorităţiĭ comisiuniĭ.

* * *

Discuţiunea, ce amŭ urmat'o până aicĭ, este interesantă şi pentru noĭ. Voiŭ aminti însă mai întâiŭ, că canonulŭ din cestiune nu este alŭ unuĭ sinodŭ ecumenicŭ, ci a aşa numituluĭ sinodŭ Trulanŭ, ţinutŭ după închiarea sinoduluĭ alŭ VI-lea ecumenicŭ. Cu tóte acestea Greciĭ totdeuna aŭ consideratŭ acelea-şĭ canóne ca emanate dela sinodulŭ ecumenicŭ saŭ universalŭ alŭ VI-lea. Prin urmare în casulŭ de faţă ne aflămŭ dinainte cu unŭ canonŭ ţinutŭ de unŭ sinodŭ ecumenicŭ, dar schimbatŭ de unŭ sinodŭ particularŭ, cum de bună samă este sinodulŭ din România. Şi schimbare s'a făcutŭ, pentru că textulŭ canonuluĭ e câtŭ se póte de lămuritŭ: „măcar de ar fi omŭ cu totulŭ vrednicŭ,“ adecă şi dacă la 21 de anĭ ar fi — candidatulŭ la preoţie — totŭ aşa de înţeleptŭ ca şi la 30 de anĭ. De aplicarea canonuluĭ într'unŭ casŭ saŭ altulŭ particularŭ aci nu póte fi vorbă, şi chiarŭ şi atunci încă amŭ avé de observatŭ, — fiindŭ că se tractéză de stabilirea unuĭ regulamentŭ uniformŭ pentru o ţéră întrégă. Rĕmâne aşa dar constatatŭ, că unŭ sinodŭ particularŭ a schimbatŭ unŭ canonŭ emanatŭ dela unŭ sinodŭ ţinutŭ ca ecumenicŭ saŭ universalŭ. Aşa ceva însă în antichitate nu se făcea. Şi cu tóte aceste ceĭ ce facŭ asemenea schimbărĭ, ţinŭ morţişŭ, că eĭ staŭ numaĭ pe lângă cele şepte săbórĕ ecumenice!

De anulŭ noŭ *ad multos annos!*

Philalet.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 50—1893	fl.	1657.72
M. G. Stănescu Braşovŭ	fl.	5.—
Tache Stănescu	fl.	10.—
Antonia Jernea Er-Tarcea	fl.	10.—
S'a colectatŭ prin dlŭ I. Săbădeanŭ Braşovŭ:		
Ioanŭ Săbădeanŭ comerc.	fl.	10.—
Petru Popŭ jude de trib.	fl.	3.—
Dr. Dimitrie Papp adv.	fl.	2.—
Dr. Eugenŭ Meţianŭ adv.	fl.	2.—
Simeonŭ Dămianŭ adv.	fl.	2.—
Ioanŭ Branŭ de Leményi com. sup. în pens.	fl.	10.—
Iord. I. Munteanŭ funcţ.	fl.	2.—
	fl.	31.—
Ioanŭ Costinŭ par. Satŭ noŭ de susŭ a colectatŭ	fl.	10.—
Vasiliŭ Orăsanŭ Sânlacobulŭ de m.	fl.	10.—
Enea Hodoşŭ prof. Caransebeşŭ	fl.	5.—
George Vişa Zlatna	fl.	5.—
Dr. Iacobŭ Maĭorŭ medicŭ în Lugoşŭ a colectatŭ dela:		
Dr. Victorŭ Mihályi	fl.	20.—
Iuliŭ Mihályi	fl.	10.—
Coriolanŭ Brediceanŭ	fl.	10.—
Constantinŭ Rădulescu	fl.	10.—
Dr. Ioanŭ Maĭorŭ	fl.	10.—
Nicolaŭ Bircescu	fl.	5.—
Iulianŭ Ianculescu	fl.	10.—
Dr. Demetriŭ Florescu	fl.	5.—
Ioanŭ Lazarescu	fl.	1.—
Titŭ Haţegŭ	fl.	2.—
Silvia Maiorŭ n. Bogdanŭ	fl.	20.—
Dr. Iacobŭ Maiorŭ	fl.	20.—
Iuliŭ Raţŭ	fl.	10.—
Tribunistŭ	fl.	1.—
Corneliŭ Jurca	fl.	1.—
Dr. George Dobrinŭ	fl.	5.—
Dr. Şt. Petroviciŭ	fl.	5.—
Nicolaŭ Proşteanŭ	fl.	5.—
Michailŭ Desán	fl.	5.—
Coriolanŭ Birecescu	fl.	2.—
Vasiliŭ Jurca jun.	fl.	1.—
Aureliŭ Ştefanŭ	fl.	—.50
Ioanŭ Iorga	fl.	—.50
Simionŭ Frunză	fl.	2.—
Dr. George Popoviciŭ	fl.	5.—
A. B. C D.	fl.	2.—
Rieger Nándor	fl.	2.—
George Martinescu	fl.	5.—
Traianŭ P. Racz	fl.	2.—
Dr. Popp Isidorŭ	fl.	2.—
N. N.	fl.	1.—
	fl.	180.—
Elevii dela şcóla gr. cat. din Hodacŭ prin Ioanŭ Scridonŭ doc.	fl.	4.40
Nico Calmuţchi în Colomea	fl.	3.—
Colectaţi prin George Pascha preotŭ în Satulŭ noŭ de-josŭ:		
Pascha Alecsă curatorŭ	fl.	1.—
Pascha Nuţu controlorŭ	fl.	2.—
Pascha Mitru jude	fl.	3.—
Pascha Afimia	fl.	1.—
Pascha Gavrilă senatorŭ	fl.	1.—
Pascha Vasilie	fl.	1.—
	fl.	9.—
Petru cav. Ioanette Câmpeni	fl.	20.—
Suma	fl.	1960.12

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 aŭ solvitŭ:

Din parochia Blaşiuluĭ a colectatŭ pe an. 1893 dlŭ Vasilie Bersanŭ 14 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,682 fl. 45 cr.

Invitare la prenumeraţiune.

Cu numĕrulŭ de faţă invităm la abonamentŭ noŭ cu preţurile din capulŭ foiĭ.

Restanţieriĭ să-şĭ achiteze abonamentulŭ câtŭ maĭ îngrabă, ca să se evite neregularităţi în espedarea foiĭ.

Ceĭ vechĭ să ne rĕmână credincioşi şi să ne mai câştige abonenţi noĭ.

Din partea nóstră vomŭ cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii“.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. *Ioanŭ Pepene* din Spini, condusŭ de simţulŭ de evlavie faţă de misera biserică de acolo, a cumpĕratŭ pe sama eĭ potirŭ, discŭ, copie şi steluţă, recerute la celebrarea sfinteĭ liturgiĭ, dându spre scopulŭ acesta 25 fl. Fapta creştinéscă a numituluĭ credinciosŭ cu atâtŭ e vrednică de mai mare laudă, cu câtŭ elŭ a câştigatŭ banii aceia ca servitoriŭ. Dumneḑeŭ, pentru mărirea căruia a jertfitŭ acelŭ creştinŭ evlaviosŭ agonisala sa, să-ĭ resplătéscă însutitŭ.

Serată literară. Vineri în 12 Ianuariŭ, adecă în presara de S. Vasiliŭ va fi a treia serată literară aranjată de Reuninnea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ. Cu asta ocasiune va diserta profesorulŭ Gavrilŭ Precupŭ. Sperămŭ, că dlŭ profesorŭ va avé mulţi ascultătorĭ. Începutulŭ serateĭ va fi la 8 óre.

Convenţiune comercială. Răsboiuluĭ vamalŭ între Austro-Ungaria şi România se pune capetŭ prin convenţiunea comercială încheiată între aceste state. Convenţiunea este întemeiată pe clausula naţiuniĭ celeĭ mai favorisate şi e încheiată pe timpŭ nedeterminatŭ. Partea, care ar voi să renunţe la convenţiune, trebue să o notifice celeialalte cu unŭ anŭ înainte. România a încheiatŭ de curêndŭ unŭ tractatŭ comercialŭ şi cu Gemânia.

„Tribuna“ şi „Fóea poporuluĭ“, precum anunţă „Institutulŭ tipograficŭ“ din Sibiŭ, érăşĭ aparŭ în ḑilele acestea.

Esecuţiile oprite. Ministrulŭ preşedinte Wekerle ca ministru de finanţe a datŭ ordinŭ tuturorŭ esecutorilorŭ, ca în lunile luĭ Ianuariŭ şi Februariŭ ale anuluĭ 1894 să înceteze cu esecuţiile. Până în Martiŭ aşa dară esecuţiile suntŭ oprite.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Continuare).

§. 3.

Dlŭ Densușanŭ citézĕ mai departe în contra sfinteĭ Unirĭ și aceste cuvinte, despre carĭ dînsulŭ dice, că suntŭ ale luĭ Șincai: „Româniĭ din Ardealŭ pe acele . . . . turburate vremĭ se nevoia să țină credința, care dela începutŭ o aŭ luatŭ și carea biserica, sfintele săbórĕ a tótă lumea și SS. Părinți aŭ învățatŭ. Se sfădiaŭ Grecii cu Latinii pentru credință, éră Românii nu sciaŭ de acele pricĭ ale lorŭ, ci cum amŭ dișŭ petreceaŭ întru credința și învățătura creștinéscă, care moșii și strămoșiĭ lorŭ dela începutulŭ bisericeĭ creștinescĭ o aŭ luatŭ.“ [1])

Ca să pricepemŭ însă înțelesulŭ cuvintelorŭ citate și să ne convingemŭ, că aci nu este vorba de o luptă religiósă a Românilorŭ în contra catolicilorŭ, și că înzădarŭ esploatézĕ dlŭ Densușanŭ acele cuvinte în favorulŭ ficțiunilorŭ sale, este de lipsă să considerămŭ întregŭ contextulŭ cuvintelorŭ luĭ Șincai.

Acesta dice din cuvîntŭ în cuvîntŭ următórele: *„Ci mai pe largŭ le scrie acestea Samoilŭ Clain de Sad dicendŭ:* „„Într'aceea în anulŭ 1696 Mihailŭ II Apafi lăsându-se de domnia Ardéluluĭ, a venitŭ Ardéluluĭ sub stăpânirea împĕratuluĭ Leopoldŭ I, sub a căruia stăpânire aŭ începutŭ a învia catoliciĭ ceĭ de *legea* [2]) latinéscă, că mai înainte eraŭ fórte goniți și preoți alevea încă nu se suferiaŭ. Însă mare price era între acatolicĭ și între catolicĭ, la care religie să fie deregătoriile cele mai marĭ ale țĕreĭ. Acatoliciĭ poftiaŭ să fie la eĭ, că suntŭ mai mulți, éră catoliciĭ mai puțini. Pe acea vreme era în Ardélŭ tesaurariŭ crăescŭ comitulŭ Ștefanŭ Apor catolicŭ fórte bunŭ. Cu acesta împĕratulŭ osebită corespundere avea, îndemnându-lŭ, ca să lucreze, să créscă religia catolicéscă. Acesta a însciințatŭ pe împĕratulŭ despre statulŭ Românilorŭ, *carĭ nu suntŭ străinĭ să se unéscă cu catoliciĭ ceĭ de legea latinéscă,* și să se numere între catolicĭ, numaĭ împĕratulŭ să binevoéscă a-ĭ face părtași tuturorŭ privilegiurilorŭ, cu care se folosescŭ, și se vorŭ folosi catoliciĭ de legea latinéscă. Românii din Ardélŭ pe acelea vremĭ *precum nu eraŭ uniți cu Latinii, așa nu eraŭ multŭ despărțiți de dînșiĭ;* pentru că făcêndu-se maĭ toți Ungurii, Secuiĭ și Sasiĭ din Ardélŭ, între carĭ trăiaŭ Românii, saŭ calvinĭ, saŭ socinianĭ, saŭ luteranĭ, nu sciaŭ eĭ, ce suntŭ catoliciĭ de legea latinéscă, fără numaĭ câtŭ auḑiaŭ dela acatolicĭ *hule despre eĭ.* Pentru aceea Românii într'acele turburate vremĭ se nevoiaŭ, să țină credința, carea dela începutŭ o aŭ luatŭ și carea biserica, sfintele săbórĕ a tótă lumea. și SS. Părinți o aŭ învățatŭ. Se sfădiaŭ Grecii cu Latinii pentru credință, éră Românii nu sciaŭ de acele pricĭ ale lorŭ, ci cum am dișŭ, petreceaŭ întru credința și învățătura creștinéscă, carea moșii și strămoșiĭ lorŭ *dela începutulŭ bisericeĭ creștinescĭ o aŭ luatŭ.* Tótă grija lorŭ era, ca să nu slăbéscă, orĭ pentru gónele, ce pățiaŭ, să nu cadă în eresŭ.““

„„Dreptŭ aceea împĕratulŭ Leopoldŭ însciințându-se de statulŭ Românilorŭ din Ardélŭ, în anulŭ 1696 a datŭ o scrisóre, cum Românii din Ardélŭ, de vorŭ vre a se uni cu vre-o religie din cele patru primite în Ardélŭ, adecă orĭ cu catoliciĭ de legea latinéscă, orĭ cu calvinii, orĭ cu luteranii, orĭ cu socinianiĭ saŭ unitariĭ, să aibă acele privilegiurĭ și scutințe, care are acea religie, cu care se vorŭ uni, saŭ de nu vorŭ voi a se uni cu vre-una dintre aceste patru religiĭ, ci vorŭ maĭ voi a rĕmâné în statulŭ, în care eraŭ și maĭ înainte, alte scutințe și ușurări nu vorŭ avé, ci vorŭ fi, cum până aci aŭ fostŭ. Într'aceea împĕratulŭ bine era însciințatŭ despre Românĭ, că eĭ nicĭ numĕrulŭ sfintelorŭ taĭne, nicĭ cinstea sfinteĭ crucĭ, și a sfintelorŭ icóne, nicĭ chemarea în rugăciunĭ a sfinților, nicĭ posturile și alte rînduelĭ și ceremoniĭ bisericescĭ, nicĭ sfînta liturghie nu le vorŭ lăpĕda nicĭ le vorŭ părăsi, pentru aceea bine cunoscea, că eĭ nicĭ cu calviniĭ, nicĭ cu luteranii, nicĭ cu unitariĭ nu se vorŭ uni.““

„„Resoluția acésta a împĕratuluĭ Leopoldŭ I auḑindŭ-o mitropolitulŭ Românilorŭ din Ardélŭ Teofilŭ, și învățându dela pater Barani parochulŭ latinescŭ din Belgradŭ, în ce póte sta acéstă unire cu latinii, carele ĭ-a tălcuitŭ, *cum că prin acéstă unire tótă rînduela și ceremoniile bisericeĭ rĕsăritului le potŭ ține Românii, numaĭ să credă, cumcă biserica Romeĭ e pravoslavnică, și să mărturiséscă, că patriarchulŭ Romeĭ e următoriulŭ sfîntuluĭ Petru vîrhovniculŭ apostolilorŭ, și dreptŭ aceea celŭ dintâiŭ între patriarchĭ; că Duhulŭ sfîntŭ așa este alŭ Tatăluĭ ca și alŭ Fiuluĭ, și pe latinĭ să nu-ĭ clevetéscă, pentru că dicŭ, că purcede dela Tatălŭ și dela Fiulŭ; că pânea azimă în biserica apusuluĭ așa e destulă materie a preasfinteĭ Eucharistiĭ, ca și pânea dospită în biserica rĕsăritului; că ceĭ ce morŭ în pĕcate de mórte necăiți, vorŭ fi în munci vecinice pururea, éră ceĭ ce s'aŭ căitŭ și nu și-aŭ plinitŭ canonulŭ, se potŭ ajuta prin liturghiĭ, rugăciunĭ, milostenii și alte fapte bune de credincioșĭ, ca să dobândéscă împĕrăția ceriuluĭ, precum o aŭ dobânditŭ sfinții și o vorŭ dobândi și de aci înainte ceĭ ce se vorŭ căi adevĕratŭ, și vorŭ face destulă pentru pĕcatele sale, saŭ prin sine saŭ prin alții binecredincioșĭ. Acestea înțelegêndu-le Teofilŭ mitropolitulŭ,* a făgăduitŭ luĭ pater Baraui, că va strînge săborŭ.““ *Acestea bine le scrie Samoilŭ Clain* (Klein), *numaĭ în chronologie smintesce, că resoluția de elŭ adusă, nu s'a datŭ în anulŭ 1696, ci în anulŭ 1698, cum vomŭ vedé acolo.“*

Dacă esaminămŭ tóte cuvintele citate din Șincai, și pĕtrundemŭ în înțelesulŭ lorŭ adevĕratŭ, resultă din acelea următórele adevĕruri, tóte contrarie născocirilorŭ dlui Densușanŭ, și anume:

1. Cuvintele citate de dlŭ Densușanŭ: „Românii din Ardélŭ pe acele . . . . . turburate vremĭ“ etc. nu suntŭ ale luĭ Șincai, ci ale luĭ Samoilŭ Klein de Sadŭ, reproduse numaĭ de Șincai. Se înțelege, că acésta este o greșală bagatelă, care ușorŭ se póte ierta la unŭ istoriografŭ, care scrie „cercetărĭ istorice-*critice*“. [1])

2. Uniunea între Românii din Ardélŭ nicĭ odată nu s'a agitatŭ în forma de *alianță politică-bisericéscă,* în vîrtutea căreia Românii nu ar fi avutŭ să profeseze nimicŭ din credința catolică, precum visézĕ dlŭ Densușanŭ, ci totdeuna s'a agitatŭ sub forma de *uniune dogmatică,* care invólve primirea credinței aceleĭ biserici, cu care avea să se facă uniunea. Românii, — după cum ne spune Sam. Klein, — pentru aceea nu se puteaŭ uni cu calviniĭ, luteranii orĭ socinianii, pentru că uniunea cu aceștia involva lăpĕdarea credinței bisericeĭ orientale despre 7 sacramente, și primirea credinței protestante despre 2 sacramente, asemenea involva de o parte lăpĕdarea dogmeĭ bisericeĭ orientale despre presența adevĕrată, reală și substanțială a Domnuluĭ Christosŭ în s. Eucharistie și în sacrificiulŭ sfinteĭ liturgiĭ, și primirea erorilorŭ protestantice, carĭ nu admitŭ acestŭ sacrificiŭ și presența adevĕrată, reală și substanțială a Domnuluĭ Christosŭ în acelŭ sacramentŭ, și așa maĭ departe. Din contră uniunea Românilorŭ cu biserica Romeĭ nu involva lăpĕdarea dogmelorŭ de credință ale bisericeĭ orientale, ci numaĭ admiterea *formală* a celorŭ patru puncte, carĭ se aflaŭ altcum cuprinse în învățătura sfinteĭ biserici, a sfintelorŭ săbórĕ și a sfinților Părinți, dar pe carĭ viclenia Grecilorŭ le-aŭ scosŭ la ivélă în modŭ măestritŭ ca puncte de diferință și le-aŭ aruncatŭ ca mĕrŭ de cértă în sfînta biserică spre a-și justifica schisma lorŭ detestabilă.

3. Misionariĭ bisericeĭ catolice, între carĭ era și pater Barani, nicĭ odată nu aŭ voitŭ să schimbe ritulŭ și disciplina bisericeĭ orientale la Românĭ, ci aŭ poftitŭ numaĭ unitatea în credință cu biserica Romeĭ. Dacă însă astfelŭ aŭ purcesŭ misionariĭ catolicĭ dela primele încercărĭ de unire, atunci trebue să înceteze odată pentru totdeuna calumnia aruncată în continuŭ în fața bisericeĭ catolice, că acésta ar fi voitŭ să ne impună ritulŭ latinŭ. Suntemŭ de aprópe 200 de anĭ uniți cu biserica Romeĭ, fără a ne fi lăpĕdatŭ ritulŭ și disciplina bisericeĭ orientale, și totuși se maĭ află ómenĭ, carĭ în fața acestuĭ faptŭ luminosŭ repețescŭ calumnia amintită.

4. Românii, după Klein, se ocupaŭ cu idea uniuniĭ cu multŭ înainte de 1700. Pentru aceea dice dînsulŭ, că încă la 1696 Apor *„a însciințatŭ pe împĕratulŭ despre statulŭ Românilorŭ, carĭ nu suntŭ străinĭ să se unéscă cu catoliciĭ ceĭ de legea latinéscă“.* Din aceste cuvinte se vede, că actulŭ uniuniĭ a fostŭ unŭ actŭ cumpĕnitŭ bine din partea Românilorŭ, unŭ actŭ, la care eĭ s'aŭ hotărîtŭ încă pe cândŭ biserica catolică era asuprită în Transilvania, și prin urmare nu se póte dice, că actulŭ uniuniĭ a fostŭ impusŭ cu forța din partea catolicilorŭ, cum le place unorŭ scriitorĭ a afirma.

5. Împĕratulŭ Leopoldŭ I prin uniunea Românilorŭ a urmăritŭ scopurĭ fórte nobile și anume: ridicarea religiuniĭ catolice în Transilvania din starea ticălósă și insuportabilă, în care o aruncase netoleranța și violența protestanților, și ușurarea sorțiĭ Românilorŭ, pe carĭ aceia-și protestanți îĭ lipsiseră de tóte drepturile naturale, religióse și politice.

6. Cuvintele citate de dlŭ Densușanŭ din Șincai (recte Klein) nu representă pe Românĭ în opositiune cu biserica Romeĭ, ci în opositiune cu calviniĭ, luteranii și socinianiĭ, pentru că în cuvintele citate se descrie starea religiósă a Românilorŭ *dinainte de unire,* pe cândŭ aceia nicĭ *„nu sciaŭ, ce suntŭ catoliciĭ de legea latinéscă, fără numaĭ câtu auḑiaŭ dela acatolicĭ hule despre eĭ“.*

Din contră intențiunea luĭ Klein este a arĕta, câtŭ de aprópe eraŭ Românii prin credință de catoliciĭ latinĭ, și de aceea dice dînsulŭ: *„Românii din Ardélŭ pe acelea vremĭ, precum nu eraŭ uniți cu latinii, așa nu eraŭ multŭ despărțiți de dînșiĭ.“*

Și ca să esprimămŭ cu o formală teologică idea luĭ Klein, elŭ voesce să arete, că Românii nu eraŭ nicĭ schismaticĭ, nicĭ ereticĭ *formalĭ.* Că acésta a fostŭ idea luĭ Klein, se vede de acolo, că pentru a fi cineva schismaticŭ *formalŭ* se cere, *ca cu voea și cu intențiunea* să se separeze de unitatea bisericeĭ, adecă să nu se supună Pontificeluĭ Romanŭ și să nu comunice cu membriĭ bisericeĭ supuși aceluia. [1]) Ér ereticŭ este acela, care *părerea sa falsă și greșită o apĕră cu cerbicoșie, desprețuindŭ auctoritatea bisericeĭ.*[2]) După părerea luĭ Klein însă Românii nu eraŭ separați cu *voea și intențiunea* de unitatea bisericeĭ catolice, pentru că *eĭ nicĭ nu sciaŭ, ce suntŭ catoliciĭ,* și prin urmare nefiindŭ conscĭĭ, că suntŭ separați de catolicĭ,

---

[1]) Chron. a. 1696.

[2]) Putemŭ vedé și de aci, că și Klein întrebuințézĕ cuvîntulŭ »lege« în sensulŭ de »ritŭ«, ér nu de *„credință“*, ca dlŭ Densușanŭ, și ca N. Maneguță în broșura fanatică: »Reunirea Românilorŭ.«

[1]) Acéstă greșală o face și Nic. Maneguță în »Reunirea Românilorŭ« la pag. 11, însă acestuia i-se lĕrtă și maĭ ușorŭ, pentru că a ajunsŭ culmea confusiuniĭ, neesactitățiĭ și necunoscinței lucrurilorŭ bisericescĭ.

[1]) Schismatici proprie dicuntur, qui propria sponte et intentione se ab unitate Ecclesiae separant . . . . . qui subesse renuunt summo pontifici et qui membris Ecclesiae ei subjectis communicare recusant (S. Thoma, Summa theologica 2. 2. quaest 39 art.)

[2]) Qui sententiam suam quamvis falsam atque perversam nulla pertinaci animositate defendunt, praesertim quam non audacia praesumptionis suae peperierunt, *sed a seductis et in errorem lapsis parentibus acceperunt, quaerunt autem cauta sollicitudine veritatem,* corrigi parati cum invenerint, nullatenus sunt inter haereticos deputandi (S. Aug. ep. 43 alias 162 n. 1).

nu se puteaŭ numi schismaticĭ formalĭ. Asemenea nu se puteaŭ numi ereticĭ, pentru că de o parte nicĭ cunoscinţă nu aveaŭ de erorile Grecilorŭ, pe carĭ tocmaĭ pentru acésta nu le apĕraŭ, ér de altă parte se şi siliaŭ, să nu *„cadă în eresŭ“* şi să ţină credinţa, *„carea biserica, sfintele sĕbóre a tótă lumea şi ss. Părinţi aŭ învăţatŭ“*, care credinţă nu se deosebesce de credinţa bisericeĭ Romeĭ.

Totŭ acéstă idee, deşi nu totŭ aşa de clarŭ şi precisŭ, o esprimă în terminiĭ drasticeĭ, după obiceiulŭi sĕŭ, şi Şincaĭ într'altŭ locŭ citatŭ de dlŭ Densuşanŭ, unde se dice: „Tirănia acésta (din era calviniloră) socotindu-o augustă casa Austrieĭ, şi fiindu-ĭ milă de bieţiĭ Romînĭ, după ce aŭ luatŭ Ardéluluĭ dela Turcĭ, la sfârşitulŭ véculuĭ alŭ şeptespredecelea, a adusŭ unirea între Romînii din Ardélŭ, numaĭ ca să pótă ajuta nobililorŭ şi preoţilorŭ celorŭ românescĭ, [1]) care unire n'a statŭ, nicĭ nu stă din alta, fără numaĭ să nu clevetimă pe ceĭ ce se ţinŭ de biserica Romeĭ, ér noĭ Romînii să ţinemŭ obiceiurile bisericeĭ resăritului, şi latiniĭ încă să nu ne clevetéscă pe noĭ, căci cele patru puncturĭ, carĭ suntŭ între uniţi şi neuniţi (cu iertare să fie disŭ de mine), *necum să le scie Românii ceĭ proşti şi neînvăţaţi,* dară dintre cărturariĭ românescĭ, încă mulţi nu le înţelegŭ, ci numaĭ pleve vorbescŭ, neînţelegêndŭ unulŭ pe altulŭ.“ [2])

După idea luĭ Şincaĭ celea patru puncte nu puteaŭ fi motivŭ de cértă între Romînĭ şi biserica catolică, pentru că acele puncte aşa, precum eraŭ formulate din partea Grecilorŭ, nu eraŭ cunoscute *poporului românescŭ,* şi nicĭ chiarŭ cărturariĭ luĭ nu aveaŭ cunoscinţe întemeiate şi lămurite despre dînsele. Din care causă Romînii nu eraŭ ereticĭ formalĭ, şi nicĭ chiarŭ schismaticĭ formalĭ, fiindŭ că nu eraŭ conscĭi, că suntŭ separaţi de sfînta biserică, şi nu aveaŭ cunoscinţă despre motivele schismeĭ făcute de Grecĭ. Pentru aceea Romînii, ca să se unéscă formalŭ cu biserica Romeĭ şi să devină membriĭ aceleia, nu aveaŭ să trécă prin sguduirĭ religióse, nicĭ să facă schimbărĭ în credinţa lorŭ, ci după idea esprimată aci de Şincaĭ spre scopulŭ acesta era destulŭ, dacă eĭ nu negaŭ adevĕrurile dogmatice ale bisericeĭ catolice, pe carĭ proprie şi eĭ le profesaŭ în tóte aşedămintele rituale ale bisericeĭ orientale şi dacă intraŭ în comuniune de iubire cu ceĭalaltĭ membri aĭ bisericeĭ catolice, şi de supunere faţă cu capulŭ vĕdutŭ alŭ eĭ, conservându-şi obiceiurile speciale ale bisericeĭ orientale, adecă ritulŭ şi disciplina.

Aşa dară cuvintele citate de dlŭ Densuşanŭ din Şincaĭ (recte Klein) nu numaĭ nu ne arată pe Romînĭ în *luptă cu Latiniĭ* pentru conservarea credinţeĭ, cum crede dlŭ Densuşanŭ, ci din contră ne înfăţişézĕ sfînta unire ca unŭ lucru fórte naturalŭ între dóuĕ biserici, carĭ numaĭ în ritŭ şi disciplină se deosĕbiaŭ, pe cândŭ în lucrurile de credinţă eraŭ *una,* fiindŭ că Romînii nu ţineaŭ credinţa luată dela Fotie şi Cerularie, ci *„credinţa şi învăţătura creştinéscă, care moşiĭ şi strămoşiĭ lorŭ dela începutulŭ bisericeĭ creştinescĭ o aŭ luatŭ“,* şi biserica Romeĭ o a conservatŭ nealterată. Greciĭ ceĭ perfidĭ făceaŭ capitalŭ din cele 4 puncte, ér Romînii nu sciaŭ de ele, fără ţineaŭ, — cum dice totŭ Klein, — *„credinţa, carea biserica, sfintele sĕbóre a tótă lumea, şi sfinţiĭ părinţi aŭ învăţatŭ.“*

Că óre dreptŭ are Klein, cândŭ afirmă, că Romînii în era calviniloră şi-aŭ păzitŭ nealterată religiunea catolică, este cu totulŭ altă întrebare, la care noĭ amŭ rĕspunsŭ cu deosebire în capitululŭi nostru întitulatŭ *„Samoilă Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia,“* la care îndreptămŭ pe cetitoriĭ nostri. Atâta este însă certŭ, că ideile luĭ n'aŭ de a face nimica cu născocitúrile dluĭ Densuşanŭ, şi noĭ numaĭ atâta amŭ voitŭ să dovedimŭ la acestŭ locŭ. (Va urma).

[1]) Cuvintele de până aci nu suntŭ citate la dlŭ Densuşanŭ, ca să nu apară, că la iniţiarea unirii aŭ jucatŭ rolŭ însemnatŭ şi intenţiunĭ bune şi nobile. Elĭ ar voi ca lumea să rĕmână în credinţa, că la iniţiarea unirii aŭ datŭ ansă numaĭ *intenţiunĭ fraudulóse, mişelescĭ şi criminale.*

[2]) Chron, a. 1514.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

De multŭ era inima luĭ Paulŭ aprinsă de dragoste. Dar nicĭ odată nu a amintit'o elŭ acésta Estireĭ cu vre-o mică vorbă. Cândŭ Germanicŭ făcea pregătirĭ pentru o nóuă espediţie asupra barbarilorŭ şi a invitatŭ pe Paulŭ, să-lŭ însoţéscă, elŭ nu putea să refuse, nu putea să-şĭ ascundă vitejia, voia însă, ca maĭ întâiŭ să audă o vorbă de mângĕere de pe buzele fecióreĭ, care ĭ-a răpitŭ inima, voia, ca în răsboiŭ să se lupte numaĭ cu barbariĭ, ér nu şi cu négra îndoélă, ce-ĭ muncia inima. Elŭ a întrebatŭ pe Estira, dacă vre să-ĭ fie nevastă, după ce se va întórce din răsboiŭ, şi din acea clipă să-şĭ împreune sórtea vieţeĭ sale cu a luĭ pentru vecie? Evreica s'a făcutŭ palidă. Ea tăcea, dar pe faţă i-s'a aşedatŭ o severitate adâncă. Apoĭ a clătinatŭ linŭ capulŭ.

„Tu îmĭ faci o mare onóre prin vorbele tale,“ rĕspunse ea, „dar acésta nu se póte! N'ar fi nepotrivită unirea între nepóta celuĭ ce s'a luptatŭ pentru Dumneḑeŭ şi causa Luĭ, şi între eroulŭ tinĕrŭ şi atâtŭ de bravŭ alŭ puterniculuĭ imperiŭ romanŭ. Nu tu şi nicĭ eŭ nu purtămŭ vina, ci unŭ neajunsŭ abisŭ sapă între noĭ legile poporuluĭ nostru, precum şi sfintele nóstre cărţi, carĭ oprescŭ unirea între unŭ păgânŭ şi o evreică, — şi dară te rogŭ, părăsesce acéstă onorifică propunere. — Mie şi moşuluĭ meŭ nu ne rĕmâne alta, decâtŭ să plecămŭ. Sora ta mĭ-a devenitŭ într'adevĕrŭ o soră, şi mamă-ta o mamă bună! Nu cu nemulţămire mĕ voiŭ despărţi de voĭ toţi, şi nu voiŭ înălţa rugăciune către Dumneḑeulŭ meŭ, în care să nu pomenescŭ numele vostru. De ne-amŭ revedé într'o lume maĭ bună!“ Şi după ce a grăitŭ cuvintele acestea, a şi eşitŭ din odae.

Paulŭ simţia, că ea a vorbitŭ cu hotărîre, şi că ceea ce a disŭ, nu se póte schimba. În ḑiua următóre Iosia şi Estira părăsirĕ castelulŭ. Luĭ Paulŭ lumea i-se părea plină de întunerecŭ, căci deodată cu depărtarea Estireĭ i-s'a stinsŭ cea maĭ luminósă stea, ce-ĭ lumina viaţa, i-se părea, că unŭ vĕlŭ desŭ îĭ acopere întregŭ viitoriulŭ.

După o absenţă de câţiva aniĭ s'a întorsŭ deodată cu Germanicŭ în uniformă de generalŭ şi a luatŭ parte la cununia luĭ Veleiŭ Paterculŭ cu Agata, ce s'a totŭ amânatŭ din causa absenţeĭ luĭ.

Paterculŭ a cumpĕratŭ una dintre cele şesespredece vile ale luĭ Cicero de pe via Appia, aşa că Agata nicĭ căsătorită nu a fostŭ departe de mamă-sa.

Dela acestŭ actŭ de bucurie a familieĭ Emilianilorŭ n'a lipsitŭ nicĭ unŭ prietinŭ, nicĭ Crispŭ şi Crispina, precum nicĭ Benigna cu fericitulŭ sĕŭ soţŭ Claudiŭ. Aceştĭ doĭ aŭ întratŭ ca diregĕtorĭ aĭ castelului Liridiŭ.

Numaĭ unulŭ n'a sositŭ în persónă, ci le-a trimisŭ unŭ darŭ scumpŭ de nuntă şi şĭ-a justificatŭ absenţa. Marcŭ Lepidŭ, triumvirulŭ de odinióră a fostŭ acesta. Elŭ a scrisŭ întréga sa avere pe numele cumnateĭ sale. Şi astfelŭ Aglais s'a făcutŭ posesoră şi preste castelulŭ Monte Circello, „castelulŭ vrăjităˮ, precum îlŭ numia Agata.

Într'aceste sosesce în Roma vestea despre mórtea luĭ Germanicŭ. Întregŭ oraşulŭ arunca vina pe tiranulŭ. Piso şi Plancina şĭ-aŭ credutŭ terminată misiunea lorŭ, căci s'aŭ întorsŭ în Roma, ca să-şĭ priméscă rĕsplata cea grasă.

Dar Tiberiŭ, ca să se spele în ochiĭ lumiĭ, a aruncatŭ în prinsóre pe Piso, unde acesta după trecerea unuĭ anŭ de desperare a muritŭ. Plancina a rĕmasŭ liberă şi a agitatŭ încă treĭspredece aniĭ opiniunea publică, până a fostŭ aruncată şi ea în prinsóre totŭ din causa uciderii luĭ Germanicŭ şi acolo s'a sinucisŭ.

Acum numaĭ a rĕmasŭ Tiberiŭ singurŭ domnitoriŭ şi a începutŭ să fie îngrozitoriulŭ despotŭ aşa, precum ni-lŭ înfăţişézĕ istoria. Multă vreme aŭ clocotitŭ pe nesciute patimiĭ în sufletulŭ luĭ, acum însă şi-le-a vĕrsatŭ asupra nefericiteĭ Rome în totă turbarea lorŭ.

Nicĭ rangulŭ, nicĭ averea, nicĭ frumseţa, nicĭ nevinovăţia nu l'aŭ muiatŭ în setea sa de sânge. Dimpotrivă aceste fiesce care în parte ĭ-aŭ aţiţatŭ numaĭ dorinţa nebună. În totŭ ce strălucia orĭ era admiratŭ, vedea unŭ rivalŭ, care avea să fie delăturatŭ.

Agripina îşi grijia fiiĭ ca o leóică. Ea venitŭ cu eĭ în Roma, şi tiranulŭ se gândia, să le stingă viaţa. Nero era celŭ maĭ bĕtrânŭ între fiiĭ luĭ Germanicŭ şi nutria dorinţa de a ajunge la împĕrăţie. Tiberiŭ însă s'a scăpatŭ de eĭ. Agripina însă-şĭ a grăbitŭ mórtea sa şi a fiilorŭ sĕĭ prin ambiţiunea sa prea făţişe. Tiberiŭ a esilat'o pe insula Pandataria, pe Nero pe insula Planasia; Drusŭ, alŭ doilea, a rĕmasŭ prinsŭ pe colina Palatină, Caligula, celŭ maĭ tinĕrŭ, pe carele noĭ îlŭ cunóscemŭ deja ca pe unŭ monstru, a scăpatŭ singurŭ cu viaţa. Elŭ a fostŭ datŭ în grijea bunicĭ sale Antonia. Tiberiŭ într'acestea s'a retrasŭ pe insula Capri, ér Roma a lăsat'o în mânile credinciosuluĭ sĕŭ Seianŭ, care îl trimitea veştĭ desfătătóre. Agripina maĭ înainte de a fi tîrîtă în esiliŭ, a cerutŭ să vadă pe tiranulŭ, ca să-l rostéscă în faţă afurisenile sale, — şi cândŭ s'aŭ întîlnitŭ, nobila Romană şĭ-a vĕrsatŭ totŭ foculŭ mâniĭ asupra luĭ. Tiranulŭ n'a uitat'o acésta: a trimisŭ unŭ sclavŭ, care a bătut'o şi ĭ-a scosŭ unŭ ochiŭ. Istoria ne spune, că pe insula aceea pustie Agripina se hrănia din merindele păstorilorŭ dimprejurŭ, şi acolo i-s'a spusŭ într'o ḑi, că pe fiulŭ eĭ Nero l'aŭ sugrumatŭ, şi că Drusŭ a trebuitŭ să se nutréscă cu paiele aşternutuluĭ sĕŭ, şi cândŭ acestea s'aŭ gătatŭ, a muritŭ de fóme.

Dar să lăsămŭ chipurile acestea fioróse şi să ne întórcemŭ la prietiniĭ nostri. Numĕrulŭ lorŭ s'a maĭ înmulţitŭ cu unulŭ. Agata a dăruitŭ soţuluĭ sĕŭ unŭ băĕtŭ grăsuliŭ şi plinŭ de sănĕtate. Paterculŭ ĭ-a datŭ numele Emiliŭ Paulŭ, ca să se lege castelulŭ Liridiŭ órăşi de vechiulŭ nume.

Dar şi afară de acestŭ îmbucurătoriŭ evenimentŭ ne maĭ staŭ în prospectŭ altele, carĭ nu le putemŭ trece cu tăcerea. Paulŭ era încă totŭ neînsuratŭ. Depărtarea Estireĭ ĭ-a lăsatŭ în sufletŭ o durerósă urmă, ce-ĭ consuma întrégă veselia tinereţeĭ.

De câte orĭ s'a gânditŭ elŭ asupra cuvintelorŭ grăite de ea, că nu se póte întîmpla o unire între unŭ păgânŭ şi o evreică! O evreică simplă şi sĕracă, insultată atâtŭ de grosolanŭ de unchiulŭ eĭ, l'a respinsŭ pe elŭ, pe unŭ bogatŭ nobilŭ romanŭ, din pricina, că elŭ era păgânŭ, nu era evreŭ. De atuncĭ a studiatŭ elŭ tóte cărţile sfinte, la carĭ s'a provocatŭ Estira şi pe carĭ şĭ-a răzimatŭ refusulŭ. În acestea a găsitŭ elŭ nu numaĭ legile dintre ómenĭ şi Dumneḑeŭ, dintre ómenĭ şi ómenĭ, ci şi lucrurĭ, carĭ ĭ-aŭ

ocupatŭ atenţiunea în mĕsura cea mai mare. A găsitŭ adecă o mulţime de profeţii, carî tóte se referiaŭ la o singură fiinţă, a cărei sosire aŭ vestit'o Dionisiŭ şi sibilele şi o aştéptă Evreii.

Tóte acestea l'aŭ pusŭ pe gânduri şi l'aŭ făcutŭ, să-şi întórcă faţa cu scârbă dela scenele deşerte şi îngrozitóre ale Romei. Dar rangulŭ lui înaltŭ, precum şi gândulŭ, ca să alunge ocasiunea de a se face bănuitŭ de tiranulŭ, îlŭ făceaŭ, ca totuşi să se presinte la jocurile publice în uniformă de serbătóre. Îi era însă preste putinţă şi numai să se cugete la o altă căsătorie. Deşi eraŭ multe fetele Romei, carî se gândiaŭ la frumosulŭ legatŭ, nu era însă una, care să deştepte interesulŭ lui. Atenţiunea generală, de care avea parte, nu i-a rĕmasŭ taină, precum nicî privirile gelóse ale tiranului, cu carî îlŭ întimpina la diferite adunărî, când observa, cum privirile tuturorŭ petrecŭ cu plăcere la frumosulŭ eroŭ. Acestea le-a vĕdutŭ şi elŭ şi i-le mai spuneau şi prietiniî.

Într'o sară caldă de primăvară Paulŭ se întorcea către Liridiŭ din Roma, unde a luatŭ parte la o representaţiune din circulŭ Statilianŭ. Elŭ a aflatŭ pe mamă-sa pe balconulŭ coperişului, unde aştepta tocmai sosirea lui.

De câte orî mergea elŭ la Roma, mama îngrijată îlŭ urma cu fiorî, căci agenţii lui Tiberiŭ eraŭ capabilî, să despóie pe orî cine de onóre şi libertate. Privirea lui neobicinuitŭ de întunecată o făcea să presimţéscă rele.

„Mamă," dise Paulŭ rĕspunzêndŭ privirii ei întrebătóre, „dacă nu-ţi face supĕrare —"

„Nimica nu-mi face supĕrare, ce duce la binele tĕu. Noi amŭ mai vorbitŭ dóră despre ceea ce vĕdŭ, că vreî să dici —"

„Aşa dară suntŭ de părerea, că acésta să se întîmple acum," dise Paulŭ. „Se înţelege, va trebui, să rĕmână în cea mai mare taină. Monte Circello se va vinde, şi Paterculŭ primesce Liridiulŭ."

„Aşa să fie, fiulŭ meŭ."

„Èr noi mergemŭ mai întâiŭ în Atena la Dionisiŭ, — apoi vomŭ mai vedé, ce vomŭ avé să facemŭ. Lanţulŭ trebue trecutŭ, fără să ne atingemŭ de elŭ. Tiberiŭ e îngrozitoriŭ, mai îngrozitoriŭ în dragoste decâtŭ în ură, căci cea dintâiŭ nu e decâtŭ vĕlulŭ, care acopere pe acésta. Graţia, ce mi-o arată astădi, nu póte fi decâtŭ anunţulŭ perirî mele. Sub zimbetulŭ lui zace mórte. Tocmai acésta m'a adusŭ la hotărîrea, să plecămŭ. Germanicŭ nu mai este, Roma e în pace şi-mi póte da voe să o părăsescŭ pe o vreme."

„Bine," fiulŭ meŭ, vomŭ porni dar," dise mama bună. „Sara de mâne să nu ne mai găséscă aici. Paterculŭ póte să se ocupe cu viuderea castelului Monte Circello şi în absenţa nóstră. Tellus va merge îndată, ca să arvunéscă o nae, care să ne ducă dela Ostia la Atena."

„Acéstă Romă falsă mi-s'a făcutŭ nesuferită," adause Paulŭ. „În afară strălucire, înlăuntru mórtea hîdă — o corabie fără cârmă şi cârmuitoriŭ, nu va trebui óre să se nimicéscă?"

O privire mai aruncară mama şi fiulŭ spre frumósa împrejurime dela piciórele sale. Privirea li-se perdea apoi în nemărginita mare la apusŭ. Apoi se duseră, să-şi facă pregătirile de drumŭ.

În sara următóre era către medŭ de nópte, când dela malulŭ Ostiei se depărta o barcă mică. În ea se afla Paulŭ cu mamă-sa şi servitorii Filipŭ şi Melena, carî s'aŭ învoitŭ să însoţéscă pe stăpânii sĕi în patria lorŭ.

XXXIII.

În anulŭ alŭ treidecilea după era creştină într'o diminéţă senină de vară mergea pe stradele mute ale Ierusalimului unŭ simplu peregrinŭ. Elŭ umbla ca şi unulŭ, care pentru întâia óră umblă prin cetatea acésta, şi se îndrepta mai multŭ pe ghicite, admirândŭ lucrurile celea ce le întîlnia la totŭ pasulŭ. Î-a venitŭ, să iese din interiorulŭ bogatului oraşŭ şi urcându-se pe una din înălţimile din apropiere să contempleze chipulŭ renumitului oraşŭ.

Care călĕtoriŭ nu va fi simţitŭ nerăbdarea vie, ce te cuprinde, când aî intratŭ într'unŭ oraşŭ străinŭ, care ţi-a ocupatŭ de multe orî fantasia, şi mai cu samă de aî ajunsŭ acolo sara? De-odată cu revĕrsatulŭ zorilorŭ a ieşitŭ prin róua diminéţei şi legatulŭ romanŭ Emiliŭ Paulŭ Lepidŭ, care abia în sara trecută a sositŭ în oraşulŭ doririlorŭ sale. Să întrebe de cale figurile mute şi somnoróse póte, carî treceaŭ în susŭ şi în josŭ? N'a făcut'o, ci a înaintatŭ elŭ singurŭ aducêndu-şi aminte, că în sara trecută chiarŭ pe acolo a intratŭ în oraşŭ. (Va urmá).

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparii **Ootoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

A eşitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis**, tradusŭ de *Gavrilŭ Popŭ* canonicŭ. Preţulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritorii de a-lŭ avé să se adreseze la auctoruliŭ trimiţêndŭ cu asemnaţiune postală 1 fl. 15 cr. şi vorŭ primi opulŭ sub legătură crucişată fără portŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunzĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

JOSIFU GAVORA (3) 25—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomandŭ cu preţurî de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericescî, reuniuni industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

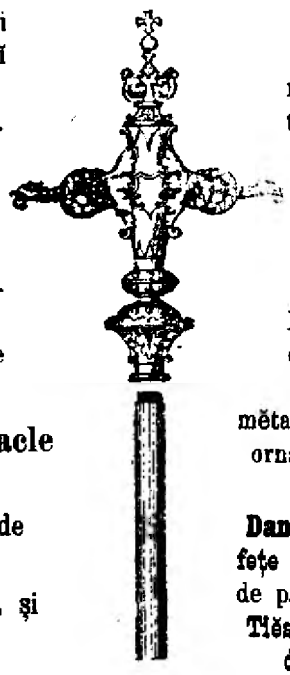

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ**, şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriî de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucî** de părete şi de scólă. **Tĕsĕturi bisericescî, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţuri şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirei interne a bisericeloru, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuî, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 46—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 13 Ianuariŭ 1894. Numĕrulŭ 2.

La anulŭ noŭ.

*** Dela schisma luĭ Fotiŭ încóce resăritulŭ desbinatŭ se feresce ca de focŭ a primi ceva dela biserica apusuluĭ, carea e în legătură de supunere canonică şi iubire faţă cu Sfîntulŭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ. Resărituluĭ dissidentŭ i-se pare, că totŭ ce vine din apusŭ şi cu deosebire dela Roma, este eresie. În aşa ură mare s'a prefăcutŭ iubirea cea frumósă împrumutată între apusulŭ şi resăritulŭ creştinŭ, ce domina pe timpulŭ marilorŭ doctorĭ aĭ bisericeĭ, saŭ cum îĭ numesce ritualulŭ nostru, marilorŭ dascălĭ aĭ lumiĭ: Ioanŭ Gură-de-aurŭ, Vasiliŭ celŭ mare şi Gregoriŭ teologulŭ.

Tótă lumea civilisată, de pildă, scie, că e greşitŭ călindarulŭ Iulianŭ, ce-lŭ folosesce biserica resărituluĭ, căcĭ nu corespunde natureĭ, pe carea voesce să o mĕsure. Natura însă-şĭ îlŭ dă de minciună. Fiindŭ că însă călindariulŭ Gregorianŭ, prin care fu îndreptatŭ celŭ Iulianŭ, a fostŭ făcutŭ în Roma, resăritulŭ desbinatŭ n'a voitŭ cu nicĭ unŭ preţŭ să-lŭ priméscă, şi maĭ bucurosŭ lovesce natura în faţă, decâtŭ să se acomodeze după elŭ, ca să nu maĭ amintimŭ de alte inconveniente sociale şi economice pricinuite de îndîrjirea acésta a resărituluĭ desbinatŭ, cu carea întrece chiarŭ şi pe protestanţĭ, căcĭ aceştia cu escepţiunea celorŭ din provinciile baltice din Rusia aŭ primitŭ pretutindeniĭ călindarulŭ Gregorianŭ.

Cu tóte acestea însă, în urma atingerĭĭ ḑilnice, în care trăesce resăritulŭ cu apusulŭ, în urma înrîurinţeĭ fórte marĭ, ce apusulŭ cu impunĕtórea luĭ cultură o deprinde asupra resărituluĭ, resăritulŭ şi fără voe a trebuitŭ să se acomodeze apusuluĭ în destule privinţe.

Dovadă despre acésta este şi ḑiua, în care şi în resăritŭ se începe anulŭ noŭ.

Cine nu scie, că anulŭ noŭ în biserica resărituluĭ se începe în 1-a Septembre, şi nu în 1-a Ianuariŭ? Mineele nóstre se începŭ şi acum cu 1-a Septembre. Călindarulŭ sfinţilorŭ din orologeriŭ se începe în 1-a Septembre, în care ḑi până astăḑi stă în cărţile nóstre, că este începutulŭ indictuluĭ, adecă alŭ anuluĭ noŭ, după computulŭ folositŭ în imperiulŭ bizantinŭ.

În apusŭ însă în urma dispositiilorŭ Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ a începutŭ a se computa anulŭ nu dela 1-a Septembre, ci dela 1-a Ianuariŭ.

În numĕrulŭ trecutŭ amŭ vĕḑutŭ deja, că şi serbătórea Nascerĭĭ Domnuluĭ în urma dispositiilorŭ Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ se serbézĕ în 25 Decembre şi în resăritŭ şi în apusŭ. Motivele, pentru carĭ S. Scaunŭ Apostolicŭ a dispusŭ ḑiua de 25 Decembre pentru serbătórea Nascerĭĭ Domnuluĭ, suntŭ şi istorice, dară maĭ multŭ motive fórte frumóse mistice. Ḑiua de 25 Decembre adecă cade chiarŭ în timpulŭ solstiţiuluĭ de ĭérnă, de cândŭ ḑiua începe a cresce, éră nóptea a scădé. Cu nascerea Mântuitoriuluĭ însă lumina adevĕruluĭ a începutŭ a cresce, éră nóptea nesciinţeĭ a scădé. Pentru aceea a şi ḑisŭ despre Elŭ S. Ioanŭ Botezătoriulŭ, representantele celŭ maĭ din urmă alŭ legiĭ vechĭ, că *„Luĭ se cade a cresce, éră mie a mĕ micşora“*. Nicĭ unŭ timpŭ dară maĭ acomodatŭ pentru serbarea Nascerĭĭ Mântuitoriuluĭ lumiĭ nu putea fi alesŭ, ca solstiţiulŭ de ĭérnă, cândŭ însă-şĭ natura în cadrulŭ eĭ representă schimbarea aceea radicală spre bine şi lumina, ce s'a întîmplatŭ prin nascerea Mântuitoriuluĭ lumiĭ.

Cu nascerea Mântuitoriuluĭ s'a începutŭ pentru genulŭ omenescŭ unŭ periodŭ noŭ, o epocă nóuă. De aceea S. Scaunŭ Apostolicŭ a dispusŭ fórte frumosŭ, că îndată după octava Nascerĭĭ Domnuluĭ, adecă în 1-a Ianuariŭ să se începă unŭ anŭ noŭ.

Dispositia acésta a Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ o a primitŭ numaĭ decâtŭ întregŭ apusulŭ, éră resăritulŭ desbinatŭ, deşi strigă totŭ mereŭ, că Pontificele Romeĭ nu este capulŭ bisericeĭ, totuşĭ şi fără voea luĭ s'a supusŭ dispositiĕĭ acesteia papale, şi-şĭ începe şi elŭ anulŭ nu cu 1-a Septembre, ci cu 1-a Ianuariŭ, cum a dispusŭ Pontificele Romeĭ.

La Nascerea Domnuluĭ creştiniĭ desbinaţĭ din resăritŭ aŭ saltatŭ şi s'aŭ desfătatŭ în urma dispositiĕĭ Scaunuluĭ Romeĭ. La 1-a Ianuariŭ înmormîntézĕ anulŭ vechiŭ şi începŭ anŭ noŭ, îşĭ gratuléză împrumutatŭ în urma dispositiilorŭ Scaunuluĭ Romeĭ. Şi totuşĭ ḑicŭ,

Feuilleton.

Dóuĕ sticle de vinŭ.

Deunăḑĭ m'am întîlnitŭ cu elŭ. Trebue adecă să sciţĭ, că eŭ încă mĕ înşirŭ între aceĭ puţinĭ muritorĭ fericiţĭ, carĭ sciŭ, că cine e Argus.

L'am întîlnitŭ la redacţia „Unirii“. Acolo se întîlnescŭ adecă somităţile politice ale Blaşuluĭ.

Era după prânzŭ, şi fiindŭ că ne-a năpăditŭ o ĭérnă aşa de crâncenă, de ţiganiĭ ḑicŭ, că e bine şi vara şi vara, aşĭ fi beutŭ bucurosŭ cu Argus unŭ păharŭ de vinŭ. La redacţie maĭ de multŭ maĭ puteaĭ prinde şi câte unŭ păharŭ de vinŭ, dar de o vreme dacă vreĭ să sorbĭ ceva, redactorulŭ te îmbie cu petroleŭ şi terpentinŭ.

Asta firesce că nu se unesce cu regulele bontonuluĭ. Dar vĕ potŭ încredinţa, că redacţiunea are în curtea şi pivniţa tipografieĭ petroleŭ şi terpentinŭ destulŭ. Numaĭ câtŭ nu e alŭ eĭ. Şĭ-a făcutŭ adecă acolo reuniunea de consumŭ magazine de totŭ felulŭ de mărfurĭ fluide şi solide.

Am maĭ preferitŭ deci a nu primi bunăvoinţa ospitală a redacţieĭ şi am chematŭ pe Argus la mine.

Şi apoĭ sciţĭ, că in vino veritas. Am cercatŭ să-lŭ descosŭ pe Argus.

„Sciĭ, că regretŭ multŭ, că nu maĭ am prilejŭ a ceti bizareriile tale? Suntŭ drăgălaşe şi folositóre, despre asta te potŭ încredinţa pe cuvîntŭ. De ce nu maĭ scriĭ?“

„A, unŭ interwiew? Prietine, cu de acestea să nu-mĭ viĭ. Eŭ n'am pretenţia uneĭ importanţe ca a luĭ Fitz Gerald orĭ Fritz Gerald, cum ĭ-a ḑisŭ „Telegraful“.“

„Îţĭ promitŭ, că nu-ţĭ voiŭ publica vorbele.“

„Asta nu mĕ privesce. Publică-le, dacă te plătescĭ cu atâta la „Unirea“ pentru obligamentulŭ, ce-lŭ aĭ ca colaboratorŭ. Eŭ am abḑisŭ „Unirii“ serviţiile mele, de cândŭ ea dimpreună cu celealalte organe de publicitate a începutŭ a abusa de iniţiala numeluĭ „Argus“, cu care voiam să cucerescŭ o pagină în istoria literaturеĭ nóstre. Recunoscŭ, că între cele cinci litere ale numeluĭ meŭ cea dintâiŭ e A. Dar pentru aceea nu voiŭ să rĕspundŭ nicĭ pentru a cincia parte din cele ce scriŭ A şi Anuţă în „Unirea“ şi Aminŭ în „Gazeta“ şi acum şi a—a în „Dreptatea“ în numĕrulŭ de probă. Apropos! Cetit'aĭ în „Dreptatea“, că pe plaiurile Viflaimuluĭ înainte de asta cu nóuĕspredece vécurĭ oile şi caprele observaŭ ca şi în ḑilele nóstre moda de a purta clopote? Nu găsescĭ, că scirea asta are să facă sensaţie între archeologĭ?

Mĕ simţiam atinsŭ. „Argus“ scia ca şi mine, că eŭ mĕ subscriŭ în foĭ cu A. Eiŭ vĕḑu, că vorbele luĭ m'aŭ supĕratŭ.

„N'aĭ să te superĭ,“ mĭ-a ḑisŭ. „Tu mĕ interwiewezĭ, şi eŭ mĕ silescŭ a-ţĭ rĕspunde aşa, precum m'aĭ învăţatŭ însu-ţĭ deunăḑĭ din Marc Twain.“

Ne-amŭ împăcatŭ golindŭ păharĕle.

„Dar ce gândescĭ tu despre procesulŭ Memorandului?“ îĭ ḑisei.

„Politica sciĭ bine, că nu mĭ-a făcutŭ nicĭ odată plăcere, şi eŭ ţinŭ morţişŭ la principiulŭ acela alŭ Iesuiţilorŭ, că fiesce căruia să-ĭ încredinţezĭ numaĭ lucrurĭ de acelea, carĭ le isprăvesce cu plăcere. Atuncĭ aĭ vedé cu ochiĭ, cum ar spori lucrurile. Dar pentru aceea îmĭ ieaŭ şi eŭ câte odată voe de a-mĭ forma părerĭ politice. Aşa şi în privinţa procesuluĭ Memorandului.“

„Ascultă.“

„Ascultă dar. Înainte de tóte nutrescŭ convingerea cea maĭ tare, că Tîrnava va maĭ

că nu se supunŭ Pontificelui Romei, că elŭ nu este Capulŭ bisericei! Amară este ironia, în care din dispunere dumnedeéscă rătăcirea trebue să cadă nesilită de nimeni!

Bunŭ este însă Dumnedeŭ, şi pe o cale orĭ alta lumea va ajunge totuşĭ óre cându, ca érăşĭ să se desfăteze privindŭ iubirea creştină între apusulŭ şi resăritulŭ creştinŭ, şi cu deosébire între S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romei, pe alŭ căruĭ episcopŭ Pravila nóstră românéscă îlŭ numesce *„stăpânŭ alŭ tuturorŭ adeveritelorŭ apostolescĭ biserici“* şi între bisericele din resăritŭ. Până atuncĭ să aruncămŭ o privire în fugă preste ceea ce póte că ne va aduce anulŭ noŭ 1894.

Întâiŭ şi maĭ întâiŭ se póte uşorŭ, că anulŭ noŭ 1894 ne va aduce căsătoria civilă, carea până acum, orĭ unde a fostŭ întrodusă, nicĭ unŭ bine n'a adusŭ. Cu tóte acestea însă biserica nu va abdice nicĭ în viitoriŭ de pretensiunea sa dréptă, ca credincioşiĭ să închie căsătoria şi înaintea bisericeĭ, şi numaĭ căsătoriile astfelŭ închiate le va considera biserica de căsătoriĭ adevĕrate, pe cându cele închiate numaĭ înaintea statuluĭ şi numaĭ după legile statuluĭ nu le va puté considera de ataríĭ. Totŭ asemenea biserica numaĭ acelea divorţurĭ le va considera de legale, pe carĭ le va pronunţa biserica, pe cându pe cele pronunţate numaĭ de statŭ nu le va considera de valide.

Dacă Dumnedeŭ dară va suferi, ca să vină preste noĭ căsătoria civilă, atuncĭ clerulŭ va trebui în continuŭ să înveţe pe porŭ legile bisericeĭ cu privire la căsătorie, şi să-ĭ insufle unŭ respectŭ şi maĭ mare faţă cu acéstă taĭnă sfîntă decâtŭ cum l'a avutŭ până acum. Numaĭ aşa va puté să paralisezе urmările rele ale căsătorieĭ civile în mijlocululŭ poporuluĭ.

Alŭ doilea lucru, ce ne aştéptă sigurŭ în anulŭ 1894, este ridicarea salarelorŭ învăţătorescĭ la minimulŭ de 300 fl. v. a. Considerândŭ ostenelele învăţătoriuluĭ putemŭ să dicemŭ, că suma acésta nu e mare. E mare însă, dacă considerămŭ indolinţa poporuluĭ nostru faţă cu causa scolastică. Dacă undeva, apoĭ aci este fórte de lipsă, ca inteligința miréna să lucre umĕrŭ la umĕrŭ cu clerulŭ. Suntemŭ informaţĭ, că în archidiecesă spre acestŭ scopŭ se va conchema încă în primăvara anuluĭ 1894 unŭ congresŭ din clerŭ şi porŭ. Decisiunile luĭ vorŭ fi de bună samă bune. Asta însă nu este destulŭ. Acelea vorŭ trebui şi esecutate. Dacă însă la esecutare clerulŭ cu poporulŭ inteligentŭ vorŭ emula în zelŭ şi abnegaţiune, atuncĭ uşorŭ potŭ fi esecutate, şi prin aceea vorŭ fi mântuite şcólele nóstre de periculululŭ peririĭ.

Alŭ treilea lucru, ce póte că ne aştéptă în anulŭ 1894, este denumirea nouluĭ Mitropolitŭ. De cândŭ avemŭ acte despre alegerile şi denumirile Mitropolituluĭ, încă nicĭ odată n'a trecutŭ atâta timpŭ între alegere şi denumire ca acum. Ce e dreptŭ, cu mândrie putemŭ să dicemŭ, că guvernarea bisericéscă până acum n'a suferitŭ nimicŭ prin vacanţa îndelungată. Causa este de o parte spiritulŭ Mitropolituluĭ în vecĭ neuĭtatŭ Vancea, care petrece încă între noĭ, de altă parte abilitatea cunoscută a bărbatuluĭ, pe care înţelepciunea Capitululuĭ mitropolitanŭ l'a pusŭ în fruntea archidieceseĭ şi în parte şi a provincieĭ. De aceea o spunemŭ apriatŭ, că decâtŭ o denumire nenimerită multŭ maĭ bună e vacanţa de acum. De aceea ce putemŭ face, este să ne rugămŭ la Dumnedeŭ, ca în anulŭ ce vine, orĭ să se facă o denumire nimerită de Mitropolitŭ, orĭ dacă nu, atuncĭ să remânemŭ, cum suntemŭ.

În urmă deşi nu credemŭ, totuşĭ se póte, ca din o parte orĭ alta şi în 1894 să fie atacată biserica nóstră. Căcĭ aŭ nu amŭ vĕdutŭ în 1892 şi 1893, cum uniĭ ómenĭ pe câtŭ de mediocri şi superficialĭ, pe atâtŭ de cutezătorĭ aŭ atacatŭ biserica nóstră cu o efronterie şi perfidie vrednică de nisce grecoteĭ şi sĕrboteĭ ca Visarionŭ şi Sofroniŭ din vécululŭ trecutŭ? De se va întîmpla acésta, noĭ vomŭ fi gata la luptă cu orĭ şi cine, şi dreptatea causeĭ nóstre ne asigură triumfulŭ.

Premiţêndu-le acestea, dorimŭ din inimă tuturorŭ cetitorilorŭ nostri anŭ noŭ fericitŭ.

„Dreptatea“. — Noulŭ ţiarŭ anunţatŭ şi de noĭ a apărutŭ în Timişóra, avêndŭ de editorŭ pe dlŭ Corneliŭ Diaconovich, éră de redactorŭ responsabilŭ pe dlŭ Dr. Valeriŭ Branisce.

În numĕrulŭ de probă apărutŭ în 6 a c. „Dreptatea“ promite, că va lupta alăturea cu celealalte organe naţionale pentru realisarea şi validitarea aspiraţiunilorŭ şi drepturilorŭ nóstre naţionale legitime. Basa activităţiĭ nouluĭ organŭ va fi programulŭ partiduluĭ naţionalŭ dela 1801, devisa solidaritatea naţională. Conformŭ intenţiuniĭ fundatorilorŭ, carĭ suntŭ inteligința română din Bănatŭ şi părţile ungurene, acestŭ ţiarŭ va cerca prin ţinuta sa clară şi hotărîtă să-şĭ împlinéscă datorinţa faţă de naţiune şi patrie, avêndŭ în vedere totdeuna marile interese ale poporuluĭ românŭ şi deşteptândŭ şi desvoltândŭ consciinţa naţională. „Dreptatea“ promite, că va lucra, să ne strîngemŭ rîndurile, şi ca toţĭ Româniĭ, fără deosebire de provinţe, să lupte sub acela-şĭ stindardŭ, cu acelea-şĭ mijlóce, precum scopulŭ unulŭ este. Maĭ departe va apĕra aşedămintele nóstre culturale, bisericescĭ şi şcolare şi va căuta, ca prin acţiunea comună şi unitară a celoralalte popóre din patrie să se redea patrieĭ nóstre caractĕrulŭ poliglotŭ.

„Dreptatea“ pe lângă articli de fondŭ are rubrice anumite pentru tractarea cestiunilorŭ importante din Austro-Ungaria, România şi străinătate, apoĭ pentru cestiunile speciale din municipiŭ, pentru cele bisericescĭ, scolastice şi literare. În fine aduce estrase din foile oficióse, éră în „Foişóră“ publică scrierĭ beletristice originale şi traducţiunĭ alese.

Spre a desvolta în porŭ gustulŭ de lectură şi interesulŭ pentru causele românescĭ se edă „Fóea de Duminecă“ redijată după trebuinţele şi capacitatea poporuluĭ.

Dreptatea este celŭ maĭ mare, celŭ maĭ avutŭ şi maĭ variatŭ în cuprinsŭ între tóte ţiarele românescĭ apărute până acum în

---

duce multe, fórte multe îazurĭ, până cândŭ Tîrnăveniĭ vorŭ grăi toţĭ numaĭ ungurésce. Vreĭ să sciĭ, pe ce-mĭ întemeĭezŭ convingerea asta? Pe aceea, că nu am nicĭ unŭ îndemnŭ de a mĕ gândi la aceea, că între procesele din Cluşŭ şi între limba Tîrnăvenilorŭ aşĭ puté găsi raportŭ de causă şi efectŭ. După atâta svîrcolire a meşteşugarilorŭ din Cluşŭ ar trebui, ca măcarŭ unŭ cornŭ alŭ Ardéluluĭ să se fie magiarisatŭ.“

„Dar membriĭ comitetuluĭ centralŭ? La eĭ gânditu-te-aĭ?“

„Cum să nu? În lumina istorieĭ póte să prevadă orĭ cine, că-ĭ vorŭ osîndi. Dar audit'aĭ de vre-o causă mărétă şi ideală, că ea ar fi ajunsŭ fără de martirĭ la biruinţă?“

„Să trăéscă martiriĭ,“ disеĭ ciocnidŭ păharulŭ meŭ de alŭ luĭ Argus. „Dar ce dicĭ despre făina dela consumŭ? Uită, câtŭ de rĕŭ aŭ succesŭ colaciĭ.“

„Greşele de acestea se întîmpiă şi în familiile cele maĭ bune. Aşa s'a pututŭ întîmpla şi în Lugoşŭ, şi de altă dată sciŭ, că ceĭ din Lugoşŭ îşĭ vorŭ deschide ochiĭ maĭ bine, dacă vorŭ să facă în Blaşŭ concurinţă la făina străinilorŭ. Reuniunea de consumŭ nu pórtă nicĭ o vină. Că neguţătoriĭ strainĭ din Blaşŭ încă nu şĭ-aŭ închisŭ prăvăliile, e vina multora din Blaşŭ şi jurŭ.“ Mi-ĭ a numitŭ şi cu numele pe aceĭ multĭ dintre inteligenţiĭ românĭ din Blaşŭ şi dintre preoţiĭ românĭ din jurulŭ Blaşuluĭ, carĭ, — să le fie ruşine, — spriginescŭ pe comercianţiĭ străinĭ şi cu esemplulŭ lorŭ îndémnă la acela-şĭ lucru şi pe alţiĭ, pe carĭ ar fi chemaţĭ să-ĭ lumineze. „Aşa stămŭ şi cu causa naţională,“ continuă apoĭ, „şi cu orĭ ce altă întreprindere românéscă. S'a întemeiatŭ în Blaşŭ reuniunea de consumŭ, şi în urmare s'aŭ redusŭ preţurile mărfurilorŭ une orĭ şi cu 30%. Şi ómeniĭ nostri cărturarĭ nu vorŭ să înţelégă, că asta însamnă, că în chipulŭ acesta poporulŭ din jurulŭ Blaşuluĭ cruţă în fiesce care anŭ câteva dечi de miĭ de florenĭ, carĭ facŭ câteva moşiĭ românescĭ. Înţelesu-aĭ? Câteva moşiĭ românescĭ mântuesce reuniunea nóstră de consumŭ în fiesce care anŭ! Şi cărturariĭ aceia vorŭ să tréca de luminătorĭ aĭ poporuluĭ! Nu, ci lorŭ încă li-se potrivescŭ cuvintele Scripturеĭ, că suntŭ povĕţuitorĭ orbĭ aĭ orbilorŭ, éră de va povĕţui orbŭ pe orbŭ, amîndoĭ vorŭ cădé în grópă.“

„Dă-mĭ voe să publicŭ vorbele tale în „Unirea“,“ l'am rugatŭ eŭ.

„Fă-o, dacă aĭ plăcere. Dar te încredinţezŭ, că vorŭ dice, că espectorărĭ de acestea nu se potrivescŭ caractĕruluĭ seriosŭ alŭ „Unirii“.“

„Dică. Dór n'aŭ maĭ disʼo şi până acuma? Dar să maĭ povestimŭ şi despre altele. Veĭ fi cetitŭ, că „Musa Română“ éră va apăré.“

„Cetit'am şi mĕ temŭ, că acuşĭ voiŭ ceti şi aceea, că „în lipsa spriginuluĭ materialŭ încetézĕ a apăré“. Nicĭ nu m'aşĭ mira aşa tare. Am cetitŭ despre împĕratulŭ Maximilianŭ, şă elŭ îndată după sosirea sa în Mexico a întemeiatŭ universitate în capitala împĕrăţieĭ sale, dar şi-a uitatŭ să întemeieze maĭ întâiŭ şcóle poporale. Sciĭ, că-mĭ e chiarŭ dorŭ, să audŭ corulŭ clericilorŭ éră în catedrala din Blaşŭ? Dar apoĭ reuniunea de cântărĭ, care era numaĭ să se întemeieze, puté-mĭ-aĭ spune, de ce nu s'a întemeiatŭ?“

„Maĭ slăbesce-mĕ şi nu întórce vorba. Dór tu eştĭ interwiewatulŭ şi aĭ să rĕspundĭ.“

„N'aĭ ce face. Vorba vorbă aduce. Aĭ voe să mĕ interwiewezĭ pe mine, dar şi eŭ, să te interwiewezĭ pe tine.“

Şi dacă n'am spusŭ, că între vorbele acestea amŭ maĭ gustatŭ din vinŭ, o spunŭ acuma.

„Dar era pe aci să-mĭ uitŭ. Ce dicĭ despre reuniunea femeilorŭ din Blaşŭ?“

monarchia nóstră. Aparițiunea ei ca unu valorosu organu națională este chiaru binevenită acum, cându biserica și națiunea română este espusă la prigonirl grele din partea șovinismului, cându luptătorii naționali trebue să zacă cu anii prin temnițele umede și nesănetóse, și cându întregu comitetulu națională este trasu în judecată pentru luptele politice purtate pentru validitarea justelorŭ nóstre aspirațiunl naționale. Aparițiunea acestui mare organu de publicitate este totodată unu semnu învederatu, că conscința națională preste totu s'a deșteptatu, și că poporulu românu s'a oțelitu în lupta politică, ce o pórtă, și a simțitu necesitatea de a-și înmulți armele de luptă constituțională. Dorimu noului diariu spriginulu materialu și moralu alu tuturorŭ Românilorŭ și realisarea principiilorŭ, pentru carl militézĕ.

„Dreptatea" împreună cu „Fóea de Duminecă" costéză 12 fl. pe anu. „Fóea de Duminecă" se póte prenumĕra și separatu cu 2 fl. pe anu. Abonamentele se trimitu la „Administrațiunea diarului „Dreptatea" în Timișóra (Temesvár Stadthausgasse nr. 4).

Proiectulu de lege
despre
dreptulu matrimonialu.
(Continuare.)

§. 103. Desfacerea căsătorieĭ nu o póte cere acela, care s'a învoitu cu fapta punibilă a soțului sĕu, sau a luatu parte la acésta. Împrejurarea, că și pentru partea, care cere desfacerea, esistă motivu de despărțire, nu esclude dreptulu de acțiune.

§. 104. Dreptulu de acțiune încetéză cându soțulu a ertatu fapta punibilă. O iertare are locu și în decursulu procesului.

§. 105. În casurile §§-lorŭ 97, 99, 100 și 102 acțiunea se póte înainta numai în decursu de șese luni, socotite dela diua în care soțulu a ajunsu la cunoscința fapteĭ punibile, respective a sentenței penale în vigóre.

După 10 anI dela sĕvârșirea fapteĭ punibile, respective după întrarea sentinței penale în putere de dreptu, nu mai póte avé locu acțiune pentru despărțenie.

Dacă este soțulu împedecatu prin forță sau necapacitate de acțiunI la intentarea acuseĭ, cursulu terminluuI ține până cându duréză acésta pedecă.

§. 106. Pentru spriginirea cereriĭ de despărțenie pe lângă motivulu de despărțenie, care servesce de basă la acțiune sau contra eĭ, se póte face provocare și la astfelu de motivu de despărțenie, în privința căruia dreptulu de acțiune deja a încetatu.

§. 107. În sentența de despărțenie acelu soțu, din vina căruia s'a despărțitu căsătoria, este declaratu de vinovatu.

Dacă în urma uneĭ contra-acțiunI a urmatu despărțirea căsătorieĭ purtându vina ambele părți, declară judecătoriulu pe ambiI soți de vinovați.

Și fără contraacțiune póte acusatulu cere, dacă în casulu despărțiriĭ căsătorieĭ va fi și acusatorulu declaratu vinovatu, dacă eĭ față cu acésta arată unu motivu de despărțire; acésta cerere și-o póte basa și pe unu astfelu de motivu de despărțire, privitoru la care a încetatu deja dreptulu sĕu de acțiune, care a esistatu încă pe timpulu ivirii motivului, care a servitu de basa despărțirii.

Acela dintre soți, care a fostu declaratu vinovatu de adulteru, trebue opritu în sentența de despărțire a lua în căsătorie pe acela, cu care a sĕvârșitu adulteriulu.

§. 108. Unu soțu mărginitu în capacitatea sa de acțiunI este capace de procesu intentatu în contra luI pentru despărțenie.

§. 109. În numele unuI soțu spiritualminte bolnavu pote representantulu luI legalu cu împuternicirea tutoruluI să céră despărțenia. Tutorulu póte da numaI atuncI împuternicirea, cându interesulu celuI bolnavu o pretinde acésta.

§. 110. Căsătoria încetéză în diua, în care sentența de despărțire a intratu în putere de dreptu.

§. 111. În casulu despărțeneI să se aplice raporturile de avere ale soțuluI ca normă, întru câtu legea actuală nu dispune altceva.

§. 112. Dacă sentența a declaratu numaI pe unulu dintre soți vinovatu, atuncI celalaltu soțu póte cere înapoI darurile făcute în decursulu căsătorieĭ. Promisiunile de daruri, pe carI le-a făcutu nevinovatulu soțu în contractu, precum și în decursulu căsătorieĭ pentru partea vinovată, își perdu vigórea. Pentru cerere înapoI suntu a se lua în considerațiune normele pireĭ de înavuțire. Dreptulu cereriĭ înapoI trece la moștenitorI numaI în acelu casu, cându soțulu și-lu valorézĕ acesta prin o pîră.

Pîra se prescrie în decursulu unuI anu calculatu dela despărțenie.

§. 113. Bărbatulu declaratu vinovatu este datoru să susțină pe nevastă-sa corespundĕtoriu posițieĭ de avere și stăriI eI sociale, întru câtu o astfelu de întreținere este nesuficientă din partea femeiI.

Întreținerea este a se plăti în bani gata anticipativu și de regulă în rate lunare.

Soțulu la dorința femeiI este obligatu să stabilescă întreținerea.

§. 114. O urcare a întreținerIĭ stabilite se întîmplă:

a) cându întreținerea neapĕratu de lipsă din causa averiI bărbatuluI nu póte fi evaluată și acésta într'aceea s'a amelioratu;

b) cându la stabilirea întreținerIĭ aŭ fostu calculate astfestu de venite ale femeiI.

§. 115. Cu privire la întreținere se potu înțelege libĕru soțiI după intentarea procesuluI, și femeea póte să și renunțe la acésta.

Îndatorarea întreținerIĭ trece și la moștenitorII bărbatuluI. Aceștia potu însă să céră micșorarea acesteia până la maximulu venituluI curatu.

§. 116. Datoria bărbatuluI pentru întreținere încétă, dacă femeea închie o altă căsătorie.

§. 117. Femeea vinovată despărțită nu póte purta numele bărbatuluI sĕu. Femeea nevinovată póte să-și păstreze și după despărțire numele bărbatuluI sĕu, dacă își esprimă voința acésta în procesu. Judecătorulu este obligatu, să pronunțe acestu dreptu alu femeiI în sentența de despărțenie.

§. 118. Judecătoriulu decide în sentența de despărțire și cu privire la susținerea și adăpostirea copiilorŭ comunI minorenI.

Dacă părinții nu s'aŭ pututu înțelege altcum, rĕmânu copiiI până la vîrsta de 7 anI la mamă, preste acésta vîrstă vorŭ fi dațI în îngrijirea tatăluI nevinovatu orI mameI nevinovate; dacă însă ambiI părinți aŭ fostu declarațI vinovați, ficiorII vorŭ fi încredințațI îngrijiriI tatăluI, ér fetele îngrijiriI mameI.

Judecătoriulu póte dispune cu considerațiunea vinovățieI părințilorŭ și a altorŭ împrejurărI în interesulu copiilorŭ, chiaru și declinându dela înțelegerea părințilorŭ, despre susu numitele norme, ba póte chiaru să predea copiiI uneI a treia persóne.

Costulu întreținerIĭ și alu educațiuniI copiilorŭ comunI suntu ambiI părinți datorI în raportu cu venitele lorŭ să-lu acopere, dacă venitulu din averea copiilorŭ nu este îndestulitoru. În casulu unuI pericolu atâtu tribunalulu, câtu și oficiulu tutoralu vorŭ dispune asigurarea întreținerIĭ copiilorŭ.

§. 119. Dacă judecătorulu nu ține de îndestulitóre faptele lămurite în procesu, ca să se decidă în asigurarea și întreținerea copiilorŭ, se abate de la acéstă dispositiune și după terminarea procesuluI trimite actele la oficiulu tutoralu.

§. 120. Dacă judecătorulu a decisu în procesulu de despărțenie asigurarea copiilorŭ, dar în urma împrejurărilorŭ schimbate decisiunea luI nu mai corĕspunde intereselorŭ copiilorŭ, atuncI oficiulu tutoralu póte dispune abaterea dela decisiunea judecătorésca.

§. 121. În casurile §§. 97, 99, 100 și 102 judecătorulu pentru încercarea împăcăriI înaintea despărțeneI dispune de regulă viéța despărțită a soțilorŭ dela masă și patu.

Numaĭ atuncI se póte încunjura dispositiunea despărțiriI vieței, dacă nu se póte spera nicI decum o împăcare între soți.

Despărțirea de masă și patu nu póte fi decretată pe timpu mai puținu de 6 luni, dar nicI mai multu ca pe unu anu, și nu se póte repeta. La cererea unanimă a părțilorŭ se póte pronunța și pe mai multu timpu viéță despărtită.

§. 122. Dacă soțiI în timpulu despărțiriI sale de masă și patu voescu să trăéscă érăși împreună, sau acusatorulu în decursu de treI luni după pronunțarea despărțiriI de masă și patu nu cere despărțenia, atuncI pe basa motivuluI în procesu nu se mai póte cere despărțenia.

§. 123. Despărțirea judecătorésca a separăriI de masă și patu o póte cere fie care soțu până la terminarea procesuluI.

§. 124. În timpulu separăriI de patu și masă soțiI nu suntu obligațI a trăi împreună și a-și împlini datorințele conjugale.

§. 125. În casulu hotărîriI separăriI de masă și de patu dispune judecătorulu asupra asigurăriI și întreținerIĭ copiilorŭ comunI minorenI, precum și a femeiI, asemenea și asupra împrejurăriI, ca să i-se predea acesteia obiectele necesare; elu póte modera întreținerea femeiI conformu raporturilorŭ de avere și de câștigu ale soțuluI, ba póte chiaru să dispenseze pe bărbatu dela împlinirea acesteia.

§. 126. Acelu tată sau acea mamă, căruia nu compete dreptulu de crescere, póte să convină cu copiiI sĕI și să controleze crescerea acestora.

Modulu conveniriI o stabilesce la casu de lipsă oficiulu tutoralu, care póte chiaru esclude convenirea în interesulu vĕditu alu copiilorŭ.

(Va urma.)

„Aĭ aștepta, să dicu și despre ea critică. Dar de astă dată nu-ți voiu fi spre plăcere. Pe reuniunea asta o aștéptă dile de mare batere de capu. S'a hotărîtu, să se zidéscă o aripă nóuă la școla de fete. Acum vadă reuniunea, să-și împlinéscă chemarea îndoindu-și zelulu de până acuma. Dar sciI, că comitetulu reuniuniI a hotărîtu, să mérgă la balu în toalete câtu se póte de simple?"

„Firesce că sciu. Trăéscă comitetulu reuniuniI femeilorŭ române din Blașu!" Ovațiunea asta a mea o înțelegeți, dacă vĕ destăinuescu din nou, că suntu însuratu.

„Bine, bine, trăéscă de pe partea mea. Dar să nu umble și hotărîrea asta ca ortografia Academieĭ, carea nu o folosescu nicI chiaru membriI Academieĭ. N'aĭ băgatu de sama, că Românii suntu născuți să fie anarchiști?"

„Mai slăbesce-mĕ cu observărI de acestea. Ele-mi vatĕmă simțemîntulu națională. Ce lipsă aŭ Românii de unitate ortografică? Leo non captat muscas."

Și pe lângă vorbe de acestea amu golitu și sticla a dóua. Numaĭ să nu vĕ închipuiți, că sticlele ar fi fostu marI.

A.

Revistă bisericéscă.
Din Patrie.

Preaveneratulu Ordinariatu a distribuitu în archidiecesă versiunea română a pastoraleĭ colective a episcopatuluI catolicu spre a fi publicată și esplicată poporuluI credinciosu la serbătórea Botezuluĭ Domnuluĭ orI în una din Duminecile mai de aprópe. În diecesa Lu-

goşului s'a publicatŭ numita pastorală în serbătorile Nascerii Domnului.

Episcopulŭ dela Alba-regală Dr. F. Steiner publicându în diecesa sa pastorala colectivă a episcopatului catolicŭ rógă şi îndémnă preoţimea, ca să nu cruţe nicĭ o ostenélă spre a ajuta pe episcopĭ întru delăturarea marelui periculŭ, ce ameninţă biserica şi patria. Nu numaĭ de pe amvonŭ să înveţe poporulŭ, ci cu tótă ocasiunea. Şi zelulŭ să nu se mărginéscă numaĭ la acésta, ci atâtŭ preoţiĭ, câtŭ şi credincioşiĭ să recerce pe bărbaţiĭ, carĭ suntŭ trimişi în dietă spre a apĕra drepturile cetăţenilorŭ şi a promova binele patrieĭ, ca aducêndu-şi aminte de obligamentulŭ lorŭ prin votulŭ lorŭ să depărteze marea injurie îndreptată asupra bisericeĭ luĭ Dumneḑeŭ şi a consciinţeĭ credincioşilorŭ. Pe lângă aceea clerulŭ şi poporulŭ să adreseze parlamentuluĭ rugărĭ spre a nu vota legile nedrepte proïectate de guvernŭ. În fine maĭ provócă episcopulŭ pe preoţĭ, ca în fiesce care districtŭ protopopescŭ să pună la cale adunărĭ poporale imposante spre a protesta în contra planurilorŭ guvernuluĭ inimice bisericeĭ.

Este cunoscutŭ, că cu ocasiunea ultimelorŭ alegerĭ dietale mulţĭ deputaţĭ spre a-şĭ asigura voturile catolicilorŭ aŭ promisŭ şi s'aŭ obligatŭ parte cu graĭulŭ viŭ, parte în scrisŭ prin reversale formale, că vorŭ apĕra interesele bisericeĭ în dietă şi vorŭ vota în contra tuturorŭ proïectelorŭ inimice bisericeĭ. Spre a face presiune, ca aceştĭ deputaţĭ să-şĭ ţină cuvîntulŭ, ḑiarulŭ „M.Állam“ a rugatŭ pe alegĕtorĭ, să-ĭ trimită copiĭ autentice de pe reversalele date şi respective numele martorilorŭ, înaintea cărora s'aŭ obligatŭ deputaţiĭ, că vorŭ vota în contra proïectelorŭ de legĭ inimice bisericeĭ. Până acum s'aŭ trimisŭ numitului ḑiarŭ din maĭ multe cercurĭ electorale documentele cerute, carĭ se vorŭ da publicităţiĭ la casulŭ, cândŭ cutare deputatŭ nu şĭ-ar ţiné cuvîntulŭ datŭ.

Deputatulŭ br. Atzél Béla, care a eşitŭ din partidulŭ guvernamentalŭ, încă a primitŭ raporturĭ din cercurile electorale, în carĭ se descrie, care deputatŭ şi între ce împrejurărĭ a datŭ reversale. Până acum dispune de preste 50 de reversale.

Guvernulŭ se teme, că va perde fórte multe voturĭ. Pentru aceea ḑiarele guvernamentale învaţă, că deputaţiĭ liberalĭ nu ar fi obligaţĭ a-şĭ ţiné cuvîntulŭ datŭ. Frumósă moralĕ!

„Comisiunea regnicolară“ pentru regularea congruei va ţiné în 20 a c. o conferinţă în Budapesta. Între membriĭ acesteĭ comisiunĭ se află şi Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ episcopulŭ gr. cat. de Orade.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrulŭ austriacŭ de finanţe Plener petrecêndŭ câteva ḑile în Budapesta s'a consultatŭ cu ministrulŭ ungurescŭ de finanţe Dr. Wekerle cu privire la efeptuirea regulării valuteĭ. Precum anunţă ḑiarele semioficióse, ambiĭ ministri ar fi convenitŭ în aceea, ca în luna viitóre să se presenteze parlamentelorŭ unŭ proïectŭ de lege cu privire la retragerea din circulaţiune a notelorŭ de statŭ de câte 1 fl., carĭ vorŭ fi înlocuite cu coróne şi respective florenĭ (2 coróne) de argintŭ. Celealalte note de statŭ — până la 2 milióne fl. — se vorŭ retrage în chipulŭ următoriŭ: Statulŭ va da bancelĭ austro-ungare atâta aurŭ, câte note voesce a retrage din cursŭ. Pentru aurulŭ primitŭ banca va emite bancnote, prin carĭ se vorŭ schimba notele de statŭ. Aurulŭ primitŭ de bancă nu trece în deplina eĭ posesiune, ci numaĭ interimalŭ până la renoirea convenţiuniĭ încheiate cu banca. Până atuncĭ piesele de aurŭ de câte 10 şi 20 coróne nu vorŭ fi puse în circulaţiune. Va maĭ trece multŭ timpŭ, până ce vomŭ avé banĭ de aurŭ.

Italia.

Turburările din Sicilia aŭ degeneratŭ în revoluţiune formală. Fasci, membriĭ uneĭ reuniunĭ secrete a plugarilorŭ, s'aŭ organisatŭ milităresce. Membriĭ acesteĭ reuniunĭ suntŭ provĕḑuţĭ cu puscĭ, pistóle şi pumnale, precum şi cu muniţiunea de lipsă. Eĭ organiséză şi poporulŭ, încâtŭ dă peptŭ cu armata. Pe lângă aceea maĭ agită la revoluţiune poporulŭ redusŭ la sapă de lemnŭ şi membri de aĭ asociaţiuniĭ internaţionale a socialiştilorŭ şi deputaţiĭ italienĭ socialiştĭ. La unulŭ din acéştia cu numele de Felice s'aŭ aflatŭ maĭ multe scrisorĭ compromiţĕtóre. După informaţiunile sosite până acum poporulŭ revoltatŭ în Campobello a dirîmatŭ casa magistratuluĭ şi a arsŭ tóte registrele de dare. În Marrara ceĭ resculaţĭ aŭ aprinsŭ tóte morile, oficiile de dare, casa magistratuluĭ, prefectura, şcóla şi casele celorŭ avuţĭ. Focululŭ a prefăcutŭ în cenuşe partea cea maĭ mare a oraşuluĭ, ce numĕră la 14000 de locuitorĭ. În Castelvetrano poporulŭ a eliberatŭ cu forţa pe ceĭ închişĭ maĭ înainte pentru turburărĭ, aŭ depusŭ pe primariŭ şi aŭ pusŭ primariŭ pe preşedintele reuniuniĭ lucrătorilorŭ de acolo. Cu acéstă ocasiune aŭ rĕmasŭ morţĭ 2 carabinieriĭ (armata italiană) şi 2 revoluţionarĭ. În Pietraperzia poporulŭ a aprinsŭ tóte edificiile publice şi a dirîmatŭ edificiulŭ oficiuluĭ postalŭ şi telegraficŭ, apoĭ cĭocnindu-se cu armata a suferitŭ o perdere de 8 morţĭ şi 15 răniţĭ, ĕră dintre militarĭ aŭ rĕmasŭ 1 mortŭ şi 11 răniţĭ. Totŭ asemenea s'a purtatŭ poporulŭ şi în Gibellina, unde a avutŭ 12 morţĭ şi 20 răniţĭ. Aprinderea edificiilorŭ publice şi cĭocnirĭ sângeróse s'aŭ maĭ întîmplatŭ în Marsala, Butera, Santaninfa, Termini, Sambuca, Belmonte. Poporulŭ şi unde a fostŭ până acum liniştitŭ, începe a se revolta contra auctorităţilorŭ publice, în carĭ privesce pe duşmanii sĕĭ, carĭ îlŭ despóe de avere pentru contribuţiunĭ de totŭ felulŭ şi-lŭ lasă pradă arîndaşilorŭ, fabricanţilorŭ marĭ şi întreprinḑetorilorŭ fără consciinţă. În ţinuturile revoltate s'aŭ trimisŭ la 60,000 ostaşĭ şi s'a proclamatŭ starea de asediŭ şi generalulŭ Morra di Liriano e provĕḑutŭ cu putere dictatorică. Revoluţia se lăţesce şi în alte părţĭ ale Italieĭ. În Neapolŭ poporulŭ prin demonstraţiunĭ a turburatŭ liniştea publică; maĭ mulţĭ aŭ fostŭ arestaţĭ. În Roma s'aŭ împrăştiatŭ foĭ volante, pe carĭ era scrisŭ: „Josŭ cu vampiriĭ poporuluĭ!“ „Să trăéscă martiriĭ Sicilianĭ!“ „Josŭ cu dările!“ Maĭ mulţĭ anarchiştĭ aŭ fostŭ arestaţĭ. Totŭ în Roma o cétă de lucrătorĭ cu flamură roşie în frunte strigaŭ: „Trăescă socialismulŭ!“ Èră asupra poliţieĭ, care a voitŭ să-ĭ aducă la ordine, aŭ puşcatŭ cu revolvere. Lucrătoriĭ din Turinŭ, Milanŭ, Genua şi alte cetăţĭ se pregătescŭ la manifestărĭ grandióse în favorulŭ revoluţionarilorŭ. Întrégă Italia este în fĕrbere şi e nemulţămită cu situaţiunea politică şi economică, în care a adus'o liberalismulŭ.

Probabilŭ, că forţa armată să înăduşéscă de o cam dată revoluţia, dară causele, ce aŭ produs'o, vorŭ rĕmâné şi maĭ departe ca o rană deschisă pe corpulŭ statuluĭ italianŭ.

Corespondinţe.

Blaşiŭ în ḑilele Nascerii Domnului.

Stimate Domnule Redactorŭ!

În ḑilele acestea îmĭ căḑu în mână o cărticică de 63 pagine intitulată *„Petru Maĭorŭ, unŭ studiŭ biograficŭ de George Bogdanŭ Duicŭ. Cernăuţi 1893.“* Cărticica altcum este binişorŭ scrisă, deşi se observéză în ea o forţare însemnată a autoruluĭ de a manifesta maĭ multŭ spiritŭ în modulŭ de a scrie, decâtŭ poşede în adevĕrŭ. Sufere cărticica în adevĕrŭ însă dela pagina 14—19 de scăderea aceea stereotipă la noĭ, de care suferŭ tóte scrierile despre Petru Maĭorŭ, Samuilu Clain şi Georgiŭ Şincai. Ridică adecă pe Petru Maĭorŭ până la ceriŭ, şi scobóră pe episcopulŭ Bobŭ până la ïadŭ. Căcĭ şi autorulŭ nostru ca şi alţiĭ este unilateralŭ. A studiatŭ pe Petru Maĭorŭ, n'a studiatŭ însă pe episcopulŭ Bobŭ. Dovadă despre acésta este, că autorulŭ nostru nu scie nicĭ anulŭ, cândŭ Bobŭ „se aşedase în scaunulŭ de episcopŭ“, căcĭ la pag. 14 ḑice, că acésta s'a întîmplatŭ la 1782, pe cândŭ în faptă s'a întîmplatŭ la 11 Iuliŭ 1784.

Autorulŭ nostru în paginele amintite descrie pe episcopulŭ Bobŭ ca pe unŭ omŭ iubitoriŭ de întunerecŭ, care prigonia aspru pe toţĭ bărbaţiĭ de sciinţă. Spre a dovedi acésta, se basézĕ pe inimiciţia cunoscută, în care a trăitŭ episcopulŭ Bobŭ cu Maĭorŭ, Şincaĭ şi Clain. Fără de a cerca să străbată maĭ afundŭ în lucru, autorulŭ nostru îşĭ esplică inimiciţia acésta din aceea, că Bobŭ nu iubia de locŭ cultura némuluĭ nostru, cum o iubiaŭ aceştia, din care pricină elŭ ca omulŭ întunereculuĭ nicĭ nu ĭ-a pututŭ suferi. În adevĕrŭ dacă e vorba de uşorătate, apoĭ maĭ pe uşorulŭ nu se póte esplica inimiciţia acésta între Bobŭ şi aceştĭ treĭ bărbaţi luminaţi. Dacă e vorba însă de adevĕrŭ, apoĭ nicĭ o esplicare nu e maĭ departe de adevĕrŭ ca acésta. Căcĭ dacă episcopulŭ Bobŭ iubia aşa tare întunereculŭ némuluĭ nostru, atuncĭ iubirea acésta a întunereculuĭ a trebuitŭ să se vĕdéscă în tóte faptele luĭ. Episcopulŭ Bobŭ însă a fundatŭ din cruţările sale Capitululŭ din Blaşiŭ între altele, ca să creeze pusĕţiunĭ frumóse sociale pentru bărbaţiĭ luminaţi din clerŭ, carĭ lipsiaŭ putemŭ ḑice, de totŭ, şi a denumitŭ însu-şĭ de membri aĭ Capitululuĭ totŭ bărbaţi luminaţi, a făcutŭ salare pentru profesoriĭ de teologie şi filosofie, a făcutŭ fundaţiunĭ în convictele

din Clușiŭ, Belgradŭ și Oșorheiŭ pentru tinerĭ românĭ, a adunatŭ o avere de aprópe 700,000 fl. colosală după împrejurările sale, și aceea tótă a lăsat'o clerului, ca să pótă înainta în cultură, éră némurilorŭ sale nimica; pe bărbații binemeritați de cultura némului nostru nicĭ la mórte nu l-a uitatŭ, ci a dispusŭ, ca pentru eĭ, anume Ștefanŭ Szalcsvai, Ladislaŭ Geczy, Mihailŭ Timár, Alesandru Fiscuti, Demetriŭ Caianŭ, Ioanŭ Para, Capitulului luĭ, până va esiste, în Dumineca întâie după 15 a fiesce căreĭ luni să celebreze în biserica catedrală din Blașiŭ laolaltă S. Liturgie, ceeea ce se întîmplă și astădĭ; a edificatŭ pentru Românĭ biserici frumóse cu marĭ spese și greutățĭ în mijlocul Sasilorŭ și Magiarilorŭ, ca în Clușiŭ, Oșorheiŭ, Mediașŭ, Sebeșŭ și airea, și a lucratŭ chiarŭ și pe terenulŭ literarŭ pentru cultura némului sĕŭ. Este unŭ atare bărbatŭ iubitoriŭ de întunerecŭ? De bună samă că așa ceva póte susține numaĭ celŭ ce nu cunósce activitatea acestuĭ bunŭ episcopŭ, fiindŭ că nu a studiat'o, ci a ascultatŭ numaĭ pe inimicĭ luĭ.

Pricina dușmănieĭ între episcopulŭ Bobŭ și între aceĭ treĭ bărbațĭ este a se căuta airea. Bobŭ era episcopŭ. Ceĭ treĭ erauŭ ómenĭ de sciință. Bobŭ era superiorŭ cu puterea. Aceștĭ treĭ superiorĭ cu învățătura. Ordinea socială poftia însă și poftesce, ca și celŭ superiorŭ cu învățătura să se supună mai mareluĭ sĕŭ, care e superiorŭ cu puterea publică, ce o are în mânĭ. Și multe spirite marĭ așa aŭ și făcutŭ, și pentru aceea totŭ marĭ aŭ rămasŭ. Chiarŭ și Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ s'a supusŭ Cesaruluĭ, și ĭ-a plătitŭ darea. Șincai, Maiorŭ și Clain din nenorocire nu erauŭ ómenĭ, carĭ să scie, că pe lângă tótă învățătura sa totuși trebuescŭ să fie cu supunere și ascultare față cu episcopulŭ sĕŭ. De aci apoĭ conflictulŭ între eĭ și Bobŭ. De aci apoĭ aparițiunea aceea tristă, că înaintea lorŭ totŭ ce făcea Bobŭ ca Episcopŭ, era rĕŭ, deși dacă ar fi fostŭ eĭ episcopĭ, totŭ ca și Bobŭ ar fi lucratŭ. Dacă Bobŭ introducea ceva nouŭ în biserică, eĭ strigaŭ, că e latinisație, și se gerauŭ de marĭ apĕrătorĭ aĭ așeḑămintelorŭ resăritene, pe cândŭ dacă Bobŭ ar fi fostŭ apĕrătoriulŭ acelorŭ așeḑăminte, atuncĭ eĭ ar fi strigatŭ, că Bobŭ trage spre schismă. Că în casurĭ de acestea până unde póte merge patima în ómenĭ, se póte vedé din Protopopadichia luĭ Petru Maiorŭ. În cartea acésta Petru Maiorŭ cu opusețiunea față cu episcopulŭ Bobŭ merse așa de departe, câtŭ pe episcopŭ îlŭ desbracă de tótă puterea episcopéscă de jurisdicțiune, și aceea întrégă o transpune la protopopĭ, așa câtŭ episcopuluĭ nu-ĭ rĕmâne decâtŭ puterea de ordŭ, căcĭ veḑĭ Dómne Maiorŭ era pe atuncĭ protopopŭ la Reghinŭ. Ba merge până acolo, câtŭ spre a-și dovedi tecele sale se folosesce și de brutalitățile principilorŭ calvinescĭ față cu Mitropoliții Românilorŭ. Atarĭ drepturĭ, cum dă Maiorŭ în cartea acésta protopopilorŭ, nu aŭ avutŭ protopopiĭ nicĭ cândŭ nicĭ pe departe nicĭ în biserica resărituluĭ, nicĭ în a apusuluĭ, și chiarŭ nicĭ la Calviniĭ. Tótă protopopadichia luĭ Maiorŭ este o destrăbălare a întregeĭ ordiniĭ publice bisericescĭ, o anarchie deplină. Și dacă Maiorŭ ar fi fostŭ episcopŭ, éră nu Bobŭ, și dacă unŭ protopopŭ ar fi scrisŭ o atare carte, atuncĭ elŭ însu-și ar fi afurisitŭ pe acelŭ protopopŭ.

Constatŭ deci resultatulŭ. Scrieriĭ unilaterale ca acésta a dluĭ Duica, pe lângă tóte părțile sale bune, nu oglindéza adevĕrulŭ curatŭ, și nicĭ nu învață tinerimea nóstră a cunósce cum se cuvine pe bărbațiĭ nostri în adevĕrŭ marĭ. **Aa.**

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blașiŭ.

Suma din nr. 1		fl.	1960.12
Domnulŭ Basiliŭ Maĭorŭ din Hususeŭ a colectatŭ dela:			
Basiliŭ Maĭorŭ . . .	fl. 3.—		
Ilariŭ Vladŭ . . .	fl. 1.50		
Gligorŭ Ilie	fl. —.50		
Teodorŭ Vlaĭcu . .	fl. 1.—		
Dilonŭ Coroșŭ . . .	fl. 1.—		
Teodorŭ Șuteŭ . . .	fl. 1.—	fl.	8.—
George Pascha preotŭ în Satu-nouŭ de josŭ a maĭ colectatŭ dela:			
Vĕduva *Parascha Bolte*		fl.	2.—
Dlŭ Alesandru Filipŭ adv. în Abrudŭ a colectatŭ dela:			
Alesandru Filipŭ adv. .	fl. 100.—		
Ana Filipŭ n. Cepeșŭ	fl. 20.—		
Dr. Laurențiŭ Popŭ adv.	fl. 20.—		
Dr. Enea Draia . .	fl. 5.—		
Simeonŭ Dandea . .	fl. 2.—		
Dr. Vasilie Fodorŭ adv.	fl. 5.—		
Victorŭ Bariță . . .	fl. 10.—		
Soc. minelĭ *„Carolea“* .	fl. 10.—		
Comuna *Buciumŭ* . .	fl. 20.—		
Comuna *Mușca* . . .	fl. 10.—		
Iosifŭ Crișanŭ adv. .	fl. 10.—	fl.	212.—
Teodorŭ Farcașŭ preotŭ în Ganciŭ a colectatŭ dela poporulŭ de acolo		fl.	6.—
Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ Sibiŭ . .		fl.	5.—
Dr. Simionŭ Caianŭ medicŭ în Roșia de munte a colectatŭ dela:			
Dr. Simionŭ Caianŭ	fl. 100.—		
Basiliŭ Bașota . . .	fl. 10.—		
Bâbuță Ioviță . . .	fl. 10.—		
Iosifŭ Giurca . . .	fl. 20.—		
Ioanŭ Almășanŭ . .	fl. 4.—		
Alesandru Almășanŭ .	fl. 2.—		
Candinŭ Giura . .	fl. 1.—		
Simionŭ Morariŭ . .	fl. 1.—		
Bis. gr.-cat. din *Roșia*	fl. 10.—	fl.	158.—
Nicolae Bejanŭ doc. în Varadia .		fl.	2.—
Domnulŭ Eugenŭ Bianŭ din Făgetŭ a colectatŭ dela:			
Eugeniŭ Bianŭ . . .	fl. 5.—		
Vasilie Popa . . .	fl. 1.—		
Gligorŭ Bianŭ . . .	fl. 1.—		
George Genea . . .	fl. —.50		
Patrichie Negrea . .	fl. —.20		
Șovrea Mihailă . .	fl. —.20		
Comșa Ioanŭ . . .	fl. —.20		
Ioanŭ Velță . . .	fl. —.50		
Petru Popa	fl. —.20		
Aritonŭ Corfariŭ . .	fl. —.20		
Popa Nichie . . .	fl. —.20		
George Șovrea . . .	fl. —.20		
Toaderŭ Ghirilă . .	fl. —.20		
Ioanŭ Mihaiŭ . . .	fl. —.20		
Bianŭ Vasilică . .	fl. 1.—		
Genea Luca . . .	fl. —.50	fl.	11.30
Domnulŭ Dr. Nic. Ciaclanŭ medicŭ în Pecica rom. a colectatŭ dela:			
Dr. Nicolaŭ Ciaclanŭ	fl. 100.—		
Dr D. Barbŭ preotŭ gr. or.	2.—		
Ștefanŭ Tomasdanŭ gr. or.	2.—	fl.	104.—
Din comuna mică Soini s'a colectatŭ prin Isidorŭ Costea:			
Isidorŭ Costea . . .	fl. 6.—		
Iacobŭ Tulea . . .	fl. 5.—		
Pavelŭ Jica	fl. 5.—		
Georgiŭ Ciulea . .	fl. 5.—	fl.	21.—
Suma . .		fl.	2489.42

Invitare la prenumerațiune.

Prin acésta invităm la abonamentŭ nouŭ cu prețurile din capulŭ foiĭ.

Restanțieriiĭ să-și achiteze abonamentuluĭ câtŭ maĭ îngrabă, ca să se evite neregularităț în espedarea foiĭ.

Ceĭ vechĭ să ne rĕmână credincioșĭ și să ne maĭ câștige abonenți noĭ.

Din partea nóstră vomŭ cerca a mulțămi tóte așteptările.

Redacțiunea și Administrațiunea „Unirii“.

Noutățĭ.

Președintele „Asociațiunii“ aprobatŭ. Primimŭ scirea, că guvernulŭ a aprobatŭ alegerea Rsmuluĭ canonicŭ *Ioanŭ M. Moldovanŭ* de președinte alŭ „Asociațiuniĭ Transilvane“.

Concursŭ. Cu terminulŭ de 15 Februariŭ a. c. se escrie concursŭ la parochia *Budĕiuluĭ de câmpie* în protopopiatulŭ Ludoșuluĭ. Emolumentele suntŭ: a) 30 jug. 1079□° pămîntŭ arătoriŭ, 16 jug. 400□° fînață și 500□° pădure; b) stola îndatinată și de fie care casă câte o ḑi de lucru și câte unŭ puiŭ de găină; c) casă parochială de lemnŭ cu 5 încăperĭ, șură și staulŭ pentru 8 vite.

Stațiunĭ cantorŭ-docentale. Se escrie concursŭ cu terminulŭ de 31 Ian. st. n. la stațiunea docentală din *Bandulŭ de câmpie* cu emolumentele: 300 fl. solvinḑĭ 20 fl. din cassa școleĭ, 24 din cassa bisericeĭ și 166 din repartiție. — La stațiunea cantorŭ-docentală din *Mădărașulŭ de câmpie* cu emolumentele: 87 fl. 50 cr. din cassa bisericeĭ, 75 din repartiție, capeție și stola computată în 40 fl., venitulŭ alorŭ 5 jug. și a grădineĭ de pomăritŭ 85 fl., 25 ḑile de lucru computate în 12 fl. 50 cr. — La stațiunea docentală din *Sângeorgiulŭ de câmpie* cu emolumentele: 60 fl. din casa bisericeĭ, 214 fl. din repartiție, 40 metrete de bucate computate în 28 fl. Stațiunile acestea tóte suntŭ în protopopiatulŭ Murĕșuluĭ.

Recursulŭ de nulitate alŭ dlorŭ Rusu Șirianulŭ și Necșa în contra sentinței condamnatóre aduse în ultimulŭ procesŭ alŭ „Foiĭ poporuluĭ“ a fostŭ respinsŭ din partea Curieĭ.

Adunarea estraordinară a comitatuluĭ Făgărașŭ la propunerea dluĭ Pușcariŭ a trecutŭ la ordinea ḑileĭ preste cunoscuta adresă a comitatuluĭ Clușiŭ referitóre la pretinsele „agitațiunĭ ale Românilorŭ“.

Procesulŭ memorandului, în urma numĕróselorŭ proteste înaintate de acusațĭ în contra actuluĭ de acusă, s'a amânatŭ, până cândŭ se va pronunța și Curia, căreia e transpusă afacerea.

Balŭ. Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ din opidulŭ Blașiŭ aranjéză unŭ baiŭ în 20 a c.

Lupĭ prevaricatorĭ. Lupiĭ în sĕptĕmâna trecută aŭ mâncatŭ în comuna Almașŭ din comitatulŭ Aradului 9 capre, carĭ din întîmplare erauŭ puse sub secuestru pentru contribuție. Fiindŭ că obiectele secuestrate pentru contribuție după lege nu este iertatŭ să se consume, autoritățile comitatuluĭ Aradŭ aŭ acum să facă investigațiune în contra lupilorŭ prevaricatorĭ. Succesŭ bunŭ!

Turburărĭ în Praga. În 9 a c. a fostŭ înmormîntarea unuĭ soldatŭ străpunsŭ de unŭ polițistŭ. La înmormîntare s'aŭ presentatŭ cam la 2000 de socialiștĭ și anarchiștĭ. Aceștia după terminarea oficiuluĭ bisericescŭ aŭ începutŭ să cânte cântece revoluționare pe stradă și să arunce cu sloĭ de ghiață asupra poliției, ce voia a ĭ aduce la ordine. Numaĭ eșindŭ la fața loculuĭ întrégă poliția a pututŭ împrăștia pe demonstranți.

Casurĭ de mórte. *Ioanŭ Dorobanțiu*, parochŭ gr. cat. în Vetișŭ (diecesa Oradeĭ-mari), canonicŭ onorariŭ, protopopŭ em. și asesorŭ consistorialŭ, a reposatŭ în 1 Ian. a. c. în alŭ 85-lea anŭ alŭ etățiĭ și alŭ 62-lea alŭ preoțieĭ. — *Nicolaŭ Deacŭ*, parochŭ în Calvasĕrŭ (Archidiecesă) a repausatŭ în 24 Dec. 1892 în anulŭ 73-lea alŭ etățiĭ, și alŭ 47-lea alŭ preoțieĭ. — *În veci aminirea lorŭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Continuare).

§. 4.

Nespusă de mare abusă face dlŭ Densușanŭ cu următórele cuvinte ale luĭ Șincai, pe carĭ nu se sfiesce a le cita în contra sfinteĭ Unirĭ: „Vaĭ némuluĭ românescŭ și érăși vaĭ! carele *uitându-și viția și sémința*, geme sub jugulŭ altorŭ némurĭ, nu pentru altŭ ceva, ci numaĭ pentru neînvățătura, nedragostea între sine, nepriceperea sa și vicleșugulŭ némurilorŭ celorŭ străine, care cu *frumóse pretesturĭ, maĭ alesŭ ale legiĭ creștinescĭ*, în care eŭ vreŭ să moriŭ, înșală pe bieții Românĭ, de-ĭ stăpânescŭ și în diua de acum. Nu vreŭ eŭ să numescŭ némurile acestea, ci numaĭ atâta dicŭ: Ce păstoriŭ aĭ, ale căruĭ cuvinte nu le înțelegĭ? *Vedĭ, socotesce și judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceștia?* Să te luveție, să-ți prindă partea pe lumea acésta, aŭ să te ducă la ceriurĭ? *Nu crede, o Române!* pentru că numaĭ punga ta *o voescŭ, ca* să-și umple pungile lorŭ, și *tu să rémâĭ robŭ acelora, pe carĭ maĭ mariĭ tĕĭ ĭ-aŭ stăpânitŭ óre-cândŭ. Deștéptă-te, dreptŭ aceea, o ĭubitŭ némulŭ meŭ, și aĭ minte!* luându pildă din Moldoveni, alŭ cărorŭ tiranŭ Despotŭ grecŭlŭ celŭ blăstĕmatŭ, așa a lucratŭ în anulŭ de acum." [1])

Înainte de tóte observămŭ, că dlŭ Densușanu a reprodusŭ acestŭ pașajŭ cu maĭ multe lacune, pe carĭ noĭ le-amŭ umplutŭ, reproducêndŭ întregŭ textulŭ aceluia, căcĭ numaĭ pe calea acésta va puté cetitoriulŭ să înțelégă cuprinsulŭ acestorŭ cuvinte eșite din o inimă plină de ĭubire către némulŭ românescŭ și de durere pentru sórtea luĭ vitregă. Apoĭ însemnămŭ și aceea, că cuvintele subliniate de noĭ aŭ fostŭ marcate și de dlŭ Densușanŭ prin subliniare în broșura sa. Acésta a făcut'o dlŭ Densușanŭ de sigurŭ cu intențiunea, ca să seducă pe cetitoriĭ sĕĭ, cărora numaĭ pentru aceea nu le-a reprodusŭ întregŭ pasajulŭ citatŭ, pentru ca să-ĭ facă, să crédă cârŭ se póte maĭ multe rele despre archiereiĭ uniți.

Premițêndŭ acestea observărĭ, întrebămŭ pe orĭ ce omŭ, care maĭ are o schintea de minte și judecată sănĕtósă, că ce caută pasajulŭ acela în capitululŭ dluĭ Densușanŭ, în care se vorbesce despre folósele sfinteĭ unirĭ? Să fie óre dlŭ Densușanŭ așa de mărginitŭ, încâtŭ să nu fi vĕdutŭ, că cuvintele luĭ Șincai n'aŭ de a face absolutŭ nimica nicĭ cu sfînta unire, nicĭ cu archiereiĭ eĭ? Noĭ nu presupunemŭ acésta despre dlŭ Densușanŭ, și astfelŭ trebue, vrêndŭ nevrêndŭ, să ajungemŭ la convingerea, că numaĭ ura órbă în contra sfinteĭ sale bisericĭ nu l'a lăsatŭ să vadă aceea, ce este maĭ luminosŭ decâtŭ sórele, și l'a făcutŭ să citeze acele cuvinte în contra sfinteĭ bisericĭ.

Da! este maĭ luminosŭ decâtŭ lumina sóreluĭ, că acele cuvinte numaĭ la sfînta unire și la archiereiĭ eĭ nu se referescŭ.

„Ce păstoriŭ aĭ, ale căruĭ cuvinte nu le înțelegĭ?" întrĕbă Șincai. Acéstă întrebare eschide orĭ ce presupunere, că aci ar fi vorba despre archiereiĭ bisericeĭ române unite, pentru că aceștia dela Atanasiŭ până la fericitulŭ Ioanŭ Vancea toți aŭ fostŭ românĭ, s'aŭ mărturisitŭ românĭ, și aŭ comunicatŭ în biserică, în administrațiunea bisericéscă și în viața privată cu credincioșiĭ lorŭ numaĭ în *limba românéscă*, pe care aceștia cu toțiĭ aŭ înțeles'o.

„Vedĭ, socotesce și judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceștia? Să te învețe, să-ți prindă partea pe lumea acésta? aŭ să te ducă la ceriurĭ? Nu crede, o Române! pentru că numaĭ punga ta o voescŭ, ca să-și umple pungile lorŭ."

La care dintre archiereiĭ nostri se potrivescŭ aceste cuvinte?

La Ioanŭ Pataki alias Giurgiŭ?

Însă acesta *„a fostŭ națieĭ românesci bunŭ părinte și milostivŭ"*; [1]) și cu dreptŭ cuvîntŭ a pututŭ dice despre sine: *„Caeterum ego paratus sum pro salute charae meae nationis Valachicae sanguinem sudoremque diu noctuque fundere."* [2])

La Ioanŭ Inocențiŭ Klein?

Însă acesta *„avêndŭ fórte mare rîvnă către nému-și și bunulŭ de obște și care între celealalte bunătăți și Blașiulŭ a umblatŭ să-lŭ facă cetate liberă crăiéscă, spuză de pismași a întîrîtatŭ asupra sa, până ce maĭ pe urmă ca jertfă învinsŭ căduŭ,"* [3]) și pentru aceea cu dreptŭ cuvîntŭ se póte numi: *„adevĕratulŭ părinte alŭ Românilorŭ."* [4])

La Petru Paulŭ Aronŭ?

Însă acesta *„a petrecutŭ o viață sfîntă, a fostŭ omŭ postelnicŭ, îndurată, bisericosŭ și înfrînată."* [5]) A deschisŭ școlele din Blașiŭ, a zidităŭ bisericĭ și mănăstirĭ, a cumpĕratŭ dela Magiarĭ moșiĭ pentru cultura poporuluĭ românŭ, și prin testamentŭ a dispusŭ, *„ca totŭ ce a avutŭ, să fie a sĕracilorŭ* și a semiriuluĭ." [6])

La Atanasie Rednicŭ?

Însă acesta *„de școle și învățăturĭ avea grije bună, era omŭ fórte smeritŭ, haĭne de mĕtasă nicĭ de cum n'a purtatŭ, hrana luĭ de cândŭ s'a făcutŭ călugărŭ numaĭ cu legumĭ și cu uleiŭ a fostŭ. În lucrurile sale la nimica alta nu căuta, fără numaĭ la mărirea luĭ Dumnedeŭ; și întru acestŭ propusŭ era neclătitŭ și nu băga samă de hulele altora. La anulŭ 1772 în 2 Maiŭ a muritŭ episcopulŭ Atanasie și tóte ale sale le-a lăsatŭ Seminariuluĭ diecesanŭ."* [7])

La Grigorie Maĭorŭ?

Însă acesta *„după ce a venitŭ în scaunŭ, bunŭ părinte și cătră toțĭ blândŭ și cu voe bună s'a arĕtatŭ, cu toțiĭ bucurosŭ vorbindŭ — ușea luĭ tuturorŭ era deschisă."* [8]) — *„Singurŭ acesta cu rîvna și cu lupta spre agonisirea fericirĭĭ némuluĭ românescŭ, între vlădiciĭ ceĭ românescĭ, se póte asemĕna cu adevĕratulŭ părinte alŭ Românilorŭ Ioanŭ Inocențiŭ Liber Baro Klein de Sadu."* [9]) Tótă averea sa a lăsat'o prin testamentŭ bisericeĭ catedrale, episcopieĭ, studenților din Blașiŭ, și maĭ multorŭ bisericĭ și preoți din diecesă. [10])

La Ioanŭ Bobŭ?

Însă acesta își începe testamentulŭ cu memorabilele cuvinte: *„Tota mea substantia quantulacunque est, sit mei Cleri alioquin pauperis."* [11]) Tótă biserica unită din Ardélŭ se împărtășesce din binefacerile fundațiuniĭ luĭ, care este cea maĭ mare fundațiune a bisericeĭ unite.

Aceștia suntŭ episcopiĭ unți, carĭ aŭ trăitŭ până la Șincai. Eĭ n'aŭ primitŭ nimica dela clerŭ și poporŭ, ci totŭ ce aŭ pututŭ cruța cu o viață înfrînată și cumpĕtată, aŭ vĕrsatŭ în punga poporuluĭ și Cleruluĭ. Cum s'ar fi pututŭ așa dară, ca Șincai să le aplice cuvintele citate maĭ susŭ?

„Da, poftițĭ dlorŭ," — vomŭ rĕspunde și noĭ cu unŭ anonimŭ, — „a osteni d. e. numaĭ până la Blașiŭ, și veți vedé săpatŭ în fiesce care pétră din mărețele institute bisericescĭ și naționale, ce-lŭ împodobescŭ, veți vedé oglinditŭ în fața și întipăritŭ în fragedele inimĭ ale atâtorŭ fiĭ aĭ poporuluĭ românŭ . . . , cu litere nețterse acelŭ prea strălucitoriŭ argumentŭ despre dărnicia archiereilorŭ uniți și viua lorŭ interesare și îngrijire pentru propășirea némuluĭ românescŭ în tóte privințele. Poftițĭ acolo, dlorŭ, și ștergeți maĭ întâiŭ de pe fața pămîntuluĭ nu numaĭ și cea din urmă petricea din acelea monumente, dar chiarŭ și numele de Blașiŭ, și smulgeți sentimentulŭ recunoscinței nu numaĭ dintru inimele acelorŭ tinere mlădițe, ci și dintru ale nenumăraților fruntașĭ aĭ națiunĭĭ românе, ce s'aŭ întorsŭ la caminulŭ părinților lorŭ cu diplome minunate, grație, — eĭ sciŭ în ce mĕsură. — stipendiilorŭ din Blașiŭ, sfîrticați în fine cartea vremurilorŭ trecute, și apoĭ, apoĭ pășiți de zugrăviți sfînta unire cu pungile archiereilorŭ eĭ!" [1])

Dar dacă cuvintele citate ale luĭ Șincai nu se referescŭ la archiereiĭ bisericeĭ unite, se nasce întrebarea, că pe ciue a caracterisatŭ dînsulŭ atâtŭ de aspru?

Rĕspunsulŭ îlŭ aflămŭ totă în pasajulŭ citatŭ și anume în cuvintele: *„Și tu să rămâĭ robŭ acelora, pe carĭ maĭ mariĭ tĕĭ ĭ-aŭ stăpânitŭ óre cândŭ."*

Istoria ne spune, că dintre némurile, cu carĭ Românĭĭ trăescŭ în atingere nemijlocită, și maĭ vîrtosŭ trăiaŭ pe timpulŭ luĭ Șincai, *numaĭ Grecĭĭ suntŭ aceia*, pe carĭ *„maĭ marĭ"* nostri, adecă Romanĭĭ ĭ-aŭ stăpânitŭ óre cândŭ. De unde se vede, că Șincai în pasajulŭ citatŭ voesce să facă alusiune la archiereiĭ și călugărĭĭ grecescĭ, carĭ pe timpulŭ sĕŭ, adecă în era fanarioților sugeaŭ mĕduva Românilorŭ din principatele dunărene și *cu frumóse pretesturĭ, maĭ alesŭ ale legiĭ creștinescĭ*, adecă cu înfricarea ómenilorŭ, că prin uniune își vorŭ perde ritulŭ orientalŭ, amăgisera pe mulțĭ Românĭ din Transilvania, să se lapede de sfînta unire. Tocmaĭ pentru ca Românĭĭ să se ferescă de Grecĭ, se află îndemnatŭ cronicariulŭ a le aduce de pildă pe *„Despotŭ grecŭlŭ celŭ blăstĕmatŭ"*, pe care îndată după pasajulŭ citatŭ îlŭ maĭ caracterisézŭ cu următórele cuvinte, carĭ ase menea aruncă lumină asupra scopuluĭ. la care a țintitŭ marele cronicariŭ: „Pe lângă tirănia cea mare, care o făcea cu bieții locuitoriĭ Moldoveĭ, Despotŭ la atâta a ajunsŭ în anulŭ de acum, de a începutŭ a se făli, că elŭ este prăsitŭ din semînța împăraților din Țărigradŭ, uitându-și ce a fostŭ mințitŭ maĭ înainte despre vița și porodița sa. Dreptŭ aceea a făcutŭ dóuĕ coróne de aurŭ și a mințitŭ înaintea norodului, că acelea i-s'aŭ trimisŭ din ceriŭ, în semnŭ că elŭ încă și împĕratŭ va fi, nu numaĭ domnŭ Moldoveĭ; și cu minciuna acésta pe mulțĭ a și înșelatŭ din ceĭ maĭ nepriceputi, de ĭ-aŭ credutŭ, *precum se înșală și astădĭ mulțĭ din némulŭ românescŭ, de maĭ multŭ credŭ celorŭ ce nicĭ le fuge nicĭ le muge de dînșiĭ, decâtŭ celorŭ ce suntŭ de némulŭ lorŭ, și maĭ se sfarmă pentru binele lorŭ. Că-ci sângele nu se face apă, precum este țicala."* [2])

Trecerea, ce o face Șincai dela asuprirea Românilorŭ prin Despotŭ vodă la asuprirea analogă de pe timpulŭ sĕŭ, ne arĕtă destulŭ de evidentŭ, că dînsulŭ, precum amŭ accentuatŭ maĭ susŭ, face alusiune la Grecii, pe carĭ Romanii strămoșiĭ nostri ĭ-aŭ stăpânitŭ óre cândŭ, și carĭ întocmaĭ ca Despotŭ grecŭlŭ celŭ blăstĕmatŭ înșelaŭ și pe timpulŭ luĭ Șincai *pe mulțĭ din némulŭ românescŭ, care uitându-și vița și sémința*, adecă uitându-și, că este de viță română, și că cu Roma trebue să țină, ér nu cu Fanarulŭ, gemea sub jugulŭ Fanarioților, întocmaĭ precum maĭ de multŭ gemuse sub jugulŭ luĭ „Despotŭ grecŭlŭ celŭ fălosŭ, mincinosŭ, fățarnicŭ, înșelătoriŭ și adevĕratŭ tiranŭ". [3])

La archiereiĭ și călugărĭĭ grecescĭ, carĭ pe timpulŭ luĭ Șincai înșelaŭ pe Românii din principate și prin emisariĭ lorŭ turburaŭ pacea religiósă a Românilorŭ din Ardélŭ, se potrivescŭ de minune cuvintele luĭ Șincai, ceea ce vomŭ dovedi, nu cu auctoritatea unuĭ unitŭ, orĭ Iesuitŭ, ci cu auctoritatea „Sfîntuluĭ Sinodŭ" alŭ Românieĭ, care în ședința sa dela 23 Novembre 1882 după ce a arĕtatŭ, cum se îmbogățiaŭ egumenii grecescĭ dela mănăstirile românescĭ cu averĭ românescĭ și deveniaŭ bancherĭ în Constantinopolŭ, astfelŭ continuă: „Dar pentru România n'aŭ

[1]) Chron. an. 1563.

[1]) Sam. Klein în Acte și fragm. pag. 92.
[2]) Nilles Symb. I. pag. 408.
[3]) Sam. Klein ibid. pag. 102—103.
[4]) P. Maĭorŭ în Acte și fragm. pag. 130.
[5]) Sam. Klein ibid. pag. 112.
[6]) Sam. Klein ibid. pag. 112.
[7]) Id. ibid. pag. 124 și 125.
[8]) Id. ibid. pag. 126—129.
[9]) P. Maĭorŭ în Acte și fragm. pag. 130.
[10]) Vedĭ testamentulŭ luĭ în Acte și fragm. pag. 89 și urm.
[11]) Acte și fragm. pag. 32.

[1]) Onórea Sionuluĭ românescŭ, Baia mare, 1890, pag. 34.
[2]) Chron. a. 1563.
[3]) Chron. a. 1562.

făcutŭ nimica bunŭ aceştĭ călugărĭ fanarioţĭ: *nicĭ o şcólă pentru cultura cleruluĭ şi a poporuluĭ,* [1]) nicĭ unŭ spitalŭ pentru bolnavĭ, nicĭ unŭ bărbatŭ românŭ cultŭ formatŭ prin iniţiativa şi banĭĭ, ce aveaŭ la dispositia lorŭ, nicĭ o carte românŭ pentru cultura limbeĭ, *nicĭ o instituţie de binefacere; ba încă aŭ lăsatŭ în părăsire şi pe acelea testamentare ctitoresci.* [2]) În locŭ de bune, ne-aŭ lăsatŭ numaĭ rele: *corupţia moravurilorŭ, împuţinarea simţuluĭ religiosŭ în clerŭ şi poporŭ,* [3]) încâtŭ se revóltă consciinţa cetindŭ în scriitoriĭ românĭ dela începutulŭ véculuĭ acestuia despre corupţia *cleruluĭ fanarioţŭ,* adusŭ aci de *Domniĭ fanarioţĭ* şi protegiatŭ de eĭ şi de patriarchia de Constantinopolŭ.“ [4])

Se póte însă, că Şincai prin cuvintele: *„Ce păstoriŭ aĭ, ale căruĭ cuvinte nu le înţelegĭ?“* să fi făcutŭ alusiune nu numaĭ la fanarioţĭ, ci şi la episcopiĭ sêrbescĭ, ce l-aŭ avutŭ Românii neuniţĭ în Ardélŭ înainte de 1810 adecă înainte de episcopulŭ Moga, că-ci despre aceştia ne istorisesce Petru Maĭorŭ, că aşa vorbiaŭ românesce, încâtŭ poporulŭ nu numaĭ nu-i înţelegea, ci din contră se scandalisa de cuvintele lorŭ, pe carĭ noĭ ne genămŭ a le reproduce aci. [5])

Aşa dară dlŭ N. Densuşanŭ n'ar fi trebuitŭ să citeze pe Şincai în contra bisericeĭ unite, aĭ căreĭ archiereĭ aŭ strălucitŭ prin vîrtuţi creştine şi nu s'aŭ îmbogăţitŭ nicĭ cu unŭ singurŭ cruceriŭ din punga Românilorŭ, ci trebuia să-lŭ citeze în contra acelora, cărora a voitŭ să le facă serviţiĭ prin broşura sa, de care, aşa sperămŭ, se va ruşina şi d-sa.

Nu cu maĭ puţină bunăcredinţă lucră dlŭ Densuşanŭ şi cândŭ citézŭ din cronica luĭ Şincai [6]) unŭ testimoniŭ alŭ calvinuluĭ Petru Bod în contra sfinteĭ unirĭ. Dlŭ Densuşanŭ nicĭ aci nu reproduce întregŭ textulŭ luĭ Bod, aşa precum se află în cronica luĭ Şincai, nicĭ nu citézŭ cuvintele luĭ Şincai, prin carĭ acesta apreţiézŭ valórea testimoniuluĭ luĭ Bod. Dacă s'ar fi citatŭ cuvintele luĭ Şincai, cetitoriĭ dluĭ Densuşanŭ ar fi vĕdutŭ îndată, că chronicariulŭ *nostru* nu citézŭ pe Bod, ca să compromită sfînta unire, ci ca să arete, câtŭ *suferiaŭ Românii din partea calvinilorŭ,* pentru că dînsulŭ îndată după testimoniulŭ luĭ Bod adaugе dela sine acéstă observare: *„Din cuvintele acestea ale luĭ Petru Bod, lesne poţĭ vedé, la câtŭ adusese calvinii pe bieţiĭ Românĭ din Ardélŭ.“*

Asemenea pĕcătuesce dlŭ Densuşanŭ, cândŭ identifică pe Şincai cu unŭ testimoniŭ citatŭ de acesta din Cserei [7]). Însu-şĭ Şincai, pe cum amŭ vĕdutŭ într'altŭ locŭ, face atenţĭ pe cetitoriĭ sĕĭ, să nu crédă luĭ Cserei, care ne *„uria némulŭ, credinţa şi legea“,* [8]) ér relativŭ la testimoniulŭ luĭ Cserei citatŭ în chronica an. 1701 şi reprodusŭ de dlŭ Densuşanŭ în contra sfinteĭ unirĭ, însu-şĭ Şincai observă: *„Ce scrie aci Cserei Mihaiŭ, numaĭ despre Iesuiţĭ trebue înţelesŭ.“* Aşa dar Şincai aci face o restricţiune, pe care istoriografulŭ *criticŭ* (!) Densuşanŭ află de bine a o trece cu vederea, numaĭ ca să pótă lovi în biserica sa proprie.

În fine observândŭ, că cele ce le dice Şincai despre Iesuiţĭ, trebue cumpĕnite „cum grano salis“ din motive, carĭ cetitoriĭ nostri le cunoscŭ deja, credemŭ că nu maĭ este de lipsă să maĭ reproducemŭ şi noĭ textulŭ cuvintelorŭ luĭ Bod şi Cserei, deórece acelea ne înfăţişézŭ numaĭ ideile unorŭ calvinĭ fanaticĭ, ér nu ideile luĭ Şincai.

(Va urmá.)

---

[1]) La acésta se potrivescŭ cuvintele luĭ Şincai: »Veḑĭ, socotesce şi judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceştia? *să te înveţe?*«

[2]) Aci se potrivescŭ cuvintele luĭ Şincai: »Veḑĭ, socotesce şi judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceştia? . . . . . *să-ţi prindă partea pe lumea acésta?*«

[3]) La astfelŭ de ómenĭ alude cronicariulŭ prin cuvintele: »Veḑĭ, socotesce şi judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceştia? . . . . *să te ducă la ceriurĭ?*«

[4]) Veḑĭ »Observatoriulŭ« din Sibiŭ dela 10 Dec.1882, care reproduce actulŭ acesta, ce noĭ îlŭ citămŭ după »Onórea Sionuluĭ românescŭ« pag. 36.

[5]) Veḑĭ P. Maĭorŭ Ist. bis. a Român. part. 2. c. 1. § 5. pag. 131 şi urm.

[6]) Chron. an. 1698.

[7]) Chron. an. 1701.

[8]) Chron. an. 1698.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

În sfârşitŭ a aflatŭ drumulŭ, ce ducea afară din oraşŭ. Elŭ trecu podulŭ de pétră de preste Chidronŭ, o vale mică, dar fórte repede. Se mira de aerulŭ rece şi încărcatŭ de negură, ce-lŭ lovi în faţă pe acéstă câmpie. De aci cărarea făcea o cotitură, ce ducea spre o înălţime acoperită cu olivĭ înalţĭ. Acestŭ locŭ era despărţitŭ prin ziduri scunde în mai multe grădinĭ. Eroulŭ nostru îşĭ câştigă în scurtŭ unŭ punctŭ, din care putea privi în linişte la Ierusalimŭ. Pe şepte coline era ridicatŭ strălucitulŭ oraşŭ. Cea maĭ înaltă clădire era vestitulŭ templu, care s'a ziditŭ la porunca luĭ Cirŭ împĕratulŭ Persilorŭ. Măreţŭ se înalţa cu vesmîntulŭ sĕŭ de marmoră albă şi cu coperişulŭ sĕŭ auritŭ spre firmamentulŭ curatŭ. Era unŭ amestecŭ de stilŭ romanŭ, grecŭ şi asiaticŭ. Plinŭ de admirare şi înmărmurire privia Romanulŭ la falniculŭ edificiŭ şi se gândia, cu câtŭ a trebuitŭ să-lŭ întrécă celŭ dintâiŭ, dacă Evreiĭ la amintirea luĭ aŭ plânsŭ.

„Acela colo,“ îşĭ dise Paulŭ, „e muntele Moria, muntele luĭ Dumneḑeŭ, precum îlŭ numescŭ cărţile sfinte ale Iudeilorŭ, — şi acesta templulŭ luĭ Dumneḑeŭ, pe care l'aŭ clădituŭ cu atâta abnegaţie şi bucurie — şi l'aŭ închinatŭ luĭ Dumneḑeŭ. Minunatŭ cuvîntŭ! Nu acestuĭ Dumneḑeŭ orĭ aceleĭ ḑeese, ci singuraluĭ Dumneḑeŭ, lângă care nu maĭ este altulŭ. De aceea îĭ ḑicŭ templulŭ luĭ Dumneḑeŭ. Dumneḑeuluĭ celŭ veciniciŭ, celŭ singurŭ, atotputerniciŭ şi iubitoriŭ, despre a căruĭ sosire saŭ întrupare a grăitŭ Dionisiŭ şi o aştéptă cu atâta dorŭ, acela m'a adusŭ pe mine aci în loculuĭ prietinuluĭ, care ne-ar fi însoţitŭ cu atâta ḑragŭ, dacă n'ar fi cuprinsŭ în Areopagulŭ oraşuluĭ sĕŭ. Acesta e loculuĭ, unde aŭ predicatŭ profeţiĭ, — dincolo Sionulŭ cu oraşulŭ luĭ Davidŭ, alŭ împĕratuluĭ cântăreţŭ, şi pescera luĭ Ieremie. Acesta e timpulŭ, despre care aŭ grăitŭ toţĭ profeţiĭ şi sibilele. Acum aştéptă sosirea uneĭ fiinţe nu numaĭ cu însuşirĭ asemenea luĭ Dumneḑeŭ, ci care să fie însu-şĭ Dumneḑeŭ, care hotărîtŭ este să vină, şi să ridice omenimea din miseria, în care a căḑutŭ, şi sigilându-o cu cuvîntulŭ dreptăţiĭ să zidéscă unŭ noŭ némŭ, o nóuă generaţie, întocmaĭ precum a făcutŭ Noe după potopŭ. Să fie fostŭ óre maĭ înspăimîntătoriŭ pĕcatulŭ odinióră în Sodomŭ şi Gomorŭ decâtŭ astăḑĭ în Roma, unde gróza însă-şĭ a ocupatŭ tronulŭ, unde arbitriulŭ celŭ maĭ criminalŭ e singura lege, şi sânge şi ér sânge îĭ este porunca? Şi dacă potopulŭ nu va înghiţi monstruosulŭ némŭ de astăḑĭ, cum va fi cu pûtinţă o nóuă generaţiune, cum şi în care locŭ? Dionisiŭ ḑice, că elŭ trebue că a sositŭ! Sibila ḑice, că elŭ a soşitŭ deja în lume! Dar cine să fie elŭ? Nu aştéptă Iudeiĭ pe unŭ împĕratŭ, care va învinge întregŭ pămîntulŭ? Dacă acesta ar fi sositŭ, s'ar sci a bună samă. Profeţiĭ grăescŭ despre elŭ în diferite chipurĭ: unŭ bărbatŭ alŭ durerĭĭ, batjocura poporuluĭ îlŭ numescŭ eĭ. Dar dacă elŭ este Dumneḑeŭ, cum va puté răbda durere şi batjocură?“

Acestea şi altele asemenea se petreceaŭ în mintea şi inima erouluĭ romanŭ, care-şĭ îndrepta ochiulŭ internŭ asupra oraşuluĭ luĭ Melchisedecŭ de acolo din liniştea dimineţeĭ şi simţia maĭ multŭ de câtŭ putea să gândéscă.

Paulŭ s'a aşeḑatŭ pe érbă creḑêndu-se în acestŭ locŭ şi la acéstă oră singură. Inima luĭ era atâtŭ de plină, câtŭ involuntariŭ căuta să se uşureze prin vorbe, ce le grăia vĕsduhuluĭ.

Aşa cum şedea, fără să scie, ce face, observă dela o vreme, că cineva atinge érba din jurulŭ luĭ. Acéstă uşóră tîrăire de vesmîntŭ lungŭ îlŭ trezi din cugete. Întorcêndu-şĭ de jumătate capulŭ îndĕrĕptă zări o figură înaltă, învĕlită într'unŭ vesmîntŭ lungŭ. Faţa încă nu i-a putut'o vedé. Paşiĭ liniĭ şi uşorĭ, precum şi o demnitate mută îlŭ făcură pe Paulŭ să se pună în rîndŭ, căcĭ acela nu putea fi nicĭ grădinariulŭ nicĭ vre unŭ păstoriŭ, precum a cugetatŭ maĭ întâiŭ. Acésta i-o spuneaŭ vesmintele luĭ, precum şi întréga luĭ fiinţă.

Elŭ s'a ridicatŭ în picióre şi a privitŭ într'o faţă, ce era într'o armonie minunată cu statura, o figură de omŭ, căruia nu i-a vĕḑutŭ samĕnŭ între ómenĭ.

Nicĭ n'a avutŭ vreme să maĭ gândéscă ceva. Doĭ ochĭ marĭ blânḑĭ, ce totodată te umpleaŭ de fricĭ, aŭ pătrunsŭ până în celŭ maĭ adâncŭ internŭ alŭ luĭ, şi i-a amuţitŭ şi graiulŭ şi gândulŭ, — o durere, ce nu se póte spune cu cuvinte, şi o încremenire, şi după acestea a simţitŭ în sufletulŭ sĕŭ lucrându puterĭ şi sentimente fără pereche.

Trecătoriulŭ minunatŭ a urcatŭ déluluĭ cu paşĭ mĕsuraţĭ, liniştiţĭ. Luĭ Paulŭ nu i-a rĕmasŭ fără numaĭ amintirea acestuĭ chipŭ, ce o credea însă gravată în sufletulŭ sĕŭ pentru totdeuna. Mânatŭ de o admirare neresistibilă, ce îşĭ făcea totŭ maĭ multŭ locŭ în internulŭ luĭ, Paulŭ privi în urma figureĭ dispărute, dar nu-şĭ putea da samă, încătrăŭ a apucatŭ.

„Ce omŭ!“ şopti glasulŭ internuluĭ sĕŭ. „Ce raritate de omŭ! — Este elŭ Evreŭ, Romanŭ, Elinŭ, — —? Elŭ póte nu e din nicĭ una din némurile acestea. — Ce mamă să-lŭ fie născutŭ? — N'am maĭ vĕḑutŭ nicĭ odată o asemenea faţă — elŭ aşa de multŭ se deschilinesce de toţĭ ceĭalaltĭ ómenĭ, ca şi unŭ —“

Dar nu găsia cuvîntulŭ, cu care să-şĭ esprime idea. În dorulŭ sĕŭ însă, ca să maĭ vaḑă odată pe străinulŭ fără samĕnŭ, — căcĭ unŭ străinŭ i-se părea aiciĭ, întocmaĭ pe cum era şi elŭ, — Paulŭ făcu câţiva paşĭ în drépta şi stînga, însă înzădarŭ. (Va urma).

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei“ şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite.* Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ 80 cr. şi se póte procura la redacţiunea „Unirii“.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti:

(41) 9—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuventări funebrale şi iertăţiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî şi pentru morţi, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. şi IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse şi elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom I. dela Domineca Vameşului şi a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali şi iertăţiuni. Din auctorî renumiţi, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Preţul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din şcólele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch în diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Şugatag, etc. Preţul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Raţiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaş, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraş. Preţul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitaţiunea luî Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucţiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraş, scrisă în usul păstrorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celuî dintru sânţi părinteluî nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogăţiunea Dluî Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. şi asesor consist. Preţul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecţiune de versurî furebralî, urmate de iertăţiunî, epitafiă ş. a. Preţul 25 cr.

Novele, Schiţe, Piese teatrali, Anecdote ş. a.

Merinde dela Şcólă séu învĕţăturî pentru popor, culese din ţiarul unuî scolar de Dr. Georgiu Popa. Preţul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Opera unuî om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Preţul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruţiŭ. Preţ. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Influinţa mândrieî. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradiţiune de G. Simu. Preţul 6 cr.

Cântăréţa. Novelă de Dem. Dan. Preţ. 15 cr.

Bunica şi nepoţelul. Schiţă din sfera educaţiuniî. După E. Legouvé de G. Simu. Preţ. 6 cr.

Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusŭ. Preţul 60 cr.

Nrii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Preţul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ţinută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Romănieî. Preţul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese şi aranjate. Preţul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloşca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Preţul 15 cr.

Economia pentru şcólele popor. de T. Roşiŭ. Ed. II. Preţul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieî la noî — la Romăni. De V. Gr. Borgovan. Preţul 10 cr.

365 Anecdote şi Glume adunate, prelucrate şi aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecţ. Cuprinsul acestuî op. este fórte petrecĕtor, — fóşa că cetind şi numaî 1 pagină din el: cauţă se riqî orî cât aî fi fost de necăjit şi mâhnit altmintrenea. Preţul unuî esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrescu. Preţul spedate franco 80 cr.

„Nopţi de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Preţul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Preţul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunţile Românilor Ardelenî. Adunate de I. Pop Reteganul. Preţul 25 cr.

Trandafirî şi viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed a II-a amplificată. Preţul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeţiî românî de A. Preţul 25 cr.

Cele mai bune şi mai ieftine cărţi de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogăţiunî şi cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Măriteluî ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcaşiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă şi amplificată. Preţul unuî esemplar broş. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogaţiunî şi cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Preţul unuî esempl. broş. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogăţiunî şi cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii şcolarî de ambe sexele. Preţul unuî esempl. broş. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogăţiunî şi cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Preţul unuî esempl. broş. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rogăţiunî frumóse. Preţul unuî esempl. legat şi spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dluî nostru Isus Christos. Preţul unuî esempl. legat şi spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî şi copile — cu 18 ilustraţiunî intercalate în text — de G. Simu Preţul 25 cr.

Poveştile bănatului. Culese din gura poporuluî bănăţan de George Cătană. Vol. I. Preţul 30 cr.

Dialogul Ţiganuluî cu Sân-Petru la pórta raiului, giume şi petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Preţul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Preţul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărţi şi utensilii scolastice** şi altfel de cărţi apărute orî şi unde, precum şi tot soiul de **papire şi recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu preţurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 48—52

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 20 Ianuariŭ 1894. Numĕrulŭ 3

Vócea episcopatului.

Episcopatulŭ bisericeĭ catolice din Ungaria a grăitŭ.

Vócea l-a pătrunsŭ deja în tóte colţurile ţĕreĭ.

Preoţimea nóstră încă are la mână pastorala comună a episcopatuluĭ.

Şi pe cândŭ aceste şire vorŭ fi cetite, poporulŭ nostru credinciosŭ încă va fi ajunsŭ la cunóscerea cuprinsuluĭ pastoraleĭ prin graiulŭ preoţilorŭ sĕĭ.

Nu credemŭ, să fie omŭ în patria nóstră, care să nu pricépă importanţa supremă, ce o are în împrejurările de faţă pastorala comună a episcopatuluĭ.

O păşire colectivă aşa de energică faţă de puterea publică din statŭ n'a maĭ făcutŭ episcopatulŭ Ungarieĭ nicĭ odată.

Episcopiĭ espunêndŭ doctrinele catolice, declară făţişŭ răsboiŭ pe viaţă şi pe mórte guvernuluĭ, care nu numaĭ atentézĕ la libertatea consciinţeĭ catolice, ci şi la basele, pe carĭ se ridică statulŭ.

Este decĭ neapĕratŭ de lipsă, ca toţĭ să pĕtrundă spiritulŭ pastoraleĭ episcopescĭ şi să se nisuéscă a-ĭ câştiga valóre în mijlocŭlŭ poporuluĭ.

Ce cuprinde pastorala?

Ea espune maĭ întâiŭ periculele, ce vorŭ urma pentru credinţa catolică şi pentru libertatea de consciinţă a cetăţenilorŭ catolicĭ din întroducerea legilorŭ bisericescĭ proïectate de guvernŭ.

Arată, că proïectulu despre recepţiunea jidovilorŭ nesocotesce unŭ sacramentŭ, celŭ dintâiŭ sacramentŭ, *sacramentulŭ botezuluĭ*, ducêndŭ astfelŭ societatea la descreştinare.

Arată, că prin proïectulŭ despre dreptulŭ matrimonialŭ se răpesce dreptulŭ bisericeĭ de a judeca singură în afacerile de căsătorie, şi se despóe familia creştină de basele eĭ religióse-etice.

În urma acestora episcopiĭ spunŭ cu tótă gravitatea oficiuluĭ lorŭ pastoralŭ, că deşi aŭ mersŭ cu concesiunile până la marginile estreme, ce le eraŭ date, în sfârşitŭ s'aŭ vĕdutŭ siliţĭ a păşi împotriva planurilorŭ guvernuluĭ, „carĭ suntŭ vătĕmătóre şi periculóse pentru dogmele nóstre, pentru libertatea consciinţeĭ nóstre, pentru esercitiulu libĕrŭ alŭ religiuniĭ nóstre şi pentru interesele binepricepute ale societăţiĭ".

Étă cum se esprimă înşi-şi episcopiĭ:

„După ce încercările lupteĭ nóstre de apĕrare, pe lângă tóte concesiunile făcute, aŭ rĕmasŭ fără resultatŭ; după ce nu ne-a succesŭ, să abatemŭ dela sfînta nóstră biserică şi dela credincioşiĭ nostri acele vătĕmărĭ grele, ér dela patria nóstră acele atacurĭ vehemente, de o potrivă periculóse pentru naţiune şi statŭ, carĭ se află ascunse în dispositiunile amintite maĭ susŭ: noĭ, pe carĭ Dumnedeŭ Spiritulŭ Sfîntŭ ne-a pusŭ, să gubernămŭ bisericele încredinţate grijiĭ nóstre, amŭ pusŭ la o parte orĭ ce consideraţiune omenéscă, şi credincioşi datorinţeĭ nóstre de episcopĭ amŭ recunoscutŭ de normă a lucrărilŭ nóstre numaĭ legile preasfinte ale luĭ Dumnedeŭ, şi astfelŭ în consciinţa deplină a responsabilităţiĭ nóstre între aceste vătĕmărĭ şi pericule, cu dreptulŭ, ce-lŭ avemŭ dela Dumnedeŭ, cu credinţă neînfrântă cătră Sfînta Maĭcă Biserică, cu iubire gata spre orĭ ce jertfe cătră sufletele vóstre nemuritóre, cu credinţă neclătită cătră Regele nostru apostolicŭ, cu zelŭ înflăcărată pentru bunăstarea, mărirea şi gloria scumpeĭ nóstre patriĭ, — pe lângă stima şi ascultarea prescrisă de legea luĭ Dumnedeŭ faţă cu puterea civilă, — în sfârşitŭ ne ridicămŭ pe faţă vócea nóstră de păstorĭ în contra dispositiunilorŭ înşirate maĭ susŭ, carĭ suntŭ vătĕmătóre şi periculóse pentru dogmele nóstre, pentru libertatea consciinţeĭ nóstre, pentru esercitiulŭ libĕrŭ alŭ religiuniĭ nóstre şi pentru interesele binepricepute ale societăţiĭ."

Glasulŭ apostolicŭ alŭ episcopatuluĭ de sigurŭ va afla resunetulŭ cuvenitŭ în inimele cleruluĭ şi ale poporuluĭ.

Luptă maĭ drépтă nu s'a purtatŭ încă împotriva unuĭ guvernŭ, ce şi-a uĭtatŭ de adevĕrata sa misiune. Şi lupta inaugurată de episcopĭ de sigurŭ nu va fi lipsită de isbândă.

Pastorala comună a episcopatuluĭ nu arată numaĭ periculele, ce se ascundŭ pentru credincioşi în planurile guvernuluĭ, şi nu se îndestulesce numaĭ cu o declarare de răsboiŭ.

Ea arată şi calea, pe care trebue să fie combătute acelea proïecte, ca din ele să nu se alégă legĭ.

Feuilleton.

Vesmintele de ĭérnă în viitoriŭ.

Înainte de asta cu anĭ de dile într'o fóe germână beletristică am fostŭ vĕdutŭ o ilustrăţiune pe cătŭ de nimerită, pe atâtŭ şi de glumétă.

Anutimpurile eraŭ înfăţişate prin vesminte, unele maĭ subţirele, altele subţirĭ de totŭ, şi érăşĭ altele grosuţe, gróse, şi maĭ gróse, şi celealalte grade de grosime până la fórte gróse, decumva şi alte grade maĭ suntŭ.

Şi vesmintele nu eraŭ numaĭ ele de ele. Trupulŭ îmbrăcatŭ în ele era unŭ trupŭ sveltŭ în flórea bărbăţieĭ, cu mersŭ falnicŭ, trăsăturĭ frumóse în faţă şi ochĭ ageriĭ ca de vulturŭ.

Aşa îĭ era ţinuta în vesmintele de primăvară, vară şi tómnă până la unŭ locŭ. Dar târdiŭ în tómnă, cândŭ tómna e spre capetŭ, şi ĭérna în pragŭ, mersulŭ din falnicŭ se făcuse grăbitŭ, trupulŭ din întinsŭ şi oblu ajunsese sgulitŭ, ér haĭnele se schimbaseră în haĭne gróse de ĭérnă.

Dar încă ĭérna să-lŭ fi vĕdutŭ! Învĕlitŭ în haĭna-ĭ grósă de ĭérnă, abia maĭ puteaĭ deosebi, dacă e figură de omŭ. Nicĭ chiarŭ luléua-ĭ, din carea maĭ înainte cu tignă sorbia la fumŭ, nu maĭ era pe afară, şi noriĭ de fumŭ rĕmaşĭ în urmă-ĭ te făceaŭ să credĭ, că aĭ de a face cu vre-o locomotivă pusă în mişcare de aburĭ.

Dar frigulŭ merge înainte crescêndŭ, şi cu frigulŭ deodată se îngróşă şi haĭna. Se îngróşă într'atâta, până ce în urmă, cândŭ omulŭ cu haĭnă în mersu-ĭ se opresce, samĕnă a casă, şi crepătură, pe unde se înalţă fumulŭ, pe nesimţite se schimbă în hornŭ.

Ilustraţiunea acésta adese îmĭ vine în minte, şi dela sine înţelesŭ, că maĭ adese îmĭ vine ĭérna, cândŭ néua scârţăe, cândŭ lemnele pârăe.

Din figurile de ĭérnă cea din urmă îmĭ place maĭ multŭ. În vremurĭ de acestea friguróse maĭ bine şedŭ într'o chilie călduróşă, decâtŭ să umblu prin frigulŭ de afară gheţosŭ şi pişcătoriŭ.

Maĭ dilele trecute vĕdêndŭ pe unŭ prietinŭ învĕlitŭ din tălpĭ până în crescetŭ în mantaua-ĭ lungă, ilustraţiunea amintită îmĭ veni de noŭ în minte. Şi de astă dată gândŭ după gândŭ începu să mi-se înşire prin capu-mĭ şi altfelŭ obositŭ, fără să maĭ nŭ în stare a mĕ desbăra de ele.

Înaintea ochilorŭ vedeam felŭ de felŭ de haĭne gróse, ér gându-mĭ cerca, să afle haĭne în adevĕrŭ potrivite pentru ĭérnă, haĭne destulŭ de gróse, ce în contra frigului să-ţĭ fie scutŭ îndestulitoriŭ, dar la mersŭ şi la lucru să nu te îngreuneze.

Şi de ce să nu se pótă? Pututu-s'aŭ şi alte lucrurĭ cu multŭ maĭ grele.

Cu unŭ cojocŭ păcurăescŭ poţĭ să dormĭ şi afară, în patŭ de néuă scârţăitóre. Nu am cercatŭ, s'o facŭ, şi póte nu am cercatŭ numaĭ fiindcă n'am cojocŭ. Dar aşa se spune.

Nu vĕ silescŭ, să o credeţĭ, şi încă şi maĭ puţinŭ vĕ îndemnŭ, să o faceţĭ, dar despre putinţa de a se face vesminte, carĭ să scutéscă deplinŭ în contra frigului şi póte nicĭ în lucru să nu te împedece din cale afară, eŭ din parte-mĭ nicĭ o clipită nu maĭ staŭ la îndoélă.

Dar să vĕ spunŭ, cum s'a înşiratŭ gândŭ după gândŭ în capu-mĭ.

Haĭnele de vară suntŭ menite, să ne ocrotéscă trupulŭ împotriva arşiţeĭ sóreluĭ de vară, pe cândŭ haĭnele de ĭérnă suntŭ făcute, să opréscă trecerea căldureĭ din trupŭ la obĭectele din jurŭ. Da, haĭnele de ĭérnă aŭ destinaţiunea, să ne feréscă de rĕcire

Căile aceste suntŭ: *mărturisirea francă a credinţeĭ catolice între tóte imprejurările, şi adunări de protestŭ.*

Ètă mijlócele, de carĭ trebue să ne folosimŭ. Preoţimea nóstră, cândŭ în postulŭ Sfintelorŭ Pascĭ se va aduna la sinódele îndatinate protopopescĭ, să ducă cu sine şi câţiva bărbaţi de frunte laĭcĭ din fiesce care comună. În sinóde apoĭ să se desbată proïectele guvernuluĭ, şi la protocolŭ să se ridice protestŭ unanimŭ. Protocolulŭ să fie apoĭ subscrisŭ de toţĭ ceĭ ce aŭ fostŭ de faţă.

Dacă protestele aceste se vorŭ face în ţara întrégă, Coróna se va convinge, că ĭ-aŭ minţitŭ consiliariĭ sĕĭ, cândŭ aŭ afirmatŭ, că ţara doresce întroducerea reformelorŭ plănuite de dînsulŭ, şi atuncĭ şi de va succede guvernuluĭ a dobândi pentru proïectele sale o maĭoritate óre care în parlamentŭ, Coróna, răzimată pe dorinţa comună a cetăţenilorŭ, va denega sancţiunea sa dela acele proïecte.

Noĭ Româniĭ să ne aducemŭ aminte pururea, că pooïectele bisericescĭ ale guvernuluĭ atentézŭ nu numaĭ la credinţa nóstră ci şi la naţionalitatea nóstră, şi că apĕrându-ne credinţa ne apĕrămŭ şi némulŭ.

Să urmămŭ decĭ *vócea episcopatuluĭ* pentru a scăpa patria de o mare nefericire, credinţa părinţilorŭ nostri de pângărire, ĕră limba şi némulŭ nostru de perire.

O statistică interesantă. — În ḑilele acestea ne ajunse la mână fasciculŭ IV din revista teologică magiară *„Hittudományi Fólyóirat“* de pe anulŭ 1892.

Pe paginele din urmă alŭ numituluĭ fasciculŭ aflămŭ însĕmnate numele acelora, carĭ şĭ-aŭ achitatŭ costulŭ abonamentuluĭ pe anulŭ 1892. Aceştia suntŭ cu toţiĭ 684 la numĕrŭ. Dintre acestia 684 aflămŭ — spre cea maĭ mare susprindere a nóstră — 273 preoţĭ românĭ.

Surprinderea ne-a fostŭ fórte mare, fiindŭ că de atâtea orĭ amŭ auditŭ ḑicêndu-se, că preoţimea nóstră, după ce Iese din seminariŭ, nu se maĭ ocupă de sciinţele teologice. Statistica de maĭ susŭ este desminţirea cea maĭ clasică. Pe cândŭ din clerulŭ bisericeĭ romano-catolice, a căreĭ credincioşĭ numĕră vre-o 7 milióne de suflete, se abonézŭ abia 411 preoţĭ la o fóe teologică *magiară,* pe atuncĭ din clerulŭ bisericeĭ *române* greco-catolice, a căreĭ credincioşĭ suntŭ cam unŭ milionŭ, suntŭ abonaţĭ 273 preoţĭ.

Este decĭ lipsită de orĭ ce temeiŭ acusarea, ce se face clerului nostru, că nu ar părtini literatura bisericéscă.

Noĭ ne bucurămŭ de acestŭ zelŭ, — numaĭ întrebămŭ: n'ar fi óre bine, ca clerulŭ nostru să prisoséscă din zelulŭ acesta pentru literatura nóstră bisericéscă redactată în limba *română?* N'aŭ magiariĭ cine să le susţină foile?

Rĕspunsulŭ, ce ni-l'ar da mulţĭ dintre ceĭ cu musca pe căciulă, îlŭ scimŭ. Nu voimŭ să-lŭ ascultămŭ. Dacă însă nu se va îmbunătăţi părtinirea literatureĭ nóstre bisericescĭ române, atuncĭ vomŭ publica cu numele pe prenumĕranţiĭ foilorŭ magiare, ca să scie Ordinariatele, cum se observă anumite circulare de cea maĭ mare însĕmnătate.

Sfinţenia „cuvîntuluî datŭ“. — Cu ocasiunea ultimelorŭ alegerĭ dietale uniĭ deputaţĭ şĭ-aŭ datŭ cuvîntulŭ, că vorŭ vota în contra a orĭ ce proïectŭ, prin care se vatĕmă drepturile bisericeĭ catolice.

Acum că proïectele bisericescĭ ale guvernuluĭ staŭ pe masa parlamentuluĭ, promisiunile acestea aŭ devenitŭ actuale. Dóuĕ foĭ guvernamentale însă aŭ propusŭ teoria, că deputaţiĭ nu suntŭ datorĭ a-şĭ ţiné cuvîntulŭ datŭ, deórece l'aŭ datŭ ca persóne publice, ca deputaţĭ, ér nu ca ómenĭ privaţĭ.

Faţă de interpretările acestea partidulŭ liberalŭ la propunerea conteluĭ Ştefanŭ Károlyi a decisŭ a enunţa, că în politică tocmaĭ aşa este de sfîntŭ şi de obligătorŭ cuvîntulŭ datŭ ca şi în vinţa privată.

Faptulŭ, că aducerea uneĭ asemenea decisiunĭ s'a vĕḑutŭ necesară, arétă maĭ bine stările publice dela noĭ. Faptulŭ acesta arétă, că *minciuna* este basa întregeĭ vieţĭ publice de statŭ, de vreme ce unŭ partidŭ a găsitŭ de lipsă a protesta în contra eĭ. Dacă n'ar fi aşa, protestarea n'ar avé sensŭ. Cine se escusă, se acusă.

Interesantŭ e, că ministrulŭ-presidentŭ a întăritŭ vorbirea şi concepţiunea conteluĭ Károlyi despre sfinţenia cuvîntuluĭ datŭ, cu tóte că numaĭ înainte de asta cu câteva sĕptĕmânĭ a făcutŭ o *promisiune* solemnă deputaţiuniĭ oraşuluĭ Blaşiŭ, şi la adecă „şĭ-a frîntŭ sfinţenia cuvîntuluĭ datŭ“.

Proïectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Continuare.)

Capitolulŭ VI.

Despărţirea de patŭ şi de masă.

§. 127. În casurĭ de acelea, cândŭ căsătoria se póte desface după legile actuale, soţiĭ potŭ să céră în locŭ de divorţŭ despărţirea de patŭ şi de masă.

Câtă vreme tribunalulŭ n'a adusŭ sentenţă în acestŭ procesŭ, actorulŭ îşĭ póte schimba acţiunea de despărţire în acţiune de divorţŭ.

§. 128. §§. 96—109, 112—115, 118—120 şi 123—126 trebue aplicaţĭ potrivitŭ la despărţirea de patŭ şi de masă.

În privinţa raporturilorŭ de dreptŭ de proprietate despărţirea de patŭ şi de masă e egală cu divorţulŭ.

§. 129. Soţiĭ despărţiţĭ în modŭ legalŭ de patŭ şi de masă potŭ să se împreune orĭ şi cândŭ.

Din momentulŭ împreunării soţilorŭ încétă consecenţele de dreptŭ ale despărţiriĭ de patŭ şi de masă.

§. 130. Dacă soţiĭ nu s'aŭ împreunatŭ ĕră, şi despărţirea de patŭ şi de masă a duratŭ doĭ anĭ computaţĭ dela întrarea în vigóre a sentenţeĭ, în casulŭ acesta fiecare dintre soţĭ póte cere, ca judele să schimbe sentenţa privitóre la despărţirea de patŭ şi de masă în sentenţă de divorţŭ.

Capitolulŭ VII.

Căsătoriile încheiate în străinătate şi căsătoriţiĭ străinĭ.

§. 131. Legalitatea căsătoriilorŭ încheiate în străinătate e a se judeca în privinţa etăţiĭ şi capacităţiĭ de acţiunĭ pentr

---

oprindŭ în sine căldura eşită din trupŭ, şi dacă totuşĭ vorbimŭ de haĭne călduróse, vorbimŭ numaĭ în înţelesulŭ de opritóre de căldură, ér nu de dătătóre de căldură.

Bunŭ cuptoriŭ avemŭ noĭ în trupulŭ nostru. Căldura luĭ ne ţine, căldura luĭ ne dă viaţă. Cândŭ cuptoriulŭ acesta va fi încetatŭ să ne maĭ încălḑéscă, zădarnică va fi căldura altorŭ cuptóre orĭ câtŭ de măestrite.

Cuptoriulŭ din lăuntrulŭ nostru se hrănasce cu mâncările şi beuturile, ce ḑilnicŭ înghiţimŭ, şi cu aerulŭ, ce neîncetatŭ inspirămŭ pe a luĭ samă. Căldura, ce ne-o dă, e de 37° C. Căldura preste orĭ sub 37° C. e sĕmnŭ de bólă.

După socóta făcută de *Helmholtz* căldura, ce ḑilnicŭ se produce în trupulŭ unuĭ omŭ de 82 chilogramĭ, ar ajunge să încălḑéscă până la ferbere 27 litre de apă rĕcĭ ca ghéţa. Din căldura acésta 2·6% încălḑescŭ mâncările şi beuturile ajunse în stomacŭ, 2·6% încălḑescŭ aerulŭ suptŭ în plămânĭ, partea cea maĭ mare însă se folosesce la evaporarea apeĭ cuprinse în mâncărĭ şi beuturĭ orĭ beute de-a dreptulŭ ca apă, orĭ ese din trupŭ şi încălḑesce aerulŭ şi celealalte corpurĭ din jurulŭ nostru.

După *Danilewsky* căldura produsă într'o ḑi. decumva tótă dar tótă ar rĕmâné în trupŭ în lăuntru, ar fi în stare, să ridice căldura trupuluĭ până la 60° C. Şi în maĭ puţinŭ de 2 ḑile, în 41 de óre, temperatura trupuluĭ ar ajunge la 100° C, va să ḑică la ferbinţéla, unde apa ferbe clocotindŭ.

Decumva vaporiĭ de apă nu potŭ să se străcure prin pele afară, căldura, ce ar fi luat'o vaporiĭ în sine, rĕmâne în trupŭ şi ridică temperatura trupuluĭ preste 37° C, şi bóla e gata. E lipsă dară, ca vaporiĭ să se pótă străcura prin pele în tignă. Şi maĭ totŭ aşa de lipsă e, ca niciĭ vesmintele să nu împedece evaporarea.

Căldură multă, fórte multă căldură se străcură din trupŭ cu vaporiĭ de apă, ce esŭ prin pele, dar evaporarea e de lipsă, neapĕratŭ de lipsă. Însă pe lângă căldura întrată în vaporiĭ multă căldură maĭ perde trupulŭ şi prin neîncetatele împrumuturĭ, ce le dă la vecinele haĭne, la aerŭ şi la celealalte obiecte, ce viŭ în atingere cu trupulŭ.

Haĭnele de ĭérnă aşa trebue făcute, să ţină căldura cu îndĕrĕtnicie între trupŭ şi ele. Lacomele de căldură de locŭ nu-sŭ bune, şi totŭ asemenea de rele suntŭ şi celea ce risipescŭ, celea ce în grabă daŭ maĭ departe căldura primită dela trupŭ.

Noĭ locuitoriĭ ţĕrilorŭ, unde verile nu suntŭ preste mĕsură călduróse, şi ĭernile încă nu suntŭ din samă afară friguróse, în aerŭ de 15 până în 20° C ne simţimŭ maĭ bine. În aerŭ de acesta putemŭ sta şi cu vesminte maĭ uşurele. Póte unde aerulŭ de 15 până în 20°C nu sórbe cu atâta lăcomie la căldura, ce se revarsă din trupulŭ nostru.

Aerulŭ maĭ rece e maĭ lăcomosŭ, şi în a luĭ lăcomie arâta căldură îţĭ absórbe, de începĭ să trĕmurĭ, şi une orĭ trĕmurĭ ca vérga. Şi ca să nu trĕmurĭ, îmbracĭ şi o haĭnă maĭ grósă, şi dacă frigulŭ nu e mare, simţĭ, că trĕmurulŭ încétă, şi neasemĕnatŭ maĭ bine te simţĭ îndată.

Cândŭ aerulŭ e maĭ rece de 15° C, şi vreĭ să te simţĭ bine, vreĭ să aĭ tigna de lipsă, facĭ focŭ, să se încălḑéscă în chilie, orĭ preste haĭna maĭ subţire îmbracĭ haĭne maĭ de ĭérnă.

Cercatu-le-am pe amîndóuĕ, cercat'am, să-mĭ facŭ tignă la lucru une orĭ prin câteva lemne aruncate în sobă, altă dată ĕră cu vre-unŭ paltonŭ de ĭérnă. Cercat'am şi am aflatŭ, că fie căruĭ paltonŭ îĭ corespunde o anumită căldură, şi că atâta tignă îţĭ face paltonulŭ ca şi focululŭ, ce-ĭ corespunde.

Am cercatŭ maĭ departe, să-mĭ daŭ samă şi pentru ce? Am cercatŭ şi nu-mĭ vine a crede, să nu-mĭ fi datŭ bine de samă. Focululŭ încălḑesce aerulŭ, şi ridicându-lŭ preste 15°C, aerulŭ nu maĭ sórbe cu atâta lacomie din căldura trupuluĭ ajunsă până la haĭna subţire şi rĕspândită prin ea. Şi dacă de-asupra haĭneĭ subţirĭ maĭ îmbracĭ şi o altă haĭnă, căldura dela haĭna subţirie trece spre haĭna maĭ grósă şi încălḑesce aerulŭ cuprinsŭ în ea.

Şi dacă haĭna din afară nu risipesce cu uşurinţă căldura, ce îĭ vine dela trupŭ, haĭnele din lăuntru maĭ subţirele şi aerulŭ dintre haĭne

fiecare dintre soţi după legile patriei sale, în alte privinţe însă după legile patriei ambilorŭ soţi, dacă cumva acestea nu ordinéză aplicarea unei alte legi, saŭ dacă legea actuală nu dispune altfelŭ.

§. 132. Dacă unŭ supusŭ ungarŭ de sexŭ bărbătescŭ se căsătoresce cu o persóna de sexŭ femeescŭ din altă ţară în străinătate orĭ aicĭ, legalitatea acestei căsătoriĭ, afară de etatea şi capacitatea de acţiuniĭ a femeiĭ, se va judeca după legile ungurescĭ.

§. 133. Supuşiĭ ungurĭ, dacă încheie chiarŭ şi în străinătate o căsătorie, suntŭ datorĭ a observa §§-iĭ 18—31 şi §. 147 aĭ legiĭ de faţă.

§. 134. La căsătoriile încheiate în străinătate §§-iĭ 15, 16 şi 17 aĭ acestei legĭ trebue aplicaţi şi asupra străiniloră.

În altele dispoşiţiile §-lui 131 suntŭ normative şi pentru căsătoria încheiată în străinătate a soţiloră străinĭ (§ 51).

§. 135. Pentru unŭ minorenŭ străinŭ, care posede în străinătate locuinţă în regulă, dar care nu e în stare a-şĭ procura învoirea părinţéscă orĭ a tutoruluĭ, necesară după legile patriei sale la încheiarea căsătorieĭ, în casulŭ acesta oficiulŭ tutoralŭ indigenŭ numesce unŭ curatorŭ şi după ascultarea cestuĭ din urmă acela dă încuviinţarea pentru încheiarea căsătorieĭ.

§. 136. Legalitatea căsătorieĭ e a se judeca în privinţa formalităţiloră după legile în vigóre ale căsătorieĭ (§ 46 c.).

Căsătoria unuĭ suditŭ ungarŭ încheiată în străinătate trebue publicată şi în ţară (§ 30.).

§. 137. În procesele de despărţenie ale supuşiloră ungarĭ numaĭ sentenţa tribunaleloră de aicĭ e valabilă.

§. 138. Dacă înainte de obţinerea dreptuluĭ de cetăţénŭ ungarŭ se ivescŭ astfelŭ de fapte, carĭ după drepturile de maĭ înainte ale soţiloră constitue unŭ motivŭ pentru despărţire de patŭ şi de masă, tribunalulŭ de aicĭ póte disolva căsătoria, dacă aceste fapte şi după legile actuale servescŭ ca motivŭ de despărţenie.

§. 139. În procesele matrimoniale ale străiniloră tribunalele indigene numaĭ atunci potŭ procede, dacă în acelŭ statŭ, aĭ căruĭ supuşi suntŭ soţiĭ, în procesele matrimoniale ale supuşiloră acestuĭ statŭ aŭ valóre şi sentenţele tribunaleloră străine.

§. 140. Persóna de sexŭ femininŭ, care în timpulŭ nemijlocitŭ înainte de încheiarea căsătorieĭ sale pe teritorŭ magiarŭ cu unŭ străinŭ a fostŭ supusă ungară, póte intenta procesŭ de nulitate în contra bărbatuluĭ şi la tribunaiulŭ indigenŭ, dacă după încheiarea căsătorieĭ nu a urmatŭ bărbatuluĭ în străinătate.

Dacă unŭ bărbatŭ, care e suditŭ ungarŭ, după sevârşirea unei fapte, ce servesce ca motivŭ de despărţenie, a devenitŭ supusulŭ altuĭ statŭ, soţia sa însă nu l-a urmatŭ în străinătate, femeea sa póte să intenteze procesŭ de despărţenie în contra luĭ la tribunalulŭ indigenŭ.

§. 141. În casŭ cândŭ căsătoriţiĭ străinĭ petrecŭ în ţéră, tribunalele indigene potŭ aplica dispoşiţiile §§-loră 124—126 şi atunci, dacă procesulŭ de divorţŭ nu cade în sfera jurisdicţiuniĭ loră.

§. 142. În privinţa căsătorieĭ acelorŭ străinĭ, a cărorŭ indigenitate nu se póte stabili, în tóte acele casurĭ, în carĭ după lege ar fi normative legile patrieĭ loră, trebue să se aplice legile loculuĭ, în care trăescŭ.

§. 143. Dispoşiţiile privitóre la raporturile de dreptŭ matrimonialŭ ale contractelorŭ de statŭ suntŭ normative şi atunci, dacă acelea se abatŭ dela dispoşiţiile legiĭ actuale.

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Roma.

Se anunţă din capitala lumiĭ creştine, că Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 28 a c. va primi o numĕróssă deputaţiune a catolicilorŭ italienĭ. Cu ocasiunea acésta Sfinţia Sa în vorbirea, ce o va rosti, se va ocupa şi de turburările din Sicilia condamnându mişcările revoluţionare.

Diarulŭ „Fanfulla“ din Roma aduce scirea, că ministrulŭ-preşedinte Crispi ar fi visitatŭ pe cardinalulŭ secretariŭ de statŭ Rampolla, cu care a conferitŭ timpŭ de treĭ óre. Se presupune, că dlŭ Crispi a apelatŭ la întrevenirea clerului pentru liniştirea spiritelorŭ agitate şi nemulţămite cu stările actuale din regatulŭ italianŭ.

Celesio, cardinalulŭ archiepiscopŭ de Palermo, în ḑilele trecute a conferitŭ cu dictatorulŭ şi comisariulŭ regescŭ generalulŭ Morra asigurându-lŭ, că preoţimea din archidiecesa de Palermo va sprigini nisuinţele auctorităţiloră publice întru pacificarea poporaţiuniĭ. Cardinalulŭ Celesio mai târḑiŭ a fostŭ chematŭ la Roma, să raporteze Sfinţieĭ Sale despre situaţiunea din Sicilia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Întrégă opiniunea publică o ocupă sórtea proiectelorŭ de legĭ politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ şi descompunerea partiduluĭ guvernamentalŭ. Până acum aŭ eşitŭ din partidŭ preste 20 deputaţiĭ, şi se aştéptă, că vorŭ maĭ ieşi. Causa, pentru care aceştiĭ deputaţiĭ aŭ părăsitŭ partidulŭ guvernamentalŭ, este ţinuta guvernuluĭ şi a partiduluĭ în afacerile bisericescĭ, precum şi prepotinţa clicei Tisza, a căreĭ jugŭ deputaţiĭ cu convingeriĭ propriĭ nu-lŭ maĭ potŭ suferi. Se aştéptă, ca să repăşéscă din partidulŭ guvernamentalŭ toţi preoţiĭ catolicĭ, carĭ ca deputaţiĭ aŭ spriginitŭ până acum guvernulŭ liberalŭ, precum şi ceĭ 80—90 deputaţiĭ, carĭ aŭ datŭ reversale. După repăşirile acestea abia va maĭ dispune guvernulŭ de o maĭoritate parlamentară, şi în ce privesce reuşirea cu proiectele bisericescĭ, este avisatŭ numaĭ la graţia opoşiţieĭ. Se spereză, că opoşiţia nu va lăsa să trécă ocasiunea binevenită spre a rĕsturna partidulŭ guvernamentalŭ.

În şedinţa din 15 a c. a clubuluĭ guvernamentalŭ Károlyi István ḑice, că după ce dóuĕ foĭ guvernamentale discutându asupra reversaleloră date de unĭĭ deputaţiĭ susţinŭ, că ţinerea cuvîntuluĭ datŭ nu ar fi obligătóre, şi nu aŭ fostŭ desaprobate de guvernŭ orĭ de vre-unŭ membru alŭ partiduluĭ liberalŭ, dînsulŭ nu împărtăşesce vederile acestoră foĭ şi din contră declară serbătoresce, că guvernulŭ şi partidulŭ liberalŭ nu póte nega obligaţiunea de a ţiné cu sfinţenie cuvîntulŭ datŭ. După acestea şi dlŭ Wekerle îşĭ esprimă convingerea, că ceĭ ce aŭ făcutŭ publice promisiunĭ, trebue să le împlinéscă necondiţionatŭ, ĕră celŭ ce ar lucra contra acestoră promisiunĭ, este obligatŭ a-şĭ aduce motivele înaintea alegătoriloră sĕĭ şi a se înţelege cu eĭ în privinţa acésta. La propunerea dluĭ Wekerle s'a adusŭ conclusulŭ, că celŭ ce voesce a lua posiţie saŭ cu cuvîntulŭ saŭ în scrisŭ în contra proiectelorŭ politice-bisericescĭ, să repăşéscă din partidŭ. Ceĭ ce rĕmânŭ în partidŭ, suntŭ datorĭ a nu lucra niciĭ în scrisŭ, niciĭ cu cuvîntulŭ şi niciĭ cu votulŭ în contra partiduluĭ. Escepţiune se face în privinţa acésta numaĭ cu deputaţiĭ, carĭ suntŭ preoţiĭ. De altcum afară de unulŭ numaĭ Silviŭ Rezey maĭ e încă acolo dintre preoţiĭ. Cine ar puté spune, de ce?

Mare a fostŭ consternarea între guvernamentalĭ, cândŭ auḑiră, că în urma hotărîriĭ acesteia fostulŭ ministru-preşedinte c. Szápáry Gyula şi c. Andrássy Sándor aŭ ieşitŭ din partidulŭ guvernamentalŭ.

Francia.

Anarchistulŭ Vaillant este condamnatŭ la mórte. Deputaţiĭ socialiştĭ aŭ adresatŭ preşedinteluĭ Carnot o scrisóre, prin care cerŭ agraţiarea luĭ Vaillant.

Cunoscutulŭ conducătoriŭ alŭ catolicilorŭ francesĭ, contele de Mun, la ul-

---

potŭ să stea la acela-şĭ gradŭ de căldură, ce îlŭ aveaŭ maĭ înainte, cândŭ căpĕtaŭ căldură dela cuptoriŭ.

Astfelŭ e, decumva căldura e maĭ puţintică! În casurĭ de acestea uşorŭ e, să o suplinescĭ cu unŭ paltonŭ bunişorŭ de ĭérnă.

Dar odatăce în mĕsură maĭ puţintică se póte suplini, trebue să fie modru de a suplini şi căldurĭ maĭ mărişóre. Da, trebue să fie chipŭ de a face haĭne, ce să-ţi scutéscă trupulŭ şi împotriva unui frigŭ maĭ agerŭ, haĭne, în carĭ să poţĭ da faţă până şi cu gerurile nóstre cele maĭ marĭ, gerurĭ une orĭ cumplitŭ de marĭ.

Credŭ a fi mersŭ din tréptă în tréptă fără săritură, fără greşŭ. Îmĭ place a crede, că cele ḑise vorŭ fi de ajunsŭ, să risipéscă orĭ ce îndoelĭ despre putinţa astorfelŭ de haĭne. Atâta am vrutŭ şi nimicŭ maĭ multŭ.

Ceĭ ce vorŭ fi aşteptatŭ, ca în şirele mele să afle descrierea ăstuĭ soiŭ de haĭne, vorŭ fi siliţi să trécă prin o desamăgire cruntă.

Îmĭ este cu neputinţă, să mĕ amestecŭ în daraverĭ croitorescĭ, păpucărescĭ, mănuşerescĭ şi cine maĭ scie câte de tóte. Din tóte aceste maĭ departe amŭ dus'o în arta cusătorieĭ, şi chiarŭ şi aicia, afară de nisce începuturĭ fórte dar fórte modeste, alte succese nu potŭ să numĕrŭ.

Cândŭ se vorŭ fi aflatŭ *haĭne-cuptoriŭ*, cum amŭ puté să le ḑicemŭ, nu vomŭ maĭ avé lipsă de focŭ. Nu vomŭ maĭ avé lipsă cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că până atuncia de bună samă vorŭ fi pătrunsŭ şi până la noĭ cuptórele cu electricitate.

Tómna târḑiŭ, cândŭ frigulŭ se face maĭ simţitoriŭ, vomŭ îmbrăca haĭna-cuptoriŭ, apoĭ poftéscă şi fie câtŭ de frigŭ, poftéscă şi îngheţe ca tunulŭ.

Greutatea cea maĭ mare, ce se întimpină la facerea ăstorŭ felŭ de haĭne, e că materiile de până acuma nu păstréză căldura cu destulă îndĕrĕtnicie, şi dacă le facĭ din materiĭ prea gróse orĭ din prea multe păturĭ, te mişcĭ cu greŭ în ele şi nu poţĭ avé tignă la lucru. De altă parte păturĭ prea multe împedecă evaporarea apeĭ din trupŭ şi potŭ să fie isvorŭ de multe bóle.

Cine va afla materiĭ, ce să ţină căldura neasemĕnatŭ maĭ bine ca cele de până acuma, şi cu tóte acestea să nu fie niciĭ gróse niciĭ grele, îşĭ va face numele vestitŭ şi pe lângă renume va face şi părale, cum póte până acuma nici cu o invenţiune nu s'aŭ maĭ făcutŭ.

Eŭ, pentru că l-am atrasŭ luarea aminte, dela fiitoriulŭ inventatorŭ nu cerŭ decâtŭ vre-o câteva rînduri de haină-cuptoriŭ. Îmĭ va ajunge mângăerea, să sciŭ, că am fostŭ póte celŭ dintâiŭ, care cu péna-mĭ am datŭ îndemnŭ, să se facă unŭ progresŭ atâtŭ de mare şi unŭ atâtŭ de mare bine omenimiĭ.

timele alegerĭ a căduttŭ din causă, că şi monarchiştiĭ aŭ votatŭ pentru candidatulŭ republicanŭ radicalŭ. Devenindŭ acum vacantŭ mandatulŭ de deputatŭ în cerculŭ Morlaix, conservativiĭ l'aŭ candidatŭ pe contele de Mun cu programŭ republicanŭ-conservativŭ.

Congresulŭ regnicolarŭ

alŭ catoliciloră din Ungaria.

Congresulŭ acesta convocatŭ pe 16 a c. în Budapesta a fostŭ imposantŭ. La 20,000 catolici, episcopĭ şi preoţĭ, magnaţĭ, deputaţĭ, orăşenĭ şi ţeranĭ, s'aŭ adunatŭ din tóte părţile Ungarieĭ, pentru ca să-şĭ manifeste credinţa catolică faţă cu atacurile, carĭ se îndreptă asupra eĭ. Şi manifestarea acésta a fostŭ imposantă, aşa de imposantă, câtŭ — s'aŭ cutrĕmuratŭ porţile ladului. Întrégă presa jidano-liberală a fostŭ consternată la vederea acesteĭ manifestaţiuni mărepe şi energice.

Înainte de amĕdĭ s'a sevârşitŭ chemarea întru ajutoriŭ a Spiritului sfîntŭ în biserica universităţiĭ, ĕră după amĕdĭ la 4 óre s'a ţinutŭ adunarea în reduta orăşenéscă. Numaĭ la 6000 de persóne a pututŭ cuprinde reduta. Celalalţĭ aŭ trebuitŭ să rĕmână afară în jurulŭ zidiriĭ.

Adunarea a fostŭ cuprinsă de însufleţirea aceea sfîntă şi mărĕţă, carea o póte împărtăşi ómenilorŭ numaĭ religiunea creştină catolică. Însufleţirea acésta îşĭ făcea un orĭ cale asemenea unuĭ orcanŭ şi totuşĭ nu trecea nicĭ odată marginile demnităţiĭ impunĕtóre, cu care se însoţesce însufleţirea creştină curată.

Îndată la începutŭ, cândŭ sosi primatele, ca să deschidă şedinţa, aclamările însufleţite păreaŭ a nu se maĭ sfârşi. Cuprinsulŭ cuvîntăriĭ de deschidere a fostŭ următoriulŭ:

Congresulŭ este primulŭ congresŭ catolicŭ regnicolarŭ; în trecutŭ catoliciĭ nu aŭ avutŭ lipsă, să ţină congrese pentru apĕrarea religiuniĭ sale, fiindŭ acésta domnitóre până la 1848; în urma evenimentelorŭ dela 1848 tóte religiuniie recepte s'aŭ declaratŭ egalŭ îndreptăţite; schimbându-se relaţiunile politice din trecutŭ, catoliciĭ nu cerŭ nicĭ privilegiĭ, nicĭ drepturile avute în trecutŭ, nicĭ drepturĭ nóuĕ, ci numaĭ libertatea concésă confesiunilorŭ recepte prin §. 4 art. de lege XXVI din 1790/1, unde cu privire la protestanţĭ se dice, că în urmarea libĕruluĭ eserciţiŭ alŭ religiuniĭ, ce compete evangelicilorŭ de orĭ ce rangŭ şi condiţiune, nimenĭ nu se póte constringe sub nicĭ unŭ titulŭ şi sub nicĭ o pedépsă la acte contrare religiuniĭ luĭ; nu pretindŭ catoliciĭ maĭ marĭ drepturĭ, decâtŭ carĭ s'aŭ datŭ protestanţilorŭ în 1790/1, şi carĭ le aŭ eĭ şi acum de a dispune libĕrŭ de afacerile spirituale, culturale şi materiale ale bisericeĭ lorŭ. Apoĭ arată, că statulŭ trebue să lucre în armonie cu biserica pentru binele poporuluĭ. Catoliciĭ din Ungaria aŭ fostŭ fórte toleranţĭ în lupta îndelungată, ce decurge între biserică şi între puterea statului, care se totŭ estinde; în ceea ce privesce însă credinţa şi moralitatea, nu potŭ ceda nimica niminuĭ, că principiile de credinţă şi morală ale bisericeĭ catolice suntŭ statorite de Dumneḑeŭ şi ca atarĭ adevĕrate şi nemutabile. „Pentru aceea ce avemŭ temporalŭ, trecĕtoriŭ, cedămŭ bucurosŭ, ne oferimŭ regeluĭ nostru pămîntescŭ şi patrieĭ averea, inima, viaţa, dară sufletulŭ nu ni-lŭ putemŭ da, fiindcă acesta este alŭ Regeluĭ nostru cerescŭ, alŭ Dumneḑeuluĭ nostru, alŭ patrieĭ nóstre cerescĭ, alŭ eternităţiĭ.

După cuvîntarea de deschidere a primatelui a salutatŭ congresulŭ prin cuvinte călduróse şi însufleţite preşedintele Eszterházy Miklós Móricz

S'aŭ fostŭ trimisŭ telegrame omagiale Pontificeluĭ şi Regeluĭ.

Acum sosiră rĕspunsurile. Regele a rĕspunsŭ: *Omagiulŭ şi salutarea plină de încredere esprimată de Eminenţa Ta pe cale telegrafică în numele mareluĭ congresŭ catolicŭ adunatŭ în Budapesta le-am primitŭ cu bucurie şi le rĕspundŭ cu mulţămita mea sinceră.* Nespusŭ de însufleţite aŭ fostŭ aclamările, cu carĭ aŭ întîmpinatŭ ceĭ de faţă rĕspunsulŭ regescŭ. Totŭ aşa de mare a fostŭ însufleţirea şi la cetirea rĕspunsuluĭ, care l'a trimisŭ Sfinţia Sa prin cardinalulŭ secretariŭ Rampolla.

Apoĭ s'a urmatŭ esecutarea celoralalte puncte ale programuluĭ. Anume a vorbitŭ canoniculŭ Póda din Şopron despre *biserica catolică* accentuându, că suntemŭ obligaţĭ a asculta maĭ multŭ de Dumneḑeŭ şi de biserica luĭ decâtŭ de ómenĭ. — *Despre datorinţele catoliciloră* a vorbitŭ canonicnlŭ Rainer din Strigonŭ ḑicându, că nu este de ajunsŭ a duce o viaţă privată religiósă, ci trebue să ne mărturisimŭ credinţa şi înafară. Pentru aceea datorinţa părinţilorŭ este a-şĭ cresce prunciĭ în religiunea catolică, a-ĭ trimite la şcóle catolice şi a grijĭ de viaţa lorŭ religiosă. Fiesce care să promoveze după putinţă reuniunile cu caractĕrŭ catolicŭ, să participe la alegerile comunale, municipale şi parlametare votândă numaĭ pentru bărbaţĭ catolicĭ apţĭ şi sincerĭ. Pretinde abrogarea art. de lege 53 din 1868 şi revocarea ordinaţiuniĭ faimóse a ministruluĭ Csáky referitóre la inmatricularea pruncilorŭ născuţĭ din căsătoriile mestecate. În fine combate libertatea de cultŭ proiectată de guvernŭ. În sensulŭ acesta a presentatŭ şi unŭ proiectŭ de resoluţiune, care a fostŭ primitŭ cu unanimitate. — În *cestiunea autonomieĭ* a vorbitŭ şi presentatŭ unŭ proiectŭ de resoluţiune advocatulŭ din Pesta Haydin Károly. — Cu privire la *instrucţiunea şi educaţiunea catolică* br. conte Zichy János jun. a recomandatŭ înfiinţarea de asile de copiĭ, susţinerea de şcóle poporale, de şcóle mediĭ şi de academiĭ cu caractĕrŭ catolicŭ. — Despre *căsătorie* a vorbitŭ advocatulŭ din Pojon Otocska Károly arătându, că căsătoria este sacramentŭ, şi pentru aceea *legislaţiunea* cu privire la ea compete numaĭ bisericeĭ. Şi în cestiunea acésta s'a primitŭ cu unanimitate resoluţiunea presentată. Resoluţiunile tóte suntŭ atâtŭ în privinţa formeĭ câtŭ şi în a cuprinsuluĭ pline de demnitate energică, nu vatĕmă pe alţiĭ, ci pretindŭ cu energie ceea ce se cuvine după dreptŭ catoliciloră din Ungaria.

Şedinţa s'a închiatŭ cu aceea, că archiepiscopulŭ Császka a împărtăşitŭ adunăriĭ binecuvîntarea trimisă de Sfinţia Sa. Întrégă adunarea s'a aruncatŭ în genunchĭ şi aşa a primitŭ binecuvîntarea vicariuluĭ luĭ Christosŭ.

Corespondinţe.

Din archidiecesă la începutulŭ anuluĭ.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Conformŭ promisiuniĭ de a urmări paşŭ de paşŭ purtarea perfidă a „Gazeteĭ faţă cu s. nóstră biserică unită, vinŭ a raporta ĕrăşĭ următórele:

I. „Gazeta Transilvanieĭ" în numĕrulŭ din urmă alŭ anuluĭ 1893 st. v. se ocupă de afacerea congrueĭ preoţimiĭ unite. Ca de obiceiŭ „Gazeta" ĕrăşĭ scrie numaĭ din unghie, fără de nicĭ o cunoscinţă de causă, şi condusă numaĭ de ura faţă cu biserica nóstră. Se esprimă adecă astfelŭ: *„La timpulŭ sĕŭ amŭ arĕtatŭ, câtŭ de gravă este cestiunea dotaţiuniĭ preoţimiĭ române unite, aşa cum a fostŭ ea pusă de către episcopatulŭ catolicŭ". „La timpulŭ sĕŭ"* însă „Gazeta" ca şi acum n'a pututŭ arĕta nicĭ *„cum a fostŭ pusă cestiunea dotaţiuniĭ preoţimiĭ române unite de către episcopatulŭ catolicŭ"*, nicĭ cum ar fi doritŭ „Gazeta" să fie pusă. Acésta din simpla causă, că cestiunea acésta nicĭ astăḑĭ încă n'a ieşitŭ din stadiulŭ unorŭ pourparlerurĭ. „Gazeta" însă cu teologulŭ din cóstele sale, cândŭ e vorba de biserica română unită, vede totŭ ce nu maĭ vĕḑŭ alţĭ botezaţĭ.

Maĭ departe „Gazeta" după datina-ĭ copilărésca se citéză ea pe sine şi apoĭ ḑice: *„Etă ce voimŭ noĭ să scimŭ: ce facŭ şi ce întreprindŭ episcopiĭ nostri uniţi pentru apĕrarea naţionalităţiĭ române şi a bisericeĭ naţionale române faţă cu uneltirile catolicismuluĭ unguescŭ?"* Lucru de miratŭ. Cândŭ în urma amesteculuĭ incompetentŭ alŭ guvernuluĭ unguescŭ fără delăturaţĭ dela gimnasiulŭ românescŭ din Braşovŭ profesorĭ abilĭ din pricina simţĕmintelorŭ românescĭ, „Gazeta" nu a ḑisŭ: *„Etă ce voimŭ noĭ să scimŭ: ce face şi ce întreprinde Consistoriulŭ din Sibiŭ pentru apĕrarea naţionalităţiĭ române şi a bisericeĭ naţionale române faţă cu uneltirile guvernuluĭ?"* Şi „Gazeta" totuşĭ crede, că clerulŭ şi poporulŭ unitŭ este aşa de stupidŭ, câtŭ să nu vaḑă *„uneltirile"* „Gazeteĭ" în contra bisericeĭ unite! Apoĭ ce dreptŭ are o fóe schismatică din crescetŭ până în tălpĭ ca „Gazeta" a pune episcopatuluĭ nostru întrebărĭ? Cândŭ cestiunea dotaţiuniĭ preoţilorŭ nostri va ajunge în adevĕrŭ *„în unŭ stadiŭ fórte înaintatŭ"*, şi va fi vorba de frângerea pânĭĭ, atuncĭ celŭ puţinŭ ce atinge archidiecesa, putemŭ să ḑicemŭ, că cestiunea va fi deslegată cu concursulŭ clerului şi alŭ poporuluĭ credinciosŭ. Schismatica „Gazeta" însă nu are de a face cu tótă cestiunea nimicŭ.

„Gazeta" póte că s'ar năduşi, dacă vorbindŭ de biserica nóstră n'ar folosi lozincele *„absolutismŭ", „Iesuitismŭ"* şi alte câte şi maĭ câte *„isme"*, prin carĭ îşĭ arată sĕrăcia cugetărĭĭ. De aceea de cuvîntulŭ *„absolutismŭ"* n'a abḑisŭ nicĭ în articululŭ din cestiune. La *„ismele"* acestea îĭ ḑicemŭ „Gazeteĭ", că în biserica unită nu domnesce şi nu va domni nicĭ „absolutismulŭ", nicĭ simonia constituţională de susŭ până josŭ, ci domnesce şi va domni legea. Ce însemnă domnirea legiĭ, o fóe zăpăcită ca „Gazeta" nu e în stare să pricépă.

II. În numĕrulŭ de Duminecă din 2 Ian. st. v. 1894 întîlnimŭ următórea sentinţă: *„Cu multă plăcere amintimŭ aci lupta démnă şi hotărîtă, pe carea archiereiĭ bisericeĭ române gr. or. aŭ desfăşurat'o în şedinţa dela 29 Maiŭ a camereĭ magnaţilorŭ, cândŭ se discuta asupra proiectuluĭ de lege pentru salarisarea învăţătoriloră."* De câte orĭ a *„desfăşuratŭ"* o atare luptă neuĭtatulŭ Mitropolitŭ Vancea în *„camera magnaţiloră"!* Şi „Gazeta" de cândŭ a ajunsŭ fóe schismatică, nu *„cu multă plăcere"* o amintia, ci cam aşa, cum ḑice latinulŭ, *„laudat remisse"*. Si „Gazeta" totuşĭ aşteptă, că clerulŭ şi poporulŭ unitŭ să-şĭ dea banĭ pe ea! „Telegraful Roman" ne e unŭ contrariŭ francŭ şi decheratŭ. De aceea trebue stimatŭ. „Gazeta" însă astăḑĭ ne este unŭ inimicŭ făţăritŭ, unŭ fariseŭ modernŭ. La ea se nimeresce ḑicala: *„Feresce-mĕ, Dómne, de prietinĭ, că de duşmanĭ mĕ sciŭ eŭ păzi!"*

Tt.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nr. 2 . . . . fl. 2489.42

Aur. Florianŭ capelanŭ mil. în Saraievo a colectatŭ dela:

Vinc. Visoĭna căpitanŭ fl. 5.—
Nic. Jumanca căpitanŭ fl. 5.—
Dr. Iustinŭ Colbasi medicŭ milit. . . . fl. 25.—

Ciriacă Băcilă căpitanŭ fl. 5.—
Nicolaŭ Fizeşanŭ capelanŭ milit. . . . fl. 5.—
Ilie Nedelcu căpitanŭ . fl. 10.—
Dr. Epifaniŭ Gramatovicz medicŭ milit. fl. 5.—
Ignatie C. d. Iacobiel maiorŭ . . . . . fl. 5.—
Iacob Bucea căp. pens. fl. 2.—
Isidor Socoleanŭ concipistŭ de finanţe . . fl. 2.—
Virgiliŭ Hominca pract. fl. —.50
Aureliŭ Florianŭ capelanŭ milit. . . . fl. 25.—
N. N. . . . . . fl. 2.—
I. Chevereşanŭ locot. . fl. 3.50
Dionisiŭ Florianŭ căpit. fl. 5.—
Ioanŭ Germanŭ căpit. fl. 3.— fl. 108.—
Dr. Octavianŭ Rusu adv. Sibiŭ fl. 50.—

Dr. Aur. Brote directorulŭ bancei Transilvania în Sibiŭ a colectatŭ dela:

Banca gen. de asiguraţiune „*Transilvania*“ . . . . fl. 40.—
Dr. A. Brote directorŭ fl. 10.— fl. 50.—

Basiliŭ Raţŭ vicariulŭ Făgăraşuluĭ a colectatŭ dela:

Basiliŭ Raţŭ vicariŭ . fl. 57.—
Dr. Popp protomedicŭ fl. 5.—
Dr. Nicolaŭ Motocŭ . . fl. 10.—
Zinca Romanŭ . . . fl. 20.—
Alesandru Pocol . . fl. 3.—
Dr. Ioanŭ Şenchea . . fl. 2.—
Ioanŭ Cintea . . . fl. 1.—
Aronŭ Dopartandŭ . . fl. 1.—
Nicolae Cosgaria . . fl. 5.—
Const. Habianŭ jun. . fl. 1.—
Demetriŭ Chişereanŭ . fl. 20.—
Ioanŭ Scurtu . . . fl. 2.—
Ioanŭ Turcu . . . . fl. 2.—
Daniele Gaba . . . fl. 2.—
Ioanŭ Gimbeşanŭ . . fl. 2.— fl. 133.—

A maĭ colectatŭ Basiliŭ Raţŭ vicariulŭ Făgăraşuluĭ din comuna Ilenĭ dela:

Gavrilă Cornea parochŭ fl. 5.—

Familiile foste boernale:

Barbu, Cornea, Corşatea Metea, Milea şi *Pirău* fl. . 10.—
Georgiŭ Lie învăţăt. . fl. —.50
Ioanŭ Tomos Pirău . fl. —.30
Samoile Metea . . . fl. —.20 fl. 16.—
Ştefanŭ Cacoveanŭ A.-Iulia fl. 5.—

Ioanŭ Popiţŭ parochŭ gr. cat. în Bendorfŭ a colectatŭ dela:

Ioanŭ Popiţŭ . . . fl. —.30
Nicolaus Szász notariŭ fl. —.70 fl. 1.—

Georgiŭ Trăilă parochŭ gr. cat. în Timişóra a colectatŭ dela:

Georgiŭ Trăilă . . . fl. 20.—
I. Vulcanŭ preotŭ pens. fl. 10.—
Nicol. Cosariŭ ases. la sedr. orf. . . . . fl. 3.—
Ioanŭ Istinŭ preotŭ . fl. 1.—
Dr. Petru Tigle adv. . fl. 2.—
Dudusca Sandru . . fl. 6.—
Emilia Moga . . . fl. 1.— fl. 43.—

Teofilŭ Gerasimŭ preotŭ în Deagŭ a colectatŭ dela:

Teofilŭ Gerasimŭ . . fl. 5.—
Szőcs János . . . . fl. —.50
Aur. Gerasimŭ stud. . fl. —.50 fl. 6.—

Dr. Emanuilŭ Doctor medicŭ în Viena a colectatŭ dela:

Dr. Emanuilŭ Doctor fl. 10.—
Illies Nicolaŭ . . . fl. 2.—
Pantilie Ioanŭ . . . fl. 5.—
Dr. Cuparescu . . . fl. 5.—
Ioanŭ Hiriscaŭ . . . fl. 5.— fl. 27.—

Gregoriŭ Serbu parochŭ în Teuşŭ a colectatŭ dela:

Gregoriŭ Serbu . . . fl. 5.—
Gregoriŭ Popŭ . . . fl. 2.—
Ştefanŭ Beleanŭ . . fl. 1.—
Fostocŭ Gligorŭ . . . fl. 1.—
Iacobŭ Belanŭ . . . fl. —.20
Bretoiŭ Ioanŭ . . . fl. 1.—
Popa Iacobŭ . . . . fl. 1.—
Ioanŭ Ciortea . . . fl. —.50
Ceteanŭ Ioanŭ . . . fl. —.50
Vasilie Oţelŭ . . . fl. 1.—
Demetriŭ Marcu . . fl. —.50
Ion Dancsa . . . . fl. —.50
Lucaciŭ Traianŭ . . fl. —.50
Maria Crişanŭ n. Popa fl. 1.—
Corneliŭ Crişanŭ . . fl. —.50
M. Ştefania Crişanŭ . fl. —.30
Ştefănuţŭ Crişanŭ . . fl. —.20
Virg. Severŭ Crişanŭ . fl. —.20
Glaudia Crişanŭ . . fl. —.20
Febronia Raţŭ n. Popa fl. 1.—
Todorŭ Belanŭ . . . fl. —.50
Crişanŭ Vasilie . . . fl. —.50
Sebastianŭ Popa . . fl. —.50
Pavelŭ Radu . . . fl. 1.—
Ioanŭ Pintea . . . fl. —.50
Maria Popa n. Domşa fl. —.50
Sebastianŭ Selăgeanu . fl. 1.—
Ştefanŭ Bretoiŭ . . . fl. 1.—
Simionŭ Radu . . . fl. —.50
Saveta Raţŭ . . . . fl. 1.—
Zsomoleanŭ Ioanŭ . . fl. —.50
Petru Popa . . . . fl. 1.—
Crişanŭ Avramŭ . . fl. —.50
Girbia Dominka . . fl. —.60
Crişanŭ Ilie . . . . fl. 1.—
Iacobŭ Lazarŭ l. Leontea fl. —.50
Bretoiŭ Iacobŭ . . . fl. —.60
Cleţŭ Constantinŭ . . fl. —.40
Boca Iacobŭ . . . . fl. 1.—
Mateica Todorŭ . . . fl. 1.—
Giurgiŭ Eliă . . . fl. —.50
Barbŭ Alimpie . . . fl. 1.—
Biserica rom. gr. cat. Teuşŭ . . . . . fl. 10.— fl. 43.70

Totŭ în Teuşŭ a colectatŭ şi Efremŭ Raţŭ propriet. dela:

Efremŭ Raţŭ . . . fl. 10.—
Ştefanŭ Crişanŭ . . fl. 5.—
Achimŭ Raţŭ . . . fl. 1.—
Pavelŭ Poppŭ . . . fl. 1.—
Ştefanŭ Belanŭ . . . fl. 1.—
Iacobŭ Popa . . . . fl. 1.—
Gligorŭ Belanŭ . . . fl. 1.—
Iacobŭ Lucaciŭ . . . fl. 1.—
Ioanŭ Becicherechi . . fl. 2.—
Ştefanŭ Raţŭ . . . fl. 1.—
Maria Raţŭ vĕduvă . fl. 1.—
Popa Darie . . . . fl. 1.—
Lucaciŭ Iacobŭ l. Ioanŭ fl. —.50
Ioanŭ Sava din Cetea fl. 1.—
Raţŭ Iacobŭ . . . . fl. 1.—
Lucaciŭ Ioanŭ . . . fl. 1.—
Gavrilă Raţŭ . . . fl. 2.—
Efremŭ Crişanŭ . . fl. —.50
Munteanŭ Ioanŭ . . fl. —.50
Ioanŭ Duna . . . . fl. 1.—
Simionŭ Munteanŭ . . fl. 1.—
Emiliŭ Suciŭ . . . fl. —.50
Demetriŭ Marcu . . fl. 1.—
Todorŭ Lucaciŭ . . fl. —.50
Iacobŭ Teuşanŭ . . . fl. 1.—
Ioanŭ Costea . . . . fl. 1.—
Georgiŭ Stană . . . fl. 1.—
Vasilie Raţŭ . . . . fl. 2.—
Cozma Popa . . . . fl. 1.—
Gregoriŭ Munteanŭ . fl. 2.—
Georgiŭ Munteanŭ . . fl. 1.—
Ioanŭ Teuşanŭ . . . fl. 2.—
Zaharie Lucaciŭ . . fl. 1.—
Vasilie Lucaciŭ . . . fl. 1.—
Nicolaŭ Bretoiŭ . . . fl. 1.—
Moldovanŭ Ioanŭ . . fl. 1.—
Popa Mihăilă . . . fl. —.50
Iacobŭ Bălanŭ . . . fl. —.50
George Munteanŭ . . fl. 1.—
Popa Ştefanŭ . . . fl. 1.—
Repede Vasilie . . . fl. —.50
Iacobŭ Popa . . . . fl. 1.—
Trifanŭ Poanta . . . fl. —.50
I. Munteanŭ l. Achimŭ fl. 1.—
Ioanŭ Popŭ . . . . fl. —.40
Alempiŭ Barbŭ şi *Traianŭ Barbŭ* . . . fl. 1.—
D. Gaborŭ . . . . fl. 1.—
Iulianŭ Popŭ . . . fl. 1.—
Lazarŭ Todorŭ . . . fl. —.50
Loginŭ Crişanŭ . . . fl. —.50
Munteanŭ Ioanŭ a Mării fl. —.50
Augustinŭ Faurŭ . . fl. —.50
Ioanŭ Radu . . . . fl. —.50
Fondulŭ grăniţerescŭ din Teuşŭ . . . fl. 100.— fl. 163.90

Basiliŭ Vasŭ parochŭ gr. cat. în Arpaşulŭ inf. a colect. dela:

Poporulŭ gr. cat. din Arpaşulŭ inf. . . . fl. 3.24
Basiliŭ Vasŭ . . . fl. 1.—
Ioanŭ Şerbu primariŭ . fl. —.50
Leonŭ Vasŭ învăţăt. . fl. —.50 fl. 5.24

În comuna Tăunĭ s'a colectatŭ dela:

Alesandru Pĕtruţa . . fl. 1.—
Teofilŭ Bentia . . . fl. —.50
Ioanŭ Migia părăŭ . fl. —.25
Vasilie Gârlenţa . . fl. —.25
Alexa Tarnu . . . fl. —.25
Tóderŭ Tutelea . . . fl. —.25
Vasilie Păculea Sandu fl. —.25
Vasilica Puşca Nuţu . fl. —.25
Ioanŭ Busoiu . . . fl. —.25
Isailă Gârlonţa . . . fl. —.25
Aritonŭ Gligorŭ . . fl. —.25
Ignatŭ Puşcă . . . fl. —.25
Ioanŭ Mihaiŭ Lodernăŭ fl. —.25
Ioanŭ Păculea crisnicŭ fl. —.50
Ioanŭ Şurtea . . . fl. —.20
Nistorŭ Tutelea învăţ. fl. —.50
Ioanŭ Trifŭ . . . . fl. 1.— fl. 6.45
Alimpiŭ Costea preotŭ în Sântămărie . . . . . fl. 2.—
Dr. Vasiliŭ Hossu prof. în Blaşiŭ fl. 50.—
Suma . . fl. 3199.71

Noutăţi.

Darŭ de anulŭ nouŭ părintelui Dr. Lucaciŭ. Domnişórele române aŭ presentatŭ luptătoriuluĭ naţionalŭ Dr. Lucaciŭ, care petrece încă în Budapesta, unŭ frumosŭ darŭ: potirŭ, discŭ, linguriţă şi cuţitaşŭ de aurŭ şi o tevă de argintŭ, de lipsă la celebrarea sfinteĭ Liturgiĭ. Pe piedestatulŭ potiruluĭ este gravată devisa tinerimiĭ române: „Totulŭ pentru naţiune.“ La darŭ aŭ contribuitŭ 550 domnişóre române din Ardélŭ şi Ungaria. Darulŭ l'a presentatŭ o comisiune a tinerimiĭ academice în frunte cu dlŭ Iul. Maniŭ.

Pentru plătitoriĭ de dare. Este sciutŭ, cumcă după darea de pămîntŭ şi darea de casă după chirie se prescrie 30% şi după darea de casă după classă 40% ca contribuţiune suplementară după venitulŭ generalŭ. În sensulŭ §-luĭ 13 art. de lege XLVI ex 1883 însă din contribuţiunea acésta suntŭ a se subtrage 10% ale intereselorŭ, ce le plătescŭ respectiviĭ contribuenţi după împrumuturĭ intabulate. Pentru acestŭ scopŭ contribuenţiiĭ, carĭ aŭ astfelŭ de datoriĭ, trebue să-şĭ aştérnă în fiesce care anŭ din 1—31 Ianuariŭ st. n. fasiunile despre acestea la primăria comunală, căcĭ maĭ târdiŭ nu se primescŭ. Ceĭ ce nu-şĭ potŭ aşterne fasiunile până la acestŭ terminŭ în urma vre-unuĭ împedecămîntŭ, pe lângă o suplică, în care să se documenteze, cumcă respectiviĭ întru adevĕrŭ aŭ fostŭ împedecaţĭ întru aşternerea fasiuniĭ, îşĭ potŭ aşterne fasiunile până în 15 Februariŭ, maĭ târdiŭ însă nu. Ĕră ceĭ ce ieaŭ împrumuturĭ pe lângă intabulare după espirarea terminuluĭ susŭ amintitŭ, în terminŭ de 30 de dile dela intabularea împrumutuluĭ aşternêndu-şĭ fasiunea potŭ cere rectificarea contribuţiuniĭ suplementare. Proprietariĭ de pămîntŭ şi de case, avêndŭ de plătitŭ şi alte imposite şi greutăţĭ comunale, se facŭ atenţĭ asupra acestuĭ favorŭ, pentru ca să se foloséscă de elŭ.

Balulŭ reuniunii femeilorŭ române din Blaşiŭ va fi în 27 Ianuariŭ în sala dela „Hotel Univers“. Biletele de întrare 1 fl. 50 cr. de persónă şi 3 fl. de familie. Venitulŭ este destinatŭ în favorulŭ reuniuniĭ.

Procesŭ de presă contra diaruluĭ „Magyar Állám“. Procurorulŭ supremŭ din Pesta a intentatŭ acestuĭ diarŭ procesŭ pentru unŭ articulŭ, în care respundêndŭ la unele foĭ jidano-liberale, ce amenințaŭ cu demonstraţiunĭ contra congresuluĭ catolicŭ, a scrisŭ, cădacă jidoviĭ inscenéză demonstraţiunĭ, şi „M. Állam“ va recomanda creştinilorŭ, să demustre în tótă ţara în contra Jidovilorŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Continuare).

§. 5.

Chronicarulŭ Șincai, după firea sa vehementă, critică aspru acțiunile acelorŭ bărbați ai bisericeĭ sale, despre carĭ credea, că aŭ făcutŭ vre-unŭ pașŭ greșitŭ. ce după părerea luĭ a trasŭ după sine știrbirea demnității saŭ restrîngerea libertății bisericeĭ unite. Astfelŭ face dînsulŭ și cu episcopulŭ Ioanŭ Giurgiŭ (alias Pataki), despre care în unŭ pasajŭ citatŭ de dlŭ Densușanŭ [1]) dice: „Vlădiculŭ Ioanŭ Pataki, ca unulŭ, ce și latinŭ se făcuse mai înainte de a fi Vlădică românescŭ, după rĕŭ obiceiulŭ acelora, carĭ ținŭ, că în *lege* [2]) stă și *credința* și *némulŭ* cuĭva, precum scrie Samoilă Klein de Sadŭ, își băgase în capŭ de tinĕrŭ, că nu póte fi vr'o episcopie adevĕrată pe lume, de nu va fi întărîtă de patriarchulŭ Romeĭ . . . . . Însă biserica Românilorŭ din Ardélŭ, alŭ căreia archiepiscopŭ S. Teofilŭ a ședutŭ în săborulŭ celŭ dintâiŭ a tótă lumea și întâiŭ dela Nicea, unulŭ fiindŭ din ceĭ 318 părinți . . . . ce lipsă a avutŭ de întărirea patriarchuluĭ Romeĭ? Aŭ nu pentru aceea s'a făcutŭ episcopia Făgărașuluĭ, ca să *se îngrópe* mitropolia Belgradului? Dară pentru ce *să se îngrópe* [3]) mitropolia? Aŭ nu pentru aceea, ca Româniĭ să fie supușĭ némurilorŭ acelora, pe carĭ eĭ le-aŭ întorsŭ la creștinătate?“ [4])

Cetitorinlŭ póte însu-și observa, că în testimoniulŭ acesta Șincai nu are de a face cu sînta unire, ci numaĭ cu o acțiune a luĭ Pataki, care ar fi trasŭ după sine nimicirea vecheĭ Mitropolii românescĭ. Însă imputarea, ce o face Șincai episcopuluĭ Pataki în locŭlŭ acesta, se razimă pe presupunerĭ neîntemeiate orĭ false, carĭ nu potŭ susține critica istorieĭ adevĕrate.

Prima presupunere neîntemeiată este aceea, că Pataki numaĭ condusŭ de idea, că în lege (ritŭ) consistă și *credința* și némulŭ cuĭva, s'ar fi făcutŭ latinŭ înainte de a fi episcopŭ.

Noĭ însă credemŭ. că luĭ Pataki nicĭ prin minte nu i-a pututŭ trece idea, ce i-se atribue. Elŭ probabilŭ era de ritulŭ latinŭ încă înainte de a se fi făcutŭ sînta unire, va să dică pe cândŭ nu se înființase încă biserica catolică românéscă de ritŭ grecescŭ, și prin urmare ómeniĭ singuraticĭ dintre Românĭ nu se puteaŭ face catoliciĭ fără a trece la ritulŭ latinŭ, căcĭ nu esistaŭ bisericĭ gr. catolice românescĭ, în carĭ Româniĭ catoliciĭ de-odată cu credința catolică să-și pótă deprinde și ritulŭ grecescŭ.

Pataki în 1706, pe cândŭ se afla în colegiulŭ germanŭ-ungurescŭ din Roma, împlinise anulŭ alŭ 24-lea alŭ vieței sale. [5]) Prin urmare dînsulŭ s'a născutŭ în anulŭ 1682, cândŭ încă nu se făcuse sînta unire. În 24 Octobre 1705 a sositŭ la Roma, nu din Ardélŭ, ci din Viena, unde studiase și absolvase logica și fisica în colegiulŭ catolicŭ Pazmanianŭ condusŭ de părinții Iesuiți. [6]) De aci deducemŭ, că în anii scolasticĭ $170^3/_4$ și $170^4/_5$ a petrecutŭ în Viena, unde a primitŭ și cele 4 ordurĭ maĭ micĭ preoțescĭ după ritulŭ latinŭ. Că aci a primitŭ aceste ordurĭ, se vede de acolo, că dînsulŭ a primitŭ sacramentulŭ miruluĭ, fără de care nimenĭ nu se póte chirotoni, dela episcopulŭ din Viena. Cele cinci clase gimnasiale, carĭ precedeaŭ pe atunci logicei și fisicei, încă le-a studiatŭ Pataki la catolicĭ și maĭ vîrtosŭ în școlele Iesuiților din Cluș, și presupunêndŭ, că nu și-a întreruptŭ studiile nicĭ într'unŭ anŭ, elŭ a trebuitŭ să între în gimnasiŭ la anulŭ 1698, va să dică cu treĭ anĭ înainte de confirmarea luĭ Atanasiŭ de Episcopŭ unitŭ și astfelŭ înainte de ce amŭ fi avutŭ biserica românéscă unită în tótă forma. Considerândŭ apoĭ, că Pataki s'a născutŭ din părinți sĕracĭ și că de timpuriŭ a rĕmasŭ orfanŭ de tată, putemŭ afirma cu probabilitate, că elŭ din copilărie a crescutŭ sub scutulŭ și îngrijirea părinților Iesuiți, carĭ l'aŭ instruatŭ în credința catolică și în ritulŭ latinŭ, și așa dînsulŭ a devenitŭ catolicŭ de ritulŭ latinŭ într'o etate, care nu-ĭ permitea să facă distincțiunile acelea subtile, ce i-le atribue Șincai, între *lege* (ritŭ), *credință* și *némŭ*. Ritulŭ latinŭ l'a ținutŭ, până cândŭ a fostŭ alesŭ de episcopŭ, și și-l'a schimbatŭ cu concesiunea Scaunuluĭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ. Dar Iesuitŭ nu a fostŭ nicĭ odată, precum afirmă unĭ dintre scriitoriĭ nostri. Nu se póte decĭ face luĭ Pataki imputarea, că elŭ ar fi trecutŭ *conscĭŭ* la ritulŭ latinŭ după *„rĕŭ obiceiulŭ acelora, carĭ ținŭ, că în lege stă și credința și némulŭ cuĭva“*, ci este cu multŭ maĭ probabilŭ, că elŭ din copilărie a crescutŭ în ritulŭ latinŭ și astfelŭ nu a fostŭ în posițiune de a se determina *conscĭŭ* la schimbarea ritului.

Dar orĭ cum ar sta lucrulŭ acesta, atâta este sigurŭ, că Pataki, care se născuse din părinți neuniți, deși a fostŭ timpŭ îndelungatŭ catolicŭ de ritulŭ latinŭ, totuși a rĕmasŭ românŭ, și încă unulŭ dintre ceĭ maĭ buniĭ românĭ, care, precum amŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, *și sângele era gata să și-lŭ verse pentru scumpa sa națiune*, și astfelŭ cu esemplulŭ sĕŭ a arĕtatŭ tocmaĭ contrariulŭ la ceea ce afirmă Șincai, *că adecă nu în lege (ritŭ) stă némulŭ cuĭva, și că orĭ în ce lege amŭ fi crescuți, totuși de originea nóstră și de datorința nóstră cătră națiune nu trebue să ne uităműŭ nicĭ odată.*

A dóua presupunere falsă, pe care se razimă imputarea, ce o face Șincai luĭ Pataki, este aceea, că Teofilŭ, care a luatŭ parte la celŭ dintâiŭ sinodŭ ecumenicŭ din Nicea, *ar fi fostŭ archiepiscopŭ alŭ bisericeĭ Românilorŭ din Ardélŭ*, și că precum biserica acestuĭ archiepiscopŭ nu a avutŭ lipsă de întărirea patriarchuluĭ Romeĭ, așa nu a avutŭ lipsă de întărire nicĭ episcopia luĭ Pataki următoriuluĭ luĭ Teofilŭ.

Ne mirămŭ, că dlŭ Densușanŭ într'o cercetare critică, — chiarŭ și numaĭ citândŭ pe alțiĭ, — aduce fără nicĭ o observare fapte nedovedite, preste carĭ istoria într'adevĕrŭ critică a trecutŭ de multŭ ca preste nisce povestĭ, carĭ suntŭ plăcute fantasieĭ, însă n'aŭ nicĭ o basă reală. Teofilŭ n'a fostŭ archiepiscopulŭ *„bisericeĭ Românilorŭ din Ardélŭ“*, ci precum dovedesce dlŭ I. M. Moldovanŭ, a *fostŭ episcopulŭ Goțilorŭ de lângă lacŭlŭ meoticŭ saŭ marea de Azovŭ de astădĭ.* [1]) Din causa acésta nicĭ unulŭ dintre episcopiĭ românescĭ, fie gr. cat. orĭ gr. or., nu se póte numi următoriŭ alŭ luĭ Teofilŭ, care a fostŭ de față la conciliulŭ din Nicea. Și fiindŭ că totŭ dlŭ Moldovanŭ arată pe basa uneĭ epistole a sfîntuluĭ Ioanŭ Gură-de-aurŭ, că regiĭ Goțilorŭ Tetraxiți de lângă lacŭlŭ meoticŭ aveaŭ obiceiulŭ, să cĕră chirotonirea și întărirea episcopilorŭ lorŭ dela Constantinopolŭ, este probabilŭ, că și Teofilŭ a fostŭ întăritŭ dela Constantinopolŭ. La tótă întîmplarea însă o întărire a trebuitŭ să aibă și dînsulŭ dela cineva îndreptățitŭ a da așa numita misiune, căcĭ fără de acéstă întărire, prin care se dă misiunea apostolică, nimenĭ nu póte deprinde jurisdicțiune în biserica luĭ Christosŭ. Cu privire la înființarea și întărirea episcopiilorŭ praxa în biserică a fostŭ deosebită, precum deosebite aŭ fostŭ timpurile și locurile, însă înființarea și întărirea orĭ căreĭ episcopiĭ nu s'a pututŭ întîmpla fără întrevenirea vre-uneĭ auctorități bisericescĭ competente. Precum arată Tomassinŭ, [1]) episcopiile popórĕlorŭ barbare din orientŭ întórse de curêndŭ la creștinismŭ se înființaŭ prin secululŭ alŭ patrulea de archiereiĭ Constantinopoleĭ, și de aceea putemŭ conjectura, că și episcopia Goțilorŭ Tetraxiți și-a căpĕtatŭ întărirea dela episcopulŭ Constantinopoleĭ.

Fiindŭ că însă și Teofilŭ și episcopia luĭ din țara Goțilorŭ Tetraxiți aŭ căpĕtatŭ întărire dela unŭ factorŭ competentŭ bisericescŭ, trebue să admitemŭ, că și Pataki și episcopia luĭ încă aŭ avutŭ lipsă de întărire. Acéstă întărire însă nu se putea da de patriarchulŭ din Constantinopolŭ, care se rupsese de biserica, în a căreĭ sinŭ se afla Pataki cu episcopia sa, ci a trebuitŭ să se dea de acela, care este îndreptățitŭ și după dreptulŭ divinŭ și după dreptulŭ bisericescŭ a întări saŭ înmediatŭ saŭ mediatŭ pe toțĭ episcopiĭ și episcopiile lorŭ, adecă dela Pontificele Romanŭ.

Așadară în faptulŭ, că Pataki și episcopia luĭ aŭ căpĕtatŭ întărire dela Papa, nu se póte afla nimica, ce ar puté îndemna pe cineva, ca să facă imputare acestuĭ episcopŭ. Imputarea acésta nu o merită episcopulŭ nicĭ din motivulŭ acela, că actele publicate până acum arată, că diecesa Făgărașuluĭ a înființat'o și dotat'o Carolŭ alŭ VI-lea, și totŭ elŭ a esoperatŭ și întărirea eĭ dela Sfîntulŭ Scaunŭ Apostolicŭ, ĕr despre Pataki anevoe se póte crede, că ar fi fostŭ motorulŭ la fapta acésta a împĕratuluĭ, deórece dînsulŭ nu a fostŭ preconisatŭ și consacratŭ de episcopŭ înainte de ce a emanatŭ bulla papală, prin care s'a întăritŭ episcopia Făgărașuluĭ. [2]) Și aci trebue să observămŭ, că Samoilă Klein și după elŭ ceĭ maĭ mulțĭ dintre scriitoriĭ nostri, cândŭ afirmă, că Pataki a inițiatŭ și esoperatŭ înființarea și întărirea episcopieĭ Făgărașuluĭ, se pare, că pornescŭ din presupunerea neîntemeiată, că Pataki ar fi fostŭ episcopŭ consacratŭ înainte de 18 Maiŭ 1721, cândŭ a emanatŭ bulla „Rationi congruit“, prin care s'a înființatŭ și canonisatŭ diecesa Făgărașuluĭ, ceea ce însă nu este adevĕratŭ, deórece bulla despre preconisarea luĭ Pataki pórtă aceia-și datŭ cu bulla despre canonizarea diecesei, și elŭ numaĭ după acestŭ datŭ a fostŭ consacratŭ episcopŭ din partea episcopuluĭ gr. catolicŭ din Crișŭ în Croația.

A treia presupunere falsă a luĭ Șincaĭ este aceea, că episcopia Făgărașuluĭ s'a făcutŭ cu scopulŭ, ca să se îngrópe mitropolia Belgradului, și pentru ca Româniĭ să fie supușĭ némurilorŭ acelora, pe carĭ eĭ le-aŭ întorsŭ la creștinătate.

Mitropolia Belgraduluĭ a fostŭ îngropată înainte de sînta unire, precum amŭ doveditŭ până la evidență în capitoluĭ nostru: *„Samoilă Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia“*, la care îndrumămŭ pe cetitoriĭ nostri, și astfelŭ după sînta unire nu s'a maĭ pututŭ îngropa a dóua óră aceea, ce fusese odată îngropată înainte de sînta unire, care nu a aflatŭ în Transilvania decâtŭ o episcopie ticălósă, subjugată de calviniĭ și alterată în credință din partea acestora. Decĭ dacă este vorba, să se facă la vre-o biserică românéscă orĭ episcopŭ românescŭ imputarea gravă, că a îngropatŭ mitropolia Belgradului, atunci numaĭ bisericeĭ neunite se póte face. S. Unire însă producêndŭ unŭ șirŭ lungŭ de bărbațĭ marĭ, carĭ toțĭ aŭ luptatŭ pentru emanciparea nóstră bisericéscă și națională, are meritulŭ de a fi desgropatŭ și reînviatŭ acéstă mitropolie, precum orĭ cine póte vedé, dacă nu-și închide ochiĭ înaintea adevĕruluĭ. (Va urma.)

---

[1]) Cercetarea istorică-critică pag. 38.

[2]) Poți vedé și aci, cum scia Șincai să deosebéscă *legea* (ritulŭ) de *credință*, și cătŭ de ignoranți suntŭ aceia, carĭ ca dlŭ Densușanŭ confundă aceste dóuĕ concepte. Maĭ virtosŭ fanaticulŭ Maneguță în broșura sa »Reunirea Românilorŭ« face chiarŭ scandalŭ cu ignoranța sa în acéstă materie.

[3]) Este de însemnatŭ, că cuvîntulŭ *„să îngrópe“* nu se află în ediținnea chronicelŭ luĭ Șincai tipărită de Academia română (Bucurescĭ 1886 tom. III pag. 413), nicĭ în variantele însemnate la călcâiulŭ acelui tomŭ, ci în acea ediținne în ambele propositiuni în locŭ de cuvîntulŭ *„să îngrópe“* se află *„să întórne“*, și de aceea nu scimŭ, de unde a scosŭ dlŭ Densușanŭ cuvîntulŭ *„să îngrópe“*.

[4]) Chron. an. 1721.

[5]) Vedĭ Nilles, Symb. I. pag. 404 și urm.

[6]) Nilles ibid. pag. 426.

[1]) Spicuirĭ în ist. bis. a Rom. Blașiŭ, 1873 pag. 44 și urm.

[1]) Vetus et nova Ecclesiae disciplina P. I. Lib. I. C. LIV.

[2]) Vedĭ docum. despre preconizarea luĭ Pataki la Nilles, Symb. I. p. 431 și urm.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Trebue că a intratŭ în grădina aceea," îşi dise. Cuprinděndŭ cu mintea numaĭ acum neobicĭnuita încremenire, ce l'a cuprinsŭ la vederea luĭ, se aruncă la pămîntŭ, şi ochiĭ i-se ţintiră fără de voe asupra templuluĭ. Dar trebui să şi-i închidă, ca să nu vadă fără numaĭ supraomenescului chipŭ, ce era acum aşa de aprópe de ochiĭ inimiĭ luĭ, pe cum a fostŭ de aprópe maĭ înainte de ochiĭ trupuluĭ luĭ. Elŭ putu să privéscă încă odată statura înaltă, maĭestósă şi venerabilă cu faţa atâtŭ de nobilă, amabilă, blândă — şi totuşĭ atâtŭ de înspăimîntătóre. Colórea obrazuluĭ îĭ era de unŭ albŭ trandafiriŭ estraordinarŭ, peliţa gingaşe şi califelată, ér buclele naturale lungĭ, brune deschise, îĭ cădeaŭ în valurĭ bogate pe grumazĭ şi pe umerĭ. Vesmîntulŭ luĭ era roşiŭ, şi preste mijlocŭ era încinsŭ cu unŭ briŭ. Capulŭ ĭ-a fostŭ necoperitŭ. Era unŭ bărbatŭ în flórea vieţeĭ, de o perfecţiune şi frumseţă. ce surprindea, — însu-şi chipulŭ sănĕtăţiĭ, a maturităţiĭ bărbătescĭ.

„Cu adevĕratŭ!" dise Paulŭ tare şi mirându-se, că numaĭ acum ajunge la acestŭ gândŭ. „Dacă trăesce încă unŭ alŭ doilea Adamŭ, apoĭ acesta e! Adevĕrata perfecţiune în tóte părţile, carĭ constituescŭ trupulŭ omenescŭ, numaĭ la omulŭ celŭ dintâiŭ din raiŭ s'a găsitŭ." Şi numaĭ acum îşi maĭ aduse aminte, că acela, pe care l'a vĕdutŭ, părea cam obositŭ, cam palidŭ, întocmaĭ ca unŭ omŭ, ce n'a durmitŭ noptĭ de-a rîndulŭ, orĭ pe care-lŭ mistue o suferinţă.

Sórele se înălţa totŭ maĭ susŭ, totŭ maĭ susŭ, şi a pătrunsŭ cu raḑele sale arḑĕtóre chiarŭ şi în întunecósa vale a luĭ Iosafatŭ, şi Paulŭ era încă totŭ în acelŭ locŭ meditândŭ mereŭ şi chemându-şĭ în memorie acea faţă, în care a cetitŭ unŭ ce neesplicabilŭ, care a avutŭ unŭ farmecŭ atâtŭ de puternicŭ asupra spiritului luĭ.

O lume nóuă s'a deschisŭ în afunḑimea inimeĭ luĭ. Ea i-se părea de totŭ altfelŭ ca cea esternă, în care se cuprindea şi trupulŭ luĭ. Gânḑurĭ ne maĭ gândite treceaŭ linŭ prin sufletulŭ luĭ. Se simţia parcă îmbetatŭ de o beutură, din care n'a maĭ gustatŭ până aci. Şi ce n'a vĕḑutŭ elŭ în aceĭ ochĭ! Lucrurĭ contrare, divergente se uniaŭ într'înşiĭ. Elŭ simţia, că acelŭ omŭ n'a rîsŭ niciodată, — ba póte nicĭ nu putea rîde, — şi seriositatea luĭ era totuşĭ maĭ farmecătóre decâtŭ celŭ maĭ famecătoriŭ zimbetŭ. Aceĭ ochĭ, din carĭ se vĕrsa o mare de iubire, de bunătate, de prietinie, vorbiaŭ totodată de o durere vie, câtŭ Paulŭ se întreba, că óre numaĭ spre a suferi s'a născutŭ acestŭ omŭ, durerea este menirea fiinţeĭ luĭ?

Pe cândŭ medita aşa, se maĭ făcea conscĭŭ de o impresiune. Din aceĭ ochĭ se maĭ cetia şi o hotărîre firmă, o putere nemărginită, o voinţă, ce póte totŭ, ce voesce. Iubire, fire înspăimîntătóre, putere, — aşa analisa Paulŭ privirea acelorŭ ochĭ, ce a străbătutŭ sufletulŭ luĭ şi ĭ-a creatŭ în inimă o nóuă viaţă.

„Ce omŭ!" repeţi elŭ érăşĭ ridicându-se în sfârşitŭ şi aruncându încă o privire preste înălţimile stropite de lumina sórelui, şi i-se părea, că unŭ altŭ omŭ e celŭ ce s'a ridicatŭ, căcĭ órele şi minutele, ce le-a petrecutŭ pe muntele maslinilorŭ, s'aŭ făcutŭ într'unŭ zidŭ, care îĭ despărţia viaţa trecută de cea de acum.

„Trebue să întrebŭ, că cine este elŭ," cugeta. „Deşi şimţescŭ, că nu este omŭ pe lume, care să pótă spune ceva despre elŭ, — ar fi o necinstire chiarŭ şi numaĭ a vorbi despre elŭ cu unŭ omŭ de rîndŭ. Ce ar şi puté să înţelégă unŭ omŭ despre elŭ? Nu se înalţă elŭ ca şi cerulŭ preste ómenĭ — — ca şi unŭ Dumneḑeŭ?" grăi în acelŭ momîntŭ unŭ glăsŭ în inima luĭ.

„Este elŭ unŭ omŭ orĭ unŭ Dumneḑeŭ?" se întreba elŭ, fără ca să-şĭ pótă rĕspunde. „E unŭ omŭ, dar cu chipŭ supraomenescŭ, cu chipŭ dumneḑeescŭ. — — Póte e chiarŭ unŭ Dumneḑeŭ, — dar omŭ şi Dumneḑeŭ deodată, asta nu se póte. Voiŭ consulta pe Dionisiulŭ meŭ," continuă elŭ. „O prietinulŭ meŭ, că n'aĭ fostŭ şi tu cu mine în acestŭ locŭ şi timpŭ!"

Aşa grăia Paulŭ la póla munteluĭ maslinilorŭ, câudŭ zări în apropiarea sa pe unŭ tinĕrŭ frumosŭ cu bucle blonde.

„Spune-mĭ, domnule," îĭ dise acesta, „n'aĭ vĕḑutŭ cumva pe învăţătoriulŭ mergêndŭ pe muntele maslinilorŭ?"

„Pe învăţătoriulŭ?" repeţi Paulŭ cu mirare privindŭ în faţa prietinósă şi blândă a întrebătoriuluĭ. „Mi-se pare, că am vĕḑutŭ pe acela, despre care vorbescĭ tu."

„Aĭcĭ," continuă tinĕrulŭ, „îĭ place învăţătoriuluĭ, să se róge. Elŭ vine aci în tótă nóptea, şi numaĭ diminéţa se întórce în oraşŭ. Dar spune-mĭ, unde ḑicĭ, că l'aĭ vĕḑutŭ?"

Paulŭ arătă spre grădină.

„Póte se află în Getsimani," ḑise tinĕrulŭ. „Îţĭ mulţămescŭ, nobilulŭ meŭ domnŭ. Aci voiŭ aştepta pe învăţătoriulŭ."

„Dar spune-mĭ, — cum îlŭ chémă?" întrebă Paulŭ, şi dorinţa chinuitóre érăşĭ i-se ivi în sufletŭ. De astadată totuşĭ scia, de unde purcede ea. Simţia, că îndată ce va cunósce pe acestŭ omŭ şi numele luĭ, s'ar lega de elŭ pentru totdeuna. Simţia, că dacă acelŭ omŭ ar avé o durere, orĭ ar avé să sufere, elŭ, Paulŭ, şĭ-ar lua partea din durerea şi suferinţa luĭ întocmaĭ ca unŭ prietinŭ din a prietinuluĭ şi încă într'unŭ chipŭ şi maĭ intimŭ şi maĭ taĭnicŭ. În acelŭ momîntŭ îşĭ aduse aminte de liniştea sa blândă şi de umilinţa sa, câudŭ şĭ-a dedicatŭ viaţa Dumneḑeuluĭ luĭ Dionisiŭ şi s'a hotărîtŭ să mântue viaţa unuĭ sclavŭ. Acele sentimente i-se treziră în sufletŭ.

„Nu scĭĭ?" întrebă tinĕrulŭ zimbindŭ. „Dar ţi-se vede de pe vesminte, că eştĭ străinŭ, că vĭĭ din Roma, — iértă! — Numele luĭ e Isusŭ, care se numesce şi Christosŭ."

„Adevĕrulŭ adevĕruriloră!" strigă Paulŭ plinŭ de uĭmire. „Elŭ a venitŭ! Dionisiŭ şi sibilele aŭ grăitŭ adevĕrulŭ! — Acesta e primulŭ nume din Acrostichon. — Dar pe tine, frumosŭ tinĕrŭ, cum te chémă?"

„Pe mine?" Şi întrebatulŭ roşi de umilinţă şi nevinovăţie. „Eŭ nu sunt vrednicŭ de nicĭ unŭ nume, eŭ nu sunt nimica în asemĕnare cu elŭ, — dar mĕ chémă Ioanŭ. Acestŭ nume e multŭ prea bunŭ pentru mine, — este unŭ altŭ Ioanŭ, celŭ mare, celŭ sfîntŭ între ómenĭ, Ioanŭ Botezătoriulŭ, înţelegŭ pe profetulŭ, pe trimisulŭ luĭ Dumneḑeŭ, care acum e robulŭ tetrarchuluĭ."

„Despre acésta am auḑitŭ deja," ḑise Paulŭ. „Dar spune-mĭ, pentru ce l'a aruncatŭ Irodŭ în prinsóre? — Pe mâne suntŭ chematŭ şi eŭ la unŭ ospĕţŭ mare la elŭ."

„Pentru că Botezătoriulŭ îlŭ mustră, că ţine pe muerea fratelui sĕŭ."

Se despărţiră. Paulŭ s'a întorsŭ la locuinţa sa din apropiarea cetăţuiĭ Antonia. Maĭ târḑiŭ voia să mediteze asupra cuvintelorŭ aceluĭ drăgălaşŭ tinĕrŭ, care a numitŭ pe Ioanŭ Botezătoriulŭ mare şi sfîntŭ între ómenĭ. Ce deschilinire să fie între aceştĭ doĭ? Elementulŭ supraomenescŭ, dumneḑeirea, ce a cetit'o în faţa luĭ Isusŭ. Acesta nu este omŭ, este Dumneḑeŭ. Să se fie întrupatŭ Dumneḑeŭ? Aşa să fie? Să se pótă acésta?

XXXIV.

În sara ḑileĭ următóre era o mare serbare în palaţulŭ tetrarchuluĭ. Palaţulŭ era pe muntele Sionuluĭ, vechea cetate a luĭ Davidŭ. Jurŭ împrejurŭ era încunjuratŭ de cele maĭ frumóse clădirĭ ale oraşuluĭ, căcĭ cele maĭ bogate familiĭ judee şĭ-aŭ aşeḑatŭ aci locaşuriile sale splendide şi comóde. Toţĭ, câţĭ aveaŭ o influinţă óre care după nascere orĭ după oficiulŭ, ce-lŭ avea, aŭ primitŭ invitări la serbarea nascerii principeluĭ. Eraŭ invitaţi atâtŭ Romanĭ câtŭ şi Evreĭ.

Între ceĭ invitaţi era şi celŭ maĭ înaltŭ oficialŭ romanŭ alŭ ţĕreĭ, Ponţiŭ Pilatŭ, care ocupa acum de mulţĭ anĭ acestŭ postŭ, dar nu trăia în cele maĭ bune relaţiunĭ cu tetrarchulŭ din Galilea. Irodŭ auḑindŭ, că unulŭ dintre ceĭ maĭ vitezĭ ostaşĭ aĭ Romeĭ, tinĕrulŭ generalŭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ, petrece de câteva ḑile în Ierusalimŭ, ĭ-a trimisŭ o invitare specială. Asemenea a maĭ invitatŭ pe călĕtoriulŭ şi marele geografŭ Strabo, precum şi pe alţĭ bărbaţĭ distinşĭ. Unŭ corŭ de musicanţĭ îşĭ dădea totă silinţa, ca să transpună pe óspeţĭ într'o atmosferă maĭ veselă, şi vinulŭ mărgelatŭ, care cuprindea spaţulŭ celŭ maĭ multŭ pe masă, era în armonie cu menirea musiceĭ.

Serbarea, ce avea să ĭea unŭ sfârşitŭ memorabilŭ pentru tóte timpurile, curgea în cea maĭ deplină veselie. Stăpânulŭ caseĭ căuta la fiesce care dintre participanţĭ, ca să-ĭ îndemne la voe bună. Încă înainte de a se sfârşi mâncarea, domnia o veselie fără frîŭ. Sala cea mare resuna de rîsetele generale şi de furtuna vorbelorŭ celorŭ de faţă.

Numaĭ unuluĭ dintre eĭ a rĕmasŭ neatinsŭ de acestŭ spiritŭ, ce domnia între eĭ. Elŭ petrecea între eĭ în tăcere şi seriosŭ. Acesta era vechiulŭ nostrŭ cunoscutŭ Paulŭ. Elŭ s'a aşeḑatŭ lângă Stabo întrebându-lŭ despre ultimele tragediĭ, ce s'aŭ sevârşitŭ în Roma.

Împĕratulŭ s'a făcutŭ unŭ ţapŭ în locuinţa sa de pe insula caprelorŭ. Tiberiŭ trăesce pe insula sa întocmaĭ ca o fiară selbatică din răpire şi omorŭ. Seianŭ, singurulŭ omŭ, pe care l'a cinstitŭ cu întréga sa încredere, a abusatŭ îngrozitorŭ de ea — şi şĭ-a luatŭ plata cuvenită. Roma era mórtă: ceĭ ce n'aŭ căḑutŭ jertfă luĭ Tiberiŭ orĭ agenţilorŭ luĭ, aŭ emigratŭ de acolo, orĭ s'aŭ ascunsŭ, — mulţĭ cu sperarea, că ḑilele încărunţitului nebunŭ nu vorŭ maĭ fi multe, şi nenumĕrateleŭ crudimĭ, ce le-a inscenatŭ, vorŭ trebui să se sfârşéscă. Patercului şi Agata locuiaŭ încă totŭ în castelulŭ Liris, şi se părea, că Tiberiŭ şĭ-a uĭtatŭ cu totulŭ de eĭ. Înspăimîntătoriulŭ tigru n'a maĭ făcutŭ şi a dóua încercare asupra nevinovateĭ Agata, carea odată ĭ-a ajunsŭ în ghiarĕ.

Eroulŭ nostru era de o seriositate gravă. Dar nu celea ce i-le spuse Strabo, eraŭ motivele seriosităţiĭ luĭ. Multe eraŭ lucrurile, carĭ îlŭ făceaŭ gânditoriŭ. Nu scia, că óre

aparința divină de ieri să o crédă de însu-și Mesia celŭ așteptatŭ de Evrei. I-s'a mai întîmplatŭ încă o posnă cu câteva óre înainte de a se începe festivitatea la Irodŭ, și elŭ s'a purtatŭ într'unŭ chipŭ nevrednicŭ de unŭ ostașŭ romanŭ, așa câtŭ cu dreptŭ i-se putea sui sângele în obrazŭ.

După amédĭ a făcutŭ o preumblare în jurulŭ zidurilorŭ Ierusalimului. Dela laculŭ lui Solomonŭ a datŭ către turnulŭ lui Hipicŭ, și prin pórta dela Genath preste așa numita vale a vinderilorŭ de brânză a întratŭ érăși în orașŭ. Era chiarŭ în colțulŭ unei strade fórte ânguste, cândŭ din ceealaltă latură înaintaŭ spre elŭ călăreți și pedestri. Ei însoțiaŭ pe unŭ bărbatŭ călare îmbrăcatŭ în haine bogate și sclipitóre. Cândŭ îlŭ zăriră cei din fruntea cortejuluĭ, aŭ alergatŭ repede spre elŭ spunêndu-i, să facă locŭ domnuluĭ lorŭ și să se întórcă înapoĭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoțilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blașiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Prețulŭ 80 cr. Editura societățiĭ.

Cestiuni din dreptulŭ și istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și dluĭ Nic. Densușanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite.* Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, prețulŭ 80 cr. și se póte procura la redacțiunea „Unirii“.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

(1) 1—1

Convocare.

„Ulpiana“ institutŭ de creditŭ și economiĭ ca societate pe acțiunĭ în Grădisce își va ține

Adunarea generală ordinară

Marți la 6 Februarie n. cu începutŭ la 10 óre a. m. în școla gr.-cat. din Grădisce, la care acționariĭ suntŭ învitați a lua parte în persónă saŭ prin delegați.

Programŭ:

1. Răporulŭ direcțiunĭ și comissiunĭ de supraveghiare, proiectulŭ despre împărțirea profitulŭ curatŭ de 1798 fl. 19 cr., și darea absolutoruluĭ.
2. Alegerea comissiunĭ de supraveghiare.
3. Statorirea salarelorŭ și marcelorŭ de presență pro 1894.
4. Diverse propuneri.

Grădisce la 15 Ianuarie 1894.

Direcțiunea.

JOSIFU GAVORA (3) 26—26

distinsŭ cu medalia esposițională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomándŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

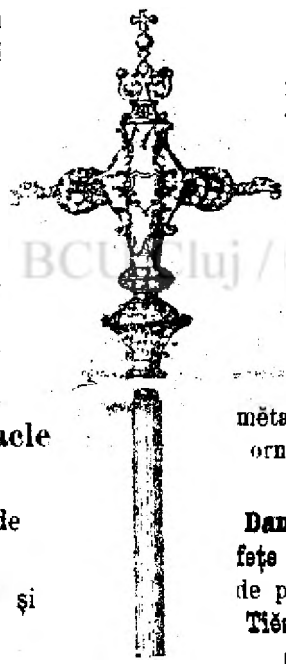

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ

Flamure pentru biserică și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesc, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de **parete** și de **altariŭ**, și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ și de mětasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesc, fețe de altariŭ, crucĭ de părete și de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cataloguri de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 1—26 **Timisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, mai departe spre facerea de clopoțirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanță pe mai mulțĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de mai multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ mai intensivŭ, mai limpede, mai plăcutŭ și cu vibrare mai voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtŭ unu clopotŭ patentatŭ de 300 kg. este egalŭ în tonŭ cu unulŭ de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Prețurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obĭecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obĭecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 49—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Uniriĭ» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 27 Ianuariŭ 1894. Numĕrulŭ 4.

Cum să ne apĕrămŭ.

De cândŭ Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a datŭ ordonanţa sa de datŭ 25 Septembre 1893 Nr. 43,760, publicată la timpulŭ sĕŭ cu multă bucurie din partea foilorŭ magiare, o gónă înfricoşată s'a pornitŭ în contra învăţătorilorŭ dela şcólele confesionale nemagiare.

Acum cetimŭ prin foĭ, că unele comitete administrative municipale pe basa aceleĭ ordonanţe aŭ mersŭ aşa de departe cu cutezarea, încâtŭ suspendézĕ cu autoritate proprie pe o mulţime de învăţătorĭ confesionalĭ nemagiarĭ, carĭ saŭ nu sciŭ limba magiară, precum prescrie legea, saŭ nu aŭ diplomă de cualificaţiune.

Dacă scirile acestea suntŭ adevĕrate, atunci respectivele comitete administrative comitŭ celŭ mai nerusinatŭ actŭ de volnicie, care lovesce atâtŭ în ordonanţa ministerială citată mai susŭ, câtŭ şi în legile ţĕreĭ şi în alte ordonanţe, carĭ determină sfera de dreptŭ şi activitate a organelorŭ administrative faţă cu şcólele confesionale.

În ordonanţa ministerială din 25 Septembre 1893 nu se dă organelorŭ administrative cu nicĭ unŭ singurŭ cuvîntŭ dreptulŭ de a suspenda pe învăţătoriĭ, carĭ nu sciŭ limba magiară, orĭ nu aŭ diplomă de cualificaţiune, ci numaĭ se impune acelorŭ organe datorinţa, să constate, carĭ şi câţĭ suntŭ aceĭ învăţătorĭ necualificaţi, şi dacă auctorităţile *supreme bisericescĭ* la cererea comitetelorŭ administrative în terminŭ preclusivŭ nu ar voĭ să înlăture pe învăţătoriĭ necualificaţi şi să-ĭ înlocuéscă cu alţiĭ, carĭ corĕspundŭ legiĭ, atunci *comitetele administrative să facă despre acésta raportŭ la Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, pentru ca acesta să facă apoĭ pe calea auctorităţilorŭ bisericescĭ paşiĭ de lipsă pentru oprirea învăţătorilorŭ din cestiune dela cariera învăţătoréscă.*

Asemenea se dispune în ordonanţa ministerială, ca organele administrative să constate, că în carĭ şcóle nemagiare nu se propune limba magiară, precum prescrie articululŭ de lege XVIII din 1879, şi să céră dela auctorităţile supreme bisericescĭ, ca în terminŭ preclusivŭ să se îngrijéscă în acele şcóle de propunerea limbeĭ magiare în sensulŭ legiĭ, şi dacă cererea acésta ar rĕmâné fără de resultatŭ, *atunci comitetulŭ administrativŭ să încunoscinţeze despre acésta pe Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, pentru ca acesta să pótă proceda faţă cu acele şcóle în sensulŭ articululuĭ de lege citatŭ (paragrafŭ 6, punctŭ 3.).*

Din espunerea simplă a cuprinsuluĭ ordonanţeĭ ministeriale toţĭ ceĭ interesaţĭ potŭ vedé, că comitetele administrative municipale nu aŭ dreptŭ de dispunere asupra şcólelorŭ confesionale, nicĭ chiarŭ atunci, cândŭ acestea fie din punctulŭ de vedere alŭ cualificaţiuniĭ învăţătorilorŭ, fie din orĭ ce altŭ punctŭ de vedere nu ar corĕspunde recerinţelorŭ legiĭ.

Ĕr dacă cu tóte acestea comitetele administrative ar cuteza să destituéscă pe vre-unŭ învăţătorŭ confesionalŭ, atunci senatele scolastice, directoriĭ şi inspectoriĭ şcólelorŭ confesionale, — după părerea nóstră, — suntŭ datorĭ nu numaĭ a protesta în contra unorŭ volniciĭ ca acestea, ci şi a impune respectivilorŭ docenţi, să-şi continue oficiulŭ, până cândŭ nu vorŭ fi primitŭ dela *auctoritatea supremă bisericéscă* ordinaţiunea ministerială, prin care s'ar fi datŭ ordinŭ espresŭ, ca pe respectiviĭ docenţi să-ĭ opréscă de a maĭ propune.

Că acésta trebue să fie ţinuta tuturorŭ auctorităţilorŭ scolastice confesionale, vomŭ arĕta cu legea în mână.

Paragrafulŭ 15 din articululŭ de lege XXXVIII din 1868 spune apriatŭ, că dacă o şcólă confesională fie cu privire la edificiulŭ scolasticŭ, fie cu privire la mijlócele de învăţămîntŭ, fie cu privire la cualificaţiunea docenteluĭ nu corĕspunde legiĭ, atunci Ministrulŭ are dreptulŭ de a admonia *de treĭ orĭ* acéstă şcólă *pe calea auctorităţiĭ supreme bisericescĭ* în intervale de câte o jumătate de anŭ, şi numaĭ dacă nicĭ după aceste admoniţiunĭ nu s'ar îndrepta scăderile, are dreptulŭ Ministrulŭ să înfiinţeze în respectiva comună şcólă comunală orĭ de statŭ fără caractĕrŭ confesionalŭ. Totŭ aşa dispune şi punctulŭ 4 din parafulŭ 6 alŭ articululuĭ de lege XXVIII din 1876. Chiarŭ şi paragrafulŭ 6 din

Feuilleton.

Palavre

de B.

În ţiarele europene este datina de a publica din cândŭ în cândŭ câte unŭ comunicatŭ, — orĭ cum să-ĭ ţicŭ, — în care se espunŭ cetitorilorŭ evenimentele ţilei într'o formă maĭ simplă, maĭ familiară, — între patru ochĭ.

Francesiĭ numescŭ acestŭ felŭ de producte *„causerie“*, Nemţiĭ *„Plauderei“* ér „Dreptatea“ *„Taifas“*.

Adecă mĕ rogŭ de ĭertare. Am săritŭ dintr'una la „Dreptatea“. Adevĕrulŭ însă cere, ca să constatŭ, că până ce „Dreptatea“ încă nicĭ nu era „zemislită“, „Unirea“ deja şi ĭucercase norocului cu astfelŭ de comunicate. Orĭ póte v'aţĭ uĭtatŭ de nefericitulŭ „Argus“ cu *„Una şi alta“?*

Îmĭ e frică şi mie de sórtea luĭ „Argus“, dar la „porunca“ domnuluĭ redactorŭ en chef suntŭ silitŭ a scrie. Pentru că domnulŭ redactorŭ en chef aprobă datina amintită a foilorŭ europene şi vre să-şi cerce acum norocŭ cu mine.

De poruncă trebue să asculţi. Cine póte porunci, poruncesce. Şi cine-ĭ datoriŭ, ascultă.

Dar ce nume să punŭ scrisorilorŭ mele? — *„Una şi alta“?* N'ar fi rĕŭ, dar e — de nefericită amintire. — *„Taifas“?* Va crede „Dreptatea“, că or fóe de „etatea“ „Uniriĭ“ se ĭea după dînsa. — *„Conversaţie“?* E prea pretensivŭ.

Am găsitŭ! Voiŭ numi scrierile mele *„palavre“*. Pentru că: întâiŭ numele acesta nu-ĭ pretensivŭ; a dóua, pentru că după părerea unuĭ amicŭ etimologicŭ *„palavre“* vine dela *„parlamentŭ“* sciutŭ fiindŭ, că în orĭ ce parlamentŭ se face multă vorbărie. Şi vorbărie e aceea, ce se numesce „palavre“.

Şi cum să mĕ subscriŭ? — La întrebarea asta rĕspunsulŭ l'am aflatŭ maĭ uşorŭ. Formă de „Palavre“ maĭ scrie şi amicŭlŭ meŭ A. Eŭ — ca să fiŭ logicŭ şi consecuentŭ — mĕ voiŭ numi B.

Acum la lucru.

* * *

Începŭ cu „Unirea“. Ospitalitatea, ce mĭ-o dă, îmĭ impune acestŭ actŭ de curtoasie.

Eŭ de multe orĭ nu sciŭ, ce să gândescŭ despre „Unirea“.

Nu-ĭ numĕrŭ, în care să nu aflu despre evenimentele din lumea mare. Primescŭ informaţiunĭ esacte despre „Austria“, „Francia“, „Germânia“, „Italia“, „Sêrbia“, „Australia“, „America de nord şi sud“, dar de multe orĭ nu aflu despre cele ce se întîmplă la noĭ acasă.

Am cetitŭ, că „Reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ“ va aranja în cutare şi cutare ţi *„serată literară“*. Şi să nu gândiţĭ, mĕ rogŭ, că aşĭ fi cetitŭ avisurile aceste în foile din Pesta. Le cetisem în „Unirea“. Câtdŭ însă cercaĭ să aflu, cum aŭ decursŭ acele serate, cum aŭ succesŭ, — îmĭ puteam înholba ochiĭ. „Unirea“ tăcea ca unŭ — suveranŭ.

Ce să fie asta, mĕ gândiam în mine. Dór nu se va fi supĕratŭ domnulŭ redactorŭ pe reuniune! Dar atunci de ce a publicatŭ „avisulŭ“ despre ţinerea „fiindă“ a seratelorŭ?

Altă esplicare a enigmeĭ n'am aflatŭ, decâtŭ că „Unirea“ nu-şi avuse „raportorŭ specialŭ“ la acele serate, şi apoĭ „redactorului en chef“ totŭ nu i-se şede oficiulŭ de „raportorŭ specialŭ“.

Orĭ cum ar fi, ţi rĕŭ. Rĕŭ de totŭ. Şi ca să fie „bine érăşi“, étă vĕ spunŭ eŭ pe scurtŭ ceva despre serate.

„Reuniunea femeilorŭ din Blaşiŭ“ îngri-

articulului de lege XVIII din 1879 referitoriu la propunerea limbei magiare nu dă altu dreptu Ministrului, decâtu să admonieze de trei ori acele şcóle, a căroru docenţi saŭ nu aŭ cualificaţiunea prescrisă din limba magiară saŭ nu o propunu aşa cum cere legea. În înţelesulu acesta dispunu şi ordonanţele ministeriale şi în specialu ordinaţiunea de datu 2 Septembre 1876 Nr. 20,311 şi cea din 28 Maiu 1885 Nr. 20,301.

Mai departe ordinaţiunile ministeriale nu permitu inspectorilor scolastici reg. ori comitetelor administrative, să dea admoniţiuni şcólelor confesionale necorĕspundĕtóre. Aceste organe aŭ numai datorinţa, să cĕră dela auctoritatea supremă bisericéscă, ca să înlăture scăderile, şi despre resultatulu acestei recercări să facă raportu la Ministru. Aşa a dispusu Ministrulu în mai multe casuri concrete cu datu 11 Iuliu 1871 Nr. 11,924, 10 Iuniu 1871 Nr. 11,655 şi 16 Novembre 1871.

În fine prin ordonanţa de datu 10 Augustu 1887 Nr. 31,400 emanată într'unu casu concretu Ministrulu de culte şi instrucţiunea publică a enunţatu principiulu, că şcólele confesionale nici în casulu acela nu se potu cualifica de şcóle secrete (zugiskolák), cându acelea nu ar corĕspunde de locu cerinţelor legii, şi prin urmare comitetele administrative nu suntu îndreptăţite a închide astfelu de şcóle, ci numai a raporta Ministrului despre scăderile aflate într'însele. [1])

Dacă senatele scolastice, directorii şi inspectorii şcólelor confesionale voru ţiné contu de cele indigitate de noi până aci, suntemu convinşi, că nici unu învăţătoriu confesionalu *nu va puté fi destituitu de organele administrative municipale,* deórece destituirea acésta organele scolastice confesionale o voru considera de nelegală, volnică şi prin urmare fără valóre şi nevrednică de a fi luată în consideraţiune, ér învăţătorii respectivi îşi voru continua oficiulu, fără să bage în samă pe micii tirani.

Dacă însă Ministrulu va întreveni la auctoritatea supremă bisericéscă pentru înlăturarea învăţătorilor escepţionaţi de comitetele administrative, noi aşa credemu, că auctoritatea bisericéscă supremă nu-şi va puté uĭta de datorinţa sa sacră de a apĕra şcólele în contra atacurilor pornite *fără basă în legile esistente.*

Acésta, pe câtu scimu noi, aŭ făcut'o auctorităţile bisericesci şi până acuma, şi o voru face şi pe viitoriu, şi dacă ele în unele casuri nu aŭ pututu saŭ nu voru puté apĕra cu succesu esistinţa şcólelor, vina este a se căuta în actualulu sistemu nefericitu de guvernare, care caută fericirea ţĕrei în magiarisarea tuturor naţionalităţilor nemagiare, ér nu în garantarea desvoltării culturale naţionale a deosebitelor popóre, cari constituescu acestu statu, îlu suţinu cu averea loru şi-lu apĕră cu sângele loru propriu.

[1]) Legile şi ordinaţiunile citate de noi se potu afla în cartea: »A magyarországi népoktatásügy« de Levay Ferencz, Dr. Morlin Emil, Szuppán Vilmos, toţi trei oficiali înalţi în Ministeriulu de culte şi instrucţiunea publică.

Silviu Rezei. — Ţara întrégă asistă cu o legitimă încordare la procesulu de descompunere, ce s'a pornitu în partidulu liberalu din Pesta.

Ieşirile neîntrerupte din acelu partidu până în momentulu de faţă aŭ de resultatu, că guvernulu nu mai dispune decâtu de o maioritate de *optu* voturi.

Liberalii, cum este bunăóră contele Iuliu Szápáry, aŭ părăsitu partidulu guvernamentalu, pentru că nu potu să ĭea asupra consciinţei sale responsabilitatea, ce l-ar ajunge, dacă proiectele bisericesci ale guvernului s'ar ridica la valóre de lege.

Ţara e mulţămită la vederea descompuneriĭ partidului liberalu. N'ar puté fi într'adevĕru unu câştigu mai frumosu şi o satisfacţie mai dulce pentru adevĕraţii *patrioţi,* decâtu a vedé căderea guvernului actualu împreună cu proiectele lui pĕcătóse încă înainte de a puté ajunge acele proiecte în casa deputaţilorŭ.

Şi ori cine va afla îndreptăţită sperarea ţĕrei, că adevĕraţii bărbaţi serioşi şi cu durere de ţara voru grăbi prin ieşirea loru din partidulu liberalu a sigila mormîntulu guvernului actualu şi alu proiectelorŭ lui.

Că între asemenea împrejurări aşteptarea nóstră, a preoţimii unite, ca din sînulu partidului liberalu să grăbéscă a ieşi uniculu deputatu-preotu românu unitu, este înteţită, asta credemu, că o va pricepe totu insulu.

Nu motive naţionale ne îndreptăţescu la aşteptarea asta.

Cu motive naţionale scimu, că n'avemu ce umbla pe la deputatulu Rezei. Preste acestea Domnia lui s'a ridicatu atunci, cându şi după ce pasivitatea s'a hotărîtu şi pentru Românii din Ungaria proprie, dînsulu totuşi s'a dusu în parlamentu.

Motive *bisericesci* suntu acele, cari ne facu, să aşteptămu ieşirea părinteluĭ Rezei din partidulu liberalu.

Motivele acestea bisericesci dintru începutu nu permiteau părinteluĭ Rezei, să între în partidulu *liberalu,* pentru că *liberalismulu,* după cum se aplică în deosĕbitele state, este o *eresă.*

Cându însă guvernulu liberalu aruncându masca ipocrisieĭ păşesce pe faţă împotriva bisericeĭ catolice, a căreĭ preotu a *juratu* să fie părintele Rezei, atunci remânerea dîusuluĭ în partidulu liberalu, fie chiaru şi pe unu momentu, este o *crimă.*

Ministrulu-preşedinte Wekerle într'o şedinţă a partidului liberalu a provocatu pe deputaţii cu reversalii, să ĭese din partidulu liberalu.

Domnulu Rezei nu a datu reversalu, ci *jurămîntu,* că pururea va mărturisi şi propovedui, ceea ce crede, mărturisesce şi propune sfînta maĭcă biserică catolică, apostolică şi romană.

E cu neputinţă, ca domnuliu Rezei să nu se fi gânditu la asta. Însă chiaru şi dacă nu s'ar fi gânditu, nu e pentru aceea mai puţinu culpabilu.

Pe câtu ne dóre a fi siliţi, să ne ocupămu de persóne, totuşi de astă data tăcerea ar fi fostu din partea organului nostru o crimă.

---

jată necurmatu pentru promovarea scopurilorŭ reuniunii, a găsitu, că în „postu“ e fórte potrivită aranjarea „seratelorŭ literare“, cari deopotrivă şi instruescu. Pentru că la noi la Români „literatura“ e încă totu bucata „de postu“.

În postulu Crăciunului aŭ aranjatu trei serate de aceste, tóte trei succese. La cea dintâiu a disertatu dlu Dr. Augustinu Bunea şi a declamatu dşóra Aurelia Bariţiu. La a dóua a disertatu dna Valeria Uilăcanu şi a declamatu dşóra Elisa Bodocanu. La a treia a disertatu dlu profesoru Gavrilă Precupu, a declamatu dşóra Elena Sântionu şi a cântatu dşóra Victoria Ioanoviciu cu acompaniamentulu de violină alu dluĭ profesoru Aurelu P. Bota.

Să intru în particularităţi, nu-mi concede spaţiulu. Constatu, că tóte disertaţiunile ar merita, să fie cunoscute în cercuri mai largi, va să dică să fie publicate, ér declamările şi cântările ar fi meritatu, să fie ascultate de multă, fórte multă lume.

Nu-i vorbă, publicu a şi fostu. Dar nu de ajunsu. Frecuenţă mai mare la asemenea conveniri e neapĕratu de lipsă. O distracţie onestă, plăcută şi instructivă, cum daŭ seratele literare, trebue să fie căutată de tóta lumea.

Dacă totuşi e vorba, că mai dicu ceva în deosebi, apoi voiu spune, că locului seratelorŭ e înoitu. În locu de sala de *gimnastică* avemu la dispositie sala de *desĕmnu.* La tóta întîmplarea o localitate mai — *literară.* Mai departe voiu spune, că secretarulu încă s'a *înoitu.* Adecă — pentru ca să fiu bine înţelesu — e totu celu vechiu, numai în anulu acesta pe lângă aprinderea lumînărilorŭ mai are fericirea de a conduce de braţu la podiu pe declamatóre şi a acompania pe violină pe cântătóre. Cu unu cuvîntu agendele i-s'aŭ sporitu.

* * *

Acum ér mĕ întorcu, de unde m'am abătutu, — la „Unirea“.

Şi cum nu, mĕ rogu?

Vine la Blaşiu unu omu, unu scriitoriu de talia domnului Fitz-Gerald, şi „Unirea“ nici nu-lu interwiewéză, nici nu spune macaru, că aumblatu prin Blaşiu. Şi aşi socoti, că dlu Fitz-Gerald a umblatu anume să studieze cestiunea română.

Observarea acestei, — cum să-i dicu, — nepăsări a trebuitu să albă de urmare, că domnulu Fitz-Gerald a părăsitu Blaşiulu fără a fi auditu multe păreri şi informaţiuni. Pentru că de o parte n'a pututu vorbi cu toţi aceia, cu cari *avea* intenţiune, de altă parte a trebuitu să petréca o séră întrégă cu de aceia, cu cari *nu avea* intenţiune.

Ce bine era, dacă „Unirea“ prin unu omu alu seu ilu întreţinea pe dlu Fitz-Gerald despre relaţiunile nóstre şi pe urmă împărtăşia vederile acestui politicianu despre stările nóstre.

Dacă se ducea bunăóră diu Fitz-Gerald la Brăila, „Lupta naţională“ ar fi adusu cu sĕptĕmânile de-a rîndulu declaraţiuni de ale dînsului, pe cari nu le-ar fi făcutu în realitate.

* * *

Încă una şi încheiu.

Se renasce în *Blaşiu* „Musa Română“. *În Blaşiu!* Şi „Unirea“ totu nu ĭea notiţă. Dacă n'aşi ceti alte foi, nu aşi fi sciutu nimica despre acestu evenimentu din Blaşiu.

Pentru că reapariţiunea „Musei“ e unu *evenimentu* la noi. Întru adevĕru să nu avemu nici o fóe musicală *românéscă,* asta totu e ruşine pentru unu nému de trei milióne.

A avutu „Musa“ cea veche, şi cea nóuă încă promite a avé, — *defecte.* Dar asta póte să escuse publicului românescu dela spriginirea ei? — De sigurŭ că nu. Şi ar fi fórte durerosu, dacă „Musa“ şi în forma ei cea nóuă ar trebui să înceteze — dar bine înţelesu — din lipsă de spriginu *materialu.* Asta ar fi semnu, că publicului românescu nu are pricepere pentru progresulu generalu alu némului sĕu.

Noi declarămŭ deci, că dacă părintele Rezei, înainte de ce s'ar presenta dietei proiectele bisericesci ale guvernului, nu va părăsi partidulŭ liberalŭ, vomŭ fi siliţi a-lŭ privi şi a-lŭ declara lumii ca ieşitŭ din sinulŭ bisericei românesci unite, cu alte cuvinte de — apostatŭ.

Pentru că ce împărtăşire are dreptatea cu fărădelegea? Saŭ ce împreunare are lumina cu întunerecul? Saŭ ce unire are Christosŭ cu Veliarŭ?

Proiectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Continuare.)

Capitolulŭ VIII.

Dispoşiţii penale.

§. 144. Dispoşiţiile §§-lorŭ 252, 253, 256 şi 257 ai legii penale despre crime şi delicte, începêndŭ din ţiua întrării în vigóre a acesteĭ legi, se vorŭ aplica cu modificarea, că afară de perderea libertăţiĭ e a se stabili şi pedépsa perderiĭ oficiuluĭ avutŭ şi asupra funcţionariuluĭ civilŭ, care intervine la încheiarea căsătorieĭ.

Funcţionarulŭ civilŭ, care conlucră la încheiarea uneĭ căsătoriĭ contrare dispoşiţiiloru legii actuale, comite unŭ delictŭ, şi întru câtŭ fapta luĭ nu constitue o acţiune, carea învólve o pedépsă mai aspră, trebue pedepsitŭ cu temniţă dela dóuĕ până la şese luni şi cu perderea postuluĭ.

Funcţionariulŭ civilŭ, care a comisŭ fapta amintită în punctulŭ premergĕtoriŭ din negligenţă, întru câtŭ fapta luĭ nu constitue o acţiune, ce învólve o pedépsă mai aspră, va avé să fie pedepsitŭ pentru delictŭ cu o amendă până la o mie de coróne, în casŭ de recidivă e a se decreta şi perderea postuluĭ.

§. 145. Preotulŭ saŭ altă persónă îndreptăţită la sevârşirea uneĭ ceremoniĭ religióse, care funcţionézĕ la o copulare bisericéscă mai înainte de ce logoditiĭ ar fi doveditŭ, că aŭ încheiatŭ căsătoria înaintea funcţionariuluĭ civilŭ, comite unŭ delictŭ, pentru care va avé să fie pedepsitŭ cu o amendă de o mie coróne; în casŭ de recidivă fapta va fi pedepsită cu temniţă de una până la dóuĕ luni şi o amendă până la o mie coróne.

Dacă resultă însă, că căsătoria înaintea oficialuluĭ stăriĭ civile s'a încheiatŭ mai înainte, în casulŭ acesta fapta se va pedepsi ca transgresiune cu o amendă până la treĭ sute de coróne.

Fapta nu trage după sine pedépsă, dacă copularea se face în decursulŭ uneĭ bóle, ce lasă a se prevedé unŭ sfârşitŭ iminentŭ letalŭ alŭ unuia dintre logoditi.

§. 146. Celŭ care contrarŭ uneĭ pedeci cuprinse în legea actuală încheie cu scirea o căsătorie, acela, întru câtŭ fapta nu constitue o acţiune, ce învólvă o pedépsă mai aspră, comite unŭ delictŭ şi va fi pedepsitŭ cu temniţă până la 3 luni şi cu o amendă până la 1000 coróne.

§. 147. Dispoşiţiile penale privitóre la căsătoria fără consimţĕmîntŭ ale art. de lege VI ex 1889 despre legea militară rĕmânŭ şi de aci încolo în vigóre.

§. 148. În casurile delictelorŭ circumscrise în paragrafiĭ de mai susŭ procedura aparţine jurisdicţiuniĭ tribunaluluĭ, în casŭ de transgresiune însă circumscripţiuniĭ judecătorieĭ cercuale.

Capitolulŭ IX.

Dispoşiţiĭ diverse.

§. 149. La aplicarea legiĭ actuale sub persóne incapaci de acţiuni se înţelegŭ:

a) ceĭ carĭ n'aŭ ajunsŭ etatea de 12 aniĭ;

b) ceĭ carĭ din pricina alienaţieĭ mentale orĭ din pricina altuĭ motivŭ suntŭ lipsiţi de judecata minţiĭ, câtă vreme duréză acéstă stare;

c) ceĭ carĭ pe basa punctuluĭ *a)* §. 28 alŭ art. de lege XX ex 1877 staŭ sub curatelă;

d) aceia, a căroru punere sub curatelă s'a ordonatŭ mai înainte conformŭ §. 1. art. de lege VI ex 1885;

e) aceia, a căroru minorenitate s'a prelungitŭ din motivele, ce consună cu punctulŭ *a)* alŭ §-luĭ 28 art. de lege XX ex 1877.

§. 150. Capacitate de acţiuni mărginită poşedŭ în sensulŭ acesteĭ legi:

a) aceĭ minoreni, carĭ în sensulŭ paragrafilorŭ premergĕtorĭ nu suntŭ incapaci de acţiuni;

b) aceĭ mioreni, carĭ pe basa punctelorŭ *b)* şi *c)* ale §-luĭ 289 art. de lege XX ex 1877 se află sub curatelă.

§. 151. Acea femee, a căreĭ căsătorie póte fi atacată pe basa §-luĭ 172, la aplicarea punctuluĭ *b)* §. 76, punctuluĭ *b)* §. 77 şi a §-lorŭ 84 şi 85 aĭ legii actuale aparţinŭ aceleia-şĭ categoriĭ cu minoreniĭ, câtă vreme, abstracţie făcêndŭ dela căsătoria lorŭ, nu aŭ devenitŭ maiorene pe o altă basă.

Ca representantŭ legalŭ trebue privitŭ şi în casulŭ acesta acela, care a fostŭ representantulŭ eĭ legalŭ la încheiarea căsătorieĭ. Totŭ aşa stă lucrulŭ şi în privinţa oficiuluĭ tutoralŭ.

§. 152. Prelungirea minorenităţiĭ nu va fi considerată la aplicarea acesteĭ legi.

§. 153. Sub descendenţi se subînţelegŭ după acéstă lege, întru câtŭ legea nu dispune altfelŭ:

a) ceĭ legitimaţi legalŭ prin căsătorie ulterióră; întru câtŭ e vorba de descendenţiĭ aĭ femeiĭ, şi copiiĭ nelegitimiĭ;

b) ceĭ legitimaţi prin rescriptŭ regalŭ şi ceĭ adoptaţi;

c) descendenţiĭ după punctulŭ *a)* aĭ copiiloru amintiţi în punctele *a)* şi *b)*.

Pentru stabilirea casuriloru de consângenitate, ce s'ar ivi, aceste dispoşiţiĭ trebue să se aplice conformŭ.

§. 154. O adopţiune, la care tatălŭ naturalŭ şi-a reservatŭ autoritatea paternă orĭ mama naturală tutoratuluĭ, nu se va avé în vedere la aplicarea legiĭ actuale.

§. 155. §§. 522 şi 524 aĭ art. de lege LIV ex 1868 şi §. 89 alŭ art. de lege LIV ex 1881 se modifică astfelŭ, că în orĭ-ce casŭ de declarare a morţiĭ trebue aplicate acele norme ale procedureĭ, carĭ suntŭ normative în casulŭ declarăriĭ cerute a morţiĭ în scopulŭ luăriĭ în posesie a moşteniriĭ. Unŭ defensorŭ matrimonialŭ să nu se numéscă nici atunci, dacă declaraţia morţiĭ se cere dela soţŭ.

O sentenţă despre declaraţia morţiĭ adusă în casulŭ punctuluĭ *b)* §. art. de lege LIV ex 1868 e totŭ aşa de valabilă ca şi o sentenţă adusă în casulŭ punctuluĭ *a)*.

(Va urmá).

„Musa“ cea nóuă promite a avé defecte, aşa am ţisŭ. — De ce? Apoĭ mĕ rogŭ, numĕrulŭ de probă se presintă cu nisce bucăţi adunate de elevi de aĭ editoruluĭ. Şi încă unuiŭ dintre elevi e abia începĕtoriŭ!

Eŭ credŭ, că a scrie în „stilŭ uşorŭ“ nu însémnă a publica încercările unoru băeţi. Să scrie diŭ Murĕşanŭ în „stilŭ uşorŭ“. Asta o înţelegŭ. Domnieĭ Sale nu-ĭ lipsesce nici talentulŭ, nici arta. Numaĭ să voéscă, — póte, şi póte fórte multŭ. Şi e pĕcatŭ de Dumnedeŭ, să lase neroditóre talentele frumóse, cu carĭ l'a înzestratŭ ceriulŭ.

La o parte deci cu încercăriĭ tineresci. Să-lŭ vedemŭ la lucru pe dlŭ editorŭ. Altcum mĕ temŭ, că pilda rea va prinde, şi adi mâne va apăré şi „Unirea“ cu încercăriĭ literare-politice-sociale-naţionale-bisericesci-poetice-tragice de ale elevilorŭ domnului redactorŭ en chef.

Ar şi avé hazŭ. „Articulŭ politicŭ“ — după politica din Bănatŭ. „Foişóră“ după moda din Câmpie. „Parte sciinţifică“ à la Beinşŭ. „Revistă bisericéscă şi politică“ de pe ţara câneluĭ.

Étă fotografia „Unirii“ după calapodulŭ numĕruluĭ primŭ din „Musa“.

Să nu fie nici una, nici alta.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Comisiunea regnicolară pentru regularea congrueĭ a ţinutŭ şedinţă în 20 a c. Preşedintele archiepiscopuluĭ Samassa, după ce aduce la cunoscinţă, că fostulŭ vicepreşedinte mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea a reposatŭ, propune, să se alégă altŭ vicepreşedinte. S'a şi alesŭ prin aclamaţiune contele Zichy Nándor. După aceea preşedintele Dr. Samassa a espusŭ cele cinci puncte, carĭ în sensulŭ rescriptuluĭ regescŭ din 27 Martie 1887 aŭ să formeze obiectulŭ consultărilorŭ despre regularea congrueĭ. Acele 5 puncte suntŭ: a) Regularea dreptuluĭ de patronatŭ; b) esprimarea părereĭ cu privire la diversele dări ale comunelorŭ şi ale credincioşilorŭ şi la caractĕrulŭ eventualelorŭ servituţi; c) conscrierea venitelorŭ stolare şi a fundaţiunilorŭ; d) regularea parochiilorŭ gr.-catolice; e) cestiunea cu privire la estinderea congrueĭ şi asupra Transilvanieĭ. Înainte de a se pronunţa comisiunea asupra acestorŭ puncte, Escel. Sa află de necesariŭ a se face conscrierea venitelorŭ parochiale şi a se statori modulŭ, în care ar fi să se efeptuéscă conscrierea. Spre scopulŭ acesta propune esmiterea uneĭ subcomisiuni de 8 membri. Propunerea preşedinteluĭ s'a şi primitŭ, şi în subcomisiune s'aŭ alesŭ Dr. Samassa, F. Boncz, F. Fenyvessy, S. Gajzágó, F. Horánszky, br. I. Rudnyánszky, A. Timon şi contele F. Zichy. Până ce acéstă subcomisiune îşi va împlini agendele, prooţimea va avé să se lupte mai departe cu lipsă şi miserie.

În conferinţa episcopéscă cu privire la regularea congrueĭ Fehér Ipoly abatele din Muntele Panonieĭ a înaintatŭ rugarea ordurilorŭ religióse, în care cerŭ, ca averile lorŭ să nu fie taxate spre scopulŭ îmbunătăţiriĭ congrueĭ, deórece ele suntŭ destinate eschisivŭ spre scopurĭ culturale. Episcopatulŭ nu s'a pronunţatŭ hotărîtŭ în cestiune, dară nu e aplicatŭ a împlini rugarea ordurilorŭ călugăresci. Superiorii Benedictinilorŭ, Premonstratensilorŭ, Cisterţiensilorŭ şi Piariştilorŭ consultându-se împreună aŭ hotărîtŭ, să înainteze câte unŭ memorandŭ primateluĭ şi guvernuluĭ spre a-ĭ scuti de contribuire la regularea congrueĭ.

Vre-o 80 de cetăţenĭ catolici-liberalĭ din Budapesta s'aŭ întrunitŭ în 23 a c. în conferinţă spre a protesta în contra hotărîrilorŭ ultimuluĭ congresŭ catolicŭ. Convocatoriulŭ conferinţeĭ declară, că catoliciĭ liberalĭ (dacă suntŭ liberalĭ, după însemnarea de adi a cuvîntuluĭ liberalŭ, nu maĭ suntŭ catoliciĭ adevĕraţi,) trebue să ieă posiţie pentru proiectele guvernuluĭ, prin carĭ nu se vatĕmă întru nimica interesele bisericeĭ. După ce aŭ maĭ vorbitŭ şi alţi pretinşi catoliciĭ, s'a alesŭ unŭ comitetŭ esecutivŭ de 25 spre a inscena manifestaţiuniĭ în totă ţara pentru guvernŭ şi în contra *reacţiuniĭ*. Sara s'a ţinutŭ unŭ banchetŭ, la care deputatulŭ contele Iuliŭ Andrássy provocându pe catoliciĭ liberalĭ la lupta în contra reacţiuniĭ şi a formăriĭ unuĭ partidŭ confesionalŭ dice, că trebue enunţatŭ principiulŭ, „că politiculŭ în rîndulŭ primŭ nu e catolicŭ, ci magiarŭ“.

Mişcările catolicilorŭ (?) liberali vorŭ da numai ansă, ca simţulŭ religiosŭ să se deştepte, şi adevĕraţiĭ catolici să apere cu maĭ multŭ curajŭ biserica, mama lorŭ cea bună.

Episcopulŭ sêrbescŭ din Verşeţŭ Nectariŭ Dimitrievicĭ a datŭ unŭ circulariŭ, în care provócă clerulŭ şi poporulŭ, să lucre din tóte puterile, ca proĭectele bisericescĭ să nu devină legĭ. E de însemnatŭ, că circulariulŭ este concipiatŭ în spiritulŭ pastoraleĭ colective a episcopatuluĭ catolicŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 17 a c. camera deputaţilorŭ a pertractatŭ şi primitŭ cu puţine modificărĭ proĭectulŭ de lege despre colonisărĭ. Scopulŭ acesteĭ legĭ este, ca în părţile maĭ puţinŭ cultivate ale ţĕreĭ să se mute ţĕranĭ dându-li-se moşiĭ din partea statuluĭ. Prin legea acésta, ca şi prin alte multe, se maĭ ţintesce şi la întărirea elementuluĭ magiarŭ în diversele părţi ale ţĕreĭ.

Repăşirile din clubulŭ guvernamentalŭ se continuă. Strălucitulŭ succesŭ alŭ congresuluĭ catolicŭ a produsŭ mare consternare în taběra guvernuluĭ, care se înspăimîntă vĕdĕndŭ, că poporulŭ catolicŭ s'a deşteptatŭ din indiferentismulŭ religiosŭ.

Preotulŭ Anderle a publicatŭ în ḑiare, că deputatulŭ şi vicepreşedintele camereĭ Perczel Dezsŏ în epistola adresată protopopuluĭ Wosinszki din Bonyhád în comitatulŭ Tolna a promisŭ, că va apĕra interesele bisericeĭ, adecă a datŭ reversale. Scirea acésta o declară Perczel de falsă şi în şedinţa din 20 a camereĭ spune solemnŭ, că elŭ nu a luatŭ nicĭ unŭ angajamentŭ faţă de nimenĭ în ceea ce privesce politica bisericéscă. Dară maĭ târḑiŭ şi alţiĭ doĭ preoţi, cărora li-s'a cetitŭ la timpulŭ sĕŭ epistola luĭ Perczel, confirmă scirea publicată de Anderle. În sfârşitŭ vine şi Wosinszki şi declară publice, că în amintita epistolă arĕtându-şi dlŭ Perczel vederile sale cu privire la cestiunile bisericescĭ-politice scrie, că dînsulŭ totdeuna a fostŭ, este şi va fi catolicŭ bunŭ şi în cestiunile acestea se va conforma primateluĭ Ungarieĭ. Preoţiĭ tractualĭ, numaĭ după ce li-s'a cetitŭ epistola, s'aŭ simţitŭ îndemnaţi a vota pentru Perczel. Epistola ḑice Wosinszki, că a perdut'o, dară din cele publicate de dînsulŭ apare destulŭ de evidentŭ, că deputatulŭ Perczel s'a obligatŭ în scrisŭ a se conforma în cestiunile politice bisericescĭ după primatele sĕŭ, cu alte cuvinte a vota în contra guvernuluĭ. Obligaţiunea acésta o consideră de reversalŭ tótă lumea afară de dlŭ Perczel şi de colegiĭ luĭ din partidulŭ guvernamentalŭ, carĭ aŭ unŭ extra-moralŭ.

Partisaniĭ guvernuluĭ, între carĭ ceĭ maĭ mulţi suntŭ Jidanĭ, vreŭ să insceneze în Budapesta ovaţiunĭ în favorulŭ guvernuluĭ, ĕră în provinţă să aranjeze protestărĭ în contra deputaţilorŭ leşiţi din partidulŭ guvernamentalŭ. Numaĭ câtŭ acestea nu maĭ ajută nimica. Ómeniĭ nu se maĭ lasă a fi amăgiţi prin formalităţi.

Deputaţiĭ Sasĭ se află în cea maĭ critică posiţie. Eĭ se temŭ, că de vorŭ ţiné cu cabinetulŭ Wekerle, se vorŭ strica cu guvernulŭ, care va să vină maĭ târḑiŭ. L'ar părăsi pe Wekerle, dară le e frică, că nu va cădé, şi astfelŭ suntŭ în nedumerire şi nedecişi.

Francia.

Contele de Mun, genialulŭ conducĕtoriŭ alŭ catolicilorŭ francesĭ, a fostŭ alesŭ deputatŭ în cerculŭ Morlaix aprópe cu unanimitate de voturĭ. Prin alegerea luĭ a câştigatŭ fórte multŭ partidulŭ republicanŭ conservativŭ înfiinţatŭ la îndemnulŭ Sfinţieĭ Sale Leonŭ XIII.

Camera deputaţilorŭ a ratificatŭ pactulŭ închiatŭ la 3 Oct. a. tr. cu Siamulŭ. Poporaţiunea de pe la oraşe este totŭ în spaĭmă de frica atentatelorŭ cu dinamitŭ. Anarchiştiĭ devinŭ totŭ maĭ îndrăsneţi, şi guvernulŭ nu e în stare a suprima agitaţiunile lorŭ. Uniĭ episcopĭ şi publiciştiĭ catolicĭ aŭ recomandatŭ de repetite orĭ guvernuluĭ, să lase în ţară şi să deschidă terenŭ de activitate ordurilorŭ religióse, carĭ sigurŭ vorŭ paralisa nisuinţele distructive ale anarchismuluĭ; dară guvernulŭ liberalŭ maĭ bucurosŭ se pare a se împăca cu anarchia decâtŭ cu biserica.

Italia.

Rĕscóla din Sicilia de o cam datŭ s'a înăduşitŭ cu ajutoriulŭ armateĭ, dară acum se continuă agitaţiunile socialiste şi anarchiste în alte părţi. În ţinuturile Massa şi Carrara în ḑilele trecute aŭ fostŭ mişcărĭ revoluţionare între lucrătoriĭ anarchiştiĭ. La sosirea miliţieĭ lucrătoriĭ s'aŭ retrasŭ în munţi. Miliţia a încunjuratŭ munţiĭ şi voesce, ca flămândindu-i pe revoluţionarĭ să-i constrîngă a se da. Este temere, că revoluţionariĭ, carĭ suntŭ provĕḑuţi cu arme şi bine organisaţi, vorŭ ascunde armele prin munţi înainte de a se da. Lucrătoriĭ din Livorno, Spezia şi Pisa, precum se crede, sumuţaţi de anarchiştiĭ din străinătate, încă ameninţă cu grevă.

Sêrbia.

Tinĕruluĭ rege Alesandru I, până ce era în viaţă instructorulŭ sĕŭ Dokicĭ, îĭ spunea acesta, ce e de făcutŭ. Acum lipsitŭ fiindŭ regele de mentorŭ şi încunjuratŭ fiindŭ de consilieriĭ radicalĭ, carĭ în presă agitézĕ în contra luĭ, a ajunsŭ în o posiţie, care nu e de invidiatŭ. Se ḑice, că în timpulŭ din urmă regele ḑilnicŭ ţinea conferinţe cu bărbaţi de statŭ inimicĭ ministeriuluĭ actualŭ şi ar fi fostŭ hotărîtŭ a surprinde lumea cu suspinderea constituţiuniĭ şi cu crearea unuĭ regimŭ militarŭ. Numaĭ regina Natalia l'a reţinutŭ dela acestŭ paşŭ temerariŭ. În cele din urmă a socotitŭ tinĕrulŭ rege, că celŭ maĭ binevoitoriŭ consilieriŭ îĭ va fi tatălŭ sĕŭ exregele Milan. L'a chematŭ decĭ dela Paris la Belgrad. Cabinetulŭ Gruicĭ, care scia maĭ de demultŭ, că nu se bucură de încrederea regeluĭ, şi-a datŭ dimisiunea moţivându paşulŭ acesta cu venirea regeluĭ Milan în Belgrad, care venire se opune constituţiuniĭ. Àgitaţiunile şi nemulţămirile în ţară suntŭ marĭ, şi situaţiunea e destulŭ de gravă. Nu se scie, dacă presenţa luĭ Milan în Belgrad va îmbunătăţi raporturile orĭ le va agrava şi maĭ tare.

Regele a încredinţatŭ cu compunerea nouluĭ cabinetŭ pe Simicĭ, fostulŭ ministru plenipotenţiarŭ la Viena. Simicĭ a şi compusŭ cabinetulŭ, în care elŭ este ministru-preşedinte, de esterne şi de finanţe, generalulŭ *Zdravkovicĭ* ministrulŭ lucrărilorŭ publice, consilieruluĭ de statŭ *Nicolaievicĭ* ministru de interne, colonelulŭ *Pavlovicĭ* ministru de răsboiŭ, profesoruluĭ universitarŭ *Lacnicĭ* ministru de comerciŭ şi agricultură, profesoruluĭ universitarŭ *Gheorghevicĭ* ministru de justiţie şi de instrucţiunea publică. Noulŭ cabinetŭ nu e formatŭ din partidele politice ale scupcineĭ.

Corespondinţe.

Budapesta, 24 Ianuariŭ 1894.

Onorată Redacţiune!

Nu cumva să credeţi foilorŭ guvernamentale, carĭ spunŭ, că guvernulŭ privesce liniştitŭ la cele ce vorŭ să vină. Linişte nu potĭ găsi astădĭ nicĭ în partidulŭ guvernamentalŭ, nicĭ în opositiĭ. Numaĭ câtŭ isvorulŭ acesteĭ neliniştĭ la guvernamentalĭ e îngrijarea, la opositiĭ sperarea. Aci tótă lumea, care se ocupă de politică, e fórte agitată şi s'a pusŭ pe calculate. Calculiĭ aceştia aŭ ajunsŭ deja aşa de departe, câtŭ se susţine, că cabinetulŭ Wekerle de o cam datŭ maĭ dispune de o maĭoritate de câteva voturĭ, dar la ivirea uneĭ cestiunĭ de încredere ar rĕmâné în minoritate, deórece în casurĭ de acestea ministriĭ şi secretariĭ de statŭ nu votézĕ.

Multŭ, fórte multŭ atîrnă şi dela purtarea deputaţilorŭ poporuluĭ pururea circumspectŭ. Înţelegŭ pe deputaţiĭ săsescĭ. Eĭ acum se sfătuescŭ, dacă e maĭ bine să ţină cu guvernulŭ actualŭ orĭ cu celŭ ce va să fie, şi tóte semnele arată, că eĭ vorŭ să imiteze pe guzganiĭ, carĭ părăsescŭ móra pustiită.

Acum să vĕ scriŭ despre nisce evenimente interesante. Sciţi, că mulţi dintre deputaţi la alegerile din urmă aŭ făcutŭ alegĕtorilorŭ catolicĭ promisiunea, că în casŭ de lipsă vorŭ apĕra în parlamentŭ interesele bisericeĭ catolice. Acum cu proĭectele bisericescĭ-politice s'a ivitŭ casulŭ acela de lipsă. Din unele părţi se învinuia chiarŭ şi Perczel Dezsŏ vicepreşedintele camereĭ deputaţilorŭ cu aceea, că ar fi datŭ reversalŭ în înţelesulŭ acela. Maĭ târḑiŭ s'a constatatŭ, că elŭ nu a datŭ reversalŭ, ci numaĭ a făcutŭ în scrisŭ promisiunea, că se va purta ca unŭ catolicŭ bunŭ şi în cestiunĭ de acelea, carĭ atingŭ interese de ale bisericeĭ catolice, îşĭ va însuşi totdeuna părerea primateluĭ. Pe basa acesteĭ promisiunĭ a şi fostŭ alesŭ. Elŭ în casa deputaţilorŭ s'a şi apĕratŭ cu multe vorbe, şi în clubulŭ partiduluĭ guvernamentalŭ i-s'aŭ făcutŭ şi ovaţiunĭ. Adecă morala liberală, că neîmplinindu-ţi promisiunea eştĭ omŭ de nimica, dacă nu eştĭ liberalŭ, ĕră dacă eştĭ liberalŭ şi nu-ţĭ împlinescĭ promisiunea, eştĭ omulŭ celŭ maĭ de omenie. Liberalismulŭ în casulŭ de faţă dovedesce din noŭ, că e vredniculŭ de nascerea s'a din părinţi jidovĭ. Ĕră morala poveştiĭ este, că liberaliĭ jidovescĭ şi jidoviţi până acum aŭ purtatŭ pe catolicĭ de nasŭ cu vorbe dulcĭ. Acum fie-le acestora de bine!

Încă unŭ evenimentŭ alŭ ḑilei. Gerasimŭ Petrovicĭ, administratorulŭ episcopiei gr. or. sêrbescĭ de St. Andreiŭ (Buda), în tómna anuluĭ 1892 a fostŭ alesŭ episcopŭ gr. or. de Buda. Alegerea acésta avea să fie confirmată de Maĭestatea Sa. Alesulŭ Petrovicĭ scia, că patriarchulŭ Brancovicĭ şi comisariulŭ regescŭ alŭ sinoduluĭ electoralŭ br. Nicolicĭ ĭi suntŭ binevoitorĭ, dară se temea, că confirmarea va întimpina pedecĭ în ministeriulŭ de culte. Spre a delătura pedecile acestea s'a pusŭ cuvioşia sa în conţelegere cu deputatulŭ apponyistŭ Linder Györgi, care a fostŭ de faţă la sinodŭ ca raportorŭ alŭ unorŭ ḑiare. Acesta a şi luatŭ asupră-şĭ slujba de mijlocitoriŭ ḑicêndŭ, că pe basa cunoscinţelorŭ sale personale se va pune în conţelegere cu consilieriulŭ ministerialŭ Szüry Dénes, şefulŭ secţiuniĭ presidiale în ministeriulŭ de culte şi încreḑutulŭ ministruluĭ Csáky. După câtva timpŭ se presentézĕ Linder la cucernicia s'a şi ĭĭ spune, că trebile mergŭ bine, numaĭ câtŭ Szüry aştépta unŭ onorariŭ de 5000 fl. Administratorulŭ episcopescŭ la sfatulŭ luĭ Linder a şi depusŭ 5000 fl. luaţi împrumutŭ la o bancă în unŭ libelŭ însemnatŭ cu litera Sz. Pe la mijloculŭ luĭ Novembre 1893 merge Linder la Petrovicĭ şi ĭĭ ḑice, că Szüry avêndŭ lipsă urgentă de banĭ poftesce, să-ĭ dea ceĭ 5000 fl., la din contra se vorŭ schimba lucrurile. Bietulŭ candidatŭ de episcopie, ca nu cumva din causa bagateleĭ sume să scape episcopia din mână, îndată ĭĭ dă luĭ Linder libelulŭ cu litera Sz. Linder a luatŭ libelulŭ cu sine, după ce maĭ întâiŭ a făcutŭ atentŭ pe clientulŭ sĕŭ, ca să nu cuteze a vorbi cu Szüry despre afacerea ecésta. Linder a scosŭ banĭĭ depuşĭ, dară pe la candidatulŭ de episcopie nu s'a maĭ arĕtatŭ. Petrovicĭ ţşĭ perde răbdarea şi merge în 10 a l. c. la consilieriulŭ ministerialŭ Szüry, ca să se informeze despre afacerea sa. Szüry l'a primitŭ bine şi ĭ-a împărtăşitŭ, că confirmarea din partea Maiestăţiĭ Sale va urma în ḑilele acestea. Înainte de a se depărta candidatulŭ de episcopie mulţămesce luĭ Szüry pentru bunăvoinţă şi se scusă, că mulţămita dovedită până acum a fostŭ modestă, fiindŭ şi elŭ omŭ seracŭ. La întrebarea luĭ Szüry, că ce mulţămită înţelege, rĕspunde Petrovicĭ, că libelulŭ despre 5000 fl., care i-l'a datŭ deputatulŭ Linder. Szüry indignatŭ la auḑulŭ acestorŭ cuvinte declară, că nu a primitŭ nicĭ unŭ libelŭ, şi că pe Linder nicĭ nu-lŭ cunósce. Totodată chemându-şĭ doĭ martorĭ a luatŭ protocolŭ despre cele vorbite de Petrovicĭ, care protocolŭ subscriindu-lŭ şi acesta l'a înaintatŭ ministruluĭ de culte. Ministrulŭ a străpusŭ procuroruluĭ protocolulŭ spre a începe în contra luĭ Linder cercetare criminală pentru stórcere de banĭ.

Petrovicĭ convingêndu-se, că deputatulŭ Linder l'a înşelatŭ, a mersŭ acum la elŭ şi şĭ-a cerutŭ banĭĭ. Fiindŭ acesta bolnavŭ şi neavêndŭ banĭ ĭ-a datŭ unŭ cambiŭ de 5000 fl.

Este de însemnatŭ, că Petrovicĭ a fostŭ propusŭ Maiestăţiĭ Sale spre întărire, dară în conceptulŭ decretuluĭ pe denumire şefuluĭ cancelarieĭ de cabinetŭ Pápay a descoperită, că lipsesce constituţionalulŭ *„és“*. A fostŭ adecă „cs. kir. apostoli felsége“ în locŭ de „cs. *és* kir“. Decretulŭ a fostŭ retrimisŭ în ministeriŭ spre a se pune şi „és“ într'însulŭ. Din causa acésta a întârḑiatŭ denumirea. Într'aceea Petrovicĭ a mersŭ la Szüry şi prin indiscreţiunea s'a şĭ-a mâncatŭ nu numaĭ episcopia, dară şi omenia, ba póte că şi pânea, cu tóte că elŭ a căḑutŭ jertfă numaĭ convingerĭĭ fanariotice, că cu rîma se prinde pescele. Firesce că nimenĭ nu-lŭ compătimesce, pentru că a rĕmasŭ şi fără de rîmă şi fără de pesce. Dacă ĭ-a lipsitŭ înţelepciunea lumiĭ acesteia, de ce a aspiratŭ la vlădicie? Acum póte să între în redacţiunea „Gazeteĭ“, să arete acolo ómenilorŭ binecuvîntările constituţionalismuluĭ bisericeĭ neunite.

Vĕ salută P.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891 aŭ solvitŭ: On. *Gregoriŭ Kővári* parochŭ în Jánosháza 2 fl. 50 cr. — Rsmulŭ canonicŭ *Artemiŭ Sarkadi* 2 fl. — Parochia *Bandulŭ de câmpie* protopopiatulŭ Mureşuluĭ 3 fl. 50.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,690 fl. 45 cr.

Noutăţĭ.

Din diecesa Oradeĭ. Administrarea oficiuluĭ protopopescŭ în districtulŭ *Satmarŭ* s'a concreḑutŭ parochuluĭ de Bogişŭ şi protopopuluĭ on. *Antoniŭ Papdanŭ*. — *Vasiliŭ Ardeleanŭ* e numitŭ administratorŭ interimalŭ localŭ la parochia din *Vetişŭ*.

Directorulŭ gimnasialŭ din Beiuşŭ, dlŭ Ioanŭ Bnteanŭ, precum ni-se scrie din locŭ competentŭ, în maĭ multe rîndurĭ a rugatŭ pe Escelenţa Sa episcopulŭ Pavelŭ, să-lŭ dispenseze dela oficiulŭ de profesorŭ şi directorŭ gimnasialŭ şi să-ĭ conferéscă o parochie; dară Escelenţa Sa, nu ĭ-a împlinitŭ rugarea. Că să fie amovatŭ, orĭ să i-se fi cerutŭ amovarea din partea guvernuluĭ, orĭ din partea altuiŭ forŭ, nu este adevĕrată.

Procese de presă. Abia a reapărutŭ „Tribuna“, şi i-s'a şi întentatŭ de noŭ procesŭ de presă pentru poesia „Mihaiŭ Vitézuluĭ“ subscrisă de Regulus.

Aderenţiĭ Repliceĭ sub acusă. Procurorulŭ reg. din Cluşiŭ a pusŭ sub acusă pe toţĭ ceĭ ce aŭ scrisŭ şi subscrisŭ adrese de felicitare şi aderenţă persónelorŭ condamnate în procesulŭ „Repliceĭ“. Instrucţiunea judecătorescă s'a începutŭ şi în Blaşiŭ, ca şi în alte locurĭ. Ceĭ ce aŭ subscrisŭ atarĭ adrese, credemŭ că se vorŭ sci purta cu demnitate şi nu se vorŭ lăpăda de ele, precum ar dori unele foĭ ungurescĭ, carĭ aŭ lăţitŭ scirea, că acele adrese ar fi fostŭ fabricate în oficina redacţională a „Tribuneĭ“. Numĕrulŭ celorŭ inculpaţi se urcă la 200.

La temniţă. Dlŭ *Ioanŭ Popa Necşa* a plecatŭ Duminecă la Cluşŭ în carcerulŭ ordinariŭ de 2 lunĭ, la care a fostŭ osînditŭ în ultimulŭ procesŭ de presă alŭ „Foiĭ Poporuluĭ“.

Abusurĭ în biserica sêrbéscă. Precum cetimŭ în ḑiarulŭ „Magyarország“, publicistulŭ din Neoplanta Dr. Ioanŭ Gruicĭ a edatŭ o epistolă deschisă adresată ministruluĭ Csáky. Epistola atacă cu violenţă pe patriarculŭ Brankovicĭ ḑicêndŭ, că în metropolia din Carloveţŭ nu numaĭ se înmulţescŭ cele maĭ ordinare abusurĭ, ci acolo se repeţescŭ adevĕrate scandaluri, carĭ vinŭ în conflictŭ nu numaĭ cu ordinea de statŭ, ci şi cu canónele bisericeĭ şi chiarŭ şi cu codicele penalŭ. Sinodulŭ episcopescŭ din Carloviţŭ acum afară de patriarchulŭ maĭ are 4 membrĭ, dintre carĭ doĭ, episcopulŭ dela Timişóra şi celŭ dela Karlstadt, suntŭ creaturile patriarchuluĭ, aşa câtŭ elŭ cu ajutoriulŭ acestora totdeuna dispune de maioritate. După ce în mitropolia de Carloviţŭ de multŭ se urmézĕ principiulŭ, ca minoritatea să consimtă cu maioritatea, a succesŭ „Sfinţieĭ Sale“ a esopera şi în ultimulŭ sinodŭ unanimitate de voturĭ pentru candidaţiĭ sĕĭ. Aşa a fostŭ alesŭ Gerasimŭ Petrovicĭ episcopŭ de Buda, fără ca să aibă cualităţile recerute. Este unŭ canonŭ vechiŭ, ḑice Gruicĭ, care prescrie, că în biserica ordoxă nu póte fi episcopŭ acelŭ clericŭ, care are soţie orĭ pruncĭ. Până în era patriarchuluĭ Brankovicĭ în mitropolia de Carloviţŭ unŭ singurŭ episcopŭ a fostŭ, care a avutŭ şi unŭ pruncŭ. Dela Brankovicĭ încóce abusulŭ acesta s'a făcutŭ regulă, pentru că dînsulŭ şi Popovicĭ dela Timişóra aŭ fiĭ, ĕră Petrovicĭ. care este alesŭ episcopŭ la Buda, are pruncĭ încă minorenĭ. Alegerea acestorŭ episcopĭ, ḑice scriitoriulŭ epistoleĭ, este ilegală. Patriarchulu Brankovicĭ, care însu-şi nu are cualificăţiunea canonică, prin aceea voesce să acopere ilegalitatea alegeriĭ sale, că face să fie aleşĭ la celealalte scaune episcopescĭ ómenĭ, carĭ nicĭ idee nu aŭ despre dreptulŭ canonicŭ.

O epistolă deschisă. Dlŭ Constantinŭ Bălăceanŭ a adresatŭ conteluĭ Apponyi o epistolă deschisă în causa Românilorŭ din Transilvania. În epistolă dlŭ Bălăceanŭ vorbesce maĭ întâiŭ despre pretinsulŭ iredentismŭ, arĕtându, că suferinţele Transilvăneniloru mişcă şi pe ceialalţĭ Românĭ, şi acésta apoĭ este, ce se cualifică de iridentismŭ. Îndată ce Românii vorŭ fi tractaţĭ maĭ umanŭ, va înceta şi iredentismulŭ acesta. Maĭ departe se aduce aminte dluĭ Apponyi de fidelitatea neclătită a Românilorŭ faţă cu augusta casă de Habsburg, de planurile Rusieĭ de a câştiga pe Românĭ, şi ĭĭ descrie unele din escelentele însuşirĭ ale poporuluĭ românescŭ, precum e isteţimea, paciinţa, curajulŭ şi tenacitatea. În fine probézĕ, că politica şovinistă este periculósă chiarŭ şi pentru Magiarĭ, şi recércă pe contele, ca folosindu-se de talentulŭ şi auctoritatea sa înaltă să întrevină în favorulŭ Românilorŭ, prin ce şĭ-ar câştiga merite neperitóre nu numaĭ pentru umanitate, dară maĭ alesŭ pentru propria sa patrie. Ceĭ îmbetaţĭ de şovinismŭ, cum e şi contele Apponyi, nu se trezescŭ aşa uşorŭ, cum îşĭ închipuesce dlŭ Bălăceanŭ.

Procesulŭ Omladineĭ din Praga. La 9 l. c. s'a începutŭ procesulŭ contra membrilorŭ societăţiĭ secrete „Omladina“. Acusaţiĭ suntŭ în numĕrŭ de 77 persóne, maĭ multŭ calfe şi învĕţăceĭ de măestri în etate de 16—20 de anĭ. Pentru judecarea lorŭ s'a constituitŭ tribunalŭ escepţionalŭ stătătoriŭ din 1 preşedinte ţi 7 juḑi votanţi. Omladiniştiĭ suntŭ acusaţi pentru tradarea de patrie, vătĕmarea Monarchuluĭ şi a unuĭ membru a caseĭ domnitóre, provocarea de turburărĭ şi propagarea principiiloru anarchiste. Procurorulŭ cunósce secretele şi organisarea Omladineĭ din spusele agentuluĭ provocătorŭ Mrva, care a fostŭ ucisŭ. Ca basă a organisăriĭ Omladiniste servesce numĕrulŭ de cinci. Anume directorulŭ supremŭ alŭ societăţiĭ, numitŭ degetulŭ celŭ mare, şĭ alege alte 4 degete micĭ formândŭ laolaltă unŭ grupŭ. Cele 4 degete micĭ devinŭ degete marĭ pentru alte patru grupurĭ subalterne alegêndu-şĭ câte patru degete micĭ; şi aşa maĭ departe se ramifică organisarea. Fiindŭ stĭ îmtă sala de pertractare nu se concede, ca să fie în ea de odată maĭ mulţĭ de 50 străinĭ ca ascultătorĭ. Acusaţiĭ şi apĕrătoriĭ facŭ o mulţime de escepţiuni, ce provócă ilaritate în publicŭ şi molestézĕ multŭ pe preşedintele tribunaluluĭ. La întrebările, cum e organisată Omladina, ce scopŭ urmăresce, luat'a parte acusatulŭ la demonstraţiunea antidinastică din presara de 18 Aug. şi la alte demonstraţiunĭ inscenate de Omladiniştĭ, ceĭ maĭ mulţĭ inculpaţĭ négă saŭ totŭ saŭ în parte lucrurile, cu carĭ suntŭ inculpaţĭ. Unĭĭ ḑicŭ, că nu suntŭ membrĭ aĭ Omladineĭ, alţiĭ, că Omladina nu urmăresce scopurĭ nelertate. Ceĭ maĭ mulţĭ négă acum cele date la protocolŭ înaintea poliţieĭ ḑicêndŭ, că atunci nu aŭ pututŭ mărturisi liberŭ, fiindŭ unĭĭ torturaţĭ cu fómea, alţiĭ îmbetaţĭ, altora li-s'aŭ făcutŭ promisiunĭ, că dacă vorŭ mărturisi, cum voesce poliţia, vorŭ fi puşĭ în libertate. — Cândŭ şi cu ce resultatŭ se va termina acestŭ procesŭ curiosŭ, nu se póte sci încă. Membriĭ Omladineĭ în numĕrŭ de maĭ multe miĭ suntŭ lăţiţĭ în tótă Boemia.

† **Iosifŭ Papp,** profesorŭ de desemnŭ la gimnasiulŭ din Beiuşŭ a repausatŭ.

Dr. Aurelŭ Maniŭ, notariŭ publicŭ reg. în Oraviţa-montană, după grele suferinţe a reposatŭ în 23 a c. în alŭ 60-lea anŭ alŭ vieţeĭ.

Casŭ de mórte. *Basiliŭ Boşanŭ* parochŭ în Sălicea tractulŭ protopopescŭ alŭ Indoluluĭ a reposatŭ în 15 Ianuariŭ 1894 în etate de 57 anĭ şi în alŭ 36-lea anŭ alŭ preoţieĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Continuare).

Nu mai puținŭ greșesce Șincai, cândŭ afirmă, că episcopia Făgărașuluĭ s'a înființatŭ pentru asuprirea Românilorŭ. Adevĕrulŭ este, că ea s'a înființatŭ în urma uneĭ necesitățĭ impuse de evenimentele timpuluĭ de atuncia și tocmaĭ cu scopulŭ de a se lua némurilorŭ străine posibilitatea de a asupri pe Românĭ.

Pentru a înțelege lucrulŭ acesta, trebue să ne aducemŭ aminte, că după mórtea luĭ Atanasiŭ primuluĭ episcopŭ unitŭ, întîmplată în 19 Augustŭ 1713, [1]) ér nu în anulŭ 1714, cum susținŭ cei maĭ mulțĭ dintre scriitoriĭ nostri, aŭ intrevenitŭ maĭ multe evenimente, carĭ aŭ fostŭ hotărîtóre pentru sórtea episcopieĭ românescĭ.

Pentru a-și asigura domnia asupra Transilvanieĭ, împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea cu concursulŭ dieteĭ transilvane hotărî în an. 1713 fortificarea Albeĭ-Iulieĭ. Hotărîrea acésta se duse în deplinire în 4 Novembre 1715, cândŭ s'a pusŭ prima pétră fundamentală a fortăreței celeĭ nóuĕ. Fiindŭ că loculuĭ, unde se ridică fortărĕța, era ocupatŭ cu case, aceste aŭ trebuitŭ să se dĭrîme și curățe de acolo cu totulŭ, și astfelŭ între altele aŭ fostŭ dĭrîmate reședința principeluĭ Transilvanieĭ, maĭ multe zidirĭ ale Iesuițilorŭ și *„mitropolia dela Belgradŭ cu biserica cea de Mihaiŭ vodă celŭ vitézŭ pe la anulŭ 1600 făcută“*. [2])

Dauna, ce s'a făcutŭ prin acésta biserice nóstre, nu se putea rebonifica nicĭ pe departe cu unŭ locŭ din Maĭerĭi Belgraduluĭ și cu suma de *„1300 de florinți (zloți)“*, ce dice Sam. Klein, [3]) că ar fi căpĕtat'o episcopia nóstră ca despăgubire. Căcĭ cu 1300 fl. cine ar fi fostŭ în stare să edifice biserică catedrală, mănăstire și reședință episcopéscă, cuĭ se cuvinia să fie în gremiulŭ uneĭ bisericĭ estinse preste tótă Transilvania? Este decĭ lesne de credutŭ, că între altele și dauna acésta causată pentru interese marĭ de statŭ îlŭ va fi îndemnatŭ pe împĕratulŭ, să despăgubéscă biserica nóstră în modŭ demnŭ de munificența împĕrătéscă. De aceea vedemŭ, că îndată după ce s'a dĭrîmatŭ reședința și biserica episcopéscă veche, a emanatŭ diploma de datŭ 23 Decembre 1715, în care cetimŭ: *„Eidemque episcopatui, novae pariter fundationis titulo, ter mille florenos Rhenenses annuatim importantia bona immobilia ex Regiis nostris in saepedicto Transilvaniae Principatu fiscalitatibus clementer danda, et in perpetuum conferenda . . . . . duximus.“* [4]) Bunurile acestea inmobile suntŭ dominiile fiscale dela Sâmbăta de josŭ din districtulŭ Făgărașuluĭ și dela Gherla, carĭ, precum se cetesce în diploma aceluia-și împĕratŭ de datŭ 21 Aug. 1738, [5]) aŭ fostŭ resignate faptice episcopieĭ nóstre în anulŭ 1717. În urma acesteĭ dotațiunĭ regescĭ, despre care ar fi pĕcatŭ să dicemŭ, că s'a făcutŭ cu intențiune rea pentru asuprirea Românilorŭ, nimicŭ nu era maĭ firescŭ decâtŭ strămutarea reședințeĭ episcopescĭ dela Belgradŭ în apropiarea de unulŭ din celea dóuĕ domeniĭ, adecă în Făgărașŭ, care este fórte aprópe de Sâmbăta inferióră. Cu dotarea episcopieĭ și strămutarea reședințeĭ s'a schimbatŭ și titululŭ episcopuluĭ din unŭ motivŭ, care își află esplicarea în unŭ altŭ evenimentŭ din 1715.

Ajungêndŭ protestanții și maĭ vîrtosŭ calviniĭ la putere, s'a începutŭ o persecuțiune teribilă în contra bisericeĭ romano-catolice din Transilvania. La an. 1556 dieta Transilvanieĭ a scosŭ pe episcopulŭ romano-catolicŭ alŭ Transilvanieĭ din reședința sa din Alba-Iulia și l'a trimisŭ în exilŭ, bunurile luĭ frumóse aŭ fostŭ confiscate, în biserica catedrală aŭ intratŭ calviniĭ, ér în palatulŭ episcopescŭ principiĭ Transilvanieĭ și-aŭ aședatŭ curtea lorŭ. [1])

Împĕratulŭ Carolŭ VI ne maĭ putêndŭ suferi acéstă persecuțiune nedrépță și neumană a bisericeĭ catolice, care durase unŭ secolŭ și jumătate, prin diploma sa de datŭ 11 Decembre 1715 a hotărîtŭ reaședarea episcopuluĭ catolicŭ în reședința luĭ din Alba-Iulia și restituirea bunurilorŭ episcopescĭ și a bisericeĭ catedrale în posesiunea legitimilorŭ proprietarĭ. În urma acesteĭ dispusețiuni episcopulŭ romano-catolicŭ Georgiŭ Mártonffi, care fusese denumirŭ în 1713, s'a introdusŭ cu mare solemnitate în vechiulŭ episcopatŭ înființatŭ încă de S. Ștefanŭ. Dela 11 Dec. 1715 țara avea așa dară pe episcopulŭ sĕŭ romano-catolicŭ în Alba-Iulia, și dacă s'ar fi aședatŭ acolo și succesoruluĭ luĭ Atanasiŭ, care în 11 Decembre 1715 încă nu era denumitŭ și cu atâtŭ maĭ puținŭ preconisatŭ și consacratŭ, în una și aceea-și cetate și pe acela-și teritoriŭ amŭ fi avutŭ doĭ episcopĭ catolicĭ. Însă constituțiunea conciliuluĭ din Lateranŭ dela 1215 [2]) opresce strictŭ, ca în una și aceea-și cetate și pe acela-și teritoriŭ să fie doĭ episcopĭ. Ce era decĭ de făcutŭ pentru a eși din acéstă încurcătură? Saŭ trebuia ca episcopulŭ unitŭ, ce avea să se denuméscă, să rĕmână cu reședința în Alba-Iulia într'o căsuță și biserică necorĕspundĕtóre demnității luĭ și *să fie numaĭ vicariŭ episcopuluĭ latinŭ, precum prescrie conciliulŭ lateranŭ,* saŭ trebuia să se dea unŭ felŭ de dispensațiune dela canonulŭ aceluĭ conciliŭ celŭ puținŭ cu privire la teritoriulŭ, preste care avea să se estindă jurisdicțiunea episcopilorŭ de ambele rituri, așa încâtŭ dacă nu puteaŭ fi amîndoĭ în una și aceea-și cetate, celŭ puținŭ să fie amîndoĭ pe unulŭ și acela-și teritoriŭ episcopĭ independenți unulŭ de altulŭ.

Dacă s'ar fi realisatŭ prima alternativă, *atuncĭ biserica nóstră împreună cu episcopulŭ sĕŭ ar fi ajunsŭ întru tóte supusă némurilorŭ străine și s'ar fi realisatŭ într'adevĕrŭ aceea, de ce se plânge Șincaĭ.*

De aceea bunulŭ împĕratŭ cu aprobarea înțeleptuluĭ Pontifice Romanŭ a deslegatŭ cestiunea așa, că pe episcopulŭ unitŭ *nu l'a lăsatŭ să fie numaĭ vicariŭ episcopuluĭ latinŭ,* ci l'a făcutŭ cu totulŭ independentŭ de episcopulŭ romano-catolicŭ din Belgradŭ, înființândŭ diecesa unită a Făgărașuluĭ, pe care a dotat'o cu bunurile dela Sâmbata de josŭ și dela Gherla.

Așa dară diecesa Făgărașuluĭ nu s'a înființatŭ pentru asuprirea Românilorŭ, ci tocmaĭ pentru ca să se ĭea némurilorŭ străine ocasiunea de a-ĭ asupri, și acésta o dicemŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ nimenĭ nu póte nega, că prima abatere dela dispuseținea conciliuluĭ lateranŭ în Ungaria și Transilvania s'a făcutŭ cu episcopia nóstră din Ardélŭ.

Tótă schimbarea, ce s'a făcutŭ în biserica nóstră cu ocasiunea acésta, se reduce la schimbarea titululuĭ cetățiĭ și a reședințeĭ episcopuluĭ, dar s'aŭ câștigatŭ de altă parte dóuĕ dominiĭ, carĭ aŭ devenitŭ unŭ isvorŭ de mijlóce culturale pentru Românĭ, maĭ vîrtosŭ după ce acelea s'aŭ schimbatŭ la 1738 cu dominiulŭ și maĭ mare alŭ Blașiuluĭ.

Este însă vorba, că óre schimbarea reședințeĭ nu invólve ceva asuprire pentru Românĭ?

Noĭ rĕspundemŭ negativŭ la acéstă întrebare, căcĭ dacă episcopulŭ unitŭ ar fi rĕmasŭ în Alba-Iulia, elŭ chiarŭ și în casulŭ, cândŭ în contra conciliuluĭ Lateranŭ ar fi fostŭ constituitŭ cu totulŭ independentŭ în acea cetate, ar fi fostŭ supusŭ *nemijlocitŭ și personalŭ* înrîurinței unuĭ episcopŭ străinŭ după naționalitate și ritŭ, care prin posiția sa hotărîtóre, ce o ocupa în conducerea țĕreĭ, ar fi pututŭ să-și valideze acea influință într'o direcțiune contrară intereselorŭ nóstre bisericescĭ și naționale. Apoĭ nu trebue să perdemŭ din vedere nicĭ aceea, că episcopulŭ romano-catolicŭ avea în Alba-Iulia și în preste dóuĕdeci de comune din jurŭ unŭ dominiŭ, care ceiŭ puținŭ de 30 de orĭ aducea maĭ multŭ venitŭ, decâtŭ posesiunile episcopuluĭ nostru din Sâmbăta și Gherla, și astfelŭ archiereulŭ nostru nu ar fi avutŭ nicĭ odată vaĭa cuvenită, locuindŭ în aceea-și cetate cu unŭ episcopŭ latinŭ avutŭ și încunjuratŭ de strălucirea, ce o dă averea. Și în fine și din venitele dominiilorŭ dela Sâmbăta și Gherla multe s'ar fi perdutŭ, dacă episcopulŭ nostru nu ar fi ședutŭ în apropiare macarŭ de unulŭ din acelea domeniĭ, ca să póță controla administrarea luĭ.

Asemenea se póte nasce întrebarea, că óre celŭ puținŭ schimbarea titululuĭ de Alba-Iulia cu titululŭ de Făgărașŭ nu invólve ceva asuprire pentru Românĭ?

La acésta întrebare noĭ rĕspundemŭ, cădacă strămoșiĭ nostri ar fi insistatŭ pe lângă titululŭ Albeĭ-Iulieĭ, eĭ l'ar fi conservatŭ întocmaĭ precum l'amŭ dobânditŭ noĭ la an. 1853, cândŭ amŭ cerutŭ restituirea aceluĭ titlŭ cu ocasiunea reînființărĭĭ Mitropolieĭ de Alba-Iulia și Făgărașŭ. Este însă de credutŭ, că strămoșiĭ nostri nu vedeaŭ în titululŭ acesta nu sciŭ ce glorie mare, precum vĕdŭ mulțĭ în ḑiua de astădĭ. Lorŭ acestŭ nume le împrospeta în continuŭ aducerea aminte de acelŭ locŭ, unde aŭ gemutŭ sub „robia calvinéscă, care tocmaĭ în Alba-Iulia fusese mare și tare, încâtŭ tocmaĭ acolo protopopiĭ românescĭ aduceaŭ în sinódele lorŭ pe episcopiĭ (superintendenții) calviniĭ cu lectica pe umerĭĭ lorŭ ca pe paralitiĭ, pentru ca să ocupe scaunulŭ presidialŭ și să conducă eĭ lucrările sinodului, ér nu mitropoliții ca capĭ canonicĭ și naturalĭ aĭ sinodului“. [1])

Maĭ este apoĭ de însemnatŭ, că Archiereiĭ românescĭ nu numaĭ din Transilvania, ci și de airea nu se prea legaŭ de aceea, ca să pórte unŭ titlŭ fixŭ și nestrămutatŭ dela vre-o cetate, ci acestŭ titlŭ îlŭ schimbaŭ adese orĭ, și nu arare orĭ se întitulaŭ dela vre-unŭ ținutŭ, orĭ dela numele popórĕlorŭ, preste carĭ își deprindeaŭ jurisdicțiunea. Mitropolitulŭ din Muntenia chiarŭ și în Pravila se chémă *„Exarchŭ a tótă Ungurimea și alŭ Plaiuluĭ“*. Mitropolitulŭ din Moldova totŭ după Pravila pórtă titululŭ dela *„Moldovlachia“* orĭ *„Mavrovlachia“*. Chiarŭ și astădĭ esistă episcopulŭ *„Dunărĭi-de-josŭ“*. Mitropolitulŭ neunitŭ din Transilvania se numesce: *„alŭ Românilorŭ gr. or. din Transilvania și Ungaria“*. Mitropolitulŭ Genadie II (dela a. 1628—1640, va să dică cu multŭ înainte de unire) se întitula: *„Genadie cu mila luĭ Dumnedeŭ archiepiscopŭ și Mitropolitŭ a tótă țara Ardéluluĭ“*. [2]) Atanasiŭ înainte de a se face unitŭ în instrucțiunea, ce a primit'o dela Dositeiŭ patriarchulŭ Palestineĭ, se subscrie: *„Smerenie Atanasie episcopulŭ țĕreĭ Ardéluluĭ.“* [3])

În fine observămŭ, că în multe documente dinainte de unire și chiarŭ și după unire Archiereulŭ Belgraduluĭ este întitulatŭ *„Episcopus Valachorum, Rascianorum et Graecorum“*, și că n'aŭ lipsitŭ nicĭ Mitropoliți înainte de unire, în a cărorŭ titulatură alăturea cu alțĭ titulĭ figura și „Făgărașuluĭ“. [4]) Cu unŭ cuvîntŭ episcopiĭ Românilorŭ nu se legaŭ morțișŭ de unŭ anumitŭ titlŭ luatŭ dela o cetate, și astfelŭ Româniĭ de pe la începutulŭ secululuĭ alŭ 18-lea nu aŭ luatŭ dreptŭ vătĕmare și asuprire titululŭ, ce l'aŭ primitŭ dela „Făgărașŭ“. Ér ceĭ carĭ aŭ datŭ acestŭ titlŭ, nu aŭ credutŭ, că prin acésta asuprescŭ pe Românĭ, și cu atâtŭ maĭ

---

[1]) Nilles Symb. I. pag. 390.

[2]) Șincaĭ Chron. an. 1721; vedĭ și Barițiŭ Părți alese din Ist. Trans. I. pag. 271 și urm.; Nilles, Symb. I. pag. 475.

[3]) La Șincaĭ Chr. an. 1715 și în Acte și fragm. pag. 89.

[4]) Nilles l. c. pag. 409 și urm.

[5]) La Nilles l. c. II. pag. 533 și urm. și la Maiorŭ l. c. pag. 202—207. Prin diploma acésta s'aŭ schimbatŭ maĭ târdiŭ acele 2 dominiĭ micĭ cu dominiulŭ maĭ mare alŭ Blașiuluĭ, unde s'a strămutatŭ și reședința episcopéscă.

[1]) Vedĭ Benkŏ Transilvania, Vindobonae 1778 t. II. pag. 152 și Nilles l. c. II. pag. 449 și urm.

[2]) Nilles l. c. II. pag. 416.

[1]) Barițiŭ l. c. I. p. 273.

[2]) Acte și fragm. p. 20.

[3]) Ibid. pag. 251.

[4]) Ciparĭŭ, Acte și fragm. pag. 20.

puţinŭ a creḑut'o acésta Pontificele Romanŭ, care titululŭ din cestiune l'a canonisatŭ pe basa propunerii făcute de Carolŭ alŭ VI-lea, de ale căreĭ intenţiuni curate nu a avutŭ motivŭ a se îndoi.

Este aşa dară nemotivată imputarea, ce o face Şincai luĭ Pataki în loculuĭ citatŭ de dnulŭ Densuşanŭ şi reprodusŭ de noĭ la începutulŭ acestuĭ paragrafŭ, că adecă acelŭ Archiereŭ ar fi causatŭ „întornarea" (îngroparea) Mitropolieĭ Belgradului pentru asuprirea Românilorŭ. Fiindŭ însă fără de temeiŭ presupunerile luĭ Şincai, dela sine urmézŭ, că trebue să cadă şi alte conclusiuni false, carĭ dînsulŭ le maĭ face în acela-şi locŭ, răzimându-se pe presupunerile sale false.

Că Şincai a greşitŭ, nu este nicĭ o mirare, căcĭ omŭ a fostŭ şi elŭ, şi apoĭ nicĭ n'a avutŭ la mână documentele, de carĭ dispunemŭ noĭ astădĭ. Pentru aceea greşala luĭ se póte scusa. Însă greşelele luĭ Densuşanŭ nu se potŭ scusa, pentru că dînsulŭ s'a apucatŭ să facă „cercetare *critică*", fără a consulta documentele, carĭ le avea la mână.

(Va urma.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Şi cine e domnulŭ vostru?" întrebă Paulŭ indignatŭ de obrăznicia lorŭ.

„Nu veḑĭ, că e Caiafa archiereulŭ, care merge preste nópte la moşia sa?" îlĭ ḑiseră, şi unulŭ şi smânci frîulŭ caluluĭ luĭ, ca să-lŭ întórcă.

„Înderĕptŭ, omule!" ḑise Paulŭ ameninţătorŭ şi-şĭ puse mâna pe mănunchiulŭ sabieĭ. Dar în aceea-şi clipă i-se ivi în minte o amintire. Şi în locŭ să se maĭ împotrivéscă şi să-şĭ facă locŭ cu forţa, elŭ blândŭ ca unŭ mielŭ dispăru în o altă stradă.

A fostŭ acela unŭ impulsŭ aşa de noŭ şi de puternicŭ, câtŭ Paulŭ cu voe orĭ fără de voe ĭ-a cedatŭ. Abĭa a făcutŭ acestă lucru, căndŭ simţi în sufletulŭ sĕŭ o vie părere de rĕŭ. Nu-şĭ putea da samă de acéstă purtare a sa, căndŭ de odată i-se ivi în sufletŭ érăşĭ figura de ĭerĭ, şi acum scia şi înţelegea, cum s'a petrecutŭ acelŭ actŭ în sufletulŭ luĭ, — era umilinţa, blândeţa şi dragostea de pace, ce a cetit'o în faţa aceluia.

Acestea ĭ-aŭ inspiratŭ nisce sentimente deschilinite, carĭ nu se uniaŭ cu aceea, ca să secundeze şi elŭ glasuluĭ mulţimiĭ vesele până la desfrîŭ. Dimpotrivă dispreţulŭ luĭ crescea, precum crescea şi brutala dispositie a óspeţilorŭ. Ea îlĭ reamintia diverse festivităţĭ din Roma, de carĭ fiindŭ acum departe era fericitŭ. Acum i-se părea, că Ierusalimulŭ întrece Roma în sĕlbătăcilĭ şi în desfrîŭ. Acestŭ gândŭ i-l'a deşteptatŭ sesbarea asta desfrînată.

Vinulŭ beutŭ preste mĕsură şĭ-a arĕtatŭ urmările atâtŭ la Irodŭ, câtŭ şi la celalalţĭ. Sgomotulŭ a începutŭ a rĕguşi. Aprópe jumătate din óspeţĭ eraŭ deplinŭ beţĭ. Irodŭ credea, că a găsitŭ unŭ mijlocŭ, prin care să nutréscă veselia sgomotósă. Unŭ jocŭ, ce încântă şi pe celŭ maĭ aplecatŭ spre tăcere şi monotonie. A trimisŭ, să cheme pe fata Irodiadeĭ, mare jucătóre, ca să-ĭ înveseléscă prin celŭ maĭ frumosŭ jocŭ, ce-lŭ va sci.

Jucătórea scia, că joculuĭ eĭ e vestitŭ, şi nu voia să-şĭ strice renumele. Ea se părea, că se aşteptase la acéstă invitare. Ea apăru în sala de mâncare într'unŭ vesmîntŭ subţirelŭ, uşorŭ, şi începu a juca înaintea óspeţilorŭ cu multă graţie.

Paulŭ aruncă o privire spre vinosulŭ principe, care făcea o faţă schimosită de surprindere, căcĭ nu s'a aşteptatŭ, ca publiculŭ să fie încântatŭ în mĕsură aşa mare de graţiósele învîrtiturĭ ale feteĭ. Aplausele eraŭ frenetice.

Joculuĭ era pe sfârşite. Fata abia se maĭ putea ţine pe picióre. Ea se maĭ învîrti în jurŭ de sine câteva secunde. Într'asta culmina arta eĭ. Atuncĭ aplausele şi aclamările nu maĭ voiaŭ să încete. Irodŭ se ţinea de frunte şi pe inimă de atâta rîsŭ.

„A fostŭ încântătoriŭ, a fostŭ minunatŭ!" ḑise elŭ. „Ca rĕsplată cere, ce veĭ voi! — Chiarŭ şi dacă aĭ cere jumătate din împĕrăţia mea — pe cuvîntulŭ meŭ — a ta să fie!"

Toţĭ rîdeaŭ şi băteaŭ în pălmĭ.

Fata ĭeşi însă de grabă, ca să întrebe pe mamă-sa, ce să céră. Şi totŭ aşa de cu grabă s'a întorsŭ cu obrazĭ rumenĭ şi cu privirea înflăcărată şi cutezătóre. „Ceea ce cerŭ dela tine," ḑise ea privindŭ la Irodŭ cu obrăznicie, „nu e alta decâtŭ capulŭ luĭ Ioanŭ Botezătorulŭ pe o tipsie!"

Irodŭ nu se aşteptase la o astfelŭ de dorinţă. Credea, că n'a auḑitŭ bine. Ea la întrebarea luĭ încremenită trebuia să-şĭ repetéscă cuvintele.

Căndŭ a aflatŭ Paulŭ, despre ce e vorba, i-se păru curată nebunie, ca cineva să-şĭ pérḑă viaţa, numaĭ pentru că o jucătóre s'a sciutŭ învîrti cu atâta isteţime. Nu scia însă, despre ce viaţă s'a vorbitŭ.

Irodŭ nu purta nicĭ o ură Botezătoriuluĭ. Dimpotrivă de multe orĭ îĭ cerea sfatulŭ şi părerea. Acum gândia însă, că e preste putinţă, ca să-şĭ frângă cuvîntulŭ, ce l'a rostitŭ înaintea atâtorŭ óspeţĭ.

A şi trimisŭ pe unulŭ dintre ostaşiĭ sĕĭ în prinsóre, ca să decapiteze pe Ioanŭ şi să-ĭ pună capulŭ pe o tipsie, după cum a cerutŭ fata. Musica s'a începutŭ érăşĭ, şi sĕlbaticulŭ sgomotŭ şĭ-a luatŭ cursulŭ din noŭ.

Cam o jumătate de óră a fostŭ trecutŭ, căndŭ pe pragulŭ uşiĭ se ivi unŭ bărbatŭ cu o tipsie în mână, ér pe ea capulŭ unuĭ omŭ, ce sângera încă.

Îngrozitórea priveliste făcu, să amuţéscă óspeţiĭ. Urmară şoptirĭ între vecinĭ, şi toţĭ îşĭ întórseră privirile spre cuprinsulŭ tipsieĭ.

Servitoriulŭ păşi cu povara sa spre Irodŭ. Dar acesta ca înspăimîntatŭ îlŭ împinse dela sine arĕtându-ĭ printr'unŭ semnŭ, că nu elŭ, ci jucătórea este ceea ce a pretinsŭ acestŭ lucru. Ostaşulŭ s'a şi îndreptatŭ spre ea şi i-l'a predatŭ.

Fata prinse în mânĭ tipsia, şi unŭ surisŭ triumfătoriŭ îĭ însĕninŭ trăsăturile întunecate şi privirea sĕlbatică. Câteva clipe privi cu atenţiune încordată la sfîntulŭ capŭ, apoĭ ĭeşi din sală, ca să-lŭ arete mameĭ sale. Femeea poftitóre de sânge era prea satisfăcută de rĕsbunarea sa asupra aceluia, care ĭ-a fostŭ devenitŭ nesuferitŭ prin moralele sale muşcătóre.

„Cine e acestŭ nefericitŭ, care a căḑutŭ jertfă?" întrebă Paulŭ pe vecinulŭ sĕŭ. Nu putea să-şi maĭ stăpânéscă indignarea şi mişcarea. „Este elŭ unŭ criminalistŭ osînditŭ la mórte?"

„Nicĭ decum," rĕspunse Strabo. „Îmĭ pare omulŭ, pe care l'am vĕḑutŭ de multe orĭ botezându şi chemându pe Iudeĭ la pocăinţă pentru nóua împĕrăţie, despre care le predica cu focŭ, că i-se apropie începutulŭ. Elŭ trăia în pustie şi era fórte cucernicŭ. Poporulŭ s'a lăsatŭ să fie botezatŭ de elŭ în Iordanŭ şi îlĭ lăuda cuvintele înţelepte şi viaţa curată. Elŭ trebue că a fostŭ unulŭ dintre înţelepţĭ, şi după cum gândescŭ, voia să întemeieze o nóuă religiune, era asemenea luĭ Pitagora orĭ —"

„Cum?" îlŭ întrerupse Paulŭ. „Acesta e Botezătoriulŭ, profetulŭ, — şi maĭ mare chiarŭ decâtŭ unŭ profetŭ, după cum mi-s'a spusŭ ĭerĭ, — însu-şĭ solulŭ luĭ Dumneḑeŭ, şi a venitŭ, ca să vestéscă sosirea fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ."

„Se póte!" rĕspunse Strabo privindu-lŭ surprinsŭ.

„Aicĭ nu maĭ potŭ rĕmâné," grăĭ Paulŭ ridicându-se.

„A fostŭ o pretenţie nenorocită a uneĭ mueriĭ," adause savantulŭ. „Iudeiĭ nu suntŭ maĭ bunĭ ca celealalte popórĕ, carĭ le-am vĕḑutŭ."

Luĭ Paulŭ i-s'a cutrĕmuratŭ internulŭ. Înaintea ochilorŭ luĭ sufletescĭ se ivi amintirea unuĭ altŭ chipŭ, pe care erĭ l'a vĕḑutŭ, şi care părea a fi într'o misteriósă legătură cu celŭ ucisŭ.

Elŭ s'a ridicatŭ încetŭ şi liniştitŭ şi s'a îndreptatŭ spre principele. Ceĭalalţĭ îlŭ petreceaŭ cu ochĭ miraţĭ.

„Acésta e comedia ruşinósă şi îngroziţóre de odată, la care aĭ invitatŭ pe unŭ legatŭ romanŭ?" ĭeşi din buzele luĭ. „Tu aducĭ dispreţŭ şi blăstĕmŭ preste casa ta şi numele tĕŭ şi aruncĭ în vină şi în grétă óspeţiĭ făcêndu-ĭ preste voea lorŭ părtaşĭ la unŭ omorŭ. Orĭ nu e acésta nedreptatea cea maĭ strigătóre la ceriŭ, căndŭ tu decapiteză pe unŭ omŭ, numaĭ pentru că o femee cere mórtea luĭ şi o jucătóre te ameţesce cu mişcărĭ şi gesturĭ obraznice? Eŭ nu voiŭ să am parte în acéstă crimă!"

„Şi cu ce dreptŭ îmĭ facĭ tu astfelŭ de învinuiriĭ?" sbieră Irodŭ aprinsŭ de mânie. „Ce? Avea dór dreptŭ Botezătoriulŭ, ca să se împotrivéscă căsătorieĭ mele? Orĭ dóră nu potŭ lua de femee pe cine vreŭ?"

„Întru nimica nu aĭ dreptate," rĕspunse Paulŭ. „Chiarŭ cărţile vóstre de legĭ oprescŭ căsătoria cu femeea frateluĭ, ér Botezătoriulŭ ca unŭ omŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ îşĭ împlinia datoria, căndŭ îţĭ deschidea ochiĭ, ca să veḑĭ voinţa luĭ Dumneḑeŭ. Însu-mĭ eŭ, unŭ păgânŭ, stimezŭ acéstă lege a vóstră. Credŭ, că depărtarea mea o veţĭ privi de o cinste, dar eŭ vĕ părăsescŭ spre a mĭ-o păzi pe a mea, căcĭ nevredniciŭ de mine este acestŭ locŭ!"

Cu aceste îşĭ strînse la trupŭ mantaua roşie numită paludamentum şi părăsi sala şi palaţulŭ cu paşĭ grabnicĭ.

Petrecerea lorŭ s'a continuatŭ, dar inima tiranuluĭ clocotia de mânie. [1])

(Va urma.)

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românesci unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazetei Transilvaniei" şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ 80 cr. şi se póte procura la redacţiunea „Unirii".

[1]) Scena sângerósă s'a întîmplatŭ în cetatea Macherus din Perea. Auctorulŭ folosindu-se de dreptulŭ, ce-lŭ aŭ poeţiĭ, a mutat'o în Ierusalimŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura următórele carti:

(41) 10—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuventări funebrale și iertățiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici. prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versurî furebralî, urmate de iertățiunî, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatralî, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învețăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz. traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miseriile scolale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântăréța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiuniî. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Prețul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieî la noî — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestuî op. este fórte petrecĕtor, — așa că cetind și numaî 1 pagină din el: caută se rîdî orî cât aî fi fost de necăjit și mâhnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrescu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de oarî striga feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunțile Românilor Ardelenî. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeții români de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî bisericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Mărituluî ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoană. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unuî esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî bisericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unuî esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî bisericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unuî esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiunî și cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unuî esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unuî esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unuî esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî și copile — cu 18 ilustrațiunî intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, glume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărți și utensiliî scolastice** și altfel de cărți apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrărî tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mî gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuî, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 50—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 3. . . . . fl. 3199.71

Ioanŭ Bianŭ prof. în Bucurescĭ a colectatŭ dela:

Ioan Bian	frs.	300.—	
A. Petruţŭ . . .	frs.	20.—	
Nerva Hodoş . .	frs.	20.—	
R. Novian . . .	frs.	100.—	
O. Lugoşan . . .	frs.	20.—	
D. Sturdza . . .	frs.	100.—	
Dr. V. Bian . . .	frs.	200.—	fl. 371.68
Samuil Vulcan not. în Ecica-rom.			fl. 20.—

Ioan German învĕţătoriŭ şi secretariŭ alŭ Institutuluĭ de creditŭ şi economii „Crişana“ în Bradŭ a colectatŭ dela:

„Crişana“	fl.	20.—	
V. Dămian protopresb.	fl.	5.—	
Ioan Rus medic . .	fl.	2.—	
Ioan German învĕţ. .	fl.	1.50	
Georgiŭ Părăŭ . .	fl.	1.50	
Georgiŭ Bogdan . .	fl.	2.—	
Kutyán János . . .	fl.	5.—	
Dr. Pavel Oprişa . .	fl.	2.—	
George Împĕrat . .	fl.	2.—	
Nicolaŭ Obedan . .	fl.	5.—	
Petru Cioran învĕţ. .	fl.	1.—	
Vasiliŭ Boneŭ . .	fl.	1.—	fl. 48.—
Isid. Cheţan jude de tribunal în Alba-regală			fl. 10.—

Georgiŭ Dragoş preotŭ în St. Mărgita a colectatŭ dela poporulŭ gr.-cat. de acolo . . . fl. 3.80

Ioan Is. Tordai preot în Ofenbaea a colectat dela:

Ioan Is. Tordai . .	fl.	5.—	
Mandel Fülöp . . .	fl.	2.—	
Maria Crişan . . .	fl.	—.50	
Antoniŭ Faur . . .	fl.	—.20	
I. Danciŭ	fl.	2.—	
Ve. Predeticiŭ . .	fl.	1.—	
Paskó Antal . . .	fl.	1.—	
Grub- u. Hüthenwerk Offenbánya . . .	fl.	5.—	
G. Rus	fl.	1.—	
Demetriŭ Hentea . .	fl.	—.50	
Gerasim Lazar . . .	fl.	—.50	
Csiky Aladár . . .	fl.	—.50	
Wechszler Ferencz .	fl.	1.—	
Iuliŭ Pitic învĕţătoriŭ	fl.	1.—	
Nic. Fodorean învĕţ.	fl.	1.—	
Ioan Mladin . . .	fl.	1.—	fl. 23.20

Petru Dan paroch în Lapuŭ a colectat dela:

Petru Dan	fl.	3.—	
Petru Dan studentŭ .	fl.	1.—	
Poporul din Lapuŭ .	fl.	3.40	
Petru Galiş . . .	fl.	—.20	
Petru Popoviciŭ . .	fl.	—.50	
Chira Vasilie . . .	fl.	—.50	
Teodor Broîna . .	fl.	1.—	fl. 9.60

Demetriŭ Cutean vprot. în Săcădate a colectat dela:

Demetriŭ Cutean . .	fl.	5.—	
Biserica gr. cat. din Săcădate	fl.	5.—	
Poporul gr. cat. din Săcădate	fl.	1.48	
I. Gergel par. în Tórcla	fl.	—.10	
Maria Gergel preotésă în Tórcla	fl.	—.10	
Ioan Gergel învĕţ. în Tórcla	fl.	—.30	
Mateiŭ Luca preot în Ilembachŭ . . .	fl.	—.30	
Mateiŭ Pascu . . .	fl.	—.10	
Bis. gr.-cat. Ilembac	fl.	—.60	
Ioan Filip Noul săs. .	fl.	—.10	
Dumit. Popa Noul săs.	fl.	—.50	
Ioan Nistor Noul săs.	fl.	—.50	
Galateon Vas preot Daea săs.	fl.	—.67	
Ioan Lisan	fl.	—.10	
Nicolaŭ Muntean . .	fl.	—.10	
Fronu Lascu . . .	fl.	—.20	
George Gergel . .	fl.	—.10	
Lazar Savu	fl.	—.06	
Nechifor Radu . .	fl.	—.10	
Nicolae Radu . . .	fl.	—.20	
Ioan Bugneriŭ . .	fl.	—.10	
Avram Radu . . .	fl.	—.10	
Nicolae Sărătean . .	fl.	—.05	
Simion Ritivoiŭ . .	fl.	—.10	
Vasiliŭ Pinciŭ . . .	fl.	—.06	
Ioan Bucureasa . .	fl.	—.06	
I. Giurca par. Coluni	fl.	1.—	
Ioan Giurca învĕţ. .	fl.	—.20	
Lazar Winti . . .	fl.	—.20	
D. Aron par. Cichindeal	fl.	—.20	
Dumitru Dragoman .	fl.	—.03	
Ioan Aron	fl.	—.10	
Ioan Mihuleţ . . .	fl.	—.05	
Ioan Angel	fl.	—.05	
Ioan Hordobelea . .	fl.	—.02	
Toma Hordobelea .	fl.	—.02	
Simion Hidu . . .	fl.	—.02	
Simion Drogoman .	fl.	—.05	
Ioan Brincovean . .	fl.	—.03	
Ioan Maerean . . .	fl.	—.02	
Simion Maerean . .	fl.	—.02	
Sofron Mihuleţ . .	fl.	—.04	
Ioan Hidu	fl.	—.05	
Ioan Maerean . . .	fl.	—.03	
Toma Cióra . . .	fl.	—.02	
Simion Petru . . .	fl.	—.05	
Ioan Popoviciŭ . .	fl.	—.05	
Ioan Angel	fl.	—.05	
Ioan Drogoman . .	fl.	—.05	
Ioan Muntean . . .	fl.	—.05	
Pop. gr.-cat. Hosman	fl.	—.53	
I. Comşa par. Fofeldea	fl.	1.—	
Ioan Tat preot Nucet	fl.	—.20	
Iordan Băcilă . . .	fl.	—.05	
Naftailă Mircea . .	fl.	—.05	
Georgina Dobra . .	fl.	—.05	
Coustantin Dobra .	fl.	—.05	
Naftainală Dinu . .	fl.	—.05	
Ioan Fruma jun. . .	fl.	—.10	
Nuţa Fruma . . .	fl.	—.05	
Ioan Mircea sen. . .	fl.	—.05	
Simeon Ciocănel . .	fl.	—.10	
Ioan Ciocănel . . .	fl.	—.05	
Irimie Steva . . .	fl.	—.05	
Ónea Voîca . . .	fl.	—.05	
Nicolae Voîca . . .	fl.	—.05	
Ioan D. Voîca . . .	fl.	—.05	
Iordan Dinu . . .	fl.	—.05	
Ioan Mantat . . .	fl.	—.05	
Iordan Tat jun. . .	fl.	—.05	
Safta Dan	fl.	—.05	
Nicolae Părăŭ . . .	fl.	—.05	
Naftanailă Popa . .	fl.	—.05	
Maria Pona . . .	fl.	—.05	
Nicolae Maerean . .	fl.	—.05	
Nicolae Mircea . .	fl	—.05	
Ioan Boboradea . .	fl.	—.05	
Teodor Marcu . .	fl.	—.05	
Naftanailă Voîca . .	fl.	—.05	
I. Toma Bogdan . .	fl.	—.05	
Irimie Constantin .	fl.	—.05	
Ioan Ilie Aleman . .	fl.	—.05	
Ioan Radu sen. . .	fl.	—.05	
Ioan Radu jun. . .	fl.	—.05	fl. 22.56

Valeriŭ Pop stud. cl. VII în Blaşiŭ a colectatŭ în Cluşŭ dela:

I. Petran fiscal comit.	fl.	5.—	
Emeric Pap advocat	fl.	5.—	
Ladislaŭ Papp pretore	fl.	5.—	
Lad. Tosia secr. de fin.	fl.	2.—	
Leont. Pop jude de trib.	fl.	20.—	
Aurel Isac advocat .	fl.	5.—	
A. Bohăţel căp. pens.	fl.	10.—	
Nic. Domşa propriet.	fl.	5.—	fl. 57.—

Ales. Crăciunescu preot în Chinez a colectat dela:

Alesandru Creciunescu	fl.	10.—	
Dr. T. Putiel protopresb. Timişóra .	fl.	5.—	
Dr. Ion Timişóra . .	fl.	2.—	
Dr. P. Teyle Timişóra	fl.	1.—	
G. Ardelean Timişóra	fl.	1.—	fl. 19.—

Alesandru Sima preot în Pericel a colectat dela:

Alesandru Sima . .	fl.	5.—	
Alesandru Borbola not.	fl.	3.—	
Iuliana Cosma . . .	fl.	2.—	fl. 10.—

Ioanŭ Pascu stud. cl. VII în Blaşiŭ a colectat în Comloşmare dela:

Vichentie Ciolac . .	fl.	5.—	
Teodor Pascu . . .	fl.	10.—	
Ioan Suciŭ	fl.	2.—	
Iulian Bogdan . . .	fl.	2.—	
Emil Bogdan . . .	fl.	1.—	
B. Komloser Sparcassa	fl.	5.—	
Sztancsu Ilie . . .	fl.	2.—	
Todor Vlarescu . .	fl.	1.—	
Ioan Pascu	fl.	5.—	
Ioan Ciolac	fl.	1.—	
Iuliu Vuia	fl.	1.—	
P. Miulescu . . .	fl.	1.—	
Pavel Fumor . . .	fl.	2.—	
Georgiŭ Mezin . .	fl.	1.—	
Eremie Fumor . .	fl.	1.—	
Petru Flesir . . .	fl.	—.50	
Ioan Păcurariŭ . .	fl.	1.—	
Stefan Mihallovicĭ .	fl.	1.—	
Stefanovicĭ Antoniŭ .	fl.	1.—	
Păcăţan	fl.	—.50	
Ioan Serban . . .	fl.	1.—	
Schilling Gebhard .	fl.	1.—	
G. Iliu	fl.	2.—	fl. 48.—

Ioachim Langa preot în Tătărlaua a colectat dela:

Ioachim Langa . .	fl.	2.—	
Elia Surdu	fl.	2.—	
Nicolae Banea . . .	fl.	—.20	
Borza Ilie	fl.	—.10	
A. Roman	fl.	—.10	
Aron Dondia . . .	fl.	—.10	
Vasilie Muutean jun.	fl.	—.10	
Safta Banea . . .	fl.	—.10	
Emiliŭ Dragea învĕţ.	fl.	1.—	
Pantilimon Bratu . .	fl.	—.30	
Ariton Surdu . . .	fl.	—.10	
Luchian Tutelea . .	fl.	—.10	
George Tarna . . .	fl.	—.20	
George Gârlónţa . .	fl.	—.20	
Vasilie Gârlónţa . .	fl.	—.10	
Ariton Borza . . .	fl.	—.10	
Aron Borza . . .	fl.	—.20	
Niculae Tufa jun. .	fl.	—.20	
Ioan Urdă Sinica .	fl.	—.20	
George Urdă . . .	fl.	—.10	
Nicolae Urdă . . .	fl.	—.10	
Ioanŭ Borza Nuie .	fl.	—.10	
Vasiliŭ Muntean sen.	fl.	—.10	
Vasiliŭ Macaveiŭ . .	fl.	—.10	
Fira Ţerean . . .	fl.	—.10	fl. 8.—
Comuna *Şeica-mică*			fl. 4.—

Ioan V. Rus protop. Sibiuluĭ a colectat dela:

Ioan V. Rus . . .	fl.	100.—	
Fond. şcól. gr-cat Sibiŭ	fl.	20.—	
Cassa bis. gr. cat. Sibiŭ	fl.	10.—	
N. Togan coop. gr.-cat.	fl.	5.—	
P. Broştean publicist	fl.	1.—	
Simion Stoiţa . . .	fl.	1.—	
Nicolae Gogan . .	fl.	—.50	
Toma Câmpean . .	fl.	—.20	
Ioan Duşa	fl.	—.30	
Bianim. Barna . .	fl.	—.10	
Luca Duşa	fl.	—.10	
Nicolae Gogan sen. .	fl.	—.20	
Nicolaŭ Roman . .	fl.	—.50	
Petru Hedu . . .	fl.	—.20	
Maria Hedu . . .	fl.	—.10	
Ilie Vintilă	fl.	—.10	
George Shiuler . .	fl.	—.20	
Maria Bulea . . .	fl.	—.09	
Andreiŭ Micu . . .	fl.	—.10	
Maria Petruţa . . .	fl.	—.20	
Nicolae Vlad . . .	fl.	—.15	
Ion Câmpean . . .	fl.	—.20	
Ioan Csernea . . .	fl.	—.20	
Ioan Baciŭ	fl.	—.20	
Ştefan Suciŭ . . .	fl.	—.20	
Toma Barna . . .	fl.	1.—	
Maria Stângaciŭ . .	fl.	1.—	
Ioan Jurca	fl.	1.—	
Aron Lupean . . .	fl.	5.—	
Lazar Băcilă . . .	fl.	—.20	
Vasilie Tecar . . .	fl.	—.20	
Dumitru Irimie . .	fl.	—.10	
Gligor Halik . . .	fl.	—.40	
Regina Gherasim . .	fl.	—.10	
Ioan Popa	fl.	—.50	
Iacob Docea . . .	fl.	—.40	
Filemon Oros . . .	fl.	2.—	fl. 152.74

Georgiŭ Fodor preot în Sân-Paul a colectat pe lista Nr. 441 dela următorii:

Adausŭ la numĕrulŭ 4 alŭ „Uniriĭ“.

Alesandru Circa . . fl. 1.—
Susana Ciaclan . . fl. 1.—
Colectă dela popor . fl. 1.20
Georgiŭ Fodor . . fl. —.50 fl. 3.70

Ioan Ciaclan director la gimnasiul din Năsăud a colectat pe lista Nr. 15 dela:

Ciocan Ion dir. . . fl. 3.—
Gheţe Ion prof. . . „ 3.—
G. Pompeiŭ prof. . . „ 1.—
Haliţă Ales. prof. . „ 1.—
Dr. Mălaiŭ Ion prof. „ 1.—
Mazanec Andreiŭ prof. „ 1.—
Dr. Moisil Const. prof. „ 2.—
Moţoc Florian prof. . „ 1.—
Pletos G. catech. gr or. „ 2.—
Por I. catech. gr. cat. „ 1.—
Scridon Gavrilă prof. „ 1.—
Dr. Tanco Pavel prof. „ 5.—
Tanco Ion prof. . . „ 1.—
Bariţiŭ Oct. prof. pens. „ 5.— fl. 28.—

Ieroteiŭ Crişan preot în Abafaia a colectat. pe lista Nr. 674 dela:

Bis. gr. cat. Abafaia „ 5.—
Ieroteiŭ Crişan . . „ 2.—
Alesandru Roman . „ 2.—
N. N. . . . . „ —.24 fl. 9.24

Dr. Ioan Nicŏră prof. a colectat în Graz pe lista Nr. 2 dela:

E. Harrîngh . . . „ 2.—
A. Marcus . . . . „ 2.—
I. Rusan . . . . . „ 2.—
Tomasdan . . . . „ 2.—
Mandeal . . . . . „ 1.—
C. Nyes . . . . . „ 2.—
Iancu . . . . . „ 1.—
Dr. Ioan Nicŏră . . „ 2.—
I. Marţian . . . . „ 1.— fl. 15.—
Ştefan Giurgiŭ învĕţ. Dumbrăŭ . „ 1.—

Dr. Alesandru Ceuşan med. în S. Regin a colectat pe lista Nr. 80 dela:

Schiopul . . . . . „ —.50
Dr. A. Ceuşan . . „ 10.— fl. 10.50

Ioan Petric protopop Braşov a colect. pe lista Nr. 56 dela:

Ioan Petric protopop fl. 5.—
A. Bârsean prof. . . „ 3.—
I. C. Panţu prof. . . „ 2.—
I. Socaciŭ prof. . . „ 1.—
A. Vlaĭcu prof. . . „ 2.— fl. 13.—

Vicariul Făgăraşului *Basiliŭ Raţiŭ* a trimis din

1. Parochia *Cohalm* dela:

Clemente Raĭcu . . fl. 10.—
G. Spornic . . . . „ 5.—
N. Mircea prot. gr. or. „ 10.—
Andreiŭ Stroja . . „ 2.—
Ioan Buzea . . . . „ 1.—
George Borcoman . „ 1.—
Ioan Roşca . . . . „ 1.—
Ioan Băniţă . . . „ 1.—
Ioan Borcoman . . „ 1.—
Iosif Lupu . . . . „ 1.—
Daniele Gabor . . „ 2.—
George Bărbuţă . . „ 1.—
Petru Leluţă . . . „ 4.— fl. 40.—

2. Din comuna *Copăcel* dela:

Ioan Popa Comşa par. fl. 3.—
Valeriŭ P. Comşa cap. „ 2.—
David Suciŭ . . . „ —.50
Ioan Bica not. cerc. „ —.50
Samoilă Radu Manta „ —.50
Ioan Suciŭ . . . . „ —.50
Samoilă Grecu . . „ —.50
Mateiŭ Cloţa . . . „ —.40
Mateiu Suciŭ . . . „ —.20
Iacob Suciŭ . . . „ —.20
Ilie Funariŭ . . . „ —.20
George Fogoroşŭ . . „ —.20
Samoilă S. Manta . „ —.20
Iacob Löbel . . . „ —.20
Dela pop. în sume micĭ „ 1.20
Dela pop. din bucate „ 14.40 fl. 24.70

3. Din comuna *Mărginenĭ* dela:

Mateiŭ Fullcea . . fl. 1.—
Un greco-cat. . . „ 1.—
Vincenţiŭ Monea . . „ 1.—
Ilie Tătarŭ . . . . „ —.50
Ioan T. Fulicea . . „ —.50
Bucur Cocan . . . „ —.50
Ioan I. Fulicea . . „ —.50
Biserica gr. cat. . . „ 5.—
Un gr. orient . . . „ —.50
Dela comună . . . „ 4.—
Kéz Károly . . . „ —.50 fl. 15.—

4. Din comuna *Viştea inf.* dela:

Dumitru Şandru . . fl. 1.—
Bas. Stanciŭ căp. pens. „ 5.—
Biserica gr. cat. . . „ 5.—
Un învĕţătoriŭ . . „ —.50 fl. 11.50

5. Din comuna *Cincul-mare* dela:

Maria Cernea n. Chişerean . . . . . fl. 5.—
Hariton Prescurea . „ 1.—
Moïse Nicóră . . . „ 1.—
Ioan Bastea par. . . „ 1.—
Curat. bis. gr. cat. . „ 1.— fl. 9.—

6. Din comuna *Ohaba* dela:

Aureliŭ Timariŭ . . fl. 1.—
George Rus . . . „ 1.—
Niculae I. Bâlea . „ —.05
Dănilă Pandrea . . „ 1.—
Ioan Mălin . . . . „ —.04
Candid Roşca . . . „ —.16
Iacob Bârsan . . . „ —.04
George Murĕşan . . „ —.06
Ioan Idomir . . . „ —.10
George Boeriŭ . . „ —.10
Petru Selăgian . . „ —.03
Ioan Bordean . . . „ —.14
Gligor Sas . . . . „ —.05
Din buc. colec. dela loc. „ 3.13
Ioan Crişan preot . „ 1.20 fl. 8.10

7. Din comuna *Homorod* dela:

Andreiŭ Boeriŭ paroch fl. 4.—
Ioan Popa . . . . „ —.50
Nicolae Dumitru . . „ —.10
Moïse Nogiŭ . . . „ —.08
George Cleoşŭ . . „ —.20
Lazar Şonca . . . „ —.10
Nicolae Baciŭ . . . „ —.50
Nicolae Şonca . . . „ —.10
Ioan Drăghiciŭ . . „ —.07
Şofron Nogiŭ . . . „ —.06
Niculae Pora . . . „ —.10
Niculae Nogiŭ . . . „ —.10
Moïse Ionescu învĕţ. . „ 2.—
Niculae Popoviciŭ . „ —.20
Andreiŭ Boierŭ jun. . „ —.20
Zacharie Nogiŭ . . „ —.10
Dela biserică . . . „ 1.59 fl. 10.—

8. Din comuna *Şinca veche* dela:

Nicolaŭ Raĭcu par. . fl. 5.—
Emiliŭ Pop not. . . „ 1.—
Eustachiŭ Crişan . . „ 1.—
Nicolaŭ Popa . . . „ 1.—
Nicolaŭ Raţiŭ . . . „ 1.—
Ieronim Morariŭ . . „ 1.—
Agaton Pop . . . „ 1.—
Ioan Pop înv. dir. . „ 1.—
Iúcob Sas . . . . „ 1.—
Anastasiŭ Moldovan . „ 1.— fl. 14.—

9. Din comuna *Sebeşiŭ* dela:

Valeriŭ Dimboiŭ . . fl. 1.—
Roman Dimboiŭ par. „ 1.—
Dela popor . . . . „ 1.60
Dela biserică . . . „ 1.60 fl. 5.20

10. Din com. *Ticuşului săs.* dela:

Poporulŭ. gr. cat. . . „ 1.64
Bucur Cojocariŭ par. „ —.50
Ilariŭ Cojocarĭŭ coop. „ —.50 fl. 2.64

11. Din comuna *Săsciorĭ* dela:

Aron Motoc . . . fl. —.50
Ioan Motoc . . . . „ —.30
Lascu Czetz . . . „ —.50 fl. 1.30

12. Din comuna *Calborŭ* dela:

Moïse Cândea . . . „ 2.— fl. 2.—

13. Din com. *Berivoiu mic* dela:

Andreiŭ Radeş . . fl. 1.—
George Bălăŭ . . . „ —.20
Iacob Radeş . . . „ —.20
Mihaiŭ Radeş . . . „ —.20
Dănilă Radeş . . . „ —.20
Efteme Beleuă . . „ —.20
Teodor Radeş . . . „ —.20
X—Y . . . . . „ —.20
David Socol . . . „ —.10
Ioan Făgărăşan . . „ —.10
George Socol . . . „ —.50
Radeş Aron . . . „ —.10 fl. 3.20

14. Din comuna *Dridifŭ* dela:

Iosif Opriş preot . . fl. 1.—
George Cióra . . . „ —.10
George Opriş . . . „ —.10
Naftanailă Opriş . . „ —.10
Iosif Opriş . . . . „ —.10
Ioan Streza . . . . „ —.05
Zaheiŭ Gorun . . . „ —.05
Dumitru Streza . . „ —.10
Vasilie Opriş . . . „ —.10
Teodorŭ Streza . . „ —.10
Encsi Streza . . . „ —.10
Tamaş Opriş . . . „ —.10
Kesztenbaum . . . „ —.10
Dumitru Streza . . „ —.10 fl. 2.20

15. Din comuna *Feldióra* dela:

Nistor Angel preot . fl. —.50
Maria Angel . . . „ —.10
Ioan Savu . . . . „ —.10
Niculae Lăpădat . . „ —.10
tefan Angel . . . „ —.10
Acsente Angel . . „ —.10 fl. 1.—

16. Din comuna *Iaşŭ* dela:

Mateiŭ Florea preot . fl. 1.—
G. Gavrilă not. cerc. „ 1.—
Zaharie Pop învĕţ. . „ —.50 fl. 2.50

17. Din comuna *Boholţ* dela:

P. Popoviciŭ par. gr cat. fl. 1.— fl. 1.—

18. Din comuna *Telechi recea*:

Banĭ de pe bucatele adunate dela popor . . . fl. 2.30
Georgiŭ Boeriŭ preot fl. 1.— fl. 3.30

19. Din com. *Berivoiu-mare* dela:

Samoilă Socol preot . fl. 1.—
Petru Socol . . . fl. —.20 fl. 1.20

20. Din comuna *Sărata* dela:

Nistor Morariŭ paroch fl. 1.—
Gavrilă Calefariŭ . . „ 1.—
Niculae Bratilă . . „ —.20
Andreiŭ Mĕsariă . . „ —.20
Ilie Calefariŭ . . . „ —.20
Toma Niculă . . . „ —.10
George Adam . . . „ —.10
Dionisiŭ Mĕsariŭ . . „ —.20 fl. 3.—

21. Din comuna *Cârţa* dela:

Benedict Isaic preot. fl. 2.— fl. 2.—

22. Din comuna *Sevestrenĭ* dela:

Ioan Micu paroch . fl. 1.—
Mihaiŭ Bilibócă . . „ —.50
Biserica . . . . . „ 1.—
Samoilă Receau . . „ —.20
Iacob Lazia . . . „ —.10
Ioan D. Micu . . . „ —.10
Simion Dobrin . . . „ —.10
Andreiŭ Motoc . . „ —.10
Nicolae Popa . . . „ —.10 fl. 3.20

23. Din comnna *Ucea sup.* dela:

Par. Moïse Bursu . fl. 1.—
Coop. Ioan Bursu . „ 1.—
Dela popor . . . . „ 2.— fl. 4.—

24. Din comuna *Rîuşor* dela:

Eutimiŭ Boeriŭ par. fl. 3.— fl. 3.—

25. Din comuna *Lissa* dela:

I. Caţaveiŭ preot gr. or. fl. 1.—
Nic. Muntean par. loc. „ 2.—
Niculae Sinu . . . „ —.20
Ioan Mateiŭ Şerban . „ —.20
Ioan Sinu . . . . „ —.20
Simeon Ganescu . . „ —.40
Niculae Greovu . . „ —.20
Eustichiŭ Stanislav . „ 1.—
Navin Lungociŭ . . „ 1.—
Niculae Toma . . . „ —.20 fl. 6.40

26. Din com. *Porumbacŭ* dela:

Poporulŭ gr. cat. . . fl. 1.— fl. 1.—

Ioan Anca paroch gr. cat. în Subpădure a colectat pe lista Nr. 456 dela:

Ioan Anca . . . . fl. 5.—
Vasilie Chilsa . . . „ 2.—
Coste Iuon . . . . „ 2.—
Vasile A. Millian . . „ 2.—
Şerban Gavrilă . . „ —.50
Hancu Niculae . . „ —.50
Costea Porfirie . . „ —.50
Dela maĭ mulţi . . „ 1.30 fl. 13.80

Suma . . fl. 4281.97

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 3 Februariŭ 1894. Numĕrulŭ 5.

Împĕrăţia întunereculuĭ.

Manifestaţiunea grandiósă a vieţeĭ şi puteriĭ catolice din 16 a luneĭ trecute a scormonitŭ împĕrăţia întunereculuĭ.

Sectariĭ dela putere credeaŭ, că veninulŭ necredinţeĭ şi alŭ indiferentismuluĭ, pe care de unŭ pătrariŭ de vécŭ l'aŭ străcuratŭ în inimele cetăţenilorŭ creştinĭ, ĭ-a coruptŭ deja până la atâta, câtŭ eĭ să-şi pótă duce în deplinire planurile lorŭ criminale.

Salutarea sublimă a primateluĭ ţĕreĭ: *Lăudatŭ să fie Isusŭ Christosŭ!* repetită de miĭ de glasurĭ a fostŭ pentru stăpânitoriĭ nostrĭ ca tămâia pentru necuratulŭ.

Congresulŭ catolicŭ a scosŭ din sărite pe ceĭ dela putere şi ĭ-a demascatŭ.

Şi ceea ce se petrece sub ochiĭ ţĕreĭ, dar maĭ vîrtosŭ ceea ce se vede a se petrece pe sub ascunsŭ, e unŭ lanţŭ neîntreruptŭ de fapte nemorale şi demoralisătóre.

Numaĭ la anulŭ noŭ a asiguratŭ ministrulŭ-preşedinte, că intenţiunea guvernuluĭ nu este, să atingă prin proĭectele sale convingerile religióse ale nimĕnuĭ.

În 16 Ianuariŭ vine primatele bisericeĭ catolice din Ungaria şi înaintea alorŭ maĭ multe miĭ de credincioşĭ adunaţĭ din tóte colţurile ţĕreĭ spune, că proĭectele bisericescĭ ale guvernuluĭ nu se potŭ uni nicĭ decâtŭ cu dogma catolică şi cu consciinţa religiósă a catolicilorŭ.

De-odată cu congresulŭ catolicŭ partidulŭ liberalŭ ţine o conferinţă, în care la propunerea conteluĭ Ştefanŭ Károlyi declară, că privesce de o datorinţă faţă de sfinţenia cuvîntuluĭ datŭ, ca aceĭ deputaţĭ carĭ aŭ promisŭ alegĕtorilorŭ sĕĭ, să nu sprijinéscă politica bisericéscă a guvernuluĭ, să se ţină de vorbă. Ministrulŭ-preşedinte îşĭ însuşi declaraţiunile conteluĭ Károlyi şi provocă pe deputaţiĭ aceia, carĭ nu vorŭ să voteze proĭectele guvernuluĭ, ca eĭ să ĭesă din partidulŭ liberalŭ.

După premisele acestea ce era maĭ firescŭ, maĭ logicŭ şi maĭ moralŭ, decâtŭ să aştepte guvernulŭ, să vadă, care este părerea maĭorităţiĭ deputaţilorŭ şi a locuitorilorŭ ţĕreĭ privitorŭ la proĭectele sale, şi apoĭ să lucre conformŭ?

În schimbŭ ce vedemŭ?

Guvernulŭ, contrarŭ declaraţiuniĭ şefuluĭ sĕŭ, cércă în tóte chipurile şi cu felŭ de felŭ de promisiuni a reţiné în partidulŭ sĕŭ pe aceia, carĭ aŭ promisŭ alegĕtorilorŭ sĕĭ, că nu vorŭ sprijini proĭectele bisericescĭ ale guvernuluĭ, cércă va să ĭeă a-ĭ îndupleca să-şĭ calce sfinţenia cuvîntuluĭ datŭ.

Maĭ multŭ, guvernulŭ pornesce împotriva acelora, carĭ aŭ ĭeşitŭ din partidulŭ sĕŭ, demonstraţiunĭ, manifestărĭ de stradă şi voturĭ de neîncredere, ca să-ĭ siléscă, să-şĭ depună mandatulŭ. Aşa a făcutŭ la Timişóra, Chichinda, Dobriţinŭ şi Fiume.

Maĭ multŭ, totŭ guvernulŭ pune la cale adunărĭ poporale, carĭ să arete aderinţa lorŭ faţă de proĭectele sale.

Eĭ bine, spună orĭ cine, nu este procedura acésta culmea imoralităţiĭ politice?

Nu este óre procedura acésta o seducere a Coróneĭ, care prin congresulŭ catolicŭ a primitŭ o privire adevĕrată în fondulŭ situaţiuniĭ?

Şi n'amŭ avutŭ óre dreptŭ, cândŭ spre caracterisarea situaţiuniĭ şi a activităţiĭ celorŭ dela putere amŭ întrebuinţatŭ numirea: *Împĕrăţia întunereculuĭ?*

În adevĕrŭ astăţi, plane după fiasculŭ dela Timişóra, guvernulŭ póte să vadă, că proĭectele luĭ nu trebuescŭ catolicilorŭ, nu greco-catolicilorŭ, nu greco-orientalilorŭ, nu uneĭ mare, putemŭ ţice, preponderante maĭorităţi a protestanţilorŭ.

Cuĭ trebuescŭ dar proĭectele guvernuluĭ? E limpede. Dacă nu confesiunilorŭ înşirate, atunci aceleia, care maĭ rĕmâne, — Jidovilorŭ.

Şi étă cheea misteriuluĭ.

Jidoviĭ aŭ trebuinţă de proĭectele bisericescĭ ale guvernuluĭ. Magiarisarea numelorŭ nu ĭ-a ajutatŭ la realisarea tuturorŭ proĭectelorŭ, ce le aŭ. Lorŭ le trebue posibilitatea de a se vîrî între cetăţeniĭ creştinĭ ca egalĭ şi totuşi rĕmânêndŭ jidovĭ.

Posibilitatea acésta le-o dă guvernulŭ prin proĭectele sale.

Ce folosŭ vorŭ avé însă adevĕraţiĭ cetăţenĭ aĭ ţĕreĭ, aceia carĭ aŭ susţinutŭ şi susţinŭ statulŭ, asta va arĕta-o vii-

Feuilleton.

Sarea pămîntului.

Organismulŭ animalicŭ şi omenescŭ se susţine prin nutremîntŭ asemenea organicŭ. De odata cu nutremîntulŭ acesta primesce elŭ întru sine şi sările acelea anorganice, de carĭ are lipsă spre desvoltarea sa. Escepţiune formézĕ numaĭ sarea aceea, carea nu numaĭ lumea învăţată, ci şi poporulŭ nostru o numesce sare. Escepţiunea asta devine încă şi maĭ interesantă, dacă găsimŭ, că nutremîntulŭ nostru ţilnicŭ animalicŭ cuprinde procente destulŭ de însemnate de sare. De ce nu ne îndestulimŭ dară cu sarea aceea? De ce ne suntŭ aşa de preţióse salinele din Uióră şi din Marmaţia?

Rĕspunsulŭ îlŭ găsiţĭ, îndată ce veţĭ face unŭ studiŭ zologicŭ scurtŭ şi numaĭ în cercululŭ animalelorŭ domestice. Vitele, oile şi caprele nóstre lingŭ sare cu multă lacomie. Câniĭ şi pisicele preferescŭ hrana nesărată celeĭ sărate. Aceea-şĭ diferinţă se găsesce şi la animalele selbatice. Cele ce se nutrescŭ cu plante. aŭ lipsă de sare, ĕră cele ce se nutrescŭ numaĭ cu carne, nu-ĭ simţescŭ lipsa.

Lucrulŭ acesta e bătĕtoriŭ la ochĭ şi pentru aceea, că sarea, ce o primescŭ întru sine animalele, carĭ se nutrescŭ cu plante, nu e cu multŭ maĭ puţină decâtŭ ceea ce o primescŭ animalele, carĭ preferă friptura, fie chiarŭ şi nefriptă. Dar lucruluĭ acesta se esplică prin aceea, că mâncătoriĭ de plante primescŭ de treĭ şi patru orĭ atâta sare de kaliŭ, câtă mâncătoriĭ de carne. Bogăţia asta de kaliŭ a vegetalelorŭ produce lipsa aceea de sare, carea o simţescŭ mâncătoriĭ de carne. Dacă se întîlnescŭ adecă kaliulŭ şi accidulŭ carbonicŭ în soluţiune apătósă cu clornatriŭ, adecă cu sare, se întîmplă o încrucişare, adecă accidulŭ carbonicŭ se împreună cu natriulŭ, ĕră clorulŭ cu kaliulŭ. Sarea comună este însă partea anorganică cea maĭ de frunte a plasmeĭ sângeluĭ. Ajungêndŭ decĭ sărurĭ de kaliŭ prin mistuirea vegetalelorŭ în sânge, acolo încă se sevârşesce procesulŭ acela de încrucişare. În locŭ de clornatriŭ saŭ de sarea comună cuprinde acum sângele o altă sare, adecă sarea de natriŭ, carea nu se ţine de composiţia normală a sângeluĭ, ceiŭ puţinŭ nu în mĕsură aşa de mare. Acum îşĭ începŭ poliţiştiĭ igienicĭ aĭ organismuluĭ animalicŭ funcţiunea sa. Poliţiştiĭ aceştia suntŭ rĕrunchiĭ. Eĭ aŭ misiunea de a păzi constantă composiţia normală a sângeluĭ, adecă de a scóte din sânge tóte părţile anormale şi totŭ prisosulŭ părţilorŭ normale. Rĕrunchiĭ scotŭ decĭ din sânge sarea de natriŭ şi clorkaliulŭ, şi în chipulŭ acesta serăcesce sângele de clorŭ şi de natriŭ, adecă de părţile elementare ale sării comune.

Prin aceea decĭ, că ajunge în sânge o cuantitate prea mare de sare de kaliŭ, se răpesce organismuluĭ o cuantitate mărişóră de sare de natriŭ saŭ de sare comună, şi perderea acésta trebue neapĕratŭ să se compenseze. De aceea animalele, carĭ se nutrescŭ cu hrană bogată de kaliŭ, adecă cu vegetale, simţescŭ lipsa sării.

Cele ţise vi-se vorŭ păré, că suntŭ lucrurĭ de totului totŭ teoretice. Dar vĕ înşelaţĭ. Celŭ ce se hrănesce maĭ alesŭ cu cartofi, primesce în organismulŭ sĕŭ ţilnicŭ până la 40 de grane de kaliŭ. Grânele şi păstăiósele încă cuprindŭ multŭ kaliŭ. De aceea sătenĭĭ, carĭ se nutrescŭ maĭ alesŭ cu vegetale, consumă cu multŭ maĭ multă sare decâtŭ orăşenĭĭ, cărora le dă mâna, să mânânce maĭ multă carne. În Francia bunăóră ne spune statistica, că sătenĭĭ consumă de treĭ orĭ atâta sare, câtă consumă orăşenĭĭ.

Dar să trecemŭ dela individĭ la popórĕ.

toriulŭ, de cumva proïectele guvernuluï vorŭ ajunge, să fie legï.

Noï putemŭ să prediçemŭ acelŭ viitoriŭ şi fără a fi profeţi. Viitoriulŭ va fi — blăstĕmŭ, pe noï şi pe nepoţiï nostri.

Pentru că maï întâiŭ va veni corupţiunea morală. Şi fiindŭ că urmarea corupţiuniï morale este totdeuna şi corupţiunea, sĕrăcirea materială, va urma nimicirea nóstră completă.

Şi urma va fi, că pe ruinele împĕrăţieï Mariane se va înălţa o nóuă împĕrăţie, împĕrăţia Mamoneï, *împĕrăţia întunereculuï.*

O mică rectificare. — Spaţiulŭ foiï nóstre nu ne-a permisŭ, să reproducemŭ interesantele discursurï, carï s'aŭ rostitŭ în parlamentulŭ Românieï în causa cestiunii române din Ungaria şi Transilvania. Dacă amŭ fi putut'o face acésta, nesmintitŭ publicamŭ şi preafrumosulŭ şi instructivulŭ discursŭ alŭ domnuluï ministru românŭ Take Ionescu rostitŭ în şedinţa parlamentuluï românŭ din 13 Decembre 1893.

Fiindŭ că însă acestŭ discursŭ va fi ajunsŭ la cunoscinţa cetitorilorŭ nostri pe altă cale, credemŭ, că este în interesulŭ adevĕruluï istoricŭ a face o mică rectificare la aceste cuvinte ale simpaticuluï bărbatŭ de statŭ: *„Curtea episcopuluï românŭ unităŭ Lemeni,“* dice dlŭ ministru, *„semĕna a curte ungurĕscă, atâtŭ de întrebuinţată era acéstă limbă, şi la 1830, la mórtea episcopuluï Ioanŭ Bobŭ, viitoriulŭ episcopŭ ţinuse cuvîntarea funebră în limba magiară. Chiarŭ în cetatea românismuluï, în seminariulŭ din Blaşiŭ, se introdusese limba magiară; studenţiï neavêndŭ voe să vorbéscă românesce, chipŭ pentru a deprinde latina, vorbiaŭ între eï unguresce.“*

Aserţiunile acestea se basézĕ pe esagerăţiunile luï Papiŭ Ilarianŭ, în care a precumpĕnitŭ zelulŭ naţionalŭ şi foculŭ tinerescŭ preste adevĕrulŭ istoricŭ.

Se póte, că în curtea episcopuluï bucătariulŭ şi vizitiulŭ fiindŭ magiarï vorbiaŭ unguresce, însă episcopulŭ cu ceealaltă preoţime din curte nicï nu putea vorbi unguresce, deórece avea în curte şi preoţi, carï nu sciaŭ unguresce, cum a fostŭ d. e. Ştefanŭ Manfi, care dela începutŭ a fostŭ în curtea luï Lemeni.

Cuvîntarea funebră la mórtea episcopuluï Bobŭ s'a ţinutŭ *în limba română din partea luï Teodorŭ Popŭ,* ér unguresce s'a ţinutŭ o scurtă vorbire din partea luï I. Lemeni numaï la dorinţa Capitululuï şi numaï pentru numĕroşiï *Magiarï* fruntaşï, carï veniseră la înmormîntarea episcopuluï Bobŭ.

În seminariulŭ din Blaşiŭ *nicï odată* nu a fostŭ întrodusă limba magiară ca limbă de propunere, ér clericiï nicï odată nu aŭ fostŭ opriţï, să vorbéscă românesce. Celŭ dintâiŭ teatru românescŭ în acéstă ţară s'a ţinutŭ în seminariulŭ din Blaşiŭ şi sub episcopulŭ Lemeni în anulŭ 1833. Româniï celï maï înflăcăraţi s'aŭ crescutŭ tocmaï sub acestŭ episcopŭ în şcólele din Blaşiŭ. (Veḑï Bariţiŭ Istoria Trans. t. 3 pag. 613 şi urm.) Protestulŭ Consistoriuluï din Blaşiŭ şi altulŭ separatŭ alŭ episcopuluï Lemeni în contra introducerii limbeï magiare în şcólele românescï suntŭ în deobşte cunoscute. Ér dacă voimŭ să avemŭ icónă completă despre stările de atuncia, să nu uïtămŭ, că în 1848 sub Andreiŭ Şaguna, episcopŭ românŭ neunitŭ, *„episcopia Sibiuluï începuse a duce protocólele în limba ungurĕscă, aşadară făcu atâta pentru unguri, câtŭ-nicï chiarŭ înşi-şï unguriï nu cutezaŭ a pretinde după lege,“* cum ne istorisesce Papiŭ Ilarianŭ, şi *dovedescŭ actele din timpulŭ acela.* În fine să ne aducemŭ aminte, că în conferinţa ţinută în Alba-Iulia la 1861, în care Unguriï aŭ vorbitŭ numaï unguresce, şi Mitropolitulŭ unitŭ Şuluţŭ, care scia bine unguresce, numaï românesce, Şaguna a vorbitŭ *şi unguresce.*

Acestea ne-amŭ simţitŭ datorï în interesulŭ adevĕruluï istoricŭ şi pentru reputaţiunea Blaşiuluï a le accentua aci. Prin acestea însă nu voimŭ a detrage nimica din valórea discursuluï dluï Take Ionescu.

Decâtŭ cu pétra de capŭ, maï bine cu capulŭ de pétră. — Acestŭ sfatŭ plinŭ de dragoste şi bunăvoinţă îlŭ dă scumpulŭ nostru patriotŭ Bartha Miklós Saşilorŭ ardeleniï în nrulŭ din 30 Ian. alŭ „Magyarország“-uluï din Budapesta. Bartha vorbesce despre ordonanţa, ce a dat'o ministrulŭ Csáky cu privire la învăţătoriï aceia, carï încă nu sciŭ unguresce orï nu facŭ destulŭ progresŭ în limba ungurĕscă cu învăţăceiï sĕï din şcóele poporale.

Ĕtă ce scrie Bartha între altele referitoriŭ la învăţătoriï săsescï din comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ, pe carï i-a suspendatŭ comisiunea administrativă a comitatuluï:

„Ce a adusŭ ordonanţa la ivélă? Aceea, că într'unŭ singurŭ comitatŭ comisiunea administrativă a fostŭ nevoită, să suspendeze cincîspredece învăţătoriï poporalï renitenţï. Toţï învăţătoriï aceştia suntŭ de naţionalitate săséscă. —

„Asta Saşilorŭ nu le place. Saşilorŭ le place, să alégă între legï. Legea asta ne trebuesce, ceealaltă nu ne trebuesce; asta o ţinemŭ, ceealaltă nu o ţinemŭ; asta ne este bună, ceealaltă nu ne este bună. A sci unguresce nu e bine, aşa credŭ eï. Dar românesce sciŭ.

„Poporulŭ acesta culturalŭ scade pe ḑi ce merge. Te cuprinde mila vĕḑêndŭ mişcămîntulŭ lorŭ poporalŭ. În restimpŭ de treiḑecï de anï comune săsescï înfloritóre s'aŭ făcutŭ comune românescï. Pe solidele lorŭ case de pétră deja numaï inscripţia biblică maï e nemţéscă; locuitoriulŭ e românŭ. Cuĭbulŭ de rîndunică l'a cuprinsŭ vrabia. Absorpţiunea e aşa de repede, câtŭ — dacă ţine aşa — după o sută de anï numaï zidulŭ cetăţilorŭ şi bisericelorŭ învescutŭ cu muşchĭ va maï vesti esistinţa Saşilorŭ.

„În Pinticulŭ săsescŭ, Iuşulŭ săsescŭ,

Istoria ne spune, că omenimea la începutŭ nu prea cunoscea sarea şi lipsa eï. Ómeniï se nutriaŭ pe atuncï maï alesŭ din vînatulŭ pădurilorŭ şi apelorŭ. Lucrulŭ acesta pe încetulŭ s'a schimbatŭ totŭ maï tare, până amŭ ajunsŭ aşa de departe, de sarea ne este totŭ aşa de neapĕratŭ de lipsă ca şi aerulŭ şi apa. Singurŭ numaï sarea a oferitŭ omenimiï putinţa de a înmulţi din ce în ce totŭ maï multŭ articliï de hrană şi de a uşora subsistinţa singuraticilorŭ ómenï, după ce de altă parte le-a îngreuiat'o totŭ maï tare înmulţirea lorŭ.

Şi numaï din cele ce am spusŭ până acum, încă se póte deja pricepe, că mărimea consumuluï de sare nu atîrnă într'atâta dela gradulŭ de cultură alŭ unuï poporŭ, câtŭ maï vîrtosŭ dela chipulŭ, în care se hrănesce. Până unde ajungŭ cunoscinţele nóstre înapoï în istoria omenimiï, găsimŭ în tóte timpurile, că popórĕle nomade, carï se cuprindeaŭ cu vînatulŭ şi pescuitulŭ, orï nu cunosceaŭ sarea de locŭ orï o despreţuiaŭ, pe cândŭ popórĕle, carï se cuprindeaŭ cu lucrarea pămîntuluï, eraŭ cuprinse de unŭ dorŭ iresistibilŭ după sare. Pâna şi în jertfe se esprima diferinţa acésta. Aşa şcimŭ despre Elinï şi Romanï, că animalelorŭ jertfite nu le adaugeaŭ sare, ĕră fruptele pămîntuluï le jertfiaŭ totdeuna cu sare.

Să ne maï băgămŭ nasulŭ şi în filologie? De ce nu? Dór omuluï pretutindenea îï ferbe óla. Găsimŭ, că limbile indo-germane nu aŭ cuvîntŭ comunŭ pentru sare, întocmaï precum nu aŭ nicï pentru diferitele concepte ale agriculturel. Pentru esprimarea conceptelorŭ, carï le cuprinde cultura vitetorŭ, aŭ ele din contră aprópe totŭ numaï cuvinte de acelea, carï se potŭ reduce la rădăcinï comune. E deci probabilŭ, că popórĕle indo-germane nu sciaŭ nimica despre sare pe timpulŭ, cândŭ ele eraŭ unŭ întregŭ încă nediferenţatŭ şi se mutaŭ dela o păşune la alta pe înălţimile şi pe la pólele munţilorŭ Belur-Tagh. Dar maï alesŭ pe ele s'a aşeḑatŭ binecuvîntarea dumneḑeéscă: „Cresceţi şi vĕ înmulţiţi şi umpleţi pămîntulŭ şi-lŭ stăpâniţi pe elŭ.“ Cétă după cétă a pornitŭ pe drumulŭ, care li-lŭ arĕta însă-şi natura, şi a trecutŭ preste şesulŭ de lângă Aral şi de lângă marea Caspică şi preste şesulŭ celŭ mare din Rusia de méḑădi. La marginea apusană a acestuï şesŭ aŭ datŭ cetele acestea de stavila stâncilorŭ şi pădurilorŭ Carpatine. Aci rîulŭ popórĕlorŭ s'a despicatŭ în dóuĕ. Unŭ braţŭ alŭ acestuï rîŭ a urmatŭ cursulŭ Dunării şi a şi trecut'o. Din braţulŭ acesta s'aŭ formatŭ popórĕle pelasge-eline, itale şi ilirice. Celalaltŭ braţŭ alŭ rîuluï s'a îndreptatŭ cătră méḑănópte-apusŭ. Avantgarda lorŭ celtică a ajunsŭ până în Holanda şi de acolo a trecutŭ şi marea şi a cuprinsŭ insulele Britanieï. În urma lorŭ au venitŭ Germaniï, dintre carï uniï încă aŭ trecutŭ marea şi s'aŭ aşeḑatŭ în Scandinavia. Maï pe urmă aŭ sositŭ Litvaniï şi Slaviï. Eï s'aŭ aşeḑatŭ maï aprópe de légănulŭ sĕŭ strămoşescŭ din Asia. În dosulŭ lorŭ se vĕrsă pe plaiurile deşertate rîulŭ popórĕlorŭ iranice. Dar acesta îndată lângă légănulŭ sĕŭ se despică în dóuĕ. Unŭ braţŭ porni de-a dreptulŭ spre apusŭ, ĕră celalaltŭ cârni spre méḑădi-apusŭ. Cestŭ din urmă se aşeḑă în centrulŭ şi sudvestulŭ Asieï, şi numaï puţine rămuleţe de ale luï ajunseră până la marea Egeică. Departe după Iranï se ţinea ascunsŭ lângă munţiï Altaï poporulŭ călăreţŭ şi selbaticŭ alŭ Turcilorŭ. Timpulŭ luï avea să soséscă maï târḑiŭ. Încă şi maï în dosŭ, pe podeiulŭ de lângă laculŭ Baïcal, petreceaŭ Mongoliï. Eï aveaŭ cu multŭ maï târḑiŭ, în evulŭ meḑŭ, să fie sbiciulŭ celŭ maï grozavŭ alŭ omenimiï.

Pe ce vreme aŭ făcutŭ popórĕle acestea cunoscinţă cu sarea, nu se póte statori. Lipsa sării li-se va fi ivitŭ póte deja pe atuncia, pe cândŭ aŭ începutŭ a se cuprinde pe şesurile Asieï cu agricultura. Sare aveaŭ pe acolo destulă. Atâta e certŭ, că tóte popórĕle acelea, carï s'aŭ aşeḑatŭ în Europa, consună în numirea sării. Eliniï îï ḑicŭ ἅλς, Latiniï *sal,* Goţiï *salt,* Slaviï *sole,* Iriï *salun,* Cambriï *halen.*

În ce chipŭ îşi câştigaŭ popórĕle acestea sare, ne spunŭ scriitoriï celï vechï. Celŭ maï mare progresŭ l'aŭ făcutŭ în privinţa asta Celţiï. Eï aveaŭ saline cum se cade deja în véculŭ alŭ treilea înainte de era creştină. Germaniï începură a trece la agricultură chiarŭ pe la începutulŭ acesteï ere. Eï grămădiaŭ în apropiarea isvórĕlorŭ sărate lemne şi le aprindeaŭ, ĕră apoï le stingeaŭ cu murătóre. În chipulŭ acesta cărbuniï se îmbrăcaŭ într'o pătură de sare, care adevĕratŭ că era necurată şi négră, dar totuşi era cu multŭ maï concentrată decâtŭ cea din murătóre. Cu câteva vécurï maï târḑiŭ găsimŭ, că Alemaniï şi Burgunḑiï se luptaŭ pentru isvórĕle sărate dela graniţă.

Limbile finice nu aŭ cuvîntŭ pentru sare.

Archiudulŭ săsescŭ, Luna săséscă, Feneşulŭ săsescŭ, Satulŭ noŭ săsescŭ, Mateiulŭ săsescŭ, Chindulŭ mare, Ciucmandru nu mai este nici urmă de Saşi. Daneşŭ, Holdvilagŭ, Copşa mare, Şeica mare, Nadeşŭ, Frâua, pe cându eram băétŭ, erau comune curatŭ săsesci. Câţiva păstori români locuiaŭ în capulŭ satului în nisce colibi coporite cu paie. Acestea acum suntŭ comune în partea cea mai mare românesci, şi Saşii neaoşi s'aŭ retrasŭ în jurulŭ bisericei strîmtoraţi din tóte părţile. A treia parte a Braşovului, Sighişórei, Mediaşului, a patra parte a Sibiului, Bistriţei e deja românéscă.

„E vĕditŭ, că ei nu-şi potŭ susţiné rasa. Viaţa lorŭ e deja numai agonie. Limba lorŭ era favorisată pe timpulŭ lui Bach şi Schmerling. Ei totuşi aŭ peritŭ. Ursita le este contopirea. Dar felulŭ morţii şi-lŭ alegŭ întru adevĕrŭ cu puţină estetică. Se facŭ români, pe cându s'ar puté face unguri. Nu avemŭ nici o escepţiune împotriva la aceea, ca pruncii lorŭ să scie până la unulŭ românesce. Ei şi sciŭ. Dar ei se hotărescŭ şi la ilegalitate, numai ca pruncului lorŭ să nu înveţe ungurésce."

Minunatŭ sfatŭ le dă Saşilorŭ Bartha. Ei să nu móră cu mórte firéscă, ci să se sinucidă. Priméscă-i sfatulŭ acesta! Noi nu avemŭ nici voinţa nici puterea de a-i face români.

Articululŭ lui Bartha e îndreptatŭ în rîndulŭ celŭ dintâiŭ împotriva ministruluĭ Csáky şi împotriva guvernuluĭ întregŭ. De aceea continuă în chipulŭ următoriŭ:

„Ilegalitatea acésta vre să o pedepséscă comisiunea administrativă a comitatuluĭ. Dóră póte şi aceea ar fi datorinţa guvernuluĭ ungurescŭ, ca dacă perirea e ursita Saşilorŭ, procesulŭ acesta alŭ descompunerii de rasă să nu întăréscă românimea, ci ungurimea. Însă guvernulŭ ungurescŭ a ajunsŭ în cornŭ de capră în privinţa voturilorŭ. Lucrulŭ de căpetenie e maĭoritatea. Sentimentulŭ naţionalŭ e şovinismŭ, şi încă şovinismŭ condamnabilŭ. Guvernulŭ pune mai mare pondŭ pe aceea, ca să-şi păstreze treispredece voturi, decâtŭ pe aceea, ca poporulŭ săsescŭ să nu se contopéscă cu românimea, şi cu ungurimea.

„Închie deci pactŭ cu deputaţii săsesci. —

„În contra ordonanţeĭ despre botezarea pruncilorŭ din părinţi de altă confesiune şi-aŭ înălţatŭ glasulŭ şese milióne de catolici. Totuşi nu aŭ retras'o, deşi a fostŭ ilegală, şi deşi judecătoriile nu aŭ putut'o esecuta. În contra ordonanţeĭ date în interesulŭ învăţăriĭ limbeĭ ungurescĭ şi-aŭ înălţatŭ glasulŭ câteva biserici săsesci. Si guvernulŭ a suspendatŭ esecutarea ordonanţeĭ, deşi e legală, şi se jertfesce interesulŭ naţionalŭ pentru treispredece voturi săsesci."

Proiectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Fine).

Capitolulă X.

Dispoţii finale.

§. 156. Jurisdicţiunea în afaceri matrimoniale aparţine sferei de activitate a tribunalelorŭ reg.

§. 157. Procesele matrimoniale şi de logodnă pendente aŭ să se predea tribunalelorŭ reg. Tribunalele judecă în aceste procese:

a) Asupra validităţiĭ căsătorieĭ după normele de dreptŭ, carĭ aŭ esistatŭ înainte de întrarea în vigóre a legiĭ actuale.

b) Divorţulŭ şi despărţirea de masă şi de patŭ o potŭ hotărî numai atunci, dacă acésta e cu putinţă atâtŭ după normele de dreptŭ, ce aŭ esistatŭ, câtŭ şi după actuala lege, saŭ dacă despărţirea de patŭ şi de masă s'a întîmplatŭ pe basa unuĭ faptŭ, care după legile esistente constitue unŭ motivŭ de divorţŭ.

În procesele de logodnă în curgere aŭ să se aplice esclusivŭ dispósiţiile legiĭ actuale.

§. 158. Validitatea căsătoriilorŭ încheiate înainte de întrarea în vigóre a legiĭ actuale are să se judece după normele de dreptŭ de mai înainte.

Atarĭ căsătoriĭ însă pe basa uneĭ astfelŭ de pedecĭ de validitate, pe care legea actuală nu o recunósce ca atare, potŭ fi atacate numai atunci, dacă după legile de mai înainte nu esista dispensare.

§. 159. Căsătoriĭ încheiate înainte de întrarea în vigóre a legiĭ actuale potŭ fi disolvate şi pe basa astorfelŭ de fapte, carĭ s'aŭ ivitŭ sub regimulŭ normelorŭ de dreptŭ de mai înainte, dacă aceste fapte atâtŭ după normele de dreptŭ, ce aŭ fostŭ valabile pentru căsătorie, câtŭ şi după legile actuale servescŭ ca motivŭ de divorţŭ, saŭ dacă pe basa unuĭ faptŭ, ce după legea actuală constitue unŭ motivŭ de divorţŭ, a esistatŭ despărţirea de patŭ şi de masă.

În casurĭ de acestea pîrîtulŭ, conformŭ §-luĭ 107, póte cere, ca pîrîtorulŭ să fie declaratŭ vinovatŭ, dacă póte dovedi în contra luĭ unŭ faptŭ, care după normele de dreptŭ de mai înainte a servitŭ ca motivŭ de divorţŭ deşi după legea actuală acesta nu e consideratŭ ca atare.

§. 160. Dacă în sentenţa adusă pe basa normelorŭ de dreptŭ de mai înainte s'a restrînsŭ capacitatea de a încheia căsătorie a unuia dintre soţi, acéstă restricţie are valóre numai în casulŭ prevĕdutŭ în §. 23. alŭ legiĭ actuale.

§. 161. Dacă după normele de mai înainte soţiĭ aŭ fostŭ despărţiţi în modŭ legalŭ de patŭ şi masă pe basa astorfelŭ de fapte, carĭ în legea actuală servescŭ ca motivŭ de divorţŭ, fiecare dintre soţi póte cere, sub condiţiunile cuprinse în §. 130, ca judele să schimbe sentenţa privitóre la despărţirea de patŭ şi de masă în sentenţă de divorţŭ.

§, 162. Dacă părţile dovedescŭ, că vestirea s'a făcutŭ înainte de a întra în vigóre legea actuală, conformŭ normelorŭ de dreptŭ de mai înainte, atunci nu e de lipsă a se face nóuă vestire. Funcţionarulŭ civilŭ e însă şi în casulŭ acesta datorŭ, să cerceteze, dacă cumva după legea actuală nu esistă vre-o pedecă de căsătorie.

§. 163. Dacă legea hotărésce unŭ terminŭ pentru validitarea drepturilorŭ, şi legea de mai înainte nu cunósce o astfelŭ de restricţiune, în casulŭ acesta terminulŭ se va computa încependŭ din diua, de cându a întratŭ în vigóre legea actuală.

§. 164. Dacă legea actuală hotărésce pentru validitarea drepturilorŭ unŭ terminŭ mai scurtŭ decâtŭ celŭ de mai înainte, în casulŭ acesta disposiţia legiĭ actuale e a se aplica numai atunci, dacă pentru validitarea drepturilorŭ lorŭ, după normele de dreptŭ

Finiĭ apuseni suntŭ agricultorĭ şi folosescŭ sare, dar numele i-l'aŭ împrumutatŭ dela Germani. Finiĭ resăriteni din contră suntŭ vînătorĭ şi nomadĭ până în diua de astădi şi nu folosescŭ sare. Asemenea nici popórĕle nomade de vînătorĭ şi pescarĭ de prin sudulŭ Rusieĭ şi de prin Sibiria. Vînătoriĭ din Sibiria se interesézĕ de sarea din straturĭ şi ape numai într'atâta, întru câtŭ turmele de vînatŭ se adună şi lingŭ la ea. Ei înşi-şi nu simţescŭ lipsa de a-şi săra carnea, carea o mânâncă. Samoiedii şi Tungusiĭ nu-şi sară mâncarea până în diua de astădi. Călătoriĭ înşi-şi fiindŭ siliţi a se acomoda în hrană poporuluĭ, încă nu simţescŭ de locŭ lipsa sării.

E bătétoriŭ la ochi, că acelea popóră nordice, carĭ se nutrescŭ cu carne nesărată, la junghiarea animalelorŭ împedecă după putinţă scurgerea sângeluĭ din trupulŭ animaluluĭ. Eschimociĭ rănindŭ de mórte vre unŭ lupŭ de mare îndată îl astupă rana.

Interesante suntŭ celea ce ne spune mineralogulŭ Dittmar despre Camciadali. Ei se hrănescŭ mai alesŭ cu pescĭ. Pe ĭérnă îl uscă în aerŭ, saŭ îl aruncă în groapĭ. unde întregulŭ proviantŭ se preface într'o massă grozavŭ de puturósă. Mâncarea asta predilectă a Camciadalilorŭ nu póte fi priinciósă sănĕtăţiĭ. De aceea guvernulŭ rusescŭ a luatŭ mĕsurile cele mai severe pentru a introduce marinarea saŭ sărarea pescilorŭ. Poporulŭ primia sare pe lângă unŭ preţŭ de totŭ bagatelă. Camciadalii suntŭ nespusŭ de ascultătorĭ. Ei marinară în chipulŭ celŭ mai loialŭ atâţia pescĭ, câţi li-s'a poruncitŭ, să marineze, dar — de mâncatŭ nu l-aŭ mâncatŭ.

Totŭ asemenea spunŭ călătoriĭ şi despre popórĕle din Asia sudică, Africa, America şi Polinesia. A. de Wrede spune despre nisce triburĭ de Beduini, că „Beduinii mânâncă carnea fără de sare şi se parŭ a găsi, că folosirea sării e unŭ lucru ridicolŭ. Unulŭ a spusŭ altuia, că eŭ folosescŭ sare, şi toţi mĕ rîseră."

Beduinii suntŭ nomadĭ. Triburile Negrilorŭ din Africa dimpotrivă se cuprindŭ aprópe tóte cu agricultura. Despre Mandingi ne spune Mengo Park: „Sarea trece de delicatesa lorŭ cea mai de frunte, şi Europénulŭ nu se póte mira de ajunsŭ vĕdĕndŭ, cum lingŭ la sare pruncii Mandingilorŭ, ca şi cum ar fi zaharŭ."

Lucrulŭ s'ar puté ilustra şi cu mai multe esemple. Dar cele amintite pare-mi-se ajungŭ spre a dovedi, că folosirea sării la mâncărĭ îşi are causa în nutrirea cu vegetale.

Cu începutulŭ trecerii popórĕlorŭ la agricultură şi la moravurĭ mai blânde a începutŭ deci şi sarea a le fi neapĕratŭ de lipsă, şi póte pentru puterea sării de a păzi de putrejune a începutŭ ea a se privi şi de unŭ lucru sfinţitŭ, de unŭ darŭ alŭ deilorŭ şi a se mesteca în vederile şi datinele religióse ale popórĕlorŭ. Străinuluĭ şi óspeluĭ îi oferiaŭ sare ca simbolŭ alŭ prietinieĭ, statorniciei, credinţeĭ şi ospitalităţiĭ. Slaviĭ primescŭ încă şi în dilele nóstre pe óspeţiĭ sĕĭ întimpinându-i cu pâne şi sare. Încă şi în dilele nóstre se provócă în casurĭ de cértă Arabulŭ la aceea, că inimicului luĭ a mâncatŭ cu elŭ pâne şi sare, adecă a închiatŭ cu elŭ legătura prietinieĭ intime.

Istoria sării e deci şóţa istorieĭ civilisaţiunii. Cu câtŭ a progresatŭ mai tare civilisaţiunea, cu atâtŭ mai dilnică şi mai neapĕrată s'a făcutŭ şi folosirea sării. Pe faptulŭ acesta se întemeiézĕ calcululŭ guvernelorŭ civile, cându ele deja în timpurile cele mai vechi aŭ impusŭ contribuţie indirectă pe sare. Contribuţia asta firesce că era urgisită. Ómeniĭ aŭ întrupatŭ ura acésta a sa şi în mituri. Aşa spune unŭ mitŭ, că regele Lisimacŭ a impusŭ contribuţie pe sarea, carea ómeniĭ o luaseră până atuncia neîmpedecatĭ de lângă malulŭ mării. Atunci darulŭ acesta alŭ naturei a dispărutŭ fără de veste — unŭ semnŭ alŭ mâniei deilorŭ — şi a apărutŭ érăşi, numai după ce regele a abrogatŭ legea, cu care impusese contribuţia aceea.

Ura poporuluĭ asupra acesteĭ contribuţiĭ o înţelege orĭ cine uşorŭ, dacă bagă de samă, că poporulŭ de rîndŭ pórtă sarcina acesteĭ contribuţiĭ. Poporulŭ de rîndŭ se nutresce adecă mai vîrtosŭ cu vegetale. De aicĭ se vede şi nedreptatea strigătóre, ce o cuprinde contribuţia acésta. Încheiŭ cu cuvintele, pe carĭ Iustus de Liebig le-a scrisŭ în „Epistolele chimice": „Ea este între tóte contribuţiile de pe continentŭ cea mai hidă, cea mai dejositóre de minte omenéscă, cea mai nefiréscă. Se vede, că în instinctulŭ uneĭ oĭ orĭ în alŭ unuĭ boŭ se manifestă mai multă înţelepciune decâtŭ în dispositiile aceleĭ fiinţe, carea — lucru şodŭ — se privesce pe sine destulŭ de desŭ de aseménarea cuprinsuluĭ a tótă bunătatea şi înţelepciuuea."

de mai înainte, părțile dispunŭ încă de timpŭ mai lungŭ decâtŭ celŭ fixatŭ în legea actuală. În astfelŭ de casurĭ noulŭ terminŭ se va computa începêndŭ din ḑiua intrăriĭ în vigóre a legiĭ actuale.

§. 165. Ministerulŭ va fi autorisatŭ, ca să dispună prin o ordonanță întrarea în vigóre a legiĭ actuale în oraşulŭ şi teritorulŭ oraşuluĭ Fiume.

§. 166. Legea actuală va întra în vigóre în ḑiua . . . a lunii . . . . . anulŭ 189 . . .

Începêndŭ cu ḑiua acésta normele de de dreptŭ esistente cu privire la afacerile matrimoniale vorŭ ieşi din vigóre şi în loculŭ lorŭ vorŭ întra în vigóre dispoşiţiile legiĭ actuale.

§. 167. Cu esecutarea acesteĭ legĭ suntŭ însărcinaţi ministriĭ de justiţie şi de interne.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopulŭ de Vesprimŭ br. Hornig a adresatŭ o pastorală poporuluĭ din diecesa sa. Pastorala se va ceti în 11 a c. în tóte bisericele. Prin ea zelosulŭ episcopŭ îndémnă poporulŭ, ca să urmeze învăţăturile cuprinse în pastorala colectivă a episcopatuluĭ, să se foloséscă de drepturile sale politice spre apĕrarea bisericeĭ şi să se adune la rugăciunile publice, ce se vorŭ ţiné pentru prosperarea religiuniĭ şi a bisericeĭ. Guvernulŭ, temêndu-se de acţiunea catolică îndreptată în contra proiectelorŭ politice-bisericescĭ, se grăbesce a le aduce câtŭ mai curêndŭ la desbatere în parlamentŭ. În cercurile parlamentare se crede, că desbaterea căsătorieĭ civile se va începe încă în 12 a c., de nu va cădé până atuncĭ cabinetulŭ cu proiectele luĭ cu totŭ.

Roma.

În 28 Ian. Sfinţia Leonŭ XIII a celebratŭ s. liturgie solemnă în biserica s. Petru fiindŭ de faţă 12,000 de ómenĭ. După s. liturgie a primitŭ felicitările omagiale ale credincioşilorŭ din Roma conduşĭ de ceĭ 52 parochĭ aĭ lorŭ. Ţinêndŭ Sfinţia Sa o alocuţiune între altele a ḑisŭ: „Cu deosebită plăcere primescŭ omagiile bunuluĭ poporŭ romanŭ, faţă cu care totdeuna am avutŭ o propensiune singulară, ca faţă cu unŭ primogenitŭ. Poporulŭ va înţelege dară durerea, ce o simţimŭ vĕḑêndŭ gréua situaţiune a Romeĭ, pe care raporturile generale din peninsulă o agravézĕ şi maĭ multŭ. Dorimŭ, ca miseria actuală să se schimbe în bine, şi ca ordinea să se restabiléscă acolo, unde este conturbată. Roma de presente sufere, precândŭ odinióră se bucura de prosperare sigură. . . . Nicĭ unŭ folosŭ nu resultă din ascunderea faptuluĭ, că pustiirea sistematică a religiuniĭ a deschisŭ calea decadinţeĭ morale şi materiale.“ Deşi ceremoniile aŭ duratŭ preste 2 ½ óre, Sfinţia Sa totuşĭ nu se părea obositŭ.

Se anunţă din Roma, că Sfinţia Sa va da o enciclică despre situaţiunea bisericeĭ catolice din Rusia. Enciclica va fi scrisă cu moderaţiune şi nu va fi ostilă faţă cu Rusia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În dieta ţĕreĭ s'a desbătutŭ şi primitŭ cu puţine modificărĭ proiectulŭ de lege despre economia de câmpŭ. În şedinţa din 26 Ian. a camereĭ fiindŭ vorbă despre suspendarea dreptuluĭ de imunitate a deputatuluĭ Ábrányi Cornelŭ, redactoruluŭ luĭ „Pesti Napló“ Urányi impută redacţiunilorŭ, că corumpŭ pe oficialiĭ maĭ miserĭ spre a trada secrete oficióse. Ugron susţine, că redactoriĭ suntŭ îndreptăţiţi a recurge la acestŭ mijlocŭ spre a informa publiculŭ, deórece guvernulŭ folosesce biroulŭ de presă pentru scopurĭ de partidŭ, căcĭ comunică scirile numaĭ foilorŭ favorisate, între care cea dintâiŭ este „Neue Freie Presse“. În fine Ugron ḑice, că este scandalŭ şi ruşine ne maĭ pomenită, ca o „Neue Freie Presse“ şi alte foĭ germâne să priméscă maĭ întâiŭ informaţiunĭ oficióse despre afacerile ungurescĭ. Dreptulŭ de imunitate a deputatuluĭ Linder s'a suspinsŭ pentru cunoscuta afacere cu candidatulŭ de episcopŭ sêrbescŭ Petrovicĭ.

Repăşirile din partidulŭ guvernamentalŭ se continuă aşa, câtŭ acestŭ partidŭ abia maĭ dispune de o maĭoritate de vre-o 8 voturĭ. Disidenţiĭ s'aŭ constituitŭ în unŭ partidŭ separatŭ sub conducerea conteluluĭ Iuliŭ Szápáry alegêndu-şĭ de preşedinte pe Péchy Tamás, fostŭ preşedinte alŭ camereĭ deputaţilorŭ.

Guvernulŭ vĕḑêndŭ, că totŭ maĭ mulţĭ deputaţĭ ieşŭ din partidulŭ luĭ, inscenézĕ în diversele părţĭ ale ţĕreĭ adunărĭ de protestare în contra deputaţilorŭ, carĭ aŭ părăsitŭ guvernulŭ din causa proiectelorŭ bisericescĭ. Tactica acésta de a seduce şi falsifica opiniunea publică sigurŭ a învăţat'o dlŭ Wekerle dela magistrulŭ sĕŭ Tisza Kálmán. Atarĭ adunărĭ s'aŭ inscenatŭ până acum în Timişóra, unde funcţionézĕ ca comite supremŭ unŭ cumnatŭ alŭ dluĭ Wekerle. La adunarea acésta catoliciĭ s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ precumpĕnitoriŭ şi aŭ aprobatŭ repăşirea conteluĭ Szápáry din partidulŭ guvernamentalŭ. Cu tóte acestea preşedintele adunăriĭ, amicŭ alŭ căsătorieĭ civile şi alŭ guvernuluĭ, a enunţatŭ, că maĭoritatea adunăriĭ a votatŭ neîncredere deputatuluĭ sĕŭ Szápáry, fostuluĭ ministru-preşedinte şi capŭ alŭ partiduluĭ liberalŭ. În Losoncz organele guvernuluĭ în o adunare compusă de ómenĭ dependenţi aŭ votatŭ neîncredere conteluĭ Gyürky. Adunarea din Kikinda mare, unde poliţia cu forţa a opritŭ vorbirile opoşiţionaliloră, a votatŭ încredere guvernuluĭ, deşi 9 din 10 părţĭ ale oraşuluĭ suntŭ în contra căsătorieĭ civile.

În unele comitate comitetele administrative sub cuvîntŭ, că esecută ordinaţiunea ministerială din 25 Septembre Nr. 43,760 —1893, aŭ delăturatŭ din posturile lorŭ pe învăţătoriĭ, carĭ nu sciŭ unguresce. În contra purcederiĭ arbitrare a comitetelorŭ s'aŭ făcutŭ recursurĭ. Deputaţiĭ Saşilorŭ aŭ fostŭ în persónă la ministri în causa acésta. Dlŭ ministru Csáky spre a înfrîna zelulŭ escesivŭ alŭ comitetelorŭ administrative în 20 Ian. 3812—1894 a datŭ o nóuă ordinaţiune, în care provócă aceste comitete, ca de câte orĭ vorŭ fi aflatŭ de necesarŭ a escepţiona pe vre-unŭ învăţătoriŭ, pentru că nu scie unguresce de ajunsŭ orĭ n'are cualificaţiune, saŭ vre-o şcólă, fiindŭ că nu corĕspunde legiĭ, să înşciinţeze despre acésta nu numaĭ pe susţinĕtoriĭ respectiveĭ şcóle, ci să raporteze şi ministruluĭ, ca să pótă judeca asupra dispoşiţiunilorŭ făcute.

Germânia.

Nu numaĭ presa germână, dară întrĕgă ţara vorbesce despre împăcarea împĕratuluĭ cu principele Bismarck. Împăcarea s'a întîmplatŭ la iniţiativa împĕratuluĭ Wilhelm II, care încă în 22 Ian. a trimisŭ principeluĭ la Friedrichsruhe o epistolă prin adjutantulŭ sĕŭ contele Moltke. În 15 fostulŭ cancelarŭ de fierŭ a călătoritŭ la Berlin, unde i-s'a făcutŭ o primire splendidă ca unuĭ domnitoriŭ. La gară a fostŭ bineventatŭ de principele Enricŭ şi de auctorităţile supreme militare. Calea dela gară până la reşedinţa împĕrătéscă, unde i-s'a aranjatŭ cuartirulŭ, a fostŭ o adevĕrată cale de triumfŭ. Împĕratulŭ l'a primitŭ câtŭ se póte de cordialŭ, făcêndu-ĭ cele maĭ marĭ onoruri. Tóte foile germâne facŭ elogiurĭ împĕratuluĭ pentru împăcarea cu Bismarck, căruia este a se ascrie în mare parte gloria şi puterea de aḑĭ a imperiuluĭ germânŭ. Foile oficióse germâne vreŭ să desbrace de orĭ ce caractĕrŭ politicŭ împăcarea şi întîlnirea împĕratuluĭ cu fostulŭ cancelarŭ. Cu tóte acestea nu se póte nega, că acéstă împăcare este de mare momentŭ şi din punctŭ de vedere politicŭ. Ea este o aprobare a politiceĭ inaugurate de Bismarck. Politica luĭ Bismarck însă punea unŭ pondŭ deosebitŭ pe păstrarea bunelorŭ relaţiunĭ cu Rusia.

Francia.

Msgr. Richard archiepiscopulŭ de Paris la provocarea Papeĭ va merge în Roma spre a raporta despre organisarea partiduluĭ republicanŭ catolicŭ. Precum se anunţă din Vaticanŭ, acolo a făcutŭ cea maĭ bună impresiune reîntrarea conteluĭ de Mun în parlamentulŭ francesŭ. Deputatulŭ socialistŭ Clovis-Hugues a făcutŭ imputare guvernuluĭ, că a abusatŭ de puterea sa ordinândŭ perchisiţiune domiciliară şi arestarea maĭ multorŭ anarchiştĭ. Ministrulŭ a rĕspunsŭ, că numaĭ a aplicatŭ legea, şi în adevĕrŭ a şi secuestratŭ maĭ multe scrieri anarchiste, materiĭ esplosive şi maşinĭ infernale. Deputatulŭ socialistŭ Thorier a strigatŭ: „Să trăéscă comuna!“ (Comunarḑiĭ aŭ comisŭ în Paris cele maĭ marĭ fărădelegĭ pe timpulŭ răsboiuluĭ din 1870.) Camera a hotărîtŭ eschiderea luĭ, dară elŭ n'a voitŭ să ieşe decherându, că numaĭ forţeĭ va ceda. Într'aceea aŭ părăsitŭ sala toţĭ deputaţiĭ afară de socialiştĭ, pe carĭ i-a scosŭ miliţia. La redeschiderea şedinţeĭ maĭoritatea precumpĕnitóre a camereĭ a aprobatŭ purcederea guvernuluĭ faţă cu anarchiştiĭ.

Sêrbia.

Spiritele agitate prin ultima crisă ministerială şi constituirea nouluĭ cabinetŭ s'aŭ maĭ liniştitŭ, cu tóte că radicaliĭ nu aŭ lăsatŭ nimica neîntrebuinţatŭ spre a inscena demonstraţiunĭ şi scandalurĭ. Cabinetulŭ Simicĭ, compusŭ din bărbaţĭ luminaţĭ şi fără coloritŭ de partidŭ, întîmpină simpatie în ţară. Regele folosindu-se de dreptulŭ, ce-ĭ acórdă articululŭ

50 din constituţie, a amnestiatŭ pe membrii cabinetuluĭ liberalŭ Avacumovicĭ puşĭ sub acusă prin hotărîrea dela 21 Aug. 1893 a scupcineĭ, a sistatŭ procesulŭ şi a disolvatŭ tribunalulŭ constituitŭ pentru judecarea acusaţilorŭ.

Partidulŭ radicalŭ a publicatŭ unŭ manifestŭ, în care protestézŭ în contra celorŭ petrecute în Sêrbia în ţilele din urmă şi declarŭ, cŭ petrecerea exregeluĭ Milanŭ în ţară şi participarea luĭ la afacerile publice este contrară constituţiuniĭ; asemenea contrară constituţiuniĭ este şi sistarea procesuluĭ şi desfiinţarea tribunaluluĭ de statŭ în afacerea cabinetuluĭ Avacumovicĭ; érŭ ministeriulŭ compusŭ în 24 Ian. a. c. este neparlamentarŭ. Radicaliĭ se pregătescŭ la o luptă crâncenă nu numaĭ în contra cabinetuluĭ actualŭ, dară şi în contra regeluĭ.

Corespondinţe.

Budapesta, 1 Februariŭ 1894.

Onorată Redacţiune!

Vĕdêndŭ, câtŭ de cu grabŭ aţĭ făcutŭ corespondinţeĭ mele de deunădĭ locŭ în „Unirea", nu potŭ să mĕ împotrivescŭ ispiteĭ de a vĕ scrie din noŭ. Aşĭ ţice, să mĕ iertaţĭ, cŭ mĕ îmbulţescŭ aşa de tare, dacă n'aşĭ sci, cŭ redacţiuniloră le pare bine, cândŭ le îmbulţescŭ manuscrisele şi abonamentele. Vĕ doresc deci abonenţi cu ridicata şi mĕ apucŭ de lucru.

Sermanulŭ Petrovicĭ póte că aţĭ cetitŭ, cŭ în locŭ de episcopie a căpĕtatŭ mănăstire, căci — die kleinen und dummen hängt man auf, die grossen und geschickten lässt man laufen. Dar ce mĕ apucŭ eŭ, să reformezŭ lumea neunită?

Guzganiĭ până acum încă n'aŭ părăsită móra pustie. Înţelegŭ pe patrioţiĭ saşĭ din casa deputaţilorŭ. Se vede, că eĭ sperézŭ, cŭ se vorŭ maĭ puté purta împrumutatŭ de nasŭ cu guvernulŭ actualŭ. Fie-le de bine! Totŭ pe calea asta şĭ-aŭ câştigatŭ Saşiĭ şi până acuma prilejŭ de a asupri şi neîndreptăţi pe Românĭ din fundulŭ regescŭ. Numaĭ să n'o pătéscă cu încrederea sa cea mare în îndelungă răbdarea luĭ Dumneţeŭ. Însă vĕdŭ, cŭ érŭ m'am apucatŭ, să reformezŭ lumea. Ce mĕ privesce pe mine sórtea Saşilorŭ? De pe partea mea rabde-ĭ Dumneţeŭ, dacă noĭ Româniĭ suntemŭ vrednicĭ, să-ĭ rabde.

Într'aceea aluatulŭ aruncatŭ de congresulŭ regnicolarŭ catolicŭ continuă procesulŭ de dospire. Veţĭ fi cetitŭ, cŭ dospirea acésta din clubulŭ partiduluĭ guvernamentalŭ a trecutŭ şi în casina naţională, unde se întrunescŭ toţi ceĭ ce aŭ ceva trecere în viaţa politică ungurescă. Veţĭ fi cetitŭ, câtŭ de ruşinósă a fostŭ în casină căderea cliceĭ luĭ Tisza Kálmán la alegerea comitetuluĭ casineĭ, şi veţĭ sci deci, cum din clica acésta singurŭ numaĭ Tisza Kálmán a fostŭ alesŭ ca din milă în loculŭ celŭ maĭ de pe urmă în comitetŭ. Însă cu atâta încă nu s'a sfârşitŭ comedia tragică. Dospirea aŭum a trecutŭ la a se aseména ferberiĭ vinuluĭ, şi în curêndŭ se va vedé, cine suntŭ drojdiile. Dar veţĭ ţice, cŭ pe mine ce mĕ privescŭ daraverurile din casina naţională? Aveţĭ dreptate.

Aşa e. Dar apoĭ ce să vĕ scriŭ? Veţĭ fi sciindŭ şi aceea, cŭ Silviŭ Rezei încă nicĭ acum nu se póte deslipi de partidulŭ guvernamentalŭ. Pe semne nu scie, cŭ episcopiĭ catolicĭ se facŭ episcopĭ din darulŭ luĭ Dumneţeŭ şi din graţia Scaunuluĭ Apostolicŭ, érŭ nu din graţia cutăruĭ orĭ cutăruĭ ministru liberalŭ şi francmasonŭ. „Celŭ ce nu întră pe uşe în staululŭ oilorŭ, ci sare pe airia, acela este furŭ şi tâlhariŭ." Şi acum fie-ĭ de bine şi luĭ Silviŭ Rezei dragostea, ce o nutresce faţă cu firma Csáky, Szilágyi et Cie!

Şi în chipulŭ acesta vedeţĭ bine, că nu v'am scrisŭ nimicŭ, ce n'aţĭ sci deja de prin sfînta Scriptură, de prin canónele bisericescĭ şi de prin foile din Budapesta.

Dar să vĕ scriŭ totuşi ceva noŭ: ce ţiceţĭ la idea unuĭ congresŭ de protestare alŭ Românilorŭ greco-catolicĭ? Ĕtă o nucă. Spargeţi-o acolo în Blaşiŭ, să vĕ ţină Dumneţeŭ, că mie mi-se pare, că meţlulŭ ĭ-ar fi bunŭ.

Vĕ salută P.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii" din 1891 aŭ solvitŭ:

În Archidiecesă. Protopopiatulŭ Dergeĭ: Parochia *Chendrea* 3 fl. 24 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,693 fl. 69 cr.

Noutăţi.

Din Diecesa Oradeĭ-marĭ. On. *Georgiŭ Maĭorŭ* preotŭ neo-ordinatŭ e numitŭ cooperatorŭ în *Sajtény*.

„Moniteur de Rome." Acésta fóe catolică înainte de asta cu câteva luni a încetatŭ să apară. Acum a reapărutŭ sub numirea „Le Noveau Moniteur de Rome" totŭ cu programulŭ de maĭ înainte. Precum se scie, fóea acésta în multe cestiuni îşĭ primesce informaţiunile de-a dreptulŭ din Vaticanŭ.

Dr Vasiliŭ Lucaciŭ a fostŭ în Viena spre a consulta mediciĭ asupra bóleĭ sale de ochĭ, contrasă în temniţă; acum érăşĭ s'a rentorsŭ la spitalulŭ „Crucea roşie" din Pesta.

Universitate catolică. Luĭ „Pesti Napló" i-se scrie, că archiepiscopulŭ şi capitululŭ de Agria s'aŭ hotărîtŭ, să înfiinţeze din incidentulŭ serbăriĭ mileniuluĭ o universitate catolică în Agria. Spre scopulŭ acesta vorŭ folosi fundaţiunea de 100.000 lăsată de fostulŭ episcopŭ de Cianadŭ Bonnaz şi eventualŭ şi alte fundaţiuni. Celealalte cheltueli le le vorŭ purta archiepiscopulŭ cu capitululŭ. Ridicarea facultăţiĭ de medicină este eschisă.

Serată literară. Sâmbătă în 3 Februariŭ a. c. se va ţiné a patra serată literara aranjată din partea Reuniunii femeilorŭ române gr.-cat. din locŭ. Va diserta dlŭ profesorŭ Iuliŭ Karsai vorbindŭ despre „Sóre şi unele proprietăţi ale luĭ". Serata se va ţiné în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ şi se va începe la órele 8 séra. Sperămŭ, că publiculŭ nostru se va presenta în numĕrŭ totŭ aşa de frumosŭ ca şi la cele precedente.

Contra duelului. Partidulŭ centralŭ alŭ dieteĭ din Bavaria a presentatŭ unŭ proïectŭ de resoluţiune, prin care dieta îndrumézŭ guvernulŭ, ca să aducă câtŭ maĭ curêndŭ o lege rigorósă pentru stîrpirea duelului. Proïectulŭ de resoluţie s'a primitŭ cu maioritate de voturĭ.

Balŭ filantropicŭ în Blaşiŭ. Duminecă în 11 Februariŭ se va aranja în sala oteluluĭ „Univers" balulŭ filantropicŭ în folosulŭ fonduluĭ pentru ajutorarea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ. Preţulŭ întrăriĭ pentru persónă 1 fl., pentru familie de 3 membri 2 fl., preste treĭ membri 3 fl.

Demonstraţiune anti-liberală la casina naţională din Budapesta. Duminecă s'a întîmplatŭ alegerea comitetuluĭ „casineĭ naţionale", a căreĭ membri suntŭ maĭ alesŭ magnaţiĭ şi alţĭ fruntaşĭ aĭ Ungarieĭ. La alegere în modŭ demonstrativŭ aŭ fostŭ oborîţĭ ministriĭ Tisza Lajos şi Bethlen, secretariulŭ de statŭ contele Andrássy şi alte notabilităţi liberale; din contră aŭ fostŭ aleşĭ maĭ mulţĭ fruntaşĭ aĭ partidelorŭ opoziţionale. Tisza Kálmán abia a eşitŭ cu o maioritate de câteva voturĭ. Acestorŭ alegerĭ li-se dă mare însemnătate politică; ele dovedescŭ, că în cercurile înalte liberalismulŭ, aşa cum se practisézŭ în Ungaria, nu maĭ are trecerea de maĭ înainte.

Procesulŭ Memorandului. „Dreptatea" din 31 Ian. scrie: „O scire privată ne comunică, că guvernulŭ maghiarŭ a luatŭ dispoziţiuni, ca procesulŭ memoranduluĭ să se pertracteze încă în decursulŭ luneĭ Febr. Scirea e probabilă, fiindcă guvernulŭ are acum lipsă de agitaţiune în favorulŭ sĕŭ şi nimicŭ nu-lŭ ridică şi întăresce aşa multŭ în ochiĭ orbiţĭ aĭ şoviniştilorŭ decâtŭ prigonirea naţionalităţilorŭ şi în deosebĭ a Românilorŭ. Totodată ni-se comunică, că guvernulŭ are de gândŭ, să lase Românilorŭ celŭ maĭ largŭ cercŭ de apĕrare."

„România Junĕ" societate academică socialŭ-literară în Viena publică „Raportulŭ anualŭ" pe anulŭ administrativŭ alŭ 23-lea. Din acestŭ raportŭ se vede, că cu închiarea anuluĭ administrativŭ 1892/3 „România Junĕ" numĕră 31 membri fundatorĭ, 92 membri onorari, 58 membri emeritaţĭ şi 47 membri ordinarĭ. Şedinţe ordinare s'aŭ ţinutŭ 13, literare 4, festive 2. Ţiare primesce societatea 35, cărţĭ are 832 opurĭ în 1124 volume şi 139 broşure, érŭ averea eĭ totală face 12,893 fl. 72 cr.

Societatea „România Junĕ" s'a constituitŭ pe anulŭ administrativŭ 1894 în următoriulŭ modŭ: a) Comitetulŭ: Preşedinte Drd med. *Titŭ Liviŭ Tilea.* Vicepreşedinte stud. med. *Alesandru Vajda-Voevodŭ.* Secretarŭ I stud. fil. *Nicolae Puĭcanŭ.* Secretarŭ II stud. med. *Constantinŭ Mândrilă.* Casarŭ stud. med. *Corneliŭ Mesaroşŭ.* Bibliotecarŭ şi economŭ stud. fil. *Petru Macsimiuc.* b) Comisia literară: Drd med. *Iuliŭ Anca,* stud. fil. *Nicolae Puĭcanŭ,* stud. for. *Ilie Pârvulescu,* stud. fil. *Petru Macsimiuc* şi stud. for. *Isidorŭ Tarnavschi.* c) Comisia revĕdĕtóre: Stud. med. *Valeriŭ Iovănescu,* stud. for. *George Sêrbulă* şi stud. med. *Alesandru Crăciunescu.*

Ţarulŭ Rusieĭ de câteva ţile zace de influenză, care este împreunată cu bronchită şi cu inflamaţiunea plămâneĭ drepte.

Principele moştenitoriŭ alŭ Bulgarieĭ s'a născutŭ în 30 Ian. în Sofia.

Petrovicĭ Gerasimŭ, care a voitŭ să ajungă la episcopie prin mijlocirea onorabiluluĭ deputatŭ Linder, după ce prin indiscreţiunea s'a şĭ-a mâncatŭ şi episcopia şi omenia, este lipsitŭ şi de oficiulŭ ocupatŭ până acum ca administratorŭ alŭ episcopieĭ sêrbescĭ de Buda. Bietulŭ Petrovicĭ are 4 pruncĭ minorenĭ.

Linder György, cunoscutulŭ deputatŭ naţionalŭ alŭ dieteĭ uugare, a maĭ storsŭ banĭ şi dela alţiĭ, nu numaĭ dela bietulŭ candidatŭ de episcopŭ Petrovicĭ. Maĭ mulţĭ ţĕranĭ din Kis-Orosz ĭ-aŭ datŭ dlui Linder 600 fl., ca unŭ oficialŭ, pentru care a cerutŭ Linder banĭĭ, să le mijlocéscă pămîntŭ destinatŭ pentru colonisărĭ.

Cărţi aprobate. Ministruiŭ ungurescŭ de culte şi instrucţiune publică a aprobatŭ următórele *cărţi scolastice* din editura *Librărieĭ Ciurcu* în Braşovŭ: *Carte de Cetire,* pentru cl. III gimn. şi reală, de V. Oniţŭ, prof. Preţulŭ 1 fl. *Cursŭ practicŭ de aritmeticĕ* pentru şcólele poporale în treĭ părţĭ, întocmitŭ de prof. Ars. Vlaicu. Partea I 22 cr., II 25 cr., III 30 cr. *Cartea Poporuluĭ,* carte de cetire pentru aniĭ din urmă aĭ şcólelorŭ poporale, şcólele de repetiţiune, cursurile de adulţi şi pentru poporulŭ nostru întocmită de Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ. Unŭ volumŭ mare de 360 pagine, în legătură solidă. Preţulŭ 75 cr.

† **Lucreţia Dredeanŭ n. Romanŭ,** soţia preotuluĭ gr. cat. din Şişeşti Eugeniŭ Dredeanŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în alŭ 21-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 5-lea alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ, lăsându dóuĕ prunce orfane. *În vecĭ aminirea eĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Fine.)

§. 6.

Dlŭ Densușanŭ, ca să dovedéscă, că Șincai a fostŭ contrariŭ sfinteĭ uniriĭ și nu a recunoscutŭ niciĭ unŭ folosŭ din acéstă legătură sfîntă, citéză și următórele cuvinte ale mareluĭ cronicariŭ: [1] *„Ci noĭ Românii, de vomŭ lua afară clerulŭ celŭ unitŭ, care încă mai numaĭ atâta se socotesce, câtŭ a cincia rótă la carŭ, ce folosŭ amŭ avutŭ, saŭ avemŭ din tóte acestea (unire)“.* [2])

Cuvîntulŭ *„unire“* pusŭ în parantesă nu este alŭ luĭ Șincai, ci alŭ domnuluĭ Densușanŭ. Șincai aci nu vorbesce despre *sfînta unire,* ci sub espresiunea *„tóte acestea“* înțelege dispoșițiunile cuprinse în dóuĕ diplome împĕrătescĭ, despre carĭ vorbise maĭ înainte, și anume în diploma împĕrătéscă din 16 Februariŭ 1699 referitóre la scutințele garantate uniților și în diploma din 5 Septembre 1699, prin care se asigura și catolicilorŭ dreptulŭ de a ocupa funcțiuni înalte în proporțiune egală cu calviniĭ netoleranți, și se dispunea, ca „poporenii cuarta saŭ a patra parte din dijme să o dea parochilorŭ sĕĭ și nu acatolicilorŭ“. [3]) La aceste diplome se referescŭ cuvintele luĭ Șincai, și dacă considerămŭ și aceea, ce Șincai adauge după cuvintele citate, aflămŭ, că idea dînsuluĭ a fostŭ, că diplomele acelea aŭ adusŭ folosŭ numaĭ preoților, întru câtŭ numaĭ acelea dispușĕțiuni din diplome s'aŭ esecutatŭ, carĭ se referescŭ la eĭ, pe cândŭ celealalte dispușĕțiuni referitóre la poporulŭ de rîndŭ și la nobiliĭ români, — pentru împotrivirea nobililorŭ magiarĭ fără deosĕbire de confesiune și a Sasilorŭ egoiștĭ, — aŭ rĕmasŭ literă mórtă. Ca să se facă ceva pentru preoțime, s'aŭ învoitŭ cu mare greutate și dușmaniĭ Românilorŭ, pentru că în ochiĭ lorŭ *„clerulŭ maĭ numaĭ atâta se socotesce, câtŭ a cincia rótă la carŭ“.* Adecă după idea esprimată de Șincai dușmaniĭ Românilorŭ cugetaŭ în sine: Să facemŭ ceva și pentru clerulŭ românescŭ, ca să le scótemŭ celorŭ din Viena ochiĭ, dar să nu facemŭ nimica pentru massa poporuluĭ și a nobililorŭ Românĭ, căcĭ prin acésta ne-amŭ periclita interesele nóstre de rasă și de popórĕ privilegiate. Dacă însă emancipămŭ numaĭ clerulŭ, atuncĭ atâta ajutoriŭ dămŭ poporuluĭ românŭ, câtŭ se ajută unŭ carŭ cu a cincia rótă.

Că acésta a fostŭ idea luĭ Șincai și nu cea născocită de dlŭ Densușanŭ, se vede de acolo, că cronicariulŭ în alinea, ce urmézăimediatŭ după cuvintele citate, nu în contra sfinteĭ uniriĭ se plînge, ci în contra crăesculuĭ guberniŭ și a dieteĭ transilvane, unde dominaŭ acatoliciĭ: „Detunați fiindŭ,“ — adauge Șincai, — „prin diplomaturile cele maĭ susŭ aduse ardelenii ceĭ carĭ nu voiaŭ binele némuluĭ românescŭ, crăesculŭ guberniŭ următórea rînduélă o a făcutŭ dimpreună cu voința staturilorŭ și a cetelorŭ ardelenescĭ etc.“ (Urmézărînduéla asupritóre pentru Români.)

Totŭ cam în înțelesulŭ acesta vorbesce Șincai și în altŭ locŭ citatŭ de Densușanŭ.[4]) În vîrtutea diplomelorŭ date de Curtea din Viena Românii tocmaĭ pentru aceea, că s'aŭ unitŭ, ar fi trebuitŭ să se bucure de anumite scutințe. Însă la acésta de o parte s'aŭ împotrivitŭ calviniĭ ceĭ atotputernicĭ în Ardélŭ, ér de altă parte catoliciĭ de ritulŭ latinŭ din țară, carĭ în vîrtutea unității de credință ar fi trebuitŭ să ne apere, nu s'aŭ întrepusŭ cu destulă energie pentru Românĭ, ca aceștia să-și pótă esercita nestîmpedecați drepturile politice câștigate în urma uniriĭ. Latiniĭ adecă, după ce cu ajutoriulŭ Românilorŭ s'aŭ ridicatŭ la domnie, s'aŭ lăsatŭ a fi seduși de interesele sale de rasă și private și i-aŭ părăsitŭ pe Românĭ. De aceea Șincai dice: „Unirea acésta, cum se va arĕta la locŭ sĕŭ, maĭ pe urmă numaĭ popilorŭ a folositŭ, că aceștia aŭ dobânditŭ puțină scutință cam anevoe, dar nobiliĭ aŭ rĕmasŭ și rĕmânŭ cu buzele drâmboiate până astădĭ, căcĭ latinilorŭ destulŭ le este, că înșelându pe românĭ în partea lorŭ aŭ pututŭ învinge cu numĕrulŭ pe calviniĭ, carĭ în sine eraŭ ceĭ maĭ tarĭ în timpulŭ acela. Româniĭ ceĭ proștĭ (adecă țăraniĭ) aŭ gemutŭ sub tirănie până la anulŭ 1785, cândŭ s'a milostivitŭ augustulŭ împĕratŭ Iosifŭ II a strica iobăgia, precum se va arĕta la anulŭ acela. Barem de ar fi trăitŭ împĕratulŭ Iosifŭ, până cândŭ ar fi ușuratŭ și jugulŭ bieților proștĭ, carĭ nu multŭ s'aŭ ușuratŭ prin stricarea iobăgieĭ.“ [1])

Șincai aci nu vorbesce despre sfînta unire ca uniune dogmatică, niciĭ nu o considerŭ din punctŭ de vedere moralŭ, culturalŭ și națională, ci numaĭ din punctulŭ de vedere alŭ *„scutințelorŭ“* clerului, alŭ căpătuiriĭ boerilorŭ saŭ nemeșilorŭ românĭ și alŭ stricăriĭ iobăgieĭ; și niciĭ din punctulŭ acesta de vedere nu dice Șincai, că unirea *ar fi produsŭ ceva rĕŭ* némuluĭ românescŭ, ci numaĭ că *nu a produsŭ totŭ binele* saŭ *folosulŭ,* ce s'a speratŭ, că-lŭ va aduce conformŭ diplomelorŭ împĕrătescĭ. Ceva bine a produsŭ însă și din punctulŭ acesta de vedere, întru câtŭ a ușuratŭ sórtea clerului. Ér causa, pentru care unirea nu a pututŭ ameliora sórtea nobililorŭ românĭ și ușura iobăgia țăranilorŭ, Șincai nu o caută în însă-și natura sfinteĭ uniriĭ, ci în rĕutatea dușmanilorŭ poporuluĭ românŭ, și în specialŭ și în perfidia magiarilorŭ de ritulŭ latinŭ, carĭ — după Șincai — deși aŭ promisŭ Românilorŭ, că le vorŭ ușura sórtea prin uniune, totuși nu aŭ făcut'o acésta, ci aŭ esploatatŭ numaĭ în favorulŭ sĕŭ propriŭ întărirea catolicismuluĭ din Transilvania prin uniunea Românilorŭ.

Noĭ nu vedemŭ în aceste ideĭ nimica, ce ar fi compromițĕtoriŭ pentru sfînta unire. Roma, cândŭ s'a încercatŭ, să unéscă pe Românĭ, n'a căutatŭ la altŭ scopŭ, decâtŭ să lățéscă religiunea adevĕrată, și prin acésta să promoveze mântuirea sufletelorŭ. Ér Românii totŭ acestŭ scopŭ l'aŭ avutŭ în vedere *în prima linie,* căcĭ în manifestulŭ lorŭ din 1698 apriatŭ dicŭ: „Judecându schimbarea acesteĭ lumĭ înșelătóre și nestarea și neperirea sufletelorŭ, căruia în mĕsură maĭ mare trebue a fi decâtŭ tóte, din bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romeĭ etc.“ Curtea din Viena încă a urmăritŭ scopurĭ bune: deoparte ușurarea sortiĭ Românilorŭ, precum ne spunea însu-și Șincai în altŭ locŭ, ér de altă parte câștigarea simpatiilorŭ unuĭ elementŭ puternicŭ, cu care să pótă înfrîna tendințele Magiarilorŭ calviniĭ, carĭ în totŭ momîntulŭ eraŭ gata să se ridice în contra domnieĭ austriace. Uniĭ dintre latiniĭ magiarĭ din țară încă își aveaŭ scopurile sale cu acéstă unire: să înmulțéscă numĕrulŭ catolicilorŭ din Ardélŭ, și pe basa acésta eĭ înși-și să pótă ajunge câtŭ maĭ mulțĭ în funcțiuni. Pe latiniĭ aceștia îĭ înfiereză Șincai póte maĭ aspru, de cum aŭ meritatŭ, căcĭ istoria arată, că latiniĭ din țară și din punctŭ de vedere curatŭ politicŭ totdeuna aŭ fostŭ maĭ toleranți și binevoitorĭ față cu Românii uniți, decâtŭ calviniĭ. La începutulŭ sfinteĭ uniriĭ niciĭ latiniĭ din Ardélŭ nu puteaŭ face nu sciŭ ce lucrurĭ marĭ pentru Românĭ, căcĭ și eĭ eraŭ totŭ așa de asupriți din partea calviniloru, ca și Românii. Apoĭ contrariŭ aserțiuniĭ luĭ Șincai, s'aŭ întîmplatŭ și casurĭ, că latiniĭ din patrie tocmaĭ așa s'aŭ întrepusŭ pentru drepturile Românilorŭ ca și pentru ale sale proprii. Ca esemplu aducemŭ aci memorabila rugare comună a romano-catolicilorŭ și greco-catolicilorŭ din Iulie 1744 îndreptată cătră curtea din Viena. Cuprinsulŭ acestuĭ actŭ memorabilŭ se póte ceti la Hurmuzaki. [2])

Că Sincai prin cuvintele citate n'a voitŭ să osîndéscă unirea ca unŭ lucru rĕŭ și nefolositoriŭ, se vede și de acolo, că dacă arfi voitŭ, să o facă acésta, ar fi venitŭ în contrațicere cu sine însu-și. Sincai, precum scimŭ, de repețite orĭ a consideratŭ sfînta unire de unŭ pașŭ salutariŭ pentru Românĭ, și elŭ însu-și a luptatŭ necontenitŭ pentru lățirea eĭ. Ba ce este maĭ multŭ, Sincai pe orĭ cine a lucratŭ în contra sfinteĭ uniriĭ, l'a consideratŭ de dușmanŭ alŭ Românilorŭ, ér pe Românii, carĭ nu s'aŭ unitŭ, ĭ-a numitŭ *„prilostiți“* și făcĕtorĭ de *„gâlcévă“,* precum se vede și din aceste cuvinte ale luĭ: „Despre Românii din Ardélŭ acestea le însémnă. După ce s'aŭ isprăvitŭ acelea, carĭ le-amŭ scrisŭ despre dînșiĭ la anulŭ maĭ de curêndŭ trecutŭ, *dușmaniĭ lorŭ, acatoliciĭ din Ardélŭ* [1]) *și Greciĭ, némulŭ celŭ primejdiosŭ Românilorŭ,* [2]) precum îĭ numesce Delchiaro, *ĕră maĭ alesŭ Dositheiŭ patriarchulŭ Ierusalimuluĭ și elŭ grecŭ fiindŭ,* carele venise în Ardélŭ la Brașeŭ, câtŭ să cĕră milă dela creștinĭ, câtŭ să-și vîndă indulgențiile saŭ ĭertările de pĕcate, de care și tatălŭ meŭ Ioanŭ Șincai îșĭ cumpĕrase una cu 40 de leĭ, ca să i-se pună pe peptŭ, cândŭ se va astruca, dară eŭ nu am lăsatŭ să i-se pună, bine sciindŭ, că darulŭ luĭ Dumnedeŭ nu se póte vinde pe banĭ. *Acatoliciĭ,* dicŭ, *Greciĭ și maĭ virtosŭ numituluĭ Dositheiŭ atâta aŭ desmîntatŭ* pe Românii ceĭ din țara Bârseĭ și dela Hațegŭ, de s'aŭ lăsatŭ de unire, dară ceĭ dela Hațegŭ ĕrăși s'aŭ întorsŭ la dînsa prin dojenirea mitropolituluĭ Atanasiŭ, *și ceĭ din țara Bârseĭ aŭ rĕmasŭ prilostiți și multă gâlcévă aŭ făcutŭ* cum se va arĕta de aci înainte.“ [3])

Este altcum lucru de sine înțelesŭ, că dacă unuluĭ saŭ altuluĭ dintre scriitoriĭ nostri constată, că unele folóse sperate n'aŭ urmatŭ din sfînta unire, prin acésta eĭ nu condamnă sfînta unire. Din aceea, că nu s'a realisatŭ unŭ folosŭ speratŭ, nu urmézăă, că în faptă s'a și produsŭ unŭ rĕŭ realŭ. Apoĭ dacă uniĭ scriitorĭ constată, că *într'o anumită privință* sfînta unire nu a folositŭ, prin acésta eĭ nu excludŭ folósele eĭ *în alte multe privințe,* și în deosebĭ în privința mântuiriĭ vecînice, care maĭ vîrtosŭ trebue să se aibă în vedere, căcĭ natura și scopulŭ sfinteĭ uniriĭ nu stă în câștigarea drepturilorŭ politice, ci în procurarea mântuiriĭ sufletelorŭ.

Totŭ așa de puținŭ norocŭ are dlŭ Densușanŭ și cu unŭ altŭ textŭ din Șincai, pe care noĭ nu-lŭ vomŭ cita ciontatŭ, cum face dînsulŭ, [4]) ci întregŭ, ca să pótă pricepe orĭ cine adevĕratulŭ înțelesŭ alŭ cuvintelorŭ luĭ Șincai.

Cronicariulŭ nostru după ce arată încercările de unire făcute sub mitropolitulŭ Teofilŭ la anulŭ 1697, adauge: *„Acésta a fostŭ începerea uniriĭ Românilorŭ din Ardélŭ și din părțile Ungarieĭ luĭ împreunate, despre care Betlen Miklós încă scrie, precum urmézăă:* „„Atuncĭ la anulŭ 1697 noĭ treĭ inși (adecă Gheorghie Banŭ gubernatorulŭ, Ștefanŭ Apor și Nicolae Betlen), eramŭ în Viena saŭ Beciŭ și odinióră fiindŭ în conferință, Kinski luă înainte instanța statuluĭ catolicescŭ, în care *pontulŭ celŭ dintâiŭ suna despre unirea acésta.* Este scrisă între cărțile mele copia instanțieĭ aceleia și a resoluțieĭ, ce s'a scrisŭ pe dînsa. Noĭ amîndoĭ, eŭ și gubernatorulŭ, diserămŭ, că noĭ niciĭ de vestea instanțieĭ aceleia amŭ auditŭ, și pe cum vedemŭ, este împotriva celorŭ treĭ religiĭ din Ardélŭ, și maĭ vîrtosŭ împotriva religieĭ calvinescĭ, ale căreia noĭ numaĭ mădularĭ suntemŭ, macarŭ că suntemŭ ceĭ maĭ de frunte; pentru că în religie nu este gubernatorŭ, niciĭ cancelariŭ, dreptŭ aceea noĭ nu putemŭ grăi la aceea ș. c. a. Dice Kinski: Nu grăiți ca calviniĭ, ci grăiți ca consiliariĭ împĕrătescĭ ș. c. a. Noĭ destulŭ amŭ tudumănitŭ (adecă amŭ protestatŭ) și instanțiĭ încă amŭ datŭ împĕra-

---

[1]) Cercetarea istorică-critică pag. 38.
[2]) Chron. an. 1699.
[3]) Șincai ibidem.
[4]) Cercetare istorică-critică pag. 37.

[1]) Chron. an. 1514.
[2]) Fragmente II p. 122—123.

[1]) De aci poțĭ vedé, că Șincai pe catoliciĭ nu-ĭ considera de dușmanĭ.
[2]) Cu aceștia și cu Muscaliĭ ĭ(ar plăcé dluĭ Densușanŭ și scriitoriulŭ obscurŭ Maneguțŭ să fimŭ uniți.
[3]) Chron. a. 1701.
[4]) Cercetare istorică critică pag. 38.

tuluĭ în contra instanţieĭ aceleia, dară nimica amŭ isprăvitŭ, că resoluţia totŭ s'a datŭ.“ “ *Dintru acestea poţi culege, câtŭ s'aŭ nevoitŭ duşmaniĭ spre stricarea némuluĭ românescŭ, dară la aniĭ viitorĭ şi maĭ chiarŭ o veĭ vedé acésta. Iesuviţiĭ încă aşa lucra pentru folosulŭ Românilorŭ, ca eĭ apoĭ să oblăduéscă preste Românĭ, cum si acésta o voiŭ arĕta la aniĭ următorĭ. Dreptŭ aceea a şi numitŭ pater Barani, care a făcutŭ mărturisirea credinţeĭ cea maĭ susŭ adusă, pe Teofilŭ mitropolitŭ, cum era, ci numaĭ episcopŭ.“* [1])

Premiţêndŭ, că dlŭ Densuşanŭ nu a citatŭ nimica despre conferenţa din Viena, amintită în acestŭ pasaju, observămŭ dreptŭ încheiare a capitolului acestuia încă următórele:

1. Cuvintele: *„Dintru acestea poţi culege, câtŭ s'aŭ nevoitŭ duşmaniĭ spre stricarea némuluĭ românescŭ,“* nu se referescŭ la sfinta unire, nicĭ la catolicĭ, ci la *gubernatorulŭ şi cancelariulŭ de religiunea calvinéscă.*

2. Georgiŭ Şincai pe aceia, carĭ lucraŭ pentru zădărnicirea sfinteĭ unirĭ, îĭ numesce *„duşmanĭ“*, carĭ lucraŭ spre *„stricarea némuluĭ românescŭ“*. De unde se vede, că elŭ socotia sfinta unire de unŭ mare bine pentru Românĭ, ér nu de unŭ rĕŭ, precum face dlŭ Densuşanŭ.

3. George Şincai recunósce, că Ĭesuiţiĭ lucraŭ *„spre folosulŭ Românilorŭ“*, deşi le condamnă intenţiunea rea, ce credea dînsulŭ, că ar fi avut'o aceia. De unde érăşĭ se vede, că elŭ socotia unirea de folositóre pentru Românĭ.

4. Intenţiunea rea, ce o atribue Şincai Ĭesuiţilorŭ, nu o dovesce. Aceea, ce dînsulŭ aduce ca dovadă, nu are nicĭ o valóre, deórece Teofilŭ faptice nu a fostŭ mitropolitŭ, şi nicĭ chiarŭ episcopŭ independentŭ. Conceptulŭ de mitropolitŭ involve în modŭ necesariŭ esistinţa episcopilorŭ sufraganĭ supuşĭ mitropolitului; ér noĭ scimŭ şi amŭ dovedit'o şi maĭ înainte, [2]) că Teofilŭ nu a avutŭ nicĭ unŭ sufraganŭ. De altă parte Teofilŭ chiarŭ şi cu ocasiunea consacrăriĭ sale de episcopŭ a fostŭ întru tóte supusŭ superintendenteluĭ calvinescŭ, care era adevăratulŭ episcopŭ alŭ Românilorŭ, şi dela care atîrna împreună cu săbórĕle şi protopopiĭ bisericeĭ sale. Credinţa, ce s'a înrădăcinatŭ în istoria nóstră, că numaĭ prin unire a apusŭ Mitropolia, s'a dovedităŭ a fi o credinţă falsă, care nicĭ unŭ istoriografŭ seriosŭ nu o maĭ póte susţiné astădĭ ca adevĕrŭ.

5. Şincai, cândŭ a lovităŭ în Ĭesuiţĭ, a imitatŭ numaĭ pe ómeniĭ timpuluĭ sĕŭ, carĭ credeaŭ, că facŭ mare bravură, cândŭ se băteaŭ cu o societate pe atuncĭ desfiinţată. De altă parte se póte şi aceea, că Şincai nu a pututŭ nicĭ de cum uĭta pe Ĭesuiţĭ, de cândŭ *„pentru óre ce năsărâmbă“*, cum se esprimă dînsulŭ, a trebuităŭ să Ĭese din şcólele lorŭ din Cluşiŭ la an. 1772. Cu tóte acestea Şincai în generalŭ stima fórte multŭ pe Ĭesuiţĭ, căcĭ étă ce dice: *„Ĕră cinulŭ Iesuiţilorŭ s'a ştersŭ cu totulŭ de pe lume în anulŭ 1773. Pricinele, pentru ce s'aŭ ştersŭ, le cércă la alţiĭ. Barĕm să nu se fie ştersŭ!“* [3]) Cuvintele din urmă esprimă părerea de rĕŭ a luĭ Sincai pentru desfiinţarea ordiuluĭ Ĭesuiţilorŭ, ceea ce nu s'ar fi întîmplatŭ, dacă elŭ nu ar fi avutŭ în vedere meritele, ce şi-le-a câştigatŭ acéstă societate pentru promovarea sciinţelorŭ, civilisaţiuniĭ şi religiuniĭ adevĕrate.

6. Sincai totdeuna a socotitŭ unirea cu biserica Romeĭ de unŭ paşŭ salutariŭ pentru Românĭ *chiarŭ şi din punctŭ de vedere naţionalŭ şi politicŭ*, căcĭ în cronica an. 869 vorbindŭ despre subtragerea Bulgarieĭ de sub jurisdicţiunea patriarchuluĭ din Roma şi supunerea eĭ sub patriarchulŭ din Ţărigradŭ, adauge: *„Barem de nu s'ar fi întîmplatŭ acésta, că Românii maĭ fericiţi ar fi fostŭ, de s'ar fi supusŭ patriarchieĭ din Roma, precum s'aŭ fericitŭ alte némurĭ, care înşi-şĭ le vedemŭ.“* [1])

7. Sincai considera unirea cu biserica catolică de unŭ lucru fórte firescŭ, care resultă şi din originea nóstră latină. Pentru acee dice: *„Nicĭ nu e de a te mira, că SS. Chirilŭ şi Methodie* [2]) *nu s'aŭ supusŭ patriarchuluĭ Fotie; pentru că acesta era grecŭ, ĕră eĭ diaoşi românĭ dintre coloniĭ luĭ Traianŭ, cum s'a arĕtatŭ la anulŭ 845, carĭ fiindŭ uniţi cu Bulgariĭ, pe Grecĭ maĭ întâiŭ nu-ĭ puteaŭ suferi stăpânĭ.* Pentru acésta a începutŭ şi Bogore, acuma Mihailŭ, a trimite soliĭ acuşi în Germânia, acuşi la *Roma veche*, pentru învăţătorĭ, după cum se va arĕta la aniĭ viitorĭ.“ [3])

8. Papiŭ Ilarianŭ, [4]) pe care l'a imitatŭ şi maĭ numaĭ l'a decopiatŭ dlŭ Densuşanŭ, apreţiézăfalsŭ ideile şi convingerile religióse ale luĭ Şincai. Cronicariulŭ nostru condamnă fără cruţare şi — după obiceiulŭ sĕŭ — în terminĭ drasticĭ pe toţi factoriĭ bisericescĭ şi politicĭ, dacă i-se părea, că aceia aŭ făcutŭ ceva în contra intereselorŭ şi drepturilorŭ naţiuniĭ române. Elŭ nu cruţă pe Papĭ, nu pe Ĭesuiţĭ, nu pe episcopiĭ bisericeĭ latine orĭ aĭ bisericeĭ sale. Însă de aci nu urmézăcă elŭ ar fi fostŭ contrariŭ sfinteĭ unirĭ, căcĭ faptele persónelorŭ înalte bisericescĭ tocmaĭ aşa cadŭ sub critica istorieĭ împărţiale, ca şi ale altorŭ muritorĭ, şi cine le critică, prin acésta nu se lapădă de biserica şi religiunea sa, întocmaĭ precum marele istoriografŭ Cantŭ, a căruĭ catolicitate este cunoscută înaintea întregeĭ lumĭ, nu s'a lăpădatŭ de biserica sa, cândŭ a criticatŭ aspru unele fapte ale persónelorŭ bisericeĭ sale, ci toţi îlŭ admiră ca pe unŭ istoriografŭ împărţialŭ şi bunŭ catolicŭ.

Papiŭ Ilarianŭ însă cândŭ observă, că Şincai critică pe vre-unŭ Papă, orĭ pe Ĭesuiţĭ, îndată face conclusiunea falsă, că acela a fostŭ contrariŭ sfinteĭ unirĭ.

Cândŭ Şincai şi alţiĭ bărbaţi marĭ uniţĭ din secululŭ trecutŭ se luptaŭ pentru emanciparea bisericeĭ nóstre de sub tutela Strigoniuluĭ şi a teologuluĭ latinŭ, Papiŭ Ilarianŭ vede în acéstă luptă o tendinţă contrară catolicismuluĭ, ca şi cum şi celŭ maĭ bunŭ catolicŭ românŭ nu ar fi datoriŭ a se lupta pentru independenţa bisericeĭ sale dela auctorităţĭ necompetente a o guberna.

Ba ce este maĭ multŭ, Papiŭ Ilarianŭ merge cu cutezarea până acolo, încâtŭ atribue luĭ Şincai curiósa virtute de a fi arĕtatŭ *„frauda, tradarea şi violenţa, prin carĕ se făcuse acéstă unire“*, [5]) deşi Şincai a scrisŭ tocmaĭ contrariulŭ la acéstă născocitură. Cetitoriĭ nostri aŭ vĕdutŭ la începutulŭ acestuĭ capitulŭ, că Şincai scria: *„Vedĭ, că împĕratulŭ Leopoldŭ pe nimenia a silitŭ la unirea cu romano-catoliciĭ, fără numaĭ câtŭ a vrutŭ să ajute pe Românii ceĭ ticăloşĭ, carĭ până astădĭ nu-şĭ cunoscŭ binele şi folosulŭ sĕŭ.“* [6])

Dar să încheiămŭ! Ne-amŭ datŭ silinţa a espune obĭectivŭ ideile luĭ Şincai în materia de religiune şi de unire. Cetitoriĭ vorŭ puté acum judeca între noĭ şi Densuşanŭ. De judecata ómenilorŭ drepţi şi cugetătorĭ nu ne tememŭ, ér pe ceĭ superficialĭ, ignoranţi şi fanaticĭ nu-ĭ vomŭ considera, căcĭ nu suntŭ capabilĭ a produce altceva decâtŭ nisce stîrpiturĭ, ca ale dluĭ Maneguţŭ, care nicĭ pe Şincai nu l'a priceputŭ, [7]) precum n'a priceputŭ nimicŭ din ceea ce a scrisŭ, ci tóte le-a confundatŭ: pe Şincai cu Samuilŭ Klein, [8]) pe Sam. Klein cu Petru Maĭorŭ, [9]) ritulŭ cu credinţa, [10]) ca maĭ pe urmă să se confunde prin contradicerĭ şi pe sine însu-şĭ. Ómenĭ de aceştia ar face maĭ bine, să nu maĭ Ĭea péna în mână, căcĭ numaĭ confusiune producŭ în publiculŭ românescŭ neorientatŭ în cestiunĭ de biserică şi religiune.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Nóptea era recorósă şi blândă; lumina ţesea unŭ vĕlŭ de argintŭ preste întregŭ oraşulŭ cu înălţimile şi adâncimile luĭ de prin prejurŭ. Liniştea şi tăcerea l-aŭ făcutŭ bine agitatuluĭ óspe.

Nicĭ odată în viaţa sa n'a maĭ simţităŭ o astfelŭ de agitare. Era în cértă cu sine însu-şĭ şi cu lumea. O durere fără de cuvinte ĭ-a cuprinsŭ totŭ sufletulŭ.

A fugităŭ de Roma, de acelŭ cuĭbŭ alŭ desfrînărilorŭ, de acea peşteră a întunereculuĭ, carea înghite jertfele de ómenĭ cu miile. Cu câte sperărĭ vesele a intratŭ în Ĭerusalimŭ, carĭ numaĭ în taĭna inimeĭ luĭ purtaŭ nume! Si aci încă n'a găsitŭ fără numaĭ o icónă a Romeĭ. Într'adevĕrŭ să fie lumea întrégă osîndită la aceea-şĭ stare miserabilă, de care a datŭ elŭ, orĭ pe unde a umblatŭ? Si nu suntŭ ómeniĭ alta decâtŭ animale înzestrate cu voinţă şi cu minte, carĭ însă nu-şĭ folosescŭ facultăţile fără numaĭ pentru a se tăvăli în noroiulŭ patimilorŭ neomenescĭ, pentru a se face asemenea dobitócelorŭ?

La resăritŭ şĭ-a perdutŭ unŭ omŭ viaţa din pricina luĭ Irodŭ, întocmaĭ precum era să se întimple cu câţiva aniĭ maĭ înainte cu sclavulŭ Claudiŭ la porunca luĭ Tiberiŭ. Unde era deschilinirea între capitala Iudeilorŭ şi între a Romanilorŭ, între oraşulŭ păgânilorŭ şi într'alŭ celorŭ aleşi şi credincioşĭ?

O figură cu bucle blonde a trecutŭ în grabă mare pe lângă elŭ. Paulŭ recunoscu pe tinĕrulŭ de ĭerĭ.

„Te rogŭ, opresce-te!“ strigă Paulŭ grăbindŭ în urma luĭ cu inima îmbucurată. „Numaĭ de o vorbă te rogŭ. Sciĭ ce s'a întîmplatŭ cu Ioanŭ Botezătoriulŭ?“

Tinĕrulŭ se opri cu capulŭ plecatŭ. „Da, sciŭ,“ rĕspunse elŭ tristŭ. „Maĭ înainte a adusŭ acéstă veste învăţătoriuluĭ unuiŭ dintre aĭ nostri. Si mergemŭ, să-lŭ îngropămŭ.“

„Dar învăţătoriulŭ?“ întrebă Paulŭ. „Ce dice la acésta?“

„Elŭ se bucură, că Ioanŭ a ajunsŭ în ceealaltă viaţă, la care mórtea nu-ĭ este decâtŭ pórtă. Dar şi elŭ jelesce.“

„Dar spune-mĭ,“ dise Paulŭ gânditoriŭ, „cine este învăţătoriulŭ? Spune-mĭ cu alte cuvinte, ca să-lŭ înţelegŭ! Spune-mĭ, spune-mĭ totŭ?“

„Elŭ e însu-şĭ Mesia,“ dise Ioanŭ.

„Si simte şi elŭ ca şi ceĭalaltĭ ómenĭ? Dar ce întrebŭ? Acum mĭ-aĭ spusŭ, că elŭ jelesce,“ îşi rĕspunse Paulŭ.

„Da,“ dise tinĕrulŭ, „elŭ jelesce pe prietinulŭ şi servulŭ sĕŭ, care era trimisŭ, să-ĭ gătéscă calea. Însă mĕ ĭertă, am grabă!“ Si cu o adâncă închinăciune se depărtă.

Paulŭ a maĭ rătăcitŭ încă multŭ prin stradele Ĭerusalimuluĭ, şi cândŭ se întorcea către casă, i-se părea, că a deslegatŭ problema, ce ĭ-a ocupatŭ aşa de multŭ gândirea de ĭerĭ încóce.

„Elŭ e celŭ aşteptatŭ de omenime,“ gândia întru sine. „Vorba sibileĭ se împlinesce, şi Dionisiŭ nu a credutŭ prea multŭ. Nu înzădarŭ amŭ venitŭ noĭ aci.“

---

[1]) Chron. an. 1697.
[2]) Vedĭ capitululŭ nostru: »Sam. Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia« pag. 117 şi urm.
[3]) Chron. a. 1604.
[1]) Chron. a. 869.
[2]) Nu este intenţiunea nóstră să discutămŭ aci originea sfinţilorŭ Cirilŭ şi Metodiŭ, fără numaĭ să scótemŭ la ivélă ideile luĭ Şincai despre unire.
[3]) Chron. a. 861.
[4]) Viaţa, operele şi ideile luĭ Şincai. Bucurescĭ, 1869 pag. 29—37.
[5]) Id. ibid. pag. 34.
[6]) Chron. a. 1698.
[7]) Vedĭ Maneguţŭ: Reunirea Românilorŭ pag. 57—69 şi pag. 87 şi următ.
[8]) pag. 11.
[9]) pag. 81, unde cuvintele luĭ Petru Maiorŭ din Acte şi fragmente (pag. 156) le ĭea dreptŭ cuvinte ale luĭ Sam. Klein.
[10]) Pag. 78—89.

XXXIV.

Ḑilele și lunile viniaŭ și treceaŭ. A dóua serbătóre a pascilorŭ găsi pe prietinii nostri încă totŭ în Ierusalimŭ. Orașulŭ era în agitație și împărțitŭ în dóuĕ tabere: una recunoscea pe Mesia, alta nu.

Ḑilnicŭ se anunțaŭ minuni nóuĕ de ale luĭ. Drumurile resunaŭ de cuvintele mulțămitóre ale celorŭ mântuiți și însănĕtoșațĭ de elŭ. Dar bĕtrâniĭ și maĭ marii poporuluĭ se adunaŭ la sfatŭ și scuipaŭ focŭ în contra luĭ denunțându-lŭ ca pe unŭ profetŭ mincinosŭ. De câteva orĭ aŭ cercatŭ, să-lŭ și ucidă.

Tóte acestea le-aŭ auditŭ și Aglais și fiulŭ eĭ. Aceștĭ ómenĭ eraŭ însă convinși în internulŭ sĕŭ, că minunatulŭ omŭ cu vorbele luĭ dumnedeescĭ e acela, pe care învățăcelulŭ sĕŭ Petru i'a numitŭ Christosŭ fiulŭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ viŭ. Eĭ credeaŭ, că acestŭ făcĕtoriŭ de minuni, de care ascultă legile natureĭ, este dăruitŭ cu putere de Dumnedeŭ și póte totŭ, ce voesce. Eĭ nu părăsiră Ierusalimulŭ. O mână nevĕdută parcă îĭ ținea, unŭ presimțŭ, care le spunea, că unŭ lucru încă și maĭ mare se va împlini, și acela le va deslega întrebarea despre Mesia și-ĭ va desvĕli dumnedeirea în tótă mărirea eĭ.

Agitația generală și-a ajunsŭ culmea. Cătră amĕdĭ a intratŭ învățătoriulŭ cu unŭ felŭ de triumfŭ în orașŭ. Ce triumfŭ! Nu eraŭ strălucire, nicĭ trimbițe resunătóre, nicĭ cete de ostașĭ. Tóte acestea lipsiaŭ minunatuluĭ împĕratŭ, care a intratŭ în Ierusalimŭ. Elŭ sosi ședendŭ pe o asină. Însoțitoriĭ luĭ eraŭ prunciĭ și poporulŭ. Covórĕle, pe carĭ călca, eraŭ frunde de palmŭ și ramĭ de finicŭ. Trimbițe eraŭ glasurile, carĭ ieșaŭ din inimĭ sincere: „Osana fiulŭ luĭ Davidŭ! Binecuvintatŭ să fie, celŭ ce vine întru numele Domnuluĭ! Osana celuĭ dintru înălțime!“ Așa aŭ percursŭ drumulŭ până la templu, unde s'a fostŭ adunatŭ o mulțime de orbĭ și de neputincioșĭ, pe carĭ i-a vindecatŭ. Și cum se uniaŭ resunetele de laude, de carĭ se umplea templulŭ și aerulŭ, cu mânia și pisma fariseilorŭ și a cărturarilorŭ?

Afară de prietinii nostri se aflaŭ pe acestŭ timpŭ în Ierusalimŭ încă mulțĭ păgânĭ. Eĭ eraŭ plinĭ de admirare de făcĕtoriulŭ de minuni și nu doriaŭ alta, decâtŭ să-lŭ vadă și să vorbéscă cu elŭ. Eĭ aŭ rugatŭ pe apostolulŭ Filipŭ, ér acesta pe Andreiŭ, ca să facă cunoscută învățătoriuluĭ dorința lorŭ. Elŭ le-a vorbitŭ vorbe taĭnice, pe carĭ ascultătoriĭ luĭ atuncĭ încă nu le-aŭ înțelesŭ, ci le aprobaŭ triștĭ în tăcere. Pe cândŭ le vorbia, se audĭ unŭ glasŭ, ce umplu întregŭ templulŭ: „Eŭ l'am iubitŭ pe elŭ și-lŭ voiŭ iubi și maĭ multŭ!“ Toțĭ ceĭ de față aŭ rĕmasŭ surprinșĭ și nu-și puteaŭ da samă despre acésta. Uniĭ țineaŭ, să fie fostŭ unŭ tunetŭ. Alțiĭ ziceaŭ, că îngerŭ a grăitŭ cu elŭ. Toțĭ aŭ plecatŭ cătră casă mirându-se, și sara deja scia întregŭ orașulŭ cele întîmplate.

Dacă Paulŭ nu era între ceĭ ce doriaŭ să vorbéscă cu Mesia, asta a fostŭ, pentru că era dusŭ de maĭ multe ḑile din orașŭ.

De multŭ avea elŭ de gândŭ, să cerceteze locurile, carĭ eraŭ în legătură cu viața luĭ Mesia și maĭ cu samă micŭlŭ orașŭ Vifleimŭ, unde s'a născutŭ cu ocasiunea conscrierĭĭ generale, precum se spunea, într'unŭ staulŭ, și unde l'aŭ cercetatŭ magiĭ din rĕsăritŭ, cercetarea fatală, ce a avutŭ de urmare porunca îngrozitóre a luĭ Irodŭ de a se ucide atâția pruncĭ nevinovațĭ. Legatulŭ romanŭ a mersŭ să vadă și modestulŭ Nazaretŭ, unde a găsitŭ urmele locuinței harniculuĭ teslariŭ, care își hrănia fiulŭ și soția cu lucrulŭ mânilorŭ sale. (Va urma.)

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulŭ și istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și dluĭ Nic. Densușanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, prețulŭ 80 cr. și se póte procura la redacțiunea „Unirii“.

Posta Redacțiunii: *Farnos.* Cu părere de rĕŭ îțĭ comunicămŭ, că nu avemŭ toțĭ numeriĭ.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 177/1894. (3) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye, balázsfalvi járásban Szász-Csanád község székhelylyel rendszeresitett körorvosi állomás lemondás folytán üresedésben jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt fizetés és 150 frt fuvarátalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki; a gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedik; azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer bentazni.

A közegészségügyi kört a monorai, sorostélyi és szász-csanádi körjegyzőségekhez tartozó 9 község (10,656 lakóssal) képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143 §-a értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylatral feiszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi február hó 27-ig annál is inkább nyujtsák bé, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házánái folyó évi február hó 27-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1894 Január hó 22-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ.
că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de
iconostase, amvóne, altare
și alte obiecte de aie instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **reînovarea de iconostase** cu prețurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.
(6) 51—52

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 2—26 **Timisióra-Fabricŭ**
se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoțirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanță pe maĭ mulțĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.
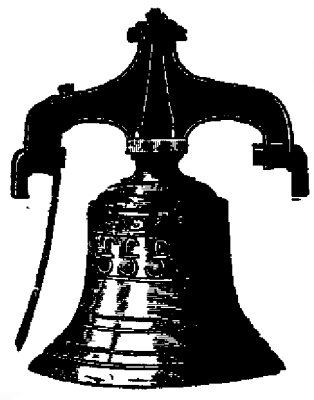
Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maĭ multe orĭ premiatele
Clopote patentate găurite,
carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ și cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.
Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de töce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.
Prețurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 4. . . . fl. 4281.97

Simeon Corvin din Orĕştie a colectat pe lista Nr 76 dela:

Simeon Corvin	fl.	10.—	
A. P. Barcian	„	2.—	
Dr. Moldovan	„	2.—	
Muntean	„	2.—	
Nicolaŭ Vilt	„	1.—	
Petru Belei	„	1.—	
Dr. Avram Tincu	„	3.—	
Danil Danil	„	1.—	
Ion Zosara	„	1.—	
Nicolae Rozol	„	1.—	
Grof Mihaiŭ	„	2.—	
George Vinţan	„	1.—	
Kis József	„	1.—	
N. Vlad	„	5.—	fl. 33.—

Ioan Mărginean ştud. în cl. VII a gimn. din Blaşŭ a colect. în Copru pe l. Nr. 20/b dela:

T. Murĕşan preot	fl.	1.—	
Ioan Istrate	„	1.—	
Georgiŭ Legian	„	1.—	
Pauteleon Mărginean	„	1.—	
Iosif Mărginean jun.	„	1.—	
Ioan Istrate înv.	„	1.—	
Teodor Moldovan	„	—.50	
Teodor Mărginean	„	1.—	fl. 7.50

Aureliŭ Pop Papiŭ ştud. în cl. VII a gimn. din Blaşŭ a colect. pe lista Nr 44/b. dela:

Biriş Iacob Buţul	fl.	—.10	
Biriş Const. a Buţi	„	—.20	
Lezerian Georgiŭ	„	—.10	
Teofil Iluan înv.	„	1.—	
Dela poporulŭ din Iuş	„	3.70	
Lazar Papiŭ preot	„	1.—	
Biriş Gregorie	„	—.10	
Roman Iacob	„	—.10	
Fiscutean Marie	„	—.10	
Mărginean Ion	„	—.10	
Crişan Teodor	„	—.10	fl. 6.60

N. Galea ştud. în cl. VII a gimn. din Blaşŭ a col. în Hundorf pe lista Nr 45/b. dela:

Nicolaŭ Galea preot.	fl.	1.—	
Zaharie Gergel	„	1.—	
Vasilie Dan	„	1.50	
Teodor Petri	„	—.30	
Markos Ioan	„	—.20	
Nicolaŭ Tereg	„	—.20	
Iuliŭ George	„	—.20	
Zacharie Suciŭ	„	1.—	
Samoilă Marcos	„	—.20	
Zacharie Petri	„	—.20	
Achim Petri	„	—.20	
Naftailă Dan	„	—.20	
Ioan Nuţu	„	—.50	
Petri Iosif	„	—.20	
Teodor Lăpădat	„	—.20	
Teodor Petri	„	—.20	
Ioan Rus	„	—.20	
Ioan Dan	„	—.50	
Teodor Dan	„	—.25	fl. 8.25

Ioan Hossu ştud. în cl. a IV a gimn. st din Blaşŭa colect. pe lista Nr 18/b. dela:

Dănilă George	fl.	1.—	
Hădărean Traian	„	—.20	
Cipăian George	„	—.20	
Hossu Ioan	„	1.—	
Câmpean Ioan	„	—.20	
Piroşca Mihail	„	—.20	
Poparad Ilariŭ	„	—.20	
Şandru Valeriŭ	„	—.20	
Şuiagă Emanuil	„	—.20	
Velţan Victor	„	—.20	
Radu Augustin	„	—.20	
Tanasie Ioan	„	—.50	
Lupea Traian	„	—.20	
Avram Aureliŭ	„	—.50	
Stanciŭ Ioan	„	—.50	
Oprea Gregoriŭ	„	—.50	
Iordan Nicolaŭ	„	—.20	
Balint Eugeniŭ	„	—.20	
Popa Marian	„	—.20	
Nestor Emiliŭ	„	—.50	
Pop Iulian	„	—.30	
Florea Ştefan	„	—.10	
Antal Corneliŭ	„	—.50	
N. N.	„	—.05	
Pogaceaş Vasiliŭ	„	—.20	
Bêrsan Ioan	„	—.50	
Peştean Alesandru	„	—.10	
Cheţan Simeon	„	—.30	
Ordace Corneliŭ	„	—.50	
Ordace Valeriŭ	„	—.50	
Raţ Traian	„	1.—	
Spărios Mihail	„	—.20	
Pop Emeric	„	—.25	
Bărbat Ioan	„	—.10	
Pop Iuliŭ	„	—.20	fl. 11.90

Pavel Rotariŭ ca redactor al „Luminătoriului“ a colectat pe lista Nr. 19 suma de 92 fl., din cari 42 fl. s'aŭ publicat deja în Nr. 52 din an. tr. ĕră acum se publică şi numele donatorilor computându-se aci numaĭ suma de 50 fl. v. a.

Iulia Rotariŭ	„	2.—	
Pavel Rotariŭ adv.	„	2.—	
„Timişana“ inst. de cr.	„	20.—	
Em. Ungurean adv.	„	10.—	
Mateiŭ Mateescu	„	5.—	
Petru Ionaşŭ prof.	„	2.—	
Dr. Petru Ţegle	„	1.—	
Caval. de Trapşa general major în pens. Gratz	„	50.—	fl. 50.—

Nicolaŭ Rusan proprietariŭ în Sâncel donézá 4 acţ. „Iulia“ à 50 fl. = 200 fl. v. a. şi pe lângă aceea a dat declaraţiune în scrisŭ, că saŭ va lifera pentru gimnasiŭ 10.000 cărămidĭ corĕspundĕtóre, saŭ va da încă 200 fl. bani gata . . . fl. 200.—

D. Rodeş forest. arch. fl. 60.—

Ştefan Colceriŭ par. în Dêmb a colectat pe l. Nr 311 dela:

Stefan Colceriŭ	fl.	1.—	
Biserica gr. cat.	„	1.—	
Scóla confes.	„	1.—	
Basiliŭ Mateiŭ	„	—.50	
Solomon Rus	„	—.50	
Ioan Rus	„	—.50	
Siărmăşan P. şi soţia	„	—.70	
Siopterean Ilie	„	—.20	
Buruian Ioan	„	—.50	
Furnea Petru	„	—.20	
Miron Georgiŭ	„	—.20	
Tomşa Ioan	„	—.20	
Graur Ioan	„	—.20	
Rob Luca	„	—.20	
Buruian Georgiŭ	„	—.20	
Goron Vasilică	„	—.30	
Pop Ioan	„	—.20	
Purcariŭ Vasilică	„	—.20	
Odenie Grigorie	„	—.20	
Sângeorzan Iosif	„	—.10	
Milăşan Stefan	„	—.10	
Siărmăşan Isailă	„	—.10	
Siărmăşan Teodor	„	—.10	
Rus Tănasie	„	—.10	
Rus Teodor sen.	„	—.10	
Costinaş Artemie	„	—.10	
Rob Georgiŭ	„	—.10	
Moldovan Ioan	„	—.10	
Miron Simeon	„	—.10	
Moldovon Vasilie	„	—.10	
Eftenie Ioan a Palag.	„	—.10	
Siărmăşan Georgiŭ	„	—.10	
Moşuţan Ioan sen.	„	—.10	
Rus Zacharie	„	—.10	
Coşognean Todor	„	—.10	
Purcariŭ Todor	„	—.10	
Rus Vasilică	„	—.10	
Coste Iosif	„	—.10	
Odenie Palaghie	„	—.10	
Eftenie T. Ioan	„	—.10	
Siopterean Ioan	„	—.10	
Buruian Georgiŭ	„	—.10	
Moşuţan Costan	„	—.10	
Moldovan Iacob	„	—.10	
Silvăşan Grigorie	„	—.10	
Oroian Georgiŭ	„	—.10	
Siărmăşan Ioan	„	—.10	
Milăşan Achim	„	—.10	
Miron Tóder sen.	„	—.10	
Milăşan Ioan	„	—.10	fl. 11.10

Teodor Bordan cleric curs. II a colectat în Hăşmaş pe lista Nr. 3/b dela:

Ioan Bordan	fl.	—.40	
Vasile Baciŭ	„	—.60	
Maria A. Bordan	„	1.—	
Constantin Baciŭ	„	—.30	
Nuţu Ioan	„	—.30	
Teodor Fărcaş	„	—.30	
Ioan Mera	„	—.30	
Vasile Mera	„	—.20	
Vasilie Nechită	„	—.20	
Teodor Mera	„	—.20	
Gligor Nan	„	—.20	
Filimon Baciŭ	„	—.20	
Teodor Moţ	„	—.20	
Ioan Popa l. Simeon	„	—.20	
Călină Iuon	„	—.20	
Teod. Nuţu l. Ggligor	„	—.20	
Mera Gligor	„	—.20	
Ioan Oltean sen.	„	—.20	
Teodor Baciŭ	„	—.20	
Pantilimon Moldovan	„	—.20	
Gavrilă Dumitru	„	—.20	
Vasilie Tomeiŭ	„	—.20	
Dănilă Nan	„	—.20	
Iuon Dumitru	„	—.15	
Iuon Moţ	„	—.20	
Teodor Muncaciŭ	„	—.14	
Oltean Mărie	„	—.10	
Popa Iuon Onea	„	—.10	
Ioan Nuţu	„	—.10	
Vasilie Popa	„	—.10	
Gligor Popa	„	—.10	
Iuon Oltean Ghica	„	—.10	
Nicolae Baciŭ	„	—.10	
Iuon Popa	„	—.10	
Iuon Fărcaş	„	—.10	
Iosif Nan	„	—.10	
Iuon Oltean l. Samoilă	„	—.10	
Gavrilă Nan	„	—.10	
Pavel Popa	„	—.08.	
Niculae Cean	„	—.08	
Vasilie Tomeiŭ	„	—.10	
Simion Oanca	„	—.20	
Biserica gr. cat.	„	1.—	
Iacob Bordan	„	1.—	
Rotariŭ Todor	„	—.10	fl. 10.65

Patriciŭ Barb advocat în Reghin a colectat pe lista Nr. 81 dela:

Patriciŭ Barb adv.	fl.	50.—	
Elena Barb	„	50.—	
Nekita Callini propr. în Meşterháza	„	15.—	
Iustin Callini propr.	„	15.—	
Sever Barb	„	10.—	
Iosif Popescu	„	2.—	
Marcu Cetăţan	„	10.—	
M. şi Carol. Orbonaş	„	50.—	
Ioan Socol	„	3.—	
Ioan Tamás	„	2.—	fl. 207.—

Dr. Ioan Ullăcan medic. în S. Petru a colectat pe lista Nr. 15/a dela:

Dr. Ioan Ullăcan	fl.	2.—	
Dem. Vulcan propr. Pogăceaua	„	1.—	
Nicolaŭ Vulcu propr. Pogăceaua	„	1.—	
Teodor Iustian propr. S. Petru	„	3.—	fl. 7.—

Basiliŭ Raţ vicariul Făgăraşuluĭ a maĭ colectat

1. Din *Herseni* pe lista Nr. 813 dela:

Georgiŭ Fĕtu	fl.	—.30	
Radu Fĕtu	„	—.10	
Daniel W. Lie	„	—.20	
Iónu G. Rimia	„	—.10	
Daniel Rimia	„	—.20	
Niculae Bĕlan	„	—.20	
Ion R. Fĕtu	„	—.10	
George Rimea	„	—.20	
Ilie Rimea	„	—.15	
Petru Fĕtu	„	—.20	
Simion Fĕtu	„	—.10	
Mateiŭ Andreaş	„	—.05	
Ilie Ilie Judele	„	—.20	
Iacob Fĕtu	„	—.10	
Iacob Mateiŭ Rimea	„	—.10	

Niculae Sierb
Iacob Bălan
D. D. Junc
Iosif Hersenĭ
Mateiŭ Lie . . . fl. —.50
Ioan Gros
Dav. G. Lie
Ion Judele
David Fĕtu fl. 2.80

2. Din *Hurez* pe lista Nr 819 dela:

Dăniliă Sas paroch . fl. 2.—
George Pandrea . . „ 1.— fl. 3.—

3. Din *Voila* pe l. Nr. 852 dela:

Nicolae Sierban preot fl. 1.—
Daniel Sierban not. . „ 1.—
Fondul luminilor . . „ 1.—
Biserica gr. cat. . . „ 1.—
Nicolaŭ Popa . . . „ —.10
Dionisie Gabor . . „ —.10
Nicolaŭ Moldovan . „ —.10
Ión Dobrin . . . . „ —.10
George Sierban . . „ —.15
Dionisiŭ Aron . . . „ —.10
Ión Gabor . . . . „ —.10
Nicolae Cornie . . . „ —.10
Vasile Popa . . . „ —.10
Neagoe Georgiŭ . . „ —.10
Ión Sierban . . . „ —.10
Popa Georgiŭ . . . „ —.10
Iosif Gabor . . . . „ —.15
Ión Sierban . . . . „ —.15
Daniel Sierban . . „ —.10
Molnar Daniel . . . „ —.10
Ión Nicolicĭ . . . „ —.20
Samoilă Bilibócă . . „ —.10
Ión Siuteŭ . . . . „ —.15 fl. 6.20

4. Din *Comana inf.* pe l. Nr. 837 dela:

Iosif Pop par. gr. cat. fl. 2.—
I. Porița preot gr.-or. fl. 1.—
George Andron . . „ —.50
George Pop Matea . „ —.50
George Pop . . . „ —.50
George Halmágyi . . „ 2.—
George Pop . . . „ —.50
Cupcia Iacob . . . „ 1.—
Hirschfeld Moritz . „ 1.—
Basiliŭ Itean . . . „ —.50
Georgiŭ Cantor . . „ —.50
Nicolaŭ Chiorniță . „ 5.—
Brettyey Pál . . . „ 3.—
Baer Ggyörgy . . . „ 5.—
Ananie Roșală . . . „ —.50
Georgiŭ Ioan Neagoe „ 1.35
Szabó . . . . . „ —.50
Kovács . . . . . „ 1.—
Gáspár József . . . „ 10.—
Feorge Tĕpos . . . „ —.50
Samoil Comanicĭ . . „ —.50
Pop Virgil . . . . „ —.50
Ioan Capeta . . . „ —.50
Aron Flucus . . . „ —.50
G. Comănicĭ . . . „ 1.—
Aurelia I. Pop preut. „ 1.—
Ioan Motoc . . . . „ —.50
Ioan Dima . . . . „ —.04
Niculae Niță Cristea „ —.04
George Mateiŭ Gridan „ —.10
Niculae Fĕtu . . . „ —.05
Vasile Gridan . . . „ —.08
Idomin Andr. Popa . „ —.10
Nicolae Pop Gridan . „ —.15
Nicolae Filon Popa . „ —.15
Ioan Popovici . . . „ —.10
Liviŭ Popa . . . . „ —.20
Inache Conta . . . „ —.10
Nistor Popa . . . „ —.10
Ioan Costea Cătrini . „ —.10
Ioan Mateiŭ Popa . „ —.05
Avisalon Gridan . . „ —.10
Nicolae Monea . . . „ —.10
Iacob Fĕtu . . . . „ —.20 fl. 43.11

5. Din *Drăguș* pe l. Nr 851 dela:

George Jurcovan preot fl. 1.—
Nicolae Rogodiă . . „ —.10
Georgiŭ Bota . . . „ —.10
Arsente Gușăilă . . „ —.20
Ioan Bota . . . . „ —.10
George I. Rogodiă . „ —.07 fl. 1.57

George Murĕșan a col. în Siarpotoc pe lista Nr 24/b dela:

Ioan Murĕșan . . . fl. 1.—
Popor. din Siarpotoc „ 1.20 fl. 2.20

Emiliŭ Socaciŭ stud. VI cl. gimn. a col. pe l. Nr. 25/b dela:

Ioan Muntean . . . fl. 1.—
Avram Socaciŭ . . „ —.50
Antoniŭ Vințan . . „ —.50
Ioan Babeș . . . . „ —.20
Marcu Vințan . . . „ —.10
Petru Cozac . . . „ —.10
George Vințan . . „ —.10
Ioan Vartolomoniŭ . „ —.10
Ioan Micloșoniŭ . . „ —.05
Zacharie Părĕŭ . . „ —.10
Nicolae Berc . . . „ —.10
Ioan Cozac . . . . „ —.10
George Părĕŭ . . . „ —.05
Vasiliŭ Vartolomoniŭ „ —.10
Antoniŭ Nopcia . . „ —.10
Sigismund Babeș . . „ —.10
Alesandru Babeș . . „ —.10
Arsenie Ardelean . . „ —.10
Niculae Vasiŭ . . . „ —.10
Nicolaŭ Cozac . . . „ —.10
Ioan Vasiŭ . . . . „ —.10
Nicolaŭ Babeș . . . „ —.10
Andreiŭ Vasiŭ . . . „ —.10
Iosif Vasiŭ . . . . „ —.05
Avram Vasiŭ . . . „ —.10
Ioan Bolduș . . . „ —.10
Părĕŭ Ioan . . . . „ —.05
Vasile Martinescu . „ —.20
George Oprnț . . . „ —.20
Nicolaŭ Cotan . . . „ —.10
Petru Cotan . . . „ —.10
Vasilŭ Pĕcurariŭ . . „ —.12
Ioan Munea . . . „ —.10
Iosia Covan . . . „ —.10
Vasiliŭ Martinescu . „ —.10
Ioan Pălean . . . „ —.10
Vasiliŭ Pălean . . „ —.15
Ioan Babeș . . . . „ —.10
Georgiŭ Gavrilă . . „ —.10
Moise Nicolescu . . „ —.10
Nicolaŭ Martinescu . „ —.10
George Cotan . . . „ —.10 fl. 6.07

Pe l. Nr 29/b. s'a col. dela:

Iuliŭ Pop casir . . „ 2.—
Simeon Băcilă preot gr. or. în Ormendea „ 1.—
Nic. Pop d. Besinĕu c. gr-or Ormendea „ 2.—
G. Moldovan not. cerc. „ 2.—
G. Bardosy propriet. „ 2.—
N. Berariu par. gr-or în Bejan . . . . „ 2.— fl. 11.—

Pe lista Nr 31/b. s'a colec. prin *Iustin Bora* dela:

Ioan Bora preot . . fl. 1.—
Mathi Ioan junior . „ —.20
Alesiŭ Bora . . . „ 1.—
Mateiŭ Mathi . . . „ —.20
Costantin Bora . . „ —.20
Daneiŭ Bora . . . „ —.50 fl. 3.10

Vasiliŭ Suciŭ preot în Benic a colect. pe l. Nr. 93/a dela:

Aron Betecuiŭ . . . fl. 2.—
Crățiun Pop . . . „ 1.—
Remus Cristea . . „ 1.—
Laurian Francu . . „ 1.—
Simeon Pascu . . . „ 1.—
Basiliŭ Cristea . . „ 1.—
Nicolaŭ Betecuiŭ . . „ 1.—
Vasiliŭ Cristea . . „ —.50
George Suciŭ . . . „ —.50
Nic. Preja l. Stefan . „ —.50
Ioan Drăgan . . . „ —.50
Emilian Francu . . „ 1.—
Sevastian Laslo . . „ 1.—
Chiorean Gligor . . „ —.50
Niculae Francu . . „ —.50
Aron Niculas . . . „ —.20
Preșa Gligor . . . „ —.20
Preșa Partenie . . „ —.20
Nicolae Crișan . . . „ —.20
Niculae Drăgan . . „ —.20
Nuțu Suciŭ . . . . „ —.20
Vasilie Francu . . „ —.20
Vasilie Crișan . . . „ —.20
Dela mai mulți donat. „ 1.97
Bucate col. în val. de „ 1.86
Comuna bisericească . „ 5.—
Vasiliŭ Suciŭ preot . „ 2.— fl. 25.43

Ștefan Lita par. în Lunca a colect. pe l. Nr 881 dela:

Stefan Lita . . . . fl. 2.—
I. Mihaiŭ înv. și s. Elis. „ 1.—
I. Mihaiŭ l. T. Cas. com. „ 1.—
Niculae Gabra l. Vas. „ 1.20
I. Mihaiŭ l. Simion „ —.20
V. Velicea l. Niculae „ —.30
Simeon Mihaiŭ . . „ —.20
Irina Surdu . . . „ —.30
Ana Surdu . . . . „ —.10
Popor. gr. cat. din Lunca „ 2.70 9.—

Petru Cosciuc cancelist în Mercurea a colectat dela:

Petru Drăgiciŭ primpret. Mercurea . . fl. 2.—
I. Droc protop. gr.-or. „ 5.—
Ioan Măcelariŭ propr. „ 5.—
G. Muntean măcel. „ 1.—
Basiliŭ Murĕșan . . „ 1.—
Ioan Dragomir . . . „ 1.—
Romulus Popp paroch gr. or. Gîrbova . „ 1.—
Ioan Măcelariŭ not. Apoldul mic . . „ 5.—
I. Lazar par. gr. or. „ 2.—
D. Arcoțan jude com. „ 2.—
I. Arcoțan diac. gr.-or. „ 2.—
Ioan Iuga . . . . „ 2.—
Moise Buta . . . . „ 1.—
Ilie Topârcean . . . „ 1.—
Dumitru Pop . . . „ 1.—
Ioan Beu . . . . „ 1.—
M. Papp Ludoșul-mare „ 2.—
Ioan Muț . . . . „ 1.—
I. Stăculea not. Sina „ 2.—
D. Pănfiloiŭ par. gr.-or. „ 2.—
N. Filimon prop. Rociŭ „ 1.—
D. Muthiŭ not. subs. „ 1.—
Gerge Beu not. Rod „ 2.—
Ioan Dobrescu propr. „ 1.—
Friederic Cotascu not. subst. Dobârca . . „ 1.—
Ioan Vecerdea jude Topârcea . . . . „ 1.—
Ilie Pop not. Poiana „ 2.—
Micu Adam vicenot. . „ 1.—
D. Gise jude com. . „ 1.—
I. Serbu par. gr. or. „ 1.—
A. Serbu diac. gr. or. „ 1.—
Aron Vonica propriet. „ 1.—
Dum. Rodean propr. „ 1.—
Aron Georgescu măs. „ 1.—
Ilie Oprean opincariŭ „ —.50
Ioan Maniț propr. . „ —.50 fl. 57.—

Ioan Albon preot în Velcheriŭ a colectat dela:

Ioan Albon preot o acț. „Murĕșana“ . fl. 50.—
Bis. gr. cat. Vecheriŭ „ 20.—
M. Albon ofic. c. și r. în B. Pesta . . . „ 25.—
Harfas Mafteiŭ . . „ 5.—
Roșca Partenie cantor „ 2.—
Cosma Constantin . „ 1.—
Ioan Rus învĕț. . . „ 20.—
Ioan Ginj propr. . . „ 2.— fl. 125.—

Simeon Micu protop. în Alba-Iulia a colectat:

1. Din *Alba-Iulia Lipoveni* dela:

Simeon Micu . . . „ 10.—
George Filip adv. . „ 15.—
Mateiŭ Nicola . . . „ 5.—
Ioan Coșeriŭ . . . „ 5.—
I. Gerasim jude reg. „ 3.—
Iacob Tulburean . . „ —.50
August. Cimbulescu . „ —.40
Niculaŭ Băcilă . . „ 1.—
Antonie Cricovean . „ 1.—
Iosif Roman comerc. „ 2.—
Nicolaŭ Barb . . . „ 5.—
Augustin Comes . . „ 1.— fl. 48.90

2. Din *Alba-Iulia Maier* dela:

Ioan Mărginean . . fl. 1.—
Nonus Poruț . . . „ 1.—
Nicolae Drâmbărean „ 1.—
Ioachim Dănilă . . „ 1.—
Iosif Pancu . . . . „ —.50
Teodor Pore . . . „ 1.—
Dumitru Furdu . . „ 1.—
Valeria Borza . . . „ 1.— fl. 7.50

3. Din *Vințul inf.* dela:

Iacob Cornea . . . . . 1.— fl. 1.—

4. Din *Cetea* dela:

Petru Raica preot . fl. 1.—

N. Dărămuș not. . . „ 1.—
Bota învĕț. . . . . „ 1.—
I. Francu preot gr. or. „ 1.—
A. Repede preot. gr-or. „ —.20
Hălălaiŭ Dumitru . „ —.20
Nicolaș Ioan . . . „ —.10
Ioan Sevan . . . . „ 1.— fl. 5.50

5. Din *Ighiŭ* dela:
Sipoș Sigismund . . fl. —.20
Basiliŭ Andrea . . „ 5.—
Din casa bis. și colecta cu discu . . „ 10.—
Dr. Aureliŭ Chișbac „ 5.—
Ilie Radu . . . . „ —.50
Ianeăŭ George . . „ —.30
Medrea Radu . . . „ —.20
Ioan Angel . . . . „ —.10
Iosif Sipoș . . . . „ —.15
Ioan Pĕcurariŭ . . „ —.20
Groza Ioan . . . . „ —.10
Baba Angel . . . . „ —.05
Baba Stefan . . . „ —.10
Angel Florescu . . „ —.10
Onuț Coste . . . . „ —.20
Visalon Părăŭ . . „ —.10
George Părăŭ . . „ —.10
Niculae Mihălțan . . „ —.30
Tîrziŭ Todor . . . „ —.50
Angel Coste aluĭ Nic. „ —.40
Niculae Maxim . . „ —.24
Niculae Pĕcurariŭ . „ —.20
Ioan Costea . . . „ —.60
Georgiŭ Istrate . . „ 1.—
Nicolaŭ Florescu . . „ 5.—
Oana Dobo . . . . „ —.30
Vasilie Tîrziŭ . . „ —.20
Nicolae Hada . . . „ 1.—
Nechifor Vĕrzariŭ . „ 1.—
Stefan Angel . . . „ 1.—
Iosif Angel . . . . „ 1.—
George Popa . . . „ 1.—
Georgiŭ Mogoșan . . „ —.50
Veronica Florescu . „ 2.—
Vasilie Bucerdan . . „ 1.— fl. 39.64

6. Din *Bucerdea vinósă* dela:
Moïse Meteș . . . fl. 1.—
Nistor Ambrosie . . „ —.50
Truța I. a Bogat. . „ —.20
Nicolae Nestor . . „ 1.—
Aureliŭ Giurca . . „ 1.—
Iosif Florea . . . „ —.10
Martin Ales. și George „ —.18
Miclea Petru . . . „ —.10
Miclea Ioan . . . „ —.10
Truța Clement . . „ —.20
Giurca Raveca . . „ —.10
Florea Simeon . . „ —.10
Melea Vasilie . . . „ —.20
Melian Mihailă Miclea „ —.15
Florea Gavrilă . . „ —.10
Bordea Vasile . . . „ —.10
Florea Petru . . . „ —.10
Niculae Mitru . . . „ —.10
Truța Vasilie bogatu . „ —.10
Miclea Ioan și Iuliana „ —.14
Nistor Amfiloch. și Iac. „ —.10
Biro Alexie . . . „ —.10
Nistor Raveca . . . „ —.10
Nistor Teodor . . . „ —.10 fl. 5.97

7. Din *Întregalde* dela:
Ios. Nistor primar . fl. 1.50
Ioan Nistor preot . „ 1.20
Comunitatea bis. . . „ —.54 fl. 3.24

8. Din *Necrelescĭ* dela:
Comunitatea bis. . . fl. 1.50
Nicolaŭ Necrilescu . „ 1.— fl. 2.50

9. Din *Valea Găldii* dela:
Comunitatea bis. . . fl. 2.— fl. 2.—

10. Din *Oeșdea* dela:
Ciriac Raț . . . fl. 1.—
Parteniŭ Popa . . . „ —.80
Tanasie Refu . . . „ —.60
Popa Trifan . . . „ —.50
Pădurean Partenie . „ —.40
Marcu Ioan . . . „ —.50
Angel Stefan . . . „ —.50
Popa Tănasie . . . „ —.20
Vas. Fleșeriŭ luĭ Vas. „ —.40
Fleșeriŭ Vasilie . . „ —.30
Indreiŭ Teofil . . . „ —.12
Popa Lica . . . . „ —.14
Istina Pop . . . . „ —.40
Fleșeriŭ Ciriac . . „ —.20
Popa Pavel . . . . „ —.20
Fleșeriŭ Login . . „ —.15
Herța Aftenie . . . „ —.20
Paraschie Fleșeriŭ . „ —.40
Rusan Vasilie . . . „ —.30
Popa Onu . . . . „ —.50
Iacșa Niculae . . . „ —.12
Crișan Ariton . . . „ —.40
Popa Vasilie . . . „ —.40
Pĕcurariŭ Candin . . „ —.30
Crișan Ioan . . . „ —.30
Vasilie Mitrofan . . „ —.40
Vasilie Mitrofan . . „ —.50
Sântimbrean Ioan . „ —.40
Tyarpi Niculae . . „ —.40
Pădurean Ioan . . „ —.40
Marcu Mihailă . . . „ —.40
Marcu Onica . . . „ —.20
Popa Brascoveana . „ —.20
Crișan Login . . . „ —.30
Herța Vasilie . . . „ —.20
Fleșeriŭ Niculae . . „ —.10
Tenia Fleșeriŭ . . . „ —.10
Popa Nesie . . . . „ —.20
Petru Popa . . . . „ —.20
Vasilie Crișan . . . „ —.20
Popa Partenie . . . „ —.20
Iacșa Lica . . . . „ —.50
Isid. Fleșeriŭ . . . „ —.30
Ioan Moldovan . . „ —.10
Partenie Moldovan . „ —.10
Crișan Ioan . . . „ —.30
Ana Iuga . . . . „ —.20
Popa Maria . . . „ —.20
Popa Nesie . . . . „ —.15
Popa Lica . . . . „ —.15
Popa Cristea . . . „ —.10
Niculae Moldovan . „ —.20
Ioan Raț . . . . „ —.30
Drăgan Partenie . . „ —.10
Rus George . . . „ —.10
Cerghedean Petru . „ —.10
Crișan Nesie . . . „ —.10
Popa Petru luĭ Iovu. „ —.10
Muntean Petru . . „ —.90
Muntean Ioan . . . „ —.80
Popa Ioan . . . . „ —.10 fl. 18.43

11. Din *Chișfalău* dela:
G. Totoian vprot. on. fl. 100.—
Nicolaŭ Anca faur . „ 5.— fl. 105.—

Iosif Hățegan preot în Sălciua de jos a colectat

1. Din *Sălciua de josŭ* dela:
Iosif Hățegan . . . fl. 1.—
Simeon Pasca . . . „ 2.—
G. Cimoca preot gr. or. „ —.50
Draguș Vasilie . . „ —.30
Oltean Dumitru . . „ —.10
Oltean Vasilie . . . „ —.05
Ioanics Vasilie Lia . „ —.20
Cruciță Gavrilă . . „ —.10
Coțan Ilie . . . . „ —.10
German Simeon . . „ —.04
Ioniciŭ Gligor . . „ 1.—
Popa Ioan . . . . „ —.05
Duma Nistor . . . „ —.04
Ioan Domșa . . . „ —.08
Petru Măru . . . „ —.02
Giurgia Vasilie . . „ —.60
Oltean Todor . . . „ —.02
Gradia Vasilie . . „ 1.—
Sava Alexa . . . . „ —.10
Lombrea Gavrilă . . „ —.20
N. N. . . . . „ —.20
Geberta Iosif . . . „ —.10
Simion Moldovan . . „ —.20
Ioan Butură . . . „ —.30
George Gidrai vicenot. „ —.50
Simon Aureliŭ . . „ —.30
Gligor Ioan primariŭ „ 1.—
Oara Gavrilă . . . „ —.14
Simon Vasilie . . . „ —.10
Salca Vasilie . . . „ —.10
Banda Todor . . . „ —.10
Ioniciŭ Filimon . . „ —.10
Ioniciŭ George . . „ —.10
Banda Niculae . . „ —.10
Giurgiŭ Ilie . . . „ —.10
Butură Mihail . . . „ —.10
Vlas Barbura . . . „ —.15
Bendea Ioana . . . „ —.10
Vomuca Palagie . . „ —.04
Coțan Sava . . . . „ —.05
Salca Todor . . . „ —.05
Salca Paraschie . . „ —.05
Gherta Maria . . . „ —.06
Sorb Ioan . . . . „ —.05
Mana Maria . . . „ —.04
Bendea Todor . . . „ —.05
Lupșa Dumitru . . „ —.04
Duma Todor . . . „ —.04
Pandor Gavrilă . . „ —.05
Duma Alexă . . . „ —.05
Popa Simeon . . . „ —.04
Popa Mafteiŭ . . . „ —.04
Bunea Ioana . . . „ —.02
N. N. . . . . „ —.04
Bunea Gavrilă . . . „ —.20 fl. 12.30

2. Din *Poșaga inf.* dela:
Bis. gr. cat. . . . fl 5.—
Elena Rus . . . . „ —.50
Tioner Alesandru . „ —.10
Tioner Gavrilă . . „ —.10
Orțu Niculae . . . „ —.10
Popa Todor . . . „ —.10
Popa Mihaiŭ . . . „ —.10
Rașa Savina . . . „ —.20
Botaș Alesandru . . „ —.10
Macarie Dumitru . . „ —.10
Orzu Vasilie . . . „ —.10
Popa Ioan . . . . „ —.20 fl. 6.70

Ioan Pop David paroch în Scoreiŭ a colectat dela:
Ioan Pop David . . fl. 1.—
Ioan Georgescu . . „ 1.—
Biserica gr. cat . . „ 2.—
Gedeon Vas . . . „ 1.—
Candit Vulcu . . . „ —.10
Niculae I. S. Streza. „ —.10
Paraschiva Ciungu . „ —.05
Alesandru C. Vulcu . „ —.20
Georgiŭ Pop David . „ —.20 fl. 5.65

Nicolaŭ Porea preot în Basna a colectat dela:
Nicolaŭ Porea . . . fl. 1.—
Nicolaŭ Tufescu înv. „ —.50
Georgiŭ Ciocu . . . „ —.50
Ioan Ciungariŭ . . „ —.50
Ioan Popoviciŭ . . „ —.25
Ioachim Lupu . . . „ —.25
Iacob Botorog . . . „ —.25
Ioan Câmpean . . . „ —.25
Gavrilă Limbășan . . „ —.20
Dumitru Sierășan . „ —.20
Miron Bichiș . . . „ —.10
Casa bisericeĭ . . . „ 1.—
Poporul întreg . . „ 2.90 fl. 8.90

Alesandru Dobrescu vprot în Sebeșul săs. a colectat
1. Din *Sebeșul săs.* dela:
Ioan Dregan . . . fl. 50.—
Dr. Pompiliŭ Isac . „ 10.—
Ioan Paraschiv . . „ 5.—
Radu Zunia . . . „ 3.—
Maria Zunia . . . „ 1.—
Simeon Ianculescu . „ 1.—
I. Bojiță . . . . . „ 2.—
C. Cretoescu . . . „ 2.—
Ioan Oniț . . . . „ 3.—
Iosif Oniț . . . . „ 1.—
Victor Pop . . . . „ 1.—
Nicolaŭ Tomaș . . „ 1.—
Dr. Ion Elekes . . „ 5.—
Ioan Oncescu . . . „ 3.—
Ioan Tipeiŭ . . . „ 2.—
A. David . . . . „ 1.—
Zevedeiŭ Murășan . „ 2.—
Avram Pĕcurariŭ . . „ 1.—
Samoil Roșu . . . „ 1.—
Nicolaŭ Todea . . „ 1.—
George Tătar . . . „ 1.—
Isidor Blaga . . . „ 1.—
Vasilie Blaga . . . „ 1.—
Eliseŭ Mărcăŭ . . . „ 1.—
Mateiŭ Savu . . . „ 1.—
Sergiŭ Medean . . . „ 1.—
Zinca Balomiri . . . „ 2.—
Ion Casoltan . . . „ 2.—
Alesandru Dobrescu . „ 3.— fl. 109.—
2. Din *Cut* dela:
Ioan Mutu . . . . fl. 1.—
Ioan Bitea . . . . „ 1.—
Nicolaŭ Veltan . . „ 1.—
Emilia Albini . . . „ 1.—

Nistor Vasilie Ignescu	„	1.—	
Ioan Dicu-Decan . .	„	1.20	
Niculae I. Sam. Vasilco	„	1.—	
Clemente Vasilca . .	„	1.—	
Ulpiŭ Coşeriŭ . . .	„	2.—	
I. Frăţilă	„	—.50	
Ilie Simescu . . .	„	—.30	
Georgiŭ Nistor . .	„	—.50	
Mihail Nistor . . .	„	—.25	
George Vasilca . .	„	—.25	
Ión Cutean	„	—.25	
Ioan David Dăian .	„	1.—	
George Vasilca . .	„	—.40	
Nistor Gligor I. Dănilă	„	—.40	
Bria Ion	„	—.30	
Ioan Simescu . . .	„	—.20	fl. 14.55
3. Din *Şeuşa* dela:			
Din parochie . . .	fl.	1.70	
Nic. Hăţegan paroch	„	1.—	fl. 2.70
4. Din *Berghin* dela:			
Ioan Hĕprian . . .	fl.	1.—	fl. 1.—
Francisc Hossu Longin adv. în Deva a colectat dela:			
Franc. Hossu Longin şi soţia Elena Pop	fl.	50.—	
Ioan Mihaiŭ propriet.	„	10.—	
I. Moţ jude de tablă	„	5.—	
G. Ciat jude de trib.	„	5.—	
S. Horvath proc. reg.	„	5.—	
Lucr. Costa Olariŭ .	„	6.—	
Nechita Luculeţ învĕţ.	„	2.—	
A. de Herbay not. cer.	„	2.—	
Login Ardelean cive	„	2.—	
Dr. Niculae Mot med.	„	2.—	
August A. Nicóră .	„	5.—	
G. Nicóră preot gr. or.	„	5.—	
Dr Gavrilă Suciŭ cand. de adv.	„	3.—	
S. C.	„	1.—	
Ioan Antal învĕţ. .	„	2.—	
Ioan Simionaş preş. sedr. orf. . . .	„	5.—	
Dr. A. L. Hosu adv. şi soţia Aurelia Petco	„	50.—	fl. 160.—
M. Dobrean paroch gr.-cat. în Tulgheş a colectat dela:			
Mih. Dobrean . . .	fl.	50.—	fl 50.—
		Suma . .	fl. 5550.39

Dare de samă şi mulţamită publică.

Subscrişii în numele comitetuluĭ aranjatoriŭ cu tótă onórea venimŭ *a da samă* despre *resultatul balului* din 11 Februariŭ 1893 ţinutŭ în folosulŭ fonduluĭ *„pentru ajutorarea studenţilor miseri în cas de morb"* dela institutele de învĕţămîntŭ din Blaşiŭ, şi totodată a esprima *mulţamită publică* toturor, carĭ aŭ binevoit a concurge cu obolul lor pentru sporirea numituluĭ fond ca participanţi, colectanţi şi contribuitorĭ marinimoşi.

I. **Venitul intern.** a) *Lista balului:* Dr. Rónai János 1 fl. G. Munteau 2 fl. Dem. Turc jun. 2 fl. G. Mărginean 1 fl. Pongrácz Gerő 1 fl. Teod. Vlaicu 2 fl. Lad. Man 1 fl. Dem. Ianchi 2 fl. G. Pop 2 fl. N. Hulea 2 fl. Oct. Măcelariŭ 1 fl. I. Mihălţan 1 fl. Ger. Mărginean 1 fl. I. Furnea 2 fl. Laur. Pascu 1 fl. Iuliŭ Br. Micu 1 fl. Dr. Al. Pop 1 fl. Ios. Lita 2 fl. Dna Bariţ 2 fl. Mich. Simonetti 1 fl. Mir. Dascăl 2 fl. Pongracz Simon 2 fl. *Dav. Radeş* 2 fl. *) *Simonffy Alajos* 2 fl. D. Ban 1 fl. I. Săbăduş 2 fl. D-şóra Simonetti 1 fl. *Lud. Csató* 4 fl. Fr. Darvaşi 2 fl. Aug. Coltor 1 fl. I. Crişan 2 fl. *Şt. Oltean* 5 fl. St. Dragoş 2 fl. Sara Kaunz 1 fl. *G. Fogoroşi* 3 fl. I. Handrea 2 fl. Aug. Gruiţa jun. 1 fl. Aur. Maniŭ 1 fl. Borz 1 fl. Dion. Velicea 2 fl. G. Hock 2 fl. Elis. Benedek 2 fl. Toma Simu 2 fl. Maria Vlassa 1 fl. Nic. Solomon 2 fl. *P. Suciŭ* 2 fl. 50 cr. *Vas. Turcu* 3 fl. *Aur. Trifan* 3 fl. I. Ielodan 2 fl. Maria Trifan 2 fl. Corn. Bota 1 fl. Ros. Solomon 3 fl Mich. Ianza 2 fl. Vict. Schiesl 2 fl. I. Marian 1 fl. Beőthy szolgabiró 2 fl. Dion. Trifan 1 fl. Daniel István 2 fl. Székely Krisztina 2 fl. Schiesl Károly 2 fl. Al. Bugner 1 fl. V. Băcilă 2 fl. *I. Rusan* 5 fl. N. Muntean 2 fl. *S. Muntean* 3 fl. Rud. Riţ 2 fl. *Isid. Cheţan* 3 fl. I. Moldovan 2 fl. *G. Bărbat* 3 fl. *N. Crişan* 2 fl. *Móricz Bretter* 4 fl. *Adr. Furcă* 2 fl. Mich. Raţ 2 fl. Fam. Moldovan din Noşlac 2 fl. I. Negruţ 2 fl. Em. Negruţ 2 fl. *Aron Papiŭ* 3 fl. I. Marian 2 fl. Sim. Moldovan 2 fl. Aur. Domşa 2 fl. V. Costea 1 fl. Zudor Szuzsána 1 fl. Dr. Iac. Brenduşan 2 fl. *Iosefa Mendl* 3 fl. Dr. Aug. Bunea 1 fl. Şt. Pop 1 fl. Leop. Heisikovics 2 fl. Schwártz Iacob 1 fl. I. Domşa 1 fl. *Moise Birtalon* 6 fl. G. Pop 2 fl. Şt. Pop (Mihalţ) Amalia Grama 2 fl. I. Ianza 2 fl. Cost. Ianza 1 fl. Luca Rusan 2 fl. V. Medeşan 1 fl. Baruch Moricz 1 fl. *N. Rusan* 3 fl. Ios. Salzberger 1 fl. Sal. Sinberger 2 fl. Ios. Hossu 2 fl. Vas. Orăsan 2 fl. Suma fl. 196.50

b) *Contribuiri din loc:* Dr. V. Hossu 1 fl. *I. M. Moldovan* 5 fl. G. Vancea 2 fl. Fried. Schuller 3 fl. Suma fl. 11.—

II. **Venit estern.** a) *După listele de colectare:*

Lista Nr. 2. Colectante: *B. Raţ.* vicariŭ (Făgăraş) 2 fl. Dr. Popp protomedic 1 fl. Dr. Andr. Micu adv. 1 fl. C. F. Slavik 1 fl. G. Boer 1 fl. Zinca Roman 1 fl. V. Dan 1 fl. I. Turcu protonot. com. 1 fl. Al. Pocol 1 fl. D. Chişereanl 1 fl. Dr. N. Motoc adv. 1 fl. Dăn. de Grămoiŭ vicecom. pens. 1 fl. Luca Manişor 50 cr. Iuliŭ Dan protopop 1 fl. Dr. I. Senchea ases. la sedr. orf. 1 fl. Suma fl. 15.50

Lista Nr. 4. Colectante: *Al. Ciura* (Abrud) 1 fl. B. Başota adv. 1 fl. Al. Ivaşcu măestru 1 fl. I. Moga 1 fl. Dr. Laur. Pop adv. 1 Mich. Cirlea not. publ. 1 fl. Sam. David comerciante 1 fl. Suma fl. 7.—

Lista Nr. 6. Colectante: *Paul Oltean* (Haţeg) 1 fl. I. Ianza vicariŭ 2 fl. Suma fl. 3.—

Lista Nr. 10. Colectante: *N. Togan* cooper. 1 fl. Dr. A. Baciŭ medic 1 fl. Dr. Oct. Rus adv. 1 fl. I. Siuluţ 1 fl. *Baron Urs* colonel 5 fl. B. P. Hărşan adv. 1 fl. Tilea ingin. 1 fl. G. Maxim nobil de Höchstenberg major c. r. în pens, 1 fl. Suma fl. 12.—

Lista Nr. 11. Colectante: *I. Hăţegan* v. protopop (Dêrgea) 1 fl. Mozes Mendl propriet. (Szótelke) 30 cr. T. Cesarean conduc. de economie Reczekeresztur 50 cr. Linca Cesarean 50 cr. V. Popp cantor. 10 cr. Maria Illyés propr. 5 fl. Benian. Popp dir. dom. 1 fl. I. Deac preot 50 cr. I. Androni preot (Pusta Szt. Mihaiŭ) 30 cr. X. Y. (Lupóea) 50 cr. I. Pop prot. 20 cr. Alesiŭ Costa pretor (Tihău) 50 cr. P. Colceriŭ 15 cr. V. Popp preot (Gălgău) 20 cr. T. Pop docente 10 cr. Iulian Colcer subnot. (Cernuc) 10 cr. N. Raţ docente 10 cr. A. Iopan preot 20 cr. Suma fl. 11.20

Lista Nr. 13. Colectante: Dr. *Iacob Maior* (Lugoş) 2 fl. Dr. *Victor Mihályi* episcop 3 fl. Iul. Mihályi v. colon. 2 fl. Mich. Bésán not. publ. 1 fl. Stef. Anton preş. la sedr. orf. 1 fl. Iac. Popescu ases. la sedr. orf. 1 fl. Coriolan Bredicean adv. 3 fl. Isid. Pop rigoros 1 fl. Andr. Liviŭ canonic 1 fl. Const. Radulescu adv. 1 fl. Mich. Perian, canonic 1 fl. P. Pop canonic 1 fl. Densuşan canonic 1 fl. St. Moldovan prepos. 1 fl. V. Grozescu protopop 1 fl. N. Prostean adv. 1 fl. N. Nestor secret. episc. 1 fl. Corn. Iubaş actuariŭ 1 fl. Dr. Dem. Florescu 1 fl. Dr. St. Petrovici 2 fl. Dr. Maior adv. 2 fl. Suma fl. 29.—

Lista Nr. 14. Colectante: *P. O. D. Ioan Moldovan* protopop (Cătina) 1 fl. Al. Bărbulescu preot (Sân-Mihaiŭ) 1 fl. I. Bozac preot (Sâmbolelec) 1 fl. Dem. Rus preot (Chibulcut) 50 cr. I. Chiciudean cooper. (Ţagul mare) 50 cr. P. Rus adm. (Chiciud) 1 fl. Const. Costin preot (Uilac) 40 cr. A. Lupan (Silivaş) 1 fl. C. Rus preot. (Siărmaş) 40 cr. Sim. Pintea, preot (Dîmbu) 1 fl. L. Stupinean preot (Fiscut) 50 cr. Ieron. Dănilă 1 fl. Dăn. Turcu preot (Siopteriŭ) 40 cr. Suma fl. 10.10

Lista Nr. 15. Colectante: *P. O. D. Vas. Hossu* protopop (M.-Oşorheiŭ) 2 fl. I. Cirlea (Alba-Iulia) 1 fl. P. Pop preot (Săbad) 30 cr. I. Crişan propriet. 30 cr. D. Căliman preot (Ciavaş) 50 cr. I. Raţ (Siamşud) 50 cr. Greg. Bucur învĕţăt. 30 cr. Iuliŭ Saltelechi învĕţăt. (Mădăraş) 30 cr. I. Olosiŭ învĕţăt. (Mădăraşul de câmpie) 30 cr. I. Florian preot (Mădăraş) 30 cr. A. Stolca 1 fl. Bas. Russ căpitan (Oşorheiŭ) 1 fl. A. Onaciŭ jude la Tablă 1 fl. A. Musche birtariŭ 50 cr. Mateiŭ P. de Grid jude de tablă pens. 1 fl. Dr. Em. P. de Grid adv. 1 fl. Nistor Onciŭ căpitan 1 fl. Suma fl. 12.30

Lista Nr. 20. Colectante: *Şt. Pop* adm. protopop (Orĕştie) 50 cr. N. Munteau preot. (Sibot) 50 cr. I. Dreghiciŭ preot (Cudşir) 1 fl. I. Valdan preot (Romos) 30 cr. Ios. Popoviciŭ preot (Valdeiŭ) 30 cr. Isid. Sodor preot. (Romoşel) 20 cr. D. Iancu preot (Turdaş) 30 cr. Adam Supşor preot (Castăŭ) 30 cr. I. Avram paroch (Spini) 30 cr. I. Lupulescu paroch (Mărtinescl) 20 cr. I. Crismariŭ preot (Beriŭ) 30 cr. Suma fl. 4.20

Lista Nr. 25. Colectante: *Şt. Radic* protopop (Petroşeni) 1 fl. Isid Saturn preot (Merişor) 2 fl. I. Bora paroch (Petros) 1 fl. V. Iank pretor (Petroşeni) 1 fl. Atan. P. Bologa învĕţăt. (Lupeni) 1 fl. Iust. Dima comerc. (Lupeni) 1 fl. Suma fl. 7.—

Lista Nr. 28. T. C. 1 fl. E. C. S. 2 fl. Suma fl. 3.—

Lista Nr. 29. Colectante: *Dion. Florian* locot. (Alba-Iulia) 1 fl. Nic. Biju căp. 1 fl. Ios. Wagner locot. 1 fl. G. Fleşiariŭ locot 1 fl. N. Botezan sublocot. 1 fl. Suma fl. 5.—

Lista Nr. 33. Colectante: *Aron Gerasim* v. protopop (Petrilaca) 2 fl. Petru Nirăştean paroch (Ernut) 2 fl. Suma fl. 4.—

Lista Nr. 34. Colectante: *Nic. Raţ* capelan (Cluşŭ) 1 fl. I. Laslo protopop 1 fl. Andr. Truţa percept. 1. fl. Alesiŭ Pop adv. 1 fl. A. Bh. 2 fl. Dr. Greg. Silaşi 1 fl. Em. Pop adv. 1 fl. I. Petran 1 fl. Bas. Podóba 1 fl. Aug. Cosma paroch (Feiurd) 1 fl. Iul. Coroian adv. (Cluşŭ) 2 fl. Dr. G. Ilea adv. 1 fl. St. Gal 1 fl. N. Boteş amploiat 1 fl. A. Isac adv. 1 fl. Suma fl. 17.—

Lista Nr. 36. Colectante: *Dr. Radu* (Bucurescl) I. Muntean farmacist 4.94 fl. Al. Bosocean farmacist 4.94 fl. D. Z. Furnică comerc. 2.47 fl. N. Iajo farmacist (Brăila) 2.47 fl. N. N. 1.47 fl. Sim. Crainic prof. (Bucurescl) 2.47 fl. Ios. Filipan farmacist 1.48 fl. Dr. Grindean 99 cr. N. N. 1.04 fl. Suma fl. 22.23

Lista Colectante: *I. Moldovan* protopop (Mediaş) 1 fl. 1 fl. Dion. Roman c. adv. 1 fl. Dr. I Ioan adv. 1 fl. Dem. Indre 1 fl. Mich. Popoviciŭ 1 fl. Ales. Suciŭ învĕţ. 50 cr. Mai mulţi 1 fl. Suma fl. 6.50

Lista Colectante: *Ilie Câmpean* paroch (Várviz) 1 fl. G. Băiaş propriet. (Siermaş) 50 cr. P. Precup paroch (Siermaş) 50 cr. I. Dobrean paroch (Corbu) 50 cr. V. Dobrean cantor (Várviz) 25 cr. P. Găftan docente (Várviz) 50 cr. Hurubean Mihály propriet. (Várviz) 25 cr. Suma fl. 3.50

Lista Colectante: *I. E. Butnariŭ* învĕţ. (Ghimeş) 60 cr. Sim. Boida pantofariŭ 40 cr. Gavrilă Ciobotariŭ paroch 1 fl. Teodor S. Rus 30 cr. Suma fl. 2.30

b) *Contribuiri fără liste:* Dr. Em. Doctr şi consórta (Viena) 10 fl. I. Mihălţan auditor milit. (Pojon) 5 fl. I. Uurzicean proprietariŭ (Gyó-Békás) 1 fl. Iuliŭ Coruea (Căpâlna inf.) 1 fl. Lud. Andreiŭ not. cerc. (Totoiŭ) 1 fl. Al. Gruiţa preot (Asinip) 1 fl. Zach. Brau 2 fl. Tornya Lajos (Veza) 5 fl. Ioachim Frenţ (Reşiţa) 3 fl. Leop. Nussbaum (Hususĕŭ) 2 fl. Aug. Negruţ (Orba) 1 fl. Suma fl. 32.—

Blaşiŭ 25 Ianuariŭ 1894.

Ales. Uilăcanŭ, preşedinte. **N. Popescu,** cassariŭ.

Bilanţ:

Venitul total	fl.	414.33
Spesele	fl.	87.04
Venitul curat	fl.	327.29

*) Ou. contribuenţi însemnaţi cu *litere cursive* aŭ solvit preste preţul intrăriĭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ⅓ anŭ 9 frcs.. ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 10 Februariŭ 1894. Numĕrulŭ 6.

Persecuțiune pe față.

Nu mai e îndoélă. Aceea, ce se petrece cu poporulŭ românescŭ în timpulŭ de față, este o crâncenă persecuțiune și încă pe față.

Fost'amŭ noi persecutați în timpŭ de intregi vécurĭ. Inaugurarea „erei constituționale“ pentru noi începerea de persecuțiunĭ nóuĕ a însemnatŭ.

Dar atuncĭ glasulŭ durerii nóstre a fostŭ năbușitŭ de ceĭ ce maĭ tare ca noi strigaŭ, că suntemŭ resvrătitorĭ, că perirea patrieĭ o voimŭ. Și atuncĭ lumea le credea.

Astădĭ, cândŭ lumea scie, de ce banĭ să ĭea asigurările de libertate și liberalitate, carĭ i-le daŭ conducĕtoriĭ politiceĭ nóstre de statŭ, adĭ, cândŭ liberalismulŭ domnilorŭ nostri dela putere este cunoscutŭ de ceea ce este, de unŭ absolutismŭ desfrînatŭ, adĭ domniĭ dela stăpânire aŭ pusŭ la o parte împreună cu înțelepciunea și cinstea politică și *rușinea* politică.

Până aci stăpânitoriĭ nostri țineaŭ multŭ la opiniunea publică a Europeĭ. De aceea în parlamentŭ, de unde aŭ scosŭ glasurile protestătóre ale Românilorŭ, din cândŭ în cândŭ aflaŭ cu cale a asigura opiniunea puterilorŭ europene despre intențiunile lorŭ curate față cu cetățeniĭ românĭ, și atacurile asupra Românilorŭ și-le îndreptaŭ într'ascunsŭ.

Astădĭ, cândŭ opinia publică din Europa ĭ-a vĕdutŭ, cum s'aŭ pusŭ în pórta Burg-uluĭ din Viena, ca să nu lase pe Românĭ, să între la supremulŭ Factorŭ constituționalŭ din statŭ, nu se maĭ credŭ datorĭ cu asemenea considerațiunĭ. Aŭ lăpĕdatŭ larva, și s'a inauguratŭ: persecuțiunea pe față.

La porunca guvernuluĭ se începe procesulŭ memorandului, pentru că în memorandŭ se cuprinde pretensiunea fundamentală a poporuluĭ românescŭ: autonomia Ardéluluĭ. În acela-și timpŭ guvernulŭ închie alianță secretă cu grupulŭ Eötvös, care țintesce la rumperea pactuluĭ fundamentalŭ cu Austria, la detronare și la proclamarea republiceĭ și umblă în ruptulŭ capuluĭ după voturile independentiștilorŭ, carĭ asemenea voescŭ să rumpă Ungaria de cătră Austria.

Totŭ la porunca guvernuluĭ se suprimă acum pentru a dóua óră foile „Tribuna“ și „Fóea Poporuluĭ“, nu pe basa uneĭ legĭ, ci pe basa uneĭ patente de pe vremea absolutismuluĭ și a uneĭ ordinațiunĭ ministeriale, date pentru comentarea aceleĭ patente. — În acela-și timpŭ foile magiare potŭ să scrie neconturbate totŭ, ce le taĭe capulŭ. De ele nu are grije nimenĭ. Ele potŭ să ne vateme neconturbate totŭ, ce avemŭ maĭ scumpŭ: credința și limba. Lorŭ nu li-se face procesŭ. Pe ele nimenĭ nu le suprimă.

Să judece dar fiesce cine cu mintea și cu inima la locŭ.

Guvernulŭ trage înaintea judecățiĭ pe representanțiĭ poporuluĭ românŭ, pentru că voescŭ și cerŭ pe cale legală desființarea uniunii dintre Ungaria și Transilvania. Totŭ acela-și guvernŭ în acela-și timpŭ se aliéză cu aceia, carĭ voescŭ și cerŭ rumperea pactuluĭ fundamentalŭ dualisticŭ din 1867.

Guvernulŭ suprimă foile românescĭ pe basa patenteĭ, pe basa uneĭ mĕsurĭ escepționale din timpurĭ escepționale. Totŭ acela-și guvernŭ pe basa aceleia-și patente dă, nu dicŭ libertate, dar libertinismŭ foilorŭ redactate în limba magiară.

Judece fiesce cine nepreocupatŭ: Ce este acésta, dacă nu o crâncenă, o cinică persecuțiune, și încă pe față?

Dar fie!

Aceea, ce noi amŭ dori însă, ca să aflămŭ, este, ce cugetă óre guvernulŭ și la ce resultate crede a ajunge?

Noi pentru orientarea luĭ ținemŭ a declara:

1. Că persecuțiunile acestea pe față nu ne surprindŭ, ci dimpotrivă numaĭ ne mulțămescŭ. Pentru că noi și până aci sciamŭ, că suntemŭ prigoniți. O sciamŭ, pentru că le simțiamŭ. De aci încolo vorŭ sci și alțiĭ, și guvernulŭ celŭ puținŭ nu va maĭ avé obrazulŭ, să afirme în parlamentŭ, că are intențiunea de a împăca pe Românĭ „cu mĕsurĭ positive“.

2. Că poporulŭ românescŭ simte greutatea situațiuniĭ, ce i-se creéză, detestă și deplânge stările actuale și durere se înstrăinézĕ dĭ de dĭ totŭ maĭ multŭ de poporulŭ magiarŭ, fiindŭ că elŭ nu scie face deosĕbire între poporulŭ ma-

---

Feuilleton.

Palavre

de B.

În dilele acestea ĭesŭ la plimbare, cum ĭesŭ și alțiĭ. Întâlnescŭ pe unŭ prietinŭ. Și cum vorba vorbă aduce, îmĭ dice: „Sciĭ, frate, că „Palavrele“ din „Unirea“ suntŭ adevĕrate palavre?“

Elŭ firesce nu scia, că se află alăturea lui *B.*

Eŭ, fără a trada ambițiunea mea vătĕmată, cu filosofică liniște ĭ-am rĕspunsŭ: „Numirea corĕspunde lucruluĭ numitŭ.“

Elŭ însă continuă: „Bine, bine, dar sciĭ, că potŭ să devină supĕrătóre palavrele?“

„Aș'! Dór voĭ ómenĭ cuminți nu vĕ veți lua după nisce palavre!“ am disŭ eŭ.

Și totŭ așa dicŭ tuturorŭ, carĭ ar ave plăcere, să se supere pe mine. „Dați din umerĭ, surideți cu dispretŭ suveranŭ și vĕ diceți: Suntŭ palavre!“

* * *

Și acum:

„Păsescŭ înaintea publiculuĭ românŭ cu o așa disă: *Mare cestiune.* O cestiune atâtŭ de mare, încâtŭ pe mulțĭ va surprinde — aflându-o prematură, — ér alțiĭ vorŭ clătina din capete, — aflându-o imposibilă, nerealisaverĕ.

„Nicĭ maĭ multŭ voescŭ, nicĭ maĭ puținŭ, decâtŭ să pledezŭ pentru *unirea,* respective *reunirea* tuturorŭ Românilorŭ în cele confesionalĭ.“

Cu aceste memorabile cuvinte își începe celŭ maĭ nouŭ și celŭ maĭ mare scriitorŭ „naționalŭ-istoricŭ-religiosŭ“, marele protopresbitĕrŭ N. Maneguțŭ din marea capitală a mareĭ națiunĭ secuiescĭ marele sĕŭ „studiŭ național-istoric-bisericescŭ“ despre „marea cestiune“ numită *„Reunirea Românilorŭ din Transilvania și Ungaria.“*

Vĕ puteți închipui, iubiți cetitorĭ, uĭmirea, ce m'a cuprinsŭ, cândŭ am zăritŭ titlulŭ cărții. Judecați Dvóstră. Unŭ *protopresbitĕrŭ actualŭ neunitŭ* — așa se numesce pe sine părintele Maneguțŭ — pledézĕ pentru *unirea* în cele confesionale a tuturorŭ Românilorŭ din Transilvania și Ungaria! Nu-i asta „fin de siècle“? Nu aflați uĭmirea mea deplinŭ îndreptățită?

Pentru că în ochiĭ meĭ era limpede dintru începutŭ, că aicĭ e vorba despre trecerea la biserica unită a tuturorŭ Românilorŭ neuniți din Transilvania și Ungaria. Altfelŭnicĭ nu-mĭ puteam închipui. De „unire“ aŭ lipsă nu ceĭ ce deja suntŭ „uniți“, ci aceia, carĭ încă nu suntŭ uniți, adecă ceĭ neuniți.

Étă dară motivulŭ uĭmiriĭ și totodată și motivulŭ curiosităților mele.

Am deschisŭ cartea și am datŭ să aflu „tabla de materiĭ“, ca să-mĭ potŭ da samă despre cuprinsŭ. Cercarea mĭ-a fostŭ însă zădarnică. „Tabla de materiĭ“ ca în palmă. Asta firesce s'ar părĕ a fi o cestiune de formalitate. Să nu credeți. Cuprinsulŭ scurtŭ esprimatŭ în tabla de materiĭ a uneĭ cărți este dovada claritățiĭ de concepte și de espunere, a cunoscinței de causă și a metoduluĭ bunŭ, carĭ le-a avutŭ și le-a observatŭ autorulŭ.

Pentru ca să vedeți, că asta într'adevĕrŭ așa este, voiŭ compune eŭ aicĭ „tabla de materiĭ“ din studiulŭ părinteluĭ Maneguțŭ, Étă-lŭ: I. *Cestiunea în fondŭ.* 1. *Chilia din Poiana.* 2. *Unŭ altŭ casŭ de crâncenă persecuțiune în contra neuniților.* — II. *Cestiunea în realitate. — Alte calamități reale. — Celŭ maĭ mare pericolŭ.* — III. *Cestiunea în firulŭ istoricŭ.* 1. *Georgiŭ Șincai, cronica Românilorŭ.* 2. *A. Papiŭ Ilarianŭ: Istoria Românilorŭ din Dacia superiŏră.* 3. *A. Treb. Laurian: Magazin istoricŭ șcl.* 4. *Episcopulŭ*

giarŭ şi între aceia, carĭ ţinŭ în mână frînele guvernuluĭ şi carĭ în grandomania lorŭ îşĭ daŭ porecla de „statŭ ungarŭ“.

3. Că conducĕtoriĭ poporuluĭ românescŭ nu se sparie de persecuţiunile guvernuluĭ. Eĭ sciŭ, că în istorie nu se află esemplu, care să arete, că prigonirile îndreptate asupra unuĭ întregŭ poporŭ să nu se rĕsbune ele înse-şĭ. Eĭ sciŭ asemenea, că glasulŭ firescŭ alŭ unuĭ poporŭ, ce-şĭ cere drepturile sale primite dela Dumneḑeŭ, nu póte să fie năbuşitŭ cu nicĭ unŭ soiŭ de persecuţiunĭ.

Să poftéscă dar guvernulŭ şi să continue pe calea apucată. Cerce-şĭ noroculŭ şi cu persecuţiunile pe faţă. Urma va arĕta, că n'a sciutŭ, cu cine are de a face. Românulŭ, din firea sa cumpĕtatŭ şi apaticŭ, învinge pe orĭ ce contrariŭ, dacă nu cu alta, dar celŭ puţinŭ cu răbdarea.

Să-şĭ însemne bine toţĭ ceĭ ce ne voescŭ rĕŭ: răbdarea este arma, înaintea căreia va capitula şovinismulŭ.

Qui habet tempus, habet vitam. Românĭĭ aŭ timpŭ, vorŭ avé şi viaţă!

Nu este împăcare. — Asta nu o ḑicemŭ noĭ. Noĭ amŭ dori pacea, dar ce folosŭ, dacă nu o doresce ceealaltă tabĕră? O nóuă dovadă despre acésta ne dă o şedinţă a academieĭ magiare.

György Endre, membru corespondentŭ alŭ academieĭ magiare, — facĕndŭ în şedinţa plenară ţinută la 29 Ianuariŭ panegiriculŭ decedatuluĭ Kemény Gábor, — atinge şi cestiunea Românilorŭ Ardelenĭ. Reproducemŭ dintr'însulŭ după „Dreptatea“ următórele:

„Esistă în adevĕrŭ în fondŭ unŭ neîmpăcavĕrŭ contrastŭ între politica magiară şi pretensiunile române. Acestŭ contrastŭ neaplanavĕrŭ se referă maĭ alesŭ la recunóscerea Românilorŭ ca individualitate de dreptŭ publicŭ, la validitarea lorŭ teritorială şi la autonomia Ardéluluĭ. Aceste formézĕ călcâiulŭ luĭ Achile dela adunarea din Blaşiŭ până aḑĭ. Am urmăritŭ tóte acele încercărĭ oneste şi binevoitóre, dictate de o caldă iubire de patrie, carĭ — cu saŭ fără împuternicire — s'aŭ făcutŭ din partea magiară spre a atrage pe Românĭ. Nicĭ unde însă n'am aflatŭ, să se fi făcutŭ vr'o concesiune în privinţa celorŭ 3 puncte cardinale. —

„Nime nu trage la îndoélă, că amintitele postulate suntŭ deplinŭ imposibile şi nu se potrivescŭ cu idea statuluĭ magiarŭ unitarŭ. Ele cuprindŭ unŭ periculŭ în contra unităţiĭ statuluĭ. —

„Naţiune de dreptŭ publicŭ, împărţirea teritorială după naţiunĭ, autonomia Ardéluluĭ suntŭ pretensiunĭ, pe carĭ o politică magiară sănĕtósă nu le póte resolva nicĭ cândŭ. Acestea suntŭ întrebărĭ revoluţionare.“

Atâta deocamdată din cuvintele luĭ György.

Acum întrebămŭ: ce aŭ făcutŭ Românĭĭ până acum pentru realisarea pretensiunilorŭ sale? S'aŭ plânsŭ. Şi ce vorŭ face de aci încolo? Se vorŭ plânge maĭ departe. Eĭ nu facŭ alta, fără numaĭ se plângŭ. Şi a se plânge însamnă a fi revoluţionariŭ?

Dar György Endre scie da totuşĭ şi sfaturĭ bune, pentru ca pacea totuşĭ să fie cu putinţă. Étă, ce maĭ ḑice:

„În lupta acésta cea maĭ nemângăĭată parte o are sermanulŭ poporŭ, nisuitoriŭ, rabdă sufere şi se plânge. Lacrimele luĭ le folosescŭ agitatorĭ fără sufletŭ orĭ profeţĭ fanatisaţĭ ca mijlóce spre unŭ scopŭ perversŭ. Pretestulŭ ascultărĭĭ plângerilorŭ îlŭ ademenesce pe calea ilegalităţiĭ.

„Dar óre localŭ e acestŭ periculŭ, saŭ a cuprinsŭ cangrena deja întregŭ trupulŭ? Óre e adevĕratŭ, ce vestescŭ ultraiştiĭ ambelorŭ tabĕre, că aspiraţiunile ideiĭ de statŭ unitarŭ suntŭ unŭ trecutŭ istoricŭ? că conviеţuirea în unŭ statŭ e numaĭ esternă, ér conţinutŭ, basă etică nu maĭ are? Adevĕratŭ să fie, că icĭ colea s'a începutŭ apropiarea cetăţenilorŭ după limbĭ, şi că acéstă direcţie e chemată a paralisa fiinţa naţională unitară? a desfiinţa întregitatea organismuluĭ de maĭ înainte şi a promova întrunirea atomilorŭ în unŭ noŭ organismŭ?

„Nu! nu este adevĕratŭ! mărită academie.

„Naţiunea magiară se află între şanţurile constituţieĭ în deplină unitate. Continuitatea tradiţiunilorŭ liberale punŭ nuoĭ întăriturĭ în jurulŭ unităţiĭ naţionale. Pentru restabilirea vechilorŭ păreţĭ de despărţire e numaĭ voinţa; puterea şi mijlócelele însă lipsescŭ. Desvoltarea modernă a instituţiunilorŭ nóstre suprimă asemenea nisuinţe.

„Greşelele nóstre, căcĭ şi de aceste avemŭ, noĭ trebue să le îndreptămŭ. Nu credŭ, că o specială legiferare în sensulŭ naţionalităţilorŭ ar fi terenulŭ, pe care s'ar puté resolva chestia naţionalităţilorŭ. Am esaminatŭ trecutulŭ şi credŭ, că fără jertfire de sine maĭ multŭ nu se póte permite.

„Dar da, trebue să schimbămŭ întrégă linia acesteĭ întrebărĭ. Trebue să ridicămŭ nivoulŭ împreunelĭ vieţuirĭ sociale, a referinţelorŭ economice şi a tuturorŭ intereselorŭ comune. A amâna acésta ar fi o greşală, unŭ pĕcatŭ politicŭ alŭ nostru.

„Celŭ maĭ din urmă ţĕranŭ românŭ are tocmaĭ atâta dreptŭ a se simţi acasă în statulŭ magiarŭ unitarŭ, ca şi celŭ dintâiŭ stegariŭ magiarŭ. Toţĭ trebue să lucrămŭ în acéstă direcţiune. Să-ĭ ridicămŭ şi îmbunătăţimŭ situaţiunea, să simţimŭ şi trăimŭ împreună cu elŭ. Din convieţuire se desvóltă avisarea reciprocă a unuia la celalaltŭ tocmaĭ aşa, precum din convieţuirea indiferentă se nasce atacarea reciprocă. Tout comprendre, c'est tout pardonner. Dacă înţelegemŭ păsurile luĭ şi *sincerŭ* le dorimŭ sanarea: agitatorulŭ rĕmâne singurŭ. Cestia naţionalităţilorŭ se resólvă nu cu cuvintulŭ puterii, nu cu frase. *Poporŭ îndestulitŭ abia se póte agita;* atîrnă dela noĭ, ca să se îmbunătăţéscă referinţele economice şi administrative, ca să se presinte statulŭ înaintea ţĕranuluĭ ca unŭ ce, care nu numaĭ *ĭea, ci şi dă.* Cine doresce vindecarea acestorŭ rele, acela de sigurŭ nu face lucru zădarnicŭ.“

Va fi şi asta! Numaĭ câtŭ unde suntŭ aceia, carĭ să-şĭ câştige merite în chipulŭ acesta? Şi ce ḑice dlŭ György bunăóră la celŭ maĭ noŭ mijlocŭ, care se foloseşce spre îmbunătăţirea referinţelorŭ economice ale Românilorŭ, adecă la „politica colonială“ a guvernuluĭ nostru?

Andreiŭ baron de Şaguna: „Istoria bisericeĭ ortodocse universale.“ 5. *Unŭ lucru curiosŭ.* 6. *Istoria bisericeĭ românescĭ unite cu Roma de acela-şĭ autor. Blaşiŭ 1884.* 7. *Documente istorice despre starea politică şi ieratică a Românilorŭ din Transilvania. Viena 1850 — anonimŭ.* 8. *N. Popea. Vechea metropolie ort. rom. a Transilvanieĭ şcl.* 9. *Georgiŭ Bariţŭ: Părţĭ alese din istoria Transilvanieĭ.* 10. *Eudoxiŭ baron de Hurmuzachi: Fragmente şcl.* 11. *Nicolaŭ Densuşanŭ: Independenţa bisericéscă a metropolieĭ de Alba-Iulia. Conclusiunĭ generale. — IV. Cestiunea în realisare. Nedumeririĭ şi false suspiţiunĭ. Între ceriŭ şi pămîntŭ. Cuvîntulŭ finalŭ.*

Cetiţĭ, onorabilĭ cetitorĭ, acéstă resumare a studiuluĭ naţionalŭ-istoricŭ-bisericescŭ a mareluĭ Maneguţŭ, şi-mĭ spuneţĭ, óre n'a avutŭ cuvinte de ajunsŭ, ca să nu tipăréscă şi o tablă de materiĭ? Sciţĭ, cum sună resumatulŭ acesta? Tocmaĭ aşa, ca şi cândŭ ĭeaĭ în mână unŭ ḑiarŭ şi cetescĭ numaĭ titlulŭ articolilorŭ singuraticĭ.

Ascultaţĭ unŭ esemplŭ. Am în mână „Dreptatea“ din 7 Februariŭ Nr. 20. Vĕ cetescŭ titulele articolilorŭ. Ascultaţĭ: *Aderenţi. — Reversele naţiunĭĭ magiare. — Aspiraţiunile naţionale-politice ale Românilorŭ din Ungaria. — Procesulŭ memoranduluĭ. — Iubileulŭ Ligeĭ. — Universitatea din Bucuresci. — Dr. Lueger şi Franţa. — Din temniţă. — Duelŭ cu pistolulŭ — la 60 paşĭ,* şi aşa maĭ departe. Judecaţĭ, vĕ rogŭ, imparţialŭ, şi spuneţĭ, nu este o legătură celŭ puţinŭ aşa de causală între acestĭ articolĭ aĭ unuĭ *ḑiarŭ* ca între singuraticele capitole ale mareluĭ „studiŭ naţionalŭ-istoricŭ-bisericescŭ“ alŭ mareluĭ Maneguţŭ? De n'am dreptate, să-mĭ ḑiceţĭ — *ĭesuitŭ!*

* * *

Pe câtŭ e de strînsă legătura între capitole, pe atâtŭ este de logicŭ şi cuprinsulŭ cărţiĭ.

Auctorulŭ n'are idee despre obiectulŭ studiuluĭ sĕŭ. Elŭ sufere de o confusiune atâtŭ de acută, câtŭ prea adeseorĭ provócă temeînice îngrijirĭ.

Vorbesce totŭ despre biserică, — însă din totŭ studiulŭ se vede, că nu scie, ce însamnă cuvîntulŭ biserică, ce menire şi ce natură trebue să albă biserica, pentru ca să fie biserică. Natura unirĭĭ încă nu o cunósce, şi nicĭ natura neuniriĭ.

Elŭ ḑice, că unirea şi neunirea suntŭ certe de „lana caprina“ (p. 5), că unirea stă în „sacŭ cu glugă, cilindru, brîŭ păpistăşescŭ, barbă rasă şi mustéţe rase“, şi că unicului unităŭ-neunităŭ a fostŭ „fericitulŭ Şuluţŭ“, care „avea barbă episcopéscă românéscă şi reverendă duplă“ (p. 7). Elŭ se miră, cum de poporulŭ românescŭ „maĭ ţine şi astăḑĭ la forme góle confesionalĭ“, deşi „maĭ înainte de tóte este şi trebue să fie românŭ şi numaĭ după aceea unităŭ saŭ neunităŭ“, fiindŭ că „originalitatea luĭ naţională atîrnă dela unitatea luĭ confesională“ (pag. 8).

Poftimŭ ideĭ „naţional-istoric-bisericescĭ“!

Dar să nu gândiţĭ, că s'a isprăvitŭ cu atâta. Marele Maneguţŭ, protopresbitĕrŭ neunităŭ, ḑice: „Totŭ una îmĭ este mie, totŭ una trebue sa fie fiesce căruĭ Românŭ, de vomŭ fi toţĭ uniţĭ — înţelegŭ cu biserica Romeĭ — orĭ vomŭ fi toţĭ neuniţĭ“ (p. 9). Anume este părerea părinteluĭ Maneguţŭ, că „confesiunile nóstre nu diferŭ întru nimicŭ esenţialŭ“ (p. 12).

Să-ĭ fie de bine convingerea acésta! Numaĭ atunceĭ, ca să vedeţĭ, câtŭ este de logicŭ părintele Maneguţŭ, ascultaţĭ şi vĕ uĭmiţĭ: *Biserica cea singură mântuitóre este „biserica română naţională autocefală“ (p. 53).* — Saltă şi te veselesce, Sióne! Bucură-te, poporŭ românescŭ! Dumneḑeŭ pe tine te-a alesŭ dintre tóte némurile. Domnulŭ Christosŭ din semînţa ta s'a întrupatŭ şi şĭ-a întemeiatŭ împĕraţia sa în biserica cetăţiĭ din Sibiŭ! De acolo aŭ plecatŭ ceĭ doispredece Seliştenĭ, ca să-ĭ fie martorĭ din Caransebeşŭ până la Nirŭ-Adonŭ şi până în creştetulŭ Carpaţilorŭ! Tóte celealalte popóre vorŭ rĕmâné în întunerecŭ şi în umbra morţiĭ, ér tu şi fiiĭ fiilorŭ tĕĭ desfăta-vĕ-veţĭ în fericirea

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Pastorala colectivă a episcopatuluĭ catolicŭ din Ungaria s'a tradusŭ şi în limba croată şi s'a publicatŭ în archidiecesa de Agram. Vicariulŭ capitularŭ Paulŭ Gugler în circulariulŭ, prin care comunică cleruluĭ archidiecesanŭ pastorala colectivă, impune parochilorŭ, ca în cea maĭ de aprópe Duminecă să o cetéscă şi esplice poporuluĭ îndemnându-lŭ, ca în aceste cestiuniĭ momentóse să urmezeĭ îndrumările cuprinse în pastorală. Episcopulŭ Strossmayer încă a datŭ unŭ circulariŭ, prin care protestéză cu tótă resoluţiunea în contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ ungurescŭ.

Nu numaĭ catoliciĭ condamnă politica bisericéscă a guvernuluĭ, ci şi necatoliciĭ. Episcopulŭ sêrbescŭ de Verşeţŭ Nectariŭ Dimitrievici în unŭ circulariŭ cătră clerŭ ḑice: „Fiindŭ că după învăţătura bisericeĭ ortodoxe căsătoria e sacramentŭ, credinţa nóstră numaĭ acea convieţuire o recunósce de legală, care s'a închiatŭ în faţa bisericeĭ şi după legile eĭ: orĭ care alta o consideră de convieţuire pĕcătósă.“ Accentuéză, că ceĭ ce aŭ influinţă în aducerea legilorŭ, suntŭ datorĭ a lucra, ca proiectele guvernuluĭ să nu devină legĭ.

Consistoriulŭ săsescŭ în o şedinţă ţinută în luna trecută în Sibiŭ a decisŭ publicarea unuĭ cerculariŭ cătră păstoriĭ sufletescĭ aĭ bisericeĭ lut. din Ardélŭ. În circulariŭ se amintesce, că consistoriulŭ încă în 17 Aprilŭ a. tr. a înaintatŭ o representaţiune la ministeriŭ protestându în contra proïectelorŭ de legĭ bisericescĭ; acum încă nutresce acelea-şĭ îngrijirĭ faţă cu relele, ce aŭ să urmeze pentrn biserică din proïectele guvernuluĭ, de cumva vorŭ deveni legĭ. Prin circulariulŭ episcopuluĭ Dimitrievicĭ şi a consistoriuluĭ săsescŭ li-se impune deputaţilorŭ Sêrbĭ şi Saşĭ obligaţiunea morală de a vota în contra guvernuluĭ în cestiunile politice bisericescĭ.

†
Cardinalulŭ Serafini.

Colegiulŭ cardinaliloră a suferitŭ o grea lovitură prin mórtea distinsuluĭ sĕŭ membru Serafini, întîmplată în 3 a c. Ludovicŭ Serafini s'a născutŭ în 1808 în Magliano din vechea familie a conţilorŭ de Urbino. Terminându-şĭ studiile teologice, încă de tinĕrŭ a ajunsŭ în numĕrulŭ prelaţilorŭ romani. Avêndŭ cunoscinţe vaste, zelŭ neobositŭ, paciinţă şi blândeţă admirabilă, a desvoltatŭ o activitate mănósă în funcţiunile, în carĭ a fostŭ aplicatŭ la curia romană. În 12 Martiŭ 1877 Piŭ IX l'a creatŭ cardinalŭ. Serafini şĭ-a continuatŭ cu acela-şĭ zelŭ activitatea ca şi maĭ înainte, până ce puterile fisice l'aŭ părăsitŭ cu totulŭ.

România.

Cetimŭ în „M. Állam“ referitoriŭ la numirea monachuluĭ pasionistŭ Msgr. de Angelis de archiepiscopŭ în Bucurescĭ, că actualulŭ guvernŭ alŭ Românieĭ a protestatŭ în contra acesteĭ denumirĭ şi a declaratŭ, că dacă S. Scaunŭ nu retrage denumirea, orĭ dacă denumitulŭ ar ocupa de facto scaunulŭ archiepiscopescŭ, guvernulŭ nu va intra în relaţiunĭ cu elŭ şi ĭĭ va subtrage dotaţiunea de 18.000 frs, ce are să o capete dela statŭ. În fine guvernulŭ poftesce, ca în loculuĭ luĭ de Angelis S. Scaunŭ să numéscă pe unŭ preotŭ secularŭ, pe care îlŭ va propune guvernuluĭ. S. Scaunŭ după deliberărĭ îndelungate a înduplecatŭ pe Msgr. de Angelis, să renunţe la archiepiscopia de Bucurescĭ, şi e aplicatŭ a numi pe unŭ preotŭ secularŭ de archiepiscopŭ, dară a protestatŭ în contra la aceea, ca să denuméscă chiarŭ pe acelŭ preotŭ, pe care îlŭ va recomanda guvernuluĭ.

Francia.

Sfîntulŭ Scaunŭ apostolicŭ după negoţiărĭ îndelungate cu guvernulŭ francesŭ a ajunsŭ la înţelegere deplină cu privire la persónele destinate pentru umplerea scaunelorŭ episcopescĭ devenite vacante. În urma acesteĭ înţelegerĭ preşedintele republiceĭ dlŭ Carnot a numitŭ archiepiscopŭ de Besançon pe fostulŭ episcopŭ de Puy Msgr. Fulbert Petit, pe Msgr. Pelgé l'a numitŭ episcopŭ de Poitiers, pe Stanislaŭ Touchet episcopŭ de Orleans, pe Avelŭ Gilbert episcopŭ de Mans, pe Franciscŭ Sueur episcopŭ de Eureux şi pe Constantinŭ Guillois episcopŭ de Puy.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 1 a c. camera deputaţilorŭ a suspendatŭ dreptulŭ de inmunitate a deputatuluĭ Linder, până ce se va justifica înaintea tribunaluluĭ pentru stórcerile de banĭ, cu carĭ este acusatŭ. — Deputatulŭ Ivánka îşĭ esprimă părerea de rĕŭ, că şedinţele camereĭ de comunŭ se începŭ maĭ târḑiŭ de cum suntŭ anunţate. Preşedintele camereĭ rĕspunḑêndŭ luĭ Ivánka ḑice, că la acésta nu este elŭ de vină, ci dniĭ deputaţĭ, carĭ vinŭ totŭ maĭ târḑiŭ. În şedinţa din 3 s'aŭ primitŭ proïectele de legĭ, prin carĭ se cere manţinerea în vigóre a Art. de lege XXII din 1884 referitoriŭ la scutirea de contribuţiune a edificiilorŭ, ce se vorŭ ridica pe teritoriulŭ oraşuluĭ Fiume, şi la ridicarea unuĭ palaţŭ noŭ pentru guvernatoriulŭ din Fiume. Cu ocasiunea acésta Ugron a desaprobatŭ purtarea alegĕtorilorŭ din Fiume, carĭ aŭ votatŭ neîncredere deputatuluĭ Batthyányi pentru ieşirea luĭ din partidulŭ liberalŭ. Contele Batthyányi declară, că unŭ singurŭ cetăţénŭ Dall 'Asta ĭ-a votatŭ neîncredere, şi pentru aceea elŭ nu-şĭ va depune mandatulŭ. Guvernulŭ voesce adecă, să constrîngă pe deputaţiĭ disidenţĭ la depunerea mandatuluĭ inscenându adunărĭ, prin carĭ să li-se voteze neîncredere; numaĭ câtŭ prin acésta guvernulŭ nu-şĭ ajunge scopulŭ, ci numaĭ îşĭ arată slăbiciunea şi nervositatea. Deputaţiĭ ieşiţĭ din partidulŭ guvernuluĭ sciŭ, din cine se compunŭ adunările, carĭ se pronunţă în contra lorŭ, şi pentru aceea nu le bagă de locŭ în samă. Altcum pe lângă tóte manevrele guvernuluĭ ieşirile din partidŭ se continuă.

În cestiunea căsătorieĭ civile s'aŭ ivitŭ dificultăţĭ nóuĕ, carĭ aŭ să causeze multă batere de capŭ guvernuluĭ. În proïectulŭ de lege presentatŭ de guvernŭ nu s'a provĕḑutŭ, după ce legĭ să închie căsătorie membriĭ caseĭ domnitóre. Încă şi maĭ grea de resolvatŭ este cestiunea, că óre să se estindă căsătoria civilă şi asupra Croaţieĭ, orĭ dóră căsătoriile închiate în Croaţia-Slavonia să se considere ca şi cele închiate în străinătate. Voindŭ guvernulŭ să întroducă căsătoria civilă şi în Croaţia, unde protestanţiĭ şi Jidaniĭ suntŭ de totŭ puţiniĭ, şĭ-ar înstrăina şi pe Croaţĭ, carĭ nu vorŭ să scie de întroducerea căsătorieĭ civile. De nu se va estinde însă căsătoria şi asupra Croaţieĭ, acésta ar fi o vătĕmare a unităţiĭ statuluĭ ungarŭ. Croaţia, care şi altcum se silesce a se separa totŭ maĭ multŭ de Ungaria, chiarŭ prin legĭ ungurescĭ ar fi considerată ca străinătate.

După o computare, ce o face „Budapester Tagblatt“ în Nr. 36, situaţiunea

---

şi gloria de vecĭ! Ĕr celŭ ce v'a pregătitŭ vóuĕ tóte acestea, este elŭ . . . elŭ . . . celŭ ce din o latură a ţĕreĭ a alergatŭ, să binevestéscă celorŭ perduţĭ în oceanulŭ necredinţeĭ secuiescĭ!

Domnulŭ Fitz-Gerald s'a esprimatŭ despre stările dela noĭ, — aşa ne spunŭ foile nóstre, — că pe aicĭ ómeniĭ politiséză prea multŭ şi lucră prea puţinŭ. Eŭ din partea mea adaugŭ: La noĭ toţĭ ómeniĭ vreŭ să fie scriitorĭ, însă numaĭ puţiniĭ învaţă şi încă şi maĭ puţiniĭ cugetă.

Părintele Maneguţŭ nicĭ n'a învĕţatŭ, nicĭ n'a cugetatŭ, numaĭ a scrisŭ.

Elŭ a comisŭ aceea, ce se numesce cu terminŭ fórte cuviosŭ: a vorbitŭ din fóle şi a scrisŭ cu picióre le.

* * *

Şi étă că ér m'am abătutŭ dela obiectŭ. Vĕ spuneam la începutŭ, că m'a uimitŭ faptulŭ, că unŭ protopresbitĕrŭ neunitŭ să pledéză pentru unirea neuniţiloră.

Uitasem a vĕ împărtăşi, că m'am înşelatŭ În titlulŭ cărţiĭ s'a ivitŭ adecă o greşală de tipariŭ. Părintele Maneguţŭ în locŭ de „*Re*unirea Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria“ a voitŭ să ḑică „*Neu*nirea Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria“. Despre asta m'am convinsŭ cetindŭ cartea, în care îndémnă în maĭ multe locurĭ pe românii uniţĭ, să nu se maĭ închine la „altariulŭ şovinismuluĭ bisericeĭ universale catolice“ (p. 50), ci să trécă cu toţiĭ la „sfînta neunire“ (p. 46).

Naĭ sta să credĭ! M'am înşelatŭ şi nu prea. Cândŭ am terminatŭ cetirea cărţiĭ, m'am gânditŭ: Ce e resultatulŭ? Şi am aflatŭ următórele: Părintele Maneguţŭ arată, că desbinarea nóstră confesională este fórte rea şi că are urmărĭ fórte triste. Asta e şi neîndoiosŭ. Apoĭ arată, că unirea este necesară. Asta e şi maĭ neîndoiosŭ. Arată maĭ încolo, că pentru neuniţĭ consciinţa nu e pedecă în calea unirĭĭ. De aicĭ elŭ trage firesce conclusiunea greşită, că uniţiĭ să se facă neuniţĭ, nebăgându în samă, că pe uniţĭ consciinţa ĭĭ opresce dela trecerea la neunire. Dar faptulŭ, că părintele Maneguţŭ nu scie trage conclusiuni corecte, nu însamnă nimica. E de ajunsŭ, că dinsulŭ a pusŭ premisele. Conclusiunea şĭ-o vorŭ trage ómeniĭ cuminte.

* * *

Care va să ḑică: părintele Maneguţŭ a vrutŭ să îndemne pe uniţĭ la neunire, în faptă însă a îndemnatŭ pe neuniţĭ, să trécăla unire.

Şi morala e: Părintele Maneguţŭ a profeţitŭ, adecă a spusŭ adevĕrulŭ fără a voi şi fără vina sa.

Cu alte cuvinte: Marele scriitorŭ naţionalŭ-istoricŭ-bisericescŭ, marele Maneguţŭ a ajunsŭ la rolulŭ mareĭ măgăriţe a profetuluĭ Valaamŭ, care încă a prefeţitŭ fără a sci, ce face.

guvernului este fórte precară. Partidulŭ guvernamentalŭ, computându pe dniĭ ministri, secretarĭ de statŭ şi deputaţi preoţi, numĕră acum 208 membri. Fiindŭ membriĭ dieteĭ (fără de Croaţi) 413, guvernulŭ ar dispune de 3 voturĭ maĭoritate. Cându însă s'ar pune în dietă cestiunea de încredere, supunându, că şi preoţiĭ Francsics şi Rezei ar vota pentru guvernŭ, şi că ministriĭ şi secretariĭ de statŭ s'ar reţiné dela votare, căcĭ numaĭ nu-şĭ voru vota înşi-şĭ încredere, guvernulŭ ar rĕmâné cu 193 de voturĭ, adecă cu o minoritate de 27 voturĭ. Dacă ar vota şi ministriĭ şi secretariĭ de statŭ, atuncĭ guvernulŭ ar dispune de 206 voturĭ, ĕră oposiţia de 205, de-órece partidulŭ naţionalŭ are 67 voturĭ, stînga estremă 101, disidenţiĭ 37. Dacă şi preoţiĭ Francsics şi Rezei, carĭ din posiţie trebue să fie contrarĭ căsătorieĭ civile, voru vota cu oposiţia, atuncĭ acésta învinge cu maĭoritate de unŭ votŭ, şi guvernulŭ trebue să se retragă; dacă aceştĭ preoţi voru ţiné cu guvernulŭ, acesta va avé maĭoritate de 3 voturĭ. Precum se vede, sórtea guvernuluĭ si a căsătorieĭ civile atîrnă deocamdată dela preoţiĭ Francsics şi Rezei. Închiămŭ ḍicându cu „Budapester Tagblatt“, că nu scimŭ, ce să admirămŭ maĭ multŭ: încrederea, ce o are Francsics şi Rezei în guvernŭ, orĭ încrederea, ce o are guvernulŭ în Francsics şi Rezei.

Preşedintele dieteĭ ungare br. Bánffy împreună cu câţiva deputaţi aŭ făcutŭ în 2 a c. o escursiune în Agram, unde aŭ fostŭ primiţi de membriĭ partidului naţionalŭ croatŭ. Poporulŭ croatŭ s'a arĕtatŭ rece şi indiferentŭ la venirea Magiarilorŭ; deputatulŭ Barcicĭ chiarŭ pe cându eraŭ şi óspeţiĭ din Budapesta la o şedinţă a dieteĭ, a interpelatŭ pe preşedinte, că felicitat'a pe Ţarulŭ Rusieĭ din incidentulŭ reînsănĕtoşăriĭ luĭ. Credemŭ, că după primirea acésta deputaţilorŭ magiarĭ nu le maĭ vine voea de a face escursiunĭ în capitala Croaţieĭ.

Comisiunea judiciară a dieteĭ şĭ-a presentatŭ raportulŭ asupra căsătorieĭ civile în şedinţa din 6 a c. a camereĭ deputaţilorŭ. Raportulŭ a fostŭ primitŭ cu aplause de către drépta şi o parte a stîngeĭ estreme. Totŭ în 6 s'a cetitŭ şi rescriptulŭ regescŭ, prin care s'a închiatŭ a dóua sesiune a şedinţelorŭ şi s'a anunţatŭ deschiderea sesiuniĭ a treia pe 8 a c. Desbaterile asupra proĭectuluĭ de lege referitorĭŭ la căsătoria civilă se vorŭ începe în 19 a c.

Germânia.

Foile germâne aducŭ scirea, că împĕratulŭ Wilhelm II încă în luna acésta va călĕtori la Friedrichsruhe spre a reîntórce visita bĕtrânuluĭ cancelariŭ Bismarck. La Friedrichsruhe se facŭ marĭ pregătirĭ pentru primirea împĕratuluĭ. — Între Rusia şi Germânia s'a închiatŭ tractatulŭ comercialŭ, care în curêndŭ va fi publicatŭ în ḍiarulŭ oficiosŭ. După ce Bismarck este apĕrătoriŭ alŭ bunelorŭ relaţiunĭ cu Rusia, închiarea acestuĭ tractatŭ cu dreptulŭ se póte privi ca unŭ efectŭ alŭ împăcăriĭ bĕtrânuluĭ cancelariŭ cu împĕratulŭ sĕŭ.

Anglia.

Ḍiarulŭ „Pall-Mall Gazette“ din London aduce scirea, că retragerea dluĭ Gladstone ar fi iminentă. Causa retrageriĭ ar fi etatea înaintată şi slăbiciunea fisică a celebruluĭ bărbatŭ de statŭ, precum şi agitaţiunea pornită în contra bilului home-rule. Retragerea luĭ Gladstone dela guvernŭ ar produce schimbărĭ însemnate în politica interióră a Angliei. Este cunoscutŭ, că Gladstone prin bilulŭ home-rule a voitŭ să punĕ capetŭ nedreptăţiĭ, ce de seculĭ o sufere poporulŭ Irlandesŭ, şi prin acésta să consolideze pacea internă, făcându să înceteze şi antagonismulŭ dintre Anglesĭ şi Irlandesĭ. Partidulŭ liberalŭ nu are nicĭ unŭ bărbatŭ de capacitatea şi valórea luĭ Gladstone, care să pótă continua şi realisa politica acestuia în resolvirea cestiuniĭ irlandese.

Sêrbia.

Ministeriulŭ Simicĭ s'a completatŭ prin numirea luĭ Miatovicĭ (progresistŭ) de ministru de finanţe şi a luĭ Nesicĭ (liberalŭ) de ministru alŭ instrucţiuniĭ publice. Deputatulŭ Kosticĭ în numele scupcineĭ a protestatŭ în contra agraţiăriĭ regescĭ şi a sistăriĭ procesuluĭ Avakumovicĭ. Fóea oficială publică ucazulŭ regescŭ, prin care se dă amnestie deplină celorŭ condamnaţi pentru delicte de presă şi celorŭ carĭ aŭ comisŭ delicte contra legiĭ electorale. Circulă faĭma, că regele Alesandru nesimţindu-se în stare a compune certele de partidŭ, ce sfăşie ţara, şi a restabili ecuilibriulŭ în finanţe, ar fi gata a renunţa la tronŭ în favorulŭ tatâluĭ sĕŭ Milanŭ. Acéstă renunţare ar mări numaĭ încurcăturile şi ar conduce la anarchie.

Corespondinţe.

Seplacŭ, 3 Februariŭ 1893.

Prea Onorată Redacţiune!

În 1 a c. s'a întrunitŭ cleruluĭ din tractulŭ Gherleĭ în conferinţă sub presidiulŭ Prea Onoratuluĭ Alesandru Lemeni noulŭ protopopŭ alŭ tractuluĭ denumitŭ în loculuĭ defunctuluĭ Andreiŭ Antonŭ. Despre decursulŭ acesteĭ conferinţe voescŭ a vĕ raporta pe scurtŭ.

La órele 9 a. m. se începe s. liturgie cu pontificarea Prea Onoratuluĭ A. Lemeni protopopŭ şi cu asistinţa cleruluĭ tractualŭ, la finea căreia predică On. I. Bochişŭ preotŭ în Ormanŭ.

După finirea s. liturgiĭ se deschide conferinţa printr'o vorbire frumósă din partea P. On. protopopŭ, carele cu acéstă ocasiune se introduce în acestŭ tractŭ, după ce 34 anĭ a condusŭ tractulŭ Giuleĭ ca parochŭ alŭ Borşeĭ. Salutându deci preoţimea din acestŭ tractŭ apeléză la iubirea eĭ şi-ĭ cere sprigiulŭ în afacerile oficióse.

În numele cleruluĭ tractualŭ îlŭ salută preotulŭ din Seplacŭ I. Sonea.

Apoĭ P. O. protopopŭ A. Lemeni cetesce o disertaţiune din sfera pastorală, carea este ascultată cu viuă interesare.

Din partea presidiuluĭ se pune întrebarea, în carĭ parochiĭ s'a regulatŭ salariulŭ învăţătorescŭ în sensulŭ legiĭ ridicându-se la 300 fl. În urma acesteĭ întrebărĭ se face raportulŭ următoriŭ: 1. În Dindeleagŭ preotŭ Const. Hossu. Salariulŭ nu s'a ridicatŭ la 300 fl., fiindŭ poporeniĭ puţinĭ la numĕrŭ, însă pe viitoriŭ se va alia cu Chiĕulŭ, spre care scopŭ s'a luatŭ şi o învoire comună. 2. În parochia Ormanŭ preotŭ I. Bochişŭ. Salariulŭ s'a ridicatŭ la 270 fl. din grânariulŭ înfiinţatŭ prin acelŭ preotŭ. 3. În parochia Seplacŭ preotŭ Ioanŭ Sonea. Salariulŭ ridicatŭ la 300 fl. 4. În parochia Pinticulŭ românescŭ preotŭ Ios. Murĕşanŭ. Salariulŭ este 180 fl. 5. În Nima preotŭ George Manŭ. Salariulŭ 175 fl. Pe viitoriŭ se va împreuna oficiulŭ de cantorŭ cu celŭ învătătorescŭ. 6. În Giroltŭ preotŭ Niculae Tincu. Salariulŭ 170 fl. 7. În parochia Gichişulŭ de josŭ cu filiile Codorŭ şi Tĕrpiŭ preotŭ Zorovavelŭ Perhalţa. Salariulŭ 500 fl. la unŭ învăţătoriŭ primariŭ şi unulŭ suplentŭ. 8. În Gichişulŭ de susŭ cu filia Şigăŭ preotŭ Davidŭ Deacŭ. Salariulŭ 300 fl. 9. În Hăsdate şi V. Silivaşŭ preotŭ T. Sabo. Salariulŭ 300 fl. 10. În parochia Şintereagŭ preotŭ I. Tătarŭ. Salariulŭ 150 fl. 11. În parochia Gherla preotŭ Al. Lemeni. Salariulŭ din causa miserieĭ poporuluĭ neîntregitŭ la 300 fl., însă s'a hotărîtŭ, să se facă unŭ balŭ poporalŭ, din venitulŭ căruia să se întregéscă la 300 fl.

Maĭ departe se face întrebare din partea presidiuluĭ, că este înfiinţatŭ grânariŭ bisericescŭ în fiesce care parochie? Preoţiĭ raportézĕ, că se află grânariŭ în fiesce care parochie.

Ca o hotărîre maĭ însemnată din acéstă conferinţă notezŭ aci ofertulŭ cleruluĭ din acestŭ tractŭ, care îndemnatŭ de iubirea, ce o are către institutiunile sale naţionale a votatŭ cu unanimite întregŭ fondulŭ sĕŭ tractualŭ în sumă de 116 fl. gimnasiuluĭ din Blaşiŭ.

În fine conferinţa protestézĕ cu tótă hotărîrea în contra proĭectelorŭ de lege bisericescĭ ale guvernuluĭ.

Astfelŭ esauriându-se tóte punctele din programă, presidiulŭ închide conferinţa prin o vorbire însufleţită, după care ne întruni la masa sa ospitală, la care ca de obiceiŭ nu lipsiră nicĭ toastele.

Relevezŭ aci, că la conferinţă ne onorară cu presenţa sa M. Onoraţiĭ I. Hodorénŭ preotŭ în institutulŭ corectoriŭ regescŭ, Petru Fabianŭ profesorŭ de teologie şi Ilariŭ Boroşŭ profesorŭ de preparandie, şi cestŭ din urmă binevoi a lua asupră-şĭ sarcina de bibliotecariŭ alŭ tractuluĭ.

După carĭ primiţĭ asigurarea deosĕbiteĭ stime, ce vĕ păstrezŭ.

Ioanŭ Sonea,
preotŭ gr. cat. alŭ Seplaculuĭ.

Budapesta 7 Februariŭ 1894.

Onorată redacţiune!

Aşa dară e rĕŭ, şi încă fórte. „Telegraful Roman“ s'a mâniatŭ. S'a mâniatŭ în rîndulŭ celŭ dintâiŭ pe dvóstre nu dóră pentru că aţĭ datŭ în „sfîntulŭ“ Fotie, nicĭ decum. Pe domniĭ dela „Telegraful Român“ nu-ĭ dóre de locŭ capulŭ luĭ Fotie, ci-ĭ dóre capulŭ lorŭ. Eŭ unulŭ mĭ-am câştigatŭ convingerea aceea, că durerea acésta a lorŭ provine singurŭ numaĭ din observarea, carea v'a scăpatŭ din pénă, că biserica Românilorŭ neuniţi din Ardélŭ nu e românéscă, ci grecéscă si săséscă. Dar de asta dóră-vĕ pe dvóstră capulŭ, şi nu pe mine. Pe mine s'aŭ mâniatŭ domniĭ dela „Telegraful Român“, pentru că scriindŭ despre simonia luĭ Gerasimŭ Petrovicĭ şi punêndu-lŭ întregŭ întreguţŭ cu simonie cu totŭ în cârca

neuniţilorŭ mĭ-am bătutŭ jocŭ, aşa ḑice „Telegraful“, de lucrulŭ celŭ mai sfîntŭ, care-lŭ aŭ neuniţiĭ. Eŭ firesce că n'am sciutŭ, că simonia e lucrulŭ celŭ mai sfîntŭ alŭ neuniţilorŭ, — de asta mĭ-am bătutŭ jocŭ în corespondinţa mea, — şi acum nu sciŭ, pe ce uşiţă iesuitică să ieşŭ din încurcătură. Ce n'aşĭ da, pentru ca să fiŭ acum Ieşuitŭ, macarŭ pe o ḑi? Dar după ce asta nu se póte, n'am încătrăŭ, pentru lovitura, ce mĭ-a dat'o „Telegraful“ preste nerusinata mea gură, trebue să-ĭ ḑicŭ: „Mulţamŭ!“

Dar acum îmĭ aducŭ aminte, că dvóstră tăceţi tăcerea pesceluĭ despre cele ce a scrisŭ „Telegraful“ din incidentulŭ atacurilorŭ dvóstră asupra cetăţuiĭ luĭ. Şi mĕ întrebŭ, de unde provine tăcerea acésta a unorŭ ómenĭ aşa de „rĕĭ“ de gură, pe cum vĕ sciŭ eŭ? Mĕ întrebŭ şi ér mĕ întrebŭ şi rĕspunsŭ nu potŭ să aflu. Mĕ gândiam la ḑicala aceea, că „qui tacet, consentire videtur“. Dar m'am oprităl la cuvîntulŭ „videtur“, — m'am luminatŭ. Nu vĕ maĭ cruţŭ, ci spunŭ la tótă lumea, că tăcerea asta e o „apucătură iesuitică“! Habeas tibi!

Pe aci pe la noĭ nu prea suntŭ noutăţĭ. Guzganiĭ saşĭ şi românĭ din parlamentŭ încă n'aŭ părăsitŭ móra pustiită. Se vede, că totŭ maĭ găsescŭ într'însa câte ceva de rosŭ.

Cârmaciĭ nostri nu-şĭ găsescŭ busola. Consciinţa le este fórte neliniştită, pentru că aŭ ajunsŭ să fie avisaţĭ singurŭ numaĭ la ajutoriulŭ iredentiştilorŭ magiarĭ din parlamentŭ. Aŭ maĭ păţitŭ apoĭ şi ruşinea, că aŭ fostŭ aşa de uĭtucĭ, de nu şĭ-aŭ adusŭ aminte, că Croaţia încă se ţine de coróna s. Ştefanŭ.

Vĕ salută P.

Convocare.

Urmându dispusĕţiunilorŭ §-lorŭ 13 şi 14 din Statutele sale, Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ îşĭ va ţiné a VII-a adunare generală ordinară Duminecă în 27 Februariŭ st. n. a. c. imediatŭ după s. Liturgie în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Programulŭ adunăriĭ e următoriulŭ:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ.
3. Raportulŭ despre averea Reuniuniĭ cu finea anuluĭ 1893.
4. Alegerea alorŭ treĭ comisiunĭ: a) pentru censurarea raportuluĭ generalŭ; b) pentru censurarea raţiociniuluĭ, şi c) pentru înscrierea de membri noĭ.
5. Raportarea acestorŭ comisiunĭ.
6. Reîntregireă comitetuluĭ prin alegerea uneĭ membre suplente.
7. Eventuale propuneri.
8. Închiderea adunăriĭ.

Preastimaţiĭ membri şi toţĭ aceia, carĭ se interesézŭ de prosperarea acesteĭ Reuniuni, suntŭ decĭ rugaţĭ cu tótă stima, să binevoéscă a se presenta la acéstă adunare în numĕrŭ câtŭ se póte maĭ frumosŭ.

Blaşiŭ în Februariŭ 1894.

Rosa Munteanŭ, preşedintă. **Aur. P. Bota,** secretariŭ.

Noutăţĭ.

Lărgirea şcólelorŭ din Blaşiŭ. În septĕmâna acésta fostulŭ architectŭ archidiecesanŭ Aug. Mazzuchi a mĕsuratŭ locululŭ, unde are să se maĭ ridice câte o aripă la gimnasiulŭ superiorŭ şi la internatulŭ şi şcóla de fetiţe din Blaşiŭ. Totodată şi-a luatŭ notiţe pentru pregătirea planuriloră de edificare.

Congresŭ catolicŭ în Timişóra. În părţile Ungarieĭ de sudŭ s'a începutŭ mişcarea pentru ţinerea unuĭ congresŭ catolicŭ în Timişóra după norma congresuluĭ ţinutŭ în Budapesta.

La adresa „Telegrafuluĭ Roman“. Dniĭ dela fóea acésta în Nr. 8 a c. ocupându-se de articululŭ nostru dela Nascerea Domnuluĭ ne facŭ imputarea, că nu amŭ sciŭ, ce este solstiţiulŭ, de-órece aceia nu cade în 25 Decembre, cum amŭ fi ḑisŭ noĭ, ci cade în 22 Decembre. Dacă cumva dniĭ dela „Telegraful Roman“ vorŭ deschide orĭ ce opŭ de cosmografie, vorŭ afla, că solstiţiiĭ se numescŭ punctele acelea dóuĕ ale eclipticeĭ, saŭ a căiĭ pămîntuluĭ în jurulŭ sóreluĭ, carĭ suntŭ maĭ departe de equatorulŭ ceresc. Cândŭ ajunge pămîntulŭ în punctele acestea, érăşĭ începe a se întórce înderĕptă spre equatorŭ, şi de aceea dela celŭ de iérnă ḑiua începe a cresce, éră dela celŭ de vară a scădé. Nicĭ crescerea nicĭ scăderea ḑileĭ însă nu se observézŭ decâtŭ numaĭ după câteva ḑile de cândŭ pămîntulŭ a trecutŭ prin punctele acestea. Asta o scie şi poporulŭ nostru, care ḑice, că deşi de pe la s. Nicolaŭ începe ḑiua a cresce, totuşĭ de abia la Bobotéză se observă, că a crescutŭ ḑiua. Din causa acésta se şi pare, că sórele, respective pămîntulŭ, cândŭ ajunge în punctele acestea, stă câteva ḑile în locŭ. Şi acésta o indică şi numirea: solstiţiŭ. Dacă acum dniĭ dela „Telegraful Roman“ vorŭ maĭ ceti odată articululŭ nostru, vorŭ vedé, câtŭ de corectŭ ne-amŭ esprimatŭ noĭ, cândŭ amŭ ḑisŭ, că ḑiua de 25 Decembre, nu cade în ḑiua, în care se începe solitiţiulŭ, care e 22 Decembre. ci în *timpulŭ solstiţiuluĭ,* va să ḑică în una din ḑilele, în care se pare, că sórele, respective pămîntulŭ stă în locŭ câteva ḑile. Şi asta de sigurŭ nu o vorŭ nega nicĭ dniĭ dela „Telegraful Roman“. Ne-amŭ bucura însă multŭ, dacă dniĭ dela fóea acésta ne-ar rĕspunde ceva la aserţiunea nóstră din Nr. 1, că organisaţiunea bisericeĭ române gr. orientale nu e naţională, ci protestantă săséscă, căcĭ cu organisaţiunea acésta multŭ paradézŭ şi multŭ aŭ turburatŭ consciinţele Românilorŭ uniţi.

Suprimarea „Tribuneĭ“ şi a „Foiĭ Poporuluĭ“. La provocarea procuroruluĭ supremŭ din Cluşiŭ judecătoria cercuală din Sibiŭ de nouŭ a opritŭ aparitiunea „Tribuneĭ“ şi a „Foiĭ Poporuluĭ“. De motivŭ se aduce ordinaţiunea ministerială Nr. 1498 din 1871, în sensulŭ căreia persónele, carĭ se află în închisóre, suntŭ eschise dela editarea cutăreĭ foĭ, éră dlŭ I. Popa Necşa editorulŭ acelorŭ foĭ chiarŭ acum sufere pedépsa dictată în ultimulŭ procesŭ de presă alŭ „Foiĭ Poporuluĭ“.

Fiasco dela Lipova. Organele administrative din Lipova spre a se recomanda guvernuluĭ aŭ convocatŭ pe 4 l. c. o adunare în Lipova. În convocatoriulŭ publicatŭ în ḑiare şi pe placate se provócă cetăţenii să vină la adunare câtŭ maĭ mulţĭ, de óre ce liberalismulŭ şi basele constituţiuniĭ suntŭ ameninţate de reacţiune. Convocatoriĭ liberalĭ credeaŭ, că la adunare vorŭ participa numaĭ oficialiĭ, notariĭ şi juḑiĭ comunalĭ comandaţĭ anume. Dară s'aŭ înşelatŭ amarŭ. În 4 l. c. patrioţiĭ adunaţĭ încă pe la 10 ½ óre aŭ dechisŭ coferinţa în unŭ otelŭ, şi spre a nu fi conturbaţi de nimenĭ aŭ încuiatŭ uşile otelului, una însă din nefericire aŭ uĭtat'o descuiată. Pe acésta s'aŭ vîrîtŭ în sala de adunare vre-o 500 Românĭ, carĭ erauŭ convocaţĭ chiarŭ pe atuncĭ la unŭ sinodŭ în Lipova. La vederea Românilorŭ patrioţii în numĕrŭ de vre-o 25 aŭ încremenitŭ. Protopretorele a declaratŭ Românilorŭ, că numaĭ aderenţiĭ partiduluĭ liberalŭ suntŭ chemaţĭ la conferinţă, la ce reflectându protopopulŭ românescŭ în numele poporuluĭ a ḑisŭ, că fiindŭ patria şi constituţiunea în periculŭ, precum se cetia pe placate, toţĭ cetăţenii suntŭ datorĭ să le apere, şi aşa şi Românii aŭ venitŭ să-şĭ împlinéscă acéstă datorinţă. După acestea Românii s'aŭ purtatŭ liniştitŭ, lăsându pe curajoşii patrioţĭ să-şĭ jóce rolele. Cândŭ s'a cetitŭ însă resoluţiunea, prin cere se votézŭ încredere guvernuluĭ, Românii prin unŭ protestŭ puternicŭ aŭ făcutŭ să amuţéscă vocea bieţiloră patrioţi. Pentru resoluţiune a cercatŭ a vorbi patriotulŭ liberalŭ românŭ Popovics Párthén, dară Românii ĭ-aŭ strigatŭ, să vorbéscă ungurésce orĭ sêrbesce, dară nu românesce, căcĭ este ruşine să vorbéscă unŭ Românŭ pentru politica bisericéscă a guvernuluĭ. Într'aceea sosesce la conferinţă şi plebanulŭ-abate Dr. Grosz cu 500—600 de Nemţĭ catolicĭ fiindŭ primiţĭ cu ovaţiunĭ din partea Românilorŭ. Acum Românĭĭ şi Nemţiĭ strigaŭ: Să audimŭ pe dlŭ prota, orĭ pe abatele catolicŭ. Şi cândŭ Jidanulŭ Kohn notariulŭ conferinţeĭ voi să cetéscă protocolulŭ, sute de mânĭ staŭ gata a-lŭ arunca de pe podiŭ. Posiţia patrioţiloră era critică. Protopretorele a trimisŭ după gendarmĭ, dară curajoşiĭ liberalĭ înainte de a intra gendarmiĭ în sală, aŭ aflatŭ de consultă a ieşi pe ferestĭ, şi numaĭ prudinţeĭ protopopuluĭ românescŭ şi a plebanuluĭ catolicŭ aŭ de a mulţămi, că aŭ pututŭ scăpa şi aşa. Cu acésta s'a închiatŭ grandiósa manifestaţiune în favorulŭ guvernuluĭ cu unŭ grandiosŭ fiasco.

Dlŭ Septimiŭ Albini a scăpatŭ Marţĭ în 6 l. c. din temniţa de statŭ din Seghedinŭ.

Procesulŭ Memorandului. „Dreptatea“ scrie, că tribunalulŭ din Cluşŭ în urma apelaţiunilorŭ înaintate de acusaţiĭ în procesulŭ Memoranduluĭ a trimisŭ în 4 l. c. actele procesuale la curia din Budapesta. — Advocaţiĭ românĭ şi străinĭ, carĭ s'aŭ insinuatŭ ca apĕrătorĭ aĭ acusaţilorŭ în procesulŭ Memoranduluĭ, aŭ ţinutŭ în 3 l. c. o conferinţă în Cluşŭ spre a se consulta, cum aŭ să procedă în apĕrare. La conferinţă aŭ luatŭ parte şi unĭĭ din membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ.

Anarchiştiĭ în Italia însuflă îngrijirĭ serióse guvernuluĭ. Eĭ suntŭ bine organisaţĭ, împrăştie proclamaţiunĭ revoluţionare şi antidinastice. Advocatulŭ anarchistŭ Molinari a fostŭ condamnatŭ de tribunalulŭ militariŭ la 23 anĭ de închisóre şi la confiscarea averiĭ din causă că o conlucratŭ la organisarea de asociaţiunĭ cu tendinţe revoluţionare şi a provocatŭ poporulŭ la rĕsboiŭ civilŭ.

Convenţiune comercială cu România. Cetimŭ în „Timpul“, că dlŭ A. Lahovari a depusŭ în 5 a c. la biroulŭ senatuluĭ proiectulŭ de lege pentru ratificarea convenţieĭ comerciale cu Austro-Ungaria

Billroth a muritŭ. O telegramă anunţă lumiĭ, că Cristianŭ Albertŭ Teodorŭ Billroth a muritŭ după o agonie de câteva minute în urma uneĭ apoplexiĭ de inimă în Abbazia, unde a cercatŭ recreare în contra unuĭ morbŭ vechiŭ. Elŭ s'a născutu în Bergen pe insula Rügen în an. 1829. Începêndŭ din an. 1852 a funcţionatŭ ca asistentŭ, profesorŭ estraordinariŭ şi ordinariŭ la universităţile din Berlin şi Zürich, éră din an. 1867 ca profesorŭ de chirurgie la universitatea din Viena. În rĕsboiulŭ din 1870—71 a fostŭ medicŭ în armata germână. Câtŭ de marĭ ĭ-aŭ fostŭ esperinţele, carĭ şi-le-a câştigatŭ în rĕsboiulŭ acela, a arătat'o cuvîntarea, ce a ţinut'o în casa domniloră din Viena. Într'însa a grăitŭ despre rĕsboiulŭ viitoriŭ cu cuvinte aşa de mişcătóre, câtŭ Europa întrégă s'a cutrĕmuratŭ la cetirea lorŭ. — Ca bărbatŭ de specialitate a fostŭ elŭ unulŭ dintre chirurgiĭ ceĭ maĭ marĭ. Sciinţa, cutezarea şi isteţimea luĭ admirabilă, cu care sevârşia operaţiile, aŭ fostŭ aprópe fără sĕmĕnŭ. Pe lângă aceea a fostŭ elŭ şi unŭ scrutătoriŭ neobositŭ şi cu logica sa cea ageră şi cu combinaţiunile sale geniale a ajunsŭ la descoperirea de adevĕruri, la carĭ până atuncĭ lumea medicilorŭ abia cuteza, să se gândéscă. Chirurgia elŭ a ridicat'o la o deplinire aşa de mare, câtŭ ea acum póte să stea în fruntea sciinţelorŭ medicale. Resecţiile stomaculuĭ şi intestinelorŭ, pe carĭ înainte de elŭ altulŭ nu le-a sevârşitŭ, suntŭ cuceririĭ aşa de marĭ în sfera chirurgieĭ, câtŭ ele singure ĭ-aŭ câştigatŭ nume neperitoriŭ între binefăcĕtoriĭ omeniriĭ. Maĭ alesŭ învăţăceiĭ luĭ şi toţĭ aceia, cărora-le-a mântuitŭ viaţa şi le-a restauratŭ sănĕtatea, vorŭ simţi, ce perdere însamnă mórtea luĭ Billroth.

Casurĭ de mórte. *Petru Aciŭ,* fostŭ parocŭ în Ceheiŭ, a reposatŭ în 31 Ian. 1893 în anulŭ alŭ 72-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 47-lea alŭ preoţieĭ. — *Paulŭ Maiorŭ* parochŭ gr.-cat. în Sajtény a reposatŭ în 4 Februariŭ în anŭ iă alŭ 54-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 30-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Simionŭ Bărnuțiŭ și s. Unire.

Trei bărbați renumiți ai némului românescŭ aŭ fostŭ aleși de dnulŭ Densușanŭ ca arme în contra sfinteĭ Unirĭ. Aceștia suntŭ Simionŭ Bărnuțiŭ, Augustinŭ Laurianŭ și Papiŭ Ilarianŭ, carĭ înainte de a trece în România s'aŭ ținutŭ de biserica greco-catolică românéscă. Toți treĭ și-aŭ iubitŭ némulŭ aprópe până la fanatismŭ. Iubirea acésta se oglindesce în operele lorŭ, și în specialŭ la Bărnuțiŭ mai vîrtosŭ în *„Dreptulŭ publicŭ alŭ Românilorŭ“*, la Laurianŭ în *„Tentamen criticum“* și în *„Dicționariulŭ limbeĭ române“* edatŭ de Academie, și la Papiŭ Ilarianŭ în *„Istoria Românilorŭ“* și în *„Viața, operele și ideile luĭ Șincai“*. Operele acestea, precum și alte scrieri ale acestorŭ bărbați tocmaĭ pentru aceea nu vorŭ avé valóre durabilă din punctŭ de vedere sciințificŭ, pentru că suntŭ mai multŭ productulŭ sentimentuluĭ naționalŭ esageratŭ, decâtŭ alŭ sciinței și cugetăriĭ liniștite. Cu tóte acestea dlŭ Densușanŭ voesce, ca părerile acestorŭ scriitori să fie hotărîtóre și *în cestiunea sciințifică* despre natura sfinteĭ unirĭ și folósele eĭ! Așa se vede, că și prin acésta a voitŭ dlŭ Densușanŭ să-și dovedéscă talentulŭ sĕŭ estraordinariŭ de a scrie istorie *critică*.

Constrînși așa dară de dlŭ Densușanŭ, ne vomŭ ocupa și de părerile numiților bărbați asupra sfinteĭ unirĭ.

Cândŭ o facemŭ acésta, dorimŭ, să se scie înainte, că nu voimŭ să detragemŭ nimica din meritele, ce și-le-aŭ câștigatŭ aceĭ treĭ marĭ naționaliști pentru progresulŭ culturaluĭ și emanciparea politică a poporuluĭ românescŭ, ci intențiunea nóstră este numaĭ a rectifica erorile, în carĭ aŭ căduțŭ cu privire la sfînta unire, erorĭ, pe carĭ dlŭ Densușanŭ cu spiritulŭ sĕŭ *criticŭ și pĕtrundĕtoriŭ* le-a luatŭ dreptŭ adevěrurĭ. Acésta suntemŭ în dreptŭ a o face, căcĭ chiarŭ și unŭ bărbatŭ, care se bucură de mare nume în viața nóstră literară, ne spune cu privire la Bărnuțiŭ (ceea ce se potrivesce în parte și la Laurianŭ și Papiŭ Ilarianŭ), că: „O reputațiune câștigată în luptele din Transilvania dela 1848 și 1849 nu putea să *prefacă erórea în adevěrŭ, fanatismulŭ în umanitate, despotismulŭ în școla liberală*. Și dacă Simionŭ Bărnuțiŭ s'a alunecatŭ pe acéstă cale falsă, tocmaĭ numele luĭ ne-a provocatŭ a-iŭ combate și a-ĭ respinge erórea, *pentru ca nu sub bandiera acestuĭ nume cunoscutŭ de Românĭ să se introducă contrabanda neadevěruluĭ.*“ [1])

Auctoritatea luĭ Bărnuțiŭ în materie de religiune este de multŭ compromisă. Elŭ a fostŭ contrariŭ alŭ religiuniĭ creștine, nu numaĭ a celeĭ catolice, ci și a celeĭ representate de bisericele, carĭ s'aŭ ruptŭ de biserica Romeĭ. Adevěrulŭ acesta l'a dovedituŭ până la evidență dlŭ Titŭ Maĭorescu în opulŭ citatŭ, unde arată, că după ideile luĭ Bărnuțiŭ *„religiunea creștină este periculósă și trebue înlocuită cu cultulŭ păgânŭ alŭ Romanilorŭ“*, ea este *„o plagă, pe care trebue să a urésca națiunea; preoții creștinĭ suntŭ speculanți aĭ sufletelorŭ, sfinții Petru și Pavelŭ, Ioanŭ Gură-de-aurŭ etc. suntŭ nisce jidovĭ și grecĭ necunoscuți, cărora n'ar fi trebuitŭ să le facemŭ biserici, și tendința nóstră trebue să fie de a ne scăpa de acestŭ jugŭ alŭ servituțiĭ sufletescĭ“*. [2])

Unŭ omŭ, care profesézăastfelŭ de principiĭ, nu póte fi amicŭ alŭ unirĭi nóstre cu biserica Romeĭ, carea a fostŭ și este cea maĭ puternică apĕrătóre și propagatóre a religiuniĭ creștine, și fiindŭ că și dlŭ Densușanŭ se identifică cu principiile acestea, [3]) nicĭ dela d-sa nu putemŭ aștepta aiteeva, decâtŭ invective în contra catolicismuluĭ, care este representantele adevěratuluĭ creștinismŭ. Însă pentru ómeniĭ cugetătorĭ, carĭ sciŭ, că tótă civilisațiunea modernă și tóte ideile de progresŭ adevěratŭ, de umanitate și libertate suntŭ productulŭ creștinismuluĭ, principiile de soiulŭ celorŭ indigitate n'aŭ maĭ multă valóre, decâtŭ orĭ ce altŭ felŭ de aberațiunĭ ale spiritului omenescŭ.

Cine vre să compromită sfînta unire cu auctoritatea luĭ Bărnuțiŭ, fie consecuentŭ, nu se oprésca la acestŭ evenimentŭ, ci mérgă maĭ departe și céră esterminarea creștinismuluĭ din viața publică și privată a Românilorŭ și întórcerea nóstră la idolĭ: la Joe, Venus, Mercuriŭ și alte divinităț păgâne, introducă érăși sclavia cu tóte suferințele și durerile eĭ și inaugureze acea moralitate *străbună*, pe care Saliustiŭ (Catilina cap. XII și XIII) o descrie cu aceste cuvinte: „Romanii de astădĭ, ómenii cei maĭ lași, ce se potŭ afla, credŭ, că a face injustițiĭ este o probă de întrebuințarea puteriĭ. Impudicitatea, desfrînarea, tóte vițiurile aŭ năvălitŭ preste Roma. Bărbații se prostitue ca femeile, femeile își afișézăîn publicŭ nerușinarea lorŭ; tinerimea după ce și-a risipitŭ averea familiară, se aruncă cu ardóre în crime; cu inimele pĕtate de tóte relele, nu esistă pasiune, de care s'ar puté lipsi, și pentru a le satisface, orĭ ce mijlocŭ de a câștiga banĭ și de a-ĭ cheltui le este bunŭ.“ [1])

Și fiindcă protopresbiterulŭ gr. or. Maneguțiŭ pune fórte mare pondŭ pe auctoritatea luĭ Bărnuțiŭ, [2]) elŭ n'ar fi trebuitŭ să céră reunirea Românilorŭ într'o singură biserică creștină, ci rentórcerea lorŭ la cultulŭ păgânŭ și la vîrtuțile descrise de Sallustiŭ.

Dar cu tóte că S. Bărnuțiŭ cândŭ s'a manifestatŭ în ochiĭ Românilorŭ ca dascălŭ pe catedra profesorală din Iași, a lunecatŭ pe o cale falsă în materie de religiune, totuși ca bărbatŭ politicŭ a avutŭ celŭ puținŭ prudința de a respecta religiunea uneĭ părțĭ însemnate dintre Românĭ, atunci, cândŭ în anulŭ 1848 a rostitŭ pe câmpulŭ libertățiĭ din Blașiŭ discursulŭ sĕŭ, pe care acum dlŭ Densușanŭ îlŭ citézăîn contra sfinteĭ unirĭ. Elŭ nu s'a atinsŭ de natura dogmatică a uniuniĭ, precum face dlŭ Densușanŭ, ci apriatŭ a spusŭ, că elŭ respectézăacéstă uniune, căcĭ étă ce dice: *„Cu acéstă declarațiune asigurŭ pe toțiĭ custodiĭ Sionuluĭ odată pentru totdeuna, ca să nu se témă, că voiŭ să mĕ atingŭ de natura cea dogmatică a Uniuniĭ, cândŭ o cernŭ numaĭ din respectŭ politicŭ, ca unŭ raportŭ profanŭ între Ungurĭ și Românĭ.“* [3]) Din acéstă declarațiune multŭ ar puté învăța fóea politică „Gazeta Transilvanieĭ“, care a avutŭ neghiobia a se descărca chiarŭ în contra uniuniĭ dogmatice și încă în fața unuĭ publicŭ în parte mare unitŭ, care a susținut'o cu multe jertfe până acum.

Simeonŭ Bărnuțiŭ în 1848 a mersŭ și maĭ departe cu respectarea consciinței Românilorŭ. Elŭ a declaratŭ, că fiesce care Românŭ este libĕrŭ să se țină de acea religiune, ce I-o dictézămintea și inima, numaĭ câtŭ prin acésta să nu turbure *uniunea națională a Românilorŭ*. Dovadă despre acésta ne este totŭ discursulŭ amintitŭ, unde dice: „Fraților! Să nu cugete cineva, că așĭ înțelege uniune dogmatică, confesională, religionară prin uniunea, de care vorbescŭ. Scopulŭ meŭ nu este a chema pe Românĭ la uniune *confesională*, ci la uniune *națională*, cu care aŭ fostŭ uniți între sine Românii și atunci, cândŭ nu eraŭ pe pământŭ formele religiunilorŭ cele de astădĭ. și vorŭ fi și cândŭ nu vorŭ maĭ fi acestea [4]). La acéstă uniune îĭ chemŭ eŭ pe Românĭ cu tótă seriositatea, pentru că sum convinsŭ din profundulŭ inimeĭ, că națiunea română nu s'a adunatŭ aci, ca să se facă unită saŭ neunită, ci ca să se facă libĕră înainte de tóte, apoĭ cultă și fericită .... Deci eŭ dicŭ, să nu încercămŭ nicĭ o uniune religionară, ca să nu turburămŭ *uniunea acésta frățéscă națională*, care se află acum între Românĭ, fără de care nu se póte scóte la cale nicĭ unŭ lucru necesariŭ spre restaurarea și înflorirea națiuniĭ nóstre..... *Ce se ține de Unire și Neunire, acésta ca unŭ lucru alŭ consciinței trebue lăsatŭ pe sufletulŭ fiesce cărui Românŭ și fiesce căreĭ comunităț, să vadă și să-și alégă cu voea liberă, dacă-ĭ cere fericirea, cultura și pacea din lăuntru, ca să fie unitŭ, aŭ neunitŭ.“* [1])

Câtă deosebire între Densușanŭ și Bărnuțiŭ! Acesta a respectatŭ consciința și simțĕmintele religióse ale Românilorŭ; acela le-a vătĕmatŭ cu unŭ cinismŭ ne maĭ pomenitŭ. Bărnuțiŭ și-a cunoscutŭ posițiunea sa de bărbatŭ politicŭ, care nu aruncă mĕrŭ de cértă între Românĭ; Densușanŭ găsesce cu cale tocmaĭ în timpurile acestea grele a turbura pacea religióză a poporuluĭ românŭ. Bărnuțiŭ ne chémă la uniune *națională*, Densușanŭ la împărechărĭ *confesionale*, carĭ potŭ avé urmări triste și pentru uniunea națională. Bărnuțiŭ este modestŭ, nu-și arógă cunoscințe din domeniulŭ teologieĭ creștine, deși tocmaĭ împrejurarea, că a recunoscutŭ caractĕruluĭ dogmaticŭ alŭ uniuniĭ cu biserica Romeĭ, dovedesce, că dînsulŭ și pe terenulŭ acesta a avutŭ cunoscințe maĭ solide decâtŭ Densușanŭ. Acesta lipsitŭ de orĭ ce cunoscință de teologie și de trecutulŭ bisericeĭ nóstre se face teologulŭ „Gazateĭ Transilvanieĭ“, în ale căreĭ colóne de vre-o doĭ anĭ în cóce orĭ ce absurditate se póte publica.

Însă și în alte privințe se deosebesce Densușanŭ de Bărnuțiŭ. Acela nu atribue sfinteĭ unirĭ nicĭ unŭ meritŭ; acesta a spusŭ francŭ în adunarea națională din 1848, că unirea cu biserica Romeĭ a avutŭ și efecte salutare pentru Românĭ, ceea ce se vede din următórele luĭ cuvinte: „Să dicemŭ însă, fiindŭ că *Românulŭ ține minte facerea de bine și nedreptatea, — beneficii et injuriae memor esse solet*, — să dicemŭ, cumcă din fântâna uniuniĭ aŭ cursŭ nisce mijlóce materiale pentru Românĭ, cu carĭ nu puținŭ s'aŭ ajutatŭ, fiindŭ cu totulŭ despoiați de averile bisericescĭ sub principiĭ calvinescĭ: să dicemŭ, că din uniune a eșitŭ privilegiulŭ preoților românĭ de a nu sta la judecată încâtŭ pentru persónele lorŭ, fără numaĭ înaintea sinódelorŭ bisericeĭ române: să dicemŭ, că uniunea a născutŭ și școlele Blașiuluĭ, din carĭ a rĕsăritŭ o mulțime de luminĭ între Românĭ: să dicemŭ, că uniunea a datŭ ocasiune unorŭ Românĭ de ne-aŭ adusŭ memoria începutuluĭ și a sângeluĭ nostru din Roma, și aŭ semĕnatŭ de noŭ virtuțile străbune în pământulŭ Dacieĭ: să dicemŭ în urmă, că uniunea i-a înviatŭ pe Românĭ din leșinare, uniunea i-a deșteptatŭ din somnŭ și le-a însuflatŭ spiritŭ de viață, ca să lucre la îndreptarea sorțiĭ nóstre dela Inocențiŭ până în diua de astădĭ; să nu uităмŭ însă a pune în cumpĕnă și *ranele* [2]) înfipte națiuniĭ nóstre prin uniune, dacă voimŭ a ne cunósce raporturile cu Ungurii și în acestŭ respectŭ.“ [3])

Domnulŭ Densușanŭ n'a avutŭ nicĭ macarŭ simțemîntulŭ de dreptate de a cita și acestŭ pasajŭ din discursulŭ luĭ Bărnuțiŭ, cu tóte că a citatŭ și ce a aflatŭ înainte, și ce a aflatŭ după acelŭ pasajŭ în contra sfinteĭ unirĭ. Ne-amŭ simțitŭ deci noĭ datorĭ a umplé acéstă lacună, ca să se vadă, că Bărnuțiŭ a avutŭ totuși simțĕmîntŭ de dreptate, care l'a constrînsŭ să recunóscă și meritele necontestabile ale sfinteĭ unirĭ.

Noĭ suntemŭ mulțămițĭ de modulŭ, în care elŭ recunósce aceste merite, căcĭ dacă în privința materială și în cea morală și culturală amŭ dobânditŭ prin unire tóte bunătățile înșirate de Bărnuțiŭ, atunci orĭ ce altŭ

---

[1]) Titŭ Maĭorescu. Contra școleĭ Bărnuțiŭ, Iași 1868, pag. 48.

[2]) Id. ibid. p. 11 și 16.

[3]) Vedĭ Cercetare critică pag. 44.

[1]) La Maĭorescu op. cit. pag. 100 și 101.

[2]) Vedĭ »Reunirea Românilorŭ« pag. 40—45.

[3]) Istoria Românilorŭ de P. Ilarianŭ, t. II. pag. 323 (Viena 1852.)

[4]) S'ar păré din cuvintele din urmă, că Bărnuțiŭ spera încă întórcerea nóstră la păgânismŭ.

[1]) Ibid. pag. 357 și 358.

[2]) La Ilarianŭ în locŭ de »ranele« se cetesce »vulnerile«, cuvintŭ de totŭ nefolositŭ în limba română, și póte pusŭ aci în modŭ arbitrariŭ de Ilarianŭ, care și pe »Deșteptă-te Române« l'a schimonositŭ numaĭ din zelŭ naționalŭ, precum se póte vedé în l. c. p. 286.

[3]) Ibid. pag. 323 și 324.

rĕŭ, ce a provenitŭ — după părerea luĭ Bărnuţŭ — din incidentulŭ uniunii asupra Românilorŭ, nu póte apĕsa în cumpĕnă în defavorulŭ eĭ.

Abstragêndŭ dela aceea, că dacă nu ne făceamŭ uniţi cu biserica Romeĭ, între împrejurările politice dela sfârşitulŭ vĕculuĭ alŭ 17-lea ar fi trebuitŭ să rĕmânemŭ uniţi cu biserica calvinéscă, sub care nu numaĭ amŭ fi gemutŭ lipsiţi de orĭ ce mijlóce materiale şi culturale absolutŭ necesare la emanciparea nóstră naţională, ci póte amŭ fi fostŭ espuşi şi pericululuĭ de a ne contopi în elementulŭ magiarŭ calvinescŭ, precum s'aŭ contopitŭ maĭ multe comune românescĭ trecute la calvinismŭ înainte de s. unire; abstragêndŭ, dicŭ, dela acestea, cine nu vede, că dacă ni-s'aŭ datŭ odată în mână mijlócele de a ne cultiva, nu maĭ era putere pe lume, care să împedece poporulŭ românescŭ în mersulŭ sĕŭ repede spre emancipare politică? Dacă sfînta unire a aprinsŭ atâtea luminĭ, carĭ aŭ luminatŭ departe şi preste hotarĕle Ardéluluĭ, ce putere infernală maĭ putea susţiné întunereculŭ şi sclăvia preste Românĭ? Dacă unirea ne-a trezitŭ din amorţire şi ne-a reînviatŭ la altă viaţă, şi la conscĭinţa originiĭ nóstre latine, ce lanţurĭ ar fi pututŭ făuri Strigonulŭ şi Ĭesuiţiĭ, [1]) pe carĭ să nu le pótă înfrânge Românĭ? Dacă unirea ne-a datŭ bărbaţĭ ca Inocenţiŭ Klein, care a ideatŭ programulŭ emancipărĭĭ nóstre politice şi şi-a pusŭ şi capulŭ pentru realisarea luĭ; dacă amŭ dobânditŭ prin uniune scriitorĭ ca Şincaĭ, Maĭorŭ şi Sam. Klein, carĭ în locŭ să rĕmână, precum ar fi rĕmasŭ în neunire, celŭ multŭ nisce ţircovnicĭ orĭ nisce cântăreţĭ nasalĭ la vre-o bisericuţă îngropată în pământŭ şi coperită cu pale, aŭ devenitŭ stele pe firmamentulŭ literaturel române, carĭ ne-aŭ condusŭ la sciinţă şi cultură, şi genĭĭ apĕrătorĭ, carĭ ne-aŭ îmbărbătatŭ în lupte şi ne-aŭ mângâĭatŭ în suferinţe: ce rane ar fi pututŭ înfige duşmanĭĭ, pe carĭ corpulŭ nostru naţionalŭ să nu le pótă suporta?

(Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Pe ḑina următóre aştepta Aglais întórcerea fiuluĭ sĕŭ. O parte mare din ḑi a petrecut'o pe coperişŭ, pe a cărel balustradă scundă ajungeaŭ de pe pământŭ multe florĭ şi plante înalte. Acésta era casa uneĭ vĕduve bogate cu numele Sara, despre care Aglais aflase cu plăcere, că încă e una dintre tainicele aderente ale luĭ Mesia. Amîndóuĕ se înţelegeaŭ bine avêndŭ aprópe aceea-şĭ etate şi acele-şĭ părerĭ, şi astfelŭ petreceaŭ multe óre împreună cu deschiiinire pe coperişulŭ caseĭ, de unde li-se deschidea o frumósă privelişte preste oraşŭ.

Era după amédĭ. Sórele se apropia încetinelŭ de sfinţitŭ. Sara răzimată pe cóte privia în lungulŭ drumuluĭ cuprinsŭ de umbră.

„Veḑĭ pe bărbatulŭ acela?“ ḑise ea către Aglais. „L'am cunoscutŭ în treĭ stadiĭ deosebite ale vieţeĭ luĭ.“ Şi arătă cu degetulŭ spre o figură de Evreŭ înaltă şi uscătivă, ce păşia încetŭ şi seriosŭ. „E Lazarŭ din Viftania, fratele Mărieĭ, despre care aĭ auḑitŭ, că l'a înviatŭ învăţătoriulŭ, după ce a zăcutŭ patru ḑile în mormîntŭ. Învăţătoriulŭ ţine fórte multŭ la acéstă familie. Cândŭ s'a bolnăvitŭ greŭ, surorile aŭ chematŭ pe învăţătoriulŭ, ca să-lŭ vindece, după ce elŭ a vindecatŭ pe atâţĭ alţiĭ. Dar spre mirarea tuturorŭ elŭ nu veni, ci petrecea încă dóuĕ ḑile dincolo de Iordanŭ, unde era dusŭ, şi cândŭ sosi, Lazarŭ era de multŭ în pământŭ.“

[1]) În contra acestora se plânge maĭ vîrtosŭ Bărnuţŭ, precum vomŭ vedé maĭ la vale.

„Póte a voitŭ, ca minunea cea mare a învieriĭ să o facă tocmaĭ cu prietinulŭ sĕŭ,“ ḑise Aglais.

„Aşa va fi fostŭ. Dar uĭtă, colo în colţulŭ drumuluĭ fiulŭ tĕŭ cu calulŭ în spume de ostenélă. Ferbinţéla a fostŭ mare în decursulŭ ḑilelorŭ din urmă şi cu atâtŭ, maĭ rĕcĭ nopţile. Sigurŭ nicĭ luĭ nu ĭ-a mersŭ maĭ bine ca animaluluĭ. Elŭ îţi va fi adusŭ veştĭ despre una şi alta. Vĕ şi lasŭ singurĭ, ca să vĕḑŭ de cină.“ Cu aceste a şi intratŭ în casă.

„Încă nu, mamă,“ ḑise Paulŭ, cândŭ mamă-sa ḑise, să şĕḑă.

Elŭ merse de câte-va orĭ de-a lungulŭ teraseĭ ca unŭ omŭ, a cărel linişte nu e în ecuilibriŭ. Aglais îlŭ privia cu mirare.

„Maĭ târḑiŭ,“ începu fiulŭ eĭ, „maĭ târḑiŭ îţi voiŭ povesti despre totŭ, ce am întîlnitŭ în drumulŭ meŭ, şi-ţi voiŭ spune, câtŭ de multŭ mĕ bucurŭ, că am făcutŭ acéstă călătorie. Căcĭ mamă, eŭ n'am găsitŭ numaĭ aceea, ce căutam, ci multŭ maĭ multŭ, şi spre ruşinea mea — acésta mĕ mişcă maĭ viŭ în acestŭ momentŭ.“

Aglais îlŭ privi încremenită şi ceŭ în trăsăturile feţeĭ luĭ aprinse viua mişcare. De unde isvoresce óre acestŭ focŭ şi acéstă blândeţă, ce vestesce o fericire mută? A vĕḑutŭ óre érăşĭ pe aceea, care după cum scia ea, stăpânesce încă întregŭ sufletulŭ luĭ, deşi numele eĭ n'a maĭ trecutŭ de anĭ preste buzele luĭ?

Aşa gândia Aglais, şi ochiĭ eĭ întîlniră privirea fiuluĭ sĕŭ, şi ea simţi, că ĭ-a ghicitŭ gândurile.

„Tu, fiulŭ meŭ, aĭ vĕḑutŭ pe Estira, pe fiica Macabeilorŭ.“

„Da, mamă, — aĭ ghicitŭ. O fericire, în care m'am îndoitŭ de atâtea orĭ. Astădĭ are inima mea celŭ puţinŭ pace, pentru că o sciŭ în viaţă. Tu sciĭ, că acum mulţĭ vinŭ în oraşŭ la serbătórea pascilorŭ. Şi acésta trebue să fie pricina, ce aduse aci pe credinciósa Evreĭcă. Chiarŭ cândŭ treceam podulŭ preste Chidronŭ, am întîlnitŭ unŭ lungŭ şirŭ de peregrinĭ, carĭ călăriaŭ pe asinĭ. Éraŭ bărbaţĭ, femeĭ şi flăcăĭ tinerĭ. Nu puteaŭ veni din mare depărtare, de óre ce animalele lorŭ eraŭ vesele şi neobosite. De aceea nicĭ n'am pututŭ să vĕḑŭ pe Estira multă vreme. Dar că a fostŭ ea, că nu m'am înşelatŭ în chipulŭ eĭ, nu mĕ îndoescŭ câtuşĭ de puţinŭ.“

„E multŭ, fiulŭ meŭ, de cândŭ amŭ vĕḑut'o maĭ pe urmă pe malulŭ Lirisuluĭ.“

„Dar chipulŭ eĭ îmĭ stă neştersŭ în sufletŭ, mamă.“

„Acéstă climă trebue să o fi schimbatŭ.“

„Pe lângă tóte acestea susţinŭ, că am vĕḑut'o. Şi nimica nu mĭ-ar fi fostŭ maĭ uşorŭ, decâtŭ să urmărescŭ conductulŭ, ca să sciŭ, unde aŭ luatŭ sălaşŭ, dar — “

„Şi bine aĭ făcutŭ, că n'aĭ urmatŭ acestuĭ gândŭ momentanŭ. Ér eŭ nu-ţĭ voiŭ maĭ ascunde, că am aflatŭ despre Estira, că e înrudită cu gazda nóstră, că e încă în viaţă şi locuesce în Viftania, cam cincĭḑecĭ de stadiĭ de aicĭ, precum şi aceea, că moşulŭ eĭ, bĕtrânulŭ Iosie a muritŭ de câţiva anĭ. Nu ne va fi dar greŭ, să avemŭ sciriĭ despre ea şi să o revedemŭ.“

Aglais îĭ maĭ desvĕli ultimele scene petrecute în oraşŭ în absenţa fiuluĭ eĭ şi minunile învăţătoriuluĭ. Luĭ Paulŭ îĭ părea rĕŭ, că n'a fostŭ de faţă la nicĭ una din ele.

Atuncĭ întră servulŭ şi îĭ pofti la cină.

Inima lorŭ era însă prea plină, ca să facă multă cinste bucatelorŭ pregătite cu multă pricepere şi cu multă artă.

XXXV

Ḑilele deciḑĕtóre au trecutŭ, — acele ḑile, carĭ aŭ strivitŭ forma hidă a lumiĭ şi ĭ-aŭ datŭ unŭ noŭ chipŭ şi o nóuă faţă.

O veste ne maĭ pomenită, abia de credutŭ, abia de tălmăcitŭ, trecea din gură în gură. Celŭ ce s'a restignitŭ pe cruce între doĭ tâlharĭ, înainte de a sfinţi sórele, pe muntele Golgota, acela, care pe sine se numia fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ, dar de maĭ marĭĭ lumescĭ şi aĭ sinagogeĭ era timbratŭ de înşelătoriŭ şi aţiţătoriŭ de poporŭ, — acelŭ restignitŭ a înviatŭ din morţi. Mormîntulŭ sigilatŭ, coperitŭ cu o pétră mare şi păzitŭ de o gardă de ostaşĭ a fostŭ aflatŭ în zorĭ de ḑi deschisŭ şi deşertŭ.

Păzitorĭĭ spuneaŭ, că ce s'a întîmplatŭ, s'a întîmplatŭ nóptea, pe cândŭ eĭ durmiaŭ. Ce s'a făcutŭ cadavrulŭ? Învăţăceiĭ luĭ spuneaŭ, că elŭ precum a sculatŭ şi pe alţiĭ din morţi, cu aceea-şĭ putere dumneḑeéscă s'a sculatŭ şi pe sine. Şi acéstă părere şi-o răzimaŭ eĭ pe faptulŭ, că elŭ s'a arĕtatŭ de dóuĕ ḑile multora, carĭ l'aŭ cunoscutŭ în viaţă, le-a arĕtatŭ ranele sale şi s'a proclamatŭ de Mesia celŭ restignitŭ.

Învăţăceiĭ luĭ eraŭ fără escepţie ómenĭ simplĭ, fără nicĭ o autoritate, şi vorbele lorŭ nu puteaŭ forma opiniune publică, ci ar fi datŭ ansă numaĭ la persecutărĭ şi batjocură, întocmaĭ precum s'a espusŭ şi învăţătoriulŭ lorŭ. Dar în inima lorŭ a rĕmasŭ vie şi puternică credinţa învieriĭ şi amintirea cuvintelorŭ luĭ Mesia, că în treĭ ḑile va zidi templulŭ dîrîmatŭ, trupulŭ sĕŭ.

Şi lucrurile miraculóse, carĭ le-a vĕḑutŭ în acéstă vreme Ierusalimulŭ, nu se mărginiaŭ numaĭ la celŭ restignitŭ.

Multe s'aŭ întîmplatŭ în óra morţiĭ luĭ. Catapetésma bisericeĭ dinaintea sfinteĭ sfinteloră s'a crepatŭ în dóuĕ de susŭ până josŭ, fără ca mână omenéscă să o fi atinsŭ. Pe muntele căpăţineĭ s'a despicatŭ locŭlŭ, de parcă se vedea în inima pământuluĭ. Multe morminte s'aŭ deschisŭ, şi ceĭ înviaţĭ umblaŭ prîn oraşŭ şi s'aŭ arĕtatŭ multora. S'a întunecatŭ sórele, ca şi'cum i-s'ar fi rĕcitŭ raḑele, şi nepĕtrunsulŭ întunerecŭ a ţinutŭ multŭ preste întrĕgă ţara.

Învăţăceiĭ restignitului petreceaŭ în tăcere închişĭ într'o casă. Se temeaŭ. Dar învăţătoriulŭ lorŭ a pătrunsŭ prin uşile încuiate, ca să-ĭ înveseléscă prin presenţa sa şi să-ĭ îndemne la credinţă. Unulŭ, care nu a fostŭ de faţă la venirea luĭ cea dintâiŭ şi n'a datŭ creḑĕmîntŭ tovarĕşilorŭ sĕĭ, a pricinuitŭ a dóua venire a luĭ între eĭ. Şi atuncĭ elŭ n'a pututŭ rosti alta decâtŭ: „Domnulŭ meŭ şi Dumneḑeulŭ meŭ!“

Şi totŭ în ḑiua, în care s'a arĕtatŭ întâia óră învăţăceilorŭ sĕĭ, s'a maĭ arĕtatŭ la doĭ tinerĭ, carĭ călĕtoriaŭ într'unŭ orăşelŭ aprópe. La rugarea lorŭ repetită a intratŭ cu eĭ în casă. Cândŭ li-s'a adusŭ cina, elŭ a frântŭ pânea în acela-şĭ chipŭ, cum a frânt'o în presara patimelorŭ şi morţiĭ sale. De pe asta eĭ l'aŭ recunoscutŭ.

O septĕmână a trecutŭ dela evenimentele acestea. Agitaţia din oraşŭ s'a maĭ domolitŭ încâtva. Mulţĭ aŭ primitŭ în sufletulŭ sĕŭ credinţa în Mesia la predicarea luĭ Ioanŭ Evangelistulŭ, care se îngrija de duiósa mamă a celuĭ ce a călcatŭ mórtea şi a înviatŭ cu glorie. Aceştia formaŭ cea dintâiŭ societate creştină în Ierusalimŭ şi locuiaŭ la pólele munteluĭ căpăţineĭ.

De aceştia se ţineaŭ cu deosĕbire patru persóne, carî ne-aŭ ocupatŭ pe noî şi până acum. Aceştia eraŭ Paulŭ şi mamă-sa, Estira Macaveilorŭ şi centurionulŭ Longinŭ, care fusese comandantulŭ gardeî rînduite pe muntele căpăţineî pe timpulŭ restigniriî. Elŭ vĕduse cu ochiî sĕî tóte cele ce s'aŭ petrecutŭ acolo.

Pe acesta îlŭ întîlnimŭ încă odată înaintea compatrioţilorŭ sĕî povestindu-le evenimentele ţileloru din urmă.

Estira cunoscea de mulţî anî familia luî Lazarŭ. Ea încă a fostŭ între ómeniî, carî încunjuraŭ pe Dumneḑeŭ-Omulŭ la mormîntulŭ luî Lazarŭ, cândŭ l'a înviatŭ. Maî înainte spunea, ce a aflatŭ chiarŭ din gura Mărieî: Domnulŭ s'a arĕtatŭ maî întâiŭ dîseî, pe cândŭ învăţăceiî Petru şi Ioanŭ îlŭ cercaŭ zădarnicŭ.

„Dar vĕ maî potŭ istorisi lucruri şi din propria mea esperinţă," continuă Estira. „De o minune a ceriurilorŭ am avutŭ şi eŭ parte, şi aceea m'a întăritŭ în credinţă ca pe alţiî pe mulţî. S'a întîmplatŭ aşa. Era în diminéţa pascilorŭ pe la crepatulŭ de ḑi, cândŭ mĕ apropiam de templu. Totulŭ era încă în tăcere. Unŭ vîntu rece sufla din spre munţi. Cândŭ treceam repede pe lângă roscovulŭ de lângă zidulŭ templuluî, unde aşa de adese orî odihniam, de cândŭ suntŭ aicî, de odată vĕdŭ, — închipuiţi-vĕ numaî spaîma mea şi bucuria mea, — vĕdŭ pe tatălŭ meŭ, chiarŭ aşa, pe cum l'am vĕḑutŭ maî pe urmă în viaţă. Era însă palidŭ ca unŭ mortŭ, şi ochiî luî mĕ priviaŭ cu o căutătură seriósă, care nu maî seména a omŭ. Dar privirea luî îngrozitoriŭ de seriósă nu m'a spăriatŭ. „Estiro!" mî-a ḑisŭ elŭ cu o voce, ce părea că sună din depărtare. Vorbele luî eraŭ line, abia le puteam audi, dar ele nu-mî vorŭ ieşi niciodată din minte. „Estiro, dela mórtea mea suntŭ în împĕrăţia aşteptăriî dimpreună cu alte nenumĕrate suflete. Acolo am vĕḑutŭ pe strămoşiî nostri, pe Avraamŭ, Isaacŭ şi pe toţî profeţiî afară de doî. Şi cândŭ am întrebatŭ, că aceia unde suntŭ, nu mi-s'a rĕspunsŭ nimica. În împĕrăţia cea mare toţî eraŭ în ţăcere, aşteptare şi sperare. Dar a sositŭ clipa, în care s'aŭ ruptŭ tóte lanţurile. Niciodată n'aî înţelege, dacă aşî cerca, să-ţî descriŭ, cum s'a întîmplatŭ acésta. Numaî atunci, cândŭ ţi-se va deschide şi ţie pórta veciniciei, o veî puté cuprinde. Ca unŭ stolŭ de pasĕrî, ce despică aerulŭ, aŭ sunatŭ glasurile de triumfŭ. Şi toţî aŭ urmatŭ pe celŭ care s'a pusŭ în fruntea lorŭ şi îî conducea spre o nóuă locuinţă. De şirulŭ lorŭ s'aŭ maî lipitŭ şi ceî ce aşteptaŭ în oraşulŭ întunecosŭ. Aceştia încă s'aŭ prefăcutŭ în figurî de lumină şi repeţiaŭ cântările celoralalţi şi sburaŭ împreună cu eî în înălţime. Aceştia eraŭ sfîntulŭ nostru înaintaşŭ Iuda şi mama, căreia de şepte orî i-a sângeratŭ inima vĕḑêndŭ, cum morŭ pentru credinţă ceî şepte fiî aî eî. Eŭ însă cu alţî câţiva maî petrecŭ în locuŭ închisoriî şi suntŭ trimisŭ la tine, ca să te conjurŭ, să continuî opera începută de mariî nostri înaintaşî şi să ne mijlocescî scăparea nóstră prin rugăciune, abnegaţiune şi jertfă." — „De ce, tată," l'am întrebatŭ eŭ, „de ce nu te-aî dusŭ şi tu cu celalalţi în înălţime?" — „Aceia," mî-a rĕspunsŭ elŭ, „aŭ fostŭ pregătiţi de ospĕţulŭ mireluî, pe cândŭ elŭ a sositŭ." — „Şi cândŭ a fostŭ acésta, tată?" întrebaî eŭ érăşi. — „A fostŭ acésta în óra cea mare, cândŭ celŭ veciniculŭ a muritŭ, ca să desrobéscă pe ceî prinşî, carî îlŭ aşteptaŭ." — Éră voiam, să-lŭ întrebŭ, dar atunci nu maî era. Zădarnicŭ m'am uitatŭ prin grădină, totulŭ era pustiŭ, numaî o pasĕre ciripia în locuŭ, unde a statŭ, şi numaî atunci înţeleseî, că totulŭ a fostŭ o vedenie. — Óra, despre care mî-a vorbitŭ, nu póte fi alta decâtŭ óra morţiî Domnuluî nostru, cândŭ sufletulŭ luî s'a pogoritŭ în locuŭ, unde aşteptaŭ iubiţiî nostri strămoşî, şi de acolo îî va fi condusŭ în nóua locuinţă, despre care vorbia elŭ adese orî. Dar scopulŭ acesteî aparinţe, nimenia nu mĕ va puté abate dela convingerea mea, este lipsa de a mĕ ruga şi a mĕ jerfi pentru iubiţiî meî reposaţî. Înaintaşulŭ nostru a trimisŭ dóuĕspredece miî de drahme de argintŭ, ca să se aducă jertfe pe altariŭ pentru ceî căḑuţî în luptă, — căcî elŭ credea întru înviarea morţilorŭ."

„Cu câtŭ maî multŭ trebue să credemŭ noî, Estiro, după cele ce le-amŭ vĕḑutŭ cu ochiî nostri," ḑise Paulŭ.

XXXVI.

Trecuse mijlocul verei, şi Aglais cu fiulŭ eî petreceaŭ încă totŭ în Ierusalimŭ.

Multe óre petreceaŭ eî pe coperişŭ şi îşi reamintiaŭ măreţele evenimente, carî le-a fostŭ datŭ să le vaḑă.

La înălţarea Domnuluî a vĕḑutŭ oraşulŭ o nóuă şi strălucitóre minune: era acésta ultima pétră din clădirea, la care în 25 Martie cu treîḑecî şi patru anî maî înainte s'a pusŭ pétra cea dintâiŭ a temeiuluî. Celŭ ce s'a pogoritŭ din înălţimile ceriuluî, dinaintea tronuluî veciniciei, acum s'a înălţatŭ la ceriurî, ca să se aşeḑe pe tronŭ pentru tóte vécurile.

De acolo le-a trimisŭ, pe cum le-a promisŭ la despărţire, pe sîntulŭ Spiritŭ, pe mângăitoriulŭ, ca pe apostolî şi pe învĕţăceî, carî aşteptaŭ în rugăciune, să-î sfinţéscă întru preoţî aî legiî celeî nóuĕ. Biserica era întărită, miile intraŭ în sinulŭ eî, ér apostoliî învĕţaŭ şi botezaŭ făcêndŭ minuni în numele luî Isusŭ.

Paulŭ a peţitŭ acum pe Estira cu inima plină de sperare. Acum muntele, care-î despărţia, creştinismulŭ l'a delăturatŭ. Amîndoî eraŭ creştinî. Aŭ trecutŭ deja câteva septĕmânî dela nunta lorŭ. Aglais le vorbi într'o ḑi de dorinţa eî de a pleca împreună spre Elada şi de acolo în Italia, ca să-şî revaḑă copila şi eî sorióra. Paulŭ însă şi alţiî de aî lorŭ eraŭ de părere, că nu e de lipsă să întĕrîte pe selbaticulŭ tigru.

(Va urmă).

Rectificare. În numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii" în articululŭ întitulatŭ „O mică rectificare" s'a citatŭ tomulŭ alŭ 3-lea din istoria luî Bariţiŭ în locŭ de a se srie *„tomulŭ I"*.

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeî românescî unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteî Transilvanieî" şi dluî Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluî Vancea şi a bisericeî unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ 80 cr. şi se póte procura la redacţiunea „Unirii".

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluî Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluî gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ: 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

A apărtŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maî ieftine.

Cu proîecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 52—52

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 5. . . . fl. 5800.93

Petru Nirăştian par. gr. cat. în Ernot a colectat dela:

P. Nirăştian par. gr cat	fl.	20.—	
Onuţ Corda . . .	„	1.—	
A. Crăciunean propr.	„	1.50	
P. Crăciunean propr.	„	1.—	
Ioan Marcu comerc.	„	1.—	
Stefan Cadariŭ învĕţ.	„	1.—	
Ioan Bonta a Evei .	„	1.—	
Ioan Suciŭ comerc.	„	1.—	
Alesandru Váradi .	„	1.—	
Iosif Lazar	„	—.50	
Teodor Marcu . . .	„	—.50	
Onu Mordan . . .	„	—.50	
Ioan Henteş . . .	„	—.50	
Ilie Cioca	„	—.40	
Vasilie Cioca sen. .	„	—.30	
Ioan Popean . . .	„	—.30	
Ioan Măhăcean . .	„	—.30	
Nicolaŭ Orza . . .	„	—.20	
Alesandru Meliţ . .	„	—.20	
Francisc Magyari .	„	—.20	
George Stoica . . .	„	—.20	
Ioan Bonta caĭser .	„	—.20	
Ioan Cioca	„	—.20	
Teodor Simon sen. .	„	—.10	
Onu Simeon . . .	„	—.10	
Mihailă Milăsan . .	„	—.10	
Vasilie Cioca jun. .	„	—.10	
Vasilie Bonta sen. .	„	—.10	
Teodor Simon jun. .	„	—.10	
Ignat Rus	„	—.10	
Vasiliŭ Ocoş . . .	„	—.10	
Gregoriŭ Moldovan .	„	—.06	
Elia Gurgian . . .	„	—.05	fl. 33.91

Ioan Goron adm. prot. în Cusdrióra a colectat dela:

Pop. gr. cat. Cusdióra	fl.	5.52	
Ioan Goron preot .	„	2.—	
Stefan Murĕşan preot	„	2.70	fl. 10.22
Gr. c. Monteor Bucurescĭ a colect.			fl. 139.16

Ilie Gentea preot în Cheşeiŭ a colectat dela:

I. Centea preot . .	fl.	1.—	
N. Boldor cantor . .	„	—.50	
Ion Boldor fĕt . .	„	—.50	
G. Murĕşan . . .	„	—.50	
G. Gavrus not. . .	„	—.50	
C. Drăgan	„	—.20	
P. Pura	„	—.20	
I. Daboc	„	—.20	
I. Pura	„	—.20	
St. Cosma	„	—.10	
P. Prudu	„	—.10	
L. Trif	„	—.10	
G. Vereş	„	—.10	
St. Drăgan	„	—.10	
D. Pura	„	—.10	
I. Pura	„	—.10	
P. Merza	„	—.10	
Er. Hoza	„	—.05	fl. 4.65

I. Cigărean prim-vicenotariŭ comitatens în Turda a colectat pe lista Nr. 47 dela:

Georgiŭ Popescu adv. în Turda	fl.	10.—	
Basiliŭ Masca preot gr. cat. în Tritul de sus	„	1.50	
Ioan Suciŭ propr. .	„	1.—	
T. C. Osvada subnot. cerc. în Măhaciŭ .	„	—.50	
Ioan Pop învĕţ. . .	„	—.50	
Gavrilă Parduţ . .	„	—.50	
Constantin Popa . .	„	—.50	
Demetriŭ Gâscă preparand abs. Turda	„	—.50	
Ioan Cigărean . . .	„	2.—	fl. 17.—

Iosif Şerban preot în Galtiŭ a col. pe lista Nr 224 dela:

Iacob Mĕrza . . .	fl.	1.—	
Iosif Sierban . . .	„	2.50	
Rudolf Muntean . .	„	2.—	
Barb Todor . . .	„	—.20	
Holtiş Onu	„	—.20	
Potopea Onu . . .	„	—.20	
Cerghidean Petru .	„	—.20	
Curta Culiţa . . .	„	—.50	
Mirza Maria . . .	„	—.50	
Petru Giurca . . .	„	—.20	
Holtiş Stefan . . .	„	1.—	
Marian V.	„	—.50	
Pavel Muiza . . .	„	1.—	
Uriеş Gligor . . .	„	—.20	
Georgian Niculae . .	„	—.20	
Barb Ioon	„	—.20	
Voĭca Stefan . . .	„	—.10	
Potopea Ioon . . .	„	—.10	
Crişan Chifor . . .	„	—.20	
Ambrosiŭ Barbu . .	„	1.—	
Ioila Barb	„	—.20	
Murza Martin . . .	„	—.20	fl. 12.40

Ioan Maĭorŭ econom diplomat şi administrator dominal în Saraseŭ a colectat dela:

Ioan Maior	fl.	5.—	
B. Jurca poss. Saraseŭ	„	50.—	
Ioan Fanea preot .	„	50.—	
Dr I Mihályi adv. Sziget	„	10.—	
Dr. Mih. Kőkényesdy	„	5.—	
Dr. Ilie Mariş . . .	„	5.—	
Dr. George Mihalca	„	1.—	
Gregoriŭ Belea preot	„	1.—	
Ioan Pop profesor .	„	2.—	
G. Mihályi jur. Saraseŭ	„	2.—	
G. Negrea not. cerc.	„	1.—	
Grigassy Sándor . .	„	1.—	fl. 133.—

Nicolaŭ Solomon protopopul Ludoşuluĭ pe lista Nr 538 a colectat în M. Ludoş dela:

N. Solomon prot. gr cat	„	20.—	
Maria Russu . . .	„	2.—	
Iacob Uţu	„	1.—	
Ioan Pop.	„	1.—	
Dimitrie Ianchi . .	„	1.—	
Simeon Bereş . . .	„	1.—	
Ioan Bologa . . .	„	1.20	
Iosn Morariŭ . . .	„	—.50	
Ioan Onita	„	—.50	
Romul Luca înv. . .	„	1.—	
Aurelia Bologa . .	„	—.50	
Tanasie Bogătean .	„	—.50	
Vasilica Bogătean .	„	—.50	
Ioan Bodea	„	—.30	
Filip Chereşdi . . .	„	—.20	
Iosif Zsichişan . . .	„	—.20	
Nastasia Zsichişan .	„	—.10	
Lica Colceriŭ . . .	„	—.40	
Iacob Hădăreau . .	„	—.50	
Samfora Trif . . .	„	—.50	
Georgiŭ Deac . . .	„	—.50	
Teodor Borgovan . .	„	—.40	fl. 33.80

În *Budeiul de câmpie* pe lista Nr. 540 s'a colectat dela:

Teodor Hărşan adm. par. interim. . .	fl.	2.—	
Văd. Carolina Pop .	„	1.—	
V. Curta curat. prim.	„	1.—	
Ioan Pop docente .	„	1.—	
Papp Vasilie talpoş .	„	—.50	
Alesandru Câmpian .	„	1.—	fl. 6.50

În *Chimitelnicul de câmpie* pe lista Nr 542 s'a col. dela:

Teod. Hărşan paroch	„	3.—	
Basiliŭ Moga docente	„	—.60	
Vasilie Ludoşan . .	„	—.40	
Dănilă Cipoian . .	„	1.—	
Văd. Aurelia Maior .	„	1.—	fl. 6.—

Dr. A. Pop din Révaujfalu a colect. pe lista Nr 6/a dela:

Dr. Alesandru Pop .	fl.	5.—	
P. Stoica înv. gr. or.	„	1.—	
Lazar Rosculeţ . .	„	2.—	
Const. Ţarină . . .	„	1.—	
Balnoza Nika . . .	„	1.—	
Ion Gáspár	„	1.—	
Procopiŭ Rosculeţ .	„	1.—	
Georgiŭ Rosculeţ . .	„	1.—	
Pavel Rudnean . .	„	1.—	
Comuna bis. gr. or. rom. din Satul noŭ	„	5.—	
Trifon Militariŭ par. gr. or. român . .	„	5.—	
I. Rusovan preş. com. b.	„	2.—	
Rudnian Wara . .	„	1.—	
Vasiliŭ Balnojan . .	„	1.—	
Maria C. Pop . . .	„	2.—	fl. 30.—
Vasilie Zehan advocat în D. S. Mărtin			fl. 100.—

Simeon Micu protop. Albeĭ-Iulie a trimis

1. Din *Sântimbru* pe lista Nr. 223 dela:

Clemente Papiŭ par.	fl.	2.—	
G. Mitrofan cant.-doc.	„	2.—	
Biserica gr. cat. . .	„	1.—	
Culiţă Popa a diaculuĭ	„	2.—	
Crişan Chirilă . . .	„	1.—	
Macsim Curta . . .	„	1.—	
Stefan Curta . . .	„	1.—	
Nechită Sântimbrean	„	1.—	
Partenie Popa prim.	„	1.—	
Aftenie Curta . . .	„	1.—	
Ioan Crişan	„	1.—	
Ioan Moisa	„	—.50	
Ioan Muntean . . .	„	—.50	
Ioan Voĭcu Mărginean	„	—.40	
Ioan Popa a barburi	„	—.20	
Petru Geogean . .	„	—.20	
Ana Fleşeriŭ . . .	„	—.30	
Stefan Domşa . . .	„	—.20	
Alimpea Popa . . .	„	—.10	
Ilie Georgiŭ . . .	„	—.10	
Lica Curta clopotariŭ	„	—.10	
Niculae Rusan . . .	„	—.10	
Petru Fleşeriŭ . . .	„	—.10	
Alesiŭ Barb . . .	„	—.10	
Vasilie Halalae . .	„	—.10	
Trif Vasilica . . .	„	—.10	
Ioan Popa a năuculuĭ	„	—.10	
Vasilie Trif . . .	„	—.10	
Mihailă Sântimbrean	„	—.10	
P. Popa l. Dumitru .	„	—.10	
Ioan Popa	„	—.10	
Aiton Sântimbrean .	„	—.10	
Niculae Ienei . . .	„	—.10	
Onu Trif	„	—.10	
Ariton Trif	„	—.15	
Chifor Trif	„	—.10	
Culiţă Uriеş . . .	„	—.04	
Culiţa Domşa . . .	„	—.20	
Nicolaŭ Fleşeriŭ . .	„	—.20	
Maria Crişan l. Chirilă	„	—.41	
Vasiliŭ Selegean . .	„	—.50	
Elena Selegean . .	„	—.50	
Dănilă Selegean . .	„	—.20	
Maria Popa primărita	„	—.50	fl. 20.70

2. Din *Mogoş Coşocani* pe lista Nr. 239 dela:

Biserica gr. cat. . .	fl.	1.—	
Vasiliŭ Coşoc preot .	„	1.—	
Simeon Coşoc . . .	„	—.20	
Simeon Hohoiŭ . .	„	—.10	
Acsente Cióra . . .	„	—.10	
Ioan Coşoc l. Gligor .	„	—.10	
Dela mai mulţi popor.	„	1.34	fl. 3.84

Andreiŭ Vodă par. gr.-cat. în Ormenişul de câmpie a colectat pe lista Nr 309 dela:

Andreiŭ Vodă paroch	fl.	50.—	
Jurcan Grigor econom	„	10.—	
Gavrilă Pop teol. abs.	„	2.—	
Baciŭ A. curat. prim.	„	5.—	
Baciŭ Samŭira . . .	„	1.—	
Baciŭ Catalina . .	„	1.—	
I. gner. l. Baciŭ Avr.	„	1.—	
S. nepot. l. Baciŭ Avr.	„	1.—	
Popşor Ioan l. Tóder	„	5.—	
Birĕŭ Vasilica . . .	„	5.—	
Jurcan Vasilica sen.	„	5.—	
Macarie Tod. Fiscutean	„	2.—	
Voĭsu Ioan	„	1.—	
Popşor Petru . . .	„	1.—	
Calbesa Dănic . . .	„	1.—	
Calbesa Ioan l. Iánoş	„	1.—	
Jurcan Vas. l. Arsinte	„	1.—	
Jurcan Vasilica vili .	„	1.—	
Popşor Grigor . . .	„	1.—	
Jurcan I. a Mitruchi	„	1.—	
Jurcan P. a Mitruchi	„	1.—	
Huzdup Ioan . . .	„	1.—	
Tompa Ignat . . .	„	1.—	
Greabu Iosif l. Ioan	„	1.—	
Moruţan Mihailă . .	„	1.—	
Casvan Dumitru . .	„	1.—	
Birĕŭ Todica . . .	„	1.—	
Popşor Anica l. Sárdor	„	2.—	
Popşor Sav. a Monuluĭ	„	1.—	
Macarie Avram . .	„	1.—	
Birĕŭ Sándor . . .	„	1.—	
Matheiŭ Ioan . . .	„	1.—	
Cheţan A. doc. pens.	„	5.—	
Macarie Ioan l. Gligor	„	1.—	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

German Mafteiŭ . .	„	5.—	
Jurcan Vila . . .	„	1.—	
Jurcan Arsinte . .	„	1.—	
Macarie Stefan . .	„	1.—	
Calbesa Danic . . .	„	1.—	fl. 124.—

Ales. Precup par. gr.-cat. în Sieuşa de câmpie a colect. pe lista Nr. 555 dela:

Vasiliŭ Toma l. Iacob	„	3.—	
Georgiŭ Biriş . . .	„	1.—	
Vasiliŭ Turcu . . .	„	—.20	
Iosif Bonta	„	—.30	
Ioan Vereş	„	—.10	
Georgiŭ Siuteŭ . .	„	—.25	
Ioan Sâmărgiţan . .	„	1.—	
Petru Sâmărgiţan .	„	2.—	
Iacob Toma . . .	„	1.—	
Manase Bonta . . .	„	1.—	
Onica Prunaş . . .	„	1.—	
Toma Bonta . . .	„	—.40	
Simeon Blaşiŭ . . .	„	—.50	
Ilie Moldovan . . .	„	—.30	
Ermolae Moldovan .	„	—.30	
Iosif Pelagiŭ . . .	„	—.20	
Iosif Toma	„	—.20	
Nicon Toma . . .	„	1.—	
Vasiliŭ Negrea . .	„	—.20	
Ioan Moldovan orfan	„	—.24	
Vĕd. Nastasia Cioban	„	—.20	
Vasiliŭ Bouta . . .	„	—.50	
Part. Moldovan jude	„	1.—	
Ioan Toma	„	—.30	
Iovu Moldovan . .	„	1.—	
Iovu Biriş	„	1.—	
Ioan Moldovan curat.	„	1.—	
Simeon Toma . . .	„	—.40	
Ioan Siofron . . .	„	—.20	
Mihaiŭ Socol servitoriŭ	„	—.20	
Tóder Radu . . .	„	—.50	
Alexiŭ Paşcu . . .	„	—.25	
Panfiliŭ Orza . . .	„	—.20	
Tóder Pirlea . . .	„	—.10	
Simeon Bonta . . .	„	—.20	
Stefan Blasiu . . .	„	1.—	
Georgiŭ Naşcu . .	„	1.—	
Georgiŭ Berţa . . .	„	1.—	
Murĕşan Vasilica . .	„	—.20	
Georgiŭ Ignat . . .	„	—.20	
Vĕd. Maria Blaşiŭ .	„	—.20	
Ioan Blasiŭ colector .	„	2.—	
Maria Pop m. Blaşiŭ	„	—.40	
Alesiŭ Moldovan . .	„	—.14	
Vĕd. Anica Chelemen	„	—.50	
Nonea Blaşiŭ . . .	„	—.30	
Ilie Blaşiŭ	„	—.10	
Isidor Urz	„	—.10	
Sonica Radu . . .	„	—.20	
Filip Debecan . . .	„	—.20	
Tóder Ignat . . .	„	—.20	
Maxim Oprea . . .	„	—.20	
Simeon Someşan . .	„	—.20	
Gerasim Rogos . .	„	—.20	
Petru Ignat . . .	„	—.10	
Paraschiva Biriş . .	„	—.20	
Teodor Moldovan doc.	„	1.—	
Bis. gr.-cat. Sieuşa de câmpie . . .	„	6.—	
Bis. gr. cat. Sieuşa de scaun	„	2.—	
Alesandru Precup .	„	11.12	fl. 50.—

În *Corbu* pe lista Nr. 488 s'a colectat dela:

Ioan Dobrean paroch gr. cat. . . .	fl.	2.—	
Augustin Dobrean .	„	2.—	
Gregoriŭ Trif . . .	„	1.—	
Gavrilă Ciobotariŭ .	„	1.—	
Paul Münck . . .	„	1.—	
Stefan Coşocariŭ . .	„	1.—	
Teodor Goia . . .	„	—.10	
Nicolaŭ Grama . .	„	—.30	
Vasilie Voĭdoş . . .	„	—.20	
Teodor Apostol . .	„	—.20	
Georgiŭ Lădariŭ . .	„	—.20	
Ilie Lobonţ	„	—.50	
Mihaiŭ Spaciŭ . . .	„	—.20	
Dumitru Spaciŭ . .	„	—.20	
Ioan Entner . . .	„	—.20	
Vasiliŭ Spaciŭ . . .	„	—.10	
George Lobonţ . .	„	—.20	
Todor Coşocariŭ . .	„	—.20	
V. Stefan Miron . .	„	—.20	fl. 10.80

Ilie Posmuşan preot în Ragla a colectat dela:

Ilie Posmuşan . . .	„	2.—	
Ioan Mărginean căpit. c. r. pens. . . .	„	1.—	
Ioan Botta suprav. finanţ. pens. . .	„	—.20	
T. Roman curat. bis.	„	—.20	
Gregoriŭ Roman econ.	„	—.20	
Gregoriŭ Ilieş econ.	„	—.20	
Const. Trăsnĕŭ econ.	„	—.20	
Mih. Mărginean econ.	„	—.15	
Ioan Simon primariŭ	„	—.10	
Flóre Pop sconom .	„	—.10	
Dumitru Bota econ.	„	—.10	
G. Mărginean econom	„	—.10	
Mai mulţi credincioşi gr. cat. parte în cr. parte în bucate	„	3.45	fl. 8.—

Ioan Dănilă a colectat pe lista Nr 747 din Sibiŭ dela:

Ioan Baliu	fl.	2.—	
Dr. Ioan Marciac . .	„	1.—	
Lazar Proştea . . .	„	—.50	
Traian Florian . .	„	—.50	
Oct. Boeriŭ . . .	„	—.50	
Iuliŭ Covrig . . .	„	—.60	
George Decian . .	„	—.50	
Adam Florian . . .	„	—.50	
Ioan Ganea . . .	„	1.—	
Elisa Colbasi . . .	„	1.—	
Alesandru Bugneriŭ .	„	—.50	
Teofil Grigorescu . .	„	1.—	
Ioan Dănilă . . .	„	1.—	fl. 10.60

Din *Alămor* pe lista 748 s'a colectat dela:

Alesiŭ Lazar preot .	fl.	2.—	
Ioan Hulyasky . . .	„	1.—	
Nicolae Geleriŭ . .	„	1.—	
I. Topârcian primariŭ	„	1.—	
S. Florea doc. gr.-cat.	„	1.—	
Avram Bredrau . .	„	—.50	
Samoilă Aron . . .	„	—.50	
Vasilie Bîrzan . . .	„	—.50	
Niculae Ranfu . . .	„	—.50	
Nicolae Oltean . .	„	—.40	
Nicolaŭ Opri Solomon	„	—.30	
Stefan Solomon . .	„	—.30	
Zacharie Geleriŭ . .	„	—.50	
Zach. Geleriŭ a Mici	„	—.30	
Ioan Bărac	„	—.20	fl. 10.—

Din *Armenĭ* pe lista Nr. 750 s'a colectat dela:

Simeon Opriş preot .	fl.	1.—	
Vasilie Neagoe jude	„	1.—	
Nic. Neamţ înv. . .	„	1.—	
Nic. Dragomir rotariŭ	„	—.20	
Nic. Belescu jun. . .	„	—.20	
Nic. Opriş	„	—.20	
Dela mai mulţi pop.	„	1.50	
Dela óre cine . . .	„	—.10	
Iosif Hader . . .	„	—.11	
Ioan Bratu	„	—.10	
Nicolae Belascu . .	„	—.10	
Siofron Cristea . .	„	—.20	
Dela mai mulţi pop.	„	1.14	
Elena Opriş . . .	„	—.20	
Ana Marcu notar. .	„	1.—	
Marie Neagoe . . .	„	—.20	
Maria Opriş . . .	„	—.10	
Ana Opriş	„	—.20	
Cruciţa Belascu . .	„	—.10	
Veronica Neamţ . .	„	—.10	
Dela mai multe muĭerĭ	„	1.90	
Din cassa bis. . .	„	2.—	fl. 12.65

Din *Buia* pe lista Nr. 754 s'a colectat dela:

B. Busoiŭ preot gr-cat	fl.	2.—	
P. David din deal .	„	—.20	
Nicolae Irom sen. .	„	—.20	
Pavel Văsiiŭ . . .	„	—.10	
Ioan Dregiciŭ . . .	„	—.08	
Nicolae Sabăŭ . . .	„	—.20	
Ioan Pascu Sonu . .	„	—.20	
Ioan Marin	„	—.20	
Niculae Dan Popa .	„	—.20	
Paul Crăciun înv. .	„	—.20	fl. 3.58

Din *Caşolţ* pe lista Nr 757 s'a colectat dela:

Cassa bisericeĭ . .	fl.	—.50	
Nicolae Radu paroch.	„	—.40	
Ioan Popa doc. . .	„	—.40	
Ioan Aleman cantor.	„	—.20	
Dum. Hoghia crâsnic	„	—.10	
Nicolae Simeon clopot.	„	—.10	
Nicolae Ivan curator	„	—.10	
George Iacob cassariŭ	„	—.10	
Iosif Simeon . . .	„	—.04	
Dela mai mulţi pop.	„	1.01	fl. 2.95

Din *Ghişasa de sus* pe lista Nr. 758 s'a colectat dela:

Ioan Bela notariŭ .	fl.	1.—	
Ioan Illea	„	—.50	
Iacob Sava cassariŭ .	„	—.20	
Teodor Herciŭ jude .	„	—.50	
Ioan Togan . . .	„	—.50	
Cassa bis. gr. cat. .	„	1.—	
V. Stoian preot gr.-cat.	„	2.—	
Ros. Stoian preotésă	„	1.—	fl. 6.70

Din *Gurarîului* pe lista Nr. 759 s'a colectat dela:

D. Aron par. gr. cat.	fl.	3.—	
Bis. gr. cat. din Gurarîului	„	2.—	
I. Manta par. gr. or.	„	2.—	
I. Muntean par. gr. or.	„	2.—	
Andreiŭ Câmpian . .	„	1.—	
Iosif Dolonea . . .	„	—.50	
Petru Rus	„	—.50	
Ioan Voĭcu	„	1.—	
Ludovica Stoiţa . .	„	—.50	
Oprea Peană . . .	„	—.50	
Petru George . . .	„	1.—	
Ioan Macrea . . .	„	—.50	
Vasilie Brad . . .	„	1.—	
Vasilie Voicu . . .	„	—.50	
Dela mai mulţi pop. gr. cat. din Gurarîului	„	2.10	fl. 18.10

Din *Gusu* pe lista Nr. 760 s'a colectat dela:

Biserica gr. cat. . .	„	—.40	
Niculae Stoia econom	„	—.10	
Ioan Staĭcu paroch .	„	—.10	fl. —.60

Din *Homba* pe l. Nr. 761 s'a colectat dela:

Ananie Decei paroch	fl.	1.—	
Biserica gr. cat. . .	„	2.—	
Dumitru Bleoca doc.	„	—.30	
Ioan Costea . . .	„	—.20	
Simeon Pipeonca . .	„	—.20	
Toma Barna . . .	„	—.20	
Toma Bobeş . . .	„	—.20	
Ioan Cristu	„	—.10	
Pavel Popa	„	—.10	
Luca Terchilă . . .	„	—.10	
Ioan Tapologă . . .	„	—.10	
Ioan Canciu . . .	„	—.10	
Nicolae Talpă . . .	„	—.10	
Nic. Dumitru . . .	„	—.10	
Nic. Carotea . . .	„	—.10	
Ioan Opriş	„	—.09	
Nic. Florea	„	—.07	
Alte col. din parochie	„	1.62	fl. 6.68

Din *Reşinarĭ* pe lista Nr. 766 s'a colectat dela:

I. Pop par. gr. cat.	fl.	5.—	
P. Simonetti teol. abs.	„	1.—	
Căpit. Mărginean . .	„	2.—	
Ieremie Dancăş econ.	„	1.—	
Moĭse Frăţilă înv. .	„	—.50	
Mihail Jourca not. .	„	2.—	
M. Vidrighin vicenot.	„	—.44	
Bucur Dancăş jun. .	„	1.—	
Aleman Galea înv. .	„	—.50	
Ioan Cioran . . .	„	—.50	
N. N.	„	1.—	
Dr. Iuliŭ Grecu . .	„	1.—	
Aleman Dancăş . .	„	—.50	
Comuna Reşinarĭ ca corporaţiune . .	„	5.—	
S. P. Bărcean . . .	„	—.50	
Iosif Goga paroch .	„	1.—	
Buc. Dancăş sen. econ.	„	1.—	
Sierban Cioran . .	„	—.50	
Stan Iliuţ	„	—.50	
Bucur Pitariŭ . . .	„	—.50	
Sierban Cioran înv. .	„	—.50	fl. *25.94*

Din *Şura mare* pe lista Nr. 772 s'a colectat dela:

I. Siara preot gr. cat.	fl.	1.—	fl. 1.—
		Suma . .	fl. 6643.71

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 17 Februariŭ 1894. Numĕrulŭ 7.

La cestiunea autonomiei.

*** Ministrulŭ de culte Csáky şi-a propusŭ, precum se vede, ca să regulieze congrua câtŭ mai curêndŭ, şi să pună la cale şi autonomia catolică. Fiindŭ lucru cunoscutŭ, că alfa şi omega în tótă politica guvernuluĭ actualŭ este prefacerea statuluĭ nostru poliglotŭ într'unŭ statŭ unitariŭ în privinţa limbeĭ, fórte ne tememŭ, că şi cu regularea congrueĭ şi cu realisarea autonomieĭ catolice ministrulŭ Csáky totŭ spre centrulŭ acesta de gravitaţiune alŭ politiceĭ guvernuluĭ inclină.

Tótă purtarea ministruluĭ Csáky faţă cu biserica catolică dovedesce, că nu este condusŭ de ceva iubire faţă cu biserica acésta. Cum amŭ şi puté crede despre elŭ, că numaĭ din durere cătră biserica catolică urgitéză aşa tare resolvirea cestiuniĭ congrueĭ şi a autonomieĭ catolice, cândŭ elŭ de altă parte cu proĭectele de reformă bisericéscă, — a cărorŭ pricinuitoriŭ şi părinte în linia întâiă este Csáky, — a produsŭ atâta amărăciune în întrégă biserica catolică din ţară?

Csáky însă se gerézĕ şi de liberalŭ în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ, aşa câtŭ din punctulŭ acesta de vedere a mulţămitŭ deplinŭ şi pe republicanulŭ Otto Hermann, care a făcutŭ în parlamentŭ unŭ preafrumosŭ complimentŭ liberalismuluĭ luĭ Csáky. De aceea amŭ puté dice, că Csáky doresce maĭ cu samă autonomia catolică ca pe o urmare a liberalismuluĭ sĕŭ, care nu maĭ póte suferi, ca biserica catolică să nu-şĭ recâştige odată deplină libertate în statŭ, cum o aŭ confesiunile autonome. Şi dacă ministrulŭ Csáky numaĭ îmbulditŭ de liberalismulŭ sĕŭ doresce aşa tare realisarea autonomieĭ catolice, atunci din punctulŭ acesta de vedere totuşi ar fi vrednicŭ de laudă, şi póte noĭ amŭ fi ceĭ din urmă, carĭ nu amŭ voĭ să o dămŭ.

Dacă privimŭ însă maĭ afundŭ în lucru, vedemŭ, că elŭ stă cu totulŭ altcum. Vedemŭ, că liberalismulŭ ministruluĭ Csáky este, precum ĭ-a spus'o deja Bartha Miklós, ca încălţămintele, cu carĭ cândŭ ĭĭ place, se încalţă, şi érăşĭ cândŭ ĭĭ place, le lapédă.

Este cunoscutŭ, că biserica românéscă gr. orientală se bucură de o autonomie óre care. De aceea pe dreptulŭ s'ar puté aştepta dela liberalismulŭ ministruluĭ Csáky, ca să apere şi ajute desvoltarea autonomieĭ bisericeĭ acesteia. În locŭ de acésta însă, de câte orĭ i-se dă numaĭ ocasiune, totdeuna smulge câte unŭ dărabŭ bunŭ din autonomia acesteĭ bisericĭ, şi-lŭ înghite cu multŭ gustŭ. Congresele şi sinódele bisericeĭ acesteia se vaetă totdeuna amarŭ, şi-lŭ provócă, să dea înděrĕptŭ dărabulŭ smulsŭ din autonomie. Elŭ însă nu voesce să scie nimica de tóte văetările, şi liberalismulŭ luĭ are nervĭ aşa de tarĭ, câtŭ nu numaĭ că nu-ĭ e milă de văetărĭ, ci-ĭ pare rĕŭ numaĭ de aceea, că n'a pututŭ smulge unŭ dărabŭ maĭ mare din autonomia acesteĭ bisericĭ, şi pândesce prilejulŭ, ca să maĭ smulgă vreunŭ dărabŭ din ea. Ba acum de multŭ organele luĭ şi ale guvernuluĭ de câte orĭ li-se dă prilejŭ, totdeuna îşĭ esprimă dorinţa, ca să se pună odată capetŭ la tótă autonomia acesteĭ bisericĭ.

Ce póte însemna duplicitatea acésta în purtarea guvernuluĭ actualŭ, şi cu deosĕbire a ministruluĭ de culte Csáky? Pentru biserica catolică urgitéză din tóte puterile autonomia, éră din autonomia bisericeĭ românescĭ gr. orientale totŭ casséză câte o parte, şi deja dă a înţelege, că voesce să o casseze pe deplinŭ.

Nu se poftesce multă agerime spre a vedé, că autonomia bisericelorŭ înaintea guvernuluĭ nostru nu este scopŭ, ci mijlocŭ spre unŭ altŭ scopŭ cu totulŭ străinŭ de destinaţiunea bisericelorŭ. Şi apoĭ se poftesce încă şi maĭ puţină agerime spre a afla, că scopulŭ acesta este cunoscutulŭ centru politicŭ de gravitaţiune alŭ prefacerii statuluĭ nostru într'unŭ statŭ unitariŭ în privinţa limbeĭ. Spre scopulŭ acesta pentru biserica catolică e bună autonomia, pentru cea românéscă neunită e rea. Pentru aceea fórte credemŭ, că pe câtŭ de tare urgitéză acum autonomia catolică, pe atâtŭ de tare va urgita maĭ târdiŭ abrogarea autonomieĭ bisericeĭ românescĭ neunite. Căcĭ asupra Românilorŭ gr. catolicĭ voesce să opereze cu ajutoriulŭ autonomieĭ catolice, asupra celorŭ gr. orientalĭ prin cassarea autonomieĭ lorŭ bisericescĭ.

De clerulŭ romano-catolicŭ nu amŭ

Feuilleton.

Distraşiĭ.

Escursie psichologică.

În dilele nóstre audĭ dilnicŭ ómenĭ plângêndu-se, că suntŭ distraşi preste mĕsură. Atâţia suntŭ ómeniĭ aceştia, câtŭ niciĭ nu le maĭ băgămŭ în samă plângerile. Cândŭ unulŭ orĭ altulŭ îşĭ scusă purtarea orĭ fapta cu aceea, că a fostŭ distrasŭ, noĭ nu-lŭ scusămŭ, nu-lŭ privimŭ de desvinovăţitŭ, cu alte cuvinte noĭ nu credemŭ în distracţie, ci o privimŭ de unŭ mijlocŭ, cu care umblă uniĭ ómenĭ, să ne înşele. De alte orĭ o privimŭ de o însuşire, pe carea uniĭ ómenĭ şĭ-o ascriŭ, pentru ca să trécă de ómenĭ originalĭ şi prin urmare interesanţĭ. Dar pe lângă tótă necredinţa asta trebue să se concédă, că esistă ómenĭ întru adevĕrŭ distraşi.

Distracţia s'ar puté defini în chipulŭ următoriŭ: Ea este o turburare a băgării de samă, a aceleĭ facultăţĭ spirituale, cu mijlocirea căreia noĭ putemŭ cuprinde şi ţiné întru noĭ tóte impresiile acelea esterne şi interne, carĭ daŭ năvală asupra nóstră. Ea este une orĭ trecĕtóre, de alte orĭ statornică. Ea se manifestă maĭ alesŭ la savanţĭ, poeţĭ şi artişti de totŭ felulŭ în uĭtarea momentană a tuturorŭ acelorŭ lucrurĭ, carĭ voiaŭ orĭ aveaŭ să le sevârşéscă. Fórte marcantă a fostŭ ea la matematiculŭ André Ampère şi la unŭ domnŭ mare din Münster. Cestŭ din urmă s'a întorsŭ odată din preumblare acasă. Pe uşea caseĭ sale elŭ a fostŭ scrisŭ pe o tăbliţă, că domnulŭ caseĭ s'a dusŭ la preumblare. Sosindŭ la uşe şi cerindŭ notiţa acésta s'a hotărîtŭ, să aştepte la uşe, până se va întórce din preumblare. Éră pe celŭ dintâiŭ gândurile l'aŭ dusŭ odată aşa de departe, câtŭ n'a băgatŭ de samă, că calulŭ, pe care-lŭ purta de frîŭ, s'a spăriatŭ şi a luatŭ frunză în buză.

Şi auctorulŭ acela francesŭ, care în comedia „Piesa fără a", în dialogulŭ căruia nu era niciĭ unŭ a, şi-a începutŭ vorbirea cu esclamarea: „A, monsieur!" pe cândŭ avea să dică numaĭ „Monsieur!" încă a suferitŭ de distracţie temporală întocmaĭ ca şi marele fisicŭ Isacŭ Newton, căruia între altele i-s'a întîmplatŭ odată, că şi-a umplutŭ pipa cu degetulŭ unuĭ băĕtŭ, care şedea lângă dînsulŭ.

Unŭ profesorŭ de chimie esplică o invenţie de a luĭ aşa de limpede, câtŭ toţĭ o pricepură, dar în sfârşitŭ adause, că totŭ lucrulŭ e o taĭnă, carea nu o ar descoperi pentru lumea asta. Asta maĭ trece, precum n'a causatŭ vre-o nenorocire chiarŭ mare cu distracţia sa niciĭ architectulŭ acela din Berlin, care avêndŭ să spedeze dóuĕ planurĭ proiectate de dînsulŭ le-a schimbatŭ aşa, că omulŭ, care comandase planulŭ uneĭ capele cu criptă familiară, a primitŭ planulŭ uneĭ staţiunĭ dela drumulŭ de ferŭ, pe cândŭ planulŭ capeleĭ l'a primitŭ societatea, carea comandase staţiunea, — şi a şi ziditŭ fără întârdiare staţiunea după planulŭ capeleĭ. Dar chimiculuĭ Ruelle s'a adusŭ nu numaĭ pe sine, ci şi pe învăţăceiĭ sĕĭ în primejdie mare cu distracţia sa. Eŭ inventase adecă o materie esplosivă, o găti înaintea ochilorŭ învăţăceilorŭ sĕĭ şi observă anume, că materia, până ce ferbe, are să se mestece neîncetatŭ cu unŭ lemnŭ, că la din contră esplodéză. Dar vorbindŭ şi-a uĭtatŭ să continue mişcarea mestecăuluĭ, şi — o pocnitură grozavă ĭ-a adeveritŭ cuvintele. Esplosiunea a avutŭ de urmare spre nerocire numaĭ câteva rănirĭ uşóre, dar primejdia celorŭ de fată a fostŭ totŭ aşa de mare ca şi aceea, în care a ajunsŭ naturalistulŭ francesŭ Buffon, care în distracţia sa în locŭ de a se sui pe unŭ munte s'a suitŭ într'unŭ turnŭ, care chiarŭ se restaura, şi gândindŭ, că e pe munte, s'a pogorîtŭ de pe

avé mare temere, în casulŭ cândŭ s'ar realisa autonomia catolică, în carea ne-ar cuprinde şi pe noi. Căcĭ deşi cu durere trebue să constatămŭ, că şovinismulŭ a cuprinsŭ deja pe destuĭ membri din clerulŭ rom. catolicŭ din ţară, şi încă chiarŭ şi din clerulŭ înaltŭ, totuşĭ maĭoritatea covîrşitóre a cleruluĭ romano-catolicŭ, mulţămită luĭ Dumneḑeŭ, se conduce încă în tótc cestiunile de motivele bisericescĭ. Ne tememŭ însă multŭ de elementulŭ laĭcŭ, care ar precumpĕni în autonomia catolică, şi care cu fórte puţine escepţiunĭ este îndopatŭ până dincolo de şovinismŭ, aşa câtŭ şi în cadrulŭ autonomieĭ catolice cestiunile le-ar tracta şi mĕsura după interesele şovinismuluĭ şi nu după dictaminele drepte bisericescĭ.

Acésta este causa, pentru carea trebue să ne tememŭ noĭ aşa multŭ de autonomia catolică, chiarŭ şi la casulŭ, cândŭ demnitatea Mitropolieĭ nóstre şi independinţa eĭ faţă cu ĭerarchia rom. catolică din ţară nu ar pofti cu imperiositate, ca noĭ să avemŭ autonomia nóstră proprie. Şi în jurulŭ autonomieĭ acesteia este grupată putemŭ ḑice întrégă opiniunea publică şi dorinţa desŭ manifestată a cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru.

Chiarŭ pentru aceea cu bucurie constatămŭ credinţa publică din mitropolia nóstră, că Ilustriĭ nostri Archiereĭ vorŭ face totŭ posibilulŭ, ca laolaltă cu clerulŭ şi poporulŭ să încunjure pericululŭ de a ne contopi şi noĭ în autonomia catolică. Şi dacă împrejurările astăḑĭ suntŭ aşa de grele, câtŭ numaĭ puţină sperare putemŭ nutri, că vomŭ dobândi deplină autonomie separată pentru provincia nóstră mitropolitană, până la alte timpurĭ maĭ bune ne vomŭ mulţămi cu aceea, că nu vomŭ fi contopiţĭ în autonomia catolică. Obştea românéscă gr. catolică o speréză acésta dela Archiereiĭ nostri cu încredere atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ ceĭ doĭ dintre archiereiĭ nostri, carĭ aŭ participatŭ la congresulŭ catolicŭ din 1871, s'aŭ înşelatŭ în tóte aşteptările lorŭ şi s'aŭ întorsŭ acasă amărîţĭ în sufletŭ şi desamăgiţi.

Cu câtŭ maĭ desamăgiţi s'ar întórce astăḑĭ dela unŭ atare congresŭ!

„Germania" despre Silviŭ Rezeĭ. — În ediţiunea cea dintâiŭ din 13 a c. scriindŭ organulŭ centruluĭ din Berlin despre cele ce s'aŭ petrecutŭ maĭ de aprópe în camera deputaţilorŭ din Budapesta, începe în chipulŭ următoriŭ: „Numaĭ cu doĭ inşi numĕră partidulŭ guvernamentalŭ ungurescŭ maĭ multŭ decâtŭ întrégă opositia: prin urmare are să maĭ ĭese numaĭ unŭ membru, şi partidulŭ guvernamentalŭ şĭ-a perdutŭ tótă puterea în faţa opositieĭ. Acestŭ „ultimŭ Mohicanŭ", lucru ciudatŭ, e unŭ preotŭ greco-catolicŭ, deputatulŭ Rezeĭ, de odată secretariŭ alŭ episcopuluĭ greco-catolicŭ de Orade. Cu dreptŭ cuvîntŭ produce scandalŭ în cercurĭ catolice faptulŭ, că o atare personalitate nu va să-şi cunóscă datorinţele şi chiarŭ în momîntulŭ celŭ maĭ criticŭ voesce să sprigenéscă unŭ guvernŭ francmasonŭ. Uniĭ o aducŭ acésta în legătură cu intimitatea luĭ Rezeĭ faţă cu deputatulŭ Oradanŭ şi papa calvinescŭ Colomanŭ Tisza, éră altiĭ o aducŭ în legătură chiarŭ şi cu „cercetarea", carea a făcut'o deunăḑĭ ministrulŭ Csáky. Noĭ, aşa scrie „Vaterland" din Viena, nu putemŭ să credemŭ într'o legătură ca acésta, ci din contră nutrimŭ părerea, că ar fi de ajunsŭ a atrage luarea aminte a secretariuluĭ episcopescŭ la aceea, că o astfelŭ de connivenţă e incompatibilă cu datorinţele preoţescĭ, şi elŭ se va hotărî, să renunţe îndată la demnitatea de „ultimŭ Mohicanŭ" alŭ ministeriuluĭ francmasonŭ şi răsboitoriŭ asupra bisericeĭ."

Câtŭ de neîntemeiată e părerea acésta a luĭ „Vaterland", o sciŭ prea bine cetitoriĭ nostri.

După purtarea scandalisătóre şi criminală a luĭ Silviŭ Rezeĭ *suntemŭ siliţi a-lŭ privi de ieşitŭ din sinulŭ bisericeĭ românescĭ unite, a-lŭ privi de apostatŭ.*

„Să daţĭ pe unulŭ ca acela sataneĭ, ca sufletulŭ să se mântuéscă." Cor. I. 5, 5.

Paşŭ de paşŭ. — Nu e vorbă, trebile în Ungaria mergŭ de minune. Dacă ele în vre unŭ altŭ statŭ ar merge aşa, urmarea cea maĭ necesară ar fi nu schimbarea cabinetuluĭ, ci schimbarea chiarŭ a formeĭ de guvernare. Paşŭ de paşŭ înaintézăceĭ ce se gerézăca moştenitorĭ aĭ detronatoriuluĭ Kossuth. Ceea ce a voitŭ acesta să sevârşéscă înainte de acésta cu aprópe o jumătate de vécŭ cu o singură lovitură puternică de sabie, însă fără de a reuşi, aceea moştenitoriĭ luĭ o sevârşescŭ dândŭ lovitură după lovitură cu o perseverenţă vrednică nu de causa lorŭ, ci de causa cea maĭ mărétă şi maĭ sîntă. Paşŭ de paşŭ aŭ înaintatŭ pe calea apucată dândŭ neîncetatŭ năvală asupra guvernelorŭ, şi — guvernele aŭ cedatŭ paşŭ după paşŭ, orĭ nevoindŭ să cedeze aŭ căḑutŭ.

Paşulŭ, care l'aŭ făcutŭ acum iredentiştiĭ ungurĭ din parlamentulŭ Budapestanŭ, a fostŭ interpelarea, ce a îndreptat'o deputatulŭ Ludovicŭ Meszlényi guvernuluĭ în camera deputaţilorŭ în şedinţa din 10 a c. Ea este fórte instructivă, şi de aceea o reproducemŭ aci:

„1. Avêndŭ în vedere, că astăḑĭ guvernulŭ nu maĭ dispune de maioritatea camereĭ ca de unŭ partidŭ alŭ sĕŭ, şi avêndŭ în vedere, că trecerea proiectelorŭ sale de reforme nu o póte spera dela propria sa putere şi maioritate, ci numaĭ dela voturile independentiştilorŭ din întrégă ţara şi dela acele ale partiduluĭ independentiştilorŭ şi 48-iştilorŭ, cum şi dela voturile altorŭ singuraticĭ opositionalĭ: — întrebŭ, nu crede guvernulŭ, că ar fi sositŭ timpulŭ, pentru ca supunêndŭ regeluĭ încoronatŭ propunerile, guvernulŭ să supórte pentru sine consecenţele, ce emană din legile parlamentare?

„2. Dacă fie pentru orĭce motive guvernulŭ n'ar fi dispusŭ a face acésta, *gata e a primi şi celelalte puncte din programulŭ partiduluĭ independentiştilorŭ şi 48-iştilorŭ,* cu o parte a

---

elŭ pe funiile, carĭ atîrnaŭ de pe schele, întocmaĭ pe cum facŭ turiştiĭ.

Despre Beethoven se ḑice, că elŭ de multe orĭ întra în vre-unŭ restaurantŭ cu scopulŭ de a prânzi orĭ de a cina, dară cândŭ îlŭ întrebaŭ, că ce comandă, nu réspundea nimica, éră cândŭ se trezia din adâncire, poftia, să plătéscă bucatele, carĭ credea, că le-a mâncatŭ.

Chiarŭ aşa de distrasŭ ca poetulŭ Iacobŭ Corvinus, care odată nu scia nicĭ aceea, că unde locuesce, firesce că n'a fostŭ Beethoven. Dară câte odată totuşĭ pornia de acasă fără de pălărie şi de aceea o păţia une orĭ. Îlŭ arestaŭ gândindu, că e unŭ vagabundŭ.

Dar distracţia asta nu a fostŭ non plus ultra. Dóră tótă lumea scie, că Dr S., unuiŭ dintre custodiiĭ bibliotecieĭ regescĭ din Berlin, a pusŭ unŭ foliantŭ preţiosŭ pe fotelulŭ sĕŭ, pentru ca să-lŭ aĭbă îndemână, éră apoĭ l'a cercatŭ timpŭ de 25 anĭ. Numaĭ după mórtea custodeluĭ s'a găsitŭ foliantulŭ: custodele a şedutŭ pe elŭ unŭ pătrariŭ de vécŭ.

Cu elŭ a rivalisatŭ în distracţie unŭ filosofŭ din Berlin. Elŭ a pornitŭ odată la preumblare cu unŭ prietinŭ. Se disputaŭ fără de cumpĕtŭ. Îĭ întîlni unŭ tinĕrŭ şi-l salută cu respectŭ. „Cine e tinĕrulŭ acela?" întrebă filosofulŭ. — „Cum, tu nu cunoscĭ pe fiulŭ tĕŭ?" îĭ ḑise celalaltŭ rîḑêndŭ. „Aĭ dreptate. Sciu'am eŭ îndată, că l'am vĕḑutŭ óre unde," ḑise filosofulŭ şi continuă apoĭ disputa.

Aşa dară n'avemŭ să ne miramŭ asupra luĭ Ferdinand Raymund, carela adâncitŭ în problemele sale teatrale umbla de multe orĭ în plóea cea maĭ mare cu ploeriulŭ subsuorĭ.

Lord Balfour, ministrulŭ pentru Irlanda, încă se pare a fi dispusŭ spre distracţie. Nu de multŭ s'a întîmplatŭ, de l'a chematŭ Salisbury fórte grabnicŭ la unŭ consiliŭ importantŭ de ministri. Cândŭ îĭ aduserăaminte, că ar fi timpulŭ supremŭ, ca să satisfacă acesteĭ invitărĭ, elŭ se sculă dela masă şi porni fără pălărie şi cu furcuţa în mână şi aşa sosi la Salisbury. Preste totŭ se pare, că bóla distracţieĭ bântue maĭ alesŭ în cercurile aristocraţieĭ înalte. Aşa a întratŭ marchisuluĭ Hellas în întórcerea dela vînătóre într'o ospetărie, şi cândŭ a ieşitŭ, a privitŭ la calulŭ sĕŭ, şi fiindŭ că i-s'a împărutŭ, că e unŭ calŭ străinŭ, ce să facă? A făcutŭ calea lungă până acasa pe josŭ. Lordulŭ W. părăsi Veneţia aşa de adâncitŭ în gânduri, câtŭ işĭ uĭtă, să ducă cu sine şi pe soţie-sa, cu care se cununase nu de multŭ.

Totŭ cam aşa aŭ maĭ păţit'o şi alţiĭ. Dar dacă óre cine işĭ uĭtă, că s'a însuratŭ, gurile rele îlŭ scusă încâtva susţinêndŭ, că ar avé causă, să fie uĭtucŭ. Însă dacă óre cine ar fi distrasŭ ca Americanulŭ Mr. Toma Evoi, care în locŭ de a merge la cununie a mersŭ la balŭ şi a băgatŭ de samă greşéla sa numaĭ atuncĭ, cândŭ a venitŭ după elŭ fiiorĭulŭ luĭ socru cu o falcă în cerĭŭ şi cu alta pe pămîntŭ, asta ar fi totuşĭ prea multŭ pentru nerviĭ mireseĭ.

Pe lângă fapta asta a Mr. Evoi e nimica tótă ceea ce a făcutŭ principele de Porto di Maddaloni. Crima luĭ a fostŭ aceea, că odată în locŭ de pălărie şi-a pusŭ pe capŭ căiţa, cu care durmia, şi şĭ-a observatŭ greşéla numaĭ atuncia, cândŭ pe piazza di Colonna voia să salute pe nisce prietinĭ. Eĭ firesce că l'aŭ rîsŭ, precum aŭ făcutŭ alţiĭ cu acela, care bine că şĭ-a pusu cilindrulŭ pe capŭ, dar în locŭ de pardisiŭ s'a îmbrăcatŭ într'unŭ rocŭ lungŭ şi pestriţŭ de casă şi îmbrăcatŭ în chipulŭ acesta a întratŭ pe promenadă cu fala unuiŭ grandŭ spaniolŭ.

Colportéză-se şi multe alte istorióre şóde, dar le trecemŭ, pentru că ele mirósă a Münchhausen, precum e p. es. povestea despre Americanulŭ acela, care în locŭ să arunce muculuĭ de ţigară s'a aruncatŭ pe sine însu-şi pe feréstă afară. Atâta constatezŭ, că e încă neresolvită cestiunea, care omŭ a fostŭ celŭ maĭ distrasŭ.

Psichiatriĭ încă nu aŭ făcutŭ cu deadinsulŭ starea sufletéscă a distraşilorŭ obiectŭ alŭ studiuluĭ sĕŭ. Dacă o ar face, ar trebui să constate înainte de tóte, că femeile bolescŭ adeseorĭ de dorulŭ după distragerĭ, dar arare orĭ suntŭ distrase. Se vede, că privilegiulŭ de a fi distrasŭ e unŭ privilegiŭ alŭ bărbaţilorŭ. Oratoriĭ, magiĭ şi pungaşiĭ se şi folosescŭ de împrejurarea acésta, şi póte că va sosi chiarŭ şi timpulŭ acela, în carе ómeniĭ vorŭ da dreptŭ Atenénuluĭ Temistocle, care a susţinutŭ, că firea distrasă este isvorulŭ fericiriĭ, pentru că produce pe încetulŭ uĭtarea a totŭ, ce a fostŭ, aşadară şi a nĕcasurilorŭ. Dacă se vorŭ înmulţi decĭ ómeniĭ distraşi, pământulŭ

căruĭ programŭ şi cu voturile căruĭ partidŭ e capabilŭ a se susţiné, şi încă în cursulŭ acesteĭ sesiuni să le supună camereĭ în formă de proiecte de legĭ şi să dobândéscă pentru discutarea acestora învoirea regeluĭ încoronatŭ?

„3. Proiectele ar fi organisarea armateĭ magiare de sine stătătóre, înfiinţarea unuĭ ministerŭ de esterne independentŭ, bancă independentă şi teritorŭ vamalŭ neatfruătorŭ, în scurtŭ realisarea principiilorŭ cuprinse în adresa de rĕspunsŭ a partiduluĭ independentistŭ şi 48-istŭ.

„4. Rĕspunḑêndŭ numeluĭ sĕŭ de liberalŭ, inclinatŭ e guvernulŭ, ca încă în acéstă sesiune, după discutarea proiectelorŭ de reformă politice bisericescĭ, îndată să presente camereĭ unŭ proiectŭ de lege privitorŭ la reîmpatriarea luĭ Ludovicŭ Kossuth, celŭ maĭ mare dintre patrioţiĭ nostri, carĭ se maĭ găsescŭ în viaţă?“

Interpelaţia acésta a fostŭ însoţită de rîsetele sarcastice ale oposiţionalilorŭ. Înţelegemŭ rîsetele acestea. Cum să nu le înţelegemŭ, cândŭ vedemŭ, că oposiţieĭ iredentiste din parlamentulŭ ungarŭ l-aŭ crescutŭ córnele deja aşa de marĭ, câtŭ guvernulŭ a ajunsŭ, să fie păpuşe în mânile oposiţieĭ, câtŭ guvernulŭ constituţionalŭ numaĭ aşa îşĭ maĭ póte ajunge în camera deputaţilorŭ scopurile, dacă acésta se îndură a o voi şi oposiţia aceea, care urmăresce scopurĭ de cele maĭ neconstituţionale?

Însă partea instructivă şi deodată însuflătóre de îngrijirĭ a interpelaţieĭ luĭ Meszlényi nu suntŭ acestea, ci lucrurile acelea, carĭ le pretinde Meszlényi dela guvernŭ: guvernulŭ să se pună în fruntea iredentiştilorŭ şi să se lupte alăturea cu eĭ pentru realisarea idealuluĭ luĭ Kossuth, dacă voesce, să-şĭ maĭ lungéscă firulŭ vieţeĭ. Unde vorŭ duce aspiraţiunile acestea? La Világos? Nicĭ decum. În lumea spiriteloră încă suntŭ rare rîurile acelea, carĭ se perdŭ în năsipulŭ pustieĭ. Unŭ astfelŭ de rîŭ suntŭ şi aspiraţiunile oposiţieĭ. Ele suntŭ asemenea unuĭ rîŭ, şi rîulu acesta se îngróşe totŭ maĭ tare şi îşĭ face cale printre stavile, fie acelea chiarŭ şi de stîncă.

În faţa acesteĭ priveliştĭ noĭ ce să facemŭ alta decâtŭ să dicemŭ, că Dumneḑeŭ să feréscă patria şi coróna de rĕŭ!?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ordurile religióse, carĭ se ocupă cu instrucţiunea tinerimiĭ, aŭ înaintatŭ ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică unŭ memorandŭ, în care îlŭ rógă, să întrevină la Maĭestatea Sa ca la supremulŭ patronŭ alŭ bisericeĭ din Ungaria spre a scuti averile ordurilorŭ dela contribuirea pentru regularea congrueĭ preoţilorŭ aplicaţi în păstorirea sufletéscă. În memorandŭ se arată, că intenţiunea fundatorilorŭ a fostŭ, ca averile călugărescĭ să se întrebuinţeze pentru educaţiune şi instrucţiune; că cheltuelile cu susţinerea şcólelorŭ, carĭ le aŭ, crescŭ din anŭ în anŭ şi acuşĭ devinŭ nesuportabile, precum şi aceea, că ordurile religióse susţinŭ pe dominiile lorŭ maĭ multe parochiĭ.

Roma.

În 8 a c. s'a serbatŭ aniversarea morţiĭ Pontificeluĭ de fericită amintire Piŭ IX. La Liturgia pentru sufletulŭ marelui Pontifice, celebrată în capela Sixtină, a fostŭ de faţă şi Sfinţia Sa Leonŭ XIII.

Catoliciĭ din Italia de médădi vorŭ ţiné în curêndŭ unŭ congresŭ în Neapolŭ. Contele Saderini în o scriere volantă intitulată „Roma papală şi Roma de adĭ“ arată, că până ce domniaŭ Papiĭ în Roma, contribuţiunile eraŭ neînsemnate, pe cândŭ acum aŭ ajunsŭ să fie aprópe nesuportabile, şi cetatea este tractată, ca şi cum ar fi cucerită şi subjugată. Situaţiunea cea deplorabilă de adĭ numaĭ aşa se va puté schimba, dacă se va delătura corupţiunea parlamentară, se va descentralisa administraţiunea, se va reîntroduce în şcóle spiritulŭ creştinescŭ şi se va asigura deplinŭ independinţa Papeĭ. Papa deşi a avutŭ de repetite orĭ causă de ajunsŭ spre a părăsi Roma, totuşĭ nu a făcut'o acésta şi nicĭ nu o va face. Elŭ este gata a se învoi la orĭ ce resolvire a cestiuniĭ romane, numaĭ să-şĭ vaḑă asigurată independinţa, şi aştéptă, ca şi credincioşiĭ catolicĭ să lucre în direcţiunea acésta. Broşura conteluĭ Saderini, ca şi orĭ ce se scrie referitoriŭ la cestiunea romana, a podusŭ sânge rĕŭ în liberaliĭ carbonarĭ din Italia.

Frância.

Ocărmuitoriĭ fără de Dumneḑeŭ aĭ Frâncieĭ de adĭ, după ce aŭ scosŭ religiunea din şcóle şi aŭ subtrasŭ competinţele maĭ multoră preoţi, acum îşĭ vîră mânile sacrilege şi în biserică. Ministrulŭ numitŭ de justiţie prin o ordinaţiune dispune, ca administrarea averiĭ bisericescĭ să se ĭea dela biserică şi să se încredinţeze organeloră civile. Abstragêndŭ dela ilegalitatea acesteĭ ordinaţiuni, averea bisericéscă nicĭ nu este sigură în mânile acelorŭ organe, carĭ din causa nenumĕratelorŭ defraudărĭ aŭ devenitŭ proverbiale. Scârbósa afacere „Panama“ nu este încă terminată. Archiepiscopulŭ de Aix a şi protestatŭ în contra ordinaţiuniĭ ministeriale.

Ura faţă de totŭ, ce e creştinescŭ, merge în unele cercurĭ ale societăţiĭ din Paris aşa de departe, încâtŭ s'a înfiinţatŭ o reuniune pentru introducerea botezuluĭ civilŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

A treia sesiune a şedinţeloră parlamentare s'a începutŭ în 8 a c. La alegerea oficialiloră a învinsŭ guvernulŭ numaĭ cu 33 voturĭ ale Croaţiloră, 21 de ale Kossuthiştiloră şi 4 de ale dissidenţiloră. Şedinţa din 10 a c. a fostŭ furtunósă. Anunţândŭ preşedintele, că proxima şedinţă va fi în 19 a c., cândŭ se va începe desbaterea asupra proiectuluĭ de lege referitoriŭ la căsătoria civilă, Ugron a ḑisŭ, că timpulŭ acesta este prea scurtŭ pentru studiarea proiectuluĭ din cestiune, şi impută partiduluĭ dela putere, că după ce de 18 anĭ nu a lucratŭ nimica, acum se prea grăbesce. Întru apĕrarea partiduluĭ guvernamentalŭ a săritŭ Miklós Gyula, care a atacatŭ cu vehementă pe Ugron. Ministrulŭ Wekerle recomandă luĭ Ugron obĭectivitate şi declară, că proiectele despre căsătoria civilă şi despre matriculele de statŭ după votarea loră vorŭ fi îndată supuse sancţiuniĭ Monarchuluĭ. Deputatulŭ Meszlényi Lajos considerândŭ, că guvernulŭ de presente este în minoritate şi că numaĭ cu ajutoriulŭ independentiştiloră póte reuşi cu proiectele sale bisericescĭ, întrébă, că nu a aflatŭ încă de oportunŭ timpulŭ spre a trage consecinţa din acéstă situaţiune? Şi dacă guvernulŭ nu e aplicatŭ a trage consecinţa, cândŭ va duce întru îndeplinire programulŭ partiduluĭ independentistŭ, care îlŭ ajută? Cândŭ va reîmpatria pe Kossuth şi va schimba legea electorală? Interpelaţia luĭ Meszlényi a produsŭ mare ilaritate. Wekerle rĕspunḑêndŭ luĭ Meszlényi a ḑisŭ, că elŭ are programŭ definitŭ, şi ar fi o laşitate politică, cândŭ şi-l'ar părăsi.

Clubulŭ naţionalŭ alŭ parlamentuluĭ ungarŭ a ţinutŭ conferinţe în 10 şi 11 a c. spre a se consulta cu privire la atitudinea, ce aŭ să o observe membriĭ acestuĭ clubŭ faţă cu proiectele bisericescĭ ale guvernuluĭ şi în specialŭ faţă cu căsătoria civilă. Din vorbirile ţinute apare, că membriĭ acestuĭ clubŭ, cu puţine escepţiunĭ, suntŭ mulţămiţĭ cu proiectele aşa, precum le-a presentatŭ guvernulŭ. În privinţa votărĭĭ în dietă conferinţa nu a adusŭ conclusŭ formalŭ obligătoriŭ pentru toţĭ membriĭ, dară este sigurŭ, că atuncĭ, cândŭ ar fi vorba de resturnarea guvernuluĭ actualŭ, toţĭ membriĭ clubuluĭ vorŭ păşi solidarŭ. Contele Apponyi conducĕtoriulŭ clubului, în o vorbire maĭ lungă a arĕtatŭ până la evidenţă, că legile bisericescĭ proiectate de guvernŭ numaĭ turburăpacea în ţară şi nu suntŭ esecutabile. În specialŭ ce privesce matriculele de statŭ, afară de preoţĭ adĭ nu are cine le conduce aşa punctuosŭ, şi fără ca să aibă statulŭ cheltueli.

---

din valea plângeriĭ se va preface într'unŭ raiŭ. Firesce că împrejurarea asta nu va împedeca de locŭ pe medicĭ întru a deciara atuncĭ totă lumea de nebună, — unŭ psichiatrŭ modernŭ, dr. Cesare Lombroso, a şi găsitŭ deja, că firea distrasă ar fi prevestitórea uneĭ bóle psichice, carea duce în casa nebunilorŭ.

Noĭ să nu ne punemŭ în póră cu elŭ, ci să ne bucurămŭ de esistinţa distraşilorŭ. Nu înzădarŭ ĭ-a făcutŭ Dumneḑeŭ distraşĭ. Dóră ceĭ maĭ mulţĭ diutr'înşiĭ suntŭ nisce comicĭ involuntarĭ, carĭ ne înveselescŭ cu faptele loră, fără ca să aibă lipsă de nu sciŭ ce aparatŭ scenicŭ, precum aŭ lipsă comiciĭ din teatru. Aşa a pornitŭ unŭ matematicŭ renumitŭ de acasă şi dându pe stradă de o calésă, a gânditŭ, că dosulŭ eĭ e o tablă, s'a opritŭ la elŭ, a scosŭ din buzunariŭ creta şi a începutŭ să desvólte pe elŭ o problemă, carea îlŭ muncia de multă vreme creriĭ. Şi chiarŭ cândŭ a ajunsŭ la sfârşitulŭ eĭ, porni calésa. Ómeniĭ începură a rîde, şi profesorulŭ — a a rîsŭ şi elŭ şi şi-a propusŭ, că de altă dată să fie maĭ puţinŭ distrasŭ.

Propusulŭ acesta alŭ luĭ a fostŭ într'adevĕrŭ fórte frumosŭ şi vrednicŭ de tótă lauda. Dar m'aşĭ puté prinde pe orĭ şi ce, că elŭ şi de aci încolo a fostŭ totŭ aşa de distrasŭ. Înzădarŭ, firea distrasă e o bólă cronică, carea până acum s'a adeveritŭ de nevindecabilă. La ce succese vorŭ ajunge mediciĭ în repectulŭ acesteĭ bóle de aci încolo, scie numaĭ bunulŭ Dumneḑeŭ.

Reformarea dreptului matrimonialŭ o recunósce de lipsă şi contele Apponyi. Acéstă reformă după părerea lui se póte ajunge prin introducerea dreptului matrimonialŭ unitarŭ, adecă crearea unui codice de legi matrimoniale, cari să aibă valóre la încheiarea căsătoriei pentru toţi cetăţenii fără deosebire de confesiune. Cu privire la forma încheiarii căsătoriilorŭ acestea de regulă să se închie înaintea preotului. A lăsa în voea celorŭ ce se căsătoresc, că dacă le place, să mérgă şi la biserică, o consideră dlŭ Apponyi de o mare calamitate, de-órece căsătoria şi-ar perde nimbulŭ religiosŭ, şi prin acésta moralitatea poporului ar decădé. În casurile, cândŭ obvinŭ impedimente bisericesci dirimătóre de căsătorie, pe cari statulŭ nu le recunósce de atari, să aibă locŭ încheiarea căsătoriei înaintea organelorŭ civile. Prin acésta s'ar corĕspunde tuturorŭ postulatelorŭ libertăţii de consciinţă, căci s'ar pune capetŭ stării, după care numai din causa împedecămintelorŭ curatŭ bisericesci să nu se pótă închia o căsătorie, faţă cu care statulŭ din punctŭ de vedere alŭ dreptului nu are nici o escepţiune. Cu alte cuvinte dlŭ Apponyi ar dori *căsătoria civilă* numită *din necesitate,* ca magnaţii scăpătaţi să se pótă cununa cu fetele capitaliştilorŭ Evrei. Modificarea articululuĭ de lege LIII din 1868, în care articulŭ protestanţii vĕdŭ mari garanţe pentru confesiunea lorŭ, încă nu o consideră de oportună dlŭ Apponyi.

După Apponyi aŭ mai supusŭ la aspră critică proiectele guvernuluĭ Hodossy Imre din punctŭ de vedere juridicŭ, ĕră contele Bethlen Gábor şi Szentiványi Árpád din punctŭ de vedere protestanticŭ. Vorbirile ţinute în conferinţa clubuluĭ naţionalŭ şi în specialŭ vorbirea conteluĭ Apponyi aŭ produsŭ mare consternare şi nervositate în taberа guvernuluĭ.

Deputatulŭ Francsics Norbert încă a ieşitŭ din partidulŭ guvernamentalŭ, lăsândŭ singurŭ pe colegulŭ sĕŭ Rezei ca preotŭ catolicŭ alŭ acestuĭ partidŭ. Manifestaţiuni în favorulŭ proiectelorŭ bisericesci ale guvernuluĭ continuă a se inscena, dară ele se termină de comunŭ cu fiasco.

Francia.

Faimosulŭ Corneliŭ Herz, care a jucatŭ o rolă principală în scandalulŭ „Panama", promite, că va face destăinuiri, cari aŭ să copromită pe mai mulţi politicianĭ francesi, precum pe Spuller, Deluns-Montaud, Clémenceau etc. Aceste destăinuiri vorŭ provoca a bună samă nóuĕ scandale politice. În colonii încă nu-i merge bine republicei francese. Abia a compusŭ conflictulŭ cu Siamulŭ, şi acum are de lucru în Africa atâtŭ cu Anglia, câtŭ şi cu indigenii. Din Sudan se anunţă, că ocuparea oraşuluĭ Timbuctu a iritatŭ fórte multŭ pe indigeni, aceştia aŭ atacatŭ pe neaşteptate lagĕrulŭ Dongoi, depărtatŭ 3 dile de marşŭ dela Timbuctu, şi aŭ ucisŭ pe colonelulŭ Bonnier şi pe alţi 8 ofiţeri. Ceilalţi ostaşi din compania, ce era în lagĕrŭ, aŭ scăpatŭ cu fuga.

Francmasonii de noŭ se prepară la unŭ răsboiŭ de esterminare în contra ordurilorŭ religióse; dară anarchiştii încă nu staŭ în nelucrare, ci îşi continuă şi ei ca şi francmasonii lucrarea distructivă. Precum se anunţă din Paris, în 12 a c. pe la 9 óre sara s'a aruncatŭ o bombă cu dinamitŭ în cafeneaua „Hotel Terminus", care esplodândŭ a rănitŭ 12 persóne. Prinsŭ fiindŭ atentatorulŭ a declaratŭ, că se numesce Leo Breton, este anarchistŭ şi a voitŭ să rĕsbune pe Vaillant, şi că atentatele se vorŭ continua spre a nimici societatea de burgesime.

Corespondinţe.

Bucuresci, Februariŭ 1894.

Trei „catolici" polonesi din Iaşi acusaseră cătră sfârşitulŭ tómneĭ trecute pe parochulŭ lorŭ din acela-şi oraşŭ înaintea E. S. Monseniorelui Camilli, Episcopulŭ catolicŭ de Iaşi, între altele şi pentru „reducerea limbilorŭ naţionale nu numai în predici şi în catechismulŭ catolicŭ, ci şi în *Tatălŭ nostru*, introducêndŭ limba română". La acestea Mons. Camilli a rĕspunsŭ de curêndŭ printr'o fórte strălucită epistolă deschisă de 57 paginĭ, adresată respectivului parochŭ, Părintelui Iosifŭ Malinowski, spulberândŭ cu desevârşire tóte acusările ridicate contra acestuĭ vrednicŭ preotŭ. După ce spune Monseniorele, că dînsulŭ a fostŭ, carele a dispusŭ introducerea şi adecă reactivarea limbeĭ românesci la predicĭ, la edarea catechismuluĭ diecesanŭ şi la rugăciuni, mai alesŭ la recitarea Rosariuluĭ, — continuă: „Dacă ceĭ dela recursŭ vorbindŭ despre *Tatălŭ nostru* în românesce, nu se referŭ la acéstă faptă a Rosariuluĭ, eŭ nu sciŭ într'adevĕrŭ, ce aŭ vrutŭ să dică, şi póte nici ei nu sciŭ, cu atâtŭ mai multŭ, că unulŭ din dlorŭ, precum spuseĭ. nu scie pe *Tatălŭ nostru* nici măcarŭ în *limba sa proprie*. Acusarea acésta este însă şi o învederată nedreptate faţă cu toţi catolicii din felurite limbi, cari formézŭ parochia din Iaşi. E lucru sigurŭ, că catolicii din deosebitele naţiuni, cari vinŭ, să se aşedĕ în Iaşi, vinŭ pentru a-şi câştiga pânea lorŭ, fie exercitândŭ meseriile, fie ocupându-se cu profesiunile liberale. Acum toţi aceştia trebue neapĕratŭ şi ca o condiţie *sine qua non* să învece şi să cunóscă limba ţĕreĭ, unde trăescŭ. Şi într'adevĕrŭ, nu cu ajutoriulŭ limbeĭ lorŭ *părinteşci,* ci numai cu alŭ limbeĭ *române* potŭ ei să trateze şi să se înţelégă cu *Românii*. Limba românéscă devine deci vrêndŭ nevrêndŭ organulŭ *comunŭ* alŭ tuturorŭ catolicilorŭ, cari trăescŭ aicĭ, orĭ care ar fi naţiunea, căreia ei aparţinŭ. — În Iaşi avemŭ, pe câtŭ se scie, nisce catolici de optŭ limbi deosĕbite. Ce s'ar întîmpla, dacă preotulŭ în instrucţiunile religióse ţinute la biserică ar întrebuinţa în locŭlŭ limbeĭ românesci, pe care toţi o înţelegŭ, una saŭ dóuĕ limbi străine, bună óră cea nemţéscă şi cea ieşéscă, precum făcea predecesorulŭ Cucerniciei tale? S'ar întîmpla, precum s'a şi întîmplatŭ pe timpulŭ acestuĭ predecesorŭ, că toţi ceilalţi catolici aĭ Parochieĭ, cari nu sunt nici germani, nici polonesi, ar fi osîndiţi să nu asculte nici odată cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ şi să rĕmână totdeuna lipsiţi de instrucţia religiósă. Acésta însă ar fi o nedreptate învederată. Întrebuinţândŭ din contră limba românéscă, orĭ ce catolicŭ, care trăesce în ţară, orĭ care să fie naţionalitatea luĭ, orĭ care să-i fie limba părinţéscă, înţelege prea bine ceea ce spune preotulŭ la biserică, şi póte să se foloséscă de predicele luĭ şi de învăţăturile luĭ. În chipulŭ acesta nimenia nu e nedreptăţitŭ, şi nici nu notŭ catoliciĭ dintr'o naţionalitate óre care să se plângă cu dreptate dicêndŭ, că preotulŭ în instrucţiunile şi predicele sale prefere pe lângă limba lorŭ limba uneia saŭ alteia dintre fracţiunile de catolici, şi că din pricina acésta, adecă pentru că predicele suntŭ într'o limbă neînţelésă de eĭ, nu mai potŭ să asculte cuvîntulŭ dumnedeéscŭ, nici să-şi învece datoriile lorŭ religióse. — Cine nu vede, câtă dreptate ar avé catoliciĭ aceştia? Toţi aŭ acela-şi dreptŭ de a asculta instrucţiunea religiósă făcută de preotŭ în biserică, pentru că toţi aŭ *aceea-şi datorie de a învăţa.* — Acum întrebŭ, Preotulŭ spre a îndestula mândria naţională a uneĭ fracţiĭ de catolicĭ fi-va datorŭ de a nemulţămi pe toţi ceilalţi? Saŭ puté-va să încuviinţeze, ca o fracţie din catolicĭ să asupréscă pe toţi ceilalţi? Saŭ în fine trebui-va, ca elŭ să propovĕduéscă în tóte limbile feluritelorŭ fracţiĭ de catolicĭ, cari alcătuescŭ parochia, spre a-i mulţămi pe toţi şi a nu nemulţămi pe nimenĭ? — Dar tocmai scopulŭ acesta de a mulţămi pe toţi şi de a nu nemulţămi pe nimenĭ se obţine întrebuinţândŭ la predicĭ o limbă *comună* şi *înţelésă de toţi,* ér acésta este limba ţĕreĭ, limba românéscă. Orbŭ este, cine n'o vede! — Nici odată deci," continuă Monseniorele, „nu se va întîmpla ca, pentru a mĕ conforma cu cererea celorŭ treĭ pretinşi *deputaţi* de a desfiinţa întrebuinţarea limbeĭ românesci la predicaţie, spre a nu întrebuinţa decâtŭ limba lorŭ naţională, eŭ să mĕ facŭ părtaşŭ de a lorŭ nedreptate şi asupritorŭ alŭ celoralalţi catolicĭ din parochia acésta, printre cari nu lipsescŭ cetăţenii români. S'ar pretinde óre, ca să silescŭ împreună cu ceilalţi catolici şi pe aceştĭ cetăţenĭ români, *cari trăescŭ în ţara lorŭ proprie,* saŭ să nu mai asculte cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ saŭ să înveţe mai înainte limba *polonesă*? De altmintrelea nu va fi de prisosŭ a reaminti aicĭ, că într'unŭ cursŭ de vécurĭ în acéstă biserică de Iaşi, întemeiată pe la 1370 de Voevodulŭ Laţcu alŭ Moldoveĭ, s'a predicatŭ în limba românéscă, şi că predecesorulŭ Cucerniciei tale a fostŭ acela, care şi-a permisŭ de a înlătura limba ţĕreĭ, comună tuturora şi înţelésă de toţi, pentru a o înlocui prin limba poloneză, înţelésă numai de o porţie de catolicĭ. Nimica noŭ n'am făcutŭ deci readucêndŭ limba românéscă la predicĭ şi la instrucţiile religióse; am înlăturatŭ numai o nedreptate evidentă şi am rechematŭ vechea întrebuinţare a limbeĭ acesteia." Prin aceste dispusĕţiuni însă Mgr. Camilli n'a alungatŭ întrebuinţarea altorŭ limbi, anume cea nemţéscă şi cea leşéscă. S'a întîmplatŭ însă unŭ lucru caracteristicŭ şi totŭ atâtŭ de durerosŭ pentru mulţi din aceĭ patrioţi zeloşi polonesi. Cândŭ aŭ auditŭ adecă, că preotulŭ, care predica în limba lorŭ proprie, nu se mai mulţămia cu vorbe de clacă, ci combătea cu tărie patimile şi viţiurile şi vestia cum se cuvine cuvîntulŭ Domnuluĭ, „aŭ începutŭ a se plânge despre acestŭ soiŭ noŭ de predicĭ făcute în limba lorŭ proprie, şi în cele din urmă n'aŭ mai venitŭ să le asculte. Nu este dar limba românéscă ceea ce nu le place acestora, lorŭ nu le place învăţătura luĭ Isusŭ Christosŭ, ér învăţătura acésta nu le va plăcé nici într'o limbă, în care s'ar propune". . . . „Dacă acéstă hotărire, ce o luaĭ, după-ce am cercetatŭ lucrurile,

nu le va plăcé lorŭ, „ducă-se, câtŭ le place, cu plângerile lorŭ mai departe“. Să se silésc̆ă însă de a merge fórte şi fórte departe, unde nimenĭ să nu-ĭ cunósc̆ă şi să nu fie nicĭ odată în stare de a-ĭ cunósce; pentru că de vorŭ fi cunoscuţĭ aşa cum suntŭ, nu încape nicĭ o îndoélă, că „plângerile lorŭ“ nu se vorŭ asculta.“

Regretŭ fórte, că ângustimea loculuĭ, din care am cuprinsŭ deja atâtŭ de multŭ, nu-mĭ permite, să continuŭ cu reproducerile din acéstă prea interesantă pastorală. Că în cestiunea limbeĭ, ca şi în tóte celealalte, ce le atinse, dreptatea stă pe partea Veneratuluĭ Prelatŭ, nu încape nicĭ macarŭ o umbră de îndoinţă. O limbă comună de înţelegere pentru *indivizĭi* catolicĭ de diferite limbĭ din România tocmaĭ aşa se impune în afacerile bisericescĭ ca şi în celealalte raporturĭ sociale: ér aceea nu póte fi alta fără numaĭ limba ţĕreĭ, limba românésca.

Prea umilitele, dar sincerile nóstre felicitarĭ Ilustruluĭ Prelatŭ!

Philalet.

Noutăţĭ.

Ceĭ treĭ ierarchĭ, carĭ suntŭ şi patronĭĭ şcólelorŭ din Blaşiŭ, s'aŭ serbătoritŭ în 11 a c. în modŭ cuvenitŭ. La s. liturgie aŭ cântatŭ corurile clericiorŭ şi studenţilorŭ. Cântările aŭ culminatŭ în Cuminecariulŭ „Ochiulŭ inimeĭ mele“ compusŭ pentru treĭ corurĭ simultane în 12 vocĭ de Iacobŭ Murĕşanŭ. Atâtŭ compoziţia câtŭ şi esecutarea a satisfăcutŭ tóte aşteptările.

Archiepiscopulŭ catolicŭ din Bucuresc̆ĭ. Vacanţa de doĭ anĭ trecuţĭ a aceluĭ scaunŭ archiepiscopalŭ, urmată prin mórte *Mgreluĭ Palma*, se va împlini în procsimuluĭ consistoriŭ papalŭ, care se va ţiné în luna viitóre. Noulŭ archiepiscopŭ va fi Monseniorele *Dr. Otto Zardetti*, unŭ fórte distinsŭ Prelatŭ originarŭ din Elveţia, carele aparţine clerului secularŭ şi carele actualminte este episcopŭ diecesanŭ în Statele Unite din America. Guvernulŭ românŭ a agreatŭ acéstă denumire.

Rectificare. În numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Uniriĭ“, pag. 45., sub titlulŭ „Convocare“ din greşală s'a tipăritŭ Dumineca în 27 Februariŭ în locŭ de „Dumineca în 25. Februariŭ“.

Adunare generală. Suntemŭ informaţĭ, că Reuniunea de consumŭ din Blaşiŭ îşĭ va ţiné adunarea generală Joi în 1 Martie a. c. Obiectŭ alŭ acesteĭ adunărĭ va fi între altele şi împărţirea venitului de pe anulŭ celŭ dintâiŭ de gestiune. Audimŭ, că directoriulŭ va propune ca dividendă 5 % dupa suma banilorŭ vĕrsaţĭ în acţiunĭ. Găsimŭ, că după greutăţile începutuluĭ dividenda acésta este fórte îndestulitóre.

Pentru procesulŭ Memorandului, care se va ţiné în Martie, se facŭ de pe acum pregătirĭ în Cluşŭ. Ca locŭ de pertractare s'a închiriatŭ unŭ hotelŭ (város̆ĭ vigadó), unde se vorŭ aranja chiliĭ de durmitŭ pentru juraţĭ. Prevĕdĕndu-se, că pertractarea ţine maĭ multe dile, s'a îngrijitŭ tribunalulŭ, ca juratiĭ în timpulŭ liberŭ să se pótă distrage prin jocŭ de şacŭ, domino şi cărţĭ.

Procesulŭ de presă alŭ „Vulturuluĭ“, intentatŭ pentru o notiţă referitóre la alegerea de notariŭ din Cihĕĭ şi publicată sub rubrica „Posta redacţiuniĭ“ a acesteĭ foĭ umoristice, s'a pertractatŭ în 7 a c. în Oradea mare. Redactorulŭ Vulturuluĭ, dlŭ Iustinŭ Ardeleanŭ, a fostu condamnatŭ la o lună închisóre şi la suportarea speselorŭ procesuale.

Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ în 11 a c. a fostŭ pusŭ în libertate deplină. Din incidentulŭ acesta s'a aranjatŭ în onórea luĭ unŭ banchetŭ din partea societăţiĭ române din Budapesta. La banchetŭ aŭ luatŭ parte aprópe la o sută de persóne. — Ĭerĭ a sositŭ dr. Lucaciŭ în Blaşiŭ.

Producţiune teatrală. Meserieşiĭ românĭ din Blaşiŭ vorŭ da în 24 a c. în sala cea mare dela „Hotel Univers“ o producţiune teatrală-declamatorică. Venitulŭ curatŭ alŭ producţiuniĭ este destinatŭ pentru colecta gimnasiuluĭ din Blaşiŭ. Preţulŭ de întrare: locululŭ I 80 cr., locululŭ II 60 cr., stalŭ 40 cr. Pe calea acésta P. T. publicŭ este invitatŭ şi rugatŭ a le da spriginulŭ binevoitoriŭ.

„Tribuna“ a reapărutŭ în 11 a c. Ca proprietariŭ alŭ Institutuluĭ tipograficŭ şi proprietariŭ şi editorŭ alŭ „Tribuneĭ“ şi alŭ „Foiĭ Poporuluĭ“ figuréză dlŭ Liviŭ Albini, juristŭ absolutŭ, fratele dluĭ Septimiŭ Albini.

Aspiraţiunile naţionale-politice ale Românilorŭ din Ungaria. Sub acestŭ titlŭ „Westöstliche Rundschau“ (o revistă, ce apare dela anulŭ noŭ în Lipsca şi se geréză de organŭ alŭ întreiteĭ alianţe,) publică unŭ studiŭ interesantŭ despre Românĭ. Studiulŭ este scrisŭ de dlŭ Dr. I. H. Schwicker, care deşi magiarŭ, totuşi se silesce a fi obiectivŭ. Elŭ arată, că hotărîrile conferinţelorŭ naţionale suntŭ credeulŭ politicŭ alŭ întregiuluĭ poporŭ românescŭ începĕndŭ dela păstorĭ şi plugarĭ până la straturile cele maĭ înalte ale inteligenţeĭ. Se amăgescŭ decĭ ceĭ ce maĭ credŭ, că cestiunea română s'ar reduce la câţĭva pretinşĭ agitatorĭ de profesiune.

Conferinţă la Ateneulŭ din Bucuresc̆ĭ. Precum cetimŭ în „Timpul“, Duminecă sara s'a inauguratŭ seria conferinţelorŭ la Ateneŭ. Primulŭ cunferinţiariŭ a fostŭ savantulŭ academicianŭ dlŭ profesorŭ Gr. Tocilescu, care a vorbitŭ despre *„Traianŭ“*. Maĭ întâiŭ arată eruditulŭ conferinţiariŭ locululŭ, ce-lŭ ocupă Traianŭ în istoria Românilorŭ; că elŭ cucerindŭ Dacia a prefăcut'o nu numaĭ în provinţă, ci şi în colonie romană. Acestŭ faptŭ îlŭ esplică din împrejurarea, că Traianŭ nu avea încredere în poporaţiunea indigenă, care putea deveni periculósă, fiindŭ la marginea imperiuluĭ, şi aşa a adusŭ coloniĭ romane, prin ce s'a datŭ nascere uneĭ naţionalităţĭ eminamente latine, ceea ce nu s'a întîmplatŭ nicĭ în Galia nicĭ în Spania, unde a fostŭ o romanisare, ér nu o colonisare. Pentru aceea şi memoria luĭ Traianŭ este aşa de vie în amintirea poporuluĭ românŭ; numele luĭ stă aĭ întipăritŭ maĭ pe fiesce care bucată de teritoriŭ, pe unde aŭ trecutŭ legiunile romane, dela grămedile de zăpadă: *troiene*, până la brîulŭ de stele înfipte pe bolta cerésc̆ă: *„calea luĭ Traianŭ“*. Pe Traianŭ îlŭ presentă conferinţiarulŭ ca bărbatŭ politicŭ şi generalŭ eminentŭ arĕtându, că între toţĭ împĕraţiĭ romanĭ singurŭ Traianŭ a întrunitŭ în gradŭ perfectŭ calităţile răsboinice şi politice de lipsă la guvernarea Romeĭ. Apoĭ enumĕră mĕsurile luate de Traianŭ pentru regularea justiţieĭ, educarea tinerimiĭ etc. Făcĕndŭ unŭ paralelismŭ între Traianŭ şi Alesandru celŭ mare constată în celŭ dintâiŭ pe omulŭ eminamente practicŭ, pe Romanulŭ, pe când celŭ de alŭ doilea este unŭ idealistŭ. Traianŭ înaintéză încetŭ, dară sigurŭ; dovadă e chipulŭ admirabilŭ, cu care desevârşesce elŭ cucerirea Dacieĭ, întinzĕndŭ cultura romană preste Dunăre şi Carpaţĭ. În fine arată şi esplică dlŭ conferenţiarŭ bustulŭ luĭ Traianŭ adusŭ din Roma de către dlŭ Esarcŭ, vicepreşedintele Ateneuluĭ.

Societatea biblică şi Rusia. Este cunoscutŭ, că societatea biblică anglicană umple lumea cu traducerile S. Scripturĭ în diversele limbĭ şi cu alte scrierĭ de cuprinsŭ religiosŭ, în care suntŭ virîte eresele Anglicanilorŭ. În Rusia încă are societatea acésta maĭ multe deposite de cărţĭ. Dară ministrulŭ de interne la întrevenirea s. Sinodŭ a închisŭ prin poliţie depositele din Kiev, Odessa şi Moseva ale societăţiĭ şi ĭ-a confiscatŭ tóte versiunile biblice şi cărţile de rugăciunĭ. Dacă ar purcede catoliciĭ în modulŭ acesta faţă de ereticiĭ, lumea îndată ĭ-ar timbra de intoleranţĭ. Dară Rusilorŭ nimeni nu le are grijea.

Abusurĭ în biserica sêrbéscă. Sub acestŭ titlŭ amŭ amintitŭ şi noĭ în nr. 4, că publicistulŭ dr. Gruicĭ din Neoplanta a învovăţitŭ cu marĭ abusurĭ pe patriarchulŭ Brankovicĭ din Carloviţ. Acesta după ce declară, că posiţia sa nu-ĭ permite a urmări pe Gruicĭ judecătorescе, îi publică o epistolă, prin care cere subvenţiune pentru fóea sa „Straza“. Subvenţiunea cerută nu i-s'a datŭ, şi de aci îşĭ esplică patriarchulŭ ura luĭ Gruicĭ.

Plătitorilorŭ de dare li-se atrage atenţiunea la unŭ lucru vechiŭ, dar nebăgatŭ în samă. Darea erarială decădută pe pătrariulŭ I alŭ anuluĭ 1894 fără interese de întârdiare se póte plăti numaĭ până în 15 Februariŭ st. n. 1894, ér după acestŭ terminŭ pe lângă interesele de întârdiare de 6 % vorŭ fi de plătitŭ taxele de admoniţiune. Este probabilŭ, că în pătrariulŭ I alŭ acestuĭ anŭ nu se va întreprinde esecuţie pentru dare, dar totuşi este maĭ bine, dacă fiesce care şi-o plătesce regulatŭ în totŭ pătrariulŭ, neaşteptându esecuţiunea. Cine-şĭ póte solvi darea înainte de a fi decăduţă, adecă înainte de terminulŭ, când este datoriŭ a o solvi, are dreptŭ a cere dela colectorulŭ de dare, să-ĭ plătéscă după suma de dare plătită înainte interese de 6 % anuale. D. es. unŭ contribuente, a căruĭ dare erarială face pe anŭ 16 fl., are de plătitŭ în 1 Ianuariŭ 4 fl. dacă însă respectivulŭ îşĭ plătesce întrégă darea în 15 Februariŭ, pentru 4 fl., carĭ ar fi fostŭ să-ĭ plătéscă în 1 Octobre, i-se plătescŭ interese de 6% ne treĭ pătrare de anŭ cu 18 cr.; pentru 4 fl., ce ar fi fostŭ să-ĭ solvéscă în 1 Iuliŭ, capĕtă pe 2 pătrare 12 cr.; ér pentru 4 fl., ce ar fi fostŭ să-ĭ solvéscă în 1 Aprilŭ, capĕtă pe unŭ pătrariŭ 6 cr. interese. Laolaltă 36 cr. Adecă respectivulŭ plătesce în locŭ de 16 fl. numaĭ 15 fl. 64 cr., şi în cărticică i-se cuitéză plătirea întregeĭ sume de 16 fl. Maĭ alesŭ celorŭ, carĭ aŭ banĭ depuşĭ spre fructificare, li-se recomandă, să-şĭ plătéscă darea înainte, fiindŭ că erariulŭ dă interese de 6 %, pe când institutele de păstrare daŭ celŭ multŭ 5 %.

† **Leontina F. Negruţŭ n. Cristianŭ.** Sâmbătă în 10 a c. a repausatŭ fosta învăţătóre la şcóla de fetiţe din Blaşiŭ *Leontina F. Negruţŭ n. Cristianŭ* în vrîstă de 32 anĭ. Scurtă ĭ-a fostŭ viaţa, dar i-se potrivescŭ cuvintele din Pilde 31, 10, cu carĭ concionatorulŭ funebralŭ Dr Augustinŭ Bunea şi-a începutŭ cuvîntarea: „Muere bărbată cine va afla? Maĭ scumpă este una ca acésta decâtŭ petrile cele de multŭ preţŭ.“ Viaţa acésta scurtă, dar plină de fapte este vrednică, să ne oprimŭ cu toţiĭ la sfârşitulŭ eĭ prea timpuriŭ şi să-lŭ deplângemŭ. Modestă, dar plină de binecuvîntare cerésc̆ă este activitatea pedagogică, dacă învăţătoriulŭ şĭ-o împlinesce cu zelŭ şi cu jertfirea sa proprie. Aşa a fostŭ şi activitatea repausateĭ, până ce maĭ înainte de asta cu câteva lunĭ şĭ-a cerutŭ şi primitŭ pensionarea maĭ alesŭ din motivulŭ acela, că Dumneḑeŭ ĭ-a binecuvîntatŭ căsătoria cu multĭ prunc̆ĭ, crescerii cărora voia să-şĭ consacre de aci încolo viaţa. Dară şi în altŭ chipŭ a voitŭ ea să-şi împlinéscă chemarea sa de învăţătóre. Precum ne aducemŭ aminte, chiarŭ ea a fostŭ aceea, care a deşteptatŭ în Blaşiŭ idea uneĭ reuniunĭ de femeĭ, carea să adune mijlócele de lipsă pentru înfiinţarea orĭ eventualŭ spriginirea unuĭ internatŭ de fetiţe pe lângă şcóla de fetiţe din Blaşiŭ. Idea a aflatŭ resunetŭ în inimele zeloséloroŭ femeĭ române din Blaşiŭ şi de pe airia: reuniunea s'a înfiinţatŭ, casiera zelóză a eĭ s'a făcutŭ Leontina Negruţŭ, şi ea împreună cu şótele sale şi-a datŭ tótă silinţa spre a aşeḑa reuniunea tinĕră pe temeliĭ câtŭ se póte de solide. Perderea Leontineĭ Negruţŭ o deplângŭ şotuluĭ eĭ profesorulŭ Ioanŭ F. Negruţŭ, cinc̆ĭ orfanĭ, numeróse rudenĭ, amice şi cunoscuţĭ şi fetiţele române.

În vec̆ĭ amintirea eĭ!

Casurĭ de mórte. *Zaharie Hossu* parochŭ în Ticŭ, tractulŭ protopopescŭ alŭ Cluşuluĭ, a reposatŭ în 14 Ianuariŭ 1894 în anulŭ alŭ 83-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 50-lea alŭ preoţieĭ. — *Iuliŭ Moldovanŭ* preotŭ gr.-cat. în Cristelecŭ (diecesa Gherleĭ) după unŭ morbŭ provenitŭ din ridicare a reposatŭ în 5 l. c. în alŭ 28-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ treilea alŭ preoţieĭ lăsându în jale soţia şi o filcă. *În vec̆ĭ amintirea lorŭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Simionŭ Bărnuțiŭ și s. Unire.

(Continuare).

Acestea suntŭ meritele sfinteĭ uniriĭ deduse chiarŭ din concesiunile făcute de Bărnuțŭ; ér ranele infipte prin uniune, așa precum le înșiră Bărnuțŭ în locŭlŭ citatŭ de Densușanŭ, se reducŭ în parte mare la nisce *neadevĕruri istorice*, carĭ afirmate odată de unulŭ, și după aceea repetite de muițĭ aŭ trecutŭ și trecŭ încă înaintea multora de *istorie națională*.

Dar pe câtŭ ne permite cadrulŭ acesteĭ scrieriĭ, să urmărimŭ pe Bărnuțŭ pașŭ de pașŭ, așa precum îlŭ citézĕ dlŭ Densușanŭ, și să stabilimŭ adevĕrulŭ.

„Sub înalta protecțiune a acestuĭ Strigoniŭ,“ — dice Bărnuțŭ, — *„fabricaŭ Iesuiții diplome false, scoteaŭ rescripte dela curte și bule dela Roma pentru nóua subprigonire a bisericeĭ române sub titlu de episcopatŭ alŭ Făgărașuluĭ.“*

Cetitoriĭ nostri sciŭ deja, că astădĭ niciŭ unŭ istoriografŭ seriosŭ nu maĭ póte susține, că diploma a dóua Leopoldină ar fi o născocitură, orĭ falsificatŭ alŭ Iesuițilorŭ. [1]) Bărnuțŭ însă cândŭ vorbesce despre *„diplome false“*, numaĭ la acea diplomă póte face alusiune, căcĭ despre altă diplomă împĕrătéscă nimenia n'a susținutŭ orĭ probatŭ, că ar fi apocrifă. Ér dacă Bărnuțŭ vorbesce în pluralŭ despre *„diplome false“*, acésta este a se considera maĭ multŭ ca esagerațiune oratorică, decâtŭ ca espresiune a convingerieĭ sale despre adevĕrulŭ aceleĭ aserțiuniĭ.

Asemenea cândŭ vorbesce Bărnuțŭ despre rescriptele împĕrătescĭ și bulele papale, pe basa cărora s'a întemeiatŭ diecesa Făgărașuluĭ, elŭ le atribue chiarŭ fără niciŭ motivŭ intențiunea rĕutăciósă de a „subprigoni“ pe Românĭ. Din contră noĭ amŭ dovenditŭ, că cu totulŭ altele suntŭ motivele acelorŭ rescripte și bule, și că acelea aŭ avutŭ tocmaĭ intențiune contrară la cea afirmată de Bărnuțŭ, intențiunea de a lua episcopuluĭ romano-catolicŭ din Transilvania orĭ ce prilejŭ de a se amesteca în afacerile Românilorŭ și de a-ĭ asupri. [2])

„Numaĭ simplicitatea preoțilorŭ românĭ,“ — adauge Bărnuțŭ, — *„apĕră demnitatea Mitropolieĭ Românilorŭ, de n'a apusŭ cu totulŭ, că nu luară întru nimicŭ atarĭ bule și rescripte și continuară și după uniunea acésta, ca și înainte de ea, a cântare în tóte bisericele române totŭ pe Archiepiscopulŭ lorŭ ca și maĭ înainte.“*

Totŭ pasajulŭ acesta n'are absolutŭ niciŭ o basă istorică. Cetitoriĭ nostri sciŭ, că la sfârșitulŭ veculuĭ alŭ 17-lea nu maĭ esista în Ardélŭ niciŭ o Mitropolie românéscă, pentrucă nu se afla niciŭ unŭ episcopŭ sufraganŭ supusŭ archiereuluĭ românescŭ din Alba-Iulia, ér acestŭ archiereŭ era supusŭ superintendenteluĭ calvinescŭ, care se intitula „episcopus Valachorum“. Ce Mitropolitŭ putea să fie unŭ Archiereŭ supusŭ unuĭ *episcopŭ*, și încă și acesta calvinescŭ?

De aceea *simplicitatea* preoțilorŭ românĭ, — dacă și simplicitatea maĭ este capabilă de a apĕra vre-unŭ dreptŭ, — n'a pututŭ apĕra demnitatea Mitropolieĭ Românilorŭ din simpla causă, că acea demnitate n'a esistatŭ niciŭ cândŭ s'a facutŭ sfinta unire, niciŭ după aceea până la anulŭ 1853.

Împrejurarea, că preoțiĭ cântaŭ în tóte bisericele *„pe Archiepiscopulŭ lorŭ“*, nu invólve în sine desprețuirea bulelorŭ papale și rescriptelorŭ împĕrătescĭ, cum își închipuia Bărnuțŭ, ci titululŭ acesta s'a conservatŭ în modŭ tradiționalŭ în cărțile bisericescĭ ca o reminiscență pie a altorŭ timpurĭ, fără a avé niciŭ o valóre orĭ însemnătate reală, precum n'a avutŭ niciŭ înainte de unire în totŭ veculŭ alŭ 17-lea. La tóta întîmplarea din titlurĭ de acestea numaĭ pentru ómenĭ nepricepuțĭ poțĭ face argumentŭ în contra sfinteĭ unirĭ. Ómeniĭ priceputĭ însă esaminézĕ lucrulŭ însu-și, ér nu numirea luĭ. Înainte de sfînta unire avemŭ Archierei, carĭ nu se mulțămiaŭ cu titlulŭ de Mitropoliți, ci din ignoranță și trufie bizantină se intitulaŭ *„Archi-Mitropoliți“*, cu tóte că acestŭ titlŭ este neusitatŭ în ierarchia bisericéscă. Așa aŭ făcutŭ Genadie II (1628—1640) și Ilie Jorestu (1641 1643) [1]), cu tóte că eĭ aŭ fostŭ numaĭ o jucărie în mânile calviniloru, [2]) și nu aŭ jucatŭ o rolă *„macarŭ așa însemnată ca unŭ protopopŭ de frunte în dilele nóstre“*. [3]) De altă parte însă deși episcopiĭ uniți nu se fălnaŭ cu titlurĭ góle de *Archi-Mitropoliți*, totuși fiesce care din eĭ *„a fostŭ vlădică nu nimică“*. [4]) Fiesce care a fostŭ unŭ factorŭ civilisatoriŭ în mijloculŭ Românilorŭ, fiesce care a pusŭ fundamentŭ, orĭ a adausŭ câte o pétră la edificiulŭ culturеĭ nóstre naționale, fiesce care a apĕratŭ drepturile bisericeĭ și națiuniĭ, pe câtŭ ĭ-a fostŭ cu putință după împrejurărĭ, fiesce care s'a silitŭ a face din poporulŭ românescŭ prin cultură și religiositate unŭ factorŭ în viața statuluĭ nostru, și după ce cu toțiĭ aŭ pregătitŭ terenulŭ în decursŭ de unŭ vécŭ și jumĕtate, a trebuitŭ să se înființeze și Mitropolia, nu *cea numaĭ cu numele* dinainte de unire, ci cea reală și adevĕrată, ce o vedemŭ astădĭ. Cine are așa dară meritŭ pentru Mitropolie? Rĕspunsulŭ este ușorŭ: Neunirea a îngropat'o, unirea a desgropat'o și reînviat'o chiarŭ și pentru neuniți, căcĭ dacă unirea nu trezia în poporulŭ românŭ din Transilvania și Ungaria conscința drepturilorŭ sale; dacă nu pregătia poporulŭ prin cultură așa, câtŭ să-și scie reclama drepturile sale, astădĭ n'ar esista Mitropoliți românescĭ în Ardélŭ, ci póte numaĭ superintendenți calvinescĭ, ci și aceștia magiarĭ.

„Îndată la începutulŭ uniuniĭ vedemŭ în sinódele nóstre pe patrele reptore ale Iesuițilorŭ președêndŭ în locŭlŭ superintendenteluĭ reformatŭ și pe altŭ Iesuitŭ îlŭ vedemŭ neîncetatŭ în cóstele episcopuluĭ nostru priveghiându-lŭ ca pe unŭ făcĕtorŭ de rele.“

Ce privesce posițiunea teologuluĭ Iesuitŭ lângă episcopulŭ nostru, noĭ amŭ arĕtatŭ, că aceea nu a avutŭ scopulŭ, ca teologulŭ să *„priveghieze pe episcopŭ ca pe unŭ făcĕtoriŭ de rele“*, și de aceea nu maĭ este de lipsă, să repetimŭ aceea, ce amŭ esplicatŭ în altŭ locŭ. [5])

Ér ce privesce presidiulŭ Iesuițilorŭ și în specialŭ a părinteluĭ Rectorŭ din Clușiŭ în sinódele nóstre, observămŭ, că aserțiunea luĭ Bărnuțŭ, făcută în terminiĭ aceia largĭ și generalĭ, nu este esactă.

Câtŭ timpŭ amŭ avutŭ episcopŭ, adecă câtŭ timpŭ scaunuluĭ episcopescŭ a fostŭ completatŭ, *nu s'a întîmplatŭ niciŭ macarŭ o singură dată*, ca vre-unŭ Iesuitŭ să ducă presidiŭ în sinódele bisericeĭ nóstre unite. Dovadă despre acésta ne suntŭ tóte actele sinodale publicate de Ciparĭŭ, Moldovanŭ, Maĭorŭ și Nilles. Și în acéstă privință se deosebesce esențialŭ posițiа episcopuluĭ nostru unitŭ de posițiа episcopuluĭ dinainte de unire, căcĭ acestŭ din urmă celu puținŭ dela 1640 [6]) încóce a trebuitu să țină sinodŭ românescŭ maĭ totdeuna sub direcțiunea calvinuluĭ și după aceea să se presenteze cu protopopiĭ sĕĭ în *sinodulŭ calvinescŭ* ținutŭ sub presidiulŭ superintendenteluĭ calvinescŭ, pentru ca cele decise de sinódele bisericeĭ românescĭ să fie supuse revisiuniĭ bisericeĭ calvinescĭ. Chiarŭ și în anulŭ 1792, cândŭ s'a denumitŭ celŭ din urmă Archiereŭ neunitŭ, adecă Teofilŭ, gubernatoriulŭ Transilvanieĭ a pusŭ luĭ Teofilŭ următórea condițiune rușinósă: „In indictione et *directione* Synodi generalis Valach. a praescripto *Eppo orthodoxo* [1]) Transilvaniae *dependeat* finitaque Synodo Valach. in Synodo orthodoxa evangelicae Religionis Reformatorum pastorum *Hungarorum* ad nutum praenominati Eppi *personaliter cum certis sibi adjunctis compareat, partim ut res in sua Synodo decisas maturae revisioni subjiciat, partim ut religionis verae,* [2]) *processuumque ecclesiasticorum majorem notitiam addiscat, suosque deinde iisdem instituere valeat.“* [3]) Acésta a fostŭ posițiа episcopuluĭ neunitŭ dinainte de sfînta unire. Acésta a fostŭ Mitropolia cea vestită, pe care a îngropat'o sfînta unire!!

Constatămŭ decĭ încă odată, că niciŭ unŭ episcopŭ unitŭ din Ardélŭ nu a ședutŭ în sinodŭ sub presidiulŭ Iesuițilorŭ. Este însă adevĕratŭ, că după mórtea luĭ Ioanŭ Pataki și înainte de denumirea luĭ Inocențiŭ Klein, va să dică pe timpulŭ vacanțeĭ scaunuluĭ episcopescŭ, s'a întîmplatŭ o singură dată, că s'a ținutŭ în Clușiŭ-Mănăsturŭ unŭ sinodŭ în luna luĭ Novembre din an. 1728, în care a presidatŭ rectorulŭ din Clușiŭ Adam Fitter, pe care însu-și împĕratulŭ la propunerea Cancelarieĭ aulice îlŭ însărcinase, ca împreună cu vicariĭ episcopescĭ românĭ să se îngrijéscă de conducerea dieceseĭ până la completarea scaunuluĭ episcopescŭ. [4]) Așa dară, cândŭ Bărnuțŭ dice, că *„patrele reptore“* presida *„în sinódele nóstre“*, esagerézĕ și generalisézĕ lucrulŭ, numaĭ ca să facă maĭ mare impresiune asupra ascultătoriloru sĕĭ de pe „câmpulŭ libertățiĭ“, însă nu istorisesce esactŭ lucrulŭ acesta. Apoĭ maĭ este de însemnatŭ, că acele, ce s'aŭ descoperitŭ în timpulŭ din urmă, nu presentă pe Adam Fitter ca pe unŭ omŭ asupritoriŭ, ci ca pe unŭ bărbatŭ blândŭ, care și-a câștigatŭ chiarŭ și iubirea cleruluĭ, precum o mărturisesce acésta nu unŭ Iesuitŭ, ci unŭ românŭ cu numele Davidŭ Maxai. [5]) Se înțelege însă dela sine, că acatoliciĭ și de împrejurarea amințită a presidăriĭ în sinodŭ, ca și de altele, s'aŭ folositŭ spre a înstrăina pe Românĭ dela unire.

„Acum spuneți-mi, ce diferință este între superintendentele de Tofeö și între Iesuitulŭ Baranyi, care din amîndoĭ a fostŭ maĭ bunŭ pentru Românĭ?“

La întrebarea acésta a luĭ Bărnuțŭ rĕspunsulŭ nu este greŭ.

Diferința este fórte mare și din punctŭ de vedere bisericescŭ și din celŭ națională.

Superintendentele voia cu totŭ prețulŭ să ne impună religiunea calvinéscă, diametralŭ opusă cu religiunea creștină profesată de biserica din resăritŭ și de cea din apusŭ. Teologulŭ voia din contră să căpĕtămŭ o instrucțiune solidă în religiunea adevĕrată creștină, care după învățătura sfințilorŭ părințĭ, a sĕborĕlorŭ ecumenice și a cărțilorŭ liturgice este identică în biserica apusuluĭ și a rĕsărituluĭ, și numaĭ perfidia și ambițiunea grecilorŭ a scosŭ la ivélă nisce puncte de diferință spre a-și justifica schisma și a trage și pe alțiĭ în erŏre.

Superintendentele calvinescŭ tracta ritulŭ nostru malestosŭ de *„superstițiuni băbescĭ“* (superstitiones aniles). Teologulŭ însă respecta ritulŭ nostru și cerea strictŭ observarea luĭ, conformŭ instrucțiunilorŭ precise primite din Roma.

Superintendentele a subtrasŭ o parte însemnată din Transilvania de sub jurisdicțiunea Episcopuluĭ românescŭ. Teologulŭ însă nu a împedecatŭ esercițiulŭ jurisdicțiuniĭ episcopuluĭ unitŭ preste totŭ Ardélulŭ, ci din contră pe timpulŭ luĭ s'a asiguratŭ prin bule papale.

Sub domnia superintendenteluĭ episco-

---

[1]) Vedĭ capitlulŭ nostru despre genuinitatea aceleĭ diplome, pag. 57 și urm.

[2]) Vedĭ capitululŭ nostru »Șincai despre sfînta Unire« paragr. 5 pag. 178.

[1]) Cip. Acte și fragm. pag. 19.

[2]) Ciparĭŭ ibid. pag. 71 în nota c).

[3]) I. M. Moldovanŭ Spicuire în ist. bis. a Rom. p. 16 și 17.

[4]) Suntŭ cuvintele protopopuluĭ Dănilă cătră episcopulŭ Maĭorŭ. Vedĭ Moldovanŭ Acte sin. t. I. pag. 123.

[5]) Vedĭ capitlulŭ nostru despre »genuinitatea instrucțiilorŭ pentru teologulŭ latinŭ« pag. 81 și urm.

[6]) Vedĭ Ciparĭŭ loc. cit. pag. 71.

[1]) Superintendentele calvinescŭ se numia *„episcopĭ ortodoxŭ“*, căcĭ toțĭ ceĭ rupțĭ de sinulŭ bisericeĭ vreŭ să se făléscă cu titlulŭ de *„ortodoxie“*.

[2]) Religiunea *adevĕrată* era cea calvinéscă!

[3]) Vedĭ actulŭ la Nilles l. c. I p. 153—160.

[4]) Vedĭ actele acestuĭ sinodŭ la P. Maĭorŭ ist. bis. a Rom. p. 93—97 și la Moldovanŭ, Acte sinodale tom. II pag. 101 și urm.

[5]) La Nilles loc. cit. v. I. pag. 485—491.

pulŭ românescŭ era obligatŭ să promoveze celŭ puţinŭ cu o ţinută pasivă trecerea Românilorŭ la calvinismŭ. Pe timpulŭ teologuluĭ din contră era strictŭ oprită trecerea dela ritulŭ grecescŭ la celŭ latinescŭ.

Pe timpulŭ superintendenteluĭ puterea *judiciară* a episcopuluĭ românescŭ era în mânile superintendenteluĭ. Pe timpulŭ teologuluĭ însă în mâna episcopuluĭ şi a sinoduluĭ.

Superintendentele nu a crescutŭ nicĭ unŭ Românŭ apĕrătorŭ de nĕmŭ şi de biserică, saŭ cultivătoriŭ de literatura românéscă. Pe timpulŭ teologuluĭ o mulţime de tineri aŭ fostŭ primiţi în institutele Ieşuiţilorŭ şi crescuţi în iubire de naţiune, dintre carĭ unii s'aŭ ridicatŭ la renume mare ca bărbaţi politicĭ şi apĕrătorĭ intrepidĭ aĭ nĕmuluĭ românescŭ ca Inocenţiŭ Klein şi Grigorie Maĭorŭ, alţiĭ aŭ devenitŭ profesorĭ celebri la şcólele din Blaşiŭ saŭ bărbaţi de sciinţă ca Maĭorŭ, Şincai şi Klein şi alţiĭ nenumĕraţi. [1])

Amŭ puté continua cu acéstă paralelă, dar şi cele indigitate suntŭ destulă dovadă, că mare era diferinţa între superintendentele calvinescŭ şi teologulŭ ieşuitŭ, şi la tótă întîmplarea maĭ bună a fostŭ sórtea Românilorŭ sub teologulŭ latinŭ, decâtŭ sub superintendente.

De aceea eruditulŭ Ciparĭu dice: *„Însă starea religiunii şi a maĭ multorŭ din aceştĭ Archiepiscopĭ . . . . sub principiĭ acatolicĭ începu a fi şi maĭ grea . . . . ci prin unire maĭ întâiŭ s'a uşuratŭ şi în urmă a însufleţitŭ deplinŭ.“* [2]) Astfelŭ judecă bărbaţiĭ de sciinţă, carĭ străbatŭ adâncŭ în natura şi desvoltarea lucrurilorŭ, şi voescŭ sincerŭ să lumineze pe ómenĭ, ér nu să le misce numaĭ voinţa prin discursurĭ politice, ca Bărnuţŭ, orĭ să-ĭ ducă în eróre, ca Densuşanŭ.

(Va urma.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Pe cândŭ într'o ḑi tocmaĭ vorbiaŭ despre plănuita călătorie. întră Longinŭ cu o scrisóre, ce ĭ-a dat'o locţiitoriulŭ oraşuluĭ pe sama legatuluĭ romanŭ Paulŭ Emiliŭ. Scrisórea venia dela Dionisiŭ, vestitulŭ membru alŭ Areopaguluĭ din Atena, şi a sositŭ numaĭ în diminéţa aceea cu o corabie din Elada. Nu vreŭ să vĕ ostenescŭ cu cetitulŭ. Voiŭ cita numaĭ ceea ce a fostŭ maĭ de frunte într'însa. Filosofulŭ elinŭ scria:

„Dóuĕ suntŭ lucrurile, carĭ aşĭ vre, să te intereseze cu deschilinire, amiculŭ meŭ. Unulŭ se razimă pe spus'a unuĭ năeriŭ. L'am auditŭ chiarŭ din gura luĭ. Alŭ doilea mi-s'a întîmplatŭ chiarŭ mie şi amiculuĭ meŭ Apolofane, pe cândŭ eramŭ pe unŭ timpŭ óre care în oraşuiŭ egipténŭ Eliopole. Despre acesta maĭ târḑiŭ. Maĭ întâiŭ ĭţĭ voiŭ povesti cuvintele căpitanuluĭ de nae Thramnus, întocmaĭ pe cum acela le-a spusŭ luĭ Tiberiŭ în curtea împĕrătéscă şi pe cum mi-le-a povestitŭ şi mie, pe cândŭ mĕ întorceam din Egiptŭ pe naea luĭ.

„Thramnus în călătoria sa din urmă se ducea din Grecia cătră Italia. Pe la insulele Echinade vîntulŭ încetă; se făcu linişte deplină, şi elŭ se vĕḑu silitŭ la Paxos să arunce anghira. Nóptea a fostŭ rece. Toţĭ sĕ găsiaŭ pe coperişulŭ năiĭ. Ḑiua sosi şi trecu, fără ca naea să-şĭ pótă continua drumulŭ. Căpitanŭ, personalŭ şi călătorĭ eraŭ în nerăbdare. Eĭ credeaŭ, că vorŭ fi siliţĭ să aştepte maĭ multŭ timpŭ pe insulele părăsite.

„Cândŭ sórele se apropia de sfinţitŭ, şi toţĭ se aşteptaŭ la recéla nopţiĭ, era pe nae tăcere deplină, întreruptă numaĭ de sunetulŭ apeĭ, ce lovia cósta năiĭ. Atuncĭ se auḑi o voce, ce suna din spre malulŭ pustiŭ. „Thramnus!“ se auḑia din depărtare. Nimenĭ nu rĕspunse. Se auḑi a dóua óră şi maĭ puternicŭ, decâtŭ întâiŭ: „Thramnus!“ Dar cine să cuteze a rĕspunde? Toţĭ auḑiaŭ vocea, dar nimenia nu şi-o putea esplica, cum póte ea veni din deşertŭ. „Thramnus!“ durdui a treia óră prin aerŭ. Toţĭ priviaŭ înmărmuriţĭ unulŭ la altulŭ. „Aicĭ suntŭ! Cine mĕ chémă?“ rĕspunse căpitanulŭ, fără să zăréscă pe cineva la malŭ. Atuncĭ se auḑi şi maĭ puternicŭ rĕspunsulŭ: „Cândŭ veĭ fi ajunsŭ la Palus, vestesce, că Panŭ celŭ mare e mortŭ!“ Apoĭ érăşĭ tăcere.

„Pe nae însă s'aŭ ţinutŭ marĭ sfătuirĭ. S'a însemnatŭ cu acurăţeţă ḑiua şi óra acesteĭ întîmplărĭ miraculóse şi s'a constatatŭ, că a fostŭ óra a nóua din ḑiua a şésa din sĕptĕmână în anulŭ alŭ patrulea după dóuĕ sute dóuĕ Olimpiade, în anulŭ 785 alŭ Romeĭ. Thramnus şi-a împăcatŭ călătoriĭ, carĭ eraŭ deschilinitŭ de multĭ, făcĕndu-le propunerea, că dacă trecĕndŭ eĭ pe la Palus vîntulŭ va fi favorabilŭ, vorŭ continua călătoria, fără să dea ascultare aceleĭ vocĭ miraculóse; de cumva însă érăşĭ se va întîmpla, să se opréscă vîntulŭ, vorŭ împlini porunca aceea. Vorŭ vedé celŭ puţinŭ, ce va ieşi şi din asta. Propunerea asta aŭ primit'o toţĭ.

„În acela-şĭ momentŭ se porni vîntulŭ, şi naea se puse în mişcare. Până la Palus nu s'a făcutŭ nicĭ o staţiune. Cândŭ se apropiaŭ de Palus, o curiositate vĕḑită a cuprinsŭ spiritele tuturora. Toţĭ se gândiaŭ la vocea auḑită la Paxos.

„Aicĭ de odată se făcu érăşĭ linişte. Căpitanulŭ şi toţĭ celalalţĭ vĕḑură într'acésta unŭ semnŭ, că aceleĭ porunci trebue să i-se dea ascultare, şi aşteptaŭ cu mare încordare cele ce vorŭ să urmeze. Thramnus se urcă pe coperişŭ şi strigă din resputerĭ: „Panŭ celŭ mare e mortŭ!“ Abia a rostitŭ acestе vorbe, cândŭ din înălţimea aeruluĭ şi din afundimea apeĭ se auḑiră glasurĭ de jale şi vaete, suspine şi bocete dela milióne de fiinţe şi spirite. Era atâta jale şi atâta desperare în ele. Spaima şi mirarea celorŭ de pe nae este preste putinţă a se descrie.

„Şi cândŭ agitarea elementelorŭ s'a liniştitŭ şi amarele vaete aŭ încetatŭ, vîntulŭ începu éră să sufle, şi până la Ostia nu s'aŭ maĭ opritŭ. Aicĭ s'aŭ istorisitŭ evenimentele, ce le-aŭ întîmpinatŭ aceştĭ călătorĭ. Ele aŭ stîrnitŭ multă sensaţie, şi multe inimĭ le primiaŭ cu spaimă, ér altele cu îndoélă.

„Istoria a ajunsŭ şi la urechile luĭ Tiberiŭ. Elŭ era tocmaĭ în Roma. Ea ĭ-a făcutŭ mare impresiune şi într'atâta ĭ-a aţiţatŭ curiositatea, câtŭ chemă la sine pe Thramnus şi pe alţĭ călătorĭ şi le ceru esplicărĭ detaiate. Maĭ adună şi cete de bărbaţĭ învĕţaţĭ şi le ceru opiniunile.“

Voiŭ întrerupe pe câteva momente scrisórea renumitului Atenénŭ pentru a cita pe Plutarchŭ, care istorisesce acéstă întîmplare cu de-amĕnuntulŭ. Între aceĭ călătorĭ se afla şi unŭ Atenénŭ cu numele Epiterses, care a repetitŭ istorisirea acesteĭ întîmplărĭ cu multă dragoste până în óra morţiĭ sale.

Alăturea cu acéstă minunată întîmplare Plutarchŭ ne maĭ presintă una, ce s'a împlinitŭ în aceea-şĭ ḑi şi aceea-şĭ óră cu cea dintâiŭ. A amuţitŭ oracululuĭ din Delphi — şi cu elŭ deodată tóte celealalte oracule.

Avêndŭ în vedere aceste evenimente mulţĭ părinţi aĭ bisericeĭ ţinŭ, că în acea óră toţĭ inimiciĭ luĭ Dumneḑeŭ şi aĭ ómenilorŭ eraŭ cuprinşĭ de părere de rĕŭ şi de strigăte de durere, căcĭ fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ a sevârşitŭ marea operă a mântuirĭ, după cum însu-şĭ ḑice: Sevârşitu-s'a! — Alţĭ părinţi ḑicŭ, că Dumneḑeŭ a poruncitŭ tuturorŭ creaturilorŭ, ca să sufere, să suspine şi să se cutrĕmure de odată cu marele lorŭ Mântuitoriŭ. Cuvîntulŭ grecescŭ Pan însamnă adecă domnulŭ celŭ mare, unŭ omŭ, căruia nimica nu-ĭ este preste putinţă.

„Ascultă numaĭ, scumpe prietine,“ continuă Dionisiŭ în scrisórea sa, „ce mi-s'a întîmplatŭ mie şi amiculuĭ meŭ în acea óră, în depărtare însă de câteva milĭ de milurĭ de acolo.

„Noĭ mergeamŭ într'o parte umbrósă a oraşuluĭ, cândŭ de odată lumina sóreluĭ se perde şi preste noĭ se aşéḑă întunerecŭ, câtă se vedeaŭ stelele pe ceriŭ. Eraŭ chiarŭ pascile Evreilorŭ şi lună plină. Acestŭ întunerecŭ nu putea să vină dar din posiţia luneĭ între sóre şi pămîntŭ. Şi în contra tuturorŭ legilorŭ umbra luneĭ atingea disculŭ solarŭ dela ostŭ, şi după ce a atinsŭ partea cea din josŭ a sóreluĭ, n'a trecutŭ pe dedesubtulŭ luĭ, ci pe de-asupra preste sóre, până cândŭ luna a ajunsŭ érăşĭ în loculuĭ sĕŭ de maĭ înainte pe ceriŭ.

„Dacă cerĭ opiniunea astronomilorŭ, eĭ îţĭ vorŭ-spune, că acestŭ casŭ de întunecime este contrariŭ tuturorŭ legilorŭ, ce s'aŭ statoritŭ după o lungă studiare a corpurilorŭ cerescĭ. Mĕ întrebĭ pe mine, şi eŭ îţĭ voiŭ rĕspunde, că în acea clipă simţiam în sufletulŭ meŭ o vie presimţire, şi am esprimat'o în dóuĕ felurĭ: saŭ e acesta momentulŭ celŭ din urmă alŭ universuluĭ, cândŭ are să se nimicéscă totulŭ, saŭ Domnuluĭ şi Creatoriuluĭ i-s'a datŭ o lovitură durerósă, decumva e cu putinţă acésta.

„Chiarŭ ca şi mine credea şi Apolofane, a căruĭ studiŭ predilectŭ este astronomia. Asemĕnându-ne părerea cu a luĭ Filipŭ Arideŭ celŭ mare nu ne-a rĕmasŭ alta să credemŭ, decâtŭ că unŭ evenimentŭ ne maĭ pomenitŭ s'a sĕvârşitŭ

„Noĭ amŭ însemnatŭ cu îngrijire óra, sepţĕmâna, luna şi anulŭ, şi étă, ea este óra, în care mareluĭ Dumneḑeŭ, care s'a pogorîtŭ între ómenĭ, şi în care tu credĭ deja, i-s'a sfârşitŭ viaţa într'unŭ chipŭ atâtŭ de îngrozitoriŭ“

Aşa suna scrisórea Atenénuluĭ. Este de prisosŭ a maĭ aminti atenţiunea şi interesulŭ, cu care a fostŭ cetită de Paulŭ şi de aĭ luĭ.

„Într'adevĕrŭ,“ dise Paulŭ după o vreme, „Dionisiŭ se ţine de aceĭ ómenĭ, despre carĭ învăţătoriulŭ a disŭ: „Fericiţĭ ceĭ ce nu vĕḑŭ şi totuşi credŭ!“ Noĭ credemŭ numaĭ pentru că amŭ vĕḑutŭ, elŭ însă cu maĭ multŭ decâtŭ cu dóuĕḑecĭ de anĭ maĭ înainte a vestitŭ venirea fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ cu inima plină de aşteptare, şi cândŭ odinióră înaintea curţiĭ şi a luĭ Augustŭ ţinea luminatele sale vorbirĭ, carĭ străluciaŭ ca sórele, rostia însu-şĭ cuvintele luĭ Mesia: O viaţă după acéstă mórte, o viaţă de vecĭ, o vecînică resplată a bineluĭ şi a rĕuluĭ după înţelepciunea Dumneḑeirĭĭ —“

„Egalitatea şi frăţietatea tuturorŭ ómenilorŭ, carĭ aŭ acela-şĭ părinte creatoriŭ în înălţimea ceriurilorŭ, precum şi acela-şĭ rĕs-

[1]) Totŭ ce amŭ disŭ despre superintendenţiĭ calvinescĭ, se baséză pe condiţiunile puse de superintendenţiĭ şi principiiĭ calvinescĭ episcopilorŭ românescĭ. Cine vre să ne controleze afirmaţiunile, póte consulta între alţiĭ pe Ciparĭŭ, Acte şi fragmente p. 60—71. Ér ce amŭ disŭ despre teologiĭ latinĭ, se baséză parte pe instrucţiile date lorŭ, parte pe fapte evidente.

[2]) Acte şi fragmente. pag. XVI.

cumpĕrătoriŭ, este cuprinsă în vorbele învĕţătoriuluĭ, şi tu, fiulŭ meŭ, le-aĭ arĕtatŭ acestea luĭ Augustŭ şi curţiĭ luĭ," ĭlŭ întrerupse Aglais, privindu-lŭ cu dragoste şi cu mândrie de mamă.

„Şi acésta am să o mulţămescŭ luĭ Dionisiŭ," dise Paulŭ. „Fără de elŭ cu greŭ aşĭ fi ajunsŭ la acele hotărîrĭ bărbătescĭ de abnegaţiune. Dar ce sentimente ar fi cuprinsŭ inima luĭ, dacă ar fi fostŭ şi elŭ martorŭ la aceste minunĭ, carĭ s'aŭ desvĕlitŭ ochilorŭ nostri maĭ în fiesce care ḑi!"

„Şi cătŭ de mare şi adâncă va fi credinţa luĭ, cândŭ va auḑi despre ultimele evenimente întîmplate după mórtea învĕţătoriuluĭ, şi cândŭ se va predica în Atena sfînta învĕţătură!" dise Estira.

Aglais vorbi érăşĭ despre dorinţa sa de a-şĭ revedé patria, şi tinerĭĭ soţĭ de astă dată o aprobară.

„Aşadară noĭ vomŭ fi ceĭ dintâĭ, carĭ vomŭ vesti nóua evangelie luĭ Dionisiŭ şi amicilorŭ nostri," dise Paulŭ. „Eŭ voiŭ rĕscumpĕra pe Longinŭ din miliţie cu banĭ, şi dacă elŭ doresce, póte să se întórcă împreună cu noĭ érăşĭ la Atena."

Aşa s'a întîmplatŭ. Mica societate sosi în pace pe pămîntulŭ Grecieĭ, unde aŭ trăitŭ mulţĭ anĭ într'unŭ cercŭ restrînsŭ de prietinĭ şi într'o dulce intimitate cu savantulŭ lorŭ prietinŭ. (Va urmá).

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

65 vh. szám. (4) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1862/890 számu végzése áltai a balázsfalvi Bazilita tanalap javára türi Csufudeanu Gyorgye és társai ellen 505 frt 20 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 2780 frt — krra Csufudeanu Gyorgye, Májer Gyorgye, Májer Párténie, Bergyán Filuluj Onu, Bojtor Pali és Reheján Gyorgynál elbecsült: 20 darab ökör és 5 drb tehénből álló ingóságok 482 frt 11 kr. tőke, ennek 1891. év május hó 7 napjától járó kamatai 15 frt 36 kr. megállapitott eddigi 4 frt 20 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 194 sz./p. 894 kiküldést rendelő végzése folytán Türben alperesek lakásainál leendő eszközlésére 1894-ik év február hó 23-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz tizetendő.

Kelt Balázsfalván 1894-ik évi február hó 7-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

55 vh. szám. (5) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1838/893 számu végzése által marosvásárhelyi Farkas Mend'l javára balázsfalvi Grámma János ellen 314 frt — kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt biztositási végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 376 frt 12 krra becsült: 2756 darab vegyes hosszuságu és szélességü fenyőfa deszka, és 2 hasonló deszkából épült szinből álló ingóságok 314 frt — kr. tőke ennek 1893. év Oktober hó 23 napjától járó kamatai 28 frt 05 kr. megállapitott eddigi 3 frt 75 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir járásbiróság 94/p. 894 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Balázfalván alperes faraktárában leendő eszközlésére 1894-ik év februar hó 24-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő,

Kelt Balázfalván 1894-ik évi februar hó 7-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

13 vh. szám. (6) 1—1
1894.

Árverési hireetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó, 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balásfalvi kir. járásbiróság 2129/893 számu végzése által kolosvári Eisenstein Manó javára balásfalvi Urbach Moritz ellen 135 frt — kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 355 frt 22 krra becsült vegyes bolti áru czikkekből álló ingóságok 135 frt — kr. tőke ennek 1893 év Oktober hó 1-sö napjától járó kamatai, 29 frt 40 kr. megállapitott eddigi 3 frt 80 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróságnak 2205/p. 893 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Balásfalván alperes üzletében leendő eszközlésére 1894-ik év Februar hó 19-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 106. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1894-ik évi Januar hó 31 napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instrŭirel interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mésariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, **de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalmente de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 1—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 3—26 **Timisióra-Fabricá**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la prefurnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 5. . . . fl. 6643.71

Din *Stenea* pe lista Nr. 777 s'a colectat dela:

Vasilie Lomneşnn .	fl.	—.10	
Nicolaŭ Deac . . .	„	—.10	
Dumitru Radu jun. .	„	—.04	
Nicolae Crişca . . .	„	—.05	
Ioan Badiŭ	„	—.05	
Ioan Dan	„	—.10	
Ioan Raţ	„	—.05	
Nicolae Dregiciĭ . .	„	—.02	
Nicolae Miron . . .	„	—.50	
M. Pĕculea preot gr-cat	„	2.—	
Biserica gr. cat. . .	„	2.—	
Vasilie Brezariŭ . .	„	—.03	fl. 5.04

Iuliŭ Pipoş stud. univers. în Cluşiŭ a colect. cu ocasiunea uneĭ serate liter. . . . . fl. 29.—

Ioan Boeriŭ preot gr. cat. în Lechinţa de Mureş a colect. pe lista Nr. 551 dela:

Ioan Boeriŭ preot .	„	25.—	
Alesandru Ciaclan .	„	1.—	
G. F. Negruţ doc. .	„	1.—	
Laura Boeriŭ . . .	„	10.—	
A. Boeriŭ m. Bonieczki	„	5.—	
Dumitru Vlasiŭ curat.	„	1.—	fl. 43.—

Ioan Popescu par. gr. cat. în Feĭsa a colectat pe lista Nr. 292 dela:

Ioan Popescu paroch	fl.	1.—	
Ioan Raţ Poşa doc. .	„	—.40	
Onu Muntean . . .	„	—.35	
Ioan Căpâlnean jude	„	—.35	
Miron Glogoveţan . .	„	—.35	
Ilie Horhat bĕtrânu .	„	—.35	
O. Stângaciŭ Niculuţ	„	—.35	
Nicolae Oanţa . . .	„	—.35	
Ilie Făgeţan . . .	„	—.35	
Vica Popa	„	—.35	
Crucian Hodărnăŭ .	„	—.35	
Ioan Hodărnăŭ . .	„	—.35	
Ioan Diac	„	—.35	
Nicolae Barb . . .	„	—.35	
Petru Alecuşan . .	„	—.35	
Vasilie Mocan . . .	„	—.35	
Vasilie Velicĭ . . .	„	—.35	
Vasilie Făgeţan . .	„	—.35	
Chirion Ioja . . .	„	—.10	
Nicolae Ioja . . .	„	—.10	fl. 7.20
Petru Sima preot gr.-cat. în Botiz			fl. 10.—

Basiliŭ Denghel par. gr. cat. în Pălatca a colectat pe lista Nr. 297 dela:

Basiliŭ Denghel par.	fl.	1.—	
Ales. Oltean cant. .	„	—.50	
Alesanoru Albon . .	„	2.—	
Demetriŭ Seleuşan .	„	—.50	
Dumitru Pop . . .	„	—.05	
Poporul gr. cat. . .	„	1.65	fl. 5.70

Petru Ungur a colectat în Braşov pe lista Nr. 99 dela:

Vasile Voĭna . . .	fl.	2.—	
N. N.	„	1.—	
Ungur	„	1.—	
Gr. Birea	„	1.—	
C. Sotir	„	1.—	
Nation.-griech. Kirche	„	10.—	fl. 16.—

Ales. Papiŭ preot gr. cat. în Bistra a colectat pe lista Nr. 714 dela:

Alesandru Papiŭ preot	fl.	6.—	
Lucreţia Papiŭ . .	„	1.—	
Lucr. şi Maria Papiŭ	„	1.—	
Alesandru Dărăbant .	„	10.—	
Iosif Bucea	„	1.—	
Samfira Mulcuţ . .	„	—.20	
Ioan Haĭduc . . .	„	1.—	
Carolina Balea . .	„	1.—	
N. N.	„	1.—	
G. Ciorea l. Todor .	„	1.—	
Nicolae Selage . .	„	—.50	
Petruca Risteĭ a Glighi	„	1.—	
George Bursu . . .	„	1.—	
Simion Olariŭ . . .	„	—.50	
Samson Bota . . .	„	—.50	
Romul Marcu . . .	„	5.—	
Petru Gligor . . .	„	2.—	
Petru Simu . . .	„	5.—	
Teodor Achim . . .	„	1.—	
Iosif Cupalin . . .	„	—.50	
Ioane Birla	„	1.—	
Scrob George l. Ioan	„	1.—	
Ioan Balea a Rafileĭ	„	—.50	
Michail Olariŭ . . .	„	—.50	
Petru Balea hapa .	„	1.—	
Petru Adam . . .	„	1.—	
Avisalom Mucea . .	„	1.—	
Ioan Dandea . . .	„	—.30	
G. Macarie l. Ursuţ	„	1.—	
Nic. Ciorea Schiopuţ	„	—.50	
Ioan Ciorea l. Nic. .	„	—.50	
Gavrilă Balea l. Gavr.	„	1.—	
Petru Selage l. George	„	1.—	
George Risteĭ l. Nic.	„	1.—	
Ioan Creţu l. Ioan .	„	1.—	
George Igna a Tomi	„	1.—	
Georgică Risteĭ . .	„	—.50	
Ioan Dura	„	—.50	
Vasilie Oalda . . .	„	—.50	
Bis. gr.-cat. din Bistra	„	5.—	fl. 60.—

Alesandru Dobrescu vprot. Sebeşuluĭ trimite:

1. Din *Stragea* l. Nr 727 dela:

Pavel Lucaciŭ . . .	fl.	1.—	
Comuna bis. Stragea	„	14.—	
Ioan Roşu cantor . .	„	1.—	
Zacharie Gruian doc.	„	1.—	
Ştefan Pokiosy . .	„	1.—	
Iohanna Poklosy . .	„	1.—	fl. 19.—

2. Din *Hăpria* l. Nr. 726 dela:

Comuna gr. cat. . .	fl.	3.60	
Clem. Muntean paroch	„	2.—	fl. 5.60

3. Din *Presaca* l. Nr. 739 dela:

Popa Samoilă . . .	fl.	1.—	
Ioane Popa Popasu .	„	1.—	
Ioan Pop doc. . . .	„	1.—	
Dragomir Sintilie . .	„	—.20	
Poporul din bucate .	„	3 10	fl. 6.30

Basiliŭ Raţ vic. Făgăraşuluĭ trimite

1. Din *Vaĭda-Recea* l. Nr 822 dela:

Comuna bis. . . .	fl.	5.—	
Comuna politică . .	„	5.—	
Maxim. Recean preot.	„	2.—	
Ioan Petrişor învĕţ. .	„	1.—	
S. Pruna învĕţ. dirig.	„	2.—	
George Zegan v.-not.	„	—.50	
George Poparadu not.	„	1.—	
Iosif Receau . . .	„	—.10	
Ioan Recean . . .	„	—.10	
Iuliana Darvasi înv.	„	1.—	
George Iose Boer .	„	—.10	
Ilie Popa	„	—.10	
Zacheiŭ Zegan . .	„	—.10	
George Poparadu . .	„	—.10	
Nicolaŭ Boer . . .	„	—.10	
George Militean . .	„	—.50	fl. 18.70

2. Din *Vad* l. Nr. 843 dela:

I. Bunea preot gr. cat.	fl.	1.—	
Liviŭ Penciŭ . . .	„	1.—	
Nicolaŭ Crişan . .	„	—.50	
Ioan Draham . . .	„	1.—	
Andreas Hiercher .	„	—.30	
Schneil	„	1.50	
I. Schorscher . . .	„	—.50	
Ales. Belle	„	1.—	
I. Bina	„	—.50	
Ioan Sirbu	„	—.50	
Georgiŭ Boeriŭ . .	„	1.—	
Iacob Morariŭ . . .	„	1.—	
Tomaş Cociş . . .	„	—.30	
Irodion Boeriŭ . .	„	—.30	
Georgiŭ Păsărariŭ .	„	—.50	
George Bunea . . .	„	1.—	fl. 11.90

3. Din *Netot* l. Nr. 825 dela:

Nic. Vişoli cler. abs.	fl.	3.—	
Bartol. Vişoli doc. .	„	1.—	
Isaie Cristian doc. .	„	1.—	
George Dateş . . .	„	—.50	
Lazia Leabu . . .	„	—.10	
Ioan Aron Iar . . .	„	—.10	
Iose Vişoli	„	—.50	
Iccob Trêmbiţaş . .	„	—.40	
Poporul gr. cat. . .	„	4.46	fl. 11.06

4. Din *Barcut* l. Nr. 835 dela:

G. Repede par. gr. cat.	fl.	2.—	
Ioan Fleşeriŭ doc. .	„	—.40	
Ioan Şulea	„	—.30	
Ioan Mihaĭ	„	—.50	
Zacharie Ganea . .	„	—.50	fl. 3.70

5. Din *Şóna* l. Nr. 841 dela:

S. Helm par. gr. cat.	fl.	1.—	
Bucur Colţa . . .	„	—.50	
Petru Radulea . .	„	—.20	
Ioan Sociŭ	„	—.20	
Poporul din bucate .	„	3.—	fl. 4.90

6. Din *Porumbaculŭ sup.* l. Nr. 855 dela:

Poporul gr. cat. . .	fl.	1.—	
Ilie Comşuţa paroch .	„	2.—	fl. 3.—

Vasiliŭ Hossu protop. Murĕşuluĭ a colectat:

1. Din *Bardoş* dela:

Văd. Szabó Anna . .	fl.	2.—	
Szentgyőrgyi Vaszi .	„	—.50	
Hadaro Iuon . . .	„	1.—	
Ioan Morariŭ . . .	„	1.—	
V. F. Szálteleki . .	„	2.—	
Biserica gr. cat. . .	„	3.50	fl. 10.—

2. Din *Ceuaşul de câmpie* şi filia Golomba dela:

Demetriŭ Căliman .	fl.	—.60	
Augustin Nascu . .	„	—.40	
Ioan Dicuciŭ . . .	„	—.10	
Teodor Sas	„	—.10	
Simeon Tîrnăvean .	„	—.05	
Ioan Sas	„	—.10	fl. 1.35

3. Din *Csik Sz. Iván* dela:

Ştefan Boroş preot .	fl.	1.—	
Samson Tătar cantor	„	1.—	
Bis. gr. cat. din Harţa	„	2.—	
Simon Komiz . . .	„	—.10	
Pantea Ştefan . . .	„	—.10	
Raĭca Iosif	„	—.10	
Murĕşan Ioan . . .	„	—.10	
Ştefan Boroş . . .	„	—.10	
Dela popor. din Harţa	„	3.—	
Ioan Boroş	„	—.10	
Iosif Pantea . . .	„	—.10	
Ión Boroş	„	—.10	
Biserica din Pănet .	„	2.—	
Alesandru Dan . . .	„	—.10	
Petru Dan	„	—.10	
Ioan Ignat	„	—.10	
Ioan Burcuş . . .	„	—.10	
Vasiliŭ Pantea . .	„	—.10	
Ştefan Duca . . .	„	—.10	
Teodor Cosma . . .	„	—.10	
Ioan Cosma . . .	„	—.10	
Vasiliŭ Murĕşan . .	„	—.10	
Simeon Pantea . .	„	—.10	
Ştefan Cosma . . .	„	—.10	
Ştefan Duca . . .	„	—.10	
George Pop . . .	„	—.10	
Ignat Petru . . .	„	—.10	
Sandu Dan . . .	„	—.10	
Teodor Fizeşan . .	„	—.10	
Ioan Fizeşan . . .	„	—.10	
Petru Ignat . . .	„	—.10	
Simeon Pantea . .	„	—.10	
Gregoriŭ Fizeşan . .	„	—.10	
Bis. gr. c. Csik Sz. Iván	„	3.—	
Pop. din Csik Sz. Iván	„	2.—	
George Boariŭ . .	„	—.20	
Dumitru Boariŭ . .	„	—.20	
Pogăcean Vasilie . .	„	—.20	
Iacob Oprea . . .	„	—.10	fl. 17.50

4. Din *Erneiŭ* dela:

Cassa bis. gr. cat. .	fl.	3.—	fl. 3.—

5. Din *Keb. Sz. Iván* dela:

Ignatz Simon . . .	fl.	—.02	
Ignatz Iános . . .	„	—.04	
Nisztor Tóder . . .	„	—.02	
Ignátz Vaszi . . .	„	—.02	
Csula Dumitru . .	„	—.05	
Monár Iánti . . .	„	—.04	
Monár Lajos . . .	„	—.03	
Moldovan Peter . .	„	—.04	
Niculae Tătar tin. .	„	—.05	
Ioan Tătar	„	—.05	
Ioan Loboncz . . .	„	—.04	
Dănilă Bărdaş . . .	„	—.06	
Mihail Tătar . . .	„	—.50	
Ioan Tătar	„	—.04	
Vasile Tătar preot .	„	1.—	fl. 2.—

6. Din *Oroiulŭ de câmpie* dela:

Timofteiŭ Pop . . .	fl.	—.50	
Roman Ioan	„	—.20	
Roman Ioan	„	—.40	
Radu Niculae . . .	„	—.30	
Roman Maxim iun. .	„	—.05	
Roman Maxim sen. .	„	—.20	
Giurca Tóder . . .	„	—.10	
Bis. gr. cat. . . .	„	1.—	

Tiuşan Petru . . . „ —.10
Sântimbrean Dumitru „ —.20
Tiuşan Vian . . . „ —.10
Suciŭ Vasilie . . . „ —.20
Urieş Dinu . . . . „ —.20
Almăşan Nicolae . . „ —.08
Pruncă Vasilie . . . „ —.10
Indreiŭ Mihailă . . „ —.10
Popa Candinŭ . . . „ —.20
Indreiŭ Indreiŭ . . „ —.20
Bucur Mihailă . . „ —.10
Bogdan Teodor . . „ —.05
Pĕrĕŭ Ioan . . . . „ —.10
Creţ Antone . . . „ —.20
Cernan Onu . . . „ —.20
Cuşmoiŭ Niculae . . „ —.10
Conţan Pavel . . . „ —.20
Indreiŭ Ioan l. Monu „ —.20 fl. 5.63

2. Din *Corna* pe l. Nr 222 dela:

Avrsm Grecu . . . fl. 1.—
Ioachim Medrea . . „ 1.—
Ioan Siara . . . . „ 1.—
Nicolae Muntean . . „ 1.—
Nic. Ispas Brĕnduşa „ 1.— fl. 5.—

Demetriŭ Cutean v. protop. Chichindealului a colectat pe l. Nr. 329

1. Din *Roşia săs.* dela:

Iosif Popoviciŭ . . „ —.50
Ioan Ziban . . . . „ —.20
Nicolae Radu . . . „ —.20
Nicolae Bĕsaraba . . „ —.20
Petru Slatea . . . „ —.10
Niţă Iancu . . . . „ —.10 fl. 1.30

2. Din *Găinari* pe l. Nr 325 dela:

Ioan Oprean preot . „ 1.—
Vasile Orlămlean . . „ —.50
Virchia Petru . . . „ —.20
George Toader . . „ —.20
Ioan Comşa . . . „ —.10 fl. 2.—

Aur. Pascu preot în Aiudul de sus a colectat pe lista Nr. 194 dela:

Aureliŭ Pascu . . . fl. 1.05
Vasiliŭ Căpâlnean . „ 1.—
Anghel Ceortea . . „ 1.—
Georgiŭ Fufezan . . „ —.50
Mihailă Stan . . . „ —.20
Ionica Pavel . . . „ —.20
Niculae Muntean . . „ —.10
Georgiŭ Muntean . . „ —.10
Samoilă Chioreau . „ —.10
Petru Macaveiŭ . . „ —.10
Teodor Dan . . . „ —.10
Niculae Macaveiŭ . „ —.10
Toma Crişan . . . „ —.10
Ioan Muntean . . . „ —.15
Teodor Fufezan . . „ —.10
Ioan Costan . . . „ —.10 fl. 5.—

Iuliŭ M. Montani v. protopopul Roşieĭ montane a colect.

1. Din *Abrud* pe l. Nr. 706 dela:

Alesandru Ciura preot fl. 10.—
Basiliŭ Başota stud. în Năsăud . . . . „ 12.20
Elvira Pop . . . . „ 5.—
Silvia Cirlea n. Rus . „ 10.—
Iuliana Vasiŭ . . . „ 3.—
Paul Stoica . . . . „ 1.—
Silviŭ Lazar . . . „ 3.—
Iosif Moduna . . . „ 1.—
Ioan Dindes . . . „ 5.—
Simeon Faur . . . „ 1.—
Ilie Oltean . . . . „ —.50
Nicolaŭ Tomuţa . . „ —.50
Cu discul în s. bis. s'a colectat . . . „ 1.20 fl. 53.40

2. Din *Bucium-şasă* pe lista Nr. 707 dela:

Iosif Ciura preot . . fl. 10.—
Iovu Băbuţ coop. . . „ 10.—
Nicolaŭ David . . . „ 5.—
Ioan Macaveiŭ . . „ 10.—
Macaveiŭ Aviron . . „ 10.—
Niculae Ionuţ . . . „ 5.—
Ionuţ David . . . „ 5.—
Simeon Ciura . . . „ 5.—
Ioan David Drăgan . „ 5.—
Ioan Naicu . . . . „ 3.—
Vasilie David . . . „ 5.—
Ioan Muntean . . . „ 1.—
Cu discul în s. bis. s'a adunat . . . „ 10.—
Ales. Macaveiŭ jun. . „ 10.—
Mina „Concordia“ . „ 30.—
Alesandru Macaveiŭ . „ 4.—
Ioan G. Macaveiŭ . „ 5.—
Din cassa bis. . . . „ 100.— fl. 233.—

3. Din *Câmpeni* pe l. Nr 716 dela:

Iuliŭ Poruţ paroch . fl. 20.—
Demetriŭ Muntean . „ 2,—
Eufemia Pop . . . „ —.50
Corneliu Muntean . „ 2.—
Rosalia Sabăŭ . . . „ 3.—
Simeon Marcu . . . „ 2.—
Biserica gr. cat. . . „ 8.— fl. 37.50

4. Din *Cărpiniş* pe l. Nr 709 dela:

Augustin Meteş . . fl. 5.—
Popa Borişca . . . „ 1.—
Teodosia Sturza . . „ —.10
Coroiŭ Costandin . . „ —.10
Taldăŭ Todor . . . „ —.10
Preda Simeon . . . „ —.10
Lazea George . . . „ —.10
Chirilă Săntion . . „ —.10
Mignea Pascu . . . „ —.10
Boia Iuon . . . . „ —.10
Székely Samu . . . „ —.10
Gîta George . . . „ —.10
Bar Todor . . . . „ —.10
Ardean Victor . . . „ —.50
Mateas Franţi . . . „ —.50
N. . . . . „ 1.—
Deézsi Todor . . . „ —.50 fl. 9.60

5. Din *Corna* pe l. Nr 708 dela:

Augustin Meteş . . fl. 2.— fl. 2.—

6. Din *Petrângeni* pe lista Nr. 721 dela:

Ioan Barna . . . . fl. 1.—
Dela popor. gr. cat. „ —.50
Dela popor. gr. or. . „ —.06 fl. 1.56

7. Din *Roşia mont.* pe lista Nr. 710 dela:

Ioan Maior paroch . fl. 10.—
Georgiŭ Giurgiŭ . . „ 2.—
Simeon Morariŭ . . „ 1.—
Ioan Almăşan . . . „ 4.—
Ioan Soabo . . . . „ 2.—
Alesandru Almăşan . „ 2.—
Georgiŭ Cosma . . „ 5.—
Simeon Henzel . . „ 10.— fl. 36.—

8. Din *Sohodol* pe lista Nr. 717 dela:

Radu Iantea preot . fl. 1.—
Arsemie Sicoe . . . „ —.10
Lupu George . . . „ —.10
Costea Gavrilă . . „ —.10
Miheţ Petru . . . „ —.10
Costea Ioan . . . „ —.10
Pripon Vasilie . . . „ —.10
Stan Vasile . . . . „ —.10
Sicoe Petru . . . „ —.10
Sicoe George . . . „ —.10
Ghióncă Dumitru . „ —.10
Pripon Iosif . . . „ —.10
Mihon Ioan . . . . „ —.10
Oniciŭ George . . . „ —.10
Costea Petru . . . „ —.10
Toma Ioan . . . . „ —.10
Morariŭ Ioan . . . „ —.10 fl. 2.60

9. Din *Zlatna* pe l. Nr 720 dela:

Iuliŭ M. Montani . . „ 10.—
Iuliŭ V. Albini . . „ 5.—
Michailă Moldovan . „ 3.—
Nicolaŭ Sierban . . „ 5.—
Ioan Danilă . . . „ 1.—
George Marcu . . . „ 2.—
Ebergényi János . . „ 1.—
Ioan Radu . . . . „ 1.—
Ioana Radu . . . . „ 1.—
Stefan Dănilă . . . „ 1.—
Scrobote George . . „ 1.—
George Damian . . „ 1.—
Stefan Păsculeţ . . „ 1.—
Petru Paul . . . . „ 2.—
Olariŭ Nicolae . . „ 1.—
Rusan Corpade . . „ —.50
Cândea Petru . . . „ 1.—
Lucreţia Montani . . „ 1.— fl. 38.50
O. Tilea ingin. în Sibiŭ fl. 50.— fl. 50.—
Dr. Greg. Silaşi prof. de univ. pens. în Cluşŭ . fl. 10.— fl. 10.—
I. Ivaskó par. Rosavlia fl. 1.— fl. 1.—

Dr. A. Andressi în Alibunar a colect pe lista Nr. 8/a dela:

Mateiŭ Balianţ not. . fl. 5.—
Alesandru Ruşdea . „ 2.—
Stefan Popa . . . „ 1.—
Mihail Pepenariŭ . . „ 1.—
Vasiliŭ Stancovici . „ 1.—
George Bojin . . . „ —.50
Ilie Bojin . . . . „ 1.—
Iosif Gutul . . . . „ 1.—
Ioan P. Oka . . . „ 3.—
Andressi Giuzul . . „ 1.—
Filip Marina . . . „ 1.—
Iakob Klimenberg . „ —.50
Izsak Iákab . . . „ 2.—
A. Popovits . . . . „ 1.—
George Popa . . . „ 1.—
I. Popovits . . . . „ 1.—
R. Freisberger . . „ 1.—
Nica Marină . . . „ 1.—
Ioan Popa . . . . „ —.50
Iosif Peteanţi . . . „ —.50
Alesandru Manciŭ . „ —.50
Petru Gruiţa . . . „ —.50
Trif Otonógă . . . „ 1.—
Moïse Ţeperdjel . . „ 1.—
Vladislaŭ Staicĭ . . „ —.50
Iosim Manciŭ . . . „ —.50
Nica Fiăt . . . . „ —.50
Palsel Oltean . . . „ —.50
Pan Guţu . . . . „ 1.—
Dr. Ales. Andressi . „ 2.—
Nicolaŭ Popoviciŭ . „ 1.—
Ecaterina Popoviciŭ . „ —.50 fl. 35.50
Ilie Spărios din Uzdin fl. 6.— fl. 6.—

Iosif Pop jude la curia din B.-Pesta a colectat pe lista Nr. 17/a dela:

Andreiŭ Frâncu jude la curia reg. . . fl. 50.—
Iosif Pop jude la curia reg. . . . „ 50.—
N. B. Cantacuzino . „ 15.—
Ion Poruţ . . . . „ 10.—
Valeriŭ Poruţ of. sup. de postă . . . . „ 10.—
Nic. Oltean of. sup. de postă . . . . „ 10.—
Ioan Cuĭbus . . . „ 2.—
Alex. Decsei . . . „ 2.—
Axente Balian of. su. de postă . . . . „ 2.—
Liuba George . . . „ 5.—
Ráduly Iuon . . . „ 2.—
Iosif Rus . . . . „ 5.—
H. C. V. Cosmuţă . „ 10.—
Simeon P. Popescu . „ 2.—
G. Ţeran . . . . „ 5.—
George Bogoevicĭ . „ 2.—
Mihaĭ Albon . . . „ 5.—
Dr. Iuliŭ Pareziriŭ . „ 10.— fl. 197.—

Dr. Amos Frâncu adv. în Sibiŭ a colectat pe lista Nr. 84 dela:

Dr. Amos Frâncu . fl. 5.— fl. 5.—

Ben. Pop vprot. M.-Mioreĭ a colectat:

1. Din *Sânmărtinulŭ sărat* pe lista Nr. 627 dela:

Vincenţiŭ Nemeş . . fl. 3.—
Ilie Hirian . . . . „ 1.50
Cismaş Gligor . . . „ 1.—
Stefan Urcan . . . „ —.50
Ambrosiŭ Cismaş . . „ 1.—
Constantin Alexă . . „ —.10
Ion Radu . . . . „ —.50
Nuţu Urcan . . . „ —.30
Martin Urcan . . . „ —.20
Siofron Radu . . . „ —.20
Nichită Filip . . . „ —.20
Ilisie Ilea . . . . „ —.10
Ioan Ciungan . . . „ —.30
Maria Popa . . . „ —.30
Ananie Urcan . . . „ —.60
Bucate dela popor în valóre de . . . . „ 1.37 fl. 11.17

2. Din *Gisteiul magiar* pe lista Nr. 628:

Dela credincioşii din Cisteiŭ . . . . fl. 1.94 fl. 1.94

3. Din *Micoşlaca* pe lista Nr. 629 dela:

Teofil Rus preot . . fl. 1.—
Dela credincioşii gr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Scóla conf. . . . . „ 1.—
Nicolaŭ Hărşan preot „ —.50 fl. 4.25
7. Din *Oroiul sec.* dela:
F. Muntenescu preot fl. 1.—
Ioan Pop docente . „ 1.30
Hărhoĭ Artimon . . „ —.10
Meges Petre . . . „ —.10
Dela credincioşiĭ com. „ 1.45 fl. 3.95
8. Din *Vaĭdacuta* dela:
Comuna Vaĭdacuta . fl. 2.— fl. 2.—
9. Din *Andreşfalĕŭ* dela:
Constantin Cotorea . fl. 1.—
Id. Farcaş Iános . . „ —.20
Kornya Miklós . . „ —.10
Pástor Iudith . . . „ —.10
Magos Sándor . . . „ —.05
Magos Iános . . . „ —.05
Paulleti Iulius . . . „ —.05
Moldovan Iános . . „ —.05
Simon Todor . . . „ —.05
Kornya Sándor . . „ —.05 fl. 1.70
10. Din *Balintfalĕŭ* dela:
Parochia Balintfalĕŭ . „ 1.—
Vasiliŭ Şerban preot „ 1.—
Ioan Simon docente . „ —.50 fl. 2.50
11. Din *Band* dela:
Filip Pop preot . . fl. 5.—
Vasilie Király Tusin . „ 1.—
N. N. . . . . „ —.40
Farkas Costan . . „ 1.—
Turcu Vasilie . . . „ 1.—
Molonfalean Ión . . „ 1.—
Raţ Iuon . . . . „ 1.—
Tomas Dumitru . . „ 1.—
Costin Ión . . . . „ —.50
Cergizan şi Cost. Lazar „ —.50
Tomas Ştefan . . . „ 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 1.—
Pop Gligor . . . . „ —.50
Turcu Iuon . . . . „ —.50
Dela mai mulţi credin. „ 1.37
Dela alţi credincioşi prin bucate . . . „ 1.79
Raţ Gligor . . . . „ 1.04
Bis. gr. cat. Ciptelnic „ 1.—
Dela vre-o trei credin. „ —.50 fl. 21.10
12. Din *Meneşul de câmpie* dela:
Augustin Mera . . fl. 1.—
Bis. gr. cat. a Culpiului de câmpie . fl. 5.—
Bis. gr. cat. a Meneşului de câmpie . „ 1.—
Lazar Comes . . . „ —.20
Teodor Vaĭdean . . „ —.20
Iosif Nistor . . . . „ —.10
Ioan Nistor l. Iosif . „ —.10
Alesandru Nistor . . „ —.10
Ioan Nistor . . . . „ —.10
Danilă Moldovan . . „ —.10
Candid Comes . . . „ —.15
Ioane Barna . . . „ 1.— fl. 9.05
13. Din *Niraşteŭ* dela:
Alesiŭ Viciŭ . . . fl. 2.—
Vits Dumitru . . . „ 1.—
Zaharis Zsuzsika . . „ —.50
Dumitru Covrig . . „ —.10
Vasilie Viciŭ . . . „ 1.—
Alesandru Viciŭ . . „ —.50
Suciŭ Filon . . . „ —.10
Covrig Simon . . . „ —.10
Prunaş Nicolae . . „ —.10
Suciŭ Dumitru . . „ —.10
Covrig G. Samoilă . „ 1.—
Aldea George . . . „ —.10
Costea George . . „ —.10
Pop Niculae . . . „ —.40
Pop Dănilă . . . . „ —.50
Covrig Viţa . . . „ —.20
Hodoş Vasilie . . „ —.10
Covrig Tóder . . „ —.10
Suciŭ Toma . . . „ —.40
Oprişor Simion . . „ —.20
Suciŭ Dumitru . . „ —.20
Suciŭ Ioan . . . . „ —.15
Suciŭ Simion . . . „ —.20
Covrig Ioan . . . „ —.40
Andraş Ioan . . . „ —.20
Suciŭ Petre . . . „ —.20
Boroş George nemes „ —.20
Boroş Iuon . . . . „ —.20
Suciŭ Sonea . . . „ —.20
Blasiŭ Petre . . . „ —.20
Mai mulţi . . . . „ 6.— fl. 16.75

14. Din *Murĕş S. Georgiŭ:*
Din Cassa bis. . . fl. 5.—
Michail Bucşa preot . „ 2.— fl. 7.—
15. Din *S. Lörincz* şi *Şard* dela:
Laur. Cornea preot . fl. 2.—
Ilie Oltean docente . „ 1.—
Georgiŭ Olteau . . „ —.20
Salamon Goldstain . „ —.10
Ilie Chelemen . . . „ —.05
Mihail Mateiŭ . . . „ —.04
Mai mulţi poporeni . „ 1.24
Parochia gr. cat. Şard „ 2.—
George Gligor . . . „ 1.— fl. 7.63
16. Din *Tirimia mare* dela:
Alesandru Maior . . „ 1.—
Rudolf Pop . . . . „ —.20
Comuna bisericéscă . „ 3.— fl. 4.20
17. Din *Murĕş-Sântióna* dela:
Din cassa bis. . . . fl. 10.—
Aron Mateiŭ preot . „ 3.—
George Comes docente „ 1.— fl. 14.—
18. Din *Mădăraş* dela:
Ioan Florian preot . fl. 3.—
Ioan Ocoş . . . . „ 2.—
Sandu Roman . . . „ 1.—
Ioan Costin . . . . „ 1.—
Ioan Pantilie . . . „ —.30
Petru Orminişan . . „ —.10
Coneciŭ Augustin . „ 1.—
Ioan Costin sen. . . „ 1.—
Ioanĭ Florea l. Dum. „ —.20
Stefan Florea . . . „ —.30
Costin Stefan . . . „ —.20
Florea Gligor . . . „ —.20
Petru Florian . . . „ —.20
Ioan Florea l. Petru „ —.30
Ioan Pella . . . . „ —.10
Sandu Moldovan . . „ —.20
Sandu Moldovan . . „ —.10
Oltean Todor . . . „ —.20
Iuliŭ Saltelechi . . „ 1.—
Vasiliŭ Florea . . . „ 1.—
Ioan Almăşan . . . „ 1.—
Constantin Hădărag . „ —.20
Tofan Iacob . . . „ —.50
Sandu Baciŭ . . . „ —.20
Tofan Ioan . . . . „ —.50
Baciŭ Gavrilă . . . „ —.10
Buksa Sándor . . . „ 1.—
Moldovan Todor . . „ 1.—
Dumitru Beldean . . „ —.30
Beldean Ioan . . . „ —.30
Ioan Muntean . . . „ —.20
Tofan Todor . . . „ —.20
Nicuşan Vasilie . . „ 1.—
Moldovan Costan . . „ —.30
Petru Lazar . . . „ —.70
Florea Saltelechi . . „ —.40
Naznean Ioan . . . „ —.50
Pirlă Petru . . . . „ 1.—
Pirlă Stefan . . . „ 1.—
Dogar Gavrilă . . . „ —.20
Dogar Ioan . . . . „ —.10
Hodoş Ioan . . . „ —.50
Iacob Suciŭ . . . „ —.40
Tratai Vasilie . . . „ —.10
Tratai Alesandru . . „ —.20
Tratai Avram . . . „ —.20
Oltean Petru . . . „ —.50
Florea Valda . . . „ —.50
Ioan Oltean l. Gavr. „ —.10
Georgiŭ Vasiŭ . . . „ —.20
L. Grebenişan sen. . „ —.10
Ioan Nicoşan . . . „ —.20
Iacob Birlean . . . „ —.20
Ioan Pop sen. . . . „ 1.—
Sandu Costin . . . „ —.20
Susana Saltelechi . . „ —.10
Biserica gr. cat. . . „ 5.—
Scóla gr. cat. . . . „ 5.—
Nicolăŭ Siara not. . „ 3.—
Dela mai mulţi . . „ 3.20 fl. 44.80
19. Din *Tîrgul Murĕşului* dela:
Vas. Hossu protop. . fl. 50.—
Mateiŭ Pop de Grid „ 10.—
Dr. Emeric Pop . . „ 2.—
Cu discul în bis. s'a adunat . . . . „ 2.50
Moldovan Demetriŭ . „ —.30
Molnar Ioan . . . „ —.50
Petru Raţ . . . . „ —.20
Vĕd. Szebeni . . . „ —.20

Prágai Iános sen. . „ —.40
Regius Kon . . . „ 1.—
Nina Csergedi . . . „ 1.—
N. Maneguţ protop. . „ 2.—
Andreiŭ Musche . . „ 1.—
Alesandru Onaciŭ . „ 5.— fl. **76.10**
20. Din *Săbad* dela:
Togănel Ioan . . . fl. —.50
Florea Todor Irimie „ —.10
Togănel Samson . . „ —.50
Togănel Vasilică . . „ —.50
Cizmaş Petru sen. . „ —.10
Pasztor Ioan . . . „ —.10
Pasztor Rafina . . „ —.10
Sandor Marişca . . „ —.10
Togănel Costantin . „ —.50
Rus Samson . . . „ —.20
Togan Todor . . . „ —.10
Cizmaş Petru jun. . „ —.10
Togănel Samsom . . „ —.40
Cosma Ioan . . . „ —.15
Togănel Costantin . „ —.15
Cosma Achim . . . „ —.15
Vĕd. Pazstor Ioan . „ —.06
Szabadi Ioan . . . „ —.10
Cismaş Ioan . . . „ —.40
Pásztor Ioan . . . „ 1.—
Togănel Maxim . . „ —.50
Ludovic Albu . . . „ —.50
Cozma Ioan sen. . . „ —.10
Din bucate , . . . „ 2.24
Flora Vasilică . . . „ —.50 fl. **9.15**

Gedeon Radeş preot gr. cat. în Siard a colectat pe lista Nr. 231 dela:
Gedeon Radeş . . . fl. 5.—
Eufrosina Pop . . . „ 2.—
Nicolaŭ P. Bota . . „ 2.—
Ioan Dumitrean . . „ 2.—
Georgiŭ Meteş . . „ 1.—
Iosif Ciobota . . . „ 2.—
Dela foştiĭ lobagĭ români din Siard . . „ 37.— fl. **51.—**
Iosif Roman din Orade . . . . fl. **10.—**

Maximilan Giurca paroch în Totoiŭ a colectat pe lista Nr. 733 dela:
Moïse Coman . . . fl. 1.80
Istrate Giurca . . . „ —.45
Efrem Popescu . . „ —.45
Pavel Giurca . . . „ —.45
Georgiŭ Moldovan . „ —.50
Stefan Popescu . . „ —.50
Ioan Pop . . . . „ —.90
Alesandru Anca . . „ —.90
Maximilian Giurca . „ 1.—
Ioan Moldovan . . „ —.50
Ioan Bogdan . . . „ —.20
Ludovic Andreiŭ not. „ 2.—
Comuna pol. Totoiŭ . „ 5.—
Marian Nech. Bogdan „ 1.—
Iuliŭ Moldovan . . „ 1.—
Dela mai mulţi popor. „ 9.51 fl. **21.16**
Gabriela Crăinic elevă în internat. Vancean . . . . . fl. **5.—**

I. C. Mihalcea prof. în Râmnicul sărat a colectat pe lista Nr. 16 dela:
Fl. Barb farmacist . leĭ 20.—
Dr. G. Dobrean . . „ 20.—
I. C. Mihalcea . . „ 5.— fl. **22.57**

Eugeniŭ Răduţ preot în Cerghiţel a colectat pe lista Nr. 453 dela:
Cioban Ioan . . . fl. —.20
Boĭtoş Vasilie . . . „ —.10
Eugeniŭ Răduţ . . „ 1.—
Dela poporeni . . . „ 2.70
Georgiŭ Răduţ . . „ 1.— fl. **5.—**

P. Cheţan par. în Densuş a colectat pe lista Nr. 5/a dela:
Antoniŭ Pop . . . fl. 1.—
Petru Stoica . . . „ 1.—
Isac Zepa . . . . „ 3.—
Petru Cheţan . . . „ 1.— fl. **6.—**

Simeon Micu prot. A. Iuliei a trimis
1. Din *Coşlariŭ* pe lista Nr. 241 dela:
Filip Pojar preot . . fl. 2.—
Indreiŭ Onu . . . „ —.50
Conţan Nicolaŭ . . „ —.50

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cat. din loc . . . „ 2.—
Oniga Mihailă . . . „ —.10 fl. 3.10

4. Din *Ciunga* pe l. Nr 630 dela:
Poporul din Ciunga . fl. 1.50
Ioan Moldovan . . „ 1.50
B. Nicóră preot gr. or. „ 1.—
Petru Andrea . . . „ 1.— fl. 5.—

5. Din *Spălnaca* pe lista Nr. 632 dela:
Candid Cristea . . fl. 1.—
Chirilă Curta . . . „ 1.—
T. Radu scriitor not. „ —.50
Oprea George . . . „ —.50
Stanciŭ Iacob . . . „ —.30 fl. 3.30

6. Din *Turdaşul român* pe lista Nr. 633 dela:
Emiliŭ German . . fl. 2.—
George Urs . . . „ —.20
Basiliŭ Tit . . . . „ —.50
Iosif Chelemen . . „ —.20
Dela popor . . . . „ 3.— fl. 5.90

7. Din *Nandra* pe lista Nr. 634
Dela poporenĭ . . . fl. —.50 fl. —.50

8. Din *Gâmbuţ* pe lista Nr. 635 dela:
Leon Circa . . . . fl. 2.— fl. 2.—

9. Din *Uióra sup.* pe lista Nr. 637 dela:
Nicolaŭ Simu . . . fl. 2.—
Dela popor . . . . „ 7.40
Vasile Moldovan . . „ —.20 fl. 9.60

10. Din *Noşlac* pe lista Nr. 638 dela:
Iacob Pop loc. c. reg. în pensiune . . . fl. 2.—
Petru Moldovan . . „ 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 1.—
Popor. gr. cat. . . „ 1.10
Vasilie Hărăstăşan . „ —.30 fl. 5.40

11. Din *M. Căptălan* pe lista Nr. 639 dela:
M. Buzdugan preot . fl. 1.—
Ioan Hărăstăşan alui Vasilie econ. . . „ 5.—
Emanoilŭ Ungurean . „ —.50 fl. 6.50

12. Din *M. Copand* pe lista Nr. 640 dela:
Pe bucate s'a primit fl. 1·75
Iosif Ilea . . . . „ —.10
Ioane Siandru . . . „ —.10
Ioane Luca . . . . „ —.05
Iosif Biriş . . . . „ —.05
Din cassa bis. . . . „ —.95 fl. 3.—

13. Din *Ciuciŭ* pe l. Nr 641 dela:
Dănilă Muntean . . fl. 10.—
Ioan Olariŭ . . . „ 1.—
Popa Moîse . . . „ —.40
Nicóră George . . „ —.30
Popa Ioan . . . . „ —.20
Boeriŭ George . . „ —.20
Cucerzan Samoilă . „ —.20
Sabo Stefan . . . „ —.20
Stoĭca Georgiŭ . . „ —.10
Copanzan Iosif . . „ —.20
De pe bucate dela pop. „ 1.—
Ilea Maria l. Dumitru „ —.20
Sabó Dumitru . . . „ —.10 fl. 14.10

14. Din *Gâmbuţ* pe lista Nr. 642 dela:
Poporulŭ gr. cat . . fl. 1.50 fl. 1.50

15. Din *M. Uióra* pe lista Nr. 644 dela:
Ben. Pop v.prot. . . fl. 5.—
Ión Monor . . . . „ —.30
Popa Manoilă . . . „ —.10
Ciorean Ión . . . „ —.10
Roşca Sándu . . . „ —.20
Roşca Gligor . . . „ —.20
Vlad Petru . . . . „ —.30
Vegean Niculae . . „ —.10
Popa Iacob . . . . „ —.10
Hopârtean Gligor . . „ —.20
Roşca Vasilie . . . „ —.20
Lăluţ Niculae . . . „ —.10
Roşca Tanasie . . . „ —.10
Coman Nicodin . . „ —.50
Baciŭ Manoilă . . . „ —.05
Aranyosi Iános . . „ —.04
Baciŭ Onuţ . . . . „ —.10
Giurcuţ Lazar . . . „ —.10
Suciŭ Veronica . . „ —.10
Moga Anica . . . „ —.10
Onaciŭ Niculae . . „ —.10
Roşca Niculae sen. . „ —.20
Roşca Ión . . . . „ —.20
Bora Maria . . . . „ —.20
Radu Ión . . . . „ —.32
Pădurean Siofron . . „ 1.—
Todor Vlad . . . . „ —.20
Marele Iosif . . . „ —.20
Chiorean Gerasim . „ —.10
Niculae Vedean . . „ —.20 fl. 10.71

Ioan Laslo protop. Cluşului a colectat:

1. Din *Cluşiŭ* pe l. Nr 372 dela:
Ion Mezei . . . . fl. 5.—
Vasiliŭ Hossu . . . „ 5.—
Iustin Harşa filosof . „ —.50
Filiala băncil „Transilvania“ . . . . „ 10.—
Galea Stefan şef . . „ 5.—
Nicolaŭ Bobeş şef . „ 4.—
Ales. Nemes . . . „ 1.—
Dum. Pop capel. mil. „ 2.—
Nic. P. Raţ capel. . „ 2.—
Dr. G. Ilea şi soţia Ida Csató . . . „ 6.—
Ioan Laslo . . . . „ 10.—
Horgoş Ion . . . . „ 1.— fl. 51.50

2. Din *Geloŭ* pe l. Nr. 352 dela:
Ioan Pop preot şi dela poporenĭ . . . . fl. 16.— fl. 16.—

3. Din *Suciag* pe lista Nr. 343 dela:
George Pop preot . fl. 1.50
Bis. din Suciag . . „ —.50
Bis. din Baciŭ . . . „ 1.— fl. 3.—

4. Din *Şardulŭ ungur.* pe lista Nr. 354 dela:
Maria Cioban învĕţ. . fl. 2.—
Vasile Drŭgan not. . „ 2.—
Stefan Galoş învĕţ. . „ 1.—
Gavrilă Sturia înv. . „ —.60
Ioan Moldovan . . „ —.50
Onuţ Forogo . . . „ —.30
Eudochia Tosia . . „ —.20
Mai mulţi locuitorĭ . „ 2.30
Vereşmortean preot . „ 2.10 fl. 11.—

5. Din *Topa Sâncraiŭ* pe lista Nr. 362 dela:
Ioan Bochiş . . . fl. 2.—
Iacob Grăsdan . . „ —.50 fl. 2.50

6. Din *Feneşul săs.* pe lista Nr. 350 dela:
Dionisiŭ Pop . . . fl. 3.—
Ath. Gărduş înv. . . „ 1.—
Uşurel Mitru . . . „ —.10
Câmpean Gligor . . „ —.20
Demetriŭ Blag . . „ —.15
George Caian . . . „ —.10
Gambos Ágoston . . „ —.10
Petru Poşan . . . „ —.40
Ión Murza . . . . „ —.40
Zacharie Vanea . . „ —.50
Dumitru Vanea . . „ —.50
Maria Vanea . . . „ —.50
Todor Pop leliţiĭ . . „ —.50
Gligor Vanea . . . „ —.50
Mihail Giucan . . . „ —.10
Vasilie Oltean . . . „ —.20
Nicolaŭ Selăgian . . „ —.40
George Câmpian . . „ —.10
Ion Caian . . . . „ —.10
Demetriŭ Selagian . „ —.20
Vasiliŭ Caian . . . „ —.50
Costan Caian . . . „ —.50
Gnorge Gal . . . „ —.10
Niculae Pop . . . „ —.10
Petru Oltean . . . „ 1.—
Vasilie Topan . . . „ —.50
Nastasia Cădar . . „ —.20
Ioan Rus a Ilisieĭ . „ 1.—
Vasilie Lungu . . . „ —.50
Niculae Oltean . . „ —.50
Ioan Cioban . . . „ —.50
Ioan Vancea . . . „ —.50
Sofia Fiueraş . . . „ —.50
Flórea Feiurdean . „ —.50
Petru Vancea . . . „ —.50
De pe bucate de la mai mulţi . . . „ 2.50 fl. 18.95

7. Din *Feleac* pe l. Nr 365 dela:
Gavrilă Pop preot . fl. 5.—
Ioan Mihalca econ. . „ 10.—
Bas. Nicóră . . . „ 1.—
Ioan Mihalca teol. abs. „ 1.—
Stefan Pop învĕţ. . . „ 1.—
Teodor Mihalca econ. „ 1.—
Dela mai mulţi credincioşi . . . . „ 1.25 fl. 20.25

8. Din *Cluşiŭ Mănăstur* pe lista Nr. 366 dela:
Dela credincioşi . . fl. 5.50
Valeriŭ Pop . . . „ 1.—
Ales. Pop . . . . „ 2.— fl. 8.50

9. Din *Sumurduc* pe lista Nr. 359 dela:
Luca Stan preot . . fl. —.50
Dela popor . . . . „ —.50 fl. 1.—

10. Din *Apahida* pe lista Nr. 341 dela:
Eliseŭ Moga preot. . fl. 2.—
Bis. gr. cat. . . . „ 1.— fl. 3.—

11. Din *Popfaleŭ* pe lista Nr. 348 dela:
Vasiliŭ Păpucescu . fl. 4.— fl. 4.—

12. Din *Sân-Mihaiŭ* pe lista Nr. 356 dela:
Din lada bis. gr. cat. fl. 2.—
Andreiŭ Felderean . „ 2.— fl. 4.—

13. Din *Buda veche* pe lista Nr. 345 dela:
Georgiŭ Pop preot . fl. 1.— fl. 1.—

14. Din *Tic* pe l. Nr. 340 dela:
Greg. Lehene preot . fl. 1.— fl. 1.—

Basiliŭ Călugăr preot în Crăciunelul sup. a colectat pe lista Nr. 290 dela:
Basiliŭ Călugăr preot fl. 2.—
Ioan Sirb . . . . „ —.50
Ioan Văleau . . . „ —.50
Tóder Sierban . . . „ —.20
Sandu Sierbau . . „ —.20
Naltailă Oprea . . „ —.20
Anisie Urian . . . „ —.20
Emiliŭ Calugăr . . „ —.20 fl. 4.—

În *Hopârta* s'a colectat dela:
Aron Macaveiŭ preot fl. 1.—
Dela credincioşi . . „ 3.50 fl. 4.50

Geargiŭ Gergely paroch în Csik Szépviz a colect. pe lista Nr. 484 dela:
Georgiŭ Gergely . . fl. 2.—
Ioan Ţifrea . . . . „ 1.—
Filia Loves . . . „ 5.40
Vrencean Nicolaŭ . . „ 1.—
Vrencean Ilie . . . „ 1.—
Georgiţă Ioan . . . „ 1.—
Gabor Petru . . . „ 1.— fl. 12.40

Augustin Berian pract. for. a colectat în Lipova dela:
V. Hamsea . . . . fl. 3.—
Gavrilă Bene . . . „ 1.—
Iacob de Rácz . . „ 1.—
Emil Dozsé . . . „ 1.—
Gregoriŭ Marienescu „ 2.—
Terenţiŭ Oprean . . „ 1.—
Dr. Aureliŭ Halic . „ 2.—
Ioan Turducescu . . „ 1.—
Silviŭ Bichicean . . „ 1.—
Valeria Oprian . . „ 1.—
Athanasiŭ Popi . . „ 1.—
Creţ Costi . . . . „ —.50
Demetriŭ Roman . . „ —.50
Georgiŭ Mateiŭ . . „ 2.—
Constantin Paulcescu „ 1.—
Augustin Berian . . „ 1.— fl. 20.—

Antoniŭ Papdan adm. prot. al Sătmarului a colectat pe l. Nr. 113 dela:
Antoniŭ Papdan . . fl. 2.—
Ioan Szabó preot . . „ 1.—
Ioan Szobotha . . . „ —.50
Iosif Popoviciŭ preot „ —.50
M. Ciurdariŭ prot. em. „ 1.—
Georgiŭ Kardos înv. . „ 1.—
Ioan Popoviciŭ preot „ —.50
Ioan Csigiy preot . „ 1.—
Ioan Iluţu . . . . „ —.50
Vasiliŭ Ardelean . . „ 1.—
Augustin Toran . . „ —.50 fl. 9.50

Suma . . fl. 8299.98

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 24 Februari 1894. Numĕrulŭ 8.

„Temeiulŭ naţiuniĭ unitare."

Casa deputaţilorŭ din Pesta a începutŭ Luni în 19 a c. desbaterea proiectuluĭ privitoriŭ la căsătoria civilă.

Guvernulŭ s'a îngrijitŭ, ca acestŭ evenimentŭ să-şĭ priméscă şi espresiune esternă „démnă".

Niciŏdată n'aŭ fostŭ adunaţi în parlamentŭ atâţia deputaţi ca acum. Galeriile asemenea suntŭ îndesuite. Maĭ alesŭ tinerimea universitară se represintă în numĕrŭ mare, pentru ca la finea şedinţelorŭ să pótă da losinca plebeĭ adunate înaintea dieteĭ, pe care dintre deputaţi să-ĭ priméscă cu strigăte de „éljen", şi pe care cu „abzug".

După câtŭ se póte prevedé astădĭ, resultatulŭ desbaterilorŭ va fi primirea proiectuluĭ atâtŭ în generalŭ câtŭ şi în specialŭ. Pentru că partida independentistă s'a pronunţatŭ pe lângă proiectŭ, şi astfelŭ triumfulŭ guvernuluĭ în dietă pare a fi asiguratŭ.

Firesce triumfulŭ acesta nu póte să-lŭ mângăe pe guvernŭ ceva deosĕbitŭ.

Guvernulŭ nu odată, ci de repetite orĭ a declaratŭ, că esistinţa sa şi îndreptăţirea sa de a fi o légă de sórtea proiectelorŭ sale bisericescĭ. Este însă limpede, că unŭ guvernŭ, care proiectele sale, de carĭ şĭ-a legatŭ esistinţa sa, nu póte să le ducă la învingere cu puterile sale proprii, ci numaĭ cu ajutoriŭ străinŭ, este unŭ guvernŭ perdutŭ. Şi e neîndoiosŭ, că partidulŭ independentistŭ va şi cerca ocasiune, să o dovedéscă acésta guvernuluĭ.

Desbaterile de până aci n'aŭ avutŭ niciŏ unŭ interesŭ deosĕbitŭ. Nici unulŭ din vorbitoriĭ de până aicĭ — şi aŭ vorbitŭ ómenĭ distinşĭ — n'a fostŭ în stare să rostéscă o vorbire démnă de unŭ adevĕratŭ bărbatŭ de statŭ.

Afară de frase îmblătite şi pe airea deja uĭtate de liberalismŭ vulgarŭ, n'amŭ auditŭ nimicŭ.

Dintre aceste frase una este totuşi vrednică de relevatŭ. Este vrednică, pentru că a spus'o maĭ de demultŭ însuşĭ ministrulŭ justiţieĭ, acum a spus'o în plenulŭ parlamentuluĭ deputatulŭ Wlassich, şi în urmă pentru că frasa acésta arată intenţiunea adevĕrată, ce o urmărescŭ stăpânitoriĭ nostri cu proiectulŭ lorŭ despre căsătoria civilă.

Domnulŭ Wlassich a dişŭ în şedinţa de Marţĭ, că legea căsătorieĭ civile va fi „temeiulŭ, pe care se va ridica unitatea naţională magiară".

Enunţiaţiunea acésta a numituluĭ deputatŭ a fostŭ primită cu aplause. Dovadă, că suntŭ mulţĭ aceia, carĭ împărtăşescŭ acelea-şĭ vederĭ.

Să vedemŭ dar, ce însémnă frasa acésta?

Căsătoria civilă, aşa precum o proiectézăguvernulŭ, este înainte de tóte desbrăcarea familieĭ de caractĕrulŭ religiosŭ-moralŭ. Pentru că răpirea însemnătăţiĭ religióse a contractuluĭ de căsătorie este tocmaĭ aşa unŭ contractŭ, precum tóte celealalte contracte de cumpĕrare şi vîndăre.

Răpirea caractĕruluĭ indisolubilŭ alŭ căsătorieĭ va degrada tăria legăturеĭ matrimoniale la gradulŭ unuĭ simplu contractŭ bilateralŭ, disolubilŭ prin învoirea împrumutată a contrahenţilorŭ.

Pe urmă desbrăcarea căsătorieĭ de valórea eĭ religiósă va avé de urmare crescerea pruncilorŭ în indiferentismŭ religiosŭ.

Cu unŭ cuvîntŭ efectulŭ căsătorieĭ civile va fi decreştinarea familieĭ.

Şi fiindŭ că din familiĭ se ridică naţiunile, urmarea va maĭ fi şi decreştinarea naţiuniĭ.

Étă la ce nisuescŭ stăpânitoriĭ nostri. Scopulŭ lorŭ e, să desbrace naţiunile ţĕreĭ nóstre din creştinismŭ, şi pe temeiulŭ căsătorieĭ civile să zidéscă o naţiune nóuă, „naţiunea unitară magiară".

E preţiósă mărturisirea acésta. Cuceritoriĭ de acum o mie de anĭ vorŭ să-şĭ serbeze aniversara milenară prin reducerea naţiuniĭ lorŭ la starea aceea, în care craĭ acum suntŭ o mie de anĭ, la „păgânismŭ".

Amŭ dişŭ, că vorŭ să reducă „naţiunea lorŭ". Adevĕrulŭ e, că eĭ ar vré să reducă la păgânismŭ tóte naţionalităţile patrieĭ.

Numaĭ câtŭ asta nu le va succede. Nu, celŭ puţinŭ cu Româniĭ.

Româniĭ nu se despartŭ de biserica lorŭ, pentru că biserica lorŭ este şi scutulŭ limbeĭ şi a naţionalităţiĭ lorŭ.

Feuilleton.

Puţinŭ scimŭ.

Gânditu-m'am adese-orĭ, şi érăşĭ adese m'am gânditŭ, cum de sute şi miĭ de anĭ ne batemŭ capulŭ, să pĕtrundemŭ în taĭnele din noĭ şi din jurulŭ nostru, şi totuşi câtŭ de aprópe suntemŭ încă de începutŭ.

Sute, miĭ şi milióne de inşi se vorŭ fi încercatŭ, să-şĭ dea samă despre pipăitŭ şi gustŭ şi despre alte multe şi nenumĕrate din lăuntrulŭ nostru şi din lumea dinafară.

Şi pe lângă tóte miliónele de gândurĭ, pe lângă tótă munca obositóre, ce de vécurĭ ţine, multe aŭ rĕmasŭ şi până astădĭ taine, multe ascunse, multe nepĕtrunse. Şi pe lângă aceste multe, nespusŭ de multe, ce tóte aştéptă deslegare, tote aştéptă lămurire, ce suntŭ acele puţine, în a cărorŭ taĭnă ne-a succesŭ a pĕtrunde saŭ deplinŭ, saŭ celŭ puţinŭ în parte.

Simţŭ maĭ pe susŭ şi maĭ de frunte decâtŭ vederea nu este, şi chiarŭ şi despre vedere ce puţinŭ ne scimŭ da samă! Raţele venite dela sóre, dela ceva flacără strălucitóre orĭ dela lumină zugrăvescŭ în lăuntrulŭ nostru icóna sórelui saŭ a flacărĭĭ, a luminеĭ, preste totŭ a isvorului de lumină, din care aŭ pornitŭ. Dar totŭ acelea-şĭ raţe potŭ să zugrăvéscă în noĭ şi alte corpurĭ.

Dacă între noĭ şi isvorulŭ de lumină nu suntŭ alte corpurĭ afară de aerŭ, în ochĭ ni-se zugrăvesce numaĭ isvorulŭ luminiĭ, roşu la faţă, orĭ póte vinĕtŭ, verde, albŭ, cu unŭ cuvîntŭ aşa, precum este, afară dóră, că uneorĭ lumina ĭi este maĭ slăbită.

Aşa e, până ce privirea ţĭ este aţintită spre isvorulŭ de lumină. Şi totŭ aşa ar fi şi cu celealalte corpurĭ, dacă tóte ar avé a lorŭ lumină, dacă tóte ar fi luminătóre. Dar luminătóre numaĭ puţine suntŭ.

Nóptea pe întunerecŭ, în lipsa raţelorŭ de sóre, fără alte corpurĭ luminătóre nimicŭ, dar chiarŭ nimicŭ nu poţi să vedĭ. Nóptea foculŭ şi lumina. ţiua raţele de sóre, daŭ din a lorŭ lumină corpurilorŭ fără de lumină, şi astfelŭ le ajucă, ca să pótă fi vĕdute.

Asupra pipăituluĭ lucră fiesce care, corpŭ de sine, fără ajutoriŭ străinŭ. Asupra auduluĭ numaĭ dacă corpulŭ e lovitŭ, frecatŭ, trântitŭ, cu unŭ cuvîntŭ dacă părticelele i-se mişcă cu o anumită repejune, şi totŭ aşa şi asupra vĕduluĭ corpurile numaĭ aşa potŭ să lucre, dacă suntŭ corpurĭ luminătóre orĭ dacă suntŭ isbite de raţĕle vre-unuĭ corpŭ luminătoriŭ.

Atâta scimŭ, şi maĭ scimŭ şi aceea, că în ochĭ se zugrăvesce icóna corpurilorŭ luminătóre, precum şi a altorŭ corpurĭ fără de lumină, dar isbite de lumina primită dinafară.

Atâta scimŭ, dar cine va puté spune maĭ departe, cum ducŭ raţĕle în sine icóna corpurilorŭ luminătóre, şi câte icóne ducŭ? Ducŭ óre sute, ducŭ óre miĭ orĭ póte milióne, saŭ dóră maĭ multe şi de atâtea?

Multe, fórte multe icóne trebue să pórte raţĕle în sinulŭ lorŭ, căcĭ nenumĕratŭ de multe suntŭ şi fiinţele, ce de-odată vĕdŭ sórele strălucitoriŭ, şi icóna luĭ se zugrăvesce în tóte acestea.

Şi de ar fi fiinţe orĭ câtŭ de multe, numĕrulŭ lorŭ nicĭ odată nu ar puté întrece numĕrulŭ icónelorŭ purtate de raţe în a lorŭ braţe.

Câte raţe, celŭ puţinŭ atâtea icóne, şi dacă nesfârşitŭ e numĕrulŭ de raţe, nesfârşitŭ va fi şi numĕrulŭ icónelorŭ reslăţite în atâtea părţĭ.

Dar numĕrulŭ icónelorŭ trebue să fie maĭ mare şi decâtŭ numĕrulŭ raţĕlorŭ, fiindŭ că aceea-şĭ raţă póte zugrăvi una după alta decĭ şi sute de icóne.

Şi Românii — fie siguri domnii dela putere — vorŭ privi totdeuna căsătoriile închiate înaintea organelorŭ civile ca nisce formalităţi góle, ér darulŭ luĭ Dumneḑeŭ îlŭ vorŭ cere înaintea altariuluĭ prin mijlocirea preotuluĭ lorŭ.

Cu cine îşĭ vorŭ ajunge deci domniĭ nostri scopurile sale? Numaĭ cu Magiariĭ.

Dreptŭ aceea căsătoria civilă va fi de sigurŭ unŭ temeiŭ, însă nu unŭ „temeiŭ alŭ naţiunii unitare", după cum şi-o visézá domniĭ din parlamentŭ, ci unŭ temeiŭ de demoralisarea şi de decreştinarea naţionalităţii magiare.

Vlădicĭ adevĕraţi. — Episcopulŭ trebue să fie nu numaĭ superiorulŭ, ci şi părintele, nu numaĭ controlorulŭ, ci şi apĕrătorulŭ preoţilorŭ sĕĭ.

Aşa erau mariĭ episcopĭ aĭ bisericeĭ din trecutŭ. Aşa maĭ suntŭ episcopĭ şi în dilele nóstre.

Dóuĕ esemple frumóse de natura acésta ne-aŭ vestitŭ foile din ḑilele trecute.

Episcopulŭ militarŭ din Viena ĭea pe unŭ preotŭ subalternŭ militarŭ în apĕrare împotriva *ministruluĭ de rĕsboiŭ,* pentru că în împlinirea funcţiunilorŭ sale preoţescĭ s'a ţinutŭ de poruncile bisericeĭ, ér nu de porunca ministrulnĭ de rĕsboiŭ. Episcopulŭ catolicŭ din Iaşĭ Monseniorele Camilli din partea sa apĕră pe unŭ parochŭ alŭ sĕŭ, care a fostŭ calumniatŭ din partea unorŭ credincioşĭ de sub păstorirea dînsuluĭ.

Cu mângâiere amŭ luatŭ cunoscinţă despre aceste frumóse esemple de vîrtute apostolică archieréscă. Amŭ descoperitŭ într'însele icóna păstoriuluĭ celuĭ bunŭ.

Supĕrare neîntemeiată. — În numĕrulŭ 5 alŭ „Unirĭĭ" din a. c. provocându-ne la Papiŭ Ilarianŭ şi la documente istorice amŭ susţinutŭ, că Şaguna în 1848 începuse a introduce limba magiară în protocólele episcopieĭ, adecă ale consistoriuluĭ din Sibiŭ. Asemenea amŭ persiflatŭ nisce absurdităţĭ ale luĭ Maneguţŭ, carĭ şi pruncilorŭ încă trebue să li-se pară absurdităţĭ. Pentru acésta s'aŭ supĕratŭ focŭ domniĭ dela „Telegraful Roman" şi în nrulŭ 15 alŭ acestuĭ ḑiarŭ din a. c. ne mustră ḑicêndŭ, că îndreptămŭ „atacurĭ nejustificabile" în contra bisericeĭ gr. orientale.

Nu scimŭ, de cândŭ criticarea uneĭ fapte neromânescĭ îndeplinite de o persónă gr. orientală este identică cu atacarea bisericeĭ gr. or., nicĭ nu pricepemŭ, de cândŭ „persiflarea" absurdităţilorŭ susţinute de Maneguţŭ ar însemna a lucra în contra poporuluĭ românŭ!

Ómenĭ ca Maneguţŭ şi alţiĭ de pănura luĭ aruncă tăciunele aprinsŭ în edificiulŭ bisericeĭ nóstre, provócă făţişŭ poporulŭ unitŭ la schismă sub titulŭ de „Reunire", şi dacă noĭ le dovedimŭ, că grăescŭ neadevĕruri şi absurdităţĭ, totŭ eĭ strigă, „că le atacămŭ biserica şi că stricămŭ némulŭ românescŭ"! Acésta este, — ca să ne esprimămŭ în terminŭ blândŭ, — adevĕratŭ bizantinismŭ şi fariseismŭ modernŭ!!

Noĭ iubimŭ pe greco-orientalĭ şi ca pe ómenĭ şi ca pe Românĭ şi le respectămŭ şi convingerile lorŭ religióse şi nicĭ odată n'amŭ luptatŭ în contra lorŭ decâtŭ cu armele sciinţeĭ, carĭ suntŭ nobile şi ĭertate, şi chiarŭ şi aceste arme le-amŭ întrebuinţatŭ de comunŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ amŭ fostŭ atacaţĭ în convingerile nóstre religióse cu armele minciuneĭ şi calumnieĭ. De aceea cândŭ „Telegraful Roman" ḑice, că motivele acţiunilorŭ nóstre suntŭ „ura şi rĕutatea nejustificabilă fată de biserica gr. or.", elŭ cugetă, că toţĭ facŭ, cum face dînsulŭ faţă de biserica gr. catolică.

Dar sciţĭ, cu ce probézá „Telegraful Roman", că noĭ nu amŭ fi grăitŭ adevĕruluĭ despre întroducerea limbeĭ magiare în consistoriulŭ din Sibiŭ? — Cu auctoritatea sa proprie, adecă cu aceea, ce a scrisŭ în 1890.

Noĭ însă pe auctoritatea „Telegrafuluĭ Roman" nu dămŭ nimica din simpla causă, *că elŭ nu se cunósce nicĭ pe sine însu-şĭ.*

În numĕrulŭ 137 din anulŭ 1893 „Telegrafuĭ Roman" a scrisŭ într'unŭ articulŭ de fondŭ următórele: „Şaguna după constelaţiunile politice dela 1867 vĕḑêndŭ starea lucrurilorŭ şi pĕtrunḑêndŭ cu agerulŭ sĕŭ spiritŭ desvoltarea lorŭ, a pronunţatŭ memorabilele cuvinte: *Flere possem, sed juvare non,* şi acceptândŭ basa de dreptŭ creată, s'a silitŭ a asigura pe acésta, ce s'a maĭ pututŭ salva, şi elŭ, câtŭ a maĭ trăitŭ, a fostŭ fruntaşulŭ activităţiĭ, şi „Telegraful Roman" cu credinţă a continuatŭ politica luĭ Şaguna până în ḑiua de astăḑĭ."

Din acestŭ pasajŭ alŭ „Telegrafuluĭ Roman" toţĭ potŭ vedé, câtă auctoritate póte avé acésta fóe în lucruri istorice. Şaguna a pronunţatŭ cuvintele *„flere possem, sed juvare non"*, — carĭ altcum suntŭ ale unuĭ catolicŭ şi sfîntŭ părinte (Augustinŭ), — nu în anulŭ 1867, ci în anulŭ 1865, despre ce se va puté convinge orĭ cine din epistola adresată de Şaguna Mitropolituluĭ Şuluţŭ în 23 Sept. 1865, care epistolă se póte ceti în Istoria Transilvanieĭ de Bariţiŭ vol. III. pag. 326 şi 327, unde tot-odată se póte ceti şi nota următóre: „Publicată în „Telegraful Roman", ér̆ă din acesta şi în „Gazeta" Nr. 84 din 4 Nov. 23 Octobre 1865."

Aşa dară „Telegraful" necum să scie, ce s'a întîmplatŭ în 1848, dar nu scie nicĭ măcarŭ în care anŭ a pronunţatŭ Şaguna *„memorabilele cuvinte"*, şi în care anŭ a publicatŭ în colónele sale acelea-şĭ cuvinte.

Nu ne trimită „Telegraful Roman" să cetimŭ ceea ce a scrisŭ în numĕrulŭ sĕŭ 16 din 1890 cu privire la întroducerea limbeĭ magiare în consistoriulŭ din Sibiŭ, căcĭ noĭ le-amŭ cetitŭ acestea şi indirecte amŭ şi rĕspunsŭ în numĕrulŭ dela 15 Aprilie 1890 alŭ „Foiĭ bisericescĭ şi scolastice", unde amŭ ḑisŭ: „Ni-se cere, ca să spunemŭ, ce felŭ de actŭ autenticŭ poşedemŭ, prin care se dovedesce, că Şaguna în anulŭ 1848 a întrodusŭ în afacerile interne ale Consistoriuluĭ limba magiară, ca limba oficiósă, fără de a fi fostŭ silitŭ de a face aşa ceva? Rĕspuusŭ: *Este originalulŭ protocolŭ* despre a treia şedinţă consistorială din 20 Ianuariŭ 1848, în care s'aŭ pertractatŭ 20 de obĭecte — dela Nr. 25 până inclusive 44. Acestŭ originalŭ este subscrisŭ de Vicariulŭ (Şaguna), de cincĭ asesorĭ şi de notariulŭ consistorialŭ. *Subscrierĭ, carĭ suntŭ aicĭ la noĭ prea bine cunoscute,* înaintea maĭ multorŭ bărbaţĭ de

---

E dreptŭ, că icónele zugrăvite în ochĭ suntŭ trecĕtóre, şi dacă ţi-aĭ închisŭ orĭ întorsŭ ochiĭ dela sóre, încétă şi icóna trecĕtóre şi face locŭ alteĭ icóne. Aşa e, dar icóna trecuse din ochiŭ şi în gândŭ, şi cândŭ încétă în ochiŭ, în gândŭ nu încétă.

Dacă încetândŭ în ochiŭ ar înceta şi în gândŭ, aĭ puté să ḑicĭ, că icóna încetândŭ în ochiŭ s'a întorsŭ de noŭ în raḑe, şi prin urmare în fiesce care raḑă numaĭ o icónă este. Dar în gândŭ nu încétă decâtŭ numaĭ într'unŭ târḑiŭ, ér une-orĭ nu încétă, până ce nu încétă gândulŭ, nu încétă, până ce nu încétă viaţa.

Dela corpulŭ luminătoriŭ vinŭ nenumĕratŭ de multe raḑe, dar icóne şi decâtŭ raḑe vinŭ maĭ multe.

Cine maĭ stă la îndoélă, că raḑele pórtă sute de icóne în sinulŭ lorŭ, pune-şĭ-va îndoéla la o parte, dacă se va gândi la icónele statornice, ce le zugrăvescŭ raḑele luminătóre în camera de fotografatŭ, pe lamelele anume pregătite.

De pe lamele icónele nu se maĭ potŭ întórce în raḑe, cum s'ar puté ḑice despre icónele trecĕtóre zugrăvite în ochĭ. Şi prin urmare dacă acelea-şĭ raḑe zugrăvescŭ maĭ multe icóne în lamele, icónele în fiesce care raḑă trebue să fie fără numĕrŭ.

Numĕrulŭ de raḑe eşite din corpurĭ luminătóre e fără numĕrŭ, şi în fiesce care din raḑele acestea fără numĕrŭ numĕrulŭ icónelorŭ e fără numĕrŭ, aşa că numĕruiŭ icónelorŭ e numĕrŭ fără numĕrŭ, şi chiarŭ şi acesta fără numĕrŭ.

Să fie dară corpurile luminătóre isvórĕ de raḑe fără numĕrŭ, şi magazine de icóne şi maĭ fără numĕrŭ? Aşa se pare.

Raḑele pornite dela sóre une-orĭ înainte de a ajunge în ochiĭ nostri se lovescŭ în alte corpurĭ, şi totŭ aşa se întîmplă şi cu raḑele altorŭ isvórĕ de lumină. Dacă corpurile aflate în cale suntŭ străvĕḑĕcióse, raḑele îşĭ urmézá calea înainte şi prin ele, ér de cumva străvĕḑiĭ nu suntŭ, raḑele se abatŭ din calea, ce le-a croit'o isvorulŭ, cândŭ le-a aruncatŭ în lume.

Corpurile străvĕḑĕcióse lasă raḑĕlorŭ trecere liberă prin ele. Corpurile nestrăveḑiĭ însă li-se împotrivescŭ, le abatŭ în altă parte, orĭ le împrăştie în maĭ multe părţĭ, să nu se maĭ vadă raḑă cu raḑă, le încâlcescŭ şi încurcă făcêndŭ, ca răḑă cu raḑă să se bată în capŭ.

De unde deosĕbirea acésta între corpŭ şi corpŭ? De unde vine, că unele suntŭ atâtŭ de îngăduitóre, altele érăşĭ aŭ firĭ înderĕtnice şi bătăióse, firĭ rebele? E dóră şi între ele ca între ómenĭ?

Dintre corpurile nestrăveḑiĭ corpurile lucĭĭ abatŭ raḑĕle într'o parte, şi abătêndu-le într'o parte, veḑĭ în ele oglindită icóna corpuluĭ luminătoriŭ. În raḑele astfelŭ abătute găsimŭ însă şi icóna corpuluĭ abătĕtoriŭ.

Raḑĕle sóreluĭ isbite de oglindă orĭ de altŭ corpŭ bine luciitŭ, cândŭ să-şĭ schimbe calea, ĭeaŭ cu sine şi icóna oglindeĭ. Raḑĕle abătute de oglindă mergŭ numaĭ într'o parte, şi numaĭ în partea, unde mergŭ, potŭ să ducă icónele îndoite, ce le aŭ în sine.

Raḑĕle acestea nu suntŭ fără numĕrŭ, une orĭ suntŭ chiar puţine, dar deşi puţine, ele ducŭ cu sine icóne multe, icóne fără numĕrŭ. În fiesce care raḑă se află icóna corpuluĭ luminătoriŭ şi icóna oglindeĭ, dar se află nu numaĭ câte o icónă, ci icóne fără numĕrŭ.

Raḑĕle ajunse la corpurĭ nestrăvĕḑĕcióse şi nelucite suntŭ aruncate maĭ fiesce care în altă parte, şi póte învălmăşala acésta face, de perdŭ icónele corpuluĭ luminătoriŭ. Că le perdŭ, e faptŭ, după ce în raḑĕle împrăştiate înzădarŭ le cauţĭ; dar că din ele ce se alege, cine ar puté să spună?

Să ḑicemŭ dóră, că corpulŭ isbitŭ le ĭea în sine, ca în loculuĭ lorŭ să-şĭ pună icónele sale, le răpesce, ca raḑĕle împrăştiate afară de icónele sale alte icóne să nu maĭ pórte? Bine! dar atuncĭ cum se face, că după lustruire corpulŭ de maĭ înainte nu maĭ răpesce icónele corpuluĭ luminătoriŭ? E dóră lustruirea unŭ felŭ de îmblândire, unŭ felŭ de crescere şi desvăţare de hoţie şi de alte datinĭ rele?

reputaţiune. Acestŭ protocolŭ se află aicĭ la Redacţiune şi-lŭ póte vedé orĭ şi cine în timpŭ de 30 de ḑile, adecă din 1 Aprilie până în 1 Maiŭ a. c., în care ḑi se va restitui proprietariuluĭ."

Mulţĭ aŭ vĕḑutŭ acelŭ protocolŭ, totŭ ómenĭ cunoscĕtorĭ de lucru, şi toţĭ aŭ adeveritŭ aserţiunea nóstră.

Astădĭ încă ţinemŭ la noĭ o copie autentică de pe acelŭ protocolŭ şi o arĕtămŭ orĭ şi cuĭ, dacă doresce.

Nu umble decĭ „Telegraful Roman" a mistifica lucrurile, ci recunóscă adevĕrulŭ istoricŭ.

Noĭ n'amŭ ḑisŭ, că Şaguna a introdusŭ limba magiară *„în întréga administraţiune a bisericeĭ sale"*, ci numaĭ *„în Consistoriŭ"*, şi astfelŭ n'avemŭ lipsă de rectificările „Telegrafuluĭ Roman". Ce amŭ ḑisŭ, amŭ doveditŭ cu documente. Dacă póte, probeze „Telegraful Roman" contrariulŭ. Arete d. e., că Bologa, care încă este subscrisŭ la acelŭ protocolŭ, şi a fostŭ omŭ, care se interesa de lucrurĭ de sciinţă şi de progresulŭ nostru naţionalŭ, a desminţitŭ orĭ rectificatŭ măcarŭ o sigură dată pe P. Ilarianŭ în pasajulŭ referitoriŭ la Şaguna! Până atuncĭ însă „Telegraful Roman", care nicĭ pe sine nu se cunósce, nu mai îmbete lumea cu apă rece.

Odată însă a grăitŭ şi „Telegraful Roman" adevĕrulŭ, cândŭ adecă a ḑisŭ în numĕrulŭ 137 din 1893 acestea: „Telegraful Roman" cu credinţă a continuatŭ politica luĭ Şaguna *până în ḑiua de astădĭ.*"

Se scie, că Românii adevĕraţi de repetite orĭ aŭ timbratŭ politica „Telegrafuluĭ Roman" de *„tradare de némŭ"*. De unde urmézŭ, că şi Şaguna, pe care-lŭ imitézŭ „Telegraful Roman", încă a tradatŭ causa némuluĭ românescŭ.

Fiindŭ că „Telegrafuluĭ Roman" i-s'ar face numaĭ unŭ serviţiŭ, dovedindu-ĭ conclusiunea, ce urmézŭ din asertele luĭ, la timpulŭ sĕŭ póte vomŭ face încercarea de a o şi proba, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că purtarea „Telegrafuluĭ", a luĭ Maneguţŭ şi a altorŭ „savanţĭ", carĭ trăescŭ numaĭ din subminarea bisericeĭ nóstre, ne dispenséză de orĭ ce reservă.

Totŭ Silviŭ Rezei. În „Budapesti Hirlap" cetimŭ următórele: „La conferinţa de Duminecă sară a partiduluĭ guvernamentalŭ s'aŭ adunatŭ în numĕrŭ mare membriĭ partiduluĭ. Chiarŭ la şepte óre preşedintele b. Podmaniczky a deschisŭ conferinţa espunêndŭ, că e la ordinea ḑileĭ proiectulŭ de lege despre dreptulŭ matrimonialŭ. Din tóte părţile saleĭ celeĭ marĭ a conferinţeĭ a resunatŭ esclamarea: Îlŭ primimŭ! Referentulŭ şcl. După strigarea generală de éljen, care a sunatŭ după cuvintele referentuluĭ, *a declaratŭ deputatulŭ Silviŭ Rezei, că fiindŭ preotŭ gr. cat. în cameră va vota împotriva proiectului, dar în înţelesulŭ hotărîriĭ partiduluĭ în butulŭ góneĭ pornite în contra sa rĕmâne şi de aci încolo membru alŭ partiduluĭ, de óre ce pe basa programuluĭ acestuĭ partidŭ l'aŭ alesŭ deputatŭ, şi va sprigini guvernulŭ în tóte celealalte cestiunĭ.* Conferinţa a primitŭ cu aprobare vie declararea acésta şcl."

„Alea iacta est!" ar ḑice — Catilina, dacă ar fi deputatulŭ dela Ceca.

Aşa dară Rezei va sprigini guvernulŭ, cândŭ vorŭ veni la rîndŭ celealalte proiecte de legi bisericescĭ-politice. Totŭ maĭ bine! Numaĭ câtŭ atuncĭ şi proiectulŭ de faţă îlŭ póte vota cu aceea-şi consciinţă liniştită. Dór proiectulŭ acesta încă se cuprinde în programulŭ, pe basa căruia l'aŭ alesŭ — Românii dela Ceca? Ba necuratulŭ! Românii dela Ceca numaĭ de lipsa căsătorieĭ civile, a matriculelorŭ civile şi a recepţiuniĭ scumpilorŭ de Jidovi nu maĭ potŭ.

Şi apoĭ ce minunată e morala luĭ Rezei! Noĭ după purtarea luĭ ne-am declaratŭ, că nu-lŭ maĭ privimŭ de membru alŭ bisericeĭ nóstre române catolice. Elŭ însă se privesce şi acum de membru alŭ acesteĭ biserici şi totuşĭ are obrazulŭ de a declara fără lécŭ de ruşine, că elŭ va sprigini guvernulŭ acela, care a declaratŭ bisericeĭ catolice pe faţă luptă pe mórte pe viaţă. La timpulŭ sĕŭ aducă-şi aminte dlŭ Rezei, că-ĭ ḑicemŭ acum: „Mitgefangen, mitgehangen!"

Şi apoĭ maĭ are obrazulŭ de a ḑice, că s'a pornitŭ góna împotriva luĭ! Dar gânditu-s'a la aceea, că pe cine lovesce în faţă cu cuvintele acestea? Gânditu-s'a la aceea, că „Unirea" din Blaşiŭ „Magyar Állam" din Budapesta, „Vaterland" din Viena, „Germania" din Berlin aŭ dreptulŭ şi datorinţa sfîntă de a-lŭ certa? Gânditu-s'a la aceea, că foile acestea suntŭ organe de aşa, câtŭ dela ele, nu ḑicemŭ, că póte, ci trebue să înveţe orĭ şi cine, până şi Rezei, cum are se pórte unŭ deputatŭ catolicŭ? Gânditu-s'a la aceea, că elŭ cu cuvintele sale lovesce în faţă opiniunea publică a catolicilorŭ din patrie şi de afară? Dar elŭ, preotulŭ greco-catolicŭ Silviŭ Rezei, maĭ bucurosŭ vre să fie laudatŭ, aplaudatŭ şi aclamatŭ de nisce francmasonĭ! Nu a băgatŭ de samă dlŭ Rezei, ca acestea suntŭ laudele, aplausele şi aclamările ladululuĭ?

De purtarea luĭ Rezei ne mirămŭ, cum ne mirămŭ. Dar de una nu ne putemŭ mira de ajunsŭ. Suntŭ adecă anumite cercurĭ, a cărorŭ membri se privescŭ de catolicĭ patentaţĭ şi s'aŭ îndatinatŭ a privi la ceĭ din Blaşiŭ cu compătimire şi dispreţŭ ca la nisce semischismaticĭ. Unde e acum catolicismulŭ lorŭ? Orĭ dóră şi eĭ se temŭ a se strica cu liberaliĭ şi francmasoniĭ dela putere şi a-şi periclita scopurile egoiste? Noĭ le dicemŭ: Nu aşa e catolicismulŭ celŭ veritabilŭ, ci: *„Stăĭ asupră cu vreme şi fără de vreme, mustră, cértă, îndémnă."*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

După ce guvernulŭ întârḑie cu propunerea uneĭ persóne apte spre a fi denumită de Maĭestatea Sa de Mitropolitŭ în Agram, precum se vorbesce, Sfinţia Sa Leonŭ XIII la insistinţa Croaţilorŭ ar fi hotărîtŭ a denumi pentru administrarea archidiecesseĭ de Agram unŭ vicariŭ apostolicŭ.

Secţiunea pentru culte şi instrucţiune a guvernuluĭ provincialŭ croatŭ a datŭ o ordinaţiune declarându, că sectele nazarenilorŭ şi a baptiştilorŭ nu se numĕră între confesiunile recunoscute prin lege. Matricule despre căsătoriile, casurile de nascere şi de mórte dintre eĭ le pórtă auctorităţile civile. Ceĭ ce aparţinŭ acestorŭ secte, suntŭ obligaţĭ a suporta tóte sarcinele confesiuniĭ lorŭ originare, suntŭ obligaţĭ a da lecticale şi nu suntŭ scutiţĭ nicĭ dela sarcina de a contribui la edificarea bisericelorŭ.

Roma.

În 18 a c. s'aŭ terminatŭ festivităţile aranjate din incidentulŭ iubileuluĭ episcopescŭ alŭ Sfinţieĭ Sale Leonŭ XIII. Cu ocasiunea acésta a pontificatŭ Sfinţia Sa cu mare solemnitate. La s. Liturgie aŭ asistatŭ preste 50,000 de persóne, carĭ aŭ întimpinatŭ pe S. Părinte cu ovaţiunĭ însufleţite la venirea luĭ în biserica s. Petru. Aprópe de altariŭ aŭ fostŭ ridicate 4 tribune, în carĭ aŭ ocupatŭ locŭ membriĭ corpuluĭ diplomaticŭ, familiile patriciane, cavalerii ordului maltensŭ, conducĕtoriĭ deputaţiunilorŭ, carĭ aŭ venitŭ, să felicite pe Sfinţia Sa. După s. Liturgie Papa a intonatŭ „Te Deum", acompaniatŭ fiindŭ de toţĭ ceĭ de faţă. Apoĭ Sfinţia Sa şi-a pusŭ tiara pe capŭ, a binecuvîntatŭ pe ceĭ de faţă şi precum a venitŭ, aşa s'a şi depărtatŭ, fiindŭ purtatŭ în sedia gestatoria. La depărtare încă a fostŭ aclamatŭ cu „Eviva". Deşi ceremoniile aŭ ţinutŭ timpŭ îndelungatŭ, Sfinţia Sa totuşĭ nu părea obositŭ.

Adevĕratŭ că aşa se pare, dar cine să cuteze a ḑice, că aşa e întocmitŭ?

Fie raḑĕle, ce trecŭ pe dinaintea nóstră, venite deadreptulŭ dela cutare isvorŭ de lumină, fie că aŭ fostŭ abătute din a lorŭ cale prin cutare corpŭ nestrăveḑiŭ, raḑĕle pórtă în sinulŭ lorŭ o comóră nesfârşită de icóne nevĕḑute.

Lumea e plină cu icóne de acestea. Nu trece o clipă, nu facĭ unŭ paşŭ, să nu te lovescĭ de sute, miĭ şi póte milióne de icóne, ce ca nisce năluci sbóră prin aerŭ.

Aşa e ḑiua şi totŭ aşa şi nóptea, până ce luminéză luna pe ceriŭ, saŭ până ce arde lumina în chilie. Dar de întunereculŭ şi umbra nepătrunsă le este fricĭ şi la icóne. De nu le-ar fi fricĭ, s'ar arĕta şi cândŭ întunereculŭ e deplinŭ.

S'aŭ făcutŭ încercărĭ cu ochĭ de vită de curêndŭ belită, şi s'a vĕḑutŭ, că în ochĭ alevea se formézŭ icónele obiectelorŭ de din afară, dar s'a vĕḑutŭ şi aceea, că icónele acestea suntŭ micĭ şi întórse.

Dacă aşa e şi în ochiĭ nostri, — şi că aşa e, nu maĭ póte fi îndoélă, — cum se póte, de obiectele din afară nu le vedemŭ micĭ, ca icónele din ochĭ, ci în mărimea lorŭ adevĕrată? Cum se póte, să le vedemŭ în pusĕţiunea lorŭ adevĕrată, ér nu întórse ca n icóne?

Frămîntatu-m'am în gândŭ, scrutat'am cărţi, resfoit'am pagine, dar esplicare îndestulitóre nu am pututŭ să aflu.

Am atinsŭ numaĭ puţine lucrurĭ, şi chiarŭ şi lucrurile atinse numaĭ în trécĕtŭ le-am atinsŭ, şi totuşĭ câte întrebărĭ până aḑĭ nelămurite a trebuitŭ să atingŭ, şi câte maĭ puteam încă să atingŭ.

În cele câteva miĭ de anĭ, de cândŭ amŭ fostŭ aşeḑaţĭ pe acestŭ pămîntŭ, cercat'amŭ să dămŭ rĕspunsŭ şi esplicare la totŭ, ce se află în noĭ şi în jurulŭ nostru, şi la multe amŭ şi rĕspunsŭ în deajunsŭ de îndestulitoriŭ, dar neaseměnatŭ maĭ multe lucrurĭ aşteptă încă după rĕspunsŭ şi lămurire.

Amŭ făcutŭ muitŭ, cu deosĕbire în suta acésta relative fórte multe amŭ făcutŭ; dar multulŭ, ce amŭ făcutŭ, e încă numaĭ unŭ stropŭ de apă în faţa celorŭ ce maĭ avemŭ de a face.

Aşa e, şi e bine, că aşa e. Sute şi póte miĭ de anĭ va maĭ avé némulŭ omenescŭ pe acestŭ pămîntŭ, şi pe pămîntŭ fiindŭ e bine, ca ceĭ ce n'aŭ să lucre în sudórea feţeĭ pentru hrană, să aibă cu ce să-şi frămînte gândulŭ şi mintea.

Dacă am pusŭ dară în capulŭ acestorŭ şire vorbele „puţinŭ scimŭ", am ḑis'o numaĭ faţă cu multimea nesfârşită de lucrurĭ şi întrebărĭ, ce tóte aşteptă rĕspunsŭ şi lămurire. Am ḑis'o în înţelesulŭ, că multŭ scimŭ, dar totuşĭ şi multulŭ acesta e puţinŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ḑiua de multŭ aşteptată a sositŭ. Parlamentulŭ a începutŭ în 19 a c. desbaterea asupra căsătorieĭ civile. Deputaţiĭ s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ maĭ mare decâtŭ de comunŭ. Referentulŭ comisiuniĭ dietale judiciare în cestiunea căsătorieĭ civile este Teleszky István. Elŭ în discursulŭ sĕŭ accentuéză momentuositatea căsătorieĭ şi arată, că în Ungaria dela înfiinţarea regatuluĭ şi introducerea creştinismuluĭ tóte legile matrimoniale s'aŭ adusŭ pe basa învăţăturеĭ creştine catolice, în spiritulŭ acesteia şi cu stricta observare a dreptuluĭ canonicŭ catolicŭ. Acéstă procedură, ḑice oratorulŭ, a fostŭ corectă, până ce religiunea catolică a fostŭ religiune de statŭ; dară în decursulŭ timpuluĭ a recunoscutŭ statulŭ ca confesiune receptă şi confesiunea protenstantică, şi astfelŭ pe lângă dreptulŭ matrimonialu catolicŭ a păşitŭ ca egalŭ îndreptăţitŭ şi celŭ protestantŭ. Fiindŭ la noĭ dese căsătoriile între catolicĭ şi protestanţi, şi venindŭ desŭ în conflictŭ dispusĕţiunile celorŭ dóuĕ drepturĭ matrimoniale, statulŭ în interesulŭ sĕŭ şi alŭ cetăţenilorŭ a păşitŭ la introducerea unuĭ dreptŭ matrimonialŭ unitarŭ pentru toţi cetăţeniĭ.

Introducerea dreptuluĭ matrimonialŭ unitarŭ, care este unulŭ din postulatele cele maĭ de căpetenie ale liberalismuluĭ, numaĭ bine póte aduce pentru ţară. Defectele, ce s'ar descoperĭ în proĭectulŭ de lege, se potŭ suplini în decursulŭ desbaterіĭ speciale. Pe calea acésta se vorŭ regula relaţiunile caseĭ domnitóre, cestiunea croată şi cestiunea căsătorieĭ militarilorŭ, faţă cu legea referitóre la căsătoria civilă. Purtarea minorităţiĭ (?) parlamentare nu va împedeca, ca proĭectulŭ să nu devină lege, acea lege, care o pretinde naţiunea. (Szalay: Întrébă naţiunea!) Proĭectulŭ de lege este în sensulŭ tradiţiunilorŭ luĭ Deák esecutândŭ testamentulŭ luĭ. Guvernulŭ şi preşedintele luĭ pentru acésta meritä glorie eternă. (Aprobărĭ în drépta, sgomotŭ în o parte a stîngeĭ).

Alŭ doile oratorŭ a fostŭ Polonyi Géza din partidulŭ independentistŭ. Elŭ recunósce momentuositatea proĭectuluĭ din cestiune, dară acéstă casă ar fi făcutŭ cu multŭ maĭ multŭ pentru patrie, dacă ar fi restabilitŭ deplinŭ libertatea şi independenţa acesteia. Fundamentulŭ acesteĭ legĭ nu e însufleţirea naţiuniĭ, nicĭ nu e liberalismulŭ adevĕratŭ, ci o ordinaţiune ministerială ilegală şi scăpărarea, desperată după putere a unuĭ partidŭ, care a întratŭ în descompunere. Oratorulŭ ḑice, că părerea minorităţiĭ din comisiunea judiciară este, ca dieta să voteze neîncredere guvernuluĭ. Elŭ este unŭ aderentŭ însufleţitŭ alŭ libertăţiĭ religionare şi pretinde autonomia, la care aŭ dreptŭ 9 milióne de catolicĭ. Guvernulŭ să dea înapoĭ catolicilorŭ averea lorŭ şi să nu o întrebuinţeze spre scopurĭ politice lumescĭ. La întrebarea, că óre vatĕmă căsătoria civilă dogmele bisericeĭ catolice, rĕspunde afirmativŭ, de-órece după proĭectulŭ de lege şi căsătoriile, carĭ suntŭ indisolubile după legile bisericescĭ, se declară de disolubile. Respectéză religiunea concetăcenilorŭ sĕĭ jidanĭ şi a confraţilorŭ protestanţi, dară întrébă, pentru ce să-şĭ jertféscă convingerile 9 milióne de catolicĭ de dragulŭ celorŭ de altă confesiune, şi maĭ alesŭ de alŭ Jidovilorŭ. La aceştia nicĭ nu póte fi vorbă despre căsătorie bisericéscă, după ce nu aŭ nicĭ preoţi nicĭ biserică. (O vóce: Cum să nu aĭbă biserică?) Nu aŭ, dela dirîmarea bisericeĭ din Ierusalimŭ aŭ numaĭ sinagoge, ĕră familia preoţéscă s'a stînsŭ. Proĭectulŭ de lege din cestiune este traducerea servilă a Entwurfuluĭ germânŭ. Elŭ are multe defecte, carĭ nu se potŭ îndrepta la desbaterea specială.

În şedinţa din 20 a c. aŭ maĭ vorbitŭ în cestiunea căsătorieĭ civile Veszter (din partidulŭ naţionalŭ) şi Wlassics (guvernamentalŭ) pentru proĭectŭ, ĕră Apponyi în contra proĭectuluĭ. Apponyi a ḑisŭ, că proĭectulŭ de lege, ce e la desbatere, se baséză pe treĭ principiĭ cardinale. Celŭ dintâiŭ este crearea unuĭ dreptŭ matrimonialŭ unitarŭ, care să aĭbă valóre pentru toţi cetăţeniĭ fără deosebire de confesiune. Alŭ doilea principiŭ este, că pe basa dreptuluĭ matrimonialŭ uuitarŭ să se organiseze judicatura de statŭ, care singură să fie îndreptăţită a resolvi pe terenulŭ dreptuluĭ cestiunile controverse. Alŭ treilea principiŭ cardinalŭ este forma obligătóre a închieriĭ căsătorieĭ. Cele dintâiŭ dóuĕ principiĭ le recunósce oratorulŭ şi de ale sale, alŭ treilea, celŭ puţinŭ între împrejurările actuale, nu-lŭ póte primi. Introducerea matriculeĭ civile o apróbă, dară aşa, precum e proĭectată de guvernŭ, o consideră de neesecutabilă. Modificarea dispusĕţiunilorŭ articululuĭ de lege LIII din 1868 în principiŭ nu o apróbă. Provocându-se la statele, în carĭ domnesce limba anglesă, şi la bărbaţi de statŭ de aĭ Ungarieĭ arată, că liberalismulŭ nu pretinde, ca să fie obligătóre forma închieriĭ căsătorieĭ, ci póte fi şi numaĭ facultativă.

Căsătoria civilă obligătóre, cum e în Germânia şi în ţĕrile romanice, o consideră de fĕtulŭ lupteĭ între omnipotenţa de statŭ şi cea bisericéscă. Orĭ care parte ésă învingătóre, are şi perderĭ fórte marĭ. Apoĭ în cestiunĭ religióse şi celŭ maĭ rĕŭ compromisŭ este cu multŭ maĭ bunŭ decâtŭ cea maĭ strălucită învingere. La noĭ nu este necesară lupta dintre biserică şi statŭ, care ar provoca-o căsătoria civilă obligătóre. Proĭectulŭ guvernuluĭ nu prevede, cine suntŭ esecutoriĭ acesteia; înaintea cuĭ cere, să se închie căsătoria civilă? Cestiunea acésta este în legătură intimă cu cea despre organele, carĭ aŭ să conducă matriculele civile. Nicĭ guvernulŭ nu scie, cine va conduce matriculele civile de botezŭ, de cununie şi de mórte, nicĭ înaintea cuĭ să se închie căsătoria civilă, şi cum să se desdauneze preoţiĭ confesiunilorŭ ca purtătorĭ de matriculă în trecutŭ? Pacea religiósă turburată nu se póte restabili prin aceea, că catolicilorŭ li-se va da o lovitură prin căsătoria civilă obligătóre, ĕră protestanţilorŭ prin modificarea legiĭ referitóre la religiunea pruncilorŭ. Căsătoria civilă obligătóre preste totŭ nu este acomodată spre a împăca bisericele: ea se opune principiilorŭ religiuniĭ catolice şi lovesce interesele bisericeĭ protestante, precum se esperiéză acésta de presente în Germânia. Deşi la aparinţă căsătoria civilă obligătóre ar fi fórte favorabilă pentru ajungerea unităţiĭ naţionale, în realitate însă va avé chiarŭ efecte contrare, căcĭ bisericele naţionale magiare le înstrăinéză de către statŭ, ĕră agitatorilorŭ naţionalităţilorŭ le dă în mână şi arma fanatismuluĭ religiosŭ. Puterea coactivă a statuluĭ prin pedepse numaĭ ar mări amărăciunea, abstragêndŭ, că cu actuala administraţiune statulŭ nu ar puté satisface obligămintuluĭ luatŭ asupră-şĭ. Decĭ ar trebui să precédă introducerea administraţiuniĭ de statŭ. Reformele bisericescl-politice le va scóte guvernulŭ cu ajutoriulŭ partidului independentistŭ; dar se nasce întrebarea, că ajuta-lŭ va partidulŭ acesta la introducerea administraţiuniĭ de statŭ? Va recurge la noĭ (partidulŭ naţionalŭ)? În actuala situaţiune parlamentară nu-ĭ rĕmâne guvernuluĭ decâtŭ să apeleze la naţiune; acésta însă în împrejurările de faţă ar invólve în sine unŭ periculŭ.

La nóuĕle alegerĭ partidele s'ar organisa pe base confesionale, s'ar forma unŭ partidŭ clericalŭ, care şĭ-ar străplânta activitatea în parlamentŭ; agitatorilorŭ naţionaliiăţilorŭ li-s'ar da ocasiune, să turbure poporulŭ. Decĭ nicĭ o speranţă nu esistă spre efeptuirea reformelorŭ proĭectate de guvernŭ.

În şedinţa din 21 a c. a camereĭ a vorbitŭ în cestiunea căsătorieĭ civile şi Iusth Gyula, preşedintele partiduluĭ independentistŭ, declarându în numele sĕŭ, că privesce proiectulŭ ca basă pentru desbaterea specială. Ce e dreptŭ, proĭectulŭ are defecte, dar acestea se potŭ îndrepta. Căsătoria civilă e necesară, — ḑice elŭ, — nu numaĭ ca şi pe terenulŭ căsătorieĭ să se stabiléscă paritatea între cetăţenіĭ creştinĭ şi necreştinĭ, altcum egalŭ îndreptăţiţi, ci fiindŭ că o poftesce şi liberalismulŭ. Elŭ se ţine a fi catolicŭ bunŭ, dară nu pricepe, că în ce vatĕmă proĭectulŭ dogmele catolice. Se scandaliséză de resoluţiunea aşa numituluĭ congresŭ catolicŭ, după care catolicіĭ în venitoriŭ să alégă ca deputaţi numaĭ catolicĭ pronunţaţi. Acéstă resoluţiune nepatriotică introduce intoleranţa, confesionalismulŭ în politica patrieĭ nóstre turburate prin agitaţiunile de naţionalitate. Elŭ nu din încredere în guvernŭ, ci din principiŭ votéză proĭectulŭ de lege.

După terminarea discursuluĭ a fostŭ felicitatŭ oratorulŭ de maĭ mulţi deputaţi guvernamentalĭ. Despre pactarea guvernuluĭ cu Kossuthiştiĭ, după discursulŭ luĭ Iusth, nu maĭ rĕmâne nicĭ o îndoélă.

Ḑiarulŭ „Budap. Hírlap“ este informatŭ, că contele Szápáry va face destăinuirĭ importante cu privire la dimisionarea sa din postulŭ de ministru preşedinte.

România.

Mulţi ofiţerĭ dela artilerie fiindŭ nemulţămiţi cu înaintările cele maĭ din urmă aŭ renunţatŭ la gradulŭ de ofiţerŭ. Fóea oficiósă publică acum ordonanţele regeluĭ, cu carĭ primesce renunţarea alorŭ şepte căpitanĭ şi şese locotenenţi, ĕră pe cincĭ

căpitani şi cinci locotenenţi îi pune pe cale disciplinară în disponibilitate. Ofiţerii aceştia toţi aparţinŭ corpului de armată din Bucuresci. Mişcarea ofiţerilorŭ a începutŭ a se domoli. Mai mulţi ofiţeri, mai alesŭ din corpurile din provinţă, şi-aŭ retrasŭ renunţările.

Germânia.

Împĕratulŭ Wilhelm în 19 a c. a fostŭ la Friedrichsruhe spre a reîntórce visita excancelarului Bismarck. Monarchulŭ a conferitŭ timpŭ mai îndelungatŭ cu fostulŭ sĕŭ cancelarŭ.

Industriaşii din Germânia salută cu bucurie încheiarea convenţiunii vamale cu Rusia. Ministrulŭ de răsboiŭ a declaratŭ în comisiunea budgetară a dietei prusiane, că retrage ordinaţiunea ministerială, după care recruţii Poloni aŭ să-şi facă anii de serviţiŭ în ţinuturi locuite de Germâni, de-órece contrastele de naţionalitate întru atâta s'aŭ îmblânditŭ în Posen, încâtŭ recruţii Poloni potŭ să-şi facă anii de serviţiŭ în patria lorŭ, fără ca să invólve acésta ceva periculŭ în sine. Acésta e resplata Polonilorŭ, pentru că aŭ votatŭ cu guvernulŭ în cestiunea prolectului de lege militariŭ. Cu puţinŭ se mai mulţămescŭ şi Polonii.

Francia.

Legile escepţionale votate de cameră şi senatŭ în contra anarchiştilorŭ, pe cum se pare, nu ducŭ la scopŭ. Dela votarea lorŭ încóce atentatele şi încercările de a face atentate cu materii esplosive se înmulţescŭ. După atentatulŭ din ospetăria „Terminus“ a urmatŭ în nóptea de 19 spre 20 l. c. unŭ altŭ atentatŭ în unŭ hotelŭ din strada St. Jacques din Paris. Atentatorulŭ a închiriatŭ pe mai multe ţile o chilie a hoteluluĭ, ĕră la depărtarea sa a acăţatŭ o bombă de uşe astfelŭ, câtŭ să esplodeze, cândŭ va deschide cineva uşea. Planulŭ i-a succesŭ. Bomba esplodându a rănitŭ greŭ treĭ persóne. Totŭ în 20 l. c. s'a mai aflatŭ o bombă în hotelulŭ „Esperance“. Consternaţiunea e mare în Paris. Omulŭ nu e sigurŭ de pe o ţi pe alta. Aceste suntŭ tristele urmărĭ ale ireligiosităţiĭ, propagate în chipŭ sistematicŭ de guvernele republicane.

Sêrbia.

În micŭlŭ regatŭ alŭ Sêrbieĭ situaţiunea în locŭ de a se îmbunătăţi devine totŭ mai critică. Se vorbesce, că prin ţară ar umbla nisce emisarĭ de aĭ familieĭ Karagheorghevicĭ, carĭ ar aţiţa poporulŭ în contra dinastieĭ actuale. Fóea oficiósă din Montenegro, „Glas Czernagosca“, care până acum nu se prea ocupă de afacerile din Sêrbia, de curêndŭ a scosŭ unŭ articulŭ combătêndŭ aspru purtarea exregeluĭ Milanŭ şi apelându la întrevenirea Rusieĭ, care nu va suferi, ca o altă putere (Austro-Ungaria) să eserciteze în Sêrbia o influinţă neţĕrmurită. Generalulŭ Gruicĭ, fostulŭ preşedinte alŭ cabinetuluĭ radicalŭ, în o epistolă deschisă arată, că regele Alesandru numaĭ după întîlnirea cu tatălŭ sĕŭ în Abbazia s'a înstrăinatŭ de către liberalĭ; venirea lui Milanŭ în Sêrbia a produsŭ cea mai rea impresiune; amestecarea luĭ în afacerile publice compromite greŭ independenţa regeluĭ; din unŭ toastŭ alŭ regeluĭ se póte cunósce intenţiunea de a abroga constituţia actuală; Sêrbia stă în pragulŭ unorŭ lupte şi încurcăturĭ nóuĕ; dea Dumnedĕu, ca regele Alesandru să ĭese cu onóre din acéstă schimbare nóuă.

Ţiaruluĭ „Pol. Corr.“ se scrie din Belgrad, că regele în curêndŭ îşi va institui o cancelarie de cabinetŭ militarŭ, ca astfelŭ legătura dintre rege şi miliţie să devină mai strînsă.

Încunoscinţare.

Ne permitemŭ a aduce la cunoscinţa tuturorŭ membrilorŭ şi binevoitorilorŭ Reuniuniĭ femeilorŭ române din Blaşiŭ, că intervenindŭ o pedecă, ce momentanŭ nu se póte înlătura, adunarea generală, convocată pe 25 Februariŭ a. c., deocamdată se amână pe mai târdiŭ. Blaşiŭ din şedinţa Comitetuluĭ R. f. r. gr. cat. din Blaşiŭ ţinută în 18 Februariŭ 1893.

Rosa Munteanŭ presidentă. **Aur. P. Bota.** secretariŭ.

Noutăţi.

Din archidiecesă. *Alimpiŭ Costea*, fostŭ parochŭ în Sântămărie, protopopiatulŭ Bieĭ, este numitŭ administratorŭ parochialŭ în Spinĭ în acela-şi protopopiatŭ. — *Aureliŭ Urzică,* fostŭ parochŭ în Şermaşŭ protopopiatulŭ Giurgeuluĭ, este numitŭ parochŭ în Mărgăŭ protopopiatulŭ Morlaceĭ. — *Dr. Iacobŭ Radu*, fostŭ alumnŭ alŭ Seminariuluĭ S. Atanasiŭ din Roma, este numită de administratorŭ parochialŭ în Şermaşŭ, protopopiatulŭ Giurgeuluĭ.

Concursŭ pentru staţiunĭ docentale. Pentru completarea staţiunilĭ docentale din Tritulŭ inferiorŭ şi a celeĭ de docente ambulante în Filea inferióră şi superióră, ambele în protopopiatulŭ Turdeĭ, s'ă escrisŭ concursŭ cu terminulŭ de 15 Martiŭ a. c. st. n. 1. Emolumintele împreunate cu docentura din *Tritulŭ inferiorŭ* suntŭ: 300 fl. v. a. plătindŭ din repartiţiune pe poporŭ, cuartirŭ libĕrŭ în edificiulŭ şcoleĭ şi grădină pentru legume lângă şcólă cam de 200 □°. 2. Emolumintele împreunate cu docentura din *Filea inferióră* şi *superióră* suntŭ: 300 fl. v. a. din repartiţiune pe poporŭ şi cuartirŭ libĕrŭ în edificiulŭ şcoleĭ.

Înmormîntarea celorŭ căduţi în duelŭ. Curatulŭ militarŭ de clasa I. Skanzel din Innsbruk nu a voitŭ să asiste la îmormîntarea mediculuĭ de regimentŭ Wagner, căduţŭ în duelŭ la 23 Dec. 1893. Numitulŭ medicŭ a fostŭ deci înmormîntatŭ fără ceremonii bisericescĭ. Ministrulŭ de răsboiŭ în semnŭ de pedépsă a transferatŭ pe preotulŭ curatŭ Skanzel ca capelanŭ în Bosnia în districtulŭ Seraievo, deşi vicariulŭ apostolicŭ castrensŭ Dr. Belopotoczky s'a opusŭ transferării. Episcopulŭ Belopotoczky în o epistolă datată Viena în 1 Febr. 1894 esprimă recunoscinţă preotuluĭ Skanzel pentru procedura sa corectă bisericéscă şi totodată dă espresiune părereĭ de rĕŭ, că ministrulŭ comunŭ de răsboiŭ l'a transferatŭ fără consimţĕmîntulŭ şi chiarŭ în contra protestăriĭ sale ca vicariŭ apostolicŭ. Cu acestea afacerea nu s'a terminatŭ. Ea va mai forma şi obiectŭ de interpelăriĭ prin dietă şi merită să fie luată în seriósă consideraţiune, ca astfelŭ ministrulŭ de răsboiŭ să nu mai aĭbă poftă de a pedepsi pe preoţiĭ militariĭ pentru observarea canónelorŭ. Se vorbesce, că Dr. Belopotoczky, care e şi canonicŭ la Orade-amare, şi-a datŭ dimisiunea din oficiulŭ de vicariŭ apostolicŭ castrensŭ.

Avisŭ. Pentru orientarea prenumĕranţilorŭ respectivĭ notificŭ, că opulŭ anunţatŭ *„Ierarchia bisericéscă“* s'a pusŭ sub tiparŭ şi nu preste multŭ se va espeda respectivilorŭ. Zabraniŭ 20 Febr. 1894. *Ioanŭ Boroşŭ,* parochŭ gr. catolicŭ.

Pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Dlŭ prof. *Elefterescu* dr. med. şi teol. a destinatŭ în folosulŭ gimnasiuluĭ din Blaşiŭ beneficiulŭ resultatŭ din vîndarea opuluĭ sĕŭ „Predice pe tóte Duminecile şi serbătorile de preste anŭ“. Preţuiŭ 1 fl. 50 cr., şi portulŭ postalŭ 30 cr. Comandele să se facă la tipografia „Aurora“ în Gheria. [1])

Conferinţa la Ateneŭ în Bucuresci. Cetimŭ în „Timpul“, că Duminecă în 12 l. c. dlŭ Aurelŭ C. Popovicĭ s'a presentatŭ pentru întâia óră ca conferenţiariŭ înaintea publicului bucurescénŭ fiindŭ întîmpinatŭ cu multă bunăvoinţă. Sujetulŭ conferenţeĭ a fostŭ *„Principiulŭ de naţionalitate“*. Conferenţiarulŭ după ce premite diferitele părerĭ în definiţiunea principiuluĭ de naţionalitate, conchide, că numaĭ consciinţa naţională póte fi considerată ca notă hotărîtóre în caractĕrulŭ naţionalităţiĭ. Consciinţa naţională este arma cea mai puternică. Adeseorĭ însă în acéstă consciinţă vibréză şi sensaţiuni de vrăşmăşie şi de înverşunare în contra celorŭ ce se împotrivescŭ pretensiunilorŭ naţionale ale popórelorŭ. Negreşitŭ nota culturei omenescĭ, iubirea de ómenĭ basată pe creştinismŭ, implică stăpînirea patimelorŭ. În principiulŭ de naţionalitate constată conferenţiarulŭ dóuĕ momente: a) Momentulŭ alcătuitoriŭ de state, şi b) tendinţa unităţiĭ naţionale. Tendinţa unităţiĭ naţionale nu este de câtŭ resultanta parte a primejdiilorŭ, ce bântue o naţiune, parte a asupririĭ străine. În state de naţionalităţi organisate după intima natură a principiuluĭ de naţionalitate cum de es. în Helveţia, tendinţa unităţiĭ este nulă, deórece fiesce care naţionalitate găsindŭ în cadrele statuluĭ poliglotŭ legitimă satisfacţiune, se simte atrasă către statulŭ comunŭ. Discutându teoria asimilaţiuniĭ etnice în raportŭ cu acţiunea principiuluĭ de naţionalitate ţice, că asimilaţiunea naturală se face în condiţie de egalitate, fără mijlóce artificiale şi violente. Ea se produce inconscientŭ, fără împotrivire, ca prin visŭ. Asimilaţiunea artificială, care visézăă naţionalităţi consciente, este unŭ răsboiŭ de cucerire, care în modŭ fatalŭ duce la forme despotice de guvernare, ĕră despotismulŭ de rasă subminézăă siguranţa statelorŭ de naţionalităţi. Apoi arată dlŭ Popovicĭ importanţa aplicăriĭ principiuluĭ de naţionalitate în instrucţiunea publică şi terminăă ţicêndŭ, că triumfulŭ principiuluĭ de naţionalitate e sigurŭ, pentru că temelia luĭ este cultura, ĕră aliaţiiĭ luĭ suntŭ legile de ferŭ ale naturei.

Osîndirea Omladineĭ. *Sentinţa în procesulŭ „Omladineĭ“* s'a publicatŭ în 6 a c. Suntŭ osîndiţi *Ziegeloser* la 8 anĭ, *Weigert* la 5 anĭ, *Şticlia* la 5 anĭ, *Hradeţ* la 5 anĭ, *Vaţlav Cijek* la 6 anĭ, *Holzbach* la 13 lunĭ, redactorulŭ *Hain* la 18 lunĭ temniţă grea şi înăsprită. Pedepsele, la carĭ aŭ fostŭ osîndiţi ceĭalalţi acusaţi, variézăă între 3 anĭ temniţă grea şi 14 ţile până la 6 sĕptĕmânĭ închisóre ordinară. Doĭ acusaţi aŭ fostŭ achitaţi. La ceĭ osîndiţi la mai mulţi anĭ de pedépsă grea s'aŭ consideratŭ dreptŭ dovedite crimele de înaltă tradare, de vătĕmare a Maiestăţiĭ Sale Monarchuluĭ, turbarea ordiniĭ publice şi de participare la reuniuni secrete, pe cândŭ ceĭalalţi aŭ fostŭ găsiţi vredniciă de pedépsă numaĭ pentru turburarea ordiniĭ publice şi participarea la reuniuni secrete.

Ceruse patriotice. Patriotismulŭ trebue să se manifesteze în tóte şi cu atâtŭ mai virtosŭ în ceruse, carĭ li-se punŭ pruncilorŭ în mână încă din frageda etate de 6 anĭ. Înţelegêndŭ momentulŭ patrioticŭ a ceruselorŭ, o învăţătóre din Pécs, precum scrie „Pécs-Ujság“, a interdisŭ elevelorŭ sale folosirea ceruselorŭ Hardtmuth, carĭ nu suntŭ de provenienţă patriotică ci străină. Ea a ţisŭ „nu voiŭ suferi, ca fete magiare să scrie în şcólă magiară cu ceruse din străinătate. De aci înainte să folosiţi numaĭ ceruse de fabricaţiune magiară.“

Casŭ de mórte. *Benedictŭ Isaicŭ,* parochŭ în Cârtia săséscă, Vicariatulŭ Făgăraşuluĭ, a reposatŭ în 2 Februariŭ 1894 în alŭ 49-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 11-lea alŭ preoţieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

[1]) Tóte ţiarele române suntŭ rugate a publica acestŭ anunţŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Simionŭ Bărnuțiŭ și s. Unire.

(Fine.)

„Îndată după unire episcopulŭ catolicŭ din Alba-Iulia încalecă preste Archiepiscopulŭ nostru și-lŭ face Vicariŭ, îlŭ înfruntă, îlŭ dojenesce, îlŭ visită până ce-lŭ scóte abia bulla papeĭ din 1721 ab omni admonitione, visitatione a acelui episcopŭ din Alba-Iulia, ér Archiepiscopulŭ din Strigoniŭ îlŭ desbracă de demnitatea archiepiscopéscă și-lŭ face sufraganeŭ, și biserica nóstră o légă în jugŭ nou.“

Tótă frasa despre încălecarea episcopului carolicŭ din Alba-Iulia preste Archiepiscopulŭ nostru n'are nicĭ o basă de adevĕrŭ.

Este cunoscutŭ, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ a muritŭ în anulŭ 1713 și că preste elŭ nu a pututŭ încăleca episcopulŭ catolicŭ din Alba-Iulia din simpla causă, că pe atuncĭ nu esista episcopŭ catolicŭ acolo, fiindŭ că fusese alungatŭ deja la an. 1556 în persóna episcopului Bornemisza și nu s'a întorsŭ până în 1715 în persóna luĭ Mártonffi. Dela anulŭ 1713 până la anulŭ 1721 însă nu amŭ avutŭ noĭ Românii episcopŭ, pentru că Ioanŭ Pataki succesorulŭ luĭ Atanasiŭ a fostŭ preconisatŭ și sfințitŭ episcopŭ numaĭ în anulŭ 1721 și încă după ce a apărutŭ bula „Rationi congruit“ din 18 Maiŭ 1721 despre înființarea dieceseĭ Făgărașuluĭ, *prin care s'a decretatŭ independința bisericeĭ nóstre de orĭ ce Mitropolie orĭ episcopie,* și prin urmare s'a făcutŭ imposibilă încălecarea episcopuluĭ romano-catolicŭ asupra luĭ Ioanŭ Pataki și a succesoriloru luĭ.

Așa dară afirmațiunea luĭ Bărnuțiŭ despre încălecarea episcopuluĭ latinŭ din Alba-Iulia preste episcopulŭ nostru este cu totulŭ falsă. Ea se basézĕ pe presupunerea neîntemeiată, ce o aflămŭ și la alțĭ scriitorĭ de aĭ nostri, că Ioanŭ Pataki ar fi funcționatŭ ca episcopŭ și înainte de bulla „Rationi congruit“ din 1721; ceea ce însă nu este adevĕratŭ. Ba ce este mai multŭ, Pataki nicĭ măcarŭ înainte de a deveni episcopŭ greco-catolicŭ, va să dică nicĭ pe timpulŭ când era de ritulŭ latinŭ și lucra în calitate de misionariŭ în țara Făgărașuluĭ, nu atîrna dela episcopulŭ latinŭ din Alba-Iulia, ci numaĭ dela archiepiscopulŭ latinŭ din Strigoniŭ, precum dovedescŭ maĭ multe acte, carĭ se potŭ ceti la Nilles.

Este decĭ evidentŭ, că în cuvintele de maĭ susŭ ale luĭ Bărnuțiŭ întîmpinămŭ érășĭ unulŭ din multele neadevĕrurĭ istorice, carĭ aŭ trecutŭ din generațiune în generațiune dreptŭ adevĕrurĭ deplinŭ constatate, despre carĭ nimenĭ nu se maĭ îndoesce. Apoĭ că și dlŭ Densușanŭ a căduțŭ în acéstă rătăcire, nu e mirare, căcĭ așa se cuvine unuĭ bărbatŭ, care se pune să scrie cercetare *critică.*

Neesactă este maĭ departe și afirmațiunea aceea a luĭ Bărnuțiŭ, că episcopulŭ unitŭ ar fi fostŭ sufraganulŭ Mitropolituluĭ din Strigoniŭ. Bulla „Rationi congruit“ nu supune pe episcopulŭ unitŭ nicĭ unuĭ Mitropolitŭ, și prin urmare nu-lŭ face sufraganŭ, ér diploma a dóua Leopoldină îlŭ supune Mitropolituluĭ din Strigoniŭ numaĭ ca la *unŭ patronŭ specialŭ,* ceea ce nu invólve subordinațiune canonică pentru episcopulŭ unitŭ, ci numaĭ ocrotire din partea Archiepiscopuluĭ din Strigoniŭ. *De jure* decĭ biserica nóstră nu a fostŭ supusă nicĭ odată vre-uneĭ biserice latine din Transilvania și Ungaria, însă *de facto* în decursulŭ timpului s'a desvoltatŭ unŭ felŭ de raportŭ de subordinațiune a bisericeĭ nóstre față cu Archiepiscopulŭ latinŭ, întru câtŭ unulŭ dintre aĭ nostri aŭ începutŭ a apela în unele cause la Strigoniŭ. Dar și acestŭ raportŭ a încetatŭ de multŭ. Românii uniți s'aŭ sciutŭ mântui și de acéstă subordinațiune și prin acésta s'aŭ arĕtatŭ superiorĭ neuniților dinainte de s. unire, carĭ în decursŭ de vécurĭ n'aŭ sciutŭ să se scape de locŭ de jugulŭ, ce li-s'a pusŭ din partea calvinilorŭ.

Bărnuțiŭ afirmă maĭ departe, că *Episcopiĭ, Capitululŭ, Protopopiĭ și Vicariĭ uniți aŭ lucratŭ pe întrecute, ca să nu scape biserica nóstră de sub tutela latiniloru din Ungaria.* Elŭ susține prin acésta lucrurĭ, carĭ nu corĕspundŭ adevĕruluĭ. În diecesa unită a Făgărașuluĭ tendința de a se mântui de sub tutela amintită tot-deuna a esistatŭ și în Episcopiĭ și în Capitulŭ și în Protopopiĭ și în Vicariĭ, începêndŭ dela Ioanŭ Inocențiŭ Klein până la reactivarea Mitropolieĭ. Lupta de a se mântui de teologulŭ latinŭ, prin care se făcea simțită puterea Strigoniuluĭ, nu a duratŭ óre până la episcopulŭ Maĭorŭ, când a încetatŭ instituirea aceluĭ teologŭ? În Capitululŭ călugărescŭ din Blașiŭ n'aŭ fostŭ óre ómeni ca Șincaĭ, Klein și Maĭorŭ, ale cărorŭ ideĭ de independință bisericéscă aŭ mersŭ până la marginile estreme permise de sfintele canóne? N'aduce óre însu-și Bărnuțiŭ esemple de protopopiĭ, carĭ aŭ trecutŭ marginile cuvenite în apĕrarea independenței bisericescĭ? Cu ce dreptŭ se face așa dară la atâtea persóne venerabile imputarea aceea nemeritată?

Ce privesce luptele, ura și împărecherile, carĭ aŭ fostŭ între Românĭ după unire, și despre carĭ Bărnuțiŭ vorbesce cu mare patosŭ, ca despre unŭ rĕŭ produsŭ prin acéstă unire, observămŭ cu dlŭ I. M. Moldovanŭ: „Dacă Românii de confesiune diversă s'aŭ persecutatŭ, maltratatŭ și sfîrticatŭ și eĭ între sine, *acésta nu a provenitŭ de acolo, că Românii s'aŭ desfăcutŭ în dóuĕ confesiuni,* ci maĭ virtosŭ din nepriceperea, saŭ egoismulŭ părțiloru, carĭ aŭ făcutŭ, ca părțile să se dea pe sine instrumentŭ *technelorŭ străine.* . . . . Eĭ ar fi pututŭ rĕmâné și de aci în colo frațĭ buniĭ, cum vedemŭ, că fiiĭ altoru națiuni desbinate în 2—3 confesiuni suntŭ frațĭ buniĭ între sine, și nu se sfarmă uniĭ pe alțiĭ. Nicĭ este adevĕratŭ, cumcă Românii dela 1700 și până în presente ar fi fostŭ totŭ în dușmănie uniĭ cu alțiĭ: din contră s'aŭ datŭ timpurĭ, în carĭ eĭ aŭ trăitŭ în pace și înțelegere deplină. Apoĭ în corpulŭ nicĭ uneĭ națiuni nu se potŭ evita desbinările, fie ele religióse, fie de altă natură. Aŭ nu-sŭ Românii și într'altŭ felŭ totŭ desbinațiĭ? Nu-sŭ eĭ sub treĭ împĕrațiĭ? De ce se deplânge așa multŭ desbinarea confesională, ér de cea politică nicĭ o amintire? . . . . . Ambe confesiunile (cele românescĭ) vorŭ înflori lângă olaltă, dacă vorŭ lipsi ómeniĭ, carĭ în locŭ de caritate evangelică predică ura între frațĭ și nu se înfióră de nicĭ unŭ mijlocŭ, numaĭ să-și vîneze interesele lorŭ cele de josŭ. . . . . În România toțĭ Românii ĭsŭ de o confesiune. Aŭ pentru aceea pasiunile omenescĭ nu-și capĕtă ele căĭ, pe carĭ să se preumble? Nu turbură ele progresulŭ? Nu este ură și persecutare între frațĭ? Dar óre în trecutŭ nu totŭ așa le merse la Românĭ? Luptele pe viață pe mórte decurse între Moldovenĭ și Românĭ nu ne adeverescŭ lucrulŭ pe deplinŭ? . . . . . Singurŭ aceea stă, că neesistându uniunea, Românii nu s'ar fi pututŭ certa între sine *pentru religiune,* dar alte cause de cértă ar fi pututŭ avé, și inimicii lorŭ seculari de sigurŭ ar fi grijitŭ, ca Românii să albă cause de cértă între sine, cum vedemŭ, că grijescŭ și adĭ . . . . atâtŭ dincóce câtŭ și dincolo de munte.“ [1])

Nu este decĭ unirea *causa efficientă* a certeloru și persecuțiuniloru împrumutate între Românii din vécŭlŭ trecutŭ. Din contră dacă vremŭ să fimŭ dreptĭ, trebue să recunóscă orĭ cine, că unirea așa precum s'a făcutŭ la 1700, a fostŭ astfelŭ întocmită, plănuită și pusă la cale, încâtŭ să nu fie între Românii din Transilvania dóuĕ confesiuni, ci o singură religiune și biserică unită cu biserica Romeĭ. Dovadă despre acésta este adunarea grandióză a Românilorŭ din a. 1700. Însă o parte neînsemnată din eĭ deja dela începutŭ s'aŭ lăsatŭ a fi amăgiți de dușmaniĭ Românilorŭ, de Grecĭ, Sĕrbĭ și Magiarĭ calvinĭ și alte instrumente órbe ale acestora și aŭ spartŭ acțiunea comună a poporuluĭ românescŭ, carea avea de scopŭ și emanciparea luĭ politică. Fracțiunea acésta spriginită de dușmaniĭ némuluĭ nostru maĭ târdiŭ a crescutŭ și s'a lăsatŭ a fi sedusă totŭ maĭ tare, până ce maĭ pe urmă, tocmaĭ când Românii uniți luptaŭ cu maĭ mare energie și prospecte de succesŭ pentru câștigarea drepturiloru politice-naționale, a fostŭ cuprinsă de unŭ fanatismŭ nutritŭ de emisariĭ Sêrbilorŭ și Grecilorŭ, pe care însu-și Hurmuzaki, omŭ de sigurŭ nesuspectŭ în ochiĭ „ortodoxilorŭ“, îlŭ descrie cu aceste cuvinte: „Pretutindenea a pusŭ însu-și poporulŭ mâna, ca să delature pe preoții uniți și să punĕ în locŭlŭ lorŭ pástorĭ greco-orientali rĕmașĭ în credința lorŭ de maĭ înainte, carĭ nu numaĭ și-aŭ cuprinsŭ oficiulŭ neîmpedecați, ci și în vorbirile lorŭ atițătóre și prin machinațiunile lorŭ în contra catolicismuluĭ aŭ desvoltatŭ unŭ zelŭ fanaticŭ nefrînatŭ. Unde nu mergea cu binele, venia rîndulŭ la forță. Așa d. e. în satulŭ „Acziŭ“ din comitatulŭ Albeĭ Românii aŭ ruptŭ îngrăditura curțiĭ preoțilorŭ uniți și le-aŭ pusŭ unŭ terminŭ de retragere de optŭ dile, carĭ dacă vorŭ trece fără de resultatŭ, va urma depărtarea acelorŭ preoți cu puterea, și tótă averea și bunurile lorŭ vorŭ fi pustiite. N'aŭ lipsitŭ nicĭ bătaĭ și maltratări puse icĭ și colea pe preoțiĭ uniți maĭ neascultătorĭ de astfelŭ de dorințe. Cu câtŭ se amâna lucrulŭ, cu atâtŭ se îngrămădiaŭ asupra capuluĭ lorŭ jefuirile și prigonirile. Nicĭ unŭ preotŭ unitŭ nu se putea arĕta în biserică, și totuși poporulŭ nu cerceta nicĭ o biserică. . . . . În tóte locurile acestea încetase orĭ ce funcțiune preoțéscă și slujbă dumnedeéscă, și întocmaĭ ca și celealalte momente importante ale vieței, așa se întîmpia și astrucarea morțilorŭ fără asistința bisericéscă. Ce e dreptŭ împĕrătésa a încercatŭ cu unele mijlóce blânde să liniștéscă poporațiunea, însă fiindŭ că acele mijlóce se aplicaŭ de nisce *mâni acatolice,* maĭ multŭ stricaŭ, decâtŭ folosiaŭ.“ [2])

În Blașiŭ s'a conservatŭ până în anulŭ 1848 unŭ ornatŭ bisericescŭ, în care unŭ preotŭ unitŭ a fostŭ măcelăritŭ tocmaĭ la sfîntulŭ altariŭ, când ținea sfînta liturgie. Și cum nu s'ar fi dimisŭ poporulŭ la astfelŭ de crime, dacă a vĕdutŭ, că unŭ protopopŭ gr. or. n'a cruțatŭ nicĭ chiarŭ preasfîntulŭ trupŭ alŭ Domnuluĭ Christosŭ. Acesta a fostŭ protopopulŭ din Idicelŭ Mich. Popovicĭ, care „intra în bisericele unite, lua sfînta cumineCătură de pe altariŭ și în vĕdulŭ poporuluĭ o trântia în mijloculŭ bisericeĭ“. [2])

La astfelŭ de scene înfiorătóre și la represaliile, ce le vorŭ fi folositŭ și uniții în timpurĭ așa de agitate, celŭ puținŭ religiunea nu le-ar fi datŭ ansă, dacă Românii rămâneaŭ toțĭ dela începutŭ pe lângă uniunea făcută în 1700 și nu s'ar fi lăsatŭ să fie amăgiți de dușmaniĭ lorŭ neîmpăcați.

Așa dară învinuirile, ce le face Bărnuțiŭ uniuniĭ pentru împărecherile, carĭ s'aŭ ivitŭ după uniune între Românĭ, și espectorările altoru singuraticĭ nu aŭ basă solidă, pentru că uniunea se consideră pe nedreptulŭ de isvorulŭ și causa eficientă a unoru întîmplări regretabile, carĭ nu ea le-a produsŭ, ci rĕutatea și patimile omenescĭ.

Ér când Bărnuțiŭ afirmă, că în clerulŭ unitŭ s'ar fi introdusŭ prin uniune *„o îngâmfare mesăravere maĭ alesŭ în referință către ceĭ neuniți“,* întrebuințézĕ din noŭ o esagerațiune oratorică. Noĭ concedemŭ, că singuratice persóne din clerulŭ unitŭ se vorŭ fi purtatŭ cu unŭ felŭ de îngâmfare față de neuniți. Dar acéstă îngâmfare nu va fi lipsitŭ nicĭ de ceealaltă parte față cu uniții,

[1]) I. M. Moldovanŭ: Spicuire în ist. bis. a Rom. pag. 11—16.

[1]) Fragmente II. pag. 141.

[2]) Vedĭ I. M. Moldovanŭ în Archivŭ pentru fil. și ist. pag. 741, unde se arată și aceea, că *„vina nu cade asupra uniuniĭ“,* dacă biserica greco-orientală a fostŭ persecutată în secululŭ trecutŭ. Cu atâtŭ maĭ puținŭ se potŭ arunca în spatele bunuluĭ și blândului episcopŭ Petru P. Aronŭ actele violente, carĭ le va fi comisŭ generalulŭ Bucov, nu la dorința episcopuluĭ Aronŭ, cum susține Dr. Il. Pușcariŭ în »Manualŭ de istoria bis.« pag. 45 și 51, ci la dorința curțiĭ din Viena, care credea, că prin acésta se facŭ serviții statuluĭ.

căci ómenĭ suntŭ cu toţiĭ. Însă în generalŭ vorbindŭ trebue să concédă orĭ cine, că clerulŭĭ unitŭ se cuvine meritulŭĭ de a fi stirpitŭ urgia, ce aŭ băgat'o duşmaniĭ némuluĭ nostru între Românĭ. Urgia acésta de bună samă nu s'ar fi pututŭ stirpi, dacă totŭ clerulŭ unitŭ ar fi fostŭ cu *„îngâmfare mesăravere"* faţă cu neuniţi. Adevĕrulŭ acesta îlŭ constată Petru Maiorŭ cu aceste cuvinte: *„Pe urma aceea se cade să dămŭ protopopilorŭ celorŭ uniţi, carĭ toţi suntŭ învĕţaţi şi întru sciinţa teologicéscă procopsiţi, că eĭ cu hărnicia şi cumpetulŭ lorŭ aŭ stînsŭ urgia aceea între Uniţi şi Neuniţi, care mai înainte se vedea a fi neînvinsă, câtŭ acum nu numaĭ nu se gonescŭ, nu se batjocorescŭ uniĭ, pe alţiĭ,ci încă cu pretinie frăţéscă petrecŭ laolaltă."* [1])

În fine noĭ nu pricepemŭ, că ce ar avé de a face sfînta unire cu îngâmfarea unuia saŭ altuia, cândŭ sciutŭ este, că religiunea unită predică umilinţă şi iubirea deaprópeluĭ, fie acesta unitŭ orĭ neunitŭ.

Dacă luămŭ afară unele espectorărĭ ale episcopuluĭ Klein, cu carĭ sperămŭ a ne puté ocupa într'altŭ locŭ, credemŭ a fi rĕspunsŭ de ajunsŭ la cuvintele luĭ Bărnuţŭ citate de dlŭ Densuşanŭ în contra uniriĭ. Din cele desfăşurate de noĭ cetitoriĭ s'aŭ pututŭ convinge, că memorabilulŭ discursŭ alŭ luĭ Bărnuţŭ rostitŭ pe câmpulŭ libertăţiĭ în 1848, orĭ câtŭ de frumosŭ şi bine ar fi ţesutŭ din punctŭ de vedere oratoricŭ, totuşĭ din punctŭ de vedere sciinţificŭ nu are acea valóre, încâtŭ să te poţĭ provoca la elŭ ca la o auctoritate mare pe terenulŭ istorieĭ. Altcum cunoscutŭ este, că ómeniĭ, carĭ se aruncă în vîrtejulŭ luptelorŭ politice, nu prea aŭ obiceiulŭ a fi scrupuloşĭ şi imparţialĭ în enararea şi apreţiarea evenimentelorŭ, şi pentru aceea bărbaţiĭ serioşĭ nicĭ nu se provócă în cestiunĭ sciinţifice la discursurĭ politice, din carĭ de comunŭ poţĭ cunósce numaĭ ideile politice, de carĭ aŭ fostŭ agitaţĭ ómeniĭ unuĭ anumitŭ timpŭ. În fine trebue să ne aducemŭ aminte, că întregŭ discursulŭ luĭ Bărnuţŭ a avutŭ de scopŭ a produce în Româniĭ adunaţĭ în 1848 convingerea, *că uniunea Ardéluluĭ cu Ungaria ar fi fatală pentru românismŭ.* Ca să-ĭ pótă convinge despre acésta, Bărnuţŭ a vorbitŭ despre tóte speciile de uniune, carĭ aŭ esistatŭ vre-odată în ţara nóstră: despre uniunea politică de pe timpulŭ luĭ Tuhutum închiată la Ascileŭ, despre uniunea celorŭ treĭ naţiunĭ, carĭ aŭ trasŭ în cerculŭ intereselorŭ lorŭ şi pe nobiliĭ românĭ, despre uniunea Românilorŭ „ortodoxĭ" cu calviniĭ, şi în fine despre uniunea religiósă a Românilorŭ dela 1700 *„cu Ungurĭi"*. Deodată cu acésta Bărnuţŭ, se silesce a arĕta cu totŭ felulŭ de dovedĭ, că tóte uniunile amintite aŭ fostŭ periculóse şi stricăcióse pentru Românĭ, numaĭ ca cu atâtŭ maĭ tare să ĭesé la ivélă, că şi uniunea politică a Românilorŭ din Ardélŭ cu Ungaria ar fi periculósă. În mersulŭ acesta de ideĭ esagerăţiunile suntŭ inevitabile. Ér cândŭ Bărnuţŭ a ajunsŭ să vorbéscă despre sfînta unire, a căduţŭ într'o eróre fórte gravă luându de basă a espunerilorŭ sale acea presupunere falsă, că uniunea acésta ar fi fostŭ o uniune cu *elementulŭ magiarŭ,* pe cândŭ ea în realitate a fostŭ o uniune *în credinţă* cu biserica Romei şi prin acésta unŭ raportŭ de comuniune şi caritate creştinéscă cu tóte popórĕle catolice din lume. În vîrtutea acesteĭ uniunĭ nu ne-amŭ apropiatŭ maĭ tare de Ungurĭĭ catolicĭ, decâtŭ de Croaţiĭ, Slovacĭĭ şi Germâniĭ catolicĭ din Ungaria şi Transilvania şi de celealalte popórĕ catolice din monarchie. Din contră dacă considerămŭ acéstă uniune din punctulŭ de vedere alŭ politiceĭ maĭ înalte de statŭ, póte nu greşimŭ, cândŭ dicemŭ, că ea a fostŭ îndreptată în contra Ungurilorŭ, şi maĭ uşorŭ se póte numi o uniune cu casa domnitóre, decâtŭ cu Ungurĭĭ. Dacă uniunea religiósă dela 1700 a fostŭ o uniune *„cu Ungurĭĭ"*, atunci să se esplice, că pentru ce tocmaĭ Ungurĭĭ s'aŭ opusŭ aşa de tare acesteĭ uniunĭ? Ér dacă cineva crede, că cărdinaluluĭ Kollonits prin uniune a voitŭ să promoveze interese magiare, atunci să se arete, că pentru ce Ungurĭĭ de comunŭ în istoriile lorŭ blastĕmă memoria aceluĭ bărbatŭ într'adevĕrŭ mare?

Deci tótă argumentarea luĭ Bărnuţŭ în contra unirii se razimă pe o presupunere falsă şi este ţesută în parte mare din fapte saŭ nedovedite, saŭ esagerate, saŭ cu totulŭ false.

[1]) Istor. bis. a Rom. part. I, cap. IV § 10. pag. 118.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Fine.)

S'a întîmplatŭ într'o dĭ, că sosi la Atena apostolulŭ Paulŭ şi predică locuitorilorŭ despre necunoscutulŭ Dumneḑeŭ, căruia Ateneniĭ ĭ-aŭ fostŭ ziditŭ unŭ templu. Dionisiŭ şi o prietină din copilărie a matróneĭ Aglais aŭ fostŭ ceĭ dintâiŭ, carĭ aŭ primitŭ botezulŭ din mâna luĭ Paulŭ. Cândŭ apostolulŭ s'a depărtatŭ, a pusŭ pe Dionisiŭ păstoriŭ în nóua comună creştină.

După ce aŭ trecutŭ érăşĭ câţĭva anĭ, Dinoisiŭ a plecatŭ la Roma, ér amiciĭ nostri îşĭ căutară o nóuă patrie pe ţermulŭ rîuluĭ Sequana (Seine) în Galia. Acolo se simţiaŭ departe de vederea sĕlbaticelorŭ hiene, carĭ ţineaŭ în Roma locŭlŭ luĭ Tiberiŭ.

Într'acestea aŭ muritŭ Paterculŭ şi Tellus. Paulŭ a folositŭ unŭ momentŭ de linişte, ca să alerge în Roma. A vîndutŭ castelulŭ Liridiŭ şi celealalte dominiĭ ale surorii sale, ér pe acésta, pe miculŭ eĭ orfanŭ de tată şi pe Prudenţia fata luĭ Tellus ĭ-a adusŭ la Luteţia. Fata şi mama s'aŭ revĕḑutŭ érăşĭ după o despărţire atâtŭ de lungă.

În scurtă vreme aŭ primitŭ creştinismulŭ şi noŭ sosiţiĭ. Longinŭ şi Prudenţia s'aŭ făcutŭ o păreche, aŭ rĕmasŭ însă pentru totdeuna credincioşĭ şi nedespărţiţĭ de familia Emilianilorŭ.

Dorinţa totdeuna vie a miceĭ coloniĭ s'a împlinitŭ, şi bucuria lorŭ nu cunoscea marginĭ, cândŭ aflară, că Clemente episcopulŭ Romeĭ a trimisŭ pe Dionisiŭ în Galia, să predice.

Aicĭ, în locŭlŭ, unde se înalţă biserica Notre Dame, s'a clăditŭ biserica prin zelulŭ luĭ, cercetată multe vécurĭ de credincioşiĭ, carĭ se adunaŭ la jertfa mieluluĭ de pe Golgota, şi Montmartre maĭ pomenesce încă de suferinţele şi mórtea luĭ Dionisiŭ celuĭ dintâiŭ episcopŭ alŭ Parisuluĭ. Acestŭ episcopŭ a întemeiatŭ aicĭ primulŭ episcopatŭ alŭ bisericeĭ din Galia cu ajutoriulŭ preotuluĭ Rusticŭ şi alŭ diaconuluĭ Eleuteriŭ veniţĭ din Roma.

Mulţĭ a întorsŭ elŭ la creştinismŭ şi a răbdatŭ în bătrâneţe maĭ bune de o sută de anĭ împreună cu tovarĕşiĭ sĕĭ mórte de martirŭ. S'a întîmplatŭ acésta sub prefectulŭ romanŭ Fesceniŭ.

Elena S.

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

Tinĕrŭ şi veselŭ ca primăvara
Fost'am odată, — dar am plecatŭ.
Sburdălnicie, jocurĭ voióse,
Tóte de-a rêndulŭ acas'am lăsatŭ.

Aşa este; pentru că atunci eram de dóuĕḑecĭ de anĭ şi studiam medicina în Porto.

Nu aĭ cugetatŭ încă nicĭ odată la aceea, iubite cetitoriule, ce filosofie adâncă şi importantă se cuprinde în numerisarea anilorŭ vieţeĭ nóstre? Toţi începemŭ cu o nulă; anulŭ celŭ dintâiŭ este o absolută nulă, pe lângă care despre altceva de locŭ nu póte fi vorbă. Apoĭ pe încetulŭ urmézŭ metamorfările, dar prin ele încă totŭ străbate nula; totŭ din ḑece în ḑece anĭ ea primesce o altă formă, în tocmaĭ ca omulŭ, în care se întrupéză nula aceea, şi dacă elŭ nu rĕmâne pentru tótă viéţa totŭ numaĭ o simplă nulă, póte ḑice: Ferice de mine! Dar apoĭ la orĭ ce ne vomŭ înălţa în viaţa nóstră, chiarŭ dacă ne vomŭ avînta la dóuĕ nule şi scie Dumneḑeŭ la ce renume, — în urmă toţi vomŭ fi éră o nulă simplă şi vrednică de compătimire, ce nu maĭ e bună de nimica între celealalte nule, fără numaĭ să o înmormîntămŭ şi să o dămŭ ultăriĭ.

Eram aşa dară tocmaĭ la începutulŭ stadiuluĭ alŭ treilea alŭ vieţeĭ mele şi nicĭ decum nu serviam vrîsteĭ mele spre ruşine. Nula originală, ce e dreptŭ, nu să mĕ fi părăsitŭ, ci ea apărea în mine aşa de tare, precum numaĭ se póte la vrîsta onorabilă de dóuĕḑecĭ de anĭ. Atâta însă potŭ să constatŭ, că partea maĭ alésă a fiinţeĭ mele ajunsese deja la órecare cultură pregătitóre spre ceva maĭ înaltŭ, precum acésta se şi póte aştepta dela unŭ tinĕrŭ ca toţi tineriĭ ceĭ ce aŭ ajunsŭ la vrîsta de dóuĕḑecĭ de anĭ.

Aşa dară pe cum ḑisesem, eram de dóuĕḑecĭ de anĭ şi aveam tocmaĭ dóuḑecĭ de fileriĭ în buzunariŭ. Cine era în lumea acésta maĭ de invidiatŭ ca mine? Eram în alŭ doilea anŭ alŭ studiilorŭ mele academice. Pe o lună plătisem deja înainte viptulŭ şi cortelulŭ. Dispuneam de doĭ fonţĭ de tăbacŭ şi de cincispreḑece volumurĭ pline de înţelepciune anatomică, ne maĭ vorbindŭ de o păreche de încălţăminte de noŭ reparată, ce-mĭ promitea o lungă durată, de unŭ pătrariŭ de duzină de cămeşĭ, carĭ se preumblaŭ fidelŭ încóce şi încolo între mine şi spălătórea mea, de o pĕlărie, care încă nu şĭ-a lăsatŭ faţa, şi de unŭ paltonŭ, de pe care încă nu era rosŭ pĕrulŭ. Momentanŭ aveam totŭ, ca să fiŭ fericitŭ, desi îmĭ lipsiaŭ încă multe de tóte. Casa mĭ-o scil, că este gólă; mobiliariulŭ nu trecea preste marginile modestieĭ. Ĕră despre caĭ şi alte lucrurĭ de distracţiune costisitóre nicĭ pomană. Însă în peptulŭ meŭ inima-mĭ bătea liniştită şi voiósă; aveam dóuĕ rîndurĭ de dinţĭ ageri şi ascuţiţĭ ca briciulŭ, unŭ stomacŭ, care tóte, chiarŭ şi celea imposibile, le-ar fi mistuitŭ, picióre de ferŭ şi unŭ peptŭ, căruia nu i-se putea împotrivi nimica, — pe scurtŭ o sănĕtate, ce mĭ-ar fi putut'o pismui şi unŭ milionariŭ.

Odaea, în care locuiam, avea între altele o nepreţuibilă preferinţă, ce contribuia fórte multŭ la viaţa mea plăcută, — singura feréstă, ce o avea, rĕspundea unei verande, ce forma o parte însemnată a modesteĭ mele locuinţe. Predecesoriĭ meĭ încă trebue că împărtăşiaŭ acéstă părere, — de câte generaţiunĭ, nu am pututŭ afla, — căcĭ atâtŭ lucrurile de lemnŭ, câtŭ şi cele de ferŭ eraŭ aşa de sdruncinate, câtŭ jertfirea menajuluĭ de pe treĭ lunĭ ar fi fostŭ de lipsă, ca veranda să pótă fi adusă în starea eĭ originală. Trebuĭ deci să renunţŭ la propusulŭ de a o repara şi în curêndŭ mĕ împăcăĭ cu împrejurările actuale.

O, acéstă neaseměnată verandă! Acéstă feréstă fermecătóre! Ĭérna visam la luna, ce-şĭ revĕrsa nestingherată lumina în mica cameră străformându-o într'unŭ palaţŭ feericŭ. Vara mĕ îmbeta parfumulŭ orangilorŭ, carĭ înfloriaŭ în tótă pompa lorŭ în admirabila grădină a bogatuluĭ meŭ vecinŭ.

Acestŭ vecinŭ alŭ meŭ avea şi o casă strălucită, aranjată cu totŭ luxulŭ, care se póte închipui, şi cu tótă comoditatea, care se póte dori. Că de acésta se ţineaŭ uşĭ şi ferestĭ, carĭ se puteaŭ închide bine, se în-

ţelege dela sine. Dar póte că chiarŭ uşile acestea purtaŭ vina, de vecinulŭ meŭ nicĭ odată nu se arĕta pe veranda sa şi abia odată în lună se preumbla prin grădina sa. Cu tóte acestea elŭ era de firma convingere, că dînsulŭ este domnulŭ grădineĭ; eŭ însă, care ţiua şi nóptea mĕ desfătam în prisosinţa coloriloru eĭ şi sugeam din parfumulŭ floriloru eĭ, aveam în privinţa aceea cu totulŭ altă părere.

Câte nopţi de vară line şi încântătóre petrecusem acolo, la piciórele mele cu o mare de parfumurĭ, josŭ — în adâncime cu rîulŭ argintiŭ şi de ceea parte cu văgăunile şi piscurile munţiloru, — tóte acoperite de zarea strĕvĕdĕciósă a luneĭ! Şi în dosulŭ meŭ modesta mea lămpióră numaĭ cu anevoe îşĭ revĕrsa lumina sa slabă, şi tomulŭ, căruia ar fi trebuitŭ să-l dedicŭ nóptea, părea demultŭ a fi adurmitŭ în loculuĭ meŭ.

Era una din nopţile acestea, cândŭ răzimatŭ de balustradă îmĭ fumam ţigaretele una după alta perdêndu-mĭ privirea în depărtare preste coperişele şi hórnele şirurilorŭ de case din apropiere, şi uĭtândŭ realitatea fuĭ răpitŭ cu totulŭ într'o lume ideală, ce visa se póte, dar realisa nicĭ odată. Cine ar puté spune, câte tóte se petrecŭ în sufletulŭ unuĭ june de dóuĕdecĭ de anĭ în atarĭ momente? Cândŭ în urmă mĕ treziĭ din visŭ şi priviam în jurŭ de mine, instinctivŭ începuĭ a numĕra puţinele luminĭ, carĭ maĭ ardeaŭ încă prin case icĭ colea şi licuriaŭ prin întunerecŭ asemenea unorŭ stele rătăcite. Într'aceea luminile se stîngeaŭ icĭ una, colo alta, şi în sfârşitŭ numaĭ dóuĕ se maĭ vedeaŭ, una de-a drépta, ceealaltă de-a stînga mea, fiesce care despărţite de mine prin o distanţă mare de grădini şi căsuţe.

Cine să maĭ aibă óre lipsă de lumină aşa de târdiŭ? Multŭ îmĭ băteam capulŭ cu acéstă întrebare, şi fantasia mea de nouŭ îşĭ luă avîntŭ colorindu-mĭ felŭ de felŭ de scene pĕtrunzĕtóre: dóuĕ cusătorese sermane munciaŭ grozavŭ la gătirea uneĭ toalete de mirésă, carea diminéţă trebuia se fie gata. Sermane creaturĭ! Acea tinĕră frumósă, care va duce la triumfŭ lucrulŭ vostru, de ar ave barĕm idee despre ostenéla, ce v'a costatŭ nopţĭ întregĭ podóba eĭ deşértă! Însă cine se gândesce la de astea? Saŭ póte că unŭ nefericitŭ poetŭ face din ţi nópte şi din nópte ţi? — Elŭ are lipsă de lumina luneĭ şi a stelelorŭ pentru nemuritórele sale opere, carĭ abia după unŭ vécŭ vorŭ începe să trăéscă. Chiarŭ acum se pune şi începe a dóuĕdecia strofă din cântarea a şésa. — câtă însufleţire se recere la acésta! — Orĭ este o mamă adâncŭ întristată lângă patulŭ iubitului sĕŭ moribundŭ? Orĭ unŭ bĕtrânŭ neputinciosŭ, pe care astma nu-lŭ lasă să aţipéscă niţelŭ? Orĭ în urmă unŭ pĕcătosŭ, pe care-lŭ torturéză remuşcărĭ de cosciinţă, şi care vede fantóme în întunerecŭ? Toţĭ aceştia aŭ lipsă de lumină.

„Fie, cine va fi," ţisei deodată, şi aruncândŭ fără de voe o privire înlăuntru, observaĭ, că lampa mea ajunse la ultimile licurirĭ. „Trebue să-l vinŭ într'ajutoriŭ," cugetam, şi deşteptatŭ din visurile mele mĕ puseĭ în mişcare spre a părăsi veranda. Deodată însă mi-se păru, că una dintre cele dóuĕ luminĭ se mişcă; totŭ în acelŭ momentŭ din turnulŭ celŭ înaltŭ aiŭ catedraleĭ sună prima lovitură a óreĭ a dóuĕspredecea, — apoĭ a dóua şi a treia, şi la cea din urmă vĕduĭ o figură păşindŭ la feréstă.

Priviĭ spre stînga, şi ce să vedĭ! Aceea-şĭ mişcare a lumineĭ, aceea-şĭ aparinţă la feréstă! „Ce va să însemne acésta?" ţisei cătră mine însu-mĭ miratŭ. „Dóuĕ luminĭ, la aceea-şĭ óră, acelea-şĭ mişcărĭ, . . . ce secretŭ póte fi acesta?" — Şi ca să nu am nicĭ o îndoélă despre conţelegerea lorŭ, — începură a face acelea-şĭ semne şi mişcărĭ în drépta şi în stînga, înainte şi înderĕptŭ, — credeaĭ, că suntŭ totŭ arătea complimente şi salutărĭ, ce şi-le făceaŭ unulŭ altuia.

Uĭmitŭ de totŭ priviam acestŭ felŭ de telegrafie, cândŭ unŭ sgomotŭ uşorŭ din apropierea mea îmĭ atrase atenţiunea. Priviam curiosŭ în jurŭ de mine, şi într'adevĕrŭ, era ceva negréţă aci, ce flutura prin aerŭ încóce şi încolo şi apoĭ părea că se apropie de mine.

„Unŭ liliacŭ, care sbóră cătră feréstă," grăiĭ într'a mine. Uĭtasem, că sborulŭ liliaculuĭ este aprópe fără sgomotŭ. „Stă-l, că-ţĭ voiŭ frânge eŭ grumazulŭ!" Aci trebue să mĕ esplicŭ, că acéstă jiganie, ce pe lângă tóte studiile mele zoólogice nu o puteam suferi, încă demultŭ îmĭ insuflă o grĕţă teribilă. Şi acum acestŭ animalŭ respingĕtoriŭ mĕ abstrase dela observările mele, carĭ promiteaŭ a fi atâtŭ de interesante! Urĕscŭ cloţaniĭ şi şórecĭĭ, carĭ nóptea turbură liniştea omuluĭ, şi mĕ cuprindŭ fiorĭ de ghéţă la privirea lorŭ. Dar am totuşĭ atâta presenţă de spiritŭ, ca să aruncŭ cisma după eĭ prin unghiurile camereĭ, unde-şĭ isprăvescŭ lucrurile lorŭ drăcescĭ. Cu totulŭ altŭ simţŭ de fricĭ şi gróză mĕ cuprinde însă, cândŭ se apropie de mine vre unŭ liliacŭ, acéstă stîrpitură a nopţiĭ, acestŭ vampirŭ, care numaĭ în întunerecŭ se simte bine şi în timpŭ de nópte profanéză liniştita casă a Domnuluĭ prin zuzuitulŭ sĕŭ.

Cuprinsŭ de spaimă la vederea acestuĭ monstru negru făcuĭ unŭ paşŭ înderĕptŭ. Însă elŭ în locŭ să-şĭ spargă capulŭ de ochiulŭ fereşteĭ, sbură de-a dreptulŭ în cameră spre părétele din ceea parte şi apoĭ cădu pe — patulŭ meŭ. Eŭ stam încremenitŭ de fricĭ, observaĭ însă numaĭ decâtŭ, că din causa mărimiĭ trupuluĭ luĭ elŭ nu póte fi liliacŭ. „Este o buhă!" esclamaĭ, fără să simţescŭ în mine cea maĭ mică uşurare, pentru că mărturisindŭ adevĕrulŭ, acestŭ monstru nocturnŭ încă-mĭ este obiectŭ de gróză, de cândŭ m'a băétŭ mama. Pe lângă tóte proprietăţile cele rele ale liliaculuĭ maĭ are buha ceva linguşitoriŭ, viclénŭ şi înşelătoriŭ, şi ochiĭ eĭ parŭ a fi încunjuraţĭ de o aureolă de sfinţenie falsă. Dacă ar fi, ca şi animalele să aibă profesiuni, atunci cu buha maĭ bine s'ar nimeri cămătariulŭ, care cu unŭ surisŭ dulciŭ şi cu o blândeţă captivătóre vîresce în punga sa cele dóuĕdecĭ de procente, carĭ le trage de pe spinarea ta.

Îmĭ luaĭ inima în dinţĭ şi mĕ furişaĭ în cameră. Étă dihania! Cu nisce ochĭ de mărimea ouluĭ, cu nisce nărĭ ca unŭ calŭ, cu penele spălăcite, îmborzoiate, labe scurte unghiĭ şi ghiarĕ, — le urĕscŭ aceste la pasĕre ca şi la omŭ! „Numaĭ decâtŭ îţĭ vomŭ face sfârşitulŭ," cugetam, şi învingêndu-mĭ antipatia, mĕ apropiam de patŭ cu o bâtă ridicată.

(Va urmá).

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ" şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ 80 cr. şi se póte procura la redacţiunea „Unirii".

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 52—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din urulŭ 7. . . . fl. 8299.98

Panteliŭ Vălean a colectat în Căpâlna pe l. Nr. 284 dela:

Panteliŭ Vălean . .	fl.	2.—	
Iuliŭ Cornea . . .	„	2.—	
Dicoiŭ Todor . . .	„	—.10	
Biriş Todor . . .	„	—.50	
Biriş Ioan	„	—.20	
Bunea Vasilie Ordan	„	—.30	
Bunea Iacob . . .	„	1.—	fl. 6.10
Flaviŭ Şt. Şuluţ din Vidraseŭ a contribuit . . .	fl.	50.—	fl. 50.—

Beniamin Pop vice-protop. M. Uiórei a colectat

1. Din *M. Gheja* pe lista Nr. 624 dela:

Georgiŭ Simu preot .	fl.	1.40	
Ioan Nicóră . . .	„	—.40	
Dela maĭ mulţi popor.	„	2.—	
Demetriŭ Coman . .	„	—.10	
George Fărcaş . . .	„	—.10	
Vasilie Varodi . . .	„	—.05	fl. 4.05

2. Din *Silvaşul rom.* pe lista Nr. 631 dela:

Ioan Baciŭ	„	—.60	
Alexandru Filimon .	„	—.50	
Teodor Boldea . . .	„	—.54	
Iuliŭ Harko	„	—.54	
Comuna bis. din Silvaşul rom.	„	1.11	fl. 3.29

Ioan Hăţegan vprot. Dergeĭ a colectat:

1. Din *Recea Cristur* pe lista Nr. 405 dela:

Victor Ilieş	fl.	50.—	
Beniamin Pop . . .	„	5.—	
Iosif Onaciu	„	1.—	
T. Cesarean prov. dom.	„	4.—	
Linca Cesarean . .	„	1.—	
Vasiliŭ Pop	„	—.50	
Iosif Pop	„	1.—	
Pop. şi curatoratul .	„	4.50	
Ión Fante	„	—.60	
Onaciŭ Ión Fĕtu . .	„	—.35	
Ioan I. Deac preot .	„	2.05	fl. 70.—

2. Din *Chendrea* pe lista Nr. 398 dela:

D. H. Costea preot .	fl.	1.—	
Dănilă Varga . . .	„	—.20	
Domşa Gligor . . .	„	—.30	
Dela popor	„	3.80	fl. 5.30

3. Din *Borzu* pe l. Nr. 414 dela:

Aurelian Drăgan . .	fl.	1.60	fl. 1.60

4. Din *Checichehata* pe lista Nr. 404 dela:

Stefan Pop preot . .	fl.	1.—	
Dascăl Ambrosiŭ . .	„	—.50	
Dascăl Ioan . . .	„	—.50	
Cordoş Mihaĭ . . .	„	—.30	
Dascăl Niculae . .	„	—.50	
Sierban Simion . .	„	—.50	fl. 3.30

5. Din *Cernuc* pe lista Nr. 415 dela:

Alesandru Topan . .	fl.	2.—	
Niçolaŭ Patiŭ . . .	„	1.—	
Ioan Roman . . .	„	1.—	
Gligor Prodan . . .	„	—.20	
Alesandru Prodan .	„	—.20	fl. 4.40

6. Din *Tihău-Var* pe lista Nr. 419 dela:

Alexiŭ H. Costea . .	fl.	1.10	
Poporul din Tihău .	„	2.—	
Poporul din Var . .	„	2.—	
Porumb Ioan . . .	„	—.10	
Chira Filemon . . .	„	—.10	
Iacob Iosif	„	—.10	
Palbasi Katicza . .	„	—.05	
Varga Nastasie . .	„	—.05	fl. 5.50

7. Din *Chechiş* pe l. Nr 412 dela:

Ioan Pop	fl.	1.—	
Lazar Morcean . .	„	1.—	
Vasiliŭ Murĕşan . .	„	2.—	
Vasiliŭ Opriş . . .	„	1.—	
Maghiar Pavel . .	„	1.—	
Iulian Teliman . .	„	1.—	
Fazekos George . .	„	—.50	
Bis. gr. cat. . . .	„	3.—	
Comuna Chechiş . .	„	10.70	fl. 21.20

8. Din *Fizeş* pe l. Nr. 401 dela:

Ilie Sierban preot .	fl.	1.75	
Zacharie Murĕşan înv.	„	—.50	
Groza Ioan	„	1.—	
Sierban Silvestru . .	„	—.50	
Curatorii s. bis. . .	„	1.20	
Sierban Stefan . . .	„	—.30	
Groza Todor . . .	„	—.30	
Dela popor	„	6.45	fl. 12.—

9. Din *Dergea* pe l. Nr 420 dela:

Ioan Hăţegan vprot. .	fl.	4.—	
Ioan Sierban . . .	„	—.50	
Ioan Marian . . .	„	—.30	
Colectă dela popor .	„	2.—	
Gavriliă Stan . . .	„	—.10	
Stefan Tirziu . . .	„	1.—	
Moncea Ion	„	—.15	fl. 8.15
G. Mezei măc. în Blaşŭ	fl.	50.—	fl. 50.—

Bas. Hossu prot. Murĕşuluĭ a colectat

1. Din *Şamşud* pe lista Nr. 619 dela:

Biserica gr. cat. . .	fl.	10.—	
Ioan Raţ preot . .	„	5.—	
Iacob Făgărăşan . .	„	—.50	
Gregoriŭ Bucur înv. .	„	1.50	
Vasilie Siuteŭ . . .	„	—.50	
Duia Raţ preotésă vĕd.	„	1.50	
Marchian Moldovan .	„	1.—	fl. 20.—

2. Din *Tirimia mică* şi *Káposztás Sz. Miklós* pe lista Nr 597 dela:

Ioan Tolan preot . .	fl.	1.—	
Bis. din Tirimia mică	„	1.—	
Elec Ioan	„	—.20	
Gligor Andreiŭ . .	„	—.20	
Cadar Georgiŭ . .	„	—.05	
Morariŭ Andreiŭ . .	„	—.10	
Dela poporenĭ . . .	„	1.32	
Ioan Oros	„	—.20	
Alesandru Dascăl .	„	—.10	
Georgiŭ Cergedi . .	„	—.10	
Miklós Ioan . . .	„	—.10	fl. 4.37
Capitululŭ gr. cat. din Oradea mare	fl.	40.—	fl. 40.—

Dr. Iuliŭ Grecu medic în Reşinarĭ a col. pe l. Nr 61 dela:

Dr. Iuliŭ Grecu . .	fl.	1.50	
Emiliŭ Cioran . . .	„	1.—	
Sierban Cioran . . .	„	1.—	
Sabin Bărcian . . .	„	1.—	fl. 4.50

Petru Mihuţ prot. în Orade a colect. pe lista Nr. 101 dela:

Petru Mihuţ . . .	fl.	20.—	
Gavrilă Pap Dan preot S. Andreiŭ . . .	„	25.—	
Victor Szeremi preot în Santăul M. . .	„	1.—	
Georgiŭ Sfurla preot în Ceheiŭ . . .	„	2.—	
Par. gr. cat. Ceheiŭ	„	1.—	
I. Genţ preot în Haic	„	1.—	
Ros. Gólya preotésă în Haic	„	1,—	
Vasiliŭ Plaştin preot în Bethia	„	2.—	
Antoniŭ Fritea preot în Cordăŭ . . .	„	1.—	
Biserica gr. cat. din Cordăŭ	„	2.—	
Paul Erdélyi preot .	„	2.—	
Vasiliŭ Olariŭ învĕţ.	„	—.50	
Georgiŭ Papp preot în Siavaieŭ . . .	„	1.—	
Ales. Boşutoiŭ preot	„	1.—	
Iosif Culiciŭ . . .	„	—.20	
Iámbor Iványi . . .	„	—.20	
Ioan Criste	„	—.40	
Flóre Criste . . .	„	—.20	
Ioan Hurgoiŭ . . .	„	—.50	
Mihaiŭ Cierna . . .	„	—.20	
Georgiŭ Craĭnic not.	„	10.—	
Bis. gr. cat. Nagiorid	„	2.—	
Nicolaŭ Marcuş par. în Orade	„	5.—	
Bis. gr. cat. Orade .	„	2.—	fl. 81.20

Vasiliŭ Hossu prot. Murĕşuluĭ a trimis pe l. Nr 596 din par. *Ny. Karácsonfalva* dela:

Ioan Lucaciŭ preot .	fl.	1.—	
Ana Lucaciŭ preotésă	„	—.50	
Georgiŭ Mateiŭ . .	„	—.50	
Mare Dafina n. Botta	„	—.20	
Biserica din Harascrac	„	1.—	
Iani Vasilie . . .	„	—.20	
Sierban Coloman . .	„	—.02	
Vĕd. Nanu Maria .	„	—.50	
Sierban Iulius . . .	„	—.10	
Iani Mihailă . . .	„	—.20	
Loga Georgiŭ . . .	„	—.20	
Mogoş Vasilie sen. .	„	—.20	
Pascu Petru . . .	„	—.20	
Moldovan Iosif . .	„	—.20	
Comes Petru . . .	„	—.10	
Ignat Salo	„	—.10	
Comes Ioan . . .	„	—.10	
Tanasie Mihailă . .	„	—.10	
Modovan Dumitru .	„	—.10	
Muntean Ioan . . .	„	—.20	
Pascu Vasilie . . .	„	—.10	fl. 5.82

Isaie Moldovan par. gr. cat. în Chirileŭ a colectat pe lista Nr. 444 dela:

Isaie Moldovan . .	fl.	6.—	
Biserica gr. cat. . .	„	1.50	
Cerghizan Vasilie .	„	2.—	
Cerghizan Isidor . .	„	—.50	
Nirăştean Iacob . .	„	—.20	
Dălălău Lica . . .	„	—.20	
Oltean Samfiră . .	„	—.24	
Pop Ană	„	—.10	
Muntean Ioan l. N.	„	—.50	
Bucur Pĕtru . . .	„	—.30	
Dălălău Simeon . .	„	—.40	
Pop Alesandru cant. .	„	—.10	
Pop Alesandru cant. .	„	—.20	
Bercea Mărie . . .	„	—.50	
Pop Alexă	„	—.20	
Muntean Dumitru .	„	—.40	
Câmpean Nicolae . .	„	—.30	
Sassu Trifan . . .	„	—.50	
Dălălău Ioan . . .	„	—.20	
Cerghizan Simeon .	„	—.07	fl. 14.41

Dr. Andreiŭ Monda medic în S. Georgiul rom. a colectat pe lista Nr. 94 dela:

Dr. Andreiŭ Monda .	fl.	5.—	
M. Domide înv. pens.	„	1.—	
Iovu Lupóe măestru	„	—.50	
Silviŭ Sohorca preot.	„	1.—	
Mateiŭ Strîmbu not.	„	1.—	
Andreiŭ Hăngan căpitan pens.	„	5.—	
Sever Orban preot .	„	1.—	
Ioan Marcu înv. . .	„	2.—	
Ieremie Şorobetea .	„	1.—	
Bartol. Şorobetea .	„	—.50	
N. Cionca suprav. silv.	„	1.—	
Stefan Utalea înv. .	„	1.—	
Ioan Maricâ înv. . .	„	—.50	fl. 20.50

Iosif Socol adm. par. din Lăscud a colectat pe l. Nr 451 dela:

Iosif Socol	fl.	5.—	
Stefan Stef	„	1.—	
Moïse Birtolon propr.	„	5.—	
Ana Birtolon n. Valea	„	5.—	
Dumitru Crăciun . .	„	—.05	
Sandu Crăciun . .	„	—.05	
Măria l. Vasilica Vlad	„	—.04	fl. 16.14
Aug. Egri dela bis. gr. cat. din Dengeleag . .	fl.	5.—	fl. 5.—

Ioan Cinca preot. în Pişcarĭ a colectat dela:

Ioan Cinca	fl.	1.—	
Biserica gr. cat. . .	„	1.—	
Popor. din comună .	„	9.40	fl. 11.40

Paul Svinţi prof. gimnas. în Roman a trimis cu lista Nr 57/b . . . . . leĭ 6.— fl. 2.99

Vasiliŭ Lazar stud. în cl. V. gimn. din Blaşiŭ a colectat pe lista Nr. 42/b dela:

Efrem Lazar . . .	fl.	2.—	fl. 2.—

Eugeniŭ Sudreşan stud. în cl. V gimn. din Blaşŭ a colect. pe l. Nr. 39/b dela:

Ioan Sudreşan preot în Costeiŭ . . .	fl.	2.—	
Eugeniŭ Sudreşan .	„	1.—	fl. 3.—

Valeriŭ Orbonaş stud. în cl. V gimn. din Blaş a colectat pe lista Nr. 37/b dela:

Iosif Orbonaş . . .	fl.	5.—	fl. 5.—

Nicolaŭ Miclea stud. în cl. V gimn. din Blaş a colectat pe l. Nr. 34/b dela:

Friedman Liviŭ . .	fl.	1.—	

Nicolaŭ Miclea . . „ 2.—
Ioan Zacharie . . . „ —.50
Teodor Corb . . . „ —.50 fl. 4.—

Dr. I. Mihu adv. în Orĕştie pe lista Nr. 79 . fl. 10.— fl. 10.—

George Ştefani not. cerc. în Birchiş (Caraş-Severin) fl. 15.— fl. 15.—

Ioan Lasló protop. Cluşului a colectat:

1. Din *Berind* pe l. Nr. 344 dela:
Samoil Pop preot . fl. 1.—
Dela comuna biseric. „ 2.— fl. 3.—

2. Din *Şomtelec* cu l. Nr 357 dela:
Basiliŭ Pop preot . fl. 1.— fl. 1.—

3. Din *Topa deşartă* pe lista Nr 363 dela:
Ioan Podóbă preot . fl. 2.—
Ioan Laria înv. . . „ —.50 fl. 2.50

4. Din *Aghireş* pe l. Nr 339 dela:
Ariton Nicólă preot . fl. —.50
George Chicinaş înv. „ 1.—
Ioan Turc . . . . „ —.10
George Sarca . . . „ —.10
Ioan Oprea . . . . „ —.10
Nicolae Roşescu . . „ —.15
George Ghiran . . „ —.10
Ioan Sălăgian . . . „ —.05
Simion Abrudan . . „ —.05
Carolina Pop . . . „ —.20
Dela maĭ mulţi popor. „ 3.35 fl. 5.70

5. Din *Stana* dela bis. gr. cat. . . . fl. 5.— fl. 5.—

Dr. I. Radu prof. în Brad a colectat pe l. Nr 81/a dela:
Ştefan Albu prof. . fl. 2.—
Estira Frâncu . . . „ 2.—
Petru Todoran preot „ 1.—
Romul Zurca . . . „ 1.—
George Bardoşi . . „ 2.—
Simeon Băcilă preot „ 1.—
Lazar Perian propr. . fl. 2.—
N. Pop capel. gr. or. „ 2.—
Albert Schuster . . „ 1.—
I. I. Cosma preot gr. or. „ 1.—
Nic. Pĕcurariŭ propr. „ 1.—
Ioan Perian ştudent . „ —.50
Avram Popa . . . „ 1.—
Gerasim Groza . . „ —.50
Ioan Lupaş . . . . „ 1.—
Nicolae Măteaş . . „ 1.—
Daniel Ambrus . . „ 1.—
Goragan . . . . . „ —.50
A. Mihuţ . . . . „ —.50
I. Secerean . . . . „ —.50
Petru Mihaiŭ . . . „ 1.—
Dionisiŭ Măteaş . . „ 1.—
Ioan Fugătă . . . „ —.50
N. Roman . . . . „ —.50
Const. Costin prof. . „ 1.—
Sabin Safta înv. . . „ —.50
Dr. Ioan Radu prof. „ 1.—
Andron Bogdan . . „ —.50
Toma Oţĕl . . . . „ 1.—
Ioan Stancu . . . „ 1.—
Cioflica Petru . . . „ —.50
Luca Nicolae . . . „ —.50
Constantin Costin . „ —.50 fl. 32.—

Ioan Moldovan prot. Catineĭ a colectat:

1. Din *Catina* pe l. Nr 295 dela:
Ioan Moldovan . . fl. 20.—
Vasiliŭ Modovan sen. „ —.20
Pop Irina l. Gavrilă „ —.50
Judean Iuon . . . „ —.20
Modovan Simion Luchi „ —.15
Pop Raveca . . . „ —.15
Corceş Ghgor . . . „ —.20
Mustea Zaharie . . „ —.20
Prunariŭ Iosif . . . „ —.21
Siamşudean Iuon . . „ —.20
Damacuş Ioan . . . „ —.20
Voĭvod Vasilie . . „ —.20
Voĭvod Ană . . . „ —.15
Pescariŭ Mărĭuca . . „ —.20
Prunariŭ Gligor . . „ —.20
Prunariŭ George . . „ —.11
Cuprean Artimie . . „ —.20
Voĭvod Ana lui Suciŭ „ —.20
Lenea Irimie . . . „ —.20
Cheţa Tódor . . . „ —.20
Trif George Trifescu „ —.20
Trif Damioia Marişca „ —.14
Mustea Iuon Zaharie „ —.15
Mocean Iuon . . . „ —.20
Feldeorean Vasilie . „ —.20
Fizeşan Pantilimon . „ —.20
Colectă dela alţi popor. „ 4.99 fl. 29.95

2. Din *Petea* pe l. Nr 296 dela:
Teodor Bogătan preot fl. 1.—
Iosif Rus docente . „ —.50
Pruncil din şcólă . . „ —.50 fl. 2.—

3. Din *Ţăgşor* pe lista Nr 298:
Dela popor . . . . „ 4.90 fl. 4.90

4. Din *Ţagul mare* pe lista Nr. 299 dela:
I. Chiciudean cooper. fl. 3.—
Merza Lucaciŭ dereg. „ 1.—
Suciŭ Simon propriet. „ 2.—
Pop Iuon . . . . „ 1.—
Rosca Maxim . . . „ 1.—
Comuna . . . . . „ 5.55
Lăzărean Dănilă . . „ 1.—
Rasca Ioanică . . . „ 1.—
Fekete Todor . . . „ 2.—
Ricean Macaveiŭ . . „ —.20
Trif George . . . „ 1.— fl. 18.75

5. Din *Sâmbotelec* pe lista Nr. 300 dela:
Simboan Pompeiŭ . fl. 1.—
Gecan Iuliŭ . . . „ 1.—
Coloboţ Gavrilă . . „ 1.—
Leoca Vasilie . . . „ —.50
Ioan Bozac . . . . „ 5.—
Maĭ mulţi poporenĭ . „ 3.50
Ioan German . . . „ 10.— fl. 22.—

6. Din *Cămăraşul deşert* pe lista Nr. 301 dela:
Augustin Laurenţiŭ . fl. 1.—
Nicolaŭ Deac . . . „ 1.—
Pop Vasilica . . . „ 1.—
Emiliŭ Marcu . . . „ —.20 fl. 3.20

7. Din *Năoiŭ* pe l. Nr 302 dela:
Simeon Pop preot . fl. 5.— fl. 5.—

8. Din *Cistelec* pe l. Nr 303 dela:
Alesandru Vamoş . fl. —.30
Tulea Pop (de 12 anĭ) „ —.20
Din lada bis. şi şcólel „ —.75
Veturia Peter . . . „ —.25 fl. 1.50

9. Din *Balda* pe l. Nr 304 dela:
Simeon Pintea preot fl. 5.—
Teodor Ban învĕţ. . „ 2.50
Vasilie Dobra . . . „ 1.50
Florean Chirilă . . „ 1.—
Baldean Ioan . . . „ —.50
Cămărghian Iacob . „ —.50
Dumitru Nistor . . „ —.20
Teodor Baciŭ . . . „ —.50 fl. 11.70

10. Din *Şermaş* pe l. Nr 305 dela:
Constantin Rus . . fl. 5.—
Buzan Gregoriŭ . . „ 1.—
Rasca Iuon . . . . „ 1.—
Mureşan Ilénă . . . „ —.50
Ioan Botezan . . . „ 3.—
Chiluţ Artimon . . „ 1.— fl. 11.50

11. Din *Şermăşel* pe l. Nr 306 dela:
Ioan Micu . . . . fl. 1.—
Petru Raţ . . . . „ 1.—
Tódor Raţ . . . . „ 1.—
Zaharie Raţ . . . „ 1.—
Dănilă Chiş . . . „ —.50
Iosif Chiş . . . . „ —.50
Andreiŭ Costinaş . . „ —.50
Paraschiva Ţeran . „ —.50
Condrace Siugar . . „ —.40
Iovu Siugar . . . „ —.30
Pop Tanasie . . . „ —.20
Puşcaş Iuon . . . „ —.20
Pop Condrace . . . „ —.10
Rus Vasilica . . . „ —.20
Mita Grigorie . . . „ —.20
Bobiş Iuon . . . . „ —.20
Sângerean Zaharie . „ —.20
Raţ Ioan . . . . „ —.20
Plosca Gregoriŭ . . „ —.10
Simion Buzan . . . „ —.10
Andreiŭ Baciŭ . . . „ —.10 fl. 8.50

12. Din *Uilacul de câmpie* pe l. Nr. 307 dela:
Costantin Costin . . fl. 1.—
Emilia Costin . . . „ 1.—
Dela popor . . . . „ 3.20 fl. 5.20

13. Din *Şopteriŭ* pe lista Nr. 308 dela:
Dănilă Turc . . . fl. 1.50
Iacob Pop . . . . „ 1.—
Archiudean Ioan . . „ 1.—
Selăgean Teodor . . „ —.60
Alţi poporenĭ . . . „ 1.90 fl. 6.—

14. Din *Silivaş* pe l. Nr 310 dela:
Alesandru Lupan . . fl. 3.—
Amalia Lupan . . . „ 1.—
Aureliŭ Lupan . . „ —.50
August Lupan . . . „ —.50
Emma Augusta Lupan „ —.50
Victoria Lupan . . „ —.50
Maria Lupan . . . „ —.50
Filon Raţ . . . . „ 2.— fl. 8.50

15. Din *Ţuşin* pe l. Nr 212 dela:
Vasiliŭ Siuteŭ . . . fl. 1.—
Discul bis. . . . . „ 1.—
Florea Vasiliŭ . . . „ —.30
Iucan Alesandru . . „ —.30
Pop Tóder . . . . „ —.50
Pop Ion l. Iovu . . „ —.10
Pop Dănilă . . . . „ —.10
Groze Iuon . . . . „ —.10
Groze Natu . . . . „ —.10
Secară Samoilă . . „ —.10
Groze Macarie . . „ —.20
Cociş George . . . „ —.10
Roşca Vas. l. Eremie „ —.20
Chiluţ Tóder . . . „ —.10
Tĕrnăvean Axente . „ —.05
Groze Simeon . . . „ —.05
Baciŭ Mihailă . . . „ —.04
Roşca Vasilie Ales. . „ —.10
Roşca Achim . . . „ —.03
Plosca Damian . . „ —.02
Deac Macaveiŭ . . „ —.21
Roşca Tóder Eremie „ —.30
Cocan Simeon . . . „ —.30
Drăgan Iacob . . . „ —.30 fl. 5.60

16. Din *Chibulcut* pe lista Nr. 313 dela:
Demetriŭ Rus preot . fl. 2.50 fl. 2.50

17. Din *Visula* pe l. Nr 314 dela:
Ioan Pop preot . . fl. 3.—
Moldovan Andreiŭ . . „ —.20
Iluţ Tóder . . . . „ —.40
Dreptate Mihailŭ . . „ —.10
Moldovan Alesandru . „ —.10
Archindean Ioan . . „ —.10
Valea Alesandru . . „ —.10
Iosa Alexă . . . . „ —.55
Gorea Ştefan . . . „ —.05
Mateiŭ Zacheiŭ . . „ —.02
Dreptate Iuon . . . „ —.05
Ricean Iosif . . . „ —.10
Bungărdean Lazar . „ —.20
Moldovan Tóder . . „ —.15
Chibulcutean Ioan . „ —.10
Precup Gregoriŭ . . „ —.10
Moldovan Iosif . . „ —.20
Arieşan Gica . . . „ —.10
Dreptate Nichită . . „ —.10
Man Costantin . . „ —.02
Ricea Avram . . . „ —.10
Iluţ Isailă . . . . „ —.20
Iluţ Ioan . . . . „ —.20
Dorgo Antoniŭ . . „ —.50
Cineva . . . . . „ —.05 fl. 6.69

18. Din *Chiciud* pe l. Nr 315 dela:
Petru Rus preot . . fl. 5.—
Dela poporenĭ . . . „ 3.—
Bis. gr. cat. . . . „ 3.—
Dumitru Mărginean . „ 1.— fl. 12.—

19. Din *Sân-Mihaiŭ de câmpie* pe lista Nr 316 dela:
Buc. dela pop. în preţ fl. 5.48
A. Bărbulescu preot . „ 5.—
Ales. Habor propriet. „ 2.—
Elena Habor n. Fulea „ 2.—
Zacharie Iloviciu . . „ 1.—
Ferenczi Károly . . „ 1.—
Kutas Sándor . . . „ 1.—
Kutas Iléna n. Iánosi „ 1.—
Hobor Ioan . . . . „ —.65
Halaboru Alesandru . „ —.45
Bajnoczi Akos . . . „ —.24
Teodor Suciŭ . . . „ —.20 fl. 20.02

20. Din *Lumperd* pe lista Nr. 317 dela:
Basiliŭ Cahan . . . fl. 1.—
Poporul . . . . . „ 1.80 fl. 2.80

Suma . . fl. 9047.71

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 3 Martiŭ 1894. Numĕrulŭ 9.

Autonomia.

După multe trăgănări lucrările pentru înfiinţarea autonomiei catolice s'aŭ reînceputŭ şi celŭ puţinŭ pro forma se grăbescŭ spre resolvirea finală.

La propunerea ministruluĭ de culte Maĭestatea Sa a numitŭ o comisiune mixtă de clericĭ şi laĭcĭ compusă din 30 membri, carĭ sub presidiulŭ primateluĭ să statoréscă modalitatea convocăriĭ congresuluĭ regnicolarŭ autonomicŭ, precum şi a condiţiuniloru, pe lângă carĭ ar fi a se realisa organismulŭ autonomicŭ.

Ţinuta acésta mai nóuă a guvernuluĭ în afacerea autonomieĭ catolice şi învoirea, ce pare a şĭ-o da la înfiintarea eĭ, la totŭ casulŭ este o decisiune dictată prin necesitatea situaţiuniĭ politice.

Se vede, că guvernulŭ simte lipsa de a mai îndulci pe catolicĭ, pe carĭ atâtŭ de multŭ ĭ-a supĕratŭ prin proiectele sale bisericescĭ. Cu autonomia speră a-ĭ desdauna şi a-ĭ reţiné dela o luptă, care ar puté să fie fatală pentru guvernŭ şi pentru direcţiunea, ce o representă acesta.

Comisiunea de treĭdecĭ s'a şi întrunitŭ în dilele trecute şi între altele a decisŭ, să propună estinderea organismuluĭ autonomicŭ şi asupra catolicilorŭ de ritulŭ grecescŭ.

Faţă de acéstă decisiune membrulŭ românŭ alu comisiuniĭ, canonicului Paulŭ Vela dela Oradea mare, a insinuatŭ protestŭ, care a cerutŭ să fie luatŭ la protocolŭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ. În acelŭ protestŭ dice, că provincia mitropolitană română greco-catolică de Alba-Iulia nu póte să admită la nicĭ o întîmplare, ca organismulŭ autonomicŭ regnicolarŭ să fie estinsŭ şi asupra eĭ. Asta din motivŭ, fiindŭ că acesteĭ provinciĭ i-s'a garantatŭ în legĭ autonomia proprie şi separată, apoi fiindŭ că provincia acésta nu se ţine de organismulŭ bisericeĭ catolice din Ungaria, de vreme ce ea este independentă de celealalte bisericĭ din ţară şi e supusă numaĭ singurŭ auctorităţiĭ patriarchale a Următoriuluĭ Sfîntuluĭ Apostolŭ Corifeŭ Petru.

Pe câtŭ scimŭ noĭ, domnulŭ canonicŭ Vela a datŭ protestulŭ sĕŭ din însărcinarea tuturoru ordinariatelorŭ nóstre. Decĭ declaraţiunea dînsuluĭ este a se privi ca declaraţiunea oficiósă a episcopatuluĭ provincieĭ nóstre mitropolitane.

Credemŭ decĭ, că prin faptulŭ acesta credincioşiĭ bisericeĭ nóstre vorŭ fi deplinŭ liniştiţi.

Clevetitorĭ aŭ socotitŭ, că episcopiĭ provincieĭ nóstre n'aŭ consciinţa datorinţeloru, ce le aŭ faţă cu biserica loru. Aŭ socotitŭ, că aceştia vorŭ grăbi a se contopi în organismulŭ acela regnicolarŭ, în care de sigurŭ interesele bisericeĭ nóstre n'ar fi fostŭ de ajunsŭ asigurate.

Noĭ amŭ espusŭ de multŭ vederile nóstre în cestiunea autonomieĭ. A face repeţiriĭ lungĭ nu aflămŭ cu cale.

Frunzărescă cetitoriĭ nostri articuliĭ, ce ĭ-amŭ scrisŭ în causa acésta.

Din aceia vorŭ afla, că noĭ totdeuna amŭ protestatŭ împotriva ingerinţeĭ neîndreptăţite a statuluĭ în afacerile bisericeĭ nóstre.

Vorŭ afla, că noĭ neîntreruptŭ amŭ cerutŭ, să ni-se dea autonomia, ce se cade bisericeĭ nóstre şi după legile bisericescĭ, dar şi după legile inarticulate şi neabrogate ale statuluĭ nostru.

Vorŭ afla în urmă, că noĭ totdeuna amŭ cerutŭ autonomie separată pentru provincia nóstră, şi că amŭ protestatŭ pururea în contra contopiriĭ nóstre în organismulŭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ latine din Ungaria.

Cândŭ cereamŭ noĭ lucrurile aceste, eramŭ conscĭĭ de aceea, ce facemŭ, şi sciamŭ, că aceea, ce dicemŭ, este părerea întreguluĭ episcopatŭ alŭ provincieĭ nóstre mitropolitane.

Declaraţiunea canonicului Vela făcută în comisiunea de treĭdecĭ este confirmarea vederiloru esprimate de noĭ şi desmintirea acelora, carĭ cu totŭ preţulŭ voiaŭ să lovéscă în păstoriŭ, pentru ca să risipéscă turma.

Nu de dragulŭ protivniciloru nostri amŭ constatatŭ aceste, ci de dragulŭ credincioşiloru bisericeĭ nóstre.

Eĭ din multa zarvă, ce s'a făcutŭ în jurulŭ cestiuniĭ acesteia, póte că aŭ rĕmasŭ cu o dosă bună de confusiune, şi fiindŭ că adĭ e la modă a da ascultare maĭ vîrtosŭ la aceia, carĭ facŭ gură mare şi espectoréză la frase sforăitóre, póte adese-orĭ eraŭ aplicaţi a crede, că

Feuilleton.

Dr Anna Kuhnow.

Deunădĭ am datŭ de o carte, care a apărutŭ la Peter Hobbing în Lipsca cu inscripţia „Die Frauenkleidung vom Standpunkte der Hygieine“. E de interesŭ cartea acésta, pentru că auctorulŭ eĭ nicĭ decum nu se póte învinui cu preocupare negalantă faţă cu lumea dameloru. Auctorulŭ eĭ e adecă dr. med. Anna Kuhnow. Cărticica dşóreĭ Kuhnow cuprinde ideĭ de totŭ sănĕtóse şi ar merita, să fie tradusă şi pe românesce.

Principiulŭ supremŭ, care şi-l'a pusŭ dşóra Kuhnow, e pretensiunea, ca trupulŭ să se învĕléscă în vesminte raţionale, fără ca ele să strîngă în vreunŭ chipŭ trupulŭ orĭ să-ĭ împedece mişcarea. Dşóra Kuhnow critică înainte de tóte învĕlirea neraţională a grumazilorŭ cu gulere înalte şi tarĭ. Gulerele acestea suntŭ rele, nu numaĭ pentru că ele gingăşescŭ grumazii, ci şi pentru că ele împedecă sângele în calea la şi dela capŭ. Indispunere, durere de capŭ, congestiunĭ de sânge în capŭ şi chiarŭ şi leşinărĭ potŭ să urmeze din folosirea gulerelorŭ de felulŭ acela. Acésta e de ajunsŭ pentru a abroga gulerele acelea în butulŭ modeĭ şi a jurnalelorŭ de modă.

Dar partea cea maĭ mare a cărticeleĭ se îndréptă asupra uneĭ părţi esenţiale, dar nespusŭ de neraţionale a îmbrăcămînteĭ femeescĭ moderne, adecă asupra corsetuluĭ orĭ miĕruluĭ, pe cum ĭ dicŭ pe românesce. De ar fi lucrulŭ însu-şĭ totŭ aşa de străinŭ româncelorŭ ca şi numirea luĭ!

Corsetulŭ de cândŭ s'a născutŭ şi până în diua de astădĭ a avutŭ inimicĭ fórte multĭ şi fórte înverşunaţi. Eĭ n'aŭ voitŭ nicĭ maĭ multŭ nicĭ maĭ puţinŭ, decâtŭ ca corsetulŭ să pĕră de pe faţa pămîntuluĭ. Dar elŭ din tóte luptele a sciutŭ să ĭese învingĕtoriŭ, şi puterea luĭ vrăjitóre de a da trupuluĭ „formă“ se pare că-ĭ va lungi şi de aci încolo viaţa, pentru ca elŭ să tiraniseze fără lécŭ de cruţare némulŭ omenescŭ. Cu tóte acestea orĭ maĭ bine chiarŭ pentru acestea nu e de prisosŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ, care se rostesce cu scopulŭ de a capacita femeile şi fetele iubitóre de emancipare, să se emancipeze de sub puterea tiranisătóre a corsetuluĭ. Pe cum se spune, elŭ a fostŭ inventatŭ în jumătatea a dóua a véculuĭ alŭ şesespredecelea pe sama faĭmóseĭ regine Elisaveta de Anglia cu scopolŭ de a-ĭ masca forma schimositä a trupuluĭ. De atuncia şi-a estinsŭ elŭ totŭ maĭ tare împĕrăţia sa despotică aşa, încâtŭ în dilele nóstre statistica nu se teme de esagerare, cândŭ ţine, că în Europa, în continentulŭ civilisaţiuniĭ, optdecĭ de procente din femeĭ gemŭ sub tirănia luĭ sdruncinătóre de sănĕtate. Sclăvia acésta fatală a modeĭ a ajunsŭ deja aşa de departe, câtŭ femeile ilŭ pórtă chiarŭ şi atuncia, cândŭ aŭ să sevârşéscă lucru greŭ trupescŭ, aşa dară chiarŭ şi cândŭ strîngerea trupuluĭ şi împedecarea mişcăriĭ luĭ libere nu e numaĭ stricăciósă sănĕtăţiĭ, ci împedecă deodată şi lucrulŭ.

La femeĭ desvoltate s'ar maĭ puté trece cu vederea moda acésta. Dar te cuprinde mila, cândŭ vedĭ fetiţe de nóuĕ şi dece anĭ strînse în corsetŭ. Desvoltarea trupuluĭ li-se împedecă astfelŭ în chipulŭ celŭ maĭ pĕcătosŭ, pentru ca ele maĭ târdiŭ să aibă o talie de vespe şi — să placă bărbaţilorŭ.

Îmbrăcămintea femeilorŭ totdeuna a ascultatŭ de porunca legiĭ de a ţiné contŭ de gustulŭ bărbaţilorŭ. Acesta e unŭ faptŭ, care de o parte nu sufere îndoélă, ĕră de altă parte tótă lumea găsesce, că elŭ e fórte firescŭ. Pofta de a plăcé, carea o cultivă sexulŭ femeescŭ atâtŭ în lumea neraţională

cine scie în ce periculŭ vorŭ să-i ducă episcopiĭ lorŭ.

Acum credincioşiĭ aceştia potŭ fi liniştiţi. Fie siguri, că episcopiĭ nostri sciŭ, ce trebue să facă. Fie siguri, că sórtea lorŭ religiósă este în bune mâni.

Autonomie dorescŭ şi episcopiĭ provincieĭ nóstre, Eĭ mai multŭ decâtŭ orĭ cine símtŭ nevoile, ce urméză din lipsa autonomieĭ.

Dar eĭ voescŭ pentru biserica nóstră autonomia, care este autonomia în urma dispoziţiunii Capuluĭ Supremŭ alŭ Bisericeĭ Universale, şi care nu-şĭ póte desfăşura organismulŭ autonomicŭ numaĭ pentru ingerinţa volnică a celorŭ ce cu totŭ preţulŭ vorŭ să ne sugrume.

Episcopiĭ nostri voescŭ autonomia, pe care o dorescŭ credincioşiĭ nostri: o autonomie proprie şi separată.

Autonomie comună cu autonomia latinilorŭ nu le trebue nicĭ lorŭ, precum nu le trebue nicĭ credincioşilorŭ nostri, pentru că o asemenea autonomie nu ar fi autonomie, ci numaĭ o simplă schimbare de stăpânĭ.

Éră „Germania" şi Silviŭ Rezei. — Fóea cea maĭ de frunte a catolicilorŭ din Germania referitoriŭ la cele ce publicase în 13 Februariŭ despre deputatulŭ Silviŭ Rezei, publică în 22 Februariŭ o rectificare, carea pretinde a fi sositŭ din Ungaria din parte competentă. O reproducemŭ aci:

„Îngrijatŭ de numele bunŭ alŭ Românilorŭ greco-uniţi din Ungaria şi Transilvania grăbescŭ a vĕ trimite o rectificare a şirurilorŭ apărute referitoriŭ la dlŭ deputatŭ şi preotŭ Rezei în preţuita fóe a dvóstre din 13 Februariŭ. Maĭ întâiŭ îmĭ concedŭ a observa, că Rezei de presinte nu e secretariŭ alŭ episcopuluĭ greco-unitŭ de Oradea mare şi preste totŭ nu administrézĕ nicĭ unŭ oficiŭ bisericescŭ. Este maĭ departe adevĕratŭ, că elŭ până acum încă totŭ nu a ieşitŭ din partidulŭ guvernamentalŭ inimicŭ bisericeĭ alŭ camereĭ deputaţilorŭ din Ungaria. Dar părerea luĭ „Vaterland" din Viena, „că ar fi de ajunsŭ a atrage luarea aminte a secretariuluĭ episcopescŭ la aceea, că o astfelŭ de connivenţă e incompatibilă cu datorinţele preoţescĭ, şi elŭ se va hotărî, să renunţe îndată la demnitatea de „ultimŭ Mohicanŭ" alŭ ministruluĭ francmasonŭ şi răsboitoriŭ asupra bisericeĭ," durere, e greşită. „Unirea", care apare în Blaşiŭ la reşedinţa mitropoliteluĭ greco-unitŭ şi este singurulŭ organŭ alŭ bisericeĭ românescĭ greco-unite, a scrisŭ deja în 27 Ianuariŭ următórele: „Domnulŭ Rezei a datŭ *jurămîntŭ,* că pururea va mărturisi şi propovĕdui, ceea ce crede, mărturisesce şi propune sfînta maĭcă biserică catolică, apostolică şi romană. Chiarŭ şi dacă nu s'ar fi gânditŭ la acésta, nu e pentru aceea maĭ puţinŭ culpabilŭ. Tăcerea ar fi din partea organuluĭ nostru o crimă. *Noĭ declarămŭ deci, că dacă părintele Rezei, înainte de ce s'ar presenta dietеĭ proiectele bisericescĭ ale guvernuluĭ, nu va părăsi partidulŭ liberalŭ, vomŭ fi siliţi a-lŭ privi şi a-lŭ declara lumiĭ ca ieşitŭ din sinulŭ bisericeĭ românescĭ unite, cu alte cuvinte de — apostatŭ.*" Póte-se óre o atragere maĭ puternică a luăriĭ aminte la datorinţele preoţescĭ? Şi ea nu a folositŭ. Eŭ nutrescŭ o părere de totă diferită de cea a luĭ „Vaterland". Egoismulŭ conduce pe deputatulŭ Rezei. Scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ e adecă vacantŭ maĭ bine de unŭ anŭ, şi între ceĭ treĭ candidaţi aleşĭ din partea cleruluĭ se găsesce şi unŭ episcopŭ diecesanŭ. Câtŭ de uşorŭ s'ar puté întîmpla decĭ, ca guvernulŭ să dăruéscă „preacredinciosulnĭ" sĕŭ Rezei o episcopie. Eŭ însă credŭ tare, că bunulŭ Dumneẹeŭ nu lasă, ca arboriĭ să créscă până în ceriŭ. Se găsescŭ dóră totdeuna stâncĭ, de carĭ astfelŭ de aventurieri să sufere naufragiŭ."

Să susţinemŭ lupta!

Ḍiarele nóstre cuotidiane publică o ordonanţă emanată dela comitetulŭ administrativŭ alŭ comitatuluĭ Solnocŭ-Doboca, şi comunicată respectivilorŭ învăţătorĭ şi senate scolastice gr. cat. din partea Venerabiluluĭ Consistoriŭ din Gherla, în sensulŭ căreia 56 învăţătorĭ românĭ greco-catolicĭ trebue să fie înlăturaţi din postulŭ lorŭ până în 15 Octobre 1894 din causă, că saŭ nu aŭ diplomă de cualificaţiune generală, saŭ nu sciŭ unguresce, precum prescrie legea,

Amŭ cetitŭ şi noĭ lista învăţătorilorŭ publicată de ḍiarele nóstre şi ne mirămŭ, că unŭ comitetŭ administrativŭ comitatensŭ póte fi atâtŭ de ignorantŭ în ceea ce privesce dispusĕţiunile legilorŭ ungare referitóre la învăţătorĭ, orĭ dacă cunósce aceste legĭ, atuncĭ ne mirămŭ, cum póte fi atâtŭ de volnicŭ, încâtŭ să nefericéscă pe mulţĭ dintre învăţătoriĭ nostri fără de nicĭ o basă în lege.

Noĭ presupunemŭ aci, că informaţiunile, ce le dă comitetulŭ administrativŭ alŭ comitatuluĭ Solnocŭ-Doboca Consistoriuluĭ din Gherla despre cualificaţiunea celorŭ 56 învăţătorĭ, suntŭ adevĕrate, deşi ne îndoimŭ tare de acésta, deórece este sciutŭ, că comitetele administrative adese-orĭ se informézĕ despre starea şcólelorŭ saŭ dela nisce inspectorĭ scolasticĭ regescĭ, carĭ n'aŭ cercetatŭ nicĭ odată acele şcóle, saŭ dela nisce notarĭ comunalĭ rĕutăcioşi orĭ ignoranţi.

Noĭ însă nefiindŭ în posiţiune de a cerceta unŭ lucru, care singurŭ Consistoriulŭ din Gherla ar fi fostŭ chematŭ a-lŭ cerceta, luămŭ de basă aceea, ce se ḍice în lista învăţătorilorŭ despre unulŭ fiesce care dintr'înşiĭ, şi vomŭ arĕta, cum aŭ să se apere dinşiĭ, dacă n'a fostŭ nimenia, care să-ĭ apere în interesulŭ lorŭ şi alŭ esistinţeĭ şcólelorŭ nóstre.

Nu sufere îndoélă, că între învăţătoriĭ, despre carĭ se ḍice, că nu aŭ diplomă de cualificaţiune, vorŭ fi mulţĭ de aceia, carĭ numaĭ în anulŭ 1892 orĭ 1893 aŭ absolvatŭ cursulŭ preparandialŭ. Eĭ bine! toţĭ aceştĭ învăţătorĭ aŭ dreptulŭ să rĕmână în postulŭ lorŭ până la sfârşitulŭ anuluĭ scolasticŭ curentŭ, orĭ alŭ anuluĭ scolasticŭ 1894/5, aşa încâtŭ numaĭ dacă nicĭ până la acestŭ terminŭ nu vorŭ depune esamenulŭ de cualificaţiune, potŭ fi înlăturaţi şi înlocuiţi cu alţiĭ. Aşa dispune celŭ puţinŭ articululŭ de lege XXXVIII din 1868 în paragrafŭ 102, unde în textŭ

---

câtŭ şi cea raţională, nicĭ decum nu se póte timbra cu dreptŭ de deşertăciune, până cândŭ ea nu trece marginile firiĭ şi nu degenerézĕ în poftă de a se chichi, şi încă de multe orĭ cu păgubirea cea maĭ pĕcătósă a sănĕtăţiĭ. Şi de aceea nu se póte crede, că bărbaţiĭ considerândŭ, câtŭ de stricăciósă este pentru sănĕtate folosirea corsetuluĭ, nu ar fi gata orĭ şi cândŭ a propune alungarea luĭ din lume. Şi dacă nu ar fi eĭ gata, să o facă acésta, eĭ ar ilustra de minuue superioritatea spirituală, cu care se mândrescŭ faţă cu celalaltŭ sexŭ alŭ némuluĭ lorŭ.

Zapisulŭ pĕcatelorŭ, carĭ le comite corsetulŭ, e fórte lungŭ. Înainte de tóte are să se amintéscă aceea, că apĕsarea, ce o desvóltă corsetulŭ, împedecă resuflare, şi urmarea deplorabilă a acesteĭ împedecărĭ e, că la resuflare pentulŭ se ridică şi scade în chipŭ bătĕtoriŭ la ochĭ. Plămânile se silescŭ adecă a se estinde, dar sermanele strînse fiindŭ de corsetŭ se potŭ estinde numaĭ în partea aceea, în care nu le împedecă corsetulŭ. Dar daca ele nu se potŭ estinde de ajunsŭ, urméză, că ele nu potŭ primi din atmosferă cuantulŭ de oxigenŭ, care e de lipsă la renoirea sângeluĭ. Une orĭ reduce corsetulŭ cuantulŭ acela chiarŭ şi până la jumătate. Totŭ din aceea-şĭ causă sângele nu se póte scăpa în mĕsură recerută de prisosulŭ acciduluĭ carbonicŭ. Căcĭ procesulŭ acesta încă se sevârşesce în plămânĭ, ér cândŭ acestea se strîngŭ şi se împedecă în estindere, e urmarea neapĕrată, ca suprafaţa internă a plămânilorŭ încă se micşoréză. Şi totuşĭ sciutŭ este, că unŭ peptŭ puternicŭ cu plămânĭ bine desvoltate este una dintre garanţele cele maĭ de frunte ale sănĕtăţiĭ trupescĭ. Urmările triste ale aceleĭ împedecărĭ suntŭ mânĭ şi picióre recĭ, durere de capŭ, congestiunĭ cătră capŭ, obosélă şi multe aite rele, şi femeea, care încă n'a suferitŭ de relele acestea, să nu se laude, că corsetulŭ nu-ĭ strică. Se póte, ca relele acelea să întârdie, dar după ce aŭ sositŭ odată, păgubirea sănĕtăţiĭ arare orĭ se maĭ póte îndrepta.

Dar nu numaĭ plămânile şi inima le împedecă corsetulŭ în împlinirea funcţinnilorŭ lorŭ, ci şi celealalte organe interne ale trupuluĭ aŭ să sufere în urma încătuşăriĭ acestuia în corsetŭ. Aicĭ înainte de tóte ficatulŭ e acela, care o păţesce. O parte a ţesetureĭ ficatuluĭ se strică, şi pe lângă o corsetare de totŭ nebunéscă partea acésta e dóră chiarŭ jumătatea ficatuluĭ. Dară ficatulŭ e unŭ organŭ fórte momentosŭ alŭ trupuluĭ. Elŭ nu are numaĭ să sevârşéscă secretarea fereĭ, ci ĭea parte însemnată şi în formarea sângeluĭ şi în hrănirea trupuluĭ. Nu e decĭ de lipsă a maĭ perde multă vorbă întru a dovedi, că stricarea parţială a luĭ trebue să aibă urmările cele maĭ rele. Afară de conturbarea hrănirii trupuluĭ se maĭ manifestă urmările acelea ca gălbinare, anemie, pétră de fere, şi tóte acestea pentru a da trupuluĭ forma „graţiósă" a vespeluĭ. În mĕsură mare îşĭ deprinde corsetulŭ înfurinţa sa cea rea şi asupra stomaculuĭ. În partea stomaculuĭ în urma desvoltării firescĭ trupulŭ se îndémnă, să se rotundéscă înainte, ér corsetulŭ îlŭ apasă şi-lŭ silesce, să se retragă cătră spate. Fórte uşorŭ se potŭ esplica deci desele morburĭ de stomacŭ la femeile, carĭ pórtă corsete. Deşi multe femeĭ nu-şĭ strîngŭ corsetulŭ tare, totuşĭ se póte ḍice, că şi numaĭ păgubirea sănĕtăţiĭ, carea o pricinuesce o apĕsare maĭ domóală a corsetuluĭ asupra stomaculuĭ, încă e motivŭ de ajunsŭ spre a alunga corsetulŭ din principiŭ din garderoba femeilorŭ.

Dr Anna Kuhnow maĭ scrie şi despre ceealaltă îmbrăcăminte a femeilorŭ şi propune felurite reformărĭ. Cu mare dispreţŭ şi indignare scrie ea despre lungirea aceea a haĭneĭ, carea e cunoscută sub numirea românéscă de şlepŭ. Mijlocŭlŭ acesta de a pune în mişcare pulverea întru adevĕrŭ şi cuprinde o dosă bunicică de desconsiderare a celuĭalaltŭ publicŭ. Acasă şlepulŭ ridică în aerŭ deodată cu pulverea multe materiĭ bolnăvitóre, pe carĭ omeniĭ le primescŭ apoĭ în lăuntrulŭ sĕŭ cu resuflarea. O mamă, care pórtă haĭnă

autenticŭ magiarŭ se cetesce: A tanfolyam bevégzése után *egy évre,* de legfölebb *két év eltelte alatt, a mely időt gyakorlati tanitással töltheti a tanuló,* köteles minden növendék a képezdei összes tantárgyakból, irásbeli dolgozatokból és különösen a *tanitás gyakorlásából* vizsgát állani ki, és csak e feltétel sikeres teljesitése után nyerhet tanitói oklevelet.“ Așa dară învățătorii, carî aŭ absolvatŭ cursulŭ preparandialŭ, dară dela absolvarea acestuia n'aŭ plinitŭ încă 2 anĭ, să protesteze până susŭ la Ministru în contra înlăturării lorŭ din postŭ, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că nu comitetele administrative suntŭ chemate a judeca despre cualificațiunea lorŭ, ci corpurile profesorale dela preparandiile, unde și-aŭ făcutŭ studiile, și comisiunile dela preparandiile, unde vorŭ depune esamenulŭ de cualificațiune.

Între ceĭ 56 învățătorĭ suntŭ unii, carĭ aŭ fostŭ aplicați înainte de anulŭ 1868 fără a fi făcutŭ cursŭ preparandialŭ și a fi depusŭ esamenŭ de cualificațiune. Aceștia nu potŭ fi înlăturați din postŭ fără a se vătăma paragrafulŭ 133 din articululŭ de lege citatŭ, care apriatŭ spune, că dela învățătorii, pe carĭ legea acésta ĭ-a găsitŭ în funcțiune, nu se pretinde esamenŭ de cualificațiune, ci numai să dovedéscă înaintea auctorităților supreme confesionale, cândŭ acestea esaminézŭ școlele, că aŭ desteritatea de a propune: „Azon nem okleveles tanitók, a kik a *jelen törvény kihirdetésekor már hivatalban voltak, állomásaikon meghagyatnak ugyan, de kötelességök az iskolákat vizsgáló főhatóság előtt tanitásbeli jártasságukat és ügyességüket igazolni.* A kik ezt igazolni nem tudják, a nyári szünnapok alatt a legközelebbi képezdében póttanulásra köteleztethetnek.“ Este însă evidentŭ, că învățătorii din comitatulŭ Solnocŭ-Doboca aplicați înainte de 1868 toți și-aŭ doveditŭ desteritatea în a propune înaintea auctorităților lorŭ, căcĭ altcum nu ar fi fostŭ lăsați să funcționeze până acum, orĭ ar fi fostŭ constrînși, ca preste vară să frecuenteze cursurile suplementare dela proxima preparandie. Nicĭ unulŭ decĭ din acești învățătorĭ să nu se lase a fi scoși din școlă, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că precum vomŭ vedé îndată, dela dînșii nu se pretinde nicĭ măcar cunoscința limbeĭ magiare.

Mai departe între ceĭ 56 învățătorĭ suntŭ unii, carĭ aŭ absolvatŭ cursulŭ preparandialŭ dela anulŭ 1882 încóce, și carĭ în sensulŭ paragrafuluĭ 6 din articululŭ de lege XVIII din 1879 aŭ depusŭ esamenulŭ de cualificațiune înaintea inspectoruluĭ scolasticŭ regescŭ și aŭ obținutŭ diplomă de cualificațiune subscrisă și de acesta. Dacă acești învățătorĭ nu ar sci limba magiară, pe cum prescrie legea, atuncĭ inspectorulŭ scolasticŭ regescŭ s'ar fi opusŭ în sensulŭ aceluia-și paragrafŭ la estradarea diplomeĭ de cualificațiune. Decĭ învățătorii, carĭ aŭ astfelŭ de diplome, să nu se lase a fi înlăturați din postŭ, ci să céră respectarea legiĭ. Totŭ asemenea să facă și învățătorii, carĭ aŭ absolvatŭ preparandia înainte de 1872. Pe aceștia articululŭ de lege XVIII din 1879 în paragrafŭ 3 nu-ĭ obligă să-și însușéscă limba magiară și astfelŭ dînșii suntŭ îndreptățiți a funcționa ca docenți și fără de cunoscința acesteĭ limbĭ. E dreptŭ, că Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică prin ordonanța sa de datŭ 28 Maiŭ 1885 Nr. 20301 pretinde, ca acestorŭ docenți să li-se dea câte unŭ supleantŭ pentru limba magiară. Însă abstragêndŭ dela aceea, că pretensiunea Ministruluĭ nu este basată în lege, noĭ credemŭ, că senatele scolastice concernente suntŭ datóre să arete dluĭ Ministru pe calea venerabiluluĭ Consistoriŭ, că nu suntŭ în stare a mai ținé și docenți suplenți pentru limba magiară, și e posibilŭ, ca Ministrulŭ să abstea dela acéstă pretensiune, dacă nu de dragulŭ Românilorŭ, celŭ puținŭ de dragulŭ Sașilorŭ, la a cărorŭ insistință a emanatŭ ordonanța de sub Nr. 3812 din a. c., în care însu-și Ministrulŭ dice, că să i-se arete casurile, cândŭ respectiva comună bisericéscă nu póte să mai aplice pe lângă unŭ învățătoriŭ ordinariŭ din celealalte studiĭ, și unulŭ specialŭ și suplentŭ pentru limba magiară.

Mai grea este situațiunea învățătorilorŭ, carĭ aŭ absolvatŭ cursulŭ preparandialŭ între anii 1872 și 1882 și în sensulŭ paragrafuluĭ 3 din articululŭ de lege XVIII din 1879 în decursŭ de 4 anĭ dela întrarea aceleĭ legĭ în vigóre nu și-aŭ însușitŭ limba magiară așa, încâtŭ să pótă depune esamenŭ specialŭ de cualificațiune din acéstă limbă. Acești învățătorĭ însă să se oblige în sensulŭ ordonanțeĭ ministeriale din 1885 citate mai susŭ, că în anumitŭ terminŭ vorŭ depune acestŭ esamenŭ.

Așa dară senatele scolastice grecocatolice din comitatulŭ Solnocŭ-Doboca, după părerea nóstră, să cerceteze starea lucruluĭ cu privire la cualificațiunea învĕțătorilorŭ lorŭ și să esamineze, că óre pretensiunea comitetuluĭ administrativŭ este conformă cu dispusĕțiunile legiĭ? Și dacă vorŭ observa, că acelŭ comitetŭ nu respectézŭ legea, să céră dela Venerabilulŭ Consistoriŭ din Gherla, ca în interesulŭ bieților docenți, pe carĭ nu este ĭertatŭ a-ĭ arunca în nefericire în contra legilorŭ esistente, și chiarŭ și în interesulŭ școlelorŭ confesionale, a cărorŭ esistință trebue să zacă și la inima Venerabiluluĭ Consistoriŭ, să protesteze în contra volniciilorŭ comitetuluĭ administrativŭ. Dacă Consistoriulŭ nu și-ar face datorința, — ceea ce nicĭ de cum nu ne vine a crede, — atuncĭ docenții, carĭ în sensulŭ celorŭ desfășurate se simțescŭ jigniți în drepturile lorŭ garantate prin lege, să protesteze eĭ înșiși la comitetulŭ administrativŭ și de aci — în casŭ de lipsă — până susŭ la Ministru, și dacă nicĭ aci nu vorŭ afla dreptate, să denunțe nedreptatea înaintea lumiĭ, ca să se vadă, că nu suntemŭ într'unŭ statŭ de dreptŭ, ci într'o societate, unde numaĭ volnicia și nedreptatea stăpânesce și grassézŭ.

Mai observămŭ în fine, că în timpulŭ din urmă s'a întrodusŭ praxa volnică de a delătura pe învățătorĭ fără de nicĭ unŭ dreptŭ basatŭ în lege. După părerea nóstră Ministrulŭ n'are nicĭ unŭ dreptŭ a delătura pe învățătorii confesionalĭ necualificați, de-órece paragrafulŭ 15 din art. de lege XXXVIII din 1868, paragrafulŭ 6 din art. de lege XXVIII din 1876 și paragrafulŭ 6 din art. de lege XVIII din 1879 numaĭ la aceea îndreptățescŭ pe Ministru, că dacă o școlă confesională nicĭ după 3 admoniții date totŭ la o jumĕtate de anŭ nu ar delătura scăderile sale, și prin urmare și pe învățătoriulŭ sĕŭ necualificatŭ, atuncĭ Ministrulŭ are dreptŭ să ridice în respectiva comună școlă comunală neconfesională și să oblige și pe credincioșii respectiveĭ comunități bisericescĭ a contribui la susținerea acesteĭ școle.

Să susținemŭ decĭ lupta cu bărbăție pe basa legilorŭ esistente, și atuncĭ multe din școlele nóstre se vorŭ puté mântui, ér numĕrulŭ celorŭ 56 învățătorĭ prigoniți se va reduce póte la a dĕcea parte.

---

cu șlepŭ, nu arare orĭ e o primejdie nefncetată pentru sănĕtatea pruncilorŭ sĕĭ.

Multe lucrurĭ, despre carĭ mai scrie dșóra Kuhnow, trebue să le trecŭ neamintite. Dar unulŭ totuși nu-lŭ trecŭ. Dînsa timbrézŭ de fórte rea datina de a da amîndouorŭ picióre încălțăminte de construcțiune egală întru tóte. Ca și cum numaĭ picióre bărbațilorŭ ar fi vrednice de considerațiunea, ca unulŭ să se numéscă piciorŭ dreptŭ și celalaltŭ piciorŭ stîngŭ, și amĕsuratŭ acesteĭ deosebirĭ să li-se gătéscă încălțăminte. Dór și urma, ce o lasă picióre în pulvere și năsipŭ, spune limpede, că atâtŭ celŭ dreptŭ câtŭ și celŭ stîngŭ pretindŭ încălțăminte de o construcție diferită, adecă întórsă. Multele picióre deformate dovedescŭ până la evidență, câtŭ de multŭ pĕcătuescŭ ómenii în privința acésta. Dșóra Kuhnow pretinde decĭ dela pantofarĭ, ca eĭ să gătéscă pe sama damelorŭ încălțăminte elegantă și corĕspundĕtóre recerințelorŭ de modă, dar corĕspundĕtóre cu o cale și minții sănĕtóse.

Sperŭ, că șirurile acestea nu vorŭ fi spre supĕrare. Cum s'ar și puté așa ceva, cândŭ ele reproducŭ ideĭ dintr'o carte scrisă de mâna gingașe și energică deodată a dșóreĭ Dr Anna Kuhnow?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Comisiunea mixtă de 31 membri esmisă în cestiunea autonomieĭ a ținutŭ conferință în 24 Febr. în palatulŭ primațialŭ din Budapesta sub presidiulŭ primateluĭ Vaszary. Membrulŭ comisiuniĭ Gajzágó în unŭ discursŭ mai lungŭ espune antecedențele congresuluĭ din 1870—71 în cestiunea autonomieĭ și propune: 1. Ca în con vocarea congresuluĭ alŭ II-lea pentru autonomie comisiunea să primĕscă fără modificare regulamentulŭ lucratŭ în 1869; 2. ca comisiunea să nu se pronunțe asupra elaboratuluĭ primuluĭ congresŭ regnicolarŭ în causa autonomieĭ, ci să declare, că spre acésta socotesce competentŭ numaĭ congresulŭ alŭ doilea. Canoniculŭ dela Oradea-mare Vela prima parte a propuneriĭ luĭ Gajzágó o primesce, dară ce privesce organisarea autonomieĭ declară, că după ce provincia mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia, căreia aparține și diecesa gr. cat. de Oradea-mare, își are reședința în Blașiŭ, care este în Ardélŭ, dînsulŭ protestézŭ în contra îngremiărĭĭ

diecesei gr. cat. de Oradea-mare în autonomia din Ungaria, şi cere, ca protestulŭ sĕŭ datŭ în scrisŭ să se inferéscă din cuvîntŭ în cuvîntŭ în protocolulŭ conferinţeĭ. Polonyi ḑice, că comisiunea este convocată spre a-şĭ da părerea asupra obĭectelorŭ puse la ordinea ḑileĭ, decĭ nu póte primi atarĭ proteste. Maĭoritatea a fostŭ de părerea luĭ Polonyi.

Comisiunea a primitŭ propunerea luĭ Gajzágó cu adausulŭ, că ar fi de doritŭ, ca guvernulŭ să arete congresuluĭ, ce se va convoca, carĭ puncte din elaboratulŭ congresuluĭ trecutŭ nu potŭ rĕmâné nemodificate saŭ din consideraţiunea dreptuluĭ publicŭ, saŭ din a înaltuluĭ dreptŭ de patronatŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea generală asupra proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă se continuă în camera deputaţilorŭ. Dintre oratorii maĭ însemnaţi aŭ maĭ vorbitŭ în 22 a l. tr. ministrulŭ Szilágyi. Elŭ în discursulŭ sĕŭ după ce cércă a arăta, că proĭectulŭ este reclamatŭ de interesele ţĕreĭ, polemiséză cu oratorii opositionalĭ, în deosebĭ cu Apponyi, a căruĭ discursŭ urmărindu-lŭ punctŭ de punctŭ se încércă a slăbi şi rĕsturna argumentele aduse de Apponyi în contra căsătorieĭ civile obligătóre. După părerea dluĭ ministru de justiţie căsătoria civilă obligătóre (?), prin care cetăţénulŭ se emancipéză deplinŭ de sub biserică, corĕspunde maĭ bine liberalismuluĭ. (Adecă a face silă consciinţeĭ corĕspunde maĭ bine liberalismuluĭ. N. R.)

In 23 a vorbitŭ deputatulŭ Hoitsy, care deşi primesce proĭectulŭ, totuşi declară, că nu consideră de oportună căsătoria civilă obligătóre din punctulŭ de vedere alŭ binelui publicŭ; principiile liberale la guvernulŭ actualŭ aŭ devenitŭ frase góle.

Ministrulŭ Csáky ḑice, că proĭectulŭ din cestiune nu cade în resortulŭ sĕŭ, dară pentru aceea totuşĭ vorbesce, fiindŭ acela în legătură strînsă cu celealalte cestiunĭ bisericescĭ, la sulevarea cărora a cooperatŭ şi dînsulŭ. Mărturisesce dlŭ Csáky, că punctulŭ de mânecare alŭ reformelorŭ bisericescĭ este ordinaţiunea dată de dînsulŭ în 26 Februariŭ 1890, pe care supremulŭ forŭ judicialŭ a declarat'o de legală. Guvernulŭ s'a arĕtatŭ aplicatŭ, ca estrasele de botezŭ să se străpună dela unŭ preotŭ la altulŭ prin mijlocirea pretoreluĭ, dară preoţiĭ catolicĭ nu s'aŭ învoitŭ nicĭ la acésta. Ca statulŭ să nu se subordineze uneĭ confesiunĭ, nu a restatŭ decâtŭ a se întroduce o serie de reforme, prin carĭ tóte confesiunile se punŭ pe acela-şĭ nivoŭ. Despre art. de lege 53 din 1868, la care ţinŭ protestanţiĭ, ḑice, că acéstă lege nicĭ cândŭ nu a fostŭ esecutabilă decâtŭ póte pe hârtie. Confesiunile, ce ducŭ lipsă materială, vorŭ fi ajutate din partea statuluĭ; cu autonomia catolică încă se ocupă.

A urmatŭ apoĭ vorbirea de multŭ aşteptată a fostuluĭ ministru-preşedinte Szápáry Gyula, carea a fostŭ ascultată cu atenţiune şi aprobărĭ din partea opositieĭ. Elŭ a espusŭ istoricului şi urmările ordinaţiuniĭ din 26 Febr. 1890 accentuându, că şi preoţiĭ peotestanţĭ aŭ botezatŭ prunci născuţĭ din căsătoriĭ mixte cu desconsiderarea ordinaţiuniĭ ministeriale, şi cu tóte aceste numaĭ preoţiĭ catolicĭ aŭ fostŭ pedepsiţi. Frecările confesionale n'aŭ esistatŭ înainte de numita ordinaţiune, numaĭ ea le-a provocatŭ. Oratorulŭ crede, că nu va comite nicĭ o indiscreţiune, dacă va descoperi unele momente cu privire la nascerea cestiunilorŭ bisericescĭ politice. Partidulŭ liberalŭ în programulŭ dela 1892 nu a cuprinsŭ cestiunile bisericescĭ de aḑĭ, şi pentru aceea nu s'a făcutŭ amintire de ele nicĭ în discursulŭ de atuncĭ alŭ tronuluĭ. Idea, că la casulŭ cândŭ s'ar retrage ordinaţiunea din Februariŭ, trebue întrodusă căsătoria civilă, s'a enunţatŭ maĭ întâiŭ în adunarea protestantă dela Komárom. Elŭ în numele liberalismuluĭ află maĭ corĕspunḑĕtóre căsătoria civilă facultativă. Presa liberală numaĭ catolicilorŭ le ĭea în nume de rĕŭ, că voescŭ a trăi după învăţăturile religiuniĭ lorŭ, pe cândŭ de Jidovĭ, Protestanţĭ şi alte confesiunĭ nu se ocupă. Căsătoria civilă obligătóre subminéză simţulŭ religiosŭ alŭ poporuluĭ şi vine în conflictŭ cu consciinţa maĭorităţiĭ naţiuniĭ. De aceea dînsulŭ nu o primesce. Este o mare uşurătate din partea guvernuluĭ, că s'a încercatŭ a întroduce matriculele de statŭ înainte de a avé organele de lipsă spre acésta; notariĭ şi altcum suntŭ prea îngrămădiţĭ cu lucrulŭ. Vorbirea conteluĭ Szapáry a produsŭ o adevĕrată nervositate în taĭbera guvernamentală.

Ministrulŭ preşedinte Dr Wekerle Sándor, aludându la contele Szápáry observă, că ceĭ ce se mărturisescŭ de ultramontanĭ şi reacţionarĭ, vrêndŭ nevrêndŭ vorŭ fi purtătorĭ de şlepŭ aĭ episcopilorŭ. Schimbarea în politica bisericéscă a guvernuluĭ, nu s'a întîmplatŭ în Novembre 1892, (cândŭ a ajunsŭ Wekerle ministru-preşedinte,) ci în Maiŭ. Adunarea din Komárom, la care a făcutŭ alusiune Szápáry, s'a ţinutŭ în Septembre 1892, pe cândŭ ministrulŭ de culte în vara aceluĭ anŭ şĭ-a formulatŭ programulŭ în scrisŭ şi l'a comunicatŭ ministruluĭ-preşedinte de atuncĭ, conteluĭ Szápáry. — Acesta dechĕră, că programulŭ conteluĭ Csáky a fostŭ numaĭ o părere individuală.

În şedinţa din 24 Februariŭ a vorbitŭ pentru căsătoria civilă Pulszky Ágost arătându, că numaĭ prin întroducerea căsătorieĭ civile obligătóre se póte ajunge la judicatura unitară în cestiunile matrimoniale.

Hortoványi József directorulŭ ḑiaruluĭ clericalŭ „Magyar Àllam“ combate proĭectulŭ din punctŭ de vedere alŭ moralităţiĭ publice. Elŭ arată cu numerĭ, că în Francia şi Germânia, unde este întrodusă căsătoria civilă obligătóre, decreştinarea societăţiĭ şi imoralitatea cresce cumplitŭ. În oraşele maĭ marĭ din Francia numĕrulŭ nascerilorŭ nelegiuite se urcă la 35 %. O parte mare din pruncii aceştia suntŭ espuşĭ, ĕră alţiĭ crescuţĭ în asile publice, unde în urma grijiĭ rele morŭ 34 % din eĭ. 94 % din vagabunḑĭ, hoţĭ şi alte gunóe ale societăţiĭ se tragŭ din căsătoria civilă. În Berlin din 1875—1879 aŭ omisŭ binecuvîntarea bisericéscă 60 % din numĕrulŭ celorŭ căsătoriţĭ, în Magdeburg 50 %. Totŭ în acestŭ intervalŭ în Berlinŭ aŭ rĕmasŭ nebotezaţĭ 61.475 de prunci născuţĭ partea cea maĭ mare numaĭ din părinţĭ protestanţĭ. În Berlin dintre pruncii născuţĭ din părinţĭ protestanţĭ s'aŭ botezatŭ în 1879 numaĭ 25 ½%, în 1880 19 %; din căsătoriĭ mixte în 1879 16·9 %, ĕră în 1880 16·8%. Din atarĭ prunci, precum observă oratorulŭ, crescŭ dinamitarḑiĭ.

Horváth Gyula (din partidulŭ naţionalŭ) polemiséză cu contele Szápáry. Deputatulŭ Horváth doresce primirea proĭectuluĭ, deşi tactica guvernuluĭ nu o apróbă.

În şedinţa din 26 primulŭ oratorŭ a fostŭ canonicŭlŭ dela Alba-Iulia Dr. Tódor József. Elŭ a fostŭ alesŭ deputatŭ guvernamentalŭ, dară politica bisericéscă a guvernuluĭ l'a silitŭ să ĭese din partidulŭ guvernamentalŭ. Tódor aprobéză, că căsătoria civilă sub orĭ ce formă nu numaĭ vine în conflictŭ cu dogmele bisericeĭ catolice, ci are o influinţă stricăciósă asupra simţemîntuluĭ religiosŭ, prin ce sgudue basele familieĭ, a societăţiĭ şi a statuluĭ. Arată, că închiarea căsătorieĭ totdeuna a fostŭ împreunată cu ceremoniĭ religióse; espune contrastulŭ dintr'o căsătorie civilă şi cea bisericéscă. Nu numaĭ din punctŭ de vedere religioso-moralŭ şi socialŭ, dară şi din punctŭ de vedere naţionalŭ află de periculósă căsătoria civilă. Cetăţeniĭ de limba magiară din causa căsătorieĭ civile se înstrăinéză de statŭ şi prin acésta şi de naţiunea magiară.

Contele Bethlen Gábor vorbesce în contra proĭectuluĭ şi repróbă politica de naţionalitate a guvernuluĭ, a căruĭ procedură fără de tactŭ este causa, de cestiunea română preocupă şi acum ţara în unŭ modŭ neplăcutŭ.

Ministrulŭ Wekerle vorbesce de noŭ. Elŭ ḑice, că originea reformelorŭ nu e a se căuta în ordinaţiunea din Februariŭ, (Se vede, că-ĭ invidiéză gloria coleguluĭ sĕŭ Csáky. N. R.) ci ele preocupă spiritele de maĭ înainte. Matriculele de statŭ şi căsătoria civilă pentru catolicĭ nu numaĭ că nu suntŭ stricăcióse, ci suntŭ chiarŭ avantajóse. (Pentru catoliciĭ liberalĭ ca dlŭ ministru. N. R.) Între dînsulŭ şi între Apponyi numaĭ acea deosĕbire este, că dînsulŭ voesce a despărţi statulŭ de biserică, pe cândŭ Apponyi nu voesce. Apoĭ desvóltă avantajele căsătorieĭ civile obligătóre faţă cu cea facultativă. Autonomia bisericeĭ o voesce şi elŭ, dară aşa, ca să fie deplină, şi drepturile regeluĭ apostolicŭ să rĕmână neatinse. Ajutorarea bisericelorŭ şi regularea congrueĭ încă o doresce. Guvernulŭ nu se póte învoi, ca să se rebonifice preoţimea pentru daunele, ce le-ar suferi prin luarea matriculelorŭ, de-órece aci este vorbă numaĭ de străpunerea la alte organe a uneĭ funcţiunĭ de statŭ. Nu stă, că purtarea matriculelorŭ civile ar fi împreunată cu cheltuelĭ marĭ. (Óre?) Polemiséză cu Tódor, Apponyi şi Szápáry, ḑicêndŭ despre cestŭ din urmă, că nicĭ elŭ nu scie, ce voesce.

În şedinţa din 27 Febr. a vorbitŭ pentru proĭectulŭ guvernuluĭ Kossuthistulŭ

Komjáthy, purtându-se ca celŭ mai incarnatŭ guvernamentalŭ. Elŭ a atacatŭ aspru pe Polonyi şi Ugron, cu carî în alte cestiunî se unesce.

Contele Pongrácz dice, că elŭ nicî cându nu a fostŭ amicŭ alŭ căsătorieî civile. Recepţiunea Jidovilorŭ o primesce, dară aşa, ca eî să nu se facă creştinî, şi nicî dela dînsulŭ să nu poftéscă nimenî, să se facă Jidovŭ. Mai bine ar avé grije guvernulŭ de bunăstarea poporuluî, decâtŭ să-lŭ lipséscă de unica mângăere, de religiune.

Szmialovszky se mărturisesce de catolicŭ bunŭ, dară pentru aceea votéză căsătoria civilă, însă îl cade greŭ, că uniî vreŭ să-lŭ escomunice pentru acésta. Apoî se ocupă mai pe largŭ de cestiunea congrueî şi presentéză unŭ proiectŭ de resoluţiune, prin care se îndrumézăguvernulŭ, ca să dispună a se regula definitivŭ congrua câtŭ mai curêndŭ.

Hódossy vorbesce în sensulŭ discursuluî lui Apponyi. Guvernulŭ a făcutŭ cestiune de cabinetŭ din cestiunile bisericescî-politice, şi acum totŭ recurge la ajutoriulŭ opoziţieî. La unŭ atare guvernŭ nu-î póte vota proiectele.

Sêrbia.

În Sêrbia lucrurile se desvóltă totŭ în mai spre rĕŭ. Radicaliî aţîţă poporulŭ contra guvernuluî şi a dinastieî şi pe totŭ momentulŭ se póte nasce în ţară o revoluţiune formală. Stările anormale din Sêrbia aŭ atrasŭ şi atenţiunea străinătăţii. Diarulŭ englezŭ „Standard“ propune, ca Austro-Ungaria, România şi Bulgaria să împartă între sine Sêrbia. Fóea „Red“, organulŭ semioficiosŭ alŭ actualuluî guvernŭ sêrbescŭ, impută radicalilorŭ, că manevrele lorŭ suntŭ periculóse nu numaî pentru Sêrbia, ci chiarŭ pentru pacea Europeî, éră pe patrioţiî sêrbi îî provócă, ca să fie conciliantî şi în faţa pericululuî să se afle uniţî.

De câteva dile circulă scirea, că Austro-Ungaria ar fi datŭ ordinŭ, să se concentreze armata la confiniile din spre Sêrbia ale Monarchieî, ca la casulŭ cându ar erumpe revoluţiunea în Sêrbia, să o pótă suprima. Scirile acestea se desmintŭ din parte oficiósă.

Simicî ministrulŭ-preşedinte sêrbescŭ a fostŭ în dilele acestea la Viena, unde a avutŭ o convorbire mai lungă cu ministrulŭ de esterne contele Kálnoky.

Corespondinţe.

Din Archidiecesă 1 Martiŭ 1884.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Unele foî magiare aducŭ scirea îmbucurătóre pentru toţi şoviniştiî, că în comuna Sânmihaiulŭ de câmpie 36 românî gr. cat. ar fi trecutŭ la cofesiunea calvină spre a se face maghiarî. Între aceştia susţinŭ ele, că este şi proprietariulŭ N. . . . . ., fiulŭ fostuluî protopopŭ gr. cat. din acea comună.

„Pasĕrea mălaiŭ viséză,“ dice proverbiulŭ românescŭ. Şoviniştiî nu mai cugetă decâtŭ la magiarisare, şi de aceea nicî nu e mirare, că vĕdŭ progrese de ale magiarisăriî în nisce aparinţe fără nicî o valóre nicî românéscă, nicî unguréscă, nicî gr. catolică nicî calvinéscă. Nu între ceî ce s'aŭ făcutŭ calviniî în Sânmihaiŭ, este şi N. . . . ., ci N. . . . . a dusŭ cu sine la Calviniî câţîva slujbaşî de aî luî, cu totulŭ 25 suflete cu femeî cu copiî cu totŭ. Şi pentru ce? Dóră N. . . . . a cetitŭ *„Institutiones religionis christianae“* a eresiarculuî Calvinŭ şi de acolo s'a convinsŭ, că creştinismulŭ adevĕratŭ şi genuinŭ este în calvinismŭ? De unde! N. . . . . cu greŭ credŭ că scie şi că ce deosebire este între confesiunea calvină şi între religiunea gr. catolică. Ci s'a făcutŭ calvinŭ, pentru că deşi a amenin̦atŭ multŭ cu trecerea la „altă confesiune“, Consistoriulŭ din Blaşiŭ totuşi a aflatŭ, că nu se unesce cu principiile dreptăţiî, ca să-î împlinéscă rugarea şi să lipséscă de beneficiŭ pe unŭ preotŭ abilŭ, inteligentŭ şi meritatŭ. Şi apoî ca să nu fie singurŭ, a maî dusŭ N. . . . şi câţîva slujbaşî de aî luî cu sine, ca să jóce comedie cu eî. Aceştî nefericiţî însă nicî pe departe nu aŭ de gândŭ să remână în calvinismŭ.

Durere, că chiarŭ fiulŭ unuî protopopŭ venerandŭ gr. cat. şi-a uitatŭ de sine într'atâta, de a aruncatŭ astfelŭ cu tină în memoria tatâluî sĕŭ. Aŭ acésta este chemarea inteligenţeî nóstre multe puţine, ce o avemŭ pe la sate? Decâtŭ multî atarî inteligenţî ca N. . . . . ., mai bine nicî unulŭ. Preotulŭ din Sânmihaiŭ într'altele a asiguratŭ până acum dóuĕ şcóle, aşa câtŭ fără repartiţiunî potŭ fi plătiţî învăţătoriî uşorŭ cu salariulŭ de 300 fl. Şi acum la dorinţa luî N. . . . acestŭ vrednicŭ preotŭ să fie pusŭ în uliţă, că dacă nu, N. . . . . se face calvinŭ! Biserica nóstră numaî câştigă. dacă atarî ómenî îesŭ din sinulŭ eî.

Altcum maî suntŭ şi pe airea „inteligenţî“ dela sate, carî ar dori, ca tótă sórtea preoţilorŭ să fie în mâna lorŭ, câtŭ să-î pótă scóte din parochie mai uşorŭ ca pe servitorî, cându nu le place ceva. Pe calea acésta se recomandă uniî inteligenţî de aî nostri dela sate, cându poftescŭ, ca în afacerile esterne bisericescî să aîbă mai multă parte ca până acum? În locŭ de a da preoţilorŭ ajutoriŭ în timpurile aceste grele învaţă pe poporŭ, să se facă calvinŭ, dacă Consistoriulŭ nu scóte pe preotŭ afară din parochie, orî are vină orî nu. Mâna luî Dumneḑeŭ însă îî va ajunge pe toţi aceştia maî iute orî maî târḑiŭ, căcî Dumneḑeŭ nicî nu grăbesce, nicî nu întârḑie, şi nu sufere, ca óre cine să foloséscă religiunea ca mijlocŭ de rĕsbunare.

Primiţi etc. **C . . . u.**

Încunoscinţare. [1])

Subscrisulŭ aducŭ prin acésta la cunoscinţă publică, cumcă din opulŭ *„Cuvinte de aurŭ saŭ învăţături înţelepte date de unŭ părinte fiuluî sĕŭ“* maî dispunêndŭ de esemplare şi dorindŭ a contribui şi eŭ cu ceva la ajutorarea gimnasiuluî din Blaşiŭ, oferescŭ jumĕtate din venitulŭ esemplarelorŭ, ce maî am, pentru acelŭ gimnasiŭ şi spre a înlesni procurarea opuluî, reducŭ preţulŭ luî la 50 cr. + 5 cr. porto esemplariulŭ broşuratŭ. Comandele se potŭ face maî uşorŭ prin asemnaţiune postală la subscrisulŭ orî la Ioanŭ Dolianŭ factorulŭ tipografieî diecesane în Gherla (Szamosujvár).

La timpulŭ sĕŭ voiŭ publica o dare de samă, cine şi câte esemplare a procuratŭ, şi jumĕtate venitulŭ îlŭ voiŭ trimite la loculŭ destinaţiunii sale.

Să ne aducemŭ dară aminte de mama, carea cresce la sinulŭ sĕŭ aţâţia fiî!

Seplacŭ p. u. Szamosujvár la 21 Februariŭ 1894.

Cu tótă stima **Ioanŭ Sonea,**
preotŭ gr. cat.

[1]) Tóte diarele române suntŭ rugate a publica acestŭ anunţŭ.

Dare de samă.

Subscrişiî aducemŭ la cunoscinţa On. publicŭ, că la producţiunea teatrală-declamatorică aranjată de meserieşiî românî din Blaşiŭ în sara de 24 a c. a incursŭ suma de 158 fl. 90 cr. — Suprasolviriî aŭ incursŭ dela Domniî: Ştefanŭ Olteanŭ mĕsariŭ în Blaşiŭ 20 fl., I. M. Moldovanŭ canonicŭ 5 fl., Ioanŭ Marele (Sâncelŭ) 1 fl. 80 cr., Ungár Gyula 20 cr., Dr. Isidorŭ Marcu 1 fl., Dr. Aug. Bunea 20 cr., Dr. Vas. Hossu 20 cr., Vas. Bersanŭ 60 cr., unŭ studentŭ din Braşovŭ 2 fl. 20 cr., Ioanŭ Stoica 40 cr., Ioanŭ Germanŭ 1 fl., A. C. Domşa 20 cr., Isidorŭ Domşa 10 cr., Davidŭ Radeş 20 cr,

Subtragêndu-se spesele de 75 fl. 90 cr. din venitulŭ de 158 fl. 90 cr. resultă unŭ venitŭ curatŭ de 83 fl, care sumă s'a predatŭ Domnuluî Dr. Augustinŭ Bunea pentrn colecta gimnasiuluî din Blaşiŭ.

Totodată aducemŭ mulţămita cea maî căldurósă On. publicŭ pentru bunăvoinţa, cu care ne-a întimpinatŭ şi la acéstă producţiune, şi ne rugămŭ, ca şi pe viitoriŭ să ne onoreze cu sprijinulŭ sĕŭ.

Blaşiŭ 28 Februariŭ 1894.

În numele meserieşilorŭ:

Aug. Coltorŭ. **Ştefanŭ Olteanŭ.**

Noutăţi.

Dotaţiune sistată. Suntemŭ informaţi, că guvernulŭ a sistatŭ ajutoriulŭ de 10000 fl. v. a., ce se da din fondulŭ religionariŭ ca dotaţiune anuală dieceseî gr. cat. române de Oradea-mare. Din dotaţiunea acésta se ajuta seminariulŭ de băeţi, se susţineaŭ ţinerî în seminariile teologice străine şi din 1884/5 şi în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ, se da o remuneraţiune notariuluî consistorialŭ, se ajuta fondulŭ de pensiune alŭ preoţilorŭ diecesanî şi se acoperiaŭ o parte a speselorŭ bisericeî catedrale. Causa la sistarea acesteî dotaţiunî anuale se dice a fîngreunarea preste mĕsură a fonduluî religionariŭ, pe care îlŭ aştéptă sarcinî nóuĕ cu regularea congrueî. Dacă aşa stă lucrulŭ, atuncî calea drépră ar fi fostŭ reducerea proporţionată a tuturor dotaţiunilorŭ, ce se daŭ bisericeî catolice din Ungaria, dară nu sistarea întregeî dotaţiunî, ce din timpurî vechî a primit'o diecesa gr. cat. română de Oradea-mare.

Reuniunea de consumŭ asociare în Blaşiŭ şi-a ţinutŭ în 1 Martie a II-a adunare generală, care a fostŭ fórte bine cercetată din partea dnilorŭ acţionarî. Din raportulŭ comitetuluî administrativŭ şi alŭ comitetuluî de supraveghiare s'a pututŭ convinge orî cine, că acéstă întreprindere atâtŭ de folositóre pentru poporŭ prosperéză din dî în dî. Este destulŭ, să amintimŭ, că preţulŭ de vîndare s'a redusŭ la toţi articliî de comerciŭ în Blaşiŭ şi jurŭ, şi că la 30 de prăvăliî de pe sate îşi procură marfa dela „Consum“.

Procesŭ de presă s'a intentatŭ „Foiî poporuluî“ pentru o corespondinţă publicată în 13 l. tr. înaintea curţiî cu juraţî din Cluşŭ. Acusaţi suntŭ învăţătoriulŭ Petroviciî din Tornia ca auctorulŭ corespondinţeî, I. Russu-Şirianulŭ ca redactorŭ şi I. Popa-Necşa ca editorulŭ Foiî.

Svetozar Hurban Vajanski marele naţionalistŭ slovacŭ în 17 Febr. a scăpatŭ din temniţa de statŭ din Seghedin. În Budapesta s'a datŭ în 24 Febr. unŭ banchetŭ în onórea luî. La banchetŭ aŭ participatŭ şi tineriî slovacî, românî, sêrbî, croaţî şi boemî, cu totulŭ la 160 de persóne.

Carte medicinală gratis. Din *„Tractatulŭ bólelorŭ acute infectătóre“* maî dispunŭ încă de 150 de esemplare: Pe acestea m'am decisŭ a le da gratis bibliotecelorŭ şi scólelorŭ poporale românescî, apoî învĕţătoriloră, universitariloră, teologiloră şi studenţiloră românî din Ungaria şi Transilvania. Ceî carî voescŭ a ave acéstă carte folositóre, o potŭ primî îndată trimiţêndŭ la adresa subscrisuluî numaî 30 cr. pentru fiecare esemplarŭ ca spese pentru porto postalŭ şi pachetare. Terminulŭ până în 25 Martie a. c. *Simeonŭ Stoica* medicŭ cercualŭ în Rodna veche Comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVII.

Aug. Tr. Laurianŭ despre S. Unire.

Nicĭ unulŭ dintre scriitorii nostri nu a folositŭ, — se înțelege, că cu scopulŭ bunŭ de a deșteptа și cultiva simțemîntulŭ naționalŭ românescŭ, — atâtea ficțiuni, ca tocmaĭ Laurianŭ. Ficțiuni suntŭ nenumĕrate în *„Tentamen criticum“*. Numaĭ scurta rugăciune „Tatălŭ nostru“ ne-o presentă Laurianŭ în 5 fase închipuite, adecă nedovedite prin nicĭ unŭ documentŭ istoricŭ, ĕr cândŭ ajunge la ultima fasă, care ar fi să fie cea de astădi, ne presentă unŭ „Tatălŭ nostru“, care nu se pronunță nicăirĭ de buze românescĭ. [1]) Așa face elŭ și cu istoria. A vĕdutŭ, cum era biserica românéscă pe la anii 1850 și cum era pe atuncĭ biserica săséscă luterană din Transilvania, și fiindŭ că i-s'a părutŭ, că din organismele esențialŭ deosebite ale acestorŭ dóuĕ bisericĭ s'ar puté forma unŭ noŭ organismŭ bisericescŭ pe base representative, îndată s'a apucatŭ de lucru și a născocitŭ pentru Românĭ o constituțiune bisericéscă maĭ multŭ protestantă, decâtŭ orientală, despre care ție, că Românii aŭ păstrat'o *„în decursulŭ seculilorŭ până în ținua de astădi“*. [2]) Și mulțĭ credŭ până în ținua de astădi, că așa a fostŭ, ĕr organe de publicitate conduse de ómenĭ fără de sciința și pregătirea de lipsă, cum este „Gazeta Transilvanieĭ“, nutrescŭ cu entusiasmŭ astfelŭ de prejudițiĭ și prin acésta producŭ turburare în conscința religióscă a Românilorŭ, încâtŭ rĕmâĭ ulimitŭ vĕdêndŭ pe mulțĭ cerêndŭ în numele „pravileĭ“ și alŭ sfinților părinți orientali pentru biserica orientală astfelŭ de instituțiuni, carĭ numaĭ în numele ereticilorŭ Luther și Calvin s'ar puté da.

Credêndŭ Laurianŭ, că este bine, să aibă Românii nisce esemple marĭ de bărbațĭ statornicĭ în credința strămoșéscă, îndată s'a apucatŭ și le-a făuritŭ. Pe Mitropoliții Ilie Iorestŭ (1641—1643) și Sava Brankovicĭ (1656 — 1680) îĭ face *martirĭ și sfinți*. [3]) Însă Ilie Iorestŭ nu a fostŭ maltratatŭ și depusŭ din archierie, pentru că ar fi fostŭ *„apĕrătoriŭ zelosŭ alŭ religiuniĭ sale“*, ci pentru faptele luĭ cele urîte. George Șincaĭ ne spune după unŭ manuscrisŭ vechiŭ următórele: „Totŭ despre Mateiŭ-vodă așa *scrie Herman* în analiĭ ceĭ cu mâna scrișĭ: „În anulŭ 1638 Mateiŭ-vodă a comândatŭ luĭ Rákoczi pe unŭ călugĕrŭ (anume Elie Ioresti), ca să fie vlădică Românilorŭ (din Ardélŭ). Acesta în visitații a făcutŭ *necurățirĭ*, aŭ poruncitŭ de l'aŭ desbrăcatŭ afară din Belgradŭ (în anulŭ 1643) ect.““ [4]) E dreptŭ, că Șincaĭ nu crede, că Ilie Iorestŭ ar fi fostŭ destituitŭ pentru faptele indigitate, și inclină spre credința, că acestŭ Mitropolitŭ ar fi fostŭ pedepsitŭ numaĭ pentru că „n'aŭ primitŭ catechismulŭ“ (celŭ calvinescŭ). [5]) Dar spre dovedirea aserțiuniĭ sale nu aduce nicĭ unŭ documentŭ, care să pótă rĕsturna aceea, ce se ție în diploma luĭ George Rákoczi din 10 Octobre 1643, unde apriatŭ se spune despre numitulŭ Mitropolitŭ: „Quippe qui .... perversorum morum suorum et affectuum praecipitatus, detrususque in baratrum variis semet ipsum nefandis vitae maculis implicuisse, munusque suum Vladicale vitae dissolutionis detestandis nequitiis offuscatum fecisse, fuisset compertus etc.“ [6]) Noĭ nu credemŭ, că Ilie Iorestŭ să fi fostŭ așa de stricatŭ, însă din acésta nu urmézĕ, ca noĭ — fără documente positive la mână — să-lŭ declarămŭ martirŭ și sóre pe firmamentulŭ bisericeĭ orientale.

Pe Sava Brancoviciŭ Laurianŭ îlŭ pune în céta sfinților fără nicĭ unŭ documentŭ despre sfințenia vieței luĭ.

Noĭ nicĭ nu pricepemŭ, pentru ce se insistă atâta asupra sfinției luĭ Sava, căcĭ și dacă acesta ar fi fostŭ sfintŭ, gloria este a Sêrbilorŭ și nu a Românilorŭ, de-órece acelŭ Mitropolitŭ a fostŭ *Sêrbŭ*. [1])

De altă parte nu avemŭ nicĭ unŭ singurŭ documentŭ, din care să se pótă deduce sfințenia luĭ Sava. În diploma luĭ Mihail Apafi din 28 Decembre 1680 se ție, că Sava a comisŭ crime ne maĭ auțite: „Semetipsum horrendo incestus vitio, cum adultera fratris sui germani concubina, sorore videlicet consanguinea sua, variisque nefandae vitae maculis implicuisse.“ [2]) Faptele acestea scârbóse însu-și Ciparių le trage la îndoélă, și nóuĕ încă ni-se parŭ de necredutŭ. Cu tóte acestea, cândŭ avemŭ astfelŭ de documente, carĭ mărturisescŭ despre viața desfrînată a luĭ Sava, și nu avemŭ nicĭ unŭ documentŭ, care să mărturiséscă despre viața luĭ sfintă, nu putemŭ nicĭ de cum să declarămŭ pe omulŭ acesta de sfintŭ. Se va ție póte, că Sava este de a se considera între sfinți, întru câtŭ a muritŭ între chinurile, ce le-a suferitŭ pentru credința sa. Însă nicĭ acéstă presupunere nu are temeiŭ. Sava a fostŭ de acordŭ cu calviniĭ în ceea ce privesce credința. Acésta se vede din diploma luĭ George Rákoczi de datŭ 28 Decembre 1656, unde Sava a fostŭ denumitŭ episcopŭ numaĭ la recomandarea superintendentuluĭ calvinescŭ, ceea ce nu s'ar fi întîmplatŭ, dacă dînsulŭ nu ar fi fostŭ de acordŭ în lucrurile de credință cu superintendentele. Se ție adecă în diplomă: „Quod cum honorabilis Szava Brankovitsch et Korenitsch ab admodum reverendo Viro *Georgio Isulai universarum in Regno Transylvaniae Ecclesiarum ortodoxarum Superintendente, Albensi vero Concionatore singulari quadam intercessione commendatus nobis fuerit.*“ [3]) Afară de aceea M. Cserei scriitoriŭ reformatŭ ne spune, că pe Sava l'a adusŭ la starea démnă de compătimitŭ. ce o aflămŭ în istoriciĭ nostri, numaĭ lacomia de banĭ a luĭ Székely László, care era rudă cu dînsulŭ, și a luĭ Naláczi István, carĭ amîndoĭ s'aŭ conjuratŭ, să-lŭ aducă în disgrație înaintea principeluĭ, să-ĭ prădeze averea și să stórcă banĭ dela elŭ; ceea ce le-a și succesŭ. [4]) Față cu aceste testimoniĭ, carĭ apriatŭ arată, că Sava nu a cădutŭ jertfă pentru credința sa, nu meritĕ considerațiune aceea, ce ne povestesce Samoilă Klein despre unŭ cățĕlŭ, pe care l'aŭ adusŭ la Sava, ca să-lŭ boteze în reședința luĭ Apafi din Blașiŭ, și pe care nu l'a botezatŭ din causă, că cu o bucată de carne a doveditŭ, că acelŭ cățĕlŭ se ține de religiunea calvinéscă. [5]) Acestea le grăesce S. Klein numaĭ din tradițiune, adecă din poveștile bătrânilorŭ, și pentru aceea Șincaĭ adauge: „Așa scrie acestea Sam. Klein din tradania bătrânilorŭ și decretulŭ saboruluĭ mare; *ci eŭ tradania despre cățĕlŭ o ținŭ numaĭ poveste fără temeiŭ.*“ [6]) Ĕr Petru Maiorŭ povestea cu cățĕlulŭ o aduce în legătură cu mórtea altuĭ Mitropolitŭ, și nu cu a luĭ Sava. [7]) Nu avemŭ așadară nicĭ o dovadă, că Sava ar fi fostŭ martirŭ pentru credința ortodoxă.

Din cele arătate până aci póte vedé cetitoriulŭ, câtŭ de ridiculŭ este Maneguțŭ, cândŭ vorbindŭ despre Mitropoliții Ilie Iorestŭ și Sava Brancoviciŭ, ție așa: „Amŭ dori, să ni-se spună, cu carĭ dintre episcopiĭ uniți următorĭ nu suferŭ o paralelă drĕptă aceștĭ doĭ marĭ archierei românĭ, dacă și nu în privința *dexterității*, totuși în privința vrednicieĭ, a cultureĭ, a naționalismuluĭ și a zeluluĭ lorŭ apostolescŭ? Și amŭ dori să ni-se spună: Nu cumva archiereiĭ de maĭ târdiŭ povĕțuiți de clerulŭ latinŭ s'aŭ arătatŭ maĭ tarĭ în credința și romanitatea lorŭ, decâtŭ acești doĭ martirĭ?!“ [1])

Tóte virtuțile înșirate în favorulŭ celorŭ doĭ Mitropoliți suntŭ luate din cele ce le-a scrisŭ Laurianŭ fără nicĭ o dovadă, fără nicĭ unŭ documentŭ. Apoĭ noĭ întrebămŭ, că ce „naționalismŭ“, și ce „romanitate“ a pututŭ arĕta unŭ Sêrbŭ ca Sava?

Cu astfelŭ de studiŭ „naționalŭ-istoricŭ-religiosŭ“ voesce dlŭ Maneguțŭ să reunéscă pe Românĭ! Dar nu te mira, iubite cetitoriule, de o superficialitate atârŭ de mare, căcĭ Maneguțŭ n'a cetitŭ nicĭ auctoriĭ, pe carĭ îĭ citézĕ. Despre acésta aducemŭ unŭ esemplu. Opulŭ apărutŭ în Viena la 1850 sub titululŭ: „Documente istorice despre starea politică și ieratică a Românilorŭ din Transilvania“ e numaĭ *reproducerea aprópe fidelă* a unuĭ studiŭ publicatŭ sub acela-și titulŭ din partea luĭ Laurianŭ în 1846 în „Magazinulŭ istoricŭ“, și cu tóte aceste Maneguțŭ tractézĕ aceste opurĭ ca producte literare deosĕbite, emanate dela diverșĭ autorĭ, și anume celŭ dintâiŭ dela unŭ „anonimŭ“, ĕr celŭ de alŭ 2-lea dela Laurianŭ, deși pe amîndóuĕ opurile acestea stă tipăritŭ la sfârșitŭ, că ele suntŭ scrise de „A. T. L.“ adecă: Augustinŭ Treboniŭ Laurianŭ.

Premițêndŭ acestea, să esaminămŭ acum testimoniulŭ, ce ni-lŭ citézĕ Densușanŭ din Laurianŭ în contra sfinteĭ unirĭ.

Laurianŭ ție: „Pe lângă aceste Decrete și Mandate Imperiale, Guvernulŭ și ordurile Transilvane sciură așa de bine să întórcă lucrurile, ca Românii să rĕmână totŭ în starea de apĕsațĭ și de despoiațĭ de drepturile cetățene. După Decretele Imperiale trebuia ca între cele patru Religiuni primite, Catolică, Luterană, Calvinéscă și Ariană, să fie o egalitate perfectă, persónele bisericescĭ să se bucure totŭ de acelea-și scutirĭ, și libertățĭ, laĭciĭ să aĭbă totŭ acelea-și drepturĭ, după starea lorŭ de Nobilĭ, Liberĭ și Omagĭ (Iobagĭ). Românii se numĕra acum între catolicĭ, și trebuia atâtŭ în respectulŭ bisericescŭ câtŭ și celŭ politicŭ să se împărtășéscă de tóte beneficiile, la carĭ aŭ dreptŭ Catoliciĭ, dela Dregătoriile cele maĭ marĭ până la cele maĭ micĭ. Catoliciĭ dobândirĕ multŭ prin unirea Românilorŭ, căcĭ își înmulțirĕ numĕruluĭ în comparațiune cu celealalte secte, așa încâtŭ le întrecea pe tóte, — eĭ ceĭ ce sub Principiĭ Calviniĭ avuseră numaĭ dóuĕ bisericĭ publice în tótă țara, și se reduseseră la unŭ numĕrŭ atâtŭ de micŭ, încâtŭ maĭ în urmă, cândŭ se restabilì Episcopatulŭ Catolicŭ sub Carlŭ și se întroduse în Alba-Iulia Episcopulŭ Georgiŭ Mártonfi, se afla în atare lipsă de Preoți, *încâtŭ protopopulŭ românescŭ, Petru din Daia, trebui să servéscă oficiulŭ în limba Românéscă la altariulŭ celŭ mare în biserica Catolică.* — Dară Românii se socotirĕ numaĭ ca înmulțitorĭ de numĕrŭ. — Dregătoriile politice în Transilvania se împartŭ după proporțiunea celorŭ patru Religiunĭ, pentru esemplu, la Guvernulŭ provincialŭ, unde suntŭ 12 Consiliarĭ, se punŭ câte treĭ din fiesce care Religiune. În numele Românilorŭ se punŭ Unguri Catolicĭ, — de-órăce după dreptŭ, dacă nu doĭ, celŭ puținŭ unulŭ ar trebui să fie Românŭ. Așa e cu posturile de Secretarĭ, de Concepiștĭ etc.; așa e la Cancelaria Aulică, așa e la Tribunalulŭ Regalŭ, așa e la Tesaurariatŭ, așa e la Școle, așa e la Dregătoriile din Comitate și din Scaune, așa e la alegerea Deputaților. *Numaĭ unde și unde se vede câte unŭ Românŭ, și acela pusŭ numaĭ din alte cause accidentale, dară nu din conformitatea de dreptŭ.* Însă și acésta se întîmplă numaĭ prin Comitate și pe la Dregătoriile guberniale și camerale, dară prin Scaunele din fundulŭ regalŭ, unde suntŭ ceĭ maĭ puțini Românĭ, nu se află nicĭ unŭ Românŭ în Dregătorie publică. — *Așa de bine, ție, sciură Ungurii și Sașii Transilvani să-și bată joculŭ și de Decretele Imperiale și de drepturile Românilorŭ.* Românii afară de micele scutirĭ ale persónelorŭ bisericescĭ, nu do-

---

[1]) Op. cit. pag. LVII.

[1]) Vedĭ Documente istorice despre starea politică și ieratică a Românilorŭ din Transilvania, Viena 1850 pag. 184 și urm.

[2]) Vedĭ docum. ist. etc. pag. 111 și 129 și 130 și Magazinŭ istoricŭ etc. III pag. 231 și 260.

[3]) Chron. an. 1638.

[4]) Chron. an. 1643.

[5]) Vedĭ documentulŭ latinesce în Magazinulŭ istor. III pag. 249 și urm.; ĕr românesce la Șincaĭ Chron. an. 1643.

[1]) Vedĭ Ciparių Acte și fragm. pag. 70 în nota a).

[2]) La Ciparių ibid. pag. 60.

[3]) Magazinŭ istor. t. III. pag. 253—254.

[4]) Vedĭ Ciparių l. c. pag. 270.

[5]) La Șincaĭ chr. a. 1680.

[6]) Șincaĭ ibid.

[7]) Ist. biser. Românilorŭ pag. 80.

[1]) Reunirea Rom. pag. 125.

bândiră nimica prin Unire, ba încă şi perdură. Perdură independinţa lorŭ ca Românĭ şi ca Religionarĭ de ritulŭ orientalŭ, care o avea şi maĭ înainte pe lângă tóte asupririle, ce întimpina de partea eterodoxilorŭ; perdură Archiepiscopatulŭ, căcĭ acesta după unire se degradă la starea de simplu Episcopŭ supusŭ censureĭ Ieşuiţilorŭ şi supremaţieĭ Archipiscopilorŭ Catolicĭ; perdură chiarŭ naţionalitatea. Ceĭ maĭ mulţĭ Românĭ, carĭ se înălţară cu încetulŭ din întîmplare — însă după dreptele pretensiuni, carĭ le avea ca Românĭ uniţĭ, — la Dregătoriĭ maĭ înalte între Ungurĭĭ catolicĭ, trecură dela legea de ritulŭ orientalŭ la cea de ritulŭ occidentalŭ, sub pretextulŭ, că acestea suntŭ acum totŭ una, şi cu modulŭ acesta se lăpădară şi de naţiunea lorŭ şi se unguriră. *Atarĭ exemple avemŭ prea multe.* Acésta strică atâtŭ de multŭ, încâtŭ Românimea nu putu de locŭ să se ridice din starea de plebeitate, căcĭ verĭ care se înalţa preste dînsa, îşĭ şi părăsia naţiunea. — Veţĭ unde duce lucrurile intriga machiaveléscă! — Românĭĭ ar trebui să scie, că eĭ suntŭ Românĭ; şi chiarŭ cândŭ ar fi cu totulŭ Catolicĭ, ar trebui să se susţină ca Românĭ şi să figureze ca Românĭ; *chiarŭ cândŭ ar fi Catolicĭ, ar trebui să-şĭ aibă limba lorŭ Română, Episcopulŭ lorŭ Românŭ şi bisericele lorŭ Române, diverse de ale altorŭ naţiunĭ, care nu caută decâtŭ să-ĭ înghită şi să-ĭ mistuéscă.* Ungurĭĭ şi Saşiĭ nu le-aŭ voitŭ, nu le voescŭ şi nu le vorŭ voi nicĭ odată binele. Dară împărăţia îĭ iubesce pe Românĭ, ea ĭ-a ajutatŭ tot-deuna, ea îĭ va ajuta şi în viitorĭŭ, numaĭ eĭ să fie maĭ cu minte şi cu maĭ multŭ curajŭ; să se unéscă între sine, să înveţe a-şĭ cunósce drepturile, să înveţe a şi-le apéra, să rĕmână supuşĭ credincioşĭ aĭ împărăţieĭ, si să nu se ţea după cântecele celea amăgitóre ale Ungurilorŭ şi Saşilorŭ.

Românĭ! totŭ binele vĕ vine dela împărăţie, totŭ rĕulŭ vĕ vine dela conlocuitoriĭ vostri ceĭ despoticĭ! — Imperatorulŭ Iosifŭ se făliа înaintea vostră, că e Imperator Romanorum. Aduceţi-vĕ aminte de acestŭ omŭ mare.“ [1])

Acesta este testimoniulŭ luĭ Laurianŭ citatŭ în contra sfinteĭ uniriĭ de dlŭ Densuşanŭ.

Cine-lŭ cetesce cu atenţiune, póte observa uşorŭ, că în acela se conţinŭ multe, carĭ n'aŭ de a face absolutŭ nimica cu unirea.

Aşa de esemplu e dreptŭ, că Ungurĭĭ şi Saşiĭ nu lăsaŭ pe Românĭĭ uniţĭ să se ridice în funcţiunĭ publice de statŭ. Însă acésta nu e vina sfinteĭ uniriĭ, ci a Ungurilorŭ şi Saşilorŭ, carĭ chiarŭ după afirmaţiunea luĭ Laurianŭ *„aşa de bine sciuraŭ să-şĭ bată jocŭ şi de decretele imperiale şi de drepturile Românilorŭ“*. În aceste cuvinte se póte vedé lupta, ce a purtat'o curtea împărătéscă cu naţiunile privilegiate. Aceea voia prin unire să emancipeze din sclăvia politică pe asupritulŭ poporŭ românŭ; acestea nu voiaŭ să scie nimicĭ de emanciparea luĭ şi se opuneaŭ cu îndĕrĕtnicie voinţeĭ şi intenţiunĭĭ bune a curţiĭ împărătescĭ. Lupta acésta durézĕ şi astădĭ, căcĭ deşi avemŭ legĭ aduse de înşi-şĭ Ungurĭĭ şi sancţionate de Corónă, şi deşi Corónа a întrevenitŭ de repetite orĭ în favorulŭ nostru, ér noĭ ne-amŭ reclamatŭ drepturile cu multă stăruinţă, totuşi Ungurĭĭ nu voescŭ să ne dea nicĭ măcarŭ drepturile asigurate în legile lorŭ proprĭĭ. Dovadă despre acésta este trista realitate, că nicĭ astădĭ nu avemŭ funcţionarĭ publicĭ în administraţiune şi magistratură în numĕrŭ proporţionatŭ cu mulţimea Românilorŭ. Astădĭ după lege ca să poţi ajunge în funcţiune, nu trebue să fiĭ *unitŭ*, ci este destulŭ, să aĭ cualificaţiunea prescrisă pentru postulŭ respectivŭ şi să fiĭ cetăţénŭ alŭ statuluĭ ungarŭ, şi cu tóte acestea nu poţĭ ajunge în funcţiune, numaĭ pentru că eşĭ *Românŭ*. Nu este decĭ de vină religiunea *catolică*, orĭ *s. unire*, că noĭ Românĭĭ nicĭ în secululŭ trecutŭ nicĭ în acesta nu ne-amŭ împărtăşitŭ şi nu ne împărtăşimŭ în proporţiune drépta din beneficiile statuluĭ, ci a fostŭ şi este esclusivismulŭ de rasă alŭ naţiunilorŭ, carĭ vreŭ să trăéscă din asuprirea nóstră. Dacă cineva nicĭ acésta nu ar voi să o pricépă, atuncĭ să arete, că din punctŭ de vedere politicŭ ce aŭ dobânditŭ Românĭĭ *neuniţĭ* în secululŭ trecutŭ şi în secululŭ acesta prin aceea, că aŭ persistatŭ în neunire. Óre nu aŭ fostŭ eĭ maĭ asupriţĭ, decâtŭ uniţiĭ, în secululŭ trecutŭ, şi nu suntŭ asupriţĭ astădĭ întocmaĭ ca şi Românĭĭ uniţĭ? Toţĭ suntemŭ astădĭ asupriţĭ, fără deosĕbire de unităţĭ orĭ neunităţĭ, din singura causă, că vremŭ să trăimŭ şi să murimŭ ca Românĭ şi nu voimŭ să ne facemŭ Magiarĭ.

(Va urmá).

[1]) Magazinŭ istoricŭ pentru Dacia, Bucurescĭ 1846, tom III. pag. 326—329 şi în »Cercetarea istorică-critică« a luĭ Nic. Densuşanŭ pag. 40—41, care însă nicĭ aci nu a reprodusŭ întregŭ textulŭ luĭ Laurianŭ, ca şi prin acésta să lase pe cetitoriĭ sĕĭ în nedumerire.

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Continuare)

Dar, ceriulŭ meŭ, cum mĕ schimbăĭ deodată! Aprópe ca şi califulŭ din poveste, cândŭ în locŭ de o buhă urîtă vĕdu înaintea sa pe cea maĭ farmecătóre princesă din lume. Căcĭ înaintea mea, — nu s'ar puté crede, dar e adevĕratŭ, — zăcea unŭ porumbelŭ drăgălaşŭ negru suriŭ. Resuflăĭ una bună. Aşa este, a fostŭ unŭ porumbŭ negriŭ, în a căruĭ vesmîntŭ sórele şĭ-a ţesutŭ raḑele sale verḑiĭ aurieĭ, întocmaĭ pe cum se vede acésta şi la păuniĭ. Bietulŭ animalŭ se părea fórte obositŭ. Fără de nicĭ o împotrivire se lăsă să-lŭ ieaŭ în mână şi să-lŭ neteḑescŭ. Îmĭ aşeḑăĭ lampa pe o laviţă de lângă patŭ, şi începuĭ a-mĭ privi maĭ deaprópe prada. O priviam din tóte părţile, şi degetele mele, carĭ le înfundasem printre scamele cele moĭ de sub o aripă, deodată se atinseră de unŭ obiectŭ străinŭ. Étă-lŭ, — era o ţidulă împăturată, legată cu unŭ firŭ în jurŭ de trupulŭ pasĕreĭ. Unŭ micŭ contrabandistŭ, unŭ curierŭ de postă, care pórta cu sine lucruri oprite.

Mĕ făcuĭ stăpânŭ preste obiectŭ, deşi primiĭ dóuĕ micĭ ciocănituri cu ciocululŭ miculuĭ animalŭ, prin carĭ voia să apere ceea ce i-s'a încredinţatŭ. Apoĭ sbura prin casă, în care timpŭ eŭ desfăcuĭ epistola. Ea suna astfelŭ:

„Ĭubită Elisă!

Ĕră a trecutŭ o ḑi fără de nicĭ unŭ resultatŭ! . . . Tóte se parŭ a se fi conjuratŭ în contra nóstră! — Începŭ a mĕ teme, că nicĭ odată nu voiŭ fi în stare a împlini condiţiunea, dela care atîrnă învoirea mameĭ tale.

Ce să-ţĭ maĭ spunŭ? Şi acestea puţine suntŭ de ajunsŭ spre a-ţĭ causa o nópte fără somnŭ şi plină de grijĭ. Dumneḑeŭ cu tine, ĭubita mea!

Alŭ tĕŭ Albertŭ.“

„Cine e acestŭ Albertŭ?“ mĕ întrebam. „Şi acéstă Elisă? Şi ce să facŭ? Să dimitŭ porumbulŭ maĭ departe, cu saŭ fără de solie?“ Apoĭ priviam animalulŭ micŭ, care cu ochiĭ sĕĭ încunjuraţĭ de unŭ cercŭ roşu se părea, că-mĭ înţelegea gândurile, — şi în inima mea se născu unŭ felŭ de căinţă.

Păşiĭ nehotărîtŭ afară pe verandă. Una dintre cele dóuĕ lumini dispăruse, pe cândŭ ceealaltă se mişca încolo şi încóce purtată de o mână iritată şi îngrijată.

A vedé şi a înţelege a fostŭ lucrulŭ aceluia-şĭ momentŭ. „Da, aşa trebue să fie,“ cugetam. „Acestŭ domnŭ Albertŭ şĭ-a concreḑutŭ epistola durerósă soluluĭ, a închisŭ ferésta, a stînsŭ lumina şi s'a datŭ odihneĭ binemeritate în buna credinţă, că afară tóte suntŭ în ordine. — Însă de astă datăse înşală amarŭ! Şi pe cândŭ horcăe şi viséză, ĭubita luĭ Elisă alérgă neliniştită în timpŭ de nópte ca unŭ sermanŭ sufletŭ, care nu-şĭ găsesce odihnă, şi cu farulŭ în mână îşĭ dă tótă silinţa, ca să arete pilotuluĭ necredinciosŭ calea perdută. Pe credinţa mea! Acésta nu e nicĭ maĭ multŭ nicĭ maĭ puţinŭ fără unŭ lucru de conscinţă, orĭ chiarŭ o atacare a dreptuluĭ ginţilorŭ! — Într'adevĕrŭ trebue să lasŭ porumbulŭ, să sbóre. — Tu hoţule micŭ, pentru ce aĭ şi venitŭ înlăuntru? — Dar aştéptă! Să nu ḑicĭ, că aĭ ostenitŭ înzădarŭ până la mine.“

Şi cu acestea mĕ apropiaĭ de parsechiŭ, care, între noĭ ḑisŭ, nu cuprindea alteeva, decâtŭ nisce sfărmiturĭ de pâne şi o mică sticlă de cognacŭ. Tocmaĭ voiam să-mĭ îmbiŭ óspele cu de celŭ din urmă, mĕ îndestulĭĭ însă a-ĭ presăra câteva sfărmiturĭ de pâne. Ele nu aŭ fostŭ despreţuite. Apoĭ prinseĭ pe miculŭ fugariŭ, îĭ legaĭ ĕră scrisórea în jurŭ de trupŭ, deschiseĭ ferésta şi-ĭ dăduĭ drumulŭ.

Priviam după elŭ, cum în sborŭ dreptŭ dispăru spre ferésta cea luminată de-a stînga mea. Aşteptaĭ vre-o treĭ saŭ patru minute, până se stînse lumina: posta sosise norocósă.

Abia cândŭ se crepase de ḑiuă, îmĭ căutasem aşternutulŭ, şi numaĭ decâtŭ mĕ cufundaĭ într'unŭ somnŭ adâncŭ. Cândŭ mĕ treziĭ, era deja timpulŭ supremŭ a-mĭ face drumulŭ ḑilnicŭ cătră clinică. Dar étă resturile de mâncare ale óspeluĭ meŭ neaşteptatŭ, încă zacŭ totŭ aci, — uĭtândŭ de clinică şi de profesorŭ sarŭ la ferésta şi pe verandă, îmĭ încordŭ din tóte puterile vederea şi ĕră şi ĕră începŭ a calcula depărtarea şi direcţiunea celorŭ dóuĕ case de asară. Însă nicĭ una nu am pututŭ să o cunoscŭ cu siguritate, ceea ce nu puţinŭ m'a iritatŭ.

Apoĭ alergaĭ în cea maĭ rea dispositie la aulă. Acolo profesorulŭ propunĕtoriŭ mĕ provocă la ordine, din care causă am folositŭ unŭ rĕspunsŭ fórte neparlamentarŭ, şi dacă mĕ scăpa gura la câte o espresiune ca: „La draculŭ cu porumbulŭ!“ orĭ altele de acestea, din cândŭ în cândŭ toţĭ colegiĭ meĭ îşĭ îngrămădiaŭ privirile asupra mea. Scurtŭ, tótă ḑiua îmĭ merse rĕŭ.

Abia puteam aştepta sara, şi deja în amurgulŭ sĕreĭ mĕ aflam la postulŭ meŭ. Însă aci te puteaĭ totŭ înholba; nu aveam să cugetŭ altceva, fără că numaĭ tatălŭ întrupatŭ alŭ minciuneĭ şi alŭ intrigeĭ umblă, să-mĭ încurce ţele. Abia îşĭ întinse nópteа aripile sale umbróse, şi îndată se luminară tóte casele, tóte ferestile! Aci nimica nu-mĭ putea ajuta, decâtŭ numaĭ răbdarea.

Aşteptam, şi precum mi-se părea, cu o răbdare aprópe virtuósă, ce numaĭ câte odată îşĭ ieşia din alvie. „Dar căraţi-vĕ odată la culcatŭ, ómenĭ renitenţi! — Voĭ cu nimica nu sunteţi maĭ bunĭ decâtŭ liliecĭĭ şi tótă céta nopţiĭ! Suntŭ deja unspreḑece óre, şi toţĭ sunteţi trezĭ şi veselĭ, — şi mâne diminĕţă nu vĕ veţĭ puté smulge din pene!“ Şi cu acestea daŭ una cu piciorulŭ în pământŭ, păşescŭ pe dinaintea balustradeĭ ca unŭ leŭ în închisóre şi aruncŭ unuluĭ după altulŭ mucurile de ţigărĭ în grădina vecinuluĭ.

Dar, tóte aŭ în lumea acésta sfârşitŭ. Batŭ în urmă dóuĕ şi apoĭ treĭ pătrare după unspreḑece, şi acum privescŭ liniştitŭ, cum dispare o lumină după alta. Abia maĭ ardeaŭ vre-o câteva, şi pe urmă cu câteva minute înainte de meḑulŭ nopţiĭ maĭ rĕmânŭ numaĭ cele dóuĕ cunoscute.

Mĕ bucuram din inimă. Însă numaĭ pe unŭ momentŭ. „Miselulŭ de porumbŭ nu

mai sosesce, — nu-i nimica, — decâtu o curată întîmplare cu fereştile," astfelu ţiceam, şi îmi strîngeam dinţii deolaltă de iritatu ce eram, deşi întru mine cugetam contrariulu. „Dar ce póte să-mi strice? — Ţine-ţi-vĕ taîna, voi ómenii tineri! — Dar comedia începuse să fie chiarŭ interesantă, şi fără de porumbŭ e perdută pentru mine!"

Priviam orologiulŭ în totŭ momentulŭ. Mai în urmă îlŭ privii, cândŭ tocma sună prin aerŭ lovitura cea dintâiŭ a óreĭ a dóuĕspredecea. Privescŭ, şi ce să vedĭ! Aceea-şi scenă ca şi în sara trecută! Luminile se mişcă încolo şi încóce, ba mi-se părea, că chiarŭ şi persónele din fereştĭ le-aşĭ fi distinsŭ mai bine.

Şi cândŭ priviam aşa de totŭ uĭtatŭ de mine, sosi acela-şi porumbelŭ prin aerŭ, acela-şĭ trupşorŭ negru sbură cătră mine prin întunerecŭ — şi — nu numai de-a dreptulŭ în cameră, ci tocma la sfărmiturile, carĭ înainte le împrăştiasem pe laviţă.

Numai decâtu despoiŭ miculŭ prisonerĭŭ de comóra luĭ ascunsă şi cetescŭ. Era răspunsulŭ Elisei:

„Îubite Albertŭ!

Nu-ţi poţĭ închipui, câtă spaimă a trebuitŭ să suferŭ! — Închipuesce-ţi numaĭ, epistoleriulŭ nostru a ajunsŭ la mine numaĭ după o jumĕtate de óră! Aḑi nicĭ nu maĭ cutezŭ, să-ţi maĭ scriŭ aşa de libĕrŭ ca până aci. Suntŭ sigură, că Mititelŭ în calea sa de ieri nópte a fostŭ prinsŭ şi despoiatŭ. Că aşa s'a întîmplatŭ, vĕdŭ din chipulŭ, în care i-s'a legatŭ epistola ta. Tu nu o legaĭ aşa.

Dar să nu ne perdemŭ curajulŭ, îubite Albertŭ. Ce mama pretinde dela noĭ, este sigurŭ în favorulŭ nostru alŭ amîndouora. Noĭ nu avemŭ avere, — dar suntemŭ tineri şi plini de sperare, şi ne îubimŭ împrumutatŭ. Ce are de a face, dacă tu nu afli îndată chipulŭ, care să ne asigure subsistinţa? Dar, pentru Dumneḑeŭ! Dacă Mititelŭ ar maĭ rătăci înc'odată, — — dacă ar ceti cineva acestea! — — Nu cutezŭ să maĭ adaugŭ ceva. Dumneḑeŭ cu tine, scumpulŭ meŭ!

Numaĭ a ta Elisă."

Sermana copilă! — Câtŭ de viŭ îmĭ puteam închipui turburarea eĭ sufletéscă la acelŭ cugetŭ, că unŭ ochiŭ străinŭ, neautorisatŭ, a privitŭ în taîna amoruluĭ eĭ. Dar rĕulŭ s'a întîmplatŭ şi îmĭ producea nu puţină îndestulire.

Cu unŭ felŭ de bucurie rĕutăciósă, abia cetindŭ foişóra, mĕ şi grăbiseŭ a o lega éră în jurulŭ soluluĭ şi a-ĭ reda acestuia libertatea. Speram, că abaterea luĭ Mititelŭ întîmplată într'unŭ timpŭ maĭ scurtŭ dela misiunea luĭ nu va fi observată. Dar m'am înşelatŭ.

Diua următóre o petrecuĭ éră în nerăbdare. În urmă la medulŭ nopţiĭ ajunse în mânile mele o scrisóre drăgălaşe, care nu era destinată numaĭ Eliseĭ. Éca-ĭ cuprinsulŭ:

„Îubită Elisă!

Mititelŭ şi ieri sară a popositŭ maĭ multŭ ca altă dată. Va fi aşa dară, precum tu ḑicĭ: corespondenţa nóstră a ajunsŭ în mâni străine. Decumva o damă îşĭ bate jocŭ de noĭ, sperŭ, că cetindŭ acestea şiruri se va convinge, câtŭ de multŭ lucră în contra tactuluĭ şi simţuluĭ gingaşŭ, ce este însuşirea uneĭ inimĭ femeescĭ nestricate. Éră decumva este unŭ bărbatŭ, apoĭ să scie, că vinovatŭ este uneĭ impertinenţe vrednice de compătimitŭ şi uneĭ curiosităţĭ condamnabile, ce numaĭ din partea unuĭ flăcăŭ fără de caractĕrŭ se póte aştepta, care numaĭ sub scutulŭ nopţiĭ îşĭ póte împlini necalificabilele sale copilăriĭ.

Precum veḑĭ, îubită Elisă, aceste şiruri suntŭ adresate tocmaĭ aceluia, în a cărui mâni vorŭ ajunge maĭ întâiŭ.

Alŭ tĕŭ Albertŭ."

Strajnică flişcă! Trebue să recunoscŭ, că mĕ simţiam ca unŭ câne opăritŭ, şi stam cu capulŭ debĕlatŭ şi cu faţa ca flórea macului. Da, simţiam asprimea înfruntăriĭ, dar ea era deplinŭ meritată. Acestŭ atacŭ de căinţă şi ruşine însă nu ţinu multŭ. Ambiţiunea mi-se deşteptă în tótă puterea sa, şi nu-mĭ putuĭ reţiné rîsulŭ asupra lecţieĭ primite.

(Va urmá.)

Posta redacţiunii. *Palatca.* De aicĭ vi-s'a espedatŭ regulatŭ. Cercaţi la postă.

I. Popp. Sătmarŭ. De aicĭ vi-se trimite regulatŭ. Cercaţi la postă.

On. ofic. paroch. *Ostrovulŭ mare şi micŭ.* Prin plătirea din $^{20}/_{2}$ vi-s'a achitatŭ abon. pe an. 1893.

Editorŭ şi redactorŭ respunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 349—1894. (8) 1—3

Escriere de concursŭ.

La unŭ stipendiŭ de 60 fl. pentru meseriaşi din fundaţiunea fericitului prepositŭ *Constantinŭ Papfalvi* prin acésta se escrie concursŭ cu terminulŭ de 31 Martie 1894. inclusive pe lângă următórele condiţiuni:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge învĕţăceĭ români greco-catolicĭ de orĭ ce meserie.

2. Preferinţă vorŭ avé aceia, carĭ vorŭ dovedi, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, şi dintre aceştia în primulŭ locŭ ceĭ născuţĭ în Popfalăŭ, comitatulŭ Cluşuluĭ.

3. Cererile să fie instruite cu carte de botezŭ, documentŭ dela respectivulŭ măiestru, la care este aplicatŭ învĕţăcelulŭ, şi atestatŭ de purtarea morală dela respectivulŭ oficiŭ parochialŭ.

4. Cererile să se înainteze până la terminulŭ prefixŭ la acestŭ Consistoriŭ.

Blaşiŭ din şedinţa Consistoriuluĭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ ţinută în 6 Faurŭ 1894.

I. M. Moldovanŭ.
Vicariŭ capitularŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **aşeḑarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminute de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările. prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 3—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 4—26 **Timisióra-Fabricâ**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 8. . . . fl. 9047.71

Ioan Moldovan protop. Catineĭ a colectat:

21. Din *Fiscut* pe l. Nr 318 dela:

Stupinian Lazar . .	fl.	1.—	
Din bucate dela popor	„	2.—	fl. 3.—

22. Din *Budatelec* pe lista Nr. 319 dela:

Teodor Dumbravă .	fl.	2.—	
N. N.	„	2.—	
Ieronim Dăniiă . .	„	3.—	fl. 7.—

Nicolae Mazere din Bucuresci trimite . . . . leĭ 228.— fl. 113.32

Familia V. Babeş din Budapesta trimite dela:

V. Babeş membru academieĭ române . .	fl.	20.—	
Dr. Emiliŭ Babeş advocat B. Pesta . .	„	20.—	
Dr. Tit Babeş . . .	„	5.—	
C. Babeş funcţ. minist.	„	5.—	
Dr. Aur. Babeş prof. Bucuresci . . .	„	10.—	
Dr. V. Babeş membru academieĭ române Bucuresci . . .	„	20.—	fl. 80.—

George Nicolaeviciŭ a col. în Reşiţa rom. şi mont dela:

Ioachim Frenţ preot .	fl.	10.—	
Lucreţia Frenţ înv. .	„	10.—	
G. Nicolaeviciŭ comerc.	„	10.—	
Iosef Schneider prim.	„	5.—	
A. Crenian dir. de bancă	„	10.—	
Gregore Pocrean cas.	„	2.—	
Willer Karl comptabil	„	1.—	
T. Baiaş tutor orf. com.	„	1.—	
N. Király casariŭ com.	„	1.—	
G. Basarab adj. not.	„	1.—	
Stefan Albu înv. . .	„	2.—	
Avram Neda înv. . .	„	3.—	
Al. Zsian privat. . .	„	2.—	
I. Pocrean măcelariŭ	„	1.—	
Costa Marta comerc.	„	1.—	
N. Marta meseriaş .	„	1.—	
Ion Albu econom . .	„	1.—	
Ion Girlistian econom.	„	2.—	
Petru Zsivi meseriaş	„	1.—	
Lud. Feszler comtabil	„	1.—	
Franz Klemens iun. hotelier	„	3.—	
Nowy Ludvig ospetariŭ	„	1.—	
Maria Groh . . .	„	1.—	
Rosa Patesan . . .	„	1.—	
I. Manciŭ măcelariŭ	„	1.—	
Perian Ion comptabil	„	1.—	
Heinrich Kunz măcel.	„	5.—	
C. P. Botos pract. de farm.	„	1.—	
Iohan Kutscherauer .	„	1.—	
Iosif Barb comerc. .	„	3.—	
Mih. Pocrean maşin.	„	1.—	
Vidruţ Nicolae . .	„	1.—	
Alesandru Pocrean .	„	—.50	
Lager Carl Steiger .	„	1.—	
Crist. Patesan poses. de realităţi . . .	„	10.—	
Ion Isvanar . . .	„	1.—	
A. Kunz inginer . .	„	1.—	
Pocrean Peter ampl.	„	1.—	
Nic. Drăgălina poses. de realităţi . . .	„	15.—	
Iosef Schneider vnot.	„	2.—	
Anton Spravil comerc.	„	1.—	
Rührkraut Anton . .	„	—.50	
Iohan Holschwander măcelariŭ . . .	„	2.—	
Costa Muntean friseur	„	1.—	
Iuratschek Sándor .	„	—.50	
Ion Stancoviciŭ . .	„	2.—	
Petru Doga econom	„	1.—	fl. 125.50

Ioan Boroş prot. de Criş a colectat pe lista Nr 109 dela:

Ioan Boroş	fl.	2.—	
S. Sipos par. în Vad	„	2.—	
N. Pallady	„	2.—	
Ioan Verner preot .	„	1.—	
Bis. gr. cat. de Topa	„	—.50	
Bis. gr. cat. de Borod	„	1.—	
Poporenii	„	—.70	
Petru Fejér preot .	„	1.—	
Teodor Stanca . . .	„	2.—	fl. 12.20

Ioan Pap protop. în Boesig a colectat pe l. Nr 102 dela:

Ioan Pap	fl.	10.—	
I. Dunca s. j. reg. Buteu	„	10.—	
G. Fejér Boroşineŭ .	„	10.—	
A. Cziple Boroşineŭ .	„	1.—	
M. L. Agriş	„	1.—	
Romul Rem Motorea teol. abs. rom. Agriş	„	—.50	
Roth Bernath Gyul. .	„	1.—	
Iosif Popoviciŭ Gyul.	„	1.—	
A. Popp preot Gyul.	„	1.—	
Valeriŭ Kiss Roscan preot Berzona . .	„	1.—	
M. Păscuţ preot Siria	„	2.—	
Din Tassu gr. cat. Sir.	„	2.—	
G. Magyar doc. Sir .	„	1.—	
P. Vĕduvoiŭ econ. Sir.	„	1.—	
Petru Seculea Sir. .	„	1.—	
Dr I. Hotoraŭ adv. Sir.	„	5.—	
Sch. D. Sir. . . .	„	—.20	
Gavril Ardelean Galşa	„	1.—	
D. Papp preot Galşa	„	1.—	
Vasiliŭ Anca preot Kresztaménes . .	„	3.—	
Eman. Hiriţ Kreszt. .	„	1.—	
Liviŭ Buzillă Kerülős	„	1.—	
Fried. Iakab Kreszt. .	„	—.50	
Pap Augustin Kreszt.	„	1.—	
N. N. Nádas . . .	„	1.—	
N. N. Kreszt. . . .	„	1.—	
Kuntz Iános Taucz .	„	1.—	
Georgiŭ Seiăgian . .	„	1.—	
Ioan Toma Beliŭ . .	„	—.50	
Barna Matia . . .	„	—.20	
Pavel Mitru Beliŭ .	„	1.—	
Pavel Iuon Beliŭ . .	„	—.50	
N. N. Beliŭ . . .	„	—.80	
N. N.	„	—.50	
D. Crişan Siria . .	„	1.—	
N. N.	„	—.50	
Petrovicĭ Boroşineŭ .	„	1.—	
G. Bogu	„	1.—	fl. 68.20

Basiliŭ Raţ vic. Făgăraşuluĭ a colectat pe l. Nr 824 dela:

Bis. gr. cat. din Deşanĭ	fl.	3.—	
Nicolae Recean . .	„	1.—	
Iosif Nemeş . . .	„	—.50	
George Nemeş . .	„	—.40	
Naftanailă Sofletea .	„	—.20	
Iuon Lupşa	„	—.20	
Ion Mocoden . . .	„	—.10	
S. Milosan recte Mailat	„	—.10	
Mihaiŭ Foca . . .	„	—.20	
George Turdean . .	„	—.50	
Nicolae Ioan Pop . .	„	—.20	
George Ion Milozan .	„	—.20	
Ioan Poparad . . .	„	—.10	
Simion Filip . . .	„	1.—	
Nicolae Ar. Popa . .	„	—.10	
Todea Poparad . .	„	—.20	
Damaschin Sofletea .	„	—.05	
George T. Mailat .	„	—.20	
Bucate în preţ de .	„	3.—	fl. 11.25

Basiliŭ Raţ vic. Făg. a col. pe lista Nr 828 dela:

Alesandru Negrea a. Guşeilă cap. c. r. .	fl.	1.50	
Moïse G. Negrea par.	„	1.—	
Vasilie Negrea . .	„	—.50	
Mateiŭ Grecu învĕţ. .	„	—.50	
Niculae Guşeilă . .	„	—.50	
M. Poparad căp. în pens	„	—.50	
Iuon Poparad . . .	„	—.50	
Samoilă Guseilă . .	„	—.50	
Vĕd. Ana A. Solomon	„	—.25	
Vĕd. Ana I. Solomon	„	—.25	
Zacheiŭ Guşeilă . .	„	—.25	
Moïse Moldovan . .	„	—.20	
Anchidin Ioan . . .	„	—.20	
Vĕd. Safira Moldovan	„	—.25	
Moïse Druga . . .	„	—.25	
Grigorie Guşeilă . .	„	—.20	
George Ganea . . .	„	—.20	
Iuon Guşeilă prim. .	„	—.20	
George Haş . . .	„	—.20	
Iuon N. Guşeilă . .	„	—.20	
Mihaiŭ G. Negrea .	„	—.20	
Andreiŭ Serb . . .	„	—.40	
Dela maĭ mulţi . .	„	—.50	fl. 9.25

Pe lista Nr. 844 s'aŭ colect. în *Grid* dela:

G. Modorcea preot .	fl.	2.—	
George Stan Draghiciŭ	„	—.20	
Pantelimon Nastea .	„	1.—	
I. Urdea prim. com.	„	—.20	
G. Bârsan intimătoriŭ	„	—.20	
G. Lascu Popa v.-prim.	„	—.20	
Petru Popa cantor .	„	—.20	
Iacob G. Comaniţă .	„	—.10	
George Lascu Boeriŭ fĕt bis.	„	—.10	
Bucur Vasi Popa . .	„	—.20	
Nicolae Bârsan cantor	„	—.20	fl. 4.60

Vasiliŭ Ianza pretor în Petroşenĭ a col. pe l. Nr 83/a dela:

Marcu Moldovan . .	fl.	1.—	
Vasiliŭ Ianza . . .	fl.	10.—	fl. 11.—

Antoniŭ Bónyi prot. a colect. pe l. Nr 106 în Lunca dela:

Antoniŭ Bónyi . . .	fl.	1.—	
Corneliŭ Antal preot	„	1.—	
Petru Hetco preot .	„	1.—	
Mihail Mărcuţ preot	„	1.—	
Vasiliŭ L. Tamaş preot	„	1.—	
Vasilie Terdik preot	„	1.—	
Iosif Chintoc preot .	„	1.—	
Ludovic Venter . .	„	1.—	
George Chepeţan . .	„	1.—	
Iosif Genţ notariŭ .	„	1.—	fl. 10.—

Pe lista Nr 859 s'aŭ colect. în *Noul rom.* dela:

Teodor Bunea . . .	fl.	4.—	
Aureliŭ Negruţ . .	„	2.—	
Ioan Radu Bunea .	„	1.—	
Iosif Streza . . .	„	1.—	
George Telea . . .	„	1.—	
Ioan Stoica	„	—.30	
Teodor Stambeca . .	„	—.50	
Nicolae Magda . .	„	—.60	
Ioan Morariŭ . . .	„	—.56	
Nicolae David . . .	„	—.56	
George Freciŭ . . .	„	—.56	
Ioan Visalon . . .	„	—.56	
Emilian Telea . . .	„	—.56	
Simion Balu . . .	„	—.30	
Vasile Balu	„	—.30	
Ioan Is. Man . . .	„	—.30	
Ioan Stefan Bratu .	„	—.30	
Ioan Baba	„	—.25	
Nicolae Stambeca .	„	—.28	
Simion Balu . . .	„	—.28	
Ioan Miclea . . .	„	—.25	
Ioan Harhoe . . .	„	—.25	
Vasile Miclea . . .	„	—.28	
Ioan Bunea . . .	„	—.28	
George Felitariŭ . .	„	—.28	
Ioan Dindeal . . .	„	—.28	
George Nicodin . .	„	—.28	
Simion Radu . . .	„	—.28	
Dela cetalalţi din com.	„	16.31	fl. 33.70
Ioan Cirlea din Alba Iulia . .			fl. 20.—

T. Pop preotul Hădărăuluĭ a colectat pe l. Nr 549 dela:

Teofil Pop paroch .	fl.	10.—	
Bis. gr. cat Hădărău	„	3.—	
George Deac docente	„	2,—	
Aug. Pop doc. pens.	„	1.—	fl. 16.—

Ioan Bosdoc preot în Cicud a colectat pe l. Nr. 543 dela:

Ioan Bosdoc preot .	fl.	1.—	
Teofil Moldovan înv.	„	1.—	
Artemiŭ Cocora cantor	„	—.50	
Ioan Moldovan . .	„	—.50	
Dănilă Mărginean .	„	—.40	
Nechită Beldian . .	„	—.30	
Georgiŭ Cosma . .	„	—.30	
Ioan Calin	„	—.30	
Stefan Murĕşan . .	„	—.30	
Simion Pădurean . .	„	—.20	
Ilie Pădurean . . .	„	—.20	
Petru Cocora . . .	„	—.20	
Savu Pădurean . .	„	—.20	
Ioan Blag	„	—.20	
Ilie Călugăr . . .	„	—.20	
Andreiŭ Călugăr . .	„	—.20	
Iacob Calin . . .	„	—.20	
Ioan Beldian . . .	„	—.20	
Chimu Beldian . .	„	—.20	
Ioan Moldovan . .	„	—.20	
Ioan Conan	„	—.20	
Ioan Morariŭ . . .	„	—.20	
Alesandru Mărginean	„	—.20	
Filip Man	„	—.10	

Toma Mureşan . . „ —.10
Ioan Crava . . . . „ —.10
Georgiŭ Negru . . „ —.10
Gregoriŭ Călugăr . „ —.10
Ilie Călugăr . . . „ —.10
Stefan Călugăr . . „ —.10
Samoil Cosma . . . „ —.10
Alesendru Moldovan . „ —.10
Gavril Mărginean . „ —.10
Ioan Zurgalan . . . „ —.10
Georgiŭ Mărginean . „ —.10
Ioan Cocora . . . . „ —.10
Vasiliŭ Panfiliŭ . . „ —.10
Dionisiŭ Mărginean . „ —.10
Nicolae Apca . . . „ —.10
Andreiŭ Sicaiŭ . . „ —.10
Nechită Călugăr . . „ —.10
Teodor Anca . . . „ —.10
Gregoriŭ Moldovan . „ —.10
Ioan Pădurean . . „ —.10
Georgiŭ Călugăr . . „ —.10
Ignat Jurean . . . „ —.10
Ana Hudubeţ . . . „ —.10
Gregoriŭ Călugăr . „ —.10
Stefan Moldovan . . „ —.10
Irimie Juruian . . . „ —.10
Georgiŭ Şomlea . . „ —.10
Anica Calin . . . . „ —.10
Leonte Calin . . . „ —.10
Mihail Nagy . . . „ —.10
Toma Chiori . . . „ —.10
Moga Varga . . . „ —.10
Gula Varga . . . „ —.10
Todor Naza . . . „ —.10
Stefan Călugăr . . „ —.10
Mihail Călugăr . . „ —.10
Samoil Cocora . . . „ —.10
Ioan Cincalău . . . „ —.10
Cosma Başca . . . „ —.10
Samoil Trifan . . . „ —.10
Gregoriŭ Trifan . . „ —.10
Nistor Trifan . . . „ —.10
Teodor Suciŭ . . . „ —.10
Gavril şi I. Panfiliŭ „ —.10
Samoil Avram . . . „ —.10
Teodor Panfiliŭ . . „ —.10
Vasiliŭ Murĕşan . . „ —.10
Ioan Călugăr . . . „ —.10
M. Zacharie Man . „ —.10
Alecsă Sopoian . . „ —.10 fl. 12.50

Gr. C. Monteor din Bucurescĭ a colect. pe l. Nr. 75/a 280 leĭ, care sumă s'a publicat deja, dar fără a se publica şi numele contribuitorilor. Acum după ce a sosit lista, îĭ publicăm şi cu numele, şi anume:

Gr. C. Monteor . . leĭ 200.—
G. Stoean . . . . „ 25.—
I. Cammer . . . . „ 10.—
C. Mailat . . . . „ 5.—
H. Morenz . . . . „ 2.—
A. Negrea . . . . „ 5.—
N. Arvamitast . . „ 4.—
Th. M. Stătescu . . „ 8.—
Gheorghescu . . . „ 4.—
N. Filipescu . . . „ 2.—
N. Stanescu . . . „ 2.—
Nita Filip . . . . „ 3.—
N. Ionidis . . . . „ 3.—
Radu Stirbey . . . „ 4.—
George Petrescu . . „ 3.—

Gregoriŭ Negrea din Făgăraş pe l. Nr. 100 a col. dela:

Gregoriŭ Negrea . . fl. 10.—
Dr Andreiŭ Micu adv. „ 10.— fl. 20.—

Coriolan Tîrnăvean preot în Esztro trimite . . fl. 4.50 fl. 4.50

Alesandru L. Lăznean ingin. în Bucurescĭ a colect. pe lista Nr. 25 dela:

Alesandru L. Lăznean leĭ 50.—
Coltofean . . . . „ 5.—
Elena St. C. Lungean „ 20.—
Enache Lungean . . „ 20.—
P. Ionescu (Ploescĭ) „ 5.—
G. N. Cordea . . . „ 10.— fl. 54.62

Aron Gerasim v.prot. Iernotuluĭ a colectat:

1. Din *Petrilaca rom.* pe lista Nr. 449 dela:

Aron Gerasim . . . fl. 10.—
Laur. Gerasim cleric „ 2.—
George Rus înv. . . „ 1.38
Ludăşan Tóder . . „ —.20
Călugĕr Iacob . . . „ —.20
Precup Vasilică . . „ —.50
Rus Iuon l. Vasilie . „ —.50
Rus George . . . „ —.20
Hurubean George . „ —.10
Gaftin Rus . . . . „ —.30
Moldovan Ioan . . „ —.30
Precup Tanase . . „ —.30
Nan Gligor . . . . „ —.30
Tuit Vasilică . . . „ —.20
Nechită Iuon . . . „ —.20
Precup Gligor . . . „ —.20
Ioan Precup . . . „ —.20
Ioan Botorea . . . „ —.20
Seulean Vasilică . . „ —.20 fl. 17.38

2. Din *Chinceş* pe l. Nr 447 dela:

Bis. gr. cat. . . . fl. 2.—
Nicolaŭ Ignat . . . „ 1.—
Dela alţi poporenĭ . „ 1.—
Simeon Nan învĕţ. . „ —.30 fl. 4.30

3. Din *Sâniacob* pe l. Nr 449 dela:

Valeriŭ Mărginean . fl. 1.— fl. 1.—

4. Din *Bobohalma* pe lista Nr. 448 dela:

Ioan Mărginean . . fl. 1.— fl. 1.—

5. Din *Vidraseŭ* pe l. Nr 452 dela:

Ioan Viciŭ . . . . fl. 2.—
Pop Chiţu . . . . „ —.15
Rechita Mihaiŭ . . „ —.10
Moldovan Andronic . „ —.15
Sutea Ioan . . . . „ —.10
Pop George . . . „ —.08
Iepurean Tóder . . „ —.12 fl. 2.70

6. Din *Futac* pe l. Nr 437 dela:

Sofroniŭ Oprea . . fl. 1.—
Frâncu Tóder . . . „ —.20
Parochul loc. . . . „ —.50
Ioane Pop . . . . „ —.20
Emiliŭ I. Frâncu . . „ 1.—
Sonu F. Pop . . . „ 1.10 fl. 4.—

7. Din *Cucerdea rom.* pe lista Nr. 455 dela:

Teodosiŭ Lechinţan . fl. 5.—
Dela popor . . . . „ —.20 fl. 5.20

8. Din *Bord* pe l. Nr 443 dela:

Ioan Bucur . . . . fl. 2.50
Ales. Tămaş . . . „ 2.—
Andreiŭ Voda . . . „ 1.—
Aron Rus . . . . „ —.50
Pe bucate dela popor „ 4.32
Deac Ioan . . . . „ —.20 fl. 10.52

9. Din *Selcud* pe l. Nr 442 dela:

Dănilă Nicóră . . . fl. 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 2.— fl. 2.—

10. Din *Acintiş* pe l. Nr 450 dela:

Demetriŭ Metea . . fl. 2.—
Ioan Crăciun . . . „ —.50
Mafteiŭ Stoica . . . „ —.50
Popa Gligor . . . „ —.50
Costin Gligor . . . „ —.50 fl. 4.—

Nicolaŭ Coroiŭ Ponorean a colectat pe l. Nr 718 dela:

Bis. gr. cat. Ponorel fl. 6.13
Chirilă Nicolae . . „ —.10
Coroiŭ Costan . . . „ —.10
Nic. Candrea notar . „ 2.—
Georgiŭ Candrea . . „ 1.—
Petru Nicola . . . „ 1.—
Nicolaŭ Banciŭ . . „ —.50
Mihail Iancu . . . „ —.40
Alesandru Tomuş . „ —.50
Teodor Goia . . . „ —.50
Constantin Pop . . „ —.20
Tomuş Avram . . . „ —.20
Enea I. Gerasim . . „ 2.—
Kercz Kálmán . . . „ —.50
Iulius Walter . . . „ —.25
Fischbein Solomon . „ —.50
Hans Binder apotec. „ 1.—
S. Löwy . . . . . „ —.50
Nicolaŭ Pleşa . . . „ —.20
Andronic Coroiŭ . . „ —.20
Pleşa George . . . „ —.10
Maria Coroiŭ . . . „ —.10
Bursu Rafilă . . . „ —.10
Coroiŭ Adam . . . „ —.10
Pleşa Ioan . . . . „ —.20
Pleşa Samoil . . . „ —.20
Ioan Galder . . . „ 1.—
Ioan Coroiŭ . . . „ —.50
Demetriŭ Goia . . „ —.50
Ioan Gligor . . . „ —.50
Bursu Petru . . . „ —.20
Teodor Coroiŭ . . . „ —.20
Nic. Coroiŭ Ponorean „ 2.— fl. 23.48

Petru Ostate preot în Ökörităŭ trimite . . . fl. 5.— fl. 5.—

Isidor Saturn preot în Merişor a colectat dela:

Isidor Saturn . . . fl. 5.60
Ioan Rus Andronic . „ 1.—
Petru Dragotă . . . „ —.50
George Işvan . . . „ 1.—
I. Leliugă l. Leliugă „ 1.—
Ioan Oprean . . . „ —.50
George Oprean . . „ —.50
Petru Luncan . . . „ —.50
Ioan Ciórcă . . . „ —.40
Ian David . . . . „ 2.— fl. 13.—

Basiliŭ Masca par. în Tritul sup. a colectat pe l. Nr 807 dela:

Toma Suciŭ înv. . . fl. 1.—
Ioan Suciŭ propr. . „ 5.—
Basiliŭ Masca preot . „ 2.—
Gabor Dănilă . . . „ —.10
Ludusan Obregia . . „ —.50
Markovits Burach . „ —.20
Weis Mozes . . . „ —.20
Coşognean Ana . . „ —.10
Ludusan Ispas . . . „ —.30
Ludusan George . . „ —.10
Ludusan Ilie l. G. . „ —.20
Podariŭ I. l. Larion „ —.60
Věd. Ciuclan D. . . „ —.20
Craiŭ Nastasie . . „ —.50
Dan Vasilie a Sus. . „ —.05
Moldovan Vasilie . . „ —.10
Coşognean Simion . „ —.06
Turdean Pavel . . „ —.04
Podariŭ Simeon . . „ —.05
Gâscă Susană . . . „ —.20
Merceg Ioan . . . „ —.05
Urcan Moïse . . . „ —.20
Dan Ioan l. Pavel . „ —.05
Ludusan Ioan . . . „ —.05
Ludusan Vasilie . . „ —.05
Şuteŭ Iosif . . . . „ —.10
Ludusan Simion . . „ —.05
Suciŭ Sandu . . . „ —.10
Moldovan Iosif . . „ —.40
Suciŭ Pavel . . . „ —.15
Suciŭ Simion . . . „ —.50
Covaciŭ Dumitru . . „ —.20
Suciŭ Vasilie . . . „ —.20
Sebeiŭ George . . „ —.20
Podariŭ Vasilie . . „ —.20
Ana Sâmpălean . . „ 1.— fl. 15.—

Aug. Pelle protopopul Someşuluĭ a col. pe l. Nr 114 dela:

A. Gitta par. Borhid fl. 1.—
A. Nuţu preot Lipăŭ „ 1.—
Alesandru Stan . . „ 1.—
Pop Iános . . . . „ 1.—
Alesandru Tyira . . „ —.50
Regina Nuţu . . . „ —.50
Dionisiŭ Popiŭ propr. „ 1.—
Nicolaŭ Budossy . . „ 1.50
Bis. gr. cat. din Culciul mare . . . „ 2.50
Michail Rente . . . „ —.50
Teodor Kocsis . . . „ —.50
Brettan Ilie sen. . . „ —.50
Brettan Ilie inn. . . „ —.40
Florian Rente . . . „ —.50
Nicolaŭ Rente . . . „ —.50
A. Pelle prot. în Pomĭ „ 2.10 fl. 15.—

Ioan V. Rusu protop. Sibiuluĭ a colectat:

1. Din *Vestem* pe l. Nr 775 dela:

Ieronim Spornic not. fl. 2.—
Nicolae Vestemian . „ 1.—
Coman paroch . . . „ 2.10
Din casa bisericeĭ . „ 5.—
Ioan Popescu . . . „ 1.—
Nicolae Hurubean . „ —.50
Ioan D. Hurubean . „ —.10
George D. Bosdoc . „ —.30
Nicolaŭ Dolcan . . „ 1.— fl. 13.—

2. Din *Tilişca* pe l. Nr 768 dela:

Dumitru Roşca adm. fl. —.50
Stefan Popescu . . „ —.10

BCU Cluj / Central University Library

Simion Popescu . . „ —.10
Petru Bunea . . . „ —.10
Ioan Bunea preotésa „ —.90
Biserica gr. cat. . „ —.30
Aureliŭ B. Raĭca . . „ —.20 fl. 2.20

3. Din *Seliște* pe l. Nr 767 dela:
Dumitru Roșca par. fl. —.50
Mateiŭ Tomaiagă . . „ —.50
Ioan Muntean . . . „ —.20
Simeon Simonetti . . „ —.30
Ioan Butean es. reg. „ —.50 fl. 2.—

4. Din *Borta* pe l. Nr 752 dela:
P. Popescu par. gr. cat. fl. 5.—
Biserica gr. cat. . „ 3.—
Ioan Blócă . . . . „ —.15
Vasile Duca . . . „ —.20
Ioan Opriș . . . . „ —.20
Ioan Sinti Opriș . . „ —.20
Nicolae Popescu . . „ —.20
Dumitru Opriș . . „ —.20
Ana Niculae Opriș . „ —.20
Nicolae Ioan Rachita „ —.20
Toma Filip . . . . „ —.20
Pavel Hila . . . . „ —.15
Ioan Duca . . . . „ —.10
Nicolae Filip . . . „ —.10
Nicolae Zaharie . . „ —.10
Ioan Opriș Crucian . „ —.10
Ioan Spechin . . . „ —.12
Vasile Badiu . . . „ —.15
Crucian Bloca . . . „ —.15
Vasile Opriș Lazar . „ —.15
Maria Popescu . . „ —.10
Ana Crucian Stănilă „ —.10 fl. 11.07

5. Din *Sibiŭ* colectați prin Nic. Togan coop. gr. cat. dela:
Eugenia Trif . . . fl. 5.—
Dr. V. Bologa . . . „ 2.—
I. Popovicĭ . . . . „ 1.—
Ilie Moga . . . . „ 1.—
Lucreția Popescu . . „ 1.—
Helena Petrașcu . . „ 3.—
Elisa Nasta . . . . „ 2.— fl. 15.—

Nicolaŭ Brânzeŭ stud. în litere în Bucuresci a colectat
1. Pe lista Nr. 30 dela:
Fl. Thierriŭ . . . leĭ 20.—
P. Festeŭ . . . . „ 20.—
Maria Schevitz . . „ 50.—
Nicolaŭ Brânzeŭ . . „ 5.—
2. Pe lista Nr. 66/a dela:
Dr. Maxim. Popovicĭ leĭ 5.—
Ana M. Popovicĭ . „ 4.—
Eugeniŭ Popovicĭ . „ —.50
Mircea Popovicĭ . . „ —.50
Vintilă Popovicĭ . . „ —.50
Ionel Popovicĭ . . „ —.50
M. Stanculescu . . „ 2.—
Nicolae Maxim . . „ 3.—
N. Popovicĭ Lupa . „ 3.—
Ión Hașegan . . . „ 2.—
Thous . . . . . „ 5.—
Wihelm Birman . . „ 2.—
Ilie St. Vladoian . . „ 5.—
G. Slinmer . . . . „ 4.—
G. Galeriŭ . . . . „ 5.—
N. N. . . . . „ 3.—
Matheiŭ Smidean . „ 5.—
N. N. . . . . „ 5.—
M. Vulcanescu . . „ 2.—
Ión Cosocorean . . „ 5.—
A. Van. Saaner . . „ 2.—
A. O. Saligny . . „ 5.—
Dr. M. Georgey . . „ 2.—
P. Stanescu . . . „ 2.—
Chozarescu . . . „ 1.—
M. Sierbanescu . . „ 2.—
K. Sarmabaik . . . „ 2.—
V. Russo . . . . „ 2.—
T. Radulescu . . . „ 1.—
M. Georgiŭ . . . „ 1.—
C. Bucur . . . . „ 2.—
S. Tacorian . . . „ 1.—
D. Agocescu . . . „ 1.— fl. 89.87

Basiliŭ Poruț vprot. Almașului a colectat:
1. Din *Agriș* pe l. Nr 251 deia:
M. Moldovan preot . fl. 2.—
Georgiŭ Temeșan . „ —.20
Gabriel Groza . . . „ —.20
Alexiŭ Ciutuc . . . „ —.10
Ioan Goia . . . . „ —.20
Nicolaŭ Maxin . . . „ —.30
Phoebus Fülep . . „ —.20
Carol Szanto . . . „ 1.—
Iosif Weis . . . . „ —.20
Georgiŭ Berariŭ . . „ —.20
Georgiŭ Negran . . „ —.10
Demetriŭ Ciupea . . „ —.30
Vasiliŭ Negran . . „ —.20
De pe bucate . . . „ 3.65
David Pop . . . . „ 1.—
Florea Labo . . . „ —.25 fl. 10.10

2. Din *Almaș* pe l. Nr 242 dela:
Basiliŭ Poruț . . . fl. 10.—
Karátsonyi Iulia (Palfy Tivadarné) . . . „ 1.—
Florian Petran . . „ 1.—
Mihail Szilágyi . . „ 1.—
Ioana Petran n. Poruț „ 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 5.—
Emanoil Mocean . . „ 2.—
Feorgiŭ Toda . . . „ —.50
Nicolaŭ Văcariŭ . . „ —.20
Iuliŭ Poruț not. . . „ 5.—
V. Florian adj. not. . „ 1.— fl. 27.70

3. Din *Babiŭ* pe l. Nr 245 dela:
Bis. gr. cat. . . . fl. 3.— fl. 3.—

4. Din *Bercea* pe l. Nr 250 dela:
Nicolaŭ Stefan preot fl. 1.—
Galis Száv . . . . „ —.50
Parge Tóder . . . „ —.50
Ioan Deac . . . . „ 1.—
Nicolaŭ Forcaș . . „ —.10
Galis Florian . . . „ —.10
Bis. gr. cat. . . . „ 3.—
Deac Niculae . . . „ —.10
Sacheŭ Nicolae . . „ —.10 fl. 6.30

5. Din *Buciumi* pe l. Nr 255 dela:
Ioan Negrean . . . fl. 1.50
Bis. gr. cat. . . . „ 2.—
Ciupe George . . . „ —.50
Stirbu Ioan . . . „ —.10
Olariŭ Costan . . . „ —.10
Bejan Niculae . . . „ —.10
Mocan Iacob . . . „ —.10 fl. 4.40

6. Din *Cuzăplac* pe l. Nr 246 dela:
Ioan Galiș . . . . fl. 1.—
Colecta colindatului . „ 3.—
Vasiliŭ Chiorean . . „ 1.— fl. 5.—

7. Din *Nireș* pe l. Nr 243 dela:
Demetriŭ V. Zahu . fl. 1.—
Teodor Mărincaș . . „ 1.—
Vasiliŭ Pop . . . . „ —.50
Ioan Popa . . . . „ 1.—
Ioan Coste l. Zinofia „ 1.—
Petru Chițu . . . „ 1.—
Beek Hermann . . „ 1.—
Mitre Dambea . . . „ —.20
I. Tilda . . . . . „ —.30
Petru Cobe . . . . „ 1.—
Irimie Moșu . . . „ —.50
Nicola Bene . . . „ 1.—
Tinerimea din colindat „ 13.80
Ales. Mărincaș preot „ 1.— fl. 24.30

8. Din *Restoltul deșert* pe lista Nr. 249 dela:
Curatoratul bis. . . fl. 8.— fl. 8.—

9. Din *Restoltul mare* pe lista Nr. 254:
Dela popor . - . . fl. 5.12
Ioan Șimon preot . „ 1.—
Ioan Șimon coop. . . „ 1.— fl. 7.12

10. Din *Sfăraș* pe l. Nr 253 dela:
Petru Petran preot . fl. 5.—
Nina Forago . . . „ 3.—
Bis. gr. cat. . . . „ 2.— fl. 10.—

11. Din *Zudor* pe l. Nr 247 dela:
Vasiliŭ Mocan preot fl. 1.— fl. 1.—

Tit Bud vicariul Maramurĕșuluĭ a colectat dela:
Petru Salca paroch în Giulești . . . fl. 4.—
Mihaiŭ Stotea . . . „ 1.—
Georgiŭ Pop curat. . „ —.40
George Pop . . . „ —.10
Ioachim Fĕtu paroch „ 1.—
Gregoriŭ Ivașco par. „ 1.—
Petru Birlea par. . . „ 2.—
Vasiliŭ Ivady par. . „ 1.—
Tit Bud . . . . . „ 4.50 fl. 15.—

Ștefan Pop par. în Mihalț a colectat pe l. Nr 869 dela:
Ștefan Pop paroch . fl. 10.—
G. Pop coop. par. . „ 5.—
Valeriŭ Dăian . . . „ 5.—
Vasile Tufescu . . „ 5.—
Simion Bratu . . . „ 5.—
Alesandrn Pataki . . „ 1.—
Ioan Pataki . . . „ 2.—
Onu David . . . . „ 2.—
Klein Israel . . . „ 1.—
Ioan Răceŭ . . . . „ —.20
Onu Decean . . . „ 1.—
Nuțu Decean . . . „ 1.—
Stanea George . . „ —.20
Barna Vasilică . . „ —.08
Oana Brear . . . „ —.10
Usca Anică . . . . „ —.10 fl. 38.68

Admin. diariului *„Dreptatea“* a trimis dela Dlŭ Lazar Simon din Csakova . . . . fl. 5.— fl. 5.—

Nicolaŭ Pop preot în Șeulia rom. a colect. din Șeulia rom.
1. Pe lista Nr. 445 dela:
Nicolaŭ Pop preot . fl. 2.—
Nicolaŭ Adamescu . „ 1.—
Stefan Tămaș . . . „ —.50
Vasilie Radu . . . „ —.50
Soanea Degan . . . „ —.40
Ioan Degan . . . „ —.50
Arsintea Rus . . . „ —.30
Vasilie Gerasim . . „ —.20
Niculae Orăsan . . „ —.30
Ioan Rus Crețu . . „ —.30
Soanea Marcu . . . „ —.20
Artimon Velichia . . „ —.30
Onisie Dichiș . . . „ —.20
Iacob Gerasim . . „ —.30
I. Oltean l. Nechită „ —.20
Iosif Tămaș docente . „ —.30
Petru Dicheriŭ . . „ —.20
Samoilă Platon . . „ —.20
Vasilie Teancu . . „ —.20
Soanea Avram . . . „ —.20
Vasilică Teancu . . „ —.20
Gligor Ploscă . . . „ —.20
Alesandru Degan . . „ —.20
Vasilie Rus l. Mihailă „ —.10
Teodor Iftinca . . „ —.20
De pe bucate dela maĭ mulți poporeni „ 2.80 fl. 12.—
2. Pe lista Nr 446 dela:
Vasilie Sivu . . . fl. 2.—
Ioan Birtolom . . . „ —.50
Petru Socaciŭ . . . „ —.50
Ioane Masca . . . „ 1.—
Dinu Rus . . . . „ —.50
George Popa . . . „ —.50
Ioan Bota tinĕru . . „ —.20
George Turcu . . . „ 1.—
Mihailă Precup . . „ —.20
Dela maĭ mulți popor. „ —.60 fl. 7.—

Florian Cocian adv. în Ceŭ (Szilágy-Cseh) . . fl. 10.— fl. 10.—

Ioan Sălăgian prot. Eriului a colectat dela:
Comuna bis. Vezend fl. 5.—
Comuna bis. Portelek fl. 5.— fl. 10.—

Ioan Laslo prot. Clușuluĭ a colectat
1. Din *Stana* pe l. Nr 358 dela:
Bis. gr. cat. Stana . fl. 5.— fl. 5.—
2. Din *Dretea, Nearsova* și *Zamsâncraiŭ* pe l. Nr 342 dela:
I. Topan par. Dretea fl. 4.—
Biserica Dretea . . „ 2.—
Biserica Nearsova . „ 2.—
Biserica Zamsâncraiŭ „ 2.— fl. 10.—
3. Din *Chintăŭ* pe l. Nr 347 dela:
Nicolaŭ Giurgiŭ par. fl. 1.—
Vasiliŭ Cuĭbus . . „ —.50
Pipos Vasilică . . . „ —.10
Georgiŭ Cibrea . . „ —.10
Vasilică Cibrea . . „ —.10
Barz Mitru . . . . „ —.06
Barz Gligor . . . „ —.10
Barz Irină . . . . „ —.10
Georgiŭ Maroșan . . „ —.10
Georgiŭ Elciŭ . . . „ —.10
Alexiŭ Pintea . . . „ —.10
Glígor Ferencz . . „ —.10
Gavrilă Moșan . . . „ —.03

Andreiŭ Maroşan . . „ —.10
Todor Pintea . . . „ —.20
Todor Molnar . . . „ —.05
Ioan Pintea . . . „ —.10
Vasilică Ferencz . . „ —.10
Ioan Pintea . . . „ —.04
Pavel Maroşan . . „ —.10
Todor Iasco . . . „ —.05
Onisie Moldovan . . „ —.10
Ioan Ferencz . . . „ —.05
Vasilie Moldovan . . „ —.05
Simion Măcicăşan . „ —.10
Ioan Cicăuş . . . „ —.04
Zaharie Pintea . . „ —.03
Mateiŭ Todor . . . „ —.03
Nicolaŭ Pĕunaş . . „ —.05
Onisie Teneşan . . „ —.05
Iosif Pap . . . . „ —.06
Ioan Banyud . . . „ —.10
Ioan Cicăuş . . . „ —.06
Ruşiţă Gavrilă . . „ —,04
Vasilie Cipigan . . „ —.04
Simion Cordoş . . „ —.05
Lazar Maroşan . . „ —.10
Alexa Murĕşan . . „ —.10
Gavrilă Murĕşan . . „ —.10
Bis. gr. cat. Chintăŭ „ 2.—
Aug. Giurgiŭ teol. . „ —.50
Val. Giurgiŭ teol. . „ —.50
Ioan Giurgiŭ ştud. . „ —.50 fl. 7.88

4. Din *Măcicaşul ung.* tot pe l. 347 dela:

Filip Pĕrvu . . . . fl. —.50
Ioan Lindel . . . „ —.20
Ioan Toderaş . . . „ —.20
Dan Cióră . . . . „ —.16
Nicolaŭ Chiorean . . „ —.10
Danea Cipigan . . „ —.10
Vas. Cuĭbus . . . „ —.10
Isaila Lendel . . . „ —.09
Ioan Oĭdăhăzean . . „ —.06
Samoilă Pĕcurariŭ . „ —.06
Vasilie Cuĭbus l. Şt. . „ —.06
Nicolaŭ Şuteŭ . . . „ —.06
Vas. Cuĭbus pod. . . „ —.06
Zaharie Cióră . . „ —.06
Mitru Cuĭbus . . . „ —.06
Mitru Tarcia . . . „ —.06
Ioan Cipigan . . . „ —.05
Mihaiŭ Pĕtruţ . . . „ —.05
Ioan Cipigan . . . „ —.05
Onisie Cuĭbus . . . „ —.05
Todor Cuĭbus . . . „ —.04
Todor Cuĭbus . . . „ —.04
Ioan Cordoş . . . „ —.04
Nicolaŭ Haş . . . „ —.04
Ioan Tarcia . . . „ —.04
Isailă Cipigan . . . „ —.03
Nicolaŭ Baciŭ . . . „ —.03
Petru Cipigan . . . „ —.02
Vasilie Cuĭbus . . „ —.02
Isailă Cipigan . . . „ —.04
Bis. gr. cat. Măcicaş „ 2.— fl. 4.47

Em. Sărătean prof. pens. în Alexandria a trimis lei 163.— fl. 80.85

Corneliŭ Guşailă prof. la liceul real din Brăilă a colectrt pe l. Nr. 2/a dela:

Corneliŭ Guşăilă . . lei 20.—
Loonte Moldovan . „ 10.—
Nicolae Rus . . . „ 5.—
Basiliŭ Anca (Hâncu) „ 5.—
Ioan V. Voĭnesc . „ 5.—
I. Gheorghian . . . „ 5.—
Iónu Bratescu . . . „ 10.—
Al. Căciulă . . . „ 20.—
G. Avesalon . . . „ 5.—
G. Turbure Nicolaŭ . „ 5.—
Alex. Iliescu . . . „ 5.—
Athanase Răsvan . „ 5.—
P. Radulescu . . . „ 5.—
V. Gamulea . . . „ 5.—
Th. Şovescu . . . „ 5.—
P. Balcanescu . . „ 5.—
N. G. Bărboi . . . „ 5.—
I. C. Panţu . . . „ 5.—
Costan C. Panţu . . „ 5.—
Gr. G. Stăvar ingin. „ 20.—
A. N. Popea . . . „ 10.—
Dna Zoe D. Perşoiŭ „ 10.—
Dumitru Perşoiŭ . . „ 15.—
Anton Drummer . . „ 10.—
Iónu I. Popea . . . „ 100.—
Petre Man . . . . „ 35.—
Ión G. Sassu . . . „ 10.—
Nicolae I. Ţigoĭ . . „ 5.—
R. Voĭnilescu . . . „ 5.—
Ioan Stăncescu . . „ 5.—
George I. Manole . „ 5.—
Petre Bancotescu . „ 20.—
George Eremie . . „ 40.—
Gheorghe Nistor . . „ 5.—
Radu R. Pârvescu . „ 5.—
Sigmund Stras . . „ 5.—
Raducan Ionescu . . „ 5.—
C. Romau . . . . „ 10.—
Ricard Bello . . . „ 2.— fl. 222.21

Ioan Hăţegan vprot. Dêrgeĭ a colectat

1. Din *Panticeŭ* pe l. Nr 402 dela:

Aureliŭ Fodor preot fl. 1.—
Nuţu Moldovan . . „ —.30
Ioan Mândruţ . . . „ —.08
Gavrilă Dénes . . . „ —.05
Dămian Cănăcian . „ —.05
Dénes Gligor . . . „ —.02
Vasilică Felecan . . „ —.03
Ilie Tătar . . . . „ —.02
Gavriiă Oltean . . „ —.04
Ioan Oros . . . . „ —.02
Marta Pop . . . . „ —.02
Nichită Vlaĭc . . . „ —.01
Filip Oros . . . . „ —.05
Mirica Kolozsvári . „ —.03
Simion Vlaĭc . . . „ —.20
Simion Bocea . . . „ —.10
Pavel Petre . . . „ —.30
Gavrilă Oros . . . „ —.10
George Pop . . . „ —.10
Vlaĭc David . . . „ —.10
Vasilică Vlaĭc . . . „ —.10
Ioan Christorean . . „ —.10
Gavrilă Pop . . . „ —.10
Ioan Rus . . . . „ —.04
Grigoraş Dragomir . „ —.10
Cassa bis. . . . . „ 1.—
Pintican Todor . . „ —.30
Vlaĭc Ioan l. P. . . „ —.10
Ioan Pop . . . . „ —.10
Lina Pintican . . . „ —.10
Ioan Nemeş . . . „ —.30
Dénes Ioan . . . . „ —.10
Ştefan Tripon . . . „ —.10
Costin Gavrilă . . . „ —.10
Vasilie Filip . . . „ —.10 fl. 5.36

2. Din *Sotelec* pe l. Nr 407 dela:

Iuliŭ Mihali . . . fl. —.50
Nicolaŭ Török . . . „ —.50
Ioan Török . . . „ —.10
Teodor Micu . . . „ —.10
Augustin Pop . . . „ —.10
Ioan Tripon . . . „ — 05
Simion Sĕlĕgian . . „ —.30
Teodor Török . . . „ —.10
Teodor Pop . . . „ —.10
Iovu Török . . . . „ —.10
Ştefan Vajda . . . „ —.10
Cile Moldovan . . . „ —.10
Ignat Trifan . . . „ —.04
Todoricâ Török . . „ —.10
Alexandru Vajda . . „ —.05
Teodor Tarcea . . „ —.40 fl. 2.74

3. Din *Poptelec* pe l. Nr 403 dela:

Vasiliŭ Pop preot . fl. 2.—
Nichită Gârboan . . „ —.40
Ioan Morişan . . . „ —.25
Petran Todor . . . „ —.30
Ioan Pop Lupac . . „ —.20
Filimon Groza . . . „ —.22
Ghiran Lica . . . „ —.20
Zaharie Sabo . . . „ —.14
Pop George Lupac . „ —.10
Pop Todor Lupac . „ —.10
Ştefan Pop . . . . „ —.10
Petru Mathieş . . . „ —.10
Petru German . . . „ —.10
Ioan Pop . . . . „ —.09
Simion Murĕşan . . „ —.10
Ioan Ghiran . . . „ —.10
Teodor Pop . . . „ —.03
Teodor Moldovan . „ —.05
Vasiliŭ Mathieş . . „ —.06
Georgiŭ Petran . . „ —.04
Gavriiă German . . „ —.02
Vasilică Olariŭ . . „ —.08
Savinca German . . „ —.10
Teodor Solomonean . „ —.04
Maria Cernucau . . „ —.04
Nnuţ Moldovan . . „ —.06
Teodor Giran . . . „ —.04
Ioan Pop . . . . „ —.15 fl. 5.21

4. Din *Vaĭdahaza* pe lista Nr. 410 dela:

Basiliŭ Colceriŭ preot fl. 2.—
Petru Bodea înv. . . „ 1.—
I. Simion Colceriŭ . „ —.20
Ioan Aluaş . . . . „ —.20
George Horincariŭ . „ —.20
Ioan Colceriŭ . . . „ —.50
Colceriŭ Indreiŭ . . „ —.10
Felciŭ Indreiŭ . . „ —.10
Fărcaş Ştefan . . . „ —.20
Olariŭ Iuon . . . „ —.10
Huszár György . . „ 1.—
Colşeriŭ Vasilică . . „ —.50 fl. 6.—

5. Din *Lupóea* pe l. Nr 417 dela:

Ioan Pop preot . . fl. 1.—
Teofil Dragomir propr. „ 2.—
Murĕşan Vasilie . . „ —.30 fl. 3.30

6. Din *Călacea* pe l. Nr 413 dela:

Mihali Ioan . . . fl. 1.—
Ioan Hossu . . . . „ 1.—
Dela mai mulţi credincioşi . . . . „ 2.40 fl. 4.40

7. Din *Gălgău* pe l. Nr 416 dela:

Vasiliŭ Pop proot . fl. 1.50
Teodor Pop docente . „ —.70
Ioan Pop cantor . . „ —.40
Vasiliŭ Călăcean . . „ —.20
Turean Zaharie . . „ —.40
Nicolae Puşcaş . . „ —.20
Andreiŭ Cheţe . . „ —.10
Domniţă Olariŭ . . „ —.20
Cheţe Toma . . . „ —.10
Pasca Filip . . . . „ —.10
Farcaş Iuon fauru . „ —.20
Flóre Simişnean . . „ —.10 fl. 4.20

8. Din *P. S. Mihaiŭ* pe lista Nr. 406 dela:

Ioan Andreiŭ . . . fl. 1.—
Vasiliŭ Dumitraş . . „ —.50
Basiliŭ Tamaşan . . „ —.50
Gevrilă Andreiŭ . . „ 1.—
Mitru Tămăşan . . „ —.50
Petru Păuşan . . . „ —.40
Chiş Todor . . . . „ —.40
Ioan Cosma . . . „ —.40
Ioan Abrudan . . . „ —.40
Indreiŭ Tămăşan . . „ —.40
Gregoriŭ Hăran . . „ —.40
Stefan Tămăşan . . „ —.40
Ilie Pura . . . . „ —.40
I. Sântmărean l. Pav. „ 1.—
Ioan Păuşan . . . „ 1.—
Ioan Hăr lupuţu . . „ 1.—
Ioan Moldovan . . „ —.40
Ioan Hara . . . . „ —.40
Vasiliŭ Cioban . . „ —.40
Ioan Satmărean . . „ —.21 fl. 11.91

Ioan Hossu prot. Coşocneĭ a colectat:

1. Din *Coşocna* pe l. Nr 375 dela:

Ioan Hossu protop. . fl. 16.—
Vasiliŭ Nemeş . . . „ 2.15
I. Stan al Fichiĭ . . „ —.30
Alesandru Nemeş . . „ 2.10
Dumitru Nemeş . . „ 1.—
Ilie Popovici . . . „ 1.—
Indreĭ Chifor l. Vas. „ 1.—
Ioan Beldean . . . „ —.50
Teodor Ceortea par. „ 1.40
Ver. şi Irina Ceortea „ —.15
Vasiliie Bocan . . . „ —.50
Ioan Török . . . . „ 1.—
Lăpădat Vasilie . . „ —.20
V. Suciŭ a Vasilichi „ —.40
Scolariĭ gr. cat. . . „ 1.30
I. Chifor a Rachileĭ „ —.20
Iulişca Stan Nemeş . „ —.20
Pompeiŭ Hossu . . „ 10.—
Din Cassa bis. şi şcól. „ 35.— fl. 74.40

Suma . . fl. 10570.60

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamîn tulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 10 Martiŭ 1894. Numĕrulŭ 10.

Pro şi contra.

Duminecă în 4 a c. s'a ţinutŭ în Pesta adunarea liberală regnicolară, menită a contrabalanţa marea adunare catolică din luna luĭ Ianuariŭ.

Cu tóte că adunarea acésta a fostŭ pregătită cu multŭ aparatŭ, şi cu tóte că presa liberală de tóte colorile o înalţă până la alŭ treilea ceriŭ, rĕmâne faptŭ neîndoiosŭ, că scopulŭ doritŭ nu şi-l'a ajunsŭ.

Ba se póte ḑice fără încunjurŭ, că ea a ajunsŭ tocmaĭ contrariulŭ scopuluĭ doritŭ.

Pentru că adunarea acésta întrégă împreună cu tóte aměnuntele eĭ a datŭ dovada cea maĭ eclatantă, că adevĕrata poporaţiune a ţĕreĭ respinge căsătoria civilă şi tóte celealalte proïecte bisericescĭ ale guvernuluĭ.

E de ajunsŭ, să ïea omulŭ în mână raporturile foilorŭ liberale despre decurgerea adunării.

Din raporturile acelea se vede, că afară de deputaţiĭ liberalĭ şi câţĭva inteligenţĭ adunarea a fostŭ compusă din jidovimea capitaleĭ, din membriĭ reuniunilorŭ afiliate francmasonieĭ şi din poporaţiunea adusă la Pesta de vicecomiţi, protopretorĭ, pretorĭ, notarĭ şi primarĭ.

Eĭ bine, este asta Ungaria milenară? Este espresiunea voinţeĭ ţĕreĭ aceea, pe care o punŭ la cale organele administraţiunii în alianţă cu „internaţionala“ şi francmasoneria? În urmă este glasulŭ adevĕratŭ alŭ ţĕreĭ pentru proïectele guvernuluĭ acesta, pe care însu-şĭ guvernulŭ îlŭ pornesce în favorulŭ sĕŭ?

O asemenea adunare întru adevĕrŭ şi-a greşitŭ scopulŭ. Da, pentru că numaĭ acum se presintă în tótă splendórea eĭ manifestaţiunea grandiósă din 16 Ianuariŭ.

Acolo era adunată lamura ţĕreĭ: episcopatŭ, aristocraţie, inteligenţă, preoţime, poporŭ. Şi era adunată nu la poruncă, nu la presiune oficiosă şi semioficiósă, ci la porunca consciinţeĭ cetăţenescĭ şi creştinescĭ.

Aicĭ era devisa: „Trăéscă Kossuth! Trăéscă Csáky! Trăéscă Szilágyi! Trăéscă Wekerle! Trăéscă Deák Ferencz!“

Acolo devisa era: „Pentru Dumneḑeŭ, patrie şi tronŭ!“

Aicĭ: o mulţime inconscientă, dusă de nasŭ, fără ca să scie, de unde şi până unde.

Acolo: ómenĭ cu capulŭ la locŭ, conscĭĭ de scopulŭ, ce-lŭ urmărescŭ, fiinţe raţionale, după chipulŭ şi asemĕnarea luĭ Dumneḑeŭ.

Étă adunarea, cu care aŭ socotitŭ înţelepţiĭ ocârmuitorĭ aĭ ţĕreĭ să paraliseze efectulŭ adunărĭĭ catolice din 16 Ianuarie.

Amarŭ s'aŭ înşelatŭ. Pentru că Coróna va vedé a bună samă, câtŭ de multŭ a fostŭ sedusă de consilieriĭ sĕĭ, şi câtŭ este de mare minciuna, că maĭoritatea poporaţiunĭĭ din ţară ar aproba proïectele bisericescĭ ale guvernuluĭ.

Şi meritulŭ de a fi limpeḑitŭ situaţiunea cu desevârşire va fi tocmaĭ a adunărĭĭ din Dumineca trecută.

Întru adevĕrŭ procedura, cum s'a pusŭ la cale adunarea acésta liberală, este cununa şiruluĭ de fapte nemorale, ce şĭ-aŭ urmatŭ de unŭ pătrariŭ de vécŭ în viaţa nóstră publică constituţională.

Totŭ ce s'a făcutŭ până acum de stăpânitoriĭ ḑileĭ, a fostŭ o seducere neîntreruptă a opiniunĭĭ publice, o falsificare a voinţeĭ adevĕrate a cetăţenilorŭ ţĕreĭ.

Adunarea de Duminecă a pusŭ cunună la tóte falsificările acestea.

Ea n'a fostŭ altceva decâtŭ unŭ tîrgŭ ruşinosŭ cu consciinţa câtorva miĭ de cetăţeni.

Cu presiuni şi promisiuni ĭ-aŭ silitŭ, să-şĭ renege consciinţa şi să abḑică de glasulŭ eĭ.

Aŭ făcutŭ obïectŭ de tîrgŭ aceea, ce pe omŭ îlŭ face omŭ şi-lŭ deosĕbesce de dobitocŭ: *consciinţa*.

Şi ca procedura să fie „corectŭ liberală“, aŭ făcutŭ tîrgulŭ acesta în numele *libertăţiĭ de consciinţă*.

Dacă lucrulŭ n'ar fi atâtŭ de seriosŭ şi tristŭ, ar trebui să rîdemŭ şi să luămŭ în zeflemea tótă adunarea liberală.

Aşa trebue să plângemŭ ţara, a cărei sórte a ajunsŭ în mânile unorŭ ómenĭ, carĭ cu asemenea mijlóce, cum a fostŭ adunarea din Dumineca trecută, voescŭ să o fericéscă.

Feuilleton.

Abbazia.

Veţĭ fi cetităŭ în gazete, că împĕraţiĭ aliaţi aĭ Germanieĭ şi Austro-Ungarieĭ vorŭ ave o întîlnire în Abbazia. Dar numele Abbazia a bună samă nu l'aţĭ cetitŭ acun întâia óră. Şi în „Unirea“ aţĭ cetitŭ deunaḑĭ, că mediculŭ renumitŭ Billroth a muritŭ în Abbazia. Şi până atuncia de câte orĭ veţĭ maĭ fi cetitŭ numele acesta! Trebue că Abbazia e unŭ cornŭ de raiŭ, de tragŭ ómenĭ aşa de tare acolo.

Într'una din călĕtoriile mele am cercetatŭ şi eŭ odată în trécĕtŭ cornulŭ acesta de raiŭ, după ce de altă dată maĭ înainte mĭ-a fostŭ dată, să privescŭ numaĭ la elŭ din Fiume şi de pe năişóra, carea mĕ ducea din Fiume la Veneţia. Maĭ scrisʼam din amintirile mele de călĕtorie multe de tóte în locŭlŭ acesta. Acum voiŭ să scriŭ ceva şi despre Abbazia, dar nu fraţeluĭ Isidorŭ, şi acésta din simpla causă, că Abbazia a cercetatʼo şi elŭ dimpreună cu mine.

Înainte de asta cu doïspreḑece aniĭ în locŭlŭ Abbazieĭ era unŭ parcŭ mare cu vegetaţiune sudică. Era alŭ cavalerului de Scarpa. În anulŭ 1882 l'a cumpĕratŭ societatea căilorŭ ferate de sudŭ şi s'a hotărîtŭ, să aranjeze aci unŭ locŭ de cură climatică. Societatea a ziditŭ aci otelurile marĭ „Stephanie“ şi „Quarnero“ şi a aranjatŭ unŭ stabilimentŭ de băĭ. De atuncia s'a ridicatŭ vilă lângă vilă, una maĭ frumuşică decâtŭ ceealaltă. Astăḑĭ în Abbazia abia se maĭ găsesce terenŭ pentru zidire, şi aŭ începutŭ ómeniĭ a se gândi la aceea, ca să aranjeze şi Ica şi Lovrana din vecini pe sama óspeţilorŭ. Mână în mână cu desvoltarea acésta a înaintatŭ desvoltarea Abbazieĭ şi în alte privinţe aşa, câtŭ comfortulŭ şi distracţiile abia maĭ lasă ceva de doritŭ.

Îndreptăţită este óre desvoltarea acésta adevĕratŭ americană a Abbazieĭ? Orĭ dóră avemŭ de a face aci cu o manoperă de reclamŭ, care numaĭ pentru dragulŭ de câştigŭ colportézăminciuna dându-ĭ o faţă înşelătóre?

Cândŭ e vorbă de a alege unŭ locŭ de cură climatică, ceĭ interesaţĭ cerŭ sfatulŭ medicilorŭ. Aceştia şi jurnaliştiĭ pare că nu găsescŭ destule cuvinte, cu carĭ să cânte lauda de curêndŭ descoperitulŭ locŭ de cură climatică. Eĭ preamărescŭ clima luĭ balsamică şi blândeţa şi statornicia eĭ, preamărescŭ puterea întăritóre de nervĭ, ce o aŭ acolo valurile mărĭĭ, laudă cuprinsulŭ bogatŭ de sare, care-lŭ are apa, şi istorisescŭ casurĭ aprópe miraculóse de vindecărĭ, carĭ le-aŭ sevârşitŭ acolo clima şi apa. În casurĭ de acestea firea reclamuluĭ aduce cu sine, ca în poveştĭ de felulŭ acesta să se mestece fără de alegere minciuna cu adevĕrulŭ.

Aşa s'a întîmplatŭ şi cu Abbazia. Jurnalistica şi medicĭĭ parcă nu vorŭ să scie de obosélă, cândŭ laudă bunătăţile Abbazieĭ ca locŭ de cură climatică. Şi ómenĭĭ ce facŭ, după ce cetescŭ laudele acestea? Mundus vult decipi, ergo decipiatur. Bolnavulŭ despreţuesce lungimea şi greutatea călătorieĭ şi grăbesce la riviera austriacă, la Abbazia. Dar în locŭlŭ zefiruluĭ blândŭ îĭ suflă aci în faţă faimosulŭ vîntŭ gheţosŭ numitŭ bora. Une orĭ suflă vîntulŭ acesta cu septĕmânile şi nu numaĭ ĭérna, ci preste totŭ anulŭ. În timpulŭ, câtŭ bate vîntulŭ acesta, chiarŭ şi celorŭ sănĕtoşĭ le este neplăcută aci petrecerea afara de casă, ĕră bolnavilorŭ le este ea chiarŭ primejdiósă. Medicĭ de aceia, carĭ cunoscŭ Abbazia, dar nu aŭ concesŭ, să li-se impună o părere despre ea cu ajutoriulŭ unorŭ hârtiĭ, pe carĭ banca austro-ungară le schimbă cu aurŭ şi argintŭ, aŭ decheratŭ adese orĭ, că

De închiare vomŭ releva încă o paralelă dintre adunarea catolică şi cea liberală.

Acolo sta în faţa mulţimii adunate primatele ţĕreĭ şi între însufleţirea seriósă şi démnă a celorŭ de faţă a deschisŭ adunarea cu sublimele cuvinte: „Lăudatŭ să fie Isusŭ Christosŭ!“

Aicĭ, pe tîrgulŭ de vite alŭ Pesteĭ, în faţa alorŭ decĭ de miĭ de ómenĭ înaintea tribuneĭ presidiale, cândŭ se aştepta deschiderea adunăriĭ în mijlocululŭ unuĭ silenţiŭ generalŭ, se vede alergândŭ călare şi în gală unguréscă domnulŭ deputatŭ Rohonczy, aranjatorulŭ supremŭ alŭ adunăriĭ, şi prevenindŭ salutarea presidială strigă cătră mulţime: *Măgariloru!*

Étă ce-sŭ în ochiĭ stăpânitorilorŭ *liberalĭ* cetăţeniĭ ţĕreĭ, şi étă de ce a trebuitŭ să-şi ţină liberaliĭ adunarea lorŭ în „tîrgulŭ de vite“.

Românĭ pentru căsătoria civilă. — Din raportulŭ publicatŭ în „Dreptatea“ despre adunarea Budapestană a liberaliloru din 4 a c. reproducemŭ următórele:

„Dintre comitatele locuite de Românĭ aŭ fostŭ representate prin „Deputaţiunĭ“ comitatele Aradŭ, Bihorŭ, Timişŭ şi Torontalŭ.

„Ţĕrănimea română a fostŭ representată pe locululŭ tîrguluĭ de vite (locululŭ alesŭ pare că anume pentru adunarea acésta) prin vre-o 50—60 persóne, în partea cea maĭ mare membri de aĭ antistiiloru comunale din comitatele Timişŭ şi Torontalŭ. În numĕrŭ maĭ mare a fostŭ representată comuna Sân-Mihaiulŭ Românŭ prin următoriĭ indivizĭ: Alexiŭ Pera jude, Stoia Cocaţi subjude, Lazarŭ Ştirbanŭ casierŭ, Sima Juma şi Moïse Tîrzeŭ juraţi, Moïse Bainŭ, Pera Tăriţă, Georgiŭ Creţu, Georgiŭ Jurma ficiorulŭ epitropuluĭ primarŭ.

„O altă comună representată de unŭ numĕrŭ maĭ mare a fostŭ Vălcanuluĭ, prin optŭ ţĕranĭ conduşĭ de notarulŭ comuneĭ.

„Dintre celealalte comune românescĭ representate la adunare amintimŭ următórele: Ligetŭ, Petrovoselo, Satulŭ nouŭ (lângă Panciova), Ghirocŭ, Mosniţa, Chevereşulŭ mare, Paulişŭ, Sinersigŭ, Fibişŭ, Şicula, Mocrinŭ.

„Din Chişoda aŭ fostŭ *învăţătoriulŭ Pavelŭ Ivi,* judele comunaluĭ Petru Moldovanŭ, Nicolae Pascu juratŭ, Ioanŭ Negri, Nicolae Joĭ, Trifŭ Gâlcă şi Nicolaŭ Firu.

„Negresitŭ că în faţa notarăşiloru n'aŭ îndrăsnitŭ, să mărturiséscă, în ce chipŭ aŭ fostŭ aduşĭ, dar uniĭ aŭ spusŭ, vorbindŭ la o parte, că li-s'ar fi datŭ 20 de fiorinĭ; alţiĭ érăşĭ aŭ declaratŭ, că aŭ fostŭ forţaţi să vină din partea autorităţiloru comunale.“

Relata retulimus. „Dreptatea“ nu maĭ amintesce şi alte comune, din carĭ s'ar fi repeditŭ Românĭ la Budapesta, ca să sară guvernuluĭ într'ajutoriŭ.

Amŭ luatŭ la mână schematismulŭ an. 1891. Într'însulŭ amŭ găsitŭ, că dintre comunele acestea singurŭ *Ligetulŭ* are parochie unită cu 526 suflete şi parochie *neunită cu 1057 suflete.* Filiale avemŭ în *S. Mihaiulŭ rom.* cu 11 suflete faţă cu *1594 suflete neunite,* în *Vălcanŭ* cu 3 suflete faţă cu *4294 suflete neunite,* în *Petrovoselo* cu nicĭ unŭ sufletŭ faţă cu *5261 suflete neunite,* în *Ghirocŭ* cu 2 suflete faţă cu *1730 suflete neunite,* în *Paulişŭ* cu 22 suflete faţă cu *1587 suflete neunite,* în *Chişoda* cu 1 sufletŭ faţă cu *1118 suflete neunite.* În *Satulŭ nouŭ, Mosniţa, Chevereşulŭ mare, Sinersigŭ, Fibişŭ, Şicula şi Mocrinŭ* Românĭ *toţi* suntŭ *neuniţi.*

Acestea le-amŭ inregistratŭ, pentru ca să adunămŭ pe sama „Telegrafuluĭ Român“ argumente, cu carĭ să demustre, că biserica neunită e fortăréţa naţiuniĭ române, şi să o demustre acésta aşa, câtŭ şi orbiĭ să o vadă.

Dar să nu ascundemŭ adevĕruluĭ: din „Dreptatea“ aflămŭ, că la adunarea aceea a fostŭ şi unŭ omŭ, care dice, că e unitŭ. Putere-aţi ghici, cine a fostŭ? Moldován Gergely a fostŭ acela.

Căsătoria civiiă şi preoţiĭ gr. catolicĭ. — În camera deputaţiloru a grăitŭ în şedinţa din 4 a c. şi deputatulŭ Szalay Károly. Elŭ a grăitŭ în contra proiectuluĭ de căsătorie civilă. A spusŭ multe lucruri interesante. Dintre acestea reproducemŭ următoriulŭ:

„Proiectulŭ acesta după părerea mea nu se póte esecuta, orĭ şi dacă se va esecuta, elŭ va causa încurcăturĭ, carĭ nu se potŭ precalcula. Preoţiĭ greco-catolicĭ, onorată casă, se căsătorescŭ. Că óre bine facŭ orĭ nu, asta e convingerea proprie, individuală a fiesce caruia. Óre aci la casulŭ de căsătorie a preoţimiĭ gr. catolice póte-se dice, ceea ce se îndatinézăă ómeniĭ a dice despre preoţiĭ catolicĭ: tolerari posse? Acolo nu póte să fie vorbă despre tolerari posse, acolo preotulŭ ĭea parte în chipŭ activŭ. Binevoiţi a vĕ închipui o stare a lucrurilorŭ, cândŭ preotulŭ Dumineca vestesce, că căsătoria e o instituţiune şi taĭnă rînduită de Dumneḑeŭ, carea o póte administra numaĭ servulŭ luĭ Dumneḑeŭ, éră în ceea ḑi se presentă înaintea barbieruluĭ satuluĭ şi se lasă a se cununa elŭ însu-şi prin barbierulŭ satuluĭ.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 3 l. c. s'a serbatŭ cu mare solemnitate aniversarea încoronăriĭ Sfinţieĭ Sale Leonŭ XIII. S. Liturgie de mulţămită s'a celebratŭ cu mare solemnitate în capela Sixtină. Sfinţia Sa a fostŭ adusŭ în capelă pe sedia gestatoria. Atâtŭ la întrare, câtŭ şi la depărtare din capelă a fostŭ viŭ aclamatŭ. Ţarulŭ a felicitatŭ pe Sfinţia Sa prin representantulŭ sĕŭ dlŭ Iswolsky.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea generală asupra proiectuluĭ despre căsătoria civilă devine totŭ maĭ apatică. Oratoriĭ ceĭ maĭ de frunte pare că aŭ eshauriatŭ, totŭ materialulŭ referitoriŭ la acéstă cestiune, aşa câtŭ acum rarŭ maĭ aude omulŭ ceva nouŭ.

Alegĕtoriĭ sêrbĭ din Neoplanta aŭ provocatŭ pe deputatulŭ sĕŭ Visontai Soma, ca să voteze în contra căsătorieĭ civile, fiindŭ acésta în detrimentulŭ confesiuniĭ şi naţionalităţiĭ sêrbescĭ. Dară deputatulŭ abusândŭ de încrederea pusă în elŭ a daclaratŭ, că chiarŭ pentru că

---

e unŭ lucru pĕcătosŭ a trimite în clima acésta pe ceĭ ce suferŭ de plămânĭ. Dar morboşĭ de aceştia totuşĭ cércă a se recrea în Abbazia. Nu e decĭ lucru de miratŭ, dacă eĭ se întorcŭ acasă maĭ bolnavĭ de cum aŭ venitŭ la Abbazia, de cumva maĭ ajungŭ să sĕ întórcă acasă. E prea adevĕratŭ, că suntŭ ḑile orĭ celŭ puţinŭ óre, în carĭ sórele chiarŭ şi în timpŭ de ĭérnă îşĭ póte desvolta tótă puterea sa. În ḑile şi óre de acestea ómeniĭ potŭ să guste aci dulcéţa recreatóre a climeĭ sudice. Urméză însă apoĭ ḑile şi septĕmânĭ, în carĭ suflă bora cu furie asa de mare, de ómeniĭ trebue să-şĭ facă focŭ în casă. Plăcerea de a şedé în odaea încălḑită o poţĭ însă gusta şi acasă şi nu aĭ lipsă să o cercĭ în Abbazia şi să o plătescĭ acolo cu banĭ greĭ.

Abbazia se vede decĭ că nu e locŭ potrivitŭ pentru cură climatică, maĭ alesŭ nu pe sama celorŭ ce aŭ vre-o bólă de plămânĭ. Dar de altă parte trebue să se concédă, că farmeculŭ, în care a îmbrăcatŭ natura peteculŭ acesta de pămîntŭ, provócă numaĭ laudă şi admirare şi promite Abbazieĭ unŭ viitoriŭ frumosŭ. Aŭ făcutŭ încercarea de a aseměna ţinutulŭ Abbazieĭ cu Riviera di Napoli şi golfulŭ de Finme cu golfulŭ de Napoli. Din esperinţă proprie potŭ să ḑicŭ, că aseměnarea asta e cam cutezată. Cu tóte acestea trebue să concedŭ, că şi golfulŭ de Fiume şi maĭ alesŭ mărgăritariulŭ luĭ, riviera dela Abbazia, cuprinde fórte multŭ farmecŭ. Încă şi maĭ multŭ, farmeculŭ celŭ maĭ de frunte alŭ Abbazieĭ lipsesce riviereĭ dela Napoli. Aci la Abbazia găsescĭ adecă munţĭ înalţĭ, aprópe alpicĭ, în vecinătatea cea maĭ nemijlocită a unuĭ ţinutŭ cu caractĕrŭ sudicŭ şi cu vegetaţiune tropică. Abia se va maĭ puté găsi împreunarea asta intimă pe airia. Abbazia e aşeḑată pe pămîntŭ istrianŭ la pólele luĭ Monte magiore, care se ridică la înălţimea de 1400 m, éră de ceea parte, adecă la ţĕrmulu croatŭ se ridică munţiĭ Capella şi Velebit până la înălţimea încă şi maĭ venerandă de 1500 m. La piciórele acestorŭ treĭ uriaşĭ, carĭ încunjură golfulŭ, se estinde golfulŭ cu apa sa azură, carea o închidŭ insulele Veglia şi Cherso aşa, câtŭ ţi-se pare că înaintea ta nu e marea, ci unŭ lacŭ colosalŭ în mijlocululŭ continentuluĭ. Ţĕrmiĭ aceştia, carĭ se ridică în jurulŭ golfuluĭ în formă amfiteatrală, suntŭ presărate de josŭ până susŭ cu sătuţe, biserici şi căsuţe singuratice, carĭ sclipescŭ nespusŭ de prietinosŭ din împrejurimea cea verde. Cu adevĕratŭ unŭ aspectŭ de frumseţă, care răpesce pe călĕtoriŭ, cândŭ ajungêndŭ elŭ cu trenulŭ în partea Karstuluĭ cea de cătră mare i-se vrăjesce într'o clipă golfulŭ întregŭ înaintea ochiloru!

Pretutindenea crescŭ aci laurĭ şi olivĭ, dar colo la pólele luĭ Monte maggiore, unde vegetaţiunea e cea maĭ îmbelşugată, şi unde din păduricele întunecóse de laurĭ se ridică zidirĭ frumóse şi elegante, acolo e Abbazia, mărgăritariulŭ acestorŭ ţĕrmĭ. Aci te poţĭ preumbla în driculŭ ĭerneĭ óre întregĭ prin pădurĭ pururea verḑĭ. Aci în parculŭ celŭ mare poţĭ vede sub ceriulŭ libĕrŭ totŭ felulŭ de plante tropice. Ce plăcere plină de farmecŭ este acésta pentru omulŭ, care într'o sară pornesce dintr'unŭ ţinutŭ cuprinsŭ de gheţulŭ ĭerneĭ şi în ceea diminéţă se trezesce pe pămîntulŭ acesta încununatŭ cu mirtŭ, ciparosŭ şi laurŭ! Numaĭ câtŭ să nu-lŭ ouă pĕcatele, să soséscă aci într'o ḑi a borei.

Peumblarea cea maĭ frumósă e aci fără îndoélă cea de-a lungulŭ malulŭ mărieĭ. Aci e aranjată o promenadă cătră méḑănópte până la Volosca şi cătră méḑăḑi până aprópe de Ica şi are să se continue şi maĭ departe până la Lovrana. Fără de veste îţĭ trecŭ órele, cândŭ te aşeḑĭ pe o laviţă a promenăḑiĭ, şi privirea îţĭ lunecă preste marea lucie azură până la munţiĭ din depărtare şi cércă a deosebi sătuleţele cele multe orĭ urmăresce barcele, luntriţele, năile cu vîntrele şi vapórĕle maiestóse, carĭ brăzdézăă luciulŭ mărieĭ în tóte părţile, orĭ se desfătézăă într'u aruncarea şi retragerea mrejilorŭ orĭ se cufundă în studiarea stâncilorŭ bătute de valurĭ orĭ se dă visăriĭ liniştite, carea o acompaniézăă aşa de melodiosŭ valurile lovindu-se în tactŭ domolŭ de stâncile ţĕrmuluĭ.

e în detrimentulŭ alegĕtorilorŭ sĕĭ, va vota legea din cestiune. (Onestitate politică liberală!)

Este cunoscutŭ, că catoliciĭ, neuniţiĭ şi luteranii suntŭ în contra căsătorieĭ civile. Reformaţiĭ, carĭ se laudă multŭ cu patriotismulŭ sĕŭ, se păreaŭ a fi încântaţi de proĭectele guvernuluĭ; dară şi între eĭ ceĭ ce maĭ ţinŭ ceva la religiune, combatŭ căsătoria civilă. Aşa a ţinutŭ unŭ discursŭ contra căsătorieĭ civile deputatulŭ Kovács Albert, profesorŭ de dreptulŭ bisericescŭ la şcóla teologică reformată din Budapesta. Elŭ probéza cu hotărîrĭ de ale sinódelorŭ şi cu protocólele conventelorŭ, la carĭ aŭ luatŭ parte şi Tisza, ministrulŭ Szilágyi şi alţĭ apĕrătorĭ aĭ căsătorieĭ civile, că dreptulŭ şi interesele bisericeĭ reformate se opunŭ proĭectuluĭ din cestiune, apoĭ criticândŭ unele dispositiunĭ de ale proĭectuluĭ arată, că ele suntŭ defectuóse, îşĭ contradicŭ şi provócă marĭ complicaţiunĭ. Contra proĭectuluĭ aŭ maĭ vorbitŭ în 1 a c. contele Szápáry László şi profesorulŭ de universitate Sághy, ĕră pentru proĭectŭ Szász Károly şi Morzsányi.

În 2 a c. Péchy Tamás fostulŭ preşedinte alŭ camereĭ critică în o vorbire lungă cu multă cunoscinţă de causă reformele politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ şi arată, că ele aşa, precum le-a presentatŭ guvernulŭ, suntŭ stricăcióse pentru biserica protestantă. Luĭ Péchy ĭ-a respunsŭ guvernamentulŭ Busbach. Apoĭ a urmatŭ interesanta vorbire a disidentuluĭ Tibád Antal, care espune cele 4 puncte ale testamentuluĭ politicŭ alŭ luĭ Deák Ferencz, anume eschiderea episcopilorŭ catolicĭ şi neuniţĭ din casa de susŭ, căsătoria civilă obligătóre, regularea averiĭ bisericeĭ catolice şi resolvirea cestiuniĭ autonomieĭ. Guvernulŭ însă lipsitŭ de energia şi precauţiunea luĭ Deák în locŭ de a-ĭ esecuta testamentulŭ i-l'a falsificatŭ, şi prin urmare nu are dreptulŭ de a face pe representatulŭ principiilorŭ luĭ. Vorbirea luĭ Tibád a fostŭ desŭ aplaudată de opositie şi a adusŭ în nervositate pe ministri şi o parte a mameluciloru.

În şedinţa din 3 a c. deputatulŭ Mikó Árpád uĭtându-şĭ promisiunea solemnă făcută alegĕtorilorŭ sĕĭ din Gyergyó-Szt-Miklós, că va apĕra drepturile şi interesele bisericeĭ catolice, a vorbitŭ pentru căsătoria civilă. În contra proĭectuluĭ aŭ vorbitŭ Ragályi Lajos (disidentŭ) şi Ugron Zoltán, ĕră pentru proĭectŭ Kapotsffy Jenő. Acesta a produsŭ mare ilaritate ţicêndŭ, că îmbrăţişarea partiduluĭ indepeudentistŭ cu celŭ guvernamentalŭ negreşitŭ va fi mortiferă pentru cestŭ din urmă, căcĭ unŭ sistemŭ atâtŭ de putredŭ, cum e celŭ liberalŭ de aĭ, nu e vrednicŭ să maĭ domnéscă. Independentiştiĭ numaĭ pentru aceea sprigineascŭ guvernulŭ, fiindŭ că acesta singurŭ nu e în stare a produce nimica de Dómne ajută. — Secretariulŭ de statŭ din ministeriulŭ de culte Berzeviczy îşĭ începe vorbirea reamintindŭ şi elŭ antecedenţele proĭectuluĭ, arĕtândŭ, că neînţelegerile între biserica catolică şi între statŭ suntŭ vechĭ, şi că ordinaţiunea din Februariŭ a fostŭ numaĭ ocasiunea, ca ele să erumpă pe faţă. Spiritulŭ intransigentŭ, ce domnesce în clerulŭ catolicŭ, a constrînsŭ guvernulŭ la reforme. Reformele acestea orĭ cândŭ ar produce marĭ agitărĭ. Pentru aceea e maĭ bine, să se reguleze acum deplinŭ. Polemiséză cu Apponyi şi cu Szápáry László despre art. de lege 53 din 1868 şi ţice, că protestanţilorŭ le aduce puţinŭ folosŭ, ĕră pentru catolicĭ este vătĕmătoriŭ, pentru aceea trebue modificatŭ. Că lucrurile aŭ ajunsŭ aşa departe, câtŭ s'a turburatŭ pacea religiósă a ţĕreĭ, vina o pórtă catoliciĭ, carĭ suntŭ neînduplecabilĭ. Îmbunătăţirea numaĭ atuncĭ se va întroduce, dacă catoliciĭ vorŭ sta pe terenulŭ, sinceritătiĭ, toleranţeĭ şi patriotismuluĭ. (Óre acum nu staŭ pe acestŭ terenŭ? Dacă da, pentru ce suntŭ suspiţionaţi?)

Beöthy Àkos în o cuvîntare fulminantă a sbiciuitŭ guvernulŭ, care fără nicĭ o causă binecuvîntată, ci numaĭ spre a se ţinĕ la putere, a păşitŭ cu reformele bisericescĭ. Până acum nu s'a făcutŭ nicĭ o manifestaţiune sinceră pentru reforme. La adunarea poporală de Duminecă s'a prea vĕdutŭ caractĕrulŭ oficiosŭ. (Strigărĭ în stînga: Cu ţiurne de 40 cr. şi vînare după graţie.) Adunarea a voitŭ să fie o contrademonstraţiune a congresuluĭ catolicŭ. Guvernulŭ a făcutŭ din cestiunile bisericescĭ cestiune de cabinetŭ şi totuşi póte reeşi cu ele numaĭ coaliându-se cu stînga estremă. Unuĭ atare guvernŭ nu-ĭ póte vota nimicŭ.

Ministrulŭ Szilágyi reflectându la discursulŭ luĭ Beöthy ţice, că adunarea din 4 a c. a fostŭ o manifestaţiune imposantă, şi că dlŭ deputatŭ să nu suspiţioneze pe nimenĭ.

În 5 a c. aŭ maĭ vorbitŭ Matuska pentru şi Szilágyi Károly în contra proĭectuluĭ.

În şedinţa din 6 a c. Kossuthistulŭ Helfi Ignátz prin o cuvîntare de 1½ óră s'a făcutŭ unuĭ dintre ceĭ maĭ aprigĭ apĕrătorĭ aĭ guvernuluĭ. Elŭ a declaratŭ, că coaliţiunea cu partidulŭ independentistŭ se estinde numaĭ la cestiunile bisericescĭ, şi dînsulŭ nu vede nicĭ o inmoralitate politică în acésta. Bartok Lajos cu multă agerime de spiritŭ demască liberalismulŭ proclamatŭ de sistemulŭ luĭ Tisza, care sistemŭ nu e liberalŭ, ci utilitarŭ. Kossuth a ţisŭ, că proĭectulŭ trebue primitŭ şi dela draculŭ. Şi étă, draculŭ acesta e partidulŭ liberalŭ. Guvernulŭ acum insultéză religiositatea poporuluĭ, pe cândŭ religiunea e cea dintâiŭ libertate, care singură are eroĭ şi martirĭ. Se recere frivolitate, ca cineva să vateme acea religiune, acea Romă, dinaintea căreia şi Atila încă s'a retrasŭ. Adunarea de Duminecă o cualifică ca o slăbiciune a guvernuluĭ; fost'aŭ timpurĭ, cândŭ opositia inscena demonstraţiunĭ de stradă, acum le aranjéză guvernulŭ. — Neumann Armin grăesce în numele Jidovilorŭ, carĭ nu din consideraţiunĭ confesionale, ci numaĭ din patriotismŭ sprigineascŭ proĭectulŭ. Dacă

N'am avutŭ timpŭ, să facŭ escursiunĭ, şi aşa acestea le descriŭ numaĭ pe cum le sciŭ dela alţiĭ.

Aşa ţi-se recomandă aci, să-ţĭ întindĭ cărarea până la Ica şi maĭ departe cătră médăḑi până la Lovrana. Portulŭ celŭ micŭ dela Ica e fórte pitorescŭ şi representă în tótă originalitatea eĭ viaţa locuitorilorŭ dela ţĕrmulŭ măriĭ. Fórte frumósă e apoĭ Lovrana în mijloculŭ grădinilorŭ sale estinse de castanĭ, persecĭ şi perĭ. Pe timpulŭ înfloritul pomiĭ aceştia umplu aerulŭ de parfumŭ, Dar şi internulŭ Lovraneĭ póte să ocupe atenţiunea călĕtoriuluĭ maĭ multŭ decâtŭ ulitele celorŭ maĭ multe localităţĭ de lângă ţĕrmulŭ mărilĭ. De-a lungulŭ portuluĭ celuĭ micŭ veḑĭ întinse mrejile, ca să se usce. Colo până în gradinile de smochinĭ se întindŭ zidurĭ acoperite icĭ cole cu arborĭ uriaşĭ, şi în dosulŭ zidurilorŭ veḑĭ căsuţe albe împrejurate de verdéţă. Casele acestea vĕdescŭ bunăstare şi curăţenie. Icĭ cole îşĭ întindŭ castaniĭ ramiĭ preste întregŭ drumulŭ. În cemeteriŭ se înalţă cipreşĭ arĕtândŭ spre ceriŭ, şi printre eĭ înfloresc trandafirĭ roşiĭ respândindŭ mirosulŭ cu bună mirésmă alŭ vieţeĭ închiate în pace cu Dumneḑeŭ şi cu deaprópele. Lângă trunchiurile sure ale maslinilorŭ se înalţă trandafirĭ selbaticĭ cu florĭ albe. Înaintea caselorŭ şedŭ femeĭ torcêndŭ. Ele îşĭ punŭ furca la o parte, îndată ce începe a suna clopotulŭ dela biserica sfîntuluĭ George, a patronuluĭ Lovraneĭ. Atuncĭ se rógă ele pentru bărbaţiĭ, fraţiĭ şi fiiĭ sĕĭ, carĭ umblă pe mărĭ depărtate. Dar ḑilele acesteĭ romanticităţĭ suntŭ numĕrate. Puţină vreme va maĭ trece, şi sătuleţele Ica şi Lovrana le vorŭ ajunge sórtea Abbazieĭ: vorŭ veni aci străinĭ, carĭ vorŭ schimba faţa acestorŭ sate şi viaţa dintr'însele. Atuncĭ adevĕratŭ, că óspeţiĭ vorŭ găsi aci o îndestulire maĭ bună a lipseloru sale adevĕrate şi închipuite, dar deodată veĭ puté să veḑĭ, cum se va înculba şi aci în scurtă vreme societatea aceea chichită, linsă şi unsă, care turbură petrecerea în Abbazia pentru celŭ ce iubesce frumseţele naturel, şi o îngreunéză preste mĕsură pentru ceĭ ce afară de tăiarea cuponilorŭ maĭ aŭ şi lucruri, carĭ le storcŭ sudorĭ pe faţă.

Escursia cea maĭ interesantă pe uscatŭ e aci urcarea luĭ Monte maggiore. Aspectulŭ, de care are omulŭ parte din vîrfulŭ munteluĭ, are să se numere între aspectele cele maĭ frumóse, carĭ în Europa se desvĕlescŭ ochilorŭ. Elŭ cuprinde nu numaĭ întrĕgă Istria cea spălată de valurile mărilĭ, cu porturile dela Pola şi Trieste, golfulŭ de Fiume şi mulţimea insulelorŭ presărate prin Quarnero şi ţĕrmulŭ croatŭ cu Alpiĭ luĭ ceĭ îmbrăcaţĭ în haĭnă albă de néuă, ci pe lângă vreme bună şi luminare potrivită trece şi de ceea parte a Istrieĭ preste luciulŭ mărilĭ până la ţĕrmulŭ Italieĭ, şi ochiulŭ zărescе acolo loculuĭ, pe care s'a aşeḑatŭ regina de odinióră a mărilorŭ şi-şĭ deplânge acum mărirea perdută.

Dar óspeţiĭ ceĭ ce iubescŭ viaţa comodă, arare orĭ se hotărescŭ a se sui pe Monte maggiore, ci acesteĭ escursiunĭ îĭ preferescŭ pe ceea ce o aŭ dinaintea nasuluĭ, adecă escursiunea pe mare. Eŭ am călĕtoritŭ şi pe mare, şi nu-mĭ vine să le bagŭ de vină, că le place, să petrécă pe mare. Plăcerea acesteĭ escursiunĭ e adecă însoţită de unŭ folosŭ, care se potrivesce fórte bine cu scopulŭ petrecerilĭ în Abbazia. Inspirarea aerului de mare pătrunsŭ de sare întăresce fórte nerviĭ omuluĭ. Afară de aceea îţĭ oferescŭ astfelŭ de escursiunĭ prilejulŭ celŭ maĭ bunŭ şi maĭ uşorŭ de a cunósce ţinuturile şi poporulŭ din părţile acestea.

Scurtŭ timpŭ am pututŭ petrece la ţĕrmiĭ aceştia aĭ mărilĭ şi aşa nu mĭ-am pututŭ împlini dorinţa de a trece preste Monte maggiore şi de a cerceta acolo remăşiţele sermane ale coloniilorŭ românescĭ, carĭ s'aŭ maĭ păstratŭ acolo încunjurate de marea slavică.

Sperŭ însă, că o péně maĭ chemată va dărui cetitorilorŭ „Unirii“ unŭ studiŭ scurtŭ şi bunŭ asupra acesteĭ mânĭ de Românĭ despărţite de massa română cea mare din Carpaţĭ şi de la gurile Dunării.

proiectulŭ va deveni lege, dice elŭ, Jidovii vorŭ trage scurta, fiindŭ ei în minoritate faţă cu creştinii. — Br. Andreanszky Gábor impută guvernelorŭ liberale, că deşi aŭ avutŭ clerulŭ pe partea sa, totuşi de 20 de anĭ batjocoresce şi persecută religiunea catolică. După proiectulŭ din cestiune omulŭ mai dela nascere până la mórte trebue să totŭ plătéscă statuluĭ. Căsătoria civilă în totŭ locŭlŭ a adusŭ după sine socialismulŭ; poporulŭ de pe acum numesce concubinatulŭ căsătorie civilă. — La finea şedinţeĭ ministrulŭ Lukács a presentatŭ proiectulŭ de lege referitoriŭ la încheiarea unuĭ tractatŭ comercialŭ interimalŭ cu Rusia.

În 7 l. c. maĭ mulţi deputaţi din stînga estremă aŭ cerutŭ, ca fără amânare să se pertracteze rugările pentru reîmpatriarea luĭ Kossuth, care fiindŭ de 92 de anĭ şi aşa nu maĭ are multe dile.

La cestiunea căsătorieĭ civile a vorbitŭ Beniczky pentru, éră Ugron contra. Acesta şi-a începutŭ filipica sa imputându guvernuluĭ, că nu maĭ dispune de maĭoritate, şi esistinţa luĭ depinde numaĭ dela concursulŭ croaţilorŭ şi în afacerile interne dela alŭ sasilorŭ, la carĭ guvernulŭ e silitŭ să le facă concesiunĭ. Căsătoria civilă obligătóre este o manifestare a absolutismuluĭ şi omnipotenţeĭ statuluĭ, pe cândŭ cea facultativă este o manifestare a libertăţiĭ. Căsătoria la tóte popórĕle a avutŭ caractĕrŭ religiosŭ, pe cândŭ prin proiectulŭ guvernuluĭ ea e considerată de unŭ simplu cotractŭ civilŭ de afaceri. O femee binecrescută simte, că ea cândŭ se mărită nu încheie unŭ contractŭ de afaceri, şi nu voesce să fie lipsită de mărturia şi ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ, deórece ea scie, că religiunea creştină a ridicatŭ femeea pe o tréptă cu bărbatulŭ. Părtinitoriĭ proiectuluĭ aducŭ înainte şi cestiunea naţionalităţilorŭ. Elŭ însă afirmă, că celŭ ce voesce a purcede corectŭ faţă cu naţionalităţile, numaĭ forma libertăţiĭ o póte alege cu privire la căsătorie. Acésta trebue alésă, fiindŭ că în viaţa publică de statŭ nu li-se póte concede naţionalităţilorŭ mare influinţă, deci trebue să li-se lase în afacerile sociale şi religióse. Dacă în acestea nu se potŭ mişca libĕrŭ, nimicŭ nu le va maĭ lega de ţara acésta. Avertiséză guvernulŭ, să nu turbure pacea religiósă, basa morală a vieţeĭ sociale. Pe cum pe timpulŭ persecuţiunilorŭ martiriĭ nu aŭ jertfitŭ cesarilorŭ ḑeificaţi, aşa nicĭ dînsulŭ nu jertfesce omnipotenţeĭ de statŭ, nu jertfesce liberalismuluĭ, ci libertăţiĭ, căci în libertate se cuprinde liberalismuluĭ, dară în liberalismŭ nu se cuprinde libertatea.

Anglia.

Betrânulŭ Gladstone după o activitate publică de 62 anĭ s'a retrasŭ de pe arena politică. Preşedinte alŭ cabinetuluĭ în locŭlŭ luĭ e numitŭ din partea Regineĭ lordulŭ Rosebery. Noulŭ ministru preşedinte este de 47 anĭ. Activitatea politică şi-a început'o în 1871 ca partisanŭ alŭ luĭ Gladstone. Rosebery până acum a fostŭ ministru de esterne în cabinetulŭ Gladstone şi e cunoscutŭ ca diplomatŭ abilŭ şi amicŭ alŭ întreiteĭ alianţe. Ca ministru preşedinte este totodată şi primŭ lordŭ alŭ tesauruluĭ. Portofoliulŭ ministeriuluĭ de esterne s'a oferitŭ lordului Kimberley, până aicĭ secretariŭ pentru Indiĭ. Sir Iohn Morley va primi portofoliulŭ Indiilorŭ, éră Herbert Gladstone pe celŭ alŭ Irlandieĭ.

Corespondinţe.

Din Archidiecesă în ḑilele babelorŭ 1894.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Credinciosŭ promisiuniĭ mele de a urmări cu luare aminte purtarea „Gazeteĭ“ faţă cu s. nóstră biserică, ieaŭ péna în mână chiarŭ acum în ḑilele babelorŭ, ca să Vĕ scriŭ érăşi ceva despre acésta babă bĕtrână şi rea numită „Gazeta“.

„Gazeta“ deşi bĕtrână, totuşi ca şi cum ar fi soră cu Kossuth, simpatiséză totŭ cu elementele radicale de pretutindenea. Până acum totŭ scria la articulĭ de fondŭ fără vlagă şi ifosŭ despre Cehĭ din simpla simpatie către radicaliĭ Cehĭ tinerĭ.

Maĭ fiindŭ luată pentru articliĭ aceştia şi în batjocură, din incidentulŭ bombeĭ ultraradicale a lui Vaillant în Paris, se apucă şi scrie articulŭ de fondŭ despre anarchiştĭ, în care ca unŭ doctrinariŭ bĕtrânŭ de pe vremile luĭ Garnier Pagé, Royer Collard, Odillon Barot şi miculuĭ burgeois Thiers umblă cu pălăria în mână, să-i înveţe pe anarchiştĭ, că ce e libertatea, fără să vrea a sci, că doctrine, ca cele ce le profeséză „Gazeta“, aŭ produsŭ anarchismulŭ.

Capulŭ luĭ Vaillaut a căḑutŭ sub guillotină. Ce să facă acum „Gazeta“? Aruncă o privire preste Europa, setósă de întîmplărĭ radicale. Şi étă dă în Sêrbia de confusiunea, ce o facŭ acolo radicaliĭ. Ĭute se apucă şi însghébă în Nr. 40 articulŭ de fondŭ cu titula: „Nemulţămirea şi ferberea în Sêrbia“, ca şi cum n'amŭ avé noĭ alte cestiunĭ maĭ de interesŭ ca Cehiĭ, Vaillant şi Sêrbiĭ. Aci este causa scolastică amenințată în *nordulŭ Ardealuluĭ*. De ce nu dă bieţilorŭ docenţ în instrucţiune, cum să se apere în contra şovinismuluĭ. Saŭ de ce nu reproduce barĕm inviaţiunile, ce li-le-a datŭ „Unirea“ redijată de „Ĭesuiţi“. Aşa vre „Gazeta“ să trăéscă din punga poporuluĭ românŭ cu articulĭ despre Cehĭ şi Sêrbĭ? Satulŭ arde, baba se peptănă.

Să ne mirămŭ dară, că chiarŭ pe la serbătorile Pascilorŭ din anulŭ trecutŭ a deschisŭ spaţulŭ articululuĭ sĕŭ de fondŭ la radicalulŭ teologŭ din cóstele sale, ca să întórcă tótă biserica nóstră cu fundulŭ în susŭ? Aḑĭ mâne ne vomŭ trezi, că „Gazeta“ cu teologulŭ sĕŭ vorŭ pofti, ca preoţiĭ să nu maĭ pórte reverenḑi, căcĭ şi preoţiĭ numaĭ atâta putere aŭ în biserică, câtă aŭ şi laĭcii, şi aşa nu e pentru ce să se deosĕbéscă de laĭcĭ în vesminte. Ba odată numaĭ ne vomŭ trezi, că teologulŭ radicalŭ din cóstele „Gazeteĭ“ va sluga liturgia şi va face maslu la morboşi laolaltă cu ceĭ dela „Gazeta“, căcĭ după eĭ totŭ ce potŭ face preoţiĭ în biserică, potŭ face şi laĭciĭ. Nu este lipsă decâtŭ ca unŭ „sinodŭ mixtŭ“ să o hotărésca asta, şi apoĭ e gata.

La începutŭ credeam, că dóră pe teologulŭ din cóstele „Gazeteĭ“ l'a făcutŭ barĕm anagnostŭ vre unŭ episcopŭ din România orĭ póte din Bulgaria. Ĭute m'am convinsŭ însă, că teologulŭ din cóstele „Gazeteĭ“ e cu multŭ maĭ radicalŭ decâtŭ să umble după dal destea. Căcĭ chiarŭ dimpotrivă, după elŭ n'are lipsă nimenĭ să fie nicĭ barĕm anognostŭ, ca să pótă slugi liturgia, să facă maslu, să cetéscă molitvele şi altele. De aşa ceva este lipsă numaĭ prin ţĕrile, unde credinţa creştină nu s'a păstratŭ aşa „pură şi originală“ ca la Românii din Ardélŭ pe timpurile domniriĭ calvinilorŭ asupra bisericeĭ românescĭ. Câte minunĭ nu maĭ potŭ scóte la ivélă „istoriografiĭ“ cestiunariştĭ şi teologiĭ în nădragĭ de prin jurulŭ uneĭ babe bĕtrâne ca „Gazeta“!

Era să uĭtŭ. În Nr. 40 „Gazeta“ după ce s'a ocupatŭ de Cehĭ! pardon de Sêrbĭ, se ocupă de „uneltirile catolicilorŭ unguri în contra autonomieĭ bisericeĭ române unite“, căcĭ Sêrbiĭ îĭ suntŭ maĭ dragĭ ca biserica română unită. Deşi purtarea episcopatuluĭ românescŭ unitŭ a fostŭ corectă şi bărbătéscă faţă cu aceste uneltirĭ, din carĭ póte vedé orĭ şi cine, că uneltirile nu vorŭ avé efectŭ, „Gazeta“ totuşi vorbesce de „letargia şi nepăsarea“ cleruluĭ unitŭ. Şi pentru ce? Pentru că clerulŭ unitŭ nu maĭ umblă după potcóvele de caĭ morţi, ce i-le-a arĕtatŭ de atâtea orĭ „Gazeta“ timpŭ îndelungatŭ. Nu voesce să vaḑă „Gazeta“ nicĭ acum, că nu maĭ póte îmbeta lumea şi clerulŭ unitŭ cu neadevĕruri juridice şi istorice ca pe la 1868, că „blăstĕmaţiĭ“ de doctorĭ în teologie îĭ mĕsură tótă litera, şi clerulŭ şi poporulŭ unitŭ are atâta maturitate, câtŭ să pótă deosĕbi între bărbaţi, carĭ scriŭ în cunoscinţă de causă, şi între nisce zăpăciţi ambiţioşi. Asta-i „letargia şi nepăsarea“ cleruluĭ unitŭ, de care o dóre pe „Gazeta“. La revedere.

Primiţi etc. **Acela-şi.**

Simandŭ, 3 Martie 1894.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Corespondentulŭ nobilŭ P. din Budapesta a păşitŭ în Nrulŭ 5 alŭ „Uniriĭ“ cu idea unuĭ congresŭ de protestare alŭ Românilorŭ greco-catolicĭ în contra înoirilorŭ infernale ale guvernatorilorŭ actualĭ pseudoliberalĭ, şi apoĭ a pusŭ înaintea nóstră în enigmă o nucă!

Dorinţa aceea pie, ce a aşteptatŭ realisare, ca nuca să fie fostŭ sparră, şi enigma deslegată, am firma convingere, că o a împedecatŭ în linea primă vacanţa durerósă a scaunuluĭ mitropolitanŭ, éră în a dóua sĕrăcia, ce ne apasă.

Întru adevĕrŭ aceste suntŭ motive, cause prea grave, pentru carĭ n'a fostŭ convocatŭ congresulŭ şi pentru carĭ nicĭ că amŭ fi pututŭ conveni ceĭ maĭ mulţi. După ce însă fiesce care creatură îşĭ are destinaţiunea sa, chiarŭ astfelŭ şi noĭ preoţiĭ dispuşi cu jurisdicţiune de lipsă avemŭ destinaţiunea nóstră, ca să corĕspundemŭ — după puterile nóstre — datorinţelorŭ de a lucra în teritoriile cele micĭ orĭ şi maĭ marĭ, carĭ ni-s'aŭ încredinţatŭ, prin urmare corespondentulŭ P. chiarŭ aşa precum şi noĭ amŭ fostŭ avisaţi şi suntemŭ lăsaţi la puterile nóstre propriĭ, la cercurile nóstre de activitate.

Amŭ fostŭ dreptŭ aceea, de cândŭ aŭ încetatŭ persecuţiunile creştinilorŭ, în linişte, şi amŭ lucratŭ în linişte pentru ajungerea scopuluĭ. Acuma însă, după ce Măritulŭ chorŭ alŭ Episcopilorŭ catolicĭ de ambele riturĭ din acéstă ţară a vĕḑutŭ, „că se scólă christoşi mincinoşi şi profeţi mincinoşi, şi că daŭ semne marĭ“, adecă demonstraţiuni francmasonice, şi de ale unorŭ simbriaţi de aĭ comitatelorŭ, „ca să amăgéscă, de va puté, şi pe ceĭ aleşi“, şi s'aŭ adunatŭ, s'aŭ întrunitŭ în capitala ţĕreĭ în Budapesta ca nisce supra-

veghiătorĭ puşĭ de Spiritulŭ Sfîntŭ pentru ca să se opună puterii Sataneĭ, şi de acolo ne-aŭ chematŭ, ca să ne grupămŭ în jurulŭ lorŭ strălucitŭ, ne-aŭ învăţatŭ, ca să ne ridicămŭ vocile protestătóre, ne-aŭ însufleţitŭ, ca să reclamămŭ drepturile garantate şi prin constituţiunea ţĕreĭ nóstre, şi în urmă ne-aŭ datŭ curajŭ, ca să apărămŭ religiunea, drepturile Bisericeĭ şi libertatea consciinţeĭ nóstre catolice, pe lângă ce aŭ fostŭla culmea chemăriĭ sale, aŭ lucratŭ aşa, câtŭ aŭ reîmprospetatŭ în memoria nóstră luptele SS. Apostolĭ, martiriulŭ lorŭ şi alŭ creştinilorŭ dintâĭ şi ne-aŭ animatŭ, cum să lucrămŭ neobositŭ şi fără de frică, „că cu noĭ este Dumneḑeŭ“!

Amŭ primitŭ adecă Pastorala colectivă în versiune maternă noĭ Simandanii în 26 Ianuariŭ a. c., şi în aceea ni-s'a impusŭ, ca să o publicămŭ poporuluĭ credinciosŭ în Dumineca saŭ Serbătórea întâiă după primire. Amŭ căpĕtatŭ prin urmare cu toţiĭ putere, ca să conlucrămŭ conformă intenţiunilorŭ salutifere ale Sfinţiilorŭ lorŭ!

Porunca de ḑi ăstmodŭ ni-s'a datŭ! Datorinţa de a lucra ne-a pusŭ la lucru!

Şi amŭ lucratŭ, pentru ca să ne facemŭ demnĭ de a auḑi: „Preste puţinŭ aĭ fostŭ credinciosŭ, preste multe te voiŭ pune: întră întru bucuria Domnuluĭ tĕŭ!“

Credŭ, Domnule Redactorŭ, că primiţĭ în colónele multŭ preţuituluĭ organŭ, ce-lŭ redactaţĭ, darea de samă despre cele îndeplinite în parochia asta mică, carea s'a ridicatŭ ca o insulă sporadică din Archipelagulŭ acatolicismuluĭ şi alŭ schismeĭ, ce umple şi acopere ţara acésta de josŭ.

Bucurie mare a umplutŭ inimile poporenilorŭ puţinŭ de faţă în S. Sacelŭ în ḑiua de 28 Ianuariŭ a. c., căcĭ cum înţeleseseră, că Preamăriţiĭ Prelaţi bisericescĭ aŭ primitŭ lupta de apĕrare, urḑită de către aceştĭ moderniĭ, de către inimiciĭ profesionişti a totŭ ce este dumneḑeescŭ, şi-aŭ datŭ espresiune simţĕmintelorŭ sale de mulţămită cu cuvintele fiescĭ sincere de: „Să trăéscă!“ şi: „Să ajute bunulŭ Dumneḑeŭ!“

Amŭ scrisŭ, puţinĭ de faţă, durere! căcĭ liberalismulŭ afurisitŭ lăţitŭ şi aci, pe cum şi tîrgurile de ţară, carĭ se ţinŭ în Dumineci, în acestŭ comitatŭ sĕrăcitŭ în moralitate aŭ înstrăinatŭ inimile omenescĭ dela Creatorulŭ şi Binefăcĕtoriulŭ nostru!

Mâhnitu-m'am dreptŭ aceea, pentru că numaĭ puţinĭ aŭ fostŭ de faţă, mâhnitu-m'am, pentru că n'am cugetatŭ, că promulgarea pastoraleĭ să-şĭ aducă fruptele dorite! Am cugetatŭ adecă, că prin publicare mĭ-am împlinitŭ numaĭ datorinţa, şi că acea publicare a fostŭ numaĭ versulŭ celuĭ ce strigă în pustie.

S'a adeveritŭ însă şi acuma, că după supĕrare vine bucurie. Mâhnirea mea s'a prefăcutŭ în însufleţire, versulŭ meŭ n'a sunatŭ înzădarŭ. După ce aŭ maĭ auḑitŭ şi celalalţĭ poporenĭ despre învăţătura preabunuluĭ nestru Archipăstoriŭ, cu care ne-aŭ deşteptatŭ şi ne-a chematŭ la sprijinire în lupta de apĕrare, ce deja a susceputŭ, m'aŭ cercetatŭ, pentru ca să le-o maĭ facŭ cunoscută şi a dóua óră.

N'am fostŭ avarŭ în cuvinte, am rĕsturnatŭ proverbiulŭ, că „nicĭ preotulŭ nu predică de dóuĕ orĭ“, şi le-amŭ promulgatŭ şi esplicatŭ şi maĭ pe largŭ şi pentru a treia óră, încă şi din ocasiunile alorŭ dóuĕ cununiĭ.

Vĕḑendŭ, câtŭ de multŭ se intereséză poporulŭ pentru credinţa datŭ şi lăsată de însu-şĭ Dumneḑeŭ, şi câtŭ de mare bucurie aŭ pentru lupta de apĕrare, carea a primit'o asupra Sa preabunulŭ nostru Părinte şi Episcopŭ, şi auḑĕndŭ şi despre gréţa, ce aŭ simţitŭ pentru sila, cu care vorŭ fi purtaţĭ înaintea birăilorŭ şi notarilorŭ comunalĭ, ba şi înaintea altorŭ slujbaşĭ de „sine cura“ recrutaţĭ aĭ căsătorieĭ civile, amŭ convenitŭ, ca să ne grupămŭ sub praporulŭ, ce l'a desfăşuratŭ Archipăstoriulŭ nostru, amŭ convenitŭ, ca să ne înşirămŭ sub praporulŭ ce pórtă emblemă icóna învieriĭ glorióse, pe Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ în mână cu crucea, ce are inscripţiunea: „În acestŭ semnŭ veĭ învinge!“

În urmă m'aŭ încredinţatŭ, ca să stilisezŭ rugarea nóstră preaferbinte şi umilită, carea apoĭ s'o înaintămŭ la Înalta Casă de susŭ, ca şi în acelŭ casŭ prea durerosŭ şi neaşteptatŭ, cândŭ s'ar şi vota proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă în Casa de josŭ, să binevoéscă cu puterea şi după dreptulŭ, ce aŭ, a o respinge în iadulŭ de josŭ, de unde a şi plecatŭ, ca să nu-ĭ maĭ pótă urma şi ceĭalalţĭ feţĭ aĭ infernuluĭ, carĭ suntŭ gata, ca să o însoţéscă.

520 suflete numĕră parochia nóstră greco-catolică din Simandŭ, mică e în sine, dară pentru ca să nu pótă cualifica órdele infernale tăcerea nóstră pĕcătósă, ca şi cum şi noĭ le-amŭ întinde mână de ajutoriŭ întru rĕsturnarea principiilorŭ religiuniĭ nóstre catolice şi ale drepturilorŭ Bisericeĭ nóstre, dară nicĭ în rĕsturnarea statuluĭ şi tronuluĭ, şi pentru ca să nu se pótă provoca totŭ mereŭ în modulŭ numaĭ de eĭ obicĭnuitŭ prea temerariŭ, că opiniunea publică doresce acele înnoiriĭ detestabile, noĭ deşi puţinĭ, încă amŭ protestatŭ şi vomŭ protesta.

Strategia învaţă, că combatenţiĭ se uită şi la mulţimea numerică a oştiĭ. Decĭ pentru ca falanxulŭ nostru să aibă şi maĭ mare respectŭ, amŭ întratŭ în alianţă cu romanocatoliciĭ, carĭ încă suntŭ puţinĭ la numĕrŭ.

Pentru ca dlŭ Nic. Denşuşanŭ, carele este cercetătoriŭ de istorie şi criticografŭ, nu cumva cetindŭ acéstă corespondinţă să o foloséscă ca argumentŭ în contra „studiuluĭ apologeticŭ“, că étă şi uniţiĭ din Simandŭ aŭ păşitŭ în alianţă bisericésca-politică cu rom.-catoliciĭ, pentru ca să fie maĭ tarĭ, mĕ grăbescŭ a enunţa, că noĭ amŭ întratŭ în alianţă dogmatică, pentru ca să ne apĕrămŭ dogmele de către ómeniĭ falibiliĭ şi înşelătorĭ.

Ca aceste dogme şi întrégă credinţa greco-catolică a nóstră să o putemŭ apĕra şi mărturisi spre mântuirea sufletelorŭ nóstre, rugămŭ pe Dătătoriulŭ acelora, ca să ne ajute şi acum, pe cum a ajutatŭ întâiuluĭ şi mareluĭ împĕratŭ creştinŭ s. Constantinŭ în lupta, ce a purtat'o în contra luĭ Maxenţiŭ!

Primiţĭ etc. **Teodorŭ Dringoŭ,**
parochŭ gr. cat.

Învitare.

Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ din Blaşiŭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală în 11 Martie a. c. la 2 óre p. m. în localităţile şcóleĭ normale din locŭ, la care suntŭ învitaţĭ toţĭ membriĭ activĭ şi onorarĭ, precum şi toţĭ aceia carĭ pórtă la inimă prosperarea acesteĭ reuniunĭ.

Blaşiŭ la 4 Martie 1894.

Comanda supremă.

Noutăţĭ.

Mistificare. Amŭ vĕḑutŭ din întîmplare o broşură intitulată *„Diletantismulŭ şi patimile în politică“* şi tipărită la „Aurora“ în Gherla. Pe dosulŭ eĭ se cetesce, că se află de vînzare la redacţiunea „Uniriĭ“ în Blaşiŭ. La acésta declarămŭ, că nu amŭ primitŭ nicĭ nu suntemŭ aplicaţĭ a primi astfelŭ de comisiunĭ.

Ministrulŭ de resboiŭ alŭ Românieĭ, dlŭ generalŭ *Jacobŭ Lahovary* şĭ-a datŭ dimisiunea, care a şi fostŭ primită de către regele. Cu conducerea afacerilorŭ de resboiŭ este încredinţatŭ interimalŭ dlŭ Lascorŭ Catargiŭ, preşedintele consiliuluĭ de ministru.

Audienţă egală. Joĭ în 15 Faurŭ Părintele Dr Demetriŭ Radu Protopopŭ on. gr. catolicŭ în Bucureşcĭ, a avutŭ înalta onóre de a fi fostŭ primitŭ în audienţă particulară de M. S. Regele Românieĭ, Carolŭ I.

Concursŭ. Pentru ocuparea postuluĭ cantorŭ-docentalŭ din *Romosŭ* în protopopiatulŭ Cudşiruluĭ diecesa Lugoşuluĭ se escrie cocursŭ cu terminulŭ de 31/19 Martie a c. cu emolumintele: 200 fl. din casa alodială, 4 orgiĭ lemne tăiate şi vecturate, 1 porţiune de lemne din pădure, 20 fl. din casa bisericeĭ ca cantorŭ secundarŭ, 20 fl. pentru cuartirŭ şi stola. Salariulŭ se va ridica la 300 fl.

Bilanţulŭ „Reuniunii de Consumŭ asociare în Blaşiŭ“ pe anulŭ 1893. *Întrate.* Restulŭ casseĭ din 31 Decembre 1892 fl. 1144.86, din vînzare de ḑi fl. 47286.24, dela Acţionarĭ fl. 5484. —, împrumuturĭ cambiale fl. 10230.70. Laolaltă fl. 64145.80. *Eşite.* Mărfurĭ cumpĕrate fl. 53196.37, spesele mărfurilorŭ fl. 424.77, spesele prăvălieĭ fl. 106.18, porto la postă şi gară fl. 3130.73, accisŭ de zaharŭ şi cărnurĭ fl. 1029.63, accisŭ de alcoholŭ fl. 197.62, dare de venitŭ 393.20, mobiliariŭ fl. 493.16, chirie fl. 270.—, asiguraţiunĭ fl. 45.95, salare fl. 3111.12, acţiunĭ replătite fl. 52.—, interese după împrumuturĭ fl. 278.94, spese de cancelărie fl. 35.72, dreptulŭ de trafică fl. 50.—, restulŭ casseĭ în 31 Decembre 1893. fl. 1330.41. Laolaltă fl. 64145.80. *Active.* Timbre şi cambiĭ fl. 462.72, depositulŭ de mărfurĭ fl. 31396.46, debitoriĭ fl. 10086 87, mobiliarulŭ fl. 1631.25, restulŭ casseĭ din 31 Decembre 1893 fl. 1330.41, acţionarĭ restanţieri fl. 1498.19, acţionarĭ restanţieri fond. de res. fl. 149.81. Laolaltă fl. 46555.71. *Pasive.* Creditorĭ pentru mărfurĭ fl. 24888.42, împrumuturĭ cambiale fl. 8365.70, capitalulŭ de fondare înscrisŭ fl. 11470.—, capitalulŭ fonduluĭ de reservă fl. 1147.—, venitulŭ curatŭ ajunsŭ la împărţitŭ în 31 Decembre 1893 fl. 684.59. Laolaltă fl. 46555.71.

Adunarea generală din 1 a c. a hotărîtŭ, ca câştigulŭ de fl. 684.59 să se împărţéscă în chipulŭ următoriŭ: fl. 68.45 (10 %) pentru fondulŭ de reservă, fl. 68.45 (10 %) consiliuluĭ administrativŭ, fl. 20.41 (3 %) comitetuluĭ de supraveghiare, fl. 20.41 (3 %) conducĕtoriuluĭ, fl. 13.16 (2 %) celuĭalaltŭ personalŭ, fl. 449.— (5 % după suma vĕrsată în acţiunĭ) dividendă acţionarilorŭ, ĕră restulŭ de fl. 44.26 dotaţiune estraordinară a fonduluĭ de reservă.

Câştigulŭ, observămŭ şi de astă dată, este micŭ numaĭ la părere. În realitate totŭ în câştigŭ se cuprindŭ miile acelea de floreni, carĭ le-aŭ câştigatŭ acţionariĭ şi preste totŭ cumpĕrătoriĭ în urma reducerĭĭ marĭ a preţurilorŭ în tóte prăvăliile din Blaşiŭ, carea e a se mulţămi singurŭ numaĭ reuniuniĭ de consumŭ. Blaşiulŭ, care a trecutŭ deja prin esperinţa acésta, póte să recomande acum înfiinţarea de reuniunĭ de consumŭ tuturorŭ acelorŭ Români inteligenţĭ, carĭ aŭ adevĕrată durere de sórtea materială a poporuluĭ.

Casurĭ de mórte. *Laurenţiŭ Cornea* preotŭ gr. cat. în Szt. Lőrincz, tractulŭ protopopescŭ alŭ Murĕşiuluĭ, a repausatŭ în 17 Februariŭ a c. în anulŭ alŭ 35-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 12-lea alŭ preoţieĭ sale. — *Iuliană Dragoşŭ*, preotŭ în Giumelcişŭ a repausatŭ în 29 Ian. în alŭ 36-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 13 alŭ preoţieĭ, lăsându o veduă cu 5 orfanĭ. În 14 Febr. a repausatŭ totŭ în Giumelcişŭ preotulŭ din Cigŭ, socrulŭ preotuluĭ I. Dragoşŭ, în urma uneĭ aprinderĭ de plumânĭ contrasă la înmormîntarea acestuĭ. Defunctulŭ a fostŭ de 57 anĭ şi elŭ lasă în doliŭ adîncŭ o veduă şi unŭ orfanŭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVII.

Aug. Tr. Laurianŭ despre S. Unire.

(Fine.)

Mai departe ne spune Laurianŭ, că Românii prin unire nu numai nu dobândiră, ci chiarŭ perdură nisce bunătăți mari, și anume întâiŭ *„perdură independința lorŭ, ca Români și ca religionari de ritulŭ orientalŭ“*.

La acésta respundemŭ, că numai aceea poți perde, ce ai. Prin urmare trebue să se dovedéscă mai întâiŭ, că Românii înainte de unire aŭ avutŭ *„independința lorŭ ca Români și ca religionari de ritulŭ orientalŭ“*, și numai după aceea să se arete, că amŭ perdutŭ acésta independință frumósă. Astădi însă numai istoriografii *critici* ca Densușanŭ și scriitorii ignoranți ca Maneguță mai potŭ îmbeta lumea cu nu sciŭ ce independență înainte de sfînta unire.

Independința politică înainte de unire aŭ avutŭ numai Nobilii, Sĕcuii și Sașii, ér Românii aŭ fostŭ numai *suferiți*. Starea nóstră politică era determinată în *„Approbatae“* cu cuvintele acestea: *„Noha az oláh natió az hazában sem a Statusok közé nem számláltatott, sem vallások nem a recepta religiók közül való; mindaz által propter regni emolumentum miglen patiáltatnak scl.“ (Deși națiunea valachă în patrie nu fu numĕrată nici între staturile țĕrei; nici religiunea ei nu este între religiunile recepte; cu tóte acestea pentru folosulŭ statului până cândŭ vorŭ fi suferiți etc.)*

Acésta este *independința politică* (!), ce amŭ avut'o ca Români înainte de unire, ér independința nóstră ca *religionari de ritulŭ orientalŭ* este evidentă atâtŭ din textulŭ ungurescŭ de mai susŭ, câtŭ și din cele ce le-amŭ desfășuratŭ deja într'altŭ locŭ pe largŭ. Despre independința acésta ca religionari de ritulŭ orientalŭ, ne-ar puté povesti multe, dacă s'ar scula din morminte, protopopii românești, carii purtaŭ pe umerii lorŭ pe superintendenții calvinești magiari în sinóde bisericesci, și preoții românești, carii îernaŭ câniĭ domniloru.

Se dice mai departe, că Românii prin unire *„perdură archiepiscopatulŭ“*. Va să dică perdură aceea, ce nu aveaŭ pe timpulŭ, cândŭ s'a făcutŭ unirea. Noi amŭ doveditŭ până la evidență într'altŭ locŭ, că înainte de unire a esistatŭ numai o episcopie ticălósă, încălecată de calvini, care dacă nu intrevinia sfînta unire, póte ar fi fostŭ și ea cassată cu totulŭ și înlocuită cu episcopia calvinéscă magiară pentru tóte timpurile. [1])

Se dice în fine, că Românii prin unire *„perdură chiarŭ naționalitatea“*.

Aci întimpinămŭ acelŭ prejudițiŭ înrădăcinatŭ în capulŭ multoru Români, că numai biserica orientală ar fi capabilă a conserva individualitatea unei națiuni.

Istoria însă dovedesce cu totulŭ contrariulŭ.

Nu vomŭ arĕta, cum s'aŭ desvoltatŭ națiunile cele mari și culte, ca Francesii, Italienii, Englesii, Spaniolii și Germanii în brațele bisericei catolice, ci ne mărginimŭ numai a aduce aci esemplulŭ popórelorŭ, cu carii Românii trăescŭ în monarchia Habsburgilorŭ. Esemplulŭ acesta ne convinge, că în sinulŭ bisericei catolice nu numai se conservă, ci se și desvóltă și întăresce individualitatea fiesce căruĭ poporŭ, dacă elŭ nu abdice de bună voe la naționalitatea sa.

Poporulŭ magiarŭ, care a fostŭ încunjuratŭ totdeuna de elemente heterogene, pe lângă tóte că a fostŭ catolicŭ vécurĭ întregĭ și este și astădi în numĕrŭ preponderantŭ, totuși nu numai nu și-a perdutŭ individualitatea sa națională, ci și-a și desvoltat'o și întărit'o așa, încâtŭ astădi ocupă o posițiune hotărîtóre în monarchie.

Croații o mână de ómeni, însă toți catolicĭ, și-aŭ eluptatŭ o independință și autonomie, care de sigurŭ ar mulțămi și aspirațiunile Românilorŭ din Transilvania și Ungaria, cândŭ ei ar puté-o dobândi și pentru sine. În lupta pentru drepturile Croaților totdeuna vedemŭ figurându pe primulŭ planŭ cleruĭ și archiereiĭ lorŭ catolicĭ.

Cehiĭ catolicĭ din Boemia, deși suntŭ în atingere inmediată cu inmensa mare a elementului germanŭ, totuși nu și-aŭ perdutŭ individualitatea națională, ci din contră și-aŭ afirmat'o și și-o afirmă cu atâta tărie, câtŭ punŭ pe gândurĭ pe numĕroșiĭ nemți din țĕrile corónei austriace.

Polonii catolicĭ în Rusia ținŭ peptŭ cu despotismulŭ ortodoxŭ, în Germânia cu netoleranța protestantă, în Austria cu Germânii egoiști, așa încâtŭ treĭ puteri mari pe lângă tóte opintirile nu potŭ nimici naționalitatea acelui poporŭ catolicŭ.

Este decĭ lucru evidentŭ, că biserica catolică nu numai nu nimicesce naționalitatea popórelorŭ, ci din contră o apĕră, o desvóltă și întăresce.

Chiarŭ și la Români consciința națională s'a trezitŭ numai prin unire cu biserica Romei, și numai cine își închide ochiĭ minții, nu póte vedé adevĕrulŭ luminosŭ, că ceĭ dintâiŭ apostoli ai românismului și ai drepturilorŭ luĭ aŭ fostŭ fiĭ aĭ bisericeĭ unite.

Și nicĭ nu se póte altfelŭ, *unde se urmézĕ sincerŭ doctrina și praxa bisericeĭ catolice*.

Biserica catolică tinde, ce e dreptŭ, a uni pe tóte popórele într'o singură societate religiósă universală, însă fără a le despoia de proprietățile lorŭ naționale. Din contră fiindŭ că biserica catolică din firea sa țintesce a se constitui într'o societate perfectă independentă de societatea politică, ea singură este capabilă a înfrîna pornirile statelorŭ, ce atentézĕ la individualitatea națională a acelorŭ popórĕ, carĭ caută adăpostŭ în sinulŭ eĭ.

Cu totulŭ alta este firea bisericeĭ orientale ortodoxe. Ea tinde spre separarea credincioșilorŭ sĕĭ în totŭ atâtea biserici independente una de alta, și nesubordinate vre unui centru de unitate, câte state s'aŭ formatŭ și se formézĕ pe teritoriulŭ ocupatŭ de ea. În fiesce care din aceste state ea nu scie să fie decâtŭ sclava puteriĭ politice, ale cărei interese le promovézĕ chiarŭ și cândŭ acestea vinŭ în conflictŭ cu cele mai elementare principii de dreptate și ecuitate, și cu interesele popórelorŭ, carĭ constituescŭ statulŭ.

În Rusia biserica ortodoxă s'a degradatŭ la unŭ felŭ de instituțiune de statŭ și s'a pusŭ cu totulŭ în serviția Țarului, pe care-lŭ servesce în rusificarea tuturorŭ popórelorŭ nemuscălescĭ. De aci provine apoĭ, că Românilorŭ ortodoxĭ din Basarabia nu li-se permite nicĭ măcarŭ a se închina luĭ Dumnedeŭ în limba lorŭ proprie, și astfelŭ suntŭ espușĭ desnaționalisăriĭ, care trebue să urmeze în modŭ necesarŭ.

În Sêrbia Românii locuescŭ unŭ ținutŭ întregŭ în masse compacte, însă fiindŭ că suntŭ ortodoxĭ, nu potŭ desvolta nicĭ o viață culturală românéscă, de-órece biserica ortodoxă este agentulŭ politicŭ alŭ statuluĭ sêrbescŭ, care nu are durere de desvoltarea uneĭ vieți culturale românescĭ pe teritoriulŭ sĕŭ.

Românii din Macedonia, Tesalia și Epirŭ numai prin alipirea lorŭ de „ortodoxie“ aŭ dispărutŭ aprópe cu totulŭ, pentru că Patriarchulŭ ecumenicŭ, care, în virtutea titlului acestuia ar trebui să îmbrățișeze cu egală dragoste tóte popórele, s'a folositŭ de atribuțiunile civile, ce i-le-a datŭ Sultanulŭ, numai pentru elenisarea Românilorŭ, carĭ îĭ erauŭ supuși.

Între Dunăre și Carpați biserica ortodoxă a fostŭ tot-deuna aceea, ce a fostŭ puterea de statŭ. Cândŭ acésta era slavă, biserica încă a fostŭ slavă și slavisătóre. Cândŭ puterea de statŭ a fostŭ grecéscă, biserica încă a fostŭ grecéscă și grecisătóre, și astădi nu este românéscă pentru că o dóre de sórtea poporuluĭ românŭ, ci pentru că așa pretinde puterea de statŭ, în alŭ cărei serviția se află, și dacă mâne în locŭ de unŭ Ministru românŭ ar ședé în „sfîntulŭ Sinodŭ“, — de ce să ne feréscă Dumnedeŭ, — unŭ Ministru muscălescŭ, ea ar fi muscălésca, căci este în firea eĭ a fi servitórea puteriĭ de statŭ.

În Ardélŭ înainte de unire bisericeĭ orientale ortodoxe nicĭ prin minte nu i-a trecutŭ să înlocuéscă limba slavă cu limba poporuluĭ românescŭ. Înlocuirea acésta aŭ făcut'o Magiariĭ calviniĭ. Fiindŭ că însă puterea de statŭ a doritŭ acéstă strămutare, biserica ortodoxă pururea credincióșă acesteĭ puteriĭ, s'a plecatŭ și astfelŭ a servitŭ și ea o singură dată, însă numai la poruncă, interesele naționale ale poporuluĭ românescŭ. Ér dacă astădi este constituită cu caracterŭ naționalŭ, împrejurarea acésta este de a se mulțămi de o parte puteriĭ supreme de statŭ, care a voitŭ, ca ea să fie națională românéscă ca unŭ contrapondŭ la aspirațiunile exagerate ale Magiarilorŭ, ér de altă parte este de a se atribui ideilorŭ naționale românescĭ propagate prin unire, de carĭ nicĭ biserica ortodoxă transilvană nu se póte lăpĕda fără a se sinucide.

În Bucovina biserica ortodoxă a avutŭ ocasiunea fericită și tóte mijlócele materiale de a puté ocroti poporulŭ românescŭ, de a-lŭ cresce și civilisa așa de tare, încâtŭ elŭ singurŭ să fie stăpânŭ pe acestŭ petecŭ de pământŭ românescŭ. Nu a făcut'o acésta, pentru că ea a preferitŭ a se face sclava intereselorŭ puteriĭ de statŭ, și astfelŭ vedemŭ cu durere, cum elementuluĭ nostru perde totŭ mai multŭ din terenulŭ, ce l'a avutŭ odinióră, față cu nisce venetici, și cum chiarŭ unŭ bucovinénŭ scrie: „Némulŭ slavŭ se lățesce și devine aci (în Bucovina) nu numai pentru Românĭ unŭ periculŭ, ci și pentru Austria.“ [1])

Cu unŭ cuvîntŭ biserica ortodoxă orientală se identifică din firea sa tot-deuna cu interesele puteriĭ de statŭ chiarŭ și atunci, cândŭ acestea suntŭ contrare intereselorŭ popórelorŭ, și pentru aceea nu i-se póte atribui proprietatea de a fi ocrotitórea naționalității vre-unuĭ poporŭ.

Amŭ insistatŭ asupra acestorŭ adevĕruri, pentru că astădi se face fórte mare abusŭ de presupusa proprietate a bisericeĭ „ortodoxe“ de a fi fostŭ în trecutŭ și de a fi în viitoriŭ singura anghiră de mântuire pentru naționalitatea nóstră, pe cândŭ din contră dacă poporulŭ românŭ dela începutŭ s'ar fi alipitŭ de biserica catolică, astădi ar fi cu multŭ mai fericitŭ, precum *s'aŭ fericitŭ și alte némuri, pe carĭ înși-ne le vedemŭ*, și dorimŭ din sufletŭ, ca prejudițiile, carĭ le-aŭ sciutŭ băga în capulŭ Românilorŭ némurile străine în contra bisericeĭ catolice, să nu le plătimŭ încă și mai scumpŭ, decum le-amŭ plătitŭ în trecutŭ.

Premițêndŭ acestea ne întórcemŭ la aserțiunea luĭ Laurianŭ, că prin unire Românii și-ar fi perdutŭ *chiarŭ și naționalitatea*.

Este și acésta o frasă gólă nedovedită încă de nimenĭ, și cu atâtŭ mai puținŭ de Laurianŭ, care după ce premite, că *numai unde și unde* a ajunsŭ și *câte unŭ Românŭ unitŭ* în funcțiune de statŭ, totuși — fără să fie atentŭ la contradicerea, în care cade, — afirmă, că avemŭ *prea multe* esemple de Românĭ uniți, carĭ ajungêndŭ în funcțiuni de statŭ și-aŭ schimbatŭ ritulŭ grecescŭ cu ritulŭ latinŭ și astfelŭ se magiarisară. Din *multele esemple* însă Laurianŭ nu aduce nicĭ unulŭ. Din contră noi avemŭ esemple de Românĭ, carĭ aŭ ajunsŭ în funcțiuni fórte înalte, fără a-și fi renegatŭ naționalitatea. Așa a fostŭ Petru Dobra directorŭ fiscalŭ pe la mijlocŭlŭ secululuĭ trecutŭ, care multŭ s'a interesatŭ de sórtea și prosperarea Românilorŭ; așa a fostŭ Iosifŭ Mehesi consiliariulŭ de curte pe la sfârșitulŭ véculuĭ alŭ 18-lea, care a compusŭ renumitulŭ „Supplex libellus Valachorum“ presentatŭ dieteĭ din 1791. Asemenea a fostŭ familia Șuluțesciloru, și alțiĭ, pe carĭ ar fi prea lungŭ a-ĭ numĕra aci. Trecerile dela ritulŭ orientalŭ la ritulŭ la-

[1]) Vedĭ capitulŭ nostru: Sam. Klein despre Mitropolia de A.-Iulia p. 117.

[1]) Diariulŭ »Dreptatea« Nr. 38 din 1894.

ţinŭ nu aŭ pututŭ să fie *„prea multe“* din acelŭ motivŭ, că atâtŭ superiorii misionariloru, câtŭ şi scaunulŭ apostolicŭ alŭ Romeĭ şi Curtea împĕrătéscă nimicŭ nu aŭ inculcatŭ cu atâta tărie ca conservarea rituluĭ orientalŭ şi nimicŭ nu aŭ opritŭ cu mai mare insistinţă, ca schimbarea rituluĭ. Nu negămŭ însă, că nu s'ar fi întîmplatŭ casurĭ, ca unĭĭ Românĭ să-şĭ părăséscă naţiunea, şi să trécă în castrele Magiarilorŭ. Casurĭ de acestea aŭ fostŭ şi în trecutŭ şi suntŭ şi astădĭ atâtŭ la uniţĭ câtŭ şi la neuniţĭ, însă la acésta nu este de vină religiunea, ci egoismulŭ celoru ce preferescŭ interesele sale private alipiriĭ datorite faţă cu naţiunea sa. Nu puţinŭ contribue la schimbarea naţionalităţiĭ în Ungaria şi raporturile etnice ale acesteĭ ţĕrĭ. Aşa d. e. nicĭ biserica ortodoxă nu a pututŭ împedeca pe miĭ de Românĭ din Secuime, să nu-şĭ pérdă limba şi pe încetulŭ să se lapede şi de biserică, precum astfelŭ de schimbărĭ nu a pututŭ împedeca nicĭ biserica unită acolo, unde credincioşiĭ eĭ aŭ fostŭ împrăştiaţĭ în numĕrŭ micŭ printre massele compacte ale Magiarilorŭ. Apoĭ să nu ne uităm, că nobilimea mai înaltă românéscă nu amŭ perdut'o după unire, ci înainte de acésta pe timpulŭ „ortodoxieĭ“ neştirbite prin unire.

Decĭ de desnaţionalisare prin unire nicĭ vorbă nu póte fi. Din contră dacă considerămŭ, că numaĭ prin unire s'a desvoltatŭ consciinţa naţională în pepturile Românilorŭ; dacă avemŭ în vedere, că acéstă biserică dela Inocenţiŭ Klein până la George Bariţiŭ ne-a datŭ unŭ şirŭ mare de bărbaţĭ, carĭ toţi aŭ fostŭ apostoliĭ înflăcăraţĭ aĭ românismuluĭ, trebue să concedemŭ, că unirea a mântuitŭ naţionalitatea română de apunere şi ĭ-a datŭ acelŭ avîntŭ spre cultură, care este garanţa viitoriuluĭ nostru.

Altcum să nu crédă cineva, că Laurianŭ ţinea la ortodoxie. Elŭ însu-şĭ ne spune, că pentru dînsulŭ este indiferentŭ, chiarŭ şi dacă Românii ar fi *catolicĭ de ritulŭ latinŭ*, numaĭ să aibă *„limba lorŭ română, episcopulŭ lorŭ românŭ şi bisericele lorŭ române, diverse de ale altorŭ naţiunĭ, carĭ nu caută decâtŭ să-ĭ înghită şi să-ĭ mistuéscă“*.

Închiămŭ acestŭ capitulŭ cu o rectificare a celoru desfăşurate de Laurianŭ. Elŭ afirmă, că cu ocasiunea întroduceriĭ episcopuluĭ Mártonffi în Alba-Iulia biserica latină n'a avutŭ preoţĭ, carĭ să servéscă în biserica catedrală sfînta liturgie şi astfelŭ aŭ trebuitŭ să slujéscă preoţiĭ românescĭ în frunte cu protopopulŭ din Daia. [1])

Documentele istorice însă dovedescŭ, că cu ocasiunea amintită s'a ţinutŭ în biserica catedrală catolică maĭ întâiŭ liturgia după *ritulŭ latinŭ celebrată de însu-şĭ episcopulŭ romano-catolicŭ cu mare solemnitate*, şi numaĭ după aceea aŭ ţinutŭ liturgie şi preoţiĭ românescĭ, nu pentru că ar mai fi fostŭ lipsă, ci pentru ca toţĭ să-şĭ manifesteze bucuria pentru evenimentulŭ reîntórceriĭ episcopuluĭ catolicŭ, aĭ cărui antecesorĭ aŭ trebuitŭ să trăéscă timpŭ îndelungatŭ în exiliŭ, şi pentru ca şi prin acelŭ actŭ religiosŭ să se manifesteze identitatea credinţeĭ la Românii uniţĭ şi la celealalte popóre catolice din ţară. [2])

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Continuare)

În resfăţarea celoru dóuĕdecĭ de anĭ aĭ meĭ fugiĭ la masă şi în grabă mare scriseĭ pe aceea-şĭ hârtie următórele:

„Stimabilă domnişóră!

Nu sciŭ, dacă şi dtale îţĭ merge, ca mie, dar eŭ am o mâncare de predilecţiune, ce o preferescŭ tuturoru delicateselorŭ indiene şi chinese. Este acésta pretutindenea uşorŭ de a-se procura: înţelegŭ unŭ porumbelŭ friptŭ cu mazĕre verde. Orĭ veĭ îndupleca, domnişóra mea, pe domnulŭ Albertŭ, să-mĭ împărtăşéscă originea interesanteloru dvóstre relaţiunĭ, precum şi condiţiunile de învoire propuse de dómna mamă a dtale, orĭ voiŭ ţiné mazĕrea gata, ca dimpreună cu unŭ porumbŭ friptŭ să ţi-o trimitŭ îndată în ceea diminéţă cu posta. Totodată aşĭ primi bucurosŭ şi unele instrucţiunĭ practice despre dresarea porumbilorŭ.

Într'altele, stimabilă domnişóră, în chipŭ necunoscutŭ rĕmânŭ

Alŭ dtale stimătoriŭ şi supusŭ servŭ.“

„Săgéta era aruncată! Voiŭ vedé, ce va ieşi din lucru!“ Aşa cugetam tótă ţiua următóre, ce se părea a nu se maĭ sfârşi. De mustrărĭ de consciinţă nicĭ vorbă.

Dar ce aflaĭ? — Epistola luĭ Albertŭ din sara trecută cu adausulŭ meŭ. Nicĭ unŭ cuvîntŭ de mâna Eliseĭ. Buna copilă încredinţă aliatuluĭ sĕŭ deciderea asupra acesteĭ cestiunĭ grozave.

Ĕră sosi nóptea şi dimpreună cu ea şi porumbulŭ . . . . De ĭerĭ începêndŭ fiŭ nutrisem cu celŭ maĭ finŭ biscuit, ce numaĭ am pututŭ afla. Ĭ-a plăcutŭ fórte tare. Sara îmĭ pică în mânĭ următórea epistolă a sermanuluĭ înamoratŭ:

„Domnulŭ meŭ!

Mĭ-aşĭ da bucurosŭ câţĭva anĭ din viaţa mea, pentru ca să potŭ cunósce pe acela, care nechematŭ şi într'unŭ chipŭ atâtŭ de cutezătoriŭ se îmbulĕesce între dóuĕ inimĭ — dóuĕ suflete, cărora orĭ ce altŭ mijlocŭ de comunicare le este opritŭ. Pentru ca să scimŭ unulŭ de altulŭ, ne-amŭ luatŭ refugiulŭ la libĕrulŭ aerŭ alŭ ceriuluĭ şi la acéstă pasĕre, simbolulŭ nevinovăţieĭ.

Dta eştĭ crudelŭ, domnulŭ meŭ! Mustrarea mea nu ţĭ-a căduţŭ bine, fiindcă aĭ meritat'o. Trebuia să-mĭ aducŭ aminte, că acela, care are curajulŭ nevrednicŭ de invidiatŭ de a se mestreca în taĭnele altora, nu are deodată şi curajulŭ de a primi liniştitŭ înfruntarea. Într'asta am greşitŭ, şi greşescŭ încă şi maĭ tare adĭ, cândŭ ţĭĭ scriŭ în acestŭ chipŭ, — adĭ, cândŭ pacea şi liniştea uneĭ fiinţe adorate m'ar constrînge, să mĕ îndreptŭ. către dta în tonŭ rugătoriŭ. Însă nu o potŭ face acésta! — Unŭ simţemîntŭ, ce, mĕ temŭ, domnulŭ meŭ, că ţĭ este de totŭ necunoscutŭ, — ambiţiunea, nu mĕ lasă.

Voescĭ, să sciĭ istoria amoruluĭ meŭ? — Bine, ţĭ-o voiŭ spune, însă numaĭ ca să vĕdŭ, că maĭ este în dta macarŭ o urmă de simţŭ de onóre, şi pentru ca să te convingŭ despre îndreptăţirea acusărilorŭ mele. Ascultă dar! Doĭ anĭ vorŭ fi deja nu preste multă vreme, de cândŭ tómna într'o sară minunată priviam doiosŭ la ferésta deschisă sfinţirea sóreluĭ, — de pe unŭ scaunŭ, — căcĭ tocma mĕ însănĕtoşasem dintr'o bólă îndelungată, — cândŭ fără de veste sbură unŭ porumbŭ — porumbulŭ nostru — înlăuntru şi se aşedă pe braţulŭ meŭ. Mi-se părea, ca şi cum confidenţialulŭ animalŭ ar fi venitŭ anume pentru ca să ĭea parte în singurătatea mea, şi acésta abia s'ar puté crede — a îndreptatŭ pe deplinŭ gândurile mele. L'am gugulitŭ şi l'am îmbiatŭ cu câteva sfărmiturĭ, ce pe cum se vede şi dta facĭ, şi elŭ le primi bucurosŭ. Nicĭ o îndoélă: porumbulŭ era dedatŭ cu prietinia ómenilorŭ, maĭ multŭ de câtŭ alţĭ porumbĭ, — şi pe cândŭ mâna mea îĭ neteĕia spatele moĭ, îmĭ trăsări prin minte gândulŭ, că cu câteva minute maĭ înainte póte o altă mână maĭ delicată făcuse totŭ asemenea şi că o amicabilă şi tinĕră fiinţă tocmaĭ în acestŭ momentŭ aştéptă cu nerăbdare întórcerea scumpuluĭ porumbŭ.

Pe cum am spusŭ, mĕ simţiam aşa dară străpusŭ deodată într'unŭ cursŭ de ideĭ contrariŭ şi cu totulŭ neîndatinatŭ, şi cuprinsŭ de o sburdălnicie tineréscă şi de simţulŭ de fericire pentru deplina recâştigare a sănĕtăţiĭ, luaĭ hârtia şi condeiulŭ la mână şi cu gândulŭ totŭ la presupusa proprietară şi stăpână a porumbuluĭ meŭ scriseĭ următórele:

„Dacă în casa aceea, care acestuĭ porumbelŭ drăgălaşŭ îĭ dă scutŭ şi adăpostŭ, şi unde póte se deplânge deja absenţa luĭ, petrece o tinĕră şi amabilă fiinţă, atunci îĭ trimetŭ prin acestŭ micŭ animalŭ sincerile şi recunoscĕtórele urărĭ de bine ale uneĭ inimĭ, ce încă numaĭ şie-şĭ aparţine.“

Cu acéstă solie — numesce-o nebunie orĭ cum ţĭ place — slobodĭĭ porumbulŭ. În diminéţa următóre spre surprinderea mea pe jumĕtate veselă, pe jumĕtate înspăimîntătóre, miculŭ curieriŭ ĕră apăru în camera mea. Am cercatŭ şi am aflatŭ, ce trebuia să-mĭ aducă:

„O tinĕră copilă, care însă nu scie, de aparţine orĭ nu celoru maĭ favorite ale sexuluĭ sĕŭ, mulţămesce frumosŭ pentru retrimiterea amicabilă a luĭ Mititelŭ, care prin întârdiarea sa ĭ-a făcutŭ deja supĕrare, şi rĕspunde cu mulţămită la dorinţele binevoitoriuluĭ trimiţĕtoriŭ.“

Acesta este, domnulŭ meŭ, începutulŭ uneĭ corespondenţe, care ţinu aprópe dóuĕ lunĭ, fără ca corespondenţiĭ să se fi vĕdutŭ orĭ să-şĭ fi esprimatŭ vre-odată dorinţa de a se cunósce maĭ deaprópe. În urmă însă mĕ rugaĭ de necunoscuta mea corespondentă, orĭ să-mĭ spună locuinţa sa, orĭ să-mĭ spună altŭ locŭ, unde să o potŭ agrăi.

După o îndelungată refusare, în decursulŭ căreia mergeaŭ şi viniaŭ soliile, îmĭ promise, că o voiŭ întîlni în Dumineca ce vine, la liturgia dela unspredece óre în biserica Congregados, şi-mĭ spuse semnulŭ, de pe care să o potŭ cunósce.

Celŭ, care n'a lipsitŭ, am fostŭ eŭ. Dorinţa de a o cunósce, şi grijea, că óre corĕspunde ea idealuluĭ, în care o îmbrăcase închipuirea mea, nu se póte descrie. Orĭ dóră era chiarŭ hîdă şi respingĕtóre? Departe să fie! A fostŭ . . . şi este o frumseţă, . . . aşa de nobilă, aşa de delicată, pe cum mi-o depinsese fantasia!

Şi cândŭ după terminarea liturgieĭ însoţită de conducĕtórea sa trecu nemijlocitŭ pe lângă mine, cu inimă cuprinsă de neîncredere în mine însu-mĭ m'am apropiatŭ de dînsa şi cu vóce năduşită ĭ-am dîsŭ: „Îţĭ mulţămescŭ, domnişóră!“

Ea fără de voe dădu unŭ ţipetŭ năduşitŭ. Faţa i-se roşi uşorŭ, şi ea îmĭ aruncă o privire spăriósă şi totuşi atâtŭ de amicabilă. Puţinŭ după acésta ne aflarămŭ afară înaintea bisericeĭ. Sórele îĭ clarifica plăcutele trăsăturĭ ale feţeĭ, ochiĭ şi-ĭ îndreptă spre mine, şi eŭ cetiam dintr'înşiĭ aceea-şĭ profunditate sufletéscă, ce maĭ înainte grăia către mine din epistolele eĭ.

Dar pentru ce să-ţĭ maĭ scriŭ în chipulŭ acesta? În acéstă dĭ, domnulŭ meŭ, îĭ spuseĭ, că o iubescŭ, şi o rugaĭ, să potŭ spera şi eŭ iubirea eĭ.

De aci înainte epistolele nóstre începură a grăi altă limbă, dacă voescĭ, limba celoru ce suntŭ deplinŭ amoraţĭ.

(Va urmă).

[1]) Partea întâiă pag. 21.
[2]) Vedĭ Nilles Symb. I. pag. 451 şi următórele.

Economie.

Din stupăritu. E timpulu, să ne aducemu aminte şi de bieţii stupi. După o ierna relative destulu de favorabilă pentru ei, preste câteva dile voru ieşi érăşi la lucru. Mai întâiu e curăţirea. Sciutu e, că albinele de tómna până primăvara nu se curăţă, ci fecalele le adună în abdomenu. Deci stupariulu în prima di favorabilă din Martie, — cându va fi sóre, şi căldura în umbră va fi trecutu preste 6° Reaumur, — va lăsa albinele să iese spre curăţire. Că să nu deschidi urdinişulu coşniţeloru până la patruzeci de sfinţi, e o părere anticuată şi fără nici o raţiune. Nu toţi stupii ieşu de-odată spre curăţire, ci unii mai curêndu, alţii mai târdiu, pe cum suntu de buni, şi după spaţulu internu mai mare sau mai micu alu coşniţei. Nu este nici decâtu iertatu a sili stupii, să iese spre curăţire, fiindu că uşoru capetă diaree, ci trebue lăsaţi să-şi urmeze boldiulu firii. Din momentulu curăţirii înainte trebue să-i observămu cu atenţiune, şi chiaru să le esaminămu interiorulu, fiindu că de aci înainte puţină conturbare nu le strica. Înainte de a se fi ridicatu termometrulu preste 12° Reaumurane, nu-i permisu a-i desface, ci li esaminămu numai la urdinişu. Dacă vedemu mai multe albine ieşindu pe urdinişu, picându josu şi fugindu astfelu mai departe pe pământu, mai de comunu în astfelu de casuri stupulu acela sufere de fóme. Trebue deci căutatu fără amânare, şi dacă nu are miere, trebne datu cu fagurulu, ori fluidă amestecată cu puţină apă călduţă. De nu avemu miere, li dămu candis — zaharu galbinu —, dar nu puiu friptu, nici alte minuni, fiindu că albinele de nimicu nu se îngrozescu întru atâta câtu de friptura. E dreptu, că friptura de puiu albinele o macină tótă; dar nu mânâncă absolute nimicu din ea, ci o macină, ca să o pota căra afară. Dacă observămu înaintea urdinişului pulvere de miere cristalisată, stupulu acela sufere de sete. Deci înmuiămu unu fagurú golu în apă şi lu acăţămu cu cadrulu în coşniţă. De nu avemu fagurú, înmuiămu în apă unu burete — sponghie — şi o punemu în coşniţă. Sticla lui Zieboltz cu nimicu nu face mai bunu serviţiu decâtu aceste mijlóce.

Cându temperatura a crescutu preste 12°, trebue desfăcutu fiesce care stupu şi esaminatu. Mai întâiu trebue curăţite albinele de pe fundulu coşniţei şi sfârîmăturile, şi trebue observate, óre nu se află trântori între ele ori chiaru matca? De se află trântori, stupulu nu e în ordine. Apoi trebue luaţi de-asupra fagure de fagure, până dămu de clocitură. De nu se află clocitură de locu, stupulu sigurú nu are matcă, dar nu a trecutu nici în matcă falsă, deci e curabilu. De se află clocitură curatu numai de albine lucrătóre, stupulu e în ordine. Ér de se află numai de trântori, stupulu sigurú are matcă falsă. Şi de se află clocitură şi de albine şi de trântori, matca sau e prea bătrână, sau defectuósă. La casu cându stupulu nu are matcă nici adevĕrată nici falsă, îi dămu o matcă reservistă sub capacu 24 óre, de avemu; ér de nu avemu, îlu unimu cu altulu, carele e mai slabu. Dacă stupulu are matcă falsă, îlu luămu cu coşniţă cu totu şi-lu ducemu departe de stupină, mai consultu pe unu finaţu. În stupină în loculu lui punemu o altă coşniţă cu unu stupu slabu, căruia îi strîmtămu urdinişulu. Stupulu cu matca falsă îlu măturămu apoi josu de pe faguri fără îndurare, — firesce operaţiunea e a se face pe timpu frumosu. Albinele voru veni înapoi în stupină, şi aflându-şi loculu ocupatu de unu străinu, mai întâiu facu sgomotu mare, dar pe încetulu se împacă cu sórtea şi se unescu cu noulu stăpânu alu loculul. Matca falsă sau nu scie veni înapoi, sau de vine, e ucisă *numai* decâtu de albinele celulalaltu stupu. Dacă matca e bătrână ori defectuósă, o căutămu, o ucidemu şi o suplinimu cu o matcă reservistă — sub capacu —, ori împreunămu stupulu cu altulu slabu. Nutrirea speculativă nu este iertată până prin mijloculu lui Aprilu, şi chiaru şi atunci numai dacă e de lipsă. Unde nu se află arini, nici aluni în apropiere, albinele în Martiu ducu lipsă de polenu, carele se póte suplini aşa, că sacii de lână, în cari a fostu fărină de grâu ori cucuruzu, fără a-i scutura îi aşedămu în apropierea stupinei la sóre. De aci apoi albinele îşi voru căra în locu de polenu fărină. De voru afla însă polenu de ajunsu în natură, sacilorú nu le voru da nici o atenţiune. Cine e stupariu adevĕratu şi voesce să aibă profitu din stupi, de pe acum se îngrijesce de cele de lipsă pentru timpulu roitului, *precum*: coşniţi, grathii de Hannemann, cadre, faguri artificiali ş. c. a., pentru că mai târdiu grămădindu-se şi alte lucruri ale economiei, omulu îşi uită de ele ori nu are timpu pentru ele; ér în timpulu roitului, clae în furcă, nu sciu, ce să te faci, de unde şi ce să ieai, şi câteva dile îţi nimicescu recólta de unu anu.

Roşia-montană, Martiu 1894.

Ioanu Maioru,
parochu.

Bibliografie.

Cestiuni din dreptulu şi istoria bisericei românesci unite, *studiu apologeticu din incidentulu invectivelorú „Gazetei Transilvaniei" şi dlui Nic. Densuşanu asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericei unite.* Partea I. Opulu constă din 17 cóle=272 pagine formatu octavu, preţulu trimisu franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

Posta redacţiunii. *Aghires.* De aici s'au trimisu regulatu. Se vede însă, că la posta s'au greşitu cu unu altu *Egeres.*

Cu tóte acestea acum vi-le trimetemu dela începutu.

Editoru şi redactoru respundĕtoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

(1) 1—2

Anunţu de licitaţiune.

Prin acésta se aduce la cunoscinţa on. publicu, că în 22 Martiu a c. st. n. la 10 óre antemeridiane se voru esarenda pe calea licitaţiunii grădinele fondului basilitanu de lângă calea ferată dimpreună cu superedificatele.

Fiecare grădină se va licita separatu. Preţulu eschemării grădinei celei de dincóce de calea ferată va fi 70 fl., ér alu celei de dincolo de calea ferată cu casă şi alte superedificate dimpreună 200 fl.

Doritorii de a licita voru avé să depună vadiulu de 10 % pentru fiecare grădină.

Licitaţiunea se va ţiné în cancelaria advocatului archidiecesanu.

Condiţiunile de licitaţiune se potu vedé la Sp. Domnu Adv. Dr Iacobu Brenduşanu.

Blaşiu în 7 Martiu 1894.

Gavrilu Popu,
Adm. fond. basil.

Nr. 849—1894. (8) 1—3

Escriere de concursu.

La unu stipendiu de 60 fl. pentru meseriaşi din fundaţiunea fericitului prepositu *Constantinu Papfalvi* prin acésta se escrie concursu cu terminulu de 31 Martie 1894. inclusive pe lângă următórele condiţiuni:

1. La acestu stipendiu potu concurge învĕţăcei români greco-catolici de ori ce meserie.

2. Preferinţă voru avé aceia, cari voru dovedi, că suntu în legătura de consângenitate cu fundatorulu, şi dintre aceştia în primulu locu cei născuţi în Popfalău, comitatulu Cluşului.

3. Cererile să fie instruite cu carte de botezu, documentu dela respectivulu măiestru, la care este aplicatu învĕţăcelulu, şi atestatu de purtarea morală dela respectivulu oficiu parochialu.

4. Cererile să se înainteze până la terminulu prefitu la acestu Consistoriu.

Blaşiu din şedinţa Consistoriului archidiecesanu gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşu ţinută în 6 Faurú 1894.

I. M. Moldovanu.
Vicariu capitulariu.

Cu deosĕbită stimă cutezu a încunoscinţa pre **Veneratulu Clerú greco-catolicu**, că precum şi până acum iau asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirii interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulu de mĕsariu şi de sculptoru, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelora obiecte în faţa loculul, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice au câştigatu recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescu la sperarea, că Veneratulu Clerú mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritu renumele celu bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritu.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosĕbită stimă
Carolu Müller,
auritoru şi fabric. de recuis. bisericescu.

(6) 4—52

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 9. . . . fl. 10570.60

Ioan Hossu prot. Coşocnei a colectat:

2. Din *Booş* pe l. Nr 376 dela:
Bis. gr. cat. . . . fl. 15.—
Ioan Butnariŭ paroch „ 10.— fl. 25.—

3. Din *Aiton* pe l. Nr 377 dela:
Gregoriŭ Sabo par. . fl. 3.—
Petru Conda învĕţ. . „ 2.—
Cheţan Vasilie . . . „ 1.—
Plăcintariŭ Pante . „ 1.—
Dardoi Vasilie . . „ —.50
Butnariŭ Luca . . . „ —.50
Iijia Petru . . . . „ —.50
Făgadariŭ Iuon . . „ —.50
Oltean Vasilie . . . „ —.50
Medrea Iuon . . . „ —.50
Borşan Casian . . . „ —.50
Tolan Filimon . . . „ —.20
Iijia Tóder . . . . „ —.40
Strejan Iuon . . . „ —.20
Crăciun Vasilie . . „ —.30
Murĕşan Vasilie . . „ —.20
Cucuiŭ Niculae . . „ —.20
Iijia Mihailă . . . „ —.20
Orb Iacob . . . . „ —.30
Costişor Gligor . . „ —.50
Podariŭ Iuonaş . . „ —.20
Oachiş Petre . . . „ —.20
Bondoiŭ Samoilă . . „ —.20
Costişor Niculae . . „ —.20
Dordai Vasilie l. Onu „ —.20
Hriţ Nies . . . . „ —.10
Oltean Iuon . . . „ —.10
Oltean Gligor . . . „ —.10
Costişor Gligor . . „ —.20
Marta Gavrilă . . . „ —.15
Plăcintariŭ F. dela pod „ —.20
Prodan Iuonaş . . . „ —.10
Indolean Nichită . . „ —.10
Bondai Man. Nicula . „ —.20
Mureşan Iuon . . . „ —.20
Gavrilă Deac . . . „ 1.—
Vasilie Seiche . . . „ —.50
Medrea Mitru . . . „ —.14
Medrea Uliana . . „ —.20
Miran Ilie . . . . „ —.20
Bendei Ienci . . . „ —.20
Aurelia Deac . . . „ 1.—
Costişor Vas. a Lichi „ —.20
Orbu Flóre . . . . „ —.50
Făgădariŭ I. Banul . „ —.50
Maniŭ Simeon l. Vas. „ —.20
Maniŭ Mihailă . . „ —.50
Bis. gr. cat. . . . „ 1.71 fl. 22.—

4. Din *Rediŭ* pe l. Nr 378 dela:
Aureliŭ Poruţ preot . fl. 2.—
I. Orosfăian învĕţ. . „ 1.—
Isidor Bolbócă . . . „ 1.—
Emil Miclea stud. . „ 1.—
G. Mercian preparand „ —.50
Chirilă Miron normal. „ —.50
A. Mercian normalist „ —.50
Alexă Mocan . . . „ —.50
Bolbócă G. st. gimn. „ —.50
Bis. gr. cat. . . . „ 3.—
Plug. rom. din Rediŭ „ 26.08 fl. 37.08

5. Din *Giurfalĕŭ* pe l. Nr 379 dela:
Ioanichiŭ Schiopu . fl. 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 1.— fl. 2.—

6. Din *Dezmir* pe l. Nr 381 dela:
Aureliŭ Poruţ paroch fl. 20.—
George Măcelariŭ înv. „ 2.—
Pinte Natu . . . . „ —.50
Pătean Natu . . . „ —.20
Dămian Tănase . . „ —.20
Suciŭ Alesandru . . „ —.10
Vêrtan Iuon . . . „ —.20
Miron Vasilie . . . „ —.10
Corean Simion . . „ —.30
Pop Vasilică . . . „ —.20
Cutia bis. . . . . „ 5.— fl. 28 80

7. Din *Jucul sup.* pe l Nr 382 dela:
Aureliŭ Pop . . . fl. 3.60
Demetriŭ Zdróbă . . „ 1.—
Unul . . . . . „ 1.—
Gavrilă Vaĭda . . . „ —.40
Alesandru Trénca . „ 1.—
Bis. parochială . . „ 1.— fl. 8.—

8. Din *Jucul nobil* pe lista Nr. 383 dela:
Simeon Petean preot fl. 3.—
Din banii bis. . . . „ 2.—
Ioan Mesareş . . . „ 1.— fl. 6.—

9. Din *Jucul inf.* pe lista Nr. 384 dela:
Vasiliŭ Popescu preot fl. 2.—
Bis. gr. cat. . . . „ 2.—
Dem. Câmpean învĕţ. „ 1.— fl. 5.—

10. Din *Vişa* pe l. Nr 385 dela:
Basiliŭ Albon . . . fl. 2.—
Octavian Albon . . „ 1.—
Moldovan Iuon sen. . „ —.50
Bonţidean Partenie . „ —.50
Teodor Peştean . . „ —.20
Alesandru Chiţe . . „ —.20
Moldovan Simion . . „ —.40
Bis. gr. cat. . . . „ 2.— fl. 6.80

11. Din *Gădălin* pe l. Nr 386 dela:
Bas. Hopârtean preot fl. 5.—
Basiliŭ Pop învĕţ. . „ 1.—
Iosif Rus cantor . . „ 1.—
Vasiliŭ Pop jude . . „ —.50
Vasiliŭ Bêrlean . . „ —.30
Georgiŭ Mureşan . . „ —.20
Bis. gr. cat. . . . „ 5.— fl. 13.—

12. Din *Corpade* pe l. Nr 387 dela:
Ioan Petean preot . fl. 4.—
Bis. gr. cat. . . . „ 4.—
Ilie Frătean . . . „ 2.—
Bucur Iuon . . . . „ 1.—
Runc Iuon . . . . „ 1.—
Pop Nastasie . . . „ 1.— fl. 13.—

13. Din *Iurinl de câmpie* pe l. Nr. 388 dela:
Pop Alesandru . . fl. —.50
Terdean Costan . . „ —.10
Bojor Simion . . . „ —.20
Gădălean Toma . . „ —.05
Potor Vasilie . . . „ —.05
Neamţ Iosif . . . „ —.10
Telecan Leonte . . „ —.10
Bondor Dămian . . „ —.10
Rus Petru Petruţa . „ —.10
Puntea Iuon . . . „ —.05
Mărginean Stefan . „ —.10
Crişan Stefan . . . „ —.20
Mateiŭ Iuon . . . „ —.30
Picovicĭ Victor . . „ —.10
Cucezan George . . „ —.10
Serb Gregoriŭ . . . „ —.20
Terdean Stefan . . „ —.20
Laza Tóder . . . . „ —.20
Bondor Precup l. T. „ —.20
Bondor Niculae . . „ —.20
Terdean Mihailă . . „ —.20
Bondor Georgiŭ . . „ —.20
Tothăzan Georgiŭ . „ —.20
Baciŭ Mihailă . . . „ —.20
Abrudan Alesandru . „ —.20
Balcon Vasiliŭ . . . „ —.20
Mărginean Tanase . „ —.20
Bondor Alesandru . „ —.20
Persecan Vasiliŭ . . „ —.20
Pintilie Todor . . . „ —.10
Gădălean Chirilă . . „ —.10
Georgiŭ Tătar . . . „ 1.—
Iucan Scridon . . . „ —.20
Mureşan Dumitru . „ —.20
Abrudan Iuon . . . „ —.20
Dionisiŭ Morariŭ preot „ 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 2.—
Rus Ioachim . . . „ —.30 fl. 10.05

14. Din *Aruncuta* pe lista Nr. 389 dela:
Teodor Giurgiŭ preot fl. 5.—
Georgiŭ Roman cant. „ 2.—
Bis. gr. cat. . . . „ 2.—
Boşian Teodor . . . „ 1.—
Rus Ioan . . . . „ 1.—
Gabor Stefan . . . „ —.50
Isac Macaveiŭ . . . „ —.50
Surdu Iuon . . . . „ —.50
German Iacob . . . „ —.50
Iclănzan Pavel . . „ —.50
German Gavrilă . . „ —.30
Corpădean Iuon . . „ —.10
Iclănzan Mac. clopot. „ —.10 fl. 14.—

15. Din *Frata* pe l. Nr 391 dela:
Teodor Iulian preot fl. 10.—
Andreiŭ Rus înv. . „ 4.—
Moga Dumitru . . „ 5.—
Moga Amalia n. Rus „ 2.—
Rus Vasilie . . . . „ 2.—
Ploscariŭ Iuon cantor „ 1.—
Ciontoş George . . „ 1.—
Dănilă Pop . . . „ 1.—
Soporan Vasilie . . „ 1.—
Ciontoş Vasilie . . „ 2.—
Moldovan Iosif . . „ 1.—
Ploscariŭ Iuon l. Sus. „ 1.—
Baciŭ Ioan . . . . „ 1.—
Trif Vasilică . . . „ 1.—
Moldovan Dumitru . „ 1.—
Dârgău Iosif . . . „ —.20
Trif Ioan fĭler . . . „ 1.—
Stoian Iuon . . . „ 1.—
Pop Solomon . . . „ 2.—
Coroian Vasilie . . „ 1.—
Ioan Pop cora . . . „ 1.— fl. 40.20

16. Din *Bercheş* pe l. Nr 392 dela:
Ilie Anca înv. . . . fl. 1.—
Ales. Bighian preot. . „ 2.— fl. 3.—

17. Din *Tothaza* pe l. Nr 393 dela:
Vasiliŭ Furşan . . fl. 1.—
Gregoriŭ Şuteŭ înv. . „ —,50
Virginia Iustian . . „ —.30
Amalia Fulea . . „ —.20
Ioan Crişan . . . „ —.20
Vasile Cândea . . . „ —.10
Anastia Fulea . . . „ —.60
Ana Fulea . . . . „ —.40 fl. 3.20

18. Din *Suat-Bothaza* pe lista Nr. 394 dela:
Vas. C. Farago preot fl. —.50
Alesandru Deac . . „ 1.— fl. 1.50

19. Din *Chiseŭ* şi *V. Cămăraş* pe lista Nr. 396 dela:
Bis. gr. cat. V. Cămăraş . . . . . fl. 5.—
Ioan German preot . „ 5.—
Bis. gr. cat. Chiseŭ . „ 5.— fl. 15.—

20. Din *Girişul rom.* pe lista Nr. 395 dela:
Ioan Blagă preot . . fl. 5.—
Teodor Chirteş . . „ —.20
Aurelia Dan din Mociŭ „ 5.—
V. Moldovan din Mociŭ „ 3.—
T. H. . . . . „ 5.—
Rus Costantin . . . „ 1.—
Simeon Şuteŭ . . . „ —.80
Dela poporeni . . . „ —.60 fl. 20.60

Dr. Corneliŭ Păcurariŭ din Cernavoda trim. priu dlŭ Ioan Bian prof. în Bucuresci banĭ colectaţi pe lista Nr 91/a dela:
P. Brânza inginer . leĭ 10.—
Dr. Păcurariŭ . . „ 100.—
A. Rădulescu . . . „ 10.—
Charlotte Ţinc . . „ 10.—
Din venitul baluluĭ dat la 6 Ian. 1894 în Cernavoda . . . „ 200.— fl. 162.12

Nicolaŭ Hidu căpit. în Sibiŭ a colectat pe l. Nr. 98 dela:
N. H. . . . . fl. 5.— fl. 5.—

Şt. Oltean substerne suma de 83 fl. v. a. ca resultat al producţiunii teatrale ţinute în 24 Ian. a. c. din partea meseriaşilor rom. din Blaşiŭ pentru gimnasiul din Blaşiŭ . . . . fl. 83 —

Iacob Macaveiŭ adm. ppesc al D. S. Mărtinuluĭ a colectat:
1. Din *Deaş* pe l. Nr 429 dela:
Alesandru Circa preot fl. 10.—
Ioan Circa . . . . „ 4.— fl. 14.—
2. Din *Hărănglab* pe lista Nr. 424 dela:
Poporeni . . . . fl. 2.— fl. 2.—
3. Din *Şilea magiară* pe lista Nr. 425 dela:
Basiliŭ Folea preot . fl. 1.—
Maria Bordean . . „ 1.—
Mărginean Pavel . . „ —.50
Nic. Moldovan cantor „ —.30
Mihailă Groza . . . „ —.25
Dumitru Groza . . „ —.20
Isailă Groza . . . „ —.20
Naftailă Bordean . . „ —.20
Şofron Banc . . . „ —.20
Ioan Coleşe . . . „ —.20
Achim Bordean . . „ —.16
Maĭ mulţi pop. gr. cat. „ 1.79
Bis. gr. cat. . . . „ 2.— fl. 8.—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4. Din *D. S. Mărtin* pe lista Nr. 421 dela:

Simeon Căluţ . . .	fl.	5.—	
Iacob Macaveiŭ . .	„	10.50	
Iuliŭ Laslo	„	1.—	
Simion Ciuchină . .	„	1.—	
Zacharie Boilla . .	„	5.—	
Dr. Moricz Károly .	„	1.—	
Nagy Károly . . .	„	1.—	
Niculaŭ Moldovan .	„	—.50	fl. 25.—

Ioan Ghişoiŭ preot în Vizocna a colectat pe lista Nr. 776 dela:

I. Ghişoiŭ preot gr. cat.	fl.	2.—	
Manase Ciungariŭ înv.	„	1.—	
Ioan M. Muntean . .	„	1.—	
Isaie Oprişor . . .	„	2.—	
I. Popa preot gr. or.	„	1.—	
I. Henteş preot gr. or.	„	1.20	
D. Cristea înv. gr. or.	„	—.90	
Elie Vestemean . .	„	—.20	
Niculae Vestemian .	„	—.20	
S. Avram înv. gr. or.	„	—.60	
Savu Toma Tudor .	„	—.30	
Ioan Achim Gavosdea	„	—.30	
Lazar Nic. Albu . .	„	—.30	
Ioan Negrilă . . .	„	—.20	
P. Topârcean Roşca .	„	—.30	
Niculae Capră . . .	„	—.30	
Ilie Ciovică . . .	„	—.15	
Ioan Macaveiŭ . .	„	—.20	
Savu Piţu Oprişor .	„	—.30	
Onea Tudor . . .	„	—.30	
Ioan Piţu Oprişor .	„	—.30	
Savu Oni Oprişor .	„	—.20	
Lazar S. Piţu Oprişor	„	—.30	
Nicolaŭ Turcu . . .	„	—.30	
Ioan Stroia	„	—.30	
Dumitru Stănilă . .	„	—.30	
Ioan Capră	„	—.30	
Isaie Matheiŭ . . .	„	—.60	
Elie Henteş sen. . .	„	—.90	
Petru Gavosdea sen.	„	—.30	
Iuaneş Muntean . .	„	—.30	
Savu Iuaneş Muntean	„	—.30	
Ioan Savu Muntean .	„	—.45	
Ioan Vasilie Bau . .	„	—.30	
Simion Dămnariŭ .	„	—.30	
Ioan Niculae Mitea .	„	—.30	
Niculae Albu . . .	„	—.60	
George Petru Mohan	„	—.30	
Ioan Popoviciŭ . .	„	—.30	
D. Teodor Balteş .	„	—.30	
Savu Popa cătană sen.	„	—.30	
Ioan Degian . . .	„	—.20	
Lar Nic. Cojocariŭ .	„	— 20	
Iosif Muntean . . .	„	—.30	
Ioan Vinţeleriŭ preot gr. or.	„	2.—	
Elena Lucaciŭ . . .	„	—.40	
Niculae I. Ciovică .	„	—.30	
Elie Lomnăşan . .	„	—.10	
Ioan Florea Luca .	„	—.10	
Elie Oboroc . . .	„	—.10	
Ilie Henteş Grecu .	„	—.10	
Ilie Marzi	„	—.05	
Lazar Ioan	„	—.05	
I. Oprişor Comănéşă	„	—.05	
Isaie Ioan Greavu .	„	—.03	
Din casa bis. gr. cat.	„	3.—	
Din natur. dela pop.	„	24.72	fl. 52.—

Petru Cherebeţ preot gr. cat. în Căţcăŭ (diecesa Gherlei) a colectat dela:

Petru Cherebeţ . .	fl.	2.—	
Bis. gr. cat. . . .	„	—.70	
Georgiŭ Hatos înv. .	„	—.50	
Iosif Vaĭda înv. pens.	„	—.40	
Dum. Podariŭ înv. .	„	—.30	
Ioan Török	„	—.60	
Petru Ciceŭ . . .	„	—.50	
Georgiŭ Secariŭ . .	„	—.20	
G. Pĕtruţ gend. pens.	„	—.30	
Ioan Pop	„	—.20	
Vasiliŭ Petruţ . . .	„	—.20	
Duma Ioan	„	—.50	
Petru Rus	„	—.05	
D. Mureşan l. Iuon .	„	—.20	
Petru Pop l. Tóder .	„	—.05	
Irina Băban . . .	„	—.20	
Maria Greble . . .	„	—.10	
Ioan Secare . . .	„	—.10	
Petru Mureşan . .	„	—.10	
Gavril Török . . .	„	—.50	
Ioan Filip Băban . .	„	—.20	
Andreiŭ Baneaş . .	„	—.20	
Andreiŭ Boru . . .	„	—.10	
Georgiŭ Pavel . . .	„	—.10	
Andreiŭ Osian . .	„	—.05	
Gavril Drocaş . . .	„	—.30	
Ilie Secare	„	—.10	
Ioan Simon	„	—.10	
Ioan Tomsa	„	—.05	
Andreiŭ Mureşan . .	„	—.10	
Grigore Băngăŭ . .	„	—.10	
Dănilă Tomsa . . .	„	—.10	
Niculae Stette . . .	„	—.50	
Ioan Todoricean . .	„	—.10	
Irimie Repede . . .	„	—.20	
Vasile Toma Maxim .	„	—.15	
Georgiŭ Petruţ . .	„	—.10	
Nic. Hosu	„	—.02	
Dumitru Petruţ . .	„	—.11	
Vasiliŭ Bote . . .	„	—.05	
Dumitru Gavre . .	„	—.10	
Maria Şandor . . .	„	—.10	
Vasiliŭ Petruţ Alexi .	„	—.10	
Ilie Burcutean . . .	„	—.10	
Vasiliŭ Dan . . .	„	—.10	
Gavril Ciceŭ . . .	„	—.15	
Pavel Repede . . .	„	—.10	
Ioan Hoza	„	—.20	
Ioan Strette . . .	„	—.20	
Ioan Puntean . . .	„	—.10	
Gavril Tarţa . . .	„	—.05	
Mafteiŭ Dan . . .	„	—.10	
Teodor Dregan . .	„	—.05	
Ioan Mureşan . . .	„	—.07	
Irina Dan	„	—.02	
Ioan Grozan . . .	„	—.10	
Georgiŭ Morariŭ . .	„	—.05	
Georgiŭ Moldovan .	„	—.25	
George Bojor . . .	„	—.10	
Alexa Duma . . .	„	—.20	
Ioan Burcutean . .	„	—.05	
Petru Burcutean . .	„	—.05	
Ioan Mureşan . . .	„	—.05	
Simion Buşiţe . . .	„	—.05	
Vasiliŭ Cheprariŭ .	„	—.30	
Petru Todoricean .	„	—.10	
Vasiliŭ Băieş . . .	„	—.10	
Ioan Secare . . .	„	—.11	
Ioan Călugĕr . . .	„	—.10	
Simeon Duma . . .	„	—.10	
Dumitru Bancaş . .	„	—.30	
Simeon Drocaş . .	„	—.06	
Andreiŭ Câmpeau .	„	—.10	
Andreiŭ Drĕgan . .	„	—.15	
George Duma . . .	„	—.10	fl. 14.39

Em. Săretean prof. pens. în Alexandria a trim. 80 fl. 85 cr. pe lista Nr 52, carĭ s'aŭ publicat deja în Nr. 9 al „Unirii“, ĕră acum se publică numele contribuenţilor:

George Sĕcăşan . .	leĭ	20.—
I. Dumitrescu . .	„	10.—
Dr. Căpitanoviciŭ . .	„	5.—
I. Chivulescu . . .	„	5.—
I. D. B. Rovinar .	„	10.—
G. Hristescu . . .	„	4.—
Z. A. Pando . . .	„	2.—
Al. Anastasiŭ . . .	„	3.—
Adrian Popas . . .	„	3.—
A. Aricescu . . .	„	5.—
I. Cireş	„	2.—
A. Bogdănescu . .	„	5.—
Em. Săretean . . .	„	20.—
Elena Em. Săretean	„	5.—
D. Bădescu Roşiorĭ .	„	10.—
Boezio Jean . . .	„	5.—
Ecater. Boezio n. Săretean	„	5.—
Aristia Em. Săretean	„	5.—
Virginia Em. Săretean	„	2.—
Elena Em. Săretean	„	2.—
Ioan Em. Săretean .	„	2.—
Florian Em. Săretean	„	2.—
Michail Săretean . .	„	10.—
Anghelina M. Săretean	„	2.—
Paraschiva M. Săretean	„	2.—
Petre M. Săretean .	„	2.—
Andreiŭ M. Săretean	„	2.—
Efrem M. Săretean .	„	2.—
Preot. N. Teodorescu	„	3.—
A. Dumitrescu . .	„	2.—
C. Marinescu . . .	„	1.—
Georgescu C. librar	„	5.—

Dr. Ioan Comşa din Szombatság a colectat pe lista Nr. 63 dela:

Petru Pop paroch .	fl.	2.—	
Iosif Botto cand. not.	„	2.—	
Ioan Papp paroch .	„	1.—	
Dr. I. Comşa . . .	„	5.—	fl. 10.—

Alexandru Voda preot în Valdeiŭ a colectat pe lista Nr. 557 dela:

Alexandru Voda . .	fl.	5.—	
Teodor Pitea înv. .	„	1.15	
Ioan Pop economu .	„	1.15	
Mafteiŭ Şanta . . .	„	—.25	
Simeon Nicóră . .	„	—.55	
Andronie Nicóră . .	„	—.25	
Simeon Raĭca . . .	„	—.25	
David Guţu . . .	„	—.25	
Ananie Dilean . . .	„	—.25	
Vasilie Guţu . . .	„	—.25	
Iacob Oltean . . .	„	—.15	
Teodor Guţu . . .	„	—.25	
Florea Oltean . . .	„	—.10	
Vasilică Guţu . . .	„	—.55	
Teodor Oltean . .	„	—.25	
Andronic Deteşan .	„	—.25	
Nicolaŭ Nicóră . .	„	—.55	
Ioan Şanta	„	—.12	
Ioan Deteşan . . .	„	—.16	
Elie Guţu	„	—.25	
Filip Guţu	„	—.16	
Ioan Şanta	„	—.16	
Vasilie Oltean . .	„	—.15	
Anisia Guţu . . .	„	—.25	
George Moga . . .	„	—.15	
Chimu Deteşan . .	„	—.15	
Stratonic Nicóră . .	„	—.16	
Ioan Guţu l. David .	„	—.25	
Mafteiŭ Nicóră . .	„	—.12	
Ioanichie Oltean . .	„	—.50	
Ioan Guţu l. Sam. .	„	—.20	
Marina Guţu . . .	„	—.20	
Toma Gavrus . . .	„	—.20	
Ioan Lengel . . .	„	—.50	
Gregoriŭ Pop . . .	„	—.20	
Alexandru Guţu . .	„	—.20	
Georglŭ Şanta . . .	„	—.25	
Porfirie Stanciŭ . .	„	—.25	
I. Deteşan l. Todor .	„	—.10	
Din casa bis. . . .	„	3.87	fl. 20.—

Maxim. C. Codarcea vprot. în Pogăceaua a colectat

1. Din *Pogăceaua* pe lista Nr. 650 dela:

Virgiliŭ Codarcea .	fl.	2.10	
Eugenia Codarcea .	„	1.—	
Ioan Turcu	„	2.—	
Petru Mnrĕşan . .	„	1,—	
Biserica gr. cat. . .	„	5.—	
Gavril Florea . . .	„	—.50	
Alexandru Mesaroş .	„	—.10	fl. 11.70

2. Din *Sângiorgiul de câmpie* dela:

Vasiliŭ Mera preot .	fl.	1.—	
Alexandru Şimon înv.	„	2.—	
Andr. Ilieş înv. pens.	„	—.50	
Gregoriŭ Simon . .	„	—.50	fl. 4.—

3. Din *Riciul de câmpie* pe lista Nr. 651 dela:

Ioan Man propriet. .	fl.	4.—	
Cioloboc Ir. a colect.	„	1.50	
Muntean Ioan şi Albu Vasilie aŭ colectat	„	3.40	
Varga Ioan şi Beiţan George	„	2.—	
Ioan Pop	„	—.60	
Beiţan Susana . .	„	—.50	
Ioan Pantea paroch.	„	2.—	
Avram Moldovan . .	„	1.—	fl. 15.—

4. Din *Lechinţóra* pe lista Nr. 652 dela:

Michail Cheşa . . .	fl.	—.10	
Petru Ştefan iun. .	„	—.05	
Anica Ştefan . . .	„	—.05	
Teodor Duran . . .	„	—.10	
Dela maĭ mulţi . .	„	—.60	
Valeriŭ Anghel . .	„	—.50	fl. 1.04
		Suma . .	fl. 11272.44

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 17 Martiŭ 1894. Numĕrulŭ 11.

„Atotputernicia statului."

*** Acesta este titululŭ articululuĭ de fondŭ din Nr. 46 alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ".

Cândŭ amŭ cetitŭ titululŭ articululuĭ acestuia, eramŭ în credinţa întemeiată, că „Gazeta Transilvanieĭ" va apĕra atotputernicia statuluĭ din incidentulŭ, că deputatulŭ magiarŭ Ugron Gábor în epocala sa vorbire ţinută în casa deputaţilorŭ din Budapesta în contra căsătorieĭ civile obligătóre a combătutŭ cu atâta tărie şi dulcéţă lirică atotputernicia statuluĭ.

Şi eramŭ în dreptŭ să o credemŭ acésta despre „Gazeta".

Atotputernicia statuluĭ este o dogmă fundamentală a sistemuluĭ politicŭ numitŭ *liberalismŭ*, despre care fórte cu multŭ adevĕrŭ a susţinutŭ Ugron în vorbirea sa, că nu este totŭ una cu *libertatea*. Liberalismulŭ însă în forma luĭ cea maĭ rigidă, profesatŭ de foile jidovescĭ din Viena, din carĭ aşa multŭ se inspiră „Gazeta", este credeulŭ politicŭ alŭ eĭ.

Lucru firescŭ că amŭ trebuitŭ să credemŭ, că „Gazeta" ca adeptă a liberalismuluĭ va lua în apĕrare principiulŭ atotputerniciеĭ statuluĭ în contra luĭ Ugron.

Ce să vedĭ însă? În locŭ de acésta „Gazeta" secundézĕ luĭ Ugron şi combate şi ea atotputernicia statuluĭ, căcĭ *„în numele atotputernicieĭ statuluĭ se sevârşescŭ şi adĭ tóte nedreptăţile, tóte fărădelegile, ce trebue să le îndurămŭ; în numele eĭ ni-se cere, să ne desbrăcămŭ de simţulŭ nostru naţionalŭ, de limba, de trecutulŭ şi de obiceiurile nóstre şi să ne închinămŭ idolilorŭ magiarisărіĭ şi aĭ magiarismuluĭ"*.

Fórte bine şi fórte frumosŭ suntŭ dise lucrurile acestea. Numaĭ câtŭ aducemŭ „Gazeteĭ" aminte, că tóte acestea se facŭ, fiindŭ că atotputernicia statuluĭ este o dogmă a sistemuluĭ politicŭ numitŭ *liberalismŭ*, căruia se închină şi „Gazeta" ca unuĭ idolŭ.

Foile liberale jidovescĭ din Viena, ca de pildă „Neue Freie Presse", monitoriulŭ alianţeĭ israelite, se învîrtŭ multŭ prin biroulŭ redacţionalŭ alŭ „Gazeteĭ". În ele fórte desŭ se potŭ ceti sentinţe „liberale" despre atotputernicia statuluĭ ca cele următóre:

Statulŭ este singurulŭ isvorŭ alŭ dreptuluĭ.

Altŭ dreptŭ nu esistă, decâtŭ pe care îlŭ face statulŭ.

Totŭ ce face statulŭ, este dreptŭ eo ipso, că îlŭ face statulŭ.

Nicĭ dreptŭ dumneḑeescŭ, nicĭ dreptŭ alŭ natureĭ nu esiste.

Statulŭ nu póte face nedreptate, căcĭ ce emanézĕ dela elŭ, totŭ e dreptŭ.

Statulŭ nu cunósce societate coordinată, ci numaĭ societăţĭ subordinate luĭ.

Individulŭ n'are nicĭ unŭ dreptŭ faţă cu statulŭ, statulŭ însă are dreptŭ absolutŭ faţă cu individulŭ.

Totŭ ce pretinde statulŭ dela individŭ, individulŭ trebue să dea necondiţionatŭ.

Statulŭ este Dumneḑeŭ pe pământŭ, saŭ cum se esprima Hegel, filosofulŭ liberalismuluĭ: *Der Staat ist der präsente Gott.*

Până cândŭ „Gazeta" profesézĕ principiile unuĭ atare sistemŭ politicŭ, n'ar avé dreptŭ a ḑice nicĭ unŭ cuvîntŭ în contra atotputernicieĭ statuluĭ, şi dacă totuşi ḑice, la ómenĭ instruiţĭ în causă póte să escite zimbetŭ ironicŭ.

„Gazeta" însă, până cândŭ profesézĕ liberalismulŭ foilorŭ jidovescĭ maĭ cu samă din Viena, n'are nicĭ unŭ dreptŭ a păşi în contra atotputernicieĭ statuluĭ nicĭ din motivulŭ, că ea e lipsită de orĭ ce simpatie faţă cu biserica catolică.

Biserica catolică a fostŭ aceea, carea a făcutŭ totdeuna frontŭ atotputernicieĭ statuluĭ.

Ce a fostŭ alta lupta de 300 de anĭ a creştinilorŭ în contra împĕraţilorŭ păgânĭ până la Constantinŭ, decâtŭ luptă în contra atotputernicieĭ statuluĭ, care cu forţa brută voia să între şi în consciinţa supuşilorŭ? Cine sfîrtica pe creştinĭ în amfiteatrulŭ luĭ Flaviŭ? Aŭ nu atotputernicia statuluĭ prin gura ferĕlorŭ sĕlbatice?

Ce a fostŭ alta lupta Papilorŭ dela Roma timpŭ de 100 de anĭ în contra dinastieĭ germâne a Hohenstaufilorŭ, decâtŭ luptă în contra atotputernicieĭ statuluĭ, care din biserică voia să facă o instituţiune poliţiană a statuluĭ?

Feuilleton.

Favorita Maĭcеĭ Domnuluĭ.

După revista »Monat-Rosen«.

În Lourdes, unde s'a arĕtatŭ Maĭca Domnuluĭ Bernadetteĭ Soubirou, astădĭ se ridică o biserică falnică în onórea Prea Curateĭ Vergure Maria. Sute şi miĭ de credincioşi alérgă în fiecare anŭ din tóte părţile lumiĭ la Lourdes, şi mulţime de bolnavĭ îşi recâştigă sănĕtatea în apele vindecătóre de acolo.

Şi pe cândŭ alţiĭ viniaŭ din depărtărĭ, viniaŭ şi se vindecaŭ, Bernadetta stătea în mănăstirea Maĭcelorŭ Benedictine Saint-Gildard din Nevers şi suferia în tăcere durerile bóleĭ sale îndelungate. Maĭca Domnuluĭ i-a fostŭ ḑisŭ, că în lumea acésta va avé să sufere multŭ. Ea voia dară, să împlinéscă întru tóte voea Domnuluĭ.

De cândŭ a întratŭ în mănăstire şi a primitŭ numele Maria Bernarda, altă voinţă nu a maĭ avutŭ, decâtŭ voinţa luĭ Dumneḑeŭ şi a superiórеĭ sale.

Maria Bernarda iubia singurătatea. O nespusă mângâere a întratŭ în inima eĭ după întrarea în mănăstire. Între zidurile tăcute ale mănăstirіĭ putea neconturbată să mediteze despre Dumneḑeŭ şi despre viaţa ceealaltă. Meditaţiunile acestea eraŭ fericirea eĭ.

Cândŭ a întratŭ în mănăstire, a rugatŭ pe stariţa, să nu o siléscă a vorbi cu cunoscuţiĭ şi necunoscuţiĭ, ce ar veni, să o cerceteze. Scia de acasă, câtă lume curiósă vinia, să o întrebe despre vedeniile, carĭ le-a avutŭ, şi simţia, că pe cândŭ ar fi vorbitŭ despre ele, uşorŭ ar puté să vină asupra eĭ ispita de a se simţi măgulită pentru graţiile primite şi pentru laudele ómenilorŭ, şi pe urma măgulirіĭ — să între în inima eĭ trufia. Cu tóte acestea cândŭ viniaŭ óspeţi maĭ înalţi, şi stariţa îi ordona, să mérgă în chilia de vorbitŭ, ea asculta cu supunere.

Lumea vinia cu dróea la mănăstirea Saint-Gildard, să vaḑă pe favorita Maĭcеĭ Domnuluĭ. Unіĭ stăruiaŭ din rĕsputerĭ, să o vaḑă, şi cândŭ vedeaŭ, că nu maĭ e încătrăŭ, voiaŭ să scie celŭ puţinŭ în care chilie locuesce, în ce locŭ se rógă în biserică, să mérgă să se róge şi dînşiĭ în acela-şĭ locŭ, şi să sărute loculuĭ, unde îngenunchia dînsa.

Într'o ḑi veni o dómna de rangŭ înaltŭ şi se rugă de o călugăriţă, să-ĭ arete pe sora Maria Bernarda. „Pe Maria Bernarda voiţĭ să o vedeţĭ? Bine!" Şi a întratŭ din curtea mănăstirіĭ în mănăstire. Vĕḑêndŭ dómna, că Maria Bernarda nu vine, se adresă către o altă călugăriţă, şi acésta ĭ-a esplicatŭ, că Maria Bernarda a fostŭ călugăriţa cu carea a vorbitŭ.

Cândŭ nu era încătrăŭ şi trebuia să se arete, era totdeuna tristă. „De ce vinŭ, să mĕ cerceteze? Ce lucru deosĕbitŭ află în mine? Ce am făcutŭ eŭ?" ḑicea ea.

Paciinţa şi răbdarea eĭ nu aveaŭ marginiĭ. În întrégă viaţa sa a fostŭ mereŭ debilă şi bolnăviciósă. Tuşia şi în cursulŭ tuseĭ de multe orĭ se înăduşia. Uneorĭ vĕrsa sânge. Ḑile şi septĕmânĭ întregĭ trebuia să zacă, şi a zăcutŭ, fără să fi arĕtatŭ celŭ maĭ micŭ semnŭ de impaciinţă saŭ de nerăbdare în decursulŭ durerilorŭ acute. „E cu neputinţă, ca cineva să sufere maĭ multŭ şi cu maĭ multă paciinţă, ca sora Maria Bernarda," ḑisese odată sora, ce o grijia.

Puterea de a suferi cu atâta paciinţă ĭ-o dădea rugăciunea continuă. Se ruga maĭ fără întrerupere. În prima linie se ruga pentru sine şi pentru aĭ sĕĭ, dar se maĭ ruga pentru toţĭ aceia, pe carĭ pĕcatulŭ ĭ-a abătutŭ dela calea, ce duce la ceriŭ. Prea Curata Fecióră ĭ-a fostŭ ḑisŭ în peştera din Lourdes: „Rógă-te pentru pĕcătoşi!" Şi de atunci nu

Ce a fostŭ alta lupta de 300 de anĭ a poporuluĭ irlandesŭ sub scutulŭ Romeĭ şi sub conducerea cleruluĭ sĕŭ catolicŭ în contra guvernuluĭ anglesŭ, decâtŭ luptă în contra atotputernicieĭ statuluĭ anglesŭ, care tiranisa trupurile şi sufletele bunuluĭ poporŭ irlandesŭ?

Unŭ principiŭ fundamentalŭ alŭ bisericeĭ catolice a fostŭ, este şi va fi totdeuna nerecunóscerea şi combaterea atotputernicieĭ statuluĭ.

Principiile bisericeĭ catolice opuse principiilorŭ de maĭ susŭ ale „liberalismuluĭ" suntŭ:

Preste dreptulŭ, ce-lŭ creéză statulŭ, esiste unŭ dreptŭ multŭ maĭ înaltŭ, şi acesta este dreptulu dumnedeescŭ şi alŭ natureĭ. Statuluĭ în crearea dreptuluĭ sĕŭ nu-ĭ este ĭertatŭ a vătĕma nicĭ dreptulŭ dumnedeescŭ, nicĭ dreptulŭ natureĭ.

Numaĭ acele fapte ale statuluĭ suntŭ drepte, carĭ suntŭ în conformitate cu dreptulŭ dumnedeescŭ şi alŭ natureĭ.

Biserica este societate nu subordinată, ci coordinată statuluĭ.

Tesa, că statulŭ este Dumnedeŭ pe pămîntŭ, este o blasfemie.

Singurŭ pe temeiulŭ principiilorŭ acestora ale bisericeĭ catolice ne putemŭ noĭ apĕra individualitatea nóstră naţională faţă cu atotputernicia statuluĭ. Pe temeiulŭ liberalismuluĭ profesatŭ de „Gazeta" nicĭ cândŭ.

Obiecţiunea, ce s'ar putè face, că dacă voinţa totalităţiĭ cetăţenilorŭ ar ajunge curată la manifestare şi în statulŭ nostru, atunci statulŭ nu ne-ar ataca individualitatea nóstră naţională, este numaĭ o sofismă. Căcĭ voinţa curată a totalităţiĭ este unŭ ce abstractŭ, care formă concretă nu capĕtă nicĭ odată. Ci puterea statuluĭ o deprindŭ totdeuna factorĭ anumiţĭ, în carĭ e concentrată puterea de statŭ. În Rusia factorulŭ acesta este Ţarulŭ, la noĭ parlamentulŭ cu maĭoritatea luĭ. Pe temeiulŭ principiuluĭ „liberalŭ" despre atotputernicia statuluĭ totŭ, ce facŭ factoriĭ aceştia, face statulŭ, şi eo ipso este dreptŭ.

Cândŭ însă preste factoriĭ aceştia în armonie cu principiulŭ catolicŭ se pune dreptulŭ dumnedeescŭ şi alŭ natureĭ ca regulatoriulŭ supremŭ alŭ faptelorŭ sevârşite de eĭ, atunci în numele statuluĭ nu maĭ potŭ pofti, să îndurămŭ *„tóte nedreptăţile şi tóte fărădelegile"*, căcĭ pe aceste le condamnă şi dreptulŭ dumnedeescŭ şi dreptulŭ natureĭ, şi aceste drepturĭ trebue să le respecteze şi statulŭ cu sfinţenie.

Cândŭ dară „Gazeta" combate atotputernicia statuluĭ, este soţŭ de luptă alŭ bisericeĭ catolice, şi aşa ceva ea n'ar voi cu nicĭ unŭ preţŭ. Pentru ce combate dară atotputernicia acésta?

Pe lângă tótă antipatia, ce o manifestéză „Gazeta" faţă cu biserica catolică, şi pe lângă tótă contradicerea, în carea se află, totuşĭ ne bucurămŭ vĕdêndŭ, că ea combate atotputernicia statuluĭ în unŭ şirŭ cu biserica catolică.

Îĭ maĭ lipsesce „Gazeteĭ" unŭ lucru. Şi acesta este, să binevoéscă a combate şi slugărnicia bisericeĭ desbinate a resărituluĭ faţă cu atotputernicia statuluĭ, cu tóte că aşa de multŭ simpatiséză cu biserica asta. Arunce numaĭ o privire preste starea bisericeĭ acesteia în vechiulŭ Bizanţŭ, cândŭ împĕraţiĭ duceaŭ presidiulŭ în sinóde fără nicĭ o opusĕţiune; preste starea bisericeĭ din Rusia, Grecia, România: şi apoĭ desemne publiculuĭ unŭ tablóŭ alŭ servilismuluĭ bisericeĭ acesteia faţă cu atotputernicia statuluĭ. Pentru publicŭ unŭ atare tablóŭ va fi fórte instructivŭ. Vină apoĭ acasă şi vadă, óre zelulŭ, cu care biserica românéscă gr. orientală dela noĭ se apĕră împotriva atotputernicieĭ statuluĭ, l'a împrumutatŭ óre dela biserica resărituluĭ, orĭ dela odiósa biserică catolică?

O atare revistă nu numaĭ că pentru publicŭ eĭ cetitoriŭ póte fi fórte instructivă, dară încă pentru „Gazeta" şi fórte salutară, căcĭ póte produce o metamorfosă radicală în simţemintelorŭ eĭ faţă cu biserica catolică.

De pildă îĭ aducemŭ chiarŭ pe Ugron Gábor, care óre cândŭ avea acelea-şĭ principiĭ ca şi „Gazeta". Unŭ studiŭ seriosŭ şi profundŭ asupra lucruluĭ l'a adusŭ acolo, unde este.

O mică întregire. — „Tribuna" din 1 a c. a reprodusŭ o corespondenţă a foiĭ „Le Journal des Debats", în care se asamĕnă cu multă cunoscinţă de causă cestiunea română cu cestiunea irlandesă. Reproducerea o face „Tribuna" parte traducêndŭ parte resumândŭ. Între altele resuméză o parte a corespondenţeĭ în chipulŭ următoriŭ:

„Supune uneĭ apreţieriĭ juste trecerea uneĭ părţĭ a Românilorŭ la biserica greco-cat. scoţêndŭ la ivélă folósele acestuĭ evenimentŭ pentru conservarea limbeĭ şi naţionalităţiĭ, amintindŭ maĭ alesŭ pe Şincaĭ."

Trăimŭ în nisce vremĭ, în carĭ se lovesce adevĕrulŭ în faţă şi se face sfinteĭ uniriĭ învinuirea sfruntată, că acésta a fostŭ causeĭ române numaĭ spre stricăciune. După ce ne-amŭ pusŭ în serviţiulŭ adevĕruluĭ istoricŭ, găsimŭ, că e bine a reproduce întregŭ pasajulŭ, care l'a resumatŭ „Tribuna" cu cuvintele de maĭ la délŭ. Aşa se va sci, cum judecă străiniĭ asupra sfinteĭ uniriĭ. Pasajulŭ acela sună în chipulŭ următoriŭ:

„Poporaţiunea străveche perdu încetulŭ pe încetulŭ tóte drepturile naţionale. Aristocraţia română parte a trecutŭ preste Carpaţĭ în Valachia şi Moldova, parte şĭ-a schimbatŭ religiunea şi naţionalitatea şi a datŭ Ungarieĭ pe celŭ maĭ mare eroŭ, pe Ioanŭ Hunyadi, şi pe celŭ maĭ bunŭ rege, pe Matia Corvinŭ.

„Biserica Românilorŭ din Transivania a rĕmasŭ vécurĭ întregĭ sub supremaţia bisericeĭ din Vlachia, a căreĭ capŭ încă şi aḑĭ maĭ pórtă titululŭ de Mitropolitŭ-primatŭ alŭ Ungro-Vlachieĭ. Dar maĭ târḑiŭ s'aŭ ridicatŭ norĭ negri asupra bisericeĭ din Transilvania. S'aŭ făcutŭ felŭ de felŭ de încer-

---

a încetatŭ să se róge ferbinte pentru întórcerea lorŭ. „Pĕcătoşiĭ aŭ lipsă maĭ mare de rugăciune şi decâtŭ sufletele din purgatoriŭ," ḑicea dînsa. „Acestea suntŭ sigure, că vorŭ ajunge în raiŭ, pe cândŭ aceia staŭ la marginea prăpastieĭ. De nu se va îndura Dumnedeŭ spre eĭ, suntŭ perduţĭ pentru vecînicie."

Pe lângă rugăciunile prescrise sora Maria Bernarda maĭ îndeplinia şi alte rugăciunĭ. Cu deosebire se ruga multŭ înaintea altariuluĭ dedicatŭ Prea Curateĭ Vergure Maria. În nopţile lungĭ, cândŭ somnulŭ fugia de trupulŭ eĭ cuprinsŭ de bólă, recita neîncetatŭ rosariulŭ orĭ medita despre taĭnele rescumpĕrăriĭ nóstre, despre s. liturgie şi taĭna sfinteĭ cuminecăturĭ. „Pămîntulŭ e rotundŭ," ḑicea dînsa. „Pe cândŭ la noĭ e nópte, în alte părţĭ e ḑi. Domnulŭ a lăsatŭ aşa, ca să nu fie momentŭ, în care să nu se aducă jertfă numeluĭ Sĕŭ. Deci nóptea, cândŭ nu potŭ să dormŭ, mĕ uĭtŭ pe păretele de alăturĭ la icónele, ce representă părţile sfinteĭ liturgiĭ, şi astfelŭ asistŭ cu spiritulŭ la liturgiile, ce se celebréză pe vremea aceea óreunde-va în alte părţĭ ale lumiĭ, adorezŭ pe Domnulŭ în sfînta cuminecătură şi mĕ împărtăşescŭ de graţiĭ."

În mănăstire i-s'a datŭ, să grijéscă de bolnavĭ. Câtă silinţă nu-şĭ dădea ea, să mângăe şi să liniştéscă pe surorile orĭ maĭcele bolnave! O mamă nu putea să se îngrijéscă maĭ bine de copiiĭ sĕĭ bolnavĭ. Ḑi de ḑi se nisuia să-şi câştige totŭ maĭ multă îndemănare în a cunósce lécurile, în a tocmi patulŭ bolnaveloră şi perinile de sub capŭ, în a le întórce de pe o latură pe alta, şi cu deosebire în a sci afla cuvinte alinătóre aducêndu-le aminte, că durerile suntŭ dela Domnulŭ, ér Domnulŭ numaĭ spre binele lorŭ le trimite, chiarŭ pedepse de ar fi.

Maria Bernarda uria preste mĕsură lenevirea şi trândăvirea. De multeorĭ lucra şi în patŭ în decursulŭ bóleĭ sale. Până a fostŭ sănĕtósă, lucra cu zelŭ neîntreruptŭ. Cu deosebire cosea cu multă plăcere pentru sfînta Maĭcă Biserică feţe de altariŭ, vesminte preoţescĭ, covóre şcl. Şi cândŭ ocupaţiunile îĭ permiteaŭ, grijia de florile, ce aveaŭ să înfrumseţeze altariulŭ Domnuluĭ.

Maria Bernarda era iute la fire. Firea eĭ iute multe supĕrărĭ, multe grijĭ i-a pricinuitŭ. Câtă silinţă nu a trebuitŭ să-şi dea, până a ajunsŭ, să fie stăpână preste firea sa. Cândŭ vătĕma pe cineva orĭ celŭ puţinŭ credea, că l'a vătĕmatŭ, nu avea odihnă, până nu se ruga de ĭertare. Şi chiarŭ şi atunci, cândŭ ea nicĭ chiarŭ umbră de vină nu avea, în umilinţa sa pe sine se credea de vinovată.

Întîmplările şi vindecările miraculóse din peştera din Lourdes îĭ stîrniaŭ dorinţa de a cerceta acele locurĭ, unde i-s'a arĕtatŭ Prea Curata Vergură Maria. Dar umilinţa nu o lăsa, să mérgă. Să fi pututŭ merge aşa, ca nimenĭ să nu scie, nimenĭ să nu o cunóscă, o! cum ar fi mersŭ. Dar scia încă de cândŭ era în Lourdes la părinţĭ, că tótă lumea s'ar fi luatŭ după ea, să o vaḑă, să o întrebe, cum i-s'a arĕtatŭ Maĭca Domnuluĭ, cum a fostŭ îmbrăcată, cum ĭ-a fostŭ faţa, privirea, ce a simţitŭ întru sine, cândŭ ĭ-a vorbitŭ, şi alte multe, câte numaĭ se porŭ întreba. Scia, că o vorŭ admira, se vorŭ îmbulḑi, să-ĭ pótă atinge şi numaĭ hainele şi urmele, pe unde a călcatŭ. Dar ce a fostŭ ea? O unéltă nemernică în mâna Provedinţeĭ, — mâna debilă, ce a scormonitŭ pămîntulŭ, de unde a isvorîtŭ ómenilorŭ unŭ isvorŭ noŭ de vindecărĭ. Sciutŭ este, că Dumnedeŭ ce e maĭ micŭ şi maĭ neputinciosŭ alege pentru realisarea planurilorŭ sale, ca să se vaḑă, că nu putere omenéscă, ci putere de susŭ le-a dusŭ în deplinire. Aşa se gândia, aşa vorbia ea.

Ḑi de ḑi totŭ maĭ ferbinte se ruga Maria Bernarda la Dumnedeŭ. Ḑi de ḑi totŭ maĭ multŭ se deprindea în vîrtuţile creştine şi totŭ maĭ departe înainta pe calea perfecţiuniĭ.

În 22 Septembre 1878, ḑi de serbătóre întru amintirea suferinţeloră Prea Curateĭ Vergure Maria, a făcutŭ profesiunea solemnă, ér în 11 Decembre acela-şĭ anŭ s'a pusŭ în patŭ, ca de astădată să nu se maĭ scóle. Greutăţi în rĕsuflare, tusă, rane în spate şi la picióre, tóte laolaltă îĭ pricinuiaŭ dureriĭ chinuitóre şi îĭ apropiaŭ sfârşitulŭ. Dumnedeŭ voia să-ĭ cureţe sufletulŭ şi de urmele pĕcatuluĭ, ca ieşindŭ elŭ din trupŭ să pótă sbura de-a dreptulŭ în ceriŭ. „Totŭ ce trimite Domnulŭ asupră-mĭ, tóte îmĭ suntŭ spre bine, întîmple-se

cări de a calvinisa, ér mai târdiŭ încercări de a uni cu biserica Romei.

„Încercările de calvinisare nu aŭ succesŭ (?), şi urmările acelora aŭ fostŭ priincióse Românilorŭ, întru cât s. Scriptură şi cărţile bisericesci aŭ fostŭ traduse în limba română şi pe calea acésta s'a pusŭ basă la cultura lorŭ naţională.

„Silinţele de a reuni biserica Românilorŭ cu biserica romană aŭ fostŭ însoţite de mai multŭ succesŭ, aşa încât mai bine de a treia parte a Românilorŭ din Ungaria se uni cu biserica Romei recunoscêndŭ suprematia Pontificelui Romanŭ, dar pe lângă păstrarea ritului lorŭ grecescŭ.

„Unirea cu biserica Romei a fostŭ de mare importanţă pentru Românismŭ. Tinerii duşi la Roma, să fie pregătiţi de apostolii pentru conaţionalii lorŭ, se întorceaŭ acasă nu numai ca apostolii ai catolicismului dar şi ai românismului. În cetatea eternă învăţaŭ, să fie mândri de originea lorŭ română, şi juraŭ, să nu-şi părăséscă nici odată limba, ce atâtŭ de înruditä era cu limba augustei metropole a catolicismului şi a latinismului. În archivulŭ din Vaticanŭ a aflatŭ Şincai materialulŭ pentru *Istoria Românilorŭ,* despre carea guvernulŭ din Viena a dişŭ: *liber igne, auctor patibulo dignus.*“

Silviŭ Rezei de rîsulŭ parlamentului. — În şedinţa din 8 a c. a grăitŭ deputatulŭ Asboth János. Putemŭ să dicemŭ, că până acum nici unŭ deputatŭ nu a criticatŭ din punctu de vedere catolicŭ proiectuiŭ despre căsătoria civilă mai bine ca Asboth. Dar în cuvîntarea lui a fostŭ de interesŭ specialŭ pentru noi mai alesŭ pasajulŭ următoriŭ:

„Aceea, că curentulŭ acesta (de reforme forţate pe terenŭ bisericescŭ) scie să respecteze unŭ momentŭ eticŭ, are o singură dovadă. Dovada asta, onorată casă, este onoratulŭ deputatŭ Silviŭ Rezei, (Mare ilaritate în stînga şi în centru. Să audimŭ!) elŭ e momentului bătătoriŭ la ochi alŭ acesteĭ respectări. Onorată casă! Departe e de mine, să facŭ purtarea onoratului meŭ colegŭ deputatŭ obiectŭ de critică, elŭ urmézä ca şi noi toţi consciinţa şi convingerea proprie şi bine face aşa. Dar să mi-se dea voe, onorată casă, să facŭ obiectŭ de critică purcederea aceea, carea concede preoţilorŭ, ca votându în contra proiectului să pótă rămâné în partidulŭ guvernamentalŭ, căci aşa se vede, onorată casă, ca şi cum în acésta ar respecta unŭ momentŭ eticŭ, pe când, onorată casă, e limpede şi evidentŭ şi nu sufere îndoélă, că pentru preotŭ şi laicŭ religiunea e una şi aceea-şi. (Aşa este! în stînga.)

„Dvóstre nu respectaţi deci vre-unŭ momentŭ eticŭ, ci celŭ multŭ chemarea, posiţia oficiósă a preotului, cum aşi dice, *pânea şi cercarea de pâne a preotului, respectaţi saculŭ popii,* (Aprobare şi ilaritate vióie în stînga şi în centru,) *aceea, ce în limba banală a vieţeĭ nóstre publice se dice óld cu carne,* asta o respectaţi, şi în preotŭ vedeţi numai unŭ augurŭ, dela care nu se póte aştepta, ca elŭ însu-şi să-şi strice calea, pe care umblă după pâne. (Aprobare.)“

Aşa dară şi deputatulŭ cu adevěratŭ catolicŭ Asboth! Habeat sibi Rezei!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Tactulŭ diplomaticŭ alŭ Scaunului Apostolicŭ de noŭ s'a probatŭ. Între Peru şi Equatuor s'a născutŭ o controversă, care era aprópe să provóce războiŭ între cele dóuĕ state. Trimisulŭ papalŭ însă a aplanatŭ diferinţele pe cale pacifică, pentru care lucru preşedintele republicei Equatuor a multămitŭ Papeĭ în numele statului.

În 7 a c. a primitŭ Sfinţia Sa în audienţă pe prinţulŭ prusianŭ Enricŭ. Primirea a fostŭ fórte solemnă.

Francia.

Se pare, că politica bisericéscă a guvernului francesŭ a făcutŭ o întorsătură sănětósă. Acésta o deducemŭ din răspunsulŭ datŭ de guvernŭ la interpelarea deputatului Cochin, care întrebă guvernulŭ, cu ce îşi justifică conivenţa faţă de clerŭ? Ministrulŭ preşedinte Casimir-Perier şi ministrulŭ de culte Spuller aŭ declaratŭ, că guvernulŭ de o parte voesce a menţiné intactă legea de instrucţiune şi cea militară, care obligă şi pe membriĭ cleruluĭ la serviţiŭ activŭ, de altă parte însă în interesulŭ bine înţelesŭ alŭ patrieĭ nu aŭ pentru ce să persecute preoţimea, ci din contră este aplicatŭ a promova activitatea salutară a cleruluĭ.

Partea din urmă a declaraţiunii ministeriale a făcutŭ fórte bună impresiune în Vaticanŭ, unde purtarea de acum a guvernuluĭ faţă cu biserica se consideră ca o urmare a recunóscerii formeĭ de guvernare republicane şi din partea cleruluĭ şi a poporuluĭ catolicŭ.

În şedinţa din 8 a c. a camereĭ deputatulŭ Iarés a interpelatŭ guvernulŭ asupra subvenţiunilorŭ, ce se dice că le primesceŭ anarchiştiĭ dela mai mulţi capitalişti şi preoţi. Ministrulŭ de interne a declaratŭ, că acusa nu se basézä pe fapte concrete, ér camera a amânatŭ discusiunea asupra eĭ pe o lună.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministriĭ Wekerle şi Szilágyi aŭ ţinutŭ o conferinţă cu capiĭ opositiuniĭ Justh şi Polonyi. Obĭectulŭ consultărilorŭ aŭ fostŭ raportulŭ caseĭ domnitóre şi alŭ Croaţilorŭ faţă cu dispositiunile proĭectuluĭ despre căsătoria civilă din Ungaria şi onorurile, ce ar fi să se facă luĭ Kossuth, care trage de mórte. Opositionaliĭ pretindŭ, ca Kossuth să fie înmormîntatŭ ca şi Deák: să se trimiţă deputaţiuni la înmormîntarea luĭ, şi dieta să voteze câteva sute de miĭ spre scopulŭ acesta. Pretensiunea opositionalilorŭ, la alŭ cărorŭ ajutoriŭ este avisatŭ guvernulŭ în cestiunea căsătorieĭ civile, a adusŭ în mare încurcătură pe dlŭ Wekerle. Se dice, că ministrulŭ ar fi declaratŭ, că onoruri oficióse nu se potŭ face luĭ Kossuth, dară manifestaţiunile pornite din îndemnulŭ privatŭ alŭ cetăţenilorŭ nu le va împedeca.

La desbaterea căsătorieĭ civile din 8 a c. după ce aŭ vorbitŭ contele Batthyányi şi Győrffy în contra proĭectuluĭ, ér Lang pentru proĭectŭ, Fenyvessy Ferencz a propusŭ, să se închie desbaterea generală, după ce aŭ vorbitŭ 60 de deputaţi în acéstă cestiune, şi alţi oratori abia vorŭ mai puté aduce înainte ceva noŭ. Afară de aceea cuprinděndŭ proĭectulŭ 140 de §§-i potŭ să mai vorbéscă deputaţiĭ, carĭ aŭ voe. Elŭ ca mameluculŭ fidelŭ apróbă întru tóte politica bisericéscă a guvernuluĭ.

În şedinţa din 9 a c. a camereĭ Okolicsányi arată, că nu lipsele naţiuniĭ, ci pofta de domnie a unuĭ partidŭ discreditatŭ a provocatŭ proĭectele de reforme politice bisericescĭ. — Madarász József atâtŭ ca magiarŭ, câtŭ şi ca preotŭ reformatŭ votéză cu bucurie căsătoria civilă, care e chemată a da puteri nóuĕ naţiuniĭ magiare; ea va avé cea mai salutară influinţă pentru validitarea ideiĭ de statŭ magiarŭ şi pentru ajungerea unităţiĭ naţionale.

Apoĭ a urmatŭ interesantulŭ discursŭ alŭ luĭ Asbóth, care cu agerime de spi-

---

voea Luĭ preaînaltă,“ eraŭ cuvintele eĭ în mijloculŭ durerilorŭ.

În 28 Martie 1879 era aşa de slăbită, câtŭ în mănăstire aşteptaŭ numai césulŭ, să trécă la altă viaţă. S'a mărturisitŭ şi cumineca tŭ, dar de maslu nu voia să audă. „De treĭ orĭ mi-s'a făcutŭ până acuma maslu,“ dicea ea, „şi totdeuna m'am însănětoşatŭ; de astădată însă aşi dori să moriŭ.“ Dar nu a mai dişŭ nici o vorbă, îndatăce i-aŭ adusŭ aminte, că trebue să asculte de Maĭca Stariţă.

După sfîntulŭ maslu a maĭ trăitŭ încă treĭ septěmâni, mai bine dişŭ treĭ septěmâni s'a mai luptatŭ cu mórtea. Gândulŭ, că în curêndŭ va avé să se înfăţişeze înaintea veciniculuĭ judecătoriŭ, o făcea uneorĭ să se cutremure. „Mĭ-e frică,“ dicea ea, „fiindcă atâtea darurĭ am primitŭ dela Domnulŭ; cum voiŭ puté da samă de tóte?“ Mercuria după Pascĭ părintele Spiritualŭ începu rugăciunile trecerii, ér ea le asculte şi le urmăria cu cruciuliţa în mână. Apoĭ părea, că e în estasŭ, căci faţa îi zimbia, ér gura îi murmura cuvintele: „Dómne, câtŭ e de frumosŭ!“ După amédi la treĭ óre îşi reculese puterile şi murmură cuvintele: „Dómne, Dumnedeulŭ meŭ! Prea Curată Vergură Mariă, rógă-te pentru mine!“ Apoĭ îşi făcu cruce şi trecu.

Abia se lăţi vestea morţiĭ sale, şi tótă lumea din Nevers se puse în mişcare. Alte vorbe nu maĭ puteaĭ să audĭ, decâtŭ: „A muritŭ sfînta! Să mergemŭ, să o vedemŭ!“ Trupulŭ Maĭceĭ Maria Bernarda a fostŭ espusŭ în capela mănăstiriĭ. În mânĭ ţinea crucea, ce a fostŭ primit'o dela Papa, ér în jurulŭ capuluĭ avea o cunună de rose albe. Mulţimea se îmbulzia în jurulŭ cosciugului. Fiecare doria să o maĭ vadă odată, fiecare voia să se atingă de ea şi să dicŭ o rugăciune la cosciugulŭ eĭ. Şi cum se lăţi vestea morţiĭ sale totŭ maĭ departe, totŭ maĭ multă lume venia, să o vadă. Ceĭ maĭ de aprópe veniaŭ pe josŭ şi în trăsurĭ ceĭ maĭ de departe veniaŭ cu trenulŭ, şi trenurile veniŭ îndesate de ómenĭ. Era unŭ adevěratŭ peregrinajŭ la favorita Maĭceĭ Domnuluĭ.

Înmormîntarea s'a făcutŭ în 19 Aprilŭ 1879. La înmormîntare a celebratŭ episcopulŭ diecesanŭ Augustinŭ Lelong cu o mulţime de preoţi. În cosciugŭ s'a pusŭ o sticlă de cristalŭ cu biografia reposateĭ. Cu tóte că trecură treĭ dile, de câudŭ a muritŭ, trupulŭ încă nu întepenise.

Episcopulŭ Lelong a ţinutŭ o vorbire mişcătóre. Cu deosebire e mişcătóre la capetŭ, unde a dişŭ: „Unde va fi acuma sufletulŭ reposateĭ? Sperŭ că în ceriŭ. Prea Curata Vergură Maria i-a fostŭ promisŭ, că o va face fericită nu aci pe pămîntŭ, că aicia va avé să sufere multŭ, dar o va face fericită în ceriŭ. Partea primă s'a împlinitŭ, căci Maria Bernarda, a avutŭ să sufere multŭ aci pe pămîntŭ. Să sperămŭ, că alaltăeri se va fi împlinitŭ şi partea a dóua.“

ritŭ şi cu ironie fină a sbiciuitŭ liberalismulŭ partidului guvernamentalŭ. Acestŭ partidŭ voesce a terorisa orĭ ce părere contrară şi declară de inimicŭ alŭ patrieĭ pe toţi, carĭ nu voescŭ a vota proĭectulŭ. La succesulŭ adunăriĭ liberale din 4 a c. ḑice, că nu scie, cuĭ i-se cuvine partea leului, guvernuluĭ, opositieĭ orĭ altorŭ persóne darnice? Ultramontaniĭ nu umblă cu apucăturĭ de acestea, şi dacă plécă eĭ odată în luptă sub flamura, pe care se află patróna Ungarieĭ şi crucea dublă, atunci înzădarŭ vine Wekerle cu ómenĭ de aĭ sĕĭ ca Tencer şi Szivák. Polemiséză cu apĕrătoriĭ căsătorieĭ civile, constată, că catoliciĭ şi adevĕraţiĭ protestanţĭ precum în trecutŭ, aşa şi acum luptă pentru adevĕrata libertate, şi că guvernulŭ depinde dela graţia stîngeĭ estreme, care graţie în totŭ minutulŭ i-se póte subtrage. În fine se ocupă de cestiunea jidovéscă provocândŭ pe o parte a jidovimiĭ, să nu se pórte atâtŭ de provocătoriŭ, éră pe ceealaltă, ca să nu conlucre la descreştinarea societăţiĭ. Vorbitoriulŭ a fostŭ viŭ aplaudatŭ din partea opositieĭ.

În 10 Szalay I. a urgitatŭ reîmpatriarea luĭ Kossuth, făcendŭ o impresiune deprimătore asupra guvernuluĭ priu cuvintele, că guvernulŭ este avisatŭ la epistolele luĭ Kossuth şi se folosesce de ele, dară datorinţele faţă de Kossuth nu voesce a şi-le împlini. — După aceea a vorbitŭ deputatulŭ naţionalŭ Nagy István arătândŭ, că căsătoria civilă vatĕmă dogma catolică şi că şi materialminte causéză daune preoţimiĭ nu numaĭ catolice, dară şi protestante. Căsătoria civilă este periculósă pentru religiositatea poporuluĭ, ea duce la indiferentismŭ şi ireligiositate. Cu deosebire va fi critică positia preoţilorŭ gr. catoliciĭ, carĭ aŭ datorinţa de a predica în biserică căsătoria ca indisolubilă şi sacramentŭ şi a combate căsătoria civilă, pe cândŭ eĭ póte că suntŭ cununaţi înaintea auctorităţiĭ politice. Apoĭ polemiséză cu Berzeviczy şi cetesce unŭ pasajŭ din „Pester Lloyd“ 6 Nov. 1892, în care decretarea căsătorieĭ civile înainte de reforma administrativă o dechéră de absurditate.

Eötvös Károly (independentistŭ) négă, că ar fi vre-o coaliţiune între partidulŭ sĕŭ şi între guvernŭ, după ce guvernulŭ stă pe basa pactuluĭ din 1867, éră eĭ pe basa legilorŭ din 1848. Ḑice, că pentru ce să rĕstórne independentiştiĭ guvernulŭ actualŭ spre a face locŭ luĭ Apponyi orĭ luĭ Ugron şi a produce încurcăturĭ nóuĕ? Modificarea articluluĭ de lege 53 din 1868 o consideră de periculósă, după ce preoţimea catolică niciĭ cum nu-lŭ respectéză. Inimiciĭ căsătorieĭ civile obligătóre póte că lucră în credinţă bună, dară trebue să avemŭ în vedere, cine le suutŭ amiciĭ: curia romană, magnaţiĭ conservativĭ şi naţionalităţile. Polemiséză cu Ugron şi cu Apponyi ḑicendŭ, că niciĭ proiectele propuse de eĭ nu vorŭ restabili pacea religionară. Papa Piŭ IX şi congresulŭ catolicŭ magiarŭ condamnă căsătoria civilă din necesitate, şi pentru aceea dînsulŭ votéză pe cea obligătóre.

După aceea a începutŭ a vorbi Kossuthistulŭ (preotŭ catolicŭ) Vajay combătendŭ proĭectulŭ din punctŭ de vedere catolicŭ. Deputaţiĭ guvernamentalĭ cu ministri cu totŭ aŭ părăsitŭ în modŭ ostentativŭ sala, pe cândŭ vorbia Vajay. Polonyi indignatŭ de acéstă purtare a pretinsŭ, ca ministriĭ şi guvernamentaliĭ să asculte pe oratorŭ. În urma acesteia aŭ venitŭ în sală uniĭ ministri şi deputaţi, dară şi-a începutŭ necălitele întrerumperi contele Károlyi Gábor.

În 12 s'a desbătutŭ şi primitŭ atâtŭ în generalŭ, câtŭ şi în specialŭ convenţiunea comercială interimală între monarchia nóstră şi între Rusia. E de însemnatŭ, că disidenţiĭ aŭ votatŭ în contra guvernuluĭ.

Reîncepêndu-se desbaterea asupra căsătorieĭ civile, a vorbitŭ Mezei Mór (jidanŭ) pentru proiectŭ aducêndŭ cunoscutele argumente ale liberalilorŭ.

Deésy Zoltán impută guvernuluĭ, care informéză Coróna, că la căsătoria civilă se opune ultramontanismulŭ şi o voesce liberalismulŭ, pe cândŭ faptulŭ e, că adevĕrata opiniune publică nu o voesce, şi opiniunea publică falsificată o doresce. Elŭ e pentru proiectulŭ luĭ Apponyi.

Bornemisza Lajos (disidentŭ) îşi justifică părăsirea partiduluĭ guvernamentalŭ. Numirea de ultramontanŭ nu-lŭ alteréză, de-órece de acolo, că cineva se mărturisesce de catolicŭ bunŭ, nu urméză, că ar fi patriotŭ rĕŭ. Elŭ s'a născutŭ catolicŭ şi ca atare voesce să şi móră. Nu sprijinesce unŭ proiectŭ, care sgudue basa societăţiĭ, aţiţă confesiunile una contra celelalalte şi alungă religiunea din inima poporuluĭ.

Temêndu-se guvernulŭ, că va muri Kossuth înainte de închiarea desbateriĭ şi cu ocasiunea morţiĭ luĭ neputêndŭ împlini dorinţele deputaţilorŭ Kossuthiştĭ, aceştia îlŭ vorŭ vorŭ părăsi, aderenţilorŭ sĕĭ le-a impusŭ să nu maĭ ţină discursurĭ, éră pe opositionaliĭ, carĭ vorbescŭ, îĭ taxéză de obstrucţionistĭ. Isekutz apĕră opositia de imputarea, că speculându la mórtea luĭ Kossuth ar voi să facă obstrucţie, şi combate proĭectulŭ guvernuluĭ. Totŭ în contra proĭectuluĭ a vorbitŭ şi Hock (preotŭ catolicŭ). Elŭ în unŭ discursŭ lucratŭ cu diligintă arată, că la creştinĭ căsătoria e sacramentŭ şi ca atare indisolubilă, pe cândŭ proĭectulŭ guvernuluĭ o consideră de unŭ simplu contractŭ disolubilŭ. Ḑice, că o caracteristică a civilisaţiuniĭ popórĕlorŭ este şi positia, ce o ocupă femeea în familie şi societate; apoĭ vorbesce despre condiţiunea de compătimitŭ a femeiĭ la popórĕle vechĭ, şi despre decădinţa morală, la care a ajunsŭ societatea fiindŭ ĭertatŭ bărbaţilorŭ a se despărţi după placŭ de femeile lorŭ. Pe lângă aceea nu e numaĭ o necesitate morală, dară e şi dispusĕţiunea dumneḑeéscă, ca să fie căsătoria indisolubilă. Şi în timpulŭ maĭ noŭ moralitatea a scăḑutŭ acolo, unde s'a declaratŭ căsătoria de disolubilă. Numaĭ indisolubilituteă îĭ dă femeiĭ tăria de a suporta cu eroismŭ durerile şi nĕcasurile, ce de multe orĭ suntŭ împreunate cu viaţa conjugală, şi nu-şĭ póte forma unŭ chipŭ maĭ posomoritŭ decâtŭ alŭ uneĭ familiĭ divorţate. Ce e dreptŭ, une-orĭ vinŭ neînţelegerĭ în familie, dară sciindŭ ceĭ căsătoriţĭ, că nu se potŭ despărţi, cedéză unulŭ altuia, şi armonia şi ĭubirea reapare: saŭ dacă în casurĭ maĭ rarĭ acésta nu se întîmplă, în locŭlŭ patimeĭ înferbêntate păşesce simţiŭ de datorintă. Espune raportulŭ dintre biserică şi statŭ şi probéză, că cu sguduirea religiuniĭ şi a credinţeĭ este împreunată şi sguduirea temeliei vieţeĭ sociale. — Remete Géza ḑice, că guvernulŭ numaĭ pentru aceea a păşitŭ cu căsătoria civilă, ca să nu-şĭ pérdă voturile protestanţilorŭ, şi cualifică de anticonstituţională procedura guvernuluĭ, care s'a apucatŭ de o reformă atâtŭ de momentuósă fără a fi întrebatŭ pe alegătorĭ şi fără a fi primitŭ mandatŭ dela eĭ.

În şedinţa dela 14 a c. celŭ dintâiŭ oratorŭ a fostŭ Szederkényi, care combate proĭectulŭ presentatŭ de guvernŭ. După aceea a luatŭ cuvîntulŭ dr. Şerbanŭ, care a combătutŭ proĭectulŭ din punctŭ de vedere naţionalŭ românescŭ. Vorbirea luĭ scurtă, dară bine ţĕsută, a fostŭ ascultată cu mare atenţiune de întrégă camera. Elŭ a ḑisŭ, că proĭectulŭ din cestiune nu servesce spre binele patrieĭ, şi cu deosebire vatĕmă tradiţiunile şi simţulŭ religiosŭ alŭ poporuluĭ românŭ, la care naţionalitatea este contopită cu religiunea; cine atacă biserica românéscă, atacă şi naţionalitatea, chiarŭ pentru aceea Româniĭ în 40 de adunărĭ aŭ protestatŭ în contra reformelorŭ bisericescĭ proĭectate de guvernŭ. Simţulŭ religiosŭ trebue cultivatŭ, de-órece nu §-iĭ codiceluĭ penalŭ, ci reverinţa faţă de religiune reţine poporulŭ dela delicte. De cândŭ nu se maĭ pune jurămîntulŭ la judecătoriĭ înaintea crucii şi alorŭ 2 luminĭ aprinse, poporulŭ nu-ĭ maĭ dă importanţă. La acésta atrage cu deosebire atenţiunea ministruluĭ de justiţie.

Cu vorbirĭ ca a luĭ Veszter Imre, care interesele de rasă le aduce în contrastŭ cu interesele patrieĭ, nu se póte resolvi cestiunea de naţionalitate, şi se teme, că patria va ajunge în faţa uneĭ catastrofe ca cea dela 1848. Liberalismulŭ e o frasă bombastică, care servesce a împedeca, ca să nu vaḑă străinătatea, ce se întîmplă în acéstă patrie de Dumneḑeŭ binecuvîntată, dară adusă la marginea prăpastieĭ de către guvernŭ. Adunarea din 4 a c. a fostŭ inscenată prin organele guvernuluĭ, care ţintesce la omnipotenţă. Libertatea cetăţenilorŭ e sfîntă, şi nime nu o póte viola. Româniĭ ḑicŭ: Vĕḑut'amŭ noĭ şi timpurĭ maĭ grele, trăit'amŭ împreună 18 vécurĭ, fost'amŭ şi în bine şi în rĕŭ cu Magiariĭ, şi dacă ajută Dumneḑeŭ, vomŭ ajunge în pace şi alŭ doilea mileniŭ. Cu puterea se ţinŭ diferinţele între Românĭ şi Magiarĭ; în Ardélŭ şi acum suntŭ în vigóre legile austriace. Guvernulŭ, care ţintesce la omnipotenţă, lasă să sufere în străinătate pe celŭ maĭ mare fiŭ alŭ patrieĭ, pe Kossuth Lajos. Cuvintele din urmă, maĭ alesŭ aŭ făcutŭ o impresiune plăcută asupra celorŭ din stînga şi stînga estremă.

România.

Dóră nicăirĭ nu se pórtă luptele politice maĭ cu mare patimă ca în România. Este cunoscutŭ, câte demonstraţiunĭ şi chiarŭ revoluţiunĭ formale a inscenatŭ opositia spre a rĕsturna cabine-

tulŭ I. C. Bratianŭ. Oposiţia liberală de acum se pare, că încă voesce a recurge la atarĭ mijlóce, carĭ numaĭ constituţionale nu se potŭ numi. Presa liberală a sumuţatŭ la dimisionare pe maĭ mulţĭ ofiţerĭ nemulţămiţĭ şi a provocatŭ pe ţeranĭ la revoluţie pentru taxa cleruluĭ. Deputaţiĭ liberalĭ în întrunirile lorŭ nu s'aŭ mărginitŭ numaĭ la criticarea actualuluĭ sistemŭ de guvernare, ci aŭ atacatŭ chiarŭ şi persóna regeluĭ, care în orĭ ce statŭ monarchicŭ trebue să fie inviolabilă.

Duminecă aŭ ţinutŭ liberaliĭ o mare adunare, la care aŭ participatŭ şi mulţĭ deputaţĭ din provincie. În adunare s'a împărţitŭ unŭ apelŭ, prin care toţĭ cetăţeniĭ suntŭ provocaţĭ a pune capetŭ regimuluĭ personalŭ alŭ dluĭ Catargiŭ. După adunare mulţimea condusă de uniĭ deputaţĭ liberalĭ aŭ începutŭ să facă nu numaĭ demonstraţiunĭ de stradă, dară şi escese regretabile, bătêndŭ pe maĭ mulţĭ cetăţenĭ. Poliţia nu a păşitŭ cu destulă energie în contra turburătorilorŭ ordiniĭ publice, carĭ s'aŭ împrăştiatŭ numaĭ după ce a întrevenitŭ miliţia.

În şedinţa din 12 a c. dlŭ Fleva, care a fostŭ matadorŭ în demonstraţiunile de Duminecă, a interpelatŭ guvernulŭ cu privire la vĕrsarea de sânge produsă cu ocasiunea demonstraţiunilorŭ. Vorbirea dluĭ Fleva a fostŭ în adevĕrŭ anarchistică. Elŭ anunţă, că va inscena nóuĕ demonstraţiunĭ şi va conduce mulţimea la palatulŭ regalŭ. Dlŭ Catargiŭ a rĕspunsŭ, că miliţia îşĭ va face datorinţa faţă cu demonstranţiĭ. Maĭ mulţĭ din ofiţeriĭ dimisionaţĭ vĕdêndŭ, că liberaliĭ se folosescŭ de eĭ ca de o armă politică, şĭ-aŭ retrasŭ dimisiunea.

Modulŭ de luptă alŭ liberalilorŭ în locŭ de a folosi poporuluĭ îlŭ demoralisézĕ.

Anglia.

În 5 a c. s'a ţinutŭ unŭ meeting la Oxford în cestiunea Românilorŭ din Transilvania. La meeting aŭ luatŭ parte maĭ mulţĭ profesorĭ aĭ renumiteĭ universităţĭ de Oxford, precum şi unŭ publicŭ numĕrosŭ. S'a espusŭ în liniamente generale situaţiunea, în care aŭ adusŭ ţara nóstră şi naţionalităţile din ea fudulia şovinismuluĭ magiarŭ, şi s'a datŭ espresiune de simpatie pentru Românĭ. Se vorŭ maĭ ţinĕ în Anglia şi alte meetinguriĭ spre a clarifica lumea despre situaţiunea şi legitimele nóstre aspiraţiunĭ.

Discursulŭ tronuluĭ cetitŭ în 12 a c. cu ocasiunea deschideriĭ sesiunilorŭ parlamentare declară, că relaţiunile cu puterile străine suntŭ amicale; negoţiările cu Rusia pentru regularea confiniilorŭ în Asia centrală se speréză, că vorŭ ajunge la bunŭ resultatŭ. Irlanda este liniştită, dară de home-rule nu amintesce nimica. Lordulŭ Rosebery a declaratŭ într'o întrunire a partiduluĭ liberalŭ, că programulŭ rĕmâne totŭ celŭ vechiŭ; va susţiné home-rule, şi va lucra pentru reforma camereĭ Lorzilorŭ, a căreĭ constituire actuală este o anomalie.

Corespondinţe.

Budapesta 15 Martie 1894.

Stimate dle Redactorŭ!

Vĕdŭ, că în „Unirea“ mi-se face prea multă cinste. Adecă nobilulŭ P.! Fie, dacă aşa îĭ place dluĭ Dringoş. Numaĭ câtŭ am să observŭ, că pe moşulŭ meŭ nu l'aŭ scutitŭ de slujbă iobăgéscă nicĭ o pele de câne, pe cum îĭ scutia pe boeriĭ de pe ţara Făgăraşuluĭ şi pe nemeşiĭ de pe ţara Haţeguluĭ şi din Maramureşŭ. Ĕră dacă atributulŭ acela voia să se referéscă la mintea şi la inima mea, atunci concedŭ, că şi eŭ suntŭ nobilŭ, întru câtŭ mĕ silescŭ a mĕ face vrednicŭ de chipulŭ luĭ Dumneḑeŭ, după care suntŭ ziditŭ.

Dar de astă dată voiŭ să scriŭ păţăniile altuia şi nu ale mele. Deunăḑĭ sosise la Budapesta unŭ preotŭ românŭ unitŭ. Avea elŭ afacerile sale, carĭ nu ne privescŭ nicĭ pe mine, nicĭ pe dvóstre nicĭ pe cetitoriĭ „Uniriĭ“. Dar a avutŭ răgazŭ a se repedi în 10 a c. şi până în casa dieteĭ. Mĭ-a istorisitŭ după aceea esperinţele sale în chipulŭ următoriŭ:

„Cândŭ am ajunsŭ în galerie, toţĭ ceĭ de acolo se uĭtaŭ la mine curioşĭ. M'aŭ cunoscutŭ, că suntŭ popă românescŭ. Unulŭ m'a şi agrăitŭ pe românesce: „Din ce varmeghie eştĭ, dle părinte?“

„Ĭ-am spusŭ. A venitŭ apoĭ alŭ doilea şi a începutŭ a mĕ întreba pe ungurescе: „Aşa e, că mare nĕcasŭ va fi din asta?“ Înţelegea proiectulŭ despre căsătoria civilă.

„„Da,“ ḑicŭ eŭ, „nu sciŭ, cum se va puté introduce. Suntŭ o mulţime de greutăţĭ.“

„Începu apoĭ a-mĭ spune deputaţiĭ, carĭ cum îĭ chémă. Afabilitatea luĭ mĭ-a fostŭ binevenită. Maĭ alesŭ pe preoţiĭ catolicĭ mi-ĭ arĕta pe rîndŭ, după ce m'a întrebatŭ, dacă suntŭ unitŭ?

„„Dar este şi unŭ popa românescŭ,“ îmĭ reflectă.

„„Auḑĭ! Cine?“

„„Rezey Szilviusz. Nu-lŭ cunoscĭ?“

„„Am auḑitŭ de elŭ, dar nu-lŭ cunoscŭ.“

„„E canonicŭ.“

„„Aşa? Dar nu mi-l'aĭ puté arĕta? Nu e aicĭ? Aşĭ vre să-lŭ vĕḑŭ.“

„„Nu e aicĭ,“ rĕspunse bătrânulŭ meŭ, se plecă apoĭ spre urechea mea şi-mĭ şopti încetŭ: „E pururea în bufet.“

„„A!! Dar este aci şi bufet?“ întrebŭ eŭ.

„„Da! Însă numaĭ pentru deputaţĭ. Elŭ totŭ acolo şade.“

„Oratorulŭ celŭ dintâiŭ a fostŭ contra, unŭ omŭ aşeḑatŭ, cu esperinţă şi cinste. Alŭ doilea Eötvös, unŭ falsŭ, care scia replica cu bonmoturĭ, cu frase, dar argumente serióse, solide nu aducea. Spunea absurdităţĭ, ca „să simtă naţionalităţile, — *bătrânulŭ în légănŭ,* tinĕrulŭ în momentulŭ celŭ maĭ seriosŭ alŭ vieţeĭ, *bătrânulŭ în mormîntŭ* să simtă“ ce? — „Puterea statuluĭ maghiarŭ.“

După eiŭ a venitŭ Vajay, unŭ preotŭ tinĕrŭ, unulŭ dintre ceĭ maĭ tinerĭ deputaţĭ. A începutŭ, dar casa era gólă. Viniaŭ, dar ĕră ieşiaŭ domniĭ deputaţĭ. Într'unŭ momentŭ ĭ-am numĕratŭ, eraŭ 13. A trebuitŭ să provóce Polonyi pe preşedinte, că în sensulŭ regulamentuluĭ să suspindă şedinţa, orĭ să vină deputaţiĭ înlauntru. Preşedintele a apĕsatŭ nisce bumbĭ, a datŭ signalŭ, şi îndată năvăli în casă o cétă de mameluci. Între eĭ era şi Rezei.

„„A! Şi pe Rezei trebue să-lŭ aducă de spate, ca să asculte pe unŭ preotŭ?“ observă unŭ preotŭ catolicŭ de lângă mine şi privi la mine lungŭ.

„Mĭ-a fostŭ ruşine.“

Acestea mi-le-a spusŭ între altele popa din provinţă, ĕră eŭ vi-le spunŭ dvóstre.

La revedere după cuvîntarea luĭ Şerbanŭ.

P.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a VII-a a Reuniuniĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ se convócă prin acésta din noŭ pe Duminecă în 1 Aprilŭ st. n. a. c. imediatŭ după s. Liturgie în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Programulŭ adunăriĭ e următoriulŭ:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ.
3. Raportulŭ despre averea Reuniuniĭ cu finea anuluĭ 1893.
4. Alegerea alorŭ treĭ comisiuniĭ: a) pentru censurarea raportuluĭ generalŭ; b) pentru censurarea raţiociniuluĭ, şi c) pentru înscrierea de membri noĭ.
5. Raportarea acestorŭ comisiuniĭ.
6. Reîntregirea comitetuluĭ prin alegerea uneĭ membre ordinare şi a uneĭ membre suplente.
7. Eventuale propuneriĭ.
8. Închiderea adunăriĭ.

Preastimaţiĭ membri şi toţĭ aceia, carĭ se intereséză de prosperarea acesteĭ Reuniuniĭ, suntŭ deci rugaţĭ cu tótă stima, să binevoéscă a se presenta la acéstă adunare în numĕrŭ câtŭ se póte maĭ frumosŭ.

Blaşiŭ în 15 Martiŭ 1894.

Rosa Munteanŭ, preşedintă. **Aur. P. Bota,** secretariŭ.

O constatare.

„Tribuna“ în numĕrulŭ sĕŭ 39 în „Cronică“ luându actŭ despre broşura „Diletantismulŭ şi patimile în politică“, apărută în tipografia „Aurora“ din Gherla, afirmă cu tótă positivitatea, că aceea este „scrisă în Blaşiŭ de unŭ cunoscutŭ „moderatŭ“ şi „aspirantŭ“ din generaţiunea maĭ tinĕră a cleruluĭ bisericeĭ nóstre unite“.

Faţă de aserţiunea acésta suntemŭ necesitaţĭ a declara, că *unŭ singurŭ cuvîntŭ din comunicatulŭ „Tribuneĭ“ nu este adevĕratŭ.* **Redacţiunea.**

Noutăţi.

„Tipiculŭ preoţescŭ.“ Reverendissimulŭ Domnŭ Titŭ Budŭ, vicariulŭ Maramureşuluĭ, ne notifică, cumcă a pusŭ sub tiparŭ opulŭ intitulatŭ „Tipiculŭ preoţescŭ“. Dorimŭ, ca acéstă carte folositóre să şi-o procure câtŭ maĭ mulţĭ membri de aĭ cleruluĭ.

Procesulŭ „Foiĭ Poporuluĭ“ s'a pertractatŭ în 13 a c. Juriulŭ din Cluşiŭ cu maĭoritate de voturĭ a declaratŭ vinovaţĭ pe Petrovicĭ şi pe I. Russu Şirianulŭ, ĕră pe I. Popa Necşa l'a achitatŭ. Petrovicĭ a fostŭ condamnatŭ la 2 lunĭ închisóre de statŭ şi 20 fl. amendă în banĭ, Russu la 15 ḑile închisóre de statŭ şi „Fóea Poporuluĭ“ la 100 fl. Procurorulŭ a insinuatŭ recursŭ de nulitate.

Casurĭ de mórte. *Basiliŭ Mărculeţŭ,* preotŭ deficiente şi fostŭ parochŭ în Cergăulŭ mare tractulŭ protopopescŭ alŭ Blușiuluĭ, a reposatŭ în 16 Ianuariŭ 1894 în anulŭ alŭ 84-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 60-lea alŭ preoţieĭ. — *Teodorŭ Szabó,* parochŭ gr. cat. în Hăşdate şi *V. Silivaşŭ,* viceprotopopŭ surogatŭ şi notariŭ tractualŭ în protopopiatulŭ Gherleĭ, a reposatŭ la 28 Febr. în etate de 45 anĭ, după ce a lucratŭ cu zelŭ şi diligenţă 21 de anĭ în via Domnuluĭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVIII.

A. Papiŭ Ilarianŭ și S. Unire.

După cele ce le-amŭ desfășuratŭ până acum în capitulii precedenți, amŭ putè fi dispensați de a ne ocupa pe largŭ și cu cele ce le dice Papiŭ Ilarianŭ despre sfînta unire, de-órece dînsulŭ în fondŭ nu spune nimica, ce nu ar fi spusŭ Bărnuțiu și Laurianŭ, ale cărorŭ testimonii citate de dlŭ Densușanŭ în contra unirii parte aŭ fostŭ rectificate, parte reduse la valórea lorŭ adevĕrată. Cu tóte acestea vremŭ să ne ocupămŭ în unŭ capitolŭ separatŭ și de Papiŭ Ilarianŭ, ca să nu ne dicŭ, că ne-amŭ spăriatŭ de auctoritatea lui și ne-amŭ ascunsŭ.

Marĭ merite are Papiŭ Ilarianŭ în luptele nóstre politice, maĭ vîrtosŭ în cele purtate la anii 1848 și 1849, și noĭ le recunóscemŭ cu mulțămită și pietate. Nu se póte însă dice acésta și despre scrierile lui, în carĭ se manifestézŭ, ce e dreptŭ, o inimă caldă pentru prosperarea și emanciparea politică a poporuluĭ românescŭ, însă ele lasă multŭ de doritŭ din punctŭ de vedere sciințificŭ.

Naționalismulŭ românescŭ nutritŭ până la șovinismŭ în peptulŭ acestui bărbatŭ, precum și prejudițiile lui în contra bisericeĭ catolice, ce le-a contrasŭ încă în tinerețe în societatea calvinilorŭ din Oșorheiŭ, l'aŭ făcutŭ adese-orĭ să apuce pe căĭ false, carĭ l'aŭ condusŭ, — precum e și naturalŭ, — la grave erorĭ atâtŭ în enararea faptelorŭ, câtŭ și în aprețiarea lorŭ. Acésta a recunoscut'o maĭ târdiŭ însu-și Ilarianŭ, căci la George Bariț cetimŭ: „Noi însă ne aducemŭ aminte, de cândŭ autorulŭ ne dicea în Augustŭ 1869, că de ar maĭ publica în a dóua edițiune istoria sa, multe ar schimba într'însa.“ [1]) De sigurŭ multe ar fi trebuitŭ să schimbe Ilarianŭ atâtŭ în fondŭ, câtŭ și în formă și maĭ vîrtosŭ în limba, care este schimositŭ numaĭ din prea mare zelŭ românescŭ.

Cândŭ s'a apucatŭ să scrie *„Viața, operile și ideile luĭ Șincaĭ“*, elŭ nu a cercatŭ să afle ideile religióse ale acestuia și să le verse cu judecată rece într'unŭ sistemŭ, încâtŭ să potĭ afla ușorŭ, că ce a credutŭ și ținutŭ în materie de religiune acelŭ cronicariŭ, ci a întratŭ în acestŭ studiŭ cu ideile sale preconcepute, saŭ maĭ bine dicêndŭ cu erorile sale grave despre biserică și religiune, și atâta l'a chinuitŭ pe Șincaĭ, până ce din acesta a scosŭ la ivélă nu ideile cronicariuluĭ, ci ideile sale propriĭ.

Ca dovadă despre acésta aducemŭ aci chiarŭ cuvintele luĭ Ilarianŭ citate de dlŭ Densușanŭ.

Șincaĭ adecă se descărcase în contra Archiereilorŭ grecescĭ din România și a celorŭ sêrbescĭ din Ardélŭ cu cuvintele comentate de noĭ într'altŭ locŭ: „Ce vreŭ Archiereiĭ aceștia, să te învețe, să-ți prindă parte pe lumea acésta, aŭ să te ducă la ceriurĭ? Nu crede, o Române! pentru că numaĭ punga ta o voescŭ, ca să-și umple pungile lorŭ, și tu să rĕmâĭ robŭ acelora, *pe carĭ maĭ marĭi tĕi l-aŭ stăpânitŭ óre câudŭ.* Deștéptă-te dreptŭ aceea, o iubite némulŭ meŭ, și aĭ minte!“ [2])

Deși Șincaĭ, precum amŭ dovedit în altŭ locŭ, vorbesce despre archiereiĭ fanarioți și sêrbescĭ căduți până în grumadĭ în pĕcatulŭ simonieĭ, totuși luĭ Ilarianŭ i-se pare, că aci Șincaĭ nu face altceva, decâtŭ în modŭ profeticŭ înfiérézŭ pe Archiereiĭ bisericeĭ unite, cari aŭ îndemnatŭ pe credincioșiĭ lorŭ, să ĭea parte la congresulŭ catolicilorŭ din Ungaria ținutŭ în 1869 pentru înființarea autonomieĭ catolice, și în consecință cu acéstă presupunere absurdă debachă într'unŭ tonŭ puerilŭ cu aceste cuvinte în contra archiereilorŭ și altorŭ preoțiĭ aĭ bisericeĭ unite: „Auḑiți pe Șincaĭ, voĭ Iesuițĭ românĭ dela Oradea-mare, dela Gherla și de . . și de airea, voĭ carĭ în aceste ḑile ale luminiĭ și ale libertățiĭ, cutezați a îndemna pe Românĭ, să mérgă la sinodulŭ Catolicilorŭ ungurescĭ dela Pesta; voĭ carĭ mergeți cu cutezanța până a da Românilorŭ *Uniți* numele străinŭ și urîtŭ de *Catolicĭ,* ca și cum a fi unitŭ în patru puncte cu Catolicĭ, ar însemna a fi catolicŭ adecă Ungurŭ, papistŭ adecă Iesuitŭ, voĭ carĭ prin acésta și alte asemenea criminalĭ apucăturĭ cercați a rumpe de totŭ o parte însemnată a Românilorŭ din corpulŭ celŭ mare alŭ națiuniĭ, *auḑiți pe profetulŭ Șincaĭ* și până maĭ e timpŭ, convertiți-vĕ!“ [1])

Va să dică câudŭ vre-o câțiva românĭ gr. cat. aŭ mersŭ la unŭ congresŭ, — ér nu sinodŭ în sensuiŭ strictŭ alŭ cuvîntuluĭ, — în care s'aŭ adunatŭ toțiĭ catoliciĭ regatuluĭ Ungarieĭ *chiarŭ la porunca Corónei,* aceĭ câțiva Românĭ aŭ voitŭ să rumpă o parte însemnată a Românilorŭ din corpulŭ celŭ mare alŭ națiunii, deși ei nu aŭ mersŭ acolo, ca să-și dea învoirea la înființarea unuĭ organismŭ autonomicŭ comunŭ cu latiniĭ din Ungaria, ci ca să céră pentru Românii uniți unŭ organismŭ autonomicŭ separatŭ de alŭ romano-catolicilorŭ. Ce crimă aŭ comisŭ acești câțiva Românĭ, ca să-ĭ timbreze cineva așa de aspru, cum face Ilarianŭ?

Însă acésta trécă, ducă-se! Dar câudŭ Ilarianŭ vine și ne spune, că numele *Catolicŭ* este unŭ nume *străinŭ și urîtŭ,* ți-se pare, că grăesce vre-unŭ profesorŭ calvinŭ din Oșorheiŭ, unde a învĕțatŭ și Ilarianŭ în decursŭ de maĭ mulțiĭ aniĭ.

Numele *catolicŭ* îlŭ întrebuințézŭ și biserica orientală întocmaĭ ca și biserica apusénă, pentru că și ea crede *εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.* Românii orientalĭ aŭ tradusŭ aceste cuvinte „într'una, sfîntă, *sabornică,* și apostolică biserică“. De unde se vede, că biserică *sabornică* însemnézŭ biserică *catolică saŭ universală,* și de aceea cine se lapédă de numele *catolicŭ,* trebue să se lapede și de numele *sabornicŭ.* Ér considerândŭ lucrulŭ din punctŭ de vedere limbisticŭ, cuvîntulŭ *sabornicŭ* fiindŭ de origine slavonéscă cu terminațiune slavonéscă, este într'adevĕrŭ urîtŭ și străinŭ, pe câudŭ cuvîntulŭ *catolicŭ* fiindŭ indigenatŭ în tóte limbile de origine latină și folositŭ de tótă lumea cultă, nu se póte numi nicĭ urîtŭ nicĭ străinŭ, ci este urîtă și străină de firea Românuluĭ ura, ce o dovedesce Ilarianŭ față cu biserica aceea, care a încivilisatŭ Europa și pe Românĭ.

Apoĭ câudŭ Ilarianŭ identifică conceptulŭ *„catolicŭ“* cu conceptulŭ *„ungurŭ“* și conceptulŭ *„papistŭ“* cu conceptulŭ *„Iesuitŭ“,* ți-se pare, că auḑĭ vorbindŭ pe unŭ fanariotŭ orĭ pe unŭ protopresbiterŭ „ortodoxŭ“ ca Maneguțiu, ér nu pe unŭ omŭ de sciință, care își scie da samă de însemnarea cuvintelorŭ sale. Pentru aceea nicĭ nu aflămŭ de cuviință a-ĭ rĕspunde.

Totŭ așa de nedreptŭ și nesocotitŭ este Ilarianŭ și câudŭ resuméză ideile luĭ Șincaĭ despre unire cu aceste cuvinte citate și de dlŭ Densușanŭ: „Din carĭ tóte se vede, că Șincaĭ, ca și Klein episcopulŭ, Klein călugărulŭ, Petru Maĭorŭ și toțiĭ Blășenii luminați din secululŭ alŭ XVIII-lea cunoscea totŭ rĕulŭ fatalŭ produsŭ prin unire, nicĭ vedea altŭ lécŭ deocamdată spre a micșora saŭ alina rĕulŭ, decâtŭ stricta mărginire în cele patru puncte de nimenĭ înțelese.“ [2])

Aceste cuvinte ale luĭ Ilarianŭ suntŭ o conclusiune falsă din cuvintele rĕŭ înțelese ale luĭ Șincaĭ. Nicăirĭ Șincaĭ nu vorbesce despre vre-unŭ *„rĕŭ fatalŭ“* produsŭ prin unire, care din natura s'a n'a pututŭ produce nicĭ unŭ „rĕŭ fatalŭ“, pentru că chiarŭ după cum ne istorisesce Șincaĭ, a avutŭ meunirea a ușura sórtea nesuferită a Românilorŭ.

Altcum ce *„rĕŭ fatalŭ“* a urmatŭ din unire, o spune însu-și Ilarianŭ cu aceste cuvinte: „Primiĭ apostoliĭ aĭ Românismuluĭ se arată în centrulŭ Dacieĭ luĭ Traianŭ. Pe la mediulŭ secululuĭ XVIII, nemuritoriulŭ Românŭ, episcopulŭ (unitŭ) Ioanŭ Inocențiu Micu, începe a trimite tinerĭ la Roma, carĭ veniaŭ apoĭ acasă, inspirați nu de Roma Papeĭ, ci de Roma imperiuluĭ sempiternŭ. [1]) Unuiŭ din aceștia, Gregoriŭ Maĭorŭ, fu celŭ dintâiŭ profesorŭ de limbĭ și sciințe în școlele române înființate în Blașiŭ la anulŭ 1754. . . . Aceste școle române, apoĭ instiutele dela Roma, dela Viena, și de airea și maĭ adaugŭ eŭ, presimțiuĭ suflăriĭ epoceĭ celeĭ nóuĕ, produseră o samă de bărbațiĭ, cărorŭ asemenea Românii cutezŭ a dice, de abia aŭ până astădi. Étă cei maĭ ilustri din acești apostolĭ aĭ românismuluĭ. . . . . Atâțiĭ Românĭ, atâțiĭ învățați produse maĭ cu samă direcțiunea națională a învățăturei din Blașiŭ, precum și spiritulŭ și puterea epoceĭ, în mijlocŭlŭ celeĭ maĭ revoltătóre apĕsărĭ, sub care gemeaŭ bieții Românĭ de preste Carpați, câudŭ pe copiĭ îĭ trîaŭ cu puterea dela școlă la bivoliĭ domnescĭ, și pe popiĭ îĭ smulgeaŭ din biserică spre a-ĭ trimite la lucru îobăgescŭ. Gemetulŭ apĕsăriĭ se resimte în tóte lucrările acestorŭ bărbați, și resunetulŭ vociĭ lorŭ pĕtrunde până astădi tótă inima de Românŭ. Eĭ prin lucrările lorŭ ca prin unŭ toégŭ alŭ luĭ Moise, aŭ despicatŭ (dice D. Heliade) o mare de întunerecŭ, ce ținea pe Românĭ decindea pămîntuluĭ făgăduinței, îĭ făcură să trécă dincolo de Egiptulŭ minciuniloră, și să-și cunóscă adevĕratulŭ și măritulŭ lorŭ începutŭ. . . . . Aceștia toțiĭ aŭ fostŭ jertfa închinăriĭ lorŭ pentru slujba națieĭ, și mórtea lorŭ póte fi o vecînică dovadă a înaltei lorŭ solii și a împliniriĭ eĭ cu desevârșire.“ [2])

Ce bine maĭ mare decâtŭ acesta ar fi trebuitŭ să producă sfînta unire pentru Românĭ, pentru ca toțiĭ carĭ maĭ aŭ o inimă simțitóre în peptulŭ lorŭ, să-ĭ fie în veci mulțămitorĭ? Dacă nu ar fi venitŭ unirea, ca chiarŭ cu prețulŭ desbinăriĭ Românilorŭ în dóuĕ bisericĭ să ne trezéscă din letargia, în care ne adusese „ortodoxia“, óre ce folosŭ amŭ fi avutŭ, că amŭ fi rĕmasŭ cu toțiĭ „ortodoxĭ“? Óre ar fi fostŭ pentru noĭ maĭ mare glorie, să perimŭ cu rușine în unitate religiósă „ortodoxă“, decâtŭ să reînviămŭ, să trăimŭ și să ne desvoltămŭ în dóuĕ bisericĭ separate, însă într'unŭ singurŭ corpŭ naționalŭ consciŭ de trecutulŭ sĕŭ, plinŭ de vitalitate pentru presentŭ și de speranțe marĭ pentru viitoriŭ?

Acestea suntŭ întrebărĭ, carĭ numaĭ dlŭ Densușanŭ nu și-le scie punc, deși ele se impunŭ dela sine împreună cu rĕspunsulŭ, ce resultă dintr'însele.

Unŭ singurŭ testimoniŭ maĭ citézŭ dlŭ Densușanŭ din operele luĭ Papiŭ Ilarianŭ, care deși nu are importanță, totuși îlŭ reproducemŭ și noĭ aci: „Românii de aci (din Transilvania),“ dice Ilarianŭ, „călcați deopotrivă în cele bisericescĭ, politice și sociale, după căderea Transilvanieĭ sub casa habsburgică fură *amăgiți* prin promisiune de drepturĭ egale cu Ungurii a se uni cu biserica Romeĭ.“ [3])

Acésta este însă o folositóre amăgire, căci Papiŭ Ilarianŭ imediatŭ după acele cuvinte adauge: „De aci înainte începŭ Românii a pretinde drepturĭ egale. Episcopulŭ Inocențiu luase în seriosŭ promisiunile făcute Românilorŭ. Elŭ ceru recunóscerea naționalității române, independința de catolicĭ și ușurarea sorțiĭ țĕranilorŭ. Persecutatŭ elŭ muriĭ în esilŭ. Dar astă politică românéscă trăi în succesoriiĭ sĕĭ, în Gregoriŭ Maĭorŭ și în toțiĭ Românii ceĭ marĭ ai epoceĭ luĭ Iosifŭ II etc.“

Așa dară dacă unirea a fostŭ o *amăgire,* ea a fostŭ la totŭ casulŭ o *amăgire folositóre,* întru câtŭ a datŭ Românilorŭ ocasiunea a-și forma o școlă politică cu programŭ bine definitŭ, care duréză până astădi.

---

[1]) Părți alese din ist. Transilv. t. 2. pag. 106.
[2]) Chron. an. 1563; Papiŭ Ilarianŭ în opulŭ citatŭ pag. 32.

[1]) Viața, operele și ideile luĭ Șincaĭ pag. 32 în nota 2.
[2]) Id. ibid. pag. 37.

[1]) Partea cea maĭ mare a elevilorŭ din Roma aŭ venitŭ inspirați de ambele Rome.
[2]) Opulŭ citatŭ pag. 2 și 4.
[3]) Op. citatŭ pag. 44.

Însă unirea nu a fostŭ *o amăgire,* ci a fostŭ o acţiune îndeplinită cu cea mai curată intenţiune de factorii, carî aŭ conlucratŭ la realisarea ei, precum amŭ doveditŭ. în capitulii nostri precedenţî.

Închiămŭ acestŭ capitulŭ cu câteva pasaje scóse din istoria lui Ilarianŭ. Acesta dice: „Folósele uniunii fură: că românii aveaŭ acuma mai multă trecere la curte, dela care mai căpĕtaŭ câte o resoluţiune; prin unire se ridicară şcóle românesci mai curêndŭ, se trimiseră tineri la Roma, de unde veniră bărbaţii cei mai învăţaţi ai Românilorŭ, unŭ Georgiŭ de Şinca, unŭ P. Maiorŭ, unŭ S. Miculŭ (Klein) ş. a.; românii dacă nu se uniaŭ cu biserica Romei, prin *persecutarea tuturorŭ fără dubiŭ rĕmâneaŭ îndărĕtŭ în cultură.*“ Şi apoi după ce Ilarianŭ înregistrézĕ perderile causate prin unire, carî suntŭ identice cu cele citate din Bărnuţiu şi Laurianŭ, reduse deja de noi la valórea lorŭ adevĕrată, adauge: „Dar ce e dreptŭ, nu tóte aceste rele aŭ cursŭ nemijlocitŭ din unire, ci şi din laşitatea, pofta de domnire şi rĕutatea unorŭ mai mari ai bisericei.“ [1])

Într'altŭ locŭ totŭ Ilarianŭ dice: „Transilvania, care este vatra, centrulŭ românismului, deşi nu rĕmaseră chiarŭ şi înşi-şi românii acestei părţi centrale a românimei neatinşi de furórea ungurismului, deşi apucase ungurismulŭ a cucerire nu numai nobilimea română, ci şi o parte a clerului, ... totuşi precum amŭ mai însemnatŭ, de pe la anulŭ 1830—38 începe a se formare în Transilvania o generaţiune cu ideî lămurite naţionalî, care se opune ungurismului de-a dreptulŭ si cu tótă energia. *În Blaşiŭ, în acéstă urbe mică, care a fostŭ dela uniune încóce fântâna românismuluĭ nu numai în Transilvania, ci prin învĕţăturile lui Petru Maiorŭ etc. . . . . fântâna românismuluĭ preste totŭ,* în Blaşiŭ, în liceulŭ de aici se formă acea generaţiune de pe catedrele celorŭ mai învĕţaţi şi naţionalişti profesorî.“ [2])

Acestea nu le-a citatŭ dlŭ Densuşanŭ; le-amŭ citatŭ însă noi, ca cetitoriî să pótă judeca în deplină cunoscinţă de causă.

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Continuare)

Eram comptabilulŭ uneî firme fórte onorabile a acestuî oraşŭ, şi venitele mele eraŭ aşa de bune, câtŭ putuî peţi pe Elisa. Mama ei, o dómnă onorabilă, primi cu bunăvoinţă petirea mea. Singurei sale fiice îi putea da numai o zestre modestă, câtŭ privesce avere şi banî, — era însă cu atâtŭ mai preţiósă zestrea, carea mi-o aducea Elisa cu însuşirile inimei. Elisa promitea a fi cea mai bună soţie şi económă. Ziua nunteî era deja hotărîtă, şi noi ne ocupamŭ de miile de mĕrunţişurî, carî suntŭ de lipsă la o nóuă gospodărie. Atunci ne lovi pe neaşteptate o grea lovitură.

Principalulŭ meŭ muri repentinŭ de apoplexie. Vĕduva nu voia să mai continue neguţătoria, — acésta se descompuse, şi eŭ preste câteva septĕmânî mĕ vĕdui fără oficiŭ şi fără pâne.

Câtŭ în sara după licuidaţiune ca în tóte ţilele voiam să petrecŭ în societatea miresei şi a mamei ei, acésta trimise pe fiica sa din odae. „Unŭ cuvîntŭ am să vorbescŭ cu dta, Albertŭ,“ ţise apoi cu sinceritatea sa îndatinată cătră mine. „Dta veî afla póte aspră propunerea, — însă altcum nu póte să fie.“

Suspină şi mĕ privi durerosŭ. De locŭ nu-mi puteam închipui, ce avea să-mi spună.

„Acéstă lovitură a fostŭ grea pentru noi toţi,“ continuă dînsa după unŭ restimpŭ. „Fórte mĕ dóre pentru copila mea, . . . dar dta scii, că numai pe lângă o mare cruţare putemŭ să ieşimŭ, éră cu mórtea mea şi modesta mea pensiune va înceta de totŭ, şi Elisa va fi avisată numai la puterile sale proprii. De aceea mĕ făcea fericită gândulŭ, că vĕ voiŭ vedé împreunaţi. Însă acésta acum nu e cu putinţă. Albertŭ, dta eşti diligentŭ şi bunŭ. De nu o sciam acésta, nu-mi încredinţam singura mea fiică dtale. Însă până câtŭ dta nu veî avé aplicaţiune şi salariŭ sigurŭ, despre cununie nicî vorbă nu póte să fie, — şi nu numai acésta, fiulŭ meŭ, ci dta trebue deocamdată să încetezi cu visitele şi să încujuri casa nóstră. S'ar puté întîmpla, ca din căsătorie să se alégă nimica, — în care casŭ, — trăimŭ într'o lume, care îşi află distracţiunea în a calumnia chiarŭ şi fără de nicî unŭ temeiŭ, eră noi suntemŭ dóuĕ femeî sĕrace şi fără scutŭ. Da, Albertŭ, dta trebue aşi să-ţi ieaî rĕmasŭ bunŭ dela Elisa, până veî fi aflatŭ lucru şi câştigŭ de ajunsŭ.“

Astfelŭ vorbi buna femee. Eram ca înlemnitŭ. Nicî odată nu m'aşi fi gânditŭ la o întorsătură ca acésta a lucrurilorŭ. M'am rugatŭ cu lacrimi în ochi, — însă înzădarŭ, — dînsa a rĕmasŭ neclătită.

Tocmai aşa de neclătită a rĕmasŭ şi nenorocirea, ce mĕ urmăria. Nimica nu am lăsatŭ necercatŭ, am bătutŭ la o sută de uşi: tóte înzădarŭ! Aicî legăturî familiare, colo favoriţi specialî, o promisiune veche, a căreî împlinire îse urgitézĕ, — scurtŭ, tóte-mi suntŭ potrivnice!

Mai multŭ nu mĕ potŭ lupta împotriva acesteî nenorociri continue; curajulŭ mĕ părăsesce, trebue să mĕ daŭ învinsŭ . . . deja şi numai în urma legilorŭ fisice. Bagatelulŭ, ce mi-l'am cruţatŭ în anii din urmă, s'a sfârşitŭ, — nu-mi rĕmâne altceva, decâtŭ a privi în faţa miserieî.

Étă în puţine cuvinte istoria mea. Acum dta lucră după cum voescî! Mititelŭ a făcutŭ o nóuă legătură de cunoscinţă! Îţi stă în voe, domnulŭ meŭ, — dta cu o lovitură poţi despoia pe doî ómenî de restulŭ şi amintirea fericiriî lorŭ de odinióră, — dar dta fă, cum veî voi! Pentru mine nu mai esistă decâtŭ resignare. — Nu mĕ mai potŭ încovoia, ci numai frânge, — şi trebue să morŭ, dacă nu mai potŭ trăi! Albertŭ.“

Numai Dumneţeŭ scie, ce s'a petrecutŭ în sufletulŭ meŭ, pe câtŭ cetiam şirurile acestea. A o descrie acésta nu este nicî cu putinţă, nicî de lipsă. Întâia dată în viaţa mea am înţelesŭ cuvîntulŭ nefericire, şi anume nu numai pentru trista stare a luî Albertŭ, ci mai virtosŭ din a mea proprie.

Nu eram eŭ de o mie de orî mai nefericitŭ şi mai ticălosŭ, că eram cu multŭ mai netrebnicŭ şi mai ticălosŭ ca elŭ? O durere grozavă mĕ turbura. Eŭ singurŭ îmi făceam imputările cele mai amare. Gândiam, că mi-se aprinde faţa de ruşine şi mi-se rumpe inima de durere, până câtŭ furtuna simţemintelorŭ mele se va potoli cu ajutoriulŭ lacrimelorŭ. Dar óre aveam timpŭ de plânsŭ?

Curêndŭ! Să nu fie óre mijlóce spre vindecarea atâtorŭ mişeliî, carî le-am sevârşitŭ? Să nu potŭ eŭ face nimica, pentru ca acestŭ sermanŭ omŭ să-şi redobîndéscă fericirea?

Îmi sdrobiam capulŭ, — însă înzădarŭ. Nu aflăi nici o cale de mântuire. O! eŭ până acum nu eram decâtŭ o nulă în rîndulŭ fiinţelorŭ omenescî, unŭ ceva, ce încă nu pondera, ce nicî unŭ cuvîntŭ nu putea să ţică la marile cestiunî ale esistenţeî, o fiinţă, ce încă nimica nu putea face pentru deaprópele sĕŭ.

Greŭ, fórte greŭ îmi apĕsa acestŭ adevĕrŭ inima. Numai acuma simţiam, câtŭ de meritată îmi era dojana, cu care fuî numitŭ unŭ nemernicŭ băeţandru fără sufletŭ. Singurulŭ lucru, ce-mi sta în putere, era, ca pe ceî adâncŭ vătĕmaţi să-i rogŭ de iertare. Prinseî nefericita pénă, ce o folosisem de curêndŭ, şi cu o adevĕrată pocăinţă scriseî pe o hârtie următórele şiruri:

„Stimabilă domnişóră!

Iértă nepriceperea tinerescă! Iértă celorŭ dóuĕzecî de anî aî meî! — Crede-mi, nu din rĕutate, ci din sburdălnicie mĕ jucasem atâtŭ de uşorŭ cu simţĕmintele dtale. Îţi jurŭ, că de acum înainte micului dtale solŭ póte să intre la mine şi să ieşe dela mine, fără ca să-lŭ atingŭ. Atâtŭ pe dta, câtŭ şi pe domnulŭ Albertŭ vĕ rogŭ de iertare. Macarŭ de aţi gusta câtŭ mai curêndŭ din fericirea, ce aşa de multŭ o meritaţi.

Alŭ dvóstre sincerŭ, vinovatŭ stimătoriŭ.“

Acéstă epistolă fu trimisă, şi eŭ mĕ simţiam ceva mai uşuratŭ.

În sara următóre Mititelŭ apăru. Aduse cu sine dóuĕ epistole. Pe una sta: „Domnuluî necunoscutŭ.“ Am luat'o şi am desfăcut'o. Ea cuprindea numai următórele cuvinte: „Îţi mulţămescŭ, domnulŭ meŭ.“ Elisa m'a iertatŭ!

În următórea sară éră veni porumbulŭ la mine cu dóuĕ epistole în jurŭ de sine. Una a fostŭ pentru mine:

„Dta eşti bunŭ, domnulŭ meŭ! Dta m'aî datŭ de minciună, câtŭ ţi-am negatŭ simţulŭ de onóre şi compătimire. . . . Iértă acum şi dta! Albertŭ.“

Promisiunea solemnă o am şi ţinutŭ în faptă. Trecură dóuĕ saŭ treî lunî. În fiescecare sară veni porumbulŭ cu o mai mare punctuositate decâtŭ unŭ curierŭ de rîndŭ. Totdeuna era aşteptatŭ, cina îi sta gata, elŭ o mânca, o gugulitură, o dorinţă din partea mea, şi Mititelŭ éră dispărea. Ceea ce amîndoî aveaŭ să-şi împărtăşéscă, rĕmase pentru mine unŭ secretŭ.

Însă şi numai sosirea porumbului îmi spunea ţilnicŭ, că bietulŭ tinerŭ încă nu şi-a realisatŭ dorinţa, că nu era încă mântuitŭ de incertitudinea plină de griji, orî celŭ puţinŭ că nu putea încă cugeta la aceea, ca să-şi ducă alésa acasă. Dacă ar fi fostŭ acésta, — astfelŭ cugetam întru mine, — fără îndoélă, că macarŭ prin unŭ micŭ semnŭ aşi fi avutŭ scire despre acésta. Totŭ ce am primitŭ până acuma, era o flóre, unŭ bobocŭ, orî unŭ cuvîntŭ amicalŭ de recunoscinţă pentru discreţiune, ce mi-lŭ aducea Mititelŭ.

Aşa stăteaŭ lucrurile, câtŭ se crepă de ţiuă în 25 Octobre. Aci trebue să observŭ, că ţiua a 25-a a fiesce căreî lunî avea unŭ deosebitŭ rolŭ pentru mine. Cu plăcere făceam o mică schimbare a călendarului, şi totdeuna în 25 mĕ presentam cu o septĕmână mai curêndŭ la domnulŭ Samuilŭ Gibson.

(Va urmă.)

Bibliografie.

Musa Română an. II. nr. 3. P. literară: Robert Schumann. Corespondenţă. Murguleţului (poesie pop.). Varietate. Literatură. — P. musicală: Ardelenescŭ, Sêrba, aranjate de I. Murĕşanŭ. Din Bănatŭ. De pe Someşŭ, culese de V. Şorbanŭ. Murguleţului, cântecŭ pop. aranj. de I. Murĕşanŭ.

[1]) Istoria Rom. din Dacia sup. tom. I. edit. II, Viena 1852, pag. 57—59.

[2]) Idem Ibid. tom. II. p. CXXXIII.

Economie.

Îmbunătățirea fînațelorŭ. De multe orĭ se întîmplă, că în fînațe érba cea bună pere mai de totŭ, şi în locuriu ei crescŭ totŭ felulŭ de burueniĭ, carĭ nu suntŭ bune de nutreţŭ. Îmbunătăţirea acestorŭ fînaţe se póte face numaĭ prin stirpirea burueniloră si săména de érbă folositóre. Spre scopulŭ acesta se ară fînaţulŭ tómna şi primăvara şi se cultivă cu plante, ce trebue săpate mai desŭ, precum napĭ pentru nutreţŭ, cartofĭ, curechiŭ etc. Prin repetita săpare a pămîntuluĭ se pustiescŭ rădăcinile şi sémînţa burueniloră şi se îngróşe stratulŭ de pămîntŭ roditoriŭ, adecă espusŭ la influinţa aeruluĭ şi a căldureĭ. După culegerea plantelorŭ săména te tómna se ară pămîntulŭ afundŭ, ca brazdele să degere în decursulŭ ierneĭ. În primăvara următóre se scormonesce bine pămîntulŭ cu estirpătoriulŭ, apoĭ se saména cu plante, carĭ scutescŭ îérba de prea marea arşiţă a sóreluĭ, anume cu ovĕsŭ orĭ orzŭ, şi se grapă. După ce aŭ resăritŭ plantele acestea, se saména semînţă de îérbă şi trifoiŭ şi încă maĭ întâiŭ se saména o semînţă, după aceea ceealaltă, şi nu deodată. Săména ndu-se érba şi respective trifoiuluĭ, pămîntuluĭ nu se maĭ grapă, ci numaĭ se apasă cu trăvăliculŭ. Pre calea acésta fînaţulŭ se întinerésce. Nu este de lipsă, ca întregŭ fînaţulŭ să se are şi cultive deodată, ci în unŭ anŭ se póte îmbunătăţi o parte, în celĭ următorĭ celealalte părţi.

Maĭ este de observatŭ, că de multe orĭ fînulŭ este rĕŭ şi puţinŭ, fiindcă fînaţulŭ e prea umedŭ şi apĕtosŭ. În atarĭ casurĭ plantele de apă se desvóltă bine şi pustiescŭ érba cea bună. Rĕulŭ se póte îndrepta prin scurgerea apeĭ din fînaţŭ. Scurgerea se efeptuesce prin canalurĭ subterane orĭ prin şanţurĭ. Plantele de apă de comunŭ perŭ după scurgerea fînaţuluĭ, éră érba cea bună prosperézăă. Dacă érba cea bună ar fi peritŭ deja în mĕsură mare, atuncĭ se scormonesce pămîntulŭ cu estirpătorulŭ şi se saména îérbă bună, pe unde este locuriu pleşuvŭ. Fiindcă locuriu după scurgere de regulă e seracŭ în elementele, de carĭ are lipsă îérba cea bună spre a se desvolta, pentru aceea e de recomandatŭ, să se şi gunoéscă fînaţnlŭ.

Posta redacţiuniĭ. *Simand.* Abonamentulŭ de pe an. 1893 e achitatŭ prin solvirea din 29 Ian. 1894.

M. Giurca Totoiŭ. Învăţătura bisericeĭ catolice a propus'o fórte limpede deputatulŭ Asboth în şedinţa parlamentuluĭ din 8 a c.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

---

(10) 1—1

Dóuĕ calfe.

se caută pentru vîndare de speţerie (băcănie) în prăvălia reuniuniĭ de Consum din Blaşiŭ.

Dela reflectanţĭ se cere cunóscerea limbilorŭ patrieĭ.

Salariŭ anualŭ e 360 fl. şi 2 % din câştigulŭ curatŭ.

Reflectanţiĭ aŭ să se adreseze la „Reuniunea de Consum, asociare în Blaşiŭ.“

Blaşiŭ în 15 Martie 1894.

Consiliulŭ administrativŭ.

Nr. 1092—1894. (9) 1—2

Publicare de concursŭ.

Pentru construirea uneĭ aripĭ la internatulŭ de fetiţe gr. cat. din Blaşiŭ, şi a uneĭ aripĭ la gimnasiulŭ gr. catolicŭ românŭ din Blaşiŭ se publică prin acésta concursŭ.

Cei ce doresc a lua în întreprindere edificarea acestorŭ aripĭ, trebue să presenteze la subscrisulŭ consistoriŭ oferte închise şi provĕdute cu vadiŭ de 10% dela sumele preliminate.

Pentru aripa internatuluĭ de fetiţe este preliminată suma de 14.000 fl. v. a., ér pentru aripa gimnasiuluĭ suma de 44.600 florenĭ.

Terminulŭ, până la care aŭ să se presenteze ofertele, este 2 Aprilie st. n. a. c. până la 10 óre antemeridiane din acéstă di.

Oferenţiĭ trebue să declare, că cunoscŭ şi primescŭ planulŭ, preliminariulŭ şi condiţiunile de edificare, carĭ se potŭ vedé în cancelaria archidiecesană gr. cat. din Blaşiŭ.

Din şedinţa consistoriuluĭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia ţinută în Blaşiŭ la 13 Martie 1894.

I. M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitulariŭ.

(9) 2—2

Anunţŭ de licitaţiune.

Prin acésta se aduce la cunoscinţa on. publicŭ, că în 22 Martiŭ a c. st. n. la 10 óre antemeridiane se vorŭ esarenda pe calea licitaţiuniĭ grădinele fonduluĭ basilicanŭ de lângă calea ferată dimpreună cu superedificatele.

Fiecare grădină se va licita separatŭ. Preţulŭ eschemăriĭ grădineĭ celeĭ de dincóce de calea ferată va fi 70 fl., ér alŭ celeĭ de dincolo de calea ferată cu casă şi alte superedificate dimpreună 200 fl.

Doritoriĭ de a licita vorŭ avé să depună vadiulŭ de 10 % pentru fiecare grădină.

Licitaţiunea se va ţinĕ în cancelaria advocatuluĭ archidiecesanŭ.

Condiţiunile de licitaţiune se potŭ vedé la Sp. Domnŭ Adv. Dr Iacobŭ Brenduşanŭ.

Blaşiŭ în 7 Martiŭ 1894.

Gavriliŭ Popŭ,
Adm. fond. basil.

Nr. 349—1894. (8) 3—3

Escriere de concursŭ.

La unŭ stipendiŭ de 60 fl. pentru meseriaşi din fundaţiunea fericitului prepositŭ *Constantinŭ Papfalvi* prin acésta se escrie concursŭ cu terminulŭ de 31 Martie 1894. inclusive pe lângă următórele condiţiuni:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge învĕţaceĭ români greco-catolicĭ de orĭ ce meserie.

2. Preferinţă vorŭ avé aceia, carĭ vorŭ dovedi, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, şi dintre aceştia în primulŭ locŭ ceĭ născuţi în Popfalăŭ, comitatulŭ Cluşuluĭ.

3. Cererile să fie instruite cu carte de botezŭ, documentŭ dela respectivulŭ măiestru, la care este aplicatŭ învĕţăcelulŭ, şi atestatŭ de purtarea morală dela respectivulŭ oficiŭ parochialŭ.

4. Cererile să se înainteze până la terminulŭ prefixŭ la acestŭ Consistoriŭ.

Blaşiŭ din şedinţa Consistoriuluĭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ ţinută în 6 Faurŭ 1894.

I. M. Moldovanŭ.
Vicariŭ capitulariŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloră, în ce privesce lucriŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 5—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 5—26 **Timisióra-Fabricŭ**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ. **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de terŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magaziuŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 10. fl. 11272.44

5. Din *Ulieş* pe l. Nr 658 dela:

A. Suciŭ econom	fl.	1.—	
Teodor Pop înv.	„	2.—	
Fiorian Linca	„	—.50	
Gavril Coltor	„	2.50	fl. 6.—

6. Din *Sân-Petru de câmpie* pe lista Nr. 660 dela:

Mireştean Vasilică	fl.	2.—	
Iuşor Gligor	„	1.—	
Iuşor Mărie	„	—.50	
Bis. gr. cat. S. Petru	„	10.—	
Iosif Costin	„	1.—	
Carolina Costin	„	1.—	
Ioan Maxim înv.	„	1.—	
Iuşon Sandu	„	—.20	fl. 16.70

7. Din *Miheş* pe l. Nr 662 dela:

Basiliŭ Candin	fl.	1.—	
Dela poporul gr. cat.	„	2.—	
Parteniŭ Grama preot	„	2.—	
Raveca Grama	„	1.—	fl. 6.—

M. Străjan prof. în Craiova a colectat pe l. Nr 32/a dela:

M. Străjan prof.	leĭ	200.—	
Const. G. Stravolca	„	5.—	
Dum. Constantinescu	„	2.—	
Emanoel Burbea	„	2.—	
Preotul Brănescu,	„	2.—	
N. N.	„	2.—	
N. N.	„	2.—	
X.	„	1.—	
Nemo	„	1.—	
N. Nicolescu	„	1.—	
G. Anagnostache	„	1.—	
Th. Ionescu	„	1.—	
Ignotus	„	2.—	
N. T. Pop	„	22.—	
Ioan Pop	„	20.—	
N. Vintilescu	„	5.—	
Preotul N. Georgescu	„	2.—	
S. Jirovean	„	2.—	
I. Settelin	„	2 —	
E. Teodorin	„	1.—	
L. Faure	„	2.—	
C. Podian	„	2.—	
E. Iosephi	„	2.—	
Pr. I. Plevian	„	2.—	
Georgescu	„	1.—	
Classa VII.			
Murgăşan Nicolae	„	5.—	
Popescu Teodor	„	1.—	
Călugărian Const.	„	1.—	
Negreţ Ión	„	1.—	
N. F. Sibiau	„	5.—	
E. Arnold	„	5.—	
Cernătescu N.	„	1.—	
Mihailescu V.	„	1.—	fl. 148.20

Vas. Cicudi Vlassa preot în Zaŭ a colectat pe lista Nr. 663 dela:

Basiliŭ C. Vlassa	fl.	3.—	
Pamfiliŭ Podóbă	„	2.—	
Filip Feneşan	„	1.—	
Teodor M.	„	2.—	fl. 8.—

Ilie Dăian şi *Valeriŭ Suciŭ* teol. absoluţi aŭ colectat în Bpesta pe lista Nr. 1/a dela:

Sever Ionel de Colbasi jur.	fl.	5.—	
V. Suciŭ teol. abs. filos.	„	5.—	
I. Dăian teol abs. filos.	„	3.—	
Iuliŭ Maniŭ jur.	„	2.—	
Gavr. Bardosi teolog	„	3.—	
Pavel Pircea pictor	„	2.—	
George David jur.	„	2.—	
Andreiŭ Pop jur.	„	2.—	
Ariton Popa teol.	„	2.—	
Victor Poruţ jur.	„	2.—	
Nicolae Petrovici jur.	„	1.50	
Ión Neamţ rig. jur.	„	1.—	
Aurel Vlad jur.	„	1.—	
Fl. Muntean rig. med.	„	1.—	
Nicolae Zugrav teol.	„	1.—	
Nic. Vraciŭ rig. med.	„	1.—	
Emiliŭ Pop teol.	„	1.—	
Octavian Vass jur.	„	1.—	
Alesandru Rimbaş jur.	„	1.—	
Ión Murĕşan teol.	„	—.50	
Dumitru Lupan filos.	„	1.—	
Enea Papiŭ jur.	„	1.—	
Georgiŭ Costa jur.	„	1.—	
Ión Iepure teol.-filos. (Cluş)	„	1.—	
Traian Bratu technic	„	1.—	
Nicolae Pop teol.	„	1.—	
Simion David med.	„	1.—	
Victor Onişor jur.	„	1.—	
Aurel Popescu jur.	„	1.—	
Const. Locea filos.	„	1.—	
Iordan Popovici filos.	„	—.50	
Ioan Bunea filos.	„	—.50	
N. N.	„	—.50	
Pavel Boca teol.	„	—.50	
Iosif Şegescu teol.	„	—.50	
Camil Sĕlăgian teol.	„	—.50	
Ión Băltescu teol.	„	—.50	
Ión Taloş teol.	„	1.—	
Alesandru Valea teol.	„	—.50	
Vasilie Viad teol.	„	—.50	
Eugen Barbul teol.	„	—.50	fl. 54.—

Simeon Micu pp. Albeĭ Iulie a colectat din *Cârna* pe lista Nr. 222 dela:

A. Grecu	rom. ort.	fl.	1.—	
I. Medrea	rom. ort.	fl.	1.—	
Ioan Siara		„	1.—	
N. Muntean	rom. ort.	fl.	1.—	
N. Brênduşa	rom. ort.	fl.	1.—	fl. 5.—

Dr. G. Vuia med. în Arad a colectat pe lista Nr. 65 dela:

Dr. G. Vuia		fl.	10.—	fl. 10.—
C. Colbasi arînd. în Spring		fl.	25.—	fl. 25.—
I. Ch. Dragomir prot. în Nagrad		fl.	3.—	fl. 3.—

P. Micu la ministeriul domeniilor în Bucurescĭ a colectat pe lista Nr 97/a dela:

P. Micu	leĭ	20.—	
E. Muntean	„	30.—	
G. Mântulescu	„	5.—	
Romulus Ionascu	„	5.—	
S. Frâncu	„	1.—	
T. Buiucliŭ	„	1.—	
G. Nicolean	„	5.—	
V. Brezean	„	5.—	
G. Comşa	„	10.—	
N. Gâlcă	„	2.—	
P. D. Belea	„	5.—	
I. S. Ordean	„	50.—	
P. Lascu	„	5.—	
C. Gorciŭ	„	2.—	
S. P. Radian	„	4.—	
Ch. Grigoriŭ	„	2.—	
G. Brat	„	5.—	
D. Hoza	„	5.—	
V. Silvian	„	5.—	
G. N. Căciulescu	„	3.—	fl. 83.98

I. Romonţan preot în Gârbăul ung. a col. pe l. Nr 351 dela:

Ioan Romonţan preot	fl.	1.—	
Ioan Sabo	„	—.10	
Pârvu Petru	„	—.20	
Pârvu Petru a Mariĭ	„	—.40	
Pârvu Onuţ	„	—.05	
Nicolae Albu învĕţ.	„	—.20	
Vasile Duma bĕtr.	„	—.30	
Vasile Duma tinĕr.	„	—.15	
Sandu Cordoş	„	—.15	
Gachia Fărcaş	„	—.10	
Simion Duma	„	—.10	
Vasile Pop	„	—.10	
Onuţ Nădăşan	„	—.10	
Din casa s. bis.	„	2.—	fl. 5 25

I. V. Rus ppul Sibiiului trimite dela:

Sept. Sev. Albini prim red. al „Tribunei"	fl.	10.—	fl. 10.—

Stefan Crişinean adm. prot. în Sarsig a colectat din cassele bisericelor din:

Triŭ	fl.	1.—	
Ciulescĭ	„	1.—	
Ciunaloş	„	2.—	
Spinuş	„	1.—	
Furnoş	„	1.—	
Sarcăŭ	„	—.50	
Chinag	„	—.50	
Fegernic	„	—.50	
Berna de sus	„	—.50	
Săcălasĕŭ	„	—.50	
Sarsig	„	1.—	fl. 9.50

Simeon Pop preot gr. cat. Drag a colectat dela:

Simeon Pop	fl.	1.—	
Petru Colceriŭ învĕţ.	„	—.50	
Ioan Mezei	„	—.20	
Pop. gr. cat. din Drag	„	5.50	fl. 7.20

Simeon Micu pp. Albeĭ Iulie a colectat din Galda inf. pe l. Nr. 225 dela:

Aureliŭ Hulea	fl.	2.—	
Ioan Picoş	„	1.—	
Gligor Gliga	„	1.—	
Simeon Udrea	„	1.—	
Todor Păstrav	„	—.50	
Eremie Păstrav	„	—.50	
George Macarie	„	—.50	
Pavel Păstrav	„	—.50	
Ilie Baghiŭ	„	—.50	
Miron Georgiŭ	„	—.50	
Isidor Picoş	„	—.50	
Andron Hangĕŭ	„	—.40	
Dionisiŭ Gliga	„	—.50	
Ioan Creţ	„	—.40	
Ioan Schiaŭ	„	—.40	
Ioan Frâncu	„	—.40	
Miron Herlea	„	—.30	
Iosif Herlea	„	—.30	
Vasile Herlea	„	—.30	
Petru Trif	„	—.30	
Ioan Haţegan	„	—.30	
Simion Trif	„	—.30	
Trifan Trif	„	—.30	
Dela 38 pop. câte 20 cr.	„	7.60	
Dele 24 pop. cate 10 cr.	„	2.40	fl. 22.70

Iacob Lugoşan ppul Turdeĭ a colectat:

1. Din *Beiŭ* pe l. Nr 806 dela:

Alesa. Mezei preot	fl.	3.—	
Tanasie Cantor	„	—.30	
Simeon Rus	„	—.30	
Iosif Cantor	„	—.20	
Alesandru Felvinţi	„	—.20	
Alesandru Bean	„	—.20	
Simion Georgieş	„	—.20	
Iosif Hegieş	„	—.20	
Andreiŭ Corseŭ	„	—.20	
Vasiliŭ Botezan	„	—.20	
Simion Moldovan	„	—.20	
Vasiliŭ Ólă	„	—.30	
Vasiliŭ Dolha	„	—.20	
Vasiliă Cosma	„	—.20	
Teodor Ionaş	„	—.20	
Achim Timbuş	„	—.10	
Vasiliŭ Cantor	„	—.20	fl. 6.30

2. Din *Cianul deşert* pe lista Nr 797 dela:

Samoil Poruţ preot	fl.	5.—	
Aureliŭ Poruţ învĕţ.	„	2.—	
Vasiliŭ Petean	„	2.—	
Emiliŭ Poruţ cantor	„	1.—	
Teofil Poruţ primariŭ	„	1.—	
A. Poruţ înv. emerit	„	1.—	
Dşóra Maria Chiorean	„	1.—	
Ioan Petean l. Alesă	„	1.—	
Partenie Apahidean	„	1.—	
Zaharie Apahidean	„	1.—	
Ioan Moldovan l. Vas.	„	—.50	
Ioan Poruţ măestru	„	—.50	
Tóder Burcuş	„	—.50	
Grigorie Petean	„	—.30	
Georgiŭ Petean	„	—.10	
De pe bucate colectate dela mai mulţi pop.	„	15.65	fl. 33.45

3. Din *Berchiş* pe l. Nr 793 dela:

Poporul gr. cat.	fl.	2.—	
Ioan Nicóră preot	„	1.—	
Din cassa bis. gr. cat.	„	1.20	fl. 4.20

4. Din *Cianul mare* pe lista Nr 805 dela:

Petru Stoĭca preot	fl.	1.—	
Iuliŭ Socol coop.	„	2.—	
Greg. Pop not. cerc.	„	5.—	
Cucu Gavrilă	„	1.—	
Cucu Alesandru	„	1.—	
Cicudean Iosif	„	1.—	
Suciŭ Petre	„	1.—	
Cucu Clemente	„	—.50	
Cucu Ananie	„	—.50	
Cucu Chimu	„	—.50	
Mocan Nic. controlor	„	1.—	
Hădărean Ilie	„	—.50	
Cicudean Vasilie	„	—.50	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hădărean Filimon . .	„	—.50	
Hădărean Iuon . . .	„	—.50	
Bumbu Alesandru . .	„	—.50	
Hădărean Gavrilă . .	„	—.50	
Oprea Gligor	„	—.50	
Pop Niculae	„	—.50	
Leaș Tŏder	„	—.50	
Nicŏră Niculae . . .	„	—.30	
Revnic Tŏder	„	—.20	
Maxim Gavrilă . . .	„	—.50	
Crișan Gavrilă . . .	„	—.20	
Săbăŭ Costan	„	—.50	
Crișan Alesandru . .	„	—.50	
Urdă Mihailă	„	—.50	
Rus Ilie	„	—.50	
Simion Lucaciŭ învĕț.	„	1.—	
Mocan Niculae . . .	„	—.50	fl. 23.70
5. Din *Ciurilă* pe l. Nr 802 dela:			
Ioan Tamaș preot .	fl.	1.—	
L. Salomie curat. prim	„	—.80	fl. 1.80
6. Din *Cŏpand* pe l. Nr 789 dela:			
De pe buc. dela pop.	fl.	8.—	
Ioan Pătăcean preot .	„	1.—	fl. 9.—
7. Din *Mischiŭ* pe l. Nr 791 dela:			
Ioan Pop a Firiĭ . .	fl.	—.30	
Ioan Pascu l. Pavel .	„	—.30	
Mari Nana l. Gavrilă	„	—.20	
Ioan Mutca	„	—.10	
Costantin Novea . .	„	—.10	
Demetriŭ Țopu . . .	„	—.30	
De pe buc. dela mai mulțĭ poporenĭ . .	„	11.88	fl. 13.18
8. Din *Petridul inf.* pe lista Nr 795 dela:			
Iosif V. Balint . .	fl.	2.—	
Elena Balint . . .	„	1.—	
Ioan T. Burcuș . .	„	1.—	
Vasilie Belu docente	„	—.80	
Lucreția Belu . . .	„	—.50	
Nicolae Belica . . .	„	—.50	
Stefan Ilie	„	—.60	
Anca Iosif jude com.	„	—.30	
Soția judelui Susana	„	—.30	
Vasilie Balica . . .	„	—.60	
Tanase Burcuș . . .	„	—.60	
Popa Dumitru . . .	„	—.80	
Anca Stefan a Petri	„	—.35	
Popa Simion . . .	„	—.20	
Iosif Pârvu l. Simion	„	—.30	
Ion Pârvu l. Vasilie .	„	—.15	
Todor Roman . . .	„	—.10	
Rotariŭ Stefan l. M.	„	—.20	
Belu Ioan	„	—.10	
Rotariŭ Iuon l. Iosif	„	—.10	
Pârvu Vas. l. Mihailă	„	—.10	
Cenan George . . .	„	—.10	
Balică Todor	„	—.35	
Anca Iacob	„	—.25	
Balica Iosif	„	—.24	
Poruț Vasilie . . .	„	—.24	
Rotariŭ Vas. l. Maxin	„	—.15	
Crișan Ioan . . .	„	—.15	
Hancu Ionaș . . .	„	—.20	
Pârvu Ioan a Creției .	„	—.12	
Pârvu Ioanaș . . .	„	—.16	
Silveșan Ioan . . .	„	—.15	
Balica Simion . . .	„	—.15	
Sandu Luca	„	—.16	
Oniș Petre a Vas. .	„	—.16	
Anca Georgiŭ l. Ioan	„	—.10	
Anca Ioan l. Iosif .	„	—.10	
Pârvu George l. T. .	„	—.10	
Tușinean Petru . .	„	—.10	
Pârvu Marie l. Todor	„	—.10	
Sandu Filip	„	—.10	
Anca Silvestru . . .	„	—.10	
Cenan Todor . . .	„	—.10	
Sandu Ioan a Vas. .	„	—.05	
Pitea Todor	„	—.05	
Anca Iosif l. Georgiŭ	„	—.05	
Moldovan Ionaș . .	„	—.04	
Niculiciĭ Gavrilă . .	„	—.04	
Pârvu Vas. a Creției .	„	—.04	
Todea Tanase . . .	„	—.04	
Penan Simion . . .	„	—.05	
Sandru Ioan . . .	„	—.04	
Sandru Vasilie . .	„	—.08	
Roman Iosif	„	—.08	
Chiorean P. mare prop.	„	—.04	
Urdă Ioan	„	—.08	
Bis. gr. cat. . . .	„	1.—	
Dela mai mulțĭ . .	„	—.44	fl. 16.10
9. Din *Petridul mediŭ* pe lista Nr. 794 dela:			
Alesandru Bene preot	fl.	1.—	
Codrean Iacob . .	„	—.15	
Siandru Iacob . . .	„	—.20	
Codrean Iosif . . .	„	—.10	
Siandru Ioan . . .	„	—.15	
Siandru Gligor . .	„	—.15	
Siandru Indreiŭ . .	„	—.10	
Tode Maria	„	—.15	
Tode Nastasie . . .	„	—.10	
Modol Ioan a Saveĭ .	„	—.10	
Rus Todor	„	—.10	
Rus Stefan	„	—.10	
Caba Mihailă . . .	„	—.10	
Modol T., Ioan și Sia	„	—.50	
Siandru Chirilă . .	„	—.50	
Siandru Iacob l. Filon	„	—.20	
Modol George . . .	„	—.10	
Tode Maxim, Gligor și Ioan	„	—.30	
Retegan Mihailă . .	„	—.10	
Negrea Isidor . . .	„	—.20	
Popa Ioachim . . .	„	—.10	
Popa Macaveiŭ . .	„	—.10	
Tode Gligor . . .	„	—.10	
Pârvu Todor . . .	„	—.10	
Dela mai mulțĭ cred.	„	—.92	fl. 5.52
10. Din *Petridul sup.* pe lista Nr. 792 dela:			
Dela poporul gr. cat.	fl.	3.60	fl. 3.60
11. Din *Sîndu* pe l. Nr 790 dela:			
R. Romonțan preot .	fl.	3.—	
Bis. gr. cat. . . .	„	1.50	
Ioan Peștean învĕț. .	„	—.50	
Ilie Selăgian . . .	„	—.10	
Vasilie Abrudan . .	„	—.10	
Vasilica Micușan . .	„	—.05	
Din bucate dela mai mulțĭ poporenĭ . .	„	7.—	fl. 12.25
12. Din *Turda nóuă* pe lista Nr. 810:			
Dela popor	fl.	2.—	
Iacob Lugoșan protop	fl.	10.—	fl. 12.—
13. Din *Turda veche* pe lista Nr. 788 dela:			
Ales. P. Romonțan .	fl.	10.—	
Ioan Mesaroș . . .	„	5.—	
Ioan Petricaș . . .	„	10.—	
Simion Poruț învĕț. .	„	2.—	
Vasiliŭ Siandru . .	„	1.—	
Ioachim Rat	„	1.50	
Ioan Siuta	„	1.—	
Stefan Siuta . . .	„	1.—	
Dumitru Rogozan .	„	1.—	
Parteniŭ Tat . . .	„	1.—	
Ioan Pop	„	1.—	
Grigorie Rat . . .	„	1.—	
Ioan Crișan . . .	„	1.—	
Vasiliŭ Siuta . . .	„	1.—	
Andron Găzdac . .	„	1.—	
Niculae Lazar . . .	„	1.—	
Vĕd. Ana Murĕșan n. Siandru	„	1.—	
Samoilă Rogozan . .	„	1.—	
Ioan Nicoliciŭ . . .	„	1.—	
Ilie Crișan l. Iliuț .	„	—.50	
David Costan . . .	„	—.50	
Simeon Pop	„	—.50	
Ioar Crișan l. Ioan .	„	—.50	
Ioanaș Murĕșan . .	„	—.50	
Vĕd. Ana Nicolicĭ .	„	—.50	
Mihailă Duca . . .	„	—.50	
Mihailă Rat	„	—.50	
Iuonaș Todea . . .	„	—.50	
Simion G. l. Pantolea	„	—.50	
Ilie Cosma	„	—.50	
Ilie Suciŭ	„	—.40	
Iean Murĕșan . . .	„	—.40	
Leonțiŭ Oprea . .	„	—.40	
Vasilica Rat . . .	„	—.30	
Vasiliŭ Giurgiŭ . .	„	—.30	
Teodor Grădinariŭ .	„	—.30	
Filip Duca	„	—.30	
Parteniŭ Siuta . .	„	—.30	
Alesandru Pop . .	„	—.30	
Vartolomeŭ Găzdac .	„	—.30	
Vasiliŭ Bonda . . .	„	—.20	
Vasiliŭ Aruncutean .	„	—.20	
Petru Lucaciŭ . . .	„	—.20	
Ilie Murĕșan . . .	„	—.25	
Simion Siandru . .	„	—.20	
Ioan Sonica . . .	„	—.20	
Ioan Bocu	„	—.20	
Mihail Lazar . . .	„	—.20	
I. Giurgiŭ a Nasculuĭ	„	—.20	
Pavel Bodaciŭ . . .	„	—.10	fl. 53.25
14. Din *Tur* pe l. Nr 796 dela:			
Simion Rus paroch .	fl.	1.—	
Ioan Marinca . . .	„	1.—	
Vasiliŭ Moldovan .	„	1.—	
Cigărean Niculae . .	„	—.50	
Ioan Crișan	„	—.20	
Simion Crișan . . .	„	—.50	
Maxim Bichiș . . .	„	—.20	
Ionaș Giran	„	—.50	
Valeria Suciŭ . . .	„	1.—	fl. 5.90
15. Din *Urea* pe l. Nr 809 dela:			
Iuliŭ Pop preot . .	fl.	2.—	
Ioane Rus învĕț. . .	„	1.—	
George Trif . . .	„	1.—	
Ioan Cucerean . .	„	—.50	
Avram Ioan	„	—.20	
Stefan Michăsan . .	„	—.30	
Michăsan Ilie . . .	„	—.30	
Busuioc Ioan . . .	„	—.30	
Dr. Domokos Andor propriet. în Turda	„	2.—	
Neuschloss Fülöp . .	„	—.50	
Cseh Iános not. cerc.	„	—.50	
Moïse Ioan	„	—.50	
Bozdog Filon . . .	„	—.20	
Roșca Todor . . .	„	—.20	
Rotariŭ Iacob . . .	„	—.20	
Barb Mihailă . . .	„	—.50	
Muntean Ioan . . .	„	—.20	fl. 10.40
„Timișana“ instit. de credit și economii în Timișóra pe lângă suma de 20 fl. daț pe lista „Luminătoriuluĭ“ a mai trimis încă . . .	fl.	40.—	fl. 40.—
Suma .	fl.		11943.62

Dare de samă și mulțamită publică.

Ca colecte pe sama *fondului pentru studenții morboși* dela institutele din Blașiŭ mai venimŭ a adauge următórele:

Lista Nr. 1. Colectante: P. O. D. *Petru Urlăcanŭ,* protop. (Reghinulŭ săs.) 1 fl. — Patr. Barb, adv. 2 fl. — Dr. Vulcan, adv. 1 fl. — M. Orbonaș, adv. 1 fl. — Galat. Șagăŭ, protop. 1 fl. — Dr. Ceușan med. 1 fl. Suma fl. 7.—

Lista Nr. 8. Colectante: *Ales. Papiŭ,* preot (Bistra) 1 fl. — Ios. Arieșan, preot (Certege) 1 fl. — I. Rat, preot (Câmpenĭ) 1 fl. — Mih. Dan (Câmpenĭ) 50 cr. — Dandea Amos (Câmpenĭ) 50 cr. — Rom. Marcu, preot (Bistra) 1 fl. Suma fl. 5.—

Lista Nr. 18. Colectante: *G. Suciŭ,* v.-prot. (Indolŭ) 1 fl. — Ioan Bordan, parochŭ (Hăsmaș) 50 cr. — V. Lucaciŭ, preot (Iara) 50 cr. — V. Fărcășan, preot (Hĕșdate) 50 cr. — Aur. Balint, preot (Lita rom.) 50 cr. — Gavr. Oltean, preot (Rachișu rom.) 50 cr. — Filot. Muntean, paroch (Băișora) 20 cr. — I. Muntean, preot (Săcel) 20 cr. — Ios. Florian, preot (Sălciua) 20 cr. — V. Pop, preot (Bicălat) 20 cr. — M. Popescu, preot (Măgura) 20 cr. — I. Hideg, docente (Lita rom.) 20 cr. Suma fl. 4.70

Lista Nr. 31. Colectante: *Stef. Câmpean,* protop. 2 fl. — N. Galea, preot (Hundorf) 1 fl. — P. Comes, preot (Coroiŭ) 50 cr. — N. Maior, preot (Odriheiŭ) 50 cr. — I. Pop, adm. par. (Agrișteŭ) 1 fl. 50 cr. — Aur. Pop, adm. par. (Lepindea) 1 fl. — T. Avram, paroch (Biertan) 1 fl. 50 cr. — G. Șerban, paroch (Șmig) 1 fl. — T. Dan, par. (Ciucmandru) 1 fl. — N. Muntean, paroch (Noui săs.) 1 fl. — I. Isip, preot (Sântiŏna săs.) 1 fl. — St. Secetă, paroch (Șaros săs.) 1 fl. — N. Roman, cooper. (Ernea) 1 fl. — I. Roman, paroch (Ernea) 50 cr. — G. Vamoș, paroch (Giacoș) 1 fl. Suma fl. 15.50

Blașiŭ în 10 Martiŭ 1894.

Ales. Urlăcan m. p., președinte. **N. Popescu m. p.,** cassariŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 24 Martiŭ 1894. Numĕrulŭ 12.

Kossuth.

Una dintre celea mai marcante figurĭ din istoria contimpurană a Magiarilorŭ, Kossuth Lajos, a încetatŭ din viaţă.

Poporulŭ magiarŭ e cufundatŭ în jale.

Nu este Magiarŭ, care să nu deplângă mórtea acestuĭ omŭ, care întru adevĕrŭ pentru némulŭ sĕŭ a fostŭ unŭ bărbatŭ providenţialŭ.

Mórtea demândă blândeţă şi obiectivitate.

Şi orĭ câtŭ de multe ar fi cuvintele nóstre pentru a critica şi pentru a condamna activitatea luĭ Kossuth, totuşi dreptatea ne impune a recunósce, că totŭ ce aŭ astădĭ Magiariĭ, luĭ Kossuth aŭ de a-ĭ mulţămi.

Fără Kossuth nu putea Deák să înfiinţeze pactulŭ dualisticŭ din 1867. Şi fără pactulŭ dualisticŭ din 1867 poporulŭ magiarŭ n'ar fi ajunsŭ la posiţia aceea covîrşitóre în monarchia Habsburgilorŭ, de care atâtŭ de multŭ abusézā acum.

N'ar fi decĭ echitabilŭ, dacă n'amŭ apreţia după meritŭ jalea poporuluĭ magiarŭ.

Eĭ multŭ, fórte multŭ aŭ perdutŭ în Kossuth. Aŭ de ce plânge.

Pe cândŭ însă scimŭ apreţia jalea lorŭ, pe atuncĭ de altă parte, datorĭ suntemŭ şi ca Românĭ şi ca cetăţenĭ loialĭ a ne esprima şi noĭ sentimentele, ce le avemŭ în faţa mormîntuluĭ deschisŭ.

Nóuĕ ca la Românĭ Kossuth ne-a fostŭ unŭ inimicŭ neîmpăcatŭ.

Elŭ a fostŭ inventatorulŭ şovinismuluĭ magiarŭ de adĭ.

Elŭ a iscoditŭ nefericita idee de statŭ magiarŭ, cândŭ la 1847 şi 1848 a cerutŭ în proiectulŭ sĕŭ de adresă „Unirea Transilvanieĭ cu Ungaria", punêndŭ basa la politica nefastă de contopire a naţionalităţilorŭ într'o singură naţiune, în naţiunea magiară.

Elŭ, care în aniĭ esiliuluĭ sĕŭ voluntarŭ s'a saturatŭ de doctrinele sectarilorŭ italienĭ, a dusŭ ţara şi la povîrnişulŭ, pe care o ducŭ fără greşŭ proiectele bisericescĭ ale guvernuluĭ.

Şi totŭ elŭ a fostŭ, care după subjugarea revoluţiuniĭ din 1848 simţindŭ neputinţa sa şi a némuluĭ sĕŭ a umblatŭ cu pălăria în mână după Românĭ, ca să-ĭ îndulcéscă şi să-ĭ înduplece a scăpa pe Ungurĭ din nĕcasŭ, ca apoĭ după aceea să-ĭ pótă lăsa în baltă.

Ca patrioţĭ încă avemŭ cuvinte de reprobare faţă de activitatea luĭ Kossuth.

Elŭ în dieta din Dobriţinŭ din 1849 a esoperatŭ dela dietă detronarea Caseĭ Habsburgice. Şi elŭ până la mórte a rĕmasŭ credinciosŭ aceluĭ decisŭ. Elŭ n'a voitŭ să recunóscă nicĭ odată de legitimă domnia împĕratuluĭ Franciscŭ Iosifŭ I. preste ţĕrile Corónei Sfîntuluĭ Ştefanŭ. Şi din motivulŭ acesta a petrecutŭ în exiliŭ preste 40 de anĭ, ca să fie unŭ protestŭ viŭ — după cum îĭ plăcea a se esprima — împotriva acesteĭ domniĭ.

Noĭ, — carĭ avemŭ miĭ de cuvinte de a ne plânge asupra sorţiĭ, ce ni-s'a croitŭ şi ni-se croesce fără de noĭ, — scimŭ totuşi a respecta stările legale şi tocmaĭ de aceea aflămŭ incompatibilă cu patriotismulŭ ţinuta luĭ Kossuth, dar şi aprobarea orĭ câtŭ de indirectă a aceleĭ ţinute.

Tocmaĭ de aceea orĭ câtŭ de multŭ amŭ dori, să nu turburămŭ jalea compatrioţilorŭ magiarĭ, totuşi ne-amŭ credutŭ datorĭ a accentua, că noĭ nu numaĭ ca Românĭ, dar nicĭ ca cetăţenĭ loialĭ nu putemŭ lua parte în doliulŭ lorŭ.

Magiariĭ jelescă, plângă. Aŭ cuvinte de a o face. Ridice-ĭ monumentŭ. Mérgă cu toţiĭ la înmormîntare. Aducă-lŭ la Pesta. Facă, ce vorŭ vré.

Numaĭ să nu cuteze a susţiné, că *ţara* jelesce, că *ţara* e în doliŭ, că *ţara* e datóre a-lŭ îngropa pe spesele sale, că *ţara* e datóre a-ĭ ridica monumentŭ.

Noĭ în mórtea luĭ Kossuth vedemŭ mórtea unuĭ inimicŭ alŭ némuluĭ nostru şi a unuĭ rebelŭ împotriva Tronuluĭ.

Şi *ţara* suntŭ nu numaĭ *Magiariĭ*, ci şi *noĭ*.

Dacă Magiariĭ află, că loĭalitatea cătră Tronŭ se póte împreuna cu datorinţele, ce le aŭ faţă de Kossuth, — facă, e tréba lorŭ. *Numaĭ facă tóte în numele lorŭ.*

Noĭ, carĭ ne dămŭ viaţa şi avutulŭ pentru patrie, Tronŭ şi némŭ, nu vomŭ da nicĭ unŭ filerŭ pentru onorarea memorieĭ aceluia, care a fostŭ inimicŭlŭ

Feuilleton.

Palestrina.

În 2 Februariŭ şĭ-a adusŭ aminte lumea musicală de centenariulŭ alŭ treilea dela ḑiua morţiĭ luĭ Giovanni Pierluigi da Palestrina.

Elŭ s'a născutŭ în 1526 în orăşelulŭ Palestrina de lângă Roma. Se ḑice, că părinţiĭ luĭ aŭ fostŭ plugarĭ, carĭ trăiaŭ în împrejurărĭ modeste. Eĭ trimiteaŭ pe Giovanni adese la Roma, ca să vîndă acolo productele câmpuluĭ, carĭ le-aŭ câştigatŭ eĭ în sudórea feţeĭ. Într'o ḑi Giovanni mergea cântândŭ pe strada, ce ducea cătră Sânta Maria Maggiore. L'a auditŭ maiestrulŭ capeleĭ dela biserica asta. Glasulŭ şi talentulŭ băĕtuluĭ ĭ-a plăcutŭ aşa de tare, câtŭ s'a hotărîtŭ, să şi-lŭ facă învĕţăcelŭ. Deja în 1544 şi până în 1551 era Pierluigi organistŭ şi maiestrŭ de capelă în Palestrina. Acolo s'a şi însuratŭ.

Pontificele Iuliŭ III, care fusese maĭ înainte episcopŭ de Palestrina, l'a chematŭ în 1551 la Roma şi l'a făcutŭ instructorŭ alŭ pruncilorŭ coruluĭ dela San Pietro. Încă în acela-şĭ anŭ a ajunsŭ Pierluigi maiestrulŭ capeleĭ dela biserica cea dintâiŭ a creştinătăţiĭ. În semnŭ de recunoscinţă a dedicatŭ elŭ luĭ Iuliŭ III celŭ dintâiŭ opŭ tipăritŭ alŭ sĕŭ, unŭ tomŭ de liturgiĭ în patru vocĭ. Pontificele din partea sa l'a îndemnatŭ în 1555, să renunţe la oficiulŭ de până atuncia, şi l'a primitŭ în colegiulŭ cântăreţilorŭ papalĭ din capela Sixtină abătêndu-se dela regula, după care cântăreţiĭ aceia aveaŭ să fie clericĭ şi prin urmare necăsătoriţi. Dar încă în acela-şĭ anŭ a muritŭ Iuliŭ III, éră Paulŭ IV, unŭ ascetŭ severŭ, l'a scosŭ din colegiulŭ cântăreţilorŭ papalĭ. Pierluigi a împlinitŭ acum în 1561 oficiulŭ de maiestrn alŭ capeleĭ dela San Giovanni nel Laterano. Aci în biserica episcopéscă a Romeĭ, — San Pietro e biserica patriarchuluĭ de Constantinopolŭ, — s'aŭ esecutatŭ întâia óră în 1560 în Vineria sfinţelorŭ Patimĭ în patru vocĭ improperiile luĭ Palestrina, carĭ de atuncĭ s'aŭ făcutŭ vestite în tótă lumea.

Improperiile suntŭ tânguirĭ de ale Iubiriĭ pătimitóre, carĭ le îndréptă Mântuitoriulŭ de pe cruce cătră poporulŭ Iudeilorŭ. Crucea se aşédă pe o perină négră josŭ înaintea altariuluĭ. Creştiniĭ îngenunche pe rîndŭ de treĭ orĭ înaintea eĭ şi sărută apoĭ pe crucifixŭ loculuĭ celorŭ cincĭ rane ale Mântuitoriuluĭ. Într'aceea corulŭ cântă cele dóuĕspredece strofe ale improperiilorŭ, în carĭ Mântuitoriulŭ amintindŭ binefacerile, în carĭ a împărtăşitŭ pe Israiliţĭ, se tângue de nerecunoscinţa lorŭ. Textulŭ celeĭ dintâiŭ e următoriulŭ: Populo meus, quid feci tibi? Aut in quo contristavi te? Responde mihi. Quia eduxi te de terra Aegypti: parasti crucem Salvatori tuo. Apoĭ cântă corulŭ celŭ dintâiŭ: Agios o Theos, éră alŭ doilea rĕspunde cu: Sanctus Deus, celŭ dintâiŭ: Agios ischyros, alŭ doilea: Sanctus fortis, celŭ dintâiŭ: Agios athanatos, eleison imas, alŭ doilea: Sanctus immortalis, miserere nobis. În improperiile luĭ Palestrina suntŭ compuse acordurile cele maĭ simple cu o artă nespusŭ de minunată şi producŭ unŭ efectŭ, la care nicĭ omulŭ celŭ maĭ cunoscĕtoriŭ de musică nu se póte gândi esaminândŭ *partitura*. Cuvintele textuluĭ se esprimă aşa de viĭ şi însufleţite, câ.ŭ nu este omŭ, care ascultându-le să nu începă a medita asupra patimilorŭ Mântuitoriuluĭ şi să nu simţéscă întru sine îndemnulŭ de a se arunca în genunchĭ şi a se închina patimilorŭ, carĭ le-a suferitŭ Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ pentru mântuirea nóstră.

În 1561 s'a mutatŭ Palestrina la biserica Santa Maria Maggiore. Aci l'aŭ găsitŭ în

Tronului, alŭ némuluĭ nostru şi în urmă chiarŭ şi alŭ patrieĭ. Pentru că celŭ ce e inimicŭlŭ unuĭ întregŭ poporŭ din patrie şi alŭ Factoruluĭ Supremŭ din statŭ, e inimicŭ şi alŭ patrieĭ.

„Tribuna" şi „Unirea". — Reproducemŭ din Cronica „Tribuneĭ" din nr. 43 următórele:

„*Diletantismulŭ şi patimile în politică.* Din Blaşiŭ ni-se atrage atenţia, că amŭ fi în rătăcire cu bănuéla, că acolo ar fi a se căuta autorulŭ broşureĭ, despre care amŭ vorbitŭ în numĕrulŭ nostru 39. Maĭ departe ni-se asigură, că aceea ar fi ieşitŭ din cercurile înfiinţate de duhulŭ episcopuluĭ Szabó, şi că autorulŭ eĭ nemijlocitŭ ar fi probabilŭ unŭ advocatŭ din Dejŭ, cunoscutŭ şi din alte afaceriĭ de dubiosŭ românismŭ. Se póte, să fie şi aşa. Din parte-ne, fără de a maĭ cerca, să scótemŭ pe necunoscutulŭ autorŭ din întunereculŭ, care maĭ alesŭ i-se cuvine după productulŭ necălitŭ de sub întrebare, nu putemŭ decâtŭ să ne bucurămŭ, că fraţiĭ blăşeniĭ se vĕdŭ îndemnaţi a se lăpĕda de paternitatea luĭ. Şi dacă amŭ ajunsŭ cu bănuéla şi la dînşiĭ, pe lângă unele antecedenţe ne-a condusŭ şi împrejurarea, că numita broşură e depusă spre vîndare la redacţia „Unirii" în Blaşiŭ. Şciamŭ, că acestŭ organŭ alŭ bisericeĭ nóstre unite nu se negustorésce cu producte tipografice, şi amŭ presupusŭ deci, că autorulŭ trebue să fie aprópe de dînsa. Se póte însă, că s'a însărcinatŭ cu respândirea broşureĭ din deferenţă cătră episcopulŭ Szabó, ceea ce firesce încă nu póte avé aprobarea nóstră."

Firesce nicĭ noĭ nu ne putemŭ lua după aprobarea „Tribuneĭ". Dacă ar voi să o facă asta jurnalistica nóstră, firesce lucrulŭ celŭ dintâiŭ, care ar avé să-lŭ facă, ar fi, că să înceteze şi să nu maĭ facă „Tribuneĭ" concurinţă. Dar la aşa ceva jurnalistica nóstră nu se póte hotărî. Şi aşa firesce „Tribuneĭ" nu-ĭ restă alta, fără numaĭ: Calumniare audacter, semper aliquid haeret. Dar firesce principiulŭ acesta numaĭ principiŭ de omenie nu este. Şi ĕră firesce pe noĭ nu ne privescŭ principiile, după carĭ pornesce „Tribuna".

Noĭ ne-amŭ declaratŭ deja de dóuĕ orĭ în cestiunea de faţă, adecă în nriĭ 10 şi 11, şi „Tribuna" nu reflectă la declarările nóstre, ci continuă cu învinuirile sale neghióbe. În contra acestora altă armă nu avemŭ afară de ḑicala nemţéscă: „Wie der Schelm ist, so denkt er." Orĭ s'a interesatŭ „Tribuna" orĭ nu de „Unirea", una totuşĭ aŭ putut'o băga de samă domniĭ dela „Tribuna", şi acésta este, că noĭ grăindŭ despre noĭ inşi-ne grăimŭ adevĕrulŭ şi că noĭ nicĭ odată nu amŭ făcutŭ, ceea ce facŭ domniile lorŭ ḑilnicŭ, nu ne-amŭ pusŭ adecă nicĭ odată în serviţiulŭ vre uneĭ persóne singuratice, fie persóna aceea chiarŭ şi episcopŭ unitŭ orĭ chiarŭ şi vre-unŭ intimŭ orĭ patronŭ alŭ „Tribuneĭ".

Casa deputaţilorŭ şi Kossuth. — Pe ieriĭ deputaţiĭ aŭ fostŭ chemaţi la şedinţă estraordinară. Partidulŭ independentistŭ şi 48-istŭ a hotărîtŭ unanimŭ, să se subştérnă dieteĭ următoriulŭ proïectŭ de resoluţiune:

„Să enunţe casa deputaţilorŭ, că ea privesce pe Kossuth Lajos de *defunctulŭ naţiunĭi;*

„că înmormîntarea, tóte ceremoniile funebrale şi ridicarea unuĭ monumentŭ la mormîntŭ să se facă *pe spesele ţĕreĭ;*

„că să dea espresiune în protocolŭ durerii şi condolinţeĭ sale şi să însărcineze pe preşedintele caseĭ, ca elŭ să încunoscinţeze despre acésta familia jelitóre;

„că casa deputaţilorŭ *să se represente la înmormîntare prin o delegaţiune;*

„că pe sicriulŭ reposatuluĭ *să se depună cunună în numele caseĭ deputaţilorŭ.*

„Să însărcineze cu o cale pe preşedintele caseĭ deputaţilorŭ, ca *în numele caseĭ* să se pună în conţelegere cu familia reposatuluĭ cu privire la aceea, ca *rĕmăşiţele mortuluĭ să se aducă acasă.*

„Să îndrume casa deputaţilorŭ pe guvernŭ, ca să presente fără amânare unŭ *proïectŭ de lege despre inserarea în legĭ a memorieĭ luĭ Kossuth Lajos şi despre aceea, ca să se ridice pe spesele ţĕreĭ în Budapesta unŭ monumentŭ vredniccŭ de naţiune şi de marele bărbatŭ mortŭ.*"

Faţă cu acestea „Magyarország" aduce scirea, că guvernulŭ nu e în posiţia de a satisface acestorŭ pretensiuniĭ luându-se afară a treia, ca adecă să se esprime în protocolulŭ şedinţeĭ condolinţa camereĭ pentru reposarea luĭ Kossuth.

Pentru ca să pótă ieşi din încurcătură, aflămŭ din foile din Budapesta, că guvernulŭ s'a folositŭ de apucătura, ca cetatea Budapesta se prevină hotărîrea caseĭ deputaţilorŭ. În 22 a fostŭ conchematŭ consiliulŭ comunalŭ, şi acesta a primitŭ aprópe tóte punctele din proïectulŭ de resoluţiune alŭ partiduluĭ independentistŭ şi 48-istŭ.

Vomŭ vedé, cum se vorŭ maĭ desvolta lucrurile, şi maĭ alesŭ cum le va plăcé cercurilorŭ politice din Viena purtarea acésta a Budapestei. Ne aducemŭ adecă aminte, câtŭ de indispuse erauŭ cercurile acestea, cândŭ Budapesta a proclamatŭ pe Kossuth Lajos cive de onóre.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Proximulŭ consistoriŭ papalŭ se va ţiné în prima jumĕtate a luneĭ viitóre. De noŭ s'aŭ începutŭ negoţiările între S. Scaunŭ Apostolicŭ şi guvernulŭ rusescŭ pentru umplerea alorŭ dóuĕ scaune episcopescĭ vacante din Rusia. Guvernulŭ rusescŭ pune multe pedecĭ, câtŭ abia se póte spera, să coducă negoţiările la ceva resultatŭ.

Asistentulŭ tronuluĭ pontificiŭ principele Colonna a reposatŭ în 12 a c.

În 17 a c. a primitŭ Sfinţia Sa Leonŭ XIII în audienţă pe Simicĭ ministru de esterne alŭ Sêrbieĭ.

---

†

Cardinalulŭ Ricci-Paracianni.

Eminentulŭ colegiŭ alŭ cardinaliloră éră se află în doliŭ. Cardinalulŭ Ricci-Paracianni a reposatŭ în 8 a c. în palatulŭ Ricci din Roma. Elŭ s'a născutŭ în Roma la anulŭ 1830. Dedicându-se cariereĭ preoţescĭ, încă de tinĕrŭ a fostŭ aplicatŭ la Curia Romană, unde ca omŭ

1562 hotărîrile conciliuluĭ din Trientŭ referitóre la reformarea musiceĭ bisericescĭ.

Pe vremea aceea musica polifonă, maĭ alesŭ cea bisericéscă, ajunsese în multe privinţe vrednică de dispreţŭ. Ea nu servia maĭ multŭ ca mijlocŭ de veşmîntŭ musicalŭ pe sama textuluĭ, ci cuprinsese însă-şi loculŭ scopuluĭ. Textulŭ nu se maĭ băga aprópe de locŭ în samă. Era lucru irelevantŭ, dacă ómeniĭ ilŭ înţelegeauŭ şi-lŭ simţiauŭ orĭ nu. Afară de aceea folosiauŭ spre compositiĭ de liturgiĭ nu numaĭ melodiĭ din coralulŭ Gregorianŭ, ci şi ariĭ profane, ba de multe orĭ chiarŭ frivole şi scandalóse. Unŭ scriitoriŭ de pe vremile acelea critică pe compositoriĭ în chipulŭ următoriŭ: „Eĭ desvóltă întrégă forţa arteĭ lorŭ în fuge aşa, câtŭ în clipa, în care unulŭ cântă Sanctus, în aceea-şĭ clipă cântă alŭ doilea Sabaoth, ĕră alŭ treilea gloria tua, une orĭ cu o lărmuire, urlătură şi mionătură, care samĕnă maĭ multŭ cu mionătura motocilorŭ decâtŭ cu florĭ binemirositóre de Maiŭ."

Între părinţiĭ adunaţi la Trientŭ eraŭ şi de aceia, carĭ bucurosŭ ar fi voitŭ, ca musica polifonă să se alunge cu desevârşire din biserică. Dar alţiĭ, maĭ alesŭ ceĭ din Spania, aŭ reflectatŭ, că musica acésta a fostŭ în biserică în folosinţă din vechimea cea maĭ înaltă şi de aceea are să rĕmână şi de aci încolo în biserică, de óre ce ea este unŭ mijlocŭ fórte bunŭ spre a înălţa inimile credincioşilorŭ la Dumneḑeŭ, numaĭ câtŭ să se aibă grije, ca ea să nu fie prea îmbelşugată şi rĕsfăţată, şi ca să se pótă înţelege cuvintele cântăreţilorŭ. S'a adusŭ decĭ hotărîrea, ca din biserică să se alunge musica aceea, carea în sunetulŭ organeloră orĭ în cântare cuprinde ceva frivolŭ orĭ necuratŭ, pentru ca aşa casa luĭ Dumneḑeŭ să fie şi să se pótă chema întru adevĕrŭ casă de rugăciune. De esecutarea acesteĭ hotărîrĭ aveauŭ să se îngrijéscă sinódele provinciale.

Pe cândŭ o comisiune făcea în Roma încercările de a esecuta hotărîrea acésta, Palestrina i-a subşternutŭ maĭ multe compositiĭ cu scopulŭ de a dovedi, că nu arta pórtă vina, dacă cuvintele textuluĭ nu se înţelegŭ. În urmare i-s'a măritŭ salariulŭ şi i-s'a datŭ titululŭ onorificŭ de componistŭ alŭ capeleĭ papale. Atuncia s'a tipăritŭ Missa Papae Marcelli compusă de Palestrina.

Liturgia acésta s'a făcutŭ renumită în tótă biserica apusuluĭ. Ea e compusă pentru şese voci. Într'însa musica însoţesce în chipulŭ celŭ maĭ minunatŭ cuvintele textuluĭ, şi acestea se audŭ tóte câtŭ de respicatŭ. În compositie disonanţele suntŭ aplicate fórte rarŭ şi numaĭ cu scopulŭ de a potenţa viaţa compositieĭ întregĭ şi de a face, ca armonia curată a acordurilorŭ să apară cu atâta maĭ bine. Nu acorduri pline de melancolie şi de patimă, ci ariĭ curate şi evlavióse îţĭ atingŭ în liturgia acésta urechile şi inima.

În 1571 muri maiestrulŭ capeleĭ dela San Pietro. Capitululŭ îmbiă acum pe Palestrina cu oficiulŭ acesta vacantŭ. Elŭ îlŭ primi acum a dóua óră şi rĕmase într'însulŭ până la mórte. Acum începu a-şĭ publica compositiile fără împedecare, şi nimbulŭ luĭ se făcu totŭ maĭ strălucitŭ aşa, câtŭ în 1584, cândŭ publică motettele asupra textuluĭ Cântăriĭ cântărilorŭ, lumea îĭ dărui titululŭ de principe alŭ musiceĭ. În 1588 se esecutară maĭ întâiŭ lamentaţiunile compuse de elŭ, simple, dar pline de idealismulŭ celŭ maĭ sublimŭ, şi liturgia „Assumpta est Maria" în şese voci, o minune de artă şi frumseţă, în care, precum se esprimă unŭ criticŭ competentŭ, geniulŭ maiestruluĭ neajunsŭ sbóră în eterulŭ celŭ maĭ curatŭ, şi într'însa se cuprinde atâta sublimitate, dulcéţă şi însufleţire, câtŭ vrêndŭ nevrêndŭ îţĭ vine să o asamenĭ cu Madona Sixtină a luĭ Rafael. Maĭ meritĕ amintire deosebită compositia Stabat Mater. Despre compositia asta s'a ḑisŭ, că nici odată nu s'a glorificatŭ şi sfinţitŭ durerea şi tânguirea în chipŭ maĭ frumosŭ, şi că sunetele suntŭ aci totŭ atâtea lacrimĭ, dar în lacrimile acestea se reflectézĕ unŭ ceriŭ veclnicŭ şi fericitŭ.

În 2 Februariŭ 1594 muri creştinesce Giovanni Pierluigi da Palestrina. Trupulŭ luĭ s'a aşeḑatŭ în basilica San Pietro înaintea

zelosŭ şi deşteptŭ a înaintatŭ repede, până ce în 27 Martie 1882 a fostŭ înălţatŭ la demnitatea de cardinalŭ. În demnitatea acésta a desvoltatŭ activitate neobosită în diverse congregaţiuni ale sacrului colegiŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 16 a c. a camerei deputatulŭ Mezei Mór declară atâtŭ în numele Jidovilorŭ ortodoxi câtŭ şi în alŭ celorŭ neologi, că nu corĕspunde adevĕrului aserţiunea deputatului Şerbanŭ, că Jidovii nu daŭ nici o importanţă jurămîntului, dacă nu se depune pe Thora şi înaintea preoţilorŭ jidovesci. — Apoi Kossuthistulŭ Hermann Otto a datŭ espresiune indignării asupra purtării scandalóse a diaruluĭ „Pesti Napló“. Administraţia acestuĭ diarŭ a trimisŭ agenţilorŭ sĕĭ din provinţă şedule, în carĭ se dice, că „Pesti Napló“ în ediţiunea de adi (datulŭ lipsesce) dă deslusiri detaiate despre viaţa, morbulŭ, órele ultime şi mórtea luĭ Kossuth. Àbrányi Kornel, redactorulŭ şefŭ alŭ diaruluĭ, declară, că acele şedule s'aŭ trimisŭ, ca să se respândéscă numaĭ după ce agenţiĭ vorŭ fi încunoscinţaţi telegrafice despre mórtea luĭ Kossuth, aceia însă le-aŭ publicatŭ înainte de vreme.

Reîncepêndu-se desbaterea asupra căsătorieĭ civile, preotulŭ piaristŭ Hévizy dice, că elŭ nu ca preotŭ, ci ca deputatŭ independentistŭ nu póte vota unŭ proiectŭ, care numaĭ stricăciune morală póte produce. — Szentiványi de asemenea vorbesce în contra proiectului. — Pentru proiectŭ a vorbitŭ Hermann Otto. Elŭ impută partiduluĭ naţionalŭ, că nu primesce o lege, cu privire la care se unesce Kossuth cu Deák, şi la care şi-a datŭ consensulŭ şi regele. În cestiunea autonomieĭ a disŭ, că maĭ întâiŭ trebue prefăcută biserica catolică în biserică naţională, şi numaĭ după aceea să se introducă autonomia. Episcopiĭ catolicĭ în multe lucrurĭ nu suntŭ supuşĭ nicĭ legilorŭ patrieĭ nicĭ datinelorŭ din patrie. Asupra lorŭ dispune Roma pe calea dogmelorŭ neclătite. Elŭ autonomia catolică fără de secularisarea averilorŭ preoţescĭ o consideră de unŭ lucru periculosŭ.

În 17 a c. a vorbitŭ în contra proiectului preotulŭ catolicŭ Berger, care respinge proiectulŭ, fiindŭ că elŭ vine în conflictŭ cu convingerile religióse ale fiilorŭ sĕĭ sufletescĭ. — Bernáth combate proiectulŭ din punctŭ de vedere protestantŭ.

Apoi a urmatŭ elocuentulŭ discursŭ alŭ luĭ Bartha Miklós. Elŭ arată, că la noi de 900 de anĭ căsătoria s'a închiatŭ totŭ înaintea bisericeĭ, şi poporulŭ recunósce biserica ca singură îndreptăţită a întemeia familiĭ. Dacă guvernulŭ declară, că de aicĭ înainte căsătoria bisericéscă este invalidă, şi numaĭ cea civilă e validă, trebue să probeze, pentru ce o face acésta. Guvernulŭ fără cruţare accentuéză liberalismulŭ. În viaţă merge unŭ omŭ la preotŭ şi-ĭ dice: „Dle, voescŭ a închia căsătorie, te rogŭ, vestesce în bisericá.“ Ce se află reacţionariŭ în acésta? Altulŭ dice oficialuluĭ civilŭ: „Dle, voescŭ a închia căsătorie, te rogŭ, publică-mĕ la casa comunală.“ Ce este liberalŭ în acésta? Nicĭ părtinitoriĭ proiectuluĭ nu afirmă, că ar fi absolute rea căsătoria bisericéscă, ba chiarŭ eĭ probézŭ, că şi acolo, unde căsătoria civilă este obligatóre, 90% mergŭ şi la biserică spre a închia căsătoria religiósă. Pentru ce dară voesce guvernulŭ a declara de invalidă căsătoria bisericéscă? Se maĭ aduce pentru căsătoria civilă momentulŭ unităţiĭ naţionale. Nu încape îndoélă, că legile aŭ o influinţă transformatóre asupra vieţeĭ poporuluĭ. Dară din punctŭ de vedere naţionalŭ asupra vieţeĭ poporuluĭ influinţéză educaţiunea de statŭ. Sub unitatea naţională dóră nu va înţelege nicĭ guvernulŭ esistinţa uneĭ singure religiunĭ şi a uneĭ singure limbĭ, căcĭ atare idealŭ de o turmă şi unŭ păstoriŭ se află numaĭ în sferele fantastice ale poeţilorŭ. Noĭ trebue să ne ocupămŭ de realitatea crudă. În raporturile nóstre sub unitatea naţională nu putemŭ înţelege alta, decâtŭ că avêndŭ acelea-şi drepturĭ şi datorinţe, cugetarea şi simţirea tuturorŭ să culmineze în aceea, că noĭ nu avemŭ altă patrie decâtŭ Ungaria, pe care suntemŭ datorĭ a o iubi, apĕra şi face să înflorésca. O atare unitate nu e în stare a introduce căsătoria civilă, ci spre acésta s'ar recere, ca guvernulŭ să ridice şcóle, să îngrijéscă de propunerea istorieĭ şi a literaturei patriotice, să îmbunătăţéscă administraţia aşa, ca poporulŭ să nu se témă de autorităţile publice, ci să aibă încredere în ele. Căsătoria civilă înstrăinéză naţionalităţile de cătrĕ statŭ. Să ne închipuimŭ o comună cam de 700—800 de suflete, în care sciŭ scrie proprietariulŭ magiarŭ, preotulŭ şi învăţătoriulŭ valachŭ. Poporulŭ acesta din statulŭ magiarŭ adese orĭ vede gendarmiĭ, de carĭ se teme, vede finanţiĭ, de carĭ ér se teme, vede pe solgăbirĕŭ, de care se teme şi maĭ tare. Poporulŭ acesta afacerile maĭ bagatele le isprăvesce la notariulŭ, care locuesce în alŭ treilea satŭ. Pentru celea maĭ marĭ merge la oraşŭ. Din tóte însă scie numaĭ dóuĕ lucrurĭ: dacă are dreptŭ, i-se dă şi dreptŭ, dară în relaţiunile vieţeĭ luĭ nicĭ o schimbare nu se face, fără ca să nu o plătéscă cu banĭ. Dacă moştenesce, dacă vinde, dacă cumpĕră, dacă schimbă, dacă donéză, dacă caută să i-se facă dreptate, pururea îĭ stă înainte statulŭ magiarŭ spre a-şi lua partea sa. Deci poporulŭ acesta plătesce dare, dare suplementară, vamă, advocatŭ, medicŭ, plătesce dare de drumŭ, fără ca să aibă drumurĭ, plătesce aparatele de pompierĭ, fără ca să le scie manipula. Acum dacă vine notariulŭ şi-ĭ publică, că căsătoria, care s'a închiatŭ până acum în biserică, nu va maĭ fi validă, ci recunoscută de lege va fi numaĭ cea închiată înaintea notariului, óre saluta-va elŭ în acéstă publicare sórele resărindŭ alŭ ideiĭ de statŭ magiarŭ? Despre idea de statŭ magiarŭ, obligaţiunile civice, unitatea naţională poporulŭ acesta nicĭ idee nu are.

---

altariului sfinţilorŭ apostoli Simonŭ şi Iuda. O tablă simplă de pe cripta luĭ vestesce lumiĭ, că aci odihnesce Iohannes Petroaloysius Praenestinus Musicae Princeps.

Prin compoziţiile sale şi-a creatŭ Palestrina unŭ monumentŭ maĭ durabilŭ decâtŭ arama şi pétra. O musică, precum a creat'o elŭ, plină de farmecŭ cerescŭ, nu se va învechi nicĭ odată, ea va trăi pururea şi va fi pentru componiştiĭ unŭ isvorŭ nesecatŭ de îndemnŭ spiritualŭ, ĕră pentru glorificarea cultuluĭ luĭ Dumneḑeŭ unŭ isvorŭ pururea curgĕtoriŭ de evlavie şi înălţare la Dumneḑeŭ.

Meritulŭ luĭ Palestrina este acela, că elu a subordinatŭ formele musiceĭ polifone scopuluĭ religiosŭ. Maĭ înainte formele acestea, precum s'a disŭ deja, s'aŭ fostŭ făcutŭ în multe privinţe scopulŭ sĕŭ propriŭ. Palestrina era pătrunsŭ de convingerea aceea, că musica în biserică nu e pentru sine însă-şi, ci pentru acţiunea cea sfîntă, carea se sevârşesce în biserică, şi de aceea textulŭ dramaticŭ, care însoţesce acţiunea aceea sfîntă, are să esprime şi în musica sa ceea ce esprimă în cuvintele sale, adecă totdeuna ceea ce înţelege şi învaţă biserica prin cuvintele acestea. Şi Palestrina a întrupatŭ convingerea acésta a sa, şi a făcut'o asta folosindŭ cu maiestrie admirabilă mijlócele cele maĭ simple ale musiceĭ.

Cândŭ cetescĭ numele luĭ Palestrina, gândescĭ numaĭ la musica bisericéscă. Dar Palestrina are şi compoziţiĭ lumescĭ. Cântările luĭ lumescĭ numite Madrigale suntŭ aşa de bune, câtŭ contemporaniĭ luĭ l'aŭ numitŭ marele imitatorŭ alŭ naturei, nu dóră numaĭ pentru că în Madrigalele sale a imitatŭ cântarea paseriloru, larma de arme, vîjîitulŭ vîntuluĭ şi alŭ mării şi alte sunete naturale, nu, ci Palestrina scia să imiteze în tonurĭ viaţa sufletului, scia să îmbrace textulŭ poesiilorŭ într'o musică, care corĕspunde simţemintelorŭ firescĭ ale omuluĭ.

De închiare încă o observare scurtă. În ḑilele nóstre câştigă în lumea artiştilorŭ şi a iubitorilorŭ de artă din ce în ce totŭ maĭ multŭ terenŭ cultulŭ luĭ Richard Wagner. Eŭ găsescŭ, că aşa şi trebue să fie. Nicĭ prin minte nu-mi trece a mĕ privi de competentŭ, ca să judecŭ pe marii maiestri, carĭ aŭ lucratŭ înainte de Wagner. Însă şi unŭ cunoscĕtoriŭ maĭ modestŭ alŭ musiceĭ póte să bage de samă, că operele lorŭ le stăpânesce în mĕsură mare sentimentalismulŭ. Şi sentimentalismulŭ acesta la componiştiĭ de alŭ doilea şi alŭ treilea rîndŭ se potenţéză adese până la gradulŭ acela, care pe germânesce se chémă fórte potrivitŭ Gefühlshudelei. Acesta e unŭ abusŭ mare, care se pune în calea misiuniĭ, ce o are musica, adecă în calea de a nobilita inimele. Nobleţa inimiĭ nu se manifestă adecă în sentimentalitate, ci în însufleţirea pentru totŭ, ce e adevĕratŭ, bunŭ şi frumosŭ, saŭ pe scurtŭ pentru totŭ, ce e idealŭ.

În musica profană a ruptŭ ghéţa Richard Wagner. Elŭ a realisatŭ în musica acésta idea, că musica are să servéscă textului, adecă să fie dramatică preste totŭ şi dramatică şi ritmică în tóte amĕnuntele sale şi prin urmare să fie sentimentală numaĭ acolo, unde sentimentalitatea o pretinde caractĕrulŭ dramaticŭ alŭ textului.

Dară ceea ce nu vorŭ ómeniĭ să concédă pe faţă, e aceea, că întocmaĭ ca şi în alte lucrurĭ, aşa şi în lucrulŭ acesta biserica catolică a întrecutŭ pe fiiĭ véculuĭ acestuia cu treĭ vécurĭ, şi că biserica acésta şi-a avutŭ deja în véculŭ alŭ şesesprediecelea pe Wagnerulŭ sĕŭ, adecă pe Palestrina, dela care abia în véculŭ alŭ nóuĕsprediecelea a învăţatŭ Richard Wagner, cum să scape musica profană din jugulŭ sentimentalismului.

Încă şi maĭ de aprópe ne interesézŭ aceea, că chiarŭ Blaşiulŭ poşede, — scriŭ fără intenţiunea de a măguli, — poşede talentulŭ acela musicalŭ, care şi-l datŭ şi până acuma silinţa de a emancipa şi musica românéscă de jugulŭ acela. Aşĭ dori, ca dovada cea maĭ puternică a acesteĭ aserţiuni, „Mănăstirea de Argeşŭ“, să-şi ajungă câtŭ maĭ curêndŭ ḑiua nascerii pentru publiculŭ mare.

Elŭ numaĭ atâta scie, că lumea stă din poruncitorĭ şi supuşĭ, şi că elŭ se ţine de clasa cestorŭ din urmă, lumea stă din plătitorĭ de dare şi din ceĭ ce se folosescŭ de darea plătită, şi elŭ aparţine celorŭ dintâiŭ. Ce maĭ scie despre statulŭ magiarŭ, e, că îlŭ duce la miliţie, unde aude vorbă nemţéscă. Pentru restanţele de dare îĭ licitéză viţĕlulŭ, şi aicĭ aude vorbă unguréscă. Acestŭ miserŭ poporŭ are şi o parte etică fórte tare. Acésta e biserica şi familia. Fiesce care face, ceea ce a făcutŭ tatălŭ şi moşulŭ sĕŭ. Se îmbrăca în vesminte de serbătóre, cândŭ merge la biserică; în preotulŭ sĕŭ privesce pe mijlocitoriulŭ dintre miseria sa şi bunătatea lui Dumneḑeŭ. Nicĭ idee nu are despre pruncĭ, carĭ să nu fie botezaţi de preotŭ, nicĭ despre morţi, carĭ să nu fie sfinţiţi (?) de preotŭ. Ce va produce în sufletulŭ acestuĭ poporŭ publicarea căsătorieĭ civile? Spontaneŭ va face asemĕnare între preotŭ, care îĭ dă sfaturĭ, şi între notariŭ, care incaséză dare dela elŭ, între preotŭ, care-lŭ mângâe, şi între notariŭ, care trimite la elŭ posta de pedépsă. Îĭ va veni în minte biserica sa, unde aştéptă vindecare în morburĭ şi recóltă bună în lipse, şi îĭ va veni în minte cancelaria notarială, unde se rubrică darea şi se împartŭ pasapórtele de vite. Şi în timpulŭ acesteĭ marĭ turburărĭ sufletescĭ şi dispositiĭ înfierbîntate a poporuluĭ va apăré agitatorulŭ, pe care maĭ înainte nu l'a înţelesŭ poporulŭ, cândŭ vorbia elŭ din punctŭ de vedere naţionalŭ; acum însă, cândŭ îĭ va ḑice: Ţi-aŭ umilitŭ preotulŭ, căcĭ nu maĭ închie elŭ căsătoriile, te-aŭ scosŭ din biserică, căcĭ nu se maĭ închie acolo căsătoria legală! poporulŭ va înţelege acéstă vorbire pĕcătósă, şi va auḑi dela acelŭ agitatorŭ, că cine le face tóte acestea: Aceia, cărora le plătescĭ dare, pentru carĭ servescĭ în miliţie, şi aceia, — arătândŭ spre castelulŭ din satŭ, — carĭ suntŭ maĭ avuţi decâtŭ tine! Lucrulŭ nu va ajunge la revoltă, dară — afirmă oratorulŭ — proĭectulŭ din cestiune din punctulŭ de vedere alŭ unităţiĭ naţionale este stricăciosŭ, căcĭ nasce discordiĭ şi maĭ alesŭ în ţinuturile locuite de naţionalităţĭ va potenţa ura, ce deja esistă în contra instituţiunilorŭ statuluĭ ungurescŭ. De tóte acestea este responsabilŭ guvernulŭ. Ḑice maĭ departe, că prin centralisarea puteriĭ, prin monopoluri de tăbacŭ, sare, postă şi telegrafŭ, spirituóse etc. şi prin întreprinderĭ şi fabricĭ statulŭ paraliséză activitatea individuluĭ. Statulŭ se încércă a lua dela biserică forţa vitală, ce-ĭ lipsesce, dară scopulŭ prin acésta nu şi-lŭ ajunge. Proĭectulŭ din cestiune, nu-lŭ primesce.

Contra căsătorieĭ civile aŭ maĭ vorbitŭ în 17 a c. Gyürky Abrahám, Bujanovich şi Kun Miklós.

Totŭ în şedinţa din 17 a c. a rĕspunsŭ dr Şerbanŭ la acusele, ce i-le-a făcutŭ Miklós Gyula, că adecă ar agita contra statuluĭ prin foĭ volante, că la alegere ar fi folositŭ flamure românescĭ, că în congregaţiunea comitatensă agitéză în contra Magiarilorŭ, din care causă clubulŭ liberalŭ din cerculŭ sĕŭ l'a acusatŭ la preşedintele partiduluĭ liberalŭ din Budapesta, şi că altcum vorbesce în Bucurescĭ, altcum în parlamentulŭ magiarŭ. Şerbanŭ ḑice, că nicĭ odată nu şĭ-a uĭtatŭ, că e membrulŭ dieteĭ ungurescĭ. Ce a scrisŭ despre elŭ „Voinţa Naţională“ din Bucurescĭ, a desmințit'o totŭ în acelŭ ḑiarŭ, din care presentéză unŭ numĕrŭ în dietă. Cu privire la rola sa în congregaţiunea comitatensă ḑice, că numaĭ până ce a rĕmasŭ membru în partidulŭ guvernamentalŭ, a fostŭ membru şi în congregaţiune, de cândŭ a părăsitŭ partidulŭ, nu l'aŭ maĭ verificatŭ. Dorinţa Românilorŭ este, că dacă nu le daŭ de comite unŭ Românŭ, să le trimită unŭ Ungurŭ de trébă, cum a fostŭ Horváth Mihály, éră nu unŭ Sasŭ ca Bausznern Guido. Pretinsele foĭ volante aŭ fostŭ apeluriĭ către alegĕtorĭ, cărĭ ce e dreptŭ s'aŭ confiscatŭ şi trimisŭ la procurorŭ, dar acesta neaflându în ele absolutŭ nimicŭ în contra statuluĭ i-le-a retrimisŭ. Stindardele la alegere aŭ fostŭ albe-vinete. Votuluĭ de neîncredere, ce i-l'a datŭ clubulŭ liberalŭ din Făgăraşŭ în numele alorŭ vre-o 30 de Jidanĭ, Saşĭ şi puţinĭ Magiarĭ, nu-ĭ ascrie nicĭ o importanţă. Elŭ şĭ-ar esopera votŭ de încredere şi dela 200,000 de Românĭ. Din clubulŭ liberalŭ a repăşitŭ de bună voe. — Polónyi apostrofézăaspru pe guvernamentalĭ, carĭ insinuă ca trădătoriŭ pe Şerbanŭ, care e membru alŭ parlamentuluĭ ungurescŭ, şi le impută, că acésta o facŭ numaĭ după ce acela a eşitŭ din partidulŭ lorŭ, pe cândŭ până ce era între eĭ, îlŭ considerauŭ de patriotŭ.

S'a hotărîtŭ Sâmbătă, ca desbaterea generală asupră căsătorieĭ civile să se închie înainte de feriile Pascilorŭ, şi petiţiunile pentru reîmpatriarea luĭ Kossuth să se pertracteze, cândŭ le va veni rîndulŭ, éră nu Lunĭ, pe cum ar fi doritŭ deputaţiĭ independentiştĭ, carĭ altcum ajută guvernulŭ în cestiunile reformelorŭ bisericescĭ.

Lunĭ aŭ vorbitŭ în cestiunea căsătorieĭ civile Bolgár Ferencz, Márkus József, Drakulics, care polemiséză cu Visontai şi ḑice, că Sêrbiĭ suntŭ patrioţĭ buniĭ, şi Heckenast György. Toţĭ respingŭ proĭectulŭ guvernuluĭ. Ne maĭ fiindŭ nimenĭ insinuatŭ la vorbire, desbaterea generală asupra proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă se declară de închisă, rĕmânêndŭ să se ţină după serbătorile Pascilorŭ cuvîntările de închiare.

Desbaterea generală asupra proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă s'a închiatŭ în 19.

O desbatere furtunósă a provocatŭ afacerea referitóre la cumpĕrarea bibliotecheĭ luĭ Kossuth. Anume o comisiune compusă din fracţiunea parlamentară a luĭ Eötvös a circulatŭ o listă de contribuire pentru adunarea alorŭ 16,000 fl. v. a. recerute la cumpĕrarea bibliotecheĭ. Lista a trimis'o comisiunea aprópe numaĭ la aderenţĭ de aĭ fracţiuniĭ luĭ Eötvös, din care causă membriĭ celoralalte partide din parlamentŭ s'aŭ simţitŭ vătĕmaţi şi aŭ atacatŭ fără cruţare numita comisiune.

În 20 dieta s'a închisŭ începêndu-se feriile Pascilorŭ.

Din incidentulŭ morţiĭ luĭ Kossuth deputaţiĭ aŭ fostŭ convocaţi la şedinţă estraordinară pe 23 a c.

Austria.

Guvernulŭ a elaboratŭ proĭectulŭ pentru reforma legiĭ electorale. După acestŭ proiectŭ districtele şi colegiile electorale de până acum rĕmânŭ şi pe viitoriŭ. Estinderea dreptuluĭ electoralŭ se va întîmpla prin înfiinţarea unuĭ colegiŭ noŭ, în care vorŭ avé dreptŭ de alegere toţĭ aceĭ bărbaţi, carĭ în sensulŭ legilorŭ esistente nu şĭ-aŭ perdutŭ dreptulŭ electoralŭ şi celŭ puţinŭ cu 6 lunĭ înainte de prefigerea alegeriĭ s'aŭ aşeḑatŭ în districtulŭ respestivŭ, ceĭ ce aŭ absolvatŭ şcóla reală superióră, gimnasiŭ, saŭ altŭ institutŭ de asemenea categorie, şcólă industrială orĭ şcólă de agronomie, orĭ de doĭ anĭ este membrulŭ vre-uneĭ bănci pentru ajutorarea morboşilorŭ. Noulŭ colegiŭ va trimite 43 deputaţi, dintre carĭ câte 10 se alegŭ în Boemia şi Galiţia, câte 3 în Austria inferióră şi superióră şi câte 1 în celealalte provinciĭ. Încă nu se póte prevedé, că óre puté-va câştiga guvernulŭ tóte cluburile maĭorităţiĭ pentru acestŭ proĭectŭ.

Corespondinţe.

Budapesta 22 Martie 1894.

Onorată Redacţiune!

M'aŭ pusŭ pĕcatele, de v'am promisŭ deunăḑĭ, că vĕ voiŭ scrie, după ce îşi va fi ţinutŭ dr. Şerbanŭ cuvîntarea anunţată în casa deputaţilorŭ. Acuma imĭ pare rĕŭ de promisiunea asta, de cumva aţĭ înţeles'o aşa, precum am înţeles'o eŭ. Eŭ aveam adecă de gândŭ să vĕ scriŭ despre cuvîntarea acésta şi încă în tonulŭ meŭ îndatinatŭ, despre care ḑiceţi, că lumea îlŭ caracteriséză de prea pişcătoriŭ. Stilulŭ e omulŭ, după cum ḑice francesulŭ, şi acuma ce să mĕ facŭ? Dr. Şerbanŭ a crescutŭ în ochiĭ meĭ aşa de tare, câtŭ nu-mĭ vine, să-ĭ aplicŭ stilulŭ meŭ. Credŭ, că nu esistă între mine şi între cetitoriĭ „Unirĭ“ nicĭ o diferinţă de părere, cândŭ e a se judeca paşulŭ. care l'a făcutŭ cândŭ cu nerespectarea hotărîrilorŭ, carĭ le-a adusŭ conferinţa din Sibiŭ. Póte să ḑică óre cine, că nu e bună hotărîrea aceea, dară dacă ḑice aşa, atuncia cerce a o îndrepta totŭ în conferinţa din Sibiŭ, éră nu în parlamentulŭ din Budapesta. Dar acestea n'aŭ de a face cu cuvîntarea luĭ dr. Şerbanŭ. Ci eŭ vreŭ să constatŭ, că dr. Şerbanŭ deşi nu a spusŭ în cuvîntarea sa nimica noŭ, totuşi meritâ laudă şi recunoscinţă, pentru că dintre deputaţiĭ de origine românéscă, carĭ şedŭ în parlamentulŭ din Budapesta, singurŭ elŭ şĭ-a luatŭ inima în dinţĭ şi s'a afirmatŭ ca românŭ, deşi nu cu succesulŭ, ce-lŭ doria.

Precum bine vedeţi, trebue decĭ să-mĭ păstrezŭ piperiulŭ stilisticŭ pe de altă dată. Mĭ-aşi cerca stilulŭ éră cu Rezei, dar de astă dată n'am ce să vĕ scriŭ despre elŭ. Pentru că să nu se dea însă uĭtăriĭ obiectulŭ acesta, vĕ alăturŭ o ilustraţie cu textŭ din fóea umoristică „Herkó Pater“. Precum vedeţi, într'însa francmasonulŭ Wekerle îmbrăcatŭ ţerănesce jócă pe ursulŭ Rezei, éră în textŭ se motivéza joculŭ acesta cu eventuala vacanţă a Lugoşuluĭ. Pagubă, că nu publicaţi „Unirea“ cu chipurĭ. Ar fi de interesŭ, să vaḑă cetitoriĭ eĭ persiflarea acésta a purtăriĭ luĭ Rezei.

Cândŭ primiţi şirurile acestea, veţi fi aflatŭ deja şi dvóstre, că „sfîntulŭ bĕtrânŭ“ dela Torino a muritŭ. A muritŭ, şi mórtea

luĭ pare-mi-se e cu o cale şi sentinţa de mórte a cabinetuluĭ Wekerle, de cumva mórtea mareluĭ revoluţionarŭ nu va provoca întorsăturĭ încă şi maĭ marĭ în politica actuală din Ungaria. Dacă numaĭ cabinetulŭ se va schimba, atuncĭ éră se va adeveri numaĭ dicala, că: Selten kommt was Besseres nach. Şi eŭ şi tótă lumea aşteptămŭ aci cu rerăbdare şedinţa estraordinară de mâne a caseĭ deputaţilorŭ.

Că jalea Ungurilorŭ e mare, asta nu are să ne supere pe noĭ de locŭ. Din contră am puté învăţa dela eĭ, în ce chipŭ avemŭ să respectămŭ şi noĭ memoria bărbaţilorŭ nostri celorŭ marĭ. Nu e vrednicŭ să esiste acelŭ poporŭ, care nu scie respecta memoria fiilorŭ sĕĭ meritaţi. Celŭ ce are urechĭ de auditŭ, să audă! Îmĭ aducŭ adecă aminte de zelulŭ, ce v'a trebuitŭ să-lŭ desvoltaţi întru a apĕra memoria mitropolituluĭ Vancea în contra unorŭ pigmeĭ, cari aruncaŭ în ea cu tină.

Dar era să uĭtŭ: Jidoviĭ de aicĭ întrecŭ în patriotismŭ până şi pe Ungurĭ. Atâtŭ ceĭ perciunaţi câtŭ şi ceĭ neperciunaţi, adecă ortodoxĭ şi neologĭ, aŭ aranjatŭ în sinagogele lorŭ în chipŭ ostentativŭ rugăciunĭ publice pentru viaţa luĭ Kossuth. Cum se schimbă lumea, şi ómeniĭ cu ea! Pe timpulŭ absolutismuluĭ şi maĭ înainte Jidoviĭ nostri aveaŭ de totuluĭ totŭ alte părerĭ politice. Am cetitŭ deunădĭ, că în Polonia ruséscă unélta cea maĭ bună spre rusificarea ţĕreĭ suntŭ Jidoviĭ, pe carĭ îĭ mută guvernulŭ rusescŭ din Rusia în Polonia. Adevĕraţi patrioţi! Ca ţiganulŭ. Elŭ încă ţine cu satulŭ.

Vĕ salută P.

Rugare.

Nefiindŭ în stare a rĕspunde în specialŭ, rogŭ pe acésta cale, ca să priméscă mulţămita mea sinceră Onoratulŭ comitetŭ alŭ reuniuniĭ femeilorŭ române din locŭ, Reuniunea pompierilorŭ, corpurile didactice, întregŭ prea stimatŭ publicŭ din locŭ şi jurŭ, care a binevoitŭ a asista la înmormîntarea soţieĭ meie neuĭtate, precum şi toţĭ cunoscuţiĭ, colegiĭ şi amiciĭ, carĭ din acestŭ incidentŭ mĭ-aŭ adresatŭ scrisorĭ de condolinţă.

În specialŭ mulţămescŭ Comitetuluĭ reuniuniĭ femeilorŭ române din locŭ, care în locŭ de a depune o cunună peritóre pe sicriulŭ multŭ regretateĭ meleĭ soţiĭ, a luatŭ nobila iniţiativă de a pune basă la fundaţiunea Leontina F. Negruţŭ cu destinaţiunea, ca din venitele acesteĭ fundaţiunĭ să se provadă cu recuisite scolastice elevele serace dela şcóla română de fete din locŭ, la carea defuncta a funcţionatŭ ca profesóră în decursŭ de 15 anĭ.

Blaşiŭ în 10 Martie 1894.

Ioanŭ F. Negruţŭ,
profesorŭ preparandialŭ.

Noutăţi.

Din diecesa Oradeĭ-marĭ. *Antoniŭ Papdanŭ* parochŭ în Boghişŭ şi administratorulŭ oficiuluĭ protopopescŭ alŭ districtuluĭ *Satmarŭ* este numitŭ protopopŭ actualŭ alŭ acelui-şĭ districtŭ. — Protopopŭ alŭ districtuluĭ *Şiria* s'a numitŭ *Márcu D. Păşcuţŭ* parochŭ în Şiria, éră alŭ districtuluĭ *Supurŭ Mih. Cinca,* concredêndu-i-se totodată şi administrarea oficiuluĭ protopopescŭ de Madarasŭ. — *Asesorĭ consistorialĭ* suntŭ numiţĭ *Ioanŭ Papp* protopopulŭ districtuluĭ B. Şebişŭ şi parochŭ în Bocsigŭ, *Alesandru Bozintanŭ* protopopŭ emeritŭ şi parochŭ în Nogioridŭ, *Vasilie Ştefanică* profesorŭ gimn. la Beiuşŭ şi *Georgiŭ Şuta* parochŭ în Moftinŭ, aceştĭ doĭ din urmă şi de *vicearchidiaconĭ onorarĭ.* — La parochia *Supurŭ* s'a numitŭ *parochŭ Mihailŭ Cinca*, până aci parochŭ în Jidanĭ (Sz. Zsadány), éră în loculuĭ dînsuluĭ *la Jidanĭ* fostulŭ parochŭ de Ruşĭ *Georgiŭ Perényi.* — *Georgiŭ Murĕşanŭ* capelanŭ şi profesorŭ de religiune şi limba română în Careĭ e dispusŭ de *administratorŭ parochialŭ în Ruşi,* — *Ludovicŭ Rezeiŭ,* până acum *coadjutorŭ* în Jidanĭ, s'a denumitŭ la *Supurŭ.* — *Parochŭ în Beliŭ* fu numitŭ *Demetriŭ Nistorŭ* fostulŭ administratorŭ alŭ parochieĭ Petranĭ.

Concursŭ. La parochia *Zorlenţulŭ mare* de sub patronatulŭ Societăţiĭ privilegiate austro-ungare a căilorŭ ferate de statŭ situată în protopopiatulŭ Vermeşuluĭ (diecesa Lugoşuluĭ) se escrie concursŭ cu terminŭ până la 10/18 Aprilŭ 1894 pe lângă următórele emoluminte: 1. Congrua anuală 228 fl. 90 cr. 2. Lemne focale 12 carĕ de ramurĭ, saŭ unŭ relutŭ de 12 fl. 60 cr. 3. Censŭ quarteriale anualŭ de 50 fl. 40 cr. 4. O sesiune catastrală de 30 jugĕre, carea însă nu e transcrisă în cartea funduară pe numele parochieĭ greco-catolice.

Staţiunĭ docentale. Cu terminulŭ de 30 Aprilŭ se escrie concursŭ la staţiunile docentale: *Şaldorfŭ* în protopopiatulŭ Sibiuluĭ cu salariŭ de 300 fl. din repartiţiune pe poporŭ. — *Nireşŭ* în protopopiatulŭ Almaşuluĭ cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune pe poporŭ, 65 fl. din cassa bisericeĭ, 30 fl. computaţi după 6 metri lemne şi 5 fl. computaţi după dreptulŭ de păşunatŭ.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Credinciosulŭ şi marinimosulŭ economŭ din Ibişdorfulŭ săsescŭ *Mateiŭ Luca şi soţia sa Maria* aŭ binevoitŭ a dona pe sama Steĭ Biserici gr. cat. unŭ ornatŭ preoţescŭ frumosŭ cu tóte celea ce se ţinŭ de elŭ, cumpĕratĕ cu 100 corone, éră economulŭ *Ioanŭ Munteanŭ şi soţia sa Asinefta* aŭ donatŭ pe sama Steĭ Biserici unŭ praporŭ frumosŭ, cumpĕratŭ cu 16 coróne. Peutru aceste fapte nobile şi creştinescĭ oficiulŭ parochialŭ gr. cat. le aduce evlavioşilorŭ donatorĭ mulţămită şi pe calea acésta.

Mulţămită publică. Senatulŭ scolasticŭ gr. cat. din Sucuthardŭ (în diecesa Gherleĭ) aduce cea maĭ căldurósă mulţămită dluĭ profesorŭ preparandialŭ din Blaşiŭ, *Ioanŭ F. Negruţŭ,* care de vre-o 3 anĭ a donatŭ cărţĭ de şcólă în preţŭ de 25—30 fl. v. a. pentru prunciĭ miserĭ, carĭ frecuentézĕ şcóla gr. cat. din numita comună.

Serată literară. Reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ va aranja Sâmbătă în 24 Martie st. n. a. c. a cincia serată literară. Va diserta dşóra profesóră Elena Sânteonŭ. Începutulŭ la órele 8 sara.

De miratŭ. Domnulŭ Dr Lucaciŭ în discursulŭ sĕŭ ţinutŭ la părăstasulŭ luĭ G. Brăteanŭ citândŭ o strofă din Eminescu numesce pre acestŭ „poetŭ" „marele poetŭ". Acésta ne-a surprinsŭ. Ne-a surprinsŭ cu atâtŭ maĭ multŭ, că a dis'o dlŭ Dr. Lucaciŭ. Nu vomŭ dice, că la noĭ unŭ poetŭ nu póte fi mare, decâtŭ dacă asupra obşteĭ românescĭ influinţézĕ în o direcţiune sănĕtósă, bună óră ca Murĕşanŭ, Alexandri, Bolintineanŭ şi alţiĭ, însufleţindu-o pentru ideale şi vîrtute. Nu vomŭ dice, că Eminescu departe de a fi influinţatŭ asupra obşteĭ românescĭ, dar maĭ cu samă asupra tinerimiĭ în o atare direcţiune, a veştedităţ şi veştedesce în tinerime orĭ ce simţirĭ spre avînturĭ nobile, şi o blasézĕ pentru viaţă, până cândŭ încă nicĭ nu o cunósce. Cine a avutŭ ocasiune a vedé influinţa acésta daunăciósă asupra tinerimiĭ, acela numaĭ póte cunósce desastrele pricinuite în mijlocŭlŭ eĭ de Eminescu. Nu-ĭ facemŭ dluĭ Lucaciŭ imputare, că nu cunósce pericululŭ, ce-lŭ ascunde în sine Eminescu pentru tinerime. Căcĭ dlŭ Lucaciŭ de multŭ nu maĭ e profesorŭ la tinerime. Însă dlŭ Dr. Lucaciŭ e preotŭ gr. cat. Ca atare de bună samă scie, că fără credinţă în Dumnedeŭ şi în nemurirea sufletuluĭ şi fără entusiasmŭ pentru vîrtute nimenĭ nu póte fi mare în adevĕrŭ. Înaintea luĭ Eminescu însă sufletulŭ e *„praftt"*. Pe fruntea omuluĭ *„nu-ĭ scrisŭ Dumnedeŭ"*. Esistinţa chiarŭ şi a luĭ Dumnedeŭ e *„o nebunie şi tristă şi gólă"*. Virtutea n'are maĭ multă valóre ca crima, căcĭ moştenirea amîndororŭ e *„uĭtarea"*. Dacă înaintea unuĭ preotŭ gr. cat. de cultura, talentulŭ şi inima dluĭ Dr. Lucaciŭ unŭ poetŭ cu atarĭ principiĭ póte fi „mare", fie! Ce valóre maĭ are însă atuncĭ religiunea, ce o predică? Heine la Germanĭ n'a fostŭ nicĭ pe departe în poesiile sale aşa immoralŭ şi timpitŭ în simţirĭ ca Eminescu, şi a avutŭ unŭ talentŭ grandiosŭ liricŭ, şi totuşi în totă Germânia nu s'a aflatŭ nicĭ o cetate, care să se învoéscă, ca între zidurile eĭ să se ridice luĭ Heine monumentŭ. Şi la noĭ? E posibilŭ óre, ca şi unŭ preotŭ distinsŭ să ridice monumentŭ luĭ Eminescu în cuvinte şi elogiĭ? De n'amŭ fi vĕdutŭ cu ochiĭ, n'amŭ fi credutŭ.

Promoţiune. Senatulŭ universităţiĭ din Cluşiŭ a promovatŭ în 17 l. c. la gradulŭ de doctorŭ în sciinţele juridice pe tinĕrulŭ candidatŭ de advocatŭ fostŭ elevŭ alŭ gimnasiuluĭ din Blaşiŭ *Gavrilŭ Suciŭ,* din Sălaşulŭ inferiorŭ comitatuluĭ Huniădóreĭ.

Academia Română îşĭ va începe şedinţele sesiuniĭ de primăvara în 28 l. c. Cu ocasiunea acesteĭ sesiuniĭ se va alege preşedinte în locŭlŭ multŭ regretatuluĭ G. Bariţŭ. Noiĭ membri aĭ Academieĭ dniĭ C. Olănescŭ şi I. Kalinderŭ îşĭ vorŭ ţiné discursurile de recepţiune. Celŭ dintâiŭ va vorbi despre Vasile Alesandri ca poetŭ, auctorŭ dramaticŭ şi ca omŭ politicŭ, éră Kalinderŭ despre activitatea episcopuluĭ Melchisedecŭ.

Pedépsa luĭ Dumnedeŭ. În biserica Madeleine din Paris a esplodată în 15 a c. o bombă cu dinamitŭ. Ea a umplutŭ de spaimă pe poporulŭ credinciosŭ, dară nu a ucisŭ pe nimenĭ decâtŭ pe atentatorŭ. Anume cândŭ a întratŭ elŭ în biserică, uşea s'a isbitŭ de elŭ cu atâta putere, câtŭ ĭ-a spartŭ bomba, ce o avea la sine, ucidêndu-lŭ la momentŭ. Pedépsa luĭ Dumnedeŭ l'a ajunsŭ pe atentatorŭ, care a cercatŭ să spurce sîntulŭ locaşŭ.

Căsătoria regeluĭ Milan. Se anunţă din Belgrad, că sinodulŭ episcopescŭ a declaratŭ de nulă hotărîrea, prin care reposatulŭ mitropolitŭ Teodosiŭ a pronunţatŭ de disolvată căsătoria dintre Milan şi soţia sa Natalia. Milan însu-şĭ a rugatŭ în timpulŭ din urmă pe actualulŭ mitropolitŭ Mihailŭ, ca să renoéscă căsătoria sa disolvată în 1888 prin mitropolitulŭ Teodosiŭ, deórece elŭ s'a convinsŭ, că a fostŭ nedreptŭ faţă cu soţia sa. Sinodulŭ considerândŭ, că mitropolitulŭ Teodosiŭ nu a fostŭ îndreptăţitŭ a disolva căsătoria, deórece acésta cade în competinţa consistoriuluĭ; considerândŭ, că în causa acésta regina Natalia nicĭ odată nu a fostŭ ascultată; şi în fine considerândŭ, că regele Milan îşĭ recunósce greşala şi este gata a o îndrepta; declară, că divorţarea pronunţată în 1888 este nulă, éră căsătoria încheiată în 1875 între Milan şi Natalia susţă. Se vorbesce, că după Pascĭ exregina Natalia încă se va întórce la Belgrad.

Din procurorŭ călugărŭ. Se anunţă din Olmütz, că fostulŭ procurorŭ dela tribunalulŭ districtuluĭ de Karlsbad a întratŭ în ordulŭ călugărescŭ alŭ Dominicanilorŭ începêndu-şĭ deja noviţiatulŭ.

Unŭ directorŭ de finanţe iubilantŭ. *Dimitrie Dragonescŭ,* consiliariŭ regescŭ, directorŭ de finanţe în Pécs, a serbatŭ în 18 Martie a c. iubileulŭ de 25 anĭ, de cândŭ este în serviţiulŭ de statŭ.

Congresulŭ studenţilorŭ în Cluşŭ. În 17 Martie s'a ţinutŭ în ăstŭ anŭ în Cluşŭ congresulŭ studenţilorŭ maghiarĭ din ţară. Aŭ redactatŭ statutulŭ asociaţiuniĭ studenţescĭ. Dispută mare s'a încinsŭ asupra causeĭ studenţilorŭ românĭ. În fine aŭ hotărîtŭ, că pe studenţiĭ românĭ agitatorĭ nu-ĭ primescŭ de membri aĭ ligeĭ studenţescĭ regnicolare, pe celalalţĭ însă îĭ primescŭ cu bucurie şi vorŭ întreprinde totŭ, ca aceştĭ colegĭ olahĭ să se facă membri aĭ asociaţiuniĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

Eudoxiŭ Baronŭ de Hurmuzaki, pe lângă importanta sa colecțiune de documente privitóre la istoria Românilorŭ, ne-a lăsatŭ și o istorie fragmentară, pe care însă dînsulŭ nu a putut'o eda, până ce a fostŭ în viață.

După mórtea dînsului Ministeriulŭ de culte si instrucțiunea publică din România a edatŭ acéstă istorie sub titululŭ: „Fragmente zur Geschichte der Rumänen von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki", tipărită între anii 1878—1886 în stabilimentulŭ lui Socecŭ din Bucuresci. Opulŭ acesta cuprinde cinci volume, din cari volumulŭ alŭ 2-lea se ocupă aprópe esclusivŭ de istoria bisericei române din Transilvania în secululŭ alŭ 18-lea.

De cândŭ a apărutŭ acestŭ volumŭ (a. 1878), scriitorii români se provócă fórte desŭ la elŭ, cândŭ voescŭ să scrie ceva despre biserica unită, și punŭ fórte mare pondŭ pe cuvintele lui Hurmuzaki. Nici unulŭ însă, pe câtŭ scimŭ noi, nu s'a ocupatŭ și cu o critică seriósă a acesteĭ scrieri, deși acésta ar fi trebuitŭ să o facă cu atâtŭ mai vîrtosŭ, cu câtŭ unŭ opŭ postumŭ, pe care autorulŭ nu l'a puturŭ supune revisiunii înainte de a-lŭ tipări, este cu neputință să nu cuprindă și aserțiuni, cari nu potŭ susține critica.

Noi însă nu putemŭ trece fără observațiune preste volumulŭ alŭ 2-lea din „fragmentele" lui Hurmuzaki, nu numai pentru că dlŭ Densușanŭ se provócă la elŭ, ci și pentru că acésta scriere este fórte seducătóre pentru ómenii, cari nu aŭ cunoscințe temeĭnice despre trecutulŭ bisericeĭ unite.

O limbă clasică germână, unŭ stilŭ vioiŭ, o narațiune plastică a evenimentelorŭ, provocarea désă la documente necunoscute până în anulŭ 1878, o mulțime de considerațiuni filosofico-istorice, întrețesute cu multă măestrie în firulŭ narațiunii istorice, daŭ cărții acesteia unŭ farmecŭ deosebitŭ, care abate atențiunea cetitoriuluĭ dela gravele erorĭ, în cari a căduturŭ auctorulŭ.

Este decĭ datoria nóstră a descoperi celŭ puținŭ unele din aceste erorĭ, și a reduce la valórea eĭ adevĕrată autoritatea, ce se atribue lui Hurmuzaki.

Dóuĕ calități esențiale lipsescŭ lui Hurmuzaki: cunoscința temeĭnică a lucrurilorŭ bisericescĭ, despre carĭ scrie, și imparțialitatea, care trebue să împodobéscă pe orĭ ce istoriografŭ.

Aserțiunea nóstră o vomŭ dovedi cu maĭ multe esemple luate tóte din volumulŭ alŭ 2-lea alŭ „fragmentelorŭ", care singurŭ ne interesézĕ în studiulŭ nostru.

1. Îndată la începutulŭ scrieriĭ sale tradézĕ Hurmuzaki o completă necunoscință de credințele diferitelorŭ secte religióse din Transilvania. La pag. 3 ne spune, că principiĭ Transilvanieĭ în diplomele lorŭ numescŭ pe preoțiĭ românesci numaĭ *păstorĭ, pentru că ocupațiunea principală a Românilorŭ ardelenĭ era pe timpulŭ acela economia de vite.* [1])

Hurmuzaki nu scia nicĭ macarŭ atâta, că toțĭ protestanții din Ardelŭ, adecă reformații, luteranii și unitarii numescŭ pe individiĭ aceia din sinulŭ bisericeĭ lorŭ, carĭ se ocupă cu păstorirea sufletelorŭ saŭ cu așa numita *„cura animarum"*, numaĭ *„pastores"* și *„divini verbi ministri"*. Dovadă despre acésta ne este însu-și reformatulŭ Benkŏ, care în opulŭ sĕŭ „Transilvania" vorbindŭ despre constituțiunea sectelorŭ protestantice numesce pe parochiĭ reformațilorŭ *„verbi divini ministri sive pastores"*, pe aĭ luteranilorŭ *„pastores olim sub Romana Ecclesia plebani dicti"*, ér despre aĭ unitarilorŭ dice, că *„tot ferme sunt pastores, quot Ecclesiae recensitae"*. [1]) Protestanții, pe cum se scie, nu aŭ sacramentulŭ preoției, și pentru aceea pe ministriĭ bisericeĭ lorŭ nu-ĭ numescŭ *sacerdotes*, ci numaĭ păstorĭ și ministri. De altă parte principiĭ calviniĭ aĭ Transilvanieĭ se siliaŭ, pe cum este asemenea cunoscutŭ, să înlocuéscă credința ortodoxă a Românilorŭ cu credința protestanților și instituțiunile sacre orientale cu instituțiuni calvinesci. Pentru aceea eĭ și atunci, cândŭ vorbescŭ despre biserica românéscă, folosescŭ fórte adese orĭ numaĭ terminologia întrebuințată în biserica reformată, și astfelŭ pe episcopulŭ românescŭ adese orĭ îlŭ numescŭ *„superintendens"*, și pe preoțiĭ românescĭ *„pastores"*, căcĭ scopulŭ lorŭ era, ca din episcopiĭ românescĭ să facă numaĭ superintendenți calvinescĭ, și din preoțiĭ nostri numaĭ păstorĭ saŭ ministri protestanți.

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ se vede, câtŭ de absurdă este aserțiunea luĭ Hurmuzaki, că principiĭ numiaŭ „păstorĭ" pe preoțiĭ românescĭ numaĭ din causa aceea, că Românii se ocupaŭ maĭ vîrtosŭ cu economia de vite.

2. Saŭ din nesciință saŭ cu intențiunea de a descredita biserica unită, Hurmuzaki povestesce o mulțime de lucruri, despre carĭ și ceĭ maĭ de rîndŭ cărturarĭ potŭ sci, că suntŭ false. Așa de es. vorbindŭ despre diploma Leopoldină a dóua din 19 Martie 1701, ne spune, că aceea cu *nefînsemnate escepțiuni și astădĭ este în vigóre,* [2]) pe cândŭ în faptă, dacă luămŭ afară dreptulŭ de a alege 3 candidați pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, astădĭ acea diplomă întru nimicŭ nu maĭ are valóre în biserica unită. Privilegiile garantate în acea diplomă clerului unitŭ aŭ încetatŭ și pentru acestŭ clerŭ, pe cum aŭ încetatŭ și pentru clerurile altorŭ confesiuni din țară. Asemenea a încetatŭ de multŭ și jugulŭ impusŭ bisericeĭ unite prin acea diplomă. De teologŭ latinŭ nicĭ pomenire nu maĭ este astădĭ în biserica unită. Jurisdicțiunea archiepiscopuluĭ latinŭ din Strigoniŭ nimeni nu o maĭ cunósce și recunósce. În locŭ de episcopulŭ unitŭ alŭ Ardéluluĭ, amintitŭ în acea diplomă, astădĭ avemŭ unŭ Mitropolitŭ și 3 episcopĭ sufraganĭ etc. Pe ce basă dice decĭ Hurmuzaki, că diploma aceea și astădĭ este în vigóre în biserica nóstră?

3. Nu maĭ puțină nesciință tradézĕ Hurmuzaki despre situațiunea bisericeĭ unite, cândŭ spune, că nicĭ cu privire la administrațiune și judicatură biserica unită de astădĭ nu póte să resiste *presiuniĭ iresistibile a Scaunuluĭ Romanŭ.* [3]) La noĭ și copiiĭ sciŭ, că în biserica catolică, și prin urmare și în cea unită românéscă, întocmaĭ ca și în biserica orientală nefalsificată de principiile protestanților, dieceseie se administrézĕ de episcopĭ și de organele denumite de aceștia.

Asemenea se scie, că chiarŭ și causele, carĭ dela forulŭ mitropolitanŭ alŭ bisericeĭ unite se apeléză la Sîntulŭ Scaunŭ Apostolicŭ Romanŭ, nu se judecă inmediatŭ de Pontificele Romanŭ, ci de unulŭ dintre episcopiĭ provincieĭ mitropolitane *ca delegatŭ apostolicŭ.* Nicăirĭ pe terenulŭ administrativŭ și judiciarŭ nu se simțesce vre o presiune iresistibilă orĭ resistibilă din partea Scaunuluĭ Apostolicŭ, și prin urmare aceea este o născocitură a luĭ Hurmuzaki, care nu a avutŭ nicĭ o cunoscință de starea bisericeĭ unite.

4. Neadevĕrŭ palpabilŭ scrie Hurmuzaki, cândŭ dice, că ritulŭ grecescŭ chiarŭ *și în Roma este vĕdutŭ cu ochĭ rĕĭ și toleratŭ numaĭ ca unŭ rĕŭ inevitabilŭ.* [4]) Se vede apriatŭ din acestea, că Hurmuzaki nu scia, că Roma și-a ținutŭ totdeuna de o glorie proprie a avé în sinulŭ bisericeĭ catolice popórĕ de diverse riturĭ. Acésta este o proprietate firéscă a bisericeĭ catolice, pentru că prin nimica nu se manifestézĕ caractĕrulŭ de catolicitate saŭ universalitate alŭ uneĭ biserici, ca tocmaĭ prin aceea, că în sinulŭ eĭ se află diferite popórĕ, unite tóte prin aceea-și credință, însă variate prin varietatea frumósă a riturilorŭ. În sinulŭ bisericeĭ catolice și astădĭ se află totŭ felulŭ de riturĭ. Așa de es. pe lângă ritulŭ latinŭ și grecescŭ avemŭ ritulŭ melchitŭ, ritulŭ armenescŭ, ritulŭ cophtŭ (în Egiptŭ) etc. În Italia și astădĭ se află colonii de Albanesĭ și Greci, carĭ profesézĕ ritulŭ grecescŭ, deși Roma l'ar fi pututŭ face să înceteze de multu, dacă l'ar fi privitŭ cu ochĭ rĕĭ și ca pe unŭ rĕŭ inevitabilŭ.

Pontificiĭ Romanĭ de maĭ multe vécurĭ susținŭ chiarŭ în Roma unŭ institutŭ și o biserică, unde ritulŭ grecescŭ se practiséză maĭ curatŭ și malestosŭ, decâtŭ orĭ unde în Orientŭ. În apropiere de Roma esistă o manăstire numită „Grotta ferrata", întemeiată în evulŭ pe mijlocŭ, care și astădĭ își păstrézĕ curatŭ ritulŭ sĕŭ grecescŭ, deși călugăriĭ acelei mănăstirĭ se recrutézĕ din bărbațĭ de ritulŭ latinŭ, cărora Pontificiĭ le concedŭ trecerea la ritulŭ grecescŭ numaĭ din stima și reverința, ce o aŭ către ritulŭ orientalŭ, pe care nimenĭ nu l'a lăudatŭ cu cuvinte maĭ frumóse, decâtŭ înșiși Pontificiĭ Romanĭ. [1])

Roma totdeuna a inculcatŭ observarea strictă a ritului și disciplineĭ orientale. Despre acésta avemŭ dovadă, între altele, instrucțiunea dată misionariloru din orientŭ deja la anulŭ 1669, cu multŭ înainte de unirea Românilorŭ. [2]) Asemenea avemŭ dovadă eclatantă despre acésta în scrisórea sacreĭ congregațiuni de Propaganda Fide de datŭ 28 Iuniŭ 1858 adresată Episcopilorŭ provincieĭ mitropolitane române de Alba-Iulia și Făgărașŭ, în care se dice: „Ritulŭ orientalŭ să rĕmână neviolatŭ, asemenea să se păstreze cu sfințenie și disciplina, care o țineaŭ și profesaŭ orientaliĭ înainte de schismă, și care se razimă în venerabilele lorŭ Liturgiĭ și rituale vechĭ." [3])

Așa dară cândŭ Hurmuzaki ne spune, că ritulŭ grecescŭ este privitŭ în Roma cu ochĭ rĕĭ și numaĭ toleratŭ ca unŭ rĕŭ inevitabilŭ, elŭ lovesce în față adevĕrulŭ celŭ maĭ luminosŭ, ce se póte cugeta.

(Va urmá.)

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Continuare)

În ochiĭ meĭ domnulŭ Samuilŭ Gibson era unŭ bărbatŭ onorabilŭ, ba maĭ multŭ, era unŭ bărbatŭ de mare însemnătate, căcĭ deprindea asupra mea o anumită plenipotență de autoritate părintéscă. Elŭ era negutătoriŭ de vinŭ. De cândŭ numaĭ îmĭ potŭ aduce aminte, tatălŭ meŭ în totŭ anulŭ îĭ vindea dóuĕspredece butĭ de vinŭ. Pe lângă aceea se ocupa dlŭ Gibson și cu transportŭ de anumițĭ articli comercialĭ și mijlocia speculațiunĭ de banĭ, precum încă cu multŭ înaintea luĭ o făcuse și tatălŭ sĕŭ. Elŭ locuia în una dintre cele maĭ frumóse părțĭ ale orașului. Casa luĭ, în care locuiseră și părințiĭ luĭ ca la treĭdecĭ de anĭ, și elŭ acum maĭ bine de dece anĭ, era situată tocmaĭ lângă rîŭ, răzimată de o stîncă, și oferia unŭ aspectŭ plăcutŭ.

---

[1]) Da die Hauptbeschäftigung der siebenbürgischen Rumänen in der Viehzucht bestand, so erhalten auch ihre Priester in den Gnadenbriefen und Befreiungsurkunden der Wahlfürsten . . . . . meistens die Bezeichnung »walachische Hirten« (pastores Valachi), und seltener »sacerdotes« (pag. 3 și 4).

[2]) Benkŏ Transilvania, Vindobonae 1778 t. II. p. 195, 213 și 229.

[3]) »So lautet der Hauptinhalt einer für die ganze Zukunft der Union sehr belangreichen Urkunde, *die mit geringen Ausnahmen noch fortan in Geltung steht*" (pag. 55).

[3]) »Dogmatisch an Rom gefesselt, vermag die unirte Kirche in Bezug auf Verwaltung und Gerichtsbarkeit dem unwiderstehlichen Drucke des römischen Stuhles keinen Widerstand zu leisten.« pag. 58.

[4]) »Weil der griechische Cultus . . . . in Rom selbst missfällig angesehen und als ein vor der Hand unerlässliches Uebel nur bis zum Eintritt günstigerer Zeitverhältnisse geduldet wird.« (pag. 59.)

[1]) Vedĭ de es. constituțiunile pontificiĭ ale luĭ Piŭ alŭ IX-lea la Nilles Symb. I. pag. 175 și 176 și în v. II. chiarŭ la începutŭ.

[2]) Vedĭ capitulŭ nostru: Autenticitatea și genuin. manifestuluĭ de unire din 1698 pag. 19.

[3]) Vedĭ Conc. prov. I. Blașiŭ 1882. Ed. I. p. XXXV—VI.

Cându am mersu la universitate, pe elu l'a rugatu tatălu meu, ca în fiecare „primă“ să-mi imanueze o mică sumă de cheltuélă. Ea de comunu în timpu de optu dile era sfârşită. După aceea tóte plăcerile mi-le continuam cu unu felu de liniste şi simplicitate stoică, până în urmă sosia a 25-a, cându cu o anumită sfială mě puteam presenta la domnulu Gibson.

Bunulu bětrânu mě primia totdeuna cu aceea-şi bunăvoinţă. Afacerea nu mi-o întimpină cu greutăţi. Abia trebuia să-mi formulezu rugarea în cuvinte. Presentarea mea era de ajunsu, spre a-i da să înţelégă scopulu veniriĭ mele. Şi nicĭ odată nu mě depărtam fără de a fi invitatu la prânzu pe cea mai de aprópe Duminecă. „Fiica mea se va bucura de presenţa dtale,“ dicea totdeuna. Însă tocmaĭ frumuşica Alice, ce totdeuna era vióie şi elegantă ca o rosă împupită, avea ochĭ de Argus şi îndată descoperia şi cea maĭ mică greşală şi cea maĭ bagatelă scădere a toaleteĭ mele, şi deórece din causa slabeĭ stărĭ a albiturilorŭ mele îmi era aprópe preste putinţă a mě presenta înaintea eĭ deplinu curatu, de aceea sub unu pretextu orĭ altulu maĭ totdeuna declinam dela mine invitarea.

În după améda dileĭ de 25 Octobre în urmă éră bâteam la uşea domnuluĭ Gibson, ce era scutită în contra curentuluĭ cu unu postavu verde. Pregătitu de a mě dispensa éră cu o scusă dela invitarea de pe mâne, intrăĭ în lăuntru.

Amiculu tatăluĭ meu ca totdeuna era fórte ocupatu, şi ridicându-şĭ privirea de pe scrisorile sale mi-o aruncă cu nerăbdare şi părea că-mĭ dice: „Ce? Ĕră e aci strengariulu?“ În momentulu următoriu însă resună unu amicabilu: „A, cum te afli? Punctuosu ca totdeuna. Stau şi acum la serviţiulu dtale.“

Am începutu a gângăni ca unu felu de scusare. Mě plângeam, cum suntu tote de scumpe, cu deosebire studiile cele nóue, carĭ am trebuitu, să mi-le procurezu, şi am închiatu cu rugarea îndatinată. Elu mě întrerupse. „Prea bine, prea bine, tinerulu mĕu,“ îmĭ dise rîdéndu ceva cam sarcasticu şi neteţindu-şĭ barba. „Sciinţa este scumpă, sciu eu fórte bine, — cine să-şĭ osîndéscă copilulu la sciinţă? — Să fi venitu dta la mine la învăţătură, nu te-ar fi costatu nicĭ unu banu, ba aveaĭ deja remuneraţiune în locu de spese îndelungate de anĭ. — Însă cuĭ îĭ trebue sciinţă, trebue să o şi plătéscă. Noĭ comercianţiĭ gândimu altcum, şi nicĭ nu ne merge rĕu. Dar ce maĭ grăescu? Cine scie, ce medicu renumitu se póte alege din dta!“

Ceva cam nerăbdătoriu am începutu de nou a gângăni ceva despre lucrulu principalu, ce-mĭ zăcea la inimă.

„Sciu bine, . . sigurŭ, în privinţa acésta nu este nicĭ o pedecă. Dar să ne facĭ plăcerea mâne, punctu la şese óre, sciĭ dta bine. Alice se va bucura, — aşa dară nicĭ o scusă, domnulu meu, noĭ vomu fi mâne numaĭ noĭ de noĭ.“

Ce aşĭ maĭ fi pututu dice? Tóte scusele mi-se opriră în gură, — vrêndu nevrêndu trebui să primescu cu cuvinte de multămită invitarea prietinéscă, şi preste câteva clipe pornii către casă cu punga şi inima îngreunată.

Dar să nu ultu: pe cându ajunseĭ deja la uşe, mě întrebă elu privindu prin feréstă: „Acum îmĭ vine în minte, vĕdut'aĭ dta vre-o dată o înmormîntare protestantă?“ Şi fiindu că priviĭ la elu cam miratu, îmĭ dise: „Bine! Dacă vreĭ, vină preste o óră éră. Astădi înmormîntéză pe comptabilulu dela Norris et Cie. Poţĭ să privescĭ de aci înmormîntarea. Pentru ómenĭ din provinţă ea este unu lucru nou şi prin urmare şi interesantu.“

Promiseĭ, că nu voiu întârdia, şi porniĭ afurisindu tóte înmormîntările protestante.

Celu ce nu a venitu în diua aceea, acela am fostu eu. E altcum de prisosu, să o spunu. Odată pentru că ploua de vĕrsa, şi apoĭ îmĭ aşteptam porumbulu, şi afară de aceea trebuia să-mĭ aducu în stare presentabilă toaleta pe diua de mâne, ceea ce îmĭ causa multă bătaie de capu şi-mĭ storcea multe oftărĭ.

Încă nu hotărîsem, care dintre cele treĭ cravate ale mele era maĭ presentabilă, cându şi sosi Mititelu. Elu era ploatu şi-şĭ scutură aripele maĭ înainte de ce s'ar fi apucatu de cină. Eu luaĭ unu ştergariu şi-lu şterseĭ de apă şi priviĭ cu desfătare, cum îşĭ alegea sfărmiturile cele maĭ bune. Apoĭ îlu puseĭ pe balustrada verandeĭ şi priviĭ în urma luĭ.

„Câtă vreme să maĭ mérgă lucrurile totu aşa?“ mě întrebăĭ. „Să nu soséscă óre diua, care să vĕ împreune?“ Şi cu o rară melancolie, probabilu o urmare a ploiĭ, — căcĭ barometrulu sufletuluĭ pare-mi-se se înalţă şi scade de odată cu celu de sticlă şi argintu viu, — priviam la cele dóuĕ ferestĭ, carĭ singure eraŭ luminate.

Atuncĭ de odată îmĭ veni o idee, şi eu îmĭ loviĭ fruntea ca unu desperatu, dar deodată şi diseĭ cu mândrie şi bucurie: „O idee minunată! Cu aurŭ nu se póte plăti!“ Póte că o lege psichologică a începutu să vrăjéscă întru mine: eu mě gândiam la cununie, pe cându Gibson îmĭ vorbise de înmormîntare. Póte-se óre unu joc psichologicu maĭ paradoxu? Dar eu găsisem între acelea dóuĕ lucrurĭ o legătură, care mě umplu de bucurie.

De multă vreme nu fusesem aşa de fericitu ca în sara aceea. Mě culcaĭ, şi visulu îmĭ tórse maĭ departe firulu aceleĭ ideĭ fericite.

Chiaru la şese óre bătuĭ în diua următórea în uşea dluĭ Gibson.

„Dlu Gibson e dusu în vecinĭ, — dar dşóra petrece în grădină,“ îmĭ dise bĕtrânulu servitoriu, care-mĭ deschise uşea.

Merseĭ decĭ de-a dreptulu în grădină. Ea oferia unu aspectu frumosu şi multe locurĭ de odihnă.

Dlu Gibson deprindea în anumite privinţe putere părintéscă asupra mea. În urmare esista între dşóra Alice şi între mine óre care intimitate naivă, de care nu mě bucuram faţă cu nicĭ o altă dşóră. Pe lângă aceea era în fiinţa tinereĭ anglese atâta francheţă firéscă, câtu trebuia să te simţĭ bine în societatea eĭ şi să o întimpinĭ asemenea cu francheţă.

(Va urmá).

Către Veneratulu Clerŭ!

Cu bucurie ne presentămu înaintea Veneratuluĭ Clerŭ cu fruptulu ostenelelorŭ nóstre, ce suntemu în posiţiune a-lu pune pe altariulu literatureĭ nóstre bisericescĭ. Cu bucurie sperămu, şi cu părtinire vomu fi întîmpinaţĭ de către Veneratulu Clerŭ.

Încă prin anulu 1865 a ieşitu în traducere română tomulu I. din Catechismulu de „Deharbe“ din stăruinţa şi zelulu clericilorŭ românĭ din seminariulu din Viena.

Totu clericiĭ din Viena aŭ lăsatu şi tomulu alu II-lea în manuscrisu, mare parte tradusu. — Acestu manuscrisu ajunsu în mânile societăţiĭ nóstre prin an. 1866, l'amu întregitu, revidiatu, coresu şi umplutu lacunele cele multe, l'amu scrisu din nou şi obţinêndu concesiunea Prea Ven. Consistoriu l'amu pusu sub presă, — şi amu luatu hotărîrea a eda cu timpulu întregu opulu în traducere română, în urmarea căreĭ hotărîrĭ astădi avemu gata şi traducerea tomuluĭ alu III-lea.

Nu este necesariu, să spunemu noĭ Veneratuluĭ Clerŭ însemnătatea acestuĭ opu clasicu în literatura bisericeĭ catolice; nu este necesariu, să spunemu folosulu imensu, ce-lu póte presta preotuluĭ, predicătoriuluĭ, catechetuluĭ şi fiecăruĭ sufletu creştinu. — Lucrurile credinţeĭ nóstre sfinte şi ale moravurilorŭ le tractéză pe largu, sciinţificu cu profunditatea unuĭ bărbatu de sciinţă ca Deharbe şi cu unc̣iunea graiuluĭ unuĭ scriitoriu bisericescu pătrunsu de religiositate şi piu. — În scurtu, putemu dice, că e o carte, carea nu póte şi nu este îertatu să lipséscă de pe mésa nicĭ unuĭ preotu şi nicĭ unuĭ creştinu instruitu.

Acésta este causa principală, momêntulu de capetenie, pentru care a decisu şi s'a încumetatu societatea nóstră sĕracă a continua edarea Catechismuluĭ de „Deharbe“ în traducere română, a eda acum tomulu alu II-lea constătătoriu din vre-o 35 cóle tipărite, a pune ostenele, a risca sume; — ne-a îndemnatu însă la acésta şi încrederea, ce o avemu noĭ ca mlădiţele tinerele ale bisericeĭ în sprijinulu şi părtinirea — şi prin acésta în încurăjarea societăţiĭ nóstre „Alexi Şincaĭ“, — a veneraţilorŭ nostri antecesorĭ, a veneratuluĭ senioratu alu bisericeĭ nóstre, care cu bucurie cu plăcere şi cu satisfacţiune va privi la nisuinţele, stăruinţele şi zelulu nostru pe o cărare atâtu de bună.

Opulu întregu va consta din 4 tomurĭ, din carĭ tomulu I. şi II. pe o estensiune de minimulu 63 cóle de tiparĭu vorŭ tracta despre c r e d i n ţ ă. Tomulu alu III-lea va tracta despre m o r a l ă, şi alu IV-lea despre m i j l ó c e l e g r a ţ i e ĭ.

Maĭ departe atragemu atenţiunea Ven. Clerŭ, că dacă ar dori a avé şi tomulu I, sa binevoéscă în rubrica corespundétóre a însĕmna, ca apoĭ putêndu-ne acomoda lipseĭ şi dorinţeĭ aceluia să retipărimu esemplarele necesare, de órece de presentu nu se maĭ află nicăirĭ nicĭ unu esemplariu din acelu tomu, şi alu căruĭ preţu statoritu de societate va fi 1 fl. 40 cr. Preţulu tomuluĭ alu II-lea, care va apăré cam pe la finea luneĭ luĭ Aprilie, va fi 1 fl. 60 cr.

Apelându la sprijinulu Ven. Clerŭ rom. gr. cat. suntemu

G h e r l a la 8 Martiu 1894.

Cu tótă stima

Alesandru Avramu clericu de c. IV. preşed. — **Dănilă Aluaşu** clericu de c. III. secret.

Bibliografie.

Chiaru acum a apărutu de sub tiparu şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalulu grecescu şi îndreptată în modu însemnatu. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparu frumosu în **negru** şi **roşu**. — Preţulu nelegatu fl. 2.50, éră legatu în pele tare fl. 3.50.

A apărutu de sub tiparu **Octoichulu celu micu** ed. III. Blaşiu 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatu cu preţulu de 80 cr. v. a., legatu cu călcâiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatu dimpreună cu **Penteccostariulu** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Testamentulu şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopu si Mitropolitu gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşu *Dr. Ioanu Vancea de Buteasa*. Blaşiu 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiu. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţulu: 10 cr., cu partu postalu 15 cr.

Economie.

Curăţirea pomilorŭ. De multe orĭ se observă, că pomiĭ producŭ rĕŭ, pómele suntŭ puţine şi nedesvoltate. Causele la acésta potŭ fi maĭ multe. Noĭ vomŭ aminti numaĭ una, pe care poporulŭ nostru de comunŭ nu o bagă în samă. Acésta este necurăţirea pomilorŭ. Curăţirea stă în aceea, că în totŭ anulŭ se răresce şi regulézĕ coróna pomuluĭ. Ramiĭ uscaţi orĭ vătĕmaţi se taie, asemenea se taie şi o parte a ramilorŭ sănĕtoşĭ, cândŭ eĭ ar fi prea deşĭ. Prin depărtarea ramilorŭ şi a crengilorŭ nefolositóre şi de prisosŭ cele rĕmase câştigă maĭ multŭ nutremîntŭ; pe lângă aceea rărindu-se coróna pomuluĭ uşorŭ pĕtrunde în ea aerulŭ, lumina, căldura şi ploéa, prin ce se promovézĕ fertilitatea luĭ. Tăĭerea ramilorŭ maĭ groşĭ să se facă cu unŭ ferestreŭ micŭ, ĕră a crengilorŭ maĭ subţirĭ se póte face şi cu unŭ cuţitŭ bine ascuţitŭ. Ramiĭ se taĭe de lângă trunchiŭ, ĕră locului se unge cu rĕşină de ulmitŭ orĭ cĕră, ĕr dacă de acestea nu are economulŭ, cu balegă próspetă de vită. Cine nu a îndeplinitŭ lucrarea acésta în luna trecută, să o facă fără amânare, până ce nu începŭ a circula sucurile maĭ tare.

Ceĭ ce doresc să aibă póme, să se îngrijéscă de timpuriŭ de culegerea omidelorŭ de pe pomĭ. Culegerea se póte face şi cu mâna, dară maĭ de recomandatŭ suntŭ fórfecile anume construite pentru curăţirea omidelorŭ. Cuĭburile, unde se află depuse óuĕle, din carĭ se desvóltă omidele, trebue curăţite bine de lângă ramĭ. Fiindcă omidele la timpulŭ sĕŭ trecŭ din o grădină în alta, este de doritŭ, ca niciŭ unŭ economŭ să nu-şĭ lase pomiĭ şi ceĭalalţĭ arborĭ necurăţiţĭ de omide. Omidele nu numaĭ nimicescŭ ródele, dară vatĕmă şi arborele despoiându-lŭ de frunde.

Economia de câmpŭ şi armata ruséscă. Rusia spre a uşora sarcinile, ce trebue să le supórte poporulŭ cu ţinerea armateĭ celeĭ colosale, voesce a aplica o parte din armată la lucrarea pămîntuluĭ, şi astfelŭ puterea armată să nu petrécă în nelucrare. Spre scopulŭ acesta în locurile, unde se află concentrată armată maĭ numĕrósă, se vorŭ institui economiĭ de modelŭ, la lucrarea cărora vorŭ fi supuşĭ soldaţiĭ. Prin acésta de o parte se producŭ naturale, carĭ vorŭ servi pentru susţinerea armateĭ, şi aşa nu va fi lipsă să se cumpere cu banĭ, ĕră de altă parte ostaşiĭ în decursulŭ serviţiuluĭ se vorŭ deda la o cultivare raţională a pămîntuluĭ, care după reîntórcerea acasă o vorŭ respândi între ţeránime. Ar fi bine, cândŭ s'ar practisa şi la noĭ aplicarea soldaţilorŭ la cultivarea pămîntuluĭ în economiĭ de modelŭ.

Mijlocŭ pentru conservarea frumseţeĭ. Soţia fostuluĭ ambasadorŭ anglesŭ la Viena Sir Augustŭ Paget, carea este cunoscută ca *vegetariană*, întrebată de unŭ corespondentŭ alŭ Gazeteĭ de Westminster, că pentru ce se reţine dela mâncarea de carne şi se nutresce cu vegetale, a respunsŭ, că nutrirea cu vegetale între alte folóse are şi avantajulŭ de a conserva peliţa curată, delicată, móle şi elastică aşa, câtŭ damele vegetariane nu aŭ lipsă de rumenele, puderŭ şi de alte cosmetice costisitóre. Recomandămŭ şi noĭ acestŭ mijlocŭ practicŭ.

Învăţătorii ca comisarĭ de măcelărie. Comitetulŭ administrativŭ alŭ comitatuluĭ Pojonŭ a decisŭ, ca în comunele, unde nu suntŭ niciĭ medicĭ niciĭ veterinarĭ, să se încredinţeze învăţătorilorŭ oficiulŭ de a visita animalele destinate spre a fi tăĭate. Eĭ aŭ să judece, că óre sănĕtósă este carnea animaluluĭ tăĭatŭ. În comitatulŭ Pojonŭ pentru vitele, ce se taĭe în măcelărie, se plătesce 50 cr. de vită mare, 20 cr. de viţĕlŭ, câte 10 cr. de porcŭ, óe şi mielŭ. În cele maĭ multe comune se plătescŭ pe anŭ preste 50 fl. pentru visitare, dară suntŭ şi comune, unde acésta se urcă şi până la 200 fl. Învăţătorilorŭ, în carĭ póte avé publiculŭ consumătoriŭ maĭ mare încredere decâtŭ în ómeniĭ de rîndŭ, li-se înmulţesce prin acésta lucrulŭ, dară li-se înmulţescŭ şi venitele.

Procedura pentru stîrpirea aprinderiĭ de plumânĭ la vite s'a modificatŭ prin ordinaţiunea ministeriuluĭ de agricultură din 8 a c., care dispune, ca vita mórtă să se lase netăĭată până la sosirea auctorităţilorŭ; după trecerea alorŭ 48 óre dacă nu se póte presenta veterinariulŭ de statŭ, póte constata aprinderea şi veterinariulŭ municipalŭ, care dacă e lipsă, este obligatŭ a trimite plumânile la academia de veterinăritŭ. Animalulŭ inficiatŭ orĭ cadavrulŭ, care la ordinulŭ auctorităţilorŭ se póte tăĭa, se estimézĕ de către veterinariŭ orĭ de către o comisiune dispusă de către vice-comite, şi guvernulŭ îndată plătesce păgubaşulŭ 90 % din preţulŭ viteĭ, subtrăgêndu-se preţulŭ resturilorŭ folosivere ale animaluluĭ. Este opritŭ a maĭ ţinĕ vite în curtea inficiată, înainte de a fi primitŭ concesiune dela auctorităţile competente.

Şórecĭ de casă se stîrpescŭ lute şi sigurŭ prin aceea, că li-se punŭ de mâncare mandule amare tăiute mĕruntŭ şi mestecate cu puţină făiuă. Presărarea acesteĭ mâncărĭ cu zaharŭ stărînatŭ este fórte de recomandatŭ, deórece zaharulŭ e singura momélă, căreia şórecele nu i-se póte împotrivi.

Mijlocŭ de a cunósce inulŭ. Cândŭ cumperĭ pânză de inŭ, de multe orĭ nu poţi să sciĭ, dacă pânza e curată de inŭ, orĭ inulŭ e mestecatŭ cu bumbacŭ. Dacă vreĭ să o sciĭ acésta sigurŭ, leaĭ unŭ stropŭ de untŭ de lemnŭ saŭ uleŭ de olive şi-lŭ puĭ pe unŭ petecelŭ alŭ pânzeĭ, apoĭ ungĭ stropulŭ pe petecelŭ, şi firele de inŭ îndată se colorézĕ maĭ întunecóse, ĕră cele de bumbacŭ maĭ deschise.

Pete de uleŭ se potŭ delătura din padimentŭ în chipulŭ următoriŭ: Ungĭ petele cu săpunŭ, turnĭ preste ele spirtŭ şi-lŭ aprindĭ. Firesce că îţĭ veĭ feri hainele de flacără. După ce se stinge spirtulŭ, turnĭ apă móle săpunită pe loculŭ petelorŭ şi-lŭ şurluĭ bine cu o perie orĭ cu o rîză aspră. Totŭ asemenea poţĭ depărta şi pete de petroleŭ.

Scânduri artificiale. Inventioşiĭ americanĭ vĕdêndŭ, cum se pustiescŭ pădurile, şi lemnele se totŭ scumpescŭ, aŭ începutŭ să fabrice scânduri artificiale. Ele constaŭ din 1 parte de cementŭ de Portland şi 2 părţi de aschiĭ orĭ fărînă de ferestrăŭ, carĭ mestecate bine se punŭ sub presă dându-li-se după placŭ orĭ ce formă. Scândurile acestea se potŭ folosi de grinzĭ la poditŭ şi airia în edificare, cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că se potŭ ciopli, sfredeli şi se potŭ bate cuĭe prin ele.

Posta redacţiunii. *I. Popŭ Comana inf.* Rectificămŭ aci la dorinţa dtale lista Nr. 837 a colectei pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Are să cetéscă *Porita* în locŭ de *Popiţa*, *Matea* în locŭ de *Mateas*, *Boer* în locŭ de *Baer*, *Feorge* în locŭ de *George*, şi *Cristea* în locŭ de *Costea*. Dar cu o cale ne rugămŭ, să nu se pretindă astfelŭ de rectificărĭ dela noĭ, ci ele să se facă acasă cu bunăvoinţa aceea, cu care s'aŭ făcutŭ şi contribuirile. A le face în »Unirea« ne este preste putinţă. Unele greşele se vorŭ fi străcuratŭ şi din negrijea nóstră, dar legionŭ vorŭ fi acelea, pentru cărĭ noĭ nu purtămŭ niciŭ o vină.

Gyulafalva (Mármaros). Amŭ primitŭ abon. pe 1893. Nr. 2 şi 6 s'aŭ spedatŭ. Adresa s'a îndreptatŭ.

Sigĕt. De aicĭ vi-se trimite regulatŭ. Binevoiţĭ a căuta la postă în *Csizér*. Acum vi-s'aŭ trimisŭ din noŭ Nr. 8, 9 şi 10.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 1092—1894. (9) 2—2

Publicare de concursŭ.

Pentru construirea uneĭ aripĭ la internatulŭ de fetiţe gr. cat. din Blaşiŭ, şi a uneĭ aripĭ la gimnasiulŭ gr. catolicŭ românŭ din Blaşiŭ se publică prin acésta concursŭ.

Ceĭ ce doresc a lua în întreprindere edificarea acestorŭ aripĭ, trebue să presenteze la subscrisulŭ consistoriŭ oferte închise şi provĕdute cu vadiŭ de 10% dela sumele preliminate.

Pentru aripa internatuluĭ de fetiţe este preliminată suma de 14.000 fl. v. a., ĕr pentru aripa gimnasiuluĭ suma de 44.600 florenĭ.

Terminulŭ, până la care aŭ să se presenteze ofertele, este 2 Aprilie st. n. a. c. până la 10 óre antemeridiane din acéstă di.

Oferenţiĭ trebue să declare, că cunoscŭ şi primescŭ planulŭ, preliminariulŭ şi condiţiunile de edificare, carĭ se potŭ vedé în cancelaria archidiecesană gr. cat. din Blaşiŭ.

Din şedinţa consistoriuluĭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia ţinută în Blaşiŭ la 13 Martie 1894. **I. M. Moldovanŭ,**
vicariŭ capitularĭŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirĭĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obĭecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se-va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 6—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 11. fl. 11943.62

Guşeilă în Brăila a colectat dela:

George Pop . . .	leĭ	5.—	
Niculae Savulescu .	„	5.—	
Hristu Dendrino . .	„	3.—	
C. T. Radulescu .	„	3.—	
X.	„	1.—	
Solomon Rosenblat .	„	2.—	
Alesandru Rosetti .	„	20.—	
Căpitan Enghiurliŭ .	„	5.—	
V. D. A. Paladi . .	„	3.—	
Const. Mănescu . .	„	4.—	
Ivan Stoenov . . .	„	2.—	
E. Boer	„	2.—	
Almet Sitchi . . .	„	2.—	
Th. N. Bratfanof .	„	1.—	
I. Pantilimon . . .	„	1.—	
Elisa Didona Circa .	„	3.—	
Areclia Cristescu .	„	5.—	
Preot Ion Rădulescu	„	1.—	
George Jalea . . .	„	3.—	
Enuţa Cerchia . .	„	1.—	
Ioan R. Oltean . .	„	2.—	
Gr. Ionescu . . .	„	2.—	
Iosif Boeriŭ . . .	„	5.—	
C. Petroviciŭ . . .	„	2.—	
T. Neamţ	„	2.—	
Vasile Calu . . .	„	2.—	
H. Mihailescu . .	„	2.—	
N. Stoenescu . . .	„	1.—	
Dobrica Ionescu . .	„	2.—	
D. Purcărean . . .	„	2.—	
M. Puşcariŭ . . .	„	2.—	
Th. Tamaşan . . .	„	3.—	
Pamfil Stoica . . .	„	2.—	
N. Marculescu . .	„	2.—	
Iordan Constantinescu	„	2.—	
Lup Marcovici . .	„	2.—	
Apostol Popa . . .	„	5.—	
Dumitru Dobre . .	„	1.—	
George N. Gradin .	„	1.—	
C. Mihailescu . .	„	1.—	
M. Chisencu . . .	„	1.—	
C. P. Mateescu . .	„	2.—	
I. D. Popescu . .	„	1.—	
Th. Mârza . . .	„	1.—	
I. Mateescu . . .	„	1.—	
E. Dimitriŭ . . .	„	1.—	
Elisa Petrini . . .	„	1.—	fl. 60.27

Simion Pascu preot în Gârbova inf. a colectat pe l. Nr 211 dela:

Simion Pascu preot	fl.	1.50	
Marian Militon învĕţ.	„	1.—	
Matelca Gerasim . .	„	1.—	
Stan Ioan	„	1.—	
Stan Ioan primariŭ .	„	1.—	
Stan Todor cassariŭ	„	1.—	
Stan Militon . . .	„	1.—	
Stan Simion a Toderei	„	1.—	
Dancea Iacob . . .	„	—.20	
Sirbu Petru . . .	„	—.50	
Dancea Ilie . . .	„	—.20	
Lazar Todor . . .	„	—.20	
Petruţ Ioanichie . .	„	—.20	
Crişan Ioan . . .	„	—.50	
Sirb Ioan	„	—.50	
Stan Alimpie . . .	„	—.50	
Teinariŭ Alesandru .	„	—.20	
Sirbu Zaharie l. Mihailă	„	—.20	
Sirbu Zaharie a Evei	„	—.20	
Stan Niculae . . .	„	—.50	
Stan Partenie . . .	„	—.50	
Damian Savu . . .	„	—.20	
Dancea Simioo . .	„	1.—	
Bis. gr. cat. . . .	„	2.—	fl. 16.10

Georgiŭ Iuhász protop. în Makó a colectat pe lista Nr 103 dela:

Georgiŭ Iuhász prot.	fl.	10.—	
Iuliŭ Szabó capelan	„	2.—	
Nicolaŭ Maior prim. oraşuluĭ Makó . .	„	5.—	
Spiridon Şiclovan canc.	„	2.—	
Iuliŭ Balcu	„	5.—	
Lazar Adamoviciŭ preot	„	1.—	
Demetriŭ Ganea preot	„	1.—	
Iosif Barbos pădurar	„	1.—	
Demetriŭ Brad preot	„	2.—	
Georgiŭ Oros preot.	„	5.—	
Aureliŭ Petroviciŭ adv.	„	5.—	
Graţian Budo . . .	„	—.50	fl. 39.50

Simeon Pop v. prot. Arieşuluĭ a colectat

1. Din *Luna* pe l. Nr 276 dela:

Simion Pop v. prot.	fl.	10.—	
Din cassa bis. . . .	„	10.—	
Din cassa şcoleĭ . .	„	10.—	
Alexă Hada jude . .	„	2.50	
Iacob Giurgiŭ curat.	„	2.—	
Ilie Căluşeriŭ cant. .	„	2.—	
George Radu . . .	„	1.—	
Ilie Mazere . . .	„	1.—	
Florica Mazere . .	„	1.—	
Ioan Giurgiŭ a vĕd.	„	1.—	
Simion Nicóră înv. .	„	1.50	
Teodor Tulaĭ . . .	„	1.50	
Simeon Barta . . .	„	1.—	
Mihailă Mărginean .	„	1.—	
George Popa . . .	„	1.—	
George Moldovan . .	„	1.—	
Mihailă Giurgiŭ l. Nic.	„	1.—	
Petru Hidişan sen. .	„	1.—	
Ioan Nemeş . . .	„	1.—	
Nicolae Martin . .	„	1.—	
Mitru Stanciŭ . . .	„	1.—	
Nuţu Mazere . . .	„	1.—	
Ştefan Barta . . .	„	1.—	
George Reteşan . .	„	1.—	
Teodor Petricaş . .	„	1.—	
Ştefan Popa . . .	„	1.—	
Ioan Fetiţă l. Sim. .	„	1.—	
Gavrilă Nemeş . .	„	1.—	
Ilie Tulaĭ pĕcur. . .	„	1.—	
Simeon Giurgiŭ l. G.	„	1.—	
Gavrilă Radu . . .	„	1.—	
Ilie Marcu	„	1.—	
Gavrilă Boariŭ . .	„	1.—	
Niculae Căluşeriŭ .	„	1.—	
Ilie Giurgiŭ . . .	„	1.—	
Constan. Giurgiŭ iun.	„	1.—	
Mihailă Căluşeriŭ .	„	1.—	
Chifor Dic	„	1.—	
Ştefan Moldovan . .	„	1.—	
Ştefan Popa cicorn. .	„	1.—	
Petru Hidişan iun. .	„	1.—	
Indreiŭ Giurgiŭ . .	„	1.—	
Mitru Barta . . .	„	1.—	
Iaon Petricaş . . .	„	1.—	
Iosif Marcu . . .	„	1.—	
Mihailă Tulaĭ l. D. .	„	1.—	
Ioan Boariŭ . . .	„	1.—	
Ioan Giurgiŭ l. Nuţu	„	1.—	
Gavrilă Urcan . . .	„	—.50	
Marina Boariŭ . .	„	—.50	
Nuţu Onişor . . .	„	—.50	
Gavrilă Moldovan l. N.	„	—.50	
Iovu Hudre . . .	„	—.50	
Ioan Hada l. G. . .	„	—.50	
Toma Muntean . .	„	—.50	
Ambrosie Căluşeriŭ .	„	—.50	
Niculae Fetiţă . .	„	—.50	
Mazere Vasilie . .	„	—.50	
George Hada . . .	„	—.50	
Ilie Boariŭ	„	—.50	
Ilie Pĕcurariŭ . . .	„	—.50	
Nicolae Şerban . .	„	—.50	
George Lascău . .	„	—.50	
Constantiu Tulaĭ . .	„	—.50	
Flóre Tulaĭ . . .	„	—.50	
Isidor Muntean . .	„	—.50	
Ilie Giurgiŭ l. G. .	„	—.50	
Teodor Boariŭ l. C.	„	—.50	
Mitru Hetea . . .	„	—.50	
Ioan Boariŭ l. Sim. .	„	—.50	
Simeon Hetea . . .	„	—.50	
Mihailă Drevariŭ l. V.	„	—.50	
Petru Suciŭ pĕcur. .	„	—.50	
Petru Dicu l. Mih. .	„	—.50	
Vasilică Giurgiŭ . .	„	—.50	
Ştefan Hidişan . .	„	—.50	
Gavrilă Barta . . .	„	—.50	
Ştefan Reteşan . .	„	—.50	
Dosie Fetiţă . . .	„	—.50	
Simeon Căluşeriŭ . .	„	—.50	
Glugor Hada . . .	„	—.50	
Ştefan Barta l. Tom.	„	—.50	
Petru Staneiŭ . . .	„	—.50	
Ioan Camărăşan . .	„	—.50	
Marian Căluşeriŭ .	„	—.50	
Moïse Hada sen. .	„	—.50	
Mihailă Radu . . .	„	—.40	
Ioan Pĕcurariŭ . .	„	—.31	
Lica Hidişan . . .	„	—.25	
Gligor Căluşeriŭ . .	„	—.20	
Ioan Mazere sen. .	„	—.20	
Indreiŭ Giurgiŭ . .	„	—.20	
Ioan Suciŭ	„	—.29	fl. 100.35

2. Din *Ghiriş* pe l. Nr 260 dela:

Gróf Bethlen Bálint	fl.	20.—	
Aurel Pop preot . .	„	10.—	
Ioan Covrig înv. . .	„	6.—	
Bis. gr. cat. . . .	„	5.—	
Şcóla gr. cat. . . .	„	5.—	
Gróf Teleki László .	„	5.—	
A. Bercean căpit. pen.	„	5.—	
Dr. Tomesik József .	„	1.—	
Dr. Adorján Jenő .	„	1.—	
Kaszó Bandi . . .	„	1.—	
I. V.	„	1.—	
Lica Corotiŭ . . .	„	1.—	
Rus Gligor . . .	„	1.—	
Vasilie Pintea cant. .	„	1.—	
Nicolaŭ Nemeş . .	„	1.—	
Mihailă Mândruţ sen.	„	—.50	
Teodor Ienei . . .	„	—.50	
Lazar Popa . . .	„	—.50	
Iocob Moldovan . .	„	—.50	
Teodor Bĕlgărădean .	„	—.50	
Romul Mărginean .	„	—.50	
George Haĭduc . .	„	—.50	
Mihailă Mândruţ l. V.	„	—.50	
Ioan Ienei	„	—.50	
Ioan Măcicăşan . .	„	—.50	
Ilie Mitrea iun . .	„	—.50	
Ilie Domşa	„	—.50	
Iustin Moïsĕ . . .	„	—.50	
Lazar Morar . . .	„	—.50	
Vajna Gábor . . .	„	—.50	
Veress Zsigmond . .	„	—.50	
Gróf Lajos	„	—.50	
Lica Câmpian . .	„	—.50	
Ioan Haĭduc . . .	„	—.50	
Vasilie Stoica . . .	„	—.40	
Ioan Mitrea . . .	„	—.40	
Lazar Nicolaŭ . . .	„	—.40	
Ioan Moldavan . .	„	—.30	
Iacob Ienei . . .	„	—.30	
Salamon Farkas . .	„	—.30	
Ilie Porcilă . . .	„	—.20	
Nicolaŭ Crişan . .	„	—.20	
Ioan Duca	„	—.20	
Nicolaŭ Mândruţ . .	„	—.20	
Nicolaŭ Mocean . .	„	—.20	
Nicolaŭ Adam . . .	„	—.20	
Ioan Morar sen. . .	„	—.20	
Ioan Laszló l. G. .	„	—.20	
Ilie Moïse	„	—.20	
Nicolaŭ Mândruţ l. M.	„	—.20	
George Laslo iun .	„	—.20	
Ioan Lunean . . .	„	—.20	
Mitru Porcilă . . .	„	—.20	
George Laslo sen. .	„	—.20	
Ioan Tritean . . .	„	—.20	
Nicolaŭ Poreilă . .	„	—.20	
Nicolaŭ Urcan . .	„	—.20	
Vasilie Cigărean . .	„	—.20	
Ioan Roman . . .	„	—.20	
Ioan Latiş	„	—.20	
Iosif Deac	„	—.20	
George Moldovan sen.	„	—.20	
Nicolaŭ Adam l. Gl.	„	—.20	
Ioan Măcicăşan sen.	„	—.20	
George Latiş . . .	„	—.20	
Georgiŭ Moldovan .	„	—.20	
Ioan Câmpian . . .	„	—.20	
Vasilie Moldovan . .	„	—.30	
Georgiŭ Sêrbu . . .	„	—.50	â. 81.80

3. Din *Deceа* pe l. Nr 265 dela:

Din cassa bis. . .	fl.	5.—	
Ioan Pop preot . .	„	2.—	
Maria Pop n. Nan .	„	1.—	
Iacob Ştef	„	2.—	
Veronica Ştef n. Pop	„	1.—	
Ioan Pastor l. Chif. .	„	1.—	
Gavrilă Iancu . . .	„	—.50	
Dochiţa Iancu . .	„	—.50	
Vasilie Oltean . . .	„	—.40	
Teodor Oltean . .	„	—.40	
Anisia Oltean . . .	„	—.40	
Alexan. Tabără şi soţ.	„	—.60	
Vasilie Sĕlăgian . .	„	—.50	
Dionisiŭ Popa . . .	„	—.50	

Maria Sălăgian l. San. „ —.50
Constantin Popa . . „ —.50
Georgiu Suciŭ . . . „ —.50
Iacob Pastor . . . „ —.20
Petru Foita . . . „ —.20 fl. 17.70

4. Din *Varfalău* și Filia *Rachiș* pe l. Nr 274 dela:

Gherasim Măgurean s. fl. 1.—
Michailă Șerban iun. „ 1.—
Garilă Popa l. Toma „ 1.—
Saveta Șerban . . „ —.50
Iosif Moldovan sen. . „ —.50
Pavel Moldovan . . „ —.30
Ioan Deac . . . . „ —.30
Ioan Astăluș . . . „ —.30
Ioan Iacob . . . . „ —.30
Ioachim Oprea . . „ —.20
Gavrilă Moldovan . „ —.20
Ioan Moldovan sen. . „ —.20
Victoria Huruban . „ —.20
Maria Șimonca . . „ —.20
Iosif Măgurean . . „ —.20
Oprea Marie . . . „ —.20
Lina Sas . . . . „ —.20
Ioan Nechită . . . „ —.20
Tănasie Moldovan . „ —.20
Fekete Aron . . . „ —.20
Nicolaŭ Moldovan . „ —.20
Veronica Oprea . . „ —.20
Teodor Pop . . . „ —.10
Popa Ioănesă l. T. . „ —.10
Alexsandru Gîrbovan „ —.10
Ioan Moldovan iun. . „ —.10
Tănasie Măgurean . „ —.10
Baciŭ Marișcă . . . „ —.10
Baciŭ Tănasie . . . „ —.10
Anica Măgurean . . „ —.10
Oprea Gligoreasă . „ —.10
Vasilie Sas . . . „ —.10
Iosif Bereș . . . . „ —.06
Anica Sas . . . „ —.10
Elena Sas . . . „ —.10
Alexandru Truțu . . „ —.05
Popa Gavrilă l. C. . „ —.10
Ioan Oprea . . . „ —.20
Alexandru Șerban . „ —.10
Copil Sofia . . . „ 1.50
G Măgurean iun. . „ 1.—
Nicolaŭ Genoie . . „ —.30
Mihailă Pop . . . „ —.30
Iuliana Dumitrescu . „ —.20
Gavrilă Voda . . . „ —.20
Maria Măgurean . „ —.10
Ioan Făgărășan . . „ —.10
Lazar Bucur . . . „ —.10
Anica Balcu . . . „ —.10
Gavrilă Bucur . . . „ —.10
Vasilie Truț . . . „ —.08
Ioan Micu . . . . „ —.06
Iuliŭ Măgurean . . „ —.05
Ana Mureșan . . . „ —.20
George Mureșan . . „ —.20
Eremie Moldovan . „ —.10
Ioan Bereș . . . . „ —.30
Mihailă Geana . . „ —.50
Romul Șandru . . „ 1.— fl. 16.—

5. Din *Măhaciŭ* pe l. Nr 272 dela:

Gavrilă Tătar preot „ 1.—
Földvári Iózsef . . „ 1.—
Földvári Iózsefné . . „ —.50
Ernesta Tarka . . . „ —.20
Simon Aron . . . „ —.50
Teodor C. Osvada . „ —.50
Constantin Pop . . „ —.50
Amos Tarca . . . „ —.50
Ilie Parduț . . . . „ —.20
Marișca Parduț . . „ —.10
Susana Parduț . . „ —.10
Popa Teodor . . . „ —.50
Ioan Pop inv. . . . „ 1.—
Simion Pop . . . . „ —.20
Maria Tătar . . . „ —.20
Veronica Pop . . . „ —.10
Vasilica Gărduș . . „ —.10
Dela alți poporeni . „ 2.40
Din cassa bis. . . . „ 5.—
Susman Vasilica l. Obr. „ —.20
Popa Moise . . . „ —.20
Vĕd. Maria Ghirișan „ —.10
Popa Ilarie l. Iac. . „ —.20
Bogătean Șofron . . „ —.11
Parduț Todor l. C. . „ —.20
Moga Sandu . . . „ —.10 fl. 15.71

6. Din *Ciugudul inf.* pe l. Nr 270 dela:

Georgiŭ Boeriŭ preot. fl. 4.—
Tat George . . . „ —.30
Chirilă Vasilie . . „ —.10
Popa Augustin . . „ —.50
Lethian George . . „ —.20
Emiliŭ Paul . . . „ 1.—
Paul Todor . . . „ —.20
Ilea Augustin . . . „ —.50
Popa Ilie . . . . „ —.05
Mărginean Vasilie . „ —.10
Giurgiŭ Vasilie . . „ —.10
Giurgiŭ Ioan . . . „ —.10
Calin Ștefan . . . „ —.10
Picoș Gavrilă . . . „ —.10
Tat Nicolae l. Art. . „ —.10
Mărginean Ileană . „ —.10
Mircea Mihailă . . „ —.10
Popa Ieronim . . . „ —.30
Nicolae Tătar . . . „ —.40
Paul Filonŭ jude . „ 2.—
Ioan Vlas inv. . . „ —.10
Iuliu Ilian cl. abs. . „ 2.— fl. 12.45

7. Din *Inoc* pe l. Nr 265 dela:

Demetriŭ Corneli par. fl. 3.—
Teodor Vereșmortean „ 1.—
Tănasie Cacovean . „ 1.—
Ioan Hardu . . . „ 1.—
Ioan Cacovean . . „ —.20
Simeon Argius. . . „ —.10
Vasiliŭ Ilea . . . „ —.50
Vasiliŭ Ciurgariŭ . „ —.50
Ioan Argius . . . „ —.10
Bis. gr. cat. . . . „ 5.— fl. 12.40

8. Din *Dumbrău* pe l. Nr 266:

Dala popor . . . fl. 4.80
Din Cassa bis. . . „ 1.20 fl. 6.—

9. Din *Ormeniș* pe l. Nr 275 dela:

Ioan Pop preot . . fl. 1.—
Dela biserică . . . „ 1.— fl. 2.—

10. Din *Ciugudul de sus* pe l. Nr 269 dela:

Ioan Ilian . . . . fl. 1.—
Ioan Cacovean . . . „ —.50
Ilarie Cacovean . . „ —.10
Nicolae Crișan . . . „ —.10 fl. 1.70

George David a colectat din comuna Petelca pe l. Nr 213 dela:

Georgiŭ David . . fl. 1.—
Atanasie Ciortea . . „ —.50
Iosif Domșa a Par. . „ —.50
Tanasie Domșa . . „ 1.—
Iosif Domșa . . . „ —.30
Iacob Ciortea . . . „ —.55
Ilisie Ciortea . . . „ —.20
Șofron Tîrtu . . . „ —.20
Iosif Ciortea . . . „ —.50
Iuliŭ Domșa învĕț. . „ 2.—
Augustin Ciortea . „ 1.—
Simion Domșa . . . „ —.50
Georgiŭ Sekeli . . „ —.40
Teodor Domșa a l. N. „ —.30
Partenie Domșa . . „ —.50
Iosif Ciortea . . . „ —.10
Teodor Ciortea . . „ —.30
George Tîrtu . . . „ —.50
Ioan Popa . . . . „ —.50
Teodor Tîrtu . . . „ —.40
Samson Tîrtu . . . „ 1.—
Militon Domșa . . „ —.60
Ioan Domșa . . . „ —.50
Tanasie Ciortea l. P. „ —.10
Ioan David l. I. . . „ —.10
Ioan David l. T. . . „ —.20
Teodor Ciortea l. P. „ —.30
Iacob Ciortea l. B. . „ —.28
Domnica Domșa . . „ —.50
Ioan Filip . . . . „ —.20
Vasilie Chiorean . . „ —.20
Ioan Ciortea l. T. . „ —.20
Ioan German . . . „ —.10
Georgie Popa . . . „ —.05
Ioan Breazu . . . „ —.20
Teodor Filip . . . „ —.20
Isidor Oțel . . . . „ —.50
George Marian . . „ —.10
Simion Sima . . . „ —.10
Aron Roman . . . „ —.10
Mihailă Racea . . „ —.10
Petru Dobirta . . „ —.30
Ariton Ciortea . . „ —.20
Teodor Ciortea l. G. „ —.20
Anica Ciortea . . . „ —.20
Onu Domșa . . . „ —.30
Iacob Ciortea . . . „ —.18
Damian Domșa . . „ —.16
Simion Domșa l. P. . „ —.18
Tanasie Popa . . . „ —.18
Domnica Ciortea . . „ —.18
George Rusu . . . „ —.18
Silvestru Vlas . . . „ —.18
Ioan Crișan . . . „ —.10
Vasilie Ciortea . . „ —.09
Tanasie Domșa l. L. „ —.18
Augustin Tuluș . . „ —.09
Marta . . . . . „ —.03
Demetriŭ Popa . . „ —.18
Ioan Tatar . . . . „ —.10
Iosif Popa . . . . „ —.09
Militon Popa . . . „ —.18
Ioan Popa . . . . „ —.15
Constantin Duma . „ —.09
Tanasie Tîrtu . . . „ —.28
Teodor Ciortea l. B. „ —.28
Teodor Serb . . . „ —.28
Samson Marian . . „ —.28
Teodor Domșa . . „ —.28
Iacob Ciortea l. L. . „ —.55
Georgie Ciortea l. E. „ —.28
George Tîrtu a Firi „ —.55
Miriou Filip . . . „ —.28
Traian Domșa . . „ —.28
Vasilie Sima . . . „ —.28
Dumitru Giurgiŭ . . „ —.28
Laurean Birsan . . „ —.28
Simion Birsan . . . „ —.28
Ioan Domșa l. Nitu . „ —.28
Militon Domșa a F. . „ —.20
George Domșa a luĭ Nistor, Ștefan Man, Dămian Ciortea, Vasile David, George Domșa luĭ Ion, Ioan Domșa luĭ Iacob, George Domșa luĭ Iacob, Teodor Florea, Sofia Ciortea, Iocob Ciortea lui George, Simion David, Iacob Breazu, Teodor Tîrtu, Teodor Ciortea luĭ Nicolae, Vasilie Buturean, Ioan Davidə luĭ Alexandru „ 2.75 fl. 28.29

Simion Mărincaș adm. par. în Bogdana a colectat pre l. Nr 257 dela:

Simeon Mărincaș preot fl. 10.—
I. Mărincaș preot def. „ 2.—
Ana Mărincaș . . . „ 1.50
Anica Marincaș . . „ 1.—
Laurențiŭ Curea stud. „ 2.—
Gavril Labo docente . „ 1.40
Ana Labo . . . . „ 1.—
Veronica Lobo . . „ 1.—
Ioan Lobo stud. . . „ 1.—
Maria Lobo . . . „ —.50
Tobia Roseman . . „ 3.—
Cassa bisericeĭ . . „ 10.—
Cassa școleĭ . . . „ 5.—
Cassa comunală . . „ 4.—
Iosif Bănuț . . . „ —.55
Leonte Bănuț . . . „ —.30
Marcu Bănuț . . . „ —.40
Teodor Bănuț . . . „ —.60
Simion Bănuț . . . „ —.40
Crăcinn Bănuț . . . „ 1.—
Gavrilă Bănuț . . . „ 1.10
Teodor Bănuț . . . „ 1.—
Zah. Bănuț . . . . „ 1.—
Gligor Bănuț . . . „ —.40
Zaharică Bănuț . . „ —.50
Iacob Bănuț . . . „ —.30
Ioan Bănuț . . . . „ —.30
Tolica Bănuț . . . „ —.30
Ioan Bănuț . . . . „ —.70
Lica Bănuț . . . . „ —.40

(Se continuă.)

Suma fl. 12353,88

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 31 Martiŭ 1894. Numĕrulŭ 13.

Gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Pasulŭ decisivŭ este făcutŭ. Consistoriulŭ mitropolitanŭ a publicatŭ concursŭ pentru darea în întreprindere a aripeĭ celeĭ nóuĕ dela gimnasiulŭ nostru. Şi zidirea se va începe preste scurtă vreme.

Scirea acésta, suntemŭ încredinţaţi, va umplé cu bucurie tóte pepturile românescĭ. Pentru că atunci, cândŭ pruncii poporuluĭ nostru se vĕdŭ împinşi din anŭ în anŭ în numĕrŭ totŭ maĭ mare, a cerceta şcólele, şi încă şcóle românescĭ, nu va fi românŭ, care să nu doréscă din adâncululŭ sufletuluĭ sĕŭ conservarea şi ridicarea celuĭ maĭ vechiŭ aşedĕmîntŭ de cultură românéscă.

Să nu ne fie însă bucuria nóstră fără de vreme. Să nu socotimŭ, că poporulŭ românescŭ póte deja să aştepte cu mânile în sînŭ deschiderea clădiriĭ celeĭ nóuĕ dela gimnasiulŭ nostru.

Să nu uĭtămŭ, că Colecta iniţiată în favorulŭ gimnasiuluĭ a adusŭ până acum abia cincîspredece miĭ florenĭ, pe cândŭ singurŭ pentru zidirea aripeĭ celeĭ nóuĕ şi pentru adaptarea edificiuluĭ celuĭ vechiŭ se recere suma de celŭ puţinŭ cincîdecĭ de miĭ florenĭ.

Lipsele gimnasiuluĭ nostru însă nu suntŭ eshauriate prin clădirea cea nóuă şi prin adaptarea celeĭ vechĭ. Suntŭ şi alte lipse, reale, înteţitóre, carĭ tocmaĭ aşa suntŭ de esenţiale, ca şi lipsa de localităţĭ corĕspundĕtóre.

În faţa lipselorŭ acestora şi în faţa sumeĭ până aci incurse din colectă, va surprinde póte, cum de Consistoriulŭ s'a hotărîtŭ a escrie publicarea concursuluĭ de licitaţie pentru darea în întreprindere a clădiriĭ nóuĕ.

Într adevĕrŭ la aparinţă paşulŭ acesta s'ar vedé cutezatŭ. Dar dacă se va privi la intenţiunea Consistoriuluĭ nostru, paşulŭ la aparinţă cutezatŭ se va vĕdi a fi unŭ paşŭ bine precugetatŭ, unŭ paşŭ de creştinéscă şi românéscă generositate.

Listele în parte fórte mare suntŭ afară. Ţinuturĭ întregĭ locuite de Românĭ nu şĭ-aŭ reînapoiatŭ încă listele. — Étă motivulŭ, care în prima linie a datŭ Consistoriuluĭ nostru îndrăsnéla a se apuca de clădire înainte de a întra încă suma necesară.

A dóua Consistoriulŭ n'a pututŭ să amâne începerea clădiriĭ. Pentru că clădirea cea veche în toţĭ anĭĭ se dificulta din partea organelorŭ statuluĭ, şi era temere, nu cumva pentru clădire să se pericliteze esistinţa însă-şi a gimnasiuluĭ nostru. Spre evitarea acesteĭ primejdiĭ Consistoriulŭ a trebuitŭ să se apuce de lucru.

Abstragêndŭ însă chiarŭ şi dela primejdia acésta, începerea clădiriĭ se impune cu necesitate şi pentru alte motive. Anume afluenţa cea mare a tinerimiĭ la gimnasiulŭ nostru a făcutŭ de lipsă înfiinţarea de clase paralele, pentru că altcum ar fi trebuitŭ să se închidă uşile şcólelorŭ nóstre la o mulţime de tineri, carĭ din causa acésta saŭ ar fi rĕmasŭ dela şcólă, saŭ ar fi fostŭ siliţi a merge la gimnasiĭ străine, unde apoĭ întimpinaŭ alte pericule.

Étă dar, că începerea zidiriĭ s'a impusŭ.

Dificultatea unică se află în cestiunea banilorŭ. Ce va fi, dacă nu va incurge suma de lipsă pentru acoperirea speselorŭ cu zidirea?

Dificultatea acésta n'a fostŭ ĭertatŭ să reţină Consistoriulŭ dela începerea clădiriĭ pe nicĭ unŭ momentŭ.

Dacă poporulŭ românescŭ, care scie, ce are a mulţămi şcólelorŭ din Blaşiŭ şi ce are a aştepta dela ele, nu va puté acoperi suma necesară pentru clădirea dela gimnasiulŭ nostru, atunci poporulŭ nostru nu maĭ are dreptŭ de esistinţă între popórĕle Europeĭ.

La o asemenea eventualitate Consistoriuluĭ nu ĭ-a fostŭ permisŭ să gândéscă. Elŭ a trebuitŭ să gândéscă astfelŭ: „N'aŭ incursŭ banĭ de ajunsŭ până acum: vorŭ incurge de aci încolo. Nu vorŭ incurge în decursulŭ anuluĭ acestuia: vorŭ incurge în anulŭ ce vine şi în ceĭ următorĭ. Gimnasiulŭ trebue să-lŭ susţinemŭ. Gimnasiulŭ servesce poporuluĭ nostru întregŭ. Vomŭ bate la uşile fiilorŭ poporuluĭ nostru până atunci, până cândŭ vomŭ pune gimnasiulŭ nostru în stare a înfrunta tóte escepţiunile posibile.“

Astfelŭ a gânditŭ Consistoriulŭ nostru şi a începutŭ a lucra.

Suntemŭ veselĭ şi ne bucurămŭ a-ĭ

Feuilleton.

Lucrulŭ.

Lucrulŭ este cestiunea cea maĭ de frunte a vieţeĭ, căcĭ ómeniĭ ceĭ maĭ multĭ trebue să lucre, dacă vorŭ să aĭbă, din ce să trăéscă. Dar deşi lucrulŭ e una dintre necesităţiile cele maĭ poruncitóre, elŭ totuşĭ e deodată şi o lege, care aduce frupte dulcĭ, este o silire la fericire, o datorinţă, carea toţĭ ceĭ sirguitorĭ o întimpină cu bucurie. Elŭ este unŭ jugŭ numaĭ pentru ceĭ lăsătorĭ şi leneşĭ.

Dacă lipsa te învaţă, să te rogĭ, atunci lucrulŭ te învaţă, cum să te aperĭ de lipsă. Activitatea dreséză cu o cale spiritulŭ şi caractĕrulŭ, căcĭ băgarea de samă, stăpânirea sa proprie, sirguinţa şi statornicia se împreună cu lucrulŭ şi se facŭ omuluĭ întru însuşirĭ plăcute, carĭ îlŭ păzescŭ cu o cale de uritŭ, de isvorulŭ acesta alŭ tuturorŭ relelorŭ. Spre norocirea omenimiĭ s'aŭ delăturatŭ deja de multă vreme prejudeţele acelea, carĭ priviaŭ lucrulŭ de ruşinosŭ pentru ceĭ bogaţĭ şi-lŭ încărcaŭ numaĭ pe sclavĭ şi pe animale. Cândŭ Alesandru celŭ Mare învinse pe Persĭ şi le cunoscu moravurile, dise despre eĭ: „Se vede, că eĭ privescŭ lucrulŭ de serviţiŭ, ruşinosŭ şi se aruncă în braţele plăcerilorŭ trupesci. De ar sci numaĭ, că nimica nu e măĭ principescŭ ca o viaţă activă.“

Dar pe lucrătoriŭ nici odată să nu-lŭ dejoséscă ómeniĭ până la animalulŭ de sarcinĭ, care cu forţa sa fisică folosesce numaĭ altora, *lucră* fără de a gândi şi odihnesce numaĭ atuncia, cândŭ îĭ dă odihnă omulŭ, care-lŭ mână. Din contră lucrulŭ fiesce căruĭ omŭ să fie însoţitŭ de gândire şi prin acésta să se ridice preste sine însu-şĭ şi astfelŭ să fie spre folosŭ şi lucratoriuluĭ. Şi chiarŭ şi odihna, carea omulŭ însu-şĭ are să şĭ-o dea, să fie o recreare însoţită de gândire, o odihnă dobândită prin considerarea celorŭ isprăvite, prin meditare asupra deplinirĭĭ temporale şi vecĭnice. În micŭ şi în mare e chematŭ lucrătoriulŭ, să repeţéscă opulŭ zidirĭĭ pămîntuluĭ din partea luĭ Dumneđeŭ. Dumneđeŭ a ziditŭ pămîntulŭ în şese đile, pentru ca în a şeptea odihnindŭ să găséscă, că tóte suntŭ fórte bune.

Ce produce óre pacea dintre simţurĭ şi dintre datorinţă, dacă nu diligința? Dacă săracululŭ ar iubi diligința şi cumpĕtulŭ, éră bogatulŭ ar sci, să preţuéscă sudórea, ce o stórce lucrulŭ din faţa omuluĭ, atuncĭ pămîntulŭ n'ar maĭ purta asupriţĭ pe faţa sa. Căcĭ nu aurulŭ, ci sirguinţa, forţa şi isteţimea formézĕ adevĕrata bogăţie. De durerĭ şi suferinţe închipuite nu păzesce adecă pe omŭ nimica maĭ bine ca activitatea conformă chemărĭĭ şi sirguinţa technică.

Cândŭ a debarcatŭ s. Bonifaţiŭ în Anglia, avea într'o mână Evangelia, éră în ceealaltă sfóra de teslariŭ; după aceea a mersŭ în Germania şi a dusŭ cu sine şi acolo arta architectureĭ. Rafael a muritŭ, pe cândŭ era numaĭ de treĭdecĭ şi şese de anĭ, şi totuşĭ ne-a lăsatŭ moştenire o mulţime de opurĭ admirabile.

Frumóse suntŭ cuvintele luĭ Lessing: „Tóte chipurile de a-şi agonisi pânea suntŭ într'o formă vrednice de unŭ omŭ de omenie: a tăĭa lemne întocmaĭ ca şi a sta la cârma statuluĭ. Conscinţa luĭ o privesce nu întrebarea, câtŭ folosesce elŭ, ci câtŭ a voitŭ, să foloséscă, pentru că resultatulŭ nu atîrnă dela omŭ, şi de aceea pentru resultatŭ nu rĕspunde omulŭ. A puté lucra e deja fericire de ajunsŭ, căcĭ lucrulŭ împărtăşesce omuluĭ încredere în sine însu-şĭ şi simtemîntulŭ binefăcĕtoriŭ alŭ neatîrnărĭĭ, elŭ îlŭ înalţă pe omŭ preste nefericire şi sclăvie şi poleesce de pe caractĕrulŭ luĭ totŭ, ce e colţurosŭ. Afară

vedé resoluțiunea în lucrarea sa cea măréță.

Rémâne, ca poporulŭ nostru să nu dea de minciună încrederea nobilă a Consistoriuluĭ.

Magiariĭ pentru Kossuth în puține dile aŭ adunatŭ enorme sume sub cele maĭ deosébite titule. Și ce a făcutŭ Kossuth? A datŭ patrieĭ sale semi-independința de adĭ.

Românii să nu fie în stare a acoperi lipsele gimnasiuluĭ din Blașiŭ, care a revĕrsatŭ cele dintâiŭ rațe de cultură românéscă, prin care s'a creatŭ unitatea culturală românéscă, consciința națională românéscă și mijlocitŭ și regatulŭ independentŭ de preste Carpați?

Înainte dar cu Dumnedeŭ! Să contribue toți, câți încă nu aŭ contribuitŭ, și ceĭ ce puținŭ aŭ contribuitŭ, să contribue maĭ multŭ. Să nu rémână nimenĭ departe de marécța operă, care se numesce: *Conservarea și ridicarea gimnasiuluĭ din Blașiŭ.*

„Magyar katholikus hultur-egyesület." — În nrulŭ 6 alŭ luĭ „Társulati Értesítő", care e organulŭ oficiosŭ alŭ societățiloru si reuniuniloru catolice dintre magiarĭ, amŭ datŭ de începutulŭ mișcăriĭ pentru înființarea unuĭ „kulturegylet" catolicŭ. În articululŭ respectivŭ se spune, că scopulŭ acestuĭ „kulturegylet" catolicŭ ar fi *înființarea de biserici, școle, asile, orfelinare și grădini de copiĭ,* și printr'însele *cultivarea naționalității magiare, respândirea limbeĭ magiare."* Totŭ în acela-și comunicatŭ se spunŭ și acestea: „Institute religióse și culturale ar trebui să se înființeze acolo, unde în interesŭ religiosŭ *și naționalŭ* suntŭ maĭ de lipsă." Și maĭ la vale: „În Ungaria are să se asigure catolicismulŭ, *și aŭ să se crésvă catolicĭ unguri."*

Să fie óre cu putință și așa ceva? Óre catoliciĭ unguri să aĭbă o misiune deosebită de a tuturoru celoralalțĭ catolicĭ? Óre pentru eĭ aŭ să se travestéscă cuvintele Mântuitoriuluĭ în chipulŭ acesta: „Mergeți în tótă Ungaria, și predicați idea statuluĭ magiarŭ unitarŭ la tótă zidirea?"

Noĭ le-amŭ da unŭ sfatŭ binevoitoriŭ: Formeze-și reuniuni nu pe sama nóstră, ci reuniuni, prin carĭ să redeștepte întru sine înși-și consciința de creștinĭ catolicĭ. Nu vĕdŭ eĭ, că interesele lorŭ aŭ ajunsŭ să fie jucărie în mâna francmasonilorŭ și a jidovilorŭ? Nu vĕdŭ eĭ, că eĭ, fiiĭ regatuluĭ Marianŭ, aŭ ajunsŭ, să fie obiectŭ de compătimire pentru catoliciĭ din alte țĕrĭ?

Cultulŭ luĭ Kossuth. — Ministeriulŭ ungurescŭ, precum se scie, dilele, carĭ le maĭ are, le mulțămesce grațieĭ aderenților reposatuluĭ revoluționarŭ. Chiarŭ de aceea cabinetuluĭ îĭ crescŭ neîncetatŭ perplexitățile, și în clipa de față încă nu se potŭ prevedé sfârșitulŭ și urmările lorŭ nu numaĭ pentru cabinetulŭ francmasonicŭ ci și pentru țară.

Precum amŭ amintitŭ deja în numĕrulŭ trecutŭ, kossuthiștiĭ aŭ pretinsŭ, ca înmormîntarea „eroului" lorŭ să se sevârșéscă cu spesele țĕreĭ, totŭ cu spesele țĕreĭ să i-se ridice unŭ „monumentŭ națională", și „meritele luĭ pentru patrie" să se recunóscă prin o lege. Monarchulŭ firesce că în conivența sa n'a pututŭ să mérgă așa de departe, câtŭ să concédă, să se glorifice prin o lege revoluționariulŭ acela, care declarase dinastia habsburgică lipsită de dreptulŭ la tronulŭ Ungarieĭ și a rĕmasŭ pe lângă declararea asta până la sfârșitulŭ vieței sale. În urma acesteĭ hotărîrĭ negative a regeluĭ cabinetulŭ Wekerle, care după putință ar împlini bucurosŭ tóte dorințele prietiniloru sĕĭ din stînga estremă, a ajunsŭ în o posițiе de totŭ încurcată. Elŭ a dobânditŭ încuviințarea regeluĭ la propunerile sale, carĭ le-a împărtășitŭ partiduluĭ liberalŭ în conferența de Joĭ 22 Martiŭ. În conferență a spusŭ Wekerle, că în ședința parlamentuluĭ din ziua următóre va face propuneri, carĭ vorŭ esprima în modŭ vrednicŭ recunoscința și pietatea față cu Kossuth. Va propune prin președintele camereĭ, ca meritele luĭ Kossuth în crearea legiloru din 1848 să se eterniseze în protocolulŭ ședinței, totŭ acolo să se spună mulțămita națiuniĭ, să se esprime pe cale telegrafică condolința pentru reposarea luĭ Kossuth, o deputațiune a camereĭ să participe la oficiulŭ funebralŭ și să depună în numele camereĭ o cunună pe sicriŭ, și până după înmormîntare să se sisteze ședințele camereĭ. Dacă s'ar ivi pretensiuni, carĭ ar merge și maĭ departe, maĭ alesŭ pretensiunea, ca meritele luĭ Kossuth să se înarticuleze în legĭ, și ca înmormîntarea să se sevârșéscă cu spesele parlamentuluĭ, atunci să nu se ignoreze faptulŭ durerosŭ, că Kossuth s'a pusŭ până la sfârșitulŭ vieței sale în contrastŭ față cu stările actuale legale din Ungaria, și de aceea aducerea uneĭ astfelŭ de legĭ este cu neputință. Wekerle a rugatŭ pe deputați, să se rețină dela aprobarea unoru dorințe, carĭ trecŭ preste marginile propunerilorŭ făcute de guverŭ. Partidulŭ guvernamentalŭ firesce că s'a declaratŭ pentru propunerile acestea. Numaĭ contele Károlyi István a declaratŭ, că elŭ nu póte să nu voteze pentru propunerea, ca înmormîntarea luĭ Kossuth să se întîmple cu spesele țĕreĭ, și din votulŭ acesta alŭ sĕŭ va trage consecuențele. Firea întortocată și sucită a espunerilorŭ luĭ Wekerle arată deja evidentŭ, câtŭ de tare simțesce elŭ posiția penibilă, în care a ajunsŭ.

Între atarĭ auspiciĭ s'a începutŭ deci în 23 a c., în Vineria ss. Patimi după călindariulŭ Gregorianŭ, ședința estraordinară a camereĭ deputaților, convocată spre onorarea unuĭ revoluționariŭ, care pe lângă aceea a fostŭ și inimicŭ rabiatŭ alŭ numeluĭ de catolicŭ. Înaintea caseĭ, în care camera deputaților își ține ședințele, s'a adunatŭ mulțime fórte mare. Ea era fórte iritată, pentru că aŭ delăturatŭ flamurele cele negre, carĭ le-aŭ fostŭ arboratŭ în sara trecută cu forța pe zidirile teatreloru. S'aŭ întîmplatŭ maĭ multe ciocniriĭ cu impiegațiĭ poliției, carĭ se siliaŭ a împedeca mulțimea. Maĭ multe persóne aŭ fostŭ arestate.

Ședința caseĭ deputaților a fostŭ fórte cercetată. Deputații s'aŭ înfățișatŭ toți în haĭne de jale. Galeriile eraŭ îndesate. Cu puținŭ înainte de 12 óre a deschisŭ președintele ședința și cu glasŭ mișcatŭ a datŭ

---

de aceea activitatea obicinuită învață pe omŭ totdeuna la ordine, éră acésta duce la fericire. Maĭ alesŭ activitatea sevârșită din chemare susține întru noĭ ecuilibriulŭ. Noĭ nu avemŭ decĭ să o privimŭ numaĭ de unŭ mijlocŭ, prin care să ne asigurămŭ subsistința. Lucrulŭ unuĭ omŭ e partea, ce cade pe elŭ din lucrulŭ lumiĭ întregĭ, contribuțiunea luĭ la acele activități, carĭ facŭ posibilă orĭ ce societate. Orĭ îĭ place lucrulŭ acela orĭ nu, elŭ totuși rĕmâne lucru și pretinde băgare de samă, abnegare și disciplină. Omulŭ nu póte împlini lucrulŭ acesta într'unŭ chipŭ desevârșitŭ, fără ca să se adâncéscă în elŭ, să-și înfrîne fantasia, să pună stavilă pornirilorŭ sale și să fie neîncetatŭ cu băgare de samă și la lucrurile cele maĭ micĭ. Ceea ce provócă o cualificație din ce în ce totŭ maĭ înaltă, aceea suntŭ pretensiunile neîncetate, ce se facŭ la pregătirea, stăpânirea de sine și forța omuluĭ, la mintea luĭ, la încordarea voințeĭ și la o judecată repede și totodată responsabilă. Cualificațiunea acésta întărésce, produce forță." — „Orĭ care omŭ," dice Pestalozzi, „care ar voi, ca relațiunile, între carĭ trăesce, să fie maĭ bune, începă cu aceea, că după puterile sale se silesce a îmbunătăți însu-și relațiunile acelea. Elŭ să primésscă adevĕruluĭ acela, că Dumnedeŭ a rînduitŭ, ca în lume, adecă în tóte relațiunile publice și private ale vieței, lucrurile să nu pótă merge maĭ bine de cum și-le croescŭ ómenii înși-și prin folosirea bună a tuturoru graților și talenteloru, în carĭ i-a împărtășitŭ."

Pentru spiritulŭ sirguitoriŭ și consciŭ de sine nicĭ chiarŭ relațiunile cele maĭ neplăcute și condițiunea cea maĭ de rîndŭ nu suntŭ stavile, carĭ să-lŭ împedece întru silința de a se avînta cu o trépță maĭ la délŭ pe scara socială. „Nu-ți potŭ spune destulŭ de desŭ, fiulŭ meŭ," a scrisŭ Walter Skott cătră fiulŭ sĕŭ, „că lucrulŭ e o lege, carea Dumnedeŭ ne-a dat'o nóuĕ pentru tóte treptele vieței. Nicĭ o avere nu e vrednică, să o avemŭ, dacă nu o amŭ câștigatŭ cu lucrulŭ nostru, începêndŭ dela pânea, carea plugariulŭ o mânâncă în sudórea feței sale, până la sporturile, cu carĭ bogatulŭ își alungă urîtulŭ."

Maĭ alesŭ în tinerețe suntŭ pașiĭ nostri ușorĭ și sufletele nóstre ușorŭ se potŭ îndrepta și își potŭ aduna ușorŭ cunoscințe. Dar dacă vomŭ petrece în trândăvie primăvara vieței, atunci vara va fi fără de folosŭ și fără de prețŭ, tómna va aduce numaĭ paie, și Ierna bĕtrâneților va fi pustie și lipsită de compătimirea ómenilorŭ.

Fiesce care omŭ, orĭ câtŭ de înaltă ĭ-ar fi originea și orĭ câtŭ de marĭ ĭ-ar fi averile, totuși ar trebui să privéscă lucrulŭ de unŭ darŭ, care îlŭ aduce bineluĭ publicŭ în semnŭ de mulțămită față cu ziditoriulŭ sĕŭ. Nicĭ o avere moștenită nu scutesce în contra melancolieĭ; acésta isvoresce de-a rîndulŭ din urîtŭ și trândăvire. Îubesce sudórea feței tale pentru binele tĕŭ popriŭ, căcĭ trândavulŭ preste puținŭ găsesce o cétă de suferințe și chinurĭ de totŭ felulŭ: pornirile păcătóse și patimile găsescŭ chiarŭ în sufletulŭ și trupulŭ luĭ locŭ potrivitŭ, în care să-și facă cuĭbŭ, și după ce s'aŭ încuĭbatŭ acolo, nu-ĭ maĭ daŭ pace și liniște.

Omenii în flórea vieței sale de-a rîndulŭ grămădescŭ fără de alegere și cu grabă mare averĭ lumescĭ preste olaltă, pentru ca maĭ târdiŭ să le pótă mistui în trândăvie. Eĭ atunci cércă a-și ascunde firea sa ordinară cu vĕlulŭ luxuluĭ, care-lŭ desvóltă în imprejurimea sa, în locașulŭ sĕŭ și în mâncările sale. Eĭ adună în jurulŭ sĕŭ lingușitorĭ și cércă a se amăgi în totŭ chipulŭ și a nu vedé, câtŭ ne rușinósă este esistința sa cea fără de nicĭ unŭ folosŭ. Însă omulŭ cu caractĕrŭ desprețuesce pe celŭ trândavŭ, pentru că pĕcatulŭ și nebunia suntŭ de comunŭ soțiĭ trândavieĭ. Cine s'a scutitŭ în contra grijilorŭ pentru pânea cea de tóte dilele, scutéscă-se și în contra trândavieĭ și în contra urmărilorŭ eĭ cele triste: apuce-se de orĭ ce, în ce trebue să desvólte activitate.

Odihna e dulce numaĭ atuncia, cândŭ ți-aĭ câștigat'o prin muncă. Acestea se potrivescŭ și muncei spirituale: și aci odihna e dulce, numaĭ dacă e meritată. Trândavulŭ dimpotrivă nu cunósce dulcéța odihneĭ: forța nefolosită spre lucru îlŭ chinuesce, și elŭ cércă în totu chipulŭ, cum și-ar puté escusa

dieteĭ de scire, că a muritŭ Kossuth. Toţĭ deputaţiĭ se ridicară de pe foteluri. Preşedintele esprimându-şĭ dorinţa unuĭ votŭ unanimŭ a propusŭ o resoluţiune, în înţelesulŭ căreia meritele luĭ Kossuth să se eterniseze în protocolŭ, şi o deputaţiune a caseĭ să se ducă la Turinŭ pentru a aşeda pe sicriulŭ luĭ Kossuth o cunună.

Preşedintele fracţiuniĭ estreme a independentiştilorŭ Justh a glorificatŭ apoĭ într'o cuvîntare mai lungă meritele luĭ Kossuth şi a declaratŭ de neîndestulitoriŭ proiectulŭ de resoluţiune alŭ preşedinteluĭ camereĭ. Justh a propusŭ, ca înmormîntarea să se sevârşéscă cu spesele statuluĭ, şi meritele luĭ Kossuth să se eterniseze prin o lege, mai departe ca teatrele să rĕmână închise până după înmormîntare, şi regatuluĭ Italieĭ şi cetăţiĭ Turinuluĭ să li-se esprime mulţămită pentru ospitalitatea manifestată faţă cu Kossuth. Preşedintele fracţiuniĭ Eötvösiane a independentiştilorŭ Hermann s'a alăturatŭ la propunerile luĭ Justh. Conducĕtoriulŭ partiduluĭ naţionalŭ contele Apponyi Albert a propusŭ, ca Kossuth să se declare de mortŭ alŭ naţiuniĭ şi să se înmormînteze cu spesele camereĭ deputaţilorŭ. În celealalte Apponyi s'a alăturatŭ la propunerile luĭ Justh luându-se afară inarticularea meritelorŭ luĭ Kossuth. Ministrulŭ-preşedinte Wekerle a recomandatŭ proiectulŭ de resoluţiune alŭ preşedinteluĭ camereĭ.

La votarea nominală s'aŭ respinsŭ apoĭ propunerile conducĕtoriloră opoziţionali şi s'a primitŭ proiectulŭ de resoluţiune alŭ preşedinteluĭ camereĭ. Afară de aceea a hotărîtŭ guvernulŭ, ca pe niciŏ zidire a statuluĭ să nu se arboreze flamure de doliŭ.

Lucru firescŭ, că independentiştiĭ cu una cu dóuĕ nu se voră îndestuli numaĭ cu atâta. Precum aŭ făcutŭ Wekerle şi soţiĭ luĭ pentru căsătoria lorŭ civilă, aşa voră face acum şi independentiştiĭ pentru Kossuthulŭ lorŭ: voră mobilisa stradele. Ba eĭ aŭ şi făcut'o deja. Studenţĭ iubitoriĭ de tumultuărĭ aŭ pătrunsŭ în 22 în teatrele regescĭ şi aŭ împedecatŭ acolo representările. La etablissementurile de distracţie s'aŭ spartŭ fereştile şi s'aŭ împedecatŭ asemenea representările. Tumultuanţiĭ, după carĭ s'a luatŭ o mulţime de poporŭ, aŭ arboratŭ cu forţa pe teatre şi pe case private flamure de doliŭ. Asupra poliţieĭ aŭ aruncatŭ cu petri, câtŭ poliţiştiĭ aŭ fostŭ siliţĭ a se folosi de săbiĭ. Aŭ fostŭ rănite ca la 40 de persóne. Dacă turburările acestea se voră mai repeţi, lucrurile în capitală voră merge bine de minune.

Altcum înşi-şĭ conducĕtoriĭ opoziţiuniĭ kossuthiste vĕdêndŭ, că anume în prevederea tumultuărilorŭ s'a concentratŭ în Budapesta ostăşime mai multă, aŭ găsitŭ, că e consultŭ a impune ómenilorŭ linişte. Ĕră căpitanulŭ cetăţiĭ a datŭ ordinŭ, care opresce severŭ orĭ ce adunare de ómenĭ pe stradă. În urma demonstraţiunilorŭ de Joĭ după amĕdĭ aŭ fostŭ comandate la strade mai multe escadróne de cavalerie şi batalióne de infanterie. Însă Joĭ sară ĕră s'aŭ repetitŭ demonstraţiunile în mai multe părţĭ ale cetăţiĭ. Tumultuanţiĭ aŭ spartŭ în mai multe strade fereştile şi lampele. Miliţia s'a vĕdutŭ de repetite orĭ silită a împrăştia pe demonstranţĭ. Ciocniriĭ mai serióse între plebe şi miliţie s'aŭ întîmplatŭ la operă, cândŭ aŭ delăturatŭ de pe ea flamura cea négră. Cavaleria a trebuitŭ să dea de repetite orĭ năvală asupra mulţimiĭ tumultuante, şi aşa s'aŭ întîmplatŭ rániri numĕróse. Şi poliţişti şi ostaşĭ încă aŭ fostŭ răniţĭ cu petri. Mai târdiŭ s'a formatŭ cordonŭ de miliţie la întrările stradelorŭ principale.

Acestea suntŭ duhurile, carĭ le-a deşteptatŭ ministeriulŭ Wekerle, şi de carĭ acum ar scăpa bucurosŭ, dar nu póte. Ele vinŭ acum, de-ĭ presentă contulŭ pentru ajutoriulŭ, care l'aŭ datŭ guvernuluĭ cândŭ cu marea demonstraţiune pentru căsătoria civilă, şi fiindŭ că guvernulŭ nu póte plăti contulŭ acesta, duhurile acelea voră purcede cu elŭ aşa, precum aŭ purcesŭ şi cu cabinetele de maĭ înainte: îlŭ voră resturna cu ajutoriulŭ plebeĭ stradelorŭ. Asta e pedépsa, care începe a amenința cabinetulŭ Wekerle, pentru că prin ceea ce păcătuesce óre cine, prin aceea se şi pedepsesce.

Foile într'aceea agitéză neîncetatŭ în chipulŭ celŭ mai revoluţionarŭ. „Magyarország" a mersŭ aşa de departe, câtŭ prin o minciună tendenţiósă a îndreptatŭ către ofiţeriĭ unguri până şi porvocare indirectă, ca în casŭ de revoluţiune să dea uităriĭ jurămîntuluĭ datŭ domnitoriuluĭ şi să nu asculte, dacă li-s'ar porunci, să comande, ca soldaţiĭ să împusce în revoluţionarĭ.

Încă unŭ pasajŭ din nrulŭ din 29 alŭ luĭ „Magyarország": „E cu neputinţă a o lăsa acésta fără de niciŏ vorbă, e cu neputinţă, ca naţiunea să sufere în tăcere umilirea acésta, carea a ajuns'o. Deştepte-se cu putere elementară fala, consciinţa naţiuniĭ, şi dacă altcum nu se póte, frângă, măture situaţia asta miucinósă, ticălósă, umilitóre. Vină orĭ ce, aşa nu póte să rĕmână. Dacă în naţiune mai trăesce o schintea a consciinţeĭ, a faleĭ, îşĭ va lua satisfacere gróznică pentru lovitura asta în faţă. Căci e mai bine a perĭ fălosŭ, libĕrŭ, decâtŭ a trăi în sclăvie laşă, ticălósă."

Şi provocărĭ de acestea şi insulte indirecte aruncate asupra domnitoriuluĭ încoronatŭ trecŭ nepedepsite.

Acésta e multŭ lăudata lolalitate a patrioţilorŭ unguri.

Vomŭ mai vedé, cum îşĭ voră mai arĕta compatrioţiĭ unguri loialitatea, după ce trupulŭ luĭ Kossuth va fi sositŭ în Budapesta.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În Joia mare a celebratŭ Sfinţia Sa în capela sa specială. La s. Liturgie a fostŭ de faţă curtea papală şi mai mulţĭ prelaţi şi alţĭ preoţi. Sfinţia Sa a cuminecatŭ însu-şĭ pe ceĭ de faţă.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII cu ocasiunea sfintelorŭ serbătorĭ ale Învieriĭ (st. n.) a datŭ 30,000 lire spre scopurĭ de binefacere. Şi anume 15,000 lire s'aŭ împărţitŭ între sĕracĭĭ din Roma, 5000 lire s'aŭ datŭ ca ajutoriŭ preoţilorŭ miserĭ, ĕră 8000 lire călugărilorŭ miserĭ din Italia.

Pe cum scriŭ foile italiene, consistoriulŭ proximŭ, ce era să se ţină pe la începutulŭ luneĭ viitóre, ĕră s'a amânatŭ până către finea luĭ Maiŭ.

Comitetulŭ însărcinatŭ cu aranjarea festivităţilorŭ pentru serbarea centenariuluĭ dela nascarea Pontificeluĭ de fericită amintire Piŭ IX se ocupă cu idea de a convoca şi unŭ congresŭ internaţionalŭ alŭ diariştilorŭ catolicĭ.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 22 a c. a adresatŭ o enciclică către episcopatulŭ Polonilorŭ. Papa după ce laudă zelulŭ şi curajulŭ Polonilorŭ în lupta în contra inimicilorŭ numeluĭ de creştinŭ, îĭ îndémnă, să fie pe viitoriŭ tarĭ în credinţă şi cu alipire faţă de biserică, care îşĭ estinde autoritatea şi iubirea maternă asupra tuturorŭ fără părtinire. Ea le revócă în minte celorŭ puternicĭ, că puterea, ce li-s'a datŭ, să o întrebuinţeze după voea luĭ Dumnedeŭ promovându interesele societăţiĭ, de-órece va veni diua, când Dumnedeŭ ca judecătoriŭ le va cere samă despre întrebuinţarea puteriĭ şi autorităţiĭ, de care aŭ dispusŭ. Ce privesce pe supuşĭ, eĭ suntŭ datorĭ în consciinţă

---

neactivitatea. Odată dice, că nu are norocŭ, de altă dată, că nu are talentŭ, de altă dată, că nu are prilejŭ de a lucra. Cândŭ i-se îmbie însă prilejulŭ, elŭ nu se póte hotărî la lucru, ci dice, că hotărîrea pripită nu e bună, ci între prilejŭ şi hotărîre trebue să trécă o nópte de somnŭ.

Pripirea hotărîriĭ niciŏ nu e bună, dar adevĕruluĭ acesta să nu servéscă de scusă a trândăviriĭ. Omeniĭ suntŭ aplicaţi spre a amâna şi a fi lăsătorĭ. Hotărîrea la activitate nu ar trebui să se amâne niciŏ odată, ci să se esecute îndată, pentru că e mai bine, să nu ne succédă una orĭ alta, decâtŭ să rĕmână tóte neisprăvite şi amânate pentru totdeuna. Împrumutuluĭ luatŭ dela viitoriŭ zădărnicesce orĭ ce succesŭ alŭ muncieĭ.

Despre eroulŭ Nelson se istorisesce, că elŭ a întratŭ odată la unŭ neguţătoriŭ şi cumpĕrându dela elŭ mai multe lucrurĭ ĭ-a disŭ, să i-le aducă acasă în ceea diminéţă la şese óre. „Le voiŭ aduce chiarŭ la şese óre, mylord," dise neguţătoriului. — „Nu aşa, prietine," dise Neslon bătêndu-lŭ pe umĕrŭ, „trebue să vii cu unŭ pătrariŭ de óră mai de timpuriŭ. La astfelŭ de pătrare de óră mai de timpuriŭ am să le mulţămescŭ totŭ binele, care l'am făcutŭ în viaţa mea."

Lucrulŭ împodobesce pe omŭ. Adevĕratŭ că lucrulŭ celŭ fără de folosŭ e unŭ chinŭ, dar pentru aceea totuşi dĭ orĭ şi cuĭ: „Lucră, şi de aĭ face şi numaĭ globurele de medŭ de pâne, grijesce, să fie bine rotunjite. Numaĭ să nu visezĭ cu ochiĭ deschişĭ, căcĭ viaţa nu ţi-s'a datŭ pentru a visa, ci pentru a trăi."

Orĭ ce omŭ muncitoriŭ póte să fie mândru pe diligința sa. Orĭ ce faptă cuprinde într'u sine resplata sa. Cândŭ nu ţi-a succesŭ óre ce, nesuccesulŭ niciŏ odată nu a fostŭ deplinŭ, dacă mâna ta a fostŭ ceea ce a ziditŭ. Activitatea nóstră nu e legată de niciŏ unŭ timpŭ, faptele nóstre suntŭ asemenea unuĭ rîŭ, care ieşindŭ din alvia timpuluĭ se varsă în eternitate. După orĭ ce încercare zădarnică să cercămŭ puterea nóstră din noŭ, să cercămŭ lucrulŭ nostru celŭ zădărnicitŭ, şi elŭ ne va împărtăşi ideĭ nóuĕ, carĭ ne împingŭ într'o direcţiune, în care ne întîmpină succesŭ şi îndestulire fericitóre. De aceea niciŏ unŭ lucru zădărnicitŭ, dar însoţitŭ de intenţiune bună, nu e de totŭ zădarnicŭ. Pentru naturĭ sirguincióse orĭ ce obosélă e o necesitate dulce şi o condiţiune de viaţă şi cuprinde ea însă-şĭ resplata. Dar mai alesŭ celŭ ce cu lucrulŭ sĕŭ servesce omenimiĭ, binelui publicŭ, acela să nu aştepte resplata dela ómenĭ, ci numaĭ dela Dumnedeŭ. Lucrurĭ de acestea pretindŭ jertfirea de sine, şi pe calea acesteĭ jertfirĭ de sine a rare orĭ întîmpiniĭ vre-o privire prietinósă şi recunoscĕtóre. Pe calea acésta să te îndestulescĭ cu convingerea, că intenţiunea ţĭ este curată, şi cu sperarea, că Dumnedeŭ vede într'u ascunsŭ şi-ţĭ va da ţie la arĕtare.

cu stimă şi cu fidelitate faţă de principiĭ lorŭ (Rom. 13, 5), aŭ să observe legile, să se reţină dela comploturi şi dela societatea ómenilorŭ réĭ şi a sectarilorŭ.

Le recomandă episcopilorŭ, să-şĭ îndrepte atenţiunea maĭ vîrtosŭ asupra educaţiuniĭ tinerimiĭ şi a clerului şi asupra mijlócelorŭ practice pentru deprinderea caritáţiĭ creştine.

Catolicilorŭ din Polonia ruséscă le aduce aminte Sfinţia Sa, că în anulŭ 1882 a încheiatŭ cu guvernulŭ rusescŭ unŭ concordatŭ, prin care asigură episcopilorŭ şi preoţilorŭ libertatea recerută în administrarea afacerilorŭ bisericescĭ. Deci admoniéză pe episcopiĭ catolicĭ din Rusia, ca să pórte grije de interesele religióse, să încunjure orĭ ce duşmánie faţă de autorităţile civile şi să aîbă strictŭ în vedere stipulaţiunile concordatuluĭ.

Apoĭ se îndréptă enciclica cătră episcopiĭ catolicĭ din Galiţia şi-ĭ provócă la recunoscinţă faţă de împĕratulŭ pentru zelulŭ luĭ celŭ religiosŭ.

În fine Polonilorŭ catolicĭ din imperiulŭ germánŭ aducêndu-le aminte, că amĕsuratŭ dorinţeĭ lorŭ aŭ dobânditŭ archiepiscopia de Gnesen, le recomandă, să aîbă încredere în împĕratulŭ şi să observe legile.

De interesŭ deosebitŭ pentru noĭ e partea aceea a enciclicheĭ, în care Sfinţia Sa provócă pe Polonii din Galiţia la iubire frăţéscă faţă cu Rutenii. Îĭ légă de olaltă legătura sângeluĭ şi a credinţeĭ comune. Maĭ alesŭ dela îngrijirea pentru prosperarea ordului s. Vasilŭ speréză Sfinţia Sa o înflorire a gloriеĭ bisericeĭ rutene în unitatea credinţeĭ şi diversitatea riturilorŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Şedinţele dieteĭ, pe cum scriŭ foile din Pesta, se vorŭ începe Luni în 2 Aprilŭ. Probabilŭ, că în şedinţa de Luni se va statori numaĭ ordinea de ḑi, apoĭ se vorŭ amâna şedinţele pe vre-o dóuĕ ḑile, de-órece fiindŭ părinţiĭ sub impresiunea durerиĭ produse prin mórtea luĭ Kossuth, nu se potŭ ocupa cu atenţiunea cuvenită de cestiunile, ce se vorŭ aduce pe tapetŭ. După programulŭ guvernuluĭ primulŭ lucru alŭ dieteĭ după redeschidere ar fi a ţiné cuvîntările finale asupra proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă; deputaţiĭ kossuthişti însă vorŭ încurca planulŭ guvernuluĭ prin aducerea în discusiune a cestiuniĭ luĭ Kossuth. Posiţia cabinetuluĭ Wekerle se clătină. Se vorbesce, că în ḑilele acestea îşĭ va da dimisiunea. Noĭ nu credemŭ, să o facă sciindu-lŭ iubitoriŭ de putere şi de onoruri.

Poporulŭ românŭ din comitatele Albainferióră, Turda-Arieşŭ, Hunedóra şi cerculŭ electoralŭ Sebeşŭ din comitatulŭ Sibiuluĭ, este convocatŭ pe Joĭ 10 óre a. m. la o adunare în Alba-Iulia spre a renoi protestele în contra proĭectelorŭ politice bisericescĭ, carĭ se desbatŭ în dietă şi carĭ suntŭ periculóse pentru biserică, patrie şi moralitate. Adunarea o convócă inteligînţa românâ din Alba-Iulia în conţelegere cu comitetulŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ.

Sêrbiĭ încă aŭ ţinutŭ în sĕptĕmânile trecute maĭ multe adunărĭ de protestare în contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, carĭ adunărĭ aŭ fostŭ fórte cercetate.

România.

Luni s'a serbatŭ a 13-a aniversară a proclamăriĭ regatuluĭ Romanieĭ libere. Serviţiulŭ divinŭ de mulţămită s'a serbatŭ la mitropolie fiindŭ de faţă dniĭ ministri, dniĭ preşedinţi aĭ corpurilorŭ legiuitóre, casa civilă şi militară a Regeluĭ, pe cum şi alte notabilităţi. Totŭ Luni s'a întrunitŭ marele colegiŭ electoralŭ, compusŭ din membriĭ S. Sinodŭ, senatorĭ şi deputaţi, procedêndŭ la alegerea episcopilorŭ de Buzeŭ şi Argeşŭ. Pentru Buzeŭ a fostŭ alesŭ archiereulŭ Dionisiŭ Craĭoveanulŭ, éră pentru Argeşŭ archiereulŭ Timuş Piteşténulŭ.

Francia.

Camera şi senatulŭ aŭ votatŭ legea pentru crearea unuĭ ministeriŭ alŭ coloniilorŭ. Totŭ odată s'a votatŭ creditulŭ cheltuelilorŭ pentru noulŭ ministeriŭ. Ministru alŭ coloniilorŭ a fostŭ numitŭ senatorulŭ dlŭ Boulanger.

„Poll. Corr." află, că suntŭ prospecte de a se începe în curêndŭ între Francia şi Italia negoţiărĭ pentru încheiarea uneĭ convenţiunĭ comerciale.

Anglia.

Bĕtrânulŭ Gladstone în o epistolă cătră alegĕtoriĭ sĕĭ (de-órece mandatulŭ de deputatŭ nu şi-l'a depusŭ) din Midlothian scrie între altele, ca dînsulŭ are intima convingere, cumcă până cândŭ nu vorŭ fi mulţămite pretensiunile Irlandeĭ, — aşa după cum a voitŭ să le mulţăméscă camera deputaţilorŭ, — imperiulŭ nu va ajunge la unitate deplină şi la culmea influinţeĭ de putere mare, şi onórea britică nu va fi spălată de cea maĭ întunecată maculă istorică, de care este mânjită.

Ḑiarulŭ „Ţara" din Bucurescĭ este informatŭ, că D. I. Edwards a interpelatŭ în camera comunelorŭ pe secretariulŭ generalŭ alŭ ministeriuluĭ afacerilorŭ străine, dacă are ceva cunoscinţă despre starea neliniştită, în care se află poporaţiunea română din Transilvania din causa nemulţămirilorŭ provenite prin aplicarea legiĭ electorale. Maĭ departe întrébă, dacă îĭ póte da diŭ subsecretariŭ de statŭ lămuririĭ asupra constituiriĭ districtelorŭ electorale şi asupra înlesnirilorŭ făcute saŭ refusate poporaţiuniĭ transivane, în ceea ce privesce deprinderea drepturilorŭ eĭ de votŭ.

Acesta este primulŭ casŭ, că cestiunea transilvană este publice desbătută în parlamentulŭ englesŭ.

Italia.

Comisiunea parlamentară însărcinată cu esaminarea proĭectelorŭ finanţiale propune a se urca imposite cu 50 milióne lire, dar totodată a se reduce şi cheltuelile cu 50 milióne. „Times" aduce scirea, că puterile europene ar fi tóte aplicate la reducerea armateĭ, susţinerea căreia apasă atâtŭ de greŭ pe umerиĭ contribuenţilorŭ. Pentru Italia, care în mare parte e o ţară stîncósă şi sĕracă, unica scăpare din încurcătura finanţiară ar fi póte reducerea armateĭ.

Belgiŭ.

De 10 anĭ încóce maĭoritatea parlamentuluĭ belgianŭ o compunŭ catolicĭ, şi totŭ de atuncĭ a condusŭ frînele guvernăriĭ dlŭ Bernaert ca ministru-preşedinte. De vre-o câţiva anĭ s'a născutŭ în sînulŭ maĭorităţiĭ o fracţiune maĭ liberală, care une-orĭ combătea guvernulŭ maĭ vehementŭ decâtŭ opoziţia. Şefulŭ acesteĭ fracţiunĭ este fostulŭ ministru Woeste. Spre a nu perde maĭoritatea, de care avea lipsă în grelele cestiunĭ, ce trebue să le resolvéscă, ministrulŭ Bernaert a făcutŭ multe concesiunĭ fracţiuniĭ liberale şi astfelŭ i-a succesŭ, să pună capetŭ greveĭ generale a lucrătorilorŭ prin reforma legiĭ electorale. Reforma acésta primită în principiŭ de parlamentŭ nu e încă cu totulŭ terminată, o lege specială pentru alegerĭ nu esistă încă. Bernaert voesce, ca de basă la nóua lege să servescă sistemulŭ representaţiuniĭ proporţionale; pentru planulŭ acesta însă nu a pututŭ obţiné consensulŭ maĭorităţiĭ parlamentare, din care causă şi-a datŭ dimisiunea. Noulŭ cabinetŭ îlŭ compunŭ totŭ persónele din cabinetulŭ Bernaert cu escepţiunea acestuia. Şefulŭ nouluĭ cabinetŭ este Burlet, fostulŭ ministru de justiţie. Ţinuta politică a cabinetuluĭ actualŭ va fi totŭ cea urmată de cabinetulŭ de maĭ înainte.

Grecia.

Statulŭ grecescŭ, care are să lupte cu cele maĭ marĭ lipse finanţiale, se pare că e pe calea de a-şĭ ameliora situaţiunea finanţială. Budgetulŭ pe 1894—5 presentă 87.717,878 drachme cheltueli, deci unŭ escedentŭ de 1.031,791 de drachme. Pe hârtie esistă escedentŭ în budgetŭ, în realitate însă esistă deficitŭ, de-órece isvórêle de venitŭ nicĭ odată nu aducŭ, câtŭ este provĕḑutŭ în preliminariŭ.

Societatea englesă, care luase asupră-şĭ construirea linieĭ ferate Pireŭ-Larissa, a sistatŭ lucrările, éră statulŭ grecescŭ nu are cu ce le continua.

Corespondinţe.

Din Giurgeŭ în Martie 1894.

Numĕrulŭ din 1 l. c. alŭ luĭ „Magyar Allam" a publicatŭ unŭ articulŭ intitulatŭ „Congrua şi politica bisericéscă", în care se ḑice, că deputatulŭ guvernamentalŭ Szmialovszky a presentatŭ în şedinţa parlamentuluĭ din 28 Februarie unŭ proiectŭ de resoluţiune cu privire la congrua cleruluĭ catolicŭ. Într'însulŭ cere, ca guvernulŭ în celŭ maĭ scurtŭ timpŭ să reguleze definitivŭ acéstă cestiune arḑĕtóre, şi dacă este de lipsă, să aştérnă o propunere specială la Corónă ca la patronulŭ celŭ maĭ înaltŭ. Proiectulŭ sĕŭ şi-l'a motivatŭ numitulŭ deputatŭ cu aceea, că „clerulŭ inferiorŭ întru atâta a sĕrăcitŭ, de nicĭ nu este mirare, că printre elŭ o atare mişcare (în contra proiectelorŭ bisericescĭ ale guvernuluĭ) a luatŭ dimensiuni aşa de marĭ, şi a chiarŭ trecutŭ preste marginile cuveninţeĭ".

„M. A." însă în numele cleruluĭ catolicŭ magiarŭ respinge cu indignare suspiţiunea şi presupunerea vătĕmătóre, că adecă clerulŭ

catolică numai de aceea s'ar fi opusă politicei bisericesci a guvernului şi ar fi pornită mişcarea în contra căsătoriei civile, pentru că este sĕracă, lipită pământului. „Noi," suntă cuvintele lui „M. A.", „apĕrămă drepturile bisericei, principiile religiunii şi libertatea conscinţei nóstre, şi nu aşteptămă milă dela guvernă, nu amă ridicată mănuşa din motivulă micuţă şi mârşavă, ca pe calea acésta să ne îmbunătăţimă starea materială." Dice mai departe, că chiară din respectulă acesta respinge şi aceea, că cestiunea congruei se mestecă cu mişcările politice-bisericesci, şi că se face cestiune politică din acésta afacere curată materială, care în primulă locă nu este în competinţa guvernului, ci în a episcopiloră. În urmă termină articululă cu aceste frumóse cuvinte:

„Suntemă sĕraci, e dreptă, dară independinţa nu ne-o vindemă cu nici unu preţă. Ne apasă povara vieţei, dar pentru o simbrie vilă nu putemă da nici covingerile religióse nici alipirea către credinţa nóstră.

„La o parte aşa dară cu aceste promisiuni false. Dacă guvernulă atacă biserica, dacă ne răpesce principiile religióse, dacă ne calcă în picióre sacramentele, să ne respecteze celă puţinu caractĕrulă şi să ni-lă cruţe de batjocură şi de suspiţiune.

„Simbria lui Iuda păstreze-o şi de aici încolo pentru iubiţii sĕi politici liberali. Pe aceia îi póte cumpĕra cu orî ce preţă. Noi însă nu vomă fi de vîndută nici odată."

Acésta a disă „M. Á." în numele clerului catolicu magiarŭ. Acésta datorî suntemă să o dicemă şi noi în numele clerului greco-ectolicŭ românŭ. Şi acésta trebue să o dicemă nu numai ca fii credincioşi ai bisericei catolice, ci şi ca fii ai naţiunii române, pentru că proiectele politice-bisericesci ale guvernului şi mai alesă căsătoria civilă vatĕmă nu numai biserica catolică, dar şi naţiunea română, ele calcă în picióre nu numai libertatea bisericei catolice şi dreptulă, ce-lă are preste sacramente, ci şi libertatea naţiuniî nóstre şi dreptulă, ce-lă are ea de a se desvolta conformă geniului şi inclinaţiunii sale în acestă pămîntă adăpată cu sângele vitejilorŭ românî, carî şi-l'aŭ vĕrsată în atâtea vécurî pentru apĕrarea luî. De aceea clerulă românŭ unită nu numai ca catolicŭ, ci şi ca românŭ trebue să se opună din tóte puterile şi să se lupte cu tóte mijlócele legale în contra acestorŭ proiecte, carî isbescŭ în totă, ce avemă mai scumpă: în religiunea şi în naţionalitatea nóstră.

Acum este timpulă, să dicemă şi noi cu nemuritoriulă nostru poetă: *Preoţi cu crucea 'n frunte, căci óstea e creştină.* Căci acuma se adeverescŭ pe deplină aceste cuvinte, deórece în lupta, ce o pórtă acum biserica cu guvernulă francmasonicŭ, staŭ faţă în faţă urmaşii luî Christosŭ cu slujbaşii sataneî, fiii luminei cu fiii întunereculuî. În acéstă luptă preoţii suntă căpitanii luî Christosŭ, preoţii suntă stegariî, carî trebue să conducă şi să îmbărbăteze poporulă credinciosŭ.

Înainte dară, preoţilorŭ românî uniţi, arĕtaţi, că sunteţi demni de darulă, cu carele v'a îmfrumseţată Christosŭ. Şi dacă se va afla vre-unŭ nemernicŭ, care să dică, că şi noi ne opunemă politicei bisericesci a guvernului, numai pentru că sperămă îmbunătăţirea sorţii nóstre materiale, să rĕspundemă susă şi tare, că deşi suntemă cu multă mai sĕraci decâtă fraţii nostri romano-catolicî, suntemă şi cu multă mai conscii de chemarea nóstră, ne iubimă cu multă mai tare biserica şi naţiunea, decâtă ca pentru o mârşavă rĕsplată démnă de Iuda şi de fraţii luî de sânge, de jidovî şi de mameluccii guvernului, să ne tradămă biserica şi naţiunea, să ne lăpĕdămă de principiile nóstre catolice şi românescî. Sĕrăcia şi lipsa o preferimă tradării de biserică şi de némă. Consciinţa nóstră nu o vomă vinde pentru nicî o bunătate din lumea acésta.

Giurgeaniî nostri încă s'aŭ păcălită cu deputatulă lorŭ Mikó Árpád. Acesta adecă înainte de a fi alesă deputatŭ a ţinută în 10 Ianuarie 1892 o vorbire programă în piaţa Gy. Szt Mikloşului, în care a promisă, că dacă va fi alesă în cercula electoralŭ curată catolicŭ alŭ Gy. Szt Mikloşului, una dintre cele dintâiŭ datorinţe a sa va fi, să apere interesele şi drepturile bisericei catolice cu tótă energia. Dar se vede, că înălţimea demnităţii luî de deputatŭ l-a ameţită capulă şi l'a făcută să-şi uîte de promisiunea făcută, de care însă nu şi-aŭ uîtată alegătoriî luî carî vedêndă de o parte, că guvernulă a pusă la desbaterea camerei deputaţilorŭ proiectele politice-bisericescî, prin carî se vatĕmă interesele şi drepturile bisericei catolice, ér de altă parte aşteptândă până acum înzădarŭ, ca deputatulă să se ţină de promisiuni şi să apere cu tótă energia interesele şi drepturile catolice, l-aŭ trimisă o epistolă cu *retour-recepisse,* în care aducêndu-i aminte promisiunea făcută înaintea alegătorilorŭ şi o altă promisiune, în care dicea, că totdeuna se va alipi de aceia, carî vorŭ apĕra libertatea şi interesele bisericei, îlă rógă, să-şi ţină cuvîntulă, ér dacă nu, îlă întrebă, că aplicată e, să pórte consecuenţele, ce ar urma din aceea, ca nu şi-a ţinută cuvîntulŭ datŭ. Epistola este subscrisă de protopopulŭ rom. cat. din Szárhegy Both Ferencz, de Ferenczi Károly parochulŭ din Szt Miklós şi de Zomora Daniel parochŭ în Alfaléŭ. Dar nicî retour-recepisse nicî rĕspunsă nu aŭ căpĕtată. De aceea aŭ publicată epistola în „M. À." sperândă, că celă puţinu aşa vorŭ primi rĕspunsulŭ doritŭ. Aŭ şi primită rĕspunsulŭ, dar cum? În diua următóre, după ce a apărută epistola în „M. À.", adecă în 2 Martie deputatulŭ Mikó Arpád a vorbită în parlamentŭ dicêndă, că elŭ salută proiectulŭ atâtŭ ca magiarŭ câtŭ şi ca catolicŭ. În schimbă apoi alegătoriî luî aŭ ţinută dóuĕ întruniri, constituindu-se în partidă oposiţionalŭ.

Ĭérna începe a ne părăsi şi pe noi, şi bine şi face, că dóră îî va fi destulă din Novembre până acum. Mai vină şi plăcutulă Maiŭ cu sesonulă băilorŭ nóstre dela Borszék, pe cândă sciŭ, că ar dori mulţi şi din ceî dela ţară, să vină aicî la munţi, dacă vorŭ avé banî. Într'aceea stăpânirea ungurescă, dacă îî va succede să scótă la cale proiectele sale politice-bisericescî, credŭ, că se va îngriji şi de dărî nóuĕ, ca să nu mai albă ómeniî banî şi de aruncată în apă.

Dar sperămă, că ne va feri Dumneḑeŭ şi de legî tirane şi de dărî nóuĕ.

Salutare. **R.**

Noutăţi.

Cursă suplementară de stupăritŭ şi industrie de casă. Prea Veneratulŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ face cunoscută prin circulariŭ din 10 Martie Nr. 1019 a. c., că din 1—28 Iuliŭ a. c. se va deschide în Blaşiŭ cursă suplementară pentru docenţiî poporalî gr. cat. din Archidiecesă în ramulă stupărituluî raţionalŭ şi alŭ industrieî de casă, în specialŭ în împletitulŭ cu paie, papură şi nueluţe. Cursulŭ îlŭ va ţinĕ dlŭ Alesandru Comşa, instructorulŭ de stupăritŭ şi industrie de casă pe lângă institutulŭ preparandialŭ din Blaşiŭ. Spre orientare se aduce la cunoscinţă, că la cursă nu vorŭ puté participa mai mulţi de 50—60 inşi, ér spesele afară de călĕtorie vorŭ fi la 30—36 fl. v. a. Senatele scolastice suntŭ îndemnate, să ajute pe învăţătoriî, carî ar voi a lua parte la cursulŭ suplementarŭ.

Archiepiscopŭ la Agram este denumită *Georgiŭ Possilovici,* episcopulŭ dieceseî Zengg. Prin denumirea luî Possilovici dorinţa Croaţilorŭ de a avé episcopŭ cu simţeminte croate s'a împlinită. Pentru Possilovici a insistată mai alesă curia romană. Noulă archiepiscopŭ a studiată Teologia în Budapesta, şi precum scriŭ ţiare magiare, ar sci vorbi şi limba magiară; diploma de doctorŭ în Teologie a obţinut'o la universitatea din Viena; a funcţionată ca profesŭ de Teologie la universitatea din Agram, de unde a fostă promovată la scaunulŭ episcopescŭ de Zengg şi Modruş. În politică până acum nu a jucată ceva rolă. Ar fi timpulŭ, ca să se denumescă odată mitropolitŭ şi la Blaşiŭ.

Procese de presă. În 29 a c. s'a pertractată în Cluşiŭ alŭ XII-lea procesŭ de presă alŭ „Tribuneî", intentată pentru poesia *Mihaiŭ Vitézulŭ* pubicată în Nr. 191 din 1893 şi subscrisă de „Regulus". Acusa a susţinut'o viceprocurorulŭ Dr Lázár Aurel, ĕră apĕrătoriŭ a fostŭ dlŭ Dr Georgiŭ Ilea. Acusaţiî Andreiŭ Balteşŭ şi I. Popa Necşa aŭ primită rĕspunderea pentru poesia incriminată şi aŭ fostŭ condamnaţi, celŭ dintâiŭ la 4 luni temniţă ordinară, ĕră I. Popa Necşa la 300 fl. perdere din cauţiune, 200 fl. amendă şi suportarea speselorŭ procesuale. — Curia din Budapesta a primită apelata procuroruluî în causa ultimuluî procesŭ alŭ „Foiî Poporului". Dlŭ procurorŭ nu a fostŭ mulţămită adecă cu 15 dile de carcerŭ, câte s'aŭ dictată dluî I. Russu Şirianulŭ, pentru aceea a cerută, să fie pedepsită mai aspru, dispunêndu-se o nóuă pertractare. I-se va împlini cererea.

Constituire. În adunarea generală ţinută la 25 a c. Societatea *„Concordia"* din Blaşiŭ şi-a alesă Consiliulŭ de administraţiune pe unŭ noŭ periodŭ de treî anî în persónele dlorŭ: *Dem. Turcu* ĭun. presidentŭ, *Vasilie Solomonŭ* vicepresidentŭ, *Mihailă Raţă* notariŭ, *Aurelŭ C. Domşa* cassariŭ şi *Vasilie Bersanŭ* controlorŭ.

Cuvîntŭ românescŭ pentru Kossuth. Sub acestŭ titulŭ „Magyarország" din 28 a c. scrie, că advocatulŭ de naţionalitate românŭ Bozgán Floriş, care a ţinută o cuvîntare la banchetuiŭ serbăriî din 15 Martie, a disă: „Kossuth Lajos în cugetele şi faptele sale a fostŭ condusŭ numai de adevĕrŭ." Bozgán a cerută iertare în numele naţionalităţii sale pentru pĕcatulŭ mare şi greŭ, ce l'a comisă contra luî Kossuth, care a fostŭ celŭ mai sincerŭ şi celŭ mai dreptŭ faţă de Românî. — Óre câţi Românî mai convinŭ cu dlŭ Bozgán în judecarea luî Kossuth?

Episcopŭ sêrbescŭ la Bács. Fóea oficiósă din 27 a c. aduce scirea, că Maiestatea Sa a aprobată alegerea protosincelului Germanŭ Opocicî de episcopŭ sêrbescŭ gr. or. la Bács.

Succesorulŭ luî Billroth în catedra profesorală dela facultatea de medicină din Viena este dr Czerny, care este unulŭ dintre ceî mai celebri operatori şi fostî discipulŭ aî luî Billroth. Până acum a funcţionată dr Czerny ca profesorŭ la universitatea din Heidelberg.

Peregrinajŭ la Roma. Din Ungaria ĕră se va face la Roma unŭ peregrinajŭ sub conducerea Păr. Franciscanŭ Florentinŭ Roder.

Casŭ de mórte. *Gregoriŭ Gardoşŭ* parochŭ în Cornî tractulŭ Şamşoduluî din Selagiŭ a reposată în 16 Martiŭ, în etate de 53 anî.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

(Continuare.)

5. Necunoscința canónelorŭ îlŭ face pe Hurmuzaki, să aprețieze falsŭ chiarŭ și întocmirile bisericescĭ, carĭ suntŭ atâtŭ de raționabile și firescĭ, încâtŭ nu suferŭ nicĭ o aprețiare sinistră. Asfelŭ d. es. istorisindŭ dlusulŭ, că episcopulŭ Ioanŭ Giurgiŭ (Pataki) a fostŭ consacratŭ după ritulŭ grecescŭ, ne spune, că consacrarea acésta s'a întîmplatŭ după ritulŭ grecescŭ și nu după celŭ latinescŭ, din motivulŭ acela, ca de o parte să se scótă la ivélă cu ostentațiune deosebirea esențială între ambele rituri, și prin acésta să se linguşéscă amorulŭ propriŭ alŭ uniților, ér de altă parte ca să se tragă unŭ părete despărțitoriŭ între acelea dóuĕ rituri, și astfelŭ Românii deveniți catolicĭ să nu mai pótă cădé în ispita de a se întórce la ritulŭ grecescŭ și a se apropia în privința formelorŭ esteriére de neuniți. În chipulŭ acesta, adauge Hurmuzaki, a sciutŭ politica scaunuluĭ romanŭ să unéscă aceea, ce din natura sa nu se póte uni. [1])

Totŭ mersulŭ acesta de ideĭ dovedesce confusiunea, în care se afla Hurmuzaki cu privire la natura aşeḑămintelorŭ bisericescĭ. Elŭ ne spune, că și uniții de ritulŭ grecescŭ înotaŭ până preste capŭ (kopfüber) în catolicismŭ, și totuși Roma se temea, ca Românii *catolicĭ* (?!) să nu se întórcă cumva la ritulŭ grecescŭ. Nu este óre acésta o calumnie, care ea pe sine se spulberă? Ne spune mai departe, că a fi catolicŭ și a păstra totodată ritulŭ grecescŭ suntŭ dóuĕ lucrurĭ imcompatabile, pe carĭ numaĭ politica Romeĭ le-a sciutŭ uni. Va să dică, dacă Grecii credŭ, că Dumneḑeŭ este părintele mileĭ și alŭ îndurărilorŭ și în conformitate cu acéstă credință cântă „*Κύριε, ἐλέησον*“, eĭ, după învățătura luĭ Hurmuzaki, nu se potŭ uni cu latiniĭ, carĭ credŭ acela-și lucru, numaĭ câtŭ îlŭ cântă latinesce: „Domine, miserere nobis.“ Apoĭ fiindŭ că Grecii credŭ, că Domnulŭ Christosŭ este de față în Sacramentulŭ Sînteĭ Euharistiĭ, și pentru aceea îlŭ adoréză cu închinăciune profundă până la pămîntŭ după obiceiulŭ orientalilorŭ, carĭ adorațiunea o esprimă prin închinăciune adâncă, eĭ nu se potŭ uni cu latiniĭ, fiindŭ că și aceștia credŭ și adóră pe Domnulŭ Christosŭ în s. Eucharistie, numaĭ câtŭ nu o facŭ prin închinăciune, ci prin plecarea genunchiuluĭ, căci la apuseni semnulŭ adorațiunii este îngenunchiarea. Amŭ puté aduce multe esemple, din carĭ să se vadă, că acela-și adevĕrŭ dogmaticŭ se póte profesa prin forme rituale esterne deosebite. Dar nu este de lipsă, să le aducemŭ, căci avemŭ de a face cu unŭ adevĕrŭ arătŭ de evidentŭ, încâtŭ nu are lipsă de probe. Precum acela-și principiŭ sciințificŭ orĭ dogmaticŭ îlŭ putemŭ esprima și în limba chineză, ca și în limba română, și în limba germână ca și în limba arabică, și în limba italiană ca și cea indiană, deși aceste limbĭ se deosebescŭ una de alta, tocmaĭ așa putemŭ simbolisa acela-și principiŭ sciințificŭ, orĭ dogmaticŭ prin diferite acțiunĭ ori obiecte, pentru că acestea capétă însemnarea, carĭ le-o daŭ ómeniĭ. Numaĭ protopresbiterulŭ gr. orientalŭ Maneguțŭ nu póte pricepe adevĕrulŭ acesta și pentru aceea dice, că *„ritulŭ óre cărei biserice — fiindŭ modulŭ de manifestare esternă alŭ confesiuniĭ, care numaĭ din principiile acesteia póte purcede; — se susține o mare absurditate, cândŭ se susține, că întrégă confesiunea romano-catolică s'ar puté manifesta prin ritulŭ grecescŭ-orientalŭ.“* [1]) În ḑiua de astădĭ suntu o mulțime de bisericĭ particulare, carĭ manifestéză prin riturĭ diverse *tóte adevĕrurile catolice,* și totuși așa ceva este după Hurmuzaki și Maneguțŭ ceva cu neputință și absurdŭ. Între unŭ principiŭ și între modulŭ luĭ de manifestare, fie prin cuvinte, fie prin acțiunĭ orĭ obiecte simbolice, nu este o legătură atâtŭ de intimă și necesară, încâtŭ acela-și principiŭ să nu se pótă manifesta în diferite moduri. Amŭ vĕdutŭ maĭ susŭ, cumcă și Grecii și Latiniĭ credŭ, că Isusŭ Christosŭ este de față în sînta Euharistie, și tocmaĭ pentru aceea și uniĭ și alțiĭ îlŭ adóră, însă uniĭ își manifestéză credința acésta prin închinăciune profundă, alțiĭ prin îngenunchiare. Din contră avemŭ și esemple, din carĭ apriatŭ se vede, că dóuĕ principiĭ religióse diverse se manifestéză în aceea-și formă esterióră. Se scie, că unitariĭ aŭ principiĭ deosebite de ale catolicilorŭ și orientalilorŭ în ceea ce privesce misteriulŭ sînteĭ Treimĭ, și cu tóte acestea și uniĭ și alțiĭ își manifestéză aceste principiĭ diverse prin una și aceea-și formulă esternă în sîntulŭ Botezŭ, pentru că toțĭ botéză în numele Tatăluĭ și alŭ Fiuluĭ și alŭ Spiritului Sîntŭ, deși alta înțelege unitariulŭ sub acéstă formulă, și alta catolicŭlŭ și orientalulŭ. Anglicaniĭ protestanțĭ aŭ conservatŭ partea cea mai mare din ritulŭ bisericeĭ catolice, și cu tóte acestea credința lorŭ este ca ceriulŭ de pămîntŭ diferită de a catolicilorŭ. Este decĭ evidentŭ, că tocmaĭ așa este compatibilŭ ritulŭ grecescŭ cu catolicismulŭ, adecă cu adevĕrurile catolice, ca și ritulŭ latinŭ, și prin urmare, cândŭ s'a primitŭ din partea Românilorŭ credința catolică, însă s'a conservatŭ ritulŭ grecescŭ, nu s'aŭ unitŭ dóuĕ lucrurĭ, carĭ din firea lorŭ nu se potŭ uni, *ci s'aŭ reunitŭ dóuĕ lucrurĭ, carĭ înainte de Fotie aŭ fostŭ totdeuna unite.* Pentru *„reunirea“* acésta ar trebui să lucre și Maneguțŭ, dacă are iubire de némŭ și de biserică.

Însă deși adevĕrulŭ este unulŭ în biserica luĭ Christosŭ, totuși după ce riturile suntŭ diverse, biserica prin canóne stricte a impusŭ preoțilorŭ și credincioșilorŭ sĕĭ, ca unulŭ fiesce care să se foloséscă numaĭ de ritulŭ sĕŭ, pentru ca de o parte să nu se pérdă originalitatea riturilorŭ, carĭ formézĕ podóba bisericeĭ, ér de altă parte să nu se scandaliseze credincioșiĭ, carĭ cunoscŭ numaĭ unŭ singurŭ ritŭ.

De aceea cândŭ Pataki s'a consacratŭ după ritulŭ grecescŭ, elŭ a făcut'o acésta, fiindŭ că așa îlŭ obliga legea bisericéscă, ér nu pentru ca să linguşéscă ambițiunea uniților, cum a fantasatŭ Hurmuzaki. Asemenea cândŭ preotulŭ de ritulŭ grecescŭ servesce sînta liturgie, elŭ trebue să foloséscă numaĭ pâne dospită, ér nu azimă, pentru că așa îlŭ obligă sub pĕcatŭ însĕ-și sîntele canóne bisericescĭ, pe carĭ dacă nu le-ar respecta, ar comite mare pĕcatŭ, deși ar consacra validŭ și în pâne azimă.

Acestea lucrurĭ nu le-a priceputŭ protopresbiterulŭ gr. or. Maneguțŭ, care voindŭ să arete, că credința catolică este incompatibilă cu ritulŭ grecescŭ, aduce următoriulŭ esemplu: „Credĭ, că sînta cuminecătură se póte face și din azimă. Ĭea-ĭ o „oștie“ și te apucĭ de proscomedie. Deschiḑêndŭ liturgierulŭ cetescĭ însă chiarŭ la începutŭ, că sînta cuminecătură să nu o facĭ, decâtŭ din prescură sărată și dospită. Étă dilema!“ [2])

Dilema acésta esistă însă numaĭ pentru unŭ omŭ, care a ajunsŭ protopresbiterŭ fără să aibă nicĭ cele mai elementare cunoscințe din religiune. Unŭ preotŭ gr. cat. nicĭ odată nu póte ajunge în acéstă dilemă. Elŭ scie, că materia validă a sînteĭ Euharistiĭ este pânea de grâŭ, fie dospită, fie azimă. Însă fiindŭ că biserica orientală folosesce după ritulŭ eĭ numaĭ pânea dospită, ér cea apuséná numaĭ pânea azimă, și fiindŭ că sînta biserică impune strictŭ preotuluĭ de ritulŭ grecescŭ obligamentulŭ de a folosi numaĭ pânea dospită, elŭ nicĭ odată nu póte folosi azima, ci dacă vre totuși să o foloséscă, va trece la ritulŭ latinŭ, cândŭ folosindŭ „oștia“, va deschide totodată și liturgierulŭ latinŭ și nu pe celŭ grecescŭ. Unde este decĭ dilema?

6. Pe pag. 90, 91, 92, 93 Hurmuzaki și-a făuritŭ o doctrină proprie despre atribuțiunile Pontificeluĭ Romanŭ ca judecătoriŭ supremŭ în lucrurile de credință și morală, revelate de Dumneḑeŭ: doctrină, care nu se află nicĭ într'unŭ catechismŭ, nicĭ într'unŭ opŭ de teologie catolică, și apoĭ din acéstă doctrină falsă face nisce conclusiunĭ și mai false și absurde. Despre Papa, care predică cea mai curată doctrină evangelică cu privire la datoriințele domnitorilorŭ și supușilorŭ, ne spune Hurmuzaki, că amenință esistința statelorŭ și guvernelorŭ. Despre Capulŭ sînteĭ Bisericĭ, care promovézĕ toțĭ ramiĭ de cultură omenéscă și luptă pentru ștergerea sclavajuluĭ, ne povestesce Hurmuzaki, că este duşmanulŭ culturei și tiranulŭ omenimiĭ; că elŭ se face pe sine egalŭ cu Dumneḑeŭ; că-și arógă drepturile, carĭ le are numaĭ domnulŭ ceriurilorŭ; că se sistézĕ de idolŭ înaintea umanităților încătușate atâtŭ psichice câtŭ și fisice, și că se ridică chiarŭ și preste competința creatoruluĭ: tóte aserțiunĭ, saŭ maĭ bine ḑicêndŭ calumniĭ, carĭ este destulŭ a le indigita, pentru ca orĭ ce omŭ cu minte și cunoscétoriŭ de religiune să pricépă, că nu aŭ nicĭ unŭ temeiŭ.

Totŭ acolo ne spune Hurmuzaki, că o dogmă definită din partea bisericeĭ numaĭ atuncĭ are putere obligătóre pentru credincioșiĭ, dacă episcopiĭ adună întregŭ poporulŭ în conciliŭ și-lŭ întrébă, că voesce să priméscă acea dogmă orĭ ba? Și dacă poporulŭ se declară, că nu-ĭ place dogma, acésta nu maĭ obligă pe nimenĭ în conscințĕ. Saŭ cu alte cuvinte, Hurmuzaki face întregŭ poporulŭ judecătoriŭ supremŭ în lucrurile de credință. [1]) Față cu acéstă doctrină nu numaĭ catoliciĭ, ci și ortodoxiĭ învață, „că biserica este o societate compusă din dóuĕ clase de membri: maĭ întâiŭ ierarchia stabilită de Dumneḑeŭ (ierarchia sacră) saŭ clasa păstorilorŭ, cărora însu-și Domnulŭ le-a încredințatŭ grija de a păzi divinulŭ sĕŭ cuvîntŭ și le-a datŭ dreptulŭ de a-lŭ esplica și a-lŭ predica altora; pe urmă clasa turmeĭ, *care n'are acelŭ dreptŭ, ci trebue, în materie de religiune, să priméscă instrucțiunea păstorilorŭ lorŭ și să se servéscă de revelațiunea divină sub conducerea lorŭ.“* [2]) Acésta este doctrina bisericeĭ orientale, esplicată de Mihailŭ (în călugărie Macarie) Bulgacov, care din profesorŭ a ajunsŭ Mitropolitŭ alŭ Moscveĭ, și pentru opera, din care amŭ citatŭ cuvintele de maĭ susŭ, a căpĕtatŭ primulŭ premiŭ dela academia de sciințe din Petersburg.

Din cuvintele citate ale părinteluĭ Macarie putemŭ vedé, că Hurmuzaki cu doctrina sa a trecutŭ în tabĕra protenstanțilorŭ. Elŭ pentru ca să pótă combate catolicismulŭ, este silitŭ, să atace și principiile fundamentale ale bisericeĭ orientale, și pentru aceea doctrina dînsuluĭ este totŭ așa de periculósă pentru „ortodoxie“, ca și pentru catolicismŭ.

(Va urmá.)

---

[1]) So war es gleichwohl hiebei einerseits eben so sehr auf die ostentatorische Andeutung eines wesentlichen Unterschiedes zwischen dem römisch- und griechisch-katholischen Ritus abgesehen, welcher Unterschied der Eigenliebe der Unirten schmeicheln musste, wie es andrerseits auf die Ziehung einer Schranke zwischen beiden Cultusarten desshalb abzielte, damit die katholisch gewordenen Romänen nicht etwa in Versuchung gerathen zum griechischen Ritus zurückzukehren, um sich den Nichtunirten äusserlich zu nähern. Der Unirte sollte sich sebstständig fühlen, und dennoch im Katholicismus kopfüber untergehen: die kluge Politik des römischen Stuhles wusste das Unvereinbare zu vereinigen. Pag. 90, unde pe córda asta continuă cu o mulțime de absurdități și invective în contra bisericeĭ catolice.

[1]) N. Maneguțŭ: Reunirea Românilorŭ, Sibiŭ 1893 pag. 85.

[2]) Ibidem.

[1]) Die . . . . . Bischöfe verhalten waren zuvörderst ihren Clerus und ihr Volk formgerecht zu berufen und concilmässig zu befragen . . . . . widrigens die Gläubigen zur Ablehnung der ohne ihre Einwilligung theils eingeschmuggelten theils eigenmächtig aufgezwungenen Glaubensneuerungen sich vollkommen berechtigt erachten dürften.

[2]) Vedĭ: Introducere în teologia ortodoxă de Macarie, tradusă cu binecuvintarea Inaltŭ Preasfințitului Mitropolitŭ Primatŭ D. D. Calinicŭ, de Archimandritulŭ Gerasimŭ Timuşŭ, doctorŭ în teologie. Bucurescĭ 1885 pag. 471 și urm.

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Continuare)

Conversarea nóstră se abătea după câtăva vreme de comunŭ la o temă, care ne înferbînta nițelŭ. Era cestiunea, dacă e mai bine a fi englesŭ orĭ portugesŭ. Ea apĕra vitejesce pe locuitoriĭ insuleĭ nordice, a cărorŭ tipŭ cunoscutŭ îlŭ și representa în tótă înfățișarea sa: era înaltă și sveltă, cu față gingașe și drăgălașe, cu nasŭ nițelŭ ascuțitŭ și ochĭ vineți prietinoșĭ, și pe lângă tótă ființa sa eterică avea óre ce hotărîtŭ și poruncitoriŭ în cuvinte, privirĭ și mișcărĭ. Eŭ din contră fiulŭ sudului ușoraticŭ, încălditŭ de radĕle sóreluĭ, apĕram cu ferbințélă tinerescă drepturile patrioților meĭ, și deși ne feriamŭ amîndoĭ de obĭectulŭ celŭ mai delicatŭ în disputărĭ, adecă de deosĕbirea confesională, totușĭ ne spuneamŭ uneorĭ adevĕrulŭ în față, câtŭ între alte împrejurărĭ așĭ fi datŭ și primitŭ póte și nisce pălmĭ din motivulŭ ambițiunii naționale vătĕmate. Nu ne lipsia decĭ nicĭ odată obĭectulŭ de conversare, mai alesŭ pentru că dșóra Alice era o fată nu numaĭ cu simțeminte nobile, ci și cu cunoscințe, carĭ nu le-aĭ aștepta dela o fată de vrîsta eĭ. Puteaĭ conversa cu ea despre multe și felurite obĭecte în chipulŭ celŭ mai plăcutŭ.

Numaĭ astădĭ părea că nu prea voia să mérgă conversarea. Nicĭ eŭ nu-mĭ puteam esplica, de ce rĕspundeam așa de scurtŭ la întrebările eĭ și eram așa de neîndemânaticŭ. Făceam totŭ altceva, numaĭ nu ceea ce voiam și aveam să facŭ. Mĕ apropiasem de dînsa cu dorința de a o înveseli și de a o face părtașă într'unŭ complotŭ, care-lŭ purtam în sufletŭ. Dar Dumnedeulŭ meŭ! câtŭ ce ajunseĭ la ea, câtŭ ce schimbarămŭ câteva cuvinte despre una și alta, mĕ și părăsi curajulŭ. Încă nicĭ odată nu mĭ-am părutŭ așa de uriciosŭ, așa de — nu puteam, să impunŭ conversăriĭ nóstre nicĭ unŭ obĭectŭ.

Dar ea avea ochĭ de Argus, și pare-mi-se chiarŭ aceia m'aŭ turburatŭ și mĭ-aŭ răpitŭ curajulŭ. Eĭ nu observaŭ numaĭ defectele esterne, — asta mĭ-o dovedi forma, ce o da gureĭ sale, clipirea batjocoritóre a ochilorŭ eĭ și umbra, ce deforma pe o clipă espresiunea trăsăturilorŭ eĭ celorŭ pline de spiritŭ. Ea privi mai adâncŭ, până în adânculŭ inimeĭ.

„Dar ce aĭ astădĭ?“ întrebă ea cam batjocoritoriŭ. „Nicĭ nu te mai cunoscŭ, — îmĭ vine să te privescŭ de englesŭ, așa eștĭ de seriosŭ, de laconicŭ.“

Lovitura era prea provocătóre. „Într'adevĕrŭ, astădĭ pare că suntŭ englesŭ, — suntŭ tristŭ,“ rĕspunseĭ în tonŭ cam tristŭ, care însă nu era de totŭ fățăritŭ.

„Tristŭ? À la bonne heure! Nu sciam, că tristeța încă se cuprinde în conceptulŭ englesuluĭ!“ dise ea rîdêndŭ cu resfățare. „Dar după ce o dicĭ dta, trebue că e așa. Mie nu-mĭ place de ómenii ceĭ tristĭ,“ adause apoĭ întinzêndŭ fiesce care vorbă și făcêndŭ o față tristă, câtŭ deodată îmĭ uităĭ de tristeța mea.

Priviĭ câteva clipe la ea. „Bine,“ dișeĭ apoĭ în tonŭ hotărîtŭ, „mie încă nu-mĭ place de eĭ. Doresci, dșóră, să-țĭ declamezŭ o idilă drăgălașă, o istorióră de amorŭ, — o baladă engleséscă, o poesie nemțéscă? Orĭ dóră doresci altceva?“

Trebue că tonulŭ, în care ĭ-am grăitŭ, nu-ĭ convinia. Ea privi la mine cu ochiĭ sĕĭ ceĭ marĭ seriósă și îndoindu-se. Începuĭ a a mĕ căi. Mĕ temeam deja, că ea va rosti tradiționalulŭ „shocking“. Elŭ m'ar fi alungatŭ pentru totdeuna din societatea eĭ.

Dar se vede, că fața mea nu consuna cu cuvintele mele ușoratice. Orĭ dóră credea, că are să dea cuvintelorŭ mele unŭ înțelesŭ, care nicĭ prin minte nu mĭ-a trecutŭ. Ea tăcea și privia cam confusă la pămîntŭ.

Confusiunea eĭ mĕ încurajă pe mine. „Într'adevĕrŭ, dșóră Alice, am să-țĭ împărtășescŭ ceva,“ începuĭ maĭ cutezătoriŭ, dar se vede că într'unŭ chipŭ cam neghiobŭ, — fața eĭ drăgălașă înroși. Eŭ înțeleseĭ, că mĭ-am greșitŭ calea.

Numaĭ o întorsătură repede putea să ne scótă din încurcătură. Altcum adevĕrulŭ se și silia din resputerĭ a-mĭ ieși din gură. „Pentru Dumnedeŭ, dșóră Alice, — am venitŭ, să te rogŭ, ca dta să-mĭ ajuțĭ într'unŭ lucru! Te rogŭ, nu-mĭ denega ajutoriulŭ!“

Eŭ grăiĭ așa de rugătoriŭ, câtŭ cuvintele mele îĭ pătrunseră la inimă. Ea își redobândi francheța. Oftă, ca și cum ĭ-așĭ fi luatŭ o pétră de pe inimă. „Te rogŭ, spune-mĭ, ce doresciĭ?“ șopti ea cu o privire prietinósă. Părea ca deșteptată din leșinŭ.

Preumblându-ne încetŭ pe cărarea grădineĭ îĭ povestiĭ istoria, ce o cunóscețĭ deja, istoria luĭ Albertŭ și a Eliseĭ. Într'aceea observăĭ cu bucurie taĭnică feluritele afecte, carĭ se esprimaŭ în fața eĭ inteligentă. Le esprima une orĭ și cu cuvinte acum englesescĭ, acum portugale.

Maĭ greŭ mĭ-a fostŭ a trece preste porumbulŭ friptŭ cu mazere verde. Nicĭ acum nu sciŭ, de unde avuseĭ curajulŭ de a face acestuĭ îngerașŭ mărturisirea acésta, — ea trebuia să mĕ privéscă de monstru în tóte dilele sale. Și într'adevĕru, numaĭ purtarea mea de după aceea, pocăința mea și dorința ferbinte de a ajuta sermanilorŭ miriaŭ făcutŭ, de mĭ-am redobînditŭ stima eĭ.

O lacrimă strălucia în ochiĭ eĭ, — după ce gătasem istoria, ea privi spre ceriŭ, ca și cum ar vedé în aerŭ pe Mititelŭ, apoĭ își plecă privirea la mine, ca și cum ar voi să-mĭ mulțăméscă pentru compătimirea, ce o simțiam față cu una dintre surorile eĭ maĭ serace. „Dar ce aĭ să facĭ, și în ce chipŭ să-țĭ ajutŭ eŭ?“ întrebă ea.

„Așa credŭ, că le putemŭ ajuta.“

„Dar cum? — Grăesce! Eŭ voiŭ împlini totŭ, ce doresc deja mine.“

„Atuncĭ rógă pe tatălŭ dtale, să se întrepună la Norris et Cie, ca Albertŭ să ajungă în locŭlŭ comptabiluluĭ reposatŭ.“

(Va urmá).

Bibliografie.

A apărutŭ cartea întitulată **Călăuzulŭ Creștinuluĭ pe calea mântuirii.** Rugăciunĭ, meditațiunĭ și învățăturĭ trebuincióse fiecăruĭ catolicŭ culese și traduse de Fr. Iosifŭ M. Malinowski O. M. Conv. Ediț. II. Iași. Stabilimentulŭ Graficŭ „Mironŭ Costinŭ“. 1894. 384 pagine. Octavŭ micŭ. Prețulŭ unuĭ esemplarŭ legatŭ în păuză 3 Leĭ.

Cartea acésta este fórte folositóre, 1. pentru că la noĭ pe terenulŭ acesta scrierile, carĭ ar nutri sufletulŭ creștinuluĭ lipsescŭ maĭ cu totulŭ, ĕră în locŭlŭ lorŭ cetitoriĭ, maĭ vîrtosŭ tineretuluĭ, se îndópă cu romanțe și novele, carĭ ostenescŭ fantasia, întunecă mintea, corumpŭ inima și voința, atîtă patimele în așa mĕsură, încâtŭ unulŭ, după ce a devoratŭ productulŭ literarŭ alŭ uneĭ inimĭ putrede și degradate maĭ josŭ de trépta animalelorŭ, cu totŭ dreptulŭ se póte asemĕna unuĭ călărețŭ, care avîndŭ frînele în gură este condusŭ elŭ de calulŭ sĕŭ.

2. Fiindŭ că este de cuprinsŭ fórte variatŭ și instructivŭ. Ca să vorbimŭ în specialŭ, suntŭ în cartea amintită: rugăciunĭ de diminéță și sară, formule pentru actele de credință, speranță, iubire și părere de rĕŭ. Litaniile tuturorŭ sfinților, ale Preacurateĭ Vergure Maria și ale numelŭiĭ preadulce Isusŭ. (Litaniile, maĭ vîrtosŭ ale P. V. Maria și ale dulceluĭ Isusŭ, nu suntŭ altceva, decâtŭ o cunună de atribute adresate Domnuluĭ Isusŭ și P. Curateĭ Maiceĭ Sale, dar așa atribute frumóse, înălțătóre de sufletŭ și puternice de a stîrni iubirea castă în noĭ, încâtŭ limbĭ îngerescĭ ar fi în stare să dică ceva maĭ multŭ, dar cele omenescĭ nicĭ odată.) Maĭ departe suntŭ o mulțime de rugăciunĭ devote către Iubita inimă a luĭ Isusŭ, către s. Iosifŭ și altele. Pe lângă rugăciunile amintite suntŭ și 31 de meditațiunĭ pentru fiecare dĭ din lună, apoĭ instrucțiunĭ pentru s. mărturisire, cuminecare, (suntŭ de mare folosŭ practicŭ cele pentru băeții, carĭ se cuminecă prima dată,) maslu și celealalte Sacramente.

Atâta, ce privesce folosulŭ cărțiĭ. Maĭ rĕmâne să dicemŭ ceva relativŭ la persónele, carĭ ar puté-o întrebuința maĭ cu fructŭ.

Ce se ține de poporulŭ nostru, care scie ceti, ar puté-o întrebuința cu mare fructŭ cetindŭ meditațiunile și rugăciunile cele frumóse din ea. Ceva greutate ar fi cu privire la posturile și serbă orile catolicilorŭ de ritulŭ apusénŭ, dar greutatea acésta se învinge prin aceea, că despre posturile și serbătorile catolicilorŭ de ritulŭ grecescŭ-orientalŭ și poporulŭ nostru dela sate are *diverse* cunoscințe. — Este forte acomodată ca manualŭ *de pietate* pentru seminariștĭ. Totŭ așa de acomodată este pentru preoțĭ, servindu-le de unŭ ajutoriŭ mare pentru pregătirea băeților la SS. Sacramente ale Penitințeĭ și Cuminecătureĭ. Din șirele aceste bine se vede, că desaprobămŭ *tare* abusulŭ celŭ grózničŭ de a lăsa mlădițele tinere, ca să îmbĕtrânéscă vițiile în ele până se mărită și însóră. Să scie fiesce care păstoriŭ sufletescŭ, că orĭ ce republică puternică a începutŭ cu tineretulŭ, și că parochianŭ cu frica luĭ Dumnedeŭ nu va avé până atuncĭ, până cândŭ nu va asuda instruându, mărturisindŭ și cuminecându prunciĭ. Voimŭ noĭ să scimŭ, cu ce dreptŭ preoțimea de-a rîndulŭ lipsesce de darulŭ luĭ Dumnedeŭ pe sufletele acelea tinere. Domnuluĭ într'unŭ modŭ deosebitŭ plăcute și neființinate de uriciunea vițiilorŭ? Să începemŭ odată, căcĭ altmintrelea câmpulŭ neglesŭ ne amăresce dilele cu nenumĕrate acuse și neplăceriĭ alungându-ne chiarŭ și din parochiĭ. Atâta destulŭ cu privire la carte.

Lăudămŭ dragostea autoruluĭ față de Biserică și credincioșĭ și dorimŭ tare, ca cu acela-și zelŭ și pe viitoriŭ să mângăe sufletele însetate după dreptate și frica Domnuluĭ prin traduceriĭ, scrieriĭ originale, maĭ vîrtosŭ din câmpulŭ acesta: meditațiunĭ, vieți de ale sfinților, romanțe și novele caste, instrucțiunĭ despre perfecțiune și altele, alŭ cărorŭ fructŭ e maĭ durabilŭ.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția**unea a dóua,** revĕdută după originalulŭ grecescŭ și îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** și **roșu.** — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în pele tare fl. 3 80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Evangelia dela s. liturgie și inseratŭ din ziua întâiă a Învieriĭ Domnuluĭ Christosŭ, în 7 limbĭ, legată în folio 60 cr.

[1]) În Nr. 12 din erore s'a tipăritŭ prețulŭ fl. 2.50 și 3.50.

Economie.

Pustiirea gândacilorŭ. Omidele şi gândacii causézĕ primĕvara cea mai mare stricăciune pomilorŭ nostri. După ce ne-amŭ curăţitŭ de omide pomii şi alţi arborĭ din grădini şi de pe la vii, trebue sĕ ne gândimŭ şi la pustiirea gândacilorŭ, carĭ încă despóe arborii de frunde şi îi vatĕma. Precum cetimŭ în „Köztelek“, în comitatulŭ Şopron la iniţiativa reuniunii economice de acolo s'aŭ constituitŭ 17 societăţi de economi şi fabricanţi pentru pustiirea sistematică a gândacilorŭ. Societăţile acestea rescumpĕră cu 50 cr. hectolitra de gândacĭ. Culegerea gândacilorŭ s'a încredinţatŭ pruncilorŭ de şcólă şi învăţătorilorŭ, dară potŭ aduna şi alţii. Ca învăţătorii sĕ conducă cu mai mare zelŭ culegerea, s'aŭ pusŭ premiĭ de 5—50 fl. v. a. pentru cei ce vorŭ aduna gândacĭ mai mulţi. Este cunoscutŭ, că gândacii totŭ la treĭ ani aparŭ în numĕrŭ mare. Acum dacă se culegŭ de timpuriŭ, cândŭ suntŭ muiţi, nu potŭ depune óuĕ, şi aşa în alŭ treilea anŭ va fi mai micŭ numĕrulŭ lorŭ. Ca pustiirea sĕ ducă la resultatele dorite, trebue sĕ se culégă în tóte comunele. Din gândacii culeşi se póte pregăti gunoiŭ bunŭ, aşa că îi aruncămŭ în o grópă, apoi punemŭ preste ei varŭ şi pămîntŭ; după ce aŭ putreditŭ gândacii, se scotŭ împreună cu varulŭ şi cu pămîntulŭ folosindu-se după trebuinţă.

Preţulŭ gunoiuluĭ şi alŭ recólteĭ mântuite de gândacĭ meritĕ, ca sĕ concurgă fiesce care proprietariŭ la pustiirea gândacilorŭ.

Mĕtăsăritulŭ în Ungaria. În anulŭ 1893 s'aŭ cuprinsŭ în 2562 comune 66.114 familiĭ cu mĕtăsăritulŭ şi aŭ produsŭ 873,439·78 kg de mĕtasă în preţŭ de 1.012,682·73 fl. Industria de mĕtasă din parte-şi a datŭ unŭ câştigŭ de 1.382,984·87 fl.

Câtŭ vinŭ italianŭ se be în Monarchia nóstră? În 1892 s'aŭ importatŭ din Italia 422,381 hectolitre de vinŭ, pe cândŭ în 1893 cuantulŭ s'a duplicatŭ urcându-se la 874,263 hl. În Francia a scăduttŭ importulŭ vinuluĭ italianŭ în 1893 cu 150 % faţă cu celŭ din 1892. Causa mareluĭ importŭ alŭ vinurilorŭ italiane de o parte este pustiirea viilorŭ la noi, ĕră de altă parte tacsele moderate, ce se leaŭ pentru vinurile de provenienţă italiană în urma tractatuluĭ dintre Monarchia nóstră şi Italia.

Ştergerea rĕscumpĕrării decimei pentru vii. Ministrulŭ de finanţe a datŭ o ordinaţiune, prin care dispune tuturorŭ directorilorŭ de finanţe, ca restanţele din rĕscumpĕrarea dicimeĭ pentru vii acolo, unde viile suntŭ pustiite de filoxeră, sĕ se ştergă cu totulŭ, de cumva teritoriulŭ nu este corĕspundĕtoriŭ pentru alte producte. Dacă însă teritoriulŭ, pe care a fostŭ vie, se póte întrebuinţa pentru cultivarea altorŭ producte, atunci restanţa decimeĭ pentru vii sĕ se reducă proporţionatŭ cu scăderea venitului din teritoriulŭ respectivŭ. În ambele casurĭ esecuţiunile, ce ar decurge pentru atari restanţe, sĕ se sisteze.

Vinŭ de póme. Ministrulŭ de agricultură a făcutŭ probe pentru fabricarea vinuluĭ de póme în părţile nordice ale ţĕreĭ. Probele aŭ succesŭ bine, ceea l'a îndemnatŭ pe dlŭ ministru, sĕ comandeze din Francia mai multe maşinĭ de fabricatŭ vinŭ din póme, şi sĕ le pună la dispositia micilorŭ economi, comunelorŭ şi unorŭ reuniuni parte gratuitŭ, parte pentru preţuri de totŭ moderate.

Cartelŭ disolvatŭ. Firma comercială Seiffert din Viena a încheiatŭ cartelŭ cu o firmă Hartmann şi Connen din Szabadka cu privire la preţulŭ óuĕlorŭ, ce le cumpĕraŭ din comitatulŭ Bács şi din comitatele învecinate. Firmele acestea prescriaŭ micilorŭ negutători, cu ce preţŭ sĕ cumpere óuĕle. Pe cândŭ mai în tótă ţara o ladă de óuĕ se plătesce cu 30—32 fl., cele dóuĕ firme bune prin agenţiĭ sĕĭ le plăteaŭ numaĭ cu 24—25 fl. Poporulŭ sta uimitŭ şi nu-şĭ putea esplica, pentru ce a scăduttŭ aşa tare preţulŭ óuĕlorŭ. Agenţiĭ altorŭ firme din Viena, precum şi negutătoriĭ micĭ, carĭ nu eraŭ în legătură cu cartelulŭ, aŭ începutŭ, sĕ facă concurinţă cartelului şi călĕtorindŭ pe sate aŭ luminatŭ poporulŭ, oferindu-ĭ preţulŭ cuvenitŭ pentru óuĕ. În urma acestora cartelulŭ s'a disolvatŭ. Este de însemnatŭ, că din Bácska se esportézĕ 4—5 milióne de óuĕ în câte 1/2 de anŭ. Asociĕrile, ce se înfiinţézĕ atâtŭ pentru urcarea câtŭ şi pentru deprimarea preţurilorŭ, suntŭ de condamnatŭ, şi orĭ ce specie de cartelŭ ar trebui oprite prin lege.

Esportulŭ de óuĕ alŭ Ungariei cresce din anŭ în anŭ. Cu deosebire suntŭ cercate óuĕle de provenienţă ungară pe pieţele anglese, unde în anulŭ trecutŭ s'aŭ vîndutŭ 73,977 măji metr. pentru preţulŭ de 2.800,000 fl. Cu totulŭ s'aŭ importatŭ în Anglia în anulŭ trecutŭ óuĕ în preţŭ de 38.700.000 fl.

Comerciulŭ de bucate în România. Pe cum se anunţă din Bucuresci, comerciulŭ de bucate stagnézĕ. Preţurile suntŭ de totŭ reduse. Cu tóte acestea cumpĕrătoriĭ se abstinŭ dela cumpĕrare în speranţă, că se vorŭ lesni şi mai tare bucatele. Se dice, că preţulŭ grâuluĭ şi alŭ sĕcareĭ ar fi mai micŭ decâtŭ alŭ ovĕsuluĭ. În piaţa Brăileĭ se oferesce câte 6.85—6.95 leĭ pentru hl. de grâŭ. În depositele din ţară se află adunate cam ia 5—6 milióne măji metrice de cucuruzŭ şi grâŭ. În docurile dela Galaţi suntŭ depuse pentru esportŭ 66.432 măji metrice grâŭ, 8.995 măji metrice sĕcară, 8.394 m. m. cucuruzŭ, 21.454 m. m. ordŭ. Semĕnăturile în 2/3 părţi ale ţĕreĭ suntŭ bune, în 1/3 mai slabe.

Posta redacţiunii. *G. Bîrlea*, Dragomérfalu. De aicĭ vi-se trimite regulatŭ. Binevoiţi a cerceta la posta din locŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtoriŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 5—1894. (11) 1—1

Publicare de concursŭ.

Se escrie prin acésta concursŭ la unŭ *ajutoriŭ de 60 fl.* destinatŭ pentru o tinĕră, ce ar fi aplicată, să înveţe croitoria de dame, — eventualŭ pentru unŭ tinĕrŭ, care ar învăţa zidăritulŭ orĭ altă meserie.

Doritoriĭ de a obţinĕ ajutoriulŭ acesta aŭ să-şĭ aştérnă cererile până la 15 Aprilie n. a. c. subscriseĭ Societăţi, alăturându-le estrasulŭ de botezŭ, din care să se vadă, că suntŭ români gr. cat. născuţi în Blaşiŭ, testimoniŭ scolasticŭ, prin care să documenteze, că aŭ absolvatŭ celŭ puţinŭ clasele primare; — ĕr fetele şi documentŭ, că s'aŭ deprinsŭ puţinŭ în croitorie la vre-o cusătorésă.

Dela consiliulŭ administrativŭ alŭ societăţiĭ „Concordia“ din Blaşiŭ la 27 Martie 1894.

Demeter Turcu, preşedinte. **Mihailă Raţiŭ.** notariŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sănte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa ioculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptătéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 7—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 6—26 **Timisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, mai departe spre facerea de clonoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe mai mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ coustruite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de mai multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ mai intensivŭ, mai limpede, mai plăcutŭ şi cu vibrare mai voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtŭ unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de fetŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai josŭ se află totdeauna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 13. fl. 12353.88

Simion Mărincaş adm. par. în Bogdana a colectat pre l. Nr 257 (Continuare) dela:

Timofie Bănuţ	„	—.30
Tolica Bănuţ	„	—.30
Teodor Bănuţ	„	—.50
Teodor Barbinţa	„	1.—
Teodor Barbinţa	„	—.40
Vasilie Butic	„	—.40
Petre Butic	„	—.40
Gligor Duca	„	—.30
Ignatie Duca	„	—.15
Onuţ Ficuţ	„	—.40
Samoil Ficuţ	„	—.50
Nechită Ficuţ	„	—.50
Petre Ficuţ	„	—.30
Zaharie Ficuţ	„	—.60
Ioan Ficuţ	„	—.70
Gavrila Ficuţ	„	1.—
Vasilie Ficuţ	„	—.30
Nicolaŭ Ficuţ	„	2.—
Ioan Ficuţ	„	—.30
Gligor Ficuţ	„	—.50
Arsente Ficuţ	„	—.20
Ignatie Ficuţ	„	—.25
Miron Ficuţ	„	—.20
Timofie Ficuţ	„	—.50
Gliga Ficuţ	„	1.—
Sofron Ficuţ	„	1.—
Gavril Ficuţ	„	—.40
Gherasim Ficuţ	„	—.60
Tănasie Bănuţ	„	—.70
Gavrilă Butu	„	—.25
Gavril Fizeşan	„	—.30
Todor Gavriş	„	—.60
Stafie Gavriş	„	—.20
Fane Gavriş	„	—.50
Timofie Gavriş	„	—.50
Iosif Gavriş	„	—.50
Nistor Gavriş	„	—.60
Gligor Gavriş	„	—.40
Nechită Gavriş	„	—.30
Ioan Gavriş	„	—.20
Teodor Huce	„	—.20
Vasile Huce	„	—.43
Simeon Laba	„	1.—
Dote Petruţ	„	—.20
Ioan Mărincaş	„	1.—
David Spătariŭ	„	—.50
Onciu Mărincaş	„	—.40
Niculae Mangău	„	—.40
Irina Mărincaş	„	—.20
Ştefan Mărincaş	„	—.50
Ionaş Mărincaş	„	—.30
Vasilie Mărincaş	„	—.30
Niculae Mărincaş	„	—.70
Gligor Mărincaş	„	—.70
Simion Mărincaş	„	—.20
Teodor Mărincaş	„	—.40
Petre Rus	„	—.20
Nechită Mărincaş	„	—.30
Ioan Mărincaş	„	1.—
Anica Mărincaş	„	—.10
Ioan Mărincaş	„	1.—
Filip Marincaş	„	—.10
Gligor Mărincaş	„	—.40
Todor Mărincaş	„	—.20
Nicolae Mărincaş	„	—.20
Gherasim Mărincaş	„	—.20
Nistor Mărincaş	„	—.40
Gherasim Mărincaş	„	—.60
George Mărincaş	„	—.60
Ioan Mărincaş	„	—.20
Vêrvora Mărincaş	„	—.15
Vasile Mărincaş	„	—.33
Gavrilă Mărincaş	„	—.10
Todor Mărincaş	„	1.—
Ioan Mărincaş	„	—.20
Miron Mărincaş	„	—.60
Luchian Mărincaş	„	—.65
Cos. Mărincaş şi Rav.	„	1.—
Negran Vasilie	„	—.60
Gligor Puşcaş	„	—.50
Niculae Puşcaş	„	—.40
Gligor Porceli	„	—.30
Mandrona Vlaïcu	„	—.20
Gavrilă Vlaïcu	„	—.40
Vasilie Vlaïcu	„	—.30
Constantin Vlaïcu	„	—.10
Ioan Vlaïcu	„	—.40
Vasilie Ţap	„	—.30
Nastasie Natel	„	—.10
Ilie Puie	„	—.30
N. N.	„	—.40
Gavrilă Vlaïc	„	—.50
Gavrilă Bănuţ	„	—.40
Gregoriŭ Ficuţ	„	—.40
Petru Duca	„	—.40
Gavrilă Gavriş	„	—.10
Gavrilă Mărincaş	„	—.10
Nicolae Mărincaş	„	—.05
Teodor Mărincaş	„	—.10
Ioan Gavriş	„	—.10
Iosif Mărincaş	„	—.10
Nicolae Gavriş	„	—.10
Nicolae Bănuţ	„	—.10
Gavrilă Ficuţ	„	—.10
Nicolae Negrau	„	—.10
Iosif Negreau	„	—.10
Iosif Mărincaş	„	—.20
George Bănuţ	„	—.15
George Mărincaş	„	—.10
Mihaiŭ Vlaïcu	„	—.10
Govrilă Vlaïcu	„	—.20
Ioan Mărincaş	„	—.20
Ştefan Ficuţ	„	—.40
Iosif Bănuţ	„	—.20
Iosif Puşcaş	„	1.—
Timoteŭ Ghiran	„	—.10
Stafie Ficuţ	„	—.10
Anica Bănuţ	„	—.20
Maria Huce	„	—.10
Oniţa Ghiran	„	—.10
Maria Ficuţ	„	—.20
Maria Ficuţ	„	—.10
Anica Ficuţ	„	—.10
Sofia Mărincaş	„	—.10
Maria Ficuţ	„	—.05
Din Fondul cult. tiner.	„	5.—
Nastasie Buţ	„	—.05
Iosif Mărincaş	„	—.06
Vasilie Labo	„	—.10
Iosif Ficuţ	„	—.10
Iosif Buţ	„	—.05
Iosif Mărincaş	„	—.05
Teodor Bănuţ	„	—.10
Nicolaŭ Mărincaş	„	—.02
Anica Puşcaş	„	—.05
Maria Ficuţ	„	—.10
Veronica Barbauţ	„	—.10
Anica Bănuţ	„	—.10
Anica Mărincaş	„	—.12
Vasilie Mărincaş	„	—.10
Gavrilă Ungur	„	—.05
Iosif Mărincaş	„	—.05
Iosif Mărincaş	„	—.04
Iosif Mărincaş	„	—.02
Iosif Gavriş	„	—.06
Iosif Mărincaş	„	—.02
Marian Mărincaş	„	—.05
Anica Labo	„	—.10
Florea Puşcaş	„	—.04
Todosia Vlaïc	„	—.04
Iosif Ficuţ	„	—.02
Iosif Mărincaş	„	—.10
Pascu Huce	„	—.02
Ştefan Duca	„	—.02
Anisie Vlaïcu	„	—.02
Nastasie Vlaïcu	„	—.06
Anisie Ficuţ	„	—.10
Florea Vlaïcu	„	—.02
Veronica Câmpian	„	—.06
Anica Mărincaş	„	—.01
Anica Vlaïcu	„	—.10
Gavrilă Mărincaş	„	—.02
Todor Bănuţ	„	—.05
Vasilie Mărincaş	„	—.10
Luchiau Mărincaş	„	—.10
Todor Ficuţ	„	—.05
Todor Mărincaş	„	—.04
Anica Gavriş	„	—.04
Maria Ficuţ	„	—.02
Flóre Mărincaş	„	—.02
Veronica Mărincaş	„	—.02
Anica Fizeşan	„	—.02
Veronica Mărincaş	„	—.02
Anica Ficuţ	„	—.02
Flórea Bănuţ	„	—.02
Nastasie Vlaïcu	„	—.02
Maria Aron	„	—.02
Anica Mărincaş	„	—.10
Nastasie Gavris	„	—.05
Palaghia Mărincaş	„	—.06
Florica Vlaïcu	„	—.10
Maria Gavriş	„	—.10
Anica Ghiran	„	—.10
Florica Negran	„	—.10
Anica Bănuţ	„	—.05
Florica Bănuţ	„	—.05
Florica Ficuţ	„	—.10
Ioaniche Mărincaş	„	—.30
Luchian Ficuţ	„	—.20
Luchian Banuţ	„	—.10
Todor Vlaïcu	„	—.10
Pamfilie Ficuţ	„	—.10
Iosif Mărincaş	„	—.03
Todor Buţu	„	—.05
Todor Mărincaş	„	—.05
Teodor Vlaïcu	„	—.06
Teodor Fizeşan	„	—.10
Veronica Mărincaş	„	—.10
Anica Buţu	„	—.10
Anisie Ficuţ	„	—.05
Raveca Bănuţ	„	—.10
Anica Mărincaş	„	—.05
Florea Buţu	„	—.10
Veronica Gavriş	„	—.10 fl. 100.49
„Patria" institut de credit şi economiĭ în Blaşŭ a contribuit		fl. 1000.—

Maxmilian C. Codarcea v. prot. Pogăceleĭ a colectat.

1. Din *Săcalul de câmpie* pre l. Nr. 664 dela:

Biserica gr. cat.	fl.	2.—
Mihail Vl. Cicudi preot	„	2.—
Dan Vasilică	„	—.50
Dan Nastasie	„	—.25
Toma Alexandru	„	—.25
Dan Samoilă	„	—.44
Budian Simion	„	—.28
Şeulean Gavrilă	„	—.30
Munteau Simion	„	—.28
Borşa Todor	„	—.28
Pop Iovu	„	—.28
Mesaroş Ioan	„	—.20
Gabor Alexandru	„	—.20
Ieronim Vlassa	„	—.14
Recea Rusalină	„	—.10
Călugăr Saveta	„	—.06
Feiurdean Iacob	„	—.04 fl. 7.60

2. Din *Şeulia de câmpie* pe l. 665 dela:

Iacob Calian	fl.	5.—
Ioan Câmpian	„	1.—
Alexandru Várhegyi	„	2.—
Ioan Moga	„	2.—
Filon Rece	„	3.—
Borz George	„	—.60
Maior Iuon l. G.	„	—.50
Moldovan Iacob	„	—.50
Iclănţan Ştefan	„	—.50
Moldovan Ştefan	„	—.50
Butnariŭ Iuon	„	—.30
Runcan Dumitru	„	—.30
Turc George	„	—.30
Borz Todor	„	—.30
Chiorean Iosif	„	—.30
Rus Ioan	„	—.20
Maier Iuon	„	—.20
Florea Iuon	„	—.20
Ormenişan Partenie	„	—.20
Runcan Vasilie	„	—.20
Runcan Gligor	„	—.20
Duma Iacob	„	—.20
Strat Todor	„	—.20
Micuşan Vasilie	„	—.20
Vancea Iuon	„	—.20
Vecariŭ Iuon	„	—.20
Ormenişan Irimie	„	—.17
Ormenişan Mihailă	„	—.14
Pop Petre	„	—.15
Sanda Onisie	„	—.15
Strat Simion	„	—.10
Vancea Ştefan	„	—.10
Feiurdean Iacob	„	—.10
Maier Gligor	„	—.10
Rus Iosif	„	—.10
Vecariŭ Simion	„	—.10
Chiorean Todor	„	—.10
Iosif George	„	—.10
Cizmaş Iuon	„	—.10
Cizmaş Iovu	„	—.10

Cizmaş Cosma . . „ —.10
Bîrlean Gligor . . „ —.10
Duma Iuon . . . . „ —.10
Pop Iuon . . . . „ —.10
Boz Achim . . . . „ —.10
Toma Gligor . . . „ —.10
Bîrlean Iuon . . . „ —.10
Velcherean Mărie . „ —.10
Rus George . . . „ —.10
Rus Todor . . . . „ —.10
Bean Todor . . . „ —.10
Bean Filiton . . . „ —.10
Ormenişan Maxim . „ —.10
Vecariŭ Gavrilă . . „ —.05
Vecariŭ Anton . . . „ —.05
Luiergean Gligor . . „ —.04
Feiurdean Iuon . . „ —.03
Vasiliŭ Rus preot . „ 2.62 fl. 25.—

Petru Iacobescu preot în Vereşmort a colectat pe l. Nr 263 dela:

Petru Iacobescu . . fl. 2.—
George Sabo . . . „ 6.—
Ioan Oroianŭ . . . „ 1.—
Ioan Metea . . . „ 1.—
Georgiŭ Stoîca . . „ 1.—
Vasilie Feneşan . . „ —.50
Nemeş Victor . . . „ —.50
Ioan Metea l. Ch. . „ —.50
Metea Mateiŭ . . . „ —.50
Sanislav Mateiŭ . . „ 1.—
Ciungan Toma . . „ —.50
Georgiŭ Cacovan . . „ —.50
Florea Mihailă . . „ —.50
Sanislav Isidor . . „ —.50
Blăjan Tănasie . . „ —.50
Mureşan Vasilie . . „ —.50
Dobrota Iacob . . . „ —.50
Dan Ioan . . . . „ —.50
Popa Petru . . . „ —.50
Mareş George . . . „ —.50
Herţeg Ştefan . . . „ —.50
Barna Ioan . . . . „ 1.—
Metea Mitru . . . „ —.50
Metea Iuonică . . „ —.50
Cacovan Augustin . „ —.50
Alimpiŭ Raţ . . . „ —.50
Vancea Ioan . . . „ —.40
Metea Sîă l. Arit. . „ —.50
Pĕcurariŭ Luca . . „ —.50
Ciungan Mateiŭ . . „ —.25
Vancia Iustin . . . „ —.30
Herţa Milian . . . „ —.50
Metea George . . . „ —.50
Metea Tănasie . . „ —.50
Szab Ioan . . . . „ 1.—
Pĕcurariŭ Ieronim . „ —.50
Gegeşan Todor . . „ —.50
Cungan Iuon . . . „ 1.—
Sanislav George . . „ —.50
Cacovan Vasilie . . „ —.50
Urs Iacob . . . . „ —.25
Popa Nicolae . . . „ —.25
Paul Todor . . . „ —.40
Ciungan Mihailă . . „ —.25
Popa Alimp . . . „ —.25
Sabo Gligor . . . „ —.30
Mareş Emanoil . . „ —.50
Maier Nicolae . . . „ 1.—
Dan Ilie . . . . „ —.20
Florea Ioan . . . „ —.20
Pĕcurariŭ Vasilie . . „ 1.—
Popa Isidor . . . „ —.50
Puşcaş Ilie . . . . „ —.50
Costea Mihailă . . „ —.50
Copândean Dumitru „ 1.—
Copândean Ioan . . „ —.30
Ciungan Tănasie . . „ —.30
Metea Ilisie . . . „ —.50
Sanislav Tănasie . . „ —.25
Vancea Ştefan . . „ 1.—
Şimona Ambrosiŭ . „ —.50
Popa George . . . „ —.25
Paul Ştefan . . . „ —.25
Urs Ioan . . . . „ —.30
Metea Ispas . . . „ —.25
Sanislav Dănilă . . „ — 30
Ioan Martin . . . „ —.25
Cacovan Ilie . . . „ —.20 fl. 41.70

Nicolaŭ Nilvan advocat în Şomcuta mare a colectat pe l. Nr 95 dela:

Nicolaŭ Nilvan adv. . fl. 20.—
Ioan Serb . . . . „ 10.—
Iosif Papp . . . . „ 5.—
Basiliŭ Indre . . . „ 5.—
Ioan Serb dela popor. gr.-cat. din Şomcuta mare . . . . . „ 9.50
Gavril Dragoş . . „ 2.—
Augustin Drágoş . . „ 3.—
Ana Pogaceaş . . . „ 1.—
Ioan Dosa . . . . „ 1.—
Ludovic Man . . . „ 2.—
Vasiliŭ Butean . . „ 2.—
Simion Constantin . „ 1.—
Vasiliŭ Dragoş . . „ 10.—
Iosif Leményi . . . „ 1.—
Teodor Blaga . . . „ 1.—
Ioan Bohăţel . . . „ 1.—
Vasilie Ghiţu . . . „ 1.—
Simieon Pintea . . „ 1.—
Iacob Puşcaş . . . „ 1.—
Ioan Coza . . . . „ 1.—
Elia Bucşa not. în Coltirea . . . . „ 5.— fl. 83.50

Bartolomeiŭ Baiulescu protopresbiterŭ în Braşov a colectat pe l. Nr 58 dela:

Bartolomeiŭ Baiulescu fl. 5.—
Dr. George Baiulescu „ 2.— fl. 7.—

Ioan Sonea preot în Seplac a colectat dela:

Pop. gr. cat. din Seplac fl. 1.53
Ioan Sonea preot . . „ 2.—
Maximilian Silaşi înv. „ —.50
Vasilica Bunea curator „ —.40
Costan Murĕşan . . „ —.20
Ştefan Horgoş . . . „ —.50
Lica Gora . . . . „ —.40
Ioan Bunea . . . „ —.10
Arsinte Oltean . . „ —.20 fl. 5.83

Romul S. Orbean preot gr. cat. în Iclănd el a colectat dela:

Romul S. Orbean . fl. 5.—
Basiliŭ Turc . . . „ 1.—
Georgiŭ Murĕşan . . „ 1.—
Vasiliŭ Voda . . . „ —.50
Filon Oltean . . . „ —.50
Vasiliŭ Creţ . . . „ —.60
Dela maĭ mulţi popor. „ 4.40 fl. 13.—

Maximilian C. Codarcea v. protop. Pogăceleĭ a colectat pe l. Nr 657 din Sân-Mărtinul de Câmpie dela:

Ludovic Bárdosi . . fl. 15.—
Andreiŭ Colbasi . . „ 1.—
Cremene Gligor . . „ —.20
Sfiriac Simion . . . „ —.10
Sfiriac Vasilică . . „ —.05
Marta Rutia . . . „ —.05
Vasiliŭ Man . . . „ 2.—
Ştefan Bota . . . „ 1.— fl. 19.40

Mihail Cinca protop. de Madarász a colectat pe l. Nr 119

1. Din *Sz. Zsadány* dela:

Ludovic Rezei coadj. fl. 1.—
Poporenĭ . . . . „ 15.— fl. 16.—

2. Din *Madarász* dela:

Ludovic Marcuş . . „ 1.—
Poporenĭ . . . . „ 18.25 fl. 19.25

3. Din *Medişa* dela:

Poporenĭ . . . . fl. 3.60 fl. 3.60

4. Din *Ruşi* dela:

Poporenĭ . . . . fl. 8.— fl. 8.—

Pe lista Nr 112

1. Din *Terebeşti* dela:

Poporenĭ . . . . fl. 7.— fl. 7.—

2. Din *Hodişa* dela:

Ioan Cinca preot . . fl. 1.—
Poporenĭ . . . . „ 6.50 fl. 7.50

3. Din *Gereuşa* dela:

Poporenĭ . . . . fl. 4.— fl. 4.—

Pe lista Nr 116

1. Din *Amaţ* dela:

Mih. Darabanth preot fl. 1.—
Credincioşiĭ din Amaţ „ 3.—
Dna Duncă preotésa v. „ 1.—
Ioan Dunca teol. abs. „ —.50 fl. 5.50

2. Din *Chilia* dela:

Poporenĭ . . . . fl. 2.— fl. 2.—

Nicolaŭ Maior preot în Vameş-Odriheiŭ a colectat pe l. Nr 498 dela:

Nicolaŭ Maior preot fl. 1.—
Volumnia Maior . . „ —.50
Ilie Cosma . . . . „ —.10
Iovu Cosma . . . „ —.10
Constantin Oprea . „ —.20
Mihailă Fărcaş . . „ —.15
Vasilie Suciŭ . . . „ —.05
Vasilie Zolog . . . „ —.05
Porfirie Bruslea . . „ —.10
Ioan Fărcaş . . . „ —.20
Szász Márton . . . „ —.10
Vasilie Radu . . . „ —.10
Ilie Laslo Coman . „ —.20
George Bruslea . . „ —.10
Mihailă Bruslea . . „ —.10
Bruslea George . . „ —.10
Iovu Marcu . . . „ —.10
Ioan Laslo Crăciun . „ —.10
Dela maĭ mulţi popor. „ —.65 fl. 4.—

Vasiliu Oltean advocat în Blaşŭ . . . . . fl. 50.— fl. 50.—

Aurel A. Suciŭ director gimn. în Caracal a colectat pe l. Nr 10 dela:

Aurel A. Suciŭ . . lei 5.—
I. Popescu dir. de şc. „ 10.—
A. Henteşcu farm. „ 20.—
Th. Niculescu . . „ 10.—
Gr. Căluţ . . . . „ 15.—
S. Marian . . . . „ 10.—
Aureliŭ Borgovan . „ 5.—
Ştefan Caracaĭ . . „ 5.—
Iancu Ştefanescu . „ 20.—
S. N. Perieţan . . „ 5.—
Constantin Dobieĭ . „ 5.—
Iorgu Petrescu . . „ 5.—
X. Y. . . . . „ 1.—
G. P. . . . . „ 1.—
A. V. . . . . „ 1.—
S. Ancovicĭ . . . „ 1.—
M. S. . . . . „ 1.—
Bill . . . . . „ 1.—
A. F. . . . . „ 1.—
I. D. S. . . . . „ 2.—
M. P. . . . . „ 1.—
Dr. Ión Panea . . „ 5.— fl. 63.23

Solomon Haliţă profesor în Galaţi a colectat pe l. 49/b dela:

S. M. Haliţă prof. . lei 20.—
D. V. Cerchez prof. „ 5.—
I. Cetăţan prof. . . „ 10.—
N. N. . . . . „ 3.—
G. P. . . . . „ 1.—
M. P. . . . . „ 2.—
Gr. Guţu prof. . . „ 4.—
Adămescu prof. . . „ 5.—
Munteau prof. . . „ 10.—
D. Mardan prof. . . „ 5.—
Ştefan Dobrescu prof. „ 2.—
D. Gludar prof. . „ 2.—
I. Ladoi inginer . . „ 5.— fl. 36.56
Silvia Socol d. Lăscud fl. 2.— fl. 2.—

Ales Dobrescu v. protopopul Sebesuluĭ a colectat:

1. Din *Spring* pe l. Nr 737 dela:

Petru Cordea paroch fl. 2.—
Costantin de Colbasi „ 2.—
Cotîrlă Zachiŭ . . . „ 1.—
Věd. Rachila Solomon „ 1.—
Aurelia Solomon . . „ 1.—
Salveniŭ Contor învĕţ. „ 1.—
Rafila Suciŭ . . . „ 1.—
Ioan Pastiŭ . . . „ —.25
Solomon Solomon . „ —.40
Dela credincioşi . . „ 3.— fl. 12.65

2. Din *Cinguduiŭ* pe l. Nr 724 dela:

Georgiu Cadar not. . fl. 2.—
Aug. Deac adj. not. „ 1.—
Ioan E. Magde preot „ 2.—
Simion Brau învĕţ. . „ 1.—
Bis. gr. cat. . . . „ 4.— fl. 10.—

3. Din *Ghirbom* pe l. Nr 736 dela:

Nicolaŭ Mărginean . fl. 1.—
Dela comuna gr. cat. din Ghirbom . . „ 5.80 fl. 6.80

4. Din *Sângătin* pe l. Nr 742 dela:

Alesiŭ Deac preot . fl. —.50
Bis. gr. cat. . . . „ —.50 fl. 1.—

5. Din *Drâmbariŭ* pe l. Nr 735 dela:

Ioan Petraşcu preot fl. 1.— fl. 1.—

Suma fl. 13917.49

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 7 Aprilŭ 1894. Numĕrulŭ 14.

Politică desperată.

Ceea ce facŭ cârmuitoriĭ actualĭ aĭ politiceĭ nóstre de statŭ, nu putemŭ să o botezămŭ maĭ potrivitŭ, decâtŭ cu numele: *politică desperată*.

Ceea ce s'a petrecutŭ în timpulŭ din urmă, trebue să pună pe gânduri şi pe omulŭ celŭ maĭ nepăsătoriŭ.

Înmormîntarea luĭ Kossuth, cu vorbirile, ce s'aŭ rostitŭ, cu cântările şi cu pompa eĭ estraordinară, a fostŭ o manifestaţiune antidinastică şi revoluţionară atâtŭ de grandiósă, încâtŭ efectele eĭ acum abia se potŭ apreţia de ajunsŭ.

Absenţa celorŭ 10 ministri dela înmormîntare faţă de participarea corporativă a parlamentuluĭ este unŭ faptŭ atâtŭ de irelevantŭ, încâtŭ cu dreptŭ cuvîntŭ se póte dice, că la înmormîntare a fostŭ de faţă tótă lumea *oficiósă*.

Şi faptulŭ acesta este de o estremă gravitate. Pentru că orĭ câtŭ de multŭ amŭ sci apreţia datorinţa de recunoscinţă, ce o aŭ Magiariĭ cătră memoria luĭ Kossuth, dar una totŭ nu ne încape în minte, anume cum se potŭ uni cele petrecute în Pesta cu **datorinţa** de loialitate cătră Supremulŭ Factorŭ de Statŭ, cătră Dinastie şi Tronŭ.

Ceea ce l'a făcutŭ pe Kossuth Kossuth, e tocmaĭ ura neîmpăcată cătră Casa Habsburgilorŭ, e detronarea. Şi tocmaĭ de aceea manifestaţiunile grandióse din Pesta, sub forma de pietate faţă de unŭ mortŭ, nu aŭ fostŭ altceva decâtŭ o manifestaţiune şi maĭ grandiósă îndreptată împotriva Domnitoriuluĭ şi a Caseĭ domnitóre.

Este convingerea nóstră, că guvernuluĭ sub niciŏ împrejurare nu-ĭ era ĭertatŭ a se învoi, ca parlamentulŭ, alŭ doilea factorŭ constituţionalŭ, să ĭea parte corporativŭ şi oficiosŭ la înmormîntare, nicĭ ca oraşulŭ-reşedinţă a regeluĭ să-lŭ înmormînteze pe Kossuth cu spesele sale.

Guvernulŭ însă s'a învoitŭ la tóte acestea şi la alte la multe. Semnŭ, că a aprobatŭ acelea manifestaţiunĭ.

Şi conclusiunoa e: că guvernulŭ s'a învoitŭ şi a conlucratŭ, ca în contra dinastieĭ şi a regeluĭ să se facă demonstraţiĭ de celŭ maĭ gravŭ caractĕrŭ.

Eĭ bine. Să ne rĕspundă orĭ ce omŭ cu minte: *Nu e asta politică desperată?*

Dar nu e numaĭ atâta.

În acela-şĭ timpŭ, în care se permite bruscarea Supremuluĭ Factorŭ de statŭ, în acela-şĭ timpŭ guvernulŭ continuă cu politica sa desperată şi în josŭ.

În ḑiua, în care mŏre Kossuth, curia din Budapesta decide tragerea înaintea tribunaluluĭ a membrilorŭ comitetuluĭ naţionalŭ în causa memoranduluĭ.

Nu a luatŭ guvernulŭ în socotinţă, că memorandulŭ a fostŭ compusŭ de comitetulŭ naţionalŭ din însărcinarea conferinţeĭ naţionale; că paşiĭ comitetuluĭ aŭ fostŭ din noŭ sancţionaţi de conferinţa naţională; că memorandulŭ a fostŭ destinatŭ pentru Rege, înaintea căruia ĭertatŭ este orĭ cuĭ a se presenta cu orĭ ce rugare; că în sfârşitŭ la spatele comitetuluĭ naţionalŭ stă ca unŭ singurŭ omŭ întregŭ poporulŭ românescŭ.

Tóte aceste guvernulŭ nu le ĭea în socotinţă. Elŭ, care a bruscatŭ pe Domnitoriŭ, are curajulŭ să bruscheze şi pe celea treĭ milióne de Românĭ.

Întrebămŭ a dóua óră, să ne rĕspundă orĭ cine: *Nu e asta politică desperată?*

Unde vorŭ ajunge pe calea asta lucrurile, noĭ întru adevĕrŭ nu putemŭ prevedé.

Simţimŭ, — este unŭ instinctŭ, — că aşa nu maĭ póte merge multă vreme. Încordările suntŭ atâtŭ de acute şi se potenţézĕ cu atâta furie nebună, încâtŭ o cugetare maĭ liniştită nicĭ nu e cu putinţă.

Simţimŭ, că córda e aprópe să se rupă, că vasulŭ e plinŭ.

Simţimŭ, mirosimŭ ceva nefericire. Ce? — Nu ne putemŭ da samă. N'avemŭ idee, ce póte să aducă viitoriulŭ celŭ maĭ apropiatŭ.

Dar cu siguritate scimŭ, că bine n'are să urmeze, pentru că totŭ vîntŭ s'a semĕnatŭ, şi recólta trebue să fie furtună.

Dumneḑeŭ să feréscă ţara de rĕŭ, căcĭ ómeniĭ dela cârmă o ducŭ la prăpastie!

Politica *desperată* a stăpânitorilorŭ nostri ne este unica *sperare,* ultima rază, care ne maĭ mângâe cu apropiarea sfârşituluĭ bunŭ.

Feuilleton.

Lampele Auer.

Ce să fie? Să fie óre numaĭ urmărĭ de ale dedărilŏr orĭ dóră presemne de îmbĕtrânire, că la flacăra uneĭ lumini de stearinŭ nu maĭ potŭ ceti şi scrie în tignă, nu maĭ potŭ ceti şi scrie fără încordare, fără obosirea ochilorŭ.

Suntŭ maĭ aplicatŭ a crede partea primă; dar mirare nu ar avé să mĕ cuprindă nicĭ de cea din urmă, căcĭ nu numaĭ de aḑĭ, nu numaĭ de erĭ mi-se trudescŭ sĕrmaniĭ ochĭ cu felŭ de feliŭ de litere mărunte, cu câte şi maĭ câte scrisorĭ schimonosite.

M'am pomenitŭ cu cartea în mână, şi din frageda copilărie maĭ că nu-mĭ aducŭ aminte de lucrurĭ şi amintirĭ, în carĭ să nu-şĭ aibă partea sa şi cartea.

Cândŭ daŭ să mĕ gândescŭ la aniĭ primĭ aĭ copilărieĭ, mĕ vĕdŭ cu cartea în mână la zarea foculuĭ din sobă cetindŭ şi recetindŭ cu vŏce somnurósă câteva şire de cuvinte puse lângă olaltă fără nice unŭ înţĕlesŭ. Mĕ vĕdŭ ghemuitŭ pe vatră cu cartea plecată spre zare şi cu capulŭ spre carte plecatŭ, ér dela o vreme îmĭ pare că vĕdŭ închinăciuniĭ totŭ maĭ adâncĭ şi maĭ dese, asemenea închinăciunilorŭ unuĭ credinciosŭ Musulmanŭ.

Apoĭ ér mi-se pare, că vĕdŭ, cum suflu în jărateculŭ stinsŭ pe jumĕtate, cercândŭ să-ĭ daŭ viĕţă din a mea viĕţă, şi cum îmĭ frecŭ ochiĭ împăinginiţi de somnŭ, pare că vĕdŭ cum mĕ trudescŭ, să sorbŭ literile, ce totŭ maĭ neastîmpĕrate jócă vrêndŭ să-şĭ bată jocŭ de ochi-mĭ roşiţi de somnŭ.

Une-orĭ, cândŭ în vatră se gătase jăraticulŭ de totŭ, saŭ nu era chipŭ să maĭ ţinŭ viaţa în cărbunĭ, îmĭ stringeam hăinuţele pe lângă trupŭ, luam cartea subsuóră şi ieşiam să-mĭ isprăvescŭ lecţia afară la lumina luneĭ.

Cândŭ nu era frigŭ şi nu eraŭ nuorĭ, ce să îmĭ oprescă lumina în cale, lucrulŭ curgea destulŭ de netedŭ. Eŭ îmĭ vedeam de lucru, luna îşĭ vedea de cale, ea îmĭ da lumină, eŭ lĭ ţineam de urîtŭ în calea-ĭ monotónă, desmerdându-o cu felŭ de felŭ de vorbe linguşitóre. Şi cândŭ eram la capetŭ, îmĭ venia pare că a jele, că trĕbue să-mĭ lasŭ prietina nóptea întrégă singurică afară.

Dar nu totdeuna îmĭ mergeaŭ trebile aşa pe placŭ. Uneorĭ nuoriĭ pismoşĭ se puneaŭ între mine şi între prietina mea lună, alteorĭ venia nemilosulŭ frigŭ şi nu îmĭ da odihnă să-mĭ potŭ găta în tignă lucrulŭ.

În sĕrĭ de aceste cuvintele desmerdătóre mi-se înăspriaŭ în gură, şi ieşiaŭ în chipŭ de ocărĭ şi blăstĕmurĭ la adresa nuorilorŭ rĕutăcioşĭ orĭ a frigului neomenosŭ. În contra luneĭ însă nicĭ atuncia nu îmĭ scăpaŭ vorbe supĕrătóre. Ea nu era de vină şi trĕbue că era totŭ ca mine de supĕrată pe nuoriĭ obraznicĭ, ce i-se puneaŭ în cale, trĕbue că răbda cu mine dimpreună de frigulŭ înţĕpătoriŭ. Nu se putea să nu-l fie milă, vĕḑêndu-mĕ suflându în mânile-mĭ înghĕţate de frigŭ; era cu neputinţă, să rĕmână nemişcată, cândŭ eŭ stăteam să-mĭ frângŭ mânile şi să-mĭ sdrobescŭ picĭórele, mânile frecându-le, picĭórele bătêndu-le de olaltă.

Dar de unde am plecatŭ şi unde am ajunsŭ? Am voitŭ să începŭ despre lampele de gazŭ maĭ nóuĕ, lampele sistemuluĭ Auer, şi m'am perdutŭ în amintirĭ din frageda copilărie. Şi ceea ce mi-s'a întîmplatŭ acuma, mi-se întîmplă de unŭ timpŭ maĭ adese. Adese mi-se întîmplă, să mĕ afundŭ cu gândulŭ în trecutŭ şi să mĕ perdŭ în amintirĭ din vremurile acele. Óre totŭ cu atâta dragŭ îmĭ voiŭ aduce aminte la bĕtrâneţe şi de sĕrile, ce le petrecŭ acum lângă masa-mĭ de scrisŭ saŭ de cetitŭ?

Nu scrŭ, dacă amintirile legate de lampamĭ de petroleŭ cu flacăra-ĭ rotundă vorŭ fi

Pentru că politica asta ne spune, că Dumneḑeŭ însu-şi e sătulŭ de isprăvile guvernanţilorŭ nostri. Quem Deus perdere vult, dementat.

Cultulŭ luĭ Kossuth. — Actulŭ celŭ dintâiŭ s'a sfârşitŭ la mormîntulŭ, în care cetatea capitală şi residenţială a Regeluĭ încoronatŭ a aşeḑatŭ trupulŭ aceluia, care declarase dinastia lipsită de tronŭ. Nicĭ pe unŭ rege alŭ sĕŭ nu l'ar fi pututŭ însoţi poporulŭ unguresc cu jale aşa de însufleţită ca aceea, cu care a însoţitŭ elŭ la mormîntŭ pe acela, care îşĭ ridicase odinióră sabia asupra Regeluĭ sĕŭ legitimŭ, şi după ce i-s'a frântŭ sabia, totuşi până la sfârşitulŭ vieţeĭ sale a ţinutŭ în mâna ridicată asupra Regeluĭ celŭ puţinŭ mănunchiulŭ sabieĭ.

Nu vomŭ să descriemŭ solemnităţile, cu carĭ aŭ încunjuratŭ unguriĭ sicriulŭ idoluluĭ sĕŭ adusŭ din Turinŭ în capitala ţĕreĭ. A fostŭ înmormîntarea acésta o demonstraţiune politică făcută întru serbătorirea revoluţieĭ unguresci din 1848—49. Cântările, cu carĭ aŭ însoţitŭ ungurii pe mortulŭ lorŭ, aŭ fostŭ cele ale revoluţionarilorŭ din aniĭ aceia: *Kossuth Lajos azt üzente!* şi: *Ne sirj, ne sirj, Kossuth Lajos!* şi altele de aceea-şi tendinţă.

Ceĭ ce aŭ mai rĕmasŭ din óstea revoluţionară a luĭ Kossuth, în conductulŭ funebralŭ aŭ mersŭ laolaltă în frunte cu stégurile, sub carĭ se luptaseră odinióră în contra dinastieĭ. Poporulŭ, care privia la conductŭ, prorumpea în strigăte de Éljen! cândŭ vedea rĕmăşiţele acestea ale oştiĭ luĭ Kossuth trecêndŭ pe dinaintea sa.

Din prisosinţa inimeĭ grăesce gura. Asta s'a adeveritŭ de astă dată mai tare ca orĭ şi cândŭ. N'aŭ jelitŭ compatrioţiĭ nostri ungurĭ pe Kossuth. Kossuth era deja aprópe de o sută de aniĭ, ajunsese deci vrîsta, în care în fiesce care clipă e îndreptăţită aşteptarea morţiĭ, vrîsta, la care ajungêndŭ omulŭ póte ḑice, că a trăitŭ destulŭ. N'aŭ jelitŭ ei pentru mórtea luĭ Kossuth, ci simţemîntuluĭ ·orŭ de jale s'a referitŭ la ţinta, carea a prefipt'o Kossuth ungurilorŭ şi nu aŭ pututŭ să o ajungă până acum nicĭ Kossuth nicĭ celalalţi ungurĭ. Saŭ dóră a auḑitŭ cineva, ca la o serbare funebrală, la o înmormîntare creştinéscă în locŭ de cântărĭ religióse, prin carĭ să se cerşéscă dela Dumneḑeŭ pe sama celuĭ reposatŭ iertarea pĕcatelorŭ şi pedepselorŭ, poporulŭ să cânte cântece răsboînice şi revoluţionare şi să prorumpă în strigăte de: Să trăéscă?

Să trăéscă! a strigatŭ poporulŭ, dară cu strigarea acésta aclamaŭ pe soţiĭ luĭ Kossuth în lupta în contra dinastieĭ, éră cu aclamările acestea nu se amesteca nicĭ o urare la adresa Regeluĭ, care s'a împăcatŭ cu naţiunea. În cuvîntările funebrale cele multe vorbitoriĭ aŭ preamăritŭ cu cuvinte de cele mai însufleţite meritele luĭ Kossuth pentru naţiune, dar s'aŭ feritŭ ca de focŭ chiarŭ şi de celŭ mai micŭ cuvîntelŭ, care s'ar puté referi la tronŭ şi la regele încoronatŭ. Şi acésta a fostŭ unŭ lucru fórte firescŭ. Glorificarea luĭ Kossuth şi — regele! Glorificarea „mareluĭ revoluţionarŭ", precum a numitŭ Imbriani pe Kossuth în parlamentulŭ italianŭ, şi — tronulŭ! Cum s'ar şi puté uni acestea dóuĕ lucrurĭ?

De alte orĭ ungurii paradaŭ cu loialitatea şi învinuiaŭ pe alţiĭ cu neloialitate. Acum numele regeluĭ nu vorŭ nicĭ măcarŭ să-lŭ amintéscă. Ḑilele acestea de acum suntŭ ale dinastieĭ luĭ Kossuth: fiiĭ „mareluĭ revoluţionarŭ" primescŭ în capitala şi reşedinţa regeluĭ delegaţiunĭ, nu numaĭ private, ci conduse de ceĭ ce staŭ în fruntea administraţiuniĭ prin comitate şi cetăţi. Delegaţiunile comitatelorŭ şi cetăţilorŭ aŭ fostŭ conduse în mare parte de vicecomiţi, primarĭ orĭ alţi oficialĭ comitatensi şi orăşenescĭ mai înalţi. Pe lângă o purtare ca acésta nu e ironie a mai grăi despre loialitate?

Până şi în clerulŭ înaltŭ alŭ bisericeĭ catolice din Ungaria s'aŭ aflatŭ doĭ ómenĭ, carĭ leaŭ parte în ironisarea acésta. Ei încă aŭ luatŭ parte în cultulŭ luĭ Kossuth. Celŭ mai de frunte dintre dînşii, archiepiscopulŭ Samassa de Agria a trebuitŭ să-şi verse veninulŭ, pentru că nu a ajunsŭ să fie primate şi cardinalŭ. Asupra cuĭ? Elŭ glorifică pe Kossuth. Întrebarea deciĭ e de prisosŭ.

Care e scopulŭ acestorŭ demonstraţiunĭ, a spus'o Kossuth Ferencz, cândŭ rĕspunḑêndŭ deputaţiuniĭ comitatuluĭ Pesteĭ conduse de vicecomitele a ḑisŭ despre tatălŭ sĕŭ: „Elŭ din altă causă n'a revĕḑutŭ patria sa. În decursŭ de aniĭ a trăitŭ pentru o idee, *pentru idea neatîrnăriĭ depline a ţĕreĭ unguresci.* Că idea acésta se află în inima fiesce căruĭ ungurŭ, a arĕtat'o înmormîntarea de ieriĭ. În inima fiesce căruĭ ungurŭ arde idea luĭ, se deosebesce numaĭ întru aceea, că *în ce timpŭ se va puté realisa.*" La acestea să se maĭ adaugă, ce a ḑisŭ deputaţiuniĭ locuitorilorŭ din Hajdu-Szoboszló, carĭ suntŭ urmaşiĭ aĭ *ómeniloră revoluţionaruluĭ Bocskay.* Lorŭ le-a ḑisŭ Kossuth Ferencz, că *vĕrsarea de sânge e lucru durerosŭ, dar crede, că dacă lipsa o va cere, ei nicĭ acum nu se voră retrage dinaintea eĭ.*

Totŭ spre ilustrarea scopuluĭ, ce-lŭ aŭ demonstraţiunile kossuthiste, póte să servéscă şi episodulŭ celŭ maĭ de pe urmă dela înmormîntarea luĭ Kossuth.

Reproducemŭ închiarea raportuluĭ, ce-lŭ dă „Magyarország" despre înmormîntarea luĭ Kossuth:

„Toţi plângeaŭ. — Acum s'a sfârşitŭ! suspină ḑece miĭ de buze, şi plânsŭ cu sughiţŭ se aude în cimiteriŭ.

„Din cununiĭ aŭ rĕmasŭ numaĭ făşiile, frunḑele le-a dusŭ poporulŭ jelitoriŭ.

„Dar încă nu s'a sfârşitŭ. Bĕtrâniĭ honveḑiĭ facŭ onorurile cu flamurele de-asupra criptеeĭ, cândŭ *Péchy Tamás* maĭ începe încă odată să grăéscă şi ridicândŭ cele dóuĕ stégurĭ vechĭ strigă:

„— Celŭ ce a juratŭ odată pe stégulŭ independinţeĭ, acela maĭ multŭ nu póte să-i fie necredinciosŭ.

„— Kossuth nu a muritŭ! Faptele, succesele, spiritulŭ luĭ rĕmânŭ în veci."

„Budapesti Hirlap" raportéză despre închiarea înmormîntăriĭ în chipulŭ următoriŭ:

---

totŭ aşa de plăcute, dar că la adâncile-mĭ bĕtrâneţe,—de voiŭ avé ḑile să îmbĕtrânescŭ, — lampa de petroleŭ cu forma eĭ de astăḑĭ va fi numaĭ o amintire din ḑile vechĭ de multŭ trecute, nu maĭ potŭ sta la îndoélă.

Ar fi pripire a vré să spunŭ, ce lampe vorŭ fi pe atuncia. Din anŭ în anŭ se facŭ schimbărĭ, lumea atâtŭ de repede înaintéză, de nicĭ pe unŭ anŭ nu poţĭ spune înainte, unde vomŭ fi ajunsŭ, unde vomŭ sta, cândŭ vomŭ scrie ḑiua din urmă a anuluĭ de faţă. Atâta însă cutezŭ a ḑice şi aşĭ fi în stare să facŭ prinsóre, punêndŭ 100 în contra 1, că preste 30—40 de aniĭ din lampele de astăḑĭ nicĭ pomenire nu va maĭ fi.

Îmĭ aducŭ aminte, că în copilărie pe sate luminile de sĕŭ eraŭ în mare cinste, şi aḑĭ póte nicĭ în satele maĭ muntóse şi maĭ ferite de lume nu maĭ găsescĭ luminĭ de sĕŭ. Lampele de petroleŭ numaĭ pe la aniĭ 60 aŭ pornitŭ în lume, şi aḑĭ ţĕranuluĭ celŭ din urmă încă îşĭ are lampa sa, şi lampa îĭ este maĭ bună, de cum eraŭ cele maĭ bune lampe dela începutŭ. Şi totuşĭ ce deosĕbire între lampa luĭ şi lampele maĭ nóuĕ cu lespede de metalŭ saŭ ţĕsĕtură de sîrmă de-asupra feştileĭ, lampe numite pe nemţie Wunderbrenner, dela lumina lorŭ întradevĕrŭ uĭmitóre în a sa frumseţă şi a sa tărie!

Lampele de gazŭ sistemuluĭ Auer samĕnă în multe cu lampele de petroleŭ cu flacără rotundă, lampe, la carĭ feştila e trasă ca îmbrăcăminte pe unŭ horneţŭ subţirelŭ de ferŭ, şi unde ceva maĭ susŭ de-asupra feştileĭ veḑĭ o pălărie mică de metalŭ saŭ o ţĕsĕtură de sîrmă subţirică. Pe horneţulŭ, ce trece tocmaĭ prin mijlocŭlŭ lampeĭ, aerulŭ póte întra în flacără, că să-ĭ măréscă ferbinţéla.

La ardere aerulŭ, saŭ maĭ bine ḑisŭ partea din aerŭ numită oxigenŭ e netrecutŭ de lipsă. Fără oxigenŭ arderea e cu neputinţă.

Împresură focului, şi de poţĭ, închide-lŭ, să nu pĕtrundă la elŭ aerŭ şi prin aerŭ oxigenŭ, şi până a-ĭ bate în pălmĭ, l'aĭ stinsŭ, şi l'aĭ stinsŭ maĭ bine ca prin unŭ potopŭ de apă. Ér de vreĭ să-lŭ înferbînţĭ, să-lŭ înflăcărezĭ maĭ tare, grijĭ să aibă destuĭŭ aerŭ, şi destulŭ oxigenŭ în aerulŭ, ce-lŭ încunjură. Şi de nu eştĭ îndestulitŭ cu sporiulŭ, fă-ĭ vîntŭ cu gura saŭ cu foluluĭ, şi veĭ vedé, cum îĭ cresce flacăreĭ ferbinţéla şi puterea.

La lampele de petroleŭ cu horneţe în mijlocŭ aerulŭ mereŭ se împrospetézăşi se împrospetézăneaseměnatŭ maĭ bine şi maĭ iute, ca la lampele de masă, unde aerulŭ pĕtrunde înlăuntru la feştilă printre nisce gratiĭ gălbióre. Încolo celealalte părţĭ îsŭ ca şi la lampele de masă. Acolo ca şi aicĭ de-asupra flacăreĭ se ridică hornulŭ de sticlă, în lăuntrulŭ căruia flacăra arde maĭ liniştită, scutită fiindŭ de trĕmurarea aeruluĭ din sticlă şi încălḑindu-lŭ îlŭ ridică, până îlŭ scóte şi îĭ arată drumulŭ în afară, éră locululŭ îlŭ ocupă aerŭ próspetŭ venitŭ din josŭ. Aeruiŭ acesta încă se încălḑesce în scurtă vreme şi încălḑindu-se pornesce pe calea, ce ĭ-a arĕtat'o celŭ dintâiŭ, şi în locu-ĭ vine altulŭ, şi în loculuĭ acestuia încă altulŭ, fără întrerupere, până ce se stinge lampa.

Lampele cu gazŭ de luminatŭ samĕnă destulŭ de bine cu lampele de petroleŭ, întru câtŭ la acelea întocmaĭ ca şi la acestea flacăra e saŭ în forma uneĭ creste arcuate, saŭ maĭ grósă şi maĭ rotunḑită cam în forma unuĭ coperişŭ de turnŭ rotundŭ.

Lampele de gazŭ cu flacără subţire îsŭ fórte simple. La capetulŭ ţĕviĭ apertura e lătărĕţă şi subţire, şi totŭ subţire şi lătărĕţă e şi flacăra gazuluĭ aprinsŭ la capiulŭ ţĕviĭ, dar neaseměnatŭ maĭ întinsă şi maĭ lătărĕţă, în forma unorŭ aripĭ de fluturĭ. Ca flacăra să fie scutită de curenţĭ de aerŭ, i-se pune o pălărie de porcelanŭ saŭ de sticlă. Afară de flacăra arḑĕtóre lampeĭ de gasŭ póte numaĭ pălăria de porcelanŭ te maĭ face să-ĭ ḑicĭ lampă.

Formă maĭ de lampă aŭ lampele de gazŭ sistemuluĭ Argand. Am ḑisŭ formă maĭ de lampă, căcĭ afară de vasulŭ, ce cuprinde petroleulŭ şi afară de feştilă, are totŭ, ce are o lampă cu feştilă şi cu flacără în formă de conŭ. Gazuluĭ ese în lampă prin o apertură inelară.

Ferbinţéla flacăreĭ la mijlocŭ e maĭ mare, acolo unde ajunge maĭ multŭ aerŭ, şi fiindŭ la mijlocŭ maĭ ferbinte, mijlocului i-se ridică în chipulŭ uneĭ limbĭ de focŭ.

Şi ca flacăra de gazŭ să lumineze încă şi maĭ cu putere, în mijlocului flacăreĭ, unde flacăra e maĭ ferbinte, se pune o lespede mică de metalŭ saŭ o ţĕsĕtură fină de sîrmă subţirică.

Metaluluĭ încălḑitŭ în flacără în de-ajunsŭ ferbinte, se înferbîntă, se roşesce, şi se albesce, şi măresce puterea luminătóre a gazuluĭ de luminatŭ.

„S'a sevârşitŭ.

„Câteva minute ceĭ doĭ ficiorĭ (aĭ luĭ Kossuth) şi publiculŭ jelitoriŭ aŭ statŭ nemişcaţi, cândŭ Péchy Tamás a adusŭ stégulŭ honveđilorŭ din 48, care a trecutŭ prin învingerile lupteĭ pentru libertate, şi l'a aşeđatŭ pe mormîntŭ đicêndŭ acestea:

„— Depunŭ pe mormîntulŭ tĕŭ acestŭ stégŭ alŭ honveđilorŭ, care are puterea vrăjitóre, că acela, care i-a juratŭ odată, îĭ rĕmâne credinciosŭ până la mórte, pe cum i-aĭ fostŭ credinciosŭ tu, îĭ suntemŭ credincioşi noĭ şi îĭ vorŭ fi credincioşi următoriĭ nostri. Sfinţitŭ prin atingerea cu mormîntulŭ tĕŭ ridicŭ şi înalţŭ ĕră stégulŭ honveđilorŭ unguri şi-lŭ daŭ fiilorŭ tĕĭ, să-lŭ atingă şi să stea cu credinţă veşnică lângă elŭ."

În chipulŭ acesta a încheiatŭ unŭ consilieriŭ intimŭ alŭ Maiestăţiĭ Sale serbările ostentative, cu carĭ compatrioţiĭ nostri unguri aŭ însoţitŭ înmormîntarea luĭ Kossuth. Şi să nu uităm, că Péchy Tamás a trecutŭ până acum de unulŭ dintre unguriĭ ceĭ maĭ loialĭ şi într'unŭ şirŭ lungŭ de anĭ a fostŭ preşedintele caseĭ deputaţilorŭ.

Se întăresce totŭ maĭ multŭ scirea, că preşedintele camereĭ deputaţilorŭ Bánffy Dezső în urma ţinutei sale reservate faţă cu demonstraţiunile kossuthiste va trebui să cedeze altuia presidiulŭ.

„Budapesti Hirlap" a primitŭ din Graz următórea informaţiune: „După informaţiuni sosite din Laibach regele trecêndŭ pe acolo în călătoria la Abbazia s'a esprimatŭ înaintea mareşalului Carnioliei b. Hain în chipŭ estraordinarŭ de ostilitoriŭ despre cultulŭ celŭ esageratŭ alŭ luĭ Kossuth din Ungaria. „Slovenski Narod" în numĕrulŭ sĕŭ celŭ maĭ de aprópe va aduce detaiurĭ despre manifestările acestea ale regeluĭ."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În catoliciĭ a făcută o bună impresiune denumirea episcopuluĭ Possilovicĭ de archiepiscopŭ în Agram. Denumirea acésta pe dreptulŭ se consideră ca o desavuare a guvernuluĭ ungurescŭ, a căruĭ candidaţi în decursŭ de maĭ bine de treĭ anĭ, câtŭ a statŭ vacantŭ scaunulŭ archiepiscopescŭ, aŭ fostŭ respinşi dela Roma. Causa, că Roma nu şi-a datŭ consensulŭ la denumirea candidaţilorŭ propuşi de guvernŭ, este împrejurarea, că guvernulŭ ungurescŭ în umplerea scaunelorŭ episcopescĭ nu este condusŭ de motivulŭ curatŭ de a promova binele bisericeĭ, ci de motive politice; de unde fără a maĭ căuta la cualificaţiune şi merite ecclesiastice se încércă a înălţa la demnitatea episcopéscă persóne, dela carĭ póte spera serviţiĭ politice. Pentru Croaţi, carĭ ar fi doritŭ maĭ bucurosŭ pe archiepiscopulŭ Bosnieĭ dr. Stadler, încă este mângăitóre denumirea luĭ Possilovicĭ la Agram, de-órece acesta este născutŭ croatŭ, şi nu-ĭ importatŭ din Ungaria proprie.

Participarea archiepiscopuluĭ Samassa şi episcopuluĭ Szmrecsányi la înmormîntarea francmasonuluĭ Kossuth pe dreptulŭ este reprobată de lumea cu simţeminte în adevĕrŭ catolice.

Roma.

Ţiaruluĭ „Pol. Corr." i-se scrie din Roma, că enciclica Papeĭ cătră episcopiĭ polonĭ din Rusia, Germânia şi Austria are să facă o impresiune fórte plăcută în S. Petersburg din causa laudelorŭ, ce se facŭ ţaruluĭ. Foile polone din Polonia ruséscă şi din Galiţia de unŭ timpŭ în cóce se tângue, că Sfinţia Sa ar neglege interesele catolicilorŭ polonĭ şi ar părtini pe Ruşi. Prin enciclica sa a voitŭ Papa să dovedéscă, că interesele religióse ale Polonilorŭ îĭ zacŭ la inimă ca şi ale altorŭ naţiunĭ catolice. La concipiarea enciclicеĭ are parte însemnată şi cardinalulŭ Ledochovski. Papa are firma speranţă, că provocarea la amiciţia şi simţulŭ de dreptate alŭ ţaruluĭ nu va rĕmâné fără efectŭ.

Totŭ din Roma se scrie ţiaruluĭ catolicŭ „Köln. Volksztg", că s'ar fi începutŭ tractativele între S. Scaunŭ Apostolicŭ şi între regimulŭ Prusieĭ pentru înfiinţarea uneĭ nóuĕ episcopiĭ rumpêndu-se o parte din archidiecesa de Köln şi una din diecesa de Trier, carĭ suntŭ de totŭ vaste. Reşedinţa nóuĕĭ episcopiĭ are să fie Aachen orĭ Xanten.

Frância.

Din incidentulŭ atentatuluĭ cu dinamitŭ din biserica Madeleine generaluluĭ rusescŭ Bogdanovicĭ a trimisŭ archiepiscopuluĭ de Paris Msgr. Richard o telegramă de următoriulŭ cuprinsŭ: „Minunea, ce a reţinutŭ mâna atentatoruluĭ, care a voitŭ a comite crima în casa luĭ Dumneđeŭ, pe cândŭ era acolo adunată tinerimea pentru ascultarea prediceĭ, este o nóuă dovadă evidentă despre protecţiunea plină de îndurare a luĭ Dumneđeŭ asupra Frâncieĭ, şi chiarŭ pentru acésta noĭ Ruşiĭ ne grăbimŭ a Vĕ felicita pe Eminenţa Vóstră ca pe archiepiscopulŭ Parisuluĭ."

Ar puté învĕţa multŭ Francesiĭ dela generaluluĭ rusŭ. Eĭ însă conduşi de francmasoni în locŭ de a nutri simţiulŭ religiosŭ, voescŭ a-lŭ stîrpi cu totulŭ din inima poporuluĭ. Pentru respândirea nereligiosităţiĭ s'a înfiinţatŭ o reuniune formală, care a începutŭ să introducă aşa numitulŭ „botezŭ civilŭ".

Revistă politică.

Afaceri interne.

Curia regéscă din Budapesta în şedinţa secretă din 20 Martie a respinsŭ cererile de nulitate în cestiunea procesuluĭ intentatŭ comitetuluĭ naţionalŭ românŭ din causa memoranduluĭ; şi aşa întregŭ comitetulŭ naţionalŭ va fi trasŭ la 7 Maiŭ înaintea judecătorieĭ. Procesulŭ acesta este celŭ maĭ importantŭ dintre tóte procesele politice intentate până acum Românilorŭ. În alte procese aŭ figuratŭ ca acusaţi persóne singuratice, pe cândŭ acum e acusată o corporaţiune, care a compusŭ şi respânditŭ memorandulŭ din încredinţarea alegĕtorilorŭ românĭ din întrégă ţara.

Şedinţele dietale eraŭ să se reîncépă în 2 a c., dară considerândŭ preşedintele dieteĭ, că deputaţiĭ fiindŭ sub durerósa impresiune a morţiĭ luĭ Kossuth nu vorŭ puté desbate cu tótă obiectivitatea, aŭ amânatŭ pe 5 a c. deschiderea dieteĭ. La insistinţa guvernuluĭ şi terminulŭ de 5 a c. încă s'a schimbatŭ, şi astfelŭ numaĭ Luni în 9 a c. se vorŭ începe desbaterile dietale, de cumva nu vorŭ avé domniĭ ministri motive pentru o nóuă prolungire a vacanţelorŭ. Dlŭ Wekerle prevede, că deputaţiĭ Kossuthiştĭ, carĭ l'aŭ sprijinitŭ până acum în cestiunea reformelorŭ bisericescĭ, îlŭ vorŭ trage la aspră rĕspundere pentru purtarea luĭ în afacerea Kossuth, şi pentru aceea se teme a da faţă cu eĭ.

În ţinutulŭ Macăuluĭ reîncepŭ mişcările socialiste. Individĭ necunoscuţi împărţescŭ printre poporŭ scrieri volante.

În tocmaĭ ca lampele descrise îsŭ făcute şi lampele sistemuluĭ Auer, aşa numite dela vienesulŭ *Auer von Welsbach,* inventatoruluĭ lorŭ. Flacăra le este conică şi e străbătută de curentŭ de aerŭ, ce neîncetatŭ se renoesce, necontenitŭ se împrospetézĕ şi înferbîntă ţĕsĕtura de zirconiŭ mestecatŭ cu oxidŭ de lanthan, thoriŭ, yttriŭ, ceriŭ şi neodymiŭ.

Ţĕsĕtura se face aşa, că se ĭea zirkoniŭ amestecatŭ cu oxiđiĭ elementelorŭ amintite şi se combină cu acidŭ azoticŭ. Sărurile azotate ale acestorŭ elemente se solvescŭ în apă, şi în soluţiunea astfelŭ căpĕtată înmuiămŭ o ţĕsĕtură mică de bumbacŭ. Ţĕsĕtura ajunsă la saturaţiune se scóte şi se uscă bine, apoĭ se pune în flacără de gazŭ. Flacăra arde ţĕsĕtura de bumbacŭ, dar în loculuĭ eĭ rĕmâne cenuşa, ce se ţine strînsŭ de olaltă şi în flacără nu se consumă, ci se înferbîntă şi rĕspândesce o lumină intensivă orbitóre, cu atâta maĭ plăcută, cu câtŭ trage puţinŭ a verđie.

Cândŭ prima dată am vĕđutŭ lampele sistemuluĭ Auer, stam şi admiram lumina lorŭ intensivă şi frumósă şi nu-mĭ puteam da samă, ce lumină póte fi drăgălaşa lorŭ lumină.

Multă vreme voiŭ fi statŭ privindu-o şi admirându-o şi asemĕnându-o în tărie şi frumseţe cu tăria şi frumseţa luminilorŭ cunoscute. Şi cândŭ m'am smulsŭ de lângă ea, ca să mĕ ducŭ, judedecata îmĭ era făcută, şi dacă s'ar fi întîmplatŭ să fiŭ pusŭ a judeca, ce e dreptŭ, cununa primă o dădeam lampelorŭ electrice cu arcŭ voltaicŭ, dar apoĭ cununa a dóua netrecutŭ ar fi avut'o lampele sistemuluĭ Auer.

De atuncĭ am cercatŭ, să aflu taĭna luminеĭ Auer, şi am şi aflatŭ, câte vi-le povestiĭ, şi pe lângă cele povestite maĭ aflat'am încă şi asemĕnările, ce bărbaţi competenţi în lucru aŭ făcutŭ între puterea luminеĭ Auer şi puterile celoralalte luminĭ.

Decâtŭ lumina lampelorŭ de gazŭ cu flacără subţire, lumina lampelorŭ Auer e de 4 orĭ maĭ puternică şi încă şi maĭ bine, ĕr decâtŭ a lampelorŭ sistemuluĭ Argand de 3 orĭ şi jumĕtate. Lumina Auer e maĭ puternică şi decâtŭ lumina lampelorŭ electrice de incandescenţă, dar lampele eleçtrice cu arcŭ voltaicŭ totuşi o lasă departe în urma lorŭ. Ceva întâietate totuşi are şi asupra lampelorŭ electrice cu arcŭ voltaicŭ, întâietate destulŭ de momentósă, deosĕbirea de preţŭ considerabilă, după ce lumina lampelorŭ cu arcŭ voltaicŭ e aprópe de 3 orĭ maĭ scumpă ca lumina Auer.

Lumina Auer în privinţa puteriĭ şi a ieftinătăţiĭ, socotite amîndóuĕ împreună, e lumina cea maĭ practică dintre tóte luminile cunoscute până acum, şi unde aŭ gazŭ de luminatŭ la îndemână, s'a şi întrodusŭ cu repejune. Însă pe lângă tóte părţile sale bune ómeniĭ priceputĭ în ale luminеĭ suntŭ de părere, că până la deplinătate încă multe îĭ lipsescŭ şi luminеĭ Auer. Ómeniĭ priceputĭ în ale luminеĭ ţinŭ, că prin lampele sistemuluĭ Auer, ce-ĭ dreptŭ, s'a făcutŭ unŭ paşŭ înainte, dar numaĭ unŭ paşŭ s'a făcutŭ, şi şi acela cine scie, óre tocmaĭ pe calea drépтă, ce duce spre ţîntă, saŭ dóră numaĭ pe o cale laterală cu încunjurŭ şi ocóle? Cine ar puté să spună?

Poliţia până acum a pusŭ mâna pe scrierile intitulate: „Vinŭ socialiştiï!“ — „Ce voescŭ socialiştiï?“ — „Despre cestiunea lucrătorilorŭ.“ — „Capitalŭ şi lucru.“ Nimicŭ nu póte caracterisa mai corectŭ sistemulŭ greşitŭ de guvernare alŭ pretinşilorŭ nostri liberalï, ca desele procese de presă şi mişcările socialiste, şi încă nu între naţionalităţile nemagiare şi la oraşe, ci acolo, unde Magiariï suntŭ mai compacţi, şi la ţară, unde poporaţiunea e mai scutită de agitatoriï socialişti de profesiune. În locŭ de reforme bisericescï, nedorite de nimenï, mai bine s'ar ocupa guvernulŭ cu delăturarea relelorŭ, de carï sufere ţara.

Austria.

În cercurile parlamentare se vorbesce, că desbaterea asupra budgetuluï abia va ţiné vre-o treï ţile.

Contele Hohenwart a pregătitŭ unŭ proïectŭ pentru reforma electorală, dară neobţinêndŭ aprobarea maiorităţiï din coaliţiune, îşï va retrage proïectulŭ.

Liberaliï din Bucovina lucră cu mare insistinţă la patroniï lorŭ din Viena, ca preşedintele ţĕreï br. Krausz să fie dimisionatŭ. Vina luï înaintea liberaliloră jidano-poloni este, că br. Krausz nu e condusŭ de duşmănie faţă cu Româniï bucovineni.

Socialŭ-democraţiï aŭ ţinutŭ o adunare în Viena declarându, că cu orï ce preţŭ voescŭ să elupte întroducerea sufragiuluï universalŭ. Între mijlócele de luptă celŭ mai eficace se considerá greva generală, şi de aceea se şi daŭ îndrumărï conducĕtorilorŭ, ca pe membriï partiduluï socialŭ-democratŭ, care se compune mai alesŭ din proletarï, să-ï organiseze aşa, ca la timpulŭ sĕŭ să se şi pótă inscena greva.

Fruntaşiï Rutenilorŭ din Galiţia aŭ ţinutŭ o conferinţă pentru statorirea programuluï politicŭ alŭ poporuluï ruténŭ. În conferinţă s'a primitŭ proïectulŭ de resoluţie, prin care se urgitézá constituirea pe base naţionale a tuturorŭ Rutenilorŭ, realisarea drepturiloră garantate prin constituţiune şi promovarea intereseloră poporaţiuniï rutene dela oraşe şi dela ţară; că în lupta politică se vorŭ alia numaï cu elemente, carï staŭ pe basele dreptăţiï, şi vorŭ face opositie guvernuluï şi partideloră de adï, câtŭ timpŭ nu se va schimba sistemulŭ actualŭ duşmănosŭ poporuluï ruténŭ.

Francia.

Monarchulŭ nostru din incidentulŭ petrecerii sale în luna trecută în Cap San-Martino pe teritoriŭ francesŭ a acordatŭ preşedinteluï republicel francese Carnot ordulŭ S. Ştefanŭ. Predarea acestuï ordŭ s'a făcutŭ cu mare solemnitate de către ambasada austro-ungară din Paris în 29 Martiŭ. Unele ţiare din decorarea acésta a dluï Carnot deducŭ o apropiare între Francia şi întreita alianţă. Alte ţiare mergŭ şi mai departe şi conchidŭ la formarea uneï alianţe între Francia, Rusia şi puterile întreiteï alianţe. Scopulŭ acesteï încincite alianţe ar fi suprimarea anarchismuluï.

Ţiarulŭ „Paris“ ţice, că fostulŭ ministru francesŭ Flourens ar fi tradatŭ representantuluï uneï puterï străine cheea pentru descifrarea scrieriï cu semne, ce o folosesce guvernulŭ în corespondinţele diplomatice secrete. Dacă scirea acésta s'ar adeveri, ar arunca o umbră întunecósă asupra politicilorŭ francesï.

Sêrbia.

Sêrbia în locŭ de a se consolida se pare, că merge totŭ spre ruină. Luptele între partidele politice nu se mărginescŭ la cuvinte, ci trecŭ la faptele cele mai crâncene. De curêndŭ s'aŭ întîmplatŭ dóuĕ omoruri politice, cărora aŭ căţutŭ jertfă doï deputaţi progresişti, anume Zvetko Zettankovicï, care a fostŭ lovitŭ cu sĕcurea în capŭ pe stradă în Batocina, şi Dragicï Dratkovicï, care a fostŭ străpunsŭ cu cuţitulŭ în Goraşiţa. Atentatele s'aŭ întîmplatŭ în aceea-şï óră, deşi în localităţi diverse. Atentatoriï suntŭ aderenţi de aï partiduluï radicalŭ, care cu orï ce preţŭ voesce, să ajungă éră la putere.

Cabinetulŭ Simicï şi-a datŭ dimisiunea, care a fostŭ şi primită de către regele. Causa dimisiuniï este crisa finanţiară a ţĕreï. Noulŭ cabinetŭ l'a compusŭ fostulŭ ministru de interne Svetomir Nicolaievicï. Ţinuta politiceï interne şi esterne va rĕmâné cea deliniată în programulŭ cabinetuluï Simicï.

Corespondinţe.

Din Câmpie la 4 Martie 1894.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Joï în 1 a c. s'a binecuvîntatŭ biserica gr. cat. din Zaulŭ de câmpie acum de curêndŭ renovată.

Acéstă comună deşi mică şi miseră, din mai multe puncte de vedere e una din cele mai însemnate în Câmpie. În Zaŭ se află o biserică ungurésca de pétră destulŭ de frumósă, dóuĕ curţi domnescï ale luï Vass şi Ugron, şi una jidovéscă, gară cu telegrafŭ la calea ferată, ce trece chiarŭ prin mijloculŭ Zauluï, oficiŭ postalŭ, drumŭ de comunicaţiune petritŭ, cancelarie notarială de cercŭ, sediulŭ mediculuï cercualŭ, ba până acum nu de multŭ chiarŭ şi cancelaria protopretorială. Poporaţiunea cu puţine escepţiunï e românéscă, dară din causa uneia din cele mai vechï şi mai arbitrare comasărï în cea mai mare parte ajunsă aprópe la sapă de lemnŭ.

Biserica românéscă e fórte miseră, din care causă atâtŭ edificiuluï s. bisericï, câtŭ şi aluï şcóleï gr. cat. de aci începuse a deveni obĭectŭ de critică pentru călătoriï, carï treceaŭ în susŭ şi în josŭ prin Zaŭ. Decï ne mai putêndŭ suferi preotulŭ din Zau Basiliŭ C. Vlassa o astfelŭ de umilire în faţa lumiï străine, carea nu cunoscea împrejurările critice ale sermanuluï poporŭ din Zaŭ, în lipsa totală de venite bisericescï încă în 1893 şi-a înduplecatŭ poporulŭ, ca să împrumute şi a şi împrumutatŭ dela cassa archidiecesană din Blaşiŭ 800 fl. cu scopŭ, ca să reedifice şcóla, ce era amenintată cu închidere, şi să renoveze s. biserică, în carea din causa stării deplorabile, în care se afla, nu mai putea servi luï Dumnedĕŭ nicï cândŭ era sóre nicï cândŭ era ploe orï vîntŭ. După reedificarea şcóleï, carea adï e una din cele mai frumóse şi mai corĕspundĕtóre în câmpie, din banïï împrumutaţi abia aŭ mai rĕmasŭ atâţia, câtŭ să se pótă cumpĕra materialulŭ de lipsă la renovarea sfinteï biserici; pentru competinţa măestrilorŭ şi pentru întreţinerea lorŭ cu costŭ nu era nimica. Decï cu abnegaţiune démnă de unŭ adevĕratŭ servitoriŭ alŭ s. altariŭ preotulŭ din Zaŭ a oferitŭ măestrilorŭ în totŭ decursulŭ lucruluï costulŭ gratis. După aceea ca să aïbă de unde le resplăti şi lucruiŭ, a pornitŭ în persónă pe nisce timpurï chiarŭ nefavoritóre prin unele comune românescï din câmpie după ajutoriŭ în banï şi bucate, numaï şi numaï să pótă termina opulŭ începutŭ, ca barem acum în timpulŭ penitinţeï să aïbă unde aduce jertfă luï Dumnedĕŭ pentru lipsele poporuluï sĕŭ. Astfelŭ după multe jertfe şi marï ostenele ï-a succesŭ a ridica în Zaŭ o biserică, carea pentru poporulŭ şi împrejurările, între carï se află, este destulŭ de mare, proporţionată şi frumósă. Nu se póte trece cu vederea, că acestŭ preotŭ în nisuinţele sale nobile a fostŭ fórte multŭ ajutatŭ de notariulŭ cercualŭ de acolo dlŭ Pamfiliŭ Podóbă.

La binecuvîntarea acesteï biserice dintre mai mulţi preoţi invitaţi din tractulŭ Ludoşuluï aŭ participatŭ preoţiï din Cicudiŭ, celŭ din Teureni şi celŭ din Chimitelnicŭ, ér tractulŭ Pogăceleï, de care se ţine şi Zaulŭ, abia a fostŭ representatŭ prin preotulŭ din Miheşŭ. Dlŭ protopopŭ a lipsitŭ. După ce am luatŭ parte la serviţiulŭ divinŭ şi la stropirea cu agiasmă a sfinteï bisericï şi a poporuluï adunatŭ preste câteva sute parte din locŭ, parte din jurŭ, nu-mï mai restă alta, decâtŭ să ţicŭ: Dea Dumnedĕŭ acestŭ zelŭ şi altoră preoţi, ca câtŭ mai îngrabă să ne vedemŭ sfintele bisericï şi şcólele şi prin ele poporulŭ înflorindŭ.

Unŭ participante.

Şomoştelnicŭ 31 Martiŭ 1894.

Onorate Domnule Redactorŭ!

Vĕ rogŭ, ca să binevoiţi a da locŭ în preţuita-vĕ fóe următórelorŭ rînduri, şi adecă:

În vara anuluï 1893 dlŭ Sonu Popŭ din comuna nóstră Şomoştelnicŭ cu ocasiunea visitaţiuniï dluï protopopŭ din tractulŭ Ĭernutuluï a donatŭ pe sama sfinteï bisericï 60 de miï de cărămidă şi 4 orgiï cubice de pétră, pentru care pe acésta cale lï aducemŭ mulţămită. Ér noï locuitoriï gr. cat. aï acesteï comune vĕdêndŭ acéstă faptă creştinéscă şi avêndŭ şi vre-o câţiva banï ca banï crescuţi în comună pe sama sfinteï bisericï, ne-amŭ hotărîtŭ cu toţiï, ca să zidimŭ o biserică de pétră. Şi aşa amŭ alesŭ pe dlŭ Şofronŭ N. Oprea ca conducĕtoriŭ în afacerile zidiriï s. bisericï şi lângă dînsulŭ încă patru inşï, pe Danciŭ Vasilica, Frâncu Ananie, Frâncu Tóderŭ şi Popa Emandache, carï aleşï s'aŭ promisŭ a face tóte drumurile, ce vorŭ fi de lipsă la edificarea bisericeï, precum plătirea vămilorŭ ş. a. totŭ din busunariulŭ dlorŭ fără de a da cea mai mică ciuetanţă de banï spesaţi cu ocasiunea umblăriï dlorŭ.

Dar onoraţi cetitorï, în comuna nóstră, o comună mică, abia se află până la 130 de fumurï, între carï şi vre-o câţiva magiarï, ér biserica nóstră cea veche e pusă într'unŭ cimiteriŭ, unde aŭ fostŭ morminte, şi acolo puterile nu ne-aŭ ajutatŭ a o zidi; afară de aceea e de o parte a comuneï şi e locŭ necorĕspundĕtoriŭ pentru o biserică de pétră, ér altŭ locŭ nu amŭ avutŭ.

Dar vĕdêndŭ alesulŭ nostru dlŭ Şofronŭ N. Oprea starea cea tristă, în care ne aflamŭ, a propusŭ comitetuluï comunalŭ, ca să ne

doneze unŭ locŭ comunalŭ aflătoriŭ în mijlocŭlŭ comuneĭ pe sama s. biserică, ceea ce s'a şi primitŭ şi întăritŭ din partea întregului comitetŭ comunalŭ.

Ér după ce s'a făcutŭ contractŭ de donaţiune prin dlŭ notariŭ comunalŭ Moïse Bîrtalom, şi sciindŭ dlŭ Şofronŭ N. Oprea, că fără ajutoriulŭ vre unuĭ advocatŭ bravŭ nu se va puté dobândi şi dela comitetulŭ comitatensŭ, aşa a mersŭ la dlŭ advocatŭ Basiliŭ Zehanŭ în Dicsŏ-Szt-Martinŭ şi l'a rugatŭ, să binevoéscă a ne duce în îndeplinire cererea şi dorinţa nóstră. Èr dlŭ advocatŭ Basiliŭ Zehanŭ i-a şi promisŭ dluĭ Şofronŭ N. Oprea, că întru câtŭ îi va fi cu putinţă, le va duce în îndeplinire, adecă va mijloci dobândirea loculuĭ dela comitetulŭ comitatensŭ şi întabularea aceluĭ locŭ pe sama s. bisericĭ gr. cat. din Şomoştelnicŭ. Şi cu mare anevoe şi după multe ostenele Onoratulŭi dnŭ advocatŭ prin mijlocirea, zelulŭi şi energia dneĭ sale în 30 Ianuariŭ 1894, ţinêndu-se în Dicsŏ Szt Martinŭ o adunare comitatensă preste mĕsură mare, a ieşitŭ învingĕtoriŭ cu maioritate de voturĭ dobândindu-ne locŭlŭ şi dela comitetulŭ comitatensŭ pe sama s. bisericĭ. Ér în 29 Martie venindŭ dlŭ solgăbirăŭ Horváth din Îernutŭ la faţa locului ne-a datŭ şi concesiunea de a puté zidi biserică pe locŭlŭ dobânditŭ în mijlocŭlŭ comuneĭ, şi aşa tótă starea cea critică şi tristă, în care ne aflamŭ mai înainte neavêndŭ unde zidi biserica a dispărutŭ.

Cu acésta aducemŭ mulţămită onoratuluĭ dnŭ Basiliŭ Zehanŭ advocatŭ în Dicsŏ Szt Mărtinŭ şi dorimŭ toţĭ locuitoriĭ gr. cat. aĭ acesteĭ comune, ca să trăéscă la mulţĭ anĭ, să mai pótă îndeplini astfelŭ de lucruĭ pentru naţiune, deórece rarŭ se mai póte întîmpla, ca unŭ locŭ comunalŭ din mijlocŭlŭ comunnĭ să devină locŭ bisericescŭ gr. cat. în timpulŭ de acuma.

Asemenea aducemŭ la cunoscinţa onoraţilorŭ cetitorĭ, cumcă venindŭ în comuna nóstră dlŭ Şofronŭ N. Oprea în 1894, abia se afla în comună o fóe orĭ dóuĕ de cetitŭ, ér adĭ prin zelulŭ şi energia dluĭ Şofronŭ N. Oprea putemŭ numĕra în comuna nóstră până 10 plugarĭ, carĭ pórtă „Gazeta“ orĭ „Fóea poporuluĭ“ orĭ alte foĭ, precum totŭ dluĭ avemŭ de a-ĭ mulţămi, că comuna nóstră potŭ să dicŭ că va fi cea dintâiŭ în tractulŭ Îernutuluĭ cu biserică de pétră, şi putemŭ dice, că nefiindŭ dlŭ Şofronŭ N. Oprea în comuna nóstră, noĭ astădĭ nu amŭ zidi biserică de piétră, dar aşa cu ajutoriulŭ luĭ Dumnedĕu şi după zelulŭ dluĭ Şofronŭ N. Oprea şi ascultarea poporuluĭ gr. cat. din Şomoştelnicŭ, care poporŭ potŭ să-lŭ numescŭ bravŭ şi cu fapte creştine bune, fiindu-ne materialulŭ totŭ gata şi căratŭ la faţa locului. în 2 Aprilŭ ne vomŭ apuca de edificarea sfinteĭ bisericĭ gr. cat. în comuna Şomoştelnicŭ.

Unŭ plugariŭ.

Adunarea din Alba-Iulia.

(Raportŭ specialŭ.)

Voiŭ să raportezŭ pe scurtŭ despre adunarea de protestare, ce era să se ţină în Alba-Iulia în 4 a c.

Eŭ adecă amĕsuratŭ misiuniĭ, ce am luatŭ asupră-mi de a vĕ raporta adecă, am mersŭ la Alba-Iulia, cu tóte că în presara adunăriĭ, înainte de plecare, am aflatŭ, că convocatoriĭ aŭ revocatŭ ţinerea adunăriĭ.

Am disŭ întru mine: Mĕ ducŭ, să vĕdŭ, ce are să fie, cum a fostŭ trĕba cu revocarea, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că sciam bine, că revocarea n'a pututŭ să ajungă la cunoscinţa tuturorŭ, şi că prin urmare în Alba-Iulia totŭ are să fie multă lume românéscă.

Nicĭ nu m'am înşelatŭ. Tóte trenurile de nópte eraŭ îndesuite de lume românéscă, care se grăbia la Alba-Iulia spre a protesta împotriva proïectelorŭ guvernuluĭ. Sute face numĕrulŭ acelora, pe carĭ i-am întorsŭ cu vestea despre revocarea adunăriĭ.

Am sositŭ la Alba-Iulia şi încă în zorĭ de dĭ am constatatŭ adevĕrulŭ presupuneriĭ mele, că lume multă va veni, fiindŭ că de revocare n'a pututŭ afla.

Întru adevĕrŭ pe câtŭ potŭ da cu socotéla, pe la 7 óre diminéţa se aflaŭ în spaţiósa piaţă a Albeĭ-Iulie cam 3—4000 de românĭ.

Îmĭ crescea inima la vederea acesteĭ mulţimĭ, care singură era de ajunsŭ pentru a face o adunare imposantă. Dar în acela-şi timpŭ mĕ durea inima, cândŭ socotiam, că vre-o 12 milĭ ar fi venitŭ, şi că ţinerea adunăriĭ ar fi fostŭ o oţelire a spiritului naţionalŭ, şi totodată o imposantă manifestaţiune faţă cu stările, ce ni-s'aŭ creatŭ şi ni-se pregătescŭ.

Vĕdêndŭ mulţimea adunată aşteptândŭ cu nerăbdare şi fără orientare, am datŭ să cercŭ după aranjatorĭ, după conchemătorĭ. N'am aflatŭ nicĭ unulŭ, cum nu aţĭ vĕdutŭ dvóstre ceĭ ce din causa revocăriĭ n'aţĭ fostŭ acolo.

Mĕ ducŭ la advocatulŭ Nicola, unulŭ dintre convocatorĭ, şi aflu, că *e dusŭ în comisie,* şi că a lăsatŭ în locŭlŭ sĕŭ pe advocatulŭ Patiţa.

Cândŭ mĕ întorcŭ dela Nicola, vĕdŭ venindŭ pe protopresbiterulŭ Ivanŭ, alŭ doilea conchemătoriŭ alŭ adunăriĭ. Îlŭ întrebŭ, ce are să facă. Îmĭ spune, că va dice poporuluĭ, că adunarea e oprită, şi decĭ să se împrăştie. Eŭ protestezŭ şi cerŭ o consultare. Elŭ îmĭ refusă. Şi făcu, cum dise.

După ce s'a împrăştiatŭ poporulŭ, am vĕdutŭ actele referitóre la ţinerea adunăriĭ. Şi am aflatŭ, *că adunarea n'a fostŭ oprită, ci n'a fostŭ concésă din capulŭ locului.*

Prin urmare adunarea a fostŭ convocatŭ încă înainte de a se fi primitŭ concesiunea. Tocmaĭ de aceea nesuccesulŭ adunăriĭ eŭ în mare parte îlŭ punŭ şi în sarcina lipseĭ de energie şi de pricepere a convocatorilorŭ din Alba-Iulia.

Sciŭ, că constatările acestea vorŭ supĕra. Dar să mĕ ierte orĭ cine, totŭ nu e cu cale a purta 3—4000 de ómenĭ în timpŭ scumpŭ de lucru fără a sci, óre concede-se-va ţinerea adunăriĭ, şi apoĭ după ce totuşĭ i-aĭ adunatŭ, să-ĭ spedezi acasă fără a le spune macarŭ o vorbă de Dómne ajută.

Doresc, ca adunarea proximă să succédă. Eŭ însă dreptŭ spunŭ, din Alba-Iulia nu aşteptŭ nimica bunŭ. Eŭ adecă suntŭ păţitŭ şi mĭ aducŭ aminte de adunarea de protestŭ împotriva asilelorŭ de prunci. Atunci încă s'a făcutŭ convocarea, fără ca domniĭ din Alba-Iulia să fie făcutŭ vre-o pregătire.

Am spusŭ adevĕrulŭ, pentru ca să ne îndreptămŭ. Să punemŭ vina şi pe noĭ, nu numaĭ pe alţiĭ.

Sincerus.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. În şedinţa consistorială din 3 a c. parochia vacantă a Budêiuluĭ în protopopiatulŭ Ludoşuluĭ s'a conferitŭ On. *Vasiliŭ Vlassa,* adm. par. în Zaŭ în tractulŭ Pogăceleĭ, ér parochia Zauluĭ s'a conferitŭ On. *Teodorŭ Nagy,* fostŭ cooperatorŭ parochialŭ în Grindŭ.

Procese de presă. Şirulŭ proceselorŭ de presă pentru epistolele de aderinţă trimise condamnaţilorŭ în procesulŭ „Repliceĭ“ s'a începutŭ. Marţĭ în 3 a c. s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ alŭ 13-lea procesŭ alŭ „Tribuneĭ“, intentatŭ pentru aderenţa adresată de către dlŭ *Simeonŭ Bratu* comerciantŭ în Mihalţŭ dlorŭ A. C. Popovicĭ şi N. Romanŭ şi publicată în Nr. 209 din 1893 alŭ „Tribuneĭ“. Acusatulŭ a fostŭ declaratŭ de vinovatŭ pentru preamărirea delictelorŭ provĕdute în cod. pen. §. 174 şi condamnatŭ la 100 fl. amendă saŭ 20 dile temniţă ordinară, ér dlŭ A. Balteşŭ redactoruluĭ reponsabilŭ alŭ „Tribuneĭ“ la 60 fl. amendă saŭ 6 dile închisóre ordinară şi subtragerea alorŭ 300 fl. din cauţiunea foiĭ. În 24 a c. se va ţiné pertractarea finală în procesulŭ intentatŭ „Tribuneĭ“ pentru aderenţa publicată în Nr. 226 din 1893. Acusaţĭ sunŭ dniĭ Popa Necşa ca tipografŭ, Cornelŭ Scurtu ca redactorŭ alŭ „Tribuneĭ“, Iovu Băbuţŭ preotŭ, Ioanŭ Munteanŭ, George Lupu, Aurelŭ Al. Lazarŭ, Ioanŭ Naicu, Davidŭ Ionŭ Grafu şi Ioanŭ Davidŭ Drăganŭ din Buciumă-Şasa ca autoriĭ adreseĭ de aderinţă.

Miseria în comitatulŭ Sáros. Din nordulŭ ţĕreĭ, mai alesŭ din comitatulŭ Sáros, sosescŭ veştĭ triste. Poporulŭ cu moşie încă nu are ce mânca, ér ajutórele, ce sosescŭ, nu ajungŭ nicĭ pentru ceĭ fără avere şi necapacĭ de lucru. Faţă de lipsele enorme abia s'aŭ adunatŭ 8000 fl. şi 9 vagóne de pâne. În locŭ de a face pompă regéscă luĭ Kossuth mai bine ar jertfi patrioţiĭ pentru descendenţiĭ legionariloru luĭ Rákoczy şi Bocskay, carĭ aŭ să se lupte acum cu fómea şi miseria.

Rugăciuni pentru Kossuth în Blaşiŭ. Mórtea luĭ Kossuth a produsŭ mare durere şi consternare în întregŭ Israilulŭ de pe globulŭ ungurescŭ. Nu ne va cuprinde decĭ mirarea, că jidovimea din Blaşiŭ şi-a ţinutŭ de o patriotică şi pie datorinţă a se ruga pentru marele defunctŭ. Rugăciunea s'a făcutŭ Sâmbătă, căci dĭ mare este acésta la Jidovi. Ca locŭ de rugăciune şi-aŭ alesŭ biserica calvinéscă din Blaşiŭ-satŭ, unde s'aŭ întrunitŭ în 31 Martie mai toţĭ Jidoviĭ din Blaşiŭ. Se dice, că jidovimea ar fi fostŭ invitată la rugăciune pentru Kossuth de către auctorităţile administrative din Blaşiŭ. Se póte. Că jidovimea împreună cu câţiva ungurĭ calvinĭ se rógă pentru Kossuth în biserica calvinéscă, nu ne cuprinde mirarea: eĭ ţinŭ cu celŭ mai tare. Dară nu ne putemŭ mira de ajunsŭ, că ce aŭ căutatŭ în biserica calvinéscă între jidovĭ şi calvinĭ unii membri aĭ antistieĭ comunale din locŭ, carĭ până acum se daŭ totŭ de Românĭ şi de creştinĭ dreptcredincioşi? Nu cumva se simtŭ îndemnaţĭ a trece la judaismŭ în speranţa, că proïectulŭ despre recepţiunea Jidovilorŭ în curêndŭ va deveni lege? Că s'aŭ presentatŭ la rugăciunea pentru Kossuth şi unii primarĭ de pe sate dimpreună cu şerbitoriĭ deregĕtoriuluĭ Versenyi din Beşinĕu, încă nu ne mirămŭ: aceştia suntŭ dedaţĭ să asculte de poruncă, fără a sci pentru ce. După terminarea rugăciuniĭ pentru Kossuth a urmatŭ poména în Hotel „Univers“. E de însemnatŭ, că totŭ ceremonialulŭ, spre lauda aranjatorilorŭ fie disŭ, a decursŭ în cea mai mare linişte, aşa câtŭ ceĭalaltĭ locuitorĭ aĭ Blaşiuluĭ, ocupaţĭ cu afacerile lorŭ, nicĭ nu aŭ sciutŭ, ce serbare momentósă se întîmplă în opidulŭ lorŭ.

Pentru ce sprijinescŭ reformaţiĭ reformele guvernului? Acésta o spune br. Bánffy preşedintele dieteĭ ungare şi preşedintele mirénŭ alŭ conventuluĭ bisericeĭ reformate din Ardélŭ, care în adunarea dela 29 Martiŭ a districtuluĭ reformatŭ ardelenescŭ vorbindŭ despre progresele şi întărirea bisericeĭ reformate a disŭ între altele, că statulŭ sprijinesce totŭ în mai mare mĕsură biserica reformată, şi prin sprijinulŭ acesta, precum prin dotarea proïectată a clerului, acesta va fi deplinŭ recompensatŭ pentru eventualele daune, ce le-ar suferi prin esecutarea reformelorŭ bisericescĭ. — Aşa dară din interesŭ materialŭ şi nu din convingere sprijinescŭ reformaţiĭ politica bisericéscă a guvernuluĭ.

Casurĭ de mórte. *Ioanŭ Gallŭ,* protopopŭ gr. cat. alŭ tractuluĭ Şamşodŭ şi parochŭ în Supurulŭ de susŭ (în diecesa Gherleĭ) după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în 30 Martiŭ a. c. în alŭ 64-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 36-lea alŭ preoţieĭ. — *Ioanŭ Ceontea,* preotŭ gr. cat. în Ghiladŭ (diecesa Lugoşuluĭ) în urma unuĭ morbŭ maĭ îndelungatŭ a reposatŭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

(Continuare.)

7. Hurmuzaki ne istorisesce, că împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea a întemeiatŭ o diecesă nóuă cu reședința în Făgărașŭ la rugarea *„episcopuluĭ Pataki“*, care s'a simțitŭ îndemnatŭ a face acéstă rugare prin împrejurarea, că dînsulu a recunoscutŭ, că scaunulŭ archiereschŭ de Alba-Iulia este grecoorientalŭ, și prin urmare dînsulŭ nu are dreptŭ să se așeḑe într'însulŭ. [1])

Este interesantŭ, cándŭ veḑĭ, că Hurmuzaki scie și ideile, carĭ l'aŭ făcutŭ pe Pataki, să stăruéscă pentru înființarea dieceseĭ Făgărașuluĭ, cu tóte că până acum nu s'a aflatŭ nicĭ unŭ singurŭ documentŭ, din care să se pótă veḑé, că Pataki ar fi conlucratŭ la înființarea aceleĭ diecese în calitate de episcopŭ. Dotarea dieceseĭ Făgărașuluĭ s'a întîmplatŭ deja în 23 Decembre 1715. Ér Pataki a fostŭ consacratŭ episcopŭ numaĭ după 18 Maiŭ 1721, cándŭ Roma a canonisatŭ diecesa Făgărașuluĭ. De unde apriatŭ se vede, că Pataki celŭ puținŭ *în calitate de episcopŭ* nicĭ odată nu a pututŭ lucra pentru înființarea uneĭ diecese, care fusese înființată și canonisată înainte de ce dînsulŭ și-ar fi începutŭ funcțiunea de episcopŭ, și prin urmare nu se pote vorbi nicĭ de motivele, carĭ l'ar fi îndemnatŭ, să lucre pentru înființarea eĭ. Ca motivŭ la înființarea dieceseĭ Făgărașuluĭ u'aŭ servitŭ ficțiunile luĭ Hurmuzaki, ci împrejurările, carĭ noĭ le-amŭ espusŭ într'altŭ locŭ. [2]) Pataki a fostŭ denumitŭ din partea împĕratuluĭ episcopŭ pentru scaunulŭ archiereschŭ, în care șeḑuse Atanasie, ér acesta pentru scaunulŭ, în care șeḑuse Teofilŭ și antecesoriĭ luĭ. Toți aceștia aŭ ocupatŭ *scaunulŭ archiereschŭ de Alba-Iulia.* Ce scrupulŭ maĭ putea deci să aibă Pataki, ca să nu ocupe acestŭ scaunŭ archiereschŭ? Pentru ce n'ar fi pututŭ să fie condusŭ Pataki de o idee cu totulŭ contrară la aceea, ce ĭ-o atribue Hurmuzaki, și anume de idea, că după ce scaunulŭ de Alba-Iulia este fórte vechiŭ, și póte că a esistatŭ și înainte de schismă, acesta a trebuitŭ să fie unitŭ odinióră cu Roma, și deși timpŭ îndelungatŭ a fostŭ ocupatŭ de episcopĭ schismaticĭ, totuși *în idee a statŭ totdeuna,* până ce a ajunsŭ érăși în posesiunea legitimă a episcopilorŭ uniți cu Roma. Pe basa acestora Pataki ar fi pututŭ cere, nu înființarea uneĭ diecese nóuĕ cu reședința în Făgărașŭ, ci conservarea dieceseĭ vechĭ cu reședința în Alba-Iulia. Noĭ nu ḑicemŭ, că așa a cugetatŭ Pataki, dar dacă scriemŭ istoria numaĭ după închipuirĭ arbitrare, precum face Hurmuzaki, atunci putemŭ atribui luĭ Pataki orĭ ce ideĭ, ce ne convinŭ nóuĕ.

Dar deși Hurmuzaki la pag. 95 ne spune, că Pataki a insistatŭ pentru înființarea dieceseĭ Făgărașuluĭ din motivulŭ acela, că elŭ ar fi recunoscutŭ, că scaunuiŭ episcopescŭ de Alba-Iulia după dreptŭ compete unuĭ Archiereŭ greco-orientalŭ, pe care nu era îertatŭ să-lŭ conturbe în posesiunea acésta legitimă, totuși la pag. 96 afirmă tocmaĭ contrariulŭ, că adecă Pataki vedea în înființarea dieceseĭ Făgărașului o sentință de mórte pentru scaunulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia.[1]) Va să ḑică, Pataki odată se retrage din Alba-Iulia, ca să lase locŭ unuĭ Archiereŭ gr. or., ér altă dată se retrage de acolo, pentru ca să închidă unuĭ Archiereŭ gr. or. calea la acela-și scaunŭ. Étă în ce contraḑiceriĭ cade acela, care făurésce, ér nu scrie istoria.

8. Hurmuzaki nu are nicĭ idee de ṭeologie. Elŭ nu scie, că biserica catolică recunósce de valide chirotonirile întîmplate în biserica orientală, și pentru aceea ne spune în contra adevĕruluĭ istoricŭ, că Atanasiŭ a fostŭ chirotonitŭ a dóua óră după ritulŭ latinŭ în Viena. [2]) Elŭ n'are cunoscințe despre instituțiunile bisericeĭ catolice, pentru aceea ne spune, că Iesuitulŭ Salbeck umbla, să se facă episcopŭ în locŭlŭ luĭ Aronŭ, [3]) deși Iesuiților le suntŭ interḑise demnitățile eclesiastice afară de ordulŭ lorŭ. [4]) Pe Petru Aronŭ îlŭ face nepotŭ alŭ episcopuluĭ Ioanŭ Inocențiŭ Klein, deși între acești doĭ bărbați marĭ n'a esistatŭ nicĭ o legătură de sânge. [5]) Despre mitropolitulŭ Atanasiŭ ne spune, că a murităŭ în 1714, [6]) deși acésta s'a întîmplatŭ în 19 Augustŭ 1713. [7]) Despre protopopiĭ din timpulŭ episcopuluĭ Rednicŭ (1764—1772) ne povestesce, că s'aŭ rugatŭ de Papa *Clementŭ alŭ VIII-lea,* să le dea de episcopŭ pe Inocențiŭ Klein, deși acelŭ Pontifice a gubernatŭ biserica cu maĭ multŭ de unŭ secŭlŭ și jumĕtate înainte de episcopulŭ Rednicŭ și anume dela 1592—1605. [8]) Confundă sinódele bisericeĭ unite, ca d. e. atunci, cándŭ acelea, ce s'aŭ întîmplatŭ în sinodulŭ din Sept. 1700, le istorisesce, ca și cum s'ar fi întîmplatŭ în sinodulŭ din Octobre 1698. [9]) Însu-și Barițiŭ, amiculŭ luĭ Hurmuzaki, este silitŭ, să rectifice mai multe erorĭ comise de acesta. [10]) De unde se vede, că Hurmuzaki nu era în clarŭ nicĭ cu istoria bisericeĭ catolice universale, nicĭ cu istoria particulară a Românilorŭ uniți.

9. Erorile grave indigitate până acum și altele și maĭ grave, carĭ le vomŭ indigita de aci încolo dovedescŭ până la evidență aceea, ce amŭ susținutŭ dela începutŭ, că adecă luĭ Hurmuzaki i-a lipsitŭ cunoscința lucrurilorŭ bisericescĭ, despre carĭ a scrisŭ, și prin urmare auctoritatea luĭ totdeuna este suspectă. Însă și maĭ suspectă devine autoritatea luĭ, dacă vomŭ considera, că i-a lipsitŭ totalŭ imparțialitatea, care trebue să împodobéscă pe unŭ istoriografŭ. Esemple pentru probarea aserțiuniĭ nóstre avemŭ nenumĕrate, însă pentru ca să nu lungimŭ studiulŭ nostru în infinitŭ, ne mărginimŭ la înregistrarea numaĭ câtorva din acelea.

Hurmuzaki persecută cu o pasiune deosĕbită și totdeuna cu sacrificarea adevĕruluĭ biserica catolică. Ca să pótă lovi maĭ tare în acésta, ne-o presentă ca pe o speculantă, care nu are nicĭ o grije de a convinge pe ómenĭ despre adevĕrulŭ religiuniĭ sale, nicĭ nu-ĭ pasă de cultura poporuluĭ, ci numaĭ de înmulțirea sufletelorŭ prin proselitismŭ. Și pentru ca acéstă calumnie să fie și maĭ seducĕtóre pentru ceĭ ce nu cunoscŭ istoria bisericéscă, nu se sfiesce a preamări față cu biserica catolică secta calviniloră, pe carĭ îĭ presentă ca pe nisce ómenĭ, carĭ aŭ pusŭ mare pondŭ pe instrucțiunea, cultura și literatura poporuluĭ românŭ. Dar să reproducemŭ textualŭ cuvintele luĭ Hurmuzaki: „Die reformirte Propaganda suchte, dem Geiste ihrer eigenen Kirche gemäsz, mehr durch religiöse Überzeugung auf Grund des selbsteigenen Bibelstudiums und der vernünftigen Auslegung der Religionswahrheiten Proselyten anzuwerben und förderte deszhalb mit *besonderem Eifer den Unterricht, die Bildung und die religiöse Literatur der Romänen;* [1]) die katholische Propaganda ihrerseits, *um das religiöse Gewissen und die tiefinnige Bekehrung der umgarnten Menge sich durchaus nicht kümmernd,* ging auf die Geistlichen und deren Spitzen los, gewann diese durch Aufgebot der wirksamen materiellen Mittel und hielt die Armee für geschlagen, wenn die Generale und Offiziere sich ergeben hatten, *ohne auf die übrige Mannschaft zu achten, als ob diese nur ein willenloses Zugehör der Geistlichkeit vorstellen würde, und dieser unbedingt und ungefragt allenthalben zu folgen bemüszigt wäre.“* [2])

Câtŭ de neadevĕrate și tendențióse suntŭ laudele, ce le face Hurmuzaki calviniloră, cetitoriĭ nostri sciŭ din altŭ locŭ. [3]) Însă însu-și Hurmuzaki își combate aserțiunea ca neadevĕrată, contraḑicêndu-și în modulŭ celŭ maĭ bizarŭ, ce se póte închipui. Elŭ însu-și ne spune într'altŭ locŭ, că poporulŭ românŭ tocmaĭ în era calviniloră a fostŭ ținutŭ *într'unŭ helotismŭ socialŭ, politicŭ* și *religiosŭ înfricoșatŭ: „Die durch socialen, politischen und religiösen Helotismus tief verkümmernde romänische Bevölkerung* erwies sich im Grossen und Ganzen als unzugänglich für teoretisch theologische Lehrmeinungen, die neben dem groszen Abstande von ihren bisherigen Glaubenssätzen nicht einmal den lockenden Vortheil boten, *eine praktische Besserung ihrer argen kirchlichen und sonstigen Zustände in unmittelbarem Gefolge mitzuführen.“* [4]) Față cu aserțiunea, că protestanții calviniĭ se îngrijiaŭ de instrucțiunea poporuluĭ românŭ, însu-și Hurmuzaki ne spune într'altŭ locŭ cu totulŭ contrariulŭ: „So liegt der Grund hievon in dem Umstand, dass die griechisch-orientalischen Kirchenvorsteher in Siebenbürgen schon längst der Gerichtsbarkeit des calvinischen Superintendenten unterstellt waren, der leicht begreiflich weniger auf strenge Kirchenzucht der Geistlichkeit und *katechetischen Unterricht der Jugend in ihrer eigenen Religionslehre als vielmehr auf Proselitenmacherei zu Gunsten seines Bekenntnisses Bedacht nahm.“* [5]) Că protestanții calviniĭ *nu aveaŭ nicĭ o grije de crescerea morală și instrucțiunea religiósă a poporuluĭ românŭ,* ne mai spune Hurmuzaki și cu aceste cuvinte: „Andrerseits (das Volk der Romänen) in kirchlicher Beziehung der Oberaufsicht eines calvinischen Superintendenten unterstand, der *weit weniger dem religiösen Unterricht und der sittlichen Erziehung,* als vielmehr der protestantischen Bekehrung der romänischen Jugend seine angelegentliche Fürsorge, wenn auch ohne ausgiebigen Erfolg, angedeihen liesz.“ [6]) Contraḑicerea, în care a căḑutŭ Hurmuzaki numaĭ din pofta de a calumnia biserica catolică, ese la ivélă și maĭ lămuritŭ, unde ne spune, că poporulŭ românŭ la sfârșitulŭ ereĭ calvine era totalŭ lipsitŭ de cultură și instrucțiune: „Ferner stellte sich bei dem *gänzlichen Mangel an Bildung und Unterricht der romänischen Bevölkerung eine didaktische Einwirkung auf die religiöse Ueberzeugung, also eine gewissenhafte Bekehrung derselben als vorderhand unausführbar und nur allmälig und langsam erreichbar dar.“* [7]) Étă, dar că *„zelulŭ deosĕbitŭ“*, cu care „Pro-

---

[1]) Auf Ansuchen des Bischofs Pataki fand sich Kaiser Carl VI demnach veranlaszt die Errichtung eines unirten Bisthums mit dem Sitze in Fogarasch zu beschliessen . . . . Der länger als ein halbes Jahrhundert leerstehende griechisch-orientalische Bischofsitz Siebenbürgens, obwohl an reicher Diöcesanenzahl und geistlicher Aushülfe verkürzt, *stand in der Idee* und nach gültiger kanonischer Auffassung noch immer unberührt und unangefochten aufrecht. *Von dieser Erkenntnisz durchdrungen,* drang Pataki nicht blos auf die auch Kraft anderer Gründe anempfohlene Verlegung, sondern vornehmlich und unbedingt auf die päpstliche Anerkennung und Bestätigung des unirten Bisthums und fand in Betreff seiner beiden Anforderungen, obwohl nach längerer Verhandlung, ein willfähriges Gehör.

[2]) Veḑĭ capitululŭ nostru: »Șincai despre s. unire« §. 5 pag. 193 și următórele.

[1]) In der Aufrichtung des Fogarascher Bisthumes sollte, wie Pataki vermeinte, das Todesurtheil für den bisherigen griechisch-orientalischen Metropolitanstuhl von Karlsburg . . . . mit inbegriffen enthalten sein. (pag. 96).

[2]) Er (Atanasius) wurde . . . . in der katholischen Stiftskirche zur St. Anna nach römischem Ritus als Bischof ausgeweiht und in der Voraussetzung des wirklichen Unionsvollzuges zum Oberhirten für die neuerrichtete unirte Diöcese in Siebenbürgen feierlich und urkundlich ernannt. Pag. 56. Minciuna acésta este scósă din scriitoriĭ calvinesci.

[3]) Wohl bewarb sich um den erledigten Bischofsitz . . . . . auch der als Generalvikar (?) zugetheilte Jesuit P. Salbeck (pag. 129.)

[4]) Veḑĭ capitululŭ nostru »Sam. Klein despre s. Unire« pag. 114 și 115.

[5]) Pag. 107.

[6]) Pag. 89.

[7]) Veḑĭ Nilles Symb. I. p. 390.

[8]) Pag. 193.

[9]) Pag. 37.

[10]) Veḑĭ Părțĭ alese din istoria Transilvanieĭ v. I. maĭ virtosŭ pag. 195. 198, 205.

[1]) Câtŭ de neadevĕrată este aserțiunea acésta, ne spune însu-și calvinulŭ P. Bod cu aceste cuvinte: »Scholis Valachi carent, atque adeo rarissimi inter illos sunt, qui legere noverint.« Archivŭ pag. 740.

[2]) Pag. 18.

[3]) Veḑĭ Capitululŭ nostru: Sam. Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia pag. 117 și urm.

[4]) Pag. 9

[5]) Pag. 8 și 9.

[6]) Pag. 23. 24.

[7]) Pag. 25.

paganda calvină“ a promovatŭ — după Hurmuzaki (la pag. 18) — *„instrucţiunea, cultura şi literatura religiósă a Românilorŭ“*, a avutŭ de efectŭ *„totala lipsă de cultură şi instrucţiune a poporaţiunii române“* (dela pag. 25).

Că în contra bisericeĭ catolice a scrisŭ Hurmuzaki unŭ neadevĕrŭ grosolanŭ, se vede totŭ din cuvintele luĭ: „Er (Kollonits) liesz das über seinen Auftrag vom Jesuiten Szentiványy verfaszte und in Tyrnau gedruckte Buch: „De ortu, progressu et diminutione Schismatis graeci etc.“. worin absichtsvoll die bis auf geringe Abweichungen fast durchgängige Gleichheit der griechisch-orientalischen und römischen Glaubenslehre hervorgehoben wird, wie in Oberungarn, so nunmehr in Siebenbürgen reichlich verbreiten. *Mehrere Tausende Katechismen, wie vordem in ruthenischer, so nun in romänischer Sprache in katholischem Sinne abgefaszt, auf des Kardinals Kosten gedruckt und an die romänische Bevölkerung, hauptsächlich an die Jugend vertheilt, waren dazu bestimmt bei derselben der katholischen Lehre Eingang zu verschaffen. Romänische Kinder fanden Aufnahme, Ausbildung, Verpflegung und Unterstüzung in katholischen Schulen. Ein neuerrichtetes und wohl ausgestattetes geistliches Seminar in Klausenburg sorgte durch Erziehung romänischer Priester für die dauernde Verbreitung der katholischen Lehre unter dem zu bekehrenden Volk,* gleichwie es die Seminare von Tyrnau und Agram für die anderen zu bekehrenden Völkerschaften thaten.“ [1])

Cetitoriulŭ nepreocupatŭ póte vedé, că Hurmuzaki, care la pagina 18 ne spunea, că Propaganda catolică nu se îngrijia, ca cea protestantă, de instrucţiunea, cultura şi literatura religiósă a poporuluĭ românŭ, nicĭ de consciinţa religiósă şi conversiunea basată pe convingere a mulţimiĭ, la pag. 36 ne istorisesce tocmaĭ contrariulŭ, că adecă Propaganda catolică tocmaĭ prin literatura românéscă se silia a lumina poporulŭ despre adevĕrulŭ religiuniĭ catolice, ér rinerimea română era primită, ajutată şi cultivată în şcólele catolice, cum nu fusese nicĭ odată în şcólele protestante.

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, întrebămŭ, că ce auctoritate maĭ póte avé unŭ scriitoriŭ, care cade în astfelŭ de contraḑiceriĭ? Şi cine l'ar maĭ puté numi imparţialŭ?

(Va urmá).

Mititelŭ.

Poveste din Portugalia.

(Fine.)

„Întru adevĕrŭ! Minunată idee! — Dar stăĭ, potŭ să cercŭ o cale încă şi maĭ bună. Betsy Norris e una dintre prietinele mele cele maĭ bune. Îĭ voiŭ scrie îndată, ca să nu perdemŭ vreme. Ea e bună ca unŭ îngerŭ şi póte să esopereze orĭ ce dela tatălŭ sĕŭ.“

Şi Alice grăbi în casă. Din paşiĭ eĭ puteam să facŭ conclusie la bucuria, de care era cuprinsă inima eĭ.

După unŭ pătrariŭ de óră ea era ĕră la mine în grădină. „S'a isprăvitŭ!“ îmĭ ḑise voiósă. „Am făcutŭ totŭ, ce am pututŭ face. De cumva Norris nu s'a angajatŭ deja prin vre-o promisiune, poţi fi sigurŭ, că Albertulŭ dtale va cuprinde loculuĭ vacantŭ. Cătŭ de tare doresc, să cunoscŭ pe buna Elisă!“

Încă în sara aceea aflăĭ spre liniştirea mea, că comptabilulŭ, pe care l'aŭ înmormîntatŭ ierĭ, a muritŭ după o bolire de dóuĕ ḑile. Puteam spera decĭ, că loculŭ luĭ încă nu l'a cuprinsŭ nimenĭ.

Ce să vĕ maĭ spunŭ? A treia ḑi după visita mea la dlŭ Gibson avuĭ sara bucuria nespusă de a folosi pe Mititelŭ de solŭ. Biletulŭ meŭ cuprindea următórele cuvinte:

„Diŭ Albertŭ este rugatŭ a se presenta cătŭ maĭ în grabă la Norris et Cie. Acolo este vacantŭ oficiulŭ de comptabilŭ şi i-se va concrede dluĭ, dacă va puté să producă referenţe şi atestate satisfăcĕtóre.“

Modestia mĕ opresce a împărtăşi cele dóuĕ epistole, carĭ îmĭ sosiră asemenea unuĭ resunetŭ la şirurile acestea ale mele. Scriitoriĭ acelorŭ epistole mĕ numiră provedinţa lorŭ, binefăcĕtoriulŭ lorŭ pentru tótă viaţa, îngerulŭ lorŭ apĕrătoriŭ şi maĭ sciŭ ce. Epistola, prin care Albertŭ mĭ-a datŭ de scire, că elŭ îndată a fostŭ aplicatŭ, avea închiarea acésta:

„Dtale am să-ţi mulţămescŭ, prietinulŭ meŭ necunoscutŭ, pentru viitoriulŭ fericitŭ, care mĕ aştéptă. . . . . De sară voiŭ fi redatŭ miresel mele şi ea mie, şi vomŭ hotărî ḑiua cununieĭ nóstre.

„Numaĭ una ne lipsesce la deplinirea fericiriĭ nóstre: óre nicĭ odată să nu scimŭ, cuĭ avemŭ, să o mulţămimŭ? nicĭ odată să nu sărutămŭ noĭ mâna aceea, care ne-a venitŭ într'unŭ chipŭ aşa de gingaşŭ şi marinimosŭ într'ajutoriŭ şi a mutatŭ jalea nóstră într'u bucurie? Fiĭ de totŭ bunŭ şi ni-te descopere!“

Epistola asta am dat'o şi aliateĭ mele. Meritulŭ era în partea cea maĭ mare alŭ eĭ. Ea avea decĭ să hotăréscă şi asupra rugăriĭ luĭ Albertŭ. Eŭ n'aşĭ puté, să spunŭ, la ce m'aşĭ fi hotărîtŭ, dacă aşĭ fi făcut'o fără de a cere sfatulŭ eĭ. M'aşĭ fi chinuitŭ cumpĕnindŭ, care preţŭ e maĭ mare, alŭ francheţeĭ orĭ alŭ tăĭnuiriĭ. Amîndóuĕ erauŭ ademenitóre. Dar tinĕra mea prietină nu şi-a bătutŭ multŭ capulŭ. Nu sciŭ, ce a îndemnat'o, finulŭ tactŭ, care-lŭ aŭ femeile, orĭ bucuria, ce o causéză fetelorŭ tăĭnuirea, — destulŭ că ea a hotărîtŭ, că deocamdată să nu mĕ descoperŭ. Mi-se pare lusă, că ea a ascultatŭ de îndemnulŭ celŭ dintâiŭ. Dóră ĭ-am declaratŭ, că le-aşĭ împărtăşi mirilorŭ, că ea a fostŭ urḑitórea de căpetenie a complotuluĭ, şi ĭ-aşĭ îndruma la ea cu mulţămitele lorŭ. Ea mĭ-a impusŭ decĭ, să daŭ luĭ Albertŭ unŭ rĕspunsŭ negativŭ.

Dară pentru aceea totuşĭ am ascultatŭ de glasulŭ interesuluĭ, care-lŭ nutriam faţă cu tinĕrulŭ comptabilŭ, şi m'am rugatŭ de dlŭ Gibson, să mĕ introducă într'o ḑi în comptoirulŭ dela Norris et Cie. Acolo am vĕḑutŭ pe Albertŭ. Elŭ era unŭ tinĕrŭ frumuşelŭ şi simpaticŭ cu privire inteligenţă şi deschisă. Eram îndestulitŭ cu elŭ şi cu fapta mea.

Însă singura comunicare, ce ne era cu putinţă, s'a continuatŭ şi după cununia luĭ Albertŭ şi a Eliseĭ. Nu trecea nicĭ o nópte, fără ca Mititelŭ să se prezenteze la mine şi să-mĭ aducă vre-unŭ cuvîntŭ orĭ semnŭ de recunoscinţă şi iubire.

Sosise ĕră tómna, cândŭ Mititelŭ îmĭ aduse într'o nópte unŭ biletŭ, care cuprindea următórele cuvinte:

„Nobilulŭ nostru binefăcĕtoriŭ! Bunulŭ Dumneḑeŭ ne-a dăruitŭ o fetiţă. Deja înainte de nascerea eĭ m'am juruitŭ, că voiŭ cerca tóte spre a te îndupleca, să fiĭ naşulŭ prunculuĭ nostru celuĭ dintâiŭ. Veĭ să laşĭ, ca mititica nóstră să rĕmână nebotezată multă vreme? Óre inima cea bună a dtale va lăsa, ca mama mititiceĭ mele să fie cuprinsă de grije pentru amânarea sfîntuluĭ botezŭ? Asta nu se póte! — Vino în sfârşitŭ şi cuprinde şi la masa nóstră loculŭ, care l'aĭ cuprinsŭ deja de multă vreme în inimile nóstre! Elisa.“

Ce gândiţi, pututu-m'aşĭ fi împotrivi acesteĭ rugărĭ? Dar ca unŭ aliatŭ credinciosŭ m'am dusŭ maĭ întâiŭ, să consultezŭ pe viclénulŭ meŭ advocatŭ, pe prietina mea Alice. Nu vĕ potŭ spune, câtŭ de bine ne înţelegeamŭ amîndoĭ din ḑiua, care ne-a făcutŭ aliaţĭ.

„Ce să facŭ?“ am întrebat'o, după ce a cetitŭ şi ea biletulŭ. „Póte-se refusa o rugare ca acésta?“

„Nu, sigurŭ nu,“ ḑise ea seriosŭ. „Acum nu maĭ este scăpare. Aĭ să mergĭ.“

Mititelŭ duse de sară resoluţia.

În ḑiua următóre am cercetatŭ pe Albertŭ şi Elisa. Ce să vĕ maĭ spunŭ? S'a sevârşitŭ şi actulŭ botezuluĭ în catedrală. Cândŭ m'a întrebatŭ preotulŭ, care să fie numele fineĭ mele, — putere-aţĭ ghici, ce nume ĭ-am spusŭ?

Maĭ restă, să vĕ spunŭ, că Mititelŭ şĭ-a împlinitŭ serviţiulŭ şi de aci încolo invitându-mĕ din cândŭ în cândŭ la ḑile onomastice şi natale şi la alte serbătoriĭ familiare drăgălaşe.

Asta a ţinutŭ doĭ aniĭ. Într'o sară sermanulŭ animalŭ s'a întorsŭ acasă şi a căḑutŭ obositŭ până la mórte pe patulŭ micei Alice. A voitŭ să móră lângă fiinţa aceea, carea îĭ mulţămia órecum esistinţa.

Sermanulŭ Mititelŭ! N'a ajunsŭ ḑiua, în care să ducă luĭ Albertŭ şi Eliseĭ invitarea la cununia mea. Putere-aţĭ ghici, cu cine m'am cununatŭ?

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românesci unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕḑută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu.** — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

Evangelia dela s. liturgie şi înseratŭ din ḑiua întâiă a Învieriĭ Domnuluĭ Christosŭ, în 7 limbĭ, legată în folio 60 cr.

„Vatra“ Nr. 6 conţine: *Lupta vieţiĭ* (Gazel) de George Coşbuc, *Straturĭ în poesia nóstră poporană* de Virgil Oniţiŭ, *Negru-Vodă* de Em. Grigoroviţă, *Când a fostŭ să plecŭ* de George Murnu, *Proscrisulŭ* (Scene şi tablouri) de St. Basarabeanŭ, *Geniŭ şi Miserie* de V. D. Păun, *Mărgăritare alese* (Reforma ca lege fatală) de I. L. Caragiale, *Mara* de Ion Slavicĭ, *Rĕsbunare* de Carmen Sylva, *Fel de fel.* — *Ilustraţiile:* Veste bună. — Primăvară. — Adio. — Afumat. — Vorbe dulcĭ. — Piramidele luĭ Cheops. — Morga din Bucuresci.

[1]) Pag. 26.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Economie.

Viţeĭ înveninaţi cu mercuriŭ. În multe locuri economiĭ nostri ţinŭ ĭérna réŭ viţeiĭ şi preste totŭ vitele mai mărunte. . Pe lângă aceea nu le curăţă, nicĭ nu le ţesală. Urmarea acesteĭ economiĭ este, că vitele slăbescŭ, şi le umplu pĕduchiĭ. Ca medicină pentru stîrpirea pĕduchilorŭ la viţeĭ se folosesce mai alesŭ o specie de unsóre pregătită cu mercuriŭ (argintŭ viŭ). Unsórea acésta şi respective mercuriulŭ din ea, ce e dreptŭ, nimicesce pĕduchiĭ, dară póte să causeze şi înveninarea vitelorŭ, dacă se aplică în cuantŭ prea mare şi fără precauţiune cuvenită. Precauţiunea stă în mestecarea unsoriĭ de mercuriŭ cu unsóre de porcŭ în părţi egale. Viteĭ însă i-se légă la capŭ unŭ lemnŭ astfelŭ, câtŭ să nu se pótă linge nicĭ pre sine, nicĭ să nu pótă linge pe celealalte. Vitele se ungŭ diminéţa, éră sara se spală cu apă călduţă şi cu săpunŭ. Pe calea acésta pĕduchiĭ perŭ în 2—3 ḑile. Pentru unŭ viţelŭ e de ajunsŭ, dacă se unge la rădăcina córnelorŭ cu 5—10 grame de unsóre de mercuriŭ mestecată cu unsóre de porcŭ.

Fumulŭ de tăbacŭ are şi părţi bune, că alungă insectele şi delectéză pe fumătoriŭ cu undulaţiunile, ce le face elŭ înălţându-se, dară totuşi suntŭ neasemĕnatŭ mai numĕróse părţile lui cele rele. Fumulŭ corumpe aerulŭ, strică ochiĭ şi plumânile fumătorilorŭ restrinşi între părеţiĭ chilieĭ. Fumulŭ înghiţitŭ saŭ trasŭ în peptŭ are urmări chiarŭ funeste, anume iritéză prea tare nerviĭ, câtŭ omulŭ nicĭ durmi nu maĭ póte, şi în fine causézŭ mórtea fumătoriuluĭ pasionatŭ. Profesorulŭ anglesŭ Huxley a arĕtatŭ, că amiculŭ sĕŭ, celebrulŭ fisicŭ John Tindal, a căḑutŭ jertfă fumuluĭ de tăbacŭ. Îlŭ trăgea în peptŭ cu o deosebită pasiune.

Lapte înghеţatŭ. În Siberia din causa friguluĭ celuĭ cumplitŭ laptele nu se póte transporta în stare fluidă înghеţându îndată. Locuitoriĭ, carĭ se ocupă cu lăptăritulŭ, lasă, ca laptele să înghеţe în jurulŭ unorŭ suluri micĭ, pe carĭ apoĭ le vîndŭ. În timpulŭ maĭ noŭ francesĭ s'aŭ încercatŭ a înghеţa laptele pe cale artificială şi a-lŭ pune astfelŭ în comerciŭ. Înghеţarea o efeptuescŭ cu ajutoriulŭ unorŭ maşini speciale. Laptele înghеţatŭ în bucăţi maĭ micĭ se transpórtă uşorŭ pe calea ferată şi pe nae şi rĕmâne de totŭ próspetŭ timpŭ de o lună. Cându se întrebuinţéză, în decursŭ de 2—3 minute se topesce. Generin-Grandville într'o adunare a reuniuniĭ economice regnicolare din Francia a arĕtatŭ, că laptele prin înghеţare nu perde nicĭ din grăsime, nicĭ din alte însuşirĭ, şi cu nimica nu e inferiorŭ laptelui comunŭ.

Măsurĭ în contra peronosporeĭ. Ministrulŭ de interne şi celŭ de agricultură aŭ aprobatŭ regulamentele statorite de cătră cetăţile Kassa şi Nyiregyháza spre a împedeca lăţirea peronosporeĭ viticole. În sensulŭ regulamenteloru, unde se arată peronosporă, fiecare proprietariŭ de viĭ este obligatŭ, să-şĭ stropéscă viile celŭ puţinŭ de treĭ orĭ pe anŭ.

Recolta Românieĭ în 1893 a fostŭ preste totŭ mulţămitóre. S'a cultivatŭ grâŭ 1.284,900 hectare şi s'aŭ produsŭ 21.184,350 hectolitre, sĕcară 143.001 hectare şi s'aŭ produsŭ 2.714,300 hl., orḑŭ 591.860 hectare şi s'aŭ produsŭ 12.561,680 hl., ovĕsŭ 248,480 hectare şi s'aŭ produsŭ 5 383,140 hl.

Zaharŭ produsŭ pe cale chimică. O fóe francesă aduce scirea, că chimiculŭ italianŭ Pellagrini ar fi aflatŭ secretulŭ de a pregăti zaharŭ pe cale chimică. Invenţiunea acésta ameninţă cu perire cultura napilorŭ şi a fabricilorŭ de zaharŭ.

Reuniune universală. Cu ocasiunea esposiţieĭ universale din Chicago s'a pusŭ basă la o reuniune de grădinăritŭ, care are să se estindă preste tóte statele din lume. Scopulŭ reuniuniĭ este, ca specialiştiĭ din tótă lumea să-şĭ comunice unulŭ altuia esperinţele şi progresulŭ pe terenulŭ grădinăritului. Reuniunea în fiecare statŭ va avé unŭ preşedinte şi unŭ secretariŭ.

O nóuă specie de tăbacŭ. În ţinuturile mocirlóse ale Australieĭ s'a descoperitŭ o plântă necunoscută europenilorŭ până în aniĭ din urmă. Plânta acésta saméně cu tăbaculŭ nostru, şi în Australia deja aŭ începutŭ ómeniĭ a o folosi în locŭ de tăbacŭ. Nóua specie de tăbacŭ are frunḑe maĭ moĭ şi maĭ netede decâtŭ tăbaculŭ nostru. Dacă se uscă, capĕtă o colóre roşetică-surie. Nobilitându-se nóua plântă va ocupa totŭ maĭ multŭ terenŭ în detrimentulŭ tăbaculuĭ de acum. Anglesiĭ aŭ începutŭ să cultive noulŭ tăbacŭ, care nu e aşa tare ca celŭ de acum.

Influinţa electricităţiĭ asupra animalelorŭ. În grădina zoologică din London s'a esperimentatŭ, că ce influinţă are electricitatea asupra animalelorŭ. Maĭ simţitóre s'aŭ arĕtatŭ faţă de curentulŭ electricŭ speciile pisicelorŭ, apoĭ ale moĭmelorŭ, carĭ sbieraŭ pe timpulŭ electrisăriĭ; asupra ipopotamuluĭ curentulŭ a produsŭ puţină impresiune. Elefantulŭ s'a părutŭ, că simte o plăcere deosebită în electrisare. Caĭ se parŭ a cădé în o specie de somnŭ hipnoticŭ în decursulŭ electrisăriĭ; şi ceĭ maĭ turbaţi devinŭ blânḑĭ şi se lasă fără nicĭ o împotrivire a fi potcoviţi. Cestŭ din urmă este uniculŭ resultatŭ practicŭ alŭ electrisăriĭ.

Ţigle de sticlă. Încă din anulŭ trecutŭ aŭ începutŭ a se fabrica ţigle din sticlă. Ţiglele acestea suntŭ de diferite mărimĭ şi colorĭ şi pe dinlăuntru góle. La celea maĭ marĭ are bucata o greutate de 700 grame, şi se recerŭ la unŭ metru pătratŭ 50 de bucăţi.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Semĕnăturile de tómnă suntŭ frumóse, Recéla din septĕmânile trecute a fostŭ bună pentru ele, împedecându desvoltarea prea repede. Pentru spicósele de primăvară este lipsă de puţină plóe. Pomiĭ şi viile preste totŭ aŭ ĭernatŭ destulŭ de bine.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta după împrejurările de aḑi se póte numi bunişorŭ. Preţulŭ bucatelorŭ s'a ridicatŭ ceva faţă de celŭ din septĕmânile trecute. La o ridicare însemnată însă nu ne putemŭ aştepta, după ce cumpĕrarea pentru esportŭ e de totă mică. *Grâŭ* s'a petrecutŭ cam 110,000 m. m. plătindu-se maja m. cu fl. 7.50—8.10. *Sĕcară* a fostŭ puţinŭ cercată, circulaţiunea sĕptĕmânală abia s'a urcată la 6000 m. m., vîndându-e m. m. cu fl. 5.60—6.68. *Orḑŭ* s'a oferitŭ multŭ, dară cercarea dupa elŭ a fostŭ mică, pentru aceea preţulŭ ĭ-a scăḑutŭ cu fl. 5—10 cr. S'a vîndutŭ 8000 m. m. cu fl. 5.45—6.25 după calitate. *Ovĕsŭ* a fostŭ puţinŭ, dară fiindŭ căutatŭ i-s'a ridicatŭ preţulŭ la fl. 6.30—7.50 după calitate. *Cucuruzŭ* a sositŭ puţinŭ, şi s'a vîndutŭ cu fl. 4.87—4.90 éră în Steinbruch cu fl. 4.90—4.95. Semĕnţele preste totŭ s'aŭ ieftinitŭ vîndându-se m. m. de *trifoiŭ* cu fl. 70—72, de *luţernă* cu fl. 60—70, de *măzériche* cu fl. 9.00—9.50, de *mohorŭ* cu fl. 8.00—8.50.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ aleşĭ *ungurescĭ* greĭ ge 320—380 kg. 53—63 cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 48—50 cr., *sérbescĭ* 47—50 cr. la kg. curatŭ.

Slănină se vinde m. m. cu fl. 50—60, éră unsórea cu fl. 53—54.

Bursa de Budapesta.

Din 4 Aprilŭ st. n. 1894.

Renta de aurŭ ung. 4%	118.—
« « corône r. ung.	95.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	126.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonurĭ rurale ung.	95.50
« urbariale ung.	—.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	100.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	152.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	143.50
Renta de hârtie austriacă	98.50
« « argintŭ austriacă	98.25
« « aurŭ austriacă	119.—
Losurile austr. din 1860.	158.—
« Vienel	174.—
Acţiunile banceĭ austro-ungare	1020.—
« « de creditŭ ung.	429.25
« « « « austr.	360.80
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncel ipot. ung.	128.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.50
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.84
Napoleon-d'orĭ	9.90
Mărcĭ 100 imp. germâne	61.05
Londra 10 Livres ştерlingĭ	124.70

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'aŭ câştigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 8—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 13. fl. 13917.49

Ales. Dobrescu v. protopopul Sebeşului a colectat:

6. Din *Boz* pe l. Nr 741 dela:

Ioan Miclea preot	fl.	1.—	
Nicolaŭ Miclea prim.	„	1.—	
Vasile Cismaş	„	1.—	
Ioan Hilla	„	—.50	
Marcu Crişan	„	—.25	
Constantin Sirbu	„	—.10	
Ioan Muntean l. St.	„	—.50	fl. 4.35

7. Din *Drăşov* pe l. Nr 726 dela:

Ioan *Pop* paroch	fl.	1.—	
Dela popor	„	2.—	
Voĭna Gusan învĕt.	„	—.60	fl. 3.60

Ioan V. Rusu protopopul Sibiiului a colectat:

1. Din *Brad* pe l. Nr 753 dela:

Demetriŭ Clain perot	fl.	1.—	
Ioan Vasilie cantor	„	1.—	
George Dan	„	1.—	
Ioan Călăraş	„	1.—	
Irimie Rociŭ înv. pens.	„	—.50	
Niculae Ift Urs învĕţ.	„	—.44	
Eug. Clain preutésă	„	—.50	
George Urs Urzică	„	—.50	
Costantin Durdun	„	—.50	
Ioan Iftenie Urs	„	—.50	
George Vasilie	„	—.30	
T. Hoghia învĕţ. pens.	„	—.19	
George Coman Urs	„	—.20	
Niculae Lazar	„	—.24	
Niculae Dancu sen.	„	—.20	
Ioan Vasilie	„	—.24	
Niculae Simu	„	—.15	
Nuţă Lazar	„	—.24	
Niculae Muntean	„	—.20	
Ioan Mihu	„	—.25	
Ioan Muntean Părăŭ	„	—.12	
Ioan Muntean Opriş	„	—.20	
Ioan Iacob	„	—.20	
George Simu	„	—.20	
Costantin Irimie	„	—.24	
Costantin Bucurenciŭ	„	—.12	
Niculae Durdun	„	—.10	
George Lazar Durdun	„	—.10	
Niculae Tat	„	—.10	
Ioan Durdun a Evei	„	—.10	
George Bota iun.	„	—.10	
Ales. Borbel	„	—.10	
Ioan Dan	„	—.10	
Ioan Brancea iun.	„	—.10	
Iosif Durdun	„	—.10	
Tóder Balteş	„	—.10	
Niculae Crişan	„	—.10	
Ioan Bădilă	„	—.10	
Costantin Dan	„	—.10	
Ioan Stanca	„	—.10	
Niculae Dancu iun.	„	—.10	
Ioan Durdun Onica	„	—.10	
Moise Badin	„	—.06	
Teodor Bucurenciŭ	„	—.12	
Pastu Dan	„	—.05	
Niculae Balteş	„	—.10	
Maria Coman Urs	„	—.05	
George Balea	„	—.04	
George Ştef	„	— 20	
Ioan Nascu	„	—.03	
Niculae Gaia	„	—.03	
Nichifor Coţofană	„	—.03	
Iosif Bucurenciŭ	„	—.06	
Petru Lendea	„	—.03	
Maria Mihuţ	„	—.03	fl. 12.86

2. Din *Orlat* pe l. Nr 764 dela:

Bis. gr. cat.	fl.	10.—	
Petru Brad paroch	„	2.20	
Dionisiŭ P. Decei coop.	„	2.20	
Niculaŭ Grancea învĕţ.	„	1.—	
Lud. Pesamosca	„	2.—	
Dr. George Prunaş	„	2.—	
Maria Şimonca	„	1.—	
Romul Simu	„	2.—	
Muntean	„	—.50	
Alesandru Degan	„	1.—	
Iosif Lollain	„	—.40	
Ioan P. Muntean	„	—.50	
Ioan Moga iun.	„	—.50	
George Stoiţa	„	—.50	
Ión n. Bucur Pop	„	—.20	
George Iacob	„	1.—	
Bucura G. Iacob	„	—.50	
Ioan S. Opriş	„	—.50	
Mih. Z. Pop	„	—.30	
Masilie Bogdan	„	—.50	
George G. Roşca	„	—.10	
Ioan V. Mărginean	„	—.10	
Simion Loloiŭ	„	—.50	
Petru Olariŭ	„	—.50	fl. 30.—

3. Din *Şura mică* pe l. Nr 773 dela:

Aron Mihuleţ	fl.	1.50	
Traian Şandru	„	1.—	
Ilie Dragomir	„	—.20	
Toma Murĕşan	„	—.50	
Dănilă Popovici	„	—.30	
George Ludoşan iun.	„	—.30	
Lazar Piescu	„	—.10	
Toma Dănilă	„	—.20	
Ilie Ciolan	„	—.20	
Mafteiŭ Ciolan	„	—.20	
Petru Ciolan	„	—.10	
Ilie Pĕcurariŭ iun.	„	—.20	
Ilie Ciolan sen.	„	—.10	
Amalia Mihuleţ	„	—.10	
George Ludoşan sen.	„	—.10	fl. 5.10

4. Din *Slimnic* s'a colectat dela:

N. Mihălţan preot	fl.	1.—	
Dela poporenĭ	„	2.55	fl. 3.55

Din *diecesa Lugoşuluĭ* s'aŭ colectat:

1. Din *Lugoşŭ* pe l. Nr 121 dela:

Ştefan Moldovan preposit capitularŭ	fl.	10.—	
Andreiŭ Liviu can. lect.	„	10.—	
Petru Pop can.	„	10.—	
Ben. Densuşan can.	„	5.—	
Ioan Madincea can.	„	1.—	
Mihaiŭ Perian	„	10.—	
Nicolaŭ Nestor secretariŭ not. cons.	„	30.06	
Corneliŭ Iubaş	„	10.—	
Nicolaŭ *Muntean*	„	3.—	
Ştefan Berceaa	„	5.—	
Petru Popescu învĕţ.	„	2.—	
Vincenţiŭ Grozescu	„	5.—	
Nicolaŭ Popa	„	1.—	
Dela poporul unit din Lugoş	„	21.60	
Bis. română unită din Lugoş	„	10.—	
Demetriŭ Pap preot	„	5.—	
Demetriŭ Greu preot	„	3.—	
Vasiliŭ Petroviciŭ	„	1.—	
Adam Blajescu	„	—.50	
Teodor Popoviciŭ	„	—.20	
Nicolaŭ Simescu	„	—.20	
George Matesescu	„	—.20	
Petru Mihailoviciŭ	„	—.20	
Livia Savu	„	—.12	
Dela cassa bis. din Pĕrul	„	1.72	
Dela cassa bis. din Nevrincea	„	3.—	
Petru Pintea preot	„	5.—	
Maria Pintea preotésă	„	1.50	
Ioan Pintea şcolariŭ	„	—.50	
Filip Albulescu jude	„	1.—	
Pavel Saviţu docente	„	—.20	
Ncolaŭ Muntean curat. bis. din Lugoş	„	3.—	fl. 160.—

2. Din *districtul Oraviţei*:

Din *Oraviţa* pe l. Nr 128 dela:

Elena Magiunea Méhes	fl.	5.—	
George Popoviciŭ prot.	„	5.—	
N. N.	„	2.—	
Alesandru Popoviciŭ protopresb.	„	2.—	
George Dragoescu inv.	„	2.—	
Elia Trăilă adv.	„	10.—	
A. Ioaşcovici esec. reg.	„	2.—	
B. Muntean adv.	„	3.—	
Dr. P. Comean adv.	„	3.—	
Iosif Novac învĕţ.	„	2.—	
Basiliŭ Mărginean	„	1.—	
Ioan Perian	„	1.—	
Cassa de păstrare română din Oraviţa	„	20.—	
Broscemanŭă	„	2.—	
George Bogdan com.	„	2.—	
Ioan Bogdan docente	„	2.—	
Emilia Piescu	„	2.—	
Ioan Bogdan frtnariŭ	„	—.50	
George Jian docente	„	—.50	
George Voda	„	—.50	
Carol Pauloviciŭ	„	—.50	
Aureliŭ Giuca teolog	„	—.50	
George Neda capelan	„	—.50	
Silviŭ Mireŭ comer.	„	—.50	
Nic. Tătuc preot gr. or.	„	1.—	
Alesie Nedici	„	—.50	
George Brebenariŭ	„	—.50	
Ilie Epure	„	—.50	
Petru Iovesco	„	—.50	
Pavel Lazar	„	—.50	
Alexă Bogdan	„	—.50	fl. 73.50

Din *Marcoveţ* pe l. Nr 128 dela:

Ioachim Giuca preot	fl.	3.—	
Ioane Moïse not. com.	„	2.—	
Dr. Petru Zebeniag adv. în Verşeţ	„	2.—	
Alesandru Giuca doc.	„	1.—	
Vladimir Spătariŭ adv. în Verşeţ	„	10.—	
George Popoviciŭ preot	„	1.—	
Georgievici naguţ. în Verşeţ	„	1.—	
Demetriŭ Truţa	„	1.—	
Dr. Nicolae Popovici adv. în Verşeţ	„	3.—	
Nedelco George adv. în Verşeţ	„	1.—	
Dr. G. Milosavlievici adv. Verşeţ	„	1.—	
Iacob Klauber cive în Verşeţ	„	1.—	
Bubenicsek Tamás	„	—.50	fl. 27.50

Din *Greovaţ* pe l. Nr 128/C dela:

Vasiliŭ Pascu preot	fl.	2.—	
Ales. Popovici not.	„	5.—	
Vasiliŭ Argane	„	1.—	
Ana Pascu	„	1.—	
Ortensia Pascu	„	1.—	
Ioan Capetă învĕţ. or.	„	2.—	
Ioan Beldea preot or.	„	1.—	
Ioan Oprean preot or.	„	1.—	
Moïse Popescu doc.	„	1.—	
Deme. Adamovici com.	„	1.—	
Voĭnŭ Bacală	„	1.—	fl. 17.—

Din *Ciuchiciŭ* pe l. Nr 128/A dela:

Nicolaŭ Béres paroch	fl.	2.—	
C. Petrovici	„	1.—	
Ionel Cribensky	„	1.—	
Ioan Belea învĕţ	„	1.—	
P. Nădăşan	„	—.50	fl. 5.50

Din *Ticvaniŭ mic* pe l. Nr 128/A dela:

Dr Alesandru Coca	fl.	2.—	
Ştefan Smitilă	„	—.20	
Toma Stanca	„	1.—	
Ioan Radu	„	—.10	
Iosif Gerga	„	—.20	
Ioan Novac	„	—.10	
George Tomás	„	—.50	
Teodor Angel	„	—.10	
Vasile Giuca	„	—.20	
Ioan Ilona	„	—.10	
Iosif Borca	„	—.10	
Iovan Popa	„	—.55	
Iovan Boca	„	—.10	
Ioan Lepa	„	—.15	
George Lazar	„	—.10	
Petru Radu	„	—.20	
Petru Giuca	„	—.10	
Floria Mera	„	—.05	
Slovana Milovan	„	—.10	
Ioan Epure	„	—.10	
Iosif Mera	„	—.10	
George Simu	„	—.10	
Trifan Begu	„	—.10	
Ioan Ilona şcolariŭ	„	—.04	
Pavel Epure şcolariŭ	„	—.03	
George Epure şcolariŭ	„	—.03	
Ioan Sonca	„	—.03	
George Novac	„	—.04	
Pavel Bugarus	„	—.10	
Slovana Crăciun	„	—.05	
Maria Şirbu	„	—.05	
Ioan Bugar	„	—.10	
Ana Epure	„	—.05	
Ioan Sirbu	„	—.10	
Unĭ şcolari	„	—.19	
Avel Pop preot	„	1.—	fl. 8.16

Din *Jittin* pe l. Nr. 128/F dela:

Nicefor Cleop. Ganga	fl.	10.—	

Bis. gr.-cat. . . . „ 10.—
Ioan Voĭna . . . . „ 5.—
George Poenariŭ înv. „ 1.—
Alfréd Házi . . . „ 1.—
Drugariŭ Todor . . „ —.40
Ioan Coca . . . . „ 1.—
Dumitru Pascu . . „ —.40
Ioan Băieș . . . . „ 1.—
Petru Popoviciŭ . . „ 1.—
Alesandru Filipoviciŭ „ 1.—
Toma Stanca . . . „ 1.—
Vasilie Leza . . . „ 1.—
Petru Rața . . . . „ 1.—
Din cassa bis gr. or. din Ciuganoviță . „ 3.10 fl. 37.90
Din *Ticvaniŭ mare* pe l. Nr 127 dela:
Demetriŭ Rusu . . fl. 3.—
Șofron Pascu preot . „ 3.—
Vasilie Leza . . . „ 5.—
Nicolae Belone . . „ 5.—
George Stanca . . . „ 2.—
Iuliŭ Biroŭ învĕț. . „ 1.—
Georgiŭ Caĭman învĕț. „ 1.—
N. Stanca agronom . „ 1.—
George Toma . . . „ 1.—
Maria Braia . . . „ 2.—
Ioan Stoĭna . . . . „ 1.—
Petru Braia . . . „ 2.—
Iosif Stoĭna Neda . „ 1.—
Simeon Popa . . . „ 1.—
Toma Stanca . . . „ 3.—
Maria Popa . . . „ 2.—
Nicolaŭ Braia . . . „ 7.50
Timoteiŭ Stanimir . „ 1.—
Ianoș Biroŭ . . . „ 1.—
Avram Purea . . . „ —.60
Iova Ihob . . . . „ 1.—
Pavel Zar . . . . „ 1.—
Vuia Argane . . . „ 1.—
Sofron Pascu . . . „ 1.—
Petru Bugar . . . „ —.50
George Bebaș . . . „ 1.—
Dragan Purec . . . „ —.50
Setru Icmari . . . „ —.50
Simion Beclian . . „ —.50
Achim Ivan . . . „ —.50
Costa Belia . . . „ —.50
Petru Craia . . . „ —.50
Petru Vuia . . . . „ 1.—
Iosif Stanca . . . „ —.50
Avram Purec . . . „ 1.—
Simion Frenț . . . „ —.50
Iacob Melone . . . „ 1.—
Iosif Stoĭna . . . . „ —.50
Maxim Vuia . . . „ 1.— fl. 58.10
3. Din *Districtul Buziașului* s'a colectat pe l. Nr 122 dela:
Nicolaŭ Sĕcășan preot fl. 1.—
Georgiŭ Muntean coop. „ 2.—
N. Barbus cleric abs. „ 1.50
Nicolau Lupescu preot „ —.50
Simion Popoviciŭ preot „ 2.—
Iova Gilozan . . . „ —.50
Nicolae Cristescu . . „ 1.50
Aureliŭ Iechim preot „ 2.—
Ioan Fărcaș curat. . „ 1.—
Paul Fărcaș . . . „ —.40 fl. 12.40
4. Din *Districtul Vermeșului* s'a colectat pe l. Nr 123 dela:
Ioan Vulcan protop. . fl. 50.—
Georgiŭ Morariŭ preot „ 20.—
Nistor Toma jude . „ 1.—
Ignat Bica curat. . . „ —.50
Maria Morariŭ . . . „ 1.—
Mih. Oct. Morariŭ . „ 1.—
Ioan Ionescu înv. . . „ 1.—
Klein Iosef comerc. . „ 1.—
Bis. gr.-cat. d. Vermeș „ 10.—
Paul Muntean înv. . „ 5.—
Coriștiĭ gr.-cat. Vermeș „ 3.—
Liviŭ Iancu preot . „ 5.—
Iuliŭ Boldurean înv. . „ 5.—
Bis. gr.-cat. din Visag „ 5.—
Georgiŭ Bĕlu curat. . „ 1.—
Ioan Țucu preot . . „ 2.—
Petru Catone preot . „ 5.—
Ioa Stan curat. . . „ 1.—
Bis. gr. cat. Furlog . „ 2.—
George Balint curator „ —.40
Simeon Margita . . „ —.60
Fondul scol. gr. cat. Furlog . . . . „ 3.—
Naum Panga . . . „ 1.—
Georgiŭ Murgu înv. . „ —.50
Bis. gr. cat. Zgribescĭ „ 5.—
Demetriŭ Poșar preot „ 5.—
P. Staponnot. Zgribesci „ 5.— fl. 140.—
5. Din *districtul Timișóreĭ* s'a colectat pe l. Nr 124 dela:
Anonymus . . . . fl. 1.—
Georgiŭ Liva . . . „ 2.—
Dr. Aurel Dămian . „ 1.—
Ioan Mețan Episcop gr. or. . . . . „ 20.—
Georgiŭ Telescu . . „ 1.—
Ioan Dumoniŭ preot „ 1.—
Aurelia Dumoniŭ . . „ 1.—
Petru Stanciŭ preot . „ 1.—
Helana Stanciŭ . . „ 1.—
B. I. . . . . „ 1.—
Dr Teodor David preot „ 1.— fl. 31.—
6. Din *districtul Ciacovei* s'a colectat pe l. Nr 125 dela:
Valeriŭ Popoviciŭ . fl. —.50
Sima Cercel . . . „ —.10
Simeon Bratoe . . „ —.10
Petru Mișcoviciŭ . . „ —.50
Mai mulți școlarĭ gr. cat. „ —.27
Georgiŭ Băcală . . „ —.10
Aureliŭ Șorban . . „ —.10
Simeon Albu . . . „ —.10
Iovan Franț . . . „ —.10
George Miculescu . „ —.05
Mai mulți școlarĭ . . „ —.07
Ioan Traĭcu . . . „ —.50
Iota Blăjină . . . „ —.10
Iosif Danu . . . . „ —.50
Ioan Mateiŭ . . . „ —.30
Drăgălina Nicolescu . „ —.20
Stoia Mateiŭ . . . „ —.15
Ioan Boldiniŭ . . . „ —.05
Trif Berinionț . . . „ —.10
V. Goĭta . . . . „ 2.—
Alexiŭ Manciŭ . . „ 1.—
Nicolaŭ Hoza . . . „ 1.—
Antoniŭ Sora . . . „ 1.—
Vicențiŭ Nedelco . „ —.20
George Surdu . . . „ —.10
Nicolaŭ Caragia . . „ —.10
Cica Marcu . . . . „ —.20
Pálffy N. . . . . „ 1.—
Nicolae Dragu . . . „ —.20
Gavel Chirnu . . . „ —.20
Bordos Toma Maria . „ 1.—
Dela mai mulți . . „ —.85
Simeon Ardelean . . „ 1.—
Ruja Dan . . . . „ —.20
Ilie Jumonea . . . „ —.10
Ioan Ceontea . . . „ 1.—
Dragora . . . . . „ 1.—
Ioan Biruescu . . . „ 1.—
N. Mátyás . . . . „ —.50
Ioan Lăpădat . . . „ 1.—
Demetriŭ Iorga . . „ —.40
Constantin Toma . . „ —.50
Ioan Beloŭ . . . . „ 1.—
Iosif Carabet . . . „ —.50
Simion Petco . . . „ —.10
Serb Svetozár . . . „ 2.—
Kostics Döme . . . „ —.50 fl. 23.54
7. Din *districtul Torontalului* s'a colectat pe l. Nr. 126 dela:
Vasiliŭ Deciŭ . . . fl. 2.—
Petru Vălean preot . „ 5.—
Luca Lupescu preot . „ 1.—
Ioan Ciolac . . . „ 1.—
Laurian Luca . . . „ 2.— fl. 11.—
8. Din *districtul Cudșiruluĭ* s'a colectat pe l. Nr 4/a dela:
Nicolaŭ Muntean preot fl. 1.—
Ioan Dreghiciŭ preot „ 1.—
Ioan Muntean înv. . „ 1.—
N. Barabanț propr. . „ 1.—
Bria . . . . . „ 1.20
Ioan Tanasse . . . „ 1.—
Constantin Olariŭ . „ 1.—
Nicolaŭ Olariŭ . . . „ 1.—
Ioan Bogdan inv. . „ 1.—
Valeriŭ Recean . . „ 1.—
Procepiŭ Herlea . . „ 1.—
Iacob Lupea . . . „ 1.—
Georgiŭ Berian . . „ 1.—
Maria Ștefănescu . . „ 2.—
Teodor Crișan preot „ 1.—
Valeria Crișan . . „ —.50
Ioan Cimora . . . „ 1.—
Minerva Dreghiciŭ . „ —.40
Iosif Popoviciŭ . . „ 1.—
Ioan Vaĭdean preot . „ 1.—
Isidor Sodor preot . „ 1.— fl. 21.10
Pe l. Nr 133 dela:
Iuon Lula înv. . . fl. —.40
Solomon Muntean . „ —.20
Demetriŭ Iancu preot „ 1.—
Ioan Avram preot . „ —.50
Ioan Lupulescu preot „ —.50
Ioan Cimnaș preot . „ —.50
Nicolae Avram preot „ —.20
Ștefan Pop preot . . „ 1.—
Nicolaŭ Lazar preot . „ —.50
Adam Lupșor preot . „ —.50 fl. 5.30
9. Din *districtul Hălmagiului* pe l. Nr 135 s'a colectat dela:
Petru Birtan . . . fl. 1.—
Nicolaŭ Boibócă . . „ 1.—
Gerasim Candrea . . „ 3.—
George Ionescu . . „ —.50
Simeon Bobariŭ . . „ 1.—
Gyukits Pál . . . „ 1.—
Francisc Olariŭ . . „ 1.—
Ioan Furca . . . . „ —.50
Ioan Ruscan . . . „ —.50
Petru Florea . . . „ —.50
Rumul Coțoiŭ . . . „ 2.—
Ioan Bubenik . . . „ 2.—
Teodor Tisu . . . „ —.50
Pavel Pap . . . . „ —.40
Georgiŭ Pădurean . „ 1.—
Eliă Cismaș . . . „ 1.—
N. N. . . . . „ 1.—
Lazar Comșa . . . „ —.50
Petru Gligor . . . „ 2.—
Teodor Pop adv. . . „ 5.—
Constantin Pop preot „ 2.—
Nicolaŭ Baticiŭ preot „ 1.—
Petru Pop preot gr. or. „ —.50
Petru Trif . . . . „ —.40
Vutca Popoviciŭ . . „ —.50
Ioan Perian preot . „ —.50
Alexandru Draia . . „ —.50
George Boeriŭ . . „ —.50
Teigenbaum Lipót . „ —.50
Ioan Câmpian preot gr. or. . . . . „ 1.— fl. 32.80
10. Din *districtul Jiului* s'a colectat pe l. Nr 138 dela:
Ioan Bocăniciŭ preot fl. 1.—
Bis. gr. cat. Galați . „ 2.— fl. 3.—
Pe l. Nr 139 dela:
I. Tedoran Iun. coop. fl. 2.—
Atanasie P. Bologa înv. „ 1.—
Ioan Todoran sen. preot „ 1.—
Dela mai mulți . . „ 1.60
Con. Stanciŭ preot . „ 2.—
Ștefan Berinde teol. . „ 1.—
Trein József . . . „ —.20
Balla Albert . . . „ —.20
Farkas István . . . „ —.50
Somodi Péter . . . „ —.50
Iuon Cândea . . . „ —.60
Nicolae Todoran preot „ 1.—
George Bercu . . . „ —.20
Ilie Vlaic . . . . „ —.10
Lobstein Antal com. „ 1.—
Alesiŭ Baiŭ cant. . „ 1.—
András Palitze . . „ —.20
Creștina Șerban . . „ —.10
Nicolae Andreiŭ . . „ —.20
Maria Petrescu . . „ —.10
Ión Ursiŭ . . . . „ —.10
Creștina Leorinți . . „ —.10
Todor George . . . „ —.20
Eva Șerban . . . „ —.10
Pavel Ciocan . . . „ —.10
Ioan Todoran . . . „ —.10
Ioan Pêrvulescu . . „ —.10
Petru Ulariŭ . . . „ —.10
Dan Vlaicu . . . . „ —.10
Ion Dusa . . . . „ —.10
Ana Bălan . . . . „ —.20
Anuța Olariŭ . . . „ —.10
Ioan Petru Balie . . „ —.10
Paraschiva Petrescu . „ —.10

(Se continuă.)

Suma fl. 14644.75

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ IV. Blaşiŭ 14 Aprilŭ 1894. Numĕrulŭ 15.

Enunciaţiunile comitetului naţionalŭ.

În faţa situaţiunii estraordinare, ce s'a creatŭ comitetului nostru naţionalŭ şi printr'însulŭ întregului nostru partidŭ naţionalŭ prin defigerea ţileĭ de pertractare în causa memorandului, comitetulŭ centralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ s'a credutŭ datorŭ a face unele enunciaţiunĭ, prin carĭ să-şĭ preciseze positia sa.

Credemŭ, că paşulŭ acesta e deplinŭ motivatŭ şi la locŭ. Este adecă necesarŭ, ca încă înainte de procesŭ să ĭea lumea cunoscinţă despre tendinţele adevĕrate şi genuine ale comitetului şi ale partiduluĭ nostru naţionalŭ, ca la timpulŭ sĕŭ să ne pótă judeca nepreocupată.

Asemenea credemŭ, că enunciaţiunile comitetului suntŭ deplinŭ corĕspundĕtóre.

Ele în deplină cunoscinţă cu conclusele conferinţelorŭ nóstre naţionale şi cu programulŭ din 1881 marchézĕ ţinuta, ce a observatŭ partidulŭ în lupta pentru realisarea programului sĕŭ, şi totŭ asemenea ţinuta, ce are s'o observe în viitoriŭ.

Noĭ fără a voi să insistămŭ asupra singuraticelorŭ enunciaţiunĭ, relevămŭ la acestŭ locŭ numaĭ dóuĕ. Şi aceste dóuĕ le relevămŭ, pentru că este bine, să le scie lumea şi să le scie maĭ vîrtosŭ adversariĭ nostri.

Aceste dóuĕ enunciaţiunĭ suntŭ, că *întregŭ poporulŭ românescŭ formézĕ partidulŭ naţionalŭ unitarŭ şi solidarŭ;* şi a dóua, că *procesulŭ intentatŭ pentru memorandŭ comitetului naţionalŭ este unŭ procesŭ alŭ naţiunii române, de-órece întrégă naţiunea română primesce de alŭ sĕŭ tóte cele cuprinse în memorandŭ.*

Aceste dóuĕ enunciaţiunĭ, carĭ suntŭ efluxulŭ hotărîrilorŭ conferenţeĭ din 1892, suntŭ enunciaţiunile întregeĭ naţiunĭ românescĭ. Dreptŭ aceea va fi bine, să şi-le însemne bine contrariĭ nostri.

Démnă de relevatŭ e şi enunciaţiunea aceea a comitetului nostru naţionalŭ, că nu stă în serviţiulŭ nicĭ unuĭ partidŭ politicŭ, fie din ţară, fie din străinătate, în specialŭ din România. — Enunciaţiunea acésta e de mare valóre şi ne mulţămesce pe deplinŭ, deórece prin asta vedemŭ condamnată ţinuta acelorŭ fraţi expatriaţi, carĭ s'aŭ aruncatŭ esclusivŭ în sinulŭ partiduluĭ liberalŭ din România şi aŭ datŭ astfelŭ acestuĭ partidŭ ansă a făuri din causa nóstră o armă de partidŭ.

După aceste lăsămŭ să urmeze enunciaţiunile înse-şĭ ale comitetului în întregŭ cuprinsulŭ lorŭ.

I.

Situaţiunea politică a Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria e presentată conformŭ adevĕruluĭ realŭ, în desbaterile *conferenţelorŭ naţionale,* ţinute în Sibiŭ dela 1881 încóce.

Acéstă situaţiune, precum şi justele nóstre postulate, ce isvorescŭ din ea, suntŭ depuse în *programulŭ* nostru naţionalŭ, promulgatŭ în conferenţa naţională din 1881, şi susţinutŭ în integritatea sa în tóte conferenţele următóre.

Scopulŭ activităţiĭ nóstre politice este realisarea acestuĭ programŭ.

Mijlócele şi direcţiunea activităţiĭ nóstre suntŭ indicate în proĭectele de *resoluţiunĭ,* pe care partidulŭ nostru naţionalŭ le-a primitŭ unanimŭ în tóte conferenţele.

Acestŭ programŭ, acéstă direcţiune, suntŭ expresiunea fidelă şi genuină a voinţeĭ naţiunĭ române, şi ne arată în adevĕrata lumină, ca pe cetăţenĭ *lealĭ* cătră Înaltulŭ Tronŭ; ca pe cetăţenĭ *legalĭ,* carĭ voimŭ să luptămŭ spre ajungerea scopurilorŭ nóstre cu mijlóce legale; ca pe cetăţenĭ *constituţionalĭ,* care respectându legalitatea, voimŭ ca în spiritŭ constituţionalŭ să desvoltămŭ afacerile vieţeĭ nóstre publice în statŭ.

După ce nicĭ situaţiunea politică nu s'a schimbatŭ în bine, nicĭ voinţa naţiunĭ române nu s'a strămutatŭ faţă cu programulŭ şi faţă cu direţiunea politică spre realisarea luĭ: comitetulŭ îşĭ ţine de datorinţă a declara în faţa evenimentelorŭ ce ne staŭ înainte, că *susţinerea programului naţionalŭ în integritatea sa şi a direcţiunii politice spre realisarea luĭ, este postulatulŭ situaţiunii şi nimicŭ n'avemŭ să schimbămŭ în sensulŭ lorŭ.*

Astfelŭ suntemŭ în realitatea actuală, şi *astfelŭ dorimŭ să fimŭ cunoscuţi şi apreţiaţi din partea tuturorŭ amicilorŭ nostri politicĭ,* orĭ unde s'ar afla.

Feuilleton.

Pregătire la mórte de s. Alfonsŭ Maria de Liguori.

Dacă zeloşii membri ai „Societaţiĭ M. Klein“ ar presenta publiculuĭ unŭ opşorŭ cu titlulŭ în frunte: *Despre arta de a fi pururea veselŭ,* orĭ *Despre modulŭ de a te înavuţi în scurtŭ timpŭ şi cu puţină ostenélă,* orĭ *Despre arta de a deveni pe uşorŭ din urîtŭ frumosŭ, din bĕtrânŭ tinĕrŭ,* orĭ în urmă *Despre modulŭ de a dobîndi totŭ, ce amŭ perdutŭ, şi de a câştiga totŭ, ce dorimŭ:* scimŭ prea bine, că n'ar fi lipsă de multe vorbe, singurŭ titlulŭ opşoruluĭ ar fi de ajunsŭ, ca să stîrnéscă în noĭ unŭ dorŭ ferbinte de a posedé acea carte, de a o ceti şi a ne pasce mintea şi inima cu ea, şi ca să spunŭ adevĕrulŭ, de a o purta pururea în sinŭ ţiua şi nóptea, numindu-o *tesaurulŭ, fericirea, mărgăritariulŭ şi totulŭ nostru,* şi esagerându şi maĭ tare lucrulŭ, amŭ fi gata, să ţicemŭ, că *fără de aceea suntemŭ perduţi, şi lumea pentru noĭ nu maĭ este lume.* Dară dinşiĭ punŭ înaintea ochilorŭ publicului românescŭ unŭ opşorŭ, care numaĭ prin titlulŭ sĕŭ inspiră gróză, te umple de fiorĭ şi aversiune, daŭ la lumină în versiune română opşorulŭ *„Pregătire la mórte“.* E destulŭ, va ţice iubitulŭ cetitoriŭ, am auditŭ de mórte . . . . de mórte. Móră alţiĭ, eŭ vreŭ, să trăescŭ. Urmarea argumentăriĭ e, că lasă cartea pentru carĭ voescŭ, să móră. Şi cine suntŭ aceia, carĭ voescŭ, să móră? Nicĭ unulŭ, dintre câţĭ trăescŭ. Prin urmare după argumentulŭ tĕŭ, iubite cetitoriule, opşorulŭ *„Pregătire la mórte“* nu este pentru ceĭ viĭ, ci pentru ceĭ morţi.

Interesantă conclusine! De cândŭ e lumea, nu s'a auditŭ, să se fi scrisŭ vre unŭ opŭ pentru ceĭ morţi, şi acum pentru prima óră a apărutŭ la Blaşiŭ edatŭ în versiune română. Interesantă într'adevĕrŭ! Şi aicĭ nu poţi, să nu te unescĭ şi tu cu mine, şi eŭ cu tine. Dar totuşi este ceva deosebire, deplinŭ nu ne unimŭ în cugete. Dar ce ţicŭ eŭ: *ceva deosebire?* Ce afirmaţiune cutezătóre: *deplinŭ nu ne unimŭ în cugete?* Ascultă deosebirea: Eŭ, care am luatŭ sarcina asupra mea, să facŭ recensiunea cărţiĭ, ţicŭ aşa: *Celŭ care cetesce opşorulŭ rumegându bine cele cetite şi făcându-şi-le în sânge, este necesarŭ să trăéscă;* ér tu: *O!* Pregătire la mórte . . . . *eŭ nu voescŭ să morŭ.* Afirmaţiunea ta se deosebesce ca ceriulŭ de pământŭ de a mea. Tu vedĭ îndată în titlu calea tristă şi plină de lacrimĭ, ce duce la mormîntŭ, ĕră eŭ aurora fericiriĭ, garanţa vieţeĭ, a uneĭ vieţĭ, în carea trăescĭ într'unŭ anŭ ca în ţece, într'unŭ pătrariŭ de vecŭ ca într'o sută de anĭ. Încurcată enigmă! Îmĭ veĭ ţice. Cu nerăbdare aşteptŭ, să vĕdŭ, cum mĕ pórtă ţiua cu lumina. Vino numaĭ după mine.

În ţilele nóstre nu maĭ audĭ altceva decâtŭ: *libertate, independinţă, plăcerĭ, onorurĭ, averĭ, zelŭ, dragoste faţă de biserica şi némuluĭ tĕŭ,* şi aşa maĭ departe. Eĭ bine, sciĭ, ce suntŭ tóte acestea în mâna celorŭ maĭ mulţĭ? Unŭ briciŭ, cu care suntŭ în stare, să-şĭ taie degetele în totŭ momentulŭ, o sabie, sub alŭ căreĭ ascuţişŭ, durere! cadŭ jertfă ceĭ maĭ mulţĭ cu dróea. Dar cum? Dóră acestea suntŭ lucrurĭ rele? Nu suntŭ rele, ţĭ rĕspundŭ, fără, te rogŭ, închipuesce-ţĭ, că la unŭ banchetŭ vedĭ 400 de ómenĭ băgându-şĭ toţĭ lingura şi furcuţa întórse în gură. Nu suntŭ rele, fără este rĕŭ abusulŭ cu ele. Voescĭ aşa dară, să fiĭ libĕrŭ, independentŭ, zelosŭ, să guştĭ plăcerile, averile şi onorurile? Apucă-te de cetitŭ cu atenţiune din „Pregătire la mórte“. Te învaţă cartea acésta adevĕrată şi multă filosofie, dă lapte celorŭ

și numaĭ pe basa asta sperămŭ o deslegare fericită a situaţiunii încurcate din causa curentuluĭ șovinistŭ nelealŭ, ilegalŭ și neconstituţionalŭ.

II.

În faţa așa numitelorŭ *„simptome de pace“* manifestate din partea guvernuluĭ maghiarŭ, după ce noĭ stămŭ pe basă leală, legală, constituţională și adevěratŭ patriotică, lipsindu-ne orĭ ce indiciĭ, care ar asigura realisarea programuluĭ nostru naţionalŭ, *n'avemŭ să ne schimbămŭ întru nimicŭ atitudinea de până acum a politiceĭ nóstre naţionale.*

III.

Observându-se unele note discordante în publicistica română, din causa unorŭ consideraţiunĭ asupra partiduluĭ naţionalŭ românŭ din Transilvania și Ungaria, comitetulŭ executivŭ alŭ partiduluĭ îșĭ crede de datorie a declara în conformitate cu p. I. din aceste resoluţiunĭ, că:

numaĭ activitatea solidară pe basa *programuluĭ* naţionalŭ, și în direcţiunea explicată și primită în proiectele de *resoluţiunĭ* ale conferenţelorŭ naţionale;

numaĭ realisarea programuluĭ naţionalŭ ca expresiunea voinţeĭ naţionale, *le consideră de folositóre* în interesulŭ causeĭ nóstre naţionale și a patrieĭ comune.

Din aceste puncte de vedere comitetulŭ partiduluĭ naţionalŭ, consciŭ de posiţiunea și de misiunea sa, salută cu mulţămită orĭ ce lucrare politică în înţelesulŭ programuluĭ nostru naţionalŭ și în sensulŭ direcţiuniĭ nóstre politice spre realisarea aceluĭ programŭ.

În lupta grea pentru realisarea programuluĭ nostru siliţĭ amŭ fostŭ a apela la bunulŭ simţŭ alŭ popórelorŭ culte și în rîndulŭ primŭ alŭ fraţilorŭ nostri din România, și constatămŭ cu satisfacţiune și gratitudine, că simpatiile lumiĭ culte și maĭ alesŭ simpatiile și spriginulŭ fraţilorŭ nostri, fórte multŭ aŭ contribuitŭ la isbânda morală a lucrăriĭ nóstre patriotice.

Situaţiunea nóstră politică, interesele marĭ ale causeĭ nóstre naţionale, representate prin partidulŭ naţionalŭ, nu permitŭ, ca în lupta pentru realisarea programuluĭ nostru naţionalŭ să ne oferimŭ, saŭ să ne lăsămŭ a fi angajaţi în serviţiulŭ vre-unuĭ partidŭ politicŭ, fie în patrie, fie afară de patrie, saŭ să ne amestecămŭ în discuţiunile interne ale acelorŭ partide, câtă vreme nu vedemŭ atinsŭ programulŭ nostru naţionalŭ și direcţiunea activităţiĭ spre realisarea aceluĭ programŭ.

Constatămŭ cu satisfacţiune, că la noĭ nu suntŭ partide deosebite, nicĭ curente deosĕbite de opiniunĭ politice, care ne-ar puté presenta, ca și cândŭ în sinulŭ nostru ar fi desbinărĭ și disensiunĭ.

IV.

Din incidendulŭ procesuluĭ cu *„Memorandulŭ“*, comitetulŭ centralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ află de bine a face următórele constatărĭ:

a) „Memorandulŭ“ este opera *partiduluĭ naţionalŭ* românŭ din Transilvania și Ungaria.

b) Precum subșternerea „Memoranduluĭ“ la Înaltulŭ Tronŭ, așa și *tipărirea* și *respândirea* aceluia s'aŭ făcutŭ pe basa hotărîrilorŭ luate *în unanimitate* din partea întreguluĭ partidŭ naţionalŭ, representatŭ prin delegaţiĭ coadunaţi în conferenţa naţională ţinută la Sibiŭ în 20—21 Ianuarie 1892.

c) Acéstă procedură a fostŭ *acceptată* cu serbătoréscă unanimitate în conferenta naţională din Sibiŭ, ţinută în 23—24 Iulie 1893.

Prin urmare procesulŭ acesta este unŭ procesŭ intentatŭ naţiuniĭ române.

V.

Comitetulŭ cu recunoscinţă și viuă satisfacţie a luatŭ actŭ de meetingulŭ ţinutŭ la Oxford în 5 Martie n. a. c. Simpatiile, care s'aŭ manifestatŭ pentru Românĭ în acéstă ilustră adunare din partea celorŭ maĭ inteligente cercurĭ ale gloriosuluĭ poporŭ englesŭ, *amicŭ sincerŭ alŭ monarchieĭ austro-ungare,* suntŭ pentru noĭ nu numaĭ o dovadă despre dreptatea causeĭ nóstre, nedespărţită de causa păciĭ și a civilisaţieĭ europene, ci totodată și o garanţie a succesuluĭ, care nu póte să lipséscă. Dreptŭ aceea comitetulŭ se identifică cu tóte adresele de mulţămită și recunoscinţă, trimise presidiuluĭ și aranjatorilorŭ amintituluĭ meetingŭ din partea biroului sĕŭ și din partea fruntașilorŭ românĭ din tóte părţile, și în numele partiduluĭ ce representă îșĭ exprimă și cu acestŭ prilejŭ serbătoresce profunda sa gratitudine și recunoscinţă.

VI.

Comitetulŭ cu viuă satisfacţie ĭea actŭ despre desbaterile sevârșite asupra cestiuniĭ Românilorŭ din regatulŭ ungurescŭ în *parlamentulŭ Românieĭ* cu prilejulŭ desbaterilorŭ asupra adreseĭ la mesajulŭ de Tronŭ alŭ sesiuniĭ de ĭarnă din 1893—94. Comitetulŭ recunósce, că desbaterile memorate aŭ datŭ unŭ puternicŭ avîntŭ causeĭ române și unŭ preţiosŭ sprijinŭ direcţieĭ politice urmărite de partidulŭ nostru. Drept-aceea îșĭ exprimă, în numele partiduluĭ, viile sale mulţămite și recunoscinţa sa atâtŭ iniţiatorilorŭ acestorŭ memorabile desbateri, câtŭ și tuturorŭ oratorilorŭ, care șĭ-aŭ ridicatŭ glasulŭ pentru fraţiĭ lorŭ asupriţi.

Congresŭ sêrbescŭ în contra proiectelorŭ guvernului. — Pe diua de 19 a c. patriarchulŭ sêrbescŭ din Carioviţŭ, de altcum cunoscutŭ ca servulŭ celŭ maĭ credinciosŭ alŭ guvernuluĭ, a convocatŭ unŭ congresŭ bisericescŭ. Scopulŭ acestuĭ congresŭ va fi, ca să protesteze în contra reformelorŭ bisericesci-politice proiectate de guvernŭ.

---

micĭ, pâne celorŭ marĭ, cuprinde învěţăturĭ profunde, dar într'unŭ stilŭ simplu și ușorŭ. Aceia, carĭ aŭ sublima misiune, — nu ca literaţiĭ de a se ocupa cu sciinţa, nu ca advocaţiĭ de a apĕra onórea, nu ca medicĭĭ de a griji sănĕtatea, oftată de toţĭ și căutată și prin regiunile cele maĭ depărtate și cu spesele cele mai enorme, — carĭ aŭ sublima misiune, ḑicŭ, de a conduce pe marea furtunósă a acesteĭ vieţĭ sufletele la portulŭ mântuiriĭ, aceia află în cartea acésta unŭ isvorŭ nesecatŭ spre a-și împlini cu fructŭ misiunea. Conţine opșorulŭ din cestiune balsamulŭ, ce recoresce poftele aprinse după avere, onóre și plăcerĭ; cresce mame bune pentru familie și stăpânitorĭ adevěraţĭ în casă; causéză bucurie părinţilorŭ nutrindŭ pentru eĭ mlădiţe gingașe și roditóre; dăruesce pruncilorŭ orfanĭ, miserĭ și părăsiţĭ inimĭ, carĭ îĭ sciŭ compătimi și suntŭ gata a se sacrifica pentru eĭ; pregătesce erol, carĭ se luptă cu glorie sub stindardulŭ luĭ Christosŭ, alŭ patrieĭ și alŭ naţiuniĭ: cu unŭ cuvîntŭ face din fie care omŭ, numaĭ omulŭ să vrea, o cetate bine întărită, plină de pace și armonie, o nae sigurŭ plutitóre pe marea agitată, unŭ pomŭ înfloritoriŭ cu rădĕcinile întinse până în centrulŭ pămîntuluĭ, éră cu culmea printre norĭ străbătêndŭ până la ceriulŭ vĕḑutŭ de sfîntulŭ Pavelŭ; te face, să te socotescĭ între aceia, către carĭ a ḑisŭ Spiritulŭ: „Celuĭ ce va învinge, voiŭ da luĭ, să mănânce din din pomulŭ vieţeĭ, care este în mijlocŭlŭ raiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ.“

Cresce tare preţulŭ acesteĭ traduceriĭ, maĭ alesŭ dacă considerĭ, că opșorulŭ „Pregătire la mórte“ a eșitŭ din pĕna sfîntuluĭ Alfonsŭ Maria de Liguori. L'a scrisŭ bărbatulŭ, care pretutindenea, pe unde umbla, era arĕtatŭ cu degetulŭ: *Étă sfîntulŭ!* și care ne maĭ putêndŭ merge pe piciórele propriĭ, să predice în biserică, demanda, să-lŭ ducă pe unŭ scaunŭ, ca să-și verse divinulŭ focŭ în sufletele, carĭ îlŭ ascultaŭ; este fructulŭ bărbatuluĭ, care fiindŭ nobilŭ după sânge, avêndŭ multe averĭ și onorurĭ, absolutŭ de dreptурĭ și laureatŭ în acestea, ba avêndŭ și sponsă, le sarificŭ pe tóte din iubire faţă de Christosŭ și de omenime. De aprópe urmașŭ alŭ luĭ Christosŭ a fostŭ acesta.

Maĭ poftindŭ, să audĭ, neobosite cetitoriule, continuă a ceti și prevorbirea sfîntuluĭ Alfonsŭ de Liguori, în carea modestia și umilinţa nu l'aŭ lăsatŭ, să descopere deplinŭ mărgăritariulŭ ascunsŭ sub șirele opuluĭ „Pregătire la mórte“.

„Uniĭ aŭ așteptatŭ dela mine o carte de considerărĭ despre adevěrurile eterne pentru acelea suflete, carĭ doresc a se deprinde și a înainta în viéţa spirituală. Alţiĭ aŭ așteptatŭ dela mine o colecţiune mică de vorbirĭ, carĭ ar fi folositóre atâtŭ la misiunĭ, câtŭ și la eserciţiĭ spirituale ca predicĭ. Însă eŭ, ca să nu se înmulţască cărţile, ostenelele și spesele, am aflatŭ de bine a întocmi opulŭ presentŭ astfelŭ, încâtŭ să pótă corĕspunde atâtŭ unuĭ scopŭ, câtŭ și celuĭalaltŭ. Ca să pótă servi laicilorŭ spre a medita am împărţitŭ fiecare consideraţiune în treĭ puncte.

„Fiecare punctŭ va servi pentru o meditaţiune, și pentru aceea după fiecare punctŭ am adausŭ afecte și rugăciunĭ. Și rogŭ pe cetitorĭ, să nu se disguste, dacă în rugările acestea vorŭ afla, că în continuŭ ceremŭ graţia perseveranţeĭ și a iubiriĭ către Dumneḑeŭ; pentru că acestea dóuĕ graţiĭ ne suntŭ nóuĕ maĭ de lipsă spre câștigarea fericiriĭ eterne. Graţia iubiriĭ dumneḑeescĭ este acea graţie, ḑice s. Franciscŭ Salesiŭ, care cuprinde în sine tóte graţiile, pentru că virtutea iubiriĭ de Dumneḑeŭ are ca consecinţă tóte celealalte vîrtuţĭ,

„Și mĭ-aŭ venitŭ mie tóte bunătăţile împreună cu ea (Înţetept. 7. 12). Cine iubesce pe Dumneḑeŭ, este umilitŭ, castŭ, ascultătoriŭ, mortificatŭ, pe scurtŭ posede tóte vîrtuţile.

„Iubesce, și fă, ce-ţĭ place, ḑicea s. Augustinŭ. Și într'adevěrŭ, pentru-că cine iubesce pe Dumneḑeŭ, se va nisui a încunjura totŭ, ce-ĭ displace luĭ, și nu va cerca altceva, decâtŭ a-l plăcé într'o tóte.

„Ceealaltă graţie a perseveranţeĭ este aceea, care efeptuesce dobîndirea coroneĭ eterne. Ceriulŭ, ḑice s. Bernardŭ, este promisŭ tuturorŭ, carĭ **începŭ o viaţă bună**, dară numaĭ aceia vorŭ avé parte de elŭ, carĭ perseverézĕ în ea. *Începĕtorilorŭ li-se promite premiulŭ, ér celorŭ ce perseverézĕ, li-se dă* (Serm. 6. de modo bene viv.). Dar perseveranţa acésta, după cum învaţă ss. **Părinţĭ**, li-se dă numaĭ

Despre convocaeea congresului a însciințatu patriarchulu încă de timpuriu pe ministrulu Wekerle aducêndu ca motive, că sinódele parochiale, protopopescĭ și eparchiale aŭ poftitu convocarea congresului, ca acesta ca representantu alu Sêrbilorŭ din mitropolia de Carloviță să se pronunțe în cestiunea reformelorŭ politice-bisericescĭ presentate de către guvernu parlamentului.

În convocatoriu se dice, că congresulu, la care voru lua parte tóte comunele bisericescĭ, nu va lua posiție numaĭ în contra căsătorieĭ civile, ci și în contra matriculelorŭ de statu, a libertățiĭ de religiune și a recepțiuniĭ jidovilorŭ. Prin proiectele acestea se ataca adecă principiile fundamentale ale bisericeĭ naționale sêrbescĭ, se amenința unitatea bisericeĭ, se dă lovitura de mórte naționalității sêrbescĭ, și școleie sêrbescĭ se punu la bunulu placu alu străiniloru. Deci fiesce care sêrbu și mai vîrtosu comunele bisericescĭ aŭ datorința de a-și apĕra cu tóta energia religiunea, școla și naționalitatea amenințată.

Înregistrămu convocarea acestuĭ congresu nu fără motivu și scopu. Cu multu înainte de asta s'a amintitu în „Unirea“ idea uneĭ adunărĭ de protestare a românilorŭ uniți în contra proiectelorŭ inimice religiuniĭ și bisericeĭ luĭ Christosu, cu carĭ guvernulu francmasonu alu Ungarieĭ va să ne fericéscă. Idea acésta amu ventilat'o cu intențiunea cea maĭ bună. Firesce că făcêndu-o acésta nu ne-amu gânditu și nicĭ nu ne-ea fostu iertatu, să ne gândimu la aceea, că vorbele nóstre voru fi zădarnice, nu ne-amu gânditu și nicĭ nu ne-a fostu iertatu, să ne gândimu la aceea, că vre o considerare lumescă va puté să impedece realisarea aceleĭ ideĭ. Și étă păuă acum ne-amu câștigatu convingerea durerósă, că considerări de celea lumescĭ, — pe carĭ nu vomu să le discutămu maĭ cu de-amĕnuntulu, — aŭ la noĭ maĭ mare trecere decâtu apĕrarea religiuniĭ luĭ Christosu. Óre toți creștiniĭ aŭ fostu și suntu așa de nepăsătorĭ? Și dacă nu, apoĭ de ce cântămu noĭ dilnicu numaĭ cu gura cuvintele Mântuitoriuluĭ: „Fericiți sunteți, cându vĕ voru batjocorĭ pe voĭ și vĕ voru persecuta, și mintiudu voru dice totu cuvîntulu rĕu în contra vóstră pentru mine?“ Étă Sêrbiĭ neuniți ne-aŭ intrecutu întru înțelegerea acestoru cuvinte dumnedeescĭ!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa Leonu XIII a celebratu Duminecă după Pascĭ (Greg.) în „Sala Ducale“. La s. Liturgie aŭ fostu de fața maĭ mulți membri aĭ congresului medicinalu internaționalu, care se ține în Roma.

În 2 a c. a primitu Sfinția Sa în audiență pe cardinalulu Dunajewski, episcopulu de Krakau.

Spanioliĭ aŭ aranjatu unu peregrinaju la Roma, la care participă la 14000 de persóne, partea cea maĭ mare din clasele muncitóre. Guvernulu italianu a cercatu, să mijlocéscă dela guvernulu spaniolu împedecarea peregrinajuluĭ, dară încercarea nu a succesu, și Spanioliĭ sosescu în eterna urbe în 16 a c.

Acum și foile liberale se indignéză de purtarea guvernuluĭ, care maĭ bine de doĭ anĭ denégă esequatura episcopiloru numiți de Papa, carĭ denegându-li-se esequatura nu-și potu primi modestele salare.

Austria.

În 5 a c. reuniunea scolastică catolică a germânilorŭ din Austria și-a ținutu în Viena adunarea generală a opta. Adunarea a decursu în chipu măreț. Nicĭ nu se putea altcum, dacă se are în vedere concursulu celu însufețitu alu publicului-și cuvîntările strălucite ale oratoriloru festivi. Nunțiulu Agliardi încă a luatu parte la adunare și a împărtășitu pe cel de față în binecuvîntarea apostolică. Reuniunea are în 181 parochiĭ 27,000 de membri. Venitele anuluĭ 1893 aŭ fostu de 145,670, éră erogațiunile de 112,588 fl. Președintele mediculu Dr. Schwarz caracterisându relațiunile scolastice din Austria a citatu din pastorala comună a episcopiloru din 11 Nov. 1891 următórele: „În situațiunea, în care a ajunsu biserica în urma legislațiuniĭ nóstre celeĭ maĭ nóue și maĭ alesu în urma legiloru scolastice, ea nu are putința de a nutri cu efectu credința creștină și moravurile creștine în poporulu austriacu și de a încălți inimile pentru religiune, și de aceea cresce descreștinarea în tóte straturile, fără ca biserica să o pótă împedeca. De câte orĭ nu amu arĕtatu noĭ ródele triste ale instituțiunilorŭ nóstre scolastice! Câtu de cu de-adinsulu amu datu noĭ și la locurile competente espresiune plângerilorŭ nóstre, — durere până acum înzădarŭ.“ Oratoriĭ festivi deputații br. Morsey și prințulu Liechtenstein încă s'aŭ esprimatu, că dela situațiunea politică de astădi nu se póte aștepta nimica pentru pretensiunile scolastice catolice, și că locului celu maĭ competentu, ba unicu de a le afirma este reuniunea scolastică. Cu tóte acestea președintele s'a esprimatu, că spune cu plăcere, „că reuniunea scolastică catolică până în diua de astădi din partea organeloru afacerilorŭ de instrucțiune, maĭ alesu din partea instanțeĭ supreme, a fostu întimpinată în modu obiectivu și nepreocupatu“.

Germânia.

Este cunoscutu, că propunerea „Centruluĭ“ din parlamentulu imperiuluĭ germânu de a se abroga legile aduse în contra Iesuițilorŭ s'a primitu în întâia și a dóua cetire cu o maĭoritate impunĕtóre de voturĭ. Luni se va tracta propunerea în a treia cetire, și e speranță, că și de astădată va fi primită. Cu tóte acestea legile numite încă totu nu potu fi considerate de scóse din vigóre, ci spre a se întîmpla acésta se maĭ recere și verdictulu consiliuluĭ federalu alu imperiuluĭ, care se compune din representanții diferitelorŭ state maĭ micĭ ale imperiuluĭ germânu. În consiliu influința preponderantă o are guvernulu prusianu, deci dela ținuta acestuia depinde, ca să li-se concédă Iesuițilorŭ, precum și ordurilorŭ religióse, pe carĭ legea le cualifică de înrudite cu Iesuiții, a se aședa în Germânia. Ne mirămu, că bărbații de statu aĭ imperiuluĭ germânu nu vĕdu încă, că acolo, de unde se alungă călugăriĭ, se înmulțescu socialiștiĭ și anarchiștiĭ.

Guvernulu Bavarieĭ a presentatu unu proiectu de lege despre regularea congrueĭ cleruluĭ catolicu și protestantu. După acestu proiectu preoții catolicĭ în parochiile cu 400 de suflete voru avé 1800 M. (1200 fl.), în parochiile cu preste 400 de suflete 2000 M. După servițiu de 15 anĭ va cresce salariulu la ceĭ cu 1800 M. cu 200 M. și apoĭ totu la 10 anĭ cu câte 50 M., éră la ceĭ cu 2000 M. la 15 anĭ cu 300 M. și totu la 10 anĭ cu câte 200 M. Clerulu nu e mulțămitu cu augmentarea salariuluĭ după aniĭ de servițiu.

Ministrulu de culte prusianu prin ordinațiunea din 16 l. tr. a. c. concede, ca în ținuturile locuite de Poloni să se propună și limba polonă în câte 2 óre pe septĕmână, dară numaĭ în școlele elementare și numaĭ pentru aceĭ școlariĭ, carĭ învață studiulu religiuniĭ în limba polonă, și a cărorŭ părinți orĭ tutorĭ voru

---

acelora, carĭ o cerŭ. Pentru aceea a scrisu s. Toma, că spre a ajunge în ceriu se recere o rugăciune neîntreruptă. *După botezu e de lipsă, ca omulu să se róge în continuu, spre a ajunge în ceriu* (3. p. qu. art. 5), și înainte de dînsulu a dîsu acésta Salvatoriulu nostru: *că se cade pururea a se ruga și a nu înceta* (Luc. 18. 1.).

„Și acésta este causa, pentru care atâția nefericiți pĕcătoși, deși pĕcatele lorŭ deja s'aŭ ertatu, totuși nu perseverézĕ în gratia luĭ Dumnedeu. Ei obținu iertare, dar fiindu că întrelasă a cere dela Dumnedeu perseverantă maĭ alesu pe timpulu ispitelorŭ, cadu din nou. Pe cându din contră deși perseverănța este o grație cu totulu gratuită, de care noĭ prin lucrările nóstre nu ne putemu face demni, dice părintele Suarez, prin rugăciune o obține omulu negreșitu, și înainte de elu a dîsu s. Augustinu, că darulu perseveranțeĭ se póte câștiga prin rugăciune, *acestu daru alu luĭ Dumnedeu se póte merita prin rugăciune;* adecă rugându-ne lui putemu dobîndi (De dono persev. c. 6.).

„Necesitatea rugăciuniĭ am demustrat'o per longum în altu opșoru separatu cu titlulu: *Rugăciunea ca mijlocu principalu.* Unu opșoru, care, deși e așa de micu și eftinu, totuși m'a costatu multă ostenélă, și eu îlu ținu pentru fiecare clasă de ómeni fórte folositoriu; ba maĭ multu, eu afirmu, că între tóte tractatele spirituale nu se dă și nicĭ nu póte da unu tractatu maĭ necesariu ca acesta despre rugăciune pentru câștigarea mântuiriĭ eterne [1]).

„Ca apoĭ considerațiunile aceste să pótă servi și de predicĭ preoțilorŭ, carĭ aŭ puține cărți sau nu aŭ timpu, să le cetéscă, le-amu provĕdutu cu citate din s. Scriptură și din scrierile ss. Părinți, carĭ ce e dreptu suntu scurte, dar pline de spiritu, precum trebue să fie pentru predicĭ observându, că fiesce care considerare singuratică cu tóte treĭ punctele póte forma o predică. Spre scopulu acesta m'am încercatu, să culegu din maĭ mulți scriitorĭ simțemintele celea maĭ viĭ, pe carĭ le-am aflatu de cele maĭ acomodate spre a mișca, și am estrasu diverse și pe scurtu, ca cetitoriulu să pótă alege pe acelea, carĭ îĭ placu maĭ tare, și apoĭ să le amplifice, după cum voesce. Tóte să fie spre mărirea luĭ Dumnedeu.

„Rogu pe iubiții meĭ lectorĭ, ca să mĕ recomânde luĭ Isusu Christosu atuncĭ, cându voru ceti cartea acésta, fire-aș eu viu sau mortu; și eu din parte-mĭ promitu, că voiu face asemenea tuturoru, carĭ îmĭ voru manifesta acéstă iubire.

„Preamăritu să fie Isusu, iubirea dimpreună cu Maria, speranța nóstră.“

S.

fi cerută, ca să li-se propună pruncilorŭ şi limba polonă. În celealalte rĕmâne şi pe viitoriŭ limba germână ca limbă de propunere. Polonii nu suntŭ mulţămiţi cu concesiunea acésta, care e de totŭ neînsemnată faţă cu serviţiile, ce le-aŭ făcutŭ deputaţii lorŭ guvernului.

Francia.

Liberalii francesi nu se mulţămescŭ cu secularisarea instrucţiunii în ţară, ci aŭ adusŭ o lege, prin care se ţintesce la secularisarea tuturorŭ şcólelorŭ confesionale din Algeria. În şcólele catolice s'a opritŭ catechismulŭ, ĕră în cele mohamedane coranulŭ.

Ministrulŭ de comerciŭ Murty călătorindŭ în Carcassone a declaratŭ în clubulŭ republicanŭ de acolo, că „guvernulŭ respectéză fiesce care confesiune, dară privilegii nu concede nicĭ uneia". Faptulŭ este însă, că guvernulŭ favoriséză pe jidovi şi protestanţi şi apasă biserica catolică.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După o vacanţă de trei septĕmâni dieta ţĕrei şi-a reînceputŭ şedinţele Luni în 9 a c.

Prima cestiune a fostŭ greva jurnaliştilorŭ. Anume preşedintele dietei br. Bánffy Dezső a voitŭ, să restrîngă favorurile, de carĭ se bucuraŭ raportorii ziarelorŭ la şedinţele dietei. Aceştia aŭ declaratŭ, că nu vorŭ mai raporta despre decursulŭ desbaterilorŭ, dacă li-se restrîngŭ favorurile. Preşedintele dietei împreună cu preşedintele consiliului de ministri sciindŭ, că nu e bine a-şi face inimică presa, care este o mare putere, a aflatŭ, că e lucru înţelepţescŭ a lăsa pe raportorĭ în favorurile de mai înainte. Deputatulŭ Ugron repróbă purtarea lui br. Bánffy, care mai întâiŭ a fostŭ injustŭ voindŭ a lipsi pe ziarişti de favoruri, după aceea s'a arĕtatŭ slabŭ ritirându-se dinaintea lorŭ, ceea ce nu se unesce cu demnitatea camerei.

Preşedintele comunică apoi dietei epistola, prin care fiiĭ luĭ Kossuth mulţămescŭ parlamentului pentru onorurile făcute tatăluĭ lorŭ. Se cetesce adresa de condolinţă trimisă în numele dietei familiei Kossuth. Ce privesce participarea la înmormîntarea luĭ Kossuth, raportéză preşedintele, că a purcesŭ întru tóte conformŭ hotărîrilorŭ dietale. Nu se póte obiecţiona, că nu dînsulŭ a condusŭ deputaţiunile, de-órece afacerile oficióse poftindŭ, să se depărteze din Budapesta, şi-a constituitŭ suplentŭ.

Deputaţii opoziţionalĭ nu aŭ fostŭ mulţămiţi cu purtarea luĭ br. Bânffy pe timpulŭ înmormîntăriĭ luĭ Kossuth. Preşedintele a fugitŭ din Pesta, şi nicĭ elŭ nicĭ vicepreşedinţii nu aŭ condusŭ deputaţiunea dietală la înmormîntare, pe cum s'ar fi cuvenitŭ, ci şi-a constituitŭ suplentŭ, la ce nu a fostŭ îndreptăţitŭ. Hoitsy Pál enumĕră mai multe casurĭ, în carĭ preşedintele a purcesŭ necorectŭ, şi presentă unŭ proiectŭ de resoluţiune, prin care invită camera, să declare, că nu ia spre sciinţă raportulŭ preşedinteluĭ, ci îĭ desapróbă purtarea. Preşedintele cedându locului presidialŭ vicepreşedinteluĭ Perczel îşi apĕră purtarea sa. Beöthy Ákos se alăturĕ la propunerea luĭ Hoitsy şi luându la critică purtarea de până acum a preşedinteluĭ Bánffy ajunge la conclusiunea, că preşedintele este numai o păpuşe în mâna guvernului. Nu-şi mai póte înăduşi tânguirile acum, când preşedintele a făcutŭ totŭ, ce a pututŭ, spre a subtrage câtŭ mai multŭ din pietatea cătră Kossuth. Cum mai póte fi magiarŭ, care să mai dică şi acum, că pietatea faţă de Kossuth nu s'ar puté compune cu fidelitatea faţă de regele? Bánffy întru atâta a vătĕmatŭ simţulŭ de pietate alŭ Magiarilorŭ, câtŭ nu mai póte ocupa scaunulŭ presidialŭ alŭ dieteĭ ungurescĭ. În sensulŭ acesta aŭ vorbitŭ şi deputaţii Gyürky, Gullner, Szalay Károly şi Thaly. În apĕrarea luĭ br. Bánffy s'a ridicatŭ numai ministrulŭ Wekerle, care dechĕră de corectă purtarea preşedinteluĭ. Punându-se la votŭ propunerea luĭ Hoitsy, din 347 deputaţi aŭ votatŭ pentru ea 140, ĕră în contra eĭ 207, şi astfelŭ raportulŭ preşedinteluĭ Bánffy s'a luatŭ spre sciinţă.

În şedinţa din 10 a c. a camereĭ la propunerea deputatuluĭ Babó s'a hotărîtŭ, ca camera să esprime mulţămită parlamentului italianŭ pentru condolenţa pentru Kossuth. Hélfi Ignácz critiséză apoi în terminĭ aspri purtarea guvernului cu ocasiunea înmormîntăriĭ luĭ Kossuth. Membriĭ guvernului sub o presiune din afară nu numai s'aŭ reţinutŭ dela orĭ ce actŭ de pietate faţă cu doliulŭ generalŭ, ci aŭ opritŭ şi pe subalternii sĕi a lua parte la înmormîntare. Aşa ministrulŭ de justiţie a comisŭ unŭ actŭ contrariŭ constituţiuniĭ, când a interdisŭ corpuluĭ judecătorescŭ a participa în calitate oficiósă la înmormîntarea aceluia, care pururea a luptatŭ pentru dreptŭ şi dreptate. Dechĕră, că în curêndŭ va presenta unŭ proiectŭ de resoluţiune, ca camera să repróbe purtarea guvernului.

Ministrulŭ Wekerle reflectându la celea dise de Hélfi dechĕră, că nu va suferi, să se pună la critică în deosebĭ actele fiesce căruĭ ministru, ci guvernulŭ ĭea împreună responsabilitatea asupră-şi pentru cele întîmplate; apoi nu póte permite, ca să fie traşi în discusiune ceĭ ce nefiindŭ de faţă nu se potŭ apĕra. *Guvernulŭ a greşitŭ celŭ multŭ prin aceea, că une-orĭ s'a plecatŭ înaintea terorismuluĭ şi nu a purcesŭ totdeuna cu rigórea cuvenită.* — Ministrulŭ Szilágyi respinge insinuarea, că ar fi comisŭ vreunŭ lucru contrariŭ constituţiuniĭ.

Trecându-se la desbaterea asupra proiectului de lege despre căsătoria civilă obligătóre, referentulŭ Teleszky a ţinutŭ unŭ discursŭ lungŭ şi secŭ de închidere, fiindŭ ascultatŭ numai de puţinĭ deputaţi. Teleszky a polemisatŭ cu oratoriĭ opoziţionalĭ atacându mai alesŭ pe disidenţi. În sfârşitŭ a recomandatŭ de noŭ proiectulŭ spre primire.

După aceea deputatulŭ Polonyi Géza îşi apĕră proiectulŭ sĕŭ de resoluţiune, polemiséză cu Károlyi Gábor, Eötvös Károly şi Hermann Otto şi aduce locurĭ contradicĕtóre din cuvîntările lorŭ făcându-ĭ de rîsŭ. Apoi atacă fără picŭ de respectŭ şi în modulŭ celŭ mai necualificabilŭ pe episcopiĭ catolicĭ, carĭ — cu escepţiunea luĭ Samassa şi Szmrecsányi — separându-se de naţiune nu aŭ luatŭ parte în doliulŭ pentru Kossuth. Proiectulŭ guvernuluĭ îlŭ primesce ca basă pentru desbaterea specială, căcĭ altcum ar pĕcătui faţă de memoria celuĭ mai mare magiarŭ, care şi pe patulŭ de mórte încă a cerutŭ dela aderenţiĭ sĕĭ primirea căsătorieĭ civile. Şovinistulŭ Polonyi a poftitŭ şi prefacerea şcólelorŭ confesionale în şcóle de statŭ, căcĭ altcum nicĭ cugeta nu se póte la resolvirea cestiuniĭ naţionalităţilorŭ.

Şedinţa din 11 a dieteĭ ĕrăşi a fostŭ agitată. Deputatulŭ Ugron a insinuatŭ o moţiune, prin care cere dela dietă, să voteze neîncredere guvernuluĭ, care nu s'a silitŭ, să apropie coróna de naţiune, ci prin ordinaţiunile sale a adusŭ în contrastŭ statulŭ cu naţiunea, prin ce a vătĕmatŭ simţĕmîntulŭ naţionalŭ, a falsificatŭ spiritulŭ instituţiunilorŭ de statŭ. Moţiunea şi-o va motiva în şedinţa de Sâmbătă.

Contele Apponyi în unŭ discursŭ de dóuĕ óre îşi apĕră cu elocinţa-i cunoscută punctulŭ sĕŭ de vedere în cestiunea dreptuluĭ matrimonialŭ. Mai întâiŭ rĕstórnă obiecţiunile, ce se aducŭ în contra căsătorieĭ civile facultative, apoi espune motivele, pentru carĭ nu póte consimţi cu forma obligătóre a căsătorieĭ. Acéstă formă de căsătorie nu e fructulŭ liberalismuluĭ, ci alŭ pofteĭ de a nivela şi face tóte uniforme, precum şi alŭ conflictuluĭ dintre biserică şi statŭ. Dice, că lipsescŭ organele, carĭ să albă cualificaţiunea intelectuală şi morală recerută spre a funcţiona ca oficialĭ, înaintea carora să se închie căsătoria civilă. Nóuĕle reforme reclamă banĭ mulţi. Prin desconsiderarea căsătorieĭ bisericescĭ pe încetulŭ se slăbesce basa religiósă-morală a căsătorieĭ. La rasele, la carĭ simţulŭ religiosŭ a străbătutŭ adâncŭ în consciinţa poporuluĭ şi coincide cu celŭ naţionalŭ, fanatismulŭ religiosŭ va nutri numaĭ agitaţiunile de naţionalitate. Se dice, că prin căsătoria civila obligătóre se va promova ajungerea la unitatea naţională. Oratorulŭ din contră crede, că se va da o nóuă armă în mâna inimicilorŭ statuluĭ magiarŭ şi va provoca scisiuni chiarŭ şi în sînulŭ societăţiĭ magiare. Se vorŭ forma partidele după confesiune, carĭ se vorŭ combate cu mai mare vehemenţă decâtŭ partidele constituite pe alte base. Recunósce şi elŭ necesitatea reformelorŭ pe terenulŭ bisericescŭ politicŭ, dară cele propuse de guvernŭ nu ducŭ la scopŭ. Pentru aceea recomandă primirea proiectuluĭ de resoluţiune propusŭ la timpulŭ sĕŭ de dînsulŭ.

Eötvös Károly în cuvîntulŭ sĕŭ de închiare polemiséză cu inimiciĭ proiectuluĭ de lege presentatŭ de guvernŭ. Ca la argumentŭ se provócă la împrejurarea, că Deák şi Kossuth încă aŭ fostŭ părtinitorĭ aĭ căsătorieĭ civile.

Austria.

La desbaterea generală asupra budgetuluĭ partidulŭ Cehilorŭ tinerĭ critiséză aspru politica guvernuluĭ de coaliţie şi arată, că aceea va să albă urmărĭ funeste. Aşa deputatulŭ (cehŭ-tinĕrŭ) Schamanek a disŭ între altele: „Aderenţii guvernuluĭ potŭ fi convinşi, că pe Cehiĭ tinerĭ nu-ĭ vorŭ abate dela scopulŭ, ce şi-l'aŭ pre-

fiptŭ, nicĭ mĕsurile escepţionale nicĭ prigonirile. Ceea ce face în Boemia contele Thun, numaĭ ură provócă. Poporulŭ cehŭ nu va inscena revoluţiune, va plăti şi pe viitoriŭ dările, dară va urma esemplulŭ Ungarieĭ şi alŭ Italieĭ urgisindŭ totŭ, ce vine dela guvernŭ, şi făcêndŭ, pe câtŭ e cu putinţă, insuportabilă esistinţa organelorŭ guvernuluĭ. Dară antipatia nu se va îndrepta numaĭ asupra oficialilorŭ, ci nu va fi nimicŭ suferitŭ, ce nu e democraticŭ. Raporturile de adĭ suntŭ nesănĕtóse, şi poporulŭ va lucra din tóte puterile, să se scape de ele. Viitoriulŭ va dovedi, că se vorŭ afla şi mijlóce corĕspunzĕtóre spre scopulŭ acesta.“ — Deputatulŭ dr. Pacak vorbindŭ despre demonstraţiunile întîmplate în Pesta din incidentulŭ morţiĭ luĭ Kossuth, întrébă: Ce s'ar fi întîmplatŭ în Praga, dacă se făceaŭ acolo atarĭ demonstraţiunĭ? Cum s'ar fi publicatŭ starea de asediŭ, dictatorulŭ Boemieĭ ar fi îndreptatŭ póte câteva descărcăturĭ de tunŭ asupra cetăţiĭ. Mĕsurile rigoróse facŭ, să créscă numaĭ nemulţămirea, şi să ĭea dimensiunĭ radicalismulŭ. După cehiĭ tinerĭ nu vorŭ urma celĭ bĕtrânĭ, ci alţiĭ şi maĭ ultraiştĭ. — Dr Vasati asemenea se tângue în contra stărilorŭ anormale din Boemia ascriindu-le politiceĭ guvernuluĭ; apoĭ se îndréptă în contra Ungarieĭ, unde afară de regele toţi suntŭ Kossuthişti. — Zaleski în numele Polonilorŭ şi Dr Russ în numele Germânilorŭ liberalĭ aŭ declaratŭ, că vorŭ vota budgetulŭ. — Ministrulŭ de finanţe Plener apĕrându proĭectulŭ de budgetŭ dise, că guvernulŭ voesce seriosŭ reforma electorală şi resolvirea potrivită a cestiuniĭ de limbă şi naţionalitate, care cestiune este cu multŭ maĭ importantă decâtŭ reforma electorală.

România.

Camera în şedinţa din 5 l. c. a primitŭ cu 75 de voturĭ contra la 5 convenţiunea închiată cu Rusia cu privire la raporturile tribunalelorŭ din ţinuturile confiniare ale ambelorŭ state.

Sesiunile corpurilorŭ legiuitóre s'aŭ închisŭ. Rescriptulŭ regalŭ pentru închiderea sesiunilorŭ laudă activitatea corpurilorŭ legiuitóre şi cu deosebire accentuéză situaţiunea finanţiară şi economică escelentă, precum şi folósele, ce aŭ să provină din tractatele comerciale închiate şi din înfiinţarea bancheĭ agricole.

Spania.

Parlamentulŭ s'a redeschisŭ în 4 l. c. Ministrulŭ preşedinte Sagasta a declaratŭ, că guvernulŭ actualŭ rĕmâne pe lângă programulŭ de maĭ înainte. Ministrulŭ de justiţie a presentatŭ unŭ proiectŭ de lege în contra anarchiştilorŭ. În sensulŭ acestuĭ proĭectŭ de lege făptuitoriĭ atentatelorŭ cu dinamitŭ se condamnă la mórte orĭ la muncă silnică pe viaţă chiarŭ şi în casulŭ, cândŭ nu a căduto nimenĭ jertfă atentatuluĭ. Cu condamnare la muncă silnică pe viaţă se pedepsescŭ şi ceĭ ce încércă a face atentate asupra edificiilorŭ publice, chiarŭ şi dacă din întîmplare nu ar fi esplodatŭ maşina infernală. Asemenea se prevĕdŭ pedepse fórte grele pentru ceĭ ce ameninţă prin epistole.

La Cordova o cétă numĕrósă de ómenĭ seracĭ, carĭ nu capĕtă de lucru, aŭ prădatŭ tóte brutăriile.

Maĭ noŭ.

Casa deputaţilorŭ a primitŭ proĭectulŭ de lege despre căsătoria civilă cu o maĭoritate de 175 voturĭ.

Cu tóte că la primirea proĭectuluĭ acestuia cu óreşĭ-care maĭoritate amŭ fostŭ pregătiţĭ, totuşĭ maĭoritatea, cu care s'a primitŭ proĭectulŭ, ne-a suprinsŭ, ne-a indignatŭ şi ne-a deprimatŭ.

Căsătoria civilă — abstragêndŭ dela orĭ ce considerăţiunĭ confesionale — pretutindenea a causatŭ numaĭ rĕŭ, numaĭ destrăbălare, numaĭ nefericire. Poporaţiunea întrégă a ţĕreĭ, afară de jidovime, este contrară declarată a proĭectuluĭ acestuia.

Şi totuşĭ 281 deputaţĭ votézĕ proĭectulŭ, şi numaĭ 106 aŭ consciinţa la locŭ, de a respinge unŭ proĭectŭ, care este contrarŭ convingeriĭ cetăţenilorŭ de tóte naţionalităţile şi confesiunile.

În faţa acestuĭ votŭ să se întrebe orĭ cine: Ce e casa deputaţilorŭ din Budapesta şi pe cine represintă?

Rĕspunsulŭ să şi-lŭ dea fie cine.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumneẑeŭ. *Iosifŭ Magde,* unŭ economŭ harnicŭ din Drâmbariŭ, tatălŭ dluĭ Ioanŭ Magde preotŭ în Cingudiulŭ de Murĕşŭ, mişcatŭ de unŭ îndemnŭ sfîntŭ şi nobilŭ a donatŭ pe sama biserichĭ gr. cat. din Henegŭ 50 fl. v. a. Priméscă marinimosulŭ donatorŭ, care totodată e şi unŭ modelŭ de pietate, şi pe acéstă cale mulţămitele nóstre. *Nicolaŭ Munteanŭ* preotŭ şi preşedintele curatoratului.

Serată literară în Blaşiŭ. Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din locŭ va aranja Sâmbătă în 14 Aprilŭ a c. *a şésa şi ultima* serată literară din sesonulŭ acesta. Va diserta dlŭ prof. gim. Alessiŭ Viciŭ vorbindŭ despre „începutulŭ liricheĭ de artă la Românĭ“. Sperămŭ, că acéstă temă atâtŭ de interesantă va atrage mulţĭ ascultătorĭ. Începutulŭ la órele 8 séra.

Noulŭ archiepiscopŭ de Agram Dr Posilovicĭ îşi va ocupa scaunulŭ archiepiscopescŭ pe la finea luneĭ venitóre. Primariulŭ capitaleĭ croate Mosinsky în urma consultăriĭ cu fruntaşiĭ tuturorŭ partidelorŭ a compusŭ unŭ comitetŭ, care va aranja archipăstoriuluĭ lorŭ o primire câtŭ se póte de stralucită. De o sută de anĭ acesta e primulŭ casŭ, că ajunge unŭ croatŭ pe scaunulŭ mitropolitanŭ din Agram. Mihailovicĭ precum şi antecesoriĭ luĭ Haulik şi Alagovicĭ aŭ fostŭ din Ungaria.

† **Friedrich Wilhelm Weber,** medicŭ şi fără îndoélă celŭ maĭ mare poetŭ catolicŭ din ẑilele nóstre, a reposatŭ în 5 a c. În 26 Dec. 1893 îşi împlinise 80 de anĭ plinĭ de merite câştigate în serviţiulŭ literaturieĭ şi alŭ omenimiĭ şi ca apĕrătoriŭ nefricatŭ alŭ credinţeĭ catolice în luptele parlamentare ale decenniloru din urmă. Elŭ a fostŭ adecă şi deputatŭ şi membru alŭ centruluĭ din parlamentulŭ germanŭ. Epopea luĭ „Dreizehnlinden“, care şi-a împrumutatŭ obĭectulŭ din lupta luĭ Carolŭ asupra Saxonilorŭ, a apărutŭ deja în maĭ multe ẑecĭ de ediţiunĭ. Epopea acésta şi-o închie cu cuvintele: „Rugaţi-vĕ pentru sermanulŭ poetŭ!“ E vrednicŭ, să i-se împlinéscă rugarea.

Bravură resplătită. La propunerea dluĭ deputatŭ Cuza camera Românieĭ în şedinţa dela 29 Martiŭ a votatŭ între aplause pensiunea viageră de 100 leĭ pe lună pentru ţĕranulŭ Grigorie Luca din Botoşenĭ. Acestŭ ţĕranŭ a fostŭ soldatulŭ, care în 1877 a luatŭ stégulŭ turcescŭ de pe reduta Griviţeĭ, şi pentru acestŭ faptŭ a fostŭ decoratŭ cu crucea S. George de către generalulŭ rusescŭ Totleben şi cu Coróna Românieĭ de către comandantulŭ trupelorŭ românescĭ.

Întîlnire de Monarchĭ. Împĕratulŭ Germanieĭ a făcutŭ din Abbazia o escursiune la Veneţia, unde l'a întîmpinatŭ regele Italieĭ însocitŭ de principile Abruzzilorŭ. Întîlnirea a fostŭ însoţită de ovaţiunĭ grandióse din partea cetăţenilorŭ. Regele Umberto din Veneţia a călĕtoritŭ la Florenţa, unde venindŭ şi regina aŭ făcutŭ visită reginieĭ Angliei, care petrece în vila sa de lângă Florenţa.

O nóuă ordinaţiune a dluĭ Csáky. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, pentru care ţinta principală este magiarisarea naţionalităţilorŭ nemagiare, éră a datŭ o ordinaţiune spre ajungerea aceleĭ ţinte. Anume dispune, ca pe viitoriŭ numaĭ acelorŭ învăţătorĭ să li-se estradea diplomă de cualificaţiune, carĭ suntŭ în stare a propune limba magiară. Comisiunile examinatóre să fie cu luare aminte, ca acesteĭ dispositiuni să se satisfacă. Inspectoruluĭ regescŭ i-se dă dreptulŭ de a nu admite la esamenulŭ verbalŭ pe aceia, cu a cărorŭ esamenŭ scripturisticŭ nu e mulţămitŭ dînsulŭ. Asemenea póte să împedece clasificaţiunea generală, cândŭ află, că candidatulŭ de învăţătoriŭ nu scie aplica practice cunoscinţele din limba magiară.

Congresulŭ medicinalŭ internaţionalŭ s'a deschisŭ în 30 Martie la *Roma* în teatrulŭ Costoruzi. La deschidere aŭ fostŭ de faţă regele şi regina Italieĭ, ministrulŭ Crispi, precum şi alte notabilităţĭ. Preşedinte alŭ congresuluĭ a fostŭ aclamatŭ Bacelli. La congresŭ aŭ luatŭ parte celebrităţĭ medicale ca Wirchov (Berlin), Nothnagel (Viena), Toster (Cambridge), Laache (Christiania) şi alţiĭ. Din incidentulŭ ţinerii congresuluĭ s'a aranjatŭ şi o esposiţie internaţională de medicină şi higienă. Maĭ bine asortate suntŭ secţiunile pentru hydrologie şi microscopie şi secţiunea aparatelorŭ de desinfectatŭ şi sterilisatŭ.

O nóuă esplosiune în Paris. Atentatele cu dinamitŭ se repeţescŭ desŭ în capitala Franciei. În 5 a c. a esplodatŭ o bombă în restaurantulŭ Foyot. Bomba pusă pe unŭ tăieriŭ şi coperită cu unŭ olŭ pentru fiorĭ a fostŭ aşedată dinspre stradă într'o feréstră a saleĭ de mâncare. Pe timpulŭ esplosiuniĭ eraŭ în sala de mâncare numaĭ treĭ óspeţĭ. Publicistulŭ Laurent Taihlade, care şedea aprópe de feréstră, a fostŭ vulneratŭ greŭ la capŭ. Probabilŭ, că-şi va perde unŭ ochiŭ, dacă nu şi viaţa. E de însemnatŭ, că acestŭ nefericitŭ publicistŭ în o coferenţa a reuniuniĭ literare „La Plume“ a cualificatŭ atentatulŭ luĭ Vaillant de o faptă strălucită.

Contra anarchismuluĭ. Se anunţă din Bruxelles, că la ministeriulŭ de esterne de acolo delegaţiĭ Belgiuluĭ, Angliei şi Franciei aŭ ţinutŭ o conferinţă confidenţială cu privire la resolvirea cestiuniĭ anarchismuluĭ. Deocamdată s'aŭ statoritŭ principiile nóueĭ convenţiunĭ pentru estradarea criminalilorŭ, lăsându-se la o parte multele formalităţĭ de până acum.

† **Artemiŭ Lupan de Disznópataka** a reposatŭ în 7 a c. în etate de 68 anĭ. Înmormîtarea s'a întîmplatŭ în 10 a c. fiindŭ de faţă unŭ publicŭ numĕrosŭ şi alesŭ, nu numaĭ din Blaşiŭ, ci şi din jurŭ. Reposatulŭ de unŭ lungŭ şirŭ de anĭ a funcţionatŭ ca oficialŭ la administrarea fondului basilitanŭ din Blaşiŭ.

Casŭ de mórte. *Iuliŭ Papfalvai* preotŭ gr. cat., profesorŭ de religiune, limba şi literatura rom. la archigimnasiulŭ din Oradea mare a reposatŭ în urma unuĭ morbŭ îndelungatŭ în 6 Aprilŭ a. c. în anulŭ alŭ 48-lea alŭ etăţiĭ, alŭ 25-lea alŭ preoţieĭ şi alŭ 20-lea alŭ profesoratului.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

(Continuare.)

10. Tendențiosu ca totdeuna, Hurmuzaki se silesce a arĕta, că unirea s'a făcutŭ și cu sprijinulŭ protestanților celorŭ mai puternici. De aceea dice despre guvernatoriulŭ G. Bánffy: „Der Gouverneur Georg Bánffy, obwohl selbst reformirt helvetischer Confession, *liebäugelte im Stillen* mit den Jesuiten, und förderte insgeheim ihre Strebungen aus Gefälligkeit gegen den Hof, was ihm aber den Argwohn der Akatholiken wegen Katholikendienerei mit Recht auf den Hals lud.“ [1])

Dacă aserțiunea, că guvernatoriulŭ G. Bánffy cochetá cu Ieșuiții și promova nisuințele acestora spre a se face plăcutŭ curții din Viena, este adevĕrată, atunci Hurmuzaki să fi fostŭ celŭ puținŭ consecuentŭ și să ni-lŭ fi descrisŭ pe guvernatoriŭ totdeuna ca pe unŭ amicŭ alŭ uniunii. Hurmuzaki însă, ca și prin acésta să dovedéscă, că n'a scrisŭ adevĕrului, într'alte locuri ne descrie pe guvernatoriulŭ ca pe celŭ mai mare dușmanŭ alŭ uniunii. Așa d. e. cându s'a ținutŭ în Viena, va să dică acolo, unde voia guvernatoriulŭ să se facă plăcutŭ, o conferință de statŭ asupra uniunii sub presidiulŭ *cancelariului de curte* conte Kinsky, guvernatoriulŭ nici n'a voitŭ să ia parte la desbaterile acelei conferințe: „Als nun über diese Frage (der Union) unter dem Vorsitz des Hofkanzlers Grafen Kinsky eine Staatskonferenz abgehalten wurde, weigerten sich die reformirten obersten Würdenträger, als: der Gouverneur Georg Bánffy und der vormalige Kanzler Graf Nicolaus Bethlen, an derselben Theil zu nehmen. . . . . Die Conferenz entschied sich daher auch ohne ihre Einvernahme für die Annahme des Unionsvorschlags.“ [2]) Dar nu-i destulŭ, că guvernatoriulŭ a făcutŭ chiarŭ în Viena opoziție cei bicósă sfinteĭ unirĭ, Hurmuzaki ni-lŭ mai presentă și ca pe unŭ protectorŭ declaratŭ și fățișŭ alŭ acelora, cari lucraŭ contra uniunii, cum se vede din sprijinulŭ puternicŭ, ce l'a datŭ acela preotulŭ românescŭ Ioanŭ Circa, care s'a luptatŭ în contra uniunii și pe urmă a trecutŭ și la calvinismŭ: „Als daher nach Theophils Abgang der bischöfliche Sitz seiner Besetzung entgegenharrte, bewarb sich um denselben, über Anstiften der reformirten Standesherren, ein durch Kenntniss und Bildung ausgezeichneter romäuischer Geistliche, [3]) Namens Ioan Zirka, der zum Calvinismus übergetreten war und an *dem Gouverneur Bánffy eine mächtige Stütze gefunden hatte.*“ [4])

11. Lipsa totală de imparțialitate pe Hurmuzaki îlŭ face, să pórdă din vedere adevĕrulŭ istoricŭ. În unŭ locŭ voesce să ne arete, câtŭ de multŭ suferiaŭ cei mai de frunte Români, pentru că se alipiaŭ cu trupŭ și sufletŭ de biserica greco-orientală neunită, și de aceea dice: „Denn eine tiefe Verstimmung hatte sich der beiden Fürstenthümer gegen den Kaiserhof bemächtigt, die in der harten Bedrückung des griechisch-orientalischen Glaubens in Siebenbürgen ihre Wurzel und Berechtigung fand und sich noch dadurch steigerte, dasz auch einige in Siebenbürgen weilende Angehörige der Fürstenthümer, *wie auch angesehene und weitbekannte Romänen griechischer Kirche, z. B. der Protonotar Sárossy, bei der confessionellen Verfolgung und gewaltthätigen Tendenzpolitik in Mitleidenschaft gerieten und dem Gefängnisse verfielen.*“ [5])

Neadevĕrulŭ acesta este însă combătutŭ, din norocire, de însu-și Hurmuzaki, care ne spune în altŭ locŭ, că Românulŭ vĕdutŭ și departe cunoscutŭ, marele ortodoxŭ Ioanŭ Sárossy, nu a fostŭ Românŭ gr. orientalŭ, ci unŭ unitariŭ magiarŭ, cum se vede din acestŭ pasajŭ: „An der Seite der obgenannten geheimen Führer im vollen Einverständnisse mit ihnen und in gleicher Richtung wirkten zudem als Gegner des Katholicismus und der Union der romänische Edelmann Nagyszegy Gábor und der Protonotar *Johann Sárossy, ein Unitarier.*“ [1])

12. Atâta este de lipsitŭ Hurmuzaki de imparțialitate, cându este vorba de a lovi biserica catolică, încâtŭ nu se sfiesce a ridica până în nori chiarŭ și pe ceĭ mai de nimica ómeni, dacă aceștia s'aŭ luptatŭ în contra sfinteĭ unirĭ. Pe Ioanŭ Circa, care se pusese în servițiulŭ calviniloru magiarĭ și turbura pacea religiósă a Românilorŭ, îlŭ numesce preotŭ distinsŭ prin sciință și cultură: „ein durch Kenntnisz und Bildung ausgezeichneter romänischer Geistliche,“ [2]) care se alipia cu trupŭ și sufletŭ de credința ortodoxă: *„dessen zähe Glaubenstreue* durch seine Nebenbuhlerschaft um den erledigten griechischen Bischofsitz nur noch gesteigert war.“ [3])

Eĭ bine, omulŭ acesta fenomenalŭ a fostŭ unŭ hoțŭ sacrilegŭ, care a furatŭ mai multe cărți din biserica din Alba-Iulia, unŭ falsificatorŭ fără pereche, care cu documente și sigile false a voitŭ să-și câștige episcopia în Bucurescĭ, unŭ necredinciosŭ de ceĭ mai de rîndŭ, care a părăsitŭ și biserica ortodoxă și s'a făcutŭ calvinŭ, unŭ trădătoriŭ alŭ némului sĕŭ, care se făcuse instrumentulŭ celorŭ mai de frunte magiarĭ spre a ține și mai departe poporulŭ românŭ în sclăvia calviniloru. [4])

Chiarŭ și Barițiŭ nu se póte reține a nu face luĭ Hurmuzaki, amiculuĭ sĕŭ neuitatŭ, imputare meritată pentru laudele nemeritate, ce acesta le-a pusŭ pe Ioanŭ Circa: „Rĕŭ se înșală fericitulŭ în Domnulŭ și neuitatulŭ nostru amicŭ Eudoxiŭ Hurmuzaki, cându pe de o parte recunósce, că Ioanŭ Circa era calvinŭ în adevĕratulŭ înțelesŭ alŭ cuvîntuluĭ și clientŭ alŭ magnaților calvinĭ, de altă parte însă îlŭ face totodată apĕrătoriŭ ferbinte alŭ ortodoxieĭ orientale.“ [5])

Asemenea laude nemeritate încarcă Hurmuzaki și pe Gabriel Nagyszegy, numaĭ pentru că a lucratŭ în contra sfinteĭ unirĭ. Despre acesta dice: „Als Geschäftsführer und Sachwalter für ein förmliches Klageanbringen, das sie beschlossen hatten, verwendeten sie *einen fähigen, eifrigen und energischen Mann, den Edelmann Gabriel Nagyszegy*, der vordem bereits aus dem römisch-katholischen zum griechischen Glauben übergangen und als Sekretär beim Bischof Theophil angestellt war, in dem seither wogenden Glaubenskampfe aber *mit opfermutiger Entschiedenheit die Fahne der nicht wankenden Griechischgläubigen voranzutragen sich erboten hatte.*“ [6])

Și sciți, cine a fostŭ acestŭ bărbatŭ capacitatŭ, zelosŭ, energicŭ, resolutŭ și gata a se jertfi pentru credința greco-orientală? Documentele publicate în timpulŭ din urmă îlŭ arată de omniŭ celŭ mai de nimica.

Elŭ a fostŭ unŭ hoțŭ ordinariŭ. Fiindŭ în servițiulŭ Mitropolituluĭ Teofilŭ, a fostŭ alungatŭ din casa acestuia, pentru că furase. Trecu mai târdiŭ în servițiulŭ Mitropolituluĭ Atanasiŭ, însă și pe acesta l'a furatŭ și pentru aceea a fostŭ aruncatŭ în temnița din Sibiŭ. Din interese materiale îmbrățișă catolicismulŭ, ca mai târdiŭ să trécă ér la neuniți și să agite poporulŭ din rĕsbunare față cu Mitropolitulŭ Atanasie. Totodată s'a făcutŭ unelta calviniloru celorŭ mai puternici, cari voiaŭ nimicirea poporuluĭ românŭ, și în urmă s'a înrolatŭ la Curuții magiarĭ, cari se revoltaseră în contra caseĭ domnitóre, care singură mai avea milă de români. Pe acestŭ trădătoriŭ alŭ stăpânilorŭ sĕĭ, alŭ némuluĭ sĕŭ și alŭ caseĭ domnitóre Mitropolitulŭ Atanasiŭ îlŭ numesce *„omŭ de nimica“* (nullius frugis). Barițiŭ dice despre elŭ, că *„îl lipsia o dógă“*. Generalulŭ Rabutin l'a caracterisatŭ de unŭ *„falsarius“* și *„Bösewicht“*, [1]) ér Hurmuzaki în onórea ortodoxieĭ ni-lŭ presentă ca pe unŭ bărbatŭ mare.

Însă pe cândŭ Hurmuzaki este așa de binevoitoriŭ față cu ómeniĭ, carĭ lucraŭ pentru surparea unirĭĭ, pe atunci nu are cuvinte destulŭ de aspre pentru înfierarea acelora, carĭ s'aŭ făcutŭ uniți. Așa d. e. pe Teofilŭ îlŭ numesce unŭ omŭ fără conscință, ér pe Atanasiŭ Angelŭ, sub care s'a îndeplinitŭ unirea, îlŭ stigmatisézá de „Herostratŭ, care cu rea voință a prefăcutŭ în cenușe templulŭ unității române“. [2])

Abstragêndŭ dela aceea, că unitatea etnică și politică **română** nu consistă în unitatea religiósă, noĭ ne permitemŭ a întreba, că óre pentru ce nu a făcutŭ Hurmuzaki totŭ atâți Herostrați plinĭ de maliție din toți Mitropoliții aceia, carĭ înainte de sfînta unire cu biserica Romeĭ se uniseră în credință și disciplină cu biserica calvinéscă magiară din Ardélŭ și se supuseră cu totulŭ superintendenteluĭ calvinescŭ, care se numia „Episcopus Valachorum“, pe cum și era într'adevĕrŭ? Pentru ce mĕsură Hurmuzaki cu dóuĕ mĕsurĭ? Pentru ce nu consideră Hurmuzaki, că pentru timpulŭ luĭ Atanasiŭ nu era altŭ mijlocŭ de a mântui biserica românéscă și póte și pe Românii din Ardélŭ de perire, decâtŭ numaĭ unirea cu biserica Romeĭ, și ascultarea de sfaturile din Viena? Pentru ce nu se ia în considerațiune, că Atanasiŭ a voitŭ să unéscă pe *toți* Românii din Ardélŭ, și că acéstă operă pentru „unitatea română“ a fostŭ nimicită de ceĭ mai marĭ dușmani ai Românilorŭ, de Grecĭ, Sêrbĭ și Magiarĭ? Pentru ce se impută luĭ Atanasiŭ ca fapta rea o acțiune, care a avutŭ de scopŭ unitatea aceea bisericéscă inculcată cu atâta tărie de Mântuitoriulŭ lumiĭ, și recunóscerea *formală* a acelorŭ adevĕruri, carĭ se conținŭ destulŭ de lămuritŭ în Sfînta Scriptură, în sfinții părinți și sinódele bisericeĭ orientale?

Causa la tóte acestea este, precum amŭ accentuatŭ dela începutŭ, lipsa totală de imparțialitate în Hurmuzaki și necunoscința luĭ despre lucrurile bisericescĭ.

Cu tóte acestea elŭ este urmatŭ astădi cu tótă încrederea de scriitoriĭ *„ortodoxi“*, până și în manuale de școlă, cum a făcutŭ d. e. și dlŭ Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ, care atâtŭ de tare a desconsideratŭ alte isvóre, încâtŭ reproduce și celea mai grosolane erorĭ ale luĭ Hurmuzaki. [3]) (Va urmá.)

---

[1]) Pag. 26.
[2]) Pag. 30.
[3]) Este de însemnatŭ, că la Hurmuzaki este destulŭ, să fi făcutŭ cineva opusĕțiune sfinteĭ unirĭ, pentru ca să devină bărbatŭ distinsŭ și mare, chiarŭ și cândŭ ar fi fostŭ unŭ criminalistŭ.
[4]) Pag. 52.
[5]) Pag. 79.

[1]) Pag. 70.
[2]) Pag. 52.
[3]) Pag. 63.
[4]) Vedĭ documentele relative la aserțiunea nóstră în Nilles, Symb. I. pag. 220 și următórele.
[5]) Părți alese din ist. Trans. I. pag. 195.
[6]) Pag. 60.

Timpulŭ ține maĭ multŭ ca norocŭlŭ.

I

Cam dóuĕ óre departe de țĕrmulŭ mării e bogatulŭ și frumosulŭ orașŭ andalusianŭ Ieretŭ, pe cósta uneĭ mărețe movile. Asemenea unuĭ briŭ îlŭ încunjură juruĭ împrejurŭ vița de vie cea vestită preste mărĭ și țĕrĭ și semĕnăturile de grâŭ mulțime de spice, carĭ își atîrnă către pământŭ capulŭ rotundŭ și auriŭ. Ieretŭ își împrăștie ródele sale cele fără semĕnŭ în cele mai marĭ depărtări, și venitele orașuluĭ suntŭ fórte marĭ.

[1]) Vedĭ documentele la Nilles, Symb. I. pag. 330 și urm. și Barițiŭ l. c. I. pag. 219 și urm.
[2]) Was Theophil gewissenlos begonnen hatte, brachte sein Nachfolger rücksichtslos zu Ende, und der neue Herostrat, der den Tempel der romänischen Einigkeit absichtsvoll einäscherte, hiesz Athanasius Angel. (Pag. 33).
[3]) Manualŭ de istoria bisericéscă de Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ. Sibiŭ 1893. Ca esemplu despre aserțiunea nóstră aducemŭ de astă dată numaĭ pagina 38, unde autorulŭ ne povestesce după Hurmuzaki nisce lucrurĭ, carĭ s'ar fi întîmplatŭ în sinodulŭ din 7 Octobre 1695, pe cândŭ ele s'aŭ întîmplatŭ în sinodulŭ din Septembre 1700, și nici acolo așa, precum scrie dîlŭ auctorŭ.

Pomposulŭ şi nobilulŭ oraşŭ pórtă pe o înălţime unŭ castelŭ mauricŭ superbŭ şi încă bine păstratŭ. Acéstă clădire e juvăerulŭ celŭ mai preţiosŭ alŭ oraşului. Astădi a trecutŭ în posesiunea familieĭ Vilavicencio, odinióră a slujitŭ însă de arenă, pe care s'aŭ distinsŭ mulţi vitejí aĭ trecutului. Analele Iereţului suntŭ pagine de aurŭ în istoria Spanieĭ, ér bogăţiile lui mândria Spanieĭ întregí.. Templele luí splendide, acestea dovedí ale credinţeĭ, suntŭ pline de opere de frunte de ale artiştilorŭ nemuritorí. Numaĭ mănăstirea Certuosilorŭ, mai odinióră admirată de lumea întrégă, îţi stîrnesce milă. Parcă vedí unŭ omŭ părăsitŭ de ceĭ ce odată îlŭ preamăriaŭ. Zidulŭ celŭ colosalŭ începe a se ruina şi are o înfăţişare pustie.

E dreptŭ, că unele provinţe ale Spanieĭ suntŭ puţinŭ împoporate. Aşa Mancha şi Castilia. Dar despre acéstă parte a Andalusieĭ, despre care e vorbă aicí, nu ne putemŭ plânge, că ar avé puţinŭ poporŭ. Din turnurile vilelorŭ, ce impestriţézăviile Iereţului, poţí ajunge cu privirea nu maĭ puţinŭ ca dóuĕdecí de oraşe largí şi împoporate.

Vorbindŭ preste totŭ de locuitoriĭ Iereţului, păcatŭ aĭ face, dacă nu í-aĭ lăuda. Ei pradă viţiilorŭ nu se daŭ, şi viaţa sgomotósă şi desfrînată din învecinatulŭ Cadix nu vreŭ să o cunóscă. Îşĭ aŭ însă şi eĭ cusururile sale. Iereţulŭ prin bogăţiile sale ar puté fi transformatŭ într'unŭ oraşŭ modelŭ de eleganţă nobilă. Dar étă cum stă lucrulŭ. Respectabilele pivniţe de vinŭ cu buţí şi butóe de vinŭ suntŭ adevĕrate palaţurí. Suntŭ şi câteva zidirí frumóse, lucrate cu maĭ multă fală decâtŭ gustŭ, şi unŭ teatru colosalŭ de mare, şi fiindcă le da mâna, aŭ maĭ făcutŭ şi unele înfrumseţărí sub cuvîntŭ de moderne, nisce statue, anume lucrate în aurŭ. Zădarnicŭ aĭ căuta aicí o Alamedă strălucită, unŭ teatru bunŭ, unŭ impunĕtoriŭ edificiŭ de bursă, pe cum găsescĭ în orăşele, ce se numescŭ civilisate. Locuitoriĭ Iereţului nu-şĭ batŭ capulŭ cu de astea.

Dóuĕ suntŭ lucrurile, carí ocupă pe aceştí ómenĭ. Şi ca să nu fiţĭ curioşí, vi-le şi spunŭ îndată. De le-aţĭ urma şi dvóstre, dragí cetitorí! Ele suntŭ grijea de serviţiulŭ divinŭ şi dovedile de îubirea deaprópeluĭ. Póte într'unŭ colţŭ de lume să maĭ fie unŭ oraşŭ asemenea Iereţului, plinŭ de rîvnă în aceste dóuĕ lucrurí, dar unuiŭ, care să-lŭ întrécă, n'aşĭ crede. Într'adevĕrŭ, cândŭ vedí numĕrósele institute publice şi private, carí îşĭ aŭ menirea, să îmbunătăţéscă sórtea celorŭ ecăpătaţí, poména bogată, ce se împarte pentru sĕrací la înmormîntărí, jertfa, ce se pune la altariulŭ Domnului, minunatulŭ spitalŭ, unde grijea de bolnavĭ e împreunată cu abnegaţiune maĭ multŭ ca omenéscă, apoĭ asilele pentru sĕrací, zidirí, carí se destingŭ nu prin architectură esternă, ci prin dragostea umană din launtrulŭ lorŭ, şi cândŭ cercetezĭ bisericele lorŭ, carí strălucescŭ de aurŭ şi petri scumpe, nu ţi-aĭ puté stăpâni bucuria înălţătóre la ceriŭ, şi credŭ că uşorŭ ţi-aĭ da rĕspunsŭ la întrebarea: Nu suntŭ acestea maĭ de valóre decâtŭ înfrumseţările esterióre, carí caracteriséză atâtŭ de fără înţelesŭ véculŭ nostru?

Între Iereţŭ şi învecinatulŭ Algar se întinde o câmpie cam pustie. La marginea unei cărărí stă acum de anĭ o colibă, sub umbra căreia se adăpostesce unŭ bărbatŭ. În momentulŭ de faţă îlŭ găsimŭ chiarŭ durmindŭ. Pe o mĕsuţă zacŭ maĭ multe sticle cu beutură pe sama trecĕtorilorŭ ostenitĭ şi setoşí. Bietulŭ omŭ ĭ-a succesŭ cu vremea, să-şĭ ridice patru părepĭ solidĭ şi să-ĭ acopere cu trestie. Spaţulŭ de adăpostŭ şi-l'a împărţitŭ în dóuĕ chiliuţe. Cea cu întrarea de din afară îĭ servia de vînĕtóre, ér ceealaltă de dormitoriŭ. După aceea şĭ-a adusŭ şi nevasta şi copiiĭ aicí, şi de atuncí suntŭ stăpânĭ preste acéstă proprietate. În dosulŭ caseĭ şĭ-a închisŭ o curte pătrată, unde se odihniaŭ caprele, a cărorŭ păstoriŭ era fiulŭ luí, unŭ voînicŭ tinĕrŭ, care urca uşorŭ ca şi caprele muntele din apropiare. Înaintea caseĭ a săditŭ unŭ maslinŭ, de care trecĕtoriĭ, carí se abăteaŭ pe la elŭ, îşĭ legaŭ călăriile. Olivulŭ sub grijea bună a stăpânuluí sĕŭ s'a făcutŭ unŭ pomŭ frumosŭ şi plinŭ de fructe. Acestea şi caşulŭ de capră eraŭ ceĭ maĭ căutaţí articlĭ aĭ întreguluí sĕŭ institutŭ de adăpostŭ. Domniĭ din Iereţŭ, cândŭ eşiaŭ la vînatŭ, nu puteaŭ să nu se abată pe la unchiaşulŭ Basilio, ca să odihnéscă în umbra colibeĭ luí, şi plătiaŭ de treĭ orí şi de cincí orí puţinulŭ, care-lŭ consumaŭ.

Pe vremea, cândŭ se începe istorióra nóstră, nevasta unchiaşuluí Basilio a fostŭ muritŭ. Fiulŭ luí celŭ maĭ mare fusese datŭ sub grijea unuí unchiŭ alŭ luí, unŭ călugărŭ Dominicanŭ. Tinĕrulŭ a simţitŭ întru sine chemarea de a întra în via Domnului şi făcêndu-şĭ pregătirea cu succesŭ s'a sfinţitŭ şi a fostŭ trimisŭ, să fie preotŭ la unŭ regimentŭ spaniolŭ, ĕră maĭ târdiŭ s'a strămutatŭ în America sudică în Lima. Bĕtrânulŭ Basilio trăia singurŭ şi părăsitŭ. Fiulŭ luí celŭ maĭ micŭ abia numaĭ nóptea putea să-ĭ ţină de urîtŭ, ţiua păscea caprele. Apoĭ şi acesta multă bucurie nu-ĭ făcea. Era de o naturăînchisă, câtŭ după cum se ţice, numaĭ cu cieştele puteaĭ scóte vorba din gura luí; maĭ cu sămă dela mórtea mameĭ sale s'a făcutŭ aşa. Naturele sĕrace de spiritŭ nu se potŭ desvolta bine fără îubirea şi ajutoriulŭ mameĭ, a acestuĭ îngerŭ păzitoriŭ, trimisŭ de Dumneţeŭ pe pămîntŭ. O, câtŭ e de adevĕratŭ, că omenimea nu are decâtŭ dóuĕ idealurí: fecióra şi mama. De aceea înduratulŭ Dumneţeŭ le-a unitŭ, ca femee să fie cea maĭ ceréscă şi maĭ sublimă fiinţă, prin a căreĭ mijlocire elŭ însu-şĭ s'a făcutŭ omŭ.

II

Era o diminéţă frumósă de Decembre. Dinaintea îngustuluĭ sălaşŭ era o bancă de pétră, pe care şedeaŭ unchiaşulŭ Basilio, acum unŭ moşŭ îmbĕtrânitŭ şi slabŭ, cu cumĕtrulŭ sĕŭ unchiaşulŭ Bernardo. Acesta deşi era maĭ bĕtrânŭ de anĭ, cu naturelulŭ sĕŭ glumeţŭ totuşĭ arĕta maĭ tinĕrŭ şi maĭ sprintenŭ decâtŭ Basilio. Nu departe de eĭ sta întinsŭ pe érbă unŭ voînicŭ de staturămijlocie, îmbrăcatŭ în costumŭ de vînătoriŭ, după cum se purta clasa maĭ inferióră. Faţa luí cu trăsăturí proporţionate, dar prea palidă, avea ceva aspru în sine, şi privirea luí nu chiarŭ sinceră trada, ce e dreptŭ, isteţime, nu avea însă nimica din veselia, ce caracteriséză aşa de plăcutŭ tinerimea. Lângă elŭ avea puşca sa de vînatŭ, o pasĕre ademenitóre şi unŭ cocoşŭ de mare într'o colivie cioplită şi acoperită cu postavŭ verde. Jurŭ împrejurŭ era tăcere adâncă, ce nu era întreruptă decâtŭ de fluieratulŭ ascuţitŭ alŭ vîntuluí, ce se perdea în propriulŭ sĕŭ tonŭ, căcí pe acéstă câmpie nu eraŭ arborí, nicí plante, pe carí să le facă a se tângui. Numaĭ galiţele, carí încunjuraŭ casa aşa de mulţămite cu hrana, pe cum le arĕta rotunda lorŭ guşe, simţiaŭ puterea vîntuluí. Elŭ nu numaĭ borzăia penele lorŭ fine, dar le maĭ şi fura şi le ducea cu sine. Cocoşulŭ din timpŭ în timpŭ îşĭ ridica cu fală capulŭ sĕŭ încoronatŭ şi prin cucurigulŭ sĕŭ puternicŭ voia parcă să impună domnuluĭ vîntŭ celuĭ obrazniciŭ. Cotoiulŭ, acestŭ simbolŭ alŭ odihneĭ orí alŭ comfortuluí, îşĭ alesese cu multă înţelepciune celŭ maĭ adăpostitŭ colţŭ alŭ caseĭ, unde îlŭ desfătaŭ razele calde ale sóreluí. Elŭ sta aşedatŭ de pândă şi mornăia cu cotoiéscă viclenie la vrabiile, carí culegeaŭ fricóse din ce a rĕmasŭ de pe masa galiţelorŭ. Razele blânde de sóre, seninulŭ ceriŭ şi pacea, ce umplea natura, îţi ridicaŭ mintea la Dumneţeŭ, şi parcă orí ce inimă grăia întru sine: Să fie totŭ, ce voescĭ tu, Dómne: că e frumósă viaţa, cândŭ şi începutulŭ şi sfârşitulŭ eĭ suntŭ aşa, pe cum tu le vreĭ!

„Ce te maĭ superí, cumetre?“ ţise Bernardo cătră cumĕtrulŭ sĕŭ. „Ţeŭ, că te-ar puté lua cineva dreptŭ cerşitoriŭ, aşa te totŭ plângí. Uîtă-te la mine! Eŭ cândŭ mĕ culcŭ, îmĭ aruncŭ pălăria la o parte şi ţicŭ: Aicí să rĕmâneţĭ voí nĕcasurí! Peptariulŭ de alta şi ţicŭ: Aicí, lipse şi neajunsurí! Apoĭ mĕ culcŭ şi adormŭ ca unŭ patriarchŭ, căcí fără de nicí unŭ gândŭ cine să nu dórmă în pace? Şi tu, care aĭ totŭ, ce-ţi trebue, nu maĭ sfârşescĭ cu jeluirile. Lua-te-ar cuculŭ, să te ducă în spate!“

„Dómne, uşorŭ maĭ grăescĭ tu!“ îĭ rĕspunse acesta. „Nu vedí tu, că casa mea stă să se hulue pe mine, aşa e de slabă şi de spartă pe la tóte cornurile. Apoĭ piciórele mele bolnave, şi încă dacă nu ar maĭ fi una!“

„Aşadar ce maĭ aĭ? Scóte-le pe tóte afară?“

„Că mĕ dorŭ ochiĭ şi mânile, nu-ţi maĭ spunŭ. Dar nu sciĭ tu nimica despre recrutare? Preste dóuĕ septĕmânĭ e asentarea, şi Iosifulŭ meŭ nu credŭ să scape!“

„Bine, dar ăsta-ĭ totŭ nĕcasulŭ? Dapoĭ nu sciĭ tu ţicaia, că mama din tóte te scóte, dar din dóuĕ, din cătane şi din mórte nu te póte. Vedí tu, Ioanulŭ meŭ abia a ieşitŭ din uniformă, şi Mihailă o va şi îmbrăca. Dapoĭ eŭ să plângŭ de asta? Cătănia e unŭ lucru, preste care trebue să trecemŭ cu toţiĭ. Orí tu nu ţicĭ datoraşilorŭ tĕĭ, să-şĭ plătéscă datoriile? Chiarŭ aşa o datorie e şi cătănia. Apoĭ cumetre drăgă, fiulŭ tĕŭ stăndŭ totŭ cu caprele s'a sĕlbătăcitŭ cu totulŭ, numaĭ cătănia îlŭ póte face omŭ. Eŭ încă am fostŭ ostaşŭ şi nu-mĭ pare rĕŭ câtuşĭ de puţinŭ. Acolo m'am făcutŭ bărbatŭ cu cunoscinţe de lume şi de viaţă. Vedí bine, am fostŭ şi ordonanţă şi aveam unŭ dragŭ de oŭterŭ, pe care nu-lŭ voiŭ uîta, câtŭ voiŭ trăi. Nicí astădi nu sciŭ, ce să ţicŭ, care-ĭ era maĭ mare, curajulŭ orí bunătatea sufletuluí. Îlŭ iubiam ca pe frate-meŭ şi mĭ-aşĭ fi datŭ viaţa pentru elŭ nu odată, dar de o mie de orí. Să nu credí, că e plévă, ce-ţi vorbescŭ! Vedí semnulŭ acesta de pe frunte? Mi-l'a dăruitŭ unŭ franţosŭ în lupta dela Medellin. Era să străpungă pe stăpânulŭ meŭ, şi eŭ m'am pusŭ în calea luí. Franţosulŭ a plătitŭ cu viaţa sgărietura acésta, ce mĭ-a lăsat'o de amintire. Feciorulŭ tĕŭ, nu te supĕra, dar aşa e de nătângŭ, de parcă e lapte adunatŭ, şi la naîba, dar îl stă rĕŭ. Las' că i-se vorŭ deschide luí ochiĭ!“

(Va urmá).

Economie.

Bumbacŭ artificialŭ. În rubrica „Povestire sciinţifică“ a diarului „Timpul“ din 5 a c. Nr. 76 cetimŭ: „Chimiştiĭ îşĭ batŭ capulŭ, să înlocuéscă tóte produsele naturale prin produse artificiale, cualificate cu complesanţă „similare“. Materiile textile facŭ una din preocupările lorŭ.

„Aşa, s'a creatŭ mĕtasea artificială din nitro-celulosă, şi mĕtasa franţozéscă, fără ca gândaciĭ de mĕtase să se pună în grevă. Fibrele obţinute suntŭ într'adevĕrŭ solide şi primescŭ văpséua şi tiparulŭ; dar ardŭ ca fulmicotonulŭ, ceea ce le face de temutŭ şi cu dreptŭ cuvîntŭ.

„Acum de curêndŭ unŭ inventatorŭ numitŭ Mitchell a datŭ la ivélă bumbaculŭ artificialŭ, care nu este altŭ ceva decâtŭ lemnŭ de pinŭ saŭ de bradŭ, defibratŭ într'unŭ chipŭ ingeniosŭ, apoĭ desagregatŭ şi albitŭ cu bisulfitŭ de sodă şi chlorură de calce. Celulosa pură obţinută este tratată cu chlorură de zincŭ, cu oleŭ de ricinŭ, cu caseină şi cu gelatină, carĭ îĭ daŭ consistenţă. Se fabrică astfelŭ o pastă, care se întinde în fire ca macarónele şi se usucă între nisce cilindre încălzite cu aburĭ. Nu mai rĕmâne decâtŭ să le ţeşĭ, ca să obţiĭ o stofă de unŭ aspectŭ destulŭ de frumosŭ, şi care presintă o óre care soliditate; se calcă, se netedésce, se văpsesce şi se tipărésce cu o bunăvoinţă, care amintesce pe a bumbaculuĭ naturalŭ. Mai multŭ, este economicŭ, avantajŭ, care de sigurŭ va fi apreţiatŭ de persónele, carĭ caută, înainte de tóte, să se îmbrace ieftinŭ.

„Ceea ce se póte dori, dacă fabricaţia, pe care o resumarĕmŭ, devine industrială, este, ca bumbaculŭ artificialŭ să se vîndă pe faţă cu numele acesta şi să nu se substitue, sub marce de fabrică înşelătóre, bumbaculuĭ naturalŭ, care posede calităţi diferite şi apreţiate.

„Aşa se întîmplă cu untulŭ şi cu margarina; nu se potŭ împedeca industriaşiĭ speciali de a fabrica margarină, şi ómeniĭ economiĭ de a o preferi untului.

„Dacă bumbaculŭ artificialŭ s'ar presenta ca atare, ar avé unŭ óre care viitorŭ înaintea lui. Ceĭ carĭ se vorŭ folosi de elŭ, vorŭ avé satisfacţia de a cugeta, că suntŭ îmbrăcaţi cu lemnŭ: acéstă consideraţiune póte deschide modeĭ, în materie de stofe, suprinzătóre orizonturĭ, căcĭ nimicŭ nu dovedesce, că monopolulŭ materieĭ prime îĭ va avé numaĭ bradulŭ; celealalte lemne vorŭ avé fără îndoélă rîndulŭ lorŭ, şi acésta ne reservă plăcute surprinderĭ în textulŭ aşa de poeticŭ alŭ anunţurilorŭ redactate de magazinele de noutăţi. S'ar vedé, în aceste anunţurĭ, figurându desfaceriĭ de stofe de sălcie-plângătóre, pentru vĕduve; temperamentele tîrîe-brîŭ vorŭ preferi cumajurile de lemnŭ de acaţie; stofa de lemnŭ de ederă va fi caracteristica fidelităţiĭ; stofa de stejarŭ va denota tăria, şi aşa mai în colo.“

Plantaţiuni pe lângă drumurĭ. Comitatulŭ Bichişŭ este celŭ dintâiŭ în ţara nóstră, care obligă fiesce care comună a-şĭ înfiinţa şcólă pentru sădirea de arborĭ şi a planta arborĭ pe lângă drumurĭ. Dacă legea se va esecuta conscienţiosŭ, în decursŭ de câţiva anĭ întregŭ comitatulŭ va fi ca o grădină. Arboriĭ pe lângă drumurĭ pe lângă aceea, că contribue la curăţirea aerului, scutescŭ pe călĕtorĭ şi animalele lorŭ de vîntŭ, de arşiţa sórelui şi în anumită mĕsură şi de pulvere. De doritŭ ar fi, ca esemplulŭ comitatului Bichişŭ să-lŭ urmeze tóte comitatele.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Dilele călduróse de primăvară aŭ fostŭ favorabile pentru semĕnuarea primăverilorŭ. În tótă ţara a fostŭ timpŭ frumosŭ, ploile s'aŭ arĕtatŭ numaĭ sporadice şi aŭ ţinutŭ puţinŭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ ca şi în sĕptĕmâna trecută. Cerealele suntŭ cercate şi decĭ se póte aştepta, ca să li-se mai ridice puţinŭ preţulŭ; causa este, că şi în piaţele din străinătate situaţiunea comerciului de bucate s'a îmbunătăţitŭ. *Grâŭ* s'a vîndutŭ mai multŭ ca în sĕptĕmâna precedentă urcându-se circulaţiunea sĕptĕmânală la 150,000 m. m. plătindu-se maja m. cu fl. 7.55—7.95. *Sĕcară* s'a cumpĕratŭ puţină pentru consumŭ în oraşŭ, dară a fostŭ cercată pentru esportŭ, din care causă i-s'a ridicatŭ preţulŭ cu 5—10 cr.; s'a vîndutŭ la 6000 m. m. cu fl. 5.65—5.80., după calitate. *Orzŭ* pentru măcinatŭ şi nutreţŭ aŭ cumpĕratŭ puţinŭ fabricanţiĭ, dară s'a cercatŭ — maĭ alesŭ celŭ românescŭ — pentru îngrăşare. S'a vîndutŭ m. m. cu fl. 5.70—5.75. *Ovĕsŭ* nu a fostŭ multŭ, căutatŭ încă nu a fostŭ tare, cu tóte acestea şi-a conservatŭ preţulŭ de fl. 7.00—7.50. *Cucuruzŭ* sosindŭ puţinŭ în piaţă a fostŭ viŭ cercatŭ atâtŭ pentru îngrăşare, câtŭ şi pentru fabricele de spirtŭ, ceea ce a avutŭ de urmare urcarea preţuluĭ; s'a vîndutŭ m. m. cu fl. 5.00—5.05. Semînţele de trifoiŭ, luţernă, măzeriche şi mohorŭ aŭ rĕmasŭ totŭ la preţurile din sĕptĕmâna precedentă.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ liniştitŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 52—52 ½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 49—50 cr., *sĕrbescĭ* 44—48 cr., *marfă ţerănéscă* 47—48 cr. la kg. curatŭ.

Slănină se vinde m. m. cu fl. 50—60., ĕră unsórea cu fl. 54—55.

Bursa de Budapesta.

Din 12 Aprilŭ st. n. 1894.

Renta de aurŭ ung. 4%	118.—
« « coróne r. ung.	95.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	128.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	126.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonurĭ rurale ung.	95.50
« urbariale ung.	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	153.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	143.50
Renta de hârtie austriacă	98.50
« « argintŭ austriacă	98.25
« « aurŭ austriacă	119.—
Losurile austr. din 1860.	158.—
« Vienei	174.—
Acţiunile bancei austro-ungare	1014.—
« « de creditŭ ung.	419.—
« « « « austr.	353.10
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	128.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.50
Galbenĭ împĕrăteştiĭ	5.84
Napoleon-d'orĭ	9.92
Mărcĭ 100 imp. germane	61.20
Londra 10 Livres şterlingĭ	125.—

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsăriŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respectivĕ de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte, aşezarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptătéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.
(6) 9—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 7—26 **Timisióra-Fabrică**
se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.
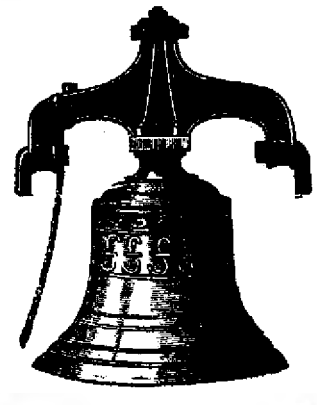
Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele
Clopote patentate găurite,
carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **eatu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.
Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeauna în magazinŭ.
Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr.. a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 21 Aprilŭ 1894. **Numĕrulŭ 16.**

Învingere şi osêndă.

Istoria érăşi ne-a făcutŭ să asistămŭ la o ironie deosĕbită.

Deoparte liberalii nostri serbézĕ cu bucurie *învingerea* căsătorieĭ civile, de altă parte unŭ ilustru jurisconsultŭ liberalŭ pronunţă *osînda* cea maĭ grea asupra orĭ căruĭ felŭ de căsătorie civilă.

În Pesta o maĭoritate imposantă votézĕ proĭectulŭ guvernuluĭ. În Viena în acela-şi timpŭ pronunţă celŭ maĭ mare pandectistŭ din Germânia, profesorulŭ de universitate din Berlinŭ şi membrulŭ caseĭ de susŭ alŭ imperiuluĭ germânŭ Dr. Dernburg unŭ discursŭ, prin care se vestejesce orĭ ce formă a căsătorieĭ civile.

Este într'adevĕrŭ o ironie deosebită a istorieĭ în faptulŭ acesta.

Marii nostri jurisconsulţi în frunte cu ministrulŭ de justiţie Szilágyi nu aveaŭ destule cuvinte pentru a se provoca la esemplulŭ Germânieĭ, unde — după părerea dînşilorŭ — căsătoria civilă obligătóre a produsŭ atâtea binefaceri.

Şi tocmaĭ atuncĭ vine unŭ membru alŭ legislativeĭ germâne, unŭ jurisconsultŭ de nume europénŭ, să spună în asociaţiunea juridică din Viena, că esperinţele din Germânia, suntŭ desastróse şi nimicitóre pentru căsătoria civilă obligătóre şi pentru orĭ ce altŭ soiŭ de căsătorie civilă.

Conferenţiarulŭ a pornitŭ dela propositiunea fundamentală, că „orĭ ce dreptŭ temeiulŭ sĕŭ celŭ maĭ adâncŭ îlŭ are în inima poporuluĭ, şi că legiuitoriĭ timpuluĭ nostru ar trebui să se siléscă a aduce opera lorŭ în armonie cu aspiraţiunile şi lipsele inimeĭ poporuluĭ".

Sub lumina acestuĭ principiŭ fundamentalŭ de dreptŭ a esaminatŭ conferenţiarulŭ căsătoria civilă şi a terminatŭ condamnându-o cu tótă asprimea.

Elŭ a dîsŭ, că este în contrastŭ cu inima poporuluĭ, ca actulŭ acela, care decide viaţa mirilorŭ, să se indeplinéscă fără de o consacrare maĭ înaltă. Contractulŭ matrimonialŭ din firea sa trebue să fie ca unŭ felinarŭ, care să lumineze calea, pe care aŭ să înainteze mirii în viaţa lorŭ conjugală, şi totŭ acestŭ contractŭ trebue încă dintru începutŭ să risipéscă orĭ ce indoélă şi orĭ ce îngrijire a mirilorŭ.

Dar nu numaĭ de mirĭ e vorbă la închiarea căsătorieĭ. Nu numaĭ mirii trebue să fie impresionaţi prin consacrarea superióră a contractuluĭ, ce-lŭ închie. Este şi unŭ interesŭ supremŭ alŭ societăţiĭ şi alŭ statuluĭ, ca contractulŭ matrimonialŭ să fie încunjuratŭ de cea maĭ mare pompă posibilă, pentru ca mirii să pricépă, că prin contractulŭ, ce l'aŭ închiatŭ, s'aŭ făcutŭ membri aĭ societăţiĭ, şi că prin asta aŭ luatŭ asupră-şĭ datorinţa de a lucra la perfecţionarea, înfrumseţarea şi consolidarea edificiuluĭ socialŭ.

Scopurile aceste însă nu se ajungŭ prin căsătoria civilă, ci numaĭ prin căsătoria *religiósă,* care vécurĭ întregĭ a fostŭ unica formă de căsătorie.

Ce e dreptŭ, dise conferenţiarulŭ, desvoltarea statuluĭ modernŭ a cerutŭ, ca contractulŭ matrimonialŭ să fie petrecutŭ cu maĭ mare îngrijire ca în trecutŭ. De aci însă nu a urmatŭ nicĭ decâtŭ desbrăcarea căsătorieĭ de caractĕrulŭ eĭ religiosŭ, ci tóte lucrurile acelea, carĭ îlŭ interesaŭ pe statŭ, se puteaŭ încrede fórte bine funcţionarilorŭ bisericescĭ.

Conferenţiarulŭ a arĕtatŭ maĭ departe, că forma *obligătóre* a căsătorieĭ civile este cu totulŭ contrară libertăţiĭ de consciinţă, şi că din punctulŭ de vedere alŭ libertăţiĭ de consciinţă ar fi maĭ preferabilă căsătoria civilă facultativă.

Pe urmă a arĕtatŭ conferenţiarulŭ, că în Germânia introducerea căsătorieĭ civile obligătóre a avutŭ efectele celea maĭ rele, de-órece fórte mulţi mirĭ nu maĭ mergŭ la biserică spre a cere binecuvintarea căsătorieĭ lorŭ, ci se indestulescŭ cu formalitatea aceea gólă, ce se întimplă la oficiulŭ stării civile. Şi urmarea e descreştinarea familieĭ, înflorirea crescêndă a demoralisăriĭ şi descompunerea societăţiĭ. Şi resultatulŭ e, că statulŭ, care e datorŭ a întări legăturele societăţiĭ, prin introducerea căsătorieĭ civile sĕmĕnă disordine şi perire şi îşĭ sapă însu-şĭ mormintulŭ.

Étă în liniaminte generale cuprinsulŭ conferinţeĭ profesoruluĭ Dernburg.

Este uşorŭ de priceputŭ, câtŭ sânge rĕŭ a produsŭ în taběra liberalilorŭ din

---

Feuilleton.

„Schitulŭ din teĭ."

Întru memoria poetului Dr. **F. W. Weber**

(† 5 Aprilŭ a. c.)

Celŭ maĭ plăcutŭ poetŭ germânŭ modernŭ, cu care am făcutŭ cunoscinţă ocupându-mĕ de literatura germână în *Graz,* este Weber, autorulŭ renumituluĭ poemŭ epicŭ *„Dreizehnlinden",* pe care pe românesce l'am tradusŭ cam verbalŭ cu: „Schitulŭ din teĭ."

Unŭ tinĕrŭ prietinŭ îmĭ atrase atenţiunea primadată asupra acestuĭ poemŭ, care dela 1878 până acuma a vĕdutŭ în maĭ multŭ de 60 de ediţiuni lumina. Eŭ am ediţiunea a 56-a dela 1893. De atuncĭ de bună samă aŭ maĭ apărutŭ încă câteva.

Luasem împrumutŭ dela prietinulŭ meŭ acéstă carte, ca să o cetescŭ. Dela primele şire m'a captivatŭ. Şi cetindŭ mereŭ înainte aşa mĭ-a plăcutŭ, încâtŭ îndată m'am hotărîtŭ a mĭ-o procura, ca să o cetescŭ din cartea mea şi să-mĭ însemnŭ cu dragă voe marcantele pasaje, carĭ cu puţine cuvinte spuneaŭ frumóse şi marĭ comorĭ de înţelepciune. N'am cetitŭ nicĭ cândŭ carte, care maĭ multŭ să mĕ fi atrasŭ, ca acestŭ poemŭ. Cândŭ numaĭ timpulŭ îmĭ permitea, o luam a mână, cetiam şi recetiam, declamam cu tonŭ înaltŭ, şi mĕ răpia, de îmĭ venia să cântŭ unele pasaje, maĭ alesŭ de cele lirice.

Puţinĭ vorŭ fi cunoscêndŭ dintre Românĭ acéstă perlă a literaturel moderne. De aceea aflu eu cale a spune câteva cuvinte despre ea.

O facŭ cu dragŭ, ca să împlinescŭ o datorinţă pie faţă de poetulŭ, a cărei mórte cu durere am aflat'o chiarŭ din „Unirea".

De cândŭ am „Schitulŭ din teĭ", care nu e uniculŭ, dar celŭ maĭ clasicŭ productŭ alŭ luĭ Weber, o legătură gingaşe simţiam între mine şi elŭ. Mĕ simţiam óreşi cum fericitŭ, că am ajunsŭ, să-ĭ facŭ cunoscinţa. Am căutatŭ, să-ĭ aflu biografia şi să-ĭ cunoscŭ maĭ de aprópe viaţa. Lungŭ priviam la chipulŭ luĭ venerabilŭ, simpaticŭ, cu frunte clară şi cu ochĭ adâncĭ, adâncĭ.

Unŭ bărbatŭ interesantŭ în tótă forma!

Elŭ medicŭ, consilierŭ sanitarŭ, — şi elŭ poetŭ atâtŭ de admirabilŭ.

Elŭ a pătrunsŭ legăturile trupuluĭ omenescŭ cu tóte secretele materieĭ, — şi în locŭ să devină, ca medicii ceĭ maĭ mulţi de acum, unŭ materialistŭ fără rostŭ, care négă esistinţa sufletuluĭ, pentru că secţionându nicăirĭ n'aŭ datŭ de elŭ, şi négă pe Dumneḑeŭ creatorulŭ deducêndŭ omenimea dela unŭ orangutang óre care, — elŭ, Weber, devine, rĕmâne poetŭ, idealistŭ, care cuprinde taĭnica armonie universală cu tótă poesia eĭ, aşa cum ne-o presentă Evangelia în învăţăturile Mântuitoriuluĭ.

Căcĭ Weber n'a fostŭ numaĭ poetŭ, elŭ a fostŭ *poetŭ creştinŭ* per eminentiam.

Sufletulŭ luĭ curatŭ, bogatŭ în sentimente, cu o sburătóre fantasie, şi strălucitorŭ de fericire, era sufletulŭ din fire creştinŭ, despre care unŭ mare bărbatŭ bisericescŭ a dîsŭ, că „anima humana naturaliter christiana".

Şi ca poetŭ elŭ n'a fostŭ numaĭ sentimentŭ, ce se încălḑesce din cândŭ în cândŭ, de se varsă în scurte poesióre lirice, ocasionale, — nu! Elŭ a fostŭ unŭ spiritŭ mare, creatorŭ, care a sciutŭ concepe unŭ mare obiectŭ artisticŭ, cum e „Schitulŭ din teĭ".

Las că a trăitŭ o viaţă lungă, a avutŭ timpŭ pentru a-şĭ cristalisa ideile pe lângă unŭ simbure într'unŭ mare cristalŭ, — dar a avutŭ şi basă, şi pregătire, şi voe şi hărnicie. Pentru că deşi e adevĕratŭ, că poeta nascitur, — totuşi nu e absolutŭ adevĕratŭ.

Austria și Germânia conferința asta. Ei nici nu facŭ taină din supĕrarea lorŭ și atacă pe ilustrulŭ jurisconsultŭ cu o vehemență de totŭ estraordinară.

Liberalii nostri suntŭ mai astuți. Ei o trecŭ cu vederea, ca și cum nu s'ar fi întîmplatŭ nimicŭ. Și aŭ dreptate. Pentru că dacă ar striga, lumea s'ar deștepta și ar vedé, că nu numai clericalii, iesuiții, ultramontanii și „dacoromânii" combatŭ căsătoria civilă, ci și ómenĭ de renumele profesoruluĭ Dernburg.

Dar tactiea asta totŭ nu le va folosi. „Inima poporațiuniĭ" întregĭ din țară este contrară proiectelorŭ bisericescĭ ale guvernuluĭ, și chiarŭ să se aducă acum legile acestea, ele nu vorŭ puté dăinui, pentru că numaĭ acele legĭ potŭ să stea, carĭ suntŭ „în armonie cu aspirațiunile și cu lipsele inimeĭ poporuluĭ".

Trecut'aŭ timpurile acelea, cândŭ o mână de ómenĭ să pórte de nasŭ miliónele de cetățenĭ. Ideile originale creștine de adevĕrată libertate și de suveranitate a poporuluĭ vorŭ străbate inima poporuluĭ, și cea dintâiŭ manifestație a inimeĭ acesteia renăscute va fi ștergerea legilorŭ acelora, carĭ se vorŭ fi adusŭ în contradicere cu „aspirațiunile și lipsele inimeĭ poporuluĭ".

Datorința nóstră este, să facemŭ, ca inima poporuluĭ să se manifeste, ca să pricépă legiuitoriĭ, ce aŭ de făcutŭ.

De ce-ĭ bună logica? — Am audițŭ odată pe unŭ celebru dialecticŭ dicêndŭ: „Logica e bună la tóte."

De vorba asta mĭ-am adusŭ aminte, cândŭ am esaminatŭ numele acelorŭ deputați, carĭ aŭ votatŭ pentru și carĭ aŭ votatŭ contra căsĕtorieĭ civile.

Am vĕdutŭ adecă pe Silviŭ Rezei votândŭ *contra* căsĕtorieĭ civile. Și firesce am rĕmasŭ încremenitŭ. Elŭ să voteze *contra*, unŭ membru alŭ partiduluĭ liberalŭ! Apoĭ dacă nu-ĭ acesta curajŭ, apoĭ . . . .

Dar continuarea urmĕză.

Totŭ în acea ședință se face propunerea de a se da ministruluĭ de justiție votŭ de blamŭ pentru *activitatea lui legislatorică.*

Și ce să vedĭ! Între aceia, carĭ îĭ votézăministruluĭ *încredere*, vĕdŭ totŭ pe *Silviŭ Rezei.*

Care va să dică: votezĭ *contra* proiectuluĭ și totŭ atuncĭ votezĭ *încredere* aceluia, care a pregătitŭ, presentatŭ și apĕratŭ proiectulŭ.

Apoĭ dacă nu-ĭ asta *consecință, logică,* apoĭ atuncĭ într'adevĕrŭ nu mai este nicĭ o consecință! Apoĭ nu-ĭ adevĕratŭ, că „logica e bună la tóte"?

Încolo Silviŭ Rezei n'a fostŭ singurŭ cu logica sa. A avutŭ „socium dolorum" pe Tódor József, canonicŭ din Alba-Iulia.

Ce să le facĭ? „Logica e bună la tóte." Și apoĭ suntemŭ la capĕtulŭ vĕculuĭ. Fin de siècle . . .

Rusificarea în Băsarabia.

Sub acestŭ titlŭ reproduce „Gazeta Transilvaniei" unŭ articulŭ din diaruluĭ bucurescénŭ „Țara", în care se arată, că încercările muscălescĭ de a rusifica pe Românĭ introducêndŭ limba ruséscă prin tóte bisericele românescĭ aŭ rĕmasŭ zădarnice. Acésta dovedesce resistința rasei române în contra contopirii. De vre-o 40 de anĭ o parte din venitele bisericescĭ și mănăstirescĭ s'aŭ destinatŭ pentru asilulŭ din Chișineŭ, care adăpostesce în fiecare anŭ 120 de copiĭ sĕracĭ și orfanĭ, cărora li-se dă o educațiune completă ruséscă. Eleviĭ cei mai eminenți se trimitŭ apoĭ la facultatea de teologie din Chișineŭ și la universitățile din Petersburg, Moscva și Odessa. Deși acești elevĭ suntŭ primiți în asilŭ dela fragedă etate de 6 anĭ și ținuți acolo 10—12 anĭ spre a fi rusificați, eĭ totuși vorbescŭ între sine într'ascunsŭ moldovenesce (românesce). Ĕră cândŭ ieșiŭ în lume, refusă a merge în centrulŭ Rusieĭ, ci se așédă în patria sa. Aicĭ sub influința mediuluĭ purŭ moldovenescŭ eĭ redevinŭ ĕră Moldoveniĭ.

Ne pare bine, că elementulŭ românŭ se conservă încă în nefericita Băsarabie. O mică observare totuși ne vedemŭ îndemnați a face la cuvintele, ce le premite venerabila „Gazeta" la articululŭ citatŭ. Ea adecă dice: „Este fórte greșită părerea unora, carĭ susținŭ, că identitatea de religiune a Românilorŭ cu Rușiĭ înlesnesce fórte multŭ desnaționalisarea elementuluĭ românescŭ de cătră oceanulŭ slavŭ. Cătŭ de falsă este acéstă credință a acelora, carĭ manifestézăîn tóte ocasiunile temerea lorŭ de panslavismŭ, ne dovedesc Băsarabia."

Cătŭ de amarŭ se înșală bĕtrâna „Gazeta", care crede, că identitatea de religiune a Românilorŭ cu Rușiĭ nu înlesnesce desnaționalisarea elementuluĭ românescŭ, ne dovedesce articululŭ citatŭ, unde se dice despre Româniĭ băsarabeni: *„În ce privesce însă simțemîntulŭ național, acesta le lipsesce cu desevârșire, căci moldovenismulŭ lorŭ n'are a face nimicŭ cu naționalismulŭ."* Întrebămŭ pe „Gazeta", că óre identitatea de religiune cu Rușiĭ nu a contribuitŭ, ca Româniĭ băsarabeni să fie lipsiți cu desevârșire de simțemîntulŭ de naționalitate? Noĭ suntemŭ de modesta părere, că în Rusia ca și airea, unde elementulŭ românescŭ locuesce împreună cu celŭ slavŭ, identitatea de religiune este o causă principală, că în Românĭ se stinge simțulŭ naționalŭ, și eĭ pe încetulŭ se slavisézăă. Româniĭ din Băsarabia după ce în viața publică de statŭ nu se potŭ afirma ca Românĭ, ar trebui, să o facă acésta în biserică. Scoțêndu-se însă limba română din biserică și introducêndu-se pe basa identității de religiune cea ruséscă, a urmatŭ, ca spiritulŭ naționalŭ românescŭ, neavêndŭ terenŭ de activitate, să se stingă, deși Românii băsarabeni vinŭ desŭ în contactŭ cu Românĭ din provințele, unde este desvoltatŭ simțemîntuiŭ naționalŭ. La poporulŭ polonŭ din Rusia, care nu este de aceea-și religiune cu Rușiĭ, conscința națională se păstrézăă continuŭ vie și deștéptă. În Bucovina elementulŭ rutenescŭ se întăresce pe contulŭ celuĭ românescŭ. Preoțimea și inteligința ruténă în multe locurĭ face pe poporulŭ românescŭ să crédă, că și rugăciunea numaĭ dacă o rostesce rusesce, este bine primită luĭ Dumnedeŭ, pe cândŭ în limba moldovenéscă îĭ este urgisită. Poporulŭ în simplicitatea sa crede acelorŭ preoți, carĭ suntŭ de o religiune cu elŭ, și credêndu-le se înstrăinézăă de némulŭ sĕŭ. Cu cătŭ succesŭ se folosesce în Sêrbia și Bulgaria identitatea de religiune spre a desnaționalisa pe

---

Pe lângă „nascitur" mai încape și o mare parte din „fit".

Născutŭ în regiunĭ frumóse, ficiorŭ de forestieriŭ din *Alhausen* (Vestfalia), de sigurŭ sufletulŭ luĭ deschisŭ din fire impresiunilorŭ a avutŭ cu ce se nutri din de vreme. Părinții luĭ eraŭ sĕracĭ, elŭ setosŭ de scimță; de aceea harnicŭ trebuia să fie, ca să se susțină la școlă. Pe lângă talentele luĭ naturale hărnicia și zelulŭ luĭ aparŭ directivele tinereței luĭ, directive, ce-lŭ conducŭ până în sfârșitulŭ vieței. Muncă, zelŭ, însuflețire, credință tare în Dumnedeŭ, îndestulire cu sine însu-și, idealurĭ mariĭ politice și sociale, bunătate de inimă, adevĕratŭ umanismŭ creștinescŭ, acestea îlŭ caracterisézăă în viață, — acestea se reoglindézăă pregnantŭ și din poesiile luĭ drăgălase de o desevârșită frumseță de formă modernă.

Câteva date biografice vorŭ clarifica acéstă caracterisare. Născutŭ la 26 Dec. 1813, gimnasiulŭ îlŭ absolvézăă în Paderborn, apoĭ în 1833 merge la universitatea *Greifswald* studiândŭ acolo doĭ anĭ filologie, apoĭ medicină. În timpulŭ acesta elŭ face îndelungate călĕtoriĭ, totŭ pe jos, omnia secum portans. La Breslau, apoĭ ér la Greifswald, de aci până în Svedia, făcêndŭ câte șepte miluri pe dI.

La 1838 se promovézăă. Petrece câtva în Halle, în Praga, apoĭ în Viena. Totŭ pedestru cercetézăă Triestulŭ, Veneția, Roma, Napoli, trece de acolo prin Marseille și Lyon la Paris, unde practisézăă maĭ multŭ timpŭ într'unŭ spitalŭ vestitŭ.

Câte bogățiĭ de frumseță naturale n'a gustatŭ sufletulŭ luĭ în decursulŭ uneĭ atarĭ călĕtoriĭ! Orașele nemțescĭ cu zidurile și întăriturile lorŭ istorice! Triestulŭ și Veneția cu lumea lorŭ de mare, de apă! Roma, eterna cetate, cu comorile artistice și monumentele creștine! Lumea clasică susținută alăturea cu cea nóuă, creștinismulŭ și păgânismulŭ în paralelă, ... Roma ca centrulŭ imperiuluĭ, ce s'a ruinatŭ, . . . și Roma ca centrulŭ lumiĭ creștine cu aureola vecînicieĭ!

Dapoĭ Napoli, „la bella Napoli", pe unde vedĭ ca într'o cameră întrégă firea. Ceriulŭ azurŭ și pămîntulŭ cu minunățiile luĭ. Câmpiile verdĭ și munțiĭ stâncoșĭ și ghețoșĭ. Vesuvulŭ îțĭ arată medulŭ pămîntuluĭ cu clocotitoriulŭ luĭ focŭ și cu lavă, marea nesfârșenia eĭ, Pompeji din jurŭ îțĭ deschide lumea de acum 2000 de anĭ, ér Acuariulŭ lumea cea din adâncurile mării . . .

Câte impresiĭ pentru unŭ sufletŭ simțitoriŭ!

La 1842 Weber se așédă ca medicŭ în locululŭ de cură *Driburg,* situatŭ într'unŭ ținutŭ farmecătoriŭ. La 1856 trece la scalda *Lippspringe* de lângă Paderborn, totŭ așa de frumosŭ situată. La 1867 se mută într'unŭ castelŭ *Thienhausen,* nu departe de *Pyrmont,* ér la 1887 în amicalululŭ orășelŭ *Nieheim,* în casa sa proprie.

Cătŭ de harnicŭ a fostŭ, se póte cugeta. A fostŭ mediculŭ celŭ mai vestitŭ de ocupatŭ și conscienționsŭ, apoĭ poetŭ productivŭ, de la 1761 chiarŭ și deputatŭ, membru alŭ centruluĭ.

Astfelŭ elŭ alina durerile trupescĭ, îndulcia sufletele cu poesiile sale pline de îndestulire, sĕninŭ și mângâiere, și apĕra ca politicŭ activŭ drepturile cetățenilorŭ liberĭ.

Fericitŭ naturelŭ și binecuvîntată viață a avutŭ.

Cu liniște a pututŭ privi în fața morțiĭ dicêndŭ în poesia „Ein Traum", carea a scris'o la aniversarea a 80-a a nascerii sale:

Der dunkle Fährmann winkt in seinem Nachen:
O, gebe Gott ein seliges Erwachen!

* * *

Celŭ maĭ prețiosŭ productŭ alŭ poesieĭ luĭ, cum am dișŭ, este poemulŭ epicŭ-liricŭ „Schitulŭ din tel". În elŭ s'aŭ cristalisatŭ ideile, vederile luĭ Weber într'unŭ întregŭ deplinitŭ. Voiŭ spune pe scurtŭ firulŭ povestiĭ, carea cu atâta dragŭ o recetescŭ, cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că mĭ-am propusŭ, dacă-mĭ ajută Dumnedeŭ, să îmbracŭ în haĭnă românéscă acéstă poetică fiică a poetuluĭ germânŭ. Bine va fi, să-ĭ cunóscemŭ acum măcarŭ pe scurtŭ cuprinsulŭ.

Eroulŭ este *Elmar,* unŭ june saxonŭ, frumosŭ, fantasticŭ, ca toțĭ vestfaliĭ. Elŭ este blondŭ, înaltŭ, cu ochĭ marĭ. Parcă-lŭ vĕdŭ, cum sbóră în vîntŭ pletele luĭ ușóre, cândŭ fuge pe treptele palatuluĭ sĕŭ rĕmasŭ pustiŭ. Elŭ e orfanŭ, singurŭ singurelŭ. Pe tată-sĕŭ nu l'a cunoscutŭ. A audițŭ numaĭ despre elŭ, că a fostŭ vitézŭ și a omorîtŭ chiarŭ și unŭ bălaurŭ, care făcea marĭ pagube în jurŭ. Sermana luĭ mamă, rĕmasă numaĭ cu elŭ, adese se pornia în lacrimĭ, îlŭ prindea în brațe și-lŭ sărută pe frunte oftândŭ. „Puiule, tu nu aĭ tată, — cine să te învețe bărbăție?" S'a socotitŭ decĭ și l'a dusŭ la unŭ némŭ alŭ lorŭ, la unŭ preotŭ păgânŭ, Tiatgrim din țara Frisilorŭ. Acolo a crescutŭ elŭ, ascultândŭ înțeleptele sfaturĭ ale bĕtrânuluĭ preotŭ

Români, dovedesce faptulŭ, că Românii din ţĕrile acestea nu mai daŭ nicĭ unŭ semnŭ de viaţă naţională.

În sfârşitŭ ḑicemŭ „Gazeteĭ“, că-ĭ póte ajunge, câtŭ s'a împotrivitŭ până acuma adevĕruluĭ. Ea nu s'a întemeiatŭ cu acestŭ scopŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele dela Strigonŭ a convocatŭ pe 20 l. c. conferinţa episcopatuluĭ catolicŭ în palaţulŭ sĕŭ din Buda. Obĭectulŭ consultărilorŭ îlŭ va forma actuala situaţiune politică bisericéscă, cestiunea congrueĭ şi afacerile curente neresolvate în conferinţa precedentă.

Noulŭ archiepiscopŭ de Agram în 14 a c. a depusŭ jurămîntulŭ îndatinatŭ înaintea Monarchuluĭ în Viena, fiindŭ de faţă ministrulŭ croatŭ Iossipovich. Totŭ atuncĭ a depusŭ la nunţiatură şi jurămîntulŭ de fidelitate Papeĭ.

Roma.

Duminecă s'a îndeplinitŭ cu mare solemnitate ceremonialulŭ pentru canonisarea fericituluĭ Ioanŭ Davila, de origine spaniolŭ. Solemnitatea s'a celebratŭ în biserica s. Petru, care era plină. De faţă aŭ fostŭ ambasadorulŭ spaniolŭ pe lângă Vaticanŭ dimpreună cu personalulŭ ambasadeĭ şi 7000 de peregrinĭ spanioli, carĭ aŭ sositŭ încă de Sâmbătă în Roma. Tribunele aŭ fostŭ ocupate de unŭ publicŭ alesŭ. După amĕḑi Sfinţia Sa Leonŭ XIII s'a rugatŭ la altariulŭ sfintuluĭ Ioanŭ Davila, cu care ocasiune eraŭ în biserică la 40,000 de persóne.

În 19 a c. aŭ mai porunitŭ din Spania 6000 de peregrinĭ la Roma.

În celŭ mai de aprópe consistoriŭ, care se va ţiné în luna viitóre, Sfinţia Sa va crea 6 cardinalĭ noĭ, si anume patru italienĭ, unulŭ francesŭ şi unulŭ spaniolŭ.

Germânia.

Parlamentulŭ imperialŭ germanŭ în şedinţa de Lunĭ a primitŭ şi în a treia cetire propunerea centruluĭ referitóre la scóterea din vigóre a legilorŭ aduse în Maiŭ 1874 în contra Ieşuiţilorŭ. Deputatulŭ Hompesch spre motivarea propuneriĭ arată, că este nefundată temerea unora, ca şi cum reîntórcerea Ieşuiţilorŭ ar conturba pacea religiósă. Acum Germânia are lipsă neîncunjurată de activitatea ordurilorŭ religióse. Ordulŭ Ieşuiţilorŭ promovéză moralitatea şi înfruntă elementele revoluţionare. Dreptulŭ civilŭ de asemenea pretinde abrogarea legiĭ, prin care nu se toleréză Ieşuiţiĭ în Germânia, care lege vătĕmă fórte greŭ pe catolicĭ, fără ca să aducă celŭ mai micŭ folosŭ imperiuluĭ; ba e chiarŭ nedémnă de unŭ imperiŭ puternicŭ. — Liebnecht declară, că socialdemocraţiĭ primescŭ propunerea, dară nu o facŭ acésta din iubire faţă de biserică. Socialdemocraţiĭ nu se temŭ de Ieşuiţĭ. — Purceḑêndu-se la votare nominală parlamentulŭ cu 168 în contra la 145 a primitŭ propunerca. Pentru propunere aŭ votatŭ membriĭ centruluĭ, poloniĭ, socialdemocraţiĭ, alsaţianiĭ, partidulŭ poporalŭ germanŭ de sudŭ şi o mare parte a liberalilorŭ; ĕră în contra eĭ liberalnaţionaliĭ, conservativiĭ, partidulŭ imperialŭ şi o parte a liberalilorŭ.

Mai restă acum, ca să se pronunţe şi consiliulŭ federalŭ asupra propuneriĭ pentru reîntórcerea Ieşuiţilorŭ şi a ordurilorŭ religióse, carĭ le cualifică legea de înrudite cu Ieşuiţiĭ. După ce însă aşa numiţilorŭ „fraţi albĭ“, carĭ lucră cu zelŭ şi abnegaţiune admirabilă în coloniile germâne din Africa, ministrulŭ prusianŭ de culte Bosse le-a concesŭ aşeḑarea în Prusia fără a se opune la acésta consiliulŭ federalŭ, aşa se crede, că nicĭ reîntórceriĭ Ieşuiţilorŭ nu se vorŭ crea dificultăţĭ din partea aceluĭ consiliŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 12 a c. a camereĭ deputaţilorŭ după discursulŭ ministruluĭ de justiţie asupra căsătorieĭ civile a urmatŭ votarea. Pentru proĭectulŭ guvernuluĭ aŭ votatŭ 196 deputaţĭ guvernamentalĭ, 11 Apponyiştĭ, 70 independentiştĭ şi 4 disidenţi; în contra proĭectuluĭ şĭ-aŭ datŭ voturile 1 guvernamentalŭ (Rezei Silvius), 51 Apponyiştĭ, 23 independentiştĭ şi 31 disidenţĭ; ĕră dela votare s'aŭ abşţinutŭ 10 guvernamentalĭ (unĭĭ reversaliştĭ), 4 Apponyiştĭ, 7 independentiştĭ şi 4 disidenţĭ. Dintre deputaţiĭ de naţionalitatea română aŭ votatŭ pentru proĭectŭ Beleşŭ, Bogdanŭ, Szerb, Vincz şi Vuia, în contra Mihályi, Rezei şi Şerbanŭ.

Totŭ în şedinţa de Joĭ a ajunsŭ la ordinea ḑileĭ şi propunerea deputaţilorŭ Szalay Imre şi Onody de a se da votŭ de neîncredere ministruluĭ Szilágyi. Propunerea a fostŭ respinsă cu 214 voturĭ contra la 102. E de însemnatŭ, că Rezei a votatŭ încredere ministruluĭ dimpreună cu deputaţiĭ românĭ, carĭ aŭ fostŭ credincioşĭ guvernuluĭ şi în cestiunea căsătorieĭ civile.

La începutulŭ şedinţeĭ de Vinerĭ radicalulŭ Hermann Otto polemisându cu oratoriĭ, carĭ repróbă nisuinţa de a secularisa averea bisericéscă, de noŭ se provócă la articululŭ de lege XX din 1848 urgitându esecutarea luĭ. Horánszky probéză cu citate scóse atâtŭ din legile dela 1848 câtŭ şi din Verbóczi, că secularisarea nu e altceva decâtŭ o despoiare, o înstrăinare nedréptă.

Începêndu-se desbaterea specială asupra proĭectuluĭ despre căsătoria civilă s'aŭ primitŭ aprópe fără nicĭ o modificare 27 §§-ĭ.

Sâmbătă şĭ-a motivatŭ Ugron pro-

---

alŭ luĭ Wodan (ḑeulŭ vechilorŭ germanĭ). Dela mamă, dela moşŭ şi de pretutindeni mai alesŭ una a învĕţatŭ tinĕrulŭ saxonŭ: să urésca pe creştinĭ şi pe franconi, carĭ umblaŭ, să-ĭ încreştineze şi să-ĭ subjuge.

În vîrsta luĭ tinĕră, de 13—14 anĭ i-s'a întîmplatŭ, de a scăpatŭ de mórte o copilă frumuşică, ce era să se înece într'unŭ lacŭ. Era *Hildegunde,* fata unuĭ boieriŭ încreştinatŭ, vecinŭ cu casa şi moşia luĭ părinţéscă. Şi elŭ nu mai póte uĭta scena cu scăparea copileĭ, care palidă de frică şi érăşĭ roşie de ruşine, îĭ mulţămia tremurându, şi deodată îlŭ sărută, apoĭ confusă îlŭ rugă, să nu mai spună la nimenĭ. . .

Departe, la bĕtrânulŭ sĕŭ moşŭ, gândulŭ luĭ sbura totŭ . . . nu sciŭ unde . . . îĭ era dorŭ de ceva, nu-ĭ mai plăcea viaţa închisă din casa bĕtrânuluĭ Tiatgrim. . .

A plecatŭ la vitejie, cu Normanĭ, carĭ cutrieraŭ cu corăbiile lorŭ până în marea mediterană în josŭ toţĭ ţĕrmurĭ, jefuindŭ şi trăindŭ bine. Aşa în tovărĕşia lorŭ a ajunsŭ şi prin Roma . . . Dar nicĭ sgomotulŭ luptelorŭ nu ĭ-a înecatŭ vocea doruluĭ. S'a întorsŭ acasă, — dar vatra părinţéscă era rece, mamă-sa în pămîntŭ.

Şi mare schimbare şi în jurŭ în ţară. Franconiĭ înaintaseră, mulţĭ Saxoni primiseră crucea şi supremaţia împĕratuluĭ creştinescŭ franconŭ. Ura în contra franconilorŭ era tare în sufletulŭ luĭ. Dar era singurŭ. Oamenĭĭ se daseră după pĕrŭ. Iubirea de némŭ se rĕcise în inimile lorŭ. Elŭ părea că e singurŭ representantŭ alŭ unuĭ poporŭ cu lumea luĭ de obiceĭurĭ şi comorĭ naţionale, ameninţate tóte de cutropire străină . . .

De o parte mărirea trecutuluĭ luĭ, iubirea de némŭ, dorulŭ de a elibera poporulŭ, fără a avé încredere în sine, — de altă parte lupta luĭ sufletéscă cu creştinismulŭ şi cu dragostea. Elŭ iubesce pe Hildegunde, dar scie, că ea e creştină, şi elŭ numai ca creştinŭ póte gândi la ea. . . . . În lupta acésta e aprópe de desperare.

Mai vinŭ şi persecuţiile. Elŭ are unŭ rivalŭ. Este *Gero,* unŭ franconŭ locţiitorŭ alŭ împĕratuluĭ, care cu orĭ ce preţŭ vre să-lŭ depărteze de casa boĭeruluĭ, tatălŭ Hildegundeĭ. Îlŭ acusă de tăciunariŭ, de omŭ, care ţine la ḑeiĭ păgânĭ şi le jertfesce lorŭ. Se ţine judecată. Se constitue unŭ felŭ de curte cu juraţĭ. Este acusatorŭ, Gero, dar apĕrătorĭ nu. Din doîspreḑece numaĭ unulŭ singurŭ are curajulŭ, să-ĭ susţină causa. Toţĭ ceĭalalţĭ suntŭ laşĭ renegaţĭ. Sentinţa este: *„Vogelfrei“* — adecă perderea tuturorŭ drepturilorŭ, averilorŭ, şi dacă în terminŭ anumitŭ nu-şĭ părăsesce ţara, orĭ cine îlŭ póte omorî fără temă de pedépsă. Cea mai grea sentinţă. — Pléca călare şi-şĭ lasă totulŭ. Prin pădure parcă plânge codrulŭ după elŭ. . . . Dar nu-ĭ e destulă durerea expatriariĭ, îlŭ mai şi atacă mişelesce din dosŭ ómenĭ de aĭ luĭ Gero. Elŭ pică josŭ săgetatŭ mai mortŭ.

Nisce călugărĭ dela „Schitulŭ din teĭ“ îlŭ aflară, îlŭ ţeaŭ sub pază, îlŭ îngrjiescŭ şi cu mare greŭ îlŭ vindecă.

Reînvie, — dar la şi mai grea luptă. Dorulŭ şi iubirea Hildegundeĭ reînvie şi ele. Călugărĭĭ cu purtarea lorŭ umană îlŭ facŭ, să depună ura contra creştinismuluĭ. Priorulŭ mănăstiriĭ vorbesce cu elŭ preumblându-se prin grădina schituluĭ. Cuvintele luĭ i-sŭ boldŭ în inimă. Lupta grea sufletéscă începe — şi se sfârşesce cu învingerea creştinismuluĭ. Elŭ se face creştinŭ, i-se dovedesce nevinovăţia, şi-şĭ recapĕtă cinstea — şi iubirea, pe Hildegunde cea credinciósă.

Gero o păţesce rĕŭ. Deşi creştinŭ franconulŭ acesta, Gero, e unŭ caractĕrŭ miserabilŭ. Elmar, deşĭ păgânŭ, e unŭ admirabilŭ caractĕrŭ. Hildegunde e o adevĕrată iubire credinciósă, — care cu rugăciuniile şi suferinţele sale îşĭ recâştigă pe iubitulŭ sĕŭ şie şi luĭ Dumneḑeŭ, — căcĭ se încreştinéză, şi-sŭ fericiţĭ.

Admirabile suntŭ părţile lirice şi tablourile.

Visurile luĭ Elmar pe patulŭ de bólă grea, jalea Hildegundeĭ, cuvintele priorului, reflexiunile luĭ Elmar la acelea, lupta luĭ sufletéscă, dubiulŭ, apoĭ credinţa, — suntŭ minunate.

Descrierea obiceĭurilorŭ vechĭ germane, nóptea luĭ Balder, jertfa, ce i-se face, peştera vrăjitóreĭ etc. şi întrégă lumea mitologică germană suntŭ clasice. Apoĭ tablourĭ din pădure, codru împoporatŭ de paserĭ şi dobitóce, carĭ tóte păşescŭ ca în poveste la sfatŭ şi întregescŭ firulŭ povestiriĭ.

Nu se potŭ reproduce, numaĭ gusta din originalŭ. De aceea dacă daŭ vre-o părticică tradusă, o facŭ numaĭ ca să atragŭ mai multŭ atenţiunea celorŭ ce ar vre să cetéscă ceva frumosŭ în limba germână, pentru că

punerea făcută în numele independenţiştilorŭ de a se vota neîncredere guvernuluĭ din causa purtăriĭ sale cu ocasiunea înmormîntăriĭ luĭ Kossuth. Ministrulŭ Wekerle rĕspundêndŭ la învinuirile luĭ Ugron ḑice, că guvernulŭ este representantulŭ puteriĭ esecutive, alŭ coróneĭ, pe lângă controla din partea naţiuniĭ, şi rógă dieta, ca să nu admită la discusiune propunerea luĭ Ugron. Fa apoĭ a şi fostŭ respinsă cu 218 voturĭ în contra la 114, reţinêndu-se dela votare 120 (!! 114 şi 120 facŭ 134) de deputaţi.

Desbaterea specială asupra proïectuluĭ de lege despre căsătoria civilă s'a continuatŭ şi în şedinţa de Lunĭ, terminându-se în şedinţa de Marţi a camereĭ. La desbatere a propusŭ maĭ alesŭ contele Apponyi maĭ multe modificărĭ fără a se primi vre-una de ceva însemnătate.

În partidulŭ Apponyistŭ din causa legiĭ despre căsătoria civilă a eruptŭ scisiune. Deputaţiĭ Veszter Imre, Horváth Gyula şi alţiĭ doĭ aŭ eşitŭ din partidŭ.

Austria.

În parlamentulŭ austriacŭ cu ocasiunea budgeţuluĭ s'aŭ repeţitŭ desŭ scenele furtunóse. Aşa în 10 a c. deputatulŭ Prcernovski în numele partiduluĭ Cehilorŭ tineriĭ a combătutŭ posiţia referitóre la lista civilă a împĕratuluĭ, care posiţie în trecutŭ aŭ primit'o tóte partidele fără discusiune. Elŭ a ḑisŭ, că împĕratulŭ niciĭ cândŭ nu locuesce în Praga, pe cândŭ unele părţi ale anuluĭ le petrece în Budapesta, şi pentru aceea Unguriĭ ar trebui să fie loiali, dară pe cum se vede, nu suntŭ; va vota în contra listeĭ civile, de-órece poporulŭ cehŭ nu primesce nimicŭ din cheltuelile votate spre susţinerea curţiĭ. Totŭ în sensulŭ acesta a vorbitŭ şi Cehulŭ tinĕrŭ Vasati. — Ministrulŭ Windischgraetz reflectândŭ la discursurile Cehilorŭ tineriĭ a ḑisŭ, că eĭ ar da cu multŭ maĭ bunŭ testimoniŭ despre loialitatea poporuluĭ cehŭ, dacă nu ar ataca acéstă posiţie. În urma acestora s'a născutŭ unŭ sgomotŭ teribilŭ, deputaţiĭ amenînţându-se cu pumniĭ alergaŭ spre mijloculŭ saleĭ strigându: „Afară cu eĭ!“ Ministrulŭ nu şi-a maĭ pututŭ continua vorbirea.

Cehulŭ tinĕrŭ Gregr a atacatŭ aspru pe deputaţiĭ poloniĭ pentru politica lorŭ egoistă şi şovăitóre. Prin acésta de noŭ s'aŭ aţiţatŭ spiritele, câtŭ unŭ deputatŭ polonŭ a amenînţatŭ cu pumnulŭ pe Cehiĭ tineriĭ. Posiţia fonduluĭ de dispositie încă aŭ reïeptat'o Cehiĭ tineriĭ.

Sêrbia.

Ministrulŭ-preşedinte Nicolaevicĭ a declaratŭ unuĭ corespondentŭ alŭ ḑiaruluĭ „Pol. Cor.“, că guvernulŭ va reduce afacerile regatuluĭ în starea normală durabilă prin aceea, că va respinge dela alegerĭ elementele neîndreptăţite şi turbulente introduse de radicalĭ. E certŭ, că şi după aceea vorŭ ajunge multĭ radicalĭ în scupcină, dară puteriĭ lorŭ preponderante se va pune capetŭ, ĕră liberaliĭ şi progresiştiĭ işĭ vorŭ ocupa posiţia, ce le compete.

Pasicĭ şi-a datŭ dimisiunea din postulŭ de representantŭ alŭ Sêrbieĭ la Petersburg. Fiindŭ Pasicĭ de principiĭ radicale, dimisiunea luĭ a fostŭ primită. Simicĭ, fostulŭ mĭnistru-preşedinte, ĕrăşĭ va fi numitŭ representantŭ alŭ Sêrbieĭ la Viena.

Corespondinţe.

Bucurescĭ, 25 Martie 1894.

Ĕrăşĭ la Sinodŭ! Suntemŭ în sesiunea de tómnă a'anuluĭ trecutŭ. Se discută apelulŭ preotuluĭ catherisitŭ Panaitescŭ. Îndată după cetirea raportuluĭ (nepublicatŭ) *Archiereulŭ Gherasimŭ* propune, să se lase casulŭ la apreţiarea Episcopuluĭ eparchiotŭ alŭ Rômniculuĭ. — *Mitropolitulŭ Moldoveĭ:* Îmĭ aducŭ aminte de o ḑicĕtóre, pe care o repeta adese orĭ unŭ reposatŭ păr. archiereŭ *errare humanum est.* Însu-şĭ judecătoriĭ potŭ să fie induşĭ în eróre, póte că nu a vĕḑutŭ tóte actele, póte că n'a constatatŭ pe deplinŭ totŭ, şi a apucatŭ să se pronunţe într'unŭ sensŭ óre care acusându şi inculpându pe preotŭ. De aceea propune, ca fiindŭ casulŭ prea înjositoriŭ, să se invite Episcopulŭ, să ĭerte pe preotŭ. — *Ep. Huşilorŭ* este de aceeaşĭ părere, ba încă rógă pe Stulŭ Sinodŭ, „ca chiarŭ raportulu în cestiune să se retragă ca pătimaşŭ“. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Raportulŭ să fie retrasŭ? Apoĭ atunci cum se găsesce St. Sinodŭ faţă de aceste lucrurĭ? — *Ep. Rômniculuĭ* se arată gata a graţia pe preotŭ, cere însă, ca „actele să fie redactate din noŭ, şi raportulŭ să se mărginéscă numaĭ în cuprinderea actelorŭ şi să-şĭ ţină (Raportorulŭ) pe sama sa reflexiunile şi învinuirile, ce mi-le aduce aşa din seninŭ“. — *Ep. Dunărĭi-de-josŭ* spune, că comisia St. Sinodŭ a găsitŭ, că condamnarea este o caterisire deghisată; dînsulŭ însă ar putĕ ḑice, că este maĭ multŭ decâtŭ o caterisire. „Ea este expulsare din ţinutulŭ uneĭ eparchiĭ, şi pentru unŭ preotŭ gonirea acésta din eparchie este o expulsare deghisată de pe teritoriulŭ sĕŭ, din locuinţa ce are ca cetăţénŭ românŭ, — lucru, care nu are dreptŭ să-lŭ facă niciĭ Episcopulŭ niciĭ Mitropolitulŭ. Guvernulŭ expulsézĕ pe străiniĭ, cândŭ aceştia atentézĕ la siguranţa statuluĭ saŭ turbură ordinea publică, dar să gonimŭ noĭ unŭ preotŭ din eparchie, aşĭ dori, să sciŭ, cine ne dă acestŭ dreptŭ? Eŭ credŭ, că sentinţa consistoriuluĭ eparchialŭ alŭ Rômniculuĭ este unŭ abusŭ de putere ne maĭ pomenitŭ în viaţa nóstră bisericéscă. De aceea, ca să ieşimŭ din acestŭ impasŭ înfricoşătoriŭ, rogŭ pe P. S. Episcopŭ, să ĭerte purŭ şi simplu pe preotŭ, şi noĭ să trecemŭ la ordinea ḑileĭ.“ — Se pune la votŭ propunerea de ĭertare şi punerea raportuluĭ la dosarŭ, şi se primesce, trecêndu-se la ordinea ḑileĭ.

* * *

În şedinţa următóre s'a revenitŭ asupra cestiuniĭ pentru motivulŭ, că în procesulŭ verbalŭ se trecuse ca o singură propunere ĭertarea preotuluĭ şi retragerea raportuluĭ. *Mitropolitulŭ Primatŭ:* Singurŭ P. S. Ep. alŭ Dunărĭi-de-josŭ a ḑisŭ, că este de aceea-şĭ propunere; rĕmâne însă, ca St. Sinodŭ să hotăréscă, cum va crede de cuviinţă. — *Ep. Dunărĭi-de-josŭ:* Noĭ nu putemŭ să desţesemŭ ceea ce amŭ ţĕsutŭ. St. Sinodŭ s'a pronunţatŭ odată asupra aceluĭ raportŭ. — *Ep. Huşilorŭ:* „Tocmaĭ pentru că P. S. Ep. alŭ Dunărĭi-de-josŭ ḑice, că să nu desţesemŭ ceea ce amŭ ţesutŭ, eŭ ḑicŭ, că dacă pripitŭ şi rĕŭ amŭ ţĕsutŭ, să ne grăbimŭ a îndrepta imediatŭ rĕulŭ.“ Insistă apoĭ asupra puneriĭ la votŭ formalŭ a retragerĭĭ aceluĭ raportŭ. — *Ep. Romanuluĭ:* Totŭ în sensulŭ acesta eram să rogŭ şi eŭ pe St. Sinodŭ, ca asemenea raportŭ să se retragă, fiindŭ că este unŭ actŭ cam compromiţĕtorŭ, nu numaĭ pentru unĭ din noĭ, dar pentru întregŭ Stulŭ Sinodŭ. — *Ep. Dunărĭi-de-josŭ* pentru prestigiulŭ Stuluĭ Sinodŭ combate acéstă propunere; „fiindŭ că dacă amŭ voĭ astădĭ, să votămŭ o propunere, prin care amŭ anula votulŭ nostru de ierĭ.....“ — *Ep. Huşilorŭ:* Amŭ anulatŭ noĭ chiarŭ şi regulamente. — *Ep. Dunărĭi-de-josŭ:* „Ar însemna fără îndoélă, că noĭ ne permitemŭ, să refacemŭ astădĭ votulŭ nostru de ierĭ.“ Continuându-şĭ argumentarea P. S. Sa adauge, că dacă aŭ refăcutŭ regulamentele, aceea s'a întîmplatŭ cu cosimţemîntulŭ ministruluĭ. Pe urmă s'a admisŭ retragerea raportuluĭ.

* * *

Dintre numĕrósele cărţĭ religióse supuse aprobărĭĭ Sinoduluĭ, prin discusiune maĭ lungă a trecutŭ „Studiulŭ religiuniĭ“ de Simeonŭ Popescu. — *Ep. Dunărĭi-de-josŭ* propune, ca contrarŭ regulamentuluĭ, după care cărţile trebue să se presinte în manuscrise, cea de faţă să se tipăréscă maĭ întâiŭ spre a se putĕ vedé maĭ bine, cum este credinţa autoruluĭ, de-órece o altă carte a dînsuluĭ, *Pnevma,* a fostŭ trimisă de Sinodŭ profesoriloră facultăţiĭ de teologie spre a se pronunţa, dacă nu cuprinde în sine eresiĭ. — *Mitropolitulŭ Moldoveĭ* aflându, că în carte se cuprindŭ şi „cântece de stea“, adauge: „După părerea mea ar trebui, ca aceste cântece să fie bine observate, fiindŭ că cu toţiĭ scimŭ, cum cântamŭ în copilăria nóstră aceste cântece, cum este „treĭ craĭ dela rĕsăritŭ“ şi celealalte; şi eram să întrebŭ, cine este acestŭ Simeonŭ Popescu, dar am înţelesŭ. Le-a observatŭ bine raportulŭ aceste cântece, cum se punŭ ele în gura copiiloră, fiindŭ că însu-şĭ P. S. Sa, cândŭ era copilŭ, le va fi auḑitŭ aceste cântece de stea, suntŭ aşa precum le-amŭ pomenitŭ noĭ? — *Raportorulŭ* rĕspunde, că „acele cântece de stea nu suntŭ,

---

traducerea, ce am făcut'o, recunoscŭ şi ĕr recunoscŭ, este o copie fórte fórte palidă a originaluluĭ celuĭ plinŭ de viaţă şi coloritŭ de diverse nuanţe.

Încă o observare. Deşi poemulŭ ne transpune într'o lume îndepărtată de noĭ în timpŭ, necunoscută nóuĕ niciĭ aḑĭ în destulŭ, — în lumea poporuluĭ germanŭ, şi încă în timpulŭ, cândŭ acela trece la creştinismŭ, — conţine o mulţime de reflexiuni moderne la adresa crasuluĭ materialismŭ, ce a cuprinsŭ cea maĭ mare parte a Europeĭ, şi care produce atâtea crise în ḑilele nóstre.

Şi creştiniĭ şi păgâniĭ din acestŭ poemŭ suntŭ idealiştĭ, uniĭ într'unŭ felŭ, alţiĭ într'altulŭ. Ambele partide daŭ din greŭ în materialiştĭ.

Interesantă e în privinţa acésta introducerea, unde poetulŭ vorbesce cu o *buhă,* representanta materialismuluĭ, care se rĕscocorésce contra poeţiloră şi învĕţaţiloră.

* * *

Fie acestea întru amintirea poetuluĭ meŭ germânŭ predilectŭ!

Fie poeţiloră nostri de îndemnŭ, să urmeze acéstă direcţiune. Să umplă inimile sale de idealurĭ marĭ, înalte, să se pătrundă de trecutulŭ naţiuniĭ, care la noĭ este aşa neglesŭ, deşi aşa de falnicŭ, şi să sfinţéscă iubirea lorŭ de némŭ prin iubirea adevĕruriloră creştine, înalte idealurĭ, de carĭ geniĭ marĭ ca Dante s'aŭ inspiratŭ.

Astfelŭ póte cu maĭ multă abnegare, cu maĭ mare însufleţire amŭ luptă lupta mare, la care suntemŭ angajaţi!

E. Dălanŭ.

cum le-amŭ învăţatŭ noi, ci suntŭ dóue, trei poesii cuprinse într'o pagină; ér la coiinde întrebuinţéză cuvîntulŭ: *haĭ-lerom Dómne,* în locŭ de *Leroĭ-Dómne,* cum se obicînuesce la noi." — *Mitrop. Moldoveĭ:* Eĭ, vedeţi dar?! — *Ep. Rômniculuĭ:* Din raportulŭ comisiuniĭ, ce amŭ auditŭ asupra cărţilorŭ Părinteluĭ Sim. Popescu, nu Părinteluĭ. . . . *Ep. Rômniculuĭ* continuă arĕtându, că cărţile suntŭ bune. — *Mitrop. Moldoveĭ* vorbesce în terminĭ fórte puţinŭ aleşi despre autorŭ, căruia nu vre să-ĭ dea nicĭ titlulŭ de domnŭ, şi apoĭ de noŭ întrĕbă: „Dar dela cine vine acéstă învăţătură?" — *Ep. Rômniculuĭ:* Vine dela unŭ omŭ pocăitŭ. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Dar de unde aĭ pocăinţa luĭ, P. S. Ta? — *Ep. Rômniculuĭ:* Aci în aceste cărţi nu este nicĭ o eresie. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Eĭ, Preasfinte, până cându nu va declara elŭ, că négă cele ce a scrisŭ în *Pnevma,* nu trebue primită cartea dela unŭ asemenea individŭ, şi decĭ eŭ suntŭ în contra aprobăriĭ acesteĭ cărţi. — Cu tóte aceste după unele esplicărĭ ale Mitrop. Primatŭ, că cartea e bună, şi că nu e bine, să se încépă discuţiunea asupra antecedenţelorŭ, fie ale orĭ cuĭ ar fi, căci atuncĭ s'ar puté scóte la ivélă multe despre orĭ cine, cartea se apróbă cu condiţiunea, ca să introducă unele micĭ modificărĭ, printre carĭ în locŭ de *haĭ-lerom Dómne* să se pună *Leroĭ-Dómne.* — În şedinţa dela 18 Nov. relativŭ la adresa Ministruluĭ de culte, ca să i-se trimiţa cărţile votate de s. Sinodŭ, ca să le vadă şi să se pronunţe, *Mitrop. Moldoveĭ* întrĕbă: Cum? atuncĭ asemenea cărţi de ce maĭ vinŭ la St. Sinodŭ? — *Ep. Rômniculuĭ* rĕspunde, că acésta se întîmplă numaĭ din punctŭ de vedere religiosŭ, ér Ministrulŭ trebue să le aprobeze din punctŭ de vedere pedagogicŭ; apoĭ adauge: Sciţi, că am fostŭ şi eŭ unulŭ dintre profesoriĭ seminariuluĭ din Bucurescĭ, şi apoĭ am maĭ fostŭ profesorŭ şi în altă parte, şi de cându am încetatŭ a fi profesorŭ, suntŭ 7 anĭ. Eĭ bine, ca profesorŭ potŭ să ţicŭ, că eram la înălţimea sciinţeĭ şi cunosceam tóte descoperirile pedagogice; apoĭ chiarŭ dacă nu le sciam, eram datorŭ să mĕ credŭ, că le sciam. — *Ep. Dunărĭĭ-de-josŭ:* Eraĭ datorŭ să le sciĭ? Acéstă afirmare este o mândrie îngâmfată. — *Ep. Rômniculuĭ:* Nu este mândrie! Reflectaţi maĭ bine! Continuă a spune, că Ministrulŭ trebue să vadă, într-o câtŭ acele cărţi ţinŭ samă de recerinţele pedagogice. — *Mitrop. Moldoveĭ,* esplicându-şi observarea, adauge: N'am voitŭ să ţicŭ alte cuvinte şi nicĭ nu ţicŭ, fiindŭ că nu este de trebuinţă, de-órece guvernulŭ este în dreptŭ să observe totŭ şi să scie totŭ, ce se mişcă, şi noĭ ceĭ ce facemŭ parte de totŭ personalulŭ rulantŭ, ca să ţicŭ aşa, adecă noĭ ceĭ bisericescĭ lucrătorĭ în via domnuluĭ. . . . — *Ep. Dunărĭĭ-de-josŭ:* Da, ca materialŭ dela drumulŭ de fierŭ, face cu noĭ ce vre şi ne pórtă pe unde vre; aşa este materialulŭ rulantŭ. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Trebue să fimŭ supuşi cu pace. Dar P. S. Ep. alŭ Rômnic. se adresézĕ de-a dreptulŭ la mine, şi-mĭ ţice, cum? Ministeriulŭ să nu scie, ce se face şi ce se ţice? Că acum sciinţa a făcutŭ progrese, nu maĭ este aceea, ce era acum 20, 30 anĭ în urmă, pe cându noĭ eramŭ colegĭ. Să-mĭ dea voe P. S. Ep. alŭ Rômnic. cu tóte ideile savante să-mĭ esprimŭ mirarea mea însoţită de o întrebare. Înţelegŭ, că sciinţa a făcutŭ progrese în lume şi anume sciinţele fisice, cele naturale, cele geografice şi în fine sciinţele de totŭ felulŭ. Ómeniĭ aŭ pusŭ mâna pe aerŭ, pe fulgerŭ, a făcutŭ telegrafulŭ şi multe alte lucrurĭ. Înţelegŭ tóte acestea; înţelegŭ, să cunóscă şi metódele celea maĭ micĭ ale numĕróseloru bóle, a descoperitŭ microbiĭ şi totŭ felulŭ de lucrurĭ. — *Archiereulŭ Calistratŭ:* A descoperitŭ şi telefonulŭ. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Telefonŭ, Colofonŭ şi maĭ sciŭ eŭ ce, dar întrebŭ pe P. S. Ep. alŭ Rômniculuĭ, religiunea nóstră ortodoxă s'a modificatŭ? — *Alŭ Rômniculuĭ:* Nu! — *Mitrop. Moldoveĭ:* Atuncĭ dar cine să observe cele scrise în cărţile religióse? Ceĭ dela Ministerŭ, nu negŭ, suntŭ ómenĭ capabilĭ cu sciinţe religióse şi teologice, dar acéstă cerere a dluĭ Ministru este ca o sfidare aruncată Stuluĭ Sinodŭ, cându se cere, ca cărţile aprobate de S. Sinodŭ să se apróbe şi de Ministerŭ. — La urmă se primesce propunerea Mitrop. Primatŭ, ca Ministrulŭ să se adreseze directŭ la autoriĭ cărţilorŭ aprobate de Sinodŭ. — Pentru acum fie destulŭ.

Salutare **Philalet.**

Vocea primatelui.

Claudiŭ Vaszary primatele Ungarieĭ a deschisŭ Joĭ în 19 a c. adunarea generală a societăţiĭ s. Ştefanŭ cu o cuvîntare, care se ocupă de cestiunea cea maĭ ardentă a politiceĭ actuale din Ungaria. Se póte privi cuvîntarea acésta de preludiŭ pentru desbaterile din casa magnaţilorŭ referitóre la proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă. Cuvîntarea o caracterisézĕ tonulŭ liniştitŭ maiestosŭ, forma cu adevĕratŭ clasică, dar maĭ alesŭ energia hotărîtă.

Reproducemŭ în liniamente generale cuprinsulŭ acesteĭ cuvîntărĭ: Oratorulŭ depinge cu colorĭ viĭ gloria şi decăderea Romeĭ şi din paralela acésta ajunge la conclusiunea, că puterea naţiunilorŭ îşĭ are rădăcina în sfinţenia vieţeĭ familiare, pe cându perirea sfinţenieĭ din viaţa familiară provócă descompunerea societăţiĭ, căderea naţiunilorŭ şi imperiilorŭ. Femeea ca soţie şi ca mamă e centrulŭ vieţeĭ familiare. În esemplulŭ Romeĭ arată, că descompunerea societăţiĭ, clătinarea vieţeĭ morale şi în urmare căderea societăţiĭ politice, a imperiuluĭ, e totdeuna provocată prin desconsiderarea demnităţiĭ, ce se cuvine în societate femeiĭ. Acestuĭ esemplu tristŭ, care l'a oferitŭ omenimiĭ Roma, îĭ opune învĕţătura creştină, carea a restituitŭ căsătorieĭ şi familieĭ caractĕrulŭ eticŭ, a reaşedatŭ femeea în demnitatea, ce-ĭ compete, a redatŭ mameĭ drepturile, din a cărorŭ nedreprindere trebue să urmeze căderea societăţiĭ politice. Căsătoria creştină, familia creştină, societatea creştină suntŭ temeliile cele maĭ solide, pe carĭ se zidescŭ clădirile, carĭ se numescŭ naţiunĭ şi imperiĭ. Acestea temeliĭ le vede periclitate în Ungaria şi de aceea provócă pe fiiĭ bisericeĭ catolice, să sară într-u apĕrarea lorŭ.

Din tonulŭ liniştitŭ, dar şi energicŭ alŭ cuvîntăriĭ primateluĭ s'ar vedé, că oposiţia din casa magnaţilorŭ e bine pregătită la luptă. Dea Dumnedeŭ, ca aşa să fie!

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Ne ţinemŭ de datorinţă şi publice a mulţămi judeluĭ comunalŭ din Drâmbariŭ *Iosifŭ Magde* şi soţieĭ sale, părinţiĭ preotuluĭ gr. cat. din Ciugudiulŭ de Murĕşŭ, carĭ aŭ donatŭ bisericeĭ gr. cat. din Ciugudiŭ unŭ felonŭ de mĕtasă vînătă în valóre de 60 fl. şi unŭ felonŭ de catifea négră în valóre de 30 fl. v. a. dimpreună cu celea aparţinĕtóre. În rugăciunile nóstre rugămŭ pe Dumnedeŭ, să-le lungéscă viaţa pentru a maĭ puté ajuta biserici sĕrace. *Ioanŭ E. Magde* preotŭ.

Ilustritatea Sa Domnulŭ baronŭ *Milos Baich* de Varadia maĭ de multe orĭ a donatŭ sume frumóse de banĭ pe sama bisericeĭ gr. cat. din Varadia (comitatulŭ Timişuluĭ). Acum de noŭ s'a îndurată a dona o sumă de 100 fl. v. a. pe sama bisericeĭ susnumite. Decĭ voindŭ a persolvi tributulŭ recunoscinţeĭ şi mulţămiteĭ nóstre pentru atarĭ fapte nobile îndeplinite chiarŭ cându biserica e maĭ necesitată, nu putemŭ întrelăsa, ca marinimositatea acésta să nu o facemŭ cunoscută şi multŭ onoratuluĭ publicŭ, rugându pe atotbunulŭ Dumnedeŭ, ca aceste fapte nobile să le recompenseze cu prisosinţă. *Vicentie Popoviciŭ* parocŭ prim. *Paulŭ Iorgoviciŭ* preotŭ. *Ioanŭ Stoia* curatorŭ prim. *Ştefanŭ Branea* curatorŭ sec.

Avisŭ! Acelora, carĭ reflectézĕ a şi abona cuartierĭ pe timpulŭ decurgerĭĭ procesuluĭ Memorandului din 7 Maiŭ n. şi cĭlele următóre, comandămŭ, să se adreseze în privinţa acésta dluĭ *Nicolaŭ Raţiŭ* capelanŭ în Cluşŭ. Jokai utcza nr. 6, până la finea luĭ Aprilie n.

Concursŭ. Cu terminulŭ de 1 Maiŭ st. n. se escrie concursŭ pentru completarea parochieĭ Miraslaŭ, în protopopiatulŭ Aĭuduluĭ. Emolumentele suntŭ: a) casă parochială cu 1 încăpere, staulŭ şiură, tóte în tare bună; b) porţiune canonică: 6 jug. 1588°□, o grădină arătóre 1 jug. finaţŭ 7 jug., păşune 660°□; c) pădurea comunală o delniţă de lemne focale, cam de 4 carĕ; d) stola îndatinată.

Alŭ XIV procesŭ de presă alŭ „Tribuneĭ" s'a pertractatŭ în 18 a c. în Cluşŭ. Acusaţiĭ aŭ fostŭ învĕţătoriĭ G. Crăciunŭ din Hodoşŭ şi G. Petrovicĭ din Tornia (ambiĭ în diecesa gr. or. a Aradului) pentru unŭ apelŭ îndreptatŭ către preparandiĭ absoluţi în anulŭ scol. 1891/2 aĭ pedagogiuluĭ din Aradŭ, în care aceştia suntŭ îndemnaţi, ca să lupte neobosiţi pentru limba şi religiunea naţiuniĭ române. Apelulŭ s'a publicatŭ în nr. 179 alŭ „Tribuneĭ" din 26 Aug. 1893. Apĕrătoriŭ a fostŭ dlŭ Dr G. Ilea. Acusaţiĭ aŭ fostŭ decheraţi de vinovaţi şi condamnaţi: G. Crăciunŭ la 3 lunĭ închisóre şi 100 fl. amendă, ér G. Petrovicĭ la 4 lunĭ închisóre şi 300 fl. amendă. Asemenea aŭ fostŭ acusaţi şi condamnaţi şi dniĭ A. Balteşŭ la 300 fl. amendă şi I. Popa Necşa la 200 fl. amendă, la purtarea speselorŭ procesuale de 30 fl. şi la perderea de 500 fl. din cauţiunea „Tribuneĭ".

† **Vasile Popŭ,** canonicŭ archidiaconŭ alŭ Capitululuĭ gr. cat. de Gherla, în anulŭ alŭ 62-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 36-lea alŭ preoţieĭ — provĕdutŭ cu SS. Sacramente ale muribundilorŭ — în 17 Aprilŭ st. n. a. c. între órele de mĕdădi, după unŭ morbŭ scurtŭ, dar plinŭ de suferinţe şi-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoruluĭ.

În veci amintirea luĭ!

Despre adunarea de protestare a Sêrbilorŭ până acum amŭ pututŭ afla numaĭ faptulŭ, că adunarea a protestatŭ unanimŭ în contra proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă şi a decisŭ presentarea unuĭ protestŭ la corpurile legiuitóre şi convocarea unuĭ congresŭ estraordinarŭ.

Corespondenţeĭ române, care apare în Bucurescĭ sub direcţiunea dluĭ Slavicĭ şi se ocupă maĭ alesŭ de cestiunea transilvană, i-s'a subtrasŭ debitulŭ postalŭ în Ungaria.

Epidemie. În Leta mare din comitatulŭ Bihoruluĭ graséză aprinderea de medua spinăriĭ şi de peliţa creerilorŭ secerându multe victime. Ceĭ morţi se înmormîntéză curêndŭ, fără multe ceremoniĭ. Epidemia acésta a maĭ grasatŭ la 1879 în comitatulŭ Bichişŭ.

Armata şi politica. Deputatulŭ antisemitŭ dr. Lueger în şedinţa din 19 a c. şi-a esprimatŭ indignarea, că comandantulŭ de corpŭ din Viena F.-Z.-M. br. Schönfeld a luatŭ parte la banchetulŭ datŭ în onórea noului primarŭ Grübl şi acolo a ţinutŭ unŭ toastŭ de cuprinsŭ politicŭ îndreptatŭ în contra radicalilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

(Fine.)

13. Credemŭ a fi doveditŭ de ajunsŭ până aci, că Hurmuzaki este unulŭ dintre auctorii cei mai suspecți în materie de religiune și biserică, și astfelŭ acum ne putemŭ întórce la cele ce le aduce domnulŭ Densușanŭ din cartea luĭ Hurmuzaki în contra s. Unirĭ. [1])

Hurmuzaki susține în testimoniulŭ citatŭ de Densușanŭ trei lucruri:

a. Că unirea în sinodulŭ celŭ mare din 1700 s'a făcutŭ din silă esercitată de catolicĭ și de curtea împĕrătéscă. [2])

b. Că maĭoritatea poporuluĭ românŭ din Transilvania n'a avutŭ cunoscință despre cele ce aveaŭ să se întîmple în acelŭ sinodŭ și nicĭ după aceea n'a fostŭ instruatŭ despre schimbarea întrevenită în religiunea sa strămoșéscă.

c. Că maĭoritatea poporuluĭ românŭ n'a primitŭ și aprobatŭ unirea.

Pe basa acestora Hurmuzaki declară, că unirea făcută la 1700 nu póte avé nicĭ unŭ fundamentŭ juridicŭ și *„nu se póte considera înaintea publicului ca unŭ actŭ de consciință esecutatŭ în modŭ legalŭ“*.

Vomŭ rĕspunde decĭ pe scurtŭ la tóte trei aserțiunile luĭ Hurmuzaki.

Prima aserțiune, că unirea în sinodulŭ celŭ mare din 1700 s'a făcutŭ din silă, este luată din vîntŭ. Ea este combătută de G. Barițiŭ cu aceste cuvinte: „Întrebarea este aci: fost'a aceea a treia declarațiune făcută de bună voe, spontanee, nestórsă cu amenințărĭ saŭ chiarŭ cu arme, precum li-se întîmplase întocmaĭ în acea-și epocă protestanțilorŭ din Ungaria? Noĭ susținemŭ, că acelŭ sinodŭ a lucratŭ sub influința oratorieĭ persuasive a Iesuițilorŭ, nu însă și sub presiunea teroristică a curțiĭ imperiale, *ci dacă a fostă presiune, aceea venia de siguru din partea guvernului transilvanŭ compusŭ în marea sa maĭoritate din magnați și patricianĭ magiarĭ și sașĭ protestanți de trei confesiuni, carĭ pe cum amŭ arĕtatŭ și la altŭ locŭ, nu voiaŭ nicĭ să audă de unirea Românilorŭ cu biserica Romeĭ, pentru că eĭ se înfioraŭ de consolidarea catolicismului ca și de apucarea poporuluĭ românŭ saŭ și numaĭ a nobilimiĭ române de maĭ multe miĭ, pe calea scințelorŭ și a culturеĭ, prin urmare pe calea cătră libertate.* De altă parte însă marea maĭoritate a protopopilorŭ veniți din comitatele feudale transilvane și ungurene amărițĭ în sufletele lorŭ de atâtea gône și urgiĭ seculare, la carĭ eraŭ espușĭ eĭ, preoții și poporulŭ din partea aristocrațieĭ, s'aŭ simțitŭ tarĭ destulŭ, ca să dea peptŭ cu dînsa, dacă prin uniune își vorŭ asigura protecțiunea împĕratuluĭ, și așa eĭ aŭ trecurŭ la ordinea zileĭ preste scrupulĭ, ce aveaŭ maĭ vîrtosŭ protopopiĭ și negustătorii amestecați, grecĭ, românĭ, bulgarĭ (ca și astădĭ), carĭ pe lângă ce nu avuseră a suferi de-a dreptulŭ nimicŭ dela magnațiĭ calvinĭ, ci numaĭ dela patricianiĭ, pe carĭ sciaŭ să-ĭ îmblânzéscă cu banĭ, apoĭ dînșiĭ se temeaŭ și de mânia luĭ Constantinŭ Brancoveanŭ Vodă, precum și că dacă vorŭ trece la unire cu Roma, comercĭulŭ lorŭ cu popórele orientale din imperiulŭ otomanŭ va suferi fórte multŭ, din causa că acelea popóre nu vorŭ să aĭbă a face cu latiniĭ și cu ceĭ ce ținŭ cu eĭ. . . . . Scurtŭ, comercianțiĭ din Brașovŭ legați fórte strînsŭ cu Orientulŭ, cu țĕrile românescĭ și cu patriarchatulŭ din Constantinopole, n'aŭ voitŭ să scie de uniunea religiósă, ci s'aŭ pusŭ în fruntea uneĭ opositiuni înverșunate, întru care apoĭ nu fostŭ ajutați din tóte puterile de cătră protestanțiĭ calvinĭ cu cancelariulŭ Nic. Bethlen în frunte și de cătră luteranĭ îmbărbătați și conduși de popa Zabanius scăpatŭ în Sibiŭ din Ungaria și de fiulŭ acestuia faĭmosulŭ Harteneck.“ [1])

Că silă se făcea numaĭ în contra unirieĭ, se vede și din cuvintele Mitropolitului Atanasiŭ rostite în conferința din Viena: „De cândŭ s'a pornitŭ acéstă acțiune de unire, domniĭ protestanțiĭ nevoindŭ să scie ceva de drepturile și scutințele asigurate catolicilorŭ prin diplomă, tocmaĭ din contră pe preoțiĭ românĭ, carĭ se declară uniți cu catoliciĭ, *ĭi tractézŭ fórte tirănesce, ĭi aruncă în prinsóre, ĭi batŭ, jefuescŭ, alungă din parochiĭ, pe preotese și prunci ĭi tractézŭ ca pe sclavĭ cu mare cruțime și comitŭ tóte necuviințele în contra uniunii și uniților.*“ [2]) Așadara sila și forța nu s'a esercitatŭ în favorulŭ unirieĭ, ci în contra eĭ.

Totŭ așa de neîntemeiată este și a dóua aserțiune a luĭ Hurmuzaki, că adecă maĭoritatea poporuluĭ românŭ din Transilvania n'avea cunoscință despre celea ce aveaŭ să se întîmple în acelŭ sinodŭ și nicĭ după aceea n'a fostŭ instruitŭ despre deosebirile dogmatice și schimbarea întrevenită în biserica sa.

Noĭ susținemŭ, că poporulŭ românŭ a fostŭ instruitŭ despre condițiunile unirieĭ atâta, câtŭ între împrejurările date a fostŭ cu putință și de lipsă.

Idea uniuneĭ cu biserica Romeĭ a agitatŭ poporulŭ românescŭ cu multŭ înainte de 1700. Deja la anulŭ 1651 a declaratŭ Mitropolitulŭ Românilorŭ Simonovich cătră episcopulŭ rutenŭ unitŭ Parteniŭ, că tare dorește, să se pótă uni și dînsulŭ cu biserica Romeĭ. [3]) În 23 Augustŭ 1692 împĕratulŭ Leopoldŭ a datŭ unŭ decretŭ despre privilegiile acordate Rutenilorŭ uniți cu biserica Romeĭ. [4]) Acestŭ decretŭ a ajunsŭ și la cunoscința clerului și poporuluĭ românescŭ prin mijlocirea misionarilorŭ catolicĭ. [5]) La anulŭ 1697 vedemŭ nu numaĭ pe Mitropolitulŭ Teofilŭ, ci și pe fruntașiĭ clerului convenindŭ de repețite orĭ cu părintele misionariŭ Baranyi și consultându-se atâtŭ asupra naturеĭ dogmatice a uniuniĭ, câtŭ și asupra urmărilorŭ eĭ din punctŭ de vedere politicŭ. [6]) După ce partea cea maĭ de frunte a clerului a fostŭ în clarŭ asupra mariĭ cestiuni, în anulŭ 1697 s'a ținutŭ unŭ sinodŭ generalŭ alŭ clerului românescŭ, în care publice s'a discutatŭ, în ce stă unirea cu biserica Romeĭ, și cum are să se facă. [7]) Este însă cu neputință, ca cestiunile agitate în acestŭ sinodŭ să nu fie ajunsŭ și la cunoscința poporului, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că nu era vorba numaĭ de mântuirea luĭ vecinică, ci și de mântuirea luĭ din sclavia politică, în care gemea de vécurĭ. Aci este locŭlŭ a întreba și a rĕspunde cu Barițiŭ: „Era óre cu putință, ca clerulŭ și poporulŭ să maĭ sufere și de atuncĭ înainte acea sclăvie fisică și spirituală, sub care gemea întru întunecime orbitóre, și să nu doréscă schimbarea totală a condițiunilorŭ sale de viață? Să fie ajunsŭ acestŭ poporŭ a perde orĭ ce sentimentŭ de libertate până la starea animalelorŭ dedate atâtŭ de multŭ cu jugulŭ, încâtŭ la unŭ singurŭ semnŭ alŭ unuĭ copilașŭ să-lŭ ĭea în gâtŭ, saŭ încă să se apropie de elŭ, ca să i-lŭ pună altulŭ? A presupune așa ceva, ar fi o adevĕrată insultă. Avemŭ o mulțime de probe, că acestŭ poporŭ avea, ca și altele, înainte cu dóuĕ sute, ca și înainte numaĭ cu o sută de anĭ, consciința deplină a stăriĭ sale deplorabile, în care se afla elŭ. Poporŭ și clerŭ în mijloculŭ catastrofelorŭ dintre 1680 și 1700 nu avea încătrăŭ, trebuia să caute împrejurŭ de sine și să vadă, nu cumva rĕsare și pentru elŭ o ḑi de mântuință?“ [8]) Fiindŭ poporulŭ românŭ atâtŭ de preocupatŭ de mântuirea sa, era cu neputință să nu se informeze și să nu fie informatŭ despre mijloculŭ unicŭ de eliberare, ce i-se îmbia atuncia, adecă despre sfînta unire. Ér cândŭ Hurmuzaki ne presentă poporulŭ românŭ ca pe o turmă de animale, care nu avea nicĭ o cunoscință despre celea, ce se petreceaŭ în sinulŭ și în jurulŭ sĕŭ, elŭ într'adevĕrŭ insultă acestŭ poporŭ și o face acésta numaĭ din ură și prejudițiŭ față cu biserica catolică.

Dar și după anulŭ 1697 a pututŭ și a trebuitŭ să afle poporulŭ românŭ, că de ce era vorba atuncĭ, cândŭ i-se făcea propunerea de a se uni cu biserica Romeĭ. În 14 Aprilŭ 1698 împĕratulŭ Leopoldŭ a datŭ guvernului Transilvanŭ unŭ decretŭ, în care apriatŭ se spune, cum are să se facă uniunea. Acestŭ decretŭ a fostŭ publicatŭ și esplicatŭ clerului și poporuluĭ românescŭ prin cardinalulŭ Kollonits în epistola enciclică a acestuia din 2 Iuniŭ 1698. [1]) În Octobre 1698 s'a ținutŭ unŭ nouŭ sinodŭ generalŭ românescŭ, care a decisŭ unirea poporuluĭ românescŭ cu biserica Romeĭ. Din acestŭ sinodŭ s'a datŭ și unŭ manifestŭ românescŭ, care apriatŭ arată, cum și pe lângă ce condițiuni se face unirea cu biserica Romeĭ. [2]) În 16 Octobre 1699 împĕratulŭ Leopoldŭ a datŭ diploma sa, în care punctŭ de punctŭ se spune, în ce consiste unirea, și a poruncitŭ, ca acéstă diplomă să se publice în tóte ținuturile locuite de românĭ. [3]) Diploma acésta a fostŭ publicată în modŭ specialŭ și în sinodulŭ generalŭ alŭ clerului din Maiŭ 1699. [4])

Așa dară clerulŭ și poporulŭ românescŭ a pututŭ și a trebuitŭ să fie deplinŭ orientatŭ cu privire la natura sfinteĭ unirĭ atuncĭ, cândŭ a convenitŭ la adunarea cea mare din an. 1700. Nicĭ nu trebue să ne închipuimŭ ca Hurmuzaki, că era lipsă de o instrucțiune adâncă teologică a poporului, ca să se pótă îndeplini actulŭ uniuniĭ. O astfelŭ de instrucțiune nu o are nicĭ unŭ poporŭ pe lume, ci numaĭ acele puține persóne, carĭ suntŭ chemate a învăța poporulŭ în lucrurile de credință și morală. Apoĭ uniunea nu consista în lăpĕdarea dogmelorŭ bisericeĭ orientale, și în primirea unorŭ dogme contrare acelora, fiindŭ tóte dogmele bisericeĭ orientale — afară de cele 4 puncte — identice cu ale bisericeĭ apusene. Și în fine chiarŭ și cele 4 puncte nu eraŭ ceva nouŭ și deosĕbitŭ pentru Românĭ, de-órece doctrina despre primatulŭ Papeĭ, despre procesiunea Spiritului sfîntŭ și dela Fiulŭ, și despre Purgatoriŭ era cuprinsă și în cărțile liturgice și rituale și în aședămintele rituale ale bisericeĭ orientale, ér doctrina despre materia validă a sacramentului Eucharistieĭ nu avea de urmare schimbarea *ritului* orĭ doctrineĭ bisericeĭ orientale în ceea ce privesce pânea dospită, ci avea de urmare numaĭ aceea, că orientaliĭ să nu maĭ batjocoréscă și condamne biserica apusană, pentru că acésta se folosesce în sacramentulŭ amintitŭ de pâne azimă și nu dospită.

Dacă însă poporulŭ românescŭ a fostŭ destulŭ de instruatŭ asupra pasuluĭ, ce avea să-lŭ facă în adunarea cea mare din 1700, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ a fostŭ instruatŭ asupra credințeĭ bisericeĭ sale după unire. Ér cândŭ Hurmuzaki o négă acésta, vine în conflictŭ cu sine însu-și, pentru că elŭ însu-și, precum amŭ vĕdutŭ maĭ susŭ, descrie cu colorĭ viĭ mijlócele întrebuințate pentru instruirea clerului și tinerimiĭ române în adevĕrurile religiuniĭ catolice. [5])

Dice în fine Hurmuzaki, că maĭoritatea *poporului românŭ n'a primitŭ și aprobatŭ* sfînta unire în anulŭ 1700.

Față cu acéstă aserțiune noĭ susținemŭ, că poporulŭ românescŭ din Transilvania în totalitatea sa a primitŭ și aprobatŭ sfînta unire la anulŭ acela.

---

[1]) Cercetare istorică-critică pag 42 – 44.

[2]) Ein starker moralischer Druck, hinter dem auch der physische Zwang nicht undeutlich in nächster Nähe hervorblickte, lastete auf der terrorisirten Priesterversammlung etc. pag. 35.

[1]) Părți alese din Istoria Transilvanieĭ v. I. pag. 198 și urm.

[2]) Id. ibid. pag. 201.

[3]) Nilles, Symb. I. pag. 161.

[4]) Idem ibid. pag. 164.

[5]) Id. ibid. in nota 2.

[6]) Id. ibid. pag. 163.

[7]) Id. ibid. pag. 164—170.

[8]) Părți alese din Istoria Transilvanieĭ vol. I. pag. 153.

[1]) Nilles ibid. pag. 194—199.

[2]) Id. ibid. pag. 201—211.

[3]) Id. ibid. pag. 224—227,

[4]) Id. ibid. pag. 229 și urm.

[5]) Vedĭ maĭ susŭ pag.

Adunarea dela 1700 a fostŭ una dintre celea mai numĕróse, din câte cunósce istoria nóstră. Acolo aŭ fostŭ de faţă nu numai Mitropolitulŭ şi protopopiĭ, ci şi deputaţiĭ cleruluĭ şi câte treĭ deputaţi din fiesce care satŭ. Actele ne spunŭ, că aceştia toţi aŭ primitŭ sfinta unire, şi acésta nu aŭ făcut'o fără discusiune, ci după cumpĕnirea tuturorŭ împrejurărilorŭ, şi după ce toţi s'aŭ convinsŭ, că facŭ unŭ lucru bunŭ pentru némulŭ lorŭ. [1]) Împrejurarea, că nu toţi Românii aŭ fostŭ fisice de faţă, nu invólve în sine, că nu toţi aŭ primitŭ sfinta unire. Nicĭ la adunarea din 1848 nu aŭ fostŭ de faţă toţi Românii, şi cu tóte acestea nimenĭ nu cutézŭ să dică, că hotărîrile aceleĭ adunărĭ nu s'aŭ adusŭ cu consensulŭ întregului poporŭ românŭ. Şi apoĭ aşĭ vre, să mi-se arete în istoria popórĕlorŭ o singură adunare, în care să fi fostŭ fisice de faţă unulŭ fiesce care membru din poporŭ. Aşa ceva este o imposibilitate fisică. Din împrejurarea, că nu toţi ceĭ de faţă aŭ subscrisŭ actulŭ unirii, încă nu se póte deduce, că nu toţi aŭ primitŭ unirea, pentru că nicĭ la adunarea din 1848 nu toţi aŭ subscrisŭ protocólele luate cu acea ocasiune, şi totuşi nimenĭ nu póte susţiné, că în acele protocóle nu ar fi fostŭ depusă voinţa tuturorŭ celorŭ de faţă şi a acelora, carĭ din o causă orĭ alta nu aŭ pututŭ fi de faţă. Apoĭ nicăirĭ, unde se ţinŭ adunărĭ numĕróse de poporŭ, com a fostŭ cea din anulŭ 1700, nu aŭ subscrisŭ toţi ceĭ de faţă şi nu subscriŭ nicĭ în diua de astădĭ, cândŭ se ţinŭ asemenea adunărĭ. Actulŭ uniunii din 1700 a fostŭ subscrisŭ de toţi ceĭ chemaţi şi anume de fruntaşiĭ cleruluĭ, carĭ pe atuncĭ erauŭ singuriĭ conducĕtorĭ aĭ poporului românescŭ, căcĭ alţi cărturarĭ pe atuncĭ nu aveamŭ. Eĭ de bună samă n'ar fi subscrisŭ acestŭ actŭ, dacă n'ar fi sciutŭ, că cu eĭ este întregŭ poporulŭ, căcĭ orĭ câtŭ de inferiorĭ în cultură ar fi fostu aceĭ fruntaşi, atâtŭ de proştĭ totŭ nu ni-ĭ putemŭ închipui, încâtŭ eĭ însi-şi să se hotărăscă a face unŭ actŭ, prin care să se espună periculuĭ de a remâné nisce păstorĭ fără turmă. În fine nicĭ din împrejurarea, că din partea poporuluĭ unirea s'a primitŭ prin aclamaţiune, nu putemŭ deduce, că primirea eĭ nu s'a făcutŭ în chipŭ validŭ. Óre în diua de astădĭ nu se aducŭ destule hotărîrĭ prin aclamaţiune? Óre în diua de astădĭ aduce-se în vre-o adunare poporală numĕrósă vre-unŭ conclusŭ prin votare secretă orĭ votare nominală? Nicăirĭ nu se întîmplă aşa ceva, pentru că este cu neputinţă. Dar că în adunarea din 1700 totalitatea Românilorŭ din Transilvania s'a declaratŭ pentru unire, se vede şi de acolo, că în decursŭ de mai multe decenii nu se află în Transilvania nicĭ o biserică neunită constituită în forma sa, şi numai icĭ şi colea întîmpinămŭ câte unŭ protestŭ sporadicŭ, ridicatŭ de puţine persóne în contra sfinteĭ uniriĭ, şi şi aceste persóne saŭ n'aŭ fostŭ Români, saŭ dacă aŭ fostŭ Români, eĭ n'aŭ lucratŭ în virtutea unuĭ impulsŭ primitŭ dela Români, ci numaĭ ca instrumente ale Grecilorŭ, Magiarilorŭ şi Sêrbilorŭ, ér istoriciĭ nostri toţi sciŭ şi istorisescŭ împrejurările şi timpulŭ, cândŭ cutare saŭ cutare ţinutŭ s'a ruptŭ de biserica unită, ceea ce s'a întîmplatŭ numai după anulŭ 1740, şi mai virtosŭ după ce episcopulŭ Inocenţiŭ Klein a fugitŭ din ţară şi s'a refugiatŭ în Roma.

După cele desfăşurate până aci cetitoriulŭ póte să judece despre valórea următórelorŭ cuvinte ale luĭ Hurmuzaki citate de dlŭ Densuşanŭ: [2]) „La sinodulŭ din 7 Octobre 1698 din Alba-Iulia [3]) fură chemaţi ce e dreptŭ deputaţi din mai multe comune românescĭ. Dar deputaţiĭ aceştia neavêndŭ nicĭ o cunoscinţă despre lucrurile, de carĭ era vorba, ér de altă parte neînţelegêndŭ nicĭ procedura, ce trebuia să se urmeze în astfelŭ de cestiuni, votară prin aclamaţiune în numele comunelorŭ. Cu tóte acestea mai avemŭ motive fundate, ca să ne îndoimŭ, că actulŭ acesta s'ar fi făcutŭ cu învoirea generală a preoţilorŭ şi a mirenilorŭ. Anume, dacă noĭ vomŭ avé în vedere, că din 55 de protopopi, — atâta era arĕtatŭ numĕrulŭ lorŭ, — şi din 1582 de parochiĭ, câte se aflaŭ atuncĭ sub Mitropolitulŭ gr. orientalŭ, singurŭ numaĭ episcopulŭ şi protopopiĭ şi puţinĭ preoţi din gradele de josŭ subsemnară primirea unirii din 7 Octobre 1698, că mai departe mulţi preoţi, fără să se oblige în scrisŭ, dar cu tóte acestea fără voe se supuseră sorţiĭ violente, că în fine întrégă clasa poporuluĭ saŭ a mirenilorŭ, numaĭ întru atâta luă parte, că fiecare comună trimise câte treĭ deputaţi la sinodŭ, ca să fie de mărturie la actulŭ acesta de trecere la altă religiune, dar în realitate nicĭ preoţiĭ din gradulŭ mai inferiorŭ, nici celialalţi membri din poporŭ nu subsemnară documentulŭ acesta despre schimbarea religiunii. [1]) De aceea se póte presupune cu totă dreptulŭ, că clasa preoţilorŭ pe faţă şi pe tăcute aŭ primitŭ unirea cu maioritate, însă din poporŭ numaĭ o slabă minoritate neconsiderabilă a aprobatŭ şi a primitŭ unirea. Ér restulŭ celŭ mare din poporulŭ românescŭ nicĭ nu a fostŭ de locŭ instruatŭ mai înainte nicĭ după aceea despre deosĕbirile dogmatice, ce erauŭ între amîndóuĕ bisericele şi carĭ erauŭ cuprinse atuncĭ în 4 puncte, şi cu atâtŭ mai puţinŭ a fostŭ poporulŭ informatŭ despre cuprinsulŭ şi însemnătatea adevĕrată a schimbăriĭ de religiune . . . . Era aşadară numaĭ o simplă ficţiune respânditŭ în publicŭ, ca să orbéscă lumea, că poporulŭ românŭ pe timpulŭ acela ar fi primitŭ unirea cu aclamaţiune. O astfelŭ de schimbare de religiune prin representanţi impuşi de-a sila poporuluĭ, [2]) carĭ votaŭ prin aclamaţiune în contra sciinţeĭ şi în contra voinţeĭ poporului, [3]) şi fără ca poporulŭ să cunóscă articulele schimbate ale credinţeĭ, ţicemŭ, unŭ astfelŭ de actŭ, pe lângă tóte apucăturile Propagandeĭ, nu póte avé nicĭ unŭ fundamentŭ juridicŭ, şi nu se póte considera înaintea publicului ca unŭ actŭ de consciinţă esecutatŭ în modŭ legalŭ "[4])

Celealalte, ce se mai aducŭ de dlŭ Densuşanŭ din cartea luĭ Hurmuzaki în contra sfinteĭ uniriĭ, aŭ fostŭ rectificate în parte mai susŭ. Aci vomŭ mai indigita numaĭ aceea, că Hurmuzaki ne presentézŭ biserica neunită din Transilvania ca o formaţiune principală, curatŭ orientală şi organisată într'o autonomie démnă de invidiatŭ, pe care o doresce cu oftărĭ ascunse şi biserica unită. Din contră biserica unită după Hurmuzaki este o formaţiune bastardă, intermediară între biserica orientală şi cea catolică şi prin urmare fără prospecte de viéţă.

La acésta respundemŭ, că biserica neunită din Transilvania şi Ungaria mai numaĭ după unele forme esterne este orientală. În organismulŭ sĕŭ însă este o biserică, care s'a abătutŭ nu numaĭ dela organismulŭ bisericeĭ orientale vechĭ, ci şi dela organismulŭ celoralalte biserici orientale de astădĭ din Rusia, Grecia, România, Sêrbia etc. Ea a primitŭ faptice în organismulŭ sĕŭ multe din principiile protestante, carĭ suntŭ contrare principiilorŭ de credinţă ale bisericeĭ orientale. Şi pentru aceea într'adevĕrŭ se póte numi o formaţiune bastardă produsă din împreunarea nelegiuită a protestantismuluĭ cu fotianismulŭ.

Biserica unită însă nu este o formaţiune bastardă, ci o parte integrantă a bisericeĭ catolice respândite pe tótă suprafaţa pământuluĭ, care este una în credinţă, însă variată în riturĭ şi disciplină, precum felurite suntŭ popórĕle, pe carĭ prin una şi aceea-şi credinţă, prin una şi aceea-şi învăţătură morală, prin acelea-şi mijlóce de mântuire lăsate de Domnulŭ Christosŭ, le conduce spre limanulŭ fericiriĭ eterne. Biserica unită precum a resistatŭ în trecutŭ tuturorŭ loviturilorŭ duşmănóse, ce le-a primitŭ dela Magiarĭ, Sêrbĭ şi Grecĭ, şi chiarŭ şi dela mulţi dintre Românĭ, carĭ s'aŭ lăsatŭ a fi seduşi de străinĭ, aşa va resista şi pe viitoriŭ atacurilorŭ, carĭ le produce necredinţa unora, ignoranţa multora, şi maliţia străinilorŭ, carĭ nu vĕdŭ bucurosŭ unirea tuturorŭ Românilorŭ cu centrulŭ acela, care este légănulŭ némuluĭ nostru şi representantele adevĕratuluĭ creştinismŭ şi alŭ civilisaţiuniĭ creştine.

---

[1]) Nilles, Symb. I. pag. 246—247.
[2]) Cercetare istorică-critică pag. 42 şi următ.
[3]) Amŭ mai amintitŭ şi de altă dată, că Hurmuzaki numaĭ din eróre ţice, că lucrurile enarate de dînsulŭ s'aŭ întîmplatŭ în 1698, căcĭ ele s'aŭ întîmplatŭ faptice în adunarea cea mare din Septembre 1700.

[1]) Dacă clerulŭ şi poporulŭ ar fi credutŭ, că aşa ceva e de lipsă, de sigurŭ ar fi făcutŭ tocmaĭ precum poftesce Hurmuzaki.
[2]) Nicăirĭ nu se află vre-unŭ documentŭ, în care să se cetéscă, că representanţiĭ poporuluĭ ar fi fostŭ impuşi de-a sila.
[3]) Dacă votarea acésta s'ar fi întîmplatŭ în contra voinţeĭ poporuluĭ, atuncĭ poporulŭ ar fi constituitŭ îndată o biserică separată de a acelora, ce aŭ fostŭ la adunare. O astfelŭ de biserică însă n'a esistatŭ mai multe decenii.
[4]) Hurmuzaki, Fragmente II. pag. 36—37. Traducerea acestuĭ pasajŭ este făcută de dlŭ Densuşanŭ, însă şi acésta traducere este în multe locurĭ necsactă.

Timpulŭ ţine mai multŭ ca norocŭlŭ.

(Continuare.)

„Sermanulŭ! Ce-ĭ dreptŭ, n'are darurile fratéluĭ sĕŭ, dar are o inimă de îngerŭ. Mintea şi inima i-sŭ bune, numaĭ limba nu-lŭ ajută, asta e tótă scăderea luĭ."

„Apoĭ e chiarŭ ca măgariulŭ, căruia încă i-se oprescŭ tóte în gâtlejŭ. Şi apoĭ dacă nu vreĭ să-lŭ laşĭ, să cărănéscă, trebue să-lŭ înlocuescĭ."

„Dar creştine, unde am eŭ atâţia banĭ?"

„Unde? Apoĭ acolo cumetre, unde ĭ-aĭ pusŭ. Nu te mai face, las că nimenĭ nu e orbŭ! Cârcîma şi caprele nu-ţĭ suntŭ de-a gĕba. Sciŭ, că nu te poţĭ plânge de fóme. Numaĭ nu tăgădui nimica!"

„Nu mai face şagă, cumetre. Vedĭ tu, câtŭ de serióse suntŭ lucrurile. Ce să mĕ facŭ, sfîntă maĭcă preacurată?"

„Strănută, să nu te năduşescĭ!"

„Să rĕmânŭ singurŭ şi părăsitŭ!"

„Vedĭ bine, ăsta ar fi lucru uriciosŭ. Dar lasă-ţĭ cârcîma din locŭlŭ acesta şi te mută în satŭ între ómenĭ."

„Asta n'o facŭ, cumetre dragă. Aicĭ mĭ-am mâncatŭ ţilele cele bune şi cele rele, aicĭ vreŭ să şi morŭ!"

Tinĕrulŭ omŭ de pe érbă a ascultatŭ tóte vorbele bĕtrânilorŭ şi întinzêndu-se a lene se ridică ţicêndŭ: „Uff!"

„Cine ţice, cândŭ se dă josŭ: O! şi cândŭ se scólă: Uff! nu era ginerele, pe care-lŭ căuta mama mea!" ţise unchiaşulŭ Bernardo.

„Dacă am mersŭ adĭ mai bine de dóuĕ milurĭ!" se scusă voĭniculŭ.

„Despre una ca asta nicĭ nu se plătesce să vorbescĭ," continuă unchiaşulŭ. „Şi cine te-a pusŭ, să fugĭ dóuĕ milurĭ? Tu eştĭ barbierŭ, şi ce mai aĭ să facĭ şi pe vinătoriulŭ? Ţine în minte, fĕtulŭ meŭ: cine nu se simţesce bine în lucrulŭ sĕŭ, ce i-l'a rînduitŭ Dumneţeŭ, acela nu păşesce în lume nicĭ odată pe calea cea drĕptă."

„Dta, unchiaşule Bernardo, aĭ o limbă prea ascuţită!" ţise tinĕrulŭ aruncându-i o privire boldişe. „Pĕrulŭ căruntŭ mĕ opresce, să-ţĭ spunŭ, ce ţi-s'ar cuveni." Şi cu acestea se depărtă.

„Du-te, du-te, Ioanŭ Luis, şi-ţĭ fă săpunele pentru bărbĭ!" strigă după elŭ unchiaşulŭ Bernardo. „Încredutule, grijĭ, că-ĭ prosti. Orĭ credĭ tu, că vorbele tale necuviincióse mĕ sparie? Nu de tine, dar nicĭ de dóuĕdecĭ de amăriţi ca tine nu mĕ temŭ! Pĕrulŭ meŭ e încărunţitŭ, dar acesta nu m'ar scuti faţă de unŭ omŭ fără credinţă şi fricĕ de Dumneţeŭ, pe cum eştĭ tu. Altceva e, ce mĕ scutesce: tu sciĭ bine, că am săpunele, carĭ pişcă, pe sama miseilorŭ ca tine!"

În atmosfera curată şi lină nu se perdu nicĭ unŭ sunetŭ din cuvintele aspre ale luĭ

Bernardo. Tinerulŭ nĕcăjitŭ le înghiţi pe tóte şi-şĭ urmă drumulŭ fluierându a nepăsare.

„Dar ce aĭ cu bietulŭ barbierŭ?“ dise Basilio. „Parcă-ĭ portĭ o supĕrare!“

„Tu nu sciĭ, cumetre. Chiarŭ aşa şi este. Unŭ maĭ mare perdevară ca elŭ nu bate uliţele Iereţuluĭ. Nu toţi îlŭ cunoscŭ ca mine. Mi-s'a datŭ unŭ prilejŭ, să-ĭ străbatŭ în inimă şi în toţi rĕrunchiĭ, şi elŭ o scie asta.“

„Şi ce aĭ tu, să-ţi facĭ de lucru cu unŭ nebunŭ ca elŭ? Aĭ de grije, că tu plătescĭ scumpŭ tréba asta. Mie-mi pare bine, cându mĕ vĕdŭ scăpatŭ de elŭ.“

„Cumetre, eŭ nu mĕ temŭ de elŭ. Pelea luĭ are mare respectŭ de mâna mea.“

Întîmplarea, de care pomeni păţitulŭ bĕtrânŭ, care însă din gura luĭ nu a auđit'o nimenia, e următórea: Într'o nópte trecea Bernardo preste unŭ locŭ pustiŭ, şi étă că din nisce tufişurĭ îĭ ĭese înainte Ioanŭ Luis barbierulŭ cu unŭ cuţitŭ ascuţitŭ în mână şi-lŭ ĭea dreptŭ unŭ altulŭ, pe care-lŭ aştepta să-lŭ jefuéscă. Bernardo îĭ trase una ţapĕnă cu măciuca preste cuţitŭ. Cuţitulŭ a căđutŭ josŭ, şi unchiaşulŭ l'a ridicatŭ. „Ioanŭ Luis, eŭ nu te spunŭ niminuia, aşa să-mĭ ajute Dumneđeŭ, de-ţĭ voiŭ face vre unŭ rĕŭ! Dacă vreĭ, să-mĭ fiĭ mulţămitoriŭ pentru acésta, pórtă-te bine şi fiĭ de omenie.“ Recunoscinţa luĭ se prefăcu însă într'o mănie adâncă. Aşa suntŭ firile pline de rĕutate şi sĕlbătĕcie: se aţiţă întreitŭ la gândulŭ de a se întîlni cu vîrtutea.

III

Ioanŭ Luis îşi luă drumulŭ spre munţi şi după puţină vreme întîlni pe Iosifŭ Camas păstoriulŭ de capre. Se apropiă de elŭ şi ceru dela elŭ lapte, după cum îĭ era datina. Iosifŭ muise cu de grabŭ o capră. În singurătatea sa se bucura de societatea luĭ Ioanŭ Luis şi asculta cu o plăcere, ce-lŭ lăsa cu gura căscată, totŭ ce acesta îĭ đicea.

Între altele îĭ dise: „Cum, Iosife? Tu aĭ ajunsŭ deja la asentare?“

Pe faţa bietuluĭ ficiorŭ se oglinda o gróză vie, şi aprópe între lacrimĭ îĭ dise: „Da, uĭtă-te! Şi tata nu vre să mĕ scóţă. Ce vre dar, să facă cu banĭĭ, carĭ îĭ adună?

„Dar cine scie, are tatălŭ tĕŭ banĭ?“

„Credŭ đeŭ! Maĭ multŭ de o sută de galbinĭ. O grămadă întrégă. Toţi banĭĭ, carĭ îĭ câştigă, îĭ schimbă în galbinĭ. Partea, ce a moştenit'o la mórtea mameĭ, încă a schimbat'o în aurŭ.“

„Dapoĭ unde-l ţine?“ întrebă Ioanŭ Luis.

„Veđĭ, tata crede, că eŭ nu o sciŭ. Elŭ mĕ ţine de unŭ nărodŭ şi jumătate,“ continuă Iosifŭ rîđêndŭ. „Dar eŭ le sciŭ tóte. Într'o nópte, cându tata credea, că dormŭ, étă vĕdŭ, că face o gaură în părete, chiarŭ lângă căpĕtuiulŭ patuluĭ, apoĭ îşĭ îndésă într'însa toţi banĭĭ, o astupă cu o pétră şi apoĭ o netezesce bine cu varŭ. Prorocŭ să fie cineva, ca să-ĭ descopere. Dar dacă elŭ nu vre, să mĕ scóţă din cătănie, voiŭ sciĭ eŭ, ce să facŭ. Mĕ ascundŭ undeva, de sciŭ, că vorŭ rupe la cisme, până mĕ vorŭ găsi.“

„Una ca asta să nu facĭ!“ îĭ dise barbierulŭ. „Unde cređi tu, că aĭ puté, să fugĭ? Nu sciĭ, că chiarŭ şi din fundulŭ pămîntuluĭ te vorŭ aduce, şi apoĭ féréle vorŭ fi partea ta. Eŭ încă voiŭ fi asentatŭ. Dacă mĕ vorŭ lua, voiŭ merge cu ceĭalaltĭ. A te arĕta, că nu eştĭ mulţămitŭ, însamnă a te da singurŭ în cursă. Nu trebue să scie nimenia gândurile tale. O ocasiune binevenită, şi pe piciorŭ, băete! Desertămŭ!“

Faţa păstoriuluĭ de capre se înveseli aflându, că bărbierulŭ are aceea-şĭ sórte cu elŭ.

„Şi mĕ veĭ lua şi pe mine atuncĭ?“ întrebă elŭ.

„Da,“ rĕspunse barbieriulŭ, „dacă-mĭ făgăduescĭ, că veĭ tăcé, cum tace pétra.“

„Mĕ jurŭ pe sufletulŭ mameĭ mele!“ dise serbătorescе păstoriulŭ.

Câtva timpŭ după acésta era điua asentării. Amîndoĭ, atâtŭ barbierulŭ, câtŭ şi fiulŭ luĭ Basilio aŭ fostŭ înrolaţĭ şi transportaţĭ la Sevilla. E uşorŭ de priceputŭ, că Ioanŭ Luis făcu din simplulŭ Iosifŭ o unéltă a sa. Aŭ slujitŭ vre-o dóuĕ luniĭ la acela-şĭ regimentŭ şi în vremea acésta barbierulŭ îşĭ făuri unŭ planŭ taĭnicŭ. O đi înainte de desertare împărtăşi o parte din elŭ şi luĭ Iosifŭ.

Eĭ luară drumulŭ, ce duce dela Sevilla spre Iereţŭ, şi se ascunseră în munţiĭ dela Algar. Spre sfinţitŭ de sóre eraŭ osteniţi şi flămânđi lipiţi. Ioanŭ Luis trimise pe Iosifŭ la nisce păstorĭ de capre din apropiare, nisce vechĭ tovarĕşĭ aĭ luĭ, să céră pâne. Iosifŭ ascultă orbesce.

După ce înoptase bine, de nu maĭ umbla nimenia pe drumŭ, Luis propuse luĭ Iosifŭ, să mérgă la tatălŭ sĕŭ şi să-ĭ céră ajutoriulŭ. Se înţelege, îĭ va spune starea, în care se află, pe cum şi gândulŭ sĕŭ de a merge la Gibraltarŭ, unde nu va maĭ duce nicĭ o lipsă, căcĭ era în siguranţă şi în lucru bine plătitŭ. După o vreme Ioanŭ Luis îşĭ schimbă planulŭ. „Vreŭ să-ţi facŭ bine ţie, maĭ multŭ decâtŭ mie!“ dise elŭ şi îĭ spuse, că va merge elŭ însu-şĭ la tatălŭ sĕŭ şi în acestŭ chipŭ îlŭ va scăpa de mănia părinţéscă cea dintâiŭ şi-lŭ va convinge pe bĕtrânulŭ unchiaşŭ Basilio despre planulŭ lorŭ, că e bunŭ, şi elŭ atuncĭ nu se va maĭ împotrivi de a le da ajutoriŭ.

Ioanŭ Luis şi plecă, dar se întórse érăşĭ înapoĭ şi ceru cuţitulŭ luĭ Iosifŭ, ca la casŭ, să-lŭ atace cânĭĭ, să aibă cu ce se apĕra. Îĭ maĭ ceru şi o măramă, ca să-şi lege capulŭ. Iosifŭ i-le dădu fără nicĭ o vorbă.

A fostŭ trecutŭ o vreme bunicică, cându s'a întorsŭ Ioanŭ Luis, şi dacă sermanulŭ păstoriŭ de capre ar fi fostŭ unŭ omŭ câtuşi de câtŭ maĭ păţitŭ, trebuia să cunóscă o schimbare în tovarĕşulŭ sĕŭ, dacă nu în alta, celŭ puţinŭ în vorbele luĭ. Elŭ îlŭ asigură, că tatălŭ sĕŭ e sănĕtosŭ, dar n'a fostŭ chipŭ, să-lŭ înduplece a le da altŭ ajutoriŭ decâtŭ unŭ rîndŭ de haine de păstoriŭ; să se îmbrace dar cu ele şi să între afundŭ în munţi, căcĭ suntŭ aprópe urmăriţi. E de lipsă, să se despartă unulŭ de altulŭ, căcĭ atuncĭ suntŭ maĭ în linişte, nu vorŭ maĭ avé cu cine grăi. Şi aşa elŭ luă drumulŭ spre munţiĭ Portugaliei.

(Va urmá).

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** edit. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi dlui Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

Musa Română. Nr. 4. Sumariŭ: *Partea literară:* Robert Schumann (continuare). — Puterea cantuluĭ. — Poesie. — *Partea musicală:* De pe câmpie. — De-aşĭ maĭ fi odată june. — Bistriţană. — Tóte aranjate de I. Murĕşanŭ.

Posta redacţiunii. *Varadia. Paulŭ I.* Scusaţi, că fiindŭ îngrămădiţi cu lucrările şi neavêndŭ spaţŭ de ajunsŭ, nu amŭ pututŭ satisface până acum.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

rietorii no
Cogalniceanu
nea generale a ko
ra critica [2]). Ér'
in prejudetie nati
Nr. 23. pg. 268

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obĭecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servesocŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 10—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 28 Aprilŭ 1894. Numĕrulŭ 17.

Christosŭ a înviatŭ!

Étă a biruitŭ Leulŭ celŭ din semînţia Iudeĭ! Étă diua învierii: să ne luminămŭ popóre! Saltă acum şi te bucură, Sióne, că mărirea Domnuluĭ preste tine a strălucitŭ!

Şi ca şi cum deodată cu fiinţele cuvîntătóre s'ar bucura şi firea necuvîntătóre, aşa s'a desgheţatŭ şi pămîntulŭ, şi vîntulŭ linŭ pórtă preste câmpiĭ mirosŭ de înviare, mirosŭ de primăvară. Natura întrégă ţese cu sirguinţă la haina sa cea nóuă. Primăvară afară şi înlăuntru, primăvară în natură şi în sufletele ómenilorŭ.

Şi în sufletele ómenilorŭ? O, de ar fi aşa! Nu e întîmplare órbă, că serbătórea învierii Domnuluĭ cade în timpulŭ, în care ĭérna gheţósă face locŭ primăvereĭ celeĭ pline de viaţă veselă. Serbătórea învierii nu-şi împrumută însemnarea dela cele ce se petrecŭ în natură, precum ne vestesce păgânismulŭ celŭ noŭ, nu, ci dimpotrivă chiarŭ cele ce se petrecŭ în natură, suntŭ unŭ reflexŭ alŭ adevĕruluĭ vecînicŭ, pe care-lŭ serbătorimŭ în serbătórea serbătorilorŭ. Cu căderea strămoşilorŭ nostri a căduţŭ şi natura întrégă în osînda mortiĭ, şi dacă mórtea nu a cuprins'o şi nu a striviţ'o în braţele sale cele gheţóse, dacă şi în natură, se petrece anŭ de anŭ o renoire şi reîntinerire, asta e o urmare a promisiuniĭ aceleia dumnedeéscĭ, că va veni, celŭ ce va învinge cu mórtea sa mórtea şi va strivi capulŭ şerpeluĭ.

Deja păgâniĭ din vechime aveaŭ presimţulŭ celorŭ ce aveaŭ să se întîmple. Eĭ serbătorindŭ sosirea primăvereĭ încă priviaŭ reînviarea naturel de simbolŭ alŭ reînvieriĭ morale, alŭ renascerii omuluĭ. Neasemĕnatŭ maĭ limpede se vĕdia idea acésta în serbătórea cea mare a legiĭ celeĭ vechĭ. Pascile aveaŭ pe atuncia să aducă ómenilorŭ aminte de scăparea poporuluĭ celuĭ alesŭ din sclăvia egipténă şi să nutréscă în inimile lorŭ sperarea scăpăriĭ omenimiĭ din sclăvia pĕcatuluĭ.

Éră ceea ce în păgânismulŭ celŭ vechiŭ şi în legea cea veche era numaĭ presimţŭ şi prefigurare, aceea biserica o serbătoresce ca o faptă împlinită. Ea serbătoresce faptulŭ istoricŭ alŭ învierii Domnuluĭ şi de-odată nu maĭ multŭ simbolulŭ, ci faptuluĭ desrobiriĭ omenimiĭ din robia morţiĭ şi din cătuşele pĕcatuluĭ. De aceea după jalea de ĭerĭ şi de astădĭ ne dice mâne biserica: Bucuraţi-vĕ! După întunereculŭ, care s'a aşedatŭ la mórtea Mântuitoriuluĭ pe munteluĭ căpăţineĭ, a urmatŭ strălucire ceréscă la învierea Domnuluĭ. Încunjurată de gloria strălucită a triumfuluĭ ne apare mâne sfînta cruce, aceea-şĭ cruce, înaintea căreia amŭ statŭ ĭerĭ jelindŭ. Crucea a adusŭ omenimiĭ mântuire, şi în jurulŭ crucilĭ se adună creştiniĭ, carĭ vorŭ să aĭbă parte de mântuire. Fără de cruce nu este mântuire, nu este învingere!

Fără de cruce nu este mântuire, nu este învingere, nicĭ ceréscă, nicĭ pămîntéscă! *Preoţi cu crucea 'n frunte, căcĭ óstea e creştină!* a cântatŭ bardulŭ nostru. Inspirate ĭ-aŭ fostŭ cuvintele acestea, inspirate de graţia luĭ Dumnedeŭ. Dar nu le-a înţelesŭ nicĭ celŭ ce le-a rostitŭ maĭ întâiŭ, şi nicĭ noĭ nu le-amŭ înţelesŭ, noĭ ceĭ ce le-amŭ repetitŭ şi le repetimŭ neîncetatŭ. Nu le-amŭ înţelesŭ, pentru că le-amŭ purtatŭ numaĭ pe buze, éră nu şi în inimă. Şi de aceea lupta nóstră a fostŭ luptă deşértă şi neroditóre, luptă fără de învingere — până în diua de astădĭ. Cum va fi ea în viitoriŭ? Să nu ne amăgimŭ cu vorbe góle. Istoria trecutuluĭ grăesce prea respicatŭ. O vomŭ umplé şi de aci încolo cu jertfe, dar pe paginile eĭ cu greŭ vomŭ ajunge să scriemŭ vre-odată cuvîntulŭ: „Învingere!“

Istoria grăesce respicatŭ. Pe timpulŭ, cândŭ, véculŭ alŭ şeptespredecelea îşĭ strîngea mâna cu alŭ opspredecelea, s'a întîmplatŭ, de graţia luĭ Dumnedeŭ a întinsŭ mâna provedinţeĭ sale spre noĭ, ca să ne binecuvinte. O parte a românimiĭ şĭ-a plecatŭ capulŭ, pentru ca să priméscă binecuvîntarea aceea. O, de ar fi cunoscutŭ atuncia poporulŭ românescŭ întregŭ vremea cercetăriĭ sale! Căcĭ istoria grăesce respicatŭ, şi — dică alţiĭ, ce vorŭ vré, dică-ne, că amŭ fi visătorĭ preocupaţĭ, şi nege de o mie de orĭ, — noĭ de o mie şi una de orĭ vomŭ susţiné, că poporulŭ românescŭ numaĭ dela anulŭ 1700 încóce are adevĕrată

Feuilleton.

Christosŭ a înviatŭ!

Novelă.

Badea Vasilie cu badea Ilie aŭ copilăritŭ împreună. Şedeaŭ numaĭ preste drumŭ unulŭ de altulŭ, aŭ cătănitŭ împreună şi aŭ îmbĕtrânitŭ împreună. Nu era taĭnă, pe care badea Vasilie să n'o fi descoperitŭ luĭ Ilie şi Ilie luĭ Vasilie. Din dragă inimă şĭ-aŭ datŭ sfaturĭ unulŭ altuia şi în bine şi în rĕŭ. Totŭ satulŭ îĭ scia ómenĭ de omenie şi prietinĭ ca fraţiĭ, nu alta.

Dar lucrurile în lumea asta câte odată mergŭ pe de-a întórsĕlea. Aşa s'a întîmplatŭ, că într'o dĭ badea Vasilie vine la Ilie şi se rógă, să facă bine şi să-lŭ împrumute cu nisce banĭ, că e datoriŭ în dare, şi ĭ-aŭ scrisŭ boiĭ, şi de nu va plăti în grabă, îĭ vîndŭ boiĭ ceĭ frumoşĭ.

„N'am, Vasilie, n'am, crede-mĕ pe Dumnedeŭ, că n'am.“

„Mĕ, fă-mĭ rostŭ de unde-va, mĕ.“

„Nu sciŭ ca pământulŭ, de unde. Că să sciŭ, cu totŭ sufletulŭ m'aşĭ duce şi a-şĭ cere pe numele meŭ, nu pe alŭ tĕŭ, da nu sciŭ, mĕ, nu sciŭ.“

Aşa s'a şi întîmplatŭ, pe cum a disŭ badea Vasilie. Preste dóuĕ dile ĭ-aŭ licitatŭ boiĭ, căcĭ esecutorii de dare nu aştéptă. Şi ce să vedĭ? Printre ceĭ ce licitaŭ, era şi badea Ilie. Elŭ a ridicatŭ mereŭ preţulŭ. Boiĭ aŭ rĕmasŭ pe urmă pe judele, unŭ omŭ cu banĭ. Preţulŭ, la care s'aŭ fostŭ urcatŭ, nu era mare, dar nicĭ prea micŭ. La licitaţie se adunase o mulţime de ómenĭ.

„Dapoĭ mĕ omĕ de nimica, ce eştĭ tu, alaltăĭerĭ, cândŭ ţĭ-am cerutŭ banĭ împrumutŭ, aĭ disŭ, că n'aĭ, şi acum vĭĭ, să-mĭ cumperĭ boiĭ, acum aĭ banĭ! Dapoĭ aşa câne eştĭ tu?“ strigă furiosŭ Vasilie către Ilie acolo înaintea ómenilorŭ şi-lă sculpă în obrazŭ.

Bietulŭ Ilie era omŭ simţitoriŭ şi n'a maĭ păţitŭ de astea, de cândŭ era. Să-ĭ dică luĭ omŭ de nimica şi să-lŭ sculpe în faţă înaintea ómenilorŭ, ca pe unŭ ţiganŭ, şi elŭ nu ĭ-a greşitŭ nimica, dimpotrivă a voitŭ numaĭ să nu se dea boiĭ chiarŭ pe nimica, de acea a urcatŭ şi elŭ la preţŭ. Elŭ n'a disŭ nicĭ albă nicĭ négră, făr s'a dusŭ acasă. De ruşine l'aŭ prinsŭ frigurile. Tótă nóptea ĭ-a fostŭ rĕŭ.

„Nu te-am sciutŭ chiarŭ aşa omŭ slabŭ, Ilie,“ îĭ dise nevasta diminéţă, cândŭ l'a vĕdutŭ sculatŭ. „Să te laşĭ tu la unulŭ ca Vasilie, să te batjocuréscă, cum îĭ vine la gură! Am încremenitŭ, cândŭ mĭ-a spusŭ maĭ înainte o muiere, că ce aĭ păţitŭ ĭerĭ. Dar nu ĭ-aĭ pututŭ şterge una preste obrazŭ?“

Badea Ilie omŭ mĕsuratŭ la vorbă cum era n'a disŭ nimica, le-a înghiţitŭ tóte, dar în gândulŭ sĕŭ îĭ da nevesteĭ dreptulŭ. „Bine dice ea,“ îşĭ dise întru sine aprinsŭ, „în diua de adĭ nu se maĭ potrivesce disa Evangeliei, că cine dă în tine cu pétră, să-ĭ daĭ înderĕptŭ cu pâne. Adĭ dacă-ţĭ dă cineva o palmă, să ĭ-o daĭ înderĕptŭ, că de nu, îţĭ dă dóuĕ, aşa dice ea. Las că sciŭ eŭ, ce să facŭ de aci încolo.“

Într'aceea badea Ilie ĭese prin satŭ. De cine dă? De Vasilie.

„Étă zmeulŭ!“ îĭ dise Vasilie.

Atunci Ilie iritatŭ în totŭ trupulŭ se aruncă la elŭ şi-ĭ trage nisce pumnĭ şi nisce pălmĭ, pe unde ajunge. Vasilie încă nu se dă. Şi s'aŭ pălmuitŭ ómenĭĭ şi s'aŭ sgăriatŭ, de eraŭ totŭ sânge. Se uĭta totŭ satulŭ după eĭ. Mare mânie s'a încuibatŭ între eĭ. Din prietinĭ s'aŭ făcutŭ duşmanĭ pe mórte. Celŭ puţinŭ aşa grăia satulŭ. Ce zăcea în inima lorŭ, nu putea să scie nimenĭ.

Se apropiaŭ sfintele serbătorĭ ale Pascilorŭ. Ómeniĭ şi-aŭ agonisitŭ pe serbătorĭ cele de

istorie. Actulŭ, care s'a sevârşitŭ în anulŭ acela, singurŭ ne-a reînviatŭ şi a făcutŭ minuni acum aprópe de dóuĕ vécuri în poporulŭ nostru. Şi dacă vedemŭ, cum mai pe urmă poporulŭ românescŭ, şi elŭ abia scăpatŭ din cătuşele robiei păgâne, îşi varsă sângele, pentru ca să scape pe altŭ poporŭ din aceea-şi robie, în fapta acésta gloriósă noi vedemŭ degetulŭ luĭ Dumneḑeŭ, care a voitŭ să ne arete, ce isvorŭ de binecuvîntare avea să facă din poporulŭ românescŭ, dacă acesta ar fi cunoscutŭ vremea cercetării sale.

Dar nu ţesemŭ firulŭ mai departe. Ni-s'ar puté adecă întîmpla, ca óre cine să ne ḑică éră, că provocămŭ la luptă confesională.

Într'aceea să ne vedemŭ de suflete.

Ḑiua învierii are să se serbătorésca în legătură cu Vineria s. Patimi. Numai prin jertfă şi pocăinţă adevĕrată putemŭ ajunge în chipŭ vrednicŭ la serbarea învierii Domnulni. Muierile, carĭ plângêndŭ aŭ însoţitŭ pe Mântuitoriulŭ până pe muntele căpăţinei, aŭ fostŭ cele dintâiŭ, cărora li-s'a arĕtatŭ Isusŭ după înviare. Celŭ ce umblândŭ pe căile cele întunecóse ale acestei vieţi îşi cércă scăparea şi mântuirea lângă crucea luĭ Isusŭ, acela şi-o va şi afla la mormîntulŭ Luĭ. Şi orĭ câtŭ de grea ar fi sarcina vieţei, ea totuşi nu póte să fie mai grea ca crucea, carea Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ a luat'o pe umerii séi, pentru ca prin patima şi mórtea sa să mântuéscă omenimea. „Orĭ cine vre să vină după mine, să se lapede de sine şi să ĭea crucea sa în tótă ḑiua, şi să vină pe urma mea!“ ne ḑice Mântuitoriulŭ. Şi dacă noĭ asemenea Luĭ vomŭ lua cu răbdare creştinéscă crucea nóstră şi vomŭ răbda nĕcasurile şi suferinţele vieţei acesteia pentru Celŭ ce a purtatŭ pentru noĭ crucea pe umerii séi, atunci ca adevĕraţi învĕţăceĭ aĭ luĭ Christosŭ vomŭ învinge şi mórtea şi vomŭ ajunge la viaţa vecínică, la învierea vieţei, întru a cărei diminéţă să ne ajute Dumneḑeŭ, să ne putemŭ saluta cu salutarea sfîntă:

Christosŭ a înviatŭ!

„Magyar Állam“ şi „Unirea“. — Ḑiarulŭ „Magyar Állam“ din Budapesta se ocupă în adausulŭ la numĕrulŭ sĕŭ din 1 Aprilie a. c. cu articululŭ din Nr. 7 alŭ „Unirii“ întitulatŭ *La cestiunea autonomiei*. Fóea budapestană, după ce reproduce întregŭ articululŭ, ḑice, că nu voesce să facă o analisă a articululuĭ, fără face numaĭ următórea observare generală: „În generalŭ vorbindŭ este bătĕtoriŭ la ochĭ, că „Unirea“, care într'unŭ lungŭ articulŭ întitulatŭ *Bărnuţă şi s. Unire* a combătutŭ cu atâta fundamentŭ acusele, pe carĭ le-a fostŭ îndreptatŭ Bărnuţŭ în contra acelorŭ factorĭ, carĭ aŭ promovatŭ unirea Românilorŭ de religiunea gr. orientală cu biserica romano-catolică, nu póte pricepe, că pe cândŭ agitéză în contra limbei magiare şi a reuniriĭ Ardéluluĭ cu ţara mamă, pórtă o luptă nu numaĭ nelegală, dar şi nefolositóre, ba chiarŭ stricăciósă proprieĭ sale naţiunĭ; dorinţa eĭ, ca Ardélulŭ să aibă o autonomie politică deosĕbită, fiindŭ chiarŭ aşa de neghiobă, ca şi cândŭ d. e. dela unulŭ, care şi-a recâştigatŭ o parte din moşia, care a fostŭ timpŭ îndelungatŭ usurpată de alţiĭ, şi a împreunat'o moşieĭ sale strămoşescĭ, s'ar pofti, ca partea recâştigată să o cultiveze nu ca ceealaltă moşie a sa, fără după cum a fostŭ cultivată de usurpătorĭ. Cu privire apoĭ la oposiţia eĭ în contra limbeĭ de statŭ şi la frica, ce o are de acésta, credŭ, că e destulŭ să-ĭ aducemŭ aminte, că nicĭ despre dniĭ Lucaciŭ şi Raţŭ nicĭ despre tovarĕşiĭ lorŭ nu se vede, că cunóscerea limbeĭ magiare ĭ-ar fi despoĭatŭ de naţionalitatea lorŭ. Er câtŭ pentru frica de a fi contopiţĭ în autonomia r. cat. însemnămŭ numaĭ aceea, că în congresulŭ din 1871, la care şi noĭ amŭ avutŭ fericirea de a fi de faţă, nu amŭ observatŭ nicĭ o desamăgire pe faţa celorŭ doĭ episcopĭ români gr. cat., carĭ aŭ luatŭ parte la elŭ.“

La acéstă observare generală a luĭ „M. À.“ vomŭ să facemŭ şi noĭ unele observărĭ. Şi maĭ întâiŭ protestămŭ în contra afirmăriĭ luĭ „M. Á.“, că „Unirea“ agitéză în contra limbeĭ magiare şi a reuniriĭ Ardéluluĭ cu Ungaria. „Unirea“ nu a agitatŭ şi nu agitéză nicĭ odată, fără numaĭ apĕră dreptulŭ, ce-lŭ are poporulŭ românŭ de a-şi cultiva limba sa proprie şi de a se folosi de ea, numaĭ se luptă în modŭ lealŭ şi legalŭ în contra tendinţeĭ neleale şi nelegale a guvernuluĭ magiarŭ, care în totŭ chipulŭ voesce să ne răpéscă limba şi să o înlocuéscă în şcólă şi chiarŭ şi în biserică cu cea magiară. Şi să o scie dniĭ dela „M. Á.“, că orĭ de unde ar veni atacurĭ în contra limbeĭ nóstre, „Unirea“ totdeuna le va respinge, pentru că este conscie de chemarea sa. Prin acésta nu va purta luptă nicĭ nelegală nicĭ nefolositóre şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ stricăciósă naţiuniĭ sale, ci îşi va împlini o sfîntă datorinţă, pe carea „M. Á.“ ca fóe catolică ar trebui să ĭ-o recunósca.

Maĭ departe dlorŭ n'aŭ înţelesŭ saŭ n'aŭ voitŭ să înţelégă articululŭ „Unirii“. Ea într'însulŭ n'a vorbitŭ despre autonomia Ardéluluĭ, — nu ĭ-a fostŭ prilejulŭ de aşa, — ci despre a bisericeĭ unite, carea, după cum scie şi „M. À.“, se estinde nu numaĭ preste Ardélŭ, ci şi preste o mare parte a Ungarieĭ.

Cu privire la afirmarea luĭ „M. Á.“, că scirea limbeĭ magiare nu a făcutŭ nicĭ pe dniĭ Lucaciŭ şi Raţŭ nicĭ pe alţiĭ, să-şi pérdă naţionalitatea, acésta nu ne-o spună nóuĕ, fără o spună dluĭ Csáky şi guvernuluĭ, o spună tuturorŭ şoviniştilorŭ, ca să capete minte şi să înţelégă, că zădarnice suntŭ tóte silinţele lorŭ de a ne magiarisa răpindu-ne limba. Poporulŭ românŭ este cu multŭ maĭ tare şi maĭ înbitoriŭ de limba sa, decâtŭ ca nisce smintiţĭ fără de lege şi fără de Dumneḑeŭ, cum suntŭ şoviniştiĭ, să-lŭ pótă face, să se lapede de limba şi de naţionalitatea sa.

În urmă autorulŭ observăriĭ din „M. À.“ vorbesce despre téma nóstră de a fi contopiţĭ în autonomia r. cat. şi ḑice, că în congresulŭ din 1871 nu a vĕḑutŭ nicĭ o desamăgire pe fruntea prelaţilorŭ românĭ gr. cat. Dar aŭ vĕḑut'o toţĭ Românii uniţĭ şi o vĕḑŭ şi astăḑĭ, şi de aceea eĭ nu doresc de locŭ acea contopire. Nu o dorimŭ de locŭ, pentru că suntemŭ siguri, că guvernulŭ se grăbesce cu resolvirea autonomieĭ catolice nu de dragulŭ Românilorŭ gr. cat., nicĭ de alŭ bisericeĭ catolice, ci pentru alte scopurĭ, pe cum se vede din modulŭ, cum tractéză cu autonomia bisericeĭ gr. or., pe care din anŭ în anŭ o totŭ ciuntéză. De aceea nicĭ noĭ nu avemŭ mare încredere în bunăvoinţa gu-

---

lipsă pentru traiŭ, şi fie care şi-a făcutŭ rîndŭ bunŭ în trebile sale. Muierile septĕmânĭ de-a rîndulŭ aŭ spoitŭ casele şi pe din lăuntru şi pe din afară, şi-aŭ ştersŭ de prafŭ tóte cele, şi-aŭ spĕlatŭ rufele. Tóte eraŭ cu o vorbă ca oglinda. Pe urmă şi-aŭ vĕḑutŭ şi de rîndulŭ gureĭ şi de colacĭ şi varză cu zamă de pe şuncă şi mielŭ cu sălată verde, care după cum îl da mâna, şi şi-aŭ curăţitŭ şi gătitŭ copiiĭ, de eraŭ ca cerceiĭ. Bărbaţiĭ n'aveaŭ destule mânĭ, căcĭ a datŭ vremea lucruluĭ cu viile, cu semĕnatulŭ şi câte tóte ĭ-aŭ năpăditŭ.

A trecutŭ şi septĕmâna cea mare. În diminéţa învieriĭ a sunatŭ clopotulŭ celŭ mare cu glasulŭ sĕŭ sebătorescŭ, chiarŭ pe cândŭ se crepa de ḑiuă. Era o vreme lină, ceriulŭ seninŭ. În faţă te lovia unŭ aerŭ cu mirosŭ de primăvară. Unde se duceaŭ atâţia ómeni chemaţi de sunetulŭ clopotuluĭ? La învierea Domnuluĭ. Tótă grijea cea lumésca aŭ lăpĕdat'o dela sine, şi gândulŭ lorŭ era pĕtrunsŭ de taĭna învieriĭ Domnuluĭ. Ce frumósă e slujba bisericéscă la sfintele Paştĭ şi ce înălţătóre de inimi! În Vineria mare aŭ ajunatŭ creştiniĭ şi aŭ statŭ pe la vetrele lorŭ triştĭ şi jalnicĭ, că Domnulŭ era restignitŭ pe cruce cu mânile şi piciórele străpunse de cuie. Ce rĕŭ nu ĭ-a ajunge ne eĭ, cândŭ însu-şi Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ rabdă patimile cele maĭ crâncene? Cu lacrimĭ în ochĭ aŭ însoţitŭ apoĭ pe Isusŭ la înmormîntare. Dar étă Domnulŭ ceriuluĭ şi alŭ pământuluĭ sdrobesce cătuşele morţiĭ şi învie! Étă sperarea, vîrtutea cerésca, că umple sufletele omenescĭ. Mincinosulŭ pere, şi birue celŭ dreptŭ. La slujba învieriĭ tóte inimile se parŭ uşóre şi cuprinse de aceea-şi bucurie nobilă. Nimenĭ nu maĭ hrănesce patimĭ omenescĭ, fiecare numaĭ unŭ scopŭ vede dinaintea ochilorŭ, ceriulŭ, pe care ni-l'a dobînditŭ Isusŭ prin gloriósa sa înviere, şi numaĭ o cale, ceea ce a făcut'o Mântuitoriulŭ.

Badea Vasilie şi badea Ilie încă aŭ fostŭ la biserică. S'aŭ privitŭ cu dragŭ unulŭ pe altulŭ, dar nu şi-aŭ vorbitŭ nimica. Privirea acésta însă le-a tălmăcitŭ totulŭ. În sufletele lorŭ era lumină. Fiecare scia despre sine, pe cum şi despre celalaltŭ, că sufletesce s'aŭ fertatŭ şi împăcatŭ. Sufletulŭ nu are lipsă de vorbe. Elŭ grăesce de-a dreptulŭ aşa, pe cum simţesce.

După ce aŭ luatŭ şi paştĭ, aŭ plecatŭ cătră casă cu acela-şi gândŭ: să se împace. Dar cum?

„Tu nevastă, alege nisce óuĕ roşiĭ copiilorŭ, să mérgă, să ciocănéscă cu copiiĭ luĭ Ilie,“ a ḑisŭ badea Vasilie cam pe la amédĭ.

Totŭ aşa şi-a îndreptatŭ şi badea Ilie copiiĭ la aĭ luĭ Vasilie, să ciocănéscă cu óuĕ roşiĭ. Copiiĭ s'aŭ întîlnitŭ unii cu alţiĭ în mijlocŭlŭ drumuluĭ şi fără să-şi maĭ dea samă, că eĭ aŭ plecatŭ odată de acasă, aŭ începutŭ acolo unŭ jocŭ veselŭ, de-ţĭ era maĭ mare dragulŭ, să privescĭ la eĭ. Părinţiĭ le-aŭ vĕḑutŭ acestea şi s'aŭ simţitŭ atraşĭ unulŭ de altulŭ ca printr'o putere nevĕḑută.

„Christosŭ a înviatŭ, Ilie!“ „Christosŭ a înviatŭ, Vasilie!“ şi-aŭ ḑisŭ deodată, cândŭ aŭ fostŭ unulŭ lângă altulŭ.

Elena S.

Buha şi poetulŭ. [1])

(Din »Dreizehnlinden« de F. W. Weber.)

Buha:

Lasă-ţi lira, las' cântarea!
De nimica nu e bună;
Şi maĭ bine şi maĭ dulce
Sunetulŭ de aurŭ sună.

A-ţi vedé întâiŭ de gură
E de lipsă. Mergĭ şi ară,
Pune crumpene 'n grădină,
Sémĕnă în câmpŭ sĕcară.

Las' bucóvnele 'nvechite!
Ţipă-le 'n focŭ sub căldare,
Veḑĭ, că lemnele ni-sŭ scumpe,
Şi de aburĭ lipsă mare.

[1]) Buha închipuesce *materialismulŭ* modernŭ.

vernului. Cei dela „M. A.“ să-şi fi însemnatŭ bine şi cuvintele „Uniril“, pe carî le-aŭ tradusŭ: „De clerulŭ rom. catolicŭ nu amŭ avé mare temere, în casulŭ cândŭ s'ar realisa autonomia catolică, în care ne-ar cuprinde şi pe noi. Căcî deşi cu dŭrere trebue să constatămŭ, că şovinismulŭ a cuprinsŭ deja pe destuî membri din clerulŭ rom. catolicŭ din ţară, şi încă chiarŭ şi din clerulŭ înaltŭ, totuşi maioritatea covîrşitóre a clerom. cat., mulţămită luî Dumneḑeŭ, se conduce încă îfi tóte cestiunile de motivele bisericeî. Ne tememŭ însă multŭ de elementulŭ laicŭ, care ar precumpĕni în autonomia catolică, şi care cu fórte puţine escepţiunî este îndopatŭ până dincolo de şovinismŭ, aşa câtŭ şi în cadrulŭ autonomieî catolice cestiunile le-ar tracta şi mĕsura după interesele şovinismuluî şi nu după dictaminele drepte bisericescî. — Acésta este causa, pentru carea trebue să ne tememŭ noi aşa de multŭ de autonomia catolică, chiarŭ şi la casulŭ, cândŭ demnitatea mitropolieî nóstre şi independinţa eî faţă cu ierarchia rom. cat. din ţară nu ar pofti cu imperiositate, ca noi să avemŭ autonomia nóstră proprie. Şi în jurulŭ autonomieî acesteia este grupată putemŭ ḑice întrégă opiniunea publică şi dorinţa desŭ manifestată a cleruluî şi a poporului nostru.“

Din aceste motive noi nu voimŭ să fimŭ contopiţi în autonomia rom. cat., ér nu de aceea, că dóră amŭ nutri simţeminte de opositiune şi de ură faţă de biserica rom. cat. din ţară, pe carea din contră o iubimŭ şi o respectămŭ ca pe una, carea are aceea-şi credinţă cu noi, şi a căreî cierŭ se luptă cu atâta zelŭ în contra reformelorŭ păgâne ale guvernuluî. Dar iubimŭ şi independinţa bisericeî nóstre şi voimŭ să ne-o păstrămŭ aşa, după cum a voitŭ S. Scaunŭ Apostolicŭ atuncî, cândŭ a restauratŭ mitropolia, carea nu atîrnă decâtŭ directŭ dela Pontificele Romanŭ. Acéstă autonomie şi îndependinţă o vomŭ apĕra cu toţiî în contra orî cuî s'ar atinge de ea. Şi avemŭ deplină încredere în archiereiî nostri, carî de sigurŭ că şi de astădată vorŭ fi la înălţimea chemăriî sale şi nu vorŭ suferi umilirea bisericeî nóstre, carea este cea mai înfloritóre dintre tóte bisericele de ritŭ orientalŭ unite cu Roma.

Adunarea de protestŭ a Sêrbilorŭ ţinută Joî în 19 a c. a fostŭ în adevĕrŭ mare. La 15 mii de ómenî din tóte clasele poporuluî sêrbescŭ aŭ luatŭ parte la acéstă adunare, convocată pentru apĕrarea intereselorŭ bisericescî şi naţionale.

Înainte de a se deschide adunarea s'a celebratŭ serviţiulŭ divinŭ pontificândŭ însu-şi patriarchulŭ Brancovicî asistatŭ de episcopiî sêrbescî şi de mai mulţi preoţi.

La finea liturgieî patriarchulŭ prin o vorbire scurtă, dară plină de însufleţire, binevenţéză pe fiiî sĕî sufletescî, carî aŭ alergatŭ din tóte părţile spre a-şi ridica vocea şi a o uni cu a archiereilorŭ întru apĕrarea instituţiunilorŭ bisericescî şi a drepturilorŭ autonome meritate prin atâtea fapte virtuóse. Archiereiî, carî constrînşi de datoria, ce le-o impune oficiulŭ lorŭ, şi până acum aŭ făcutŭ paşiî de lipsă în cestiunea acésta atâtŭ la guvernŭ, câtŭ şi la tronŭ, în viitoriŭ între marginile legilorŭ esistente încă vorŭ întreprinde totulŭ spre a delătura orî ce primejdie, care ameninţă instituţiunile şi drepturile bisericeî sêrbescî. În fine le dă binecuvîntarea archireéscă spre a aduce resoluţiunea în concordie, cu demnitate şi între marginile legilorŭ esistente. Br. Jivkovicî a mulţămitŭ patriarchuluî.

După aceea miile de ómenî se întruniră pe piaţa dinaintea catedraleî, unde s'a ţinutŭ adunarea. Preşedinte aliŭ adunăriî a fostŭ proclamatŭ br. Jivkovicî, care decherândŭ adunarea de deschisă propune a se trimite Maiestăţiî Sale o telegramă omagială.

Preşedintele face o scurtă reprivire asupra luptelorŭ poporuluî sêrbescŭ, accentuéză ataculŭ, ce se face asupra institnţiunilorŭ bisericescî şi naţionale prin reformele politice-bisericescî ale guvernuluî, şi amintesce, că înainte de acésta cu 46 de anî chiarŭ în acelŭ locŭ s'a ţinutŭ şi momentósa adunare a poporuluî sêrbescŭ, a căreî urmărî suntŭ cunoscute. Apoî invită pe redactorulŭ ḑiaruluî „Srbobran“ Ionovicî, ca să cetéscă şi motiveze proîectele de resoluţiune, carî suntŭ de următoriulŭ cuprinsŭ:

I. Poporulŭ sêrbescŭ dela aşeḑarea sa pe teritoriulŭ Coróneî S. Ştefanŭ totdeuna şi-a împlinitŭ cu consciinţiositate datorinţele cetăţenescî, şi cândŭ a fostŭ lipsă, şi-a vĕrsatŭ şi sângele pentru tronŭ şi patrie; pentru aceea cu totŭ dreptulŭ aştéptă, să i-se respecteze dreptulŭ de a se desvolta libĕrŭ prin autonomia sa bisericéscă-naţională, câştigată cu sângele străbunilorŭ sĕî şi inarticulată în legile ţĕreî.

II. Drepturile şi autonomia bisericeî sêrbescî suntŭ garantate prin articululŭ de lege 27 din 1790/1 şi recunoscute prin art. de lege 9 din 1868. Reformele politice-bisericescî proîectate de guvernŭ însă nu vatĕmă numaî principiile fundamentale şi dogmele bisericeî sêrbescî, ci sgudue în temelia sa autonomia naţională-bisericéscă a Sêrbilorŭ, precum şi întregitatea şi unitatea bisericeî şi a mitropolieî de Corloviţŭ. Din care causă adunarea protestéză serbătorésce în contra politiceî bisericescî a guvernuluî reg. ung. şi se alătură la memorandulŭ înaintatatŭ Regeluî la 9 Maiŭ 1893 de către episcopatulŭ sêrbescŭ, aşteptându ca acestŭ episcepatŭ şi în casa de susŭ să-şi împlinéscă datorinţa, cândŭ vorŭ ajunge la rîndŭ proîectele politice-bisericescî ale guvernuluî.

III. Adunarea aştéptă ca factoriî competenţi câtŭ maî curêndŭ să convóce congresulŭ bisericeî sêrbescî, care ca representantŭ aliŭ poporuluî sêrbescŭ să se pronunţe în acéstă cestiune vitală a bisericeî şi naţionalităţiî sârbescî.

IV. Adunarea condamnă pe deputaţiî dietalî sêrbî, carî aŭ votatŭ pentru proîectele guvernuluî.

V. Poporulŭ sêrbescŭ se alătură la lupta celoralalte popóre din patrie, carî combatŭ reformele politice-bisericescî, apĕrându-şi propriile interese bisericescî-naţionale, şi adunarea ennnţă solidaritatea cu aceste popóre.

VI. Preşedintele adunăriî este însărcinatŭ, să aducă aceste resoluţiunî la cunoscinţa factorilorŭ competenţi.

După primirea proîectelorŭ de resoluţiune cetindu-se maî multe telegrame de felicitare, preşedintele a declaratŭ adunarea de închisă.

Deşi în unŭ statŭ constituţionalŭ fiesce care cetăţénŭ are dreptulŭ de a da espresiune justelorŭ sale dorinţe în adunărî poporale, totuşi presa liberală magiară atacă aspru pe Sêrbî din incidentulŭ adunăriî lorŭ de pro-

---

Cea grămadă de volume.
Şi de file 'ngălbinite —
Focŭ cu ele sub cătlane,
Ca să fie folosite.

N'aîbă preţŭ decâtŭ: socótă,
Plugŭ, gelăŭ, ciocanŭ şi bardă.
Totŭ, ce n'aduce câştigurî,
În cuptorŭ, ca 'n focŭ să ardă.

Ca să ardă cu flacără,
Apa férbă, clocotéscă.
Să se facă toţi o apă,
Tótă lumea s'o unéscă.

Căcî în viitorulŭ mare
Scopu-i *uniformitate.*
Pentru bĕta omenime
Nesfârşită libertate.

Las' cântarea! Josŭ cu lira!
Mofturî cânturile tale.
Cântulŭ celŭ maî dulce-acuma
Zurăitulŭ de parale.

Poetulŭ:

Ţine-ţi plitulŭ, buhă sură!
Te pricepŭ eŭ, cum se cade:
Eştî *negarea fericiriî*
Lumiî ceî rĕscumpĕrate.

Tu aî vre s'o facî fărâme,
Să o tornî apoi în formă
Ca pe-o ţiglă fără sufletŭ,
S'o facî *tótă uniformă.*

Tu aî vré s'o pui în gură
La moloculŭ cestorŭ ḑile,
Ca să péră tótă 'n fumurî,
După vorba de Sibile.

Înzădarŭ, bĕtrână buhă,
Penele ţi-se sburlescŭ!
Totuşi va 'nverḑi grădina,
Unde rosele 'nfloriscŭ.

Totuşi înflori-vorŭ criniî
Prin locaşurî vechî sfinţite;
Prin pădurî vorŭ da miresme
Încă florile 'nflorite.

Totŭ maî cântă-se pe luncă
Şi prin codrulŭ lungŭ şi latŭ.
Mierla cânteculŭ celŭ dulce
Încă nu şi-l'a gătatŭ.

Şi privighitórea dragă
Totŭ câuta-va, câtŭ va fi;
Câtŭ pe lume inimî bate-orŭ,
Şi câtŭ rose-orŭ înflori.

Noptile de vară.

(Din »Dreizehnlinden« de F. W. Weber.)

Dragî îsŭ noptile din Iuniŭ,
Cândŭ amurgulŭ de cu sară
Pare că se contopesce
Cu a Auroreî pară;

Cândŭ şi primăvara móre
'N rose roşiî, sângerată,
Şi privighitórea-şi cântă
Jalnicŭ ultima cântată;

Cândŭ albina rătĕcită
Dórme linŭ în florî de teî
Subtŭ unŭ baldachinŭ de frunḑe,
Până-î vine césulŭ eî.

Puî de rîndunele 'n cuiburî
Câtŭ de dulce ciripescŭ
Despre calea dinspre suduriî,
Despre vinĕtulŭ cerescŭ.

Ér prin grâne pitpălaculŭ
Cântă-şi cânteculŭ de nópte.
Îlŭ cunósce totŭ plugariulŭ,
Tóte hoidele cel' cópte.

testare în contra politicei bisericesci a guvernului.

Aceste foi agitaŭ pentru adunarea liberală convocată la Pesta la 4 Martie, pe cându pe Românî şi Sêrbî îi înjură, dacă şi ei amêsuratŭ drepturilorŭ garantate prin constituţiune voescŭ a se afirma şi a-şi apêra religiunea şi naţionalitatea. Nimeritŭ scrie „M. A.“: „Nêcasulŭ domnilorŭ este, că atâtŭ adunarea dela Carlovitŭ, câtŭ şi adunarea a Românilorŭ dela Alba-Iulia de o cam dată oprită se îndrêptă în contra politicei bisericesci.... În Ungaria deja amŭ ajunsŭ acolo, încâtŭ drepturile garantate de constituţiune, suntŭ concese numaĭ pentru ceĭ ce sprijinescŭ programulŭ politicŭ-bisericescŭ alŭ guvernuluĭ, din contră pentru toţi celalalţi suntŭ confiscate. Şi încă statulŭ liberalŭ are cutezarea de a se numi constituţionalŭ şi plane statŭ de dreptŭ!“

Acestea le ţice o fóe magiară. Noĭ de o cam dată nu maĭ adaugemŭ nimicŭ la ele.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La conferinţa episcopéscă convocată pe 20 a c. s'a presentatŭ aprópe întregŭ episcopatulŭ catolicŭ din Ungaria. Dintre prelaţiĭ nostri aŭ luatŭ parte la conferinţă Ilustritâţile Lorŭ Dr. Victorŭ Mihályi şi Dr. Ioanŭ Szabó.

Primulŭ obĭectŭ alŭ conferinţeĭ a fostŭ desbaterea elaboratuluĭ presentatŭ de cătră comisiunea mixtă esmisă de ministeriŭ în cestiunea congrueĭ. Fiindŭ voluminosŭ elaboratulŭ acela, s'a datŭ spre studiare uneĭ comisiunĭ de treĭ, care comisiune apoĭ să raporteze conferinţeĭ despre meritulŭ elaboratuluĭ. Conferinţa în propunerea comisiuniĭ, ca să se facă conscrierea venitelorŭ după o modalitate nóuă, vede numaĭ amânarea regulăriĭ congrueĭ.

Apoĭ s'a ocupatŭ conferinţa cu raportulŭ comisiuniĭ esmise de guvernŭ în cestiunea autonomieĭ. Conferinţa nu ĭea spre sciinţă raportulŭ, ci rógă pe Maĭestatea Sa, ca raportulŭ comisiuniĭ să-lŭ transpunŭ coruluĭ episcopescŭ spre a-şi da părerea asupra luĭ. Prin acésta conferinţa dă a înţelege, că regularea autonomieĭ nu cade în competinţa guvernuluĭ, ci se ţine nemijlocitŭ de Regele ca de patronulŭ supremŭ alŭ bisericeĭ. Părerea unuĭ episcopŭ, că unele din drepturile de patronatŭ ale Regeluĭ ar compete guvernuluĭ orĭ corpurilorŭ legiuitóre, a fostŭ respinsă de ceĭalalţi episcopĭ.

Ultimulŭ obĭectŭ a fostŭ faptulŭ, că guvernulŭ a subtrasŭ subvenţiunea, ce se da unorŭ seminare din fondulŭ catolicŭ de studiĭ. Conferinţa a hotărîtŭ, că în contra acesteĭ subtrageriĭ să se facă o representaţiune la ministeriŭ.

Roma.

În 17 a c. Sfinţia Sa Leonŭ XIII a celebratŭ s. Litusgie în biserica S. Petru, la care aŭ asistatŭ şi cele 14,000 de peregrinĭ spanioliĭ. Biserica a fostŭ plină de credincioşi. De faţă aŭ fostŭ la s. Liturgie 19 cardinalĭ, 22 episcopĭ, ambasadoriĭ spaniolŭ, austro-ungarŭ şi portugalŭ şi întregŭ corpulŭ diplomaticŭ. După s. Liturgie Papa încunjuratŭ de cardinalĭ s'a aşedatŭ pe tronŭ spre a primi omagiile peregrinilorŭ spanioliĭ, a cărorŭ conducĕtoriŭ de onóre cardinalulŭ Benedetto Sanz y Forés, archiepiscopulŭ de Sevilla, a esprimatŭ iubirea şi alipirea Spaniolilorŭ faţă de Scaunulŭ Apostolicŭ. Rĕspunsulŭ Papeĭ, concipiatŭ totŭ în limba spaniolă, l'a cetitŭ camerariulŭ Mery de Val. Papa a binecuvîntatŭ apoĭ pe peregrinĭ şi a lăsatŭ să fie purtatŭ pe sedes gestatoria printre eĭ.

Francia.

Din incidentulŭ începeriĭ procesuluĭ de beatificare a fecióreĭ de Orleans Jeanne d'Arc s'a ţinutŭ serviţiŭ divinŭ în tótă Francia. În Paris a celebratŭ în 22 a c. archiepiscopulŭ cu mare solemnitate în biserica catedrală Notre-Dame. Biserica a fostŭ plină de poporŭ. Între ceĭ de faţă aŭ fostŭ şi nunţiulŭ papalŭ, ambasadorulŭ austro-ungarŭ şi celŭ rusescŭ, maĭ mulţi membri aĭ caseĭ de Orleans, precum şi unŭ mare numĕrŭ de senatorĭ, deputaţi şi alte persóne distinse.

Clerulŭ francesŭ, ca şi în alte cestiunĭ, aşa şi în resolvirea cestiuniĭ sociale desvóltă cea maĭ salutară activitate. După esemplulŭ parochuluĭ din Montreuili fórte mulţi preoţi colectézŭ banĭ dela clasele maĭ avute şi cumpĕră pămîntŭ, pe care apoĭ în părţi de până 1/2 de jug. îlŭ daŭ gratuitŭ familiiloră sĕrace de lucrătorĭ. Pămîntulŭ acesta aŭ să-lŭ cultive femeile şi prunciĭ fiindŭ bărbaţiĭ ocupaţi cu lucrulŭ prin fabricĭ. Totŭ preoţiĭ din colectele făcute daŭ familiiloră sĕrace şi diverse semînţe de legumĭ, precum şi instrumentele de lipsă la cultivarea pămîntuluĭ.

Spania.

Atâtŭ camera deputaţilorŭ, câtŭ şi casa granđilorŭ aŭ protestatŭ cu unanimitate în contra atentatuluĭ făcutŭ de italienĭ în Valencia asupra peregrinilorŭ spanioliĭ cu ocasiunea călĕtorieĭ lorŭ spre Roma. Despre acestŭ protestŭ guvernulŭ va încunoscinţa pe toţi representanţiĭ Spanieĭ din străinătate. Protestulŭ acesta este unŭ documentŭ viŭ, că Italienii nu numaĭ că nu respectézŭ legile de garanţă, dară din ură faţă de Scaunulŭ Apostolicŭ vatĕmă şi dreptulŭ internaţionalŭ.

Carlişti în o adunare ţinută în 22 în Madrid la propunerea deputatuluĭ Cocedal aŭ enunţatŭ, că catoliciĭ suntŭ datorĭ a urma inviaţiunile Papeĭ în raportulŭ cu autorităţile publice. Se crede, că Carlişti vorŭ da mâna cu Alfosiştiĭ spre a lupta în contra elementelorŭ republicane şi anarchiste.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 24 a camereĭ s'a finitŭ desbaterea asupra convenţiunilorŭ comerciale cu Spania şi cu România. Proĭectulŭ de lege pentru inarticularea coventiuniĭ cu Spania cetitŭ de referentulŭ Rosenberg s'a primitŭ fără modificare. Încolo nicĭ nu e mirare, căcĭ comerciulŭ Ungarieĭ cu Spania abia se estinde la câţiva articulĭ. Convenţiunea comercială cu România a provocatŭ o desbatere maĭ agitată. Referentulŭ Boros Béni accentuéză, că răsboiulŭ vamalŭ cu România e păgubitoriŭ pentru ambele state. Cu privire la graviminile agricultoriloră din Ungaria, că România fiindŭ ţară agricolă ar face concurenţă productelorŭ nóstre agricole, referentulŭ observă, că închiđêndu-se graniţele pentru bucatele române răsboiulŭ vamalŭ s'ar continua, şi totŭ nu amŭ rĕmâné fără concurinţă în pieţele străinătăţiĭ, căcĭ acolo e concurinţa americană. Pe lângă aceea fiindŭ agricultura nóstră maĭ desvoltată decâtŭ a României, totŭ noĭ vomŭ suferi maĭ puţinŭ. Desvoltarea industrieĭ morărituluĭ face chiarŭ necesară importarea grâuluĭ din România, căcĭ cu grâulŭ ungarŭ, pentru care se plătescŭ câte 7 fl, nu amŭ puté exista şi plăti şi divende. Apoĭ amintesce, că prin convenţiunea cu România pentru o mulţime de articulĭ de industrie ni-se deschide calea spre orientŭ.

Hoitsy Pál arată, că datele statistice, la carĭ s'a provocatŭ referentulŭ, suntŭ cofuse şi nicĭ nu corĕspundŭ realităţiĭ; că România şĭ-a formatŭ industrie aşa, câtŭ Ungaria nu maĭ póte face concurinţă, pe cându agricultoriĭ nostri vorŭ suferi marĭ daune din convenţiunea cu România. Totŭ în sensulŭ acesta a vorbitŭ şi Issekutz Victor.

Horváth Gyula a interpelatŭ guvernulŭ în causa turburărilorŭ agrare dela Hodmezŏ-Vásárhely întrebându, că ce mĕsurĭ se vorŭ lua pentru vindecarea rĕuluĭ şi împedecarea turburărilorŭ pe venitoriŭ.

La acéstă interpelare ministrulŭ Wekerle rĕspunde, că guvernulŭ deja a luatŭ mĕsurĭ atâtŭ pe terenulŭ economicŭ câtŭ şi administrativŭ pentru vindecarea rĕuluĭ. Mĕsurile economice se cuprindŭ în aplicarea legiĭ pentru colonisărĭ. Deja s'aŭ colonisatŭ 5 comune cu câte 150—200 de familiĭ, şi în viitoriŭ se vorŭ face colonisările în maĭ mare estensiune, şi dacă bunurile erariale nu vorŭ fi de ajunsŭ, se vorŭ cumpĕra bunurĭ şi dela privaţi. Ce privesce mĕsurile administrative, ministrulŭ de interne a făcutŭ dispoşiţiile de lipsă, ca siguritatea personală şi a averiĭ

Printre spice sun' unŭ frémĕtŭ,
Ca unŭ cântŭ misteriosŭ — —
Parcă ângerĭ se cobóră
Totŭ cântându spre holde 'n josŭ.....

Luĭ Balder. [1])

(Corulŭ copiilorŭ în »Dreizehnlinden« de F. W. Weber.)

„Vin' din lunga-ţi depărtare,
„Balder, lumea te rechémă.
„Vin' cu pacea ta, mărite,
„Vino 'n caru-ţi de aramă.

„Dalbe Balder, florĭ curate
„Noĭ ţĭ punemŭ la picióre;
„Dalbe florĭ de prin vălcele
„Şi a Rinuluĭ rozóre.

„Étă-ţi dămŭ, ce-avemŭ! Sĕrace
„Suntŭ a nóstre viĭ şi grâne.
„Dalbe Balder, ţeulŭ milel,
„Tu primesce-ni-le bine!

„Dalbe Balder, ne ascultă!
„Dór în tin' *iubirea* 'nflóre;
„Florĭ şi inimile nóstre
„Ţi-le punemŭ la picióre.“

Graz, 1893. **E. D. Dacianu.**

[1]) Unŭ ţeŭ în mitologia germană.

să fie garantată. Horvath Gyula lea spre sciință resposnsulŭ ministruluĭ, dară nu se póte reține de a nu spune, că ce a lucratŭ ministrulŭ de agricultură până acum, este egalŭ cu nimica. .

Germânia.

În ședința din 19 a c. a parlamentuluĭ cancelariulŭ Caprivi a cetitŭ rescriptulŭ împerătescŭ, prin care se închide sesiunea parlamentară.

Acum și unele foĭ semi-oficióse suntŭ de părere, că consiliulŭ federalŭ în cestiunea reîntórceriĭ Iesuiților va aproba hotărîrea parlamentuluĭ.

Vineri în 20 a c. bătrânulŭ excancelarŭ Bismarck a fostŭ cercetatŭ în Friedrichsruhe de 27 deputați naționalĭ-liberalĭ. Cu acéstă ocasiune vorbindŭ fostulŭ cancelarŭ despre afacerile publice cu privire la cestiunea polonă a disŭ, că acéstă cestiune resuscitată a conturbatŭ concordia, ce domnia în Silesia superióră. Lacomia polonă totŭ cresce și póte să devină o cestiune europénă de pace orĭ răsboiŭ. Nicĭ dînsulŭ nu vede, că ar fi aprópe răsboiulŭ, dară pacea nu o susținŭ într'atâta pornirea pacifică a guvernelorŭ, ci mai vîrtosŭ sciința chimică. Aprópe în fiesce care ți se inventéză nóuĕ specii de pulvere de pușcă, și technicii neîncetatŭ desvóltă arta de a fabrica arme. S'ar păré o satiră, și cu tóte acestea e faptŭ: techniculŭ ține în degetele sale sabia. Prin acésta vre să dică, că nu e aprópe catastrofa, deórece nicĭ una din marile puterĭ ale Europeĭ nu este pregătită pentru răsboiŭ; pentru aceea însă se recomandă, să fimŭ descepți.

Corespondințe.

Șomoștelnicŭ 16 Aprilŭ 1894.

Onorate Dle Redactorŭ!

În numĕrulŭ 14 alŭ foiĭ Dvóstre „Unirea“ a apărutŭ o corespondință din comuna nóstră Șomoștelnicŭ, în care în ce privesce progresele comuneĭ nóstre, unŭ pretinsŭ „plugariŭ“ voesce a pune toți laurii pe capulŭ dluĭ Șofronŭ N. Oprea, ridicându-lŭ până la alŭ treilea ceriŭ. Pentru ca onoratulŭ publicŭ cetitoriŭ în ce privesce aserțiunea „Unuĭ plugariŭ“ să nu fie în rătăcire, îndemnatŭ de o parte de poporŭ, — care la audirea acelora s'a indignatŭ fórte, — ér de altă parte de inteligința de aicĭ, vinŭ a reflecta următórele:

Lauda, care i-se atribue dluĭ Oprea, o meritŭ în primulŭ locŭ onoratulŭ dnŭ Ioanŭ Banfi, parochulŭ comuneĭ nóstre, carele de 40 de anĭ servesce în via Domnuluĭ în comuna nóstră și în timpulŭ acesta în tóte privințele a fostŭ modelŭ poporenilorŭ sĕĭ. Că deși a fostŭ în stare materială debilă, totuși și-a educatŭ fiiĭ astfelŭ, că aŭ devenitŭ ómenĭ vĕduțĭ.

Vĕdêndŭ acésta ómeniĭ mai cu stare aŭ luatŭ esemplu dela dînsulŭ așa, că în anulŭ 1864 eraŭ din comuna nóstră 12 fiĭ de economi la școlă în Murĕșŭ-Oșorheiŭ. Din aceștia, și după aceea din ceĭ ieșiți de sub mâna câtorva docenți harnicĭ aŭ devenitŭ sciutorĭ de carte, carĭ astădi cetescŭ foĭ.

„Unŭ plugariŭ“ susține, cumcă vopindŭ în comuna nóstră dlŭ Șofronŭ N. Oprea în 1886 abia se afla în comună o fóe orĭ dóuĕ de cetitŭ, ér adi prin zelulŭ și energia dluĭ Șofronŭ N. Oprea putemŭ numĕra în comuna nóstră vre-o 10 plugarĭ, carĭ pórtă „Gazeta“ orĭ „Fóea poporuluĭ“ orĭ alte foĭ.

Cumcă acésta nu consună cu adevĕrulŭ, o să documentezŭ cu următórele: Inteligința din comuna nóstra a cetită Foile „Federațiunea“ și „Observatoriulŭ“ în totŭ timpulŭ, câtŭ aŭ apărută, ér după aceea „Gazeta Transilvaniei“, „Ședetórea“ și „Posta Română“. Dlŭ Oprea însă a venitŭ în comuna nóstră numaĭ în anulŭ 1886, așa dar n'a pututŭ fi dînsulŭ introducĕtoriulŭ lorŭ. E adevĕratŭ, că de câudŭ apare „Fóea poporuluĭ“, dar cu deosebire în anulŭ acesta poporulŭ nostru o cetesce cu mare sete numindu-o „hrana sufletuluĭ“, dar acésta nu e „zelulŭ“ și „energia“ dluĭ Oprea, căcĭ nu dînsulŭ a recomandat'o poporuluĭ nostru de aicĭ, ci altcineva.

Pretinsulŭ „plugariŭ“ susține mai departe, că „precum totŭ dluĭ (Oprea) avemŭ de a-ĭ mulțămi, că comuna nóstră potŭ să dicŭ că va fi cea dintâiŭ în tractulŭ Ĭernutuluĭ cu biserică de pétră, așa dar cu ajutoriulŭ luĭ Dumnedeŭ și după zelulŭ dluĭ Șofronŭ N. Oprea etc“. Cumcă și acésta este departe de adevĕrŭ, o dovedescŭ: Câudŭ poporulŭ din comuna nóstră s'a cugetatŭ la edificarea s. bisericĭ, nu s'a basatŭ pe dlŭ Șofronŭ N. Oprea, nu, ci s'a basatŭ pe treĭ lucrurĭ: 1. Pe „fondulŭ bisericescŭ“, carele până la anulŭ 1868 s'a înmulțitŭ fórte puținŭ, atunci însă i-sa intentatŭ de cătră nemeșiĭ comuneĭ confes. gr. cat. unŭ procesŭ pentru o pădure bisericéscă, care s'a sfârșitŭ în 1871 câștigându pădurea. În urma procesuluĭ abia aŭ mai rĕmasŭ fonduluĭ 60 fl. în contracte. Acestea apoĭ s'aŭ predatŭ economuluĭ Ananie Popŭ, alesŭ primŭ curatorŭ, carele i-a condusŭ cu tótă conscienționsitatea sufletuluĭ sĕŭ timpŭ de 22 anĭ, adecă până acum, împărțiți fiindŭ poporenilorŭ cu % legale spre înmulțire, și aievea s'aŭ și înmulțitŭ, căcĭ până în anulŭ curente din aceĭ 60 fl. de o parte, ér de altă parte din colectele dela poporŭ obicĭnuite la serbătorĭ și din venitele pădureĭ bisericescĭ s'aŭ adunatŭ 1600 fl., cu carĭ apoĭ amŭ începutŭ a edifica s. biserică. 2. S'a basatŭ poporulŭ pe o promisiune pentru s. biserică a dluĭ Sonu Popŭ proprietarŭ în locŭ. S'a basatŭ tare pe acésta, pentru că a fostŭ de multŭ promisă, și ea s'a și împlinită de o parte în vara anuluĭ trecutŭ în 60 de milĭ de cărămidă, și 4° de pétră. 3. S'a basatŭ pe puterile sale proprii, avêndŭ înaintea sa devisa: „Ajută-ți, și Dumnedeŭ ți va ajuta.“ Și într'adevĕrŭ aŭ și ajutatŭ într'o tóte celea de lipsă bucurosŭ, mergêndŭ după pétră, varŭ nĕsipŭ, scândurĭ diua și nóptea în orașulŭ și satele dimprejurŭ, și ajutați fiindŭ și de unŭ timpŭ frumosŭ, zidulŭ după 2 septĕmânĭ este sub coperișŭ. Este adevĕratŭ, că dlŭ Oprea este alesŭ între ceĭ 5 conducĕtorĭ în afacerile zidiriĭ, însă numaĭ în modŭ egalŭ cu ceĭalalți 4, Francu Ananie, Francu Tóderŭ, Danciŭ Vasilica și Popa Emândachie și nice n'are dînsulŭ maĭ marĭ merite decâtŭ aceștia și decâtŭ orĭ și care altŭ sătenŭ corĕspundĕtoriŭ stăriĭ luĭ nicĭ în spese banale nicĭ în drumurĭ nicĭ în provederea măĭestrilorŭ cu viptŭ. Poporulŭ nicĭ nu s'a înșelatŭ într'alegerea lorŭ de conducĕtorĭ, căcĭ și-aŭ împlinitŭ și-ĭ împlinescŭ oficiulŭ conscienționsŭ, totŭ asemenea și dlŭ Oprea, la ceea ce nimenia nu-ĭ este contra. Însă a înălța pe cineva preste mĕsură este înzădarŭ, căcĭ nimicŭ nu-ĭ folosesce. Să nu cugetați, On. dle Redactorŭ, că aiurezŭ arĕtândŭ, că n'are maĭ marĭ merite ca ceĭalalți sătenĭ, căcĭ cuprinsulŭ scrisoriĭ mele este părerea poporuluĭ din comuna nóstră. De aceea Vĕ rogŭ, să binevoiți a o publica.

După carĭ rĕmânŭ stimătoriŭ

Emiliŭ Francu.
c. docente gr. cat.

Urmézĕ și subscrierile alorŭ 21 sătenĭ.

Noutăți.

P. O. D. Ioanŭ M. Moldovanŭ, vicariulŭ capitulariŭ din Blașiŭ, precum cu plăcere aflămŭ, în ședința din 23 a c. a Academieĭ române a fostŭ alesŭ membru ordinarŭ alŭ aceleĭ Academiĭ. Felicitămŭ pe P. O. D. vicariŭ din inimă pentru înalta onóre.

Congresŭ mixtŭ archidiecesanŭ. Prin circulariulŭ archidiecesanŭ nr. 1607—1894. P. O. D. vicariŭ capitulariŭ convócă congresulŭ mixtŭ archidiecesanŭ la Blașiŭ pe diua de 4 Iuniŭ st. n. a c. spre a se consulta cu privire la mijlócele, prin carĭ s'ar puté mântui caractĕrulŭ confesionalŭ alŭ școlelorŭ nóstre poporale și înființa asile de copiĭ gr. catolice și cu privire la înființarea uneĭ Reuniuni archidiecesane pentru asigurarea edificiilorŭ bisericescĭ și scolastice în contra focului.

Sinodŭ cu gendarmĭ. Ni-se comunică, că sinodulŭ tractualŭ protopopescŭ alŭ Indoluluĭ s'a ținutŭ în 19 a c. cu asistință de gendarmĭ. Fisolgăbirĕulŭ n'a concesŭ, ca ceĭ adunați la sinodŭ să se dechere despre căsătoria civilă.

Adresă către auctoritățile bisericescĭ. Pe câudŭ tipăriamŭ numĕrulŭ de față, primirămŭ spre publicare „Adresa tinerimiĭ române din Transilvania și Ungaria“, în care auctoritățile bisericesci române din patrie suntŭ rugate, să atragă „atențiunea Maĭestății Sale a Domnitoriuluĭ nostru la împrejurările grele, ce ni-s'aŭ creatŭ bisericeĭ și nĕmuluĭ nostru“, și să întrunéscă „întregŭ clerulŭ și poporuluĭ credinciosŭ de ambele confesiuni într'unŭ congresŭ generalŭ“ orĭ „în congrese deosĕbite după confesiuni, în carĭ sub conducerea Ilustrilorŭ Archiereĭ să se ridice puternicŭ și solemnŭ contra atacurilorŭ, ce se daŭ drepturiloru cardinalĭ a bisericelorŭ și poporuluĭ nostru românescŭ“. Din causa întârdiĕriĭ nu putemŭ publica adresa în tótă estensiunea eĭ. Cetitoriĭ nostri scĭŭ altcum, că „Unirea“ a urgitatŭ deja de repetite orĭ realisarea punctuluĭ alŭ doilea din adresa acésta.

Adunare de protestare. Românĭi gr. cat. și gr. or. din ținutulŭ Aradului suntŭ convocați pe Joĭ după S. Pasci la adunarea, ce se va ține în sala hoteluluĭ „Crucea Albă“ din Aradŭ în causa căsătorieĭ civile.

Procese de presă. În 24 a c. s'a pertractatŭ înaintea curțiĭ cu juraților din Clușiŭ procesuluĭ de presă intentatŭ maĭ multorŭ Românĭ din Bucium-Șasa pentru o aderință publicată în „Tribuna“. Apĕrătoriŭ a fostŭ dlŭ Dr. Ilea. Dintre acusați aŭ fostu condamnați Iovu Băbuțŭ preotŭ gr. cat. la 1 lună, I. Munteanŭ, învățătoriŭ la 6 sĕptĕmânĭ, Al. Lazarŭ la 6 sĕptĕmânĭ, G. Lupu la 2 sĕptĕmânĭ temniță ordinară, Popa Necșa la 200 fl. amendă, și din cauțiunea „Tribuneĭ“ se confiscă 300 fl.

Revoluțiune agrară-socialistă. Câteva milĭ de lucrătorĭ din Hodmezŏ-Vásárhely atițați de presa și emisariĭ socialismuluĭ internaționalŭ și împinși de miserie s'aŭ constituitŭ în societate secretă. În 20 a c. poliția a arestatŭ pe conducĕtoriulŭ mișcăriĭ socialiste cu numele Kovács. Mulțimea fanatisată înțelegêndŭ despre arestarea luĭ a pretinsŭ eliberarea luĭ asediându casa comunală. S'a născutŭ o luptă formală între elŭ și gendarmerie, în ajutoriulŭ căreia a fostŭ chemată și miliție. Treĭ ómenĭ s'aŭ ucisŭ, și răniți suntŭ la vre-o 60.

† **Dr. Adalbertŭ Balinthŭ,** medicŭ și fisicŭ montanŭ t. p. după unŭ morbŭ greŭ și îndelungatŭ și-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoriuluĭ în 21 Aprile în etate de 57 anĭ.

În vecĭ amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XX.

Folósele neuniriĭ.

Domnulŭ Nicolaŭ Densuşanŭ a consacratŭ unŭ capitolŭ întregŭ folóseloróru uniriĭ silindu-se a discredita biserica unită cu auctoritatea unoróru scriitoriĭ români, precum amŭ vĕdutŭ în capitulŭ precedenţi. Fiindŭ că însă dsa şĭ-a uitatŭ, să arete cetitoriloróru sĕĭ şi folósele neuniriĭ, ne ţinemŭ noĭ de datorinţă a le indigita aci pe scurtŭ, pentru ca cetitoriĭ să aĭbă o idee perfectă despre meritele ambeloróru biserici, dintre carĭ pentru dlŭ Densuşanŭ are preţŭ numaĭ cea unită în credinţă cu Slavo-Bizantiniĭ.

Recunóscemŭ, că tema nóstră ar merita o tractare cu multŭ maĭ amplă decâtŭ aceea, ce o putemŭ face în cadrulŭ restrînsŭ alŭ studiuluĭ nostru. Cetitoriĭ însă, carĭ se ocupă cu studiulŭ istorieĭ, vorŭ puté judeca, şi fără analisa maĭ amĕnunţită a faptelorŭ din partea nóstră, dacă cele ce le susţinemŭ maĭ la vale, corĕspundŭ orĭ nu adevĕruluĭ istoricŭ.

Nimicŭ nu se susţine astădĭ cu atâta ţărie, ca frasa gólă, că biserica ortodoxă a fostŭ în trecutŭ scutulŭ naţionalităţiĭ române. Istoria ne arată din contră, că biserica ortodoxă până la sfînta unire n'a representatŭ şi scutitŭ în mijloculŭ Românilorŭ, decâtŭ interesele Slavilorŭ şi Grecilorŭ şi în Ardélŭ ale Magiarilorŭ. Ea a fostŭ în mijloculŭ Românilorŭ o instituţiune slavo-bizantină, cu limbă, obiceiurĭ şi aspiraţiuni străine de originea şi caracĕrulŭ nostru etnicŭ latinŭ, şi pentru aceea în locŭ să promoveze desvoltarea nóstră naturală pe terenulŭ culturalŭ, naţionalŭ şi politicŭ, precum biserica catolică a promovatŭ desvoltarea popórĕloróru apusene din sinulŭ sĕŭ, ea a lucratŭ din firea sa în contra celoróru maĭ vitale interese ale românismuluĭ.

Adevĕrulŭ acesta l'a esprimatŭ cu puţine, dar memorabile cuvinte cronicariulŭ nostru Şincaĭ, cândŭ vorbindŭ despre trecerea Românilorŭ sub jurisdicţiunea patriarchieĭ din Constantinopolŭ, esclamă: „Barem de nu s'ar fi întîmplatŭ acésta, că Româniĭ maĭ fericiţĭ ar fi fostŭ, de s'ar fi supusŭ patriarchieĭ din Roma, precum s'aŭ fericitŭ alte némuriĭ, carĭ înşi-şĭ le vedemŭ.“ [1])

Totŭ acestŭ adevĕrŭ l'a esprimatŭ şi Cesarŭ Boliacŭ în oda sa cătră România, unde cântă:

„Printr'o fatalitate fuseşĭ greşită tare,
De te rupseşĭ de Roma. O! ritulŭ celŭ grecescŭ!
Acésta-ţĭ este culpa, de n'afli mângăere
În sinulŭ caseĭ tale. . . . .
Rĕŭ te-aĭ unitŭ de-atuncia cu ginţĭ eterogene,
Cu ginţile sclavone, mângite la Fanarŭ!
Pe-o cale retrogradă veĭ merge multŭ alene?
Veninulŭ totŭ, în pismă, veĭ scurge din păharŭ?“ [2])

Despre adevĕrulŭ acesta sperămŭ, că se vorŭ convinge şi cetitoriĭ nostri.

1. Limba este nu numaĭ distinctivulŭ celŭ maĭ caracteristicŭ alŭ unuĭ poporŭ, ci şi mijloculŭ celŭ maĭ puternicŭ pentru conservarea individualităţiĭ luĭ. Ortodoxia saŭ neunirea însă ne-a atacatŭ tocmaĭ acestŭ tesaurŭ scumpŭ îndată dela începutŭ, căcĭ în locŭlŭ limbeĭ latine vulgare, care probabilŭ amŭ avut'o în viaţa nóstră bisericéscă şi religiósă înainte de schismă, a introdusŭ o limbă cu totulŭ străină de firea limbeĭ nóstre: *limba slavonă,* care a alungatŭ limba românéscă nu numaĭ din biserică, ci în principatele române şi din statŭ, aşa încâtŭ acésta s'a maĭ pututŭ conserva vécurĭ întregĭ numaĭ în coliba ciobanuluĭ. Prin influinţa limbeĭ slave fisionomia latină a limbeĭ nóstre s'a alteratŭ aşa de tare, încâtŭ înzădarŭ s'aŭ silitŭ unĭĭ filologi a-ĭ reda vechiulŭ chipŭ, şi la urmă toţĭ amŭ trebuitŭ să ne convingemŭ, că direcţiunea urmată de eĭ ar crea o nóuă limbă neînţelésă de poporulŭ românŭ de astădĭ, şi pentru aceea amŭ trebuitŭ să părăsimŭ acea direcţiune. Câtŭ rĕŭ a produsŭ limba slavonă şi maĭ târdiŭ cea grecéscă introdusă prin „ortodoxie“, ne-o spune unŭ scriitoriŭ, care nu va fi suspectŭ dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ, deórece îĭ este frate. Acesta dice: „De preste Dunăre veni în Dacia Traiană limba slavonă — *întunereculŭ* — în statŭ şi în biserică. Sute de anĭ purtarămŭ acestŭ jugŭ ruşinosŭ. . . . . Vedemŭ, câtŭ de marĭ aŭ fostŭ periculele, prin carĭ amŭ trecutŭ, pericule, nu de invasiunĭ, nu de focŭ şi ferŭ, ci pericule, carĭ se operézĕ în tăcere pe furişŭ, în biserică, în viaţa publică, în sinulŭ familieĭ, în consciinţa fiesce căruia, pericule maĭ marĭ decâtŭ tóte invasiunile barbare! Invasiunile barbare, carĭ aŭ ţinutŭ maĭ bine de o mie de anĭ, nu ne-aŭ ştersŭ pe noĭ ceĭ de dincóce, preste carĭ aŭ trecutŭ tóte, *însă invasiunea furişată, liniştită a limbeĭ grecescĭ şi slavone în timpŭ scurtŭ a smăcinatŭ elementulŭ numĕrosŭ şi puternicŭ, pe a căruĭ umerĭ se răzĕma odinióră o mare împĕrăţie, elementulŭ românŭ de dincolo de Dunăre! Aĭ nu maĭ vedemŭ decâtŭ sfărîmăturile scăpate din naufragiŭ, pe carĭ unŭ nouŭ refluxŭ se încércă a le răpi din limanŭ şi a le înghiţi pentru totdeuna!* [1])

Atunciĭ, cândŭ biserica ortodoxă a fostŭ silită să tolereze şi în scriere limba românéscă, cea dintâiŭ insuinţă a sa a fostŭ, să o îmbrace în costumŭ slavŭ, adoptândŭ alfabetulŭ cirilianŭ, şi nu odată s'a întîmplatŭ chiarŭ şi în timpulŭ celŭ maĭ recentŭ, că nisce archierei aĭ bisericeĭ ortodoxe aŭ anatematisatŭ pe ceĭ ce se încercaŭ a elimina din cărţile bisericescĭ slovele cirilice şi a le înlocui cu literele latine.

Mişcarea pentru introducerea limbeĭ române în biserica şi statele Românilorŭ nu a pornitŭ din sinulŭ bisericeĭ neunite, ci dela alţĭ factorĭ, carĭ tocmaĭ în biserica ortodoxă aŭ datŭ de cea maĭ mare pedecă în realisarea lucrăriĭ lorŭ.

În Transilvania principiĭ calviniĭ aŭ fostŭ, carĭ aŭ introdusŭ limba română în biserică. Mişcarea pornită aci nu a pututŭ triumfa deplinŭ în România, decâtŭ fórte târdiŭ. Chiarŭ şi în secululŭ trecutŭ în multe biserici din România se întrebuinţa limba slavonă, care ocupa terenulŭ maĭ vîrtosŭ în bisericele de pe la sate, pe cândŭ cea grecéscă ocupase oraşele. Cu câtă îndărătnicire se lupta biserica neunită în contra limbeĭ românescĭ, ne dovedesce însă-şĭ instrucţiunea, ce a dat'o Dositeiŭ cătră mitropolitulŭ Atanasiŭ cu ocasiunea chirotoniriĭ acestuia la anulŭ 1698. În acéstă instrucţiune se dice: „*Trebue Archieria ta, slujba bisericeĭ, adecă ochtaiulŭ, mineiele şi alalte cărţi, ce se cântă duminecile şi serbătorile, şi slujba de tóte dilele, să te nevoescĭ cu de-adinsulŭ să se cetéscă tótă pe limba slovinéscă saŭ elinéscă, eră nu rumânesce saŭ într'altŭ chipŭ.*“ [2]) Aşa dară folosulŭ netăgăduitŭ alŭ neuniriĭ este, că ne-a schimonositŭ limba cu elemente străine şi maĭ vîrtosŭ slavone, a făcutŭ pe o mulţime mare de Românĭ, să-şĭ ulte limba românéscă şi astfelŭ să se contopéscă în elemente străine, şi s'a luptatŭ în continuŭ în contra introduceriĭ eĭ în biserică şi statŭ până la sfînta unire.

2. Precum însă biserica neunită a cercatŭ, să ne stingă limba, totŭ aşa s'a încercatŭ, să ne omóre şi consciinţa naţională. Legăturile nóstre cu biserica slavă bizantină ne-aŭ adusŭ aşa de departe, încâtŭ Românii multŭ timpŭ *„se priviaŭ şi eĭ ca făcêndŭ parte din familia popórĕloróru de sudŭ“*. Acéstă mărturisire adevĕrată nu a eşitŭ din gura unuĭ „Ieşuitŭ“, ci din a unuĭ Archiereŭ ortodoxŭ, Melchisedecŭ, [3]) care nu póte fi suspectŭ nicĭ macarŭ în ochiĭ dluĭ Densuşanŭ. Apoĭ cum ar fi pututŭ să se trezéscă consciinţa naţională în Românĭ, cândŭ biserica îĭ crescea numaĭ slovenesce, precum ne spune totŭ Melchisedecŭ: *„Mănăstirile pe atuncĭ eraŭ şcólele, unde se formaŭ bisericaşiĭ românĭ; de acolo se luaŭ Episcopiĭ, Mitropoliţiĭ, toţĭ bine întăriţĭ şi lipiţĭ de cartea slavonă, pe care eĭ la rîndulŭ lorŭ o propagaŭ în ţară prin şcóle înfiinţate pe la Episcopiĭ şi Mitropolii şi pe la oraşe, ba chiarŭ şi pe la sate, prin şcóle înfiinţate de boerĭ pe la moşiile lorŭ.“* [1]) Ce aŭ făcutŭ maĭ târdiŭ fanarioţiĭ ortodoxĭ nu numaĭ pentru a omorî în Românii din principate consciinţa naţională, ci şi pentru a-ĭ înjosi la starea dobitócelorŭ, ca să-ĭ ştergă de pe faţa pămîntuluĭ, este cu multŭ maĭ bine cunoscutŭ, decâtŭ să fie lipsă de a maĭ lungi vorba. Ĕr câtŭ de tare s'aŭ lăsatŭ Românii ortodoxĭ din Transilvania a fi înjugaţĭ de Magiariĭ calviniĭ, o sciŭ cetitoriĭ nostri din altŭ locŭ.

3. Unde limba slavă *„făcea parte integrantă a ortodoxieĭ române, care era comună cu tuturorŭ popórĕlorŭ slave dimprejurulŭ Românieĭ“*, [2]) şi unde se omoria consciinţa naţională, nu póte fi vorbă de cultură naţională. Acéstă cultură a fostŭ totdeuna împedecată prin alipirea nóstră de biserica slavo-bizantină. Noĭ amŭ ajunsŭ în orbita Resăritului, tocmaĭ cândŭ acesta începuse a decâde, cândŭ locaşurile vechĭ ale sciinţeĭ şi civilisaţiuniĭ în urma schismeĭ începuseră a deveni asile nu pentru cultură, ci pentru nisce ómenĭ, carĭ se alipiaŭ numaĭ de formele esterne ale religiuniĭ, şi în locŭ să fie însufleţiţĭ de principiile dătătóre de viaţă ale creştinismuluĭ, eraŭ conduşĭ numaĭ de ura nestînsă în contra catolicismuluĭ. Pe cândŭ Resăritulŭ apunea, pe atuncĭ în Apusŭ semînţa bogată de cultură şi civilisaţiune aruncată de Roma catolică începea a resări şi după aceea a produce fructele sale binecuvîntate. Noĭ ne-amŭ lipsitŭ de aceste fructe, amŭ întreruptŭ orĭ ce comunicaţiune de ideĭ cu popórĕle latine din Apusŭ şi cu universităţile înfloritóre de acolo, şi astfelŭ amŭ fostŭ lipsiţĭ de posibilitatea de a înainta alăturea cu popórĕle civilisate, şi de a ţiné vie în noĭ consciinţa originiĭ şi meniriĭ nóstre pe pămîntulŭ vechiŭ Daciĭ. Ceĭ maĭ de frunte bărbaţĭ aĭ Românilorŭ eraŭ în serviţiulŭ cultureĭ străine, cum a fostŭ d. e. Grigorie Ţamblacŭ, care deşi Românŭ, a scrisu slovenesce. E dreptŭ, că amŭ avutŭ şi câţiva scriitoriĭ, carĭ n'aŭ despreţuitŭ limba românéscă, însă acésta nu avemŭ să o mulţămimŭ bisericeĭ ortodoxe, căcĭ ceĭ maĭ de frunte dintre scriitoriĭ moldoveni aŭ ajunsŭ la ideea de a scrie românesce numaĭ în urma crescerĭĭ lorŭ în Polonia catolică şi a contactuluĭ lorŭ cu acéstă ţară. [3]) Asemenea se póte dice şi despre scriitoriĭ din Muntenia, carĭ aŭ începutŭ a preţui carrea românéscă, nu pentru că acésta ar fi fostŭ preţuită vre odată de biserica ortodoxă ca atare, ci pentru că străbătuseră şi la eĭ ideile propagate parte de unĭĭ francesĭ, carĭ eraŭ instructorĭ pe la familiile boerescĭ, parte de feciorĭĭ boerilorŭ, carĭ învăţaŭ carte în şcólele Ieşuiţilorŭ din Ardélŭ. De ce ignoranţă înfricoşată a fostŭ cuprinsŭ clerulŭ şi poporulŭ chiarŭ şi în lucrurile religióse din lipsa literaturel şi culturel naţionale, ne istorisesce pe largŭ Melchisedecŭ în opulŭ citatŭ. [4]) „Unŭ popă cânta adresându-se cătră dascălulŭ Paschĭ: *Dascăle pascăle adusaĭ pe behehe?* Dascălulŭ rĕspundea: *Bu naĭba să te ĭea, că mĭ-a luatŭ şi pe mihoho, şi mĭ-a datŭ pe bububo.* Tradiţia ne maĭ spune, că eraŭ popĭ, carĭ luaŭ în mână cartea

---

[1]) Chron. an. 869.
[2]) Cesare Bolliacŭ: Poesiĭ vechĭ şi nóuĕ, Bucurescĭ. pag. 97.
[1]) Aronŭ Densuşanŭ: Istoria limbeĭ şi liter. române, Iaşi 1885 pag. 9 şi 10.
[2]) La Cipariŭ, Acte şi fragm. pag. 243.
[3]) Viaţa şi scrierile luĭ Grigorie Ţamblacŭ (în Analele Academieĭ române ser. II. t. VI. sect. II.) Bucurescĭ 1884 pag. 67.
[1]) Id. ibid. pag. 70.
[2]) Id. ibid. pag. 72.
[3]) Aronŭ Densuşanŭ încă recunósce acestŭ adevĕrŭ: »Aci avemŭ pe ceĭ dintâiŭ şi maĭ însemnaţĭ hronicarĭ: Urechia, Eustratie, Mironŭ, Nic. Costinŭ şi Dimitrie Cantemirŭ. Aceştĭ doĭ din urmă, deşi trăescŭ şi scriŭ şi la începutulŭ secululuĭ alŭ 18-lea, eĭ însă suntŭ fiiĭ intelectualĭ aĭ sec. alŭ 17-lea. *Acésta putere intelectuală, ce o aflămŭ în sec. alŭ 17-lea în Moldova, se esplică uşorĭ. Moldova sta pe atuncĭ în cele maĭ strînse legături cu regatulŭ Poloniei,* destulŭ de înaintatŭ pe acele timpurĭ. . . . . *Boerĭĭ Moldoveĭ îşĭ trimiteaŭ copiiĭ la şcólele din Polonia.* Dreptŭ aceea Moldovenĭĭ aveaŭ ocasiune a-şĭ câştiga cunoscinţe maĭ multe şi maĭ serióse.
[4]) Vedĭ pag. 76—79.

slavonă, şi adresându-se către ómeni îi întreba: *Ómeni buni! sciţi voi, ce-i în cartea asta?* Dacă ei rĕspundeaŭ: *Nu scimŭ,* le rĕspundea, *că nici elŭ nu scie.* Dacă ei rĕspundeaŭ, că sciŭ, popa le dicea: *Apoi n'am la ce să vĕ mai spunŭ şi eŭ;* apoi conversa cu ei despre alte lucruri şi-i blagoslovia. Altŭ popă, nesciindŭ ceti prohodulŭ, se închidea elŭ singurŭ în biserică cu mortulŭ, lăsându pe poporanĭ afară la uşea bisericeĭ. După câtva timpŭ de aşteptare deschidea uşea şi invita pe poporanĭ să ducă mortulŭ la grópă." [1]) Étă la ce stare miserabilă ne-a adusŭ biserica ortodoxă. Dacă după espresiunea luĭ Melchisedecŭ clerulŭ de rîndŭ *„nici* carte slavonă nu învĕţa, nici pe cea română nu o avea," ne putemŭ uşorŭ închipui, în ce întunecime egipténă a trebuitŭ să órbece poporulŭ. Stările acestea în principate nu numaĭ nu s'aŭ îmbunătăţitŭ, ci din contră s'aŭ făcutŭ şi maĭ ticălóse în timpulŭ fanarioţilorŭ. Că în Transilvania nu eraŭ stări maĭ bune înainte de unire, se póte dovedi cu nenumĕrate documente din timpulŭ acela. Ómenĭ, carĭ să scie ceti şi scrie, abia se găsiaŭ. [2]) Chiarŭ şi episcopiĭ sciaŭ numaĭ ceti şi scrie. [3]) Româniĭ nu aveaŭ şcóle nici în sate, nici în oraşe. [4]) La preoţie eraŭ admişi şi individĭ, carĭ nu sciaŭ nici Tatălŭ nostru, nici numĕrulŭ taĭnelorŭ şi-şĭ cumpĕraŭ preoţia cu baniĭ plătiţi episcopuluĭ. [5])

Unŭ clerŭ şi poporŭ decădutŭ în privinţă culturală atâtŭ de înfricoşatŭ nu era capabilŭ nici să creeze, nici să conserve instituţiuniĭ bisericescĭ, scolastice şi naţionale, şi numaĭ în acéstă decădinţă aflămŭ noĭ rĕspunsulŭ potrivitŭ la următórele cuvinte ale luĭ G. Bariţiŭ: „O împrejurare póte să supere pe istoriculŭ românŭ, care se va fi ocupându cu istoria reformaţiuniĭ, éră aceea este, că începându dela 1566 până la 1670 nu daĭ în tótă istoria Transilvanieĭ preste vre-unŭ nume de preotŭ, călugărŭ saŭ episcopŭ românŭ gr. resăriténŭ, care saŭ să-şĭ fie apĕratŭ dogmele credinţeĭ sale bărbătesce, chiarŭ şi cu pericululŭ vieţeĭ, saŭ totŭ aşa de bărbătesce să fie declaratŭ vre unulŭ pe faţă în ochiĭ lumiĭ, precum făceaŭ apuseniĭ, că abjură credinţa veche şi trece la o credinţă nóuă. În locŭ de acestea lumea se pomenesce dintru odată cu episcopia calvinéscă în districtulŭ Făgăraşuluĭ înfiinţată pentru locuitoriĭ sĕĭ şi smulsă cu totulŭ de sub mitropolie. Cândŭ aŭ trecutŭ aceĭ locuitoriĭ la legea calvinéscă? Cine a fostŭ fundatorulŭ aceleĭ episcopiĭ chiarŭ pe fruntăriile Munteniei? Şi alte districte locuite de Românĭ cândŭ s'aŭ calvinitŭ? *Şi cu ce se ocupaŭ în acele timpurĭ miile de călugări resăriteni, cărorŭ le place fórte multŭ a se considera pe sine şi a se numi apĕrătorĭ înfocaţi aĭ bisericeĭ ortodoxe resăritene?* Este prea bine cunoscutŭ, că aprópe a şésa parte din pămîntulŭ Românieĭ se afla în *mână mórtă,* precum se dice în dreptulŭ canonicŭ, adecă în proprietatea mănăstirilorŭ grecescĭ închinate şi neînchinate. Dară unde eraŭ în acele mănăstirĭ teologiĭ, canoniştiĭ, apologeţiĭ, unde seminariile de teologi şi şcólele pregătitóre pentru acelea? Chronicariĭ spunŭ, că şi pe la 1700 se maĭ aflaŭ în Transilvania multe schiturĭ saŭ aşa numite mănăstirĭ micĭ, afară de cele cassate şi secularisate dintru odată cu cele r. catolice. Ce făceaŭ louitoriĭ schiturilorŭ, pe cândŭ mitropolia şi tótă hierarchia bisericeĭ române din acéstă ţară trăgea de mórte? Unde era urmă de ajutoriŭ din partea bisericeĭ celeĭ marĭ bizantine grecescĭ, care trăgea veniturĭ fórte marĭ dela poporulŭ românŭ, anume din dominiile mănăstirilorŭ, din dispensaţiunĭ, cărţi de ĭertăciune vîndute fórte scumpŭ, din testamente, colecte, sărindare şi alte multe?" [1])

Dacă nu s'a întîmplatŭ aceea, ce istoriografulŭ nostru ar fi doritŭ să se întîmple, este a se mulţămi alipiriĭ Românilorŭ de ortodoxia slavo-bizantină. Ramŭ ruptŭ fiindŭ din trupina unităţiĭ catolice, biserica resăriténă a trebuitŭ să se usce. Raza detaşată din sórele centruluĭ catolicŭ, ea n'a maĭ pututŭ lumina.

(Va urmá).

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocŭlŭ.

(Continuare.)

Zorile apăreaŭ vesele de după munţiĭ Ronda. Era ca şi cum s'ar fi deschisŭ o rosă parfumată. Natura o aplauda prin cânteculŭ pasĕrilorŭ şi prin bălăitulŭ oilorŭ şi mecăitulŭ caprelorŭ. Muncitoriulŭ încă plecă cu uneltele sale de lucru, însă închinându-se maĭ întâiŭ Domnuluĭ ceriuluĭ şi alŭ pămîntuluĭ.

Unchiaşulŭ Bernardo plecă cu paşĭ greĭ, dar inimă uşóră spre pădurea, a căreĭ păzitoriŭ era elŭ. Se apropiă tocmaĭ spre casa cumĕtruluĭ sĕŭ şi se miră întru sine, că uşea e deschisă.

„Veḑi, veḑi," gândi elŭ, „astăḑi s'a sculatŭ cumĕtrulŭ tare de diminéţă. Mĕ bucurŭ de asta una, că-mĭ tălmăcesce, că e deplinŭ sănĕtosŭ."

Se apropiă de odaea cea dintâiŭ, dar nu zări pe nimenia.

„Cumetre!" strigă tare. Dar nimenia nu-ĭ rĕspundea. Numaĭ cânele luĭ Basilio lătra supĕratŭ şi se văieta.

Unchiaşulŭ Bernardo se numĕra între aceĭ ómenĭ, carĭ se deschilinescŭ de alţiĭ prin o înfăţişare de inimă nesimţitóre. Nici o frică orĭ spaimă nu-lŭ scotea din ogaşe, nici o milă nu-ĭ storcea vre-o lacrimă. Aceştĭ ómenĭ cuprindŭ impresiunile cu mintea şi le vĕdŭ cu ochiĭ deschişĭ aşa, pe cum suntŭ. Nici unŭ sentimentŭ nu le măresce orĭ micşoréză lucrurile. Casa pustiită şi urletulŭ câneluĭ îĭ spuse ceva.

Pe o clipă se opri şi privi în jurŭ de de sine. Atuncĭ zări aruncatŭ josŭ unŭ cuţitŭ sângerosŭ. „Isuse Christóse!" ḑise miratu şi deschise repede uşea caseĭ de dormitŭ. Abia o deschise, şi se şi trase ca fără de voea sa înderĕptŭ. Patulŭ era în disordine, saltéua pe padimentŭ preste unŭ cadavru, din care nu se vedea decâtŭ o mână palidă muiată într'unŭ lacŭ de sânge. Cânele încă întră şi începu unŭ urletŭ şi maĭ jalnicŭ. Patulŭ se vedea de pe scândurile descleite, că a fostŭ trasŭ cu puterea dela părete. Josŭ maĭ era unŭ ferŭ, cu care se vedea, că a fostŭ făcută gaura din părete.

Unchiaşulŭ Bernardo le zări acestea tóte cu o singură privire.

„L'aŭ jefuitŭ!" murmură elŭ. „Baniĭ l-aŭ adusŭ mórtea!"

Se apropiă de saltea şi o ridică ceva la o parte. Sângerosulŭ cadavru zăcea pe spate. Cămaşa îĭ era ruptă şi arăta rane adâncĭ. Sermana jertfă se vedea, că a suferitŭ chinurĭ grozave: gura îĭ era căscată, éră în ochiĭ încă deschişĭ a rĕmasŭ tipărită *gróza.*

„Mortŭ sermanulŭ!" esclamă unchiaşulŭ Bernardo. „Dumneḑeŭ să-ĭ ĭerte pĕcatele!" adause lăsându saltéua érăşĭ preste înspăimîntătórea privelişte, de care tinĕrulŭ protocolistŭ, care a venitŭ cu judele, ca să scrie procesulŭ verbalŭ, într'atâta s'a îngrozitŭ, de a leşinatŭ.

Bernardo a ieşitŭ afară, a trasŭ zăvoruluĭ uşiĭ, a legatŭ cânele şi apoĭ a plecatŭ spre Iereţŭ, ca să anunţe poliţieĭ acéstă veste.

IV

Din spusele martorilorŭ şi din cercetarea la faţa locului s'aŭ făcutŭ următórele conclusiunĭ: Reposatulŭ trebuia să aibă o sumă bunişóră de banĭ. Asta reieşia din repeţitele schimbărĭ de vorbe între tată şi fiulŭ sĕŭ Iosifŭ, pentru ca să-lŭ înlocuéscă la miliţie cu unŭ omŭ plătitŭ. Tinĕrulŭ spunea orĭ şi cuĭ, că tatălŭ sĕŭ are banĭ, să-lŭ scótă din cătănie, dară bĕtrânulŭ tăgăduia.

La întrebarea, că unde ar fi fostŭ ascunşĭ baniĭ, rĕspundea gaura săpată în părete, despre care nu putea să aibă scire fără numaĭ fiulŭ celuĭ reposatŭ.

Cuţitulŭ sângerosŭ, cu care fără îndoélă s'a sevârşitŭ crima, era alŭ luĭ Iosifŭ. Acésta a mărturisit'o faurulŭ, care i-l'a vîndutŭ cu câteva ḑile înainte de a fi înrolatŭ.

Scrisórea, ce sosi din Sevilla, cuprindea scirea despre desertarea luĭ Iosifŭ. Ér nisce păstoriĭ adeveriaŭ, că pe la sfinţitulŭ sóreluĭ din aceea-şĭ ḑi elŭ s'a aflatŭ prin apropiare: ei l'aŭ hrănitŭ cu pâne şi cu apă, după ce le spuse, că n'a mâncatŭ nimica în ḑiua aceea.

S'a maĭ găsitŭ şi o măramă plină de sânge, aruncată între tufe, şi femeea, care spăla rufele bĕtrânului, pe cum şi pe ale fiuluĭ, a recunoscut'o, că era a luĭ Iosifŭ.

S'a doveditŭ maĭ departe, că afară de baniĭ nu s'a răpitŭ din casă decâtŭ încă unŭ rîndŭ de vesminte păstorescĭ, pe carĭ le purta Iosifŭ.

Într'acestŭ chipŭ judecătoria făcu conclusiunea, că Iosifŭ e ucigaşulŭ tatăluĭ sĕŭ. Glasulŭ poporuluĭ era unŭ blăstĕmŭ înfiorătoriŭ asupra denaturatuluĭ fiŭ, şi cu gróză arĕtaŭ ómeniĭ cu degetulŭ spre părăsita colibă, locululŭ, unde s'a sevârşitŭ înfricoşata crimă. Pe uşea eĭ aŭ lipitŭ o cruce négră, şi căsuţa a rĕmasŭ pustie şi tăcută. Coperişulŭ a căḑutŭ înlăuntru, olivulŭ s'a uscatŭ, păreţiĭ se dărîmaŭ mereŭ. Era ca şi cum turbatulŭ vîntŭ alŭ pustieĭ africane s'ar fi făcutŭ stăpânulŭ colibeĭ: în nopţĭ furtunóse intra în locaşulŭ crimeĭ şi scotea de acolo glasurĭ atâtŭ de îngrozitóre, de opriaŭ rĕsuflarea păstoriloru, carĭ treceaŭ pe acolo. Numaĭ ucigaşulŭ nu se găsia.

A fostŭ trecutŭ o vreme dela omorulŭ din „ospĕtăria deşertuluĭ", cândŭ sosi în curtea unuĭ ţĕranŭ, de pe lângă partea resăriténă a munţiloru Ronda, nu departe de oraşulŭ Coin, unŭ bărbatŭ slăbitŭ, şi palidŭ, de părea ieşitŭ din mormîntŭ. Ţĕranuluĭ şi ómeniloru luĭ li-se făcu milă de elŭ, şi-lŭ întimpinară cu vorbe prietinescĭ întrebându-lŭ, că ce l'a adusŭ la starea aceea amărîtă. Elŭ le povesti, că a fostŭ totŭ păstoriŭ de capre, până l'aŭ asentatŭ şi înrolatŭ, dar a trebuitŭ să fugă de acolo, căcĭ nu póte trăi decâtŭ în aerulŭ curatŭ alŭ munţiloru. Din întîmplare ţĕranulŭ chiarŭ avea trebuinţă de unŭ păstoriŭ la capre. Astfelŭ ĭ-a datŭ în grije o mare turmă. Păstoriulŭ porni cu ea afundŭ în munţĭ, unde trăia liniştitŭ si ascunsŭ ca şi oliviĭ şi stejariĭ, carĭ afară de capre eraŭ singurĭ luĭ prietinĭ.

Într'aceea-şĭ vreme plecă şi o nae din portulŭ dela Gibraltarŭ spre America şi anume spre Lima. Pe podulŭ năiĭ umbla în susŭ şi în josŭ neliniştitŭ unŭ tinĕrŭ îmbrăcatŭ în costumŭ de Nanking, cu o pĕlărie lată trasă pe ochĭ, de pe care atîrna pe spate o peteă négră de mĕtasă. Faţa luĭ esprima fórte bine viclenia şi mintea uşóră. Elŭ se numia Don

---

[1]) Melchisedecŭ, op. c. pag. 77.

[2]) Ad eam rursum ruditatem delapsi sunt, ut qui legere, scribere vel fidei mysteria promere de memoria noverit, vix repertus sit aliquis. Nilles Symb. I. p. 143.

[3]) Id. ibidem.

[4]) Scholae apud Valachos in pagis et oppidis nullae. Id. ibid. pag. 145.

[5]) Ad sacerdotii dignitatem praevio nullo examine ii, qui nec orationem dominicam, nec sacramentorum numerum, nec catecheseos christianae doctrinam callent, libero gradu scandunt; empto muneribus episcopo, ut in presbyteros ordinentur. Id. ibid. pag. 151.

[1]) Părţi alese din Istoria Transilvanieĭ v. I. pag. 150.

Vittorio Guerra. Se vorbia pe nae, că elŭ merge la Lima, ca să moştenéscă o avere însemnată dela o rudă. Din acéstă pricină căpitanulŭ pe cum şi călĕtorii îlŭ tractaŭ cu tótă cuviinţa. Eĭ nu sciaŭ, că acela, căruia îl daŭ atâta cinste şi pe care-lŭ aşédă în fruntea meseĭ, e o calfă de barbierŭ, unŭ soldatŭ care şĭ-a călcatŭ jurămîntulŭ, în sfârşitŭ unŭ ucigaşŭ criminalŭ. Căcĭ nu e altulŭ acestŭ Don Vittorio Guerra decâtŭ Ioanŭ Luis, ucigătoriulŭ luĭ Basilio. Printr'unŭ Evreŭ şĭ-a câştigatŭ scrisorĭ false, cu carĭ se putea înfăţişa, şi cu galbinĭĭ furaţi vesminte scumpe. Elŭ se ducea în America, ca să-şĭ cerce noroculŭ.

Ajunsŭ la Lima încercă multe, dar nimica nu-i reuşia, căcĭ îĭ lipsiaŭ cunoscinţele de lipsă. Numaĭ în joculŭ îlŭ ajuta norocul, căci tâlhăria o scia cu desevârşire. Acésta însă nu-ĭ îndestulia îngâmfarea. Pe lângă aceea viaţa strălucită, carea o ducea, cerea cheltueli, şi banii se împuţinaŭ. Aşa se hotărî, să se facă militariŭ. Curajŭ avea, maĭ cu samă spre a-şĭ împlini pofta de a străluci, de a face parte din înalta societate.

Chiarŭ pe atuncĭ s'a iscatŭ în Peru războiulŭ dintre coloniile spaniole şi indigenĭ, care se sfârşi cu lupta dela Ayacuho. Ayacuho în limba indianilorŭ însamnă „câmpulŭ morţii". Aci s'a maĭ întîmplatŭ o luptă decisivă sub Carolŭ III, cândŭ indianulŭ Tapac-Amaro a ridicatŭ stégulŭ împotriva spaniolilorŭ. Pe atuncĭ însă bravulŭ generalŭ Don Iose Lavalle ĭ-a umilitŭ. Nu aşa s'a întîmplatŭ însă acum la acela-şĭ Ayacuho. Óstea spaniolliorŭ la 1824 a rĕmasŭ aprópe întrégă pe câmpulŭ de luptă.

Numitulŭ Vittorio s'a presentatŭ într'o ţi la comanda spaniolă, unde a fostŭ şi înscrisŭ în numĕrulŭ bărbaţilorŭ militarĭ. În scurtă vreme a înaintatŭ din cadetŭ locotenentŭ şi s'a distinsŭ cu orĭ ce ocasiune prin isteţime şi curajŭ. Elŭ pricepu a-şĭ câştiga îndrăgirea tuturorŭ ofiţerilorŭ dela regimentulŭ sĕŭ şi maĭ cu samă a sciutŭ să ajungă în graţia unuĭ colonelŭ, bărbatŭ plinŭ de merite şi fórte poporalŭ în Lima. Acesta era căsătoritŭ cu o femee fórte bogată şi avea o drăgălaşe familie, doĭ ficiorĭ şi o fată. Băeţii eraŭ maĭ micĭ şi îĭ instrua preotulŭ regimentuluĭ, pe care colonelulŭ îlŭ iubia şi stima fórte multŭ pentru vîrtuţile luĭ preoţescĭ, pentru caractĕrulŭ luĭ blândŭ şi peutru vastele luĭ cunoscinţe.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originaiulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românesci unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei" şi dlui Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ. fl. 2.50 şi 3.50.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu partŭ postalŭ 15 cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

164 vh. szám. (12) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 42 és 2189 számu végzése által szancsali Ruszán Nikuláe mint Varga Lajosné engedményese javára türi Fogarasy György és társa ellen 505 frt 25 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 720 frt — krra becsült: 2 ökör, 3 kancza és 1 paripa ló, 2 ökörszekér, 1 vaseke, és 1 garnitura cséplőgépből álló ingóságok 505 frt 25 kr. tőke, 11 frt 55 kr. megállapitott eddigi, 3 frt 60 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 832/p. 894 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Türben alperes lakásán leendő eszközlésére 1894-ik év Május hó 2-ik napjának délután 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsárou alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázfalván 1894-ik évi aprilis hó 15-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
(6) 11—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 8—26 **Timisióra-Fabrică**
se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o lature, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

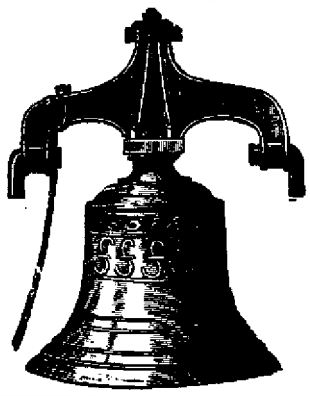

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele
Clopote patentate găurite,
cari aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.
Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.
Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 14. fl. 14644.75

Din *diecesa Lugoşuluĭ* s'a colectat:

10. Din *districtul Jiuluĭ* pe l. Nr 138 (Continuare) dela:

Anuţa Maier	„	—.10	
Maria Balie	„	—.10	
Flóre Bercu	„	—.10	
Ioana Peană	„	—.10	
Ioan Balie	„	—.10	
Ioniţă Ittu	„	—.10	
Ioan Păcală	„	—.10	
Ioan Andreiŭ	„	—.10	
Ioan Brebeŭ	„	—.10	
Mateiŭ Dreghiciŭ	„	—.10	
George Radu	„	—.10	
Ioan Todoran	„	—.10	
Mitu Muntean	„	—.10	
Ioan Vlaĭc	„	—.10	
Ioan Gruia	„	—.10	
Ioan Radu	„	—.10	
Mihaiŭ Mihaiasă	„	—.10	
Ioan Mihaiasă	„	—.10	
Ştefan Stroia	„	—.10	
Andreiŭ Stroia	„	—.10	
Balaz Bercu	„	—.10	
Bonea Mihaiasă	„	—.10	
Dumitru Trandafir	„	—.10	
Solomon Todoran	„	—.10	
Liţe Todoran	„	—.10	
Petru Bardĕŭ	„	—.10	
Petru Dreghiciŭ Şerban	„	—.40	
Ioaniţie Popescu	„	—.10	
Nicolae Perzian sen.	„	—.10	
Ioan Stroia	„	—.10	
Ioanitiu Balie Vlaĭc	„	—.10	
Todor Dusa	„	—.10	
Ioan Sabăŭ	„	—.10	
Balie Ittu	„	—.10	
Ioan Ciologa	„	—.10	
Ioan Vinerean	„	—.10	
George Sabăŭ	„	—.20	
Petru luĭ Balaz	„	—.10	
Todor Codrea	„	—.10	
Ioan luĭ Frenţ	„	—.10	
Maria Dusa	„	—.10	
Maria luĭ Ioan Iasov	„	—.10	
Petru Vlaĭc	„	—.10	
N. N.	„	—.30	
Petru Burbec preot	„	1.—	
Silviŭ H. Simonetti	„	1.—	
Nicolaŭ Burbec	„	—.50	
Ioan Soiŭ	„	—.50	
Ioan Niţariŭ	„	—.50	
Petru Burbec	„	—.10	
Petru Helgiŭ	„	—.10	
Ioan Mitu	„	—.10	
Dumitru Andreiŭ	„	—.20	
Dumitru Burbec	„	—.20	
Dumitru Sînu	„	—.10	
Dumitru Licu	„	—.10	
Georgiu Niţariŭ	„	—.10	
George Pădure	„	—.10	
Petru Mitu	„	—.10	
Gavril Burbec	„	—.10	
George Musotea	„	—.10	
Dumitru Niţariŭ	„	—.10	
Ioan Vulc	„	—.10	
Ferencz Béresi	„	—.50	
Ioan Burbec	„	—.20	
Dumitru Lupu	„	—.10	
Dan Rădoiŭ	„	—.20	
Todea Georgiţă	„	—.10	
Ioan Niţariŭ	„	—.10	
Maria Burbec	„	—.20	
Ştefan Radic preot	„	5.—	
Vasiliŭ Ianza pretore	„	10.—	
Marcu Moldovan	„	1.—	
Nicolaŭ Cândea	„	1.—	
Basiliŭ Socol	„	—.50	
Ioan Oprea	„	2.—	
Tomuş George	„	—.50	
Ioan Jurca	„	—.30	
Gavrilă Maguţ	„	—.25	
Iosif Mălaiŭ	„	—.20	
Flórea Pop	„	—.20	
Floca Petru	„	—.20	
Eduard Demeter	„	—.20	fl. 48.95

11. Din districtul *Bogşeĭ mont.* s'a colectat pe l. Nr 129 dela:

Mihaiŭ Glanŭ protop.	„	5.—	
Ion Budinţan	„	5.—	
Ioan Marcu	„	1.—	
Dr. Aurel Oprea	„	3.—	
Basiliŭ Nemoian	„	1.—	
Németh, Steiner & Comp.	„	5.—	
Wilhelm Weisz	„	2.—	
Marcus Weisz	„	2.—	
Mihaiŭ Tanapoc	„	5.—	
Dr. Petru Borlovan	„	2.—	
Nicolaŭ Vulpe	„	1.—	
Vasiliŭ Ţĕran	„	1.—	
Nicolae Popescu	„	1.—	
Iosif Micleŭ înv.	„	1.—	
Alesandru Diaconovics Codrean	„	—.50	
Ioan Durain	„	—.20	
V. Georgicoĭ	„	1.—	
Trifon Babeţ	„	—.50	
Ion Bălan	„	—.50	
Romul Ancuşa	„	—.50	
Vasiliŭ Bogdan	„	—.30	
Ioan Velcelean	„	1.—	
S. Staits	„	1.—	
Ioan Bock	„	—.50	
Mihail Velcelean	„	1.—	
Ioan Roşu	„	—.50	
Ioan Bosica	„	1.—	
Iosif Popoviciŭ	„	1.—	fl. 44.50

12. Din districtul *Varadieĭ* pe l. Nr. 130 s'a colectat dela:

Victor Poruţ preot	fl.	2.—	
Iosif Şegescu înv.	„	—.50	
Cor. Strimbeĭ preot	„	2.—	
Bis. gr. cat. din Comorisce	„	—.50	
Bis. gr. cat. Mercina	„	1.—	
Efrem Mioc	„	—.50	
Vic. Popoviciŭ preot	„	2.—	
Adam Botoş preot	„	3.—	
Georgiŭ Béres coop.	„	2.—	
Bis. gr. cat. Lăţunaş	„	1.—	
Traian Laticu	„	—.30	
Bis. gr. cat. Clopodia	„	1.—	
Ilie Cuterca preot	„	2.—	
Iosif Petean preot	„	1.—	
Şcóla gr. cat. Surduc	„	1.—	fl. 19.80

13. Din districtul *Huniadórei* s'a colectat pe l. Nr 131 dela:

Ioan Pop	fl.	3.—	
George Pop	„	1.—	
Nicolae Firin	„	1.—	
Nicolae Pana	„	—.50	
George Albu	„	—.50	
George Nicola înv.	„	1.—	
Georgiŭ Oprea preot	„	1.—	
Simeon Chirca	„	1.—	
Dima Alexandru	„	1.—	
Vlad Ioan	„	—.50	
Vinolea Nicolae	„	1.—	
Begeţ Georgiŭ	„	1.—	
Pană Nicolae	„	—.50	
George Miklós	„	1.—	
Alexandru Németh	„	—.50	
Muntean Iuon	„	—.50	
Mihail Rimbaş iun.	„	1.—	
Laurenţiŭ Berzan	„	1.—	
S. Borha	„	1.—	
Niculae Dima	„	1.—	
Alexandru Dima	„	—.50	
George Dănilă	„	1.—	
Alexandru Murĕşan	„	1.—	
Petru Moisin iun.	„	1.—	
Antoniŭ Hurezan	„	1.—	
Nicolaŭ Stolchiţă sen.	„	1.—	
Niculae Raţ	„	1.—	
Tit Turdăşan	„	—.50	
Alexandru Dima iun	„	1.—	
Niculae Albu	„	—.50	
Teodor Ionaşcu preot	„	1.—	
Ioan Popescu	„	—.20	
Manea Chindrea	„	—.50	
Pĕtruţ Bultean	„	—.50	
Niculae Bultean	„	—.20	
Ioan Andreş	„	—.20	
Simeon Chindrea	„	—.20	
Petru Pap	„	—.20	
Ianeş Popescu	„	—.40	
Maria Bultean	„	—.20	
Ioan Bultean	„	—.20	
Alex. Muntean înv.	„	1.—	
Bis. gr. cat. din Veţel	„	1.50	
Bratie Petru l. Ioan	„	—.20	
Balint Iosif	„	—.10	
Bratie Rusalin	„	—.10	
Datca Petru	„	—.10	
Popa Aron	„	—.10	
Zasloti George	„	—.10	
Steier Sepi	„	—.10	
Iosif Pascu	„	—.20	
Serafim Olariŭ preot gr. or.	„	—.20	
Ioan Cioran înv.	„	—.30	
Augustin Degan înv.	„	1.—	
Bis. gr. cat. din Casuiu	„	1.—	
Comuna bis. gr. cat. din Bacia	„	1.—	
Petru Pop preot	„	1.—	fl. 39.30

14. Din districtul *Babolneĭ* s'a colectat pe l. Nr 132 dela:

Augustin Blăşan preot	fl.	5.—	
Sabin Piso protop. or.	„	2.—	
Alimpiŭ Oprea cap. or.	„	1.—	
Mogoşan Nicolae	„	—.50	
Cazan Petru	„	—.50	
Vinţan Simeon	„	—.30	
Max. Ambrus	„	—.50	
Mogoş Iosif	„	—.10	
Deak Simon	„	1.—	
Lager Iózsef	„	—.50	
Mutoiŭ Avram	„	—.20	
Topor Floria	„	—.15	
Ormingian Ioan	„	—.50	
Mogoşan Petru	„	—.40	
Mogoşan Raveca	„	—.50	
Trestian George	„	—.50	
Lager Floris	„	—.50	
Andreiŭ Glodean	„	—.50	
Elena Florea	„	—.50	
Tatter Ignátz	„	—.50	
Fleck Ferencz	„	—.50	
Tarpai Mózes	„	—.20	
Wach Ignácz	„	—.50	
Alesandru Cotosi	„	1.—	
Bruck István	„	—.30	
Szegesváry Agátha	„	—.60	
Basiliŭ Colosi	„	1.—	
Iosif Iancu	„	—.50	
Iosif Varmăjan	„	—.50	
Dănilă Colosi	„	1.—	
Gergeĭ Andreiŭ	„	1.—	
Ştefan Toma	„	—.10	
Şerban Ilie	„	1.—	
Veress Ede	„	—.40	
Naprugyán Gábor	„	—.40	
Ignátz Miklós	„	1.—	
Pinta N.	„	—.50	
Mihnak	„	—.20	
Hubanek Iózsef	„	—.50	
Grűnwald Lörincz	„	—.20	
Lager Ernő	„	—.50	
Elisabeth Gipenhun	„	—.30	
Bruck Iózsef	„	—.50	
Berzejan Iosif	„	—.20	
Stark Adam	„	—.20	
Haber Ferencz	„	—.20	
Krippendorfer Fried.	„	—.30	
Schlett Ferenz	„	—.50	
Spizel Iózsef	„	—.50	
Dumitru Popoviciŭ	„	—.50	
Vraciŭ Pavel	„	—.20	
Alexiŭ Pascu	„	1.—	
Teofil Holerga	„	—.20	
Georgiu Varodi	„	—.20	
Mogoş Ioan	„	—.50	
Biriş Pĕtruţ	„	—.50	
Câmpean Dumitru	„	—.50	
Todoran Ioan	„	1.—	
Drechsler Ferencz	„	—.40	
Moise Furduĭ	„	—.40	
Petru A. Mihuţ preot gr. or.	„	1.—	
Vasile Pipoş	„	1.—	
Wilham Bach	„	1.—	
Szegesvári Ferencz sen.	„	—.20	
Irimie Petru	„	1.—	
Voian Petru	„	—.40	
Kankó Lajos	„	—.50	
Adela Iovan	„	—.20	
Braşovian Ferencz iun.	„	1.—	
Sabin I. Piso	„	1.—	
Niderhofer Károly	„	—.40	
Altman Iózsef	„	—.20	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Repiczki Ferencz . .	„	—.40	
Szegesvári Ferencz iun.	„	—.40	
X. Y.	„	—.40	
Mogoşan George . .	„	—.50	
Pĕtruţ Taub . . .	„	—.40	
Adolfina Blaşan . .	„	1.—	
Drosida Blaşan . .	„	—.10	
Petru Vinţan . . .	„	—.20	
Hellmuth Ignácz . .	„	1.—	
Bis. gr. cat. din Săcărimb	„	5.—	
Fondul district. Babolnei	„	3.—	
Ioachim Crişan . .	„	—.50	
Erimia Necşa . . .	„	—.20	
Boianţ Nicolae . .	„	—.20	
Benţa Nicolae . . .	„	—.10	
Filip Filipescu . . .	„	—.10	fl. 56.90
Din *Gioagiul inf.* tot pe l. Nr 132 dela:			
Georgiŭ Papp preot	fl.	2.—	
Bis. gr. cat. Gioagiŭ	„	3.—	
Rafael David . . .	„	—.10	
Ferencz Samu . . .	„	—.10	
Boilă Dănilă . . .	„	—.30	
Daniil Pop	„	—.50	
Solomon Elias . . .	„	—.30	
Pucril Ioan . . .	„	—.20	
Herzlinger	„	—.30	
Erdélyi Gyula . . .	„	—.50	
Felter Herman . .	„	—.20	
Weinberger . . .	„	—.20	
Salamon Ferencz . .	„	—.20	
Leopold Kaufman .	„	—.20	
Salamon Leopold . .	„	—.50	
Ilieş Ioan	„	—.20	
Urbach Iózsef . . .	„	—.20	
Avram Cizmaş . . .	„	—.20	
Oancea Dumitru . .	„	—.10	
Oncea Nicolae . . .	„	—.10	
Buduman Ioan . .	„	—.20	
Fistiş Todor . . .	„	—.20	
Andreiŭ Toma . .	„	—.10	
Luca Botea	„	—.25	
Safta Persec . . .	„	—.10	
Rus Nicolae . . .	„	—.10	
Rosengarten Armin .	„	—.20	
Kercsedi K. . . .	„	—.20	
Mahler David . . .	„	—.10	
Lup Ispas	„	—.10	
Lup Ioan	„	—.20	
Pojoni Gligor . . .	„	—.10	fl. 11.25
15. Din diştrictul *Ulpieĭ Traiane* s'a colectat prin protopopul *din Grădişte* dela:			
Pop Avel Bociat protop. în Grădişte . . .	fl.	15.—	
Claudina P. Bociat protopopésă . . .	„	5.—	
Nicolaŭ Trimbiţoniŭ învĕţătoriŭ . . .	„	5.—	
Fondul scolast. . .	„	10.—	
Institutul de credit „Ulpiana“ . . .	„	10.—	
Din bucate dela popor	„	4.50	
Poporul în oferte banale	„	—.36	
Simon Hermann comerc.	„	1.—	
Simon Adolf comerc. .	„	1.—	
Brazovay Zoltán not.	„	—.50	
Samoil Bercovits . .	„	—.50	
Barabás Iános resp. finanţ.	„	—.50	
Szonda Zachariás . .	„	—.50	
Cossa bisericéscă . .	„	1.—	
Iovan Todor econom	„	—.20	
George Radulis . .	„	—.10	
Lăscuţ Oproni . . .	„	—.10	
Ión Zgircea . . .	„	—.10	
Adam Zgirciu . . .	„	—.10	
Simeon Teboni . .	„	—.10	
Cassa bis. Brazova .	„	1.—	
Cziszér Ferenc adj. not.	„	—.50	fl. 57.06
Din comuna *Ostrov* dela:			
Carol Schmidt Stoica preot	fl.	10.—	
Beniamin Densuşan învĕţ.	„	2.—	
Ioan Lăpădatoniŭ . .	„	1.—	
Mihaiŭ Gruiţoniŭ . .	„	—.40	
Max. Bercoviciŭ . .	„	—.30	
Fondul şcólei . . .	„	2.20	
Solomon Bercovicĭ .	„	—.20	
Armie Lăpădatoniŭ .	„	—.20	
Francisc Sárkőzy . .	„	—.20	
Belăn Bojin . . .	„	—.20	
Dumu Dumulescu .	„	—.20	
Ianes Moïsescu . .	„	—.20	
Lăpădat Lăpădătoniŭ	„	—.20	
Ianes Bojin	„	—.20	
Stefan Brail . . .	„	—.10	
Dela 5 economi . .	„	—.10	
Din bucate astrînse .	„	7.30	fl. 25.—
Din *Glopotiva* dela:			
Andreiŭ Ionaş preot .	fl.	5.—	
Nicolaŭ Câmpean înv.	„	5.—	
Cassa şcólei . . .	„	5.—	
Petru Iona cumerciant	„	1.—	
Visanti Draghicĭ . .	„	—.50	
Petru Petruc . . .	„	—.50	fl. 17.—
Din *Bouţăriul sup.* dela:			
Andreiŭ P. Bociat preot	fl.	1.—	
Demetriŭ Maniuţi .	„	—.50	
Colectă dela popor .	„	—.30	fl. 1.80
Din *Pescéna* dela:			
Alesandru Rimbaş not.	fl.	5.—	
Samson Popa preot .	„	1.—	
Cassa bisericéscă .	„	2.—	
Toma Ileş	„	1.—	
Ianes Pocai . . .	„	—.20	
Ianes Pasconiŭ . .	„	—.20	
Ioan Gârbaciŭ . . .	„	—.20	
Mihaiŭ Bojin . . .	„	—.10	
Alimpiŭ Miclăuşoni .	„	—.10	
Mănase Udroni . .	„	—.10	
Dănilă Giurconi . .	„	—.10	
Moïse Miclăuşoni . .	„	—.10	fl. 10.10
Din *Pesceniţa* dela:			
Cassa bisericéscă . .	fl.	1.—	
Ioan Vervoni . . .	„	—.10	
Dela 4 poporeni . .	„	—.18	fl. 1.28
Din *Bucova* dela:			
Iostin Ţerean adm. par.	fl.	2.—	fl. 2.—
Din *Zăicană* dela:			
Manase Pop preot .	fl.	1.—	
Carol Pasca decente	„	1.—	fl. 2.—
Din *Ostrovel* dela:			
Mihaiŭ Iubaş preot .	fl.	5.—	fl. 5.—
Din *Valea-Delşi* dela:			
Mihaiŭ Pop preot .	fl.	3.—	
Adam Mateiŭ învĕţ. .	„	1.—	fl. 4.—
Din *Bouţariu inf.* dela:			
Romul Raca preot .	fl.	5.—	
Cassa bisericéscă . .	„	5.—	
Cassa şcólei . . .	„	5.—	
Zacheiŭ Maciovan .	„	1.—	
N. N.	„	—.20	
Eliseŭ Raca . . .	„	—.20	
Ana Raca	„	—.20	
Simion Simulescu . .	„	—.20	
Martin Raca . . .	„	—.20	
George Veran . . .	„	—.20	
Ioan Obresan . . .	„	—.20	
Domnesiu Raca . .	„	—.20	
George Raca . . .	„	—.10	
Pannţiŭ Raca . . .	„	—.10	
Nesia Raca	„	—.10	
Petru Silvăşan . . .	„	—.10	
Catarina Silvăşan .	„	—.10	
George Silvăşan . .	„	—.05	
Ioan Aglicer . . .	„	—.01	fl. 18.20
Din *Riu de morĭ* dela:			
Ioan Bemat preot .	fl.	3.—	
Augustin P. Bocat inv.	„	1.—	fl. 4.—
Din *Păucinescĭ* dela:			
Nicolaŭ P. Ţerean preot	fl.	2.—	
Stefan Ţarină înv. .	„	2.—	fl. 4.—
Remus Aglicer din Bouţariu infer. trimite prin protopopul Ulpieĭ Traiane . .	fl.	2.—	fl. 2.—
„Lugoşana“ institut de cred şi econ. în Lugoş .	fl.	20.—	fl. 20.—
Tit Procopian prof. în Tecucĭ . . . . lei		5.—	fl. 2.40
Teodor Pop Birlea a colectat pe l. Nr 238 dela:			
Ioan Barb	fl.	5.—	
Vasilie David par. or.	„	5.—	
Teodor P. Birlea . .	„	5.—	
Macaveiŭ Cutean înv. gr. or.	„	1.—	
Teodor Mamaligă econ.	„	1.—	
Iosif Negru primar .	„	1.—	
Ioan Bucur	„	1.—	
Sofia Negru . . .	„	1.—	fl. 20.—
Alesandru Costea protopopul Oarţeĭ a colectat dela:			
Alesandru Costea . .	fl.	5.—	
Ioan Marc preot . .	„	2.—	
Mihaiŭ Pop preot .	„	2.—	
Vasiliŭ Valda preot .	„	1.—	
Teodor Bohăţel preot	„	1.—	
Georgiŭ Pop preot .	„	1.—	fl. 12.—
George Suta par. în Kis-Majtény a colectat dela următoriĭ:			
George Suta par. . .	fl.	5.—	
Dumitru Maior înv. .	„	—.50	
Poporul gr. cat. din Moftin	„	4.—	fl. 9.50
Ioan Christian protop. de Leta-mare a colectat pe l. Nr 110 dela:			
Ioan Christian . . .	fl.	5.—	
Vasiliŭ Nyéky preot	„	2.—	
Gregoriŭ Borlan . .	„	5.—	fl. 12.—
Aureliŭ Orian preot gr. cat. în Csizér a colectat dela:			
Aureliŭ Orian . . .	fl.	1.—	
Bis. gr. cat. Csizér	„	1.—	fl. 2.—
Zaharie Bran vprot. Bieĭ a colectat:			
1. Din *Sâncelŭ* pe l. Nr 294 dela:			
Zaharie Bran . . .	fl.	10.—	
Teodor Pănăţan inv.	„	1.—	
Georgiŭ Anuşca . .	„	1.—	
Bis. gr. cat. . . .	„	2.—	
Simion Comaniciŭ .	„	—.40	
Teodor Bărbat . .	„	—.20	
Ştefan Frăţilă . . .	„	—.10	
Gligor Ciugudean .	„	—.10	
Macavciŭ Frăţilă . .	„	—.20	
Dumitru Bărbat . .	„	—.10	
Onu Grama . . .	„	—.50	
Ioan Oniga	„	—.33	
Tit Oniga	„	—.33	
Lucreţia Oniga . .	„	—.34	
Colecta în naturale	„	3.—	fl. 19.60
2. Din *Pănade* pe l. Nr 277 dela:			
Ioan Săbăduş . . .	fl.	1.50	
Bis. gr. cat. . . .	„	5.—	
Georgiŭ Boldiş . .	„	—.30	
Ioan Frăţilă . . .	„	—.20	
Iacob Stupariŭ . .	„	—.20	
Poşa Chirilă . . .	„	—.34	
Alexa Marton . . .	„	—.08	
Onu Groze	„	—.20	
Ioan Chimpean . .	„	—.10	fl. 7.92
3. Din *Bia* pe l. Nr 279 dela:			
Bis. gr. cat. . . .	fl.	5.—	
Ioan Horşa	„	1.—	
Gavrilă Todoran . .	„	1.—	
George German . .	„	1.—	
Axente Burza . . .	„	—.50	
Ioan Dulea	„	—.50	
Onu Dulea	„	—.50	
Onisie Dancu . . .	„	—.50	
George Capâlnean l. Ion	„	—.50	
George Groza . . .	„	—.50	
Aron Căpâlnean . .	„	—.50	
George Căpâlnean l. O.	„	—.50	
George Hancaş . .	„	—.20	
George Dancu . . .	„	—.20	
Georgiŭ Cristea . .	„	—.25	
Din comună colectaţi	„	4.16	fl. 16.81
4. Din *Sânbenedic* pe l. Nr 281 dela:			
George Popa . . .	fl.	—.20	
George Raţ	„	—.20	
Gerasim Botezan l. Gl.	„	—.20	
Naftanailă Oancea .	„	—.05	
Ioan Spinean . . .	„	—.05	
Ioan Lazar	„	—.05	
Isailă Pop	„	—.10	
G. Cheţan adm. par.	„	—.30	
Dela maĭ mulţi în naturale	„	—.45	fl. 1.55
5. Din *Valea Sasului* pe l. Nr 282 dela:			
Vas. Smigelschi preot	fl.	3.—	
Emanuil Andrea . .	„	1.—	
Ştefan Oltean cur. prim.	„	—.50	
Ioan Nemeş . . .	„	—.30	
Moïse Ioan	„	1.—	fl. 5.80
		Suma fl.	15148.47

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ IV. **Blaşiŭ 5 Maiŭ 1894.** **Numĕrulŭ 18.**

Dóuĕ congrese.

Stămŭ înaintea alórŭ dóuĕ congrese.

Unulŭ se va ţiné în Alba-Iulia la 21 a luneĭ curente şi va fi congresŭ libĕrŭ greco-catolicŭ.

Alŭ doilea se va ţiné în 4 Iuniŭ în Blaşiŭ şi va fi congresŭ mixtŭ compusŭ din aleşiĭ clerului şi poporului din archidiecesa nóstră.

La celŭ dintâiŭ potŭ lua parte toţi fiiĭ provincieĭ nóstre mitropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ.

La alŭ doilea potŭ să ĭea parte numaĭ fiĭ de aĭ archidieceseĭ şi numaĭ de aceia, carĭ vorŭ fi aleşĭ după statutulŭ vigentŭ.

Amîndóuĕ congresele aŭ o însemnătate estraordinară în viaţa nóstră bisericéscă.

Congresulŭ din Alba-Iulia este unŭ congresŭ libĕrŭ, unde fără mandatŭ specialŭ póte fiesce care fiŭ alŭ bisericeĭ, preotŭ orĭ mirénŭ, să manifesteze voinţa sa în cele bisericescĭ şi culturale-naţionale fără de altă restricţiune afară de cea impusă de natura aşedămintelorŭ bisericescĭ. Va fi acestŭ congresŭ, unŭ congresŭ după chipulŭ celorŭ din Germânia, carĭ aşa de puternicŭ aŭ ridicatŭ sentimentulŭ creştinescŭ în poporulŭ germânŭ. Va fi acestŭ congresŭ unŭ începutŭ pentru altele, unŭ începutŭ alŭ educaţiuniĭ nóstre creştinescĭ, dela care şi din care vorŭ încolţi nenumĕrate binefaceriĭ pentru némulŭ nostru.

Felicitămŭ decĭ din inimă pe aceĭ fiĭ aĭ bisericeĭ nóstre, carĭ se simţescŭ îndemnaţi a conchema adunarea dela Alba-Iulia.

Alŭ doilea congresŭ va fi de natură maĭ restrînsă. Chemarea aceluia va fi, să se ĭea mĕsurĭ pentru salvarea şcólelorŭ poporale şi pentru înfiinţarea de asile de copiĭ confesionale, ca astfelŭ să se asigure educaţiunea creştinéscă şi românéscă a fragedelorŭ generaţiunĭ ale poporuluĭ nostru.

Felicitămŭ decĭ din inimă pe capitululŭ mitropolieĭ nóstre pentru iniţiativa nobilă, ce a luat'o privitoriŭ la convocarea congresuluĭ din Blaşiŭ. Suntemŭ veseliĭ şi mândri, cândŭ vedemŭ, că în butulŭ vĕduvieĭ îndelungate a scaunuluĭ nostru mitropolitanŭ nu esitézăniciunŭ momentŭ a întreprinde toţi paşiĭ aceia, pe carĭ îĭ socotesce de lipsă pentru binele credincioşilorŭ nostri. Suntemŭ convinşi, că şi credincioşiĭ bisericeĭ nóstre vorŭ primi cu aceea-şĭ veselie şi mândrie apelulŭ capitululuĭ nostru mitropolitanŭ, cu care l'amŭ primitŭ noĭ.

Chemarea congresuluĭ din Alba-Iulia va fi a arĕta, că ce posiţiune ocupă biserica românéscă greco-catolică faţă de proĭectele bisericescĭ ale guvernuluĭ.

Până acum s'aŭ manifestatŭ catoliciĭ din Ungaria şi Sêrbiĭ neuniţi. Este timpulŭ supremŭ, ca şi biserica nóstră românéscă unită să-şĭ manifesteze voinţa. Pentru că tóte proĭectele guvernuluĭ sapă la temeliile bisericeĭ nóstre încă maĭ multŭ ca la temeliile bisericeĭ catolice ungare. Proĭectele guvernuluĭ nu vorŭ să ne desbrace numaĭ din legea părinţilorŭ nostri, nu vorŭ să rĕstórne numaĭ viéţa cinstită a familiilorŭ, ci ele pe noĭ româniĭ vorŭ să ne despartă şi de némulŭ nostru.

Ar fi fostŭ decĭ o gravă, o neĭertată nepăsare, dacă în faţa acestorŭ proĭecte nu s'ar fi datŭ ocasiune poporuluĭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ nóstre greco-catolice, să spună lumiĭ şi celorŭ dela cârmă, că dînsuluĭ nu-ĭ trĕbuescŭ reformele, cu carĭ vorŭ să-lŭ fericéscă.

Este decĭ o gravă datorinţă a credincioşilorŭ nostri, ca să grăbéscă a rĕspunde convocăriĭ la *congresŭ* şi să vină în masse la Alba Iulia pentru a se declara. Şi este o şi maĭ gravă datorinţă a cleruluĭ nostru, să atragă atenţiunea poporuluĭ credinciosŭ asupra congresuluĭ, ca să scie de timpuriŭ şi să ĭea parte acolo, unde este vorba despre mărturisirea credinţeĭ primite în sfîntulŭ Botezŭ.

Totŭ atâtŭ de grave suntŭ datorinţele acelora, carĭ vorŭ fi aleşĭ spre a lua parte în congresulŭ scolarŭ din luna viitóre.

Cestiunile, ce se vorŭ supune la cumpĕnirea şi hotărîrea delegaţilorŭ congresualĭ, suntŭ de o estremă importanţă pentru presentŭ şi pentru viitoriŭ. E vorbă adecă, a salva şi a feri de magiarisare şi descreştinare o mulţime de şcóle poporale, unde credincioşiĭ bi-

---

Feuilleton.

Elmar.

(Din »Dreizehnlinden« de Fr. W. Weber.)

Vînturĭ vîjie, şi plóe
Fluştură de diminéţă,
Preste văĭ, preste pădure
Norĭ se'ntindŭ, se'ntinde céţă.

Pingă „Şoimŭ“ [1] îşĭ scuturŭ ulmiĭ
Ramurile umedite.
Susŭ pe coperişe cărăiŭ
Cióre negre şi urîte.

Elmar stă cu fruntea 'n palme
Ascultându, cum bate vîntulŭ.
Furtunosŭ maĭ e afară,
Ca şi 'n sufletulŭ luĭ gândulŭ.

Latră câniĭ 'n curte, strigătŭ. . . .
Diethelm [2] intră şi întrébă.
— „Ce? Vînatŭ? Ce vreĭ, bĕtrâne?
„Nu vînezŭ! Am altă trébă!“

„Nu vedĭ, că-sŭ sătulŭ de lupte?
„E cu greŭ, să lupţĭ într'una
„Şi cu fiérele 'n pădure,
„Şi cu ómenĭ totdeuna.

„Căcĭ mĕ luptŭ cu ḑeulŭ francicŭ,
„Cu Franconĭ mĕ luptŭ cu focŭ,
„Şi mĕ luptŭ cu mine însu-mĭ,
„Eŭ de mine îmĭ batŭ jocŭ.

„*Vinemar,* străbunu-mĭ mare,
„Scĭĭ, c'a omorîtŭ în munte
„Unŭ bălaurŭ, ce făcuse
„Prin prejurŭ prădĭ multe—multe.

„Scĭĭ, cum a luptatŭ şi tata
„Cu duşmanulŭ celŭ cumplitŭ,
„Ce cu prad'a prădatŭ ţara
„Şi în lanţŭ ne-a lănţuitŭ.

„Ér ficioru-ĭ? Cucŭ pe vatră!
„Stă cu mânĭ încrucişate
„Şi privesce 'n norĭ şi'n ceriurĭ
„Fără sfatŭ şi fără fapte.

„Să lucreze ca şi slujiĭ?
„Orĭ să tórcă 'n ṣeḑétóre?

„Să plivéscă ca şi robiĭ
„Pentr'o cóje nutritóre?

„Ca şi boulŭ dela rudă
„Jugulŭ francicŭ să înjuge?
„Să priméscă legea nóuă?
„Şi să se 'nchine la cruce?

„Saŭ s'aţîţe vechea ură
„Prin cătune şi prin sate
„Conducêndŭ la rĕsbunare
„Glótele înfuriate?

„Să se ducă elŭ la *Aachen,*
„Ca 'n duelŭ, pe întrecute,
„Pe viaţă şi pe mórte,
„Pentru nému-ĭ să se lupte?

. . . . . .

„Întunerecŭ vĕdŭ orĭ unde!
„Încâlcit'a cu urgie
„*Sórtea* firulŭ vieţeĭ mele,
„Ce l'a torsŭ într'o mănie.

„Aşĭ sbura în infinituriĭ,
„Pân' la cea din urmă mare,
„Ce desparte „*lumea lină*“
„De-a acesteĭ lumi turbare. . . .

[1]) Elmar e eroulŭ poemeĭ. »Şoim«-ulŭ e curtea luĭ.

[2]) Diethelm e bĕtrânulŭ servitorŭ alŭ luĭ Elmar.

sericeĭ nóstre n'aŭ fostŭ în stare a ridica salariulŭ la minimulŭ prescrisŭ de lege. E vorbă maĭ departe despre înfiinţarea de asile de copiĭ confesionale pentru a împedeca ducerea pruncilorŭ fragedĭ aĭ credincioşilorŭ nostri la nisce asile internaţionale, adecă neconfesionale, în carĭ la tótă întîmplarea li-s'ar corumpe inima cea gingaşe, deopotrivă impresionabilă pentru bine şi rĕŭ.

Marĭ şi de enormă însemnătate suntŭ obiectele aceste, şi înţelepciunea delegaţilorŭ congresuluĭ va fi chemată a afla mijlócele pentru resolvarea corĕspundĕtóre a lorŭ. Tocmaĭ de aceea se cere, ca să mediteze asupra acestorŭ cestiunĭ, să vină la congresŭ în deplină cunoscinţă de causă, ca astfelŭ să pótă face propuneri mature şi conducĕtóre la scopŭ.

Noĭ în aşteptarea sigură a unorŭ resultate îmbucurătóre felicitămŭ de acum pe toţĭ congresiştiĭ, dorindu-le revedere fericită în Alba-Iulia şi în Blaşiŭ.

Mare adunare a Românilorŭ uniţi. — Cu nespusă bucurie împărtăşimŭ cetitorilorŭ nostri, că după informaţiunile, ce le-amŭ primitŭ, Românii uniţi totuşi vorŭ ţiné o mare adunare spre a se pronunţa cu privire la politica bisericescă a guvernuluĭ. După acele-şĭ informaţiunĭ locului adunărĭ va fi Alba Iulia, ĕră diua 21 Maiŭ n.

Convocarea adunăriĭ o vomŭ împărtăşi fără întârdiare prin unŭ numĕrŭ estraordinarŭ.

Restă acum, ca ómeniĭ nostri să desvólte zelulŭ, ce-lŭ meritá şi pretinde causa. Să nu cedeze nicĭ unuĭ felŭ de intimidare, ci fiesce care să-şĭ dea tótă silinţa posibilă, pentru ca să se asigure succesulŭ adunăriĭ.

Dumneḑeŭ să ne ajute!

Procesulŭ Memoranduluĭ. — Ĭerĭ s'aŭ adunatŭ membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ în Cluşŭ. Pertractarea finală în procesulŭ Memoranduluĭ, precum se scie, se va începe Luni în 7 a c. Cum se va sfârşi pertractarea acésta, scie numaĭ Dumneḑeŭ. Noĭ ómeniĭ dispunemŭ numaĭ de putinţa de a coniectura. Până acum nu s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ din Cluşŭ nicĭ unŭ procesŭ de presă alŭ Românilorŭ, în care pe toţĭ ceĭ acusaţĭ să-ĭ fie absolvatŭ. Şi aşa dară deşi în casulŭ de faţă se póte ḑice, că acusa e ca trasă de pĕrŭ, totuşĭ putemŭ prevedé cu cea maĭ mare probabilitate, că fără de osîndire nu se va sfârşi nicĭ pertractarea acésta.

Cândŭ Dumneḑeŭ vre să te bată, îţĭ ĭea vederea şi mintea. Şoviniştiĭ nu vorŭ să înveţe din istorie, nicĭ chiarŭ din istoria lorŭ proprie. Dacă ar voi să înveţe, atunci ar găsi, că în viaţa statelorŭ aplicarea forţeĭ şi teorismuluĭ totdeuna s'a rĕsbunatŭ. Nicĭ nu se póte altmintrea. Firea omenéscă e aceea-şĭ în poporŭ, ca şi în individŭ. Omulŭ e fiinţă morală. Aşa l'a creatŭ Dumneḑeŭ. Ĕră aplicarea forţeĭ şi teorismuluĭ e negarea practică a acestuĭ adevĕrŭ, şi Dumneḑeŭ nu lasă pe ómenĭ, să-şĭ bată joculŭ până în sfârşitŭ de adevĕrurile luĭ.

Noĭ să ne rugămŭ luĭ Dumneḑeŭ, să ne feréscă de rĕŭ, cândŭ în sfatulŭ sĕŭ va ḑice: Destulŭ!

Date statistice. — Dintre membriĭ românĭ aĭ legislativeĭ din Budapesta ceĭ gr. or. **toţĭ**, adecă Iosifŭ Gáll (casa magnaţilorŭ), Georgiŭ Szerb, Ioanŭ Beleşŭ, Virgilŭ Bogdanŭ şi Petru Vuia aŭ votatŭ *pentru* căsătoria civilă. Dintre ceĭ gr. cat. *treĭ*, adecă Petru Mihályi, Nicolaŭ Şerbanŭ şi Silviŭ Rezei aŭ votatŭ contra proïectuluĭ, ĕră *unulŭ*, anume Iuliŭ Vincz, pentru proïectă.

Alte date statistice: Între ceĭ 25 membri aĭ comitetuluĭ naţionalŭ acusatŭ 10 suntŭ gr. or. şi 15 gr. cat. Între ceĭ gr. or. se află *unŭ* preotŭ, între ceĭ gr. cat. *patru* preoţĭ.

Acestea încă contribuescŭ la ilustrarea învĕţăturеĭ, că singură biserica neunită e scutulŭ şi adăpostulŭ naţionalităţiĭ române.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 22 l. tr. s'a sevârşitŭ beatificarea solemnă a preotuluĭ capucinŭ P. Diego de Cadix. Solemnităţile de beatificare s'aŭ îndeplinitŭ în basilica Vaticană fiindŭ de faţă maĭ mulţĭ cardinalĭ, membriĭ din Roma aĭ ordeluĭ Capucinilorŭ, toţĭ peregriniĭ spanioliĭ, carĭ se aflaŭ încă în Roma, precum şi altĭ mulţĭ credincioşĭ. După amĕḑĭ Sfinţia Sa Leonŭ XIII purtatŭ pe sedes gestatoria s'a presentatŭ în biserica s. Petru spre a-şĭ arĕta veneraţiunea faţă de noulŭ beatificatŭ. După o scurtă rugăciune s'a espusŭ s. Eucharistie cădindŭ Sfinţia Sa şi binecuvîntândŭ poporulŭ. Atâtŭ întrarea câtŭ şi depărtarea Papeĭ din biserică a fostŭ însoţită de ovaţiunĭ însufleţite.

În 24 l. tr. a primitŭ Sfinţia Sa în audienţă în biserica s. Petru a dóua cétă a peregrinilorŭ spanioliĭ cu solemnităţile observate la primirea primeĭ cete.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 26 l. tr. a primitŭ în audienţă pe dlŭ Alesandru Lahovari, ministrulŭ de esterne alŭ Românieĭ.

Totŭ în 26 s'a ţinutŭ academie de musică din incidentulŭ aniversăriĭ de 300 de anĭ a morţiĭ celebruluĭ compositorŭ Palestrina. La academie, care a constatŭ din esecutarea unorŭ piese musicale şi din recitarea maĭ multorŭ poesiĭ, în carĭ se glorifică nemuritoriulŭ compositorŭ, a luatŭ parte Papa cu întrégă curtea Sa, colegiulŭ cardinalilorŭ, ambasadoriĭ austro-ungarŭ, francesŭ, portugesŭ, spaniolŭ, precum şi altĭ membri aĭ corpuluĭ diplomaticŭ şi aĭ aristocraţieĭ romane.

Francia.

Guvernulŭ francesŭ cércă să esecute legea, prin care dispune, ca baniĭ bisericescĭ să fie administraţi de cătră organele statuluĭ. Uniĭ episcopĭ punŭ pedecĭ la esecutarea acesteĭ legĭ nedrepte, din care causă ministrulŭ de culte îĭ ameninţă cu pedepse. Archiepiscopuluĭ de Lyon i-s'a secuestratŭ deja cele 12.000 frcs, ce-ĭ competŭ dela statŭ. Credincioşiĭ însă făcêndŭ colectă în scurtŭ timpŭ, aŭ adunatŭ preste 50.000 frcs dăruindu-ĭ bunuluĭ lorŭ archiepiscopŭ. Pedepsirea archiepiscopuluĭ de Lyon are şi acelŭ efectŭ salutariŭ, că în mulţĭ catolicĭ s'a deşteptatŭ simţulŭ religiosŭ, ĕră presa catolică, până

„Numaĭ *Wodan* [1]) sciutoriulŭ
„Póte să-mĭ arete calea.
„Dar — elŭ tace. Tacŭ toţĭ ḑeiĭ.
„O! mĕ prinde desperarea."
Graz, 1893. **E. D. Daclanu.**

Despre vegetarismŭ.

De unŭ medicŭ.

Lupta intelectuală, ce domnesce secolulŭ nostru şi influinţézĕ în tóte direcţiunile activitatea omenéscă, nu cruţă nicĭ sciinţa medicală. Şi în privinţa cestiunilorŭ referitóre la prosperarea şi înflorirea raporturilorŭ sanitarĭ încă se constituescŭ adese partide, carĭ ĭeaŭ posiţie în faţa acestorŭ cestiunĭ şi le tragŭ sub discuţiune. Amintescŭ în privinţa acésta luptele, carĭ aŭ decursŭ în aniĭ din urmă cu privire la altoirea de vĕrsatŭ, arderea cadavrelorŭ, choleră, cura de apă etc. Între altele este viŭ discutată şi cestiunea alimentaţiuniĭ în tóte straturile societăţiĭ, şi relativŭ la acéstă întrebare se formară cu deosebire dóuĕ tabere, ce pórtă luptă înfocată între sine, partida vegetarianilorŭ şi partida atotmâncătorilorŭ.

De întrebarea acésta ne vomŭ ocupa în câteva trăsăturĭ avêndŭ intenţiunea, ca fără părtinire să neteḑimŭ controversele.

Cine este maĭ competentŭ a se pronunţa în cestiunea acésta? Fără îndoélă mediculŭ. Elŭ cuprinde şi străbate cestiunea acésta nu numaĭ din partea curatŭ teoretică, ci şi din partea eĭ practică-esperimentală. Mulţĭ nemedicĭ credŭ din contră, că suntŭ în dreptŭ a-şĭ apĕra în privinţa acésta părerile sale, dar făcêndu-o dovedescŭ chiarŭ contrariulŭ. Unuiŭ, care se consideră pe sine de vegetarianŭ, admite p. es. nutrimentulŭ de lapte şi de óuĕ, prin acésta însă arată tocmaĭ, că nu este vegetarianŭ. Între vegetarianĭ noĭ înşirămŭ numaĭ atarĭ persóne, carĭ afirmă, că spre susţinerea sănĕtăţiĭ suntŭ a se folosi esclusivŭ numaĭ plantele, şi eschidŭ prin urmare orĭ ce mijlóce de alimentaţiune din regnulŭ animalelorŭ. Cumcă de vécurĭ aŭ fostŭ ómenĭ, carĭ pe lângă o nutrire eschisivŭ numaĭ cu plante aŭ avutŭ viéţă îndelungată şi sănĕtósă, acésta o dovedescŭ în chipulŭ celŭ maĭ evidentŭ membriĭ deosebitelorŭ ordurĭ, carĭ ducêndŭ o viéţă stricтŭ vegetariană şi-aŭ lungitŭ firulŭ vieţeĭ cu ḑeci de anĭ. Eŭ însă cu tóte acestea maĭ adaugŭ, că acelaşĭ traiŭ nu se potrivesce tuturorŭ ómenilorŭ.

Totŭ, ce servesce spre nutrirea corpuluĭ, are să trécă prin cavitatea gureĭ. În aceea suntŭ înşirate dóuĕ rînduri de dinţĭ, carĭ primescŭ, sdrobescŭ, prelucră, disolvă alimentulŭ. Dacă facemŭ aseménare între dinţiĭ omuluĭ şi între aĭ animalelorŭ carnivore şi vegetariane, vedemŭ, că după dinţiĭ sĕĭ omulŭ ocupă locuiŭ mijlociŭ între acelea şi acestea. Armatura gureĭ omuluĭ constă din optŭ dinţĭ tăiătorĭ, patru dinţĭ sfăşiătorĭ şi douĕḑecĭ de dinţĭ măcinătorĭ, pe cândŭ la animalele carnivore preponderézĕ în mărime şi mulţime speciile cele dintâiŭ, ér la ce se nutrescŭ cu plante, preponderézĕ maĭ multŭ speciadin urmă. Pe cândŭ aşa dară dinţiĭ carnivorelorŭ suntŭ destinaţi pentru prelucrarea şi sdrobirea cărniĭ, ĕră aĭ vegetarianelorŭ pentru prelucrarea nutrimentuluĭ de plante, — pe atunci dinţiĭ omuluĭ aŭ destinaţiunea de a primi şi de a prelucra atâtŭ carnea, câtŭ şi plantele spre scopulŭ nutririĭ.

Nutrimentulŭ pisatŭ şi amestecatŭ cu salivă se împinge cu ajutoriulŭ limbeĭ înlăuntru şi ajunge în stomacŭ. Aicĭ trece îndată prin procesulŭ chimicŭ alŭ mistuiriĭ. Pătrunsă de suculŭ gastricŭ şi de salivă bucătura trece prin unŭ noŭ procesŭ de schimbare. Sucululŭ gastricŭ are chemarea de a prelucra în materiĭ de zaharŭ materiĭ albuminóse, saliva (scuipitulŭ) de a prelucra şi schimba materiile, carĭ cuprindŭ amidonŭ.

Stomaculŭ omuluĭ dreptŭ că este elasticŭ, dar nu e capabilŭ de a primi în sine o cantitate preste mĕsură mare de materiĭ nutritóre, precândŭ din contră stomaculŭ animalelorŭ,

[1]) *Wodan* e celŭ maĭ mare ḑeŭ alŭ mitologieĭ germane.

acum divisată, s'a unitŭ întru apĕrarea bisericeĭ. Archiepiscopulŭ, care chiarŭ în ḑilele acestea îşĭ face visitaţiunea canonică în diecesă, pretutindenia este întimpinatŭ cu ovaţiuni strălucite nu numaĭ din partea poporuluĭ de rîndŭ, ci şi a claselorŭ culte.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta a primitŭ proĭectulŭ de lege despre inarticularea convenţiuniĭ comerciale cu România.

Petiţiunile referitóre la limba de corespondinţă între auctorităţile militare şi civile din Ungaria s'aŭ pusŭ ad acta în archivulŭ ţĕreĭ, deşi oposiţia poftia, ca din incidentulŭ desbaterii asupra acestorŭ petiţiuni să se îndrumeze guvernulŭ la elaborarea unuĭ proiectŭ de lege, prin care să se valideze drepturile limbeĭ magiare şi în armată.

Marţĭ s'a desbătutŭ proĭectulŭ de lege despre procedura în afacerile de moştenire, a căreĭ scopŭ este a unifica procedura concentrândŭ la acela-şĭ forŭ tóte afacerile ţinĕtóre de ereditare.

Casa magnaţilorŭ şĭ-a reînceputŭ şedinţele în 25 l. tr. primindŭ maĭ multe proĭecte maĭ micĭ de legi votate în camera deputaţilorŭ. Referitoriŭ la cele 400 de şcóle poporale, carĭ aŭ să se ridice din incidentulŭ serbăriĭ mileniuluĭ, contele Zichy Nándor cere deslușirĭ cu privire la caractĕrulŭ acelorŭ şcóle, căcĭ elŭ numaĭ pentru cele cu caractĕrŭ confesionalŭ votézĕ. Ministrulŭ Csáky declară, că acelea potŭ avé numaĭ caractĕrŭ de statŭ. Episcopulŭ Steiner doresce, ca din cele 400 de şcóle să fie cu caractĕrŭ catolicŭ o parte corĕspundĕtóre cu numĕrulŭ catolicilorŭ din ţară. Dară acéstă justă dorinţă nu a fostŭ considerată de înalta casă.

Comisiunea întreită a caseĭ magnaţilorŭ a primitŭ cu maloritate de voturĭ proĭectulŭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre. De aicĭ însă nu urmézĕ, că proĭectulŭ să fie primitŭ şi în şedinţele plenare. Episcopulŭ Steiner a declaratŭ în comisiune, că clerulŭ şi poporulŭ catolicŭ nicĭ nu se va supune acesteĭ legĭ, chiarŭ şi dacă ar fi primită de toţĭ factoriĭ. În comisiune a votatŭ pentru căsătoria civilă şi dlŭ Gáll József.

Austria.

Desbătêndu-se în septĕmâna trecută în parlamentulŭ din Viena budgetulŭ culteloru, deputatulŭ bucovinénŭ br. Eudoxiŭ Hurmuzachi poftesce, ca Româniĭ bucovinenĭ să nu fie scurtaţĭ în drepturile lorŭ istorice, la pedagogiulŭ din Cernăuţĭ să se înfiinţeze clase paralele cu limbă de propunere română, asemenea să se dea atenţiunea cuvenită limbeĭ române ca limbă de instrucţiune la şcóla de lemnăritŭ din Câmpulŭ lungŭ, să se înfiinţeze în Cernăuţĭ o şcólă gr. or. română de fete, şi să nu se totŭ amâne regularea maĭ multorŭ afaceri ale bisericeĭ gr. orientale; în fine apĕră pe preşedintele ţĕreĭ br. Krauss în contra imputăriĭ, ce ĭ-o facŭ liberaliĭ, că nu ar fi amicŭ alŭ coaliţiuniĭ.

Deputatulŭ Gregorcic doresce reforma congruel, îmbunătăţindu-se maĭ alesŭ salarele canonicilorŭ şi ale profesorilorŭ de teologie, şi să se propună maĭ pe largŭ filosofia în seminariile clericale. Dr. Ţurcan doresce urcarea salariuluĭ pentru clerulŭ gr. or. din Bucovina şi Dalmaţia. Referentulŭ Suess (jidovŭ) laudă şcólele neconfesionale, dară totuşĭ doresce, ca să se propună în ele studiulŭ religiuniĭ; condamnă antisemitismulŭ, care aşa de multŭ se opune iubiriĭ frăţescĭ, predicate de religiunea creştină. Aducă-şĭ aminte dlŭ profesorŭ, că dînsulŭ ca liberalŭ patentatŭ vorbesce de pe catedră la universitatea din Viena în contra principiilorŭ religiuniĭ creştine: combată şi delăture causele antisemitismuluĭ, şi atuncĭ nu va avé să se témă de antisemiţĭ.

Francia.

Ministrulŭ preşedinte Casimir Périer cu ocasiunea banchetuluĭ datŭ în Lyon din incidentulŭ deschideriĭ exposiţiuniĭ industriale a ţinutŭ unŭ discursŭ despre situaţiunea politiceĭ interne ḑicêndŭ între altele, că elŭ insistă pentru reforma budgetuluĭ aşa, că priveligiaţiiĭ, ceĭ ce trăescŭ în abundanţă, să supórte în maĭ mare mĕsură sarcinile publice, ca astfelŭ să pótă fi uşuraţĭ ceĭ ce suntŭ siliţĭ a-şĭ câştiga pânea. de pe o ḑi pe alta din simbria, ce o capĕtă. Din cuvintele acestea se póte deduce, că ministrulŭ nu se deosebesce chiarŭ multŭ de socialiştĭ.

În şedinţa din 30 l. tr. a camereĭ deputatulŭ Jaurés în o interpelare a ḑisŭ, că capitaliştiĭ şi preoţimea ajută pe anarchiştĭ, de óre ce îşĭ temŭ viaţa şi averea. La anarchiştĭ s'aŭ aflatŭ maĭ multe bilete dela preoţĭ.—Ministrulŭ de justiţie numaĭ atâta a rĕspunsŭ, că justiţia nu cruţă pe nimenĭ; anarchiştiĭ nu potŭ scăpa de pedépsă, chiarŭ şi cândŭ ĭ-ar ajuta ómeniĭ avuţĭ şi clerulŭ.—Contele de Mun arată, că şi socialismulŭ e periculosŭ, şi nu diferesce multŭ de anarchismŭ. Corumpĕtoriĭ societăţiĭ de aḑĭ suntŭ principiile materialiste. Dacă voescŭ a câştiga pentru ţară pacea socială, să se siléscă a-ĭ asigura maĭ întâiŭ pacea religiósă. Vorbirea conteluĭ a produsŭ mare iritaţiune în deputaţiĭ socialiştĭ.

Generalulŭ italianŭ Goggia, care a asistatŭ la manevrele miliţieĭ francese în apropierea Monaculuĭ fără să aibă concesiune, a fostŭ socotitŭ de spionŭ şi ca atare a fostŭ espulsatŭ din Francia.

Sêrbia.

Regele Alesandru la propunerea ministeriuluĭ a datŭ unŭ ucasŭ, prin care declară de contrară constituţiuniĭ hotărîrea scupcineĭ şi a regenţeĭ referitóre la părinţiĭ regeluĭ, şi atâtŭ exregele Milan, câtŭ şi exregina Natalia se rehabilitézĕ în tóte drepturile, ce le competŭ ca la membri aĭ caseĭ domnitóre. Urmările acesteĭ nóuĕ loviturĭ de statŭ a tinĕruluĭ rege încă nu se potŭ prevedé. E sigurŭ, că Milan rĕmânêndŭ în ţară va influinţa în modŭ hotăritoriŭ în guvernare, dară şi aceea este cunoscutŭ, că tactulŭ

---

carĭ se nutrescŭ cu plante, are acéstă însuşire.

Din stomacŭ mâncarea metamorfosată alunecă maĭ departe prin canalulŭ intestinalŭ amestecându-se aicĭ ĕră cu alte sucurĭ mistuitóre, carĭ contribuescŭ la mistuirea şi schimbarea alimentelorŭ albuminóse, amidonóse şi unsuróse. — De aicĭ urmézĕ, că aparatulŭ de consumare alŭ omuluĭ este întocmitŭ aşa, câtŭ să prelucre atâtŭ materiĭ aparţinĕtóre regnuluĭ animalelorŭ, carĭ se compunŭ din materiĭ albuminóse şi unsuróse, câtŭ şi materiĭ din regnulŭ plantelorŭ, carĭ cuprindŭ afară de aceea şi amidonŭ; ceea ce nu se póte ḑice despre acela-şĭ aparatŭ la animalele carnivore şi vegetariane.

Construcţiunea anatomică a aparatuluĭ mistuitoriŭ alŭ omuluĭ este o dovadă despre aceea, că omulŭ se póte nutri cu mâncărĭ mestecate, adecă cu cărnurĭ şi cu plante. Esperinţa medicală maĭ dovedesce însă şi aceea, că omulŭ, care se nutresce cu mâncare mestecată, se bucură de o bună sănătate, până cândŭ la mâncare şi beutură observă cumpĕtulŭ cuvenitŭ.

Dar întrebarea este: „Óre necesariŭ este omuluĭ pentru susţinrea sănĕtăţiĭ sale, să se nutréscă cu carne orĭ nu este necesariŭ?“

Este probatŭ prin observărĭ sciinţifice, că materiile albuminóse şi cele unsuróse, ce se află în nutrimentulŭ de plante, pentru nutrire aŭ acela-şĭ preţŭ ca şi carnea. Totodată însă e de observatŭ, că — afară de grăunţóse şi de leguminóse — în mâncarea de plante se cuprindŭ numaĭ în mică mĕsură materiĭ albuminóse şi unsuróse, din care causă omulŭ ar avé lipsă de multă alimentaţiune vegetală, ca să potă subministra nutremîntulŭ de lipsă pentru susţinerea puterilorŭ sale. Că plantele cuprindŭ puţină materie nutritóre, se vede deja şi de acolo, că animalele, carĭ se nutrescŭ cu plante, maĭ tótă ḑiua rodŭ la de acestea, precândŭ animalele carnivore în fórte scurtŭ timpŭ îşĭ îndestulescŭ lipsa de nutriţiune. Spre a puté învinge cu atarĭ cantităţĭ marĭ de materiĭ vegetale aparatulŭ mistuitoriŭ alŭ animalelorŭ, ce se nutrescŭ cu plante, poşede o lărgime şi espansivitate binişorŭ de mare. Acestea însă stomaculŭ omuluĭ nu le poşede. De unde urmézĕ, că dacă unŭ omŭ, ce tare-şĭ încórdă puterile fisice, şi care are relativŭ lipsă de multă materie albuminósă, nutrindu-se numaĭ cu plante, şĭ-ar perde pe încetulŭ puterile fisice, ĕră de altă parte încărcându-şĭ stomaculŭ cu prea multă materie de alimentare şĭ-ar contrage conturbărĭ în funcţiuuea regulată a mistuiriĭ. Altulŭ este raportulŭ la persóne, carĭ spre susţinerea puterilorŭ trupescĭ aŭ lipsă de puţină materie albuminósă. De aceştia se ţinŭ ceĭ ce sevârşescŭ puţinŭ lucru trupescŭ şi şĭ-aŭ împlinitŭ perioda creşcerĭĭ. Aceştia pe lângă o alegere bună a mâncărilorŭ de plante potŭ să prospereze în privinţa sănĕtăţiĭ. Esperinţa medicală a constatatŭ, că omulŭ pentru ca să-şĭ păstreze greutatea şi forţa trupuluĭ, în anumită unitate de timpŭ are lipsă, să se nutréscă cu o anumită cantitate de materiĭ albuminóse, unsuróse şi formătóre de zaharŭ. Dintre acestea treĭ speciĭ de materiĭ cele maĭ de frunte suntŭ cele albuminóse. Neaflându-se de acestea în proporţiune corĕspundĕtóre, trupulŭ îşĭ perde din ce în ce din puterile sale fisice. Materiile acestea nu se potŭ suplini cu celealalte dóuĕ speciĭ de materiĭ nutritóre, precândŭ din contră cele unsuróse şi formătóre de zaharŭ se potŭ suplini prin albuminóse, şi acelea dóuĕ speciĭ ĕră se potŭ suplini între sine. În generalŭ este constatatŭ, că omulŭ are lipsă de materie formătóre de zaharŭ de şese orĭ maĭ multă şi de odată atâta materie albuminósă, de câtă are lipsă din cele unsuróse.

De aicĭ se vede, câtŭ de însemnată e purcederea corectă întru alegerea bucatelorŭ mestecate, fie şi numaĭ de plante. Purcedêndŭ din acéstă importanţă în cele următóre facemŭ unŭ conspectŭ scurtŭ alŭ cuprinsuluĭ nutritivŭ, ce-lŭ aŭ bucatele cele maĭ îndatinate:

1. Materie albuminósa se cuprinde în

şi capacitatea de a guverna îi lipsesce, prin ce în locŭ de a mântui Sêrbia din crisa, în care a aruncat'o încă fiindŭ rege, mai multŭ o va cufunda. Radicalii, carî totdeuna aŭ fostŭ inimicî ai lui Milan, nu vorŭ primi cu linişte ucazulŭ regelui, ci vorŭ agita în contra luĭ şi a dinastieĭ provocându pe cetăţenî la revoluţiune. Pe cum se anunţă din Belgrad, representantulŭ Rusieĭ nu a voitŭ să ĭea spre sciinţă ucazulŭ de rehabilitare.

Bulgaria.

În Macedonia în timpulŭ din urmă s'a deşteptatŭ consciinţa naţională în Românî, Sêrbî şi Bulgarî în contra Grecilorŭ, carî îi predominaŭ în numele „ortodoxieĭ". Se pare, că Bulgariĭ, carî luptă pentru drepturile, ce se cuvinŭ limbeĭ lorŭ în şcólă şi în biserică, suntŭ mai norocoşi decâtŭ Românii, căcî, pe cum se anunţă din Sofia, sultanulŭ prin o iradéua (decretŭ) acórdă tóte cererile formulate de exarchulŭ bulgarŭ cu privire la şcólele din Macedonia. Asemenea dă esarchuluĭ bulgarŭ dreptulŭ de a numi doĭ episcopî bulgarî în Macedonia, anume unulŭ în Novro-Kop şi celalaltŭ în Serres. Mai departe a dăruitŭ sultanulŭ esarchuluĭ locŭ pentru edificarea unuĭ seminariŭ în Constantinopolŭ şi autorisarea de a-şĭ cumpĕra imobile spre a se instala în Constantinopolŭ în cercului Pera. Iradéua sultanuluĭ a produsŭ o bucurie nespusă în toţĭ Bulgariĭ. Cetăţenii din Sofia, capitala Bulgarieĭ, aŭ făcutŭ ovaţiunĭ ministruluĭ Stambuloff, care prin tactulŭ sĕŭ a mijlocitŭ favoruri pentru şcólele bulgare din Macedonia, şi l'aŭ rugatŭ, ca să esprime recunoscinţa Bulgarieĭ faţă de sultanulŭ.

Corespondinţe.

Indolŭ 24 Aprilŭ 1894.

Multŭ Onorate Domnule!

Am onóre a-ţĭ notifica, cumcă în Joia trecută după obiceiŭ amŭ ţinutŭ sinodulŭ nostru tractualŭ la Schiopî.

La îndemnulŭ „Unirii" am luatŭ dispoziţiunĭ, ca sinodulŭ să fie mixtŭ, — de care am ţinutŭ şi în tómna trecută în afacerî scolare, — pentru ca aşa în numele tractuluĭ să protestămŭ contra proïectelorŭ de legĭ bisericescĭ ale regimuluĭ, spre care scopŭ am şi fostŭ formulatŭ protestulŭ.

Dar nu ni-s'a sfetitŭ. Organele nóstre administrative s'aŭ îngrijitŭ, ca noĭ să nu ne putemŭ pronunţa. S'a aflatŭ o „óe rtiósă" şi încă fiŭ de protopopŭ, care odată făcea multŭ sgomotŭ cu naţionalismulŭ sĕŭ, — care ne-a tradatŭ la comitatŭ. Acesta apoĭ telegrafice a provocatŭ pe protopretorele Iareĭ, să ne pună lăcatŭ pe gură.

Protopretorele — românŭ, n'ar mai fi! — s'a arĕtatŭ demnŭ de osulŭ patronilorŭ sĕĭ. S'a presentatŭ în faţa loculuĭ cu unŭ cancelistŭ alŭ notariatuluĭ cercualŭ şi doĭ gendarmi mai de timpuriŭ ca ceĭ mai mulţĭ preoţi, carî şi astădată s'aŭ arĕtatŭ somnuroşĭ. Unŭ gendarmŭ a rĕmasŭ afară, ĕră sergentulŭ cu protopretorulŭ şi cancelistulŭ a întratŭ în s. biserică, şi aŭ ascultatŭ serviţiulŭ divinŭ ca din oficiŭ, rece şi cu nepăsare, ca ómeniĭ, a cărorŭ consciinţa este timpită de totŭ.

La finea s. liturgiĭ am predicatŭ însu-mĭ pentru păstrarea legiĭ strămoşescĭ şi contra francmasonismuluĭ în generalŭ şi a căsătorieĭ civile în specialŭ. Acésta domnuluĭ protopretorŭ l-a făcutŭ sânge rĕŭ, multŭ sânge rĕŭ.

După s. liturgie numitulŭ domnŭ a împrăştiatŭ poporulŭ şi pe lângă asistinţa deja cunoscută a lăsatŭ în sinodŭ formalŭ numaĭ pe ceĭ 14 preoţĭ presenţĭ. Sinodulŭ a fostŭ secŭ de totŭ. Ómeniĭ nu cutezaŭ, să vorbéscă. Tótă căutătura, totŭ cuvîntulŭ, totŭ paşulŭ erau pândite cu mare atenţiune. Ca să ne decherămŭ despre căsătoria civilă, nu ni-s'a permisŭ de locŭ.

Amŭ mai fi avutŭ de pertractatŭ şi alte afacerî românescĭ, dar amŭ gătatŭ cu tóte.

Protopretorulŭ ne-a scrisŭ pe toţĭ: 14 preoţi şi 5 învĕţătorĭ, şi a cerutŭ dela mine unŭ convocatoriŭ de sinodŭ, cine scie, cu ce scopŭ? Apoĭ ne-amŭ împrăştiatŭ cu toţiĭ, şi în urma tuturorŭ asistenţa nepoftită.

Ce mai dragă de libertate!

Tare pe scurtŭ vi-le-am comunicatŭ acestea, ca să vedeţĭ, că nu durmimŭ, dar nicĭ nu putemŭ face ceea ce amŭ vre.

Salutare **Georgiŭ Sucîŭ,**
vprotopopŭ.

Procesulŭ Memorandului.

„Dreptatea" publică următoriulŭ raportu:

Bucuresci, 2 Maiŭ.

Din incidentulŭ *procesuluĭ Memvranduluĭ* s'aŭ ţinutŭ în patruḑecĭ şi nóuĕ residenţe ale „Ligeĭ pentru unitatea culturală a tuturorŭ Românilorŭ" *meetinguri de protestare.* În tóte oraşele şi satele s'aŭ oficiatŭ serviciŭ divinŭ, implorându ajutoriulŭ divinŭ pentru *isbânda sfinteĭ cause românescĭ.* Din tóte meetingurile, va să ḑică din întréga ţară românéscă s'aŭ trimisŭ *telegrame Maĭestăţiĭ Sale Regeluĭ,* atrăgêndu-l atenţiunea asupra persecuţiunilorŭ, cărora este espusŭ elementulŭ românŭ de sub stăpânirea Magiariloru. Meentingurile aŭ *votatŭ moţiunĭ energice de protestare.* Nenumĕrate telegrame s'aŭ espediatŭ comitetuluĭ naţionalŭ. Pretutindenea a domnitŭ entusiasmŭ sincerŭ şi generalŭ, şi tóte aŭ decursŭ în cea mai impunĕtóre ordine. Duminecă va fi mare meetingŭ la *Bucuresci* şi *Iaşi,* la care vorŭ asista delegaţiĭ ţĕreĭ întregi. *Nicĭ odată n'a isbucnitŭ mai cu putere voinţa poporului, ca acum.*

Meetingulŭ din Arad.

„Dreptatea" publică următoriulŭ raportŭ:

Arad, 2 Maiŭ.

Astădi la amĕḑi după ce multă lume era deja în drumŭ spre Arad, pentru de a asista la mărețulŭ meetingŭ de mâne, — a opritŭ primariulŭ oraşuluĭ ţinerea meetinguluĭ sub cuvîntŭ, că *s'aŭ trimisŭ convocatoriĭ şi la aleĕtoriĭ străinĭ de teritoriulŭ Aradului.*

Scirea acésta a produsŭ mare agitaţiune în publiculŭ românŭ. Convocătoriĭ aŭ protestatŭ telegrafice la ministrulŭ de interne, dar până acum n'a sositŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

Foile şoviniste din locŭ provócă tóte, ca primăria să împrăştie Românii, fiindŭ că tendinţa lorŭ nu e, să se pronunţe asupra căsătorieĭ civile, ci ca să *agite contra ideiĭ de statŭ magiarŭ.*

---

abundanţă în carnea musculósă a animalelorŭ, în óuĕ, în lapte, în caşŭ, în sângele vitelorŭ, în fructele grăunţóse cele mai multe — sĕcară, grâu, orzŭ, ovĕsŭ, urezŭ şi cucuruzŭ —, mai departe în păstăióse, precum în mazere, fasole, linte. Din contră puţine materiĭ albuminóse se cuprindŭ în cartofi. Fórte puţine materiĭ de acestea se cuprindŭ în deosebitele legumĭ (verdeţurĭ) şi în póme.

2. Materiĭ unsuróse se află în abundanţă în unsórea animalelorŭ, în untŭ, în oleiurile pentru mâncărĭ, în chocoladă.

3. Materiĭ formătóre de zaharŭ, resp. materiĭ zaharóse conţinŭ în mare cantitate tóte făinurile, fructele grăunţóse, păstăióse, cartofiĭ şi feluritele zahăruri.

Din conspectulŭ acesta se vede, că dacă facemŭ o alegere corĕspunḑĕtóre în materiile nutritóre, ne putemŭ promova şi susţiné sănĕtatea, orĭ ne închinămŭ vegetarismuluĭ orĭ nu. De unde disputa acésta în generalŭ vorbindŭ nu e decâtŭ o dispută de lana caprina. Cestiunea acésta este cestiune curatŭ idividuală, şi noĭ înşi-ne trebue să consultămŭ propria nóstră natură, ca să aflămŭ, dacă suntemŭ bunĭ pentru vegetarianismŭ orĭ nu. Unŭ lucrătoriŭ, care fără întrerumpere îşi încórdă musculiĭ şi spre nutrirea puterilorŭ sale fisice are lipsă de multe materiĭ albuminóse, preste totŭ nu are să fie vegetarianŭ. În urma lucruluĭ sĕŭ obositoriŭ de trupŭ elŭ mai de grabă are lipsă de nutrimentŭ decâtŭ altiĭ, de regulă însă îşi îndestulesce numaĭ de treĭ orĭ pe ḑi pofta de mâncare, ba une orĭ şi numaĭ de dóuĕ orĭ. E dreptŭ, că spre suplinirea unorŭ cantităţi mai marĭ de materiĭ albuminóse îi staŭ la dispositie unele bucate vegetale abundante în materiĭ albuminóse, precum suntŭ grăunţósele şi păstăióselе; însă să nu se trécă cu vederea, că atarĭ materiĭ suntŭ grele la mistuire şi de aceea pretindŭ o putere digestivă fórte mare, precândŭ abundantele materiĭ albuminóse din regnulŭ animalelorŭ suntŭ uşorŭ de mistuitŭ şi prin urmare acestea le póte învinge şi unŭ stomacŭ mai slăbitŭ. Dacă muncitoriulŭ ar voi, să se nutréscă numaĭ cu materiĭ puţinŭ albuminóse din regnulŭ plantelorŭ, precum suntŭ cartofiĭ, mai întâiŭ s'ar espune periculuĭ de a-şĭ perde forţele trupescĭ, şi a dóua prin atarĭ mijlóce puţinŭ nutritóre spre îndestulirea lipseĭ de nutrimentŭ şi-ar încărca stomaculŭ preste mĕsură, şi în chipulŭ acesta funcţiunea mistuiriĭ i-s'ar conturba. Pentru muncitorĭ se recomandă deci alimente mestecate din cărnurĭ şi din plante.

De vegetarianĭ suntŭ bune mai alesŭ acelea persóne, carĭ lucră puţinŭ cu trupulŭ, aşa dară preste totŭ ómeniĭ mai bine situaţi. Pentru unii dintre aceştia, carĭ se daŭ bucurosŭ desfătărilorŭ, carĭ le oferesce o masă bogată, şi mânâncă mai multŭ ee cum pretindŭ lipsele trupescĭ, nutrirea cu plante le este deci priincióse sănĕtăţiĭ, întru câtŭ cantitatea recerută a materiilorŭ albuminóse o potŭ suplini cu de acelea de plante, carĭ se potŭ mistui uşorŭ.

Ca pruncii şi ceĭ ce suntŭ încă în stadiulŭ desvoltăriĭ, să se nutrésca esclusivŭ numaĭ cu bucate de plante, nu e de sfătuitŭ, şi anume din causa, că atarĭ persóne spre desvoltareu fisică relativŭ aŭ lipsă de multe materiĭ albuminóse, şi puterea lorŭ mistuitóre încă nu póte să învingă cantităţi mai marĭ de atarĭ bucate albuminóse. Celŭ mai corĕspunḑĕtoriŭ viptŭ pentru aceştia este celŭ mestecatŭ.

Ómenilorŭ cu stomacŭ slabŭ şi persónelorŭ morbóse de regulă le sufere mai bine mâncărĭ de carne, óuĕ şi lapte, decârŭ mâncărĭ albuminóse de plante. Ceĭ morboşĭ de frigurĭ aŭ lipsă de multŭ albuminŭ, şi fiindcă acesta se consumă mai lute în timpulŭ frigurilorŭ decâtŭ în timpulŭ lucruluĭ, pentru eĭ viptulŭ de plante nu e corĕspunḑĕtoriŭ.

Aměsuratŭ principiilorŭ statorite mai la délŭ vedemŭ în faptă, că ceĭ mai mulţĭ aderenţi aĭ vegetarianismului se recrutéză din acelea persóne, carĭ puţinŭ aŭ de a lucra cu trupulŭ şi suntŭ deplinŭ desvoltaţĭ. Celŭ mai mare contigentŭ îlŭ daŭ capitaliştiĭ şi ceĭ din clasa învĕţaţilorŭ. Nu se póte nega, că pe atarĭ indivizĭ esperinţa lorŭ proprie ĭ-a însufleţitŭ pentru vegetarianismŭ, şi că eĭ suntŭ îndreptăţiţĭ a se pronunţa pentru elŭ.

Étă vre-o câteva specimene din primarticululŭ fiţuiceĭ *„Arad és Vidéke“:*

„Să nu maĭ fie niciĭ Românĭ niciĭ Sêrbĭ, niciĭ Saşĭ, ci toţĭ să fie Maghiarĭ, să fie aicĭ o Maghiarie unitară.

„Cine denégă acestŭ dreptŭ alŭ statuluĭ maghiarŭ saŭ protestézăcontra acesteĭ tendenţe, *este nebunŭ, saŭ trădătoriŭ de patrie.*

„La o parte cu oportunismulŭ vecinicŭ, care în decursŭ de o mie de anĭ a împedecatŭ *contopirea naţionalităţilorŭ* în rasa maghiară, *care aŭ împedecatŭ crearea Maghiarieĭ unitare.“*

Étă ce situaţiunĭ agitate creézăînbecilii şoviniştĭ liniştiĭ şi ordiniĭ de statŭ, de care în aceste momente grave avemŭ lipsă atâtŭ de mare.

Deşi s'a lăţitŭ ca fulgerulŭ scirea despre oprirea meetinguluĭ, totuşĭ curge lumea din tóte părţile. Delegaţiunile dieceseĭ Caransebeşuluĭ aŭ sositŭ deja, asemenea şi representanţiĭ maĭ multorŭ protopopiate.

Aradŭ, 3 Maiŭ dim.

În urma recursuluĭ telegraficŭ alŭ convocătoriloruŭ *ministrulŭ de interne a permisŭ ţinerea meetinguluĭ.*

Cu tóte că s'a lăţitŭ ieriĭ în totŭ jurulŭ scirea despre oprire, care a reţinutŭ pe mulţi de a lua parte, totuşĭ o mulţime imensă de poporŭ venitŭ din tóte părţile în costume serbătorescĭ a inundatŭ stradele oraşuluĭ.

Între ceĭ veniţĭ suntŭ şi óspeţi din regiuniĭ depărtate. Ţiarulŭ *„Zastava“* e representatŭ prin prim-redactorulŭ sĕŭ Dr. *Gavrilla.*

E o ţi fórte frumósă.

Meetingulŭ se va începe la 11 óre.

Alte sciriĭ telegrafice împărtăşescŭ, că adunarea de protestare a fostŭ imposantă. Poporulŭ a fostŭ adunatŭ în numĕrŭ de aprópe 15,000. Ordinea a fostŭ esemplară.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 aŭ solvitŭ:

În Archidieceză. Protopopiatulŭ Reghinuluĭ: Parochia *Gurghiŭ* 4 fl. — cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,697 fl. 69 cr.

Noutăţi.

Serbătorile învierii şi în anulŭ acesta s'aŭ celebratŭ cu tótă solemnitatea. Atâtŭ diminéţa la „Înviere“ câtŭ şi la s. Liturgie şi Înseratŭ a pontificatŭ Reverendissimulŭ vicariŭ capitularĭ asistatŭ de clerulŭ gremialŭ. La s. Liturgie şi Înseratŭ s'a cetitŭ evangelia în limbile: română, grecă, latină, magiară, germână, italiană, francesă şi érăşi română. Cântările la s. Liturgie aŭ fostŭ esecutate cu multă precisiune de cătră corulŭ mixtŭ condusŭ de diŭ profesorŭ de musică Iacobŭ Murĕşanŭ. — După s. Liturgie profesoriĭ dela tóte institutele şi oficialiĭ cancelarieĭ mitropolitane aŭ felicitatŭ pe Reverendissimulŭ vicariŭ capitularŭ I. M. Moldovanŭ din incidentulŭ alegeriĭ luĭ de membru alŭ Academieĭ române.

Academia română în şedinţa din 25 l. tr. a proclamatŭ de membru onorariŭ pe Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi episcopulŭ Lugoşuluĭ. Ne bucurămŭ de înalta distincţiune făcută ilustruluĭ nostru Prelatŭ. — Totŭ în 25 l. tr. procedându-se la alegerea preşedinteluĭ Academieĭ, a fostŭ alesŭ dlŭ Ioanŭ Ghica. În secţiunea literară s'a alesŭ membru corespondentŭ dlŭ colonelŭ Şerbănescu.

La procesulŭ Memorandului va merge la Cluşŭ şi poporŭ din multe comune. Membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ deja Vineri sară au sositŭ în Cluşŭ. Pe lângă liniile căiĭ ferate şi pe la gare aŭ fostŭ viŭ aclamaţi de miĭ şi miĭ de românĭ, deşi organele administrative aŭ recuiratŭ gendarmeria şi aŭ datŭ poruncă antistiiloruŭ comunale, să împedece poporulŭ dela orĭ ce manifestaţiuniĭ pentru comitetŭ. Drumulŭ comitetuluĭ până Cluşŭ a fostŭ cu adevĕratŭ triumfalŭ.

Împĕratulŭ Germânieĭ în România. Ţiarulŭ „Ţara“ aduce scirea, că împĕratulŭ Germânieĭ va cerceta în Augustŭ a c. pe regele Românieĭ în castelulŭ Peleşŭ din Sinaia.

Avansări în armată. Cu 1 Maiŭ aŭ fostŭ înaintaţi următoriĭ ofiţeriĭ români din armata comună, anume: de *maĭorŭ* Ioanŭ *Teodorovicĭ;* de *căpitanĭ:* Al. *Bandianŭ,* (la statulŭ maĭorŭ), Nicolaŭ *Lugoşanŭ* (artilerie), Basiliŭ *Pucarinŭ* (reg. inf. 66), Ioanŭ *Streulea* (la comptabilitate) şi Mih. *Petrovicĭ* (reg. inf. 46); de *locotenenţi:* Romulŭ *Moga* (reg. inf. 31), Ales. *Bobŭ* (reg. inf. 63), Ladislaŭ *Constantinŭ* (reg. inf. 34), Iulianŭ *Marţianŭ* (reg. inf. 82), Carolŭ *Popŭ,* (bat. de vînătorĭ Nr. 29), Isidorŭ *Blanussa* (reg. art. 38) şi Iuliŭ *Popovicĭ* (reg. art. 10); de *sublocotenenţi* aŭ fostŭ promovaţi: Corneliŭ *Beŭ* (reg. inf. 64), Ales. *Birta* (reg. inf. 43), Albertŭ *Romoşanŭ* (reg. inf. 64), Mironŭ *Serbŭ* (reg. inf. 33), Constantinŭ *Popovicĭ* (reg. inf. 33), Nestorŭ *Chiticianŭ* (reg. inf. 63), Basiliŭ *Henzelŭ* (reg. inf. 61) şi Silviŭ *Patiţa* (reg. inf. 50). Aronŭ *Lupeanŭ* a fostŭ numitŭ oficialŭ cl. III în Sibiŭ. Aŭ fostŭ decoraţi de cătră Maĭestatea Sa: căpitanulŭ de cl. I Georgiŭ *Popovicĭ* cu crucea pentru merite militare, ér mediculŭ de regimentŭ cl. I Dr. Iuliŭ *Murĕşanŭ* cu crucea de aurŭ cu coróna pentru merite.

Nenorocire la Brăila. A dóua ţi de Paschĭ s'a întîmplatŭ o fiorósă nenorocire în portulŭ Brăileĭ. Puntea, care unia ţĕrmulŭ cu vaporulŭ societăţiĭ Danubiane, care face cursele între Brăila şi Galaţi, s'a ruptŭ sub greutatea pasageriloruŭ, carĭ voiaŭ să se imbarce, şi mulţimea a căduţŭ în Dunăre. Sgomotulŭ produsŭ a fostŭ înspăimîntătoriŭ. Pasageriĭ rĕmaşĭ încă la malŭ scoteaŭ nisce strigăte desperate. Fie-care îşĭ căuta pe aĭ sĕĭ. Persónele vaseloruŭ străine aŭ săritŭ imediatŭ în ajutoriŭ. Unŭ căpitanŭ alŭ unuĭ vaporŭ englesŭ a scăpatŭ dela mórte 9 nenorociţi. Unŭ oficerŭ de călăraşi s'a asvîrlitŭ în apă şi a salvatŭ şi elŭ vre-o treĭ victime. Fraţiĭ Mendel, armatorĭ, împreună cu personalulŭ loruŭ aŭ datŭ celŭ maĭ puternicŭ concursŭ şi aŭ reuşitŭ a scóte din apă pe maĭ mulţĭ ómenĭ. Maĭ multe cadavre de bărbaţĭ, femeĭ şi copiĭ aŭ fostŭ scóse din apă.

Condamnarea anarchistuluĭ Henry. Acestŭ omŭ, care abia numĕră 21 de anĭ, a fostŭ acusatŭ, că în 12 Februariŭ a. c. a aruncatŭ o bombă în cafenéua „Terminus“ din Paris, căreia aŭ căduţŭ victime 35 de persóne; ér în Novembre 1892 a pusŭ o bombă înaintea cancelarieĭ societăţiĭ montanistice din Cormaux. Elŭ la pertractarea din 28 l. tr. cu sânge rece şi adevĕratŭ cinismŭ a recunoscutŭ tóte crimele, de care e acusatŭ. Pertractarea acésta revarsă o lumină mare asupra adevĕratelorŭ motive şi a scopuluĭ atentatelorŭ anarchistice. După discursulŭ procuroruluĭ, care ceru dela juriŭ declararea luĭ Henry de vinovatŭ şi condamnarea luĭ la mórte, acesta în o vorbire de $^1/_2$ de óră arătă, cum a ajunsŭ anarchistŭ. Elŭ ţice, că a fostŭ crescutŭ în morala civilă, dară a devenitŭ anarchistŭ, după ce s'a convinsŭ, că societatea este fundată pe minciună şi înşelăciune. Atentatulŭ dela Cormaux l'a comisŭ spre a turbura bucuria burgesimiiĭ asupra nereuşiteĭ greveĭ lucrătoriloruŭ, că nu socialiştiĭ, ci anarchiştiĭ suntŭ adevĕraţiĭ loruŭ amiciĭ. Anarchiştiĭ nu şedŭ în parlamentŭ ca socialiştiĭ, ci mergŭ la gilotină. Atentatulŭ dela cafenéua „Terminus“ l'a comisŭ spre a rĕsbuna condamnarea luĭ Vaillant ţicêndŭ, că precum burgesimea face responsabiliĭ pe toţĭ anarchiştiĭ pentru fapta luĭ Vaillant, aşa dinsulŭ şi-a alesŭ de victime partea cea maĭ de frunte a burgesimiiĭ aflătóre în cafenéuă. Anarchiştiĭ, carĭ combatŭ societatea prin mórte, sciŭ să o sufere. „După mine,“ — ţice elŭ, — „vorŭ cădé alte capete, dară anarchia nu va muri, şi în urmă vĕ va ucide pe voĭ.“ Pe cândŭ se consultaŭ juraţiĭ cu privire la pronunţarea verdictuluĭ, Henry fuma liniştitŭ şi cu gustŭ o ţigaretă. Pronunţarea sentinţeĭ de mórte o primi rîdêndŭ şi strigă: „Curajŭ, cameradiloruŭ, trăéscă anarchia“! — Guvernulŭ francesŭ are de a imputa lăţirea anarchismuluĭ politiceĭ sale ateiste, care a scosŭ religiunea din şcólă, a espulsatŭ pe membriiĭ ordurilorŭ religióse şi în totŭ modulŭ s'a silitŭ şi se silesce a paralisa activitatea cea salutară a bisericeĭ.

Procese de presă pentru lesa Maĭestate s'aŭ intentatŭ la dóuĕ foĭ, de astădată ungurescĭ, anume la „Olvasd“ din Budapesta pentru unŭ articulŭ întitulatŭ: „Cine este clironomulŭ nostru.“ Prin articuliŭ, ţice dlŭ procurorŭ, s'aŭ vătĕmatŭ maĭ mulţĭ membriĭ aĭ caseĭ domnitóre. Ceealaltă fóea, umoristică clericală, „Herko-Páter“ totŭ din Budapesta, este incriminată pentru o ilustraţiune, în care representă pe deputaţiĭ Kossuthiştĭ Eötvös şi Hermann oborându crucea de pe coróna regală.

Studenţi din Calocea în capitala croată. Din „Magyarország“: „Eleviĭ preparandieĭ din Calocea aŭ făcutŭ escursiune în Zagrab. De ce primire aŭ avutŭ eĭ acolo parte, ne dă samă următórea telegramă a raportoruluĭ nostru din Zagrab: În onórea eleviloruŭ din Calocea aŭ aranjatŭ aci o cină comună, dar la cină nu s'a înfăţişatŭ niciŭ unŭ candidatŭ de învĕţătoriŭ croatŭ. Corulŭ profesorescŭ încă a strălucitŭ cu absenţa. Singurulŭ, care s'a înfăţişatŭ, a fostŭ Dömötörffy György, care a venitŭ cu soţia sa la banchetŭ şi ca cive din Zagrab a bineventatŭ pe ungurĭ cu o cuvîntare. Pe timpulŭ cuvîntăriĭ tinerimea croată a strigatŭ afară luĭ Starcevic: **Să trăéscă!** Băeţiĭ ungurĭ aŭ fostŭ emoţionaţĭ şi strigându Croaţieĭ: Să trăéscă! s'aŭ retrasŭ în odăile sale. Ţeŭ, ticălósă urare va maĭ fi fostŭ acésta.“

Ţiua de 1 Maiŭ st. n. este privită ca o serbătóre internaţională a lucrătoriloruŭ. Întrĕgă lumea oficiósă şi finanţială de pe la oraşele marĭ a aşteptatŭ cu marĭ îngrijirĭ acéstă ţi, în care lucrătoriĭ liberĭ de alte grijĭ de comunŭ ţinŭ adunărĭ spre a se consulta cu privire la ameliorarea sorţiĭ sale, facŭ escursiunĭ la câmpŭ orĭ pădure şi-şĭ petrecŭ şi terminăcu demonstrărĭ şi escese de stradă. În anulŭ acesta, celŭ puţinŭ la noĭ în Ungaria, clasele avute aŭ scăpatŭ numaĭ cu îngrijirile, căcĭ lucrătoriiĭ nu aŭ comisŭ escese nicăirĭ. Tóte manifestările loruŭ s'aŭ restrînsŭ la adunărĭ, în carĭ aŭ cerutŭ împărţirea timpuluĭ aşa, câtŭ 8 óre să lucre, 8 să le rĕmână pentru somnŭ şi 8 pentru distragere şi ocupaţiuniĭ private. În străinătate încă nu aŭ fostŭ turburărĭ, precum era téma. Numaĭ din Praga se anunţă, că acolo s'a găsitŭ o bombă umplută cu materiĭ esplosive aşedată în o feréstă a palaţuluĭ „Hohenlohe“. Se crede, că aŭ pus'o lucrătoriĭ.

Colera. În Spania s'aŭ ivitŭ casuri sporadice de coleră. Asemenea şi în Galiţia.

Cutrĕmurŭ de pământŭ în Grecia. În septĕmâna trecută s'aŭ repetitŭ desŭ cutrĕmurile de pământŭ preste întrĕgă Grecia causându daune enorme şi uciţêndu maĭ mulţĭ ómenĭ. Maĭ înfiorătóre a fostŭ catastrofa la Dragana, unde pământuluĭ s'a crepatŭ şi dealurĭ întregĭ surupându-se aŭ îngropatŭ maĭ multe zidirĭ.

Casurĭ de mórte. *Teodorŭ Bogăţanŭ,* parochŭ gr. cat. în *Petea* tractuluĭ protopopescŭ alŭ Catineĭ, a reposatŭ în 10 Aprilŭ 1864 în alŭ 68-lea anŭ alŭ vieţeĭ şi alŭ 42-lea alŭ preoţieĭ sale. — *Basiliŭ Iustianŭ,* preotŭ gr. cat. în *Tothaza* tractuluĭ protopopescŭ alŭ Coşocneĭ, a reposatŭ în 17 Aprilu 1894 în alŭ 54 lea anŭ alŭ vieţeĭ şi alŭ 29-lea anŭ alŭ preoţieĭ sale. — *Ioanŭ Romanŭ,* preotŭ deficiente în *Cernucă,* tractulŭ Dergeĭ, a reposatŭ în 1 Aprilŭ 1894. — *Ioanŭ Ieneĭ,* parochŭ în *Elciŭ,* tractulŭ Dergeĭ, a reposatŭ în 26 Aprilŭ în alŭ 40-lea anŭ alŭ preoţieĭ în etate de 62 de anĭ. — *Atanasiŭ Măcelariŭ* preotŭ deficientŭ a reposatŭ în 1 Aprilŭ în anulŭ alŭ 48-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 23-lea alŭ preoţieĭ. — *Ioanŭ Podóbă* parochŭ în *Topa deşértă* a reposatŭ în 27 Aprilŭ în anulŭ alŭ 76-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 42-lea alŭ preoţieĭ.

În veciĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XX.

Folósele neuniriĭ.

(Fine.)

4. Dar nu numaĭ desastrele de până aci le-a adusŭ asupra Românilorŭ multŭ lăudata „ortodoxie“, ci totŭ ea este, care a împedecatŭ crearea unuĭ mare statŭ românescŭ chiarŭ din vécurile de mijlocŭ. Idea acésta a desfășurat'o fórte frumosŭ Dr. Nerset Marianŭ în broșura sa citată maĭ susŭ, și fiindŭ că acéstă broșură a devenitŭ fórte rară, credemŭ, că facemŭ unŭ serviciŭ fórte plăcutŭ cetitoriilorŭ nostri, cândŭ reproducemŭ aci textualŭ cuvintele numituluĭ auctorŭ: „Maĭ înainte de a se desbina bisericele, năpădirea și statornicirea Bulgariloru în Dacia Aureliană risipi prin ținuturile de acolo popoporațiile românescĭ, dumicate și maĭ multŭ prin încrucișarea necontenită a semințiloru slavone propriŭ dise. Cu tóte acestea noĭ avurămŭ unŭ ascendentŭ mare asupra acestoru barbarĭ, luarămŭ parte la creștinarea lorŭ, înființarămŭ de dóuĕ orĭ împreună cu eĭ o împĕrăție puternică, și întorcêndu-ne împotriva Grecilorŭ, pe carĭ furămŭ aprópe să-ĭ părăsimŭ și în materie religiósă, ți vĕdurămŭ pe aceștia învinși și-ĭ gonirămŭ înaintea nóstră până la porțile Constantinopoleĭ. De amŭ fi rĕmasŭ de maĭ înainte uniți cu Roma, de amŭ fi păstratŭ vechea organisație ierarchică a Dacielorŭ și împreună cu dînsa vechea limbă și literatură a gintelĭ nóstre, noĭ amŭ fi isbutitŭ de sigurŭ a atrage în orbita nóstră pe nisce neofiți, carĭ ne erau atâtŭ de prietinĭ, în acela-și chipŭ cu care atraseră în orbita lorŭ pe Vizigoți, frații nostri din Iberia, pe Francĭ, frații din Galia, pe Longobardĭ, frații din Italia. Noĭ însă ne perdusemŭ ierarchia primitivă de pe timpulŭ luĭ Leonŭ Isaurie împĕratŭ bizantinŭ (a. 782), trecêndŭ sub jurisdicția patriarchieĭ din Constantinopole; încâtŭ maĭ înainte de schismă, limba rituală deveni cea grecéscă, ér după Cirilŭ și Metodie, cea slovenéscă, întărită apoĭ prin ivirea și stabilirea schismuluĭ. În chipulŭ acesta amŭ perdutŭ prilejulŭ neprețuitŭ de a ne asimila pe barbarii nostri formându-ne dînșiĭ o singură națiĕ neolatină, și înființându-ne maĭ curêndŭ saŭ maĭ târdiŭ unŭ statŭ mare românescŭ, călare pe Dunăre și întinsŭ spre méḑănópte până în centrulŭ Ungarieĭ actuale, ér spre méḑăḑi până la țĕrmurele mărilorŭ. Cine ar îndrăsni, să-și închipuéscă sórtea eventuală a unuĭ asemenea statŭ și înrîurirea luĭ asupra istorieĭ gintelĭ latine și a întregeĭ lumĭ civilisate? Abstragêndŭ însă dela o asemenea ipotesă, de altmintrelea destulŭ de plausibilă pentru cine cunósce legile istorice, este unŭ lucru de credutŭ, orĭ câtŭ de strălucite ar fi isprăvile Voevoḑilorŭ nostri sevârșite maĭ în deobște cu o singură mână de ómenĭ în contra semiluneĭ, că maĭ mărĭ ar fi fostŭ ele și maĭ roditóre, dacă nu ne desbina Pravoslavia de familia națiilorŭ apusene, cu atâtŭ maĭ multŭ că, nu numaĭ în periodulŭ Cruciadelorŭ, ci și în orĭ ce altă vreme, inițiativa și impulsulŭ directŭ a întreprinderilorŭ menite a ocroti creștinătatea întrégă în contra infidelilorŭ, a fostŭ o specialitate a Pontificeluĭ Romanŭ, și de aceea nisuințele de apropiere religiósă între Sfîntulŭ Scaunŭ și Domnitorii nostri, precum și silințele cele maĭ încordate ale acestora pentru causa comună a Europeĭ, se întîmplară tocmaĭ atunci, cândŭ aceia-și domnitorĭ bătuseră la ușile Vaticanuluĭ pentru a cere și a obține ajutóre. Dacă n'amŭ fi fostŭ înstrăinați dela Roma, amŭ fi avutŭ să ne luptămŭ maĭ puținu din partea Nordului și amŭ fi avutŭ maĭ multe aliațe din Partea Apusuluĭ. Ungurii și Leșii ar fi avutŭ maĭ puține preteste de a se băga în afacerile nóstre, și multŭ maĭ rarŭ ne-amŭ fi rugatŭ dela Turcĭ, să ne fie straje în contra creștinilorŭ; ér în minutulŭ celu înfricoșatŭ, cândŭ căderea Vieneĭ era să fi fostŭ perirea civilisațieĭ moderne, n'ar fi fostŭ nevoitŭ Șerbană-Vodă să joce rolulŭ unuĭ Mețiŭ Fufețiŭ în lagărulŭ luĭ Kara-Mustafa. În orĭ ce casŭ bătăliile, carĭ puseră o stavilă definitivă sumeției musulmane, se încinseră, cândŭ ḑilele unuĭ Ștefanŭ și ale unuĭ Mihaiŭ eraŭ fórte departe și cândŭ Domniatele românescĭ înaintaŭ pe povîrnișulŭ decadinței: Turculŭ însu-și scie maĭ bine decâtŭ orĭ cine, sub ale cărui auspiciurĭ bătăliile acelea se câștigară pentru Creștinătate și cine jucă într'însele rolulŭ celŭ covîrșitoriŭ.“ [1])

5. Dar ni-se va ḑice póte, că biserica neunită dacă nu a fostŭ în trecutŭ, este de presente și va fi celŭ puținŭ de aci înainte unŭ factorŭ importantŭ în viața nóstră națională. Noĭ însă și acésta o tragemŭ la îndoélă. În România biserica ortodoxă nu maĭ are aprópe nicĭ o influință nicĭ pe terenulŭ socialŭ, nicĭ pe celŭ culturalŭ și cu atâtŭ maĭ puținŭ pe celŭ politicŭ, ér pe celŭ religiosŭ adese-orĭ este maĭ hotărîtóre vócea ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică, decâtŭ a Sfîntuluĭ Sinodŭ. Preoții sunțŭ desprețuiți de aprópe întrégă societatea românéscă. Ea nu susține nicĭ o școlă, nicĭ o iustituțiune de binefacere și pentru aceea nu dispune de nicĭ o resursă morală orĭ intelectuală, cu care să se impună. Glasulŭ eĭ — de se aude vre-odată — este nebăgatŭ în samă chiarŭ și în cestiuni politico-bisericescĭ. Aci biserica a devenitŭ unŭ felŭ de sucursală a administrațiuniĭ de statŭ și unŭ instrumentŭ în mâna diferitelorŭ partide, carĭ se succedŭ la guvernŭ. În Bucovina nu prea vedemŭ clerulŭ în fruntea luptelorŭ politice și culturale românescĭ, deși autonomia țĕreĭ și starea luĭ materială bună îĭ deschide destulŭ câmpŭ libĕrŭ spre acésta. Vedemŭ însă și acolo, cum se câștigă totŭ maĭ multŭ terenŭ din partea elementelorŭ străine, și maĭ virtosŭ a celorŭ slave. În Basarabia, Bulgaria, Macedonia și Sêrbia biserica „ortodoxă“ este factorulŭ celŭ maĭ puternicŭ pentru desnaționalisarea Românilorŭ din acele țĕrĭ. Rĕmâne numaĭ biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria, care la aparință servesce interesele Românilorŭ. Dicemŭ însă, că numaĭ la aparință, deórece ceea ce se face în sinulŭ aceleĭ bisericĭ, nu se face în virtutea principiilorŭ creștine, carĭ chiarŭ și din partea bisericanilorŭ sunțŭ desprețuite, ci numaĭ în virtutea principiuluĭ naționalŭ, care trezitŭ și desvoltatŭ de Românii uniți a străbătutŭ și la Românii neuniți, și aceștia în urma împrejurărilorŭ politice nefavoritóre, neputêndu-și validita interesele naționale în organismulŭ statuluĭ, cérca ocrotirea lorŭ sub scutulŭ autonomieĭ bisericescĭ, în cele maĭ multe casurĭ în contra voințeĭ bisericanilorŭ. Cândŭ însă împrejurările politice se vorŭ schimba în favorulŭ Românilorŭ, biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria încă se va reduce la rolulŭ celeĭ din România.

Unŭ periculŭ mare va fi însă pentru Românĭ biserica ortodoxă atunci, cândŭ ținuturile locuite de eĭ, prin o nenorocire, de care să ne ferescă Dumneḑeŭ, ar ajunge în posesiunea Muscaluluĭ. Atunci se va sci prețui unitatea catolică atâtŭ de desprețuită astăḑi, dar va fi prea târḑiŭ. Atunci se va pricepe, că pentru ce unŭ poporŭ catolicŭ ca Polonii póte să-și păstreze individualitatea națională față cu tóte mijlócele, carĭ le inventéză inteligința și le aplică barbaria pentru nimicirea luĭ. Atunci se va vedé, că ce instrumentŭ puternicŭ pentru desnaționalisarea nóstră este biserica ortodoxă, a cărui capŭ este sfîntulŭ Țarŭ. Atunci se va vedé, cum vorŭ rĕsuna bisericele nóstre érăși numaĭ de accentele limbeĭ slavone, care ne-a smăcinatŭ atâtŭ de tare în vécurile trecute. Dea Dumneḑeŭ, ca acésta să nu se întîmple, însă nu ne putemŭ reține dela împlinirea datoriniței sfinte de a atrage atențiunea tuturorŭ acelora, carĭ își iubescŭ némulŭ, asupra acestuĭ periculŭ amenințătoriŭ.

6. La tótă întîmplarea însă biserica ortodoxă nu este capabilă de a conserva poporuluĭ românŭ creștinismulŭ, care singurŭ este garanța libertățiĭ popórelorŭ și a progresuluĭ lorŭ. Este unŭ faptŭ durerosŭ, însă netăgăduitŭ, că în clerulŭ românŭ ortodoxŭ totŭ maĭ multŭ dispare credința vechiĭ bisericĭ orientale. De cândŭ clerulŭ acesta este crescutŭ saŭ acasă sub influința ideilorŭ volteriane importate de pe malurile Senelĭ, saŭ prin Germânia în școlele protestanților și rațonaliștilorŭ, s'a pututŭ observa, că elŭ nu maĭ pune nicĭ unŭ pondŭ pe principiile dătătóre de viață ale creștinismuluĭ, ci numaĭ pe unele forme esterne, bune ca mijlocŭ de esploatare a unuĭ poporŭ, care încă nu a înaintatŭ așa de multŭ în cultură, încâtŭ să fie capabilŭ a cunósce amăgirea, în care este ținutŭ. Amŭ avutŭ deosebite ocasiunĭ a conveni cu membri de frunte din clerulŭ ortodoxŭ și totdeuna ne-amŭ convinsŭ, că acestŭ clerŭ de nimicŭ nu este așa departe, ca de învățătura sînților părinți și a săbórelorŭ ecumenice orientale în materie de religiune. Unulŭ dintre ceĭ maĭ inteligenți preoți „ortodoxĭ“ ne spunea în anĭ trecuți, că elŭ nu crede nicĭ macarŭ în divinitatea Domnuluĭ Christosŭ. Ne-a uimitŭ acéstă mărturisire, și îndată ĭ-amŭ observatŭ, că atuncĭ dînsulŭ pentru ce rĕmâne preotŭ alŭ uneĭ bisericĭ, care în totŭ cultulŭ sĕŭ divinŭ adoréză dumneḑeirea Mântuitoriuluĭ lumiĭ? Totŭ așa facŭ și ceialalți preoți gr. or. în numĕrŭ covîrșitoriŭ. Dacă staĭ de vorbă cu eĭ, afli, că nu maĭ admitŭ supranaturalulŭ. Pentru eĭ dogmele sunțŭ legende, minunile simbóle, și dacă tu protestezĭ în contra acesteĭ decădințe a unorŭ ómenĭ, carĭ se profeséză de preoți aĭ uneĭ religiunĭ, pe care nu punŭ nicĭ unŭ pondŭ, eĭ îndată se uită la tine cu compătimire, credêndu-te unŭ ignorantŭ rĕmasŭ de lume și necunoscĕtoriŭ de progresele, ce le-a făcutŭ sciința, saŭ te desprețuescŭ, socotindu-te unŭ fariseŭ, care numaĭ în afară se arată, că maĭ crede lucrurĭ, preste carĭ lumea luminată, după părerea lorŭ, a trecutŭ de multŭ la ordinea ḑileĭ. Sciințele sacre nu s'aŭ cultivatŭ atuncĭ, cândŭ biserica ortodoxă dispunea în România de averĭ colosale, pe carĭ le mâncaŭ nisce călugărĭ ignoranți din Orientŭ, și nu se cultivă astăḑi, cândŭ statulŭ Românieĭ susține și facultate teologică la universitatea din Bucurescĭ, ér dacă icĭ și colea se face câte o mică încercare pe terenulŭ acesta, te trezescĭ, că biserica „ortodoxă“ română învață doctrine protestante orĭ rațonaliste și nicĭ de cum doctrine, carĭ să fie în consonanță cu dogmele bisericeĭ orientale; ceea ce dacă ni-se va cere, vomŭ dovedi și cu esemple. Cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ, care înainte de schismă a avutŭ oratoriĭ celĭ maĭ renumiți, astăḑi în biserica ortodoxă românéscă nu se predică maĭ de locŭ. Cândŭ Dr. Nerset Marianŭ a ḑisŭ, că ceea ce se păstréză încă *„din vechea Pravoslavie, e numaĭ o scórță crepată și scorburósă, rĕŭ spoită pe din afară“*, [1]) elŭ a spusŭ unŭ adevĕrŭ, care l'a recunoscutŭ chiarŭ în „sfîntuiŭ sinodŭ“ episcopulŭ Dunării-de-josŭ cu aceste cuvinte: „Din nenorocire însă pare, că este unŭ făcutŭ: că atuncia, cândŭ avemŭ vre-o ocasiune, să spunemŭ ceva bunŭ pentru biserică, noĭ fugimŭ, ne eschivămŭ, saŭ spunêndŭ ceva, *acelŭ ceva este cu totulŭ contra bisericeĭ și tradițiunilorŭ eĭ.*“ [2])

Biserica „ortodoxă“ românéscă a sancționatŭ pretutindenea divorțulŭ din cause fórte ușóre, ér în România a adoptatŭ deplinŭ legislațiunea statuluĭ în afaceri de căsătorie. Prin acésta însă ea a încurajatŭ adulteriulŭ și poligamia succesivă, așa încâtŭ în straturile maĭ înalte din societatea Românieĭ se schimbă muĭerile maĭ așa de desŭ, ca și hainele. Astfelŭ s'a surpatŭ constituțiunea primitivă a familieĭ întemeiată pe indisolubilitatea căsătorieĭ, familia s'a prefăcutŭ într'unŭ cuibŭ de discordie, nestatornicie, capriţŭ, corupțiune și totŭ felulŭ de rele adâncŭ

[1]) Pravoslavia Română față cu drépta credință română pag. 56 și urm.

[1]) Op. cit. pag. 44.

[2]) Vedĭ »Unirea« a. 1893 Nr. 42, corespondența din Bucurescĭ.

tăietóre în viaţa morală şi în starea materială a societăţii. De altă parte simonia încuibată în biserica ortodoxă de susŭ până josŭ, a căreĭ jertfă în ultima analisă este totŭ bietulŭ poporŭ, — căci de pe elŭ se scotŭ baniĭ ceĭ mulţi, cu carĭ se cumpĕră darulŭ preoţieĭ şi oficiile bisericescĭ, — simonia, ţicŭ, totŭ maĭ tare clatină credinţa poporuluĭ în misiunea divină a bisericeĭ. Adaugeţi la tóte acestea influinţa totŭ maĭ puternică a „spiritului modernŭ“, care şi la Românĭ se lăţesce totŭ maĭ tare producêndŭ o literatură inmorală şi voindŭ a scóte pe Dumneḑeŭ din tóte instituţiunile sociale şi politice, şi în faţa acestuĭ torentŭ periculosŭ închipuiţi-vĕ o biserică, din care spiritulŭ luĭ Christosŭ dispare, cum se gată oleiulŭ din o candelă aprinsă: şi apoĭ punêndu-vĕ mâna pe inimă, mărturisiţi, dacă creştinismulŭ nu este în primejdie de a dispăré cu totulŭ din societatea românéscă?

Şi care va fi urmarea? Acésta orĭ cine şi-o póte închipui, dacă cugetă, că fără religiune nicĭ indivizii, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ popórĕle, nu se potŭ ferici. Nu vomŭ cerca a dovedi acéstă tesă, pentru că ar trebui să ne estindemŭ prea departe. Vomŭ face însă drептŭ închiare câteva observaţiunĭ. Este unŭ faptŭ necontestabilŭ, că matrimoniulŭ acolo este maĭ fecundŭ, unde religiunea este adâncŭ înrădăcinată în inimile ómenilorŭ, pentru că numaĭ acolo se respectéză castitatea. Auctoritatea părinţilorŭ póte sta numaĭ în acelea familiĭ, unde este considerată din partea fiilorŭ ca unŭ reflexŭ alŭ auctorităţii divine. Fiiĭ suntŭ fericiţi numaĭ acolo, unde părinţiĭ îĭ iubescŭ ca şi câudŭ ar fi fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ. Familia întrégă este liniştită şi neînfrântă chiară şi în mijlocŭlŭ celorŭ maĭ marĭ nenorociriĭ, şi sporesce în fericire şi avere domestică, numaĭ dacă toţiĭ membriĭ eĭ se temŭ de Dumneḑeŭ şi-şi împlinescŭ datorinţele creştinescĭ. Fericirea şi libertatea politică încă numaĭ prin religiune se póte obţiné, şi acésta este bine, să şi-o însemne toţiĭ, carĭ doresc înflorirea României. Unde stăpânesce legea luĭ Dumneḑeŭ, legea omenéscă nu are multŭ de făcutŭ, şi astfelŭ libertatea politică este posibilă. Însă unde legea luĭ Dumneḑeŭ nu maĭ regulézăă acţiunile ómenilorŭ, legea umană trebue să păşéscă totŭ cu maĭ multă forţă şi asprime, şi astfelŭ despotismulŭ devine o lipsă neîncunjurată. Acela, care nu maĭ ascultă de glasulŭ internŭ alŭ conscinţeĭ, trebue terorisatŭ în continuŭ de glasulŭ puteriĭ publice. Acela, care nu se maĭ teme de Dumneḑeŭ, se póte ţiné în frîŭ numaĭ cu téma de omŭ. Acolo, unde rĕulŭ nu se maĭ póte împedeca cu frica de pedepsele veciĭnice, trebue să se înmulţéscă pedepsele vremelnice. Unde lucrarea preotuluĭ nu maĭ are efectŭ, trebue să se apeleze la acţiunea gâdeluĭ. Unde poporulŭ a devenitŭ materie, singurŭ despotismulŭ maĭ este posibilŭ, forţa trebue să înlocuéscă dreptulŭ, pentru că nu se póte guverna, decâtŭ de forţă. Adevĕrata libĕrtate nu este decâtŭ rodulŭ adevĕrateĭ credinţe şi alŭ adevĕrateĭ vîrtuţi, ce o nutresce Spiritulŭ luĭ Dumneḑeŭ în inimile ómenilorŭ: *„Unde este Spiritulŭ Domnuluĭ, acolo e libertate.“* Nisce ómeniĭ, carĭ n'aŭ altă religiune, decâtŭ cultulŭ trupuluĭ şi alŭ intereselorŭ materiale, şi la carĭ spiritulŭ de sacrificiŭ, basa oriĭ căreĭ ordiniĭ sociale, a trebuitŭ să dispară şi să facă locŭ egoismuluĭ celuĭ maĭ nebunŭ şi sĕlbaticŭ, nu potŭ constitui unŭ organismŭ socialŭ puternicŭ şi nu se maĭ potŭ inspira de ideale marĭ pentru naţiune. Eĭ se depărtézăă totŭ maĭ tare unulŭ de altulŭ alergândŭ fiesce care pe calea boldeluluĭ şi patimilorŭ sale, până câudŭ recadŭ în barbarie şi sclăvie, carĭ totdeuna suntŭ în flóre, unde domnesce necredinţa şi corupţiunea. [1]) De aceea nicĭ Românĭi asupriţi nu-şĭ vorŭ puté dobîndi libertatea, nicĭ ceĭ carĭ o aŭ deja, nu şi-o vorŭ puté păstra timpŭ îndelungatŭ fără de religiune adâncŭ săpată în inimile poporuluĭ nostru.

[1]) Veḑi despre acestŭ obiectŭ: Ventura, Saggio sul potere pubblico Genova, 1859, parte I. pag. 63 şi urm.

Din tóte acestea îşĭ póte face orĭ cine o idee clară despre folósele, ce ni-le-a adusŭ şi ni-le va maĭ aduce neunirea dluĭ Densuşanŭ şi Maneguţŭ şi a altora de principiile lorŭ, carĭ póte tocmaĭ pentru aceea apĕră „ortodoxia“, pentru că prin acésta promovézăă necredinţa încuibată de multŭ în sufletele lorŭ.

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca noroculŭ.

(Continuare.)

De o vreme domnulŭ Ilie Camas, părintele capelanŭ, a căḑutŭ pradă uneĭ supĕrărĭ mistuitóre. Causele acesteĭ supĕrărĭ eraŭ altfelŭ cunoscute, dar toţiĭ se feriaŭ a le aminti. Dór tăcerea le va potoli maĭ în grabă. Vredniculŭ preotŭ a fostŭ lovitŭ adâncŭ de treĭ veştĭ, carĭ aŭ urmatŭ una după alta. Fratele sĕŭ a fugitŭ mişelesce de sub stégulŭ patrieĭ sale. Tatălŭ sĕŭ a fostŭ ucisŭ într'unŭ modŭ teribilŭ, şi unchiulŭ, marele luĭ binefăcĕtoriŭ, s'a mutatŭ de pe acestŭ pământŭ. Adâncŭ sguduitŭ de aceste lovituri ale sorţiĭ părintele capelanŭ s'a hotărîtŭ, să plece în Europa, unde să ducă o viaţă retrasă. Dar rugările repeţite ale colonelului şi ale soţieĭ acestuia, pe cum şi iubirea, ce o purta pruncilorŭ, l'aŭ reţinutŭ.

De multe oriĭ în lumea acésta sórtea pórtă de nasŭ dreptatea, şi dreptatea se pare învinsă, căci originea eĭ nu e din lumea asta. Istorióra nostră ne spune chiarŭ unŭ asemenea casŭ. Nu era numaĭ curajulŭ şi vrednicia luĭ Don Vittorio Guerra, care-ĭ câştiga aprópe ḑilnicŭ nóuĕ cununĭ de laurĭ: în regimentŭ maĭ eraŭ bărbaţi curajioşi şi vrednicĭ chiarŭ ca şi elŭ, carĭ însă nu eraŭ aleşiĭ noroculuĭ ca acestŭ omŭ, căruia îĭ mergeaŭ lucrurile atâtŭ de bine. Noroculŭ a pusŭ tóte pe o carte, şi aceea trebuia să câştige. Totŭ noroculŭ era, celŭ ce abătea glonţurile îndreptate asupra peptuluĭ favorituluĭ sĕŭ, şi totŭ elŭ îlŭ însufleţia şi conducea pe căile frumóse.

Aŭ trecutŭ câţiva aniĭ, în care vreme pretinsulŭ Don Vittorio avanjase până la gradulŭ de comandantŭ independentă. Toţiĭ admiraŭ viaţa strălucită, ce o ducea, pe cum şi numele luĭ, care a devenitŭ vestitŭ prin multe doveḑiĭ de curajŭ militărescŭ. Credea ucigaşulŭ, că stima, cu care îlŭ încunjuraŭ ómeniĭ, este dór espiarea crimeĭ nepedepsite? Credea elŭ, că înalta luĭ poziţie va puté acoperi spărtura pĕtată de sânge din coliba luĭ Basilio, care ĭ-a ajutatŭ să-şĭ începă calea sa de norocŭ? Credea póte, că s'a născutŭ a dóua óră şi lăpĕdându-şĭ numele criminalŭ s'a lăpĕdatŭ şi de crimă? Avea elŭ conscinţă? Simţia óre mustrărĭ? Simţia celŭ puţinŭ îndoélă, că cea maĭ ascunsă crimă póte orĭ nu póte fi descoperită? Acestea întrebărĭ suntŭ taĭnele infamieĭ, carĭ le cuprindea într'u sine. Din esperinţă s'ar puté cita casurĭ, unde conscinţa a aţipitŭ maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ, după cum frica o înţĕpa maĭ puţinŭ orĭ maĭ multŭ. O anumită siguranţă împrăştie frica, precum şi o inimă fără Dumneḑeŭ şi fără credinţă o adórme cu totulŭ. Suntŭ însă momente, în carĭ Dumneḑeŭ ér o învie. Unŭ astfelŭ de momentŭ este óra morţiĭ. Şi acestŭ momentŭ se părea sositŭ şi pentru Don Vittorio Guerra, câudŭ în lupta dela Ianin primi unŭ glonţŭ şi fu transportatŭ pe carŭ acasă cu peptulŭ rănitŭ.

Mediculŭ abia l'a cercetatŭ şi şi lăsă să cheme pe preotulŭ. Rana era mortală. Părintele capelanŭ nicĭ n'a întârḑiatŭ. Oficeriĭ şi alţiĭ prietiniĭ, carĭ eraŭ acolo, s'aŭ retrasŭ în altă odae lăsându pe muribundulŭ numaĭ cu preotulŭ.

Cam după o jumĕtate de óră preotulŭ ieşi. Era însă schimbatŭ grozavŭ. Faţa îĭ era ca a unuĭ mortŭ de palidă. Abia avu atâta putere, să înghiţă o sorbitură de apă.

„Nu e nimica, nu e nimica decâtŭ o uşóră ameţéală,“ rĕspunse la întrebările, că ce a păţitŭ. „E unŭ aerŭ năduşitoriŭ în odaea bolnavuluĭ, şi încă de aḑiĭ diminéţă mĕ simţescŭ cam rĕŭ. Dar nu e nimica, domniloră, afară în aerŭ îmĭ va trece. Dvóstră întraţi la bolnavŭ. Eŭ aşi ḑice, că-ĭ este maĭ bine: vedeţi, dacă nu mĕ înşelŭ?“

Şi într'adevĕrŭ bolnavulŭ respira fórte liniştitŭ.

Dar ce să fi pututŭ aduce óre pe preotulŭ blândŭ şi împăcatŭ totdeuna cu voea luĭ Dumneḑeŭ într'o astfelŭ de stare? Cetitoriĭ nostri voru fi ghicitŭ deja. Ţinêndŭ locŭlŭ luĭ Dumneḑeŭ în scaunulŭ mărturisiriĭ a deslegatŭ pe ucigaşulŭ tatăluĭ sĕŭ.

Părintele capelanŭ a părăsitŭ acéstă casă şi s'a îndreptatŭ cu paşiĭ clătinătoriĭ spre locaşulŭ luĭ Dumneḑeŭ, s'a aruncatŭ în genunchiĭ înaintea prea sfîntuluĭ sacramentŭ alŭ Eucharistieĭ şi a statŭ aşa câteva óre cu gândulŭ înălţatŭ la ceriurĭ. Câudŭ s'a depărtatŭ de acolo, fruntea îĭ era érăşi senină, ochiiĭ liniştiţi şi trupulŭ oblu. Acéstă apropiare de Dumneḑeŭ i-a învinsŭ slăbiciunile omenescĭ: oficiulŭ a învinsŭ asupra persónеĭ, preoţia a călcatŭ preste patimile profane. Pacea sfîntă érăşi a cuprinsŭ sufletulŭ luĭ, şi numaĭ trupulŭ maĭ simţia puterea sguduiriĭ. Câudŭ a ajunsŭ acasă, s'a pusŭ în patŭ doborîtŭ de frigurĭ de nervĭ, carĭ îĭ-aŭ răpită consciinţa pe o vreme óre care: învingerea glorióşă a sufletuluĭ a obositŭ prea multă unéita sa de lutŭ.

V

Învĕţătura creştinismuluĭ, că nenorocirile şi suferinţele de pe pământŭ vinŭ din o deschilinită graţie a luĭ Dumneḑeŭ, ceĭ maĭ mulţĭ ómeniĭ o considerăă de teorie întunecată, de nebunie mistică, de fanatismŭ religiosŭ. E unŭ adevĕrŭ, care se repeţesce ḑilnicŭ, şi totuşi gânditoriiĭ filosofiĭ o atribue vécuriloră bătrâne.

Întîmplarea, ce a împinsŭ pe Don Vittorio Guerra cu unŭ picioră în grópă, a fostŭ unŭ tunetŭ, cu care Dumneḑeŭ ĭ-a trezitŭ conscinţa adâncită în somnŭ de mórte. De ar fi muritŭ atuncĭ, câudŭ sufletulŭ luĭ se scăldă în lacrimile pocăinţeĭ şi se curăţise prin mărturisire, ar fi fostŭ mântuitŭ. S'aŭ dacă rĕmânêndŭ elŭ în viaţă loviturile sorţiĭ s'ar fi repeţitŭ asupra luĭ, póte nu s'ar fi abătutŭ de pe calea cea bună a pocăinţeĭ. Era însă să fie altfelŭ. Abia s'a însănĕtoşatŭ, şi unŭ corŭ de laude, ce linguşiaŭ faptele eroice, carĭ le sevârşise maĭ pe urmă, ĭ-aŭ stîrnitŭ sperărĭ nóuĕ, şi în egoismulŭ sĕŭ nesăturatŭ doria şi maĭ puternice cântărĭ de glorie. Epauletele strălucitóre de colonelŭ îĭ zimbiaŭ ca dóuĕ stele orbitóre în venitoriulŭ luĭ. În orbia sa nu se maĭ gândia decâtŭ la onorurile şi plăcerile pământuluĭ. Consciinţa cu mustrările şi sfaturile sale bune ĭ-a amuţitŭ, îngeriĭ ceĭ buniĭ şi-aŭ întorsŭ faţa dela elŭ şi l'aŭ părăsitŭ.

(Va urmă).

Economie.

Faguri artificiali. Scopulŭ acestora în stupăritŭ este escluderea trântorilorŭ şi ajutorarea albinelorŭ în edificare. În fagurii artificiali suntŭ celule numai de albine lucrătóre; deci aplicându-se la unŭ roiŭ cu matca sĕnătósă, trântorî nu se vorŭ produce, ci numai albine, carî nu consumă, ci adună. Prin faguriî artificiali albinele se ajută încâtva întru edificarea fagurilorŭ; aplicându de aceştia deci avemŭ avantajulŭ de a ne aduna albinele mai multă miere, după ce e sciutŭ, că albinle pentru edificarea unui kg de fagurŭ naturalŭ consumă cam 14 kg de miere. Deci profităműm în timpŭ şi în materie.

Faguriî artificiali se pregătescŭ în modulŭ următoriŭ: Stupariulŭ îşi procură o presă de faguri dela vre o firmă de stupăritŭ, (cum suntŭ Khüne Ferencz în Budapesta, Prokop et Schulz în Friedland în Bohemia etc.) după mărimea lui trebuinciósă. Prese suntŭ dóuĕ sisteme: unŭ sistemŭ Ritse, şi altulŭ Guazoni. Tóte celealalte variaţiuni de maşini aşa dise „americane“ se basézĕ pe unulŭ din aceste dóuĕ sisteme. După sistemulŭ Ritse se tórnă céra în presă, ér după sistemulŭ Guazoni se întinge presa în céră. Celŭ mai uşorŭ şi totodată şi mai bunŭ este sistemulŭ Ritse. După acestŭ sistemŭ se pregătescŭ faguriî aşa, că punemŭ céră curată în unŭ vasŭ smălţuitŭ de fierŭ orî de lutŭ pe cuptoriŭ, aşa că focululŭ să nu bată de-a dreptulŭ vasului, fiindŭ periclu de a lua flacări. Totŭ în acestŭ vasŭ punemŭ şi puţină apă şi miere, la unŭ kg de céră cam dóuĕ linguri bune de miere şi cam 2 decilitre de apă curată. Aceste trebue adause la céră, pentru că de o parte faguriî se facŭ mai vînjoşi, ér de altă parte pentru că altcum céra se negresce, şi faguriî vorŭ fi petaţi. De altcum faguriî ieşŭ petaţi şi dacă céra nu e destulŭ de curată, care împrejurare nu derógă absolute nimica bunătăţii, ci numai formeî fagurilorŭ. Până a se topi céra deplinŭ, frecămŭ ambele place ale preseî cu o perie aspră, cu cenuşe cernută şi apă móle orî săpunele, făcêndu-le să lucéscă bine. Când céra ferbe, aşedămŭ partea preseî, care are formă de tigae, pe o masă orî scaunŭ în apropiarea cuptoriului. Totŭ în apropiare aşedămŭ unŭ tăieriŭ orî altŭ vasŭ cu miere subţiată cu apă. Apoi cu ajutoriulŭ uneî periî mai puţinŭ aspre întinse în vasulŭ cu miere subţiată ungemŭ bine cu miere ambele place ale tigăii, firesce pe formele celulelorŭ. După acestea turnămŭ cu ajutoriulŭ uneî linguri marî orî alŭ altuî vasŭ céră ferbinte în tigae şi apĕsămŭ repede preste ea placa superióră. Cu câtŭ va fi céra mai ferbinte şi apĕsarea mai repentina, cu atâtŭ va ieşi fagurulŭ mai subţire. Ca urmele celulelorŭ să ĭese destulŭ de adâncĭ, presa trebue scursă de miere după fiesce care ungere. După ce amŭ apĕsatŭ placa superióră, céra întrecĕtóre de pe margini o turnămŭ înapoi în vasulŭ de pe focŭ, ér presa o băgămŭ în unŭ ciubărŭ cu apă rece. După ce s'a răcitŭ, o scótemŭ, tăiămŭ marginile esterne de céră de pe dungile preseî cu ajutoriulŭ unuî cuţitŭ subţire, desfacemŭ presa încetŭ cu atenţiune şi scótemŭ fagurulŭ, carele e gata. În ástŭ modŭ dar se pregătescŭ faguriî artificiali, şi încă relative destulŭ de repede. Faguri se potŭ pregăti orî şi când, dar ceî pregătiţi orî ţinuţi în răcélă suntŭ fragili, şi trebue să fie omulŭ fórte atentŭ, când îi manipuléză. Din acéstă causă suntŭ mai bunî ceî pregătiţi primăvara, după ce a datŭ căldura. O presă Ritse de mărimea 17×24 cm. costă cam 7—10 fl. v. a.

Faguriî artificiali se potŭ folosi numai în coşniţe mobile Dzierzon, Bodor, Göndöcs, Grand, sau altŭ sistemŭ, în care se potŭ aplica cadre. Alipirea în cadre se face aşa, că stupariulŭ îşi face o scândurice, carea să intre în cadru numai până la jumătate lăţimea lui aşa, că fagurulŭ aplicatŭ în cadru să se nimere chiarŭ în dricŭ. Apoi cu o linguriţă de cafea turnămŭ repede céră în jurŭ, ca fagurulŭ să se lipéscă de partea superióră şi laturele cadrului. Din josŭ nu e bine, să fie lipitŭ, ba din contră e bine, ca între faguri şi scândurica inferióră a cadrului să rĕmână ceva spaţŭ golŭ, fiindcă altcum fagurulŭ întinzându-se puţinŭ în căldură face fóle. Cu deosebire facŭ atenţi pe domniî stupari, că faguriî să nu şi-î procureze, ci să şi-î pregătéscă înşi-şi. În ţiua de adî e raritate, să afli o firmă, care să vîndă fagurî din céră curată, ci din céră amestecată cu rĕşină albă. Aceştî faguri falsificaţi apoi în coşniţă se înmóie, se întindŭ şi celulele capĕtă o formă ovală. În aceste celule se producŭ apoi totŭ numai trântorî, aşa dar şi-a procuratŭ omulŭ daună pe banî scumpi, fiindcă unŭ kg de faguri costă 2 fl. 20 cr.—3 fl.

Eŭ suntŭ aplicatŭ a pregăti faguri orî şi cuî şi în anulŭ acesta sub condiţiunile din anulŭ trecutŭ, adecă: din cuantulŭ, ce mi-se va trimite de céră, eŭ voiŭ pregăti fagurî. Dóuĕ terţialităţi le voiŭ restitui proprietariului trimeţĕtorŭ, ér o terţialitate o voiŭ reţiné pentru lucru şi pentru mierea întrebuinţată.

Spesele postale tour şi retour cadŭ în sarcina trimeţĕtoriului, şi pentru pachetare să se acludă saŭ 20 cr. v. a. saŭ 20 dekagrami de céră curată. Mĕ rogŭ însă, ca céra să fie câtŭ se póte de curată, fiindcă altcum voiŭ fi silitŭ a o curăţi din noŭ, prin ce scade multŭ. Eŭ pregătescŭ faguri numai cu presă Ritse, şi numai după mĕsura 17×24.5 cm. Cu de altă mĕsură nu voiŭ puté servi, şi pe banî asemenea nu voiŭ puté servi fagurî absolute nimĕnuî. Ceî ce doresc, să le pregătescŭ fagurî, poftéscă şi se adreseze către mine de timpuriŭ, fiindcă în timpulŭ roituluî grămădindu-mi-se şi mie lucrulŭ cu stupiî meî, îmî este absolutŭ cu neputinţă a satisface tuturorŭ destulŭ de urgentŭ. Cu tótă stima Roşia-montană (Verespatak) Aprilie 1894. *Ioanŭ Maiorŭ* parochŭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneî.

Pomiî şi viile, carî aŭ ĭernatŭ destulŭ de bine, în tóte părţile ţĕreî promitŭ unŭ culesŭ bogatŭ. Sĕmĕnăturile atâtŭ cele de tómnă câtŭ şi cele de primăvară suntŭ fórte mulţămitóre. Cu sĕmĕnatulŭ cucuruzuluî favorisaţi şi de timpŭ aŭ mai gătatŭ economiî nostri. Ploéa din ţilele trecute a prinsŭ fórte bine vegetaţiunii.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ liniştitŭ; bucate ce e dreptŭ s'aŭ oferitŭ multe, dară nu aŭ fostŭ destulŭ de cercate. Preţurile bucatelorŭ preste totŭ aŭ recăduţŭ cu 5—10 cr. faţă de sĕptĕmâna trecută. *Grâŭ* s'a vîndutŭ cam 180,000 m. m. plătindu-se maja m. cu fl. 7.60—7.95. *Sĕcară* a fostŭ în circulaţiune cam 6000 m. m. plătindu-se m. m. cu fl. 6.00—6.20. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ puţinŭ, dară fiindŭ cercatŭ a fostŭ bine plătitŭ cu preţulŭ de fl. 7.10—7.35 după calitate. *Cucuruzulŭ* a rĕmasŭ cu preţulŭ staţionarŭ de fl. 4.89—4.91.

Tîrgulŭ de rîmătorî dela Steinbruch. S'a plătitŭ pentru rîmători *ungurescĭ* aleşi greî de 320—380 kg. 50—51 cr., *bĕtrânî* mai greî de 300 kg. 47—49 cr., *sîrbescĭ* 48—49 cr., *marfă ţerănéscă* —.— cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 2 Maiŭ st. n. 1894.

Renta de aurŭ ung. 4%	119.25
« « corône r. ung.	95.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	124.50
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	127.50
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	102.50
Bonurî rurale ung.	96.50
« urbariale ung.	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	153.50
Losurî pentru regularea Tiseî	145.—
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.60
« « aurŭ austriacă	120.25
Losurile austr. din 1860.	159.—
« Vieneî	176.—
Acţiunile banceî austro-ungare	1005.—
« « de creditŭ ung.	424.75
« « « « austr.	354.30
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	129.50
Scrisurî fonciare ale institut. de cred. şi economiî «Albina».	102.25
Galbenî împĕrătescĭ	5.89
Napoleon-d'orî	9.91
Mărcî 100 imp. germâne	61.20
Londra 10 Livres şterlingî	124.95

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icone sânte**, dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obĭecte** în faţa loculuî, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de ecuis. bisericescĭ.

(6) 12—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 17. fl. 15148.47

Zaharie Bran vprot. Bieĭ a colectat:

6. Din *Veseuş* pe l. Nr 285 dela:

Casa bis.	fl.	1.35	
Atanasiŭ Barboloviciŭ	„	—.55	
Marcu Partenie	„	—.10	
Mihuţ Onisie	„	—.10	
Hădărian Maxim	„	—.10	
Victor Suciŭ	„	—.50	
Marcu Achim	„	—.10	
Trif Ioan	„	—.20	fl. 3.—
„*Ardeleana*“ institut de credit şi economii, societate pe acţii din Orăştie	fl.	50.—	fl. 50.—
„*Brădetulŭ*“ inst. de cred. şi econ. în Orlat	fl.	10.—	fl. 10.—

Ben. Pop vprot. M.-Uiórei a colectat din *Fărău* dela:

Teoder Sas preot	fl.	2.—	
Ioan Moldovan	„	1.—	
Ioan Lupean (Faur)	„	1.—	
Gregoriŭ Indreiŭ	„	—.50	
Bis. gr. cat.	„	—.50	
Gregoriŭ Pădurean	„	—.25	
Nicolaŭ Lopăzan	„	—.20	
Nicolaŭ Neamţ	„	—.40	
Augustin Neamţ	„	—.20	
Ioan Neamţ	„	—.20	
Georgiŭ Suciŭ înv.	„	—.20	
Nicolaŭ Roşeţ	„	—.20	
Ioan Teuca l. Onisie	„	—.20	
Ioan Teuca l. Ioanaş	„	—.20	
Nicolaŭ Luduşan	„	—.20	
Georgiŭ Opriş	„	—.15	
Vasiliŭ Bota	„	—.10	
Ioan Dobrin l. Man.	„	—.20	
Vasiliŭ Neamţ	„	—.20	
Ioan Cordea	„	—.10	
Vasiliŭ Lupean	„	—.10	
Candit Lopăzan	„	—.15	
Nicolaŭ Andrea l. T.	„	—.10	
Candit Neamţ jude	„	—.20	
Gligor Blaga	„	—.07	
Teodor Pădurean	„	—.20	
Manoilă Andrea	„	—.20	
Vasiliŭ Popa	„	—.10	fl. 9.12

Teodor Simoc preot gr. or. în Bosna trimite fl. 1.10 fl. 1.10

Simion Marcu preot în Dumitra a colectat pe l. Nr 731 dela:

Simeon Marcu preot	fl.	1.—	
Florea Marcu	„	—.50	
Candin Marcu	„	1.—	
Veronica Marcu	„	—.50	
Eronim Coman	„	—.10	
Iacob Guţa	„	—.20	
Vasilie Marcu	„	—.30	
Mateiŭ Strejan	„	—.10	
Georgiŭ Oancia	„	—.10	
Nechifor Goţa	„	—.50	
Georgiŭ Gligorescu	„	—.20	
Vasilie Coman	„	—.10	
Ioan Goţa Canali	„	—.20	
Ioan Coman	„	—.50	
Alesandru Dreghiu jude	„	—.60	
Teodor Dreghiciŭ	„	—.20	
Raveca Marcu	„	—.04	fl. 6.14
„*Victoria*“ institut de credit în Arad	fl.	100.—	fl. 100.—
Aron Matheiŭ preot în M. St.-Ana	fl.	10.—	fl. 10.—
Samoil Poruţ consiliar ministerial în pensiune din Bistriţa	fl.	50.—	fl. 50.—

Ioan Hăţegan vprot. Dergel a colectat:

1. Din *Csáki Gorbó* pe l. Nr. 399 dela:

Iovian Andreiŭ adm. par.	fl.	2.—	
Todor Fanca curat. prim.	„	1.—	
Ioan Murĕşan curat.	„	—.50	
Ioan Ciocoiŭ	„	—.40	
Vasilica Rus curat.	„	—.50	
Iuonaş Măgdaş curat.	„	—.50	
Simeon Măgdaş	„	1.—	
Ioan Cheţe	„	—.20	
Ioan Murĕşan	„	—.20	
Vasilica Turean	„	—.20	
Ioan Sándor	„	1.—	
Bis. gr. cat.	„	2.—	
Zacharie Măgdaş	„	—.50	
Ilie Cheţe	„	—.20	
Dochia Vinţe	„	—.20	
Alexandru Aluaş	„	—.30	
Gavriş Pap	„	—.20	
Gligor Liţe	„	—.20	
Ioan Aluaş l. Ştefan	„	—.50	
Ioan Lucaciŭ	„	—.20	
N. N.	„	—.20	
Fanca Nastasie	„	—.20	
Ioan Pap	„	2.—	
T. K.	„	—.50	
Emiliu Andreiŭ	„	—.30	fl. 15.—

2. Din *Ascileu mare* pe l. Nr. 397 dela:

Ioan Petran paroch	fl.	2.—	
Cornelia Petran	„	1.—	
Cassa bis.	„	1.—	
Drd. Simeon Tămaş	„	3.—	
Pop Pavel a Nechiteĭ	„	—.30	
Pop Simeon a diaculuĭ	„	—.40	
Ananie Stan înv.	„	—.50	
Pop Ioan a diaculuĭ	„	—.40	fl. 8.60

Din tract. protop. al *Blaşului*:

1. Din *Blaşiŭ* pe l. Nr. 865 s'a colectat dela:

Georgiŭ Bărbat adm. protop.	fl.	25.—	
A. C. Domşa capelan	„	10.—	
Dumitru Turcu iun.	„	2.—	
Savu Hui	„	1.—	
Velican Sándor	„	—.50	
Teodor Onişor	„	10.—	
Teresia Onişor	„	2.—	
Basiliŭ Solomon	„	2.—	
Simeon Muntean not.	„	10.—	
Isidor Domşa	„	2.—	
Ioan Christian	„	1.—	
Vasilie Bêrsan	„	1.—	
Rosalia Bêrsan	„	1.—	
Tirion Boteiŭ	„	1.—	
Victor Turcu	„	1.—	
Fodor Károly	„	—.50	
Constantin Raţ	„	2.—	
Mihailă Raţ	„	1.—	
Ioan Ianza	„	1.—	
Ioan Domşa	„	1.—	
Cineva	„	3.—	
Constantin Bărbat	„	2-05	fl. 80.05

2. Din *Broscenĭ* pe l. Nr. 890 s'a colectat dela:

Isidor Rus preot	fl.	1.—	
Simion Răhăian	„	1.—	
Bucate adunate dela pop.	„	2.—	fl. 4.—

3. Din *Bucerdea grân.* s'a colectat pe l. Nr. 867 dela:

Nicolaŭ Medeşan	fl.	5.05	
Constantin Barna	„	1.—	
Georgiŭ Moşneag	„	1.—	
Drăgoiŭ Dumitru	„	1.—	
Ioan Hirsa	„	1.—	
Popa Vasiliŭ	„	—.50	
Şuteŭ Cula	„	—.50	
Georgiŭ Cistean	„	—.50	
Vasilie Mihălţan	„	—.30	
Vasiliŭ Trif	„	—.30	
Georgiŭ Mosneag sen.	„	—.50	
Sirb Iacob	„	—.50	
Ioan Strejan	„	—.25	
Ioan Crăciun	„	—.20	
Simeon Orga	„	—.50	
Ioan Mihu	„	—.10	
Pavel Orga	„	—.25	
Georgiŭ Dobra	„	—.20	
Simeon Mihălţan	„	—.50	
Vasilie Sirb	„	—.20	
Nicolaŭ Soporan	„	—.10	
Mateiŭ Ioïca	„	—.20	
Nicolaŭ Moldovan	„	—.20	
Efrem Fântâna	„	—.20	
Tănasie Ioïca	„	—.25	
Vasiliŭ Vasiŭ	„	—.25	
Vasilie Dan	„	—.10	
Ioan Strejan	„	—.10	
Preaţa Dumitru	„	—.05	
Preaţa Mihailă	„	—.05	
Teodor Sirb	„	—.05	
Cula Pavel	„	—.05	
Dămian Moldovan	„	—.05	
Nicolaŭ Nicóră	„	—.05	
Vasilie Ioïca	„	—.05	
Ioan Moşneag	„	—.05	
Vasilie Hăbean	„	—.05	
Ioan Şuteŭ	„	—.05	
Ioana Şuteŭ	„	—.05	
Pavel Nicóră	„	—.05	
Ioan Beldean	„	—.05	
Vasilie Moşneag	„	—.05	
Orga Gavrilă	„	—.50	
Cistean Georgiŭ	„	—.25	
Mihălţanŭ Cula	„	—.30	
Biserica gr. cat.	„	2.50	fl. 20.—

4. Din *Cenade* pe l. Nr 886 s'a colectat dela:

Iosif Popescu	fl.	1.—	
Aureliŭ Hărşan	„	2.—	
Ioan Kordoş	„	—.50	
Osica Barbu	„	1.—	
Ioan Bugner	„	—.20	
Vasilie Secăşan	„	—.20	
Petru Ioan sen.	„	—.30	
Ilie Ioan	„	—.20	
Ioan Făgărăşan	„	—.15	
Nicolae Şuteŭ	„	—.10	
Nicolae Agârbician	„	—.50	
Ioan Banciŭ Beniţ	„	—.45	
Petru Mihaiŭ	„	—.20	
Petru Olariŭ	„	—.20	
Dan Bêrsan iun.	„	—.10	
George Mărginean	„	—.10	
Dan Mara	„	—.10	
Culuţa Ivan	„	—.10	
Dan Bêrsan	„	—.10	
Dumitru Banciŭ	„	—.30	
Ioan Banciŭ	„	—.30	
Nicolae Nistor	„	—.30	
Ilie Olariŭ	„	—.30	
Andreiŭ Oltean	„	—.10	
Alţi sătenĭ gr. cat.	„	1.20	fl. 10.—

5. Din *Cergĕul mare* pe l. Nr 877 s'a colectat dela:

Ioan Pinca	fl.	—.20	
I. Mărginean a Todi	„	—.10	
Petru Iacob	„	—.10	
Vasiliŭ Aron	„	—.50	
Ilie Muntean buc.	„	—.10	
Ioan Muntean l. Lichi	„	—.10	
Sara Pop vĕd.	„	—.20	
Anghel Băcănţan	„	1.—	
Petru Mărginean	„	—.10	
Filip Popa	„	—.05	
Mihailă Nedelcu	„	—.50	
Milian Sdrenghia	„	—.10	
Augustin Mărginean	„	—.10	
Ioan Ilieş l. Licha	„	—.12	
Todea Voĭna	„	—.40	
Vasiliŭ Voĭna	„	—.30	
Gregoriŭ Macsinic	„	—.10	
Iacob Mărginean	„	—.05	
Nicolae Ilieş	„	—.50	
Ioan Bercariŭ	„	—.10	
Dela maĭ mulţĭ pop.	„	2.—	
Petru Isailă	„	—.50	
Tóder Martin	„	—.20	
Ioan Popa paroch	„	5.—	
Ioan Păcurariŭ	„	1.—	
Demetriŭ Ban înv.	„	2.—	
George Nartea	„	—.60	
Elia Muntean doc. pens.	„	—.50	
Aurel Popa	„	2.—	fl. 18.66

6. Din *Cergĕul mic* pe l. Nr 878 s'a colectat dela:

Simion Moldovan	fl.	2.—	
Ana Moldovan	„	1.—	
Hortensia Moldovan	„	1.—	
Cornelia Moldovan	„	—.50	
Ioan Moldovan	„	—.25	
Vasilie Moldovan	„	—.25	
Vasilie Suciŭ	„	1.—	
Iuga Petru l. Mat.	„	1.—	
Iuga Petru Nyamtia	„	1.—	
Astalos Gábor	„	—.50	
Flueraş M.	„	1.—	
Georgiŭ Puşcaş	„	—.20	
Dragomir Dumitru	„	—.50	fl. 10.20

7. Din *Cisteiul rom.* pe l. Nr 868 s'a colectat dela:

Maxim Hulea paroch	fl.	5.—	

Georgiŭ Marcu l. Gherasim	„	10.—	
Ioan Marcu l. Mihaiŭ jude	„	5.—	
Pavel Banciŭ neguț.	„	5.—	
Onu Cisteian crâsnic	„	3.20	
Ioan Marcu l. Sim. curat. bis.	„	3.—	
D. Heszkel Izsák neg.	„	3.—	
Maria Călugăr r. Aldea înv.	„	1.70	
Iacob Aldea cantor	„	1.50	
Petru Cârnaț l. Ghiar.	„	1.50	
Tóder Marcu l. Onuț	„	1.50	
Dumitru Ciortea	„	1.50	
Petru Aldea l. Sim.	„	1.—	
Iacob Dobârta Cozm.	„	1.—	
Dămian Șerb	„	1.—	
Mihailă Popa	„	1.—	
Doboș Iacob	„	1.—	
Maria Popa n. Truța věd.	„	1.—	
Ioanaș Sirbu	„	1.—	
Georgiŭ Cârnaț l. Cula	„	1.—	
Nicolae Marcu l. Sim.	„	1.—	
Vasilică Șaiŭ	„	—.50	
Ilisie Dobârta	„	—.50	
Toma Sirbu l. Onu	„	—.50	
Nic. Cârnaț l. Ghiar.	„	—.50	
Iacob Man	„	—.50	
Ana Marcu l. Mih věd. 100 anĭ	„	—.40	
Ana Cerghidean věd. 85 anĭ	„	—.40	
Grigoriŭ Dobârta	„	—.40	
Isidor Sutnea	„	—.30	
Ioan Geogean	„	—.30	
Nicolae Marcu l. Petru	„	—.30	
Partenie Aldea	„	—.30	
Georgiŭ Marcu l. Sim.	„	—.30	
Georgiŭ Marcu l. Gligorie	„	—.30	
Nicolae Șerb Tabacar	„	—.30	
Petru Muntean Ursan	„	—.20	
Teodor Breazu	„	—.20	
Onu Avram (murgu)	„	—.20	
Onuc Aldea l. Ioan	„	—.20	
Iacob Sĕlceriŭ l. Petru	„	—.20	
Dominca Aldea s. cant.	„	—.20	
Todor Sălcăŭ	„	—.20	
Simion Sgarda	„	—.20	
Sonea Șerb	„	—.20	
Petru Cârnaț l. Mih.	„	—.20	
Ioan Sĕlceriŭ	„	—.20	
Petru Marcu l. Sim.	„	—.20	
Petru Stan	„	—.20	
Ioan Salcăŭ	„	—.20	
Constantin Naudra	„	—.20	
Nicolae Aldea l. Gyar.	„	—.20	
Nicolae Popa	„	—.20	
Onu Serb l. Zenovie	„	—.20	
Simion Doboș	„	—.20	
Petru Sîrbu l. Nicolae	„	—.20	
Vasilie Truța l. Onu	„	—.20	
Onuc Stînea	„	—.20	
Nicolae Dobârta l. Onu	„	—.20	
Macaveiŭ Ciurpan	„	—.10	
Crăciun Nicola	„	—.10	
Vasilica Sîrb l. Artinie	„	—.10	
Vasilie Ciortea l. Dum.	„	—.10	
Spiridon Aldea	„	—.10	
Ioan Aldea a popi	„	—.10	
Dumitru Dobârta	„	—.10	
Eremie Marcu	„	—.10	
Ioan Frățilă	„	—.10	
Văsĕlie Ciocan	„	—.10	
Petru Șerbu a Lini	„	—.10	
Anica Marcu l. Nicolae	„	—.10	
Avramu Mărcuș	„	—.10	
N. N. încă odată	„	—.40	fl. 63.—
8. Din *Ciufud* pe l. Nr 872 s'a colectat dela:			
Alex. Albini paroch	fl.	5.—	
Ariton Simu jude	„	1.—	
Constantin Simu curt. prim.	„	1.—	
Ioan Alexandru	„	1.—	
Aftanasie Comșa	„	1.—	
Zacharie Gruia	„	—.50	
Ioan Gruia	„	—.50	
Mihailă Pescariŭ	„	—.50	
Onu Pescariŭ	„	—.50	
Ana Rus	„	—.50	
Ciprian Morariŭ	„	—.50	
9 locuitorĭ per 40 cr. unul	„	3.60	
Nicolae Spătăcean	„	—.30	
17 locuitorĭ per 20 cr. unul	„	3.40	
14 locuitorĭ per 10 cr. unul	„	1.40	
Nicolae Lupea	„	—.18	fl. 20.88
9. Din *Lupul* pe l. Nr 876 s'a colectat dela:			
Parochianĭ	fl.	2.—	
Nicolaŭ Puian paroch	„	5.—	fl. 7.—
10. Din *Ohaba* pe l. Nr 888 s'a colectat dela:			
Mihălțan Nicolae l. Vasilie prim.	fl.	1.—	
Mihălțan Elisaveta	„	—.50	
Mihălțan Maria	„	—.30	
Mihălțan Paraschia	„	—.30	
Mihălțan Nicolae alui Nicol. pruncu	„	—.10	
Groza Vasilie	„	—.10	
Pârvu Vasilie	„	—.30	
Arion Nicolae l. George	„	—.30	
Ioan Murĕșan	„	—.50	
Ioan Mihălțan preot	„	1.—	
Elisaveta Ștefu Mihălț.	„	—.10	
Corneliŭ Mihălțan l. popa	„	—.20	
Dumitru Marcu	„	—.20	
Salomie Marcu	„	—.10	
Groza Ioan hiluță	„	—.05	fl. 5.05
11. Din *Șoroștin* pe l. Nr 885 s'a colectat dela:			
Georgiŭ Aron paroch	fl.	3.—	
Aureliŭ Aron înv.	„	3.—	
Ioan Cotofan	„	1.—	
Ioan Bian	„	1.—	
Nicolae Turian	„	1.—	
Dela popor	„	3.80	fl. 12.80
12. Din *Spătac* pe l. Nr 874 s'a colectat dela:			
Dionisiŭ Velicea	fl.	3.50	
Leon Sdrenghea	„	1.—	
Vasilie Seretean	„	—.20	
Manoilă Crișan	„	—.20	
Ștefan Seretean	„	—.20	
Vasilie Gîntia	„	—.20	
Isidor Seretean	„	—.20	
Gerasim Păcurariŭ	„	—.20	
Nicolae Cocoș	„	—.20	
Ioan Lodroman	„	—.20	
Isidor Gîntia	„	—.20	
Vasilie Corlaciŭ	„	—.20	
Vasilie Ciocanea	„	—.20	
Vasilie Gîntia	„	—.20	
Dumitru Seretean	„	—.20	
Onu Zdrenghea	„	—.55	
Nicolae Stan	„	—.55	
Ștefan Seretean l. Dăn.	„	—.27	
Ciprian Seretean	„	—.27	
Simeon Păcurariŭ	„	—.27	
Spiridon Savu	„	—.27	
Absolon Aron	„	—.27	
Tanasie și Ioan Savu	„	—.27	
Ioan Seretean	„	—.20	
Alexandru Aron	„	—.40	
Militon Spătăcean	„	—.20	
11 á 10 cr.	„	1.10	
34 á 16 cr.	„	5.44	fl. 17.16
13. Din *Țiuriŭ* pe l. Nr 871 s'a colectat dela:			
Ioan Pop Păcurariŭ	fl.	6.—	
Aureliŭ Frățilă	„	2.—	
Georgiŭ Rus	„	1.—	
Petru Rus	„	1.—	
Frații Ionaș	„	1.—	
Biserica gr. cat.	„	17.—	
Dela restuiŭ poporuluĭ rom. contribuirĭ în banĭ mai puținĭ de 1 fl. și în bucate	„	42.—	fl. 70.—
14. Din *Veza* pe l. Nr 873 s'a colectat dela:			
Victor Moldovan par.	fl.	5.—	
Ioan Borzu	„	2.—	
Alexandru Aldea	„	1.—	
George Dumitru	„	1.—	
Ioan Stan	„	1.—	
Ilarie Aldea	„	1.—	
Vasilie Cârnaț	„	1.—	
Ludovic Tornya	„	1.—	
George Popa	„	—.40	
Nicolae Czopa	„	—.40	
Ioan Simu	„	—.30	
Visalon Turcu	„	—.30	
Gedeon Popa	„	—.30	
Nicolaŭ Cârnaț	„	—.20	
Isidor Păcurariŭ	„	—.20	
Antone Cârnaț	„	—.20	
Saveta Turcu	„	—.20	
Ioan Ilea	„	—.20	
Ioan Popa a Culiți	„	—.20	
Florian Popa	„	—.20	
Teodor Ilea	„	—.20	
Ana Bucur	„	—.20	
Grigoriŭ Popa	„	—.20	
Georgiŭ Mohan	„	—.20	
Crucean Popa	„	—.20	
Nicolŭ Rotariŭ	„	—.20	
Lina Popa	„	—.20	
Nicolae Muntean	„	—.10	
Nicolaŭ Aldea	„	—.10	
Vasilie Budiŭ	„	—.10	
Nic. Cârnaț l. Petru	„	—.10	
Ioan Mihu	„	—.10	
Isailă Hĕdu	„	—.10	
Ioan Dumitru	„	—.10	
Alecsa Czopa	„	—.10	
Nicolaŭ Ilea	„	—.10	
Alexandru Borcea	„	—.10	
Ioan Habean	„	—.10	
Teodor Czopa	„	—.10	
Vasiliŭ Lazar	„	—.10	
Lina Deva	„	—.10	
Maria Aldea	„	—.10	
Maria Mărginean	„	—.10	
Dinu Creț	„	—.10	fl. 19.20
Domnul *Tit Hațeg* și soția Rosa din Lugoș	fl.	100.—	fl. 100.—
Studenții din clasa VII, VI, V, III gimn. din Blaș aŭ colectat:			
Clasa VII:			
Tiberiŭ Bredicean	fl.	1.—	
Vilhelm Șorban	„	1.—	
Victor Macaveiŭ	„	1.—	
Aureliŭ Crăcuinescu	„	1.—	
Valeriŭ Pop	„	1.—	
Nicolaŭ Galea	„	1.—	
Diamandi Steriŭ	„	1.—	
Victor Blășan	„	1.—	

(Se continuă.)

Suma fl. 15869.37

Pentru edificarea caselorŭ parochiale protopopescĭ din Sebeșŭ

aŭ mai incursŭ: 1. Subsidiŭ din Fondulŭ Reuniuniĭ besericescĭ archidiecesane 50 fl. 2. Din Colecta făcută prin Preavenerata administrațiune archidiecesană în Blașiŭ: Dela Rev. D. Ioanŭ M. Moldovanŭ canonicŭ 20 fl. Simionŭ P. Mateiŭ canonicŭ 1 fl. Alesandru Micu canonicŭ 2 fl. Alesandru Grama canonicŭ 1 fl. Dr. Ioanŭ Rațiŭ canonicŭ 2 fl. Elia Vlassa canonicŭ 1 fl. Iosifŭ Hossu cononicŭ 1 fl. Cl. Dr. Victorŭ Szmigelski prof. 1 fl. M. On. Emiliŭ Viciŭ prof. 1 fl. Cl Dr. Vasilŭ Hussu prof. 1 fl. Dr. Ioanŭ Sâmpălean prof. 1 fl. Dr. Isidorŭ Marcu prof. 5 fl. Dr. Augustinŭ Bunea secretariŭ 1 fl. On. Laurențiŭ Pascu cancelistŭ 50 cr. M. On. Ioanŭ Germanŭ prof. 1 fl. M. On. Ștefanŭ Popŭ v.-notariŭ cons. 50 cr. Laolaltă 40. fl. 3. Banca „Murĕșana“ din Reghinŭ 3 fl. Sp. D. Patriciŭ Barbŭ advocatŭ 1 fl. Laolaltă 4 fl. 4. Colectați prin Preaon. Aronŭ Boeriŭ protopopulŭ Aiudului dela Preaon. Aronŭ Boeriŭ protopopŭ 1 fl. Parochia gr. cat. din Beldiŭ 1 fl. On. Teodorŭ Stăncelŭ parochŭ în M. Căpudŭ 1 fl. Parochia Teușuluĭ 5.30 Laolaltă 8.30 5. Sp. D. Ludovicŭ Andreŭ not. cerc. 1 fl.

Preaonoraților D. D. protopopi, și totĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ primitŭ liste de colecte, să binevoéscă a ni-le remite cu orĭ ce resultatŭ, ca să putemŭ ratiocina.

Ales. Dobrescu
v.-protop. Sebeșuluĭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 7 Maiŭ 1894. Numĕrulŭ 19.

Cătră

frații români uniți din întrégă provincia metropolitană de Alba-Iulia!

A trecutŭ unŭ anŭ, de cândŭ înaltulŭ guvernŭ regescŭ a pusŭ la ordinea ḑileĭ proiectulŭ despre căsătoria civilă obligătóre și în legătură cu elŭ celealalte proiecte cunoscute deja în țară sub numele de politică bisericéscă.

Îndată ce aceste proiecte furĕ aduse la ordinea ḑileĭ, s'a observatŭ o nedumerire prin tóte straturile cetățenilorŭ patrieĭ fără osebire de credință, de limbă și pusețiune socială.

Amŭ creḑutŭ atuncĭ, că înaltulŭ guvernŭ regescŭ vĕḑêndŭ nedumerirea acésta, va lua acele proiecte dela ordinea ḑileĭ.

Acésta însă nu s'a întîmplatŭ, ci chiarŭ din potrivă, înaltulŭ guvernŭ regescŭ și-a câștigatu în favorulŭ lorŭ o maioritate considerabilă în casa deputaților.

Maĭ rĕmâne încă, să se pronunțe asupra lorŭ ceĭalalțĭ doĭ factorĭ legislativĭ, casa de susŭ și Coróna.

Nu este eschisă posibilitatea, că factorulŭ, care maĭ curêndŭ va avé să se pronunțe, va respinge acele proiecte.

Prin acésta însă periculuĭ nu putemŭ ḑice, că este cu totulŭ delăturatŭ. Căcĭ precum s'a maĭ întîmplatŭ deja, este posibilŭ, ca înaltulŭ guvernŭ regescŭ și după aceea să le pună a dóua óră la ordinea ḑileĭ.

Ajungêndŭ lucrulŭ până la stadiulŭ acesta, clerulŭ și poporulŭ românŭ unitŭ din cele patru diecese ale provincieĭ metropolitane de Alba Iulia nu maĭ póte rămâné numaĭ pe lângă manifesterea voințeĭ sale în adunărĭ de ținuturĭ laolaltă cu ceĭalalțĭ românĭ.

Elŭ trebue acum să-și manifesteze voința în totalitatea sa în o adunare generală din întrégă Mitropolia, căreia să nu i-se pótă da nicĭ o interpretare falsă.

Elŭ trebue ca unŭ întregŭ impunĕtoriŭ să-și manifesteze cugetele sale.

Elŭ este datoriŭ a o face acésta înaintea luĭ Dumneḑeŭ, înaintea consciinței sale și înaintea urmașilorŭ seĭ.

Mânațĭ de considerațiunile acestea, carĭ nu suferŭ nicĭ o interpretare sinistră, în firma credință, că împlinimŭ o dorință justă a clerului și poporului românŭ unitŭ din patrie, ca frațĭ cătră frațĭ ne adresămŭ cătră întregŭ clerulŭ și poporulŭ românŭ unitŭ din cele patru diecese ale provincieĭ metropolitane de Alba-Iulia, și-lŭ rugămŭ cu tótă iubirea frățéscă, ca pe Lunĭ în 21 Maiŭ st. n. a. c. cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeu să vină câtŭ maĭ mulțĭ în Alba-Iulia, — cetatea, a căreĭ nume ilŭ pórtă metropolia nóstră română unită, și légănulŭ bisericeĭ nóstre, — ca acolo în tótă iubirea frățéscă și cu demnitatea, ce o poftesce gravitatea causeĭ și prestigiulŭ bisericeĭ nóstre, să ne consultămŭ și decherămŭ:

1. Cu privire la proiectulŭ de căsătorie civilă obligătóre;
2. Cu privire la proiectulŭ matriculelorŭ de statŭ.

Datŭ în ḑiua purtătoriuluĭ de învingere Mare Martirŭ Georgiŭ anuluĭ Domnuluĭ 1894.

Alesandru Bohățelŭ
Dr. **Ioanŭ Rațiŭ** canonicŭ metr.
Davidŭ Baronŭ Urs de Margine
Iosifŭ Șterca Șuluțiŭ de Cărpenișŭ

Alesandru M. Micu
Vasiliŭ Moldovanŭ preș. orf.
Dr. **Iacobŭ Brĕndușanŭ**
Mateiŭ Nicola

Simeonŭ P. Mateiŭ
Georgiu Filipŭ
Dr. **Alesandru Grama**
Simeonŭ Micu.

La Alba-Iulia!

Blașiŭ Dumineca Tomeĭ 1894.

Fraților! Bucurați-vĕ, vĕ vestimŭ bucurie!

În mijlocul nĕcăsurilorŭ, sub a cărorŭ greutate geme biserica nóstră, vĕ vestimŭ bucurie.

Priviți la numele bărbaților, carĭ ne chémă la Alba-Iulia, pentru ca acolo la mormîntulŭ luĭ Atanasiŭ să maĭ mărturisimŭ încă odată credinta creștină înaintea luĭ Dumnedeŭ și înaintea lumiĭ. Priviți la numele lorŭ! Privindŭ la numele lorŭ care fiŭ alŭ bisericeĭ va rĕspunde la apelulŭ lorŭ: Nu vomŭ să audimŭ glasulŭ vostru?

Dacă lamura fiilorŭ, pe carĭ îĭ are biserica nóstră, s'a simțitŭ îndemnată a ne chema nu pe uniĭ singuraticĭ, ci pe toți, să sărimŭ întru ajutoriulŭ mameĭ, carea ne-a lăptatŭ la sinulŭ sĕŭ și ne-a crescutŭ cu iubire preste fire, atuncia trebue că mama acésta comună a nóstră e în primejdie mare.

Și întru adevĕrŭ așa și este! Liberalismulŭ falsŭ, acestŭ fĕtŭ alŭ infernuluĭ, se luptă la noĭ cu înverșunare asupra bisericeĭ luĭ Christosŭ. Luĭ nu ĭ-a fostŭ de ajunsŭ, că a cercatŭ și cércă pe alte multe căĭ, să smulgă din inimile cetățenilorŭ simțemîntulŭ și credința de creștinŭ și să o facă acésta, până simțemîntulŭ și credința acésta abia sădite de mama creștină în inimile pruncilorŭ eĭ încă nicĭ n'aŭ prinsŭ rădăcină. Nu, atâta nu ĭ-a fostŭ de ajunsŭ. Liberalismulŭ și-a îndoitŭ înverșunarea și cu înverșunare îndoită dă năvală asupra lucruluĭ celuĭ maĭ sfîntŭ, care-lŭ are societatea creștină, asupra taĭneĭ căsătorieĭ.

„Taĭna acésta mare este, éră eŭ dicŭ de Christosŭ și de biserică.“ Așa scrie Apostolulŭ despre căsătoria creștinilorŭ. Taĭna căsătorieĭ are să fie icóna cea maĭ credinciósă a legăturеĭ celeĭ sfinte și tarĭ, cu carea Christosŭ și-a împreunatŭ șie-și biserica, logodnica sa.

Sfîntă, maĭ sfîntă decâtŭ orĭ ce altă instituțiune a societățiĭ omenescĭ, sfîntă preste fire și împărtășitóre de darŭ dumnedeescŭ trebue să fie casătoria creștinilorŭ. La din contră ea, temeiulŭ societățiĭ creștine, nu póte să pătrundă întrégă viata creștinilorŭ de spiritulŭ luĭ Christosŭ, și societatea recade în păgânătate și se cufundă și pere în noroiulŭ pĕcatelorŭ, carĭ le nasce păgânătatea.

Tare trebue să fie căsătoria creștinilorŭ și să închipuéscă pétra, pe care Christosŭ și-a ziditŭ biserica. Îndată ce căsătoria creștinilorŭ își perde tăria, îndată își perdŭ membriĭ familieĭ increderea și iubirea împrumutată. Înzădarŭ le va maĭ dice atuncĭ Apostolulŭ: „Bărbațilorŭ, iubiți-vĕ muierile vóstre, precum și Christosŭ a iubitŭ biserica, și pe sine s'a datŭ pentru dinsa, ca să sfințéscă pe ea.“ Soțiĭ de căsătorie se vorŭ iubi numaĭ cu iubire trupéscă și se vorŭ lăpĕda unulŭ de altulŭ, precum omulŭ își lapĕdă o haĭnă învechită, pe carea nu o póte folosi maĭ multŭ, și pruncii nu-ĭ vorŭ privi maĭ multŭ de unŭ darŭ alŭ luĭ Dumnedeŭ, ci de o sarcină. Și dacă pere odată din căsătorie jerfirea de sine purcésă din iubire, atuncĭ pe ce se va maĭ zidi societatea? Numaĭ pe interesŭ egoistŭ, și din societățile politice ale creștinilorŭ va peri pe încetulŭ orĭ ce simțŭ idealŭ pentru iubirea de sânge, de patrie și preste totŭ pentru iubirea deaprópeluĭ, și civilisațiunea, carea omenimea are să o mulțăméscă religiuniĭ creștine, va fi bună numaĭ spre îndestulirea criminală a egoismuluĭ, precum dovedescŭ esemplele triste ale acelorŭ împĕrățiĭ, în carĭ legea statuluĭ a sguduitŭ și rĕsturnatŭ instituțiunile creștinismuluĭ și a degradatŭ maĭ alesŭ căsătoria la valórea cortractelorŭ, carĭ se închie și se desfacŭ în tîrgŭ.

Sfințenia și tăria acésta a căsătorieĭ creștine vre acum liberalismulŭ falsŭ să le nimicéscă, pentru că vede, că numaĭ așa póte spera, că va puté nimici biserisa și va puté sgudui societatea civilă, dacă îĭ va sfărma maĭ întâiŭ temelia.

Éră în patria nóstră liberalismulŭ a găsitŭ unŭ mijlocŭ, cu care să orbéscă pe ómenĭ și să-ĭ înjuge înaintea caruluĭ, pe care a pornitŭ domnulŭ lumiĭ acesteia, să se răsboéscă asupra bisericeĭ. Liberalismulŭ a ridicatŭ ómenilorŭ unŭ idolŭ, idolulŭ statuluĭ unitarŭ în privința limbeĭ, care asemenea unuĭ Saturnŭ să înghițe pe fiiĭ sĕĭ. Nu esistă lucru sfîntŭ, care ómeniĭ aceștia înjugați înaintea caruluĭ domnuluĭ lumiĭ acesteia să nu fie gata a-lŭ jertfi idoluluĭ sĕŭ nesăturatŭ.

Acum jertfa are să fie căsătoria creștină.

Acestea și asemenea considerărĭ aŭ îndemnatŭ pe fruntașiĭ dintre fiiĭ bisericeĭ nóstre, să concheme pe româniĭ uniți din provincia metropolitană de Alba-Iulia la o consfătuire frățéscă.

Să ascultămŭ de glasulŭ lorŭ!

Să ne aducemŭ aminte de mărĕța adunare, la care s'aŭ întrunitŭ catoliciĭ de ritŭ latinŭ din patria nóstră în Budapesta. Să ne aducemŭ aminte, câtŭ de mare a fostŭ învingerea morală a aceleĭ adunărĭ, câtŭ de mărĕță și înălțătóre de suflete a fostŭ întrînsa manifestarea de alipire la adevĕrurile vecinice ale religiuniĭ luĭ Christosŭ, și câtŭ de tare s'a potențatu printr'însa în credincioșiĭ zelulŭ și însuflețirea pentru apĕrarea drepturilorŭ bisericeĭ.

Să ne aducemŭ aminte și de aceea, că și Sêrbiĭ neuniți și-aŭ ridicatŭ deja cu energie glasulŭ împotriva politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ ungurescŭ, fiindŭ că acésta nesocotesce și vatămă dogmele și aședămintele bisericeĭ lorŭ.

Fraților nostri după sânge, dar de altă lege se adună acum la sinóde în cele treĭ diecese ale lorŭ. Nimenia nu se îndoesce despre aceea, că eĭ fiindŭ întruniți în sinóde asemenea se vorŭ folosi de prilejulŭ de a protesta împotriva violăriĭ, ce o cuprindŭ proiectele de legĭ politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ pentru credința și instituțiunile biserieeĭ lorŭ.

Éră noĭ la rîndulŭ nostru să ascultămŭ de glasulŭ fruntașilorŭ nostri.

Clerulŭ din tóte patru diecesele nóstre totdeuna a sciutŭ să se însufletéscă pentru mărirea luĭ Dumnedeŭ și pentru binele vecinicŭ și vremelnicŭ alŭ poporuluĭ credinciosŭ. Scimŭ, că elŭ și de astă dată își va împlini datorința, ce o are față cu biserica și némulŭ sĕŭ. Nu ne îndoimŭ nicĭ pe unŭ momentŭ, că toți preoțiĭ, carĭ numaĭ vorŭ puté, vorŭ alerga pe diua de 21 Maiŭ la Alba-Iulia aducêndŭ cu sine câtŭ se póte de mulți și din bunulŭ nostru poporŭ. Nicĭ pe unŭ momentŭ nu ne îndoimŭ, că preoțiĭ nostri își vorŭ da tótă silința, ca adunarea nóstră să fie încă și maĭ numĕrósă decâtŭ cele ce s'aŭ ținutŭ în Budapesta, Carloviță și Aradŭ.

Noĭ aci rugămŭ maĭ alesŭ pe inteligențiĭ poporuluĭ nostru, pe inteligențiĭ de pe la orașe și sate, cărturarĭ, meseriești, proprietarĭ, să dovedéscă lumiĭ, că eĭ sciŭ să fie recunoscĕtorĭ față cu biserica și némulŭ lorŭ, la alŭ cărorŭ sinŭ aŭ crescutŭ, că eĭ sciŭ să resplătéscă binele, care l'aŭ primitŭ dela biserica și némulŭ loru. Pe eĭ îĭ rugămŭ, să alerge în numĕrŭ câtŭ se póte de mare întru a apĕra aceea, ce are poporulŭ nostru maĭ sfîntŭ și maĭ scumpŭ.

Archiereiĭ nostri scimŭ, că mâne vorŭ întra în luptă, și nu ne îndoimŭ de locŭ, că Preasfințiile Lorŭ încă își vorŭ ridica glasulŭ și votulŭ în contra celorŭ ce vorŭ să sgudue temeliile bisericeĭ luĭ Christosŭ. Dar suntemŭ de altă parte convinși și despre aceea, că esprimămŭ dorința tuturorŭ fiilorŭ Lorŭ sufletescĭ, cândŭ ne esprimămŭ dorința nóstră, ca Preasfințiile Lorŭ încă să vină la Alba-Iulia în mijlocul fiilorŭ Lorŭ și prin ființa Lorŭ de față să-ĭ însufletéscă la jertfă și luptă pentru biserica luĭ Christosŭ, éră acum să pogóre cu rugăciunile Lorŭ binecuvîntarea luĭ Dumnedeŭ preste începutulŭ acesteĭ mișcărĭ, căcĭ fără de binecuvîntarea de susŭ nimica bunŭ nu putemŭ să facemŭ.

Cu Dumnedeŭ și pentru Dumnedeŭ la Alba-Iulia!

Din casa magnaților.

Până acum s'aŭ insinuatŭ ca vorbitorĭ în contra proiectuluĭ de lege despre căsătoria civilă: Primatele Vaszary Kolos, cardinalulŭ Schlauch Lőrincz, Steiner Fülöp, Meszlényi Gyula, baronulŭ Hornig Károly, c. Zichy Nándor, c. Eszterházy Miklós Móricz, b. Prónay Dezső, b. Rudnyánszky József, c. Zay Miklós, Máriássy János. Afară de referentulŭ Czorda Bódog s'aŭ maĭ insinuatŭ ca vorbitorĭ pentru proiectŭ: Szász Károly, Zelenka Pál, Karap Ferencz, Gajzágó Salamon, Hollán Ernő și Daruváry Alajos.

Interesantŭ este calcululŭ luĭ „Budapesti Hirlap“, după care dintre ceĭ 341 de membri aĭ caseĭ magnaților pentru proiectŭ vorŭ vota 118, în contra luĭ 151, éră 72 vorŭ absenta. În numĕrulŭ acesta alŭ celorŭ ce vorŭ absenta, se cuprindŭ și ceĭ 21 principĭ, aĭ casei domnitóre. După calcululŭ acesta proiectulŭ are să cadă, dispunêndŭ opositia de o maioritate de 33 voturĭ.

Ministrulŭ președinte speréză însă, că opositia nu va avé maioritatea acésta, deórece din opositionalĭ vorŭ lipsi maĭ multĭ.

Se speréză, că votarea va fi Mercurĭ în 9 a c.

Metingulŭ din Aradŭ.

Resoluţiunea hotărîtă în adunarea din Aradŭ cuprinde următórele patru puncte:

I.

Poporulŭ românŭ din ţĕrile de sub coróna Stului Ştefanŭ, care de vécurĭ de-a rîndulŭ şĭ-a datŭ şi este gata în totŭ momentulŭ a-şĭ da avutulŭ şi sângele sĕŭ pentru Tronŭ şi patrie, pretinde a fi respectatŭ ca individualitate naţională egalŭ îndreptăţită, cu tradiţiunile, obiceiurile şi aşedămintele sale religióse.

II.

Proiectele de legĭ bisericescĭ ale guvernului, în specialŭ proiectulŭ pentru căsătoria civilă nu numaĭ atacă şi vatĕmă principiile şi dogmele bisericeĭ, care înaintea statuluĭ trebue să aibă volóre de veneraţiune pentru moralitatea creştină, dar ele se împotrivescŭ principiuluĭ justiţieĭ, violându libertatea consciinţeĭ şi desfiinţându autonomia bisericeĭ naţionale garantate prin legile fundamentale ale statuluĭ.

Din aceste motive adunarea protestézŭ serbătorescе contra proiectelorŭ de legĭ politice-bisericescĭ ale guvernului, specialŭ în contra proiectuluĭ de lege despre căsătoria civilă, şi rógă pe Prea Sfinţiţiĭ Mitropoliţi şi Episcopĭ aĭ bisericeĭ române, ca cu tótă energia să lucreze în contra lorŭ, până şi la treptele Tronuluĭ.

III.

Adunarea enunţă solidaritate cu celealalte naţionalităţi, carĭ luptă pentru sfinta causă a bisericeĭ lorŭ şi carĭ în urma proiectelorŭ de legĭ politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ aŭ ajunsŭ în situaţiune identică cu cea a poporuluĭ românŭ.

IV.

Preşedintele este însărcinatŭ a comunica hotărîrile aceste factorilorŭ competenţi.

Calea triumfală.

Nu putemŭ prevedé resultatulŭ procesuluĭ monstru, ce se începe adĭ în Cluşŭ. Dară faptŭ este, că calea percursă de acusaţi spre Cluşŭ se póte numi o cale triumfală.

Ovaţiunile pentru membriĭ din Sibiŭ aĭ comitetuluĭ naţionalŭ s'aŭ începutŭ Joĭ sara cu banchetulŭ aranjatŭ în sala cea mare dela „Gesellschaftshaus“ din Sibiŭ, la care aŭ participatŭ membriĭ din Sibiŭ aĭ comitetuluĭ cu familiile lorŭ. La întrarea în sală unŭ numĕrosŭ publicŭ compusŭ din tóte clasele societăţiĭ românescĭ ĭ-aŭ întîmpinatŭ cu „Să trăéscă“, ĕră musica a intonatŭ imnulŭ „Deşteptă-te Române“. Încă înainte de a se începe banchetulŭ, dşóra Agneta Cristea în numele feteloră române din Sibiŭ a oferitŭ dluĭ Dr Ioanŭ Raţiu, preşedinteluĭ comitetuluĭ naţionalŭ, o frumósă cunună de frunde de stejariŭ cu petele în treĭcolorŭ naţionalŭ şi provĕdute cu inscripţiunea „Totulŭ pentru naţiune“. Oferirea cununeĭ a fostŭ precedată de următórele cuvinte pline de însufleţire:

„Domnule preşedinte! În numele feteloră române adâncŭ pĕtrunse de înalta şi importanta misiune, ce vĕ aşteptă pe voĭ şi pe întregŭ comitetulŭ naţionalŭ, şi pline de speranţe frumóse pentru viitoriulŭ némuluĭ românescŭ, vĕ rogŭ, să primiţĭ pe lângă asigurarea deosebiteĭ stime şi devotamentŭ acéstă cunună de stejarŭ, simbolulŭ puteriĭ neînvinse. Puternicŭ ca stejarulŭ a resistatŭ poporulŭ românŭ la tóte furtunile, ce l'aŭ ameninţatŭ. Dorimŭ, ca şi din acéstă nobilă luptă să eşiţĭ învingĕtorĭ, căcĭ Dumnedĕŭ dreptulŭ este cu noĭ. Înainte! Totulŭ pentru naţiune!“

Dlŭ preşedinte alu comitetuluĭ a mulţămitŭ domnişórelorŭ române dicêndu între altele: „Desvoltarea simţuluĭ naţionalŭ în inimile dvóstre mĕ umple de bucurie, căcĭ este semnŭ, că accea este înculbată în tóte straturile poporuluĭ românŭ.“

Între toastele, carĭ s'aŭ ţinutŭ după aceea în decursulŭ banchetuluĭ, maĭ însemnate suntŭ alŭ dluĭ Ioanŭ Doleanŭ ridicatŭ pentru comitetŭ în numele tinerimiĭ române din Sibiŭ şi alŭ dluĭ Augustini (slovacŭ), membru în redacţiunea „Tribuneĭ“, care a aseménatŭ lupta dela Cluşŭ din 7 l. c. cu lupta dela Călugărenĭ a luĭ Mihaiŭ Eroulŭ, cândŭ Româniĭ s'aŭ luptatŭ pentru limbă şi lege în contra Osmanilorŭ, căcĭ totŭ pentru aceste bunurĭ se luptă şi adĭ şi aŭ deşteptatŭ la luptă în contra şovinismuluĭ şi pe celealalte popórĕ apĕsate din patrie. Elŭ dice, că la dragostea nemărginită, cu care poporulŭ românescŭ însoţesce pe eroiĭ sĕĭ la „lupta dela Cluşŭ“, se alipesce şi dragostea poporuluĭ slovacŭ şi sĕrbŭ, precum şi a tuturorŭ popórĕlorŭ asuprite, şi închie prin cuvintele: „Ĕră istoria, judecătóre nepărtinitóre, va înscrie în analele sale numele de „Românŭ“ ca sinonimŭ cu numele „liberatorulŭ popórĕlorŭ asuprite“. Trăéscă naţiunea română.“ După acestŭ discursŭ elocuentŭ musica a intonatŭ imnulŭ slovacŭ.

Dluĭ Augustini ĭ-a mulţămitŭ preşedintele comitetuluĭ naţionalŭ Dr Raţiu accentuându, că membriĭ comitetuluĭ vorŭ merge la Cluşŭ cu fruntea ridicată şi cu inimă liniştită vorŭ spune, că n'aŭ comisŭ tradare de patrie ci aŭ îndeplinitŭ o datorinţă sfîntă, căcĭ Memorandulŭ este jalba Românilorŭ cătră Domnitoriulŭ lorŭ.

A maĭ toastatŭ dlŭ S. Albini pentru tinerime, prin mijlocirea căreia s'a deşteptatŭ în poporulŭ românŭ idealulŭ consciinţeĭ naţionale. Opera tinerimiĭ „Replica“ o cunósce lumea întrégă.

Seria toastelorŭ a închiat'o dlŭ D. P. Barcianŭ, după care banchetulŭ s'a terminatŭ cam pe la 11 óre nóptea.

Vinerĭ diminéţa cerіulŭ era acoperitŭ de norĭ groşĭ, din carĭ curgea plóca destulŭ de tare. Cu tóte acestea unŭ publicŭ numĕrosŭ din Sibiŭ şi jurŭ, românĭ şi străinĭ, se îndreptaŭ spre gară, câtŭ pe la $^1/_2$ 7 totŭ spaţulŭ dinaintea gareĭ era ocupatŭ. Pe la $^1/_4$ 8 venindŭ membriĭ comitetuluĭ Dr I. Raţiu, N. Cristea, S. Albini, D. P. Barcianŭ şi D. Comşa cu familiile lorŭ şi cu amiciĭ lorŭ maĭ de aprópe, aŭ fostŭ viŭ aclamaţĭ. Înainte de plecarea trenuluĭ s'a cântatŭ „Deşteptă-te, Române“. La plecarea trenuluĭ a rĕsunatŭ la adresa comitetului: „Să trăéscă! La revedere! Dumnedĕŭ să vĕ pórte în pace!“

Prima staţiune după Sibiŭ a fostŭ *Ocna Sibiuluĭ*, unde câteva sute de bărbaţĭ, femeĭ şi pruncĭ aŭ salutatŭ pe călĕtorĭ presentându-le florĭ. Plóea era torenţială.

Maĭ multŭ poporŭ în frunte cu inteligînţa dela sate se afla la staţiunile dela *Lómnăşŭ, Agîrbiciŭ şi Frâua,* întîmpinându cu ovaţiunĭ pe membriĭ comitetuluĭ, oferindu-le florĭ şi urându-le reîntórcere fericită.

La *Copşa* aşteptându trenulŭ 2 óre, membriĭ comitetuluĭ aŭ fostŭ salutaţĭ de cătră 5—6000 de ómenĭ. Poporulŭ şi aci ca pretutindenea a cântatŭ „Deşteptă-te, Române“. După ce a încetatŭ plóca, poporulŭ a jucatŭ. Dr Raţiu şi celalalţi membri aĭ comitetuluĭ aŭ eşitŭ afară la poporŭ, care ĭ-a primitŭ cu aclamărĭ.

Între Copşa şi Blaşŭ, — înseninându-se şi ceriulŭ, — decĭ de miĭ de ómenĭ eraŭ postaţĭ pe lângă calea ferată primindŭ cu aclamaţiunĭ şi cântărĭ naţionale pe membriĭ comitetuluĭ.

La Mănărade ca la 2000 de Românĭ aŭ făcutŭ comitetuluĭ ovaţiunĭ. Sasiĭ din Mănărade încă aŭ eşitŭ, dară aŭ rĕmasŭ de-a stînga Tîrnaveĭ.

Maĭ splendidă a fostŭ manifestarea la Blaşŭ, deşi cu câteva dile maĭ înainte organele administrative aŭ umblatŭ prin sate terorisându pe ómenĭ şi dându ordinŭ antistiilorŭ comunale, ca să nu lase poporulŭ a veni Vinerĭ la Blaşŭ Precum suntemŭ informaţĭ, în Roşia de Secaşŭ s'a bătutŭ doba, că cine va cuteza să ĭesc Vinerĭ din satŭ spre a merge la Blaşŭ, va fi pedepsitŭ cu 10 fl. Ne-ar plăcé, să scimŭ, din alŭ cuĭ ordinŭ s'a restrînsŭ până în atâta libertatea unorŭ cetăţenĭ, carĭ contribue cu averea şi sângele la susţinerea patrieĭ? Nu aŭ lipsitŭ la Blasiŭ nicĭ intimidările cu miliţie şi cu gendarmiĭ, dară acestea şi alte ameninţărĭ nu aŭ pututŭ împedeca poporulŭ de a alerga la Blaşiŭ din maĭ multe comune până şi pruncĭ şi femeĭ cu pruncĭ în braţe spre a saluta pe membriĭ comitetuluĭ. Celce întru împedecarea manifestăriĭ aŭ desvoltatŭ zelŭ demnŭ de o causă maĭ bună, s'aŭ pututŭ convinge cu ochiĭ, că poporulŭ românŭ a ajunsŭ la consciinţa de sine şi nu se maĭ lasă a fi intimidatŭ şi împedecatŭ în manifestarea legală şi onestă a simţemintelorŭ sale naţionale.

Vinerĭ cătră amédĭ inteligînţa şi poporulŭ din Blaşŭ şi jurŭ înainta în grupurĭ dese spre gară, ĕră alţiĭ s'aŭ postatŭ de-a lungulŭ linieĭ ferate până departe afară de Blaşŭ. O parte mare a intelingenţeĭ şi industriaşilorŭ a aşteptatŭ trenulŭ în gară şi pe peronŭ, ducêndŭ dómnele şi domnişórele dóuĕ buchete frumóse pentru membriĭ comitetuluĭ. Unele domnişóre s'aŭ presentatŭ în pitoresculŭ costumŭ naţionalŭ, ceea ce a indignatŭ multŭ pe scumpulŭ nostru protopretore şi pe dniĭ gendarmĭ, carĭ, — precum suntemŭ informaţĭ, — aŭ datŭ espresiune indignăriĭ lorŭ prin cuvinte, ce numaĭ de cuvinte de ómenĭ culţĭ nu se potŭ cualifica. Cândŭ a trecutŭ trenulŭ cu repejune pe lângă gara Blaşuluĭ, a rĕsunatŭ unŭ puternicŭ „Să trăéscă“, şi domniĭ şi damele, carĭ aŭ voitŭ să călătorésca spre Teuşŭ, aŭ alergatŭ după trenŭ, care numaĭ departe de gară s'a opritŭ abia pe câteva secunde, aşa câtŭ pasageriĭ numaĭ cu periculŭ vieţeĭ s'aŭ pututŭ urca în trenŭ, ĕră o parte din ceĭ cu bilete de călătorie, neputêndu-se urca în trenŭ din causa scurţimiĭ timpuluĭ, aŭ fostŭ siliţĭ a rĕmâne în Blaşŭ. Nu scimŭ, din alŭ cuĭ ordinŭ nu a statŭ trenulŭ la Blaşiŭ înaintea staţiuniĭ. Observamŭ însă, că trenulŭ ca mijlocŭ publicŭ de comunicaţiune nu ar fi ĭertatŭ să se foloséscă pentru şicanarea cetăţenilorŭ, carĭ aŭ vederĭ diverse de ale celorŭ dela putere. Nu presa şi inteligînţa română, ci iperzelulŭ patrioticŭ alŭ unorŭ organe publice agitézŭ poporulŭ, dacă e vorbă de agitare.

Gendarmiĭ şi de astă dată aŭ tractatŭ brutalŭ cu poporulŭ. Pe unŭ omŭ l'aŭ bătutŭ, pre altulŭ l'aŭ chiarŭ rănitŭ cu baioneta, ĕră pe alţiĭ aŭ cercatŭ să-ĭ împedece de a merge spre gară, înjurându-ĭ de „Dumnedĕŭ“. Ne-ar plăcé, să ne spună ceĭ ce aŭ recuiratŭ gendarmiĭ fără de a fi lipsă de eĭ, că óre tractarea brutală şi înjurăturile încă suntŭ

prescrise în regulamentŭ, orĭ dóră s'aŭ făcutŭ şi acestea la ordinŭ maĭ înaltŭ?

Poporulŭ a fostŭ însufleţitŭ, dară a observatŭ în purtare o ordine esemplară. Buchetele dameloră din Blaşŭ aŭ fostŭ presentate dluĭ Dr. Raţŭ de către dna Livia Domşa şi domnişóra Elena Olteanŭ, carĭ încă aŭ petrecutŭ pe membriĭ comitetuluĭ până la Teuşŭ.

Din josŭ de Blaşŭ aŭ salutatŭ pe membriĭ comitetuluĭ locuitoriĭ din Ciufudŭ şi Tiuriŭ în numĕrŭ fórte mare în frunte cu preoţiĭ loră. Asemenea s'aŭ făcutŭ ovaţiunĭ la Crăciunelŭ, Cisteiŭ şi Mihalţŭ.

La Teuşŭ primirea a fostŭ impunĕtóre. Miĭ de ómenĭ, bărbaţi, bĕtrânĭ, junĭ, femeĭ şi prunci, îmbrăcaţi sĕrbătorescu, aşteptaŭ sosirea trenuluĭ, dorindŭ a vedé pe membriĭ comiteluluĭ. Neîncăpêndŭ pe peronŭ poporulŭ adunatŭ s'a aşedatŭ în ordine pe spaţulŭ din dĕrĕptulŭ staţiuniĭ, unde a mersŭ la elŭ preşedintele comitetuluĭ dlŭ Dr. Raţŭ fiindŭ primitŭ cu aclamărĭ fórte însufleţite. Poporulŭ cu lacrimĭ în ochĭ îndreptă rugăciunĭ ferbinţĭ spre ceriŭ pentru ceĭ traşĭ în judecată din causa Memorandului.

Pe acelaşĭ trenŭ cu comitetulŭ naţionalŭ a călătoritŭ şi unŭ generalŭ din armata comună. Elŭ a rĕmasŭ uĭmitŭ de ovaţiunile strălucite, ce s'aŭ făcutŭ membriloră comitetuluĭ. Fiindŭ Româniĭ pururea fideli tronuluĭ, arĕtaŭ semne de simpatie şi faţă de acelŭ representantŭ alŭ miliţieĭ, carea încă nutresce celŭ maĭ mare devotamentŭ faţă de tronŭ şi de accea nu odată este insultată ca şi Româniĭ de desfrînata presă magiară.

La Aiudŭ maĭ multe miĭ de ómenĭ aŭ fostŭ împedecaţi de către gendarmĭ a se apropia de gară. Dară poporulŭ bunŭ şi cu alipire faţă de conducĕtoriĭ sĕĭ şi maĭ din depărtare şĭ-a manifestatŭ iubirea şi simpatia pentru ceĭ ce luptă şi suntŭ gata a suferi pentru binele naţieĭ. La Aiudŭ braviĭ gendarmĭ aŭ închisŭ pe câţi-va Românĭ. De cumva făceaŭ ovaţiunĭ luĭ Kossuth, sigurŭ îĭ ospĕtaŭ Aiudeniĭ.

La Decea, Miraslăŭ, Vinţulŭ de susŭ şi Uióra asemenea aŭ fostŭ întimpinaţi membriĭ comitetuluĭ de miĭ de ómenĭ. Mulţi din Uióra aŭ călătoritŭ până la Cucerdea, unde unŭ publicŭ numĕrosŭ a aclamatŭ pe ceĭ ce călătoriaŭ spre Cluşŭ.

La Ghirişŭ se pare că şovinismulŭ a voitŭ să esceleze. Aiceĭ în apropiarea Turdiĭ pe ómenĭ nu ĭ-aŭ lăsatŭ niciĭ să se apropie de gară. Pe lângă aceea atâtŭ în Ghirişŭ câtŭ şi la alte staţiunĭ, spre maĭ marea glorie a liberalismuluĭ magiarŭ, înaintea trenuluĭ, în care călătoria comitetulŭ naţionalŭ, aŭ aşedatŭ trenurĭ de povară, ca astfelŭ ceĭ ce aşteptaŭ pe peronŭ şi pe la gare, să nu pótă vedé pe membriĭ comitetuluĭ. Îşĭ uĭtă domniĭ ceĭ îmbuĭbaţi şi orbiţi, că prin de acestea numaĭ provócă şi nu mulcomescŭ poporulŭ. Totŭ la Ghirişŭ gendarmiĭ aŭ luatŭ cu puterea cununa cu frunză naţională, oferită de către domnişórele române din Sibiŭ. Prin acésta încă s'a dovedităŭ, că trăimŭ în ţara liberalismuluĭ.

Poporulŭ din Ceanulŭ Mare a eşităŭ cu praporiĭ spre a întimpina pe membriĭ comitetuluĭ.

La Apahida o mulţime de poporŭ aştepta pe luptătoriĭ naţionalĭ, dară părinţésca şi liberala stăpânire s'a îngrijităŭ, ca să-lŭ ţină între baionetele gendarmiloră spre a nu face ovaţiunĭ. Scopulŭ însă nu şi-l'aŭ ajunsŭ ceĭ ce aŭ voităŭ să împedece ovaţiunile, deórece însu-şĭ faptulŭ, că poporulŭ a eşităŭ spre întimpinare, este ovaţiune destulŭ de vĕdită.

În gara delă Cluşiŭ era o mare mulţime de inteligenţă română venită spre primirea membriloră comitetuluĭ, dară eraŭ şi mulţi magiarĭ, maĭ alesŭ tinerime, carĭ prin strigărĭ de „abzug“ şi prin purtarea loră provocătóre aŭ voităŭ să provóce scandalŭ. Româniĭ aŭ începutŭ să cânte „Deşteptă-te, Române“, aŭ fostŭ însă opriţi de poliţie, care s'a presentatŭ la gară în mare numĕrŭ. După ce a întratŭ comitetulŭ în gară, damele române din Cluşŭ aŭ oferităŭ dluĭ preşedinte alŭ comitetuluĭ unŭ frumosŭ buchetŭ de florĭ. Dela gară atâtŭ Româniĭ veniţi cu trenulŭ, câtŭ şi ceĭ eşiţi întru întimpinarea loră aŭ plecatŭ spre oraşŭ formându unŭ şirŭ trăsurile închiriate pentru ducerea loră.

Precum întrĕgă calea percursă de comitetŭ a fostŭ triumfală, asemenea în triumfŭ aŭ întratŭ şi în cetatea, ce-lŭ aşteptă pentru pronunţarea sentinţeĭ.

Totŭ printre ovaţiunile miiloră de Românĭ aŭ călĕtoritŭ spre Cluşŭ şi ceĭalalţi membri aĭ comitetuluĭ naţionalŭ.

Abia ne-amŭ pututŭ închipui atâta însufleţire a poporuluĭ pentru causa naţională. Manifestarea făcută în interesulŭ acesteĭ cause a fostŭ mărĕţă şi impunĕtóre chiar prin aceea, că a făcut'o poporulŭ.

Calea comitetuluĭ naţionalŭ spre Cluşŭ a fostŭ triumfală.

Pentru „Pester Lloyd“.

Sub acestŭ titulŭ cetimŭ în „Timpul“, cunoscutŭ ca organulŭ ministeriuluĭ de esterne alŭ Românieĭ, următórea declarare:

Manifestarea proiectată de o mare parte din cetăţeniĭ ţĕreĭ românescĭ cu prilegiulŭ procesuluĭ, ce se va judeca la 25 Aprilie st. v. de juraţiĭ din Cluşŭ, a avutŭ darulŭ de a irita preste mĕsură pe redactoriĭ ziaruluĭ *„Pester Lloyd“*.

Fóea ungurĕscă a publicatŭ acum câteva zile unŭ articolŭ de o violenţă estremă, în care repetă obicĭnuitele sale clişeurĭ şoviniste. E vorba în acestŭ articolŭ de *iredentismă*, de *manoperĭ criminale şi subversive*; maĭ multŭ încă, *„Pester Lloyd“* se crede în dreptŭ a da sfaturĭ guvernuluĭ nostru, indicându-ĭ purtarea, pe care ar trebui să o aĭbă faţă cu manifestaţia de Dumineca viitóre. După *„Pester Lloyd“* guvernulŭ ar trebui să oprĕscă orĭ ce întrunire şi să nu aştepte, ca să se producă neorînduelĭ.

Ne mirămŭ, cum presa ungurĕscă a perdutŭ într'atâtŭ simţulŭ dreptăţiĭ, încâtŭ să nu înţelégă greşéla enormă, ce comite aţiţându spiritele contra Românilorŭ din Ungaria şi voindŭ a stabili apucăturĭ iridentiste acolo, unde nu există decâtŭ o luptă pe faţă în contra şovinismuluĭ.

Tótă lumea scie, că toţĭ aceĭ, carĭ facŭ parte din *Liga culturală* (asociaţiune cu totulŭ privată şi nerecunoscută de Statŭ), aŭ protestatŭ energicŭ contra imputărĭĭ, ce li-se face de a urmări scopurĭ iredentiste.

În ce privesce guvernulŭ nostru, atitudinea sa a fostŭ în totdeuna de o corectitudine exemplară. Dniĭ dela *„Pester Lloyd“* nu vorŭ să vadă, că mişcarea Românilorŭ din Ungaria este provocată maĭ alesŭ prin cause interne, care n'aŭ niciŭ o legătură cu cele ce se petrecŭ în regatulŭ românescŭ.

Este dar ridicolŭ de a vorbi de unŭ focarŭ de iredentismŭ toleratŭ şi încurajatŭ de Statulŭ românŭ.

Focarulŭ iredentismuluĭ nu este în România; elŭ este în lipsa de tactŭ, în setea de cotropire, care a apucatŭ unele elemente şoviniste, cărora statulŭ ungurescŭ nu le pune destulă stavilă.

Mişcarea Românilorŭ din Ungaria n'are nevoe de focarŭ externŭ, niciŭ de excitare din partea nóstră; dovadă, că ea nu se ivesce decâtŭ atunciĭ, cândŭ este provocată prin mĕsurĭ nechibzuite şi contrare legilorŭ fundamentale ale imperiuluĭ, din partea Ungurilorŭ.

Româniĭ de sub Corona Sfîntuluĭ Ştefanŭ nu cerŭ decâtŭ respectarea unuĭ legĭ existente, legea naţionalităţilorŭ, care, de unŭ timpŭ încóce, este violată în detrimentulŭ némuluĭ românescŭ.

De ce ore aceĭ, carĭ revendică pe calea legală nisce drepturĭ firescĭ şi garantate prin rescripturĭ împĕrătescĭ, ar fi trataţi ca criminali şi trădătorĭ de ţară?

Trădătorĭ de ţară suntŭ aceĭ, carĭ caută să distrugă buna înţelegere, ce ar trebui să domnéscă între deosebitele popórĕ, care alcătuescŭ monarchia austro-ungară. Eĭ suntŭ adevĕraţiĭ duşmanĭ aĭ acesteĭ monarchiĭ, căcĭ printr'înşiĭ eĭ samănă discordia şi ura între popórĕ, care ar trebui să trăéscă frăţesce pe tĕrîmulŭ respectăriĭ drepturiloră loră seculare şi să fie unite contra unoră duşmanĭ comunĭ.

Lovindŭ pe Românĭ în bunurile loră cele maĭ scumpe, şoviniştiĭ unguri daŭ duşmaniloră din afară şi patrieĭ loră o armă din cele maĭ periculóse.

Prin urmare limbajulŭ trufaşŭ şi violentŭ alŭ ziaruluĭ *„Pester Lloyd“*, departe de a fi patrioticŭ din punctulŭ de vedere ungurescŭ, elŭ din contră aţiţă o flacără, pe care cu toţiĭ avemŭ datoria, să căutămŭ a o stînge.

Atitudinea guvernuluĭ românŭ nu se va schimba, cu tóte provocările preseĭ ungurescĭ. Elŭ are deplină conscienţă de îndatoririle sale internaţionale, dar totŭ odată va sci a respecta atâtŭ libertăţile constituţionale şi legile ţĕrcĭ, câtŭ şi simţemintele de înfrăţire şi de umanitate, care suntŭ nedespărţite de orĭce sufletŭ românescŭ.

Cum se îmbĕtă lumea.

Foile ungurescĭ firesce că încă publică raporturĭ speciale despre călătoria acusaţiloră până la Cluşŭ. Dar ele nu se mărginescŭ numaĭ la micşorarea adevĕruluĭ fapticŭ, ci publică şi minciunĭ de cele maĭ sfruntate şi maĭ cu córne. Ĕtă unŭ esemplu din „Budapesti Hirlap“.

„Unŭ lucru caracteristicŭ şi comicŭ fără semĕnŭ aŭ păţitŭ martiriĭ românĭ, cândŭ aŭ trecutŭ pe la Cucerdea. În gară chiarŭ aşteptaŭ *optŭ sute de slovacĭ* trenulŭ, ca să călătoréscă la Murĕşŭ-Oşorheiŭ, unde ĭ-a angajatŭ fabrica de zaharŭ. Dr. Raţŭ, care ĭ-a privitŭ de demonstranţi românĭ, a rostitŭ o cuvîntare românéscă însufleţită către sdraveniĭ lucrătorĭ din Zemplinŭ. După terminarea cuvîntăriĭ a păşitŭ înainte unulŭ dintre conducĕtoriĭ lucrătoriloră şi în dialectŭ slovacŭ nefalsificatŭ a rostitŭ următoriulŭ rĕspunsŭ:

„— În numele soţiloră meĭ, carĭ nu pricepŭ ungurescu, mulţămescŭ şi eŭ măriiloră vóstre, că ne-aţĭ datŭ lucru în patria nóstră, căcĭ altmintrea ar fi trĕbuitŭ să emigrămŭ în America. Trăéscă Ungaria!

„Raţŭ după acestea a trântitŭ furiosŭ uşea cupeuluĭ.“

Din tótc acestea nu e adevĕratŭ niciŭ unŭ cuvîntŭ.

Telegramă.

Cluşŭ, 7 Maiŭ, 11 óre. Cluşulŭ plinŭ. Românĭ 20,000. Trecerea comitetuluĭ la tribunalŭ imposantă prin mijlocŭlŭ mulţimiĭ. Aclamaţiunĭ însufleţite. Niciŭ unŭ incidentŭ. Ordine admirabilă. Poporulŭ percurge mândru stradele în grupe. Juriulŭ se constitue cu greŭ. Juraţiĭ refugă (refusă?). Telegramă Maiestăţiĭ trimisă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 10 Maiŭ 1894. Numĕrulŭ 20.

Inainte de congresŭ.

Blaşiŭ 9 Maiŭ 1894.

* * * Fiii bisericeĭ române unite din cele patru diecese, a Făgăraşuluĭ, Oradeĭ marĭ, Gherleĭ şi Lugoşuluĭ, preste câteva dile vorŭ avé ocasiune a-şĭ strînge mâna frăţesce în Alba-Iulia, şi a se vedé laolaltă adunaţi din tóte ţinuturile pentru întâia dată.

Nu tendinţe separatistice aŭ îndemnatŭ pe ilustriĭ convocătorĭ la paşulŭ acesta. Căcĭ sciutŭ este, că fiiĭ bisericeĭ nóstre în causele naţionale totdeuna aŭ fostŭ, suntŭ şi vorŭ fi gata a merge mână în mână cu fraţiĭ nostri Românĭ de acela-şĭ sânge, însă de altă credinţă.

Ci conchemarea congresuluĭ acestuia libĕrŭ este o recerinţă isvorîtă din constituţiunea bisericeĭ nóstre.

În faţa periculuĭ, ce ameninţă naţiunea română cu politica bisericéscă a guvernuluĭ, întregŭ poporulu românescŭ trebue să se pronunţe cu curajŭ aşa, câtŭ factoriĭ legislativĭ să scie, ce cugetă întregŭ poporulŭ românescŭ din patrie despre acéstă politică nefericită. Şi fiindŭ că nefericita acéstă politică în prima linie primejduesce nu numaĭ naţiunea, ci şi biserica, de aceea nu e de ajunsŭ numaĭ, ca poporulŭ să se pronunţe asupra eĭ în adunărĭ naţionale, ci trebue să se pronunţe şi în adunărĭ bisericescĭ.

Fraţiĭ românĭ gr. orientalĭ în conformitate cu constituţiunea bisericeĭ lorŭ se vorŭ pronunţa, şi uniĭ s'aŭ şi pronunţatŭ deja în sinódele lorŭ diecesane mestecate, carĭ chiarŭ acum suntŭ adunate.

Costituţiunea bisericeĭ nóstre însă este de altă natură. De aceea în faţa periculuĭ, ce ne ameninţă, poporulŭ nostru românescŭ unitŭ trebue să se pronunţe în modulŭ şi în forma, ce e în armonie cu constituţiunea şi aşedămintele bisericeĭ nóstre. Şi forma acésta este conchemarea unuĭ congresŭ libĕrŭ, la care să pótă participa şi să-şĭ pótă esprima cugetele sale orĭ care fiŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ.

Pe calea acésta putemŭ să dicemŭ, că întregŭ poporulŭ românescŭ din patrie s'a pronunţatŭ faţă cu nefasta politică a guvernuluĭ, celŭ gr. orientalŭ în sinódele sale diecesane prin representanţiĭ sĕĭ, ĕră celŭ unitŭ în congresŭ libĕrŭ, şi unulŭ şi altulŭ însă în conformitate cu constituţiunea şi aşedămintele bisericeĭ sale.

Acesta este celŭ dintâiŭ motivŭ alŭ conchemăriĭ congresuluĭ dela Alba-Iulia.

Ilustriĭ conchemătorĭ însă aŭ maĭ avutŭ şi altŭ motivŭ nu maĭ puţinŭ ponderosŭ.

Suntemŭ mândri pe aceea, că Mitropolia nóstră nu e supusă nicĭ uneĭ alte ĭerarchiĭ străine de limbă şi ritŭ din ţară, ci numaĭ singurŭ Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ dela Roma, a căruĭ gingaşe iubire faţă cu mitropolia nóstră este cunoscută tuturorŭ fiilorŭ bisericeĭ nóstre.

Chiarŭ pentru aceea însă poporulŭ din Mitropolia nóstră în faţa periculuĭ trebue să se pronunţe independentŭ de poporulŭ credinciosŭ supusŭ ĭerarchieĭ latine din ţară. Nu se vatĕmă prin acésta unitatea în credinţă, ci Mitropolia nóstră se presentă ca unŭ întregu de sine stătătoriŭ în ţară şi nesupusă alteĭ Mitropoliĭ.

La Budapesta în 17 Ianuariŭ s'a pronunţatŭ poporulŭ rom. catolicŭ din ţară. La Alba-Iulia în 21 Maiŭ se va pronunţa poporulŭ românŭ unitŭ din Mitropolia de Alba-Iulia. Fiesce care însă în modŭ independentŭ.

Acesta este alŭ doilea motivŭ alŭ ilustrilorŭ conchemătorĭ aĭ congresuluĭ dela Alba-Iulia.

Nu maĭ amintimŭ nimica de dorinţa ferbinte a tuturorŭ Românilorŭ uniţi de a ne vedé odată adunaţi cu toţiĭ la unŭ locŭ din tóte patru dieceselc. Nu maĭ amintimŭ nimica de dorinţa de a face unŭ începutŭ bunŭ cu ţinerea atarorŭ congrese libere, carĭ prin alte ţĕrĭ promovézĕ aşa de multŭ binele bisericeĭ. Nu maĭ amintimŭ nimica de aceea, câtŭ de multŭ se întăresce credinţa şi iubirea frăţéscă, şi câtŭ de tare cresce însufleţirea sacră pentru causa bisericeĭ prin congrese de natura acésta. Nu maĭ amintimŭ nimica de aceea, că ce pondŭ vorŭ trebui să pună pe resoluţiunile unuĭ atare congresŭ factoriĭ ceĭ maĭ înalţi din statŭ. Nu maĭ amintimŭ nimica de motivele acestc, căcĭ participanţiĭ vorŭ avé prilegiŭ, să se convingă înşi-şĭ după ţinerea congresuluĭ, şi cu dorŭ vorŭ dori, să li-se maĭ dea ocasiune de a maĭ participa.

Nu ne îndoimŭ decĭ, că zelulŭ sfintŭ şi naţionalŭ va îndemna pe câtŭ se póte maĭ mulţi, să ĭea parte la congresŭ. Cu deosebire amŭ dori, ca fraţiĭ din Ungaria şi Bănatu, carĭ suntŭ maĭ depărtaţi, să nu-şĭ pregete a lua parte câtŭ maĭ mulţi, ca pentru întâia dată să-şi strîngă mâna frăţéscă cu Ardeleniĭ, căcĭ ḑiua aceea a bună samă nu o vorŭ uĭta nicĭ odată.

Din Blaşŭ. În Blaşŭ se pare, că s'a întrodusŭ dreptulŭ statariŭ. Gendarmiĭ aduşi în numĕrŭ mare la Blaşŭ suntŭ aci domniĭ situaţiunĭ şi comitŭ încălcărĭ de domiciliŭ şi brutalităţi. Multe amŭ puté înşira spre ilustrarea acestorŭ cuvinte. Amintimŭ unŭ singurŭ lucru barbarŭ şi brutalŭ. Băĕtulŭ Georgiŭ Băcăinţanŭ de 10 anĭ *din clasa a patra normală* mergea cătră casă. Avea unŭ dărăbuţŭ de petea tricolorŭ. Trecu pe dinaintea caseĭ, unde locuescŭ gendarmiĭ. Aceştia eraŭ la pórtă. L'aŭ tîrîtŭ pe băĕtŭ în lăuntru la eĭ şi l'aŭ bătutŭ.

Patria după fapta asta eroică e mântuită!

De unde aŭ puterea acésta statară gendarmiĭ aduşi de dlŭ protopretore pe capulŭ nostru fără de nicĭ o causă?

Vre dóră dlŭ protopretore să-şi câştige cu orĭ ce preţŭ meritulŭ de a fi sugrumatŭ o revoltă? Dacă o voesce, ducă-se la Hodmezŏ-Vásárhely. Românii nu suntŭ revoluţionarĭ.

Din casa magnaţilorŭ.

Şedinţa din 7 Maiŭ.

Participarea la şedinţă este fórte mare. Nicĭ nu e mirare: în casa magnaţilorŭ ĕră e vorbă de o luptă hotărîtóre între conservativismŭ şi liberalismŭ.

Desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre o începe referentulŭ comisiuniĭ *Czorda*. Discursulŭ şi-l'a începutŭ motivându proiectulŭ de lege din istoria dreptuluĭ. Se silesce a dovedi, că în Ungaria canónele bisericescĭ aŭ avutŭ valóre de lege totdeuna numaĭ atuncia, cândŭ puterea statuluĭ s'a alăturatŭ la ele aprobându-le. Numaĭ dela reformaţiune încóce s'a schimbatŭ lucrulŭ acesta. De atuncĭ s'aŭ născutŭ între confesiunĭ frecărĭ neîncetate. Statulŭ are să delăture frecările acestea, şi singura modalitate spre acestŭ scopŭ este întroducerea unuĭ dreptŭ matrimonialŭ civilŭ unitarŭ, după care să se judece causele matrimoniale ale tuturorŭ civilorŭ într'acela-şĭ chipŭ. Acesta este motivulŭ politicŭ alŭ proiectuluĭ de faţă. Dară uniformarea dreptuluĭ matrimonialŭ e de lipsă şi din punctŭ de vedere alŭ dreptuluĭ, pentru ca de aci încolo să nu se maĭ întîmple inconvenientulŭ, ca aceea-şĭ căsătorie să o dechere unŭ forŭ de validă, ĕră altulŭ de invalidă. Se maĭ provócă şi la alte incoveniente şi confusiunĭ, carĭ urmézĕ din procedura diferită a forurilorŭ matrimoniale. Referentulŭ nu se teme, că magiariĭ catolicĭ vorŭ fi renitenţi. Este cu neputinţă, ca eĭ să se alieze cu elemente de acelea, carĭ şi agitaţiunea împotriva acestuĭ proiectŭ de lege vorŭ să o foloséscă spre sdrobirea unităţiĭ statuluĭ magiarŭ. Elementele acestea aŭ cunoscutŭ fórte bine, ce factorŭ puternicŭ va fi căsătoria civilă pentru realisarea ideiĭ de statŭ magiarŭ, şi chiarŭ de aceea agită împotriva eĭ. Mulţi contrarĭ aĭ căsătorieĭ civile aruncă prietiniloru eĭ în faţă învinuirea,

că ei ar fi radicali. Dară de radicalismulŭ acesta, care l'a propagatŭ Deák Ferencz, nu are să témă nimenĭ naţiunea magiară.

Spre combaterea proiectuluĭ s'a ridicatŭ celŭ dintâiŭ primatele *Vaszary*. Polemiséză mai întâiŭ cu referentulŭ cu privire la datele istorice, la carĭ s'a provovatŭ acesta în încercarea de a dovedi aserţiunea sa, că valórea canónelorŭ atîrna în vechime în Ungaria dela aprobarea statuluĭ. Posiţiunea sa faţă cu proiectulŭ de faţă este şi acum aceea-şi, carea episcopatulŭ a precisat'o deja în memorandulŭ sĕŭ din 1893. Concede confusiunile, carĭ le-a amintitŭ referentulŭ, dară nu le derivă din diversitatea procedureĭ forurilorŭ matrimoniale, ci din dualismulŭ întrodusŭ prin art. 48 din 1868 cu privire la religiunea pruncilorŭ născuţi din căsătoriĭ mestecate şi mai alesŭ din dispoziţia aceea contrară tuturorŭ drepturilorŭ şi minţiĭ sănĕtóse, carea o cuprinde art. 53 din 1868 statorindŭ, că în casulŭ cândŭ óre cine trece la altă confesiune, aŭ să se judece după învĕţăturile confesiuniĭ acesteia tóte acţiunile luĭ religióse, chiarŭ şi acelea, carĭ le-a sevârşitŭ mai înainte de ce ar fi trecutŭ la confesiunea acésta. Léculŭ rĕuluĭ e deci a se cerca în sistarea causeĭ, carea a provocatŭ rĕulŭ, ĕră nu în provocarea unorŭ rele nóuĕ. Nu póte să priméscă proiectulŭ, pentru că elŭ se împotrivesce dogmelorŭ bisericeĭ catolice. Acésta adeca spune, că căsătoria e sacramentŭ, e indissolubilă, şi asupra validităţiĭ eĭ are să judece biserica; ĕră proiectulŭ de faţă spune, că căsătoria e contractŭ civilŭ, e dissolubilă, şi asupra validităţiĭ eĭ are să judece statulŭ. Prietiniĭ proiectuluĭ se provócă la împrejurarea, că şi în alte state s'a întrodusŭ căsătoria civilă, şi biserica catolică din causa acésta totuşi nu a regresatŭ. Ca şi cum biserica catolică ar fi regresatŭ pe timpulŭ persecuţiuniĭ celeĭ de 300 de aniĭ în imperiulŭ romanŭ. Acestea suntŭ contrarietăţi principiale, carĭ nu se potŭ aplana. La faptă contrară religiuniĭ sale nimenĭ nu póte fi silitŭ. Acésta a dis'o legislaţiunea ungară în favorulŭ protestanţilorŭ în art. 26 din 1890/91. Óre acésta să nu aibă valóre şi pentru catolicĭ? Saŭ dacă se constrînge unŭ catolicŭ, să închie căsătoria, în faţa unuĭ organŭ civilŭ, deşi elŭ acea căsătorie nu o póte recunósce de căsătorie legală, atunci óre nu l'aŭ constrînsŭ la o faptă contrară credinţeĭ luĭ? Saŭ acelŭ preotŭ, căruia nu-ĭ este permisŭ a cununa pe aceia, carĭ înaintea luĭ vorŭ să se căsătoréscă, óre nu se opresce dela unŭ lucru, care i-lŭ impune credinţa luĭ? În adevĕrŭ proiectulŭ de lege nu face altceva, decâtŭ zidesce instituţiunea căsătorieĭ pe principiile fundamentale protestante. La timpulŭ sĕŭ protestanţiĭ pentru aceea aŭ luptatŭ, ca să fie scoşi de sub stăpânirea dreptuluĭ de căsătorie catolicŭ. Progresulŭ timpuluĭ ĭ-a ajutatŭ la ajungerea scopuluĭ lorŭ. Dar acuma aceea ar urma, ca catoliciĭ să fie constrînşi a închia căsătoria pe basa principiilorŭ protestante? Precum aŭ luptatŭ protestanţiĭ, aşa vorŭ lupta şi catoliciĭ contra acelorŭ tendenţe, şi dacă proiectulŭ va deveni a fi lege, acésta nu va molcomi, ci va aţiţa şi mai multŭ agitaţiunea. Arată îndreptăţirea învĕţătureĭ catolice despre indissolubilitatea căsătorieĭ şi din punctŭ de vedere alŭ dreptuluĭ natureĭ şi absurditatea tendinţeĭ de a dechera căsătoria de dissolubilă din causa, că se găsescŭ şi căsătoriţi de aceia, carĭ nu vorŭ orĭ nu potŭ mai multŭ să trăéscă laolaltă. După principiulŭ acesta între altele şi legătura, ce esistă între părinţi şi pruncĭ, încă s'ar putè dechera de dissolubilă, pentru că se găsescŭ şi pruncĭ de aceia, carĭ nu vorŭ să se mai supună auctorităţiĭ părinţilorŭ. Totŭ asemenea s'ar putè raţiona şi cu privire la legătura dintre patrie şi civĭ. Primatele a închiatŭ vorbirea sa sa declarându, că nu primesce proiectulŭ de lege nicĭ ca cetăţanŭ, nicĭ ca membru alŭ caseĭ magnaţilorŭ, nicĭ ca prelatŭ. Dóuĕ jurăminte am pusŭ, dise elŭ, unuluĭ regelŭĭ meŭ, că voiŭ fi fidelŭ patrieĭ mele; altuluĭ capuluĭ bisericeĭ mele. Pe acela nu-lŭ calcŭ, dacă nu primescŭ proiectulŭ; pe acesta l'aşĭ călca, dacă aşĭ primi proiectulŭ de lege.

La elocuentulŭ discursŭ alŭ primateluĭ a rĕspunsŭ mai întâiŭ *Gajzágó* fostulŭ preşedinte la curtea de compturĭ pe scurtŭ, ĕră apoĭ ministrulŭ *Szilágyi* prin o cuvîntare lungă, în care se silesce a combate punctŭ de punctŭ argumentele şi îngrijirile aduse de primatele Vaszary în contra căsătorieĭ civile. Ministrulŭ s'a silitŭ a-şĭ păstra cumpĕtulŭ în cuvîntare, dară întreruptŭ prin câte-va contradiceriĭ şi observăriĭ pişcătóre, a recursŭ la arma sofisticeĭ şi a ironieĭ, în carĭ are mare desteritate. La începutulŭ discursuluĭ arĕtă necesitatea reformelorŭ sale bisericescĭ şi a întroduceriĭ dreptuluĭ matrimonialŭ unitarŭ spre a se asigura consolidarea şi curăţenia relaţiunilorŭ matrimoniale. Cumcă statulŭ are dreptă de jurisdicţiune în afacerile matrimoniale, nu mai sufere nicĭ o îndoélă. Statulŭ are dreptulŭ de a dispune nu numaĭ cu privire la partea materială a căsătorieĭ, ci şi cu privire la modalităţile închiăriĭ şi disolvăriĭ matrimoniuluĭ. Deşi statulŭ singurŭ are dreptulŭ acesta, totuşi elŭ asigură libertatea şi pe terenulŭ religiosŭ, lăsându în voe singuraticelorŭ confesiuni, să purcédă cu privire la partea religiósă după doctrinele lorŭ. Rĕspunzându apoĭ la argumentulŭ primateluĭ, că adecă căsătoria civilă se opune dogmelorŭ bisericeĭ, după carĭ căsătoria e sacramentŭ, e indisolubilă, şi juridicţiunea asupra eĭ compete bisericeĭ, dice, că atunci, cândŭ e vorba de a întroduce dreptulŭ matrimonialŭ unitarŭ în unŭ statŭ, unde suntŭ atâtea confesiuni, este unŭ principiŭ greşitŭ a considera dreptulŭ statuluĭ din punctulŭ de vedere, că óre unesce-se cu dogmele uneia orĭ alteia dintre confesiuni? A pofti, ca unŭ proiectŭ de lege să se respingă, fiindcă nu se unesce întru tóte cu dogmele cutăriĭ confesiuni, ar însĕmna a pune biserica de domnŭ preste statŭ si doctrinele bisericeĭ mai pe susŭ decâtŭ raporturile de dreptŭ ale cetăţenilorŭ. Dacă 80 de milióne de catolicĭ din tóte ţĕrile culte suntŭ mulţămiţi cu căsătoria civilă şi nu poftescŭ schimbarea eĭ, nu scie, pentru ce s'ar simţi jigniţi în simţĕmîntulŭ religiosŭ catoliciĭ din Ungaria prin o instituţiune atâtŭ de nobilă şi salutară, cum e căsătoria civilă. Recomandă primirea proiectuluĭ.

În şedinţa din 8 l. c. încă s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ mare membriĭ casĕĭ de susŭ. Primulŭ oratorŭ a fostŭ patriarchulŭ *Brankovicĭ* din Carloveţi. Elŭ dice, că după elocuentulŭ discursŭ alŭ primateluĭ nu află necesariŭ a mai tracta cestiunea şi din punctŭ de vedere religiosŭ, ci numaĭ declară, că şi după doctrina bisericeĭ gr.-or. căsătoria este sacramentŭ. Proiectulŭ de lege degradéză demnitatea matrimoniuluĭ ridicatŭ de cătră religiunea creştină la unŭ nivoŭ atâtŭ de înaltŭ. Proiectulŭ constrîngendŭ pe credincioşiĭ romano-catolicĭ şi gr.-orientalĭ la o formă de căsătorie nerecunoscută de biserica lorŭ se opune principiuluĭ cardinalŭ alŭ liberalismuluĭ. Motive speciale, carĭ îlŭ îndémnă, să respingă căsătoria civilă, suntŭ, că preoţimea sêrbéscă mai tótă este căsătorită. Natura lucruluĭ aduce cu sine, că biserica să determine conditiunile, sub carĭ permite ministriloru sĕĭ căsătoria. Biserica însă nu le póte concede căsătoria civilă, care nu e sacramentŭ, şi dacă s'a căsătoritŭ unŭ preotŭ înaintea auctorităţilorŭ civile, cum va mai puté arĕta credincioşilorŭ, că căsătoria în adevĕrŭ este sacramentŭ? Altŭ motivŭ specialŭ, pentru care se opune căsătorieĭ civile, este, că mitropolia sêrbéscă se estinde şi în Croaţia şi Slavonia, unde nu se introduce căsătoria civilă. Acum dacă în o parte a mitropolieĭ se întîmplă căsătoria într'o formă, în cealaltă în alta, se nascŭ numaĭ încurcăturĭ.

Contele *Széchenyi Béla* ca liberalŭ esaltatŭ salută cu bucurie căsătoria civilă ca o instituţiune liberală, şi regretéză de agitarea, ce se continuă de pe amvonŭ în contra reformelorŭ politice bisericescĭ.

Generalulŭ *Máriássy* află căsătoria civilă de vătĕmătóre pentru religiunea sa şi periculósă pentru patrie, şi de superflue tóte reformele radicale ale guvernuluĭ, de dragulŭ cărora s'a aliatŭ guvernulŭ cu tóte elementele eterogene. Ele provócă o luptă religiósă permanentă. În discursulŭ tronuluĭ nicĭ unŭ cuvîntŭ nu a fostŭ despre reformele acestea. Cetesce din discursulŭ tronuluĭ partea refetóre la afacerile bisericescĭ. Nicĭ nu se dimite în tractarea meritorie a cestiuniĭ şi din motivulŭ, că partea cea mai mare a ţĕreĭ este contra căsătorieĭ civile, care şi în parlamentŭ are să-şĭ mulţăméscă reeşirea numaĭ elementelorŭ estreme, saŭ vorbindŭ mai lămuritŭ, acelora, carĭ urméză statutile dela Turinŭ. Pe declaraţiunile de aderinţă parte inscenate parte oficióse nu pune nicĭ unŭ pondŭ. Proeiectulŭ acesta l'a presentatŭ guvernulŭ numaĭ din oportunismŭ şi fără de a întreba naţiunea. Pentru aceea îlŭ respinge.

Hollán Ernŭ vorbesce pentru proiectŭ accentuându, că biserica trĕbue separată de statŭ. Se provócă la Deák Ferencz şi vre să arete, că îngrijirile, ce se aducŭ în contra proiectuluĭ din punctŭ de vedere religiosŭ şi finanţialŭ, nu suntŭ fundate.

Contele *Dessewffy Aurél* tractéză cestiunea din punctŭ de vedere alŭ consolidăriĭ şi unificăriĭ naţionale, la ce se provócă atâtŭ de desŭ amiciĭ proiectuluĭ arĕtându, că prin căsătoria civilă viaţa religiósă morală scădendŭ nu póte fi vorbă nicĭ despre consolidarea naţională.

Beöthy Zsigmond vede în căsătoria civilă întărirea statuluĭ şi a unităţiĭ naţionale.

Mareşalulŭ de curte contele *Széchen Antal* atrage atenţiunea caseĭ asupra pericolelorŭ, ce le póte provoca proiectulŭ mai alesŭ din motivulŭ, că elŭ nu privesce numaĭ mintea, nu se referesce numaĭ la cestiuni de dreptŭ, ci atinge şi sentimentulŭ, apoĭ agitaţiunile, ce atingŭ sentimentulŭ, totdeuna suntŭ şi mai vehemente şi mai periculóse atâtŭ din punctŭ de vedere religiosŭ, câtŭ şi naţionalŭ. Respinge proiectulŭ.

Contele *Keglevich Károly* se ocupă cu desvoltarea istorică a căsătorieĭ dicêndŭ, că la începutŭ femeea a fostŭ „animalŭ“, apoĭ a devenitŭ „animalŭ domesticŭ folositoriŭ“ şi mai târdiŭ a ajunsŭ să fie pe o tréptă cu bărbatulŭ, cândŭ a şi încetatŭ de a fi numaĭ nutritórea pruncilorŭ născuţi din întîmplare, şi s'a pusŭ basă la căsătorie. Picanteriile conteluĭ pe dreptulŭ aŭ provocatŭ rîsulŭ ascultătoriloru. Elŭ primesce proiectulŭ şi amenință cu reformarea caseĭ magnaţilorŭ.

Contele *Zay Miklós* (protestantŭ) dice, că proiectulŭ s'a adusŭ numaĭ în interesulŭ omnipotenţeĭ de statŭ. Dînsulŭ nu se va lăsa a fi răpitŭ de curentulŭ liberalŭ. Proiectulŭ este unŭ atentatŭ în contra instituţiunilorŭ nóstre de o mie de aniĭ. Elŭ nu se teme atâta de adunările, carĭ se ţinŭ sub praporĭ, ci de acelea, carĭ le ţinŭ sub stindarde roşiĭ socialiştiĭ şi anarchiştiĭ la musica de bombe. Patriotismulŭ cleruluĭ catolicŭ este neâncontestabilŭ; clerulŭ numaĭ atunci ar deveni ultramontanŭ, s'ar îndrepta spre Roma, cândŭ ar vedè, că statulŭ îlŭ persecută. Nu primesce proiectulŭ.

Daruváry Alajos aduce pentru proiectŭ cunoscutele argumente ale liberalilorŭ şi închie provocându-se la cuvintele palatinuluĭ Iosifŭ, care a disŭ: „Noĭ nu suntemŭ nicĭ catolicĭ, nicĭ reformaţi, ci patrioţi magiarĭ.“

Ultimulŭ oratorŭ a fostŭ *Mihaĭlovics Miklós*, care nu primesce proiectulŭ.

Din sinódele gr. or. dela Sibiŭ şi Aradŭ.

Escelenţa S'a mitropolitulŭ Mironŭ Romanulŭ a concredutŭ Il. S. arch mandrituluĭ Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ conducerea sinoduluĭ din Sibiŭ. Mitropolitulŭ îşĭ motivéză absenţa sa în chipulŭ următoriŭ:

Preacuvióse Archimandrite! Proicctulŭ de lege pentru dreptulŭ matrimonialŭ, respective pentru întroducerea căsătorieĭ civile obligătóre pentru tóte confesiunile în tecstulŭ primitŭ deja în casa representanţilorŭ dieteĭ

ungare, se va pertracta în casa magnaţilorŭ Lunia viitóre în 25 Aprile (7 Maiŭ) a. c.

Acestŭ proiectŭ de lege intenţionézĕ să se restórne dreptulŭ matrimonialŭ alŭ bisericilorŭ, carĭ considerĕ şi respectézĕ căsătoria de unŭ sacramentŭ, şi să se dea în competinţa judecătoriilorŭ civile atâtŭ încheierea, câtŭ şi eventuala desfacere a căsătorieĭ în modŭ independentŭ de vederile şi chiarŭ de principiile acelorŭ biserici.

Afacerea acésta legislativă îmĭ impune datorinţa, ca fără amânare şi pe câtŭ va fi posibilŭ încă astădĭ să călătoresc̆ŭ la Budapesta pentru a participa la pertractarea aceluĭ proiectŭ în casa magnaţilorŭ şi a mĕ pune însoţitŭ de preasfinţiţiĭ fraţi episcopĭ aĭ mitropolieĭ nóstre, întru apĕrarea intereselorŭ bisericeĭ.

Acestŭ incidentŭ — îmĭ face totdeodată imposibilŭ să potŭ deschide în persónă sinodulŭ archidiecesanŭ convocatŭ pe Dumineca viitóre şi să-lŭ conducŭ în ḑilele prime de asemenea în persónă.

Sinodulŭ a primitŭ în 7 Maiŭ următórea propunere:

Sinodulŭ ĭea actŭ cu bucurie de hârtia Înaltŭ Preasfinţieĭ Sale archiepiscopuluĭ nostru Mironŭ Românulŭ Nr. 3146 pres. din 22 c., adresată preacuviosieĭ Sale Dluĭ Archimandritŭ şi vicariŭ archiepiscopescŭ Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ, prin care i-se anunţă, că însoţitŭ de preasfiinţiţiĭ episcopĭ aĭ dieceselorŭ sufragane întru apĕrarea intereselorŭ bisericeĭ nóstre va participa la pertractarea proiectuluĭ de lege pentru dreptulŭ matrimonialŭ, respective pentru întroducerea căsătorieĭ civile obligătóre pentru tóte cenfesiunile, primitŭ deja în casa representanţilorŭ dieteĭ ungare şi pusŭ la ordinea ḑileĭ în casa magnaţilorŭ pe ḑina de astădĭ. Totodată, susţinêndŭ întrŭ tóte conclusulŭ sĕŭ Nr. 21 din 13/25 Aprilie 1893 relativŭ la programulŭ politico-bisericescŭ alŭ guvernuluĭ, specialŭ cu privire la intenţionata întroducere a căsătorieĭ civile şi de astădată sinodulŭ dechĕră solemnŭ în numele archidiecesieĭ greco-orientale române din Transilvania, că considerĕ căsătoria civilă de o instituţiune, care ignorézĕ sacramentele sfinteĭ nóstre bisericĭ şi violézĕ autonomia eĭ garantată prin legile statuluĭ şi prin statutulŭ organicŭ sancţionatŭ prin Maiestatea Sa preagraţiosulŭ nostru rege şi împĕratŭ; o considerĕ de o instituţiune perniciósă pentru statŭ, pentru societate şi pentru biserică, care n'a fostŭ provocată de biserica nóstră, şi nu purcede din necesităţile popórelorŭ statuluĭ, şi care în consecinţele sale a produsŭ deja la guvernŭ idea de a admite cetăţenilorŭ statuluĭ şi neconfesionalismulŭ, ér acésta în modŭ elementarŭ va produce despreţuirea religiuniĭ şi aşeḑămintelorŭ sacre şi prin asta demoralisarea poporuluĭ, carele lipsitŭ de credinţă şi de Dumeḑeŭ nu va maĭ avé simţŭ nicĭ pentru patriotismŭ nicĭ pentru respectarea legilorŭ lumescĭ şi a instituţiunilorŭ statuluĭ. Decĭ sinodulŭ repudiézĕ întroducerea căsătorieĭ civile şi dacă cu tóte acestea legislativa o va impune, biserica se va supune, dar totdeuna o va considera de o nenorocire pentru sine şi pentru statulŭ nostru, şi-şĭ va ţiné de a sa sfintă datorinţă creştinéscă şi patriotică, ca cu tóte mijlócele legale să conlucre la desfiinţarea eĭ. Acestŭ conclusŭ se comunică pe cale telegrafică cu Esceḷenţa Sa archiepiscopulŭ cu rugarea, ca cu graiŭ viŭ să-lŭ aducă la cunoscinţa caseĭ magnaţilorŭ.

Il. Sa episcopulŭ Ioanŭ Mcţanŭ în cuvîntarea, cu care a deschisŭ sesiunea sinoduluĭ din Aradŭ în 6 Maiŭ, a ḑisŭ şi următórele:

Am simţitŭ şi simţescŭ mare bucurie, Dlorŭ deputaţi de câte orĭ am avutŭ şi am norocirea a Vĕ vedé întruniţi în sinodŭ eparchialŭ şi în jurulŭ meŭ; de astădată însă pe lângă aceea bucurie, am maĭ simţitŭ şi o trebuinţă mare de acésta întrunire maĭ alesŭ pentru a ne consulta asupra situaţiuniĭ ceĭ grele, în care se află şi biserica nóstră în timpulŭ de faţă, şi pentru a conlucra împreună la delăturarea după putinţă a îngrijirilorŭ, provenitóre din acea situaţiune.

Cunoscutŭ vĕ este dlorŭ deputaţi ce norĭ greĭ amenincă biserica nóstră naţională, şi la câte cercărĭ grele suntŭ espuse şi scólele nóstre confesionale de unŭ timpŭ încóce.

Biserica stă în faţa cunoscutelorŭ proiecte de legĭ aşa numite reforme politico-bisericeşcĭ, despre căsătoria civilă, despre matriculele civile şi despre liberulŭ exerciţiŭ religionariŭ, carĭ tóte atingŭ de aprópe autonomia bisericeĭ, ba în parte şi credinţa eĭ; ér' şcólele nóstre confesionale staŭ în faţa unorŭ cerinţe şi sarcinĭ abia suportabile.

Étă causele carĭ aŭ provocatŭ şi provócă grava situaţiune a bisericeĭ nóstre naţionale.

De şi cunoscutele proiecte de legĭ politico-bisericescĭ atingŭ şi pe celealalte bisericĭ din patrie, totuşĭ ele pentru nicĭ una dintre acele bisericĭ, nu potŭ fi atâtŭ de îngrijitóre, ca pentru biserica nóstră, pentru că pe cândŭ credincioşiĭ celoralalte bisericĭ aŭ maĭ avutŭ şi maĭ aŭ şi alte terene de desvoltare, de consolidare şi conservare, pe atuncĭ noĭ numaĭ în biserică şi prin biserica nóstră naţională ne-amŭ pututŭ şi ne maĭ putemŭ desvolta, consolida şi conserva. Pe cândŭ alte confesiunĭ din patrie, s'aŭ maĭ bucuratŭ şi se maĭ bucură şi de alte terene de desvoltare, pe atuncĭ noĭ din cele maĭ depărtate timpurĭ amŭ fostŭ avisaţi maĭ numaĭ la puterea sfinteĭ nóstre bisericĭ străbune.

În vederea acestora, îngrijirile nóstre de sórtea bisericeĭ, fiindŭ de ajunsŭ motivate, ni-se impune marea datorinţă a ne grupa şi maĭ multŭ şi maĭ strînsŭ în jurulŭ acesteĭ moşteniriĭ părinţescĭ, a ne încorda şi maĭ multŭ puterile întru a o face să nu simtă nicĭ să pătiméscă de cercările ce o amenincă, şi aşa a o conserva şi pentru timpurile viitóre ca scutŭ şi adăpostŭ puternicŭ, cum fu ea şi în trecutŭ pentru fericiţiĭ nostri strămoşĭ.

Astfelu dar datorĭ suntemŭ dlorŭ deputaţi a conlucra din tóte puterile şi cu tóte mijlócele legale, la delăturarea după putinţă a îngrijirilerŭ de carĭ suntemŭ cuprinşĭ, şi aşa a ne îngrădi contra tuturorŭ cercărilorŭ, orĭ carĭ ar fi acelea.

Românii la Cluşŭ.

(Raportŭ specialŭ.)

Procesulŭ monstru alŭ memorandului s'a începutŭ. Puţina importanţă, ce se părea a-ĭ da cetăţeniĭ patrioţi aĭ Cluşuluĭ, a dispărutŭ. Cluşulŭ este în ferbere şi mişcare febrilă. Totulŭ tradézĕ, că aicĭ are să se întîmple ceva deosebitŭ. Unŭ comitetŭ permanentŭ compusŭ din inteligenţiĭ românĭ din Cluşŭ şi tineriĭ universitarĭ cu unŭ zelŭ neobositŭ şi adevĕrată însufleţire românéscă, se îngrijesce de încuartirarea celorŭ ce aŭ să vină la Cluşŭ

Începutulŭ mişcăriĭ a fostŭ Vineri la 4 Maiŭ. În acéstă ḑi se aştepta sosirea comitetuluĭ naţionalŭ de pe liniile Braşovŭ, Sibiŭ şi Bistriţa-Deşŭ.

Toţi româniĭ Cluşuluĭ în frunte cu comitetulŭ de primire compusŭ din damele române, tineriĭ universitarĭ şi celalalţĭ inteligenţi cu neastîmpĕrŭ aşteptaŭ sara órele cineĭ, cândŭ aveaŭ să se presente la gară spre întîmpinarea representanţilorŭ poporuluĭ românŭ, aduşĭ înaintea judecăţiĭ.

De deminéţă şi până către órele 4 o ploe torenţială s'a descărcatŭ asupra Cluşuluĭ.

Orele 5 suntŭ aicĭ. Pe strada, care duce la gară, românii în cete şi în haĭne de sĕrbătóre se ducŭ plinĭ de însufleţire. Dar nicĭ patrioţiĭ curioşĭ nu lipsescŭ. Punctŭ 5 totŭ publicŭlŭ românŭ din Cluşŭ era în coridorulŭ gareĭ. Şefulŭ în frunte cu sbirĭ poliţieĭ ne-a denegatŭ biletele pentru peronŭ, ba şi cele date de maĭ înainte ni-le-a revocatŭ.

Neputêndŭ întra pe peronŭ, Românii aŭ ocupatŭ întregŭ coridorulŭ gareĭ. În frunte eraŭ damele române în mână cu unŭ frumosŭ buchetŭ de rose tricolorŭ cu pantlicĭ de aceea-şĭ colóre, purtândŭ inscripţiunea: „Totulŭ pentru naţiune.“

Semnalulŭ este datŭ. De pe feţele celorŭ ce aştéptă, se póte vedé marea emoţiune.

În sfârşitŭ trenulŭ se răpede în gară. Cununile de florĭ lăsate de pe ferestrile cupeelorŭ ne spunŭ, că acolo e comitetulŭ. Trenulŭ întră în gara, în faţa nóstră. Publicŭlŭ românŭ erupe în urale de „Să trăéscă cemitetulŭ naţionalŭ! Trăiéscă Dr. Raţŭ!“ Însufleţirea este la culme.

Comitetulŭ dându-se josŭ se retrage pe dinaintea Românilorŭ, unde între strigărĭ de „Să trăéscă“ dna Alexiŭ Popŭ binevenţându-ĭ a predatŭ luĭ Dr. Raţŭ frumosulŭ buchetŭ preste barieră, şi apoĭ toţi aŭ eruptŭ în cântarea imnuluĭ „Deştéptă-te, Române“. — Poliţia de faţă în frunte cu unŭ anumitŭ „Fain“, — sciţi, din ce sĕmînţie, — la audulŭ cântării a datŭ năvală asupra nóstră amenincându-ne cu perire, dacă maĭ cutezămŭ a cânta.

De aicĭ comitetulŭ de primire cu întregŭ publicŭlŭ s'a dusŭ la eşirea din gară, unde de asemenea li-s'aŭ făcutŭ ovaţiĭ celorŭ sosiţi, carĭ urcându-se în trăsurile, ce le staŭ la disposiţie, în modŭ sĕrbătorescŭ aŭ fostŭ duşĭ la „Hotel Hungaria“.

Ḑece minute maĭ târḑiŭ sosesce trenulŭ, ce vinia dela Bistriţă, Zelaŭ şi Deşŭ. Membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ sosiţĭ aicĭ, părintele Gerasimŭ Domide, advocaţiĭ Dr. Triponŭ şi Dr. Mihali suntŭ întîmpinaţi la eşire cu urale nesfârşite. Poliţia şi gendarmeria aŭ cercatŭ şi aicĭ, şă-şĭ facă mendrele, dar fără resultatŭ. Ceĭ sosiţi acuma la 200 însoţiţi de comitetulŭ de primire se retragŭ plinĭ de mândrie, căutândŭ cu dispreţŭ la gurĭ cască de pe de lăturĭ.

Sara a fostŭ cină comună.

Cu trenulŭ de 11 sara a sositŭ deputaţia tinerilorŭ românĭ Vienesĭ în numĕrŭ de 16, între carĭ se află şi cunoscutulŭ tinĕrŭ slovacŭ Blaho.

Sâmbătă 5 Maiŭ.

Ḑiua de Sângeorgiulŭ românescŭ a decursŭ în linişte. Deja se putea observa pe strade afluenţa românilorŭ sosiţi. Ungurii la fiecare pasŭ nu încetaŭ a-şĭ face observărĭ batjocoritóre la adresa Românilorŭ, deschiḑêndu-şĭ dicţionariulŭ cu epitetele îndatinate.

În spre sară atmosfera se schimbă. — S'a lăţitŭ faima, prin oraşŭ, că de sară aŭ să maĭ soséscă valahĭ. S'a pusŭ dar pe lucru brava şi culta tinerime magiară în frunte cu gazdászii din Mănăşturŭ; aŭ eşitŭ 300 întru insultarea celorŭ ce aŭ să vină. Şi întru adevĕrŭ, că negenaţi de nimenĭ la sosirea Românilorŭ din spre Braşovŭ şi Bistriţa, între carĭ craŭ şi venerabilulŭ vicariŭ dela Făgăraşŭ Basiliŭ Raţŭ şi advocatulŭ Dr. Ciuta, aŭ datŭ năvală asupra lorŭ şi aŭ aruncatŭ cu petri asupra trăsurilorŭ, carĭ îĭ duceaŭ. Vĕḑêndŭ, că în tramway se află şi ţĕranĭ, aŭ aruncatŭ óuĕ clocite şi amenincaŭ cu bâtele.

Vĕḑêndŭ eĭ, că toţi valahiĭ, carĭ sosescŭ în Cluşŭ, se îndréptă spre „Hotel Hungaria“, aŭ luatŭ nobila hotărîre, ca să se producă şi aicĭ. Şi aŭ şi făcut'o, pentru că atâta le e mintea. S'aŭ adunatŭ între órele 6—7 maĭ multe sute pe strada otelului şi apoĭ aŭ începutŭ a-şĭ arĕta talentulŭ musicalŭ,

în tótă perfecţiunea, cum numaĭ eĭ potŭ şi sciŭ. Româniĭ înse rîdeaŭ la tóte acestea şi îĭ compătimiaŭ.

Sara toţi ceĭ sosiţi s'aŭ întrunitŭ în sufrageria otelului, unde frăţesce şi într'unŭ gândŭ amŭ petrecutŭ în linişte, cum e datina Românului. E de însĕmnatŭ, că pretutindenea amŭ fostŭ onoraţi de câte 2—3 spitzli, carĭ s'aŭ potutŭ convinge, că Românulŭ e elementŭ de ordine.

Cu trenurile de nópte aŭ sositŭ Românĭ din Cernăuţĭ, Bucurescĭ şi Craiova.

Duminecă în 6 Maiŭ.

Timpulŭ e frumosŭ. Stradele pline de lume. Paşŭ de paşŭ audĭ vorbă românéscă şi întîlnescĭ neîncetatŭ tipurĭ române. Acuşĭ acuşĭ întîlnescĭ grupe de ţĕranĭ bine făcuţi cu muierĭ şi fete îmbrăcate în pitorescul costumŭ românescŭ. Şi pe lângă tótă ura neîmpăcată, ce o aŭ ungurĭĭ din Cluşŭ faţă de noĭ, şi eĭ suntŭ uĭmiţi de presentarea respectuósă a Românilorŭ sosiţi.

Toţi s'aŭ adunatŭ astădĭ în biserica gr.-cat., ca împreună cu servitoriĭ altariului să înalţe rugăciunĭ la tronulŭ dumnedeescŭ pentru învingerea dreptăţiĭ. Tinerimea s'a constituitŭ în corŭ şi prin cântărĭ înălţătóre de inimĭ a măritŭ simţulŭ de evlavie a celorŭ de faţă.

E impunĕtoriŭ Cluşulŭi în acéstă dĭ. Şĭ-a perdutŭ parcă cu totulŭ coloritulŭ uriciosŭ acestŭ cuĭbŭ de şoviniştĭ.

De cu sară în timpulŭ sosiriĭ trenurilorŭ mai tótă societatea ungurésca-jidovéscă din Cluşŭ a emigratŭ spre gară. Strada, ce duce la gară, era îndesuită de lume. Înaintea gareĭ poliţiştiĭ zelaŭ întru împedecarea celorŭ ce vreaŭ să mérgă înainte. La întrările salelorŭ de aşteptare, precum şi în coridorulŭ gareĭ poliţiştĭ cu baionete împedecaŭ pe românĭĭ, ce voiaŭ să între, şi numaĭ celorŭ ce aveaŭ bilete de călătorie, le concedeaŭ să între. Ungurĭĭ firesce aveaŭ întrare liberă.

Şi eraŭ ticsiţi aci, aşteptândŭ cu nerăbdare sosireă valahilorŭ. Îşĭ făceaŭ felŭ de felŭ de planurĭ, cum să-ĭ priméscă cu fluerăturĭ şi urlete, ca de obiceiŭ. Comitetulŭ de primire a fostŭ scosŭ de pe peronŭ cu forţa.

Timpulŭ sosiriĭ e aicĭ. Ungurĭĭ s'aŭ înşelatŭ în calculŭ. Cugetaŭ, că vorŭ fi venindŭ vre-o 100—200 de opincarĭ, pe carĭ îĭ vorŭ puté insulta după placŭ. Cândŭ colo sósesce trenulŭ dela Braşovŭ, 30 de vagóne, tóte îndesate de Românĭ. Cu cântece naţionale şi urale de „Să trăéscă“ aŭ întratŭ ţĕranĭĭ nostri în gara Cluşului. Glasurile patrioţilorŭ aŭ amuţitŭ cu totulŭ la acéstă privelişte. Preste 800 de ţĕranĭ s'aŭ datŭ josŭ din cupee şi în ordinea cea mai esemplară şĭ-aŭ luatŭ parcursulŭ spre oraşŭ.

Preste puţinŭ sosesce şi trenulŭ Bistriţeĭ, care de asemenea a adusŭ până la 1000 de ţĕranĭ. Era ceva feericŭ, să privescĭ la grupurile de ţĕranĭ, în costume deosebite după ţinuturĭ, cum se salutaŭ ca fraţiĭ şi strigaŭ: „Trăéscă comitetulŭ nostru naţionalŭ!“

Numaĭ acum aŭ vĕdutŭ Ungurĭĭ, că nu e glumă. Numaĭ acuma aŭ începutŭ a-şĭ da samă, că cine suntŭ Românii în asta ţară.

Strada otelului „Hungaria“ era o mare de poporŭ. Alipirea şi dragostea faţă de conducĕtoriĭ lorŭ îĭ făcea, să nu se depărteze de acolo. Vĕdut'am felŭ de felŭ de costume şi de tipurĭ din depărtatulŭ Bănatŭ, Carpaţiĭ nordicĭ, Selagiŭ şi Seliştenĭ chipeşi şi grăniţerĭ cu înfăţişare soldătéscă. Toţi de o potrivă suntŭ pătrunşĭ de însĕmnătatea causeĭ şi aŭ venitŭ, ca să arete compatrioţilorŭ ungurĭ, că una suntŭ opincariĭ cu domniĭ.

Duminecă sara a fostŭ sară de cunoscinţă, care s'a ţinutŭ în sala cea maĭ spaţiósă a otelului „Hungaria“; dar niciĭ a treia parte dintre ceĭ sosiţĭ n'aŭ încăputŭ. A fostŭ ceva măreţŭ şi impunĕtoriŭ, să vedĭ o lume atâtŭ de alésă românéscă, care venită din colţurile cele maĭ depărtate ale ţĕreĭ se simţiaŭ ca acasă. Tótă românimea era representată aicĭ. Aŭ venitŭ cu toţiĭ, să se cunóscă, să lege frăţietate vecĭnică, că nu se vorŭ părăsi niciŭ odată. S'aŭ ţinutŭ maĭ multe toaste din partea dlorŭ Dr. Lucaciŭ, Dr. Bunea, Roberto Fava, slovaculuĭ Fainor, Mangra şi ţiaristuluĭ Bacalbaşa. Toţi aŭ vorbitŭ dela inimă şi cu multă dulcéţă.

Astfelŭ s'a închiatŭ ţiua de 6 Maiŭ, ţiua premergĕtóre procesuluĭ.

Luni 7 Maiŭ.

Manifestaţia naţională

Ţiua de 7 Maiŭ va fi însemnată cu litere neperitóre în istoria poporuluĭ românŭ. În acéstă ţi poperulŭ românŭ din Ungaria şi Transilvania într'unŭ modŭ ne maĭ pomenitŭ s'a manifestatŭ solidarŭ cu aceia, pe carĭ îĭ are în fruntea sa. Nu este pénă, care să pótă scrie, nice cuvinte, carĭ să pótă reda întocmaĭ manifestaţia Românilorŭ din 7 Maiŭ. O palmă bună a tostŭ acéstă ţi pentru presa magiară, care cu atâta impertinenţă buciumă, că poporulŭ românŭ e îndestulitŭ, şi tótă mişcarea e numaĭ alorŭ câţĭ-va agitatorĭ.

Încă de pe la 5 óre începŭ a se aduna cetele de Românĭ de pe tóte stradele. Între órele 7 şi 8 deja întrégă piaţa Cluşuluĭ şi stradele, ce ducŭ dela „Hungaria“ spre redută, locŭlŭ de pertractare a memorandului, eraŭ îndesuite de preste 15 miĭ de ţĕranĭ şi femeĭ române.

Toţi s'aŭ postatŭ în spalierŭ şi aşteptaŭ plecarea comitetuluĭ spre redută.

La órele 9½ plecă întregŭ comitetulŭ dela „Hotel Hungaria“. De tóte părţile urale asurdĭtóre. Toţi aşteptaŭ cu capetele descoperite trecerea comitetuluĭ. Din ferestĭ fâlfăiaŭ batistele albe. Însufleţirea e fără marginĭ, şi ca o mare undulătóre îĭ însoţescŭ pe acusaţĭ până la întrarea în redută. Nu maĭ puţină a fostŭ însufleţirea la sosirea dómneĭ Raţŭ însoţite de domnişórele şi de celealalte dame române.

Adevĕratŭ triumfŭ a fostŭ retragerea comitetuluĭ la redută.

Ceva maĭ mişcătoriŭ n'a pututŭ să fie decâtŭ cândŭ audiaĭ din gura miiloru de ţeranĭ bĕtrânĭ: „Să vĕ ajute Dumnedeŭ! Dómne, ţine-ĭ pe domniĭ nostri!“

Totulŭ a decursŭ în ordinea cea maĭ bună, în câtŭ poliţiştiĭ câtŭ şi cavaleria consignată a trebuitŭ să se pună în disponibilitate.

După pertractarea primă comitetulŭ s'a credutŭ datoriŭ a face în grădina Bánfi o visită de întîlnire aceleĭ mulţimĭ, ce se adunase pentru a-şĭ manifesta sentimentulŭ sĕŭ de solidaritate cu lupta lorŭ.

Eraŭ adunaţĭ după cele maĭ minimale socoţĭ celŭ puţinŭ 30 de miĭ de persóne.

Cândŭ sosiră acolo membriĭ comitetuluĭ, a resunatŭ unŭ strigătŭ de „Să trăéscă“, cum n'a maĭ resunatŭ póte în Cluşŭ.

La întrarea în grădină membriĭ comitetuluĭ aŭ fostŭ întîmpinaţĭ cu o scurtă cuvîntare, şi apoĭ aŭ începutŭ calea lorŭ triumfală prin mijlocŭlŭ poporuluĭ înşiratŭ de dóuĕ părţĭ. Să fi fostŭ cineva de pétră, era cu neputinţă, să nu-lŭ trécă fiorĭ de emoţiune la vederea entusiasmuluĭ, de care era însufleţitŭ poporulŭ adunatŭ.

Membriĭ comitetuluĭ se îndreptară apoĭ spre centru, şi s'a adunatŭ mulţimea în jurulŭ lorŭ. Pe o masă se urcă atunciĭ Dr. Raţŭ pentru a propovedui poporuluĭ cuvinte de iubire neclintită de némŭ şi de ţară.

După aceea vorbi dlŭ Diamandi Manole mulţămindŭ comitetuluĭ pentru nobilulŭ esemplu, ce-lŭ dă luptătorilorŭ pentru causa naţională.

Se urcă apoĭ între aplause nesfârşite ţeranulŭ bĕtrânulŭ moşŭ Herlea din Vinerea pentru a întreţiné pe ceĭ adunaţĭ cu o vorbire plină de cele maĭ curate şi nepĕtate simţeminte naţionale.

Apoĭ părintele Lucaciŭ prin cuvinte însufleţitóre a răpitŭ miile de inimĭ la unŭ entusiasmŭ, care părea a nu se maĭ puté înfrîna.

Atunciĭ s'a întîmplatŭ unŭ incidentŭ neplăcutŭ. Se presentézŭ adecă vre-o 8 poliţiştĭ cu baionetele scóse şi vre-o 6 călăriĭ şi năvăliră între poporŭ provocându-lŭ, să se împrăştie. E uşorŭ de priceputŭ, ce ar fi pututŭ face 14 persóne faţă de 30 de miĭ. Rĕulŭ l'a împedecatŭ numaĭ părintele Lucaciŭ, care a rugatŭ poporulŭ, să rĕmână în pace. Poliţia a trebuitŭ să se depărteze ruşinată, ér poporulŭ apoĭ plinŭ de mândrie a pornitŭ spre cuartirele sale.

Manifestaţia din grădina Bánfi a storsŭ admiraţiunea tuturorŭ străinilorŭ, până chiar şi a contrarilorŭ.

Sara la locuinţa dluĭ Raţŭ s'aŭ presentatŭ următórele delegaţiunĭ: Clerulŭ românŭ, Comitetulŭ centralŭ, advocaţiĭ, presa română, meseriaşiĭ românĭ, damele române, tinerimea română din Ungaria şi Transilvania, tinerimea română din Bucovina şi România şi ţeranĭĭ românĭ.

În numele preoţimiĭ a vorbitŭ Rsmulŭ Alimpiŭ Barboloviciŭ vicariulŭ Silvanieĭ. A maĭ vorbitŭ apoĭ Dr. Aurelŭ Mureşanŭ în numele preseĭ, dlŭ Bas. Podóbă în numele meseriesilorŭ, dlŭ George Popŭ de Băsescĭ în numele comitetuluĭ centralŭ, dlŭ Petrescu în numele damelorŭ române, dlă Aurelŭ Isacŭ în numele advocaţilorŭ ş. a.

Poporulŭ adunatŭ în grădina Bánfi a esmisŭ pe Moşŭ Herlea din Vinerea, Teodorŭ Onişorŭ din Blaşiŭ şi Gavrilŭ Trifŭ din Chiuzbaia ca delegaţĭ la Maiestatea Sa pentru a espune plângerile poporuluĭ.

Scirea cea maĭ nóuă.

Primimŭ informaţiunea, că proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre în casa magnaţilorŭ a căduţŭ.

Bibliografie.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Preţulŭ 80 cr. Editura societăţiĭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 15 Maiŭ 1894. Numĕrulŭ 21.

Încunoscinţare.

După ce casa de susŭ a reîeptatŭ proiectulŭ pentru căsătoria civilă obligătóre, şi după ce se speréză, că-lŭ va reîepta şi a dóua óră, — adunarea convocată pe 21 Maiŭ a. c. la Alba-Iulia în causa de mai susŭ se amână, — ceea ce prin acésta se aduce la cunoscinţa celorŭ invitaţi spre orientare.

Blaşiŭ, 12 Maiŭ 1894.

Convocătorii.

Alea jacta est.

*** Casa magnaţitorŭ prin votulŭ sĕŭ din 10 Maiŭ a făcutŭ să resufle ceva mai uşorŭ aprópe ţara întrégă.

În tótă istoria parlamentarismului abia s'a mai întîmplatŭ vre unŭ casŭ, ca guvernulŭ laolaltă cu casa deputaţilorŭ să cerce a octroa poporului o instituţiune aşa afundŭ tăiătóre în viaţa luĭ, cum este căsătoria civilă, fără a-lŭ fi întrebatŭ mai întâiŭ.

Nu este mirare dară, că agitaţiunea în contra proiectuluĭ căsătorieĭ civile a cuprinsŭ aprópe ţara întrégă, şi n'a voitŭ nicĭ decum să se liniştéscă, căcĭ poporulŭ n'a voitŭ nicĭ decum, să se introducă instituţiunea acésta, mai înainte de ce s'ar fi pronunţatŭ elŭ.

Guvernulŭ s'a răzimatŭ pe aceea, că voinţa poporuluĭ o representă casa deputaţilorŭ, şi aşa nu este lipsă, să mai fie întrebatŭ poporulŭ.

Poporulŭ însă cândŭ îşĭ alege pe deputaţiĭ sĕĭ, nu-ĭ alege cu dreptulŭ, ca aceştia să facă, ce vorŭ voi. Ci îĭ alege totdeuna pe basa unuĭ programŭ determinatŭ. Guvernulŭ însă la alegerile din 1892 n'a poftitŭ, ca deputaţiĭ luĭ să ĭea în programŭ şi proiectulŭ căsătorieĭ civile, şi ca poporulŭ să se pronunţe şi cu privire la ea. De aci după usulŭ constituţionalŭ guvernulŭ trebuia să alégă una din dóuĕ: saŭ să nu aducă înaintea palamentuluĭ alesŭ pe basa programuluĭ din 1892 de locŭ proiectulŭ căsătorieĭ civile, ci să aştepte unŭ altŭ parlamentŭ, în care deputaţiĭ luĭ luându în programŭ şi căsătoria civilă vorŭ sci, ce cugetă poporulŭ despre ea, saŭ să disólve parlamentulŭ şi să escrie alegerĭ nóuĕ pe basa programuluĭ căsătorieĭ civile.

Acésta ar fi fostŭ calea adevĕrată prescrisă de legile şi praxa constituţionalismuluĭ.

Dacă pe calea acésta ar fi purcesŭ guvernulŭ, şi dacă ĭ-ar fi succesŭ atuncĭ a esopera în casa deputaţilorŭ primirea căsătorieĭ civile, atuncĭ pe dreptulŭ ar fi puţutŭ dice despre căsătoria civilă, că esprimă dorinţa poporuluĭ. Şi atuncĭ casa de susŭ póte s'ar fi gânditŭ altcum, căcĭ nicăirĭ casa de susŭ nu se prea îndatinéză a se opune prea tare voinţeĭ adevĕrate a poporuluĭ. Cum a purcesŭ însă guvernulŭ în tótă afacerea acésta, nu póte să-ĭ cadă de locŭ greŭ, că proiectulŭ căsătorieĭ civile i-s'a respinsŭ din partea caseĭ de susŭ. Căcĭ chiarŭ aceea este chemarea şi îndreptăţirea de esistinţă a caseĭ de susŭ, ca să împedece precipitările caseĭ deputaţilorŭ. De aceea cândŭ casa de susŭ a respinsŭ proiectulŭ căsătorieĭ civile, şĭ-a împlinitŭ deplinŭ chemarea sa, ce o are în constituţiune. Că organele guvernuluĭ strigă în contra caseĭ de susŭ din causa respingerieĭ proiectuluĭ căsătorieĭ civile, arată numaĭ taliberalismulŭ guvernuluĭ. Cândŭ casa de josŭ a primitŭ proiectulŭ căsătorieĭ civile, atuncĭ s'a folositŭ de dreptulŭ, ce i-lŭ dă constituţiunea, aşa dice guvernulŭ. Ce a greşitŭ însă casa de susŭ, cândŭ folosindu-se de acela-şĭ dreptŭ, a respinsŭ acelŭ proiectŭ?

Amare suntŭ ḑilele, ce le trăimŭ acum. Deodată ne neliniştiaŭ dóuĕ cause marĭ: procesulŭ memoranduluĭ şi proiectulŭ căsătorieĭ civile. Respingerea acestuia prin votulŭ caseĭ de susŭ ne-a liniştitŭ puţinŭ. Rĕmâne încă procesulŭ memoranduluĭ, care nu scimŭ, cum se va termina, căcĭ aşa se vede, că guvernulŭ nicĭ acum nu voesce să vaḑă, ce paşŭ greşitŭ a fostŭ începerea procesuluĭ acestuia.

Nu scimŭ, mai remâné-va ministeriulŭ Wekerle la cârmă orĭ nu. Noĭ Românii altcum vorbindŭ în generalŭ puţinŭ aşteptămŭ dela schimbarea guvernelorŭ ungurescĭ. De astădată totuşĭ

Feuilleton.

Bernhard.

(Fragmentŭ din poema »Dreizehnlinden« de Fr. W. Weber.)

Uĭte vine Pater Bernhard! . . .
. . . Din *Brăduĭ* îşĭ trage némulŭ
Şi'ntre braḑĭ a vĕstŭ lumina;
Nu 'nzădar îĭ dicŭ „Brădénulŭ".

Colo 'n ţara luĭ bărbaţiĭ
Portŭ ciobótă tălpuită
Totŭ cu lemnŭ — şi mâncă pâne
Négră—négră, ca cernită.

De altcum îşŭ blonḑĭ şi paliḑĭ,
Plinĭ de spiritŭ şi de visurĭ.
Nóptea vĕḑŭ fantóme dalbe
Pingă lacurĭ, prin abisurĭ.

Din coliba părinţéscă
Elŭ plecă, să cate — pace.
Hatumar, bĕtrânŭ episcopŭ,
L'a primitŭ, ca să-lŭ împace.

Şi ĭ-a datŭ o 'nvăţătură,
Tótă pace, mângăere. .
Ér ca darŭ de amintire
Nisce bunĭ călţunĭ de pele.

Tancmar, încă stîmpĕrat'a
Focululŭ doririlorŭ sale, —
Dar şi 'n liniştea ţeluleĭ
Încă multe doruri are.

După casele-aurite
Ale ceriurilorŭ nalte
Plânge-adese şi ofĕréză:
„O! dar cătŭ îsŭ de departe!"

„Sufletŭ deţinutŭ în temniţĭ,
„De ce n'aĭ aripĭ uşóre,
„Ca să sborĭ în susŭ la ceriurĭ?
„— Suĭ pe-unŭ razŭ frumosŭ de sóre!"

Hato.

(Tipŭ din »Dreizehnlinden« de Fr. W. Weber.)

Cesta-l Hato! Frunte lată,
Ochĭ sbeuţi în fericire.
E băĕtŭ din ţara, unde
Sórele e 'n strălucire.

Preste naltele coline
Predomnesce viţa, vinulŭ;
Ér prin văĭ umbritŭ se scurge
Limpede şi mândru Rinulŭ.

Ivo 'l păcălesce-adese:
Că s'ar fi născutŭ în vie,
Şi că 'nfăşiatŭ cu frunḑe
Supt'a mustŭ. . . Elŭ ḑice: „Fie!"

Slujbeĭ sfinte cu credinţă
A servitŭ din tinereţe —
Şi cu dorŭ în „Teĭ" [1]) venit'a,
Glasŭ de imnurĭ să înveţe.

Cu penelŭ pe pânză scie
Pune chipurĭ sfinte, viĭ,
Din istoria mărĕţă
Şi tradiţiile piĭ.

Astăḑĭ gându-ĭ zugrăvesce,
Cum *Învingĕtoriulŭ* morţiĭ
Re'nviat'a, — cum ostaşiĭ
Staŭ în jurŭ ulmiţĭ cu toţiĭ.

Graz, 1893. **E. D. Daciann.**

[1]) Schitulŭ din teĭ (Dreizehnlinden).

amŭ dori şi ne-mŭ bucura de căderea ministeriului Wekerle, căci unŭ altŭ ministeriŭ celŭ puţinŭ cu căsătoria civilă nu ne-ar mai nelinişti consciinţele.

Procesulŭ Memorandului in dieta din Pesta. — Deputatulŭ magiarŭ (?) *Sréter Alfréd* în şedinţa de Mercuri a dieteĭ a interpelatŭ guvernulŭ cu privire la adunarea de Români în numĕrŭ mare la Cluşŭ şi la „Bureau de la presse“ formatŭ pe timpulŭ, câtŭ va ţine procesulŭ, care bureau — dice patriotulŭ Sréter — umple lumea cu scirĭ condamnabile, insultătóre şi compromiţĕtóre pentru magiarĭ; ĕră *Beöthy Ákos* atrage atenţiunea guvernuluĭ asupra mişcărilorŭ din România. Respundendŭ la interpelările acestea dlŭ ministru declară: Spre a înfrîna mişcările de naţionalitate, amĕsuratŭ promisiunniĭ sale din 1 Ian. 1893, nu a recursŭ numaĭ la mijlóce legale punendŭ la cale procese politice fără nicĭ o consideraţiune, despre ce dovedesce şi acestŭ procesŭ alŭ Memorandului, ci acolo, unde a credutŭ de lipsă, a făcutŭ şi dispositiunĭ, carĭ nu-şĭ aŭ rădăcina în constituţiune, aducendŭ de esemple oprirea adunăriĭ convocate la Alba Iulia. Aşa dară dlŭ ministru constată în faţa ţĕreĭ, că elŭ a recursŭ şi la mijlóce neconstituţionale, şi mirare, deputaţiĭ magiarĭ, carĭ pe întrecute se laudă cu liberalismulŭ şi constituţionalismulŭ, aŭ aprobatŭ procedura neconstituţională a ministruluĭ. Şi óre pentru ce? Pentru că ea a privitŭ pe Românĭ. — Constată maĭ departe dlŭ ministru, că la Cluşŭ din incidentulŭ proesuluĭ Memorandului, după informaţiunile oficióse şi private, ce le are, abia aŭ fostŭ 1500—1600 de ţĕranĭ Românĭ; aceştia aŭ aclamatŭ pe acusaţĭ la mergerea lorŭ în sala de pertractare şi la reîntórcere în acésta. Elŭ nu vede nicĭ unŭ periculŭ, dară s'a îngrijitŭ, ca la casŭ de lipsă, să fie miliţia la îndemână. Dlŭ ministru de altă parte constată, că Româniĭ nu aŭ conturbatŭ liniştea publică, prin urmare suntŭ unŭ elementŭ de ordine, pentru carĭ consignarea miliţieĭ şi recurgerea la mijlóce extraordinare cu nimica nu se póte justifica. Declară dlŭ Wekerle maĭ departe, că oficiulŭ telegraficŭ nu spedézĕ informaţiunile bureauluĭ românescŭ de presă în cestiunea procesuluĭ; de altă parte a făcutŭ dispositie, ca străinătatea să priméscă scirĭ esacte (!) despre adevĕrata stare a lucrurilorŭ. Asemenea se laudă dlŭ Wekerle, că din incidentulŭ procesuluĭ Memorandului deja s'aŭ făcutŭ atente foile din patrie şi maĭ alesŭ cele din străinătate, să nu publice comunicate neesacte (!) Dispositiile acestea probézĕ, că pe dniĭ dela putere î-a cuprinsŭ gróza de străinătate. Altcum pe lângă tóte dispositiile ministeriale adevĕrulŭ totuşi va afla cale în presa lumiĭ culte din apusŭ. Cu privire la mişcările din România dice dlŭ Wekerle, că atâtŭ dînsulŭ, câtŭ şi ministrulŭ de esterne aŭ făcutŭ paşiĭ de lipsă. Óre pentru cercarea urditorilorŭ vandalismuluĭ dela Turda, Şimleŭ, Aradŭ şi Oradea-mare făcut'a dlŭ ministru paşiĭ de lipsă?

Sperări liberale. — Semioficiososulŭ „Bud. Corr.“ a primitŭ în 13 a c. din Viena următórea informaţiune telegrafică:

„Ministrulŭ preşedinte Wekerle, pe care l'a rimitŭ Maĭestatea Sa astădi în audienţă de o óră şi jumĕtate, în decursulŭ dileĭ a conferitŭ de maĭ multe orĭ multŭ timpŭ cu ministrulŭ de esterne c. Kálnoky. Acum se póte privi ca sigurŭ, că iritaţiunea aceea grozavă, carea a produs'o în întrégă Ungaria ba şi afară de Ungaria votarea caseĭ magnaţilorŭ, preste timpŭ fórte scurtŭ se va domoli, de óre ce suntŭ prospecte sigure, că casa magnaţilorŭ nu se va împotrivi şi a dóua óră voinţeĭ, carea şĭ-a esprimat'o lămuritŭ representanţa legitimă a naţiuniĭ. Casa deputaţilorŭ va întrerupe desbaterea proiectuluĭ despre matriculele de statŭ, carea se începe Mercurĭ, şi în 17 Maiŭ va pertracta nunţiulŭ caseĭ magnaţilorŭ şi după discusie scurtă va păşi pe arenă cu o maĭoritate după putinţă încă şi maĭ imposantă pentru realisarea căsătorieĭ civile aşa, că casa magnaţilorŭ va puté să reîncépă în 20 Maiŭ consultarea asupra proiectuluĭ guvernuluĭ. Situaţia cu acéstă ocasiune totuşĭ se va forma altmintrea, de cum s'a formatŭ în rîndulŭ trecutŭ.“

Revistă bisericéscă.

Francia.

În Francia ceĭ ce aŭ în mână frînele guvernăriĭ, persecută fără cruţare şcólele catolice şi favorisézĕ pe cele civile; cu tóte acestea şcólele catolice dóră nicăirĭ nu prosperézĕ maĭ bine decâtŭ în Francia. Acésta provine de acolo, că persónele, cărora le este concredută instruirea şi educarea tinerimiĭ în şcólele catolice, aŭ şi capacitatea şi zelulŭ recerutŭ, ĕră de altă parte poporulŭ francesŭ este gata de a aduce marĭ jertfe pentru şcólă. Din raportulŭ publicatŭ de către „Reuniunea scolastică“ din archidiecesa de Paris apare, că în acea diecesă se află 205 şcóle catolice cu 76,000 de şcolarĭ. Susţinerea lorŭ a costatŭ în ceĭ 10 anĭ din urmă 30,000.000 frs., adecă câte 3,000.000 frs. la anŭ. Aceste sume enorme incurgŭ numaĭ din ofertele benevole ale creştinilorŭ. Semnŭ, că simţĕmîntulŭ catolicŭ este viŭ în poporulŭ francesŭ. Barĕmŭ de ar fi şi de s'ar manifesta totŭ aşa şi la poporulŭ nostru acestŭ semnŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 9 a c. primulŭ oratorŭ a fostŭ contele *Zichy Antal*. Reflectândŭ la antecedenţele proiectuluĭ desapróbă amestecarea statuluĭ în afacerile bisericescĭ. Proiectulŭ însă îlŭ primesce, fiindŭ că elŭ conduce la unitatea naţională şi la separarea bisericeĭ de statŭ.

Contele *Széchenyi Imre* îun. vorbesce în contra căsătorieĭ civile arĕtându,

Ignoranţa faţă de cestiunea celorŭ dóuĕ biserici.

(Din »Le nouveau Moniteur de Rome«.)

D. Nicolaides într'o epistolă deschisă adresată Sfinţieĭ Sale Leonŭ XIII vorbesce despre ignoranţa, ce este între orientalĭ şi occidentalĭ faţă cu cestiunea unirĭĭ ambelorŭ biserici, ignoranţă, ce împedecă resolvarea.

Spre nenorocire, — scrie D. Nicolaides, — *Roma veche* şi *Roma nóuă* suntŭ desbinate prin ignoranţă atâtŭ de o parte câtŭ şi de ceealaltă, creândŭ unŭ abisŭ, care nu îute va fi astupatŭ, pentru că ne tememŭ, Preasfinte Părinte, că atâtŭ la una câtŭ şi la ceealaltă biserică singurŭ Sfinţia Vóstră este în posesiunea cunoscinţeĭ depline a causeĭ.

Nimenĭ nu póte nega, că ignoranţa, ce se ţine de cestiunea unirĭĭ acestorŭ dóuĕ biserici, n'ar fi mare atâtŭ de-o parte câtŭ şi de ceealaltă.

Cea maĭ mare parte a latinilorŭ nu scie, că ce este biserica orientală. Eĭ sciŭ aceea, că în secliĭ primĭ ea a fostŭ unită cu biserica romană, sciŭ, că acéstă biserică a datŭ mulţi sfinţi, mulţi Părinţi şi mulţi învĕţătorĭ bisericeĭ catolice, că sinódele cele dintâiŭ aŭ fostŭ ţinute în orientŭ; dar eĭ nu sciŭ, că sub ce formă şi în ce caractĕrŭ s'a desvoltatŭ biserica orientală; nu cunoscŭ ritulŭ, nu disciplina eĭ. Nu sciŭ maĭ departe nicĭ aceea, că diferinţele, ce suntŭ între aceste dóuĕ biserici, suntŭ maĭ multŭ superficiale decâtŭ substanţiale, şi că cineva chiarŭ aşa de bunŭ catolicŭ póte fi ţinendŭ ritulŭ grecŭ, ca şi altulŭ cu ritulŭ bisericeĭ romane.

Apoĭ suntŭ catolicĭ, carĭ vĕdendŭ şi sciindŭ, că suntŭ patriarchĭ şi episcopĭ orientalĭ în comuniune cu Sfîntulŭ Scaunŭ, şi carĭ susţinŭ în clerulŭ şi credincioşiĭ lorŭ ritulŭ orientalŭ, îşĭ închipuescŭ, că aceştia suntŭ numaĭ toleraţĭ prin Sfîntulŭ Scaunŭ, şi că ritulŭ lorŭ nu servesce de alta decâtu de transiţiune: pentru aceştia acestŭ ritŭ, la momentŭ binevenitŭ, va trebui să-şĭ cedeze locŭlŭ ritului bisericeĭ romane.

Faţă cu aceştia aci ne suntŭ decretele Pontificilorŭ, carĭ aprobă riturile orientale, regulézĕ disciplina lorŭ, şi carĭ scutescŭ, opresc pe catoliciĭ de ritulŭ orientalŭ, să primésca ritulŭ latinŭ. Sfîntulŭ Scaunŭ tratézĕ pe catoliciĭ de ritulŭ orientalŭ cu acele-şĭ maniere ca pe ceĭ de ritulŭ latinŭ, onorându-ĭ chiarŭ şi cu dignitate de Cardinalŭ.

Eugenŭ alŭ IV-lea creézĕ de Cardinalĭ pe Visarionŭ şi Isidorŭ, ruténŭ de ritulŭ grecŭ, Piŭ alŭ IX-lea acórdă acela-şĭ purpurŭ luĭ Lewiski, archiepiscopŭ de ritulŭ grecŭ în Lemberg, şi Sfinţia Sa Leonŭ XIII luĭ Hassoun, patriarchuluĭ Ciliciei, care este de ritulŭ armenescŭ. Ce vomŭ dice dară despre catoliciĭ, carĭ în faţa faptelorŭ acestora, ce eĭ fără îndoélă le nesocotescŭ, pe catoliciĭ de ritulŭ orientalŭ îĭ ţinŭ simplaminte de toleraţĭ şi conservarea acestuĭ ritŭ de toleranţă?

La totŭ casulŭ trebue să recunóscemŭ, că atitudinea acésta e maĭ multŭ instinctivă, decâtŭ că s'ar puté numi precugetată. Latiniĭ în nisuinţa lorŭ de a da espresiune credinţeĭ lorŭ catolice, numaĭ ritulŭ lorŭ îlŭ consideră, şi aşa şi orientaliĭ, de unde vine multă neînţelegere, susţinendŭ ceĭ de maĭ înainte, că catolicismulŭ nu ajunge nimicŭ fără ritulŭ latinŭ, şi ceĭ din urmă, că adevĕrata creştinătate nu ajunge nimicŭ fără ritulŭ lorŭ. Supremulŭ Pontifice a înţelesŭ acéstă situaţiune, pentru aceea la lumina discursurilorŭ sale, ce le-a pronunţatŭ în acéstă cestiune, Leonŭ XIII a vrutŭ să maĭ adaugă şi lumina faptelorŭ. Atâtŭ aceste, câtŭ şi decretele şi discursurile despre acéstă cestiune suntŭ lumină pentru toţi, toţi pricepŭ lucrurile, carĭ suntŭ în raportŭ cu ele. Sfinţia Sa a profitatŭ de ocasiunea binevenită a iubileuluĭ sĕŭ de a face, ca bine să se înţelégă, că ce este unirea acestorŭ dóuĕ biserici. Roma, şi popórĕle, carĭ aici s'aŭ pĕrîndatŭ, aŭ vĕdutŭ adunându-se împrejurulŭ tronuluĭ Sfinţieĭ Sale pe lângă episcopiĭ ritului latinŭ pe episcopiĭ tuturorŭ riturilerŭ orientale, veniţi pentru de a felicita serbătoresce în numele cleruluĭ şi turmeĭ lorŭ pe gloriosulŭ şi venerabilulŭ octogenarŭ. Basilica Vaticanuluĭ a vĕdutŭ dóuĕ grandióse liturgiĭ episcopescĭ în ritulŭ grecŭ, celebrate una pentru peregriniĭ românĭ, ceealaltă pentru peregriniĭ ruteni prin episcopiĭ şi preoţiĭ lorŭ şi în propria lorŭ limbă liturgică. Aceste dóuĕ peregrinaje aŭ avutŭ şi unulŭ şi altulŭ audiinţe solemne la Potificele suveranŭ, şi Leonŭ XIII prin aprobarea lorŭ în faptă şi cuvîntŭ a arĕtatŭ, că e Părintele tuturorŭ credincioşilorŭ, ţină-se de orĭ care ritŭ, şi că cu toţiĭ aŭ acele-şĭ drepturĭ la iubirea şi grijea sa părintéscă.

că aceea este periculósă şi din punctulŭ de vedere alŭ supremaţiei de statŭ, pentru că clătină şi slăbesce acea auctoritate, pe carea a o slăbi chiarŭ în timpulŭ nostru este lucru fórte periculosŭ. Atrage atenţiunea casei asupra periculelorŭ socialiste, carî suntŭ urmările nereligiositâţiî, carea o promovézâ proiectulŭ.

Szász Károly (superintendentŭ reformatŭ) ţice, că în aducerea legilorŭ înainte de tóte să se albă în vedere interesele statuluî. Din acestŭ punctŭ de vedere considerândŭ proiectulŭ din cestiune, deşi prin elŭ s'ar vătăma în unele privinţe interesele bisericeî sale, totuşî îlŭ primesce. Recunósce, că Christosŭ şi apostoliî aŭ atribuitŭ mare însemnătate căsătorieî, dară nu în sensulŭ, ca şi cum ar fi sacramentŭ, cum face biserica catolică. Elŭ nicî ca patriotŭ magiarŭ, nicî ca bisericanŭ nu află în proiectŭ nimicŭ, ce ar inspira îngrijirî. Căsătoria civilă e dorinţa naţiuniî (?), înaintea căreia ar trebui să se plece casa de susŭ. Respingerea proiectuluî, ţice elŭ, ar fi reîntórcerea în întunereculŭ medievalŭ.

Cardinalulŭ *Schlauch* consideră proiectulŭ din punctŭ de vedere politicŭ-bisericescŭ şi arată, că şi ceî ce doresc acum căsătoria civilă, după ce se vorŭ linişti spiritele, vorŭ îubi chipulŭ idealŭ alŭ căsătorieî religióse, care nu se póte suplini prin nicî o lege saŭ instituţiune omenéscă. Privesce cu îngrijire la nisuinţa, care purcedêndŭ din consideraţiunî abstracte voesce să aplice legile rigide ale dreptuluî la o însoţire eminamente etică, neputêndu-î da altă sancţiune afară de legalitatea unuî contractŭ civilŭ. Căsătoria în forulŭ consciinţeî îşî află radimulŭ celŭ maî puternicŭ, apĕrătoriulŭ şi judecătoriulŭ sĕŭ. Inspiră îngrijirî aceea, că viaţa familiară se rupe de rădĕcinile sale naturale şi se légă de ataî principiî, carî se schimbă ţilnicŭ după formele de guvernare, după fluctuaţiunile politice şi spiritulŭ timpuluî. Între bunurile ideale ale naţiunilorŭ celŭ dintâiŭ este căsătoria religiósă: cu câtŭ a fostŭ maî curatŭ idealulŭ, cu atâta aŭ statŭ pe unŭ nivelŭ maî ridicatŭ popórĕle în privinţă morală. Aşa ne învaţă istoria. Dacă ar sta teoria, că statulŭ singurŭ este îndreptăţitŭ a dispune cu privire la căsătorie, ar fi trebuitŭ să se valideze dreptulŭ acesta alŭ statuluî totdeuna şi pretutindenea. Acésta însă nu s'a întîmplatŭ. Căsătoria este şi va remâné pururea „institutum sui generis, juris divini et humani communicatio". Nu statulŭ a instituitŭ căsătoria, ci căsătoria a datŭ statuluî familia. Decî căsătoria e causa, statulŭ causatulŭ. Statulŭ şi familia, a cărel basă este căsătoria religiósă, staŭ în legătură causală, decî separarea lorŭ este nenaturală. Căsătoria civilă slăbindŭ simţulŭ religiosŭ, care a însuflatŭ curajŭ şi paciinţă poporuluî în timpurî de pericolŭ, nu contribue la consolidarea, ci la slăbirea Ungarieî. Nu primesce proiectulŭ.

Contele *Khuen-Héderváry,* banulŭ Croaţieî, deşi dînsulŭ încă se teme, că legea despre căsătorla civilă va produce sguduirî, totuşî primesce proiectulŭ.

Mironŭ Românulŭ, mitropolitulŭ gr. or. românŭ, protestéză în contra la aceea, că o instituţiune, care de seculî s'a dovedităŭ de bună şi salutară pentru patrie şi naţiune, să se delăture cu atâta uşurătate şi să se înlocuéscă cu o lucrare slabă şi de valóre fórte problematică. Proiectulŭ din cestiune vatĕmă principiile religióse şi dogmele tuturorŭ credincioşilorŭ, cândŭ cualifică de simplu contractŭ aceea, ce biserica ţine de sacramentŭ.

Szontágh află proiectulŭ de mijlocŭ corĕspunzĕtoriŭ pentru consolidarea ţereî; pentru aceea îlŭ primesce.

Ministrulŭ *Szilágyi* reflectândŭ la vorbirea patriarchuluî Brankovicî ţice, că proiectulŭ nu are de a face cu natura sacramentală a căsătorieî, ci numaî determină forma, după care are să se încheie. Nu ţintesce, să vateme întregitatea bisericeî, nicî autonomia bisericeî gr. orientale. Apoî polemisândŭ cu cardinalulŭ Schlauch se încércă, să probeze, că prin acestŭ proiectŭ simţulŭ religiosŭ nu se slăbesce.

Şedinţa din 10 a c. s'a deschisŭ la 10 óre a. m. Membriloră caseî cu ocasiunea mergeriî la şedinţă li-s'a strigatŭ parte „éljen", parte „abzug" din partea mulţimiî, care cu nerăbdare aştepta resultatulŭ desbaterilorŭ. Primulŭ oratorŭ a fostŭ profesorulŭ de medicină Dr. *Korányi* (jidanŭ de confesiunea protestantă), care primesce proiectulŭ. Totŭ pentru proiectŭ a vorbitŭ şi *Zelenka Pál* (superintendentŭ protestantŭ). Elŭ ţice, că îşî îubesce religiunea, dară îubesce şi patria şi doresce, ca acésta să înfloréscă şi să se întăréscă, ceea ce se ajunge prin proiectulŭ din cestiune. Despre acésta va vorbi maî pe largŭ, cândŭ va veni proiectulŭ a dóua óră la desbatere în casa de susŭ.

Ministriî Wekerle, Szilágyi şi Fejérváry păreaŭ fórte îngrijaţi, şi nu fără causă, căcî prevedeaŭ catastrofa pentru eî.

După Zelenka ne maî fiindŭ nimenî insinuatŭ, ca să vorbéscă, a luatŭ cuvîntulŭ ministruluî *Wekerle.* Elŭ înainte de tóte declară, că orî care ar fi resultatulŭ votăriî asupra proiectuluî, cabinetulŭ atâtŭ în totalitatea sa, câtŭ şi în parte nicî de aicî înainte nu va renunţa la luptă, ci se voru lupta până în capetŭ pentru realisarea reformelorŭ liberale. Acéstă declaraţiune o face în numele cabinetuluî, a căruî membri se vorŭ lupta pentru principiile sale atâtŭ ca membri aî guvernuluî, câtŭ şi ca simpli politicianî. Proiectulŭ din cestiune l'a pretinsŭ opiniunea publică esprimată în municipiî şi în camera deputaţilorŭ, carî organe, după dlŭ ministru, singure suntŭ chemate şi îndreptăţite a manifesta opiniunea publică. Protestéză în contra insinuăriî, că reformele guvernuluî ar fi radicale. Recomandă primirea proiectuluî, căcî acum ideile liberale batŭ numaî încetŭ la uşe, şi dacă nu află întrare, se vorŭ reîntórce scuturândŭ uşea şi-şî vorŭ deschide ele întrare.

Ameninţă dlŭ ministru, dară în deşertŭ. După o pausă de cincî minute urméză votarea începêndŭ cu voturile episcopatuluî catolicŭ de ambele riturî, carî afară de episcopiî Dulánszky şi Srosmeyer, carî nu eraŭ de faţă, toţî aŭ votatŭ contra proiectuluî. Archiepiscopulŭ de Agram Possilovics şi episcopulŭ de Crişŭ (Croaţia) Drohobeczky încă aŭ luatŭ parte la şedinţă votândŭ în contra proiectuluî. Elŭ a fostŭ respinsŭ cu o maioritate de 21 de voturî, fiindŭ pentru elŭ 118, éră în contra luî 139 de voturî.

Austria.

Posiţia cabinetuluî de coaliţiune se clătină. Clubulŭ polonŭ şi celŭ conservativŭ nu suntŭ mulţămite cu politica finanţială a guvernuluî. Nemulţămiriî acesteia î-aŭ datŭ eepresiune cu ocasiunea desbateriî în cluburî a proiectelorŭ de lege referitóre la regularea valuteî. O parte a deputaţilorŭ a fostŭ pentru amâ-

---

Congresulŭ din Ierusalimŭ, carele pe lângă tóte împedecările şi jalusiile sectelorŭ contrare Sîntuluî Scaunŭ s'a ţinutŭ, mulţămită voinţeî tarî a luî Leonŭ XIII, a arĕtatŭ catolicilorŭ şi dissidenţilorŭ orientuluî, că Papatulŭ este o instituţiune universală, că sub aripile luî mărepe se potŭ adăposti tóte bisericele, de orî ce ritŭ s'ar ţiné, şi maî pe susŭ de tóte, că sub conducerea şi auctoritatea Papeî se póte şi trebue să se sevârşéscă unirea deplină a acestorŭ dóuĕ bisericî. La congresŭ atâtŭ peregrinii din apusŭ câtŭ şi bisericele tóte din orientŭ representate în tóte diversele lorŭ riturî, s'aŭ pututŭ convinge *de visu et auditu,* câtŭ e de simplă cestiunea uniriî acestorŭ dóuĕ bisericî. Acéstă cunună de vlădicî şi preoţî din tóte riturile, care a strălucitŭ în jurulŭ Cardinalului delegatŭ, care a representatŭ autoritatea Supremuluî Pontifice, a făcutŭ, să se înţelégă, că unirea acestorŭ dóuĕ bisericî consistă maî pe susŭ de tóte în unirea de guvernare, în supunerea la unulŭ şi acela-şî capŭ, lăsându-se în deplinŭ la bisericile deosebite de a avé riturile lorŭ propriî, disciplina şi privilegiile lorŭ. Acestŭ evenimentŭ mărepŭ alŭ congresuluî dela Ierusalimŭ aruncă o lumină viuă şi în cea maî mare parte neaşteptată asupra cestiuniî uniriî bisericelorŭ apusuluî şi a rĕsărituluî. Leonŭ XIII a voitŭ, să pună sigilulŭ autorităţiî sale supreme pe acéstă manifestaţiune, şi a făcutŭ, ca să se audă părinţescile şi sublimele luî cuvinte. La audiinţa, ce s'a datŭ în 30 Iunie orientalilorŭ de tóte riturile, carî şedŭ în Roma, începêndŭ dela ritulŭ grecescŭ până la celŭ copticŭ, Supremulŭ Potifice a declaratŭ, că Papatuluî nu este nicî grecŭ nicî latinŭ, ci catolicŭ, va să dică universalŭ. Acéstă enunciaţiune solemnă a caractĕruluî de universalitate a Papatuluî demustră, că bisericele, ţină-se de orî care ritŭ, găsescŭ în Papatŭ o putere, ce asigură esistinţa lorŭ, o autoritate, o direcţiune, ce fără să li-se vateme ritulŭ, disciplina orî tradiţiunile lorŭ, le va dărui bunulŭ şi binefacerea uniriî, carea Isusŭ Christosŭ a promis'o la aceia, carî vorŭ face parte din uniculŭ staulŭ alŭ uniculuî şi supremuluî Păstoriŭ.

D. Nicolaides decî nu fără dreptate susţine, că singurulŭ, care are deplina cunoscinţă a cestiuniî uniriî acestorŭ dóuĕ bisericî, este Leonŭ XIII.

Şi este de lipsă, ca toţî creştinii buni să delăture prejudiţiile, ce ar avé contra uneî saŭ alteî bisericî de ritulŭ orientalŭ, şi să urmeze cu încredere învĕţăturile luî Leonŭ XIII. Sub acéstă mărită şi infalibilă conducere toţî vorŭ lucra din tóte puterile lorŭ la realisarea voiî dumnedeesculuî Învĕţătoriŭ, toţî vorŭ nisui după mĕsura puterilorŭ de a aduna în o singură biserică cele dóuĕ marî părţi ale oştiî luî Isusŭ Christusŭ, Biserica Occidentală şi cea Orientală.

De amŭ sci pricepe odată toţî românii interesele marî, carî imperiosŭ ne arată calea, pe care avemŭ să mergemŭ, cale luminată de farulŭ, ce Scaunulŭ Sîntuluî Apostolŭ Petru se chémă.

Constantinŭ Lucaciŭ.

narea desbaterii în parlamentŭ a proiectelorŭ acestora, din causă că regularea valutei, cu care se face atâta sfară, folosesce numai cercurilorŭ finanţiale, pe cândŭ pentru mulţimea cea mare se causézĕ pagube ecomice enorme.

În parlamentŭ s'a începutŭ desbaterea asupra regulării valutei în 8 a c. Primulŭ oratorŭ a fostŭ Abrahamovicz (polonŭ), a vorbitŭ pentru proiectŭ. Schlesinger vorbesce în contra valutei în aurŭ, prin întroducerea căreia poporulŭ are daune de miliarde. Cere amânarea regulării.

Italia.

În sedinţa camerei din 5 a c. s'a închiatŭ desbaterea asupra budgetului ministeriului de esterne. Cu acea ocasiune ministrulŭ de esterne Blanc rĕspundêndŭ la imputarea, că alianţa Italiei cu puterile Europei centrale i-ar fi închisŭ piaţa francesă, fără ca puterile aliate să-i oferéscă în schimbŭ alte pieţe, ḑice întâiŭ, că şi Elveţia, care nu e cu nimenĭ aliată, încă e tractată din partea Franciei ca şi Italia. Aicĭ nu e vorbă numai despre cestiunea politică. A dóua, că unei naţiunĭ politice independente nu se cuvine, ca pe terenulŭ economicŭ să fie avisată la o singură piaţă. Italia trebue să-şi asigure pieţe nóuĕ. Altcum se speréză, că în curêndŭ se vorŭ îmbunătăţi relaţiunile cu Francia şi pe terenulŭ economicŭ-comercialŭ.

Referitoriŭ la colonii, ḑise ministrulŭ, că limba italiană, care mai înainte era singură înţelésă şi vorbită, trebue să se susţină şi să se lăţéscă. Spre scopulŭ acesta trebue să se voteze cam câte 160,000 frs pe anŭ ca subsidiŭ pentru şcólele din colonii, unde se propune limba italiană, dintre carĭ partea cea mai mare o formézĕ şcólele misiunii catolice din Egiptŭ şi cele din Turcia europénă. Se simte datoriŭ ministrulŭ cu mulţămită misionarilorŭ, carĭ iubirea de religiune nu o separéză de cătră iubirea de patrie. (Şi totuşi persecută guvernulŭ italianŭ biserica şi pe ministriĭ eĭ.)

Pentru regularea afacerilorŭ din Sudan Italia lucră în solidaritate cu Anglia, fiindu-le interesele identice.

Corespondinţe.

Din protopopiatulŭ Sibiului, 3 Maiŭ 1894.

Stimate Domnule Redactorŭ!

În 17 Aprilie a. c. s'a ţinutŭ sinodulŭ protopopescŭ de primăvară alŭ tractului Sibiului, la care afară de preoţimea binerepresentată aŭ luatŭ parte şi câte 2 delegaţi mirenĭ din comunele nóstre bisericescĭ provĕḑute cu şcóle confesionale, din motivulŭ, că acestŭ sinodŭ avea să se ocupe în prima linie cu afacerĭ şcolare. După ce causa şcólelorŭ nóstre confesionale ne preocupă în cea mai mare mĕsură pe toţi, ceĭ ce avemŭ inimă şi voinţă de a lucra pentru salvarea caractĕrului confesionalŭ alŭ acestorŭ şcóle, credŭ, că acestŭ scurtŭ raportŭ despre cele petrecute în amintitulŭ sinodŭ va fi întimpinatŭ cu interesŭ din partea cetitorilorŭ „Unirii".

Sinodulŭ după invocarea Spiritului Sfîntŭ a fostŭ deschisŭ prin o vorbire potrivită din partea şefului tractualŭ Preaon. Ioanŭ V. Rusu. Dînsulŭ aruncândŭ o reprivire fugitivă asupra trecutului de 30 de anĭ şi mai bine, de cândŭ se află în fruntea acestui tractŭ, arată progresele destulŭ de îmbucurătóre, ce s'aŭ pututŭ realisa între vitregele nóstre împrejurărĭ, în specialŭ arată, că în acelŭ periodŭ s'aŭ edificatŭ 6 bisericĭ frumóse, 11 şcóle cerĕspunḑĕtóre recerinţelorŭ legiĭ şi 7 case parochiale, tóte din materialŭ solidŭ, şi că de presentă încă se află în lucrare edificarea uneĭ nóuĕ bisericĭ şi a uneĭ şcoliĭ.

Din raportulŭ generalŭ despre activitatea senatelorŭ scolastice-parochiale pe periodulŭ de 3 anĭ trecuţi însemnŭ, că unele senate scolastice-parochiale n'aŭ desvoltatŭ în cerculŭ lorŭ activitatea reclamată în modŭ imperativŭ de grelele împrejurărĭ, în carĭ se află şcólele nóstre confesionale. Causa este, că niciĭ unii din directoriĭ şcolarĭ nu se află la înălţimea chemăriĭ lorŭ, niciĭ în senatele scolastice nu se potŭ căpĕta totdeuna membri cu adevĕrată tragere de inimă şi cu pricepere pentru acéstă causă momentósă. Cu tóte acestea după multe şi fatigióse stăruinţe în 14 comune bisericescĭ s'a amelioratŭ salariulŭ docentalŭ până la minimulŭ de 300 fl. cerutŭ de art. de lege XXVI din 1893, ér în 5 comune provĕḑute cu şcóle confesionale tótĕ încercările în acéstă privinţă aŭ rĕmasŭ fără resultatulŭ doritŭ, parte din causa numĕrului neînsemnatŭ alŭ poporenilorŭ respectivĭ, şi parte din causa sĕrăcieĭ, ce cresce mereŭ.

Altă afacere însemnată a fostŭ alegerea senatului scolasticŭ protopopescŭ pe următoriulŭ periodŭ de 3 anĭ. Aleşi aŭ fostŭ ca membri ordinarĭ din clerŭ duiĭ: Petru Florianŭ din Racoviţa, Aronŭ Domşa din Şeicamare, Dionisiŭ Aronŭ din Gurarĭului şi Ioanŭ Ghişoiŭ din Vizocna; membri ordinarĭ dintre mirenĭ: Ilustritatea Sa dlŭ Davidŭ baronŭ Urs colonelŭ, Iosifŭ Şterca Şuluţŭ jude reg. în pens., B. P. Harşanŭ advocatŭ, Dr. Amosŭ Francu advocatŭ, Nicolaŭ Racoţa medicŭ, Septimiŭ Albini publicistŭ, Romulŭ Simu şi George Dănilă învăţătorĭ; suplenţi din clerŭ: Nic. Toganŭ şi Dem. Deacŭ; suplenţi dintre mirenĭ: Ioanŭ Dănilă, Aronŭ Lupeanŭ şi George Săbăŭ. Totodată s'aŭ făcutŭ dispusĕţiuniĭ şi pentru nóua alegere a senatelorŭ scolastice parochiale pe acela-şi periodŭ lăsându-se preoţilorŭ respectivi a stărui, ca în acele să se alégă numai astfelŭ de membri, carĭ aŭ şi inimă şi voe de a lucra cu totŭ zeluiŭ pentru înaintarea causeĭ scolastice în aceste împrejurărĭ critice pentru şcólele nóstre.

Din raţiunile fondului scolasticŭ tractualŭ şi a fondului bibliotecei tractuale presentate de cassariulŭ Nic. Toganŭ însemnŭ, că la fondulŭ celŭ dintâiŭ se arată cu finea anului 1893 unŭ statŭ activŭ de 361 fl. 04 cr. Din fondulŭ scolasticŭ tractualŭ a fostŭ premiatŭ în anulŭ trecutŭ unŭ învăţătoriŭ pentru progresulŭ făcutŭ în pomăritŭ cu 12 fl., ér aiţi treĭ învăţătorĭ mai diligenţi aŭ primitŭ ajutóre. În anulŭ curentŭ încă se voru da ajutóre din acelŭ fondŭ mai alesŭ învăţătoriloru, carĭ voru lua parte la cursulŭ de industrie de casă, ce se va deschide în luna lui Iuliŭ în Blaşiŭ.

Încă în sinodulŭ dela 31 Martiŭ 1893 s'aŭ fostŭ regulatŭ respective amelioratŭ competenţele stolare în protopopiatuiŭ întregŭ, după ce mai întâiŭ s'aŭ adunatŭ datele de lipsă din fiesce care parochie şi s'aŭ cumpĕnitŭ tóte împrejurările; acéstă regulare respective ameliorare a fostŭ aprobată din partea Veneratului Consistoriŭ archidiecesanŭ sub datulŭ 7 Aprilie a. c. Nr. 1210; rescriptulŭ aprobatorŭ publicatŭ în şedinţa sinodului s'a luatŭ spre plăcută sciinţă şi s'a decisŭ a se pune acea regulare în praxă succesive cu prudenţa şi cu tactulŭ recerutŭ.

Totŭ în sinodulŭ din anulŭ trecutŭ preoţimea tractuală jalusă de independenţa bisericeĭ a ţinutŭ, ca în causa autonomieĭ provincieĭ nóstre mitropolitane prin o representaţiune să-şi descopere înaintea Veneratului Consistoriŭ archidiecesanŭ temerile şi dorinţele sale; ceea ce s'a şi făcutŭ la timpulŭ sĕŭ. Acum s'a sulevatŭ de noŭ acéstă cestiune, şi sinodulŭ dându espresiune încrederii sale depline faţă cu superioritătile nóstre eclesiastice chemate în prima linie a lucra pentru realisarea autonomieĭ bisericeĭ nóstre unite, s'a declaratŭ, că insistă şi acum pe lângă motivele desvoltate în amintita representaţiune.

Asemenea şi-a renoitŭ sinodulŭ protestulŭ sĕŭ din anulŭ trecutŭ contra politiceĭ bisericescĭ a guvernului, şi din mai multe părţi am auḑitŭ esprimându-se dorinţa pentru convocarea uneĭ marĭ adunărĭ de protestare a Bisericeĭ nóstre unite, după esemplulŭ altorŭ confesiunĭ din patrie.

Terminându, Vĕ rogŭ, Domnule Redactorŭ, a primi espresiunea deplinului meŭ devotamîntŭ.

x—y.

Pertractarea din Cluşŭ.

Ḑiua primă.

În mijlocŭlŭ aplauselorŭ şi însufleţiriĭ Românilorŭ s'a făcutŭ întrarea representanţeĭ poporului în redutulŭ oraşului.

Sala e străformată în adevĕratŭ tribunalŭ. Podiulŭ presidiului, în faţă masa verde a procurorului, în drépta băncile acusaţilorŭ şi ale apĕrătorilorŭ, în stînga scaunele juraţilorŭ, tóte îţi facŭ o impresiune sinistră.

În curêndŭ sala e plină de lume. În drépta staŭ acusaţiĭ. Hotărîre şi bărbăţie se póte ceti de pe feţele lorŭ, şi suntŭ impunĕtorĭ în înfăţişarea lorŭ serbătorésca. Tóte privirile celorŭ de faţă suntŭ îndreptate asupra lorŭ. În deosebi este căutată din partea Ungurilorŭ figura simpatică a părinteluĭ Lucaciŭ.

Nu mai puţinŭ serbătorésca este ţinuta apĕrătorilorŭ, între carĭ se află Slovaciĭ Dr Stefanovicĭ, Dula, Faynor şi Sêrbulŭ Dr. Gavrilla.

Spaţiulŭ restantŭ este ocupatŭ de representanţiĭ preseĭ, între carĭ se află şi Roberto Fava, care represintă 15 ḑiare italiene, Dr. Eigel din Viena, domnişórele Augusta Orghidanŭ şi Elena Anghelŭ. Galeriile suntŭ pline de lume, mai alesŭ dame române. Preste totŭ e de însemnatŭ, că românilorŭ li-s'aŭ estradatŭ fórte puţine bilete; mai întrégă sala e ocupată de mutre jidovescĭ.

Tribunalulŭ este alcătuitŭ astfelŭ: Preşedinte: baronulŭ Sigismundŭ Szentkereszty, juḑi: Arthur Reinbold şi dr. Iuliŭ Issekutz, acusatorŭ publicŭ Alesandru Vita procurorŭ regescŭ, ajutorŭ dr. Aurelŭ Lázár, jude suplentŭ Ioanŭ Nesztor, notarĭ dr. Balázs Elemér şi Ludovicŭ Elekes.

Se face apelulŭ nominaiŭ alŭ acusaţilorŭ şi totodată se anunţă apĕrătoriĭ.

Acusaţiĭ presenţi suntŭ: Dr. Ioanŭ Raţŭ, George Popŭ de Băsescĭ, dr. Vasiliŭ Lucaciŭ, dr. Dănilă Barcianŭ, Septimiŭ Albini, Nicolaŭ Cristea, Iuliŭ Coroianŭ, Patriciŭ Barbŭ, dr. Teodorŭ Mihali, dr. Gavrilŭ Triponŭ, Suciŭ Aurelŭ, Mihailŭ Veliciŭ, Rubinŭ Patiţa, Gerasimŭ Domide, Nicolaŭ Romanŭ, Ioanŭ Munteanŭ, Dionisiŭ Romanŭ, Ioanŭ Duma.

Apĕrătorĭ suntŭ: Alesandrn Filipŭ, dr. Aurelŭ Isacŭ, Simionŭ Dămianŭ, Coriolanŭ Brediceanŭ, dr. Ştefanŭ Petrovicĭ, dr. Ştefanŭ Popŭ, Mateiŭ Dula, Iosifŭ Faynor, Nicolaŭ

Ştefanovicĭ, dr. Emilŭ Gavrilla, dr. Aurelŭ Murĕşanŭ, dr. Augustinŭ Bunea, dr. Valeriŭ Branisce, dr. Silviŭ Moldovanŭ, Alesandru Hossu Longinŭ, Franciscŭ Hossu Longinŭ, dr. Georgiŭ Ilea, dr. Amosŭ Frâncu, Teodorŭ Roşu, şi Iosifŭ Crişanŭ.

Încă înainte de ce s'a constituitŭ juriulŭ, Coriolanŭ Brediceanŭ cere dela preşedinte depărtarea gendarmerieĭ din sala de pertractare. Asta provócă o discuţie vehementă, la care ieaŭ parte Ştefanovicĭ, Lucaciŭ şi Coroianŭ.

După acésta s'a cetitŭ lista juraţilorŭ. Advocatulŭ dr. Frâncu protestézĭ energicŭ în contra compuneriĭ întregeĭ curţi cu juraţi, deciarându-o de illegală.

Adevĕrată obstrucţie s'a făcutŭ contra tălmaciuluĭ arĕtându-se, că nu e capace să redea în ungurésce ideile şi simţemintele acusaţilorŭ. Preşedintele însă respinge escepţionările acusaţilorŭ şi ale apĕrătorilorŭ. Urmézĭ constituirea curţiĭ cu juraţi. Atâtŭ acusaţiĭ câtŭ şi apĕrătoriĭ abstăndŭ dela dreptulŭ de recusare, juriulŭ s'a constituitŭ prin sorţi. Suntŭ aleşi 12 juraţi şi 4 suplenţi, Juraţiĭ îşi ocupă locurile.

Dr. Isacŭ şi dr. Frâncu îşi facŭ escepţionările, decherându întrégă curtea cu juraţi de interesată şi preocupată.

Preşedintele le respinge escepţionările.

Frâncu propune preşedinteluĭ, să se întrebe juraţiĭ, 1. că nu suntŭ preocupaţi, 2. interesaţi, şi 3. că n'aŭ judecată premeditată.

Trecêndu-se preste acestea întrebărĭ de mare însemnătate în decursulŭ procesuluĭ, carĭ aŭ fostŭ susţinute din partea apĕrătorilorŭ şi a acusaţilorŭ cu multă demnitate şi energie, preşedintele dă juraţilorŭ jurămîntulŭ, şi cu acésta la órele 2 şedinţa primă se închide.

Ţiua a dóua.

Preşedintele deschide şedinţa la 8 ½ óre. Sala îndesuită de publicŭ. Dintre Românĭ puţinĭ aŭ pututŭ pĕtrunde necăpĕtându bilete.

Preşedintele dispune cetirea din procedura penală a §§-lorŭ referitorĭ la susţinerea ordiniĭ. Spune apoĭ prin interpretŭ, că dlŭ N. Romanŭ este declaratŭ libĕrŭ, se póte apĕra libĕrŭ şi póte conferi cu apĕrătoriulŭ sĕŭ.

Dr. Frâncu şi celalalţi apĕrătorĭ combatŭ traducerea rea a tălmaciuluĭ.

Preşedintele trece la luarea naţionaluluĭ. Primulŭ este citatŭ Dr. Raţŭ, care este întrebatŭ prin interpretŭ, că „unde te-aĭ născutŭ". Aicĭ se nasce o discuţie vehementă. Dr. Raţŭ provócă pe preşedintele, ca să observe legea, care îl garantézĭ dreptulŭ limbeĭ. Totŭ în cestiuuea asta vorbescŭ apĕrătoriĭ Frâncu şi Faynor. Tribunalulŭ însă respinge cererea.

Se facŭ apoĭ maĭ multe escepţionărĭ contra juraţilorŭ: că comunică cu ziariştiĭ, cetescŭ foĭ etc. Apĕrătorulŭ Frâncu protestézĭ energicŭ contra juraţilorŭ Gajzágó Manó şi Bogdán Péter, carĭ aŭ împrăştiatŭ apeluri tipărite contra luĭ Dr. Raţŭ.

Tribunalulŭ se retrage şi aduce hotărîrea, că protestulŭ luĭ Frâncŭ să se respingă.

Redeschidêndu-se şedinţa se nasce o polemie înverşunată între juraţiĭ escepţionaţi şi apĕrătorulŭ Frâncu.

În ţiua a 2-a abia s'a făcutŭ naţionalulŭ alorŭ 5 dintre acusaţi. Ungurii suntŭ cătrăniţi focŭ, fiindcă acusaţiĭ nu vreŭ să rĕspundă la întrebarea, dacă aŭ maĭ fostŭ pedepsiţi orĭ ba, şi de câţi anĭ le suntŭ băeţiĭ?

Ţiua a treia.

Sala de pertractare are totŭ aspectulŭ de maĭ înainte. Damele române cu unŭ viŭ interesŭ urmărescŭ tóte fasele procesuluĭ. Ţinuta acusaţilorŭ câtŭ şi a apĕrătorilorŭ e admirabilă.

Se continuă cu luarea naţionaluluĭ. Dr. Lucaciŭ nu primesce tălmaciŭ. „Dacă e vorba să apĕrŭ patria," ţice dsa, „mergŭ în persónă, nu prin tălmaciŭ; dacă e să plătescŭ darea, o plătescŭ din punga mea, nu prin tălmaciŭ. Deregătoriĭ suntŭ pentru noĭ, şi nu noĭ pentru deregătorĭ, de aceea cerŭ, ca deregătoriĭ să mĕ pricépă directe şi nu prin tălmaciŭ."

Maĭ mulţi dintre acusaţi protestézĭ în contra falsificărĭ numeluĭ.

Apĕrătoriulŭ Ştefanovicĭ în terminĭ aspri demustră presidentuluĭ, că siguranţa personală atâtŭ a acusaţilorŭ câtŭ şi a apĕrătorilorŭ este periclitată de canalia stradelorŭ, şi în atarĭ împrejurărĭ e consultŭ, ca maĭ bine să se amâne pertractarea.

La întrebarea preşedinteluĭ, dacă acusaţiĭ voescŭ să amâne pertractarea, acusaţiĭ rĕspundŭ cu nu.

Se nascŭ discuţiunĭ cu privire la dreptulŭ limbeĭ, la carĭ ieaŭ parte Ilea şi Brediceanŭ.

Apĕrătoriulŭ Brediceanŭ critică aspru restrîngerea libertăţiĭ apĕrătorilorŭ făcută de preşedinte.

Preşedintele câtŭ şi întregŭ tribunalulŭ vĕdêndŭ, că atâtŭ acusaţiĭ câtŭ şi apĕrătoriĭ suntŭ la înălţimea chemărĭ şi nu se lasă a fi întortochiaţi în modŭ volnicŭ, aŭ recursŭ la represaliĭ şi mijlóce de intimidare.

Astfelŭ în şedinţa a IV-a dela 10 Maiŭ apĕrătoriulŭ Al. Hossu a fostŭ pedepsitŭ cu amendă de 50 fl., Amosŭ Frâncu cu 100 fl., ér Coriolanŭ Brediceanŭ cu 150 fl.

Poftimŭ libertate. Se maĭ întîmplă undeva pe rotogolulŭ pămîntuluĭ, că aceia, carĭ suntŭ chemaţi, să te apere, fiindŭ că ţinŭ strictŭ la lege, să fie pedepsiţi?

În urma purcederiĭ acesteia volnice apĕrătoriĭ vĕdêndu-se restrînşi în dreptulŭ sĕŭ de apĕrare, în şedinţa a V-a şi-aŭ depusŭ toţi mandatele şi aŭ părăsitŭ cu toţiĭ sala de pertractare.

Preşedintele comitetuluĭ Dr. Raţŭ cere amânarea şedinţeĭ, ca să se pótă înţelege, că ce e de făcutŭ.

Incidentulŭ acesta a produsŭ mare svonŭ în totŭ Cluşulŭ. Româniĭ suntŭ agitaţi la culme.

Se aşteptă cu nerăbdare să se vadă, ce va fi.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Bisericeĭ din Chiheriulŭ inf. aŭ dăruitŭ *Hagymás Anica* 8 fl. pentru procurarea uneĭ racle, *Popŭ George* 14 fl. pentru o cruce pe altariŭ, *Incze Anişca* n. Hărşanŭ, *Olteanŭ George* cu *Ioana, Hărşanŭ Ioanŭ* cu *Domnica* câte 2 fl., *Grama Iroftia* vĕd. 1 fl. 50 cr., *Hagymás Tŏderŭ, Hărşanŭ Ilie* vĕd. cu fiică-sa *Veronica, Szebezán Sandu* cu *Irina, Hagymás Anica, Olteanŭ Susana* vĕd., *Hărşanŭ Ioanŭ* curat. prim., *Moldovanŭ Atanasie* cu *Lina, Mera Ioanŭ* cu *Raveca* câte 1 fl., *Mate Ioana* 70 cr. şi *Hărşanŭ Ioanŭ* 30 cr. pentru procurarea unuĭ potirŭ. — Din Marinŭ ni-se scrie, că dna *Clara György* soţia dluĭ Albertŭ Szabó directorulŭ dominiilorŭ Bánffyeseĭ din Rátonvölgy, fiică a bisericeĭ catolice, acum de 2 anĭ ţine biserica nóstră cu vinŭ alesŭ spre servirea s. liturgiĭ, ér acum pe s. Paschĭ a donatŭ o albă, unŭ vĕlŭ pe s. altariŭ şi altulŭ pe masa proscomidieĭ, tóte treĭ fórte frumóse. Totŭ asemenea face şi cu bisericele nóstre din vecinĭ.

O faptă creştinéscă. Nu potŭ tăcé o faptă nobilă, care în timpurile, în carĭ trăimŭ, îşi are însemnătate dublă, de órece preceptele divine începŭ a fi desconsiderate. La noĭ în comună e o familie de treĭ membri, ceĭ maĭ nefericiţi. Unulŭ e paralisatŭ, alŭ doilea nu are usulŭ raţiunii, alŭ treilea e debilŭ, de abia se póte purta. De aceştia în mijloculŭ erneĭ grele şi-a adusŭ aminte nobilulŭ domnŭ bunŭ creştinŭ *Szántó Károly,* trimiţêndu-le 10 kg carne de porcŭ, dóuĕ feldere făină de grâŭ, cinci feldere făină de cucuruzŭ şi unŭ carŭ de lemne. Pentru binele, ce-lŭ făcuse poporenilorŭ meĭ miserĭ nobilulŭ domnŭ, nu potŭ a nu-ĭ aduce şi pe acéstă cale mulţămita mea. *Artemonŭ Blaşianŭ,* parochulŭ Obregiĭ.

Procesulŭ memorandului în parlamentulŭ austriacŭ. Deputatulŭ *Lueger* într'unŭ discursŭ fórte aplaudatŭ a atrasŭ atenţiunea Camereĭ asupra procesuluĭ politicŭ, ce se desbate la Cluşŭ.

D. Lueger a terminatŭ ţicêndŭ: Nu simţiţiĭ dvóstră, că noĭ nu maĭ trebue să ţinemŭ nicĭ o samă de aceştiĭ ómenĭ (Magiariĭ), carĭ glorifică pe Kossuth, dispută în publicŭ schimbarea dinastieĭ şi în acela-şi timpŭ voruĭ să magiariseze pe Germanĭ, Slovacĭ şi Românĭ?

Maĭ multŭ, astăţiĭ conducĕtoriĭ credinciosuluĭ porŭ românescŭ suntŭ traşi la bara judecătoréscă. (Aplause frenetice şi viĭ aprobărĭ pe băncile partidului cehŭ.)

Întrebŭ pe fiesce care dintre dvóstră dacă se găsesce liniştitŭ în patriotismulŭ sĕŭ austriacŭ, vĕdêndu-se comandatŭ de aceştiĭ ómenĭ?

Este de datoria dvóstră a interveni cu tótă puterea, ca ordine să se facă odată.

Influinţa Magiarilorŭ asupra nóstră trebue să înceteze.

Puteţi face, ce veţi voi, dar fiţi siguri, că ea va fi făcută imposibilă, ér aceia, carĭ ar maĭ îndrăsni a se ridica aicĭ în Austria în favórea Ungarieĭ, voruĭ fi părăsiţi de propriiĭ lorŭ alegĕtorĭ, chiarŭ şi de ceĭ liberalĭ.

Aci e vorba de onórea Austrieĭ, care trebue degajată de aceştiĭ . . . . nu voiŭ să-ĭ caracterisezŭ maĭ de aprópe, pentru că sciŭ, că aşi fi chematŭ la ordine, dar dvóstră sciţi bine, ce părere am eŭ despre aceştiĭ Evreo-Magiarĭ. (Aplause).

Din Blaşŭ. Adunarea cea mare revoluţionară a Românilorŭ, carea aŭ convocat'o unguriĭ din Blaşŭ prin organele lorŭ din Cluşŭ şi Budapesta la Blaşŭ pe $^{5}/_{15}$ Maiŭ, — graţie energieĭ şi tactuluĭ protopretoreluĭ din Blaşŭ, — nu s'a ţinutŭ. Compatrioţiĭ ungurĭ din Blaşŭ, — aşa ni-s'a părutŭ nóuĕ, — totuşi nu s'aŭ simţitŭ siguri în Blaşŭ. De aceea Luni în 14 Maiŭ după amĕdĭ mulţi dintr'înşiĭ aŭ şi părăsitŭ cu familiĭ cu totŭ Blaşulŭ şi s'aŭ refugiatŭ în berculŭ mitropolitanŭ şi acolo aŭ ojinatŭ aşa de bine, câtŭ nu s'aŭ maĭ gânditŭ la cină. Aşteptămŭ cu nerăbdare, ca în unulŭ din numeriĭ ceĭ maĭ de aprópe aĭ foiĭ oficióse să cetimŭ laudatoriulŭ protopretoreluĭ din Blaşŭ meritatŭ prin aceea, că a adusŭ la Blaşŭ multă gendarmerie, pentru ca acésta bătêndŭ pe unŭ normalistŭ să sugrume încă de timpuriŭ revolta, ce o plănuiaŭ băeţiĭ dela şcóla nóstră normală.

Copiĭ de şcólă la mormîntulŭ luĭ Kossuth. Sâmbătă diminĕţă la 8 óre vre-o 6—7000 de copiĭ şi copile dela şcólele poporale din Budapesta sub conducerea alorŭ 130 de învĕţătorĭ şi învĕţătóre aŭ cercetatŭ mormîntulŭ luĭ Kossuth. Acolo aŭ cântatŭ imnulŭ ungurescŭ, Szózat-ulŭ şi „Kossuth-nóta", apoĭ aŭ depusŭ cununĭ de florĭ pe mormîntulŭ luĭ Kossuth şi alŭ soţieĭ şi fiiceĭ luĭ. Idea acésta a conceput'o reuniunea învĕţătorilorŭ, ca astfelŭ să sădéscă patriotismŭ în inima susceptibilă a gingaşilorŭ pruncĭ. Óre ce ţice'la demonstraţiunea acésta dinastică ministrulŭ Csáky?

Casarea loterieĭ micĭ. În şedinţa din 5 a c. a parlamentuluĭ austriacŭ deputatulŭ Roser — acum a 30-a óră — a vorbitŭ pentru casarea loterieĭ celeĭ micĭ şi a presentatŭ şi unŭ proĭectŭ de resolnţiune, prin care se provócă guvernulŭ a păşi în anulŭ viitoriŭ cu unŭ proĭectŭ de lege referitoriŭ la casarea loterieĭ micĭ. Maĭoritatea camereĭ a primitŭ proĭectulŭ luĭ Roser.

† **Emiliŭ Giurgiŭ** fiulŭ preotuluĭ din Aruncuta şi elevŭ în cursulŭ alŭ doilea la preparandia din Blaşiŭ în etate de 19 anĭ şi-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoriuluĭ în 11 Maiŭ st. n. la 3 postmeridiane. Odihnéscă în pace.

Casurĭ de mórte. *Nicolaŭ Stănilă,* parochŭ gr. cat. în Apoldulŭ-de-josŭ, a reposatŭ în 5 Aprilŭ a. c. în anulŭ alŭ 71-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 43-lea alŭ preoţieĭ. — *Basiliŭ Suciŭ,* preotŭ gr. cat. în Şeica-mică tractulŭ Mediaşuluĭ, a reposatŭ în 26 Aprilie în anulŭ alŭ 35-lea alŭ vieţiĭ şi alŭ 14-lea alŭ preoţieĭ. — *Simeonŭ Tescariŭ,* administratorŭ parochialŭ în Ţăgşorŭ tractulŭ protopopescŭ alŭ Catineĭ, a reposatŭ în 10 Maiŭ în anulŭ alŭ 30-lea vieţiĭ şi alŭ patrulea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXI.

Folósele uniriĭ.

Domnulŭ Nicolaŭ Densuşanŭ a voitŭ, ca cestiunea despre folóselele unirii să se deslege pe basa enunciaţiunilorŭ scriitorilorŭ românĭ, şi pentru aceea ne-a citatŭ multe din Klein, Şincai, Bărnuţiŭ, Laurianŭ, Ilarianŭ şi Hurmuzaki, precum este cunoscutŭ cetitorilorŭ nostri din capitulii precedenţi. Fiindŭ că însă dsa nu a binevoitŭ a cita şi pe scriitorii românĭ, carĭ s'aŭ esprimatŭ favorabilŭ despre folósele unirii în o privinţă saŭ alta, ne ţinemŭ noĭ de datorinţă a întregi studiulŭ dsale, reproducêndŭ aci enunciaţiunile unorŭ scriitorĭ românĭ, carĭ aŭ recunoscutŭ efectele bune ale sfinteĭ unirĭ.

1. *Dr. Nersetŭ Marianŭ, catolicŭ mirénŭ din Românĭa dice:* „Ceĭ ce zugrăvescŭ biserica romano-catolică dreptŭ inimică naţionalităţiĭ nóstre, nu se mulţămescŭ numaĭ cu atâta: eĭ generaliséză aserţia lorŭ, şi aruncă în faţa catolicismuluĭ învinovăţirea de a fi incompatibilă cu orĭ ce spiritŭ de naţionalitate şi de iubire de ţară, din causa caractĕruluĭ sĕŭ cosmopoliticŭ. Este acésta maĭ multŭ o insultă, decâtŭ unŭ paradoxŭ, şi se nasce dintr'o repetire papagalicéscă a calomniilorŭ vrăjmăşescĭ, nu maĭ puţinŭ decâtŭ din confusia, ce se face între însuşirile bisericeĭ şi ale statuluĭ, între universalitatea dogmeĭ şi a moraleĭ creştine, şi specialitatea întocmirilorŭ locale. O insultă identică i-se făcu creştinismuluĭ din partea păgânilorŭ, chiarŭ dela începutulŭ iviriĭ sale în imperiulŭ romanŭ; şi este o mărturie pentru divinitatea bisericeĭ catolice împrejurarea, că numaĭ împotriva eĭ se reînoesce astădĭ o învinovăţire, ce o combătu pe atunci *Civitas Dei* a sfîntuluĭ Augustinŭ totŭ astfelŭ, precum avu să o combată Leonŭ alŭ XIII-lea chiarŭ în tómna anuluĭ trecutŭ (1885).

„Aşadar credeţi voĭ alĭevea, că nu ne învaţă biserica nóstră, să ne iubimŭ patria? Saŭ credeţi, că popórĕle Apusuluĭ, maĭ alesŭ în secolele de credinţă, cândŭ ascultaŭ de preoţi maĭ multŭ decâtŭ acum, aŭ muncitŭ, suferitŭ şi răsboitŭ pentru ţĕrile respective maĭ puţinŭ, decâtŭ făcurăţiĭ voĭ pentru ţara acésta? Arĕtaţi-ne dar, unde suntŭ naţiile, carĭ aŭ peritŭ de pe faţa pământuluĭ, pentru că biserica, ér nu viţiurile şi patimele omenescĭ, le-aŭ prăpăditŭ; esplicaţi-ne încailea, dacă suntŭ învăţăturĭ catolice acelea, pe carĭ le aplică odinióră Bizanţulŭ faţă cu popórĕle balcanice, acelea, pe carĭ le aplică astădĭ Moscovitismulŭ faţă cu vechea Polonie, saŭ Prusia faţă cu Posnania, saŭ Inglitera faţă cu Irlanda? Din ce şcóla aŭ provenitŭ în Apusŭ isprăvile cele maĭ strălucite şi tipurile cele maĭ sublime ale patriotismuluĭ strămoşescŭ, ne-o arată destulŭ, nu numaĭ paginele pururea deschise ale istorieĭ, ci încă legenda, cânteculŭ, monumentele arteĭ, dar maĭ pe susŭ de tóte altarele acelea, la pólele cărora catoliciĭ se închinâ; pentru că la eĭ nu se află nicĭ unŭ casŭ de originĭ naţionale, nu se înfăţişéză la eĭ unŭ singurŭ momentŭ hotărîtoriŭ în şirulŭ vécurilorŭ posterióre, fără ca să le păşéscă în frunte chipulŭ celŭ biăjinŭ alŭ unuĭ sfîntŭ archiereŭ, saŭ sihastru, alŭ unuĭ ostaşŭ sfîntŭ, alŭ uneĭ sfinte fecióre. Şi precum biserica însoţesce cu mângăerile sale pe fiesce care omŭ în parte, dela légănŭ până la mormîntŭ, de asemenea muma acésta duiósă nu părăsesce nicĭ cândŭ popórĕle crescute sub mantia sa. Dacă o vedemŭ une-orĭ împotrivindu-se nisuinţelorŭ unorŭ anumite partide, putemŭ privi dreptŭ normă sigură, că saŭ patriotismulŭ acelorŭ partide este falsificatŭ, saŭ că e slăbitŭ la dînsele sentimentulŭ religiosŭ: în aceste casurĭ veţi aştepta înzădarŭ dela biserica catolică complacenţele cele vinovate, pe care interesulŭ lumescŭ le dictéză altorŭ bisericĭ destulŭ de făţarnice pentru a se lăuda, că ele suntŭ accesibile la spiritulŭ timpuluĭ, şi că se află în fruntea tuturorŭ mişcărilorŭ naţionale.

„Naţiile catolice decĭ şi-aŭ primitŭ consacraţia dela biserica lorŭ, şi pórtă încă în sine întipărirea binefacerilorŭ eĭ, încâtŭ fórte bine a dovedituŭ unŭ mare scriitoriŭ occidentalŭ, că de n'ar fi avutŭ ele pe călugărĭ în evulŭ mediŭ, n'ar cunósce necredincioşiĭ de acum nicĭ măcarŭ alfabetulŭ, cu care se slujescŭ pentru a-ĭ înjura. Într'unŭ chipŭ maĭ înaltŭ aŭ fostŭ însă privilegiate din partea bisericeĭ naţiile acelea, din carĭ se alcătuesce gloriósa ginte latină. Pe acestea le scóse ea maĭ întâiŭ din chaosulŭ barbarieĭ, şi adoptândŭ pentru sine-şĭ limba lorŭ strămoşéscă, prelungi la indefinitŭ viaţa şi unitatea imperiuluĭ romanŭ; le făcu uneltele sale de apostolatŭ printre popórĕle păgâne, şi prin cucerirea acestora le asigură o întinsă maternitate morală; le hărăzi lorŭ o cultură nóuă, care deveni îndată cultura lumiĭ; pe scurtŭ, dintr'însele făcu meduluĭ némuluĭ omenescŭ, şi le înzestră cu tóte cele trebuincióse, ca să fie ele în stare de a păstra, de ar voi, întâietatea asupra celorlalte ginţi şi în vécurile viitóre. În chipulŭ acesta ceea ce Roma idoloiatră perduse, Roma catolică o redobândi în proporţiĭ maĭ vaste; ér gintea cea nóuă, în care ea, ca să dicemŭ astfelŭ, se întrupă, deveni într'unŭ sensŭ multŭ maĭ propriŭ, decâtŭ bănuia instinctulŭ poeticŭ alŭ luĭ Alexandri, *representanta luĭ Dumnedeŭ* pe pământŭ.

„Româniĭ dacă prin perderea omodoxieĭ şi a limbeĭ rituale latinescĭ nu s'ar fi isolatŭ în înfundăturile Europeĭ resăritene, şi dacă prin sirguinţele bisericaşilorŭ bizantinĭ n'ar fi fostŭ împedecaţiĭ într'adinsŭ de a cultiva raporturĭ cu vechea lorŭ mumă, Românii, dicŭ, s'ar fi aflatŭ ca de sine în orisontulŭ civilisaţieĭ opusene în orĭ ce periodŭ. Eĭ ar fi fostŭ atunci părtaşi de sciinţele şi de artele renăscute; ar fi recrutatŭ din apusŭ maĭ multe căpeteniĭ bisericescĭ şi mirenescĭ; ar fi menţinutŭ schimburĭ de ideĭ şi de lucrărĭ cu universităţile din véculuĭ de mijlocŭ; în fine ar fi avutŭ în inmensa reţea de mănăstirĭ, carĭ acoperiaŭ ţara nóstră, o resursă puternică pentru adăpostirea culturiĭ în dilele de restrişte, pentru cultivarea artelorŭ şi a studiilorŭ în orĭ ce vreme, pentru formarea poporuluĭ şi crescerea junimiĭ, ca în Italia, în Francia şi Germânia, ér nu o cămaşe de forţă, menită a reţiné naţia într'o nemişcare fatală, tocmaĭ cândŭ ea simţia în sine, încă necopleşite tóte avînturile vieţeĭ. Aceste folóse inmense noĭ le perdurămŭ fără lécŭ; şi dacă nu ne cufundarămŭ în prăpastia uneĭ barbariĭ desevârşite, neascultândŭ apelurile repetite ale Romeĭ, care spre a ne atrage maĭ lesne ne aminti sângele şi patria nóstră, din care ne tragemŭ — *„reduxit nos in memoriam sanguinis et patriae nostrae a qua descendimus,"* — totŭ trebue să mulţămimŭ pentru acésta influinţeĭ indirecte a culturiĭ apusene, ale căreĭ raţe străbătură, deşi rarŭ şi cu prin céţă până în Românĭa, aduse, după împrejurărĭ, de unĭĭ representanţi aĭ culturiĭ aceleia-şĭ. Şi într'adevĕrŭ istoria ne arată pe maĭ mulţiĭ din domnitorĭ, pe maĭ mulţiĭ boerĭ, pe maĭ mulţiĭ chiarŭ din demnitariĭ bisericeĭ, fie Românĭ, fie Grecĭ, adăpându-se la şcóle şi la alte aşedăminte culturale din Europa străină. De n'ar fi fostŭ acestea din urmă, însă-şĭ literatura Slavo-bizantină, ce o avurămŭ până erĭ, ar fi fostŭ cam aprópe de zero.

„Civilisaţia nóstră actuală, cu tóte că este, într'o parte însemnată, unŭ ploconŭ alŭ revoluţieĭ francese din sec. XVIII, noĭ o datorimŭ într'unŭ chipŭ mijlocitŭ catolicismuluĭ, nefiindŭ civilisaţia generală a Europeĭ decâtŭ efectulŭ imensuluĭ impulsŭ, pe care Roma creştină îlŭ dete naţiilorŭ moderne, chiarŭ de cândŭ acestea apărură pe scena istorieĭ. Impulsulŭ îlŭ resimţiră deopotrivă şi naţiile, ce aŭ stăruitŭ în religia catolică, şi naţiile, ce aparţinŭ astădĭ protestantismuluĭ, pentru că, precum spune unŭ filosofŭ italianŭ, orĭ ce efectŭ, pe câtă vreme dălnuesce, urmézăa sta sub înrîurirea causeĭ sale generatóre, şi pentru că tóte naţiile acestea aŭ petrecutŭ la olaltă, maĭ înainte de stricarea unităţiĭ religióse, fasele cele maĭ însemnate ale evoluţieĭ lorŭ istorice până în véculuĭ renascerii (sec. XVI); ér progresele posterióre, orĭ câtŭ să le fi turburatŭ încrucişarea unorŭ direcţii opuse, totuşi se sevârşiră prin aplicarea unorŭ principiĭ precedente comune tuturora. Însă nu numaĭ crescerea boerimiĭ române şi fanariote sub acţiunea principiilorŭ şi adesea chiarŭ învăţătorilorŭ veniţi din malurile Seineĭ, a fostŭ ceea ce strămută la noĭ ideile timpuluĭ, şi dete prilejŭ celorŭ dintâiŭ mişcărĭ ale nóstre pe tĕrĕmulŭ studiilorŭ şi pe tĕrĕmulŭ politiceĭ: a fostŭ încă o causă maĭ apropiată şi de unŭ caractĕrŭ maĭ românescŭ, şi anume propaganda civilă a fraţilorŭ nostri Ardeleni, la spatele cărora ne apare ĕră-şĭ, dela începutulŭ secululuĭ XVIII, marea figură a Romeĭ catolice.

„Atâtŭ pastorala Î. P. S. S. Primateluĭ românŭ, câtŭ şi glasurile cele maĭ diferite ale foilorŭ bucurescene, aŭ comisŭ aci, spre a nu spune nimicŭ despre necuviinţa limbajuluĭ întrebuinţatŭ, o greşélă destulŭ de gravă: greşala de a atribui Archiepiscopuluĭ catolicŭ o aserţie, pe care textulŭ Epistoleĭ E. Sale nu o autoriséză de felŭ. Aserţia (o reproducŭ esactŭ după pastorala mitropolitană) ar fi, „că cultura şi deşteptarea simţemîntuluĭ naţionalŭ în Românĭa a venitŭ dela Biserica catolică prin Uniaţiĭ din Transilvania". Am recetitŭ pastorala catolică şi n'am găsitŭ nicăiri o frasă ca acésta.

„În realitate cuvintele cele atâtŭ de incriminate ale E. Sale se reducŭ numaĭ la observaţia, că *avuţia de cultură şi de sciinţă,* câştigată la Roma de Ardeleni, *aduse apoĭ unŭ folosŭ şi în partea de dincóce.* Apoĭ se adaugă: *ceĭ învăţaţi cunoscŭ prea bine însemnatulŭ contingentŭ, ce aŭ adusŭ la reînvierea literaturiĭ şi a culturiĭ românescĭ lucrările scóse la lumină de Românii catoliciĭ din Ardélŭ.* Acum aci se vorbesce de *unŭ folosŭ* şi de *unŭ contingentŭ,* ér nu de o causă unică şi esclusivă; aci se vorbesce de *literatura şi cultura românéscă,* ér nicĭ de cum nu se amintesce *deşteptarea sentimentuluĭ naţionalŭ,* precum vĕ plăcu să cetiţi, făurindu-vĕ singurĭ pe unŭ adversariŭ închipuitŭ, ca să vĕ fie maĭ lesne a-lŭ combate. Adevĕratŭ este, că Esc. Sa citéză în notă o scrisóre a regretatuluĭ Obedenarŭ, şi produce la pag. 22 şi 23 nisce cuvinte ale sinoduluĭ ardelénŭ, carĭ mergŭ maĭ departe; însă pentru acestea să binevoiţi a vĕ lega de dlŭ Obedenarŭ şi de sinodulŭ acela, carĭ aŭ fostŭ atâtŭ de ignoranţi şi de înapoiaţi, încâtŭ aŭ spusŭ încă odată în véculuĭ XIX ceea ce spunea împĕratulŭ românŭ Ioaniţiŭ suntŭ aprópe şepte sute de anĭ, cândŭ elŭ resimţi cea dintâiŭ bătae de vînă a patriotismuluĭ nostru de gintă.

„Nu eŭ mĕ voiŭ face apĕrătoriulŭ E. Sale Archiepiscopuluĭ, care scie singurŭ, dacă-ĭ convine, cândŭ îĭ covine şi cum îĭ convine, să întimpine orĭ ce scrieţi dvóstră; dar nimenĭ nu póte contesta unuĭ catolicŭ, fie elŭ macar simplu particulariŭ şi mirénŭ, dreptulŭ de a apĕra adevĕrulŭ istoricŭ, şi încă maĭ multŭ, adevĕrulŭ religiosŭ, asupra căruia vĕ repediţi cu atâta turbare, prefăcêndu-vĕ apoĭ, că voĭ sunteţi ceĭ atacaţi. Fără de a subscrie întocmaĭ vorbele onestuluĭ academicianŭ, adressate luĭ Nilles din simplă politeţă, cum scrie „Românulŭ" (18 Iulie), dintr'o esplosie de sinceritate dicŭ eŭ, găsescŭ, că multŭ maĭ aprópe a fostŭ d. Obedenarŭ de o drépţă preţuire a lucrurilorŭ, decâtŭ, toţi protivniciĭ împreună, carĭ, pe lângă celealalte, îţi producŭ şi scârbă, pentru că nu aŭ aflatŭ cu cale de a întrebuinţa în chestia acésta nicĭ măcar unŭ singurŭ cuvîntŭ de recunoscinţă pentru Transilvaneni, ca şi cum nimicŭ absolutŭ nu le-amŭ fi noĭ datorĭ.

„Orĭ ce să se dică, Transilvania a fostŭ, este şi va fi isvorulŭ celŭ nesecatŭ alŭ naţionalităţiĭ române. Ea este din punctulŭ de vedere geograficŭ, topograficŭ şi militarŭ, focariulŭ orbiteĭ nóstre teritoriale. Într'însa

ge întîmplă ceea ce o numescŭ cronicarii întâia descălecare, şi se întemeiă capitala colonieĭ romane. În văgăunile munţilorŭ sĕĭ a fostŭ adăpostulŭ străbunilorŭ nostri, cândŭ valurĭ de barbarĭ le înnecară câmpia. De acolo porni descălecarea a dóua şi înfiinţarea principatelorŭ. Acolo este isvorulŭ tuturorŭ rîurilorŭ, punctulŭ de culminaţie alŭ tuturorŭ versantelorŭ nóstre. În Transilvania e tipulŭ fisicŭ şi moralŭ celŭ mai curatŭ alŭ Românuluĭ, şi dintr'însa ni-se face nóuĕ, prin inmigrărĭ continuate, o transfusie de sânge sănĕtosŭ, fără de care generaţiile anemice ale şesurilorŭ nóstre póte că s'ar stînge într'unŭ sorocŭ anumitŭ.

„Eĭ bine! Transilvania luă, suntŭ aprópe dóuĕ sute de anĭ, iniţiativa unirĭĭ române cu Scaunulŭ Apostolicŭ, ér acésta într'unŭ momentŭ, cândŭ asupririle calvinismuluĭ ajunseseră a copleşi mai de totŭ biserica ortodoxă, alterându-i chiar riturile şi disciplina în sensŭ protenstanticŭ. Clerulŭ era miserabilŭ şi ignorantŭ de susŭ până josŭ, şi neavêndŭ unŭ singurŭ seminariŭ, învĕţa pe la mănăstirĭ numaĭ să cetéscă pŭţinŭ, să scrie şi să cânte la biserică: pentru poporŭ nu era o şcólă, nu unŭ institutŭ de niciunŭ felŭ în ţara întrégă. Venindŭ prin unire în contactŭ cu Roma, tinerimea ardelénă repurtă de acolo, împreună cu o religiositate mai próspetă şi mai lucrătóre, o cultură cu totulŭ neobicinuită, precum şi unŭ simţŭ mai hotărîtŭ de românismŭ, pe care îlŭ insuflaseră ruinele oraşuluĭ eternŭ, limba luĭ cea ultată, literatura şi totalitatea acelorŭ tradiţiĭ clasice, carĭ dacă formézĕ pentru toţi primulŭ fondŭ alŭ civilisaţieĭ, eraŭ pentru Românĭ unica avere strămoşéscă. De aci reînoirea studiilorŭ pe tĕrîmulŭ limbeĭ naţionale, alŭ poesieĭ şi alŭ istorieĭ cu unŭ entusiasmŭ, care une-orĭ nu se prea teria de paradoxe; de aci înmulţirea polemicelorŭ şi întărirea resistenţelorŭ în contra vrăşmaşilorŭ némuluĭ nostru. Însă tóte acestea nu se întîmplară numaĭ din partea Uniţilorŭ, ci şi din partea celorlalţi Ardeleni, pe carĭ uneltirile Episcopilorŭ pravoslavnicĭ de dincóce şi ale emisarilorŭ bulgarĭ, sêrbĭ şi grecĭ îĭ făcuseră a redeveni Neuniţi. Semnalulŭ fusese datŭ dela începutŭ, şi toţi simţiseră, că eraŭ Românĭ; toţi eşiseră din acelea-şĭ şcóle catolice dela Blaşŭ, saŭ celŭ pnţinŭ eraŭ uceniciĭ acelora-şi apostolĭ; toţi se adăpaseră la acelea-şĭ isvórĕ şi aprindêndu-se de acela-şĭ dorŭ, toţi la olaltă înciuseseră acelea-şĭ lupte. Acésta a voitŭ să dică Cichindealŭ, citatŭ în „Românulŭ“ dela 18 Iulie: „Să fimŭ noĭ toţi Românĭ una; nu este aicia Grecŭ saŭ Latinŭ, Unitŭ saŭ Neunitŭ.“ Roma catolică dar nu lucră asupra patriotismuluĭ ardelénŭ în calitatea, cum s'ar dice, de causă eficentă, deórece acţiunea sa cea directă ţintia la îmbunătăţirea religiósă: însă prin acésta ea reînsufleţi conscliinţa cea atrofiată a românismuluĭ, şi dându-ne mijlóce la îndemână, ca să ne scăpămŭ moşia de perire, dînsa ne-a fostŭ în Ardealŭ causa indirectă şi ocasională, dar totŭ causă de căpetenie a reînvieriĭ. În secululŭ alŭ XVIII ea spunea celorŭ dintâiŭ Transilvaneni, carĭ se închinaŭ la mormintele sfinţilorŭ Apostolĭ, ceea ce, prin gura luĭ Inocentie III, spusese ea însă-şĭ unuĭ mare Domnŭ alŭ străbunilorŭ nostri pe la începutulŭ secoluluĭ XIII: „Expedit tibi, tam ad temporalem gloriam, quam ad salutem aeternam, ut sicut genere, sic sis etiam imitatione Romanus, et populus terrae tuae, qui de sanguine Romanorum se asserit descendisse, Ecclesiae Romanae instituta sequatur, ut etiam in cultu divino mores videantur patrios redolere,“ adecă pe românesce: „Ţie ţi-se cuvine, atâtŭ pentru slava pămîntéscă, câtŭ pentru vecînica mântuire, că precum eştĭ Românŭ prin nascere, să fiĭ şi prin imitaţie; ér poporulŭ ţĕreĭ tale, care susţine cumcă se trage din sângele Romanilorŭ, să urmeze şi instituţiile Bisericeĭ Romane, încâtŭ să se vadă împărtăşindu-se de tradiţiile patrieĭ şi la cultulŭ dumnedeescŭ.“ Vorba acésta a fostŭ o vorbă creatore, şi fără dînsa multe şi ér multe n'ar fi astădĭ la noĭ. — Ce rolŭ însă aŭ jucatŭ Transilvaneniĭ faţă cu celalalţi Românĭ în momentulŭ istoricŭ, de care vorbimŭ?

„E maĭ multŭ decâtŭ probabilŭ, că o contralovire s'a resimţitŭ îndată şi dincóce de Carpaţi, şi că esemplulŭ nu maĭ puţinŭ, decâtŭ contactele cu Ardeleniĭ aŭ fostŭ pentru ceva în evenimentele nóstre literare şi politice până la rĕscóla luĭ Tudorŭ. Neputêndŭ însă a mĕ ocupa aci cu urmărirea uneĭ fapte aşa interesante, potŭ şi să admitŭ, că acele prime simptóme ar fi isbucnitŭ independentŭ de fraţiĭ nostri, precum independentŭ de eĭ se accentuă maĭ târdiŭ, luându dimensiunĭ fórte marĭ, curentulŭ ideilorŭ străine, maĭ alesŭ franţuzescĭ. Orĭ şi cum însă tĕrêmulŭ ar fi fostŭ pregătitŭ, este sigurŭ, că acţiunea esercitată de Ardeleni, cândŭ se scoborîră dela munte spre a ne iniţia la mişcarea lorŭ, a fostŭ o acţiune întinsă şi hotărîtóre, şi că entusiasmulŭ, ce ni-lŭ comunicară, covîrşi orĭ ce închipuire. Mĭ-e milă astădĭ de aceia, carĭ de abia născuţi, vinŭ de tăgăduescŭ saŭ micşorézĕ nisce fapte adâncŭ săpate în conscliinţa naţieĭ, precum şi de aceia, carĭ trecŭ cu buretele preste uniĭ dintre iniţiatoriĭ de atuncĭ, spre a da apoĭ altora diplomulŭ de uriaşi, carĭ uriaşĭ vorŭ fi numaĭ pe câtă vreme îĭ vorŭ privi nisce piticĭ. Toţi laolaltă aŭ fostŭ copiiĭ aceluia-şĭ gândŭ, toţi aŭ fostŭ vestitoriĭ aceluia-şĭ idealŭ.

„Formulându-mĭ cugetarea maĭ precisŭ, credŭ că: Mişcarea pricinuită de unire între Românii transcarpatinĭ, fie *Uniţi*, fie *Neuniţi*, străbătêndŭ în principatele Dunăriĭ, a fostŭ pentru acestea ca o a treia descălecare. Însă precum descălecările precedente nu găsiseră aci o pustietate, ci numaĭ elemente slabe şi risipite, pe carĭ le concentrară împreună, deasemenea descălecarea a treia, o descăle care maĭ esclusivŭ morală, găsi o ferbere produsă prin propaganda ideilorŭ francese, încâtŭ maĭ lesne a fostŭ formarea unuĭ curentŭ unicŭ, de care se împărtăşiaŭ Românii din Dacia întrégă. În chipulŭ acesta factoriĭ principalĭ aĭ cultureĭ nóstre actuale aŭ fostŭ doĭ: impulsia venită prin Ardélŭ dela Roma, şi impulsia venită prin tóte căile dela Paris; cea dintâiŭ cu unŭ caractĕrŭ specialŭ latino-românescŭ; cea de a dóua cu unŭ caractĕrŭ geueralŭ şi cosmopoliticŭ în cea maĭ mare parte. Revocate însă la originile depărtate, ambele impulsiĭ se identifică, pentru că légănulŭ lumiĭ moderne se află la Roma catolică, pe cum s'a dîsŭ maĭ susŭ; şi de aceea în ambele sensurĭ România actuală, fără s'o scie, trăesce şi se mişcă prin puterea isvorîtă dela scaunulŭ sfîntuluĭ Petru. De n'ar fi scaunulŭ acesta, n'ar maĭ sta niciĭ niciunŭ scaunŭ pe pămîntŭ.“ [1])

(Va urmá).

[1]) Pravoslavia română faţă cu drépta credinţă română pag. 60 şi urm.

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocŭlŭ.

(Continuare)

După câteva lunĭ colonelulŭ luĭ, acum generalŭ, se întórse în Europa cu întrégă familia şi propuse nouluĭ colonelŭ Vittorio Guerra, să-ĭ însoţéscă. Favoritulŭ norocului îşĭ vedea prin acésta împlinite dorinţele celea maĭ ferbinţĭ, se vedea ajunsŭ la culmea gloriеĭ, căĕĭ îşĭ făcea planulŭ, să se cunune cu fîlca generaluluĭ, care era o frumseţă vestită şi avea o crescere fórte nobilă, şi pe lângă aceea despre mamă-sa se facea moştenitórea uneĭ averĭ de milióne, ér despre tatălŭ sĕŭ moştenia posiţia celeĭ maĭ distinse familiĭ nobile.

În sufletulŭ egoistuluĭ bărbatŭ se petrecură felŭ de felŭ de scene, ca să-şĭ înmormînteze trecutulŭ sĕŭ pĕtatŭ. Eraŭ trecuţi dór dece anĭ, de cândŭ a părăsitŭ Spania; preste dece anĭ cine ar maĭ cuteza, să recunóscă în Don Vittorio Guerra colonelŭ pe acelŭ barbierŭ cu numele Ioanŭ Luis, care era calfă într'una din barbieriile suburbiilorŭ din Ieretŭ. Ér ce privia mórtea uneĭ fiinţe nebăgate în samă, serace şi părăsite cum era Basilio, îşĭ gândia elŭ, cine îşĭ maĭ şĭ aduce aminte de una ca asta.

Generalulŭ voia să ĭea cu sine şi pe părintele capelanŭ, care a maĭ rĕmasŭ în America numaĭ la rugările luĭ stăruitóre. Cândŭ auḑi însă preotulŭ, că şi Vittorio Guerra însoţesce familia generaluluĭ, îşĭ găsi o scusă binevenită, ca să nu priméscă invitarea generaluluĭ, şi se despărţi pe o vreme de amicĭĭ sĕĭ.

Călătoriĭ aŭ sositŭ în pace la Bordeaux portulŭ destinatŭ corabieĭ, ce îĭ ducea. De aicĭ s'aŭ dusŭ la Marsilia, de unde aŭ plecatŭ cu o nae spre Malaga, locululŭ, unde s'a născutŭ generalulŭ.

După sosirea în Malaga Don Vittorio se hotărî, să céră mâna feteĭ, a căreĭ dragoste a sciutŭ să o câştige, şi căreia se închina şi elŭ, după cum celŭ puţinŭ se arĕta.

Acestŭ omŭ fără inimă n'a ĭubitŭ niciodată. Întréga luĭ viaţă plină de sguduirĭ se părea menită pentru dóuĕ ţinte: să-şĭ clădéscă unŭ viitoriŭ mare şi să-şĭ îngrópe unŭ trecutŭ criminalŭ. Florile parfumate ale pămîntuluĭ şi pornirile nobile ale inimeĭ nu eraŭ pentru elŭ. Acum se arĕta cuprinsŭ de o dragoste pătimaşe, şi chiarŭ de totŭ nu minţia.

Suntŭ casurĭ la amîndóuĕ sexurile, că eĭ ĭubescŭ în alesulŭ lorŭ nu persóna ca atare, ci posiţia, strălucirea, care póte să le-o împrumute persona alésă. Eĭ suntŭ totŭ aşa cuprinşĭ de patimă ca şi celĭ ce se légă prin ĭubire adevĕrată, numaĭ câtŭ patima lorŭ are unŭ altŭ nume.

Cu tótă ĭubirea, cu care generalulŭ tracta pe colonelulŭ sĕŭ, peţirea acestuia nu l-a făcutŭ niciŏ plăcere. Era sigurŭ, că fiică-sa ar puté să aĭbă aspiraţiunĭ multŭ maĭ înalte. Însă lacrimele femeilorŭ, ale mameĭ şi ale feteĭ, l'aŭ înduplecatŭ, să-şĭ dea învoirea părintéscă.

Colonelulŭ deja începu a se sui spre culmea auriuluĭ norocŭ. Deja se apropia momentulŭ, în care putea să esprime ḑeiţeĭ norocului: „Acum nu maĭ am, ce să-ţĭ cerŭ, căci tu mĭ-aĭ datŭ maĭ multŭ de câtŭ am speratŭ, să-mĭ potĭ da.“ Însă cu câtŭ presintele i-se desvĕlia maĭ strălucitŭ, cu atâta şi trecutulŭ i-se înfăţişa maĭ adese orĭ; asupra luminóseĭ feţe a presinteluĭ arunca o umbră cu atâtŭ maĭ întunecată trecutulŭ. Elŭ cerca, să-şĭ întórne ochiĭ dela aceste priveliştĭ hide, şi şi-ĭ păscea cu alte lucrurĭ, dar zădarnicŭ cerca, să le alunge. În visurile nopţiĭ, cândŭ îlŭ desfătaŭ gloria, ĭubirea şi sperările, se amestecaŭ totdeuna şi tablourĭ greţóse din trecutulŭ luĭ. De multe orĭ auḑia glasurĭ, carĭ îlŭ chemaŭ pe numele celŭ adevĕratŭ. Odată vĕḑu pe sermanulŭ Iosifŭ Camas, că se apropie de elŭ şi-lŭ numesce ucigaşulŭ tatăluĭ sĕŭ, de altă dată pe bĕtrânulŭ Basilio în genunchi rugându-se, să-ĭ cruţe viaţa şi blăstĕmându-lŭ în spasmurile morţiĭ. Dar cu resăritulŭ sóreluĭ caldŭ alŭ Andalusieĭ aceste întunecóse şi supĕrate feţe dispăreaŭ, şi în sufletulŭ luĭ érăşĭ se întorcea încrederea şi conscliinţa de sine. În uniforma sa érăşĭ era falniculŭ Don Vittorio Guerra şi alăturea de logodnica sa îşĭ ḑicea: „În umbra mlădiţeĭ, ce se ţine de unŭ arbore aşa de nobilŭ, cum aşĭ puté să nu fiŭ sigurŭ?“

Generaluluĭ cu familia sa a călĕtoritŭ la Madrid, să cerceteze pe unŭ frate alŭ sĕŭ maĭ mare. Colonelulŭ trebuia să rĕmână în Malaga, ca să presideze la unŭ procesŭ mi-

itariŭ. Unŭ soldatŭ desertatŭ acum de mulți ani a fostŭ prinsŭ, și avea să i-se aducă sentința.

La ḑiua pusă comisiunea se înfățișă. Erau șese căpitani, carî aŭ formatŭ unŭ semicercŭ împrejurulŭ unei mese. Acusatulŭ era Iosifŭ Camas, păstoriŭ de capre, ca desertoriŭ de sub stégŭ și ca ucigașulŭ tatâlui sĕŭ. Căpitanii ascultaŭ cu evlavie și grózĕ acusa procurorului. Adânciți în lucrulŭ, care li-s'a încredințatŭ, eî nicî nu observară, că fața presidenteluî s'a făcutŭ așa de fără colóre ca și giolgiulŭ de pe mortŭ, cândŭ s'a pronunțatŭ numele acusatuluî, nicî respirulŭ puternicŭ, care-î ridica peptulŭ, nu-lŭ observară.

Acusa s'a cetitŭ. Dovedile învinovățiaŭ cu totulŭ pe acusatŭ.

În sufletulŭ presidenteluî în acelŭ momentŭ se ivi unŭ cugetŭ atâtŭ de diavolescŭ, cum numaî în fundulŭ iaduluî putea să maî albă păreche. Cugetulŭ era acesta: „Mórtea acestuia e pétra, ce va astupa pe vecie secretulŭ meŭ.“ — Unŭ momentŭ maî apoî era deplinŭ hotărîtŭ și-și ḑise: „Dacă trebue unulŭ să móră, apoî móră chiarŭ și tatâlŭ meŭ, căcî e maî bĕtrânŭ.“

Procesulŭ se sfârși prin osîndirea la mórte a acusatuluî. Apĕrarea a fostŭ slabă, căcî nu putea produce nicî o dovadă palpabilă. Ér acusatulŭ nu ḑicea nicî o vorbă întru apĕrarea s'a. Elŭ plângea.

Nenorocitulŭ a fostŭ așeḑatŭ pe banca acusaților. Colonelulŭ își întórse fața cu dispreț în altă parte. „Domniî potŭ să facă întrebărî acusatuluî,“ ḑise președintele cu glasulŭ sĕŭ smâncitŭ.

Cei treî căpitani maî tinerî priviaŭ cu milă la nenorocitulŭ păstoriŭ, care sta sĕlbaticŭ ca și unŭ dobitocŭ și nu se putea apĕra decâtŭ cu lacrimile, carî îi curgeaŭ pĕrîŭ ca unuî copilŭ.

„Aî ḑisŭ, că în nóptea desertăriî nu eraî singurŭ,“ îi ḑise unulŭ.

„Nu, domnule,“ a fostŭ totŭ rĕspunsulŭ.

„Și cu cine eraî?“

Pe președintelŭ comisiuniî îlŭ cuprinse în acestŭ momentŭ o tusă cumplită.

„Nu potŭ să spunŭ,“ rĕspunse cu sfială.

„Pentru ce?“ îlŭ întrebă totŭ același.

„Pentru că am făgăduitŭ, să nu spunŭ,“ rĕspunse plângêndŭ acusatulŭ.

„Și ce aî făcutŭ cu baniî răpiți dela tatâlŭ tĕŭ?“ întrebă altulŭ.

„O, domnule, eŭ n'am răpitŭ nicî unŭ banŭ.“

„Scie elŭ minți, nu-î vorbă,“ observă alŭ treilea. „Se face numaî prostŭ, dar e câtŭ de cuminte. Pe țĕraniî aștia nimenî nu-î scie, cine suntŭ!“

„Cunoscî acestŭ cuțitŭ?“ îlŭ întrebă alŭ patrulea descoperindŭ o armă, ce sta pe masă.

„Eŭ? Nu!“ rĕspunse acusatulŭ, care într'adevĕrŭ nu-și maî putu recunósce cuțitulŭ.

„Destulŭ, domniî meî,“ ḑise presidentulŭ, care la privirea cuțituluî părea înțepatŭ în inimă și se și ridică repede. „Să se aresteze!“

„O voî, domniloră! Pentru iubirea prea curateî Vergure, uitați-vĕ, suntŭ nevinovatŭ,“ strigă prinsonerulŭ punêndu-și mânile cruce pe peptŭ. „Aveți milă de mine pentru sângele restignitului Isusŭ!“

„Să se ducă odată de aicî!“ strigă presidentulŭ.

„Suntŭ nevinovatŭ, domniloră, suntŭ nevinovatŭ!“ suspină nenorocitulŭ, pe cândŭ îlŭ duceaŭ.

„Eŭ o credŭ acésta într'adevĕrŭ,“ ḑise cu milă celŭ maî tinĕrŭ dintre căpitanî.

„Și pe ce-ți basezî credința acésta?“ întrebă presidentulŭ cu voce trĕmurătóre.

„La privirea acestuî omŭ mî-am simțitŭ ochiî plinî de lacrimî,“ rĕspunse căpitanulŭ.

„O dovadă prea neînsemnată acésta,“ ḑise batjocoritoriŭ unulŭ dintre ceî maî bĕtrânî membri aî comisiuniî. „Eștî pentru prima óră într'o astfelŭ de comisiune.“

„Nu, domnulŭ meŭ,“ replică tinĕruluî bărbatŭ cu demnitate. „Am fostŭ membru într'o comisiune, unde am osîndităŭ cu tótă convingerea mea pe acusatŭ. Și totŭ conscința mea îmî spune și de astădată, că pe acestŭ nenorocitŭ să-lŭ declarŭ nevinovatŭ.“

„Acésta e părerea dtale,“ ḑisé presidentulŭ, „dvóstre însă sciți, că legea ḑice, să vĕ dați în scrisŭ părerile.“

„După lege eŭ începŭ,“ ḑise tinĕruluî căpitanŭ și se duse repede la protocolŭ, unde își însemnă votulŭ. Celalalțî asemenea își însemnară voturile lorŭ, și cândŭ se înfățișă hârtia presidenteluî, acela vĕḑu, că voturile suntŭ egalŭ împărțite.

Tinerimea, pe care o caracterisézĕ atâtŭ de frumosŭ marinimositatea, a votatŭ pentru viață, ceî treî judecători maî bĕtrânî pentru mórte. Votulŭ presidenteluî trebuia să decidă. Elŭ avea pentru iertare dóuĕ voturî, pentru condamnare unulŭ.

Presidentulŭ nostru nu se maî gândi; elŭ prinse péna în mână și scrise: „Conformŭ legiloră regescî cu datulŭ 17 Febr. 1778 și 15 Martie 1815 condamnŭ pe desertorulŭ Iosifŭ Camas la mórte de glonțŭ.“ Și se subscrise: „Vittorio Guerra.“

O ḑi după aceea colonelulŭ călători la Madrid și o ḑi maî târḑiŭ nefericitulŭ Iosifŭ Camas a fostŭ împușcatŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Manualŭ de Dreptulŭ cambialŭ lucratŭ de *Ioanŭ Socociŭ* profesorŭ la școla comercială rom. gr. cat. din Brașovŭ. Tipăritŭ cu spesele institutuluî de creditŭ și economiî „Albina“. Sibiŭ. Tipografia archidiecesană. 1894. Prețulŭ 2 fl.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinți pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireî interne a bisericeloră, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **așeḑarea acelorŭ obiecte** în fața loculuî, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele maî ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-î încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de sone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 13—52 **auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.**

Turnătoria de clopote și de metale a luî

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 9—26 **Timisióra-Fabricŭ**

se recomandă spre pregătirea clopoteloră nóuĕ, precum la preturnarea clopoteloră stricate, maî departe spre facerea de clopoțirî întregî armonióse, pe lângă garanță pe maî mulți ani, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărî de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orî ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latura, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

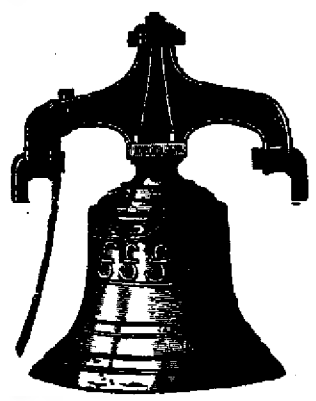

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maî multe orî premiatele

Clopote patentate găurite,

carî aŭ unŭ tonŭ maî intensivŭ, maî limpede, maî plăcutŭ și cu vibrare maî voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maî departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maî josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Prețcurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 19 Maiŭ 1894. Numĕrulŭ 22.

Procesulŭ Memorandului.

Adĭ se terminŭ a dóua septĕmână, de cândŭ s'a începutŭ înaintea juraţilorŭ din Cluşŭ pertractarea unuia din cele maĭ marĭ pocese politice ale vĕculuĭ nostru.

Este decĭ firescŭ, ca în momintele acestea mintea şi inima nóstră să fie îndreptată maĭ vîrtosŭ la Cluşŭ. Pentru că este neîndoiosŭ, că procesulŭ acesta, orĭ care va fi judecata, ce se va aduce, va marca o fasă însemnată a luptelorŭ nóstre naţionale, şi că la tótă întîmplarea va avé urmărĭ favoritóre pentru luptele, ce ne aştéptă în viitoriŭ.

Despre urmările acestea nu e încă astădĭ timpulŭ de a scrie. Adĭ avemŭ numaĭ datorinţa de a releva momentele acelea maĭ însemnate şi caracteristice, pe carĭ le-amŭ constatatŭ în ceste dóuĕ septĕmânĭ trecute.

Celŭ dintâiŭ lucru este, că deja în ḑiua primă, ba încă înainte de începerea procesuluĭ, s'a dovedităŭ maĭ limpede decâtŭ lumina sóreluĭ, *că procesulŭ memorandului este procesulŭ poporuluĭ românescŭ întregŭ.*

Cine a vĕḑutŭ mulţimea cea mare nenumĕrată, care a însoţităŭ cu urările sale pe membriĭ comitetuluĭ în calea lorŭ spre Cluşŭ, cine a pututŭ avé fericirea, să asiste la manifestaţiunea colosală din grădina Bánffy, cine a pututŭ constata acolo presenţa alorŭ vre-o 20.000 de românĭ *veniţĭ din tóte părţile locuite de românĭ,* acela a simţităŭ totodată convingerea, că aicĭ nu e vorbă, nu póte fi vorbă despre o mulţime aţiţată pe cale artificială, ci despre o mulţime, care simte cu conducĕtoriĭ sĕĭ, care este pĕtrunsă de postulatele conducĕtorilorŭ sĕĭ şi care scie, că dela împlinirea acelorŭ postulate atîrnă fericirea sa ca naţiune.

Însemnătatea manifestaţiuniĭ din grădina Bánffy nu se póte releva în deajunsŭ. Noĭ o spunemŭ apriatŭ, că după convingerea nóstră unŭ succesŭ politicŭ maĭ strălucitŭ de cum a fostŭ manifestaţia din grădina Bánffy, n'a maĭ avutŭ poporulŭ românescŭ din 1848 încóce.

Manifestaţia acésta a fostŭ unŭ succesŭ *în lăuntru şi în afară.*

În lăuntru, pentru că aducêndŭ în contactŭ tóte ţinuturile locuite de românĭ, a întăritŭ sentimentulŭ de solidaritate naţională şi încrederea în isbânda infalibilă a causeĭ nóstre şi în acela-şi timpŭ a fostŭ o adevĕrată şcólă politică pentru toţĭ, din care a pututŭ învĕţa fiesce care, câtŭ de multŭ face păşirea comună şi energică, pentru a desconcerta apucăturile contrare.

În afară a fostŭ unŭ succesŭ manifestaţia din grădina Bánffy, pentru că a convinsŭ pe străinĭ şi maĭ alesŭ pe magiarĭ, că poporulŭ românescŭ una este cu conducĕtoriĭ sĕĭ, că conducĕtoriĭ firescĭ aĭ poporuluĭ românescŭ suntŭ fiiĭ sĕĭ inteligenţĭ, şi că celŭ ce în pace voesce a trăi cu poporulŭ românescŭ, trebue maĭ întâiŭ să se împace cu inteligînţa română.

Alŭ doilea momentŭ vrednicŭ de relevatŭ din cele petrecute până aicĭ este *simpatia generală a tuturorŭ popórelorŭ europene faţă de causa nóstră.*

Constatămŭ cu mândrie şi cu fericire, că nu este poporŭ civilisatŭ din Europa, care să nu-şĭ fi manifestatŭ deja prin presa sa simpatiile sale faţă de noĭ, dorulŭ sĕŭ de a vedé triumfulŭ causeĭ nóstre şi desaprobarea sa faţă de politica magiarilorŭ. Se póte afirma fără témă, că unŭ resensŭ maĭ viŭ şi maĭ generalŭ n'a provocatŭ încă nicĭ o cestiune, din câte aŭ fostŭ agitate în ultimele deceniĭ.

Va fi o datorinţă a viitoruluĭ celuĭ maĭ apropiatŭ a aduna vocile nenumĕrate, ce s'aŭ ridicatŭ în favorulŭ causeĭ nóstre. Colecţiunea aceea va fi unŭ rĕsunetŭ puternicŭ, înaintea căruia nu-şĭ vorŭ puté astupa urechile, ceĭ ce cu totŭ preţulŭ vorŭ să ne ignoreze.

Nu este decĭ maĭ micŭ succesulŭ acesta alŭ doilea alŭ procesuluĭ, decâtŭ celŭ dintâiŭ.

Şi cuĭ avemŭ să mulţămimŭ acestŭ succesŭ? Numaĭ dreptăţiĭ causeĭ nóstre naţionale.

Se plângŭ foile magiare, că guvernulŭ din Budapesta cu multele sale miĭ, ce îĭ suntŭ la dispositie, n'a pututŭ să împedece glasulŭ de simpatie, ce din tóte părţile rĕsună cătră românĭ. Şi óre de ce? Pentru că nu pretutindenea baniĭ călăuzescŭ convingerile, ca în nefericita nóstră ţară, ci principiĭ etice şi omenescĭ. Şi străinătatea cultă s'a convinsŭ, că la noĭ în ţară e vorbă de o luptă a dreptuluĭ în contra forţeĭ, şi ea se alătură la dreptŭ, ér nu la forţă, pentru că idealulŭ eĭ este triumfulŭ dreptuluĭ asupra forţeĭ, orĭ unde s'ar constata ivirea acesteĭ lupte.

Alŭ treilea succesŭ, ce-lŭ putemŭ constata în procesulŭ acesta, este *neputinţa absolută a tribunaluluĭ în faţa procesuluĭ.* Nicĭ judecătoriĭ, nicĭ juraţiĭ, nicĭ procurorulŭ nu potŭ să arete cu siguritate, unde se află adevĕrata crimă, pentru care aŭ trasŭ înaintea judecăţiĭ pe 20 representanţĭ aĭ poporuluĭ românescŭ. Odată aducŭ de causă redactarea Memoranduluĭ, de altă dată tipărirea şi de altă dată respândirea. Dar acusaţiĭ, cu tóte că aŭ rĕmasŭ fără apĕrătorĭ, totŭ mereŭ îĭ strîmtorescŭ pe acusatorĭ din posiţie în posiţie, aşa încâtŭ totŭ procesulŭ a ajunsŭ într'unŭ circulus vitiosus, din căre abia maĭ este posibilŭ a scăpa.

Neputinţa acésta, pe care aŭ constatat'o foile magiare, contrariĭ nostri o caută în necapacitatea personală a membrilorŭ tribunaluluĭ şi a procurorului. Ea este însă a se căuta în lipsa absolută a baseĭ procesuluĭ. S'a pornitŭ adeca procesulŭ, fără ca să fi fostŭ vre-unŭ motivŭ palpabilŭ, ci numaĭ cu scopulŭ politicŭ de a terorisa pe românĭ şi de a-ĭ face, ca să renunţe cu lupta naţională şi să se dea plaĭnicĭ. Încercarea acésta însă s'a rĕsbunatŭ amarŭ, Ea a dovedităŭ, că cea maĭ înaltă instituţiune din ţară, care trebue să se bucure de o absolută independenţă, — *justiţia,* — este la discreţiunea guvernului. Şi aşa procesulŭ acesta este o compromisiune şi o dejosire a justiţieĭ statuluĭ nostru, cum noĭ nu amŭ fi doritŭ, să se întîmple. Asta, o repetimŭ, a disŭ o ḑiarulŭ magiarŭ „Hazánk", nu noĭ. Noĭ ne mărginimŭ a constata şi mărturisirea acésta a uneĭ marĭ şi independente foĭ magiare ca pe unŭ succesŭ alŭ procesuluĭ.

Étă treĭ din succesele marĭ ale procesuluĭ intentatŭ poporuluĭ românescŭ.

Că succesele aceste suntŭ arvuna triumfuluĭ causeĭ nóstre, asta o vede şi orbulŭ.

Orĭ cum ar fi decĭ sfârşitulŭ, succesele aceste ne mulţămescŭ şi ne facŭ, să privimŭ liniştiţĭ în viitoriŭ.

E vorba, să mergemŭ totŭ înainte, să nu perdemŭ curajulŭ, să rĕmânemŭ cumpĕtaţĭ, dar neînfricaţĭ, să păzimŭ marginile legiĭ, şi la isbândă vomŭ ajunge.

Procesulŭ memoranduluĭ şi în stadiulŭ sĕŭ de până aicĭ ne-a apropiatŭ nespusŭ de isbânda doritŭ.

Guvernulŭ a voitŭ să ne nimicéscă prin acestŭ procesŭ, în schimbŭ însă ne-a făcutŭ causeĭ nóstre unŭ serviţiŭ, pentru care nu-ĭ vomu puté mulţămi în deajunsŭ.

Rentórcerea lui Wekerle dela Viena. — Ministrulŭ preşedinte Wekerle, precum amŭ împărtăşitŭ deja, a fostŭ pe la Viena, pentru ca să cerce a asigura sórtea proïectoloru bisericescĭ ale guvernului, în rîndulŭ celŭ dintâiŭ sórtea proïectuluĭ despre căsătoria civilă obligătóre. Tótă lumea aştepta decla-

raţiunile, carî avea să le facă Wekerle acum în conferinţa partidului guvernamentalŭ. Căderea proïectului în casa magnaţilorŭ o derivă liberalii opoziţionalî mai alesŭ din păşirea dignitarilorŭ curţii împĕrătescî în contra proïectului. „Camarilla“ a câştigatŭ „reacţiunii“ învingerea asupra liberalismului. Wekerle s'a dusŭ la Viena, se ḑice, că cu scopulŭ de a frânge amesteculŭ „incompetentŭ“ alŭ camarilleî în afacerile interne ale Ungarieî. Tótă lumea aştepta, ca Wekerle întorcêndu-se dela Viena să aducă scirî despre triumfŭ asupra camarilleî. Şi încă nicî nu s'a întorsŭ, şi respândiaŭ deja faîme despre triumfulŭ, care l'a câştigatŭ la Corónă asupra opoziţieî din casa magnaţilorŭ, şi despre aceea, că elŭ pórtă deja în busunariŭ garanţele acelea, carî vorŭ împedeca, ca înfrîurinţele curţii să se misce şi a dóua óră în contra proïectului despre căsătoria civilă obligătóre.

Şi oraculŭl şî-a deschisŭ gura. Ministrulŭ a grăitŭ, a grăitŭ într'unŭ tonŭ răsboïnicŭ, şi a spusŭ, că — numaî după ce va vota casa deputaţilorŭ a dóua óră proïectulŭ despre căsătoria civilă, numaî după aceea va cerca guvernulŭ, să afle garanţele, carî vorŭ asigura sórtea proïectului şi în casa magnaţilorŭ. „Dacă casa deputaţilorŭ va primi din noŭ proïectulŭ acesta,“ a ḑisŭ ministrulŭ preşedinte, „atuncî ne vomŭ găsi înaintea aceleî datorinţe constituţionale, ca să cercămŭ chipurile şi garanţele, să recurgemŭ la acelea mijlóce constituţionale, carî vorŭ fi potrivite spre a aplana contrastele dintre cele dóuĕ camere şi spre a duce proïectulŭ la învingere, şi încă mai înainte de ce ar hotărî casa magnaţilorŭ din noŭ, să ceremŭ cu privire la ele preventiva încuviinţarea a coróneî.“

Partidulŭ guvernamentalŭ firesce că a aplaudatŭ cu însufleţire enunţarea luî Wekerle.

Dar ce garanţe, ce mijlóce constituţionale vorŭ fi acelea? Ministrulŭ cu rĕspunsulŭ sĕŭ vrednicŭ de unŭ oraculŭ pagânŭ nu a rĕspunsŭ nicî cu unŭ cuvîntŭ la întrebarea acésta.

Toţi se gândescŭ la aceea, că pe aceî dignitarî aî curţii împĕrătescî, carî sentŭ contrarî aî proiectului, ministrulŭ va cerca să-î înduplece în óre care chipŭ, să nu ïea parte la votarea proximă din casa magnaţilorŭ. Dar e greŭ a presupune, că corona va face presiune asupra dignitarilorŭ acelora, căcî acésta ar însemna, că corona renunţă la dreptulŭ de a sta preste partide. Se maî gândescŭ ómeniî şi la unŭ Pairschub, adecă la numirea unuî numĕrŭ maî mare de membri noî în casa magnaţilorŭ. Ba „Magyar Hirlap“ scria chiarŭ despre aceea, că Wekerle va propune Maiestăţii Sale, să creeze vre-o treîḑecî de conţi şi baroni noî. Dar se svonesce, că corona în privinţa numiriî de membri noî aî caseî magnaţilorŭ n'a făcutŭ ministruluî nicî o promisiune, care să-lŭ îndestuléscă pe acesta. Singurulŭ „resultatŭ“, cu care s'a întorsŭ Wekerle din Viena, aşa se vede, că a fostŭ numaî acela, că Corona s'a învoitŭ, ca proïectulŭ să se aducă şi a dóua óră spre desbatere în cele dóuĕ camere.

Situaţia guvernuluî nu s'a îmbunătăţitŭ decî de locŭ, şi elŭ are decî causă de ajunsŭ de a privi cu temere la desvoltarea ulterióră a lucrurilorŭ. Şi acésta cu atâtŭ maî vîrtosŭ, cu câtŭ dispoziţiunea în cercurile poporale catolice e din ce în ce maî plină de încredere şi cuprinsă de convingerea firmă, că o votare nóuă în casa magnaţilorŭ va resulta o maioritate încă şi maî mare în contra proïectuluî de lege despre căsătoria civilă obligătóre.

Nerușinare. — Pe cândŭ decurge în Cluşŭ procesulŭ Memoranduluî, pe atuncia foile ungurescî din Cluşŭ şi Budapesta îşî daŭ tótă silinţa de a uşura juraţilorŭ rostirea verdictuluî osînditoriŭ. Foile acestea mintescŭ cu o nerușinare, de stă sórele în locŭ.

Étă câteva fragmente dintr'unŭ raportŭ datatŭ din Cluşŭ în 14 Maiŭ şi publicatŭ în „Magyarország“ din Budapesta în 16 Maiŭ.

„Astăḑi am fostŭ în Blaşŭ. — Esperinţele şi informaţiunile mele primite din isvórĕ vrednice de credinţă şi fără de nicî o escepţionare le resumezŭ în următórele: Românimea din Blaşŭ şi jurulŭ maî apropiatŭ e câtŭ se póte de agitată. În ḑilele din urmă s'aŭ întîmplatŭ de maî multe orî grupărî pe stradă, procesiunî demonstratóre. — Amenință publice atâtŭ în Blaşŭ câtŭ şi în celealalte comune, pe unde ungurimea pretutindenea e în minoritate disparentă, — că *„cu magiariî s'a sfârşitŭ“*, că *„ḑilele li-sŭ numĕrate şi pe toţi îi omóră“*, că *„ nu daŭ graţie nicî pruncilorŭ dela ţiţe“* etc.

„În Blaşŭ nu numaî ómeniî marî, ci deja şi pruncii micî strîgă cuvinte de batjocură după unguri. Pe protopretorele l'aŭ amenințatŭ, că elŭ va fi jertfa cea dintâiŭ.

„Inteligința e nespusŭ de furiósă, şi afecţiunea acésta inficiéză deja şi poporulŭ de rîndŭ.

„Dacă vorŭ osîndi pe domniî nostri la Cluşŭ, atuncî va fi mare rĕŭ!“ — acestea şi asemenea cuvinte strigă românii. Ţerănimea dela satŭ *nutrésce convingerea cea maî sfîntă, că ungurimea deja nu maî are putere preste românî;* „împĕratulŭ“ *nu-î maî ajută;* şi şi *muscalii* pe românî îi vorŭ sprijini, cândŭ vorŭ năvăli asupra ungurilorŭ. —

„Credința asta, precum şi împrejurarea, ca *puterea magiară în faptă nu se manifestă întru nimica înaintea lorŭ:* acestea mărescŭ preste mĕsură cutezarea românilorŭ, carea *în orî care clipélă póte să degenereze în atacare deschisă.* —

„Oficiulŭ administrativŭ, fiindŭ lipsitŭ de mijlócele necesare de putere, şi aicî — ca în cele maî multe puncte amenințate — *stă impotentă* faţă cu agitarea, care ïea neîncetatŭ dimensiuni totŭ maî marî.

„Câtŭ de impotentă este ea, şi câtŭ de tare sciŭ agitatoriî să tăînuéscă scopurile sale: dovadă destulŭ de caracteristică este aceea, că *astăḑi (în 14 Maiŭ) în modŭ oficiosŭ n'aŭ sciutŭ nimica sigurŭ despre aceea, că óre mâne (în 15 Maiŭ) fi-va şi în ce dimensiuni demonstraţiune pe „câmpulŭ libertăţii“ !* —

„Acestea le-am esperiatŭ. despre acestea m'am convinsŭ în Blaşŭ. Şi încă odată accentuezŭ, că raportulŭ meŭ corĕspunde întru tóte faptelorŭ adevĕrate. Ba m'am silitŭ a scrie *maî puţinŭ*, de câtŭ am înțelesŭ din isvorŭ vrednicŭ de credinţă.“

Acestea le spune raportorulŭ luî „Magyarország“. Într'una îî dămŭ totŭ dreptulŭ: elŭ a minţitŭ *maî puţinŭ*, de câtŭ ar fi pututŭ să mintéscă.

Fie-î ruşine, că primesce remunerare dela „Magyarország“ şi totuşi nu-î face pe placŭ, după cum ar dori ceî ce-lŭ remunerézĕ. Cu multŭ maî mare norocŭ are „Egyetértés“ din Budapesta cu raportoriî sĕî.

Étă ce spune „Egyetértés“ în 15 Maiŭ lumiî:

„Cluşŭ, 14 Maiŭ. Românimea turburată de agitatoriî pe ḑiua de mâne după tótă probabilitatea se va lăsa a fi răpită la demonstraţiunî de dimensiune aşa de mare, câtŭ acelea — avêndu-se' în vedere modurile esecutăriî — trebue să se privéscă de revoluţie gata.“

„Cluşŭ, 14 Maiŭ. Masse românescî marî se îmbulḑescŭ spre Blaşŭ, ca acolo să celebreze pe „câmpulŭ libertăţii“ ḑiua de 15 Maiŭ ca aniversară a adunăriî din 1848, — în care aŭ protestatŭ în contra uniunii, aŭ proclamatŭ ruperea lorŭ de cătră regatulŭ magiarŭ şi aŭ hotărîtŭ întemeiarea uneî Dacoromâniî. —

„Acum veghéză în întregŭ ţinutulŭ gendarmerie întărită şi ostăşime deplinŭ adjustată.

„În poporŭ agitéză în continuŭ, şi fiindcă românii pentru agitare nu vorŭ să cedeze intervenţiunii organelorŭ administrative, e probabilŭ, că va fi temere de ciocnire maî seriósă.“

„Cluşŭ, 14 Maiŭ. Din Blaşŭ ni-se comunică, că românimea adunată acolo a făcutŭ conductŭ în cete dese pe strade şi în dispoziţie îngrijitoriŭ de agitată a pornitŭ la „câmpulŭ libertăţii“. Românimea adunată agitatoriî o iritaŭ neîncetatŭ, şi cândŭ massa a începutŭ a arĕta purtare decherată inimică, a păşitŭ la mijlocŭ gendarmeria şi a provocatŭ pe românî, să se împrăştie.

„Massa la începutŭ a cedatŭ provocăriî gendarmerieî, dar la cuvîntulŭ agitatoriloră preste puţinŭ éră s'a adunatŭ, s'a împotrivitŭ, a începutŭ o urlătură grozavă şi a voitŭ să dea năvală asupra gendarmiloră. Atuncî gendarmiî aŭ pusŭ mâna pe arme, şi după ce românii nicî la nóua provocare nu aŭ cedatŭ, aŭ împrăştiatŭ massa română cu puscile baionetate. Vestea spune, că maî mulţi români aŭ fostŭ răniţi greŭ.“

Din prisosința inimeî grăesce gura. Compatrioţiî ungurî dorescŭ, ca românii să insceneze revoluţie. Câtŭ de binevenită le-ar fi ea? Şî-ar puté ḑice şie-şî, ar puté ḑice Maiestăţiî Sale, ar puté ḑice lumiî întregî: „Românii suntŭ revoluţionarî, şi noî avemŭ sfînta datorință de a sugruma revoluţiunea lorŭ cu orî ce preţŭ şi mijlocŭ!“ Dar bucuria asta românii nu le-aŭ făcut'o nicî odată şi nicî de aci încolo nu le-o vorŭ face nicî odată. Nu le-aŭ făcut'o nicî odată. Singura mişcare naţională înarmată, carea aŭ făcut'o românii din patrie, a fostŭ cea din 1848. Aceea s'a începutŭ la Blaşŭ pe câmpulŭ libertăţii, şi s'a începutŭ cu jurămîntulŭ de fidelitate faţă cu Maiestatea Sa, şi în totŭ decursulŭ aceleî mişcărî s'aŭ luptatŭ pentru Tronŭ în contra ungurilorŭ, carî se resculaseră asupra Tronului. Mulţi dintre conducĕtoriî Romanilorŭ aŭ ieşitŭ din lupta aceea decoraţi şi remuneraţi din partea Maiestăţii Sale. Aşa suntŭ Românii: fie sórtea lorŭ orî câtŭ de grea, eî rĕmânŭ credincioşi Tronului, nu facŭ revoluţii, eî suntŭ elementŭ de ordine.

Scirile alarmătóre de maî la délŭ nu le desmințimŭ noî. Le desmințescŭ totŭ „Egyetértés“ şi „Magyarország“. Étă cum o face „Egyetértés“ în numĕrulŭ sĕŭ din 16 Maiŭ:

„Cluşŭ, 15 Maiŭ. Din Blaşŭ se comunică, că serbarea românéscă de astăḑi a decursŭ *fără de vĕrsare de sânge.* Ungurimea s'a depărtatŭ din Blaşŭ, precum şi din jurŭ. În biserică aŭ ţinutŭ cultŭ divinŭ, la care aŭ luatŭ parte maî multe miî de românî.“

Aşa dară ciocniri şi vĕrsare de sânge nu s'aŭ întîmplatŭ.

Dar nicĭ atâta nu e de ajunsŭ. Étă, ce spune „Magyarország“ în raportulŭ sĕŭ din 17 Maiŭ.

„Blaşŭ, 15 Maiŭ. Adunarea şi demonstraţiunile plănuite pe adĭ nu s'aŭ făcutŭ.“

Aşa dară în Blaşŭ Românii nu aŭ făcutŭ nicĭ o adunare.

Ruşine pe presa aceea, carea se luptă cu astfelŭ de mijlóce mârşave!

Amânarea congresului greco-catolicŭ. — „Dreptatea“ observă referitorĭŭ la amânarea congresuluĭ următórele:

„Se vede că convocatorĭĭ aceluĭ congresŭ suntŭ prea optimiştĭ. Faptulŭ, că în casa de susŭ căsătoria civilă de astădată n'a obţinutŭ maioritate, încă nu denotă, că nicĭ în viitorĭŭ nu va obţiné, şi nu detrage nimicŭ nicĭ din oportunitatea protestărĭĭ, din contră resoluţiunea de protestare luată în proiectatulŭ congresŭ ar fi fostŭ *memento* de-a nu slăbi în lupta contra acelorŭ proiecte de lege. Credemŭ decĭ, că amânarea congresuluĭ a fostŭ o idee fórte greşită.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa primindŭ în audienţă comitetuluĭ, ce s'a formatŭ din incidentulŭ iubileuluĭ, şĭ-a esprimatŭ mulţămita pentru activitatea plină de zelŭ a acestuĭ comitetŭ, în fruntea căruia a statŭ cardinalulŭ Parocchi.

Cardinalulŭ Rampolla din încredinţarea Sfinţieĭ sale a trimisŭ archiepiscopuluĭ de Antivari din Montenegro maĭ multe cărţĭ rituale tipărite în limba slavă la Propaganda.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ avea să începă în şedinţa din 16 a c. desbaterea asupra proïectuluĭ de lege despre matriculele de statŭ, dară căderea proïectuluĭ despre căsătoria civilă în casa de susŭ a făcutŭ să se amâne acestŭ proïectŭ.

Preşedintele dieteĭ după ce anunţă mórtea preşedinteluĭ caseĭ magnaţilorŭ br. Vay, aduce la cunoscinţa dieteĭ, că casa de susŭ nicĭ în generalŭ nu a primitŭ proïectulŭ despre dreptulŭ matrimonialŭ; ceea ce a produsŭ o impresiune deprimătóre asupra liberalilorŭ nostri.

Ministrulŭ Wekerle declară, că hotărîrea caseĭ de susŭ nu va face, ca guvernulŭ, să renunţe la esecutarea programuluĭ sĕŭ politicŭ-bisericescŭ. De reflexiunile făcute cu privire la proïectŭ se va ocupa de altădată. Acum propune, ca dieta să se pronunţe în proxima şedinţă asupra hotărîrĭĭ caseĭ de susŭ.

Polonyi reflectândŭ asupra societăţiĭ înfiinţate pentru cumpĕrarea ţiarelorŭ, ţice, că s'aŭ ivitŭ simptóme, care lasă a se presupune, că la spatele întreprinderiĭ stă guvernulŭ, orĭ unuluĭ saŭ altuluĭ din membriĭ luĭ. Se provócă la unŭ comunicatŭ alŭ ţiaruluĭ „Magyarország“, care susţine, că societatea de întreprindere „Kosmos“ a cumpĕratŭ din încredinţarea guvernuluĭ unele ţiare, până acum opositionale. Acésta nu numaĭ că nu e morală politică, ci e o aşa mare corupţiune, încâtŭ lipsescŭ cuvintele pentru cualificarea eĭ. Întrébă, că din ce fondŭ acopere guvernulŭ atarĭ cheltuelĭ, după ce fondulŭ de dispositie e desecatŭ? E durerosŭ, că o firmă (Haas şi Deutsch), care pentru operaţiunĭ neĭertate a fostŭ şi oprită dela concurenţa publică, acum pune mâna pe foĭ spre a corteşi şi câştiga opiniunea publică pentru guvernŭ. Constatézŭ, că „Pesti Napló“ şi „Szabad Szó“ suntŭ deja cumpĕrate, şi s'aŭ făcutŭ încercărĭ şi pentru cumpĕrarea ţiarelorŭ „Magyarország“ şi „Budapester Tagblatt“, dară proprietariĭ acestora nu voescŭ să le vîndă.

Ministrulŭ Hieronymi declară, că elŭ despre lucrulŭ acesta scie numaĭ din „Magyarország“. A înţelesŭ, că societatea de întreprinderĭ înainte de acésta cu 3—4 sĕptĕmânĭ a cumpĕratŭ pe „Pesti Napló“, ca să militeze pentru politica bisericéscă-liberală. Nu négă, că dînsulŭ aprobă lucrulŭ acesta. Accentuézŭ însă, că dînsulŭ nu are nicĭ unŭ amestecŭ în întrepindere, nu a datŭ nimĕnuĭ nicĭ banĭ, nicĭ nu a făcutŭ promisiunĭ orĭ altceva spre a promova scopurile întreprinderiĭ. Acusa, ce se face guvernuluĭ, o respinge.

Holló Lajos, redactorulŭ ţiaruluĭ „Magyarország“, declară, că are la mână documentŭ originalŭ pentru comprobarea celorŭ scóse în fóe. În posesiunea documentuluĭ a ajunsŭ aşa, că directorulŭ institutuluĭ „Kosmos“ din greşală i-l'a datŭ în loculŭ contractuluĭ, ce l'a încheiatŭ cu institutulŭ pentru tipărirea foiĭ sale. Scrisórea din documentŭ este a luĭ Rusznyák, consilieriulŭ institutuluĭ în cestiunĭ de dreptŭ, care pretinde dela guvernŭ ca desdaunare 25,000 fl. pentru cumpĕrarea ţiaruluĭ „Szabad Szó“. Acestŭ Rusznyák declară, că institutulŭ a voitŭ să cumpere şi ţiarulŭ „Magyarország“. Oratorulŭ vede o mare corupţiune în împrejurarea, că guvernulŭ cércă a-şĭ ajunge scopurile, nu prin organele sale, ci prin *cumpĕrarea foilorŭ opositionale*. Acusa, ca fundată, şĭ-o susţine.

Bolgár Ferencz spune, că de vre-o 3 sĕptĕmânĭ s'a presentatŭ la dînsulŭ unŭ tinĕrŭ, ca să cumpere ţiarulŭ „Budapester Tagblatt“. Elŭ a declaratŭ tinĕruluĭ, că fóea sa nu-ĭ de vînţare, nicĭ nu-şĭ póte schimba ţinuta politică. Tinĕrulŭ adauge, că numaĭ în unŭ punctŭ să se schimbe, anume să *sprijinéscă politica bisericéscă a guvernuluĭ*.

Ministrulŭ Wekerle încă declară, că guvernulŭ nu are nimicŭ comunŭ în causă. Guvernulŭ nu-ĭ atâtŭ de naĭvŭ, câtŭ să cumpere cu banĭ scumpĭ foĭ opositionale de jumĕtate bancrotate. Comunicatulŭ din „Magyarország“ îlŭ consideră de calumnie, şi guvernulŭ va cerca satisfacere. Acusa de corupţiune o respinge cu indignare.

În şedinţa din 17 a c. a dieteĭ ministrulŭ Wekerle de noŭ declară în numele colegilorŭ sĕĭ, că cabinetulŭ este solidarŭ în cestiunea căsătorieĭ civile şi nu va schimba nimicŭ în proïectulŭ de lege.

Justh Gyula în numele partiduluĭ independentistŭ declară, că primesce propunerea ministruluĭ.

Apponyi consideră de lucru contrariŭ constituţiuniĭ, cândŭ guvernulŭ pentru ajungerea scopuluĭ sĕŭ ar denumi atâţia membri pe viaţă în casa magnaţilorŭ, câtŭ să obţină şi aci maĭoritate; asemenea şi orĭ ce reformă a caseĭ de susŭ, ce s'ar face acum, o consideră de necorectă.

Guvernulŭ nu are dreptŭ, să ţică, că reformele bisericescĭ-politice le voesce naţiunea, de-órece la ultimele alegerĭ ele nu eraŭ în programŭ. Altcum ar sta lucrulŭ, dacă naţiunea ar fi întrebată pe calea alegerilorŭ libere şi curate; dară acésta încă nu e de recomandatŭ, fiindŭ că la nóuĕle alegerĭ alegĕtoriĭ s'ar grupa după confesiunĭ. Aşa, cum este proïectulŭ, de noŭ va fi respinsŭ în casa de susŭ. Nu rĕmâne decĭ alta, decâtŭ să se modifice proïectulŭ, lăsându-se afară, ce e neesenţialŭ în elŭ, în specialŭ forma obligătóre.

Corespondinţe.

Bucurescĭ, 28 Aprilie 1894.

Dle Redactorŭ!

Cu 1 Aprilie a. c. a întratŭ în vigóre Legea cea nóuă asupra cleruluĭ de mirŭ din România. Îmĭ aducŭ aminte că *Philalet* a schiţatŭ o altădată aci economia acesteĭ legĭ. Daţi-mĭ voe, să întru şi eŭ în joculŭ pe acela-şĭ terenŭ. — Dóuĕ inovaţiunĭ introduse prin acéstă lege în administraţiunea bisericéscă, *revisoratulŭ* şi *defensoratulŭ*, merită o consideraţiune deosĕbită din partea nóstră, maĭ alesŭ în urma cunoscutelorŭ polemiĭ dintre „Unirea“ şi „Teologiĭ“ din Braşovŭ.

Pe lângă organele de maĭ înainte aşadar ale administraţiuniĭ bisericescĭ, pe lângă preotŭ, protopopŭ, consistoriŭ, episcopŭ şi Sinodŭ, legiuitoriulŭ a introdusŭ maĭ întâiŭ revisoratulŭ eparchialŭ saŭ diecesanŭ. Atribuţiunile revisoruluĭ, după regulamentulŭ de punere în aplicare a legiĭ cleruluĭ, suntŭ: A asista totdeuna la şedinţele consistoriilorŭ şi a susţiné acusaţiunea în procesele, ce se înfăţişézŭ pentru diferite pricinĭ; a cerceta din noŭ, după însărcinarea episcopuluĭ, în casŭ de contestare faptele imputate şi procedura urmată de protopopŭ întru anchetarea lorŭ; a studia tóte actele, ce i-se trimitŭ de episcopŭ privitóre la o causă, ce urmézŭ a se supune judecăţiĭ consistoriuluĭ, şi apoĭ a înmâna preşedinteluĭ consistoriuluĭ dosarulŭ causeĭ, cerêndŭ chemarea în judecată a părţilorŭ împricinate. Pe lângă aceste revisoruluĭ are datoria, ca din 3 în 3 lunĭ să inpecteze tóte protopopiile eparchieĭ respective şi să raporteze episcopuluĭ resultatulŭ dobânditŭ. Cu acéstă ocasiune revisorulŭ îşĭ va îndrepta atenţiunea cu deosebire dacă cancelaria protopopiatuluĭ se ţine în bună regulă, cum şi dacă tóte cele ce li-se impunŭ protoereilorŭ prin legĭ şi regulamente, s'aŭ esecutatŭ la timpŭ şi întocmaĭ. Êr la finea fiecăruĭ anŭ revisorulŭ este obligatŭ a presenta episcopuluĭ unŭ raportŭ amĕnunţitŭ asupra tuturorŭ causelorŭ, ce s'aŭ presentatŭ spre judecata consistoriuluĭ eparchialŭ. — Precum se póte vedé din specificarea acestorŭ atribuţiunĭ, revisorulŭ este unŭ mijlocitoriŭ între episcopŭ şi protopopŭ şi procurorŭ pe lângă consistoriŭ; cu tóte aceste în anumite casurĭ elŭ, ca şi protopopulŭ, comunică directŭ cu Ministrulŭ cultelorŭ.

* * *

Atribuţiuni multu mai întinse şi rolu multu mai însemnatu au însă *Defensorii eclesiastici* numiţi pe lângă ministeriulu cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice. Ei representă pe ministru în atribuţiunile, ce-şi fixéză prin acestu regulamentu, avêndu a face, după ordinile luĭ, inspecţiunile respective, şi înaintându totdeuna rapórte asupra inspecţiunilorŭ făcute, ér la finea anuluĭ unu raportu generalu asupra stăriĭ morale şi materiale a cleruluĭ din acelea-şi circumscripţiuni. Adecă (art. 75) eĭ „suntu datorĭ să privegheze pentru îndeplinirea datoriilorŭ, ce privescu pe protoiereĭ, parochi, preoţi supranumĕrarĭ, diaconi, şi în genere pe toţi aceia, asupra cărora ministrulu are dreptulu de controlu în marginile legiĭ clerului mirénu şi seminariilorŭ."

Art. 77 arată şi mai amĕnunţitu, în ce consistă acésta priveghere, de aceea şi meritá a fi cunoscutu în întregulu sĕu: „Pe lângă acestea, defensoriĭ eclesiasticĭ vorŭ mai priveghia: 1. asupra purtăriĭ morale a clericilorŭ, raportându pe dată ministruluĭ, orĭ de câte orĭ vorŭ constata alunecărĭ contrare chemăriĭ clericale; 2. asupra buneĭ întreţineri materiale nu numai a bisericelorŭ parochiale, ci şi a celorŭ filiale; 3. asupra obligaţiuniĭ preoţilorŭ de a împlini pe rîndu oficiile religióse în diferitele biserici ale parochiilorŭ; 4. asupra datorieĭ impuse preoţilorŭ de a servi fără plată tóte oficiile religióse acelorŭ dintre parochianĭ, carĭ nu vorŭ fi în stare să plătéscă; 5. asupra împărţiriĭ după lege a veniturilorŭ epitrachiluluĭ provenitóre din taxele fixate prin acestu regulamentu; 6. asupra folosinţeĭ pămînturilorŭ bisericilorŭ rurale conformu legiĭ (cleruluĭ); 7. asupra imunităţiĭ prevĕdute în ultimulu aliniatu alu art. 28 din lege (scutirea cleruluĭ de straje şi de dile de prestaţiĭ); 8. asupra moduluĭ de predare a studiuluĭ religiuniĭ în şcólele publice primare, dacă o asemenea predare se va cere vre-unuia dintre parochĭ de către ministru; în fine 9. *asupra a totu, ce în vederea legiĭ şi a regulamentelorŭ eĭ şi dispositiunilorŭ ministeriale, póte cădé în resortulu uneĭ minuţióse şi conscienţióse inspecţiuni bisericescĭ circa sacra.* În cestiunea judecăriĭ preoţilorŭ de către consistoriu, Defensorulu are îndatorirea de a susţiné (!) acusaţiunea, când trimiterea în judecată se face de ministru saŭ de epitropiĭ bisericilorŭ întreţinute din fonduri particulare. Acestea suntu atribuţiunile Defensoriloru. Fiesce care defensoru are cancelaria sa la reşedinţa circumscripţiuniĭ. Defensoriĭ se potu adresa directu la orĭ ce autoritate din ţară, cerêndu ajutoriu, dacă va fi trebuinţă, pentru îndeplinirea îndatoririlorŭ lorŭ. Art. 74: „Pentru a puté fi numitu defensoru se cere a fi cetăţanu românu, de religiunea creştină ort. de resăritu, a poseda diploma de doctoru saŭ licenţiatu în teologie dela o facultate de teologie ort. şi a avé etatea de celu puţinu 30 anĭ." Condiţiunea, ca să facă parte din hierarchia bisericéscă, nu se recere, ceea ce se dovedesce şi prin faptulu, că dintre ceĭ treĭ defensorĭ numiţi de curêndu, doĭ de sigurŭ, ér alu treilea încă credu, că este laicu. Pe aicĭ, mai alesu de când s'a înfiinţatu facultatea de teologie, suntu mulţi laicĭ cu diplome în teologie. — Posturĭ de defensorĭ de o cam dată s'au înfiinţatu treĭ pentru întréga ţară, în Bucurescĭ, Iaşi şi Craiova, avêndu fiesce care în circumscripţiunea sa mai multe judeţe. Şi după ce în întrégă ţara suntu optu diecese, rĕmâne învederatu, că inspecţiunea unuĭ defensoru se întinde preste dóue saŭ mai multe diecese; aşa încâtu din acestu punctu de vedere defensoriĭ suntu de-asupra episcopilorŭ. Ba încă se pare, că eĭ suntu de-asupra lorŭ şi din alte puncte de vedere. Întinderea cea mare a atribuţiuniloru defensoriloru, precum şi elasticitatea principiuluĭ inspecţiuniĭ „circa sacra", ce le este încredinţată, dacă n'ar cuprinde în sine acea superioritate, celu puţinu n'o escludu. Orĭ cum ar fi însă, eu lasu aci cuvîntulu confraţiloru dela fosta (căcĭ a încetatu) „Voinţa Bis. Rom.": „Câtu pentru ce devine autoritatea episcopuluĭ faţă cu puterea laică care dă defensoriloru eĭ bisericescĭ cea mai întinsă şi „mai absolută putere în cele bisericescĭ, noĭ „n'amu mai avé cuvîntu să dicemu nimicu. „PP. SS. Episcopĭ au primitu legea şi suntemu siguri că trebue să fie prea mulţămiţi „şi de regulamentulu eĭ. . . . Despre noĭ, „totu atâtu. Ce amu fostu, aceia suntemu: „umiliţi întotdeuna. Până acuma amu avutu „mai puţinĭ carĭ ne înfruntau, ne dojeniau, „ne canonisau, acum avemu mai mulţi: pe „lângă protoiereĭ şi pe revisorĭ, pe lângă „revisorĭ şi pe defensorĭ. Dela episcopĭ nu „vomu mai avé ocasiune să primimu înfrun„tărĭ, dojenĭ şi canonisirĭ, pentru că până „la dînşiĭ suntemu definitivu regulaţi pentru „totu ce obijdia ne va duce în calea nă„pastieĭ!"

Primiţi, vĕ rogu etc.

Machedon.

Pertractarea din Cluşu.

Şedinţa a VI-a.

Preşedintele deschidêndu şedinţa anunţă, că pentru interpretarea corectă s'a adusu încă unu tâlmacitu, anume Petru Cosmuţa, şi că nu va mai permite discusiune asupra traduceriĭ. Se vede, că dlu preşedinte îşi crede tâlmacii de infaliblĭ. Altcum s'a doveditu, că tâlmaciulu alu doilea este şi mai puţinu capabilu decâtu dlu Lehmann.

La provocarea preşedinteluĭ dlu *Dr. Raţiu* în numele acusaţiloru dice, că după ce apĕrătoriĭ, împedecaţi fiindu întru împlinirea consciinţiósă a misiuniĭ lorŭ, au renunţatu la apĕrare, şi aşa acusaţiĭ fără vina lorŭ suntu lipsiţi de apĕrătorĭ în unu procesu atâtu de gravu, şi după ce apĕrarea nu o potu încredinţa orĭ şi cuĭ, şi chiaru când şi-ar afla apĕrătorĭ, aceştia au lipsă de timpu mai îndelungatu spre a se pregăti, rógă tribunalulu, să amâne pertractarea. Procurorulu dice, că acusaţiĭ ca ómenĭ de o cultură superióră, carĭ au formulatu Memorandulu, şi astfelu cunoscu mai bine causa, se potu înşi-şi apĕra. Tribunalulu după consultare de o óră — depeşându la ministru în causa acésta — enunţă, că nefindu motivu pentru amânare, pertractarea se va continua. Acusaţiĭ insinuă recursu de nulitate.

Urmézá cetirea pasajeloru incriminate din Memorandu. După acésta vorbindu dlu *Coroianu* arată, câtu de grea este posiţia de a se apĕra pe sine. Constată, că representanţiĭ poporului românu au să stea pe banca acusaţiloru faţă cu nisce juraţi preocupaţi politicesce şi necompetenţi de a judeca în acestu procesu, unde se tractézá de cestiunea politică a uneĭ naţiuni. Acusaţiloru li-se atribue delictulu, că în o şedinţă din 25—26 Martiu 1892 au hotărîtu tipărirea şi respândirea Memorandului. Acusaţiĭ însă au fostu ascultaţi în cestiunea acésta după unu anu şi 2—3 luni. Deci delictulu, şi dacă ar fi fostu, s'a prescrisu. Memorandulu s'a publicatu mai întâiu în organele partidului „Tribuna" şi „Gazeta Transilvanieĭ". Dacă e vorba de respândire, trebuiau urmărite foile acestea.

Dr. I. Raţiu face pe scurtu istoriculu compuneriĭ, subşterneriĭ şi publicăriĭ Memorandului, apoĭ observă, că acesta este opera tuturoru Românilorŭ, carĭ au luatu parte la conferinţa din 21—22 Ian. 1892, carĭ ca delegaţi aĭ poporului românu au declaratu în conferinţa din 23—24 Iuliu 1893, că Memorandulu este opera lorŭ, şi că se declară de solidarĭ cu întrégă procedura privitóre la compunerea, publicarea şi aşternerea către tronu a acestuĭ memorandu; deci nu potu fi traşi la rĕspundere numaĭ membriĭ comitetului. Susţine ca şi dlu Coroianu, că şi când ar fi delictu, s'ar fi prescrisu. Declară mai departe, că dînsulu numaĭ în Maiu 1892 a primitu esemplarulu din Memorandu, pe care avea să-lu înainteze Maiestăţiĭ Sale. La şedinţele din 25 şi 26 Martiu, precum niciĭ la celelalte şedinţe ale comitetului ţinute până în 14 Iuliu 1892 nu a participatu din causă de bólă; deci crede, că faţă cu dînsulu trebue să aibă locu prescripţiunea.

Dlu G. Popu de Băsesci se alătură la escepţiunile ridicate de doiĭ Coroianu şi Dr. Raţu, se declară solidaru pentru întregu cuprinsulu Memoranduluĭ, pe care îlu consideră de espresiuuea netărmuritelorŭ dureriĭ, de carĭ sufere naţiunea română; insistă pentru prescripţiune.

Dr. V. Lucaciu în unu discursu mai lungu şi fórte elocuentu arată, câtu de grea este posiţia dînsuluĭ, care nu cunósce procedura juristică, niciĭ nu are la spate unu apĕrătoriu, care să-i dea inviaţiuni. Apoĭ probézá până la evidenţă, că primulu terminu, care trebue consideratu din punctu de vedere chronologicu-juridicu, este acela, în care Memorandulu, ca actu alu partiduluĭ românu, a vĕdutu lumina în organele oficióse ale partiduluĭ, adecă în „Tribuna" şi „Gazeta Transilvanieĭ"; deci cere, ca tribunalulu din punctu de vedere, alu prescripţiuniĭ să binevoéscă a lua în consideraţiune acestu terminu. Ca la dovadă, că Memorandulu este opera întregului partidu naţionalu românu, se provócă la protocolulu conferinţeĭ generale din 1883. Acestu partidu constituitu pe basa programului politicu proclamatu în 1891 representă întrégă poporaţiunea română după idea constituţională; ér membriĭ comitetului esecutivu representă însu-şi partidulu, chiaru aşa precum mebriĭ comitetului esecutivu aĭ partiduluĭ liberalu orĭ independentu representă partidele acestea. Deci Memorandulu nu este numaĭ opera comitetului esecutivu, ci a întregului partidu naţionalu românu şi prin acésta a întregeĭ naţiuni române, în sînulu căreia nu esistă niciĭ o deosebire de curente saŭ deosebiriĭ politice. — La aserţiunea, că în Memorandu ar fi espresiuniĭ vătĕmătóre şi contrare legilorŭ şi constituţiuniĭ statului, rĕspundêndu dlu Dr. Lucaciu dice, că aicĭ e locului, să întrebe, ce înţelesu mai are în lume şi în acésta ţară lupta constituţională? Dară când partidulu independentu luptă din tóte puterile în contra dualismului, în contra instituţiuniĭ delegaţiuni, óre ce face elu? Delegaţiunea nu este şi ea vre una din legile fundamentale ale acesteĭ ţĕriĭ? Eĭ bine, când partidulu independentu atacă acésta instituţiune pe tóte căile, prin jurnale, prin discursuri publice şi private, însamnă óre, că elu calcă constituţiunea? Dară bine, dlorŭ, spuneţi-mi atunciĭ, în ce constă lupta constituţională? — Nu de multu, din incidentulu desbaterii uneĭ legi în casa magnaţiloru, membriĭ municipiului Dobriţinu au făcutu o cerere, pe care în formă de circulară au dat'o la tóte municipiile în scopulu ştergeriĭ saŭ reformăriĭ caseĭ magnaţiloru, pe motivulu, că acésta instituţiune sufere de multe bóle, este putredă, şubredă, şi că ea nu ar puté fi decâtu o stavilă în calea progresului şi a desvoltăriĭ statului ungaru. Acésta cerere, acésta circulară a fostu publicată în forma cea mai liberă şi largă. Óre numaĭ Românilorŭ să nu le fie ĭertatu a veni cu o cerere înaintea publicităţiĭ Europeĭ? Óre numaĭ Românii să nu aibă dreptulu a pune dóue liniĭ una lângă alta şi să dică: Situaţiunea nóstră nu mai este de suferitu, ceremu îndreptarea!? Cunoscemu rĕulu, căruia ne supunemu, pentru că acestu rĕu stă în legi, şi noi suntemu deprinşi a respecta legile, dară noi ceremu îndreptarea acestoru

legi, pentru că le găsimŭ injuste. Dacă astfelŭ de espresiunĭ constituescŭ delictŭ de presă, dacă o astfelŭ de procedură justă şi neascunsă constitue o călcare a legilorŭ, atunci ce înţelesŭ mai are constituţiunea în Ungaria şi Transilvania? Pe basa acestora rógă pe dlŭ procurorŭ. să-şi retragă acusa, eră pe tribunalŭ, să aducă decisiune în meritŭ cu privire la prescripţiune.

Şedinţa a VII-a.

În şedinţa acésta s'aŭ continuatŭ observările acusaţilorŭ referitóre la actulŭ de acusă şi la prescripţiune.

Dlŭ *D. Comşa* dice, că posiţia dsale fără apĕrătoriŭ e cu totulŭ escepţională, din causă că nu cunósce limba magiară. Dacă dlŭ procurorŭ ĭea de basă pentru acusa sa ziua, cându s'a hotărîtŭ tipărirea Memorandului, adecă dilele de 25—26 Martie 1892, atunci în adevĕrŭ esistă casulŭ prescripţiunii, după ce ascultarea acusaţilorŭ s'a începutŭ în 13 Maiŭ 1893, adecă după unŭ anŭ. Cu privire la respândirea Memorandului dlŭ Comşa négă a fi făcut'o acésta.

Procurorulŭ susţine acusa, de-órece şi acusatulŭ a luatŭ parte la şedinţele din 25—26 Martie, în cari s'a hotărîtŭ textulŭ, publicarea şi respândirea Memorandului. Relativŭ la prescripţiune dice în sensulŭ §-luĭ 34 alŭ legiĭ despre punerea în aplicare a coduluĭ penalŭ, că timpulŭ prescripţiunii nu e de unŭ anŭ, ci de treĭ anĭ.

Dlŭ *Dr. Barcianŭ* încă vorbesce pentru prescripţiune.

Dlŭ *Sept. Albini* négă, că Curia s'ar fi pronunţatŭ definitivŭ în cestiunea prescripţiunii; din contră a lăsatŭ, ca afacerea acésta să o hotăréscă tribunalulŭ. În ce privesce delictele de presă, dice, că este în vigóre ordonanţa din 1871, eră nu legea din 1880.

Totŭ în cestiunea prescripţiunii aŭ vorbitŭ şi doiĭ *P. Barbŭ* şi *N. Cristea*,

Apoi a urmatŭ unŭ discursŭ mai lungŭ alŭ dluĭ *Dr. Mihali*. Elŭ spune, că a primitŭ dela alegĕtoriiĭ sĕĭ mandatulŭ de a vota în conferinţa dela 20 şi 21 Ian. 1892 tóte punctele referitóre la publicarea şi susţinerea Memorandului, a cărui cuprinsŭ era deja cunoscutŭ atâtŭ dînsuluĭ, câtŭ şi alegĕtorilorŭ sĕĭ. Deci membriĭ comitetuluĭ aŭ representatŭ voinţa tuturorŭ Românilorŭ.

La incriminarea, că în Memorandu s'aŭ critisatŭ legile statuluĭ, dice dlŭ Dr. Mihali, că în o ţară constituţională cea mai binevoitóre critică asupra uneĭ legi este a dice celŭ puţinŭ, că acea lege este injustă. Dsa nu cunósce unŭ modŭ mai legalŭ şi mai constituţionalŭ de a se adresa Suveranuluĭ ţĕreĭ, care este şi elŭ unŭ factorŭ alŭ puteriĭ statuluĭ, decâtŭ acela, pe care l'a urmatŭ.

Dacă cererea autonomieĭ pentru Transilvania ar constitui delictŭ de presă, atunci cererea acésta formézĕ primulŭ punctŭ alŭ programuluĭ din 1881 şi s'a esprimatŭ în terminĭ cu multŭ mai aspri în Memorandulŭ din 1882. Dacă acela-şi faptŭ nu a fostŭ urmăritŭ acum 12 anĭ, pentru ce este urmăritŭ adi?

Cu privire la prescripţiune se provócă la decisiunea Curieĭ, care în privinţa dluĭ Nichita a enunţatŭ, că timpulŭ de prescripţiune în Transilvania este unŭ anŭ, în Ungaria 6 lunĭ. Dlŭ procurorŭ, cându e vorbă, ca decisiunea Curieĭ să fie în contra acusaţilorŭ, se basézĕ pe ea; eră cându ea le-ar fi favorabilă, cere aplicarea legiĭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ.

Rĕspunzându procurorulŭ dice, că Memoriulŭ din 1881 nu-ĭ este cunoscutŭ, nefiindŭ pe atunci procurorŭ; cu privire la prescripţiune tace.

Dlŭ *Dr. Triponŭ* probézĕ, că comitetulŭ a primitŭ mandatŭ dela alegĕtoriiĭ românĭ în cestiunea Memoranduluĭ, care e opera naţiuniĭ întregi.

Dlŭ Dr. Triponŭ în cestiunea prescripţiuniĭ se provócă la dispositiunile patenteĭ din 1852 referitóre la delictele de presă, care patentă este în vigóre în Transilvania, de-órece acéstă lege specială nu s'a abrogatŭ prin legile generale din 1871 şi 1880, după principiulŭ: „Lex posterior generalis non derogat legi priori speciali.“ În sensulŭ acesteĭ legĭ prescripţiunea are locŭ după unŭ anŭ. Dela hotărîrea publicăriĭ Memoranduluĭ până la începerea procesuluĭ însă a trecutŭ unŭ anŭ şi dóue luni.

Procurorulŭ le încurcă neputêndu resturna argumentele dluĭ Triponŭ.

Şedinţa a VIII-a.

Acusaţiĭ îşĭ facŭ mai departe actulŭ de acusă.

Dlŭ *R. Patiţa* arată, că în Memorandŭ nu se află pasaje agitătóre, de-órece Româniĭ voescŭ a-şi realisa programulŭ pe cale legală. La poporulŭ românŭ nu s'a vĕdutŭ nicăiri efectulŭ vre-uneĭ agitărĭ, de-órece elŭ îşĭ plătesce darea, dă soldaţi, se pórtă liniştitŭ. Dacă Magiariĭ s'ar fi ocupatŭ cu stările nóstre, s'ar fi pututŭ convinge, că nu noĭ facemŭ agitare, ci presa magiară coruptă, care ne calumniézĕ nefncetatŭ fără de a fi trasă în judecată. Instituţiunea curţiĭ cu juraţi pentru noĭ e o nedreptate, căci juraţiĭ ne cunoscŭ numaĭ din presa magiară, care ne calumniézĕ. Probézĕ cu paragrafiĭ, că prescripţiunea a întratŭ de multŭ.

Ce privesce uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria, acésta nicĭ adĭ nu e cunoscută. Avemŭ o mulţime de legi speciale, ca legea electorală, de presă, patente etc. Numirea de „Transilvania“ se folosesce chiarŭ şi în parlamentŭ.

Procurorulŭ négă, că procesulŭ ar fi politicŭ. Nu trage la îndoélă dreptulŭ Românilorŭ de a se constitui în partidŭ politicŭ. Că agitarea nu a avutŭ urmărĭ, nu schimbă punibilitatea. §. 175 nu pretinde. ca agitarea să fi avutŭ succesŭ. Magiariĭ folosescŭ numirea „Transilvania“ în sensŭ geograficŭ, nu politicŭ.

Dlŭ *V. Raţiu*, vicariulŭ Făgăraşuluĭ, declară, că petrecêndŭ ca preotŭ de 30 de anĭ în continuŭ a avutŭ comunicaţiune cu poporulŭ, îi cunósce gândirea, aspiraţiunile şi simţemintele; scie, câtŭ de adâncŭ este înrădăcinatŭ în poporŭ respectulŭ legilorŭ şi supunerea cătră factorulŭ supremŭ Maĭestatea Sa, pe care îlŭ numesce împĕratŭ, — nu rege, — pentru că Româniĭ aŭ fostă odinioară sub — timpulŭ împĕraţiloru. Cuprinsulŭ Memoranduluĭ este întregŭ basatŭ pe istorie şi are caractĕrŭ informativŭ. Nu scie, ce plătesce constituţionalismulŭ şi liberalismulŭ multŭ lăudatŭ, dacă nu ne este ĭertatŭ nicĭ a ne plânge, a cere şi informă.

Procurorulŭ declară, că dlŭ V. Raţiu e acusatŭ nu pentru redactarea, ci pentru respândirea Memoranduluĭ.

Dlŭ *G. Domide* espune însemnătatea politică a Românilorŭ, dice, că lupta pentru magiarisare acum vre să ne ĭea şi celŭ mai sfîntŭ, mai cardinalŭ şi mai naturalŭ dreptŭ, dreptulŭ de petiţionare. Memorandulŭ nu atacă validitatea legiĭ, ci cere numaĭ, s fie schimbată. Auctoriĭ intelectualiĭ aĭ Mmoranduluĭ suntŭ toţiĭ membriĭ conferinţeĭ din 1892, deci ar fi trebuitŭ acusaţiĭ toţi.

N. Romanŭ, I. Duma şi *I. Muntenŭ*, acusaţiĭ pentru respândire, se alăturădeclaraţiunile antevorbitorilorŭ.

Preşedintele respinge cererea de rescriţiune a acusaţilorŭ, precum şi cererea de a se alătura la acusa procuroruluĭ Nriĭ din „Gazetă“ şi „Tribună“, în cariĭ s'a publicatŭ Memorandulŭ înainte de a se eda în broşră.

Apoi se cetesce în traducere magră partea incriminată a Memoranduluĭ. Dr. Lucaciŭ constată, că traducerea magiară e greşită, şi o îndréptă. Tălmaciĭ şi procurorulŭ recunoscŭ şi primescŭ celea constatate şi îndreptate de Lucaciŭ.

Coroianŭ cere, să se retragă acu, după ce substratuluĭ i-s'a schimbatŭ, şi declară, că pe comitetŭ îlŭ privesce numaĭ textulŭ românŭ. — Procurorulŭ declară, á nu-şĭ póte retrage acusa.

Trecêndu-se la interrogatoriŭ a fostŭ ascultatŭ mai întâiŭ dlŭ Coroianŭ. Dînsŭ declară, că este membru alŭ comitetuluĭ executivŭ, a luatŭ parte la şedinţa din 25—27 Martiŭ 1892, dară nu a participatŭ la aducerea conclusuluĭ, prin care se dispune tipărirea respândirea Memoranduluĭ, de-órece asemenea conclusŭ nu s'a adusŭ.

Procurorulŭ cércă, să afle divergenţă între fasiunea de acum şi cea făcută de dlŭ Coroianŭ la judele de instrucţie.

Şedinţa a IX-a.

Se cércă mai departe, cându şi prin cine s'a dispusŭ tipărirea Memoranduluĭ.

La întrebarea procuroruluĭ *Dr. I. Raţiu* rĕspunde, că dînsulŭ nefiindŭ în Sibiŭ nu scie, cine a dispusŭ tipărirea Memoranduluĭ; de lucrurile birouluĭ a avutŭ să se îngrijéscă vice-preşedintele Brote.

Romanŭ încă declară, că dînsulŭ dela Brote a primitŭ mandatulŭ de tipărire şi lista pentru espedare. În conferinţa dela 21 şi 22 Ian. nu s'a luatŭ nicĭ o hotărîre positivă cu privire la distribuire. Comitetulŭ încă n'a aflatŭ de cuviinţă, ca să se tiparéscă Memorandulŭ înainte de a se cunósce resultatulŭ dela tronŭ, care a venitŭ pe la mijlocŭlŭ luĭ Iulie 1892. În acestŭ timpŭ însă Memoranduiŭ era tipăritŭ şi respânditŭ.

Procurorulŭ întrébă, că cine avea copia de pe Memorandŭ, ca să-lŭ tipăréscă?

Dr. Raţiu rĕspunde, că actele comitetuluĭ aŭ rĕmasŭ la biroulŭ sĕŭ, unde se găsesce şi redacţia „Tribuneĭ“.

Procurorulŭ: Între actele de investigaţiune se află o declaraţiune a Druluĭ Raţiu, după care Memorandulŭ s'a tipăritŭ în temeiulŭ unuĭ procesŭ verbalŭ alŭ comitetuluĭ, şi în care se declară, că Dr. Raţiu a datŭ mandatŭ luĭ Brote pentru tipărire. Acéstă declaraţiune a fostŭ dată judeluĭ de instrucţiune de dlŭ Brote. Pentru ce acusaţiĭ nu arată procesulŭ verbalŭ şi recunoscŭ saŭ nu acéstă declaraţiune a lorŭ?

Dr. Raţiu dice, că nu are cunoscinţă despre acelŭ procesŭ, eră declaraţiunea a dat'o luĭ Brote pe la finea luĭ Iulie 1892, cându se afla acesta sub investigaţiune. Pe Brote nu l'a luatŭ la rĕspundere pentru tipărirea Memoranduluĭ fără învoirea comitetuluĭ, fiindŭ o afacere particulară a luĭ.

Dlŭ *G. Popŭ de Băsescĭ* declară, că în absenţa Druluĭ Raţiu a dusŭ presidiulŭ în conferinţa dela 25—26 Martie, în care nu s'aŭ luatŭ hotărîrĭ nicĭ pentru tipărire, nicĭ pentru respândire, ci numaĭ s'a fixatŭ textulŭ Memoranduluĭ. Lucrurile de cancelarie eraŭ încredinţate luĭ Brote, care locuia în Sibiŭ.

La întrebarea preşedinteluĭ, dacă Brote lucra din puterea luĭ saŭ din a comitetuluĭ, dlŭ G. Popŭ rĕspunde, că în ce privesce aşternerea Memoranduluĭ la Tronŭ, elŭ a primitŭ mandatŭ dela comitetŭ, dară în câtŭ privesce celealalte lucrărĭ, nu. „Am întîlnitŭ pe Brote în Viena şi ĭ-am imputatŭ, de ce a tipăritŭ Memorandulŭ înainte de a ajunge la Tronŭ.“ În privinţa publicaţiuniĭ şi respândiriĭ Memoranduluĭ comitetulŭ nu a luatŭ nicĭ o dispositiune nicĭ înainte, nicĭ după subşternerea Memoranduluĭ. — În privinţa banilorŭ, cu cariĭ s'a tipăritŭ, dice, că aceştia aŭ fostŭ aĭ partiduluĭ, dară refusă orĭ ce amĕnunte.

Urmézĕ interrogatorulŭ dluĭ Dr. Lucaciŭ

Dr. Lucaciŭ declară, că a luatŭ parte la şedinţele din 25 şi 26 Martie, dară acolo nu s'a stabilitŭ nicĭ tipărirea nicĭ respândirea Memoranduluĭ, ci numaĭ s'aŭ făcutŭ unele modificărĭ de stilŭ în textŭ, care apoi s'a încredinţatŭ luĭ Brote. Totŭ elŭ a fostŭ însărcinatŭ şi cu traducerea textuluĭ germanŭ şi magiarŭ, pe cariĭ să le aducă la Viena pentru subşternere. În Viena l'aŭ subscrisŭ, dară nu aŭ avutŭ timpŭ, să-iŭ şi cetéscă. Publicarea în „Tribuna“ cade în rĕspunderea luĭ Brote.

Telegramă.

Cluşŭ, 18 Maiŭ. Adĭ s'a continuatŭ interrogatoriulŭ, aŭ fostŭ ascultaţiĭ de noŭ Raţiu, Comşa, apoi Cristea, Barbŭ, Mihali, Triponŭ. Luĭ Cristea în sală i-s'a strigatŭ: Să trăéscă! Preşedintele ameninţă cu închisóre pe conturbătoriiĭ pertractăriĭ. Triponŭ a observatŭ ţinută fórte bravă. Înaintea hoteluluĭ centralŭ i-s'aŭ făcutŭ ovaţiuni.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXI.

Folósele uniriĭ.

(Continuare).

2. *Ioanŭ Slavici* dice: „Actulŭ dela 1698 și diploma dela 16 Februariŭ 1699 suntŭ cu tóte acestea începutulŭ uneĭ epoce nóuĕ în viața Românilorŭ.

„Românii suntŭ, ce-i dreptŭ, totŭ lobagi legați de pământŭ și toleraţi numai în țara lorŭ; dar eĭ aŭ preoți, pe care nu mai póte nimenĭ să-i pună la muncă silnică și să-i trateze ca pe nisce slugi, aŭ biserici, cărora li-se dă înzestrare, aŭ o Episcopie, căreia Împĕratulŭ îĭ face donațiunĭ, aŭ unŭ Episcopŭ, care e Consilieriŭ împĕrătescŭ și socotitŭ în rîndulŭ mai marilorŭ țĕreĭ. În acela-și timpŭ biserica romano-catolică, ajunsă la putere, nu mai permite, ca copiiĭ români să fie, ca până acum, opriți, dacă vorŭ să învețe la școlele catolice. Ba Iesuiții, preocupați de propagarea catolicismuluĭ, alegŭ pe ceĭ mai deștepți dintre tineriĭ români, și-ĭ trimitŭ să facă studiĭ pe la seminarele catolice din țară și din străinătate, la Viena, la Colegiulŭ de Propaganda Fide din Roma. Din rîndurile acestorŭ tineri aŭ ieșitŭ apoĭ, ce-i dreptŭ, nu propagatorĭ aĭ catolicismului (?), dar ceĭ dintâiŭ mari luptători naționali și propagatorĭ aĭ conșciinței de latinitate.

„Unulŭ dintre acești tineri, Ioanŭ Micu, e ridicatŭ la anulŭ 1730 în scaunulŭ episcopescŭ, atuncĭ la Făgărașŭ. Elŭ ĭea numele Inocențiŭ Klein și obține dela împĕratulŭ Carolŭ VI o însemnată donațiune, pentru ca să întemeieze o mănastire și unŭ seminariŭ la Blășiŭ, unde-și mută reședința. În anulŭ 1738 preoțimea subscrie apoĭ 25,000 florinĭ pentru ridicarea zidirilorŭ, și astfelŭ se înființéză încetulŭ cu încetulŭ unŭ liceŭ, o școlă pedagogică și unŭ seminariŭ teologicŭ, primulŭ și pentru timpŭ de aprópe o sută de anĭ singurulŭ focariŭ de cultură națională românéscă.

„Intrându apoĭ în luptă cu nobilimea, Inocențiŭ Klein stărue să li-se facă dreptate Românilorŭ, atâtŭ celorŭ uniți, câtŭ și celorŭ ce respingeaŭ unirea. Timpulŭ nu-ĭ era însă priincios, deórece murindŭ Carolŭ VI, fiică-sa Maria Terezia se afla în mare strîmtorare și curtea din Viena era nevoită să intre în voile nobilimiĭ magiare. În acela-și timpŭ Inocențiŭ Klein ținea mai pe susŭ de tóte să câștige iubirea Românilorŭ, și din iubire și încredere către dînsulŭ o fórte însemnată parte din Românĭ, preste 600 parochiĭ, aŭ primitŭ unirea, fiindcă elŭ le dăduse Românilorŭ asigurarea, că nicĭ odată biserica greco-catolică nu va părăsi ritulŭ, limba, organisațiunea. Tocmaĭ prin acésta însă elŭ s'a pusŭ în conflictŭ cu Iesuiții. [1]) Elŭ obține dela Maria Terezia în anulŭ 1742 presentarea unuĭ proiectŭ de lege, prin care i-se acórdă bisericeĭ greco-catolice acelea-și drepturĭ ca celeĭ romano-catolice; vĕdêndŭ însă opositiunea nobilimiĭ, Curtea sacrifică pe Inocențiŭ Klein, care se retrage apoĭ, se expatriéză și móre în exilŭ la Roma.

„Dar direcțiunea dată de dînsulŭ rĕmâne, și încă pe la sfârșitulŭ răsboiuluĭ de șepte anĭ influința nobilimiĭ magiare scade.“ [2]). . . . .

„Avîntulŭ culturalŭ, în sfârșitŭ, deșteptatŭ odată în timpulŭ luĭ Inocențiŭ Klein, cresce spre sfârșitulŭ secululuĭ trecutŭ și cuprinde cercurĭ din ce în ce maĭ largĭ. Școlele secundare, mai alesŭ cele germane, se umplu încetulŭ cu încetulŭ de tineriĭ românĭ, și clasa cultă română, care la 1791 era de totŭ mică, se sporesce din anŭ în anŭ și se consolidéză sub conducerea bărbațilorŭ formați la Viena și la Roma. În ultimulŭ deceniŭ alŭ secululuĭ trecutŭ și în primulŭ deceniŭ alŭ secululuĭ actualŭ, decĭ în timpulŭ revoluțiuniĭ franceze, se întemeiéză la Blașŭ, după modele germane și italiene, literatura didactică română, se facŭ primele studiĭ asupra latinității limbeĭ române și primele încercărĭ de a înlocui literele chirilice cu cele latine. Petru Maiorŭ scrie storia colonisăriĭ române în Dacia, ér G. Șircai adună la Roma și la Viena unŭ vastŭ materialŭ documentariŭ pentru istoria Românilorŭ. Pentru propagarea culturelĭ astfelŭ adoptate se înființéză apoĭ anŭ cu anŭ școle, carĭ suntŭ din ce în ce mai pline. Astfelŭ clasa cultă română devine în curêndŭ destulŭ de numerósă, pentru ca să pótă susține o mișcare politică și literară, și în anulŭ 1838 se înființéză o fóe politică *„Gazeta Transilvaniĕ“*, și una literară *„Fóea pentru minte, inimă și literatură“*.

„Și acéstă societate cultă română era fără îndoélă cea mai democratică și mai națională în Europa, totŭ ómenĭ eșiți din massele poporuluĭ și legați prin sânge și prin interese de poporŭ.

„O însemnată parte din acești ómenĭ cu cultură apusană trece apoĭ Carpațiĭ, în Moldova și Muntenia, ca să propage și acolo spiritulŭ naționalŭ și tendențele democratice, conșciința latinității și inclinarea spre cultura apusană. Suntŭ întemeiătoriĭ primelorŭ școle românescĭ în aceste *țĕrĭ bisantinisate,* primiĭ învățătorĭ aĭ tinerilorŭ. carĭ și-aŭ urmatŭ apoĭ studiile în țĕrile apusene mai alesŭ în Franța.

„Ĕr nobilimea magiară nu putea să mai înăbușe acestŭ avîntŭ de deșteptare națională; de aceea ura eĭ întrégă s'a îndreptatŭ contra acesteĭ clase culte, compuse mai alesŭ din preoțiĭ și învățătorĭ, carĭ se bucuraŭ de încrederea órbă a poporuluĭ. În acela-și timpŭ însă ura nobilimiĭ se îndrepta și asupra „Camarileĭ“ din Viena, care favorisa pe Românĭ în silințele lorŭ de desvoltare culturală.“ [1])

3. *Misailŭ* se esprima despre meritele uniuniĭ și ale școlelorŭ unite în chipulŭ următorĭŭ: „O singură schinteuță mai licuréză printre negurele cerĭuluĭ și asemenea lucéferiĭ de noĭ . . . Pe cândŭ la noĭ nu mai esistŭ decâtŭ vre-o doue trei bucherniță grecescĭ, dincolo de munțiĭ înfloriaŭ școlele adevĕratŭ române din Blașŭ. Originea școlelorŭ tranne nu datéză mai înapoĭ de mijlocululŭ secl. alŭ 18-lea. Dar cu cât începutulŭ lorŭ este mai încóce, cu atâtŭ soliditatea temeliilorŭ, pe carĭ fuseră aședate, suntŭ mai sănĕtóse, cu atâtŭ fructele, ce aĭ adusŭ gintelĭ întregĭ, suntŭ mai mântuitóre pentru generalitatea națiuniĭ. *Prin unime* se deschide o nóuă eră pentru cultivarea Românilorŭ Transilvani. Ioanŭ Miculŭ (adecă întemeietorulŭ Blașuluĭ episcopulŭ Inocențiŭ Klein) este primulŭ fundatorŭ alŭ culturelĭ transilvane . . . . . Renumele liceuluĭ din Blașŭ cresce vĕdêndŭ cu ochiĭ viață și lumină rĕsărindŭ în tóte părțile. Părea că geniulŭ vechiĭ Rome se scólă din mormîntul sĕŭ secolariŭ spre a mai însufla odată colniile luĭ Traianŭ.“ [2])

4. *M. G. Obedenariŭ,* distinsulŭ bărbată de sciință și de statŭ, și scriitoriulŭ acestorŭ șire adevĕratŭ mentorŭ și patronŭ încetatea eternă, astfelŭ dice: „Cela a été un bien beau monument que l'Union des Romains! Sans ce pas remarquable, aujourd'hui nous n'aurions pas plus de culture que les Bulgares. Et encore! . . . Avant l'Union on n'apprenait dans les écoles qu'à lire, à écrire, à compter. Après cela on apprenait par coeur les psaumes, les heures, les chants liturgiques. Toute l'instruction des Roumains s'arrêtait là. Pas une idée de géographie, de grammaire, d'histoire, de sciences exactes, de philosophie. L'Union est accomplie; on envoie les jeunes Roumains à Rome, au Collège de la Propagande. Là ils ont appris non pas à devenir catholiques, mais à redevenir Roumains. Ils renaissent comme Lazare! Les monuments, les livres, les manuscrits, la langue italienne du vulgaire même, leur apprennent, qu'ils appartiennent à une race supérieure et qu'ils pouvaient cultiver leur langue presqu'autant que les Italiens, mieux que les Russes et les Bulgares. Sans l'Union nous n'aurions pas Sincai, ni P. Maior, ni cette pléiade d'hommes dévoués, d'apôtres du romanisme. Ce sont les Uniates qui nous ont donné les premiers livres d'enseignements laïque, européen, occidental, latin. Une fois que les Uniates ont composé les livres et ouvert les écoles, les schismatiques sont venus aussi profiter de l'enseignement national. Sincai a ouvert les yeux de tous les Roumains; mais s'il était resté daus son village, et s'il était resté pravoslavonique, il n'aurait appris qu'à sonner les cloches et à chanter d'une voix nasonnée les Vêpres *more Graecorum.* Sincai ne s'est formé qu'à Rome. Si les Unis ne nous avaient pas ouvert les yeux pour pouvoir contempler la civilisation latine. peut-être aurions nous été avalés par les Russes. Kiev est l'antipode de Rome. — Qu'un Roumain se fasse musulman, ci cela lui plait; mais qu'il reconnaisse la grande part que l'Union a prise à la renaissance de la nationalité Roumaine. — Voilà ce que j'en pense.“ — Dămŭ aci și traducerea acestorŭ cuvinte scrise de unŭ ortodoxŭ, care cunoscea meritele bisericeĭ ortodoxe mai bine de câtŭ aceia, carĭ o laudă fără să-ĭ cunóscă trecutulŭ: „Frumósă mișcare a fostŭ *uniunea Românilorŭ!* Fără pașulŭ acesta remarcabilŭ, noĭ nu amŭ avé astădĭ mai multă cultură decâtŭ Bulgariĭ. Și încă mai multŭ! . . . Înainte de unire nu se învăța în școle decâtŭ a ceti, a scrie, a calcula. Apoĭ se mai învățaŭ de rostŭ psalmiĭ, césurile, cântările liturgice. Tótă instrucțiunea Românilorŭ se mărginia la acésta. Nicĭ o idee de geografie, de gramatică, de istorie, de sciințe esacte, de filosofie. După ce s'a îndeplinitŭ Uniunea, se trimiteaŭ tineriĭ români la Roma, în colegiulŭ dela Propaganda. Acolo eĭ aŭ învățatŭ, nu a deveni catolici, [1]) ci a redeveni Românĭ. Eĭ se renascu cu Latinii! Monumentele, cărțile, manuscriptele, limba italiană chiarŭ și cea de rîndŭ, îĭ învață, că eĭ se ținŭ de o rasă superióră și că și-ar puté cultiva limba mai ca și Italienii, mai bine decâtŭ Rușii și Bulgariĭ. Fără Uniune noĭ nu aveamŭ pe Șincai, nicĭ pe P. Maiorŭ, nicĭ acea pleiadă de ómenĭ devotați, de Apostolĭ aĭ Românismuluĭ. Uniții suntŭ aceia, carĭ ne-aŭ datŭ primele cărțĭ de învățămîntŭ laicŭ, europénŭ, apusénŭ, latinŭ. După ce Uniții aŭ compusŭ cărțile și deschisŭ școlele, și neuniții aŭ profitatŭ de învățămîntulŭ naționalŭ. Șincai a deschisŭ ochiĭ tuturorŭ Românilorŭ; dar dacă elŭ ar fi rĕmasŭ în satulŭ sĕŭ și dacă ar fi rĕmasŭ *pravoslavnicŭ,* nu ar fi învățatŭ decâtŭ să tragă clopotele și să cânte cu unŭ glasŭ sloboditŭ pe nasŭ vecernia după obiceiulŭ Grecilorŭ. Șincai nu s'a formatŭ decâtŭ în Roma. Dacă Uniții nu ne-ar fi deschisŭ ochiĭ pentru a puté contempla civilisațiunea latină, póte că amŭ fi fostŭ înghițiți de Muscalĭ. Kievulŭ este antipodulŭ Rusieĭ. Facă-se unŭ Românŭ musulmanŭ, dacă-l place; însă recunóscă partea mare ce a avut'o Uniunea la renascerea naționalității române. Étă ce cugetŭ eŭ despre ea. . . .“ [2])

5. *Aronŭ Densușanŭ,* deși în multe privințe este preocupatŭ și sedusŭ de ideile luĭ Bărnuțŭ despre uniune, totuși recunósce, că periodulŭ renascerĭ limbeĭ și literatureĭ este unŭ productŭ alŭ uniuniĭ, și între altele dice: „D'o parte Românii uniți, contra tuturorŭ șicanelorŭ, putêndŭ să urmeze iĕĭ colea la câte o școlă, fie chiarŭ străină, aŭ începutŭ a se ivi între eĭ ómenĭ mai luminați, cu vederĭ mai departe; spiritele chiarŭ prin luptele între sine și cu străiniĭ se oțĕliră pentru încercărĭ și lupte viitóre. Idea de a li-se fi recunoscutŭ de către capulŭ statuluĭ unŭ dreptŭ la o esistință mai bună, numaĭ idea, dicŭ, era de ajunsŭ pentru a aprinde

---

[1]) Conflictulŭ acesta nu s'a escatŭ din causa indigitată de dlŭ Slavici, precum s'a arĕtatŭ și în capitulŭ precedenți și sperămŭ a puté dovedi mai de aprópe cu altă ocasiune.

[2]) Ardealului, studiŭ istoricŭ, Bucurescĭ 1893 pag. 95—97.

[1]) Id. ibid. pag. 115—116.

[2]) La I. M. Moldovanŭ: Spicuire în istoria șc. a Rom. Blașŭ 1873 pag. 19 și 20.

[1]) Pentru că erau.

[2]) La Nilles, Symb. I. pag. 364.

spiritele, ca să ţintéscă a face din acéstă idee o realitate. Unŭ omŭ luminatŭ, superiorŭ şi energicŭ totodată se şi arată pe scenă. Era episcopulŭ unitŭ Inocenţiŭ Micŭlŭ. . . . . Elŭ îşĭ mută reşedinţa episcopéscă la Blaşiŭ în anulŭ 1738, unde ridică şcóle, la carĭ 200 elevĭ căpĕtaŭ pâne din veniturile episcopescĭ, [1]) afară de aceea ridică şi seminariŭ. Elŭ este celŭ dintâiŭ, care trimite elevĭ la Roma pentru educaţiune şi instrucţiune mai înaltă. [2]) Dar din nefericire activitatea acestuĭ omŭ epochaliŭ ţinu scurtŭ, numaĭ până la 1746. . . . . Dar rĕmaseră întemeiate şcólele din Blaşiŭ. Episcopulŭ următoriŭ Petru Aronŭ, le dete unŭ noŭ avîntŭ, şi aşa ele din anŭ în anŭ sporiaŭ în activitate şi în vadă, concentrându totŭ mai multă tinerime română. Aceste şcóle aveaŭ să verse lumina lorŭ binefăcĕtóre şi să deştepte odată tótă Românimea la o nóuă viaţă. Astfelŭ pe cându Româniĭ dincóce de Carpaţi gemeaŭ sub jugulŭ fanariotŭ, cu sufletulŭ şi conscliinţa naţională amorţită, cu mintea întunecată: *dincolo rĕsarŭ dorile unuĭ noŭ viitoriŭ. Acestea suntŭ folósele, ce le-a adusŭ Românilorŭ în generalŭ unirea.*“ [3])

6. *Bengescu* scrie în „Convorbirile literare“: „Însă dincolo de Carpaţi fraţiĭ nostri din Transilvania fură adevĕraţiĭ apĕrătorĭ aĭ literaturel şi aĭ limbel române, pe cându Fanarioţiĭ o prigoniaŭ în principate. Deodată se produse la dînşiĭ ca o reînviere a românismuluĭ, şi nu se póte tăgădui, că acéstă mişcare, ivită în împrejurărĭ particulare, avu o mare influinţă asupra renaşcerĭĭ literelorŭ române. . . . . Meritulŭ de a fi formatŭ pe aceştĭ apostolĭ aĭ românismuluĭ nu trebue însă să revină numaĭ şcólelorŭ din Blaşŭ. Caută să recunóscemŭ, că ceea ce a contribuitŭ mai cu samă a desvolta într'înşiĭ iubirea literelorŭ, *a fostŭ şederea lorŭ prelungită în capitalele Europeĭ civilisate, unde aceştĭ bărbaţĭ, carĭ mai totĭ eraŭ preoţĭ uniţĭ, fuseseră trimişĭ spre a se perfecţiona în studiulŭ teologieĭ şi alŭ sciinţelorŭ.*“ [4])

6. *George Barițiŭ,* ale cărul ideĭ despre Unire le cunoscŭ cetitoriĭ din capitulele precedente, şi care din şcólele din Blaşŭ *a învăţatŭ a rĕmâné Românŭ,* cum se esprimase în testamentulŭ sĕŭ, anunţându apariţiunea numĕruluĭ primŭ alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“, din 12 Martiŭ 1838, ne spune, că o mare parte din inteligința românéscă a ieşitŭ din „liceulŭ şi seminariulŭ din Blaşiŭ cu 18 profesorĭ aleşĭ, carĭ mai vîrtosŭ de o jumĕtate de vécŭ încóce aŭ datŭ şi dă până astădĭ *bărbaţĭ vredniciĭ în tóte părţile şi la tótă Românimea*“. [5])

7. *Timoteŭ Ciparĭŭ,* — ca să aducemŭ şi testimoniulŭ unuĭ preotŭ greco-catolicŭ alăturea cu testimoniile atâtorŭ laicĭ parte catolicĭ, parte „ortodoxĭ“, — astfelŭ se esprimă despre şcólele din Blaşiŭ create de sfînta unire: „Care locŭ în naţiunea română, care şcólă între tóte şcólele românescĭ, póte să arete atâţĭ bărbaţĭ marĭ ieşiţĭ din sînulŭ lorŭ, carĭ cu pietate în religiune, cu fidelitate cătră augusta casă domnitóre şi cu multă învăţătura lorŭ să se pótă asemĕna bărbaţilorŭ ieşiţĭ din tinerimea scolastică a acestorŭ şcóle? Unde a pututŭ semînţa aruncată de economulŭ celŭ bunŭ să aducă fructe mai însutite, de cum a adusŭ semînţa revĕrsată pe acestŭ locŭ, ce se părea celŭ mai sterilŭ şi mai rĕŭ de cultivatŭ? Unde s'aŭ vĕdutŭ cândva ostenele şi sudorĭ mai bine resplătite? Unde secerişŭ mai mulţămitoriŭ, de câtŭ pe acestŭ înţelenitŭ câmpŭ şi unde lucrătorĭ aşa puţinĭ se vĕdură la începutŭ? Unde s'aŭ pututŭ cândva cu mijlóce aşa puţine a se câştiga efecte mai însemnătóre, de cum ne arată istoria acestuĭ locŭ şi acestorŭ şcóle?

„Şi ca să tacŭ de aceĭ mulţĭ bărbaţĭ, viĭ saŭ morţĭ, carĭ aŭ lucratŭ fără strepitŭ şi fără pretensiunĭ, în cercurĭ maĭ apuse, ale cărorŭ merite aŭ fostŭ şi suntŭ dreptŭ preţuite în ochiĭ tuturorŭ celorŭ ce aĭ fostŭ mărturie neostenitelorŭ lorŭ lucrărĭ, şi pentru carele cununa le este pusă în mâna luĭ Dumnedeŭ, — ci nu potŭ să tacŭ cu acéstă ocasiune memoria acelorŭ prea aleşĭ bărbaţĭ, ale cărorŭ scrierĭ nemuritóre suntŭ venerate de întrégă naţiunea, carĭ aŭ deşteptatŭ simţulŭ şi viaţa naţiunilŭ române, şi carĭ aŭ suptŭ întâiulŭ lapte alŭ învăţăturel lorŭ atâtŭ de binefăcĕtóre la sinulŭ acestel mame binecuvîntate. Nu mĕ îndoescŭ, că de nu le-aşĭ spune eŭ numele lorŭ, voĭ şi fără mine cunóscetĭ şi sciţi, pe cine înţelegŭ eŭ aicĭ. Numele lorŭ suntŭ scrise în inimele tuturorŭ Românilorŭ, şi suntŭ adorate cum nu s'aŭ mai adoratŭ de niciŭ unŭ poporŭ marĭĭ lorŭ literatorĭ. Că cine nu s'a adăpatŭ din scrierile unuĭ Petru Maĭorŭ? Cine nu aştéptă cu sete, ca opurile nemuritóre ale luĭ Samoilă Klein şi George Şincai óre cându deplinŭ să ése la lumină? Şi aceştĭ treĭ bărbaţĭ, carĭ pe cerĭulŭ literaturel românescĭ strălucescŭ ca atâţĭ soriĭ încălţătorĭ şi nutritorĭ, toţĭ aŭ fostŭ fiiĭ acestorŭ şcóle, fiiĭ acestel diecese, şi fiiĭ sufletescĭ aĭ sfinteĭ nóstre religiunĭ. Nu voiŭ eŭ să detragŭ cu acestea meritelorŭ niciĭ unuĭ bărbatŭ, care înainte saŭ după aceştia, din astea şcóle saŭ de airea, aŭ ostenitŭ pe calea cea colţurósă a literaturel românescĭ, ci cu tóte acestea fără injurie putemŭ să dicemŭ, cum că nu s'a aflatŭ altulŭ niciĭ unulŭ până acuma, care cu lucrările literare atâta influinţă să fi avutŭ întru deşteptarea naţională, cu atâtŭ mai puţinŭ, care să-ĭ fie întrecutŭ!“ [1])

În faţa acestorŭ testimonii strălucite, tóte productulŭ unorŭ bărbaţĭ luminaţĭ, glasulŭ răguşitŭ alŭ unuĭ Maneguţŭ, a cărel carte este o confusiune démnă de compătimitŭ, şi a unuĭ Densuşanŭ, care a imitatŭ pe Hurmuzaki fără să-lŭ pricépă, trebue să amuţéscă pentru totdeuna.

(Va urmă).

[1]) Beneficiulŭ de pâne pe timpulŭ acestuĭ episcopŭ n'a esistatŭ.

[2]) Şi maĭ înainte aŭ fostŭ trimişĭ Românĭ la Roma din partea Ieşuiţilorŭ.

[3]) Istoria limbel şi literat. rom. Iaşĭ 1885 pag. 97—99.

[4]) Convorb. lit. an. XXI. Nr. 10 din 1 Ian. 1888. pag. 853 şi 854.

[5]) În amintirea aniversărĭĭ a 50-a a »Gazeteĭ Transilvanieĭ«, Braşovŭ 1888, pag. 7.

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocŭlŭ.

(Continuare)

Scurtă vreme după cele istorisite maĭ înainte sosi în Europa şi părintele capelanŭ. În locuinţa luĭ din Iereţŭ îlŭ revedemŭ cuprinsŭ de o mare durere. Ţinea încă în mână unŭ ziarŭ, care apărea în Malaga şi aducea o veste tocmaĭ despre ucigaşulŭ tatâluĭ sĕŭ. „Acestŭ nenorocitŭ,“ scria ziariulŭ, „cu numele Iosifŭ Camas n'a sevârşitŭ niciodată crima, deşi dovedile tóte îlŭ învinovăţiaŭ. Fost'a neghiobia luĭ adevĕrată orĭ prefăcută, că n'a rostitŭ niciŭ o scusă, niciŭ o vorbă, ce ar fi pututŭ să uşureze îngrozitórea crimă? Elŭ a muritŭ umilitŭ şi n'a încetatŭ până în clipa din urmă să mărturiséscă cu lacrimĭ în ochĭ nevinovăţia sa.“ Maĭ urmaŭ încă numele presidenteluĭ şi alŭ membrilorŭ din comisiunea procesuluĭ.

„Elŭ? Elŭ,“ îşĭ dise don Gaspar mişcatŭ, „elŭ a pututŭ să-lŭ condamne la mórte, cându scia deplina luĭ nevinovăţie! Sermanŭ fiate, omoritŭ într'unŭ chipŭ şi maĭ îngrozitorĭŭ decâtŭ tatâlŭ nostru! Sermană fiinţă, te-aĭ aruncatŭ în ghiarĕle bestieĭ, carea te-a sfăşiatŭ în bucăţĭ!“

Preotulŭ şi-a înmormîntatŭ faţa în mânĭ şi suspina amarŭ. Atunci bătu cineva în uşe.

„Nu potŭ să primescŭ pe nimenĭ,“ dse preotulŭ cu vocea înnecată. „Mĕ simţecŭ rĕŭ de totŭ.“

„Te rogŭ fórte, sfinţia ta, deschide uşe,“ răspunse o voce din afară. „Suntŭ Bernardo, şi trebue să vorbescŭ negreşitŭ cu dta.“

[1]) Discursŭ rostitŭ în 11 Februariŭ 1855, publicatŭ în »Fóea pentru minte, inimă şi literatură« Nr. 8 din 1855, de noĭ reprodusŭ după fragmentŭ din »Fóea bisericéscă şi scolastică« din Blaşiŭ, Nr. 15 din an. I. 1888.

Părintele capelanŭ îşĭ aduse aminte de bĕtrânulŭ amicŭ alŭ tatâluĭ sĕŭ.

Elŭ îşĭ însenină pe câtŭ putu faţa şi îĭ deschise.

„Unchiaşule Bernardo, dta sciĭ, cu ce lovituri mĕ cércă Dumnedeŭ, şi mĕ vedĭ, că nu suntŭ în stare nici să vorbescŭ cu cineva.“

„Sciŭ,“ dise Bernardo, „şi póte sciŭ şi maĭ multŭ, de câtŭ aĭ crede. Aşa am venitŭ, să-ţĭ spunŭ, că fratele dtale e nevinovatŭ.“

„Sciŭ bine,“ răspunse preotulŭ, „că sermanulŭ n'a fostŭ în stare să sevârşéscă o crimă, însă pe elŭ nu l'aŭ ajutatŭ puterile, ca să dea cursŭ libĕrŭ dreptăţiĭ.“

„I-se va da însă, don Gaspar,“ dise veteranulŭ.

„Va fi prea târdiŭ,“ răspunse preotulŭ mişcatŭ în totă inima.

„Mĭ-ar fi amară totă viaţa, dacă aşĭ sci, că acéstă dreptate n'a ieşitŭ la ivélă,“ dise unchiaşulŭ Bernardo, scurgêndu-i-se pe obrazĭĭ pârlitĭ de sóre cele dintâiŭ dóuĕ lacrimĭ, carĭ le-a vĕrsatŭ, de cându se scia omŭ mare. „Dar s'ar dice, că acestŭ Iosifŭ chiarŭ elŭ cu mâna sa şi-a îngreunatŭ osînda. Eŭ ĭ-am spusŭ, că primulŭ lucru, de-lŭ vorŭ prinde, să-ĭ fie, să-mĭ dea de scire, — şi chiarŭ acesta ĭ-a fostŭ celŭ dintâiŭ, care nu l'a făcutŭ. Dumnedeŭ ĭ-a datŭ o inimă largă, dar o prea îngustă minte, şi în urma vieţeĭ luĭ sĕlbatice în cele din urmă mintea parcă nu mai era la locŭ.“

„Cum, dta l'aĭ vĕdutŭ, de cându a fugitŭ dela regimentŭ?“ întrebă preotulŭ cu sfială.

„Da, domnule,“ îlŭ asigură Bernardo, „ascultă-mĕ numaĭ şi-ţĭ voiŭ înşira totŭ. În clipa, în care s'a lăţitŭ vestea despre Iosifŭ, că e ucigaşulŭ tatâluĭ sĕŭ, eŭ ĭ-am asiguratŭ pe toţĭ, că nu stă aşa lucrulŭ, căcĭ acelŭ bătrânŭ nu era în stare, eŭ omóră nici o muscă, nu pe tatâlŭ sĕŭ, şi aşa am grăitŭ şi înaintea judecătorieĭ. Altă dovadă nu aveam, dar le-am disŭ, că acéstă convingere a mea e maĭ tare decâtŭ tóte dovedile din lume. Eŭ mĕ prepuneam pe cineva, care îmĭ era cunoscutŭ maĭ de demultŭ, dar acéstă presupunere nu mĕ îndreptăţia, să-ĭ spunŭ numele.“

„Şi pe cine arunci dta crima?“ întrebă preotulŭ uităndu-se ţintă în ochiĭ unchiaşuluĭ.

„Pe unŭ sufletŭ de Cainŭ, pe care însă sfinţia ta nu-lŭ cunoscĭ. Dar totulŭ se va face, numaĭ să nu se rupă funia. După sevârşirea crimeĭ am luatŭ la mine cânele bĕtrânuluĭ meŭ prietinŭ, unŭ câne de rasă, credinciosŭ şi cuminte ca omulŭ. Într'o di, cându tocmaĭ treceam pe lângă ospĕtăria pustie, vĕdŭ, că cânele se tăvălesce dinaintea uşiĭ şi începe a lătra şi a se văieta. Înzădarŭ îlŭ chemam, că nu voia să se misce din locŭ. Căută să-ĭ deschidŭ uşea, să se convingă, că stăpânu-sĕŭ nu maĭ este. Cânele întră căutându prin amîndóuĕ odăile, până-lŭ vĕdŭ, că se opresce la nisce paie, unde îşĭ avea elŭ culcuşulŭ. Acolo a totŭ scormonitŭ, până îlŭ vĕdŭ, că scóte o sdranţă şi vre să o rupă. Dar nu l'am lăsatŭ, ci m'am apropiatŭ, să vĕdŭ, ce e. Era o bucată de pantaloni, şi eŭ îndată mĭ-am gânditŭ, că aceea a rupt'o bravulŭ animalŭ chiarŭ de pe ucigaşŭ în momentulŭ, cându a sevârşitŭ diavolescululŭ lucru. Se vedea, că cânele ĭ-a săritŭ chiarŭ în şele şi de acolo l'a apucatŭ, căcĭ sdranţa era ruptă împreună cu unŭ busunariŭ. Într'însulŭ am găsitŭ o epistolă“.

„O epistolă?“ dise preotulŭ mirându-se.

„Da, domnule, o epistolă. Era de altfelŭ numaĭ o epistolă de dragoste, care nu mĕ

privia, dar destulŭ, că aveam numele. Din schintea se face focului celŭ mare.“

„Unchiaşule Bernardo,“ dise preotulŭ ridicându-se şi împreunându-şi mânile, „mântuirea luĭ atîrna numaĭ dela dta, şi dta aĭ lăsatŭ să móră unŭ nevinovatŭ.“

„Mĕ rogŭ, sfinţia ta, aĭ numaĭ răbdare, încă n'am ajunsŭ la sfârşitŭ,“ adause Bernardo cu focŭ. „Lasă-mĕ, să gatŭ, şi apoĭ judecă. — Nu sciam, ce să mĕ facŭ. A fostŭ ieşitŭ vestea, că Iosifŭ a desertatŭ şi totŭ aşa şi ucigaşulŭ. Mĕ gândiam, că dacă va afla criminalulŭ, că pe elŭ se aruncă vina, va omorî şi pe Iosifŭ, numaĭ ca acesta să nu scape vre-o vorbă despre elŭ. Aşa m'am gânditŭ, să aşteptŭ, până va fi prinsŭ şi nu va maĭ putĕ sevârşi o crimă nóuă. Am fostŭ făgăduitŭ unuĭ scriitoriŭ o bună remuneraţiune, numaĭ să-mĭ împărtăşéscă actele procesului unuia orĭ altuia. Căcĭ eram sigurŭ, că îl vorŭ prinde pe amîndoĭ. Nimica însă n'am aflatŭ despre eĭ. Parcă ĭ-a înghiţitŭ pe amîndoĭ pamîntulŭ. A trecutŭ vreme, multă vreme, şi despre eĭ nimica.

„Se întîmplă însă, că odată am nisce afacerĭ în Ronda şi în împrejurime. Trecêndu pe o cale vĕdŭ unŭ iepure şi mĕ leaŭ cu puşca după elŭ şi mĕ ducŭ binişorŭ afundŭ în munţi, şi numaĭ deodată daŭ peste unŭ păstoriŭ de capre. Şi cine era? Era chiarŭ Iosifŭ. „Da tu eştĭ, Iosife?“ ĭ-am disŭ. — „Eŭ, unchiaşule Bernardo,“ îmĭ respunse fără niciŭ o surprindere. „Dar rogu-te, nu mĕ spune la nimenĭ, că de nu, éră mĕ vorŭ duce la regimentŭ şi mĕ vorŭ îmbrăca în uniformă şi-mĭ vorŭ pune cravată.“ — „Da numaĭ singurŭ aĭ fugitŭ de acolo?“ l'am întrebatŭ. — „Nu, unchiaşule,“ mĭ-a respunsŭ, „a maĭ fostŭ unulŭ cu mine, dar pe acela nu-lŭ potŭ spune. Sermanulŭ m'a rugatŭ, să nu-lŭ spunŭ la nimenia, şi eŭ ĭ-am făgăduitŭ pe sufletulŭ mameĭ mele, că voiŭ tăcé.“ — „Bine, voĭnice, niciŭ nu mi-lŭ spune,“ ĭ-am disŭ. „Dar ce aţĭ făcutŭ voĭ, după ce aţĭ desertatŭ?“ — „Ne-amŭ ascunsŭ în munţiĭ Algar,“ dise Iosifŭ, „şi cândŭ se bătea diua cu nóptea, m'a trimisŭ tovarĕşulŭ meŭ, să cerŭ nisce pâne dela păstoriĭ din apropiare, pe carĭ îĭ cunoscéam bine. Eramŭ maĭ morţĭ de fóme.“ — „Bine,“ ĭ-am disŭ, „dar ce aţĭ făcutŭ după aceea?“ — „Amŭ aşeptatŭ, până a noptatŭ bine, şi apoĭ tovarĕşulŭ meŭ s'a dusŭ, să vadă, că tata vrere-ar, să ne ajute cu ceva.“ — „Pentru ce nu te-aĭ dusŭ tu?“ îlŭ întrebaĭ. „Tovarĕşulŭ meŭ era de părerea, că tata şĭ-ar ieşi din sărite, cândŭ m'ar vedé fugitŭ.“ — „Tovarĕşulŭ tĕŭ, cândŭ a plecatŭ, n'a cerutŭ nimica dela tine?“ — „Ce să fi cerutŭ? Ba da, îmĭ aducŭ aminte. Mĭ-a cerutŭ cuţitulŭ şi o maramă. Acum îmĭ aducŭ aminte, că niciŭ nu mi-le-a maĭ datŭ înderĕtŭ, mĭ-am uitatŭ, să i-le maĭ cerŭ, căcĭ cândŭ s'a întorsŭ, era fórte îngrijatŭ. Dicea, că a vĕcutŭ pe unŭ omŭ dela óste, care ne urmăresce. Sermanulŭ, Dumneḑeŭ să-lŭ ţină, că mĭ-a adusŭ haĭcele păstorescĭ. Abia i-le-a datŭ tata. Mĭ-a disŭ, să le îmbracŭ şi să mĕ ascundŭ în munţi. Elŭ încă s'a trasŭ spre munţiĭ Portugalieĭ. Şi aşa am ajunsŭ aicĭ.“ — „Dar n'a împărţitŭ cu tine, ce ĭ-a datŭ tatălŭ tĕŭ?“ — „Ce să fi împărţitŭ? Tata parcă ĭ-a datŭ ceva? Nu ĭ-a datŭ nimica, şi eŭ ĭ-am spus'o asta încă înainte de ce a plecatŭ.“ — „Óre să nu fi avutŭ tatălŭ tĕŭ banĭ?“ ĭ-am disŭ — „Cum nu? Ba chiarŭ are, preste o sută de galbinĭ are. Ĭ-am vĕdutŭ şi eŭ odată.“ — „Aĭ spus'o tu acésta tovarĕşuluĭ tĕŭ?“ — „De ce să nu ĭ-o fi spusŭ? Dar ĭ-am spusŭ şi aceea, că maĭ bine se lasă, să i-se scóţă unŭ ochiŭ, decâtŭ să se despartă de banii sĕĭ.“ — „Ascultă, Iosife,“ ĭ-am disŭ, „nu ţĭ-a spusŭ tovarĕşulŭ tĕŭ, că tatălŭ tĕŭ a muritŭ?“ „Sfîntă Vergură Mărie! Dumneḑeulŭ meŭ! A muritŭ tata?“ a disŭ.

„Nu eram fără grije, că óre acelŭ miserabilŭ nu va fi stricatŭ şi pe Iosifŭ. Căcĭ proverbiulŭ dice: Spune-mĭ, cu cine te însoţescĭ, şi ţĭ voiŭ spune, cine eştĭ. Însă surprinderea şi durerea, cu care a rostitŭ elŭ cuvintele acelea, m'aŭ convinsŭ pe deplinŭ despre nevinovaţia luĭ. — „Da, Iosife,“ ĭ-am disŭ, „elŭ a muritŭ.“ Iosifŭ a începutŭ să plângă şi să suspine ca unŭ copilŭ. L'am mângâiatŭ, pe cât am pututŭ, şi pe urmă îl spuseĭ, că-ĭ voiŭ cere iertare, pentru că a desertatŭ. Dar de cumva se va întîmpla, să-lŭ găséscă până atuncĭ, celŭ dintâiŭ lucru să-ĭ fie a-mĭ da de scire. Mĭ-a făgăduitŭ, şi ne despărţirămŭ. Abia făcuĭ câţiva paşĭ, şi mĕ strigă înapoĭ. — „Unchiaşule Bernardo,“ îmĭ dise, „caută în părete la căpătuiulŭ patuluĭ, şi veĭ găsi o gaură, unde suntŭ galbiniĭ tatelĭ. Lasă, să se cetéscă liturgii pentru sufletulŭ luĭ.“ — „Bine,“ ĭ-am respunsŭ mişcatŭ cu totulŭ de deplina luĭ nevinovăţie.

„În sfârşitŭ, sfinţia vóstră,“ continuă Bernardo serbătorescе arĕtândŭ bucata de pantalonŭ cu epistola, „prietinulŭ meŭ Basilio a fostŭ omorîtŭ, şi aicĭ aĭ numele ucigaşuluĭ.“

Părintele capelanŭ întinse mâna repede, să prindă, ce-ĭ da Bernardo; dar totŭ aşa de repede şĭ-o trase érăşĭ înapoĭ cu o mişcare, ce spunea gréţă şi dispreţŭ. „Învĕlue-le éră în hârtia, în care le-aĭ ţinutŭ,“ dise bĕtrânuluĭ, şi pe cândŭ acesta era silitŭ, să le adune érăşĭ laolaltă, preotulŭ se preumbla în susŭ şi în josŭ prin chilie.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **rosu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

[1]) În Nr. 12 din erore s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunţŭ.

Se aduce la cunoscinţa P. T. Publicŭ, cumcă subscrisulŭ din 1 Iuniŭ n. 1894 ţinŭ în arîndă hotelulŭ celŭ mare alŭ Societăţiĭ „Hebe“ din Sângiorgiulŭ românŭ comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ în Transilvania, care hotelŭ e în imediata apropiare a băilorŭ.

Sperŭ, că P. T. Publicŭ, care pentru lipsă orĭ distragere va binevoi a cerceta unicele băĭ române din Ardélŭ, îmĭ va da sprijinulŭ recerutŭ ca la românŭ. Şi eŭ basatŭ pe praxa câştigată în timpŭ de 6 anĭ ca arîndatorŭ alŭ Internatuluĭ românŭ Vanceanŭ din Blaşŭ, ér din 1 Decembre 1893 ca hoteleriŭ la hotelulŭ „Univers“ din Blaşŭ, mĕ voiŭ nisui a multămi pe P. T. Publicŭ pe lângă serviţiŭ promptŭ şi acuratŭ cu mâncărĭ bune şi vinuri curate de pe Tîrnave.

Cu tótă stima
George Popŭ,
hoteleriŭ.

(13) 1—3

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêmŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărităŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 14—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 26 Maiŭ 1894. Numĕrulŭ 23.

Congresulŭ archidiecesanŭ amânatŭ.

Aflămŭ cu mare surprindere, că Congresulŭ archidiecesanŭ convocatŭ pe 4 Iuniŭ a. c. la Blaşŭ a trebuitŭ să se amâne, şi încă la întrevenirea Ministruluĭ de culte şi instrucţiune. Nu scimŭ, ce a pututŭ da ansă la acestŭ paşŭ alŭ domnuluĭ Ministru, căci până acum în tótă ţara poporulŭ românŭ nu a făcutŭ absolutŭ nimica, ce ar puté îndreptăţi organele statuluĭ, ca să ne împedece în esercitiulŭ drepturilorŭ nóstre bisericescĭ. În Blaşŭ a fostŭ totdeuna linişte, şi chiarŭ şi cândŭ ar voi cineva să conturbe liniştea, — ceea ce nicĭ nu se póte presupune din partea ómenilorŭ cu minte sănétósă, — avemŭ destulă miliţie (unŭ batalionŭ) aşedată în acestŭ oraşŭ, care să împedece orĭ ce felŭ de mişcărĭ periculóse pentru statŭ. Credemŭ decĭ, că şi dlŭ Ministru se va fi luatŭ după faimele respândite de presa desfrînată jidano-magiară, care chiarŭ şi în manifestaţiunile cele maĭ pacinice şi esemplare ale poporuluĭ românŭ nu vede decâtŭ porniriĭ în contra statuluĭ şi a ordiniĭ publice, şi unŭ periculŭ pentru locuitoriĭ magiarĭ, cărora Româniĭ nu le-aŭ făcutŭ să le cadă nicĭ măcar unŭ singurŭ pĕrŭ din capŭ. Cu o politică, care ĭea în nume de rĕŭ chiarŭ şi manifestaţiunile pacinice, ce le face poporulŭ românŭ spre a-şĭ dovedi alipirea sa cătră drepturile sale naţionale, cătră limba şi religiunea sa, acéstă ţară nu se póte ferici. Ér cu o politică nefericită, care pentru manifestaţiunĭ pacinice şi inofensive împedecă esercitiulŭ drepturilorŭ nóstre chiarŭ şi în sinulŭ bisericeĭ, spiritele nu numaĭ nu se vorŭ liniştĭ, ci amărăciunea şi indignaţiunea tuturorŭ Românilorŭ de inimă va cresce şi se va potenţa totŭ maĭ multŭ.

Lăsămŭ să urmeze cercularĭulŭ, prin care se amână ţinerea congresuluĭ:

Nr. **2023**—1894.

Cercularĭŭ cătră tóte oficiile protopopescĭ.

Onorate în Christosŭ Frate!

Înaltulŭ Ministeriŭ de culte şi instrucţiunea publică prin telegrama sa de dto 23 Maiŭ a. c. Nr. 1208 presid. cere, să dispunemŭ cu urgenţă, ca Congresulŭ mixtŭ archidiecesanŭ convocatŭ la Blaşŭ pe diua de 4 Iuniŭ a. c. st. n. deocamdată să se amâne. Acésta o aducemŭ la cunoscinţa onoratelorŭ oficiĭ protopopescĭ cu acelŭ adausŭ, că în şedinţa consistorială de astădĭ amŭ decisŭ, ca ţinerea congresuluĭ din cestiune să se amâne până la altă dispuseţiune a nóstră, însă de odată amŭ făcutŭ paşiĭ de lipsă la înaltulŭ Ministeriŭ spre a esopera ţinerea congresulŭi pe unŭ altŭ terminŭ, care se va notifica tuturorŭ celorŭ interesaţi la timpulŭ sĕŭ. De odată notificămŭ, că dacă în unele cercurĭ electorale s'a îndeplinitŭ alegerea membrilorŭ congresualĭ, acésta alegere rĕmâne în vigóre şi pentru congresulŭ, ce se va ţiné maĭ târdiŭ, ér dacă în vre unŭ cercŭ electoralŭ alegerea membrilorŭ congresualĭ nu s'ar fi pututŭ ţiné din causa pedecilorŭ puse de organele administrative, acele cercurĭ vorŭ avé să-şĭ alégă deputaţiĭ congresualĭ în diua, ce se va defige de aci maĭ târdiŭ. Spre a o puté face acésta, comitemŭ, ca comisariĭ, carĭ nu aŭ pututŭ îndeplini alegerile în cercurile lorŭ, să ne facă despre acésta raportŭ detaiatŭ. După tóte acestea de sine se înţelege, că oficiile protopopescĭ vorŭ avisa pe deputaţiĭ deja aleşĭ, să nu se presenteze pe diua de 4 Iuniŭ a. c. la Blaşŭ.

Blaşŭ din şedinţa consistorială ţinută în 24 Maiŭ 1894.

Ioanŭ M. Moldovanŭ.
Vicariŭ capitulariŭ.

Procesulŭ Memorandului.

Amŭ constatatŭ treĭ momente, ce s'aŭ ivitŭ în decursulŭ procesuluĭ din Clușŭ: *solidaritatea poporuluĭ românescŭ cu conducĕtoriĭ sĕĭ, simpatia lumiĭ întregĭ faţă de cestiunea nóstră naţională, şi neputinţa justiţieĭ magiare în faţa acusaţilorŭ.*

Ceea ce acum voimŭ a constata, este *bărbăţia membrilorŭ comitetuluĭ în faţa acusaţilorŭ şi judecătorilorŭ.*

Declaraţia, la care îĭ dămŭ locŭ maĭ la vale, este o dovadă a acesteĭ bărbăţiĭ, pe care cu mândrie o constatămŭ, pentru că pururea a nóstră convingere a fostŭ, că nu prin transacţiunĭ, nu prin şovăirĭ, ci prin bărbăţie şi prin jertfă va ajunge la triumfŭ causa dréptă a poporuluĭ nostru.

Étă declaraţiunile comitetuluĭ, făcute prin dlŭ Dr. Ioanŭ Raţiŭ:

Membriĭ comitetuluĭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ din Transilvania şi Ungaria, carĭ staŭ pe banca acusaţilorŭ înaintea curţiĭ cu juraţi din Clușŭ, declară după cetirea textuluĭ românŭ alŭ Memoranduluĭ incriminatŭ, că:

1. Susţinêndŭ întru tóte hotărîrile luate de adunările generale ale partiduluĭ naţionalŭ ţinute în Sibiŭ la aniĭ 1881, 1884, 1887, 1890, 1892, 1893, — primescŭ responsabilitatea pentru acele hotărîrĭ identificându-se cu ele.

2. Ce atinge specialminte cestiunea „Memoranduluĭ", noĭ amŭ statŭ dintru începutŭ, şi stămŭ şi astădĭ pe basa concluselorŭ conferenţelorŭ naţionale, carĭ în modŭ precisŭ şĭ-aŭ adusŭ decisiunile sale în acéstă privinţă, şi anume în 1892 s'a hotărîtŭ espresŭ, ca Memorandulŭ deja stabilitŭ să se aştérnă la Înaltulŭ Tronŭ, fără amânare, ceea ce s'a şi efeptuitŭ.

3. Representanţiĭ alegĕtorilorŭ românĭ din Transilvania şi Ungaria întruniţĭ în conferinţă naţională în Sibiŭ, la 23—24 Iuliŭ 1893 aŭ votatŭ următórea resoluţiune: că conferenţa generală identificându-se în tóte cu comitetulŭ sĕŭ centralŭ, declară de alŭ sĕŭ Memorandulŭ depusŭ în Iuniŭ 1892 în cancelaria Maĭestăţiĭ Sale, încuviinţézăpaşiĭ şi procedura aşterneriĭ luĭ şi apróbă cu viuă satisfacţie şi pe deplinŭ activitatea acestuĭ comitetŭ.

Prin urmare, noĭ membriĭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ primimŭ responsabilitatea solidară pentru acestŭ Memorandŭ depusŭ în 1 Iuniŭ 1892 în cabinetulŭ Maĭcstăţiĭ Sale.

4. De-órece conferinţele generale naţionale amintite aŭ decisŭ şi publicarea şi respândirea Memoranduluĭ pentru informarea opiniuniĭ publice din ţară şi străinătate, deşi publicarea şi respândirea luĭ s'aŭ făcutŭ înainte de terminulŭ contemplatŭ de comitetulŭ naţionalŭ, ca mandatarĭ aĭ conferinţelorŭ generale naţionale nu putemŭ decâtŭ să aprobămŭ publicarea şi respândirea luĭ şi prin urmare primimŭ responsabilitate solidară şi în privinţa acésta.

Cetindu-se întregŭ cuprinsulŭ Memoranduluĭ, împreună cu pasagele incriminate în tótă întregimea lorŭ, constatămŭ următórele:

a) Că în cursulŭ instrucţiuniĭ procesuluĭ nu s'a comunicatŭ acusaţilorŭ contextulŭ Memoranduluĭ incriminatŭ, nicĭ pasajele incriminate din elŭ;

b) că nicĭ în cursulŭ actualeĭ pertractărĭ finale nu s'aŭ cetitŭ în întregitatea lorŭ pasajele incriminate, ci numaĭ unele frase trunchiate;

c) că actulŭ de acusă şi prin urmare pasajele incriminate n'aŭ fostŭ cetite în românesce, deşi acusaţiĭ aŭ cerutŭ acésta, aşa încâtŭ noĭ acusaţiĭ amŭ fostŭ siliţi a constata aci în faţa tribunaluluĭ, că între traducerea oficială şi între textulŭ românescŭ incriminatŭ suntŭ diferinţe esenţiale;

d) că prin urmare până la sfârşitulŭ interrogatoruluĭ n'amŭ avutŭ posibilitatea de a constata identitatea textuluĭ incriminatŭ cu textulŭ originalŭ alŭ Memoranduluĭ.

Acum însă în intervalulŭ dela sfârşitulŭ interrogatoruluĭ şi până în momentulŭ de faţă amŭ ajunsŭ în situaţiune de a puté constata identitatea textuluĭ românŭ incriminatŭ cu textulŭ originalŭ, pe carele noĭ l'amŭ depusŭ

în cabinetulŭ Maiestăţii Sale, şi aşa fiindŭ declarămŭ, că primimŭ responsabilitate solidară pentru totŭ cuprinsulŭ Memorandului incriminatŭ.

Onorabilă Curte!

Domniloră juraţi!

Memorandulŭ, pentru a căruia publicare şi respândire suntemŭ trasĭ ca nisce făcĕtorĭ de rele înaintea acesteĭ bare judecătorescĭ, nu cuprinde, pre cum v'aţĭ pututŭ convinge, decâtŭ gravaminele poporuluĭ românŭ, care ne-a trimisŭ pe noĭ, ca să ceremŭ scutulŭ Tronuluĭ pentru drepturile luĭ nesocotite şi călcate în picióre.

Ceea ce ne-a silitŭ pe noĭ şi pe întregulŭ porŏ românŭ, ca să facemŭ acestŭ demersŭ, este faptulŭ, că atâtŭ legislaţiunea, câtŭ şi guvernulŭ ne-a adusŭ la convingerea nestrămutată, că în faţa lorŭ pentru noĭ vorbă de dreptate nu póte fi.

Înzădarŭ aŭ fostŭ tóte promisiunile, carĭ s'aŭ datŭ în repetite rînduri pentru respectarea drepturilorŭ nóstre naţionale.

Înzădarŭ amŭ încercatŭ tóte formele şi mijlócele legale.

Înzădarŭ ne-amŭ plânsŭ la toţĭ factoriĭ competenţĭ aĭ statuluĭ.

Esclusivismulŭ de rassă a declaratŭ răsboiŭ de esterminare limbeĭ şi naţionalităţiĭ nóstre.

Nu ne maĭ rĕmăsese dar decâtŭ acéstă singură cale a apeluluĭ la factorulŭ supremŭ alŭ statuluĭ şi la opinia publică a lumiĭ civilisate.

Faţă de acestŭ actŭ, care nu conţine decâtŭ curatulŭ adevĕrŭ şi este icóna credinciósă a suferinţelorŭ şi nedreptăţilorŭ seculare, ce le îndură poporulŭ românŭ din Transilvania şi Ungaria, trebuia ca regimulŭ să se desvinovăţéscă, orĭ să-şĭ rĕsbune.

Desvinovăţirea nu era cu putinţă, a alesŭ calea rĕsbunăriĭ!

Ne-a împedecatŭ, să ajungemu la Tronŭ, şi acum ne supune judecăţiĭ acelora, contra cărora ne-amŭ plânsŭ.

Ceea ce se discută aicĭ, domniloră este însu-şĭ esistenţa poporuluĭ românŭ.

Esistenţa unuĭ porŏ nu se discută, se afirmă.

De aceea nu ne e în gândŭ, să venimŭ înaintea d-vóstre, să dovedimŭ, că avemŭ dreptulŭ la esistenţă.

Într'o asemenea cestiune nu ne putemŭ apĕra in faţa d-vóstre, nu putemŭ decâtŭ să acusămŭ în faţa lumiĭ civilisate sistemulŭ asupritorŭ, care tinde, să ne răpéscă ceea ce unŭ porŏ are maĭ scumpŭ: *legea şi limba.*

De aceea nu maĭ suntemŭ aicĭ acusaţĭ, suntemŭ acusatorĭ.

Ca persóne nu avemŭ ce căuta înaintea acesteĭ curţĭ cu juraţĭ, fiindcă noĭ amŭ lucratŭ numaĭ ca mandatarĭ aĭ poporuluĭ românŭ, şi *unŭ porŏ întregŭ nu se póte trage la bara judecătoréscă.*

Plângerile poporuluĭ românŭ nu potŭ fi judecate de unŭ juriŭ esclusivŭ maghiarŭ, care este şi *judecătoriŭ şi parte.*

De aceea nu este de demnitatea poporuluĭ românŭ de a se apĕra în faţa juriuluĭ din Cluşŭ. Întru adevĕrŭ acéstă cestiune politică şi de statŭ, care resultă dintr'unŭ *procesŭ secularŭ* între naţiunea magiară şi autochtona naţiune română.

De judecată dar *nu* póte fi vorbă. Ne puteţĭ osîndi ca individŭ, nu ne puteţĭ judeca ca mandatarĭ aĭ poporuluĭ.

De altfelŭ aţĭ înţĕlesŭ şi dvóstră, că aicĭ nu póte fi vorbă de dreptŭ, ci numaĭ de forţă. Lucrulŭ acesta nicĭ nu aţĭ maĭ încercatŭ să-lŭ ascundeţĭ, căci aţĭ nesocotitŭ până şi formele legale cele maĭ elementare, carĭ se observă chiarŭ pentru criminalĭ înaintea curtilorŭ cu juraţĭ. Lumea va audi cu uĭmire, că s'aŭ pututŭ judeca nisce ómenĭ de cătră o instanţă judecătoréscă, fără ca să pótă avé macarŭ apĕrătorŭ. Aţĭ proclamatŭ susŭ şi tare, că forţa birue dreptulŭ, şi nicĭ că aţĭ maĭ căutatŭ, să mascaţĭ în faţa lumiĭ acea, ce nu maĭ e judecată, ci executare.

Să nu ne cereţĭ dar nóuĕ, să ne facemŭ complicĭ în acestŭ simulacru de procesŭ încercândŭ să facemŭ din partea nóstră unŭ simulacru de apĕrare.

Aŭ fostŭ siliţĭ prin violenţă şi insulte apĕrătoriĭ nostri, să se depărteze. S'a agitatŭ prin presă opinia publică magiară representată prin juriulŭ din Cluşŭ în contra nóstră şi a întreguluĭ porŏ românŭ. Amŭ fostŭ violentaţĭ şi aicĭ, cum amŭ fostŭ terorisaţĭ totdeuna, cum suntemŭ terorisaţĭ maĭ alesŭ de câtdŭ amŭ denunţatŭ lumiĭ civilisate asupririle, ce le îndurămŭ. Maĭ póte fi dar vorbă aicĭ de judecată, de apĕrare în înţelesulŭ juridicŭ? Nu! Faceţĭ ce voiţĭ!

Nevinovaţĭ suntemŭ, dar D-Vóstre stăpânĭ sunteţĭ pe individualitatea nóstră fisică, nu însă şi pe consciinţa nóstră, care în acéstă causă este consciinţa naţională a poporuluĭ românŭ. Dacă nu sunteţĭ D-Vóstre competenţĭ, să ne judecaţĭ, este însă unŭ altŭ tribunalŭ maĭ mare, maĭ luminatŭ, şi de sigurŭ maĭ nepărtinitorŭ, care ne va judeca pe toţĭ: e tribunalulŭ lumiĭ civilisate, care Vĕ va osîndi odată maĭ multŭ şi maĭ aspru, decâtŭ v'a osînditŭ până acum.

Prin spiritulŭ de intoleranţă, printr'unŭ fanatismŭ de rassă fără saměnŭ în Europa, osîndindu-ne veţĭ isbuti numaĭ ca să dovediţĭ lumiĭ, că Magiariĭ suntŭ o notă discordantă în concertulŭ civilisaţiuniĭ.

Declarŭ prin urmare în numele meŭ şi alŭ colegilorŭ meĭ acusaţĭ, că pentru cuvintele arĕtate nu ne putemŭ apĕra.

* * *

Care va să dică, procesulŭ e terminatŭ. S'a terminatŭ cu unŭ finalŭ admirabilŭ, care a prefăcutŭ cu o singură lovitură pe *acusaţĭ* în *acusatorĭ* şi pe *acusatorĭ* în *acusaţĭ.*

După acestŭ finale cu linişte şi mândrie privimŭ în faţa sentinţeĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa a ţinutŭ consistoriŭ secretŭ în 18 l. c. Sfinţia Sa a deschisŭ consistoriulŭ prin o scurtă alocuţiune, în care s'a ocupatŭ numaĭ de biserica Antiochénă din Siria confirmându alegerea patriarchuluĭ Behman. Apoĭ a publicatŭ Sfinţia Sa denumirea de cardinalĭ a luĭ Andrea Steinhuber S. I., Egidiŭ Mauri, Cyriacŭ Maria Sancha Nervas, Dominicŭ Svampa, Andrea Ferrari şi Franciscŭ Segna.

În 21 s'a ţinutŭ consistoriŭ publicŭ, la care aŭ fostŭ de faţă membriĭ corpuluĭ diplomaticŭ, precum şi unŭ publicŭ distinsŭ. În consistoriŭ s'a datŭ baretulŭ cardinalţiŭ cardinalilorŭ creaţĭ în consistoriulŭ trecutŭ, între carĭ şi episcopuluĭ latinŭ de Oradeamare Schlauch. Sfinţieĭ Sale atâtŭ la întrare, câtŭ şi la depărtarea din consistoriŭ i-s'aŭ făcutŭ ovaţiunĭ călduróse.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 18 a camereĭ deputaţilorŭ s'a continuatŭ desbaterea asupra propuneriĭ făcute de ministrulŭ-preşedinte cu privire la trimiterea proiectuluĭ de lege despre căsătoria civile în casa magnaţilorŭ.

Sághy este pentru propunerea luĭ Apponyi, apostrofézĕ aspru demonstraţiunile de stradă, puse la cale de cătră guvernŭ prin organele sale; guvernulŭ a recursŭ la orĭ ce mijlóce spre a-şĭ puté realisa planurile, s'a aliatŭ cu ceĭ maĭ marĭ adversarĭ politicĭ, cu stînga estremă, şi acum după ce a suferitŭ desastru în casa de susŭ, acésta o ascrie ingerinţeĭ străine! Căreĭ ingerinţe? Maioritatea de 175 de voturĭ din dietă fără nicĭ unŭ motivŭ o cualifică ministrulŭ Szilágyi ca maioritate a naţiuniĭ, de-órece la alegerĭ nu a fostŭ vorbă despre acéstă cestiune. Condamnă cumpĕrarea preseĭ.

Pongrácz Károly reflectându la vorbirea luĭ Kullmann din şedinţa trecută ţice, că aceea maĭ bine se potrivia în o lojă francmasonică decâtŭ în dietă. Respinge atacurile îndreptate în contra membruluĭ caseĭ de susŭ principeluĭ Windischgraetz, a căruĭ soţie e magiară, şi pruncĭĭ şi-ĭ cresce ca magiarĭ (?). Oratorulŭ declară, că nu e antisemitŭ, dară totuşi nu póte, ca să nu-şĭ esprime indignaţiunea pentru demonstraţiunile inscenate prin argaţiĭ jidanĭ, carĭ aŭ insultatŭ nu numaĭ pe magnaţĭ, dară şi damele rostindŭ cuvinte de josŭ şi scuipindŭ spre calesele lorŭ. Şi acésta o numescŭ manifestarea opiniuniĭ publice! Recomândă ministruluĭ, să-şĭ retragă propunerea.

Batthyányi respinge insinuarea, că ministrulŭ de esterne Kálnoky ar fi influinţatŭ prin contele Cziráky asupra votuluĭ caseĭ de susŭ. Declară de sofismă argumentarea ministruluĭ de justiţie, că adecă maioritatea naţiuniĭ ar fi pentru proiectŭ. Probézĕ, că proiectulŭ numaĭ daune aduce pentru patrie şi naţiunea magiară.

Szápáry Gyula critiséză procedura guvernuluĭ pentru reformele sale radicale, dela carĭ nicĭ unŭ bine nu aştéptă pentru patrie.

Polonyi impută guvernuluĭ, că nu cutézĕ a se atinge de şcólele naţionalităţilorŭ şi confesiunilorŭ, fără de acésta însă cestiunea naţionalităţilorŭ nu se póte resolvi. Poftesce reforma caseĭ de susŭ pe basa sistemuluĭ representativŭ.

În şedinţa din 19 aŭ vorbitŭ pentru guvernŭ cu multe frase şi puţină mĕduă mameluculŭ Busbach Péter şi Tisza Pista,

eră în contra proiectului Gyürky Abrahám şi Szápáry László, care ţice între altele, că unu guvernu, care dă mână cu plevea de pe stradă şi nedispunêndu de o maioritate compactă nicĭ în dietă, voesce a-şĭ crea maioritate în casa de susu prin numirea în masă de conţi şi baroni, nu meritézĕ încrederea naţiunĭĭ, nicĭ nu póte fi consideratu de liberalu.

Ugron Gábor în unu discursu lungu şi cu spiritu spune guvernuluĭ, că votulu caseĭ de susu se putea prevedé; îĭ impută, că în unu statu constituţionalu accentuézĕ atâta învoirea prealabilă a Corónei la reformele bisericescĭ-politice; se susţine cu o maioritate adunată din diferite partide, e sprijinitu de cătră deputaţiĭ sasĭ şi de croaţi pe contulu tendenţelorŭ naţiunĭĭ magiare; întrébă, că óre înmulţirea numĕrului de grofĭ şi baroni unesce-se cu direcţiunea liberală şi democratică a guvernuluĭ? Nu primesce proiectulu maĭ alesu acum, cându din apusu vine anarchismulu, eră din rĕsăritu dacoromanismulu, faţă de carĭ guvernulu este fără putere. Află din „Pol. Corr.", că nicĭ dlu Wekerle, nicĭ ministrulu de esterne nu aŭ făcutu nicĭ unu demersu la guvernulu românu în cestiunea agitaţiunĭĭ din România.

În şedinţa din 21 a c. aŭ vorbitu Apponyi, Wekerle şi Polonyi apĕrându-şĭ fiesce care propunerea sa, apoĭ a polemisatu ministrulu Szilágyi cu oratoriĭ opositieĭ recomandându retrimiterea proiectului la casa de susu.

Punêndu-se cestiunea la votu proiectulu de resoluţie pentru retrimiterea în casa de susu a proiectuluĭ de lege referitoru la dreptulu matrimonialu, aŭ votatu pentru 272 deputaţi, contra 104, aŭ absentatu 35, decĭ proiectulu s'a primitu cu o maioritate de 168 de voturĭ.

În 22 s'a începutu desbaterea asupra proiectuluĭ despre matriculele de statu. Proiectulu a fostu combătutu din partea opositieĭ din motivulu, că acum se pórtă matriculele destulu de bine şi încă gratuitu, pe cându pentru purtarea celoru de statu nu suntu nicĭ organe corĕspunzĕtóre, şi carĭ să meriteze încredere, şi se îngreunézĕ cetăţeniĭ cu contribuţiunĭ nóue.

Ministrulu Hieronymi ţice, că statulu îşĭ va forma organe corĕspunzĕtóre, cheltuelile nu voru trece preste 800,000 fl. şi că acum nu este unitate în purtarea matriculelorŭ. Momentulu naţionalu magiaru nu póte lipsi nicĭ aci. Prin proiectu se ţintesce la unitatea naţională.

În şedinţa din 23 s'a primitu proiectulu în generalu, şi nu încape îndoélă, că se va primi şi în desbaterea specială.

Sêrbia.

Tinĕrulu rege alu Sêrbieĭ de noŭ a surprinsu lumea cu unu actu politicu, ale căruĭ urmărĭ încă nu se potu prevedé. Elu prin unu ucazu din 21 l. c. a suspinsu constituţiunea. Guvernulu încă în nóptea precedentă şĭ-a datu dimisiunea, ca să nu pótă fi responsabilu pentru fapta regeluĭ. În proclamaţiunea sa cătră poporu regele arată scăderile coustituţiunilĭ din 1888 şi patimele de partidă, la carĭ a datu ea prilejŭ. Numaĭ iubirea de poporu şi îngrijirea de prosperarea ţĕreĭ l'a îndemnatu, ca să caseze constituţiunea acésta şi să restabilescă interimalu constituţiunea din 1860. Prin acésta eră a încetatu votarea pe liste secrete, care era o armă puternică a radicalilorŭ, şi a repăşitu în locu eĭ votarea publică. Censulu este maĭ mare, şi o anumită clasă de ómenĭ este eschisă dela dreptulu electoralu pasivu. Scupcina, care se convócă numaĭ odată pe anu, constată din 124 deputaţi, dintre carĭ 44 suntu numiţi de cătră regele. Preşedinte alu nóueĭ scupcine este numitu Kristicĭ. Regele póte disolva scupcina, cându voesce. Guvernulu are dreptulu de a publica la casu de lipsă starea de asediu în unele ţinutueĭ pe lângă aprobarea ulterióră a scupcinĭĭ, asemenea póte restrînge libertatea de presă şi de întrunirĭ. Regele a încredinţatu frînele guvernărĭĭ ĕrăşĭ cabinetuluĭ Nikolaevicĭ. Radicaliĭ suntu deprimaţĭ. Ţara e liniştită de o cam dată. Ce va aduce venitoriulu, nu se scie.

Corespondinţe.

Blaşiu 22 Maiu 1894.

Stimate Domnule Redactoru!

În numĕrulu 140 din 16 a. c. alu jurnaluluĭ „Magyarország", ce apare în Budapesta, se scrie sub titlulu „A forrongó Erdély" acestea: „Rades érseki erdész a napokban igy nyilatkozott: Balázsfalváról most elsepernek minden magyart . . . . . itt Románia van."

După ce comunicatulu acesta jurnalisticu se póte reduce la o conversare, ce a avut'o forestierulu mitropolitanu Davidu Radeşu cu mine, după ce redacţiunea luĭ „Magyarország" declararea mea desmiuţitóre în butulu rugărĭĭ mele decherate nu a comunicat'o în întregu cuprinsulu eĭ, şi după ce comunicatulu neadevĕratu primindu-se şi în alte foĭ, aci în Blaşiu a devenitu notoriu, rogu pe stimatulu domnu redactoru, să enunţe, că forestierulu Davidu Radeşu cuvintele citate maĭ la délu nu le-a ţisu, că garantulu luĭ „Magyarország" declararea luĭ Davidu Radeşu făcută înaintea mea a schimonosit'o în chipu mincinosu şi s'a lăsatu a fi răpitu la estreme nepatriotice de acelaşĭ felu, ca şi aceĭ raportorĭ de jurnale, carĭ de aicĭ în timpulu din urmă falsifică opiniunea publică cu scirĭ despre ciocnirĭ sângerose şi revoluţiune.

Enricu Fabritius
subjude reg.

Pertractarea din Cluşu.

Şedinţa a XI-a.

Se continuă interrogatorinlu.

Dr. Lucaciu întrebatu, că primesce rĕspunderea pentru respândirea Memorandului, rĕspunde, că o primesce numaĭ pentru esemplariulu românu originalu subscrisu în Viena, căcĭ textulu acestuĭ esemplaru s'a făcutu la 1890, s'a primitu de conferinţa din 1892 şi de şedinţa comitetuluĭ din 25—26 Martie 1892. După ce s'a statoritu textulu românescu, s'a predatu vicepreşedinteluĭ Brote, ca să se traducă pe limba magiară şi germână. Pentru aceste traduceri însă nu primesce responsabilitatea juridică, fiindu că nicĭ nu le-a făcutu dînsulu, nicĭ nu le-a controlatu.

Judele Issekutz întrébă: Adevĕratu este, că în şedinţa din 25—26 Martie 1892 comitetulu s'a întrunitu, ca să facă unu Memorandu spre a fi subşternutu la Coronă?

Dr. Lucaciu: Este adevĕratu, că conferenţa din 1892 ne-a datu însărcinarea de a aşterne Memorandulu la Tronu. Recunoscu maĭ departe, că acestu Memorandu aşternutu Maiestăţiĭ Sale conferenţa a hotărîtu să-lu publice şi respândéscă, numaĭ după ce se va sci sórtea aceluia. Memorandulu s'a publicatu fără autorisarea comitetuluĭ, prin urmare acesta nu póte fi trasu la rĕspundere.

La întrebarea juratuluĭ Nagy Mór, că apróbă respândirea Memoranduluĭ, Dr. Lucaciu rĕspunde, că în principiu primesce hotărîrea comitetuluĭ de a se respândi Memorandulu. În casulu concretu constată, că publicarea s'a făcutu prematuru, contra voinţeĭ şi fără conlucrarea comitetuluĭ.

D. Comşa declară, că a luatu parte la şedinţa din 25—26 Martie 1892, unde s'a stabilitu textulu Memoranduluĭ. Tipăritu a cetitu Memorandulu în „Tribuna" şi nu în broşură. Cu privire la traducerea Memoranduluĭ în maĭ multe limbĭ s'a făcutu numaĭ dispositia, ca traducerea magiară şi germână să fie încredinţată luĭ Brote. În scrisu nu s'a luatu hotărîrea acésta. Cine a împărtăşitu luĭ Brote dispositia acésta, nu scie.

Peşedintele îĭ aduce aminte acusatuluĭ, că înaintea judeluĭ de instrucţie a' recunoscutu a fi consimţitu la tipărirea şi respândirea Memoranduluĭ.

Dlu Comşa ţice, că a subscris'o, credêndu, că ea conţine adevĕrulu, dară acum vede, că ea este greşită, şi aŭ fostu duşĭ în eróre de cătră Brote, de-órece comitetulu în şedinţa din 25—26 Martie nu a luatu nicĭ o hotărîre în privinţa tipăririĭ şi respândiriĭ şi prin urmare nicĭ ce privesce partea finanţiară.

Dlu *B. P. Barcianu* la învinuirea, că a conlucratu şi consimţitu cu publicarea, tipărirea şi respândirea Memoranduluĭ, observă, că acésta nu a putut'o face, de-órece Memorandulu s'a votatu de conferenţă. Judele de instrucţie, care l'a ascultatu, confundă conferinţa cu şedinţa. În şedinţa din 25—26 Martie comitetulu s'a ocupatu numaĭ cu modalităţile de aşternere, făcêndu pendentă tipărirea şi respândirea dela sórtea, ce o va avé Memorandulu. Tipărirea a făcut'o Brote fără învoirea comitetuluĭ. Declaraţiunea dată luĭ Brote (în 18 Febr. 1893) vĕzêndu-o subscrisă de preşedinte şi de secretariu a subscris'o şi dînsulu fără a o maĭ esamina. Ea nu corĕspunde stăriĭ faptice a lucruluĭ. Cine a concipiatu declaraţiunea, încă nu scie.

Şedinţa a XII-a.

Publiculu constă numaĭ din Românĭ.

Albini fiindu morbosu nu s'a presentatu.

La observarea juratuluĭ Nagy, că óre nu a scrisu unulu din acusaţi declaraţiunea dată luĭ luĭ Brote, dlu Comşa declară, că a scris'o dînsulu la rugarea luĭ Brote, dară grăbindu-se nu a luatu în cercetare minuţiósă conţinutulu eĭ.

După notele stenografice dlu Comşa ar fi ţisu în şedinţa precedentă, că dînsulu a subscrisu declaraţiunea în fugă mare, neavêndu timpu să o maĭ cetéscă. Preşedintele îlu face atentu la spunerea adevĕruluĭ, căcĭ totĭ juduĭ cunoscu limba românéscă şi controlézĕ. Comşa afirmă, că în şedinţa de ierĭ nu a ţisu, că nu cunósce cuprinsulu declaraţiuniĭ spune, că a scris'o în cancelaria luĭ Brote fiindu de faţă şi Dr. Raţu. Brote i-a dictatu până şi interpuncţiunile. Nu-şĭ póte da samă, cum s'a străcuratu în declaraţiune cuvintele scrise de-asupra şiruluĭ, că ea se face conformu procesului verbalu alu şedinţeĭ comitetuluĭ, fiindu că în şedinţe nu se prea ieaŭ procese verbale.

Preşedintele nu póte primi acésta scusă.

Dlu *D. P. Barcianu* întrebatu cu privire la subscrierea declaraţiuniĭ, rĕspunde, că a subscris'o în cancelaria luĭ Brote, nefiindu de faţă decâtu dînsulu şi Brote.

Judele Issekutz ţice dluĭ Comşa: Deórece dlu Brote ţĭ-a spusu, că-ĭ trebue declaraţiunea pentru judele de instrucţie, nu potu presupune, dela unu omu inteligentu ca dta, că aĭ avutu intenţiunea, să daĭ judeluĭ de instrucţie unu actu cu date false. Nu se potu admite dară observările dtale.

Dlu *Comşa:* Avêndu tótă încrederea în preşedintele nostru şi vĕzêndu şi iscălitura sa, puteam să presupunu, că se voru fi în-

ţelesŭ deja. Aşa dară orĭ ce mi-s'ar fi dictatŭ de Brote în sensŭ politicŭ, aşĭ fi subscrisŭ.

Preşedintele întrébă pe Dr. Raţŭ, că în ce împrejurărĭ aŭ făcutŭ declaraţiunea din cestiune.

Dr. Raţŭ spune, că se afla în cancelaria lui Brote, cândŭ acesta avêndŭ lipsă de declaraţiune a ceruto. Dînsulŭ a subscris'o după spusele luĭ Brote; la şedinţa din 25—26 Martie nu a luatŭ parte; declaraţiunea o află de unŭ lucru bagatelŭ, de-órece nu i-se pare importantŭ, *cândŭ* s'a hotărîtŭ, ci *ce* s'a hotărîtŭ. Este însă faptŭ, că conferinţa naţională a hotărîtŭ publicarea şi respândirea Memorandului, comitetulŭ nu avea decâtŭ numaĭ să esecute acéstă hotărîre.

La întrebarea preşedinteluĭ, că înainte de 1892 hotărîtu-s'a vre-odată tipărirea şi respândirea vre-unuĭ Memorandŭ în diverse limbĭ, Dr. Raţŭ rĕspunde, că dînsulŭ ca membru în comitetŭ, de cândŭ s'a formatŭ partidulŭ naţionalŭ, îşĭ aduce aminte, că conferinţa din 1881 a decisŭ, să se facă unŭ memorandŭ esplicativŭ, în limba francesă şi germână, care s'a şi făcutŭ în 1882. În acesta s'a discutatŭ tóte cele 9 puncte ale programuluĭ.

Despre conferenţa din 25—26 Martie numaĭ dela Brote a primitŭ informaţiunĭ. Cu privire la traducerea, tipărirea şi respândirea Memoranduluĭ ḑice, că dînsulŭ nu a făcutŭ nicĭ unŭ felŭ de dispositiunĭ.

Preşedintele îĭ observă, că dacă nu a dispunŭ nimica, pentru ce a subscrisŭ declaraţiunea.

Dr. Raţŭ ḑice, că a subscrisŭ fiindŭ informatŭ de Brote, că s'ar fi luatŭ şi de şedinţa din 25—26 Martie hotărîrea, pe care o luase conferinţa. Pe la finea luĭ Maiŭ în Viena a reprobatŭ tipărirea Memoranduluĭ în „Tribuna“, dară nu a reprobatŭ şi tipărirea în broşurĭ; pentru aceea a purtatŭ partidulŭ spesele tipăririĭ acesteia.

Se cetesce atestatulŭ medicalŭ, din care se vede, că acusatulŭ Sept. Albini, fiindŭ bolnavŭ, nu se póte presenta la pertractare (în 18 Maiŭ).

Dlŭ *N. Cristea* declară, că a luatŭ parte la şedinta din 25—26 Martie, cândŭ numaĭ s'a stilisatŭ Memorandulŭ, în care nu erau pasaje în contra legiĭ. Din tótă inima primesce responsabilitatea pentru celea cuprinse în Memorandŭ. (Publiculŭ românŭ îĭ strigă: să trăéscă!). Pe câtŭ îşĭ aduce aminte, nu esistă nicĭ o diferinţă între manuscrisulŭ presentatŭ Coróneĭ şi între cele publicate. Regretéză, că la Viena nu s'a pututŭ duce.

Dlŭ *P. Barbŭ* acusatŭ pentru distribuirea maĭ multorŭ esemplare din Memorandŭ, declară, că dînsulŭ nu a distribuitŭ nicĭ unŭ esemplarŭ, ci acésta a făcut'o personaluluĭ din cancelaria sa.

Dlŭ *Dr. T. Mihăli* declară, că a conlucratŭ la compunerea Memoranduluĭ în conferenţa din 1892, cândŭ s'a stabilitŭ definitivŭ textulŭ, éră în şedinţa din 25—26 Martie, la care a participatŭ, s'aŭ făcutŭ numaĭ schimbărĭ de stilŭ. Textulŭ Memoranduluĭ publicatŭ în ḑiare şi broşură — după cunosciinţa dînsuluĭ — este identicŭ cu celŭ aşternutŭ coróneĭ. Tipărirea şi respândirea a hotărît'o conferenţa din 1892. A distribuitŭ 40—50 esemplare, dându unuluĭ chiarŭ fişpanuluĭ comitatuluĭ Solnocŭ-Dobâca. În şedinţa din 25—26 Martie nicĭ nu era lipsă, să se ĭea protocolŭ.

Dlŭ *Dr. G. Triponŭ* la şedinţa din 25—26 Martie nu a luatŭ parte, dară pentru aceea nu vre să se subtragă de sub responsabilitate. Memorandulŭ s'a statoritŭ în conferinţa din 1892, care (în p. 4) a hotărîtŭ a se susţiné tóte conclusele conferinţeĭ din 1890 cu privire la Memorandŭ şi însărcinéză comitetulŭ de 25 cu subşternerea luĭ. Crede, că părţile incriminate suntŭ identice în esemplariulŭ aşternutŭ Maĭestăţiĭ Sale şi în esemplarele publicate în broşură. Esemplare din Memorandŭ nu a pututŭ distribui, de-órece i-le-a confiscatŭ poliţia încă înainte de a-le desface.

Şedinţa a XIII-a.

Publicŭ s'a presentatŭ fórte puţinŭ la pertractare.

Dlŭ *A. Suciŭ* ḑice, că a fostŭ de faţă la şedinţa din 25—26 Martie, la stabilirea textuluĭ incriminatŭ nu a conlucratŭ, fiindŭ acesta gata de multŭ; la Viena a fostŭ, dară Memorandulŭ nicĭ nu l'a vĕḑutŭ. Fiindŭ morbosŭ preşedintele îĭ acórdă concediŭ, să mérgă acasă.

Dlŭ *M. Veliciŭ* a fostŭ la şedinţa din 25—26 Martie, dară la stabilirea textuluĭ incriminatŭ a contribuitŭ numaĭ ca membru alŭ conferenţeĭ din 1892. Nu recunósce, să fi făcutŭ Româniĭ vre-unŭ Memorandŭ, care ar lovi în legile ţĕreĭ. Ca fiŭ alŭ naţiuniĭ române declară, că ĭea tótă rĕspunderea pentru Memorandŭ.

Dlŭ *R. Patiţa* declară, că a fostŭ de faţă la şedinţa din 25—26 Martie, cândŭ nu s'a făcutŭ în Memorandŭ nicĭ o schimbare esenţială; traducerea în maĭ multe limbĭ s'a încredinţatŭ membrilorŭ din Sibiŭ aĭ comitetuluĭ. Textulŭ Memoranduluĭ subşternutŭ Coróneĭ este întru tóte identicŭ cu textulŭ românescŭ alŭ Memoranduluĭ incriminatŭ. Cu privire la tipărire şi respândire însu-şĭ a făcutŭ propunerea verbală, ca Memorandulŭ să nu se tipăréscă şi respândéscă, decâtŭ cândŭ se va sci, ce sórte va avé la Coróna. Éră dacă acésta s'a făcutŭ, a fostŭ contra voinţeĭ comitetuluĭ.

Dlŭ *B. Raţŭ,* faţă de care procurorulŭ îşĭ schimbă acusa, învinovăţindu-lŭ numaĭ pentru respândirea Memoranduluĭ, ḑice, că din causă de bólă nu a conlucratŭ nicĭ la facerea nicĭ la subşternerea Memoranduluĭ, dară a primitŭ şi împărţitŭ maĭ multe esemplare în credinţa, că nu cuprindŭ pasaje punibile.

Dlŭ *G. Domide* declară, că a fostŭ la şedinţa din 25—26 Martie a comitetuluĭ, a conlucratŭ la facerea Memoranduluĭ, care nu este fĕtulŭ unuĭ singurŭ omŭ, ci alŭ întregeĭ naţiuni. Comitetulŭ nu a avutŭ decâtŭ să esecute hotărîrea conferinţeĭ din 1892.

Preşedintele: După afirmările dluĭ Coroianŭ şedinţa din 25—26 Martie s'a convocatŭ cu scopulŭ, că comitetulŭ să schimbe acele pasaje din Memorandŭ, carĭ cuprindŭ vătĕmarea constituţiuniĭ?

G. Domide: Şedinţa din 25—26 Martie n'a fostŭ convocată cu scopŭ, ca să schimbe astfelŭ de pasaje, căcĭ ele nicĭ nu esistă în Memorandŭ. Éră dacă totuşĭ dlŭ Coroianŭ a pututŭ susţiné aşa ceva, acésta nu e decâtŭ părerea luĭ individuală. După credinţa dînsuluĭ pasajulŭ incriminatŭ este identicŭ cu celŭ cetitŭ în şedinţă. Cu privire la traducere s'a hotărîtŭ, ca acésta să se facă după textulŭ originalŭ românescŭ în limba magiară şi germână cu scopulŭ vĕḑitŭ, ca Memorandulŭ să se aştérnă coróneĭ în tóte treĭ limbile. În ce privesce tipărirea şi respândirea, nu s'a luatŭ nicĭ o hotărîre, lăsându-se acésta până la timpulŭ, cândŭ se va cunósce sórtea Memoranduluĭ. Relativŭ la declaraţiunea dată luĭ Brote, dlŭ Domide ḑice, că nu o cunósce numaĭ acum şi nu o póte recunósce ca eşită din sinulŭ comitetuluĭ. În sfârşitŭ ḑice: *„Dlorŭ, eŭ ĭeaŭ tótă responsabilitatea, atâtŭ pentru textulŭ Memoranduluĭ, câtŭ şi pentru tipărirea şi respândirea luĭ.“* Acéstă declaraţiune plină de demnitate a făcutŭ o bună impresiune asupra publiculuĭ românŭ.

Dniĭ *I. Munteanŭ, D. Romanŭ* şi *I. Duma,* acusaţĭ pentru respândirea Memoranduluĭ, recunoscŭ acestŭ faptŭ.

Terminându-se ascultarea acusaţilorŭ, procurorulŭ declară, că în urma lămuririlorŭ din decursulŭ pertractăriĭ acusa faţă de Dr. Raţŭ şi-o restrînge numaĭ la aceea, că a luatŭ dispositiunĭ referitóre la respândirea Memoranduluĭ incriminatŭ, faţă de P. Barbŭ îşĭ basézĕ acusa numaĭ pe motivulŭ respândiriĭ faptice, éră faţă de Triponŭ îşĭ retrage acusa.

Triponŭ îşĭ esprimă surprinderea şi părerea de rĕŭ, că dlŭ procurorŭ îşĭ retrage acusa. La întrebarea preşedinteluĭ, că poftesce rebonificarea speselorŭ, Triponŭ rĕspunde afirmativŭ, computându-şĭ 25 fl. pe ḑi. Tribunalulŭ îlŭ declară scosŭ de sub acusă, éră ca rebonificare i-se aplacidézĕ 400 fl.

Urmézĕ cetirea conduiteĭ acusaţilorŭ, şi cu terminarea acesteia se închide şedinţa.

Şedinţa a XIV-a.

Galeria e bine cercetată maĭ alesŭ de dame.

Se începe interrogatoriulŭ cu dlŭ S. Albini, căruia, nefiindŭ încă deplinŭ sănĕtosŭ, preşedintele îĭ permite, să rĕspundă şedêndŭ.

Dlŭ *Albini* declară, că a luatŭ parte la şedinţa din 25—26 Martie; recunósce, că atâtŭ ca membru alŭ conferenţeĭ, câtŭ şi ca membru alŭ comitetuluĭ a conlucratŭ la facerea Memoranduluĭ. Nu-l adevĕratŭ, că Memorandulŭ ar fi fructulŭ şedinţeĭ din 25—26 Martie, pentru că deja în 1887 conferinţa generală a hotărîtŭ facerea şi aşternerea către Tronŭ a unuĭ Memorandŭ. În şedinţa din 25—26 Martie, precum îşĭ aduce aminte, nu s'aŭ făcutŭ modificărĭ esenţiale în textulŭ Memoranduluĭ, care nu conţine nicĭ o vătĕmare a legilorŭ. Traducerea, tipărirea şi respândirea aŭ fostŭ hotărîte de către conferinţa generală. Comitetulŭ esecutivŭ nu a avutŭ alta de făcutŭ, decâtŭ să se conformeze aceleĭ hotărîrĭ. Comitetulŭ nu a discutatŭ decâtŭ în generalŭ asupra tipăririĭ şi respândiriĭ, lăsându a se lua dispositiile definitive după cunóscerea resultatuluĭ la Tronŭ. A subscrisŭ în Viena numaĭ textulŭ românŭ, pe care singurŭ l'a considerarŭ de originalŭ. Traducerile nu scie, cine le-a făcutŭ, ele s'aŭ făcutŭ numaĭ pentru uşurarea factorilorŭ, cărora s'a datŭ Memorandulŭ. Dacă e vorba de rĕspundere numaĭ pentru textulŭ originalŭ românŭ, rĕspunde.

Nu scie, cine a comunicatŭ în detailŭ dluĭ Brote conclusele şedinţeĭ din 25—26 Martie, dară este adevĕratŭ, că dînsulŭ a discutatŭ cu Brote asupra acelorŭ hotărîrĭ. Ĭ-a spusŭ înainte de tóte, că comitetulŭ a hotărîtŭ, ca deputaţiunea să presente Memorandulŭ Maĭestăţiĭ Sale în ḑiua de 28 Maiŭ; acésta pentru ca dsa să se îngrijéscă de confecţionarea esemplaruluĭ, ce trebuia presentatŭ. Ĭ-a spusŭ, că comitetulŭ a hotărîtŭ, să esecute tóte conclusele conferinţeĭ generale. Scie, că în Viena uniĭ din membriĭ maĭ bĕtrânĭ aĭ comitetuluĭ aŭ făcutŭ luĭ Brote imputărĭ în privinţa publicăriĭ Memoranduluĭ în „Tribuna“ înainte de a fi presentatŭ Maĭestăţiĭ Sale. Relativŭ la declaraţiunea dată luĭ Brote în 18 Febr. 1893 dlŭ Albini observă următórele: Pe timpulŭ, cândŭ s'a formulatŭ acea declaraţiune, dlŭ Brote era urmăritŭ de justiţie pentru Memorandŭ. Şi pentru cuvîntulŭ, că comitetulŭ esecutivŭ nu a voitŭ să degageze de solidaritatea rĕspunderiĭ cu dlŭ Brote, ĭ-a datŭ acéstă declaraţiune; care nu este esactŭ formulată în sensulŭ, că tipărirea şi respândirea Memoranduluĭ s'ar fi hotărîtŭ definitivŭ în şedinţa din Martie. Comitetulŭ era datorŭ, să esecute decisiunile conferinţeĭ generale, şi în consecinţă elŭ a hotărîtŭ în acéstă şedinţă şi suportarea speselorŭ pentru traducere, tipărire şi respândire.

Judele Issekutz: Aveţĭ aparenţă a declara, că totŭ, ce s'a făcutŭ, s'a făcutŭ din iniţiativa personală a dluĭ Brote, şi acésta pentru cuvîntulŭ, că dlŭ Brote nu este de faţă. Ce aveţĭ de ḑisŭ în privinţa acésta?

Albini: Am fostŭ rĕŭ înţelesŭ şi *declarŭ solemnŭ, că atâtŭ pentru textŭ, câtŭ şi pentru respândire, deşi respândirea personalŭ nu am făcut'o, ĭeaŭ tótă rĕspunderea, şi nu credŭ, că se va găsi vre unulŭ dintre noi, care să facă altfelŭ;* de altă parte credŭ, că bunăvoinţa dluĭ judecătoriŭ nu s'ar schimba întru nimicŭ, dacă dlŭ Brote ar fi de faţă.

Închiindu-se interogatorulŭ cu ascultarea dluĭ Albini, pentru cuvîntuiŭ „injustŭ“ se fixéză în traducerea magiară„ méltánytalan“.

Apoĭ dlŭ Coroianŭ rógă tribunaluluĭ să asculte, ca martoriĭ, pe toţĭ membriĭ conferinţeĭ din 1892, spre a se proba, că acéstă conferinţă a hotărîtŭ compunerea Memoranduluĭ, traducerea în diferite limbĭ, publicarea şi distribuirea luĭ; éră asupra împrejurăriĭ că pasajele incriminate nu cuprindŭ negarea

obligătóre a legii, ci faptulŭ desvoltării dreptului publicŭ alŭ patriei nóstre, să se asculte esperţii.

Dr. Raţiu se alătură la propunerea dlui Coroianŭ cu privire la ascultarea esperţilorŭ.

G. Popŭ de Băsescŭ avêndŭ în vedere însemnătatea causei se alătură la propunerea dniloru Dr. Raţŭ şi Coroianŭ.

Dr. Lucaciŭ încă cere martorĭ. Elŭ dice, că trebue să se preciseze, că óre suntŭ dînşiĭ acusaţi ca persóne singuratice orĭ ca corporaţiune. Precisarea acestui lucru însă nu se póte face decâtŭ prin martorĭ. Cele sĕvârşite în şedinţa din 25—26 Martie, pentru carĭ îĭ acusă procurorulŭ, nu-sŭ altŭ ceva, decâtŭ esecutarea mandatului conferinţeĭ generale. Deci trebue să se lămuréscă, dacă dînşiĭ nu ca individŭi, ci ca representanţi aĭ naţiunii române staŭ pe banca acusaţilorŭ; căci atunci procesulŭ se presentă sub altă formă: alta e posiţia lorŭ ca individŭi particularĭ şi alta, dacă representă causa naţiunii. Dlŭ procurorŭ vré, să devalveze nivelulŭ acestui procesŭ, dară nu va puté întuneca adevĕrulŭ, că dînşiĭ pe banca acusaţilorŭ suntŭ adevĕraţiĭ representanţi aĭ naţiunii române. Pentru aceea cere, să se asculte martorĭ şi esperţi pentru lămurirea acelorŭ cestiuni atâtŭ de importante.

Procurorulŭ se încércă să arete, că din punctŭ de vedere alŭ dreptuluĭ penalŭ este lucru indiferentŭ, dacă acusatulŭ ca particularŭ saŭ ca membru alŭ uneĭ corporaţiuni a comisŭ faptulŭ punibilŭ; în casulŭ de faţă acusaţiĭ nu staŭ acolo ca membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ, ci ca individŭi singuraticĭ.

La insistinţa dluĭ D. Romanŭ preşedintele constată, că în procesulŭ verbalŭ luatŭ de judele instructorŭ d. Romanŭ figuréză ca martorŭ, nu ca acusatŭ.

Dlŭ *Patiţa* dice, că chiarŭ şi actulŭ de acusă dovedesce, că acusaţiĭ suntŭ traşi la rĕspundere colectivă, ca corporaţiune, şi propune de esperţi pe profesoriĭ universitarĭ *Lechner* din Budapesta, *Lustkandl* din Viena şi *Ihering* din Göttingen.

Totŭ pentru ascultarea de martorĭ şi esperţi vorbescŭ şi dniĭ Comşa, Dr. T. Mihali şi M. Veliciŭ. Procurorulŭ şi la aceştia le rĕspunde, că suntŭ acusaţi ca singuraticĭ, nu ca corporaţiune, provocându-se şi la împrejurarea, că a scosŭ de sub acusă pe aceia, despre carĭ s'a convinsŭ, că nu aŭ luatŭ parte la şedinţa comitetului din 25—26 Martie.

Preşedintele dispune cetirea protocolului luatŭ cu ocasiunea uneĭ perchisiţiuni în localităţile „Institutului tipograficŭ“ şi unŭ estrasŭ din „prima nota“ Institutului, în care ocură o posiţie despre o comandă a „comitetuluĭ naţionalŭ“. Dr. Lucaciŭ pe basa acesteĭ prime note constată, că membriĭ comitetului suntŭ acusaţi ca corporaţiune, pentru că procurorulŭ îşĭ basézăa acusa pe aceste acte.

Şedinţa a XV-a.

Acéstă şedinţă a fostŭ monotonă; sala mai gólă, numaĭ pe galeriĭ eraŭ puţine dame.

Cererile de a se asculta martorĭ şi esperţi aŭ fostŭ respinse de tribunalŭ pe motivulŭ, că martoriĭ nu aŭ fostŭ de faţă la şedinţele comitetuluĭ, ĕră încâtŭ pentru esperţi, că şi juraţiĭ încă suntŭ în stare să judece acéstă causă. Dl. Coroianŭ în numele acusaţilorŭ insinuă recursŭ de nulitate atâtŭ în contra acesteĭ decisiuni, câtŭ şi în contra motivăriĭ.

Preşedintele anunţă cetirea Memorandului în limba română şi magiară. Dlŭ Coroianŭ cere, ca înainte de a începe cetirea Memorandului, să se cetéscă arĕtarea criminală a procurorului făcută primadată contra luĭ Brote, şi cererea procuraturel supreme de a se estinde investigaţiunea contra întregului comitetŭ. Cetindu-se aceste acte se constată maĭ alesŭ din alŭ doilea, că *comitetulŭ* este acusatŭ, ĕră nu singuraticĭ.

Preşedintele în legătură cu aceste acte dispune, să se cetéscă şi protocolulŭ de investigaţiune luatŭ cu Brote. La acésta se opune d. Coroianŭ provocându-se la procedura criminală, care nu permite, să se cetésca fasiunile unui acusatŭ absentŭ. Apoĭ urmézăa cetirea Memorandului în textŭ magiarŭ, care duréză dela 12—2 óre d. a.

Şedinţa a XVI-a.

Preşedintele deschidêndŭ şedinţa la 8 óre, face cunoscută absentarea dluĭ Albici şi a juratuluĭ Nagy Kálmán din causa de morbŭ, apoĭ dispune cetirea Memorandului în textŭ românŭ, care terminându-se la 9 ¾ óre, declară procedura de probaţiunea de închiată şi provócă pe procurorŭ să-şĭ rostéscă rechisitoriulŭ.

Acusaţiĭ Dr. Raţŭ, Dr. Lucuciŭ, Coroianŭ şi Comşa insistă să li-se concédă unele observărĭ, dară preşedintele refusă; dicêndŭ, că potŭ să-şĭ facă observările cu ocasiunea apĕrăriĭ.

După acestea procurorulŭ şĭ-a rostitŭ rechisotoriulŭ, ascultatŭ fiindŭ cu atenţiune. Elŭ dice:

Faptulŭ, care vine în conflictŭ cu legea penală, pentru care a ridicatŭ acusa, s'a comisŭ prin rĕspândirea aşa numitulŭ Memorandŭ românŭ.

Memorandulŭ dice, că legea referitóre la uniune nu póte avé putere obligătóre, căci s'a adusŭ fără conlucrarea Românilorŭ. Faţă de acéstă aserţiune se provócă dlŭ procurorŭ la art. de lege I din 1848 alŭ dieteĭ ardelenescĭ şi la art. de lege IV din 1848 alŭ celeĭ ungare şi la art. de lege 43 din 1868.

Până ce acusaţiĭ aŭ rĕmasŭ între marginile dreptuluĭ de a petiţiona, nu aŭ pututŭ fi urmăriţi. Câtŭ însă, în şedinţa din 25—36 Martie 1892 aŭ statoritŭ textulŭ Memorandului şi aŭ hotărîtŭ publicarea luĭ în limba magiara, germână, română, francesă şi italiană, aŭ venitŭ în conflictŭ cu §. 173 a cod. pen. comiţêndŭ delictulŭ de agitare, care se póte pedepsi cu carcerŭ de statŭ până la 5 anĭ, precum şi cu §. 171 referitoriŭ la combaterea prin presă a puteriĭ obligătóre a cutăriĭ legi. Deci nici rentru scrierea Memorandului nicĭ pentru încercarea de a-lŭ susterne la tronŭ nu s'a ridicatŭ acusă contra nimşnuĭ, ci acusa s'a ridicatŭ pentru delictulŭ comisŭ prin lăţirea Memoraodului, prin ce aŭ încercatŭ, să clătine respectulŭ şi supunerra faţă de una din cele maĭ momentóse legi fundamentale ale statului.

După terminarea traduceriĭ rechisitoriului. *Dr. Raţiu* se ridică şi liniştitŭ cu tonŭ demnŭ şi puternicŭ cetesce în numele sĕŭ şi alŭ socilorŭ sĕĭ acusaţi declaraţiunea publicată maĭ la délŭ.

După terminarea declaraţieĭ auditorulŭ românŭ isbugnesce în puternice strigate de „să trăéscă“. Făcêndu-se linişte, tóţi acusaţiĭ ridicându-se în picióre declară, că se alătură la declaraţia dluĭ Dr. Răţi.

Preşedintele: Provocŭ pe procurorŭ să-şi facă observările la declaraţia domnuluĭ Dr' Raţŭ.

Procurorulŭ: Negŭ, că în decursulŭ pertractăriĭ s'ar fi întîmplatŭ vre-o restricţiune a libertăţiĭ apĕrăriĭ acusaţilorŭ. Maĭ departe trebue să protestezŭ contra aceleĭ aserţiuni a dluĭ dr. Raţŭ, că aicĭ ar sta pe banca acusaţilorŭ representanţiĭ şi causa unuĭ poporŭ, repetŭ, că acusa o susţinŭ numaĭ faţă de ómeni privaţi. Negŭ maĭ departe, că aicĭ ar fi vorba despre lupta de rasă între dóuĕ popore, unde juraţiĭ de o rasă judecă asupra acusaţilorŭ de altă rasă. Este adevĕratŭ, că *juraţiĭ suntŭ din întîmplare magiarĭ,* constatŭ însă, că între cetăţeniĭ Clușului cualificaţi de a fi juraţi suntŭ şi românĭ, şi dacă acum şedŭ numaĭ magiarĭ pe bancele juraţilorŭ, este o curată *întîmplare.* Protestezŭ în contra insinuăriĭ, că juraţiĭ ar judeca aicĭ în causa proprie. Obiectulŭ procesuluĭ nu este lupta de rasă, ci este delictulŭ comisŭ contra unorŭ legi fundamentale ale statuluĭ. Me provocŭ la Memorandŭ, care nu atacă pe magiarĭ, ci atacă valabilitatea şi puterea obligătóre a uneĭ legi fundamentale, aduse în dieta ţĕreĭ conformŭ constituţiuniĭ. Ceea ce privesce gravaminele şi pretinsele nedreptăţirĭ ale elementuluĭ românŭ, observŭ, că remediulŭ nu este permisŭ să se caute pe cale nelegală şi neconstituţională, cum s'a făcutŭ şi cu ducerea Memorandului la Tronŭ, evitându-se factoriĭ constituţionalĭ aĭ ţĕreĭ, ci dacă românĭ voescŭ să saneze pretinsele stărĭ abnormale, trebue să se adreseze către factoriĭ constituţionalĭ aĭ Ungarieĭ, către Ministeriulŭ responsabilŭ, şi către parlamentŭ, carĭ aŭ datorinţa, să satisfacă tuturorŭ cererilorŭ şi postulatelorŭ juste ale locuitorilorŭ.

Sentinţia din Clusiu.

S'a sevîrşitŭ. Verdictulŭ asupra mandatarilorŭ poporuluĭ românŭ s'a pronunţatŭ.

Ĕtă-lŭ.

Suntŭ judecaţi:

1. **Dr. Ioanŭ Raţŭ** pe **doĭ** anĭ temniţă de statŭ.
2. **George Popŭ** de **Băsescĭ** pe **unŭ** anŭ temniţă de statŭ.
3. **Dr. Vasile Lucaciu** pe **cincĭ** anĭ temniţă de statŭ.
4. **Demetriŭ Comşa** pe **treĭ** anĭ temniţă de statŭ.
5. **Dr. Daniilŭ P. Barcianŭ** pe **doĭ** anĭ **şese** lunĭ temniţă de statŭ.
6. **Niculae Cristea** pe **optŭ** lunĭ temniţă de statŭ.
7. **Iuliŭ Coroianŭ** pe **doĭ** anĭ **optŭ** lunĭ temniţă de statŭ.
8. **Patriciŭ Barbu** pe **dóuĕ** lunĭ temniţă de statŭ.
9. **Teodorŭ Mihăli** pe **doĭ** anĭ **şese** lunĭ temniţă de statŭ.
10. **Aurelŭ Suciŭ** pe **unŭ** anŭ **şese** lunĭ temniţă de statŭ.
11. **Mihaiu Veliciu** pe **doĭ** anĭ temniţă de statŭ.
12. **Rubinŭ Patiţa** pe **doĭ** anĭ **şese** lunĭ temniţă de statŭ.
13. **Gerasimŭ Domide** pe **doĭ** anĭ **şese** lunĭ temniţă de statŭ.
14. **Dionisie Romanŭ** pe **optu** lunĭ temniţă de statŭ.

Pe lângă acestea osînditiĭ aŭ să pórte cheltuielile procesuluĭ, carĭ s'aŭ fixatŭ în **3238 fl. 63 cr.** şi cheltuielile întreţinerilŭ lorŭ în temniţa de statŭ.

Septimiŭ Albini va avé pertractare nóuă, după ce acum a fostŭ morbosŭ. Celalalţi acusaţi, anume *Basiliŭ Raţŭ, Niculae Romanŭ, Ioanŭ Munteanŭ,* şi *Ioanŭ Duma* aŭ fostŭ achitaţi

Ĕtă verdictulŭ. Sub impresiunea luĭ nu avemŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ. Lăsămŭ, ca preste acestŭ verdictŭ să se pronunţe inima poporuluĭ românescŭ şi opiniunea nepreocupată a lumiĭ civilisate.

Noutăţi.

Afacerea Pituk. „Budapeşti Hirlap“ aduce scirea, că „patriotulŭ“ Pituk Béla prin Primatele Vaszary ar fi recursŭ la Roma în contra sentinţeĭ Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ de Oradea mare, şi acésta din causă, că Scaunulŭ Mitropolitanŭ din Blaşŭ e vacantŭ. Nu scimŭ unde a pututŭ „patriotulŭ“ Pituk Béla învăţa dreptulŭ canonicŭ, care să-i spună, că în timpulŭ vacanţeĭ Scaunului Mitropolitanŭ din Blaşŭ apelanţiĭ aŭ să-şĭ trimită recursele la Roma prin unŭ Mitropolitŭ străinŭ, care în Mitropolia Blaşuluĭ n'are nicĭ o jurisdicţiune. Noĭ scimŭ, că Consistoriulŭ din Blaşŭ şi în timpŭ de vacanţă funcţionéză ca forŭ de a dóua instanţă pentru diecesele de Gherla, Orade şi Lugoşŭ, şi chiarŭ şi Pituk Béla a apelatŭ la Consistoriulŭ din Blaşŭ ca la forŭ de a dóua instanţă la începutulŭ procesuluĭ sĕŭ. Îĭ spunemŭ deci înainte, că dacă nu Primatele Vaszary, apoĭ de sigurŭ Roma îĭ va trimite totŭ recursulŭ îndĕrĕptŭ spre observarea ordiniĭ ierarchice a instanţieloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXI.

Folósele uniriĭ.

(Fine.)

Multe amŭ maĭ puté scrie despre folósele uniriĭ, însă ca să fimŭ câtŭ se póte de scurțĭ, voimŭ a arĕta numaĭ atâta, că biserica românéscă unită a fostŭ totdeuna în fruntea mișcărilorŭ nóstre naționale.

Pe cândŭ în principatele române Româniĭ gemeaŭ sub jugulŭ fanarioțilorŭ, ér în Ardélŭ sub jugulŭ Magiarilorŭ, Sasilorŭ și Sĕculorŭ, unŭ episcopŭ unitŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ, care a reclamatŭ drepturĭ politice și pentru sermanulŭ nostru poporŭ. Din nenumĕratele memoriĭ, ce le-a adresatŭ episcopulŭ Ioanŭ Inocențiŭ Klein cătră împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea și împĕrătésa M. Terezia, se vede limpede, că elŭ a cerutŭ și în parte a și obținutŭ următórele drepturĭ pentru Românĭ și biserica sa: Să se dea uniților locŭ de bisericĭ, de case parochiale; clerulŭ să se bucure de tóte drepturile clerului latinŭ; domniĭ feudalĭ să nu maĭ împedece pe Românŭ, cândŭ aceștia voescŭ să-și facă bisericĭ; domniĭ să nu maĭ opréscă dela școlă pe copiiĭ Românilorŭ sub pedépsă de 100 fl.; episcopulŭ să se dea votŭ în consiliulŭ guberniuluĭ; nu numaĭ episcopulŭ, ci și alțĭ Românĭ să fie admiși ca regaliști în dieta țĕreĭ; Blașulŭ să fie recunoscutŭ de orașŭ cu dreptulŭ de a puté trimite 2 deputați în dieta țĕreĭ; Românii încă să fie aplicați în funcțiunĭ, fără a se pretinde dela eĭ, să-și lapede naționalitatea; la curtea de apelŭ să fie aplicați celŭ puținŭ treĭ asesorĭ românĭ; dacă nu în tóte, celŭ puținŭ în câteva districte prefecții (fișpanii) să fie totdeuna românĭ; legile votate pentru asuprirea Românilorŭ să se caseze, cele favorabile lorŭ să fie aplicate; domniĭ feudalĭ să restituéscă comunelorŭ românescĭ agriĭ, pădurile, livediile răpite; asemenea să facă și Sasiĭ; poporulŭ să nu i-se îngreuneze totŭ maĭ tare jugulŭ iobăgieĭ; să se înfrîneze cruzimea domniloru, ca și poporulŭ iobăgitŭ să pótă trăi, ér în fundulŭ regescŭ, adecă în Săsime să înceteze orĭ ce felŭ de iobăgie, fiindŭ acelŭ teritoriŭ recunoscutŭ de libĕrŭ. [1])

Însă episcopulŭ Inocențiŭ nu a cerutŭ numaĭ egala îndreptățire a Românilorŭ ca individĭ și cetățenĭ, ci a pretinsŭ, ca națiunea română ca atare să fie recunoscută de națiune politică, în totmaĭ ca și Magiariĭ, Sĕculiĭ și Sasiĭ. *„Agnoscamur pro recepta natione,“* a fostŭ strigătulŭ bravuluĭ episcopŭ cătră curtea din Viena, și acestŭ strigătŭ s'a prefăcutŭ în devisa întregului poporŭ românescŭ, și chiarŭ și astădĭ Românii nu luptă pentru altceva, decâtŭ pentru dobândirea acelorŭ garanțiĭ, în cadrulŭ cărora să se pótă validita ca națiune politică pe pămîntulŭ patrieĭ comune locuite de diferite naționalități. De unde dela sine urmézŭ, că idealulŭ politicŭ alŭ Românilorŭ din Ungaria și Transilvania este o creațiune a bisericeĭ unite.

Între actele politice de importanță ale Românilorŭ merită locŭ de frunte și suplicele din anulŭ 1791, pentru că ele *„din acelŭ anŭ s'aŭ prefăcutŭ pe calea cea maĭ firéscă în programă politică și națională, la care Românii aŭ ținutŭ cu pietate și cu dorŭ fierbinte de a fi realisată“*. [2]) Suplica dată în numele poporuluĭ românŭ în acelŭ anŭ a fostŭ compusă de unŭ fiŭ alŭ bisericeĭ unite cu conlucrarea celorŭ maĭ învățați călugărĭ din Blașiŭ și ea cuprinde postulate, din carĭ multe aștéptă realisare și astădĭ. S'a cerutŭ adecă, să se șteargă din legile țĕreĭ espresiunile batjocoritóre la adresa națiuniĭ române. Acesteia să i-se dea locŭ între celealalte națiunĭ politice ale țĕreĭ. Clerulŭ, nobilimea și poporulŭ românŭ să se bucure de acelea-și drepturĭ, de carĭ se bucură clerurile, nobilimea și poporulŭ celoralalte națiunĭ politice. Românii încă să fie aleșĭ și denumiți funcționarĭ în municipiĭ și comune în numĕrŭ proporționalŭ cu numĕrulŭ locuitorilorŭ de naționalitate română. Comitatele, districtele și scaunele, în carĭ Româniĭ locuescŭ în maioritate, să pórte nume românescŭ, și toțĭ locuitoriĭ fără deosĕbire de naționalitate să pórte acelea-și sarcinĭ. [1])

În șirulŭ luptelorŭ nóstre politice formézŭ evenimentŭ și aparițiunea celeĭ dintâiŭ foĭ politice. Acésta are a se mulțămi unuĭ teologŭ și subdiaconŭ din Blașiŭ și anume nemuritoriuluĭ George Barițiŭ, care la anulŭ 1838 a edatŭ „Gazeta Transilvanieĭ“ și după aceea a luptatŭ în decursŭ de 50 anĭ în fruntea tuturorŭ mișcărilorŭ nóstre sociale, culturale, naționale și politice. Activitatea acestuĭ bărbatŭ rarŭ a fostŭ binecuvîntată și pentru cultura și desvoltarea bisericeĭ orientale, ceea ce o recunósce însu-și comitetulŭ parochialŭ gr. or. din cetatea Brașovuluĭ, care scria în an. 1892 fericituluĭ Barițiŭ următórele: „Protocoluluĭ luatŭ în ședința din 12 Septembre 1837 arată: *La propunerea dnuluĭ profesorŭ George Barițiŭ se formézŭ unŭ fondŭ alŭ școleĭ române din cetatea Brașovuluĭ.* Cuvîntarea Domnieĭ Tale despre școlele naționale, ținută înainte cu 56 anĭ și petrecută la protocolŭ, prin care ați arĕtatŭ, că suntŭ neapĕratŭ de lipsă a se înființa în Brașovŭ, cuprinde unŭ programŭ despre cele ce s'aŭ înființatŭ. Rugarea subșternută în 4 Maiŭ 1850 la înaltulŭ Ministeriŭ de culte și instrucțiunea publică din Viena, ca să se dea Românilorŭ din Brașovŭ concesiune pentru zidirea unuĭ gimnasiŭ, a eșitŭ din péna DVóstre. Lucrarea domnieĭ Tale ca notariŭ alŭ representanțeĭ bisericescĭ române gr. or. din cetatea Brașovuluĭ dela 1846—1855 în timpulŭ, cândŭ s'a pertractatŭ înființarea gimnasiuluĭ românŭ gr. or. din Brașovŭ și anume propunerile din ședința dela 6/18 Augustŭ 1851, se vĕdŭ astădĭ realisate. Totŭ asemenea vĕdură-ți esecutându-se planulŭ așternutŭ în ședința din 6/18 Februariŭ 1855 pentru o școlă reală și alta comercială. Terenulŭ cultureĭ era numaĭ o țelină, cândŭ ați venitŭ, multŭ stimate domnule, la Brașovŭ, și astădĭ vedeți pămîntŭ roditoriŭ. Semînțele aruncate în pămîntulŭ lucratŭ de DVóstră, le vedeți dându róde înbelșugate.“ [2])

Cea maĭ imposantă manifestațiune a poporuluĭ românŭ în 1848 a pornitŭ din Blașiŭ și s'a ținutŭ în Blașiŭ, ér cine a fostŭ martorŭ ocularŭ la grandiósele manifestațiunĭ din 7 Maiŭ 1894 în Clușiŭ cu ocasiunea procesuluĭ memoranduluĭ, nu va puté denega cleruluĭ unitŭ partea hotărîtóre.

Nu amŭ fi înregistratŭ aceste fapte, dacă mulțĭ, carĭ se împenézŭ cu titululŭ de „naționali“ și „ortodoxi“, nu ar calumnia în continuŭ biserica unită, și dacă sub aceste firme nu ar vinde marfă antinațională și erorĭ marĭ chiarŭ și din punctulŭ de vedere alŭ bisericeĭ orientale.

E dreptŭ, că și în sinulŭ bisericeĭ unite ieșŭ câte odată la suprafață ómenĭ, carĭ nu-și împlinescŭ datoriințele față cu poporulŭ românŭ, din care facŭ parte, însă acești ómenĭ tocmaĭ pentru că se punŭ în conflictŭ cu sentimentulŭ publicŭ alŭ credincioșilorŭ bisericeĭ nóstre, aŭ fostŭ, suntŭ și vorŭ fi totdeuna rĕŭ vĕdуți, și uniții cércă totdeuna a-ĭ elimina din sinulŭ lorŭ ca pe nisce membre putrede și nevrednice de a maĭ face parte din organismulŭ vieței nóstre bisericesci și naționale; ceea ce este o garanță puternică, că biserica unită nu se va pune nicĭ odată în conflictŭ cu aspirațiunile juste și legitime ale poporuluĭ românŭ. Tocmaĭ din causa acésta Românii uniți suntŭ mândri de biserica lorŭ, și nu este putere omenéscă, care să-ĭ facă a se deslipi de ea, ér încercările nebune ca ale laĭ Maneguță potŭ fi păgubitóre din punctŭ de vedere naționalŭ, întru câtŭ turbură buna înțelegere între frații de unŭ sânge, însă din punctŭ de vedere religiosŭ pentru biserica unită nu potŭ să ne causeze nicĭ unŭ rĕŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că scriitorașulŭ acesta tocmaĭ într'o cestiune de natură religiósă nu pune nicĭ unŭ pondŭ pe partea etică și teologică a cestiuniĭ, deși acésta este singurŭ hotărîtóre pentru ceĭ ce voescŭ să discute de religiune și biserică.

Închiămŭ cu unŭ pasajŭ scrisŭ în anulŭ 1888 în contra „Telegrafuluĭ Românŭ“, care provocase pe uniți a se întórce la neunire: „Gloria de a fi făcutŭ o desbinare confesională între Românii din Transilvania și Ungaria se cuvine prin urmare inimicilorŭ seculariĭ aĭ némuluĭ românescŭ, ér dacă domniĭ dela „Telegraful Român“ și ceĭ de o credință cu dînșiĭ doresc seriosŭ și sincerŭ, să înceteze pentru totdeuna acéstă desbinare, eĭ n'aŭ decâtŭ să trécă în sinulŭ bisericeĭ celeĭ vechĭ unite, căci nimicŭ nu-ĭ póte reține dela acestŭ pașŭ salutarŭ. Pe acești ortodoxi nu-i potŭ reține motivele religióse, deórece, — precum ne spune „Telegraful Român“ organulŭ oficiosŭ alŭ mitropoliei române ortodoxe, — eĭ suntŭ de aceea convingere, că *tóte bisericele creștine propagă învățăturile cele sublime ale lui Christosŭ,* și tocmaĭ pentru acésta eĭ nu potŭ avé nicĭ unŭ scrupulŭ religiosŭ de a intra în sinulŭ bisericeĭ catolice, despre care nu se póte dice, că nu ar fi creștină. Dar ortodoxiĭ de astădĭ nu potŭ fi împedecațĭ dela unirea cu biserica Romeĭ nicĭ de motive naționale, fiindŭ că acéstă biserică le garantéză în totŭ momîntulŭ folosirea limbeĭ române ca limbă liturgică și le asigură întrebuințarea ritului orientaliŭ și chiarŭ și a disciplineĭ orientale, ce a fostŭ în praxă înainte de schismă și înainte de a se fi coruptŭ prin elemente cu totulŭ străine de spiritulŭ bisericeĭ întru adevĕrŭ ortodoxe. Considerațiunile naționale vorbescŭ tóte pentru unirea Românilorŭ ortodoxi cu biserica Romeĭ, pentru că acéstă biserică ne oferesce cea maĭ puternică garanță pentru conservarea individualităților nóstre naționale, precum amŭ arĕtatŭ în numeriĭ precedenți aĭ „Foiĭ bisericesci“. Noĭ nu pricepemŭ, pentru ce ortodoxiĭ de astădĭ, carĭ ținŭ, că tóte bisericele creștine suntŭ adevĕrate, ar voi să fie maĭ bucurosŭ sub înrîurința crivețuluĭ amorțitoriŭ, ce sufla de cătră Petersburg, decâtŭ sub influința zefiruluĭ dătătoriŭ de viață, ce adie linŭ de cătră Roma légănulŭ originiĭ nóstre latine? pentru ce să nu fie maĭ consultŭ a ne ține cu toțiĭ de biserica Romeĭ împreună cu partea cea maĭ mare a popórelorŭ culte de pe suprafața pămîntuluĭ și împreună cu popórele neolatine, decâtŭ a ne ține de biserica ortodoxă, care amenință a deveni biserica panslavismuluĭ muscălescŭ?

„Să nu cugete domniĭ dela „Telegrafulŭ Românŭ“, că calumniile lorŭ îndreptate în contra sfinteĭ uniriĭ vorŭ puté să clătine pe românii greco-catolicĭ în credința lorŭ sau îĭ vorŭ puté face, să se deslipéscă de sinulŭ bisericeĭ catolice, spre care gravitézŭ totŭ maĭ tare acele elemente sănĕtóse din societatea creștină, carĭ maĭ ținŭ încă la principiile sublime și adevĕrate ale creștinismuluĭ, și carĭ tocmaĭ dela validitarea acestorŭ principiĭ aștéptă regenerarea societățiĭ moderne.

„Românii greco-catolicĭ ținŭ cu tărie la adevĕrulŭ, că Domnulŭ Christosŭ nu a întemeiatŭ maĭ *multe* bisericĭ, ci numaĭ *una,* și că acésta *una* este biserica catolică, pentru că numaĭ într'însa se adeverescŭ cuvintele simboluluĭ: *credŭ într'una sfîntă, catolică și apostolică biserică,* pe cândŭ celealalte secte, carĭ pórtă numele de bisericĭ creștine, suntŭ întemeiate de nisce ómenĭ lipsiți de misiune dumnedeéscă: de Ariŭ, de Eutiche, de Nestoriŭ, de Fotiŭ, de Luther, de Calvin, de Socinŭ și de alțiĭ, și nu întrunescŭ în sine notele bisericeĭ adevĕrate esprimate în simbolulŭ de credință.

„Românii greco-catolicĭ voescŭ să fie în uniune și comuniune numaĭ cu biserica Romeĭ, căcĭ sfințiĭ părințĭ numaĭ pe aceia ĭ-aŭ socotitŭ, că se ținŭ de biserica *catolică* mărturisită în simbolulŭ credinței, carĭ aŭ fostŭ

[1]) Vedĭ Barițiŭ Părțĭ alese din ist. Trans. v. I. pag. 412 și urm.

[2]) Barițiŭ ibid. pag. 543.

[1]) Id. ibid. pag. 539.

[2]) Vedĭ broșura intitulată: George Barițiŭ, Sibiŭ 1892 pag. 53.

în uniune şi comuniune cu biserica *Romană*. Aşa de esemplu sfîntulŭ Ieronimŭ în cartea I. scrisă în contra luĭ Rufinŭ la num. 14 întrĕbă: *„Ce credinţă ţine elă? Aceea, care o mărturisesce biserica romană, saŭ dóră aceea care se află în scrierile luĭ Origene? De va rĕspunde, că ţine credinţa romană, atunci aşadară suntemŭ catolicĭ.“* [1]) Ér sfîntulŭ Ambrosiŭ vorbindŭ despre fratele sĕŭ Satyrŭ, care era încă catechumenŭ, ne spune, că acesta *„a chematŭ la sine pe episcopŭ . . . şi l'a întrebatŭ, că află-se elŭ (adecă episcopulŭ) în comuniune cu ceialalţi episcopĭ catolicĭ, adecă cu scaunulŭ romanŭ.“* [2])

„Româniĭ greco-catolicĭ punŭ maĭ multŭ pondŭ pe învăţătura sfinţilorŭ părinţi, decâtŭ pe calumniile şi vorbele góle ale domnilorŭ dela „Telegraful Românŭ“, când e vorbă de credinţă şi de biserică. Învăţătura sfinţilorŭ părinţi cu privire la credinţă şi la biserică se află fórte lămuritŭ espusă în aceste cuvinte ale sfîntuluĭ Augustinŭ: *„Trebue să ţinemŭ religiunea creştină şi comuniunea cu aceea Biserică, care este catolică şi se numesce catolică nu numaĭ de aĭ sĕĭ, ci şi de toţĭ inimiciĭ eĭ.“* [3])

„Româniĭ greco-catolicĭ sciŭ bine, că numaĭ aceea este biserică *catolică*, adecă universală saŭ *săbornicéscă*, care este estinsă preste totŭ pământulŭ şi este întogmită aşa, încâtŭ să pótă cuprinde în sinulŭ sĕŭ tóte popórele, şi eĭ vĕdŭ fórte limpede, că acésta prerogativă numaĭ bisericeĭ romano-catolice îĭ compete, deórece numaĭ ea este estinsă pe tótă suprafaţa pământuluĭ şi numaĭ ea face cuceriri pacinice între popórĕle necreştine, pe când aşa numita biserică ortodoxă este restrînsă numaĭ la câteva popórĕ slave, şi la o parte dintre românĭ şi grecĭ, şi nu se estinde, decâtŭ numaĭ acolo, unde o impune forţa şi brutalitatea moscovită.

„Acestea şi alte multe, carĭ spaţiulŭ Foiĭ bisericescĭ nu ne permite a le aminti, suntŭ motivele religióse, carĭ ţinŭ pe româniĭ greco-catolicĭ în sinulŭ bisericeĭ catolice. De aceea, dacă româniĭ ortodoxi, carĭ n'aŭ niciŭnŭ motivŭ religiosŭ orĭ naţionalŭ de a fi uniţi cu muscaliĭ şi cu greciĭ, doresc să încete orĭ ce desbinare confesională în corpulŭ naţiuniĭ române, eĭ n'aŭ alta de făcutŭ, decâtŭ să se unéscă cu biserica Romeĭ, căcĭ a fi neunitŭ numaĭ ca să fiĭ neunitŭ, mie mi-se pare o mare — absurditate.

„Altcum noĭ nu suntemŭ de părerea domnilorŭ dela „Telegraful Român“, că prin desbinarea nóstră confesională s'ar fi desbinatŭ şi corpulŭ naţiuniĭ române ca naţiune, pentru că diferinţele religionare în sine nu sunt o pedecă, care să nu ne permită a fi cu toţiĭ de acordŭ, când e vorba de apĕrarea şi promovarea intereselorŭ nóstre naţionale, culturale şi politice. Dovadă despre aserţiunea nóstră ne póte servi esemplulŭ frumosŭ, ce de repetite orĭ ni-l'aŭ datŭ părinţiĭ şi străbuniĭ nostri, precum şi esemplulŭ, ce în continuŭ ni-lŭ daŭ alte popórĕ, ér la noĭ în patrie Magiariĭ, carĭ deşi suntŭ despărţiţi în treĭ confesiuni, totuşi ţinŭ strînsŭ la olaltă în cestiunile lorŭ naţionale. Ca să facemŭ şi noĭ ca eĭ, unŭ singurŭ lucru se poftesce: *maĭ multă toleranţă şi maĭ puţinŭ fanatismŭ din partea unorŭ ortodoxĭ faţă cu româniĭ greco-catolicĭ.“* [4])

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocŭlŭ.

(Continuare)

„Le-am pachetatŭ laolaltă. Acum suntŭ în ordine,“ dise Bernardo voindŭ să i-le dea. Părintele capelanŭ însă rĕspunse cu o linişte venerabilă: „Morţiĭ nu maĭ aŭ lipsă fără numaĭ de rugăciuniĭ cătră Dumnedeŭ îndurătoriulŭ. Ţine acestea dovedĭ pentru dta. Eŭ le respingŭ dela mine.“

„Aşadar, domnule,“ dise trăgănătoriŭ unchiaşulŭ, „nu voescĭ, ca unŭ criminalŭ să-şi ĭea pedépsa?“

„Nu, căcĭ prin acésta niminuia nu i-s'ar folosi.“

„Óre sfinţieĭ tale îţi este totŭ una, de ĭese orĭ nu dreptatea la ivélă? Şi nu voescĭ sfinţia ta, ca amintirea sermanuluĭ Iosifŭ să fie curată ca şi inima luĭ cea nepĕtată?“

„La ce acestea?“ rĕspunse capelanulŭ.

„Ca să ştergĭ ruşinea, ce a murdăritŭ familia vóstră sĕracă, cunoscută însă ca cea maĭ de omenie şi maĭ vrednică!“

„Familia mea se stinge cu mine.“

„Şi dta, domnule părinte, vreĭ, să porţĭ cu dta acéstă pată?

„Eŭ, unchiaşule, nu rĕmânŭ aicĭ, unde mĕ cunoscŭ toţĭ. Suntŭ trimisŭ ca misionariŭ în China. O chemare acésta, ce maĭ toţi o plătescŭ cu viaţa.“

„Şi unde rĕmâne dreptatea şi părerea ómenilorŭ, domnule capelanŭ?“

„Acestea încă îşi aŭ sclaviĭ sĕĭ, unchiaşule Bernardo.“

„Cum? Dta aĭ putĕ să ĭertĭ?“

„Mĕ voiŭ sili, să o facŭ acésta. Şi începutulŭ va fi, că despre o urmărire a vinovatuluĭ niciŭ vorbă să nu maĭ fie.“

„Domnule,“ dise bĕtrânulŭ într'unŭ amestecu de nerăbdare şi admirare, „dar acésta e purcederea unuĭ sfîntŭ.“

„O, de unde? Eŭ voescŭ numaĭ, să-mĭ tragŭ mâna de pe dreptatea lumiĭ, cu care nu-mĭ voiŭ face de lucru. Şi nu crede, că ar trebui să fiĭ sfîntŭ, ca să lucrĭ astfelŭ. E curatŭ omenéscă acéstă lege. A fostŭ unŭ poetŭ din India, care a cântatŭ: Vîrtutea ĭertă pe celŭ fără Dumnedeŭ, pe cum sandalulŭ împrumută aromă sĕcuriĭ, carea l'a lovitŭ.“

„Tatălŭ sfinţieĭ tale dicea de multe orĭ, că luĭ Iosifŭ îĭ curge lapte prin vine şi nu sânge,“ rĕspunse la acésta Bernardo. „Mie mi-se pare însă, că acestŭ lucru era propriŭ nu numaĭ luĭ Iosifŭ, ci întregeĭ familiĭ. Când aşĭ sci eŭ, unde se află criminalulŭ, sciŭ că şi-ar primi elŭ partea! Dar voiŭ merge unŭ paşŭ maĭ departe: ca omŭ de omenie îmĭ voiŭ face numaĭ datoria, dacă voiŭ demasca pe unŭ tâlhariŭ. De n'aşĭ face-o acésta, aşĭ consimţi cu elŭ, orĭ aşĭ binecuvînta pĕcatulŭ!“

„Fie care îşĭ înţelege datorinţele după inima sa proprie,“ observă capelanulŭ. „Numaĭ câtŭ e greŭ, să găsescĭ pe acelŭ omŭ. Elŭ a dispărutŭ deja de dece anĭ. De sigurŭ i-se va fi perdutŭ urma, de cumva încă n'a muritŭ. Maĭ bine, unchiaşule, rógă-te pentru sermanulŭ luĭ sufletŭ, orĭ pentru întórcerea luĭ la pocăinţă.“

„Unŭ proverbiŭ dice, că de pe unŭ drumŭ lungŭ nu perdĭ pe nimĕnia. Şi niciŭ să n'am odihnă, până nu voiŭ da de elŭ. Pĕcătosulŭ trebue să-şĭ facă canonulŭ!“

„Dacă dta credĭ, că prin pîrîrea şi pedepsirea vinovatuluĭ îţĭ împlinescĭ datoria de omŭ de omenie, prin ĭertarea luĭ împlinescĭ fără îndoélă o faptă de omŭ alŭ luĭ Dumnedeŭ.“

„Pe toţĭ sfinţiĭ!“ dise bĕtrânulŭ ieşitŭ din răbdare. „Acésta ar fi o próstă ĭertare. Suntŭ lucruriĭ, carĭ nu meritŭ o astfelŭ de ĭertare.“

„Niciŭ unŭ pĕcatŭ nu se ĭea afară,“ dise preotulŭ.

„Dar eŭ nu suntŭ ca sfinţia ta, cu unŭ piciorŭ deja în ceriuriĭ,“ dise Bernardo cu energie. „Când voiŭ da de blăstĕmatulŭ, pe sufletulŭ mameĭ mele, îşĭ va plăti crima. Şi credĭ sfinţia ta, că prin acésta îmĭ perdŭ ceriulŭ?“

„Acésta n'am dis'o, prietine Bernardo. Eŭ mĭ-am spusŭ părerea mea despre acestŭ lucru, fără ca să osîndescŭ părerea contrară. Dar în sfîrşitŭ la ce atâta vorbă, când e cu neputinţă, să te maĭ şi gândescĭ la găsirea omuluĭ, pe care-lŭ învinovăţescĭ?“

„N'am găsitŭ eŭ şi pe Iosifŭ?“ dise cu încredere de sine bĕtrânulŭ.

„O mare întîmplare, unchiaşule.“

„Maĭ suntŭ întîmplăriĭ de astea, sfinţia ta, numaĭ să le scĭĭ cerca bine.“

„Dece anĭ ţesŭ unŭ vĕlŭ prea grosŭ preste trecutŭ. Gândesce-te bine, unchiaşule, ce facĭ!“

„Da, domnule, însă unŭ proverbiŭ dice: Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocŭlŭ. Elŭ se va găsi. Dta nu voescĭ, să-lŭ cercĭ. Bine, îlŭ voiŭ cerca eŭ, şi de-lŭ voiŭ găsi, să-l ajute Dumnedeŭ! Acum mergŭ de-a dreptulŭ la judecătorie.“

Cu acestea se despărţiră.

VII

Generalulŭ locuia într'o casă frumósă de pe una din principalele strade ale Madriduluĭ. Era într'o diminéţă, când generalulŭ avea la sine pe fratele sĕŭ, şi se înţelegeaŭ împreună în odaea de lucru. Generalulŭ se părea, că apĕră cu căldură o causă, pe care fratele sĕŭ maĭ bĕtrânŭ o desconsidera fórte multŭ. Pe încetulŭ amîndoĭ se aprinseră în sfătuire.

„Ca în timpulŭ nostru póte niciŭ odată nu s'a întîmplatŭ, ca uniĭ ómeni să urce cele maĭ înalte trepte ale rangului, să-şĭ croéscă posiţie socială şi influenţă politică, în sfîrşitŭ prin avuţie şi norocŭ orbŭ să jóce o rolă însemnată, fără însă ca lumea să se fie şi interesatŭ de aceea, că óre în care ungheţŭ întunecosŭ aŭ vĕdutŭ lumina ţileĭ şi între ce împrejurărĭ aŭ urcatŭ scara norocului.“ Aşa grăi fratele generaluluĭ şi apoĭ continuă: „Astădĭ omulŭ se uită numaĭ la presentŭ şi nu vre, să maĭ caute la trecutŭ. Şi recunoscŭ, că acestŭ lucru adĭ e atâtŭ de comunŭ, câtŭ ţi-se pare, că ar trebui să fie aşa, parcă natura l'ar cere, deşi, frate dragă, ce póte fi maĭ împotriva firiĭ, decâtŭ unŭ copilŭ din părinţi sĕracĭ, ajunsŭ însă, scie Dumnedeŭ cum, la vadă, la domnie şi pe urmă lăpădându-se de ceĭ ce ĭ-aŭ datŭ viaţa? Şi nu e şi acesta unŭ lucru de tóte ţilele?“

„Dar frate,“ dise fiiorulŭ socru alŭ colonelului Guerra, „trebue să stimezĭ aceea, ce vedĭ si poţĭ preţui, şi niciŭ decâtŭ aceea, ce nu e meritulŭ tĕŭ propriŭ. Pe drumulŭ bĕtrâneloră tale ideĭ cine să maĭ *mérgă*?“

„Aceste ideĭ stăpânescŭ însă de o potrivă creeriĭ bĕtrâniloră ca şi pe aĭ celoră tinerĭ, căcĭ aşa uniĭ, pe cum şi celalalţi se ferescŭ de rĕŭ, nu suntŭ dar niciŭ bĕtrâne, niciŭ tinere ideile acelea. Totŭ timpulŭ, frate,“ vorbi maĭ departe fratele generaluluĭ, „îşĭ are particularităţile sale, căcĭ omenimea întrĕgă ca şi singuraticiĭ, aŭ fostŭ şi voruŭ rĕmâné în neperfecţiune cu tóte teoriile filosofiloră despre renascere şi ale modernilorŭ Ipocraţi despre combaterea celoră dintâiŭ. Să dicemŭ, că s'a vindecatŭ o bólă fisică orĭ morală, şi óre în loculuĭ eĭ nu se va ivi alta nóuă, dacă nu maĭ multe, şi se va afla, că rana s'a lăţitŭ preste trupŭ, tocmaĭ că s'a vindecatŭ şi pentru că nu trebuia să se vindece?“

---

[1]) Fidem suam quam vocat? Eamne qua romana pollet ecclesia, an illam quae in Origenis voluminibus continetur? Si romanam responderit, ergo catholici sumus. S. Hier. l. 1. c. Rufinum n. 14.

[2]) Advocavit ad se episcopum . . . . . percunctatusque ex eo est, utrum cum episcopis catholicis hoc est cum romana sede conveniret. S. Ambr. de Satyri excessu l. 1. n. 47.

[3]) Tenenda est nobis christiana religio et ejus Ecclesiae communicatio, quae catholica est et catholica nominatur non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis, S. Aug. de vera religione c. 7.

[4]) Fóia bisericéscă şi şcol. An. I. 1886 Nr. 13.

„Şi tóte acestea filosofii încurcate suntŭ de lipsă, ca să ajungĭ la esprimarea neînvoirii tale la căsătoria fiiceĭ mele cu colonelulŭ Guerra?“

„Fórte adevĕrat tŭ, frate!“

„Şi fără de unŭ altŭ motivŭ, decâtŭ că nu cunoscĭ pe tatălŭ, pe moşulŭ şi pe strămoşulŭ lui?“

„Aşa e!“

„Nu duce nicĭ o fricĕ. Eĭ suntŭ ómenĭ cu stare bună, şi numele familieĭ lorŭ e unŭ nume bine vĕdutŭ orĭ unde şi cinstitŭ,“ dise generalulŭ liniştitŭ.

„Eŭ m'am informatŭ despre eĭ. Ce e dreptŭ, în acelŭ locŭ am aflatŭ ómenĭ, ce pórtă acestŭ nume, însă e numaĭ o familie de ţilerĭ. Aceştia aŭ avutŭ unŭ fiŭ, care de mulţĭ anĭ a plecatŭ ca soldatŭ spre America. De atunci însă n'aŭ maĭ auditŭ nimicŭ despre elŭ, şi ómeniĭ suntŭ convinşĭ, că elŭ a peritŭ. Şi cum se unescŭ acestea, cândŭ colonelulŭ asigură, că părinţiĭ luĭ suntŭ morţi? Aşadar cum ţĭ place inima fiuluĭ, care nu vré să recunóscă pe părinţi, fiindŭ aceia ómenĭ sĕracĭ şi nebăgaţĭ în samă?“

„Ar fi teribilŭ într'adevĕrŭ, cândă ar fi acésta aşa.“

„Şi ce ţinĭ tu despre omulŭ, care se dă de fiulŭ unorŭ părinţi avuţi, pe cândŭ aceia suntŭ sĕrmanĭ ţilerĭ?“

„Ar fi ceva de rîsŭ într'adevĕrŭ!“

„Şi nu recunoscĭ tu nicĭ acum, că am dreptŭ, să nu găsescŭ nicĭ o plăcere la legătura familiară cu unŭ misteriosŭ, ca să nu-ĭ ţicŭ întunecosŭ, ce hrănesce o atâtŭ de neomenéscă vanitate?“

„Eŭ, să-ţĭ spunŭ sincerŭ, frate, nu daŭ credĕmîntŭ la adevĕrulŭ informaţiunilorŭ, ce ţi-aĭ câştigatŭ. Acéstă familie Guerra, despre care ţi-s'a spusŭ, va fi alta, e unŭ nume de totŭ lăţitŭ. Dar să luămŭ lucrulŭ întorsŭ, să fie aşa, cum spuĭ tu, — şi chiarŭ şi atunci aceste slăbiciuni omenescĭ totŭ n'ar precumpĕni cu laudabilele luĭ calităţi, şi n'ar înceta a fi o partie bună, deşi nu chiarŭ strălucită. Strălucite suntŭ însă meritele luĭ şi faptele eroice.“

„Bine, bine, aceste privescŭ viaţa luĭ militară, şi eŭ suntŭ mulţămitŭ, dar cum stă cu viaţa luĭ privată?“

„Toţi camerad̨iĭ luĭ îlŭ laudă şi în acéstă privinţă. Şi afară de aceea e fórte bogatŭ.“

„Da,“ dise bĕtrânulŭ domnŭ cu unŭ surisŭ amarŭ, „o bogăţie câştigată în cărţi!“

„Frate, în America acesta e unŭ lucru de tóte ţilele,“ dise generalulŭ suriḑêndŭ, în inimă însă fórte atinsŭ. Elŭ simţia, că în acestŭ punctŭ nu maĭ póte fi iertătoriŭ fiitoriuluĭ sĕŭ ginere.

„Aşa dar nicĭ să nu se maĭ mire lumea, că s'aŭ stricatŭ moravurile, şi a peritŭ vîrtutea, cândŭ chiarŭ şi bărbaţi curaţi ca lumina în sufletŭ şi caractĕrŭ se apucă, de escusă cele maĭ pĕcătóse lucruri! Ce să credŭ eŭ despre tine, frate?“

„Dar frate dragă,“ dise generalulŭ cuprinsŭ de o grije vĕdită, „fiica mea îlŭ iubesce!“

„Fata ta, o inimă nobilă şi o minte inteligentă, prea uşorŭ putea să alunge dela sine gingaşa patimă, dacă tu te-aĭ fi împotrivitŭ dela începutŭ.“

Chiarŭ în clipa acésta intră colonelulŭ strălucindŭ de fericire. Fratele generaluluĭ îlŭ întimpină rece ca totdeuna. Dar cu atâtŭ maĭ multŭ se silesce, să facă să dispară rĕcéla acésta generalulŭ prin vorbe şi privirĭ de iubire.

Abia a trecutŭ unŭ sfertŭ de óră, cândŭ se audi bătêndŭ în uşea odăiĭ de lucru. „Poftimŭ!“ ţice generalulŭ, şi uşea se deschide, şi intră unŭ bĕtrânŭ îmbrăcatŭ cam pe sĕrăcie în portulŭ unuĭ ţĕranŭ Andalusianŭ.

„Bernardo! În sfârşitŭ te maĭ areţi şi tu!“ dise generalulŭ surprinsŭ fórte plăcutŭ de neaşteptata visită şi grăbi a strînge mâna şi a îmbrăţişa cu dragoste pe sositulŭ. Îlŭ duse apoĭ de mână înaintea fratelui sĕŭ şi a colonelului şi îlŭ presentă.

„Aicĭ vedeţĭ pe Bernardo vitézulŭ şi credinciosulŭ meŭ mântuitoriŭ. Numaĭ luĭ am să-ĭ mulţămescŭ viaţa. Ultaţi-vĕ numaĭ aci,“ şi îĭ neteḑi la délŭ pĕrulŭ căruntŭ de pe frunte, „acéstă încrestătură de sabie î-a croit'o o mână duşmană. E semnulŭ neperitoriŭ de jertfă, de credinţă, şi totŭ aşa de nestinsă e şi recunoscinţa din inima mea. Dar spune-mĭ, cum îţi maĭ merge, prietine? Eŭ vĕdŭ, că aniĭ aŭ trecutŭ preste tine, cum trecŭ preste unŭ stejarŭ puternicŭ. Nimicŭ n'aŭ schimbatŭ în tine, decâtŭ că ţi-aŭ argintitŭ pĕrulŭ şi ţi-aŭ cam pârlitŭ faţa.“

(Va urmá.)

Posta redacţiunii. Of. par. gr. cat. *Poşorta şi Alsó-Venicze.* De aci vi-se trimite regulatŭ. Cercaţi la postă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunţŭ.

Se aduce la cunoscinţa P. T. Publicŭ, cumcă subscrisulŭ din 1 Iuniŭ n. 1894 ţinŭ în arîndă hotelulŭ celŭ mare alŭ Societăţiĭ **„Hebe“** din Sângiorgiulŭ românŭ comitatulŭ Bistriţă-Năsĕudŭ în Transilvania, care hotelŭ e în imediata apropiare a băiloră.

Sperŭ, că P. T. Publicŭ, care pentru lipsă orĭ distragere va binevoi a cerceta unicele băĭ române din Ardélŭ, îmĭ va da sprijinulŭ recerutŭ ca la românŭ. Şi eŭ basatŭ pe praxa câştigată în timpŭ de 6 anĭ ca arîndatorŭ alŭ Internatuluĭ românŭ Vanceanŭ din Blaşŭ, ér din 1 Decembre 1893 ca hoteleriŭ la hotelulŭ „Univers“ din Blaşŭ, mĕ voiŭ nisui a mulţămi pe P. T. Publicŭ pe lângă serviţiŭ promptŭ şi acuratŭ cu mâncărĭ bune şi vinurĭ curate de pe Tîrnave.

Cu tótă stima
George Popŭ,
hoteleriŭ.

(13) 2—3

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 15—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
Timisióra-Fabrică
(2) 10—26

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregi armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de eiŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ. **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemutŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 2 Iuniŭ 1894. Numĕrulŭ 24.

Să cucerimŭ!

Trăimŭ vremurĭ grele. Suntemŭ poporulŭ celŭ maĭ pacĭnicŭ de pe faţa pămîntuluĭ şi totuşĭ trebue să audimŭ ḑi de ḑi, că vomŭ să ne resculămŭ în contra ordiniĭ publice şi vomŭ să ne rĕsbunămŭ cu vĕrsare de sânge pentru cele ce îndurămŭ.

Nu-ĭ vorbă, veştile, carĭ le respândesce pressa vrăjmaşe despre tendenţele nóstre revoluţionare, îşĭ aŭ şi ele însemnarea sa. Ele dovedescŭ, că pe vrăjmaşiĭ nostri îĭ mustră consciinţa.

Noĭ dar să nu ne supĕrămŭ nicĭ decâtŭ pentru veştile acelea, ci dimpotrivă să ne bucurămŭ de ele. Să vedemŭ adecă în ele dovada cea maĭ elocuentă a aceluĭ lucru, care-lŭ conclude din respândirea lorŭ ḑiarulŭ ungurescŭ „Hazánk“, cândŭ în numĕrulŭ sĕŭ din 24 Maiŭ scrie, că *„a înfrica, a minţi şi a căuta să producĭ sensaţie nu e lucru de omenie“*.

Întrégă pressa unguréscă a respânditŭ veştile acelea, şi aşa la întrégă pressa unguréscă se referesce caracterisarea, ce a rostitŭ'o ḑiariulŭ acela ungurescŭ.

Noĭ să fimŭ mulţămiţĭ cu convingerea, că lucrurile, carĭ le sevârşimŭ noĭ, suntŭ lucrurĭ de omenie. Pe lângă aceea să ne bucurămŭ, că întrégă lumea civilisată se ocupă cu simpatie de causa nóstră. Nu o ar face acésta, dacă lucrurile, carĭ le sevârşimŭ noĭ, nu ar fi lucrurĭ de omenie. Cu pĕcătoşĭ lumea civilisată nu simpatiséză, ci celŭ multŭ îĭ compătimesce.

Consciinţa însă totuşĭ nu póte să ne fie deplinŭ liniştită. Avemŭ o sfîntă datorinţă, la a cărei împlinire până acum nu ne-amŭ gânditŭ destulŭ de seriosŭ.

Avemŭ sfînta datorinţă de a organisa în ţara nóstră o revoluţie pacĭnică.

Noĭ avemŭ faţă cu némulŭ nostru sfînta datorinţă de a cerca în totŭ chipulŭ, să-lŭ ducemŭ la cuceriri. Nu prin revoluţie sângerósă, — la aşa ceva omŭ de omenie şi românŭ cu minte nu se gândesce, nu póte să se gândéscă, — ci pe cale pacĭnică socială să cucerimŭ.

Nu vomŭ să susţinemŭ, că amŭ spune unŭ lucru noŭ, cândŭ spunemŭ, că pe calea acésta triumfulŭ trebue să urmeze nesmintitŭ şi curêndŭ.

Nu avemŭ nicĭ pretenţia de a fi între românĭ ceĭ dintâiŭ, carĭ ne ocupămŭ în teorie de cestiunea acésta.

S'aŭ făcutŭ deja şi în praxă încercărĭ de a emancipa poporulŭ din sclăvia socială. Încercările acestea s'aŭ întrupatŭ în numĕrósele institute de creditŭ românescĭ, carĭ s'aŭ întemeiatŭ în deceniile ultime.

Bune suntŭ institutele acestea. Dar ele singure nu ducŭ la scopŭ. Ele singure, precum orĭ cine trebue să recunóscă, nu potŭ să împedece aceea, ca fruptele muncĭĭ românescĭ să trécă în mânĭ străine.

Aceea, dela ce atîrnă triumfulŭ nostru, este, ca nóuĕ să ne succédă a cuceri pe rîndŭ tóte centrele sociale, oraşele presărate printre românĭ, prin aceea, că ne creămŭ şi ne întărimŭ într'însele o clasă de mijlocŭ.

La ce ar ajunge nisce centre vrăjmaşe poporuluĭ nostru ca Clușulŭ, Turda, Aiudulŭ, Alba-Iulia şi celelalte, dacă nu le-ar sluji jurulŭ românescŭ în sudórea feţeĭ, pentru ca apoĭ locuitoriĭ acestorŭ centre dreptŭ recunoscinţă să batjocurésca şi să asuprésca ḑilnicŭ pe sclaviĭ sĕĭ, pe sermaniĭ românĭ? Cândŭ româniĭ aceştia vorŭ fi aruncatŭ de pe grumaziĭ sĕĭ jugulŭ acela socialŭ, atuncĭ va înceta şi batjocura şi asuprirea aceea, dar maĭ curêndŭ nu.

Care ne este decĭ datorinţa? Să facemŭ, ca românĭĭ aceia pentru batjocoritorĭ şi asupritorĭ să nu esiste.

Poporulŭ nostru e bunŭ şi ascultă bucurosŭ de sfaturile cele bune, carĭ i-le daŭ fiiĭ luĭ ceĭ luminaţi. Doveḑĭ despre acésta ne dă elŭ ḑilnicŭ.

Dacă va primi decĭ dela fiiĭ ceĭ luminaţi învĕţătura de lipsa în cuvinte şi în esemple, cestiunea română ar fi deslegată în scurtă vreme.

Veţi întreba, cum? — Étă aşa:

În cele maĭ multe centre din ţinuturile Ungarieĭ locuite de românĭ străiniĭ aŭ putere eschisivă orĭ celŭ puţinŭ hotărîtóre. Puterea acésta şĭ-o deprindŭ şi şĭ-o asigură eĭ prin industrie şi comerciŭ.

Să le tăiămŭ decĭ isvórĕle acestea, şi ele vorŭ seca, şi puterea lorŭ va scădé şi va peri.

Feuilleton.

Mĕsurarea ploiĭ.

Cetitoriĭ, ce nu aŭ apucatŭ încă să se plictiséscă de feuilletóne, suntŭ provocaţĭ, să cetéscă cele ce urmézĕ, şi facŭ prinsóre, că se vorŭ vindeca deplinŭ de orĭ ce soiŭ de slăbiciune pentru partea din josŭ a foiĭ. Dar firesce să cetéscă dela începutŭ şi până în capetŭ, altfelŭ receta nu folosesce. Şi — ce nu-mĭ vine a crede — dacă în vre-unŭ casŭ maĭ desperatŭ nicĭ dosa întrégă nu ar maĭ ajunge, să repetéscă dosa numaĭ încă odată, şi va fi vindecatŭ pe vecie. Celoralaltĭ cetitorĭ le sfătuescŭ, să dea pace acestorŭ şire şi îşĭ vadă de alte lucrurĭ maĭ de samă. Şi acum lasŭ, să urmeze medicina vindecătóre.

În nóptea trecută a plouatŭ. Începuse încă de cu sară, dar nu sciŭ, dacă a ţinutŭ nóptea întrégă. Ce sciŭ, e, că diminéţă tina era mărişóră. Stândŭ aşa gânditŭ şi nicĭ nu prea, din vorbă în vorbă, din gândŭ în gândŭ îmĭ vine în minte gândulŭ, cum maĭ póte fi şi lumea acésta. La ḑecĭ şi sute ploéa le va fi părutŭ unŭ darŭ venitŭ de susŭ, la alte ḑecĭ şi póte sute — pedépsă şi blăstĕmŭ. Uniĭ nu ar da-o în schimbŭ pentru sute şi miĭ, alţiĭ ar da sute şi miĭ, să o pótă face nefăcută.

Eŭ, de m'aĭ lua de scurtŭ, maĭ că nu aşĭ sci, ce să ḑicŭ. Îmĭ era caldŭ şi năduşélă erĭ şi nespusŭ de bine îmĭ priesce rĕcoréla de aḑĭ de după ploĭe, dar dacă ar fi vorba de date, aşĭ ḑice: Ĭea-ţĭ ploéa, şi-mĭ dă înapoĭ căldura.

După unŭ şirŭ lungŭ de gândurĭ fără rostŭ îmĭ vine în minte gândulŭ, câtă apă ar fi fostŭ, dacă din ploéa de astă nópte nicĭ unŭ picurŭ nu s'ar fi sbeutŭ în pămîntulŭ setosŭ după umeḑélă. Neavêndŭ la îndemână *udometru* saŭ mĕsurătoriŭ de ploĭe, nu e cu putinţă, să maĭ mĕsurŭ şi socotescŭ esactŭ, anume câtă apă va fi căḑutŭ cu ploéa de astă nópte pe pămîntulŭ însetatŭ; dar voiŭ face, ce-mĭ stă în putere, voiŭ cerca să arĕtŭ, cum se mĕsură mărimea ploiĭ şi câtă apă va fi pututŭ să cadă.

Dacă unŭ singurŭ picurŭ nu s'ar sbé în pămîntŭ, atuncĭ după ploéa nu aĭ avé decâtŭ să mĕsurĭ înălţimea apeĭ pe unŭ şesŭ şi cu cea maĭ mare uşurinţă aĭ puté să sciĭ mărimea ploiĭ, massa de apă căḑută pe pămîntŭ. Însă ce nu se póte face de-a dreptulŭ pe pămîntŭ, se face în vase anume pregătite pentru mĕsurarea ploiĭ, în aşa numite *umbrometre* saŭ udometre. Aceste îsŭ nisce vase cilindrice de tinichea, cu ceva maĭ înalte decâtŭ largi. Vasulŭ în partea de-asupra se strîmtéză şi se gată într'o pâlnie saŭ turnariŭ aşeḑatŭ cu gura în susŭ. Gura pâlnieĭ e celŭ puţinŭ câtŭ vasulŭ de largă.

Plouândŭ apa se adună în pâlnie şi din pâlnie în vasulŭ de din josŭ, ér prin înălţimea eĭ de aciĭ ţĭ este datŭ înălţimea ploiĭ pe pămîntŭ precum şi tótă massa apeĭ, ce a căḑutŭ.

Dar şi fără udometru se póte mĕsura înălţimea ploiĭ şi massa eĭ căḑută pe pămîntŭ. Nu aĭ decâtŭ să punĭ în ploĭe o ólă de ferŭ, saŭ vre-unŭ altŭ vasŭ cilindricŭ de tinichea saŭ şi de pămîntŭ, şi după ploĭe să mĕsurĭ apa prinsă. Vasĕle de lemnŭ încă ar fi bune, dar ele sbeŭ o parte a apeĭ prinse, şi astfelŭ, celŭ puţinŭ la ploĭ maĭ micĭ, uşorŭ póte să fie diferinţa simţitóre între înălţimea, ce ţĭ-o arată vasulŭ, şi înălţimea adevĕrată.

Suntemŭ deḑaţĭ, să cam mărimŭ, să cam esagerămŭ mărimea ploiĭ, şi dacă stămŭ să spunemŭ înălţimea ploiĭ aşa pe nimerite, rarŭ se nimeresce, să nu spunemŭ de dóuĕ, treĭ saŭ şi maĭ multe orĭ maĭ mare, de cum a fostŭ alevea.

Cuĭ ĭ-ar veni să crédă, că înălţimea

Să nu ne închipuimŭ, că idea acésta e numaĭ o utopie. Ea este utopie numaĭ în casulŭ acela, dacă ne lipsesce nóuĕ voința tare de a o realisa.

Blașulŭ a premersŭ românimiĭ în multe privințe. Elŭ a premersŭ și cu urmărirea scopuluĭ de a realisa idea acésta.

Blașulŭ e singurulŭ centru, care dela începutŭ a fostŭ croitŭ așa, ca elŭ să fie unŭ centru românescŭ. Dar și cu elŭ amŭ pățit'o. Cine sosesce astădĭ în Blașŭ, póte să cetéscă de pe multișórele firme orĭ ce altŭ caractĕrŭ alŭ orașuluĭ, numaĭ caractĕrŭ românescŭ nu. Cu nepăsarea cea maĭ pĕcătósă amŭ lăsatŭ, să se încuíbe aci străiniĭ și să ne facă pe noĭ și jurulŭ aprópe curatŭ românescŭ alŭ Blașuluĭ tributarĭ lorŭ. Și ce tributŭ era acela? Cincĭ decĭ și o sută de percente și maĭ bine plătiaŭ aci româniĭ pentru mărfurile străinilorŭ. Aceștia eraŭ adevĕrațĭ vampirĭ.

De câțiva anĭ încóce lucrulŭ acesta s'a maĭ schimbatŭ. S'a întemeiatŭ reuniunea de consumŭ, și de atunci firmele din Blașŭ aŭ trebuitŭ să-și reducă prețurile înspăimîntătóre de marĭ și numaĭ vegetézĕ. Și dacă ele până acum încă nu aŭ dispărutŭ, vina nu o pórtă poporulŭ dela țară. Elŭ în partea sa cea maĭ mare curêndŭ și-a înțelesŭ interesulŭ și nu cumpĕră maĭ multŭ dela străinĭ. Dacă în Blașŭ firmele străine încă nu aŭ dispărutŭ, vina o pórtă cărturariĭ nostri din Blașŭ și dela țară. Eĭ și acum, — o dicemŭ spre rușinea lorŭ și a numeluĭ de românŭ, — continuă în mare parte a asigura comercianțilorŭ străinĭ subsistința.

Așa stămŭ și cu industria din Blașŭ. Puținiĭ industriași românĭ, carĭ s'aŭ aședatŭ în Blașŭ, nu se potŭ plânge, că româniĭ nu le daŭ de lucru. Dar dacă și industriașiĭ străinĭ totŭ maĭ vegetézĕ în Blașŭ, vina o pórtă totŭ numaĭ cărturarĭ de aĭ nostri, carĭ suntŭ lipsiți în mĕsură mare de simțulŭ durerĭĭ de némŭ.

Așa stămŭ în Blașŭ.

În alte centre stămŭ cu multŭ maĭ rĕŭ. Suntŭ chiarŭ și centre de acelea, în carĭ odinióră româniĭ eraŭ abia suferiți, ĕră acum eĭ formézĕ maĭoritatea absolută a poporațiunĭĭ, și străiniĭ totuși aŭ rĕmasŭ stăpânĭ în posițiunile sale, și acésta din simpla causă, că româniĭ în locŭ de a sprijini pe puținiĭ industriași și comercianți românĭ maĭ bucurosŭ îngrașe cu fruptele sudoriĭ sale pe străinĭ, pentru ca aceștia la rîndulŭ lorŭ să-și manifesteze recunoscința prin batjocură și prin desprețuirea suverană a pretensiunilorŭ, pe carĭ româniĭ și-le îmbracă în haĭnă de rugărĭ smerite.

Așa nu e bine. Așa să nu ne mirămŭ, că între românĭ se găsescŭ așa de puținĭ, carĭ să se dedice industrieĭ și comerciuluĭ. Să nu ne mirămŭ, că deși în privința numĕruluĭ întrecemŭ pe celealalte naționalități conlocuitóre, totuși înaintămŭ așa de încetŭ în tóte privințele. Deși suntemŭ mulțĭ, totuși nu este în țară nicĭ unŭ centru, care să fie alŭ nostru.

Asta să nu maĭ fie. Uniți în gândire și în puterĭ să cercămŭ pe tótă calea onestă și legală a cuceri cetățile din mijlocŭlŭ nostru, carĭ astădĭ suntŭ încă în mânile vrăjmașilorŭ nostri.

Pressa nóstră să nu înceteze a învĕța, a lumina și a îndemna pe cetitoriĭ sĕĭ la asaltulŭ acesta. Să nu înceteze a cerca și afla căĭ și mijlóce, carĭ să ne apropie de cucerirea cetățilorŭ din mijlocŭlŭ nostru.

Preoțimea și dăscălimea nóstră să lumineze poporulŭ și în privința acésta.

Frate să îndemne pe frate, prietinŭ pe prietinŭ la solidaritate și pe terenulŭ acesta. Dór lucrulŭ acesta nu pretinde nicĭ o jertfă.

Și nimenĭ să nu dică, că lucrulŭ acesta ar fi prea idealŭ. Nu esistă nicĭ unŭ lucru așa de idealŭ, câtŭ ómeniĭ cu voință tare să nu se pótă apropia de elŭ.

Situația politică-bisericéscă e încă totŭ turbure. Ministrulŭ Wekerle călătorésce în ruptuluŭ capuluĭ între Budapesta și Viena. Acum petrece în Viena, a avutŭ maĭ multe audiențe la Maiestatea Sa și a conferitŭ de repețite orĭ și cu ministrulŭ de esterne Kálnoky. Foile guvernamentale găsescŭ, că audiențele și consultările acelea ar fi semnŭ bunŭ pentru politica bisericéscă a guvernuluĭ. Dacă ar sta rĕŭ politica acésta, dicŭ ele, atuncĭ ministeriulŭ ar fi trebuitŭ deja să dimisioneze. Cele opositionale din contră constată, că crisa de cabinetŭ e de totŭ actuală, și că Wekerle nu a pututŭ să obțină dela Maiestatea Sa până acum nicĭ o garanță pentru învingerea politiceĭ sale în casa magnaților.

S'a vorbitŭ multŭ și despre aceea, că s'ar fi făcutŭ orĭ ar avé să se facă unŭ compromisŭ între guvernŭ și între opositia din casa magnaților. În facerea compromisuluĭ acestuia contele Esztherházy Miklós Móric ar fi representatŭ interesele opositieĭ. În fața scirilorŭ acestora declară acum contele, că „elŭ nu a făcutŭ ministruluĭ președinte nicĭ o promisiune concretă și nu s'a angajatŭ pe sine, și cu atâtŭ maĭ puținŭ pe prietiniĭ sĕĭ de principiŭ la nicĭ unŭ felŭ de compromisŭ".

Cestiunea română în parlamentulŭ din Budapesta. — În ședința din 31 Maiŭ a caseĭ deputaților opositionalulŭ *Pázmándy Dénes* descriindŭ cu colorĭ viĭ primejdia (?), în care după esperințele, ce și-le-a câștigatŭ însu-și în Ardélŭ la fața loculuĭ, a ajunsŭ Ardélulŭ și maĭ de aprópe ungurimea din Ardélŭ în urma agitărilorŭ românescĭ, a îndreptatŭ ministruluĭ de interne Hieronymi următórea interpelație:

„Am onóre a întreba pe on. ministru de interne, că în fața agitărilorŭ naționale din Ardélŭ ce felŭ de dispositiĭ a luatŭ, și

---

uneĭ ploĭ de rîndŭ abia face doĭ milimetri, și că suntŭ lunĭ, în carĭ plóea căduță abia se ridică la câțiva centimetri? Maĭ multă plóe cade în lunile de vară, în Iunĭŭ, Iuliŭ și Augustŭ, însă chiar și în lunile acestea înălțimea lunară a ploiĭ abia trece preste 3 decimetri.

Firesce suntŭ și ploĭ de acele, cândŭ înălțimea dileĭ ajunge la 1 decimetru, dar ploĭ de aceste arareorĭ se întîmplă. Și încă și maĭ rarŭ însŭ, dar totŭ se întîmplă și ploĭ torențiale, ce într'o singură óră varsă unŭ potopŭ de apă de 5, 6 până în 7 centimetri. Norocŭ numaĭ, că ploĭ de aceste numaĭ fórte rarŭ se întîmplă și numaĭ puținŭ durézĕ. Altfelŭ ar ruina sate întregĭ, și nicĭ chiarŭ orașele cu zidirile lorŭ maĭ solide nu ar fi scutite de ruina sigură.

Cândŭ se încingŭ ploile de țară, ce ținŭ dile și uneorĭ sĕptĕmâniĭ întregĭ, aĭ crede, să se prăpădéscă lumea întrégă de atâta potopŭ de apă revĕrsată asupra bĕtrânuluĭ pămîntŭ. Și dacă totuși nu se prăpădesce, e, că ploile țiitóre însŭ maĭ domóle, apoĭ nicĭ nu ținŭ într'una, cum audĭ vorbindŭ, ci plóuă câteva óre, apoĭ maĭ încétă, apoĭ ĕră începŭ și ĕră încétă, cum se dice, plóuă cu hodinĭ. Ploĭ, ce să țină o dĭ și o nópte într'una, suntŭ raritățĭ, ĕr ploĭ de dóuĕ, treĭ și patru dile suntŭ curatŭ poveștĭ.

Ploile torențialĕ suntŭ maĭ primejdióse decâtŭ ploile țiitóre, decâtŭ ploile, ce ținŭ dile întregĭ orĭ chiarŭ și sĕptĕmâniĭ. Primejdia zace nu într'atâta în massele de apă, — căcĭ la ploile țiitóre massele suntŭ neasemĕnatŭ maĭ marĭ, — ci în repejunea, cu carea vinŭ.

Apa de ploĭ se sbe în pămîntŭ, la începutŭ maĭ repedĭorŭ, maĭ târdiŭ însă totŭ maĭ pe încetulŭ și maĭ pe încetulŭ. Prin urmare dacă potopulŭ de apă vine în șiróe marĭ, și șiróele urmézĕ cu furie nebună una într'alta, apa repede se îngrămădesce și se pornesce în valurĭ și se pornesce cu turbare rostogolindŭ bolovanĭ de petri, desrădĕcinândŭ arborĭ, rumândŭ case, ducêndŭ cu sine totŭ, ce-ĭ stă în cale. Plóea țiitóre, dar maĭ domólă, lasă apeĭ timpŭ, să se sbea în pămîntŭ, dacă nu chiarŭ totă, celŭ puținŭ în mare parte.

Massele de apă, ce cadŭ asupra nóstră în chipŭ de ploĭ, suntŭ îngrozitóre. Să socotimŭ numaĭ plóea de astă nópte. Socotindŭ numaĭ treĭ milurĭ saŭ vre-o 22·7 Km jurŭ împrejurŭ de aci, totuși ce numerĭ înspăimîntătorĭ aŭ să ĭese chiarŭ și numaĭ la o ploĭe maĭ neînsemnată, cum a fostŭ plóea de astă nópte. Treĭ milurĭ jurŭ împrejurŭ daŭ aprópe dece milurĭ pătrate saŭ 515 Km pătrațĭ în suprafață, ĕr unŭ stratŭ de apă atârŭ de întinsŭ pe lângă o grosime de 3 mm, câtŭ a pututŭ să fie plóea de astă nópte, dă unŭ volumŭ frumușelŭ de 1.545,000.000 dm, saŭ în cuvinte: unŭ miliardŭ și cincĭ sute patruzecĭ și cincĭ de milióne de decimetri cubicĭ saŭ litre de apă. Massa acésta colosală apasă cam unŭ miliardŭ cincĭ sute patruzecĭ și cincĭ milióne de chilogramĭ.

Massele aceste înainte de a cădé ca ploĭe plutescŭ în aerŭ în chipŭ de beșicuțe de apă fórte micĭ, în chipŭ de nuorĭ. Prin evaporare apa se desface în părticele de totŭ micĭ și nevĕdute, și cândŭ prin recélă se schimbă de nouŭ în licidŭ, din vaporĭ se alegŭ părticele de apă fórte micĭ. Numaĭ în chipulŭ acesta e cu putință, ca nuoriĭ să plutéscă în aerŭ.

Cândŭ nuoriĭ ajungŭ în aerŭ maĭ rece, părticelele din nuorĭ se împreună maĭ multe între sine, și prin împreunare se îngreunézĕ și formézĕ picurĭĭ de ploĭe. La picurĭĭ de ploĭe se maĭ alătură vaporiĭ de apă întîlniți în cale, și astfelŭ picurĭĭ în cale spre pămîntŭ totŭ crescŭ. Cu câtŭ întîlnescŭ picurĭĭ maĭ mulțĭ vaporĭ în a lorŭ cale, cu atâtŭ maĭ marĭ se facŭ până a ajunge la pămîntŭ.

De aci se esplică, pentru ce uneorĭ numaĭ țiĕe, altădată plóuă în picurĭ mijlociĭ, altădată ĕră — plóuă cu bulbucĭ. Vara suntŭ mulțĭ vaporĭ în aerŭ, pentru aceea vara adeseorĭ plóuă cu bulbucĭ. Totŭ vara aŭ locŭ și ploile torențialĭ, numite și rupturĭ de nuorĭ.

Ploile torențialĭ arareorĭ se revarsă preste teritóre maĭ estinse. Unŭ satŭ saŭ dóuĕ, o fașă de locŭ, dar preste acésta se revarsă cu o furie ne maĭ pomenită. La ploile torențialĭ chiarŭ massa de apă căduță asupra hotarului uneĭ singure comune încă e îngrozitóre. Să luămŭ în socotință numaĭ 4000 de jughĕre, ce chiarŭ nicĭ pentru o comună mică nu e multŭ, și pe lângă o

mai alesŭ, că la ce mijlóce va recurge pe viitoriŭ, pentru ca în părţile Ardelene spiritele să se liniştéscă, pacea şi ordinea turburată în mai multe locuri să se restabiléscă, éră aceia, cari agită în contra unităţii de statŭ a Ungarieĭ, să se facă neprimejdioşĭ?"

Cu o cale a provocatŭ Pázmándy şi pe ministrulŭ de justiţie, să se ocupe de ţinuta debilă a organelorŭ de justiţie din Ardélŭ.

Ministrulŭ de interne *Hieronymi* declară, că turburări serióse nu s'aŭ întîmplatŭ. Pentru siguranţa personală şi a averiĭ a înmulţitŭ în Ardélŭ gendarmeria, a dispusŭ în 8—10 locurĭ dislocare de miliţie şi a provocatŭ organele administrative de repetite orĭ la băgarea de samă cea mai tréză şi la eruarea agitatorilorŭ. Elŭ simţesce responsabilitatea, ce-lŭ apasă.

Ministrulŭ de justiţie *Szilágyi* recunósce, că fórmele judiţiare potŭ să servéscă spre abusurĭ şi spre întinderea procesuluĭ, ar fi însă pagubă a le vătĕma în procesulŭ astorfelŭ de ómenĭ, cari doresc̆ martiriŭ ieftinŭ. În contra agitărilorŭ instituţiunea acusatoruluĭ publicŭ totdeuna şi-a împlinitŭ grabnicŭ datorinţa.

Pázmándy declară, că rĕspunsulŭ ministruluĭ de interne nu l'a mulţămitŭ pe deplinŭ. „A arĕta putere acolo, unde nu e de lipsă, e slăbiciune, dar slăbiciunea cea mai mare e a cruţa puterea acolo, unde e lipsă de putere." Cu tóte acestea considerându, că ministrulŭ totuşi şi-a mai îndreptatŭ vederile, ĭea rĕspunsulŭ spre sciinţă.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În luna trecută s'a ţintŭ o imposantă adunare poporală catolică în Zsolna, protestându în contra reformelorŭ radicale ale guvernuluĭ. În 10 l. c. e convocată o altă adunare totŭ în părţile nordice ale ţĕreĭ. În fruntea mişcăriĭ pentru succesulŭ adunăriĭ staŭ principele Liviŭ Odescalchi, contele Zamoiski şi alte persóne cu vadă mare. Cumcă adunarea va fi bine cercetată, nu mai încape îndoélă.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ a denegatŭ preaînalta aprobare a congresuluĭ bisericeĭ gr. or. sêrbescĭ. Congresulŭ era să fie convocatŭ pe 20 Maiŭ. Causa neaprobării ca şi în anulŭ trecutŭ este, că lipsescŭ mijlócele pentru acoperirea cheltuelilorŭ împreunate cu ţinerea congresuluĭ.

Germânia.

Catoliciĭ din marele principatŭ de Hessen aŭ ţinutŭ în 6 Maiŭ alŭ II congresŭ, la care aŭ participatŭ fórte mulţi. Dintre resoluţiunile luate de congresŭ amintimŭ următórele: 1 Congresulŭ pretinde cu tótă energia restabilirea independinţeĭ teritoriale a Papeĭ, care restabilire este o garanţă a guvernăriĭ independente a bisericeĭ universale. 2. Pretinde congresulŭ încetarea legiĭ, care împedecă activitatea ordurilorŭ religióse. 3. Biserica să-şi redobândéscă dreptulŭ deplinŭ asupra educaţiuniĭ religióse-morale în şcolă.

Frância.

Nunţiulŭ apostolicŭ din Paris Msgr. Ferrata din încredinţarea Papeĭ a îndreptatŭ o circulară cătră episcopatulŭ francesŭ cu scopulŭ de a compune diferinţele dintre episcopatŭ şi guvernŭ născute din causa legiĭ referitóre la administrarea de statŭ a banilorŭ bisericescĭ aĭ singuraticelorŭ parochiĭ. În circulara acésta, care prin indiscreţinnea cuĭva a ajunsŭ la publicitate, nunţiulŭ notifică episcopilorŭ: 1) Că Sfinţia Sa deja a făcutŭ paşiĭ spre a îndupleca guvernulŭ francesŭ la concesiuni în privinţa legiĭ despre manipularea banilorŭ bisericescĭ prin organele statuluĭ; 2) guvernulŭ francesŭ a promisŭ, că este gata, să saneze vătĕmările, contra cărora se plângŭ episcopiĭ; 3) Sfinţia Sa doresce, ca episcopiĭ să încunjure espresiunea făţişe a nesupunerĭi faţă cu legea, lăsându, ca împrejurările locale să documenteze, că legea nu este esecutabilă.

Circulara acésta a iritatŭ preste mĕsură pe francmasonĭ, carĭ de presente conducŭ destinele Frâncieĭ. Eĭ aŭ interpelatŭ guvernulŭ, la ce ministrulŭ preşedinte Casimir-Perier a declaratŭ, că va face cunoscutŭ Sfinţieĭ Sale, cumcă nu va suferi, ca nunţiulŭ apostolicŭ să dea circulare cătră episcopatulŭ francesŭ. Se ḑice, că francmasoniĭ nu aŭ fostŭ mulţămiţĭ cu acéstă declaraţiune şi preste totŭ cu politica cabinetuluĭ în cestiunile bisericescĭ, din care causă l'aŭ silitŭ să dimisioneze în şedinţa din 21 Maiŭ a camereĭ, folosindu-se ca de pretextŭ de o cestiune cu totulŭ neînsemnată. Anume deputatulŭ Resnel a propusŭ, ca ministrulŭ de comunicaţiune să se îndrumeze a aplica legea sindicatuluĭ şi la lucrătoriĭ de pe la societăţile căilorŭ ferate. Propunerea primindu-se în contra voiĭ guvernului, acesta şi-a datŭ dimisiunea.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ a desbătutŭ şi primitŭ proĭectulŭ de lege despre matriculele de statŭ. Cu ocasiunea desbateriĭ speciale s'aŭ propusŭ şi unele modificări în proĭectŭ, dară neaprobându-le ministrulŭ Hieronymi, maioritatea dieteĭ încă le-a respinsŭ.

Mai mulţi deputaţi dietali croaţi aŭ cercetatŭ în septĕmâna trecută capitala Ungarieĭ spre a reîntórce visita făcută la Agram din partea deputaţilorŭ magiarĭ. Tóte foile magiare salută cu bucurie pe óspeţiĭ Croaţi; ele vĕdŭ în visita acestora întărirea legăturieĭ amicale (?) dintre poporulŭ magiarŭ şi celŭ croatŭ. Bucuria patrioţilorŭ nu este tocmai deplină, căci deputaţiĭ opoziţionalĭ aĭ dieteĭ croate nu aŭ voitŭ să vină la Budapesta, dându a înţelege prin acésta, că numai lumea oficiósă din Croaţia arde de iubire faţă de unguri.

Austria.

Reichsrathulŭ din Viena a desbătutŭ în ḑilele acestea tractatulŭ comercialŭ austro-ungaro-rusescŭ. Tractatulŭ e basatŭ pe clausula reciprocă a naţiuniĭ celeĭ mai favorisate. Elŭ întră în vigóre în 1/13 Iuliŭ 1894 şi va dura până în 18/31 Decembre 1902.

Cu ocasiunea desbateriĭ deputatulŭ jidanŭ Popper a atacatŭ cu vehemenţă antisemitismulŭ. La acestŭ atacŭ rĕspunḑându deputatulŭ creştinŭ Lueger a declaratŭ, că antisemiţiĭ nu aŭ cercatŭ nicĭ de favorulŭ guvernuluĭ Taaffe şi nu cércă nicĭ de alŭ guvernuluĭ actualŭ. Antisemitismulŭ va peri, dară nu mai curêndŭ de a fi peritŭ şi celŭ din urmă jidovŭ. (Mare furie în taĭbera filojidană.) Rabinulŭ Bloch, membru alŭ clubuluĭ polonŭ, se sculă cu gura asupra antisemiţilorŭ, dară nicĭ aceştia nu ĭ-aŭ rĕmasŭ datorĭ. Sgomotulŭ crescu, şi abia târḑiŭ a succesŭ preşedinteluĭ restabilirea liniştiĭ.

În şedinţa din 28 Maiŭ ministrulŭ-preşedinte Windischgraetz rĕspunḑendŭ la o interpelare a deputatuluĭ Wrabetz cu privire la pretinsa agitare antisemită de pe amvonŭ şi în presă a parochuluĭ

înălţime de 50 milimetri totuşi se vinŭ 287.750 de chilogramĭ de apă.

O ploe de 5 până în 10 minute venită cu repejune, cum aŭ datină să vină ploile în lunile de vară, varsă asupra nóstra 3 până în 6 milióne măjĭ de apă. O ruptură de norĭ întîmplată în an. 1882 în Germania, asupra unuĭ teritoriŭ de unŭ milŭ pătratŭ, a vĕrsatŭ 12 milióne metri cubicĭ de apă, va să ḑică o greutate de 120 milióne de măjĭ metrice. În 17 Iuniŭ 1856 în o singură óră a căḑutŭ ploe de 75 milimetri, adecă 40 milióne de măjĭ pe unŭ milŭ pătratŭ.

Cine are voe, uşorŭ póte să mĕsure înălţimea ploiĭ, şi de aci cuantitatea eĭ în metri cubicĭ, precum şi pondulŭ eĭ. Înălţimea se mĕsură în felulŭ, cum am spusŭ, cu unŭ vasŭ cilindricŭ, ér din înălţime cu cea mai mare uşurinţă se află atâtŭ volumulŭ câtŭ şi pondulŭ. E bine, ca mărimea teritoriuluĭ luatŭ de basă să se esprime în decimetri pătraţĭ, ér înălţimea ploiĭ în decimetri. Amîndóuĕ multiplicate împreună voru da cuantitatea apeĭ în decimetri cubicĭ, şi totodată pondulŭ în chilogramĭ.

Ploile aŭ înfluinţă însĕmnată asupra ródelorŭ din câmpŭ. Ploile căḑute la timpŭ ajută semĕnăturilorŭ, să se desvólte, pe cândŭ lipsa pe ploe le îngălbinesce, le subţie, şi o secetă îndelungată póte chiarŭ să le şi usce. Dar şi ploile marĭ şi îndelungate încă suntŭ stricăcióse, şi uneorĭ potŭ să nimicéscă róda întrĕgă.

Astfelŭ nu e mirare, că mai vîrtosŭ de câţiva ḑecĭ de anĭ încóce învĕţaţiĭ în felŭ şi formă îşi batŭ capulŭ, să afle legile, ce le urmézĕ ploea. Făcutu-s'aŭ felŭ de felŭ de observaţiunĭ, pusu-s'aŭ la cale felŭ de felŭ de mĕsurărĭ, isprăvitu-s'aŭ felŭ de felŭ de socóte, şi continuă să se facă de tóte aceste neîntreruptŭ. Totŭ cu asemenea scopŭ s'aŭ făcutŭ şi se facŭ şi mĕsurările de ploe.

Observaţiunile şi mĕsurările de până acuma nu aŭ dusŭ încă deplinŭ la scopŭ, dar prin ele totuşi a succesŭ să se rupă vĕluluĭ de pe multe lucrurĭ şi împrejurărĭ necunoscute, şi ḑi de ḑi se rupe de pe alte şi mai multe. Totŭ, ce se descopere şi se află, se valorézĕ îndată la economie, despre ce póte voiŭ scrie câteva detaiurĭ altădată.

Şi acum la încheiere o esplicare relativŭ la vorbele dela începutŭ. De multeorĭ mĭ-am sfărmatŭ capulŭ cu întrebarea, despre ce ar trebui să scriŭ şi cum ar trebui să scriŭ, ca toţĭ cetitoriĭ să simtă îndemnŭ de cetire şi din cetire să tragă folosŭ. Şi cum e greŭ, să afli obiecte potrivite, şi să le daĭ şi formă atrăgĕtóre, am socotitŭ să cercŭ odată contrariulŭ, ca mai uşorŭ. Am prinsŭ dară în pénă totŭ ce numai mĭ-a venitŭ mai îngrabă în minte, şi le-am pusŭ pe hârtie. Partea cea mai mare a celorŭ spuse suntŭ lucrurĭ tuturora cunoscute, ér cele ce unora până acuma nu ar fi fostŭ cunoscute, socotite numai în de sine suntŭ aprópe fără interesŭ. Mĕ măgulescŭ dară a crede, că nicĭ odată nu-mĭ voiŭ fi ajunsŭ ţinta mai bine ca astădată.

Deckert, declară, că lucrulŭ l'a comunicatŭ auctorităţilorŭ bisericescĭ, carĭ însă nu aŭ aflatŭ nimicŭ de reprobatŭ în predicele şi scriptele dluĭ Deckert, cu tóte acestea l'aŭ făcutŭ atentŭ, ca pe viitoriŭ să nu pérdă din vedere în predicare sfinţenia misiuniĭ sale. Ministrulŭ regretă, că păstoriulŭ sufletescŭ vorbesce în unŭ tonŭ, ce póte deştepta intoleranţă între confesiuni.

Frância.

După multe combinărĭ şi conferirĭ cu capiĭ grupurilorŭ republicane ĭ-a succesŭ în fine dluĭ Dupuy compunerea noului cabinetŭ. Dupuy fiindŭ unŭ republicanŭ radicalŭ, este lucru firescŭ, că şi între colegiĭ luĭ ceĭ maĭ mulţi suntŭ de principiĭ radicale. Dară după ce în cameră republicaniĭ radicalĭ nu dispunŭ de maĭoritate, trebue saŭ să pacteze cu celealalte grupurĭ maĭ cedându din principiile lorŭ, saŭ să dimisioneze la desbaterea primeĭ cestiunĭ maĭ importante din cameră. În noulŭ cabinetŭ ministrulŭ-preşedinte *Dupuy* este ministru de interne, *Guérin* de justiţie, *Hanoteaux* de esterne, *Leygues* de instrucţiunea publică, *Mercier* de răsboiŭ, *Faur* de marină, *Barthou* de lucrărĭ publice, *Lourtier* de comerciŭ, *Delcasse* de colonii, *Viger* de agricultură, *Poincarré* de finanţe.

Italia.

Deputatulŭ Imbriani în şedinţa de Luni a camereĭ a întrebatŭ pe pe ministrulŭ-preşedinte Crispi şi pe ministrulŭ de esterne Blanc, că aŭ intenţiune să provóce o acţiune pentru apĕrarea drepturilorŭ suprimate ale popórĕlorŭ de viţă latină din Austro-Ungaria.

Ministrulŭ Crispi a declaratŭ, că la acésta întrebare nu póte rĕspunde.

Atunci Imbriani a esclamatŭ: „Unŭ ţipetŭ de durere ne sosesce dela Cluşŭ. Parlamentulŭ italianŭ cu mândrie trebue să ridice cuvîntŭ de protestare şi în acela-şĭ timpŭ cuvinte de simpatie pentru popórĕle, carĭ luptă pentru independenţa lorŭ.“

Preşedintele a dişŭ, că după ce dlŭ ministru-preşedinte a declaratŭ, că nu póte rĕspunde dluĭ Imbriani, acesta nu are dreptulŭ de a-şĭ desvolta interpelarea.

Vocile de simpatie din pressă şi de astădată din parlamentulŭ fraţilorŭ Italieni ne umplu de mângăere. Procesulŭ Memoranduluĭ a făcutŭ cestiunea română şi maĭ cunoscută în lumea cultă din apusŭ.

Rusia.

Precum se anunţă din Petersburg, în nóptea de 2 spre 3 Maiŭ s'aŭ făcutŭ numĕróse arestărĭ deodată în Petersburg, Moscva, Orlow,. Smolensk, Odessa şi în alte maĭ multe oraşe. Se asigură, că poliţia a datŭ de urma uneĭ societăţĭ revoluţionare estinse şi bine organisate. La societate s'aŭ aflatŭ şi confiscatŭ maĭ multe maşinĭ de tipăritŭ şi scrierĭ revoluţionare. Între arestaţĭ se află mulţĭ ómenĭ de cultură superióră, studenţĭ şi câteva dame. Acestea numĕróse arestărĭ probézĕ, că partiduluĭ revoluţionarŭ, care de vre-o 10 anĭ se părea, că dórme, érăşĭ s'a pusŭ în lucrare, dară nu încape îndoélă, că poliţia îşĭ are între revoluţionarĭ agenţiĭ sĕĭ, carĭ o informézĕ esactŭ despre tóte mişcările acestora.

Reuniunea slavă de binefacerĭ în adunarea generală érăşĭ-a alesŭ de preşedinte pe generalulŭ Ignatiew. Adunarea şĭ-a esprimatŭ bucuria pentru întemeiarea uneĭ reviste nóue, care se va ocupa în deosebĭ de interesele Rutenilorŭ din Galiţia şi Ungaria.

Poliţia a descoperitŭ o conjuraţiune a nihiliştilorŭ, carĭ aveaŭ de scopŭ a face atentatŭ asupra vieţeĭ ţaruluĭ cu ocasiunea manevrelorŭ, ce se vorŭ ţiné la tómnă la Smolensk. Între conjuraţĭ se află maĭ mulţĭ studenţĭ şi oficialĭ dela calea ferată. În mânile poliţieĭ aŭ căduţŭ puţinĭ, scăpându ceĭ maĭ mulţĭ în străinătate.

Sêrbia.

Casarea constituţiuniĭ din 1888 a produsŭ o mare ferbere în taberа radicalilorŭ, carĭ suntŭ numĕroşĭ şi se bucură de mare popularite. Maĭ mulţĭ capĭ de aĭ radicalilorŭ aŭ fostŭ arestaţĭ, érăşĭ oficialiĭ cu principiĭ radicalĭ dimisionaţĭ. Prin mĕsurile acestea nemulţămirile leaŭ totŭ maĭ marĭ dimensiunĭ.

Regele recurge la mĕsurĭ totŭ maĭ rigoróse spre a înfrânge agitaţiunea radicalilorŭ. Pe cum se anunţă din Belgrad, fóea oficiósă a publicatŭ unŭ ucazŭ regescŭ, prin care se caséză activitatea juduilorŭ de instrucţie, încredinţându-se auctorităţile poliţiale cu facerea investigaţiunilorŭ. Acésta s'a întîmplatŭ pe basa articuluĭ 46 din constituţiune, care dă dreptŭ regeluĭ a lua dispusĕţiunĭ cu putere obligătóre şi fără aprobarea scupcineĭ atuncĭ, cândŭ patria este ameninţată de inimicĭ esternŭ orĭ internŭ. Fóea oficiósă declară, că starea actuală nu va dura timpŭ îndelungatŭ, de-órece nicĭ pentru rege, nicĭ pentru guvernŭ nu e lucru plăcutŭ a recurge la atarĭ mĕsurĭ.

Maĭ multe organe opositionale aŭ sistatŭ aparitiunea, éră altele aŭ fostŭ suprimate. Situaţia însuflă îngrijirĭ.

Bulgaria.

Din Sofia se anunţă, că ministeriulŭ Stambulov a căduţŭ. Ministrulŭ-preşedinte Stambulov încă abia în etate de 30 de anĭ ajunse în 1884 preşedinte alŭ sobranieĭ. Cu doĭ anĭ maĭ târdiŭ fiindŭ alungatŭ principele Alesandru, Stambulov luă în mână frînele guvernărĭĭ şi astfelŭ mântui ţara de anarchie. Principele Alesandru la reîntórcerea şi renunţarea sa la tronulŭ bulgarŭ constitui pe Stambulov de regentŭ, în care calitate cu multă dibacie şi energie sciu paralisa planurile Rusieĭ şi ale amicilorŭ eĭ din Bulgaria. Luĭ este de a se mulţămi şi chemarea pricipeluĭ de Koburg pe tronulŭ bulgarŭ. Ca omŭ energicŭ Stambulov şĭ-a câştigatŭ mulţĭ contrarĭ, dară patrieĭ sale a făcutŭ multŭ bine. Noulŭ cabinetŭ nu s'a compusŭ încă; nu încape însă îndoélă, că orĭ ce cabinetŭ ar fi, va urma programulŭ desvoltatŭ de Stambulov în conducerea afacerilorŭ publice.

Corespondinţe.

Ormenişulŭ de câmpie 25 Maiŭ 1894.

Vitregimea timpurilorŭ în fórte multe lucrurĭ ne-a împedecatŭ a ţiné rîndŭ întru înaintarea culturеĭ cu unele popóre conlocuitóre. Se recere acum zelŭ şi abnegaţiune dela totŭ natulŭ românŭ spre a sucurge cu ajutoriulŭ cu putinţă, atâtŭ spiritualŭ câtŭ şi materialŭ.

Nu e însă de desperatŭ. Unŭ poporŭ de aprópe treĭ milióne puté-va învinge ţecile şi sutele de scăderĭ, numaĭ să se deştepte unulŭ fiecare şi să-şĭ cunóscă datorinţa, ce o are faţă de naţiunea sa. Căcĭ deşi subjugaţĭ şi asupriţĭ în vre-o câteva vécurĭ trecute, totuşĭ acum ne bucurămŭ şi ne putemŭ făli, că avemŭ ómenĭ de înaltă eruditiune, într'adevĕrŭ că nu în mĕsura proporţiuniĭ poporuluĭ numĕrosŭ. Şi acésta de unde vine? Că ne lipsescŭ mijlócele materiale. Însă deşi nu cu paşĭ gigantici, totuşĭ înaintămŭ.

Dară legile vigente făcute cu unŭ scopŭ generalŭ bunŭ şi de lăudatŭ, aştéptă lăţirea luminеĭ culturale şi în poporŭ. Însă trebue să vedemŭ şi scopulŭ specialŭ alŭ acestorŭ legĭ, carĭ tindŭ într'acolo, — cunoscêndu-se miseria poporuluĭ, — să ne pótă lipsi de şcóle, luându-le şi prefăcêndu-le în şcóle de statŭ, dacă nu vomŭ împlini recerinţele legiĭ, şi încă curêndŭ.

Urmările păgubitóre ne suntŭ cunoscute tuturorŭ. Aşa dară se aştéptă, şi recere, ca şi noĭ curêndŭ să ne unimŭ cu toţiĭ în cugete şi simţirĭ, urmându sfaturile bărbaţilorŭ nostri luminaţĭ, să facemŭ totŭ, ce ne stă în putinţă, să ne scăpămŭ şcólele.

Ceĭ carĭ aŭ crescutŭ între poporŭ, şi servescŭ în mijloculŭ luĭ, lese la lumină cu propunerĭ de mijlóce, prin carĭ s'ar puté ameliora starea nóstră precarie.

S'aŭ auditŭ de multŭ propuneri prin carĭ ne-amŭ puté ajuta cu puţinŭ sacrificiŭ, dacă amŭ sucurge cu toţiĭ. Am auditŭ încă în copilăria mea o propunere salutară: să sacrifice totŭ românuluĭ numaĭ unŭ cruceriŭ pe anŭ după suflete, şi preste puţinĭ anĭ amŭ avé o sumă de banĭ considerabilă. Însă câte sute şi miĭ de individĭ nu o vorŭ fi rostitŭ acésta? Luarea iniţiativeĭ a rĕmasŭ până în aniĭ trecuţĭ 1890, — cândŭ o luă On. Redacţiune a „Unirii“ din Blaşŭ. După care în anulŭ celŭ dintâiŭ uniĭ preoţĭ aŭ şi trimisŭ banĭĭ, mare parte nu, în aiŭ doilea fórte puţinĭ, şi pe rîndŭ vorŭ înceta cu toţiĭ. Pentru ce? Pentru că nu s'a descoperitŭ modalitatea, cum să se stringă aceĭ crucerĭ. A cere mereŭ dela poporŭ câtŭ de puţinŭ, nu duce la ţintă, că e sătulŭ eiŭ de cererĭ şi de esecuările altorŭ nenumĕrate aruncurĭ şi trăsurĭ.

Nu voescŭ a descrie poporuluĭ, că e nepăsătoriŭ, căcĭ dacă i-se arată scopulŭ prin preoţĭ şi inteligenţĭ, cum se cuvine, e marinimosŭ şi sacrifică, precum s'a vĕdutŭ destulŭ de clarŭ din donarea pentru şcólele din Blaşŭ. Unde preoţiĭ i-aŭ descoperitŭ şi deşteptatŭ asupra scopuluĭ sîntŭ, premergêndŭ firesce eĭ cu esemplulŭ, vedemŭ, că a reuşitŭ preste aşteptare; unde însă preoţiĭ i-aŭ spusŭ numaĭ superficialiter şi eĭ înşi-şĭ n'aŭ premersŭ cu esemplulŭ bunŭ, amŭ vĕdutŭ cu toţiĭ urmările, unele chiarŭ de condamnatŭ.

Aşa la puţinŭ vomŭ ajunge. Dară după ce împrejurările ne strimtoresŭ mereŭ, credŭ, că nu voiŭ greşi espunêndu-mĭ şi eŭ opiniunea mea pentru unŭ mijlocŭ de a sacrifica uşorŭ de împlinitŭ.

S'a începutŭ colecta cruceriuluĭ: să o ţinemŭ şi să sacrificămŭ în modulŭ următoriŭ:

E introdusă în multe biserici adunarea crucerilorŭ cu disculŭ în Dumineci şi serbători. Unde nu e introdusă, nu e greŭ a o introduce, — precum o introduseĭ şi eŭ înainte

de asta cu vre-o 17 anĭ. Dacă unĭ preoţi ar simţi şi în acésta ceva greutate, îĭ póte ajuta protopopulŭ lorŭ cu ocasiunea visitărilorŭ.

Fórte uşorŭ s'ar introduce, şi din aceĭ banĭ cu finea fiecăruĭ anŭ s'ar puté trimite la colecta cruceriuluĭ atâta, câte suflete se află în paroohie, şi ce ar întrece, să se trécă la banii bisericeĭ, *orĭ fie aceia destinaţi toţi pentru colecta cruceriuluĭ.*

Credŭ, că s'ar aduna binişorŭ, precum şi la mine, unde de cândŭ s'a introdusŭ colectarea, se scóte din lada bisericeĭ cu finea anuluĭ câte 15—17 fl. Pe acéstă cale amŭ puté face multŭ.

Eŭ mĭ-am espusŭ opiniunea mea. Dea ceriulŭ, ca alţiĭ să afle modurĭ şi maĭ practice şi maĭ salutare, numaĭ să nu fie grele de împlinitŭ. Căcĭ vedemŭ, că totŭ numaĭ dela preoţi şi ér dela preoţi — în prima linie — se recerŭ multe, multe, şi durere, că facŭ fórte puţinŭ.

A. Vodă,
parochŭ.

Scolasticŭ.

În sensulŭ Preaveneratuluĭ Ordinaţiuni consistoriale dela 19 Maiŭ Nr. 1918 a. c. st. n. esamenele de cualificaţiune cu docenţiĭ dela şcólele poporale elementare din archidiecesa română gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraşŭ în anulŭ scolasticŭ curente se voruţine la institutulŭ preparandialŭ din Blaşŭ în 20 şi următórele dile ale luneĭ luĭ Iuniŭ a. c. st. n.

La esamenulŭ acesta se admitŭ, în sensulŭ §-luĭ 102 articlu de lege 38 din anulŭ 1868 şi alŭ regulamentuluĭ archidiecesanŭ:

1. Toţiĭ aceĭ docenţiĭ interimalĭ, carĭ după absolvarea întregŭ cursuluĭ preparandialŭ în o preparandie publică aŭ practisatŭ ca docenţi unulŭ, celŭ multŭ doĭ anĭ, şi

2. Aceĭ docenţiĭ, carĭ s'aŭ pregătitŭ pe cale privată şi aŭ funcţionatŭ ca atarĭ timpŭ îndelungatŭ, dovedindŭ progresŭ bunŭ cu eleviĭ de şcólă şi purtare morală şi socială corĕspundĕtóre întru tóte oficiuluĭ de docente.

Interesaţiĭ aŭ de a-şĭ subşterne petiţiunile de admitere pe calea sa la Prea Veneratulŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ celŭ multŭ până în 5 Iuniŭ a. c. st. n. adjustate cu estrasŭ matricularŭ de botezŭ, absolutoriŭ preparandialŭ, eventualŭ alte testimoniĭ scolastice, atestatŭ despre progresulŭ realiŭ pe cariera docentală şi despre purtarea morală şi socială. Petiţiunile întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ lua în consideraţiune.

După regulamentulŭ celŭ noŭ de esaminare taxa pentru ceĭ carĭ aŭ absolvatŭ preparandia aci în locŭ, este 10 fl., pentru carĭ aŭ absolvatŭ în altŭ locŭ orĭ s'aŭ pregătitŭ pe cale privată, este 20 fl. v. a.

Direcţiunea institutuluĭ preparandialŭ.

Blaşŭ în 22 Maiŭ 1894.

Georgiŭ Munteanŭ,
directorŭ.

Concursŭ.

Se curentézăoficiulŭ de prefectŭ alŭ convictuluĭ românŭ din Siget în Maramurĕşŭ. Emolumentele împreunate cu acestŭ oficiŭ suntŭ: 300 florenĭ platăanuală, cuartierŭ, serviţiŭ şi întréga provisiune. Doritoriĭ de a dobîndi acelŭ oficiŭ recursele sale să le trimită până în 20 Iuniŭ a. c. st. n. la subscrisulŭ.

Din concrederea comitetuluĭ asociaţiuniĭ pentru cultura poporuluĭ românŭ din Maramurĕşŭ.

Satŭ-Şugătagŭ la 18 Maiŭ 1894.

Titŭ Budŭ,
vicariŭ, vice-presidele asoc. pentru cultura pop. rom. din Maramurĕşŭ.

Noutăţi.

Din archidiecesă. Preaveneratulŭ Consistoriŭ mitropolitanŭ în şedinţa dela 12 Maiŭ a. c. cu învoirea sa a absolvatŭ pe M. On. Aronŭ Boeriŭ dela conducerea ulterióră a oficiuluĭ protopopescŭ alŭ tractuluĭ Aĭnduluĭ şi a denumitŭ de protopopŭ alŭ aceluĭ tractŭ pe Preaonoratulŭ *Ştefanŭ Popŭ* parochŭ în Mihalţŭ. — *Ioanŭ Barna,* preotŭ în Pĕtrângenĭ protopopiatulŭ Roşieĭ montane, a fostŭ numitŭ parochŭ în Miraslăŭ tractulŭ protopopescŭ alŭ Aĭnduluĭ. — Illustritatea Sa Preasfinţitulŭ Domnŭ Episcopŭ alŭ Lugoşuluĭ Dr. Victorŭ Mihályi în 27 Maiŭ a chirotonitŭ de preotŭ pe clericulŭ archidiecesanŭ *Pompeiŭ Butnariŭ,* care este dispusŭ ca administratorŭ parochialŭ în Valea Jidanuluĭ din tractulŭ Giurgeuluĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Dna *Catarina Farkas Dani* din Zlatna a mijlocitŭ dela mătuşe-sa dna *Rosalia Chişbacŭ* din Ighiŭ cumpĕrarea unuĭ potirŭ de argintŭ de China întrauritŭ şi a uneĭ linguriţe cu 15 fl. pe sama bisericeĭ din Petrângenĭ. *Irimie Todorŭ* şi soţie-sa din Presaca, *Paraschiva Munteanŭ* din Petrângenĭ şi *Teodorŭ Ulea* din Feneşŭ aŭ dăruitŭ aceleĭ biserici împreună unŭ Euchologiŭ. — Curatoratuluĭ bisericeĭ parochiale gr. cat. din Blaşŭ, aduce şi pe calea acésta mulţămitele sale dşóreĭ *Elena Sânteonŭ* pentru frumosulŭ şi preţiosulŭ ornamentŭ pe tetrapodŭ cusutŭ de dînsa pentru numita biserică.

Promoţiune. Sâmbătă în 26 Maiŭ a. c. la universitatea din Budapesta a fostŭ promovatŭ la gradulŭ de doctorŭ în Teologie Cl. *Alesandru Gheţe,* prefectŭ şi profesorŭ în seminariulŭ din Gherla.

Feuilletonistulŭ „Tribuneĭ" în Nr. 89 vorbindŭ de Desmirŭ, locŭlŭ natalŭ alŭ episcopuluĭ Leményi, dice, că dacă Leményi în acea comună în locŭ de curţiĭ mai bine ar fi ziditŭ o biserică de pétră — astădiĭ maĭ vie îĭ ar fi amintirea şi maĭ românéscă. Se vede, că feuilletonistulŭ ca şi mulţiĭ alţiĭ cunósce pe episcopulŭ Leményi numaĭ din istoria pătimaşe a luĭ Papiŭ Ilarianŭ. Aŭ biserica catedrală din Blaşiŭ adaptată de episcopulŭ Leményi cu cele dóuĕ turnurĭ maĭestatice, cu cele 12 corurĭ, cu lucrurile eĭ de artă şi de gustŭ, aŭ frumosulŭ castelŭ mitropolitanŭ din Blaşŭ prefăcutŭ de Leményi din ruină în unulŭ din cele maĭ frumóse castele în Ardélŭ, aŭ liceulŭ din Blaşŭ fundatŭ de Leményi, cursulŭ teologicŭ de 4 anĭ din Blaşŭ instituitŭ de Leményi, adaptarea tipografieĭ seminariuluĭ spre a tipări cu litere latine făcută totŭ de Leményi, avîntulŭ, ce l'a datŭ Leményi sciinţeĭ şi culturieĭ în Blaşŭ, cumpănescŭ maĭ puţinŭ decâtŭ o biserică în Desmirŭ, şi nu suntŭ óre tóte aceste destule motive spre a-ĭ face amintirea „vie şi românéscă" ca la orĭ ce bărbatŭ din acea epocă mişcată? Până cândŭ publicululŭ şi maĭ alesŭ tinerimea nóstră va învĕţa a cunósce pe bunulŭ acesta archiereŭ numaĭ din Ilarianŭ? Ca şi cum Bariţiŭ nu ar fi scrisŭ istoria sa!

Din România. Ţiarulŭ „Timpul" sub titlulŭ „Incidente regretabile" scrie: Sâmbătă sara studenţiĭ universitarĭ din capitală, indignaţi, ca toţiĭ Românii, de verdictulŭ juraţiloroŭ din Cluşŭ aŭ ţinutŭ să manifesteze sentimentele lorŭ prin unŭ actŭ de protestare. Manifestanţiĭ în numĕrŭ de 1000—1500 după ce aŭ percursŭ cu torţe şi cu musică maĭ multe strade ale Capitaleĭ, s'aŭ îndreptatŭ spre strada Vameĭ, unde se află legaţiunea Austro-Ungară, dară aŭ fostŭ respinşĭ de poliţie. După diferite preumblări pe strade manifestanţiĭ s'aŭ împrăştiatŭ pe la 11 óre nóptea. — Duminecă s'a întîmplatŭ unŭ noŭ incidentŭ. Magiariĭ din Capitala Românieĭ aŭ mersŭ în grădina Teiŭ spre a serbători condamnarea comitetuluĭ naţionalŭ românŭ din Transilvania. Înţelegêndŭ despre acéstă faptă provocătóre studenţiĭ universitarĭ aŭ mersŭ în grădina unde eraŭ Magiariĭ, şi după unŭ schimbŭ de cuvinte cu presidenţiĭ alorŭ dóuĕ societăţi magiare, studenţiĭ strigară „Trăéscă Transilvania", ér musica celorŭ dóuĕ societăţi intonă imnulŭ „Deştéptă-te Române". Apoi studenţiĭ luară fără violinţă stégulŭ ungurescŭ alŭ uneĭ societăţi, veniră cu elŭ în Capitală şi trecêndŭ pe dinaintea legaţiuniĭ austro-ungare îlŭ rupseră şi arseră în faţa universităţiĭ. — „Timpul" reprobă purtarea provocătóre a magiarilorŭ, dară şi încercarea studenţilorŭ de a manifesta înaintea legaţiuniĭ austro-ungare încă o condamnă, deórece ar puté avé ca resultatŭ înăsprirea bunelorŭ relaţiuni cu statulŭ vecinŭ.

Impertinenţa jidovéscă în România este uimitóre. Unŭ D. A. Stern adreséză evreimiĭ din ţară o circulară provocându-o, să subscrie actiuni şi abonamente pentru unŭ diariŭ alŭ intereselorŭ israelite. Scopulŭ diaruluĭ în partea privitóre la cestiunea israelită este a face cunoscutŭ şi a *denunţa* starea Israeliţilorŭ din ţară, suferinţele şi tóte faptele, ce se petrecŭ contra lorŭ; a apĕra drepturile Israeliţiloroŭ şi a combate tóte mĕsurile şi legile restrictive şi escepţionale edictate contra lorŭ; a lumina pe Israeliţi, deşteptându-le înţelegerea intereselorŭ lorŭ, şi a-ĭ strînge pentru a lupta pe tóte căile legale pentru ameliorarea stăriĭ lorŭ politice, civile, sociale şi economice. — „Timpul" pe cândŭ îşĭ esprimă indignarea faţă de impertinenţa jidovéscă, are şi satisfacţiunea de a constata, că legile şi mĕsurile luate de guvernululŭ conservatorŭ în contra exploatăriĭ economice a tĕreĭ de cătră Evreĭ aŭ începutŭ să dea róde. — Jidoviĭ din România, dacă nu se simtŭ bine acolo, să vină în Ungaria, că aicĭ e Canaanulŭ lorŭ.

Condamnaţiiĭ dela Cluşŭ la reîntórcerea pe la locuinţele lorŭ aŭ fostŭ primiţi de poporaţiunea română cu multă căldură. În Sibiŭ aŭ fostŭ întîmpinaţi la gară de miĭ de ómenĭ, ér după aceea s'a datŭ unŭ banchetŭ în onórea lorŭ în sala dela „Gesellschaftshaus". În Alba-Iulia dlŭ R. Patiţa a fostŭ întîmpinatŭ la gară şi însoţitŭ până la locuinţa sa de maĭ multe sute de românĭ; poliţia şi gendarmeria s'a purtatŭ de totŭ provocătoriŭ lovindŭ poporulŭ şi rănindŭ vre-o 4 persóne.

Br. Jósika Samu a dimisionatŭ din postulŭ de secretariŭ de statŭ în ministeriulŭ de interne. Precum se vorbesce, causa dimisionăriĭ este, că a perdutŭ graţia guvernuluĭ, nevoindŭ să voteze în casa magnaţiloroŭ pentru căsătoria civilă.

† **Dr. Schlözer,** fostulŭ ambasadorŭ alŭ Germanieĭ pe lângă Vaticanŭ, a reposatŭ. Elŭ a funcţionatŭ lângă Vaticanŭ din 1882—1891 şi are marĭ merite pentru încetarea aşa numituluĭ Kulturkampf în Germania. Pe cariera diplomatică a servitŭ din 1850 şi a doveditŭ unŭ rarŭ tactŭ şi abilitate şi în cele maĭ delicate cestiuni.

Prigonirea studenţiloroŭ românĭ la universitatea din Cluşŭ. Cetimŭ în „Dreptatea" cu data Cluşŭ 29 Maiŭ: „Aĭcĭ s'a afişatŭ pe tabla Universităţiĭ o provocare la adresa alorŭ 39 universitarĭ românĭ de aicĭ, ca pe mâne în 30 l. c. la 5 óre să se presente înaintea Rectoruluĭ universităţiĭ Dr. *Brandt* (sasŭ de origine) pentru a se rectifica asupra ţinuteĭ lorŭ în timpulŭ durateĭ *Procesuluĭ Memorandului,* şi asupra redactăriĭ apeluriloroŭ „Cătră Poporulŭ Românŭ" şi a „Manifestuluĭ junimiĭ academice române". E vorba de o denunţare a colegiloroŭ ungurĭ. Agitaţia e grozavă, tinerimea va lua o posiţie energică faţă de forulŭ universitarŭ, şi va *pretinde libertatea satutară, ce studenţiloroŭ universitarĭ la tóte universităţile li-se dă."*

Stare de asediŭ. În Blaşŭ de dóuĕ sĕptĕmâni avemŭ miliţie, şi precum se vede, nu are să ne părăséscă curêndŭ. Încolo Blaşulŭ e liniştitŭ, şi din petrecerea miliţieĭ aicĭ are oraşulŭ venitŭ. Sub cuvîntŭ, că s'ar fi observatŭ mişcări revoluţionare între Românĭ, s'a trimisŭ miliţie la Haţegŭ, Ighiŭ, Zlatna şi pe airea. Lucru de miratŭ, că cu tóte sforţările nicĭ miliţia, nicĭ gendarmiĭ, carĭ cutrieră satele, nu aŭ pututŭ constata nicĭ unŭ singurŭ casŭ de revoluţie.

† **Ioanŭ Macaveiŭ** preotŭ în Feldru, după o viaţă plină de activitate desvoltată cu multŭ zelŭ şi laudabilă ardóre pe terenulŭ bisericescŭ, scolasticŭ, apoĭ pe terenulŭ publicisticeĭ, şi-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoriuluĭ în 26 Maiŭ 1894 în anulŭ alŭ 35-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 10-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXII.

Epilogŭ.

Înainte de ce amŭ închia studiulŭ nostru, este de lipsă, să mai amintimŭ pe scurtŭ câteva aserțiunĭ cutezate de ale dluĭ Nicolaŭ Densușanŭ, cu carĭ asemenea a arĕtatŭ, câtŭ de superficialŭ este în lucrurile, despre carĭ cu atâta încredere în sine s'a apucatŭ să scrie.

I, La pagina 11 din „cercetarea“ sa vorbindŭ despre conciliile ecumenice și „particulare“ admise de conciliulŭ II provincialŭ dela 1882 ținutŭ de Mitropolitulŭ Vancea, se esprimă astfelŭ:

„Sinodulŭ saŭ „conciliulŭ“ din Blașiŭ recunósce de obligătóre pentru biserica de Alba-Iulia o lungă serie de concilii ecumenice și particulare cu totulŭ neadmise în biserica rĕsăritului, fără ca acestŭ conciliŭ să ĭea în considerare, că prin acéstă admitere mitropolia română de Alba-Iulia s'a scosŭ singură afară din biserica rĕsăritului, și că a rĕmasŭ fluctuândŭ, cum amŭ dice, în aerŭ, ca o mică planetă rătăcitóre (sic) eșită din orbita sa.“

Înainte de ce amŭ arĕta, câte neadevĕruri se cuprindŭ în șirurile aceste, aflămŭ cu cale a contempla puținŭ talentulŭ oratoricŭ și cunoscințele cosmografice ale dluĭ N. Densușanŭ manifestate așa de limpede în șirurile aceste.

Asaměnă dlŭ N. Densușanŭ aicĭ biserica română din Mitropolia de Alba-Iulia cu o *planetă rătăcitóre eșită din orbita sa și fluctuândŭ, cum amŭ dice, în aerŭ.*

Acum planetele rătăcitóre și nerătăcitóre, eșite saŭ neeșite din orbita lorŭ, nicĭ cândŭ nu fluctuéză „cum amŭ dice“ în aerŭ, căcĭ aerulŭ saŭ atmosfera este numaĭ în jurulŭ pămîntuluĭ ca o parte integrală a luĭ, pe care ilŭ învĕlue în o grosime de câteva decĭ de kilometri. Dincolo de atmosferă saŭ „cum amŭ dice“ de aerulŭ pămîntuluĭ, în depărtarea grandióșă, în carea „fluctuéză“ planețiĭ, este spațiulŭ universuluĭ, în care se află eterulŭ, însă „cum amŭ dice“ nu se maĭ află aerŭ. Și așa a vorbi despre planete, carĭ fluctuéză în aerŭ, este o absurditate fisică.

Apoĭ cuvîntulŭ planetŭ însu-și însemnéză rătăcitoriŭ dela cuvîntulŭ grecescŭ *πλανάω* = a rătăci. Ceĭ vechĭ aŭ datŭ planețilorŭ numirea acésta de stele rătăcitóre, fiindŭ că necunoscêndu-le orbitele, cum le cunóscemŭ noĭ astădĭ, li-se părea, că rătăcescŭ printre celealalte stele. De unde a vorbi de „planete rătăcitóre“ este o tautologie câtŭ maĭ urîtă, care o póte comite numaĭ unŭ omŭ lipsitŭ de orĭ ce cunoscințe cosmografice. Éră ce atinge eșirea uneĭ *„planete rătăcitóre“* din orbita sa, de câte orĭ se întîmplă așa numitele aberațiunĭ planetare, totdeuna planeta ese din orbita sa, fără ca pentru aceea să se pótă dice, că rătăcesce.

Dlŭ N. Densușanŭ cu figura acésta retorică luată din cosmografie voindŭ să fie sublimŭ, a ajunsŭ să fie absurdŭ.

Să lăsămŭ însă talentulŭ oratoricŭ și cunoscințele cosmografice ale dluĭ Densușanŭ, și să ne întornămŭ érăși la cunoscințele dînsuluĭ ca criticŭ.

În șirurile de maĭ susŭ dlŭ N. Densușanŭ spune cetitorilorŭ sĕĭ, că *„sinodulŭ saŭ „conciliulŭ“ din Blașŭ recunósce de obligătóre pentru biserica de Alba-Iulia o lungă serie de concilii ecumenice și particulare cu totulŭ neadmise în biserica rĕsăritului.“*

Cândŭ dlŭ Densușanŭ avêndŭ înaintea ochilorŭ conciliulŭ provincialŭ II dela 1882 ținutŭ sub Vancea póte susține despre elŭ unŭ neadevĕrŭ așa mare, atuncĭ numirea de superficialŭ este „cum amŭ dice“ de salonŭ. Căcĭ dînsulŭ susține apodictice, că sinodulŭ provincialŭ din Blașŭ dela 1882 a primitŭ nu numaĭ concilii ecumenice *„cu totulŭ neadmise în biserica rĕsăritului“*, ci și concilii *„particulare“*. Acum dlŭ Densușanŭ, dacă va maĭ lua odată în mână actele sinodului acestuia provincialŭ, și va maĭ ceti odată profesiunea de credință, din carea a citatŭ șirurile de maĭ susŭ, se va convinge, că acolo de nicĭ unŭ sinodŭ *particularŭ* nu este vorbă, și nicĭ nu se amintesce.

Ca cetitorii să vadă superficialitatea de necredutŭ a dluĭ Densușanŭ, lăsămŭ să urmeze chiarŭ cuvintele profesiuniĭ de credință, în carea este vorbă de sinódele, ce le venerézĕ Mitropolia nóstră:

„Venerezŭ încă și primescŭ sinódele ecumenice, precum urmézĕ.“ Apoĭ se enumĕră pe rîndŭ cele 8 sinóde ecumenice din rĕsăritŭ, apoĭ continuă: *„Venerezŭ încă și primescŭ tóte celealalte sinóde ecumenice cu auctoritatea Pontificelui romanŭ pe lege celebrate și confirmate, și maĭ vîrtosŭ sinodulŭ florentinŭ,“* și după aceea enumĕră dogmele primite și de rĕsăriteni în sinodulŭ florentinŭ, și apoĭ maĭ amintesce sinódele ecumenice Tridentinŭ și Vaticanŭ. Nu este amintitŭ absolutŭ nicĭ unŭ *sinodŭ particularŭ*, ba nicĭ cuvîntulŭ *particularŭ* nu vine nicăirĭ înainte în profesiunea acésta de credință.

Judece acum publiculŭ cetitoriŭ, că óre se cuvine unuĭ scriitorŭ, care vre să fie seriosŭ și sincerŭ, a scrie astfelŭ?

Dar să mergemŭ maĭ departe. Dlŭ N. Densușanŭ abusézĕ multŭ cu cuvîntulŭ: Biserica rĕsăritului, spre a seduce pe cetitoriĭ sĕĭ. Dînsulŭ pretutindenĭ așa espune lucrulŭ, ca și cum în privința credinței numaĭ o *biserică a rĕsăritului* ar esista, cându unŭ omŭ numaĭ câtŭ de câtŭ versatŭ în cele bisericescĭ scie, că în privința credinței esistă dŏuĕ bisericĭ a rĕsăritului. Una adecă *unită* în credință cu biserica Romeĭ și prin ea cu biserica catolică apusénă, de carea se ține și biserica românéscă din Mitropolia de Alba-Iulia, și alta *neunită* în credință cu biserica Romeĭ și prin ea cu biserica catolică a apusuluĭ. Despre acésta din urmă póte dice dlŭ N. Densușanŭ, că nu cunósce de ecumenice și cu putere obligătóre decâtŭ pe cele 7 sinóde din începutŭ ținute în rĕsăritŭ, și nu admite nicĭ unuĭa din celealalte sinóde ecumenice ținute după cele 7. Despre cea *unită* însă nu póte dice așa ceva, căcĭ acésta cunósce și venerézĕ de ecumenice nu numaĭ cele 7 sinóde din rĕsăritŭ, ci și pe alŭ 8-lea și pe tóte celealalte sinóde ecumenice ținute în apusŭ și venerate de atarĭ de cătră biserica Romeĭ. De unde, cândŭ sinodulŭ provincialŭ dela 1882 ținutŭ de Mitropolitulŭ Vancea în profesiunea de credință a decheratŭ, că recunósce de ecumenice *„tóte celealalte sinóde ecumenice ținute în modŭ legalŭ cu auctoritatea Pontificelui Romanŭ și aprobate de dînșiĭ“*, a recunoscutŭ de ecumenice numaĭ sinódele acele, pe carĭ le-a recunoscutŭ de atarĭ totdeuna biserica unită a rĕsăritului, și și biserica românéscă unită din Mitropolia de Alba-Iulia.

Despre acésta se póte convinge dlŭ Densușanŭ fórte ușorŭ căutândŭ în bibioteca Seminariului archidiecesanŭ din Blașŭ manualele de dogmatica și istoria bisericéscă, din carĭ în secululŭ trecutŭ și în celŭ de față s'a propusŭ dogmatica și istoria bisericéscă teologilorŭ din acestŭ Seminariŭ. În manualele aceste va afla dlŭ Densușanŭ, că biserica românéscă unită și în timpurile dinainte de Vancea a recunoscutŭ de ecumenice tóte sinódele, pe carĭ le-a recunoscutŭ și sinodulŭ provincialŭ dela 1882.

Din tóte manualele aceste ne provocămŭ numaĭ la unulŭ. Și acesta este Istoria bisericéscă de Basiliŭ Rață Prepositŭ capitularŭ din Blașŭ, edată în Blașŭ la 1854 și dedicată Mitropolituluĭ Șuluțŭ. Opulŭ acesta fu folositŭ de manualŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blașŭ înainte de Mitropolitulŭ Vancea, și autorulŭ ilŭ scrise chiarŭ la îndemnulŭ Mitropolituluĭ Șuluțŭ, ca să servéscă de manualŭ.

Acum în opulŭ acesta începêndŭ dela pagina 208 până la pagina 212 incl. se enumĕră și propunŭ ca ecumenice tóte sinódele acele, pe carĭ sinodulŭ provincialŭ dela 1882 ținutŭ sub Vancea le mărturisesce de ecumenice, și pe carĭ însă numaĭ biserica rĕsăritului *neunită* nu le cunósce de atarĭ.

Sinódele aceste suntŭ: Sinodulŭ VIII Constantinopolitanŭ, Sinodulŭ Lateranŭ I, II, III, IV, V, Sinodulŭ I și II dela Lyon, Sinodulŭ din Viena Galliei, Sinodulŭ Pisanŭ, Sinodulŭ dela Constanța, Sinodulŭ dela Basilea.

Ba ce e maĭ multŭ. Profesorulŭ din Blașiŭ Tarța, care ĭ-a propusŭ dluĭ N. Densușanŭ studiulŭ religiuniĭ în gimnasiulŭ superiorŭ din Blașiŭ, din manualulŭ acesta alŭ prepositului Basiliŭ Rață destinatŭ pentru teologi a compusŭ unŭ compendiŭ scurtŭ pentru gimnasiŭ. Și în compendiulŭ acesta încă erauŭ enumĕrate tóte sinódele de maĭ susŭ și propuse ca ecumenice și recunoscute ca atarĭ de Româniĭ uniți. Din compendiulŭ acesta a învățatŭ dlŭ Densușanŭ istoria bisericéscă ca studentŭ de clasa a VIII-a în gimnasiulŭ din Blașŭ la anulŭ 1864/5, pe cândŭ Vancea nicĭ episcopŭ nu era.

Tóte lucrurile acestea putea să le scie dlŭ N. Densușanŭ fórte ușorŭ, dacă nu se încredea așa tare în sine, ci maĭ întâiŭ studia cestiunea, și numaĭ după aceea se apuca să arunce imputărĭ așa grele unuĭ bărbatŭ ca Mitropolitulŭ Vancea. De făcea însă acésta, atuncĭ fórte credemŭ, că nicĭ cândŭ n'ar fi scrisŭ.

Dlŭ N. Densușanŭ neînțelegêndŭ de locŭ manifestulŭ de unire dela 1698, își întemeiézĕ și pe acesta curiósa sa aserțiune despre sinódele ecumenice. Susține adecă, cumcă: *„sinodulŭ de unire dela 1698 nicĭ nu a primitŭ pentru mitropolia de Alba-Iulia nicĭ unŭ sinodŭ maĭ multŭ ecumenicŭ orĭ particularŭ. Sinodulŭ acela din 1698 a rĕmasŭ pe lângă cele 7 săbórĕ dela începutŭ.“*

Amŭ avé dreptulŭ să-lŭ întrebămŭ pe dlŭ N. Densușanŭ, că unde stă lucrulŭ acesta în manifestulŭ de unire dela 1698? Căcĭ în acelŭ manifestŭ esplicite nu se amintesce cu nicĭ unŭ cuvîntŭ despre sinódele ecumenice saŭ particulare, pe carĭ le primescŭ autoriĭ manifestuluĭ. Dacă e vorba însă, că ce se cuprinde implicite în acestŭ manifestŭ despre sinóde, atuncĭ hotărîtŭ ĭi spunemŭ dluĭ Densușanŭ, că manifestulŭ implicite a decheratŭ destulŭ de lămuritŭ, nu că autoriĭ luĭ rĕmânŭ *„pe lângă cele 7 săbórĕ dela începutŭ“*, ci că primescŭ de ecumenice tóte sinódele acele, pe carĭ le primescŭ de atarĭ membriĭ sfinteĭ bisericĭ catolice a Romeĭ, căcĭ autoriĭ dechéră în manifestŭ, că *„din bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolicéscă și ne mărturisimŭ mădularele cesteĭ Bisericĭ sfinte catolicéscă a Romeĭ prin céstă carte de mărturie a nóstră“*. Mădularele sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ însă recunoscŭ de ecumenice tóte sinódele recunoscute de sinodulŭ provincialŭ dela 1882 ținutŭ sub Vancea. De aceea și autoriĭ manifestuluĭ de unire dela 1698 cândŭ s'aŭ decheratŭ mădularĭ aĭ acesteĭ sfinte bisericĭ, aŭ recunoscutŭ de ecumenice tóte acele sinóde, și prin urmare Mitropolitulŭ Vancea la 1882 cu sinodulŭ sĕŭ în profesiunea de credință n'a profesatŭ de ecumenice decâtŭ sinódele, ce le-a profesatŭ și sinodulŭ dela 1698 în manifestulŭ sĕŭ.

II. Despre sinoduliŭ dela Florența, pe care asemenea l'a profesatŭ de ecumenicŭ sinodulŭ provincialŭ dela 1882 ținutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea, se esprimă dlŭ Densușanŭ în chipulŭ următoriŭ:

„În conciliulŭ dela Florența (1439) după cum scimŭ, se făcu numaĭ în aparință o unire între biserica orientală și biserica catolică. Toți patriarchiĭ din rĕsăritŭ, afară de patriarchulŭ Constantinopolului, aruncară anatemă asupra decretelorŭ acestuĭ conciliŭ, astfelŭ că acestŭ conciliŭ este condamnatŭ în biserica rĕsăritului.“

Ca de obiceiŭ dlŭ N. Densușanŭ scrie cuvintele aceste fără să se fi informatŭ maĭ întâiŭ cu seriositate despre lucru. Dacă și-ar fi luatŭ ostenéla a căuta barĕmŭ că ce dice Pravila despre sinodulŭ dela Florența, atuncĭ póte că altcum ar fi scrisŭ. Căcĭ cunoscutŭ este, că Pravila este codicele de legĭ bisericescĭ și la neuniți.

Acum Pravila sinodulŭ dela Florenţa îlŭ numesce alŭ 8-lea săboru, şi despre unirea făcută în elŭ se esprimă astfelŭ:

„*Dacă făcură împreunare* (unire) *ĕră kyr Marco Efesénulŭ stându împotrivă nu vru să iscăléscă, ĕră fără de dînsulŭ alţii toţi aŭ voitŭ şi aŭ iscălitŭ.*“ [1])

Dacă afară de unulŭ, ceialalţi „*toţi aŭ voitŭ şi aŭ iscălitŭ*“ unirea la Florenţa, şi dacă acésta nu o ţice unŭ „Iesuitŭ celebru“, ci chiarŭ Pravila, codicele de legi şi alŭ neuniţilorŭ, atunci cum póte ţice dlŭ N. Densuşanŭ, că la Florenţa se făcu numai „*în aparinţă o unire între biserica orientală şi biserica catolică?*“

Dacă mai departe dlŭ N. Densuşanŭ ar fi resfoitŭ literatura bisericei române unite, ar fi aflatŭ, că nu numai sinodulŭ provincialŭ ţinutŭ de Mitropolitulŭ Vancea la 1882 a consideratŭ sinodulŭ dela Florenţa de ecumenicŭ, ci şi înainte de Mitropolitulŭ Vancea în biserica română unită fu consideratŭ de atare.

Pentru scurţime îi vomŭ aduce numai dóuĕ esemple.

Călugării basiliţi din véculŭ trecutŭ dela mănăstirea din Blaşŭ în scrierea clasică „Flosculus veritatis“ vorbindŭ despre sinodulŭ dela Florenţa la capetŭ se esprimă astfelŭ:

„*Singuli consentientes subscripserunt, uno excepto, Marco Ephesino, uti habetur in Pravila . . . . . quis autem sanae mentis credere poterit . . . . . quod unus solus synodo oecumenicae contradicens, qualis fuit Marcus Ephesinus, docebit veritatem?*“

Călugării basilitani din Blaşŭ apriatŭ numescŭ aci sinodulŭ dela Florenţa: *sinodŭ ecumenicŭ* şi încă în secululŭ trecutŭ. Cum póte atunci dlŭ N. Densuşanŭ să susţină unŭ neadevĕrŭ aşa grosolanŭ, că biserica română unită până la Mitropolitulŭ Vancea n'a numĕratŭ sinodulŭ ecumenicŭ dela Florenţa între sinódele ecumenice?

Mai departe despre ecumenicitatea sinoduluĭ dela Florenţa şi despre *adevĕrata* unire, ce s'a făcutŭ acolo între biserica rĕsăritului şi a apusului, în secululŭ nostru a scrisŭ reposatulŭ canonicŭ dela Lugoşŭ Gavrilă Popŭ pe largŭ în „*Sionulŭ Românŭ*“ din 1866 ca despre unŭ lucru de sine înţelesŭ în biserica română unită. [2])

Mare neadevĕrŭ ţice dlŭ Nic. Densuşanŭ şi cândŭ susţine, că „*toţi Patriarchii din rĕsăritŭ afară de Patriarchulŭ din Constantinopolŭ aruncară anatemă asupra decretelorŭ*“ sinoduluĭ dela Florenţa. Îi vomŭ aduce érăşi numai dóuĕ esemple.

Filoteŭ Patriarchulŭ Alexandrieĭ la 1441 (va să ţică 2 anĭ după sinodulŭ dela Florenţa) scrise Papeĭ Eugeniŭ alŭ IV-lea, îi gratulă pentru unirea dela Florenţa, şi îi făcu cunoscutŭ, că a rugatŭ pe împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ şi pe mai mulţi episcopi din rĕsăritŭ, ca să fie afurisiţi toţi aceia, carĭ nu vorŭ primi decretele sinoduluĭ dela Florenţa. Mai departe la 1460 toţi treĭ Patriarchiĭ dela Alexandria, Antiochia şi Ierusalimŭ aŭ declaratŭ Papeĭ Piŭ II, că primescŭ unirea dela Florenţa. [3])

Ba ce e mai multŭ, biserica rĕsăritului, îndată ce s'a gătatŭ sinodulŭ dela Florenţa, a începutŭ a celebra aducerea luĭ aminte, cum celebrézĕ de pildă aducerea aminte de sinodulŭ I dela Nicea în Dumineca a şeptea după Paşcĭ, şi a aceluĭ de alŭ II-lea dela Nicea în Dumineca întâiă după 11 Octobre, şi pentru serbătórea sinoduluĭ dela Florenţa a compusŭ şi mai mulţi imni şi sinaxariŭ. [4]) Se înţelege dela sine, că mai târdiŭ după ce perfidia luĭ Marcŭ Eugenicŭ şi Siropulŭ şi politica sultanilorŭ turceşcĭ aŭ *nimicitŭ* unirea, ca să nu mai fie legătura de iubire între rĕsăritŭ şi apusŭ, şi ca nu cumva în urma legăturei acesteia rĕsăritulŭ cu ajutoriulŭ apusuluĭ să facă capetŭ domnieĭ turcescĭ, şi serbătórea sinoduluĭ dela Florenţaţa şi imniĭ luĭ fură scoşi din usŭ în rĕsăritŭ.

Încolo dacă dlŭ Densuşanŭ voesce în adevĕrŭ să afle adevĕrulŭ despre sinodulŭ dela Florenţa, îi recomandămŭ dóuĕ opurĭ nu de „Iesuiţi celebri“, ci de doĭ Grecĭ. Aceste suntŭ „*Τόμος χαραλλάγης*“, ce l'a edatŭ Patriarchulŭ Dositeiŭ alŭ Ierusalimuluĭ în Iaşi la 1692—1694, în care va puté vedé tótă perfidia bizantină a inimicilorŭ unirii, ĕră celalaltŭ opŭ este opulŭ greculuĭ Pitzipios Bey tradusŭ pe limba germană şi intitulatŭ „Die orientalische Kirche“, în care apoĭ póte să vadă, cum cugetă despre sinodulŭ dela Florenţa unŭ bărbatŭ grecŭ modernŭ de înaltă cultură europénă şi de o nobilitate estraordinară a inimeĭ. Cetindu-le aceste dóuĕ opurĭ nu credemŭ, că dlŭ N. Densuşanŭ se va mai afla bine în societatea perfidilorŭ Marcŭ Efesinulŭ şi Siropulŭ în judecarea sinoduluĭ dela Florenţa.

(Va urmă).

[1]) Pravila de Tergovişte 1682 pag. 398.
[2]) Collect. Labaei tom. XIII. pag. 47 Sionulŭ Românŭ 1866, 290.
[3]) Le Quien »Oriens christianus« Tom. II. pg. 778 la Alzog Kirchengeschichte II, 69.
[4]) Migne Patrol. gr. t. 159 pg. 1095—1106, ĕră estrasŭ din ele la Nilles »Calendarium manuale utriusque ecclesiae« T. II. pag. 518.

Timpulŭ ţine mai multŭ ca noroculŭ.

(Continuare)

„Generalulŭ meŭ,“ rĕspunse bĕtrânulŭ, „mulţămesŭ luĭ Dumneḑeŭ, că sănĕtate mi-a dăruitŭ şi mi-a dăruitŭ şi putere. Îmĭ am şi eŭ nĕcasurile mele, dar nu mĕ daŭ. Ce să facemŭ? Dar măria ta încă areţi bine! Nu-ĭ mirare, ḑece anĭ aĭ mai puţinŭ decâtŭ mine. Am auḑitŭ, că încă te-aĭ căsătoritŭ, că aĭ prunci frumoşi şi voinicĭ. Dumneḑeŭ să ţi-ĭ ţină pe toţi!“

„Trebue să-ĭ veḑĭ, Bernardo, trebue să-ĭ veḑĭ! Şi cum se află aĭ tĕi, şi ce face nevastă-ta?“

„O, generale, femeea mea aşa e de bĕtrână şi de încreţită ca o castană cóptă. Unuiŭ dintre ficiorĭ slujesce regeluĭ, ceialalţi suntŭ toţi căsătoriţi şi aŭ câte o dróe de copiĭ.“

„Bernardo, de aḑi [illegible] tu să nu te maĭ desparţi de mine“

„Generale, să-mĭ părăsescŭ eŭ femeea?“

„Să vină şi ea.“

„O, domnulŭ meŭ, mai uşorŭ ar fi, să scoţi din temeliĭ mănăstirea Certuoşilorŭ, decâtŭ să miscĭ undeva pe bĕtrâna mea. Îĭ place eĭ acolo între copiĭ şi copiiĭ copiilorŭ, de parcă a prinsŭ rădăcinĭ mai adâncĭ ca cea mai mare viţă de vie.“

„În sfârşitŭ, dacă aşa stă trĕbă, te voiŭ ajuta eŭ pe altă cale. Tóte nĕcasurile tale de aḑi socotesce-le ca ale mele. Dar étă, aicĭ îţi presintŭ pe fratele meŭ, despre care ţi-am vorbitŭ de multe orĭ, şi aicĭ pe fiitoriulŭ meŭ ginere.“

Don Guerra a schimbatŭ la feţe, cândŭ privirea luĭ se întîlni cu a bĕtrânuluĭ, şi cu o mişcare involuntară îşĭ luă în mână pălăria şi voia să plece. În acela-şi momentŭ însă se stăpâni cu desevârşire. Fiorĭ de ghiaţă, că ar puté fi descoperitŭ tocmai de acestŭ bĕtrânŭ, îi trecură prin trupŭ. Însă prin câte n'a trecutŭ elŭ! Ce-ĭ era maĭ uşorŭ, decâtŭ să întindă mâna luĭ Bernardo în clipa, în care l'a agrăitŭ generalulŭ, să-şĭ arunce capulŭ cu fală pe spate şi apoĭ să continue cetirea jurnaluluĭ, ce-lŭ interesa la părere fórte multŭ.

Bĕtrânuluĭ nu-ĭ scăpă însă nimicŭ din vedere, şi sufletulŭ luĭ se umplu de gânduri.

Într'acestea generalulŭ se ridică şi sună clopoţelulŭ. „Condu pe óspele meŭ în sufragerie şi trataţi-lŭ întru tóte ca pe celŭ maĭ intimŭ membru alŭ familieĭ mele,“ ţise servitoriuluĭ, care se presintă după sunare. „Odihnesce-te, Bernardo, că apoĭ îţi voiŭ aduce să veḑi pe nevastă-mea şi pe copilaşi. Eĭ se vorŭ bucura de sigurŭ de presenţa ta.“ Apoĭ îlŭ atinse pe umĕrŭ, căci Bernardo era cu totulŭ adâncitŭ în privirea luĭ Guerra, şi îl repeţi vorbele de maĭ înainte.

„Cum chémă pe acestŭ colonelŭ?“ întrebă Bernardo pe servitoriŭ.

„Don Vittorio Guerra. Îlŭ cunoscĭ dór?“

„Aşĭ jura, că-lŭ cunoscŭ,“ rĕspunse óspele. „Odată însă nu-lŭ chema aşa, şi nicĭ nu era colonelŭ. În sfârşitŭ cine scie, elŭ e?“ ţise bĕtrânulŭ reculegêndu-se.

Din mâncarea, ce i-aŭ pus'o înainte, n'a gustatŭ nicĭ o bucătură, deşi era flămêndŭ. Sufletulŭ luĭ era prea cuprinsŭ, ca să maĭ observe lipsele trupuluĭ. Eşi din sufragerie şi începu a se preumbla prin coridorŭ. Aştepta pe cineva.

După o jumĕtate de óră se auḑiră paşĭ din spre scară. Bĕtrânulŭ se uĭtă într'acolo şi zări pe aşteptatulŭ îmbrăcatŭ în tótă strălucirea.

Abia scoborî acesta ultima tréptă, cândŭ auḑi o vóce strigându: „Ioanŭ Luis!“

Colonelulŭ îşĭ întórse îndată capulŭ într'acolo. „Aşadar tu totŭ nu ţi-aĭ uĭtatŭ numele?“ strigă bĕtrânulŭ uĭtându-se ţintă în ochiĭ luĭ. „Barbierule Ioanŭ Luis, hoţŭ şi ucigaşŭ, ce eştĭ! În strălucirea asta gândiaĭ, că te-aŭ uĭtatŭ, dar nu te-aŭ uĭtatŭ ómeniĭ: dreptatea póte fi câtŭ de subţire, dar de ruptŭ totŭ nu se rupe!“

Colonelulŭ părea ca lovitŭ de trăsnetŭ de trebui să se razime de zidŭ, aşa de multŭ l'aŭ lovitŭ cuvintele neaşteptate ale bĕtrânuluĭ. Se smânci însă ca unulŭ căḑutŭ în fundulŭ mării, care cu puterea ér ajunge la suprafaţă, şi luându-şĭ unŭ aerŭ de recélă ţise: „Nu credŭ, că aĭ tóte mineile! Am óre să compătimescŭ pe unŭ nebunŭ orĭ să îndrumŭ la ordine pe unŭ miselŭ?“

„Pe unŭ miselŭ?“ repeţi bĕtrânulŭ trĕmurându-se de mânie. „Aşa te prefacĭ, omŭ de nimica, tălhariŭ şi miselŭ, tu, care ţi-aĭ zidităŭ norociuŭ pe sânge şi pe hoţie? Aĭ credutŭ, că-ţi poţi schimba pelea ca şi unŭ şerpe! În nebunia ta aĭ uĭtatŭ, că maĭ trăesce marele Dumneḑeŭ, care nu rĕmâne datoriŭ niminuia cu nimica!“

„Bĕtrânŭ nerusinatŭ orĭ nebunŭ, saŭ orĭ cum veĭ fi, te provocŭ, să-ţi ţinĭ gura!“ sbieră colonelulŭ înfuriatŭ. „Numai din considerăţie către generalulŭ nu te isbescŭ de unŭ părete. Încetă dar, ca să nu-ţi facŭ vre unŭ rĕŭ, ce să-lŭ plătescĭ cu viaţa. Orĭ nu e judecătorie în ţară? Căci eŭ nu vreŭ să-ţĭ facŭ însu-mĭ apa, nu gândi!“

„Judecătorie, da, judecătorie pentru tine, dar nu pentru mine.“

Colonelulŭ îĭ aruncă unŭ zimbetŭ silitŭ.

„Ioanŭ Luis, Ioanŭ Luis,“ ţise bĕtrânulŭ, „aĭ căpĕtatŭ aripĭ, numai ca să-ţi spargĭ capulŭ căḑêndŭ din sborulŭ tĕŭ înaltŭ. Fundamentŭ la norocŭlŭ tĕŭ aĭ pusŭ unŭ omorŭ criminalŭ şi o tălhărie. Şi ce aĭ mai făcutŭ? Aĭ ţesutŭ cu unŭ firŭ aşa de finŭ, că nu s'a pututŭ observă, cum aĭ ascunsŭ în elŭ sângele bietuluĭ nevinovatŭ. Aĭ gânditŭ, că prin mórtea luĭ te veĭ mântui tu?“

Colonelulŭ îşĭ puse mâna pe sabie.

„Numai în liniste!“ ţise bĕtrânulŭ omŭ. „Nicĭ cu unŭ omorŭ mai multŭ nu te scapă. Documentele crimeĭ tale nu perŭ cu mine; eŭ le-am pusŭ la judecătorie, şi ţi-se caută deja urma. Multă vreme aĭ triumfatŭ, aĭ strălucitŭ şi te-aĭ legănatŭ în plăceri, acum

însă aŭ trecutŭ aceste tóte. Acum trebue să plătescĭ capitalulŭ cu camătă cu totŭ, căcĭ să sciĭ, Ioanŭ Luis, că timpulŭ ține maĭ multŭ ca norocŭlŭ."

Colonelulŭ nu-şĭ perdu capulŭ încă nicĭ acum. „Nu recunoscĭ, bĕtrâne, că te potŭ denunța de unŭ calumniatorŭ de nimica?" dise elŭ. „Dacă-mĭ promiți însă, că nu veĭ maĭ aminti nicĭ cu o vorbă despre comediile creerului tĕŭ, atuncĭ din considerație față cu generalulŭ te voiŭ socoti de celŭ maĭ bunŭ prietinŭ alŭ meŭ, şi dta să mĕ sciĭ de celŭ maĭ bunŭ spriginŭ alŭ dtale. Eŭ suntŭ bogatŭ şi am inimă: celŭ ce a mântuitŭ viața socruluĭ meŭ, are totŭ dreptulŭ la recunoscința mea!"

„Tacĭ, tacĭ, omŭ de nimica!" rĕspunse veteranulŭ. „Suntŭ în lână îmbrăcatŭ, dar de aceea nu-sŭ óe, mulțămescŭ luĭ Dumneḑeŭ. Că unŭ omŭ cu sufletŭ ca alŭ tĕŭ se dă de omŭ de cinste, nu-ĭ mirare. Eŭ însă nu cumpĕrŭ şi nicĭ nu vîndŭ onórea, ea îmĭ e maĭ scumpă decâtŭ tótă parada ta mincinósă. Să lasŭ eŭ, să te cununĭ cu fiica generalnluĭ? Să lasŭ eŭ pata neştérsă de pe numele luĭ Iosifŭ? Nu, nu, şi înc'odată nu, până voiŭ maĭ avé viață!"

„Nu vreĭ să tacĭ? Atuncĭ îțĭ astupŭ eŭ gura," strigă colonelulă perḑêndu-şĭ răbdarea. „Doveḑĭ despre nimica nu potĭ avé, dar e destulă acusa ta mincinósă, ca să-mi păteze numele meŭ curatŭ ca sórele."

Şi atuncĭ îşĭ scóse revolvĕrulŭ şi-lŭ ținti spre bĕtrânulŭ. Dar în aceea-şĭ clipă se auḑiră paşi pe scară, şi colonelulŭ dispăru repede.

VIII

Cândŭ se reîntórse în locuința sa, éră era împăcatŭ cu nedumerirea. „Liniște, sânge rece, acestea numaĭ te potŭ scăpa!" îşĭ dise. „Despre ce doveḑĭ îmĭ póte elŭ vorbi? Nu póte avé nicĭ una. Eŭ voiŭ nega. Cine în lume nu ar da creḑĕmîntŭ luĭ Don Guerra față de unŭ omŭ aşa nebăgatŭ în samă? — Dar la naiba, în rĕŭ cĕsŭ mĭ-a ieşitŭ în cale acestŭ vecinicŭ Argus alŭ meŭ. Generalulŭ ține la elŭ şi îĭ dă încredere. . . . . Însă curajŭ! Acum să se sfârşéscă tóte relele şi să începă altă viață! Stéua mea nu mĕ va părăsi; în ea mĕ încredŭ eŭ!"

Colonelulŭ se duse, să cineze într'o ospetărie, unde la musică şi sgomotŭ să se distragă şi să-şĭ întăréscă încrederea în sine.

După o vreme se reîntórse în locuința sa. În odaea de durmitŭ găsi o scrisóre. Acésta îlŭ surprinse, căcĭ nu aştepta dela nimenĭ nicĭ o scrisóre. O deschise nervosŭ. Era anonimă şi nu cuprindea decâtŭ treĭ vorbe latine de unŭ înțelesŭ misteriosŭ: „Fuge, late, tace!" (Fugĭ, ascunde-te, tacĭ!)

(Va urmá.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția unea **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu marginĭ aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** ediț. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostarulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românesci unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei" şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, prețulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoțilorŭ spre a predica, scrisŭ de *Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Beserice[illegible]. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Claiu. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Prețulŭ 80 cr. Editura societățiĭ.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ prețulŭ. fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunțŭ.

Se aduce la cunoscința P. T. Publicŭ, cumcă subscrisulŭ din 1 Iuniŭ n. 1894 ținŭ în arîndă hotelulŭ celŭ mare alŭ Societățiĭ „**Hebe**" din Sângiorgiulŭ românŭ comitatulŭ Bistriță-Năsĕudŭ în Transilvania, care hotelŭ e în imediata apropiare a băilorŭ.

Sperŭ, că P. T. Publicŭ, care pentru lipsă orĭ distragere va binevoi a cerceta unicele băĭ române din Ardélŭ, îmĭ va da sprijinulŭ recerutŭ ca la românŭ. Şi eŭ basatŭ pe praxa câştigată în timpŭ de 6 anĭ ca arîndatorŭ alŭ Internatuluĭ românŭ Vanceanŭ din Blaşŭ, ér din 1 Decembre 1893 ca hoteleriŭ la hotelulŭ „Univers" din Blaşŭ, mĕ voiŭ nisui a multămi pe P. T. Publicŭ pe lângă serviție promptŭ şi acuratŭ cu mâncărĭ bune şi vinurĭ curate de pe Tîrnave.

Cu tótă stima
George Popŭ,
hoteleriŭ.

(13) 3—3

Ad Nr. 141—1894. (14) 1—1

Concursŭ.

Devenindŭ în vacanță *nóuĕ* ajutóre à 25 fl. pe anŭ pentru învĕțăceiĭ meseriaşi români din Transilvania din subvențiunea, ce primesce Asociațiunea spre acelŭ scopŭ dela societatea „Transilvania" din Bucurescĭ, — se escrie concursŭ pentru conferirea acelorŭ ajutóre cu începutulŭ anuluĭ 1894.

Învĕțăceiĭ meseriaşĭ, carĭ doresculŭ a reflecta la ore-unulŭ dintre aceste ajutóre, aŭ să înainteze pe lângă cerere următórele documente:

1) Atestatŭ de botezŭ în originalŭ saŭ în copie legalisată;

2) testimoniŭ scolasticŭ de celŭ puținŭ 4 clase elementare;

3) atestatŭ, că se află deja lucrândŭ la vre-unŭ măiestru saŭ corporațiune şi cu ce succesŭ;

4) contractŭ, în originalŭ saŭ copie legalisată, încheiatŭ cu măestru conformŭ §. 61 alŭ legiĭ industriale (art. leg. XVII. 1884);

5) atestatŭ de moralitate dela autoritatea locală competentă, şi

6) adeverință dela părinți saŭ tutorĭ, că suntŭ decişi a lăsa pe fiiĭ saŭ pupiliĭ lorŭ la învĕțătură, până se vorŭ perfecționa pe deplinŭ.

Cererile instruite cu aceste documente să se înainteze la subsemnatulŭ comitetŭ până în *25 Iuniŭ 1894 n.*

Cererile întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ considera.

Sibiŭ, din şedința comitetuluĭ Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ținută la 3 Maiŭ 1894 n.

Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ vicepreşed. **Dr. I. Bologa** secret. II.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum îaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte**, împreună cu **aşeḑarea acelorŭ obiecte** în fața locului, precum şi **renovarea de iconostase** cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proïecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 16—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 17. fl. 15869.37

Studenţiĭ din clasa VII, VI, V, III gimn. din Blaş aŭ colectat:

Clasa VII: (Continuare)

Eugeniŭ Pantea	„	—.50	
Aureliŭ Rus	„	—.50	
Toma Vasinca	„	—.50	
Ioan Moldovan	„	—.50	
Iuliŭ Tornya	„	—.70	
Eugeniŭ Şimonca	„	—.50	
Florea Bogdan	„	—.50	
Victor Fodor	„	—.50	
Victor Deleŭ	„	—.50	
Alesandru Precup	„	—.40	
Mihail Măcelariŭ	„	—.30	
Ioan Suciŭ	„	—.30	
Ioan Sântimbrean	„	—.30	
Valeriŭ Sasşebesi	„	—.30	

Clasa VI:

Octavian Mihaiŭ	„	1.—	
Romul Radu	„	1.—	
Iuliŭ Poruţ	„	1.—	
Victor Negrea	„	—.50	
Ioan Viciŭ	„	—.50	

Clasa V:

Corneliŭ Bene	„	10.—	
Petru Muntean	„	1.—	
Corneliŭ Crăciunescu	„	1.—	
Constantin Jurcan	„	—.50	
Valeriŭ Orbonaş	„	—.50	
Ioan Muste	„	—.50	
Eugeniŭ Muntean	„	—.50	
Duşan Spărios	„	—.50	
Camil Velican	„	—.50	
Vasiliŭ Hossu	„	—.50	
Clasa III.	„	4.10	fl. 37.90

Artemiŭ Codarcea v.-protp. Giurgeuluĭ a trimis

1. Din *G. S. Miclăuş* pe l. Nr 492 dela:

Artemiŭ Codarcea v.-prot.	fl.	10.—	
Elie Câmpean	„	2.—	
Avram Vlad	„	3.—	
George Boioş	„	2.—	
Simeon Pepelea	„	5.—	
Emil Hossu	„	1.—	fl. 23.—

2. Din *Dămuc* pe l. Nr 482 dela:

Demetriŭ Drăgan	fl.	5.—	
Ioan Candea	„	2.—	
Nicolae Bucur	„	1.—	
Crăciun But	„	—.10	
Popovics Dezső	„	1.—	
Iosif Simon	„	—.20	fl. 9.30

3. Din *Şarmaş* pe l. Nr 490 dela:

Nicolaŭ Ţeran	fl.	—.50	
Stan Petru	„	—.40	
Ţeran Dănilă	„	—.20	
Marcu Ioan l. Grigore	„	—.50	
Trimbiţaş Todor	„	—.30	
Vulcan Gligore	„	—.20	
Marcu Ioan l. Simion	„	—.40	
Micu Tóder	„	—.30	
Baciŭ Ştefan	„	—.20	
Truţa Nicolae	„	—.20	
Marnar Tóder l. Dănilă	„	—.20	
Suciŭ Ioan l. Andreiŭ	„	—.20	
Morariŭ Tóder	„	—.20	
Truţa Iftimie	„	—.20	
Ţeran Vasilie	„	—.10	
Simeon Dandu	„	—.10	
Andreiŭ Vaşlaban	„	—.10	
Pap Gavril	„	—.20	
Ioan Platon	„	—.10	
Ştefan Stan	„	—.10	
Petru Platon	„	—.10	
Stan Nechită	„	—.10	
Simion Platon	„	—.10	
Maria Ţeran	„	—.10	
Petru Mandru	„	—.10	
Gavril Ţeran	„	—.10	
Ioana Trimbiţaş	„	—.20	
Ioan Lascu doc.	„	1.—	
Georgiŭ Băiaş iun.	„	—.50	
Mandru Gligore	„	— 10	
Gavril Ţeran	„	—.10	
Vasilie Mandru l. D.	„	—.50	fl. 7.70

4. Din *Varviz* pe l. Nr 489 dela:

Elia Cănpean paroch	fl.	10.—	
Nicolaŭ Mureşan	„	1.—	
Maria Urzică věd. Murĕşan	„	—.20	
Dumitru Mureşan l. Vas.	„	1.—	
Nicolae Marcu l. Andreiŭ	„	—.30	
Nicolae Pop l. Ioan	„	—.50	
Ioan Suciŭ	„	—.50	
Petru Hanga l. George	„	—.20	
Vasilie Dobrean cantor	„	—.50	
Mihail Hurubean	„	—.20	
Cotfas Vasile l. Petru	„	—.20	
Craian Manoilă	„	—.20	
Dumitru Musca	„	—.50	
Petru Gaftan doc.	„	2.—	
Ioan Musca a Petri	„	—.60	
Ioan Colceriŭ	„	—.20	
Petru Urzică l. Ştefan	„	—.22	
Nic. Hanga l. Chirilă	„	—.20	
Nicolae Gaftan	„	—.10	
Ioan Gaftan	„	—.10	
Grigore Hanga	„	—.10	
Gavril Voideş	„	—.10	
Fondul bis. scol. rom.	„	10.—	
Dela maĭ mulţi credincioşi gr. cat.	„	1.62	
Dumitru Musca l. Filimon	„	1.—	fl. 31.54

5. Din *Bicaz* pe l. Nr 496 dela:

Simion Cotta	fl.	5.—	
Alesandru Precup	„	5.—	
Ioan Urzicean	„	5.—	
Iosif Wuriszki	„	1.—	
Ioan Cotta	„	1.—	
Pompeiŭ Butnariŭ	„	—.50	
Nicolaŭ Cifrea	„	2.—	
Ioan Pop l. Al.	„	—.50	fl. 20.—

6. Din *Csik Szt Domokos* pe l. Nr 485 dela:

Popor	fl.	2.—	
Dionisie Şolnai paroch	„	2.—	fl. 4.—

7. Dela preoţimea tractuluĭ protop. alŭ Giurgeuluĭ cu ocasiunea sinoduluĭ ppesc de primăvară s'aŭ colectat fl. 12.50 fl. 12.50

8. Din *Vasláb* pe l. Nr 486 dela:

Ioan Busioc	fl.	1.—	
Emilia Marieşan n. Montani	„	1.—	
Maria Montani	„	—.20	
Emil Marieşan	„	—.20	
Olivia şi Emilia Marieşan	„	—.20	
Dela poporul gr. cat.	„	7.80	
Alter Hurtig	„	—.20	
Gavrilă Dandu	„	—.20	
Nicodim Rus	„	—.50	
Maria Rus n. Voĭdoş	„	—.30	
Eugenia şi Maria Rus	„	—.20	
Iancsó Ödön	„	—.30	
Bucur Ioan d. Toplita	„	—.40	fl. 12.50

9. Din *Ghimeş Făget* pe l. Nr 483 fl. 12.— fl. 12.—

„Albina“ institut de credit şi economiĭ d. Sibiŭ	fl.	100.—	fl. 100.—
Prin Dr. V. Szmigelski dela un străin	fl.	5.—	fl. 5.—

A. Velican advocat în Alba Iulia a colectat dela:

Alesandru Velican adv.	fl.	10.—	
Nicolaŭ Ivan protopresbiter gr. or.	„	5.—	
Petru S. Cirlea comerc.	„	3.—	fl. 18.—
Bretter Mauriţiŭ din Blaşŭ	fl.	5.—	fl. 5.—
Ioan de Barb căp. în pens. Agram	fl.	5.—	fl. 5.—
Asociatiunea *„Perşeiŭ“* din Chiuzbaia	fl.	20.—	fl. 20.—
Cassa de credit şi economiĭ *Murĕşana* din Reghinulŭ săsĕscŭ pe l. Nr. 49	fl.	100.—	
Dela clientela aceluĭ institut	„	100.—	fl. 200.—

Ştefan Şandor paroch în *Casonul mare* a colectat pe l. Nr 785 dela:

Ştefan Şandor paroch	fl.	2.—	
Victor Mărcuş stud. priv.	„	1.—	
Ignatie Şolnai cantor	„	1.—	
Dela maĭ mulţi poporeni	„	—.35	
Din cassa bisericeĭ	„	1.—	
Ioan Şandor teolog absolut	„	1.—	fl. 6.35

Din *Ugruţ* s'a colectatŭ pe l. Nr 418 dela:

Elie Moldovan docente	fl.	2.—	
Ştefan Bercian paroch	„	1.—	
Czibre Tyimofie	„	—.30	
Czibre Vasaslica curator prim.	„	—.40	
Vescan Vasalică cantor	„	—.30	
Marchiş Mitru jude	„	—.20	
Noja Teodor	„	—.10	
Fĕtu Flore	„	—.20	
Oncu Vasalică	„	—.10	
Zach. Mitru fĕtu	„	—.20	
Bucate adunate dela popor	„	2.45	fl. 7.25

Dr. *I. F. Cheţan* advocat din *Craiova* a colectat pe l. Nr 31 dela:

Liga culturală secţiunea Craiova	leĭ	1000.—	
I. F. Cheţan advocat	„	400.—	
Ioan Faur profesor	„	100.—	
Geor. Popescu arêndaş Brésta	„	100.—	
Alesandru Nicolaid advocat	„	20.—	
Petru Gigurt propr.	„	20.—	
Ilie Sâncelean propr.	„	40.—	
Georgiŭ Petroviciŭ locotenent	„	7.—	
Ioan Mitescu adv.	„	10.—	
P. N. Guran adv.	„	5.—	
Emil Dragoescu adv.	„	5.—	
P. Radulescu adv.	„	5.—	
G. G. Vorvorean proprietar	„	20.—	
A. Varlam adv.	„	5.—	
G. V. Pencioiŭ propr.	„	5.—	
N. Malciŭ adv.	„	5.—	
I. St. Budurescu adv.	„	5.—	
Dimitrie Chiciŭ propr.	„	5.—	
G. M. Păian propr.	„	5.—	
Georgiŭ Têrnovean proprietar	„	5.—	
N. S. Geblescu adv.	„	20.—	
I. Pernian adv.	„	5.—	
S. N. Rusanescu propr.	„	5.—	
P. Anastasiŭ propr.	„	5.—	
G. S. Geblescu propr.	„	5.—	
Tache Andreian propr.	„	5.—	
Nestor Măcelariŭ inginerĭu silvic	„	5.—	
George Pascu funcţionar	„	5.—	
N. Frateş director de pensionat	„	5.—	
V. Kincea propr.	„	5.—	
Ioan Stoicescu adv.	„	5.—	
T. Dimitrescu adv.	„	5.—	
Petru Marian comerc.	„	5.—	
Vasilie Marian comerc.	„	5.—	fl. 914.05

Domnul *Ioan Sântu* din *Constanţa* a colectat pe l. Nr 55/b dela:

Ion Sântu	leĭ	53.—	
George Brătean	„	20.—	
Ion Petrescu	„	5.—	
Vcterinar Moga	„	10.—	
Teodor Coman	„	10.—	
Nicolaŭ Colesia	„	5.—	
Gh. Dimitrescu	„	5.—	
Ión Igel Delean	„	5.—	
Andreiŭ N. Suescu	„	5.—	
Clubul Constanţa	„	50.—	
S. Bellu	„	2.—	
Emil Andreian	„	5.—	
N. Cialic	„	5.—	
St. Dan	„	5.—	
I. Aslan	„	5.—	
Loja Mosonă d. Constanţa	„	20.—	
Moïse Rău	„	10.—	fl. 108.79

Basiliŭ Raţă vicariulŭi Făgăraşuluĭ a colectat:

1. Din *Tohanul vechiŭ* pe l. Nr 864 dela:

Nicolaŭ Găroiŭ	fl.	5.—	

Adausŭ la numĕrulŭ 24 alŭ „Uniriĭ“.

Stanciŭ Găroiŭ . . „ 1.—
Nicolaŭ Cintea . . „ 2.—
Victor Iaja . . . . „ 5.—
Ion Coleş . . . . „ 4.—
Ion Strevoiŭ . . . „ 1.—
Nistor Podariŭ . . „ 1.—
Marton George . . „ 1.—
Nicolaŭ Pană . . . „ 1.—
Ion Sperehez . . . „ 1.—
Ion Dan . . . . „ 1.—
Prehal . . . . . „ 1.—
Iean Gârniţă . . . „ 1.—
Ştefan Ioson . . . „ 1.—
Ioane Pandrea . . „ 1.—
Nicolaŭ Botezan . . „ 1.—
Avisalon Stimptu . . „ 1.—
Nicolaŭ Nicóră . . „ 1.—
Ioan Berariŭ . . . „ 1.—
George Babeş . . . „ 1.—
Ioan Ionica . . . . „ 1.—
Ioan Vendu . . . „ 1.—
Nicolaŭ Stoïca . . . „ 1.—
Micolaŭ I. I. Voda . „ 1.—
Nicolaŭ Pop . . . „ 2.—
George M. Stoïca . „ —.50
George Vasilie Ungur „ —.50
Iosif Aft. Popa . . „ —.50
George P. Popa . . „ —.50
Moïse M. Popa . . „ 1.—
Nicolae G. Vlad . . „ —.50
George I. D. Popa . „ —.50
Iosif Dobaş . . . . „ —.50
Nicolaŭ Grozea . . „ 2.—
Biserica gr. cat. . . „ 10.—
Georgiŭ S. Tomaş . „ 1.— fl. 55.50

Dr. Iacob Brĕnduşan a colectat dela:

Dr. Iacob Brĕnduşan fl. 10.—
George Angel din Bucurescĭ . . . . „ 14.— fl. 24.—
Salamon Sinberger comerciant în Blasŭ . . . fl. 15.— fl. 15.—

Teodor Avram paroch în Biertan a colectat pe l. Nr 515 dela:

Teodor Avram . . fl. 1.—
Gavril Bozoşan înv. . „ —.50
Demetriŭ Stuchirean înv. gr. or. . . . „ —.50
Basiliŭ Isailă preot gr. or. . . . . „ —.30
Andreiŭ Filip . . . „ —.05
Nonu Andreiŭ . . . „ —.20
Niculae Bozoşan . . „ —.20
Ioan Suciŭ . . . . „ —.50
Gavrilă Filip . . . „ —.20
Niculae Calborean . „ —.10
Stachie Andreiŭ . . „ —.10
Simion Florea . . . „ —.05
Dionisiŭ Florea . . „ —.10
Ioan Moldovan . . „ —.05
Ioan Dan . . . . „ —.05
Ioan Florea . . . „ —.20
Victor Calborean . . „ —.20
Sofia Bodărânză şcol. „ —.10
Ioan Strempel . . . „ —.05
Niculae Rotariŭ . . „ —.10
George Rotariŭ . . „ —.05 fl. 4.60

Ilariŭ Ciungan paroch în Timpăhaza a colectat pe l. Nr 216

1. Din *Timpăhaza* dela:

Ilariŭ Ciungan . . fl. 2.—
Fodor Ioan jude com. „ 1.—
Maier Niculae a Domniceĭ . . . . . „ 1.—
Sântu Vasilie . . . „ —.50
Iliş Vasilie . . . . „ —.50
Maier Vasilie l. Avram „ —.50
Popa Niculae l. Moïse „ —.50
Maier Todor l. Gerasim . . . . . „ —.50
Maier Ana l. Niculae „ —.50
Maier Niculae l. Mărian . . . . . „ —.50
Muntean Alesandru . „ —.40
Rodean Ioan . . . „ —.40
Ponorean Ioan . . „ —.40
Mocan Şofron . . . „ —.30
Coza Aureliŭ . . . „ —.30
Maier Vasilica a podariului . . . . „ —.30
Sântu Gavrilă . . . „ —.30
Rusu Todor . . . „ —.30
Ponorean Iacob . . „ —.20
Groza Petru . . . „ —.20
Geamen Ioan . . . „ —.20
Geamen Iacob . . . „ —.20
Macarie Todor . . „ —.20
Maier Ona l. Vasilie „ —.20
Boba Isidor . . . „ —.20
Maier Iosif . . . . „ —.20
Man Lioncă . . . „ —.20
Rodean Tóder . . . „ —.20
Haţegan Ariton . . „ —.20
Bucur Maria l. Partenie . . . . . „ —.20
Boba Iuon ĭun. . . „ —.20
Maier Gavrilă . . . „ —.10
Ponorean Nuţu . . „ —.10 fl. 13.—

2. Din *S. Urfalĕu* dela:

Dr. Iacob Radu . . fl. 2.—
Radu Todor jude com. „ 5.—
Radu Iuon l. Vasilie „ 3.—
Radu Mihailă . . . „ 2.—
Sântoma Vasilie . . „ 2.—
Sîma Ioan . . . . „ 1.50
Breazu Iuon . . . „ 1.—
Maier Aureliŭ . . . „ 1.—
Pintea Login . . . „ 1.—
Radu Ioan l. Mihailă „ 1.—
Lazar George . . . „ —.50
Crişan Ilariŭ . . . „ —.50
Tuluc Iuon . . . . „ —.50
Rodean Ioan . . . „ —.40
Chiorean Ioan . . . „ —.40
Bucur Niculae . . . „ —.40
Rodean Niculae . . „ —.30
Şuteŭ Iovu . . . . „ —.30
Decean Vasilie . . „ —.30
Şuteŭ Şofron . . . „ —.30
Rodean Gafta . . . „ —.25
Decean Ioan . . . „ —.20
Ciumbrudean Todor . „ —.20
Măcelariŭ Tóder . . „ —.20 fl. 24.25

Aron Boer vprot. în Aiud a colectat:

1. Din *Aiud* pe l. Nr 191 dela:

Aron Boer vprot. . . fl. 10.—
Fondul bis. din joseni „ 5.—
Aureliŭ Pop . . . „ 1.—
Rodean Alesandru . „ 1.—
Groza Mirian . . . „ 1.—
Ognean Pavel . . . „ 1.—
Oţel Ioan bĕtrânu . „ 1.—
Onca Petru . . . „ 1.—
Popa Vasilie . . . „ —.50
Beldean Vasilie . . „ —.50
Popa George . . . „ —.50
Câmpean Ştefan . . „ —.50
Alecuşan Gavrilă . . „ —.50
Groza Vasilie . . . „ —.50
Stâncel Aron morariŭ „ —.50
Maldovan Vasilie . . „ —.40
Beldean Dumitru . . „ —.40
Suciŭ Ioan . . . . „ —.40
Popa Gligor . . . „ —.30
Popa Gerasim . . . „ —.30
Groza Niculae . . . „ —.20
Kis Efrem . . . . „ —.20
Beldean Ştefan . . „ —.20
Radu Onu . . . . „ —.20
Oţel Iuon tinĕru . . „ —.20
Praşa Costantin . . „ —.20
Popa Ioan . . . . „ —.20
Crişan Marian . . . „ —.20
Câmpean Augustin . „ —.20
Costan Simion . . . „ —.20
Ilea Şofron . . . . „ —.20
Roşian Teonca . . „ —.20
Gabor Ioan . . . . „ —.20
Onuţ Lica . . . . „ —.20
Stoica Ioan . . . . „ —.20
Sas Ioan . . . . „ —.20
Furda George . . . „ —.20
Luca Ioan . . . . „ —.20
Bedelean Angel . . „ —.10
Bedelean Ştefan . . „ —.10
Fotta Vasilie . . . „ —.10
Ispas Vasilie . . . „ —.10
Kerekes Vasilie . . „ —.10
Câmpean Ioan . . . „ —.10
Demetr Podar . . . „ —.05
Poşar Aron . . . . „ —.05 fl. 30.60

2. Din *Păgida* pe lista Nr 202 dela:

Isidor Barb preot . fl. 2.08
Ranca Tanase . . . „ —.20
Mureşan Vasilie . . „ —.20
Ranca Partenie . . „ —.10
Oltean Ioan l. Dinu . „ —.10
Oltean Vasilie l. Dinu „ —.10
Ranca Ştefan . . . „ —.10
Oltean Ştefan . . . „ —.10
Ranca Niculae . . „ —.10
Ranca Şofron . . . „ —.10
Ranca Vesalon . . „ —.10
Crişan Şofron . . . „ —.10
Raţ Sonea (Simion) . „ —.10
Popa Ilea . . . . „ —.10
Murĕşan Vasilie . . „ —.20
Dela óre cine . . . „ —.22 fl. 4.—

3. Din *Lopadea rom.* pe l. Nr 198 dela:

Iosif Angel not. cerc. fl. 5.—
Checicheş Petru propriet. . . . . „ 2.—
Crăciun Vostinariŭ primar . . . . „ 1.—
Lazar Ioan . . . . „ 1.—
Toma Pop preot . . „ 1.—
Gligor Câmpean . . „ —.50
Simeon Groze . . . „ —.50
Székely Márton . . „ —.20 fl. 11.20

4. Din *Ciugudel* pe l. Nr 208 dela:

Ioan Brînzeŭ . . . fl. 3.—
Atanasie Toma . . „ 2.—
Alimpie Calin . . . „ —.50
Florea Ştefan . . . „ —.25
Alexă George . . . „ —.10
Poşar Avram . . . „ —.20
Moldovan Pavel . . „ —.60
Turdĕşan Gligor . . „ —.60
Man Aron . . . . „ —.30
Gruiţa Pavel . . . „ —.30
Câmpean Filimon . „ —.30
Toma George . . . „ —.30
Olariŭ Onisie . . . „ —.30
Iuga Aron . . . . „ —.30
Irimie Ioan . . . . „ —.80
Vesuţ Niculae . . . „ —.30
Câmpean George . . „ —.30
Toma Vasilie . . . „ —.30
Poşar George . . . „ 1.—
Gerasim Mărginean docente . . . . „ 1.10 fl. 12.85

5. Din *Băgău* pe l. Nr 205 dela:

Teodor Fodor . . . fl. 2.—
Basiliŭ Martin . . „ 1.—
Samoilă Mare . . . „ —.50
Ştefan Muntean . . „ —.50
Ioan Simu . . . . „ —.76
Iacob Boldea . . . „ 1.—
Ioan Hirceagă . . . „ —.20
Rusu Gregorie . . „ —.20
Toma Paul . . . . „ —.50
Maria Popa . . . „ —.40
Dionisiŭ Roşan . . „ 1.—
Tóder Demeter . . „ —.20
Ariton Roşan . . . „ 1.50
Vasiliŭ Iuga . . . „ —.50
Şofron Mărginean . „ —.12
Crindean Ioan . . . „ —.12
George Crişan . . „ —.20
Niculae Timariŭ . . „ —.20
Ioan Crişan . . . „ —.50
Miron Pĕcurariŭ . . „ —.20
Ioan Precup . . . „ —.50
George Crişan . . „ —.50
Simeon Crişan . . „ 1.—
Ieronim Crişan . . „ 1.—
Tanase Roşan . . . „ —.20
Tanase Hirceagă . . „ —.20
Dionisiŭ Mesaroş . . „ —.20
Ioan Mesaroş . . . „ —.20
Lucreţia Mesaroş . . „ —.50
Zacharie Roşan . . „ —.20
George Demetriŭ . . „ —.20
Ioan Demeter . . . „ —.10 fl. 17.40

Suma fl. 17641.65

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 9 Iuniŭ 1894. Numĕrulŭ 25.

Ce are să fie.

Într'unŭ micŭ adausŭ la numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre amu vestitŭ cetitorilorŭ nostri căderea guvernuluĭ Wekerle.

Deşi căderea aceea era de prevĕdutŭ, totuşi împrejurările, între carĭ s'a întîmplatŭ, suntŭ atâtŭ de enigmatice, încâtŭ este fórte cu anevoe a se puté orienta asupra adevĕratelorŭ eĭ cause.

Se scia, — şi a declarat'o însu-şĭ fostulŭ ministru-preşedinte, — că între guvernŭ şi între Corónă se iviseră nisce diferinţe privitoriŭ la proĭectulŭ de lege despre căsătoria civilă. Diferinţele aceste însă parŭ a fi fostŭ numaĭ de a dóua mână, pentru că Maĭestatea Sa primindŭ dimisiunea cabinetuluĭ Wekerle a însărcinatŭ cu formarea cabinetuluĭ celuĭ noŭ pe contele Héderváry, care s'a declaratŭ hotărîtŭ pe lângă necesitatea introducerĭĭ căsătorieĭ civile obligătóre.

Étă celŭ dintâiŭ punctŭ obscurŭ în crisa actuală. Într'adevĕru, dacă contele Héderváry vre totŭ aceea, ce a voitŭ Wekerle, — póte numaĭ cu cevaşĭ diferinţe în procedură, — atunci de ce era lipsă a provoca o crisă de cabinetŭ şi a alarma ţara şi astfelŭ destulŭ de alarmată? O esplicare plausibilă a acesteĭ cestiunĭ cu greŭ se va puté afla.

Alŭ doilea punctŭ obscurŭ în crisa actuală este rolulŭ, ce l'a avutŭ şi-lŭ are contele Kálnoky în provocarea şi resolvarea eĭ. Contele Kálnoky este, ce e dreptŭ, ministrulŭ de esterne alŭ monarchieĭ şi pe lângă asta şi ministrulŭ caseĭ domnitóre. Însă nicĭ una din titlurile aceste nu ĭ-ar da dreptulŭ, să influinţeze asupra criseĭ de guvernŭ din Ungaria afară de casulŭ, dacă schimbarea de guvernŭ şi de guvernare ar fi o necesitate politică de caractĕrŭ internaţionalŭ.

Faptulŭ, pe care cu toţiĭ l'amŭ constatatŭ, este însă, că tóte fasele criseĭ le-a condusŭ şi le conduce contele Kálnoky. Se pare decĭ îndreptăţită presupunerea, că schimbarea de guvernŭ s'a impusŭ prin respecte de politică esternă.

Carĭ potŭ fi însă aceste respecte?

Este probabilŭ, că în locŭ de frunte vorŭ sta relaţiunile faţă de Sfîntulŭ Scaunŭ. Dar atunci din noŭ se ivesce întrebarea, cum de Maĭestatea Sa încredinţézĕ cu formarea nouluĭ cabinetŭ pe unŭ omŭ, care din capulŭ loculuĭ declară, că primesce de alŭ sĕŭ întregŭ programulŭ bisericescŭ-politicŭ alŭ fostuluĭ cabinetŭ Wekerle?

Ce alte respecte internaţionale aŭ pututŭ decĭ, să provóce şi să influinţeze crisa actuală?

Orĭ câtŭ amŭ sta, să căutămŭ, altă causă nu aflămŭ, decâtŭ încurcătură, ce a provocat'o guvernulŭ prin manuarea nenorocită a cestiuniĭ de naţionalităţĭ şi în specialŭ a cestiuniĭ românescĭ.

Într'adevĕrŭ orĭ câtŭ amŭ fi de pesimiştĭ în urma suferinţelorŭ din trecutŭ, totuşĭ nu putemŭ, să credemŭ, că manifestaţiunile elementare ale întreguluĭ regatŭ românŭ, manifestaţiunea de simpatie pentru libertatea poporuluĭ românescŭ de sub corónа Sfîntuluĭ Ştefanŭ alorŭ 162 deputaţĭ din camera Italieĭ şi a preseĭ întregĭ din întrégă lumea civilisată să nu fi atrasŭ atenţiunea guvernuluĭ de esterne din Viena asupra situaţiuniĭ interne periculóse din Ungaria şi să nu fi făcutŭ necesară o crisă de guvernŭ şi o schimbare în sistemulŭ de guvernare.

Este posibilŭ, că noĭ ca interesaţĭ în causă ne aflămŭ în rătăcire. Dar o mărturisimŭ sincerŭ, că după cele petrecute causa criseĭ numaĭ în împrejurarea din urmă o putemŭ privi şi numaĭ în locŭlŭ alŭ doilea în proĭectulŭ de lege privitoriŭ la căsătoria civilă.

Recunóscemŭ, că şi presupunerea nóstră îşĭ are ipotese contrare. Anume e neesplicabilŭ în presupunerea nóstră, cum de Maiestatea Sa a chematŭ la sine totŭ politicianĭ şoviniştĭ, maĭ şoviniştĭ póte decâtŭ Wekerle. Dar să nu uĭtămŭ, că Monarchulŭ maĭ întâiŭ chémă la sine de aceia, de carĭ ĭĭ recomandă fostulŭ ministru preşedinte şi preşedinţiĭ caselorŭ parlamentuluĭ. Să nu uĭtămŭ maĭ departe, că de sigurŭ vorŭ fi politicianĭ de aceia, carĭ vorŭ recomanda Coróneĭ ómenĭ, carĭ să deslege cestiunea naţionalităţilorŭ, în specialŭ cestiunea română cu strivire şi nimicire totală. Tóte aceste suntŭ posibile. Dar tóte aceste nu vorŭ schimba adevĕrulŭ, că crisa este a se ascrie în mare parte

Feuilleton.

Etică modernă.

(O escursiune în vécŭlŭ luminelĭ.)

Audit'aţĭ de *Herbert Spencer*? Nu?

Întrebaţĭ dară pe orĭ care pedagogŭ de Dómne ajută, care şĭ-a primitŭ pedagogia în şcóla modernă, şi veţĭ vedé, cum îşĭ va lua pălăria cu reverinţă de pe capŭ la audulŭ numeluĭ Herbert Spencer. Nicĭ nu e mirare, mĕ rogŭ. Dór Darwin l'a privitŭ de filosofulŭ celŭ maĭ mare alŭ timpuluĭ nostru. Şi ce suntemŭ noĭ în raportŭ cu Darwin? Nisce pigmeĭ, cărora li se cuvinŭ capete plecate.

Herbert Spencer e una dintre auctoritătile moderne cele maĭ marĭ pe terenulŭ pedagogieĭ. În pedagogia modernă părerile luĭ aŭ aprópe valóre de legĭ. Aţĭ avutŭ prilejŭ, să cetiţĭ despre elŭ şi despre principiile luĭ şi prin foile nóstre. După cele de maĭ la délŭ nicĭ nu e mirare, că foile nóstre vĕdescŭ interesŭ aşa de viŭ faţă cu Spencer. Numaĭ „Unirea“ a tăcutŭ până acum tăcerea pesceluĭ. Şi acésta nu e bine. S'ar părĕ, că „Unirea“ e rĕmasă de lume.

„Unirea“ scusându-sĕ decĭ cu lipsa despaţŭ pentru despreţuirea de până acum a acestuĭ lucéfĕrŭ voesce să grăéscă despre elŭ macarŭ acum, deşi cam târdiŭ.

Herbert Spencer a scrisŭ între alte opurĭ „epocale“ şi unŭ opŭ, care pórtă inscripţia „Principiile eticeĭ“.

Într'însulŭ daĭ de capitule, carĭ pórtă în frunte inscripţiile „Etica animalelorŭ“, „Dreptate anteumană“, „Consciinţă la animale“ şi altele.

Dar cum póte să grăéscă unŭ omŭ seriosŭ despre „Etica animalelorŭ“, despre „Consciinţă la animale“? — Cum? Étă aşa:

Esistă o ordine morală. Totdeuna şi pretutindenea aŭ făcutŭ şi facŭ ómeniĭ deosebire între bine şi între rĕŭ. La toţĭ ómeniĭ se deştéptă glasulŭ internŭ alŭ consciinţeĭ, care-i îndémnă la bine şi-l reţine dela rĕŭ şi pentru fapta cea bună îĭ laudă, ĕră pentru cea rea îĭ cértă. Acesta e unŭ faptŭ aşa de notoriŭ, câtŭ elŭ întocmaĭ aşa de puţinŭ se póte trage la îndoélă ca şi sórele de pe tărie. De aceea îlŭ şi admitŭ toţĭ ómeniĭ, până şi Spencer.

Dar în ce chipŭ are să se esplice faptulŭ acesta? Recurgêndŭ la filosofia sănĕtósă şi la învĕţătura creştină îneunjurĭ orĭ ce pedecă, ce s'ar împotrivi acesteĭ esplicărĭ. Dumnedĕu a scrisŭ, celŭ puţinŭ în trăsăturĭ generale, legea morală ca espresiune a voinţeĭ sale în mintea şi inima tuturorŭ ómenilorŭ. Fiesce care omŭ, care ajunge la usulŭ raţiuniĭ, află cu o cale, că elŭ are să împlinéscă binele şi să se feréscă de rĕŭ, pentru că se face vinovatŭ şi vrednicŭ de pedépsă înaintea Domnuluĭ sĕŭ celuĭ maĭ înaltŭ, dacă împlinesce rĕulŭ orĭ nu împlinesce binele necesarŭ. Avêndŭ înaintea ochilorŭ principiile acestea generale póte omulŭ să judece în fiesce care casŭ singuraticŭ asupra lucrărĭĭ sale libere. Judecata acésta practică a minţiĭ asupra lucrărilorŭ şi întrelăsărilorŭ nóstre pe temeiulŭ principiilorŭ etice generale este glasulŭ consciinţeĭ. Înainte de faptă consciinţa este unŭ căleuzŭ, care arată omuluĭ calea spre scopulŭ luĭ ultimŭ, îĭ arată, ce are să facă şi ce să lase. După faptă consciinţa e unŭ judecătoriŭ, care remunerézĕ pe omŭ pentru binele împlinitŭ, îlŭ umple de linişte şi mulţămire, ĕră pentru rĕulŭ sevârşitŭ îlŭ pedepsesce, îlŭ chinuesce cu temere şi nelinişte.

Cu ce înlocuesce sciinţa modernă esplicarea acésta atâtŭ de simplă şi îndestulitóre?

Dacă amŭ ţinĕ cu filosofia modernă necredinciósă, că omulŭ nu e zidirea atotputinţeĭ creatóre a luĭ Dumnedĕu, şi Dumnedĕu nu ĭ-a însuflatŭ chipulŭ şi asemĕnarea sa, suffe-

stării, în care a ajunsŭ vada monarchiei din causa cestiunii românesci.

Ce are deci, să fie?

Nu scimŭ. Póte că de acum se va limpedi situaţiunea şi se va inaugura o politică mai cu minte şi mai fericitóre pentru ţara acésta nefericită. Dară se póte şi aceea, că şovinismulŭ desfrînatŭ va mai încerca odată a pune capetŭ cestiunii nóstre cu intimidări şi prigoniri.

Noi n'avemŭ de ce ne teme. Suferinţele îndurate nu aŭ fostŭ în stare a ne descuraja, din potrivă ne-aŭ oţĕlitŭ şi ne-aŭ pregătitŭ calea triumfuluĭ. Suferinţele din viitoriŭ şi mai puţinŭ ne vorŭ puté înfrica, şi cu câtŭ vorŭ fi mai grele, cu atâtŭ mai sigurŭ la isbândă ne vorŭ duce.

Cu deplină linişte putemŭ deci, să stămŭ înaintea întrebării:

Ce are să fie?

Verdictulŭ senatuluĭ universitarŭ din Cluşŭ. — Comunicarămŭ deja, că 39 universitarĭ români din Cluşŭ aŭ fostŭ citaţi a se înfăţişa înaintea rectoruluĭ universităţii. Acum ni-se împărtăşesce verdictulŭ, care l'a publicatŭ în 5 a c. senatulŭ universitarŭ asupra acelorŭ universitarĭ români. Elŭ cuprinde următórele: *1. Li-se denégă (suspinde) subscrierea indicilorŭ pe semestrulŭ alŭ doilea 1893/4. 2. Nu li-se vorŭ estrada atestate de depărtare şi nici absolutorii. 3. Nu vorŭ fi lăsaţi la depunerea esamenelorŭ fundamentale, esamenelorŭ de statŭ şi rigoróselorŭ. 4. Cuietanţele pentru scóterea stipendiilorŭ nu vorŭ mai fi vidimate de respectivele decanate.*

Verdictŭ mai draconicŭ abia putea să aducă unŭ senatŭ universitarŭ. Firesce, că verdictulŭ acesta va face din oslnditĭ totŭ atâţia „români cuminte".

De comentariŭ altcum nu are lipsă verdictulŭ acesta. Singurulŭ comentariŭ póte fi acela, că pe timpulŭ unuĭ împĕratŭ romanŭ cu numele Iulianŭ încă se luaŭ astfelŭ de mĕsurĭ draconice împotriva creştinilorŭ, dar mâna luĭ Dumneḑeŭ a ajunsŭ pe celŭ ce nu voia să scie de Dumneḑeŭ. Dreptatea luĭ Dumneḑeŭ nu e ca dreptatea ómenilorŭ!

Crisa de cabinetŭ. — În adausulŭ scurtŭ dela numĕrulŭ celŭ mai de pe urmă alŭ foiĭ nóstre amŭ împărtăşitŭ scirea, că Maĭestatea Sa a primitŭ dimisionarea cabinetuluĭ Wekerle şi cu formarea nouluĭ cabinetŭ a încredinţatŭ pe banulŭ Croaţieĭ c. Khuen Héderváry.

Celŭ mai sigurŭ dintre evenimentele, carĭ şi-aŭ urmatŭ de atuncĭ, este fiascŭlŭ luĭ Héderváry întru încercarea de a forma cabinetulŭ. Încercarea luĭ se vede, că nici nu a fostŭ chiarŭ seriósă. Elŭ s'a mărginitŭ cu încercarea luĭ la partidulŭ guvernamentalŭ, éră prospecte de reuşită putea să aibă numai aşa, dacă spărgea solidaritatea acestuĭ partidŭ şi cerca o fusiune între o parte a acestuĭ partidŭ, între ceĭ ieşiţi deunăḑi din partidulŭ guvernamentalŭ şi eventualŭ şi între partidulŭ luĭ Apponyi. Dar spargerea partiduluĭ guvernamentalŭ a prevenit'o Wekerle provocândŭ în clubulŭ partiduluĭ o hotărîre unanimă, carea între altele ḑice: „Partidulŭ manifestă alipirea şi încrederea sa nesguduită faţă cu dimisionatulŭ ministru presidentŭ şi cu soţiĭ luĭ în cabinetŭ şi-ĭ recércă, să continue mai departe şi în ḑilele acestea grele conducerea partiduluĭ."

Wekerle voesce cu orĭ ce preţŭ, să rĕmână şi pe mai departe în fruntea afacerilorŭ. Corona a voitŭ să conferéscă şi cu unĭĭ dintre capiĭ partidelorŭ opoziţionale, în specialŭ cu Szápáry şi cu Apponyi, dar se ḑice, că luĭ Wekerle ĭ-a succesŭ a înduplecа pe Maĭestatea Sa, să amâne esecutarea acestuĭ propusŭ, asigurândŭ, că îĭ va succede a aplana crisa între marginile partiduluĭ guvernamentalŭ. Wekerle, numai ca să rĕmână la putere, a renunţatŭ la pretensiunea de mai înainte, ca Maĭestatea Sa să numéscă unŭ numĕrŭ mai mare de conţĭ şi baronĭ îndreptăţiţi pe basa censuluĭ de a fi membri în casa magnaţilorŭ. Dar se ḑice, că Maĭestatea Sa nu a fostŭ îndestulitŭ cu atâta, ci a pretinsŭ, ca noulŭ cabinetŭ la nicĭ unŭ casŭ să nu maĭ cuprinḑă pe Csáky şi pe Szilágyi.

Asta a fostŭ pentru Wekerle o condiţiune nespusŭ de grea. Csáky îşĭ vĕdise şi maĭ înainte de repeţite orĭ dorinţa de a se retrage. Dar Szilágyi era neînduplecabilŭ, şi elŭ dispune de încrederea unuĭ numĕrŭ mare din membriĭ partiduluĭ guvernamentalŭ. Cu tóte acestea se ḑice, că luĭ Wekerle ĭ-a succesŭ, să înduplece şi pe Szilágyi, să se ducă „de bună voe" şi să se îndestulésca cu presidiulŭ caseĭ deputaţilorŭ.

„Magyarország" de ieri şi aduce lista nouluĭ cabinetŭ. Dintre ministriĭ ceĭ vechĭ lipsescŭ Csáky, Szilágyi, Bethlen şi Tisza Lajos. Lista e următórea: *Wekerle* ministru presidentŭ şi de finanţe, *Fejérváry* ministru de honvedĭ, *Lukács* ministru de comunicaţiune, *Iosipovich* ministru croatŭ, *Hieronymi* ministru de interne, *Bánffy Dezső* ministru de agricultură, *Eötvös Loránd* ministru de culte şi instrucţiune, *Andrássy Gyula* ministru pe lângă persóna Maiestăţiĭ Sale, şi *Darányi Ignácz* ministru de justiţie. Aceea-şĭ fóe ḑice, că de se va mai întîmpla cumva vre-o schimbare în lista acésta, schimbarea se va referi celŭ multŭ la portofoliulŭ ministeriuluĭ de justiţie. Maiestatea Sa încă nu s'a decheratŭ, dacă primesce lista acésta.

De cumva se adeveresc scirile acestea, ele potŭ să însemne orĭ ce, numai una nu, şi acésta una este, că Maiestatea Sa ar consimţi cu politica bisericéscă de până acuma. Dacă ar consimţi cu ea, nu ar fi pretinsŭ delăturarea părinţilorŭ eĭ, adecă a luĭ Csáky şi Szilágyi.

De aceea se ḑice, că opoziţia din casa magnaţilorŭ e mai hotărîtă ca orĭ şi când, să se lupte în contra acesteĭ politicĭ şi să nu cedeze nicĭ uneĭ presiuni. Ea nu a luatŭ şi nicĭ pe viitoriŭ nu va lua poziţie în contra persónelorŭ, carĭ şedŭ în scaunele ministeriale, ci se luptă în contra nefericiteĭ politicĭ bisericescĭ, orĭ cine va fi acela, care o representă.

De aceea chiarŭ şi dacă s'ar adeveri scirea, că luĭ Wekerle ĭ-a succesŭ, să reconstruéscă ministeriulŭ, acesta nu are prospecte la o viaţă lungă, şi acésta cu atâtŭ mai vîr

---

tulŭ spiritualŭ şi nemuritoriŭ, şi nu l'a făcutŭ prin acésta pentru totdeuna domnŭ alŭ zidiriĭ visibile, atunci ar trebui să concludemŭ şi la aceea, că omulŭ întregŭ întreguţŭ s'a desvoltatŭ din animalŭ şi acesta din materie. Căci omulŭ nu esistă din veci. A fostŭ o vreme, în care pe planetulŭ nostru nu era cu putinţă nicĭ o viaţă organică. Că omulŭ ar fi sburatŭ cu unŭ meteorŭ de pe vre unŭ altŭ planetŭ orĭ de pe o stea fixă pe pămîntŭ, asta sciinţa modernă încă nu cutézŭ să o susţină. Aşa dar care ĭ-a fostŭ începutulŭ? Fără de veste nu se nasce pe pămîntŭ nicĭ o formaţiune organică, pentru că natura nu face salturĭ. Trebue deci să se susţină, că omulŭ s'a desvoltatŭ prin transiţiunĭ micuţe şi neobservabile din animalŭ, éră acesta orĭ din plantă orĭ nemijlocitŭ din materia cea fără de viaţă. Deja poeţiĭ Elinilorŭ şi Romanilorŭ anticĭ aŭ enunţatŭ ipotesa acésta de desvoltare şi aŭ împodobit'o cu ajutoriulŭ fantasieĭ aşa, câtŭ Darwiniştilorŭ nostri nu le rĕmâne nicĭ macarŭ gloria de a fi propusŭ o învĕţătură nóuă. Noŭ este la eĭ numai chipulŭ, în care idea acésta de desvoltare se esplică cu ajutoriulŭ luptеĭ pentru esistinţă, în urma căreia a rĕmasŭ numai ceea ce este mai potrivitŭ. Şi teoria acésta capĕtă apoi o tivitură de „fapte, la carĭ nu încape nicĭ o îndoélă".

După părerea Darwiniştilorŭ întréga ordine morală şi în specialŭ legea morală şi consciinţa încă s'a începutŭ şi desvoltatŭ numai încetulŭ cu încetulŭ întocmai ca omulŭ însu-şĭ. Dar aci se ivesce éră întrebarea: Cum s'a întîmplatŭ acésta?

La întrebarea acésta părtinitoriĭ ipoteseĭ de desvoltare proclamate de Darwin potŭ să servéscă în dóuĕ chipurĭ cu rĕspunsŭ.

Într'unulŭ se ḑice, că desvoltarea morală s'a începutŭ numai cu omulŭ aşa, că animalele se eschidŭ din ordinea morală. După celalaltŭ desvoltarea aceea a începutŭ deja a-şĭ arĕta ḑorile deja în animale, şi de aceea trebue să se găséscă deja în animale simţeminte morale.

La începutŭ representanţiĭ esplicării moderne a lumiĭ se îndestuliaŭ cu rĕspunsulŭ celŭ dintâiŭ. Dar acestuĭ rĕspunsŭ ĭ-se împotrivesce faptulŭ, că pretutiudenea şi în tóte timpurile găsimŭ pe ómenĭ cu concepte morale, carĭ deşi eraŭ greşite în multe privinţe, totuşi eraŭ deplinŭ desvoltate. Ordinea morală în conturele sale cele mai esenţiale şi mai generale a fostŭ totdeuna şi pretutindenea proprietatea comună a tuturorŭ ómenilorŭ. Călĕtorĭ de odinióră, mai alesŭ de ceĭ din şcóla luĭ Darwin, sciaŭ să povestéscă despre ómenĭ, carĭ se caţără în turme pe arborĭ, nu cunoscŭ foculŭ şi suntŭ lipsiţĭ de orĭ ce felŭ de concepte morale şi religióse. Dar cercetările mai treze aŭ alungatŭ poveştile acestea deja de multă vreme în ţara fabulelorŭ. Pretutindenea ne întîmpină ómeniĭ în privinţa ordiniĭ morale ca membri vrednicĭ aĭ némuluĭ nostru.

Unde aŭ dar să se cerce începuturile cele dintâiŭ ale ordiniĭ morale? Orĭ trebue să admitemŭ şi aci, că o prăpastie largă şi fără de trecĕtóre despărţesce pe ómenĭ de animale, orĭ trebue să recurgemŭ la alŭ doilea rĕspunsŭ de mai la délŭ şi în butulŭ minţiĭ sănĕtóse să susţinemŭ, că şi la animale se găsescŭ ideĭ şi simţeminte morale. Acésta aŭ şi făcut'o Darwiniştiĭ cu Darwin şi Spencer în frunte. În specialŭ Spencer se silesce a degrada după putinţă popórele necivilisate în privinţa ideilorŭ morale la o tréptă fórte de josŭ, pentru ca în chipulŭ acesta să micşoreze prăpastia dintre omŭ şi animalŭ, dar elŭ de altă parte estinde ordinea morală cu multă cutezare şi la animale şi se silesce din tóte puterile, să demustre, că la „fraţiĭ nostri" din zoologie, carĭ suntŭ încă neîndemânaticĭ şi negrăitorĭ, s'ar găsi concepte şi simţeminte etice. Serviţiĭ deosebite îĭ prestaŭ în lucrulŭ acesta molimele şi mai alesŭ câniĭ, carĭ cu purtarea sa morală după elŭ une orĭ chiarŭ ruşinézŭ pe omŭ. Spencer nicĭ odată nu grăesce despre ideile etice ale viteloru cornute şi ale pachidermelorŭ slăninate, şi acésta o face póte din consideraţie gingaşe faţă cu cetitoriĭ sĕĭ.

Spencer voindŭ să pregătéscă în câtva pe cetitorĭ la demonstrarea ideilorŭ etice ale câniloru, cailoru, găinelorŭ şi altoru animale,

tosŭ, de órece se ḑice, că Maĭestatea Sa doresce, ca proĭectulŭ despre căsătoria civilă să se pertracteze în casa magnaţilorŭ fără amânare.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cu căderea cabinetuluĭ Wekerle sperămŭ, că se vorŭ pune la o parte şi nefericitele proiecte de legĭ politice-bisericescĭ, presentate de ministriĭ Szilágyi şi Csáky şi ţara celŭ puţinŭ în parte îşĭ va redobândi liniştea, de care are mare lipsă.

Averile cele considerabile ale bisericeĭ catolice suntŭ unŭ ghimpe în ochiĭ liberalilorŭ şi a prietinilorŭ lorŭ jidanĭ şi reformaţi. Vocĭ singuratice în presă şi chiarŭ şi în parlamentŭ s'aŭ ridicatŭ maĭ de multe orĭ pentru secularisarea averilorŭ bisericescĭ. Acum se pare, că începŭ şi municipiile, unde de regulă domnesce câte o clică. Începutulŭ în direcţiunea acésta l'a făcutŭ comitatulŭ Murĕşŭ-Turda hotărîndŭ în adunarea din 25 Maiŭ a. c., că comitatulŭ să róge dieta ţĕreĭ pentru confiscarea averilorŭ prelaţilorŭ, şi prin o adresă să se recerce şi celealalte comitate a îndrepta cătră dietă asemenea rugare.

Roma.

În cercurile din Vaticanŭ se ţine ca sigurŭ, că guvernulŭ rusescŭ a hotăritŭ a restabili representanţa sa ordinară pe lângă Vaticanŭ. Representantulŭ estraordinarŭ alŭ Rusieĭ Iswolski va primi titululŭ de ministru residentŭ.

În cercurile bineinformate din Petersburg se susţine, că apropierea diplomatică între Rusia şi S. Scaunŭ s'a făcutŭ la iniţiativa Ţaruluĭ. Oficiosulŭ Journal de St. Petersbourg vorbindŭ despre numirea luĭ Iswolski ca ministru residentŭ alŭ Rusieĭ pe lângă Vaticanŭ adauge, că intenţiunile binevoitóre ale Papeĭ şi spiritulŭ lorŭ pacificŭ facŭ posibilŭ şi de doritŭ legătura Rusieĭ cu S. Scaunŭ.

Sfinţia Sa în 3 l. c. a primitŭ în audienţă pe Kozlowski, archiepiscopulŭ catolicŭ de Mohilow, a cărŭi reşedinţă este în St. Petersburg. Se crede, că audienţa archiepiscopuluĭ Kozlowski încă ar fi în legătură cu restabilirea relaţiunilorŭ diplomatice între S. Scaunŭ şi guvernulŭ rusescŭ.

Maĭ multe ḑiare liberale aŭ adusŭ scirea, că Sfinţia Sa Leonŭ XIII are de cugetŭ, să publice o enciclică referitóre la unirea bisericeĭ orientale desbinate cu biserica Romeĭ. În foĭ acreditate nu amŭ cetitŭ despre acésta enciclică, dară noĭ amŭ dori din inimă, ca să se publice enciclica şi să albă şi succesŭ.

În 28—30 Maiŭ serbându-se centenariulŭ nascerii gloriosuluĭ pontifice Piŭ IX aŭ venitŭ la Roma o mulţime de peregrinĭ italienĭ şi străinĭ. Aceştia aŭ decoratŭ mormîntulŭ pontificeluĭ, aŭ asistatŭ la s. Liturgie celebrată la mormîntŭ, éră în 30 l. tr. aŭ fostŭ de faţă la s. Liturgie celebrată de Papa Leonŭ XIII în biserica s. Petru. Papeĭ, care se simte bine, atâtŭ la întrare câtŭ şi la eşirea din biserică i-s'aŭ făcutŭ ovaţiunĭ călduróse. Papa în o alocuţiune ţinută cătră aranjatoriĭ festivităţiĭ a lăudatŭ meritele neperitóre ale pontificeluĭ Piŭ IX.

„Cerculŭ s. Petru" alŭ tinerilorŭ catolicĭ italienĭ şĭ-a serbatŭ în 26 l. tr. ĭubileulŭ de 25 anĭ. Membriĭ acestuĭ cercŭ aŭ primitŭ în anulŭ trecutŭ cu multă afabilitate pe peregrinĭi românĭ la Roma şi aŭ datŭ în onórea lorŭ unŭ concertŭ impunĕtoriŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Întrégă presa se ocupă de crisa ministerială provocată prin dimisionarea cabinetuluĭ Wekerle. Cabinetulŭ şĭ-a presentatŭ dimisiunea verbalŭ Monarchuluĭ în 1 a c., şi totŭ verbalŭ a declaratŭ şi Maĭestatea Sa, că o primesce, încredinţându-pe banulŭ Croaţieĭ Khuen Héderváry cu formarea nouluĭ cabinetŭ. Rugarea formală de a fi absolvaţĭ dela portofoiurile lorŭ aŭ subscris'o ministriĭ numaĭ în 2 a c.

Lunĭ diminéţă a sositŭ Maĭestatea Sa în Budapesta. La gară a fostŭ întimpinatŭ de cătră persónele oficióse şi de cătră deputaţiĭ opoziţionalĭ, éră deputaţiĭ guvernamentalĭ demonstrative aŭ absentatŭ dela primirea Regeluĭ. Vre-o câteva sutĕ de aderenţĭ aĭ politiceĭ luĭ Wekerle aŭ încercatŭ să insceneze demonstraţiunĭ în favorulŭ cabinetuluĭ dimisionatŭ, dară nu le-a succesŭ. Dintre aceştia, precum spune „M. Hirlap", cândŭ a trecutŭ pe lângă eĭ Maĭestatea Sa, 10—15 persóne aŭ strigatŭ „Abzug".

Totŭ Lunĭ a fostŭ convocaţĭ deputaţiĭ la o şedinţă, în care Wekerle a adusŭ la cunoscinţă dimisionarea cabinetuluĭ, motivele dimisionării însă nu le-a descoperitŭ din causă, că încă nu i-s'a comunicatŭ autografulŭ regalŭ referitoriŭ la primirea dimisiunii. Ugron reflectândŭ la declaraţiunea luĭ Wekerle întrebă, că dacă nu a sositŭ autografulŭ pentru primirea dimisiunii, cum umblă Khuen Héderváry să compună noulŭ cabinetŭ? Procedura acésta este neparlamentară. „Pe cine voiţi, să maĭ faceţi nebunĭ?" Ugron atacă aspru partidulŭ guvernamentalŭ şi pe preşedintele dieteĭ, care ĭ-a detrasŭ cuvîntulŭ. Apponyi încă se miră, cum de se încércă compunerea nouluĭ cabinetŭ, până ce nu-ĭ primită în tótă regula dimisiunea celuĭ vechiŭ. Dieta ĭea spre sciinţă declaraţiunea ministruluĭ; asemenea face şi casa magnaţilorŭ convocată Lunĭ totŭ spre acestŭ scopŭ.

În conferinţa din 2 a c. a clubuluĭ liberalŭ dându Wekerle deslușirĭ cu privire la abḑicerea cabinetuluĭ a ḑisŭ, că guvernulŭ a cerutŭ dela Coróna garanţe pentru votarea căsătorieĭ civile şi în casa magnaţilorŭ, spre care scopŭ a propusŭ şi cerutŭ autorisarea, 1. că să se denumescă treĭ membri pe viaţă în locurile vacante din casa de susŭ, 2) să se declare Coróna, că în privinţa necesităţiĭ politice a proĭectelorŭ bisericescĭ consimte cu guvernulŭ şi din partea Sa încă doresce, ca acele proĭecte câtŭ maĭ cu-

---

începe opulŭ sĕŭ cu o disertaţie generală despre „etica la animale". Din principiile luĭ fundamentale ḑice elŭ, că resultă cu necesitate, că etica are să se ocupe şi de activitatea animalelorŭ.

Etica, aşa ne învaţă Spencer, are de obiectŭ principalŭ, nu pe cum se ḑicea până acum, lucrarea, întru câtŭ provócă complăcere, ci preste totŭ lucrarea, „întru câtŭ aduce urmărĭ bune orĭ rele pentru alţiĭ".

Dacă cercŭ decĭ, că óre cataplasmele recĭ, o litră de bere bună beută înainte de prânzŭ, o petrecere de maĭ multe septĕmâni la scălḑi şi altele de felulŭ acesta aŭ urmărĭ bune orĭ rele pentru mine orĭ pentru alţiĭ, acésta va fi o cercetare etică, o cercetare morală-filosofică. Şi în chipulŭ acesta s'aŭ înălţatŭ toţĭ mediciĭ şi apotecariĭ la demnitatea de „specialiştĭ" în ale eticeĭ!

Spencer se pare, că a băgatŭ de samă, că a ḑis'o prea mare. De aceea grăbesce cu adausulŭ: Însă chiarŭ şi dacă amŭ voi să restringemŭ etica la lucrare, întru câtŭ ea meritä laudă orĭ mustrare, totuşĭ trebue să admitemŭ o „etică a animalelorŭ". „Căcĭ şi anumite lucrărĭ de ale animalelorŭ provócă în noĭ antipatie orĭ simpatie. La paserea, care hrănesce pe mueruşca sa în timpulŭ, care-lŭ petrece acésta pe óuĕ, privimŭ cu unŭ felŭ de complăcere. La o clocă, carea îşĭ negligă óuĕle, privimŭ cu antipatie hotărîtă, pe cândŭ pe aceea, care îşĭ apĕră cu curajŭ puiĭ, o admirămŭ." Aşa ḑice Spencer nu fără adevĕrŭ.

Dar póte-se óre ḑice despre orĭ care lucrare, care o întimpinămŭ cu simpatie orĭ cu antipatie, că ea este moralminte bună orĭ rea? Dacă ar fi aşa, atuncĭ e hotărîtŭ, că ocăcăitulŭ bróscelorŭ în nopţĭ liniştite de vară este o lucrare nemorală, pe cândŭ dimpotrivă trilulŭ ciocârlieĭ, carea în dimineţile de primăvară se înalţă cătră ceriŭ, e o lucrare moralminte bună şi virtuósă. La unŭ rîŭ, carĕ curge maiestosŭ, şi în a cărui ape se vĕḑŭ chipurĭ de coline încununate cu viţe, castelurĭ falnice şi cetăţĭ bogate, privimŭ cu plăcere, pe cândŭ dimpotrivă la unŭ rîŭ, care s'a rĕsculatŭ selbaticŭ şi şĭ-a ieşitŭ din alvie şi pustiesce cetăţĭ şi sate şi înmormîntézä în valurile sale ómenĭ şi animale, privimŭ cu îngrozire. De aci să urmeze óre, că rîurilorŭ are să se ascrie moralitate? Ba plăcerea orĭ neplăcerea, cu care privimŭ lucrarea, nicĭ la ómenĭ nu e de ajunsŭ, pentru ca să le ascriemŭ moralitate. Arta unuĭ pianistŭ virtuosŭ o întimpinămŭ cu plăcere, éră ciocănitulŭ, care-lŭ sevârşesce unŭ omŭ fără de talentŭ musicalŭ pe acela-şĭ pianŭ, îlŭ întimpinămŭ cu neplăcere. Resultă óre de aci, ca să judecămŭ şi asupra caractĕruluĭ eticŭ alŭ acestorŭ dóuĕ lucrărĭ? Nicĭ de cum. Omulŭ acela fără de talentŭ musicalŭ póte să stea pe o trépta cu multŭ maĭ înaltă a moralităţiĭ decâtŭ virtuosulŭ celŭ maĭ celebru.

Se vede dar, că Spencer trebue să réstórne tóte vederile etice de până acum, pentru ca să ne pótă conduce la „etica la animale".

Dar celebrulŭ filosofŭ modernŭ merge şi maĭ departe şi ḑice: „Atâtŭ lucrărĭ de cele egoistice câtŭ şi de cele altruistice (îndreptate spre binele comunŭ) se potŭ deosebi şi la animale ca lucrărĭ bune şi rele. O veveriţă, carea adună proviantŭ pe timpulŭ ĭerneĭ, îşĭ câştigă laudă, pentru că sevârşesce ceea ce o veveriţă de omenie trebue să sevârşéscă, şi din contră despre alta, care a fostŭ leneşă, nu s'a îngrijitŭ de proviantŭ şi pere de fóme, ḑicemŭ, că perirea l-a fostŭ pedépsa, de care a fostŭ vrednică."

Orĭ şi cine are dreptulŭ de a trage la îndoélă, că celebrulŭ Spencer ar fi vĕḑutŭ vre-o veveriţă, care tómna nu şĭ-a adunatŭ proviantŭ şi în chipulŭ acesta a meritatŭ, ca Spencer să o certe. Veveriţele sevârşescŭ adecă întocmaĭ ca şi tóte celealalte animale ceea ce nu potŭ să nu sevârşéscă. Înstinctulŭ le mănă cu necesitate spre ceea ce le este de lipsă pentru subsistinţă. De aceea nicĭ nu le lăḑămŭ orĭ certămŭ în sensŭ propriŭ, întocmaĭ pe cum nu certămŭ calulŭ,

rêndŭ să devină legĭ, şi 3) să fie autorisatŭ guvernulŭ, că la casulŭ cândŭ casa de susŭ de noŭ ar respinge proïectele votate de dieta ţĕreĭ, să pótă aduce ecuilibriulŭ între cele dóuĕ corpurĭ legiuitóre prin înmulţirea membrilorŭ ereditarĭ aĭ caseĭ de susŭ. După ce Coróna nu a consimţitŭ la punctulŭ din urmă, guvernulŭ şĭ-a datŭ abdicerea.

Casa magnaţilorŭ în şedinţa din 1 a c. primindŭ nunţiulŭ camereĭ deputaţilorŭ relativŭ la a dóua votare a proïectuluĭ de lege despre căsătoria civilă, a hotărîtŭ cu unanimitate, că preşedintele caseĭ de susŭ să amâne până la *timpŭ oportunŭ* desbaterea nunţiuluĭ camereĭ deputaţilorŭ. (Cândŭ va fi acelŭ timpŭ oportunŭ?)

Austria.

Sesiunea parlamentară s'a închisŭ Sâmbătă. În discursulŭ de închidere preşedintele Chlumecki a comunicatŭ deputaţilorŭ, că la proxima redeschidere a şedinţelorŭ parlamentare se va pune la ordinea ţileĭ raportulŭ referitoriŭ la reforma justiţiară. Cu privire la reforma electorală declară, că atâtŭ guvernulŭ, câtŭ şi partidele coaliaţiuniĭ îşĭ ţinŭ de datorinţă a promova din tóte puterile resolvirea acesteĭ afaceri. În tóte ţĕrile reformele electorale aŭ costatŭ lucru multŭ şi lupte îndelungate. Până ce este la putere partidulŭ liberalŭ, între conducĕtoriĭ căreia unŭ locŭ de frunte îlŭ ocupă şi dlŭ preşedinte Chlumecki, nu credemŭ în realisarea uneĭ reforme electorale drepte; dniĭ liberalĭ, ca pretutindenea, aşa şi în Austria se temŭ de lărgirea libertăţilorŭ publice, şi maĭ alesŭ de ajungerea în numĕrŭ considerabilŭ a demonstranţilorŭ în parlamentŭ.

Francia.

Cabinetulŭ Dupuy s'a presentatŭ în cameră cetindu-şĭ programulŭ. Din programŭ nu se póte sci, ce atitudine va observa guvernulŭ în relaţiunea cu partidele parlamentare; se pare însă, că dlŭ Dupuy, deşi este radicalŭ, totuşi va apela la ajutoriulŭ elementelorŭ republicane maĭ moderate, carĭ dispunŭ de maĭoritate în cameră. Noulŭ cabinetŭ promite, că va îngriji de susţinerea ordiniĭ în ţară şi de respectarea legilorŭ, va lucra pentru desvoltarea instituţiunilorŭ democratice, se va sili, să resólve cestiunile referitóre la finanţele statuluĭ şi la sórtea lucrătorilorŭ. În afacerile politiceĭ esterne cabinetulŭ va continua observarea atitudiniĭ de până acum.

În cameră s'a formatŭ o nóuă grupă republicană, luândŭ numele de „Uniunea progresistă".

Italia.

La iniţiativa luĭ Imbriani 162 deputaţi aŭ subscrisŭ şi presentatŭ în parlamentŭ următoriulŭ proïectŭ de resoluţiune:

„Conformŭ principiilorŭ de dreptŭ publicŭ, cărora are de a-şĭ mulţămi Italia esistinţa sa, camera îşĭ esprimă intima sa simpatie faţă cu poporulŭ românŭ, care într'unŭ modŭ atâtŭ de nobilŭ şi cu atâta bărbăţie îşĭ apĕră libertatea şi originea sa latină."

În şedinţa din 4 a c. camera a primitŭ cu maĭoritate de voturĭ propunerea ministruluĭ Crispi referitóre la regularea finanţelorŭ. Anume dlŭ Crispi a propusŭ, ca să se esmită o comisiune de 18 membri, care până în 30 Iuniŭ să păşéscă cu unŭ proïectŭ de lege, prin care să se reducă cheltuelile publice.

Cu greŭ credemŭ, să succédă curêndŭ în Italia restabilirea ecuilibriuluĭ în finanţele statuluĭ. Poporulŭ e sĕracŭ, ĕră cheltuelile cu susţinerea miliţieĭ numĕróse suntŭ prea marĭ pentru o ţară ca Italia.

Dlŭ Crispi combaterea propuneriĭ sale din partea maĭ multorŭ deputaţĭ, carĭ în alte cestiunĭ spriginescŭ guvernulŭ, şi primirea luĭ numaĭ cu o maĭoritate neînsemnată le-a privitŭ ca votŭ de neîncredere din partea camereĭ, din care causă în şedinţa următóre şĭ-a datŭ dimisiunea împreună cu întregulŭ cabinetŭ.

Regele, care a primitŭ abdicerea cabinetuluĭ, a chematŭ la sine pe Rudini şi Zanardelli, carĭ însă nu s'aŭ angajatŭ la compunerea nouluĭ cabinetŭ. Probabilŭ, că ĕră Crispi va fi încredinţatŭ cu formarea cabinetuluĭ. E lăţită părerea, că Crispi şĭ-ar fi datŭ dimisiunea, ca pe calea acésta să pună capetŭ desbaterilorŭ referitóre la budgetŭ şi să se scape de Sonino, ministrulŭ de finanţe, a cărui proïecte finanţiale nu-ĭ convineaŭ, apoĭ ajutatŭ de elementele maĭ moderate ale oposiţieĭ liberale totŭ dînsulŭ să fie capulŭ nouluĭ cabinetŭ.

Bulgaria.

Dimisionarea cabinetuluĭ Stambulov a produsŭ mare sensaţie în tótă ţara şi a datŭ ansă la demonstraţiunĭ în maĭ multe locurĭ. Noulŭ cabinetŭ l'a compusŭ *Stoilov*, care a maĭ fostŭ ministru şi pe timpulŭ principeluĭ Alesandru. Elŭ e ministru-preşedinte şi de interne, *Radoslafov* e ministru de justiţie şi ad interim de instrucţiunea publică, *Gueschov* e ministru de finanţe, *Toncev* de comerciŭ şi colonelulŭ *Petrov* de răsboiŭ.

Noulŭ cabinetŭ în 3 a c. a notificatŭ representanţilorŭ diplomaticĭ aĭ puterilorŭ străine constituirea sa şi a datŭ în întrégă ţara mandate riguróse pentru conservarea ordiniĭ. Comandanţilorŭ militarĭ li-s'a demandatŭ, să dea ajutoriŭ auctorităţilorŭ civile, ĕră prin oraşe poliţia a fostŭ înlocuită cu miliţie. O proclamaţiune provócă poporulŭ, să se reţină dela demonstraţiunĭ, carĭ cu tóte acestea se continuă. În Sofia poporulŭ atacă şi insultă pe stradă pe ministri şi pe unĭ membri aĭ sobranieĭ.

---

care spăriându-se a aruncatŭ de pe spinarea sa pe călăreţulŭ sĕŭ. Cândŭ sbiciuimŭ unŭ calŭ orĭ unŭ câne, nu o facemŭ acésta, pentru că ar merita pedépsă, — căcĭ pedépsa presupune o vină, ĕră vină îşĭ potŭ câştiga numaĭ fiinţele libere, — ci sbiciuimŭ calulŭ şi câne le, pentru ca să-ĭ dresămŭ.

Dar lucrarea, carea o împlinesce veverița, cândŭ îşĭ adună proviantŭ, nu o numimŭ óre bună? Chiarŭ aşa. Însă nu totŭ, ce e bunŭ, e cu o cale şi moralminte bunŭ. Estensiunea conceptuluĭ *bunŭ* e adecă cu multŭ maĭ mare ca a conceptuluĭ *moralminte bunŭ*. Unŭ orologiŭ, unŭ cuţitŭ, o vijlă, o călărie se potŭ numi bune cu acela-şĭ dreptŭ, cu care se numescŭ bune unŭ sesonŭ petrecutŭ la scaldă orĭ o medicină, fără de nicĭ o considerare la moralitate, numaĭ să conducă la scopulŭ acela, căruia aŭ să servéscă. Aşa dară cândŭ din faptulŭ, că lucrarea animalelorŭ o numimŭ bună, conclude Spencer, că lucrarea aceea este morală, comite o confundare de concepte, carea nu e vrednică de o filosofie aşa de serbătorită ca filosofia modernă darwinistă.

(Va urmá.)

Corespondinţe.

Indolŭ 1 Iuniŭ 1894.

Clarissime Domnule!

Tulburatŭ în internulŭ meŭ am vĕdutŭ o corespondinţă apărută în Nr. 18 a. c. a preţuiteĭ-vĕ fóe „Unirea" de dto 24 Aprilie 1894 subscrisă de viceprotopopulŭ *Georgiŭ Suciŭ*, în care numesce pe unŭ fiŭ de protopopŭ cu o caracteristică aşa frumósă de „óe rĭósă", care l'ar fi tradatŭ la comitatŭ. Eŭ, care-sŭ fiŭ de protopopŭ, mĕ simtŭ desonoratŭ, ma chiarŭ sguîduitŭ şi neliniştitŭ în inima-mĭ, aşa credŭ, până acum nepĕtată: voescŭ a sci, că pe mine mĕ înţelege acelŭ protopopŭ, orĭ pe unchiulŭ meŭ *Ioanŭ Vlassa* protopretore în Câmpenĭ, totŭ în acestŭ comitatŭ Turda-Arieşŭ, care asemenea este fiŭ de protopopŭ? Căcĭ pe alţiĭ nu sciŭ în tótă împrejurimea nóstră a-ĭ socoti, îlŭ provocŭ, să dea cu numele pe acea „óe rĭósă", care atuncĭ ar fi nu numaĭ rĭósă, ba şi călbejósă; în casŭ contrariŭ îlŭ numescŭ de omŭ mincinosŭ şi rĕŭ voitoriulŭ unuĭ poporanŭ alŭ sĕŭ, care totdeuna l'a stimatŭ şi onoratŭ, de cândŭ a păşitŭ în parochia sa — se simte vătĕmatŭ.

Ar puté domnia sa, dacă chiarŭ voesce a-lŭ cunósce lumea de omŭ învĕţatŭ, să scrie prin foĭ lucrurĭ scientifice şi raporturĭ adevĕrate şi drepte, să nu umble a scociori în onórea óre cuĭva, care la totŭ omulŭ cu simţŭ e scumpă, precum credŭ, că şi domnia luĭ şĭ-o ar socoti pe a Dnieĭ sale!!!

Vĕ rogŭ, Clarissime, acestea şiruri a le publica în preţuita-vĕ fóe „Unirea" câtŭ maĭ curêndŭ, căcĭ póte şi până acum am cam întârdiatŭ, de órece am sciutŭ târdiŭ neavêndŭ fóea, . . . altmintrea la casŭ contrariŭ îsŭ necesitatŭ a-lŭ provoca în alte diare póte curatŭ politice.

Traianŭ Vlassa.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 24.			fl.	17641.65
Aronŭ Boer prot. în Aiud a colectat:				
6. Din *M. Beldiŭ* pe l. Nr 212 dela:				
Ioan Marian . . .	fl.	3.—		
Iosif Raţ	„	1.—		
Radu Ioan	„	1.—		
Radu Petru l. Todor	„	1.—		
Radu Vasilie l. Todor	„	1.—		
Radu Simeon . . .	„	1.—	fl.	8.—
Trifon Miclea protobresbiter în Uzdin a colectat dela:				
Trifon Miclea . . .	fl.	5.—		
Biserica	„	2.—		
„Concordia" institut de credit	„	2.—		
Paul Miclea primar .	„	2.—		
Procopie Ţeran epitrop	„	1.—	fl.	12.—
„*Satmareana*" Institut de credit şi economiĭ în Seinĭ . .	fl.	50.—	fl.	50.—
Ioan V. Rusu prot. Sibiuluĭ maĭ trimite				

1. Din *Ludoşul mare* pe l. Nr 763 dela:

Alesiŭ Staĭcu preot	fl.	1.—	
Ioan Domnariŭ	„	—.50	
Ilie Tănase	„	—.30	
Ilie Mirion	„	—.30	
George Tănase	„	—.20	
Ioan Roşca	„	—.30	
Nicolae Tănase	„	—.30	
Ilie Tănase înv.	„	—.40	fl. 3.30

2. Din *Racoviţa* pe l. Nr 70/b dela:

Petru Florian paroch	fl.	4.—	
Ana Florian preotésă	„	1.—	
Valeriŭ Florian preot	„	2.—	
Maria Florian preotésă	„	1.—	
Biserica gr. cat.	„	2.—	fl. 10.—

Ioan Cândea protopop în Avrig fl. 1.— fl. 1.—

Simeon Balya preot în Sapinţa a colectat dela:

Paul Mihálka	fl.	2.—	
Mihail Mihálka	„	1.—	
Antoniŭ Huban	„	2.—	
Ioan Ivasco	„	2.—	
Ioan Doros	„	1.—	
Basiliŭ Lazar	„	2.—	
Vasiliŭ Csora	„	1.—	
Dionisiŭ Veress	„	1.—	
Vasiliŭ Ivaşco	„	1.—	
Georgiŭ Hápka	„	1.—	
Ioan Koman	„	1.—	
Mihail Şerban	„	—.50	
Iosif Buzeskó	„	1.—	
Tóder Stan cur. II	„	—.50	
Biserica	„	—.50	
Emiliŭ Huban	„	1.—	
Colectantele	„	2.—	fl. 20.50

Artemiŭ Codarcea vprot. Giurgeului trimite pe l. Nr 487 dela:

Avram Vlad preot în Alfalău	fl.	7.—	fl. 7.—

Ştefanu Câmpian vprot. Ibaşfalăului trimite pe l. Nr 510 dela:

Ştefan Câmpian vprot	fl.	20.—	
Ioan Pop preot în Agriştеŭ	„	1.—	
Teodor Avram par. în Biertan	„	1.—	
Nic. Litchirie paroch în Coşa mare	„	1.—	
Petru Comes preot în Coroiŭ	„	1.—	
Nicolaŭ Roman coop. şi Ioan Roman par. în Ernea săséscă	„	2.—	
Georgiu Vamoş preot în Giacoş	„	1.—	
Nicolaŭ Galea par. în Hundorf	„	1.—	
Aureliŭ Pop par. în Lepindea	„	1.—	
Nicolaŭ Muntean par. în Noul săs.	„	1.—	
Ioan Isip par. în Sântióna săs.	„	1.—	
Ştefan Secetă par. în Şaroşul săs.	„	1.—	
Teodor Borza par. în Valdhid	„	1.—	
Nicolaŭ Maior par. în Vam. Odriheiŭ	„	1.—	fl. 34.—

Iacob Lugoşan prot. Turdeĭ a colectat.

1. Din *S. Mărtinul deşert* pe l. Nr. 798 dela:

Ales. V. Balint preot	fl.	1.—	fl. 1.—

2. Din *Filea inf.* pe l. Nr 803 dela:

Ioan Găbudean preot	fl.	2.—	
Ioan Vomir	„	—.50	
Casian Bunea	„	—.25	
Gavrilă Szima	„	—.50	
Simion Irimie	„	1.—	
Nastasia Marcu	„	—.50	fl. 4.75

3. Din *Filea sup.* pe l. Nr 804 dela:

Anica Corpădean	fl.	1.—	
Ioan Dumitru	„	1.—	fl. 2.—

Basiliŭ Masca a colectat dela:

Iosif Albon din Tritul sup.	fl.	2.—	
Ales. Albon din Tritul sup.	„	3.—	fl. 5.—
Din comuna *Sălişte*	„	2.40	fl. 2.40
		Suma fl.	17802.60

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 aŭ solvitŭ:

În Archidiecesă. Protopopiatulŭ Pogăceleĭ: Parochia *Velcheriŭ* pe 1894 13 fl. 50 cr. — Protopopiatulŭ Roşia mont.: Parochia *Bucium-şésa* pe 1894 7 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,747 fl. 67 cr.

Noutăţi.

Şcóla de fetiţe din Blaşŭ, pe cum amŭ anunţatŭ cu altă ocasiune, are să se lărgéscă prin ridicarea uneĭ nóuĕ aripi la internatulŭ de fetiţe „Vanceanŭ“. Pétra fundamentală a nóuel aripi s'a pusŭ deja în 27 Maiŭ cu solemnitate cetindu-se rugăciunile prescrise la zidirea caseĭ nóuĕ. Nóua aripă se ridică în meduina de cătră seminariulŭ teologicŭ a internatuluĭ de fetiţe şi va consta din 6 saie spaţióse destinate pentru prelegerĭ. Edificarea înaintéză repede şi pe 1 Septembre are să fie terminată. Prin ridicarea acesteĭ aripĭ, care costéză cam 14,000 fl., câştigă fórte multŭ internatulŭ, în a cărui localităţi se ţineaŭ până acum prelegerile. Se sperézĕ, că direcţiunea institutuluĭ nu va maĭ fi în neplăcuta puseţiune, ca din lipsă de spaţŭ să fie silită a nu împlini dorinţa maĭ multorŭ părinţi, carĭ aŭ cerutŭ să fie primite copilele lorŭ în acestŭ institutŭ, unde se pune unŭ deosebitŭ pondŭ pe educaţiunea religiósă-morală şi practică a fetiţeiorŭ române.

Censură de profesorŭ. M. O. D. *Teodorŭ Bulcu,* vicerectorŭ alŭ „Internatuluĭ Pavelianŭ“ de băeţi şi profesorŭ gimnasialŭ în Beiuşŭ, în 26 Maiŭ a făcutŭ la universitatea din Budapesta censură de profesorŭ din limba şi literatura română şi latină.

Esamenulŭ de maturitate scripturisticŭ la gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşŭ s'a ţinutŭ în 16, 17, 18, 19, 21 şi 22 Maiŭ, éră celŭ verbalŭ în 5, 6 şi 7 Iuniŭ. La esamenulŭ scripturisticŭ s'aŭ insinuatŭ şi aŭ fostŭ admişi 28 studenţi absoluţi de clasa a VIII-a gimn., anume 25 din ceĭ ce aŭ absolvatŭ în an. scol. 1893/4, éră 3 din ceĭ ce aŭ absolvatŭ în 1892/3. Dintre aceştĭ 28 căděndŭ 5 la esamenulŭ scripturisticŭ, la celŭ verbalŭ aŭ fostŭ admişi 23, declarându-se 4 eximio modo maturĭ, 6 bene maturĭ, 8 maturĭ, 4 căděndŭ din câte unŭ unŭ obĭectŭ (1 limba română, 1 limba latină, 2 limba germână) aŭ fostŭ îndrumaţi la esamenŭ corectoriŭ după treĭ luni, éră 1 căděndŭ din maĭ multe obĭecte numaĭ după 1 anŭ se va admite la repetirea esamenuluĭ.

Atentatŭ în Blaşŭ. Nu înzădarŭ s'a înmulţitŭ gendarmeria şi s'a adusŭ miliţie în Blaşŭ. Se aştepta numaĭ, ca óre cine să arunce o schintea „în materia revoluţionară, ce e grămădită în Blaşŭ“, în acestŭ „cuibŭ alŭ dacoromânismuluĭ“. Şi schinteaua s'a aruncatŭ. Asupra trenuluĭ, care trecea pe la medŭ de ḑi pe lângă Blaşŭ cătră Braşovŭ în 6 a c., s'a făcutŭ atentatŭ. O petricică a sburatŭ într'unŭ vagonŭ şi a lovitŭ pe unŭ căleuzŭ. Trenulŭ firesce că îndată s'a opritŭ, şi apoĭ s'a începutŭ vînătórea după românulŭ „anarchistŭ“. Organele, carĭ veghéză în Blaşŭ, ca românii nu cumva să cuteze a cere dreptate, aŭ şi prinsŭ pe unŭ băétŭ, acela însă a ḑisŭ, că altulŭ e făptuitoriulŭ. L'aŭ întrebatŭ, că unde e, şi băétulŭ a rĕspunsŭ, că la şcólă. Aŭ şi pornitŭ cu băétulŭ, lucru firescŭ, că la şcóla românescă. Dar băétulŭ l-a luminatŭ, că atentatorulŭ petrece acum sub unŭ coperişŭ cu protopretorulŭ nostru celŭ cu multŭ tactŭ, adecă — în şcóla kulturegyletuluĭ, carea e într'o casă cu pretura. S'a aflatŭ, că atentatorulŭ a fostŭ unŭ băétŭ ungurŭ. Împrejurarea asta să nu împedece însă de locŭ pe Pázmándy Dénes într-a scrie în „Magyarország“ o novelă interesantă despre „atentatulŭ din Blaşŭ“.

Derailarea de trenŭ. Duminecă sara la 9 óre trenulŭ de persóne Nr. 506 a derailatŭ între staţiunile Cluşŭ şi Apahida. S'aŭ rănitŭ vre-o 40 de persóne, dintre carĭ unele fórte greŭ. Causa derailăriĭ nu se scie încă, cercetarea decurge. Luĭ „Egyetértés“ i-s'a comunicatŭ, că s'ar fi intenţionatŭ unŭ atentatŭ în contra óspeţilorŭ, carĭ se întorceaŭ dela adunarea kulturegylet-uluĭ ţinută Duminecă în Turda; dară până acum nu s'a constatatŭ nimicŭ, ce ar puté justifica acésta faimă. Precum amŭ înţelesŭ noĭ, în urma ploiloră pămîntulŭ s'a muiatŭ şi aşedatŭ tare, şi acésta a avutŭ ca urmare cufundarea şinelorŭ, prin ce s'a provocatŭ catastrofa.

Din România. Sentinţa din Cluşŭ în procesulŭ Memoranduluĭ a produsŭ o mişcare vie în totă românimea. Întrégă presa din România a îmbrăţişatŭ cu interesŭ şi căldură causa Transilvanenilorŭ. Studenţiĭ universitarĭ aŭ aranjatŭ meetinguri imposante în Bucurescĭ şi Iaşĭ spre a protesta în contra sentinţeĭ din Cluşŭ. Domnişórele române s'aŭ constituitŭ în o societate cu scopulŭ de a promova şi ele prin colecte ţinta urmărită de „Liga culturală“. Ḑiarulŭ „L'Independence Roumain“ a deschisŭ colectă spre a înfiinţa unŭ fondŭ de 200,000 leĭ, din carĭ să se ajute familiile Românilorŭ din Ungaria, carĭ voruĭ fi închişĭ pentru ţinuta lorŭ politică-naţională. Studenţiĭ universitarĭ aŭ hotărîtŭ, să înfiinţeze unŭ organŭ de publicitate septĕmânalŭ întitulatŭ „Tinerimea“, care va fi pusŭ cu totulŭ în serviţiulŭ causeĭ nóstre. Totŭ studenţiĭ universitarĭ aŭ hotărîtŭ: 1. a convoca tóte asociaţiunile studenţescĭ din Europa la Bucurescĭ spre a discuta cestiunea naţională; 2. a lucra printr'o agitaţiune continuă şi resolută la deşteptarea spiritului şi consciinţeĭ naţionale ca singura cale, ce ne rĕmâne deschisă pentru a ne apĕra viaţa şi esistinţa némuluĭ.

Liga din Paris. Tóţă presa européuă simpatiséză cu Românii, le apreţiéză lupta politică şi-ĭ încurajéză. Agenţiĭ de presă aĭ guvernuluĭ ungurescŭ, carĭ colindă oraşele marĭ şi cércă, să ne discrediteze, nu maĭ află nicăirĭ creḑĕmîntŭ, ci suntŭ discreditaţi cu desevârşire. Pentru ca cestiunea română să devină totŭ maĭ cunoscută, s'a înfiinţatŭ în Paris o ligă, în fruntea căreia stă renumitulŭ bărbatŭ de statŭ, filosofŭ şi fostŭ ministru Jules Simon, avêndŭ de secretarĭ pe dniĭ Moroianŭ, Ocăşanŭ şi Cantili. Liga din Paris va promova causa română pe cale socială, prin adunărĭ şi prelegerĭ publice, prin broşure şi ḑiare.

Operaţiune chirurgicală delicată. Dlŭ Dr. Alesandru Popŭ, medicŭ archidiecesanŭ în Blaşŭ, care şi în trecutŭ a datŭ doveḑi destulŭ de strălucite despre capacitatea şi desteritatea sa în arta medicală, în ḑilele trecute a redatŭ vederea unuĭ omŭ bĕtrânŭ, care deja de treĭ anĭ orbise cu totulŭ. Acesta este învĕţătoriulŭ pensionatŭ din Galda-desusŭ (comit. Albeĭ inf.) Constantinŭ Bălaşŭ, care din causa albeţeĭ sure (catharacta senilis) orbise de amîndoĭ ochiĭ. Înainte de acésta cu treĭ sĕptĕmâni veni la dlŭ Dr. A. Popŭ rugându-lŭ, să-lŭ opereze. Dlŭ Dr. Popŭ a şi întreprinsŭ delicata operaţiune a ochiuluĭ curăţindu-lŭ de albéţă şi provĕḑêndŭ pe pacientŭ cu tóte cele de lipsă în decursulŭ tractăriĭ medicale, care a duratŭ preste dóuĕ sĕptĕmâni. Operaţiunea cu atâtŭ era maĭ grea, cu câtŭ pacientulŭ este deja de 65 de anĭ. De presentŭ elŭ redobândindu-şĭ vederea s'a dusŭ acasă. Grijea arĕtată de dlŭ Popŭ într-u vindecarea şi provederea cu viptŭ şi alte lucrurĭ de lipsă a pacientuluĭ sĕŭ vorbescŭ de sine şi nu aŭ lipsă de niciŭ o laudă.

Anunţŭ. „Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ“ din Blaşŭ îşĭ ĭea voea a aduce la cunoscinţa P. T. Publicŭ, cumcă „maialulŭ“ deja anunţatŭ pe 27 Maiŭ a. c. şi-lŭ va ţinĕ a dóua ḑi de Rusali, adecă la 18 Iuniŭ a. c. în *„grădina Comşa“*, la care toţĭ, ceĭ ce aŭ primitŭ invitărĭ de maĭ înainte, suntŭ rugaţĭ a participa. *Comanda supremă.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXII.

Epilogŭ.

(Fine).

III. Cu privire la primirea sinodului dela Tridentŭ de către conciliulŭ provincialŭ ținutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea la 1882 dlŭ N. Densușanŭ se esprimă astfelŭ:

„În ce privesce conciliulŭ dela Trident, acesta se ținu la anulŭ 1543—1563 pentru delăturarea reformațiunii începute totŭ din causa diferitelorŭ abusurĭ ale bisericeĭ catolice. Acestŭ conciliŭ defini de noŭ tóte punctele, tóte dogmele credinței catolice, și votă o mulțime de decisiunĭ, de mare gravitate în ce privesce supunerea și administrațiunea bisericéscă. Însă Frância, statulŭ celŭ mare catolicŭ protestă în contra acestuĭ conciliŭ. Decretele acestuĭ conciliŭ nu fură primite nicĭ chiarŭ în Italia preste totŭ locŭlŭ. Regatulŭ Neapolitanŭ protestă în contra lorŭ, éră în Spania, în țara acésta eminamente catolică, conciliulŭ dela Tridentŭ fu primitŭ cu marĭ restricțiunĭ, numaĭ întru câtŭ decisiunile sale nu vorŭ fi în contradicere cu legile statuluĭ. Preste totŭ în Frância, în Germânia și în Ungaria conciliulŭ dela Tridentŭ nu fu primitŭ de locŭ, și singurŭ numaĭ dispusețiunile, ce privescŭ credința se introduserŭ în decursulŭ timpuluĭ într'unŭ modŭ tăcutŭ încetulŭ cu încetulŭ și în țĕrile aceste.

„Ce făcu însă conciliulŭ dela 1882? Spre a da o dovadă de lipsa sa de politică bisericéscă, conciliulŭ dela 1882 fără să esiste nicĭ o necesitate saŭ interesŭ mare bisericescŭ, primi tóte dispusețiunile dogmatice, ierarchice și administrative ale conciliuluĭ dela Tridentŭ, dela alfa până la omega, precum nu le primise Spania, nicĭ Frância, nicĭ Italia, nicĭ Germânia, nicĭ chiarŭ Ungaria.“

Fără a esagera amŭ puté să dicemŭ, cumcă în șirurile aceste se cuprindŭ atâtea neadevĕruri, câte cuvinte, și anume:

1. Nu este de locŭ adevĕratŭ, că conciliulŭ dela Tridentŭ *„defini de noŭ tóte punctele, tóte dogmele credinței catolice“*. Chiarŭ dimpotrivă, conciliulŭ dela Tridentŭ defini numaĭ punctele și dogmele atacate de protestanți, cum suntŭ Sacramentele, Justificațiunea, S. Scriptură, Cultulŭ sfinților. Cu alte puncte și dogme de credință nu s'a ocupatŭ conciliulŭ dela Tridentŭ de locŭ, despre ce dlŭ Nic. Densușanŭ de minune ușorŭ se póte convinge luându în mână decretele acestuĭ conciliŭ, pe carĭ altcum tare credemŭ, că nu le-a vĕdutŭ nicĭ cându.

Punctele și dogmele credinței definite în conciliulŭ dela Tridentŭ însă nu fură atunci definite de noŭ în înțelesulŭ, ca și cum acele puncte și dogme și mai înainte ar fi fostŭ definite în vre-unŭ conciliŭ ecumenicŭ, și acum celŭ dela Tridentŭ le-ar fi definitŭ din noŭ. Căci punctele și dogmele definite la Tridentŭ aŭ fostŭ maĭ totŭ de acele, cu carĭ până atunci nu se ocupase maĭ nicĭ unŭ conciliŭ ecumenicŭ, fiindŭ că până la protestanți nimeni nu le atacase.

Și așa în cuvintele puține de mai susŭ ale dluĭ N. Densușanŭ se cuprindŭ de odată dóuĕ neadevĕrurĭ grosolane istorice, și anume:

a) Că sinodulŭ dela Tridentŭ ar fi definitŭ tóte punctele și dogmele catolice, și

b) că pe acele le-ar fi definitŭ de noŭ, ca și cum tóte ar maĭ fi fostŭ definite în vre-unŭ conciliŭ ecumenicŭ.

Spre orientarea dluĭ N. Densușanŭ pentru viitoriŭ îĭ observămŭ, că sinodulŭ dela Tridentŭ cu privire la definirea dogmelorŭ a observatŭ praxa veche bisericéscă, adecă a definitŭ numaĭ pe acele, carĭ fură atacate atunci, fără a se estinde la altele.

2. Nu este adevĕratŭ, ce dice dlŭ N. Densușanŭ, că *„Frância, statulŭ celŭ mare catolicŭ protestă în contra acestuĭ conciliŭ“*. Căci decretele dogmatice ale conciliuluĭ dela Tridentŭ în Frância fură primite numaĭ decâtu necondiționatŭ. Ce se ține însă de decretele disciplinare ale conciliuluĭ acestuia, și acele fură în Frância primite pe încetulŭ, căci guvernuluĭ francesŭ la începutŭ nu îĭ conveniră decretele sinoduluĭ dela Tridentŭ, prin carĭ autorității bisericescĭ îĭ dede putere de a pedepsi și cu banĭ și închisóre, maĭ departe nu-ĭ conveni decretulŭ în contra duelanților, secundanților, concubinarilorŭ și adulterilorŭ, dară maĭ cu samă nu îĭ conveni aceea, că sinodulŭ dela Tridentŭ spre a păstra deplină libertate celorŭ ce se căsătorescŭ, nu poftia și învoirea părinților, cum o poftiaŭ legile francese.

3. Nu este adevĕratŭ, ce dice dlŭ N. Densușanŭ, că *„decretele acestuĭ conciliŭ nu fură primite nicĭ chiarŭ în Italia preste totŭ locŭlŭ“*, și că *„regatulŭ neapolitanŭ protestă în contra lorŭ“*, căci decretele dogmatice în Italia pretutindenea fură primite necondiționatŭ. Asemenea și celea disciplinare, și chiarŭ și Filipŭ II regele Neapoluluĭ lăsă să fie publicate în regnulŭ neapolitanŭ cu clausula *„în câtŭ prin ele nu se vatĕmă drepturile regescĭ“*, căci regele neapolitanŭ ca „legatŭ apostolicŭ“ își arógă unele drepturi față cu biserica, carĭ alțĭ monarchĭ nu le aveaŭ. Totŭ cu asemenea clausulă fură publicate decretele și în Spania și Niederlanda pe atunci supuse luĭ Filipŭ II.

4. Nu este adevĕratŭ, că, pe cum dice dlŭ N. Densușanŭ, *„în Germânia și Ungaria conciliulŭ dela Tridentŭ nu fu primitŭ de locŭ etc.“*, căci în țĕrile germâne supuse immediatŭ împĕratuluĭ romano-germânŭ fură publicate decretele sinoduluĭ dela Tridentŭ încă sub împĕratulŭ Maximilianŭ II (1564—1576), éră ceĭalalțĭ principĭ catolicĭ germânĭ primiră decretele dela Tridentŭ în dieta dela Augsburg din 1576. Éră ce se ține de Ungaria, sinodulŭ naționalŭ dela 1611 ținutŭ în Tyrnavia sub Primatele Forgách se supuse întru tóte decretelorŭ sinoduluĭ dela Tridentŭ.

Altcum decretele unuĭ conciliŭ ecumenicŭ aŭ valóre pentru toțĭ fiiĭ bisericeĭ, chiarŭ și dacă vre-unuĭ principe l-ar fi neplăcute. Acesta este principiulŭ bisericeĭ catolice. Numaĭ biserica servilă bizantină s'a îndatinatŭ a pofti, ca decretele sinódelorŭ să fie aprobate și de suveranulŭ țĕreĭ, dacă e vorba, ca să aibă valóre.

5. Nu este adevĕratŭ, că, precum dice dlŭ N Densușanŭ, conciliulŭ provincialŭ dela 1882 ținutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea pe lângă dispusețiunile dogmatice ale sinoduluĭ dela Tridentŭ ar fi primitŭ și dispusețiunile *„ierarchice și administrative“* ale acestuĭ conciliŭ, căci în profesiunea de credință a sinoduluĭ provincialŭ dela 1882 eo ipso, că e profesiune de credință, suntŭ cuprinse numaĭ dispusețiunile dogmatice, și cele *„ierarchice și administrative“* saŭ disciplinare nu se amintescŭ nicĭ barĕm cu unŭ cuvîntŭ. Cine a și auditŭ, că în o profesiune de credință să se cuprindă și dispositiunĭ disciplinare?

Ca dlŭ N. Densușanŭ să se convingă, cumcă sinodulŭ provincialŭ ținutŭ sub Vancea la 1882 a primitŭ numaĭ *„dispusețiunile dogmatice“* și nu și cele *„ierarchice și administrative“* saŭ disciplinare ale conciliuluĭ dela Tridentŭ, ne provocămŭ la unŭ documentŭ, pe care dînsulŭ de bună samă nu-lŭ va escepționa. Acesta este profesiunea de credință din sinodulŭ provincialŭ ținutŭ sub Vancea la 1882 și tipărită în Gherla, după care preoții noŭ ordinați aĭ diecesei de Gherla, ca și ceĭ din celealalte diecese unite, după chirotonire depunŭ profesiunea de credință. În profesiunea acésta de credință, unde este vorba de sinodulŭ dela Tridentŭ, apriatŭ se dice în notă, că la noĭ e primitŭ numaĭ în cele dogmatice.

Și apoĭ spre liniștire îĭ maĭ spunemŭ dluĭ N. Densușanŭ, că *„dispositiunile dogmatice“* ale sinoduluĭ dela Tridentŭ le-aŭ primitŭ și neuniții în sinodulŭ dela Constantinopolŭ (1639), dela Ierusalimŭ (1672) și Iași (1642) prin osîndirea învățăturilorŭ protestante ale Patriarchuluĭ Cirilŭ Lucaris, care voia, ca să calvinéscă biserica rĕsărituluĭ. Éră ce se ține de *„dispusețiunile ierarchice și administrative“* saŭ disciplinare dela Tridentŭ, nicĭ nu este lipsă să se priméscă „en bloc“ în Mitropolia de Alba-Iulia, căci unele din ele astădĭ suntŭ anticuate, ér altele presupunŭ o desvoltare istorică diversă de a bisericeĭ românescĭ unite, din care pricină multe suntŭ pentru noĭ superflue, éră altele nu se nimerescŭ pentru noĭ de locŭ.

IV. Cu privire la conciliulŭ Vaticanŭ se esprimă dlŭ N. Densușanŭ astfelŭ:

„Venimŭ acum la conciliulŭ dela Vaticanŭ ținutŭ în aniĭ 1869—1870. Acesta este conciliulŭ, care defini dogma de infalibilitate a Papeĭ. (Dlŭ Nic. Densușanŭ, ca în multe alte locurĭ se esprimă și aci rĕŭ, căci vre să dică: dogma despre infalibilitatea Papeĭ, și nu dogma Papeĭ despre infalibilitate, cum a disŭ.) *Se scie, că la acestŭ conciliŭ nu luară parte episcopiĭ orientuluĭ, și chiarŭ din ceĭ 1044 de prelațĭ catolicĭ, carĭ fură chemațĭ la acestŭ conciliŭ, de abia se înfățișară 723—744, éră dintre acești 137 episcopĭ se declarară în contra infalibilității.“*

La aceste îĭ replicămŭ dluĭ N. Densușanŭ spre orientare pe scurtŭ următórele:

1. Nu este adevĕratŭ, că la conciliuiŭ din Vaticanŭ *„nu luară parte episcopiĭ orientuluĭ“*, căci episcopiĭ *uniți* aĭ orientuluĭ aŭ luatŭ parte, și chiarŭ și doĭ episcopĭ românĭ, adecă Mitropolitulŭ Vancea și episcopulŭ Oradeĭ marĭ Iosifŭ Pap Szilágyi. Episcopiĭ *neuniți* aĭ orientuluĭ n'aŭ luatŭ parte. Aŭ fostŭ însă și eĭ invitați. Dacă cu tóte acestea n'aŭ voitŭ a lua parte, ecumenicitatea conciliuluĭ prin aceea nu sufere nimicŭ, precum n'a suferitŭ nimicŭ ecumenicitatea celorŭ dintâiŭ sinóde ecumenice din rĕsăritŭ, cu tóte că episcopiĭ apusuluĭ maĭ de locŭ n'aŭ luatŭ parte la ele.

2. Împrejurarea, că nicĭ episcopiĭ catolicĭ n'aŭ luatŭ toțĭ parte, asemenea nu alterézĕ de locŭ ecumenicitatea, căci până acum nu a fostŭ și maĭ că nu va fi nicĭ în viitoriŭ nicĭ unŭ conciliŭ nicĭ în rĕsăritŭ, nicĭ în apusŭ, la care să se fi presentatŭ toțĭ episcopiĭ. Ba în rĕsăritŭ aŭ fostŭ sinóde ecumenice și de acele, la carĭ nicĭ barĕmŭ maioritatea episcopilorŭ n'a fostŭ de față. Așa la sinodulŭ II ecumenicŭ saŭ I dela Constantinopolŭ s'aŭ presentatŭ numaĭ 150 episcopĭ, și totuși și însă-și Pravila îlŭ consideră și venerézĕ de ecumenicŭ.

3. Împrejurarea, că 137 episcopĭ *„se declarară în contra infalibilității“*, nu alterézĕ de locŭ valórea decisiunii conciliare, căci opusețiune dogmatică a fostŭ chiarŭ și în conciliile cele maĭ însemnate, cum este celŭ I dela Nicea. Afară de aceea ceĭ maĭ mulțĭ dintre ceĭ 137 episcopĭ nu se declarară în contra infalibilității ca atare, ci numaĭ erauŭ de părere, că nu este acomodatŭ timpulŭ pentru promulgarea eĭ. Între aceștia a fostŭ și Mitropolitulŭ Vancea.

4. Despre proclamarea *„dogmeĭ de infalibilitate“* în conciliulŭ din Vaticanŭ dlŭ Nic. Densușanŭ la pag. 7 dice, că a fostŭ victoria cea maĭ mare a Ĭesuiților. La acésta spre orientare îĭ replicămŭ dluĭ N. Densușanŭ numaĭ atâta, că în decursulŭ conciliuluĭ celŭ maĭ mare inimicŭ alŭ *„dogmeĭ de infalibilitate“* a fostŭ Ĭesuitulŭ belgianŭ P. De Buck.

V. Despre sinódele „bisericeĭ rĕsăritului“ se esprimă dlŭ N. Densușanŭ astfelŭ:

„În biserica rĕsăritului nu se maĭ póte admite absolutŭ nicĭ unŭ sinodŭ altulŭ particularŭ orĭ ecumenicŭ (afară de cele 7 din ceĭ 8 secuĭ primĭ) *fără de a rĕsturna întrégă doctrina bisericeĭ rĕsăritului.“*

Slabŭ este informatŭ dlŭ N. Densușanŭ despre „biserica rĕsăritului“. Căci *biserica unită* a rĕsăritului așa ceva nu a susținutŭ nicĭ cându. Ce se ține însă de *biserica neunită* a rĕsăritului, dacă dlŭ N. Densușanŭ o ar cunósce cum se cuvine, ar trebui să dică despre ea, că de cându s'a desbinatŭ, însă-și ea nu scie, că ce ține despre sinódele ecumenice și particulare. Căci uniĭ teologĭ grecescĭ în adevĕrŭ susținŭ despre sinóde aceea, ce dice dlŭ N. Densușanŭ. Alțiĭ însă învață

contrariulŭ, éră praxa istorică este chiarŭ contrară aserţiuniĭ de maĭ susŭ. Aşa cele 3 sinóde din secululŭ alŭ 17-lea amintite în punctŭ IV, anume dela Constantinopolŭ, Ierusalimŭ şi Iaşĭ, în carĭ fu condamnatŭ Cirilŭ Lucaris, s'aŭ ţinutŭ în timpulŭ maĭ nouŭ, şi totuşĭ decisiunile dogmatice ale lorŭ suntŭ primite în tótă biserica rĕsăritului *„fără de a resturna întrégă credinţa bisericeĭ rĕsăritului“*. Apoĭ dlŭ N. Densuşanŭ póte n'a auditŭ nimicŭ despre săborulŭ dela 1655 şi altulŭ dela 1666 ţinute în Moscva împotriva ereticilorŭ *răscolniciĭ*, carĭ aŭ pronunţatŭ asupra ereticilorŭ acestora anatemă chiarŭ ca şi cele 7 sinóde ecumenice dela începutŭ, şi de atuncĭ anatemisaţiĭ suntŭ pretutindeniĭ în *„biserica rĕsăritului“*. Éră în aniĭ trecuţi va fi cetitŭ şi dlŭ Densuşanŭ prin foĭ, cum s'a ventilatŭ cestiunea unuĭ sinodŭ ecumenicŭ alŭ bisericeĭ neunite *„fără de a resturna întrégă credinţa bisericeĭ rĕsăritului“*.

Altcum nu putemŭ aştepta, ca dlŭ Densuşanŭ să cunóscă biserica neunită a rĕsăritului, în care n'a crescutŭ, dacă nu cunósce nicĭ pe cea unită, în carea a crescutŭ.

VI. Maĭ amintimŭ încă vre-o dóuĕ treĭ curiosităţĭ istorice şi juridice de ale dluĭ N. Densuşanŭ.

La pagina 15 ţice dînsulŭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ: *„În biserica română s'a păstratŭ . . . . . comunitatea limbeĭ.“* Ca să nu lungimŭ vorba, dle N. Densuşanŭ, aceste suntŭ vorbe góle! Cum ne-a pututŭ păstra biserica română comunitatea limbeĭ, cândŭ până în timpulŭ târdiŭ în cóce limba bisericeĭ române a fostŭ limba slavică? Comunitatea limbeĭ ne-o aŭ păstratŭ alte împrejurărĭ, carĭ nu le putemŭ espune aci, éră maĭ pe susŭ de tóte ne-o a păstratŭ geniulŭ tenace alŭ poporuluĭ românŭ. Biserica bizantină nu are în privinţa păstrăriĭ limbeĭ române absolutŭ nicĭ unŭ meritŭ.

La pag. 14 şi 15 dlŭ N. Densuşanŭ vorbesce despre independinţa bisericeĭ din Mitropolia de Alba-Iulia, *„care a fostŭ apĕrată, cu o resoluţiune démnă şi bărbătéscă atâtŭ în timpurile nefericite ale naţiuniĭ nóstre, cândŭ Papiĭ dela Roma aţiţaŭ pe regiĭ Ungarieĭ cu resbelŭ de exterminare asupra poporuluĭ nostru,* [1]) *câtŭ şi în timpulŭ persecuţiunilorŭ calviniste din Transilvania.“*

Érăşĭ vorbe góle, ca şi maĭ susŭ. Amŭ fi în dreptŭ să întrebămŭ pe dlŭ N. Densuşanŭ, că unde suntŭ documentele acele istorice, din carĭ se vede, că *„Papiĭ dela Roma aţiţaŭ pe regiĭ Ungarieĭ cu resbelŭ de exterminare asupra poporuluĭ nostru“?* Numaĭ nu va cuteza a se provoca la scrisórea Papeĭ Gregoriŭ IX. dela 1234 către Bela regele Ungarieĭ? Fiindŭ că însă atarĭ documente nu va puté arĕta nicĭ cândŭ, trecemŭ preste ele cu cuvintele luĭ Dante: *Guarda e passa!* Éră ce se ţine de *„resoluţiunea démnă şi bărbătéscă“*, cu carea fu apĕrată independinţa bisericeĭ nóstre *„în timpulŭ persecuţiunilorŭ calviniste din Transilvania“*, îĭ citămŭ dluĭ N. Densuşanŭ cuvintele unuĭ mare istoriografŭ românŭ, anume ale luĭ George Bariţiŭ, care cu privire la *„resoluţiunea démnă şi bărbătéscă“*, cu care fu apĕrată independinţa bisericeĭ nóstre *„în timpulŭ persecuţiunilorŭ calviniste din Transilrania“*, se esprimă astfelŭ:

„O împrejurare póte să supere pe istoriculŭ românŭ, (pe dlŭ N. Densuşanŭ nu-lŭ supĕră, căcĭ nu este istoricŭ românŭ,) *care se va fi ocupândŭ cu istoria reformaţiuniĭ, éră aceea este, că încependŭ dela 1566 până la 1670 nu daĭ în tótă istoria Transilvanieĭ preste vre-unŭ nume de preotŭ, călugărŭ saŭ episcopŭ românŭ gr. rĕsăritenŭ, care să-şi fi apĕratŭ dogmele credinţeĭ sale bărbătesce chiarŭ şi cu pericululŭ vieţeĭ. . . . .“* [2])

[1]) Minunatŭ se esprimă Dlŭ. N. Densuşanŭ. Cuvintele dînsuluĭ ţicŭ, că *Papa a pornitŭ resbelŭ asupra regilorŭ Ungarieĭ, ca pe aceştia să-i scóle asupra poporuluĭ nostru*, căcĭ acésta însemnă a aţiţa pe cineva *cu resbelŭ* asupra altuia. În faptă însă vre să ţică, cumcă Papa a aţiţatŭ pe regiĭ Ungarieĭ *la resbelŭ* asupra poporuluĭ nostru. Asta vine de acolo că preste totŭ Dlŭ N. Densuşanŭ are o limbă românéscă slabă şi confusă. Amŭ puté face unŭ buchetŭ minunatŭ numaĭ din cercetarea dînsului.

[2]) Părţĭ alese din ist. Transilvanieĭ t. I. pag. 150.

Cu asta credemŭ, că va fi mulţămitŭ şi dlŭ N. Densuşanŭ, şi de le cetia înainte de a scrie, n'avea lipsă, să i-le citămŭ noĭ.

Încă una, şi apoĭ terminămŭ, cu tóte că îĭ stămŭ dluĭ Densuşanŭ la dispositie, dacă maĭ are voe a juca rola „istoriculuĭ“ şi teologuluĭ „ortodoxŭ unitŭ“ cu principiĭ calvinescĭ. La pagina 3 din cercetarea sa cetimŭ următórele:

„Étă ce ne spune în acéstă privinţă distinsulŭ profesorŭ, istoricŭ şi astădĭ vicariŭ mitropolitanŭ I. M. Moldovanŭ.“

Noĭ scimŭ, că Rssimulŭ I. M. Moldovanŭ este *vicariŭ capitulariŭ*, şi nu *vicariŭ mitropolitanŭ*, căcĭ nu ţine locululŭ Mitropolituluĭ, ci locululŭ capitululuĭ din Blaşŭ. Multŭ amŭ da, dacă dlŭ N. Densuşanŭ ne-ar arĕta numaĭ unŭ singurŭ actŭ, în care Rssimulŭ I. M. Moldovanŭ este subscrisŭ ca *vicariŭ mitropolitanŭ*. De cândŭ s'a introdusŭ la noĭ instituţiunea capitulelorŭ, de atuncĭ după praxa apusuluĭ puterea jurisdicţională episcopéscă pentru diecesă în timpŭ de sedisvacanţă trece la Capitulŭ, care îşĭ alege pentru deprinderea aceleĭ puterĭ unŭ vicariŭ, numitŭ capitulariŭ. Aşa după mórtea episcopuluĭ Bobŭ aŭ fostŭ vicarĭ capitularĭ canonicĭĭ Caianŭ, Dr. Filipanŭ şi Lemeni, după abdicerea episcopuluĭ Lemeni a fostŭ vicariŭ capitulariŭ canonicululŭ Constantinŭ Alutanŭ, după mórtea Mitropolituluĭ Şuluţŭ canonicĭĭ Alutanŭ şi Ciparĭu, éră după a luĭ Vancea canonicululŭ I. M. Moldovanŭ. Aşa a fostŭ şi în diecesele sufragane de Orade, Lugoşŭ şi Gherla. Nu s'a numitŭ însă acestŭ vicariŭ nicĭ cândŭ nicĭ vicariŭ episcopescŭ, nicĭ mitropolitanŭ, căcĭ nu a fostă aşa ceva, ci totdeuna s'a numitŭ aceea, ce a fostŭ, adecă vicariŭ capitulariŭ.

Se vede şi din acésta, ce temeînice cunoscinţe juridico-canonice are dlŭ N. Densuşanŭ.

Închiămŭ scurtŭ! O scriere aşa superficială şi totodată aşa efrontă ca „cercetarea“ dluĭ N. Densuşanŭ în tótă literatura românéscă nu se maĭ află, şi în interesulŭ nostru culturalŭ amŭ dorĭ, ca nicĭ cândŭ să nu se maĭ afle.

Timpulŭ ţine maĭ multŭ ca norocululŭ.

(Fine.)

Scrisórea era schimonositŭ, dar elŭ totŭ ghicĭ mâna generalului. Trĕmura în totŭ trupulŭ.

„Elŭ scie totŭ!“ murmură în sfârşitŭ. „Afurisitulŭ de bĕtrânŭ ĭ-a spusŭ! Unŭ omŭ cu vederĭ largĭ ca generalulŭ totŭ nu trebuia să-ĭ dea credĕmîntŭ aşa de grabă. Şi nicĭ nu ĭ-ar fi datŭ, de nu avea vre-o dovadă. Ce doveđi să fie aceste? Nu se póte, nemerniculŭ minţesce! Şi cu tóte acestea. . . . Orĭ póte vre-unŭ spiritŭ rĕŭ le desgrópă din pămîntŭ! „Fuge, late, tace!“ E limpede! Generalulŭ vre să încunjure scandalulŭ, prin care ar pĕta regimentulŭ, ce l'am comandatŭ, iubirea feciórei şi prietinia sa înaltă. Colegialitate, iubire, prietinie, tóte trebue să le jertfescŭ, şi ce suntŭ acestea decâtŭ vorbe góle?“

Aşa gândia acestŭ omŭ. Şi nu e numaĭ elŭ, ce gândesce astfelŭ. Câţĭ nu condamnă societatea şi slăbiciunile închipuite ale omuluĭ, numaĭ ca să se scótă pe sine nevinovaţĭ. Nu e nicĭ unŭ lucru, ce să nu se pótă lua în dóuĕ forme. Se înţelege, acestea suntŭ părţile cele rele ale lumiĭ.

Ioanŭ Luis se îmbracă în vestminte de ţĕranŭ, îşĭ légă galbiniĭ şi îĭ pune sub cingătóre. Dóuĕ đile maĭ târdiŭ se imbarcă spre Anglia.

Nicĭ nu s'a înşelatŭ. Scrisórea era dela generalulŭ. Bunulŭ omŭ a voitŭ, să nu se facă scandalŭ publicŭ din acéstă senzaţională scire.

Cândŭ auđi Bernardo de acestea, đise: „Şi unde voesce criminalulŭ să se ascundă dinaintea ochiuluĭ luĭ Dumneđeŭ? Dumneđeŭ le lasă tóte până la o vreme. Veni-va însă şi césulŭ luĭ.“ Se înţelege, bĕtrânulŭ era fórte nemulţămitŭ în inima sa cu tractarea blândă a generaluluĭ, şi despre tóte acestea a avutŭ scire numaĭ târdiŭ, căcĭ îşĭ ţicea: „Sciŭ, că nu mĭ-ar fi scăpatŭ din ghiarĕ, de sciam, ce fată are să ĭea lucrulŭ.“

IX.

Unchiaşulŭ Bernardo ce aştepta, nu aştepta în pustiŭ. O fóe din Statele Unite aduce într'o đi următórea scire: „Numaĭ ce s'a făcutŭ capetŭ şi localelorŭ de jocŭ în cărţi. O întîmplare teribilă, ce s'a petrecutŭ în nóptea trecută, a ştersŭ viaţa acestorŭ culburĭ pĕcătóse. Nu de multŭ s'a aşeđatŭ în Boston unŭ Spaniolŭ, ce se numia Don Claudio Jean. Caractĕrulŭ luĭ îndoelnicŭ, purtarea luĭ arogantă şi temperamentulŭ furiosŭ, ce-lŭ stăpânia, îlŭ făceaŭ nesuferitŭ tuturorŭ, carĭ îlŭ vedeaŭ şi cunosceaŭ. Nopţile le petrecea în localurile de jocŭ de cărţĭ, unde juca aşa de hazardŭ, câtŭ se vorbia, că jocululŭ luĭ nu póte fi curatŭ. O mişelie mare trebue să cunóscă acestŭ omŭ întru a juca cu atâta norocŭ. Contrariulŭ luĭ de astădată era unŭ omŭ de unŭ trecutŭ nepĕtatŭ. Acesta mărturisi, că elŭ a cunoscutŭ pe pretinsulŭ Don Claudio Jean în Lima, atuncĭ însă se numia Vittorio Guerra. Tocmaĭ jucaŭ, cândŭ contrariulŭ luĭ îĭ spuse acestŭ nume. Elŭ se ridică atuncĭ aprinsŭ şi îlŭ străpunse cu pumnalulŭ, dar nu l'a omorîtŭ pe dată, căcĭ străpunsulŭ maĭ avu vreme să-l tragă cu revolvĕrulŭ unŭ glonţŭ ţicêndu-l: „Pĕră ucigaşulŭ!“ Don Claudio Jean a căđutŭ la pămîntŭ mortŭ, ér contrariulŭ sĕŭ maĭ trăi câteva óre.“

Câteva đile numaĭ după acésta se cetĭ într'o fóe spaniolă scrisórea unuĭ misionariŭ, în care se spunea despre martiriulŭ înduratŭ de unŭ confrate alŭ luĭ. Martirulŭ se chema Gasparŭ Camas.

Bĕtrânulŭ Bernardo aflase amîndóuĕ scirile dela generalulŭ. „În numele luĭ Dumneđeŭ, dar amîndoĭ aŭ muritŭ întocmaĭ pe cum trăirĕ, unulŭ ca martirŭ, altulŭ ca unŭ tâlhariŭ. Dumneđeŭ să rĕsplătéscă unuia, ér pe celalaltŭ să-lŭ ĭerte!“ đise bĕtrânulŭ.

„Suntŭ fórte veselŭ, Bernardo, că te audŭ grăindŭ aşa,“ đise generalulŭ. „În sfârşitŭ aĭ ĭertatŭ şi tu pe omulŭ, pe care aşa de multŭ l'aĭ urîtŭ!“

„Via Domnuluĭ e sfîntă, şi în faţa mormîntuluĭ nu maĭ avemŭ decâtŭ sperarea ceriurilorŭ şi o sfîntă rugăciune,“ rĕspunse bĕtrânulŭ Bernardo.

Elena S.

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕđută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnată. Formatŭ 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în **pele** tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în **piele** tare şi cu copciĭ fl. 10.

---

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ **preţulŭ** fl. 2.50 şi 3.50.

Economie.

Revista comercială a săptămânei.

După o secetă de mai multe septămâni către finea lunei trecute a ploatŭ în tóte părţile tĕrei. Ploia acésta a fostŭ o adevĕrată binecuvîntare acolo, unde a fostŭ curată. Din unele locurĭ însă primimŭ scirea întristătóre, că grindina şi tempestăţile aŭ causatŭ daune considerabile. Economiĭ nostri nicĭ până adĭ nu-şĭ asigurézĕ semĕnăturile şi viile. Semĕnăturile preste totŭ suntŭ frumóse şi promitŭ o recoltă îmbucurătóre.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta de câteva septĕmânĭ încóce este totŭ în stagnare. Bucate se aducŭ puţine în piaţă, dară nicĭ acestea nu suntŭ căutate. Cumpĕrătoriĭ în vederea recolteĭ din acestŭ anŭ se restringŭ numaĭ la cele necesare; pentru esportŭ încă nu se cumpĕră. Altcum stagnarea în comerciulŭ cu bucate domnesce şi în alte ţĕrĭ. *Grâŭ* s'a adusŭ în piaţă cu multŭ maĭ puţinŭ decâtŭ în septĕmânile precedente. Pe cândŭ maĭ înainte circulaţiunea septĕmânală se urca la 120,000—150,000 m. m., în septĕmâna din urmă abia s'aŭ petrecutŭ 75,000 m. m. plătindu-se cu fl. 6.70—7.50, după calitate. *Sĕcară* s'a oferitŭ destulă, atâtŭ din patrie, câtŭ şi din Sĕrbia, dară nu a aflatŭ cumpĕrătorĭ, din care causă preţulŭ i-s'a redusŭ la fl. 4.80—5.00. m. m. Circulaţiunea septĕmânală s'a urcatŭ la 5000 m. m. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ puţinŭ, cu tóte acestea preţulŭ i-a scăduţŭ faţă cu septĕmânile trecute, plătindu-se cu fl. 6.50—6.75. Ovĕsulŭ este relative maĭ cu preţŭ, s'a petrecutŭ în decursulŭ septĕmâneĭ cam 4000 m. m. *Cucuruzŭ* s'a oferitŭ destulŭ, dară nu a fostŭ cercatŭ; preţulŭ lui de comunŭ se mişcă între fl. 4.50—4.90.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch încă e în stagnare; se plătesce pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 45—45 ½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 43—44 cr., *marfă ţerănéscă* 43—44 ½ cr., *sĕrbescĭ* 40—45 cr. la kg. curatŭ. În decursulŭ septĕmâneĭ aŭ fostŭ în tîrgŭ preste 200,000 de rîmătorĭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunţŭ. (16) 1—2

Aducemŭ la cunoscinţa P. T. Publicŭ, că în prăvălia nóstră se potŭ procura diferite **rollete** de **lemnŭ jaguard, Rips, Damast** şi **Jalousiĭ** noŭ moderne în orĭ care mărime. Tóte aceste se potŭ procura şi complete, gătite spre ale folosi îndată.

Totŭ în prăvălia nóstră se potŭ procura totŭ felulŭ de lucrurĭ de tapiserie, precum **scaune, fotele, matraţurĭ** şi altele, carĭ le pregătimŭ la comanda P. T. Publicŭ din **stofe** saŭ **piele** umplêndu-le cu **pĕrŭ de calŭ** (Rosshaar) saŭ cu **ierbă de mare** (Seegras).

Cu tótă stima
Direcţiunea
Reuniunĭĭ de consum asociare în Blaşŭ.

---

223 vh. szám. (14) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó, 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróság 659/894 számu végzése által brassói Klein Samuel javára balásfalvi Schuller Károly ellen 366 frt 55 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 343 frt 95 krra becsült: különböző üzleti fanemüek. u. m. dészka, szarufák, fenyő fosztenek, léczek, tölgyfa ajtó és kapufélfák, tölgy és bükfa fosztenek, és 17 drb. koporsóból álló ingóságok 366 frt 55 kr. tőke ennek 1893. év december hó 24 napjától járó kamatai 29 frt 30 kr. megállapitott eddigi 3 frt 65 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balásfalvi kir. járásbiróság 953/p. 894 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Balásfalván alperesnél leendő eszközlésére 1894-ik év Junius hó 30-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg. hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 106. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1894-ik évi Junius hó 4 napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

---

254 vh. szám. (15) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balásfalvi kir. járásbiróság 615/894 számu végzése által kolosvári Eisenstein Manó mint alapfoglaltató és gy. fejérvári Schreiber Albert mint felülfoglaltató javára, veresegyházi Kohn Dávid ellen 354 frt 93 kr. és 152 frt 56 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt biztositási végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 316 frt 22 krra becsült vegyes bolti áruczikkek, 1 léczes törökbuza kas, 124 véka csőstengeri, 65 véka szemes tengeri, 4 szekér széna, 3 drb hordó, 2 lószekér, és 1 szánkából álló ingóságok fennti tőkék ennek kamatai 19 frt 24 kr. megállapitott eddigi 3 frt 65 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balásfalvi kir. járásbiróság 1029/p. 894 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Veresegyházán alperesnél leendő eszközlésére 1894-ik év Junius hó 22-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 106. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1894-ik évi Junius hó 3-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculpterŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa locului, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 17—52

Turnătoria de clopote şi de metale a lui
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 11—26 **Timisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la prerurnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţiri întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ ani, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

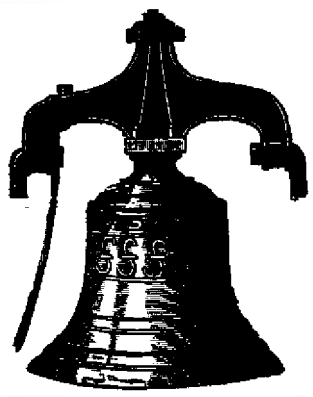

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirĭi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 16 Iuniŭ 1894. Numĕrulŭ 26.

După crisă.

Amŭ spus'o nu odată, că partidulŭ liberalŭ din parlamentulŭ nostru şi guvernulŭ ieşitŭ din sinulŭ luĭ e nu numaĭ unŭ partidŭ şi unŭ guvernŭ nemoralŭ şi fără Dumnedeŭ, dar şi revoluţionarŭ.

Însă o confirmare maĭ drastică a adevĕruluĭ acestuia nu ne-amŭ fi pututŭ niciĭ închipui, de cum ne-a datŭ crisa acum.

Guvernulŭ demisionézĕ, fiindŭ că Coróna nu-şĭ dă învoirea la garanţele acelea, pe carĭ guvernulŭ le cere, ca să asigure votarea proĭectelorŭ sale bisericescĭ în casa magnaţilorŭ.

Maĭestatea Sa primesce dimisiunea cabinetuluĭ, şi cu formarea nouluĭ guvernŭ îlŭ însărcinézĕ pe contele Héderváry.

Partidulŭ liberalŭ nu stă de vorbă cu încredinţatulŭ Coróneĭ, absentézĕ demonstrativŭ dela primirea Regeluĭ, cândŭ a sositŭ în Budapesta, şi prin conclusŭ conferenţialŭ unanimŭ declară, că în butulŭ decisiuniĭ regescĭ recunósce de alŭ sĕŭ conducĕtoriŭ numaĭ cabinetulŭ dimisionatŭ.

Regele nu se sparie, ci ameninţă cu chemarea la putere a opositieĭ coaliţionate.

Atunciĭ partidulŭ liberalŭ se dă plaĭnicŭ şi întră cu Regele în negoţiărĭ.

Regele îlŭ însărcinézĕ pe Wekerle cu formarea cabinetuluĭ şi pune condiţiune ştergerea luĭ Szilyági din lista ministerială şi revocarea conclusuluĭ conferenţialŭ, prin care s'a atacatŭ auctoritatea Coróneĭ.

Şi partidulŭ liberalŭ, numaĭ ca să nu scape din mână cuţitulŭ şi pânea, revócă totŭ, ce a hotărîtŭ, şi revócă totŭ cu aceea-şĭ unanimitate, cu care a hotărîtŭ, insistă însă pe lângă rĕmânerea în postŭ a ministruluĭ de justiţie Szilágyi.

Coróna, de silă ca de voe bună, cedézĕ.

Şi cu atâta crisa s'a terminatŭ.

Nu ne este voea a cerca aicĭ după causele criseĭ. Părerea ne-amŭ spus'o, şi adĭ suntemŭ de aceea-şĭ convingere, că crisa a fostŭ provocată în parte covîrşitóre prin causa nóstră naţională.

E sigurŭ, că Coróna din respecte internaţionale va fi doritŭ aplanarea cestiuniĭ românescĭ. Dar se vede, că sfetniciĭ Coróneĭ aŭ pusŭ în perspectivă încurcăturĭ şi maĭ marĭ şi anume desfacerea dualismuluĭ, pentru casulŭ cândŭ Coróna ar forţa împăcarea Românilorŭ prin anumite concesiunĭ. Şi se maĭ vede, că sfetniciĭ Coróneĭ vorŭ fi promisŭ deslegarea cestiuniĭ românescĭ, fără a le face Românilorŭ vre-o concesiune, ci numaĭ prin terorisărĭ şi prigonirĭ.

Dar repetămŭ, că nu ne este voea a ne ocupa acum de causele criseĭ.

Voimŭ numaĭ, să arĕtămŭ încă odată din fasele criseĭ ceea ce de multe orĭ amŭ spusŭ, că partidulŭ guvernuluĭ liberalŭ e nu numaĭ nemoralŭ, ci şi revoluţionarŭ.

Partidulŭ enunţă cu unanimitate, că alţiĭ conducĕtoriĭ nu primesce afară de ceĭ ce ĭ-a avutŭ. După aceea totŭ acelŭ partidŭ cu aceea-şĭ unanimitate îşĭ retrage conclusele sale, numaĭ ca să remână la putere.

Nu e asta o imoralitate politică?

Partidulŭ liberalŭ absentézĕ demonstrativŭ dela primirea Regeluĭ la sosirea Sa în capitală şi prin conclusulŭ sĕŭ unanimŭ atacă Coróna şi drepturile eĭ suverane. Totŭ asemenea prin forţarea rĕmânerilĭ în postŭ a luĭ Szilágyi, prin despreţuirea luĭ Héderváry, bruschézĕ Coróna şi influinţézĕ pe cale neĭertată şi neconstituţională drepturile şi auctoritatea eĭ.

Nu-ĭ ăsta unŭ atentatŭ revoluţionarŭ?

Şi a socoti, că acestŭ partidŭ se gerézĕ înaintea Coróneĭ ca uniculŭ sprijinitorŭ alŭ pactuluĭ dualisticŭ!

E într'adevĕrŭ de desperatŭ vĕdêndŭ şi socotindŭ cele ce se întîmplă.

Noĭ cu durere privimŭ desvoltarea evenimentelorŭ. Constatămŭ, că ţara în locŭ de a fi *„după crisă“* se află *înaintea* uneĭ crise enorme politice, sociale, religióse şi economice, pentru că în fruntea eĭ se rabdă unŭ guvernŭ şi unŭ partidŭ fără Dumnedeŭ, nemoralŭ şi revoluţionarŭ.

Îngrijirĭ deşerte. — „Gazeta Transilvanieĭ“ după datina sa în Nr. 119 publică o corespondinţă din munţiĭ apuseni subscrisă de unŭ „unitŭ“ (?), în care acesta se tângue, că se strică aşedămintele bisericeĭ unite. Şi pentru ce? Pentru că a dóua dĭ de Paschĭ cu ocasiunea uneĭ procesiunĭ în biserica unită

Feuilleton.

Etică modernă.

(O escursiune în vécŭlŭ luminelŭ.)

(Fine.)

Să urmărimŭ însă maĭ departe etica luĭ Spencer. Dacă lucrarea animalelorŭ e morală, atunciĭ ele trebue să aibă şi ideile legiĭ şi datorinţeĭ, trebue să se scie responsabile, trebue să aibă consciinţă, pocăinţă, propusurĭ şcl. Spencer se şi silesce a le demonstra tóte acestea.

În unŭ capitulŭ tractézĕ elŭ despre „Consciinţa la animale“. Cetindu-lŭ ţĭ-ar veni, să rîdĭ, dacă n'aĭ sci, la ce ţintesce Spencer. Elŭ vre adecă să răpéscă ómeniloră credinţa în preţulŭ înaltŭ alŭ ordiniĭ morale şi să sgudue temeliile, pe carĭ se zidesce creştinismulŭ şi orĭ ce religie.

Dacă împărtăşescŭ câte ceva din tractatulŭ acesta, o facŭ, pentru ca ómeniĭ să aibă o idee despre ciuismulŭ acela mărginaşŭ cu frivolitatea, cu care tractézĕ sciinţa modernă despre problemele cele maĭ sublime şi maĭ momentóse ale omenimiĭ. De odată voiŭ să arĕtŭ în câteva esemple concrete, câtŭ de miserabile suntŭ armele, cu carĭ filosofia modernă cea îngâmfată şi încredută dă năvală asupra învĕţăturilorŭ fundamentale ale creştinismuluĭ.

„Faptele“, la carĭ se provócă Spencer în favorulŭ „consciinţeĭ la animale“, nu le-a observatŭ elŭ, ci le-a primitŭ în scrisŭ dela unŭ omŭ cu numele Mr. Iones, care a făcutŭ cu soţie-sa observaţiunĭ psichologice-etice la cânii şi caiĭ sĕĭ.

Spre a demonstra, „că idea legiĭ şi a datorinţeĭ nu póte fi de origine supranaturală (dumnedeéscă)“, istorisesce Mr. Iones următoriulŭ faptŭ:

„Cânele meŭ are o aversiune împotriva la aceea, ca să facă stricăcinne în carne vie orĭ în óre ce, ce este „formatŭ“. Elŭ nu va muşca niciĭ odată pe unŭ altŭ animalŭ, fără numaĭ în urma provocărilĭ celeĭ maĭ brutale. Dacă apĕsŭ vîrfulŭ ascuţitŭ alŭ cuţitului meŭ pe pelea de pe spatele luĭ, elŭ prinde închietura mâneĭ mele între măseiele sale. Elŭ în casulŭ acesta e în privinţă mecanică aşa de tare în favorŭ, câtŭ dacă şĭ-ar închide fălcile, ar putĕ să sdrobéscă óse şi carne. Dar orĭ câtŭ aşĭ potenţa eŭ apĕsarea saŭ orĭ câtŭ o aşĭ lungi, elŭ *niciĭ odată* nu se va folosi de dinţiĭ sĕĭ pentru a mĕ răni. Eŭ am repetitŭ de multe orĭ esperimentulŭ acesta şi altele de acela-şĭ felŭ. *Nu potŭ, să spunŭ, cum s'a desvoltatŭ la elŭ idea acésta a datorinţeĭ. De sigurŭ nu a fostŭ moştenită.* Tatălŭ sĕŭ a fostŭ unŭ câne blândŭ, mamă-sa a fostŭ nespusŭ de rea; dar eŭ niciĭ odată nu am lăsat'o, să convină cu căţeiĭ sĕĭ fără numaĭ în întunerecŭ, pentru ca să încunjurŭ la eĭ orĭ ce imitare orĭ educare inconscie.“

Şi Spencer şi Iones nu bagă de samă, că eĭ cu astfelŭ de aserţiunĭ se combatŭ pe sine înşi-şĭ şi rĕstórnă propriile sale principiĭ fundamentale. După doctrina de desvoltare fenomenele etice, ca tóte celealalte, nu se ivescŭ fără de veste, ci se formézĕ în transiţiunĭ nespusŭ de micĭ pe calea ereditării, a dedării şi a educării. Ĕră aci amŭ avé unŭ esemplu de simţŭ de datorinţă deplinŭ desvoltatŭ, despre care nu se scie, cum s'a născutŭ, dar se scie, că pe calea ereditării, a educăriĭ orĭ a dedăriĭ nu s'a născutŭ.

În chipulŭ acesta cânele stă pe o tréptă maĭ înaltă decâtŭ omulŭ. La omŭ, pe cum cércă Spencer a arĕta în „Faptele eticeĭ“, orĭ care simţŭ de datorinţă se desvóltă numaĭ pe calea ereditării orĭ a influinţării îndelungate prin împrejurimea socială. La cânĭ

din Roşia s'ar fi ţinutŭ o misă după ritulŭ rom. catolicŭ, sub care s'a cântatŭ ungurésce.

Dară să fie bună „Gazeta", să ne spună, că óre s'aŭ stricatŭ aşeḑămintele bisericeĭ gr. orientale române, cândŭ Românii din Braşovŭ până în aniĭ din urmă ascultaŭ Liturgia grecéscă servită de unŭ preotŭ grecŭ în biserica din cetate? saŭ cândŭ şi astăḑi în bisericĭ gr. orientale în ḑiua de Paschĭ se cetesce în locŭlŭ întâiŭ Evangelia în limba slavonă? Se strică aşeḑămintele bisericeĭ române gr. orientale, cândŭ preotŭ militariŭ românŭ gr. orientalŭ a ţinutŭ Liturgia românéscă în biserica protestanţilorŭ calviniĭ în Viena? saŭ cândŭ teologiĭ românĭ gr. orientalĭ studiézăteologia protestantă la Lipsca şi airea?

Între creştiniĭ gr. catolicĭ şi rom. catolicĭ pretutindeniĭ în urma unităţiĭ credinţeĭ în casurĭ de lipsă şi la ocasiunĭ anumite s'a întîmplatŭ, se întîmplă şi se va întîmpla totdeuna, de unii aŭ celebratŭ în biserica celoralalţi. Aşa chiarŭ teologulŭ din cóstele „Gazeteĭ" ne spune în cercetarea sa, cum îndată după unire cu ocasiunea introduceriĭ episcopuluĭ rom. catolicŭ Georgiŭ Mártonfi preoţiĭ românĭ uniţiaŭ celebratŭ liturgia românéscă în biserica catedrală din Alba-Iulia, fără să se fi stricatŭ aşeḑămintele nicĭ a greco- nicĭ a romano-catolicilorŭ.

Apoĭ spre liniştire îi spunemŭ, că chiarŭ în Blaşŭ, şi încă nu sub „papistaşulŭ" Vancea, ci sub Şuluţŭ s'a întîmplatŭ, de cu scirea şi învoirea luĭ în biserica curţiĭ şi în cea parochială din Blaşŭ aŭ împlinitŭ rom. catoliciĭ funcţiunĭ sacre şi chiarŭ şi s. Liturgie. Ba s'a întîmplatŭ, de a înmormîntatŭ preotŭ rom. catolicŭ, şi preotulŭ gr. catolicŭ a ţinutŭ predica românesce, şi preotŭ românŭ unitŭ a îngropatŭ românesce némţŭ şi ungurŭ romano-catolicŭ, şi aşeḑămintele bisericeĭ unite nu aŭ suferitŭ. Ér în anulŭ trecutŭ în biserica Sfîntuluĭ Petru din Roma fu celebrată liturgia românesce de episcopulŭ Lugoşuluĭ în faţa la miĭ de romano-catolicĭ. Şi încă şi mai multŭ. Esistă în archidiecesă bisericărom. catolică, în carea Românii gr. catolicĭ aŭ dreptulŭ intabulatŭ de a-şĭ face tóte funcţiunile sacre după ritulŭ nostru românesce, şi aşeḑămintele nimicŭ nu suferŭ.

Liberalismulŭ jidovescŭ profesatŭ şi de „Gazeta" a adusŭ lucrulŭ acolo, de popórêle nu se maĭ potŭ suferi unele pe altele. Singurŭ biserica catolică le maĭ aduce aminte, că tóte staŭ din fiĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ şi trebue să se respecteze unele pe altele, şi numaĭ ea maĭ apără drepturile popórêlorŭ. S'a vḑutŭ acésta şi cu ocasiunea procesuluĭ memorandului, cândŭ foile nicĭ unuĭ partidŭ nu aŭ luatŭ causa română în apărare cu aşa sinceritate ca foile catolice din Italia, Germânia şi de pe airea.

„Gazeta" cu „teologulŭ" eĭ şi cu principiile calvineseĭ, ce le profesézăstrică aşeḑămintele bisericeĭ unite, ér nu o liturgie latină celebrată în o biserică de ale nóstre.

Brutalitate. — Aşa se vede, că stăpâniĭ nostri ér aŭ apucatŭ *inimă*. Le-a succesŭ a dobîndi dela Coróna cu presiuni neîertate rĕmânerea în postŭ a ministruluĭ de justiţie Szilágyi, şi acum daŭ înainte cu furóre crescêndă pe calea prigonirilorŭ.

Unulŭ dintre condamnaţiĭ memorandului, Gherasimŭ Domide, vine la Blaşŭ pentru a duce acasă pe feriĭ pe fiĭca sa, elevă a internatuluĭ Vanceanŭ de fetiţe. Dar nu isbutesce. La ordinulŭ judeluĭ instructorŭ din Cluşŭ Bodor e arestatŭ şi escortatŭ la Cluşŭ, fără a i-se permite măcarŭ a-şĭ lua rĕmasŭ bunŭ dela fiĭca sa mititică. Şi asta pentru cuvîntŭ, că nu şi-a cerutŭ *permisiune* de a puté veni la Blaşŭ.

Lăsămŭ, să judece acestŭ actŭ nouŭ alŭ părinţescĕĭ nóstre stăpâniriĭ lumea nepreocupată. Nóuĕ ne fierbe sângele în vine. E o sfidare ne maĭ pomenită a sentimentelorŭ nóstre celea maĭ loiale, ceea ce cu noĭ se sevârsesce.

Pacificare. — În 12 şi 13 a c. a decursŭ înaintea curţiĭ cu juraţi procesulŭ pentru aderenţa esprimată condamnaţilorŭ din procesele „Repliceĭ" şi „Tribuneĭ" şi publicată în numĕrulŭ 219 alŭ „Tribuneĭ" din 1893. Dintre subscriitorĭ, carĭ toţĭ suntŭ preoţi, *Eliseŭ Murĕşanŭ* a fostŭ achitatŭ, *Ioanŭ Baciŭ, Constantinŭ Popŭ, Alex. Anca, Ioanŭ Murĕşanŭ, Vasile Nechită, Traianŭ Deacu, Teodorŭ Moldovanŭ, Ioanŭ Tîrnovŭ* şi *Ioanŭ Bursanŭ* aŭ fostŭ osîndiţi la *treĭ lunĭ, Mih. Bungărdeanŭ* şi *Nechita Suia* la *dóuĕ lunĭ temniţă ordinară,* dar suntŭ absolvaţi de munca silnică, şi aŭ dreptulŭ de a-şĭ aduce viptulŭ de afară. Maĭ departe s'a dictatŭ redactoruluĭ Andreiŭ Balteşŭ 200 fl. şi editoruluĭ Ioanŭ Popa Necşa 100 fl. amendă, şi din cauţiunea „Tribuneĭ" se confiscă 300 fl.

În 11 a c. aŭ fostŭ ascultaţi de rectorulŭ universităţiĭ din Budapesta 12 dintre aceĭ studenţi universitarĭ, carĭ aŭ subscrisŭ „Manifestulŭ" şi apelulŭ „Poporŭ românŭ". Toţi ceĭ ascultaţi şi-aŭ recunoscutŭ subscrierea. Rectorulŭ le-a spusŭ, că li-se vorŭ denega orĭ ţiné in suspenso subscrierea indicilorŭ şi estradarea absolutoriilorŭ.

„Budapesti Hirlap" aduce scirea, că condamnaţiĭ pentru „Memorandŭ" vorŭ avé să-şĭ sufere pedépsa nu în Seghedinŭ, ci în Vaţŭ. Acolo s'a şi începutŭ spre scopulŭ acesta „aranjarea" temniţeĭ.

Primimŭ informaţiunĭ, că pacificarea Românilorŭ s'a începutŭ şi pe altă cale: se subtrage Românilorŭ concesiunea cârcîmăritului şi a vinderiĭ de articli de monopolŭ (tăbacŭ, sare şcl.).

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Dumineca s'a ţinutŭ în Nagy-Tapolcsány congresulŭ catolicilorŭ din Ungaria de susŭ sub presidiulŭ principeluĭ Odeschalchi. La congresŭ aŭ luatŭ parte aprópe 20,000 de catolicĭ din tóte clasele sociale. Disertaţiunile ţinute aŭ fostŭ: 1. Despre „Autonomia catolică" cerêndu-se întrarea eĭ în vigóre câtŭ maĭ curêndŭ, ca astfelŭ biserica să-şĭ îndeplinéscă tóte afacerile prin propriile organe; 2. despre „Viaţa, reuniunile şi literatura catolică" accentuându-se datorinţa catolicilorŭ de a duce o viaţă creştinéscă, a-şĭ cresce prunciĭ în religiunea catolică şi la şcóle catolice, a înfiinţa reuniunĭ catolice pentru

---

dimpotrivă amŭ găsi unŭ simţŭ de datorinţă gata, dar nu scimŭ, de ce şi de unde.

Dar să abstragemŭ dela contradicţia asta. Fórte caracteristicŭ pentru erudiţiunea luĭ Spencer şi a soţilorŭ luĭ de principiĭ este chipulŭ, în care ajungŭ eĭ din anumite fapte la conclusiunĭ de cele maĭ admirabile. Spencer şi Iones raţionézăîn chipulŭ următoriŭ: Faptulŭ cu cânele se póte esplica, dacă animalulŭ acesta are minte şi consciinţă: aşa dară elŭ şi are minte şi conscinţă. Dar raţionarea acésta e fórte greşită. Ea ar fi îndreptăţită, dacă s'ar demonstra, că faptulŭ acela se póte esplica *numaĭ aşa, dacă* se presupune în câne minte şi consciinţă. De cumva maĭ este cu putinţă şi altă esplicare, atunci conclusiunea e neîndreptăţită. Dar Spencer nu şĭ-a datŭ nicĭ o silinţă, ca să cerce, că óre purtarea aceluĭ câne nu ar puté, să se esplice şi ca resultatŭ alŭ dresăriiĭ orĭ alŭ instinctuluĭ firescŭ.

Şi apoĭ dacă ómeniĭ afară de cele istorisite de Mr. Iones nu ar maĭ sci despre câniĭ nimica, atunci ar puté, să se susţină, că ele se potŭ esplica presupunêndu-se la cânele acela minte şi consciinţă. Dar ómeniĭ spre nefericirea luĭ Spencer şi a luĭ Iones cunoscŭ câniĭ deja de miĭ de aniĭ şi şĭ-aŭ câştigatŭ convingerea, că în câniĭ întocmaĭ ca şi în celealalte animale nu e nicĭ înţelegere nicĭ voe liberă, şi prin urmare nicĭ idee de datorinţă şi nicĭ consciinţă.

Înse Spencer şi Iones nu despereză. Eĭ nu se îndestulesŭ cu întîmplăriĭ de acelea din viaţa cânéscă, în carĭ se află óre care analogie cu lucrarea spirituală a omuluĭ, ci chiarŭ şi faptele cele maĭ nebăgate în samă le servescŭ ca dovediĭ pentru consciinţa animalelorŭ. Ètă ce maĭ istorisesce Iones despre cânele sĕŭ:

„Treĭ aniĭ de ḑile n'am auḑitŭ pe Punch nicĭ odată mornăindŭ mâniosŭ. Dar într'o ḑi mĕ aşeḑăĭ din întîmplare pe códa luĭ, şi atunci auḑiĭ unŭ mornăitŭ de unŭ timbru de totuluĭ totŭ deosebitŭ de alŭ mornăituluĭ, care l'am auḑitŭ dela elŭ până atuncia. Înse lucrulŭ celŭ maĭ straniŭ a fostŭ următoriulŭ: Cândŭ mĕ ridicaĭ repede, cânele se rugă de îertare pentru tonulŭ estraordinarŭ şi pentru purtarea luĭ cea mâniósă, şi acésta o făcu într'unŭ chipŭ, care nicĭ decum nu se putea înţelege altcum. Lucru vĕditŭ, că elŭ a recunoscutŭ, că a vătĕmatŭ simţulŭ de datorinţă, care era în spiritulŭ (consciinţa) luĭ."

Pagubă, că Iones şĭ-a uitatŭ, să ne împărtăşéscă chipulŭ, în care s'a rugatŭ Punch de îertare. Esprimatu-şĭ-a elŭ óre cu códa pocăinţa? Orĭ dóră şĭ-a bătutŭ peptulŭ cu una din labele sale? Şi cândŭ îşĭ uită Iones, să ne dea deslușire în punctulŭ acesta, totuşi cutézăa conclude, că Punch „a recunoscutŭ, că a vătĕmatŭ simţulŭ de datorinţă, care era în spiritulŭ (consciinţa) luĭ"!

Dar să ascultămŭ maĭ departe.

„Idea datorinţeĭ e la Punch de totuluĭ totŭ puternică, dar şi gustulŭ luĭ e cam estraordinarŭ. Luĭ îĭ placŭ cu multŭ maĭ tare duiceţurile decâtŭ carnea. Cândŭ era cam de şese lunĭ, observaĭ *din întîmplare,* că elŭ a cuprinsŭ însemnarea luĭ *da* şi *ba*. L'am îmbiatŭ apoĭ de sute de orĭ cu unŭ dărabŭ de zaharŭ, şi cândŭ era pe aci să-lŭ apuce, ḑiceam numaĭ *ba*, şi elŭ se retrăgea." Dar atâta nu e de ajunsŭ. „Elŭ numaĭ arare orĭ va primi de bunŭ celŭ dintâiŭ *da,* orĭ câtŭ de tare ascultă de celŭ dintâiŭ *ba*. Esperinţa l'a învĕţatŭ, că după acelŭ *da póte* să urmeze totuşi încă unŭ *ba*, şi elŭ de aceea după *da* maĭ aştéptă niţelŭ cu răbdare. Elŭ nu se grăbesce a da la o parte simţulŭ de datorinţă, îndată ce i-se oferesce o scusă." Ce consciinţă delicată!

Să omitemŭ tóte cele ce a adausŭ la poveştile acestea Iones despre idea datorinţeĭ şi aplicarea eĭ, şi atunci ce ne maĭ rĕmâne? Convingerea, că animalele şi maĭ alesŭ câniĭ se potŭ dresa. Dacă pe „ba" îlŭ însoţescŭ de repetite orĭ gesturĭ amenințătóre orĭ chiarŭ bătăĭ, atunci în câne auḑirea luĭ „ba" se împreună cu aşteptarea amenințării şi bătăiĭ şi produce fricăă. Esperinţa asta şĭ-o póte câştiga orĭ care cărăuşŭ cu caiiĭ sĕĭ. Dar

măestri, lucrători etc., a lua parte la alegerile comunale, municipale și dietale, dându-și voturile numai pentru bărbați catolici acreditați; 3. despre „Datorințele Catolicilorŭ în viața publică și privată“; 4. despre „Cestiunile bisericescĭ politice“, poftindu-se schimbarea art. de lege 53 din 1858 și retragerea ordinațiunii ministeriale în cestiunea matriculelorŭ, și arĕtându-se, că politica guvernului, în specialŭ ce privesce căsătoria civilă, opunêndu-se doctrineĭ bisericeĭ catolice, conturbându liniștea cetățenilorŭ de diferite credințe și limbĭ din patria nóstră, nu se póte compune nicĭ cu adevărata iubire de patrie. În sensulŭ acestorŭ vorbirĭ s'aŭ luatŭ și resoluțiunĭ cu unanimitate de voturĭ. Este de observatŭ, că tóte discursurile s'aŭ ținutŭ în dóuĕ limbĭ, magiară și slovacă, ceea ce până acum nu s'a întîmplatŭ.

Roma.

Sfinția Sa în curêndŭ va publica o nóuă enciclică, în care reflectându asupra manifestațiunilorŭ grandióse făcute de lumea catolică din incidentulŭ ultimuluĭ iubileŭ papalŭ va desvolta în 4—5 puncte principale de căpetenie influința binefăcĕtóre și pacifică a preoțimiĭ asupra poporuluĭ.

Germânia.

Polonĭ din Prusia aŭ ținutŭ în 4 și ḑilele următóre a c. alŭ doilea congresŭ catolicŭ în Posen. Congresulŭ, care a fostŭ fórte cercetatŭ, l'a deschisŭ archiepiscopulŭ Dr. Stablevski făcêndŭ comparațiune între religiositate și necredință, între societatea creștină și între planurile, după carĭ vreŭ să constitue societatea socialŭ-democrațiĭ. Alŭ doilea oratorŭ a fostŭ decanulŭ Glabisz, care a vorbitŭ despre situația Polonilorŭ catolicĭ împărțiți în treĭ împĕrățiĭ. Constată cu bucurie, că deși catoliciĭ din Rusia suntŭ persecutați, ĕră în Germânia nu se permite călugărilorŭ a petrece între eĭ, eĭ totuși nu scadŭ în nicĭ una din cele treĭ împĕrățiĭ, ci din contră se întărescŭ, și puterea lorŭ de resistință cresce. Acestŭ faptŭ mângâitoriŭ este resultatulŭ zeluluĭ religiosŭ, care trebue să créscă necontenitŭ; de-órece numaĭ acela este bunŭ patriotŭ polonŭ, care e catolicŭ bunŭ. În Galiția, unde biserica are libertate deplină, națiunea polonă se desvóltă escelentŭ. În Rusia libertatea e cu totulŭ înădușită; acolo preotulŭ trebue să-și supună predicele la censură înainte de a le ținé poporuluĭ, corespondința episcopuluĭ cu clerulŭ și cu poporulŭ se face prin mijlocirea guvernatorilorŭ. În Germânia împĕratulŭ cunósce fidelitatea Polonilorŭ, și acesta este unŭ avantajŭ mare pentru viitoriŭ.

Congresulŭ a primitŭ cu unanimitate treĭ proïecte de resoluțiune, anume: I. Congresulŭ doresce, ca instrucțiunea religiósă să se întîmple în limba maternă în tóte școlele și să se propună ĕră de cătră preoți. II. Congresulŭ își esprimă dorința, că în ținuturile locuite de Poloni limba polonă să fie studiŭ obligatoriŭ în tóte școlele. III. Doresce congresulŭ, ca pentru catoliciĭ germânĭ din Posen să se înființeze ḑiare germâne cu programŭ catolicŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Crisa ministerială după o durată de 10 ḑile s'a terminatŭ în 10 a c. Prima încercare pentru constituirea cabinetuluĭ a făcut'o banulŭ Croațieĭ Khuen Héderváry, dară fără succesŭ. Apoĭ a fostŭ chematŭ la Monarchulŭ br. Bánffy Dezső, dară elŭ vĕḑêndŭ, că nu póte compune cabinetulŭ, nicĭ o încercare nu a făcutŭ în direcțiunea acésta. După ce Monarchulŭ nu a conferitŭ cu nicĭ unŭ bărbatŭ de valóre din opositie, ci a așteptatŭ, ca totŭ din partidulŭ numitŭ liberalŭ să se compună și noulŭ cabinetŭ, era de prevĕḑutŭ, că numaĭ Wekerle îlŭ va puté compune.

Dlŭ Wekerle, care cu orĭ ce preț voesce a se menține la putere, renunțându la împlinirea garanțelorŭ, carĭ ĭ-aŭ provocatŭ dimisiunea, s'a angajatŭ de noŭ la compunerea cabinetuluĭ, ceea ce ĭ-a și succesŭ. Maĭ mare dificultate ĭ-a produsŭ vîrîrea luĭ Szilágyi în cabinetŭ, care, pe cum se vorbesce, nu e bine vĕḑutŭ la Curte. Dară în cele din urmă Coróna s'a împăcatŭ cu idea de a primi pe calvinulŭ Szilágyi érăși între consilieriĭ sĕĭ. În noulŭ cabinetŭ președinte alŭ consiliuluĭ și ministru de finanțe este *Wekerle,* ministru de justiție *Szilágyi Dezső,* ministru de interne *Hieronymi*, de comerciŭ *Lukács Béla,* de honveḑĭ și interimalŭ de agricultură br. *Fejérváry Géza,* ministru alŭ Croațieĭ *Iosipovich*; ca membri noĭ aŭ întratŭ în cabinetulŭ Wekerle reconstruitŭ br. *Eötvös Loránd* ca ministru de culte și instrucțiunea publică în locŭlŭ luĭ Csáky, și ministru a latere alŭ Maiestății Sale contele *Andrássy Gyula* în locŭlŭ conteluĭ Tisza Lajos; locŭlŭ conteluĭ Bethlen András, care dela începutulŭ crisieĭ și-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela oficialiĭ din ministeriulŭ de agricultură, până acum nu l'a ocupatŭ ministru noŭ.

Duminecă a chematŭ Maĭestatea Sa la sine pe consilieriĭ intimĭ mareșalulŭ de curte Szápáry Géza, și pe contele Csekonics Endre, celŭ maĭ avutŭ magmagnatŭ ungurescŭ, cu carĭ a conferitŭ, precum scrie „Magyarország“, despre sórtea proiectuluĭ casatorieĭ civile in casa de susŭ. Aceștĭ doĭ magnați fruntași aŭ spusŭ Monarchuluĭ, că după părerea dînșilorŭ casa de susŭ și a dóua óră va respinge căsătoria civilă. Din purtarea Maĭestății Sale eĭ s'aŭ pututŭ convinge, că Coróna va rĕmâné neutrală și pe viitoriŭ în cestiunea căsătorieĭ civile.

Septĕmâna viitóre altcum va limpedi afacerea acésta, căcĭ Marțĭ în 19 a c. proïectulŭ se va pertracta a dóua óră în casa magnaților.

Noulŭ cabinetŭ s'a presentatŭ corpurilorŭ legiuitóre în 12 a c.

În camera deputaților cetirea au-

---

de aceea niměnuia nu i-a venitŭ încă în minte, să ascrie cailorŭ și cânilorŭ înțelegere și conscĭință și alte atribute de soiulŭ acesta. Lucrulŭ acesta a fostŭ reservatŭ luĭ Spencer și soțilorŭ luĭ de principiĭ. Eĭ voindŭ să constate „etica la animale“ aŭ avutŭ lipsă neapĕrată și de înțelegerea și conscĭirța animalelorŭ.

Nu voiŭ, să plictisescŭ pe cetitorĭ cu tóte poveștile cânescĭ ale luĭ Iones și Spencer. Dar una din poveștile acelea totuși trebue să o reproducŭ, de óre ce ea după părerea luĭ Iones și a luĭ Spencer cuprinde dovada, că câniĭ nu lucră totdeuna numaĭ din motive egoistice, ci de multe orĭ din motive „cu adevĕratŭ morale“, ba une orĭ se avîntă chiarŭ până la simțeminte „creștinesci“.

„O întîmplare de deunăḑĭ aruncă din noŭ lumină preste idea despre „dreptă“ în spiritulŭ luĭ Punch. Mergeam cu elŭ prin îngusta stradă West-Appledore, cândŭ îlŭ apucă pe Punch unŭ câne cu multŭ maĭ mare și-lŭ muscă așa de tare în față, cătŭ îĭ curgea sânge. Atuncĭ, după cum îmĭ potŭ aduce aminte, s'a întîmplatŭ întâia óră, de Punch s'a împotrivitŭ, dar nu cu muscare, ci într'unŭ felŭ de apĕrare quakeriană, carea din punctŭ de vedere sciințificŭ era de totŭ potrivită: elŭ apucă pe celalaltŭ câne bine de o labă de dinděrĕptŭ de-asupra călcâiuluĭ și ridică laba aceea susŭ dela pămîntŭ așa, cătŭ trupulŭ câneluĭ ajunse în ecuilibriŭ ciătinatŭ. Celalaltŭ stătu câtăva vreme, și era vĕditŭ, că nu cuteza, să se misce. Se temea, că se va rĕsturna pe spate, și atuncĭ contrariulŭ ar fi făcutŭ cu elŭ, ce ar fi voitŭ. Elŭ într'aceea nu avea să rabde nicĭ o durere, căcĭ Punch nu-lŭ muscă, ci numaĭ îlŭ ținea bine. În sfârșitŭ atacătoriulŭ cercă, să-și întórcă capulŭ, pentru ca să musce pe Punch, dar acesta zădărnici propusulŭ luĭ așa, că ridică și maĭ la délŭ laba apucată și o întórse încetinelŭ în ceealaltă parte cătră capulŭ câneluĭ, și așa s'a păstratŭ între eĭ distanța de maĭ înainte. După vre-o dóuĕ minute a trebuitŭ să mĕ mestecŭ și eŭ în lupta lorŭ, fiindcă se apropia unŭ carŭ trasŭ de unŭ calŭ. Celalaltŭ câne se făcu iute nevĕḑutŭ, ĕră Punch sări de câteva orĭ de-a dreptulŭ în susŭ, întocmaĭ pe cum sare o cotcă de gumi, și lătra deodată cu bucurie.“

Cu adevĕratŭ întîmplare epocală!

Dintr'însa Iones și-a câștigatŭ „convingerea, că Punch avea în spiritulŭ sĕŭ unŭ simțemîntŭ de datorință“, care îĭ ḑicea: „Ce ție nu-ți place altuia nu-ĭ face.“ Elŭ a doveditŭ „unŭ simțemîntŭ creștinescŭ, care l'ar fi doveditŭ abia unulŭ din o mie de creștinĭ“. Simțemîntulŭ acesta dovedesce o „adevĕrată moralitate“, pe cândŭ altĭ cânĭ vĕḑescŭ „moralitate egoistă“, „moralitate de emoțiune“, „moralitate de clică“ orĭ „de modă“, ĕră alțiĭ „lipsă de moralitate“.

Și care a fostŭ scopulŭ cercetărilorŭ acestora în viața animalelorŭ? Spencer și-a fostŭ propusŭ ca țință, să realiseze între ómenĭ o etică curatŭ luméscă, neatîrnătóre de Dumneḑeŭ și de religiune. De temeiŭ trebuiaŭ să-ĭ servéscă fapte de acelea din viața animalelorŭ, carĭ dovedescŭ, că și în animale se află „spiritŭ“ și „simțŭ de datorință“.

Ce să ḑică omulŭ despre „sciința“ acésta, care cu poveștĭ cânescĭ de acestea își închipuesce, că va puté, să resolvéscă problemele cele maĭ marĭ și maĭ momentóse ale omenimiĭ?

Dacă glasulŭ conscĭințeĭ nu e glasulŭ luĭ Dumneḑeŭ, dacă omulŭ nu se deosebesce esențialminte de cătră animale, atuncia ce să-lŭ împedece întru a despreți glasulŭ conscĭințeĭ, a se aseměna animalelorŭ și a se da cu totulŭ strĕmurilorŭ? Binele publicŭ? Dar ce mĕ oblégă, să-lŭ preferescŭ bineluĭ meŭ propriŭ? Ceĭalaltĭ suntŭ maĭ multĭ, dar de unde aŭ eĭ dreptulŭ de a pretinde, ca eŭ binele lorŭ să-lŭ privescŭ de îndreptariŭ întru traiulŭ meŭ?

Din învĕțătura, că omulŭ nu e altceva decâtŭ animalulŭ celŭ maĭ de frunte și că ordinea morală e o instituțiune curatŭ omenéscă, nu trebue să scótemŭ noĭ consecințele cele maĭ grozave: ele suntŭ deja scóse. Max

tografelorŭ regescĭ a fostŭ primită cu tăcere din partea opositiei şi cu aplause din a partidului guvernamentalŭ. Apoĭ Wekerle luându cuvîntulŭ espune, că motivulŭ abdicerii a fostŭ, că Coróna nu şĭ-a datŭ învoirea la garanţele propuse de guvernŭ, carĭ garanţe guvernulŭ le-a credutŭ de necesare spre a nu cădé de noŭ proĭectulŭ căsătorieĭ civile în casa de susŭ.

După ce însă a dobînditŭ autorisarea preaînaltă de a declara, că Maĭestatea Sa este de acordŭ cu guvernulŭ în privinţa necesităţii politice a proĭectelorŭ, şi însă-şĭ Coróna consideră de o necesitate politică primirea proĭectelorŭ, crede, că s'a pututŭ angaja la formarea nouluĭ cabinetŭ şi fără garanţele de maĭ înainte, de-órece crede de imposibilŭ, ca casa de susŭ să ĭea posiţie în contra dorinţeĭ esprese a Maĭestăţiĭ Sale. Astfelŭ stându lucrulŭ, guvernulŭ şĭ-a ţinutŭ de o datorinţă, să-şĭ reocupe loculŭ, ca nu cumva să cadă reformele. Declară, că guvernulŭ stă pe basa programuluĭ din 21 Nov. 1892, şi rógă pe aderenţiĭ sĕĭ, să-lŭ sprijinéscă, éră opositia să fie obĭectivă în critica sa.

Justh nu află de parlamentară decurgerea criseĭ. Procedura guvernuluĭ de a se angaja la conducerea afacerilorŭ publice şi fără garanţele, pentru denegarea cărora a dimisionatŭ, nicĭ decâtŭ nu se póte compune cu principiile parlamentarismuluĭ. Guvernulŭ saŭ a avutŭ causă seriósă de a abdice, saŭ nu a avutŭ. Dacă a avutŭ nu ĭ-a fostŭ permisŭ, să-şĭ reocupe loculŭ; dacă n'a avutŭ, nu ĭ-a fostŭ permisŭ, să abdică şi să producă atâta agitaţie în ţară. (Polonyi: Aŭ jucatŭ o comedie.) Partidulŭ independentistŭ va coutinua lupta în contra programuluĭ anunţatŭ de guvernŭ, căcĭ eĭ suntŭ de firma convingere, că pe basa pactuluĭ dela 1867 este cu neputinţă, ca Ungaria să fie independentă, de sine stătătóre.

Apponyi declară, că după ce guvernulŭ rĕmâne pe lângă programulŭ de maĭ înainte, nicĭ dînsulŭ nu-şĭ va schimba programulŭ sĕŭ. Ce privesce crisa ministerială, ministrulŭ-preşedinte a preteratŭ momentulŭ principalŭ, anume nu a spusŭ, că la a cuĭ recomandare a concredutŭ Maĭestatea Sa pe Khuen Héderváry cu formarea cabinetuluĭ? După ce guvernulŭ şi partida sa nu l'aŭ pututŭ recomanda pe Héderváry, căcĭ altcum nu ar fi demonstratŭ în contra luĭ, trebue că l'aŭ recomandatŭ alţĭ factorĭ, carĭ staŭ afară de cadrulŭ constituţiuniĭ şi carĭ nu aŭ dreptŭ, să se mestece în afacerile interne ale ţĕreĭ. Cere deslusiri dela dlŭ ministru-preşedinte în privinţa acésta.

Faţă de amestecŭlŭ străinŭ în decursulŭ criseĭ îşĭ maĭ esprimă îngrijirile Péchy şi Eötvös Károly. Acesta maĭ declară, că rentórcerea guvernuluĭ îlŭ liniştesce; elŭ şi partisaniĭ sĕĭ însă nu se vorŭ apropia de guvernŭ, ci numaĭ guvernulŭ să se pótă apropia de eĭ şi de principiile lorŭ. (Acésta o şi face guvernulŭ.)

Ugron Gábor în o vorbire maĭ lungă se ocupă de ingerinţele străine, carĭ s'aŭ validitatŭ în decursulŭ criseĭ. Întrébă pe dlŭ Wekerle, că pe timpulŭ petrecerii sale în Viena pentru ce merge la ministrulŭ de esterne şi înainte şi după audienţele dela Maĭestatea Sa. Protestéză în contra procedureĭ guvernuluĭ de a corteşi cu numele Maĭestăţiĭ Sale spre a-şĭ ajunge scopulŭ. Puterea guvernuluĭ nu stă în principiĭ, ci în intrigĭ. După ce casa de susŭ nu primesce reformele, cum se unesce cu principiulŭ parlamentarŭ, ca guvernulŭ să aducă înainte auctoritatea Coróneĭ pentru ridicarea proĭectelorŭ sale la valóre de lege? Celŭ ce vre, să fie vrednicŭ de a guverna, trebue să învingă prin dreptatea principiilorŭ sale, şi să nu recurgă la ajutoriulŭ Coróneĭ şi a stradeĭ. Înmulţirea magnaţilorŭ pe cale artificială spre a-şĭ asigura guvernulŭ maĭoritate în casa de susŭ o află neconstituţională. Ministrulŭ-preşedinte a declaratŭ în Viena, că membriĭ cabinetuluĭ suntŭ solidarĭ, şi unulŭ fără altulŭ nu rĕmânŭ în cabinetŭ, şi totuşĭ din 9 numaĭ 3 s'aŭ retrasŭ, éră 6 aŭ rĕmasŭ. Şi maĭ evidentŭ se caracteriséză solidaritatea accentuată şi prin aceea, că în decursulŭ criseĭ aŭ întrevenitŭ momente, când Wekerle era aplicatŭ a forma cabinetulŭ şi fără de Szilágyi; causa, că nu l'a lăsatŭ afară, este, că nu a cutezatŭ, să o facă acésta. Elŭ se miră, cum după solidaritatea ministrilorŭ, din carĭ aŭ căduto 33 %, urmézĕ solidaritatea partiduluĭ, care face imposibilă orĭ care altă compunere a cabinetuluĭ, făcându ilusorie încercarea luĭ Héderváry şi a luĭ Bánffy. Dacă ţara ar fi dată în arîndă partiduluĭ liberalŭ, atunci ar înţelege procedura, că numaĭ cu concursulŭ acestuĭ partidŭ să se resólve crisa; după ce însă şi alţiĭ locuescŭ în ţară şi aducŭ jertfe pentru ea, cu dreptulŭ întrébă, că ce a îndemnatŭ Coróna, să denumescă acestŭ cabinetŭ. Întrébă, cine a înegritŭ pe Szilágyi la Coróná astfelŭ, câtŭ nu voia nicĭ să audă de elŭ, după ce bărbaţiĭ din opositie nu aŭ fostŭ ascultaţĭ? Celŭ ce l'a înegritŭ, a trebuitŭ, să umble de multe orĭ la Regele, de nu cumva e şi acésta numaĭ o apucătură condamnabilă a preseĭ plătite de guvernŭ, ca după rĕmânerea luĭ Szilágyi în cabinetŭ să se pótă făli înaintea lumiĭ, că a raportatŭ învingere. Elŭ nu póte crede, că Coróna, dacă ar fi avutŭ antipatie faţă de Szilágyi, să nu fi fostŭ în stare a-lŭ respinge.

Ivánka declară de escamoterie provocarea luĭ Wekerle la părerea Regeluĭ, de-órece nu póte presupune, că Coróna şĭ-ar fi datŭ învoirea, să i-se aducă numele în lupta de partide.

Wekerle rĕspundêndŭ oratorilorŭ din epositie dice, că Coróna l'a autorisatŭ, să declare, că între împrejurările de faţă consideră de o necesitate politică primirea proĭectelorŭ. Solidaritatea politică nu se referesce la persóne, ci la principiĭ. Acusa despre influinţa străină e nefundată. Conferirea sa cu contele Kálnoky nu însemnézĕ ingerinţă străină.

Asbóth află de neloială aducerea Coróneĭ în luptele parlamentare; resolvirea criseĭ, aşa precum s'a făcutŭ, e numaĭ unŭ moratorium. Agonia ţine încă, şi mórtea încă nu póte întârdia.

În casa de susŭ face dlŭ Wekerle în privinţa criseĭ totŭ acelea-şĭ declaraţiunĭ, ca şi în camera deputaţilorŭ. Zichy Nándor, cândŭ cu supunere omagială ĭea spre sciinţă autografulŭ regescŭ, nu póte să nu observe, că ministrulŭ aşa vorbesce despre Coróná, ca şi cum ar voi, să facă prin acésta presiune asupra magnaţilorŭ. Acésta nu o presupune despre dlŭ ministru, dar totuşĭ află de consultŭ, ca ministrulŭ să se declare maĭ limpede.

Wekerle dice, că nicĭ nu a primitŭ şi nicĭ nu a cerutŭ autorisarea de a spune dorinţa Maĭestăţiĭ Sale cu scopulŭ de a face presiune asupra cuĭva, ci numaĭ din motivulŭ, că din partea contrară încă s'aŭ făcutŭ provocărĭ la dorinţa Maĭestăţiĭ Sale.

Francia.

Senatulŭ francesŭ în şedinţa din 8 a c. a hotărîtŭ, ca în totŭ anulŭ să se serbeze pe la mijloculŭ luĭ Maiŭ ca serbătóre naţională amintirea fecióreĭ de Orleans Jeanne d'Arc. Senatoruluĭ Fabre a glorificatŭ faptele fecióreĭ Jeanne d'Arc şi a accentuatŭ, că monarchia a datŭ uĭtăriĭ memoria acesteĭ eroine. Ministrulŭ preşedinte Dupuy dice, că serbătórea Ioaneĭ d'Arc va întîmpina aprobarea tuturorŭ Francesilorŭ şi în faptă va fi o serbătóre a patrieĭ întregĭ. Totŭ atunci s'a hotărîtŭ, că pe calea uneĭ subscripţiunĭ naţionale să se ridice în piaţa veche din Rouen unŭ monumentŭ pentru Jeanne d'Arc. Francesiĭ de acum se mândrescŭ cu vîrtuţile fecióreĭ de Orleans, dară nu vorŭ să recunóscă, că acelea vîrtuţĭ suntŭ efectulŭ simţuluĭ religiosŭ, şi liberaliĭ francesĭ, numaĭ după ce Roma a începutŭ procesulŭ canonicŭ pentru beatificarea renumiteĭ eroine, şĭ-aŭ adusŭ aminte de a hotărî introducerea uneĭ serbătorĭ naţionale în onórea eĭ.

Anglia.

Agitaţiunea în contra camereĭ lorzilorŭ éră s'a începutŭ. În septĕmâna trecută s'a ţinutŭ în London unŭ mare

---

Stirner (K. Schmidt) în cartea sa „Singuraticulŭ şi proprietatea luĭ" vestesce şi învĕţăturĭ ca acestea: „Să sciţĭ, că de voĭ înşi-vĕ trebue să ascultaţĭ maĭ multŭ ca de ómenĭ. — Milenĭĭ de cultură v'aŭ întunecatŭ, ca să nu sciţĭ, ce sunteţĭ, v'aŭ făcutŭ, să credeţĭ, că voĭ nu sunteţĭ egoiştĭ, ci sunteţĭ chemaţĭ, să fiţĭ idealiştĭ („ómenĭ buniˮ). Aruncaţĭ jugulŭ acesta de pe voi! Nu cercaţĭ libertatea în „abnegarea de sineˮ, ci cercaţi-vĕ pe voĭ înşi-vĕ, faceţi-ve egoiştĭ, facă se fiesce care din voĭ unŭ Eŭ atotputernicŭ. — Libertatea Mea faţă cu lumea o asigurezŭ Eŭ în acela-şĭ gradŭ, în care facŭ Eŭ lumea proprietatea Mea, adecă o „cuprindŭ şi câştigŭˮ pe sama Mea, fie cu orĭ ce forţă, cu a capacitărĭĭ, cu a rugărĭĭ, cu a pretensiunĭĭ categorice, ba chiarŭ şi cu făţărnicie, înşelăciune şi altele; căcĭ mijlócele, de carĭ Mĕ folosescŭ spre acelŭ scopŭ, aŭ să se îndrepte după ceea, ce suntŭ Eŭ. — O stîncă, ce Îmĭ stă în drumŭ, o încunjurŭ, până când voiŭ avé destulŭ prafŭ de puşcă pentru a o sparge; legile unuĭ porŭ le încunjurŭ, până când Îmĭ voiŭ fi adunatŭ puterea, cu care să le rĕstornŭ."

Filosofia luĭ Spencer e decĭ vecină de o parte cu asuprirea cea maĭ fără inimă şi fără Dumneḑeŭ, éră de ceea parte cu anarchismulŭ celŭ maĭ fărădelege.

Şi filosofulŭ Spencer e totodată şi unulŭ dintre pedagogiĭ moderni ceĭ maĭ serbătoriţĭ!

meetingŭ, care a primitŭ propunerea luĭ Laboucherre de a şterge camera lorzilorŭ şi de a supune de-a dreptulŭ la sancţionarea Corónei legile votate de camera comunelorŭ. Asemenea s'a primitŭ şi propunerea luĭ Dilke, după carĭ dreptulŭ de a vota să depindă numaĭ dela capacitatea personală şi nu dela avere. S'aŭ hotărîtŭ regularea timpuluĭ de lucru în fabricĭ şi casarea dotaţiunilorŭ pentru membriĭ caseĭ domnitóre.

Esamene de musică.

În Blaşŭ s'aŭ făcutŭ esamenele de musică Dumineca în 10 a c. după amédĭ, maĭ întâiŭ la şcóla de fetiţe, éră nemijlocitŭ după aceea la gimnasiŭ.

Scimŭ, că nu e cu cale a face în casurĭ de acestea critică, şi maĭ alesŭ nu faţă cu eleviĭ şi elevele, carĭ arétă, ce progresŭ aŭ făcutŭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ. Fiesce care face, câtŭ póte după darulŭ, care i-l'a datŭ Dumneḑeŭ, şi critica în casurĭ de acestea de regulă nu îndréptă, ci póte numaĭ să descurajeze pe elevĭ şi eleve.

De aceea în cele următóre ne vomŭ mărgini observările critisătóre numaĭ la instructorĭ.

La esamenulŭ din scóla de fetiţe esamenulŭ din musica vocală póte să servéscă numaĭ spre laudă dşóreĭ Victoria Ioanovicĭ, carea a condusŭ instrucţiunea. Observămŭ însă, că după convingerea, carea ne-amŭ câştigat'o cu ocasiunea esamenuluĭ, se pune prea puţinŭ pondŭ pe instrucţia în ramulŭ acesta alŭ musiceĭ. Nu spunemŭ niciunŭ lucru nouŭ, dacă spunemŭ, că pe pămîntŭ nu esistă şi niciĭ nu póte să esiste instrumentŭ musicalŭ maĭ frumosŭ ca instrumentulŭ gătitŭ de Dumneḑeŭ, ca glasulŭ omuluĭ. Şi dacă musica preste totŭ e unulŭ dintre mijlócele cele maĭ de frunte, carĭ servescŭ spre nobilitarea inimeĭ, atunciĭ acésta se póte ḑice în rîndulŭ celŭ dintâiŭ despre musica vocală. Ne-amŭ abate prea tare dela obiectŭ, dacă amŭ voi, să o dovedimŭ acésta. Ne esprimămŭ deci acum numaĭ dorinţa, ca de aci încolo musica vocală să se cultive în şcóla nóstră de fetiţe în estensiune maĭ mare.

Piesele preste totŭ aŭ fostŭ bine alese. Singura greşélă s'a făcutŭ în privinţa acésta cu unŭ duo, care s'a cântatŭ în limba italiană. Faţă cu limba acésta nu putemŭ să nutrimŭ niciŭ o antipatie. Dar ea este nesciută aprópe de întregŭ publicŭlŭ, care a asistatŭ la esamenŭ. În casurĭ de acestea e cu multŭ maĭ bine, ca textulŭ străinŭ să se cânte în versiune românéscă. Esecutarea duetuluĭ a fostŭ altcum reuşită.

Cu multŭ maĭ îndestulitoriŭ a fostŭ esamenulŭ din musica instrumentală. Maĭ îndestulitoriŭ a fostŭ elŭ maĭ alesŭ ca esamenŭ, pentru că dintr'însulŭ s'a vĕḑutŭ maĭ bine şi maĭ uşorŭ progresulŭ, care-lŭ făcură elevele singuratice. Programulŭ încă a fostŭ fórte reuşitŭ cu treptarea luĭ începêndŭ cu începĕtórele şi sfârşindŭ cu cele maĭ deprinse. Amŭ auḑitŭ aci încercările drăgălaşe cele dintâiŭ ale mititelelorŭ, şi apoĭ a progresatŭ esamenulŭ totŭ maĭ multŭ, până s'a sfârşitŭ în stilulŭ dramaticŭ alŭ luĭ Wagner şi în celŭ sprintenŭ şi însufleţitŭ alŭ luĭ Chopin. Relevămŭ dintre cele mijlociĭ maĭ alesŭ technica multŭ promiţĕtóre a Alesandrineĭ Precupŭ, éră dintre cele maĭ înaintate măestria dşóreĭ Elena Balină, dar maĭ pe susŭ de tóte a dşóreĭ Elena Munteanŭ.

Pe lângă totŭ succesulŭ ne permitemŭ însă şi aci o micĭ observare. De ce se cultivă în şcóla nóstră de fetiţe musica instrumentală numaĭ pe pianŭ? Maĭ alesŭ violina ce a greşitŭ, de se despreţuesce cu desevârşire? Dóră nu se cuvine, ca dşóre şi dómne să stórcă din strunele violineĭ risŭ şi lacrimĭ, veselie şi jale, dorŭ şi mulţămire, sperare şi resignare?

Dar despre esamenulŭ din şcóla de fetiţe ajungă atâta. Mulţămimŭ dşóreĭ Ioanovicĭ şi dluĭ Iacobŭ Murĕşanŭ pentru silinţele lorŭ în instruirea fetiţelorŭ în musică şi le dorimŭ pe viitoriŭ succese totŭ maĭ strălucite.

Amŭ mersŭ apoĭ în sala de gimnastică, unde avea să se ţină esamenulŭ gimnasiştilorŭ din musică. Ne dedaserămŭ încă în aniĭ trecuţi, să ne convingemŭ cu astfelŭ de ocasiunĭ despre zelulŭ, care-lŭ desvóltă tinerimea nóstră gimnasială întru cultivarea musiceĭ. Zelulŭ acesta adevĕratŭ că până acum nu e prea mare, dar promite a cresce din ce în ce totŭ maĭ multŭ.

Piesele coruluĭ vocalŭ aŭ fostŭ bine esecutate. Numaĭ câtŭ ne permitemŭ observarea, că le-amŭ auḑitŭ deja prea a dese orĭ esecutându-se din partea coruluĭ gimnasiştilorŭ. Adevĕratŭ, că repertoirulŭ compoşiţiilorŭ nóstre pentru corŭ de tinerĭ e cam seracŭ. Dar — pe componiştiĭ nostri de ce-ĭ rabdă Dumneḑeŭ, dacă eĭ nu se îngrijescŭ de umplerea acestuĭ golŭ? Urmarea e apoĭ chiarŭ şi aceea, că ajungŭ, de se esecutézăde corurĭ de băeţi şi cântece erotice. Aşa s'a întîmplatŭ şi acum. Cântarea de felulŭ acesta adevĕratŭ că se póte privi de nevinovată, dar părerea nóstră este, că inimile tineretuluĭ totuşĭ să priméscă altŭ nutremîntŭ.

Musica orchestreĭ din contră e vrednică de tótă lauda şi a meritatŭ aplausele, de carĭ a avutŭ parte. Dintre membriĭ orchestreĭ amintimŭ cu laudă deosebită pe violinistulŭ Virgiliŭ Popŭ (cl. VI) şi pe flautistulŭ Ioanŭ Moldovanŭ (cl. VII.) şi maĭ pe susŭ de toţi pe flautistulŭ escelentŭ Vilhelmŭ Şorbanŭ (cl. VII.)

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 25.			fl. 17802.60
Petru Uilăcanŭ prot. Reghinuluĭ trimite			
1. Din *Reghinul săsesc* pe l. Nr 667 dela:			
Petru Uilăcan prot.	fl. 15.—		
Georgiŭ Maior înv.	„ 1.—		
Ioan Raţ	„ 2.—		
Dem. Incze	„ 1.—		
Gregorie Simonis	„ 1.—		
Mihail Bucur	„ 1.—		
Pintilie Ioan	„ 1.—		
Petru Maior	„ 1.—		
Petru Pascu	„ 1.—		
Fekete Lajos	„ 1.—		
Sipos Iózsef	„ 1.—		
Biserica gr. cat.	„ 10.—	fl.	36.—
2. Din *Urisiul inf.* pe l. Nr. 702 dela:			
Iuliŭ Craĭnic preot	fl. 1.20		
Iacob Tîrnăvean tutor orf.	„ 1.—		
Hărşan Filon	„ —.20		
Zaharie Mateiŭ	„ —.40		
Pop Vasilie	„ —.20	fl.	3.—
3. Din *Chinceş* pe l. Nr 701 dela:			
Florea Moldovan	„ 1.—		
Dem. Moldova coop. par.	„ 1.—	fl.	2.—
4. Din *Şerbeni* pe l. Nr. 699 dela:			
Vasilie Scridon paroch	fl. 1.—		
Basiliŭ Albu	„ —.40		
Biserica gr. cat.	„ 2.—		
Opria Iuon	„ —.10	fl.	3.50
5. Din *Beica rom.* pe l. Nr 697 dela:			
Ales. Doina Donescu preot	fl. 3.—		
Poporul gr. cat.	„ 4.83	fl.	7.83
6. Din *Sidrieşul mare* pe l. Nr. 695 dela:			
Zacheiŭ Graur paroch	fl. 1.50		
Câmpian Cilica	„ 1.—		
Ciorba Ioan	„ —.20		
Botiog Iuon	„ —.30		
Lobontz Nicolae	„ —.20		
Botiog Iosif	„ —.30		
Markos Nicolae	„ —.20		
Sêrb Nicolae	„ —.20		
Pop Vasilie	„ —.10		
Lungu Petrea	„ —.20		
Noifeld Beniamin	„ —.30	fl.	4.50
		Suma fl.	17858.93

Noutăţi.

Alumniĭ seminariuluĭ teologicŭ archidiecesanŭ din Blaşŭ esamenele semestrale cu finea anuluĭ scolasticŭ 1893/4 le-aŭ depusŭ în 1 Iuniŭ din Istoria bisericéscă universală şi din cea particulară a Românilorŭ (cursulŭ IV şi II), în 4 Iuniŭ din Teologia dogmatică (specială cursuluĭ II şi I), în 8 Iuniŭ din Teologia pastorală, Metodică şi Catechetică (cursulŭ IV şi III), în 11 Iuniŭ din Istoria revelaţiuniĭ divine şi Introducerea în S. Scriptură a Nouluĭ Testamentŭ (cursulŭ II şi I). în 12 Iuniŭ din Liturgică (cursulŭ IV şi III), în 13 Iuniŭ din Medicina pastorală (cursulŭ II şi I), în 15 Iuniŭ din Ritŭ şi cantulŭ bisericescŭ (cursulŭ IV — I), éră în 15 Iuniŭ s'a celebratŭ s. Liturgie de mulţămită de cătră corpulŭ profesoralŭ în frunte cu P. O. D. Dr. Alesandru Grama rectorŭ seminarialŭ, şi s'a cântatŭ Doxologia cea mare de cătră corulŭ teologicŭ. Numĕrulŭ alumnilorŭ cu finea anuluĭ scolasticŭ a fostŭ de 50, anume 42 din archidiecesă, 5 din diecesa Lugoşuluĭ, éră 3 din diecesa Oradeĭ mari.

La şcóla poporală superióră de fetiţe din Blaşŭ esamenele aŭ decursŭ din 9—14 a c. Dumineca a fostŭ esamenulŭ din economia de casă şi musică. Ce privesce economia de casă, unŭ documentŭ viŭ alŭ progresuluĭ a fostŭ esposiţia de manufacturĭ lucrate cu multă artă, carĭ ocupa o întrégă sală spaţiósă. De luniĭ până Joĭ aŭ fostŭ esamenele din obiectele de învĕţămîntŭ prescrise, dându copilele preste totŭ rĕspunsurĭ corecte; maĭ alesŭ a pusŭ în ŭimire pe celŭ de faţă progresulŭ doveditŭ de copilele maĭ mărişóre în limba şi literatura română. La esamene aŭ fostŭ de faţă ca óspeţi şi părinţiĭ maĭ multorŭ copile. Vinerĭ la 8 óre s'a celebratŭ s. Liturgie în capela „Internatuluĭ Vanceanŭ de fetiţe"; éră după s. Liturgie a urmatŭ împărţirea premiilorŭ.

† **Maria Ungurŭ.** Subscrişiĭ cu inimă sdrobită de adâncă durere aducŭ la cunoscinţa tuturorŭ consângenilorŭ, amicilorŭ, şi cunoscuţilorŭ, că prealubita şi neuitata soţie, mamă, soră, cumnată şi mătuşe *Maria Ungurŭ* născ. *Căprariŭ*, după unŭ morbŭ greŭ şi îndelungatŭ, în alŭ 32-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 12-lea alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ în 14 Iuniŭ st. n. la 8 óre antemeridiane, împărtăşită cu s. sacramente ale muribunḑilorŭ, şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluĭ. *În veci amintirea eĭ!* Blaşŭ în 14 Iuniŭ 1894. Petru Ungurŭ, prof. normalŭ ca soţŭ cu fiiĭ: Maria Silvia, şi Petru Virgiliŭ; Silvestru Căprariŭ, ca frate cu soţia Iuliana şi fiuluĭ lorŭ Aureliŭ; Teodorŭ Ungurŭ cu soţia şi fiiĭ; Ioanŭ Ungurŭ, cu soţia; Georgiŭ Ungurŭ; Ioanŭ Burnariŭ parochŭ gr. cat. în Boşŭ, ca cumnaţi.

Casŭ de mórte. *Vasiliŭ Mera*, parochŭ gr. cat. în Sângeorgiulŭ de Câmpie, tractulŭ protopopescŭ alŭ Pogăceleĭ a reposatŭ în 27 Maiŭ a. c. în annlŭ alŭ 61-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 31-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatŭ în partea I a vecului alŭ XVII-lea.

Urmarea catastrófei dela Mohács (1526) a fostŭ scisiunea politică între Transilvania și Ungaria proprie.

Părțile numite banatice, între Murĕșŭ, Tisa și Dunărea de josŭ, și după ocuparea prin Turcĭ a celorŭ 2 fortărețe mai însemnate din Bănatŭ, adecă a Timișóreĭ și Lipoveĭ, cu puțină escepțiune aŭ rĕmasŭ adnexate la Transilvania. [1])

Starea acésta între schimbărĭ felurite a ținutŭ până la an. 1616, respective 1658. Anume: La 1616 principele Transilvanieĭ *S. Bethlen,* spre a-și asigura favorulŭ Turcilorŭ, cedéză acelora fortărĕța Lipoveĭ cu tóte aparținentele, ĕră la an. 1658 unŭ altŭ principe cu numele *Barcsay* totŭ din acelŭ motivŭ abdice de districtele Lugoșŭ - Caransebeșŭ. Prin ambele aceste cesiunĭ locurile în massă împoporate de Românĭ ajungŭ sub domnirea turcéscă.

Deodată cu schimbarea politică și etnografică escată între Ungaria și Transilvania, și în aceste țĕrĭ se ivesce reformațiunea saŭ protestantismulŭ.

Deși la începutŭ, cândŭ protestantismulŭ începe a-și câștiga terenŭ, partidele politice nu se grupézăîncă după religiune, nu trecŭ însă nicĭ 30 de anĭ dela ivirea secteĭ luterane, cândŭ étă că acele partide se grupézădupă religiune. Urmarea fu, că mai alesŭ în Transilvania și părțile adnexe puterea religiuniĭ catolice se înfrânge (1542).

Și măcarcă în curêndŭ secta originală luterană s'a desbinatŭ în alte secte omogene de ale Calvinilorŭ, Zwinglianilorŭ, Antitrinitarilorŭ, carĭ împrumutatŭ se combăteaŭ și se sfășiaŭ, cu tóte acestea la tóte acelea secte comunŭ a fostŭ odiulŭ în contra bisericeĭ catolice apusene, concordă voința nu odată împreunată cu forța, mascată legală de a sparge biserica română, de a o desbrăca de caractĕrulŭ eĭ anticŭ creștinescŭ orientalŭ și națională, și prin proselitismulŭ calvinescŭ a o preface în biserică unguréscă (calvină) orĭ săséscă (luterană).

La acestea pe lângă legile emanate în contra bisericeĭ românescĭ, ca cele din 1566, 1572, 1573, 1579, 1584, 1595, aŭ țintitŭ mai alesŭ propagarea doctrinelorŭ calvinescĭ depuse în cărțile românescĭ tipărite în tipografiile calvinilorŭ, apoĭ condițiunile calvinescĭ puse Archiereilorŭ bisericeĭ române, prin carĭ biserica poporuluĭ românescŭ se degradă la stare escepțională de tolerată, [2]) străină proscrisă, ĕră ierarchia eĭ de subordinată sub puterea jurisdicțională arbitrară a superintendențilorŭ calvinescĭ.

Urmările funeste ale acelorŭ tendințe, împreună cu poporulŭ românŭ din Transilvania, în bună mĕsură le simțiră și fideliĭ bisericeĭ române din Bănatŭ, unde, fără esagerare se póte ḑice, că a fostŭ cuĭbulŭ proselitismuluĭ calvinescŭ, deórece în mijlocŭlŭ masseĭ poporuluĭ românescŭ, ca în Lugoșŭ, Caransebeșŭ și Lipova, eraŭ totŭ atâtea centre ale calvinismului.

Este însă óreși-cumva lucru de miratŭ, că pe cândŭ în Bănatŭ și în alte părțĭ, unde s'aŭ încuĭbatŭ sectele protestantice, biserica catolică apusană, de vécurĭ provĕdută cu averĭ estinse, cu ierarchie bineregulată, cu instituțiunĭ religióse avute și multe, ḑicŭ biserica aceea așa ḑicêndŭ deodată cu ivirea protestantismuluĭ s'a înfrântŭ și s'a stinsŭ, pe atunci biserica română preste totŭ, și în specialŭ cea din părțile bănățene, deși aci încă de locŭ la începutulŭ reformațiuniĭ și cu multŭ înainte de decherarea luteranismuluĭ și a calvinismuluĭ de religiune dominantă în Transilvania, dreptŭ și prin foștĭ membri aĭ bisericeĭ orientale deveniți calvinĭ ca *Petroviciŭ, Taksiciŭ* și alțiĭ cu forța s'a propagatŭ reformațiunea, totuși în mijlocŭlŭ și în fața tuturorŭ rĕsturnărilorŭ și reformelorŭ religióse și politice și-a pututŭ susține esistința și posițiunea sa ierarchică.

Și carĭ eraŭ causele?

Deosĕbirea pusĕțiuniĭ și împrejurărilorŭ între biserica catolică apusană și cea orientală.

a) Biserica catolică apusană era provĕdută cu averĭ marĭ și estinse, magnațiĭ, nobiliĭ și preste totŭ ómeniĭ de influință eraŭ toțiĭ saŭ cei maĭ mulțĭ membri și fiiĭ aceleia-și bisericĭ;

b) principiulŭ protestantismuluĭ era secuestrarea averiiorŭ bisericeĭ catolice, supunerea aceleia sub voința și arbitriulŭ domnitorilorŭ respectivi.

Acum, cândŭ sectele protestantice se ivescŭ, Ungaria și Transilvania eraŭ sfășiate de dóuĕ partide politice.

Partida — să o numimŭ — *transilvană* și din punctŭ de vedere politicŭ acceptândŭ și favorisândŭ protestantismulŭ, adicțiĭ aceleia, lăcomoși fiindŭ pe averile bisericeĭ și instituțiunilorŭ catolice contrare protestantismuluĭ, practicândŭ principiulŭ protestanticŭ maĭ înainte s'aŭ aruncatŭ asupra adicțilorŭ bisericeĭ catolice, ca prin apĕsarea aceleia și aliciarea membrilorŭ eĭ cu atâtŭ maĭ ușorŭ să pótă întări partida politică contrară catolicismuluĭ.

De aci a provenitŭ, că abia se încuĭbă protestantismulŭ, de locŭ se decretéză secuestrarea averilorŭ bisericeĭ catolice apusene, împărțirea acelora la adicțiĭ sectarĭ și sugrumarea ierarchieĭ bisericescĭ.

Pe lângă acestea nu este de a se lăsa afară de considerațiune, că protestantismulŭ s'a născutŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice.

Ce se ține de biserica poporuluĭ românŭ, protestantismulŭ la începutŭ nu avea asemenea rațiunĭ, motive și interese, ca să se atingă de ea. Pentru că biserica română nu avea averĭ nicĭ instituțiunĭ religióse avute, membriĭ aceleia, luândŭ afară puțineĭ nobilĭ, voivoḑi, cnezĭ și alțĭ deregĕtorĭ de rangŭ maĭ josŭ, stăteaŭ maĭ numaĭ din massa poporuluĭ îobăgitŭ, lipitŭ de pămîntŭ, subjugatŭ.

Și măcarcă posesiunile Archiepiscopieĭ române furăconfiscate, dară proselitismulŭ calvinescŭ la începutŭ nu era de totŭ și pe față forțatŭ, maĭ apoĭ însă, cândŭ biserica catolică era binișorŭ înhămată la carulŭ protestantismuluĭ, a venitŭ rîndulŭ și pe biserica română. Modalitatea proselitismuluĭ calvinescŭ între românĭ la începutŭ era maĭ domolŭ și stătea parte în codificarea legilorŭ, prin carĭ biserica română se proscrie orĭ se espune batjocurei, parte întru punerea predicatorilorŭ calvinescĭ pentru comunele maĭ proclive calvinismuluĭ.

Maĭ apoĭ însă, cândŭ nicĭ chiarŭ românii calvinisați nu cam țineaŭ la legea cea obtrusă (dieta din 1568) și prin agențiĭ diplomaticĭ în decursŭ de maĭ mulțĭ anĭ, dreptŭ în centrulŭ bisericeĭ de ritŭ orientalŭ, în Constantinopolŭ se făcea propagandă puternică calvină, și cândŭ prin împrejurărĭ politice puterea politică a protestantismuluĭ preste mĕsură se întărise (sub Bethlen și G. Rákoczi I): atunci cu maĭ mare forță se aruncaseră asupra bisericeĭ române schimbându-și încâtva și tactica proselitismuluĭ. Anume:

Pe cândŭ la începutulŭ vecului alŭ 17-lea principiĭ calvinĭ ca *Rákoczi Sig.* și *Gavriilŭ Bethlen* între mijlócele de încătușare a bisericeĭ române aŭ susceputŭ și óreșĭ carĭ favoruri manifestate față de poporulŭ românŭ, pe atunci, de-odată cu tendințele calvine conduse la curtea patriarchală din Constantinopolŭ, în Transilvania încă aŭ întrebuințatŭ politica bisericéscă mărșavă fórte periculósă, ca adecă prin condițiunĭ puse noŭ-denumițilorŭ Archiereĭ românĭ, dreptŭ prin mijlocirea acelorŭ Arcchiereĭ, să introducă calvinismulŭ în biserica română, ĕră prin legislațiune întrĕga administrațiune bisericéscă să se depună în mânile și sub inspecțiunea superintendentuluĭ calvinŭ.

Maĭ primejdiósă decâtŭ tóte acestea era acea tactică calvinéscă, ca după ce unirea calvinéscă-orientală țĕsută în Constantinopolŭ, în bună parte în urmarea protestuluĭ bisericeĭ române și rutene prin rejectarea catechismuluĭ cyrilianŭ, nu avuse succesulŭ doritŭ, sub pretextŭ fățarnicŭ de iubire națională a Românilorŭ lasă, ca în loculŭ cărțilorŭ bisericescĭ slavone, de poporŭ nefințelese, să se tipăréscă cărțĭ bisericescĭ rituale române infectate cu doctrine calvinescĭ. În loculŭ limbeĭ slavone bisericescĭ voescŭ a introduce limba națională română, ca astfelŭ prin usulŭ cuotidianŭ alŭ cărțilorŭ rituale-liturgice însă-și biserica română fără multă sguduire, în tăcere, să se trezéscă a fi calvină. Și dacă tóte acestea se concepuseră și se dictaseră din centrulŭ Transilvanieĭ binișorŭ depărtatŭ dela părțile bănățene, cu tóte acestea nu este lăsatŭ neconsideratŭ de o parte aceea, că partea românéscă bănățénă până la 1658 în bună parte era adnectată la Transilvania, ĕră de altă parte aceea, că preoțiĭ calvinĭ din *Lugoșŭ* și *Caransebeșŭ* împreună cu colegiĭ lorŭ din *Hațegŭ, Hunedóra* aŭ conlucratŭ la nascerea și realisarea literaturiĭ bisericescĭ române-calviniane (1640), și că comitatulŭ Hunedóreĭ cu districtele Halmagiuluĭ-Orĕștieĭ, vecinațe cu părțile banatice, dreptŭ eraŭ scóse de sub jurisdicțiunea Archiepiscopuluĭ românescŭ din Alba-Iulia și supuse superintendentuluĭ calvinescŭ-românŭ. [1])

(Va urmá.)

[1]) O parte a comitatelorŭ Temișŭ, Aradŭ și Cianadŭ înainte de véc. alŭ 17-lea era sub domnirea turcéscă, încă chiarŭ și câte o părticică din Bănatulŭ Sebeșuluĭ spre Orșova. Cfr. Pesty Szörénymegye tört. I. pag. 91 ur.

[2]) Conceptulŭ acesta așa ĭlŭ caracteriséză Benkő: »Toleratae dicuntur gentes (inter quas Valachi), quod jus civitatis et accessus ad honores politicos Principatus publicos non habeant, sed ex gratia tantum tolerari praesumantur.« »Transilvania« Vindobonae 1778 T. I.

Regina.

De Fridericŭ Dolch.

I.

Pe podulŭ vaporuluĭ „Maximilian", care chiarŭ acum s'a deslipitŭ de țĕrmulŭ „insuleĭ domnescĭ", sta unŭ tinĕrŭ și privia cu ochĭ lucitorĭ la chipulŭ farmecătoriŭ, care se întindea aci înaintea ochilorŭ luĭ. În dosŭ de-asupra uneĭ coline îmbrăcate în pădure luciaŭ în rațele sóreluĭ zidurile castelului regescŭ. În drépta se înalță unŭ șirŭ de munțĭ, legațĭ de olaltă, și totuși fiesce care formândŭ cu colțurile și rupturile sale de stîncă unŭ obiectŭ deosĕbitŭ, care légă de sine privirea omuluĭ. În față, de-asupra apeĭ laculuĭ, carea reflectândŭ cu valurile sale razele sóreluĭ în miĭ și miĭ de chipurĭ părea aprinsă, se ridică „insula călugărițelorŭ" cu mănăstirea sa străveche și încunjurată de șóptele uneĭ pădurĭ de teiŭ. Aci dispuneaŭ odinióră fete de regĭ și de principĭ ca stărițe orĭ dedicaŭ în singurătate viața sa luĭ Dumneḑeŭ ca simple surorĭ.

Adâncitŭ în gândire își lipi tinĕrulŭ privirea de drăgălașa insulă, de care se apropia vaporulŭ cu repejune. Esteriorulŭ tinĕruluĭ și instrumentele, carĭ le purta cu sine, ne spunŭ, că elŭ e unŭ *pictorŭ*, care face o călĕtorie de studiŭ. Statulŭ lĭ era înaltŭ și sveltŭ, și fața energică desvoltată era tivită cu o barbă négră désă, ĕră de sub pălărie pĕrulŭ capuluĭ parcă curgea în formă de valurĭ undulătóre. Îmbrăcămintea lĭ era unŭ căputașŭ de catifea închisă, pantaloniĭ largĭ de colóre deschisă și unŭ plaid împăturatŭ, care-lŭ purta pe umĕrŭ. Subsuorĭ avea o mapă de desemnurĭ și în drépta unŭ cortŭ, pe care se răzima.

De desubtulŭ vîntrelelorŭ, carĭ erau

[1]) Cfr. Epilogulŭ Bibliei din Orĕștie an. 1581 în Crestomatia luĭ Ciparĭŭ pag. 84 n. *)

întinse de-asupra poduluĭ năiĭ, ca să scutéscă pe călĕtorĭ împotriva razelorŭ sóreluĭ, începură ómenĭĭ a alerga în tóte părţile. Vaporulŭ ajunsese adecă lângă insulă, şi călătoriĭ îşĭ adunaŭ calabaliculŭ. Rótele vaporuluĭ băteaŭ cu sgomotŭ mare apa laculuĭ, clopoţĕlulŭ sună, şi matrosiĭ legaŭ cu luţĕlă vaporulŭ de unŭ stîlpŭ alŭ poduluĭ de debarcare. Rîdêndŭ şi povestindŭ părăsiră călătoriĭ vaporulŭ şi ajunşĭ pe ţĕrmulŭ insuleĭ se împrăştiară în tóte părţile.

Încetinelŭ, fără de a se lega de ceĭalalţĭ călătorĭ, s'a suitŭ pictorulŭ pe cărarea, carea ducea la ospetărie. La mesele dedesubtulŭ arborilorŭ dinaintea caseĭ, de unde se deschidea unŭ aspestŭ încântătoriŭ preste lacŭ şi spre munţiĭ din jurulŭ luĭ, s'a fostŭ adunatŭ mulţime de óspeţĭ. Abia şĭ-a pututŭ cuceri tinĕrulŭ unŭ locŭ golŭ. Elŭ îşĭ comandă prânzulŭ şi vinŭ şi dusŭ pe gânduri privia preste laculŭ sclipitoriŭ şi dincolo la munţiĭ învĕliţĭ într'o céţă vineţie.

Unŭ strigătŭ de surprindere îlŭ deşteptă din visare. Elŭ îşĭ întórse capulŭ şi vĕdu o fată, carea chiarŭ voia să pună pe masă pâne, sticla cu vinŭ şi unŭ pocalŭ. Fata era drăgălaşe, cu statŭ sveltŭ, pĕrŭ blondŭ şi ochĭ marĭ vineţi, din carĭ îţĭ surîdeaŭ tinereţele. Faţa îi era delicată, dar suflată cu roşéţă frumósă aşa, câtŭ din faţa feteĭ puteaĭ ceti numaĭ sănĕtate.

„Ce vĕdŭ?“ dise pictorulă. „Regino! Óre tu să fiĭ, orĭ mĕ înşelŭ ochiĭ?“

„Bine aĭ venitŭ, dle Werner,“ rĕspunse fata cu unŭ surisŭ de fericire şi de bucurie pe faţă. „Aşa dar mĕ maĭ cunoscĭ? Gândiam, că aĭ datŭ uĭtăriĭ insula nóstră şi pe noĭ pe toţĭ —“

„Să vĕ daŭ uĭtăriĭ? Nu grăescĭ seriosŭ,“ dise pictorulŭ dela inimă, întindêndu-ĭ mâna. „Dar nu gândiam, să te găsescŭ aci, Regino, servindŭ în ospetărie —“

„Ospetărésa e naşa mea,“ dise fata cu linişte, „şi a avutŭ lipsă de ajutoriŭ. Tata adevĕratŭ că nu s'a învoitŭ bucurosŭ, ca să servescŭ aci în ospetărie, şi Vincenţiŭ cu atâtŭ maĭ puţinŭ.“

Aci conversaţia fu întreruptă. Servitórea venia încărcată cu cane şi tăiere din casă şi supĕrată aşedă cam negingaşŭ cahele pe o masă strigându: „Ce e asta? Eŭ nu maĭ sciŭ, unde-mĭ stă capulŭ, şi fata asta stă aci şi povestesce cu unŭ domnŭ străinŭ! Ţie stăpâna să-ţi dea drumulŭ! Mĕ mulţămescŭ de unŭ ajutoriŭ ca alŭ tĕŭ!“

Regina porni liniştită şi fără de a rĕspunde la certarea supĕrateĭ. „Catarina are dreptate,“ dise roşindŭ uşorŭ. „Astădĭ e atâta de lucru, şi aşa nu te veĭ supĕra, dacă mĕ ducŭ.“

„Sigurŭ nu, Regino,“ dise repede tinĕrulŭ. „Eŭ rĕmânŭ aci maĭ multă vreme, şi aşa vomŭ maĭ avé noĭ prilejŭ, să povestimŭ amîndoĭ.“

Fata se depărtă, ĕră pictorulŭ privia cu ochĭ lucitorĭ în urma eĭ, până cândŭ dispăru în casă.

În aceea-şĭ clipă îĭ bătu la ureche unŭ risŭ batjocoritoriŭ. Întorcêndu-şĭ capulŭ vĕdu în apropiare pe unŭ flăcăŭ mare şi robustŭ, care se uĭta la elŭ cu privire pânditóre. Elŭ îşĭ desbrăcase peptariulŭ şi-lŭ aruncase pe umĕrŭ. Pe pălărie purta o tabliţă, pe care puteaĭ ceti: „Luntrariŭ.“ Faţa flăcăuluĭ era frumósă, dar din ochiĭ luĭ întunecoşĭ schinteia selbătĕcia, şi faţa adese orĭ trăsăria, ceea ce îĭ da o înfăţişare neplăcută, aprópe hidă.

„Cu adevĕratŭ elŭ este, dlŭ pictorŭ Werner,“ dise flăcăulŭ cu glasŭ tare şi durŭ. „Aşa dar nu m'am înşelatŭ! Câtŭ se va bucura bĕtrânulŭ meŭ, cândŭ te va vedé! Trebue să-lŭ cercetezĭ, căcĭ a scăduţŭ tare în aniĭ din urmă, şi mi-se pare, că nu o va maĭ duce multă vreme. Cu petrecerea adevĕratŭ că s'a sfârşitŭ. Elŭ s'a făcutŭ fórte copilăreţŭ şi hodorejesce numaĭ despre nimicurĭ. Dar asta să nu te supere. Logezĭ ĕră aci în ospĕtărie, ca în rîndulŭ trecutŭ?“

„Nu. De o cam dată m'am aşedatŭ la unŭ prietinŭ în Prien,“ dise pictorulŭ căutându în altă parte, să vadă, dacă vine servitórea cu mâncarea. Nu doria să se dimită în conversaţie cu flăcăulŭ. Îĭ era nesuferitŭ.

„Mĕ recomandŭ frumosŭ, dle Werner,“ dise flăcăulŭ, şi unŭ surisŭ de batjocură juca în jurulŭ buzelorŭ luĭ. „Cândŭ veĭ dorĭ, să facĭ vreo-dată o preumblare pe lacŭ, sciĭ bine, unde mĕ potĭ găsi. Sciŭ, că odinióră te duceaĭ bucurosŭ cu bĕtrânulŭ meŭ în luntriţă, pentru că elŭ scia totdeuna să-ţi spună poveştĭ frumóse despre ielele laculuĭ. Dar îţĭ sfătuescŭ, să nu maĭ cutezĭ a porni cu elŭ pe apă, că a prea slăbitŭ, şi uşorŭ s'ar puté întîmpla, să facĭ odată cunoscinţă cu ielele.“

Elŭ mişcă pălăria salutându şi se depărtă rîdêndŭ. Ĕr pictorulŭ privia cu privire întunecată în urma luĭ.

Într'aceea ieşi servitórea din casă şi puse înaintea luĭ mâncarea comandată.

„Chiarŭ avuseşĭ o visită, pe cum vĕduĭ,“ dise şedêndŭ la masă în faţa luĭ. „Dacă vreĭ, să primescĭ dela mine unŭ sfatŭ bunŭ, dle, nu-ţĭ face de lucru cu flăcăulŭ acela, cu Vincenţiŭ Flörl.“

„De ce?“ întrebă pictorulŭ ocupatŭ cu mâncarea. „Dór n'are nume bunŭ?“

„Chiarŭ aşa este,“ dise servitórea. „Elŭ e cunoscutŭ pretutindenea ca banulŭ celŭ rĕŭ. Se apropie de toţĭ străiniĭ, şi dacă l-aŭ primitŭ serviţiile, cere dela eĭ plată grozavă. Din tóte părţile se audŭ tânguirĭ despre elŭ. Elŭ preste totŭ e unŭ omŭ de nimica. La bătaĭ, la beutură, la cărţĭ şi la datoriĭ se precepe de minune. Mie încă mĭ-a rĕmasŭ datoriŭ, omulŭ de nimica.“

„Acestea suntŭ veştĭ fórte minunate,“ dise pictorulŭ. „Dar ce dice tatălŭ sĕŭ, bĕtrânulŭ Ambrosiŭ, la tóte acestea?“

„Îlŭ cunoscĭ dóră?“ întrebă servitórea mirată. „D'apoĭ Dumneḑeulŭ meŭ, ce ar puté, să dică? Vorba şi aşa nu maĭ ajută. Firesce că se supĕră, şi supĕrarea îlŭ îmbĕtrânesce repede. Dar elŭ nu vre să auḑă niciŭ unŭ rĕŭ despre ficiorulŭ sĕŭ, ci dice, că dupa ce se va fi însuratŭ, se va maĭ îmblândi.“

„Aşa dar vre, să se însóre?“ întrebă pictorulŭ. „Dacă suntŭ adevĕrate tóte, câte mĭ-aĭ spusŭ despre elŭ, gândescŭ, că fetele nu se vorŭ prea bate după elŭ.“

„Elŭ îşĭ are deja mirésa,“ dise servitórea repede, „şi dta o cunoscĭ. Numaĭ adineaorĭ aĭ grăitŭ cu ea.“

„Dór nu Regina?“ dise Werner lovitŭ. „Asta nu se póte!“

„De ce nu? Dór ea e numaĭ o fată găsită,“ replică servitórea. „De ce nu ar puté, să se mărite după Vincenţiŭ?“

„Pentru că nu se potrivescŭ, pentru că fata asta e cu multŭ prea bună pe sama aceluĭ flăcăŭ durŭ,“ dise pictorulŭ cu glasŭ iritatŭ. „Nu potŭ, să credŭ, că feteĭ ĭ-ar fi dragŭ, şi elŭ o va neferici, asta îmĭ este convingerea.“

„Se póte,“ dise servitórea. „Cinste şi conscĭinţă nu are elŭ niciŭ de unŭ banŭ. — Firesce, şi eŭ credŭ, că Regineĭ nu-l este dragŭ. Se va fi învoitŭ, numaĭ ca să facă bĕtrânuluĭ pe placŭ. Acesta a şi ţinut'o, parcă ĭ-a fostŭ chiarŭ fiică.“ Ea povestia maĭ departe, dar pictorulŭ nu maĭ asculta. Sfârşi cu mâncarea, şi se depărtă cu o salutare scurtă.

(Va urmá).

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazetei Transilvaniei“ şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincialŭ **primŭ** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliului provincialŭ **alŭ doilea**, ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaşŭ 1881 broş. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Întroducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8⁰ micŭ. Preţulŭ 80 cr. Editura societăţii.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Uniriĭ“. Preţulŭ: 10 cr., cu partŭ postalŭ 15 cr.

James L. Hughes, Greşelile învăţătoriĭlorŭ. În românesce de *Vasile Goldişŭ* profesorŭ. Editura Ciurcu. Braşovŭ. Preţulŭ 50 cr.

---

[1]) În Nr. 12 din erore s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Economie.

Laptele acru ca medicamentŭ. Diarulŭ „Deutsche Lehrer-Zeitung“ recomandă ca medicamentŭ probatŭ în contra deselorŭ înveninări de sânge laptele acru. Folosirea medicamentului stă în aceea, că partea atacată a corpuluĭ o ţinemŭ în lapte acru orĭ în jintuélă; după ce acestea se încăldescŭ de ferbinţéla corpuluĭ, le renoimŭ de 2—3 orĭ. Acestŭ mijlocŭ se practiséză în Germania şi în contra muşcăturilorŭ de şerpĭ, când însă înainte de tóte trebue stórsă rana causată prin muşcătură. Amintitulŭ diariŭ aduce şi casurĭ de vindecare prin acestŭ medicamentŭ. Anume o învĕţătóre din Berlin s'a înţĕpatŭ cu péna de scrisŭ sub unghie, din care causă i-s'a inflamatŭ degetulŭ; aplicându cura de lapte acru în curêndŭ s'a mântuitŭ de orĭ ce periculŭ. Unŭ domnŭ vulneratŭ la degetŭ cu unŭ capetŭ de lemnuşŭ (chibritŭ), umflându-i-se în scurtŭ timpŭ întregŭ braţulŭ, a mersŭ la o lăptărie, unde ţinêndŭ braţuluĭ inflamatŭ în decursŭ de dóuĕ óre în unŭ vasŭ cu lapte acru, care s'a renoitŭ de treĭ orĭ, s'a vindecatŭ deplinŭ.

Margarinulŭ. La noĭ abia este cunoscutŭ după nume margarinulŭ, pe când în oraşele marĭ din apusŭ elŭ este unŭ articlu de consumŭ destulŭ de importantŭ, suplinindŭ loculŭ untuluĭ. Invenţiunea luĭ se ascrie chimistuluĭ francesŭ Mège Mouries, care a esperimentatŭ, că dacă se subtrage uneĭ vacĭ cu lapte nutremîntulŭ cu totulŭ, ea totŭ va da încă lapte, şi în laptele acesta se va afla o cuantitate órecare de grăsime. După ce grăsimea acésta din nutreţŭ nu a pututŭ să provină, căcĭ s'a subtrasŭ, numitulŭ chimistŭ a venitŭ la idea, ca grăsimea lapteluĭ îşĭ are sorgintea în grăsimea adunată în corpulŭ *animaluluĭ*, care în lipsa nutreţuluĭ din afară servesce spre susţinerea organismuluĭ animalicŭ. Anume o parte a grăsimiĭ adunate în corpŭ (stearinulŭ) servesce la procesulŭ respiraţiuni, pe când altă parte (oleo-margarinulŭ) la influinţa pepsinuluĭ secretatŭ prin glandulele ugerului se preface în o grăsime untósă. Imitându-se pe cale esperimentală procesulŭ, ce se petrece în organismulŭ animalicŭ, s'a obţinutŭ o măterie untósă numită margarinŭ. Spre scopulŭ acesta se ĭea grăsimea mai alesŭ de pe rĕrunchiĭ de vită, se spală bine, se piséză cu o maşină, se topesce la o temperatură de 45—50° C. amestecându-se cu fosfatŭ de calciŭ şi acidŭ muriaticŭ. În urma topiriĭ părţile teşĕturiĭ celulóse se aşédă la fundulŭ vasuluĭ, pe când grăsimea ca şi unŭ stratŭ de oleŭ se ridică la suprafaţă. Apoĭ prin străcurare se alege stearinulŭ de oleinŭ. Stearinulŭ se folosesce la fabricarea luminilorŭ, ér'a din oleinŭ mestecatŭ cu 10—20 părţĭ smîntînă, lapte şi puţină apă se produce untulŭ artificialŭ saŭ margarinulŭ. care se spală bine, se sară, se coloréză şi se aduce în comerciŭ. Dacă s'a folositŭ grăsime bună la fabricarea margarinuluĭ şi s'a curăţitŭ de ajunsŭ, elŭ nu se póte escepţiona din punctŭ de vedere sanitară, şi fiindŭ elŭ cu multŭ maĭ ieftinŭ decâtŭ untulŭ naturalŭ, ómenĭĭ sĕracĭ îlŭ potŭ întrebuinţa în loculuĭ untuluĭ de vacă.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Timpulŭ secerişuluĭ se apropie, şi preţulŭ bucatelorŭ e de totŭ scăduţŭ şi după secerişŭ va scădé şi maĭ tare. Acéstă împrejurare insuflă de pe acum grijĭ agricultorilorŭ, carĭ din bucate voescŭ să facă banĭ pentru suportarea numĕróselorŭ cheltuelĭ. Concurenţă esportuluĭ nostru de bucate îĭ facŭ maĭ alesŭ Rusia şi România, apoĭ India orientală şi America.

La noĭ recólta preste totŭ se va puté cualifica de mijlocie. Ce privesce *grâulŭ*, recólta între împrejurările normale se considerá de mijlocie, când pe unŭ jugĕrŭ catastralŭ se producŭ 7—8 m. m. Din raportulŭ ministeriuluĭ de agriculturá recóltă bună ar fi numaĭ în 6 comitate, maĭ bună decâtŭ de mijlocŭ în 7 comitate, de mijlocŭ în 12 comitate, ér'a maĭ slabă decâtŭ de mijlocŭ în 38 comitate. Teritoriulŭ cultivatŭ cu grâŭ se calculéză la 5,600.000 jug. cat., de pe carĭ se aştéptă cam 37—38 milióne m. m., pe când în anulŭ trecutŭ s'aŭ produsŭ preste 43 milióne m. m. Daune aŭ causatŭ până acum în grâŭ rugina, insectele şi tempestăţile. *Sĕcara* atâtŭ cu privire la calitate, câtŭ şi cu privire la cuantitaie promite a fi maĭ rentabilă decâtŭ grâulŭ. S'aŭ cultivatŭ cu sĕcară cam 2,300.000 jug. cat., carĭ vorŭ da cam 15—16 milióne hectolitre. *Ovĕsulŭ* a fostŭ atacatŭ de insecta lema melanopus, cu tóte acestea promite o recóltă mijlocie, anume cam 5—6 m. m. pe jug. cat. S'aŭ cultivatŭ cu ovĕsŭ cam 1,700.000 jug. cat., carĭ vorŭ produce cam 10 milióne m. m. Maĭ bine îĭ priesce ovĕsuluĭ în părţile Ardelene şi în drépta Dunărĭĭ. *Cucuruzulŭ* în unele ţinuturĭ, neputêndu-se săpa din causa ploiloră, e plinŭ de buruénă şi a începutŭ a se îngălbini. *Nutreţulŭ* e maĭ slabŭ decâtŭ în anulŭ trecutŭ; pe multe locurĭ ĭérba e rară şi din causa ploiloră dese nu se póte cosi. *Strugurĭĭ* preste totŭ suntŭ frumoşĭ şi destuĭ, stropirea de timpurĭŭ a împedecatŭ lăţirea peronosporeĭ. *Póme* încă suntŭ, deşi grindina şi vînturile aŭ stricatŭ multe.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta continuă a fi slabŭ. Bucate se aducŭ puţine şi nicĭ acestea nu se plătescŭ. *Grâulŭ* s'a vîndutŭ m. m. cu fl. 6.80—7.20 după calitate. *Sĕcară* s'a vîndutŭ în decursulŭ septĕmâneĭ cam 5000 m. m. plătindu-se m. m. cu fl. 4.90—5.40 după cualitate. *Ovĕsulŭ* a fostŭ maĭ cercatŭ plătindu-se cu fl. 6.60—6.70 m. m. *Cucuruzulŭ* s'a plătitŭ cu fl. 4.81—4.85 m. m.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch încă e în stagnare; se plătesce pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 45—45 ½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 43—44 cr., *marfă ţerănéscă* 43—44 ½ cr., *sêrbescĭ* 40—45 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 12 Iuniŭ st. n. 1894.

Renta de aurŭ ung. 4%	120.60
« « coróne r. ung.	95.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	124.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	127.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonurĭ rurale ung.	95.25
« urbariale ung.	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	149.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	142.25
Renta de hârtie austriacă	98.30
« « argintŭ austriacă	98.25
« « aurŭ austriacă	120.50
Losurile austr. din 1860.	158.—
« Vieneĭ	175.50
Acţiunile băncĭ austro-ungare	995.—
« « de creditŭ ung.	443.75
« « « « austr.	350.20
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncĭ ipot. ung.	127.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.25
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.89
Napoleon-d'orĭ	9.94
Mărcĭ 100 imp. germâne	61.80
Londra 10 Livres şterlingĭ	125.15

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunţŭ. (16) 2—2

Aducemŭ la cunoscinţa P. T. Publicŭ, că în prăvălia nóstră se potŭ procura diferite **rollete** de **lemnŭ jaguard, Rips, Damast** şi **Jalousiĭ** noŭ moderne în orĭ care mărime. Tóte aceste se potŭ procura şi complete, gătite spre ale folosi îndată.

Totŭ în prăvălia nóstră se potŭ procura totŭ felulŭ de lucrurĭ de tapiserie, precum **scaune, fotele, matraţurĭ** şi altele, carĭ le pregătimŭ la comanda P. T. Publicŭ din **stofe** saŭ **piele** umplêndu-le cu **pĕrŭ de calŭ** (Rosshaar) saŭ cu **ĭérbă de mare** (Seegras).

Cu tótă stima
Direcţiunea
Reuniuniĭ de consum aseciare în Blaşŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum ĭaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obĭecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servesoŭ ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărităŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892
cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 18—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamintulu

Pentru monarchie: Pre anu 6 fl., 1/2 anu 3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate: Pre 1 anu 18 frcs., 1/2 anu 9 frcs., 1/4 anu 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unu şiru garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totu ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaşiu.

Anulu IV. Blaşiu 23 Iuniu 1894. Numerulu 27.

Triumfulu.

Jidovii, francmasonii, sectarii toţi, liberalii radicali, radicalii independentişti serbéză *triumfulu* căsătorieĭ civile.

Casa magnaţilorŭ a primitŭ Joi in 21 a l. c. proiectulŭ despre căsătoria civilă cu o maioritate de **4** voturi.

Şi aşa unŭ proiectŭ, care taie până in taĭnele sfinte ale familiilorŭ, care este menitŭ a străforma tótă gândirea şi simţirea seculară a uneĭ societăţi de 15 milióne şi a sĕmĕna simburele discordieĭ, alŭ necredinţeĭ, alŭ urgieĭ, alŭ demoralisăriĭ, se ridică la valóre de lege cu voturile alorŭ **4**, di **patru** persóne!!

Şi cum s'aŭ dobînditŭ acele voturi?

Cu folosirea auctorităţiĭ Corónеĭ spre scopuri de corteşire, cu corupţiuni şi intrigi fără sémĕnŭ, cu lăpĕdarea celorŭ mai elementare sentimente de cinste şi omenie.

Apoi fie! Vomŭ răbda şi incercarea acésta, pe care ne-o trimite ceriulŭ! Pĕcatele nóstre se rĕsbună!

Ni-s'a prigonitŭ némulŭ, limba şi obiceiurile, — şi amŭ fostŭ laşi.

Acum ni-se răpesce credinţa, — intărirea nóstră in dile de restriste şi nădejdea viitórelorŭ incercări —; ni-se defloréză sanctuarulŭ familieĭ, — cetăţuia liniştiĭ şi fericiriĭ nóstre!

Vomŭ rĕmâné şi acum cu mânile in sinŭ?

Dacă amŭ perdutŭ *legea* şi *limba*, *credinţa* şi *némulŭ*, pentru ce vomŭ mai trăi?

De nu ne vomŭ apuca indată, acolo vomŭ ajunge.

Să ne organisămŭ pe tóte terenele şi să paralisămŭ rĕulŭ, până a nu fi târdiŭ.

Cu asta datori suntemŭ luĭ Dumnedeŭ, patrieĭ şi némuluĭ nostru!

Şi dacă aşa vomŭ face, vedé-vorŭ toţi, ceĭ ce ne vorŭ rele, că preste sórtea unuĭ poporŭ nu este putere lumésca mai mare.

Sórtea nóstră in mânile luĭ Dumnedeŭ şi in ale nóstre!

Cu Dumnedeŭ inainte pentru dreptulŭ nostru!

Şi vorŭ peri tóte puterile contrare nóuĕ, precum se risipesce fumulŭ!

Procesulŭ dela Cluşŭ.

Sub acestŭ titulŭ „Le Nouveau Moniteur de Rome“, cunoscutulŭ organŭ internaţionalŭ alŭ Vaticanuluĭ, in numĕrulŭ sĕŭ 118 din a. c. publică unŭ remarcabilŭ articulŭ, pe carelŭ reproducemŭ in tótă estensiunea sa. Importanţa acestuĭ articulŭ nu este de lipsă, ca să o relevămŭ. Cetitorii nostri o vorŭ sci apreţia, dacă işi vorŭ da samă de conexiunile, ce le are fóea numită cu secretariatulŭ de statŭ alŭ Pontificeluĭ Romanŭ. Éta articululŭ:

Véculŭ nostru, care a vĕdutŭ atâtea lucruri surprindĕtóre, nu ne-a datŭ incă, să asistămŭ la o privelişte atâtŭ de neobicinuită, cum a fostŭ procesulŭ patrioţilorŭ romani, osîndiţi de curêndŭ in Cluşŭ.

La frontieră, la punctulŭ, unde se intîlnesce imperiulŭ austriacŭ cu moşia Ţarilorŭ, in mijloculŭ unuĭ oceanŭ de Slavi, trăesce miculŭ şi valorosulŭ poporŭ romănescŭ, representândŭ in Orientulŭ Europeĭ ca o sentinelă trézĕ gintea şi cultura latină.

O parte din acestŭ poporŭ se bucură de independenţă naţională şi s'a constituitŭ intr'unŭ regatŭ autonomŭ. Ceealaltă parte este impräştiată intre Austro-Ungaria şi Rusia.

Românii din Transilvania, supuşi egemonieĭ magiare, se află intr'o situaţie de totŭ deplorabilă. In butulŭ legilorŭ esistente, in specialŭ in butulŭ legiĭ de naţionalităţi, eĭ trebue să sufere asupririle şi jugulŭ greŭ alŭ Magiarilorŭ.

Inzădarŭ se svîrcolescŭ, inzădarŭ luptă eĭ, forţa iĭ strivesce, şi naţionalitatea lorŭ mândră se sbate cu mórtea, fără ca fraţii lorŭ din apusulŭ Europeĭ să le trimită macarŭ unŭ semnŭ de simpatie saŭ o frătéscă imbărbătare.

Românii din Ungaria şi Transilvania suntŭ intr'unŭ numĕrŭ de preste treĭ milióne şi cu tóte acestea, in urma corupţiuniĭ dela alegeri, eĭ nu aŭ nicĭ unŭ singurŭ deputatŭ in parlamentulŭ ungurescŭ. Toţi funcţionariĭ lorŭ suntŭ magiari, tóte procesele lorŭ se judecă in limba magiară; incepêndŭ dela alŭ treilea anŭ alŭ etăţiĭ, copiiĭ suntŭ siliţi a invĕţa limba magiară. Lorŭ nu li-se concede a-şi infiinţa şcóle, diarele lorŭ suntŭ prigonite, şi censulŭ electoralŭ din Transilvania este de nóuĕ orĭ mai mare ca in Ungaria proprie.

Feuilleton.

La mórtea luĭ I. Macavelŭ.

In sânge-ţi inmuiaĭ tu pana,
Şi slove roşiĭ se făceaŭ,
Căcĭ sângerândă era rana,
Ce fraţiĭ tĕĭ o suferiaŭ.

Şi ce să vreĭ tu, sufletŭ mare,
Decâtŭ să aperĭ, ce e dreptŭ?
Să verşi, de potĭ, o alinare
Pe multŭ rănitulŭ nostru peptŭ!

Eĭ osîndit'aŭ jeluirea
Şi-alŭ sufletuluĭ tĕŭ prinosŭ;
Şi-aĭ ispăsitŭ atuncĭ iubirea
Ca viţiulŭ celŭ mai pĕcătosŭ.

In sufletŭ ómenĭ şi in trupŭ mórtea
Lovitu-te-aŭ cu braţŭ barbarŭ,
Prea multă ţi-a fostŭ ţie partea
Din alŭ vieţeĭ tristŭ păharŭ.

Dar astădĭ ţi-aĭ luatŭ tu sborulŭ,
O altă lume să 'ntîlnescĭ,
Şi duce-veĭ cu tine dorulŭ
Şi gândurile-ţĭ românescĭ.

Ajunsŭ in patria vecinicieĭ
Iubite, solulŭ nostŭ iubitŭ,
La tronulŭ sfintŭ tu mijloci-veĭ
Şi-alŭ nostru viitoriŭ doritŭ!!

Blaşŭ, 3 Iuniŭ 1894.

Elena.

Stările sociale in Sicilia.

Italia! Ce farmecŭ cuprinde cuvintulŭ acesta. Audindu-lŭ parcă vedemŭ de-asupra nóstră ceriulŭ pururea azurŭ, parcă vedemŭ in jurŭ de noi pădurĭ de orangĭ şi citronĭ adiaţi de unŭ aerŭ blândŭ. Dar apoi Sicilia, isvorulŭ nesecatŭ de grâŭ alŭ Romeĭ! Óre nu ni-se pare, că insula asta e Utopia, in care lupta pentru esistinţă e numaĭ o jucărie distrăgĕtóre, şi unde pómele cele maĭ minunate adevĕratŭ că nu i-se cocŭ omuluĭ chiarŭ in gură, dar totuşi fórte aprope de ea?

Dar câtŭ de departată e trista realitate de chipurile acestea farmecătóre ale fantasieĭ, mai alesŭ dacă avemŭ in vedere condiţiunile traiuluĭ pentru ţeranii din Italia şi cu deosebire din Sicilia! In nicĭ o altă ţară nu e atâta sĕrăcie şi miserie socială ca pe frumósa peninsulă a Apeninilorŭ. Locuitoriĭ Islandeĭ celeĭ incunjurate de ghéţă aŭ o esistinţă maĭ vrednică de ómenĭ ca ţeränimea de pe Sicilia cea copleşită de darurile natureĭ. Poporulŭ italianŭ e sirguinciosŭ, răbduriŭ şi indestulitŭ cu puţină mâncare şi beutură, şi cu tóte acestea se luptă straturĭ intregĭ de ale poporaţiunii cu lipsa, multe miĭ cu fómea, şi lucrătoriĭ, carĭ nu locuescŭ departe de graniţele ţĕreĭ, pornescŭ cete in străinătate, pentru ca in sudórea feţeĭ sale să-şĭ câştige maĭ multă pâne, de cum le póte oferi patria lorŭ.

Câtŭ de dreptŭ aŭ aceia, carĭ privescŭ scutirea şi spriginirea agriculturеĭ de una dintre problemele cele maĭ de frunte ale societăţiĭ omenescĭ preste totŭ, asta o dovedesce Italia modernă. Nicĭ odată şi nicăiria nu s'aŭ oferitŭ ca in Italia de astădĭ ilustraţiuni frapante de ale stărilorŭ sociale, carĭ póte să le producă numaĭ decăderea totală a claseĭ micilorŭ proprietarĭ. O clasă de ţeränime ca pe la noĭ nu esistă in Italia. Singurŭ numaĭ Toscana formézĕ incătva o escepţiune fericită: acolo s'a păstratŭ incă sistemulŭ de „mezzeria“, după care recólta anuluĭ se impărţesce in părţi egale intre proprietariulŭ pămintuluĭ şi intre lucrătoriĭ luĭ. Deşi relaţiunea acésta samĕnă fórte tare

E lămuritŭ, că lucrurile n'aŭ mai pututŭ merge astfelŭ, pentru că aicĭ pe pămîntŭ tóte aŭ capetŭ, răbdarea popórĕlorŭ întocmaĭ ca răbdarea singuraticilorŭ. Decĭ partidulŭ naţionalŭ românescŭ a decisŭ, să se adreseze directŭ cătră Franciscŭ Iosifŭ, împĕratulŭrege, capulŭ aceleĭ case Habsburgice, a căreĭ supuşi credincioşi aŭ fostŭ românii totdeuna, şi aŭ trimisŭ la Viena o deputaţiune de 300 membri, ca să céră dreptate şi să espună dorinţele poporuluĭ românescŭ.

Franciscŭ Iosifŭ, dândŭ ascultare sfaturilorŭ guvernuluĭ din Budapesta, n'a primitŭ deputaţiunea română, şi atuncĭ Românii aŭ apelatŭ la dreptatea popórĕlorŭ, publicândŭ *memorandulŭ,* pe care voiră a-lŭ presenta regeluĭ.

Acestŭ documentŭ, plinŭ de loialitate şi de bărbăţie, pe cândŭ de o parte dă espresiune alipirĭĭ neclătite a poporuluĭ românescŭ cătră Casa domnitóre, pe de altă parte reclamă cu tărie şi mândrie drepturile violate şi nesocotite ale poporuluĭ românescŭ.

Sectariĭ din fruntea afacerilorŭ deciseră a sugruma mişcarea românéscă încă în légănŭ. Spre a împedeca renoirea unorŭ asemenea demersurĭ, aŭ trasŭ pe banca acusaţilorŭ pe Dr. Raţŭ şi ceĭ dóuĕdecĭ şi patru membri aĭ comitetuluĭ naţionalŭ şi ĭ-aŭ tîrîtŭ înaintea tribunaluluĭ din Cluşŭ pentru crimă de înaltă trădare. Judecătoriĭ eraŭ la discreţiunea guvernuluĭ, juraţiĭ eraŭ toţi magiarĭ şi nepricepĕtorĭ de limba românéscă, acusaţiĭ nu aveau libertatea de a se apĕra în limba lorŭ maternă; decĭ resultatulŭ procesuluĭ era dela începutŭ de prevĕdutŭ, şi întru adevĕrŭ judecata a fostŭ o aspră osîndă.

Dar, şi aci se află momentulŭ, asupra căruia cuvine-se, ca să insistămŭ, în procesulŭ acesta aflămŭ o admirabilă revendicare a dreptuluĭ şi a justiţieĭ ultragiate, pentru că procesulŭ dela Cluşŭ nu este procesulŭ unorŭ ómenĭ singuraticĭ, ci este unŭ procesŭ intentatŭ unuĭ întregŭ poporŭ şi totodată una dintre cele maĭ mişcătóre episóde a uneĭ eroice lupte naţionale, de vreme ce întregŭ poporulŭ românescŭ s'a declaratŭ solidarŭ cu conducĕtoriĭ sĕĭ.

Întru adevĕrŭ solidaritatea poporuluĭ românescŭ cu conducĕtoriĭ sĕĭ şi-a aflatŭ espresiune splendidă în fapte. Călĕtoria comitetuluĭ spre Cluşŭ a fostŭ unŭ admirabilŭ triumfŭ; pe la staţiunile căilorŭ ferate miĭ de ómenĭ îĭ aşteptaŭ pe acusaţi şi în butulŭ miliţieĭ şi gendarmerieĭ concentrate strigaŭ unŭ puternicŭ vivat pentru a dovedi, că inima poporuluĭ era în strînsă legătură cu inima acelorŭ valoroşi luptacĭ, carĭ mergeaŭ la osîndă, fiindŭ că drepturile vechiuluĭ lorŭ pămîntŭ voiră să le apere.

La treĭdecĭ miĭ de ómenĭ se adunară la Cluşŭ; locuitoriĭ Carpaţilorŭ se unirĕ cu fraţiĭ lorŭ de pe câmpiĭ pentru a afirma destinele patrieĭ române şi pentru a ridica unŭ puternicŭ protestŭ în numele dreptăţiĭ şi libertăţiĭ.

Nu-ĭ adevĕratŭ, că admirabile lucrurĭ aŭ fostŭ aceste!? Ómeniĭ aceştia, supuşi credincioşi aĭ ţĕreĭ lorŭ, cărora nicĭ cândŭ nu le-a trecutŭ prin gândŭ a se opune suveranuluĭ lorŭ, sciŭ prea bine, că eĭ aŭ drepturĭ neperitóre, a cărorŭ revendicare nu o póte împedeca nicĭ loialitatea cătră monarchŭ nicĭ ascultarea datorită legilorŭ. Eĭ cunoscŭ datorinţele lorŭ şi le şi împlinescŭ cu credinţă, cu tóte că dela contrariiĭ lorŭ la nimicŭ nu se potŭ aştepta.

Eĭ aŭ începutŭ lupta fără a privi în jurŭ şi fără a cerca după unŭ nume strălucitŭ saŭ după unŭ omŭ providenţialŭ, care să-ĭ conducă. Fiesce care şi-a dişŭ: Eŭ îmĭ voiŭ face datoria şi voiŭ sta bunŭ cu persóna mea, mântuirea o aşteptŭ numaĭ dela Dumneḑeŭ şi dela dreptulŭ meŭ. Dela Dumneḑeŭ, care nu este avisatŭ la ómenĭ marĭ spre a face lucrurĭ marĭ, şi dela dreptulŭ meŭ, care nu pere nicĭ odată.

Eĭ şi-aŭ dişŭ: Noĭ vremŭ, să fimŭ liberĭ, şi precum aŭ făcutŭ fraţiĭ nostri din Irlanda, vomŭ spune tuturorŭ şi pretutindenea, că dacă vomŭ fi striviţi, va fi numaĭ pentru unŭ momentŭ, pentru că nu este în lume putere atâtŭ de mare, nicĭ némŭ atâtŭ de ticălosŭ, care să pótă stînge dreptulŭ nostru la libertate.

Şi fiţi încredinţaţi, că a lorŭ are să fie isbînda.

Noĭ din partea nóstră să le trimitemŭ salutulŭ simpatieĭ nóstre şi încurajările nóstre frăţescĭ.

Asta e şi datorinţa nóstră.

Cândŭ în vre-o parte a némuluĭ omenescŭ se ivesce unŭ poporŭ, care pune în faţa forţeĭ dreptatea, atuncĭ toţi, ceĭ ce aŭ sufletŭ şi inimă, trebue să simţă cu sufletulŭ şi inima aceluĭ poporŭ şi să-ĭ strige unŭ înflăcăratŭ bravo.

Tóte lucrurile marĭ aŭ reuşitŭ, dacă aŭ fostŭ înaintate de voinţe resolute.

De asemenea voinţe este lipsă în lume, pentru că fără de ele lumea ar cădé în putrejune, întreprinderile generóse s'ar cufunda în noroiŭ, Justiţia, Dreptulŭ, Libertetea n'ar maĭ fi decâtŭ nisce frase góle orĭ icóne deşerte: frase góle, pe carĭ le-ar şterge o singură trăsătură de pénă, icóne deşerte, pe carĭ le-ar risipi o lovitură de sabie.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 18 a c. a primitŭ cu mare pompă în audienţă pe ambasadorulŭ rusescŭ Isvolski. Papa în o cuvîntare ţinută în limba francesă a dişŭ între altele: „Evenimentulŭ de adĭ causéză o mare bucurie Scaunuluĭ Apostolicŭ. Adĭ mi-s'a realisatŭ dorinţa ferbinte de a renoi la capetulŭ vieţeĭ mele relaţiunile diplomatice cu puterniculŭ imperiŭ rusescŭ întrerupte acum dóuĕdecĭ de anĭ. Din adâncŭlŭ inimeĭ mulţămescŭ Ţaruluĭ pentru atâta bunăvoinţă manifestată faţă cu fideliĭ sĕĭ supuşi catolicĭ."

Ḑiarulŭ parisianŭ „Univers", precum şi alte foĭ marĭ catolice suntŭ informate, că Sfinţia Sa în curêndŭ va publica o enciclică, în care va espune clarŭ principiile şi scopulŭ activităţiĭ Sale ca Pon-

---

numaĭ cu o ĭobăgie maĭ blândă, totuşi se privesce în Italia de fórte bună, şi aceĭ domnĭ de pămîntŭ, carĭ aŭ întrodusŭ şi prin alte părţĭ ale ţĕreĭ sistemulŭ acela toscanŭ, trecŭ de fórte umanĭ.

Pe insula Sicilieĭ lucrurile staŭ cu multŭ maĭ rĕŭ. Sicilia e o ţară agricolă per eminentiam. Dar ţerănimea muncitóre nu dispune aşa ḑicêndŭ nicĭ de o palmă de locŭ. Proprietariĭ pămîntuluĭ suntŭ maĭ toţĭ domnĭ marĭ de aceia, carĭ petrecŭ departe şi daŭ proprietăţile sale în folosinţa unorŭ întreprinḑĕtorĭ marĭ saŭ arîndaşĭ generalĭ, éră aceştia parţeléză dominiile pe sama unorŭ subarendatorĭ, de multe orĭ pentru o arîndă de treĭ şi de patru orĭ maĭ mare ca aceea, carea o plătescŭ eĭ proprietarilorŭ. Aceştĭ arîndaşĭ generalĭ suntŭ în rîndulŭ celŭ dintâĭŭ vampiriĭ şi hienele, carĭ sugŭ sângele ţĕranilorŭ muncitorĭ şi le tragŭ pelea. Ceea ce le rĕmâne sermanilorŭ subarendatorĭ, aceea merge în dare. Cele maĭ asupritóre suntŭ dările de consumŭ: pânea, vinulŭ, bucatele, maccaronil, carnea, pómele, legumile, cu unŭ cuvîntŭ toţi articliĭ necesarĭ de consumŭ suntŭ îngreunaţĭ cu dărĭ, carĭ în multe comune suntŭ fabulóse de marĭ. Aşa suntŭ comune, în carĭ darea de consumŭ după unŭ fontŭ de făină face 15 centesimi. Pe lângă o sarcină aşa de strigătóre la ceriŭ făina bună pentru partea cea maĭ mare a poporuluĭ s'a făcutŭ unŭ articlu de luxŭ, şi în multe părţi ómenĭĭ se îndestulescŭ cu o pâne, carea pe airia ar fi bună pe sama porcilorŭ. În urma contribuţiunilorŭ grozave impuse ţĕranilorŭ în felŭ de felŭ de forme şi în urma multorŭ altorŭ sarcinĭ venitulŭ lorŭ e aprópe nimica, şi insula acésta, care odinióră provedea cetăţile cele marĭ ale Italieĭ cu bucate, astădĭ nu póte să facă concurinţă nicĭ chiarŭ grâuluĭ, care se impórtă în Italia din străinătate.

Fórte tare a scăḑutŭ în Sicilia şi esportulŭ de portocale şi de citróne, carĭ maĭ de multŭ se trimiteaŭ în numĕrŭ fabulosŭ în tote părţile lumiĭ civilisate. Vina o pórtă oblăḑuirea nóueĭ Italiĭ, carea cu legile sale a pustiitŭ pădurile, de carĭ eraŭ acoperiţi munţiĭ Sicilieĭ. În urma acesteĭ pustiiri nebune ploile aŭ devenitŭ aci aşa de rare, câtŭ dela sfârşitulŭ luĭ Aprilŭ până la sfârşitulŭ luĭ Novembre nicĭ unŭ picurŭ de ploe nu adapă pămîntulŭ friptŭ de arşiţa sóreluĭ de vară, şi în urma acesteĭ uscăciuni aŭ degeneratŭ fórte multŭ plantaţiunile de portocalĭ şi citronĭ. Spre a se recompensa pentru paguba acésta aŭ începutŭ ómenii a se cuprinde în mĕsură maĭ mare cu cultura viţeĭ şi a preface cu jertfe finanţiare nespusŭ de marĭ câmpiile în viĭ. Până la o vreme se şi părea, că schimbarea acésta va fi încununată cu succesŭ. Dar maĭ apoĭ a eruptŭ răsboiulŭ vamalŭ între Italia şi Franţa şi a închisŭ vierilorŭ sicilianĭ pieţele străine cele maĭ bune. Recóltele cele maĭ bune abia acoperiaŭ spesele lucruluĭ, de-órece preţulŭ vinuluĭ era numaĭ unŭ soldo saŭ 5 centesimi de litră. În sfârşitŭ aŭ sositŭ şi acolo phylloxera şi peronospora şi aŭ maĭ înălţatŭ preţulŭ vinuluĭ, dară aŭ şi pustiitŭ multe viĭ. Cultura pómelorŭ e neglésă, şi chiarŭ şi dacă ţĕranii o ar îmbrăţişa cu maĭ mare rîvnă, totuşi nu ar ajunge la nicĭ unŭ resultatŭ bunŭ, de-órece mijlócele de comunicaţiune suntŭ aşa de defectuóse, câtŭ producĕtoriĭ de póme nicĭ într'unŭ chipŭ nu potŭ ajunge la o vîndare rentabilă a pómelorŭ sale.

Guvernulŭ până acum nu a făcutŭ nimica, prin ce să se îmbunătăţéscă stările insuportabile, sub a cărorŭ greutate geme ţerănimea de multă vreme. Unirea politică a Italieĭ sub sceptrulŭ caseĭ de Savoya la timpulŭ sĕŭ a fostŭ întimpinată nu numaĭ pe Sicilia, ci şi în alte părţĭ ale Italieĭ cu bucurie fórte mare, pentru că poporulŭ aştepta dela schimbarea acésta Dumneḑeŭ scie ce bunătăţĭ. Dar epoca de aurŭ, carea şi-o visaseră, nu a sositŭ, poporulŭ vede acum, că sub principiiĭ sĕĭ detronaţĭ nu le mergea bine, dar că acum le merge neasemĕnatŭ maĭ rĕŭ, şi guvernanţiĭ din Roma sciŭ prea bine,

tifice. Unŭ capitulŭ alŭ enciclicei se va ocupa de unirea bisericei orientale desbinate cu biserica catolică. În enciclică se dice: „Pontificatulŭ nu e nici latinŭ, nici grecescŭ, ci universalŭ.“ Dissidenţilorŭ le promite enciclica autonomie şi tóte privilegiile avute în seclii primi, şi îi provócă şi rógă a se uni cu biserica universală, care cu iubire îi primesce în sinulŭ sĕŭ.

†

Cardinalulŭ Dunajewski.

Archiepiscopulŭ-principe de Krakau, Cardinalulŭ Dunajewski a reposatŭ în 18 a c. Elŭ s'a născutŭ în Stanislau în Galiţia lă 1 Martie 1817. După terminarea studiilorŭ gimnasiale a studiatŭ drepturile la universitatea din Lemberg; făcêndŭ esamenele prescrise la 1839 a fostŭ aplicatŭ în oficiŭ de statŭ, mai târdiŭ a ocupatŭ postulŭ de secretariŭ la contele Adam Potocki. Simţêndŭ în sine vocaţiune spre statulŭ clericalŭ a studiatŭ teologia în Krakau şi în Roma, éră la 1861 a fostŭ ordinatŭ de preotŭ, ocupândŭ postulŭ de predicatorŭ în Krakau. Curêndŭ după aceea a fostŭ chematŭ ca rectorŭ la seminariulŭ archiepiscopescŭ din Varşovia în Polonia ruséscă. La 1866 reîntorcêndu-se în Austria a fostŭ parochŭ la S. Ştefanŭ în Krakau, la 1870 a fostŭ numitŭ episcopŭ alŭ dieceseï de Krakau, éră la 1889 Maïestatea Sa întru amintirea, că episcopii de Krakau eraŭ órecândŭ principi de Severia, l'a înălţatŭ pe elŭ şi pe următoriï luï la rangulŭ de principe, prin ce câştigă dreptŭ de votŭ în senatulŭ imperialŭ. La 1890 Papa Leo XIII l'a făcutŭ cardinalŭ. Cardinalulŭ Dunajewski s'a distinsŭ ca unŭ archipăstoriŭ consciinciosŭ, zelosŭ şi prevĕdĕtoriŭ. Elŭ a fostŭ fratele celŭ maï mare alŭ fostuluï ministru de finanţe Iulianŭ Dunajewski.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministru de agricultură şi secretarï de statŭ încă nu şi-a aflatŭ dlŭ Wekerle.

---

că nemulţămirea e fórte mare în Italia întrégă, maï alesŭ în cea de méḑăḑi şi cu deosebire în Sicilia, unde după uniunea naţională a Italieï sórtea ţeranuluï a rĕitŭ aşa de tare, câtŭ elŭ astăḑi nu este alta decâtŭ unŭ ḑileriŭ rĕŭ plătitŭ şi flămândŭ, alŭ căruï câştigŭ ḑilnicŭ e de 50 centesimi. Adevĕratŭ că fiesce care ministeriŭ, care a luatŭ până acum în mânï destinele Italieï, a primitŭ în programulŭ sĕŭ şi promisiunea, că va esamina sórtea sermanuluï poporŭ, dar promisiunea promisiune gólă a rĕmasŭ şi de făcutŭ nu s'a făcutŭ nimica. Aşa înţelegemŭ uşorŭ, cum nu de multŭ s'aŭ pututŭ scrie din Sicilia ḑiariuluï „Don Chisciote“ din Roma următórele: „Sicilianiï tuturorŭ partidelorŭ suntŭ nemulţămiţi cu guvernulŭ, nu cu guvernulŭ acesta orï cu acela, ci cu guvernulŭ italianŭ întemeiatŭ în 1860. Odinióră ómeniï aveaŭ maï puţină libertate, dar în privinţă economică şi culturală stăteaŭ totuşi cu multŭ maï bine. Guvernulŭ de pe atuncia nu despoia poporulŭ, pe cum face celŭ de acum. Acum ómeniï s'aŭ săturatŭ de starea acésta, şi revoluţia a isbucnitŭ; unitatea Italieï a adusŭ pe sama Sicilieï róde fórte rele. Sicilianiï nu vorŭ să maï scie de unŭ sistemŭ de guvernare, care totŭ numaï ïea şi nicï odată uu dă nimica.“

(Va urma.)

Semnŭ, că lumea nu are destulă încredere în trăïnicia cabinetuluï actualŭ.

În camera deputaţilorŭ s'aŭ desbătutŭ în 15 şi 16 a c. proïectele referitóre la regularea valuteï. Horánszky a propusŭ, să se amâne regularea. Ugron sprijinesce acéstă propunere şi urgitéză înfiinţarea uneï bănci naţionale ungurescï de sine stătătóre, de-órece banca austro-ungară numaï pedecï a pusŭ desvoltăriï Ungarieï, şi prosperarea acesteï bănci însamnă agonia economică a Ungarieï. Molnár Jozsiás se declară ca inimicŭ din principiŭ alŭ reformeï valuteï şi propune a se lua proïectuluï dela ordinea ḑileï. Beöthy crede de neesecutabilă reforma, câtă vreme nu e regulată cestiunea internaţională a argintuluï. Ministrulŭ Wekerle rĕspunḑêndŭ oratorilorŭ din opoziţie respinge imputarea, că guvernulŭ ar fi păşitŭ la regularea valuteï fără nicï o pregătire, din contră a făcutŭ totŭ, ce era cu putinţă spre a evita vre-o crisă, aurulŭ de lipsă l'a procuratŭ maï multŭ din străinătate. Disagio-ulŭ este de regretatŭ, dară nu se póte delătura în 1—2 ḑile, ci cu începerea solvirilorŭ în monetă sunătóre va înceta elŭ de sine. Banca austro-ungară nu se póte acusa, că ar fi pusŭ pedecï Ungarieï. Statorirea relaţieï nu a fostŭ prematură, guvernulŭ are de cugetŭ, ca esecutarea regulăriï să se efeptuéscă în decursŭ de 5 anï. Proïectulŭ a fostŭ primitŭ cu maioritate de voturï.

Totŭ în şedinţa din 16 a c. dieta a votatŭ şi proïectulŭ de lege despre pensionarea directorilorŭ, profesorilorŭ şi învĕţătorilorŭ dela institutele publice de învĕţămîntŭ, carï nu suntŭ susţinute de cătră statŭ. Deputatulŭ Vajay salută cu bucurie proïectulŭ, dară propune, să nu se impună şcolarilorŭ taxa de câte 3 fl. pentru fondulŭ de pensiune, ci cuota, ce ar cădé pe şcolarï (cam 40,000, fl.), să se dea din vistieria statuluï. Propunerea luï Vajay nu se primesce.

În şedinţa din 18 a c. dieta a primitŭ şi în a 2-a, éră în 19 şi în a 3-a cetire proïectulŭ de lege despre inarticularea convenţiuniï comerciale încheiate cu Rusia; asemenea s'aŭ primitŭ şi în a treia cetire proïectulŭ despre pensionarea profesorilorŭ şi învĕţătorilorŭ dela şcólele, carï nu le susţine statulŭ, precum şi proïectulŭ despre retragerea baniloră de hârtie în sumă de 200.000,000 fl.

În şedinţa din 19 dieta a suspendatŭ dreptulŭ de immunitate alŭ deputatuluï Horváth Gyula, căruia preotulŭ Ioanŭ Popŭ din Bocsigŭ i-a intentatŭ procesŭ de presă pentru calumnie. Horváth a scrisŭ adecă în fóea sa „Magyar Hirlap“, că incidentulŭ dela calea ferată din Bocsigŭ ar fi fostŭ unŭ atentatŭ pusŭ la cale de preotulŭ I. Popŭ.

Ministrulŭ Wekerle a cercatŭ, să facă compromisŭ cu membriï caseï de susŭ în cestiunea căsătorieï civile, promiţêndŭ a modifica unele puncte esenţiale din proïectŭ. Dară o parte a magnaţilorŭ nicï nu aŭ voitŭ să stea de vorbă cu ministrulŭ, éră ceï ce s'aŭ dimisŭ în negoţiărï, nu aŭ fostŭ mulţămiţi cu modificările promise de guvernŭ.

În casa magnaţilnrŭ s'a desbatutŭ în 21 l. c. proïectulŭ despre căsătoria civilă, fiindŭ şedinţa fórte bine cercetată. Primulŭ oratorŭ a fostŭ *Gajzágó Salamon*, care se declară pentru proïectŭ şi avertiséză casa magnaţilorŭ, să nu se opună opiniuniï publice, deórece opuseţiunea acésta se rĕsbună amarŭ. — *Zichy Pál Ferencz* a crednţŭ, că guvernulŭ va face în proïectulŭ sĕŭ modificările, prin carï s'ar linişti consciinţa celorŭ, carï în proïectŭ nu vĕḑŭ numaï vătĕmărea biserieï, ci şi o pogorîre a căsătorieï de pe acelŭ piedestalŭ mărеţŭ, pe care o aşĕḑă religiunea. După ce guvernulŭ a rĕmasŭ neînduplecatŭ, consciinţa îï dictéză, să respingă proïectulŭ. — *Vay Béla* nu află de consultŭ şi crede chiarŭ de periculosŭ a nu primi proïectulŭ. — Contele *Zay Miklós* critiséză aspru proïectulŭ şi susţine cu tótă hotărîrea, că maioritatea naţiuniï nu doresce o resolvire atâtŭ de radicală a politicei bisericescï. Respinge proïectulŭ. — Contele *Keglevich* primesce proïectulŭ şi promite, că în decursulŭ desbaterii speciale va presenta unŭ proïectŭ de resoluţiune, care ar împrăştia orï ce scrupulï de consciinţă. — Mareşalulŭ de curte contele *Széchen Antal* află proïectulŭ periculosŭ; elŭ ridicatŭ la valóre de lege ar face perpetue frecările religióse. Căsătoria civilă nu ar stinge numaï din inimi simţĕmîntulŭ religiosŭ, ci ar degrada căsătoria la rolulŭ unuï obĭectŭ de speculă. Totodată accentuéză, că stările de aḑi suntŭ de nesuferitŭ, éră cele ce le-ar provoca căsătoria civilă, ar fi şi maï de nesuferitŭ şi maï rele. Să reguleze guvernulŭ raporturile încurcate, dară să nu stingă credinţa, religiunea din inimi. — *Zelenka Pál*, superintendente reformatŭ, primesce proïectulŭ. — Br. *Rudnyánsky* provócă pe magnaţi să nu ajute guvernuluï în opera luï destructivă şi să respingă proïectulŭ. — Marchisulŭ *Csáky Pallavicini* nu primesce proïectulŭ, care e stricăciosŭ pentru naţiune şi folosesce numaï Jidovilorŭ. — După ce maï vorbesce în contra proïectuluï contele *Széchenyi Imre*, se închide desbaterea şi urméză votarea votândŭ 128 pentru proïectŭ şi 124 în contra proïectuluï. Aşadară guvernulŭ a învinsŭ cu o maioritate de 4 voturï. După votare primatele a declaratŭ, că în decursulŭ desbaterii speciale va propune modificărï, prin carï să se îndrepte dispusĕţiunile vătĕmătóre religiuniï.

Italia.

Crisa de cabinetŭ din Italia ca şi cea din Ungaria s'a resolvitŭ după o durată de 10 ḑile prin rentórcerea la putere a ministeriuluï dimisionatŭ. Dlŭ Crispi, după ce s'a mântuitŭ de ministrulŭ de finanţe Sonino, se presentă de noŭ camereï promiţêndŭ cruţărï considerabile. Anume pe lângă cruţările de 45 milióne lire anunţate în 1 Febr. se maï pune în prospectŭ cruţarea alorŭ 20 milióne în anulŭ 1895/6. Prevĕḑêndŭ guvernulŭ, că cruţările acestea nu se vorŭ realisa, este destulŭ de diplomatŭ, ca să nu specifice însu-şï, unde s'ar puté reduce cheltuelile, ci sarcina acésta a lăsat'o comisiuniï parlamentare de 18, care comisiune se va alege abia în Novembre avêndŭ misiunea de a se ocupa de reorganisarea diversilorŭ ramï aï serviţiuluï

publicŭ şi a constata, unde s'ar puté face reduceri. Ministrulŭ de rĕsboiŭ încă a numitŭ o comisiune de generalĭ spre a studia budgetulŭ de rĕsboiŭ şi a face simplificări. Aicĭ érăşi vine alternativa: Italia ori voesce a fi considerată ca putere mare şi ca atare a satisface pretensiunilorŭ întreiteĭ alianţe, şi în casulŭ acesta nu póte fi vorbă de reduceri în budgetulŭ de rĕsboiŭ, orĭ renunţă la rola de putere mare, cându trebue să abdică şi de nimbulŭ de putere mare, dară acésta în cameră nu o voesce nimenĭ.

Este încă întrebarea, că avé-va dĭŭ Crispi maĭoritate în cameră la votarea proiectelorŭ de legĭ finanţiale cu privire la preţulŭ sărieĭ, darea pe rente şi ridicarea dăriĭ pe alcoholŭ. Cu dreptulŭ a dĭsŭ deputatulŭ Imbriani, că Crispi face numaĭ esperimente cu camera.

Unŭ tinĕrŭ anarchistŭ a descărcatŭ revolvĕrulŭ asupra ministruluĭ Crispi în 16 a c., ministrulŭ însă a avutŭ fericirea de a scăpa neatinsŭ de glonţulŭ atentatoruluĭ. Tótă presa condamnă atentatulŭ şi felicitézăpe Crispi.

Bulgaria.

Organulŭ partiduluĭ Stambulov „Svoboda“ resumă programulŭ acestuĭ partidŭ în următórele puncte: 1. Consolidarea bunelorŭ relaţiunĭ cu Turcia. 2. Alipirea necondiţionată de Anglia şi întreita alianţă. 3. Susţinerea bunelorŭ relaţiunĭ cu statele Balcanice şi închiarea uneĭ alianţe defensive cu România, în care ar puté întra şi Turcia. 4. Relaţiunĭ normale cu tóte puterile şi recunóscerea principeluĭ.

Stoilov, actualulŭ ministru-preşedinte, a eliberatŭ pe toţĭ ceĭ deţinuţĭ ca suspiţionaţĭ pentru delicte politice, precum şi pe 15 diariştĭ condamnaţĭ pentru delicte de presă; a retrasŭ ordinulŭ de espulsare faţă de 65 de persóne şi ordinulŭ de supraveghiare poliţenéscă faţă de 106 persóne. Spre a paralisa acţiunea luĭ Stambulov guvernulŭ a formatŭ unŭ noŭ clubŭ politicŭ, numitŭ partidulŭ naţionalŭ. Acesta şĭ-a constituitŭ comitete în tóte oraşele maĭ însemnate ale ţĕreĭ spre a se pregăti la proxima luptă electorală.

Africa.

Sultanulŭ de Marocco a muritŭ pe neaşteptate în 7 a c. Se susţine, că elŭ ar fi căduţŭ jertfă unuĭ atentatŭ, deórece era urgisitŭ poporuluĭ din causa lipseĭ de energie faţă cu amesteculŭ Europenilorŭ şi maĭ alesŭ alŭ Spaniolilorŭ în afacerile Maroccane. Ca sultanŭ s'a proclamatŭ Abdel-Aziz, fiulŭ reposatuluĭ sultanŭ, care deja este şi recunoscutŭ de poporŭ, câtŭ şi de puterile străine. Anglia lucră, pentru ca în Marocco să se susţină starea de maĭ înainte neschimbată.

Precum se anunţă din Tanger, ministeriulŭ spaniolŭ ar fi provocatŭ deja pe noulŭ sultanŭ pentru solvirea primeĭ rate a desdaunăriĭ de rĕsboiŭ. Solvirea acestorŭ rate ĕră póte turbura pe Cabilĭ, carĭ urĕscŭ fórte tare pe Spaniolĭ.

Corespondinţe.

Roşia montană 19 Iuniŭ 1894.

Onorată Redacţiune!

Din Nrulŭ 26 alŭ preţuiteĭ Dvóstre foĭ „Unirea“ am înţelesŭ, că „Gazeta Transilvanieĭ“ în Nrulŭ sĕŭ 119 a afirmatŭ, că în Roşia a dóua dĭ de Pascĭ s'a celebratŭ o misă latină în biserica greco-catolică, sub carea s'a cântatŭ ungurésce. Eŭ „Gazeta“, de cându apĕră „aşeḑămintele bisericeĭ unite“ în unŭ modŭ atâtŭ de absurdŭ, nu o maĭ cetescŭ, şi chiarŭ dacă din întîmplare mĭ-ar fi arĕtatŭ cine-va cele scrise în „Gazetă“ despre mine, dupăce e în generalŭ cunoscută de o babă birfitóre, ce face din ţinţariŭ armăsariŭ, nu m'aşĭ fi dimisŭ a-ĭ conturba uniformitatea clevetitóre. Dar după ce Domnia Vóstră în unŭ modŭ fórte corectŭ V'aţi făcutŭ reflexiunile supunându delaţiunea „Gazeteĭ“ de adevĕrată, din respectŭ faţă de fóea Dvóstre, precum şi a cetitorilorŭ eĭ vinŭ a Vĕ ruga, să rectificaţĭ descrierea lucruluĭ aşa, pe cum în adevĕrŭ s'a întîmplatŭ.

Tocmaĭ pe timpulŭ Pascilorŭ nóstre aŭ căḑutŭ după ritulŭ latinŭ aşa dĭsele „procesiunĭ ale Steĭ Crucĭ“. Preotulŭ rom. cat. din locŭ m'a rugatŭ, să-ĭ permitŭ, să vinăcu procesiunea la biserica nóstră pe a dóua dĭ de Pascĭ. Cererea a fostŭ atâtŭ de nevinovată, încâtŭ fără vătĕmarea celeĭ maĭ elementare bunecuveninţe nimenia nu o a pututŭ respinge. A şi venitŭ, tocmaĭ pe cându la noĭ toca de liturgie. Preotulŭ a şeḑutŭ în o strană de a cantorilorŭ, — nefiindŭ ocupată, fiindcă cânta corulŭ, — ér poporeniĭ aŭ şeḑutŭ, care pe unde a pututŭ, şi astfelŭ aŭ ascultatŭ s. liturgie şi predica, *la carĭ singurŭ numaĭ eŭ am funcţionatŭ*. Nicĭ eŭ, nicĭ corulŭ meŭ nu a fostŭ conturbatŭ absolute prin nicĭ unŭ cuvîntŭ în decursulŭ s. liturgiĭ. După terminarea steĭ liturgiĭ apoĭ preotulŭ rom. cat. a începutŭ încă din biserică cu poporenii sĕĭ a cânta litaniile la eĭ îndatinate la astfelŭ de procesiunĭ, în limba magiară, şi astfelŭ s'a depărtatŭ. Acum judece orĭ şi ce omŭ cu minte sănĕtósă şi nepreocupatŭ: aŭ puteam eŭ dispune fraţilorŭ romano-catolicĭ, cum şi ce aŭ să cânte pe drumŭ venindŭ şi reîntorcându-se? — Eĭ, dar după grandiósele cunoscinţe teologice ale domnilorŭ dela baba „Gazeta“ litanie, misă etc. e totŭ una. Şi apoĭ pentru ca să mĕ insinue înaintea publiculuĭ românŭ ca trădătoriŭ, maĭ milita şi împrejurarea, că domniĭ dela „Gazeta“ maĭ aŭ încă ceva pe rĕvaşŭ în contra persónelĕ mele, de cându cu o ocasiune pentru invectivele în contra bisericeĭ catolice ĭ-am fostŭ spĕlatŭ fără săpunŭ. Ér dela unitulŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“ insinuarea nu este alta, decâtŭ o rĕsbunare ordinară, pentru că eŭ nu voescŭ să facŭ parte din clica, carea în unŭ modŭ infamŭ cércă, să deonesteze persóna unuia dintre ceĭ maĭ de frunte bărbaţĭ aĭ munţilorŭ apuseni, a dluĭ advocatŭ Alesandru Filipŭ. Cându eŭ m'am aşeḑatŭ în munţĭ, pe dlŭ Alesandru Filipŭ l'am aflatŭ ca conducĕtoriŭ alŭ Românilorŭ de aicĭ. Domnia Sa a representatŭ şi representézăcausa naţională, a apĕratŭ şi apĕră, a promovatŭ şi promovézăinteresele culturale şi economice naţionale române din aceştĭ munţĭ aprópe fără samĕnŭ. Pe acestŭ bărbatŭ eŭ fără lécŭ de vină nu-lŭ voiŭ lovi în faţă nicĭ cându, macarŭ de ar scrie dlŭ „unitŭ“ o mie de corespondinţe mincinóse în contra mea. Sperezŭ însă, că dlŭ „unitŭ“ îşĭ va recunósce în curêndŭ greşéla, pentru că întru adevĕrŭ e pĕcatŭ de talentulŭ şi persóna Domnieĭ Sale, că a căḑutŭ între nisce elemente atâtŭ de dubiĭ.

Cu tótă stima

Ioanŭ Maiorŭ,
parochŭ gr. cat.

Indolŭ, 14 Iuniŭ 1894.

Multŭ Onorate dle Redactorŭ!

Fiindŭ *provocatŭ* vinŭ a rĕspunde la corespondinţa din Nr. 25 alŭ „Uniriĭ“ datată din Indolŭ şi subscrisă de dlŭ Traianŭ Vlassa, dar făcută nu de domnia sa, ci de unŭ individŭ, care, deşi a trecutŭ prin gimnasiŭ şi teologie, cu puţinŭ e maĭ bogatŭ în cunoscinţe ca clientulŭ sĕŭ.

Reflexiunile mele suntŭ următórele: 1. Eŭ pe „fiulŭ de protopopŭ“ nu l'am numitŭ cu numele, domnia sa însă sciindu-se cu musca pe căciulă s'a descoperitŭ. Bine a făcutŭ. 2. Subscribentulŭ, dacă-şĭ va aduce aminte, unde şi în auḑulŭ cuĭ a dĭsŭ, — credŭ, că nu cu intenţiune bună, — cuvintele: „Az esperesünk is okoskodik a polgári házassággal“. şi maĭ are ceva simţŭ de omenie, va retracta apostrofarea mea cu epitetulŭ de „omŭ mincinosŭ“. 3. Deşi m'a înferatŭ de „mincinosŭ“ în onestitate, apoĭ în religiositate şi naţionalismŭ îmĭ ţinŭ de scădere a mĕ compara cu subscribentulŭ şi cu advocatulŭ sĕŭ din tufă. 4. Pe individulŭ onorabilŭ, care mĭ-a descoperitŭ frasa magiară de maĭ susŭ, nu-lŭ voiŭ descoperi în vecĭ, că aşa ĭ-am promisŭ, nu-lŭ voiŭ descoperi nicĭ atuncĭ, cându mĕ va provoca pe altă cale. 5. „Lucrurĭ sciinţifice“ nu scriŭ, căcĭ nu-mĭ concedŭ nĕcasurile familiare şi grijile tractuluĭ. „Raporturĭ adevĕrate“ am scrisŭ câteva fără a notifica advocatuluĭ dluĭ Vlassa, dar nu scriŭ în continuŭ, că nu suntŭ raportorŭ, ci preotŭ. Tocmaĭ de aceea maĭ multŭ mĕ ocupŭ cu „lucrurĭ morale“.

În urmă rogŭ pe subscribentŭ, să nu şovăéscă între naţiunea sa şi între duşmanulŭ eĭ secularŭ, dechiare-se orĭ pentru aceea orĭ pentru acésta, şi dacă stă pe lângă cea dintâiŭ, fie fiŭ bunŭ alŭ eĭ, cându e vorbă, să-şĭ facă datoria faţă de naţiune, biserică şi şcólă, nu fie scumpŭ, nu înjure, nu dică „Mĕ facŭ reformatŭ,“ „Nu-mĭ trebue şcólă,“ „Mie ce-mĭ dă naţia?“ cu atâtŭ maĭ puţinŭ, că totŭ, ce are, are dela o „naţie“ generósă şi nu din diligenţa sa. Acestea ne înstrăinézăpe unulŭ de altulŭ. Fie omŭ, cum pretinde timpulŭ greŭ de aḑĭ, şi-lŭ asigurezŭ de cea maĭ intimă amiciţie şi de cea maĭ sinceră dragoste.

Georgiŭ Suciŭ,
vice-protop. gr. cat.

Cestiunea nóstră.

Cetimŭ în „Tribuna“ din 22 a c. aceste dóuĕ comunicate:

Venerabilulŭ presidentŭ alŭ partiduluĭ românŭ, dlŭ Dr. Ioanŭ Raţŭ a primitŭ ierĭ cu numĕrulŭ 71/1894 reservatŭ o adresă dela fişpanulŭ comitatuluĭ Sibiŭ şi comite săsescŭ, dlŭ Gustav Thalmannn. Prin acéstă adresă i-se face cunoscutŭ, că ministrulŭ de interne a ordonatŭ următórele:

Până la o constituire pe basa unorŭ statute, care să fie aprobate de ministerulŭ de interne, membriĭ conducĕtorĭ aĭ partiduluĭ naţionalŭ să înceteze cu acţiunea lorŭ, respective să nu urmeze a lucra în direcţia de până acum;

adresa să se aducă la cunoscinţa tuturorŭ membrilorŭ conducĕtorĭ aĭ partiduluĭ.

Presidentulŭ, dimpreună cu delegaţiunea comitetuluĭ naţionalŭ, a şi deliberatŭ asupra ordinuluĭ ministerialŭ. Încă aḑi membriĭ conducĕtorĭ aĭ partiduluĭ vorŭ fi avisaţi.

„La forulŭ europeanŭ.“ — Pentru a se invedera întregeĭ lumĭ culte chipulŭ, cum s'a făcutŭ instrucţia şi judecata în procesulŭ Memorandului, maĭ mulţĭ amicĭ din România aĭ causeĭ nóstre vorŭ scóte într'o voluminósă broşură unŭ felŭ de memoriŭ asupra procesuluĭ Memorandului.

Cartea va aparé în maĭ multe limbĭ europene. Cererea de nulitate se va da în tótă extensiunea.

I-se va alătura — şi acésta e maĭ importantŭ — opiniunile, ce se vorŭ cere celorŭ maĭ eminenţĭ jurisconsulţĭ aĭ Europeĭ, cărora încă în ḑilele acestea li-se va înainta istoriculŭ amĕnunţitŭ alŭ faĭmosuluĭ procesŭ desbătutŭ la Cluşŭ.

Aflămŭ, că tabla regéscă a decisŭ în 21 a c. în *causa* părinteluĭ *Domide*, că recursulŭ înaintatŭ de apĕrătorulŭ acestuia *să se trimită la Curia regéscă, deórece este litigiósă cestiunea competenţeĭ.* Părintele Domide *rĕmâne totŭ deţinutŭ*, până ce va decide Curia.

E curiósă în afacerea acésta împrejurarea, că de închisŭ se grăbiaŭ să-lŭ închidă care de care maĭ iute, şi acum nu se află nimenĭ, să-l deschidă uşea prinsoriĭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 25. fl. 17858.93

Petru Uiḑcanŭ prot. Reghinuluĭ trimite

7. Din *Sidrieşul mare* pe l. Nr. 696 dela:

Zacheiŭ Graur paroch	fl.	1.50	
Cadar Petrea	„	1.—	
Mare Tóder	„	—.20	
Csorba George	„	—.10	
Ioan Proscian	„	—.10	
Mare Tóder a Gerasin	„	—.10	
Mare George a Ioan	„	—.10	
Antal Vasilie	„	—.20	
Simon Vasilie	„	—.10	
Simon Petrea	„	—.10	
Petca Ioan	„	1.—	
Luca Tóder înv.	„	1.—	
Lungu George	„	—.10	
Mare Maria véd.	„	1.—	
Cismaş Mihailă	„	—.20	
Marian Nicolae	„	—.20	
Mare Ioan a Gerasim	„	—.20	
Cioba Vasilie	„	—.10	
Mare Vasilie	„	—.20	
Mare Mitrea	„	—.20	
Gercs Mózses	„	—.20	
Mare Mihailă	„	—.50	
Mare Vas. a Mitri	„	—.30	
Cioba Artina	„	—.20	fl. 8.90

8. Din *Nadeşa rom.* pe l. Nr. 692 dela:

Simeon Cioba curator	fl.	1.—	
Const. Dânciŭ	„	1.—	
Const. Cioba	„	—.10	
George Cioba	„	—.10	
Vasiliŭ Cioba	„	—.10	
Biserica gr. cat	„	1.—	fl. 3.30

9. Din *Beĭca mag.* pe l. Nr 691 dela:

Gavrilă Cioba par.	fl.	1.—	
Dem. Cocean	„	—.30	
George Hurghiş	„	—.10	
Sim. Hurghiş	„	—.20	
Filon Bădulŭ	„	—.10	
Ioan Moldovan a Lichi	„	—.10	
Marton Chiş	„	—.10	
Ioan Sora	„	—.10	
Ioan Raţ sen.	„	—.10	
Vasiliŭ Borda	„	—.10	
Ioan Ponori	„	—.10	
Mihail Ponori	„	—.10	
I. Moldovan a Onuluĭ	„	—.10	
Ştefan Ḑileriŭ	„	—.10	
Simeon Oltean	„	—.10	
Ioan Oltean	„	—.10	
Teod. Moldovan	„	—.10	
Vas. Moldovan	„	—.10	
Iosif Gidiŭ	„	—.20	
I. Moldovan l. George	„	—.20	
Georgică Moldovan	„	—.10	
I. Moldovan l. Simion	„	—.10	
Raţ Dănilă	„	—.05	
Ioan Tropoteiŭ	„	—.10	
Biserica gr. cat.	„	1.60	
Ioan Raţ curator	„	—.30	
Ioan Borda	„	—.10	fl. 5.75

10. Din *Orşova* pe l. Nr. 690 dela:

Orbán István	fl.	1.—	
Klopot Alajos	„	1.—	
Dum. Chiorean	„	—.40	
Irimie Malovi	„	—.10	
Ioan Blosiŭ l. Simion	„	—.50	
Iohan Clopot	„	—.50	
Roza Clopot	„	—.50	
Hermina Clopot	„	—.50	
Regina Clopot	„	1.—	
Nechita Soltan	„	—.50	
Niculae Soltan	„	—.20	
Const. Pop	„	1.—	
Dum. Dumbrava	„	1.—	
Dum. Todoran	„	—.20	
Blos Vas. a Simion	„	—.50	
Dumbrava Zaharie	„	—.20	
Aron Boboş	„	—.20	
Mafteiŭ Blosiŭ	„	—.20	
Blos Vas. l. Tóder	„	—.20	
Moldovan Vas.	„	—.20	
Moldovan Simion	„	—.50	
Chiorian Avram	„	—.20	
Cotta Iosup	„	—.20	
Onca Iuon	„	—.20	
Steiner Moritz	„	—.30	
Cotta Simion a Vichi	„	—.10	
Soltan Iacob	„	—.20	
Iacob Móra	„	—.10	
Blos Nicolae	„	—.10	
George Moldovan	„	—.20	fl. 11.80

11. Din *Bresc* pe l. Nr 668 dela:

Elie Lupu preot	fl.	1.—	
Mihail Borda	„	1.—	
Ioan Raţ	„	1.—	
Teodor Diculŭ înv.	„	—.50	
Csuma Ilie	„	—.20	
Ioan Cremene	„	—.20	
George Burian	„	—.20	fl. 4.10

12. Din *Ibanescĭ* pe l. Nr. 689 dela:

Ioan Racoţan paroch	fl.	10.—	
Dan Ştefan	„	—.20	
Kürtös Simion	„	—.20	
Gliga Simion	„	—.50	
Todoran Ivan	„	—.20	
Todoran Alexa	„	1.—	
Todoran Teodor	„	—.20	
Sălăgean Nicolae	„	—.20	
Horvat Vasilica	„	—.20	
Gliga Dumitru	„	—.50	
Gliga Mihailă	„	—.20	
Gliga Nastasia	„	—.30	
Gliga Iuon	„	—.20	
Muntean Marişca	„	—.10	
Todoran Sansaiana	„	—.20	
Mate Vasilie	„	—.20	
Suceova Todora	„	—.30	
Ioan Racoţan cantor	„	1.—	fl. 15.70

13. Din *Hodac* pe l. Nr. 688 dela:

Alesandru Tîrnăvean paroch	fl.	10.—	
Biserica gr. cat.	„	10.—	
Dumitru Lupu propr.	„	14.—	
Zaharie Lupu paroch gr. or.	„	1.—	
Feier Iacob l. Ştefan	„	1.—	
Farcaş Zaharie a Petri	„	—.20	
Farcaş Dumitru a Sofróneĭ	„	—.50	
Feier Maria a Petri	„	—.50	
Farcaş Dumitru l. Sim. l. Constant.	„	—.10	
Farcaş Simion a Cosmi	„	—.20	fl. 37.50

14. Din *Gurghiŭ* pe l. Nr 686 dela:

Nicolaŭ Petru preot	fl.	3.—	
Clara Petru preotésă	„	2.—	
Beserica gr. cat.	„	4.—	
Şcóla gr. cat.	„	3.—	
Dela maĭ mulţĭ prunci de şcólă	„	6.—	
Ioan Şara a Titieni	„	—.50	
Lateş Iuon a Sieĭ	„	—.50	fl. 19.—

15. Din *Jabeniţa* pe l. Nr. 684 dela:

Ioan Pop preot gr. cat.	fl.	5.—	
Beserica gr. cat. din Jabeniti'a	„	2.—	fl. 7.—

16. Din *Săcalul de pădure* pe l. Nr. 681 dela:

Augustin Boţan preot	fl.	1.—	fl. 1.—

17. Din *Dumbrava* pe l. Nr 679 dela:

Biserica gr. cat.	fl.	2.—	
Petru Boţan paroch	„	2.—	fl. 4.—

18. Din parochi'a *Reghinul magiar* pe l. Nr 676 dela:

Biserica gr. cat.	fl.	1.—	
Petru Ciobotariŭ par.	„	1.—	
Michail Grecu	„	1.—	
Petru Pragai curat. prim.	„	—.50	
Dela poporul din Reghinul magiar	„	2.88	fl. 6.38

Suma fl. 17983.36

Noutăţi.

Afacerea Pituk. Este cunoscutŭ cetitorilorŭ nostri, că nefericitulŭ preotŭ Pituk, care prin pamfletulŭ sĕŭ „A hazaárulók“ a provocatŭ vandalismulŭ dela Orade şi a vătĕmatŭ greŭ pe episcopulŭ sĕŭ şi întréga biserica română unită cu Roma, a fostŭ pedepsitŭ de cătră Consistoriulŭ de Oradeamare cu casarea pensiuniĭ. Contra acesteĭ sentinţe Pituk a apelatŭ la Roma prin mijlocirea primateluĭ de Strigonŭ. Forulŭ primaţialŭ însă ca necompetentŭ nu a înaintatŭ mai departe apelata luĭ Pituk, ci a respins'o retrimiţêndu-l tóte actele aparţinĕtóre causeĭ. Resoluţiunea consistoriuluĭ primaţialŭ după înşirarea motivelorŭ se închie în chipulŭ următoriŭ: „Din motivele acestea a trebuitŭ neapĕratŭ, să se aducă susŭ amintita hotărîre de respingere, şi apelata, care din greşélă s'a subşternutŭ aci, să se înapoieze cu tóte aclusele eĭ.“ Aşa dar îngrijarea unora de aĭ nostri de „aşeḑămintele bisericeĭ românescĭ unite“, pe cum amŭ declaratŭ deja de repetite orĭ, a fostŭ deşértă şi în casulŭ de faţă.

Conferinţă preoţéscă oprită. Preoţimea din vicariatulŭ Rodneĭ pe 19 a c. a fostŭ convocată la conferinţa anuală în Sân-Georigiulŭ românŭ pentru agende bisericescĭ şi scolastice. Organele administrative însă aŭ opritŭ conferinţă şi preoţimea a fostŭ silită a se împrăştia.

Episcopie română în Macedonia. Româniĭ din Macedonia aŭ trimisŭ o numĕróasă deputaţiune la Constantinopolŭ spre a esopera dela Sultanulŭ concesiunea de a se înfiinţa o episcopie română în Macedonia. Deputaţiunea a fostŭ bine primită la locurile competente, şi se crede, că Sultanulŭ este aplicatŭ a împlini cererea Românilorŭ, precum a împlinitŭ la timpulŭ sĕŭ pe a Bulgarilorŭ totŭ în cestiunea episcopieĭ.

Avisŭ celorŭ carĭ voescŭ a fi conducĕtorĭ de corarĭ. Cu 1 Iulie st. n. a. c. voiŭ deschide unŭ cursŭ specialŭ de musica vocală şi instrumentală, care va ţiné până în 31 Iulie st. n. a. c. inclusive. Doritoriĭ de a frecuenta acestŭ cursŭ, aŭ de a solvi taxa de 5 fl. (cinci fl. v. a.) anticipative. Insinuările suntŭ a se face la adresa subscrisuluĭ celŭ multŭ până în 25 Iunie st. n. a. c. Ca instrumente ajutătóre vorŭ servi violina şi flauta. Blaşŭ în 13 Iunie st. n. 1894. *Emiliŭ Ştefănuţŭ.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatŭ în partea I a veculuĭ alŭ XVII-lea.

(Continuare)

Adaugemŭ însă la acéstă icónă în trăsăturĭ *generale* depinsă a bisericeĭ române o scurtă schițare a ĭerarchieĭ bisericescĭ rom. din Bănatŭ.

Maĭ susŭ amŭ atinsŭ, că în contra tuturorŭ sforțărilorŭ calvinescĭ ĭerarchia bisericeĭ române — deși în formă schimosită — dară totŭ s'a susținutŭ, celŭ puținŭ se scie, că în Transilvania era Archiepiscopŭ românŭ și póte și alțĭ sufraganĭ.

Cum a fostŭ în Bănatŭ?

Biserica română și aci avea ĭerarchia proprie, era guvernată prin Episcopŭ. Să demustrămŭ. Districtele *Lugoșŭ, Caransebeșŭ, Lipova,* o parte bună a comitatuluĭ Temișŭ, pe scurtŭ teritoriulŭ locuitŭ adĭ de Românĭ, și la începutulŭ véculuĭ alŭ 17-lea, cu puține escepțiunĭ de nobilĭ alipițĭ către secta protestantă, în mare maĭoritate era locuitŭ de românĭ, și încă de religiune gr. orientală saŭ schismatică, carĭ și după 100 de anĭ, adecă după scóterea Turcilorŭ din aceste părțĭ, numĕrauŭ cu totulŭ *181,639 suflete,* adecă maĭ $^{2}/_{3}$ părțĭ a întregeĭ poporațiunĭ, fără ca medio temporis să se fi întîmplatŭ ceva colonisărĭ cu Românĭ, din contră aceia furăscoșĭ din unele locurĭ maĭ bune și maĭ fructifere.

Massa acésta a poporuluĭ nu a fostŭ, nicĭ a pututŭ fi fără biserică, fără ĭerarchie bisericéscă.

Din împrejurarea, că în véculŭ alŭ 17-lea în orașele maĭ de frunte ale Bănatuluĭ dămŭ de urmele parochiilorŭ calvinescĭ puternice, și că numaĭ écă așa prin trécĕtŭ se vorbesce despre românĭ schismaticĭ și de bisericĭ românescĭ ca în Lipova, [1]) Obreșa, [2]) nu este încă îndreptățită acea conclusiune, ca și cum în Bănatŭ biserica română abia ar fi esistatŭ.

Din contră suntŭ doveḑi, că acea biserică avea episcopĭ propriĭ.

Étă:

1. La anulŭ 1607 dominiulŭ cetățiĭ *Solymoșuluĭ* de lângă Lipova, împreună cu satele aparținĕtóre (ca Hajnesa, Telkes, Odvos, Sebes, Camaronesa, Cunab, Alsó-Kalocsa, Felső-Kalocsa, Micolest, Sirenocz, Dumbravicza, Alsó-Monorosta, Felső-Lespenye și Glosa) prin principele Sigismund Rákoczi în 4000 fl. s'a prenotatŭ familieĭ *Ioanŭ Lugosy* căpitanulŭ cetățiĭ Lipova.

Familia acésta a purtatŭ procesŭ cu familia Székely, căreia aceea-și cetate cu apertinențele la 1597 prin Sigis. Báthory s'a datŭ pentru 14,000 fl.

În procesulŭ acesta producționalŭ purtatŭ într'aceste dóuĕ familiĭ aflămŭ, că în *Lipova* era reședința unuĭ Episcopŭ gr. or. cu numele *Sava.* Vecinĭĭ episcopuluĭ se dicŭ a fi fostŭ de către médădi *Simeonŭ Csallay,* spre résăritŭ *Maria Ötvös,* spre apusŭ *strada Darabos,* și spre médănópte *strada Orașuluĭ.* [3])

Sigismundŭ Rákoczi totŭ aceluia-și episcopŭ cu d. 28 Iun. 1607, spre remunerarea serviților dovedite întru recâștigarea fortăreței Lipova dela Turcĭ, ĭi donézŭ prediile întregĭ situate în comitatulŭ Aradului: *Bruznicŭ, Radmanócz* și *Melytcochia* ținĕtóre de fortăréța Lipoveĭ, și prediulŭ *Zabatel* [4]) ținĕtoriŭ maĭ înainte de cetatea *Zabatel.*

La începutulŭ véculuĭ alŭ 17-lea avemŭ dară unŭ episcopŭ gr. or. cu reședința în *Lipova.* Să determinămŭ acuma maĭ aprópe persóna acelui Episcopŭ.

Samuilŭ Clein în fragmentulŭ istorieĭ bisericescĭ, [1]) în seria Archiepiscopilorŭ de Alba-Iulia, la 1618 suscepe pe unulŭ cu numele Sava I. afirmative mortŭ la 1625.

E posibilŭ, că acelŭ datŭ se referesce la episcopulŭ nostru, căci diferința de timpŭ este neînsemnată. Guvernarea aceluia însă ca Archiepiscopŭ nu este documentată, ci din contră se scie, că celŭ puținŭ între anĭ 1605—9, decĭ dreptŭ cândŭ este vorbă de episcopulŭ nostru, Archiepiscopŭ de Alba-Iulia a fostŭ unŭ anumitŭ *Teoctistŭ.* [2]) prin urmare Episcopulŭ *Sava* nu póte să fie Archiepiscopŭ la 1607.

Rĕmâne decĭ, să cercămŭ într'altŭ locŭ.

Garnisóna fortăreței Lipova pe la 1605 s'a deslipitŭ de partida bocskayană, și în Novembre alŭ aceluia-și anŭ fortăréța o a predatŭ Turcilorŭ.

Acésta tare a displăcutŭ partideĭ bocskayane, decĭ a căutatŭ tóte mijlócele, cum să recâștige acea fortăréță. Dreptŭ aceea *Ștefanŭ Petneházy,* castelanulŭ fortăreței *Ineuluĭ,* s'a înțelesŭ cu *Simeonŭ Pécsi,* secretariulŭ luĭ Bocskay, ca prin mijlocirea unuĭ anumitŭ preotŭ (presbyter) gr. or. din Ineŭ cu numele *Sava* să alicieze garnisóna rom.-sêrbéscă din Lipova, ca fortăréța érăși să o redea partideĭ bocskayane. Așa s'a și întîmplatŭ.

Numitulŭ preotŭ ducêndŭ cu sine o epistolă din partea Transilvanenilorŭ întărită cu 7 sigile, prin carea garnisóna se asigură despre salvŭ conductŭ, ostașiĭ din fortăréță fără câștigațĭ, și prin mijlocirea acelora cetatea érăși ajunse în mâna Transilvanenilorŭ. [3])

Garnisóna — numită sêrbéscă — în recompensa serviților sale prin Sigismund Rákoczi la an. 1606 a căpĕtatŭ ca donațiunĭ cetatea *Aradŭ* cu fortăréța și apertinențele aceleia din comitatulŭ Aradului, ca *Bálvány, Csicser, Chiolott, Bacha, Bikach, Zent-György* și *Zent-Iványi.* [4])

Să facemŭ acuma conclusiunea.

După ce istoriculŭ Betlen afirmă, că cetatea Lipoveĭ prin intermediarea unuĭ presbyter gr. or. cu numele *Sava* s'a reocupatŭ dela Turcĭ, éră *Sigismundŭ Rákoczi* următoriulŭ luĭ Bocskay în 28 Iuniŭ 1607 totŭ unuĭ *Episcopŭ* cu numele *Sava,* pentru remunerarea serviților dovedite *„in novissima recuperatione arcis nostrae Lipensis"* ĭ-a făcutŭ donațiunile maĭ susŭ memorate: urmézŭ, că *Episcopulŭ Sava* alŭ luĭ Rákoczi este una și aceea-și persónă cu *Sava presbyter* amintitŭ prin Betlen Wolfgangus. [5])

Deși stă aceea, că *„Sava episcopus certarum ecclesiarum rasc anarum et Walacharum"* în Transilvania la 1607 avea reședință în Lipova, de aci încă nu voescŭ să conchidŭ cu certitudine, ca și cum acelŭ Episcopŭ ar fi avutŭ reședință stabilită în Lipova, orĭ că în Lipova atâtŭ înainte de 1607 câtŭ și după acelŭ anŭ ar fi fostŭ scaunŭ stabilŭ episcopescŭ.

Maĭ bucurosŭ credŭ, că Episcopulŭ românŭ, care la anulŭ 1607 va fi avutŭ reședința în Lipova, a fostŭ proprie Episcopulŭ Ineuluĭ (Boros-Jenő), unde cum afirmă *Tincu Velea,* [6]) era „Mitropolia titulară".

Și dacă la 1607 îlŭ aflămŭ cu reședința în Lipova, saŭ este de a se înțelege așa, că acolo în *Lipova* avea locuință privilegiată esemptă, cum căpĕtaseră și alțĭ mulțĭ dreptŭ dela Sigismundŭ Rákoczi atarĭ locuințe esempte, [1]) unde apoĭ acelŭ Episcopŭ descăleca, cândŭ vinea la Lipova, orĭ că reședința episcopuluĭ în Lipova era numaĭ vremelnică, încâtŭ póte la dorința principeluĭ Sig. Rákoczi reședința sa din Ineŭ pentru aceea o a străpusŭ la Lipova, ca aci în mijloculŭ poporenilorŭ sĕĭ pe aceștia maĭ ușorŭ să-ĭ susțină în fidelitate către principiĭ Transilvanieĭ.

Din comemorarea Episcopuluĭ *Sava* cu reședința în Lipova s'ar maĭ puté face și acea conclusiune, că după ce prin ocuparea Timișóreĭ prin Turcĭ poporulŭ românescŭ s'a retrasŭ în părțile Lipoveĭ și în părțile rîpeĭ drepte a Murĕșuluĭ către Siria, Ineŭ, Pancota, și după ce și episcopia gr. or. română fostă în Timișóra dreptŭ în urmarea aceleĭ ocupărĭ turcescĭ s'a strămutatŭ de acoio, fie la Ineŭ orĭ Lipova, numituluĭ Sava a pututŭ să fie celŭ dintâiŭ episcopŭ denumitŭ alŭ Lipoveĭ, de unde apoĭ după an. 1616 reședința episcopuluĭ s'a mutatŭ la Ineŭ, care până către 1658 fuse sub domnirea principilorŭ Transilvanĭ, orĭ că după ocuparea Lipoveĭ prin Turcĭ la 1616 episcopia Lipoveĭ s'a contopitŭ cu cea din Ineŭ, unde pe cum afirmă *Tincu* și *Pesty,* tatălŭ luĭ *Sava* numitŭ *Salamonŭ* călugărindu-se a fostŭ Episcopŭ în Ienopole saŭ Ineŭ.

Să ne întórcemŭ însă érăși la Episcopulŭ nostru *Sava* (Brancovicĭ).

Cumcă acesta la 1608 a fostŭ încă episcopŭ și încă în părțile Murĕșuluĭ, Crișuluĭ, ne îndreptățesce a conchide din mandatulŭ principeluĭ Sigismundŭ Rákoczi de datŭ Belényes 15 Ian. 1608, în care făcêndŭ amintire despre unirea calvinéscă a preotuluĭ românŭ *Michailŭ* din *Vajdafalu (Nemoiesd* lângă Beluș?) și conceḑêndŭ aceluia și altora, carĭ s'aŭ făcutŭ calvinĭ, orĭ se vorŭ face în viitoriŭ, ca în *„negotiis ortodoxae religionis omnibus iis consuetudinibus, ritibus, honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, et praerogativis utantur, quibus coeteri cujuscumque gentis, signanter vero hungaricae nationis orthodoxae religionis pastores quarumlibet ecclesiarum in hac ditione nostra Transilvania constituuntur, fruantur et guadeant"*, lasă *„Reverendo Saveo Vladica, certarum Rascianarum et Valachicarum ditionis nostrae Transilvanae ecclesiarum episcopo"*, precum și altorŭ ministri aĭ religiunii sale, ca pe numitulŭ Michailŭ și pe altĭ preoțĭ românĭ calvinisați, orĭ carĭ se vorŭ calvinisa, să nu-ĭ împedece *„in negotio et professione altaefatae religionis"*, precum nicĭ în alegere de episcopŭ, protopopŭ *„et quorumlibet graduum ecclesiasticorum"*, nicĭ să céră dela aceia taxe ordinare orĭ extraordinare, ci să se bucure de tóte libertățile legiĭ calvinescĭ. [2])

Dreptŭ ce încă la annlŭ 1608 era unŭ episcopŭ românŭ deosĕbitŭ de celŭ calvinescŭ românescŭ. Și de-órece la acelŭ anŭ în Transilvania era Archiepiscopŭ *Teoctistŭ,* și după ce este vorbă despre unŭ preotŭ românŭ calvinisatŭ de lângă Beiușŭ, conchidŭ, că Episcopulŭ Sava amintitŭ la 1607 ca episcopŭ alŭ Lipoveĭ avea jurisdicțiune până în părțiie Beiușuluĭ.

Aceea, că despre acestŭ episcopŭ se dice a fi fostŭ episcopulŭ bisericelorŭ române și sêrbescĭ din *Transilvania,* nu are să ne confunde de locŭ, ca să afirmămŭ, cumcă acela ar fi fostŭ episcopŭ respective Archiepiscopŭ cu reședința în *Alba-Iulia,* de-órece este lucru cunoscutŭ, cumcă părțile Ienopoleĭ până după 1658, éră Lipova până la 1616 s'aŭ ținutŭ de Transilvania.

---

[1]) Cfr. epist. volvod. Radu de datŭ Tyrnavia Dec. 8 1614 dată către capit. și comend. Mollart, unde se face amintire despre unŭ preotŭ rom. din Transilvania, care multă vreme a servitŭ în biserica rom. din Lipova.

[2]) Cfr. Pesty Szörény vármegye Története I. p. 93.

[3]) Pesty Szörénymegye Tört. I. 351, n. 2; — Krassóvármegye Tört. IV. 236, 512. — Fab. László »Aradmegye leirása« 215. — Bárány Ágoston »Temesvármegye emléke« p. 157. — Deórece nu se póte constata, că unde a fostŭ strada »Darabos«, adĭ după tótă cercetarea nu se maĭ póte constata nicĭ loculuĭ aceleĭ reședințe.

[4]) Adĭ Sobotelŭ.

[1]) »Acte și Fragmente« Ciparĭu XII.

[2]) Ciparĭu o. e. p. XIV. — Archiepiscopulŭ lipsesce între 1609—1617.

[3]) Betlen Wolfgangus. »Histor. Transil.« T. VI.

[4]) Fabian o. c. p. 215. Doc. k.

[5]) De-órece Sigismundŭ Rákoczi în tóte actele referitóre la persóna luĭ Sava Episcopulŭ pe acela îlŭ numesce *„Sava Vladica"* episcopus, decĭ cuvîntulŭ *Vladica* îlŭ ĭea în înțelesŭ familiarŭ, credŭ că sub cuvîntulŭ *„presbyter"* folositŭ de istoriculŭ Betlen încă este de a se înțelege oficiulŭ și dignitatea episcopală.

[6]) Istoria polit. biser. Sibiŭ 1868 p. 99.

[1]) Ca d. es. Ladislaŭ, Georgiŭ și Sinco Rațiĭ, Mich. Bodon de Kolozsvár, Franciscŭ Borbeiŭ, Matia Luca, Ioanŭ Pribec, Martinŭ Radic, Ioanŭ Lugosi și alțiĭ. Cfr. Extractus univ. litter. Instium. civitatem Lippa concentium« estrad. prin Cap. din Alba-Iulia la 14 Martiŭ 1798 aflătoriŭ în Archivulŭ din Lipova.

[2]) Dintr'unŭ manuscrisŭ rĕmasŭ de canonic. Gavrielŭ Popŭ, aflătoriŭ în biblioteca diecesei Lugoșuluĭ sub numirea »Liber secundus complectitur historiam unionis valachorum cum aliis in Transilvania religionibus«.

Nu potŭ consimţi nicĭ cu *Tincu,* carele afirmă, că Episcopulŭ *Sava* la 1600 de frica Turciloru împreună cu totŭ poporulŭ sĕŭ să fi fugitŭ în Transilvania, unde apoĭ la 1618 s'a făcutŭ Mitropolitŭ. Pentru că la 1600 nu era causă de atare frică, fiindŭ Ienopolea în mânile împĕratuluĭ Ferdinandŭ, respective în ale luĭ Mihaiŭ Vitézulŭ, éra că acela la 1618 să fi fostŭ Mitropolitŭ în Alba-Iulia, cu nimica nu este comprobatŭ, deşi este dreptŭ, că în seria Mitropoliţilorŭ comunicatŭ prin Ciparĭŭ între 1600—1627 nu se găsesce nicĭ unŭ Mitropolitŭ.

(Va urmá.)

Regina.

De Friderecŭ Dolch.

(Continuare.)

Încetinelŭ şi îngânduratŭ paşi Werner pe calea, ce ducea pe lângă grădina ospetărieĭ, până ajunse la unŭ teiŭ giganticŭ, de desubtulŭ căruia era aşedată o bancă simplă de lemnŭ. Din loculŭ acesta înălţatŭ se putea vedé întrégă insula, şi în tóte laturile se pogoria privirea la apa vinetie a laculuĭ. Werner se aseḑă pe bancă, şi privirea luĭ se îndreptă spre căsuţele, carĭ se înşiraŭ la ţermulŭ insuleĭ. În olurile de pe verandele lorŭ de lemnŭ înfloresc felŭ de felŭ de florĭ bine grijite. Printre ele se vĕḑŭ tuleĭ de cucuruzŭ înşiraţĭ în sfóre lungĭ, şi aprópe în jurulŭ fiesce căreĭ case se avîntă viţă, a căreĭ strugurĭ adevĕratŭ că nu se îndulcescŭ prea tare, dar podóba de frunză désă împărtăşesce fiesce căreĭ case timbrulŭ de tignă prietinósă.

Dusŭ pe gânduriĭ şi-a răzimatŭ pictorulŭ capulŭ pe mână. Cândŭ înainte de asta cu câţĭva anĭ cercetase maĭ întâiŭ insula, a datŭ de unŭ pescariŭ bĕtrânŭ, cu carele a mersŭ de multe orĭ pe lacŭ, şi pe care l'a cercetatŭ adese în căsuţa luĭ. Pescariulŭ era unŭ omŭ şodŭ, o cronică formală a vremiloru şi faptelorŭ vechĭ. Tóte poveştile mitice ale ţinutuluĭ le cunoscea bine. Ele nu ĭ-aŭ fostŭ numaĭ povestite de părinţi şi rudeniĭ, ci s'aŭ ţesutŭ din tinereţe în viaţa luĭ. În noptĭ luminate de lumina luneĭ a vĕḑutŭ elŭ une orĭ ielele laculuĭ, cum jucaŭ de-asupra apeĭ, şi din luntriţă a privitŭ în fundulŭ laculuĭ şi a vĕḑutŭ acolo palaţurile lorŭ de cristalŭ. Suriḑêndŭ asculta pictorulŭ în linişte la poveştile bĕtrânuluĭ pescariŭ. L'a înduplecatŭ, să-lŭ pótă depinge împreună cu fetiţă-sa adoptivă, şi icóna a făcutŭ senşaţie mare la esposiţie şi a fostŭ cumpĕrată cu o sumă însemnată. Tinĕra fetiţă făcuse deja atuncia o impresiune adâncă asupra inimeĭ tinĕruluĭ artistŭ, şi despărţirea îĭ fu fórte grea. O călătorie de studiŭ în Italia şi o petrecere maĭ lungă în Roma adevĕratŭ că alungară chipulŭ eĭ aprópe de totŭ din memoria luĭ, dar cândŭ se întórse elŭ în patrie, reînviă şi amintirea ea într'însulŭ, şi îlŭ cuprinse unŭ dorŭ mare de însula mănăstiriĭ şi de copiliţa aceea, carea acum trebuia să fie deja o junĕ drăgălaşă. Îĭ bătea inima de bucurie, cândŭ ajunse éră pe insulă şi află, că Regina e maĭ drăgălaşă, de cum şi-o închipuise. Dar împărtăşirea servitóreĭ, că Regina e deja mirésă, l'a lovitŭ ca unŭ fulgerŭ. Multŭ a şedutŭ elŭ pe banca aceea nemişcatŭ şi cuprinsŭ de gânduriĭ şi simţirĭ, carĭ se mestecaŭ ca într'unŭ visŭ. În sfârşitŭ se sculă de pe bancă şi păşi repede de pe colină la vale spre căsuţele pescarilorŭ.

Cândŭ ajunse până la ele, îşĭ stîmpĕră paşiĭ şi în sfârşitŭ se opri înaintea uneĭ căsuţe, carea se deosebia fórte favorabilŭ de celealte prin curăţenia sa şi a împrejurimiĭ. Pe banca dinaintea uşiĭ şedea unŭ bĕtrânŭ cuprinsŭ cu repararea uneĭ mreji marĭ. Era unŭ omŭ înaltŭ, dar acum gârbovitŭ. Faţa luĭ era brăzdată de miĭ de creţe, brună şi aspră ca cojea unuĭ arbore. În gură ţinea o pipă cu ţeve scurtă şi slobodia din cândŭ în cândŭ câte unŭ nuorŭ de fumŭ în aerulŭ limpede.

„Bună ḑiua, tată Ambrosie," ḑise pictorulŭ păşindŭ la bĕtrânulŭ şi-ĭ întinse suriḑêndŭ mâna. „Cum îţĭ maĭ merge? Eşti totŭ sănĕtosŭ şi tare?"

Bĕtrânulŭ îşĭ ridică repede privirea cu mirare. „Mulţămescŭ de întrebare," ḑise punêndu-şĭ mâna la pălărie şi ridicându-se încetŭ de pe bancă. „Îmĭ merge, cum îĭ póte merge omuluĭ, cândŭ a vĕḑutŭ de şepte ḑecĭ de orĭ primăvara şi tómna. Dar nu sciŭ, ce să ḑicŭ, domnulŭ mi-se pare aşa de cunoscutŭ —"

„Nicĭ nu mĭ-ar plăcé, să aflu, că vechiulŭ meŭ prietinŭ m'a datŭ de totuluĭ totŭ uĭtărĭĭ," îlŭ întrerupse pictorulŭ. „Óre nu amŭ umblatŭ amîndoĭ de atâtea orĭ pe apele laculuĭ împreună? Şi óre nu te-am zugrăvitŭ pe dta şi pe fiĭca dtale?"

„Dumneḑeule, dlŭ pictorŭ Werner," strigă bĕtrânulŭ şi prinḑêndŭ cu amîndóuĕ manile drépta luĭ Werner o scutură din tóte puterile. „Aşa e, cândŭ te părăsescŭ ochiĭ şi aducerea aminte. Era într'adevĕrŭ să nu te maĭ cunoscŭ cu barba asta mare şi cu faţa pîrlită. Mi-se pare, că nu va maĭ trece multă vreme, şi mĕ voiŭ duce şi eŭ după ceĭalalţĭ. Bine, că maĭ vĕḑŭ odată pe dlŭ Werner, maĭ înainte de ce m'aşĭ sfârşi."

„Dar ce vorbescĭ? Dór eştĭ încă în putere şi sănĕtosŭ," îlŭ îmbună pictorulŭ. „Cum te gândescĭ dar totŭ numaĭ la mórte?"

„Cândŭ frunza va cădé de pe arborĭ, atuncĭ mi-se vorŭ fi sfârşitŭ şi mie ḑilele," şopti taĭnicŭ bĕtrânulŭ. „Am primitŭ solie şi m'am si gătatŭ de drumŭ. În lumea asta şi aşa nu maĭ am nimica de isprăvitŭ. Vincenţiŭ primesce casa şi-şĭ ĭea de soţie pe Regina, asta e isprăvită de multŭ, dar numaĭ la tómnă póte să fie ospĕţulŭ. Asta aşĭ dori să o ajungŭ, şi dacă aĭ veni şi dta la ospĕţŭ, dle Werner, — o bucurie maĭ mare nu ar puté, să mĕ ajungă, şi bucurosŭ mĕ voiŭ pune apoĭ la odihnă."

Pictorulŭ s'a întorsŭ de jumĕtate şi privia cu durere preste luciulŭ laculuĭ. „Despre asta vomŭ maĭ povesti," ḑise apoĭ repede şi scoţêndŭ din buzunariŭ unŭ pachetŭ îlŭ aşeḑă pe bancă lângă bĕtrânulŭ. „Doriam numaĭ, să-ţĭ daŭ în trécĕtŭ binete, şi trebue să mĕ ducŭ. Aci ţĭ-am adusŭ nimica tótă — — nu, nu, primesce-o şi nu maĭ face nicĭ o vorbă! Dacă voiŭ puté, voiŭ veni preste câteva óre éră. Dar mâne ne vomŭ vedé negreşitŭ."

Pictorulŭ strînse bĕtrânuluĭ mâna şi se depărtă apoĭ de grabŭ, ca să petrécă în singurătate cu gândurile sale.

Încetŭ urcă elŭ colina, trecu pe lângă teiŭ şi spre cimiterulŭ din apropiare. Întră într'însulŭ, se preumblă printre morminte şi printre modestele crucĭ însemnate cu inscripţiĭ încă şi maĭ modeste şi lăsă, ca liniştea serbătorésca a cimiteruluĭ să între în inima luĭ. Mişcarea amară, care l'a cuprinsŭ, se perdu pe încetulŭ, şi unŭ simţemîntŭ de liniştire nespusŭ de plăcutŭ îşĭ făcu locŭ în spiritulŭ luĭ. Întră în biserică şi petrecu acolo câteva minute înaintea altariuluĭ principalŭ contemplându icóna, ce era de-asupra luĭ. Apoĭ trecu pe lângă părenĭ şi stătu multa vreme gânditoriŭ înaintea inscripţiiloru de pe tabulele de marmoră împodobite cu coróne şi embleme. Cele ce aŭ purtatŭ numele de pe tabulele acestea, de multă vreme eraŭ pulvere, şi nimica nu-ţĭ maĭ aducea aminte de strălucirea, carea se desvolta aci odinióră cu prilejulŭ serbătoriloru bisericescĭ. Unŭ simţemîntŭ doiosŭ cuprinse pe Werner. Încetŭ păşi cătră uşe, aruncându încă o privire preste remăşiţele acestea ale unuĭ timpŭ, care de multŭ s'a cufundatŭ în trecutŭ.

Cândŭ ieşi, vĕḑu la unulŭ dintre morminte din apropiarea uşiĭ pe unŭ străinŭ. Acesta la audulŭ paşiloru îşĭ ridică privirea. Era unŭ bărbatŭ înaltŭ cu ţinută nobilă. Capulŭ îĭ era surŭ, şi o barbă albă ca néua se pogoria pe peptulŭ luĭ. Fruntea şi obrajiĭ îĭ eraŭ brăzdaţĭ, buzele fine vĕḑeaŭ durere, şi espresiunea uneĭ jălĭ nespuse grăia din ochiĭ luĭ întunecoşĭ.

„Ce vĕḑŭ? Domnulŭ profesorŭ Steinhausen?" ḑise pictorulŭ miratŭ. „Ce întîlnire fără de veste!"

„Werner!" răspunse Steinhausen cu unŭ glasŭ frumosŭ adâncŭ, în vreme ce întinse luĭ Werner mâna cu bucurie. „Ceriule, dar dta să fiĭ într'adevĕrŭ? Pe dta nu gândiam, să te întîlnesŭ aicĭ. Te sciam încă totŭ în Roma."

„Nu mĕ maĭ puteam răbda acolo," ḑise Werner suriḑêndŭ. „Dorulŭ de ţară s'a deşteptatŭ în mine deodată cu atâta putere, câtŭ mĕ hotărîĭ iute, îmĭ adunăĭ calabaliculŭ, strînseĭ mânile prietinilorŭ şi porniĭ cătră casă. Unŭ chipŭ de pe insula mănăstiriĭ, pe care căḑu privirea mea, cândŭ frunzăriĭ din întîmplare mapa mea de schiţe, a deşteptatŭ în mine hotărîrea acésta. Înainte de asta cu câţĭva anĭ petrecusem maĭ multă vreme pe insulă, şi ea şi câţĭva locuitorĭ de aĭ eĭ îmĭ plăcură fórte. M'am hotărîtŭ deci acum, ca să mĕ oprescŭ pe câteva ḑile aci, maĭ înainte de ce mĕ voiŭ întórce în oraşulŭ meŭ natalŭ."

„Dorulŭ acesta îlŭ aflu îndreptăţitŭ," ḑise profesorulŭ prinḑêndŭ pe Werner de braţŭ şi părăsindŭ cu elŭ încetŭ cimiterulŭ. „Inima mea încă mĭ-a cuceritŭo drăgălaşa insulă, şi am de gândŭ, să petrecŭ aci feriile. Am închiriatŭ în Stock o căsuţă chiarŭ lângă drumŭ şi m'am aranjatŭ acolo cu tigneĭa cu ajutoriulŭ bĕtrânuluĭ meŭ Filipŭ. Adevĕratŭ, că acasă petrecŭ puţinŭ. Partea cea maĭ mare a ḑileĭ o petrecŭ aci orĭ pe insula domnéscă cutrierându pădurea orĭ aşeḑându-mĕ lângă ţermu şi privindŭ la joculŭ valurilorŭ. De multe orĭ pornescŭ şi cu o luntriţă afară pe lacŭ şi ascultŭ la cuvintele luntrariuluĭ meŭ. Elŭ scie, să povestéscă multe lucrurĭ mitice, carĭ s'aŭ legatŭ de lacŭ şi de stâncile din jurulŭ luĭ. E unŭ pescariŭ tinĕrŭ şi se chémă Vincenţiŭ Flörl."

„Acela e?" ḑise pictorulŭ repede. „Cu acela nu mĭ-aşĭ face de lucru. Am audituŭ multe rele despre elŭ. E bătăuşŭ, cărţaşŭ, beţivŭ."

„Óre aşa să fie? Nu sciŭ, dar asupra mea a făcutŭ o impresie bună. Cu prilejulŭ preumblărilorŭ nóstre şi-a datŭ tótă silinţa, să mĕ distragă. Mĭ-a povestitŭ mituri, mĭ-a spusŭ, cum se chémă piscurile şi satele din jurulŭ laculuĭ, şi mĭ-a încredinţatŭ, că are să hrănéscă unŭ tată bĕtrânŭ, şi că preste puţină vreme se va însura. Adevĕratŭ că e sĕracŭ, dar mirésa luĭ are pretensiunĭ modeste, şi elŭ se trudesce multŭ şi a pusŭ deja la o parte câţĭva bănişorĭ."

„Așa?“ ḑise pictorulŭ rîḑêndŭ. „Cu astfelŭ de vorbe a bună samă voia, să stórcă dela dta o plată grasă. Te rogŭ, să-ți alegi altŭ luntrariŭ. Flăcăulŭ acela e brutalŭ și violentŭ.“

„Dór nu crediĭ cumva, că va face odată unŭ atentatŭ asupra mea orĭ a pungiĭ mele?“ ḑise suriḑêndŭ Steinhausen. „Pe cum se vede, eștĭ amăritŭ asupra luĭ și-l faci nedreptate. Eŭ nu potŭ crede, că elŭ ar puté, să se hotăréscă la o crimă. Preste totŭ se aude arare orĭ prin ținutulŭ acesta despre crime. Dar nenorociriĭ se întîmplă adese. Mai alesŭ laculŭ a pretinsŭ deja multe jertfe. Multe crucĭ din cimiterulŭ de colo susŭ spunŭ numele celorŭ ce aŭ peritŭ în valurile laculuĭ. Unulŭ s'a necatŭ scăldându-se în lacŭ, pe altulŭ l'a surprinsŭ furtuna și a sfărmatŭ cu valurile luntrița, éră alŭ treilea a găsitŭ de bună voe mórtea în valurĭ. M'aĭ vĕḑutŭ adineaori, cum priviam la o cruce. Figurele de pe ea sigurŭ le-a făcutŭ unŭ artistŭ ţĕranŭ. O pescăriță manuându lopata stă în luntrița împresurată de valurĭ, éră o fetiță se acață de haina eĭ. Pe cum spune inscripția, amîndouĕ, mama și fetița, aŭ muritŭ în valurĭ lăsându în jale pe soțŭ și tată. Mĕ năpădiră lacrimele, cându mĕ gândiĭ la durerea luĭ desperată. Dór sciŭ din esperința-mĭ proprie, ce se petrece în inima unuĭ tată, cându mórtea îĭ răpesce, ceea ce are mai scumpŭ.“

Glasulŭ luĭ trĕmura la vorbele din urmă. Câtăva vreme merseră împreună în tăcere. Werner nu scia, ce să adaugă la cuvintele profesoruluĭ. Își aducea aminte de felŭ de felŭ de faime, carĭ le purtaŭ ómenĭĭ pe buze despre aceea, cum a dispărutŭ soția renumituluĭ medicŭ Steinhausen. Gurĭ rele spuneaŭ, că ea ar fi fugitŭ nóptea cu altulŭ. Alțiĭ ḑiceaŭ, că căsătoria luĭ Steinhausen a fostŭ fórte nefericită, și că soția luĭ desperată a fugitŭ în taĭnă ducêndŭ cu sine și pe fiĭcă-sa, și de atuncĭ nimenĭ nu a maĭ audițŭ nimica despre ea. Vre-o nóuĕspredece anĭ vorŭ fi trecutŭ de atuncia. Steinhausen, căruia supĕrarea și durerea ĭ-a albitŭ pĕrulŭ înainte de vreme, după întîmplările acelea s'a retrasŭ cu totulŭ din viața sociala și trăia numaĭ pe sama studiilorŭ sale. Renumele ĭ-a crescutŭ din anŭ în anŭ. Elŭ și-a câștigatŭ avere mare, a înființatŭ unŭ spitalŭ și a fostŭ numitŭ profesorŭ la universitate. Elŭ poședea îubirea și veneraţiunea numĕroșilorŭ sĕĭ învĕțăceĭ, bolnaviĭ și sĕraciĭ, cărora le-a făcutŭ bine, îlŭ preamăriaŭ și-lŭ binecuvîntaŭ. Dar jalea, carea din ḑilele acelea de nefericire s'a vĕrsatŭ preste tótă firea luĭ, nu l'a maĭ părăsitŭ, și numaĭ arare orĭ îĭ însenina surisulŭ fața.

După câteva minute întrerupse Werner tăcerea. „Sciŭ,“ ḑise elŭ încetŭ, „că soția dtale a peritŭ într'o călătorie, pe cum mi-s'a spusŭ.“

Steinhausen rîse cu amarŭ. „Óre? Așa ți-aŭ spusŭ ómenii? — Dar fie și așa! Sciŭ dór prea bine, ce faime aŭ scornitŭ gurile cele rele despre mine și despre nefericita mea soție, pe carea aŭ alungat'o în mórte. M'am împotrivitŭ acestorŭ faime, dar eram neputinciosŭ în fața huliriĭ, carea umblă în întunerecŭ și mĭ-a nimicitŭ viața și mĭ-a înstrăinatŭ multe inimĭ. Dta, Werner, te numerĭ între aceĭ puținĭ, carĭ îmĭ suntŭ dragĭ, și gândulŭ, că în sfârșitŭ și dta ți-aĭ forma o judecată falsă despre mine, nu l'așĭ puté suferi. Doresc̆ŭ, să-ți povestescŭ despre scurta mea căsătorie fericită și despre dispărerea soțieĭ și fiĭcеĭ mele, de cumva vreĭ, să asculțĭ.“

„Sigurŭ vreŭ, numaĭ mĕ temŭ, că ranele vechĭ éră vorŭ începe a sângera.“

„Nu te teme. Ranele acelea nici odată nu s'aŭ vindecatŭ. Să ședemŭ aci pe banca asta! Locŭlŭ e liniștitŭ, și nu avemŭ să ne tememŭ, că óre cine ne va conturba.“

(Va urmá).

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ și îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** și **roșu**. — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare și cu copcĭĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostolerĭŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediț. III. Blașiŭ 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincialŭ **primŭ** ediţiunea a II-a broș. 80 cr.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ prețulŭ fl. 2.50 și 3.50.

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Doĭ învĕțăceĭ

românĭ, din case bune, se caută pentru prăvălia Reuniunĭĭ de consumŭ asociare în Blașŭ. Reflectanții potŭ cere informațiunĭ despre condițiunĭ dela conducĕtoriulŭ prăvălieĭ dlŭ *Adrianŭ Furcă*.

Pentru Direcțiune
Dr. V. Hossu.

(17) 1—2

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu așeḑarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acesta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(6) 19—52

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 12—26 **Timisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoțirĭ întregi armonióse, pe lângă garanță pe maĭ mulțĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

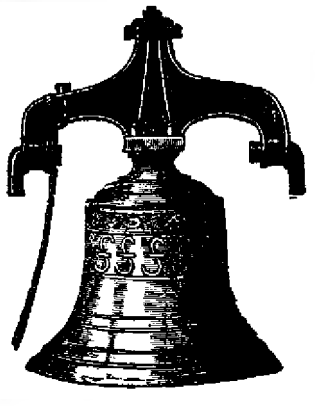

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ și cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Prețurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntuiŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 30 Iuniŭ 1894. Numĕrulŭ 28.

†
Carnot.

*** O veste tristă din Francia, din ţara, carea vécurĭ întregĭ a statŭ în fruntea civilisaţiunii şi a omenimiĭ, a umplutŭ érăşĭ de fiorĭ lumea întrégă. După Ravachol, Vaillant, Henry, venitŭ Cesario Santo. După bombele aruncate în hotele, cafenele şi în parlamentŭ a venitŭ pumnalulŭ implântatŭ în pântecele capuluĭ statuluĭ francesŭ.

Este ceva curiosŭ a vedé jurnalistica europénă liberală bătêndu-şĭ capulŭ, să afle, ce motive aŭ pututŭ îndemna pe selbaticulŭ asasinŭ, să ĭea viaţa unuĭ omŭ aşa inofensivŭ, cum a fostŭ Carnot. Şi totuşĭ aflarea motivelorŭ este aşa de uşóră. Cândŭ timpŭ îndelungatŭ clocotesce sub pămîntŭ, şi procesulŭ în cursulŭ sĕŭ îşĭ face îcĭ şi colo prin pămîntŭ câte o spărtură, pe unde clocotirea îşĭ face vîntŭ înafară, nimenĭ nu caută causa numaĭ în loculŭ acela, unde s'a întîmplatŭ spargerea pămîntuluĭ, ci în procesulŭ acela suteranŭ înfricoşatŭ şi nevĕdutŭ. Cândŭ atacurĭ aşa violente şi aşa dese asupra societăţiĭ ca şi cele din Francia umplu de spaimă tótă lumea civilisată, este o procedură copilărésca, ca să nu ţicemŭ comică, a căuta causa lorŭ numaĭ în nefericiţiĭ Ravachol, Vaillant, Henry şi Santo. Causa lorŭ zace adâncŭ în trupulŭ societăţiĭ, şi nefericiţiĭ aceştia suntŭ numaĭ nisce cratere micĭ, prin carĭ ĭese la suprafaţă o parte mică din ferberea din lăuntru.

Sute de anĭ a fostŭ Francia premergĕtórea omenimiĭ în ce e bunŭ, adevĕratŭ şi frumosŭ. Sute de anĭ a fostŭ Francia fiĭca cea maĭ bĕtrână a bisericeĭ, în braţele şi la sinulŭ căreia a înfloritŭ biserica ca nicăiriĭ airea. Şi astădĭ? Astădĭ nu se maĭ póte tăgădui, că nobila Francie de óre cândŭ sufere de unŭ morbŭ greŭ socialŭ, ce devine din ḑi în ḑi maĭ ameninţătoriŭ.

De o sută de anĭ Francia se luptă, să o rupă de totŭ cu trecutulŭ sĕŭ monarchicŭ-aristocraticŭ şi să se constitue în republică democratică. În teorie o atare luptă nu are nimicŭ condamnabilŭ în sine, căcĭ în urmă luândŭ lucrulŭ academice, orĭ şi câtŭ de necesară să se vadă a fi forma de statŭ monarchico-aristocratică pentru câte unŭ statŭ singuraticŭ în timpurĭ anumite, totuşĭ forma republicană-democratică rĕmâne forma ideală de statŭ, spre care ţintesce tótă civilisaţiunea europénă.

Greşala Franciеĭ însă a fostŭ alta. Ea nu s'a mulţămitu cu forma de statŭ republicano-democratică, ci şĭ-a propusŭ a realisa şi statulŭ fără Dumneḑeŭ şi fără religiune, ceea ce este o imposibilitate morală. Căcĭ precum s'a esprimatŭ unŭ filosofŭ anticŭ, *„maĭ iute veĭ afla state fără ostaşi şi cetăţi, decâtŭ fără Dumneḑeŭ şi religiune“*. Statulŭ fără Dumneḑeŭ şi religiune saŭ trebue să péră, saŭ să se întórcă érăşĭ la Dumneḑeŭ şi la religiune.

Orĭ câtŭ de perfectŭ să fie unŭ statŭ în instituţiunile sale, în modulŭ sĕŭ de guvernare, în promovarea binelui cetăţenilorŭ sĕĭ, nemulţămirĭ maĭ multe orĭ maĭ puţine vorŭ fi totdeuna între cetăţeniĭ luĭ. Căcĭ fie statulŭ orĭ câtŭ de perfectŭ, elŭ rĕmâne totuşĭ unŭ lucru mărginitŭ, şi ca atare pe omŭ nu póte să-lŭ mulţăméscă pe deplinŭ. Numaĭ nemărginitulŭ póte mulţămi pe omŭ pe deplinŭ.

Dumneḑeŭ însă în nemărginita sa bunătate s'a îngrijitŭ, ca credinţa în clŭ şi în religiunea luĭ să uşureze sarcina acelora, pe carĭ nicĭ statulŭ, societatea omenéscă cea maĭ perfectă, nu póte să-ĭ mulţăméscă. Şi aşa statulŭ singurŭ în deplină frăţietate cu biserica şi religiunea póte crea pentru omŭ o stare de mulţămire, pe câtŭ este ea posibilă în lumea acésta.

Acésta este întâia greşală, ce a făcut'o, şi va fi încă fatală pentru Francia, că ea a respinsŭ dela sine ajutoriulŭ religiuniĭ şi alŭ bisericeĭ.

A dóua greşală ĭ-a fostŭ, că ea relaţiunile sociale şi-le-a regulatŭ ca nicĭ unŭ statŭ altulŭ pe basa sistemuluĭ numitŭ ca în ironie, „liberalŭ“, care în fondŭ nu este altceva decâtŭ lupta desperată a tuturorŭ în contra tuturorŭ, în care ceĭ puternicĭ suntŭ nisce triumfătorĭ tiranĭ, éră ceĭ slabĭ nisce sclavĭ de compătimitŭ. De aci s'aŭ născutŭ apoĭ unŭ legionŭ de nemulţămirĭ, pe carĭ nicĭ unŭ statŭ pe lume nu le va puté delătura, până cândŭ se légă cu

---

Feuilleton.

Stările sociale în Sicilia.

(Fine).

Şi nu cumva să crédă óre cine, că guvernele, carĭ dela realisarea unităţiĭ italiane încóce şĭ-aŭ urmatŭ, nu ar fi sciutŭ, unde e buba şi cum s'ar puté vindeca. Şi dacă totuşĭ nu aŭ făcutŭ nimica, vina chiarŭ şi după mărturisirea preseĭ liberale o pórtă o corupţiune morală fórte mare şi adâncă. Orĭ cine pórtă în Italia unŭ oficiŭ plătitŭ orĭ de onóre, se gândesce maĭ puţinŭ la împlinirea conscienţiósă a datorinţelorŭ, carĭ i-le impune oficiulŭ, ca la asigurarea intereselorŭ sale propriĭ. Dacă tóte contribuţiile şi vămile ar fi cursŭ pururea în cassa statuluĭ, starea finanţială a Italiеĭ nicĭ pe departe nu ar fi aşa de miseră. Éră în Sicilia maĭ adauge şi aceea, că totŭ insulŭ, căruia posiţia luĭ socială orĭ oficiósă îĭ dă înfluinţă, scie să scape de sarcinile datorite statuluĭ şi să le descarce pe umeriĭ celorŭ ignoranţĭ şi sĕracĭ aşa, câtŭ tóte contribuţiile apasă umeriĭ ceĭ slabĭ aĭ poporaţiunĭĭ muncitóre şi anume maĭ alesŭ în forma amintitelorŭ dărĭ de consumŭ, împotriva cărora se îndréptă cu deosebire ura celorŭ asupriţĭ.

Pentru a se apĕra de miseria asta, carea a adus'o lumea oficialilorŭ şi bourgeoisia preste poporulŭ muncitoriŭ, şi pentru a pune capetŭ obĭăduiriĭ celeĭ rele în administraţia finanţială, provinţială şi comunală, s'aŭ formatŭ în Sicilia aşa numiţiĭ „Fasci de lavori“ saŭ reuniuni de lucrătorĭ. Pornindŭ din provinţele Palermo şi Girgenti s'aŭ respânditŭ ele fórte repede preste insula întrégă şi aveaŭ la începutulŭ acestuĭ anŭ preste 300,000 de membri. Pe nedreptulŭ le-aŭ învinuitŭ cu tendenţe socialiste şi revoluţionare, şi încă şi maĭ puţinŭ îndreptăţită era aserţiunea, că turburările lorŭ de deunădĭ aŭ fostŭ provocate şi nutrite cu banĭ francesĭ. Scopulŭ fasciloră era numaĭ, să elupte condiţiuni maĭ bune de lucru, plată şi esistinţă, şi dacă icĭ colé s'aŭ întîmplatŭ şi escese, acestea se esplică în de-ajunsŭ prin starea desperată a poporuluĭ chinuitŭ de fóme şi prin gradulŭ luĭ culturalŭ fórte de josŭ.

În multe oraşe maĭ micĭ aŭ întratŭ în reuniunile acestea totĭ ḑilerĭĭ, adecă aprópe totĭ locuitoriĭ în cetăţile de lângă mare marinariĭ, lucrătoriĭ dela porturĭ şi hamaliĭ, éră la ţară ḑilerĭĭ.

Dar şi alţĭ ţeranĭ, proprietarĭ micĭ, băeşĭ, meseriaşĭ, chiarŭ şi oficialĭ, comercianţĭ şi amicĭ aĭ ţerănimiĭ, aşa dară şi ómenĭ din clasele maĭ culte şi maĭ bine situate se înşirară în numĕrulŭ membrilorŭ acestorŭ reuniuni aşa, câtŭ ele cuprindeaŭ maioritatea poporaţiunĭĭ. Membriĭ eĭ eraŭ pătrunşĭ de spiritulŭ solidarităţiĭ şi alŭ jertfeĭ pentru scopulŭ comunŭ, şi alipirea lorŭ de reuniune şi de conducĕtoriĭ eĭ era aşa de mare, câtŭ ceşti din urmă eraŭ nespusŭ de veneraţĭ şi în călătoriile lorŭ agitatorice eraŭ întîmpinaţi cu ovaţiuni grandióse. Pe lângă reuniunile bărbaţilorŭ maĭ esistaŭ şi de ale femeilorŭ, în carĭ domnia acela-şĭ spiritŭ de hotărîre şi de încredere împrumutată.

Dacă chiarŭ şi foĭ din Roma ḑicŭ, că la poporulŭ sicilianŭ numirea de consilierŭ comunalŭ e sinonimă cu cea de mişelŭ şi parasitŭ, atuncĭ se potŭ oslndi şi regreta turburările, carĭ aŭ isbucnitŭ în multe comune de pe insulă, dar se vorŭ găsi de esplicabile, deşi neiertate. Lucru caracteristicŭ e fără îndoélă, că nu plebea de prin cetăţĭ inscenară turburările acelea, ci acea clasă de ómenĭ, care în ţĕrile cele maĭ multe formézĕ elementulŭ conservativŭ: ţeranĭĭ aŭ fostŭ aceia, carĭ pustiaŭ oficiile contribuţionale şi de-

trupŭ cu sufletŭ de sistemulŭ batjocoritŭ cu atributulŭ de liberalŭ. De altă parte religiunea, aliatulŭ celŭ mai valorosŭ alŭ statuluĭ, respinsă din partea luĭ, nu putea să le saneze cu mijlócele sale blânde.

În urma acestora nu e mirare, că în mulțĭ Francesĭ s'a întăritŭ credința, că nemulțămirile cele multe și suferințele născute din ele nu vorŭ putè fi delăturate decâtŭ delăturându însu-și statulŭ ca atare. Și sistemulŭ, ce jóră pe programulŭ acesta teribilŭ, este așa numitulŭ *anarchismŭ,* cu tóte că nu statulŭ ca atare este causa, că nemulțămirile suntŭ așa multe și grele, nu statulŭ ca atare este causa, că ele resistă așa tare încercărilorŭ neputincióse de a le delătura, ci causa este statulŭ tiranŭ numitŭ liberalŭ, și statulŭ fără Dumnedĕŭ și religiune. Nu e mirare mai departe, că unŭ sistemŭ așa desperatŭ ca anarchismulŭ spre ajungerea scopuluĭ sĕŭ recurge la pumnalŭ și dinamită spre a rĕsturna nu o formă saŭ alta de statŭ, ci spre a smulge însu-și statulŭ din rădăcină.

Nu este Carnot decâtŭ jertfa statuluĭ fără Dumnedĕŭ, ce atâta l'aŭ cultivatŭ Francesiĭ acum de o sută de anĭ. Pumnalele și bombele anarchiștilorŭ nu suntŭ decâtŭ viforulŭ, ce se seceră după vîntulŭ semănatŭ. Cetățeniĭ uciși de bombele și pumnalele anarchiștilorŭ nu suntŭ decâtŭ părinții fără Dumnedĕŭ uciși de fiiĭ lorŭ proprii crescuți de eĭ fără Dumnedĕŭ.

Ne cuprindŭ fiorĭ adâncĭ, cândŭ de o parte vedemŭ urmările triste ale statuluĭ francesŭ, care cu o sută de anĭ înainte de acésta și-a formatŭ politica nefastă bisericéscă spre a produce statulŭ ateŭ, căreia la noĭ acum i-se deschidŭ porțile, să între. *Eaedem causae, iidem effectus.* Fórte ne tememŭ, că și în nefericita nóstră țară urmările statuluĭ ateŭ, ce acum începe a se forma, se vorŭ ivi póte mai iute de cum cugetămŭ. Rĕspundă atunci înaintea luĭ Dumnedĕŭ ceĭ ce ĭ-aŭ deschisŭ porțile. Noĭ vomŭ veghia asupra poporuluĭ nostru și biserica luĭ o vomŭ apĕra cu totŭ curajulŭ și împotriva dușmanilorŭ dinafară, și împotriva celorŭ din lăuntru póte mai primejdioși ca ceĭalalțĭ. Căcĭ până cândŭ biserica cu spiritulŭ eĭ corectŭ și nemestecatŭ cu elemente lumescĭ își va împlini chemarea în mijloculŭ poporuluĭ nostru, până atunci nu credemŭ, că în poporulŭ nostru se vorŭ ivi monstri ca Santo.

Episcopie română în Macedonia. — În numĕrulŭ trecutŭ amŭ raportatŭ după foile din România, că Românii din Macedonia aŭ trimisŭ o deputațiune la Constantinopolŭ spre a esopera dela sultanulŭ concesiunea de a se înființa o episcopie română în Macedonia, și că cererea lorŭ va fi împlinită. Acum se raportézĕ luĭ „Pol. Corr.": „Deputațiunea numaĭ după concesiunea făcută în Macedonia bisericeĭ bulgare și-a luatŭ inima în dințĭ și a subșternutŭ ministrilorŭ de justiție și de culte unŭ memorandŭ, care motivézĕ cererea eĭ. Riza pașa n'a datŭ deputațiuniĭ niciŭ unŭ rĕspunsŭ hotărîtŭ, ci a îndrumat'o la patriarchatulŭ ieumenicŭ cu acea observare, că deputațiunea să se înțelégă maĭ întâiŭ cu patriarchulŭ. E de prevĕdutŭ, că patriarchatulŭ, care combate orĭ ce slăbire a legăturei dintre greco-ortodocsĭ si dintre biserica mamă, fie aceea ori câtŭ de neînsemnată, nu va împlini dorințele Cuțo-Vlachilorŭ, de óre ce împlinirea acestorŭ dorințe ar fi pașulŭ celŭ dintâiŭ cătră desbinarea bisericéscă a acestuĭ poporŭ de cătră patriarchatulŭ ieumenicŭ. Silințele, carĭ Cuțo-Vlachiĭ după o pausă maĭ lungă le-aŭ reînceputŭ spre dobîndirea unuĭ episcopŭ naționalŭ, se potŭ privi decĭ de lipsite cu dosevârșire de resultatŭ."

Una nu o pricepemŭ de locŭ: De ce maĭ ținŭ Cuțo-Vlachiĭ așa de tare la „ortodoxia" din Fanarŭ? „Historia est magistra vitae," asta o scie tótă lumea, și de aceea se și învață istoria în școle. Cum de nu aŭ învățatŭ Cuțo-Vlachiĭ din trecutulŭ lorŭ propriŭ? Dacă ar arunca și numaĭ o privire superficială preste trecutulŭ acesta, ar trebui neapĕratŭ, să ajungă la convingerea cea maĭ tare și maĭ întemeiată, că „ortodoxia" numaĭ rele a adusŭ preste capetele lorŭ, și că din Fanarŭ nu aŭ să se aștepte la niciŭ unŭ bine. *De ce nu se aruncă eĭ în brațele adevĕrateĭ lorŭ mame? De ce nu se unescŭ cu Roma?* În aceea-și ți, în care s'ar sigila unirea acésta a lorŭ, în aceea-și ți ar dobîndi eĭ și episcopŭ naționalŭ și neatîrnare bisericéscă și și-ar asigura si esistința lorŭ națională.

O mărturisire sinceră. — „Foaia diecesană" din Caransebeșŭ, organulŭ episcopieĭ neunite de acolo, în numĕrulŭ 23 începe a publica o disertațiune scrisă pentru ședința festivă a societățiĭ seminariștilorŭ „Ioan Popasu" ținută în Dumineca Tomeĭ a. c. Dintr'însa reproducemŭ cu satisfacție următórea mărturisire:

Starea Românilorŭ de dincócĭ de Carpațĭ în secoliĭ 16, 17 și 18 era din cele maĭ de plânsŭ. Eĭ suntŭ despoiațĭ de tóte drepturile nu numaĭ politice, dar și omenescĭ. Magiariĭ, Secuiĭ și Sașiĭ la 1438 facŭ uniunea cunoscută în istorie sub numele de uniunea celorŭ treĭ națiunĭ cu scopŭ, ca să sdrobéscă rebeliunile blăstĕmațilorŭ țeranĭ, carĭ fiindŭ cu deosebire Românĭ, se vede, că acéstă uniune se îndrepta contra lorŭ. Națiunea română și religiunea eĭ aŭ fostŭ declarate numaĭ ca suferite, până le va plăcé stăpânilorŭ. Școle nu-ĭ ĭertatŭ Românuluĭ, să ridice, niciŭ ca copiiĭ lorŭ să umble la școliĭ străine.

Religiunea și preoțiĭ lorŭ suntŭ batjocoriți, încâtŭ trebuiaŭ să păstorésca vitele superintendentuluĭ calvinŭ. În asemenea stare, óre cine póte aștepta dela Românĭ de pe atunci vre-o cultură? Dar cu tóte acestea Românii de dincócĭ suntŭ, carĭ aŭ eliberatŭ limba română de cea slavonă, eĭ începŭ redeșteptarea atâtŭ politică câtŭ și spirituală. —

Pe cândŭ Românĭ de dincócĭ eraŭ într'o stare atâtŭ de tristă, ceĭ de dincolo gemeaŭ sub jugulŭ fanarioților. Anume Turculŭ ne maĭ avêndŭ încredere în boerimea română, trimite pe tronurile române grecĭ fanarioțĭ, carĭ aducêndŭ cu sine o mulțime de alțĭ grecĭ, umplu țĕrile cu lipitorĭ, carĭ sugŭ pe bietulŭ Românŭ, încâtŭ nu-ĭ remâne alta, decâtŭ să-și ĭea lumea în capŭ. —

Dar eĭ nu se îndestulescŭ numaĭ cu aceea, că storcŭ țĕrile române de averĭ, ci le prefacŭ și în privință administrivă și culturală în provințe grecescĭ, introducêndŭ limba grecéscă în administrație, biserică și școlă. Pe

---

molaŭ și aprindeaŭ stațiunile de accisŭ. E adevĕratŭ, că și o mulțime de ómenĭ de nimica încă s'a alăturatŭ la turburările fascilorŭ și elementele acestea pórtă vina pentru crimele diferite, carĭ n'aŭ lipsitŭ niciŭ din turburările siciliane de deunădĭ și aŭ însuflatŭ o panică generală.

Încă și maĭ tristă decâtŭ sórtea muncitorilorŭ de pămîntŭ este cea a lucrătorilorŭ din cele preste 700 de băĭ de puciósă de pe insula Sicilieĭ. Cam în acela-și chipŭ, în care arîndașiĭ pămîntuluĭ storcŭ mĕdua poporuluĭ, o facŭ acésta proprietariĭ minelorŭ de puciósă dându în arîndă lucrulŭ din mine. Întreprinzĕtoriĭ marĭ storcŭ banĭ dela acordanțiĭ sĕĭ, ĕră aceștia dela lucrătorĭ, și așa maĭ departe până la nefericiții băeți. carĭ scotŭ pétra cu puciósă din adâncululŭ pămîntuluĭ la suprafață. E deja unŭ chinŭ fórte mare și numaĭ a trebui, să petreci în împrejurulŭ maĭ apropiatŭ alŭ uneĭ mine de puciósă, unde orĭ ce viață organică pare a fi peritŭ, și nu maĭ cresce niciŭ o piănuță. Nenumĕrate grămeḑĭ de pétră arsă zacŭ aĭ, și aerulŭ e plinŭ de gazurile veninóse de accidŭ sulfuricŭ. Cum mirósă acesta, scie orĭ cine, dacă a aprinsŭ vre o dată o sfărmitură de puciósă: ea a arsŭ cu flacără vinĕtă, și productulŭ gazosŭ alŭ arderiĭ a fostŭ chiarŭ acelŭ accidŭ sulfuricŭ, care respândesce unŭ mirosŭ neplăcutŭ, pătrunḑĕtoriŭ și stîrpitoriŭ de viață organică.

Întocmaĭ așa, adecă asemenea prin ardere se formézĕ accidulŭ sulfuricŭ și în jurulŭ minelorŭ de puciósă. Pétra cu puciósă, care se scóte din mine la suprafață, aci se așeḑă în grămeḑĭ (calcarones) spre unŭ rociŭ făcutŭ din suluri de ferŭ. Câteva găurĭ, prin carĭ se aprinde grămada, se lasă deschise ĕră grămada întrégă se acopere cu unŭ stratŭ de mélŭ, petrișŭ și altele, care stratŭ servesce spre producerea uneĭ arderĭ încetinele. Cuprinsulŭ unuĭ calcarone une orĭ e și de 700 metri cubicĭ și are să arḑă cam dóuĕ lunĭ, până se deosebesce puciósa de celealalte părțĭ ale petreĭ. Puciósa se adună în stare fluidă de desubtulŭ rociuluĭ, și de acolo îlŭ conducŭ din cândŭ în cândŭ în nisce forme umede, în carĭ se învîrtoșézĕ. O parte a puciósei din pétră, cam a treia parte, arḑêndŭ se prefacc în accidŭ sulfuricŭ, care evaporézĕ prin acoperemîntulŭ grămeḑiĭ în aerŭ.

Omeniĭ aceia, carĭ trebue să lucre și să-și câștige puținica pâne într'o atmosferă ca acésta. suntŭ întru adevĕrŭ vredniciĭ de compătimirea orĭ căruĭ omŭ simțitoriŭ. În niciĭ una dintre fabricile moderne nu petrecŭ lucrătoriĭ într'o atmosferă macarŭ și numaĭ pe departe așa de stricăciósă sănĕtățiĭ. Dar ceĭ maĭ vredniciĭ de compătimire suntŭ băeții aceia, carĭ aŭ să pórte pétra de puciósă din mine și să o scótă la suprafața pămîntuluĭ. Eŭ staŭ în serviții picconierilorŭ, carĭ lucră în lăuntrulŭ minelorŭ și cu ciocane trebue să despărțéscă pétra de puciósă din ceealaltă stîncă. Pétra acésta o ieaŭ apoĭ carusiĭ saŭ băeții, se încarcă cu ea și o ducŭ afară. Maĭ de demultŭ trasportatoriĭ aceștia se recrutaŭ din ómenĭ deja desvoltați, dar întreprinḑĕtoriĭ scăriră piățile picconierilorŭ așa de tare, câtŭ aceștia se vĕḑură siliți a-sĭ recruta trasportatorĭ din băeți, a cărorŭ plată e maĭ mică. Dar lucrulŭ a rĕmasŭ totŭ acela-și, și omulŭ simțitoriŭ maĭ bucurosŭ și-ar întórce privirea, să nu vaḑă pe tinerii aceștia între 9 și 16 anĭ, carĭ vestejescŭ trupescĕ și spre rușinea culturei și umanității moderne celeĭ preamărite trăescŭ unŭ traiŭ maĭ misĕrŭ ca alŭ sclavilorŭ de odinióră și din țĕrile păgâne orĭ creștine păgânite. Căcĭ proprietariuluĭ de sclavĭ, avêndŭ în vedere câștigulŭ sĕŭ, celŭ puținŭ se silesce, să nutréscă bine pe sclavii sĕĭ, ca eĭ să-ĭ pótă lucra maĭ bine și maĭ multŭ, dar picconierulŭ dimpotrivă, care cumpĕră forțele băeților dela sermaniĭ lorŭ părinți pentru câte 100—150 de lire, e îndestulitŭ, dacă aceĭ doĭ carusĭ, carĭ îĭ servescŭ, îĭ și rebonifică plata aceea însemnându-li-se ca plată de ḑilerĭ celŭ multŭ 50 de centesimi. De cumva îmbrâncescŭ bă-

boerimea română o sĕrăcescŭ saŭ corcescŭ cu elementele lorŭ grecescĭ şi lĭ corumpŭ moravurile.

Prin viaţa şi traiulŭ lorŭ desfrînatŭ le succede a corumpe şi demoralisa într'atâta pe boerĭ, încâtŭ chiarŭ eĭ cereaŭ, ca fiĭi de boerĭ, carĭ nu învaţă carte grecéscă, să nu pótă ocupa vr'o funcţiune publică.

Cătŭ de miserabilă a trebuitŭ să fie şi instrucţiunea grecéscă, se póte conchide de acolo, că nicĭ unŭ Românŭ n'a păşitŭ ca scriitorĭŭ în limba grécă fie pe terenulŭ istoricŭ, teologicŭ saŭ poeticŭ.

Dar „geniulŭ naţiuniĭ române nu s'a stinsŭ nicĭ chiarŭ în aceste epoce de tristă umilire a poporuluĭ“ (Odobescu). Pe cândŭ Româniĭ de dincolo gemeaŭ sub jugulŭ fanarioţilorŭ, pe cândŭ Athena nu mai părea a fi în Athena, ci în Bucurescĭ, dincóci de Carpaţĭ resarŭ zorile unuĭ viitoriŭ mai frumosŭ.

Anume Româniĭ ne mai putêndŭ suferi starea lorŭ, care era cea mai asupritĕ, ce se putea cugeta, şi atraşĭ de promisiunile rom.-catolicilorŭ, carĭ le promiteaŭ marea şi sarea, dacă se vorŭ lăpĕda de religiunea lorŭ şi se vorŭ uni cu eĭ, o parte (? Red.) din Românĭ s'aŭ şi unitŭ la 1698 cu Roma recunoscêndŭ pe papa de capŭ alŭ bisericeĭ.

Nu voescŭ, să espunŭ aci, întru câtŭ a fostŭ folositóre aséstă unire pentru Românĭ şi întru câtŭ nu, dar ea, deşi a despărţitŭ pe Românĭ în uniţĭ şi neuniţĭ contribuindŭ astfelŭ la slăbirea poporuluĭ, acéstă unire totuşĭ are meritulŭ, că a contribuitŭ fórte multŭ (Numaĭ? Red.) la renascerea Românilorŭ. Deşi promisiunile, ce li-se făcuserĕ Românilorŭ, (întru câtŭ le-a făcutŭ statulŭ, Red.) aŭ rĕmasŭ în cea mai mare parte pe hârtie, totuşĭ cei uniţĭ aŭ pututŭ să-şi ridice şcolĭ, şi cândŭ şi cândŭ vre unulŭ din eĭ ajungeaŭ şi în vre-o funcţiune de statŭ. Astfelŭ Româniĭ putêndŭ să urmeze la vre-o şcólă, fie chiarŭ străină, aŭ începutŭ a se ivi între eĭ ómenĭ luminaţĭ cu vederĭ mai înalte.

Unŭ atare bărbatŭ luminatŭ, superiorŭ şi energicŭ se şi arĕtă pe scenă în persóna episcopuluĭ Inocenţiŭ Clain (Miculŭ). Meritulŭ luĭ e, că ridică la 1738 şcólele din Blaşŭ, la carĭ 200 elevĭ primiaŭ susţinerea din veniturile episcopieĭ, afară de aceea ridică şi unŭ seminariŭ pentru crescerea clerului. Elŭ este celŭ dintâiŭ, care trimite tinerĭ la Roma spre educaţiune şi instrucţiune mai înaltă. Între aceştia pe Petru Maiorŭ şi G. Şincai.

Dar din nefericire activitatea acestuĭ bărbatŭ epocalŭ nu ţinu multŭ. Contrariĭ nostri vĕdŭ în elŭ unŭ omŭ, care lucră pentru luminarea şi deşteptarea poporuluĭ românŭ, prin urmare unŭ omŭ periculosŭ pentru eĭ, de aceea eĭ întrebuinţézĕ tóte mijlócele spre a-lŭ înlătura, ceea ce le şi succede, căcĭ elŭ trebue să părăséscă scaunulŭ episcopescŭ şi să móră în esilŭ la Roma la 1769. Dar deşi elŭ a căduţŭ, aŭ rĕmasŭ şcólele din Blaşŭ, cărora urmaşulŭ sĕŭ Petru Aronŭ le dădu unŭ avîntŭ nouŭ, şi aşa ele sporiaŭ în putere şi autoritate concentrândŭ totŭ mai multă tinerime română. Ele şi începŭ a-şi da fructele lorŭ.

Bărbaţĭ marĭ ieşŭ din sinulŭ lorŭ, carĭ cu tóte periculele, ce-ĭ ameninţa, aŭ lucratŭ pentru luminarea poporuluĭ. Dar să vedemŭ, carĭ suntŭ aceĭ bărbaţĭ marĭ, carĭ aŭ datŭ impulsŭ la deşteptarea némuluĭ românŭ din ţĕrile supuse caseĭ habsburgice. Aceştia suntŭ: Sam. Clain. P. Maiorŭ, G. Şincai, treĭ luceferĭ pe firmamentulŭ literaturelĭ române, după cum îĭ numesce Papiŭ Ilarianŭ, carĭ aŭ deschisŭ cartea limbeĭ şi istorieĭ române.

Celŭ dintâiŭ pasŭ alŭ lorŭ a fostŭ scóterea la lumină a uneĭ gramaticĭ românescĭ, cea dintâiŭ cu litere latine, compusă de Clain şi amplificată de Şincai.

Lucru neînsemnatŭ la aparinţă, dar de nemărginite consecinţĭ, căcĭ prin ea s'a pusŭ basă la limba literară română, fără de care nu se póte cugeta unitatea naţională a uneĭ limbĭ.

Terenulŭ însă, pe care aceştĭ treĭ luceferĭ şi-aŭ câştigatŭ numele lorŭ nemuritoriŭ, este istoriografia. Clain prin „Istoria Românilorŭ“, Şincai prin „Cronica Românilorŭ“, care face epocă în literatura nóstră, ér Maiorŭ prin „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ“ amintescŭ pe de o parte Românilorŭ originea lorŭ mărĕţă, ér contrariloru le arată, că acestŭ poporŭ, pe care şi-lŭ ţinŭ de atâtea vécurĭ în lanţurĭ, nu este de o origine de josŭ, după cum susţineaŭ eĭ, ci se trage dela gintea falnică a Romanilorŭ, şi de aceea să ţină contŭ de acestŭ poporŭ acuma supusŭ, căcĭ pe elŭ îlŭ aşteptă unŭ viitoriŭ mare şi frumosŭ.

Numaĭ aşa putemŭ apreţia în destulŭ meritulŭ lorŭ, dacă luămŭ în considerare, că eĭ aŭ umblatŭ pe unŭ drumŭ nestrăbătutŭ de alţiĭ, eĭ suntŭ ceĭ dintâiŭ istoricĭ în adevĕratulŭ înţelesŭ, deórece scriitoriĭ de până aci eraŭ simplĭ cronicarĭ.

De aci vedemŭ, că pe cândŭ Horia, Cloşca şi Crişanŭ cu sabia caută a scóte poporulŭ de sub jugulŭ ruşinosŭ alŭ iobăgieĭ, pe atuncĭ Clain, Şincai şi Maiorŭ luptă cu condeiulŭ pentru înaintarea şi deşteptarea Românilorŭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII, care în 1883 a deschisŭ archivele Vaticanuluĭ pentru istoricĭ, totŭ atuncĭ a constituitŭ şi o comisiune compusă din cardinaliĭ De Luca, Pitra şi Hergenrŏther şi din prelatulŭ Tripepi (ca secretariŭ) pentru promovarea studiuluĭ istorieĭ. După ce ceĭ treĭ membri aĭ comisiuniĭ aŭ reposatŭ, Sfinţia Sa a numitŭ în loculuĭ lorŭ pe cardinaliĭ Capecelatro, Mazella şi Galimberti, rĕmânêndŭ ca secretariŭ totŭ Tripepi.

Foile Vaticane comunică cea mai nóuă enciclică papală îndreptată către toţĭ principiĭ şi popórele lumiĭ. Enciclica, ce se începe cu cuvintele „Praeclara gratulationis“, este fórte momentósă, şi o vomŭ publica în Nrulŭ proximŭ alŭ foiĭ nóstre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La desbaterea specială a legiĭ despre căsătoria civilă în casa magnaţilorŭ primatele Vaszary, episcopulŭ Mihályi şi uniĭ magnaţĭ laicĭ aŭ propusŭ mai multe modificărĭ, dară tóte aŭ fostŭ respinse de maioritatea liberală. La propunerea conteluĭ Andrássy Aladár s'a adausŭ §-lŭ, că „acéstă lege nu schimbă natura căsătorieĭ ca instituţiune bisericéscă“. La finele şedinţeĭ din 22 contele Zichy Ferdinandŭ a declaratŭ, că catoliciĭ de aicĭ înainte vorŭ lupta cu tóte mijlócele legale, ca acéstă lege să se abróge.

În şedinţa din 23 a caseĭ magnaţilorŭ, fiindŭ la ordinea ţileĭ legea despre pensiunile profesorilorŭ dela şcólele confesionale, Szász Károly (superintendentŭ reformatŭ) a propusŭ, ca aceĭ şcolarĭ miserĭ, carĭ suntŭ dispensaţĭ dela solvirea didactruluĭ, să se dispenseze şi dela solvirea taxeĭ de 3 fl. în favorulŭ fondului de pensiune, de-órece aḑĭ-mâne întrégă instrucţiunea va ajunge în mâna statului.

---

eţiĭ sub sarcinĭ şi nu potŭ să maĭ lucre ori cadŭ în bólă uscată, picconieriĭ le daŭ drumulŭ şi-şĭ câştigă alţĭ doĭ băeţi, carĭ să le fie trasportatorĭ.

Năduşitoriŭ de caldŭ e aerulŭ acolo josŭ în mine. Băeţiĭ slăbiţi şi împedecaţi în desvoltarea trupuluĭ chiarŭ acum îşĭ umplu coşniţele şi saciĭ cu pétră şi-şĭ ridică apoĭ unulŭ altuia pe spinarea gârbovită sarcina cea de 40—50 kg. Asudându şi suspinându o pórtă acum băeţiĭ aceştia de jumĕtate goliĭ de multe orĭ la o depărtare de câteva sute de metri prin coridóre înguste, scunde şi năduşitóre pe unŭ terenŭ colţurosŭ până afară din pântecele pământului. În calea acésta eĭ nu se potŭ odihni, pentru că înaintézĕ într'unŭ şirŭ lungŭ, celuĭ dintâiŭ îĭ urmézĕ îndată alŭ doilea şi acestuia alŭ treilea şi aşa maĭ departe până la celŭ maĭ de pe urmă aşa, că dacă s'ar opri unulŭ, ar trebui, să se opréscă toţĭ ceĭ următorĭ, şi acésta ar avé de urmare, că plata lorŭ ḑilnică, şi altcum destulŭ de miserabilă, s'ar scădĕri cu câţĭ-va cetesimi.

Şi dacă aŭ ajunsŭ suspinându până afară, nu-ĭ aşteptă nicĭ macarŭ o sorbiturĕ de apă próspetă, pentru că acésta ar trebui, să se aducă din depărtare mare, şi spre aşa ceva nu le ajunge timpulŭ. Aşa deci nu le restă alta, decâtŭ să bea dintr'una din băltile pline de apă turbure şi plină de puciósă. Apoĭ ĕră pornescŭ în adâncimea năduşitóre, carea înghite fără de inimă suspinulŭ lorŭ şi ascunde dinaintea ochilorŭ lumiĭ tractarea brutală, cu care-ĭ întimpină picconieriĭ. Dar omulŭ simţitoriŭ, care a vĕḑutŭ odată feţele lorŭ palide şi brăzdate de durere şi chinŭ înainte de vreme şi a privitŭ în ochiĭ lorŭ ceĭ fără de lucire şi apaticĭ, omulŭ acela îşĭ va aduce aminte de eĭ în totă viaţa sa, maĭ alesŭ dacă a privitŭ odată şi la prânzulŭ carusilorŭ, care se compune numaĭ din pâne rea şi din cĕpă. Dacă maĭ aĭ în vedere, că lucrulŭ acela alŭ lorŭ ţine în fiesce care ḑi dóuĕ spre ḑece óre, şi că eĭ membrele sale misere şi chinuite nu şi-le potŭ odihni în patŭ, ci trebue să dórmă nóptea pe pământulŭ golŭ în vre-o peşteră, nu te veĭ maĭ mira auḑindŭ, că băeţiĭ aceştia ceĭ maĭ mulţĭ morŭ înainte de vreme de bólă sécă.

Acestea suntŭ cele dóuĕ icóne, carĭ representă stările sociale de pe insula Sicilieĭ. Dovadă, că raiŭ nu esistă pe pământŭ, dar dovadă deodată, şi că în ḑilele nóstre, în ale aşa numituluĭ liberalismŭ, pământulŭ e e pe calea de a se preface într'unŭ locŭ maĭ rĕŭ ca iadulŭ. Cacĭ în iadŭ suferŭ pedepse ómeniĭ ceĭ vinovaţĭ, pe cândŭ aci pe pământŭ ceĭ vinovaţĭ înótă în plăcerĭ, pe cândŭ ceĭ nevinovaţĭ trebue să le pregătéscă între chinurĭ şi lacrimĭ plăcerile acestea.

Amŭ vĕḑutŭ deci stările sociale de pe insula Sicilieĭ. Urmarea lorŭ aŭ fostŭ turburările acelea, carĭ aŭ datŭ Italieĭ deunăḑĭ atâta de lucru. A reuşitŭ guvernulŭ italianŭ a sugruma turburările cu forţă armată. Dar forţa armată e unŭ mijlocŭ fórte slabŭ spre liniştirea poporuluĭ. Ceĭ dela putere îşĭ închipuescŭ, că dacă împuşcă atâţia şi atâţia nefericiţĭ, — fie aceia chiarŭ şi criminaliştĭ, — potŭ vesti apoĭ lumiĭ, că liniştea e restabilită. Da, e restabilită, dar cu ce preţŭ! Cu vĕrsare de sânge, cu susţinerea uneĭ armate de sute de miĭ şi în urmare cu răpirea atâtorŭ braţe şi inteligenţe dela lucrurĭ cu adevĕratŭ folositóre societăţiĭ şi cu înmulţirea nebună a speselorŭ statuluĭ. Şi dacă după atâtea jertfe ar putĕ ómeniĭ să se mângâie cu aceea, că liniştea e într'un adevĕrŭ restabilită! Dar guvernanţiĭ liberalĭ suntŭ orbi şi nebunĭ şi nu pricepŭ, că liniştea esternă e condiţionată prin cea internă a sufletelorŭ. Restabilirea şi susţinerea liniştiĭ esterne e lucrulŭ celŭ maĭ neînsemnatŭ, pe care puterea statuluĭ are, să-lŭ realiseze. Datorinţa eĭ cea mai de frunte este, să creeze nisce stărĭ, câtŭ ómenilorŭ să nu le maĭ trécă prin minte a turbura liniştea. Aşa în Italia, şi aşa şi la noĭ şi pe airia. Vinovaţĭ suntŭ şi ceĭ ce turbură liniştea publică, dar vina cea maĭ mare în casurĭ de turburărĭ nu o pórtă turburătoriĭ, ci aceia, carĭ aŭ putinţa şi datorinţa de a linişti spiritele mulţămindu-le şi împlinindu-le pretensiunile juste, şi totuşĭ nu o facŭ acésta.

— Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică br. Eötvös Loránd reflectându la vorbirea luĭ Szász Károly dice, că dînsulŭ nicĭ în viitoriulŭ maĭ depărtatŭ nu doresce prefacerea tuturorŭ şcólelorŭ în şcóle de statŭ. După ce scopulŭ tuturorŭ şcólelorŭ este desvoltarea şi progresulŭ, crede, că datorinţa principală a statuluĭ este aceea, ca să ajute după putinţă orĭ ce corporaţiune orĭ biserică, care ridică şcolĭ, ce servescŭ spre binele ţĕreĭ întregĭ, şi să se siléscă totodată, ca şi dacă nu s'ar puté introduce uniformitate deplină în şcolĭ, totuşĭ să se ridice tóte şcolile la unŭ nivoŭ maĭ înaltŭ şi ele să atingă gradulŭ cuvenitŭ alŭ adevĕrateĭ culturĭ. Vederile actualuluĭ ministru, pe cum observă presa magiară, suntŭ diametralŭ opuse cu ale fostuluĭ ministru Csáky. Barĕmŭ de ar fi aşa.

Camera deputaţilorŭ a hotărîtŭ în şedinţa din 25 l. c., să pertracteze tóte proiectele bisericescĭ înainte de a se începe feriile de vară. După votarea unorŭ proiecte de legĭ de puţină însemnătate s'a începutŭ desbaterea asupra proiectuluĭ despre *libertatea religionară*. Wlassics Gyula ca referentŭ alŭ comisiuniĭ dietale judiciare în o vorbire maĭ lungă recomandă primirea proiectuluĭ. Elŭ dice, că proiectulŭ se basézĕ pe dóuĕ principiĭ fundamentale: celŭ dintâiŭ este libertatea consciinţeĭ, ĕră alŭ doilea e domnia suveranităţiĭ statuluĭ preste tóte societăţile religióse, întru cât ele se manifestézĕ în afară ca organisme sociale. Apoĭ se ocupă pe largŭ de raporturile religiuniĭ catolice faţă cu alte confesiunĭ recepte orĭ recunoscute. Despre religiunea catolică în decursŭ de secolĭ se face amintire ca de „avita, haereditaria, constitutionalis religio“ şi de „sancta fides“, adĭ însă şi religiunea catolică este numaĭ religiune receptă, deşi nu a fostŭ lipsă, ca recepţiunea să se întîmple prin unŭ actŭ deosebitŭ. Proiectulŭ nu intenţionézĕ, să atingă sfera de dreptŭ a bisericeĭ, deórece ca şi unŭ firŭ roşu se vede în elŭ principiulŭ, că în cele ce privescŭ biserica, să nu se amestece statulŭ, şi în cele ce privescŭ statulŭ, să nu se amestece biserica. Proiectulŭ aştéptă dela confesiunĭ legalitate, moralitate şi patriotismŭ, elŭ asigură înfiinţarea comunelorŭ bisericescĭ şi instrucţiunea religiósă în şcólă. Este învinovăţitŭ proiectulŭ, că ar promova ireligiositatea, dară acésta nu stă. Este o greşélă a confunda aconfesionalismulŭ cu ireligiositatea. Nazareniĭ nu facŭ parte din nicĭ o confesiune, şi totuşĭ arată cea maĭ intimă alipire la doctrinele religiuniĭ lorŭ.

Bessenyei Ferencz ca raportorŭ alŭ comisiuniĭ parlamentare pentru culte numesce proïectulŭ din cestiune o veche dorinţă a naţieĭ (póte a celeĭ jidovescĭ? Red.). Trebue, să cedămŭ spirituluĭ timpuluĭ, care urgitézĕ legea, ce are de scopŭ a pune capetŭ sileĭ religióse. Proïectulŭ pentru fiesce care cetăţénŭ şi respective locuitoriŭ alŭ patrieĭ asigură libertatea consciinţeĭ şi credinţeĭ religióse, dară totodată are în vedere şi recerinţele moralităţiĭ publice.

Deputatulŭ independentistŭ Vajay István (preotŭ catolicŭ) dice, că în decursulŭ desbaterilorŭ despre proïectele bisericescĭ-politice neîncetatŭ s'a accentuatŭ necesitatea separăriĭ bisericeĭ de cătră statŭ, care separare ar fi folositóre pentru biserică, asigurându-i-se libertatea. Oratorulŭ află de imposibilă separarea credinciosuluĭ de cătră cetăţénŭ. Liberaliĭ s'aŭ dedatŭ, să arunce la frase bombastice, carĭ nu aŭ nicĭ unŭ înţelesŭ. Luĭ Bessenyei, care spre a proba abusurile sileĭ religióse se provócă la incuisiţiunĭ, îĭ arată, că incuisiţiunea spaniolă a fostŭ o instituţiune de statŭ şi nu bisericéscă, deşi îĭ plăcea, să-şi dea unŭ coloritŭ religiosŭ, dară cu fapte de ale incuisiţiuniĭ spaniole nimenĭ nu póte acusa şi incuisiţiunea romană. Altcum dlŭ Bessenyei mistifică faptele istorice. Ocupându-se maĭ pe largŭ de aşa numita morală independentă dice, că şi acésta este numaĭ o frasă, fiindŭ cu neputinţă o morală fără credinţă religiósă. Critiséză prin cuvinte sarcastice conceptulŭ guvernuluĭ despre morală, provocându-se la casulŭ Bokros Elek. Apoĭ espune cu însufleţire folósele religiuniĭ pentru patrie şi naţiune.

Pentru proïectŭ aŭ maĭ vorbitŭ Eötvös Károly şi Kis Albert, ĕră în contra luĭ Okolicsányi László. Nemaĭ fiindŭ insinuaţĭ alţĭ oratorĭ, ministrulŭ de culte declară, că deşi proïectulŭ de faţă nu este opulŭ dînsuluĭ, totuşĭ îlŭ primesce de alŭ sĕŭ. Urmându votarea, proïectulŭ s'a primitŭ cu maĭoritate de voturĭ pentru desbaterea specială.

La deschiderea şedinţeĭ din 26 a c. preşedintele camereĭ dă espresiune jaliĭ asupra uciderĭĭ preşedinteluĭ republiceĭ francese. Urmézĕ apoĭ desbaterea specială a proïectuluĭ despre libĕrulŭ esercitiŭ alŭ religiuniĭ. La desbatere ultraradicalulŭ Hermann Otto îşĭ desvóltă sistemulŭ sĕŭ religiosŭ lovindŭ în biserică. Ugron Gábor reflectându la vorbirea luĭ Hermann dice, că principiile acestuia nu ducŭ la libertatea religiósă, ci la absolutismŭ. Atuncĭ, cându motivulŭ nu e moralitatea, credinţa, ci codicele penalŭ, nu póte fi vorbă despre libertate religiósă. Religiunea sciinţeĭ, accentuată de Hermann, nu o póte aproba, căcĭ ce sórte ar avé miliónele de ómenĭ, carĭ nu aŭ fostŭ fericiţi a se împărtăşi de sciinţă, carĭ nu-şĭ cércă liniştea sufletuluĭ în filosofie, ci numaĭ în credinţă? Doctrina propagată de mintea fantastică a luĭ Hermann este periculósă, ea duce la anarchie. Unele modificărĭ propuse de opoziţie aŭ fostŭ respinse, şi proïectulŭ a fostŭ primitŭ şi în desbaterea specială.

Venindŭ la ordinea ţileĭ proïectulŭ de lege despre *recepţiunea religiuniĭ israelite*, referentulŭ Pap Géza prin o vorbire maĭ lungă încărcată de frase liberale recomandă primirea proïectuluĭ. Deputatulŭ Vajay nu ar avé nicĭ unŭ scrupulŭ, dacă raportulŭ de astăţĭ alŭ Jidovilorŭ s'ar inarticula în legĭ, dară permisiunea de a trece dela creştinismŭ la judaismŭ o află de contrară dogmelorŭ, pentru aceea nu póte primi proïectulŭ. Se miră, că ceĭ ce se laudă aşa de multŭ cu progresulŭ, acum deodată voescŭ a se străpune în epoca vechiuluĭ Testamentŭ. Maĭoritatea dieteĭ primesce proïectulŭ atâtŭ în desbaterea generală, câtŭ şi în cea specială.

În şedinţa din 27 camera deputaţilorŭ a pertractatŭ şi primitŭ cu maĭoritate de voturĭ legea despre *religiunea pruncilorŭ din căsătoriile mixte*, modificându articlulŭ de lege 68 din 1868 în sensulŭ, că părinţiĭ potŭ înşi-şĭ să alégă religiunea, în care voescŭ a-şĭ cresce pruncĭĭ, numaĭ câtŭ cu privire la acésta să se înţelégă şi declare încă înainte de cununie.

Pulszky Ágost şi-a depusŭ mandatulŭ de deputatŭ dietalŭ. În ţilele acestea va apăré în fóea oficiósă denumirea luĭ de secretariŭ de statŭ în ministeriulŭ de culte.

Frância.

Faïma despre condamnabila asasinare a preşedinteluĭ republiceĭ francese a străbătutŭ ca fulgerulŭ în tótă lumea, producându o adâncă consternare pretutindenea.

Preşedintele Carnot s'a dusŭ Sâmbătă în Lyon spre a visita esposiţia deschisă acolo. Duminecă înainte de amédĭ a primitŭ diversele deputaţiunĭ. Apoĭ între ovaţiunile mulţimiĭ a visitatŭ esposiţia. Sara a fostŭ unŭ banchetŭ festivŭ în onórea preşedinteluĭ, cu care ocasiune rĕspunţându la unŭ toastŭ a ţisŭ Carnot: „Cându m'am depărtatŭ întâia óră de Lyon, am dusŭ cu mine dulcĭ suveniriĭ; câudŭ mĕ voiŭ depărta a dóua óră, voiŭ duce suveniriĭ neuïtate.“ După banchetŭ (pe la 9 óre sara) a plecatŭ la teatru. În trăsură cu preşedintele era şi prefectulŭ Riord, fiindŭ în drumŭ o mulţime de poporŭ. Cându era, să plece trăsura, străbate prin mulţime şi-şĭ face locŭ printre cordonulŭ de poliţiştĭ unŭ omŭ tinĕrŭ, purtându în mâna ridicată o hârtie. Tótă lumea credea, că elŭ voesce a presenta preşedinteluĭ vre-o suplică. Ajungându tinĕrulŭ la trăsură se urcă pe scara trăsureĭ, prinde cu mâna stîngă de céfă pe Carnot, ĕră cu cea dréptă îlŭ străpunge cu unŭ pumnalŭ în peptŭ, care a pĕtrunsŭ până la afundime de 12 cm vătămându greŭ plumânile şi ficatulŭ preşedinteluĭ. Prefectulŭ a lovitŭ cu pumnulŭ pe asasinŭ, dară atuncĭ Carnot a căţutŭ scăldatŭ în sânge. Asasinulŭ a voitŭ să fugă, dară a fostŭ prinsŭ şi bătutŭ, şi mulţimea îlŭ făcea totŭ bucăţĭ, dacă nu-lŭ scăpa poliţia, care l'a incarceratŭ. După atentatŭ preşedintele a maĭ trăituŭ vre-o 3 óre, apoĭ între durerĭ cumplite şi-a datŭ sufletulŭ. Asasinulŭ se numesce Cesare Giovanni Santo, este de orgine italianŭ, s'a născutŭ în Monte Visconti (aprópe de Milano), abia numĕră 25 de anĭ, ocupaţiunea ĭ-a fostŭ brutăria. Se crede, că fapta condamnabilă a comis'o din mandatulŭ anarchiştilorŭ. Poporulŭ din Lyon iritatŭ a spartŭ şi jefuitŭ prăvăliile şi cafenelele italiene, maltratându pe Italienĭ şi chiarŭ uciţându pe uniĭ.

Tóte curţile domnitóre şi parlamentele europene aŭ trimisŭ dneĭ Carnot şi guvernuluĭ francesŭ telegrame şi epistole de condolenţă. Cadavrulŭ preşedinteluĭ a fostŭ transportatŭ la Paris, unde va fi înmormîntatŭ Duminecă.

Sadi Carnot s'a născutŭ în Limoges la 11 Aug. 1837 şi a fostŭ nepotulŭ renumituluĭ generalŭ Carnot. Elŭ a stu-

diată la politechnică, în 1871 a fostă alesă deputată, în 1878 a ajunsă secretariă în ministeriulă lucrăriloră publice, ér dela 1885—6 ministru de finanţe. În 2 Dec. 1887 a fostă alesă preşedinte ală republicei. A fostă ună bărbată devotată binelui publică şi ca preşedinte a observată o atitudine constituţională silindu-se a fi preste partide. În cestiunile bisericesci însă adese-orî s'a lăsată, să fie influinţată de francmasoni. Mórtea-i-a fostă creştinescă.

Adunarea naţională întrunită Mercurî la 1 óră p. m. a alesă cu maioritate de voturî de preşedinte ală Republicei pe Casimir Perrier, fostulă preşedinte ală camerei şi mai înainte de aceea ministru-preşedinte. Elă s'a născută la 1847 în Paris. La începutulă carierei sale publice s'a distinsă ca publicistă şi istoricu, dela 1872 a luată parte şi la luptele politice aparţinêndă grupului republicanilorŭ moderaţi.

Noulă preşedinte dispune de o avere, care valorézá la 40 de milióne frs., este omă de spiritŭ, dară ca ministru-preşedinte de multe orî a datŭ dovedi, că lucră la comanda logelorŭ francmasonice. De aci putemŭ deduce, că biserica şi poporulŭ francesă nu póte aştepta dela elă o schimbare în spre bine a situaţiunii actuale, ci lucrurile vorŭ merge totŭ după vechiulŭ şablonŭ liberalŭ.

Cestiunea nóstră.

Deputaţiune la Ministrulŭ Hieronymi.

În 23 a c. s'a presentată la ministrulŭ Hieronymi o deputaţiune constătătóre din dnii *Grigorie Popescu, Dionisiŭ Vajda* şi *Dr. Ioanŭ Fărcaşiu* spre a-i cere intervenţiunea în cestiunea atrocităţilorŭ sevârşite din partea gendarmilorŭ în contra poporaţiunii române din comitatulŭ Solnocŭ-Dobâca. Reproducemŭ aci după „Dreptatea“ şi „Tribuna“ pe scurtă şi fără comentarŭ convorbirea deputaţiunii cu ministrulŭ:

Dlŭ Dionisiŭ Vajda se adresă către ministru rugându-lă, să sisteze brutalităţile, ce le sevârşescŭ gendarmii în comitatulŭ Solnocŭ-Dobâca în contra poporului românŭ, căci le este imposibilă, să supórte şi mai departe atrocităţile, ce le comitŭ. Aşa d. es. pe parochulŭ Popescu l'aŭ smulsŭ de barbă, l'aŭ scuipatŭ în faţă şi legându-lă la mâni l'aŭ escortatŭ.

Hieronymi: „Să povestéscă dlŭ Popescu, cum s'a întîmplatŭ.“

Preotulŭ Popescu: „Escelenţă! Mercurî în 20 a c. gendarmii din Suciulŭ-de-susŭ aŭ venitŭ la mine, ca să facă perchisiţie domiciliară, dar n'aŭ pututŭ să-mî arete unŭ ordinŭ alŭ autorităţii superióre, ér cândŭ î-am provocatŭ, să-mî arete acestŭ ordinŭ, unulŭ dintre gendarmî arêtându-şi puşca díse: „Aicî e ordinulŭ!“ Celalaltŭ apucându-mĕ de barbă m'a trântitŭ pe canapea şi m'a legatŭ dicêndŭ: „De multŭ am doritŭ să-mî cadă în mâni unŭ popă valahŭ,“ şi m'a înjuratŭ de Dumnedeŭ.“

Ministrulŭ îlŭ întrerupe cu cuvintele: „De sigurŭ te-aî opusŭ.“ Ér la observarea dsale, că nu s'a opusŭ, isbucnesce dlŭ ministru în cuvintele: „De sigurŭ aî fostŭ la pertractarea procesului Memorandului.“

Popescu: „Da, am fostŭ.“

Ministrulŭ: „Ce aî căutatŭ acolo? Cine te-a trimisŭ acolo? Ce aî avutŭ a face acolo? Vĕ voiŭ arĕta eŭ, că nu veţi mai agita dvóstră popiî românî. Nu voiŭ mai suferi, ca preoţiî românî să mai facă politică. De care episcopatŭ te ţii?“

Popescu: „De alŭ Gherleî.“

Ministrulŭ: „Las că mĕ voiŭ îngriji, să vĕ oprésca episcopulŭ dvóstre de a mai face politică.“

D. Vajda: „Mergerea la Cluşŭ nu este agitare, ér dacă chiarŭ vedeţi agitare în împrejurarea acésta, atunci de ce nu ne-aţi opritŭ în generalŭ, să călătorimŭ? De ce nu ne-a-ţi reţinutŭ din bună vreme? Ér acuma aţi începutŭ să ne persecutaţi şi tinerimea.“

Ministrulŭ: „Şi tinerimea a agitatŭ prin proclamaţiunea sa în contra constituţieî.“

D. Vajda: „Aşa se vede, că constituţia esistă numaî pentru şi în favorulŭ magiarilorŭ, însă pe conta nóstră. Orî ce facemŭ, este agitaţie, deşi nu avemŭ nicî o greşală, decâtŭ că suntemŭ Românî.“

Hieronymi: „Nu acésta vĕ este greşéla, ci aceea, că nimicŭ altceva nu faceţi, decâtŭ agitaţi şi gravitaţi spre România voindŭ, să faceţi provincie valachă din Transilvania. Punctulŭ primŭ alŭ programuluî dvóstre atacă apriatŭ constituţia magiară.“

Dr. *Farcaşiu:* „Observŭ înainte de tóte, că preoţii nostri nu agitézá, ér dacă credeţi, că punctulŭ primŭ alŭ programului nostru atacă constituţia ţĕreî, şi ca atare nu-lŭ puteţi lua în considerare: atunci de ce nu împliniţi celŭ puţinŭ celealalte puncte ale programului nostru, carî ar trebui, conformŭ legiî, să le împliniţi? De ce susţineţi alte legi, pentru teritoriulŭ Ardealului, de cum suntŭ valabile în Ungaria, dacă Transilvania într'adevĕrŭ e unită cu Ungaria?! Dar noî nu pentru acésta amŭ venitŭ la dvóstră, ci ca să rugămŭ, să sistaţi persecutările pe terenulŭ ţĕreî locuitŭ de Românî şi în specialŭ în comitatulŭ nostru, căci la din contră noî ceştî, carî stămŭ în fruntea poporului, nu mai putemŭ ni responsabilî pentru urmările grave, carî le-ar puté avé continuarea brutalităţilorŭ.“

Ministrulŭ: „Ce felŭ de urmărî? Regimulŭ a *decisŭ*, să punĕ capetŭ la agitaţiunî, orî prin ce s'ar manifesta, de aceea a înmulţitŭ gendarmeria.“

D. Vajda: „În Austria, se dice, că regimulŭ este mai absolutistŭ. — Credeţi-mĕ, Excelenţă, că dacă s'ar întîmpla cu mine o astfelŭ de batjocură, pentru că am luatŭ parte şi eŭ la pertractarea procesului Memorandului în Cluşŭ, n'aşî face altceva decâtŭ mi-aşî vinde averea şi aşî merge în Viena, ca nicî să nu mai potŭ dice vre-odată, că am fostŭ aci.“

Ministrulŭ: „Îţi stă în bunăvoe, vindeţi-o şi du-te.“

Dr. *Fărcaşiu:* „Excelenţă mĕ rogŭ din nouŭ, să ridicaţi acéstă stare excepţională dela noî, — căci credeţi-mî, Excelenţă, că numaî acéstă stare excepţională nasce nemulţămirea în poporulŭ şi preoţii nostri, care aşa dicêndŭ suntŭ agitaţi prin brutalităţile gendarmilorŭ.“

Ministrulŭ: „Nu credŭ, dar voiŭ cerceta causa, şi voiŭ dispune cu rigóre; ér dacă într'adevĕrŭ se sevârşescŭ astfelŭ de brutalităţi de către gendarmi, pe acelea le voiŭ pedepsi aspru. Să sciţi însă, că orî care va fi vinovatulŭ, voiŭ fi nemiluitŭ.“

Convocare.

Adunarea generală a despărţemîntuluî XXIX (Mediaşŭ) alŭ Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ se convócă pe diua de 3/15 Iulie 1894 la 11 óre a. m. în oraşulŭ Mediaşŭ (sala „Hotelului Strugurului de aurŭ“), la carе se invită onoraţii membri şi toţi aceia, carî se interesézá de progresulŭ poporului românŭ.

Între alte obiecte din programŭ va fi şi constituirea comitetului pe unŭ nouŭ periodŭ de treî anî.

Mediaşŭ 3/15 Iunie 1894.

Ioanŭ Moldovanŭ Direct. desp. — **Ioanŭ Chendi** secretariŭ.

Noutăţi.

La gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşŭ s'aŭ ţinutŭ esamenele din 16—26 l. c. În 16 a fostŭ esamenulŭ din cantulŭ bisericescŭ clasele I—VII, ér în 19 între 5 şi 7 óre p. m. din gimnastică, făcêndu-se mai întâiŭ esercitiî libere în piaţă, ér apoi esercitiî la aparate în curtea gimnasiului. Desteritatea tinerilorŭ în esercitiile gimnastice, carî s'aŭ terminatŭ cu esecutarea jocurilorŭ naţionale, a fostŭ admirată de publicŭ, care i-a resplătitŭ cu dese aplause. Din 20—26 aŭ decursŭ esamenele din celealalte obiecte de învĕţămîntŭ. În 29 s'a celebratŭ s. Liturgie de mulţămită, ér după aceea a urmatŭ cetirea clasificărilorŭ şi împărţirea premiilorŭ, în preţŭ cam de 500 fl.

Esamenulŭ de cualifiraţiune la Institutulŭ preparandialŭ gr. cat. din Blaşŭ s'a terminatŭ în 25 a c. S'aŭ insinuatŭ 43 învĕţătorî, admişî aŭ fostŭ 37. Din aceştia aŭ fostŭ declaraţi de cualificaţi 23, ér 14 aŭ căduţŭ parte din câte 1 studiŭ parte din câte 2 studiî. Dintre ceî 14 căduţi 13 aŭ căduţŭ din limba magiară.

Procesulŭ Memorandului. Tribunalulŭ din Cluşŭ în 18 a c. a înaintatŭ la Curia regéscă din Budapesta actele referitóre la procesulŭ Memorandului. Procesulŭ verbalŭ luatŭ cu ocasiunea pertractării se estinde pe 600 de cóle legate în treî volumurî. Curia în decursŭ de o lună se va pronunţa asupra recursului de nulitate alŭ acusaţilorŭ.

Cursurî pentru învĕţarea limbeî magiare. În ţinuturile locuite de naţionalităţi se deschidŭ pe sama învĕţătorilorŭ în timpulŭ feriilorŭ de vară cursurî de câte 6 septĕmânî pentru învĕţarea limbeî magiare în S. Sz.-György, Székely Keresztur, Deva, Sighetulŭ Marmaţieî, Sárospatak, Losoncz, Léva, Fĕlegyháza, Hodmezö-Vásárhely şi Csurgó. La cursurî se vorŭ primi învĕţătorî tinerî, carî vorŭ fi provĕduţi cu cuartirŭ gratuitŭ şi cu câte 70 cr. pe di pentru viptŭ.

Concursŭ literarŭ. În conformitate cu decisulŭ IX p. a. din protocolulŭ adunăriî generale de estŭ timpŭ comitetulŭ centralŭ alŭ reuniunii învĕţătorilorŭ gr. or. din districtulŭ consistoriului aradanŭ, protopopiatele de-a drépta Murĕşului, escrie premiŭ de 50 fl. v. a. pentru cea mai bună carte românéscă menită ca manualŭ în şcóla poporală, din orî ce ramŭ alŭ învĕţămîntului, cu terminŭ de concursŭ până la 1 Martie n. 1895, pe lângă următórele condiţiunî; 1) Cartea să conţină întregŭ materialulŭ de învĕţămîntŭ alŭ ramului respectivŭ. 2) Cuprinsulŭ să nu fie vastŭ, dar să fie împărţitŭ în grade concentrice, să fie espusŭ în stilŭ clarŭ şi scrisŭ cu ortografia academieî. 3) Lângă manuscriptulŭ scrisŭ în treî esemplare anonime să se acludă o cuvertă sigilată provĕdută cu unŭ motto, carea să conţină în lăuntru numele autoruluî. 4) Referitoriŭ la dreptulŭ de proprietate se va face acordŭ separatŭ între reuniune şi autorŭ. 5) Manuscriptele să se trimită la adresa subsemnatului preşedinte în Aradŭ până la terminulŭ susamintitŭ. Aradŭ din şedinţa ordinară a comitetului ţinută în 7/19 Iunie 1894. *Teodorŭ Ceontea* preşedinte *Niculae Ştefu* secret. I.

Casŭ de mórte. *Romulŭ de Crainicŭ*, protopresbiter gr. or. alŭ Dobreî şi membru alŭ comitetului naţionalŭ a reposatŭ în 24 a c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatŭ în partea I a vécului alŭ XVII-lea.

(Continuare)

E dreptŭ, că afară de episcopulŭ Sava din 1607—1608 alți episcopi în părțile bănățene nu se amintescŭ nu *numele*; cu tóte acestea afirmŭ, că în Bănatŭ în partea primă a vécului alŭ 17-lea afară de episcopulŭ Sava aŭ trebuitŭ să fie, și că aŭ fostŭ și alți episcopi.

Aserțiunea acésta o basezŭ pe raportulŭ misionariului franciscanŭ din Bănatŭ *I. Desmanici* de datŭ Caransebeșŭ Iuliŭ 17 1648.

Misionariulŭ numitŭ în raportulŭ sĕŭ datŭ cătră congregațiunea de propag. fide din Roma notifică, că între 1643—44 misionarii *Antoniŭ Sulicĭ* din *Carassova* și *Paulŭ Hericich* capelanŭ din comuna nouŭ *unită Secași* în urma instigațiunilorŭ *episcopuluĭ schismaticŭ* fură alungați de acolo prin Turcĭ și încarcerați în *Verșeță*.

Ĕră în istoriculŭ claustruluĭ franciscanŭ din *Radna* se însémnă, că misionariulŭ franciscanŭ *Andreas Stipanic* din Lipova și jurŭ între anii 1643—50 a avutŭ neplăcerĭ cu *episcopulŭ schismaticŭ*, carele voia, ca contribuțiunea numită *„Dimina“*, [1]) în contra diplomeĭ date aceluia-și misionariŭ din partea Sultanuluĭ, să o incasseze și dela catolicĭ. Totŭ acolo se enarézĕ, câtŭ aŭ avutŭ să sufere misionariĭ dela aceĭ episcopi schismaticĭ.

Cine aŭ fostŭ aceĭ episcopi cu numele, nu se însémnă, destulŭ că între anii *1640—50* în părțile Lipoveĭ nu numaĭ, ci și în părțile meḑerene ale Bănatuluĭ aŭ fostŭ Episcopi români schismaticĭ. Ḑicŭ, că și în „părțile meḑerene ale Bănatuluĭ“, pentru că nu se póte crede, ca jurisdicțiunea episcopuluĭ, care dóră să fie reședutŭ în Lipova, să se fi estinsŭ și preste bisericele gr. or. din părțile Secașuluĭ-Verșețuluĭ, ci a trebuitŭ, că saŭ în *Temișóra* saŭ în *Verșeță*, [2]) — carĭ orașe fuserĕ sub Turcĭ, — să maĭ fi fostŭ episcopŭ, — care a făcutŭ, ca misionariĭ numiți să se alunge din comunele neoacuisite unite.

Cumcă sub episcopulŭ schismaticŭ din cestiune nu este a se înțelege póte Mitropolitulŭ din Alba-Iuliа, este evidentŭ de acolo, căcĭ locurile, despre carĭ este vorbă, nu eraŭ părțĭ adnectate la Transilvania, ci eraŭ sub domnia turcéscă. [3])

Este însă de miratŭ, că dacă părțile românescĭ ale Bănatuluĭ până la 1616 respective 1658 s'aŭ ținutŭ de Transilvania, și că în acestŭ restimpŭ se află în acele părțĭ episcopie, cum e totușĭ, că Mitropoliții românĭ denumițĭ prin principiĭ calvinĭ, macarŭ că ce e dreptŭ se titulézĕ ca Mitropoliți a tótă țara Ardéluluĭ și altorŭ comitate și districte, dară până la denumirea Mitropolituluĭ Sava I (1656) niciŭnulŭ nu se numesce și alŭ *Severinuluĭ* saŭ alŭ Bănatuluĭ. [4])

Ce póte să fie causa la acésta?

Saŭ aceea, că episcopiile, carĭ vorŭ fi fostŭ pe teritoriulŭ Severinuluĭ, respective alŭ Banatuluĭ de sḑĭ, eraŭ supușĭ altuĭ mitropolitŭ distinctŭ de celŭ din Alba-Iuliа, care până la 1552 să fi reședutŭ în Timișóra, apoĭ la Ienopole, [5]) saŭ aceea, că avêndŭ Bănatulŭ Lugoșŭ-Caransebeșŭ, de care s'a ținutŭ și districtulŭ Lipoveĭ, administrațiune specială sub Banĭ, și biserica română din acestea părțĭ în privința jurisdicțională directŭ era scósă de sub Mitropolitulŭ Transilvaniei din Alba-Iuliа și supusă numaĭ episcopilorŭ sĕĭ propriĭ atîrnați, cum amŭ ḑisŭ, saŭ de mitropolitulŭ, care va fi avutŭ reședință întâiŭ în Timișóra, apoĭ în Ienopolea, saŭ și de Archiepiscopŭ - Mitropolitulŭ din Alba-Iuliа.

Espunêndŭ în celea de până aci pertractate în lineamente generale starea bisericeĭ române preste totŭ și în deosebĭ a celeĭ din părțile numite bănățene din prima parte a véculuĭ alŭ 17-le, vomŭ să trecemŭ acuma la considerarea urmelorŭ uniriĭ bisericescĭ sevârșite în acela-și timpŭ și părțĭ. Acésta o facemŭ cu atâtă maĭ vîrtosŭ, de-órece într'altŭ studiŭ publicatŭ în „Unirea“ Nr. 21—37/892, datele uniriĭ din Bănatŭ s'aŭ atinsŭ începêndŭ numaĭ din 1717, deci maĭ cu unŭ secolŭ maĭ târḑiŭ.

II.

Puterea Protestantismuluĭ, de care era apĕsată atâtŭ biserica catolică apusană, câtŭ și cea română de ritŭ orientalŭ, și-a ajunsŭ culmea dreptŭ în partea primă a sec. XVII.

Răsbóele purtate de principiĭ calvinĭ *Gavr. Betlen* și *G. Rákoczi* în contra caseĭ habsburgice eraŭ maĭ multŭ *religióse* decâtŭ civile, căcĭ ambiĭ aceĭ principi decherară, că scopulŭ și motivulŭ răsbóelorŭ este scutirea legiĭ calvinescĭ.

Totŭ pe acelŭ timpŭ cade și persecuarea maĭ puternică a bisericeĭ române prin proselitismulŭ forțatŭ alŭ Calvinismuluĭ.

Deodată însă cu vécŭlŭ alŭ XVII-lea curentuluĭ calvinescŭ favorisatŭ și nutritŭ prin demersulŭ variatŭ alŭ răsboiuluĭ relig. de 30 anĭ i-se opune puterea decherată și resolută a caseĭ habsburgice, nu numaĭ de a susține, dară a și rehabilita vada, puterea și influința de maĭ înainte a bisericeĭ catolice.

Împerații Ferdinandŭ II și alŭ III-lea împreună cu renumiții consilierĭ ca Archiep. Strigonuluĭ Pázmán și guvernatoriĭ Forgách, Eszterházy în tóte acțiunile lorŭ suntŭ conduși de acelŭ scopŭ.

Întru realisarea posibilă a aceluĭ scopŭ eraŭ întru ajutoriŭ maĭ alesŭ dóue ordurĭ religióse, alŭ *Iesuiților* și *Franciscanilorŭ*, chemarea cărora era, ca prin propaganda doctrinelorŭ bisericeĭ catolice între popórĕle catolice și schismatice de asemenea apĕsate precum și celea protestantice să se înfrângă puterea calvinismuluĭ și altorŭ secte protestantice.

Ambele acelea ordurĭ religióse aŭ trasŭ în cercŭlŭ activitățiĭ lorŭ misionare și pe românĭ, ca prin unirea acelora cu biserica Romeĭ să se scótă de sub jugulŭ celŭ greŭ și rușinosŭ alŭ calvinismuluĭ.

Activitatea bisericéscă-politică a ordului Iesuiticŭ în totŭ decursulŭ primeĭ părțĭ a sec. alŭ 17-lea forma obiectŭ de disensiuni între catolicĭ și calvinĭ, carĭ de locŭ nu puteaŭ suferi nisuințele aceluĭ ordŭ prestate întru apĕrarea bisericeĭ catolice.

Precândŭ în Ungaria după o absență de 19 anĭ la 1615 prin nisuințele Archiep. Franc. Forgach se stabilescŭ în Tirnavia și într'alte locurĭ, și între multe impugnărĭ se susținŭ (dieta din Poșonŭ 1619), pe atunci în Transilvania și părțile adnexe după alungarea întîmplată sub principele Bocskay, deși prin Betlen la 1615 încă se admitŭ în Transilvania, dară abia la 1625 se stabilescŭ în treĭ locurĭ, anume în *Alba-Iuliа, Coloș-Monoștură* și *Caransebeșŭ*. Deși dispusĕțiunea acésta prin dieta din 26 Febr. 1630 se acceptézĕ și se suscepe în cărțile regescĭ, totușĭ în totŭ decursulŭ anilorŭ următorĭ ordulŭ numitŭ era spine în ochiĭ calvinilorŭ. Acéstă aversiune o arĕtaŭ maĭ alesŭ între 1640—1650, cândŭ Iesuiții eraŭ persecutați, scoși din țară și numaĭ pe ascunsŭ puteaŭ funcțiuna.

Esemplu este între altele și acelŭ casŭ din *Lugoșŭ* întîmplatŭ la 1640, cândŭ cu scirea și voința principeluĭ Rákoczi II banulŭ Lugoșuluĭ cu numele *Paulŭ Nagy* numaĭ pentru aceea pedepsesce pe unŭ cetățanŭ din Lugoșŭ, căcĭ primise în casa sa pe preoții mendicanți. Totŭ odată se oprescŭ Iesuiții din Caransebeșŭ de a maĭ putĕ cerceta pe Lugoșenĭ, carĭ nu aveaŭ preoți, și preste totŭ călugărilorŭ aflătorĭ în Transilvania se opresce a putĕ părăsi orĭ a întra în țară, a cerceta acele locurĭ, unde nu suntŭ parochiĭ rom. cat., și în atarĭ locurĭ numaĭ în casŭ de lipsă potŭ împlini funcțiunile de îngropăciune și de botezŭ. [1])

Împreună cu ordulŭ Iesuiților ca misionarĭ funcționară în Transilvania și în Bănatŭ Franciscanii bosnensĭ, carĭ față de întórcerea, respective unirea popórĕlorŭ bisericeĭ orientale, specialŭ dreptŭ în Bănatŭ și părțile Hațeguluĭ, încă de prin vécŭlŭ alŭ 14-lea [2]) câștigaseră óreși care dreptŭ istoricŭ. Ordulŭ acesta în vécŭlŭ alŭ 17-lea avea domiciliulŭ sĕŭ în *Carasova*, de unde escurgeaŭ frații călugărĭ în diverse părțĭ ale Bănatuluĭ și Transilvaneĭ.

Ce activitate aŭ desvoltatŭ și ce resultatŭ aŭ câștigatŭ Iesuiții misionarĭ în Bănatŭ față de *unirea Românilorŭ* de acolo, până acuma puținŭ ne este cunoscutŭ.

Maĭ lămurită este însă în acéstă privință activitatea misionariiorŭ franciscanĭ. Ca dovadă în interesulŭ bisericeĭ nóstre servéscă datele maĭ josŭ urmate.

De-órece însă unele lucrurĭ și întîmplărĭ istorice *„non ex natura sua, sed ex tempore et consilio sunt considerandae, quibus in omnibus, quid tempora petant, aut quid personis dignum sit, considerandum“*, [3]) astfelŭ aflu de folosŭ, ca spre dejudecarea urmelorŭ și mișcărilorŭ uniriĭ din Bănatŭ să se reasumeze tóte acele întîmplărĭ istorice, carĭ coincidŭ și aŭ relațiunĭ coherente cu acele mișcărĭ, — căcĭ numaĭ considerate acestea întru una se potŭ pricepe și valórea, isvorulŭ și motivulŭ singuraticelorŭ întîmplărĭ istorice.

Deci étă-le în ordŭ cronologicŭ:

a) La anulŭ 1602 Episcopuiŭ *Dem. Naprágyi* din partea împĕratuluĭ Ferdinandŭ II fu trimisŭ și în Transilvania parte cu scopŭ politicŭ parte și bisericescŭ. Acesta cu datŭ Ianuariŭ 1602 după ce mai pe largŭ raportézĕ despre modalitatea cassăriĭ mănăstiriĭ rom. din Alba-Iuliа și despre posesiunile ținute de Românĭ, ḑice, că Românii *„propter linguam peregrinam difficulter converti possunt ad fidem catholicam“*. Dreptce deja la începutulŭ véculuĭ alŭ 17-lea se pórtă curtea imperială cu cugetulŭ de a întórce la unire pe Românĭ. [4])

b) La 1612 se înființézĕ episcopia unită a Svidnițuluĭ, adĭ a Crișuluĭ, ĕră la 1614 în timpulŭ inimiciților calvinescĭ betleniane, în Ungaria de susŭ prin familia *Homonnai* (Georgiŭ) Rutenii sub grijea Archiereuluĭ *Athanasiŭ Crupesty* adusŭ din Premysl pe o scurtă vreme se unescŭ, Monachiĭ și preoții recunoscŭ primatulŭ Pontificeluĭ, *„sacris tamen deinceps etiam ritibus graecorum operaturi“*. Prin intrigi calvinescĭ și prin facțiunea unorŭ preoți și călugărĭ rĕmași în neunire unirea se frustrézĕ. [5])

c) La 1639 întâiŭ vine din Roma în Ungaria, maĭ alesŭ în părțile între Sava și Timișŭ locuite în bună parte de popórĕe de ritŭ orientalŭ, unŭ anumitŭ Episcopŭ alŭ Himerieĭ cu numele *Iacobŭ Pancorpus*, ca între acelea popórĕ să vestéscă doctrinele bisericeĭ catolice.

Aceluia îĭ urmézĕ totŭ cu acela-și scopŭ

---

[1]) Contribuțiune după fiescecare fumŭ de casă. Cfr. Jiricek »Geschichte der Bulgaren«.

[2]) În Timișóra și la 1717 a fostŭ episcopŭ gr. or., carele sub timpulŭ asediăriĭ cetățiĭ a dusŭ scirĭ din cetate imperialilorŭ. Acesta a fostŭ Ioanŭ Vladislavjelics. Ĕră cumcă în jurulŭ Verșețuluĭ eraŭ mulțĭ românĭ, se cunósce de acolo, că în protop. Verșețuluĭ comunele în maĭoritate constaŭ din locuitorĭ românĭ. Cfr. Tincu o. c. p. 132. Ĕră la anulŭ 1595 ne întîlnimŭ cu *Teodorŭ* Vlădica, care a condusŭ revoluțiunea din părțile Verșețuluĭ-Caransebeșuluĭ contra Turcilorŭ.

[3]) Pesty ḑice, că de es. despre Secașŭ din 1427—1700 nu s'ar face amintire în documente, și că la 1738 Turcii punŭ obercnezŭ în Secașŭ. — Se vede deci, că deși Sigis. Báthory a cuprinsŭ locurile Secașŭ-Carasova, dară după aceea, și încă înainte de 1658 acele locurĭ aŭ ajunsŭ sub Turcĭ. Krassó v.-megye története II. p. 217 și 257.

[4]) Tincu sub Severinŭ înțelege Bănatulŭ celŭ vechiŭ alŭ Severinuluĭ până la Oltŭ. Ceea ce nu póte sta.

[5]) Tincu o. c. p. 116 seq.

[1]) Franc. Kazy »Historia Regni Hungariae« Tyrnaviae 1737 L. V. p. 29—38; Pesty »Krassó v.-megye tört.« II. part. I. pag. 344.

[2]) Cfr. ep. pontif. Greg. XI 1373 datŭ Avin. Kal. Iun.; Eugeni IV datŭ Romae pridie Kal. Oct. 1433; Ioan. 23 datŭ Ian. 1410.

[3]) Cic. de invent. d. 2. c. ult.

[4]) Pontificele Clem. VIII încă cu datŭ 22 Aprilie 1600 a provocatŭ pe principele Mihaiŭ Vitézulŭ, ca să se unéscă. Cfr. Magyar Történelmi tár Tom. III pag. 120. Eudoxiŭ Hurmuzachi Colect. de Docum. la 1602 pag. 283.

[5]) Kazy o. c. L. II p. 115.

o cétă de alți preoți, carî sub conducerea vicariului Semendriensŭ *Petru Sabatină* inundéză părțile vecinașe cu Bănatulŭ, și întru eserciarea propagandeĭ misionare aceĭ preoți vinŭ în colictŭ cu Iesuiții și Franciscanii, pe carî din urmă dreptŭ în urmarea dispusețiunii Episcopului Semendriensŭ cu numele *Adalbertŭ* la 1628 îi aflămŭ ca misionarî trimiși în Bănatŭ. [1])

d) La 1640 tótă biserica orientală era în fierbere din causa tendințeĭ calvinescĭ a patriarchului Cyrilŭ Lucaris (1621—38), ceea ce a îndemnatŭ pe Ruteni, ca între aceștia și trimișii Patriarchului Constantinopolitanŭ la 1640 sub protecțiunea principelui Moldoveĭ *V. Lupu* să se țină o consfătuire, urmarea căreia fu condamnarea catechismului cyrilianŭ în Synodulŭ din Iași la 1642. [2])

e) Pe acela-și timpŭ Episcopulŭ ruténŭ alŭ Muncaciului *Tarasevici*, despre care se afirmă, că a luatŭ parte la consfătuirea din Iași, — se unesce, și din acéstă causă, [3]) precum a bună samă pentru reîectarea catechismului cyrilianŭ, la mandatulŭ principelui G. Rákoczi, răpitŭ fiindŭ dela altariŭ, și maltractatŭ, în contra reclamărilorŭ întrepuse chiarŭ prin împĕratulŭ Ferdinandŭ până la 1643 se ține incarceratŭ.

Cam totŭ în acela-și timpŭ asemenea și încă mai crudelă sórte avu Mitropolitulŭ românŭ din Alba-Iulia *Ilie Orestŭ*, carele érăși sub pretextŭ de imoralitate, — dară a bună samă pentru condamnarea catechismului cyrilianŭ și neacceptarea catechismului calvinescŭ, cu tirănie ce scóte din scaunulŭ sĕŭ.[4])

(Va urmá.)

Regina.

De Friderică Dolch.

(Continuare.)

Se aședară pe banca de lemnŭ, carea era gătită chiarŭ lângă țĕrmulŭ lacului de desubtulŭ unuĭ arbore cu coróná mare. În dosulŭ lorŭ se ridicaŭ zidurile înalte ale mănăstiriĭ, éră în fața lorŭ se înălța din valurĭ insula domnéscă cu pădurile sale bogate și cu frumosulŭ sĕŭ castelŭ regescŭ. Ședură câteva clipe în tăcere. Steinhausen suspinândŭ trecu cu mâna preste frunte și începu apoĭ cu glasŭ liniŭ:

„Cum am conoscutŭ și am învĕțatŭ a iubi pe soția mea, nu mai amintescŭ. Aprópe dóuĕ decĭ de anĭ aŭ trecutŭ, de câudŭ ne-amŭ datŭ mânile înaintea altariului. Pe vremea aceea eram medicŭ deja fórte cercatŭ, aveam o praxă mare și așa puteam să petrecŭ numaĭ puținŭ în cercululŭ casnicŭ. Ne iubiamŭ nespusŭ și eramŭ nespusŭ de fericiți în ceĭ dintâiŭ anĭ aĭ căsătorieĭ nóstre. Dar nu avea să fie totŭ așa. Nisce femeĭ invidióse, carî conviniaŭ adese cu soția mea în neființa mea de față, aŭ picuratŭ în urechile eĭ veninulŭ hulirii și l-aŭ răpitŭ pacea și îndestulirea. Câudŭ sosiam acasă, adese o găsiam cu fața scăldată în lacrimĭ, însă înzădarŭ ceream, să-mĭ spună causa amărăciuniĭ sale. A binecuvîntat'o Dumnedĕŭ, să fie mamă, și ființa drăgălașă, pe carea o purta acum în brațe, era singurulŭ obĭectŭ alŭ grijiĭ eĭ. Mĕ bucuram nespusŭ, că melancolia eĭ de maĭ înainte se păru, că a părăsit'o. Dar bucuria mea a fostŭ prea pripită. Umbrele melancolieĭ éră se aședară pe fața eĭ, și nicĭ chiarŭ surisulŭ îngerașuluĭ blondŭ, pe care-lŭ legăna pe brațele sale, nu putea, să le alunge. Într'o sară mĕ întórseĭ dela visitele mele acasă și aflaĭ locuința deșértă. Îngrijatŭ trecuĭ prin odăĭ și mĕ opriĭ în sfârșitŭ în dormitoriulŭ soțieĭ mele. Aci tóte îmĭ spuneaŭ, că s'aŭ făcutŭ în mare grabă pregătirĭ de călĕtorie. Scrinurile eraŭ deschise, într'însele era disordine. O clipă stătuĭ ca înlemnitŭ, cuprinsŭ de unŭ gândŭ nimicitoriŭ. Privirea îmĭ căduĭ pe o epistolă de pe mĕsuță. Cu mânĭ trĕmurătóre o luaĭ și o deschiseĭ. Ea cuprindea numaĭ cuvintele acestea puține: „Acum sciŭ, că nu mĕ maĭ iubescĭ, că m'aĭ înșelatŭ. Te părăsescŭ pentru totdeuna. Nu ne veĭ maĭ revedé nicĭ pe mine nicĭ prunca ta în viața acésta. Dumnedĕŭ să te ierte, pe cum te-am ĭertatŭ eŭ! Gabriela.“ La cetirea acestorŭ cuvinte îmĭ perduĭ conscĭința și căduĭ la pămîntŭ. Dar desperarea și îngrijarea mĕ treziră. Alergaĭ din casă, mĕ urcaĭ într'o birje și grăbiĭ la poliție. Acolo spuseĭ întîmplarea și promiseĭ o remunerare mare pe sama aceluia, care va găsi pe soția mea. Telegrafulŭ duse vestea în tóte părțile, polițiștĭ esperți porniră în tóte direcțiunile, éră eŭ odihniam numaĭ atuncia, câudŭ picĭórele nu mĕ maĭ puteaŭ purta. Septĕmânĭ și lunĭ ținură cercetările, însă nicĭ o urmă a soțieĭ mele nu se putu găsi. Desperarea, ce mĕ chinuia fără încetare, și oboselile, carî nu le maĭ puteam învinge, m'aŭ aruncatŭ în sfârșitŭ la patŭ. În fantasările mele febrile strigam neîncetatŭ după soția și fiica mea. Le vedeam palide și chinuite de rane grozave, și privirea li-se sfârșia învinovățindu-mĕ pe mine. Mĕ înșelnătoșaĭ și pornii éră. Am cutrieratŭ neliniștitŭ lumea anĭ întregĭ, dar n'am datŭ de nicĭ o urmă a celorŭ perite, și numaĭ Dumnedĕŭ scie, ce s'aŭ făcutŭ. Ósele lorŭ póte putredescŭ deja óre unde într'o prăpastie orĭ în fundulŭ unuĭ lacŭ.“

Glasulŭ profesoruluĭ abia se maĭ audia. Elŭ își plecă tristŭ capulŭ, și o lacrimă se scurgea pe fața luĭ la vale. Trecu cu mâna preste ochĭ și se ridică. „Istoria mea s'a sfârșitŭ,“ dise cu glasŭ mișcatŭ, întinzêndŭ luĭ Werner mâna. „M'a alteratŭ totuși maĭ multŭ, de cum gândiam, și mĕ dorescŭ după singurătate. Nu te supĕra decĭ, că mĕ despărțescŭ pentru astădĭ de dta. Dór dacă așa îĭ va plăcé luĭ Dumnedĕŭ, mâne orĭ poĭmâne éră ne vomŭ vedé. M'așĭ bucura nespusŭ, dacă dta m'aĭ cerceta adese în Stock. Veĭ avé să-mĭ vorbescĭ despre planurile dtale și despre timpulŭ, care l'aĭ petrecutŭ în Roma. Învoitŭ eștĭ?“

„Sigurŭ voiŭ veni.“

„Îțĭ mulțămescŭ. Așa dară la revedere, Werner!“

Și se departă. Éră Werner privia mișcatŭ în urma luĭ, până dispăru la o cotitură a ziduluĭ.

II.

Trecuseră câteva septĕmânĭ. Werner la începutŭ a trecutŭ maĭ în fiesce care ḑi de pe insula mănăstiriĭ, pentru ca să povestéscă cu bĕtrânulŭ sĕŭ prietinŭ. Dar în timpulŭ din urmă și-a răritŭ visitele totŭ maĭ tare și s'a făcutŭ din ḑi în ḑi totŭ maĭ închisŭ și maĭ tăcutŭ. O amărăciune taĭnică părea că-lŭ chinuesce, dar elŭ o închise în inima sa și încunjura totdeuna rĕspunsulŭ la întrebările prietiniloru sĕĭ îngrijațĭ. Privirile Reginei încă cercaŭ adese cu îngrijare în fața luĭ, câudŭ elŭ ședea cu mapa sa față în față cu ea. Dar nicĭ o întrebare nu ieși din gura eĭ. În timpulŭ din urmă încunjura ea cu multă grije chiarŭ și petrecerea cu elŭ singurŭ. Ea credea, că i-a ghicitŭ taĭna, și apoĭ se temea și de Vincențiŭ, care pândia cu temere selbatică petrecerea eĭ cu pictorulŭ. Din câudŭ în câudŭ se născură deja și scene neplăcute între ceĭ doĭ mirĭ, și nu suferia îndoélă, că flăcăulŭ ar fi cercatŭ prilejulŭ de a-și descărca rĕsbunarea asupra luĭ Werner, dacă nu s'ar fi temutŭ, că ar perde câștigulŭ, care-lŭ avea elŭ și tatălŭ sĕŭ din cunoscința pictoruluĭ. Așa își ascundea decĭ ura și furia și-și amâna rĕsbunarea până la altă vreme.

Într'o dupăamédă frumósă păși Werner repede de-a lungulŭ țĕrmuluĭ printre căsuțele pescarilorŭ, dar deodată își stîmpĕră pașiĭ, câudŭ vĕḑu căsuța bĕtrânuluĭ Ambrosiŭ. Cu băgare de samă se apropiă de ea și se vîrî în umbra unuĭ socŭ, care-și estindea ramiĭ preste o grămadă de lemne. Pe banca de lângă ușe ședea Regina. Ea avea în pólă nisce pânză dură, dar albă, și era așa de cuprinsă cu cusutulŭ, câtŭ nu băga de locŭ samă la cele ce se petreceaŭ în juru-i. De aceea se ridică spăriată, câudŭ fără de veste audi pașĭ, și o umbră se aședă pe lucruiŭ eĭ.

„Dta eștĭ, dle Werner?“ dise ea adunându-și lucrulŭ. „Tata nu e acasă — și —“

„Rĕmâĭ, Regino,“ dise pictorulŭ aședându-și mâna pe brațulŭ eĭ. „Pe tine te-am cercatŭ, ca să-țĭ facŭ o mărturisire, de cumva vreĭ, să mĕ asculțĭ.“

„Trebue, să o ascultŭ?“ întrebă ea cuprinsă de spaimă.

„Da, Regino, trebue,“ îĭ dise Werner. „Multă vreme m'am luptatŭ cu mine însu-mĭ, dar nu maĭ potŭ, să tacŭ, dacă nu vreŭ, să perŭ. — Regino, nu te supĕra pe mine, nu te întórce dela mine, dacă-țĭ spunŭ, că te iubescŭ.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ și îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie veĭină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** și **roșu**. — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediț. III. Blașiŭ 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincialŭ **primŭ** ediția a II-a broș. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blașŭ 1881 broș. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

---

[1]) Kazy o. c. L. V. p. 23; Tabular. Congreg. de propag. fide vol. 57 fol. 25.

[2]) Densușanŭ. »Documente« la 1640; Șaguna »Istoria bis. ortod.« T. II. pag. 260.

[3]) Raportulŭ legatuluĭ *Paulŭ Lászlófy* către Ferdinandŭ III de datŭ 7 Oct. 1642: »Princeps dixit Patriarcham Munkacsiensem religionem suam mutasse, et tum ob id, tum vero quod morum esset dissolutissimorum, communitati displiceret.« Cfr. Basilovics Fund. Coriath. I. pag. 67.

[4]) Ciparĭŭ »Acte și Fragmente« pag. 197, 198; Documente istorice despre starea polit. și ierarchică a Românilorŭ. Viena 1850 p. 111.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipărităŭ prețulŭ. fl. 2.50 și 3.50.

Economie.

Muşchiĭ de pe pomĭ se crede, că suntŭ periculoşi pentru desvoltarea pomilorŭ. Suntŭ însă horticultorĭ, carĭ o négă acésta. Considerându, că muşchiĭ împedecă contactulŭ scórţeĭ cu aerulŭ, şi că pomiĭ obduşĭ cu muşchĭ de comunŭ prospiţiézá rĕŭ, pe dreptulŭ se susţine, că eĭ suntŭ stricăcioşi, din care causă grădinariĭ diligenţi curăţă muşchiĭ de pomĭ cu o perie aspră, érá pomiĭ curăţiţĭ îĭ ungŭ cu varŭ, ca să nu se producă de noŭ muşchĭ pe eĭ. Metodulŭ acesta de a apĕra pomiĭ de muşchi nu conduce totdeuna la scopŭ. Pentru aceea s'aŭ făcutŭ şi alte încercărĭ în privinţa acesta. Americanulŭ Waite a aflatŭ, că mijlocululŭ celŭ maĭ acomodatŭ spre stirpirea muşchilorŭ este mixtura de bordeaux. Waite la începutulŭ esperimentărilorŭ sale a preparatŭ o soluţiune de bordeaux tare, solvindŭ în 50 de litre de apă 2.7 kgr vitriolŭ de aramă şi 1.8 kgr de var arsŭ. Cu solnţiunea acésta fiindŭ stropitŭ pomulŭ, muşchiĭ s'aŭ îngălbinitŭ şi apoĭ aŭ picatŭ de pe elŭ. Scopulŭ se ajunge şi cu soluţiune maĭ slabă, ánume amestecându în 225 de litre de apă 2.7 kgr de vitriolŭ de aramă şi 1.8 kgr varŭ arsŭ-numaĭ câtŭ în stropire să nu fimŭ cu cruţare.

Retezarea arborilorŭ şi rărirea ramilorŭ uscaţi orĭ prea deşi de pe eĭ se face de comunŭ primăvara. Ea se póte face însă şi acum pe la finea luĭ Iuniŭ. Avantajulŭ retezării din Iuniŭ stă în aceea, că fiindŭ suculŭ destulŭ de abundantŭ nu e periculŭ de a se usca arborele. Rana causată prin retezare încă se vindecă curêndŭ. La retezare să fimŭ cu luare aminte, să nu rĕmână cotóre pe trunchiŭ orĭ pe ramĭ, căcĭ acestea detragŭ multŭ din frumseţa arboreluĭ.

Cum se potŭ scutĭ caşiĭ în contra strepeţilorŭ? Este prea cunoscutŭ, că vara voindŭ a conserva caşiĭ timpŭ maĭ îndelungatŭ, eĭ suntŭ atacaţĭ de strepeţĭ. De aceştĭ óspeţĭ moleştĭ, ne spune o fóe economică din Helveţia, ne putemŭ mântui uşorŭ, presărându printre caşiĭ bine curăţiţĭ ĭerba numită „Sânzuene" (Hypericum perforatum) orĭ ramurĭ de arinŭ. Şi maĭ cu scopŭ este a întrebuinţa hemeiŭ în locululŭ plantelorŭ amintite. Hemeiulŭ pe lângă scutirea de strepeţĭ maĭ împrumută caşuluĭ şi o aromă plăcută.

Scólă agronomică în Lugoşŭ. La iniţiativa reuniunĭĭ economice din comitatulŭ Caraşŭ-Severinŭ s'a înfiinţatŭ în Lugoşŭ o şcólă agronomică, care se va deschide la tómnă. De o cam datá se vorŭ primi ca internişti la şcólă 16 alumnĭ. Precum cetimŭ în „Köztelek", directorulŭ şcóleĭ va fi Fényes Károly, secretariulŭ reuniunĭĭ economice.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Ploile din septĕmânile trecute aŭ provocatŭ o mare scădere a temperaturei, încâtŭ se pare, că ne aflămŭ în lunile de tómnă, şi nu pe timpulŭ solstiţiuluĭ de vară. Stricăciunea produsă de rĕcélă consistă maĭ alesŭ în aceea, că se împedecă desvoltarea plantaţiunilorŭ şi cócerea grânelorŭ. Pe unele locurĭ a făcutŭ multă daună grindina, şi economiĭ nostrĭ, carĭ nicĭ până adĭ nu vorŭ să înţelégă avantajele asigurărilorŭ, érăşĭ suntŭ reduşĭ la sapă de lemnŭ, şi după secere pe mulţĭ vomŭ avé póte durerea de a-ĭ vedé plecându la cerşitŭ, fiindcă le-a nimicitŭ ghéţa semménătorile. Totŭ în urma ploilorŭ pe icĭ pe colé aŭ esundatŭ rîurile causându daune considerabile.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a luatŭ o direcţiune maĭ solidă. Se vede, că schimbarea vremiĭ a însufiatŭ îngrijirĭ comercianţilorŭ de bucate. Bucatele preste totŭ aŭ fostŭ maĭ cercate decâtŭ în septĕmânile precedente, şi preţuluĭ încă li-s'a urcatŭ. *Grâŭ* a sositŭ multŭ în capitală, cu tóte acestea nu a fostŭ de ajunsŭ spre a mulţămi pe cumpĕrătorĭ şi morile, pentru carĭ s'a cumpĕratŭ cuantităţĭ maĭ de grâŭ şi încă cu preţurile cerute de vîndĕtorĭ. Faţă de septĕmâna trecută preţulŭ grâuluĭ a crescutŭ cu 30—35 cr. la m. m. fiindŭ circulaţiunea septĕmânală cam de 140,000 m. m. *Sĕcară* încă s'a oferitŭ de-ajunsŭ; necumpĕrându-se pentru esportŭ, preţulŭ ĭ-a scăzutŭ vîndĕndu-se cu fl. 5.05—5.35 după calitate. *Ovĕsŭ* a fostŭ cercatŭ, s'a vîndutŭ 5—6000 m. m. cu fl. 6.50—6.80. *Cucuruzŭ* s'a oferitŭ puţinŭ faţă cu septĕmânile precedente şi s'a plătitŭ numaĭ cu fl. 4.65—4.70

Tîrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch este maĭ slabŭ decâtŭ în septĕmânile precedente scăzêndŭ preţulŭ rîmătorilorŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 46—46 ½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 42—43 cr., *marfă ţerănéscă* 43—45 cr., *sêrbescĭ* 42—44 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 26 Iuniŭ st. n. 1894.

Renta de aurŭ ung. 4%	120.60
« « coróne r. ung.	95.05
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	124.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	127.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonurĭ rurale ung.	95.25
« urbariale ung.	—.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	100.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	149.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	142.25
Renta de hârtie austriacă	98.15
« « argintŭ austriacă	98.—
« « aurŭ austriacă	120.75
Losurile austr. din 1860.	158.—
« Vienei	176.—
Acţiunile bancei austro-ungare	1000.—
« « de creditŭ ung.	442.75
« « « « austr.	349.80
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	127.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.25
Galbenĭ împĕrăteştĭ	5.89
Napoleon-d'orĭ	9.96
Mărcĭ 100 imp. germane	61.40
Londra 10 Livres ştерlingĭ	125.25

Posta redacţiuniĭ. Oficiŭ parochialŭ *Gyulafalva*. De aicĭ se trimitŭ treĭ esemplare sub o legătură. Causa neprimiriĭ foiĭ este numaĭ posta din locŭ. Dacă sosescŭ celelalte dóuĕ esemplare regulatŭ, trebue să soséscă şi alŭ treilea. Binevoiţĭ a cerca regulatŭ la postă. — Dlŭĭ *I. Şerbanŭ*. Gratis.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Doĭ învĕţăceĭ

români, din case bune, se caută pentru prăvălia Reuniunĭĭ de consumŭ asociare în Blaşŭ. Reflectanţiĭ potŭ cere informaţiuni despre condiţiunĭ dela conducĕtoriulŭ prăvălieĭ dlŭĭ *Adrianŭ Furcă*.

Pentru Direcţiune
(17) 2—2 **Dr. V. Hossu.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ**, de colorare respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte**, dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa locului, precum şi **renovarea de iconostase** cu prĕţurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înaiute se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câştigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
(6) 20—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(18) 1—6
„The Gresham"
societate de asigurare pe viaţă în LONDRA.
Filiala pentru Austria:
Viena, I, Giselastrasse I,
în casa societăţiĭ.
Filală pentru Ungaria:
Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,
în casa societăţiĭ.

Activa societăţiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ şi interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Piătirĭ pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existinţa societăţiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspredece lunĭ s'aŭ presentatŭ la societate pentru propuneri nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ întrate dela existinţa societăţiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte şi tarife, pe basa cărora societatea extradă poliţe, precum şi formulare de propuneri se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenţi în tóte oraşele maĭ marĭ ale monarchieĭ austro-ungare şi prin filialele pentru Austria şi Ungaria, precum şi prin
Agentura gen. pentru Transilvania în Clusŭ.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 7 Iuliŭ 1894. Numĕrulŭ 29.

Preoţimea şi politica.

În locŭ să recunóscă domniĭ dela cârmă, că cestiunea românéscă este unŭ rĕŭ, pe care dînşiĭ, ceĭ ce l'aŭ pricinuitŭ, suntŭ datorĭ a-lŭ vindeca; în locŭ să se ocupe seriosŭ de cestiunea acésta, care ţine în ferbere şi nemulţămire adâncă treĭ milióne de cetăţenĭ; în locŭ să delăture causa rĕuluĭ: eĭ umblă să sugrume mişcarea românéscă şi să ascundă rĕulŭ.

Aŭ prigonitŭ şi prigonescŭ diaristica nóstră, aŭ aruncatŭ în temniţă pe ceĭ ce s'aŭ espusŭ pentru némulŭ lorŭ, aŭ disolvatŭ comitetulŭ naţionalŭ, ba aŭ făcutŭ chiarŭ paşĭ diplomaticĭ pe lângă guvernulŭ Românieĭ; aŭ ajunsŭ a se lupta până cu studenţiĭ universitarĭ şi cu băeţiĭ din şcólele mediĭ, — şi mişcarea românéscă totŭ esistă, cresce şi se face din ce în ce maĭ ameninţătóre.

Ce era decĭ de făcutŭ.

S'a inventatŭ unŭ noŭ mijlocŭ de asuprire. Acum e vorba, că *preoţimea* este causa mişcărieĭ românescĭ.

Până acum eraŭ numaĭ câţĭva inteligenţĭ nădrăgarĭ. Acum suntŭ *preoţiĭ*, eĭ, carĭ pururea petrecŭ împreună cu poporulŭ şi carĭ din firea oficiuluĭ lorŭ suntŭ adevăraţiĭ conducĕtorĭ aĭ poporuluĭ.

La lucru dar. Acum e vorba, să fie nimicită preoţimea, saŭ celŭ puţinŭ să fie oprită dela participarea în politică.

Asta a spus'o însu-şĭ ministrulŭ de interne Hieronymi, cândŭ cu faĭmósa primire a deputaţiuniĭ în causa preotuluĭ din Suciŭ.

Şi cum gândesce guvernulŭ a-şĭ ajunge scopulŭ de a opri pe preoţĭ dela participarea în politică?

Prin archiereĭ.

Asta a dis'o totŭ ministrulŭ de interne Hieronymi.

Ca guvernulŭ să nu nutréscă prea marĭ speranţe, şi ca nu cumva să se afle preoţĭ slabĭ de ângerŭ, carĭ să se înspăimînte de grozava întreprindere a dluĭ Hieronymi, trebue să ne spunemŭ fără reservă părerea nóstră, care în cestiunea acésta — fiindŭ vorba de noĭ — totŭ va cumpĕni ceva.

Apoĭ s'o scie guvernulŭ, că planulŭ sĕŭ de a reţiné preoţimea nóstră dela participarea în lupta politică naţională este celŭ maĭ nebunŭ lucru din câte şĭ-a propusŭ.

S'o scie guvernulŭ, că este învĕţătura bisericeĭ nóstre catolice, apostolice romane, că preoţiĭ nu numaĭ aŭ *dreptulŭ*, ci şi *datorinţa* de a lua parte în viaţa politică.

Nu vorbimŭ aicĭ despre preoţĭ, întru câtŭ suntŭ *cetăţenĭ*. Pentru că nu póte să fie omŭ atâtŭ de prostŭ, care să tragă la îndoélă faptulŭ, că şi preoţiĭ suntŭ cetăţenĭ şi încă dintre ceĭ maĭ valoroşĭ, că prin urmare potŭ să ĭea parte în viaţa politică.

O recunósce acésta altmintrea şi ministrulŭ nostru de interne. Pentru că dacă nu o ar recunósce, atunci elŭ însu-şĭ ĭ-ar împedeca pe preoţĭ dela participarea în politică şi nu şĭ-ar maĭ lua ostenéla a recurge la sprijinulŭ archiereilorŭ.

Noĭ vorbimŭ aicĭ despre preoţĭ, *întru câtŭ suntŭ preoţi*. Şi în înţelesulŭ acesta susţinemŭ, că preoţiĭ nu numaĭ aŭ *dreptulŭ*, ci şi *datorinţa* de a se amesteca în viaţa politică.

Ce este întru adevĕrŭ *viaţa politică?* Este manifestarea esternă a vieţeĭ interne a individuluĭ şi în consecinţă a societăţiĭ întregĭ, este viaţa publică-socială a omuluĭ, consideratŭ ca individŭ şi ca membru alŭ societăţiĭ maĭ restrînse şi maĭ largĭ, în alŭ căreĭ mijlocŭ petrece.

Astfelŭ fiindŭ, este datorŭ fiesce care omŭ, să grijéscă şi să lucre, pentru ca în viaţa acésta publică-socială, adecă în viaţa politică, să *nu* se întîmple nimicŭ, ce ar fi în opositie cu viaţa internă.

Viaţa internă însă este zidită tótă pe religiune. Nu este decĭ permisŭ, ca în viaţa publică să se întîmple nimicŭ, ce ar fi în opositie cu sentimentulŭ religiosŭ alŭ membrilorŭ societăţiĭ politice.

Şi cine este păzitoriulŭ religiuniĭ? — Preoţiĭ. Preoţiĭ decĭ aŭ nu numaĭ *dreptulŭ*, ci şi *datorinţa* de a lua parte în viaţa politică, şi dacă nu o facŭ, nu-şĭ pricepŭ chemarea orĭ îşĭ tradézĕ biserica, aĭ căreĭ ministri suntŭ.

E vorba însă, că óre în viaţa nóstră

Feuilleton.

Sfîntulŭ Petru.

Evangeliile nu referescu despre niciŭ unulŭ dintre apostolĭ atâtea, câte referescŭ despre apostolulŭ Petru. Elŭ se chema la începutŭ *Simonŭ fiulŭ luĭ Iona* (Mt. 16, 17) saŭ *Simonŭ alŭ luĭ Ioanŭ* (Io, 21. 15), era din Betsaida cea de lângă malulŭ apusénŭ alŭ mărieĭ Galileĭ (Io. 1, 45) şi deprindea dimpreună cu fratele sĕŭ Andreiŭ profesiunea pescăritului (Mt. 4, 18; Mr. 1, 29). Ambiĭ fraţĭ eraŭ adâncŭ pĕtrunşĭ de sperările mesiane ale poporuluĭ, şi cândŭ auḑiră despre activitatea cea minunată a luĭ Ioanŭ Botezătoriulŭ, alergară la dînsulŭ şi se înşirară între învĕţăceiĭ luĭ (Io. 1. 40). Ioanŭ Botezătoriulŭ îndrumă pe Andreiŭ preste puţinŭ la Isusŭ, ĕră Andreiŭ conduse apoĭ pe Simonŭ la Mesia (Io. 1, 41 ur.). Deja atuncia a datŭ Isusŭ luĭ Simonu numele Chifa saŭ Petru predicendu-ĭ prin numele acesta simbolicŭ o destinaţiune estraordinară. De aci încolo Petru se alipi de Mântuitoriulŭ, şi de câte orĭ manifesta acesta viaţa sa divino-umană, Petru îlŭ observa cu intimitatea cea maĭ mare şi corĕspundea daruluĭ chemărĭĭ sale atâtŭ prin credinţă declarată şi tare, câtŭ şi prin iubire înfocată. Adevĕratŭ că însufleţirea, ce-lŭ înflăcăra pentru Isusŭ, îlŭ răpia de multe orĭ, să vorbéscă şi să lucre fără precugetare, dară Mântuitoriulŭ chiarŭ pentru aceea s'a şi dimisŭ a-lŭ educa povĕţuindu-lŭ cu înţelepciunea sa cea dumneḑeéscă, până cândŭ pe urmă ĭ-a succesŭ a lămuri aplicările şi însuşirile luĭ cele nobile. Nu preste multŭ se întîmplă minunata prindere de pesci, care convinse pe Petru întru atâta despre ḑeitatea luĭ Isusŭ, încâtŭ îĭ stórse cuvintele: *Eşĭ dela mine, că pĕcătosŭ suntŭ eu, Dómne.* Dară Mântuitoriulŭ nu a eşitŭ dela dînsulŭ. ci ĭ-a ḑisŭ: *Nu te teme, de acum veĭ vîna ómenĭ.* Şi Petru a cuprinsŭ înţelesulu acestorŭ cuvinte şi *lăsându tóte a mersŭ după elŭ* (Luc. 5, 4 urr.). Prin alipirea acésta de Isusŭ a meritatŭ Petru, să fie pusŭ în fruntea miceĭ cete de credincioşĭ (Mt. 10, 2: *Ĕră numele acelorŭ doispreḑece apostoliĭ suntŭ acestea: Celŭ dintâiŭ Simonŭ, celŭ ce se ḑice Petru, şi Andreiŭ* şcl.; Mr. 3, 16; Luc. 6, 13). De aci încolo evangeliştiĭ istorisescŭ cu multŭ adevĕrŭ psihologicŭ şi cu de-amĕnuntulŭ, cum se arunca Petru din ünŭ estremŭ în altulŭ, după cum lucra dînsulŭ condusŭ fiindŭ acum de încrederea în chemarea sa cea dumneḑeéscă, acum de încrederea în puterile sale proprii. V. Mt. 14, 28 urr.; — Mt. 16, 22; Mr. 8, 32; — Mt. 17, 4; Mr. 9, 4; Luc. 9, 33; — Mt. 17, 23; — Mt. 19, 27; Mr. 10, 28; Luc. 18, 28; — Io. 13, 6 urr.; — Mt. 26, 33 urr.; Mr. 14, 29 urr.; Luc. 22, 31 urr.; Io. 13, 36 urr.; — Mt. 26, 40 urr.; Mr. 14, 37 urr. Tăria credinţeĭ sale o manifestă maĭ alesŭ, după ce Mântuitoriulŭ a promisŭ de mâncare şi beutură trupulŭ şi sângele sĕŭ, şi după ce mulţĭ dintre învĕţăceĭ l'aŭ părăsitŭ ḑicendŭ: *Greŭ este acestŭ cuvîntŭ, cine póte a-lŭ asculta?* Isusŭ întorcendu-se către ceĭ doispreḑece ĭ-a întrebatŭ: *Aŭ dóră şi voĭ veţĭ, să vĕ duceţi?* Petru atuncia îndată ĭ-a răspunsŭ: *Dómne, la cine vomŭ merge? Cuvintele vieţeĭ eterne aĭ, şi noĭ amŭ credutŭ şi amŭ cunoscutŭ, că Tu eştĭ Christosŭ Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ viŭ* (Io. c. 6). Încă şi maĭ serbătorésca a fostŭ mărturisirea, ce a făcut'o Petru pe calea către Cesarea luĭ Filipŭ ḑicendŭ: *Tu eştĭ Christosŭ Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ viŭ.* Arĕtândŭ Petru prin tăria acésta a credinţeĭ, că elŭ e demnŭ de chemarea, care ĭ-a destinat'o Mântuitoriulŭ, acesta îĭ descopere acum chemarea aceea rostindŭ cuvintele: *Tu eştĭ Petru, şi pe pétra acésta*

publică de statŭ întîmplatu-s'a ceva contrariŭ cu sentimentulŭ religiosŭ alŭ poporului?

Credemŭ, că dela rĕspunsŭ putemŭ să ne privimŭ dispensaţi. Aŭ nu suntŭ proïectele bisericescĭ ale guvernului cea maĭ eclatantă vătĕmare a sentimentului religiosŭ alŭ poporuluĭ nostru? Aŭ persecuţiunile luptătorilorŭ pentru libertate naţională, persecuţiunile tinerimiĭ, prigonirea limbeĭ în biserică, şcólă, administraţie şi justiţie, nu suntŭ tóte vătĕmarea sentimentuluĭ religiosŭ alŭ poporuluĭ nostru? Aŭ dóră noĭ ne-amŭ făcutŭ Românĭ şi nu Dumnedĕŭ? Aŭ nu Dumnedĕŭ a săditŭ în pepturile nóstre dorulŭ de libertate? Aŭ nu însu-şĭ Dumnedĕŭ a datŭ Apostolilorŭ darulŭ limbilorŭ, ca tóte popórĕle în a orŭ limbă să priméscă bunăvestirea mântuiriĭ?

Cum ar puté decĭ preoţimea română să se absţină dela lupta politică?

Şi cum póte guvernulŭ spera, că va afla archiereĭ românĭ, carĭ să se încumete a încerca oprirea preoţimiĭ nóstre dela viaţa politică?

Unŭ asemenea archiereŭ nu ar fi păstoriŭ, ci năĭmitŭ. Şi póte fi sigurŭ unŭ asemenea archiereŭ, că glasulŭ ĭ-ar rĕsuna în pustie.

Lase-să dar domniĭ ţileĭ de fantasmagoriĭ. Cestiunea românéscă nu se va resolvi nicĭ prin prigonirea potentată a preoţimiĭ.

Preoţimea a condusŭ totdeuna poporulŭ românescŭ în tóte întreprinderile luĭ şi-lŭ va conduce şi de aci înainte. Şi nu va fi putere luméscă, prin care să se pótă despărţi clerulŭ de poporŭ.

Dacă guvernulŭ vre binele ţĕreĭ, dea Românilorŭ aceea, ce le-a datŭ Dumnedĕŭ. Dumnedĕŭ e totuşĭ maĭ puternicŭ decâtŭ guvernulŭ pestanŭ. Şi Româniĭ nu vorŭ lăsa nicĭ odată, ca mariĭ stăpânĭ din Budapesta să le răpéscă aceea, ce dela Dumnedĕŭ aŭ primitŭ.

Noĭ vomŭ merge înainte, până ce dreptatea nóstră va triumfa.

Preoţi cu crucea 'n frunte!

Din unŭ ţinţariŭ unŭ armăsariŭ. — Unŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ în numeriĭ 137 şi 138 din incidentulŭ cunoscutŭ alŭ părinteluĭ Maĭorŭ din Roşia de munte strigă în lumea largă, că naţiunea română e ameninţată de *„şcóla nóuă din pisculŭ Tîrnavelorŭ“*, pentru că acésta ĭ-a spusŭ şi-ĭ va spune şi în viitoriŭ şi dînsuluĭ şi orĭ şi cuĭ francŭ adevĕrulŭ nemascatŭ.

Însu-şĭ dlŭ corespondentŭ recunósce, că *„n'a fostŭ la Românĭ, de cândŭ e lumea, cestiune studiată cu atâta profunditate şi erudiţiune, ca şi cestiunea S. Uniriĭ in ţilele din urmă,“* se înţelege dela sine, că prin *„Clarissimiĭ Doctorĭ în teologie“* în colónele „Uniriĭ“. Dacă însu-şĭ dlŭ corespondentŭ o recunósce acésta, — ceea ce de altcum aŭ recunoscut'o şi alţiĭ, şi chiarŭ şi gr. orientalĭ, [1]) — atuncĭ ar urma, că dacă dînsulŭ nu se unesce cu resultatele aceluĭ studiŭ, totŭ cu atâta *„profunditate şi erudiţiune“* să ne combată. În locŭ de acésta însă umblă, să agite spiritele cu cuvinte ca *„elevĭ aĭ institutelorŭ Iesuitice“*, *„rózsa füzér“*, *„Krisztus irgalmaz nekünk“*, *„Dominus vobiscum“* şi altele, ĕră printre şire se vede, că scopulŭ adevĕratŭ alŭ lungeĭ corespondinţe este, să dea câteva lovituri părinteluĭ Maĭorŭ. Şi fiindŭ că noĭ amŭ arĕtatŭ, că ceea ce a disŭ atuncĭ despre părintele Maĭorŭ, este unŭ ce multŭ maĭ inocentŭ, decâtŭ să ne facemŭ cine scie ce spaĭmă, s'a acăţatŭ şi de noĭ. Dacă o ar merita totŭ lucrulŭ, atuncĭ amŭ puté arĕta din tótă stilisarea corespondinţeĭ de sub vorbă spiritulŭ adevĕratŭ farisaicŭ, ce transpiră din ea spre a aţiţa împotriva bisericeĭ nóstre. Aşa de pildă espune lucrulŭ astfelŭ, ca şi cum părintele Maĭorŭ ar ţiné procesiuni, litaniĭ şi rozsafüzér-orĭ latine, din ce nicĭ unŭ cuvîntŭ nu e adevĕratŭ. Binevoéscă corespondentulŭ a scrie unŭ studiŭ cu *„profunditate şi erudiţiune“* despre *„aşedĕmintele seculare ale bisericeĭ românescĭ“* şi *„orientale“*, despre *„înoirile catolice“* introduse în sinulŭ poporuluĭ românŭ unitŭ, despre *„persónele catolice străine“*, pe carĭ le-a preamăritŭ „Unirea“, şi apoĭ vomŭ sta cu dînsulŭ de vorbă bucurosŭ, şi ce va fi bunŭ şi adevĕratŭ, îĭ vomŭ şi recunósce. La bătaĭ copilărescĭ cu cuvinte ca *„rózsafüzér“*, *„Dominus vobiscum“*, nu vomŭ reflecta decâtŭ atâta, că dacă „Gazeta“ preamăresce chiarŭ şi în articulĭ de fondŭ pe câţĭ francmasonĭ şi „libĕrŭ-cugetătorĭ“ *străinĭ*, noĭ încă nicĭ cândŭ nu vomŭ înceta a „preamări“ pe persónele catolice străine, dacă numaĭ vorŭ merita preamărirea, şi încă chiarŭ şi cu risiculŭ, că ómenĭ ca dlŭ corespondentŭ se vorŭ supĕra pe noĭ. Îĭ vomŭ preamări cu scopulŭ, ca puterea esempluluĭ să producă şi la noĭ atarĭ persóne, pe carĭ să le preamărimŭ, cum amŭ preamăritŭ pe tóte, carĭ aŭ meritatŭ, şi chiarŭ şi pe acelea. în carĭ bizantina „Gazetă“ a aruncatŭ cu tină. Ĕră ce se ţine de părintele Maĭorŭ, dacă dînsulŭ în cele naţionale are o atare purtare, — carea basaţĭ numaĭ pe dlŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“, ca unĭĭ, carĭ cunóscemŭ pe părintele Maĭorŭ, încă nu o putemŭ crede, — atuncĭ nu biserica unită, nicĭ Doctoriĭ dela „Unirea“ suntŭ de vină, căcĭ dela aceştia părintele Maĭorŭ n'a învĕţatŭ nicĭ cândŭ aşă ceva. Ce se ţine, în urmă de Roşienĭ, dela

---

voiŭ zidi biserica mea, şi porţile iadului nu o vorŭ învinge pe ea. Şi voiŭ da ţie cheile împĕrăţieĭ ceriurilorŭ, şi orĭ ce veĭ lega pe pămîntŭ, va fi legatŭ şi în ceriurĭ, şi orĭ ce veĭ deslega pe pămîntŭ, va fi deslegatŭ şi în ceriurĭ (Mt. 16, 16 urr.). În nóptea, în care prinseră pe Isusŭ, Petru a maĭ avutŭ odată ocasiunea de a deplânge cu amarŭ încrederea în energia sa proprie (Mt. 26, 69 urr.; Mr. 14, 66 urr.; Luc. 22, 55 ur.; Io. 18, 17 urr,). După înviarea sa Mântuitoriulŭ concredu apoĭ luĭ Petru puterea supremă în biserica creştină rostindŭ lângă marea Tiberiadeĭ cătră dînsulŭ cuvintele: *Pasce mieluşeiĭ meĭ, pasce oile mele!* (Io. 21, 2—19).

După înăţarea Domnuluĭ la ceriŭ apostolulŭ Petru a rĕmasŭ de o cam dată dimpreună cu ceĭalaltĭ apostolĭ în Palestina, şi după ce Spiritulŭ sîntŭ se pogorîse preste dînşiĭ, Faptele Apostolilorŭ (c. 1—10) ne representă pe s. Petru ca pe acela, care deprinde puterea bisericéscă supremă, ce o primise dela Isusŭ Christosŭ, şi o face acésta fără de a maĭ manifesta nicĭ cea maĭ mică şovăire. Cu bărbăţie mărturisesce s. Petru pe Isusŭ înaintea sinedriuluĭ şi a luĭ Irodŭ Agripa I. Cestŭ din urmă vînândŭ popularitate ucise în anniŭ 42 pe Iacobŭ alŭ luĭ Zevedeŭ şi ţinea pe Petru în prinsóre voindŭ, să-lŭ ucidă şi pe elŭ după serbătórea Pascilorŭ. *Rugăciune se făcea neîncetatŭ dela bisericăcătră Dumnedĕŭ pentru elŭ.* Atuncia Dumnedĕŭ trimise pe îngerulŭ sĕŭ în prinsóre, şi acesta scóse pe Petru de acolo şi dispăru, ĕră Petru mergêndŭ la creştiniĭ adunaţĭ le-a spusŭ cele ce i-s'aŭ întîmplatŭ, şi apoĭ *eşindŭ s'a dusŭ într'altŭ locŭ.* Aci s. Luca părăsesce istoria apostoluluĭ Petru.

Din alte isvórĕ sciinŭ, că s. Petru a petrecutŭ maĭ înainte de repetite orĭ în Antiochia. Tradiţiunea susţine, că dînsulŭ a manifestatŭ unŭ interesŭ fórte viŭ de biserica din Antiochia şi a condus'o ca celŭ dintâiŭ episcopŭ alŭ eĭ dela anulŭ 36 până la 42.

Locŭlŭ acela, în care s. Petru s'a dusŭ după scăparea luĭ cea minunată, a fostŭ Roma. Faptulŭ acesta îlŭ adeverescŭ mărturisirile celorŭ vechĭ [1]). Astfelŭ se esplică apoĭ uşorŭ şi împrejurarea aceea, că s. Pavelŭ în epistola, ce a îndreptat'o cătră Romanĭ, presupune în Roma o biserică înfloritóre şi bine organisată. S. Petru a întemeiatŭ şi a organisatŭ biserica acésta şi a condus'o în restimpŭ de 25 anĭ (42—67 d. Chr.). S. Luca încă se vede, că nu a aflatŭ de lipsă a urmări şi maĭ departe istoria apostoluluĭ Petru, de óre ce presupunea, că Teofilŭ, pe sama căruia a scrisŭ Faptele Apostolilorŭ, petrecêndŭ în Roma o cunósce de ajunsŭ. Pentru ca s. Petru să călĕtoréscă şi să se aşeđe în Roma, se vede că l'a îndemnatŭ în privinţă îndoită încreştinarea sutaşuluĭ Cornelĭŭ. De o parte s'a deschisŭ adecă apostoluluĭ prin încreştinarea acésta a unuĭ păgânŭ unŭ câmpŭ fórte vastŭ alŭ uneĭ activităţĭ apostolice, carea o putea organisa maĭ uşorŭ din centrulŭ lumiĭ păgâne, ĕră de altă parte încreştinarea aceea ĭ-a câştigatŭ cunoscinţa unuia dintre membriĭ ginţiĭ Cornelie, ĕră cunoscinţa acésta putea să-ĭ deschidă multe dintre casele cele maĭ vĕdute ale Romeĭ, şi astfelŭ putea, să uşoreze fórte multŭ întroducerea religiuniĭ creştine în inima lumiĭ păgâne.

Însă episcopatulŭ s. Petru din Antiochia şi din Roma nu avemŭ să ni-lŭ închipuimŭ aşa, că s. Petru după aceea nu ar maĭ fi părăsitŭ Antiochia şi maĭ târdiŭ Roma pe timpŭ maĭ lungŭ. Avemŭ adecă, să ne aducemŭ aminte, că s. Petru a fostŭ unuiŭ dintre aceĭa, cărora le-a disŭ Mântuitoriulŭ, să mérgă în tótă lumea şi să înveţe tóte popórĕle. Să nu ne mirămŭ decĭ, dacă după Gal. 1, 18 s. Pavelŭ află pe s. Petru în anulŭ 39 în Ierusalimŭ. Ĕră în Roma s. Petru nu putea, să rĕmână după anulŭ 42 necurmatŭ deja şi din causa, că pe la anulŭ 50 împĕratulŭ Claudiŭ alungă pe toţi Iudeiĭ din Roma, şi de esilarea acésta nicĭ Iudeo-creştiniĭ nu aŭ fostŭ scutiţi. [1]) Pe apostolulŭ Petru preste puţinŭ după alungarea acésta îlŭ aflămŭ pentru aceea în Ierusalimŭ conducêndŭ conciliulŭ Apostolilorŭ (Fapt. 15, 1 urr.). Chiarŭ în Ierusalimŭ presenţa luĭ maĭ îndelungată nu era aşa de lipsă, de óre ce biserica de aci avea de povĕţuitoriŭ pe s. Iacobŭ alŭ luĭ Alfeŭ. Întru adevĕrŭ şi aflămŭ din măr-

[1]) Eus. H. E. 2, 13; s. Epif. haer. 27; s. Ieron. de virr. ill. la num. Petru; Paul. Oros. 7, 4; s. Leo M. sermo de ss. app. Petro et Paulo Lact. de morte persec.

[1]) Sueton. Claud. 25.

bărbaţi competenţi scimŭ, că e unŭ neadevĕrŭ, că Roşienii uniţi nu s'ar profesa de Românĭ, ca şi ceĭ neuniţi.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Votarea căsătorieĭ civile în casa de susŭ, care o interpretézĕ liberaliĭ ca învingere strălucită a guvernului actualŭ, în locŭ de a descuraja pe catolicĭ, ĭ-a deşteptatŭ. Dovadă este congresulŭ catolicŭ dela Pojonŭ, la care aŭ participatŭ preste 15 miĭ de catolicĭ din tóte clasele societăţiĭ, începêndŭ dela aristocraţia înaltă până la muncitoriĭ de rîndŭ.

Congresulŭ s'a deschisŭ în 29 Iun. sub presidiulŭ conţilorŭ Zichy Nándor şi Estherházy Miklós Moricz.

În discursulŭ de deschidere contele Estherházy se ocupă pe largŭ de situaţiunea actuală a politiceĭ bisericescĭ, din care resultă pentru catolicĭ grava datorinţă a apĕrăriĭ de sine, care sperămŭ, că cu ajutoriulŭ provedinţeĭ divine va conduce la învingere deplină. Apoĭ aŭ urmatŭ trimiterea telegramelorŭ omagiale cătră Papa, Regele şi primatele Vaszary. S'aŭ ţinutŭ discursurĭ interesante parte în limba magiară, parte în cea germână, anume a vorbitŭ advocatulŭ Otocska despre raportulŭ între biserică şi statŭ, profesorulŭ de teologie Prohaszka a desvoltatŭ „principiile socialismuluĭ creştinŭ“, Mike Károly a vorbitŭ despre autonomia catolică, ĕră Bangha despre condiţiunile politiceĭ bisericescĭ în statŭ. Fiesce care oratorŭ a propusŭ şi câte unŭ proĭectŭ de resoluţiune în sensulŭ cuvîntărĭĭ sale. Cuprinsulŭ proĭectelorŭ de resoluţiune primite cu maioritate de voturi este următoriulŭ: I. Catoliciĭ stându pe terenulŭ religiuniĭ positive, în principiŭ nu potŭ să recunóscă de îndreptăţită despărţirea între biserică şi statŭ; dară faţă cu faptulŭ, că puterea de statŭ în numele statuluĭ în principiŭ s'a declaratŭ întru tóte neatîrnătóre de biserică, află de necesariŭ, ca să se statoréscă liniile sfereĭ de competinţă a ambelorŭ instituţiunĭ suverane. II. Congresulŭ află de urgentă resolvirea cestiunĭĭ referitóre la autonomia bisericéscă a bisericeĭ catolice din Ungaria şi rógă episcopatulŭ catolicŭ, să sprijinéscă şi promoveze acéstă resolvire folositóre bisericeĭ. III. Cestiunea socială, după convingerea congresuluĭ, numaĭ prin rentórcerea la Dumneḑeŭ şi la religiune se póte resolvi; pentru aceea membriĭ congresuluĭ reprobându orĭ ce revoluţiune socială, vorŭ lucra, ca să se dedea muncitoriĭ la cumpĕtŭ şi cruţare, şi se vorŭ sili, ca prin reuniunĭ creştinescĭ să le promoveze interesele materiale, religióse şi morale, şi ca pe fraţi îĭ vorŭ ajuta şi apĕra în casŭ de lipsă. IV. Catoliciĭ din Pojonŭ şi jurŭ aderéză la tóte resoluţiunile luate de congresulŭ regnicolarŭ catolicŭ ţinutŭ în 16 Ian. a. c. în Budapesta şi enunţă: înfiinţarea uneĭ comisiunĭ regnicolare, care, stându pe base catolice, să organiseze apĕrarea legală a drepturilorŭ bisericeĭ catolice şi a societăţiĭ creştinescĭ, atacate pe tóte terenele de cătră statulŭ celŭ fără religiune. Spre scopulŭ acesta aranjatoriĭ congreselorŭ catolice dela Komárom, Şopron, Szabadka, Zsolna, Nagy-Tapolcsány şi Pojonŭ se vorŭ întruni în o comisiune regnicolară sub conducerea aranjatoriloru congresuluĭ din Budapesta. Cu realisarea acestuĭ scopŭ se încredinţéză comitetulŭ aranjatoriŭ alŭ congresuluĭ din Pojonŭ.

Discursulŭ de închidere l'a ţinutŭ contele Zichy Nándor, desvoltându programulŭ politicŭ, care aŭ să-lŭ urmeze catoliciĭ în viitoriŭ, şi închie îndemnându la luptă spre a împedeca sancţionarea legiĭ referitóre la căsătoria civilă obligătóre, şi propunêndŭ, ca congresulŭ să róge pe primatele şi episcopatulŭ catolicŭ, să se presenteze în corpore la regele apostolicŭ, patronulŭ supremŭ alŭ catolicismuluĭ, rugându-lŭ, să denege sancţiunea pentru proĭectulŭ de lege contrariŭ bisericeĭ. Congresulŭ atâtŭ propunerea acésta, câtŭ şi aceea, prin care se urgitézĕ lucrările pentru organisarea politică a catolicilorŭ, le-a primitŭ cu însufleţire mare. Resoluţiunile şi motivarea lorŭ aŭ fostŭ espuse şi esplicate poporuluĭ şi în limba slovacă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII şi în anulŭ acesta în vigilia serbătoriĭ ss. Apostoli Petru şi Paulŭ a cercetatŭ mormîntulŭ sfinţilorŭ-Apostoli spre a-şi împlini îndatinata devoţiune. Basilica s. Petru a fostŭ splendidŭ iluminată. Sfinţia Sa maĭ întâiŭ a adoratŭ sactissimulŭ Sacramentŭ, apoĭ s'a retrasŭ în „Confessione“, unde a binecuvîntatŭ paliile, ce se împartŭ mitropoliţilorŭ. Din 1870 acesta e primulŭ casŭ, că s'aŭ binecuvîntatŭ paliile în biserica s. Petru; în aniĭ trecuţi se binecuvîntaŭ în capela privată a Papeĭ. După terminarea binecuvîntărĭĭ paliilorŭ Sfinţia Sa s'a rugatŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ la mormintele Apostolilorŭ şi numaĭ la 10 óre sara s'a întorsŭ în reşedinţa sa.

Serbătórea principilorŭ Apostolilorŭ s'a celebratŭ cu mare splendóre în capitala lumiĭ creştine. Sute de miĭ de ómenĭ aŭ cercetatŭ mormîntulŭ sfinţilorŭ Apostoli.

Cardinaluluĭ Vanutelli a datŭ unŭ banchetŭ în onórea ministruluĭ residentŭ rusescŭ Iswolsky, fiindŭ de faţă notabilităţile bisericescĭ şi civile ale Romeĭ. La banchetŭ cardinaluluĭ a vorbitŭ cu adâncŭ respectŭ de Ţarulŭ, care a restabilitŭ legătura dintre Rusia şi Vaticanŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 29 a c. a dieteĭ preşedintele comunică camereĭ scripta, prin care ministrulŭ-preşedinte face cunoscutŭ, că Maĭestatea Sa prin autografulŭ de 28 Iuniŭ a. c. invită camera, să-şĭ alégă ablegaţiĭ pentru delegaţiunĭ, carĭ vorŭ fi convocate pe 14 Septembre în Budapesta.

Apoĭ ajunge pe tapetŭ proĭectulŭ de lege despre reforma competinţelorŭ de timbru. Oposiţia combate proĭectulŭ, care are tendinţa de a adauge sarcinĭ nóuĕ pe cetăţenĭĭ, carĭ cércă dreptate. Wekerle apĕrându proĭectulŭ ḑice, că competinţa timbrelorŭ la noĭ nu e mare în raportŭ cu alte state. Négă, că s'ar esecua averea celorŭ miserĭ pentru competinţa de timbru, cum afirmă oposiţia. Guvernulŭ ţintesce, ca să apere şi pe vĕduve şi orfanĭ faţă de advocaţi. Deputaţiĭ Remete şi Polonyi protestézĕ în terminĭ aspri în contra suspiţionărĭĭ corpuluĭ advocaţialŭ. Proĭectulŭ cu modificărĭ puţine şi neînsemnate s'a primitŭ în desbaterea generală şi specială.

Totŭ în aceea-şĭ şedinţă, după ce s'aŭ primitŭ şi în a treia cetire unele proĭecte de legĭ, s'aŭ maĭ alesŭ şi ablegaţiĭ pentru delegaţiunĭ.

Casa magnaţilorŭ în şedinţa din 3 a c. a alesŭ ablegaţiĭ pentru delegaţiunĭ. Cu acéstă ocasiune a succesŭ liberalilorŭ, să lase afară pe treĭ candidaţi de aĭ conservatorilorŭ, anume pe episcopiĭ Schlauch şi Schuster şi pe contele Erdődi István. Totŭ în şedinţa acésta s'aŭ primitŭ fără discusiune maĭ multe proiecte de legĭ votate de camera deputaţilorŭ. Din 3 a c. până în 25 Sept. nu se vorŭ maĭ ţiné şedinţe.

Mercurĭ la 11 óre s'a ţinutŭ ultima şedinţă a dieteĭ înainte de feriile de vară. Şedinţa abia a duratŭ câteva minute. În ea s'a făcutŭ cunoscutŭ, că casa de susŭ a votatŭ maĭ multe proĭecte de legĭ, carĭ vorŭ fi supuse spre sancţionare.

Francia.

Ḑiarele francese fără deosebire de coloritŭ politicŭ caracteriséză pe noulŭ preşedinte alŭ republiceĭ ca omŭ dreptŭ şi iubitoriŭ de pace. Fóea catolică „La Croix“ scrie, că Casimir-Perier nu iubesce pe francmasoni şi duce o viaţă de creştinŭ catolicŭ. De aci se esplică, că şi o parte a monarchiştilorŭ a votatŭ pentru elŭ, ĕră catoliciĭ republicanĭ toţi luĭ ĭ-aŭ datŭ voturile.

Câtŭ ce s'a întrodusŭ în oficiŭ noulŭ preşedinte, îndată şĭ-a esprimatŭ dorinţa, ca ministrulŭ Dupuy să caseze dispositiunea, prin care s'a pusŭ sub secuestru salariulŭ archiepiscopuluĭ de Lyon.

În Francia s'a produsŭ o impre-

---

turisirile celorŭ vechĭ, [3]) că s. Petru pe timpulŭ acesta, şi maĭ înainte de ce s'ar fi reîntorsŭ în Roma, a petrecutŭ în Asia mică, adecă în ţinuturile acelea, cărora le-a îndreptatŭ maĭ târḑiŭ cele dóuĕ epistole canonice. În anulŭ 54 împĕratulŭ Nero a abrogatŭ edictulŭ luĭ Claudiŭ, şi aşa şi s. Petru s'a pututŭ întórce în Roma. Acésta a şi făcut'o curêndŭ după aceea, şi se vede, că dînsulŭ a rĕmasŭ apoĭ în apusŭ până la mórtea sa. Dară nicĭ restimpulŭ acesta nu l'a petrecutŭ totŭ numaĭ în Roma, pentru că s. Pavelŭ în epistola cătră Romanĭ de siguru nu ar fi întrelăsatŭ a saluta în anulŭ 58 şi pe s. Petru, dacă dînsulŭ nu ar fi primitŭ scire pe óre care cale, că acesta pe atuncia nu se afla în Roma.

În s. Scriptură se preḑice modulŭ, în care avea să móră s. Petru (Io. 21, 18), nu se istorisesce însă împlinirea acesteĭ prfoeţiĭ. Acésta o facŭ însă documentele tradiţiuniĭ bisericescĭ. Ele adecă ne spunŭ, că s. Petru, după ce a condusŭ biserica din Roma în decursŭ de 25 aniĭ, a suferitŭ martiriŭ restignindu-se pe cruce cu capulŭ în josŭ, nevoindŭ a fi restignitŭ asemenea Mântuitoriuluĭ lumiĭ. Acésta s'a întîmplatŭ pe timpulŭ persecuţiuniĭ Neroniane în aceea-şĭ ḑi, în care fu decapitatŭ şi s. Pavelŭ, adecă în 29 Iuniŭ 67. [4])

[3]) Orig. la Eus. H. E. 3, 1, 2; Eus. l. c. 3, 4, 3; s. Ieron. de virr. ill. 1; s. Epif. haer. 27, 6.

[4]) S. Clem. Rom. I Cor. 5; Tertul. Scorp. 15; de praescr. haeret. 36; la Eus. H. E. 3, 1.

siune fórte bună prin aceea, că împĕratulŭ Germănieĭ din incidentulŭ înmormîntăriĭ luĭ Carnot a agraţiatŭ pe doĭ ofiţerĭ francesĭ arestaţi pe câte 4 anĭ pentru spionajŭ. Foile socialiste aştéptă, ca noulŭ preşedinte urmându esemplulŭ împĕratuluĭ germânŭ să dea amnestie tuturorŭ condamnaţilorŭ politicĭ.

Dupuy în numele cabinetuluĭ şĭ-a trimisŭ abdicerea sa nouluĭ preşedinte, dară preşedintele totŭ pe Dupuy l'a încredinţatŭ cu formarea cabinetuluĭ, în care aŭ rĕmasŭ toţĭ membriĭ de până acum.

În 3 a c. s'a cetitŭ în cameră şi senatŭ discursulŭ de inaugurare alŭ nouluĭ preşedinte. Preşedintele declară, că chematŭ fiindŭ de adunarea naţională la cea maĭ înaltă demnitate, nu va fi omŭ de partidŭ, ci va fi alŭ Franciеĭ şi alŭ republicеĭ. Condamnă asasinarea luĭ Carnot, esprimându-se în terminĭ fórte măgulitorĭ despre dînsulŭ. Accentuéză, că poporulŭ francesŭ este capace a întruni acele dóuĕ forţe sociale, fără de carĭ popórĕle se nimicescŭ: libertatea şi unŭ guvernŭ, care să fie hotărîtŭ a dosvolta moravurile de lipsă pentru democraţia republicană. Este hotărîtŭ a depune sórtea Franciеĭ după 7 anĭ în alte mânĭ, până atuncĭ însă respectându voinţa naţiuniĭ şi consciŭ de responsabilitatea sa îşĭ va ţiné de datorinţă a-şĭ cunósce drepturile acordate de constituţiune şi a nu ceda din ele. Accentuéză iubirea de pace a Franciеĭ, care conscie de demnitatea sa va rĕmâné marele centru alŭ luminăriĭ spirituale, alŭ toleranţeĭ şi progresuluĭ. Francia îşĭ cunósce epoca: a crede în progresŭ şi a-lŭ voi, acésta însemnéză asigurarea ordiniĭ publice şi a păcĭĭ sociale. Discursulŭ deşi e fără coloritŭ şi se mărginesce la generalităţĭ, totuşĭ a făcutŭ bună impresiune.

După amédĭ a primitŭ noulŭ preşedinte felicitările corpuluĭ diplomaticŭ. Nunţiulŭ din Paris vorbindŭ în numele corpuluĭ diplomaticŭ accentuéză, că cu toţiĭ aŭ simţitŭ crisa durerósă, prin care a trecutŭ Francia, apoĭ adauge, că în numele suveranilorŭ şi alŭ sĕŭ corpulŭ diplomaticŭ esprimă cele maĭ cordiale felicitărĭ distinsuluĭ bărbatŭ, a căruĭ calităţĭ nobile a îndemnatŭ pe cetăţenĭ, să-lŭ alégă pentru cea maĭ înaltă demnitate. Din tótă inima doresce, ca sub conducerea înţeléptă a nouluĭ preşedinte Francia, acéstă ţară frumósă, să înainteze din ce în ce spre prosperarea materială, care o admiră lumea, precum şi spre acele bunurĭ maĭ înalte, carĭ suntŭ cele maĭ sigure garanţe a saluteĭ sociale. Preşedintele Casimir-Perier mulţămindŭ corpuluĭ diplomaticŭ promite, că republica va întreţiné relaţiunĭ amicabile cu tóte puterile, vĕdêndŭ în acésta cea maĭ puternică garanţă a păcĭĭ şi a progresuluĭ.

Publicare de concursŭ.

Din partea direcţiuniĭ internatului Vanceanŭ de fetiţe din Blaşŭ se aduce prin acésta la cunoscinţa publiculuĭ interesatŭ, că terminulŭ concursuluĭ la acestŭ internatŭ este până la 15 Augustŭ st. n. 1894.

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru o elevă vorŭ fi de a se plăti pe o lună câte 12 fl. v. a. şi aşa pe unŭ anŭ scolasticŭ 120 fl. v. a. în dóuĕ saŭ celŭ multŭ patru rate anticipative, şi pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 3 fl. pentru elevele din cele 6 clase elementare ale şcoleĭ şi de 5 fl. pentru elevele din cele 2 clase superióre ale şcoleĭ. Alte tacse separate nu se vorŭ solvi decâtŭ pentru elevele acelea, carĭ vorŭ voi a învĕţa limba francesă şi fortepianulŭ. Şi acelea taxe însă vorŭ fi câtŭ se póte maĭ moderate.

2. Fiecare elevă va trebui să fie provĕdută cu vesminte în o formă, cu dóuĕ şurţe în formă de rochie şi 2 pĕlărĭĭ în o formă la eleve, carĭ tóte laolaltă procurate în institutŭ costă dela 14 fl. până la 18 fl. după etatea eleveĭ. Maĭ departe fie care elevă are să aducă: 6 cămeşĭ, 6 pantalonĭ, 6 camişóne, o fustă de lérnă, 6 servete, 12 batiste, 6 pĕrechĭ ciorapĭ, 2 pĕrechi păpucĭ, 1 perie de dinţĭ, 2 pepteniĭ, 1 perie de capŭ, 2 perinĭ de încălţăminte, 1 plapómă, 1 saltea de lână, 2 perinĭ, 4 feţe de patŭ (lepedee), 4 feţe de pernă, 2 cuverte de patŭ de giolgiŭ albŭ şi unŭ lavorŭ de spălatŭ, care se póte procura în Blaşŭ în o formă la tóte elevele. Obiectele fiecăreĭ eleve aŭ să fie marcate cu numele saŭ cu iniţialele numeluĭ eleveĭ.

Pentru suma numită fiecare elevă va căpĕta următórea provisiune:

1. Locuinţă în etajulŭ institutuluĭ în sale marĭ sănĕtóse şi luminose provĕdute cu tóte supelectilele de lipsă.

2. Viptŭ întregŭ regulatŭ, şi anume a) dejunŭ de cafea, b) amédĭ 3 plese, în dile de postŭ 2 plese, în Dumineci şi sĕrbătorĭ 4 plese, c) ojină, d) cină 2 plese.

3. Spĕlatŭ, luminatŭ şi încălditŭ.

4. Instrucţiune în ferŭ, spălatŭ, călcatulŭ cu ferulŭ, coptŭ, torsŭ, ţesutŭ, curăţitŭ, grădinăritŭ, croitŭ, cusutŭ, ducerea socotelelorŭ economieĭ de casă, cumpĕratulŭ articlilorŭ ţiuĕtorĭ de economia caseĭ, conservatulŭ şi aşedatulŭ legumelorŭ şi victualelorŭ preste lérnă, îngrăşatulŭ animalelorŭ, prăsirea şi ţinerea galiţelorŭ şi altele.

Pentru elevele, carĭ aŭ maĭ fostŭ în internatŭ în anulŭ din urmă, încă este a se suplica din noŭ.

La rugările pentru primirea fetiţelorŭ, carĭ nu aŭ maĭ fostŭ în internatŭ, este a se alătura şi testimoniulŭ despre clasa absolvată. Rugările suntŭ de a se îndrepta cătră Prea Veneratulŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ.

Blaşŭ 3 Iuliŭ n. 1894.

Dr. Alesandru Grama,
directorŭ.

Nr. 32– 1894.

Seminariulŭ Vanceanŭ de băeţi.

(Escriere de concursŭ.)

Părinţiĭ, carĭ voescŭ a-şĭ aşeda prunciĭ în anulŭ scolasticŭ viitoriŭ 1894—95 în seminariulŭ tinerimiĭ române greco-catolice dela gimnasiulŭ românŭ greco-catolicŭ din Blaşŭ, suntŭ avisaţi, că *terminulŭ concursuluĭ de primire este 15 Augustŭ n.*, până la care ḑi toţĭ părinţiĭ aŭ să-şĭ trimită concursele adresate „Prea Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ în Blaşŭ“, de unde în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ li-se vorŭ espeda resoluţiunile. Suplicele de primire a acelorŭ băeţi. *carĭ n'aŭ maĭ fostŭ în seminariŭ*, aŭ să fie instruate cu *carte de botezŭ, testimoniŭ despre clasa absolvată* şi *atestatŭ de vaccinare.*

Asemenea în suplicĭ este a se însemna cu acurateţă *locuinţa şi posta ultimă a suplicantuluĭ*, ca să nu se ivéscă erorĭ în trimiterea resoluţiunilorŭ.

Spre a fi primiţi în seminariŭ trebue să suplice şi aceia, carĭ aŭ fostŭ deja în seminariŭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ. Ceĭ ce nu vorŭ trimite suplice în scrisŭ, nu vorŭ fi luaţi în considerare.

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru unŭ tinĕrŭ vorŭ fi de a-se plăti câte 12 fl. pe lună şi aşa pe unŭ anŭ 120 fl. Plătirea are să se întîmple *cu tótă punctualitatea în 2 saŭ 4 rate anticipative,* ceea ce părinţilorŭ li-se aduce aminte cu tótă seriositatea, *căcĭ altmintrelea direcţiunea în decursulŭ anuluĭ va fi silită a dimite pe elevii, aĭ cărorŭ părinţi, tutorĭ saŭ îngrijitorĭ nu aŭ solvitŭ ratele la timpulŭ sĕŭ.*

2. Pentru fiesce care tinĕrŭ la începutulŭ anuluĭ este a se solvi o taxă de înscriere *de 4 fl.*

3. Fiesce care tinĕrŭ are să aducă cu sine:

a) 4 pĕrechĭ de schimburĭ bune de pânză saŭ giolgiŭ;

b) 4 năfrămĭ de busunariŭ şi 2 la grumadĭ;

c) 2 pĕrechĭ de călţunĭ buniĭ şi 4 pĕrechĭ de ciorapĭ saŭ obĭele.

4. Vesminte de patŭ:

a) 1 saltea (sacŭ de pae) de aşternutŭ de desubtŭ;

b) 3 feţe albe de patŭ;

c) 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ şi 1 plapómă;

d) 2 feţe *albe de giolgiŭ de acoperitŭ patulŭ.*

Atâtŭ vesmintele de patŭ câtŭ şi albiturile saŭ schimburile aŭ să fie de acasă însemnate cu numele elevuluĭ respectivŭ, saŭ fiindŭ numele cusutŭ saŭ scrisŭ cu negrélă, ce nu se şterge prin spălare, căcĭ altmintrelea superioritatea institutuluĭ nu póte lua nicĭ o rĕspundere la casŭ, cândŭ s'ar perde.

5. Fiesce care tinĕrŭ are maĭ încolo să-şĭ aducă 3 ştergare şi 2 pepteniĭ, unulŭ rarŭ şi altulŭ desŭ, apoĭ unŭ cuţitŭ, 1 furcuţă şi 1 lingură de metalŭ, 1 păharŭ şi 3 servete.

6. Fiesce care tinĕrŭ are maĭ încolo să-şĭ aducă o perie de vesminte şi de curăţitŭ călţunilŭ.

7. Părinţiĭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ să nu trimită fiilorŭ lorŭ din seminariŭ *nicĭ articli de mâncare,* decâtŭ póte la sĕrbătorile celea marĭ, fiindŭ în privinţa acésta în deplinŭ provĕduţĭ în institutŭ, *nicĭ banĭ,* ci lipsele de vesminte, cărţi şi altele de soĭulŭ acesta *să li-se împlinéscă pe calea superiorităţiĭ,* ca aşa să se evite orĭ ce ocasiune la escese şi transgresiunĭ de disciplină, daunóse educaţiuniĭ şi progresuluĭ în studiŭ. Condiţiunea acésta li-se aduce aminte cu deosebire părinţilorŭ, tutorilorŭ şi îngrijitorilorŭ, *căcĭ altmintrelea superioritatea seminariuluĭ nu póte lua asupra sa în multe privinţe nicĭ o rĕspundere pentru eleviĭ concreduţi îngrijirĭĭ sale, şi urmările neobservăriĭ condiţiuniĭ acesteia părinţiĭ vorŭ avé să şi-le ascrie şie-şi.*

Pentru suma de 120 fl. v. a. pe unŭ anŭ scolasticŭ tinerilorŭ li-se va da următórea provisiune:

1. Locuinţă în institutŭ, în sale marĭ sănĕtóse, luminóse şi provĕdute cu tóte cele de lipsă.

2. Viptŭ întregŭ regulatŭ, şi în specialŭ în *ḑi de dulce:* a) *Dejunŭ,* câte unŭ păharŭ de lapte caldŭ cu pâne; b) *Prândŭ,* 3 specii şi anume: supă de carne, carne cu sosŭ şi mâncare grósă cu carne, saŭ friptură, ĕră în Dumineci şi sĕrbătorĭ pe lângă acestea şi aluatŭ; c) *Cină,* 2 speciĭ, anume: supă de carne şi mâncare grósă cu carne. *În ḑile de postŭ,* diminéţa unŭ păharŭ de lapte caldŭ cu pâne, la amédĭ 3 specii, ĕră sara supă şi mâncare grósă de legumĭ, brânză saŭ lapte.

3. Spălatulŭ întregŭ preste anŭ. Pentru întăritulŭ schimburilorŭ însă se va plăti separatŭ şi anume *3 fl.* la începutulŭ anuluĭ.

4. Luminatulŭ în timpulŭ recerutŭ.

5. Încălditulŭ în timpu de lérnă.

6. Medicŭ şi medicină din apotecă saŭ de casă pentru ceĭ morboşĭ şi viptulŭ prescrisŭ de medicŭ.

7. Instrucţiune în casŭ de lipsă prin individĭ eminenţi.

După ce din motive de igienă şi curăţenie s'a adaptatŭ pentru tinerime în edificiulŭ institutuluĭ şi o scaldă de apă caldă, aşa ca fiesce care elevŭ să se pótă folosi şi de scaldă, se va solvi la începutulŭ anuluĭ o taxă de 1 fl. pentru folosirea scaldeĭ.

Părinţiĭ, aĭ cărorŭ fiĭ vorŭ fi primiţĭ în seminariŭ, *se însciinţézĕ, că pentru obiectele de aranjamîntŭ, ce vorŭ fi date spre folosire fiilorŭ lorŭ sub numĕrŭ deosĕbitŭ, aceia vorŭ fi rĕspundĕtorĭ. Deci orĭ ce daună vorŭ avé să o rebonifice dînşiĭ.*

Tinerii primiţi în seminariŭ voru avé a se *presenta înaintea superiorităţii seminariale în 1 Septembre nou.* Aceia, pe carî medicul institutului îi va afla inadmisibili din ori ce motivŭ igienicŭ, voru trebui să părăséscă seminariulŭ.

Blaşŭ în 3 Iuliŭ 1894.

Dr. Vasiliŭ Hossu,
rectorŭ seminarialŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 27. fl. 17983.36

Basiliŭ Poruţiŭ v.-prot. Almaşuluĭ trimite din *Nierţa* pe l. Nr. 248 dela:

Eliseŭ Mesesşanŭ parochŭ	fl.	4.—	
Petru Mastanŭ cur. prim.	„	—.50	
Ioanŭ Ranta jude	„	—.50	
Dela mai mulţi parochieni	„	3.—	fl. 8.—
Teologiĭ din Blaşŭ	„		fl. 100.—

Iosifŭ Murĕşanŭ preotŭ în Pinticulŭ rom. a colectatŭ dela!

Iosifŭ Murĕşanŭ preotŭ	fl.	1.—	
Gavrilă Tarţa doc.	„	—.50	
Ioanŭ Tarţa	„	—.50	
Ioanŭ Gergely	„	—.50	
Marcu Stica	„	—.50	
Ioanŭ Tarţa prim.	„	—.50	
Ioanŭ Biró	„	—.20	
Grigore Popŭ	„	—.20	
Iacobŭ Bodea	„	—.20	
Grigore Bodea.	„	—.20	
Vasilie Romanŭ	„	—.20	
Costanŭ Bodea	„	—.20	
Cirilŭ Rodŭ	„	—.20	
Simeonŭ Cupşa	„	—.20	
Alexe Tarţa	„	—.20	
Mai mulţi credincioşi	„	3.80	fl. 9.10
Chintoanŭ Gligorŭ din Miscoltŭ trimite.	„		fl. 56.—

Petru Gomesŭ parocŭ în Coroiŭ a colectatŭ pe lista Nr. 512 dela:

Familia preotuluĭ	fl.	1.—	
Nilca Teodorŭ bĕtr.	„	1.—	
Cheţanŭ Ioanŭ bĕtr.	„	—.65	
Cheţanŭ Ioanŭ tinĕr.	„	—.20	
Leacu Dumitru	„	—.10	
Nilca Petru	„	—.10	
Vereş Nicolae	„	—.10	
Dregan Mihailă	„	—.10	
Sgârcu Ioan tinĕr.	„	—.10	
Codoĭ George	„	—.10	
Cheţan Petru	„	—.10	
Suciŭ Nicolae bĕtr.	„	—.10	
Roman Nicolae.	„	—.10	
Mircea Florica.	„	—.10	
Pădurean Teodor	„	—.10	
Sigişorean Vasilie.	„	—.10	
Cristea Nicolae	„	—.10	
Puiŭ Petru	„	—.07	
Pădurean Nicolae.	„	—.07	
Cheţan Luchian	„	—.07	
Pădurean Mihailă.	„	—.07	
Nicolae Ustea	„	—.07	
Vereş Ana	„	—.04	
Ioan Sgârcu bĕtr.	„	—.04	
Cristea Ioan	„	—.07	
Ustea Ştefan	„	—.07	
Ioan Suciŭ B.	„	—.07	
Ioan Codoĭ	„	—.07	
Tóder Olariŭ	„	—.07	
Ustea Tóder	„	—.07	
Ilie Pădurean	„	—.07	fl. 5.—

Teodor Radu paroch în Mişcreac a colectat pe lista Nr. 217 dela:

Teodor Radu	„	3.—	
Basiliŭ Timbuş	„	1.—	
Petru Suciŭ	„	—.41	
Marian Vas. l. Dum.	„	—.30	
Mihail Radu	„	—.30	
Iosifŭ Man	„	—.30	
Zaharie Morariŭ	„	—.20	
Reghian Gavrilă	„	—.20	
Vas. Marian l. Chirion	„	—.20	
Teodor Marian	„	—.20	
Mafteiŭ Marian	„	—.20	
Veronica Marina	„	—.20	
Eronim Niculă	„	—.20	
Ioan Man	„	—.20	
Ioan Niculă l. Todor	„	—.20	
Maria Man	„	—.20	
Todor Pascu	„	—.20	
Filon Mărginean	„	—.20	
Iacob Pascu	„	—.20	
Ioan Ognean	„	—.30	
Candin Man	„	—.20	
Mafteiŭ Bălan	„	—.20	
Ioanŭ Nicula	„	—.20	
Georgiŭ Popa	„	—.20	
Iovu Pojar	„	—.15	
Sofia Lazar	„	—.14	
Izidor Tătar	„	—.10	
Aug. Hârciaga	„	—.10	
Mafteiŭ Hopârtean	„	—.10	
Nicodin Oprea	„	—.10	
Ioan Crăciunaş	„	—.10	
Chiril Mărginean	„	—.10	
Ioan Dancea	„	—.10	
Ioan Pascu l. Dam.	„	—.10	
Teodor Domşa	„	—.10	
Şofron Pădurean	„	—.10	
Ioan Pascu l. Iacob	„	—.10	
Teodor Man	„	—.10	
Vas. Mărginean	„	—.10	
Teofil Man	„	—.10	
Iacob Moldovan	„	—.10	
Ioan Morariŭ	„	—.10	
Ioan Coman	„	—.10	

Din Filia Leorinţŭ dela:

Georgiŭ Vlassa	„	1.—	
Ioan German	„	1.—	
Gavrilă Lazar	„	—.40	
Nicolaŭ Chiorean	„	—.20	
Visalon Lazar	„	—.10	
Teod. Crişan	„	—.10	
Ales. Rodean	„	—.10	
Ioan Lazar	„	—.05	
Ioan Medveşan	„	—.05	fl. 14.—

Suma fl. 18175.46

La cestiunea nóstră.

Se anunţă din Hamburg, că la banchetuiŭ publiciştilorŭ germani întruniţi acolo unŭ publicistŭ a ridicatŭ unŭ toastŭ pentru Românii apĕsaţi şi a criticatŭ aspru procedura Magiarilorŭ faţă cu eĭ. Consululŭ austro-ungarŭ a întrevenitŭ la preşedintele banchetuluĭ, care era primariulŭ cetăţiĭ, să oprésca pe toastantŭ. Dară acesta atunci terminase.

Străşniculuĭ nostru ministru de interue se mai îmblânzesce. Genatŭ de tractarea sa faţă cu deputaţiunea română dela Dejŭ, care din incidentulŭ brutalisăriĭ părinteluĭ Popescu a cercatŭ scutŭ la dînsulŭ în contra brutalităţilorŭ comise de gendarmĭ, spune prin organulŭ semioficiosŭ „Bud. Correspondenz“, că raportulŭ foilorŭ române este esageratŭ. Fóea oficiósă încă constată, că ministrulŭ a dîsŭ deputaţiuniĭ: *„Dacă primulŭ punctŭ alŭ programuluĭ Dvóstre este nisuinţa de a şterge uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria, nu mai póte fi vorbă de nisuinţe politice drepte. Acésta e revoluţiune declarată şi tradare de patrie, pe care guvernuluĭ magiarŭ la nicĭ unŭ casŭ nu-ĭ este permisŭ a o suferi liniştită.“* Cum de a suferit'o de 27 anĭ? Ce nisuinţă are partidulŭ Kossuthistŭ, aliatulŭ guvernuluĭ, din care face parte şi dlŭ Hieronymi? Cum de nu declară de revoluţionariŭ şi nu amenîntă cu cutropire şi pe acestŭ partidŭ? Dlŭ Vajda nu ĭ-ar fi dîsŭ ministrulŭ: „Poftesce şi plécă“ (în Austria), ci: „Dacă vreĭ să plecĭ, nimenĭ nu te opresce.“ Chiarŭ aşa îmblânditâ (?) să fi fostŭ declararea ministruluĭ, totuşi nu a fostŭ la locŭ faţă de nisce ómenĭ, carĭ nu aŭ mersŭ la dînsulŭ, să desbată cestiunĭ politice, ci să caute scutŭ şi apĕrare în contra ilegalităţilorŭ, contra cărora se revóltă simţulŭ de umanitate şi dreptate.

Alŭ 17-lea procesŭ alŭ „Tribuneĭ“ s'a pertractatŭ în 3 a c. înaintea curţiĭ cu juraţi din Cluşŭ. Acusaţi pe lângă dniĭ Balteşŭ şi Popa Necşa aŭ fostŭ v.-protopopulŭ gr. cat. *Cuteanŭ* din Sĕcădate şi parochulŭ neunitŭ de acolo *Prie*. Delictulŭ, ce li-se impută, este adresa de aderinţă publicată în numĕrulŭ din 10 Oct. 1893 alŭ „Tribuneĭ“. Acusa a susţinut'o procurorulŭ Dr. Lázár Aurel, care cu multă patimă se descarcă asupra preoţimiĭ române ultându-şi, că şi moşulu dînsuluĭ a fostŭ preotŭ românŭ. Părintele Cuteanŭ, unŭ bĕtrânŭ venerandŭ şi impunĕtoriŭ, s'a purtatŭ cu demnitate luândŭ asupră-şi tótă responsabilitatea, pe cândŭ preotulŭ neunitŭ s'a lăpădatŭ de aderinţă scusându-se şi chiarŭ acusândŭ pe părintele Cuteanŭ, că adecă numaĭ acesta l'ar fi silitŭ la subscrierea aderinţeĭ. După ce părintele Cuteanŭ ca protopopŭ gr. cat. nu are nicĭ o jurisdicţiune asupra preotuluĭ neunitŭ, nu înţelegemŭ, cum l'a pututŭ sili la subscriere? Pe lângă aceea a vorbitŭ popa *Prie* atâtŭ de patrioticesce, câtŭ tribunalulŭ l'a absolvatŭ, pe cândŭ părintele Cuteanŭ, carele ca omŭ cu caratĕrŭ solidŭ a rĕmasŭ pe lângă cele scrise, a fostŭ declaratŭ de vinovatŭ şi condamnatŭ la 300 fl. orĭ 30 de ţile carcerŭ ordinarŭ. Balteşŭ a fostŭ osînditŭ la 200 fl., Popa Necşa la 100 fl., ĕră din cauţiunea „Tribuneĭ“ s'aŭ subtrasŭ 300 fl.

Noutăţi.

Declaraţiunea tinerimiĭ române. Tinerimea română universitară pe timpulŭ procesuluĭ Memorandului a tipăritŭ şi respânditŭ între poporu unŭ „Manifestŭ“ şi unŭ „Apelŭ“ („Poporulŭ Românŭ“), prin care a îndemnatŭ poporulŭ, să dovedéscă, că una este cu conducĕtoriĭ sĕĭ. Pentru aceste scrieri 42 de tinerĭ dela universitatea din Cluşŭ aŭ fostŭ traşi la rĕspundere şi pedepsiţi de senatulŭ academicŭ. Pe lângă aceea şi procuratura este hotărîtă a le intenta procesŭ. 58 de universitarĭ românĭ din Viena, Gratz, Budapesta şi Oradea-mare publică o declaraţiune, în care spunŭ, că leaŭ tótă responsabilitatea pentru compunerea, tipărirea şi respândirea acelorŭ scrieri, declarându-se solidarĭ şi de o potrivă rĕspundĕtorĭ. Curajulŭ şi resoluţiunea bărbătéscă a tinerimiĭ nóstre merită totŭ respectulŭ.

Wekerle în Blaşŭ. Ziarulŭ săsescŭ din Sibiŭ „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ scrie, că este informatŭ din „isvorŭ competentŭ“, că ministrulŭ-preşedinte dr. Wekerle a sositŭ în Blaşŭ în celŭ mai strictŭ incognito, a descinsŭ în „Hotelŭ Naţionalŭ“ şi a chematŭ la sine pe doĭ canonicĭ, ca să se consulte cu eĭ în unele cestiunĭ serióse. La acestea observămŭ, că Wekerle nu a fostŭ în Blaşŭ, şi aşa nicĭ nu a fostŭ deci óspele tipografieĭ archidiecesane şi alŭ „Unirii“, carĭ aŭ cuprinsŭ „Hotelulŭ Naţionalŭ“ de odinióră.

Înmormîntarea luĭ Carnot s'a întîmplatŭ în 1 l. c. cu o solemnitate grandiósă. Deşi participarea poporuluĭ a fostŭ enormă, solemnitatea totuşi a decursŭ în linişte şi ordine, fără a întrevenĭ vre unŭ incidentŭ mai momentosŭ. Stradele, pe unde avea să trécă cortejulŭ, încă de diminéţă eraŭ ocupate de mulţime, ferestile eraŭ pline de privitorĭ, şi mulţi s'aŭ suitŭ pe coperişele caseloru. Cortejulŭ a plecatŭ din palatulŭ Elisée la 11 óre 20 minute. După carulŭ mortuariŭ, pe care se vedeaŭ cununile trimise de împĕraţiĭ Germanieĭ, Austro-Ungarieĭ şi Rusieĭ, aŭ urmatŭ ceĭ treĭ fiĭ aĭ luĭ Carnot, noulŭ preşedinte alŭ republiceĭ, preşedinţiĭ senatuluĭ şi camereĭ, representanţiĭ puteriloru străine şi representanţiĭ specialĭ aĭ domnitorilorŭ, trimişi pentru actulŭ înmormîntăriĭ, senatorĭ, deputaţi etc. Pe la amédĭ a ajunsŭ cortejulŭ în biserica Notre-Dame. Archiepiscopulŭ de Paris, cardinaluluĭ Richard, încunjuratŭ de întregŭ clerulŭ a întîmpinatŭ sicriulŭ în portaluluĭ bisericeĭ. Înainte de începerea oficiuluĭ funebraluĭ archiepiscopulŭ prin o alocuţiune îşi esprimă dorinţa, ca Carnot, care a căduţŭ jertfă oficiuluĭ sĕŭ, să fie o aducere aminte pentru toţi Francesiĭ, uniudu-ĭ în credinţă şi patriotismŭ. Pe la 2 óre d. am. după terminarea serviţiuluĭ religiosŭ cortejulŭ a plecatŭ spre Pantheon, unde a ajunsŭ la 3 óre. Aicĭ preşedintele senatuluĭ Challemel Lacour, vice-preşedintele camereĭ Mahy şi ministrulŭ preşedinte Dupuy aŭ glorificatŭ patriotismulŭ şi virtuţile defunctuluĭ. După ce a maĭ vorbitŭ şi generaluluĭ André, sicriulŭ s'a aşedatŭ în Pantheon, ĕră mulţimea s'a împrăştiatŭ în linişte. Nicĭ o notă discordantă nu a turburatŭ solemnitatea onoriĭ ultime, ce s'a datŭ preşedinteluĭ Carnot, a cărui finitŭ tragicŭ a consternatŭ întrĕga lumea civilisată.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatŭ în partea I a vecĭului alŭ XVII-lea.

(Continuare)

f) La 1640 pentru unirea Românilorŭ din Croația se face unŭ proiectŭ detaiatŭ față de depărtarea de acolo a episcopuluĭ schismaticŭ și suplinirea loculuĭ prin unŭ episcopŭ unitŭ. Este remarcabilŭ, că între modalitatea unirii se recomândă, ca episcopulŭ, care s'ar denumi, să scie *limba română*, să cunóscă literele cyrile, de carĭ se folosescŭ Românii, să aibă portŭ ca episcopolŭ românŭ schismaticŭ, și să cunóscă ritulŭ și ceremoniile bisericeĭ Românilorŭ. Ritulŭ grecescŭ să se admită, însă numaĭ până la unŭ timpŭ, ca apoĭ în urmă *parcellatim să se îngrópe*, și să se *suplinéscă cu ritulŭ romanŭ alŭ bisericeĭ apusene*.

De episcopŭ unitŭ se recomândă saŭ *Rafael Levakovic* episcopulŭ alesŭ alŭ Semendrieĭ, saŭ *Georgiŭ* episcopulŭ Tininiensŭ aflătoriŭ în Poșonŭ, carĭ ambiĭ cunoscŭ limba română. [2])

g) La 1640—47 în contra tuturorŭ inimiciților calvinescĭ, în urmarea reclamărilorŭ statuluĭ catolicŭ, G. Rákoczi I este silitŭ, ca pentru catoliciĭ din Transilvania să concédă unŭ vicariŭ în persóna Franciscanuluĭ *Ștefan Salin*, care cu mare zelŭ se apucase a reforma maĭ alesŭ moravurile preoților secuiescĭ, însă fără multŭ succesŭ. [2])

h) La 1642 principele *G. Rákoczi*, tovarășŭ bunŭ cu oratorulŭ svedianŭ-olandezŭ calvinŭ din Constantinopolŭ De Hye, spre seducerea și calvinirea Românilorŭ lasă a se tipări cărțĭ bisericescĭ, infectate cu dogme calviniane, acele prin Archiepiscopiĭ Alba-Iuliceĭ, póre apoĭ și prin Episcopulŭ *Tarasovici* și următoriĭ luĭ din Muncaciŭ, și prin episcopiĭ românĭ din Maramurĕșŭ, demândă a se introduce în bisericele românescĭ. [3])

i) La 1643 Pontificele Urbanŭ alŭ VIII-lea invită pe Mitropolitulŭ *Petru Movilă*, ca să se unéscă, éră la 1645 Mitropolitulŭ Varlaamŭ combate și condamnă catechismulŭ calvinescŭ racoțianŭ. [4])

[1]) Hurmuzaki »Docum.« la 1640 p. 657. Despre unirea Românilorŭ din Croția și Slavonia din timpiĭ maĭ apoĭ (1670) este o descriere interesantă escerptă din »Historia Collegiorum. . . . Societ. Iesu in Hungaria et Transil.« prin comit. Iosifŭ Kemény și aflătoriŭ în copie și la autorulŭ acestuĭ studiŭ.

[2]) Kazy o. c. L. V. p. 17; Lib. VI. p. 111.

[3]) Acte și Fragmente. Éră despre episcopiĭ din Maramurĕșŭ cfr. Titŭ Budŭ »Disertațiune despre episcopiĭ și vicariĭ românĭ« Gherla 1801 p. 49 seq. La 1687 era episcopŭ *Demetriŭ Pap*.

[4]) Acte și Fragm. p. 202. Aci însemnămŭ, că ceĭ din țara românéscă sub *Mateiŭ* Vodă aŭ trăitŭ în relațiunĭ amicale cu *Rákoczi* din Ardélŭ, pe când cu Moldovenĭ sub *Vas. Lupŭ* aŭ statŭ în vrăsmășie continuă. Mateiŭ Vodă cu altĭ boerĭ de frunte deja la 1630 aŭ fugitŭ în Transilvania și s'aŭ aședatŭ în părțile Hațeguluĭ, fiindŭ bine vĕdutŭ de Rákoczi, și deși principele țĕreĭ românescĭ Leo Vodă adese a trimisŭ soliĭ, între carĭ figura și *Teofilŭ* Episcopulŭ, chemându-l acasă, totŭ nu s'aŭ rentorsŭ până la 1633, când Mateiŭ Vodă trecêndŭ prin Caransebeșŭ s'a rentorsŭ, însă ca priucipe alesŭ. La 1640 a maĭ fostŭ o deputațiune numerósă și splendidă din țara românéscă în Transilvania constătătóre din Mitropolitulŭ țĕreĭ, din boerĭ și preoți. După cum se afirmă în instrucțiunea dată prin Rákoczi legatuluĭ sĕŭ la Constantinopolŭ cu numele *Salanczi*, — acea deputațiune ar fi ținutŭ aci o consfătuire cu episcopiĭ Românĭ aĭ Transilvanieĭ pentru regularea diferințelorŭ escate din solvirea decimelorŭ și a reformăriĭ moravurilorŭ unorŭ preoți. Aceste pentru aceea le însemnămŭ, ca să se vadă, că Mateiŭ Vodă, boeriĭ și episcopiĭ țĕreĭ române ceĭ aŭ avutŭ ocasiune de a cunósce tendințele calvinilorŭ de sub Rákoczi față de biserica română, nu numaĭ, ci și aceea, că deși *Mateiŭ Vodă* prin înființarea de mănăstirĭ s'a arĕtatŭ a fi credincĭosŭ bisericeĭ sale, dară atâtŭ dînsulŭ câtŭ și maĭmariĭ țĕreĭ aŭ pututŭ să favorisezе tendințele calvinescĭ, dreptŭ și din politică. Și dacă între Moldovenĭ și ceĭ din țara românéscă aŭ fostŭ inimiciție, și în răsbóele avute ceștĭ din urmă fură ajutoraț prin Rákoczi, causa a pututŭ să fie și *religionară*, încâtŭ adecă *Vasiliŭ Lupŭ* era adictŭ bisericeĭ gr. or. în contra calviniloră, favorisa și pe rom. cat., pe când póte *Mateiŭ Vodă* era de unŭ înțelesŭ cu Rákoczi, agenții căruia la Constantinopolŭ împreună cu oratoriulŭ svedianŭ erau părtinitoriĭ luĭ *Mateiŭ Vodă* în contra luĭ *Vasiliŭ Lupŭ* Vodă. Cfr. »Török-Magyarhoni történ. Emlékek« Pest 1870 V. p. 63, — »Magazinŭ istoricŭ pentru Dacia« de Treb. Laurianŭ. Bucurescĭ 1845 T. 4. Nriĭ 5 și 6, pag. 311. seq. — Șaguna, »Istoria bis. ortod.« T. II. pag. 260—268.

l) Pe la 1648 Rutenii din Ungaria de susŭ sub protecțiunea Archiep. G. Lippay, deși în parte de temere, ca nu cumva prin posesoriĭ de pămîntŭ să fie astrînșĭ la lucrulŭ lobăgescŭ, se lipescŭ de unire. Totŭ cam atuncĭ voĭvodulŭ Moldoveĭ Vas. Lupu, — contrariulŭ calviniloră și alŭ luĭ Rákoczi, — părtinesce biserica catolică, încâtŭ din mandatulŭ aceluia se restitue catoliciloră bisericele din Sucéva și Galațĭ (Kazy o. c. L. VI p. 121). În urmă:

m) La 1649 patriarchulŭ Constantinopolitanŭ *Partenie* stă în legătură cordială cu Împĕratulŭ Ferdinandŭ alŭ III-lea, carele primindŭ portretulŭ aceluia-și Împĕratŭ, — acestuia îi rĕspunde, numindu-lŭ *„benefattore e tutore dell' orientale chiesa“*.

Maĭ târdiŭ Archiepiscopulŭ Marcianopolitanŭ *Petru Parceviciŭ* (fostŭ 12 anĭ misionariŭ în Moldova) la 1654 în numele numituluĭ Patriarchŭ *Parteniŭ*, alŭ celuĭ din *Ochrida cu numele Gavrilŭ*, alŭ mitropolituluĭ *Cyrillŭ din Ternova*, alŭ voĭvoduluĭ din *Ciprovec* (locŭ de frunte alŭ catoliciloră), se rógă de Împĕratulŭ Ferdinandŭ, ca să fie eliberatoriulŭ creștiniloră de sub Turcĭ. (Jiricek o. c. p. 465).

Între astfelŭ de împrejurărĭ, ca totŭ atâtea semne favorabile pentru propagarea s. uniri și a eliberăriĭ bisericeĭ catolice de sub jugulŭ calvinescŭ, dămŭ de urmele și succesele dobândite întru propagarea unirii și între românii din părțile numite bănățene.

Étă-le:

La 1628 reședința misionariloră franciscanĭ era în *Carasova* în Bănatulŭ-Lugoșŭ-Caransebeșŭ. Ca misionariŭ funcționa *Marcŭ Bandulaevicĭ* (Bandin) de Scopia, și soțulŭ sĕŭ călugărulŭ *Ilie*.

Numitulŭ Bandulaevic, cud. Alba-Graecae 1628 într'unŭ stilŭ rĕutăciosŭ face raportŭ Congregațiuniĭ de propaganda fide despre starea bisericeĭ catolice din Bănatŭ și a misiuniĭ de acolo.

E dreptŭ, că în acestŭ raportŭ nu se specifică resultatulŭ câștigatŭ întru unirea poporuluĭ românescŭ, totuși pentru conținutulŭ sĕŭ istoricŭ îlŭ dămŭ în estrasŭ.

În raportulŭ din cestiune misionariulŭ maĭ întâiŭ comemoréză, că starea bisericeĭ catolice în părțile *Timișóreĭ*, *Lipoveĭ* și *Ienopoleĭ* este de totŭ delăsată. Credincioșiĭ din acele părțĭ în lipsa preoților se facŭ schismaticĭ, calvinĭ, luteranĭ și chiarŭ și păgânĭ. Se căesce apoĭ, că fiindŭ dînșiĭ dispușĭ și trimișĭ în Bănatŭ prin episcopulŭ *Semendrieĭ Adalbertŭ* cu promisiunea, că annuatim vorŭ căpĕta 6 ducațĭ, acești banĭ nu li-s'aŭ solvitŭ, și așa edificându dînșiĭ în *Carasova* biserică pe datorie, spre a o puté replăti suntŭ siliți a cerși, și dacă nu li-se trimite ajutoriŭ, vorŭ fi siliți a părăsi acele locurĭ, unde altcum și 6 preoți ar avé de lucru, de-órece catoliciĭ primescŭ botezulŭ sauŭ dela schismaticĭ sauŭ dela calvinĭ.

Cere apoĭ facultate quasi episcopală și inviațiune față de dispensațiuni căsătoriale în gradulŭ alŭ 3-lea și alŭ 4-lea și în privința folosiriĭ *călendariuluĭ vechiŭ* (Iulianŭ). [1])

În acestŭ raportŭ nu se detaliéză maĭ aprópe resultatulŭ misiuniĭ câștigatŭ prin numiții misionarĭ întru întórcerea Românilorŭ la unire.

[1]) Tabular. Congreg. de propag. fide vol. 57 fol. 25. Călendariulŭ gregorianŭ în Transilvania fu acceptatŭ numaĭ în an. 1582. Causa, pentru care misionariulŭ Bandulaevicĭ cere inviațiune față de folosirea *„calendarii antiqui“*, a bună samă a fostŭ aceea, pentru că dreptŭ și între romano-catolicĭ maĭ alesŭ mestecați cu gr. orientalĭ mare displacere și multă certă a causatŭ celebrarea serbătoriloră după *călendarulŭ celŭ nouŭ gregorianŭ*. Esemplu avemŭ din 1613 și 1641 din *Pécs* (Cinci-Biserici). Civiĭ de acolo parte catolicĭ, parte schismaticĭ și ereticĭ aŭ acusatŭ pe călugăriĭ Iesuiți afirmându, că prin introducerea călendariuluĭ gregorianŭ aŭ introdusŭ religiune și datinĭ nóuĕ și ca atarĭ suntŭ inimicĭ Turciloră. Din acéstă causă aceĭ călugărĭ fură încarcerați, se judecă la mórte și la an. 1613 numaĭ cu multă silă potŭ scăpa prin mijlocirea ocasională a luĭ Betlen, éră la 1641 prin solvirea unei mulcte. Kazy o. c. L. II. p. 104, L. V. p. 36. Cfr. și Synopis Histor. sacrae a Fr. Ad. Lampe, Trajecti 1726 p. 483.

La 1630 misionariulŭ călugărŭ pater *Iacobŭ* [1]) cu datŭ Belgradŭ Iuliŭ 10 rĕspundêndŭ la epistola secretariuluĭ congregațiuniĭ de propaganda cu numele *Tughlino* de datŭ 21 Maiŭ 1630 încă numaĭ atâta scrie, că pater-ulŭ *Bandulaevicĭ* se află în Carasova, pater-ulŭ *Ilie* însă trimisŭ la Lipova a fugitŭ în Transilvania.

Trecŭ 10 anĭ (1441), și în acestŭ restimpŭ *Bandulaevicĭ* se alege de Archiepiscopŭ *Marcianopolitanŭ* [2]) și în locu-ĭ rĕmâne la Carasova ca prefectŭ misionariŭ *Ioanŭ Desmanici*.

Suntemŭ decĭ la acelŭ timpŭ, când consiliulŭ împĕrătescŭ ținutŭ la Tyrnavia (1640 Ian. 18) sfătuesce luĭ Ferdinandŭ III, ca să îndemne la rĕscólă în contra Turciloră pe popórĕle creștine din țĕrile orientale; când calvinismulŭ din Transilvania se află în culmea puteriĭ sale, éră biserica română maĭ tare apĕsată și espusă primejdieĭ de a perde caractĕrulŭ sĕŭ și a deveni calvină. Și dreptŭ din acestŭ timpŭ avemŭ date maĭ detaiate despre unirea sevârșită în Bănatŭ.

Anume:

Numitulŭ misionariŭ *I. Desmanicĭ* cu datŭ Caransebeșŭ 16 Iuliŭ 1648 relatéză Congregațiuniĭ, că în anuliŭ *1641* începêndŭ diregĕtoria sa de misionariŭ în *Carasova*, acolo a reparatŭ biserica de lemnŭ, a ziditŭ reședință, și pe locuitoriĭ, carĭ în jumĕtate erau schismaticĭ, *„i-a adusŭ la unire“*. [3])

După treĭ anĭ (1643—44) în loculŭ sĕŭ a lăsatŭ pe călugărulŭ *Antoniŭ Sulicĭ*.

În comuna *Secașŭ*, [4]) unde era unŭ preotŭ românŭ simplu și neînvĕțatŭ, și toțĭ locuitoriĭ afară de *Franciscŭ Papuscarulŭ* erau schismaticĭ, tótă comuna s'a unitŭ, și pentru administrarea aceleĭ comune a dispusŭ acolo pe *Paulŭ Hericich*.

În anulŭ următoriŭ (1644—45) Turciĭ fiindŭ invitați de *episcopulŭ schismaticŭ*, pe părinții *Sulicĭ* și *Hericich* ĭ-aŭ alungatŭ, și prindêndu-ĭ în *Denta* (Detta) legați ĭ-aŭ adusŭ la *Verșețŭ*, pe carĭ abia ĭ-aŭ rĕscumpĕratŭ, când étă că pașa din Timișóra lasă a se încarcera și călugărulŭ *Andrea Stipanich*.

(Va urma.)

[1]) Carele în epistola din 1628 se numesce capelanŭ în Belgradŭ, și care scria corespondențele.

[2]) Despre trecutulŭ acestuĭ Archiepiscopatŭ vedĭ Maĭorŭ »Istoria bis. rom.« pag. 179.

Regina.

De Friderică Dolch.

(Continuare.)

Elŭ îĭ prinse drépta. Dar ea și-o trase cu unŭ țipetŭ ușorŭ din mâna luĭ și îngălbinindŭ căduse pe bancă. „Așa dară e adevĕratŭ?“ șopti ea acoperindu-și fața cu mânile. „Preasfintă Fecióră, ce va să fie asta?“

„Regino, ascultă-mĕ, să-ți spunŭ, cum a venitŭ,“ dise Werner repede. „Deja atuncia, când înainte de asta cu anĭ am venitŭ maĭ întâiŭ pe insula asta și te-am vĕdutŭ aicĭ, mĭ-aĭ răpitŭ inima. Ĭubirea mea a crescutŭ apoĭ dilnicŭ, dar nu puteam să o descoperŭ, căcĭ eraĭ încă o copiliță, éră eŭ unŭ pictorŭ fără nume, care încă nu se putea gândi la aceea, ca să întemeieze o familie. Am tăcutŭ decĭ, dar mĭ-am făuritŭ planurĭ și mĭ-am depinsŭ viitoriulŭ, și când cea dintâiŭ icónă maĭ mare am putut'o vinde bine, mi-s'a împlinitŭ dorința mea cea maĭ ferbinte, și eŭ am pututŭ întreprinde o călĕtorie de studiŭ în Italia pentru a mĕ deplini. Creaĭ și lucrăĭ, și lupta mea a reușitŭ. Numele meŭ a ajunsŭ, să fie cunoscutŭ, critica mĕ înalță, și icónele mele le cumpĕraŭ ómenii cu prețurĭ bune. Dar și în vîrtejulŭ acestuĭ norocŭ mĕ gândiam totdeuna la insula mănăstiriĭ și la fetița drăgălașă, carea am lăsat'o. Acum trebuia să fie deja o fecióră frumósă, și acum pu-

team, să păşescŭ înaintea ei, să-i oferescŭ mâna şi inima mea şi totŭ, ce am. Dorulŭ nu-mi mai dă pace, eŭ grăbescŭ în patrie — prea târdiŭ! Iubita mea e mirésa altuia, e perdută pe sama mea pentru totdeuna —"

Regina asculta cu capulŭ plecatŭ. Faţa îi era albă ca pânza, la care lucrase. „Da, da, prea târdiŭ," şopti ea cu buze trĕmurătóre. „O, dle Werner, ce aĭ făcutŭ? Mai bine era, dacă n'aşĭ fi sciutŭ nimica din tóte acestea."

„Da, aĭ dreptate," dise elŭ tristŭ. „Mai bine era, dacă aşĭ fi tăcutŭ, dacă fără de rĕmasŭ bunŭ m'aşĭ fi dusŭ şi n'aşĭ mai fi venitŭ. Dar n'am pututŭ. Dorulŭ mĕ mâna la tine, a trebuitŭ, să-ţĭ spunŭ tóte, şi acum nu voiŭ să mĕ ducŭ din acestŭ locŭ, până nu voiŭ fi auditŭ judecata mea din gura ta."

„Pentru Dumneḑeŭ, ce potŭ, să-ţĭ spunŭ?" dise Regina cu glasŭ înecatŭ. „Dacă într'adevĕrŭ mĕ iubescĭ, pe cum spuĭ, dle Werner, atunci du-te şi nu mai veni. Dta eştĭ unŭ domnŭ de oraşŭ, unŭ artistŭ, ér eŭ o fiinţă sĕracă şi nebăgată în samă. Noĭ nu ne-amŭ potrivi, chiarŭ şi dacă aşĭ fi libĕră şi aşĭ puté primi mărturisirea dtale. Dar eŭ suntŭ mirésa luĭ Vincenţiŭ, i-am datŭ cuvîntulŭ şi trebue să-lŭ împlinescŭ, orĭ ce ar fi."

Cuvintele din urmă le-a disŭ cu glasŭ linŭ, parcă o părăsia glasulŭ. Werner se întórse, să pornéscă. „Fie voea ta," dise cu amarŭ. „Voiŭ merge şi nu-ţĭ voiŭ mai turbura liniştea. Acum suntŭ sigurŭ, că eŭ înaintea ta nu numĕrŭ nimica."

Se opri, căcĭ unŭ ţipetŭ de durere alŭ Reginei îi tăiă în inimă. „Iértă-mĕ," dise alergându la ea şi cuprinḑându-o în braţele sale. „Ţĭ-am făcutŭ nedreptate. Privirea ta mĭ-a spusŭ, că tu mĕ iubescĭ, deşi nu vreĭ, să mĭ-o mărturisescĭ. Da, aşa e, orĭ ce aĭ dice, Regino! — Regino, nu te lasŭ! Voiŭ, să te răpescŭ din mânile aceluĭ flăcăŭ durŭ, care te-ar neferici. Mĕ voiŭ lupta pentru tine pe mórte pe viaţă."

În clipa acésta se audi o durnitură în dosŭ. Regina se smulse cu unŭ strigătŭ din braţele luĭ Werner şi alergă cătră uşea caseĭ. Din dosulŭ grămeḑiĭ de lemne ieşi la ivélă Vincenţiŭ şi grăbi spre Werner, care sta liniştitŭ şi măsura cu priviri întunecate pe celŭ sositŭ.

„Mĭ-am gândit'o, că aci te voiŭ găsi, dle Werner," dise rîḑêndŭ răguşitŭ, în vreme ce ochiĭ luĭ schinteiaŭ. „Bine, că te-am găsitŭ! Acum nu mĭ-am câştigatŭ plata fără folosŭ. Dlŭ profesorŭ Steinhausen te cércă, dle Werner! E colo susŭ în ospĕtărie şi are, să-ţĭ împărtăşéscă nu sciŭ ce lucru mare. Te rógă, să te ducĭ acolo fără întârdiare."

Pictorulŭ asculta cu uĭmire. „Dlŭ profesorŭ Steinhausen doresce, să grăéscă cu mine?" dise miratŭ şi necreḑêndŭ. „Adevĕratŭ să fie? Şi pe dta te-a trimisŭ, să mĕ cercĭ?"

„Aşa este, şi dacă nu credĭ, pe mine nu mĕ privesce," dise Vincenţiŭ scurtŭ. „Mĭ-am împlinitŭ comisia şi-mĭ e totŭ una, orĭ te duci în ospetărie orĭ nu."

Werner sta încă totŭ nemişcatŭ şi privia nehotărîtŭ la Regina, carea cuprinsă de îngrijare îi da cu semne, să înţelégă, că are să crédă luĭ Vincenţiŭ la părere şi să se depărteze. Fără de voe porni, dar în drumŭ se mai opri de câteva orĭ, pentru ca să privéscă neliniştitŭ înapoĭ la căsuţa luĭ Ambrosiŭ.

„Aşa! Acum suntemŭ numaĭ noĭ de noĭ," dise Vincenţiŭ cu furie, după ce dispăruse Werner. „Acum putemŭ, să grăimŭ laolaltă, cum ne vine dela inimă. — Trebue, să-ţĭ spunŭ, că asta e o purtare minunată! Frumóse lucrurĭ am vĕḑutŭ şi auditŭ! Cine scie, ce s'ar mai fi întîmplatŭ, de nu rĕsturnam în rîvna mea câteva dărabe de lemne!"

„În furia ta nu sciĭ, ce grăescĭ," îĭ dise fata cu recélă. „Dacă aĭ ascultatŭ în taînă, trebue că aĭ auditŭ, ce rĕspunsŭ am datŭ pictoruluĭ."

„Aşa? Credĭ dóră, că dacă rĕspunsulŭ era altulŭ, nu aşĭ fi împlântatŭ cuţitulŭ pe locŭ în cânele acela?" dise Vincenţiŭ cu ochĭ aprinşĭ. „Amîndoĭ nu aţĭ fi scăpatŭ de aci cu viaţa! Firesce că l'aĭ respinsŭ, am auḑit'o eŭ bine, dară am prinsŭ şi privirea, carea ĭ-aĭ aruncat'o, şi pe cum a înţeles'o draculŭ acela de pictorŭ, aşa am înţeles'o şi eŭ — Destulă vreme am privitŭ la lucrulŭ acesta, şi acum ĭ-ar fi vremea, să se sfârşéscă odată! Dacă nătontoculŭ nu-şĭ vede de drumŭ şi nu se cară de pe insulă, îĭ voiŭ aşterne eŭ patulŭ colo în fundulŭ laculuĭ!"

I-se opri vorba, căcĭ Regina păşi la elŭ.

„De voiŭ mai auḑi odată o amenințare ca acésta," îĭ dise aspru, „orĭ de veĭ să faci pictoruluĭ vre-unŭ rĕŭ, atunci să sciĭ, că aĭ sfârşit'o cu mine pentru totdeuna! Eŭ îţĭ împlinescŭ cuvîntulŭ datŭ, pictorulŭ se duce, şi tu nu mai aĭ de ce să mĕ temĭ. Dar una îţĭ spunŭ: dacă nu-ţĭ lapeḑĭ furia şi selbătĕcia, totŭ voiŭ ajunge lucrurile până acolo, de-mĭ voiŭ lua cuvîntulŭ înapoĭ!"

„Da, da," dise flăcăulŭ, „credŭ eŭ, că asta o aĭ face tu bucurosŭ! De multŭ îţĭ pare ţie rĕŭ, că te-aĭ legatŭ de unŭ sĕrăntocŭ ca mine, care nu e nimica şi nu are nimica, decâtŭ o vechiturĕ de casă şi bănuţiĭ, pe carĭ şi-ĭ câştigă în sudóre. Şi acum a sositŭ unŭ domnişorŭ dela oraşŭ, unŭ pictorŭ, căruia îĭ sbóră banii pe feréstră în casă, şi tu te-aĭ fi pututŭ face dómnă! Aşa firesce că credŭ, că bucurosŭ te-aĭ lăsa de mine! — Dar încă odată ţĭ-o spunŭ, Regino, — că dacă mĭ-aĭ face una ca asta, atunci voiŭ face una, de o sută de anĭ vorŭ vorbi în Chiemgau despre mine!"

Privirea luĭ Vincenţiŭ, cândŭ rosti cuvintele acestea, era aşa de selbatică şi îngrozitóre, câtŭ pe Regina o cuprinseră fiorĭ. Dar nu avu să rĕspunḑă, căcĭ în aceea-şĭ clipă se auḑiră paşĭ repeḑĭ, şi se ivi bătrânulŭ Ambrosiŭ. Faţa îĭ era întunecată de grijĭ. Repede păşi la ceĭ doĭ.

„Ce este?" dise amărîtŭ. „Ér v'aţĭ certatŭ? Nu va fi nicĭ odată pace între voĭ? Ér vel fi începutŭ ca din sĕninŭ, Vincenţie! Ţĭ-ar puté fi ruşine! — Dar acum am o vorbă cu tine. Vino numaĭ în casă! Nu trebue să o audă totă vecinătatea."

Elŭ porni în urma feteĭ în casă. Vincenţiŭ cu unŭ blăstĕmŭ pe buze îĭ urmă.

Regina se duse în chiliuţa sa, ér ceĭ doĭ bărbaţĭ intrară în odaea cea mare, şi bătrânulŭ încuiă apoĭ uşea, pentru ca nimenĭ să nu-ĭ conturbe. Apoĭ merse cu paşĭ nesigurĭ lângă cornulŭ meseĭ şi se aşeḑă pe laviţă. Vincenţiŭ privia la elŭ cu uĭmire.

„Fĕtulŭ meŭ, fĕtulŭ meŭ," dise betrânulŭ şi-şĭ frângea mânile, „ce a trebuitŭ să audŭ astăḑĭ ér despre tine! Ruşinea asta, dacă vine preste noĭ, mĕ va băga în grópă! Ea va fi cuiulŭ sicriuluĭ meŭ —"

„Dar ce s'a pornitŭ ér?" întrebă flăcăulŭ cu asprime. „Ce s'a întîmplatŭ, de lamentezĭ aşa? Dór nu va fi unŭ rĕŭ aşa mare."

„Nu? Aşa credĭ? Nu va fi unŭ rĕŭ aşa mare, dacă vorŭ veni, să ne scótă din casă şi să ne liciteze tóte?"

„Cine — cine vre, să o facă acésta? Spune, cine?" răcni Vincenţiŭ păşindŭ spre bătrânulŭ şi amenințându cu pumnulŭ.

„Cine? Ospetariulŭ din Prien, pe care de multă vreme l'aĭ purtatŭ de nasŭ, şi căruia acum i-s'a sfârşitŭ răbdarea. Am fostŭ aḑĭ la elŭ, şi elŭ mĭ-a spusŭ tóte. Preste o sută de marce îĭ eştĭ datoriŭ, şi dacă nu-ĭ plătescĭ în dóuĕ septĕmâni, elŭ va începe procesŭ. Gândiam, că mĕ lovesce guta, cândŭ am auḑitŭ acestea! Spune-mĭ acum, de unde veĭ lua atâţia banĭ? Căsuţa e încărcată cu datorii, eŭ am datŭ totŭ, ce am mai avutŭ, şi nu sciŭ pe nimenĭ, care să-ţĭ dea banii aceia împrumutŭ. Dar dacă va trebui, să părăsimŭ căsuţa, atunci s'a gătatŭ cu însurăţenia ta. Regina va găsi unŭ locŭ de adăpostŭ la străinĭ, ĕră eŭ — colo afară în lacŭ."

Vincenţiŭ îngălbini la auḑulŭ acestorŭ vorbe. „Nu grăi aşa, tată," dise acum cu glasŭ răguşitŭ. „Asta nu o suferŭ. Aşa de departe nu vorŭ ajunge lucrurile, îţĭ staŭ eŭ bunŭ! Banĭĭ îĭ voiŭ scóte de óre unde, fie, ce va fi. Acum adevĕratŭ că încă nu sciŭ, de unde, dar trebue să-ĭ scotŭ de óre unde, chiarŭ şi dacă ĭ-aşi fura."

„Fĕtulŭ meŭ, pentru Dumneḑeŭ!"

„N'aĭbĭ nicĭ o grije, vorba asta mĭ-a scăpatŭ numaĭ aşa fără de voe. Voiŭ găsi eŭ altŭ mijlocŭ şi cale. Numaĭ Reginei să nu-ĭ spuĭ nimica! Tóte se vorŭ întórce spre bine, încrede-te în mine."

„Dea Dumneḑeŭ," şopti bătrânulŭ, se răzimă de părete şi-şĭ plecă apoĭ capulŭ pe peptŭ. Vincenţiŭ deschise uşea, stătu apoĭ o clipă pe pragŭ şi maĭ privi odată la bătrânulŭ asupritŭ de nĕcasurĭ. Gânduri de pocăinţă trecură ca fulgerulŭ prin sufletulŭ luĭ celŭ selbătĕcitŭ, dar ele se împrăştiară, pe câtŭ de repede ĭ-aŭ venitŭ. Grăbi afară şi închise uşea.

Cu câteva minute mai apoĭ ieşi şi Regina. Ea se schimbase şi porni pe cărarea de lângă ţĕrmŭ, carea ducea la mănăstire. Ajunse la pórta mănăstiriĭ, şi portăriţa auḑindu-ĭ dorinţa o îndrumă în grădina mănăstiriĭ. Regina preste câteva clipe ajunse la întrarea în grădină; acésta era unŭ patrunghiŭ mare, încunjuratŭ cu zidurĭ înalte. Ea în partea sa cea mai mare servia de grădină de legumĭ şi era împărţită în o mulţime de straturĭ. Numaĭ într'unŭ unghiŭ era locŭ de ĭérbă strătăiatŭ de cărăruţe de petrişŭ. În mijlocŭlŭ acesteĭ luncuţe sta o capelă străveche, încunjurată de teĭ bătrânĭ, carĭ înzădarŭ se siliaŭ, să-şĭ înalţe ramiĭ preste zidŭ.

Pe o laviţă de desubtulŭ teiloru, unde razele sórelui se jucaŭ pe covorulŭ de ĭérbă, şedea o femee îmbrăcată în negru şi cetia într'o carte. Regina se apropiă de ea, şi cetitórea auḑindu-ĭ paşiĭ îşĭ ridică privirea de pe carte. Faţa îĭ era blândă, şi dintr'însa întîmpinară ochĭ gânditorĭ pe cea sositä.

„Lăudatŭ fie Isusŭ Christosŭ!"

„În vecĭ! — Ce vĕḑŭ? Tu eştĭ, Regino?" dise călugăriţa ridicându-se de pe bancă şi întinḑêndŭ feteĭ mâna.

„Da, venerabilă maĭcă," dise Regina prinḑêndŭ mâna călugăriţeĭ şi sărutându-o „Am venitŭ, să te rogŭ de sfatŭ, şi de nu am sositŭ cumva în vreme nepotrivită —".

„Nu, copila mea, sigurŭ nu! Vino şi şeḑĭ aci lângă mine şi-mĭ spune nĕcasulŭ, care te-a ajunsŭ. Obrajiĭ îţĭ suntŭ paliḑĭ şi

ochii tĕĭ roşiţi de lacrimĭ. Trebue că mare nĕcasŭ te-a ajunsŭ, şi mĕ bucurŭ, că ţi-aĭ cercatŭ scăpare la mine."

„La cine aşĭ fi mersŭ cu atâta încredere ca la venerabila maĭcă Gisela, carea mi-a făcutŭ deja atâta bine?" dise fata, în vreme ce din ochiĭ eĭ grăia recunoscinţa cea maĭ adâncă. „Ea îmĭ va ajuta şi de astă dată cu sfatulŭ şi cu fapta, mĭ-am gânditŭ eŭ."

„Sigurŭ, prunca mea, credinţa ta nu tĕ va fi înşelatŭ! Îţĭ voiŭ ajuta, dacă-mĭ va fi cu putinţă. Dar înainte de tóte spune-mĭ nĕcasuluĭ tĕŭ, şi apoĭ ne vomŭ sfătui, ce e de făcutŭ."

Cu glasŭ linŭ şi cu ochiĭ plecaţi povesti acum Regina cele ce s'aŭ întîmplatŭ în vremea din urmă între ea şi între pictorulŭ, şi cum l-a pânditŭ Vincenţiŭ şi apoĭ a respicatŭ amenin̆tările cele maĭ grozave. „Eŭ am disŭ pictoruluĭ," închiă Regina cu glasŭ mişcatŭ, „că a venitŭ prea târdiŭ cu declararea sa, că Vincenţiŭ are deja cuvîntuluĭ meŭ, şi că eŭ am să-lŭ împlinescŭ. Elŭ firesce că nu s'a mulţămitŭ cu atâta, dar eŭ l'am rugatŭ, ca pentru pacea şi liniştea mea să se ducă şi nicĭ odată să nu maĭ vină. Firesce că inima mĭ-a sângeratŭ, dar a trebuitŭ să grăescŭ aşa, şi aşa credŭ, că dta, venerabilă maĭcă, încă veĭ dice, că bine am lucratŭ."

Călugăriţa n'a răspunsŭ îndată, ci privia la fată cu ochĭ cercetătorĭ. „Tu aĭ respinsŭ pe pictoruiŭ," îĭ dise, în vreme ce o roşeţă gingaşe trecu preste faţa eĭ, „deşi îlŭ iubescĭ, şi vreĭ să te ducĭ după feciorulŭ tatâluĭ tĕŭ nutritoriŭ, cu tóte că nu-lŭ poţĭ suferi?"

„Da, e adevĕratŭ, că de pictorŭ îmĭ e dragŭ," răspunse Regina apĕsându-şi pe peptŭ mânile încleştate ca de rugăciune. „De cândŭ îlŭ cunoscŭ, mĭ-a fostŭ din ḑi în ḑi totŭ maĭ dragŭ de elŭ, că elŭ e prietinosŭ şi bunŭ, şi toţĭ copiiĭ îlŭ iubescŭ. Dar mĭ-a trebuitŭ, să-lŭ respingŭ, chiarŭ şi dacă nu m'aşĭ fi făgăduitŭ altuia, pentru că elŭ e unŭ domnŭ dela oraşŭ, e omŭ cu vadă, ér eŭ suntŭ o fiinţă săracă şi nebăgată în samă. Nu ne-amŭ fi potrivitŭ amîndoĭ, şi elŭ póte maĭ târdiŭ s'ar fi ruşinatŭ de mine, şi asta mĭ-ar fi fostŭ mórtea."

(Va urmá.)

Bibliografie.

Pórta Raiului carte de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ întocmită pentru tinerimea română din cărţile rituale ale bisericeĭ rĕsăritene de *Constantinŭ Lucaciŭ*. Baiamare. Tipariulŭ tipografieĭ luĭ Michailŭ Molnár. 1894. Ediţie poporală 20 cr., ediţie de mijlocŭ 1 fl. şi 10 cr. porto postalŭ. Comande sub adresa: Const. Lucaciŭ preotŭ românŭ Józsefháza (Szatmár) p. Aranyos-Megyes.

Calea cerésca carte de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ întocmită pentru poporuiŭ românŭ din cărţile rituale aprobate ale bisericeĭ rĕsăritene de *Constantinŭ Lucaciŭ*. Tipografia aceea-şi. Ediţie poporală 50 cr., ediţiĭ maĭ scumpe fl. 1.40, fl. 2.30, fl. 3.80 şi fl. 10.— şi porto postalŭ. Comande sub adresa de maĭ la délŭ.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tipariŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originaluiŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ér legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincialŭ **primŭ** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaşŭ 1881 broş. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Întroducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Preţulŭ 80 cr. Editura societăţiĭ.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ". Preţulŭ: 10 cr., cu partă postalŭ 15 cr.

James L. Hughes, Greşelile învăţătorilorŭ. În românesce de *Vasile Goldişŭ* profesorŭ. Editura Ciurcu. Braşovŭ. Preţulŭ 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincialŭ **alŭ doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Cestiuni din dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, *studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei" şi dluĭ Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite.* Partea I. Opulŭ constă din 17 cóle=272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ trimisŭ franco 80 cr. şi se póte procura dela tipografia seminarială.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ răspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-í încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.
(6) 21—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 13—26 **Timisióra-Fabrică**
se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mâncuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele
Clopote patentate găurite,
carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.
Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.
Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Epistolă apostolică

a

Preasfinţitului Domnŭ alŭ Nostru din provedinţa dumneḑeéscă

Papa Leo alŭ XIII.

Cătră principiĭ şi popórĕle din tótă lumea.

Cu viuă plăcere publicămŭ maĭ la vale traducerea românéscă a enciclicelĕĭ din urmă a Preafericitului nostru Părinte Leo XIII.

Recomandămŭ cetitorilorŭ nostri cetirea şi meditarea acestuĭ documentŭ importantŭ şi-l rugămŭ, ca să-lŭ circuleze printre cunoscuţiĭ sĕĭ. Îĭ asigurămŭ, că o plăcere spirituală maĭ sublimă şi maĭ sfîntă nu vorŭ avé nicĭ odată, decâtŭ aceea, ce isvorésce din cetirea acestuĭ actŭ, străbătutŭ în tóte amĕnuntele sale de spiritulŭ luĭ Christosŭ, care a străformatŭ lumea.

Este ceva admirabilŭ, ceva însufléторiŭ de reverinţă, a vedé pe Acela, pe care şi popórĕle păgâne îlŭ privescŭ de supremulŭ representantŭ alŭ ordiniĭ şi alŭ civilisaţiuniĭ, cum, în etatea sa de preste 80 de anĭ, în ajunulŭ morţiĭ sale pămîntescĭ, de pe colina Vaticanuluĭ, în jurulŭ căreia se perîndă ḑi de ḑi popórĕle tóte ale lumiĭ, cu glasŭ de profetŭ împarte lumiĭ sfaturile sale îndreptate spre bunăstarea şi fericirea temporală şi eternă a tuturorŭ.

Provocarea acésta pentru unirea într'unŭ singurŭ cugetŭ şi într'o singură simţire, întru o singură credinţă şi întru o singură biserică a tuturorŭ popórĕlorŭ lumiĭ, emanată dela octogeneralŭ Pontifice din Vaticanŭ, sună aşa de gingaşŭ, aşa de părintéscе, aşa de ademenitorŭ, încâtŭ pare de necredutŭ, că nu va afla ascultare. Par' că-lŭ vedemŭ pe Fiulŭ luĭ Dumneḑĕŭ pe lemnulŭ Cruciĭ, cu mânile întinse spre a îmbrăţişa lumea tótă.

O! de ar da Christosŭ, ca glasulŭ Vicaruluĭ sĕŭ pe acestŭ pămîntŭ să nu rĕsune în pustie! De ar da, ca maĭ alesŭ fiiĭ poporuluĭ românescŭ să audă acelŭ glasŭ! De ar da, ca lanţurile disensiunilorŭ vechĭ să se sfărîme, şi să strălucéscă aurora încântătóre a unirii tuturorŭ Românilorŭ în sinulŭ bisericeĭ mame din Roma!

Unirea acésta ar fi unŭ isvorŭ nesecatŭ de fericire. Uniţi cu centrulŭ adevĕrateĭ culturĭ şi libertăţi amŭ progresa şi în cele politice altcum, şi cu spriginulŭ puternicŭ alŭ Romeĭ amŭ puté uşorŭ să ne eluptămŭ acea posiţiune, ce ni-se cade în rĕsăritulŭ Europeĭ!

De ar fi numaĭ aşa!

Étă enciclica:

Leonŭ XIII. Papa

Salutare şi pace în Domnulŭ.

Manifestaţiunile strălucite şi gratulările publice, în carĭ în întregŭ anulŭ trecutŭ cu prilejulŭ serbăriĭ lubilare a consacrăriĭ Nóstre ne-amŭ împărtăşitŭ din tóte părţile, şi carĭ numaĭ deunăḑĭ şi-aŭ ajunsŭ culmea în însufleţirea evlaviósă a Spaniolilorŭ, Ne-aŭ oferitŭ înainte de tóte mângăiarea de a vedé, cum din concordia şi uniformitatea de voinţă a atâtora apare strălucindŭ unitatea bisericeĭ şi legătura eĭ minunată cu Sfîntulŭ Scaunŭ. În ḑilele acelea se părea, ca şi cum tótă lumea catolică şi-ar fi uĭtatŭ aşa ḑicêndŭ de tóte celealalte şi ar fi îndreptatŭ privirea ochilorŭ sĕĭ şi gândurile sufletuluĭ sĕŭ numaĭ spre Vaticanŭ. Legaţiunile principilorŭ, numĕrósele peregrinajurĭ, atâtea epistole prisositóre de iubire, solemnităţile bisericescĭ cele fórte serbătorescĭ, acestea tóte esprimaŭ limpede cugetulŭ: În venerarea Scaunuluĭ Apostolicŭ toţĭ catoliciĭ suntŭ o inimă şi unŭ sufletŭ. Şi fenomenulŭ acesta Ne-a plăcutŭ cu atâtŭ maĭ tare şi Ne-a căḑutŭ cu atâtŭ maĭ bine, cu câtŭ elŭ a consunatŭ maĭ tare cu intenţiunile şi cu silinţele Nóstre de până acum. Căcĭ cunoscêndŭ lipsele timpuluĭ şi avêndŭ în vedere oficiulŭ Nostru, în totŭ decursulŭ pontificatuluĭ Nostru amŭ avutŭ neîncetatŭ înaintea ochilorŭ aceea, Ne-am silitŭ totdeuna după putinţă cu cuvîntulŭ şi cu fapta spre aceea, ca tóte popórĕle, tóte naţiunile să le împreunămŭ maĭ strînsŭ cu noĭ şi să facemŭ, ca înrîurinţa binefăcĕtóre a pontificatuluĭ romanŭ să apară în lumină limpede. De aceea şi esprimămŭ mulţămita Nóstră cea maĭ adâncă în rîndulŭ celŭ dintâiŭ bunuluĭ Dumneḑeŭ, din favorulŭ şi graţia căruia amŭ ajunsŭ în bună sănĕtate vrîsta acésta, apoĭ tuturorŭ principilorŭ, episcopilorŭ, preoţilorŭ şi credincioşilorŭ singuraticĭ, carĭ prin manifestarea felurită a iubiriĭ şi supuneriĭ sale s'aŭ silitŭ a împrejura demnitatea posiţieĭ Nóstre cu onóre şi a Ne pregăti Nóuĕ personalminte mângăiare bineprimită.

Dar firesce, spre aceea, ca mângăiarea Nóstră să fie deplină şi întrégă, lipsescŭ încă multe. Căcĭ în mijloculŭ manifestărilorŭ generale de iubire şi de bucurie totdeuna se înfăţişéză înaintea sufletuluĭ Nostru enorma mulţime a acelora, carĭ stăteaŭ departe de iubilarea unanimă a catolicilorŭ, pentru că saŭ nu le-a rĕsăritŭ lorŭ încă de locŭ lumina Evangelieĭ, saŭ pentru că eĭ, deşi suntŭ creştinĭ, suntŭ înstrăinaţi de credinţa catolică. Împrejurarea acésta Ne-a mişcatŭ şi Ne mişcă fórte inima. Căcĭ cum să nu Ne întristeze adâncŭ gândulŭ, că o parte aşa de mare a omenimiĭ umblă departe de noĭ ca pe nisce căĭ rătĕcite? — Dar voea luĭ Dumneḑeŭ este, ca toţĭ ómeniĭ să se mântuéscă şi să ajungă la cunoscinţa adevĕruluĭ. Şi fiindcă Noĭ suntemŭ locţinĕtoriulŭ atotputerniculuĭ Dumneḑeŭ aicĭ pe pămîntŭ, şi fiindŭ că bĕtrâneţele înalte şi gârbovite de grijĭ Ne aducŭ aminte, că sfîrşitulŭ vremelnicieĭ pentru Noĭ se apropie iresistibilŭ, amŭ credutŭ, că avemŭ să urmămŭ esemplulŭ Mântuitoriuluĭ şi Învĕţătoriuluĭ Nostru Isusŭ Christosŭ, care cu puţinŭ înainte de întórcerea sa la ceriurĭ a cerutŭ dela Părintele celŭ veĭnicŭ în rugăciune ferbinte, ca urmaşiĭ şi învĕţăceiĭ luĭ să fie unŭ gândŭ şi o inimă: „Mĕ rogŭ, — ca toţĭ să fie una, precum tu, Părinte, întru mine, şi eŭ întru tine, ca şi eĭ întru noĭ una să fie.“ [1]) Dar fiindcă rugăciunea acésta aşa de ferbinte a Dumneḑeŭ-Omuluĭ nu cuprindea numaĭ pe aceia, carĭ credeaŭ atuncia întru Isusŭ Christosŭ, ci şi pe toţĭ aceia, carĭ în viitoriŭ voruĭ crede întru dînsulŭ, acésta ne oferesce unŭ prilejŭ potrivitŭ, ca să espunemŭ plinĭ de încredere dorinţele Nóstre şi să conlucrămŭ din tóte puterile, pentru ca toţĭ ómeniĭ, ţină se eĭ de orĭ care ţară şi de orĭ care naţiune, să se cheme şi să se îndemne la unitatea credinţeĭ dumneḑeescĭ.

Fiindcă ne îndémnă la propusulŭ Nostru iubirea, iubirea, carea se îndréptă maĭ întâiŭ într'acolo, unde lipsa este maĭ mare, aşa grăbiră gândurile Nóstre maĭ întâiŭ la cele maĭ nefericite între popórĕ, adecă la aceia, cărora lumina Evangelieĭ saŭ nu le-a rĕsăritŭ nicĭ odată, saŭ după ce le-a rĕsăritŭ, li-s'a stînsŭ éră în urma nepăsăriĭ lorŭ orĭ în a împrejurărilorŭ nefericite, şi carĭ decĭ lipsiţĭ de tótă cunoscinţa luĭ Dumneḑeŭ suntŭ cuprinşĭ de rătĕcirea cea maĭ mare. De óre ce decĭ tótă mântuirea vine dela Isusŭ Christosŭ, „şi nicĭ unŭ nume altulŭ sub ceriŭ nu este datŭ ómenilorŭ, întru care trĕbue să ne mântuimŭ noĭ,“ [1]) aşa nu avemŭ altă dorinţă maĭ ferbinte ca aceea, ca numele acesta preasfîntŭ Isusŭ câtŭ de curêndŭ să fie cunoscutŭ şi recunoscutŭ în tóte ţĕrile păgâne. În privinţa acésta biserica alteum a cercatŭ totdeuna, să-şĭ împlinéscă conscienţiosŭ oficiulŭ, care i-la încredinţatŭ Dumneḑeŭ. Căcĭ în nóuĕspreḑece vécurĭ ce a urmăritŭ, ce a împlinitŭ ea cu zelŭ şi răbdurie maĭ mare, ca a duce pe păgânĭ la adevĕrŭ şi a-ĭ îndupleca, să priméscă legea creştină? Şi în ḑilele nóstre încă trecŭ de multe orĭ mările trimişiĭ Evangelieĭ, pentru ca în vîrtutea misiuniĭ Apostolice să pătrundă în părţile cele maĭ depărtate ale pămîntuluĭ, şi Noĭ ḑilnicŭ ne rugămŭ la Dumneḑeŭ, ca în îndurarea sa să înmulţéscă numĕrulŭ acelorŭ preoţĭ, carĭ suntŭ hotărîţĭ, să jertféscă cu marinimie tigna sa, sănĕtatea sa, ba chiarŭ şi viaţa sa, dacă e de lipsă, pentru rĕspândirea împĕrăţieĭ luĭ Isusŭ Christosŭ.

Éră tu, Mântuitoriule şi Părinte alŭ némuluĭ omenescŭ, Isuse Christóse, grăbesce şi nu întârḑia a împlini, ceea ce odinióră aĭ promisŭ, că veĭ face, când aĭ ḑisŭ, că de te veĭ înălţa de pe pămîntŭ, pe toţĭ veĭ trage la tine. Pogóră-te decĭ în inimĭ şi te arată tuturorŭ acelorŭ nenumĕraţĭ, carĭ până în óra de acum suntŭ lipsiţĭ de binefacerile cele maĭ marĭ, carĭ le-aĭ câştigatŭ tu omenimiĭ cu sângele tĕŭ. Trezesce-ĭ pe aceia, carĭ copleşiţĭ de somnŭ şedŭ întru întunerecŭ şi în umbra morţiĭ, pentru ca luminaţĭ de razele înţelepciuniĭ tale celcĭ a totŭ pătrunḑĕtóre să fie desevârşiţĭ întru tine şi prin tine în unire.

În vreme ce petrecemŭ la gândulŭ acesteĭ uniri taĭnice, ne întimpină maĭ departe tóte popórĕle acelea, pe carĭ îndurarea luĭ Dumneḑeŭ le-a trecutŭ deja de multŭ dela rătĕcirea cea veche la înţelepciunea Evangelieĭ. Întru adevĕrŭ, nu este nimica maĭ plăcutŭ pentru memorie, nimica maĭ potrivitŭ pentru lauda provedinţeĭ dumneḑeescĭ, ca amintirea acelorŭ timpurĭ vechĭ, în cari credinţa, carea ni-sa adusŭ din ceriŭ, încă toţĭ o priviaŭ de unŭ bunŭ comunŭ inviolabilŭ. Popórĕle, orĭ câtŭ de deosebite eraŭ prin locaşŭ, aplicare şi caractĕrŭ, se vorŭ fi desbinatŭ şi certatŭ pe atuncia de multe orĭ pentru alte lucrurĭ, dar când era vorbă de religiune, tóte eraŭ una şi împreunate în chipulŭ celŭ maĭ intimŭ prin legătura credinţeĭ creştine. Cu atâtŭ maĭ durerosŭ se atinge sufletulŭ, când trebue să vadă, cum maĭ târḑiŭ timpurĭ nefericite aŭ ruptŭ naţiunĭ marĭ şi înfloritóre prin neîncredere şi vrăşmăşiĭ de către Biserica Romană. Cu încredere în darulŭ şi mila atotputerniculuĭ Dumneḑeŭ, carele singurŭ scie vremea şi óra potrivită a îndurărilorŭ sale, care póte, să îndrepte voinţa omuluĭ, unde voesce, Ne îndreptămŭ chiarŭ

[1]) Io. 17, 21.

[1]) Fapt. 4, 12.

cătră naţiunile acestea şi le admoniămŭ şi le conjurămŭ cu iubire părintéscă, să lapede dela sine orĭ ce desbinare şi sfadă şi să se întórcă la unirea credinţeĭ.

Maĭ întâiŭ Ne îndreptămŭ privirea Nóstră cu iubire intimă cătră acelŭ Résăritŭ, dela care dintru începutŭ a pornitŭ mântuirea şi s'a respânditŭ preste tótă faţa pământuluĭ. Dorinţa nóstră ferbinte Ne însuflă adecă sperarea dulce, că nu maĭ este departe timpulŭ, în care bisericele résăritene, atâtŭ de preamărite pentru moştenita lorŭ credinţă şi pentru vechea lorŭ glorie, éră vorŭ cerca, ceea ce aŭ părăsitŭ. Dór nicĭ nu Ne desparte o prăpastie nemărginită, dór abstragéndŭ dela puţine lucrurĭ, Ne scimŭ chiarŭ aşa de desevârşitŭ uniţĭ cu eĭ, câtŭ Noĭ Inşi-ne întru apĕrarea dogmeĭ catolice nu arare orĭ împrumutămŭ mărturiĭ şi dovedĭ din învĕţătura, din riturile şi datinele, precum suntŭ ele la résăriteni. Punctulŭ esenţialŭ de desbinare îlŭ formézĕ numaĭ primatulŭ Pontificeluĭ Romanŭ. Dar Ne luămŭ voe a-ĭ recerca, să reprivéscă la începuturile bisericelorŭ sale, să vadă, ce aŭ gânditŭ şi aŭ credutŭ înaintaşiĭ lorŭ, ce le-a străpusŭ timpulŭ, care a urmatŭ nemijlocitŭ după începuturile cele dintâiŭ. Căcĭ din acésta va resulta limpede, că mărturisirea Dumneḑeŭ-Omuluĭ Isusŭ Christosŭ: „Tu eştĭ Petru, şi pe acéstă pétră voiŭ zidi biserica mea," s'a adeveritŭ în Pontificiĭ Romanĭ. Vechimea creştină a şi vĕdutŭ între Pontificĭ nu puţinĭ, carĭ se ţineaŭ chiarŭ de résăritŭ: între alţiĭ pe unŭ Anacletŭ, Evaristŭ, Anicetŭ, Eleuteriŭ, Zosimŭ, Agatonŭ. Ceĭ maĭ mulţĭ dintr'înşiĭ aŭ avutŭ chiarŭ şi fericirea, ca după ce aŭ guvernatŭ în tótă sfinţenia şi înţelepciunea biserica creştină universală, să sigileze apostolatulŭ sĕŭ cu sângele. — — Se scie afară de aceea fórte acuratŭ, pe ce vreme, din ce cause, prin ce urḑitorĭ s'a provocatŭ nefericita desbinare. Înainte de acelŭ timpŭ, pe cândŭ omulŭ încă nu despărţise, ce a împreunatŭ Dumneḑeŭ, numele Scaunuluĭ Apostolicŭ era sfîntŭ şi înălţatŭ în onóre la tóte popórĕle lumiĭ creştine, şi Résăritulŭ ca şi Apusulŭ ascultaŭ în concordie fără clătinare de Pontificele Romanŭ ca de următoriulŭ legitimŭ alŭ sfîntuluĭ Petru şi în urmare ca de locţinĕtoriulŭ luĭ Isusŭ Christosŭ pe pământŭ. De aceea, dacă ne întórcemŭ la începutulŭ desbinăriĭ, nicĭ chiarŭ Fotiŭ nu s'a îndoitŭ a trimite la Roma delegaţi, carĭ să-lŭ apere, şi de altă parte Papa Nicolaŭ I. a trimisŭ legaţiĭ sĕi din Roma la Constantinopolŭ, fără ca să se fie făcutŭ vre-o împotrivire. Şi spre ce scopŭ? „Ca să esamineze cu de-amĕnuntulŭ causa patriarchuluĭ şi apoĭ să pótă informa Scaunulŭ Apostolicŭ pe deplinŭ şi conformŭ adevĕruluĭ despre starea faptică."

Aşa e decĭ întrégă istoria acesteĭ purcederĭ o întărire învederată a primatuluĭ romanŭ, dela care chiarŭ pe atuncia începurĕ a se desbina. — În sfârşitŭ, pe cum scie orĭ cine, în dóuĕ conciliĭ icumenice, în alŭ doilea din Lyon şi în celŭ din Florenţa toţĭ, Latiniĭ cu şi Greciĭ, s'aŭ unitŭ fără greutate şi aŭ statoritŭ ca dogmă învĕţătura despre puterea supremă de guvernare a Pontificilorŭ Romanĭ.

Noĭ amŭ amintitŭ anume aceste amĕnunte, pentru că ele cuprindŭ o invitare la pace şi la împăcare, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, de óre ce Noĭ amŭ băgatŭ de samă, că résăriteniĭ în ḑilele nóstre se arată cu multŭ maĭ aplicaţi spre împăcare cu catoliciĭ, ba manifestă chiarŭ o anumită prevenire şi bunăvoinţă. Acésta spre marea Nóstră bucurie s'a arĕtatŭ cu deosebire deunăḑĭ, cândŭ aĭ nostri, carĭ se adunaseră în résăritŭ cu scopŭ piŭ, fură primiţĭ cu prevenirea şi dragostea cea maĭ deosebită. De aceea îndreptămŭ cuvintele nóstre cătră voĭ toţĭ, carĭ, orĭ vĕ ţineţĭ de ritulŭ grecescŭ orĭ de altŭ ritŭ résăriténŭ, sunteţĭ desbinaţĭ de cătră biserica catolică. Ar fi dorinţa nóstră cea maĭ ferbinte, ca fiesce care din voĭ să cumpénéscă întru sine cuvintele, atâtŭ de energice şi pline de dragoste, carĭ le-a îndreptatŭ odinióră Visarionŭ cătră părinţiĭ vostri: „Ce vomŭ réspunde luĭ Dumneḑeŭ, cândŭ ne va întreba, de ce ne-amŭ desbinatŭ de cătră fraţiĭ nostri, noĭ, pentru a cărorŭ împreunare şi conducere în uniculŭ staulŭ s'a pogorîtŭ elŭ însu-şi din ceriŭ, s'a făcutŭ omŭ şi a muritŭ pe cruce? Cum ne vomŭ puté justifica înaintea urmaşilorŭ nostri? Nu, venerabilĭ fraţi, să nu suferimŭ o ocară ca acésta! Să nu lăsămŭ, să se deştepte întru noĭ o gândire ca acésta! Să nu ne prestămŭ nóuĕ şi la aĭ nostri acestŭ serviţiŭ réŭ!"

Cumpéniţi bine, ceea ce pretindemŭ Noĭ, şi cumpéniţi-o înaintea feţeĭ luĭ Dumneḑeŭ. Nu conduşi de interese pământescĭ, ci numaĭ îndemnaţi de iubirea dumneḑeéscă şi de dorinţa, ca toţĭ să se mântuéscă, ne întrepunemŭ pentru unirea cu biserica Romană: noĭ ne gândimŭ însă la unirea deplină, nereservată. Dar acésta nu póte, să fie aceea, care nu constă în alta, fără numaĭ în orĭ ce comuniune arbitrară de învĕţăturĭ de credinţă şi în o anumită dragoste frăţéscă împrumutată. Unirea cea adevĕrată între credincioşiĭ crestinĭ e cea rînduită şi voiţă de Întemeiătoriulŭ bisericeĭ Isusŭ Christosŭ: adecă aceea, carea constă în unitatea credinţeĭ şi în unitatea guvernăriĭ. Şi nicĭ nu aveţĭ nicĭ o causă, să fiţĭ îngrijaţĭ, că Noĭ orĭ urmaşiĭ Nostri vorŭ scurta drepturile vóstre şi privilegiile patriarchilorŭ vostri şi vorŭ restrînge riturile şi datinele singuraticelorŭ biserici. Căcĭ şi acésta a fostŭ totdeuna principiulŭ şi îndatinarea Scaunuluĭ Apostolicŭ şi va fi pentru totŭ viitoriulŭ: a lua în socotinţă cuvenită fără de micime de inimă desvoltarea proprie şi datinele deosebite ale fiesce căruĭ poporŭ singuraticŭ. — Dacă voĭ din contră éră vĕ veţĭ fi unitŭ cu noĭ, bisericele vóstre cu ajutoriulŭ dumneḑeescŭ vorŭ câştiga minunată strălucire şi vadă. Asculte decĭ Dumneḑeŭ rugăciunea vóstră proprie: „Fă, să înceteze despreunările bisericelorŭ; pe ceĭ risipiţĭ îĭ adună, pe ceĭ rătăciţĭ îĭ întórce şi-ĭ împreună cu sfînta ta catolică biserică." [1]) *Lăsaţĭ decĭ, să se deştepte în voĭ éră sfînta credinţă cea una, carea înalta vechime a străpus'o cu constanţă vóuĕ ca şi nóuĕ, carea părinţiĭ şi înaintaşiĭ vostri aŭ păziť o nevătĕmată, carea şi bărbaţĭ ca Atanasiŭ, Vasiliŭ, Gregoriŭ Nazianzénulŭ, Ioanŭ Gură-de-aurŭ, ceĭ doĭ Cirilĭ şi alţiĭ atâţia aŭ glorificat'o în emulare sfîntă prin vîrtuţile sale cele neasemĕnate, prin talentulŭ sĕŭ celŭ strălucitoriŭ, prin învĕţătura sa cea lămurită: bărbaţĭ, a cărorŭ glorie în totŭ adevĕrulŭ o poţĭ privi de a sa Résăritulŭ şi Apusulŭ ca o moştenire comună.*

Aci ne-amŭ îndrepta în chipŭ deosebitŭ cătră voĭ, tóte popórĕle slave, despre gloria cărora opurile istorice ne povestescŭ lucrurĭ felurite. Voĭ sciţĭ, ce aŭ Slaviĭ să mulţăméscă sfinţilorŭ Cirilŭ şi Metodiŭ, acestorŭ părinţĭ aĭ credinţeĭ vóstre, a cărorŭ amintire Noĭ Inşi-ne înainte de asta cu câţiva anĭ amŭ încunjurat'o cu strălucire nóuă. Eĭ suntŭ, ceĭ ce prin vîrtutea sa şi prin lucrările sale aŭ făcutŭ pe sama celorŭ maĭ multe popóre de viţa vóstră accesibile binefacerile civilisaţiuniĭ generale şi ale mântuiriĭ. Aşa s'a întîmplatŭ, de între Slavĭ şi între Pontificiĭ Romanĭ multă vreme a sustatŭ reciprocitatea cea maĭ frumósă, de binefacerĭ de o parte, de devotamentulŭ celŭ maĭ credinciosŭ de altă parte. Dacă decĭ unŭ timpŭ nefericitŭ a înstrăinatŭ pe părinţiĭ vostri în mare parte de credinţa romană, carea o mărturisiseră odinióră, cumpéniţi bine, de ce binecuvîntare veţĭ avé voĭ parte, dacă vĕ veţĭ întórce la unirea credinţeĭ. Nicĭ pe voĭ nu încetézĕ biserica a vĕ chema în braţele sale, pentru ca să vĕ oferéscă felurite ajutóre spre înaintarea mântuiriĭ vóstre, a fericiriĭ vóstre pământescĭ şi a mărimiĭ vóstre.

Nu cu maĭ puţină dragoste petrece privirea Nóstră la popórĕle acelea, pe carĭ în timpulŭ maĭ nouŭ o revoluţie de totŭ estraordinară a tuturorŭ condiţiunilorŭ şi relaţiunilorŭ le-a despărţitŭ dela Biserica Romană. Ulte ele diferitele peripeţiĭ ale timpurilorŭ trecute, înalţe-şĭ privirea preste tóte cele pământescĭ, şi însufleţiţĭ singurŭ numaĭ de dorinţa de a afla adevĕrulŭ şi cu elŭ mântuirea, privéscă la sine biserica cea întemeiată de Isusŭ Christosŭ. Dacă vorŭ să asemene societăţile sale religióse cu biserica şi să cumpénéscă, în ce stare se află într'însele religiunea, uşorŭ vorŭ concede, că ele ultându-şĭ de credinţa cea veche aŭ lăsatŭ a se răpi prin multe felurĭ de rătăciriĭ în cestiuni multe şi fórte însemnate la înoirĭ. Totŭ aşa de puţinŭ vorŭ nega, că din moştenirea adevĕruluĭ, carea urḑitoriĭ înoirilorŭ cu prilejulŭ desbinăriĭ sale de cătră biserică aŭ luat'o cu sine, abia le-a rĕmasŭ o formulă sigură şi garantată a credinţeĭ. Ba lucrurile aŭ ajunsŭ deja aşa de departe, câtŭ mulţĭ nu se sfiescŭ a ataca chiarŭ şi temeiulŭ, pe care e aşeḑată tótă religiunea şi tótă sperarea fiilorŭ ómenilorŭ, şi care nu e altulŭ, decâtŭ firea dumneḑeéscă a Réscumpĕrătoriuluĭ Isusŭ Christosŭ. Totŭ asemenea négă eĭ deja tótă auctoritatea dumneḑeéscă a cărţilorŭ Legiĭ vechĭ şi nóue, pe carĭ maĭ înainte le primiaŭ ca însuflate de Spiritulŭ sfîntŭ. Firesce lucrurile aŭ trebuitŭ să ajungă până acolo, după ce s'a concesŭ odată fiesce căruia dreptulŭ de a esplica Scriptura după propria sa plăcere şi judecată.

De aci a provenitŭ fenomenulŭ, că s'a respinsŭ orĭ ce altă normă de viaţă şi s'a statoritŭ consciinţa singuraticuluĭ de singura normă, de singurulŭ îndreptariŭ alŭ lucrărilorŭ ómenilorŭ. De aci aŭ provenitŭ multele părerĭ şi secte, carĭ îşĭ contraḑicŭ una celeĭalalte şi mai pe urmă degenerézĕ în naturalismulŭ si raţionalismulŭ declaratŭ. Din causa acésta desperézĕ eĭ, că vorŭ puté, să ajungă la o unire în părerile de doctrină, şi predică şi recomandă deja numaĭ o unire, a căreĭ legătură este dragostea frăţéscă. În privinţa asta din urmă firesce că bine facŭ; căcĭ noĭ toţĭ trebue să fimŭ împreunaţĭ laolaltă prin dragoste împrumutată. Dóră şi Isusŭ Christorŭ a dispus'o şi voit'o asta înainte de tóte, ca chiarŭ dragostea acésta împrumutată să fie semnulŭ învĕţăceilorŭ luĭ. Însă cum se póte, ca dragostea desevârşită să împreune sufletele, cândŭ spiritele nu suntŭ unite prin credinţă? Din causele acestea mulţĭ bărbaţĭ, despre carĭ grăimŭ Noĭ aci, ascultându de judecata sa sănĕtósă şi de iubirea sa de adevĕrŭ aŭ cercatŭ calea sigură a mântuiriĭ în biserica catolică. Căcĭ aŭ vĕḑutŭ limpede, că nu potŭ să fie uniţĭ cu

[1]) Liturg. s. Vas.

Isusu Christosŭ ca cu capulŭ, dacă nu vorŭ fi împreunaţi cu trupulŭ luĭ celŭ taĭnicŭ, care este biserica, nicĭ nu potŭ să priméscă învĕţătura nefalsificată a luĭ Christosŭ, dacă respingŭ legitimulŭ magisteriŭ,, carele e încredinţatŭ luĭ Petru şi următorilorŭ luĭ. Eĭ bagă adecă de samă, cum în biserica romană ajunge la espresiune desevârşită biserica cea adevĕrată, carea se face tuturorŭ cunoscută prin notele, cu carĭ a înzestrat'o dumneḑeesculŭ eĭ Întemeiătorŭ. De aceea se şi găsescŭ între eĭ mulţĭ bărbaţĭ cu judecată fină şi cu tactŭ încă şi mai finŭ, carĭ scrutézĕ anticitatea creştină şi aŭ dovedităŭ în chipulŭ celŭ mai clarŭ în scrierile sale lămurite continuitatea bisericeĭ de pe timpulŭ Apostolilorŭ, nestrămutarea dogmelorŭ şi constituţiunea eĭ, carea rĕmâne pururea totŭ aceea-şĭ. În faţa acestuĭ esemplu strălucitŭ alŭ atâtorŭ bărbaţĭ grăesce mai vîrtosŭ inima Nóstră decâtŭ gura nóstră cătră voĭ, fraţilorŭ preascumpĭ, carĭ sunteţĭ acum deja de treĭ vécurĭ despărţiţĭ de noĭ în credinţă, şi cătră voĭ, carĭ după aceea v'aţĭ lăpĕdatŭ de noĭ din óre care causă: „Să ajungemŭ tóţĭ la unirea credinţeĭ şi a cunoscinţeĭ Fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ.“ [1]) La unirea acésta, care nicĭ odată nu a lipsităŭ bisericeĭ catolice şi nicĭ nu-ĭ va lipsi nicĭ odată, dorimŭ a vĕ invita, cândŭ vĕ întindemŭ drépta întru dragoste. Pe voĭ vĕ chémă deja de multŭ maĭca comună, biserica, să vĕ întórceţĭ la ea; pe voĭ vĕ aştéptă cu dorŭ toţĭ fraţiĭ vostri catolicĭ, pentru ca să serviţĭ cu noĭ luĭ Dumneḑeŭ întru sfinţenie, uniţĭ fiindŭ cu noĭ în dragoste deplinită prin mărturisirea uneĭ Evangeliĭ, uneĭ credinţe, uneĭ sperărĭ.

Pentru ca unirea multŭ dorită să ajungă la desevârşire armonică, Ne îndreptămŭ acum şi cătră toţĭ aceia, orĭ câtŭ de mulţĭ ar fi pe faţa pămîntuluĭ, a cărorŭ mântuire deja de multŭ este obiectulŭ îngrijirilorŭ şi gândurilorŭ Nóstre neadormite: înţelegemŭ pe catolicĭ, carĭ prin mărturisirea credinţeĭ Romane suntŭ supuşĭ Scaunuluĭ Apostolicŭ şi prin acésta suntŭ uniţĭ cu Christosŭ. Eĭ nu aŭ lipsă, să-ĭ inimămŭ mai întâiŭ la unirea cea adevĕrată şi sfîntă, de óre ce eĭ prin darulŭ luĭ Dumneḑeŭ se ţinŭ deja de ea, dar trebue să-ĭ admoniămŭ, să nu concédă, ca în mijloculŭ pericolelorŭ, carĭ crescŭ pretutindenea, darulŭ celŭ mai înaltŭ alŭ graţieĭ luĭ Dumneḑeŭ prin lenea şi nepăsarea lorŭ să sufere vre-o daună. Împrumute-şĭ spre acestŭ scopŭ îndreptariulŭ sĕŭ pentru gândire si lucrare din adevĕrurile acelea, carĭ le-amŭ recomandatŭ cu de-adinsulŭ naţiuniloru catolice în deosebĭ şi în comunŭ. Propună-şĭ înainte de tóte de pricipiŭ conducĕtoriŭ acesta: că aŭ să asculte de magisteriulŭ şi de auctoritatea bisericeĭ întru tóte, nu cu micime de inimă şi cu neîncredere, ci din tótă inima şi cu devotamentŭ plinŭ de iubire. — Cu acestŭ prilejŭ vomŭ să considerămŭ, câtŭ de stricăciosŭ este pentru unirea creştină, că rătĕcirea în diferite forme de părerĭ a întunecatŭ multŭ, ba a chiarŭ şi nimicitŭ esenţa adevĕrată, idea adevĕrată a bisericeĭ. Conformŭ voinţeĭ şi rînduleĭ dumneḑeesculuĭ Întemeiătoriŭ are ea adecă să fie o societate perfectă în felulŭ sĕŭ, a cĕreĭ problemă şi competenţă este a instrui omenimea în prescrisele şi legile Evangelieĭ şi prin păzirea curăţenieĭ moravurilorŭ şi prin deprinderea vîrtuţilorŭ creştine a o conduce la acea fericire, carea e pusă în prospectŭ fiesce căruĭ omŭ în ceriurĭ. Şi pentru că biserica, pe cum amŭ dişŭ, este o societate perfectă, de aceea are ca unŭ principiŭ de viaţă, o forţă de viaţă, carea nu vine de afară, ci din lăuntru din firea eĭ proprie după rînduéla dumneḑeéscă. Chiarŭ din acéstă causă are ea în chipŭ firescŭ şi puterea de a da legĭ şi în legislaţiunea sa trebue să fie neatîrnătóre dela orĭ cine, precum este ea liberă şi în tóte celealalte lucrurĭ, carĭ se ţinŭ de sfera eĭ de dreptŭ. Libertatea acésta nu e însă de aşa, câtŭ să oferéscă motivŭ spre jeloşie şi neîncredere. Căcĭ biserica nu tinde spre putere şi înrîurinţă, nicĭ nu se lasă a fi condusă în orĭ ce chipŭ prin interese. Ea voesce, ea cércă numaĭ unŭ lucru: adecă a susţiné între ómenĭ deprinderea vîrtuţiĭ şi în modulŭ acesta, pe calea acésta a se îngriji de mântuirea lorŭ cea vecînică. Însă ea se îndatinézĕ a se arĕta şi prevenitóre şi a deprinde indulgenţă de mamă, ba fără ca să insiste în chipŭ unilateralŭ pe lângă dreptulŭ sĕŭ, a conferi de multe orĭ statuluĭ chiarŭ şi diferite favoruri, orĭ unde o pretindea acésta lipsa. O dovadă strălucită a acestuĭ lucru suntŭ concordatele, carĭ adese orĭ s'aŭ închiatŭ cu împĕraţiĭ şi state. — Însă carĭ suntŭ curentele timpuluĭ în dilele nóstre, dacă considerămŭ lucrurile după adevĕratulŭ lorŭ cuprinsŭ? S'a făcutŭ aprópre întru datină a privi la biserică cu neîncredere, a o despreţui cu îngânfare, a o urî şi a o huli cu rĕutate. Dar ceea ce e mai rĕŭ, tóte se chémă într'ajutoriŭ şi se punŭ în lucrare pentru a o supune stăpânirĭĭ domnitorilorŭ lumescĭ. Spre acestŭ scopŭ aŭ despoiat'o de averile eĭ şi aŭ mărginităŭ libertatea eĭ câtŭ se póte de tare; spre acestŭ scopŭ aŭ îngreunatŭ fórte şi educarea seminarială, aŭ statoritŭ împotriva clerulŭ legĭ de o severitate nemilósă, aŭ desfiinţatŭ şi alungatŭ din ţară congregaţiunile religióse, carĭ totuşĭ suntŭ unŭ spriginŭ de frunte alŭ bisericeĭ, pe scurtŭ: aŭ rechematŭ la viaţă în chipŭ teoreticŭ şi practicŭ principiile Febroniane, numaĭ câtŭ într'o formă înăsprită. Acésta nu însamnă alta, fără a violenta drepturile cele mai sfinte ale bisericeĭ. Într'aceea nu se gândescŭ la aceea, că acésta aduce statuluĭ daunele cele maĭ marĭ, chiarŭ pentru că într'asta se cuprinde o împotrivire deschisă faţă cu intenţiunile dumneḑeescĭ. Căcĭ Dumneḑeŭ, Creatoriulŭ şi Domnulŭ universuluĭ, care a supusŭ societatea omenéscă puteriĭ lumescĭ şi celeĭ spirituale, voia întru adevĕrŭ, ca acestea să fie puteri diferite, dar nicĭ de cum, ca ele să fie separate şi să se răsboéscă una asupra celeĭalalte. Dar nu numaĭ voinţa luĭ Dumneḑeŭ însu-şĭ, ci şi binele comunŭ alŭ societăţiĭ omenescĭ pretindŭ neapĕratŭ, ca puterea luméscă în mĕsurile sale de guvernare să se aşeḑe în acordŭ deplinŭ cu cea bisericéscă. De aceea statulŭ are datorinţele şi drepturile sale de totŭ specifice, dar întocmaĭ aşa are şi biserica pe ale sale; amîndóuĕ însă, statulŭ şi biserica, au să fie împreunate laolaltă prin concordie desevârşită. — În acestŭ chipŭ se vorŭ regula în sfârşitŭ odată relaţiunile împrumutate dintre statŭ şi biserică. Cu acésta va înceta însă şi încordarea dintre amîndóuĕ, carea turbură astăḑĭ tóte, din multe cause corĕspunde puţinŭ regulelorŭ prudinţeĭ şi e tuturorŭ celorŭ buni nespusŭ de nesuferită. Atuncĭ interesele celorŭ dóuĕ puterĭ nefiindŭ mestecate, nicĭ separate, şi supuşii încă vorŭ da împĕratuluĭ, ceea ce e a împĕratŭluĭ, şi luĭ Dumneḑeŭ, ceea ce e a luĭ Dumneḑeŭ.

Altŭ periculŭ mare ameninţă unirea din partea secteĭ, care se chémă francmasonerie; care deja de multă vreme apasă cu putere fiorósă mai alesŭ naţiunile catolice. Favorisată de împrejurările încurcate ale timpuluĭ, înălţându-se mândră de puterea sa, de mijlócele sale şi de succesulŭ sĕŭ, cércă ea tóte mijlócele pentru a întări stăpânirea sa şi a o rĕspândi totŭ maĭ multŭ. Din ascunḑĕtorile şi pituluşurile sale a eşitŭ ea deja în mijloculŭ cetăţilorŭ la ivélă, ba pentru a provoca aşa ḑicêndŭ pe Dumneḑeŭ, şĭ-a ridicatŭ reşedinţa chiarŭ în cetatea acésta, în centrulŭ lumiĭ catolice. Şi ceea ce e mai tristŭ în lucrulŭ acesta: orĭ unde îşĭ pune ea piciorulŭ, acolo pĕtrunde în tóte straturile poporuluĭ, se mestecă în tóte instituţiunile statuluĭ, pentru ca în sfârşitŭ să le aîbă tóte şi fiesce care în deosebĭ în mâna sa şi să le facă atîrnătóre dela sine. Acesta e unŭ faptŭ nespusŭ de tristŭ; căcĭ principiile detestabile ale acesteĭ secte şi planurile eĭ cele fărădelege le cunósce lumea întrĕgă. Sub pretestulŭ de a apĕra drepturile omenescĭ universale şi de a renoi societatea civilă, atacă ea în chipŭ vrăşmăşescŭ creştinismulŭ, respinge revelaţiunea supranaturală, îşĭ bate joculŭ de deprinderile de pietate, de sacramente şi de tóte cele sfinte ca de superstiţiune. Căsătoria, familia, educarea tinerimiĭ, instrucţiunea privată şi publică cércă ea a le desbrăca de caractĕrulŭ creştinŭ si cu o cale a smulge din inima popórĕlorŭ reverinţa faţă cu auctoritatea omenéscă şi dumneḑeésca. Mai departe învaţă secta acésta, că omulŭ are să adoreze natura şi să împrumute singurŭ numaĭ din principiile eĭ mĕsură şi îndreptăriŭ pentru orĭ ce adevĕrŭ, moralitate şi dreptate. În acestŭ chipŭ trebue, ca omulŭ să recadă mai multŭ orĭ mai puţinŭ în moravurĭ şi datine păgânescĭ, carĭ pe lângă mijlócele de aţitare atâtŭ de înmulţite vorŭ fi cu atâtŭ mai desfrînate. Deşi Noĭ despre acestŭ obiectŭ amŭ grăităŭ în modulŭ celŭ mai energicŭ cu altŭ prilejŭ, grijea apostolică totuşĭ ne impune datorinţa de a reveni la elŭ şi de a inculca ĕră şi ĕră, că în faţa unuĭ periculŭ aşa de mare nicĭ o mĕsură nu e destulŭ de lucrătóre, pentru ca să facă de prisosŭ alta încă şi mai lucrătóre. Feréscă-ne Dumneḑeŭ cu mila sa de orĭ ce lucrare fărădelege! Dar poporulŭ creştinŭ să scie şi să fie pĕtrunsŭ de aceea, că jugulŭ atâtŭ de nevredniculŭ alŭ secteĭ trebue în sfârşitŭ să se lapede; şi să se silescă cu rîvnă cu atâtŭ mai mare, să-lŭ lapede aceia, pe carĭ îĭ apasă în modulŭ celŭ mai simţitŭ: Italianiĭ şi Francesiĭ. Cu ce arme, în ce chipŭ vorŭ ajunge mai sigurŭ la scopŭ, amŭ espusŭ deja Noĭ Inşi-ne. Învingerea încă e neîndoiósă pentru acela, care se încrede în dumneḑeesculŭ conducĕtoriŭ, celŭ ce a ḑisŭ cuvîntulŭ: „Eŭ am învinsŭ lumea.“ [1])

Delăturându-se ambele pericule, şi readucêndu-se societăţile la unitatea credinţeĭ, ar dispune acestea de o medicină eficace spre vindecarea relelorŭ şi s'ar bucura de o mulţime do bunătăţĭ. Nóuĕ ne place, să le atingemŭ pe cele mai de frunte.

Începemŭ dela aceea, ce se ţine de demnitatea şi rolulŭ bisericeĭ: carea astfelŭ ar fi onorată în gradulŭ, ce-ĭ compete, şi şĭ-ar percurge calea sa neinvidiată şi liberă, ca împărţitórea darulŭĭ şi vestitórea adevĕruluĭ evangelicŭ. De aicĭ societatea ar trage fructele

[1]) Efes. 4, 13.

[1]) Io. 16, 33.

cele maĭ salutare, pentrucă Biserica fiindŭ dată de Dumneḑeŭ ca învĕţătórea şi conducĕtórea némuluĭ omenescŭ, ea singură póte face, ca cele maĭ însemnate schimbărĭ ale timpurilorŭ să se întórcă spre binele comunŭ, numaĭ ea póte deslega cestiunile cele maĭ complicate, póte promova împĕrăţia dreptuluĭ şi a dreptăţiĭ, fundamentele cele maĭ firme ale sociatăţiĭ.

Maĭ departe între naţiunĭ ar avé locŭ o apropiare admirabilă, tare de doritŭ în timpurile nóstre, spre a preveni desastrele unuĭ răsboiŭ înfiorătoriŭ. Avemŭ înaintea ochilorŭ Nostri situaţiunea Europeĭ. De maĭ mulţĭ anĭ deja trăimŭ într'o pace maĭ multŭ aparentă decâtŭ reală. Domnindŭ pretutindenea suspiţiunile împrumutate, maĭ fiecare naţiune se grăbesce cu paşĭ repeḑĭ, să se gate de răsboiŭ Tineretulŭ neespertŭ departe de sfatulŭ şi conducerea părinţilorŭ se aruncă în mijloculŭ periculelorŭ vieţeĭ militare, junimea robustă e luată dela córnele pluguluĭ, dela studiile cele nobile, comerciŭ şi artă, şi dusă la arme. De aicĭ spesele cele enorme şi desecarea tesaurului publicŭ; de aci unŭ atentatŭ fatalŭ asupra averiĭ naţiunilorŭ, precum şi a noroculuĭ persónelorŭ private: şi pacea aceea, carea este acum, ca o pace armată nu se póte susţiné multŭ timpŭ. Aŭ astfelŭ a eşitŭ societatea civilă din mâna natureĭ? Acum însă e imposibilŭ a eşi din crisa acésta şi a întra în era uneĭ păcĭ adevĕrate, decâtŭ prin întrevenirea binefăcĕtóre a luĭ Isusŭ Christosŭ. Pentrucă spre a înfrîna ambiţiunea, pofta după averea străină, şi spiritulŭ de rivalitate, acestea treĭ schinteĭ, din care se încingŭ de comunŭ răshóele, nimica nu este maĭ aptŭ decâtŭ vîrtuţile creştine, şi preste tóte justiţia: voesce ea, ca dreptulŭ naţiunilorŭ să fie respectatŭ, şi religiositatea tractatelorŭ să fie păzită nevătĕmată, doresce, ca legăturile de frăţietate să rĕmână firme, ca tótă lumea să se convingă de adevĕrulŭ acesta, că *justiţia înalţă naţiunile* (Prov. XIV, 34).

Înlăuntru de asemenea renoirea, despre care vorbimŭ Noĭ, va da siguritătiĭ publice garanţe maĭ certe şi maĭ tarĭ, decâtŭ cum îĭ potŭ presta legile şi forţa armată. Tótă lumea vede, că se agravézĕ din ḑi în ḑi periculŭ, ce ameninţă viaţa cetăţenilorŭ şi liniştea statelorŭ, şi celuĭ, care ar puté dubita despre esistinţa partidelorŭ revoluţionare, carĭ plămădescŭ subversiunea şi ruina societăţilorŭ, unŭ şirŭ de atentate îngrozitóre a trebuitŭ de sigurŭ să-ĭ deschidă ochiĭ. Astăḑĭ ocupă mintea tuturorŭ o duplă cestiune, cestiunea *socială* şi cestiunea *politică,* şi una şi alta de o importanţă fórte mare, şi spre a le deslega cu înţelepciune şi după dreptate, deşi studiile vrednice de tótă lauda, temperamentele şi esperinţa suntŭ de recomandatŭ, cu tóte acestea nimica nu e aşa de oportunŭ ca consciinţa şi sentimentulŭ de datorinţă alŭ poporuluĭ informatŭ de principiulŭ internŭ alŭ credinţeĭ creştine. Despre cestiunea *socială* în sensulŭ acesta amŭ tractatŭ în specialŭ basându-ne pe principiile Evangelieĭ şi ale luminеĭ naturale. Cu privire la cestiunea *politică,* spre a concilia libertatea cu puterea, dóuĕ lucrurĭ, ce se confundă multŭ în teorie şi se despartŭ preste mĕsură în praxă, filosofia creştină ne întinde mână de ajutoriŭ. Pentrucă pusŭ odată principiulŭ acesta incontestabilŭ, că auctoritatea este dela Dumneḑeŭ, orĭ care ar fi forma de guvernare, mintea necontenitŭ recunósce în uniĭ dreptulŭ legitimŭ de a demanda, ĕră altora le impune dreptulŭ corelativŭ de a asculta. Ascultarea acésta de altmintrea nu prejudecă demnităţiĭ omuluĭ, pentrucă, propriamente vorbindŭ, ascultă maĭ vîrtosŭ de Dumneḑeŭ decâtŭ de ómenĭ, ĕră Dumneḑeŭ reservă o *judecată fórte aspră celorŭ, carĭ demandă,* dacă eĭ nu represintă auctoritatea sa conformŭ dreptuluĭ şi dreptăţiĭ. De altă parte libertatea individuală nu póte fi suspectă şi odiósă nimĕnuĭ, pentrucă este absolutamente inofensivă, ea nu se va depărta de ceea ce este adevĕratŭ, justŭ şi în armonie cu liniştea publică. În fine dacă considerămŭ, ce póte Biserica în cualitatea sa de mamă şi de mijlocitóre între popórĕ şi domnitorĭ, născută spre a-ĭ ajuta pe uniĭ şi pe ceĭalalţĭ cu auctoritatea şi sfaturile sale, vomŭ precepe, câtŭ de multŭ impórtă, ca tóte naţiunile să se resolvéscă a se îmbrăca în cele ce se ţinŭ de credinţa creştină cu unulŭ şi acela-şĭ sentimentŭ şi cu una şi aceea-şi profesiune.

Pe cândŭ se ocupă spiritulŭ Nostru de cugetele acestea, şi inima Nóstră se topesce de dorŭ pentru realisarea lorŭ, privimŭ în venitoriulŭ depărtatŭ, ce ordine nóuă de lucrurĭ s'ar desfăşura în lume, şi Noĭ nice nu cunóscemŭ ceva maĭ plăcutŭ de contemplatŭ decâtŭ nenumĕratele binefacerĭ, ce ar fi o urmare naturală. Abia îşĭ póte închipui spiritulŭ, câtŭ de mare şi repede ar fi sborulŭ spre orĭ ce grandeţă şi prosperitate în sinulŭ fiecăreĭ naţiunĭ atuncĭ, cândŭ pacea şi liniştea vorŭ fi bine asigurate, cândŭ sciinţele vorŭ fi favorisate în progresulŭ lorŭ, ĕră reuniunile de agricultorĭ, artiştĭ şi industriaşĭ se vorŭ întemeia şi amplifica pe basele creştine arĕtate de Noĭ, cu ajutoriulŭ cărora se va astupa şi gura lacomă a usureĭ, şi câmpulŭ lucrărilorŭ folositóre se va lărgi.

Vîrtutea acestorŭ binefacerĭ nu ar rĕmâné închisă între marginile popórĕlorŭ civilisate, fără s'ar împrăştia şi ar merge departe ca unŭ riŭ fórte abundantŭ. Pentrucă trebue să se considere, ceea ce ḑiserămŭ Noĭ la începutŭ, că nenumĕrate popórĕ aştéptă de vécurĭ şi timpurĭ pe acela, dela care să priméscă lumina adevĕruluĭ şi a civilisaţiunii. Fără îndoélă, în ceea ce privesce mântuirea eternă a popórĕlorŭ, sfaturile înţelepciuniĭ suntŭ ascunse departe de preceperea omenéscă: cu tóte acestea, dacă în diverse părţi ale lumiĭ domnesce încă nefericita superstiţiune, acésta trebue să se impute în mare mĕsură certelorŭ religióse. Pentrucă câtŭ e datŭ muritoriuluĭ, să precépă din evenimentele, ce ne atingŭ, se pare evidentŭ, că Dumneḑeŭ ĭ-a datŭ Europeĭ rolulŭ, ca pe încetulŭ să respândéscă preste întregŭ pămîntulŭ binefacerile civilisaţiunii creştine. Începutulŭ şi progresulŭ acesteĭ lucrări frumóse, moştenirea vécurilorŭ de maĭ înainte, grăbia cu paşĭ repeḑĭ spre unŭ crescĕmîntŭ fericitŭ, cândŭ deodată se aprinse discordia véculuĭ alŭ şesespreḑecelea. Atuncĭ Creştinătatea se încurcă ea însă-şĭ în certe şi disensiunĭ, Europa îşĭ consumă puterile sale în certe şi răsbóe, ĕră fatala contralovitură o simţiră espediţiunile cruciate. Domnindŭ causele discordieĭ la noĭ acasă, ce lucru de miratŭ e, că o parte mare încă dintre muritorĭ este sĕlbatică, lipsită de sentimentulŭ umanitarŭ, şi folosesce riturĭ şi ceremoniĭ reprobate de raţiune? Să asudămŭ lucrândŭ aşadară cu toţiĭ cu acela-şĭ zelŭ, ca concordia cea veche să se restabiléscă spre binele obştescŭ. Spre a restaura concordia acésta, precum şi spre a propaga binefacerile Evangelieĭ, timpurile, ce le trăimŭ acum, se parŭ eminentamente favorabile: pentrucă sentimentele frăţietăţiĭ omenescĭ nicĭ cândŭ n'aŭ pătrunsŭ aşa adâncŭ sufletele, nice nu s'aŭ vĕḑutŭ ómenĭ în vre-o epocă, să alerge cu maĭ mare zelŭ spre a cunósce şi ajuta pe semenĭĭ sĕĭ; nicĭ cândŭ nu s'aŭ percursŭ imensităţile pămîntuluĭ şi ale mărĭ cu o iuţime incredibilă ca acum; folóse de preţŭ nespusŭ de mare nu numaĭ pentru comerciŭ şi esploatările înţelepţilorŭ, ci şi spre a propaga departe dela rĕsăritŭ până la apusulŭ sórelui cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ.

Noĭ nu ignorămŭ, că restaurarea ordiniĭ, ce-o dorimŭ, cere timpŭ îndelungatŭ şi sudorĭ de sânge: póte nu vorŭ lipsi nicĭ de aceia, carĭ vorŭ cugeta, că Noĭ dămŭ prea multŭ speranţeĭ, şi că urmărimŭ unŭ idealŭ, care maĭ multŭ e de se spera decâtŭ de a se aştepta. Însă Noĭ punemŭ tótă speranţa şi încrederea Nóstră în Isusŭ Christosŭ, Rĕscumpĕrătoriulŭ némuluĭ omenescŭ, bine aducĕndu-Ne aminte de multele şi grandiósele lucrurĭ, ce s'aŭ făcutŭ prin nebunia Crucĭĭ şi prin predicarea eĭ, uĭmindu-se şi rĕmânĕndŭ ruşinată *înţelepciunea lumiĭ acesteia.* — Pe principiĭ şi pe conducĕtoriĭ statelorŭ îĭ rugămŭ în specialŭ în numele prudinţeĭ politice şi alŭ îngrijirĭĭ credincióse de poporulŭ lorŭ, să apreţieze după adevĕrŭ sfaturile Nóstre, şi să le favoriseze cu bunăvoinţa şi auctoritatea lorŭ. Chiarŭ şi dacă numaĭ o parte din fructele, ce le aşteptămŭ, ar ajunge la maturitate, acésta nu va fi o binefacere neînsĕmnată în mijloculŭ uneĭ abaterĭ aşa de iuţĭ a tuturorŭ lucrurilorŭ, cândŭ nerăbdarea timpurilorŭ presente se împreună cu frica de cele venitóre.

Capetulŭ véculuĭ trecutŭ lăsă Europa ostenită de desastrele sale tremurândă încă de convulsiunile, ce-o agitară. Véculŭ acesta, ce se grăbesce, să apună în mormîntŭ, de ce să nu póta transpune din contră ca o moştenire genuluĭ omenescŭ garanţele uneĭ concordiĭ şi speranţa în binefacerile cele marĭ, ce se cuprindŭ în unitatea credinţeĭ creştine?

Să binevoéscă a asculta vócea Nóstră *Dumneḑeulŭ celŭ avutŭ întru îndurare, în mâna căruia suntŭ timpurile şi momentele,* şi în nemărginită bunătatea sa să accelereze împlinirea dumneḑeesceĭ promisiunĭ a luĭ Isusŭ Christosŭ: „Va fi o turmă şi unŭ păstoriŭ.“ [1])

Datată în Roma la Sfîntulŭ Petru ḑiua de XX. Iunie a anuluĭ MDCCCXCIV, alŭ Pontificatuluĭ Nostru alŭ şeptespreḑecelea.

Leonŭ XIII Papa.

[1]) Ioan. X. 16.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 14 Iuliŭ 1894. Numĕrulŭ 30.

Agendele viitoriului.

Votarea proiectelorŭ bisericescĭ ale guvernuluĭ de cătră amîndóuĕ case ale parlamentuluĭ și condamnarea membrilorŭ comitetuluĭ națională împreună cu disolvarea partiduluĭ naționalŭ: étă dóuĕ petri, ce marchézĕ o epocă în viața nóstră publică de statŭ.

Pe pétra cea dintâiŭ s'a scrisŭ epitafiulŭ legiĭ nóstre strămoșescĭ și a vieței familiare românescĭ; pe a dóua, epitafiulŭ limbeĭ și némuluĭ, trecutuluĭ și viitoriuluĭ nostru ca poporŭ.

Pe aceste petri aŭ socotitŭ ceĭ dela cârmă, să zidéscă Ungaria viitoriuluĭ, Ungaria véculuĭ alŭ dóuĕdecilea.

În fața acesteĭ stărĭ, ce avemŭ de făcutŭ noĭ, pe a cărorŭ socótă s'aŭ isprăvitŭ tóte?

Este ĭertatŭ, să ne dămŭ în mâna sorțiĭ și să lăsămŭ evenimentele, să-și urmeze cu fatalitate órbă orĭ cu diavolescŭ planŭ îndreptate?

Nebunŭ gândŭ!

Se rescólă și vermele, dacă e strivitŭ. Și noĭ, unŭ poporŭ, noĭ cetățenĭ aĭ uneĭ țĕrĭ constituționale, să ne lăsămŭ a fi nimiciți?

Este datoria nóstră a ne gândi și a ne înțelege asupra agendelorŭ viitoriuluĭ și apoĭ a ne apuca de esecutarea lorŭ.

Esperința ne-a învĕțatŭ, că noĭ de noĭ suntemŭ prea slabĭ, că nu putemŭ să contrabilanțămŭ atacurile dușmanuluĭ, care este francmasoneria jidovéscă, opinia publică sedusă și presa șovinistă.

Datoria, ce ni-se impune decĭ, este a ne căuta aliațĭ, a ne spori puterile.

Și este prea firescŭ, că aliațiĭ îĭ vomŭ căuta maĭ întâiŭ între aceia, pe carĭ comunitate de sórte îĭ légă de noĭ. Aceștia suntŭ înainte de tóte naționalitățile nemagiare ale patrieĭ nóstre.

Ele întocmaĭ ca și noĭ luptă pentru drepturile naturale ale némuluĭ lorŭ. Ele tocmaĭ așa însetézĕ după libertatea deplină de cetățenĭ egalŭ îndreptățițĭ în cele naționale ca și noĭ.

Ele suntŭ decĭ involuntarŭ avisate la strînsa nóstră prietinie, și noĭ la a lorŭ.

Și fie laudă Ceruluĭ, alianța asta în mare parte deja e întemeiată și după formă. Rĕmâne numaĭ, ca s'o închegămŭ din ce în ce maĭ multŭ și să-ĭ dămŭ și viață activă, ca să nu esiste numaĭ în vorbe și prin foĭ, ci să-și afle espresiune faptică în tóte fasele vieței publice din statŭ.

Naționalitățile ne suntŭ aliațĭ firescĭ, pentru că și lorŭ ca și nóuĕ lis'aŭ răpitŭ dóuĕ bunurĭ: credința și dreptulŭ la limbă. De aceea pe ele putemŭ conta între tóte împrejurările.

Avemŭ însă și alte elemente, cu carĭ ne putemŭ alia. Aceste suntŭ catoliciĭ.

Catoliciĭ întocmaĭ ca și noĭ aŭ fostŭ jigniți în credința lorŭ, pe care, dacă vorŭ să rĕmână catolicĭ, datorĭ suntŭ a o apĕra împotriva tuturorŭ și a orĭ cărui atacŭ.

Catoliciĭ prin votarea proiectelorŭ bisericescĭ se află împinșĭ la o estremă opositie împotriva sistemuluĭ actualŭ de guvernare. Credința lorŭ le impune a se folosi de tóte mijlócele legale pentru a șterge acele proiecte și pentru a restabili stărĭ cerĕspundĕtóre legiĭ sfinte a luĭ Dumnedĕu.

Étă dar, că și pe catolicĭ interese comune îĭ légă de noĭ. Și amŭ și vĕdutŭ, cum eĭ recunoscêndŭ aceste interese, aŭ proclamatŭ la Pojonŭ alianța cu naționalitățile.

Ce avemŭ dar de făcutŭ?

Comitetulŭ naționalŭ ne e disolvatŭ. Cine trebue să dea directiva acțiunii nóstre în viitoriŭ?

Ne-o va da instinctulŭ conservăriĭ nóstre naționale, săditŭ în noĭ de cătră Dumnedĕu.

Dar ca să recunóscemŭ vócea acestuĭ instinctŭ, este de lipsă, ca să ne luminămŭ și să ne sfătuimŭ. Și asta o putemŭ face numaĭ în presă. Așa macarŭ nu se va putĕ dice, că lucrămŭ întru ascunsŭ, și de altă parte va putĕ poporulŭ întregŭ să fie în curentŭ cu cestiunile, ce ne agitézĕ și ne interesézĕ, precum și cu cele ce avemŭ a le face.

Noĭ credemŭ, că înainte de tóte trebue să vedemŭ de închiarea de alianțe, în specialŭ de închiarea alianțelorŭ amintite maĭ susŭ, carĭ deja îșĭ aŭ o esistință óre care. Credemŭ maĭ departe, că nu va fi românŭ, care să nu recunóscă îndreptățirea, lipsa și folosulŭ alianțelorŭ indigitate de noĭ.

Feuilleton.

Meditare la mórtea lui Carnot.

Am cetitŭ cu multă diligință raporturile lungĭ și largĭ, carĭ le-aŭ publicatŭ foile despre mórtea și înmormîntarea presidentuluĭ Franței. Și sciți, ce mi-a plăcutŭ maĭ multŭ în raporturile acelea? Patru milióne de francĭ. Dar vĕ mirați, cum potŭ grăi eŭ de patru milióne de francĭ în legătură cu mórtea și înmormîntarea luĭ Carnot? Fórte ușorŭ potŭ grăi despre ele. Pe timpulŭ, cândŭ tăiam și eŭ monograme în băncile gimnasiuluĭ, s'a întîmplatŭ, că unŭ profesorŭ ne-a impusŭ, să dovedimŭ, că filosofulŭ Simonide scăpândŭ dintr'unŭ naufragiŭ, golanŭ ca unŭ puiŭ de pasĕre, a avutŭ dreptate, să dică adevĕruluĭ acela mare, că elŭ pórtă cu sine tótă averea sa. Eŭ tema mi-am început'o cu elegiacele cuvinte: Sermane Simonide! Așa dar:

Sermane Carnot! Ce folosŭ aĭ tu acum din înmormîntarea ta cea de clasa primă și din locul, care ți-s'a concesŭ în Panteonŭ în societatea semideilorŭ Franței, și din tóte florile acelea frumóse și scumpe, veritabile și neveritabile, carĭ ți-le-aŭ cărată în urma sicriuluĭ? Florĭ în prețŭ de patru milióne de francĭ, — pe noĭ Româniĭ din Ardélŭ ne apucă amețelĭ, cândŭ audimŭ așa ceva. Și ele totŭ n'aŭ fostŭ de ajunsŭ, pentru ca să acopere mocirla corupțiuniĭ, care a cuprinsŭ societatea din Franța de cândŭ cu alungarea crucĭĭ din școlă și din inimile ómenilorŭ. Și din mulțimea aceea de orchidee, vióle, trandafirĭ și camelĭĭ și din tótă strălucirea orbitóre și bine mirositóre se ivesce icĭ colé și pretutindenea capulŭ celŭ împodobitŭ cu șerpĭ alŭ aceleĭ hidre, de a cărei muscătură veninósă a muritŭ și președintele republicei francese: „Latet anguis in herba."

Prețulŭ unuĭ „Tatălŭ nostru" fórte cu greŭ se póte statori în efecte de acelea, carĭ notézĕ la bursă, căcĭ aŭ trecutŭ deja de multŭ vremurile, în carĭ făceaŭ pe ómenĭ, să crédă, că în biserica catolică se potŭ căpĕta daruri pe baniĭ. În alte biserici se póte așa ceva până în ḑiua de astădĭ, și dacă învinuirea asta totuși s'a făcutŭ numaĭ bisericeĭ catolice, asta s'a făcutŭ pe temeiulŭ axiomeĭ: „Calumniare audacter, semper aliquid haeret." Și apoĭ nicĭ nu e mirare, mĕ rogŭ. Sciutŭ este, că vespiĭ încă se apucă numaĭ de perele cele dulcĭ.

Dar era pe aci, să mĕ abatŭ dela obiectŭ. Așa dar, pe cum spuseĭ, prețulŭ unuĭ „Tatălŭ nostru" fórte cu greŭ se póte statori în hârtiĭ, carĭ notézĕ la bursă, Dar să punemŭ casulŭ, că în ceriŭ unŭ „Tatălŭ nostru" face chiarŭ atâta, câtŭ face pe la noĭ unŭ francŭ: óre primit'a Carnot dela Parisienĭ pentru acoperirea speselorŭ drumuluĭ sĕŭ celuĭ lungŭ „Tatălŭ nostru" în prețŭ de patru milióne de francĭ? Cu capitalulŭ acesta în împrejurările luĭ de astădĭ după socotéla mințiĭ omenescĭ totuși ar putĕ să întreprindă óre ce acolo în ceea lume, pe cândŭ florile acelea nechimuluite chiarŭ și pentru ceĭ ce aŭ maĭ rĕmasŭ aci pe pămîntŭ, încă și-aŭ perdutŭ după câteva ḑile totŭ mirosulŭ și prețulŭ.

Da, înmormîntarea luĭ Carnot a fostŭ întru adevĕrŭ o înmormîntare fórte modernă. Dar de-a stinga strălucirii eĭ creștinulŭ adevĕratŭ vedea mergêndŭ în procesiune filosofia aceea a vieței pămîntescĭ, carea lipsa internă de valóre cércă a o acoperi cu strălucire esternă. Parecă omenimea voesce să acopere cu florĭ privirea îngrozitóre a morțiĭ. La mórte omulŭ nu se gândesce bucurosŭ, cu tóte că a gândi adese orĭ la ea este o medicină fórte bună pe sama omuluĭ internŭ. Cândŭ se nasce, nu are dreptulŭ de a ḑice

Aceea, ce trebue să discutămŭ, este modalitatea, după care ar fi a se face alianță, precum și calea conlucrării. Pentru că deoparte noĭ din pretensiunile nóstre politice particulare nu putemŭ ceda, de altă parte nicĭ aceea nu o putemŭ aștepta, ca aliații nostri întru tóte să accepteze programulŭ nostru și să se angajeze pentru elŭ. Sub asemenea condițiuni alianțe politice nu se potŭ închia. Este de ajunsŭ, dacă aliații nostri luptă cu noĭ pentru unele pretensiuni de ale nóstre, carĭ suntŭ și ale lorŭ, și pentru sprijinulŭ, ce li-lŭ dămŭ, se arată celŭ puținŭ binevoitorĭ și obiectivĭ față de alte pretensiuni de ale nóstre.

Asupra modalității de conlucrare trebue deci, să ne înțelegemŭ, ca așa alianțele nóstre să nu fie numaĭ pe hârtie, ci să-și afle și espresiune în viața publică. Numaĭ așa va fi lupta nóstră efectivă, numaĭ așa putemŭ spera succese.

Și étă, că prin asta amŭ deschisŭ o discusiune asupra agendelorŭ viitoriuluĭ, și ne vomŭ bucura, dacă ea va fi îmbrățișată de surorile nóstre din presă, și dacă vomŭ ajunge la unŭ resultatŭ salutarŭ.

Ja, Bauer, das ist was anderes. — Ne este încă în próspetă memorie tonulŭ, în care scriaŭ foile, cândŭ casa magnaților a respinsŭ proiectulŭ despre căsătoria civilă. Cum s'a sculatŭ întrégă presa liberală jidană și îndopată de Jidanĭ și a strigatŭ cu o gură, că patria e în primejdie, și primejdia asta o aduce pe capulŭ patrieĭ casa magnaților, acéstă instituțiune medievală ruginită! Cum striga întregŭ corulŭ jidanŭ alŭ preseĭ liberale, că acéstă casă a magnaților trebue neapĕratŭ să se reformeze și anume pe temeiŭ representativŭ, ca adecă pe membriĭ eĭ încă să-ĭ alégă poporulŭ întocmaĭ ca și pe membriĭ caseĭ deputaților!

Aŭ strigatŭ așa, pentru că o parte a magnaților și-a luatŭ inima în dințĭ și a cutezatŭ a se împotrivi tendenței de a descreștina și jidovi țara.

Și ce să vedĭ! În Germania Reichstagulŭ, casa deputaților întrunită pe temeiŭ representativŭ, votase ștergerea legiĭ, prin care pe timpulŭ Kulturkampfuluĭ s'aŭ alungatŭ din țară Ĭesuiții și alte patru ordurĭ călugărescĭ. Liberaliĭ vĕdêndŭ, că deputațiĭ aleși de poporŭ aci nu vorŭ să le slujéscă, și-aŭ pusŭ acum tótă sperarea într'o instituțiune celŭ puținŭ totŭ așa de „ruginită“ ca și casa magnaților din Ungaria. Instituțiunea acésta e Bundesrathulŭ, care se compune în proporțiune aprópe egală din representanții domnitorilorŭ din tóte regatele și principatele Germânieĭ. Bundesrathulŭ are să desbată proiectele votate de Reichsrath, și numaĭ după ce le primesce și Bundesrathulŭ, numaĭ după aceea ajungŭ ele la sancționare.

Și Bundesrathuiŭ a făcutŭ pe voe liberalilorŭ și a respinsŭ proiectulŭ votatŭ de Reichstag.

Firesce că bucuria e mare în taĭbera liberalilorŭ din Germânia și afară de Germânia, că în imperiulŭ germânŭ totuși maĭ aŭ unŭ factorŭ legislativŭ, care în interesulŭ lorŭ se împotrivesce votuluĭ, care l'aŭ datŭ în Reichstag Centrulŭ și socialiștiĭ, adecă chiarŭ aceĭ deputați, carĭ suntŭ adevĕrațiĭ representanți aĭ poporuluĭ, fiindŭ aleși în butulŭ intimidărilorŭ și corteșirilorŭ din partea guvernuluĭ și a liberalilorŭ.

Ne prinde însă mirarea, cum de pentru identitatea motivuluĭ nu pretindŭ liberaliĭ și în casulŭ de față reformarea Reichstaguluĭ după calapodulŭ Bundesrathuluĭ?

Apoĭ ne maĭ prinde încă o mirare: Cum de liberaliĭ nostri aĭ Românilorŭ, carĭ de alte orĭ suntŭ gata a mânca pe Ĭesuiții de viĭ, de astă dată nu-și esprimă bucuria asupra votuluĭ din Bundesrathulŭ germânŭ?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Fraților Croați aŭ avutŭ Duminecă o serbătóre rară. După o vacanță de treĭ anĭ scaunulŭ lorŭ archiepiscopescŭ ĕră s'a umplutŭ și încă prin unŭ bărbatŭ, care întrunesce **iubirea** și încrederea întreguluĭ poporŭ croatŭ. Acesta e fostulŭ episcopŭ din Zengg Georgiŭ Posilovicĭ, a cărui intronisare s'a întîmplatŭ cu pompă estraordinară în 8 a c. La intronisare în catedrală a fostŭ de față mitropolitulŭ Bosnieĭ Stadler, episcopiĭ Strossmayer și Drohobeczky, banulŭ Khuen-Héderváry și alțiĭ oficialĭ de rangŭ înaltŭ civilĭ și militarĭ. După cetirea decretelorŭ de denumire și preconisare s'a presentatŭ archiepiscopuluĭ întregŭ clerulŭ sărutându-ĭ mâna, apoĭ a urmatŭ celebrarea sfinteĭ liturgiĭ. Cu ocasiunea predăriĭ paliuluĭ episcopuluĭ Strossmayer pășindŭ la altariŭ a ținutŭ în o limbă clasică latinéscă unŭ discursŭ de ½ óră, care adese a fostŭ întreruptŭ prin strigărĭ de jivio. Elŭ a accentuatŭ, că légă de inimă nouluĭ episcopŭ causa bisericeĭ catolice din Croația și a națiuniĭ croate recomandându-ĭ, să fie gata a-și jertfi și viața pentru drepturile bisericeĭ. În greulŭ sĕŭ oficiŭ pururea să fie condusŭ de iubire, care este pétra unghiulară a religiuniĭ creștine. Posilovicĭ, care a ascultatŭ totŭ discursulŭ în genunchĭ, a rĕspunsŭ totŭ latinesce și a promisŭ fidelitate Pontificeluĭ.

La 2 óre d. a. a fostŭ banchetŭ, la care aŭ participatŭ preste 300 de persóne, cu care ocasiune aŭ fostŭ maĭ multe toaste. Noulŭ archiepiscopŭ în toastulŭ ținutŭ declară, că va cultiva buna înțelegere între auctoritățile bisericescĭ și cele politice.

Sara a fostŭ conductŭ de torțe în onórea archiepiscopuluĭ. La discursulŭ, ce i-s'a ținutŭ, rĕspundêndŭ archiepiscopulŭ a dișŭ: „Slavia sudică încă nu a ajunsŭ, spre ce e destinată; voința dumnedeéscă este, ca acestŭ poporŭ să fie gloriosŭ, libĕrŭ și fericitŭ. Să împlinimŭ deci datorințele față cu Dumnedeŭ, și Dumnedeŭ ne ajută și ne dă putere pentru împlinirea chemăriĭ nóstre. Să fimŭ uniți, să nu ne împrăștiămŭ puterile, și atunci gloria și învingerea nu ne va trece.“

Foile șoviniste magiare suntŭ indignimicŭ. I-se dă voe celŭ multŭ să esprime în plânsŭ neplăcerea, că de aci încolo are să trăéscă în miserabila asta de lume. Dar la mórte fiesce care omŭ, fie libĕrŭ cugetătoriŭ orĭ creștinŭ adevĕratŭ, este redactorŭ responsabilŭ, și fiesce care colegŭ alŭ luĭ de pe la foile politice ar puté, să-ĭ împărtășéscă între patru ochĭ, că tistia asta, — ĭ dicŭ a nu sciŭ câtea putere mare, — dar jurnaliștiĭ atâta-sŭ de regulamentați din partea tuturorŭ celorŭ chemați și nechemați, câtŭ maĭ pe urmă nervositatea le tocesce simțulŭ pentru frumosŭ, manifeste-se frumosulŭ chiarŭ și în imitări scumpe de ale florilorŭ orĭ și în florĭ veritabile.

Așa e și cu omulŭ, care se apropie de acea curte cu jurați, înaintea căreia toți muritoriĭ aŭ să se înfățișeze. „Autorité“ din Paris împărtășesce amĕnunte din clipelele cele maĭ de pe urmă ale luĭ Carnot. Unuia din ceĭ ce-lŭ încunjuraŭ, ĭ-a scăpatŭ observarea: „Dacă dna Carnot ar fi aci, ar trimite după preotŭ.“ Îndată aŭ trimisŭ deci la archiepiscopulŭ de Lyon. Acesta nu așteptase însă, să-lŭ cheme, și trimisulŭ îlŭ întîlni deja pe drumŭ. Cândŭ întră în odaea, unde zăcea Carnot, ore cine dise acestuia: „Dle presidentŭ, archiepiscopulŭ e aci, pentru ca să afle, cum te simțescĭ.“ „Suntŭ fórte mișcatŭ, reverende dle,“ rĕspunse presidentulŭ cu glasŭ slabŭ, „împărtășesce-mĭ —“ Ce? O cunună de florĭ? Nu, ci „binecuvîntarea dtale.“ Toți ceĭ ce eraŭ de față, s'aŭ retrasŭ acum, ĕră archiepiscopulŭ îndreptă gândurile rănituluĭ — la mulțimea de cununĭ de florĭ, carĭ îlŭ așteptaŭ? Nu, ci la pocăință și la Christosŭ, care-lŭ aștepta și doria, să-lŭ priméscă în locașurile cerescĭ. Apoĭ întrebă archiereulŭ pe Carnot, dacă doresce — și dela elŭ o cunună pe sicriŭ? Nu, ci deslegarea preotéscă, și Carnot ĭ-a dișŭ, că o doresce, și archiereulŭ ĭ-a dat'o. Apoĭ s'a retrasŭ prelatulŭ într'o chilie vecină și a rĕmasŭ acolo 20 de minute, ĕră cândŭ i-s'a spusŭ, că presidentele e aprópe de mórte, ĕră s'a dusŭ la elŭ și — ĭ-a datŭ o cunună de florĭ? Nu, ci sfîntulŭ masluĭ. Ĕră apoĭ a îngenunchiatŭ lângă patulŭ luĭ Carnot și — a depusŭ o cunună de florĭ? Nu, ci a rostitŭ rugăciunile la ieșirea sufletuluĭ, și ceĭ de față toți eraŭ în genunchĭ și însoțiaŭ cu evlavie rugăciunea archiereuluĭ.

Dacă acestea tóte s'aŭ întîmplatŭ chiarŭ așa, atunci calea luĭ Carnot spre vecinicie a fostŭ așa de presărată cu florĭ, câtŭ n'a fostŭ nicĭ o lipsă, ca să se speseze patru milióne de francĭ pentru cununĭ. Creștinulŭ scie, să prețuéscă după meritŭ drăgălașele florĭ. Une orĭ își aude și învinuirea, că elŭ își prea împodobesce cu florĭ altarele, și altariulŭ Preacuratei Fecióre în tótă luna luĭ Maiŭ chiarŭ și în bisericuțele cele maĭ modeste ale creștinilorŭ apusenĭ încă e maĭ împodobitŭ cu florĭ și cu alte podóbe decâtŭ plaștanița în Vineria sfintelorŭ Patimĭ în — catedrala din Blașŭ. Și cu tóte acestea s'a introdusŭ în multe ținuturĭ catolice datina de a adauge la anunțulŭ funebralŭ, că amicilĭ repausatuluĭ suntŭ rugațĭ a nu trimite dărurĭ de florĭ. Creștinuluĭ îĭ placŭ florile, dar maĭ multŭ prețuesce elŭ rugăciunile fraților creștinĭ, și asta vre elŭ să o dică atuncia, cândŭ pe patulŭ de mórte se rógă, să nu-ĭ dăruéscă florĭ. Decâtŭ o cunună de florĭ maĭ bine unŭ „Tatălŭ nostru“ și unŭ „Dumnedeŭ să-lŭ ĭerte“, dar ieșitŭ din inimă.

Preste totŭ se légă de mania modernă de florĭ totŭ felulŭ de gândurĭ pestrițe, maĭ pestrițe chiarŭ ca florile. Astădi acoperŭ ele unŭ sicriŭ, asta maĭ trece, și mâne le oferesce unŭ tinĕrŭ alesei inimiĭ sale, și asta încă maĭ trece, dar poimâne împodobescŭ ele pe o divă dela operă, orĭ dela baletŭ, și — neguțătoriului de florĭ nu-ĭ pasă, dacă ele totŭ poimâne acoperŭ și pe o prostitută în mijlocul orgiilorŭ, numaĭ să-ĭ trécă florile si să-ĭ vină baniĭ și încă din greŭ, că dór și elŭ vre, să vegeteze dimpreună cu florile sale, și dacă nu vegetéză bine, nu-ĭ vinŭ ideile originale, de carĭ are lipsă pentru aranjarea plăcută a florilorŭ în cununĭ și buchete.

Așa dară cununĭ în prețŭ de patru mi-

nate preste mĕsură pe Posilovicĭ, fiindŭ că acesta se declară de croatŭ bunŭ, ceea ce e fórte naturalŭ.

Roma.

Foile liberale aŭ lăţitŭ faĭma, că Sfinţia Sa Leo XIII ar fi greŭ morbosŭ. Din fericire scirea acésta este falsă, căcĭ Sfinţia Sa, considerându-ĭ înalta etate, se bucură de sănĕtate deplină.

În 5 a c. a primitŭ Sfinţia Sa în audienţă solemnă pe noulŭ legatŭ alŭ Belgiuluĭ br. de Bounder de Melsbroeck, care şĭ-a presentatŭ literele de acreditare.

Episcopatulŭ din Austria ţinêndŭ o conferinţă astă-primăvară a trimisŭ Sfinţieĭ Sale Leo XIII o epistolă omagială. Rĕspunḑêndŭ Sfinţia Sa la acea epistolă scrie între altele: „Cu ocasiunea ultimeĭ vóstre conferinţe de sigurŭ nu a fostŭ cea din urmă grije a vóstră educaţiunea religiósă a tinerimiĭ în şcólele publice. Bine sciţĭ, cu câtă iubire îmbrăţişămŭ Noĭ vrîsta acésta, ce durere ne pĕtrunde, vĕḑêndu-o neglésă, şi câtŭ dorimŭ a vedé raporturĭ mai bune. În privinţa acésta cu mare satisfacere amŭ luatŭ cunoscinţă despre ultima declaraţiune a ministruluĭ austriacŭ de culte. — Nu e nimicŭ mai rĕŭ şi mai stricăciosŭ pentru binele publicŭ, decâtŭ susţinerea părerĭĭ, că între auctoritatea civilă şi bisericéscă trebue să domnéscă neînţelegere. Dóră fiecare îşĭ are terenulŭ sĕŭ, în care a întra vrăşmăşesce ar fi o injurie; de terenulŭ uneia se ţine fericirea pămîntéscă trecĕtóre, de celŭ alŭ celeĭalalte mântuirea netrecĕtóre a sufletelorŭ. După ce binele pămîntescŭ îşĭ are fundamentulŭ în dreptate şi moralitate, auctoritatea civilă necesarminte este avisată la spriginulŭ religiuniĭ, a căreĭ chemare principală este a ţiné patimile între marginile cuvenite şi a le îndrepta spre vîrtute; din contră religiunea, care nu are să guverneze numaĭ sufletele, ci ómeniĭ contopiţĭ în societate, aştéptă ajutoriŭ dela guvernulŭ de statŭ. Chiarŭ pentru acésta este de condamnatŭ tendenţa de a separa biserica de cătră statŭ; din contră biserica şi statulŭ trebue să fie în relaţiuniĭ câtŭ maĭ intime. Dacă acésta are valóre cu privire la alte lucrurĭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ are cu privire la educaţiunea tinerimiĭ. Puterea statuluĭ trebue să lucre, ca tinerimea în şcólă să fie instruită nu numaĭ în sciinţă şi în cunoscinţele, carĭ promovézĕ binele comunŭ, ci totodată şi în principiile religiuniĭ, făcêndu-o acésta prin mijlocirea şi sub priveghiarea şi conducerea auctorităţilorŭ bisericescĭ.“

Revistă politică.

Afaceri interne.

Timpulŭ feriilorŭ de vară îlŭ folosescŭ uniĭ deputaţĭ spre a veni în contactŭ imediatŭ cu alegĕtoriĭ sĕĭ, a-ĭ lămuri cu privire la situaţiunea politică şi a le da samă despre activitatea desvoltată în dietă.

Conducĕtoriulŭ partiduluĭ naţionalŭ din dieta unguréscă, contele Apponyi Albert, în 14 a c. a cercetatŭ pe alegĕtoriĭ sĕĭ din Jászberény însoţitŭ fiindŭ de 6 deputaţi şi de riporteriĭ ḑiarelorŭ oposiţionale. Primirea în Jászberény a fostŭ impunĕtóre, ovaţiunĭ, banchete şi toaste din abundanţă. În discursulŭ, prin care dă samă despre activitate, contele Apponyi arată, că în privinţa reformelorŭ bisericescĭ punctulŭ de controversă între dînsulŭ şi guvernŭ l'a constituitŭ forma obligătóre la închiarea căsătorieĭ civile. Guvernulŭ a învinsŭ, dară ţara are să plătéscă scumpŭ acéstă învingere. Despre noĭ se adeveresce vechiulŭ adagiŭ latinŭ: „Quidquid delirant reges, semper plectuntur Achivi“ saŭ cu alte cuvinte „orĭ ce nebunie ar face politicĭĭ, are să o plătéscă poporulŭ“.

Introducerea căsătorieĭ civile a perturbatŭ tóte instituţiunile constituţionale, a adusŭ în luptele de partidŭ şi auctoritatea Coróneĭ, a doveditŭ starea bolnăviciósă din camera deputaţilorŭ, (unde guvernulŭ a pactatŭ cu Kossuthiştiĭ,) a înjositŭ auctoritatea caseĭ de susŭ, care influinţată dinafară şĭ-a schimbatŭ modulŭ de votare. Maĭ departe reformele guvernuluĭ aŭ provocatŭ frecările între confesiuniĭ, aŭ datŭ ansă, ca să se formeze în parlamentŭ partide pe base confesionale, şi acésta e unŭ periculŭ, ce póte produce o situaţiune mărginaşe cu răsboiulŭ civilŭ. Solidaritatea societăţiĭ magiare este spartă chiarŭ atuncĭ, cândŭ agitaţiunile de naţionalitate, carĭ ţintescŭ la spargerea unităţiĭ naţionale magiare, aŭ ajunsŭ la unŭ gradŭ înaltŭ, până acum ne maĭ pomenitŭ. Agitatoriloru li-se dă o nóuă armă, eĭ potŭ adauge şi acestea: „Étă statulŭ ungurescŭ vĕ despóie şi de religiunea vóstră.“ („Dreptŭ, aşa este,“ strigă alegĕtoriĭ.) Întrébă apoĭ, că óre înţelepţesce a lucratŭ guvernulŭ? Spune, că învingerea l'a adusŭ pe guvernŭ acolo, că nu maĭ este capace de nimica, nu-şĭ află ministru de agricultură şi secretarĭ de statŭ, nu dispune de maĭoritate sigură în dietă. Apoĭ adauge, că datorinţa partiduluĭ naţionalŭ, care stă pe basa pactuluĭ dela 1867, este a lucra pentru strînsa legătură dintre Corónă şi naţiune, pentru vaḑa Ungarieĭ în străinătate, pentru validitarea statuluĭ ungarŭ în armată şi recunóscerea dreptuluĭ suveranŭ alŭ limbeĭ de statŭ magiare între cetăţeniĭ de limbă nemagiară.

Ce privesce reforma administrativă, guvernulŭ se încércă a centralisa tótă puterea în mânile sale. Acésta ar aproba-o dînsulŭ, numaĭ cândŭ ar avé garanţa, că puterea de statŭ concentrată va urma pentru totdeuna o direcţiune naţională magiară; câtă vreme însă şi în lexiconulŭ oficiosŭ figurézĕ deosebirea între statulŭ magiarŭ şi naţiunea magiară, numaĭ cu îngrijire privesce la concentrarea puteriĭ de statŭ proiectată prin reforma administrativă. În fine se provócă oratorulŭ la activitatea sa politică de 18 anĭ, care a fostŭ dedicată numaĭ spre apĕrarea drepturilorŭ naţionale.

Germânia.

Consiliulŭ federalŭ alŭ imperiuluĭ nu a aprobatŭ proiectulŭ de lege despre abrogarea legiĭ, prin care se opresce aşeḑarea Ieşuiţilorŭ şi a ordurilorŭ călugărescĭ afine cu eĭ pe teritoriulŭ imperiuluĭ germânŭ. Acestŭ proiectŭ a fostŭ propusŭ de partidulŭ „Centru“ şi votatŭ de dieta imperială. Dară consiliulŭ a declaratŭ, că numaĭ Redemptoriştiĭ şi membriĭ congregaţiuniĭ numite a „Părinţilorŭ albĭ“ se potŭ stabili în Germânia. Acésta încă este unŭ progresŭ, şi catoliciĭ germânĭ nu vorŭ înceta, să urgiteze scóterea din vigóre a legiĭ, ce opresce rentórcerea Ieşuiţilorŭ.

Francia.

Preşedinte alŭ camereĭ s'a alesŭ Bourdeau cu 259 faţă de 157 voturĭ obţinute de Brisson, candidatulŭ radicalilorŭ. De vicepreşedinte a fostŭ alesŭ Clausel de Couserguer.

Guvernulŭ francesŭ spre a suprima anarchismulŭ a presentatŭ unŭ noŭ proiectŭ de lege, după care tóte delictele, carĭ se comitŭ în presă orĭ cu graiulŭ prin aţiţarea la ucidere, răpire şi aprindere, atentatele comise prin materiĭ esplosive, delictele şi crimele contra siguranţeĭ pu-

---

lióne a francĭ? Dar apoĭ poména? Câte milióne se vorŭ fi spesatŭ cu ea?

Am cetitŭ raporturile cu de-amĕnuntulŭ, însă spre surprinderea mea n'am aflatŭ într'însele nicĭ poménă de poménă.

În îmbulḑéla cea mare de materialŭ îşĭ vorŭ fi uĭtatŭ jurnaliştiĭ, să raporteze şi despre poména, ce s'a pusŭ luĭ Carnot. Aşa gândiam întru mine. Dar gândulŭ acesta mi-lŭ alungă împrejurarea, că nicĭ macarŭ unŭ singurŭ jurnalŭ nu amintesce nicĭ macarŭ cu unŭ cuvîntŭ poména aceea. Dacă i-s'ar fi pusŭ luĭ Carnot, ea trebue că a fostŭ grandiósă, am gânditŭ întru mine, şi jurnaliştiĭ sigurŭ nu ar fi trecut'o cu vederea, dacă ea s'ar fi datŭ într'adevĕrŭ. Mĭ-am adusŭ apoĭ aminte, că domnulŭ Carnot nu a fostŭ preşedinte alŭ republiceĭ dacoromâne, ci numaĭ alŭ Franţeĭ. Dacă ar fi fostŭ românŭ, sigurŭ nu l'ar fi ajunsŭ ruşinea şi batjocura, să nu i-se punĕ poménă.

Îmĭ aducŭ aminte de aceea, că româniĭ privescŭ de ruşine şi batjocură a nu pune poména pentru morţiĭ sĕĭ. Aşa e românulŭ — în jale ca şi în veselie. Elŭ trebue să se ospeteze chiarŭ şi cu risiculŭ de a-şĭ mânca unŭ jugĕrŭ dóuĕ de pămîntŭ. Aşa făceaŭ şi creştiniĭ cei vechĭ. Eĭ încă aranjaŭ agape. Dar agapele lorŭ voiaŭ să fie prânzurĭ pe iubire, la carĭ avea să se deprindă iubirea creştinéscă prin ospĕtarea celorŭ seracĭ. Însă deja în vechime a aflatŭ cu cale s. Pavelŭ a certa pe Corinteniĭ scriindu-le: „Cândŭ vĕ adunaţĭ voĭ împreună, nu este a mânca cina Domnuluĭ. Că fiesce carele îşĭ pune cina sa maĭ înainte spre mâncare, şi unuiŭ este flămândŭ, ĕră altulŭ este bĕtŭ. Că aŭ dóră nu aveţĭ căsĭ, să mâncaţĭ şi să beţĭ? Aŭ dóră biserica luĭ Dumneḑeŭ o defăimaţĭ şi ruşinaţĭ pe ceĭ lipsiţĭ? Ce voiŭ ḑice vóuĕ? Lăuda-voiŭ pe voĭ? Întru acésta nu vĕ laudŭ. De flămânḑesce cineva, acasă să mânânce, ca să nu vĕ adunaţĭ spre osîndă.“ Şi mĭ-am adusŭ apoĭ aminte de pomenile bogaţilorŭ, la carĭ am fostŭ şi eŭ de faţă. Sĕraciĭ căpĕtaŭ câte unŭ colăcelŭ şi câte unŭ păhăruţŭ de vinarsŭ, ĕră apoĭ se aşeḑaŭ fruntaşiĭ satuluĭ şi se ospĕtaŭ, — şi Iţig îşĭ freca mânile strîmbându-şĭ gura spre unŭ surisŭ de bucurie, că proştiĭ de românĭ ĕră i-aŭ beutŭ câteva ferĭ de vinarsŭ — pe aşteptare până la Sfîntă-Mărie, ca atuncia să-i plătéscă cu grâu de dóuĕ orĭ preţulŭ vinarsuluĭ.

Ca şi cum poporulŭ nostru n'ar avé preoţĭ, carĭ să-lŭ lumineze, că elŭ afară de îmbogăţirea luĭ Iţig şi de serăcirea sa proprie maĭ are şi alte chemărĭ şi datorinţe!

De óre ce pe Carnot l'aŭ aşeḑatŭ în mormîntŭ, mi-s'ar oferi acum prilejŭ potrivitŭ a medita şi într'unŭ cimiterŭ. Dar despre cimiterele italiane şi române şi despre deosebirea lorŭ voiŭ maĭ medita de altă dată.

blice şi preamărirea acestora nu se vorŭ mai judeca de cătră curţile cu juraţi, ci de cătră tribunalele poliţiale, şi se vorŭ pedepsi cu asprime. Pertractarea proceselorŭ anarchiste nu va mai fi publică, şi publicarea pertractării se va considera ca delictŭ. Pe cândŭ se cetia în cameră acestŭ proïectŭ, în stînga mai mulţi aŭ strigatŭ: „Vive l'Empire!“ Radicalii şi socialiştii vorŭ combate cu vehementţă proïectulŭ guvernului, cu tóte acestea guvernulŭ speréză, că va obţiné maioritate de voturi pentru mĕsurile sale faţă cu anarchiştii.

Italia.

Italia, de cândŭ e guvernată de liberalii francmasoni, nu scapă de o crisă şi într'a alta. Încă nu suntŭ aduse în ordine finanţele ţĕrei, şi guvernulŭ trebue să se ocupe de cestiunea anarchismului, care a luatŭ în Italia dimensiuni mari. Parlamentulŭ a votatŭ în ţilele trecute o lege, care opresce fabricarea materiilorŭ esplosive, şi alta, prin care se urmărescŭ ceï ce în presă îndémnă la atentate orï le glorifică. Până ce guvernulŭ fabrică legï contra anarchiştilorŭ, aceştia îşi vĕdŭ de treburï în cetăţile principale ale Italiei. În Palermo de curêndŭ s'a descoperitŭ o corporaţiune, care avea de scopŭ, să ucidă pe guvernatorulŭ Lafarino şi pe alte notabilităţi. Pe lângă acestea pe insula Sicilieï în butulŭ stării de asediŭ se observă în poporŭ tendenţe de rĕscólă.

Singura cale spre a scăpa societatea de plaga anarchismului este cultivarea simţuluï religiosŭ-moralŭ în tóte clasele societăţii.

America.

Capitalismulŭ, care consideră şi pe muncitorï de o simplă maşină, precum a provocatŭ în Europa socialismulŭ şi anarchismulŭ, duce la anarchie şi în Statele americane. Lucrătoriï dela fabrica de vagóne „Pullman“, reducêndu-li-se simbria, s'aŭ pusŭ în grevă. Cu eï aŭ făcutŭ causă comună lucrătoriï dela mai multe căï ferate. În mai multe cetăţi greviştiï aŭ începutŭ, să prădeze, să dîrîme, să răpéscă şi să aprindă. Pe uscatŭ nu se póte aduce nimica în Chicago, aşa câtŭ se simte lipsa mijlócelorŭ de traiŭ. Pe strade s'aŭ întîmplatŭ ciocnirï sângeróse. Admirabilele pavilóne ridicate cu ocasiunea esposiţiei universale aŭ căḑutŭ pradă flacărilorŭ cu totŭ, ce se afla în ele. Miliţia nu a fostŭ în stare a pune capetŭ vandalismului. În Hamon revoltanţiï aŭ dîrîmatŭ staţiunile telegrafice, aŭ făcutŭ, să deralieze mai multe trenurï de bagajŭ, şi aŭ făcutŭ imposibilă comunicăţiunea. Societatea „Pensilvania“ comunică, că i-s'aŭ arsŭ 667 vagóne. În San Francisco greviştiï aŭ 1500 de puscï şi revolvere. Cleveland, preşedintele statelorŭ unite, în 9 a c. a publicatŭ în Chicago starea de asediŭ. Adevĕrata causă a grevei generale nu este reducerea simbriei lucrătorilorŭ dela fabrica „Pullman“, ci se folosescŭ de ea spre a începe lupta de clase sociale şi a stórce plăţi mai marï dela întreprinḑĕtorï pentru toţi lucrătoriï.

Corespondinţe.

Diecesa Gherlei, Iuliŭ 1894.

Onorată Redacţiune!

Mï-am pusŭ în gândŭ, să vĕ scriŭ despre *mănăstirea dela Bicsadŭ.* Dar spunŭ înainte, că de astădată n'am de gândŭ a descrie istoricului acesteï mănăstirï românescï situate în comitatulŭ Sătmarŭ, ţinutulŭ Ţara Oaşuluï lângă comuna Bicsadŭ. De astădată voiŭ numaï să amintescŭ situaţia falsă şi complicată şi stările ciudate, ba chiarŭ regretabile, de nu tocmaï scandalóse, în carï se află acéstă mănăstire românéscă, unică dintre tóte mănăstirile nóstre, care dispune de o realitate la vre 1000 de jugĕre pămîntŭ, 6000 fl. capitalŭ căpĕtatŭ pentru dreptulŭ de regalii, venitulŭ tîrgurilorŭ, şi alte venite. Afară de aceste venitele din ocasiunea pelegrinajelorŭ, ce se facŭ de 5 orï pe anŭ la acéstă mănăstire, încă daŭ o sumă considerabilă. Câtŭ anume, aceea o scie numaï bunulŭ Dumneḑeŭ; una însă se póte constata, că în totŭ anulŭ, în deosebï la S. Petru, la S. Măria mare şi mai alesŭ la S. Măria mică miï şi miï de suflete se adună la acéstă mănăstire şi din cele mai depărtate părţi ale ţĕrei.

Că ce se face din venitele mănăstiriï, aceea érăşi o scie bunulŭ Dumneḑeŭ şi „Nagyságos“ *Pásztori Árkád,* igumenulŭ respective exigumenulŭ acesteï mănăstirï.

Acestŭ domnŭ Nagyságos, făcutŭ din cantorŭ rusescŭ, duce unŭ rolŭ à la baronŭ, dar deficitulŭ de 6000 fl. alŭ mănăstiriï nu numaï că nu scade, ci încă cresce.

Aşa se găzduesce o avere adunată din sudórea poporuluï românŭ. Până cândŭ óre? !

Până pe la 1890 era denumitŭ din partea Ordinariatului diecesanŭ alŭ Gherlei unŭ aşa numitŭ comisariŭ episcopescŭ în persóna reposatuluï fostŭ canonicŭ la Gherla şi mai înainte protopopŭ alŭ Ţĕrei Oaşuluï. Însă dreptulŭ, ce-lŭ deprindea acelŭ comisariŭ episcopescŭ, era de totŭ mărginitŭ, consistândŭ numaï într'atâta, ca să se îngrijéscă, să fie şi preoţi românï cu ocasiunea peregrinajelorŭ, éră în afacerile interne ale mănăstiriï nu avea nicï o influinţă. Dela domnirea luï Nagyságos Pásztori Árkád însă nu maï există nicï o umbră de comisariŭ episcopescŭ. Astfelŭ se întîmplă apoï, că Nagyságosulŭ de călugărŭ într'o îngâmfarea sa nemărginită desconsideră tótă preoţimea română, şi pe cândŭ de o parte merge pe la Gherla, să se îmbunéscă, pe de altă parte din mănăstirea zidită de Românï şterge tóte inscripţiile românescï punêndŭ în loculŭ lorŭ numaï rusescï şi ungurescï, şi asta chiarŭ şi sub icóna făcĕtóre de minunï a Preacurateï Vergure Maria. Éră dela preoţiï românï pretinde umilinţă până la servilismŭ, ca să pótă fi conceşi din graţia Nagyságosuluï a mărturisi şi eï pe poporulŭ, ce vine pe la serbătorï.

Óre póte să fie lucru maï umilitoriŭ şi maï ruşinătoriŭ decâtŭ acela, că unŭ preotŭ, care a petrecutŭ 16 anï în şcólă, până a pututŭ, să ajungă la gradulŭ preoţieï, să cerşéscă graţia unuï călugărŭ îngâmfatŭ, fără cualificaţie şi fără spiritŭ preoţescŭ?

Preoţimea districtuală a Ţĕrei Oaşuluï în dóuĕ rîndurï a făcutŭ din conferinţă preoţéscă arĕtare despre lucrurile, ce se petrecŭ la acéstă mănăstire. Versulŭ lorŭ însă a sunatŭ în pustie.

Abusurile diuï Pásztori Arkád amintite şi alte maï multe neamintite după a mea părere îşi aŭ isvorulŭ în situaţia falsă şi complicată a acesteï mănăstirï. Anume mănăstirea se află în diecesa gr. cat. a Gherleï, deci după dreptŭ averea şi venitulŭ acesteï mănăstirï ar trebui să stea sub controla Ordinariatuluï din Gherla, éră călugăriï să fie supuşi aï numitului Ordinariatŭ. De facto însă nu este aşa, ci Ordinariatulŭ Gherleï nu deprinde nicï o controlă în cele materiale.

Dar cu călugăriï cum stă lucrulŭ? Aşa, că eï figuréză în schematismulŭ diecesanŭ alŭ Gherleï, şi totuşi nu suntŭ supuşi Ordinariatuluï din Gherla, pentru că n'aŭ pusŭ votŭ de fidelitate episcopuluï Gherleï, deşi de jure ar fi datorï a o face asta, n'aŭ pusŭ, că nicï nu li-s'a cerutŭ.

Provincialulŭ Ordului Basiliţilorŭ locuesce în Muncaciŭ, deci în diecesa ruténă a Muncaciului. Astfelŭ suntŭ cârmuiţi din Muncaciŭ şi de facto suntŭ supuşi aï episcopului din Ungvár. Tineretulŭ Ordului se cresce în mănăstirea dela Muncaciŭ, studiéză în limba ruténă în spiritŭ ruténŭ. Asta e causa, că tineriï românï mai de trébă se înstrăinéză dela acestŭ ordŭ, éră carï într'a în ordŭ, nu se potŭ lăuda, că ar fi bineprimiţi şi preapretinesce tractaţi de colegiï lorŭ rutenï. Una însă trebue să o scie toţi, că lorŭ le poruncesce episcopulŭ dela Ungvár, şi asta n'aŭ să o uïte, nicï dacă din întîmplare suntŭ transpuşi la mănăstirea Bicsadului.

Acuma călugăriï dela mănăstirea Bicsadului fiindŭ supuşii alorŭ doï episcopi, de care óre ascultă eï? Nicï de unulŭ.

Că aşa este, se va vedé îndată. Se scie, că în ordulŭ Basiliţilorŭ se facŭ alegerï de provincialŭ, igumenï etc. totŭ la treï anï. Alegerea se face sub presidiulŭ episcopuluï orï comisariuluï episcopescŭ dela Ungvár. Aşa s'a întîmplatŭ şi în anulŭ acesta. Dar s'a întîmplatŭ încă şi altceva. Anume Nagyságos Pásztori Arkád, fostŭ igumenŭ la mănăstirea Bicsadului, n'a fostŭ realesŭ de igumenŭ nicï la Bicsadŭ nicï la altă mănăstire, ci a fostŭ dispusŭ la Muncaciŭ ca simplu patérŭ, dar nu „Nagyságos“. Causa acesteï degradărï se ḑice, că ar fi unŭ lucru, care altcum e secretŭ publicŭ, că Pásztori Árkád maï puţinŭ se ocupă cu cele sfinte, dar cu atâtŭ maï multŭ cu vrăjiturï, profeţiï şi alte lucrurï de acestŭ soiŭ, carï aducŭ maï multŭ folosŭ — pungeï, decâtŭ cele sfinte, şi pe lângă aceea nicï nu se ţinŭ de venitulŭ mănăstiriï, ci se referescŭ „ad personam“. Se ḑice maï departe, că Ordinariatulŭ din Ungvaár să fi fostŭ făcutŭ atentŭ din maï multe părţi despre aceste abusurï respective simoniï făcute sub mantaua religiuniï, şi pentru aceea comisariulŭ episcopescŭ dela Ungvár pentru a face capetŭ acelorŭ abusurï a aflatŭ de bine a nicï nu pune în candidaţie pe Pásztori Árkád. Astfelŭ prin votisare legitimă pentru mănăstirea Bicsadului fu alesŭ altŭ igumenŭ, care era să fie introdusŭ în noulŭ sĕŭ oficiŭ prin provincialulŭ ordului în 3 Iuliŭ n.

Dar ce să veḑi? Nu pentru aceea şi-a luatŭ Pásztori Arkád titlulŭ de „Nagyságos“, — care nu compete nicï provincialului sĕŭ, — ca să se lase a fi despoiatŭ aşa lute de acela.

Nu mĕ voiţi de igumenŭ, unde aşa bine îmi mergeaŭ tóte trebile şi eram „Nagyságos“ şi cu punga plină şi prietinŭ de cruce cu toţi „patrioţiï“, carï de atâtea orï s'aŭ îndulcitŭ din averea mănăstiriï? Apoï vĕ arĕtŭ eŭ, că şi în contra voinţeï vóstre rĕ-

mânŭ eŭ igumenŭ şi „Nagyságos“ la mănăstirea din Bicsadŭ. Aŭ dóră credeţi, că aceĭ „patrioţi“ nu vorŭ fi în stare pentru unŭ „frate de principiŭ“ alŭ lorŭ a pune sub picióre chiarŭ şi legile bisericescĭ? A dişŭ şi s'a apucatŭ de lucru a câştiga părtinirea „prietinilorŭ sĕĭ patrioţi“.

Şi ca să se pótă provoca şi la popularitate, nu s'a sfiitŭ prin agenţiĭ sĕĭ a adăpa poporulŭ, ca să facă în ḑiua de 3 Iuliŭ la sosirea nouluĭ igumenŭ demonstraţie în contra aceluia şi în favorulŭ sĕŭ.

Glóta orbită de blăstĕmulŭ poporuluĭ, de palincă, a şi împlinitŭ dorinţa Nagyságosului.

Provincialulŭ, care venise cu noulŭ igumenŭ pentru a-lŭ introduce, vĕḑêndŭ atâta cutezanţă a unuĭ călugărŭ inobedientŭ, care cutézá a călca cu atâta impertinenţă votulŭ obedienţeĭ călugărescĭ, scârbitŭ s'a întorsŭ, ca să relaţioneze episcopuluĭ sĕŭ despre cele întîmplate.

Ce se va întîmpla maĭ departe, nu se scie, una însă e sigurŭ, că acela, care a cutezatŭ a se rĕscula într'unŭ modŭ atâtŭ de îndrăsnetŭ, nu se va opri la paşulŭ primŭ. Ar fi unŭ lucru de totŭ tristŭ, dacă şi după astfelŭ de întîmplărĭ va puté să rĕmână în mănăstire, chiarŭ numaĭ şi ca simplu patĕrŭ.

Acum să vedemŭ, cum staŭ lucrurile mănăstiriĭ de presentŭ?

Igumenulŭ destituitŭ în formă legală demonstrézá, calcă în picióre votulŭ obedienţeĭ şi cu forţa voesce, să rĕmână în postulŭ sĕŭ. Funcţiunĭ de preotŭ însă n'are timpŭ, să sevârşéscă, pentru că trebue, să caŭte după „prietinĭ“, carĭ să-lŭ susţină.

Uniculŭ călugărŭ, care a maĭ fostŭ în mănăstire, din incidentulŭ acestorŭ întîmplărĭ s'a depărtatŭ de acolo.

Funcţiunile sacre le sevârşesce singurŭ unŭ preotŭ deficientŭ, care însă maĭ multŭ se pricepe la de-ale luĭ „Bacchus“ decâtŭ la cele bisericescĭ.

Supraveghiarea preste tótă mănăstirea din concrederea exigumenuluĭ o împlinesce unŭ servitoriŭ rusneacŭ, omulŭ celŭ maĭ confidentŭ alŭ dluĭ Nagyságos.

Étă o icónă pe câtŭ de tristă, pe atâtŭ de fidelă a celeĭ maĭ avute mănăstirĭ gr. cat. românescĭ din Ungaria.

Să fie óre cu putinţă, să se sufere şi maĭ departe aceste stărĭ abnormale dela mănăstirea din cestiune?! Eŭ ḑicŭ, că nu.

Încă în sinodulŭ ḑiecesanŭ ţinutŭ la Gherla în anulŭ 1891 într'una din comisiunile sinodale s'a adusŭ pe tapetŭ şi cestiunea mănăstiriĭ dela Bicsadŭ.

Dela persóne auctorisate s'a datŭ rĕspunsulŭ, că fiindŭ în prospectŭ reorganisarea ordulnĭ Basiliţilorŭ dela Blaşŭ, prin care se intenţionézá şi formarea uneĭ provinciĭ călugărescĭ gr. cat. române din întrégá provincia mitropolitană gr. cat., acestŭ obiectŭ de o cam dată să nu se pertracteze.

De atunci trecurá treĭspreḑece anĭ. Dorita reorganisare nu s'a întîmplatŭ. Pentru ce óre?! Amâna-se-va şi cestiunea asta ca multe altele de ale nóstre *ad calendas graecas?!*

G. S. O.

Convocare.

Adunarea generală a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, conformŭ §§. 14 şi 21 din Statutele Asociaţiuniĭ, se convócă în opidulŭ *Sebeşulŭ săsescŭ* pe ḑilele *26 şi 27 Augustŭ 1894 stilulŭ nouŭ*, pe lângă următórea

Programă:

Duminecă, în 26 Augustŭ.

Şedinţa I cu următórea ordine de ḑi:

1. Deschiderea şedinţeĭ prin presidiŭ la 10 óre a. m. în localulŭ, ce se va designa spre acestŭ scopŭ;
2. Raportŭ generalŭ despre activitatea comitetuluĭ în decursulŭ anuluĭ 1893, dimpreună cu conclusele aceluia;
3. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 3 pentru esaminarea raportuluĭ generalŭ şi a uneĭ comisiunĭ de 3 pentru esaminarea raţiociniuluĭ pro 1893 şi a proiectuluĭ de budgetŭ pro 1894;
4. Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 3 pentru incassarea taxelorŭ dela membriĭ vechĭ şi dela ceĭ carĭ se vorŭ inscrie de noŭ;
5. Insinuarea propunerilorŭ şi eventualelorŭ interpelărĭ;
6. Raportulŭ comisiuniĭ pentru inscrierea membrilorŭ;
7. Cetirea eventualelorŭ disertaţiunĭ insinuate la timpŭ.

Lunĭ, în 27 Augustŭ.

Şedinţa a II cu următórea ordine de ḑi:

1. Deschiderea şedinţeĭ la 10 óre a. m.;
2. Verificarea procesuluĭ verbalŭ din şedinţa I;
3. Raportulŭ comisiunilorŭ esmise în şedinţa I;
4. Alegerea secretariuluĭ alŭ II-lea pentru restulŭ periodului 1894—1895;
5. Cetirea eventualelorŭ disertaţiunĭ;
6. Defigerea loculuĭ pentru proxima adunare generală a Asociaţiuniĭ;
7. Dispositiunĭ pentru autenticarea procesuluĭ verbalŭ din şedinţa a II;
8. Închiarea şedinţelorŭ adunăriĭ generale.

Se observă, că eventualele disertaţiunĭ aŭ să fie presentate presidiuluĭ Asociaţiuniĭ în scrisŭ cu 8 ḑile înainte de adunarea generală.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută la 5 Iuliŭ 1894.

Ioanŭ M. Moldovanŭ preşedinte. **Dr. V. Bologa** secret. II.

La cestiunea nóstră.

Ceea ce se putea prevedé, s'a împlinitŭ. Cu datulŭ 13 a c. primimŭ adecă următórea scire telegrafică:

Curia a respinsŭ recursulŭ de nulitate în procesulŭ Memorandului.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 aŭ solvitŭ:

În Archidiecesă. Protopopiatulŭ Sebeşuluĭ: Parochia *Sebeşŭ* 3 fl., *Dumitra* 3 fl., *Draşovŭ* 1 fl. pe an. 1893.

Până acum a incursŭ de totă suma de 1,754 fl. 67 cr.

Noutăţi.

Din Arhhidiecesă. M. On. *Petru Florianŭ,* parochulŭ Racoviţeĭ tractulŭ Sibiuluĭ, pentru serviţiulŭ îndelungatŭ şi meritele câştigate în păstorirea sufletelorŭ şi întru edificarea bisericeĭ de acolo a fostŭ numitŭ viceprotopopŭ onorariŭ.

Din diecesa Lugoşuluĭ. On. *Nicolaŭ Barbuşŭ* preotŭ noŭ-ordinatŭ a fostŭ dispusŭ ca administratorŭ interimalŭ alŭ parochieĭ *Ghiladŭ* protopopiatulŭ Ciacoveĭ. — On. *Iosifŭ Stupineanŭ* din Secaşŭ a fostŭ dispusŭ ca parochŭ în *Lunca Cerneĭ Superióre* vicariatulŭ Haţegului. — La *Secaşŭ* protopopiatulŭ Bogşeĭ a fostŭ numitŭ parochŭ On. *Petru Roşu* din Zorlenţulŭ mare. — La *Zorlenţulŭ mare* protopopiatulŭ Vermeşuluĭ a fostŭ numitŭ parochŭ On. *Corneliŭ Iubaşŭ* fostŭ archivariŭ şi protocolistŭ la Oficiulŭ diecesanŭ, şi actuariŭ la Ven. Capitulŭ din Lugoşŭ. — Ca archivariŭ şi protocolistŭ la Oficiulŭ diecesanŭ a fostŭ constituitŭ *Nicolaŭ Munteanŭ* fostŭ practicantŭ la acelŭ Oficiŭ. — Ca actuariŭ la Ven. Capitulŭ şi practicantŭ la Oficiulŭ diecesanŭ a fostŭ constituitŭ Cl. Dr. *Danielŭ Fireza.* Felicităm pe bravulŭ tinĕrŭ, că ĭ-a ajutatŭ Preabunulŭ Dumneḑeŭ, de şĭ-a pututŭ termina cursulŭ studiilorŭ sale în capitala creştinătăţiĭ. — Ilustritatea Sa Preasfinţitulŭ Domnŭ Episcopŭ diecesanŭ în 8 Iuliŭ a ordinatŭ de preotŭ pe *Corneliŭ Teaha* teologŭ absolutŭ şi l'a dispusŭ de coadjutorŭ parochialŭ în Chizdia protopopiatulŭ Timişóreĭ.

Lărgirea şcólelorŭ din Blaşŭ. Marţia trecută s'a pusŭ pétra fundamentală pentru ridicarea nóueĭ aripĭ la gimnasiulŭ din Blaşŭ chematŭ, să adape tinerimea română însetată de sciinţă. Sperămŭ, că şi aceia, carĭ nu şĭ-aŭ oferitŭ încă obolulŭ pentru acestŭ institutŭ culturalŭ, nu vorŭ întârḑia a o face acésta. — Nóua şcólă de fetiţe este ridicată şi deja sub coperişŭ. Ea cuprinde şese sale spaţióse şi luminóse.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Poporenĭĭ gr. cat. românĭ din comuna Ioodŭ în Maramurĕşŭ acum maĭ de aprópe aŭ cumpĕratŭ pe sama bisericeloru — suntŭ 2 — de acolo daruri în preţŭ de 514 fl. şi anume pe lângă donurĭ maĭ micĭ *Dunca Vasilie (petecu)* 2 rînduri de vesminte bisericescĭ cu 160 fl., *Mariş Ştefanŭ l. Georgie* 1 rîndŭ de vesminte bisericescĭ cu 47 fl., *Dunca Vasile l. Georgie* 1 rîndŭ de vesminte bisericescĭ cu 80 fl., ér poporenĭĭ *Mariş Grigorie, Chindris Iuonŭ, Dancas Toderŭ, Dunca George, Chindris Gavrilă Mihailă, Chindris Gavrilă l. Iliеş, Mari Ştefanŭ, Marinca Iuonŭ, Chindris Gavrilă, Dunca Grigorie,* şi *Marinca Ştefanŭ* laolaltă unŭ potirŭ de argintŭ auritŭ cu 218 fl. v. a. potirŭ frumosŭ, ca şi care nu avemŭ altulŭ în Maramurĕşŭ.

Episcopŭ neîmpăcatŭ. Unele foĭ liberale érá suntŭ cătrănite asupra venerabiluluĭ episcopŭ de Rosenau Georgiŭ Schopper, fiindcă a denegatŭ înmormîntarea bisericéscă unuĭ liberalŭ cu numele Pongrácz. Acesta fiindŭ în viaţă a publicatŭ o broşură, în care pe lângă că apĕră căsătoria civilă, debachă în contra cultuluĭ Preacurateĭ Fecióre Maria, éră pe patulŭ de mórte nu a voitŭ nicĭ să se mărturiséscă, nicĭ să se cuminece. Adecă defunctulŭ liberalŭ încă fiindŭ în viaţă a ruptŭ orĭ ce legătură de comuniune cu biserica, şi totuşĭ liberaliĭ ar dori, ca biserica la înmormîntare să-ĭ dea onórea, ce se cuvine numaĭ fiilorŭ eĭ celorŭ credincioşĭ, şi pe episcopulŭ consciŭ de oficiulŭ sĕŭ lŭ numescŭ „neîmpăcatŭ“, fiindcă nu numĕră între catolicĭ pe celŭ ce s'a lăpĕdatŭ de biserica catolică. De ar purcede numaĭ toţĭ episcopiĭ cu energia, cu care a purcesŭ episcopulŭ de Rosenau, atunci sigurŭ ar scădé numĕrulŭ aşa numiţilorŭ catolicĭ liberalĭ.

Concursulŭ *pentru primirea elevilorŭ în convictulŭ românŭ din Sighetulŭ Marmaţieĭ* se va ţiné în Sigetŭ la 31 l. c. la 10 óre antemeridiane în localităţile convictuluĭ; decĭ aceia, carĭ doresc a recurge pentru primire în institutŭ orĭ ca preparandĭ, orĭ pe lângă stipendiŭ alŭ Asociaţiuniĭ, orĭ ca convictarĭ plătitorĭ recursele sale provĕḑute cu testimoniŭ scolasticŭ să le trimită la Titŭ Bud vicariŭ şi vicepresidele Asociaţiuniĭ în S. Şugatagŭ (Falu-Sugatag) p. u. Akna-Sugatag. Satŭ-Şugatagŭ la 3 Iuliŭ 1894. *Titŭ Bud* vicariŭ şi vpresidele asociaţiuniĭ pentru cultura poporuluĭ românŭ din Maramurĕşŭ.

„Săteanul“ va fi numele uneĭ reviste, ce va apăré din 1-a Sept. a. c. odată pe lună în broşure de 4—5 cóle şi va cuprinde literatură poporala în prosă şi în poesie. Scopulŭ acesteĭ reviste va fi de a aduna la unŭ locŭ — după putinţă — totŭ materialulŭ literaturelĭ nóstre poporale, atâtŭ celŭ neapărutŭ încă câtŭ şi celŭ ce se află împrăştiatŭ prin Călendarele şi foile apărute până aḑi. — Numaĭ esemplare abonate se vorŭ tipări şi adecă atâtea, câte se vorŭ abona până la finea luĭ Iuliŭ a. c. Ceĭ ce cunoscŭ valórea acestuĭ materialŭ, suntŭ rugaţĭ a sprijini acéstă întreprindere. — Preţulŭ pe unŭ anŭ întregŭ va fi *6 fl.* saŭ *15 franci.* Materialuluĭ: precum şi abonamentele suntŭ de a se trimite la redact. revisteĭ *„Săteanul“ Ion Pop Reteganul* în Besztercze-Monor (Transilvania).

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatŭ în partea I a vécului alŭ XVII-lea.

(Fine).

Satele mărginașe cu Secașŭ ca: *Cărnecea, Comorisce, Varadia, Goruia, Gerlișce, Forotic, Doman, Cuptóre, Calnicŭ, Reciția, Bratovo* și altele suntŭ schismatice, dară și într'acele *80 de case* cu familii s'aŭ întorsŭ la unire.

La 1644 [1]) a mersŭ la reședința Iesuiților din Caransebeșŭ; atunci a începutŭ a zidi lângă biserica de lemnŭ din *Slatina* locuință, dară prin banulŭ calvinŭ alŭ Caransebeșului fu împedecatŭ. În satele: *Teregova, Rusca, Branicska* și *Hațegŭ* încă se făcuse convertiri. Éră patérulŭ *Andrea Stipanich* își are domiciliulŭ sĕŭ în *Lipova.* [2])

Avemŭ dreptŭ aceea urme de unire între 1640—43 mai alesŭ în satele române vecinașe cu *Secașului întregŭ unitŭ,* și cu *Reciția,* apoi pe la *Caransebeșŭ,* până în părțile Devei [3]) și Hațegŭ (totŭ cuibulŭ calvinismului).

Din comunele mai susŭ înșirate Diecesa Lugoșului are parochii unite în *Chernecea, Comorisce,* [4]) *Varadia, Gerlisce, Reșița* și *Hațegŭ.*

Activitatea misionariloră însă s'a estinsŭ și preste alte locuri mai alesŭ în părțile *Caransebeșului, Lugoșului* și *Lipovei.*

Dovadă suntŭ alte raporturi de ale misionariloră. Adecă:

Alesulŭ Archiepiscopŭ alŭ Marcianopolei *Bandulaevici* [5]) cu datŭ Caransebeșŭ 18 Maiŭ 1643 într'unŭ raportŭ scurtŭ trimisŭ Congregaț. de propaganda vorbesce despre zelulŭ călugăruluĭ *I. Desmanic* [6]) și alŭ soților luĭ desvoltatŭ întru edificarea bisericiloră, despre convertiri și statulŭ bisericeloră din *Lugoșŭ, Caransebeșŭ* și *Slatina,* [7]) éră Desmanic cu datŭ 16 Maiŭ 1643 raportézĕ în modŭ sumariŭ despre activitatea desvoltată în *Carasova, Lipova* și *Secașŭ.* [8])

Trecŭ 6 anĭ (pace între Ferdinandŭ și Rákoczi), fără să avemŭ ceva cunoscință despre mișcările unirii din Bănatŭ. Probabilŭ că acelea n'aŭ stagnatŭ, de-órece în acelŭ timpŭ divergințele între protestanți și catolicĭ câtŭ de câtŭ eraŭ compuse.

La anulŭ 1650 însă érășĭ avemŭ date. Anume misionariulŭ din *Lipova Andrea Stipanic* notificĕ Congregațiunii de propaganda, că *70 familii* s'aŭ întorsŭ la credința catolică și aŭ făcutŭ, ca ministrulŭ luteranŭ din opidulŭ *Ostrovŭ* [9]) și din satele vecine să se depărteze, și dreptŭ din acéstă causă pentru acelŭ locŭ cere a se trimite unŭ preotŭ. [10])

Óre dela care biserică a cuceritŭ respectivulŭ misionariŭ cele 70 familii? Dela biserica română gr. or., orĭ dela cea calvinéscă?

De-órece dreptŭ pe la an. 1650 protestantismulŭ era în putere, și calvinismulŭ era lege dominantă și favoritŭ prin legile Transilvanieĭ, pe cândŭ legea bisericeĭ române era tolerată și subjugată, măcarŭ că opidulŭ și satele vecine numite eraŭ sub domnirea turcéscă, nu putemŭ crede, că conversiunea respectiveloră familiĭ s'ar fi făcutŭ dela biserica calvină. Din contră după ce teritoriulŭ de pe lângă malulŭ stîngŭ și dreptŭ alŭ Murĕșuluĭ începêndŭ dela Lipova în susŭ din vechime era împoporatŭ cu comune românescĭ, și totŭ așa găsimŭ și după scóterea Turcilorŭ; și după ce misionariulŭ vorbesce despre alungarea ministruluĭ calvinescŭ-luteranŭ: logică este conclusiunea, că familiile convertite eraŭ românĭ parte schismaticĭ, parte ortodoxĭ calvinĭ, carĭ așa dicêndŭ numaĭ forțați s'aŭ făcutŭ calvinĭ.

Cumcă între anĭĭ 1644—50 în jurulŭ *Lipoveĭ* activitatea misionariloră franciscanĭ întru unirea poporuluĭ românescŭ a trebuitŭ să aĭbă resultatŭ îmbucurătoriŭ, conchidŭ de acolo, că pe acele timpurĭ aceĭ misionarĭ se cam stabiliseră în Radna-Lipova, unde nu numaĭ că aŭ ziditŭ o bisericuță, aŭ cumpĕratŭ o grădină și aŭ deschisŭ o școlă, carea la an. 1652 numĕra 35 școlarĭ, ci maĭ alesŭ și de acolo, că aceia se opuneaŭ procedureĭ Episcopuluĭ gr. or., care le era vrășmașŭ decheratŭ.

În istoriculŭ caseĭ Franciscanilorŭ din Radna suntŭ descrise pe largŭ inimiciițiile escate între Episcopulŭ gr. or. și între misionarĭ, carĭ prin Episcopŭ adese furĕ acusațĭ la Turcĭ, și în urmarea acuselorŭ și maltractațĭ.

Ca causă a inimiciițiiloră se amintesce aceea, că avêndŭ episcopulŭ schismaticŭ dreptŭ aprobatŭ de auctoritatea turcéscă, ca dela poporenĭ sĕĭ să incaseze contribuțiunea numită *„dimina“,* adecă 7 crucerĭ după fiecare fumŭ, episcopulŭ schismaticŭ acea taxă o incassa și dela catolicĭ. Călugărulŭ misionariŭ *Andrea Stipanich* încă pe la 1645 câștigase dela Sultanulŭ turcescŭ privilegiŭ, ca catolicĭĭ să fie liberĭ de acea taxă, și așa, cândŭ episcopulŭ respectivŭ incassa și dela catolicĭ, misionariĭ se opuneaŭ.

Și de-órece episcopulŭ avea influință maĭ mare la begiĭ din Lipova și Ienopolea, precum și la pașa din Timișóra, a făcutŭ, ca călugării să fie asupriți.

E dreptŭ, că causa principală a disensiunilorŭ memorate se dice a fi fostŭ incasarea „diminuei“, dară după ce Episcopulŭ nu odată a mijlocitŭ, ca misionariĭ să fie împedecați parte întru edificarea bisericuțeĭ din Radna, parte întru celebrarea cultuluĭ divinŭ, se póte conchide, că tóte acestea s'aŭ făcutŭ, pentru ca numiții misionarĭ să fie împedecați întru lățirea unirii între poporulŭ ținĕtoriŭ de biserica gr. orientală. Dacă aceĭ misionarĭ s'ar fi restrînsŭ numaĭ la convertirea calvinilorŭ orĭ a catolicilorŭ calvinisați, Episcopulŭ schismaticŭ nu avea motivŭ să-ĭ împedece orĭ să se pórte cu odiŭ față de eĭ. Din contră pentru că misionariĭ pe cei schismaticĭ îĭ uniaŭ și prin acésta micșoraŭ venitele episcopaleĭ, acésta a datŭ ansă la odiulŭ în contra misionarilorŭ, și aceĭ catolicĭ, dela carĭ incassa Episcopulŭ taxele sale, nu eraŭ decâtŭ în parte bună uniți.

În cercetarea acésta suscepută am ajunsŭ deja la finea părții prime a véculuĭ alŭ 17-lea.

Reprivindŭ preste datele produse spre comprobarea mișcărilorŭ unirii din Bănatŭ, trebue să recunóscemŭ, că față de teritoriulŭ estinsŭ alŭ Bănatuluĭ locuitŭ și în vec. alŭ 17-lea în maĭoritate preponderantă de românĭ ținĕtorĭ de biserica română gr. orientală, unirea era încă restrînsă într'unŭ cercŭ micŭ; acésta însă nu are să detragă câtușĭ de puținŭ din valórea resultatuluĭ câștigatŭ, dacă se va considera de o parte nu numaĭ starea decăḑută și relațiunile triste ale bisericeĭ române subjugate prin calvinismŭ, ci și în multe privințe favorisarea aceleĭ bisericĭ prin Turcĭ față de biserica catolică urgisită încă și din punctŭ de vedere politicŭ atâtŭ prin calvinĭ câtŭ și prin Turcĭ; éră de altă părte dacă resultatulŭ câștigatŭ întru propagarea unirii din Bănatŭ se va asemena atâtŭ cu resultatele câștigate în acela-și timpŭ în alte părțĭ subjugate prin Turcĭ, câtŭ și cu lupta de esistință a bisericeĭ catolice din Ungaria, Boemia, Transilvania și din alte țĕrĭ față de puterea politică și bisericéscă a calvinilorŭ.

Pentru noĭ datele produse dovedescŭ celŭ puținŭ atâta, cumcă mișcările unirii din Bănatŭ reîmprospetate maĭ alesŭ între anĭ 1860 suntŭ numaĭ renoirea și continuarea unirii din véculŭ alŭ 17-lea, și că unirea parochiiloră de aḑĭ ca *Secașŭ, Reșița, Varadia, Comorisce, Chernecea, Gerlisce, Lugoșŭ* are unŭ trecutŭ istoricŭ aprópe de 200 anĭ.

Despre activitatea desvoltată întru propagarea unirii din Bănatŭ în partea a 2-a a véculuĭ alŭ 17-lea cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ se va tracta cu altă ocasiune.

Ioanŭ Boroșŭ.

---

[1]) Cândŭ în Lugoșŭ se susține Petru Szászvárosi alias Pap de Lugoșŭ preotulŭ bisericeĭ rom. ortodoxe calvine din Hațegŭ, și căruia în proțŭ de 1000 fl. ung. i-se înscrie curia nobilitară aflătóre pe strada piațuluĭ. Pesty »Krassó v.-megye Tört.« T. II. part. 1 pag. 344.

[2]) Tabul. Congreg. de prop. fide vol. 218. fol. 376.

[3]) În apropierea Deveĭ la *„Dobra“* pe la 1741, deci după 100 anĭ, se află parochie unită cu protopopŭ în frunte.

[4]) Unde la începutulŭ véc. alŭ 18-lea este încă parochie unită sistemisată.

[5]) Acesta în an. 1646 a visitatŭ Moldova și Țara românéscă. Cfr. Densușanŭ »Documente« la 1646.

[6]) Acestŭ misionariŭ 10 anĭ a fostŭ în misiunea din Lipova »cum maximo fructu spirituali« (Tab. prop. fide din 1651).

[7]) Până aci limba liturgică între rom. catolicĭ este cea română, și acolo funcționéză ca preotŭ unŭ anumitŭ Keresy de nascere gr. catolicŭ.

[8]) Tab. Congreg. vol. 179.

[9]) Comună între Birkis și Bakamező în stînga Murĕșuluĭ. La anulŭ 1479 împreună cu comunele Talmadia, Vereșmort, Selle (Cella) s'a ținutŭ de cetatea *Zadya* din comitatulŭ Aradului, cândŭ adecă *Garay* tóte acelea le vinde luĭ Nicolaŭ Bánfy. Cfr. Marki »Aradm. leirása« I. p. 216, Pesty »Krassómegye Tört.« T. II. part. 2. pag. 220.

[10]) Tabular. congreg. de prop. fide. Observŭ, că datele despre unirea din Bănatŭ scóse din raporturile misionariloră franciscanĭ le-am primitŭ dela R. D. Ferdinandŭ Kaizer, franciscanŭ din Buda, scrutătoriŭ zelosŭ, pentru carĭ și în acestŭ locŭ îĭ mulțămescŭ.

Regina.

De Fridericŭ Dolch.

(Continuare.)

Călugărița afirma cu capulŭ. „Așa putea să se întîmple,“ dise ea cu seriositate. „Dar mĕ temŭ, că nicĭ lângă mirele tĕŭ nu veĭ avé parte de o sórte de pismuitŭ.“

„Preasfînta Născătóre de Dumneḑeŭ îmĭ va sta într'ajutoriŭ,“ dise fata încetinelŭ. „Vincențiŭ e sĕlbaticŭ și neînfrînatŭ, dar are și părțĭ bune și se va îndrepta cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ. Elŭ mĕ iubesce, asta o sciŭ, și iubirea de multe orĭ a făcutŭ minunĭ și pe multĭ a adusŭ deja pe calea dreptățiĭ. Și apoĭ nu e dorința cea maĭ ferbinte a tatăluĭ meŭ nutritoriŭ, să mĕ mărităŭ după Vincențiŭ? Elŭ a luatŭ la sine pe sermana părăsită, m'a crescutŭ și m'a ținutŭ ca altulŭ pe prunca sa proprie. Și eŭ să nu fiŭ recunoscĕtoriŭ pentru atâtea binefaceri, să nu-ĭ rĕspĭătescŭ pentru cele ce mĭ-a făcutŭ mie?“

Mișcată cuprinse călugărița pe Regina în brațele sale. „Tu eștĭ o pruncă bună,“ îĭ dise, „și binecuvîntarea luĭ Dumneḑeŭ te va însoți. Da, tu bine te-aĭ hotărîtŭ. Datorința fiéscă și recunoscința îți spunŭ, să împlinescĭ dorința tatăluĭ tĕŭ nutritoriŭ. Cu pictorulŭ, dacă va fi de lipsă, voiŭ grăi eŭ însu-mĭ. Elŭ va părăsi insula si nicĭ odată nu-ți va maĭ turbura liniștea. Și dacă unŭ simțemîntŭ de durere va voi, să se trezéscă în inima ta, — nu jeli, pentru că a trebuitŭ să scapĭ o fericire póte înșelătóre. Conscința datorinței împlinite îți va împărtăși mângâiare și putere, și cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ veĭ învinge tóte suferințele și neplăcerile, carĭ póte că te aștéptă. — Și acum mergĭ cu Dumneḑeŭ,“ închiă lăsându-o din brațe. „Am, să mĕ ducŭ la stariță, dar sperŭ, că preste câteva ḑile éră veĭ veni și-mĭ veĭ spune, cum s'aŭ isprăvitŭ tóte.“

Regina sărută mâna călugărițeĭ. Cu inimă ușurată părăsi apoĭ grădina și mănăstirea și porni către casă.

Înaintea porțiĭ era unŭ teiŭ umbrosŭ, și în umbra luĭ era o bancă. Unŭ tinĕrŭ îmbrăcatŭ orășenesce, cu capulŭ răzimatŭ pe mână, ședea acolo, și Regina își opri pașiĭ, cândŭ îlŭ zări. Câteva clipeĭ era nehotărîtă, dar pictorulŭ o observase deja și se ridică iute de pe bancă.

„Cu dorŭ te-am doritŭ aci,“ îĭ dise prinḑêndu-o de mână, „și étă, întîmplarea mĭ-a împlinitŭ dorulŭ și mi-te-a adusŭ în cale. Prilejulŭ e bunŭ, jurŭ împrejurŭ nu

este sufletu de omu, și nimeni nu ne va conturba. Îmi eștĭ încă datóre cu rĕspunsu la întrebarea, carea ți-am pus'o."

„Rĕspunsulu meu tĭlu aĭ, dle Werner," ĭi dise Regina cu glasu linu, dar hotărîtu. „Eu altu rĕspunsu nu-ți potu da, de ar trebui, să-mi punu și viața. Tatălu meu nutritoriu, căruia ĭi datorescu atâta, s'ar amărî de mórte, dacă așĭ voi, să-lu părăsescu, și Vincențiu fără de mine ar peri trupesce și sufletesce."

„La alții te gândescĭ," ĭi reflectă cu amaru Werner lăsându-i mâna, „dar ce va fi de mine, asta nu te privesce. Numaĭ să nu-ți maĭ turburu liniștea și să mĕ ducu și să nu mĕ maĭ întorcu! De m'așĭ ascunde într'unu colțu retrasu de lume și de așĭ peri acolo, ție nu-ți pasă de locu!"

„O, dle Werner," dise Regina cu lacrimĭ în ochĭ, „dacă aĭ puté, să privescĭ în inima mea, n'aĭ grăi așa. Dta în lumea mare îți veĭ uĭta iute de fata de pescariu și póte odată îmĭ veĭ și mulțămi în taĭnă, că n'am ascultatu de dta. Și cându veĭ avé o soție bună și prunci buni, atunci adu-ți aminte câte odată și de insula mănăstirii și — asta credu, că nu va fi nicĭ unu pĕcatu — de sermana Regină."

„Nicĭ odată nu-mĭ voiu uĭta de tine."

„Și acum Dumneḑeu cu dta, dle Werner! Căile ni-se despărțescu. În viața asta nu ne vomu maĭ întâlni, dar să sperămu, că ne vomu vedé în ceealaltă."

Și se duse plângându cu sughițu. Éră Werner păși clătinându-se la teiu, se așeḑă éră pe bancă și-și acoperi fața cu mânile.

III.

Era în dupăaméḑa ḑileĭ următóre. Werner mergea palidu și cu capulu plecatu dela locu de debarcare către căsuțele pescarilorŭ. Voia, să cerceteze pe bĕtrânulu Ambrosiu și să-și ĭea dela elu rĕmasu bunu. Bĕtrânulu în vremea din urmă a fostu față cu elu fórte monotonu și reservatu. Dar Werner totuși nu voia, să părăséscă insula fără de a-și fi luatu dela elu rĕmasu bunu. Elu scia, că bĕtrânulu pe vremea asta petrecea singuru acasă, căcĭ Regina era cuprinsă la naș-sa, éră Vincențiu a rare orĭ era acasă. Werner și găsi pe bĕtrânulu. Acesta ședea singuru pe laviția dinaintea ușiĭ nemișcatu, cu bratele crucișu pe peptu, și privia la pămîntu. Se așeḑă în tăcere lângă bĕtrânulu.

„Vinu, să-mĭ ĭeau rĕmasu bunu," dise Werner. „Pornescu de aci, póte pentru totdeuna."

O rază de bucurie lumină fața bĕtrânuluĭ. „Adevĕratu să fie?" dise prinḑându mâna pictoruluĭ. „Ăsta e lucrulu celu maĭ cuminte, care-lu poți face, dle Werner! Vincențiu de o vreme încóce te privesce cam nu sciu cum, sciĭ, pentru ce, și nimeni nu ar sta bună, că nu s'ar întîmpla încă o nenorocire. Mĕ temu neîncetatu, că are ceva rĕu în gându și că va avé sfârșitu rĕu nefericitulu de elu."

„Dar de ce te temĭ?" dise Werner liniștitu. „Eu mĕ ducu, încă astăḑĭ, și abia așĭ crede, că în clipele cele din urmă ne vomu maĭ ciocni."

„Nu numaĭ asta e, ce mĕ umple de grije," dise bĕtrânulu suspinându. „Nefericitulu de elu maĭ are încă óre ce — dtale ți-o potu spune, dle Werner," continuă apoĭ cu hotărîre, „dta nu-mĭ eștĭ străinu, și siguru îmĭ voiu ușura inima, dacă-ți voiu spune, ce mĕ apasă." Tăcu câteva clipite și apoĭ dise cu glasu taĭnicu: „Bĕtrânulu are datoriĭ și nu le póte plăti, și ómeniĭ nu vorŭ, să maĭ aștepte și amenință cu licitare."

„Pentru Dumneḑeu, asta să nu se întîmple", dise Werner surprinsu. „Aci trebuesce ajutoriu."

„Ajutoriu? Da, dar de unde să vină?" suspină bĕtrânulu. „Am datu deja totu, ce aveam cruțatu, și ospetărița, naș-a Reginei, nu vre, să-și maĭ misce nicĭ degetulu celu micu."

„Câtu de mare e suma?"

„O sută treĭ ḑecĭ de marce."

„Veĭ avé baniĭ, încă astăḑĭ," dise pictoruluĭ. „Ți-ĭ trimitu, îndată ce sosescu acasă."

„Dle Werner," rĕspunse bĕtrânulu cu glasu trĕmurătoriu și cu mânile încrucișate, „asta — asta aĭ vre, să o facĭ? Veĭ, să ne scoți din nĕcasu, veĭ, să ne facĭ fericiți pe toți? Nu sciu, cum să-ți rĕsplătescu, cum să-ți mulțămescu?"

„Să-ți spunu eu, cum," ĭi rĕspunse Werner. „Dacă gândescĭ, că-mĭ datorescĭ cu mulțămită, poțĭ, să te plătescĭ de mine așa, că-mĭ istorisescĭ, cum și între ce împrejurărĭ aĭ găsitu pe Regina. Deja de multă vreme voiam, să te întrebu despre lucrulu acesta, dar n'am găsitu prilejŭ."

„Dacă te interesézĭ, fórte bucurosu," dise bĕtrânulu. „Adevĕratu, că e cam de multu, dar eu sciu încă tótă istoria așa, ca și cum s'ar fi întîmplatu numaĭ ierĭ. Vorŭ fi trecutu ca la șepte spre ḑece anĭ, de câudu a sositu dómna aceea străină aci pe insula nóstră și s'a așeḑatu colo susu în ospetărie. Era îmbrăcată în haĭne negre și purta pururea unu vĕlu negru pe față, carea era albă ca néua. Era frumósă dómna aceea, dar nu grăia maĭ nimica, și ochiĭ ĭi eraŭ pururea roșiți de lacrimĭ. Dar trebue că a fostu bogată, că avea baniĭ multișorĭ și totu felulu de podóbe scumpe. Prunca eĭ, o fetiță ca unu ângerașu, era cam de unu anu și jumĕtate. Mamă-sa o strîngea adese la peptu și plângea. Ospetărița a voitu să i-spitéscă, de unde a venitu și cine e, dar n'a pututu scóte nimica dintr'însa. Une orĭ i-s'a părutu, că străina nu era chiarŭ cu mintea întrégă. Ea putea adecă, să șeḑă óre întregĭ într'unu locu, să privéscă în depărtare și să grăéscă singură. Une orĭ vinia cu copiliță-sa în căsuța mea, și eu o purtam cu luntrița pe lacu. A rare orĭ ḑicea către mine câteva vorbe; ședea în luntriță și privia în apă. Odată soția mea, — Dumneḑeu să o ĭerte, că s'a dusu de multu în vecĭnicie, — vine la mine lângă patu și-mĭ spune, că străina chiarŭ pornise cu o luntriță singură pe lacu. Eu sarŭ din patu, mĕ îmbracu repede, și câtu baț în pălmĭ, și pornescu cu luntrea mea. O vedeam departe și vîslam într'acolo, de se strîmbaŭ lopețile. Dómna are unu gându rĕu, îmĭ gândiam, și dór o voiu ajunge, maĭ înainte de ce și-ar face șie-și orĭ pruncel vre unu rĕu. Dar am ajunsu luntrița prea târḑiu, căcĭ apropiându-mĕ am vĕḑutu, că luntrița e gólă. Isuse Christóse, am gânditu, ea s'a aruncatu în lacu, — și chiarŭ așa a și fostu. Femeea a dispărutu, dar copiliția zăcea pe fundulu luntriței și durmia. Am luat'o în luntrița mea și am mersu apoĭ crucișu și curmezișu pe lacu, însă înzădarŭ. Trupulu nu i-s'a maĭ găsitu, căcĭ orĭ ce înghite laculu, nu maĭ dă înderĕptu."

„Nefericita!" dise cu glasu mișcatu Werner, în care se născu unu gându. „Și dta n'aĭ aflatu nicĭ odată, de unde a venitu străina, și ce a împins'o în bratele morțiĭ?"

„Asta n'o scie nimeni nicĭ în ḑiua de astăḑĭ," rĕspunse bĕtrânulu, „și eu așa credu, că n'o va maĭ sci omu pe lume. Firesce că am datu lucrulu îndată de scire, — soția mea de o cam dată a luatu pruncuța la sine și a grijitu de ea, dar nimeni n'a sciutu nimica, și așa a adurmitu istoria pe încetulu. Éră noĭ amu ținutu pruncuța de totu și amu crescut'o, și nu ne-amu căitu nicĭ odată, că ea a fostu bună și ascultătóre, și noĭ amu crescut'o, ca și cum ar fi fostu prunca nóstră."

Pictorulu strînse în tăcere mâna bĕtrânuluĭ. „Dar nu s'a aflatu între cele rĕmase de dómna aceea nicĭ unu lucru, care să fie destăinuitu óre ce despre ea?" dise apoĭ. „Vre-o hârtie, vre unu inelu orĭ altu lucru de podóbă cu nisce litere?"

„Cum ți-am spusu," rĕspunse bĕtrânulu, „baniĭ și podóbe aŭ rĕmasu, dar din ele n'aŭ pututu scóte nimica la ivélă, și scrisorĭ încă n'aŭ rĕmasu. După ce rudeniĭ de ale lorŭ nu s'aŭ pututu găsi, și după ce noĭ amu primitu pe pruncuța de fĭcă, judecătoria a ḑisu maĭ apoĭ, că baniĭ și podóbele rĕmase să fie ale nóstre. Baniĭ și maĭ tóte podóbele firesce s'aŭ dusu, dar amu ținutu de aducere aminte nisce lucrurĭ maĭ frumóse, unu inelu și unu medalionu. Însă cu medalionulu mi-s'a întîmplatu unu lucru șodu! Într'însulu era o bucluță de pĕrŭ. O totu întorcu și o visitezu, și deodată sare încă unu coperișu, pe care până atunci nu-lu vĕḑusem, și eu vĕḑu o iconuță, unu chipu de bărbatu cu barbă mare."

„Ce ḑicĭ!" esclamă Werner. „Și maĭ ținĭ medalionulu? Nu mi-l'aĭ arĕta?"

„De ce nu?" dise bĕtrânulu. Se sculă și se duse în casă, și apoĭ venindu dădu pictoruluĭ în mână unu medalionu de aurŭ. Acesta îlu esamină.

„Dumneḑeule sfinte, e adevĕratu!" dise fără de veste, după ce aruncase o privire pe iconuță. „Asemĕnarea acésta — nu, elu este, ochiĭ meĭ nu mĕ înșală."

„Ce — ce ḑicĭ dle Werner?" rosti bĕtrânulu îngălbinindu. „Dta sciĭ, cine e pe icóna aceea? Asta nu — nu se póte."

„Și totuși e așa," dise Werner sculându-se iritatu. „Ochiulu pictoruluĭ nu se înșală ușoru. Da, omulu acela, a cărui icónă e asta, trăesce, și eu îlu cunoscu. — Ambrosie, trebue să-mĭ laș medalionulu de o cam dată mie! De va fi cu putință, îlu veĭ căpĕta maĭ târḑiu éră înderĕptu."

„Stăĭ, dle Werner! Medalionulu nu-lu dau din mâna mea!" strigă bĕtrânulu sărindu de pe laviță.

Dar Werner nu-lu maĭ ascultă, ci dispăru cu de grabŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutu de sub tiparu și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția **a dóua**, revĕḑută după originalulu grecescu și îndreptată în modu însemnatu. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparu frumosu în **negru** și **roșu**. — Prețulu nelegatu fl. 2.80, éră legatu în pele tare fl. 3.80. [1])

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritu prețulu. fl. 2.50 și 3.50.

Economie.

Oculaţiunea de vară a pomilorŭ. Timpulŭ celŭ mai potrivitŭ pentru nobilitarea pomilorŭ este primăvara, cândŭ plantele suntŭ mai abundante în sucuri. Dară şi vara încă se potŭ nobilita pomii, anume prin oculaţiunea de vară, oculaţiune, fiindŭ că de pe ramulŭ nobilŭ numai unŭ ochiŭ se ieau şi se ultuesce în subiectulŭ, pe care voimŭ să-lŭ nobilitămŭ. În oculaţiunea de primăvară ochiulŭ nobilŭ se prinde şi se desvóltă încă în acela-şi anŭ, pe cândŭ în cea de vară ochiulŭ în decursulŭ verei numai se prinde în subiectŭ fără a muguri, preste ierna dorme şi numai în primăvara anuluĭ următorĭŭ începe a se desvolta. Modulŭ acesta de nobilitare are avantajele următóre: 1. Deşi în subiectulŭ de nobilitatŭ se face numai o rană mică, totuşi contactulŭ între eiŭ şi între partea nobilă este fórte mare. 2. Prinzêndu-se ochiulŭ nobilŭ încă vara, în care s'a nobilitatŭ, în primăvara următóre totŭ nutreminţulŭ servesce numai spre desvoltarea luĭ. 3. Este celŭ mai ieftinŭ şi mai uşorŭ modŭ de ultuire. 4. Cei mai sănĕtoşi şi mai bine desvoltaţi ultoĭ de comunŭ ĭi dobândimŭ prin oculaţiunea de vară. Scăderea oculaţiuniĭ de vară ar fi, că la arboriĭ mai delicaţi ochiĭ potŭ degera în decursulŭ iernilorŭ grele. În contra degerării putemŭ scuti ochiulŭ învĕluindu-lŭ pe ierna cu óre ce. La oculaţiunea de vară ochiĭ se ieaŭ de pe ramiĭ crescuţi în acela-şi anŭ şi copţi deja. Ramiĭ nobiliĭ se taĭe de pe arbore diminĕţa, cândŭ arborele e mai sucosŭ, şi se ultuescŭ încă în aceea-şi zi. Dacă s'ar procura din depărtare ramiĭ nobiliĭ, atunci înainte de a lua ochiĭ de pe eĭ, trebue ţinuţi la umedĕlă învĕluindu-se în muşchĭ. Înainte de ultuire ramiĭ nobiliĭ 1—2 óre se punŭ în apă. Ca subiectŭ pentru nobilitare prin oculaţiune mai acomodaţi suntŭ pădureţiĭ de 1—2 aniĭ. La oculaţiune avêndŭ cuţitŭ bine ascuţitŭ facemŭ în scórţa sĕlbatecului o tăĭătură orizontală şi dela mijloculŭ eĭ în josŭ tragemŭ alta verticală. Unde se împreună tăĭăturile, desfacemŭ scórţa, câtŭ e de lipsă spre a puté vĭrî în ea ochiulŭ celŭ nobilŭ. Acesta se despóe de pe ramŭ tăiându-se în formă de icŭ aşa, câtŭ şi deasupra şi dedesubtulŭ luĭ să rĕmână o parte din cójea ramuluĭ; dacă după despoiare se observă pe ramĭ o gropiţă în loculuĭ, unde a fostŭ ochiulŭ, este semnŭ, că acesta încă s'a despoiatŭ, din contra dacă se observă o ridicătură, atunci ochiulŭ nu s'a desfăcutŭ, ci trebue despoiatŭ altuluĭ. La aşedarea ochiuluĭ nobilŭ în tăiătura făcută în scórţa subiectuluĭ ţinemŭ ochiulŭ în mâna stîngă, ĕră în drépta cuţitulŭ, cu ajutoriulŭ căruia desfacemŭ în dóuĕ părţi scórţa pădureţuluĭ, unde se împreună tăiăturile făcute deja, şi vîrîmŭ ochiulŭ sub ea de susŭ în josŭ astfelŭ câtŭ partea de-asupra a scórţeĭ, în care se află ochiulŭ, să se împreune şi lipéscă cu tăiătura superióră făcută în subiectŭ, ĕră cu scórţa tăiată verticalŭ se acopere scórţa ochiuluĭ astfelŭ, câtŭ ochiuluĭ şi frunda să se vadă înafară. După oculaţiune se légă scórţa arboreiuluĭ cu cóje de teiŭ orĭ cu sfăşiĭ de cânepă de-asupra şi de desubtulŭ ochiuluĭ. Fiindcă scórţa se desface de arborĭ mai uşorŭ diminĕţa şi cândŭ e timpulŭ umedŭ, pentru aceea e consultŭ a face în timpulŭ acesta oculaţiunea. La o septĕmână după oculaţiune se póte sci, că óre prinsŭ e ochiulŭ. Dacă frunda de din josŭ de elŭ se îngălbinesce şi atinsă fiindŭ cu mâna cade uşorŭ, atunci e prinsŭ, din contră dacă frunda capĕtă o colóre negrie şi atinsă cu mâna nu se desface de scórţă, e semnŭ, că ochiulŭ nu s'a prinsŭ, şi se póte face oculaţiune nóuă. La 10—15 ţile după ultuire se lărgesce legătura din jurulŭ ochiuluĭ, ca să nu fie împedecată crescerea. Subiectulŭ se rătézĕ la 8—10 cm. de-asupra ochiuluĭ, şi se obduce cu cĕră de ultuitŭ rana causată prin rătezare. Unĭ ultuescŭ în acela-şi subiectŭ 2—3 ochĭ, ca celŭ puţinŭ unulŭ să se prindă; dară prin acésta numai se causézĕ mai multe rane în arbore fără de nicĭ unŭ folosŭ, căci dacă nu s'ar prinde ochiulŭ ultuitŭ, uşorŭ se face altă oculaţiune după o septĕmână. Arboriĭ bĕtrânĭ încă se potŭ nobilita prin oculare. Spre scopulŭ acesta trebue pregătiţi aşa, că se taĭe mai întâiŭ ramiĭ ceĭ bĕtrânĭ, ca să créscă alţiĭ tinerĭ, în carĭ apoĭ în alŭ doilea anŭ se face ultuirea prin oculaţiune. Oculaţiunea de vară se póte face începêndŭ de prin jumĕtatea luĭ Iuliŭ până în Septĕmbre, adecă în timpulŭ, cândŭ în grădină nu are economulŭ alte lucrurĭ urgente.

Revista comercială a săptămânei.

Ţilele calde din septĕmâna din urmă aŭ contribuitŭ la cócerea spicóselorŭ. Secerişulŭ s'a începutŭ mai în tótă ţara. Resultatulŭ recolteĭ nu ne este încă cunoscutŭ. S'a terminatŭ în cele mai multe locurĭ prima cositură, a ieşitŭ însă fînŭ cu multŭ mai puţinŭ ca în anulŭ trecutŭ.

Târgulŭ de bucate din Budapesta în septĕmâna din urmă a fostŭ slabŭ. Îndreptâudu-se timpulŭ, preţulŭ grâuluĭ şi alŭ secăreĭ a scădutŭ, din contră ovĕsulŭ şi cucuruzulŭ, carĭ servescŭ ca nutreţŭ, s'aŭ scumpitŭ. *Grâŭ* s'a oferitŭ destulŭ, dară atâtŭ privaţiĭ, câtŭ şi morile aŭ fostŭ cu reservă în cumpĕrare, din care causă preţulŭ i-s'a redusŭ cu 25—30 cr. S'a vîndutŭ 80,000 m. m. *Sĕcară* s'a oferitŭ puţină, şi nicĭ acésta nu a fostŭ căutată. Abia s'a petrecutŭ 3000 m. m. plătindu-se m. m. numai cu fl. 4.90—5.10. *Ovĕsŭ* s'a vîndutŭ preste 5000 m. m. cu fl. 6.40—6.90. *Cucuruzŭ* s'a vîndutŭ multŭ cu fl. 4.78—4.80.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2682—1894. (19) 1—?

Concursŭ.

La o staţiune de învĕţătóre dela şcóla română gr. cat. de fete din Blaşŭ devenită vacantă în forma sa se escrie concursŭ cu terminulŭ până în 10 Augustŭ a. c.

Emolumentele împreunate cu acestŭ postŭ suntŭ:

300 (treĭ sute) fl. v. a. eventualminte 200 (dóuĕ sute) fl. şi întrégă provisiunea în internatulŭ Vancea-nŭ de fete.

Dela acelea, carĭ vorŭ a reflecta la ocuparea acestuĭ postŭ, se recere, să-şi înainteze la Consistoriulŭ mitropolitanŭ în Blaşŭ suplicele lorŭ până la terminulŭ indicatŭ adjustate cu:

1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ,
2. Atestatŭ despre purtarea morală, şi
3. Că aŭ absolvatŭ cu succesŭ bunŭ întregŭ cursulŭ în o preparandie publică din ţară.

Blaşŭ, din şedinţa Consistorială ţinută în 10 Iuliŭ 1894.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitulariŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 22—52

(18) 2—6

„The Gresham"

societate de asigurare pe viaţă în LONDRA.

Filiala pentru Austria:
Viena, I, Giselastrasse I,
în casa societăţiĭ.
Filală pentru Ungaria:
Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,
în casa societăţiĭ.

Activa societăţiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ şi interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Plătirĭ pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existinţa societăţiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspredece lunĭ s'aŭ presentatŭ la societate pentru propuneri nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ întrate dela existinţa societăţiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte şi tarife, pe basa cărora societatea extradă poliţe, precum şi formulare de propuneri se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenţi în tóte oraşele mai marĭ ale monarchieĭ austro-ungare şi prin filialele pentru Austria şi Ungaria, precum şi prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Clusŭ.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a doua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 21 Iuliŭ 1894. Numĕrulŭ 31.

Politica stăpânitorilorŭ.

De multe orĭ și în felurite chipurĭ s'aŭ încercatŭ Românii din Ungaria și Transilvania să-și câștige drepturile, carĭ li-se cuvinŭ după legile puse de Dumnedeŭ în viața popórĕlorŭ și după numĕrulŭ lorŭ în acéstă patrie.

Totdeuna însă, de câte orĭ stăruințele Românilorŭ pentru libertate și egalitate aŭ fostŭ maĭ intensive, stăpânitoriĭ nostri s'aŭ încercatŭ a ne înfrîna prin archiereiĭ nostri.

Așa aŭ făcutŭ și maĭ pe urmă, cândŭ se pertracta în Clușŭ procesulŭ memorandului. Manifestațiunile pacĭnice ale Românilorŭ aŭ băgatŭ spaimă în óselĕ stăpânitorilorŭ, a cărorŭ consciință era îngreunată de multe păcate și fărădelegĭ îndeplinite față cu sermanulŭ poporŭ românŭ. Se temeaŭ, că acestŭ poporŭ, despre care noĭ scimŭ, că e cu minte și pricepe, cândŭ și ce trebue să facă, — în amărăciunea sa își va perde cumpĕtulŭ, adecă își va face singurŭ dreptate și va rĕsbuna cumplitŭ nedreptățirile trecutului. În spaima acésta celŭ dintâiŭ gândŭ alŭ stăpânitorilorŭ a fostŭ, să caute în archiereiĭ nostri toporište la sĕcurea, care să taie și spargă rîndurile închegate ale némuluĭ românescŭ. Aŭ chematŭ pe archiereĭ la Budapesta și s'aŭ silitŭ a-ĭ capacita, să se pună în conflictŭ cu sentimentulŭ comunŭ și aspirațiunile legitime ale poporuluĭ românŭ, și să înfrîneze pe preoțiĭ și învĕțătoriĭ nostri, carĭ aŭ fostŭ în fruntea manifestațiunilorŭ pacĭnice și legitime din Maiŭ a. c. Noĭ judecândŭ din esperințele trecutuluĭ credemŭ, că numaĭ acesta a fostŭ scopulŭ conferinței din palatulŭ ministruluĭ președinte. La acéstă presupunere ne îndreptățesce și procedura ministruluĭ Hieronymi față cu preotulŭ Popescu din Suciŭ. Cândŭ acesta s'a plânsŭ în contra brutalităților gendarmilorŭ, ministrulŭ între altele l'a mângâiatŭ și cu amenințarea necualificabilă, că-lŭ va regula prin episcopulŭ dela Gherla.

Nu scimŭ și nicĭ nu cercetămŭ, că ce engajamente aŭ luatŭ și ce facŭ archiereiĭ de astădĭ față cu încercările acestea ale stăpânitorilorŭ nostri. Însă după ce persecuțiunile în contra Românilorŭ și maĭ vîrtosŭ a preoțilorŭ continuă și astădĭ, și după ce voința stăpânitorilorŭ de a-și căuta instrumente pentru surparea nóstră nu va înceta curêndŭ, credemŭ, că facemŭ unŭ serviciŭ cetitorilorŭ nostri, cândŭ le reîmprospetămŭ din trecutulŭ nostru amarŭ o faptă frumósă și neperitóre a Mitropolituluĭ Șuluțŭ.

În Septembre 1861 Mitropolitulŭ Șuluțŭ primi dela cancelarulŭ de curte bar. Franciscŭ Kemény o scrisóre, în care-lŭ provoca, să pună în cumpĕnă tótă înrîurința sa, ca să încete mișcările politice ale Românilorŭ, și maĭ vîrtosŭ ca acestŭ poporŭ să părăséscă resistința pasivă, de care se spăriaseră Magiariĭ așa de tare, încâtŭ, ca și astădĭ, își părăsiaŭ locuințele și se refugiaŭ pe la orașe.

Mitropolitulŭ Șuluțŭ rĕspunde totŭ în luna luĭ Septembre 1861, că rapórtele, ce le-a primitŭ cancelarulŭ despre mișcările române, suntŭ numaĭ nisce producte ale fantasieĭ, dacă nu chiarŭ ale maliției, cu carĭ Magiariĭ se încércă a înegri până și înaintea tronuluĭ Monarchuluĭ o națiune pacĭnică și liniștită. Cu inima sângerată de durere constată Mitropolitulŭ, că totŭ maĭ tare dispare dintr'însulŭ convingerea, că între Magiarĭ și Românĭ se va puté vre-odată restabili pacea și bunaînțelegere. Vina la acésta nu o pórtă Românii, căci „noĭ Românii n'amŭ datŭ nicĭ o ansă la acésta, și nicĭ nu vremŭ să dămŭ ansă, de cumva nu ni-se impută ca vină orĭ crimă aceea, că neîncetatŭ pretindemŭ și ceremŭ dela frațiĭ nostri Magiarĭ și Sașĭ, ca să fimŭ împărtășiți din libertatea patrieĭ comune și din binefacerile egaleĭ îndreptățirĭ cetățenescĭ în aceea-și mĕsură, în care contribuimŭ cu averea și sângele nostru la susținerea și apĕrarea patrieĭ. Națiunea română nu va înceta a-și pretinde și cere aceste drepturĭ, și frațiĭ nostri magiarĭ se înșală fórte tare, dacă credŭ, că aŭ făcutŭ totulŭ pentru mulțămirea Românilorŭ, cândŭ la câțiva Românĭ, carĭ se bucură de maĭ mare încredere la Magiarĭ decâtŭ la conaționaliĭ lorŭ, le-aŭ datŭ ca din grație câteva posturĭ inferióre de impiegați". După acésta înșiră Mitropolitulŭ multele nedreptățĭ, ce se facŭ

Feuilleton.

Are influință orĭ nu are?

Pe cândŭ prindŭ péna în mână, să punŭ pe hârtie șirele aceste, e sară târdiŭ, aprópe de órele dece. Am deschisŭ ușĭ și ferestĭ, să mi-se maĭ renoéacă aerulŭ nesuferitŭ de preste dĭ, dar nicĭ vorbă, să simțescĭ ceva renoire, nicĭ vorbă, să simțescĭ câtŭ de puțină recóre în aerŭ.

Sĕrmanulŭ termometru, ce altădată septĕmâni întregĭ stătea nebăgatŭ în samă, nu se póte mira de ajunsŭ de visitele dese, ce i-le facŭ, și dacă privirile-mĭ dese aruncate asupră-ĭ nu ar fi așa de crunte, ți-ar puté veni să credĭ, că m'aŭ cuprinsŭ ceva slăbiciuni față de sulegetulŭ mĕsurătoriŭ de căldură.

Dar ce vină are elŭ? De vină e elŭ, dacă sara la 10 óre e silitŭ, să arete 27° C? Firesce că nu e de vină, dar mânia trebue descărcată asupra cuĭva, și încă să-ĭ pară bine, că numaĭ în formă de privirĭ se descarcă.

Ĭĕrna în gerurile marĭ te simțĭ așa de bine într'o chilie bine încălțită, și totuși dela 20 orĭ chiarŭ 22° C în susŭ deschidĭ ușĭ și ferestĭ și cercĭ recorire, ér acuma în căldurile aceste îngrozitóre, cândŭ tótă suflarea umbră și recorire caută, nóptea pe la 10 óre eștĭ silitŭ, să asudĭ în aerŭ de 27°. Nu e lucru înspăimîntătoriŭ?

Într'o bae de sudorĭ am petrecutŭ diua întrégă, și numaĭ eŭ sciŭ, cu câtŭ dorŭ, cu câtă ardóre am așteptatŭ amurgitulŭ de sară, ca să mĕ maĭ stîmpĕrŭ, dar amurgitulŭ a trecutŭ de multŭ, medulŭ nopții se apropie cu pași grabnicĭ, și nădușéla încă totŭ nu are de gândŭ, să facă locŭ rĕcorii. Și totŭ să nu aruncĭ în jurŭ de tine privirĭ încruntate, totŭ să nu facĭ fețe desperate?

O, cum mi-s'ar deda, să aruncŭ asupra jăraticuluĭ din sóre unŭ potopŭ întregŭ de apă, și de ar fi lipsă, o mare întrégă, ca să șuere și gémă de turbare, cum gemŭ eŭ diulița întrégă și aprópe nóptea întrégă!

Diua întrégă am totŭ așteptatŭ ivirea vre unuĭ nuorŭ prevestitoriŭ de ploe; dar nuoriĭ vorŭ fi pribegindŭ póte prin țĕrĭ maĭ rĕcoróse. Am așteptatŭ ivirea luneĭ de cu sară, dóră-dóră se va arĕta încunjurată de cércănulŭ, ce se dice, că ar fi semnŭ de ploe; dar nicĭ vorbă, să ți-se arete cércănŭ.

Sermanĭ economi! câtŭ vorŭ fi suferindŭ eĭ în arșița omorîtóre a razelorŭ de sóre nemilóse. Eŭ numaĭ pe câteva minute eșisem după amédĭ în sóre, și era să mĕ cuprindă amețelĭ. Pare că vĕdŭ, cum de pe fețele pîrlite de sóre ale muncitorilorŭ curgŭ șiróe de sudorĭ, ér frunțile lorŭ îngândurate suntŭ încrețite de grijile vieței. Da, îngânduraților însŭ, căcĭ ceealaltă lună nóuă încă e departe, ér până atuncia nu aŭ nădejde, să se schimbe vremea, și încă cine scie, cum va fi și atuncia?

În poporŭ de vécurĭ, póte chiarŭ de decĭ de vécurĭ, se păstrézĕ credința în puterea luneĭ asupra vremiĭ. Însă meteorologiĭ, aceștĭ scrutătorĭ aĭ vremiĭ și a schimbărilorŭ, cărora e supusă dînsa, susținŭ, că aŭ cercatŭ cu de-adinsulŭ, dar nu aŭ pututŭ, să constate nicĭ o influințare din partea luneĭ.

Cuĭ să credemŭ? Poporuluĭ, acestuĭ meteorologŭ bĕtrânŭ, ce de sute și miĭ de anĭ combină schimbările de lumină a luneĭ și schimbarea vremiĭ, orĭ meteorologilorŭ maĭ noĭ, meteorologĭ, ce e dreptŭ, maĭ tinerĭ, dar meteorologĭ de profesiune, cercetătorĭ provĕduțĭ maĭ bine cu uneltele și cunoscințele de lipsă?

Pe cândŭ scriŭ șirele aceste, e lună plină, ér până la lună nóuă e atâtŭ de muituŭ, câtŭ ți vine, să desperezĭ gândindŭ, că până se va arĕta luna din noŭ ca o felie subțirică,

Românilorŭ, precum şi pretensiunile legitime ale acestora, între carĭ şi aceea, că „până când naţiunea română nu va fi recunoscută în Transilvania ca naţiune politică, egalŭ îndreptăţită cu cea magiară, secuéscă şi săséscă, şi până nu va fi proclamată ca atare în cea mai de aprópe dietă transilvană, nicĭ nu vre să scie de o uniune a Transilvanieĭ cu Ungaria".

Cătră sfârşitulŭ scrisoriĭ sale adauge Mitropolitulŭ aceste cuvinte pururea memorabile: „Să nu sângere óre inima nóstră părintéscă, care după legile eterne ale firiĭ este şi trebue să fie inclinată cătră naţiunea nóstră, când ḑilnicŭ trebue să facă trista esperinţă şi să vaḑă, că în locŭ să se înlăture relele incompatibile cu spiritulŭ timpuluĭ modernŭ, şi să se saneze gravaminele naţiuniĭ române, se întîmplă tocmaĭ din contră, şi anume Clerulŭ şi inteligenţa română, care îşi ridică glasulŭ în contra acelorŭ rele, şi cere şi promovéză energicŭ egala îndreptăţire întru tóte, pe cum şi comunele acelea românescĭ, carĭ nu opunŭ duşmănie orĭ forţă, ci numaĭ o puţinică resistinţă pasivă, orĭ maĭ bine ḑicêndŭ o aşa numită *„juris sustentatio"* deplinŭ îndreptăţită, suntŭ învinovăţite în rapórte oficióse în modŭ nedreptŭ şi fără nicĭ unŭ temeiŭ cu cea maĭ periculósă anarchie, resvrătire şi revoltă făţişă, cu dacoromânismŭ şi maĭ scie Dumneḑeŭ cu ce felŭ de tendinţe şi veleităţi, în contra cărora, precum aflămŭ din faimele respândite, deja s'ar fi propusŭ aplicarea de mĕsurĭ teroristice, de întemniţărĭ şi putere armată? . . . . Însă ca cetăţanŭ alŭ aceleia-şĭ patriĭ, a căreĭ bunăstare neturburată îmĭ zace fórte tare la inimă, trebue să declarŭ totodată, că în vîrtutea datorinţelorŭ, ce le am cătră naţiunea mea pe basa drepturilorŭ divine şi omenescĭ, nu voiŭ folosi nicĭ odată şi nu-mĭ este ĭertatŭ a folosi influinţa mea de archiereŭ în contra consciinţeĭ şi convingeriĭ mele intime pentru a scurta interesele naţiuniĭ mele, întemeiate pe egala îndreptăţire garantată şi prin legile dela 1848, orĭ pentru a suprima nisuinţele, pretensiunile şi dorinţele eĭ constituţionale şi îndreptăţite."

Aşa îşi apĕra Şuluţŭ naţiunea sa. [1]) Historia est magistra vitae.

Interwiewulŭ luĭ Zichy Nándor. — Raportorulŭ luĭ „Correspondence de Hongrie" publică resultatulŭ unuĭ interwiew alŭ conteluĭ Zichy Nándor. Reproducemŭ părţile esenţiale din cele ce se pretinde, că le-a ḑisŭ contele.

„Tactica de negoţiare a conteluĭ Apponyi Albert, cu care compromitéză elŭ neîncetatŭ causa conservativă, cu vorbirea luĭ din Jászberény în sfârşitŭ a meritatŭ pe deplinŭ, ca să o desavueze cercurile conservative. Înainte de tóte unde stă óre scrisŭ, şi cu ce dreptŭ a pututŭ elŭ, să susţină, că proïectulŭ primitŭ după sancţionarea Maĭestăţiĭ Sale se face fără îndoélă lege?

„Chiarŭ abstragêndŭ dela Charibdea iunctim-uluĭ, în care stînca cea maĭ de frunte o póte forma hotărîrea blasfemă a neconfesionalităţiĭ cuprinse în legea despre egala îndreptăţire a religiunilorŭ, şi abstragêndŭ dela aceea, că în chipulŭ acesta terminulŭ sancţionăriĭ şi altcum e amânatŭ, sórtea proïectelorŭ de lege prin faptulŭ eventualeĭ sancţionărĭ încă nu e hotărîtă. Trecêndŭ cu desevârşire cu vederea aplicarea dreptuluĭ de veto — Maĭestăţiĭ Sale îĭ stă la disposiţie încă unŭ şirŭ întregŭ de moduriĭ, prin carĭ esecutarea legilorŭ se póte suspenda. Pentru că odată a succesŭ a isola pe regele, de acolo încă nu urméză, că asta va fi totdeuna cu putinţă.

„Da, aŭ isolatŭ pe Maĭestatea Sa şi încă cu o strategie fără păreche. Să grăimŭ odată francŭ şi să ne ocupămŭ de lucrurĭ aşa, pe cum s'aŭ întîmplatŭ.

„Posiţia Maĭestăţiĭ Sale cu prilejulŭ criseĭ decurse se póte numi contranaturală în mĕsura cea maĭ mare, care se póte închipui. Aŭ dóră arată istoria maĭ nóuă macarŭ şi numaĭ unŭ singurŭ esemplu, că într'unŭ actŭ politicŭ de o influinţă atâtŭ de adâncă, pe cum a fostŭ crisa decursă, şi care a fostŭ în contraḑicere directă cu tradiţiunile cele maĭ piĭ ale caseĭ de Habsburg şi ale tuturorŭ purtătorilorŭ de până acum aĭ corónei s. Ştefanŭ, — persona Maĭestăţiĭ nemijlocitŭ şi fără de celŭ maĭ neînsemnatŭ parapetŭ să fie aruncată în braţêle partiduluĭ politicŭ, care usurpéză pe nedreptulŭ puterea faptică, şi care în rîvna sa de a-şĭ păstra puterea nu a băgatŭ în samă póte nicĭ chiarŭ condiţiunile buneĭ cuviinţe? Ce felŭ de parlamentarismŭ e acela, care pe regele încoronatŭ îlŭ predă vehemenţeĭ unuia orĭ altuia dintre partide, fără de Staatsrath orĭ de asemenea consilieriĭ inamovibilĭ şi sistemisaţi prin dreptŭ publicŭ?

„— Împrejurimea luĭ militară nu a permisŭ, ca elŭ să se sfătuéscă cu bărbaţiĭ conducĕtoriĭ aĭ oposiţieĭ. Étă acésta a fostŭ causa, de a datŭ credĕmîntŭ în totŭ chipulŭ numaĭ intimidărilorŭ partiduluĭ liberalŭ.

„Şi ce felŭ de intimidărĭ aŭ fostŭ acelea! Acolo a fostŭ în rîndulŭ celŭ dintâiŭ fantomulŭ cultuluĭ luĭ Kossuth, cu care disolvarea camereĭ şi escrierea de alegerĭ nóuĕ pe timpulŭ doliuluĭ pentru Kossuth aŭ presentat'o ca o cutie de Pandoră a tendenţelorŭ regnicolare independentiste, carĭ aŭ putere elementară. Nicĭ odată nu ar fi pututŭ muri Kossuth într'unŭ timpŭ maĭ potrivitŭ. Numaĭ doliuluĭ pentru Kossuth are guvernulŭ să-ĭ mulţăméscă scutulŭ acela sigurŭ, — că dimisiunea luĭ adevĕratŭ că s'a primitŭ, dară puterea ĭ-aŭ lăsat'o în mânĭ dimpreună cu fondurile de disposiţie, carĭ puteaŭ să-ĭ asigure maĭoritatea. Şi aşa a pututŭ triumfa maĭ departe parlamentarismulŭ celŭ putredŭ, — care póte nicăirĭ nu e aşa de pestriţŭ ca la noĭ. Orĭ care băĕtŭ scie, cum se forméză aci maĭoritatea. Asupra părţiĭ celeĭ maĭ marĭ a alegĕtorilorŭ se póte influinţa cu capacitare numaĭ până atuncĭ, până când suntŭ trezĭ; dacă s'aŭ îmbetatŭ odată, îĭ închidŭ în staulŭ

[1]) Vedĭ Bariţiŭ, »Ist. Trans. vol. 3 pag. 505 şi urm.

---

póte nu o să maĭ ploé. Dar încă ce va fi, dacă nicĭ luna nóuă nu va aduce ploé?

Trĕmurŭ de acuma, nu cumva credinţa poporală despre puterea schimbătóre de vremĭ a luneĭ să se adeveréscă de înşelătóre. Şi încă dacă frica şi trĕmurarea ar fi însoţită ca altădată de fiorĭ recĭ, ce-ţĭ înghéţă sângele în vine! Dar de unde? Frica şi trĕmurulŭ de vară pare că nu maĭ e frică şi trĕmurŭ ca altă dată. Trĕmurĭ de frică şi asudĭ de trĕmurare, dar sudorile aceste, altădată atâtŭ de rĕcĭ, suntŭ ferbinţi ca vaporiĭ de apă eşiţi din ólă şi lipiţi de palmă în formă de picurĭ.

Între împrejurărĭ de aceste nu e bine, să trĕmurĭ. Dar poţĭ să nu aĭ témă, poţĭ să nu trĕmurĭ, când ferbinţéla din ḑi în ḑi totŭ cresce, când vedĭ plantele şi bucatele plecându-şĭ cu tristeţă capulŭ, şi frunḑele veştedindu-se de arşiţă?

Falb ḑice, că luna influinţéză asupra aerului producêndŭ în elŭ mişcărĭ şi undulaţiunĭ asemenea fluxuluĭ şi refluxuluĭ din mărĭ, şi pe calea acésta influinţéză şi asupra vremiĭ.

E sciutŭ, că de câte orĭ se schimbă vremea, totdeuna se întîmplă schimbărĭ şi în aerŭ. Dacă vremea ploiósă se schimbă în seninŭ, apĕsarea aeruluĭ cresce, şi din contră scade, când — pe cum fórte pe nedreptulŭ se ḑice — vremea se strică.

Dacă aşa este, şi nu sufere îndoélă, că aşa este, şi dacă luna atrage aerulŭ spre sine — ceea ce însă sufere îndoélă — şi prin urmare face, ca presiunea aeruluĭ în continuŭ să se schimbe, atuncĭ luna fără îndoélă influinţéză asupra schimbărilorŭ vremiĭ.

Dintre cele treĭ părerĭ, ce le-am amintitŭ în trécĕtŭ, care va fi cea bună, cea adevărată? Ore credinţa străveche a poporuluĭ, că luna nóuă are în sine puterea de a face schimbare în vreme şi cu deosebire de a aduce ploé, saŭ părerea luĭ Falb, că luna influinţéză asupra masseĭ de aerŭ, în care e învĕlitŭ pământulŭ, şi numaĭ mijlocitŭ asupra vremiĭ, saŭ dóră părerea celoralalţĭ meteorologĭ, că luna îşĭ vede de cale şi rotesce în jurulŭ nostru, fără să aibă nicĭ cea maĭ mică influinţă asupra vremiĭ?

Credinţa poporală despre influinţa luneĭ asupra vremiĭ nu a pututŭ să se nască, decâtŭ din esperinţa câştigată prin observaţiune cu ochiĭ propriĭ şi din observaţiunile făcute de alţiĭ. Şi într'adevĕrŭ dacă în ḑecĭ şi póte sute de casurĭ aĭ observatŭ saŭ aĭ auḑitŭ, dela alţiĭ că luna nóuă a fostŭ însoţită de ploé, să nu-ţĭ vină a crede, că ploéa a fostŭ adusă de luna nóuă? Şi dacă luna nóuă nu aduce ploé chiarŭ totdeuna, veĭ ḑice, că vorŭ fi fostŭ ceva puterĭ maĭ marĭ, carĭ îĭ vorŭ fi smulsŭ nuoriĭ din mână.

Numaĭ aşa îmĭ potŭ închipui ivirea credinţeĭ poporale, numaĭ aşa se póte ea împăca cu faptulŭ, că luna nóuă de multe orĭ se arată fără nuorĭ şi fără ploé.

Părerea luĭ Falb, dacă s'ar puté adeveri, ar fi unŭ razimŭ puternicŭ pentru influinţa şi dacă numaĭ mijlocită a luneĭ asupra vremiĭ. Falb încă purcede din observaţiunĭ, parte observaţiunĭ de aie sale, parte — şi aceste facŭ partea cea maĭ mare — observaţiunĭ de ale altora. Din observaţiunile aceste să se fie convinsŭ, că vremea cu deosebire atuncia sufere schimbărĭ maĭ ţinĕtóre, când luna vine maĭ aprópe de pământŭ, şi prin urmare când atracţiunea, ce o esercită luna asupra atmosfereĭ nóstre de aerŭ, e maĭ cu putere. Dacă se póte admite influinţa luneĭ asupra fluxuluĭ şi refluxuluĭ, suirea şi pogorîrea periodică şi regulată a apeloră din mărĭ, trebue — aşa conchide Falb — să se admită şi în aerŭ asemenea fluxurĭ şi refluxurĭ.

Firesce maioritatea covîrşitóre a meteorologilorŭ nu vre să scie de fluxurĭ şi refluxurĭ în aerŭ. După observaţiunile acestorŭ meteorologĭ influinţa luneĭ asupra barometruluĭ abia face $^1/_3$ milimetri, ér o influinţă atâtŭ de neînsemnată nu póte produce fluctuaţiunĭ în aerŭ. Ce este $^1/_3$ milimetru faţă cu câteva ḑecĭ de decimetri, cu câtŭ se ridică şi pogóră în unele locurĭ apa măriĭ?

Dară se ḑice, că barometrulŭ nu e acomodatŭ pentru a arĕta influinţa luneĭ asupra atmosfereĭ. Însă contrariĭ fluxuluĭ şi refluxuluĭ din aerŭ combatŭ teoria luĭ Falb chiarŭ şi cu propriile luĭ arme. *Gronau* a cercatŭ observaţiunile făcute în restimpŭ de 100 de anĭ şi a aflatŭ, că în timpulŭ luneĭ pline vremea şa schim-

şi-i liferéză conformŭ contului, la dorinţă se potŭ căpĕta chiarŭ şi în sacŭ. —

„Aceea nu póte să stea, că en politique tous les systémes sont bons, pourvu que l'on sache s'en servir. În politică numaĭ sistemurile curate se potŭ susţiné, fie absolutismŭ, fie parlamentarismŭ, dar corupţiunea nu e sistemŭ.

„Acestea relaţiunĭ avemŭ să le schimbămŭ cu orĭ ce preţŭ, şi asta formézĕ programulŭ nostru. Acesta va fi punctulŭ de atingere, care va uni împrumutatŭ tóte partidele oposiţionale. — Înainte de tóte vomŭ scări censulŭ electoralŭ, acésta va trage spre partidulŭ nostru întrégă oposiţia, ba chiarŭ şi naţionalităţile. Dacă aşa de tare îi place guvernuluĭ liberalŭ a realisa estreme democratice, acum póte să se arete în adevĕrata sa înfăţişare, de óre ce noĭ suntemŭ hotărîţĭ a-lŭ atinge chiarŭ acolo, unde-lŭ dóre. Întrécă-se cu noĭ în cestiunea acésta pe terenulŭ liberalismuluĭ. Noĭ nu ne tememŭ de câţiva deputaţĭ românĭ şi slovacĭ, deórece eĭ totdeuna vorŭ sta maĭ aprópe de direcţiunea catolică decâtŭ Kossuthiştiĭ, carĭ deja în 1848 încă aŭ rotunjitŭ cercurile electorale aşa, câtŭ rolulŭ hotărîtoriŭ pretutindenea a fostŭ alŭ reformaţilorŭ. A uni cercurile electorale! a reduce censulŭ electoralŭ! acésta e devisa. Celŭ ce e prietinulŭ poporuluĭ, placă şi liciteze. Noĭ suntemŭ hotărîţĭ a merge fórte departe. Vomŭ vedé în curêndŭ, până cândŭ ţine popularitatea guvernuluĭ de noŭ cârpitŭ alŭ luĭ Wekerle pe căile colţuróse ale socialismuluĭ creştinŭ, care este totodată şi adevĕratuluĭ conservativismŭ. —

„Spre scopulŭ de a continua oposiţia împotriva guvernuluĭ, respective de a îngreuna punerea în praxă a proiectelorŭ de legĭ celorŭ nóuĕ, se organisézĕ unŭ şirŭ întregŭ de adunărĭ şi petiţionărĭ catolice. Afară de aceea vomŭ introduce causa nóstră şi în delegaţiune. În ce formă? Probabilŭ în forma uneĭ interpelaţiuniĭ îndreptânde ministruluĭ comunŭ de esterne. — Întrebarea va concluda într'acolo, că óre agitările naţionalităţiloră, carĭ prin politica bisericéscă a guvernuluĭ aŭ câştigatŭ temeiŭ moralŭ, nu aŭ influinţă asupra capacităţiĭ de acţiune a monarchieĭ nóstre, prin ce amŭ înceta a fi membru egalŭ capace de pactare alŭ întreiteĭ alianţe? şi óre guvernulŭ comunŭ va să liniştéscă în privinţa acésta pe celealalte dóuĕ puterĭ marĭ aliate, respective să concurgă la clarificarea neînţelegerilorŭ şi la liniştirea spiritelorŭ? — Dar şi aceea se póte, că deodată îmĭ voiŭ esprima şi îngrijirile cu privire la eventuala scădere a auctorităţiĭ recerute faţă cu străinătatea, carea a putut'o suferi persóna luĭ prin aceea, că elŭ, carele conformŭ tradiţiuniĭ diplomatice pretutindenea este chematŭ a da valóre voinţeĭ personale a Maiestăţiĭ Sale pe terenulŭ afacerilorŭ esterne, — într'o cestiune internă de rîndŭ maĭ inferiorŭ a suferitŭ înfrângere, — cândŭ a trebuitŭ să resigneze la punctulŭ sĕŭ de mânecare, ce l'a ţinutŭ faţă cu politica bisericéscă."

Acestea ar fi cele maĭ interesante din enunţările, carĭ după raportorulŭ luĭ „Correspondence de Hongrie" le-ar fi făcutŭ contele Zichy Nándor.

Faţă cu raportulŭ întregŭ contele a trimisŭ luĭ „Magyar Állam" următórea deslușire:

„Se cuprindŭ în interwiew multe lucrurĭ adevĕrate, se cuprindŭ şi de acelea, carĭ eŭ saŭ nu le-am ḑisŭ de locŭ, saŭ le-am ḑisŭ altmintrea. Dar se cuprinde într'însulŭ şi multă indiscreţiune, ceea ce o desavuezŭ hotărîtŭ. Faptŭ este, că am conversatŭ, dar nu l'am chematŭ, să-ĭ facŭ o enunţare, carea să se publice, p. es. pe atunci vorbirea luĭ Apponyi încă niciŭ nu o cetisem."

Revistă bisericéscă.

Roma.

Se anunţă, că Sfinţia Sa din incidentulŭ asasinăriĭ luĭ Carnot va îndrepta cătră episcopatulŭ francesŭ o enciclică, în care va îndemna clerulŭ, să ferésca poporulŭ de anarchismŭ şi de alte societăţi, carĭ ţintescŭ spre rĕsturnarea ordineluĭ socialŭ. Enciclica va sbiciui totodată şi francmasoneria, care mijlocitŭ este şcóla pregătitóre a socialismuluĭ şi anarchismuluĭ.

În şedinţa din 17 l. c. a senatuluĭ italianŭ senatorulŭ Piolo a interpelatŭ cu privire la denegarea exequatureĭ maĭ multorŭ episcopĭ denumiţĭ de Curia romană. Rĕspunḑêndŭ la interpelare ministrulŭ de justiţie declară, că guvernulŭ e condusŭ de intenţiunĭ pacînice faţă cu biserica, lucră în sensulŭ legilorŭ de garanţă şi în Ianuariŭ şi Maiŭ maĭ multorŭ episcopĭ le-a datŭ exequatura, şi are firma credinţă, că drepturile Regeluĭ se vorŭ compune cu sentimentulŭ religiosŭ alŭ poporuluĭ. Totŭ în acéstă cestiune a vorbitŭ şi ministrulŭ preşedinte Crispi, care ḑice, că 22 episcopĭ nu aveaŭ exequatura, pe cândŭ a păsitŭ la guvernŭ cabinetulŭ actualŭ. Cu privire la unele din episcopiile acestea este în vigóre dreptulŭ de patronatŭ, unde nu Curia, ci patroniĭ suntŭ îndreptăţiţĭ a denumi pe episcopĭ (?). Toţĭ episcopiĭ numiţĭ, de cândŭ e cabinetulŭ actualŭ, şĭ-aŭ primitŭ exequatura. Observă, că şi Curia va recunósce drepturile regeluĭ Italieĭ, şi că dînsulŭ respectézĕ biserica catolică, de care se ţine marea maioritate a poporuluĭ italianŭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

După multe cercărĭ zădarnice cabinetulŭ Wekerle şĭ-a aflatŭ în fine ministru de agriculturĕ în persóna deputatuluĭ dietalŭ conte Festetich Andor, care maĭ aşa se pricepe în ale agriculturĕeĭ ca şi br. Fejérváry, care interimalŭ conducea şi afacerile acestuĭ resortŭ. Se ḑice, că primirea conteluĭ Festetich în cabinetulŭ Wekerle ar fi o recompensă pentru meritele, ce şi-le-a câştigatŭ Festetich Tasziló la învingerea căsătorieĭ civile în casa de susŭ cu ocasiunea ultimeĭ votărĭ. La marĭ îmbunătăţirĭ şi reforme pe terenulŭ economicŭ nu avemŭ să ne aşteptămŭ sub conducerea nouluĭ ministru, ci încă multŭ timpŭ vomŭ lupta cu miseriile de acum. Se anunţă, că noulŭ ministru va depune jurămîntŭ oficiosŭ înaintea unuĭ archiduce ca representantŭ alŭ Maĭestăţiĭ Sale. După ce unŭ §. alŭ constituţiuniĭ ungare prevḕde, că actele de dreptŭ publicŭ nu le póte îndeplini regele decâtŭ în persónă, este dispută în ḑiarele magiare, că óre nu se vatĕmă constituţiunea delegându-se unŭ membru alŭ caseĭ domnitóre cu jurarea nouluĭ ministru de agricultură. Secretariŭ de statŭ în ministeriulŭ de culte şi instrucţiune în locŭlŭ luĭ Berzeviczy s'a denumitŭ deputatulŭ dietalŭ şi profesorulŭ universitariŭ Pulszki Ágost.

Bulgaria.

„Slobodno Slovo", organulŭ semioficiosŭ alŭ guvernuluĭ, reflectândŭ la programulŭ politicŭ alŭ luĭ Stambulov ḑice, că şi guvernulŭ actualŭ voesce susţinerea independinţeĭ principatuluĭ şi întărirea dinastieĭ; ce privesce alianţa cu Turcia şi alipirea la întreita alianţă, acestea esistă deja şi fără pactŭ formalŭ, fiindŭ pretinse de interesele ţĕreĭ; dară alianţa formală cu Turcia şi alipirea formală la puterile întreiteĭ alianţe s'ar considera ca o provocare a Rusieĭ, Bulgaria însă ca statŭ micŭ nu este permisŭ să provóce pe niciŭ o putere, dară niciŭ mânile

---

batŭ de 475 orĭ, de 756 orĭ însă nu s'a produsŭ schimbare. În timpŭ de lună nóuă, după observaţiunile amintite, schimbărĭ aŭ avutŭ locŭ în 461 de casurĭ, pe cândŭ de 674 orĭ vremea a rĕmasŭ neschimbată.

Din observaţiunile aceste totŭ cu acela-şĭ dreptŭ — orĭ póte chiarŭ cu maĭ multŭ dreptŭ — s'ar puté conchide, că vremea niciŭ la lună nóuă şi niciŭ la lună plină nu se schimbă. Astfelŭ argumentézĕ meteorologiĭ în contra luĭ Falb, şi dacă datele observaţiuniloră suntŭ corecte, pe dreptulŭ o facŭ, aŭ totŭ dreptulŭ, să o facă.

Marcet din datele alorŭ 26 de anĭ arată, că în timpŭ de lună plină vremea de 20 de orĭ s'a schimbatŭ din plóe în seninŭ şi de 19 orĭ din seninŭ în plóe, în timpŭ de lună nóuă de 16 orĭ din seninŭ în plóe şi de 23 de orĭ întorsŭ din plóe în seninŭ. Va să ḑică, schimbările din seninŭ în plóe şi din plóe în seninŭ suntŭ aprópe totŭ atâtea. Totŭ atâtea schimbărĭ la lună plină, câte schimbărĭ suntŭ la lună nóuă, şi niciŭ chiarŭ atâta nu se póte ḑice, că schimbările ar fi maĭ dese la lună nóuă orĭ la plină ca altădată.

Credŭ, că e de prisosŭ, să stăruiŭ maĭ îndelungatŭ asupra consecuenţelorŭ, ce se potŭ trage de aiciĭ, consecuenţe, ce mare parte suntŭ opuse credinţeĭ înrădăcinate de vécurĭ în poporŭ. Nu stăruiŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că niciŭ sciinţa nu trece cu uşurinţă preste credinţele poporale atâtŭ de generale, ci ḑecĭ şi sute de anĭ studiézĕ şi observă înainte de a lua în contra lorŭ posiţie formală de bătae.

Sciinţa până acuma atâta ḑice, dar atâta póte ḑice, că din observaţiunile meteorologice de până acuma nu se póte trage o conclusiune favorabilă credinţeĭ poporale, şi că fluxulŭ şi refluxulŭ aeruluĭ născocitŭ de Falb e o deducţiune temerară şi nemotivată.

Însă dacă e vorbă, să trecemŭ pe terenulŭ dorinţeloră, din parte-mi aşĭ dori, — şi Dómne, ce ferbinte aşĭ dori! — să fie adevĕrată părerea, că la lună plină vremea din caldă se schimbă — dar netrecutŭ se schimbă — într'o plóe rĕcoritóre de celŭ puţinŭ o ḑi şi o nópte.

Şi dacă chiarŭ e vorbă, aşĭ maĭ lăsa şi o ḑi orĭ dóuĕ după lună plină, dar apoĭ chiarŭ netrecutŭ şi fără amânare să vină drăguţa de plóe, că de nu, sufletu-mĭ se dilată şi sbóră din trupŭ.

Credŭ, că nu aşĭ puté termina şirele aceste maĭ potrivitŭ împrejurărilorŭ ardĕtóre, între carĭ asudŭ, ca prin următórea esclamare homerică: Lună bălae şi încântătóre, de aĭ putere asupra vremilorŭ, trimite-ne şiróe de plóe rĕcoritóre. În schimbŭ voiŭ crede în puterea ta de vremurĭ schimbătóre, şi ţĭ voiŭ aduce jertfă unŭ feuilleton, cântândŭ comorile tale sciute şi nesciute, esistente şi neesistente, şi ridicându-te maĭ pe susŭ de stelele ceriuluĭ şi maĭ pe susŭ chiarŭ şi de sóre!

să nu şi-le lege prin tractate de alianţă, ci să-şi păstreze neutralitatea. Ce privesce pe Rusia, care a eliberatŭ Bulgaria, e dreptŭ, că raporturile ei cu acésta suntŭ încă încordate, dară vina o pórtă ţinuta ostilă a regimuluĭ rusescŭ. Rusia póte renoi bunele raporturĭ cu Bulgariĭ recunoscêndu-le dinastia. Cu acésta însă Bulgaria totŭ nu ar câştiga multŭ, deórece ar reîncepe intrigele agenţilorŭ muscălescĭ.

Guvernulŭ are de cugetŭ, să disólve camera şi pe la începutulŭ luĭ Septembre să escrie alegerĭ nóuĕ. Principele Ferdinand cércă a se justifica înaintea Rusieĭ. Elŭ, precum se ḑice, ar fi declaratŭ înaintea unuĭ corespondentŭ alŭ ḑiarelorŭ rusescĭ, că nu dînsulŭ, ci Stambulov pórtă vina pentru persecuţiunile, la carĭ aŭ fostŭ espuşi până acum amiciĭ Rusieĭ în Bulgaria; pentru aceea îlŭ cuprinde mirarea, că Ruşiĭ şi asupra dînsuluĭ încă suntŭ esarcerbraţi.

Duminecă s'a ţinutŭ în Sofia o adunare poporală, care demostrândŭ în contra exministruluĭ Stambulov a pretinsŭ eliberarea luĭ Karavelov şi a tuturorŭ deţinuţilorŭ politicĭ osîndiţi sub guvernarea luĭ Stambulov. Ofiţeriĭ, carĭ aŭ cooperatŭ la detronarea principnluĭ de Battenberg şi apoĭ s'aŭ refugiatŭ în Rusia, acum se întorcŭ în Bulgaria.

Asia.

Cele maĭ puternice imperiĭ ale Asieĭ, China şi Japonia aŭ venitŭ în conflictŭ pentru peninsula Corea. Ambele ar dori compunerea conflictuluĭ pe cale pacînică. China a propusŭ de împăciuitoriŭ pe Rusia, dară Japonia din motive ponderóse se opune întreveniriĭ Rusieĭ recomandândŭ cea a Angliei. Pe cum se anunţă, şi regimulŭ chinesŭ este aplicatŭ a se învoi la întrevenirea Angliei în cestiunea „Corea". Nu se scie însă, ce va ḑice la acésta Rusia, rivala influinţeĭ englese în orientulŭ Asieĭ.

Corespondinţe.

Protopopiatulŭ Sibiuluĭ, 5 Iuliŭ 1894.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Anulŭ scol. 1893/4 a trecutŭ şi elŭ în domeniulŭ istoriei nóstre culturale. Senatulŭ scolasticŭ protopopescŭ alŭ tractuluĭ Sibiuluĭ s'a întrunitŭ la 25 Iuniŭ a. c. în şedinţă ordinară, ca să-şi dea samă de secerişulŭ aceluĭ anŭ, de starea şcólelorŭ şi de resultatele, ce s'aŭ obţinutŭ într'unŭ anŭ pe terenulŭ învĕţămîntuluĭ poporalŭ. S'a datŭ cetire unuĭ raportŭ generalŭ, carele fiindŭ de unŭ interesŭ deosĕbitŭ în aceste ḑile, cândŭ cestiunea şcolară ne preocupă atâtŭ de multŭ, îmĭ ieaŭ voe, Domnule Redactorŭ, a Vi-lŭ împărtăşi în următoriulŭ estrasŭ:

Protopopiatulŭ Sibiuluĭ se compune din 34 comune bisericescĭ, dintre carĭ 21 comune suntŭ provĕḑute cu şcóle propriĭ, şi anume: 18 comune cu şcóle confes., ér 3 comune, adecă Orlatulŭ, Racoviţa şi Vestemulŭ, cu şcóle aşa numite grăniţerescĭ. În celealalte comune bisericescĭ poporeniĭ nostri puţinĭ la numĕrŭ nu suntŭ în stare a-şi susţine şcólă proprie, ci pruncii aflătorĭ în etatea de şcólă cercetéză şcólele maĭorităţilorŭ gr. or., avêndŭ preoţiĭ nostri datorinţa de a propune pruncilorŭ gr. cat. doctrina religiuniĭ şi moraluluĭ. La şcólele confes. aŭ funcţionatŭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ 18 învĕţătorĭ, dintre carĭ 11 suntŭ provĕḑuţi cu diplome de cualificaţiune în regulă, 2 învĕţătorĭ suntŭ preparanḑi absoluţi încă fără diplomă, 3 învĕţătorĭ maĭ bĕtrânĭ suntŭ provĕḑuţi cu decrete, 1 învĕţătorŭ a fostŭ aplicatŭ ca clericŭ abs., şi într'o comună a substituitŭ postulŭ învĕţătorescŭ preotulŭ respectivŭ.

Edificiĭ propriĭ de şcólă se află în 14 comune bisericescĭ tóte din materialŭ solidŭ şi în parte mare corĕspunḑĕtóre recerinţelorŭ legiĭ; în 2 comune, avêndŭ respectiviĭ preoţi casele lorŭ propriĭ, se folosescŭ casele parochiale ca localităţi scol., ér în 2 comune (Alămorŭ şi Vizocna) încă nu esistă edificiĭ propriĭ de şcólă, în Alămorŭ însă se află deja în lucrare edificarea uneĭ nóuĕ şcolĭ.

Ce privesce numĕrulŭ pruncilorŭ, în an. scol. 1893/4 aŭ fostŭ 2583 pruncĭ în etatea de şcólă, adecă dela 6—12 şi respective până la 15 anĭ, faţă cu 2435 în anulŭ scol. precedentŭ, şi anume 1369 ficiorĭ şi 1214 fete. În specialŭ obligaţi a cerceta şcóla de tóte ḑilele aŭ fostŭ 1030 ficiorĭ şi 923 fete; cea de repetiţiune: 339 ficiorĭ şi 291 fete. Dintre aseştia aŭ cercetatŭ şcóla de tóte ḑilele: 700 ficiorĭ şi 520 fete; cea de repetiţiune: 137 ficiorĭ şi 117 fete; şcóle străine aŭ cercetatŭ: 130 ficiorĭ şi 100 fete. Deci n'aŭ cercetatŭ şcóla de tóte ḑilele: 222 ficiorĭ şi 308 fete; ceea de repetiţiune: 180 ficiorĭ şi 169 fete.

Progresulŭ doveditŭ în anulŭ scol. espiratŭ în generalŭ se póte clasifica de destulitorŭ, ér în specialŭ progresŭ laudabilŭ s'a constatatŭ la şcóla din Bórta, unde funcţionéză acum de 3 anĭ învĕţătoriulŭ Comanŭ Gligorŭ spre deplina mulţămire a poporuluĭ şi a superiorităţiĭ sale scolastice; progresŭ mulţămitorŭ s'a constatatŭ la şcóla din: Bradŭ (înv. Nicolae Iftenie Ursŭ), Hamba (înv. Dumitru Bleoca), Şeica mare (înv. George Săbăŭ), Şelcăŭ (înv. Ioanŭ Dragomirŭ) şi Vizocna (înv. Manase Ciungariŭ); progresŭ destulitorŭ s'a constatatŭ la şcóla din: Alămorŭ (înv. Samoilă Florea), Casolţŭ (înv. Ioanŭ Popa), Ghişasa de susŭ (înv. Dumitru Vişia), Gurarîuluĭ (înv. Aureliŭ Stalcu), Sibiŭ (înv. Alex. L. Bugnĕrŭ) şi Şura mică (înv. Traianŭ Şandru); progresŭ de mijlocŭ destulitorŭ la şcóla din: Calvasĕrŭ (înv. Filimonŭ Halmaciŭ) şi Slimnicŭ (înv. substit. preotulŭ Nic. Mihălţanŭ); progresŭ puţinŭ destulitorŭ la şcóla din Armenĭ (înv. Nicolae Némţŭ) şi progresŭ slabŭ la şcóla din Şaldorfŭ (înv. interim. Nic. Popescu) şi Stenea (înv. Nic. Deacŭ). Într'o parochie (Buia) nu s'a pututŭ ţinĕ esamenŭ finalŭ, fiindŭ şcóla închisă din causa vĕrsatuluĭ, ce a grassatŭ acolo între copiĭ de maĭ multŭ timpŭ în modŭ epidemicŭ.

Cestiunea ameliorăriĭ salarelorŭ învĕţătorescĭ în conformitate cu art. de lege XXVI din 1893 a preocupatŭ pe toţi factoriĭ scol. din acestŭ protopopiatŭ în celŭ maĭ înaltŭ gradŭ. Cestiunea acésta de importanţă vitală pentru şcólele nóstre confes. s'a pertractatŭ şi desbătutŭ încă în şedinţa senatuluĭ scol. protopopescŭ din 29 Iuniŭ an. trecutŭ, la care aŭ fostŭ chemaţi şi delegaţi mireni din fiesce care comună bis. provĕḑută cu şcólă confes., şi s'aŭ luatŭ dispusĕţiuni pregătitóre în causa ameliorăriĭ salarelorŭ învĕţătorescĭ. În 14 Novembre an. trecutŭ s'a ţinutŭ congresŭ scol. protopopescŭ mixtŭ, cu care ocasiune conformŭ îndrumărilorŭ maĭ înalte s'aŭ exmisŭ comisiuni în tóte parochiile provĕḑute cu şcóle confes. cu însărcinarea de a ţinĕ adunărĭ parochiale şi astfelŭ a se pune în atingere şi relaţiune imediată cu poporulŭ, şi eruândŭ mijlócele şi modalităţile recerute a închia acte formale de dotaţiune, prin care să se sistemiseze şi asigureze dotaţiunea minimală cerută prin lege. Resultatulŭ comisiunilorŭ exmise a fostŭ, că în 14 comune bis. s'aŭ pututŭ ameliora salarele învĕţătorescĭ până la 300 fl., ér în 5 comune bis. pe lângă tóte stăruinţele până în presentŭ nu s'a pututŭ ajunge resultatulŭ doritŭ, şi maĭ alesŭ în 4 comune nu póte fi nicĭ speranţă de a se puté ajunge. Causa scolastică s'a discutatŭ cu preferinţă şi în sinodulŭ protopopescŭ din 17 Aprile a. c. şi între altele s'a raportatŭ despre activitatea senatelorŭ scol. parochiale în decursulŭ trieniuluĭ espiratŭ şi s'aŭ luatŭ dispusĕţiunĭ pentru nóua alegere a acelora pe unŭ nouŭ periodŭ de 3 anĭ, ceea ce s'a şi efectuitŭ cu ocasiunea ţineriĭ esamenelorŭ finale. Totŭ atuncĭ s'a alesŭ din partea sinoduluĭ şi senatulŭ scol. protopopescŭ pe unŭ nouŭ periodŭ de 3 anĭ.

Constatŭ cu satisfacţie, că în anulŭ trecutŭ în comuna Şeica mare s'a ridicatŭ unŭ nouŭ edificiŭ scol. frumosŭ şi în tótă privinţa corĕspunḑĕtorŭ, care face onóre poporuluĭ şi conducĕtoriloru luĭ, dloru Aronŭ Domşa preotŭ şi Nicolaŭ Racoţa medicŭ cercualŭ. Cu asemenea satisfacţie constatŭ şi faptulŭ, că adunarea generală a Universităţiĭ săsescĭ în şedinţa sa dela 22 Decembre 1893 a votatŭ pentru şcóla poporală gr. cat. din Sibiŭ la cererea representanţeĭ scol. unŭ adausŭ de 200 fl. la dotaţiunea anuală de 300 fl., aşa că numita şcólă, graţie factoriloru sĕĭ zeloşi, se bucură deja de o dotaţiune anuală sistemisată, prin urmare stabilă de 500 fl. din cassa Universităţiĭ săsescĭ.

În fine să-mĭ daţi voe, Domnule Redactorŭ, a Vĕ împărtăşi câteva date şi privitorŭ la tinerimea gr. cat. dela diversele institute de învĕţămîntŭ din Sibiŭ. Cu bucurie potŭ constata, că tinerimea nóstră se sporesce aicĭ din anŭ în anŭ, căcĭ pe cândŭ cu câţiva anĭ maĭ înainte abia se aflaŭ la institutele de aci 70—80 elevĭ şi eleve, în anulŭ scol. 1893/4 la diversele institute de învĕţămîntŭ, cum: şcóla elem. de statŭ, şcóla elem. rom. cat., şcóla elem. ev. aug., apoĭ gimnasiulŭ de statŭ, gimnasiulŭ ev. aug. şi şcóla reală ev. aug., aŭ fostŭ în totalŭ 110 elevĭ gr. cat. din deosĕbitele părţi ale ţĕreĭ, ér la şcóla civilă de fete a „Asociaţiuniĭ transilvane" şi la alte şcóle aŭ fostŭ 30 eleve gr. cat. Studiulŭ religiuniĭ li-s'a propusŭ acestorŭ elevĭ şi eleve în maĭ multe grupe prin catechetulŭ Nicolaŭ Toganŭ în 12 óre pe sĕptĕmână. Esamenulŭ cu elevii din şcólele elementare (42) s'a ţinutŭ în 9 Iunie, cu ceĭ din şcólele secundare (68) în 16 Iunie, ér cu fetiţele în 26 Iuniŭ, totdeuna sub presidiulŭ preaonoratuluĭ domnŭ protopopŭ Ioanŭ V. Rusu. Toţi eleviĭ aŭ fostŭ instruaţi şi în cantulŭ bisericescŭ prin învĕţătoriulŭ şi clericulŭ abs. Alexandru L. Bugnĕrŭ, ér esamenulŭ din cantŭ s'a ţinutŭ în 27 Iuniŭ. În postulŭ mare toţi eleviĭ şi elevele s'aŭ mărturisitŭ şi cuminecatŭ prin catechetulŭ lorŭ.

Maĭ înainte cu 2 anĭ esista acea anomalie, că eleviĭ gr. cat. dela gimnasiulŭ de statŭ, afară de ceĭ din clasa a II., pe basa unuĭ usŭ învechitŭ luaŭ óre din religie dela catechetulŭ rom. cat. Acea anomalie a în-

cetatŭ, şi acum tuturorŭ elevilorŭ gr. cat. dela acelŭ gimnasiŭ li-se propune studiulŭ religiunii prin catechetulŭ gr. cat. denumitŭ în astă calitate din partea Veneratului Consistoriŭ şi recunoscutŭ şi din partea înaltului Ministeriŭ de culte şi instrucţiunea publică.

Observŭ, că întrégă instrucţiunea religioso-morală a tinerimii gr. cat. o provede catechetulŭ pe lângă o preamodestă remuneraţiune, ce nici decâtŭ nu stă în raportŭ cu ostenelele luĭ, şi ar fi de doritŭ, ca în vederea numĕrului însemnatŭ alŭ tinerimii, ce se sporesce din anŭ în anŭ, să se facă ceva şi pentru remunerarea ecuitabilă a catechetului, carele adună in jurulŭ sĕŭ fiicele şi fiiĭ împrăştiaţi aĭ nceleia-şi biserici şi-şĭ dă tótă silinţa a-ĭ cresce în spiritulŭ eĭ.

Primiţi, Domnule Redactorŭ, espresiunea deosĕbiteĭ stime dela

Alŭ D-Vóstre devotatŭ

x—y.

La cestiunea nóstră.

Din incidentulŭ sentinţeĭ dela Cluşŭ Academia română face unŭ căldurosŭ apelŭ la membriĭ Institutelorŭ de cultură ale întreguluĭ némŭ omenescŭ, ca să se intereseze de causa cea dréptă a Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria, care este totodată o causă culturală generală.

Apelulŭ făcêndŭ amintire despre luptele îndelungate ale Românilorŭ cu popórĕle barbare şi mai alesŭ cu Turcii, prin ce şi-aŭ îndeplinitŭ datoria de sentilă tréză şi totdeuna vitéză a civilisaţiunii şi a creştinismuluĭ în orientulŭ Europeĭ, adauge:

„Îndelungatele suferinţe prin carĭ a trecutŭ némuluĭ românescŭ, l'aŭ oţelitŭ însă totŭ mai tare şi l'aŭ înzestratŭ cu o tenacitate şi vitalitate estraordinară. Astfelŭ staŭ Românii şi astădĭ concentraţi în masă compactă pe acela-şi teritoriŭ, pe care eĭ aŭ fostŭ aşeḑaţi în primulŭ secolŭ alŭ ereĭ creştine, păşindŭ fără esitare şi cu decisiune în nóua cale deschisă în secolulŭ nostru progresuluĭ omenirii. —

„În tóte ţĕrile, unde locuescŭ Românĭ, eĭ s'aŭ ridicatŭ cu vigóre şi ocupă o posiţiune înaltă şi respectată, prin aptitudinile lorŭ, prin progresele desevârşite, éră mai alesŭ prin apucăturile lorŭ liniştite şi pacînice, carĭ aŭ formatŭ dintr'înşiĭ celŭ dintâiŭ elementŭ de ordine şi prin urmare de civilisaţiune în Orientulŭ europénŭ.

„Tóte popórĕle europene s'aŭ bucuratŭ de acéstă renascere a némuluĭ românescŭ, ér Românii s'aŭ arĕtatŭ totdeuna pliniĭ de recunoscinţă cătră binefăcĕtorĭ şi amicĭ şi aŭ împăcatŭ pe ceĭ mai marĭ vrăjmaşĭ aĭ lorŭ. Numaĭ cu naţiunea magiară poporulŭ românŭ nu s'a pututŭ şi nu se póte înţelege, căci Magiariĭ se încércă în timpurile nóstre pe căĭ pezişe şi prin mijlóce violente, să obţie astădĭ dela Românĭ, ceea ce n'aŭ fostŭ în stare, să obţie dela eĭ aprópe dóuĕ milenii precedente — *desfiinţarea Românilorŭ ca naţiune.* Magiariĭ cerŭ, ca Românii să uĭte limba, religiunea şi obiceiurile lorŭ şi să devie Magiarĭ în tóte emanaţiunile vieţeĭ lorŭ naţionale. —

„Numaĭ încetândŭ dintre naţiunĭ luptele cu scopŭ de a se distruge unele pe altele, pacînica şi armonica desvoltare a omenirii prin sciinţe şi arte va fi asigurată, şi lumea va da unŭ spectacolŭ demnŭ de sforţările, ce aŭ făcutŭ şi facŭ spiritele superióre, carĭ de secolĭ lucrézŭ la progresulŭ constantŭ alŭ omenirii."

Preşedintele „Ligeĭ culturale", dlŭ V. A. Ureche a cerutŭ părerile maĭ multorŭ bărbaţi ilustri din ţĕrile apusuluĭ civilisatŭ cu privire la cestiunea nóstră. Răspunsurile primite le va publica la timpulŭ sĕŭ în formă de „Albumŭ".

Estragemŭ după „Tribuna" câteva enunţărĭ din răspunsulŭ mareluĭ magiarofilŭ Angelo Degubernatis, unŭ distinsŭ profesrŭ universitariŭ în Roma.

Elŭ află de monstruóse cele ce se petrecŭ în Ungaria în privinţa Românilorŭ. Se declară de amicŭ alŭ Magiarilorŭ, le aduce aminte, că istoria magiară e plină de suveniri române glorióse; li sfătuesce, să nu despreţuéscă pe vechiĭ domnĭ aĭ pămîntuluĭ, să fie prudenţi. Prin spiritulŭ de frăţietate Magiariĭ potŭ dóră încă câştiga inima Românilorŭ; decâtŭ acea frăţietate să fie absolută şi sinceră şi fundată pe unŭ simţĕmîntŭ de perfectă egalitatate. Persecuţiunea Românilorŭ o cualifică de o faptă barbară, care nu e de timpulŭ nostru. Nobilimea magiară o provócă, să-şĭ vină la calea dréptă, şi ḑice: „Ea mi-a fostŭ simpatică; dară în acestŭ momentŭ tóte simpatiile Europeĭ suntŭ îndreptate spre martiriĭ Românĭ. De ce dară faceţi martiriĭ?" . . . . Îĭ întrébă: „Cum? Devine crimă *de lesă patrie, de lesă Majestate* agitaţiunea română, ca să dobîndéscă o maĭ mare libertate?"

Ca închiare declară, că causa Românilorŭ învinşi trebue să placă luĭ Catone şi tuturorŭ acelora, carĭ admiră în Catone amorulŭ aprópe divinŭ alŭ libertăţiĭ şi alŭ justiţieĭ.

Cetimŭ în „Magyarország", că în 3 Septembre se vorŭ deschide la *Haaga conferenţele interparlamentare* sub presidiulŭ luĭ *Laubaud,* ministru de interne alŭ Holandeĭ. Punctulŭ 7 din programŭ e: „Les égards dûs aux nationalités dans les États polyethniques," adecă considerările de dreptŭ, ce se cuvinŭ naţionalităţilorŭ în statele poliglote. Vorŭ lua parte la aceste conferenţe 46 românĭ şi o mulţime de celebrităţi europene, cum suntŭ Castelar, Pandolfi, Passy, Charles Dilke, Cavalotti, Imbriani, Gregr, Vasaty ş. a.

Foile magiare se temŭ, că ceĭ 6 Magiarĭ, carĭ vorŭ participa, vorŭ dispăré faţă de ceĭ 46 românĭ şi de ceĭalalţi filoromânĭ, adecă Italienĭ, Spaniolĭ, Francesĭ, Helveţienĭ şi Irlandesĭ. „Se póte uşorŭ întîmpla," ḑice „Magyarország", „că congresulŭ din Haaga va primi şi vre-unŭ apelŭ cătră statele europene, în care guvernele vorŭ fi rugate, să întrevină. — Vorŭ pune la discusiune europénă afacerile interne ale Ungarieĭ, pe cum s'a făcutŭ cu Turcia."

Ministrulŭ Hieronymi petrece în Ardealŭ. A începutŭ deja în Cluşŭ şi Coşocna pacificarea Românilorŭ. Paşiĭ, carĭ s'aŭ întreprinsŭ până acum spre acestŭ scopŭ, aŭ constatŭ în complimentărĭ împrumutate, carĭ şi-le-aŭ făcutŭ Hieronymi şi Ungurii din Ardealŭ.

Adevĕratŭ, că ministrulŭ a grăitŭ despre aceea, că guvernulŭ are de gândŭ, să introducă administraţia de statŭ în loculŭ celeĭ comitatense, dar în înţelesulŭ politiceĭ interne de până acum.

„Magyar Allam" maĭ reproduce din declararea conteluluĭ Zichy Nándor referitóre la interwiewulŭ sĕŭ între altele şi cuvintele acestea:

„Idea cea maĭ nefericită este asuprirea şi maĭorisarea forţată a diferitelorŭ naţionalităţi, carĭ locuescŭ în patria ungurescă."

Reservele conteluĭ nu se referescŭ decĭ la cestiunea naţionalităţilorŭ.

Nr. 2706—1894.

Însciinţare.

Prin acésta se aduce la cunoscinţă publică, că la asilulŭ de copiĭ gr. cat. din Blaşŭ în 20 Augustŭ a. c. st. n. se deschide unŭ cursŭ pentru doîce saŭ îngrijitóre de copiĭ, carĭ voescŭ a se pregăti pentru conducerea asilelorŭ de vară. La acestŭ cursŭ, care va dura 6 septĕmâni, în sensuluĭ ordonanţeĭ domnuluĭ Ministru de culte şi instrucţiunea publică de dto 8 Octobre 1892 Nr. 44.000 se primescŭ numaĭ femeĭ, carĭ cu documente demne de credinţă vorŭ dovedi: 1) că suntŭ române greco-catolice; 2) că sciŭ celŭ puţinŭ ceti şi scrie; 3) că sciŭ unguresce; 4) că aŭ auḑŭ musicalŭ şi voce curată; 5) că aŭ purtare morală bună; 6) că aŭ etate între 18 şi 40 anĭ şi suntŭ sănĕtóse.

Vorŭ fi primite cu preferinţă la acestŭ cursŭ vĕduve de învĕţătorĭ, soţiile şi fiicele învĕţătoriloru. Femeile, carĭ voescŭ a fi primite la acestŭ cursŭ, aŭ să-şĭ înainteze cererile la Consistoriulŭ Mitropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ în Blaşŭ (Balázsfalva) celŭ multŭ până în 5 Augustŭ a. c. st. n. Cele ce vorŭ fi primite, se vorŭ avisa la tótă întîmplarea înainte de 20 Augustŭ a. c. st. n., ca să se pótă presenta la începerea cursuluĭ.

Blaşŭ din şedinţa consistorială ţinută în 17 Iuliŭ 1894. **I. M. Moldovanŭ**
Vicariŭ capitulariŭ.

Convocare.

Adunarea generală a despărţĕmîntului XXIV (Murĕşŭ-Oşorheiŭ) alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ se convócă prin acésta în comuna *Băla* pe ḑiua de S. Ilie, 20 Iuliŭ st. v.

Cu ocasiunea acésta se va face şi reconstituirea subcomitetului.

Murĕşŭ-Oşorheiŭ în 15 Iuliŭ st. n. 1894.

Vasile Hossu
directorulŭ despărţ. XXIV.

Noutăţi.

Unŭ studiŭ interesantŭ începemŭ a publica în numĕrulŭ de faţă în partea sciinţifică-literară cu inscripţiunea *„Instituţiunile calvineşci în biserica românéscă din Ardealŭ".* Este lucratŭ de unŭ bisericanŭ alŭ nostru, care acum de unŭ şirŭ lungŭ de anĭ s'a consacratŭ studiuluĭ canónelorŭ bisericescĭ.

Cutrĕmurŭ de pămîntŭ în Constantinopolŭ. Îu septĕmâna trecută şi-aŭ urmatŭ în capitala imperiuluĭ turcescŭ repetite şi puternice cutrĕmure de pămîntŭ, prefăcêndŭ în ruine o mulţime de edificiĭ. Ruinele edificiilorŭ în multe locurĭ formézŭ pe strade adevĕrate baricade, carĭ numaĭ cu greŭ se potŭ delătura. Se scrie, că preste 1200 de ómenĭ aŭ fostŭ parte îngropaţi de viĭ în ruine, parte răniţi de mórte. S'a ruinatŭ şi edificiulŭ bisericeĭ de odinióră a s. Irine, unulŭ din monumentele istorice cele maĭ vechi alŭ Constantinopoluluĭ.

† **Dr. Iosifŭ Hyrtl**, renumituluĭ profesorŭ de anatomie la universitatea din Viena, a reposatŭ la 17 l. c. în Perchtoldsdorf nu departe de Viena în etate de 83 anĭ. Cărţile luĭ, carĭ cuprindŭ resultatulŭ studiuluĭ profundŭ şi alŭ scrutărilorŭ anatomice, suntŭ de cea maĭ mare valóre pentru sciinţa medicală. În scrierile luĭ pretutindenea ne întîmpină sufletulŭ creştinŭ credinciosŭ.

Casŭ de mórte. În 1 Iuliŭ a. c. a reposatŭ în anulŭ alŭ 49-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 26-lea alŭ preoţieĭ *Aronŭ Olarescu* parochŭ în Valióra Vicariatuluĭ Haţeguluĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

Introducere.

Câmpulŭ, pe care păşimŭ cu scrierea acésta, este până acum mai cu totulŭ neumblatŭ. Neghina a crescutŭ în elŭ atâtŭ de désă, câtŭ numai rumpêndu-o paşŭ de paşŭ ne putemŭ face drumŭ prin elŭ şi culege de pe elŭ ródele adevĕrului.

Multŭ s'a vorbitŭ şi scrisŭ la noi despre vechile nóstre aşeḑăminte bisericescĭ, dintre carĭ despre unele ne-aŭ rĕmasŭ numaĭ nisce urme istorice slabe, éră altele le mai avemŭ şi astăḑĭ.

Tóte aşeḑămintele aceste însă nu fură încă până acum mai de locŭ studiate şi lămurite nicĭ în originea, nicĭ în natura lorŭ. Putemŭ să ḑicemŭ, că din punctulŭ acesta de vedere încă nu aŭ mai nicĭ o literatură.

Paguba, ce ne-o a pricinuitŭ şi ne-o pricinuesce scăderea acésta, a fostŭ, putemŭ ḑice, însemnată. Căcĭ mai întâiŭ, ce atinge trecutulŭ, în mersulŭ desvoltării nóstre bisericescĭ a produsŭ o nesiguritate şi o confusiune păgubitóre. Necunoscêndŭ natura şi originea multora din aşeḑămintele nóstre bisericescĭ, în programulŭ nostru de acţiune n'amŭ pututŭ deosebi deplinŭ nicĭ cândŭ, ceea ce este conformŭ consciinţeĭ nóstre publice despre biserică, de ceea ce este împotriva aceleĭ consciinţe. Mai departe neorientaţĭ în natura aşeḑămintelorŭ bisericescĭ şi în originea lorŭ nu odată amŭ căḑutŭ în unŭ amestecŭ naivŭ şi bizarŭ alŭ instituţiunilorŭ bisericescĭ, aşa câtŭ în acte istorice ni-s'a întîmplatŭ, de eramŭ în credinţa, că ne luptămŭ pentru o instituţiune resăritenă, care în faptă însă era apusană, şi sub pretestulŭ, că respingemŭ o instituţiune apusană, respingeamŭ instituţiuni curatŭ resăritene. Totŭ asemenea ne însufleţiamŭ pentru instituţiunĭ bisericescĭ, carĭ nu eraŭ resultatulŭ desvoltării spontanee a bisericeĭ nóstre în conformitate cu principiile profesate dela încreştinarea nóstră, ci chiarŭ dimpotrivă eraŭ instituţiunĭ vîrîte în biserica nóstră de străinĭ cu planŭ străinŭ de scopulŭ, ce trebuia să-lŭ aibă biserica românéscă. Éră vîrfŭ la tóte le-a pusŭ împrejurarea, că în urma nesiguranţeĭ şi confusiunĭ acesteia nu odată amŭ greşitŭ tare de o parte în preţuirea prea puţină a bărbaţilorŭ nostri în adevĕrŭ meritaţĭ pentru desvoltarea instituţiunilorŭ nóstre bisericescĭ, éră de alta în preţuirea prea mare a celorŭ conduşĭ mai multŭ de veleităţi şi connivenţe faţă cu ce era popularŭ, ca să nu mai amintimŭ, cum nu odată instituţiunĭ salutare, practice, şi chiarŭ pentru aceea de valóre, aŭ ajunsŭ la noi odióse, pe cândŭ de altă parte şĭ-aŭ câştigatŭ simpatia nóstră instituţiunĭ mai fără de nicĭ o valóre morală.

Tóte aceste suntŭ apoĭ pricina, că mersulŭ desvoltărĭl nóstre bisericescĭ în unele priviuţe este şi în presente încetŭ, nesigurŭ, confusŭ, oscilătoriŭ între adevĕrŭ şi falsitate, câte odată împedecatŭ de elementele cumpĕtate, câte odată de cele esaltate, fără programŭ definitŭ, fără axiome ridicate preste orĭ ce îndoélă, ceea ce apoĭ face cu putinţă ivirea ideilorŭ şi a planurilorŭ şi celorŭ mai radicale şi negenate, şi totuşĭ cu speranţă de triumfŭ.

* * *

Între tóte bisericele din resăritŭ nicĭ una nu are unŭ trecutŭ aşa variatŭ şi întreruptŭ în cursulŭ sĕŭ ca biserica românéscă de sub coróna Sfîntuluĭ Ştefanŭ. Ritulŭ grecescŭ şi multe instituţiunĭ antice orientale ne arată cu siguritate celŭ puţinŭ atâta, că în timpurile, din carĭ nu avemŭ mai nicĭ o urmă despre viaţa eĭ, ea a fostŭ în legătură cu biserica resăritului, şi de spiritulŭ acesteĭ bisericĭ a fostŭ pĕtrunsă şi ea. A venitŭ după aceea epoca domnirĭĭ calvinescĭ. Pe timpurile aceste şi dacă biserica resăritului preste totŭ n'ar fi căḑutŭ în stagnarea, letargia şi amorţéla aceea, ce o caracterisézăastăḑĭ, biserica românéscă de sub coróna Sfîntuluĭ Ştefanŭ nu ar fi pututŭ face nicĭ unŭ progresŭ, fiindŭ că şĭ-a perdutŭ cu totulŭ independinţa canonică, şi a ajunsŭ supusă uneĭ bisericĭ de altă credinţă, bisericeĭ calvinescĭ. Perioda acésta a ţinutŭ mai unŭ vécŭ şi jumĕtate. Presiunea făcută asupra bisericeĭ românescĭ din partea Calvinilorŭ în perioda acésta destulŭ de lungă, ca să-şĭ asimileze pe încetulŭ întregŭ spiritulŭ calvinescŭ în instituţiunĭ şi în credinţă, a fostŭ, putemŭ să ḑicemŭ, fórte intensivă, éră de altă parte puterea de resistinţă a bisericeĭ românescĭ aprópe nulă. Chiarŭ pentru aceea însă este destulŭ de stringentă deducţiunea, că biserica românéscă în urma uneĭ presiunĭ aşa îndelungate, cândŭ a scăpatŭ de sub presiunea acésta, n'a scăpatŭ decâtŭ infectată, dacă nu încărcată de instituţiunĭ calvinescĭ.

Împrejurarea acésta, credemŭ, că justifică de ajunsŭ de o cam datămai din punctŭ de vedere istoricŭ unŭ studiŭ şi o cercetare amĕnunţită asupra instituţiunilorŭ calvinescĭ din biserica românéscă.

* * *

Periodeĭ calvinescĭ a bisericeĭ românescĭ ĭ-a pusŭ capetŭ sfînta Unire cu biserica Romeĭ întîmplată la 1700 d. Chr.

Prin sfînta Unire însă biserica românéscă a întratŭ în atingere cu biserica catolică a apusuluĭ, carea făcuse progrese de totŭ marĭ în timpuliŭ celŭ lungŭ, până cândŭ biserica românéscă mai întâiŭ stagnase dimpreună cu tótă biserica resăritului, éră mai târḑiŭ ajunse sub despotismulŭ calvinescŭ. Contactulŭ eĭ însă cu biserica catolică a apusuluĭ n'a fostŭ contactulŭ storsŭ şi forţatŭ, ca în perioda calvinéscă cu calvinismulŭ, ci a fostŭ contactulŭ delicatŭ şi graţiosŭ, ce isvoresce din unitatea credinţeĭ. De unde de sine a urmatŭ, că din contactulŭ acesta nicĭ pe departe n'a pututŭ ieşi biserica nóstră încărcată de instituţiunĭ apusene şi póte străine de spiritulŭ eĭ, cum a trebuitŭ să iese încărcată de instituţiunĭ calvinescĭ din perioda contactuluĭ cu calviniĭ. Căcĭ preste totŭ alte urmărĭ are legătura produsă de caritatea născută din unitatea credinţeĭ şi altele cea produsă de forţă. Prin cea dintâiŭ se transplantă instituţiuniie în modŭ spontaneŭ, fiindŭ că se simte şi numai cândŭ şi unde şi încâtŭ se simte lipsa lorŭ. Prin cea din urmă însă, neesistândŭ altŭ regulatorŭ decâtŭ forţa, se transplantă instituţiunile fără de nicĭ o considerare la necesitate.

Presiunea îndelungată însă şi intensivă chiarŭ şi în natură are urmarea, că obiectulŭ presionatŭ încă câtva după încetarea presiuniĭ îşĭ mai conservă forma primită în urma presiuniĭ. Şi analogŭ stă lucrulŭ şi în viaţa socială. Instituţiunile întrate în unŭ corpŭ socialŭ în urma uneĭ presiunĭ îndelungate şi intensive din afară pe încetulŭ se aclimatiséza în corpulŭ socialŭ, câtŭ ele nicĭ după încetarea presiuniĭ nu perŭ.

În urma legiĭ acesteia a istorieĭ s'a întîmplatŭ în biserica nóstră, de şi după încetarea despotismuluĭ calvinescŭ, şi după schimbarea radicală a împrejurărilorŭ eĭ prin sfînta Unire, multe din instituţiunile calvinescĭ n'aŭ încetatŭ în biserica nóstră nicĭ după s. Unire, şi unele din ele ca şi concrescute cu biserica nóstră aŭ rĕmasŭ până în ḑiua de astăḑĭ.

Este împrejurarea acésta unŭ alŭ doilea motivŭ, ce justifică unŭ studiŭ şi o cercetare ori câtŭ de adâncă asupra instituţiunilorŭ calvinescĭ din biserica nóstră, şi încă acum o justifică din punctŭ de vedere nu numai istoricŭ, ci şi actualŭ juridicŭ.

* * *

Contactulŭ anticŭ firescŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ cu biserica resăritului, contactulŭ forţatŭ de mai târḑiŭ cu biserica calvină din Ardélŭ, şi în urmă contactulŭ plinŭ de iubire cu biserica apusuluĭ dela s. Unire încóce, arată, cumcă în totŭ resăritulŭ dóră singură biserica românéscă de sub coróna Sfîntuluĭ Ştefanŭ a fostŭ în o atingere aşa aprópe cu tóte cele treĭ bisericĭ marĭ ale creştinismuluĭ, cu catolicismulŭ apusanŭ, cu ortodoxismulŭ anticŭ resăritenŭ şi cu protestantismulŭ modernŭ. De unde în tótă fiinţa eĭ aŭ trebuitŭ să rĕmână urme de ale atingeriĭ acesteia.

Valórea internă a urmelorŭ acestora însă nu este de o potrivă. Căcĭ pe cândŭ cele ce le-a lăsatŭ anticulŭ ortodoxismŭ resăritenŭ şi catolicismulŭ apusanŭ, ca omogene cu însă-şi firea antică a bisericeĭ nóstre, n'aŭ alteratŭ esenţa eĭ întru nimicŭ, pe atunci cele ce le-a lăsatŭ protestantismulŭ sub forma calvină, în cea mai mare parte aŭ fostŭ străine de totŭ spiritulŭ domnitoriŭ şi caracteristicŭ din biserica nóstră. Cele dintâiŭ aŭ perfecţionat'o, cele din urmă aŭ denaturat'o. Cele dintâiŭ s'aŭ asimilatŭ uşorŭ cu natura bisericeĭ nóstre, cele din urmă aŭ rĕmasŭ până în ḑiua de astăḑĭ unŭ ce esoticŭ în biserica nóstră. Cele dintâiŭ nu aŭ lipsă de acomodare şi reformă principială, pe cândŭ cele din urmă pretindŭ o atare acomodare şi reformă, ca să nu conturbe armonia generală în biserică.

Étă alŭ treilea motivŭ, care justifică o selecţiune a instituţiunilorŭ calvinescĭ din biserica nóstră şi unŭ studiŭ şi o cercetare detaiată asupra lorŭ, ceea ce nu póte să nu producă lumină spre a ne puté mai bine orienta în prelucrarea programuluĭ de acţiune pentru viitoriŭ.

Până la sfînta Unire întîmplată la 1700 d. Chr. şi chiarŭ şi după s. Unire câtva timpŭ istoria bisericeĭ românescĭ din ţĕrile coróneĭ Sfîntuluĭ Ştefanŭ este destulŭ de întunecată. Cunóscemŭ în trăsăturĭ generale nevoinţele calvinescĭ de a calvini biserica românéscă. Ne lipsesce însă şi póte ne va lipsi pentru totdeuna cunoscinţa detaiată despre procesulŭ treptatŭ aiŭ nevoinţelorŭ ace-

stora, despre începutulŭ lorŭ şi punctulŭ lorŭ de culminaţiune, şi despre resultatulŭ lorŭ în toţi ramiĭ vieţeĭ bisericescĭ a poporuluĭ nostru. Clerulŭ românescŭ, copleşitŭ de ignoranţă, lipsitŭ de orĭ ce idealŭ şi netrecutŭ prin şcóla de luptă a cleruluĭ apusanŭ, n'a fostŭ capabilŭ, să opună nevoinţelorŭ calvinescĭ nicĭ cea maĭ mică resistinţă, ci fără scomotŭ şĭ-a plecatŭ capulŭ înaintea tuturorŭ umilirilorŭ, şi fără a simţi în sine palpitaţiunile uneĭ ambiţiunĭ nobile, a trecutŭ pe sub tóte furcile caudine ridicate de Calviniĭ. Perioda calvinismuluĭ n'a fostŭ pentru biserica nóstră o periodă de luptă, ci a fostŭ pentru Calviniĭ o periodă de triumfŭ neîntreruptŭ asupra bisericeĭ nóstre, unŭ triumfŭ fără glorie, căcĭ l'aŭ seceratŭ şi eĭ fără lupte.

Aci este apoĭ pricina, de istoria bisericeĭ românescĭ din totŭ timpulŭ acesta este aşa de întunecată. Istoria o formézĕ conflictulŭ, lupta ideilorŭ şi a intereselorŭ de totŭ soiulŭ. Unde nu e conflictŭ şi luptă, acolo nu e istorie. Nu putemŭ dară aştepta, să avemŭ o istorie limpedită şi luminată din timpulŭ, cândŭ biserica nóstră n'a purtatŭ nicĭ o luptă. Dacă biserica românéscă s'ar fi opusŭ cu demnitate şi bărbăţie atacurilorŭ calvinescĭ spre a o denatura, dacă ar fi purtatŭ o luptă pe viaţă şi mórte împotriva atacurilorŭ acestora, atuncĭ chiarŭ şi dacă ar fi căduţŭ în luptă, totuşĭ amŭ avé astădĭ o istorie destulŭ de frumósă a acelorŭ timpurĭ, şi urmele, ce le-a lăsatŭ Calvinismulŭ în biserica nóstră, le-amŭ puté cunósce şi studia uşorŭ. Cartagena a căduţŭ, însă a căduţŭ cu glorie, şi pentru aceea astădĭ ne e maĭ cunoscută istoria Cartageneĭ decâtŭ a bisericeĭ nóstre din epoca despotismuluĭ calvinŭ.

Fiindŭ că acésta însă nu s'a întîmplatŭ, studiulŭ urmelorŭ calvinescĭ în biserica românéscă devine fórte îngreunatŭ din causa puţinătăţiĭ simţite a datelorŭ istorice, carĭ deşi nu ne lipsescŭ cu totulŭ, suntŭ însă totuşĭ puţine pentru unŭ studiŭ, care singurŭ din ele voesce să ajungă la resultate sigure.

* * *

Pe lângă tótă puţinătatea datelorŭ istorice însă totuşi nu putemŭ dice, că ne este chiarŭ cu neputinţă a urmări pe altă cale influinţa calvinismuluĭ asupra instituţiunilorŭ bisericeĭ românescĭ. Nu o putemŭ acésta dice, fiindŭ că ne rĕmâne totuşĭ o altă cale destulŭ de sigură, pe care putemŭ ajunge la resultate destulŭ de frumóse, dacă numaĭ vomŭ sci merge pe ea. Şi calea acésta este calea comparaţiuniĭ instituţiunilorŭ nóstre bisericescĭ de o parte cu ale bisericeĭ rĕsărituluĭ, de altă parte cu ale bisericeĭ calvine din Ardélŭ în véculŭ alŭ 16-lea şi 17-lea. Făcêndu-o acésta cu una fiesce care instituţiune din biserica nóstră, dacă de o parte vomŭ puté enunţa cu siguritate ca resultatŭ, că acea instituţiune este străină de totŭ dreptulŭ bisericescŭ rĕsăriténŭ, practisatŭ şi în celealalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, de altă parte identitatea eĭ cu o asemenea instituţiune a bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ din véculŭ amintite va fi evidentă, atuncĭ credemŭ, că nu fără temeiŭ vomŭ puté deduce, că acea instituţiune s'a născutŭ în biserica nóstră sub influinţa calvinismuluĭ, deşi póte că ne lipsescŭ datele cu privire la timpulŭ şi modulŭ introduceriĭ eĭ în biserica românéscă.

Acesta va fi dară metodulŭ, ce-lŭ vomŭ urma în studiulŭ de faţă. Cum că unŭ atare metodŭ din firea luĭ nu póte fi uşorŭ de urmatŭ, credemŭ, că se póte vedé uşorŭ. Căcĭ maĭ întâiŭ se poftesce o cunoscinţă aprofundată a dreptuluĭ bisericeĭ rĕsăritene şi cu deosĕbire a instituţiunilorŭ bisericescĭ din celealalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, ceea ce nu este unŭ lucru uşorŭ, după ce e cunoscutŭ, câtŭ de sĕracă e literatura nóstră cu privire la obĭectulŭ acesta şi în celealalte ţĕrĭ locuite de Românĭ. [1]) De altă parte se poftesce o asemenea cunoscinţă a dreptuluĭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ din secululŭ alŭ şesespredecelea şi şeptespredecelea, cândŭ biserica românéscă din Ardélŭ a statŭ sub influinţa calvinismuluĭ. Acésta însă este şi maĭ greŭ, şi încă din motivele următóre.

Biserica calvinéscă din Ardélŭ, cândŭ s'a ivitŭ maĭ întâiŭ, nu s'a ivitŭ ca o societate bisericéscă provĕdută cu tóte instituţiunile de lipsă, însă deduse din principiile eĭ fundamentale de credinţă. Ci chiarŭ dimpotrivă ea încă şĭ-a desvoltatŭ instituţiunile numaĭ pe încetulŭ, căcĭ de-odată nicĭ ea n'a fostŭ capabilă a-şĭ crea instituţiunĭ congeniale şi conforme spiritului sĕŭ. Lungŭ timpŭ ea n'a fostŭ deplinŭ conscie de aceea, că cu ce instituţiunĭ trebue să fie provĕdută, ca să pótă dice, că s'a organisatŭ întru tóte în conformitate cu principiile sale de credinţă, aşa câtŭ întrégă organisaţiunea sa-ĭ fie o aplicare practică, fidelă şi consecuentă a principiilorŭ eĭ teoretice de credinţă. De unde însă dela sine urmézĕ, că influinţa calvinismuluĭ asupra instituţiunilorŭ bisericeĭ românescĭ este de a se căuta paralelŭ cu desvoltarea instituţiunilorŭ calvinescĭ.

Acéstă împrejurare însă îngreunézĕ metodulŭ scrutărĭĭ de totŭ tare, fiindŭ că de o parte paşŭ de paşŭ trebuesce urmărită evoluţiunea instituţiunilorŭ calvinescĭ în ceĭ doĭ seculĭ amintiţi, de altă parte, după ce seculiĭ aceştia suntŭ seculiĭ evoluţiuniĭ primordialĭ aĭ bisericeĭ calvinescĭ, urmézĕ dela sine, că în privinţă istorică aceştĭ doĭ seculi aĭ bisericeĭ calvinescĭ suntŭ maĭ puţinŭ lămuriţĭ şi limpediţĭ.

Greutăţile aceste inevitabile în metodulŭ nostru trebuescŭ să ne impună óre care reservă în enunţarea resultatelorŭ şi o modestie óre care în aranjarea deducţiunilorŭ.

Sperămŭ însă, că Dumnedeŭ va lăsa, ca după noĭ să vină alţiĭ, carĭ dispunêndŭ de mijlóce maĭ multe ca noĭ, să pótă revĕrsa maĭ multă lumină în drumulŭ acesta greŭ de umblatŭ. Noĭ ne vomŭ mulţămi cu aceea, că amŭ făcutŭ o încercare modestă, ca să nu dicemŭ timidă, de a arunca puţină lumină preste cestiunea acésta atâtŭ de întunecată, carea însă chiarŭ pentru aceea multŭ a contribuitŭ la confusiunea aceea de ideĭ sinistre cu privire la instituţiunile nóstre bisericescĭ, ce în parte maĭ esistă şi astădĭ.

* * *

Vomŭ considera deci urmândŭ metodulŭ indicatŭ pe rîndŭ instituţiunile nóstre bisericescĭ, în carĭ după scrutărĭ serióse amŭ ajunsŭ la convingerea, că s'aŭ născutŭ sub influinţa calvinismuluĭ. Cetitoriĭ binevoitorĭ vorŭ judeca, întru câtŭ convingerea nóstră este basată orĭ nu.

(Va urmá).

[1]) În sînulŭ bisericeĭ gr. orientale românescĭ nu ne este cunoscutŭ ceva opŭ juridico-canonicŭ de valóre afară de Compendiulŭ de dreptulŭ canonicŭ de Şaguna şi încă vre-o câteva scrierĭ maĭ micĭ ale luĭ, carĭ pe lângă aceea, că suntŭ fórte neperfecte, în multe privinţe suntŭ şi arbitrare, éră din România unŭ: *„Cursŭ de dreptŭ bisericescŭ“* tradusŭ fórte rĕŭ de pe limba ruséscă de Silvestru Bălănescu Episcopulŭ Huşilorŭ.

Regina.

De Fridericŭ Dolch.
(Continuare.)

Bĕtrânulŭ îşĭ strîngea mânile de frunte şi privia ca unŭ nebunŭ în urma luĭ Werner. „Dumnedeule,“ dise, „ce am făcutŭ? De ce nu mĭ-am ţinutŭ gura? De ce am scocioritŭ istoria aceea veche, preste care crescuse deja ierbă? Elŭ se duce cu medalionulŭ, şi în sfârşitŭ vorŭ veni şi-mĭ vorŭ lua copila — şi — dle Werner,“ strigă ca ieşitŭ din fire, „pentru sângele luĭ Christosŭ, dă-mĭ medalionulŭ înderĕptŭ.“ Păşi apoĭ câtiva paşĭ clătinându-se, ĕră apoĭ căduse la pămîntŭ ca trăsnitŭ.

Regina se întórse preste puţinŭ acasă şi găsi pe bĕtrânulŭ leşinatŭ. La strigătele eĭ grăbiră câţiva vecinĭ, ilŭ duseră în casă şi cercară, să-lŭ aducă în orĭ. Cercară óre întregĭ, şi maĭ pe urmă dădu bĕtrânuluĭ semne de viaţă. Ambrosiŭ îşĭ deschise ochiĭ, dar nu recunoscu pe nimenĭ din ceĭ din jurulŭ sĕŭ, şi mediculŭ sosindŭ şi visitându-lŭ declară, că pe bĕtrânulŭ l'a lovitŭ guta, şi că loviturile se potŭ repeţi. Se depărtă, după ce maĭ făcuse nisce dispositiunĭ. Ceĭalaltĭ încă se duseră, şi numaĭ o vecină maĭ rĕmase, pentru ca să mângăie pe Regina şi să-ĭ stea într'ajutoriŭ în grijirea bolnavuluĭ.

În aceea-şĭ dupăamédă porni dela loculuĭ de debarcare din Stock o luntriţă, în care şedeaŭ doĭ bărbaţĭ, şi luneca repede în direcţiunea către insula domnéscă. Luntrariulŭ îşĭ desbrăcase peptariulŭ şi-şĭ resfrânse mânecile cămeşiĭ, rîdea şi povestia neîncetatŭ vislându, dar numaĭ din cândŭ în cândŭ putea să scótă vre unŭ cuvîntŭ din gura bĕtrânuluĭ domnŭ orĭ să-ĭ provóce unŭ surisŭ uşorŭ. Din ce în ce se făcu şi luntrariulŭ totŭ maĭ rarŭ în vorbă, şi maĭ pe urmă se opri conversarea de totŭ.

„La naiba, dar ce grozavă e arşiţa!“ dise luntrariulŭ după o pausă şi-şĭ şterse cu mâneca sudorile de pe frunte. „O adevĕrată binefacere e a puté petrece aolo în umbra insuleĭ domnescĭ. Rĕmâĭ în ospetărie preste nópte, dle profesorŭ, orĭ voescĭ, să te ducŭ de sară înderĕptŭ?“

„La totŭ casulŭ mĕ întorcŭ,“ rĕspunse Steinhausen, „şi de cumva n'aĭ grabă, poţĭ, să mĕ aştepţi cu luntriţa. Voiŭ să facŭ numaĭ o preumblare, căcĭ pădurîcea umbrósă îmĭ place, şi am petrecutŭ deja óre întregĭ într'însa.“

„Firesce, aspectulŭ e frumosŭ de acolo,“ întări Vincenţiŭ. Am statŭ deja de multe orĭ de-asupra pe stîncă orĭ de desubtŭ lângă ţĕrmŭ şi am privitŭ la munţiĭ vineţiĭ. Abia îmĭ puteam deslipi ochiĭ de eĭ. Aurulŭ şĭ argintulŭ de l'aşĭ avé, care sclipesce acolo în peşterile de desubtulŭ pămîntuluĭ, aşĭ avé destulŭ pe tótă viaţa. Dar peşterile nu le găsescĭ aşa uşorŭ, şi pe comorile vrăjite nu poţĭ pune uşorŭ mâna, că piticiĭ, carĭ nu potŭ suferi pe ómenĭ, le ţinŭ bine ascunse. — Pagubă, că acestea suntŭ numaĭ poveştĭ,“

continuă rîdêndŭ cu amărăcinne. „De ar fi adevĕrate tóte poveştile acestea, de multŭ aşĭ fi omŭ bogatŭ, căcĭ curajŭ aşĭ avé şi m'aşĭ prinde cu piticiĭ şi chiarŭ şi cu draculŭ. Parcă ţĭ-am spusŭ deja odată, dle profesorŭ, că înainte de asta cu multe sute de ani colo la Chieming s'a cufundatŭ în lacŭ unŭ castelŭ regescŭ minunatŭ. Acolo în adâncime locuescŭ şi acum némurĭ strălucite, şi în timpurĭ anumite se aude din lacŭ musică serbătorésca, şi se vede în apă o scară de marmoră cu îngrăditură de aurŭ. Celŭ ce vede scara şi cutézá, să se bage în adâncime, acela se înalţă cu aurŭ şi argintŭ. De multe orĭ am umblatŭ pe acolo, dar nicĭ odată n'am vĕdutŭ scara cu îngrăditura de aurŭ. — Pe insula domnéscă umblă nóptea pe la dóuĕ spre dece o nălucă, unŭ călugărŭ. Celŭ ce are curajulŭ, să-lŭ agrăéscă, aceluia îĭ arată locurile, în carĭ zacŭ comorĭ marĭ îngropate. De multe orĭ l'am pânditŭ. Banĭ trebue să-mĭ câştigŭ, mĭ-am gânditŭ, dacă nu într'altŭ chipŭ, măcarŭ şi cu ajutoriulŭ draculuĭ.“

Steinhausen clătina din capŭ. „Fie-ţĭ rusine,“ dise seriosŭ. „Aşa de lacomŭ de banĭ nu gândiam, să fiĭ. Crede-mĕ, că bogăţia singură nu te-ar face fericitŭ.“

„Dar nicĭ nefericitŭ,“ replică flăcăulŭ cu unŭ rîsetŭ scurtŭ. „Dtale îţĭ e uşorŭ, să grăescĭ aşa, dle profesorŭ! Dta eştĭ omŭ bogatŭ, şi ce sciŭ bogaţiĭ despre lipsă şi miserie, şi cum se simţesce omulŭ sĕracŭ, cândŭ nu mai scie, cum să scape? De aşĭ fi bogatŭ, nicĭ eŭ nu m'aşĭ lamenta, ci aşĭ fi veselŭ şi pururea voiosŭ.“

„Eştĭ unŭ nebunŭ,“ îĭ dise Steinhausen, „dacă-ţĭ închipuescĭ, că bogaţiĭ toţĭ suntŭ fericiţĭ. Bogatulŭ, care a trăitŭ în vrăjmăşie cu Dumnedeŭ şi cu lumea şi zace bolnavŭ, e maĭ sĕracŭ decâtŭ cerşitoriulŭ celŭ maĭ sĕracŭ, ĕră sĕraculŭ, care are numaĭ braţe sănĕtóse şi conscienţă liniştită, trăesce maĭ voiosŭ şi maĭ fericitŭ, decâtŭ dacă ar avé bogăţiĭ nemĕsurate. Şi nu este óre în viaţă afară de sĕrăcie încă destulă miserie, care se póte descărca preste celŭ bogatŭ întocmaĭ ca şi preste celŭ sĕracŭ, şi împotriva căreia nu-lŭ póte scuti tótă bogăţia luĭ? — Dar ajungă atâta. Amŭ sositŭ, şi altcum încă vĕdŭ, că înzădarŭ îţĭ grăescŭ. Légă luntriţa şi aştéptă de pe partea mea colo în ospetărie, până mĕ întorcŭ.“ (Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2682—1894. (19) 2—3

Concursŭ.

La o staţiune de învĕţătóre dela şcóla română gr. cat. de fete din Blaşŭ devenită vacantă în forma sa se escrie concursŭ cu terminulŭ până în 10 Augustŭ a. c.

Emolumentele împreunate cu acestŭ postŭ suntŭ:

300 (treĭ sute) fl. v. a. eventualminte 200 (dóuĕ sute) fl. şi întrégă provisiunea în internatulŭ Vancea-nŭ de fete.

Dela acelea, carĭ vorŭ a reflecta la ocuparea acestuĭ postŭ, se recere, să-şĭ înainteze la Consistoriulŭ mitropolitanŭ în Blaşŭ suplicele lorŭ până la terminulŭ indicatŭ adjustate cu:

1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ,
2. Atestatŭ despre purtarea morală, şi
3. Că aŭ absolvatŭ cu succesŭ bunŭ întregŭ cursulŭ în o preparandie publică din ţară.

Blaşŭ, din şedinţa Consistorială ţinută în 10 Iulĭŭ 1894. **Ioanŭ M. Moldovanŭ,**
vicariŭ capitularĭŭ.

Nr. 129.—1894. (20) 1—1

Concursŭ.

Pentru anulŭ şcolarŭ 1894/5 suntŭ a se ocupa 10 stipendii à 50 fl., menite pentru eleve de părinţĭ maĭ lipsiţĭ de mijlóce şi adăpostite în internatulŭ şcóleĭ civile de fete a Asociaţiunii transilvane, carĭ stipendiĭ s'aŭ creatŭ din suma de 500 fl., votată Asociaţiunii cu acestŭ scopŭ de adunarea generală din anulŭ 1894 a institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Albina“ din Sibiŭ.

Pentru conferirea acestorŭ stipendiĭ se escrie concursŭ cu terminulŭ până la *25 Augustŭ 1894 n.*

Cererile aŭ a se înainta comitetuluĭ „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ“ instruite cu următórele documente:

1. Carte de botezŭ, în originalŭ saŭ în copie legalisată;
2. Testimoniŭ şcolasticŭ de pe semestrulŭ II alŭ anuluĭ şcolarŭ 1893/4;
3. Atestatŭ despre condiţiunea şi starea materială a părinţilorŭ.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiunii transilvane ţinută la 3 Maiŭ 1894.

I. Hannia membru comit. **Dr. V. Bologa** secret. II.

172 szám. (21) 1—1
1894. v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1888. évi 5293/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Pátria takarékpénztár javára szancsali Albert Elek és társai ellen 200 frt — kr s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt 779 frt — krra becsült *Albert Eleknél:* két bivalytehén és két tulok. *Borbát Todornál:* hat szekér széna, egy ½ éves tinó, 1 disznó ól, egy szekér. *Fratilla Juonnál:* 200 véka tiszta buza, 8 szekér szénából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1267/1894 számu végzése folytán 200 frt — kr tőkekövetelés, ennek 1887. évi Deczember hó 7 napjától járó 6% kamatai és pedig összesen 22 frt 65 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Szancsalon a községi irodánál leendő eszközlésére 1894. évi Julius hó 28-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107 és 108. §-a értelmében, készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1894. évi Julius hó 10-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehjtó.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 23—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 14—26 **Timisióra-Fabricá**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţiri întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

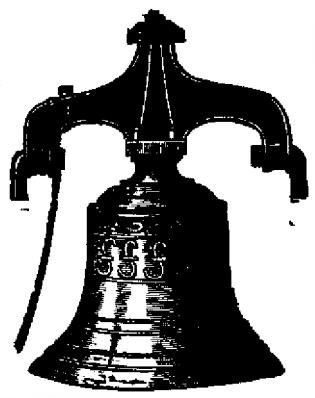

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ. **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 28 Iuliŭ 1894. Numĕrulŭ 32.

Guvernulŭ şi Românii.

„Fost'aĭ, vint'aĭ. Rĕmânemŭ, cum amŭ maĭ fostŭ.“

Étă resultatulŭ călĕtorieĭ ministruluĭ de interne Hieronymi prin Ardealŭ.

O lună înainte s'a predisŭ de astronomĭ şi meteorologĭ marele evenimentŭ.

Buletinele se publicaŭ şi prin foile din Viena şi prin cele din străinătate.

Ĕră ca lumea să fie informată, că strălucitulŭ guvernŭ, care prin proiectele sale bisericescĭ a ridicatŭ Ungaria în fruntea ţĕrilorŭ civilisate, precum făcuse Baross cu zonele, acum voesce să se apuce de unŭ lucru nu maĭ puţinŭ însemnatŭ, de a ridica Ungaria în fruntea ţĕrilorŭ, în carĭ domnesce adevĕrata şi deplina libertate, fără considerare la nemŭ, limbă orĭ religiune.

Şi a sositŭ ḑiua mărĕţă.

În presara plecărĭĭ ministruluĭ Hieronymi se întrunesce sfatulŭ ministrilorŭ, şi se statorescŭ enunciaţiunile, la carĭ cu încordare priviaŭ ochiĭ uneĭ lumĭ întregĭ.

Cu merindea acésta în buzunarŭ plécă ministrulŭ şi graţie puterĭĭ deja recunoscute a vaporuluĭ sosesce în Clusŭ.

Şi cu asta se începe opera mărĕţă.

Cluşenĭĭ îlŭ bineventézĕ pe minstru ca pe *aprigulŭ înfrîntătorŭ alŭ naţionalităţilorŭ* şi ca pe *apĕrătoriulŭ libertăţilorŭ publice*.

Ministrulŭ rĕspunde, că a venitŭ, să studieze cestiunea română, care este de óre care însemnătate, apoĭ îĭ laudă pe Clușenĭ, carĭ înainte de asta cu dóuĕ lunĭ în numele *dreptuluĭ*, alŭ *libertăţiĭ* şi alŭ *cultureĭ* îĭ atacaŭ pe Românĭĭ *acusaţĭ*, carĭ şi în China ar fi fostŭ respectaţĭ, câtă vreme erauŭ traşĭ la rĕspundere înaintea judecăţiĭ.

Cu acéstă întroducere a mărĕţeĭ sale misiunĭ a mersŭ ministrulŭ la Cojocna, ca acolo să-şĭ facă declaraţiunile sale, statorite în conţelegere cu colegiĭ sĕĭ din ministeriŭ.

Şi ce a ḑisŭ?

A ḑisŭ, ce-a maĭ ḑisŭ. A repetitŭ, ceea ce declarase la Hatzfeld, că nu stă nimenĭ de vorbă cu susţinĕtoriĭ programuluĭ naţionalŭ românescŭ, că totŭ, ce se póte face, este reducerea censuluĭ din Ardealŭ, şi că de întocmirea administraţiuniĭ cu respectŭ la individualitatea etnică a poporaţiuniĭ nicĭ vorbă nu póte să fie.

Şi cu atâta a părăsitŭ Cojocna în convingerea, că acum cestiunea românéscă e resolvată celŭ puţinŭ de jumĕtate. Şi s'a aflatŭ vestitulŭ fişpanŭ din celŭ maĭ vestitŭ comitatŭ din Ungaria, din Dicsŏ-Szt.-Márton, care l'a felicitatŭ pe ministru, fiindcă prin declaraţiile sale a băgatŭ gróză în Românĭ.

Dela Cojocna la Deeşŭ, Gherla, Bistriţa, Turda, Sibiŭ, Alba-Iulia şi Deva.

Pretutindenea *toaste:* toaste pentru unulŭ şi altulŭ; toaste ghióbe şi neghióbe, verḑĭ şi uscate, — în sfârşitŭ *toaste*.

Cu unŭ cuvîntŭ: îndoélă nu maĭ e, că cestiunea română se deslégă.

Ḑiarele inspirate vorŭ bucina lumiĭ, că ministrulŭ s'a convinsŭ, că cestiunea românéscă nicĭ nu esistă, că Românĭĭ în marea lorŭ maĭoritate suntŭ mulţămiţĭ, că numaĭ câţiva agitatorĭ turburăŭ poporulŭ, pe carĭ lipsă este a-ĭ înfunda în temniţĭ de dragulŭ poporuluĭ, că în consecinţa Europa nu are cuvîntŭ de a se nelinişti de sórtea poporuluĭ românescŭ.

Rapórtele foilorŭ inspirate vorŭ avé însă unŭ defectŭ. Ele nu vorŭ înşira de sigurŭ numĕrulŭ acelorŭ Românĭ, carĭ aŭ grăbitŭ întru felicitarea ministruluĭ, nicĭ pe alŭ acelora, carĭ s'aŭ declaratŭ mulţămiţĭ cu stările actuale, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ pe alŭ acelora, carĭ aŭ fostŭ mulţămiţĭ cu declaraţiile domnuluĭ ministru. Pentru că nicĭ uscăturile acele, carĭ nu s'aŭ sfiitŭ a se presenta înaintea ministruluĭ, n'aŭ avutŭ curajulŭ, să ḑică, cumcă bine este aşa, cum este, şi că nu ar fi lipsă de unŭ sistemŭ cu totulŭ noŭ de guvernare.

Apoĭ spre luminarea şi linişterea lumiĭ culte ar fi bine, să maĭ facă foile inspirate încă o statistică. Ar fi de lipsă nesmintitŭ, să facă o statistică despre dobitócele cornute şi necornute, despre pesciĭ şi sburătórele, despre rumegătórele şi cele cu unghiile crepate, despre vinarsurile, cognacurile şi liqueururile, vinurile şi champagnele şi altele multele, ce s'aŭ jertfitŭ pentru resolvarea câtŭ se póte maĭ deplinită a cestiuniĭ românescĭ. Nu este adecă îndoiosŭ, că nisuinţa spre împăcarea Românilorŭ va fi fostŭ cu atâtŭ maĭ per-

Feuilleton.

Palavre

de B.

(Unŭ visŭ de palavragiŭ. — Enciclica papală II. — Ioanŭ Broju, apologetulŭ sesonuluĭ de crastaveţĭ. — Răcórea cea înfiorătóre dela Canosa.)

Termometrulŭ din chilia mea arată 25° Celsius, ér afară, — bine înţelesŭ la *umbră*, — 32·5 Celsius.

Eŭ eram întinsŭ pe o canapea îmbrăcată cu pânză cerată. Sudorile curgeauŭ din mine rîu. Ochiĭ îmĭ eraŭ înpăingenaţĭ. Prin fantasie mi-se presentaŭ chipurĭ înfiorătóre, de mórte — prin căldură şi sudorĭ.

Deodată bate cineva la uşe, şi întră — nemilosulŭ nostru redactorŭ.

Şi fără a-mĭ lăsa macarŭ timpŭ, ca să mĕ punŭ în positură şi să — mĕ ştergŭ de sudorĭ, se rĕstesce asupra mea: Bine, ce trĕbă-ĭ asta? De ce nu maĭ scriĭ? Nu veḑĭ, că inotămŭ în sesonulŭ de crastaveţĭ? — Pe numĕrulŭ, ce vine, fără smintélă să am nisce „Palavre“.“

Şi cu asta s'a dusŭ. Ér eŭ m'am trântitŭ acolo, de unde mĕ sculasem.

„Dar ce să sciŭ scrie?“ — mĕ întrebam pe mine însu-mĭ. „Ce ideĭ să apucŭ de piciorŭ? Ce idee? În temperatură de 25° ideĭ?“

Astfelŭ mĕ siliamŭ a medita. Pentru că redactorulŭ nostru e omŭ poravĕ. Elŭ nu cunósce efectele căldurĭĭ. Elŭ şi la căldură de 25° e în stare, să mediteze asupra — *morţiĭ lui Carnot*.

Şi pe cândŭ mĕ nisuiam a medita şi a afla ceva obiectŭ de „Palavre“, aţipiiĭ şi avuĭ unŭ — visŭ.

Îmĭ rĕmăsese adecă în fantasie vorba redactoruluĭ: „Nu veḑĭ, că inotămŭ în sesonulŭ de *crastaveţĭ?*“

Am visatŭ crastaveţĭ! Şi dintre crastaveţĭ atrase asupra sa atenţiunea mea maĭ vîrtosŭ unulŭ, care crescea vĕḑêndŭ cu ochiĭ, şi se îngroşa, şi se neteḑia, şi se rotunḑia, şi acu era ca unŭ dovleacŭ, acu ca unŭ bostanŭ, acu ca unŭ . . . . . maĭ sciŭ eŭ ce . . . . . şi, o minune! . . . . . începu a lua forme omenescĭ . . . a-şĭ face toaleta şi . . a se pune la o masă . . . . a lua péna în mână şi a scrie unŭ articlu intitulatŭ *„Enciclica papală II.“* —

Crastavetele era — *„Ioanŭ Broju“*.

M'am trezitŭ. Obiectulŭ „palavreloruŭ“ era aflatŭ. O! visŭ de crastaveţĭ, — fiĭ blagoslovitŭ! M'aĭ scăpatŭ de gura redactoruluĭ!

* * *

Şi mĕ apucaĭ de cetitŭ. Înţelegŭ, mĕ apucaĭ, să cetescŭ articlulŭ „Enciclica papală II“ din numĕrulŭ 73 alŭ „Telegrafuluĭ Românu“.

Nu-ĭ îndoélă, articlulŭ era fórte interesantŭ. Cum se şi putea altfelŭ, cândŭ l'a scrisŭ *Ioanŭ Broju*, celŭ ce a maĭ scrisŭ treburĭ de aste, şi celŭ ce cu studiulŭ sĕŭ asupra infalibilităţiĭ a mişcatŭ în grópă pe Fotie şi Mihailŭ Cerulariŭ?

Dar cu tóte aceste în căldură de 25° nicĭ chiarŭ domnulŭ Broju nu póte să fie destulŭ de interesantŭ. Articlulŭ întregŭ nu-lŭ putuĭ ceti. Am cetitŭ decĭ numaĭ pasage. Însă eraŭ fórte interesante.

Ca nu cumva cetitoriĭ să mĕ timbreze de egoistŭ, voiŭ reproduce aicĭ aceea, ce mĭ-a succesŭ mie a ceti, spunêndŭ şi observările, ce eŭ le făceam cetindŭ.

Étă:

„Ca „locţinĕtorŭ alŭ Atotputerniculuĭ Dumneḑeŭ“, după cum îĭ place a se numi, papa nu póte să se simtă mulţămitŭ în inima si sufletulŭ sĕŭ, vĕḑêndŭ, că pe suprafaţa

fectă, cu atâtŭ mai însufleţită, căldurósă şi intimă, cu câtŭ mai mare a fostŭ succesulŭ activităţii pe terenulŭ amintitŭ.

Noi nu ne îndoimŭ, că în direcţiunea acésta s'a şi desvoltatŭ zelulŭ posibilŭ, şi ne pare şi mai bine, cà la Deeşŭ aŭ cooperatŭ în direcţiunea acésta şi treĭ ómenĭ de aĭ nostri. Dreptŭ aŭ avutŭ. Apoĭ cum? Totŭ eĭ sătuĭ şi noĭ totŭ flămânḑĭ, eĭ totŭ lângă ólele cu carne, ér noĭ totŭ cu plăcinte cu ştirŭ?

O vorbă ca o sută: împăcarea e pornită pe calea cea mai bună.

Cu noĭ nu stă nimenĭ de vorbă. Celŭ multŭ ni-se va reduce censulŭ electoralŭ, dar cercurile şi corupţiunile de până aci vorŭ rĕmâné şi mai departe.

Atunci ce ne rĕmâne nóuĕ de făcutŭ?

Aceea, ce aŭ făcutŭ Românii — uscăturile nu numĕră — în calea ministruluĭ Hieronymi. Să nu stămŭ niciĭ noi de vorbă. Să vedemŭ, cine are maĭ multŭ timpŭ de aşteptatŭ.

Poporulŭ românescŭ a răbdatŭ véculi, maĭ póte răbda, pentru că nĕcasurile l'aŭ oţelitŭ, şi pentru că a răbda este dedatŭ.

Va avé însă guvernulŭ timpŭ de aşteptatŭ? Nu credemŭ. Interesulŭ monarchieĭ şi alŭ ţĕreĭ cere imperiosŭ, ca consolidarea şi pacea internă să se facă.

Nu o va face guvernulŭ acesta? Asta o scimŭ. Dela nisce liberalĭ-sectarĭ niciĭ nu aşteptămŭ aşa ceva.

O va face însă unŭ altŭ guvernŭ, unŭ altŭ partidŭ, care aḑĭ încă nu e, care însă este în nascere, o va face unŭ partidŭ creştinŭ-conservatorŭ, compusŭ din elementulŭ avitică magiarŭ alŭ patrieĭ şi din naţionalităţi, ér nu din nisce gimnasticĭ politicĭ, renegaţi şi jidovĭ speculanţi.

Noi să aşteptămŭ, pentru că maĭ avemŭ timpŭ.

Ér luĭ Hieronymi de rĕmasŭ bunŭ să-ĭ maĭ spunemŭ odată:

„Fost'aĭ, vint'aĭ. Rĕmânemŭ, cum amŭ maĭ fostŭ.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cu plăcere constatămŭ, că consciinţa catolică s'a redeşteptatŭ şi în Ungaria, şi catoliciĭ nu vorŭ să capituleze înaintea reformelorŭ radicale ale guvernuluĭ din Budapesta. După congresulŭ catolicŭ din Pojonŭ, în care s'aŭ desvoltatŭ principiile lupteĭ defensive, ce are să o pórte fiiĭ ceĭ credincioşi aĭ bisericeĭ catolice pentru credinţa şi tradiţiunile creştinescĭ, suntŭ prospecte de a se convoca în curêndŭ încă dóuĕ congrese catolice, unulŭ la Beszterczebánya, unde episcopulŭ a chematŭ pe 23 şi 24 a c. clerulŭ diecesanŭ la exerciţii spirituale spre a-ĭ pregăti şi întări pentru lupta, ce aşteptă biserica în viitoriŭ, şi a se consulta cu eĭ în cestiunea congresuluĭ, éră altulŭ la Győr. Ce relaţiuni domnescŭ între guvernulŭ actualŭ şi între clerulŭ catolicŭ, se póte conchide şi din faptulŭ, că cercetându ministrulŭ Hieronymi pe la începutulŭ l. c. părţile de susŭ ale ţĕreĭ spre a constata daunele causate prin esundarea rîuluĭ Vág, preoţimea s'a abstinutŭ dela tóte manifestările şi ovaţiunile aranjate în onórea ministruluĭ. Ne mirămŭ, că o parte a cleruluĭ catolicŭ din Transilvania face ovaţiuni membruluĭ unuĭ cabinetŭ, care a făuritŭ până acum atâte legĭ inimice bisericeĭ.

Roma.

După ḑiarulŭ catolicŭ „Univers“ din Paris maĭ multe foĭ aducŭ scirea, că Sfinţia Sa ar lucra la o nóuă enciclică pentru unirea bisericeĭ orientale desbinate şi la instituirea uneĭ congregaţiuni de cardinalĭ, carĭ să promoveze unirea. Scirea acésta se desminte oficiosŭ declarându-se: 1. Că încă de pe timpulŭ pontificeluĭ Piŭ IX esistă în Roma o congregaţiune de propagandă deosebită, şi aşa nu e lipsă, să se institue alta; 2. după ce în ultima epistolă apostolică Sfinţia Sa tractézĕ destulŭ de pe largŭ cestiunea uniriĭ bisericeĭ orientale, nu este de lipsă, să publice o nóuă enciclică.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pe cândŭ ministrulŭ Hieronymi percurge Ardéluluĭ fără a afla vre-unŭ românŭ cu trecere, care să stea cu elŭ de vorbă, membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ suntŭ citaţi, să-şi încépă suferirea pedepselorŭ în temniţă, la care l-a osinditŭ sentinţa juraţilorŭ din Cluşŭ. *Slabe semne de pacificare!*

Noulŭ ministru de agricultură, contele Festetich Andor, a depusŭ juramîntulŭ înaintea Maĭestăţiĭ Sale în Ischl, fiindŭ de faţă şi ministrulŭ preşedinte Wekerle, căpitanulŭ de gardă contele Pálffy şi secretariulŭ de statŭ Tarkovich.

După ḑiarulŭ vienezŭ „Montags-Revue“ maĭ multe ḑiare aducŭ scirea, că ministrulŭ de esterne contele Kálnoky la tómnă se va retrage din postulŭ sĕŭ. Causa retrageriĭ ar fi resensulŭ provocatŭ în Ungaria pentru amesteculŭ ministruluĭ de esterne în afacerile interne ale Ungarieĭ în cestiunea căsătorieĭ civile şi a ultimeĭ crise ministeriale. „N. W. Tagblatt“ ḑice, că póte afirma positivŭ, cumcă ministrulŭ Kálnoky nu are de cugetŭ, să se retragă, şi că cercurile normative din Viena şi Budapesta nu sciŭ nimicŭ despre eventuala retragere a ministruluĭ comunŭ de esterne.

Francia.

Camera a începutŭ în 17 a c. desbaterea asupra proiectelorŭ de legĭ în

---

pământuluĭ esistă şi alţĭ creştinĭ, carĭ nu staŭ sub sceptrulŭ sĕŭ absolutisticŭ.“

Va să ḑică — mĭ-am ḑisŭ eŭ — după Broju, celŭ dintâiŭ autocratŭ absolutisticŭ este Dumneḑeŭ, ér alŭ doilea — Papa.

„De aicĭ tendenţa veche de a face proselitismŭ.“

Adecă tendenţa Papilorŭ de a aduce pe toţi creştiniĭ la biserica luĭ Christosŭ este *proselitismŭ.*

„În privinţa acésta putemŭ deosĕbi treĭ perióde: E unŭ timpŭ, cândŭ papiĭ, favorisaţi de împrejurări, aveaŭ mare putere luméscă. La cuvîntulŭ lorŭ se mişcaŭ armate marĭ . . . . Canosa va rĕmâné în privinţa acésta mărturia cea mai înfiorătóre despre voinţa şi puterea, ce a avutŭ papismulŭ.“

Domnulŭ Broju uĭtă o periodă. Uĭtă perioda papilorŭ-martirĭ, carĭ făceaŭ proselitismulŭ cu esemplulŭ lorŭ, dându-şi sufletulŭ pentru oĭ. Să-lŭ vĕdŭ eŭ pe domnulŭ Broju *spînḑuratŭ* — pentru credinţa sa ortodoxă, apoĭ *după aceea* fiĭ permitŭ, să scrie în „Telegraful Român“. Colónele „Uniriĭ“ *niciĭ după aceea* nu i-le deschidŭ.

„În perioda aceea mijlócele papilorŭ era puterea brachială, care o esercitaŭ să aducă sub sceptrulŭ Romeĭ biserica orientală şi nu cruţaŭ nimicŭ din acelŭ mijlocŭ.“

Eŭ lasŭ, să mi-se administreze de atâtea orĭ *25,* despre câţi orientalĭ îmĭ va arĕta domnulŭ Broju, că aŭ fostŭ aduşi la biserica catolică cu puterea brachială a Papilorŭ. Dar dacă n'o dovedesce, apoĭ îmĭ cerŭ şi eŭ în schimbŭ dreptulŭ, să-ĭ administrezŭ domnuluĭ Broju *manu propria* numaĭ — odată 25.

„Vĕḑêndŭ în fine, că puterea papismuluĭ scade, că popórĕle se luminézĕ, cu tóte că papismulŭ se puse contra curentuluĭ sciinţelorŭ şi că domniĭ şi principiĭ îlŭ abandonézĕ, pe la finea secluluĭ alŭ XVI îşĭ desvoltă papismulŭ activitatea proselitistică în părţile orientuluĭ.“

Din pasajulŭ acesta numaĭ atâta am *vĕḑutŭ,* că n'am *vĕḑutŭ,* că cine a *vĕḑutŭ,* „că puterea papismuluĭ scade, că popórĕle se luminézĕ, cu tóte că papismulŭ se puse contra curentuluĭ sciinţelorŭ“. Am *vĕḑutŭ* maĭ departe, că dlŭ Broju niciĭ până în ḑiua de aḑĭ n'a *vĕḑutŭ,* ceea ce tótă lumea a *vĕḑutŭ,* că papiĭ nu s'aŭ pusŭ contra curentuluĭ sciinţelorŭ, ci din contră aŭ fostŭ pururea mecenaţiĭ şi cultivatoriĭ neîntrecuţi aĭ sciinţelorŭ. În fine am maĭ *vĕḑutŭ* din cuvintele domnuluĭ Broju, că la sfârşitulŭ véculuĭ alŭ XVI orientulŭ era în butulŭ „crediuţeĭ sale curate şi limpede“ în nesciinţa cea mai mare, de vreme ce acolo şi-aŭ trimisŭ papiĭ misionariĭ sĕĭ, după ce popórĕle celealalte ale apusuluĭ se luminaseră şi nu maĭ ascultaŭ de misionarĭ.

„Secluluĭ XIX se caracterisézĕ în privinţa activităţiĭ proselitistice prin enciclicĭ.“

Ca şi cum enciclicele ar data numaĭ din seclulŭ acesta. Bieţiĭ papĭ! Naivĭ maĭ potŭ fi! Până la finea secluluĭ alŭ XVI lucră cu puterea brachială, cu armate, principĭ, cu Canosa. La finea secluluĭ alŭ XVI trimitŭ misionarĭ în orientŭ, şi în secluluĭ alŭ XIX ajungŭ — la nisce enciclice! Şi credŭ sĕrmaniĭ, că vorŭ putĕ birui cu asemenea arme „stînca curată şi limpede, ce o aveaŭ creştiniĭ ortodoxĭ“. O! Brojule! Brojule! de ce trĕbue geniulŭ tĕŭ să tînjéscă în colónele ânguste ale „Telegrafuluĭ“?

„Leo XIX-lea, unŭ bărbatŭ maĭ diplomaticŭ, a încercatŭ, să prindă în mréja sa maĭ întâiŭ pe slavĭ.“

Adecă *Leo XIX!* Sigurŭ, altulŭ nu póte să fie. Alŭ XX-lea ar fi prematurŭ, pentru că nu amŭ intratŭ încă în secluluĭ alŭ XX-lea. Şi apoĭ domnulŭ Broju în studiile sale „papale“ a descoperitŭ, că — în butulŭ tuturorŭ înoirilorŭ introduse în biserica romană — în fiesce care seclu trĕbue să fie unŭ papă cu numele Leo. Şi fiindcă ne aflămŭ în secluluĭ XIX, de aceea şi actualulŭ papă trĕbue să se numéscă nu Leo XIII niciĭ Leo XX ci *Leo XIX.*

„De aceea şi actuala enciclică a papeĭ a trecutŭ şi ea după celelalte, creştiniĭ ortodoxĭ o vorŭ pune în domeniulŭ uĭtăriĭ.“

Asta se póte. Creştiniĭ ortodoxĭ, dacă este adevĕratŭ, că domnulŭ Broju le este interpretele lorŭ, vorŭ pune enciclica acésta ca şi pe celelalte în domeniulŭ uĭtăriĭ. Atunci se ivesce numaĭ cestiunea: De ce s'a ocupatŭ dar domnulŭ Broju de enciclica acésta? Numaĭ dóuĕ rĕspunsurĭ potŭ fi: Orĭ că „Telegraful“ este „domeniulŭ uĭtăriĭ“, orĭ că totŭ lucrulŭ, de care se ocupă domnulŭ Broju, este menitŭ a fi trecutŭ în domeniulŭ uĭtăriĭ.

* * *

contra anarchiştilorŭ. Deputaţii socialişti şi republicanii radicali nu vĕdŭ în aceste proiecte mĕsurĭ pentru suprimarea anarchismului, ci mijlóce reacţionare spre cassarea libertăţilorŭ publice. Aceşti deputaţi cualifică crimele anarchiştilorŭ de delicte politice şi prin vorbirĭ lungĭ, întrerumperĭ, propunerĭ şi modificărĭ neoportune se încércă a prolungi desbaterile şi eventualŭ a face imposibilă primirea proiectelorŭ. Capiĭ deputaţilorŭ obstrucţionişti suntŭ Charpentier, Pourpuery, Brisson şi Pelletan.

Ed. Drumond, proprietariulŭ ziaruluĭ antisemitŭ „Libre Parole", temêndu-se, că după întrarea în vigóre a nóuelorŭ legĭ, ce se fabrică în contra anarchiştilorŭ, va fi aruncatŭ în temniţă, s'a refugiatŭ în Bruxelles, de unde comunică foiĭ sale articli pe cale telegrafică.

Anglia.

De cândŭ s'a retrasŭ bĕtrânulŭ Gladstone dela conducerea afacerilorŭ publice, auctoritatea guvernuluĭ liberalŭ a scădutŭ multŭ. Guvernulŭ a declaratŭ în cameră, că va retrage proiectele de legĭ referitóre la despărţirea bisericeĭ din Wales de cătră statŭ, la pregătirea conscrieriĭ alegĕtorilorŭ şi la crişmăritŭ, din contră va supune la pertractare bilurile despre arîndaşiĭ irlandesĭ, despre guvernamentulŭ localŭ din Scoţia şi despre reducerea timpuluĭ de lucru la 8 óre pe ḑi pentru lucrătoriĭ din minele de cărbunĭ.

Din Londra se anunţă, că s'a descoperitŭ acolo unŭ comitetŭ anarchistŭ, care de pe timpulŭ procesuluĭ luĭ Vaillant a fostŭ în permanentă lucrare spre a mântui pe atentatorŭ. În ḑiua, cândŭ a fostŭ osînditŭ Vaillant la mórte, comitetulŭ anarchistŭ a osînditŭ pe Carnot şi despre acésta l'a încunoscinţatŭ. Poliţia a mai constatatŭ, că în timpulŭ din urmă comitetulŭ centralŭ anarchistŭ şi-a alesŭ ca punctŭ centralŭ de operaţiune cetatea Bruxelles.

Lordulŭ Salisbury, capulŭ oposiţieĭ, a presentatŭ în cameră unŭ bilŭ, în care spre a împedeca lăţirea anarchismuluĭ în Anglia propune a împedeca aşedarea în regatŭ a străinilorŭ fără ocupaţiune şi a espulsa individiĭ periculoşi pentru susţinerea ordiniĭ publice.

La cestiunea nóstră.

Cestiunea română — cestiune internaţională. — Precum cetimŭ în „Egyetértés", — „Hlas Národa" din Praga, organulŭ Cehilorŭ bĕtrânĭ, sub titlulŭ de mai susŭ face cunoscută scrierea volantă dată de Academia română în ḑilele acestea în cestiunea Românilorŭ din Ungaria. Fóea cehă salută cu bucurie „acestŭ apelŭ demnŭ adresatŭ Europeĭ culte", care va rumpe vĕlulŭ de pe „vorbirea farisaică a ministruluĭ Hieronymi". Scriitoriulŭ articululuĭ speréză, că declararea inteligenţeĭ din România va afla rĕsunetŭ în Europa, şi află de momentosŭ, că cestiunea de naţionalitate din Ungaria ajunge înaintea forului europénŭ, şi Magiariĭ vorŭ trĕbui să ţină contŭ de urmările acesteia. „Národni Listy" din Praga, organulŭ Cehilorŭ tinerĭ, vorbindŭ despre amintita fóe volantă a Academieĭ române, salută din inimă Academia română, că a luatŭ asupră-şi sarcina de a chiarifica înaintea străinătăţiĭ cestiunea română din Ungaria, şi speréză multŭ dela acestŭ paşŭ, căci Magiariĭ aŭ de a-şi mulţămi succesele de până acum simpatieĭ şi bunăvoinţeĭ Europeĭ occidentale, şi acéstă Europă va vedé, că vestita „cavalerime" magiară în realitate e „călărime tălhărésca", şi că vestitulŭ liberalismŭ magiarŭ în faptă e „cea mai tiranică imcompatibilitate a egemonilorŭ egoiştĭ fără cruţare".

Dlŭ Ghiţă Popŭ, fostŭ profesorŭ în Braşovŭ şi de presente profesorŭ în Lipsca, a ţinutŭ în 6 a c. o conferinţă în adunarea „Deutscher Schulverein"-uluĭ de acolo, fiindŭ de faţă profesoriĭ universitarĭ, deputatulŭ Hasse representanţiĭ tuturorŭ reuniunilorŭ academice din Lipsca şi alte persóne distinse. Obĭectulŭ conferinţeĭ a fostŭ: *„Situaţiunea naţionalităţilorŭ din Ungaria."*

Pe cum aflămŭ din „Egyetértés", dlŭ Popŭ depinge situaţiunea naţionalităţilorŭ ca fórte tristă. Ḑice, că ḑiarele provócă pe Magiarĭ la răsboiŭ de exterminare în contra naţionalităţilorŭ, cu tóte că ceĭ maĭ marĭ bărbaţi aĭ Ungarieĭ aŭ fostŭ parte slavĭ, ca Zrinyi şi Dugonicĭ, parte românĭ, ca Huniade, Chinezulŭ, regele Matia etc.

Ce privesce uniunea Ardealuluĭ, arată, că Ardealulŭ totdeuna a avutŭ autonomia sa. După bătălia dela Mohacĭ s'a despărţitŭ de Ungaria, fiindŭ independentŭ până la 1688, cândŭ s'a pusŭ sub scutulŭ caseĭ Habsburgice. Atonomia ĭ-a fostŭ recunoscută şi de toţi domnitoriĭ începêndŭ dela Leopoldŭ I. până la Franciscŭ Iosifŭ I. Uniunea cu Ungaria s'a proclamatŭ cu forţa în 1848 protestândŭ în contra eĭ nu numaĭ Româniĭ, ci şi Saşiĭ, Secuiĭ şi Austria-de-josŭ. Datele istorice referitóre la autonomia Transilvanieĭ şi-le împrumută conferenţiarulŭ din o carte a luĭ Dr. Iosifŭ Hodoşŭ: „Româniĭ şi constituţiunile Transilvanieĭ."

Deputatulŭ Hasse încă a ţinutŭ o vorbire ḑicêndŭ despre căsătoria civilă din Ungaria, că este o nóuă violare cu forţa a naţionalităţilorŭ, éră despre Magiarĭ şi tripla alianţă, că aceia se pórtă, ca şi cum eĭ ar fi sufletulŭ alianţeĭ, şi vreŭ, să le prescrie Germânilorŭ. „Noĭ însă (Germâniĭ) nu le vomŭ maĭ permite de acestea. Magiariĭ preste totŭ trebue să se bucure, că în sinulŭ tripleĭ alianţe aŭ aflatŭ scutŭ. Noĭ îĭ apĕrămŭ în contra unuĭ duşmanŭ, pe care eĭ singurĭ nicĭ cândŭ nu l'ar puté respinge."

La propunerea profesoruluĭ Weigand se primesce resoluţiunea, că Saşiĭ din Transilvania să fie provocaţĭ, ca în lupta pentru esistinţa lorŭ naţională să se alăture la celealalte naţionalităţi, în deosĕbi la Românĭ.

Deputatulŭ profesorŭ Dr. Hasse a propusŭ, şi s'a primitŭ, ca învĕţaţiĭ germanĭ să fie provocaţĭ a nu lua parte la proximulŭ congresŭ pentru Demologie (statistica poporuluĭ), care se va ţiné în Budapesta, fiindŭ că se ţine în capitala aceleĭ ţĕrĭ, unde suntŭ subjugaţi fraţiĭ lorŭ germanĭ.

În alŭ treilea conclusŭ ascultătoriĭ dela universitatea din Lipsca provócă tinerimea academică a Germânieĭ, să adereze la conclusulŭ, prin care tinerimiĭ magiare i-se dă sfatulŭ, să nu maĭ cerceteze şcólele înalte ale Germânieĭ, căci din partea tinerimiĭ germâne nu aŭ să conteze la ospitalitatea, de care se bucură în Germânia orĭ ce poporŭ cultŭ şi onestŭ. Ansă la acestŭ conclusŭ a datŭ o epistolă infamă scrisă de Szabolcska Mihály (publicată în Nr. din 27 Martiŭ 1891 a ziaruluĭ „Nemzet") la adresa studenţilorŭ din Germânia, din causă că aceştia aŭ primitŭ cu bunăvoinţă Memorandulŭ studenţilorŭ românĭ. Asupra epistoleĭ aceleia a atrasŭ atenţiunea studenţilorŭ germanĭ dlŭ Ghiţă Popŭ.

Şovinismulŭ a constrînsŭ pe dlŭ G. Popŭ, să renunţe la catedra profesorală, ce a ocupat'o la gimnasiulŭ românŭ din Braşovŭ, fiindŭ că a ţinutŭ o disertaţiune despre educaţiunea naţională. Depărtarea dluĭ Popŭ se vede, că a folositŭ causeĭ române, înmulţindu-ĭ cu unulŭ apostoliĭ în Germânia.

Hieronymi între Românĭ. — Tótă presa din patrie se ocupă de călĕtoria ministruluĭ de interne Hieronymi în Ardealŭ spre a-şi câştiga în persónă cunoscinţa de lipsă cu privire la resolvirea cestiuniĭ române. Ministrulŭ în totŭ locŭlŭ a fostŭ întimpinatŭ numaĭ prin manifestărĭ oficióse, şi prin urmare chiarŭ

Până aicĭ am pututŭ ceti articlulŭ domnuluĭ Broju, apoĭ am săritŭ, să vĕdŭ, unde pocnesce. Etă:

„„Sântulŭ părinte se „gândesce la unirea deplină nereservată". Noĭ însă nu ne gândimŭ la nicĭ unŭ felŭ de unire, căci nu putemŭ trăi sub jugŭ absolutisticŭ, contrariŭ învĕţăturilorŭ Mântuitoriuluĭ; nicĭ voimŭ, ca biserica să fie „viforosŭ apăsată" de secta francmasonilorŭ, precum se întîmplă la „popórele catolice", nicĭ nu voimŭ, să desbrăcămŭ biserica de caracterulŭ eĭ naţională."

După acestŭ pasajŭ urmézŭ îndată următórea închiere: „După aceste puţine apreţiărĭ credemŭ însă, că o apropiere s'ar puté face între bisericĭ pentru combaterea în comunŭ a falsuluĭ liberalismŭ şi a ideilorŭ pĕgâne, ce copleşescŭ la finea véculuĭ XIX şi pe popórele cele maĭ înaintate în progresŭ."

La cetirea acestorŭ pasage mĭ-am adusŭ aminte de pĕţania următóre: Profesorulŭ de logică provócă pe unŭ ascultătorŭ, să spună unŭ silogismŭ correctŭ. Provocatulŭ ḑice: Sórele respândesce căldură. Însă vîntulŭ bate. Prin urmare mâne are să ningă.

Tocmaĭ ca silogismulŭ acesta, aşa e şi articlulŭ domnuluĭ Broju. Elŭ ḑice, că nu se gândesce *„la nicĭ unŭ felŭ de unire"*, nicĭ nu voesce, „ca biserica să fie viforosŭ apăsată de secta francmasonilorŭ", şi apoĭ totŭ elŭ ḑice, că din apreţierile sale urmézŭ, ca între bisericĭ să se facă o *„apropiere"* pentru combaterea în comunŭ a falsuluĭ liberalismŭ şi a ideilorŭ pĕgâne, ce copleşescŭ la finea véculuĭ XIX şi pe popórele cele maĭ înaintate în progresŭ, va să ḑică şi pe româniĭ ortodoxĭ.

Apoĭ bine! nu-ţi trĕbue *nicĭ unŭ felŭ de unire*, şi totŭ credĭ, că s'ar puté face o *apropiere pentru combaterea în comunŭ* a falsuluĭ liberalismŭ! Dar apropierea pentru luptă comună nu este *unŭ felŭ de unire? Şi falsulŭ liberalismŭ*, ce copleşesce tóte popórele, prin urmare şi pe cele ortodoxe, nu este óre efectulŭ şi rodulŭ secteĭ francmasonilorŭ, de care nu vre Broju, să-şi vadă biserica sa „viforosŭ apăsată"?

Lasŭ cetitorilorŭ, să judece articlulŭ domnuluĭ Broju. Îĭ rogŭ numaĭ, să fie indulgenţi. S'a comisŭ în sesonulŭ de crastaveţĭ şi în persóna unuĭ crastavete. Apoĭ dela unŭ crastavete ce poţi aştepta?

* * *

Am terminată. Eram picŭ de apă. Am luat'o cătră redacţie.

Pe drumŭ mĭ-am ḑisŭ: „O! Brojule, Brojule! dacă şi la voĭ e unŭ caldŭ italienescŭ ca la noĭ, mĕ prindŭ, că bucurosŭ aĭ face cura Kneipp-iană dela Canosa, până ce va ajunge pe scaunulŭ papalŭ unŭ Leo alŭ XIX-lea, şi nu ţĭ-ar trece prin gândŭ a o numi „mărturia cea maĭ înfiorătóre despre voinţa şi puterea, ce o a avutŭ papismulŭ".

aşa de puţinŭ va fi cunoscută raporturile din Transilvania, cândŭ a părăsită acéstă parte a ţĕreĭ, cum le-a cunoscutŭ, cândŭ a întratŭ în ea. Se póte chiarŭ, că informaţiunile verbale, ce i-s'aŭ datŭ de ceĭ ce-lĕ încunjuraŭ, să fie maĭ tendenţióse decâtŭ cele ce i-s'aŭ fostŭ comunicatŭ în scrisŭ.

Pentru ca şi cetitoriĭ nostri să scie, pe unde a umblatŭ ministrulŭ şi cu cine a venitŭ în contactŭ, vomŭ releva unele momente din călĕtoria luĭ.

În 19 a c. a sositŭ ministrulŭ la Cluşŭ, unde a fostŭ întimpinatŭ de maĭ multe deputaţiunĭ magiare în frunte cu primariulŭ oraşuluĭ, care l'a salutatŭ esprimându-şĭ bucuria, că a venitŭ, să se convingă în persónă despre raporturile produse de agitaţiunea, la care a fostŭ martorŭ patrioticulŭ oraşŭ. Ministrulŭ în rĕspunsulŭ sĕŭ spune, că a venitŭ, să studieze raporturile din Transilvania la faţa loculuĭ, deşi are convingerea, că în timpŭ aşa scurtŭ nu-şĭ va putĕ câştiga cunoscinţă despre tóte.

În 20 a călĕtoritŭ Hieronymi la Cojocna spre a da samă alegĕtorilorŭ sĕĭ. În darea de samă s'a ocupatŭ de cestiunea românâ, de reformele bisericescĭ şi de reforma administrativă, care încă o crede necesară. Cu privire la cestiunea românâ, după ce recapitulézâ, ce a dişŭ în discursulŭ dela Hatzfeld în 1892 şi în dieta ţĕreĭ în 1893, recunoscêndŭ de îndreptăţite unele postulate ale Românilorŭ (punerea pe aceea-şĭ basă a censuluĭ electoralŭ), promite împlinirea lorŭ, declară însă totodată, că Magiariĭ nicĭ cândŭ nu se potŭ înţelege cu ceĭ ce staŭ pe basa programuluĭ din 1881, care vre, să nimicéscă uniunea cu Ungaria şi din ţinuturile locuite de Românĭ să facă districte de administraţiune separate. În contra agitatorilorŭ fără sufletŭ guvernulŭ — dice elŭ — va aplica legea cu stricteţă, ce nu cunósce cruţare, şi cu energie, ce nu sufere transacţiunĭ. Ministrulŭ promite de noŭ, că va lucra cu perseveranţă pentru pacificarea Românilorŭ. — Cu ameninţărĭ, temniţe şi gendarmĭ nu-şĭ va ajunge scopulŭ nicĭ odată.

Româniĭ nicĭ în Cluşŭ nicĭ în Cojocna nu aŭ luatŭ parte la ovaţiunile făcute ministruluĭ.

Dela Cojocna a plecatŭ ministrulŭ spre Dejŭ fără a se opri undeva. Aci i-s'a făcutŭ din partea Magiarilorŭ şi a Jidanilorŭ îndatinata primire oficiósă. În diua următóre (20 a c.) aŭ fostŭ recepţiunĭ. I-s'aŭ presentatŭ ministruluĭ deputaţiunĭ de ale bisericeĭ catolice (!) şi reformate.

Româniĭ din Dejŭ şi jurŭ întruniţĭ în 18 a c. în o conferinţă, în care considerândŭ, că actualulŭ guvernŭ a comisŭ multe lovituri adâncŭ tăletóre în viaţa naţională română, precum suntŭ căsătoria civilă, procesulŭ Memoranduluĭ, disolvarea partiduluĭ naţionalŭ, persecuţiunea tinerimiĭ universitare, perchisiţiunile domiciliare, molestările prin gendarmĭ etc., aŭ hotărîtŭ a nu lua parte la nicĭ o festivitate aranjată în onórea ministruluĭ. Advocaţiĭ G. Manŭ şi Augustinŭ Munteanŭ aŭ propusŭ, să se presente ministruluĭ unŭ Memorandŭ, care să cuprindă postulatele Românilorŭ aşa, pe cum ar dori guvernulŭ, să fie ele. Dară propunerea a fostŭ respinsă. Memorandulŭ nu a fostŭ presentatŭ, dară cu tóte acestea advocaţiĭ Manŭ şi Munteanŭ aŭ visitatŭ pe Hieronymi şi aŭ luatŭ parte la banchetulŭ datŭ în onórea luĭ.

Il. Sa Episcopulŭ Szabó s'a dusŭ din Gherla la Deşŭ spre a se presenta ministruluĭ, deşi acesta trecêndŭ cu trenulŭ pe la Gherla n'a aflatŭ de cuveninciosŭ a se abate pe la episcopulŭ. Il. Sa a luatŭ parte şi la banchetŭ, unde ministrulŭ a lăudatŭ patriotismulŭ episcopuluĭ, ĕră episcopulŭ zelulŭ ministruluĭ. (În fabricarea de proiecte de legĭ inimice bisericeĭ, orĭ în tractarea preoţimiĭ gr. cat. prin gendarmĭ? Red.)

Din Deşŭ s'a dusŭ ministrulŭ în Gherla spre a reîntórce visita Il. S. Szabó, care în fruntea clerului gremialŭ l'a întimpinatŭ încă la gară. Cândŭ i-s'a presentatŭ clerulŭ gremialŭ, prevenitoriulŭ ministru a datŭ rectoruluĭ seminarialŭ instrucţie, cum să créscă clerulŭ tinĕrŭ.

Dela Gherla a călĕtoritŭ Hieronymi la Bistriţa. Aci i-aŭ făcutŭ îndatinatele ovaţiunĭ Jidoviĭ, Magiariĭ şi circumspecţiĭ Saşĭ, ĕră Româniĭ s'aŭ abstinutŭ dela orĭ ce manifestare.

Dela Bistriţa a mersŭ ministrulŭ la Turda cea vestită pentru cuminţia locuitoriloră eĭ. Aicĭ patrioticulŭ vicecomite Rediger salutândŭ pe înaltulŭ óspe îşĭ esprimă bucuria, că a venitŭ, să taie capulŭ de hidră a cestiuniĭ naţionalităţilorŭ. Ministrulŭ în rĕspunsŭ s'a arĕtatŭ maĭ cu minte decâtŭ iperzelosulŭ vicecomite, care trăesce din banĭ românescĭ. Elŭ cunósce cestiunea ardelénă, dară nu şĭ-o închipuesce ca pe hidra, la care ar trebui tăiatŭ capulŭ, ci recere activitate îndelungată şi neobosită, căci prin acésta se póte obţiné multŭ. Funcţionarilorŭ le spune ministrulŭ, că eĭ nu aŭ, să represente numaĭ puterea statuluĭ, ci aŭ să fie sfătuitoriĭ binevoitorĭ aĭ poporuluĭ. Înainte de tóte administraţia este chemată a deslega nodulŭ gordianŭ prin nepărtinire şi dreptate. În fiecare comitatŭ relele suntŭ altele. De aicĭ provine, că cestiunea de naţionalitate se presentă totŭ în altă formă. Ţinuta contra legilorŭ a unorŭ agitatorĭ singuraticĭ nu absólvă încă corpulŭ funcţionarilorŭ dela a lucra neîntreruptŭ întru cultivarea intereselorŭ legale ale poporuluĭ.

Împreună cu unitariĭ, calviniĭ şi rom. cat. protopopulŭ nostru I. Lugoşanŭ încă s'a presentatŭ ministruluĭ. Póte spera decĭ, că i-se voră maĭ sparge ferestrile.

În 23 dupăamédĭ a plecatŭ Hieronymi la Sibiŭ, unde a fostŭ primitŭ fórte rece. La banchetŭ pe lângă oficialiĭ Saşĭ şi Magiarĭ aŭ luatŭ parte şi Esc. Sa Mitropolitulŭ Mironŭ Romanulŭ şi dlŭ Partenie Cosma. Ministrulŭ a toastatŭ şi pentru mitropolitulŭ Mironŭ Romanulŭ, ĕră acesta pentru ministru dorindu-lĭ, să-lŭ ţină Dumneḑeŭ şi să-ĭ dea putere, ca să-şĭ pótă esecuta spre binele patrieĭ nobilele-ĭ intenţiuĭ. La 11 óre sara ministrulŭ a plecatŭ spre Alba Iulia.

În Alba-Iulia a sositŭ ministrulŭ pe la 4 óre nóptea. La gară a fostŭ întimpinarea oficiósă. În 24 a primitŭ ministrulŭ deputaţiunile clerului romano-catolicŭ, condusŭ de însu-şĭ episcopulŭ Lönhárd, şi pe ale celuĭ reformatŭ şi israelitŭ, şi pe ale diferitelorŭ reuniunĭ magiare şi pe a comitatuluĭ Albeĭ inferióre. Cătră deputaţiunea comitatuluĭ a dişŭ ministrulŭ: „Statulŭ unguriescŭ are la dispositie mijlóce de putere tarĭ, carĭ a le aplica cu energie acolo, unde e necesarŭ, e o datorinţă; dară desvoltarea potestăţiĭ totdeuna să se razime pe basă morală, totdeuna şi faţă cu orĭ cine să se validiteze cu aceea-şĭ dreptate, ca nu cumva să causeze maĭ multă daună de câtŭ folosŭ."

Banchetulŭ nicĭ în Alba-Iulia nu a lipsitŭ. Bisericele, inteligînţa şi poporulŭ românŭ, spre laudă fie dişŭ, nu aŭ participatŭ la nicĭ o festivitate în onórea ministruluĭ. Pe la 3 óre d. a. ministrulŭ a călĕtoritŭ spre Deva. Pe „Câmpulŭ pânĭĭ", unde a întratŭ pe teritoriulŭ comitatuluĭ Huniadóra, ministrulŭ a fostŭ întimpinatŭ de auctorităţile comitatuluĭ şi de câţĭva Românĭ curioşĭ; la gara dela Orĕştie a fostŭ salutatŭ de primarulŭ Acker, la cea dela Simeria (Piski) de solgăbirĕulŭ Barcsay. Aci încă se dice, că aŭ fostŭ şi Românĭ.

Ministrulŭ sosindŭ la Deva i-s'aŭ făcutŭ marĭ ovaţiunĭ, fiindŭ de faţă şi câţĭva ţĕranĭ românĭ, duşĭ de unĭ notărăşuţĭ, carĭ îşĭ temŭ pânea. Foile magiare facŭ de totŭ mare capitalŭ din aceea, că în comitatulŭ Hunedórei organele administrative aŭ pututŭ duce şi câţĭva ţĕranĭ românĭ spre întimpinarea ministruluĭ Hieronymi. La Deva a fostŭ ultima primire a deputaţiunilorŭ, (din carĭ aŭ lipsitŭ şi aicĭ Româniĭ,) şi ultimulŭ banchetŭ datŭ în onórea ministruluĭ Hieronymi, care din Deva a călĕtoritŭ spre Martfüred (comitatulŭ Heves), să-şĭ cerceteze familia, la care va avé dóră o primire maĭ căldurósă decâtŭ la Românĭ, pentru pacificarea şi fericirea cărora îşĭ sfarmă capulŭ.

Tóte foile magiare cu escepţiunea celorŭ guvernamentale cualifică călĕtoria ministruluĭ Hieronymi în Ardélŭ de unŭ mare fiasco. „Hazánk" scrie, că se înşală tare guvernulŭ, dacă maĭ crede în „Românii moderaţi". Românĭ moderaţi nu esistă decâtŭ pentru informatoriĭ de ministri, carĭ seducŭ opiniunea publică. „Budapester Tagblatt" după ce critiséză fără cruţare planulŭ ministruluĭ de a călĕtori în Ardélŭ, dice, că ruşinea, ce a pătit'o ministrulŭ din causă, că Românii nicăirĭ nu s'aŭ presentatŭ nicĭ la darea luĭ de samă, nicĭ la banchete şi la celealalte festivităţĭ, detrage multŭ din auctoritatea şi nimbulŭ guvernuluĭ magiarŭ. „Budapesti Hirlap" reflectândŭ la vorbirea din Cojocna între altele scrie: „Ceea ce a spusŭ ministrulŭ, nu póte satisface nicĭ celorŭ maĭ modeste pretensiunĭ. Magiariĭ s'aŭ înşelatŭ, Românii nicĭ nu s'aŭ îmblânditŭ, nicĭ nu s'aŭ spăriatŭ." „Magyar Hirlap" sub titlulŭ „Ministrulŭ voyageur" îşĭ bate jocŭ de călĕtoria ministruluĭ şi persiflându bancheturile şi dejunurile festive închie dicêndŭ, că Hieronymi se întórce acasă ca unŭ pompieriŭ opăritŭ. Ĕră în altŭ articolŭ dice, că după banchetele mâncate şi toastele ridicate tóte rĕmânŭ în starea de maĭ înainte.

Cu eşirea ministruluĭ Hieronymi din Ardélŭ concade ciudatulŭ semnŭ de împăcare, că osîndiţiĭ procesuluĭ Memoranduluĭ se escortéză cu gendarmĭ la temniţă, fără ca să li-se dea timpŭ spre a-şĭ vedé maĭ întâiŭ de afacerile familiare. După purcederea asta Românii firesce voră fi împăcaţi cu sórtea sa şi fericiţi, că trăescŭ în Ungaria.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 29. fl. 18175.46

Graţian Flonta preot în Caţelulŭ rom. a colectatŭ pe lista Nr. 43/c. dela:

Graţian Flonta . .	fl.	3.—
Maria Dragoş n. Gudea	„	—.20
Niculae Dregoşŭ . .	„	—.10
Gavrilă Neaga curat. .	„	—.50
Mitru Pop	„	—.40

Crațiun Gălgău . . . „ —.10
Petru Tărău a Niculai . „ —.20
Tóder Tiurcaș flori . . „ —.10
Gavrilă Tiurcaș Nat. . „ —.10
Alexă Tărău . . . . „ —.10
Vosiiu Bica Indreiu . . „ —.05
Tóder Tărău Tanasie . „ —.10
Petru Fildan . . . . „ —.10
Costan Milaș Anisiei . „ —.10
Mahai Milaș Stiopi . . „ —.10
Vasiiu Tărău Lup . . „ —.06
Ioan Cotor a Sii . . . „ —.10
Iuon Bica Mariuchi . . „ —.06
Iuon Cotor jude . . . „ —.40
Iuon Contraș a Onichi . „ —.30
Ver. Controș n. Gudea . „ —.20
Iuon Milaș Indreiu . . „ —.20
Tóder Gudea l. George „ —.15
Tóder Curtean l. Iuon . „ —.10
Florea Vancea . . . . „ —.10
Pavel Tiurcaș flori . . „ —.05
Iuon Neagă . . . . „ —.50
Gavrilă Briscan Anisiei „ —.10
Niculae Milaș bruma . . „ —.40
Gavrilă Flonta . . . . „ —.40
Simion Curtean . . . „ —.04
Maria Milaș a G. Petri „ —.10
Grigoriu Milaș a Tóder „ —.10
Tóder Gudea a Mitrului „ —.05
Andreiu Pop învěț. pens. „ —.20
Sim. Briscan a T. Dănili „ —.20
Andreiu Bica a Tióni . „ —.20
Irina Bica a Tod. Ani . „ —.10
Pascu Bica a Mih. Tóder „ —.10
Mitru Bica a Mih. Tóder „ —.10
Ana Ghirdan . . . . „ —.10
Iléna Tărău n. Mih. Flori Ursu . . . . . „ —.10
Gavrilă Bica a Óneï . . „ —.20
Petru Briscan a Simion . „ —.10
Catrina Contraș n. Briscan „ —.10
Tóder Briscan bibolar . „ —.20
Petru Briscan bibolar . „ —.20
Vasiiu Sperlea . . . . „ —.20
Todosia Dragoș vd. G. . „ —.10
Vasilie Contraș . . . „ —.10
Petru Bica a Óneï . . „ —.10
Milaș Tóder a Onuț . . „ —.10
Grigoriu Milaș l. George „ —.10
Petru Gălgău a Tomi . „ —.10
Iuon Gălgău . . . . „ —.10
Iuon Hegheduș a Siii . „ —.10
Maria Briscan vd. Tóder . „ —.05
Gavrilă Briscan a Tod. Il. „ —.05
Florea Briscan věd. Mitru „ —.05
Mitru Briscan a Óneï Dan. „ —.10
Vila Briscan a Óneï Dan. „ —.10
Crăciun Urechiat — Mărian . . . . . „ —.30
Ilie Buciu . . . . . „ —.10
Tóder Ciutrea . . . „ —.20
Tóder Căprariu . . . „ —.10
Tóder Berbecariu . . „ —.20
Iosif Bârbânța . . . . „ —.20
Tărău Vasiiu a Ili . . „ —.10
Simion Dragoș Vasiiu . „ —.10
Maria Briscan n. Hurez. . „ 1.—
Iuon Crișan . . . . „ —.80
Florea Milaș a Marischi vd. „ —.20
Todora Bodean . . . „ —.20
Florea Iuga n. Oros vd. „ —.10
Florea Milaș n. Muscan „ —.10
Vasiiu Curtean . . . „ —.06
Onuț Bica a Óneï . . „ —.15
Mihail Milaș l. Simuț . . „ —.10
Irina Bica věd. n. Milaș . „ —.20
Iuon Cimpoieș . . . . „ —.10
Maria Tărău n. Neaga . „ —.20
Onuț Cristea și soț. Todora „ —.20
Gafia Gudea vd. n. Tolom. „ —.20
Irimie Cimpoieș . . . „ —.10
Mihaiu Țurcaș a Onuțului „ —.10
Petru Moga Simionuchi „ —.20
Florea Cotor vd. n. Tărău „ —.10
Catr. Dragoș n. Ardelean „ —.10
Ioan Bica a Óneï . . „ —.20
Pascina Almășan . . . „ —.05
Dănilă Berchiș . . . „ —.05
Pavel Majosc Maria . . „ —.20
Ana Bica věd. Pascu . „ —.10
Maria Sperlea vd. Dragoș „ —.10
George Gălgău . . . „ —.10
Iuon Hurezan . . . . „ —.20
Vasiiu Neaga . . . . „ —.10
Maria Țurcaș věd. Milaș „ —.10
Anisie Ilónța vd. Hurezan „ —.10
Buciu Tóder a Ilenchi . „ —.10
Petru Breban . . . . „ —.10
Anisie Căprariu . . . „ —.10
Raveca Buciu n. Duca . „ —.20
Petru Gălgău a Nicóri . „ —.25
George Bălălău . . . „ —.10
Petru Ivascău . . . . „ —.06
Tóder Milaș Ursul . . „ —.25
Tanasie Căprariu . . . „ —.20
Tóder Briscan a Óneï . „ —.25
Gavrilă Briscan a Óneï . „ —.25
Flóre Dragoș n. Toloman . „ —.10
Mihaiu Tărău a Lupului „ —.08
Tóder Toc . . . . . „ —.15
Iuon Ilónța . . . . . „ —.04
Alexa Țurcaș . . . . „ —.10
Iuon Bica a Tóder Óni „ —.05
Simionu Chiș a Nuți . „ —.03
Lupu Tărău . . . . „ —.03
Petru Tărău a Lupului . „ —.03
Georgiu Contraș . . . „ —.08
Petru Buciu țingălău . . „ —.04
Mihaiu Milaș Simoni . „ —.03
Andrei Toc . . . . . „ —.25
Petru Milaș Óni . . . „ —.03
Iuon Gudea a Giurchi . „ —.04
Dochia Gudea věd. . . „ —.04
Perru Socaciu Crăcinesi . „ —.25
Petru Briscan Anisiei . „ —.25
Iuon Briscan Mitrului . „ —.04
Mihaiu Briscan Mitrului „ —.04
Mihaiu Milaș țicărlău . „ —.04
Iuon Moldovanu . . . „ —.25
Iuon Dragoșu Vasiiu . „ —.15
Ana Debelean . . . . „ —.03
George Țurcaș a Simului „ —.25
Mitru Agrișan . . . . „ —.04
Tóder Briscan a Văsălieï „ —.25
Anisie Dragoș n. Gudea „ —.25
Ursu Iuga . . . . . „ —.05
George Moga . . . . „ —.25
Samoilă Cotor . . . . „ —.25
Ștefan Biriș . . . . „ —.25
Gavr. Dragoș a Mitrului „ —.20
Mihaiu Dragoș Toderesei „ —.25
Rusalin Dragoș . . . „ —.25
Vasiiu Ciutre . . . . „ —.20
Georgiu Gudea a Petri „ —.20
Mihaiu Buciu Iun. . . „ —.15
Ilea Tărău Mihaiu . . „ —.06
Vasiiu Bica a Tóder Ani. „ —.03
Todora Milaș vd. Vișului „ —.05
Tóder Țurcaș a Petri . „ —.10
Teodor Buciu doc . . „ —.30 fl. 26.13
Suma fl. 18201.59

Convocare.

Adunarea generală a despărțemîntului XXV alu Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului românu prin acésta se convócă pe diua de 5 Augustu st. n. a. c. la 2 óre postmeridiane în școla rom. din Lechința de Mureșu. On. domni membri și toți Românii din despărțemîntu, carî se interesézá și voescu a sprigini scopulu Asociațiunii nóstre culturale, suntu invitați a participa la acéstă adunare.

Între obiectele ordinare prescrise prin Regulamentulu Asociațiunii va fi și alegerea subcomitetului pe unu nou periodu de 3 anî, și a delegaților despărțemîntului la adunarea generală proximă a Asociațiunii.

M.-Ludoșu, 24 Iuliu 1894.

N. Solomonu. dir. despărțemîntului. — **Georgiu Florianu.** actuariu.

Noutăți.

Din Diecesa Lugoșului. La stipendiile teologice (1 în seminariulu archidiecesanu din Blașu și 1 în colegiulu S. Atanasiu din Roma), peparandiale (2 la preparandia gr. cat. din Oradea-mare) și gimnasiale din „Fondulu Rodolfinu" pentru anulu scol. 1894 se escrie concursu cu terminulu de 7 Augustu. Recurenții la stipendiile teologice și preparandiale voru avé a se presenta si în persóna înaintea Consistoriului episcopescu din Lugoșu pe Joi în 9 Augustu.

Pentru completarea postului cantoru-docentalu din Silașu în protopopiatulu Buziașului se escrie concursu cu terminulu de 31 Augustu. Emolumentele suntu: 200 fl. din repartițiune, 63 fl. din fundațiunea Széchenyi-Kolonichiană și 4 jug. pămîntu cu venitu catastralu de 32 fl., cuartiru și lemne focale.

Prin hotărîrea consistorială din 19 Iuliu s'a comisu cleruluî diecesanu cetirea „per extensum" în tóte bisericile a ultimei epistole apostolice a Sînției Sale Papa Leonu XIII, „Praeclara gratulationis publicae"

Asilu de copii. Edificiulu pentru asilulu de copiî rîdicatu în Blașu din munificența nemuritoriului mitropolitu Dr. Ioanu Vancea este deja terminatu și provědutu cu cele de lipsă, câtu pe 20 Augustu a. c. se póte începe în elu cursulu de 6 septěmânî pentru dolce sau îngrijitóre de copii, rěmânêndu mai departe ca asilu de modelu pentru copiiî din Blașu. Conducerea asiluluî s'a încredințatu dșórei Melania Brěndușanu, care s'a cualificatu spre acésta în Budapesta.

Teologia „Gazetei Transilvaniei". Unele foi aduseră în ḑilele trecute scirea, falsă că Sfinția Sa Papa Leo XIII în interesulu unirii orientalilorŭ ar avé de cugetu, să înființeze o nóuă congregațiune numită *„ad fovendam unionem"*. În Nr. 155 a. c. „Gazeta Transilvaniei" se grăbesce, să aducă și ea scirea acésta. În locu de congregație *„ad fovendam unionem"* o numesce *„ad fovendum verbum"*, fără să mai cugete, că numirea acésta nóuă, ce i-o dă dînsa, n'are nicî unu înțelesu. Totu în numěrulu acesta are și unu feuilleton intitulatu „Socialismulu creștinu", în faptă însă o dare de samă despre unu nou opu alu sociologului francesu Claudio Jannet, sau mai bine ḑisu, o belitură rea de pe vre o dare de samă germană orî mai probabilu francesă. Confusiunea și bulguiala de cuvinte din feuilletonulu acesta este classică. În originalu a avutu póte o valóre pentru cei ce cunoscu mișcările sociale a apusului Europei. În traducere, și încă de totu rea, pentru publicului nostru, care nu trăesce în mijloculu luptelorŭ sociale din apusu, e o fanfaronadă ridiculă și unu abusu cu paciința cetitoriloru. Socialismulu creștinu are o literatură și ḑiaristică impunětóre. Aceea trebue mai întâiu studiată de „Gazeta", apoi să se apuce, să scrie. Adaugemu numai, că sociologului Decurtins, i-a schimbatu numele în Decurtius. Nu scimu, dacă „Gazeta" a plătitu taxa de 50 cr. pentru schimbarea numelui.

Rețele telefonice în Ardélu. Ministrulu de comerciu prin ordinațiunea din 6 Iuniu Nr. 41844 a. c. a dispusu aranjarea de rețele telefonice în comitatele Albei inferiorî, Tîrnava mică, Turda-Arieșu și Huniadórei. Pe teritoriulu Albei inferióre staținni telefonice voru fi în Blașu, Alba Iulia, Aiudu, Conța, Vințulu-de-josu, Ighiu, Metieșu (staținne de gendarmi), Zlatna, Abrudu și Roșia. În comitatulu Huniadórei voru fi staținni: în Baia-de-Crișu, Bradu, Deva, Ilia, Huniadóra, Hațegu, Puî, Petroșenî și Gioagiulu-de-josu. În comitatulu Tîrnaveî micî staținnile voru fi în Ibașfalău, Ernotu, S.-Martinu, Mediașu și Hususěu. În comitatulu Turda-Arieșu în Turda, Iara-de-josu, Trěscău, Câmpenî, Vințulu-de-susu și M.-Ludoșu. Așa dară suntu 30 staținni telefonice, carî voru fi puse în legătură cu Clușulu.

Nóuă școlă de specialitate. Cu 1 Octobre se va deschide în Zlatna (comitatulu Albei inferióre) o școlă de sculptură și poleitură în pétră, care va avé 4 cursurî. L'a acésta școlă se primescu tinerî, carî au împlinitu alu 12-lea anu alu etățiî și au absolvatu 2 clase în școlele mediî orî 6 clase în școlele poporale, orî depunu esamenu corespundětoriu de suscepere. Didactru de o camdată nu se plătesce. Suplicele pentru primirea în școlă, provědute cu atestatu de nascere, atestatu medicalu, testimoniu scolasticu și declarațiunea de învoire a părințiloru (tutoriloru), au să se adreseze până în 1 Septembre n. Inspectoruluî școlelorŭ industriale Sterény József în Budapesta.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

(Continuare)

A.

Saborulŭ mare.

I.

Urmele istorice, speciile, atribuțiunile de dreptŭ, alte cestiuni maĭ micĭ.

Instituțiunea nóstră bisericéscă, carea maĭ desŭ se amintesce atâtŭ în actele dinainte de S. Unire, câtŭ și în cele de după S. Unire, este instituțiunea *Saboruluĭ mare,* o adunare a cleruluĭ din tótă țara.

* * *

Urmele istorice despre saborulŭ mare. Înainte de ce amŭ intra în studiulŭ instituțiuniĭ acesteia, este de lipsă, să vedemŭ, ce urme amŭ aflatŭ despre saborulŭ mare în actele nóstre bisericescĭ începêndŭ dela cele maĭ vechĭ, până la cele maĭ próspete.

1. Cea maĭ veche urmă despre saborŭ ținutŭ în biserica românéscă din Ardealŭ, care póte că a fostŭ saborŭ mare, o amŭ aflatŭ pe la anulŭ 1627, cândŭ sub Mitropolitulŭ Dositeiŭ fu ținutŭ unŭ atare saborŭ în Belgradŭ spre a se statori serbătorile, ce suntŭ de a se ținé preste anŭ. Cuvintele documentuluĭ suntŭ aceste: *„Dosofteiŭ vlădica de Belgradŭ cu totŭ soborulŭ nostru, izvodit'am dilele cele marĭ de preste anŭ, carele nimenĭ să nu cuteze a lucra nicĭ șie-șĭ nicĭ în clacă, că cine va lucra, să fie de glóbă 6 florinți, éră popa de nu va spune serbătórea, birșagŭ 12 florinți.“* [1]) Urméză apoĭ unŭ șirŭ de totŭ lungŭ de serbătorĭ, așa câtŭ Petru Maĭorŭ se miră de numĕrulŭ lorŭ, și dice, că nu scie, că óre *„prostia cea mare și întunereculŭ celŭ greŭ alŭ nesciinței aŭ fostŭ pricina, de așa cumplitŭ aŭ înmulțitŭ serbătorile cele legate vlădica Dosoteiŭ cu soborulŭ, tăĭ dóră pentru ca cu acéstă mijlocire să arete maĭ vîrtosŭ prin semne dinafară deschilinirea între credința cea pravoslavnică, și între eresulŭ celŭ calvinescŭ, la carele tocmaĭ era primejdia în vremile acele să nu se alunece Româniĭ.“* [2])

Petru Maĭorŭ despre tocmelele luĭ Dositeiŭ, între carĭ se află și introducerea de maĭ susŭ la tocméla serbătorilorŭ, dice numaĭ atâta, că fură făcute la anulŭ 1627, nu spune însă, că și soborulŭ, în care fură izvodite serbătorile, fu ținutŭ în anulŭ acesta.[3]) De aceea amŭ disŭ, că urma cea maĭ veche, ce o amŭ aflatŭ despre sobóre în biserica românéscă din Ardealŭ, este de pe la anulŭ 1627.

Cum a fostŭ însă soborulŭ acesta compusŭ și din cine, din notița cea scurtă, ce ne-a rĕmasŭ despre elŭ, nu putemŭ afla. Numaĭ atâta e maĭ pe susŭ de orĭ ce îndoélă, că pe lângă „Vlădica“ aŭ maĭ fostŭ de față póte maĭ toțĭ ceĭ îndreptățițĭ a lua parte la soborŭ, căcĭ în notiță se dice *„Vlădica cu totŭ soborulŭ nostru“*.

2. A dóua urmă maĭ veche despre soborulŭ mare în biserica nóstră din Ardealŭ este dela anulŭ 1675, din care anŭ ne-aŭ rĕmasŭ canónele alorŭ dóuĕ sobóre. În amîndóuĕ vine înainte pentru întâia óră numirea de soborŭ mare. Canónele celuĭ dintâiŭ se începŭ cu cuvintele următóre:

„Rênduiéla soboruluĭ mare, care s'a făcutŭ în Belgradŭ, Vlădica Sava cu toțĭ protopopiĭ țĕreĭ.“ [3])

Din notița acésta, ce ne-a rĕmasŭ despre acestŭ soborŭ, s'ar vedé, că membriĭ soboruluĭ aŭ fostŭ a) Vlădica, b) toțĭ protopopiĭ țĕreĭ.

3. Celalaltŭ soborŭ ținutŭ la 1675 se începe cu cuvintele următóre:

„Părintele Mitropolitŭ Sava cu juraților scaunuluĭ, cu protopopiĭ în soborŭ în Belgradŭ la mănăstire.“ [4])

Maĭ la vale în introducere și săborulŭ acesta se numesce: săborŭ mare.

Din introducerea acésta scurtă în canónele *soboruluĭ* acestuia, se vede, că a fostŭ compusŭ a) din Mitropolitulŭ, b) din juraților scaunuluĭ și c) din protopopĭ.

4. Totŭ de sub Mitropolitulŭ Sava maĭ avemŭ o urmă despre altŭ soborŭ mare în Zaconicŭ, în care *soborŭ mare „cu voea și sfatulŭ a toțĭ protopopiĭ“* s'aŭ rînduitŭ ceĭ dintâiŭ *„titorĭ adevărați și juraț̆i“*,[5]) pe cum îĭ numesce Zaconiculŭ. În care anŭ fu ținutŭ soborulŭ acesta mare, nu putemŭ sci, de-órece Zaconiculŭ ne spune numaĭ, că fu ținutŭ sub Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ, anulŭ însă nu e însemnatŭ deplinŭ. După ce însă Sava Brancovicĭ fu depusŭ la anulŭ 1680, așa înainte de anulŭ acesta a trebuitŭ să se fi ținutŭ *soborulŭ* de sub vorbă. De altă parte fiindŭ că Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ a începutŭ a guverna la 1656, așa anulŭ acesta este marginea ceealaltă a timpuluĭ, în care fu ținutŭ acestŭ sinodŭ.

5. Totŭ în Zaconicŭ în introducere se amintesce de unŭ *„soborŭ mare a toțĭ protopopiĭ“* ținutŭ la 1680, în care *„cu voea și porunca prealuminatuluĭ și milostivuluĭ Domnuluĭ nostru a craiuluĭ Apafi Mihaĭ din mila luĭ Dumnedeŭ craĭulŭ Ardealuluĭ, domnulŭ părțiĭ țĕreĭ ungurescĭ pe Iosifŭ Budai pe Vlădicia Ardealuluĭ Metropolitŭ Belgraduluĭ l'aŭ alesŭ.“* [1]) Acestŭ soborŭ mare fu ținutŭ fără de Mitropolitulŭ, de-órece Scaunulŭ Mitropolitanŭ *de facto* era vacantŭ, și așa Mitropolitulŭ n'a pututŭ lua parte.

6. Cu ocasiunea depuneriĭ Mitropolituluĭ Sava Brancovicĭ și la 1679 se vede din Zaconicŭ, că s'a maĭ ținutŭ unŭ atare saborŭ, de-órece acolo se maĭ cetescŭ următórele:

„Măria Sa preabun. și mil. Domnulŭ nostru craiulŭ Mihaĭ Apafi din mila luĭ Dumnedeŭ ipr. porâncituneaŭ nóuĕ titorilorŭ, cum să ludămŭ samă dela părintele Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ de totŭ bunulŭ bisericeĭ și venitulŭ școleĭ și a tipografieĭ, pe porânca Măriei Sale stringêndu-se toțĭ protopopiĭ în Belgradŭ la mănăstire . . . . . 1679 luna Iulie 6, și părintele Mitropolitŭ Brancovicĭ aceste ne-aŭ datŭ la mână în sama bisericeĭ,“ urméză apoĭ odórêle bisericeĭ. [2])

7. În dalteria, ce o a datŭ Mitropolitulŭ Simeonŭ Ștefanŭ luĭ Parteniŭ Episcopulŭ rutenescŭ dela Muncaciŭ la 1651, cândŭ pe acesta l'a chirotonitŭ de episcopŭ, încă se face amintire de unŭ sinodŭ alŭ cleruluĭ. Dice adecă Mitropolitulŭ Simeonŭ Ștefanŭ în dalteria acésta: *„După ce amŭ chematŭ pe Rssimulŭ Domnŭ Episcopŭ alŭ Bistreĭ, și amŭ chematŭ la sinodŭ pe clerulŭ nostru . . . . l'amŭ ordinatŭ episcopŭ etc.“* [3])

8. În urmă totŭ în Zaconicŭ se află și dóuĕ notițe generale despre modulŭ, cum se țineaŭ *sobórele marĭ.* Zaconiculŭ se începe adecă cu cuvintele următóre:

„Zaconicŭ, ce se dice cartea legilorŭ, care legĭ se judecă în scaunulŭ sfîntŭ alŭ bisericeĭ în mitropolia Belgraduluĭ în săboruluĭ vlădicescŭ cu toțĭ protopopiĭ țĕreĭ“ etc. [4])

Din introducerea acésta scurtă se vede, că *saborulŭ mare* era compusŭ a) din Mitropolitulŭ, b) din toțĭ protopopiĭ țĕreĭ.

9. A dóua notiță generală despre săborulŭ mare este în titululŭ părțiĭ întâie a Zaconiculuĭ *„despre alegerea Vlădicăĭ“*, unde se cetescŭ următórele:

„Alegerea Vlădicăĭ nostru românescŭ aicĭ în Ardealŭ este din mila și din voiea craiuluĭ, care lucru ne este nóuĕ îngăduitŭ dela craiĭ ceĭ maĭ dedemultŭ reposațĭ. Cândŭ va fi lipsă, să se strîngă toțĭ protopopiĭ, și încă și dintre celalalțĭ preoțĭ, și din voea a totŭ săboruluĭ, unindu-se toțĭ în unŭ cuvintŭ așa să-lŭ alégă etc.“ [5]) Din citatulŭ acesta se vede, că saborulŭ mare conchematŭ pentru alegerea Mitropolitului era constituitŭ a) din protopopĭ, b) din preoțĭ. Nu se spune însă în notiță, că preoțiĭ după ce normativŭ luaŭ parte la sinodulŭ electoralŭ. Din cuvintele *„și încă și dintre celalalțĭ preoțĭ“* numaĭ atâta se vede lămuritŭ, că preoțiĭ nu luaŭ parte, ci numaĭ uniĭ dintre eĭ. Nu spune însă, că ceĭ ce luaŭ parte, eraŭ representanțiĭ celoralațĭ, saŭ dóră ceĭ maĭ bĕtrânĭ, saŭ pe carĭ îĭ chémă protopopulŭ.

10. Auctorulŭ Zaconiculuĭ a scrisŭ și unŭ capitolŭ separatŭ despre saborulŭ mare, cum se vede din titululŭ capitolului acestuia, care sună: *„De saborulŭ mare, obiciaiulŭ, sloboḑia, tăria.“* [6]) Capitolulŭ acesta însă a peritŭ, și nu ne-a rĕmasŭ decâtŭ titululŭ luĭ.

Documentele despre săbórele marĭ aduse până aci suntŭ tóte din acte redigeate de Românĭ. Să vedemŭ acum vre-o câteva din acte redigeate de străinĭ.

11. Dintre aceste aducemŭ maĭ întâiŭ diploma luĭ Georgiŭ Rákotzi, principele Ardealuluĭ datŭ la 10 Octobre 1643 cu privire la depunerea Mitropolitului Ilie Orestŭ și alegerea luĭ Simeonŭ Ștefanŭ în locu-i. În documentulŭ acesta se spune, că Mitropolitulŭ Ilie Orestŭ fu depusŭ în unŭ saborŭ mare, și că totŭ în acelŭ

---

[1]) Petru Maĭorŭ partea înădită a Istorieĭ bisericeĭ Românilorŭ, maĭ târdiŭ publicată în Acte și Fragmente de Tim. Cipariŭ pag. 153.
[2]) Totŭ acolo pag. 154.
[3]) Totŭ acolo pag. 148.
[4]) Totŭ acolo pag. 145.
[5]) Acte și Fragmente pag. pag. 258.
[1]) Totŭ acolo pag. 257.
[2]) Totŭ acolo pag. 259.
[3]) Laurianŭ Documente istorice pag. 124.
[4]) Acte și Fragmente pag. 257.
[5]) Totŭ acolo pag. 259.
[6]) Totŭ acolo pag. 258.

saborŭ mare fu alesŭ în locu-I Simeonŭ Ştefanŭ, pe carele principele Georgiŭ Rákotzi l'a şi întăritŭ în demnitatea-I de Mitropolitŭ. Partea diplomeĭ latine referitóre la lucrulŭ acesta sună astfelŭ:

„*Facto* Conventu Generali *universorum Seniorum et Pastorum Valachicorum Graeci et Rasciani Rituum, în eodem* Generali Conventu *servatis de jure, et eorumdem Consistorii consuetudine servandis, in jus attractus (Helias Forest) omnium errorum, quibus accusabatur, scelerum nefandorum . . . . reus compertus officio suo vladicali dimovendus . . . . unde cum de alio Superintendente, vulgo Vladica vocato in locum illius surrogando sermo inter eosdem esset, atque tandem honorabilis vir Pópa Stephanus Simonius Alba-Iulianus in Vladicam eligendus, in omnium ora venisset. . . .*“ [1])

Terminulŭ Conventus Generalis Laurianŭ [2]) şi Ioanŭ M. Moldovanŭ [3]) îlŭ traducŭ cu: sinodŭ generalŭ, éră Şincai [4]) cu saborŭ mare, fiindŭ că pe atunci încă nu eşise din usŭ terminulŭ acesta.

12. Unŭ altŭ documentŭ redigeatŭ de străinĭ, în care este vorba de săborulŭ mare, este diploma asemenea latină a luĭ Mihaĭ Apafy I principele Ardealuluĭ din 28 Decembre 1680, carea adeveresce depunerea Mitropolituluĭ Sava Brancovicĭ, şi alegerea luĭ Iosifŭ Budai de Piskintz în locu-I. Şi în diploma acésta ocurŭ cuvintele:

„*Facto conventu generali universorum seniorum Graeci et Rasciani rituum etc.*“ [5])

Din documentele aceste dóuĕ se vede, că saborulŭ mare era compusŭ din protopopĭ şi preoţĭ, deşi cu greŭ e de credutŭ, că toţĭ vorŭ fi luatŭ parte la sinodŭ.

13. Despre săborulŭ adunatŭ de Mitropolitulŭ avemŭ unŭ documentŭ şi dela Patriarchulŭ Dositeiŭ alŭ Ĭerusalimuluĭ, care ţinu Mitropolituluĭ Atanasiŭ Angelŭ cu ocasiunea consacrăriĭ sale întîmplate în Bucurescĭ la 1698 o vorbire lungă de instrucţiune, în carea dice următórele:

„— *Cu totŭ adinsulŭ trebue archieria ta după canónele sfinţilorŭ Apostolĭ (?) şi ale sfinţelorŭ a tótă lumea săbóre (?) să stringĭ într'unŭ anŭ de dóuĕ orĭ saborŭ de aleşĭ şi înţelepţĭ şi cinstiţĭ preoţĭ, saŭ macarŭ în unŭ anŭ odată. . . .*“ [6])

[1]) Diploma întrégă în originalŭ se află la Petru Maĭorŭ Istoria bisericeĭ Românilorŭ pag. 72—77, o parte din ea érăşĭ în originalŭ la Ioanŭ M. Moldovanŭ »Acte Sinodalĭ« tom. I. pag. 170. În versiune română în Cronica luĭ Şincai la anulŭ acesta, apoĭ la Ciparĭŭ în Acte şi Fragmente pag. 198 şi urm. şi în Documinte istorice de Laurianŭ pag. 112 şi un.

[2]) Documente istorice despre starea politică şi ieratică a Românilorŭ pag. 113.

[3]) Acte sinodalĭ tom. I. pag. 170.

[4]) Acte şi Fragmente de Ciparĭŭ pag. 199.

[5]) Acte şi Fragmente de Ciparĭŭ pag. 6. şi Ioanŭ M. Moldovanŭ Acte sinodalĭ tom. I. pag. 171.

[6]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 240. Vechia Mitropolie de Popea pag. —.

Precum se vede lămuritŭ, Patriarchulŭ Dositeiŭ vorbesce numaĭ de saborŭ din preoţĭ distinşĭ fără considerare la aceea, că suntŭ protopopĭ orĭ preoţĭ simplĭ. Provocarea-ĭ la canónele Apostolilorŭ şi ale sinódelorŭ ecumenice este fictiţie, precum vomŭ vedé maĭ târdiŭ.

14. Totŭ dela străinĭ maĭ avemŭ urmă despre saborulŭ mare în condiţiunile puse de principele Georgiŭ Rákotzi Mitropolituluĭ Simeonŭ Ştefanŭ la anulŭ 1643. În condiţiunea a XI-a se cuprindŭ următórele:

„*Că în fiesce care anŭ va deschide sinodŭ generalŭ tuturorŭ preoţilorŭ supuşĭ deregătorieĭ sale celeĭ episcopale.*“ [1])

Totŭ aşa suna şi condiţiunea pusă la 1680 de către principele Mihaĭ Apafi Mitropolituluĭ Iosifŭ Budai, în originalulŭ latinŭ astfelŭ:

„*Quod singulis annis, universis officio ejus vladicali subexistentibus pastoribus generalem indicet synodum.*“ [2])

Chiarŭ cu cuvintele aceste se repeţesce condiţiunea acésta şi în collaţiunalele guvernatoruluĭ Transilvanieĭ Banffy de Losoncz date Mitropolituluĭ Teofilŭ la 1692. [3])

Aceste suntŭ urmele, ce le-amŭ aflatŭ la Românĭ şi la străinĭ despre săborulŭ mare.

15. Se maĭ amintesce saborulŭ mare şi în condiţiunea a IX-a pusă de aceia-şĭ principĭ Mitropoliţilorŭ românescĭ, cu cuvintele următóre:

„*Ut episcopus valachicus in indictione ac directione synodi generalis valachicae a praescripto episcopo ortodoxo Transilvaniae dependeat.*“ [4])

16. Dela S. Unire încóce maĭ însemnate suntŭ sinódele electorale dela 4 Nov. 1751 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ P. P. Aronŭ, dela 3 Iuniŭ 1764 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Atanasiŭ Rednicŭ, dela 1772 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Gregoriŭ Maiorŭ, dela 12 Aug. 1782 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Ioanŭ Bobŭ, dela 15 Maiŭ 1832 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Ioanŭ Lemeni, dela 30 Septembre 1850 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Al. Şt. Şuluţă; dela 11 Augustŭ 1868 cu ocasiunea candidăriĭ luĭ Dr. Ioanŭ Vancea şi dela 16 Aprilŭ 1893. După aceea sinódele unirĭ dela 1698 şi 1700, dela 1725 sub Pataki, 1728 sub Rectorulŭ Ĭesuiţilorŭ din Cluşŭ, dela 1732, 1738 şi 1739 sub Clain, dela 1821 sub Bob, 1833 sub Lemeni, 1869, 1882, 1889 sub Vancea. [5]) (Va urma.)

[1]) Documente istorice despre starea politică şi ieratică a Românilorŭ pag. 117.

[2]) Acte şi Fragmente pag. 65.

[3]) Nilles, Symbolae tom. I. pag. 159.

[4]) Acte şi Fragm. de T. Ciparĭŭ pag. 67.

[5]) Despre cele maĭ multe din sinódele aceste veţĭ Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ, Dr. Alesandru Grama »Istoria particulară a bisericeĭ românescĭ« şi Nilles Symbolae.

Regina.

De Friderică Dolch.
(Continuare.)

Luntriţa ajunse lângă ţĕrmŭ, şi Vincenţiŭ sări dintr'însa, pentru ca să stea profesoruluĭ ĭutr'ajutoriŭ la debarcare. Steinhausen îşĭ scóse punga din buzunariŭ. Prin firele eĭ de mĕtasă verde strălucia aurŭ. Profesorulŭ dădu luĭ Vincenţiŭ o plată bună. Lăcomosŭ o primise Vincenţiŭ şi o băgă în buzunariŭ, în vreme ce ochiĭ luĭ priviaŭ neîncetatŭ la pungă. Apoĭ îşĭ ridică pĕlăria şi privi în urma profesoruluĭ, care curêndŭ dispăru în pădurice.

„La draculŭ,“ mornăi flăcăulŭ punêndu-şĭ pĕlăria pe capŭ, „dar multŭ aurŭ maĭ are nătontoculŭ în pungă! Vorŭ fi cam dóuĕ ḑecĭ de monete. De aşĭ avé eŭ numaĭ pe jumĕtate atâta, aşĭ fi scăpatŭ din strîmtóre.“ Tăcu şi privi cu sprincenele adunate spre lacŭ. „Aşa dară aci în pădure se preumblă?“ continuă după o pausă monologulŭ şi privi ca spăriatŭ în jurŭ de sine. „Loculŭ e retrasŭ şi parcă anume făcutŭ spre aşa ceva — dar nu e bine, e prea primejdiosŭ! Însă cum să scapŭ altcum din nĕcasŭ? Nu sciŭ, de unde să ieaŭ baniĭ, — drace, de ce mĭ-aĭ datŭ acestŭ gândŭ?“

Elŭ scrişnia din dinţĭ şi-şĭ ştergea cu mâneca sudórea de pe fruntea palidă. Nehotărîtŭ stătu încă vre-o câteva clipite lângă luntre, éră apoĭ îşĭ puse pĕlăria pe capŭ şi porni. Îşĭ apĕsă pĕlăria maĭ pe ochĭ şi urcă délulŭ pezişŭ şi tufosŭ, de-asupra căruia era ospetăria.

Steinhausen într'aceea s'a suitŭ încetŭ şi gânditoriŭ pe o cărare, care ducea la loculŭ, unde se odihnia bucurosŭ. Se aşedă acolo pe o bancă simplă, întărită la marginea uneĭ stînce pezişe chiarŭ de lângă lacŭ. Îşĭ luă pĕlăria de pe capŭ şi privia cu plăcere deosebită piscurile, carĭ se înalţă dincolo de lacŭ între Inn şi Salzach. Nuorĭ tiviţĭ cu aurŭ şi îmbrăcaţĭ în forme fantastice plutiaŭ de-asupra lorŭ, éră printre ramĭ şi tufe lucia oglinda laculuĭ, şi frémĕtulŭ valurilorŭ, carĭ lovindu-se la ţĕrmŭ de petri se prefăceaŭ în spumă şi pulvere albă ca laptele, se mesteca plăcutŭ cu zuzuitulŭ frunḑişuluĭ mişcatŭ de vîntŭ. Altcum era tăcere jurŭ împrejurŭ, şi se auḑiaŭ din când în când numaĭ strigătulŭ răguşitŭ alŭ uneĭ paserĭ răpitóre din înălţime şi sunete de clopote din depărtare aduse pe aripile vîntuluĭ.

Cu ochĭ udaţĭ de lacrimĭ şi cu capulŭ plecatŭ pe mână privia Steinhausen la piscurĭ şi la nuorĭĭ, carĭ se îmbrăcaŭ în fiesce care clipélă în altă formă fantastică. În dosulŭ luĭ zuruia frunḑişulŭ, şi o figură întunecată şi plecată se furişa totŭ maĭ aprópe de elŭ. Acum stătu ucigaşulŭ chiarŭ în dosulŭ luĭ, ramiĭ zuruiaŭ maĭ tare, şi profesorulŭ îşĭ întórse capulŭ ascultându. Voia, să se ridice, dar în aceea-şĭ clipă căḑură câteva lovituri puternice pe capulŭ luĭ. Suspinându căḑu de pe bancă pe pămîntŭ, simţirea îlŭ părăsi, şi muşchiĭ sbeură sângele luĭ. O clipă stătu ucigaşulŭ nemişcatŭ, ér apoĭ îngenunchiă lângă celŭ lovitŭ şi-ĭ visită buzunarele.

Lătratŭ de câne se apropia şi umplu pe ucigaşŭ de fricĕ. Elŭ se ridică, ascultă câtva timpŭ, că din care parte se aude lătratulŭ, ér apoĭ dispăru ca o umbră în tufişŭ.

Câteva minute maĭ târḑiŭ sări unŭ câne de vînatŭ dintr'o tufă, alergă crucişŭ şi curmezişŭ mirosându, şi după ce încunjurase de câteva orĭ pe celŭ ce zăcea în sângele sĕŭ, începu o urlătură văietătóre. În apropiare se auḑi acum o strigare puternică, şi îndată ieşi repede din tufişŭ unŭ vînătoriŭ bĕtrânŭ ţinêndŭ puşca gata, să o descarce. Câne le văietându-se se tîrî la elŭ, éră bĕtrânulŭ respică unŭ strigătŭ de spaimă, când vĕḑu pe omulŭ acela întinsŭ pe pă-

mîntŭ şi plinŭ de sânge. Ĭute aruncă puşca în muşchĭ şi îngenunchiă lângă elŭ. „Isuse Christóse, dlŭ profesorŭ Steinhausen," esclamă, cu îngrozire, după ce aruncă o privire pe fața nefericitului. „Pentru Dumnedeŭ, ce s'a întîmplatŭ aicĭ? Îmĭ vine, să credŭ, că l'aŭ jefuitŭ!" Şi mânile lĭ trĕmuraŭ, cândŭ turnă din ploscă vinarsŭ şi-ĭ spĕlă fruntea şi tîmplele. „Nu potŭ, să-lŭ ducŭ singurŭ, trebue să chemŭ ajutorĭŭ," dise întru sine, legă ranele cu măhrama dela grumazĭ, sări apoĭ şi alergă în castelŭ, cum lĭ putură duce picĭórele.

Preste scurtă vreme sosi éră cu câțiva ómenĭ. Pe Steinhausen lĭ aşedară într'unŭ patŭ şi-lŭ duseră cu de grabŭ în castelŭ. Acolo cercară în totŭ chipulŭ, să-lŭ trezéscă éră la viață. Sosi şi mediculŭ, esamină ranele şi le declară de grele, dar nu de periculóse pentru viață. Preste lacŭ şi în locuința luĭ Steinhausen de o cam dată nu se putea transporta. Afară de aceea porunci mediculŭ, ca în dilele cele dintâiŭ să nu dea niměnuia voe, să între la profesorulŭ. Pe acesta lĭ cuprinseseră deja frigurile. După ce a dispusŭ mediculŭ tóte acestea, s'a dusŭ însoțitŭ de forestierulŭ preste lacŭ, pentru ca să dea lucrulŭ de scire auctorităților.

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția a **dóua**, revĕdută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediț. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Concilĭuluĭ, provincialŭ **primŭ** ediția II-a broş. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaşŭ 1881 broş. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ prețulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Posta redacțiunii. D. *Dionisiŭ Văcărescu* p. *Belényes* în *B.-Valány*. Pentru abonamentŭ primitŭ 7 fl. 50 cr. Fóea Vĕ merge regulatŭ. Cercați la postă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2786—1894. (22) 1—3

Escriere de concursŭ.

La institutulŭ regescŭ de surdo-muți din Cluşŭ devenindŭ vacantŭ I-lŭ locŭ fundaționalŭ destinată pentru Transilvania, pentru obținerea aceluia conformŭ ordinațiunii înaltuluĭ Ministeriŭ reg. ung. de culte şi instrucțiune de sub Nr. 26.128—1894 prin acésta se escrie concursŭ.

Pentru obținerea acestuĭ locŭ fundaționalŭ potŭ concurge:

1. Atarĭ tinerĭ surdo-muți fără deosĕbire de sexŭ şi confesiune, carĭ s'aŭ mai împărtăşitŭ de instuucțiune în vre-unŭ institutŭ de surdo-muți din patrie, însă n'aŭ terminatŭ cursulŭ completŭ de 8 anĭ.

2. Atarĭ tinerĭ surdo-muți (băeți, băete), carĭ până acum nu s'aŭ împărtăşitŭ de niciŭ o instrucțiune, şi carĭ n'aŭ trecutŭ preste anulŭ alŭ 12-lea alŭ etățiĭ.

3. Suplicele de concursŭ să se substérnă celŭ multŭ până în 15 Augustŭ a. c. st. n. la acestŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ.

4. La cererile de concursŭ suntŭ a se alătura: carte de botezŭ saŭ de nascere, atestatŭ medicalŭ, că a fostŭ vaccinatŭ cu succesŭ, şi atestatŭ de paupertate, — mai încolo atestatŭ medicalŭ, prin care pe lângă defectulŭ de surdo-mutŭ să se constateze, că concurentele corporalminte e deplinŭ sănĕtosŭ. În câtŭ concurentele s'ar fi mai împărtăşitŭ de instrucțiune în vre unŭ institutŭ de surdo-muți, să se alăture la concursŭ şi testimoniulŭ dela acelŭ institutŭ.

În urmă spre sciință şi orientare se face cunoscutŭ, că acela, care va obține acéstă fundațiune, se va bucura de provisiune şi instrucțiune gratuită în institutŭ afară de vesminte.

Blaşŭ, din şedința consistorială ținută în 21 Iuliŭ 1894.

I. M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitulariŭ.

Nr. 2682—1894. (19) 3—3

Concursŭ.

La o stațiune de învĕțătóre dela şcóla română gr. cat. de fete din Blaşŭ devenită vacantă în forma sa se escrie concursŭ cu terminulŭ până în 10 Augustŭ a. c.

Emolumentele împreunate cu acestŭ postŭ suntŭ:

300 (treĭ sute) fl. v. a. eventualminte 200 (dóuĕ sute) fl. şi întrĕgă provisiunea în internatulŭ Vancea-nŭ de fete.

Dela acelea, carĭ vorŭ a reflecta la ocuparea acestuĭ postŭ, se recere, să-şĭ înainteze la Consistoriulŭ mitropolitanŭ în Blaşŭ suplicele lorŭ până la terminulŭ indicatŭ adjustate cu:

1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ,
2. Atestatŭ despre purtarea morală, şi
3. Că aŭ absolviatŭ cu succesŭ bunŭ întregŭ cursulŭ în o preparandie publică din țară.

Blaşŭ, din şedința Consistorială ținută în 10 Iuliŭ 1894.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitulariŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ**, de colorare respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte**, dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 24—52

(18) 3—6

„The Gresham"

societate de asigurare pe viață în LONDRA.

Filiala pentru Austria:
Viena, I, Giselastrasse I,
în casa societățiĭ.
Filală pentru Ungaria:
Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,
în casa societățiĭ.

Activa societățiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ şi interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Plătirĭ pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existința societățiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspredece lunĭ s'aŭ presentatŭ la societate pentru propuneri nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ întrate dela existința societățiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte şi tarife, pe basa cărora societatea extradă polițe, precum şi formulare de propuneri se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenți în tóte orașele mai marĭ ale monarchieĭ austro-ungare şi prin filialele pentru Austria şi Ungaria, precum şi prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Cluşŭ.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 4 Augustŭ 1894. Numĕrulŭ 33.

Idei contrare.

Este nesfârşitŭ şirulŭ suferinţelorŭ nóstre.

Limba românéscă a fostŭ scósă din magistratură şi administraţiune în contra drepturilorŭ eĭ firescĭ şi a legilorŭ aduse de ceĭ ce le calcă în picióre.

În politica culturală a statuluĭ tóte suntŭ astfelŭ întocmite, încâtŭ orĭ ce viaţă culturală nemagiară să dispară de pe teritoriulŭ patrieĭ nóstre comune şi să se pregătéscă şi accelereze momentulŭ contopiriĭ tuturorŭ popórelorŭ într'unŭ singurŭ poporŭ magiarŭ.

Acestŭ scopŭ îlŭ aŭ asilele de copiĭ, legea despre propunerea limbeĭ magiare în şcólele poporale, planulŭ de învĕţământŭ din şcólele secundare, unde predomnesce limba şi literatura magiară, şi mulţimea aceea de dispusĕţiunĭ nelegale, prin carĭ limba română este eliminată nu numaĭ din şcólele acele de statŭ, în carĭ după lege ar trebui să se propună românesce, ci şi din şcólele românescĭ, cum este d. e. gimnasiulŭ din Beiuşŭ, din care limba românéscă ca limbă de propunere a fostŭ scósă în contra literelorŭ fundaţionale, a legilorŭ esistente şi a hotărîrilorŭ preaînalte ale Maĭestăţiĭ Sale.

În viaţa politică şi civilă principiile de egalitate şi frăţietate s'aŭ validitatŭ faţă cu Românii numaĭ în ceea ce privesce suportarea sarcinilorŭ publice. Suntemŭ egalĭ şi fraţi cândŭ trebue să plătimŭ tributulŭ de avere şi sânge pentru susţinerea statuluĭ, însă daţi la o parte cândŭ e vorba să ne împărtăşimŭ şi noĭ în mĕsură egală din beneficiile statuluĭ. N'avemŭ să căutămŭ decâtŭ la cerculŭ Blaşuluĭ, ca să ne convingemŭ despre acestŭ adevĕrŭ tristŭ, de-órece în centrulŭ acestuĭ cercŭ aprópe curatŭ românescŭ nu întimpinămŭ nicĭ la magistratură, nicĭ la administraţiune nicĭ măcarŭ unŭ singurŭ românŭ.

În contra acestorŭ nelegalităţĭ, în contra acestorŭ tendinţe de a face să dispară elementulŭ românescŭ de pe teritoriulŭ patrieĭ comune, în contra miilorŭ de nedreptăţirĭ, ce le îndurămŭ pe tóte terenele, o singură armă aŭ folositŭ Românii: arma resistinţeĭ pasive şi a protestărilorŭ şi manifestărilorŭ pacinice.

Acum însă şi acéstă armă a fostŭ smulsă din mânile lorŭ: comitetulŭ naţionalŭ este disolvatŭ, membriĭ luĭ întemniţaţi, fruntaşiĭ naţiuniĭ intimidaţi şi prigoniţi, glasulŭ preseĭ române înăbuşitŭ de mulţimea nenumĕrată a proceselorŭ şi amendelorŭ.

În schimbŭ pentru tóte acestea vine Ministrulŭ Hieronymi şi între sunete de musică, ciocnirĭ de păharĕ, şi aclamaţiunile uneĭ mulţimĭ de sateliţi, carĭ n'aŭ sentimentŭ pentru durerile nóstre, ne oferă pace, pretindêndŭ dela noĭ să ne închinămŭ idoluluĭ, pe care l'a ridicatŭ celŭ maĭ păgânescŭ şovinismŭ şi se numesce idea statuluĭ magiarŭ, unitarŭ în limbă şi simţire. Dacă nu o vomŭ face acésta, mâna cea atotputernică a statuluĭ are să ne lovéscă fără îndurare şi să ne nimicéscă.

Zădarnică ameninţare!

Noĭ respectămŭ statulŭ ungarŭ, ne iubimŭ patria, şi suntemŭ gata a ne vĕrsa şi sângele pentru mântuirea eĭ. În privinţa acésta nu avemŭ lipsă să căpĕtămŭ lecţiunĭ de patriotismŭ dela dlŭ Ministru. Însă alta este idea, ce o avemŭ noĭ despre statulŭ ungarŭ, şi altă idea dluĭ Ministru.

Elŭ vre ca în acéstă patrie susţinută de maĭ multe popóre, numaĭ singurŭ poporulŭ magiarŭ să trăéscă şi să se desvólte, înghiţîndŭ şi asimilândŭ pe tóte celealalte; ceea ce este o idee păgânéscă. Noĭ vremŭ, ca conformŭ voinţeĭ luĭ Dumneḑeŭ sfîntulŭ pe pământulŭ acesteĭ patriĭ poliglote tóte popóre să fie puse în condiţiunĭ egale de esistinţă şi desvoltare şi nicĭ unulŭ din ele să nu fie consideratŭ de materie de amalgamisare în favorulŭ altuia.

Elŭ voesce ca în Ungaria să nu esiste nicĭ o altă cultură afară de cea magiară, şi numaĭ acésta să fie promovată cu ajutoriulŭ mijlócelorŭ puternice, de carĭ dispune statulŭ. Noĭ vremŭ, ca fiesce care poporŭ să-şĭ aibă cultura sa proprie, care să fie în armonie perfectă cu individualitatea sa etnică, cu însuşirile sale, tradiţiunile şi aspiraţiunile sale.

Elŭ vre ca conducerea civilă şi politică a ţĕreĭ să fie numaĭ în mâna Magiarilorŭ şi a acelora, carĭ se lapĕdă de naţiunea lorŭ şi se facŭ unguri.

Feuilleton.

O Escursiune.

În ḑilele trecute mĕ hotărĕscŭ cu pretinulŭ S., ca, după o muncă obositóre de 10 lunĭ, să facemŭ o escursiune. Să nu cugete însă cineva, că ne-amŭ propusŭ să călĕtorimŭ la muntele Athos, în Asia, pe mare saŭ în Eghiptŭ. Nu. Elŭ voia să facă o visită Aĭudului şi mănăstirilorŭ dela Măgina şi Ciunga. Atâta totŭ.

Şi aşa s'a şi întîmplatŭ.

Eŭ plecŭ către casă cu vre-o 2 ḑile înainte, bine înţelesŭ, la plecare amŭ statoritŭ timpulŭ din ḑi, cândŭ elŭ mĕ va aştepta la gara din Aĭudŭ.

Însă „omulŭ propune, Dumneḑeŭ dispune".

Aşa s'a întîmplatŭ şi cu mine. Trebuia să fiŭ la 6 óre a. m. la gară şi abia am ajunsŭ după 8 óre

Pretinulŭ meŭ se afla în gară, dar fórte indispusŭ. Din espresiunea feţeĭ, mişcarea ochilorŭ, din gesturile ce le făcea; scurtŭ, din tótă ţinuta luĭ am pututŭ gâci îndată întrebarea, ce voesce să mĭ-o adreseze. Eŭ l'am prevenitŭ cu rĕspunsulŭ şi scusându-mĕ l-am spusŭ motivele întârdiĕriĭ.

Ĭ-am descoperitŭ nĕcasurile ce le-am avutŭ acasă până am diresŭ şi pusŭ în ordine căruţa, care avea să ne pórte pe la locurile proiectate pentru visita nóstră. Cum amŭ fostŭ siliţi să punemŭ pe calŭ nisce hamurĭ vechĭ şi putrede, carĭ pe drumŭ ne-aŭ făcutŭ multŭ nĕcasŭ şi, póte, ne-aŭ maĭ espusŭ şi rîsuluĭ trecătorilorŭ.

Era adecă ḑi de tîrgŭ la Aĭudŭ şi drumulŭ era fórte împopulatŭ. Ajungemŭ şi întrecemŭ noĭ maĭ multe grupurĭ de ómenĭ. Nu facemŭ însă ¼ din drumŭ şi hamulŭ a şi începutŭ a da semne de slăbiciunile sale. Acum se rupe o parte, acum se desnódă alta. Şi nicĭ nu era mirare, căcĭ era rosŭ de dinţele timpuluĭ şi se vedeaŭ cătŭ de colo urmele multorŭ ploĭ, ce l'aŭ scobitŭ.

Eŭ rîdeam la tóte acestea; mânătoriuluĭ însă, carele, bineînţelesŭ, era domnŭ, ĭi era mânie, că trebuia să caute una şi alta, ca să lege ceea ce s'a stricatŭ. Maĭ multŭ se irita atuncĭ, cândŭ unĭĭ dintre ómeniĭ, pe carĭ ĭ-amŭ fostŭ întrecutŭ de multişorŭ, ne întîmpinaŭ cu salutările obicinuite. Apoĭ devinia chiarŭ nervosŭ, cândŭ îşĭ permitea cineva întrebarea: „ce vĭ-s'a ruptŭ?" În astfelŭ de momente cu ciescele nu l-aĭ fi pututŭ scóte vorba din gură.

Făcêndu-şĭ hamulŭ în maĭ multe rîndurĭ tónele de bĕtrânŭ, amŭ ajunsŭ şi întrecutŭ de noŭ grupurile de ómenĭ, carĭ acum — după atâtea convenirĭ — ne eraŭ fórte cunoscuţĭ.

Faţa „cocieriuluĭ", post tot discrimina rerum, încă a începutŭ a fi maĭ veselă şi însu-şĭ rîdea de nĕcasulŭ luĭ de maĭ nainte. „Eŭ mĕ mâniam," — îmĭ ḑicea, — „că se rupe coptura asta de hamŭ, cândŭ sciutŭ este, că şi lanţurile cele maĭ grozave, aruncate în grumaziĭ şi mânile unuĭ poporŭ, încă trebue să se frângă odată." . . . .

Prietinulŭ S., şi după ce ĭ-am enaratŭ despre *desnodămintele* şi *nodămintele* ce amŭ fostŭ constrînşi să le facemŭ pe drumŭ, se părea totŭ cuprinsŭ de óre care indisposiţie. Cercŭ causa, şi ĭmĭ spune: „étă soţuluĭ de călĕtorie, carele voĭa să facă totŭ acelea visite ca şi noĭ, şĭ-o luatŭ biletŭ, şi rentórce acasă cu trenulŭ acceleratŭ, ce sosesce îndată. L'am rugatŭ multŭ, să maĭ aştepte, că dóră-dóră vinĭ, însă totulŭ în zădarŭ."

Se aude fluerătura trenuluĭ. Ne luămŭ adio dela soţulŭ de călĕtorie a prietinuluĭ

Noi vremŭ, ca în patria acésta comună sórtea poporuluĭ românescŭ să fie condusă de fiiĭ luĭ adevĕraţi, căcĭ numaĭ aceştia potŭ avé durere de durerea luĭ şi inimă de a-ĭ promova desvoltarea morală şi materială.

Elŭ vre să ţină pe cetăţenĭ în frîŭ cu vorbe amăgitóre. Noĭ dorimŭ mulţămirea tuturorŭ cu fapte vrednice de bărbaţĭ de statŭ.

Elŭ vre unŭ statŭ organisatŭ pe basa unorŭ principiĭ păgânescĭ, care nu scie de Dumneḑeŭ, de instituţiunile sfinteĭ biserice, şi de sacramentele luĭ Christosŭ. Noi vremŭ unŭ statŭ care adoréză pe Dumneḑeŭ, împlinesce legile puse de autorulŭ lumiĭ şi nu se pune în conflictŭ cu instituţiunile bisericeĭ, care a civilisatŭ lumea.

Idea de statŭ, ce o avemŭ noĭ Româniĭ, tocmaĭ pentru că este în consonanţă cu postulatele minţiĭ sănĕtóse, cu legile fireĭ, cu voinţa luĭ Dumneḑeŭ sfîntulŭ, şi cu interesele coróneĭ sfîntuluĭ Ştefanŭ, va trebui să triumfeze. Idea acésta nu o va putĕ omorî nicĭ ameninţările ministrilorŭ, nicĭ brutalităţile gendarmilorŭ, nicĭ lanturile robieĭ, nicĭ întunereculŭ temniţelorŭ, precum tóte prigonirile neomenescĭ în contra creştinismuluĭ din cele dintâiŭ treĭ vécurĭ nu aŭ pututŭ omorî ideile creştine.

Din contră gemetele, carĭ rĕsună prin coridórĕle întunecóse ale temniţelorŭ, străbatŭ cu putere magică în sufletele Românilorŭ şi-ĭ oţelescŭ pentru nóuĕ lupte legale şi înteţite, până cândŭ va triumfa egalitatea, frăţietatea şi dreptatea, şi cu triumfulŭ acestora se va sfârma idolulŭ ridicatŭ de şovinismŭ şi esclusivismŭ de rasă.

Partidŭ mijlociŭ. — Reformele politice bisericescĭ ale guvernuluĭ între nenumĕratele rele ce aŭ să aducă cu sine aŭ produsŭ aceluĭ bine, că aŭ deşteptatŭ din letargie pe catoliciĭ Ungarieĭ, carĭ s'aŭ manifestatŭ cu multă demnitate în numĕróşele congrese ţinute în aceştĭ doĭ anĭ din urmă. Totŭ politiceĭ, inimice bisericeĭ a guvernuluĭ actualŭ este de a se mulţămi, că deja s'a începutŭ mişcarea pentru formarea unuĭ partidŭ politicŭ mijlociŭ, care după esemplulŭ „Centruluĭ“ din parlamentulŭ germânŭ are să apere interesele bisericeĭ şi prin aceea şi ale statuluĭ.

Principele Livio Odeschalchi în o epistolă prin care mulţămesce cleruluĭ din districtulŭ Nagy-Tapolcsány şi Zsámbokrét pentru aderinţa trimisă din incidentulŭ congresuluĭ dela Nagy-Tapolcsány, arétă necesitatea partiduluĭ mijlociŭ, în care să se unéscă toţĭ ceĭ ce adóră pe Dumneḑeŭ. Elŭ scrie: „Politica nóstră trebue să se baseze pe iubirea creştinéscă şi pentru aceea nimicŭ nu potŭ condamna maĭ multŭ decâtŭ acelŭ modŭ de cugetare egoistŭ, care din punctŭ de vedere bisericescŭ urgisesce orĭ ce altă confesiune, şi din punctŭ de vedere naţionalŭ urgisesce pe orĭ cine a căruĭ limbă maternă nu e cea magiară.

Politica conservativă concentréză tóte puterile spre realisarea scopuluĭ sublimŭ, care este asigurarea patrieĭ şi a naţiuniĭ, consolidarea altariuluĭ şi, ca urmare a acestora, neatingibilitatea maĭestăţiĭ tronuluĭ şi a coróneĭ. Arétă necesitatea organisăriĭ în unŭ partidŭ puternicŭ capace de gubernare şi că sub presidiulŭ dînsuluĭ deja s'a constituitŭ comitetŭ permanentŭ pentru cercurile Nagy-Tapolcsány şi Zsámbokrét sperându, că şi în celealalte părţĭ ale ţĕreĭ se vorŭ constitui comitete esecutive de ale nouluĭ partidŭ; „de-órece lupta nu e terminată, fiindŭ că dreptatea este eternă şi nealterabilă şi o lege adusă cu conlucrarea tuturorŭ factorilorŭ, schimbându-se împrejurările totŭ prin aceĭ factorĭ se póte şi şterge. Sapientis est mutare consilium in melius.“ Foile magiare consideră epistola acésta de programulŭ nouluĭ partidŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În clerulŭ catolicŭ subalternŭ s'a începutŭ o acţiune salutară spre a împedeca sancţionarea legiĭ despre căsătoria civilă. Acestŭ clerŭ va ruga episcopatulŭ, să întrevină la Monarchulŭ pentru nesancţionarea legiĭ, şi la casulŭ cândŭ episcopatulŭ nu ar face acásta, clerulŭ inferiorŭ va aranja însu-şĭ o deputaţiune monstră la capulŭ statuluĭ.

Înaitându acţiunea cleruluĭ catolicŭ şi senioratele protestante din Neutra, Trencsén şi Turocz încă aŭ hotărîtŭ să róge pe Maĭestatea Sa a nu aproba legile politice-bisericescĭ votate deja de cătră camera deputaţilorŭ.

Ḑiarulŭ „M. Áll.“ este informatŭ, că primatele Vaszary va convoca pe 17 şi 18 a c. conferinţa episcopéscă în Buda-Pesta spre a se sfătui cu privire la mergerea la Monarchulŭ cu rugarea, să nu sancţioneze legea despre căsătoria civilă.

Sêrbia.

Pe cum se anunţă din Belgradŭ regele Alesandru cu ocasiunea călătorieĭ sale la Constantinopolŭ ar fi esoperatŭ dela patriarchulŭ ecumenicŭ următórele favorurĭ pentru biserica sêrbéscă: 1. Să se denuméscă episcopĭ sêrbĭ în Prissen şi Uesküb (în Macedonia). 2. Biserica sêrbéscă să fie representată la patriarchatulŭ ecumenicŭ prin doĭ referenţĭ, carĭ să fie totŭ odată şi membri aĭ sfîntuluĭ Sinodŭ. 3. Mitropolia din Belgradŭ să se ridice la rangulŭ de patriarchie. Ca remuneraţiune pentru favorurile acestea patriarchulŭ ecumenicŭ va primi dela regele Sêrbieĭ o subvenţiune anuală. Presa sêrbéscă laudă aceste succese ale regeluĭ şi speréză, că prin ele Sêrbia va câştiga o mare influinţă asupra tuturorŭ Sêrbilorŭ ortodoxĭ din Peninsula Balcanică.

---

meŭ. DSa plécă acasă, éră noĭ dămŭ, să întrămŭ în oraşŭ, în Aiudŭ. . . . .

Aiudulŭ e unulŭ din oraşele cele maĭ compacte magiare din Ardélŭ. Românĭ suntŭ puţinĭ. Şi aceştia încă toţĭ economĭ şi ḑilerĭ. Unŭ singurŭ domnŭ românŭ este, anume advocatulŭ, Dr. Gearasimŭ.

E situatŭ pe o vale, ce îşĭ are sorgintea în munţiĭ apuseniĭ. În partea ostică Aiudulŭ ajunge până în şesulŭ Murĕşuluĭ.

Preste totŭ nu are fisonomia uneĭ capitale de comitatŭ. Stradele suntŭ pardosite cu nisce petri marĭ, carĭ îţĭ facŭ gustŭ de mâncare, după ce aĭ percursŭ, cu căruţa, şi numaĭ una. În multe locurĭ se simte lipsa regulelorŭ proporţieĭ atâtŭ în regularea stradelorŭ, câtŭ şi a edificiilorŭ.

Drumurile orĭ şi din care parte arŭ întra în Aiudŭ suntŭ bătute maĭ multŭ de românĭ, deórece comunele din jurŭ suntŭ saŭ compacte românescĭ saŭ suntŭ înjumĕtăţite: românĭ şi ungurĭ.

Cum mergeamŭ pe stradă, mĕ întrebă pretinulŭ meŭ, că ce merită să fie vĕḑutŭ în Aiudŭ? — Se vede, că nu a rĕmasŭ încântatŭ de ceea ce a vĕḑutŭ şi că nu avea dorinţă, ca să cutrierămŭ tóte stradele. — Îĭ rĕspundŭ, că spitalulŭ, institutulŭ corectoruluĭ, casarma şi gimnasiulŭ împreunatŭ cu internatŭ.

Fiindŭ maĭ aprópe spitalulŭ, la elŭ amŭ făcutŭ prima visită.

E unŭ edificiŭ mare, ridicatŭ în o curte spaţiósă. Esteriorulŭ edificiuluĭ samĕnă maĭ multŭ cu o zidire vechiă. În curte se află unŭ parcŭ cam neglesŭ. Grădina e frumósă şi e în imediată atingere cu dosulŭ edificiuluĭ, în care parte conducŭ şi ferestrile salelorŭ cu bolnaviĭ.

Cerêndu-ne permisiune, ni-se concede să întrămŭ în despărţĕmintele morboşilorŭ, de carĭ eraŭ puţinĭ. Maĭ mulţĭ eraŭ în despărţĕmîntulŭ celorŭ cu morburĭ provenite din necurăţĕnie. Aicĭ amŭ compătimitŭ multŭ pe o copilă de ţĕranŭ de vre-o 7 anĭ, carea jăcea alăturea cu mamă sa. Înlăuntrulŭ spitaluluĭ şi în salele de cură amŭ datŭ pretutindenea de aerŭ curatŭ şi temperatură moderată, cu tóte că era o căldură de nesuferitŭ.

Dela spitalŭ amŭ plecatŭ la institutulŭ corectorŭ.

Unŭ păzitoriŭ ne-a condusŭ în cancelarie, unde amŭ fostŭ primiţĭ cu multă afabilitate de cătră oficialĭ. Spunêndu-le scopulŭ veniriĭ nóstre, ni-se concede — sub conducerea viceprocuroruluĭ — să visităm institutulŭ. În elŭ suntŭ multe de vĕḑutŭ; nu-ĭ mirare, dacă visita nóstră a duratŭ aprópe 2 óre.

Locululŭ, unde e aşeḑatŭ institutulŭ cu apertinenţele sale, cuprinde o parte însemnată din oraşŭ. Institutulŭ propriŭ ḑisŭ constă din 2 edificiĭ Unulŭ vechiŭ şi altulŭ ridicatŭ numaĭ în aniĭ trecuţĭ. Celŭ noŭ a fostŭ ridicatŭ numaĭ de deţinuţĭ. E unŭ edificiŭ colosalŭ. Privitŭ din ambitulŭ plan-terenuluĭ i-se pare omuluĭ, că zidulŭ e totŭ de ferŭ, fiindŭ uşile tare aprópe una de alta.

Viceprocurorulŭ ne spunea, că suntŭ 631 de condamnaţĭ, maĭ fiecare în celulă deosebită. Mărimea uneĭ celule e cam 1 ½ m. lată, 2 m. şi ceva lungă şi totŭ atâta şi de înaltă. În fiecare celulă se află ună patŭ de ferŭ, care se trage, o măsuţă şi unŭ scaunŭ, legate de patŭ, unŭ spĕlătoriŭ, o doniţă şi o ulcică. În fundulŭ celuleĭ, deasupra, e o feréstră mică şi deasupra acesteia o lampă, ce luminéză cu gazŭ. La căpĕtuiulŭ patuluĭ e o tăbliţă de tinichea, acătată de părete, pe care e însemnatŭ numele şi conumele deţinutuluĭ, religiunea precum şi anulŭ, luna şi ḑiua, în carĭ a întratŭ şi cândŭ are să scape. Numele deţinuţilorŭ românĭ tóte suntŭ scrise după pronunţia magiară şi cu caractere din alfabetulŭ lorŭ. Căldura în celule o producŭ câte 2 ţevĭ conduse din maşina de vaporĭ.

Maĭ interesantŭ de vĕḑutŭ e laboratoriulŭ. Unŭ edificiŭ mare, ce îngrădesce o curte, formatŭ paralelogramŭ. În elŭ suntŭ despărţĕminte maĭ pentru tóte artele mecanice. Atâtŭ lucrătoriĭ, câtŭ şi conducĕtoriĭ lucrărilorŭ suntŭ robĭ. Din tóte lucrurile maĭ multŭ ne-aŭ atrasŭ atenţiunea ţĕsăturile fórte elegante. mobilele artisticŭ lucrate, şi laboratórele pentru lucrarea lânuĭ şi a picioreteloruĭ.

Obiectele — considerându, că suntŭ solide — aŭ unŭ preţŭ moderatŭ.

Dela laboratoriŭ amŭ mersŭ la capelele: gr. or., rom. cat. şi reformată. Româniĭ gr. cat. nu aŭ capelă, şi nicĭ spiritualŭ siste-

Revistă politică.

Afaceri interne.

Drastica escortare a comitetului naţionalŭ la închisorile din Vaţŭ şi Seghedinŭ a provocatŭ unŭ adâncŭ resensŭ în întregŭ poporulŭ românŭ, care totŭ mai multŭ se scârbesce de actualulŭ sistemŭ de guvernare a liberalismului magiarŭ.

Foile semi-oficióse publică unŭ comunicatŭ, după care ministrulŭ Hieronymi ar avé speranţă de a forma unŭ partidŭ românŭ mijlociŭ, compusŭ din prelaţi şi din aceĭ inteligenţi românĭ, carĭ mai aŭ încă câte ceva de perdutŭ. Acestŭ partidŭ pe lângă recunóscerea necondiţionată a uniunii şi a constituţiunii se va sili spre validitarea tuturorŭ acelorŭ postulate admisibile ale poporului românŭ, pe carĭ în principiŭ nicĭ guvernulŭ nu le respinge. Noĭ nu credemŭ, că până ce domnesce sistemulŭ actualŭ, să se înfiinţeze şi eventualŭ să aibă viitorŭ unŭ atare partidŭ.

Foile magiare ocupându-se de cestiunea română o consideră ca o cestiune socială, care s'ar puté resolvi prin schimbarea legiĭ electorale şi unele reforme administrative.

Adunarea generală a comitatului Heves discutându asupra adreseĭ către dietă a comitatului Făgăraşŭ pentru schimbarea legiĭ electorale, a hotărîtŭ să róge dieta a revedé fără amânare acéstă lege.

Austria.

Primulŭ congresŭ alŭ catolicilorŭ Cehĭ s'a deschisŭ Lunĭ în Brŭn proclamându-se preşedinte de onóre contele Egbert Belcredi, preşedinte a fostŭ alesŭ prin aclamaţiune contele Otto Sereny, éră vicepreşedinte canonicŭlŭ Kalach.

Preşedintele arĕtêndŭ momentuositatea congresului, dice că elŭ este o manifestaţiune a catolicismuluĭ în genere şi a celuĭ bohemicŭ in specie. Scopulŭ congresuluĭ este a afla mijlócele pentru ridicarea materială şi intelectuală a poporuluĭ bohemŭ; declară că din desbaterĭ aŭ să fie eschise tóte cestiunile politice actuale. După o vrobire elocuentă a episcopuluĭ de Brŭn, Bauer, aŭ urmatŭ vorbirile festive. Contele Albert Schönborn arată, că cestiunile sociale ce se agită în timpulŭ nostru numaĭ după principiile religiuniĭ creştine se potŭ resolva. Publicistulŭ Pochurech espune relaţiunea între: biserică, poporŭ şi şcólă şi ajunge la conclusiunea, că şcóla confesională e necesară din punctŭ de vedere bisericescŭ şi pedagogicŭ.

Italia.

Procesulŭ „Banceĭ-romane“ numitŭ „Panama“ care duréză de unŭ anŭ şi jumĕtate şi în care s'aŭ ascultatŭ 240 de martorĭ s'a terminatŭ cu achitarea luĭ Tonlongo şi a tuturorŭ acusaţilorŭ. Acusaţiĭ s'aŭ apĕratŭ cu aceea, că dînşiĭ aŭ împlinitŭ numaĭ ordinulŭ superiorilorŭ, aşa, câtŭ tótă vina cade pe ministeriulŭ de pe atunciĭ. Oficialiĭ aŭ făcutŭ ministeriuluĭ cunoscute tóte neregularităţile dela „Banca-Romana“, acesta însă a voitŭ ale ascunde tóte. Vina principală cade pe Giolitti, pentru că pe cândŭ s'a făcutŭ perchisiţiune la Tonlongo, Giolitti ca ministru-preşedinte a dispusŭ să ducă dela bancă tóte actele compromiţătóre spre a nu cădé în mâna poliţieĭ. De cumva va fi pusŭ sub acusă Giolitti împreună cu elŭ vorŭ fi traşi la rĕspundere maĭ mulţi bărbaţi de statŭ italienĭ şi scandalulŭ va fi şi maĭ mare.

Achitarea luĭ Toulongo a provocatŭ o indignaţiune generală. Fóea italiană liberală „Messagero“ cu privire la sentinţa în procesulŭ banceĭ-romane scrie: „Alaltăeriĭ unŭ copilŭ de 16 anĭ a fostŭ condamnatŭ la 6 lunĭ de închisóre, fiindŭ că a furatŭ din portmoneulŭ uneĭ femeĭ 40 centesimĭ; ieriĭ a fostŭ achitatŭ unŭ bărbatŭ prin mânile căruia 21 milióne aŭ cursŭ ca néua la sóre.
O anarchie maĭ blăstĕmată de câtŭ acésta nu póte fi.“

Asia.

Iaponia, care are o cultură europenă, doresce a se estinde. Ca terenŭ acomodatŭ i-se oferŭ Corea, unde de maĭ mulţi anĭ domnescŭ stărĭ anormale. Pentru asigurarea comerciuluĭ şi a intereselorŭ sale Iaponia încă în 1882 şi 1884 a ocupatŭ unele ţinuturĭ din Corea. În 1885 s'a încheiatŭ între Iaponia şi China unŭ tractatŭ cu privire la regularea raporturilorŭ din Corea. Pe basa tractatuluĭ aceluia Iaponia reţinêndu-şĭ trupele din Corea a provocatŭ regimulŭ chinezŭ la o ocupaţiune şi acţiune comună spre a introduce în Corea reformele necesare pentru asigurarea comerciuluĭ şi a liniştieĭ publice şi pentru regularea finanţelorŭ. Aceste reforme arŭ avé să se efeptuéscă sub protectoratulŭ regimuluĭ japonezŭ. China, care până acum numaĭ prin perceperea tributuluĭ şĭ-a deprinsŭ drepturile de suzeranitate în Corea, pretinde ca Iaponia să-şĭ retragă trupele din Corea, fiindŭ acolo linişte, regimulŭ japonezŭ însă susţine, că reformele suntŭ necesare şi nu recunósce suzeranitatea Chineĭ asupra Coreeĭ. Cu acésta s'a născutŭ casus belli între cele dóuĕ puterĭ marĭ a orientuluĭ. Dintre puterile europene, maĭ interesate suntŭ în afacerea acésta Rusia şi Anglia. Rusia spre a paralisa preponderanţa iaponeză în Corea este gata a ocupa unele porturĭ coreene. Anglia, a căreĭ interese pretindŭ să fie în bune relaţiunĭ şi cu China şi cu Iaponia, se pare, că va ţiné partea Chineĭ şi va apĕra întregitatea Coreeĭ atâtŭ faţă cu Iapouia, câtŭ şi faţă cu Rusia.

Precum se anunţă din Iokohama rĕsboiulŭ între China şi Iaponia s'a începutŭ fără o declarare formală.

Armata chinesă ocupându partea nordică a ţĕrmurilorŭ coreanĭ a bombardatŭ năile iaponeze prinzêndŭ pe mare o nae chineză de transportŭ „Kowshing“ aŭ voitŭ să o ducă opunêndu-se însă căpitanulŭ năiĭ, ea a fostŭ bombardată şi cufundată în mare.

---

misatŭ fiindcă — după cum ni-se spuse — nu aŭ ajunsŭ la numĕrulŭ statoritŭ prin lege, că să se pótă sistemisa postŭ de spiritualŭ. De aceştia suntŭ şi maĭ puţinĭ; numĕrulŭ lorŭ variéză între 110—120.

Şcólă cu robiĭ se ţine în capela reformată.

Amŭ maĭ cercetatŭ localulŭ unde se instaléză de presente maşina dinamică, spitalulŭ, farmacia şi scalda institutuluĭ. Pretutindenea amŭ fostŭ surprinşĭ de curăţénia cea mare.

Cândŭ era să părăsimŭ acestŭ locŭ de osîndă, unde — Dumneḑeŭ scie — vorŭ fi, póte, şi de aceia, carĭ îşĭ amărescŭ ḑilele fără vină; auḑimŭ sunetulŭ unuĭ clopoţelŭ. Se da avisŭ, că lucrulŭ a încetatŭ şi că fiecare trebue să facă o preumblare de $^1/_2$ óră împrejurulŭ unuĭ parcŭ, după care preumblare urma prândulŭ.

Deşi tractamentulŭ nu s'ar păre durŭ şi inumanŭ, totuşi de pe feţele tuturorŭ se póte ceti dorulŭ după libertate şi căinţa pentru faptele sale.

Întrebându pe unŭ deţinutŭ, că în ce mominte a comisŭ crima pentru care trebue să-şĭ amăréscă ḑilele aicĭ; mĭ-a rĕspunsŭ, că în beţie.

O beţie, până cândŭ veĭ fi tu inimicŭlŭ celŭ maĭ neîmpăcatŭ a numeluĭ bunŭ, a sănĕtăţiĭ, moralităţiĭ, şi a averiĭ poporuluĭ! . .

Părăsindŭ institutulŭ corectorŭ amŭ plecatŭ la casarma honveḑilorŭ. Fiindŭ timpulŭ tare înaintatŭ am ḑisŭ consoţilorŭ meĭ, că ne ajunge, dacă o vedemŭ pe din afară, curtea şi o chilie de locuitŭ. Şi acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că nu e nimicŭ, ce să te încânte.

Făcêndŭ acésta eŭ am şi părăsit'o. Pretinulŭ S. şi „cocieriulŭ“ aŭ rĕmasŭ prin coridóre. După ce n'aŭ ascultatŭ aŭ şi păţit'o. Vĕḑêndu-ĭ adeca unŭ oficerŭ, ĭi poftesce în cancelarie şi le ĭea interogatoriŭ. Causa interogatoriuluĭ a fostŭ legea (?), care opresce întrarea fără permisiune.

Gimnasiulŭ impreunatŭ cu internatŭ fiindŭ încuiatŭ nu l'amŭ pututŭ cerceta. Ceea ce amŭ regretatŭ căci nu ni-s'a datŭ ocasiune de a vede colecţiunile bogate, ce se află acolo.

* * *

La mănăstirea din Măgina amŭ mersŭ în dupăaméḑa aceleĭ ḑile, éră la cea din Ciunga în altă ḑi.

Magina e o comună compactă românéscă, aşeḑată în o vale tare romantică. E departe de Aiudŭ cam 6 Km. în susŭ către munte. —

Locuitoriĭ suntŭ de confesiunea gr. or. şi numaĭ puţinĭ gr. cat. . . . Greco-catoliciĭ suntŭ maĭ cu samă descendenţiĭ foştilorŭ ḑileriĭ aĭ mănăstiriĭ, carĭ locuescŭ aprópe de ea şi în posesiunea cărora se află averea mănăstiriĭ, rĕmânêndŭ acesteĭ singurŭ numaĭ o grădină de vre-o 4 jug. plină de pomĭ, carea desparte mănăstirea de comună.

Locŭlŭ, pe care e aşeḑată mănăstirea, e fórte poeticŭ: de treĭ părţi pădure frumósă, de o parte grădina cu pomĭ, pelângă care curge unŭ părăŭ. Părăulŭ a stricatŭ multŭ din grădină şi dacă nu va fi împedecatŭ, aḑĭ mâne va duce cu sine casa, şura şi bisericuţa, ce maĭ sustaŭ.

Biserica e fórte mică construită din pétră. Zidulŭ e de totŭ grosŭ ér ferestrile tare scunde. Lângă biserică e unŭ zidŭ demolatŭ. Spunŭ, că acolo ar fi fostŭ o şură.

În anulŭ 1848 a fostŭ aprinsă de ungurĭ şi a arsŭ dimpreună cu tóte superedificatele.

Celŭ din urmă călugărŭ a fostŭ părintele Albani (†).

De presente o administréză parochulŭ Aĭudului. —

* * *

Mănăstirea Ciungeĭ — comună lângă Murĕşŭ-Uióra — e aşeḑată departe în hotarŭ, în unŭ locŭ totŭ atâta de frumosŭ ca şi a Măgineĭ. Şi aicia suntŭ: o casă fórte vechie edificată din lemnŭ, edificate economice şi biserica edificată totŭ din lemnŭ, tóte se află în o stare deplorabilă.

Averea e cu multŭ maĭ mare decâtŭ a aceleĭ din Măgina. —

* * *

După acestea visite pretinulŭ S. a fostŭ satisfăcutŭ de totŭ ce a vĕḑutŭ şi eŭ am uĭtatŭ nĕcasurile ce le-amŭ avutŭ pe drumulŭ către Aĭudŭ. —

Corespondințe.

B., sfârșitulŭ lui Iuliŭ 1894.

Multŭ Stimate dle Redactorŭ!

De comunŭ la evenimente mai însemnate din viața unuĭ bărbatŭ saŭ a uneĭ familiĭ fruntașe se întîmplă, că cunoscuțiĭ le facŭ daruri, éră acestea facŭ legate pii saŭ pentru binele de obște, saŭ pentru anumite corporațiunĭ morale.

Obiceiulŭ acesta frumosŭ se întîmplă și în viața popórelorŭ. Istoria ne relevéză fórte multe casurĭ, cândŭ unŭ poporŭ după o învingere strălucită raportată asupra inimiculuĭ, care voia să-ĭ nimicéscă cu ferŭ și focŭ vatra, să-ĭ sdruncine independința, să-lŭ scurte în libertățile luĭ saŭ să-ĭ atace și profaneze cele mai scumpe odóră: limba și legea; totdeuna făcea biserici, ridica mănăstirĭ orĭ alte lucrurĭ de importanță.

Și acestea nu fără causă. Căcĭ prin ele, de o parte se aducea mulțămită Dumneḑeuluĭ popórelorŭ pentru isbânda raportată, de altă parte faptele acestea serviaŭ ca monumente de o gloriósă reminiscență a timpurilorŭ trecute. Pentru fiĭ, nepoțiĭ și strănepoțiĭ ele maĭ serviaŭ și ca îndemnurĭ puternice la abnegațiune, jertfe și perseverență în luptele, ce și eĭ aveaŭ să le pórte întru apărarea și conservarea acelorŭ clenodiĭ, pentru carĭ s'aŭ luptatŭ vitejesce strămoșiĭ lorŭ.

La noĭ în vremile maĭ dincóce e cam ignorantŭ obiceiulŭ acesta.

Și pentru ce?

Nu se daŭ óre evenimente în istoria recentă și, putemŭ ḑice, în istoria de aḑĭ a suferințelorŭ nóstre, carĭ arŭ merita monumente de aducere aminte pentru viitorime? Se daŭ și încă de atarĭ, carĭ arŭ merita murĭ chinesĭ și piramide egiptene.

Causa, că nu ridicămŭ, este neputința materială, suntŭ lipsele și necasurile multifariĭ, carĭ de multe orĭ nu ne daŭ pace nicĭ în așternutŭ.

Dar acésta nu are să ne țină loculuĭ, nu trebue să rĕmânemŭ în stare apatică, căcĭ pe cândŭ suntemŭ sĕracĭ, pe atuncĭ dispunemŭ de însemnate forțe moralĭ și suntemŭ cuprinșĭ de tendințe spre bine și progresŭ. Și-apoĭ sciutŭ este, că acestea valoréză de ḑecĭ de orĭ maĭ multŭ decâtŭ materia.

Dispunêndŭ de astfelŭ de puterĭ, să așeḑămŭ numaĭ pétra fundamentală în edificiulŭ, ce trebue să-lŭ ridicămŭ și sum sigurŭ, că zidirea se va continua mereŭ.

La ridicarea unuĭ atare monumentŭ e chemată tótă inteligința nóstră și cu deosebire soțiile preoțilorŭ și ficele lorŭ, carĭ vinŭ în imediatŭ și ḑilnicŭ contactŭ cu poporulŭ. Ele să-și țină de o sântă și plăcută datorință față de Dumneḑeŭ și de națiunea lorŭ, ca să facă începutulŭ *reuniunilorŭ de femeĭ în fiecare comună* Carĭ, reuniunĭ, să aĭbă ca scopŭ: imfrumseța rea bisericeĭ; premiarea băețilorŭ de școlă și ajutorarea cu vesminte și cărțĭ a celorŭ lipsiți; propagarea moralității în familie; abaterea dela beuturile veninóse și pline de ruină; îngrijirea ca poporulŭ să se nutréscă maĭ bine, căcĭ are cu ce, numaĭ să scie cum și să nu dea bucata cea maĭ nutritóre altora, câtŭ cu causă, câtŭ fără causă; ajutorarea morboșilorŭ; desvĕțulŭ dela serbarea multorŭ sĕrbătorĭ, pe carĭ numaĭ poporulŭ și-le face; dedarea la modestiă în purtare și îmbrăcăminte și alte multe scopurĭ, carĭ recultă cu necesitate din acestea.

Totŭ atâtea scopurĭ umanitarĭ, în adevĕrŭ patriotice și naționalĭ, carĭ ducŭ cu pașĭ repeḑĭ la glorie și renume.

Din partea întreprinḑĕtorilorŭ nu se recere altceva, decâtŭ interesŭ viŭ față de causă, puține jertfe, energie și perseverență în luptă, precum și dĭrîmarea barierei detestabile, ce s'a ridicatŭ la noĭ între inteligința maĭ înaltă și cea cu maĭ puțină carte.

Étă unŭ mijlocŭ, Multŭ St. Domnule Redactorŭ, ușorŭ de a ridica monumentŭ de aducere aminte a luptelorŭ de aḑĭ, care va fi mai splendidŭ în resultate, decâtŭ orĭ ce monumentŭ ridicatŭ vre-odata în amintirea unuĭ evenimentŭ importantŭ.

Primiți, Multŭ Stimate Domnule Redactorŭ, expresiunea deosebitei stime dela

Alŭ D-Vóstră devotatŭ **Ap.**

La cestiunea nóstră.

A trecutŭ deja o septĕmână de cândŭ „părințescul“ și „împăciuitorinlŭ“ guvernŭ a pusŭ la cale prin „atotŭ putința sa“ una dintre cele maĭ sfruntate și maĭ neghióbe încălcărĭ de lege. Ordinulŭ emanatŭ adecă dela procuratură, în urma căruia condamnațiĭ nostrĭ în procesulŭ Memoranduluĭ aveaŭ să se presinte la temniță pentru a-și lua osînda de anĭ de ḑile, era însoțitŭ de 3, 4 și 6 gendarmĭ, carĭ cu multŭ rîvnă notificaŭ îndată, că respectivulŭ se declară de deținutŭ, de robŭ în casa propriă și că e lipsitŭ și de dreptulŭ celŭ maĭ naturalŭ: de a maĭ comunica cu iubiții sĕĭ: cu soțiă și pruncĭ.

Óre după o astfelŭ de procedură nemaĭ auḑită de ce folosŭ aŭ fostŭ provocările? Ca să ameț ésca lumea cu puterea legeĭ? Zădarnice le suntŭ tóte încercările. Eĭ suntŭ demascați. Lumea cultă s'a convinsŭ despre adevĕrulŭ și legalitatea luptelorŭ nóstre chiar așa, ca și despre minciunile și ilegalitățile lorŭ.

Modulŭ cum aŭ fostŭ duși la temniță membriĭ comitetuluĭ naționalŭ a fostŭ revoltătoriŭ și a provocatŭ o justă indignațiune în tóte straturile poporuluĭ românŭ și chiarŭ în fiecare omŭ cu simțŭ și nepreocupatŭ de șovinismŭ.

Dlŭ P. Barbŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ, care a primitŭ ordinŭ de presentare și încă fără de gendarmĭ. Infamia s'a începutŭ cu dlŭ Dr. I. Rațŭ în 25 Iulie, în care ḑi pe la 11 óre a. m. i-se inmanuă ordinulŭ de către unŭ polițistŭ însoțitŭ de unŭ gendarmŭ, carele îlŭ și declară deținutŭ.

La órele 4 p. m. însoțitŭ de gendarmĭ a fostŭ dusŭ în o trăsură închisă la gară, unde iubitulŭ poporuluĭ a fostŭ întimpinatŭ de maĭ multĭ românĭ, cărturarĭ, maestri și țĕranĭ; dómne, domnișóre și țĕrance îlŭ așteptaŭ în vesminte de serbătóre.

Dlŭ Dr. Rațŭ pe fiecare îlŭ întimpina cu unŭ dulce surisŭ și cu fața veselă, ca și cândŭ nu ar fi fostŭ în drumulŭ temniței, ci ar fi pornitŭ la o nuntă. . . .

Sosindŭ timpulŭ plecăriĭ, mulțimea face drumŭ și presidentulŭ comitetuluĭ disolvatŭ trece falnicŭ prin mijloculŭ eĭ. În trenŭ a fostŭ așeḑatŭ în despărțĕmîntŭ separatŭ unde nu ĭ-a fostŭ ĭertată întrarea nicĭ iubitóreĭ sale soțiĭ, care încă a călĕtoritŭ la Cluș. Ca să nu pótă privi pe feréstră deodată perdelele aŭ fostŭ trase. Punêndu-se trenulŭ în mișcare nimicŭ nu s'a auḑitŭ decâtŭ tunetele de *„să trăéscă“* isvorite din sute de pepturĭ pline de iubire față de celŭ ce pleca. —

În gara dela Ocna-Sibiuluĭ încă se adunaserŭ maĭ mulțĭ țĕranĭ, dar aŭ fostŭ opriți de gendarmĭ, ca să-lŭ véḑă și să dea espresiune sentimentelorŭ de carĭ eraŭ cuprinșĭ.

Pe drumŭ a fostŭ tractatŭ umanŭ și ajunsŭ în Cluș a trasŭ la procuratură, unde a și fostŭ internatŭ. Procurorulŭ l'a primitŭ tare afabilŭ.

În ḑiua următóre i-s'a concesŭ, să facă preumblărĭ prin grădină în societatea dluĭ Patița, care a fostŭ escortatŭ în ḑiua aceea și a părinteluĭ Domide, carele înainte de aceea cu 6 septĕmâni a fostŭ escortatŭ din Blașŭ, pe cândŭ voia să-și ducă acasă copila, care se afla în „Internatulŭ de fetițe“.

Dlŭ Dionisiŭ Romanŭ a fostŭ escortatŭ din Mediașŭ la Sibiŭ, de aicĭ la Cluș și din Cluș la Vațŭ. Dniĭ: Nicolae Cristea, Dr. P. Barcianŭ și Dumitru Comșa din Sibiŭ, după ce aŭ vĕḑutŭ, că dlŭ Dr. Rațŭ e arestatŭ așteptaŭ numaĭ momentulŭ, în care să fie arestați și eĭ. Momentulŭ a și sositŭ. O ḑi maĭ multŭ a fostŭ liberĭ decâtŭ presidentulŭ lorŭ. Escortați aŭ fostŭ duși și acești bărbați vrednicĭ la Cluș.

Pre dlŭ Dr. T. Mihályi îlŭ escortară dendarmiĭ în 26 Iulie la Cluș luându-lŭ de lângă patulŭ soțieĭ sale, care jăcea greŭ bolnavă. După ce a ajunsŭ în Cluș și-a cerutŭ concediŭ până în Septembre, ca să pótă fi de ajutoriŭ bolnaviĭ sale soțiĭ. Ceea ce procurorulŭ supremŭ ĭ-a concesŭ pe lângă cauțiune de 4000 fl.

Dlŭ G. Popŭ de Băsești încă a fostŭ escortatŭ de gendarmĭ și ca să nu se revólte poporulŭ l'aŭ escortatŭ nu pe la Zalaŭ, drumulŭ celŭ maĭ scurtŭ, ci pe la Baia-Mare, unde a convenitŭ cu soțulŭ sĕŭ de luptă, aprigulŭ luptătoriŭ *Dr. Vasile Lucaciŭ*.

Sâmbătă, 28 Iulie, aŭ pĕtrunsŭ, ca unŭ fulgerŭ prin tóte colțurile locuite de Românĭ, deprimătórea scire, că doritulŭ poporuluĭ, dlŭ V. Lucaciŭ, ar fi fostŭ împușcatŭ de gendarmĭ.

Svonulŭ despre împușcarea părinteluĭ Lucaciŭ a provenitŭ de acolo, că fiindŭ declaratŭ robŭ în casa propriă în 27 Iulie, după prânzŭ a ieșitŭ cu unŭ pretinŭ în grădină. Gendarmiĭ, scăpându-lŭ din ochĭ, devinŭ zăpăciți și începŭ să-lŭ caute ca pe acŭ de témă, ca să nu fugă. Deși aŭ trecutŭ pe lângă pomulŭ, sub care era așeḑatŭ cu pretinulŭ sĕŭ, nu l'aŭ vĕḑutŭ.

Pornescŭ să-lŭ caute pe câmpŭ și unde vedeaŭ ómenĭ, între înjurăturĭ, întrebaŭ: „nu vĕḑutŭ, unghe fugitŭ popa? Dacă aflămŭ puș cămŭ îndată.“

Ómeniĭ creḑênd-uĭ capacĭ de așa ceva năvălescŭ din câmpŭ în comuna; éră vestea despre împușcarea părintelui Lucaciŭ a sburătŭ pretutindenea.

Scirea acésta a revoltatŭ poporulŭ, pe care singurŭ numaĭ glasulŭ păstoriuluĭ iubitŭ a fostŭ în stare să-lŭ mulcoméscă.

Cândŭ a fostŭ smulsŭ dela sinulŭ iubiților sĕĭ plângeaŭ cu toțĭ.

La Baia-Mare a conveniŭ cu dlŭ G. Popŭ, în societatea căruia a întratŭ în Cluș.

Dumineca, 29 Iulie, dniĭ Dr. Rațŭ Dr. Lucaciŭ și Coroianŭ aŭ fostŭ escortați la Segedinŭ.

În 28 Iulie aŭ fostŭ escortați la Vațŭ dniĭ: G. Domide, Nicolae Cristea, R. Patița, P. Barbŭ, Dr. P. Barcianŭ, D. Comșa și D. Romanŭ.

În 31 Iulie a fostŭ escortatŭ ultimulŭ, anume dlŭ M. Veliciŭ din Chișeneŭ. Dlŭ Veliciŭ nu a maĭ fostŭ purtatŭ pe la Cluș,

ci din Chişeneŭ a fostŭ dusă la Aradŭ şi de aicĭ la Vaţŭ. Totŭ aşa s'a întîmplatŭ şi cu dlŭ A. Suciŭ din Aradŭ.

Dlŭ G. P. de Băsesci se află totŭ în Cluşŭ.

Étă puţine date din istoria escortăriĭ condamnaţilorŭ în procesulŭ Memorandului, cărora le dorimŭ *sănĕtate şi reîntórcere fericită.*

Suntemŭ despărţiţi de eĭ trupesce, nu însă şi sufletesce. Sufletelorŭ nu li-se potŭ pune bariere, ca să nu pătrundă la eĭ. Ele petrecŭ deja cu 14 condamnaţi în temniţele din Segedinŭ şi Vaţŭ, şi de acolo aducŭ inimilorŭ nóstre nutremîntŭ de entusiasmŭ şi iubire faţă de causa, pentru care s'aŭ luptatŭ eĭ. Aducŭ nutremîntŭ admiraţiuneĭ nóstre pentru ţinuta măréţă, ce o aŭ şi pe băncile temniţiĭ.

Unspredece preoţi la temniţă. Curia a respinsŭ recursulŭ de nulitate, înaintatŭ de 11 preoţi gherlani, în contra sentinţeĭ tribunalului din Cluşŭ, carele l-a condamnatŭ la câte 3 luni *închisóre ordinară* pentru cutezanţa, ce aŭ avut'o, de a-şĭ esprima sentimentele de durere pentru condamnaţiĭ în procesulŭ „Repliceĭ". — Până acum avemŭ 27 întemniţaţi.

Uniĭ dintre bărbaţiĭ magiarĭ încă aŭ începutŭ a-sĭ face observări la adresa şovinismuluĭ ungurescŭ. Fără păreche e unŭ articolŭ din „M. Á", în care scriitoriulŭ arétă cu cifre minoritatea absolută a magiarilorŭ, alungarea Românilorŭ de pe tóte terenele vieţeĭ publice, neobservarea legeĭ pentru naţionalităţi. Şi finesce interesantulŭ articolŭ cu provocarea, ca Magiariĭ să asculte de observările acestea, căcĭ la casŭ contrariŭ *„mileniulŭ nu-lŭ vomŭ pute serba.*

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 32. fl. 18201.59

Pe lista. Nr. 50/a s'a colectat dela: Institutulŭ de creditŭ şi economiĭ „Auraria din Abrud . . . . . fl. 30.—

Comuna Corna . . . „ 10.— fl. 40—

Alesandru Augur adm ppesc. al Fărăgăuluĭ a trimis

1. Din *Téca* dela:

Alesandru Augur . .	fl.	10.—
Chiorean Dionisiŭ . .	„	5.—
Cineva	„	—.50
Ioan Billegan c. prim. .	„	5.—
Biserica gr. cat. . . .	„	1.—
Demetriŭ Tomi . . .	„	1.—
Romul Rus doc. . .	„	2.—
Aliman Petru . . .	„	1.—
Ioan Bratfălean . . .	„	1.—
Corlat Nechita . . .	„	1.—
Pop Cosma	„	1.—
Iosif Voda	„	—.50
Teodor Dumitraş . .	„	—.50
Ioan Cotoiŭ	„	—.50
Ioan Tuşinean . . .	„	—.50
Ioan Câmpean . . .	„	—.50
Naste Tanase . . .	„	—.50
Ioan Melintean . . .	„	—.50
Simion Danciŭ . . .	„	—.50
Ioan Danciŭ	„	—.50
George Lazar . . .	„	—.50
Ioan Grigore	„	—.50
Ioanaş Ştefan	„	—.50
Borşa Alesandru. . .	„	1.— fl. 35.50

2. Din *Archiud* dela:

Câţiva credincioşi . .	fl.	1.50
Teodor Bereian cantor	„	—.50
Ioan Macaveiŭ paroch	„	5.—
Cassa bisericeĭ . . .	„	5.— fl. 12.—

3. Din *Băiţa* dela:

Ioan Câmpian preot. .	fl.	2.—
Mihaiĭ Pop doc. . .	„	1.—
Biriş Nicolaŭ . . .	„	—.20
Suciŭ Gligore . . .	„	—.20
Rus Ştefan	„	—.10
Ceteraş Ilie	„	—.10
Meşter Gligore . . .	„	—.10
Cotoiŭ Gligore . . .	„	—.10
Ceteraş Ioan	„	—.10
Ceteraş Gligore . . .	„	—.10
Rus Trifon	„	—.30
Voda Vasilie	„	—.10
Pintea Teodor . . .	„	—.10
Pop Titiană	„	—.50
Voda Petru	„	—.20
Naste Ioan	„	—.20
? ? ? ? ? . . .	„	—.10
Cotoiŭ Ioan	„	—.20
Ceteraş Simion . . .	„	—.20
Cotoiŭ I. Tatar . . .	„	—.10
Rus Toma	„	—.10
Naste Vasilie	„	—.10 fl. 6.—

4. Din *Bratfalău* dela:

Georgiŭ Butnar . . .	fl.	2.—
Deac Iuon	„	1.—
Mihalte Iuon	„	—.50
Puşcaş Iuon	„	—.30
Gonza Gligore . . .	„	1.—
Câmpian Iuon . . .	„	20.—
Deac Iosif	„	10.—
Radu Nistor	„	50.—
Pop Irimie	„	20.—
Pop Simion	„	20.—
Someşan Chirilă . . .	„	20.—
Pop Iuon	„	20.—
Baciŭ Maria	„	—.20
Şerban Susana . . .	„	—.20
Morariŭ Pavel	„	—.60
Fumariŭ George . . .	„	—.20
Pestina Iuon	„	—.30
Rus Iacob	„	—.20
Radu Pitimon	„	—.30
Oltean Florea	„	—.20
Deac Iuon	„	—.20
Câmpean Ştefan . . .	„	—.10
Sângeorgean Ioan . .	„	—.10
Moldovan Alesandru . .	„	—.10
Radu Constantin . . .	„	—.20
Morariŭ George . . .	„	—.30
Iusan Maria	„	—.40
Murĕşan Tóder . . .	„	—.30
Moldovan Vasilica . .	„	—.05
Deac Pascu	„	—.20
Cigorean Maria . . .	„	—.20
Deac Vasilie	„	—.20
Şerban Grigore . . .	„	—.10
Kiso Toderică	„	—.20
Suciŭ Iacob	„	—.20
Moldovan Nicolae . .	„	—.20
Deac Iacob	„	—.50
Moldovan Ilişca . . .	„	—.10
Moldovan Pitimon . .	„	—.40
Moldovan Tóder . . .	„	—.50
Câmpian Nicolae . . .	„	—.10
Deac Ionuca	„	—.20
Cătană Marişca . . .	„	—.20
Deac Ilie	„	—.50
Fiscutean Zacharie . .	„	—.50 fl. 14.65

5. Din *Budurlău* dela comună . . . . . „ 2.50

Preotulŭ	„	—.50 fl. 3.—

6. Din *Cosma* dela:

Gavril Cheţan vprot. em.	„	5.—
Bogdan Ana preotésă .	„	1.—
Keresztes Aureliŭ notar	„	2.—
Iulius Mera proprietar .	„	1.—
Ioan Truţa.	„	—.50
Radu Gregoriŭ docente .	„	—.50
Din bucate adunate dela popor	„	6.30 fl. 16.30

7. Din *Craifalău* dela:

Teodor Mateiŭ paroch .	„	4.—
Bucşa Ioan învĕţătorŭ .	„	2.—
Porav Vasilica	„	2.—
Chiorean Pavel curat. .	„	1.—
Dela popor	„	5.— fl. 14.—

8. Din *Ercea* delă:

Simion Cheţan paroch .	„	6.—
Alesandru Mera propr. .	„	2.—
Vasile Cheţan cantor. .	„	1.—
Blaga Petru a Safteĭ . .	„	—.60
Oltean Dafina	„	—.60
Ormenişan Tóder . . .	„	—.40
Oltean Tóder a Sfeti . .	„	—.40
Blaga Andreiŭ	„	—.30
Oltean Petru a Vidului .	„	—.60 fl. 11.90

Suma fl. 18354.94

Convocare.

Adunarea generală a despărţemîntuluĭ XI (Blaşŭ) alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ" prin acésta se convócă pe diua de 12 Aug. st. n. a. c. în Otelulŭ „Univers" din locŭ.

Onoraţiĭ Domni membri şi toţi Româniĭ binevoitorĭ din despărţemîntŭ, carĭ se interesézŭ de binele şi prosperarea Asociaţiuniĭ nóstre culturale suntŭ invitaţi cu tótă onórea a participa la acéstă adunare.

Între obĭectele ordinarie prescrise prin regulamentulŭ Asociaţiuniĭ va fi realegerea subcomitetuluĭ pe unŭ nou periodŭ de 3 anĭ, şi alorŭ doĭ delegaţi aĭ despărţemîntuluĭ, spre a participa la adunarea generală procsimă a Asociaţiuniĭ.

Blaşŭ 1 Augustŭ 1894.

I. Germanŭ directorŭ. **Aronŭ Deacŭ** notariŭ ad hoc.

Avis.

Cătră P. T. publicŭ românŭ!

Convocată fiindŭ adunarea generală a Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ pe dilele 26 şi 27 Augustŭ a. c. st. n. aicĭ în Sebeşulŭ săsescŭ, P. T. publicŭ românŭ, care doresce a participa la acésta adunare să binevoéscă a se adresa cătră domnulŭ *Zevedeiŭ Murĕşanŭ* secretariulŭ comitetuluĭ aranjatorŭ în Sebeşulŭ săsescŭ (Szász-szebeş, Transilvania) celŭ multŭ *până în 18 Augustŭ a. c. n.* indicându şi numĕrulŭ persónelorŭ, pentru a se putea lua dispoziţiunile necesarĭ, privitóre la încuartirare cum şi la alte recerinţe.

Sebeşului săsescŭ (Szász-Szebeş) în 23 Iulie 1894 n.

Comitetulŭ aranjatorŭ.

Noutăţi.

Comitetŭ franco-românŭ. E deja cunoscută organisarea ligeĭ din Paris, compusă din franceşi şi românĭ pentru revindecarea drepturilorŭ Românilorŭ din Ardélŭ şi Ungaria. Liga acésta a devenitŭ unŭ aşedămîntŭ de utilitate publică formându o secţiune a societăţiĭ de etnografie şi recunoscută ca atare prin unŭ brevetŭ specialŭ alŭ republiceĭ francese. În 19 Iulie s'aŭ adusŭ dóue hotărîrĭ: 1) s'aŭ creatŭ 12 locurĭ de membri titularĭ perpetuĭ, carĭ aŭ să fie ocupate de 11 bărbaţĭ cu renume aĭ Franciеĭ, éră alŭ 12-lea de presidentulŭ ligeĭ din Bucureştĭ. 2) Să fie doĭ presidenţi de onóre, unŭ francesŭ şĭ unŭ românŭ. Se dice, că celŭ francesŭ va fi dlŭ Jules Simon.

Gendarmiĭ la Tŭr. De mai multŭ timpŭ gendarmiĭ facŭ dese visite comuneĭ Tŭr. Umblă pe câmpŭ şi viĭ pândindŭ ocasiunea, că să năvălescă asupra pacinicilorŭ lucrătorĭ, carĭ umplu câmpurile de hore şi cântece naţionalĭ. Resultatulŭ deselorŭ visite este, că şi copilele, carĭ păzescŭ gâscele încă fĭ întîmpină cu „Deştéptă-te Române". Éră părintele Păcurariŭ şi învĕţătoriulŭ Făgărăşanŭ adĭ mâne nu maĭ aŭ unde purta citaţiunile de pe la judecătoriĭ. Totŭ astfelŭ se întîmplă şi în comuna Ciufudŭ.

† **Archiducele Vilhelm**, marele magistru alŭ ordului teutonicŭ şi comandantele supremŭ alŭ artilărieĭ, celŭ maĭ micŭ frate a archiduceluĭ Albrecht în urma crânceneloră suferinţe, causate prin căderea de pe calŭ, pe care căĭăria în Baden, lângă Viena, a muritŭ în 29 Iuliŭ a. c. n. Casa domnitóre e supusă doliului adâncŭ, la care se asoţiéză întrégă Monarchia. Înmormîntarea s'a întîmplatŭ Vineri, în 3 Augustŭ n.

† **Teodorŭ Roşu**, vicepreşedintele esactoratuluĭ diecesanŭ din Oradea-mare a reposatŭ în 26 Iuliŭ în etate de 53 anĭ în alŭ 27-lea anŭ alŭ preoţieĭ. Defunctulŭ a funcţionatŭ timpŭ îndelungatŭ ca profesorŭ la gimnasiulŭ din Beiuşŭ, unde prin talentulŭ şi zelulŭ sĕŭ a fostŭ fala aceluĭ gimnasiŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardealŭ.

(Continuare)

Speciile soborului mare. Se nasce acum mai întâiŭ întrebarea, că ce era saborulŭ mare în biserica românéscă din Ardealŭ înainte de S. Unire?

Din urmele espuse în punctele de mai susŭ, credemŭ, că cu destulă logică putemŭ constata,

a) că saborulŭ mare era unŭ sinodŭ alŭ întregei Mitropolii a Belgraduluĭ, şi nu numai a unei părți din ea, şi

b) că saborulŭ mare era de dóuĕ speciĭ, şi anume unulŭ, care consta numai din Protopopĭ, şi altulŭ, în care pe lângă Protopopi. era representatŭ şi clerulŭ celalaltŭ. Aşa ce atinge pe celŭ numai din protopopĭ, se numesce apriatŭ *saborŭ mare* sinodulŭ dela 1675 amintitŭ în punctulŭ 2, în care aŭ fostŭ de față numai *„Vlădica Sava cu toți Protopopiĭ țĕriĭ“*. Totŭ asemenea se numesce *săborŭ mare* şi celŭ amintitŭ din Zaconicŭ în punctulŭ 4, în care numai *„cu sfatulŭ şi voea a toți protopopiĭ țĕreĭ s'aŭ rînduitŭ cei dintâiŭ titorĭ adevĕrați şi juraților“*.

Din aceste credemŭ, că se vede destulŭ de lămuritŭ, că de câte orĭ se adunaŭ toți Protopopiĭ din Ardealŭ la sinodŭ, sinodulŭ acesta se numia: s a b o r ŭ m a r e, deşi de pildă la saborulŭ dela 1675 amintitŭ în punctŭ 3 lipsesce atributulŭi m a r e.

Pe lângă s a b o r u l ŭ m a r e alŭ Protopopilorŭ se mai numia *săborŭ mare* şi sinodulŭ, în care pe lângă protopopĭ mai lua parte şi celalaltŭ clerŭ. Unŭ atare sinodŭ a fostŭ de pildă celŭ dela 1643, în care fu judecatŭ Mitropolitulŭ Ilie Orescŭ, care în diploma luĭ Rakotzi amintită în punctulŭ 10 se numesce: *conventus generalis universorum seniorum* [1]) *et pastorum,* [2]) şi pe care Şincai îlŭ numesce românesce: *săborŭ mare de toți protopopiĭ şi preoțiĭ.*

În contra deosebiriĭ saŭ bifurcațiuniĭ acesteia a s ă b o r u l u ĭ m a r e, dintre carĭ unulŭ consta numai din protopopĭ, ĕră altulŭ din protopopĭ şi preoțĭ, s'ar puté aduce împrejurarea, că *săborulŭ mare* dela 1680 amintitŭ în punctulŭ 5 se numesce s ă b o r ŭ m a r e în Zaconicŭ, şi chiarŭ Zaconiculŭ spune, că a statŭ numai din protopopĭ pe cândŭ în diploma luĭ Apafi dela acela-şi anŭ amintită în punctulŭ 12 se dice apriatŭ, că la acestŭ s a b o r ŭ m a r e a luatŭ parte şi preoțimea ceealaltă. De unde s'ar vedé, că la s ă b o r u l ŭ m a r e luaŭ parte totdeuna nu numai Protopopiĭ, ci şi celalaltŭ clerŭ era representatŭ, şi se dice despre unele s ă b ó r e m a r ĭ, numai *a potiori* că aŭ fostŭ din Protopopĭ, fiindŭ că eĭ viniaŭ cu preoțiĭ lorŭ ca conducĕtoriĭ lorŭ naturalĭ.

În adevĕrŭ, dacă despre s a b o r u l ŭ m a r e nu amŭ avé alte date, decâtŭ cele dinainte de unire, atuncĭ obiecțiunea acésta n'ar fi de desconsideratŭ.

Însă despre *săborulŭ mare avemŭ* acte şi de după s. Unire. Unele din actele aceste arată evidentŭ, că la unele s a b ó r e m a r ĭ aŭ luatŭ parte numai protopopiĭ, pe cândŭ la altele şi preoțiĭ.

Aşa în întroducerea la canónele sinodului dela 1728 sub presidiulŭ Rectorului Ĭesuiților din Cluşŭ ținutŭ în Cluşŭ-Mănăşturŭ, deşi sinodulŭ se numesce: „s y n o d u s v e n e r a b i l i s C l e r i V a l a c h i c ĭ“, totuşi se spune apriatŭ, că pe lângă vicariĭ generalĭ şi ceĭ 12 asesorĭ aŭ mai fostŭ de față numai Protopopĭ. [3])

Totŭ asemenea în întroducerea la sinodulŭ din 1739 ținutŭ sub episcopulŭ Clain se spune apriatŭ, că la sinodulŭ acesta pe lângă vicarĭ şi asesorĭ aŭ luatŭ parte numai Protopopĭ, ĕră la capetŭ pe lângă vicarĭ actele suntŭ subscrise numai de 37 Protopopĭ, dintre carĭ póte unĭi aŭ fostŭ şi asesorĭ. [4])

Împotriva acesteia s'ar puté aduce împrejurarea, că după Petru Maĭorŭ [5]) decisiunile saboruluĭ mare trebuiaŭ să fie întărite cu *„iscăliturile şi pecetele protopopilorŭ“*. Şi aşa deşi actele aŭ fostŭ subscrise numai de protopopĭ în înțelesulŭ legiĭ, totuşi aŭ pututŭ fi la sinodŭ de față şi preoțĭ.

Însă obiecțiunea acésta îşi perde puterea, dacă vomŭ considera, că în actele sabórelorŭ, la carĭ aŭ fostŭ de față şi preoțĭ, în introducere se spune apriatŭ, că şi preoțĭ aŭ fostŭ de față. Aşa în actele sinodului dela 1732 ținutŭ cu ocasiunea instalăriĭ episcopuluĭ Clain se dice apriatŭ *„praesentibus generalibus vicariis, reliquisque ejusdem cleri archidiaconis honorandis, ac quam plurimis aliis parochis et popis.“* [6])

[1]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 67.
[2]) Calvinĭi numiaŭ pe Protopopĭ Seniores şi pe preoțĭ pastores.
[3]) Acte sinodale de Ioanŭ M. Moldovanŭ tom. II, pag. 101.
[4]) Totŭ acolo pag. 81 şi 86.
[5]) Protopopadichia § 42.
[6]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II pag. 96.

Unde dară se dice în acte, că numaĭ protopopiĭ aŭ fostŭ de față, saborulŭ de comunŭ a fostŭ numaĭ din protopopĭ, şi celŭ dela 1739 a fostŭ unŭ atare saborŭ.

În urmă la sinodulŭ dela 1742 ținutŭ sub episcopulŭ Clain, deşi se numesce Generalis synodus, totuşi se vede, că numaĭ protopopiĭ aŭ luatŭ parte, de-órece în marginea acetorŭ stă scrisŭ: NB. *Absentes a synodo: Protopopu Stanciŭ dela Parăŭ, Onutŭ dela Sorvat, Ioanŭ dela Udvarheiŭ, pentru Tarța a fostŭ juratulŭi, pentru covasianulŭ a fostŭ feciorulŭ.* [1]) Dacă şi celalaltŭ clerŭ ar fi luatŭ parte la sinodulŭ acesta, atuncĭ ar fi fostŭ, putemŭ dice, chiarŭ cu neputință, ca să nu fie absentatŭ nicĭ unulŭ dintre preoțĭ, şi absenții să fi fostŭ numaĭ dintre protopopĭ.

Astfelŭ putemŭ să dicemŭ, credemŭ că fără a greşi, că s a b o r u l ŭ m a r e era de dóuĕ speciĭ, unulŭ, la care luaŭ parte numaĭ Protopopiĭ, şi altuiŭ la care luă parte şi celalaltŭ clerŭ dinafară. Şi chiarŭ împrejurarea acésta este causa, de câte unŭ scriitoriŭ a confundatŭ aceste dóuĕ speciĭ de s a b ó r e m a r ĭ. Pildă lămurită despre acésta avemŭ chiarŭ în autorulŭ Zaconiculuĭ. Însu-şi autorulŭ cărțiĭ acesteia spune în partea întâie a tractatului sĕŭ juridicŭ, că alegerea Mitropolitului se întîmplă în saborŭ, la care luaŭ parte *„toți protopopiĭ şi încă şi dintre ceĭalalți preoți,“* [2]) şi totuşi elŭ însu-şi în introducerea tractatului sĕŭ vorbindŭ de saborulŭ mare dela 1680, în care fu alesŭ Mitropolituiŭ Iosifŭ Budai, îlŭ numesce numaĭ *„saborulŭ mare atoți protopopiĭ.“* [3])

E fórte probabilŭ că în s a b o r u l ŭ m a r e, la care lua parte pe lângă protopopĭ şi preoțimea, eraŭ îndreptățiți toți preoțiĭ a lua parte, însă prin representanți. Unŭ lucru însă este destulŭ de bine cunoscutŭ, anume, că la sinódele electorale, până în dilele nóstre lua parte din fiesce care tractŭ notariulŭ sinoduluĭ tractualŭ. [4])

* * *

Atribuțiunile saboruluĭ mare înainte de s. Unire. Se nasce acum a dóua întrebare, anume carĭ aŭ fostŭ atribuțiunile de dreptŭ ale s a b o r u l u ĭ m a r e, saŭ carĭ afaceri bisericescĭ cădeaŭ în competința s a b o r u l u ĭ m a r e?

La întrebarea acésta ĕrăşi numaĭ puținele urme isterice, ce le avemŭ despre *saborulŭ mare,* ne potŭ da rĕspunsŭ. Şi întemeiându-ne pe aceste constatămŭ următórele.

1. În competința s a b o r u l u ĭ m a r e compusŭ din Protopopĭ şi din ceĭalalți preoțĭ cădea alegerea Mitropolituluĭ. [5])

2. Totŭ în competința s a b o r u l u ĭ m a r e compusŭ din Protopopĭ şi Preoțĭ cădea judecarea şi depunerea Mitropolituluĭ. [6])

3. *Saborulŭ mare* atâtŭ celŭ compusŭ numaĭ din Protopopĭ, câtŭ şi celŭ compusŭ din Protopopĭ şi preoțĭ avea dreptulŭ a face legĭ disciplinare saŭ canóne cu putere obligătóre pentru toți supuşiĭ. Acésta se vede din tocmelele sabórelorŭ celorŭ dóuĕ marĭ dela 1675 [7]) şi din introducerea Zaconiculuĭ, în care se dice, că unele legĭ se facŭ în *săborulŭ mare,* altele *fără saborulŭ mare* de Vlădica cu titoriĭ şi juraților scaunului. [8])

4. S ă b o r u l ŭ m a r e avea dreptŭ a alege pe titoriĭ şi juraților scaunului mitropolitanŭ. [9])

5. S a b o r u l ŭ m a r e figura şi ca forŭ de judecată în cause procesuale, precum se vede din diploma amintită aluĭ Rákoszi dela 1643 şi aluĭ Apafi dela 1680, în carea se dipune, ca gătându-se s a b o r u l ŭ m a r e, Mitropolitulŭ cu câțiva lângă sine, să mérgă în sinodulŭ calvinescŭ, ca acesta să le revédă decisiunile, şi ca a c o l o s ă - ş ĭ c ă ş t i g e c u n o s c i n ț e d e s p r e p r o c e s e l e b i s e r i c e ĭ. [10]) Atare cunoscință nu-şi puteaŭ câştiga decâtŭ dacă în soborŭ aveaŭ şi cause procesuale bisericescĭ de judecatŭ, şi apoĭ modulŭ şi procesulŭ de judecată a saboruluĭ mare se supunea suprarevisiuniĭ sinoduluĭ calvinescŭ.

[1]) Totŭ acolo tom. I. pag. 146.
[2]) Acte şi Fragmente din Tim. Ciparĭŭ pag. 259.
[3]) Totŭ acolo pag, 257.
[4]) Acte sinodale de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 10 şi pag. 186.
[5]) Zaconicŭ în Acte şi Framente de Tim. Ciparĭŭ pag. 259. Diploma luĭ Georgiŭ Rákotzi în Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 170 şi diploma luĭ Apafi totŭ acolo pag. 171.
[6]) Diploma luĭ Georgiŭ Rákotzi la Petru Maiorŭ Ist. bisericeĭ Românilorŭ pag. 72—77 şi aluĭ Apafi în Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 61.
[7]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 145 şi uu.
[8]) Totŭ acolo pag. 257.
[9]) Totŭ acolo pag. 258.
[10]) »Finitaque synodo valachica in synodo ortodocsa evangelicae religionis Reformatorum pastorum ad nutum praenominati Episcopi personaliter, cum certis sibi adjunctis compareat, partim ut res in sua synodo decisae maturae revisioni subjiciant(ur) partim ut religionis verae p r o c e s s u u m q u e e c c l e s i a s t i c o r u m m a j o r e m n o t i t i a m a d d i s c a t.«

6. Saborulŭ mare avea dreptulŭ a alege saŭ a întări pe protopopi, pe cum se vede din dalteria Mitropolitului Teofilŭ din 9 Aprilie 1697, prin carea până la săborulŭ mare, dela care dice că *„se va aședa protopopia cum va fi mai bine“* a constituitŭ de administratorŭ pe Popa Ionŭ din Hunedóra. [1]) Afară de aceea Saborulŭ mare avea dreptulŭ și de a jura pe protopopi, pe cum se vede din porunca, ce totŭ în causa Popi Ion din Hunedóra constituitŭ administratorŭ potopopescŭ o a datŭ Vesprémi István, care se subscrie *„Erdélyi református magyar és oláh püspök“*. În porunca acésta dice: *„Akkor osztán feljüvén (Popa Ion) meg is esketyük a Generalis elött.“* [2]) Sub Generalis înțelege saborulŭ mare.

7. Săborulŭ mare dispunea cele de lipsă cu privire la administrarea averii bisericesci din întrégă mitropolia, lua samă despre modulŭ, cum a administratŭ Mitropolitulŭ averea bisericéscă generală, ce o manipula elŭ, éră cu prilejulŭ devenirei scaunului mitropolitanŭ în vacanță lua în samă averea mitropolieĭ și în presența lui o străpunea spre îngrijire titorilorŭ, [3]) va să dică saborulŭ mare avea dreptulŭ supremŭ cu privire la inspecțiunea și administrarea averii ținétóre de biserica întregeĭ Mitropoliĭ. Se vede acésta din sinodulŭ dela 1679, cândŭ în fața saboruluĭ mare Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ a datŭ samă de totŭ bunulŭ bisericeĭ și venitulŭ școleĭ și tipografieĭ. Mai departe se vede din dalteria Mitropolitului Teofilŭ în causa constituiriĭ luĭ Popa Ion de administratorŭ protopopescŭ la Hunedóra, în care acestuia îĭ dă puterea să strîngă și aducă la saborŭ *„adăulŭ împĕrătescŭ, dasdiele vlădicesci și alte venituri ce suntŭ.“* Sub *„alte venituri ce suntŭ“* nu se potŭ înțelege decâtŭ venite destinate spre scopurĭ generale a bisericeĭ din întrégă Mitropolia; aceste însă se duceaŭ la saborŭ, de sigurŭ numaĭ pentru ca saborulŭ să dispună de ele.

8. Saborulŭ mare era de față, cândŭ Mitropolitulŭ săvârșa acte liturgice însemnate, precum era sfințirea ver unuĭ episcopŭ. Acésta se vede din dalteria Mitropolitului Simeonŭ Ștefanŭ dată cu ocasiunea consacrăriĭ Episcopuluĭ Parteniŭ dela Muncaciŭ amintită la pag. 247, în carea Mitropolitulŭ spune, că după ce a esaminatŭ documentele luĭ Partenie, a chematŭ clerulŭ la sinodŭ și l'a consacratŭ de episcopŭ.

9. Saborulŭ mare alegea pe ceĭ doĭ protopopi, carĭ ca martorĭ însoțiaŭ pe noŭ alesulŭ Mitropolitŭ la România, unde se sfința de Mitropolitulŭ Tergoviștei și esarchulŭ Ungro-Vlachieĭ și alŭ plaiurilorŭ. [1])

10. Saborulŭ mare avea dreptulŭ celŭ maĭ înaltŭ de a pedepsi, așa câtŭ pedepsele cele maĭ marĭ nu era ĭertatŭ decâtŭ săboruluĭ mare să le dicteze, din care pricină aceste se și numiaŭ pedépsa saŭ glóba săboruluĭ mare. Se amintesce pedépsa acésta a săboruluĭ mare în dalteria de maĭ susŭ a Mitropolitului Teofilŭ în causa administratoreluĭ protopopescŭ Popa Ionŭ dela Hunedóra, unde astfelŭ grăesce: *„că vare cine se vare află neîngăduitorŭ poruncei nóstre, care preotŭ, oare mireanŭ cu pedépsa* saborului mare *se va bintătui.“* [2])

Săborulŭ mare era așa dară jurisdicțiunea cea maĭ înaltă saŭ supremă bisericéscă. În mâna luĭ era puterea legislativă, elŭ era organulŭ supremŭ de administrațiune, elŭ era forulŭ celŭ maĭ înaltŭ judecătorescŭ și dicasteriuluĭ celŭ maĭ înaltŭ în cele economice bisericesci. Puterea luĭ se estindea nu numaĭ asupra cleruluĭ și a poporuluĭ, ci și asupra Mitropolitului. Putea fi așa dicêndŭ săborulŭ mare domnŭ absolutŭ în biserică, și putea deprinde unŭ absolutismŭ sinodalŭ în biserică, dacă nu ar fi fostŭ de altă parte restrînsŭ, ba chiarŭ umilitŭ până la dejosire prin aceea, că întru tóte era supusŭ superintendentuluĭ și principeluĭ calvinescŭ, până ce pe încetulŭ biserica românéscă s'ar fi calvinitŭ deplinŭ, cândŭ apoĭ Dumneḑeŭ scie, ce ar maĭ fi urmatŭ.

* * *

(Va urmá).

[1]) Totŭ acolo pag. 254.
[2]) Acte și Fragmente de Ciparĭŭ pag. 255.
[3]) Zaconicŭ în Acte și Fragmente pag. 259.

[1]) Acte și Fragmente de Ciparĭŭ pag. 254 și Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 173.
[2]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 255 și 255.

Regina.

De Friderică Dolch.
(Continuare.)

IV.

Vestea despre ataculŭ tâlhărescŭ de pe insula domnéscă s'a lățitŭ ca pe aripile vîntuluĭ preste totŭ ținutulŭ. Pe poporŭ îlŭ cuprinse o iritare nespusă, éră gendarmeria desvolta o activitate febrilă și era în picióre diua și nóptea, pentru ca să găséscă pe ucigașŭ și să-lŭ dea pe mâna judecătorieĭ. Dar silințele eĭ eraŭ zădarnice. Speraŭ însă, că împărtășirile celuĭ atacatŭ, care era încă totŭ cuprinsŭ de friguri și nu putea să fie ascultatŭ, vorŭ arunca lumină asupra afaceriĭ. Steinhausen mergea totŭ maĭ spre bine. Ranele i-se închiseră curêndŭ, și frigurile începură a slăbi. Dar mediculŭ totuși opria pe orĭ cine, să intre la elŭ. Werner, pe care la vestea crimeĭ îlŭ cuprinse spaimă, încă trebui, să se întórcă totdeuna fără de ispravă. Dar neliniștea și nerăbdarea nu-ĭ daŭ pace. Neîncetatŭ da năvală asupra mediculuĭ cu rugările sale așa, câtŭ acesta îĭ concese în sfârșitŭ o scurtă conversare cu profesorulŭ.

Cândŭ întră Werner în odae, Steinhausen, care ședea în patŭ cu capulŭ legatŭ, îĭ întinse cu unŭ surisŭ slabŭ mâna. „Mĕ bucurŭ, că mĕ cercetezĭ,“ îĭ dise. „Te-am doritŭ fórte, pentru că am, să-ți facŭ o împărtășire.

„Mulțămită luĭ Dumneḑeŭ, că aĭ scăpatŭ de orĭ ce primejdie și eștĭ pe calea însănetoșăriĭ,“ îĭ dise Werner prinḑêndu-ĭ mâna și așeḑêndu-se pe unŭ scaunŭ lângă patŭ. „În ḑilele din urmă m'am rugatŭ adese orĭ, să mi-se concédă a grăi cu dta macarŭ și numaĭ câteva clipite. Dar mediculŭ m'a opritŭ totdeuna. Acum însă, după ce te simțescĭ maĭ în putere, va urma preste puținŭ și ascultarea dtale. Judecătoria speréză a ajunge cu ajutoriulŭ împărtășirilorŭ dtale în urma criminalistuluĭ.“

„Judecătoria să se cruțe,“ reflectă Steinhausen, „căcĭ eŭ l'am recunoscutŭ și-ĭ sciŭ numele.“

„Așa? Dta scĭĭ numele tâlhariuluĭ?“ dise Werner sărindŭ de pe scaunŭ. „O spune, cine a fostŭ? Cum se chémă nefericitulŭ?“

„Dta mĭ-aĭ spusŭ, să mĕ păzescŭ de elŭ, dar eŭ nu ți-am băgatŭ în samă cuvintele,“ rĕspunse bolnavulŭ. „Nefericitulŭ, care m'a atacatŭ și m'a jefuitŭ, este —“

„Dumneḑeule, dóră nu Vincențiŭ Flórĭ?“ dise Werner cuprinsŭ de spaimă. „Ar fi grozavŭ, dacă nu te-aĭ înșelatŭ!“

„Așa este, pe Dumneḑeŭ,“ întări Steinhausen. Nu m'aŭ înșelatŭ ochiĭ. Flăcăulŭ a fostŭ destulŭ de aprópe de mine, cândŭ m'a lovitŭ în capŭ, l'am recunoscutŭ pe locŭ, deși s'a învĕlitŭ, ca să nu-lŭ potŭ cunósce.“

„Împărtășit'aĭ mediculuĭ orĭ altuia lucrulŭ acesta?“ dise Werner iritatŭ. „Spune, pentru Dumneḑeŭ, spune!“

„Nu, nimenĭ afară de dta nu-lŭ scie,“ dise Steinhausen miratŭ. „Dar ce aĭ? Dta trĕmurĭ și eștĭ cuprinsŭ de spaimă.“

„Nu, nu aĭ să o facĭ,“ dise Werner cu glasŭ nădușitŭ. „Criminalistuluĭ nu are să i-se întîmple nimica. Judecătoria nu va pune mâna pe elŭ.“

„Ce ḑicĭ?“ întrebă profesorulŭ miratŭ. „Înțelesu-te-am bine? Nu sciŭ, ce să mĕ înduplece, să-lŭ cruțŭ?“

„Ascultă,“ dise Werner repede. Eŭ încă am să-ți împărtășescŭ o descoperire, carea o făcuĭ înainte de asta cu câteva ḑile. Avé-veĭ tăria, să o ascultĭ? La auḑulŭ eĭ inima îți va trĕmura de bucurie și fericire.“

„Werner,“ esclamă profesorulŭ cu glasŭ trĕmurătoriŭ, „pentru Dumneḑeŭ, cum am să înțelegŭ cuvintele acestea? O, grăesce, dór aĭ datŭ de urma iubițilorŭ meĭ?“

„Cunoscĭ medalionulŭ acesta?“ dise Werner scoțêndu-lŭ și dându-lŭ profesoruluĭ.

Acesta îlŭ prinse cu de grabă. „Dumneḑeule, spune-mĭ, Werner, spune-mĭ, cum a ajunsŭ la dta?“ esclamă profesorulŭ. „Aci veḑĭ chipulŭ meŭ! Eŭ l'am datŭ odinióră soțieĭ mele, și ea îlŭ purta totdeuna la sine.“

„Atuncĭ e delăturată orĭ ce îndoélă,“ dise Werner mișcatŭ. „Ele suntŭ, ele s'aŭ găsitŭ.“

„S'aŭ găsitŭ, ḑicĭ? Ele trăescŭ — soția mea? Prunca mea? — Werner, dta privescĭ la pămîntŭ, — pentru Dumneḑeŭ, nu mĕ maĭ chinui!“

„Fiĭ tare, dle Steinhausen,“ dise Werner încetŭ. „Soția dtale nu maĭ este între ceĭ viĭ.“

„E mórtă!“ murmură Steinhausen sguduitŭ, și lacrimĭ îĭ curgeaŭ pe obrajiĭ luĭ ceĭ paliḑi. Sermana, nefericita mea soție! — Dar prunca mea, Werner, prunca mea?“

„Ea trăesce, eŭ o cunoscŭ și încă înainte de asta cu câteva ḑile am grăitŭ cu ea,“ rĕspunse pictorulŭ repede. „Aĭ să o veḑĭ, încă astădĭ, dacă se învoesce mediculŭ.“

Steinhausen ședea cu mânile încrucișate de rugăciune și cu privirea înălțată către ceriŭ. Ședea nemișcatŭ, și numaĭ buzele i-se mișcaŭ încetŭ, parcă rostiaŭ o rugăciune de mulțămită. „Am să o vĕdŭ, am să o strîngŭ éră în brațele mele,“ dise încetŭ. „Werner, grăesce, spune-mĭ, cum aĭ aflatŭ pe prunca mea?“

Bucurosŭ 'a împlinitŭ tinĕrulŭi dorinţa mediculuĭ. Îĭ povesti, în ce chipŭ a făcutŭ cunoscinţa Regineĭ şi a tatăluĭ eĭ nutritoriŭ, şi-ĭ spuse apoĭ întîmplările cele maĭ din urmă de pe insula mănăstiriĭ. „Şi omulŭ acela," închiă Werner, „care te-a atacatŭ, este feciorulŭ bunuluĭ bĕtrânŭ, care ţi-a mântuitŭ fiica, a grijit'o şi a trecut'o."

„Da, Werner, aĭ dreptate," îlŭ întrerupse Steinhausen, „miserabilulŭ are să fie cruţatŭ pentru tatălŭ sĕŭ, căruia ĭ-a fostŭ milă de prunca mea. Numele luĭ nicĭ odată nu-lŭ voiŭ respica. Dar fata are să scie tóte, Werner! Veĭ, să te întorcĭ pe insula mănăstiriĭ, Werner, să grăescĭ cu fiica mea şi să o pregătescĭ pentru revedere?"

„O voiŭ face," dise Werner sculându-se. „Şi dacă va fi trecutŭ impresiunea cea dintâiŭ a surprinderiĭ, carea o va cuprinde şi o va turbura, atuncĭ o voiŭ aduce în braţele tătâne-sĕŭ."

Cu câteva minute după aceea vaporulŭ, care pornise din Stock, se opri lângă loculuĭ de debarcare alŭ insuleĭ domnescĭ, şi Werner se sui pe nae, pentru ca să mérgă pe insula mănăstiriĭ. Ajunse acolo şi cu nerăbdare grăbi la casa bĕtrânuluĭ Ambrosiŭ.

Cându se apropiă de ea, zări pe Regina, care sta lângă uşe şi părea că se uită după cineva. Îĭ făcu semnŭ şi o chémă pe nume, dar ea trĕsări, cându îlŭ vĕdu, că se apropie, şi părea că voesce, să scape în casă. Dar Werner era deja lângă ea şi-ĭ împedecă fuga.

„Regino," ĭi dise prinzându-ĭ maĭ tare mâna, cându vĕdu, că voesce să scape de elŭ, „eştĭ supĕrată pe mine, de vreĭ să fugĭ de mine? Am, să-ţĭ spunŭ óre ce fără amânare."

„Lasă-mĭ mâna, dle Werner," ĭi dise fata îngălbinindŭ, „şi te du dela casa asta, în care aĭ adusŭ confusie, miserie şi văietare. Tata zace de mórte, şi dta porţi vina. —"

„Regino, nu mĕ osîndi, maĭ înainte de ce m'aĭ fi ascultatŭ," o întrerupse Werner. „Pentru tine s'aŭ întîmplatŭ tóte, a fostŭ datorinţa mea, să urmărescŭ maĭ departe descoperirea, carea am făcut'o. Regino, am să-ţĭ împărtăşescŭ lucrurĭ, carĭ numaĭ tu să-le audĭ şi te vorŭ umplé de spaimă şi bucurie deodată. — De cumva aicĭ orĭ în casă nu putemŭ, să povestimŭ neturburaţĭ, vino, să mergemŭ cu luntrea pe lacŭ. Singură eştĭ acasă, orĭ este óre cine lângă bolnavŭ?"

„O vecină îlŭ grijesce."

„Aşa dar vino," dise Werner prinzêndu-o de mână şi trăgêndu-o cu sine. „Ceea ce am, să-ţĭ împărtăşescŭ, nu sufere amânare. E vorba de tine şi de viitoriulŭ tĕŭ şi de sórtea unorŭ ómenĭ, carĭ îţĭ suntŭ de-aprópe. Aci e luntriţa. O deslegŭ şi voiŭ vîsla."

În ceealaltă clipă luneca luntriţa pe lacŭ mânată du vîslarea puternică a luĭ Werner. Elŭ o îndreptă cătră o insulă mică nelocuită, carea o şi ajunseră iute. Aci Werner ridică lopata şi lăsă luntrea, să mérgă încetŭ în trestişulŭ dela ţĕrmŭ. Apoĭ prinse pe Regina de mânĭ şi-ĭ privi în ochĭ. Ea încă îlŭ privia în faţă cu nerăbdare şi nelinşte.

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparĭŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu.** — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2786—1894. (22) 2—3

Escriere de concursŭ.

La institutulŭ regescŭ de surdo-muţĭ din Cluşŭ devenindŭ vacantŭ I-lŭ locŭ fundaţionalŭ destinatŭ pentru Transilvania, pentru obţinerea aceluia conformŭ ordinaţiunii înaltuluĭ Ministeriŭ reg. ung. de culte şi instrucţiune de sub Nr. 26.128—1894 prin acésta se escrie concursŭ.

Pentru obţinerea acestuĭ locŭ fundaţionalŭ potŭ concurge:

1. Atarĭ tinerĭ surdo-muţĭ fără deosĕbire de sexŭ şi confesiune, carĭ s'aŭ maĭ împărtăşitŭ de instrucţiune în vre-unŭ institutŭ de surdo-muţĭ din patrie, însă n'aŭ terminatŭ cursulŭ completŭ de 8 anĭ.

2. Atarĭ tinerĭ surdo-muţĭ (băeţĭ, băete), carĭ până acum nu s'aŭ împărtăşitŭ de nicĭ o instrucţiune, şi carĭ n'aŭ trecutŭ preste anulŭ alŭ 12-lea alŭ etăţiĭ.

3. Suplicele de concursŭ să se substérnă celŭ multŭ până în 15 Augustŭ a. c. st. n. la acestŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ.

4. La cererile de concursŭ suntŭ a se alătura: carte de botezŭ saŭ de nascere, atestatŭ medicalŭ, că a fostŭ vaccinatŭ cu succesŭ, şi atestatŭ de paupertate, — maĭ încolo atestatŭ medicalŭ, prin care pe lângă defectulŭ de surdo-mutŭ să se constateze, că concurentele corporalminte e deplinŭ sănĕtosŭ. În câtŭ concurentele s'ar fi maĭ împărtăşitŭ de instrucţiune în vre unŭ institutŭ de surdo-muţĭ, să se alăture la concursŭ şi testimoniulŭ dela acelŭ institutŭ.

În urmă spre sciinţă şi orientare se face cunoscutŭ, că acela, care va obţiné acéstă fundaţiune, se va bucura de provisiune şi instrucţiune gratuită în institutŭ afară de vesminte.

Blaşŭ, din şedinţa consistorială ţinută în 21 Iuliŭ 1894.

I. M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitularĭŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icone sănte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa locului, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 25—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 15—26 **Timisióra-Fabricĭă**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţiri întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o lature, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

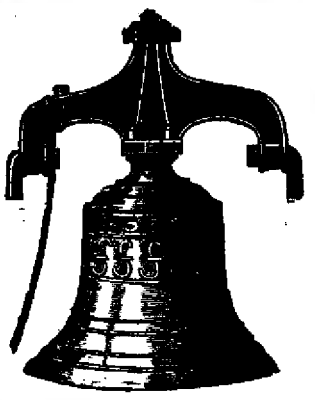

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în fonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în măgazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 11 Augustŭ 1894. Numĕrulŭ 34.

Politica viitóre a guvernuluĭ.

Discursulŭ primŭ-ministruluĭ Wekerle rostitŭ în 5 Augustŭ înaintea alegĕtorilorŭ sĕĭ din Baia-mare a fostŭ aşteptatŭ cu neastîmpĕrŭ de cercurĭ fórte largĭ.

Lumea era curiósă, să cunóscă din gura ministruluĭ-preşedinte planulŭ de acţiune alŭ guvernuluĭ faţă cu cestiunile marĭ, carĭ agitézŭ ţara întrégă.

În sfârşitŭ multŭ doritulŭ discursŭ s'a ţinutŭ, şi noĭ credemŭ, că elŭ n'a mulţămitŭ decâtŭ pe aceia, carĭ voescŭ cu orĭ ce preţŭ, să descreştinéscă societatea omenéscă, să întăréscă omnipotenţa statuluĭ în detrimentulŭ libertăţilorŭ publice cetăţenescĭ, şi să nimicéscă tóte naţionalităţile nemagiare pentru realisarea nebuneĭ ideĭ de statŭ magiarŭ, unitarŭ în limbă şi simţire.

Ne spune ministrulŭ, că a fostŭ neapĕratŭ de lipsă, să se separeze cerculŭ de activitate alŭ statuluĭ de cerculŭ de activitate alŭ bisericeĭ pe terenulŭ dreptuluĭ matrimonialŭ şi alŭ matriculelorŭ, pentru ca pe calea asta să încete pentru totdeuna frecările între biserică şi statŭ.

În cuvintele acestea înşelătóre se cuprinde de o parte unŭ neadevĕrŭ, de altă parte o speranţă deşértă.

Nu este adevĕratŭ, că prin reformele bisericescĭ ale guvernuluĭ se separézŭ cerculŭ de activitate alŭ statuluĭ de alŭ bisericeĭ, ci adevĕrulŭ este, că statulŭ s'a atinsŭ cu mână sacrilegă de drepturile bisericeĭ, şi a despoiatŭ biserica de cerculŭ acela de activitate, care din natura sa i-se cuvine în societatea creştină. Nu este decĭ vorbă de o separare, ci de o usurpare, care se va rĕsbuna înfricoşatŭ şi la noĭ, pe cum a începutŭ deja a se rĕsbuna în tóte statele, unde puterea civilă a răpitŭ drepturile connaturale ale bisericeĭ creştine.

Usurparea acésta departe de a înlătura conflictele, ea le va face totŭ maĭ acute şi maĭ dese. Reformele guvernuluĭ aŭ lovitŭ şi vătĕmatŭ greŭ convingerea şi consciinţa religiósă a maĭorităţiĭ cetăţenilorŭ, ér la noĭ la Românĭ, unde dela unire încóce biserica a ocrotitŭ şi promovatŭ şi interesele şi aspiraţiunile nóstre naţionale, acele reforme aŭ rănitŭ şi simţĕmîntulŭ nostru naţionalŭ. Este decĭ fórte naturalŭ, ca partea cea maĭ mare a cetăţenilorŭ să lupte cu înverşunare în contra puteriĭ aceleia, care le impune nisce instituţiunĭ contrare convingeriĭ lorŭ religióse şi simţĕmîntuluĭ lorŭ naţionalŭ. Astfelŭ în locŭ să avemŭ pace şi linişte, se vorŭ perpetua conflictele, carĭ ministrulŭ a speratŭ, că le va puté înlătura.

Omnipotenţa statuluĭ voesce ministrulŭ să o întăréscă prin întroducerea administraţiuniĭ de statŭ, ce ne-a promis'o în discursulŭ sĕŭ. Prin denumirea tuturorŭ funcţionarilorŭ, carĭ lucră în ramulŭ administraţiuniĭ politice, guvernulŭ însă nu voesce numaĭ realisarea idealuluĭ falsuluĭ liberalismŭ modernŭ de a concentra tótă puterea publică în mânile unuĭ guvernŭ eşitŭ din o maĭoritate parlamentară, care la rîndulŭ sĕŭ este alésă prin corupţiune, terorismŭ şi prin eschiderea uneĭ părţĭ însemnate a cetăţenilorŭ dela dreptulŭ de alegere, ci ţintesce totodată şi la *„apĕrarea unorŭ interese maĭ înalte de statŭ“* şi la *„asigurarea aspiraţiunilorŭ naţionale“*.

Interesele maĭ înalte de statŭ şi aspiraţiunile naţionale, în limbajulŭ guvernanţilorŭ nostri, însemnézŭ, că pentru tóte timpurile trebue să se ţină puterea publică în mâna Magiarilorŭ, carĭ să lucre din tóte puterile şi cu tóte mijlócele, de carĭ dispune statulŭ, pentru a crea câtŭ maĭ curêndŭ o Ungarie independentă, în care numaĭ unŭ poporŭ să trăéscă: celŭ magiarŭ, numaĭ o cultură să esiste şi înfloréscă: cea magiară, şi numaĭ o limbă să resune: cea unguréscă. Va să dică totŭ, ce se póte închipui maĭ neumanŭ şi maĭ nefirescŭ, se urmăresce prin aşa numita administraţiune de statŭ.

La acestŭ resultatŭ finalŭ voesce să ajungă ministrulŭ şi cu resolvarea cestiuniĭ naţionalităţilorŭ. Elŭ voesce, să resólve acéstă cestiune aşa, că naţionalităţile să nu maĭ esiste în viaţa publică de statŭ. Pentru aceea deşi legea naţionalităţilorŭ garantézŭ limbilorŭ nemagiare preponderanţă în tóte ţinuturile locuite de nemagiarĭ atâtŭ pe terenulŭ administraţiuniĭ, câtŭ şi alŭ magistratureĭ, totuşi ministrulŭ cu desconsiderarea totală a acesteĭ legĭ, care

---

Feuilleton.

Raportŭ generalŭ

despre starea şi activitatea Societăţiĭ „Inocenţiŭ M. Clain“ a teologilorŭ din Blaşŭ pe an. scol. 1893/4.

Uniţi să fimŭ în cugetŭ,
Uniţi în Dumnedeŭ.
Devisa Societăţiĭ.

Se póte óre ceva maĭ sublimŭ, decâtŭ unirea în cugete, unirea în Dumnedeŭ? Se póte óre ceva maĭ sfîntŭ decâtŭ acésta? Nu! De dece orĭ nu! Esperinţa de tóte dilele, istoria de vécurĭ ne e martoră la acésta. Scopulŭ omuluĭ, fericirea luĭ pămîntéscă, bunăpacea şi bunăînţelegerea pretindŭ unire şi ér unire. Interesulŭ personalŭ şi egoismulŭ pretindŭ unire în cugete, unire în Dumnedeŭ. — Dacă ar esista pe pămîntŭ acéstă unire, pămîntulŭ ar fi unŭ raiŭ, fericirea ar fi între ómenĭ. Dacă némulŭ omenescŭ ar fi în unire, dacă unŭ poporŭ, o naţiune ar fi unită în cugete, ideĭ şi simţeminte, cine ar fi acela, care să pótă descrie efectele salutarĭ ale acesteĭ contopirĭ de cugete, ideĭ şi simţeminte?

Şi apoĭ dintre tóte efectele, carĭ din acéstă contopire de simţeminte, cugete şi ideĭ se nascŭ, celŭ maĭ salutarŭ pentru individŭ, familie, societate, naţiune şi omenime, este fără îndoélă iubirea, care ar cuprinde în casulŭ acesta inimile tuturora, acea iubire, care e condiţiune sine qua non pentru pacea şi liniştea, fie între membrii uneĭ familiĭ, fie între fiiĭ uneĭ naţiunĭ, fie în fine chiar între fiiĭ maĭ multorŭ naţiunĭ conlocuitóre în acela-şĭ statŭ. Căcĭ e lucru firescŭ, unde e iubire, de acolo e alungată nedreptatea, nelegiuirea şi asuprirea. Şi locŭlŭ acestora îlŭ ocupă libertatea, egalitatea şi frăţietatea, aceştĭ treĭ tesaurĭ marĭ, pe carĭ omenimea de multŭ, dar de multŭ se nisuesce a-ĭ încetăţeni. Prin acéstă iubire, prin acéstă unire în cugete, simţeminte şi ideĭ, lupta partidelorŭ, care totdeuna a fostŭ, este şi va fi causa la ruina popórelorŭ, la ruina materială şi spirituală, ar dispăré. Căcĭ dóră atunci e fericitŭ soţulŭ de căsătorie, atunci e fericire în familie, atunci prosperézŭ societatea, cândŭ tóte lucrurile singuraticilorŭ membri îşi aŭ sorgintea în iubire. Credinţa, speranţa şi iubirea suntŭ acelea treĭ virtuţĭ, carĭ suntŭ temelia, basa şi fundamentulŭ a tótă fericirea. — Dar óre se dă credinţă fără contopire în cugete şi simţeminte? Óre are cineva încredere în inimiculŭ sĕŭ? Óre se dă speranţă şi iubire fără unire în cugete şi ideĭ? Ni-se pare, că nu. Căcĭ cum îşi va pune cineva speranţa în unulŭ, care e condusŭ de principiĭ contrarĭ la ale luĭ? Cum va iubi pe atulŭ, care simte cu totulŭ altcum? Căcĭ sciutŭ este, că neunirea e cea maĭ mare stavilă preceptuluĭ dumnedeescŭ: *„Să iubescĭ pe de-aprópele tĕŭ, ca însu-ţi pe tine.“* Şi deşi între orĭ ce relaţiunĭ ne-amŭ puté conforma acestul principiŭ, căcĭ dice sfînta Scriptură: *„Fă bine celorŭ ce-ţi facŭ rĕŭ“*, totuşi esperinţa de tóte dilele ne arată contrariulŭ, fiindcă cu neunirea deodată s'a vîrtŭ în inimile ómeniloru şi simburele invidieĭ, ureĭ şi a pismeĭ, carĭ nu se deosebescŭ de locŭ de egoismŭ, luatŭ cuvîntulŭ acesta în înţelesulŭ, ce i-se dă aĭ.

Şi fiindcă nu odată unŭ lucru positivŭ se póte cunósce maĭ bine, cunoscêndŭ contrariulŭ, aşa şi în casulŭ de faţă ca să putemŭ cunósce însemnătatea unirii, să reflectămŭ la relele, ce le-a adusŭ în poporŭ şi preste totŭ neunirea, discordia şi neînţelegerea, fără ca urmarea cea maĭ firéscă a eĭ să fie nimicirea totală a întreguluĭ. De vécurĭ istoria nu amintesce unŭ singurŭ casŭ, cândŭ fiiĭ uneĭ naţiunĭ trăindŭ în disarmonie să fi

nu conţine nicĭ macarŭ minimulŭ pretensiunilorŭ diferitelorŭ naţionalităţi, ne spune verde, că elŭ nu va permite nicĭ odată, ca în acéstă ţară să esiste orĭ să se formeze *„cercurĭ administrative, în carĭ limba altorŭ naţionalităţi să ajungă în preponderanţă“*.

Suntemŭ decĭ deplinŭ luminaţi! Actualulŭ guvernŭ asemenea celorŭ maĭ turbaţi şoviniştĭ nu voesce să respecteze şi aplice nicĭ macarŭ legile sancţionate. Elŭ voesce, să scie numaĭ de egalitate individuală fără deosĕbire de limbă şi naţionalitate, căcĭ acésta ne-o promite în modulŭ celŭ maĭ solemnŭ şi dlŭ ministru-preşedinte; dar de libertate şi egalitate naţională nicĭ vorbă nu póte fi înaintea guvernanţilorŭ nostrĭ. Din contră cine ar umbla pe căĭ legale, să elupte şi pentru nemagiarĭ libertate şi egalitate naţională, are să fie lovitŭ fără cruţare de mâna atotputernică a statuluĭ magiarŭ. Pentru aceea s'aŭ aruncatŭ în temniţă membriĭ comitetuluĭ naţionalŭ. Pentru aceea s'a sistatŭ activitatea aceluĭ comitetŭ. Pentru aceea s'aŭ interdisŭ, şi conformŭ promisiuniĭ ministruluĭ-preşedinte se vorŭ interdice tóte adunările şi conferinţele Românilorŭ. Aceste dreptuĭ cardinale din constituţiunea nóstră aŭ să esiste pe viitoriŭ numaĭ pentru ceĭ ce se vorŭ înhăma la carulŭ ideiĭ de statŭ magiarŭ unitarŭ.

Însă sperămŭ în dreptatea luĭ Dumneḑeŭ, că nu va fi totŭ aşa. Alte popóre cu multŭ maĭ puternice şi maĭ marĭ aŭ fostŭ umilite, cândŭ s'aŭ abătutŭ dela legile luĭ Dumneḑeŭ şi dela legile firiĭ.

Ministrulŭ Wekerle după discursulŭ dela Baia-mare s'a dusŭ la Lemberg, să visiteze esposiţiunea Polonilorŭ, pe carĭ Magiariĭ îĭ consideră de unicĭĭ amicĭ sinceriĭ. Aŭ decĭ şi Wekerle şi însoţitoriĭ luĭ ocasiune fórte bună, ca chiarŭ din starea actuală a Polonilorŭ subjugaţi de treĭ împĕrăţiĭ să mediteze, că la ce sórte ajungŭ popórĕle, carĭ în trufia lorŭ îşĭ batŭ joculŭ de legile luĭ Dumneḑeŭ şi voescŭ, să trăéscă totŭ numaĭ din asuprirea altora.

Fie, ca meditarea acésta să fie şi luĭ şi altora de folosŭ, căcĭ noĭ nimicŭ nu dorimŭ maĭ ferbinte, decâtŭ fericirea tuturorŭ popórĕlorŭ şi prin urmare şi a concetăţenilorŭ magiarĭ, însă fericirea lorŭ să nu fie nefericirea nóstră!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Relaţiunile diplomatice între S. Scaunŭ şi republica Argentină (America) întrerupte s'aŭ restabilitŭ.

Se anunţă semi-oficiosŭ, că guvernulŭ italianŭ a hotărîtŭ a da fără amânare esequatura tuturorŭ episcopilorŭ, pe carĭ ĭ-a denumitŭ Papa pe basa dreptuluĭ sĕŭ de denumire necontestabilŭ.

Foile semi-oficióse declară, că guvernulŭ face totŭ, ce-ĭ stă în putere pentru compunerea conflictuluĭ între regele Italieĭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ în cestiunea numiriĭ patriarchuluĭ de Veneţia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Duminecă s'a presentatŭ ministrulŭ Wekerle înaintea alegĕtorilorŭ sĕĭ din Baĭa-mare spre a-şĭ ţiné darea de samă, pentru care de maĭ înainte ĭ-a făcutŭ reclamŭ presa mercenară. La darea de samă a fostŭ publicŭ puţinŭ, deşi chiarŭ pe atuncĭ se ţinea în Baĭa-mare congresulŭ anualŭ alŭ băĭeşilorŭ. Din provincie abia s'aŭ presentatŭ câţiva curioşi.

În cuvîntarea sa ministrulŭ, luându-şĭ aerulŭ de mare bărbatŭ de statŭ, se încércă, să-şĭ justifice reformele bisericescĭ-politice, carĭ de doĭ anĭ predomnescŭ situaţiunea politică. Elŭ ḑice, că reformele bisericescĭ aŭ fostŭ necesare din causa frecărilorŭ între diversele confesiuni, şi fiindŭ că uniĭ voiaŭ, ca şi unele cestiuni, ce cadŭ în competinţa statuluĭ, să se resólve din punctŭ de vedere confesionalŭ. Purtarea Apponyiştilorŭ, carĭ deşi încă aŭ fostŭ pentru căsătoria civilă, totuşĭ cu ocasiunea desbaterilorŭ nu aŭ cercatŭ să-şĭ validiteze principiile, ci să rĕstórne guvernulŭ, o cualifică de o decădinţă morală. Îşĭ esprimă speranţa, că proiectele de legĭ bisericescĭ ridicate la valóre de lege vorŭ fi respectate, şi că statulŭ va avé tărie de a purcede cu succesŭ faţă de ceĭ ce nu le-ar respecta orĭ ar turbura pacea religiósă.

Cu privire la administraţie ḑice Wekerle, că statuiŭ numaĭ aşa póte satisface lipselorŭ publice şi póte promova desvoltarea economică şi culturală, dacă şi în forurile subalterne funcţionézĕ organe de statŭ.

O altă cestiune acută este cestiunea naţionalităţilorŭ, deşi ministrulŭ nu recunósce în generalŭ o atare cestiune. Maĭ corectŭ vorbindŭ cestiunea naţionalităţilorŭ o reduce la aspiraţiunea, ca în statulŭ nostru poliglotŭ să se facă districte administrative separate după naţionalităţi, în carĭ limba acestora să fie maĭ pe susŭ decâtŭ cea magiară. Cestiunea acésta datézĕ din secululŭ trecutŭ, dară în viitoriulŭ celŭ maĭ apropiatŭ alte cestiuni de caractĕrŭ socialisticŭ o vorŭ lipsi de caractĕrulŭ sĕŭ eminentŭ de primulŭ ordŭ. Află, că anumite pretensiuni de naţionalitate se spriginescŭ din străinătate, nu din partea cercurilorŭ oficióse, ci a reuniunilorŭ private. O altă abnormitate este, că suntemŭ acusaţi înaintea Europeĭ culte, a întregeĭ omenimĭ, că voimŭ a urma o politică neumană, violentă, nimicitóre, . . . „Ne acusă cu magiarisarea forţată. Cestiunea magiarisăriĭ,“ ḑice ministrulŭ, „stă la noĭ în aceea, că dorimŭ a face pentru orĭ şi cine accesibilă limba oficiósă a statuluĭ.“ Dînsulŭ nu va suferi nicĭ o încercare de a paralisa cu forţa acéstă accesibilitate,

---

ajutatŭ propăşirea şi înaintarea acelora. Acelŭ poporŭ, care a avutŭ astfelŭ de fiĭ, în modŭ necesariŭ a trebuitŭ să se ruineze, şi cu timpulŭ să fie ştersŭ din catalogulŭ popórĕlorŭ. Logica e: În astfelŭ de casurĭ nimenia nu jerfesce absolutŭ nimica pentru binele comunŭ, ci fie care cércă interese proprii, saŭ cum ḑice românulŭ: „Totŭ omulŭ trage focŭ la óla luĭ.“ E durerosŭ, ba e sfăşiătoriŭ de inimă vĕḑendŭ ruinarea uneĭ familiĭ din causă, ca fiecare membru tinde în altă direcţiune. Întocmaĭ se întîmplă cu societăţile, cândŭ membriĭ lorŭ nu-şĭ maĭ cunoscŭ chemarea. Şi chiar aşa cu singuratice naţiunĭ şi popóre, numaĭ câtŭ petrecêndu-se lucrulŭ pe o scenă maĭ mare, nu e aşa observabilŭ.

Şi pentru ca să ne convingemŭ şi să vedemŭ, ce e omulŭ, şi unde póte să ajungă dându frîulŭ liberŭ simţemintelorŭ conduse şi influinţate de superbie, egoismŭ şi poftă de domnie, óre să cercămŭ istoria Romanilorŭ, saŭ să ne oprimŭ la revoluţia francesă, saŭ în fine maĭ bine să reflectămŭ asupra statuluĭ nostru? De vomŭ face o mică reprivire asupra trecutuluĭ nostru, ni-se pare, vomŭ fi siliţi a aproba ḑicala, că „pe românŭ neunirea l'a mâncatŭ“. Şi dacă ni-se impune întrebarea, óre acum încă stămŭ ca în trecutŭ? se rĕspunde, că: *Nu*. Aḑi suntemŭ tarĭ, înaintămŭ cu paşĭ repeḑĭ spre învingere, calea ne e deschisă spre cultură, căcĭ ne-amŭ unitŭ, ne-amŭ identificatŭ.

Dacă vremŭ decĭ, să mergemŭ înainte, să nu ultămŭ învĕţătura bĕtrânuluĭ muribundŭ, ce o dă celorŭ şepte fiĭ aĭ sĕĭ: Până cândŭ nuelele aŭ fostŭ într'o legătură, — deşi fiecare singuratică uşorŭ de frântŭ, — nu le-aŭ pututŭ frânge. Să ţinemŭ totdeuna contŭ de cuvintele poetuluĭ:

Unde-ĭ unulŭ, nu-ĭ putere,
La nevoĭ şi la durere.
Unde-sŭ doĭ, puterea cresce,
Şi duşmanulŭ nu sporesce.

Dacă vremŭ dar isbândă, dacă vremŭ ţintă, dacă vremŭ învingere, ne trebue contopire de ideĭ şi simţeminte, ne trebue unire în cugete.

Dar maĭ multŭ. Amŭ puté face cu multŭ maĭ multŭ, dacă acéstă unire de multŭ dorită ar fi precedată de multŭ dorita unire în Dumneḑeŭ. Unirea în cugete are marĭ efecte, împreunată cu unirea în Dumneḑeŭ ar avé cu multŭ maĭ marĭ. „Unŭ Dumneḑeŭ, o credinţă, unŭ botezŭ“, scrie apostolulŭ ginţilorŭ. Câtŭ de multŭ reclamă aceste cuvinte ale apostoluluĭ dela fiecare individŭ! Unirea în Dumneḑeŭ a popórĕlorŭ ar fi cea maĭ binefăcĕtóre ploĭe, şi maĭ vrtosŭ la poporulŭ românŭ. La câte instituţiunĭ, carĭ multŭ ar fi contribuitŭ la ridicarea poporuluĭ, s'a pusŭ fundamentŭ, ele însă aŭ avutŭ puţinŭ efectŭ întimpinându marĭ pedecĭ în diferinţa de religiune. Şi dacă cândva, aḑi amŭ avé maĭ mare lipsă ca orĭ şi cândŭ de acéstă unire. Aḑi, cândŭ atacurĭ nedrepte suntŭ îndreptate cu atâta rĕutate în contra scumpeĭ nóstre biserici, căcĭ dacă cândva aŭ fostŭ puternicĭ inimiciĭ bisericeĭ, aḑi se parŭ, că se aruncă asupra eĭ cu o furie deosebită. Se aruncă asupra eĭ, şi o atacă din tóte părţile voindŭ, să-ĭ răpéscă şi cele maĭ sfinte instituţiunĭ ale eĭ. Ér noĭ în casulŭ acesta, dacă amŭ pune umĕrŭ la umĕrŭ, dacă amŭ împreuna interesele bisericeĭ şi ale naţiuniĭ, dacă în privinţa religiuniĭ nu amŭ fi desbinaţi, amŭ ajunge acolo, unde ar trebui să ajungemŭ. Fiindu-ne însă şirurile împrăştiate, fiindŭ desbinaţi, inimiculŭ în parte e maĭ sigurŭ de învingere, ér noĭ nu amŭ fi cu aprópe unŭ seculŭ înapoĭ în cultură. Considerându acestea, orĭ căruĭ românŭ cu iubire de nemŭ îĭ vine, să se întrebe după timpurile, cândŭ tótă suflarea românéscă va fi străbătută de acéstă convingere? Timpulŭ, în care inscripţia drapeluluĭ, sub care luptămŭ, va fi:

Uniţi să fimŭ în cugetŭ,
Uniţi în Dumneḑeŭ,

acelŭ timpŭ va fi timpulŭ de glorie, timpulŭ de triumfŭ alŭ poporuluĭ românŭ. Atuncĭ şi poporulŭ românŭ îşĭ va vedé scuturate lanţurile, carĭ aprópe de 19 vécurĭ îlŭ tragŭ la pămîntŭ. Atuncĭ va luci şi pentru elŭ sórele dreptăţiĭ şi alŭ libertăţiĭ, atuncĭ ca prin minune, precum odinióră s. Petru, i-se vorŭ deschide uşile temniţeĭ.

Atuncĭ lucrarea luĭ umĕrŭ la umĕrŭ va avé şi efecte şi va fi şi sfinţită.

Ér dacă şi aḑi ar maĭ fi individĭ, carĭ ar lucra contra acesteĭ unirĭ a poporuluĭ românŭ, dacă vorŭ maĭ fi şi aḑi de aceia, carĭ să se lase a fi trasĭ de spiritulŭ de partidă

ori de a agita în contra ei, din acésta însă nu se póte conchide la magiarisarea forţată. „Arĕtaţi-mi unŭ singurŭ omŭ din românî magiarisaţi cu forţa? Faţă de aceste acuse nedrepte datorinţa nóstră este, să îngrijimŭ, ca încâtŭ se comitŭ fapte contra legii, acelea să se pedepséscă pe cale legală, ceea ce s'a şi făcutŭ în timpulŭ din urmă cu tótă rigórea; s'aŭ luatŭ mĕsurî, ca în ţară să nu afle terenŭ terorismulŭi, şi liniştea publică să fie asigurată."

Se laudă guvernulŭ cu desfiinţarea comitetuluî naţionalŭ din Sibiŭ, care a lucratŭ fără statute şi şi-a îndreptatŭ activitatea şi spre legăturî cu străinătatea; a opritŭ ţinerea unorŭ adunărî şi va opri şi pe viitoriŭ (adevĕratŭ liberalismŭ!). Nu se potŭ permite pe teritoriulŭ statuluî întrunirî, la carî să participe şi individî, carî nu suntŭ cetăţenî ungarî; în privinţa acésta se vorŭ mai face dispoziţiunî prohibitóre şi întreţicĕtóre, ca singuraticî să nu se pótă provoca la ajutoriŭ în străinătate contra acelorŭ rele, carî, dacă credŭ, că esistă, aŭ datorinţa de a le cerca vindecare aicî acasă.

Doresce, să rĕmână statulŭ pe basa principiilorŭ din 1868, şi nu va concede nimicŭ, ce ar ţinti spre a disolva întregitatea statuluî magiarŭ. Nu va suferi nóuĕ organisărî de dreptŭ publicŭ, care să se deosebéscă după naţionalităţi. Pentru aceea în aplicarea legilorŭ nu se va face nicî o distingere de limbă între cetăţeniî statuluî. Pe naţionalităţi le facŭ părtaşe în tóte privinţele de binefacerile uneî administraţiunî îngrijitóre (?) şi binefăcĕtóre (?), şi în câtŭ permite puterea statuluî, se vorŭ îngriji şi de aceea, ca cetăţeniî de altă limbă să ajungă la conscinţa, că dînşiî în tóte privinţele suntŭ civî egalŭ îndreptăţiţi aî acestuî statŭ. Vorŭ urma faţă de eî principiulŭ egalităţiî, dară chiarŭ pentru acésta vorŭ pretinde dela eî totŭ odată şi împlinirea datorinţelorŭ. În fine promite, că se va ocupa cu regularea unorŭ cestiunî privitóre la minele de argintŭ şi cărbunî de pétră.

E curiosŭ, că jurnalulŭ jidovescŭ „Neue Freie Presse" din Viena încă în numĕrulŭ de Sâmbătă publică unŭ estrasŭ alŭ discursuluî, ce l'a ţinutŭ Wekerle Duminecă în Baia-mare.

Francia.

Caserio, asasinulŭ preşedinteluî Carnot, a fostŭ osînditŭ la mórte. Elŭ a declaratŭ, că a comisŭ uciderea cu intenţiune, şi nu-î pare rĕŭ de fapta sa. La cetirea sentinţeî a strigatŭ: „Trăéscă anarchia, curajŭ camerad̦ilorŭ!"

Corneliŭ Herz, care a jucatŭ mare rolă în afacerea Panama, a fostŭ osînditŭ la 5 anî de carcerŭ şi 3000 frcs amendă pecuniară, pentru că a storsŭ banî dela falmosulŭ Reinach, unŭ altŭ eroŭ alŭ scandaluluî Panama.

Federaţiunea lucrătorilorŭ socialişti va ţiné din 1—6 Sept. a. c. unŭ congresŭ în Tours.

În 6 a c. înaintea juriuluî din Paris a începutŭ unŭ noŭ procesŭ anarchistŭ, în care suntŭ acusate 30 de persóne, şi aŭ să se asculte la 100 de martorî. Prin procese nu se va deslega nicî cândŭ cestiunile sociale, ci prin reforme salutare basate pe principiile dreptăţiî şi ecuităţiî.

Bulgaria.

De cândŭ cu căderea luî Stambuloff, precum să scie, în Bulgaria se observă nisuinţa de a se apropia de Rusia.

„Fremdenblatt", organulŭ ministeriuluî nostru de esterne, se esprimă astfelŭ: „Căderea dluî Stambuloff a datŭ nascere uneî confusiunî prin cercurile politice din Bulgaria; luptele de partidŭ suntŭ conduse cu atâta înverşunare, însă tótă naţiunea, afară de emigraţi, este unită în dorinţa de a nu renunţa la ceea ce s'a dobînditŭ. — Nicî ţara, nicî bărbaţiî, carî o dirigézĕ, nicî armata nu voescŭ a renunţa la independenţă; de o cam data nu esistă nicî unŭ cuvîntŭ pentru amiciî Bulgarieî de a privi viitorulŭ cu nelinişte. — Dacă ura de partidŭ nu ţea proporţiunî mai marî, neîncrederea, ce se atribue în privinţa desvoltării pacînice a Bulgarieî, nu va fi justificată."

Peninsula balcanică.

Pe cum se anunţă din Paris, acolo s'a înfiinţatŭ *liga confederaţiunii balcanice* spre a propaga idea confederaţiunii între tóte popórele peninsuleî balcanice şi ale Asieî micî. Liga are să-şi estindă activitatea în Grecia, România, Bulgaria, Sêrbia, Tracia, Macedonia, Albania, Herţegovina, Bosnia, Armenia şi în mai multe oraşe de lângă Marea négră. În sensulŭ statutelorŭ ţĕrile interesate îşi vorŭ trimite în fiesce care anŭ legaţiî la Constantinopolŭ, care va fi declaratŭ de cetate liberă. În adunările delegaţiunii va fi vorba numaî despre afacerî esterne. În timpŭ de răsboiŭ fiesce care ţară este datóre a se supune hotărîrilorŭ delegaţiunii şi a se ajuta împrumutatŭ. În Paris s'a constituitŭ unŭ comitetŭ de 11 membri. De preşedinte s'a alesŭ H. B. Argiriates, ĕră de secretarŭ Papasoglu.

La cestiunea nóstră.

„Graţie Românilorŭ!" Primulŭ din nrulŭ din 5 Aug. alŭ luî „Magyar Állam":

Condamnarea agitatorilorŭ românî şi a acelora, carî s'aŭ identificatŭ cu eî, nu a fostŭ faptă de justiţie, ci de politică. Avemŭ curajulŭ să spunemŭ acésta pe faţă. Se póte, că guvernulŭ a lăsatŭ, să se aducă sentinţele sub influinţa opiniunii publice artificialŭ create prin presa şovinistă, dar este evidentŭ, că astfelŭ a lăsatŭ să se aducă, căcî procesele nu s'aŭ iniţiatŭ pe calea normală de justiţie, fiindŭ lucru notoriŭ, că guvernulŭ anî de ḑile a privitŭ în nelucrare Memorandulŭ, Replica şi alte acte literare ale cestiunii naţionale române. Lunî de ḑile a concesŭ liberă respândire, şi atuncî aŭ primitŭ procu-

---

şi conduşi de interese personalî, ignorândŭ cu totulŭ propăşirea némuluî, din a cărui sinŭ facŭ parte, şi din a cărui pâne câştigată cu sudorî s'aŭ nutritŭ, uniî ca aceia isŭ mai multŭ, decâtŭ ruşinea naţiunii. În unulŭ ca acela biserica şi naţiunea a crescutŭ în sinulŭ sĕŭ viperă şi şerpe veninosŭ.

Jurstările, în carî trăimŭ, ne impunŭ, să iubimŭ pe Dumneḑeŭ, biserica şi naţiunea şi pe noî inşi-ne. Cine a consideratŭ mai de aprópe relaţiunile vieţeî nóstre, acela a pututŭ pĕtrunde în spiritulŭ cuvintelorŭ, ce formézĕ motto alŭ acestuî raportŭ, şi inscripţia stindarduluî, sub care luptămŭ. Prin urmare aḑi mai multŭ, ca orî şi cândŭ să avemŭ de devisă, — lăsândŭ la o parte orî ce interesŭ, — cuvintele:

Uniţi să fimŭ în cugetŭ,
Uniţi în Dumneḑeŭ.

Căcî numaî luptându sub acéstă devisă putemŭ spera la triumfŭ, putemŭ spera la învingere. În aceste cuvinte poetulŭ a datŭ venitoriŭ naţiunii sale, căcî nu e róuă mai binefăcĕtóre în urma uneî secete de lunî, decâtŭ unirea în cugete, unirea în Dumneḑeŭ.

Sub acéstă devisă luptă Societatea nóstră acum de 31 anî. Progresulŭ, ce l'a făcutŭ, se va vedé mai la vale, lăsându să urmeze activitatea societăţiî, asupra căreia să judece binevoitoriulŭ cetitoriŭ.

Pentru ca cineva însĕ să-şi pótă face o idee corectă despre înflorirea Societăţiî în decursŭ de 31 anî aî esistinţeî eî, trebue să ţea în considerare începutulŭ eî şi isvórĕle de venitŭ. Din raportulŭ generalŭ datŭ la finea primuluî anŭ alŭ esistinţeî eî 1864 se vede, că averea eî consta din o *singură carte* şi *73 crucerî*. Ér ce privesce isvórĕle de venitŭ, Societatea nu are altŭ isvorŭ, decâtŭ tacsele de 1 fl., ce se incaséză dela membriî ordinarî, şi unele donaţiunî dela bărbaţiî mecenaţi, la inima cărora nu zace altceva, decâtŭ a face totulŭ pentru înaintarea culturală a scumpeî lorŭ naţiunî.

Pe acéstă basă s'a fundatŭ Societatea „Inocenţiŭ M. Clain" în an. 1863/4. Aḑi însĕ putemŭ fi mândri de progresulŭ, ce l'a făcutŭ, căcî membriî eî nicî odată, conscii fiindŭ de chemarea lorŭ, n'aŭ avutŭ şi nu aŭ pututŭ avé altceva în vedere decâtŭ scopulŭ, pentru care s'a întemeiatŭ acéstă societate, care scopŭ reese fórte bine din devisa *„Uniţi să fimŭ în cugetŭ* etc."

Dreptŭ aceea eî totdeuna aşa şi-aŭ îndreptatŭ lucrarea lorŭ, ca aceea să fie spre binele, prosperarea şi înflorirea bisericeî şi a poporuluî, în mijlocŭlŭ căruia aŭ, să-şi petrécă ḑilele vieţeî lorŭ. Eî eraŭ şi suntŭ pĕtrunşi şi conscii, că sórtea lorŭ va fi identică cu a poporuluî. Eî eraŭ şi suntŭ conscii de aceea, că aŭ, să se bucure cu opinca română, dar totodată să-şi plângă cu ea avêndŭ, să suporte acele sarcinî, greutăţi şi nelegiuirî. Era lucru firescŭ dar, că eî în locŭlŭ primŭ ca fiitorî preoţi aŭ, să grijéscă de sórtea poporuluî şi prin urmare de a lorŭ. Pentru a puté obţiné acestŭ scopŭ trebuiaŭ să fie şi preparaţi la aşa ceva. Şi dacă e adevĕratŭ, că preoţimea în respectulŭ acesta a făcutŭ ceva, prepararea în partea cea mai mare şi-a făcut'o în sinulŭ societăţiî. Prin mijlocirea eî aŭ începutŭ, să-şi pregătéscă terenulŭ, în care mai târḑiu să pótă desvolta activitate rodnică. Mijloculŭ celŭ mai bunŭ, ce l'a aflatŭ pentru obţinerea acestuî scopŭ, a fostŭ edarea de cărţi. În 1889/90 a edatŭ „Epistole cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ" partea I, ér în 1891/92 partea a II-a. Punêndŭ în mâna preoţimiî acéstă carte Societatea nóstră nu î-a făcutŭ unŭ serviţiŭ neînsemnatŭ, căcî a pusŭ preotuluî în prospectŭ întrégă ţinuta sa, ce şi cum are să o observe în parochie începêndŭ cu întroducerea. În 1892/93 a edatŭ opşorulŭ „Pregătire la mórte" de S. Aifonsŭ de Liguori. Ce privesce acestŭ opşorŭ, credemŭ, că amŭ ḑisŭ destulŭ, cândŭ amŭ ḑisŭ, că auctorulŭ luî e celebrulŭ bărbatŭ s. Alfonsŭ. Dar de altă parte credemŭ şi aceea, că toţi aceia, carî l'aŭ avutŭ în mână şi aŭ pututŭ să-lŭ cetéscă, nu l'aŭ pusŭ la oparte, ca să nu-lŭ mai deschidă. Noî suntemŭ în cea mai bună credinţă, că prin edarea acestuî opşorŭ amŭ făcutŭ celŭ mai bunŭ serviţiŭ, ce l'amŭ pututŭ presta poporuluî românŭ. De altcum îi suntemŭ datorî cu recunoscinţă pentru căldura, cu care a îmbraţişatŭ acéstă lucrare a nóstră.

(Va urma.)

rorii reg. supremi îndrumare, să încépă procesu împotriva auctorilorŭ scrierilorŭ pretinse trădătóre de patrie. Pe oficianții negligenți, carî aŭ trecutŭ cu vederea respândirea scrierilorŭ pretinse periculóse pentru statŭ, nicî cândŭ nu î-aŭ trasŭ în cercetare disciplinară, deși dacă întru adevĕrŭ suntŭ atâtŭ de periculóse acele scrieri, atunci dniî funcționarî, carî aŭ concesŭ, să se respândéscă libĕrŭ, încă suntŭ vinovați și de aceea trebuiaŭ trași la rĕspundere.

Conținŭ acele scrieri tradare de patrie, adecă atacat'aŭ prin ele întregitatea țĕreî, voit'aŭ, să promoveze prin ele ruperea uneî părți din țară pe sama uneî puterî străine? Nu! Asta nimenî n'a spus'o, nicî chiarŭ judecătoria, care facea politică. Trecut'aŭ acusații prin agitațiune contra alteî forme a constituțiunii preste acea graniță, carea o vedemŭ determinată spre esemplu la așa numitulŭ partidŭ independistŭ în desfacerea raportuluî de dreptŭ publicŭ? Nu! Este în sine pĕcatŭ, dacă pentru o parte a țĕriî, carea secolî de-a rîndulŭ a fostŭ unŭ principatŭ deosĕbitŭ, se pretinde o stare óre care separată autonomă? Nu! Dór lățirea autonomieî este lățirea ideiî de dreptŭ și libertate publică și în altă formă este deja înscrisă în lege în autonomia comitatensă și în autonomia provincială croată.

Ce a fostŭ decî pĕcatulŭ Românilorŭ condamnați? Nimicŭ alta, decâtă că presa ultraistă magiară î-a declaratŭ de trădătorî de patrie, agitatorî periculoși, și a făcutŭ tóte acestea s'aŭ ca să câștige glorie ieftină prin suspiționarea Românilorŭ, saŭ ca sub acestŭ titulŭ să scape de luarea uneî positiunî hotărîte în cestiunile politice-bisericescî. Și la ce aŭ ajunsŭ prin acéstă politică de origine morală dubie? Aŭ ajunsŭ, că aŭ amărîtŭ pe Românî cu desĕvârșire și aŭ abătutŭ puterea de guvernŭ și justiția din calea onorăriî dreptuluî și constituțieî.

„Magyar Állam“ a avutŭ curajulŭ, ca dela începutŭ să se pună față în față cu acéstă fabricare artificială de dispositiune. A avutŭ curajulŭ a spune mai întâiŭ, că în gravaminele Românilorŭ suntŭ multe gravamine reale, multe plângeri îndreptățite, carî aștéptă vindecare. Amŭ avutŭ curajuiŭ de a urgita în presa maghiară ceî dintâiŭ reforma legiî electorale și a parlamentuluî, dicêndŭ, că e periculŭ mai micŭ, dacă se presentă Românii în opositiunea parlamentuluî, — cândŭ Sașiî acolo se recorescŭ ca naționalitate deosebită cu 17 deputați în partidulŭ guvernamentalŭ representândŭ o naționalitate de nu maî muitŭ de 300.000 suflete, carea se află pe calea de a peri, — și dacă ar espune acolo dorințele juste, dorințele constituționale ale uneî naționalități, care după poporulŭ magiarŭ de statŭ alcătuitoriŭ este cea mai mare naționalitate, ce locuesce în țara nóstră. Amŭ avutŭ curajulŭ, să spunemŭ, că nu este coviinciosŭ națiuniî magiare, guvernuluî magiarŭ și legislațiuniî magiare, dacă lasă legea de naționalitățî, să esiste numaî pe hârtie, și amăresce prin acésta miliónele naționalităților, cândŭ de altă parte pentru articululŭ de lege LIII din 1868, care a rĕmasŭ nesancționatŭ, din causa câtorva botezurî în altă confesiune a pornitŭ cu răsboiŭ regnicolarŭ o întrégă codificare. Și amŭ avutŭ curajulŭ, să spunemŭ și conducĕtorilorŭ Românilorŭ, că partea mai cu minte a națiuniî magiare bucurosŭ le întinde drépta frățéscă, bucurosŭ pretinde pentru eî dreptŭ egalŭ și justiție egală, împărțirea egală a oficianților, le lasă cultura lorŭ, dar pretinde în schimbŭ, ca să se declare de aparținĕtorî națiuniî politice magiare, să ajute pedepsirea tuturorŭ acelorŭ încercărî, carî se îndréptă contra coróneî s. Ștefanŭ, a integrității patrieî.

Acésta a fostŭ politica luî „Magyar Allam“ și, — să vorbimŭ francĕ, — politica catolicilorŭ magiarî grupați în jurulŭ „Magyar Állam“-ului. Stamŭ însă singurî, până cândŭ n'aŭ pretinsŭ interesele de tactică ale politiceî bisericescî, ca guvernulŭ să mediteze asupra plângerilorŭ conducĕtorilorŭ românî, pe carî atâta vreme î-a desprețuitŭ, î-a prigonitŭ de-a dreptulŭ, ér acum î-a tîrîtŭ în temniță în urma influinței puterii politice și a dispositiuniî publice false. De aceea a mersŭ Hieronymi în Ardélŭ, de aceea începe acum presa aliată prin lupta politică bisericéscă, să urgiteze resolvarea cestiuniî române nu cu mijiócele forței, ci resolvarea pacînică pe calea buneî voințe împrumutate.

Amŭ avé dreptulŭ, să spunemŭ, că acelŭ guvernŭ, care numaî pentru succesulŭ tacticŭ alŭ politiceî bisericescî cércă punctele de întîlnire, nu va resolva nicî odată acéstă cestiune, fiindcă îî lipsesce intențiunea cinstită și sentimentulŭ de dreptate alŭ bunăvoințeî. Dar trecemŭ preste asta și primimŭ situațiunea dată sciindŭ și așa, că pe popoporulŭ românŭ nicî cândŭ nu-lŭ va câștiga pentru politica bisericéscă, pentru căsătoria legată înaintea notariuluî jidanŭ.

Dar deslegarea pacînică are o condițiune, care trebue să se împlinéscă maî înainte. *Guvernulŭ să esopereze la regele grație pentru condamnații Românilorŭ.* Amŭ dori, ca în actulŭ de agrațiare să atragă atențiunea Românilorŭ la fidelitatea, cu care datorescŭ Coróneî s. Ștefanŭ, dar în schimbŭ să le promită, că egalitatea de dreptŭ, deprinderea egală a drepturilorŭ constituționale vorŭ fi și pentru eî asigurate.

Guvernulŭ magiarŭ a fostŭ destulŭ de dibaciŭ, că îndată ce amŭ pusŭ pe tapetŭ noî reforma electorală, îndată a venitŭ Hieronymi cu scărirea și egalisarea censuluî, ér cândŭ noî amŭ dișŭ, că nu ne tememŭ de representarea Românilorŭ în parlamentŭ, momentanŭ a anunțatŭ prin semioficiosulŭ sĕŭ întemeiarea unuî partidŭ noŭ politicŭ, a partiduluî mijlociŭ românŭ.

Dacă guvernulŭ a fostŭ destulŭ de dibaciŭ pentru aceste, étă dămŭ unŭ sfatŭ noŭ, să esopereze grație condamnaților politicî. Manifestândŭ prin acésta bunăvoința sa și simțulŭ de dreptate, va puté începe tractarea condițiunilorŭ de pace.

Poftimŭ decî a alege!

Sperămŭ, că precum liberalismulŭ a binevoitŭ a primi și până acum politica nóstră, va primi și acum provocarea nóstră.

Vocî latine. Dela frați la frați. — Amŭ anunțatŭ și noî, că diŭ profesorŭ Urechiă a adunatŭ părerile unei multimî de eruditi italianî, francesî, portughesî și spanioli, carî se esprimă în favorulŭ nostru și osîndescŭ stările, carî ni-s'aŭ creatŭ. Acum aflămŭ, că albumulŭ acestorŭ părerî va apăré preste câteva dile în editura Socec din Bucurescî. Într'însulŭ se cuprindŭ declarărî de ale multorŭ bărbați de renume mare. Maî multŭ ne-a mișcatŭ, că și nonagenarulŭ istoricŭ creștinŭ Cesare Cantu încă sare întru apĕrarea nóstră.

În dilele trecute inspectoriî scolasticî reg. și-aŭ făcutŭ reverința la ministrulŭ de culte b. Eötvös Lóránd. Cu ocasiunea acésta le-a dișŭ ministrulŭ între altele: „Agendele de multe felurî ale școleî nu se potŭ isprăvi cu dispositiî, carî țintescŭ la uniformitate. Nicî chiarŭ în cestiunile cele maî momentóse, pe cum este p. e. și *cestiunea de naționalitate,* nu amŭ pututŭ statori până acum o purcedere generală unitară, carea să determine cu siguritate calea drépta pretutindenea și în tóte casurile. — Cu tóte puterile trebue să ne silimŭ într'acolo, ca școla nóstră să crésca statuluî magiarŭ fiî credincioși și culți. În servițiulŭ acestuî idealŭ după puterile nóstre trebue să facemŭ tóte, dar tóte așa, ca *să nu vătĕmămŭ simțĕmîntulŭ singuraticuluî cive alŭ statuluî, ca nu cumva școla, a cărei temă adevĕrată este împăcarea, să devină locului de nascere alŭ agitațiuniloriŭ și cestiuniloriŭ naționale.* Așa avemŭ, să purcedemŭ în tóte școlile, ca să câștigămŭ valóre legilorŭ țĕriî, dar pe lângă acésta *să nu causămŭ durere acelora, carî se alipescŭ de datinile sale naționale.* În cestiunile de naționalitate ale școliî nu vomŭ face ordine cu mĕsurî generale, ci așa, dacă și în casurî, carî se parŭ a fi cele maî micî și de multe orî totușî suntŭ fórte delicate, dispunemŭ cu tactŭ cuvenitŭ și după putință *nu facemŭ altuia așa ceva, ce ne-ar dure pe noî, dacă s'ar întîmpla cu noî.*“

Ce aŭ fostŭ dișŭ numaî Hieronymi în Coșocna și Wekerle în Baia mare? Să sperămŭ totŭ binele, dar nu putemŭ să credemŭ, că ministrulŭ Eötvös susținêndŭ idealulŭ acesta va rĕmânĕ multă vreme ministru.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blașiŭ.

Suma din nrulŭ 32. fl. 18354.94

Al. Augurŭ trimite din protop. Fărăgăului: (Continuare.)

9. Din *Fărăgăŭ* dela:

Teodor Pop	fl.	5.—
Octavian Pop	„	5.—
Iustin și Demetriŭ Pop .	„	2.—
Ioan Rus î. Pavel . .	„	1.—
Onisie Rus î. Iuon . .	„	1.—
Vasilica Bogdanŭ î. Glig.	„	1.—
Vasilica Blaga Dan. . .	„	1.—
Zacharie Pintea . . .	„	1.—
Iacob Molșan	„	—.50
Simion Blaga	„	—.50
Dumitru Blaga. . . .	„	—.50
Vasilica Moldovan. . .	„	—.50
Simion Rus	„	—.50
Ștefan Curticopean . .	„	—.50
Ioan Curticopean . . .	„	—.50
Iacob Curticopean. . .	„	—.50
Vasilica Lupeiŭ . . .	„	—.50
Sandu Curticopean . .	„	—.50
Ioan Boariŭ	„	—.50
Ioan Pop	„	—.50
Ioan Oltean.	„	—.50
Tóder Curticopean . .	„	—.50
Toderica Blaga . . .	„	—.50
Gligore Bogdan î. Tóder	„	—.20
25 școlarî	„	—.50
Marinca Pintea . . .	„	—.50
Ilișca Farkas	„	—.50
Rafina Blaga î. Vas. . .	„	—.50
Vasilica Curticapean î. Șt.	„	—.50
Ioan Blaga î. Moise . .	„	—.50
Rafina Rusu	„	—.35
Vas. Curticăpean a Șof.	„	—.50
Ioan Bogdan a Glig. .	„	1.—
Nicolae Man	„	—.50
Vasilica Mărginean . .	„	—.50
Ioan Bogdan î. Zah. . .	„	—.50
Tóder Milașan . . .	„	—.20 fl. 31.25

10. Din *Filipișulŭ micŭ* dela:

Moldovan Isidor . . .	„	—.10
Vartic Sandu tinĕrul .	„	—.10
Bucur Iuon	„	—.10

Flóre Vasilie	„	—.20	
Bucur Manoilă	„	—.10	
Raţ Mihailă	„	—.10	
Moldovan Constantin	„	—.10	
Raţ Nicolaŭ	„	—.10	
Bucur Petrea	„	—.10	
Frank Dancea	„	—.20	
Ioan Raţ preot	„	—.30 fl.	1.50
11. Din *Hrastăş* dela:			
Cassa bisericeĭ	„	2.—	
Ioan Cheţan paroch	„	1.—	
Ioan Simon învĕţătoriŭ	„	—.50	
Dela popor	„	4.24 fl.	7.74
12. Din *Milaşulmare* dela:			
Ioan Hossu paroch	„	10.—	
Basiliŭ Muntean învĕţăt.	„	2.—	
Vasilie Horga	„	1.—	
Gabor Ştefan	„	1.—	
Gavrilă Muntean	„	1.—	
Lungu Iosif	„	—.50	
Vasilie Rĕŭ	„	—.50	
Grama Samoilă	„	—.50	
Gabor Horga	„	—.50	
Angelean Grigore	„	—.30	
Ioan Muntean a Ianc.	„	—.20	
Vasilie Galaţan	„	—.20	
Iosif Horga	„	—.20	
Grama Fira	„	—.20	
Iosif Muntean bob.	„	—.20	
Gabor Muntean iun.	„	—.20	
Ioan Cherekeş	„	—.20	
Nicolaŭ Calian	„	—.20	
Galaţan Ioan şi Dănilă	„	—.20	
Dela mai mulţi poporeni	„	4.47	
Ioan Colbas	„	—.50	
Anica Colbas n. Şovaroşi	„	—.50	
Tomaş Iosif	„	—.23	
Magda Ioan	„	—.20 fl.	25.—
13. Din *Milăşel* dela:			
Daniil Harşa paroch	„	10.—	
Alesandru Cheţan docente	„	2.—	
Ecclesia gr. cat.	„	3.—	
Dela comună	„	—.28	
Simeon Sămărtean	„	—.10	
Ioan Covaciŭ siscul	„	—.20	
Sandu Gora l. Gavril	„	—.04	
Grigor. Ungur a Tod.	„	—.20	
Simeon Gora a Vas.	„	1.—	
Alesandru Ungur l. Ilie.	„	—.10	
Covaciŭ Ioan Zahar.	„	—.10	
Gora Ilisie	„	—.10	
Simion Sămărtean	„	—.20	
Gora Pascu	„	—.10	
Sándor Casona	„	—.10	
Elia Covaciŭ	„	—.20	
Gavril Ungur l. Achim	„	—.10	
George Covaciŭ l. Alexă	„	—.10	
Gavril Crăifălean	„	—.10	
Ioan Gora l. Ananie	„	—.10	
Péter Graur	„	—.10	
Gerasim German	„	—.09	
Gregor Covaciŭ a Vas.	„	1.—	
Ioan Covaciŭ a Vas.	„	—.20 fl.	19.51
		Suma fl.	18439.94

Noutăţi.

Din diecesa Oradeĭ Mari. Suntŭ numiţi *asesori consistoriali: Samuilŭ Ciceronescu,* archivarŭ diecesanŭ, *Dr. Felicianŭ Branŭ,* notariŭ exactoralŭ şi *Alecsandru Gera,* exactorŭ dominalŭ, carele din urmă şi de *viceprotopopŭ onorariŭ; membri la exactoratulŭ diecesanŭ: Gavrilŭ Lazarŭ,* protopopŭ de Carei, *Dr. Felicianŭ Branŭ, Augustinŭ Pelle,* protopopŭ de Someşŭ şi *Mihailŭ Cinca,* protopopŭ de Supurŭ.

Asilulŭ de copiĭ gr. cat. din *Blaşŭ,* ridicatŭ pe spesele Mitropolituluĭ Dr. Ioanŭ Vancea şi susţinutŭ de Episcopatulŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ, s'a deschisŭ în 1 Augustŭ a. c. în presenţa publiculuĭ interesatŭ. S'a oficiatŭ mai întâiŭ binecuvîntarea apeĭ de cătră administratorulŭ protopopescŭ G. Bărbatŭ, şi s'aŭ stropitŭ cu apă sfinţită tóte odăile edificiuluĭ şi publiculuĭ asistentŭ. Premergêndŭ acestea directorulŭ preparandialŭ G. Munteanŭ a accentuatŭ genesa instituţiuniĭ asilelorŭ de natura acésta, motivulŭ, de care a fostŭ condusŭ episcopatulŭ nostru cu înfiinţarea şi susţinerea asilului, şi în fine revocândŭ în memorie dşóreĭ conducĕtóre Melania Brĕnduşanŭ responsabilitatea, ce o ĭea asupră-şi, şi predându-i cheile asiluluĭ, l'a decheratŭ de deschisŭ.

Stipendiĭ din fundaţiunea Vanceană. Din fundaţiunea Mitropolituluĭ de pie memorie Dr. Ioanŭ Vancea deja se facŭ curente 5 stipendiĭ de câte 100 fl. computaţi în cuota de întreţinere în „Seminariulŭ junimiĭ române gr. cat. studióse din Blaşŭ". La stipendiĭ suntŭ îndreptăţiţi acelŭ studenţi dela gimnasiulŭ din Blaşŭ, carĭ suntŭ născuţi din părinţi credincioşi aĭ archidieceseĭ de Alba Iulia, orĭ suntŭ consângenĭ saŭ afinĭ cu fericitulŭ fundatorŭ, chiarŭ şi dacă ar fi domicialiţi airea. Terminulŭ de concursŭ e pe 15 a c. Stipendiile se vorŭ conferi în şedinţa din 16 a Consistoriuluĭ plenarŭ, la care (în sensulŭ Lit. fund. §. 20) aŭ să fie invitaţi totĭ protopopiĭ, viceprotopopiĭ şi administratoriĭ oficiilorŭ protopopeseĭ.

Concursŭ. Cu terminulŭ de 1 Sep. se escrie concursŭ pentru următórele parochiĭ din protopopiatulŭ Cichindealuluĭ: 1. *Vurpĕrŭ,* cu emol.: Fundulŭ internŭ de 341°□ grădină de legumĭ şi pometŭ şi 325°□ curte; porţiune canonică: agru 26 jug. 1222°□, fînaţă 5 jug. 1338 org.; stola îndatinată şi câte 1 ḑi de lucru de fiesce care familie. Casa parochială şi alte superedificate arḑêndŭ, suntŭ pe cale de a se ridica din preţulŭ de asigurare. 2. *Noulŭ săsescŭ,* cu emol.: 22 jug. pămîntŭ; stola îndatinată şi câte 1 ḑi de lucru de familie; casă parochială, şură şi staulŭ în stare bună; curte şi grădină de pomĭ.

Creştinŭ şi Românŭ bunŭ. Domnulŭ Ioanŭ Trufaşŭ, fostŭ notariŭ din Giorocuta în Selagiŭ, care în anulŭ trecutŭ a ridicatŭ dóuĕ restigniri frumóse în preţŭ de 200 fl., una în mijloculŭ tărineĭ menită spre servirea scopuluĭ sublimŭ atribuitŭ de sfînta Biserică, alta în cemeteriulŭ morţilorŭ spre decórea acelui lacaşŭ sfîntŭ, unde pausézŭ osemintele atâtorŭ creştinĭ mutaţi în sperarea învieriĭ, a mai făcutŭ la sfînta Biserică unŭ gardŭ de leţe în lungime de 18 stânginĭ din spesele sale, şcóla o a padimentatŭ şi mobilatŭ cu scaune, cuptoriŭ de ferŭ turnatŭ, tabele parietale scriptolegice, cu fereşţi de érnă etc. cu preţŭ de 142 fl., grânariulŭ bisericescŭ încă activităţiĭ luĭ îşi póte mulţămi în mare parte esistenţa, ba zelulŭ luĭ nu se mărginesce numaĭ la aceste fapte, ci pe lângă aceea, că biserica şi şcóla şi maĭ departe potŭ conta la sucursulŭ luĭ generosŭ, câtŭ va fi în viaţă, sfinteĭ Biserieĭ din comuna sa a asiguratŭ — după cum îmĭ spune — unŭ capitalŭ considerabilŭ, în proprietatea căruia va întra după mórtea luĭ. *A—v.*

Concurse s'aŭ escrisŭ pentru completarea următórelorŭ staţiuni docentale şi cantorŭ-docentale: A. Cu terminulŭ de 20 Augustŭ a. c. n.: I. În protop. *Dérgeĭ* staţ. de docente ambulantŭ în *Varŭ-Tihăŭ,* cu emolumintele 235 fl. 40 cr. şi 49 metrete cucuruzŭ. II. În protop. *Pogăceleĭ* staţ. docentală în *Miheşŭ* cu salariŭ de 300 fl. III. În protop. *Catineĭ:* a) staţ. docent. în *Chibulcutŭ-Visuia* cu emol. 175 fl., 140 metrete vechĭ de cucuruzŭ; b) *Camaraşulŭ deşertŭ — Năoiŭ* cu salariŭ de 300 fl.; c) *Şermaşulŭ mare — Şermăşelŭ* cu salariŭ de 320 fl.; d) *Ţagulŭ mare — Ţăgşorŭ* cu salariŭ de 300 fl.; e) *Şopteriŭ* cu emol. 230 fl. şi 100 metrete cucuruzŭ; f) *Uilaculŭ de câmpie* cu emol. 180 fl. şi 30 Hl cucuruzŭ; g) *Sâmbotelecŭ* staţ. cantorŭ-docentală cu emol. 205 fl. şi 11 jug.; h) *Tuşinŭ* staţ. cantorŭ-docentală cu emol. 230 fl. şi 9 jug. IV. În protop. *Murĕşuluĭ* staţiunile cantorŭ-docentale din: a) *Bandulŭ de câmpie* cu salariŭ de 300 fl. 20 cr.; b) *Mădăraşulŭ de câmpie* cu emol. 162 fl. 50 cr., 5 jug. 25 metrete cucuruzŭ. 25 ḑile de lucru, venitulŭ grădineĭ de pomăritŭ şi din stolă 20 fl.; c) *Vaĭdacuta* cu emol. 165 fl., 18 Hl cucuruzŭ, 4 ½ jug., 30 ḑile de lucru, stolă 28 fl. V. În protop. *Sibiuluĭ* staţ. cantorŭ-docentală din *Buia* cu salariŭ de 300 fl.; staţ. docentalĭ din: a) *Calvasĕrŭ* cu salariŭ de 300 fl.; b) *Şaldorfŭ* cu salariŭ de 300 fl.; c) *Stenea* cu salariŭ de 300 fl.; d) *Hamba* cu salariŭ de 300 fl. VI. În protop. *Giurgeuluĭ* staţ. docentală *Bicazŭ* cu salariŭ de 300 fl. VII. În protop. *Fărăgăuluĭ* staţiunea docentală din *Logigŭ* cu salariŭ de 300 fl.; staţiunile cantorŭ-docentale din: a) *Ercea* cu emol. 225 fl. şi 75 metrete cucuruzŭ; b) *Téca* cu salariŭ de 300 fl.; c) *Socolŭ* cu salariŭ de 300 fl. VIII. În protop. *Morlaceĭ* staţiunile cantorŭ-docentale cu salariŭ de câte 300 fl. din comunele: *Vişagŭ, Tranişŭ, Morlaca, Egeriste, Secuieŭ — Muerăŭ, Molosigŭ, Bociŭ, Ciula;* staţiunea docentală din *Mărgăŭ* cu salariŭ 300 fl. şi staţ. de docente secundară în *Morlaca* cu salariŭ de 200 fl. IX În protop. *Blaşuluĭ* staţiunea cantorŭ-docentală din *Micăsasa* cu salariŭ de 300 fl. X. În protop. *Cluşuluĭ* staţ. de docente ambulantŭ din *Suciagŭ — Baciŭ* cu salariŭ de 300 fl.; staţiunile cantorŭ-docentale cu salariŭ de câte 300 fl. din: *Sân-Mihaiŭ, Sânpaulŭluĭ unguréscŭ* şi *Topa deşértă.* XI. În protop. *Reghinuluĭ* staţiunea docentală *Hodacŭ* cu sal. de 300 fl.; staţiunile cantorŭ-docentale din: *Gurghiŭ, Orşova, Petelea, Adrianŭ* şi *Habicĭŭ* cu emol. de câte 300 fl.; staţ. de docente ambulantŭ în comunele; *Sânmihaiŭ — Chinceşŭ, Cacuciŭ — Şerbenĭ* şi *Curticapŭ — Toldalŭ,* totŭ cu emol. de câte 300 fl. XII. În protop. *M. Uióreĭ* staţiunea docentală din *M. Gheja* cu salariŭ de 300 fl.; staţ. cantorŭ-docentale din: *Gămbuţŭ, Sânmărtinulŭ săratŭ, Grindŭ, Orăsia, Silvaşulŭ românŭ, Noşlacŭ* şi *Uióra sup.* cu salariŭ de câte 300 fl. XIII În protop. *Ludoşuluĭ* staţiunea cantorŭ-docentală din *Bogata de Murĕşŭ* cu emol. de 300 fl. XIV. În protop. *Coşocneĭ* staţinnile cantorŭ-docentale din: a) *Aruncuta* cu salariŭ de 300 fl. şi grădină de legumĭ; b) *Bercheşŭ* cu emol.: 20 jug. 980°□ cu venitŭ de 255 fl., păşune pentru 2 vite, veitŭ stol. 35 fl., şi de va fi necăsătoritŭ, amĕḑă gratis; c) *Corpadea* cu emol.: 70 fl., 5 jug. cu venitŭ de 70 fl., 97 metrete, 30 ḑile de lucru, stola 15 fl.; d) *Jucului sup.* cu emol.: 70 fl. 5 jug. şi o grădină cu venitŭ de 110 fl., 35 metrete cucuruzŭ, lecticalŭ şi stolă 35 fl.; e) *Pata* cu emol.: 180 fl., 95 metrete, 30 ḑile de lucru, stola 19 fl. În tóte staţiunile acestea şi cuartirŭ şi grădină de legumĭ. XV. În protop. *Bieĭ:* a) Staţ. cant.-doc. în *Iclodŭ* cu emol.: 240 fl., grădină cant., stola 14 fl., 30 ḑile de lucru, cuart. şi grăd. de legumĭ; b) staţ. doc. din *Alecuşŭ* cu salariŭ de 300 fl.; c) staţiunea cant.-doc. din *Făgetŭ* cu emol.: 231 fl. 77 cr., venitele cant. 60 fl. şi lemne. XVI. În protop. *Turdeĭ* staţ. de doc. ambulantŭ din *Seliște — Silvaşulŭ magiarŭ* cu salariŭ de 300 fl. — B. Cu terminulŭ de 20 Augustŭ: I. În protop. *Fărăgăuluĭ* staţiunea docentală din *Cosma* cu emol.: 180 fl., 180 metrete cucuruzŭ, 2 grădinĭ şi cuartirŭ. II. În protop. *Sebeşuluĭ* staţiunea docentală din *Bozŭ* (unif. gr. cat. şi gr. or.) cu salariŭ de 300 fl. şi cuartirŭ orĭ relutŭ 35 fl. III. În protop. *Aiuduluĭ* staţ. cant.-doc. din * Odveremŭ* cu emol.: 145 fl. 50 cr., din agru şi grădină 90 fl., 75 metr. cucuruzŭ, 25 ḑile de lucru. IV. În protop. *Ernotuluĭ:* a) Staţiune docentală (greco-catolică şi greco-orientală) din *Acintişŭ* cu emol.: 230 fl., 7 jug., cuart., grădină şi lemne; b) staţ. cant.-docent. din *Petrilaca rom.* cu emol.: 215 fl., rîtŭ şi grădină 45 fl, stola 40 fl.; c) staţ. doc. (gr. cat. şi gr. or.) din *Cucerdea rom.* cu salariŭ de 300 fl. în bauĭ şi naturale; d) staţ. doc. din *Beşinăŭ* cu emol.; 50 fl., 30 metr. cucuruzŭ, 20 ḑile de lucru şi 20 puĭ de găină, stola 15 fl., arătoriŭ şi cositoriŭ 90 fl.; e) staţ. cant.-doc. din *Şeulia rom.* cu emol.: 150 fl., 30 Hl. cucuruzŭ, stola 21 fl., 30 ḑile de lucru, 30 puĭ de găină, grădină. În tóte staţiunile acestea şi cuartirŭ liberŭ. — C. Cu terminulŭ 1 Septembre în protop. *Pogăceleĭ* staţ. doc. din *Grebenişŭ* cu emol.: 18 fl., 11 jug. arătoriŭ cu venitŭ de 120 fl., cuartirŭ şi grădină de legumĭ. — D. Cu terminulŭ 5 Septembre: I. În protop. *Mediaşŭ* staţ. cant.-doc. din *Chezleră* cu emol.: 182 fl. 42 cr., 100 metr. cucuruzŭ, stolare 40 fl., unŭ agru cu venitŭ de 1 fl. 58 cr. şi cuartirŭ. II. În protop. *Reghinŭ* staţ. cant.-doc. din *Felfalăŭ* cu emol.: 130 fl., stolare 20 fl., naturale în valóre de 30 fl. 60 cr., venitulŭ pămînturilorŭ cant. 70 fl.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Atribuțiunile săboruluĭ mare după s. Unire. Să vedemŭ însă, cum a trecutŭ săborulŭ mare din perioda calvinéscă în perioda sfinteĭ Uniriĭ.

Numirea de săborŭ mare s'a păstratŭ și după s. Unire în maĭ multe acte.

Așa chiarŭ sinodulŭ dela 1700 se numesce săborŭ mare.[1] Totŭ asemenea sinodulŭ dela 1725 ținutŭ sub Episcopulŭ Pataki se numesce săborŭ mare.[2] Éră în véculŭ nostru se numesce săborŭ mare sinodulŭ dela 1821 ținutŭ sub episcopulŭ Bobŭ,[3] și celŭ dela 1833 ținutŭ sub episcopulŭ Lemeni.[4] Pe lângă numirea de Săborŭ mare după s. Unire maĭ întîlnimŭ și numirea de sfîntulŭ săborŭ,[5] éră în timpulŭ maĭ nouŭ a începutŭ a se numi sinodŭ diecesanŭ și archidiecesanŭ.[6]

Ce se ține de atribuțiunile de dreptŭ ale săboruluĭ mare după s. Unire, acele aŭ fostŭ următórele:

1. Dreptulŭ de a judeca și a depune pe Mitropolitulŭ a încetatŭ cu totulŭ.

2. Și-a păstratŭ și maĭ departe dreptulŭ de a alege pe Mitropolitulŭ, însă cu restrîngerea de a candida treĭ persóne și nu a alege numaĭ pe una.

3. Fiindŭ că în loculiŭ instituțiuniĭ juraților scaunuluĭ mitropolitanŭ s'a întrodusŭ instituțiunea celorŭ 12 bărbațĭ saŭ asesorĭ, carĭ închipuiaŭ săborulŭ mare, așa săborulŭ mare avea dreptulŭ de a alege pe aceștĭ 12 bărbațĭ.[7]

4. Până ce maĭ târdiŭ s'a constituitŭ unŭ consistoriŭ stabilŭ lângă Mitropolitulŭ maĭ întâiŭ din călugărĭ și după aceea din canonicĭ, săborulŭ mare funcționa și ca forŭ de judecată, și încă ca forŭ de instanța întâie în causele protopopilorŭ,[8] și ca forŭ de instanța a dóua în causele apelate dela forulŭ protopopilorŭ.[9] Cu tóte aceste și forulŭ mitropolituluĭ saŭ episcopuluĭ fără săborulŭ mare figura ca forŭ judecătorescŭ de întâia și a dóua instanță. Așa competința mitropolitaluĭ ca forŭ de întâia instanță se vede din socotința saŭ aședămîntulŭ alŭ treilea din ḑiua a dóua a săboruluĭ mare dela 1742 ținutŭ sub episcopulŭ Clain, carea sună: *„Causele cele maĭ marĭ și grele, maĭ vîrtosŭ de căsătorie să le trimită cinstiții protopopiĭ la scaunulŭ archieresculŭ.“*[10] Asemenea din aședămîntulŭ 4 alŭ ḑileĭ a dóua, în care se dispune, ca pe protopopiĭ să-l judece episcopulŭ dispunêndŭ unŭ procurorŭ anumitŭ, care să păsésca ca acusatorŭ în contra aceluĭ protopopŭ.[11] Ba ca forŭ de a dóua instanță figura și vicariulŭ episcopuluĭ, cum se vede din resoluțiunea *săboruluĭ mare* amintitŭ dela 1742 în causa luĭ Popŭ Petrea din Iaticŭ cu vicariulŭ Ștefanŭ dela Jucŭ, în care resoluțiune se cuprindŭ următórele:

„Ér de ar maĭ îndrăsni sfinția sa (vicariulŭ) maĭ multŭ asemenea lucruri a face, va perde puterea a judeca causele apelăluite dela cinstiții protopopiĭ la sfinția sa, care aŭ avutŭ, și acum încă i-se lasă.“[12]

Se vede din amesteculŭ acesta alŭ forurilorŭ, că după s. Unire s'a născutŭ numaĭ decâtŭ tendința de a acomoda cursulŭ justițieĭ bisericescĭ după prescrierile Pravileĭ, și a lăpĕda obiceiulŭ greoiŭ dinainte de s. Unire ca pe unulŭ, care de locŭ nu era în conformitate cu dreptulŭ bisericeĭ rĕsăritene.

5. Săborulŭ mare laolaltă cu Mitropolitulŭ făcea legĭ și statute disciplinare pentru clerulŭ și poporulŭ întregŭ din diecesă, precum se póte vedé din tóte actele sinódelorŭ saŭ săbórĕlorŭ marĭ ținute în timpulŭ de după s. Unire.

6. Săborulŭ mare și-a păstratŭ și după s. unire dreptulŭ sĕŭ eschisivŭ de a dicta unele pedepse *latae și ferendae sententiae*, carĭ altuia nu-ĭ era ĭertatŭ să le dicteze. Se vede acésta din socotința a 13 din ḑiua a dóua a săboruluĭ mare de sub episcopulŭ Clain dela anulŭ 1742, în carea se ḑice, că ceĭ ce vorŭ îndrăsni a trece în alte țĕrĭ la hirotonie, *„uniĭ ca aceia să se globéscă* după aședămîntulŭ sfîntuluĭ săborŭ mare.“ Asemenea se vede din aședămîntulŭ saŭ socotéla 5 a săboruluĭ mare ținutŭ la 1725 sub episcopulŭ Pataki, în carea se ḑice, că dacă protopopulŭ va ĭerta fără „oca“ pe preotulŭ, care umblă la crișmă și sudue saŭ face alte rele, *„singurŭ să fie globitŭ cu* glóba săboruluĭ mare *cu 66 de florinți“*.[1] Asemenea în socotéla a 7-a a săboruluĭ mare dela 1700, care sună: *„Care mirenĭ se vorŭ duce cu putere pe casa popeĭ, saŭ pe femeile luĭ, saŭ pe marha luĭ, fără de scirea Vlădicăĭ saŭ a protopopuluĭ, uniĭ ca aceia să fie fără de lege până a-și da samă, și a cuĭ va fi vina,* birșagulŭ săboruluĭ *mare 66 de florinți.“*[2]

7. Săborulŭ mare se îndatina a fi de față câte odată la introniserea episcopuluĭ. Astfelŭ a fostŭ de față la introniserea luĭ Atanasiŭ,[3] la a luĭ Pataki,[4] la a luĭ Clain,[5] la a luĭ Lemeni.[6]

Aceste erauŭ după s. Unire atribuțiunile de dreptŭ celea maĭ însemnate ale săboruluĭ mare.

Din asemĕnarea lorŭ cu atribuțiunile de dreptŭ ale săboruluĭ mare înainte de s. unire se vede, că după s. unire săborulŭ mare încetă de a maĭ fi jurisdicțiunea cea maĭ înaltă bisericéscă, sub care sta tótă obștea creștinilorŭ, mitropolitulŭ, clerulŭ și poporulŭ, și începu a funcționa maĭ multŭ ca unŭ organŭ ajutătoriŭ în ocârmuirea bisericéscă pe lângă episcopulŭ, prin ce, precum vomŭ vedé, s'a apropiatŭ maĭ tare de principiile Pravileĭ.

* * *

Alte cestiuni maĭ micĭ. O întrebare de momentŭ este, cumcă unde și cândŭ se ținea săborulŭ mare înainte și după s. unire? Întâiŭ ce atinge timpulŭ, din condițiunea XI pusă de principele Georgiŭ Rákotzi Mitropolituluĭ Simeonŭ Ștefanŭ, de principele Mihailŭ Apafi pusă Mitropolituluĭ Iosifŭ Budai și de guvernatoriulŭ Banfy de Losoncz Mitropolituluĭ Teofilŭ se vede, că înainte de s. unire săborulŭ mare trebuia să se țină în fiesce care anŭ odată. Cândŭ cerea însă lipsa, se putea ținé și de dóuĕ orĭ pe anŭ, cum se vede de acolo, că sub Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ s'aŭ ținutŭ 2 săbórĕ marĭ în 1675.[7]

Ce se ține însă de timpulŭ de după s. unire, Petru Maiorŭ în Protopopadichia § 42[8] ḑice, că datina, ca în fiesce care anŭ să se adune săboru mare, și după unire s'a ținutŭ până la episcopulŭ Atanasiŭ Rednicŭ.

Ce atinge însă loculiŭ ținerii *săboruluĭ mare*, înainte de unire numaĭ despre unele din ele scimŭ, că s'aŭ ținutŭ în Belgradŭ.[9] După unire însă avemŭ o notiță în punctulŭ I alŭ sinoduluĭ din 1732 ținutŭ cu ocasiunea intronisériĭ episcopuluĭ Clain, din care se vede, că nu se ținea nicĭ totdeuna la reședința episcopéscă, nicĭ totdeuna în acela-și locŭ, ci în locurĭ diverse, póte pentru că uniĭ protopopiĭ și preoțĭ să nu fie prea îngreunațĭ cu depărtarea locului. Punctulŭ acesta sună astfelŭ: *„Cum episcopus pro pertractandis negotiis ecclesiasticis totum V. Clerum titulo generalis synedriae* diversis locis ac temporibus *reassumandis adesse et defatigare onorosum nimis censeat, conclusum adeoque est, ut pro similibus occurrentiis adinstar normae a suo praedecessore in similibus practisatae duodenaria ex ipsis dominis archidiaconis selectioribus, Domino Eppo assistens consistorialis erigeretur corona.“*[10]

O asemene întrebare însemnată este, că cine avea dreptulŭ a convoca sinodiiŭ?

Dreptulŭ acesta înainte de s. unire de regulă era alŭ mitropolituluĭ, cum se vede din condițiunea XI pusă de principiĭ calvi-

---

[1]) »Într-ésta vreme fiindŭ săborŭ mare în Mitropolia Belgradului de toțĭ protopopiĭ țĕreĭ Ardéluluĭ, carĭ suntŭ Românĭ.« Petru Maiorŭ, Istoria bisericeĭ Românilorŭ pag. 355 și Acte Sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II. pag. 119.

[2]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ II pag. 100 și Petru Maiorŭ Ist. bisericeĭ Românilorŭ pag. 377.

[3]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II pag. 68.

[4]) Totŭ acolo pag. 63.

[5]) Așa s'a numitŭ sinodulŭ dela 1742. Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 146 și uu.

[6]) Așa s'a numitŭ sinodulŭ dela 1869. Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. pag. 31 și Actele sinoduluĭ dela 1821 în Analele Capitululuĭ din Blașŭ.

[7]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II. pag. 96.

[8]) A se vedé sentințele aduse în maĭ multe cause de săborulŭ mare dela 1742 în Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 151 și uu.

[9]) Totŭ acolo pag. 154 causa popiĭ Ioanŭ Esianulŭ dela Sâmbăta-de-josŭ.

[10]) Totŭ acolo pag. 149.

[11]) Totŭ acolo pag. 147.

[12]) Totŭ acolo pag. 157.

[1]) Totŭ acolo tom. II. pag. 110.

[2]) Totŭ acolo tom. II. pag. 120.

[3]) Nilles Symbolae tom. I. pag. 320.

[4]) Nilles l. c. pag. 462.

[5]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II. pag. 96.

[6]) Totŭ acolo pag. 63.

[7]) Acte și Fragm. de Ciparĭŭ pag. 145.

[8]) Și în »Istoria bisericeĭ Românilorŭ«.

[9]) Vedĭ maĭ susŭ punctŭ 3. Atribuțiunile după s. unire.

[10]) Acte sinodalĭ de Ioanŭ M. Moldovanŭ tom. II. pag. 96.

nescĭ mitropoliţilorŭ, în carea îĭ îndatoresce, ca în fiesce care anŭ *„generalem indicet synodum“*. După unire asemenea era alŭ mitropolituluĭ cu titoriĭ, cum se vede din canonulŭ I. alŭ sinoduluĭ dela 1700, care sună astfelŭ:

„Cândŭ va rîndui Vlădica, şi cu titoriĭ carĭ vorŭ fi juraţi lângă Vlădica ḑi de soborŭ de tŏţi protopopiĭ ţĕreĭ.“ [1])

Ce se ţine însă de modulŭ de procedere alŭ săboruluĭ mare, de ordinea, în carea decurgeaŭ desbaterile şi petractările, precum şi de alte cestiunĭ interne ale luĭ, cum este de pildă ordinea şederiĭ în săborŭ, presidiulŭ, cândŭ Mitropolitulŭ nu era de faţă, saŭ cândŭ scaunulŭ mitropolitanŭ era vacantŭ, întrebarea, că óre eraŭ şedinţele publice orĭ nu, şi altele de felulŭ acesta, din lipsa datelorŭ istorice, maĭ cu samă din timpulŭ dinainte de s. unire, nu putemŭ să ḑicemŭ decâtŭ fórte puţinŭ.

Şi anume atâta e sigurŭ, că în săborulŭ mare o persónă de mare momentŭ şi înainte şi s. după unire era notariulŭ săboruluĭ, despre care vomŭ vorbi în unŭ tractatŭ separatŭ, şi după aceea juraţiĭ şi maĭ târḑiŭ după s. unire asesoriĭ scaunuluĭ, despre carĭ asemenea vomŭ vorbi maĭ pe largŭ în unŭ tractatŭ deosĕbitŭ.

Maĭ încolo înainte de s. Unire nu era niciŭnŭ regulamentŭ internŭ pentru decurgerea desbaterilorŭ în săborulŭ mare, ci vorbiaŭ maĭ mulţi de-odată, ba se întîmplaŭ şi strigărĭ şi larmă aşa mare în sinodŭ, câtŭ maĭ că o desbatere seriósă şi matură nu era cu putinţă. [2])

Maĭ putemŭ despre lucrurile acestea maĭ departe ḑice şi aceea, că în actele de după s. unire preste totŭ se observézăŭnŭ modŭ de procedură sinodală maĭ modernă, încâtŭ se lua o specie de protocolŭ în fiesce care sesiune a sinoduluĭ, pe cum se vede din actele sinoduluĭ dela 1739, [1]) care apoĭ în sesiunea viitóre se verifica, pe cum se vede din actele sinoduluĭ dela 1742; [2]) actele se începeaŭ de comunŭ cu o întroducere scurtă, în carea se espunea, cândŭ şi sub cine s'a ţinutŭ sinodulŭ, şi cine a fostŭ de faţă. [3]) Asemenea în actele săboruluĭ mare de după sfînta Unire se observă maĭ multă inteligenţă, cestiunĭ maĭ înalte şi maĭ de valóre şi o rutină în pertractare, de care cele dinainte de unire suntŭ cu totulŭ lipsite. Săborulŭ mare după unire începe a folosi terminĭ latinĭ şi juridicĭ maĭ înainte necunoscuţĭ, éră în decisiunĭ se observézădeja o cugetare deprinsă în tractarea şi manipularea normelorŭ de dreptŭ, despre carĭ în actele dinainte de unire niciŭ urmă nu se află. Aseménându-le laolaltă, chiarŭ şi celŭ ce nu ar sci, că la anulŭ 1700 d. Chr. s'a întîmplatŭ sfînta unire, numaĭ din ele ar observa îndată, că în săborulŭ mare după 1700 a întratŭ unŭ spiritŭ maĭ luminatŭ şi modernŭ prin vre unŭ contactŭ óre care nouŭ.

* * *

Premiţêndŭ espuherea acésta a săboruluĭ mare, în capitulele următóre îlŭ vomŭ considera paralelŭ de o parte cu sinodalitatea Calvinilorŭ din Ardélŭ din vécurile 16 şi 17, de alta cu sinodalitatea biserice orientale cuprinsă în Pravilă. Identitatea săboruluĭ mare alŭ biserice românescĭ din Ardélŭ cu sinodalitatea Calviniloru din Ardélŭ se va vedé uşorŭ destulŭ de limpede din paralela acésta, şi prin aceea şi originea săboruluĭ mare străină de biserica rĕsăritului.

(Va urma.)

[1]) Totŭ acolo pag. 119 şi Petru Maiorŭ Istoria bisericeĭ Românilorŭ pag. 355.

[2]) Veḑĭ punctulŭ 8 alŭ instrucţiuniĭ teologuluĭ de lângă episcopulŭ la Nilles, Symbolae t. I. pag. 311.

[1]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II. pag. 81.

[2]) Totŭ acolo tom. I. pag. 148.

[3]) Veḑĭ sinódele dela 1728 şi 1732 totŭ acolo pag. 96 şi 201.

Regina.

De Friderică Dolch.

(Continuare.)

„Spune-mĭ, Regino,“ începu elŭ, „nu ţĭ-a spusŭ tatălŭ tĕŭ nutritoriŭ nimica despre cele ce s'aŭ întîmplatŭ deunăḑĭ între mine şi între elŭ?“

„N'a pututŭ, să-mĭ spună,“ rĕspunse Regina cu durere, „că de atuncĭ nu şi-a maĭ venitŭ în orĭ, şi aiurările luĭ nu le-am priceputŭ. Despre ḑta a grăitŭ neîncetatŭ şi despre unŭ medalionŭ, şi că vreĭ, să-l răpescĭ fata.“

„Elŭ va avé, să se dedea cu gândulŭ de a te perde,“ ḑise Werner seriosŭ. „Şi tu, Regino, încă veĭ părăsi frumósa ta patrie şi te veĭ duce la acela, care ţĭ-a deschisŭ deja braţele, la tatălŭ tĕŭ —“

Unŭ ţipetŭ alŭ Regineĭ îĭ opri cuvîntulŭ. „Ce ḑicĭ, ḑle Werner?“ gângăni Regina îngălbinindŭ şi încrucisându-şĭ mânile. „La tatălŭ meŭ? Óre bine am înţelesŭ?“

„Da, Regino, tatălŭ tĕŭ s'a găsitŭ,“ îĭ ḑise Werner mişcatŭ şi-ĭ povesti apoĭ totŭ, ce avea, să-ĭ povestéscă.

„Elŭ le scie, a trebuitŭ, să-ĭ povestescŭ totŭ, ce sciam,“ încheiă Werner. „Elŭ a deplânsŭ cu durere mórtea mameĭ tale. Dar o mângăere l-a maĭ rĕmasŭ. Pruncaluĭ trăesce, şi elŭ are să o strîngă la peptulŭ sĕŭ. Aĭ să-lŭ veḑĭ, te voiŭ duce la elŭ, mâne orĭ în una din ḑilele acestea.“

„Am să-lŭ vĕḑu, pe tata!“ ḑise Regina apĕsându-şĭ mânile la inimă. „O, cum îmĭ bate inima de temere şi de bucurie! — Dar elŭ mĕ va duce cu sine,“ ḑise apoĭ îngrijată, „va trebui, sa mĕ ducŭ de pe insulă, şi ce va fi de sermanulŭ meŭ tată nutritoriŭ şi — de Vincenţiŭ —“

„Nu te îngriji de asta,“ o linişti Werner. „Tatălŭ tĕŭ bucurosŭ va concede, ca bĕtrânulŭ Ambrosiŭ să mérgă cu noĭ, de cumva se va puté hotărî, să-şĭ părăséscă patria. Dar de Vincenţiŭ să nu te maĭ dóră capulŭ! Elŭ nu e vredniculŭ, să-ţĭ maĭ facĭ grijĭ pentru elŭ. Elŭ e unŭ omŭ fărădelege, unŭ miserabilŭ, şi judecătoria îlŭ urmăresce.“

„Dumneḑeulŭ meŭ, dar ce s'a întîmplatŭ?“ ḑise Regina palidă ca mórtea. „Sermanulŭ, nefericitulŭ luĭ tată! Asta-ĭ va fi mórtea!“

„Veĭ fi auḑitŭ,“ continuă Werner, „că pe insula domnéscă unŭ străinŭ a fostŭ atacatŭ, rănitŭ şi jefuitŭ. Străinulŭ acela, Regino, e tatălŭ tĕŭ, şi criminalistulŭ e Vincenţiŭ.“

Elŭ amuţi, căcĭ Regina respică unŭ ţipetŭ de grózăşi alunecă de pe băncă pe fundulŭ luntriţeĭ. Ea îşĭ frângea mânile, buzele i-se mişcaŭ, dar nu puteaŭ să rostéscă unŭ cuvîntŭ. Werner se plecă la ea şi o cuprinse în braţe. „Liniştesce-te,“ îĭ ḑise cu blândeţă, „tatălŭ tĕŭ a scăpatŭ din primejdie, şi ranele luĭ suntŭ aprópe vindecate. Miserabilulŭ acela încă va scăpa de pedépsă, căcĭ tatălŭ tĕŭ de dragulŭ bĕtrânuluĭ Ambrosiŭ s'a hotărîtŭ, să nu-lŭ denunţe. Dar nu va avé, să se maĭ apropie de tine, tu nu maĭ eştĭ legată de elŭ, tu eştĭ liberă.“

În aceea-şĭ clipă zurui trestia în apropiare, se auḑirăloviturĭ de lopată în apă, şi unŭ sunetŭ şuerătoriŭ ajunse la urechile lorŭ. Îşĭ ridicară privirile şi îngălbiniră, căcĭ înaintea lorŭ acoperitŭ de trestie sta Vincenţiŭ ascunsŭ într'o luntriţă. Regina vĕḑêndu-lŭ ţipă de spaimă. Pe pictorulŭ încă-lŭ cuprinserăfiorĭ, căcĭ esterioriuluĭ flăcăuluĭ era îngroziторiŭ. Elŭ pĕlărie nu avea, şi pĕrulŭ îĭ atîrna în plete ude pe frunte. Faţa îĭ era palidă şi schimositâ, dinţiĭ îĭ crişniaŭ, şi din ochiĭ luĭ schinteiaŭ ură, furie şi desperare.

„Isuse Christóse, e Vincenţiŭ,“ esclamă fata îngrozită. „Elŭ a auḑitŭ tóte.“

Unŭ rîsetŭ selbaticŭ a fostŭ rĕspunsulŭ. Vincenţiŭ mişcă lopata, şi în clipa următóre cele dóuĕ luntriţe eraŭ lângă olaltă. „Celŭ puţinŭ niciŭ a ta să nu fie,“ strigă Vincenţiŭ ridicându-se iute ca fulgerulŭ şi dându cu o lopată cu forţă cumplită cătră capulŭ pictoruluĭ. Dar Werner a fostŭ prevĕḑĕtoriŭ. Elŭ încă puse mâna pe o lopată şi acum lovi cu atâta putere pe cea a contrariuluĭ sĕŭ, câtă ea îĭ sări luĭ Vincenţiŭ din mână şi sburădeparte în apă. Dar maĭ departe nu se putu folosi Werner de favorulŭ, în care era, căcĭ cu unŭ avîntŭ puternicŭ sări Vincenţiŭ din luntrea sa în a pictoruluĭ, smânci cuţitulŭ din téca şi-lŭ îndreptă spre peptulŭ luĭ Werner. În clipa acésta se aruncă Regina cu braţele rugătóre înaintea pictoruluĭ, şi cuţitulŭ îĭ întră în peptŭ, câtŭ ea căḑu cu unŭ ţipetŭ. Îngrozitŭ o prinse Werner în braţe şi îngenunchiă apoĭ lângă ea. Vincenţiŭ încă stătu o clipă ca înlemnitŭ, ér apoĭ aruncă cuţitulŭ dela sine, se repeḑi asupra pictoruluĭ şi cercă, să-ĭ cuprindă grumaziĭ cu mânile. Se începu o luptă grozavă. Luntriţa se clătina şi amenința a se rĕsturna, dar deja în clipa următórea îşĭ perdură luptătoriĭ ecuilibriulŭ şi căḑură preste marginea luntriĭ în apă. Ca fulgerulŭ de iute dispărură amîndoĭ ţinêndu-se împrumutatŭ încătuşaţi cu braţele, şi apa sări şi aruncă valuri, de luntrile se legănaŭ şi se loviaŭ deolaltă cu marĭ pocniturĭ. Lupta pe mórte pe viaţă, care se părea, că se continuă şi în apă, ţinu numaĭ câteva secunde. Faţa palidă a luĭ Werner apăru deodată din valuri. Elŭ prinse marginea luntriĭ şi se repeḑi într'însa, după ce rĕsuflase de câteva orĭ adâncŭ. Prinse apoĭ în mânĭ lopeţile, şi ca fulgerulŭ lunecă luntriţa spre ţĕrmulŭ insuleĭ mănăstiriĭ.

Ajungêndŭ Werner cu luntrea la ţĕrmŭ luă pe Regina cu mare grije pe braţele sale şi grăbi, câtŭ numaĭ putu, la délŭ la ospetărie. Sosirea luĭ în chipulŭ acesta aduse pe căseniĭ în turburare mare. Ospetărésa bătu pălmile de olaltă şi se văieta, cândŭ vĕḑu pe pictorulŭ, de pe care curgea apă, şi pe braţele luĭ fata, carea dela lovitura cu

cuțitulŭ încă nu-şi recâştigase consciința de sine. Ospetăriţa năvăli asupra lui cu întrebări, dar elŭ îi dădu numi rĕspunsurĭ scurte. Împinse cu piciorulŭ uşea unei chiliuţe, de se deschise, aşedă pe Regina acolo într'unŭ patŭ şi trimise o solie grabnică la Prieu. Apoĭ cercă, să aducă pe Regina la consciinţă, visită rana şi i-o legă, până va fi sositŭ mediculŭ. (Va urmá.)

Bibliografie.

A apărutŭ Nrulŭ 14 din interesanta revistă **„Vatra"** de sub direcţia dlorŭ I. Slavicĭ, I. L. Caragiale şi G. Coşbuc, cu următorulŭ cuprinsŭ: *Pisicele pe velocipedŭ,* ilustraţie. *Sorbona,* chipurĭ bucurescene de S. Basarabeanŭ. *Piaţa florilorŭ,* ilustraţie. *Puterĭ elementare,* poesie de V. D. Păunŭ. *Plaiulŭ tatarilorŭ,* legendă poporală din Bucovina, de S. Fl. Marianŭ. *În Egipetŭ,* ilustraţie. *Fata cea leneşă,* poveste (urmare). *Autorŭ şi criticŭ,* ilustraţie. *Sân-Diene,* poesie de Maria B. Băiulescu. *Mărturisirile Dorettei,* de Enr. Castelnuovo, trad. de Teodora Conta. *Pastelŭ,* poesie de V. Cismarŭ. *De câte orĭ . . .,* poesie de G. Murnu. *Din munţiĭ nostri,* ilustraţie. *Mara,* novelă de I. Slavicĭ (urmare). *Frumseţă orientală,* ilustraţie. *1877—78,* poesie de H. G. Lecca. *Epidemiĭ istorice* de G. Vasiliŭ. *Unŭ savantŭ,* ilustraţie. *Di aniversară* de Dykens, trad. de E. Florescu. *Snoave din poporŭ,* de D. Stănescu. *Magie de salonŭ,* de Aidrod. *Mama vitregă,* ilustraţie. *Felŭ de felŭ de . . .* Varietăţi. Glume. Anecdote. Ilustraţiile (esplicarea lorŭ). Ghicitorĭ.

Revista apare în editura C. Sfetea şi iese la 1 şi 15 a fiesce căreĭ luni.

„Predicatorulŭ poporului", *fóe bisericéscă pentru predicĭ pe Dumineci, serbătorĭ şi tóte ocasiunile.* Proprietariŭ, Redactorŭ şi Editorŭ *Vasiliŭ Budescu,* parochŭ gr. cat. în Ciulescĭ. Fóea apare (în mărime de 2 cóle) în 15 a fiesce căreĭ luni. Preţulŭ de prenumeraţiune pe anulŭ curente 3 fl., pe 6 luni 2 fl., pe 3 luni 1 fl. Abonamentele se facŭ la Vasiliŭ Budescu, par. gr. cat. în Csujafalva (Ciulescĭ) p. u. Hagymádfalva, comitatulŭ Bihorŭ.

În numĕrulŭ ultimŭ publică următórele predicĭ: *Dumineca orbuluĭ*: „Treĭ privirĭ ale muribunduluĭ". *Joia înălţăriĭ:* I. „Despre raiŭ", II. „Despre mărirea luĭ Isusŭ în cerĭŭ", III. „Înainte pe calea, ce conduce la cerĭŭ". *Dumineca Sânţilorŭ Părinţi:* I. „Biserica catolică este infalibilă", II. „Despre necesitatea şi puterea rugăciuniĭ". Recomandămŭ cleruluĭ nostru acéstă fóe de presente unică în felulŭ sĕŭ la Românĭ.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Uniriĭ"*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 177/894. (23) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában *Szász-Csanád* község székhelylyel rendszeresített *körorvosi* állomás lemondás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt. fizetés és 150 fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki: gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer beutazni.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi augusztus hó 31-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házánál folyó évi *szeptember hó 1-én* d. e. *10 órakor* fog megejtetni.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1894. évi augusztus hó 4-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Nr. 2786—1894. (22) 3—3

Escriere de concursŭ.

La institutulŭ regescŭ de surdo-muţi din Cluşŭ devenindŭ vacantŭ I-lŭ locŭ fundaţionalŭ destinatŭ pentru Transilvania, pentru obţinerea aceluia conformŭ ordinaţiuniĭ înaltuluĭ Ministeriŭ reg. ung. de culte şi instrucţiune de sub Nr. 26.128—1894 prin acésta se escrie concursŭ.

Pentru obţinerea acestuĭ locŭ fundaţionalŭ potŭ concurge:

1. Atarĭ tinerĭ surdo-muţi fără deosĕbire de sexŭ şi confesiune, carĭ s'aŭ mai împărtăşitŭ de instrucţiune în vre-unŭ institutŭ de surdo-muţi din patrie, însă n'aŭ terminatŭ cursulŭ completŭ de 8 anĭ.

2. Atarĭ tinerĭ surdo-muţi (băeţi, băete), carĭ până acum nu s'aŭ împărtăşitŭ de nicĭ o instrucţiune, şi carĭ n'aŭ trecutŭ preste anulŭ alŭ 12-lea alŭ etăţiĭ.

3. Suplicele de concursŭ să se substérnă celŭ multŭ până în 15 Augustŭ a. c. st. n. la acestŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ.

4. La cererile de concursŭ suntŭ a se alătura: carte de botezŭ saŭ de nascere, atestatŭ medicalŭ, că a fostŭ vaccinatŭ cu succesŭ, şi atestatŭ de paupertate, — maĭ încolo atestatŭ medicalŭ, prin care pe lângă defectulŭ de surdo-mutŭ să se constateze, că concurentele corporalminte e deplinŭ sănĕtosŭ. În câtŭ concurentele s'ar fi maĭ împărtăşitŭ de instrucţiune în vre unŭ institutŭ de surdo-muţi, să se alăture la concursŭ şi testimoniulŭ dela acelŭ institutŭ.

În urmă spre sciinţă şi orientare se face cunoscutŭ, că acela, care va obţiné acéstă fundaţiune, se va bucura de provisiune şi instrucţiune gratuită în institutŭ afară de vesminte.

Blaşŭ, din şedinţa consistorială ţinută în 21 Iuliŭ 1894.

I. M. Moldovanŭ,
vicariŭ capitularĭŭ.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-í încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 26—52

(18) 4—6

„The Gresham"

societate de asigurare pe viaţă în LONDRA.

Filiala pentru Austria:
Viena, I, Giselastrasse I,
în casa societăţiĭ.
Filală pentru Ungaria:
Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,
în casa societăţiĭ.

Activa societăţiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ şi interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Plătirĭ pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existinţa societăţiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspredece luni s'aŭ presentatŭ la societate pentru propuneri nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ intrate dela existinţa societăţiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte şi tarife, pe basa cărora societatea extradă poliţe, precum şi formulare de propuneri se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenţi în tóte oraşele maĭ marĭ ale monarchieĭ austro-ungare şi prin filialele pentru Austria şi Ungaria, precum şi prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Cluşŭ.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 18 Augustŭ 1894. Numĕrulŭ 35.

Utopia.

Muritoriŭ a fostŭ şi „sfîntulŭ dela Turinŭ“ ca toţi ómenii şi a muritŭ şi elŭ.

Şi de ceea ce n'a avutŭ parte în viaţă fiindŭ, a avutŭ totuşi după mórte. În viaţă fiindŭ elŭ, nu i-aŭ gătitŭ cultŭ idololatricŭ în patria luĭ. Dar a muritŭ, şi ceea ce era de necredutŭ, s'a împlinitŭ: aŭ făcutŭ din trupulŭ luĭ unŭ idolŭ şie-şi şi i-aŭ gătitŭ o înmormîntare, câtŭ împĕraţi şi regi nu-şi potŭ visa înmormîntare mai imposantă. Ĭ-a gătit'o nu o cétă de ómeni, carĭ îşi mai aduceaŭ aminte de isprăvile luĭ revoluţionare din 1848—49, nu, ci i-aŭ gătit'o capitala ţĕreĭ şi parlamentulŭ tĕreĭ.

Capitala ţĕreĭ, reşedinţa regeluĭ încoronatŭ a decretatŭ, să înmormînteze pe acela, care hotărîse alungarea dinastieĭ. Parlamentulŭ ţĕreĭ, a cărui hotărîrĭ le sancţionézĕ regele încoronatŭ, s'a hotărîtŭ, să însoţéscă la mormîntŭ pe acel'a, care a ridicatŭ sabia asupra regeluĭ încoronatŭ şi până la suflarea sa cea mai de pe urmă a privitŭ de usurpatorŭ pe regele încoronatŭ.

Şi guvernulŭ nu s'a împotrivitŭ acestorŭ lucrurĭ, ci a statŭ cu mânile în sinŭ. Totŭ, ce a făcutŭ, a fostŭ, că nu a bruscatŭ şi elŭ însu-şi Coróna şi nu a luatŭ parte şi elŭ însu-şi la înmormîntare. I-s'a părutŭ póte, că timpulŭ şi prilejulŭ încă nu e potrivitŭ pentru a se identifica pe faţă cu partidulŭ acela alŭ parlamentuluĭ, care încă şi astădĭ, — după „împăcarea naţiunii cu Regele“, — apĕră până şi în parlamentulŭ ţĕreĭ, — lucru ne maĭ auditŭ în alte ţĕrĭ, — principiile proclamate de revoluţionarulŭ, pe care-lŭ înmormîntaŭ.

Dar a sositŭ pentru guvernulŭ nostru şi timpulŭ şi prilejulŭ acela potrivitŭ. Patria era în primejdia cea maĭ mare şi se putea mântui numaĭ aşa, dacă se decreta şi pentru civiĭ eĭ căsătoria civilă. Acum nu era vorbă de considerărĭ faţă cu Coróna, ci era vorbă de combaterea bisericeĭ catolice, şi acum guvernulŭ putea fără sfială să-şĭ dea mâna cu kossuthiştiĭ. Ĕră acestora încă le era uşorŭ, să întindă guvernuluĭ mâna, după ce însu-şĭ Kossuth le-a lăsatŭ la aĭ sĕĭ cu limbă de mórte, să voteze cu guvernulŭ în cestiunea asta.

Şi de atunci înfrăţirea guvernuluĭ cu kossuthiştiĭ se pare a fi faptŭ împlinitŭ, deşi faptulŭ nu e datŭ pe faţă. Înainte de aceea tonulŭ, în care vorbiaŭ foile kossuthiste despre cabinetulŭ Wekerle, nu cunoscea nicĭ o considerare, violenţa luĭ era fără semĕnŭ în foile oposiţionale din lumea civilisată. Ĕră de câdŭ cu votarea căsătorieĭ civile ele pare că şi-aŭ ieşitŭ din ogaşe. Adese orĭ încarcă ele acum guvernulŭ cu laude, şi oposiţia, ce i-o facŭ, samĕnă de multe orĭ chiarŭ a gugulire. Cum s'ar şi puté altcum, de câdŭ guvernulŭ a începutŭ a se deda, să lucre mână în mână cu partidulŭ kossuthistŭ? Niţelŭ de oposiţie firesce că totuşi trebue să-ĭ facă, de óre ce încărcându-lŭ neîncetatŭ cu laude l'ar prea compromita şi prin acésta ar primejdui chiarŭ scopurile, carĭ le urmăresce partidulŭ kossuthistŭ şi le realiséză unulŭ după altulŭ cabinetulŭ Wekerle.

Deunădĭ ĕră s'a sevârşitŭ unŭ faptŭ, care aruncă lumină asupra acesteĭ înfrăţirĭ. Din Felsö-Eör era deputatŭ dietalŭ contele Festetich Andor. Elŭ a fostŭ alesŭ în butulŭ opintirilorŭ oposiţieĭ kossuthiste. Alegerea avea să şi-o mulţăméscă clerului catolicŭ, care-lŭ sprijinise. Acum a ajunsŭ dluĭ ministru, pe cum se dice, în semnŭ de recunoscinţă pentru serviţiile, carĭ le-a prestatŭ familia luĭ guvernuluĭ în casa magnaţilorŭ cu prilejulŭ votării a dóua asupra căsătorieĭ civile. Ajungêngŭ ministru a trebuitŭ să-şĭ depună mandatulŭ. Şĭ-a pusŭ candidatura ĕră în Felsö-Eör. Dar acum clerulŭ catolicŭ nu era maĭ multŭ aplicatŭ, să-lŭ sprijinéscă, ĕr fără de sprijinulŭ acesta nu putea, să reĭese la alegere. Ce era decĭ de făcutŭ? Lucrulŭ se părea a fi desperatŭ.

Atunci étă că vine guvernuluĭ ajutoriŭ, de unde nimenĭ nu putea prevedé, să-ĭ vină. O parte a kossuthiştilorŭ din Felsö-Eör apare de odată ca unŭ deus ex machina înaintea nouluĭ ministru şi fără de a renunţa la principiile sale politice de până acuma îlŭ declară şi din partea sa de candidatŭ. Alegerea succede, şi acum şede în scaunulŭ ministruluĭ de agricultură unŭ deputatŭ, care are să represente în dietă interesele alegĕtorilorŭ sĕĭ kossuthişti. Nu

---

Feuilleton.

Raportŭ generalŭ

despre starea şi activitatea Societăţii „Inocenţiŭ M. Clain“ a teologilorŭ din Blaşŭ pe an. scol. 1893/4.

(Fine.)

Şi acum să trecemŭ la activitatea internă a Societăţii nóstre în decursulŭ acestuĭ anŭ. Paşulŭ, ce l'aŭ făcutŭ antecesoriĭ nostri, ne-amŭ ţinutŭ de datorinţă, conscĭ de misiunea, ce o vomŭ avé, a nu-lŭ împedeca. — În anulŭ trecutŭ scolasticŭ s'a începutŭ traducerea opşorului „Pregătire la mórte“, după cum s'a pututŭ vedé din raportulŭ generalŭ alŭ Societăţiĭ apărutŭ în „Gazeta“, „Luminătoriulŭ“, „Tribuna“ şi „Unirea“. Deşi în sensulŭ contractului cu 1 Iulie tipărirea avea să fie gata, în urma uneĭ împrejurărĭ însĕ, pe cum şi a ferilorŭ de vară abia s'a pututŭ fini în Novembre 1893, ĕr distribuirea s'a făcutŭ numaĭ cu începutulŭ luĭ Ianuarie 1894. — În acestŭ anŭ membriĭ Societăţiĭ nóstre vĕdĕndŭ lipsa cea mare de predicĭ, şi cunoscêndŭ meritulŭ „Amvonuluĭ“' rugaţĭ din maĭ multe părţi în prima şedinţă ordinară deciseră reedarea luĭ. S'a şi cerutŭ concesiune dela dlŭ Demetriŭ Popfiŭ eredele luĭ Iustinŭ Popfiŭ, dar avêndŭ dînsulŭ de cugetŭ să-lŭ edea, nu ni-s'a concesŭ. Între atarĭ împrejurărĭ fiindŭ timpulŭ înaintatŭ, şi prin urmare edarea uneĭ cărţĭ imposibilă, Societatea a decisŭ edarea uneĭ broşurĭ maĭ micĭ, care să se gratifice tuturorŭ, carĭ aŭ sprijinitŭ lucrările nóstre de până aicĭ.

În şedinţa a dóua estraordinară se decide edarea broşureĭ „Duchŭ muscălescŭ“ de Bolanden, şi totŭ atuncia se decide cererea concesiuniĭ pentru traducerea tuturorŭ opurilorŭ dînsuluĭ, fiindŭ de mare valóre.

În şedinţa a şésa ordinară se şi face organisarea şi pentru conducerea comisiunilorŭ se alegŭ dniĭ Aug. Giurgiŭ şi I. Raĭca. Recunoscinţă merită aceştia doĭ membri, carĭ cu zelŭ neobositŭ şi abnegaţiune aŭ lucratŭ aşa, câtŭ cu începutulŭ luĭ Aprile broşura s'a pututŭ pune sub tiparŭ. Deşi tipărirea s'a finitŭ cu finea luĭ Aprilŭ, totuşi distribuirea nu s'a pututŭ face decâtŭ numaĭ cu finea anuluĭ în parte, rĕmânêndŭ, să se continue în anulŭ venitoriŭ.

Cu recunoscinţă datorimŭ conducĕtoriuluĭ Societăţiĭ nóstre, care colaţionându traducerea cu textulŭ germânŭ a îndreptatŭ unele erorĭ străcurate.

A fostŭ necesariŭ însĕ, să ne îndreptămŭ atenţiunea şi asupra organisaţiuniĭ interne a Societăţiĭ şi să facemŭ unele modificărĭ în conducerea şi administrarea cu deosebire a celorŭ doĭ factorĭ principalĭ, a *cassei* şi a *bibliotecei*. Maĭ multŭ ne-a costatŭ organisarea bibliotecei. În bibliotecă s'aŭ făcutŭ numaĭ treĭ tece, şi anume: Teca română, Teca latină, care cuprinde şi cărţile străine francese, italiene, grecescĭ, polonese şi jidovescĭ, şi în fine Teca germână şi magiară. Fiindcă dulapurile, ce le aveamŭ, nu eraŭ de ajunsŭ pentru tóte cărţile, s'a făcutŭ unŭ dulapŭ nouŭ cu treĭ uşĭ, cu atâta maĭ virtosŭ, că donaţiunea făcută de membrulŭ fundatorŭ alŭ Societăţiĭ defunctulŭ canonicŭ Rssimulŭ Constantinŭ Papfalvi încă nu amŭ primit'o în posesiune nicĭ cu finea anuluĭ. S'aŭ făcutŭ pentru bibliotecă 10 protocóle, aşa încâtŭ fiecare specie de cărţĭ să fie indusă în unŭ protocolŭ separatŭ. Maĭ departe avêndŭ în vedere onoraţiĭ membri, că de unŭ şirŭ de anĭ s'aŭ cumpĕratŭ numaĭ puţine cărţĭ din câte aŭ apărutŭ, aŭ votatŭ suma de 50 fl. pentru cărţĭ.

Tótă activitatea nóstră însĕ ne-amŭ în-

e acesta semnulŭ celŭ mai evidentŭ, că guvernulŭ nostru e pe calea de a se identifica pe deplinŭ cu părtidulŭ revoluţionarŭ din parlamentŭ? Dar aşa ceva numai în Ungaria se póte.

Să nu ne mirămŭ deci, dacă unŭ poporŭ din Ungaria, care este aprópe de trei milióne şi a locuitŭ aci împreună cu unguriĭ şi şi-a grăitŭ limba, fără ca prin acésta să aducă statului primejdie, acum se asupresce şi se timbrézĭ de trădătoriŭ de patrie, pentru că nici decum nu vre, să se lapede de legea şi limba sa. Să nu ne mirămŭ, căci lucrulŭ acesta totuşi mai are saménŭ în Europa. Întocmai aşa se purcede şi în Rusia.

Orĭ care omŭ cuminte póte să prevadă, că înfrăţirea guvernului nostru cu urmaşiĭ luĭ Kossuth numai bine nu va aduce ţĕreĭ.

De aceea e fórte îndreptăţită dorinţa tuturorŭ celorŭ ce vorŭ binele patrieĭ, ca partidulŭ parlamentarŭ conservativŭ să se întemeieze.

Dea Dumnedeŭ, să li-se împlinéscă dorinţă! Éră noĭ nu numai să nu-ĭ punemŭ pedecĭ, ci să-ĭ spriginimŭ din tóte puterile buna reuşită. Atunci dór va fi mai bine şi de noĭ.

Semne îmbucurătóre. — Cu acestŭ titulŭ scrie „Vaterland“ în numĕrulŭ sĕŭ din 15 Augustŭ următórele:

„După ce „Unirea“, ce apare în Blaşŭ, deja înainte de asta cu câteva septĕmâni a făcutŭ atenţi pe conducĕtoriĭ Românilorŭ la urmările priiucióse ale uneĭ alianţe a lorŭ cu catoliciĭ unguri, vine acum „Dreptatea“ din Timişóra şi dedică acesteĭ teme unŭ articulŭ de fondŭ. De observatŭ este, că „Unirea“ e organulŭ catolicilorŭ români de ritŭ grecescŭ, éră „Dreptatea“ trece de organŭ alŭ fracţiuniĭ Mocionescĭ a Românilorŭ, de care mai odinióră se dicea, că ea ar fi „moderată“ în sensulŭ acela, că guvernulŭ ungurescŭ „liberalŭ“ printr'însa va puté înduplecа pe Românĭ, să renunţe la pretensiunile sale de până acum. „Dreptatea“ îşĭ esprimă acum dorulŭ ferbinte, ca să se nască partidulŭ ungurescŭ moderatŭ conservativŭ. Articulŭ se închie cu cuvintele: „Cu elŭ sperămŭ a puté deslega cestiunea româno-magiară celŭ puţinŭ până a găsi unŭ modus vivendi pacinicŭ. Acesta este partidulŭ, ce credemŭ noĭ, că dacă nu de bună voe, de sfînta nevoe se va forma în parlamentulŭ magiarŭ. Nu noĭ, voĭ aveţi să formaţi partidulŭ moderatŭ. Se audă şi jupânulŭ „Pester Lloyd“!“ Cuvintele din urmă se referescŭ la pium desiderium alŭ foilorŭ guvernamentale, ca să se formeze unŭ partidŭ moderatŭ alŭ Românilorŭ sub conducerea mitropolitului neunitŭ din Sibiŭ Mironŭ Romanulŭ şi a episcopului unitŭ din Gherla Dr. Szabó. Pium desiderium, pentru că aceşti episcopi în urma conivenţeĭ sale faţă cu guvernulŭ şi-aŭ perdutŭ politicesce între Românĭ toţi aperenţii.

„Noĭ încă nutrimŭ dorulŭ, ca să succédă coaliţia ungurilorŭ catolicĭ cu naţionalităţile în maioritate fórte mare cu simţdminte creştine spre rĕsturnarea nedrepteĭ domniĭ de partidŭ de acum.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

„Budapester Tagblatt“ susţine, că cu datulŭ 17 a luneĭ trecute s'a spedatŭ primatelui Vaszary o scrisóre, care-lŭ informézĭ despre vederile Sfinţieĭ Sale referitoriŭ la situaţia bisericéscă-politică din Ungaria. Admiţêndŭ adevĕrulŭ acesteĭ sciriĭ, ulterióra informaţiune a numiteĭ foĭ, că scrisórea aceea ar cuprinde o îndrumare la pace, e fără îndoélă curată combinare.

Sub protectoratulŭ episcopuluĭ cardinalŭ de Oradea mare Schlauch şi cu spriginulŭ capitululuĭ de Orade se întemeiézĭ acolo o tipografie cu numele „societate de acţiunĭ s. Ladislaŭ“ şi se pornesce edarea uneĭ foĭ catolice. Capitalulŭ fundaţionalŭ este deja mare. Adunarea constituantă a societăţiĭ a convocat'o canoniculŭ episcopŭ Nogáll pe dina de 23 a c.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Guvernulŭ stă faţă în faţă cu cestiunea socială. În 13 a c. calfele de mĕsarĭ aŭ începutŭ greva. Aŭ avutŭ adunărĭ şi tinicherariĭ şi zidariĭ, şi Duminecă în diua s. Ştefanŭ aŭ de gândŭ lucrătoriĭ din capitală să arete tĕreĭ în o adunare de treĭ decĭ de meseriĭ, câtŭ de tare a progresatŭ în Budapesta socialismulŭ. Programulŭ le este: „Cum se tractézĭ în Ungaria „liberă“ cu lucrătoriĭ?“ Se dice, că căpitanulŭ oraşuluĭ pe lângă acestŭ programŭ nu va concede adunarea, fiindŭ că elŭ formézĭ agitare în contra oficiilorŭ statului. Dar oprirea acésta este o mĕsură numai de adi pe mâne. Statulŭ liberalŭ, care s'a pusŭ în serviţiulŭ capitalismului, stă neputinciosŭ în faţa acesteĭ mişcărĭ marĭ a socialiştilorŭ. Elŭ nu scie să facă alta, decâtŭ că depărtézĭ din capitală pe câte unŭ agitatorŭ socialistŭ.

Mare svonŭ a făcutŭ candidarea din noŭ a ministruluĭ Festetich Andor în Felsŏ-Eör pentru camera deputaţilorŭ. Elŭ a fostŭ alesŭ mai înainte cu ajutoriulŭ cleruluĭ catolicŭ, éră acesta acum nu mai vre, să scie de elŭ. O parte a indepeudentiştilorŭ se pune acum şi-ĭ oferesce spriginulŭ sĕŭ, pentru ca elŭ să fie alesŭ de deputatŭ guvernamentalŭ. Oposiţia estremă din ţară s'a resculatŭ acum împotriva acestorŭ independentiştĭ, carĭ tradézĭ în acestŭ chipŭ principiile 48-iste. Îşĭ uită oposiţia, că ea totŭ asemenea a lucratŭ, cândŭ în cestiunile bisericescĭ-politice a mântuitŭ cu spriginulŭ sĕŭ cabinetulŭ Wekerle. Îşĭ uită şi de aceea, că membriĭ acestuĭ cabinetŭ nu facŭ alta, fără numai realiséză pe încetulŭ programulŭ partidului independentistŭ. Sermaniĭ independentiştĭ din Felsŏ-Eör se vede că suntŭ mai recunoscĕtorĭ pentru serviţiile, carĭ guvernulŭ le face causeĭ kossuthiste. Eĭ aŭ alesŭ pe Festetich cu mare maioritate. În decursulŭ alegeriĭ a sositŭ la

---

dreptat'o în spre esoperarea uneĭ şedinţe publice, spre ce scopŭ s'a făcutŭ totŭ posibilulŭ pentru schimbarea statutelorŭ.

În anulŭ acesta a trebuitŭ să ne îndestulimŭ cu o şedinţă festivă, ce s'a ţinutŭ din incidentulŭ abdicerii de catedra de profesorŭ a Rssimului Dr. Alesandru Grama, cu care ocasiune i-s'a şi predatŭ unŭ album. Întrégă şedinţa acésta s'a publicatŭ în fóea Societăţiĭ nóstre.

Cu mulţămită datorimŭ binefăcĕtoriloru Societăţiĭ nóstre. Anume *Economulŭ*, institutŭ de creditŭ din Cluşŭ, şi în anulŭ acesta a votatŭ Societăţiĭ nóstre din escedentulŭ sĕŭ suma de 20 fl. Cu profundă mulţămită şi recunoşcinţă datorimŭ mai departe şi acelorŭ generoşi domni, carĭ gratificându-li-se câte unŭ esemplarŭ din opşorulŭ „Pregătire la mórte“ aŭ luatŭ în considerare scopulŭ, ce-lŭ urmărimŭ prin edarea de cărţi, şi astfelŭ prin sume mai marĭ saŭ mai micĭ ne-aŭ făcutŭ posibilă acoperirea speselorŭ avute cu tipariulŭ, însuflându-ne totodată curajŭ pentru edarea ulterióră a altorŭ cărţi. Aceşti marinimoşi domni suntŭ: Reverendissimulŭ Domnŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ vicariŭ capitulariŭ 10 fl; Reverendissimulŭ Domnŭ Basiliŭ Raţŭ vicariŭ foraneŭ 10 fl., care sumă ne-a promis'o la tóte opurile, câte le vomŭ eda şi de aicĭ încolo; Multŭ On. Domnŭ George Bărbatŭ 6 fl.; Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi, Il. Sa Domnulŭ Dr. Ioanŭ Szabó, Reverendiss. Domnŭ Al. Micu, Reverendiss. Domnŭ Ioanŭ Georgiŭ (can. Gherla), Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ Orga câte 5 fl.; Reverendiss. Domnŭ Sim. P. Mateiŭ, Reverendiss. Domnŭ Iosifŭ Hossu, Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ Germanŭ, Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ F. Negruţŭ, Multŭ On. Domnŭ Al. Bohăţelŭ (Cluşŭ) câte 3 fl.; Reverendiss. Domnŭ Ilie Vlasa, Reverendiss. Domnŭ Dr. Ioanŭ Raţŭ, Multŭ On. Domnŭ Emiliŭ Viciŭ, Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ Podóbă câte 2 fl.; Spect. Domnŭ Dr. Alesandru Popŭ şi Domniĭ P. Ungureanŭ, Alesiŭ Viciŭ, Dr. Sebastianŭ P. Radu, Teodorŭ Vandorŭ, Laurenţiŭ Pascu, Iuniŭ Br. Micu, Nicolaŭ Popescu, Reverendiss. Domnŭ Vasiliŭ Popŭ (can. Gherla) şi Domnulŭ N. Munteanŭ notariŭ cerc. câte unŭ fl.; Domniĭ A. C. Domşa, Iuliŭ Carşai, Reverendissimiĭ canonicĭ de Lugoşŭ, Iosifŭ Vancea, Silvestru Nestorŭ ne rĕspundŭ cu preţulŭ cărţiĭ. Suprasolviri amŭ primitŭ dela Domniĭ Nicolaŭ Barbŭ prof. în Bucurescĭ 1 fl. 20 cr., Corneliŭ Iubaşŭ 20 cr., Al. Dragoşŭ 86 cr.

Suntemŭ datorĭ cu recunoscinţă mai departe, şi le esprimămŭ mulţămită pe calea acésta tuturorŭ acelora Prea Stim. Domnĭ, carĭ aŭ binevoitŭ a colecta abonenţi pentru opşorulŭ nostru, şi în fine tuturorŭ acelora, carĭ l'aŭ prenumĕratŭ.

Societatea nóstră acum e dar proprietatea alorŭ treĭ opurĭ, şi respective alorŭ dóuĕ opurĭ şi o broşură. Din opulŭ „Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“ partea I s'aŭ trecutŭ 672 de esemplare. Mai suntŭ decĭ 328. Din partea a dóua s'aŭ trecutŭ 390, şi mai suntŭ 610. Ce privesce opulŭ „Pregătire la mórte“. s'aŭ trecutŭ 540 esemplare şi mai suntŭ 460, şi în fine broşura „Duchŭ muscălescŭ“ s'a tipăritŭ în 1500 esemplare şi din aceste s'aŭ distribuitŭ până acuma numai aprópe 200.

Doritoriĭ de a avé vre unulŭ din aceste opşóre aŭ să se adreseze la Societate saŭ la tipografia seminarială.

În cursulŭ anului s'aŭ înscrisŭ ca membri fundatorĭ Dşóra Silvia Socolŭ, şi Institutulŭ de creditŭ „Economulŭ“ din Cluşŭ.

În decursulŭ anuluĭ s'aŭ ţinutŭ 18 şedinţe, anume 8 ordinarĭ, 6 literarĭ, 2 extraordinarĭ, 1 constituantă şi 1 generală.

În şedinţele ordinarĭ şi estraordinarĭ s'aŭ pertractatŭ agendele Societăţiĭ, ér în cea constituantă s'a alesŭ birouluĭ Societăţiĭ pe anulŭ scol. 1894/95 în persónele Domniloru teologĭ: Mihailŭ Hodârnĕŭ preşedinte, Vasile Urzică secretariŭ, Moïse Brumboiŭ redactorŭ alŭ foiĭ „Furnica“, toţi teologĭ de anulŭ III-lea; George Meseşanŭ cassariŭ I., Teodorŭ P. Bordanŭ casariŭ II, ambiĭ teologĭ de anulŭ II-lea; Mihailŭ Ilieşŭ controlorŭ, şi Nicolaŭ Boca bibliotecariŭ, teologĭ de anulŭ I. Restéză decĭ alegerea notariuluĭ amĕsuratŭ statutelorŭ dintre fiitoriĭ Domnĭ teologĭ de

foile din Budapesta telegrama: „Acum votéză independentistulŭ Felsö-Eör esclusivŭ pentru Festetich.“

Comitatele Csongrád, Békés, Vas, Udvarhely, Zala şi încă şi altele vorŭ primi comiţi supremi noi, pentru că comiţii de până acum „s'aŭ obositŭ de oficiŭ“.

Franţa.

În 12 a c. s'a rostitŭ în Paris sentinţa în marele procesŭ alŭ anarchiştilorŭ. Juriulŭ a rĕspunsŭ negativŭ la întrebarea, dacă acusaţii se ţinŭ de vre-o reuniune criminală. În urma acestuĭ verdictŭ mulţimea acusaţilorŭ a fostŭ achitată. Numaĭ doĭ acusaţi aŭ fostŭ osîndiţi pentru furtŭ, ĕră unulŭ pentru purtarea de arme oprite. Foile socialiste şi radicale ĭubilézĕ pentru achitarea acusaţilorŭ şi află într'însa unŭ triumfŭ alŭ libertăţiĭ cugetuluĭ. Foile republicane moderate şi cele conservative din contră deplângŭ achitarea; unele facŭ responsabilŭ pentru ea juriulŭ, ér altele tribunalulŭ, pe cândŭ responsabiliĭ suntŭ numaĭ puterniciiĭ ţilelĭ: eĭ încă împărtăşescŭ doctrinele şi principiile anarchiştilorŭ, deşi se sfiescŭ a o recunósce acésta. Apĕrătoriulŭ celorŭ acusaţi a şi avutŭ cutezarea, să le-o arunce acésta în faţă făcêndŭ o asemĕnare potrivită între francmasonĭ şi anarchiştĭ.

Asia.

După „Pol. Corr.“ în London îngrijările cu privire la o încurcare a puterilorŭ europene în răsboiulŭ dintre Iaponia şi China în urma purparleurilorŭ dintre puterile interesate s'aŭ delăturatŭ. Cercurile dela putere ale Angliеĭ s'aŭ convinsŭ, că Europa nu va părăsi rolulŭ de privitoriŭ pasivŭ, şi că nicĭ o putere europénă nu va folosi de pretextŭ pentru intervenţiune eventuale neînţelegerĭ şi frecărĭ cu cele dóuĕ puterĭ, carĭ se răsboescŭ.

Corespondinţe.

Roşia-montană, Augustŭ 1894.

Onorată Redacţiune!

În 6 a l. c. preoţimea acestuĭ tractŭ a ţinutŭ o conferinţă în Abrudŭ pentru discutarea unuĭ singurŭ obiectŭ de interesŭ numaĭ localŭ. După ce obiectulŭ nu este de interesŭ publicŭ, nu voiŭ a Vĕ descrie întregŭ decursulŭ desbaterii, ci mĕ mărginescŭ numaĭ la următórele:

Între altele a venitŭ vorba şi despre relaţiunea de dreptŭ dintre parochi şi capelanĭ. Eŭ am afirmatŭ, că în parochie parochulŭ are *tótă jurisdicţiunea*, ér cooperatorulŭ saŭ capelanulŭ *numaĭ încâtŭ îi concede parochulŭ*. Adecă: parochulŭ are dreptulŭ de a perface tóte funcţiunile, ér cooperatorulŭ saŭ capelanulŭ numaĭ acele, carĭ i-le concrede parochulŭ. Decĭ parochulŭ dacă voesce, îşĭ póte reserva şie-şĭ perfacerea unorŭ funcţiunĭ anumite, avêndŭ datorinţa numaĭ a împărţi stolarele dela tóte funcţiunile cu cooperatorulŭ saŭ capelanulŭ, dacă sistemisarea dotaţiuniĭ este de aşa. Asemenea am afirmatŭ, că parochulŭ nu este obligatŭ a perface funcţiunile alternativŭ cu cooperatorulŭ saŭ capelanulŭ, ci capelanulŭ totdeuna este obligatŭ la provocarea parochuluĭ a perface orĭ şi ce funcţiune, de nu cumva este fisice orĭ moralminte împedecatŭ.

Faţă cu aceste espresiunĭ a vederilorŭ mele unĭĭ dintre fraţiĭ capelanĭ, — nu toţĭ, — aŭ afirmatŭ, că nu stă aşa lucrulŭ, ci că eŭ trebue să facŭ distingere între capelanŭ ad personam şi între capelanŭ cu beneficiŭ sistemisatŭ, cu terminŭ maĭ corectŭ, — după dînşiĭ, — numitŭ cooperatorŭ. Că cu capelaniĭ aceia, pe carĭ îĭ susţine parochulŭ din venitulŭ sĕŭ, aşa stă lucrulŭ, dar cu aceia, carĭ aŭ beneficiŭ sistemisatŭ, — bună óră din partea erariuluĭ, — nu stă lucrulŭ aşa, ci eĭ suntŭ în parochie preoţĭ independenţĭ, şi jurisdicţiunea parochilorŭ numaĭ întru atâta se deosebesce de a lorŭ, că suntŭ primi inter pares. Prin urmare parochulŭ nu are dreptŭ, să-şĭ reserve nicĭ o funcţiune, capelanulŭ póte persolvi funcţiunile, carĭ voesce, şi numaĭ alternativŭ cu parochulŭ *e obligatŭ* a-le persolvi. După ce amŭ ieşitŭ din conferinţă, ĕră-şĭ am auditŭ dicêndu-se: „Să nu lăsămŭ, să se încuibe datine papistăşescĭ în sfera de dreptŭ a bisericeĭ nóstre.“ Acésta, Onorată Redacţiune, este cestiune de dreptŭ publicŭ, şi după ce ea este destulŭ de clară, trebue intimată vederiĭ fraţilorŭ capelanĭ, carĭ afectézĕ convingerĭ contrare, fiindŭ că altcum dă şi va da ansă la multe neînţelegerĭ, tóte în detrimentulŭ sufletescŭ alŭ poporuluĭ, precum aşĭ puté dovedi cu casurĭ concrete.

Eŭ afirmarea mea mĭ-o basezŭ pe „Conciliulŭ provincialŭ I“ alŭ bisericeĭ nóstre. În actele conciliuluĭ numitŭ începêndŭ dela pag. 49 până la pag. 63 Titululŭ II cap. IX se enumĕră drepturile şi datorinţele parochilorŭ. La pag. 53 punctŭ 7 alineatulŭ alŭ 3-lea se dice: „Unde recere lipsa, se potŭ da parochilorŭ întru ajutoriŭ cooperatorĭ saŭ capelanĭ, *carĭ în loculŭ dînşilorŭ* împlinescŭ tóte funcţiunile, *carĭ parochiĭ le încredinţézĕ lorŭ*, rĕmânêndŭ rĕspundĕtatea pentru grijea sufletelorŭ şi buna administrare a parochieĭ pe lângă parochulŭ respectivŭ. Cu privire la persóna alésă de cooperatorŭ lângă cutare parochŭ se recere şi consimţemîntulŭ acestuia, încâtŭ privesce dotarea aceluia din venitele parochiale.“ Textulŭ vorbesce atâtŭ de clarŭ, încâtŭ orĭ şi ce esegesă e superfluă. Aşa dară afirmarea mea, că întrégă jurisdicţiunea compete numaĭ parochuluĭ, stă; prin urmare conclusiunile logice încă trebue să stea, că adecă: cooperatorulŭ este subordinatŭ parochuluĭ şi obligatŭ la perfacerea funcţiunilorŭ, după cum dispune parochulŭ, putêndu-se subtrage dela acele numaĭ subversândŭ vre-o pedecă. Maĭ departe totŭ din textŭ este evidentŭ, că unde este capelanie sistemisată, din sistemisare persóneĭ capelanuluĭ nu-ĭ emanézĕ absolute nicĭ unŭ dreptŭ de independinţă saŭ jurisdicţiune, ci din sistemisare emanézĕ referinţele dreptuluĭ de denumire. Aşa spre es. la noĭ în parochiile Abrudŭ, Bistra şi Roşia suntŭ capelaniĭ sistemisate, pe lângă stolare maĭ aŭ şi salariulŭ dela erariŭ. Decĭ dreptulŭ de denu-

---

anulŭ I. Aşişderea alegerea comisiuniloru verificătóre, scontrătóre şi critisătóre.

În şedinţele literarĭ s'aŭ cetitŭ operatele din fóea „Furnica“, şi s'a declamatŭ. Furnica a apărutŭ în 47 nrĭ, aşa dar în aprópe de dóuĕ orĭ atâţia nrĭ, câţĭ recerŭ statutele. Singurŭ acésta încă e de ajunsŭ, pentru ca orĭ cine să pótă conchide la zelulŭ şi interesulŭ membrilorŭ faţă de Societate.

„Furnica“ a avutŭ 10 colaboratorĭ, şi aŭ apărutŭ în ea 65 bucăţi, anume: 32 prose, dintre carĭ 10 disertaţiunĭ (1 traducere), 4 meditaţiunĭ, 3 novelete (1 traducere), o conţiune, 4 oraţiunĭ, 6 schiţe (1 traducere), 1 contemplaţiune, 2 epistole, 1 monologŭ (traducere) şi 33 poesiĭ lirice. Declamaţiunĭ aŭ fostŭ 20.

Mijlócele Societăţiĭ suntŭ: biblioteca şi cassa.

A) Facêndu-se organisaţia nóuă a bibliotecеĭ, în urma raportuluĭ, ce l'a datŭ în 27/III comisiunea însărcinată cu organisarea prin referentulŭ eĭ, dlŭ Toma Cornea, biblioteca numĕră 1074 opurĭ în 1379 tomurĭ şi 1283 volume. Cu finea anuluĭ însĕ ea se află în următórea stare: 1084 opurĭ, 1379 tomurĭ, 1297 volume. În cursulŭ anuluĭ ea s'a îmulţitŭ cu următórele cărţĭ: a) Donate: 1. „Analele Academieĭ române“ 4 volume; 2. „Documente referitóre la istoria Românilorŭ“ de Hurmuzaki donate totŭ de Academie; 3. „De imitatione Christi“ de Rssimulŭ Gavrilă Popŭ; 4. „Cestiunĭ din dreptulŭ bisericeĭ unite“ de Rssimulŭ Dr. Ales. Grama; 5. „Vechile instituţiunĭ ale Românilorŭ“ de Brezoianŭ donată de Dr. Iosifŭ Blaga; 6. „Doinele şi joculŭ ţiganilorŭ“, „Dialogulŭ ţiganuluĭ“ şi „Lira Sionuluĭ“ donate de auctorulŭ lorŭ Aronŭ Boca Velchereanulŭ; 7. „La îmormîntarea Floricăĭ Străjanŭ“ de Dr. Isidorŭ Marcu; 8. Tragedia „Titŭ M. Torquatŭ“ de auctorŭ; 9. „Reuniunea Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria“ de auctorŭ; 10. „Epistola monseniorului Nicolaŭ Iosifŭ Camilli“ donată de Dr. Demetriŭ Radu; 11. Raportŭ anualŭ alŭ „Românieĭ june“ donatŭ de România juna; 12. „Igiena omuluĭ după etate“ de auctorŭ; 13. „Reuniunea Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria“ de Măneguţă, donată de Dlŭ A. Ciura; 14. „Diletantismulŭ“ de auctorŭ; 15. Conferinţă „Luptă deşértă ţintă nebună“ de auctorŭ; 16. „Folyóirat“ 6 fascicuiĭ donată de Dlŭ A. Blaşanŭ; 17. „Orosz szellem“ donată de Dlŭ Ilie Dăianŭ; 18. „Lupta preotuluĭ românŭ“ de Dr. V. Lucaciŭ; 19. „Orosz szellem“, „Vámbéri Armin utazásai Azsiában“, „A papság érdemei“ donate de Dlŭ Moise Brumboiŭ; 20. „Filipicile luĭ Cicero“, „Homeri Odysea“, „Herodoti historia“ Sb. IX. „Herodoti de bello persico“ donată de T. Abrudanŭ; 21. „Calista“ şi „Russisch“ donate de Dr. I. Marcu; 22. „Almanachulŭ Societăţiĭ Andreiŭ Şaguna“ de auctorŭ. b) Cărţĭ cumpĕrate: 1. „Istoria Românilorŭ“ 6 tomurĭ de Xenopol; 2. Scrierile Dómneĭ M. C. Rosetti din an. 1864/5; 3. „Crestomatie“ schiţe din literatura română; „Domniţa Rucsanda“; „Poveştĭ“; „Antologie“; „Anecdote de Elena Sevastos“; „Scrisorĭ către Corr. Emilian şi fiica sa Cornelia“ tóte din colecţia Şaraga; 4. „Anecdote poporalĭ“ de Speranţa tom. III; 5. „Idile“ de Coşbucŭ; 6. „Compasŭ“ de Petra Petrescu.

Pe lângă aceste s'aŭ compactatŭ foile complete: „Convorbirĭ literarĭ“, „Furnica“ „Românische Revue“ şi „Unirea“, ér celealalte nefiindŭ complete s'aŭ lăsatŭ, ca completate fiindŭ să se compacteze în decursulŭ vereĭ. S'aŭ maĭ comandatŭ, dar nu aŭ sositŭ: „Geniulŭ creştinismuluĭ“, „Contabilitatea“ de Antonescu, „Gramatica“ de Manliŭ şi maĭ multe din colecţia Şaraga. c) Diare donate: Blaşŭ „Musa Română“ şi „Unirea“; Bistriţa „Minerva“; Braşovŭ „Gazeta Transilvanieĭ“; Bucurescĭ „Convorbirĭ literarĭ“, „Economia naţională“, „Revista nóuă“ şi „Vatra“; Cernăuţi „Gazeta Bucovineĭ“; Iaşĭ „Revista Critică literară“; Orade „Familia“ şi „Vulturulŭ“; Sibiŭ „Tribuna“, „Românische Jahrbücher“, „Transilvania“ şi „Rundunica“; Viena „Katholisches Vereinsblatt“; Timişóra „Dreptatea“ cumpĕrată.

B) Casa cu finea anuluĭ scol. 1893/4 dispune de unŭ statŭ activŭ de 924 fl. 23 cr. Baniĭ, ce încurgŭ din vinderea opurilorŭ „Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“ şi „Pregătire la mórte“, se administréxă separatŭ. Şi anume: Venitulŭ, ce-lŭ vomŭ avé din opulŭ „Pregătire la mórte“, îlŭ vomŭ folosi

mire absolute consideratŭ îi compete numaĭ Ordinariatului archidiecesanŭ cu reflexiune la drepturile patronuluĭ; ér opiniunea parochuluĭ Ordinariatulŭ numaĭ o póte cere, dacă voesce pentru oportunitate, dar nu este obligatŭ a o cere; pe cândŭ în alte parochiĭ, cum suntŭ la noĭ capelaniile din Buciam-Şasa şi Câmpenĭ, unde capelanii se împărtăşescŭ numaĭ din venitele parochiale, Ordinariatulŭ archidiecesanŭ trebue să asculte şi opiniunea parochilorŭ respectivĭ. După ce mi-se obiecţionézŭ, că eŭ nu am studiatŭ dreptulŭ canonicŭ în Blaşŭ, fratele, care a studiatŭ dreptulŭ canonicŭ în Blaşŭ, binevoéscă a maĭ ceti odată manualulŭ, ce i-s'a propusŭ în Blaşŭ „Instituţiunile dreptuluĭ bisericescŭ de Dr. Ioanŭ Raţiŭ" la pag. 366 cap. V. § 163 şi va afla întru tóte amĕnuntele, cele ce le propune conciliulŭ citatŭ. Fraţiĭ, carĭ suntŭ de opiniune contrară, ḑicŭ, că altcum dispune „Pravila". Pentru ca să dovedescŭ, că frăţiile lorŭ nu aŭ cetitŭ niciĭ „Pravila", îĭ rogŭ, să-mĭ arete din „Pravilă", cu ce-şi potŭ dovedi aserţiunile? — Altcum la valórea „Pravileĭ", de va fi de lipsă, voiŭ reveni de altă dată, ér pe fraţiĭ îĭ rogŭ, ca până nu potŭ şi dovedi, că eŭ orĭ altulŭ corumpemŭ dreptulŭ bisericeĭ nóstre prin datine papistăşescĭ, să-şi contenéscă vorbele în interesulŭ reputaţiuniĭ sale propriĭ. [1])

După carĭ suntŭ cu tótă stima

Ioanŭ Malorŭ,
parochŭ gr. catolicŭ.

[1]) Consimţimŭ cu dlŭ corespondentŭ îertându-ne numaĭ observarea, că celalalţiĭ încă aŭ dreptate, cândŭ susţinŭ, că întregŭ lucrulŭ cu capelaniĭ e împrumutatŭ din biserica apusuluĭ. Nu li-se şede însă a-şi calvini tesaurulŭ lexicalŭ. »Pápistákc e numirea, ce o daŭ calviniĭ credincioşilorŭ bisericeĭ catolice supuse Pontificeluĭ Romanŭ. Îndreptăţirea etimologică a acesteĭ numirĭ o concedemŭ, numaĭ câtŭ calviniĭ o folosescŭ în batjocură, ér unuĭ preotŭ, carele însu-şi este »pápistu«, adecă supusŭ Pontificeluĭ Romanŭ, nu i-se cuvine, să foloséscă acestŭ cuvîntŭ, care şi româniĭ neuniţiĭ l'aŭ învĕţatŭ dela calviniĭ, cândŭ aceştia mişcaŭ tóte petrile pentru a împedeca unirea românilorŭ cu biserica Romeĭ. Altcum dniile lorŭ şi-aŭ pututŭ câştiga din »Unirea« convingerea, că biserica română neunită dela noĭ încă s'a »papistăşitŭ« binisclusivŭ pentru edarea de cărţi nóuĕ. Cu finea anuluĭ, după ce s'aŭ acoperitŭ spesele avute cu tipariulŭ şi cu compactarea cărţilorŭ, cassa Nru 2 numĕră 64 fl. avêndŭ încă multă restanţă neîncasată.

Societatea numĕră 10 membri fundatorĭ, 8 onorarĭ, şi în decursulŭ anuluĭ 50 membri ordinarĭ şi 4 extraordinarĭ. Membri fundatorĭ suntŭ: Escelenţia Sa Dr. Ioanŭ Vancea (†), Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi, Rssimiĭ Domnĭ: Simeonŭ P. Mateiŭ, Constantinŭ Papfalvi (†), Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ Germanŭ, M. O. D. Ioanŭ Bozacŭ, Spectatulŭ Domnŭ George Boeriŭ, Stimata Dómnă Iulia Laurenţiŭ, Stimata Domnişóră Silvia Socoliŭ, Institutulŭ de creditŭ din Cluşŭ „Economulŭ". Membri onorarĭ suntŭ: Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ, Rssimiĭ Domnĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, Al. Micu, Dr. Al. Grama, Basiliŭ Raţiŭ, Făgăraşŭ, M. O. D. Ioanŭ Germanŭ, Clariss. Domnŭ Dr. Victorŭ Szmigelski şi On. Domnŭ Mironŭ Dascălŭ. Membri ordinarĭ suntŭ toţiĭ clericiĭ sem. din locŭ, ér extraordinarĭ Stimata Dşóră Elena Sântionŭ şi Domniĭ Ioanŭ Neagu, Ştefanŭ Roşianŭ şi A. Rosciŭ.

Blaşŭ, Iuniŭ 1894

Pentru Societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clainŭ"

Valeriŭ Popescu preşedintele Soc. — **Ioanŭ Fulicea** secretariŭ Soc.

Condiţiunĭ de primire

în şcóla civilă de fete, cu dreptŭ de publicitate, a Asociaţiunii transilvane din Sibiŭ şi în internatulŭ aceleia.

Pentru primirea în şcóla civilă de fete se cere atestatŭ despre absolvarea claseloră şcóleĭ elementare, saŭ atestatŭ despre clasa corespundĕtóre premergĕtóre dela o altă şcólă de categoria şcóleĭ civile. În lipsa unuĭ astfelŭ de atestatŭ primirea se face pe basa unuĭ esamenŭ de primire.

Didactrulŭ e fixatŭ cu 2 fl. v. a. pe lună, şi pentru elevele, ce întră pentru prima dată în acéstă şcólă, o taxă de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursuluĭ complementarŭ, provĕḑutŭ în §. 6 din statutŭ, didactrulŭ este de 2 fl. pe lună, şi la prima inscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, carĭ voescŭ, să fie primite în internatŭ, fie eleve ale şcóleĭ civile, saŭ ale şcóleĭ elementare a reuniuniĭ femeilorŭ, aŭ să se însciinţeze de timpuriŭ, în totŭ casulŭ înainte de începerea anuluĭ scolasticŭ, prin părinţiĭ saŭ tutorĭ la direcţiunea şcóleĭ, pentru a se puté face dispositiunile necesare. Taxa internatuluĭ e de 200 fl. v. a. pe anŭ, plătiţiĭ înainte în dóuă saŭ celŭ multŭ 4 rate. *) Cărţile trebuincióse, materialulŭ de scrisŭ, desemnŭ, de lucru de mână, se înţelege, nu suntŭ cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în acéstă privinţă se pórtă de părinţiĭ, întocmaĭ precum totŭ de dînşiĭ se pórtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în musica instrumentală şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiunea în piano suntŭ de 2 categoriĭ:

a) dacă o elevă voesce să îea órele singură, se compută la 2 óre pe septĕmână taxa de 9 fl. pe lună; dacă 2 eleve împreună îeaŭ instrucţiune în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe septĕmână cu 6 fl. de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să îea órele singură, se compută la 2 óre pe septĕmână taxa de 6 fl. pe lună; dacă se întrunescŭ 2 eleve în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe septĕmână cu 5 fl. pe lună de elevă.

Pentru instrucţiunea în limba francesă, câte 2 óre pe septĕmână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Tote taxele se plătescŭ direcţiuniĭ şcolare, care remunerézŭ pe instructorĭ.

Elevele din internatŭ, afară de şcólă, aŭ în fiecare ḑi anumite óre de conversaţiune în limba francesă, magiară şi germână. Pe lângă aceea ele se prepară şi-şi învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutoriulŭ directóreĭ şi alŭ guvernantelorŭ.

Elevele, carĭ voescŭ, să fie primite în internatŭ, maĭ aŭ să aducă cu sine: o saltea, unŭ covorăşŭ la patŭ, 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ, o plapomă saŭ ţolŭ de coperitŭ, 4 ciarşafurĭ, (linţoluri, lepedee), 6 servete, apoĭ: perie de dinţi, săpunŭ şi 2 peptenĭ, care tóte rĕmânŭ proprietatea eleveĭ. Afară de aceste schimburile de trupŭ, saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fiecare, ciorapĭ şi fuste de colóre închisă şi batiste (marămĭ) câte 1 duzină, unŭ parapleŭ şi încălţămintea trebuinciósă. Câtŭ pentru toalete nóuĕ, părinţiĭ şi tutorĭ suntŭ consiliaţi a nu face de acestea pentru copilele lorŭ, căcĭ pentru a obţiné o uniformitate în îmbrăcăminte pentru tóte internele, acele toalete cu preţurĭ moderate, se facŭ aicĭ priu îngrijirea direcţiuniĭ internatului. Strînsŭ de uniformă se ţinŭ: o haină, dóuĕ şurţe în forma uneĭ haîne, o pălărie de îarnă şi una de vară, carĭ necondiţionatŭ aŭ să se facă aicĭ şi carĭ preste totŭ vorŭ costa cam 16—22 fl. v. a.

Cu şcóla civilă de fete a Ascociaţiuniĭ este împreunatŭ şi unŭ *cursŭ complementarŭ,* în care se primescŭ elevele, carĭ aŭ absolvatŭ cele patru clase civile. Se primescŭ însă şi eleve, carĭ aŭ absolvatŭ, cu succesŭ bunŭ clasa II civ., dar aŭ trecutŭ de 15 anĭ şi suntŭ împedecate de a absolva tóte patrŭ clasele.

Doritoriĭ de a avé „Statutulŭ de organisare", precum şi „Regulamentulŭ internŭ" alŭ şcóleĭ şi „Regulamentulŭ pentru cursulŭ complementarŭ", le potŭ primi dela direcţiune pentru câte 20 cr. unulŭ. Totŭ dela direcţiune se póte primi pentru 1 fl. şi „Monografia" şcóleĭ, în care pe lângă istoriculŭ institutului, se află descrisŭ edificiulŭ şcóleĭ şi alŭ internatului în tóte amĕnuntele luĭ.

Sibiŭ, în Augustŭ 1894.

Direcţiunea
şcóleĭ civile de fete cu internatŭ.

*) Pentru ajutorarea părinţilorŭ maĭ lipsiţĭ de mijlóce, carĭ suntŭ hotăriţĭ a-şi da fiĭcele în internatŭ, institutulŭ de creditŭ şi de economiĭ »Albina« a creatŭ 10 stipendiĭ de câte 50 fl., pentru a cărorŭ conferire comitetulŭ Asociaţiuniĭ a publicatŭ concursŭ cu terminŭ până la 25 Augustŭ a. c. n.

La cestiunea nóstră.

Procesŭ de lesa maiestate în contra părinteluĭ Lucaciŭ. După procesulŭ *pentru calumniarea organeloră de statŭ,* care-lŭ va avé părintele Lucaciŭ în 21 Aug., va urma procesulŭ de *lesa maiestate,* care ar fi comis'o în decursulŭ pertractăriĭ procesuluĭ Memorandului la Cluşŭ, cândŭ — după spusa foiloră magiare — ar fi strigatŭ către poporulŭ românŭ adunatŭ: *„Josŭ cu Regele!"*

În afacerea acésta în 13 l. c. a fostŭ ascultatŭ la judele instructorŭ din Sibiŭ dlŭ *Septimiŭ Albini* dimpreună cu soţia sa. Lucru firescŭ, că după mărturisirea dluĭ şi dneĭ Albini corespundĕtóre adevĕruluĭ acusa e o minciună cu córne.

După cum ne spune „Dreptatea", dlŭ Dr. Branisce încă e citatŭ ca martorŭ în afacerea acésta, şi e probabilŭ, că s'aŭ estradatŭ şi alte citaţiuni.

Sentinţă aprobată. Curia regéscă a aprobatŭ sentinţa adusă de tribunalulŭ din Cluşŭ în procesulŭ „aderenţelorŭ" contra dlorŭ *Cuteanŭ, Balteşŭ* şi *Popa Necşa.* Prin decisulŭ curieĭ întră sentinţa tribunaluluĭ din Cluşŭ în valóre de dreptŭ.

Nouŭ procesŭ alŭ „Foiĭ Poporuluĭ". Marţi în 14 Augustŭ s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţi din Cluşŭ procesulŭ de presă intentatŭ „Foiĭ Poporuluĭ" din Sibiŭ. Incriminatŭ a fostŭ unŭ articolŭ intitulatŭ *„Adrese de aderenţă"* apărutŭ astă primăvară. Procurorulŭ a cerutŭ pedepsirea luĭ *George Moldovanŭ* redactorŭ respundĕtoriŭ interimalŭ şi a luĭ *Iosifŭ Marschal* editorŭ interimalŭ. Iosifŭ Marschal este achitatŭ, ér pe George Moldovanŭ îlŭ condamnă la *o lună* prinsóre. Spesele procesuluĭ de *40 fl.* aŭ să le solvéscă in solidum, ér din cauţiunea foiĭ se detrage suma de *300 fl.*

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din urulŭ 33. fl. 18439.94

Al. Augurŭ trimite din protop. Fărăgăuluĭ: (Continuare.)

14. Din *Ocniţa* dela:

Simeon Augur paroch	fl.	2.—
Bas. Bratfalean cooper.	„	2.—
Ana Bratfalean preutésă	„	1.—
Victor Bratfalean şcolar	„	—.50
Virgiliŭ Bratfalean	„	—.50
Chiorean Vasilie	„	—.10
Catinean Moise	„	—.10
Budalecean Moise.	„	—.10
Budnariŭ Tóder	„	—.05

şorŭ. Însă-şi instituţiunea parochilorŭ la neuniţiĭ nostri încă e »papistaşă«. — Ceea ce ne dóre maĭ multŭ, e aceea, că amŭ observatŭ în clerulŭ şi inteligenţa nóstră din munţiĭ apuseni o neînţelegere animósă. Maĭ alesŭ în timpulŭ de faţă românilorŭ nu le este îertatŭ, să-şi concédă luxulŭ de a provoca şi nutri desbinărĭ. Red.

Budnariŭ Iuon . . . „ —.07
Horga Simeon guleŭ . . „ —.20
Budnariŭ Avram . . . „ —.10
Budnariŭ Iuon l. Avram „ —.10
Budnariŭ Iuon ciocea . „ —.04
Horga Simeon ceteraş . „ —.10
Horga Todor l. George . „ —.10
Chiorean Dumitru . . „ —.10
Catinean Avram . . . „ —.50
Bonţa Iuon l. Mafteiŭ . „ —.10
Ardelean Cosma . . . „ —.08
Dorgo Simeon . . . . „ —.20
Catinean Iuon a Artimichi „ —.10
Budnariŭ Gorea şcolar . „ —.05
Catinean Iuon l. Avr. . „ —.10
Catinean Vasilica borbos „ —.50
Catinean Vas. l. Avr. . „ —.15
Ardelean Maria . . . „ —.10
Catinean Mih. a borbos „ —.30
Coman Sim. l. Tóder . „ —.20
Sava Ioana . . . . . „ —.05
Ioana Nastasie. . . . „ —.02
Catinean Mih. l. Const. . „ —.10
Catinean Sim. ruvin . . „ —.08
Catinean Sim. borbos . „ —.10
Lupu Vas. l. Grigore . „ —.08
Coman Chiriliă . . . . „ —.16
Someşan Vasile tufa . . „ —.04
Suciŭ Ştefan . . . . „ —.10
Ardelean Ştefan . . . „ —.20
Pop Arvinte . . . . „ —.10
Dorgo Ioana . . . . „ —.05
Bonţ Sim. l. Ioan . . „ —.15
Pop Simeon diac . . . „ —.20
Toma Alesandru . . . „ —.05
Catona Ioşca . . . . „ —.20
Catona Mariuca . . . „ —.20
Dreptate Alexa . . . „ —.10
Butoiŭ Iuon . . . . „ —.10
Budnariŭ Ileana . . . „ —.30
Horga Grigore nechi. . „ —.10
Coman Vasilica . . . „ —.20
Coman Simeon . . . „ —.50
Pasca Moîse . . . . „ —.50
Chiorean Iuon . . . . „ —.20
Budnariŭ Vas. l. Misirin „ —.10
Someşan Simeon a Nuţoil „ —.30
Botoiŭ Grigore . . . „ —.40
Ioan Roman doc. . . „ 1.— fl. 15.22

15. Din *Orosfaia* şi filia *Comlod* dela:

Ioan Miclea preot . . „ 1.20
Bucur Simeon . . . . „ —.20
Pop Onucul . . . . . „ —.20
Pop Zaharie . . . . . „ —.20
Pop Simeon . . . . . „ —.20
Moldovan Alesandru . . „ —.20
Chiciudean Teodor . . „ —.20
Chiciudean Zaharie . . „ —.20
Chiciudean Raveca . . „ —.20
Căpuşan Ioan . . . . „ —.20
Archiudean Iuon . . . „ —.20
Archiudean Teodor . . „ —.20
Bucur Dumitru . . . „ —.20
Cătană Ferenţiŭ . . . „ —.10
Chiciudean Tóder . . „ —.10
Bucur Teodor a Onicăl. „ —.10
Tescariŭ Iacob . . . „ —.10
Cătană Ana . . . . . „ —.10
Roman Iacob . . . . „ —.10
Pintican Dumitru . . . „ —.10
Moldovan Zaharie . . . „ —.10
Chiciudean Iacob l. Nast. „ —.10
Păcurariŭ Teodor . . „ —.30
Păcurariŭ Ioan . . . „ —.10
Căpuşan Mihailă . . . „ —.15
Căpuşan Ion l. Chir. . „ —.10
Bucur George . . . . „ —.10
Pop Zaharie l. Simeon . „ —.10
Bucur Petrea . . . . „ —.10
Buta Vasilie . . . . „ —.10
Moldovan George . . . „ —.10
Bucur Avram . . . . „ —.10
Iuga Iosif . . . . . „ —.10
Marica Iacob . . . . „ —.10
Cheţan Mariuca . . . „ —.20
Botoiŭ Nicolae . . . . „ —.10
Negrea Iosif . . . . „ —.10
Parcanaş Mafteĭ . . . „ —.20
Marica George . . . „ —.10
Zegrean Lazar . . . „ —.10
Laurenţia Secaş . . . „ —.50
Moldovan Ioan . . . „ —.40
Brasoĭ Ioan . . . . „ —.10
Morariŭ Iosif . . . . „ —.20
Colţa Teodor a Ilişcăĭ „ —.10
Milăşan Zaharie . . . „ —.13
Bucur Teodor P . . . „ —.20 fl. 8.38

16. Din *Pintic* dela:

Teodor Domşa preot . . „ 1.— fl. 1.—

17. Din *Posmuş* dela:

Constantin Rusu . . . „ 2.—
Leontina Rusu . . . „ —.50 fl. 2.50

Suma fl. 18467.04

Noutăţi.

Primirile în seminariulŭ clericalŭ din Blaşŭ s'aŭ făcutŭ Mercuri în 15 a. c. Aŭ fostŭ primiţi Ciura Alesandru, Crişanŭ Ioanŭ, Harşa Vasiliŭ, Măcelariŭ Emiliŭ, Moldovanŭ Vasiliŭ, Negruţŭ Ioanŭ, Olteanŭ Ioanŭ, Popŭ Iuliŭ, Simu Ioanŭ, Stalcu Ioanŭ şi Ungureanŭ Nicolae.

Zidirile scolastice cele nóue din Blaşŭ progresézăă frumosŭ. Aripa cea nóuă a internatuluĭ de fetiţe e aprópe gata, şi cu începutulŭ anuluĭ scolasticŭ şcóla de fetiţe va puté să o ĭea în folosinţă. Aripa se compune din şese sale frumóse. Aripa cea nóuă a gimnasiuluĭ încă va fi pregresatŭ preste puţină vreme până a fi pusă sub coperişŭ. Ea afară de suterenŭ, în care va fi şi locuinţa servitoriuluĭ, va cuprinde optŭ sale cu câte treĭ fereştĭ. Afară de aceea în continuitate cu aripa cea nóuă s'aŭ mai adaptatŭ în edificiulŭ celŭ vechiŭ dóuĕ sale asemenea cu câte treĭ fereştĭ. Clădirile amîndóuĕ promitŭ a fi frumóse şi solide.

Primirea în cele dóuĕ internate Vanceane din Blaşŭ s'a sevârşitŭ Joĭ în 16 a c. În internatulŭ de băeţi s'aŭ primitŭ preste 120 de studenţi gimnasiali, ĕră în celŭ de fetiţe preste 50 de fetiţe.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Baiaşŭ Todorŭ şi Baiaşŭ Mărie din Cusdrióra în anulŭ trecutŭ aŭ dăruitŭ bisericeĭ nóstre din Cusdrióra o cădelniţă de 14 fl, şi unŭ lustĕrŭ şi dóuĕ feşnice de 240 fl., ĕră acum o plăştaniţă 35 fl.

Concursŭ pentru completarea de staţiunĭ docentale s'a escrisŭ în *diecesa Lugoşuluĭ* cu terminulŭ 31 Aug. n. la stat. doc. din *Valea Delşiĭ* (protop. Ulpieĭ Traiane) cu salariŭ de 300 fl., cuartirŭ şi lemne, şi la stat. cant.-doc. din *Huniadóra* (protop. Huniadórel) cu salariŭ de 200 fl., din 1 Ian. 1895 de 300 fl., stolele cantorale, cuartirŭ şi 12 m. cub. lemne. — Ér în *Archidiecesă* s'a escrisŭ concursŭ cu terminulŭ 30 Aug., pentru completarea postuluĭ de învĕţătóre la şcóla de fetiţe din *Teuşŭ* cu emolumentele: 400 fl., cuartirŭ mobilatŭ şi grădină de legumĭ, şi cu terminulŭ 10 Sept. pentru completarea stat. doc. din *Lodromanŭ* (protop. Blaşŭ) cu salariŭ de 300 fl., cuartirŭ, grădină şi lemne, şi din *Zlatna* (protop. Roşieĭ mont.) cu salariŭ de 300 fl. şi cuartirŭ.

Concursŭ. Pentru oficiulŭ de vice-prefectŭ în convictulŭ românŭ din Sighetulŭ Marmaţieĭ devenitŭ vacantŭ prin depărtarea fostuluĭ v.-prefectŭ se escrie concursŭ până în 10 Septembre st. n. a. c. Emolumentele împreunate cu acestŭ oficiŭ suntŭ: 150 fl. v. a. plată anuală, cortelŭ şi întréga provisiune. Concurenţii recursele sale vorŭ avé a le trimite la Rs. Duŭ Titŭ Budŭ Vicariulŭ Marmaţieĭ în Satŭ-Şugatagŭ, posta ultimă Akna-Şugatag.

Réspunsŭ. Domniĭ învĕţătorĭ, carĭ în anulŭ scolasticŭ deja aprópe espiratŭ s'aŭ supusŭ la esamenulŭ de cualificaţiune ţinutŭ în 20—26 Iuniŭ a. c. st. n. la institutulŭ preparandialŭ românŭ gr. cat. din Blaşŭ şi s'aŭ decheratŭ de cualificaţĭ în sensulŭ §-luĭ 133 art. de lege 38 din anulŭ 1868 şi alŭ art. de lege 18 din anulŭ 1870, afle şi pe calea acésta că diplomele încă nu li-s'aŭ estradatŭ din partea inspectoruluĭ regescŭ concernente de şcóle. Spre a se puté înse legitima înaintea auctoritaţilorŭ competente, eventualŭ spre a puté concurge pentru staţiunĭ deja devenite vacante, direcţiunea preparandială le-a estradatŭ şi spedatŭ pe calea sa certificatŭ. Pe carele-lŭ potŭ folosi întocmaĭ ca diploma, carea li-se va puté speda numaĭ maĭ târdiŭ. Certificatele din cestiune unulŭ fiecare pórtă datulŭ şi numĕrulŭ diplomeĭ, precum şi gradulŭ de cualificaţiune statoritŭ de comisiunea esaminatóre. Blaşŭ în 16 Augustŭ 1894. *G. Munteanŭ* directorŭ.

„Amvonulŭ“. Amŭ primitŭ unŭ apelŭ, în care se recércă dlŭ Dionisiŭ Popfiŭ, să binevoéscă a retipări *„Amvonulŭ“*, colecţiunea de conţiunĭ a reposatuluĭ Iustinŭ Popfiŭ. Lipsa de spaţŭ nu ne concede a-lŭ publica în tótă estensiunea. Atâta facemŭ şi noĭ, că ne alăturămŭ la rugarea cuprinsă în apelŭ şi dămŭ cu o cale dluĭ Dionisiŭ Popfiŭ sfatulŭ, ca spre asigurarea speselorŭ să esmită cóle de prenumĕrare.

Adunarea generală a despărtemîntuluĭ Blaşŭ alŭ „Asociaţiunii Transilvane“ s'a ţinutŭ în 12 a c. A fostŭ binişorŭ cercetată. Dintre membriĭ celĭ noĭ, carĭ s'aŭ insinuatŭ, amintimŭ pe preastimata dnă Nina Cergedi n. Ciato, carea s'a insinuatŭ ca membru fundatorŭ solvindŭ taxa de 200 fl. În subcomitetŭ s'aŭ realesŭ dniĭ Ioanŭ Germanŭ, Vas. Olteanŭ, Dr. Aug. Bunea, Dr. Victorŭ Szmigelski, Ioanŭ F. Negruţŭ şi Aronŭ Deacŭ, ĕră de membri noĭ s'aŭ alesŭ dniĭ Iuniŭ Br. Hodoşŭ, Aurelŭ C. Domşa şi Vas. Turcu. Ca locŭ alŭ adunării generale din anulŭ venitoriŭ la invitarea dluĭ Sim. Moldovanŭ s'a determinatŭ Cergăulŭ micŭ. S'a hotărîtŭ maĭ departe, ca pe anulŭ venitoriŭ adunarea generală a „Asociaţiuniĭ“ să se invite la Blaşŭ. — La masa comună şi la petrecerea de sară publiculŭ a luatŭ parte în numĕrŭ frumosŭ şi a fostŭ voiosŭ.

Notele de statŭ de 1 fl. Din ordinaţiunea ministruluĭ reg. de finanţe din 24 Iuliŭ 1894: 1. Notele de statŭ de 1 fl. v. a. începêndŭ din diua de aţi nu se vorŭ maĭ eda. 2. Cu privire la aceste note de statŭ de 1 fl. v. a. acea îndatorire generală sustătóre aţi, că aceste note de statŭ suntŭ de a se primi în chipŭ de plătire, cu 31 Decembre 1895 încĕtă. Aceste note de statŭ aşadară în circulaţiune privată suntŭ de a se primi numaĭ până în 31 Dec. 1895 inclusive în valórea nominală, respective în valórea de plată statorită în § 22 a art. de lege XVII din 1892. 3. Înse cassele şi oficiile ung. reg. de statŭ, precum şi cassele şi oficiile ces. şi reg. comune suntŭ obligate a primi aceste note de câte 1 fl. v. a. în chipŭ de plătire până în 30 Iuniŭ 1896; ĕră cassele de statŭ încredinţate cu agendele casselorŭ de schimbŭ, precum şi cassa centrală comună ces. şi reg. suntŭ obligate totŭ până la acelŭ terminŭ a le primi spre scopulŭ schimbăriĭ în alte mijlóce legale de plată, carĭ nu potŭ fi însă note de statŭ. 4. Din 1 Iuliŭ 1896 până în 31 Dec. 1899 aceste note de statŭ de 1 fl. v. a. se primescŭ numaĭ la cassele de statŭ încredinţate cu agendele casselorŭ de schimbŭ şi la cassa centrală comună ces. şi reg. în scopulŭ de a le schimba în alte mijlóce de plată, carĭ mijlóce de plată nu potŭ fi înse note de statŭ. 5. După 31 Dec. 1899 aceste note de statŭ de 1 fl. v. a. nu se primescŭ maĭ multŭ spre schimbŭ; şi cu împlinirea acestuĭ terminŭ tótă îndatorirea statuluĭ referitóre la schimbarea acestorŭ bancnote încĕtă.

Incendiŭ mare în Fiume. În 14 a. c. pe la medŭ de nópte s'a aprinsŭ din causă necunoscută depositulŭ VI alŭ societăţiĭ de navigaţiune „Adria“ şi preste puţinŭ a prinsŭ focŭ şi alŭ VII-lea. Acestea aŭ fostŭ depositele cele maĭ marĭ ale societăţiĭ şi erau pline cu cereale şi făină. Nu s'a pututŭ mântui nimica. Paguba se urcă celŭ puţinŭ la treĭ milióne fl.

Caserio, asasinulŭ luĭ Carnot, a fostŭ esecutatŭ în 16 a c. Cândŭ l'aŭ dusŭ pe eşafodŭ, a opusŭ o resistinţă violentă, până cândŭ cuţitulŭ îĭ despărţi capulŭ de corpŭ.

Casŭ de mórte. *Nicolaŭ Doctorŭ* preotŭ deficiente a reposatŭ la 22 Iuliŭ a. c. în alŭ 74-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 52-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

II.

Synodus generalis alŭ Calvinilorŭ din Ardélŭ în secululŭ 16 și 17-lea.

Cestiuni istorice despre organisarea bisericei calvinesci. Identitatea bifurcațiunii, a numiriĭ latine, a atribuțiunilorŭ, locului și timpului ținerii sinodului generalŭ calvinescŭ din Ardélŭ și a săborului mare românescŭ. Conclusiune.

Cunoscințe istorice despre organisațiunea bisericeĭ calvinesci. Calvinismulŭ s'a lățitŭ curêndŭ și iute în Ardéiŭ. Mai întâiŭ a intratŭ protestantismulŭ luĭ Luther, pe care l'aŭ primitŭ Ungurĭ și Sașiĭ. Unguriĭ însă curêndŭ după aceea l'aŭ lăpĕdatŭ și aŭ primitŭ calvinismulŭ, ĕră Sașiĭ aŭ rĕmașŭ pe lângă luteranismŭ până în ḑiua de astădĭ. Calvinii și în Ardélŭ ca și pe airia la începutŭ n'aŭ avutŭ de cugetŭ, să întemeieze o biserică nóuă, diversă de cea catolică. Eĭ voiaŭ numaĭ să reformeze credința bisericeĭ catolice și să o readucă la „curățenia apostolică", fiindŭ că după părerea lorŭ s'a stricatŭ în decursulŭ și în șirulŭ vécurilorŭ.

După ce însă biserica catolică n'a voitŭ să-l mai sufere în sinulŭ sĕŭ, vrêndŭ-nevrêndŭ aŭ trebuitŭ să-și înființeze o biserică deosĕbită.

Când aŭ trebuitŭ să ĭasă înse din biserica catolică, nu aveaŭ nicĭ o organisațiune bisericéscă, și eraŭ ca nisce oĭ perdute. Statoriseră deja principiulŭ celŭ mai momentosŭ cu privire la regimulŭ bisericescŭ, principiulŭ preoțieĭ universale, saŭ credința lorŭ, că în biserica luĭ Christosŭ nu este deosĕbire între preoție și poporŭ, între păstoriŭ și turmă, ci fiesce care creștinŭ prin botezŭ devine preotŭ. Nicĭ pe departe înse nu eraŭ atunci încă capabilĭ a cunósce momentositatea principiuluĭ acestuia, nicĭ a-și organisa biserica în conformitate cu elŭ. Ba prin unele locurĭ de abia în vécululŭ nostru aŭ ajunsŭ la deplină cunoscință despre adânca momentositate a principiuluĭ acestuia pentru organisațiunea și regimulŭ bisericescŭ, și de abia în timpulŭ mai nouŭ aŭ fostŭ capabilĭ a trage din principiulŭ preoțieĭ universale celŭ puținŭ unele din cele din urmă consecințe.

Din confusiunea acésta, în care se aflaŭ atunci Calviniĭ, a urmatŭ în modŭ fórte firescŭ, că la începutŭ aŭ fostŭ siliți să țină și în biserica lorŭ o mare parte din organisațiunea catolică din evulŭ de mijlocŭ, ca să nu rĕmână fără de nicĭ o organisațiune bisericéscă, și așa să se stingă în anarchie. Așa mai întâiŭ s'aŭ constituitŭ în archidiaconate după norma archidiaconatelorŭ bisericeĭ catolice din evulŭ de mijlocŭ, dându archidiaconilorŭ calvinesci tótă jurisdicțiunea, ce o aveaŭ archidiaconiĭ catolicĭ. Archidiaconatele și-aŭ alesŭ după aceea în fruntea lorŭ superintendente saŭ episcopŭ, pe care ĕrășĭ l'aŭ înzestratŭ mai cu tótă puterea, ce o aveaŭ episcopiĭ catolicĭ în evulŭ de mijlocŭ. [1]) Ba aŭ ținutŭ și mai departe tóte normele dreptuluĭ bisericescŭ catolicŭ medievalŭ, și aŭ lăpĕdatŭ numaĭ pe acele, carĭ de locŭ nu se uniaŭ cu credința lorŭ cea nóuă. [2])

În conscința lorŭ pe încetulŭ înse își făcea drumŭ convingerea, că după principiulŭ lorŭ despre preoția universală cu totulŭ altcum trebue să fie organisată biserica. De unde pe cum se desvolta totŭ mai tare convingerea acésta, paralelŭ se străforma și organisațiunea și regimulŭ bisericescŭ în conformitate cu ea.

Astfelŭ caracteristica desvoltăriĭ, prin care a trecutŭ organisațiunea bisericeĭ calvinesci, este lăpĕdarea instituțiunilorŭ catolice pe încetulŭ și înlocuirea lorŭ cu instituțiuni conforme spiritului calvinŭ.

În biserica calvină însă a lipsitŭ totdeuna și lipsesce și astădĭ unitatea organică. Bisericele calvinesci din deosĕbitele state nu se simțescŭ ca părțĭ ale unuia și aceluia-și întregŭ organicŭ, de unde nicĭ nu este legătură organică între ele. De aci apoĭ a urmatŭ lipsa deplină de orĭ ce uniformitate în organisațiune. Fiesce care biserică calvinéscă din diversele staturĭ s'a organisatŭ în unŭ modŭ independentŭ, și furtuna împrumutată a bisericelorŭ calvine în privința organisațiuniĭ este numaĭ furtuna ideiĭ, ĕră nu furtuna, ce are locŭ în unŭ organismŭ socialŭ. Așa de pildă altă organisațiune are astădĭ biserica calvină în Franța, alta în Elveția, alta în Holanda și Germânia, și alta în Ungaria; ba în Uungaria altă organisațiune are biserica calvină în Ungaria propriŭ ḑisă, și alta în Transilvania.

Celŭ mai mare interesŭ pentru noĭ în studiulŭ de fața îlŭ stîrnesce organisațiunea bisericeĭ calvinesci din Ardélŭ, și încă și acésta numaĭ cea din vécululŭ alŭ 16-lea și 17-lea, când biserica românéscă a statŭ sub influința calvină. De atunci până astădĭ a trecutŭ biserica calvină din Ardélŭ prin mai multe stadiĭ de desvoltare, și astădĭ în privința organisațiuniĭ a ajunsŭ la unŭ punctŭ, în care putemŭ ḑice, că principiulŭ eĭ despre preoția universală în cele mai multe privințe este deja întrupatŭ în constituțiunea eĭ. Dela 1700 înse a încetatŭ influința bisericeĭ calvine asupra bisericeĭ românescĭ, și așa desvoltarea eĭ de atunci încóce pentru studiulŭ nostru are valóre, numaĭ întru câtŭ desvoltarea acésta aruncă ceva lumină preste starea bisericeĭ calvine în vécululŭ alŭ 16-lea și 17-lea.

* * *

Identitatea numiriĭ latine a sinodului generalŭ calvinescŭ din Ardélŭ cu a săborului mare românescŭ. Organulŭ celŭ mai de căpetenie în constituțiunea bisericeĭ calvine din Ardélŭ în secululŭ alŭ 16-lea și alŭ 17-lea era așa numitulŭ synodus generalis, saŭ adunarea preoțilorŭ și protopopilorŭ din întrégă țara cu episcopulŭ saŭ superintendentele în frunte. [1])

Numirea de synodus generalis în înțelesulŭ acesta putemŭ să ḑicemŭ, că s'a născutŭ în biserica calvinéscă. În biserica catolică synodus generalis este sinonimŭ cu sinodulŭ icumenicŭ. Afară de sinódele icumenice în biserica catolică mai esistă sinóde provinciale și diecesane, pentru carĭ însă fură adoptațĭ terminiĭ de *synodus provincialis* și *dioecesana*.

Întâiŭ și mai întâiă este bătĕtoriŭ la ochĭ, că săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ și în actele redigeate de străinĭ, și în cele redigeate de Românĭ, și înainte și după s. unire, în limba latină se numesce synodus generalis, ca și alŭ Calvinilorŭ. Astfelŭ synodus generalis se numesce săborulŭ mare înainte de unire în condițiunea XI și XIX puse de principiĭ Georgiŭ Rákotzi și Mihailŭ Apaĭ Mitropoliților Simeonŭ Ștefanŭ și Iosifŭ Budai și de guvernatoriulŭ Bánfy de Losoncz Mitropolituluĭ Teofilŭ. [2]) Generalis (synodus) se numesce săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ în actulŭ, prin care Popa Iŏn din Huniadóra fu numitŭ ispravnicŭ saŭ administratorŭ protopopescŭ de cătră Vesprémi István superintendentele calvinescŭ; [3]) synodus generalis se numesce săborulŭ mare dela 1702; [4]) synodus generalis se numesce săborulŭ mare ținutŭ la 1742 sub episcopulŭ Claiu în titululŭ acestuĭ sinodŭ. [5]) Asemenea în introducerea sinoduluĭ dela 1738 ținutŭ totŭ sub Claiu, [6]) ĕră în celŭ dela 1732 se numesce: Generalis synedria. [7]) Ba chiarŭ și sinodulŭ electoralŭ dela 1782, în care fu alesŭ episcopulŭ Bobŭ, încă se numesce: synodus generalis. [8])

Și singură împrejurarea, că acela-și lucru se numesce în biserica românéscă cu terminiĭ latinĭ synodus generalis, cu care se numia și la Calviniĭ din Ardélŭ, încă trebue să ne înduplece, să credemŭ în influința calvină asupra instituțiuniĭ săborului mare.

* * *

Bifurcațiunea sinodului generalŭ calvinescŭ în sinodŭ din protopopĭ și din protopopĭ și preoțĭ. Asemĕnarea însă între săborulŭ mare din biserica românéscă și synodus generalis din biserica calvină din Ardélŭ este și mai mare, dacă vomŭ mai considera, că bifurcațiunea săborului mare din biserica românéscă în săborŭ numaĭ din protopopĭ, și altulŭ din protopopĭ și preoțĭ se află și în synodus generalis alŭ calviniloră din Ardélŭ în vécululŭ 16 și 17.

Astfelŭ despre sinodŭ numaĭ din protopopĭ se face amintire în colecțiunea de canónele bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ făcute de superintendentulŭ Gelei Katona la anulŭ 1647.

---

[1]) Veḑi Farkas József »A magyarországi protestáns egyház történelme«. Budapest 1881 pag. 50.

[2]) Veḑi Petru Bod »Judiciaria Fori ecclesiastici praxis« Sibiŭ 1757 în prefațiune.

[1]) Benkő Transsylvania tom. II. pag. 179

[2]) Veḑi mai susŭ pag. 27.

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 255.

[4]) Nilles Symbolae t. I. pag. 351.

[5]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 146.

[6]) Totŭ acolo tom. II. pag. 93.

[7]) Totŭ acolo pag. 96.

[8]) Totŭ acolo tom. I. pag. 108.

În canonulŭ 89 alŭ colecţiuniĭ se dice, că dacă unŭ ministru ar fi nedreptăţitŭ de protopopulŭ sĕŭ, póte recurge în unŭ casŭ anumitŭ de-a dreptulŭ la episcopulŭ saŭ superintendentele, care saŭ în sinodulŭ protopopilorŭ, saŭ în sinodulŭ protopopilorŭ şi alŭ preoţilorŭ póte pertracta causa acésta. Cuvintele canonuluĭ amintitŭ, carĭ se referescŭ la lucrulŭ acesta, suntŭ:

„Quin imo privatas quoque injurias a seniore factas unicuique ministro . . . . ad episcopum referre fas erit; . . . . . Communicato tandem cum reliquis senioribus (sinodŭ din protopopĭ) *vel tota etiam universitate* (sinodulŭ din toţĭ protopopiĭ şi preoţiĭ) *negotio . . . .“* [1])

Despre sinodulŭ generalŭ constătoriŭ numaĭ din protopopĭ vorbescŭ actele sinoduluĭ naţionalŭ calvinescŭ ţinutŭ sub principele Georgiŭ Rákotzi I la anulŭ 1646 în conclusiunea a 22-a, în care despre protopopiĭ calvinescĭ suspecţi de eterodoxie se dice:

„Quodsi autem senior aliquis in eam suspitionem incurrat, Episcopus seu superintendens ipsius, si quidem is est ex consensu reliquorum seniorum . . . . in eum inquirant.“ [2]) (Din învoirea celoralalţĭ protopopĭ, se înţelege de sine, că adunaţi în sinodŭ.)

Ĕră despre sinodŭ generalŭ din protopopĭ şi din preoţiĭ din ţară ne spune istoriografulŭ calvinescŭ Salamon Ioseph cu cuvintele următóre:

Alterum speciale officium superintendentis est, ut synodum generalem seu provincialem quotannis semel ad minus convocet. Fit autem haec indictio synodi literis convocatoriis, quibus . . . . . olim omnes ministri . . . . convocabantur. [3])

Ce privesce întrebarea, că la sinódele generale, la carĭ pe lângă protopopĭ maĭ participaŭ şi celalalţĭ preoţi, cum participaŭ aceştia? însemnămŭ numaĭ atâta, că pe cum în săborulŭ mare electoralŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, aşa şi în synodus generalis alŭ Calviniloróru până târdiŭ încóce din fiesce care tractŭ participa cu deosebire notariulŭ tractualŭ. [4])

[1]) Gelei Katona »Canones ecclesiastici« Maros-Vasarhelyensi 1894 pag. 59.

[2]) »Acta synodi nationalis a Georgio Rákotzi Szatmár Nemethinum anno 1646 ad 10-am Iunii convocatae, in certas conclusiones redacta.« Maros-Vasarhelyini 1842, laolaltă cu canónele luĭ Gelei Katona.

[3]) »De statu ecclesiae evangelico-reformatae in Transilvania Commentatio theologico-historica.« Clușŭ 1840 pag. 73.

[4]) Bodola Samuel »Könyvismertetés«, Maros-Vásárhely 1840, o critică a opuluĭ citatŭ alŭ luĭ Salamon Ioseph pag. 9.

Bibliografie.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Unirii“*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţĭ espedate franco **1 fl. 85** cr.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copcii fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu marginĭ aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincialŭ **primŭ** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaşŭ 1881 broş. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 3283—1894. (24) 1—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 8 stipendiĭ din *fundaţiunea fericituluĭ Dr. Simeonŭ Ramonţai* şi anume: *2 de câte 315 fl.,* unulŭ usuatŭ de Vasile Ramonţai, care şi-a terminatŭ studiile juridice, altulŭ usuatŭ de Victorŭ Colceriŭ, care şi-a terminatŭ cursulŭ de medicină; *maĭ departe la unŭ stipendiŭ de 84 fl.* usuatŭ de Ioanŭ Cifrea juristŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ; *la 5 stipendiĭ de câte 65 fl.* usuate de Eugeniŭ Porea medicinistŭ, care a abdisŭ de stipendiŭ, Ioanŭ Olteanŭ, care a depusŭ esamenulŭ de maturitate, Emiliŭ Faustŭ, care asemenea a depusŭ esamenŭ de maturitate, Nicolaŭ Vlaĭcu studentŭ gimnasialŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, Victorŭ Receanŭ, studentŭ în şcóla reală, care a reposatŭ.

La aceste stipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, carĭ suntŭ născuţĭ în Transilvania şi suntŭ de naţionalitate românĭ;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ *calculŭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentuluĭ, caeteris paribus, celŭ de origine nobilŭ şi consângenŭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţĭ se poftesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică, ér nu în originală,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernentŭ şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţiĭ să numéscă espresŭ institutulŭ, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ viitoriŭ 1894/5.

Cererile concursuale, carĭ nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orĭ nu se vorŭ aşterne la Consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în considerăţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 70 fl.* din fundaţiunea fericituluĭ *Ioanŭ Gavrilă Vajda* de Soósmezŏ şi a soţieĭ sale *Elisabeta* născută Fuleovicĭ, folositŭ de gimnasistulŭ Victorŭ Nestorŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre esclusive 1894 st. n.

Doritorĭĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ *trebue să scie perfectŭ românesce* şi aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 120 fl.* din fundaţiunea *Kleiniană* folositŭ de Valeriŭ Montani, care a absolvatŭ gimnasiulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c.

Doritorĭĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la *6 stipendiĭ* din fundaţiunea *fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuţuŭ* şi anume: *unŭ stipendiŭ de 400* fl. folositŭ de Valeriŭ Suciŭ teologŭ absolutŭ şi candidatŭ de profesorŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ; *unŭ stipendiŭ de 300* fl. folositŭ de Ioanŭ Fodorŭ profesorŭ censuratŭ; *dóuĕ stipendiĭ de câte 200* fl. folosite de Simeonŭ Tamaşŭ şi Aureliŭ Olteanŭ, carĭ aŭ terminatŭ studiile juridice; *dóuĕ stipendiĭ de câte 100 fl.* folosite de Augustŭ Leményi şi Alesandru Ciura, carĭ aŭ absolvatŭ gimnasiulŭ, şi *unŭ stipendiŭ de 60 fl.* folositŭ de gimnasistulŭ, absolutŭ Victorŭ Popŭ.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre-unulŭ din stipendiile de maĭ susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) că suntŭ românĭ gr. cat. miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ *calculŭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţiĭ să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în oryinalŭ,* atestatŭ de consângenitate, dacă suntŭ consângenĭ cu fundatorulŭ, carte de botezŭ, testimoniŭ medicală, şi să numéscă espresŭ *institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1894/5.

Cererile astfelŭ adjustâte să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

V. Escriere de concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. *din fundaţiunea fericituluĭ Ioanŭ Dinielŭ (Dănuţŭ) de Fersigŭ,* cu terminulŭ de 1 Octobre st. n. esclusive a. c. şi pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ;

2. Dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă ceĭ înrudiţĭ cu fericitulŭ fundatorŭ, dar şi dintre aceştia se vorŭ considera în prima linie aceĭ şcolarĭ, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, orĭ după tatălŭ acestuia Vasilica Dănuţŭ din Fersigŭ, orĭ după mama luĭ Maria Buteanŭ din Şomcuta mare;

3. Concurenţiĭ trebue să dovedéscă, că aŭ plinitŭ celŭ puţinŭ anulŭ alŭ 10-lea de etate şi că în anuliŭ scolasticŭ espiratŭ 1893/4, aŭ obţinutŭ din studiĭ celŭ puţinŭ calculŭ generalŭ „bunŭ“, ér din purtarea morală nota de celŭ puţinŭ „legală“.

Cererile concursuale provĕdute cu carte de botezŭ, testimoniŭ scolasticŭ, atestatŭ me-

dicală, atestată despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicanteluĭ, întăritŭ de auctoritatea politică concernentă, şi eventualŭ şi cu atestată despre legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, ară să se subştérnă la subscrisulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ indicatŭ.

Cererile sosite maĭ târdiŭ nu se vorŭ lua în considerăţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 80 fl. din *fundaţiunea fericitului Lazor Baldi*, folositŭ de gimnasistulŭ Andreiŭ Nagy, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ puté concurge numaĭ gimnasişti românĭ din comitatulŭ Cluşuluĭ, şi numaĭ consângeniĭ cu piulŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ*, din carĭ dóuĕ de câte 60 fl. usuate de gimnasiştiĭ Teofilŭ Popŭ şi Victorŭ Bujorŭ şi dóuĕ de câte 40 fl. usuate de gimnasiştiĭ Vasiliŭ Hossu şi Eugeniŭ Ghelnerŭ.

Doritoriĭ de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VIII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la dóuĕ stipendiĭ de câte 22 fl. 50 cr. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Ioanŭ Chirilă*, folosite de şcolariĭ Samoilă Spineanŭ şi Ioanŭ Bărbatŭ.

Doritoriĭ de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IX. Escriere de concursŭ.

Din fundaţiunea demnuluĭ de pie memorie *Ştefanŭ Ferdinand Hirsch* a devenitŭ vacantŭ stipendiulŭ de 300 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Emiliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ. *La acestŭ stipendiŭ se escrie prin acésta concursŭ până în 10 Septembre 1894.*

La stipendiulŭ acesta potŭ concurge numaĭ acelĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ, carĭ suntŭ născuţi în vre-una din comunele următóre: Turda, Copandŭ, Turŭ, Reghiŭ, Comiţigŭ, Banabicŭ, Aitonŭ, St.-Mărtinulŭ-deşertŭ, Ceanulŭ-deşertŭ, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Sândŭ, Petridulŭ-de-susŭ, Petridulŭ-de-mijlocŭ, Petridulŭ-de-josŭ, Berchişŭ, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-St-Craiŭ, Surducŭ, Bicalatŭ, Iara inferióră, Agrişŭ (Ruha-Egeres), Muntele Băişóreĭ, Ocolişulŭ micŭ, Ocolişulŭ mare, Runcŭ, Cacova, Săcelŭ, Lita mag., Lita română, Filea de josŭ, Filea de susŭ, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuşŭ, Haşmaşŭ, Maghiaruşŭ (Magyaróság), Şutŭ, Silvaşulŭ magiarŭ, Indoiŭ, Ceanulŭ mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F.-Havassa), ca unele, carĭ odinióră aŭ formatŭ pretura ces. reg. a Turdeĭ sub preşedenţa fericitului fundatorŭ Ştefanŭ Ferdinand Hirsch.

Stipendiulŭ ălŭ vorŭ puté dobândi numaĭ atarĭ tinerĭ din şcólele mediĭ, carĭ vorŭ produce testimoniŭ cu calculă din studiĭ: *eminente* saŭ celŭ puţinŭ *bunŭ*, éră din purtarea morală: *bună* saŭ celŭ puţinŭ *legală*. Atarĭ tinerĭ vorŭ puté folosi stipendiulŭ dobânditŭ în gimnasiŭ, şcóla reală, şcóla agronomică, şi eventualŭ şi la universitate, dacă atâtŭ în studiĭ, câtŭ şi în purtarea morală vorŭ ţiné calculiĭ indicaţi maĭ susŭ.

Concursele să se instrueze cu următórele documente: testimoniŭ scolasticŭ de pe anulŭ 1893/4, carte de botezŭ, atestată medicalŭ şi de paupertate şi să se *aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ* la Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. în Blaşŭ prin parochulŭ concernente. Concursele întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ considera.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

X. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 120 fl. din *fundaţiunea fericitului prepositŭ capitularŭ Constantinŭ Papfalvi*, folositŭ de Aureliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ şi între aceştia praeferenter celĭ născuţi Popfalăŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, ară să se aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ maĭ susŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

XI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octocre a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericitului *Parteniŭ Moldovanŭ* profesorŭ normalŭ, folositŭ de Vas. Moldovanŭ gimnasistŭ absolutŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, ară să se aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ la subsemnatulŭ Consistoriŭ.

Blaşŭ, în 11 Aagustă 1894.

Coosistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ**, de colorare respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte**, dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulă de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 27—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 16—26 **Timisióra-Fabricŭ**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţiri întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o lature, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

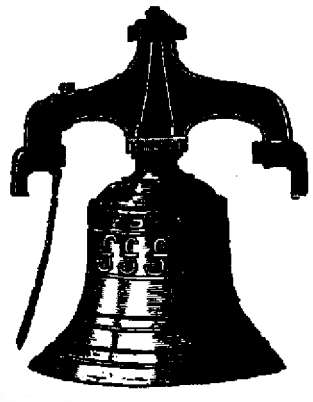

Cu deosebire recomandă de elă inventatele şi de maĭ multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs.. ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 25 Augustŭ 1894. Numĕrulŭ 36.

Să ne deșteptămŭ.

De multe orĭ ni-s'a datŭ prilejulŭ de a ne spune părerea, că zădarnice suntŭ svîrcolirile contrarilorŭ numeluĭ de Românŭ. Noĭ credemŭ tare în disa Românuluĭ: „Apa trece, petrile rĕmânŭ."

În urma năvaleĭ, ce o daŭ dușmaniĭ limbeĭ și legiĭ nóstre, cădé-va icĭ și colé câte o uscătură, pe cum a căutŭ și până acum. Dar năvala va trece preste némulŭ nostru, pe cum trecŭ și furtunele preste pădurea de stejarĭ secularĭ.

Nu ne tememŭ némulŭ de perire. Trecut'aŭ preste elŭ furtune încă și maĭ marĭ ca cea de acum, și Românulŭ totŭ Românŭ a rĕmasŭ.

Înse atâta nu e de ajunsŭ. Românulŭ Românŭ a rĕmasŭ, dar cum? Tributariŭ altora, asudândŭ în muncă grea pe sama altora.

Așa nu e bine.

Noĭ pretindemŭ emancipare națională, și ca garanță a acesteĭ emancipărĭ s'a primitŭ în programulŭ nostru naționalŭ ca punctŭ cardinalŭ autonomia Ardealuluĭ. Înse cuĭ va fi de folosŭ autonomia acésta?

Ne mândrimŭ, că în poporulŭ nostru s'a deșteptatŭ sentimentulŭ naționalŭ. Așa ni-se pare, pentru că audimŭ acum pe Românĭ maĭ desŭ ca odinióră cântândŭ „Deșteptă-te, Române". La aceea însă nu ne gândimŭ, că cuvintele aceste corĕspundŭ întru adevĕrŭ stărilŏr faptice a poporuluĭ nostru: ele nu esprimă faptulŭ, ci numaĭ dorința deșteptărilŏr.

Nu vomŭ să dicemŭ, că în privință culturală nu ne-amŭ fi deșteptatŭ. E adevĕratŭ, că amŭ primitŭ și primimŭ și astădĭ de-a gata resultatele, la carĭ a ajunsŭ apusulŭ Europeĭ, și le încetățenimŭ la noĭ. Dovadă este România liberă, carea vrêndŭ nevrêndŭ mărturisesce, că îmboldulŭ spre emanciparea sa l'a primitŭ din Ardélŭ și încă și astădĭ își renoesce neîncetatŭ forțele luândŭ împrumutŭ dela noĭ din Ardélŭ.

Asta așa este. Numaĭ câtŭ deșteptarea nóstră e de totŭ unilaterală. Ne-amŭ deșteptatŭ în privință culturală, nu însă și economicesce.

Maĭ odinióră Româniĭ de sub corona s. Ștefanŭ în maioritate fórte mare erauŭ lipițĭ pămîntuluĭ, gemeauŭ prinșĭ în jugulŭ ĭobăgieĭ feudale.

Astădĭ jugulŭ acela e frântŭ, și Româniĭ ca indivizĭ singuraticĭ suntŭ liberĭ. Și eĭ sermaniĭ se și folosescŭ de libertatea acésta, și mulțĭ din eĭ ieaŭ lumea în capŭ, după ce nu maĭ potŭ purta jugulŭ ĭobăgieĭ economice, care le apasă greŭ umerĭĭ.

Ne-amŭ dedatŭ, să ne esplicămŭ fenomenulŭ acesta cu cuvintele: „Nu am pâne, nu am sare, tóte le-a dusŭ darea mare." Așa este, darea e mare, însă o pórtă în patrie întocmaĭ ca și Româniĭ și alțĭ conlocuitorĭ de altŭ némŭ, și ceștĭ din urmă totuși îmbrâncescŭ sub greutatea eĭ neaseměnatŭ maĭ arare orĭ și în totalitatea lorŭ o simțescŭ cu multŭ maĭ puținŭ ca Româniĭ.

Și aparința acésta tristă, carea putemŭ să o vedemŭ dilnicŭ, nicĭ decum nu póte să se esplice ca unŭ resultatŭ firescŭ alŭ leniĭ. Românulŭ, maĭ alesŭ celŭ din Ardélŭ, e muncitoriŭ și răbduriŭ la lucru, cu multŭ maĭ muncitoriŭ și maĭ răbduriŭ decâtŭ conlocuitoriĭ luĭ de altŭ némŭ. Unde numaĭ este cu putință, elŭ și câștigă terenŭ, cumpĕră moșia celorŭ de altŭ némŭ.

Dar elŭ se razimă pe lucrulŭ pămîntuluĭ și dintr'însulŭ scóte venitulŭ de lipsă pentru susținerea sa și alorŭ sĕĭ. Ăsta e unŭ semnŭ bunŭ, căcĭ pe lucrulŭ pămîntuluĭ are să se întemeieze bunăstarea poporuluĭ, pentru ca ea să fie solidă. Nu e înse bine, că poporulŭ nostru își razimă subsistința numaĭ pe lucrulŭ pămîntuluĭ. Amŭ spus'o încă odată, că posibilitatea progresuluĭ pe sama poporuluĭ nostru este condițională dela întemeiarea uneĭ clase mijlociĭ, carea să ĭese din poporulŭ nostru satenescŭ și să cucerescă pe încetulŭ centrele, carĭ le ținŭ ocupate în mijloculŭ nostru ómenĭ de altŭ némŭ. N'amŭ voitŭ să spunemŭ prin acésta unŭ lucru noŭ, dar amŭ voitŭ să atragemŭ atențiunea asupra unuĭ adevĕrŭ practicŭ nebăgatŭ în samă.

Noĭ Româniĭ amŭ făcutŭ deja de multă vreme încercarea de a ne crea o astfelŭ de clasă mijlocie. Dar ce folosŭ, dacă după aceea nu o spriginimŭ? Se vede, că vécurile trecute ne-aŭ de-

Feuilleton.

Feriți-vĕ

Feriți-vĕ de învĕțurĭ rele fie în ținuta trupuluĭ și în mișcările luĭ, fie în vorbire, cântare, cu unŭ cuvîntŭ în orĭ ce diceți, în orĭ ce faceți. Vĕ grijițĭ, căcĭ o puteți păți și maĭ altfelŭ de cum a pățit'o advocatulŭ celŭ cu ochilariĭ. Eaŭ să vĕ spunŭ, cum a pățit'o.

Pĕcatele, căcĭ nu voiŭ dice altfelŭ, puseseră pe unŭ advocatŭ, să se dedea a se juca în totŭ decursulŭ pledoarieĭ cu ochilariĭ. Și călătoriaŭ bieții ochilarĭ, cândŭ în susŭ spre nasŭ, cândŭ în josŭ spre masă, și pe nasŭ încă dela vîrfŭ spre rădăcină până la ochĭ și dela ochĭ érăși înapoĭ spre vîrfŭ. Sĕrmaniĭ ochilarĭ!

Dela unŭ timpŭ jocului s'a urmatŭ cu dóuĕ părechĭ. Lumea sa obicĭnuitŭ, să-lŭ vadă și cu dóuĕ părechĭ pe nasŭ, și-lŭ asculta cu dragŭ, căcĭ multŭ frumosŭ vorbia, cu multă sciință și însuflețire susținea causele clienților sĕĭ. Patru părechĭ de ochilarĭ înse i-s'aŭ părutŭ prea multe și lumiĭ dedate cu jocului luĭ, și cândŭ le-a vĕdutŭ tóte patru călare pe nasulŭ luĭ, a eruptŭ într'unŭ hohotŭ nebunŭ, ce nu mai voia, să încete.

Păcăléla ĭ-a venitŭ din partea altuĭ advocatŭ, ce îĭ stătea față în față într'unŭ procesŭ de mare însĕmnătate, advocatŭ cu maĭ puțină sciință de paragrafĭ și cu și maĭ puțină îndemânare la vorbă, dar șiretŭ și cu apucăturĭ diavolesci.

Ce nicĭ odată nu ĭ-ar fi succesŭ, ĭ-a succesŭ cu dóuĕ părechĭ de ochilarĭ, ce la timpŭ potrivitŭ pe neobservate le-a făcutŭ, să ajungă în mâna contrariuluĭ sĕŭ. Nefericitulŭ de omŭ în foculŭ vorbiriĭ sale simțêndŭ ochilarĭ în mână ĭ-a totŭ întorsŭ și învîrtitŭ păreche de păreche, până ce în urmă ĭ-a înșiratŭ lângă celealalte dóuĕ părechĭ, ce îĭ reședeauŭ pe nasŭ.

Rîsulŭ, ce a urmatŭ, nu se póte descrie, dar nicĭ înmărmurirea nefericitului omŭ încremenitŭ. Perdutŭ a fostŭ procesulŭ, perdutŭ renumele de oratorŭ și advocatŭ vestitŭ, și blăstĕmulŭ ochilarilorŭ l'a urmăritŭ până și în orășelulŭ retrasŭ, unde a fostŭ silitŭ, să se strămute.

Feriți-vĕ dară, încă odată vĕ dicŭ, feriți-ve, ca să n'o pățiți póte și maĭ altfelŭ. Lumea de astădĭ, — și probabilŭ totŭ așa va fi fostŭ și lumea de demultŭ, — lumea de astădĭ, dicŭ, așa cu dragŭ își face hazŭ din scăderile și învĕțurile rele ale omuluĭ, așa cu dragŭ alesuesce, să i-le afle, să i-le prindă, ér ca să i-le prindă, are decĭ și sute de mijlóce și de modurĭ la îndemână. Dintre decile și sutele aceste maĭ potrivite și prin urmare maĭ de feritŭ suntŭ *fotografia momentană* și *fonografulŭ combinatŭ cu fotografia momentană*.

Cu fotografia momentană se potŭ prinde până și mișcările și gesturile cele maĭ repedĭ. Calulŭ în fuga luĭ nebună, pasĕrea în sborulŭ eĭ neîntrecutŭ, unŭ zimbetŭ trecĕtoriŭ pe fața unuĭ omŭ, unŭ semnŭ, o clipire cu ochiĭ, nimicŭ, dar nimicŭ din tóte aceste și din altele și maĭ repedĭ, de maĭ suntŭ și maĭ repedĭ, nimicŭ, și încă odată dicŭ, nimicŭ nu-ĭ póte scăpa.

Să nu te pună nĕcasulŭ, să aĭ vre unŭ învĕțŭ rĕŭ, nisce apucăturĭ șóde, cutarĭ mișcărĭ orĭ gesturĭ nefirescĭ, și să căzĭ în prejma vre-unuĭ aparatŭ de fotografie momentană, că ți-le prinde punctŭ de punctŭ, trăsură de trăsură. E scurtă durata uneĭ secunde, și totuși în acéstă scurtă durată fotografia momentană îți prinde 46 de imaginĭ. Astfelŭ e cu neputință, să facĭ vre unŭ gestŭ,

datŭ aşa de tare cu ĭobăgia, câtŭ nicĭ acum după desfiinţarea eĭ nu vomŭ să ne deslipimŭ de ea. O dragoste nespusŭ de nefirĕscă este dragostea acésta, dar ea e necontestabilă.

Vorbe góle, vorbe făţarnice rostimŭ atuncĭ, cândŭ cântămŭ cuvintele „Deşteptă-te, Române". Comercianţiĭ şi industriaşiĭ, carĭ ĭesŭ din sinulŭ nostru, pare că aŭ unŭ mare păcatŭ, şi acela este, că eĭ suntŭ osŭ din ósele nóstre şi sânge din sângele nostru. Noĭ nu-ĭ spriginimŭ, deşi eĭ suntŭ celŭ puţinŭ aşa de harnicĭ şi de omenie ca şi străiniĭ, nu-ĭ spriginimŭ, ci alergămŭ la străinĭ, carĭ ne suntŭ încă şi duşmanĭ, şi-ĭ nutrimŭ şi-ĭ îmbogăţimŭ cu sudórea nóstră.

Şi să nu gândéscă óre cine, că acesta este lucru de şagă. Suntŭ lucrurĭ, carĭ la o privire pe de-asupra ni-se parŭ, că le putemŭ trece cu vederea, şi după o cugetare maĭ seriósă totuşĭ amŭ găsi, că ele suntŭ de importanţa cea maĭ mare. Aşa e şi cu lucrulŭ din cestiune. Poftéscă orĭ şi cine şi facă unŭ calculŭ seriosŭ, şi va afla, că prin nespriginirea ómenilorŭ nostri şi prin spriginirea străinilorŭ scapă poporulŭ românescŭ anŭ de anŭ decĭ de milióne. Ĕră acésta nu e lucru de şagă.

Să nu ne mirămŭ decĭ, dacă vedemŭ, cum maĭ alesŭ puţiniĭ industriaşĭ aĭ nostri aşedându-se în orăşele din Ardealŭ şi Ungaria trecŭ în taberă străină.

Credemŭ, că ar fi bine, ca jurnalistica nóstră să se ocupe şi de cestiunea acésta cu de-adinsulŭ, pentru ca să ne disciplinămŭ după putinţă şi pe terenulŭ economicŭ, şi aşa cuvintele „Deşteptă-te, Române!" să nu fie în gura nóstră numaĭ o frasă golă.

Dovadă nóuă. — În primulŭ nrulŭĭ trecutŭ ne-amŭ făcutŭ observarea, cum guvernulŭ ungarŭ se identifică totŭ maĭ multŭ cu partidulŭ kossuthistŭ. O dovadă nóuă a acesteĭ identificărĭ e şi denumirea nouluĭ comite supremŭ alŭ comitatuluĭ Komorn. „Vaterland" se esprimă despre ea în nrulŭ sĕŭ din 19 a c. în chipulŭ următoriŭ: „Nouŭ comite supremŭ de Komorn *Aurel Sárközy* a fostŭ multĭ anĭ deputatŭ dietalŭ alŭ cercului Csákvár şi ca atare aparţinea partiduluĭ independentistŭ, până s'a făcutŭ vicecomite alŭ comitatnluĭ Alba regală. Sigurŭ nu e unŭ casŭ de tóte ţilele, că unŭ fostŭ membru alŭ stîngeĭ estreme se face comite supremŭ, aşa dară o persónă de încredere a guvernuluĭ. Înse situaţiuniĭ de astădĭ, în care partidulŭ independentistŭ este partidŭ guvernamentalŭ, lĭ corespunde evenimentulŭ acesta fără îndoélă pe deplinŭ."

Pacea religiósă din Ungaria. — Foĭ liberale aduseră deunădĭ scirea, că Sfinţia Sa Leo XIII ar fi trimisŭ primateluĭ Vaszary o scrisóre, în care l'ar fi admoniatŭ, să privéscă căsătoria civilă în Ungaria de unŭ faptŭ împlinitŭ şi să se feréscă de mĕsurĭ răsboĭnice în contra guvernuluĭ. Foile catolice aŭ reprodusŭ scirea acésta îndoindu-se despre adevĕrulŭ eĭ. Acum împărtăşesce „Vaterland" în nrulŭ sĕŭ din 21 Augustŭ următórele: „După câştigarea unorŭ informaţiunĭ private, dar fórte vrednice de încredere putemŭ asigura, că din partea Sfîntuluĭ Scaunŭ nu a primitŭ nicĭ cardinalulŭ principe Vaszary nicĭ altcineva o îndrumare de sensulŭ, ca eĭ în starea de faţă a bisericeĭ catolice din Ungaria să rĕmână neactivĭ. Sfîntulŭ Scaunŭ dimpotrivă aşteptă încă, să vadă, ce vorŭ face Eminenţa Sa şi episcopatulŭ ungarŭ."

Într'aceea s'a oferitŭ episcopatuluĭ ungarŭ în ţiua natală a Maiestăţiĭ Sale şi în cea de s. Ştefanŭ prilejŭ de a se pronunţa referitoriŭ la politica bisericéscă a guvernuluĭ. „Budapesti Hirlap" din 21 a c. scrie în articolulŭ de fondŭ: „S'a pornitŭ mişcarea oposiţională regnicolară chiarŭ în ţiua de s. Ştefanŭ şi îndată a aruncatŭ valurĭ marĭ. Procesiunea de s. Ştefanŭ e o ţi memorabilă pentru guvernulŭ de acum. — Acolo aŭ şedutŭ maĭ în frunte şi maĭ la délŭ, pentru ca orĭ cine să bage de samă fiinţa lorŭ de faţă în biserică regeluĭ Matia, ministriĭ Wekerle, Eötvös şi Iosipovich şi alţiĭ dignitarĭ de aĭ statuluĭ, cândŭ primatele Vaszary a celebratŭ liturgia. Conţionatorulŭ s'a urcatŭ pe amvonŭ," — a fostŭ secretariulŭ primateluĭ Dr. Walter, — „şi a începutŭ, să predice ministrilorŭ, a spusŭ, ce e guvernarea înţeleptă, şi cum are să fie legea cea bună, cum este legea cea rea, şi în ce consiste adevĕrata libertate. S'a provocatŭ la protestantulŭ Guisotte şi la liberalulŭ Montesquieu, şi tóte citatele acestea s'aŭ referitŭ la legile bisericescĭ-politice cele nóue. Apoĭ comparându legile cu religiunea a pretinsŭ armonia amîndouora. În sfârşitŭ a înşiratŭ meritele catolicismuluĭ pentru Ungaria începându dela s. Ştefanŭ şi a recomandatŭ pe înţeleptulŭ rege ca pe idealulŭ şi esemplarulŭ de imitatŭ alŭ regilorŭ ungarĭ. În cuvintarea acésta bisericéscă nicĭ nu s'aŭ amintitŭ proiectele de legĭ bisericescĭ-politice, nicĭ ministeriŭ, nicĭ parlamentŭ, nicĭ regele Franciscŭ Iosifŭ, ci întrégă a fostŭ o disertaţiune curatŭ teoretică. Totuşĭ fiesce cine a simţit'o, că fiesce care proposiţie a fostŭ o alusiune, şi că primatele a cetitŭ şi a aprobatŭ cuvintarea acésta, pentru ca să li-se rostéscă ministrilorŭ în faţă. Aceştia aŭ şoptitŭ de maĭ multe orĭ împreună, căcĭ simţiaŭ, că toţĭ priviaŭ la eĭ, cândŭ ascultaŭ pe oratorulŭ. Luĭ Wekerle ĭ-a fostŭ neplăcută cuvintarea acésta, şi asta se vedea fórte pe elŭ. — Astfelŭ de cuvintărĭ, dar cu multŭ maĭ desvĕlite, câte s'aŭ ţinutŭ óre în ţiua acésta în miĭ de biserici? O astfelŭ de acţiune a primateluĭ la totŭ casulŭ este de mare momentŭ şi însamnă continuarea neprecalculabilă a luptelorŭ bisericescĭ-politice, maĭ alesŭ dacă guvernulŭ, pe cum a ţisŭ Wekerle în Baia mare, se pregătesce a întinde mâna la mijlóce de silă împotriva oposiţieĭ bisericescĭ."

Cu dóuĕ ţile maĭ înainte s'a maĭ rostitŭ şi în Iaurinŭ o cuvintare, din care numaĭ plecarea episcopatuluĭ sub jugulŭ ruşinosŭ alŭ politiceĭ bisericescĭ actuale nu se póte prevedé. Cuvintarea acésta a rostit'o episcopulŭ *Zalka* la prânzulŭ festivŭ din ţiua de

---

orĭ vre o mişcare, fără să ţi-o prindă, dacă aparatulŭ e îndreptatŭ spre tine.

La fotografia momentană placa saŭ lamela, pe carea se întipărescŭ imaginile, trece repede pe dinapoia linţiĭ, primindŭ în sine imaginile obiectuluĭ în puseţiunile, ce îşĭ ĭea, şi cu gesturile şi mişcările, ce le face. La unŭ glonţŭ puşcatŭ din puşcă, la unŭ calŭ în fugă, la o pasĕre în sborŭ, loculŭ, puseţiunea neîncetatŭ i-se schimbă, şi prin urmare fiecare imagine următóre arată corpulŭ în altŭ locŭ, în altă puseţiune. Glonţulŭ se învîrte şi se înalţă saŭ scobóră, calulŭ îşĭ ridică piciórele în rîndŭ, pe cum urmézĕ, îşĭ ridică saŭ îşĭ plécă capulŭ, ridică saŭ ciulesce din urechĭ, pasĕrea se înalţă saŭ scobóră, bate din aripĭ, şi prin urmare fiecare imagine următóre representă altă fasă a mişcării. şi tóte împreună representă mişcarea întrégă.

Şi întocmaĭ aşa e şi la omulŭ, ce vorbesce orĭ cântă. În imaginile, ce urmézĕ una după alta, gura va fi maĭ închisă orĭ maĭ deschisă, mânile maĭ susŭ orĭ maĭ josŭ, privirea maĭ vióe, maĭ însufleţită orĭ póte maĭ întunecată, trupulŭ maĭ plecatŭ înainte orĭ maĭ trasŭ înapoĭ, şi alte decĭ şi sute şi nenumĕrate. Unŭ muschiŭ alŭ feţeĭ de ţi-se va mişca, unŭ zimbetŭ trecătoriŭ de-ţĭ va aluneca pe faţă, fotografieĭ momentane nicĭ aceste nu-ĭ vorŭ puté să-ĭ scape.

Şi atâta încă nu e de ajunsŭ. Imaginile luate nu rĕmânŭ mórte pe hârtie, ci s'a aflatŭ chipŭ şi modru de a le da viaţă. În fiecare fotografie e representată o parte, unŭ momentŭ din cutare mişcare, dar prin mijlócele, ce ni-le pune sciinţa la îndemână, imaginile aşedate una după alta prin învîrtire repede se parŭ, că se contopescŭ într'una, şi vedĭ lămuritŭ, cum corpulŭ face mişcarea.

Aparatulŭ, ce îndeplinesce minunea acésta, e fórte simplu: unŭ vasŭ cilindricŭ de tinichea cu nisce crepăturĭ lungăreţe croite din susŭ în josŭ şi paralele între sine. Şi să nu uĭtŭ încă ceva, vasulŭ se terminăîntr'o vergéuă de oţelŭ, ce pornesce din fundŭ şi merge dreptŭ în josŭ, şi e aşedată pe unŭ stativŭ cu talpă lată şi cu ţeve de metalŭ în vîrfŭ. În ţevea acésta intră şi se învîrte códa cilindruluĭ şi imaginile aşedate înlăuntru-ĭ. Atâta e totulŭ, nimicŭ maĭ multŭ. Atâtŭ de simplu, câtŭ fără îndoélă ar merita unŭ nume maĭ simplu ca numele de acum de *stroboscopŭ*.

Să nu credeţĭ, că la fotografia momentană încă suntŭ de lipsă ceremoniile pregătitóre, ce atâtŭ de nesuferite îmĭ suntŭ la fotografia comună. Acum nu-ĭ place fotografuluĭ, cum îţĭ ţinĭ mânile orĭ capulŭ, acum nu direcţiunea, în carea îţĭ îndreptĭ ochiĭ, altă dată ĕră nu e îndestulitŭ cu espresiunea feţeĭ, şi îţĭ totŭ neteḑesce creţele, şi nu te slăbesce din dragoste, până nu-ĭ faci o faţă zimbitóre.

La fotografia momentană nimicŭ din tóte aceste. Îţĭ ĭea imaginea, cândŭ nicĭ prin gândŭ nu-ţĭ trece, ţi-o ĭea nefăţărită, naturală, cu creţele pe frunte, cu trupulŭ gârbovitŭ, cu faţa desfigurată de mânie orĭ de veselie prea sburdalnică, ţi-o ĭea cu schimele şi strîmbăturile, ce tocmaĭ vei fi făcutŭ în momentulŭ ficsăriĭ. Şi îĭ este în interesŭ, ca în puseţiuni şi în momente de aceste să te ficseze, căcĭ scopulŭ e, să ţi-le prindă, una din dóuĕ, orĭ pentru studiŭ orĭ pentru a face hazŭ din schimele şi strîmbăturile, ce vei fi făcutŭ.

Credŭ, că nu aveţĭ voe, să serviţĭ de modele nicĭ chiarŭ pentru studiulŭ deosebitelorŭ stărĭ sufletescĭ şi a feluritelorŭ schimonosituriĭ şi strîmbăturĭ ale feţeĭ, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ de modele pentru petrecerea şi hazulŭ cuĭva, orĭ chiarŭ aiŭ lumiĭ întregĭ, ér dacă nu aveţĭ, fiţĭ cu grije şi vĕ păziţĭ de ceĭ ce umblă cu aparate de fotografiĭ momentane, şi încă şi maĭ bine, nu vĕ schimosiţĭ faţa, şi vĕ feriţĭ de învĕţurĭ rele.

Luĭ *Edison*, vestitulŭ electr . . . . . — dar maĭ lipsă e, să vĕ spunŭ, cine e Edison? —, ţicŭ, luĭ Edison ĭ-a venitŭ în minte, să combine fotografia momentană cu *fonografulŭ*. De anĭ de ţile ostenesce Edison, să perfecţioneze renumita sa invenţiune. Silinţele ĭ-aŭ fostŭ roditóre, şi aţĭ fonografuluĭ redă cu acurateţă şi aprópe până în cele maĭ micĭ nuanţe vorbirile şi cântările dimpreună cu

nascere a Maiestăţii Sale. Elŭ a ḑisŭ între altele: „Am avutŭ deja de mai multe orĭ onorulŭ de a serbători ḑiua asta pentru noĭ însemnată în societatea stimaţilorŭ meĭ óspeţi, dar nu sciŭ, cândŭ aşĭ fi serbătorit'o între temerĭ aşa marĭ ca astăḑi, nu sciŭ, cândŭ atenţiunea mea ar fi fostŭ vre-odată îndreptată cu curiositate mai mare spre înţelepciunea circumspectă a Maiestăţii Sale, ca acum chiarŭ, cândŭ după presimţirea mea dela alŭ luĭ „Da“ orĭ „Nu“ póte să atîrne într'u multe turburarea orĭ liniştea patrieĭ nóstre. — Proiectele bisericescĭ-politice, carĭ primejduescŭ pacea, suntŭ acelea, carĭ îmĭ însuflă îngrijirĭ. Ele causézăŭ îngrijirĭ pe cum mie, aşa şi miliónelorŭ de concivi aĭ meĭ de religiunea mea şi de alte religiuni. — În care parte se va îndrepta cuvîntulŭ regeluĭ, nu sciŭ, dar aceea o sciŭ, că pe cum alipirea mea nesguduită de biserica mea, aşa şi fidelitatea mea nepetată faţă cu domnulŭ meŭ, regele meŭ şi iubirea mea nemărginită faţă cu patria mea nu se va stinge din inima mea, ba — am încredere în Dumneḑeŭ — nicĭ uu va scădé. — N'a trecutŭ anulŭ, de cândŭ la Kőszeg Maiestatea Sa rĕspunsulŭ sĕŭ preagraţiosŭ, care la datŭ la bineventarea mea, l'a închiatŭ aşa, că să ne încredemŭ în Dumneḑeŭ. Ne şi încredemŭ înainte de tóte în Dumneḑeŭ cu tótă umilinţa inimeĭ nóstre, cu tótă lumina credinţeĭ nóstre. Dar încrederea nóstră se îndréptă în mĕsură şi îndreptăţire deplină şi către Maiestatea Sa regele nostru apostolicŭ. Ne place a spera, că acela, de pe fruntea căruia ne străluce splendórea corónei s. Ştefanŭ, va apĕra plantaţiunea acestuĭ rege sfîntŭ şi o va păzi în contra pustiiriĭ.“

Totŭ atuncĭ a rostitŭ şi cardinalulŭ episcopŭ *Schlauch* în Oradea mare o cuvîntare energică îndreptată în contra *„cosmopolitismului“*, care câştigă terenŭ totŭ maĭ multŭ în viaţa publică a Ungarieĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa a primitŭ în 8 a c. 150 peregrinĭ Americanĭ, carĭ aŭ venitŭ în eterna cetate spre a-şĭ depune omagiile fiescĭ la treptele tronuluĭ pontificiŭ.

Din incidentulŭ serbătoriĭ s. Ioachimŭ, a cărui nume îlŭ pórtă gloriosulŭ Pontifice Leo XIII, Sfinţia Sa a primitŭ o deputaţiune de 16 cardinalĭ şi numeroşi episcopĭ şi prelaţi, cu carĭ a conversatŭ amicabilŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ. Papa a vorbitŭ despre primirea binevoitóre, ce a întîmpinat'o în Orientŭ ultima Sa Enciclică, despre activitatea plină de binecuvîntare a Congregaţiuniĭ de *propaganda fide* şi despre reformarea metoduluĭ de a conţiona, reducêndu-lŭ la forma cea simplă a predicelorŭ apostolice.

Germânia.

Episcopatulŭ catolicŭ dela începerea Kulturkampf-uluĭ în totŭ anulŭ se îndatinézăŭ a se întruni în Fulda la mormîntulŭ sfîntuluĭ Bonifaţiŭ spre a se consulta asupra cestiunilorŭ bisericescĭ. În anulŭ acesta încă s'aŭ unitŭ episcopiĭ catolicĭ sub presidiulŭ archiepiscopuluĭ-cardinalŭ de Colonia.

Reîntórcerea părinţilorŭ Redemptoriştĭ în Germânia se întîmplă numaĭ pe încetulŭ, de-órece eĭ în urma esiliuluĭ de 20 de anĭ s'aŭ împrăştiatŭ în tóte părţile lumiĭ şi s'aŭ împuţinatŭ tare. În Gars (Bavaria) s'a deschisŭ o mănăstire pentru noviţiĭ, şi e speranţă, că atarĭ mănăstirĭ se vorŭ maĭ deschide şi pe airea.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După faĭmósa călĕtorie a ministruluĭ Hieronymi în Ardélŭ spre a împăca pe Românĭ şi după vestitulŭ discursŭ din Baiamare alŭ luĭ Wekerle a ţinutŭ o vorbire şi ministrulŭ de agricultură Festetics la Felső-Eör. Tóte vorbirile ministrilorŭ culminézăŭ în apĕrarea reformelorŭ bisericescĭ, primite deja de maioritatea dieteĭ şi a caseĭ magnaţilorŭ, dară până acum neaprobate de Corónă. Ministeriulŭ observândŭ adecă agitaţiunea produsă maĭ alesŭ între catolicĭ din causa reformelorŭ bisericescĭ, continuŭ accentuézăŭ necesitatea lorŭ şi declară, că voesce pacea cu confesiunile. Dară confesiunile nicĭ decum nu potŭ primi pacea oferită, până cândŭ guvernulŭ stă pe lângă reformele carĭ despóe biserica de unele din drepturile eĭ. Cum că pacea aşa, după cum o doresce guvernulŭ, nu se póte realisa, o dovedesce ţinuta cleruluĭ catolicŭ şi enunţările numĕróselorŭ congrese catolice, pe cum şi ale unorŭ fruntaşĭ catolicĭ. Situaţiunea provocată prin reformele guvernuluĭ şi tristele eĭ consecuenţe le ilustrézăŭ cu multŭ spiritŭ deputatulŭ Asboth în o epistolă deschisă îndreptată către alegĕtoriĭ sĕĭ.

Asboth în partea primă a epistoleĭ sale arată, că regimulŭ a lucratŭ pentru conturbarea păciĭ, a provocatŭ lupta fără a fi lipsă de ea şi a paralisatŭ tótă activitatea celorŭ ce aŭ lucratŭ în interesulŭ bisericeĭ şi a păciĭ între cetăţeni. Dînsulŭ a provocatŭ pe contele Csáky, să-şĭ retragă ordinaţiunea din 26 Febr. 1890, a atrasŭ atenţiunea publică asupra acelorŭ treĭ pericule, carĭ ameninţă patria sub formă de cestiunea naţionalităţilorŭ, mişcarea socialistică şi cérta între confesiuni, treĭ pericule, dintre carĭ fiesce care póte provoca o mare crisă, dacă nu s'ar sci preveni prin o moderaţiune înţeléptă şi prin unŭ spiritŭ de cuvenită energie. Căcĭ nicĭ unulŭ din aceste treĭ pericule nu-ĭ de natură de a se puté învinge prin forţă brută, prin cerbicoşie neînduplecată orĭ prin pasiuni pline de ură. Maĭ departe espune activitatea desvoltată de dînsulŭ în favorulŭ bisericeĭ şi alŭ ţĕreĭ.

În partea a dóua arată calea, care şi acum ar duce la pacificare, care cale cabinetulŭ Wekerle, desconsiderându dorinţele maĭorităţiĭ locuitorilorŭ, nu o urméză.

Elŭ recomandă cabinetuluĭ Wekerle, ca în interesulŭ pacificăriĭ, pe care o accentuézăŭ, să se retragă, şi să se schimbe sistemulŭ actualŭ, formându-se o nóuă

---

coloritulŭ vociĭ, tóte sonorŭ şi destulŭ de limpede. Vorbirea orĭ cântarea ţi-se tipăresce în foiţă de cositoriŭ şi se póte păstra aniĭ de ḑile şi se póte reproduce chiarŭ şi după mórte-ţi.

Luĭ Edison însé nu-ĭ ajunge atâta. Nu, elŭ vre, ca împreună cu vorbirea orĭ cântarea să potă reproduce şi trupulŭ cu tóte mişcările, ce a făcutŭ, să pótă reproduce şi faţa cu totŭ, ce s'a petrecutŭ în ea, cătŭ a ţinutŭ vorbirea orĭ cântarea, cu însufleţirea, cu încruntarea, cu foculŭ, cu sloiĭ de ghéţă, cu unŭ cuvîntŭ cu totŭ, ce se va fi oglindatŭ în ea. În timpŭ, ce fonografulŭ va reproduce vocea, imaginile luate cu aparatulŭ de fotografie momentană să reproducă mişcarea buzelorŭ, gesturile, schimbările feţeĭ, ca nu numaĭ să audĭ vocea, ca vocea uneĭ năluce de pe altă lume, ci şi pe vorbitoriŭ să-lŭ veḑĭ.

La combinaţiunea fonografuluĭ cu fotografia momentană lucrase Edison înainte de asta cu vre-o treĭ anĭ, şi aparatulŭ era destinatŭ, să facă furóre la espuseţiunea din Chicago. Dacă va fi succesŭ pe deplinŭ, pe cum nu mĕ îndoescŭ, pe venitoriŭ va fi cu putinţă, să ficsămŭ vorbirea cutăruĭ oratorŭ, cântarea cutăruĭ cântăreţŭ vestitŭ, cu tóte modulaţiunile şi tótă mimica, şi să-lŭ reproducemŭ aşa de fidelŭ, pe cum nicĭ elŭ nu ar maĭ fi în stare, să se reproducă. Şi profesoriĭ de retorică în locŭ să dea în mâna şcolarilorŭ numaĭ nisce modele secĭ de vorbirĭ saŭ oraţiuni ţinute şi să le recomande nisce gesturĭ, ce nicĭ eĭ înşi-şĭ nu le facŭ, vorŭ pune aparatulŭ în mişcare şi vorŭ face, să maĭ rĕsune vócea, ce a storsŭ lacrimĭ şi a străplântatŭ însufleţire până şi în inimi recĭ şi înghetate, şi a trasŭ după sine sute şi miĭ, şi deodată cu vócea vorŭ face, să se vadă şi gesturile şi mişcările feţeĭ, şi însufleţirea, ce a aprinsŭ focului însufleţiriĭ în ascultătorĭ.

Firesce aparatulŭ aşa va trebui potrivitŭ, ca gesturile să însoţéscă tocmaĭ cuvîntulŭ corĕspunḑĕtoriŭ, şi nicĭ unulŭ să nu încete, nicĭ unulŭ să nu dea greşŭ. Altfelŭ se va întîmpla, cum s'a întîmplatŭ elevuluĭ, care nesciindŭ bine de rostŭ versulŭ, ce avea să-lŭ declameze, din mânĭ totŭ într'una făcea la gesturĭ, dar cuvintele i-se opriaŭ în ghîtŭ.

Edison a avutŭ în vedere scopulŭ de a face cu putinţă, să se ficseze nu numaĭ vorbirea orĭ cântarea, dar totodată şi persóna cu tóte mişcările, ce le-a făcutŭ, şi astfelŭ să procure la cătŭ maĭ multĭ plăcerea de a audi şi vedé din depărtare oratorĭ şi cântăreţĭ vestiţĭ, şi dacă lipsa cere, a se instrua. Dar aparatulŭ luĭ Edison se va puté folosi şi ca mijlocŭ de instrucţiune şi educaţiune negativă, ficsându mişcările neghióbe, puseţiunea nepotrivită, vorbirea desmerdată, strîmbăturile şi schimonosirea feţeĭ, apucăturile şi învĕţurile urîte ale altora orĭ ale elevuluĭ şi punêndu-le înaintea luĭ, să le vadă saŭ să şi-le vadă.

Firesce aparatulŭ luĭ Edison va fi şi unŭ mijlocŭ de distracţiune neîntrecutŭ, reproducêndŭ caricaturile şi schimonositurile comicilorŭ maĭ de frunte, şi — fiindŭ ómeniĭ rĕĭ şi rĕutăciosĭ — maĭ şi manierele forţate, vorbirea piţigăiată şi gesturile afectate ale unorŭ închipuiţĭ vrednicĭ de rîsŭ.

Martorŭ îmĭ e Domnulŭ, că rĕulŭ şi nĕcasulŭ altora nu-lŭ vreŭ, dar pare că totuşi mĭ-ar plăcé, să vĕḑŭ daţi pe gura lumiĭ pe toţi cantoriĭ, carĭ prin cântările lorŭ pe nasŭ, sloboḑite a lene şi din cândŭ în cândŭ întrerupte prin nisce căscăturĭ strajnice facŭ, să se încuibe urîtulŭ bisericeĭ în sufletele multorŭ creştinĭ. Nimĕnuĭ nu-ĭ vreŭ rĕulŭ, dar unŭ dorŭ nebunŭ mĕ apucă, să vĕḑŭ reproduse feţele stupide şi desfigurate ale celorŭ îmbĕtaţĭ, ca să deştepte disgustŭ şi în eĭ, cândŭ vorŭ fi trezi, şi în toţi, câţĭ le vorŭ vedé. Dar mare e puterea minţiĭ luĭ Edison, şi multe din aceste se vorŭ şi face cu timpulŭ.

De închiare vĕ maĭ ḑicŭ odată: Feriţi-vĕ, să nu ajunge-ţĭ pe gura lumiĭ, ce cu dragŭ îşĭ face rîsŭ din nĕcasurile omuluĭ. Aparatele de fotografiĭ momentane unele suntŭ micĭ de totŭ, şi se potŭ ascunde, unde nicĭ nu gândescĭ, şi póte nicĭ nu-ţĭ trece prin minte, cândŭ te ficséză. Adu-ţi aminte de ce am ḑisŭ, că o secundă e scurtă durată, şi totuşi în acéstă scurtă durată aprópe 50 de imaginĭ póte să-ţĭ ĭea.

grupare de partide şi părăsindu-se politica bisericéscă, care a provocatŭ mare agitaţiune.

Ugron Gábor a călĕtoritŭ în misiune politică la Sătmarŭ, unde i-s'aŭ făcutŭ grandióse ovaţiuni din partea alegĕtorilorŭ sĕi. În darea de samă făcută alegĕtorilorŭ Ugron arată, pentru ce a fostŭ în dietă contrariŭ căsătorieĭ civile, vorbesce despre libertatea religiósă şi recepţiunea Jidovilorŭ, despre administraţia de statŭ, pe care o află de stricăciósă, se plânge în contra neesecutării pactuluĭ dualisticŭ, reflectézĕ la miseriile economice şi la daunele causate prin regularea valuteĭ. Se ocupă de cestiunea naţionalităţilorŭ imputându fişpanilorŭ, că eĭ nu grijescŭ de o administraţie dréptă, ci de corteşitŭ, ĕră guvernuluĭ, că a nimicitŭ auctoritatea Magiarilorŭ înaintea străinătăţiĭ. Acésta ḑice, că Magiariĭ suntŭ tiranĭ, opresorĭ, persecutorĭ nedrepţi. Dară nu noĭ, naţiunea magiară, ḑice oratorulŭ, ci guvernulŭ, care abuzézĕ de puterea sa şi nu se silesce a resolvi cestiunea de naţionalităţi, ceea ce e necesariŭ pentru Ungaria. Spre acésta însă nu e de ajunsŭ, ce ḑicŭ ministriĭ, că eĭ nu cunoscŭ cestiune de naţionalităţi. Discursulŭ şi-lŭ închie provocându pe aderenţiĭ sĕi la luptă în contra guvernuluĭ.

Deputaţiĭ Meskó şĭ-a ţinutŭ darea de samă în Békés, unde ocupându-se de cestiunea naţionalităţilorŭ a ḑisŭ, că întru resolvirea acesteĭ cestiunĭ aştéptă multŭ dela societatea magiară. Ĕră Sima Ferencz în darea de samă ţinută la Dorozsma a ḑisŭ cu privire la cestiunea de naţionalităţi, că acésta nu se póte resolvi cu sistemulŭ de a împopora temniţele de statŭ; declară, că ideea de statŭ magiarŭ nu maĭ sufere legea de naţionalităţi, care a creat'o de o parte slăbiciunea, ĕră de altă parte liberalismulŭ esageratŭ de pe atunci.

Fruntaşiĭ catolicĭ aŭ edatŭ unŭ manifestŭ, în care pregătescŭ poporulŭ pentru nóuĕle alegerĭ, angajându-lŭ pentru noulŭ partidŭ mijlociŭ, ce are să se formeze. Foile jidano-magiare turbă de mânie din causa acestuĭ manifestŭ, semnŭ că se temŭ.

Liberalulŭ guvernŭ în continuŭ îşĭ schimbă representanţiĭ sĕĭ în comitate; pe cum se anunţă din Budapesta, deputatulŭ Mikó Árpád s'a numitŭ în curêndŭ comite supremŭ în Udvarhely, ĕră fostulŭ deputatŭ kossuthistŭ Sárközy e denumitŭ comite în Komárom.

Secretarŭ în ministeriulŭ de interne e numitŭ Reiszig Ede, fostŭ secretarŭ de statŭ în ministeriulŭ de comunicaţiune.

Austria.

Maĭ multe foĭ aŭ adusŭ scirea, că consiliulŭ de ministri în şedinţa din 17 şi 18 a c. ar fi hotărîtŭ menţinerea stării de asediŭ publicată în 12 Septembre a. tr. asupra cetăţiĭ Praga şi a districtelorŭ politice Königliche Weinberge, Karolinenthal şi Schmichow. Unŭ comunicatŭ oficiosŭ publicatŭ în „Fremdenblatt" face cunoscutŭ, că cestiunea stării escepţionale din Praga nu a fostŭ tractată în consiliulŭ de ministri. Cu tóte acestea în 13 Sept. a. c. în cercululŭ jurisdicţional alŭ Prageĭ se va pune érăşĭ în activitate curtea cu juraţi, mĕsurile escepţionale însĕ luate în anulŭ trecutŭ, de nu cumva va veni ceva schimbare la mijlocŭ, vorŭ rĕmâné şi pe maĭ departe în vigóre.

Esposiţia din Lemberg deschisă în luna acésta e bine cercetată. Din Ungaria încă aŭ mersŭ maĭ mulţi la Lemberg spre a felicita pe Poloni pentru progresulŭ realisatŭ prin munca lorŭ. Între visitatorĭ aŭ fostŭ şi ministriĭ Wekerle, Lukács şi Festetics, carĭ aŭ fostŭ bine primiţi, dară nu li-s'aŭ datŭ doveḑi de simpatie politică, pe cum ar fi doritŭ eĭ. Polonii, a cărorŭ naţionalitate o ţine numaĭ alipirea lorŭ la biserica catolică, aŭ arĕtatŭ în presa lorŭ mare rĕcélă faţă de ministriĭ nostri, carĭ făurescŭ legĭ inimice bisericeĭ.

Franţa.

Legile escepţionale fabricate pentru suprimarea anarchismuluĭ nu ducŭ la scopŭ. De curêndŭ s'aŭ descoperitŭ dóuĕ conjuraţiuni de anarchiştĭ, carĭ aveaŭ de ţintă uciderea primŭ-ministruluĭ Dupuy pe timpulŭ petrecerii luĭ la Vernet-les-Bains. Precum se anunţă, ministrulŭ este greŭ morbosŭ. Se presupune, că morbulŭ i-s'ar fi causatŭ prin înveninarea mâncărilorŭ.

În 14 a c. s'a închiatŭ în Paris conveţiunea între Franţa şi Statulŭ Congo (liberŭ). Prin acéstă conveţiune se acórdă marĭ favoruri Franţeĭ pe contulŭ Angliei. Ḑiarele parisiane salută în acésta o învingere a diplomaţieĭ francese asupra celeĭ anglese în Africa.

Corespondinţe.

Satŭ-Şugatagŭ, 16 Iuliŭ 1894.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

În legătură cu provocările, carĭ le-aţĭ făcutŭ în „Unirea" pentru sistemisarea soluţiunilorŭ docentale la 300 florenĭ cu bucurie Vĕ facŭ cunoscutŭ, cumcă în Vicariatulŭ Maramurĕşŭ (diecesa Gherleĭ) din 50 de şcolĭ în 49 s'aŭ sistemisatŭ plăţile docentale la 300 fl. şi şi maĭ bine, afară de comunele micĭ Feresci-Cornescĭ, carĭ numĕră numaĭ 120 de case, şi în carĭ nu s'a pututŭ ridica soluţiunea decâtŭ la 210 fl. şi acésta numaĭ astfelŭ, că se va uni oficiulŭ cantoralŭ cu celŭ docentalŭ.

Edificiile şcolare suntŭ adjustate conformŭ recerinţelorŭ legiĭ, s'aŭ ziditŭ maĭ multe şcolĭ de pétră, şi se vorŭ maĭ zidi în anulŭ viitoriŭ câteva.

Dintre 50 de docenţi patru n'aŭ depusŭ încă esamenulŭ de cualificaţiune, însă dintre aceia 2 înşi fiindŭ preoţi, aceia vorŭ depune esamenulŭ la tómnă, ér ceĭalalţĭ doĭ aŭ încă a depune esamene de clase.

Astfelŭ susţinerea caractĕruluĭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ din acestŭ Vicariatŭ este asigurată, mulţămită energieĭ protopopilorŭ şi a cleruluĭ din Vicariatŭ şi în prima linie a poporuluĭ, care numaĭ din obligaţiunile desdaunăriĭ regalelorŭ a oferitŭ în folosulŭ şcólelorŭ aprópe la 130 de miĭ de florenĭ, şi în urmă şcolile în generalŭ aŭ fundaţiuni preste 10,000 de florenĭ, din carĭ se provĕḑŭ şcolile cu cele de lipsă.

În 8 comune marĭ suntŭ şi şcóle de statŭ înfiinţate maĭ bine de unŭ deceniŭ, însă în acele comune susţinemŭ şi noĭ şcolile nóstre confesionale, şi încă şcolĭ fórte bune.

Şcolĭ comunale n'avemŭ nicĭ una.

Şcolĭ nóuĕ de statŭ în părţile locuite de romînĭ nu se vorŭ face afară de Viseulŭ de susŭ, unde se va face încă o şcólă de statŭ, dar pentru Evreiĭ şi Nemţiĭ de acolo. Noi şi acolo avemŭ şcólă fórte bună confesională, pentru susţinerea căreia poporulŭ nostru celŭ bunŭ dă 19 procente după darea sa.

Acum vomŭ începe a face paşiĭ de lipsă pentru asigurarea quinquenalelorŭ.

Făcêndu-Vĕ aceste cunoscute, Vĕ rogŭ, să luaţĭ despre acestea notiţă.

Cu deosebită stimă rĕmânŭ

Titŭ Budŭ,
Vicariulŭ Maramurĕşului.

La cestiunea nóstră.

Voci latine, Dela fraţi la fraţi, anunţata colecţiune de declarărĭ în favorulŭ nostru, a începutŭ a apăré. Amŭ primitŭ dintr'însa partea primă. Sperămŭ, că vomŭ puté, să reproducemŭ şi noĭ unele din declarările acelea ale fraţilorŭ nostri din apusulŭ Europeĭ. Unele dintr'însele vĕdescŭ simpatie şi faţă cu Ungurii maĭ alesŭ prin aceea, că le admitŭ cavalerismulŭ şi-ĭ provócă cu o cale, să-lŭ dovedéscă şi faţă cu Romînĭ făcêndu-le dreptate.

Părintele *Dr. Lucaciŭ,* pe cândŭ a fostŭ provocatŭ să plece între baĭonete la temniţă, scria la o *epistolă deschisă* adresată ministruluĭ Hieronymi. În introducerea scrisoriĭ sale ḑice neobositulŭ luptătoriŭ naţionalŭ, că verdictulŭ dela Cluşŭ, prin care i-s'a croitŭ horenda pedépsă de cinci aní, îĭ dă dreptulŭ, să-şĭ ridice cuvîntulŭ în causa naţiuniĭ sale. Apoĭ face paralelă între ideile şi acţiunile sale şi ale ministruluĭ Hieronymi, depositariulŭ puteriĭ esecutive şi representantulŭ uneĭ ideĭ de statŭ imposibile, după ce amîndoĭ rîvnescŭ la acelea-şĭ idealurĭ: naţiune, patrie, tronŭ. Îşĭ face reflexiunile asupra călĕtorieĭ ministruluĭ în Ardélŭ. Amintesce despre încercările de împăcare din 1870 şi 1884. La acusa ministruluĭ, că Romînĭ umplu lumea cu plângerile sale neadevĕrate, rĕspunde Dr. Lucaciŭ punêndŭ ministruluĭ întrebările următóre:

a) E dreptŭ şi adevĕratŭ, că în Ungaria legea numită despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, lege fundamentală, sancţionată în anulŭ 1868, nu este aplicată?

b) E dreptŭ şi adevĕratŭ, că în Ungaria, în anulŭ Domnuluĭ 1884, în deplina lumină a véculuĭ XIX, înaintea ochilorŭ guvernuluĭ ţĕreĭ, s'a înfiinţatŭ unŭ partidŭ, care avea de scopulŭ sĕŭ principalŭ, esprimatŭ în programŭ esoperarea aplicăriĭ legiĭ sancţionate despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ? (Viitoriştiĭ din 1848. Red.)

c) E dreptŭ şi adevĕrată, că acestŭ partidŭ a fostŭ silitŭ numaĭ decâtŭ, să se desfiinţeze, chiarŭ din motivulŭ, că n'a pututŭ realisa punctulŭ primŭ şi principalŭ din programulŭ sĕŭ, aplicarea uneĭ legĭ sacţionate?

„Eŭ afirmŭ, étă în faţa lumiĭ, că spunŭ curatulŭ adevĕrŭ, nu mĕ temŭ, să fiŭ desmînţitŭ, şi prin urmare neadevĕrŭ vorbescŭ aceia, carĭ spunŭ în discursurile lorŭ, că noĭ Romînĭ ridicămŭ acuse nedrepte în contra sistemuluĭ de guvernare din Ungaria.

„Într'unŭ statŭ, unde guvernulŭ nu aplică legile sacţionate, ci din contră chiarŭ guvernulŭ se mândresce cu desconsiderarea lorŭ

în sensŭ şovinisticŭ; unde guvernulŭ premerge cu vorbă şi esemplu în politica esclusivismuluĭ de rasă; unde guvernulŭ nu se ruşinézĕ a vorbi de egemonie de rasă; unde guvernulŭ cutézĕ a nega orbişŭ adevĕrulŭ şi realitatea lucrurilorŭ: acolo nu póte fi vorbă de libertatea naţionalităţilorŭ, de desvoltarea lorŭ culturală-naţională, de pacea şi de îndestulirea lorŭ. Anarchia politică produsă de idea de statŭ magiarŭ împedecă libertatea, desvoltarea, pacea şi îndestulirea nóstră.

„Cu tóte acestea totŭ se aude cuvîntulŭ inimeĭ doritóre de pace, şi Românii reclamă necontenitŭ darulŭ păcĭĭ, ca să pótă lucra în linişte la scopulŭ mărеţŭ alŭ esistenţeĭ lorŭ. Dar ce fatalitate ne împedecă, de nu putemŭ ajunge la pacea dorită? — Actualulŭ sistemŭ de guvernare ignorézĕ cu desevârşire resónele de statŭ, ce se conţinŭ în politica leală, legală şi constituţională a naţiunĭĭ române din Transilvania şi Ungaria.."

„Poporulŭ românŭ din Transilvania s'a şi declaratŭ sĕrbătorescе în maĭ multe rînduri, că vre, să trăéscă ca naţiune cu tóte atribuţiunile acestuĭ enunciatŭ politicŭ.

„Şi e ce vamaĭ firescŭ, maĭ respectabilŭ într'unŭ poporŭ, decâtŭ manifestaţiunea consciinţeĭ sale naţionale?

„Năvălescŭ gendarmiĭ, nu maĭ potŭ continua."

Dr. Vasilĭŭ Lucaciŭ.

Procesulŭ intentatŭ părinteluĭ Lucaciŭ pentru o epistolă adresată în 1892 pretoreluĭ Schmidt era să se pertracteze în 21 a c., dară s'a amânatŭ pe timpŭ nedeterminatŭ. „Tribuna" este informată, că dacă era să se ţină petractarea, Sătmarulŭ era să fie teatrulŭ uneĭ manifestaţiunĭ naţionale, cum nu s'a maĭ pomenitŭ prin acele părţĭ. Până şi Românii din Maramurĕşŭ erau să-şĭ trimită delegaţĭ la procesulŭ luĭ Lucaciŭ, atâtŭ de deşteptată este pretutindinea consciinţa naţională.

Noulŭ comite supremŭ alŭ comitatuluĭ Sătmarŭ, br. Roszner Erwin, a făcutŭ o călĕtorie prin comitatŭ, şi pe cum ne spunŭ foile magiare, pretutindinea a fostŭ întimpinatŭ cu însufleţire din partea Românilorŭ. Br. Roszner a plecatŭ în 12 a c. din Sighetŭ însoţitŭ de deputatulŭ Vincz Gyula şi de protopretorele Szaplonczay. Ajungêndŭ comitele în Valea Izeĭ, i-aŭ pregătitŭ Românĭĭ pórtă de triumfŭ. În Vácfalva l'a întimpinatŭ Anderko, éră în Barcánfalva Kovács (ambiĭ preoţĭ români) cu vorbirĭ magiare patriotice. Asemenea aŭ ţinutŭ vorbirĭ patriotice magiare preoţiĭ românĭ Kovács Antal (la Surducŭ), Ivásko (la Rozavlya), Román (la Batiza) şi protopopulŭ Gyenge (la Dragomérfalva). Despre aceştĭ preoţĭ scriŭ foile magiare, că ar fi declaratŭ, că dinşiĭ nu cunoscŭ cestiune română, dar noĭ nu-l credemŭ atâtŭ de ignoranţĭ, şi sperămŭ, că vorŭ reduce la adevĕrata lorŭ valóre cele scrise de foile magiare.

În 4 şi 12 a c. s'a făcutŭ perchisiţiune domiciliară la On. Iosifŭ Hăţeganŭ, preotŭ gr. cat. în Sălciua (comitatulŭ Turda-Arieşŭ) confiscându-i-se: 1 „Manifestŭ", 1 „Către poporulŭ românŭ", o copie a „apeluluĭ abiturienţilorŭ din Braşovŭ", o „colectă pentru unŭ praporŭ negru", dóuĕ epistole, una dela vice-protopopulŭ Dergel (fratele sĕŭ), alta dela vice-protopopulŭ Indoluluĭ. În 11 a c. s'a făcutŭ perchisiţie la vice-protopopulŭ Indoluluĭ G. Suciŭ, la care s'aŭ aflatŭ: 1 „Golgotă", 1 „Manifestŭ", 1 „Apelŭ tricolorŭ", 1 „Memorandŭ", „Epistola luĭ Brote" către preşedintele juriuluĭ de presă din Cluşŭ, o colectă pentru partidulŭ naţionalŭ pe 1890 cuitată, o listă de colectă pentru mormîntulŭ luĭ Iancu, 15—16 esemplare din: „Către poporulŭ românŭ" şi o epistolă dela preotulŭ Iosifŭ Hăţeganŭ. La investigaţiune s'aŭ presentatŭ judele investigătorŭ din Turda Solmosi însoţitŭ de cancelistŭ, subprocurorŭ, protopretorĭ şi câte 4 gendarmi. Aŭ căutatŭ şi prin biserică şi încă cu pălăriile pe capŭ. Poporulŭ este indignatŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 35. fl. 18467.04

Al. Augurŭ trimite din protop. Fărăgăuluĭ: (Continuare.)

18. Din *Sântu* dela:

Petru Gora preot.	fl.	1.—
Truţa Iacob	„	—.20
Cioloca Teodor	„	—.10
Coste Vasilie l. Iosif	„	—.10
Moĭca Iacob	„	—.20
Vultur Iacob	„	—.10
Bunuş Iuon	„	—.10
Baciŭ Iosif	„	—.10
Moldovan Teodor	„	—.10
Coste Vasilie	„	—.10
Bunuş Chimu	„	—.20
Toncean Gorea	„	—.20
Coste Teodor	„	—.10
Vultur Iuon	„	—.10
Coste Iuon l. Iosif	„	—.20
Cioloca Vasilie	„	—.10
Lazurca Iuon	„	—.10
Moldovan Iuon	„	—.10
Crăciun Zaharie	„	—.12
Tonceau Vasilie	„	—.50
Cioloca Tóder	„	—.04
Vultur Dumitru	„	—.10
Crişanŭ Indreiŭ	„	—.05
Cioloca Iuonuţ	„	—.10
Vulturŭ Vasilie	„	—.10
Moldovan Tóder	„	—.10
Vultur Iacob	„	—.10
Bunuş Iuonuţ	„	—.30
Lazurca Danică	„	—.10
Baciŭ Vasilie	„	—.10
Cioloca Iacob	„	—.40
Toncean Gavrilă	„	—.10
Cioloca Mihailă	„	—.10
Cioloca Teodor	„	—.10
Moldovan Constantin	„	—.20
Toncean Teodor	„	—.10
Cioloca Vasilie	„	—.10
Toncean Gavrilă	„	—.20
Lupu Petrea	„	—.10
Baciŭ Dumitru	„	—.20
Coste Iuon l. Iacob	„	—.20
Baciŭ Teodor	„	—.18
Moĭca Ilie	„	—.05
Cioloca Mihailă	„	—.20
Toncean Gavrilă	„	—.20
Crişan Ilie	„	—.10
Coste George	„	—.10
Toncean Iuon	„	—.10
Cioloca Iuon	„	—.10
Toncean Tóder	„	—.10
Coste Zacharie	„	—.20
Toncean Iuonuţ	„	—.20
Baciŭ Irimie	„	—.10
Criste Gligore	„	—.10
Toncean Tóder	„	—.30
Criste Toderica	„	—.50
Moĭca Vasilie	„	—.10
Cioloca Tóder a Susaneĭ	„	—.40
Toncean Vasilie	„	—.20
Moldovan Chirilă	„	—.20
Bunuş Zacharie	„	—.10
Lenard Gergel	„	—.10
Vultur Toderica	„	—.10
Man Iuon	„	—.30
Baciŭ Iuon	„	—.10
Coste Iuon	„	—.10
Moldovan Todor	„	1.—
Moldovan Ionuţ	„	—.20
Moldovan Gligore	„	—.05
Pĕcurar Simeon	„	—.05
Cioloca Iuon Stan	„	—.10
Moldovan Vas. Gruian	„	—.20
Moldovan Gavril	„	—.10
Cioloca Iuon docente	„	1.—
	fl.	13.64
Suma	fl.	18480.68

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunĭĭ învĕţătorilorŭ gr. cat. români din ţinutulŭ Lugoşuluĭ prin acésta se convócă pe ţiua de 6 Septembre st. n. 1894 în Oraviţa română.

Domniĭ învĕţătorĭ pentru cortelŭ şi viptŭ aŭ a se adresa la domnulŭ învĕţătoriŭ Ioanŭ Bogdanŭ în Oraviţa română.

Lugoşŭ în 21 Augustŭ 1894.

Andreiŭ Liviŭ, preşedinte. **Paulŭ Munteanŭ,** notariŭ.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. *Ioanŭ E. Prodanŭ* profesorŭ suplentŭ (de probă) de gimnastică la institutele de învĕţămîntŭ din Blaşŭ a fostŭ numitŭ profesorŭ definitivŭ în acela-şi postŭ. — La gimnasiulŭ gr. cat. din Blaşŭ s'aŭ numitŭ profesorĭ suplenţĭ dniĭ *Dr. Ioanŭ Nicóră,* fostŭ profesorŭ practicantŭ la acestŭ gimnasiŭ, şi *Ioanŭ Fodorŭ,* teologŭ şi filosofŭ absolutŭ. — *Georghina Bucşa,* preparandistă absolută, s'a numitŭ în modŭ interimalŭ de învĕţătóre la şcóla română gr. cat. de fetiţe şi de superióră în „Internatulŭ Vanceanŭ de fetiţe" din Blaşŭ.

Unŭ concursŭ. Primimŭ însciinţarea, că pentru postulŭ de medicŭ cercualŭ cu reşedinţa în Năsĕudŭ protopretorele de acolo a escrisŭ concursŭ până la 31 Augustŭ st. n. 1894. Cerculŭ constă din comuna mare Năsĕudŭ şi 22 comune micĭ laolaltă cu 24.000 suflete. Emolumentele împreunate cu acestŭ oficiŭ suntŭ 600 fl. salariŭ şi taxele: pentru unŭ receptŭ în locuinţa mediculuĭ 40 cr., visitarea unuĭ morbosŭ 50, ér nóptea acestea taxe se socotescŭ îndoitŭ. Atragemŭ atenţiunea medicilorŭ nostri asupra acestuĭ cercŭ curatŭ românescŭ.

Ministrulŭ de culte alŭ Românieĭ dlŭ Take Ionescu voindŭ a visita în ţilele acestea munţiĭ de médă-ţi aĭ Ardéluluĭ a cerutŭ telegrafice dela reuniunea săséscă „Karpathen-Verein", să-ĭ pună la dispositie însoţitorĭ, ceea ce a şi promisŭ, că va face numita reuniune.

Contra Budapestеĭ ca reşedinţă s'a începutŭ o agitaţie în Croaţia. Deputatulŭ croatŭ Rujicĭ are de cugetŭ a face o interpelare în delegaţiunĭ cu privire la cestiunea acésta aducêndŭ înainte, că în vîrtutea „sancţiuniĭ pragmatice" numaĭ acea casă domnitóre are dreptŭ asupra Croaţieĭ, care reşede în Austria. Foile magiare declară de nebunĭ atâtŭ pe Croaţiĭ, carĭ agită acéstă cestiune, câtŭ şi pe învĕţaţiĭ germanĭ, carĭ se ocupă de ea din punctŭ de vedere sciinţificŭ.

Cavalerismŭ. Foile din Budapesta scriŭ, că o fóe din Vaţŭ atacă în modŭ murdarŭ pe damele române, carĭ cercetézĕ pe osîndiţiĭ nostri. Una dintre foile din capitală scrie scârbită: „Femeile şi fetele condamnaţilorŭ suntŭ apĕrate prin cavalerismulŭ datoritŭ faţă cu femeĭ, în care magiariĭ aŭ fostŭ totdeuna ceĭ dintâiŭ." Ne aducemŭ aminte, cum aŭ dovedit'o eĭ acésta faţă cu damele din aristocraţia lorŭ proprie cu ocasiunea votăriĭ asupra căsătorieĭ civile.

Casurĭ de mórte. *Demetriŭ Merce de Şomcuta-Mare,* parochŭ gr. cat. în Benifalăŭ, în anulŭ alŭ 68-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 43-lea alŭ preoţieĭ a reposatŭ în 13 Augustŭ. — Părintele *Franciscŭ Habeni,* celŭ dintâiŭ rectorŭ alŭ seminariuluĭ catolicŭ din Iaşi, a reposatŭ în 20 a c. Elŭ după inimosulŭ episcopŭ Camilli a fostŭ înfiinţătoriulŭ acestuĭ seminariŭ. Succesorŭ îlŭ este părintele *Felix Viercinski.* — *Vasilĭŭ Şerbanŭ* preotŭ gr. cat. în Baczkó-Mădăraşŭ tractulŭ protopopescŭ alŭ Murĕşuluĭ a reposatŭ în 13 Iuliŭ în anulŭ alŭ 74-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 42-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Coutinuare)

Identitatea atribuțiunilorŭ sinodului generalŭ calvinescŭ cu ale săboruluĭ mare. Aseműnarea între săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ și între synodus generalis alŭ calvinilorŭ din Ardélŭ pe timpulŭ domnieĭ calvine devine și maĭ evidentă, dacă vomŭ considera atribuțiunile de dreptŭ, ce le avea pe timpurile acelea synodus generalis alŭ calvinilorŭ, carĭ întru tóte suntŭ identice cu ale săboruluĭ mare din biserica românéscă.

Astfelŭ în competința sinoduluĭ generalŭ alŭ Calvinilorŭ cădea:

1. Alegerea episcopuluĭ saŭ superintendenteluĭ calvinescŭ, ca și alegerea Mitropolituluĭ românescŭ în săborulŭ mare. Se vede acésta din canonulŭ 90 alŭ colecțiuniĭ luĭ Gelei Katona, a cărui începutŭ sună astfelŭ:

„*Omnes in universum senioratus seu dioeceses* (astfelŭ se numiaŭ și se numescŭ și astădĭ la Calvinĭ protopopiatele), *intra ambitum totius regni Transsilvaniae, et partium eidem annexarum, seorsim* [1]) *in unum fluentes uni episcopo seu superattendenti decedenti, vel in alium tractum transmigranti, communibus votis ac suffragiis, alterum quempiam e medio fratrum suorum electum substituere pio ritu debebunt.*“ [2])

Éră în opulŭ amintitŭ deja alŭ luĭ Salamon Ioseph despre alegerea episcopului saŭ superintendenteluĭ se cetescŭ următórele:

„*Electio superintendentis juxta tenorem legum praecitatarum, usumque sub principibus nationalibus continuum, nulla praecedente candidatione liberis verbi Dei ministrorum, in synodis generalibus praesentium suffragiis constanter fiebat.*“ [3])

2. Ca și săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ și synodus generalis alŭ Calvinilorŭ din Ardélŭ avea dreptulŭ de a judeca și a depune pe episcopulŭ saŭ superintendentele calvinescŭ. Se vede și acésta din conclusiunea a 23-a a sinoduluĭ națională dela 1646, carea vorbindŭ despre casulŭ, cândŭ unŭ superintendente ar cădé în suspițiunea eterodoxieĭ, și prin mijlóce maĭ blânde nu póte fi adusŭ la ordine, ca mijlocŭlŭ din urmă dispune următórele:

„*Vel synodus nationalis* [4]) *indicatur, vel consistorium generale ex delectis unitorum fratrum, qua hungariensium, qua transilvaniensium, convocetur, ac in eo causa illius maturo judicio recognoscatur, et si omnino reus, et quidem incorrigibilis, deprehendatur, solemniter degradetur.*“ [5])

Maĭ lămuritŭ se vede acésta din canonulŭ 91 alŭ colecțiuniĭ luĭ Gelei Katona, în care la capetŭ se dispunŭ următórele:

„*Si quid ergo intolerabile ex insolentia vel animi elatione patraverit, Collegium Seniorum* (sinodulŭ din protopopĭ) *habebit potestatem, communi consilio, privatim imprimis eum honorifice admonendi, ac postea, si eo nihil profecerint, publicas quoque adversus ipsum in generali congregatione* (sinodulŭ generalŭ cf. Salamon Ioseph op. cit. pag. 47) *instituendi, eumque in ordinem redigendi, vel etiam deponendi.*“ [6])

3. Ca și săborulŭ mare avea și *synodus generalis* dreptulŭ supremŭ de legislațiune cu privire la biserica calvinéscă din Ardélŭ. Canónele luĭ Gelei Katona de pildă fură primite de sinodulŭ generalŭ dela Murĕșŭ-Oșorheiŭ ținutŭ la 12 Iuniŭ 1649. [7])

4. Ceea ce eraŭ titoriĭ și juraților scaunuluĭ în biserica românéscă din Ardealŭ, aceea eraŭ așa numiții curatores și assessores în biserica calvină din Ardélŭ. Pe cum pe aceia îĭ alegea săborulŭ mare, așa pe aceștia îĭ alegea synodus generalis. [1])

5. *Synodus generalis* alŭ Calviniloră din Ardélŭ funcționa ca forŭ de judecată în causele procesuale. Se vede acésta din procesulŭ canonicŭ alŭ Calvinilorŭ din Ardélŭ de pe timpurile acele, care prescrie, că forulŭ de a dóua instanță pentru causele bisericescĭ este synodus generalis. Astfelŭ Petru Bod în „Praxis judiciaria“ se esprimă în chipulŭ următoriŭ:

„*Sedes* (judiciaria) *superior est provincialis seu generalis synodus.*“ [2])

Éră Salomon Ioseph vorbindŭ despre obĭectele sinoduluĭ generalŭ scrie astfelŭ:

„*Sub praesidio superintendentis* (în sinodulŭ generalŭ) . . . . *causae appellatae, disciplinares vel sic dictae fiscales item matrimoniales . . . . . revidentur.*“ [3])

6. Ca și săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, și synodus generalis alŭ Calvinilorŭ din Ardélŭ avea dreptulŭ de a întări și a jura pe protopopiĭ aleși în sinódele protopopescĭ. Despre lucrulŭ acesta astfelŭ scrie Salomon Ioseph:

„*Eligi deberent Seniores liberis confratrum suorum suffragiis in singulis dioecesibus* (Calvinii numiaŭ tractele protopopescĭ diecese), *deinde in synodo generali confirmari, et solemniter jure jurandi sacramento ad officia sua fideliter obeunda obstringi.*“ [4])

7. Synodus generalis alŭ Calvinilorŭ ca și săborulŭ mare alŭ Românilorŭ avea să ĭea sama superintendenteluĭ, cum a administratŭ bunulŭ bisericescŭ și scolasticŭ, ce-lŭ manipula elŭ. Cu privire la lucrulŭ acesta canonulŭ 91 alŭ luĭ Gelei prescrie următórele:

„*Episcopi officia in genere sunt: ut ecclesiarum et scholarum suo episcopatui subjacentium, bonorumque ac redituum ad eas pertinentium sollicitam curam habeat; illas juxta praescriptum Verbi Dei ac contenta canonum ecclesiasticorum regat, summoque studio promoveat ac aedificet; haec vero, bona nempe earumdem fideliter dispenset, dispensationesque suas subinde, coram certis ad id a generali synodo delectis personis ecclesiasticis . . . . rationes reddat.*“ [5])

8. *Synodus generalis* trebuia să fie de față la celŭ maĭ însemnatŭ actŭ liturgicŭ, ce-lŭ sevârșia episcopulŭ saŭ superintendentele, și acesta era ordinarea ministrilorŭ saŭ preoților, și numaĭ în casurĭ estraordinare era episcopuluĭ ĭertatŭ, să ordineze nefiindŭ synodus generalis de față. Se descrie lucrulŭ acesta pe lungŭ în canonulŭ 93 alŭ colecțiuniĭ luĭ Gelei Katona și în Salamon Ioseph opulŭ citatŭ pag. 75.

9. Ca și săborulŭ mare și synodus generalis alŭ Calvinilorŭ avea dreptulŭ supremŭ de a pedepsi, câtŭ pedepsele cele maĭ marĭ nu era ĭertatŭ numaĭ sinodului generalŭ să le dicteze. Astfelŭ așa numita excommunicatio major nu era ĭertatŭ niměnuĭ să o dicteze decâtŭ singurŭ sinoduluĭ generalŭ. [6])

Din aceste se vede, că synodus generalis alŭ Calvinilorŭ din secululŭ alŭ 16 și 17-lea ca și săborulŭ mare alŭ Românilorŭ era jurisdicțiunea supremă în biserica calvinéscă, în mâna căreia era concentrată puterea cea maĭ înaltă legislativă, de regimŭ, judiciară și economică. Dacă dară pe temeiulŭ acestora amŭ voĭ să definimŭ forma regimului bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ din vécurile amintite, atuncĭ cu canoniștiĭ calvinĭ trebue să ĭicemŭ, că aceea e forma sinodală în înțelesulŭ, că tótă potestatea publică bisericéscă era în mâna sinodului cleruluĭ din țară. [2]) Și mirare, bărbațĭ românĭ, carĭ s'aŭ ocupatŭ cu studiulŭ istorieĭ instituțiuniloru nóstre bisericescĭ, tótŭ acésta susținŭ și despre biserica românéscă din Ardélŭ de pe timpurile acelea. Astfelŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ susține, că forma de regimŭ a bisericeĭ nóstre în timpurile vechĭ a fostŭ formă sinodală. [7])

* * *

Ce se ține de timpulŭ și locŭlŭ, cândŭ și unde se ținea în secululŭ alŭ 16 și 17-lea synodus generalis alŭ Calvinilorŭ, aflămŭ aceea-și identitate cu săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ, ca și în celealalte cestiunĭ. Astfelŭ ca și săborulŭ mare se

---

[1]) Cuvintulŭ „*seorsim*“ se referesce la împrejurarea, că sub principele Ardéluluĭ eraŭ 2 superintendențiĭ calvinescĭ, una preste Ardélŭ și alta preste Ungaria, ce era pe atuncĭ supusă principeluĭ Ardéluluĭ. Celŭ supușĭ superintendențieĭ din Ardélŭ se adunaŭ separatŭ de celĭ din Ungaria la alegerea superintendenteluĭ.

[2]) Gelei Katona o. c. pag. 59 și u.

[3]) Salamon Ioseph o. c. pag. 58.

[4]) Sinodulŭ națională era unŭ sinodŭ generalŭ amplificatŭ cu preoțiĭ calvinescĭ din Ungaria.

[5]) Acta Synodi nationalis Szatmár Nemethinum 1646 convocatae, pag. 98. Conclusiunile sinodale din actele aceste nu cuprindŭ proprie decâtŭ disciplina de maĭ înainte a Calviniloră, pe carea o aŭ codificatŭ în sinodulŭ acesta spre a se apĕra în contra sectariloră, carĭ voiaŭ a introduce sistema preabiterială din Anglia și în biserica calvină din Ardélŭ.

Cf. și Dr. Kolozsvári Sándor »Az erdélyi ev. ref. egyházkerület Egyházjoga« Kolozsvár 1877 pag. 381.

[6]) Gelei Katona o. c. pag. 62.

[7]) Veḑĭ prefața canónelorŭ în ediținea de Murĕșŭ-Oșorheiŭ 1842.

[1]) Dr. Kolozsvári Sándor op. cit. pag. 345.

[2]) Petru Bod »Judiciaria Fori ecclesiastici praxis«. Sibiŭ 1757. pag. 0—5.

[3]) Salamon Ioseph op. cit. pag. 75.

[4]) Salamon Ioseph op. cit. pag. 77 și Gelei Katona can. 86. Dice: »eligi deberent«, fiindŭ că pe timpulŭ sĕŭ încetase în biserica calvină datina acésta.

[5]) Gelei Katona op. cit. pag. 61. Cf. Salamon Ioseph op. cit. pag. 127.

[6]) Acte sinodalĭ tom. I. prefațiunĭ pag. VI.

[7]) Opulŭ citatŭ pag. 74.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ţinea şi synodus generalis alŭ Calvinilorŭ celŭ puţinŭ odată în fiesce care anŭ, şi în locurĭ diverse.

Canonulŭ 93 din colecţiunea luĭ Gelei astfelŭ dispune cu privire la timpulŭ ţineriĭ sinoduluĭ generalŭ:

Alterum speciale Episcopi officium est, ut synodum universalem, seu provincialem semel ad minus pro more jam solito quotannis .... convocet.

Ĕră Salamon Ioseph [1]) descrie lucrulŭ acesta astfelŭ:

„Tempus synodi generalis quotannis semel ad minus celebrandae ad II-a post Trinitatis dominicam Canone citato (înţelege canonulŭ de mai susŭ din colecţiunea luĭ Gelei Katona) *definitum.“*

Înse-şi cuvintele ad minus = celŭ puţinŭ arată, că cerêndŭ lipsa se putea aduna synodus generalis şi de douĕ orĭ în unŭ anŭ, ca şi săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ. [2])

Cu privire la locŭ, canonulŭ de mai susŭ din colecţiunea luĭ Gelei dispune, ca sinodulŭ să fie conchematŭ *„in locum commodum“*, de unde se vede, că nu se conchema în unulŭ şi acela-şi locŭ, cum nu se conchema nicĭ săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ, şi superintendentele numaĭ la aceea trebuia să fie cu luare aminte, ca să-lŭ concheme în unŭ locŭ uşorŭ accesibilŭ pentru toţĭ, şi unde să pótă fi încuartiraţĭ uşorŭ toţĭ membriĭ sinoduluĭ, căcĭ numaĭ unŭ atare locŭ póte fi numitŭ comodŭ.

Maĭ chiarŭ vorbesce despre lucrulŭ acesta Salamon Ioseph, cândŭ cu privire la loculŭ ţineriĭ sinoduluĭ dice:

Quoad locum vero (synodus) *per dioeceses ambulatoria esse consuevit,“* va să dică în unŭ anŭ se conchema în unŭ tractŭ protopopescŭ, în altulŭ în altŭ tractŭ, şi aşa pe rîndŭ.

Ce atinge dreptulŭ convocăriĭ sinoduluĭ generalŭ, acela era alŭ superintendenteluĭ ca şi în biserica românéscă alŭ Mitropolitului, pe cum se vede din începutulŭ canonuluĭ 93 alŭ colecţiuniĭ luĭ Gelei citatŭ maĭ susŭ.

Ca şi în biserica românéscă persónele cele maĭ însemnate în sinodulŭ generalŭ după superintendentele eraŭ notariulŭ sinoduluĭ şi assessoriĭ bisericeĭ calvinescĭ întregĭ din Ardélŭ, precum vomŭ vedé în altŭ locŭ maĭ târdiŭ. (Va urmá.)

* * *

[1]) Cf. Benkŏ Transsylvania tom. II. pag. 130.

[2]) Opulŭ citatŭ pag. 74.

Bibliografie.

„Vatra“ nrulŭ 15 a apărutŭ cu următoriulŭ sumarŭ: *Cu trenulŭ de plăcere* (Tipurĭ bucurescene) de Şt. Basarabeanŭ. *La ocnă* (Poesie) de T. Duţescu. *Boeriŭ Mlădiţă* de M. Demetrescu. *Găina négră* de D. Stăncescu. *Mara* de Ioanŭ Slavicĭ. *Optŭ versurĭ* de Ludovicŭ Dauşŭ. *Fata leneşă* (Poveste) de N. D. Popescu. *Luptele cu taurĭ în Spania* de X. *Di aniversară*. După Dykens de E. Florescu. *Plângerea sentimentuluĭ* de Al. G. Olteanŭ. *Felŭ de felŭ* de ***. Ilustraţiile: Şcóla veterinară din Bucurescĭ. Tómna. Negru şi albŭ. Numaĭ celŭ ce nu cunósce dorulŭ. Prinţulŭ moştenitorŭ alŭ Rusieĭ şi Princesa Allice de Hessa, logodnica sa. Luptele cu taurĭ în Spania. Angelus Domini.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Unirĭi“*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 3283—1894. (24) 2—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 8 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţai* şi anume: *2 de câte 315 fl.*, unulŭ usuatŭ de Vasile Ramonţai, care şi-a terminatŭ studiile juridice, altulŭ usuatŭ de Victorŭ Colceriŭ, care şi-a terminatŭ cursulŭ de medicină; *maĭ departe la unŭ stipendiŭ de 84 fl.* usuatŭ de Ioanŭ Cifrea juristŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ; *la 5 stipendiĭ de câte 63 fl.* usuate de Eugeniŭ Porea medicinistŭ, care a abdisŭ de stipendiŭ, Ioanŭ Olteanŭ, care a depusŭ esamenulŭ de maturitate, Emiliŭ Faustŭ, care asemenea a depusŭ esamenŭ de maturitate, Nicolaŭ Vlaĭcu studentŭ gimnasialŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, Victorŭ Receanŭ, studentŭ în şcóla reală, care a reposatŭ.

La aceste stipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, carĭ suntŭ născuţĭ în Transilvania şi suntŭ de naţionalitate românĭ;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ *calculŭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentuluĭ, caeteris paribus, celĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţĭ se poftesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică, ér nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernentŭ şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţiĭ să numéscă espresŭ institutulŭ, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ viitoriŭ 1894/5.

Cererile concursuale, carĭ nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orĭ nu se vorŭ aşterne la Consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în consideraţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 70 fl.* din fundaţiunea fericitului *Ioanŭ Gavrilă Vajda* de Soósmezŏ şi a soţieĭ sale *Elisabeta* născută Fuleovici, folositŭ de gimnasistulŭ Victorŭ Nestorŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre esclusive 1894 st. n.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ *trebue să scie perfectŭ românesce* şi aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiuniloru desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 120 fl.* din fundaţiunea *Kleiniană* folositŭ de Valeriŭ Montani, care a absolvatŭ gimnasiulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la *6 stipendiĭ* din fundaţiunea *fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuţuţŭ* şi anume: *unŭ stipendiŭ de 400* fl. folositŭ de Valeriŭ Suciŭ teologŭ absolutŭ şi candidatŭ de profesorŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ; *unŭ stipendiŭ de 300* fl. folositŭ de Ioanŭ Fodorŭ profesorŭ censuratŭ; *douĕ stipendiĭ de câte 200* fl. folosite de Simeonŭ Tamaşŭ şi Aureliŭ Olteanŭ, carĭ aŭ terminatŭ studiile juridice; *douĕ stipendiĭ de câte 100 fl.* folosite de Augustŭ Leményi şi Alesandru Ciura, carĭ aŭ absolvatŭ gimnasiulŭ, şi *unŭ stipendiŭ de 60 fl.* folositŭ de gimnasistulŭ, absolutŭ Victorŭ Popŭ.

Ceĭ ce doriscŭ a obţiné vre-unulŭ din stipendiile de mai susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) că suntŭ românĭ gr. cat. miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ *calculŭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţiĭ să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în oryinalŭ,* atestată de consângenitate, dacă suntŭ consângenĭ cu fundatorulŭ, carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, şi să numéscă espresŭ *institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1894/5.

Cererile astfelŭ adjustâte să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

V. Escriere de concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Danielŭ (Dănuţă) de Fersigŭ,* cu terminulŭ de 1 Octobre st. n. esclusive a. c. şi pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ;

2. Dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă ceĭ înrudiţĭ cu fericitulŭ fundatorŭ, dar şi dintre aceştia se vorŭ considera în prima linie aceĭ şcolarĭ, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, orĭ după tatălŭ acestuia Vasilica Dănuţŭ din Fersigŭ, orĭ după mama luĭ Maria Buteanŭ din Şomcuta mare;

3. Concurenţiĭ trebue să dovedéscă, că aŭ plinitŭ celŭ puţinŭ anulŭ alŭ 10-lea de etate şi că în anulŭ scolasticŭ espiratŭ 1893/4, aŭ obţinutŭ din studiĭ celŭ puţinŭ calculŭ generalŭ „bunŭ“, ér din purtarea morală nota de celŭ puţinŭ „legală“.

Cererile concursuale provĕdute cu carte de botezŭ, testimoniŭ scolasticŭ, atestatŭ me-

dicalŭ, atestatŭ despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicanteluĭ, întăritŭ de auctoritatea politică concernentă, şi eventualŭ şi cu atestatŭ despre legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, aŭ să se subştérnă la subscrisulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ indicatŭ.

Cererile sosite maĭ târdiŭ nu se vorŭ lua în consideraţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 80 fl. din *fundaţiunea fericitului Lazar Baldi*, folositŭ de gimnasistulŭ Andreiŭ Nagy, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ puté concurge numaĭ gimnasişti românĭ din comitatulŭ Cluşuluĭ, şi numaĭ consângeniĭ cu piulŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ*, din carĭ dóuĕ de câte 60 fl. usuate de gimnasiştiĭ Teofilŭ Popŭ şi Victorŭ Bujorŭ şi dóuĕ de câte 40 fl. usuate de gimnasiştiĭ Vasiliŭ Hossu şi Eugeniŭ Ghelnerŭ.

Doritoriĭ de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VIII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la dóuĕ stipendiĭ de câte 22 fl. 50 cr. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Ioanŭ Chirilă*, folosite de şcolariĭ Samoilă Spineanŭ şi Ioanŭ Bărbatŭ.

Doritoriĭ de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IX. Escriere de concursŭ.

Din fundaţiunea demnuluĭ de pie memorie *Ştefanŭ Ferdinand Hirsch* a devenitŭ vacantŭ stipendiulŭ de 300 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Emiliŭ Popŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ. *La acestŭ stipendiŭ se escrie prin acésta concursŭ până în 10 Septembre 1894.*

La stipendiulŭ acesta potŭ concurge numaĭ acelĭ tineri românĭ greco-catolicĭ, carĭ suntŭ născuţĭ în vre-una din comunele următóre: Turda, Copandŭ. Turŭ, Reghiŭ, Comiţigŭ, Banabiciŭ, Aitonŭ, St.-Mărtinulŭ-deşertŭ, Ceanulŭ-deşertŭ, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Sândŭ, Petridulŭ-de-susŭ, Petridulŭ-de-mijlocŭ, Petridulŭ-de-josŭ, Berchişŭ, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-St-Craiŭ, Surducŭ, Bicalatŭ, Iara inferióră, Agrişŭ (Ruha-Egeres), Muntele Băişórei, Ocolişulŭ micŭ, Ocolişulŭ mare, Runcŭ, Cacova, Săcelŭ, Lita mag., Lita română, Filea de josŭ, Filea de susŭ, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuşŭ, Haşmaşŭ, Maghiaruşŭ (Magyarószág), Şutŭ, Silvaşulŭ magiarŭ, Indoiŭ, Ceanulŭ mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F.-Havassa), ca unele, carĭ odinióră aŭ formatŭ pretura ces. reg. a Turdeĭ sub preşedenţa fericitului fundatorŭ Ştefanŭ Ferdinand Hirsch.

Stipendiulŭ ĭlŭ vorŭ puté dobândi numaĭ atarĭ tineri din şcólele mediĭ, cari vorŭ produce testimoniŭ cu calculŭ din studiĭ: *eminente* saŭ celŭ puţinŭ *bunŭ*, éră din purtarea morală: *bună* saŭ celŭ puţinŭ *legală*. Atarĭ tineri vorŭ puté folosi stipendiulŭ dobânditŭ în gimnasiŭ, şcóla reală, şcóla agronomică, şi eventualŭ şi la universitate, dacă atâtŭ în studiĭ, câtŭ şi în purtarea morală vorŭ ţiné calculiĭ indicaţi maĭ susŭ.

Concursele să se instrueze cu următórele documente: testimoniŭ scolasticŭ de pe anulŭ 1893/4, carte de botezŭ, atestatŭ medicalŭ şi de paupertate şi să se *aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ* la Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. în Blaşŭ prin parochulŭ concernente. Concursele întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ considera.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

X. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 120 fl. din *fundaţiunea fericitului prepositŭ capitularŭ Constantinŭ Papfalvi*, folositŭ de Aureliŭ Popŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ şi între aceştia praeferenter ceĭ născuţĭ Popfalăŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, aŭ să se aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ maĭ susŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

XI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octocre a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericitului *Parteniŭ Moldovanŭ* profesorŭ normalŭ, folositŭ de Vas. Moldovanŭ gimnasistŭ absolutŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, aŭ să se aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ la subsemnatulŭ Consistoriŭ.

Blaşŭ, în 11 Aagustŭ 1894.

Coosistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

aurítorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 28—52

412 vh. szám. (25) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 616/894 számu végzése által balázsfalvi grg. kath. Bazilita tanalap javára Türi Fratzilla Arszénie ellen 200 frt — kr. tőke és járulékai erejéig eirendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával bióilag lefoglalt és 550 frt — krra becsült: 40 szekér széna, 4 drb kancza és 1 kis ünő bornyus tehénből álló ingóságok 180 frt — kr. hátralék tőke ennek 1892. év januárius hó 15 napjáig járó 9 frt hátralék kamatai 25 frt 13 kr. megállapitott eddigi 3 frt 60 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balásfalvi kir. járásbiróság 1348/p. 894 sz. kiküldést rendelő végzése folytán Türben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1894-ik év Szeptember hó 7-ik napjának délután 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1894-ik évi Augustus hó 20 napján.

Thát György,

kir. birósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 1 Septembre 1894. Numĕrulŭ 37.

Adunarea Asociaţiunii.

Aŭ trecutŭ şi serbătorile dela Sebeşŭ.

Ca pe airia, aşa şi la Sebeşŭ poporulŭ şi inteligînţa aŭ întimpinatŭ pe óspeţi cu ospitalitate adevĕrată, cu frăţietate românéscă. Ba, dacă póte fi vorbă de vre-o aseménare, apoi trebue să ḑicemŭ, că Sebeşenii aŭ pregătitŭ óspeţilorŭ sĕi o primire atâtŭ de grandiósă, cum în puţine părţi s'a mai vĕḑutŭ. Şi ceea ce este mai îmbucurătoriŭ, la Sebeşŭ amŭ vĕḑutŭ participându la tóte serbările şi masele poporuluĭ, dovadă, că poporulŭ nostru a ajunsŭ la consciinţa deplină a solidarităţii sale cu inteligînţa sa.

Pe câtŭ este însă de îmbucurătoriŭ acestŭ faptŭ, pe atâta este de durerósă împrejurarea, că interesulŭ faţă de Asociaţiune scade tocmai în inteligînţă, care în primulŭ rîndŭ ar avé datorinţa de a desvolta tótă nisuinţa posibilă pentru înflorirea Asociaţiunii.

În împrejurările grele politice, în carĭ ne aflămŭ, este singurŭ terenulŭ culturalŭ, pe care mai putemŭ rĕsufla ceva. În specialŭ Asociaţiunea este acelŭ terenŭ, pe care amŭ putĕ să conlucrămŭ tóţi Românii, fără deosebire confesională. Adunările Asociaţiunii ar trebui să fie nisce evenimente marĭ culturale; ar trebui să fie nisce manifestaţiuni grandióse ale vieţii nóstre naţionale, în faţa cărora să rĕmână uimiţi toţi aceia, carĭ visézŭ a ne putĕ despoia cândva de sentimentulŭ nostru naţionalŭ şi de consciinţa nóstră naţională.

Durere însă, că nu este aşa.

În Germânia s'a înfiinţatŭ de vre-o *3 anĭ* o asociaţiune a lucrătorilorŭ creştinĭ-catolicĭ. Şi asociaţiuneă acésta numĕră deja la *unŭ milionŭ* de membri ordinarĭ. Asociaţiunea Transilvană, înfiinţată de *33 anĭ*, numĕră *397* membri ordinarĭ.

Este atâtŭ de întristătóre statistica acésta, încâtŭ numaĭ roşindŭ amŭ pus'o pe hârtie. Dar a fostŭ lipsă, ca s'o punemŭ, pentru că rĕulŭ trebue descoperitŭ, dacă voimŭ a-i afla lécŭ şi vindecare.

Sebeşeniĭ aŭ pregătitŭ óspeţilorŭ sĕi o primire, care trebuia să încânte pe orĭ cine. Şi la adecă amŭ vĕḑutŭ, că óspeţi din distanţe maĭ marĭ nu s'aŭ prea arĕtatŭ. Dintre 31 delegaţi insinuaţi aĭ despărţemintelorŭ s'aŭ presentatŭ numaĭ *9*, şi după lege ar fi trebuitŭ să fie insinuaţi 66 şi totŭ atâţia ar fi trebuitŭ să se înfăţişeze la adunare. În schimbŭ s'aŭ înfăţişatŭ *9* delegaţi.

Întru adevĕrŭ ar fi desnădĕjduitorŭ a constata astfelŭ de lucruri, dacă nu amŭ afla şi ceva esplicare escusătóre. Luptele grele politice, evenimentele durerósе din ultimele lunĭ şi sĕptĕmânĭ, durerea sufletéscă, ce îlŭ torturézŭ pe fiesce care românŭ, suntŭ totŭ atâtea motive, carĭ escusă şi esplică neparticiparea inteligînţeĭ nóstre la serbările din Sebeşŭ. La noĭ se adeverésce alevea ḑicala latină: Inter arma silent musae. Cultura este fiica libertăţii. Progresulŭ în cultură fără libertate este tocmaĭ aşa de imposibilŭ, pe câtŭ este de imposibilă desvoltarea uneĭ plante fără de razele sóreluĭ.

Şi libertate nu avemŭ.

Nu avemŭ adecă acea libertate, care se cere la o desvoltare culturală. Pentru că bine că ni-se ĭértă, ca să ne adunămŭ la şedinţele generale ale Asociaţiuniĭ. Dar concesiunea aceea este însoţită de atâtea mĕsurĭ restrictive-poliţenescĭ, încâtŭ simţi libertatea, — însă libertatea incriminatuluĭ de pe banca acusaţilorŭ.

Este dar adevĕratŭ, că o esplicare a neparticipăriĭ inteligenţilorŭ nostri la adunările Asociaţiuniĭ putemŭ afla.

Cu tóte aceste înse póte fi ĭertatŭ, ca să continuămŭ cu indiferentismulŭ?

Să băgămŭ bine de samă! Comitetulŭ nostru naţionalŭ e disolvatŭ. Conferinţe naţionale cu greŭ vomŭ maĭ putĕ ţiné. Suntemŭ adecă despărţiţi uniĭ de alţiĭ; n'avemŭ, unde să maĭ schimbămŭ vre-o vorbă; n'avemŭ, unde să ne maĭ sfătuimŭ, ce ar trebui să facemŭ, ca să înaintămŭ binele poporuluĭ nostru, binele patrieĭ mame.

Aŭ maĭ rĕmasŭ adunările Asociaţiuniĭ. Şi noĭ nu luămŭ parte.

Este acesta unŭ lucru înţeleptŭ? Este acesta unŭ lucru practicŭ, unŭ lucru românescŭ?

Să grijéscă bine totŭ românulŭ! Înfiinţarea Asociaţiuniĭ a fostŭ împreunată cu enorme dificultăţi. Numaĭ aceia,

---

Feuilleton.

Instrucţiuni pentru predicatorĭ.

Sacra congregaţiune a episcopilorŭ şi regularilorŭ din încredinţarea Sfinţieĭ Sale Pontificele Leo XIII a adresatŭ cătră episcopiĭ Italieĭ şi cătră superioriĭ ordurilorŭ şi congregaţiunilorŭ religióse următoriulŭ circularŭ:

Sfinţia Sa Pontificele nostru Leo XIII, căruia atâtŭ de multŭ îĭ zace la inimă oficiulŭ apostolicŭ alŭ predicării, ce cu deosĕbire în timpulŭ de astăḑi e atâtŭ de necesariŭ pentru instruirea corĕspunḑĕtóre a poporuluĭ creştinŭ, cu multă durere sufletéscă a luatŭ spre cunoscinţă, că de unŭ timpŭ încóce în predicarea cuvîntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ încuibatŭ abusurĭ, ce adese orĭ espunŭ predicarea dispreţuluĭ, saŭ celŭ puţinŭ o facŭ, să rĕmână zădarnică, neroditóre. Pentru aceea Sfinţia Sa, păşindŭ pe urmele antecesorilorŭ sĕĭ, (între alţiĭ Clemente X, Inocenţiŭ XI, Inocenţiŭ XII, Benedictŭ XIII, parte prin acte papali, parte prin congregaţiunea sacră a conciliilorŭ saŭ a episcopilorŭ şi regularilorŭ, după lipsele timpuluĭ aŭ prescrisŭ îndrumărĭ înţĕlepte cu privire la predicare,) a încredinţatŭ acesteĭ congregaţiunĭ sacre a episcopilorŭ şi a regularilorŭ, să se adreseze cătră episcopiĭ italienĭ şi cătră superioriĭ ordurilorŭ, să le atragă luarea aminte şi să-ĭ îndemne, ca să nisuéscă din rĕsputerĭ a pune capĕtŭ abusurilorŭ înculbate. Amĕsuratŭ înaltelorŭ mandate ale Sfinţieĭ Sale acéstă sacră congregaţiune pune Reverendissimilorŭ Ordinarĭ şi Superioriloră ordurilorŭ precum şi institutelorŭ bisericescĭ pie înaintea ochilorŭ următórele regule şi le légă de inimă observarea lorŭ consciinţiósă.

1. Ce privesce persóna predicatoruluĭ, să-şi aducă aminte, că unŭ oficiŭ aşa sfintŭ nu-ĭ ĭertatŭ să fie încredinţatŭ decâtŭ unuĭ preotŭ adevĕratŭ piŭ şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, fără de care predicatorulŭ rĕmâne „aramă sunătóre şi chimvalŭ rĕsunătoriŭ“ (I. Cor. 13, 1), şi fără de care e cu neputinţă, ca înaintea ochilorŭ să aîbă numaĭ mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi mântuirea sufletelorŭ, carĭ singure trebue să fie motivulŭ şi scopulŭ predicării evangelice. Şi pietatea acésta creştinéscă, atâtŭ de neapĕratŭ de lipsă predicatoriloră. să apară şi în purtarea din afară, ce departe de a fi lumĕţă, să fie întru tóte conformă învĕţăturiloră de pe amvonŭ, încâtŭ predicatoriĭ cu adevĕratŭ să se presente ca „servitoriĭ aĭ luĭ Christosŭ şi ministri aĭ taĭnelorŭ luĭ Dumneḑeŭ“ (I Cor. 4, 1), altfelŭ, precum ḑice s. Toma, „dacă învĕţătura e bună, ĕr predicatorulŭ rĕŭ, predicatorulŭ e spre scăderea cuvîntuluĭ dumneḑeescŭ“ (Comment. in Matt. 5). Pe lângă pietate şi virtute predicătoruluĭ trebue să maĭ fie înzestratŭ şi cu sciinţă, fiindcă esperinţa arată maĭ pe susŭ de orĭ ce îndoélă şi şi altfelŭ e atâtŭ de uşorŭ de înţelesŭ, că înzădarŭ veĭ aştepta o predică adevĕratŭ potrivită şi bine ordinată şi roditóre dela ceĭ ce n'aŭ cunoscinţe teologice fundate, ci încreḑuţi în îndemânarea lorŭ la vorbă aŭ temeritatea, să urce amvonulŭ pregătiţi numaĭ pe jumĕtate saŭ chiarŭ de locŭ. Astfelŭ de ómenĭ vorbescŭ o mulţime de verḑi şi uscate şi pe neobservate espunŭ cuvîntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ dispreţuluĭ şi batjocureĭ, şi pentru aceea prea bine li-se potŭ aplica cuvintele sfinteĭ Scripturĭ: „Fiindcă aĭ despreţuitŭ sciinţa, te voiŭ despreţui şi eŭ, ca să nu-mĭ fiĭ preotŭ.“ (Os. 4, 6).

2. Numaĭ după ce preotulŭ îşĭ va fi câştigatŭ însuşirile amintite, îĭ vorŭ încredinţa Reverendissimiĭ Episcopĭ şi Superiorĭ aĭ ordurilorŭ religióse înaltulŭ oficiŭ de vestitoriŭ alŭ cuvîntuluĭ dumneḑeescŭ, dar şi atuncia

carĭ aŭ fostŭ martorĭ la înfiinţarea Asociaţiunii, numaĭ aceia potŭ să spună, câtŭ şi ce a costatŭ acéstă Asociaţiune. Şi să maĭ gândéscă şi la aceea, că óre adĭ fire-ar cu putinţă a maĭ înfiinţa o societate de natura Asociaţiunii?

La o parte decĭ cu indiferentismulŭ! Dacă nu putemŭ înfiinţa societăţi nóuĕ, să nisuimŭ celŭ puţinŭ a conserva, a face, să înainteze şi să înfloréscă cele esistente.

A sta pe de lăturĭ, a nu sprigini Asociaţiunea, a-ĭ pune chiarŭ pedecĭ, este adevĕrată tradare de némŭ.

Dea ceriulŭ, ca acestŭ apelŭ să străbată în inimile tuturorŭ.

Fie, ca de aci încolo adunările Asociaţiunii să se prefacă în ceea ce trebue să fie: în nisce manifestaţiunĭ pacĭnice, dar grandióse ale consciinţeĭ şi ale culturcĭ nóstre naţionale.

„Pia desideria." — Cu titululŭ acesta scrie „Germania" din Berlin următórele:

„Jurnalele catolice ale Germanieĭ aŭ discutatŭ cu diferite prilejurĭ amĕnunţitŭ cestiunile importante ale unuĭ arbitriŭ internaţionalŭ şi ale uneĭ desarmărĭ generale, şi aŭ declaratŭ unanimŭ realisarea amîndouora de o ţintă înaltă, ideală, a căreĭ ajungere ar avé urmările cele maĭ pline de binecuvîntare în privinţă socială, naţionalŭ-economică şi umanitară.

„Într'unŭ casŭ a lăsatŭ şi guvernulŭ germânŭ, ca unŭ arbitru să decidă unŭ casŭ de diferinţă, care se născuse între elŭ şi între guvernulŭ altuĭ statŭ mare şi se părea a fi pe calea cea maĭ sigură spre încurcăturĭ neplăcute. Asta s'a întîmplatŭ în anulŭ 1885. Cu dece anĭ maĭ înainte ridicase Spania pretensiunĭ la insulele Caroline, deşi pe insulele acestea eraŭ representate maĭ numaĭ interese germane. Pretensiunile se respinseră, şi în anulŭ amintitŭ 1885 se pregătia Germania, să cuprindă roiulŭ acela de insule cu putere armată. În Spania se născu o iritare nespusŭ de mare, şi se părea a fi cu neputinţă, ca acestŭ casŭ să se delăture ĕră din lume pe cale pacĭnică. Atunci invocară la propunerea principeluĭ Bismarck pe s. Părinte de arbitru, şi amestecululŭ luĭ mijlocitoriŭ fu în curêndŭ însoţitŭ de resultatele cele maĭ norocóse. Atuncĭ scria chiarŭ şi „Kölnische Zeitung": „Noĭ nutrimŭ o reverinţă prea mare faţă cu persóna Sfinţieĭ Sale şi o încredere prea mare în imparţialitatea luĭ, decâtŭ să nu-lŭ primimŭ de arbitru. Se pare, ca şi cum partidele din Spania nu ar avé aceea-şĭ părere, şi ca şi cum în Spania ómenĭĭ ar nutri o încredere maĭ mică în Papa decâtŭ ómenĭĭ din Germania . . ."

„Cele din urmă firesce că nu aŭ fostŭ aşa. Dar dacă chiarŭ şi foĭ de direcţiunea luĭ „Kölnische Zeitung" manifestă o încredere aşa de neţermurită faţă cu s. Scaunŭ, ar fi să ni-se pară, că idea de a invoca pe s. Părinte maĭ adese orĭ ca arbitru în diferinţe internaţionale nicĭ de cum nu ar maĭ trebui să se privéscă de aşa pe deplinŭ utopică. Atuncĭ hotărĭ s. Părinte: insulele să fie ale Spanieĭ, ĕră Germania afară de libertatea comerciului să aibă numaĭ o staţiune de cărbunĭ, — şi Germania era îndestulită cu atâta. Cérta era potolită.

„La începutulŭ acestuĭ anŭ s'a oferitŭ unŭ noŭ prilejŭ interesantŭ, care dovedesce întrurinţa cea plină de binecuvîntare şi aducĕtóre de pace, ce o are s. Scaunŭ în casurĭ, în carĭ state ajunse în diferinţă invócă mijlocirea luĭ şi ascultă de ea. Despre acéstă lucrare de pace a s. Scaunŭ până acum presa catolică a grăitŭ puţinŭ.

„Republicele Peru şi Ecuaduor, de câudŭ s'aŭ fostŭ deslipitŭ de către Spania în anulŭ 1821, amîndóuĕ aŭ cercatŭ, să ĭea în posesiunea sa unŭ ţinutŭ mare şi fórte mănosŭ din partea resăriténă a Andilorŭ şi din causa acésta, pe cum şi pentru ţermurirea ţinuturilorŭ, carĭ le câştigaseră, fórte adese orĭ s'a născutŭ între ele cérta. Cérta acésta ameninţa a se renoi şi a isbucni cu patimă mare, câudŭ o propositie mijlocitóre a Spanieĭ fu primită bucurosŭ din partea Ecuaduoruluĭ, dar fu respinsă în treĭ anĭ după olaltă din partea representanţeĭ peruane împotriva dorinţeĭ guvernuluĭ de acolo. Iritarea în Ecuaduor asupra acesteĭ purtărĭ neîmpăcate a republiceĭ Peru era aşa de mare, câtŭ representantulŭ diplomaticŭ peruanŭ îndată trebui să părăséscă Ecuaduorulŭ, pretutindenea se formară corpurĭ de voluntarĭ şi în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ se colectă prin dăruirĭ benevole unŭ milionŭ de pesos (ca la 4 milióne de marce) spre scopurĭ de răsboiŭ. Nu se putea încunjura, ca evenimentele acestea să reageze asupra poporaţiunilĭ din Peru. Rivalitatea îndelungată în urma sângeluĭ ferbinte a poporuluĭ prinse flacărĭ cu vehementă înoită, şi răsboiulŭ părea a fi inevitabilŭ. Representanţiĭ diplomaticĭ aĭ Germanieĭ, Franţeĭ şi Columbieĭ oferiră în chipulŭ celŭ maĭ prietinescŭ mijlocirea sa, însă înzădarŭ; şi propositiile Spanieĭ, pe cum diserămŭ, încă fură respinse.

„Atuncĭ a succesŭ delegatuluĭ papalŭ monsignore Macchi, să-şĭ câştige ascultare. Maĭ întâiŭ pretinse elŭ, ca ambele părţĭ să dea uitării tóte vătămările împrumutate închipuite orĭ adevĕrate şi să se aşeţe ĕră pe temeiulŭ şi stadiulŭ de dinainte de cértă, şi abia se făcu promisiunea acésta, şi actiunii ulterióre a delegatuluĭ îi şi succese uşorŭ, să înduplece amîndóuĕ republicele învrăjbite la o împăcare, care în cele esenţiale corĕspundea propositiilorŭ originare ale Spanieĭ.

„Afară de multele cause firescĭ, carĭ militézĕ pentru aceea, că s. Scaunŭ este mijlocitoriulŭ şi arbitrulŭ celŭ maĭ potrivitŭ alŭ popórĕlorŭ, scimŭ noĭ catolicii, ce felŭ de cause supranaturale asigurézĕ pe sama paşilorŭ sfîntuluĭ Scaunŭ unŭ resultatŭ aşa de bogatŭ de binecuvîntare."

Primatele Vaszary şi „M. Állam". Sub acestŭ titulŭ şi maĭ cu acelea-şĭ cuvinte publică diare guvernamentale şi semiguvernamentale câte unu articulŭ despre raportulŭ dintre primatele şi organulŭ catolicŭ „M. Á." Ele spunŭ, că primatele deja de multŭ nu e mulţămitŭ cu agitările neînfrînate ale luĭ „M. Állam", şi că acestŭ diarŭ catolicŭ maĭ multŭ strică decâtŭ foloseşte intereselorŭ catolice. Totŭ de acéstă părere suntŭ şi maĭ mulţĭ magnaţĭ catolicĭ. În timpulŭ din urmă

---

vorŭ avé să vegheze, ca predicatorulŭ să se mărginéscă pe lângă materiile, ce formézĕ adevĕratulŭ obiectŭ alŭ predicilorŭ. Materiile aceste le indică însu-şĭ Dumneḑeesculŭ Învĕţătoriŭ, câudŭ ḑice: „Predicaţĭ evangelia" (Marc. 16, 15). . . „Învĕţaţi-ĭ, să ţină tóte, câte am demândatŭ vóuĕ." (Math. 23, 20). Conformŭ cuvintelorŭ acestora scrie îngerescului Toma: „Predicatoriĭ credinţa trebue să o lumineze, lucrările şi faptele să le dirégă şi conducă, cele ce suntŭ de încunjuratŭ, să le arete, şi să predice acum amenintîndŭ, acum îndemnîndŭ şi îmbărbătîndŭ." (Comment. în Matt. 5). Ĕr sacrulŭ Conciliŭ dela Tridentŭ demândă: „Eĭ trebue să vestéscă fărădelegile, ce trebue să le încunjure, şi vîrtuţile, la carĭ trebue să tindă, ca să scape de pedepsele vecĭnice, şi să dobîndéscă împĕrăţia ceréscă" (Sess. V. c. 2 de Reform.). Încă şi maĭ cu de-amĕruntulŭ a esplicat'o acésta Pontificele de pie amintire Piŭ IX prin cuvintele: „Nu pe sine, ci pe Christosŭ, celŭ restignitŭ, vestindu-lŭ, să espună poporuluĭ adevĕrurile de credinţă şi preceptele religiuniĭ nóstre după învĕţătura bisericeĭ catolice şi a sfinţilorŭ părintĭ, limpede şi la înţelesŭ, maĭ departe să arete deosĕbitele datorinţe ale singuraticilorŭ şi tuturora să le însufle gróză faţă de fărădelegĭ şi în toţĭ să aprindă flacăra pietăţiĭ, ca nutriţĭ fiindŭ credincioşiĭ cu cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ, să încunjure tóte pĕcatele şi să tindă la vîrtuţi şi astfelŭ să scape de pedepsele vecĭnice şi să dobîndéscă gloria ceréscă." (Encicl. 9 Novembre 1864). Din aceste urmézĕ, că obiectulŭ predicilorŭ trebue să-lŭ formeze simbolulŭ credinţeĭ, decalogulŭ, preceptele bisericeĭ, sfintele taine, vîrtuţile şi pĕcatele, datorinţele deosĕbitelorŭ clase de ómenĭ, cele din urmă ale omuluĭ, şi alte adevĕrurĭ eterne.

3. Aceste obiecte momentóse în ḑiua de astăḑĭ suntŭ negligeate din partea multorŭ predicatorĭ, carĭ „cercându-şĭ ale sale, ĕr nu ale luĭ Christosŭ" (I. Cor. 13, 5) şi bine sciindŭ, că aceste nu-sŭ materiĭ potrivite pentru a-şĭ câştiga plăcerea multimiĭ, după carea vînézĕ, uită cu totulŭ de adevĕrurile de credinţă, şi în loculuĭ predicelorŭ de postŭ, dela alte ocasiunĭ şi solemne substituescŭ aşa numitele *conferenţe,* ce atiţă spiritulŭ şi fantasia, dar nu mişcă voinţa şi nu îndreptézĕ moravurile. Ómenii aceştia nu-şĭ aducŭ aminte, că predicele morale folosescŭ la toţĭ, ĕr conferenţele de comunŭ numaĭ la puţinĭ, şi chiarŭ şi aceştĭ puţinĭ, dacă în privinţa moravurilorŭ ar avé parte de o îngrijire maĭ bună, s'ar face maĭ caştĭ, maĭ umiliţĭ, maĭ ascultătorĭ de biserică, şi spiritulŭ lorŭ ar scăpa de milĭ de prejudeţe în contra credinţeĭ, şi ar fi maĭ aplicaţĭ, să priméscă lumina credinţeĭ, fiindcă rătăcirile religióse, cu deosebire la popórĕle catolice, îşĭ aŭ rădăcinile maĭ multŭ în patimile inimeĭ decâtŭ în rătăcirile minţiĭ, amĕsuratŭ cuvintelorŭ: „Din inimă purcedŭ gândurile rele şi înjurăturile." (Matt. 15, 19). Pentru aceea sfîntulŭ Augustinŭ cu privire la cuvintele Psalmistuluĭ: „Dis'a nebunulŭ în inima sa: Nu este Dumneḑeŭ", ḑice cu multă înţelepciune, că: „În inima s'a a ḑisŭ, nu în mintea s'a."

4. Prin aceste nu se intenţionézĕ, să se pună capetŭ orĭ şi cărorŭ felŭ de conferenţe, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că ele conduse fiindŭ de mânĭ înţelepte în anumite casurĭ în mijloculŭ atâtorŭ erorĭ respândite în privinţa credinţeĭ, potŭ să fie fórte folositóre şi chiarŭ necesare. Dar ceea ce se intenţionézĕ, e, să se casseze de pe amvóne *vorbăriile înflorilate,* ce tractézĕ obiecte maĭ multŭ speculative decâtŭ practice, maĭ multŭ lumescĭ decâtŭ religióse, maĭ multŭ bătétóre la ochĭ decâtŭ aducĕtóre de róde, ce tocmaĭ pentru aceea vorŭ puté fi acomodate póte pentru ḑiuare şi pentru prelegerĭ academice, dar nicĭ odată pentru locaşulŭ luĭ Dumneḑeŭ. Ce privesce maĭ departe conferinţele, ce aŭ de scopŭ apĕrarea religiuniĭ în contra atacurilorŭ inimice, din timpŭ în timpŭ suntŭ de lipsă, dar sarcina acésta să fie pusă numaĭ pe umerĭ harnicĭ de a o purta cu cinste. Şi chiarŭ şi oratoriĭ maĭ celebri încă să nu pĕrdă din vedere, că astfelŭ de vorbirĭ apologetice suntŭ potrivite numaĭ în locurile acele, în timpurile acele şi pentru ascultătoriĭ aceia, ce aŭ lipsă neapĕrată de ele, şi asupra cărora se póte aştepta, să aibă influ-

„M. Állam“ a causată greutăţi atâtu de marî cercurilorŭ normative întru esecutarea pacînică a nisuinţelorŭ lorŭ şi a suspiţionatŭ şi ofensatŭ atâtŭ de gravŭ pe primatele şi pe alţi prelaţi, încâtŭ primatele a socotitŭ, că e timpulŭ, ca să-î repróbe atacurile şi direcţiunea, ce o urméză. Primatele a autorisatŭ pe secretariulŭ sĕŭ Kohl Médárd, să scrie redacţiei luî „M. Állam“, că să-î ştérgă numele din numĕrulŭ abonenţilorŭ şi fóea să nu î-o mai trimită.

La acestŭ comunicatŭ, care a ieşitŭ din aula primaţială, redacţiunea luî „M. Állam“ considerându înalta demnitate şi susceptibilitatea primateluî îşî face cu multă moderaţiune observaţiunile sale. Anume dice, că în 11 Aug. secretariulŭ Kohl în o epistolă scrisă în unŭ tonŭ de totŭ durŭ face cunoscută directoruluî dela „M. Állam“, cumcă primatele nu mai primesce acestŭ ţiarŭ. Redacţiunea ţiaruluî a retrimisŭ primateluî abonamentulŭ restantŭ de 7 fl. 50 cr., deşi la acésta nu era obligată. Pretestŭ la respingerea foiî a datŭ unŭ articulŭ intitulatŭ „Intermezzo“ şi publicatŭ în „M. Állam“ din 9 Aug. „M. Allam“ ca fóe materialicesce independentă promite, că în ţinuta sa politică şi pe viitoriŭ va fi cu consideraţiune numai la principiile bisericescî şi va critisa cu totă obiectivitatea pe episcopiî şi archiepiscopiî, carî se lasă a fi folosiţi în contra adevĕruluî catolicŭ orî nu suntŭ capaci a-lŭ cuprinde. Dacă ar cumpĕni activitatea şi succesele sale politice cu ale primateluî, crede, că cumpĕna ar apĕsa pe partea sa. Şi dacă fiesce care factorŭ catolicŭ şî-ar fi împlinitŭ misiunea ca „M. Állam“, adî ar sta cu multŭ mai bine causa catolică.

Primatele actualŭ îndată după înălţarea sa la acéstă demnitate a chematŭ la sine pe directorulŭ şi redactorulŭ ţiaruluî „M. Állam“ poftindŭ, ca ţiarulŭ să-şi schimbe direcţiunea şi tactica, să nu mai atace guvernulŭ, deórece contele Csáky a lucratŭ bona fide, cândŭ a edatŭ ordinaţiunea sa din 26 Febr. 1890, şi guvernulŭ va împlini dorinţele catolicilorŭ, dară aştéptă, ca mai înainte să înceteze orî ce mişcare. Primatele, a cărui devisă e „pax“, a voitŭ, să ajungă unŭ modus vivendi cu guvernulŭ. Cei dela „M. Állam“ fiindŭ destulŭ de bine informaţi despre sinceritatea guvernuluî faţă de catolicî, numai sub treî condiţiunî s'aŭ arĕtatŭ aplicaţi a împlini pofta Eminenţeî Sale, şi anume: 1. dacă vorŭ cunósce acelŭ modus vivendi; 2. dacă vorŭ fi asiguraţi, că S. Scaunŭ a primitŭ deja acelŭ modus vivendi; 3. dacă vorŭ avé garanţă, că guvernulŭ în unŭ timpŭ determinatŭ va lua mĕsurile de lipsă pentru liniştirea catolicilorŭ. Neputêndŭ primatele să dea rĕspunsŭ hotărîtŭ la niciunulŭ din aceste treî puncte, ţiarulŭ şi-a continuatŭ ţinuta politică ostilă guvernuluî.

La 22 Martie 1892 în adunarea societăţiî „Sz.-István“ primatele rumpêndŭ de o dată cu modus vivendi declară necesitatea revisiuniî, dară totodată a atacatŭ presa catolică.

„M. Állam“ a spriginitŭ tóte nisuinţele pentru promovarea intereselorŭ catolice şi a reprobatŭ apatia unora întru apĕrarea lorŭ.

În 20 Iun. 1884 primatele éră a chematŭ la sine pe redactorulŭ dela „M. Állam“ arĕtându-î unele documente, prin carî catoliciî se provócă, să-şi fucórde tóte puterile spre a face, să cadă proiectele afurisite, şi dacă acésta nu va succede, să salveze, ce mai este cu putinţă. Totŭ atuncî a prediSŭ primatele, că proiectulŭ despre căsătoria civilă va fi primitŭ în casa de susŭ cu maioritate de 3—4 voturî, ceea ce s'a şi întîmplatŭ. Primatele cu tóte acestea nu a mai încercatŭ nimica spre a împedeca învingerea guvernuluî, deşi făcêndŭ câteva visite pe la uniî magnaţi, carî eraŭ în Pesta, şi chemându telegrafice pe episcopiî Strossmayer şi Gruicî (sêrbŭ), precum şi pe uniî magnaţi catolicî, ar fi pututŭ maiorisa guvernulŭ.

Redacţiunea ţiaruluî rógă pe primatele, să nu concédă, ca inimiciî bisericeî să abuseze de numele luî spre a provoca divergenţe în castrele catolice, ci să se pună Eminenţa Sa în fruntea oştiî militante şi să adune în jurulŭ sĕŭ maioritatea creştină a caseî de susŭ, şi „M. Állam“ îî va sta la dispuseţiune.

Noî scimŭ, că „M. Állam, care e spriginitŭ de clerulŭ subalternŭ, a contribuitŭ fórte multŭ la redeşteptarea consciinţeî catolice, a critisatŭ şi demascatŭ fără cruţare tóte planurile inimice bisericeî ale foştilorŭ ministri de culte Trefort şi Csáky, şi are meritulŭ principalŭ de a fi provocatŭ lupta în contra reformelorŭ bisericescî ale luî Wekerle.

Este durerosŭ, că chiarŭ în împrejurările de faţă, cândŭ toţi catoliciî ar trebui să lupte cu puterî unite spre a nimici planurile inimice bisericeî ale guvernuluî liberalŭ, a eruptŭ pe faţă discusiunea între celŭ mai înaltŭ dignitariŭ alŭ bisericeî catolice şi între celŭ mai mare organŭ de publicitate catolicŭ din Ungaria. Disensiunea acésta numai slăbesce acţiunea catolică şi mână apa pe móra liberalilorŭ francmasonî, carî ţintescŭ la aservirea, şi dacă ar fi cu putinţă, chiarŭ la nimicirea bisericeî catolice.

Revistă bisericéscă.

Germânia.

În 27 Aug. s'a început a 41-a mare adunare a catoliciloru din Germânia. De astădată după 36 de anî éră se ţine adunarea în Köln, în „felix Agrippina sanctaque Colonia“. Afară de mulţimea cea mare a catoliciloru fruntaşî din Köln s'aŭ adunatŭ ca la 3000 de catolicî din tóte părţile Germânieî. S'aŭ propusŭ în ţiua cea dintâiŭ următórele proiecte de resoluţiunî: 1. *În cestiunea romană:* „Pe cum cu prilejulŭ adunărilorŭ ţinute în anii de mai înainte, aşa şi adunarea ţinută în ăstŭ anŭ pretinde înapoî libertatea, neatîrnarea şi suveranitatea teritorială, ce compete în Roma Scaunuluî Apostolicŭ deja şi numai din punctŭ de vedere alŭ posiţieî luî referitóre la tótă lumea.“ 2. *În cestiunea şcolară:* „Marea adunare a 41-a a catoliciloru hotăresce, că formézá datorinţa urgentă a catoliciloru din Germânia, să stăruéscă cu tóte mijlócele iertate într'acolo, ca în sfârşitu să se realiseze deplina libertate de instrucţiune, pe carea altcum cu privire la Prusia o garantézá şi constituţia. Mai alesŭ are să se pretindă, ca să se concédă catoliciloru a înfiinţa şi şcolî mai înalte religióse, carî să aibă aceea-şi valóre ca şi ale statuluî.“ 3. *În cestiunea ordurilorŭ religióse:* „Marea adunare recércă pe representanţiî centruluî din Reichsrath şi din casa deputaţiloru a Prusieî, să stăruéscă din tóte puterile, ca călugăriî nostri să se scótă de sub puterea inspecţiuniî poliţenescî, şi să-şi pérdă valórea dispoşiţiile restrictive referitóre la călugări, carî le cuprindŭ legile imperiuluî şi ale Prusieî, şi toţi călugăriî catolicî să aibă acela-şi dreptŭ, care-lŭ aŭ toţi civiî statuluî.“ 4. *În cestiunea socială* recomandă sfinţirea Dumineciî, organisarea şi instrucţia industriaşilorŭ în direcţie creştină, determinarea prin lege a timpuluî de muncă, desvoltarea casselorŭ pentru lucrătoriî morboşi şi invaliţi, organisarea de comisiunî social-politice ale lucrătoriloru, apĕrarea legală a lucrătoriloru agricolî, ameliorarea stăriî lorŭ, regularea creditului lorŭ, restringerea dreptuluî ereditarŭ alŭ micilorŭ proprietarî, realisarea organisăriî lorŭ după specialitate, restringerea concurenţeî, ce le-o face străinătatea, regularea pe basele principiiloru creştine a relaţiuniî de dreptŭ dintre lucrătoriŭ şi contribuţie, spriginirea reuniuniloru catolice industriaşe şi agoicole etc.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Deputaţiî dietalî continuă cu dările de samă înaintea alegĕtoriloru sĕî. În 22 Aug. deputatulŭ Hortoványi în unŭ discursŭ mai lungŭ arată alegĕtoriloru sĕî, că guvernulŭ, după ce prin amăgirî, terorisărî şi pactărî cu kossuthiştiî a votatŭ reformele bisericescî, răpindŭ prin ele la 9 milióne de catolicî cele mai sfinte drepturî, acum recomandă pacea şi în numele patriotismuluî ameninţă pe ceî ce luptă pentru redobândirea bunuriloru răpite. Provócă pe catolicî, să se validiteze la alegerî, să-şi esopereze autonomia, spre ce nu este necesarŭ, să se înfiinţeze o partidă parlamentară catolică deosebită; dară dacă nu s'ar sana vătĕmările, de carî suferŭ, atuncî aŭ datorinţa a păşi în unire la luptă politică formală faţă cu orî şi cine.

În 26 Aug. şî-a ţinutŭ darea de samă Polonyi în Hajdu-Szoboszló. Elŭ

---

inţă binefăcĕtóre, ér în privinţa acésta numai Ordinariî suntŭ competenţi a judeca. Astfelŭ de apologiî trebue espuse limpede, ca să se încunjure periculului, ca în sufletele anumitorŭ persóne să se prindă mai multŭ erorile decâtŭ adevĕrurile, mai departe să se aibă grije, ca obiecţiunile să nu mérgă mai departe decâtŭ combaterea acelora. Înainte de tóte să se pórte grije, ca ţinerea prea multoru conferinţe să nu scótă din usŭ predicele şi să nu le espună dispreţuluî, ca şi cum aceste ar fi numai de mâna a dóua şi cu multŭ mai puţinŭ importante decâtŭ apologia, şi prin urmare suntŭ a se lăsa pe sama predicătoriloru şi ascultătoriloru mai de rîndŭ, pe cândŭ adevĕruluî e, că predicele morale suntŭ mai necesare pentru totalitatea credincioşiloru, şi cu nimicŭ nu-sŭ mai pe josŭ decâtŭ polemica, şi prin urmare chiarŭ şi oratoriî ceî mai renumiţi încă vorŭ trebui să ţină celŭ puţinŭ din cândŭ în cândŭ şi predicî morale însufleţitóre, fie publicului ascultătoriŭ orî câtŭ de alesŭ şi numerosŭ. La din contră ascultătoriî lorŭ numerosî vorŭ fi osîndiţi a asculta totŭ numai despre erorî, de carî póte s'aŭ desbărată de multŭ, şi nicî odată despre pĕcate şi fărădelegî, ce în astfelŭ de publicŭ alesŭ adese orî se găsescŭ în mĕsură mare.

(Va urma.)

după ce glorifică pe Kossuth şi atacă guvernulŭ, se ocupă şi de politica bisericéscă, declarându-se în principiŭ de amicŭ alŭ reformelorŭ presentate de guvernŭ, deşi nu consimte întru tóte cu modulŭ, cum aŭ fostŭ ele presentate. Nisuinţele luĭ Zichy Nándor le declară de periculóse.

Fóea semi-oficiósă „M. Ertesitŏ“ este informată, că în 16 a c. se vorŭ întruni delegaţiunile în Budapesta, unde până la finea luneĭ îşĭ vorŭ termina lucrările. Imediatŭ după delegaţiunĭ se va deschide dieta. Nisuinţele capilorŭ opositionalĭ de a se uni la o acţiune comună contra guvernuluĭ aŭ rĕmasŭ fără succesŭ.

Comisiunile finanţială, administrativă şi de comunicaţiune ale caseĭ magnaţilorŭ se vorŭ întruni în 25 a c. spre a desbate proïectele de legĭ votate de camera deputaţilorŭ şi încă nepertractate în casa de susŭ. Între aceste proïecte se află celŭ despre matricula civilă, recepţiunea Iudeilorŭ, religiunea pruncilorŭ din căsătorie mixtă şi libĕrulŭ eserciţiŭ alŭ religiuniĭ. Pe cum e cunoscutŭ, proïectele acelea guvernulŭ nostru le-a presentatŭ ca „junctim“ cu celŭ despre căsătoria civilă. Între membriĭ caseĭ de susŭ s'a începutŭ agitarea pentru respingerea acestorŭ proïecte de legĭ.

„Fejérmegyei Napló“, care este în posiţia de a cunósce vederile fruntaşilorŭ catolicĭ, sub titlulŭ „Politica nóstră“ publică unŭ ciclu de articlĭ, în care se declară, că catoliciĭ nu vorŭ înceta a face oposiţie politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ; la casulŭ cândŭ ar fi sancţionate legile inimice bisericeĭ, vorŭ lupta cu tóte armele constituţionale în contra lorŭ. Accentuéză, că şi catoliciĭ magiarĭ voescŭ lăţirea limbeĭ şi culturеĭ magiare; cu tóte acestea nu potŭ aproba suprimarea limbeĭ şi a culturеĭ naţionalităţilorŭ conlocuitóre, eĭ din contră pretindŭ, ca ele în biserică şi şcólă să foloséscă acea limbă, care o înţelege popoporulŭ, şi prin care maĭ cu succesŭ se propagă cuvîntulŭ dumneḑeescŭ şi se promovéză cultura poporuluĭ.

Austria.

Patruspreḑece foĭ omladiniste aŭ publicatŭ unŭ apelŭ comunŭ „cătră întregŭ poporulŭ cehŭ opositionalŭ“, în care se pretinde, ca „în întrégă luna luĭ Septembre în tóte cetăţile şi satele să se audă vocĭ instruitóre despre luptele şi drepturile naţiuniĭ boeme, pentru ca fiesce care, chiarŭ şi celŭ maĭ micŭ omŭ, în locŭlŭ fraselorŭ să cunóscă simburele şi veritabila, adânca esenţă a nisuinţelorŭ spre neatîrnare naţională şi civică, şi să se manifeste în publicŭ neîndestulirea, ce esistă în tóte inimele“. Într'altŭ locŭ se ḑice: „Civilorŭ! Lăsaţi tóte oftările sentimentale şi tânguirile nevrednice şi vĕ pregătiţi la luptă. Nu la o luptă, carea ar purta-o câţiva deputaţi cu cuvinte în parlamentŭ, ci la o luptă, carea noĭ toţi o vomŭ purta acasă.“ Dacă se va împlini dorinţa acestorŭ apelanţi, atuncĭ pe Boemia o aştéptă ḑile fórte mişcate în luna asta.

Franţa.

Guvernulŭ spre a reduce numĕrulŭ socialiştilorŭ în parlamentŭ se ocupă cu idea de a reforma legea electorală. Cu acésta însă puţinŭ va folosi ţĕreĭ, căcĭ scoţêndu-se socialiştiĭ din parlamentŭ, eĭ vorŭ lucra cu maĭ multă intensivitate în afară. Altcum la socialismŭ şi anarchismŭ maĭ multŭ aŭ contribuitŭ şcólele de statŭ, din carĭ este esilată religiunea. În orfanotrofiulŭ din Campis se învaţă prunciĭ anume la ateismŭ şi la desconsiderarea bineluĭ publicŭ şi se crescŭ laolaltă pruncĭ de ambele sexurĭ spre a deveni sclaviĭ ireligiosităţiĭ şi imoralităţiĭ.

Totŭ în Franţa, care persecută preoţimea şi opresce clericilorŭ înrolaţi cercetarea bisericeĭ în uniformă de paradă, soldaţilorŭ jidovĭ li-s'a datŭ concediŭ din 9—11 Octobre spre celebrarea serbătorilorŭ religióse ale lorŭ.

Italia.

Italia, deşi unită, totuşi nu se póte întări de ajunsŭ, şi se pare, că chiarŭ unirea şi ridicarea eĭ deodată la rangulŭ de putere mare a debilitat'o. Ḑiaruluĭ parisianŭ „Journal de Debats“ i-se anunţă din Roma, că regele Umberto este hotărîtŭ a înfiinţa din Sicilia unŭ regatŭ punêndŭ acolo de rege pe fiulŭ sĕŭ. Noĭ credemŭ, că nicĭ prin acésta nu s'ar recâştiga liniştea în Sicilia, unde nu-ĭ trebue poporaţiuniĭ nóuĕ coróne regale, ci pâne. În virtutea nóueĭ legĭ pentru suprimarea anarchismuluĭ, care a pĕtrunsŭ şi în armată, s'aŭ confiscatŭ o mulţime de jurnale sub cuvîntŭ, că ar agita la anarchismŭ.

În cabinetulŭ Crispi de noŭ e crisă parţială. Ministrulŭ de răsboiŭ Mocenni deja şĭ-a presentatŭ dimisiunea. Causa dimisionăriĭ se ḑice a fi neînţelegerea între elŭ şi Crispi, care ar voi, să facă în budgetulŭ de răsboiŭ o reducere de 8 ½ milióne lire.

Anglia.

În Anglia s'a începutŭ mişcarea pentru desarmarea generală. „Times“ scrie, că maĭ mulţi prelaţi aĭ bisericeĭ neo-conformiste şi anglicane aŭ presentatŭ ministruluĭ-preşedinte Rosebery şi celuĭ de esterne Kumberley memorande, în carĭ urgitéză cabinetulŭ Angliеĭ, ca să întrevină la celealalte cabinete pentru reducerea armatelorŭ şi constituirea unuĭ tribunalŭ internaţionalŭ permanentŭ, care să se pronunţe în cestiunile controverse ale puterilorŭ europene.

Agitaţiunea contra caseĭ lorḑilorŭ neîncetatŭ cresce, fiindŭ nutrită chiarŭ de actualulŭ guvernŭ. Duminecă s'a ţinutŭ în parculŭ Hide din London unŭ mare meetingŭ, la care aŭ luatŭ parte la 100,000 cetăţenĭ, hotărîndŭ, că la nóuele alegerĭ numaĭ pentru aceĭ candidaţi de deputaţi vorŭ vota, carĭ îşĭ punŭ în programŭ ştergerea caseĭ de susŭ.

La cestiunea nóstră.

Nu esistă cestiune de naţionalităţi în Ungaria. Aşa a ḑisŭ ministruiŭ preşedinte Wekerle la Baia mare. Ca dovadă a acesteĭ enunciaţiuni servescŭ următórele:

„Magyar Ujság“, organŭ guvernamentalŭ, scriindŭ despre „Vocĭ latine“ ḑice, că guvernulŭ este datorŭ a se îngriji, ca Românіĭ să nu câştige simpatia Europeĭ pe contulŭ Ungarilorŭ. Între altele scrie: „Cândŭ ni-s'aŭ înstrăinatŭ pretiniĭ ceĭ maĭ buni, nu póte, să fie *sumă de banĭ*, atâtŭ de mare, câtŭ ar trebui, să cheltuimŭ pentru a ne recâştiga bunulŭ nostru nume, *onórea naţională!*“ Din mărturisirea acésta naivă póte învĕţa orĭ cine dóuĕ lucrurĭ: că *cestiunea română* nu numaĭ că esistă, ci e *fórte genantă pentru onórea naţională* a compatrioţilorŭ nostri ungurĭ, şi apoĭ că ungurіĭ s'aŭ jidovitŭ fórte tare, căcĭ eĭ nu aŭ maĭ multŭ de gândŭ, să-şĭ elupte şi asigureze *onórea naţională* cu armele oneste ale civilisaţiuniĭ, ci să şĭ-o cumpere cu banĭ.

„Egyetértés“, organŭ alŭ kossuthiştilorŭ, scriindŭ asemenea despre „Vocĭ latine“, ḑice între altele: „Tóte ḑiarele de mare importanţă din străinătate publică cele maĭ favorabile vocĭ pentru causa Românilorŭ ardeleni. Pe Magiarĭ îĭ presentă de poporulŭ celŭ maĭ barbarŭ în Europa, ér instituţiunile lorŭ culturale şi politice de totŭ atâtea mijlóce de asuprire. Simptoma cea maĭ îngrijitóre este, că savanţi şi autorităţi politice din întrégă Europa s'aŭ pusŭ în serviţiulŭ agitaţiuniĭ internaţionaliste. Preşedintele Ligeĭ dlŭ V. A. Urechiă de curêndŭ a datŭ o carte sub titlulŭ „Vocĭ latine“, care conţine părerile celorŭ mai distinse autorităţi si ale savanţilorŭ renumiţi asupra cestieĭ Românilorŭ ardeleni.“

Aşa dară „nu esistă cestiune de naţionalităţi în Ungaria“. Trebue să fie aşa, orĭ ce ar ḑice foile ungurescĭ, trebue să fie aşa, pentru că aşa voesce ministrulŭ preşedinte Wekerle.

Dlŭ Dr. *Teodorŭ Mihali* a plecatŭ împreună cu familia sa din Ḑejŭ la Vaţŭ pentru a-şĭ începe pedépsa. Dela Cluşŭ începêndŭ l'a însoţitŭ unŭ sergentŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 36. fl. 18480.68

Al. Augustŭ trimite din protop. Fărăgăului: (Continuare.)

19. Din *Seplacŭ* dela:

Greg. Cioloca cant.-doc.	fl	1.—
Ioan Costea	„	—.28
Ioan Ceuşan	„	—.20
Raveca Moldovan	„	—.10
Vasilie Murĕşan	„	—.12
Alesandru Nistor	„	—.20
Vasile Câmpean	„	—.05
Ioan Bocnar	„	—.04
Mihailă Bocoş	„	—.26
Ioan Crăciun	„	—.05
Gregoriŭ Câmpean	„	—.05
Ioan Cimpoiaş	„	—.05
Ioan Todoran	„	—.10
Florea Ceuşan	„	—.05
Mihailă Câmpean	„	—.04
Ioan Câmpean	„	—.04
Ioan Cocan	„	—.15
Gorea Toma	„	—.09
Ioan Radu	„	—.10
Ioan Câmpian	„	—.04
Alesandru Oltean	„	—.10
Nicolae Costea	„	—.08
Vasilie Câmpean	„	—.66
Elie Câmpean	„	—.50
Lazar Radu	„	—.02
Iuon Radu	„	—.02
Lica Radu	„	—.08
Elia Câmpean	„	—.04
Ignat Şulea	„	—.12
Teodor Logigan	„	—.04
George Costea	„	—.04
Bochos Ştefan	„	—.10
Rus Simeon	„	—.16
Gavriil Murĕşan	„	—.04

Ioan Holca . . . . . „ —.05
George Radu . . . . . „ —.05
Elie Radu . . . . . „ —.06
Nicolae Cotoiŭ . . . . „ —.04
Gavril Ursu . . . . . „ —.10
Alexa Câmpian . . . . „ —.10
Gregoriŭ Câmpian . . „ —.10
Ioan Câmpian . . . . . „ —.04
Iacob Iudan . . . . . „ —.05
Ioan Logigan . . . . . „ —.05
Simeon Câmpian . . . „ 1.—
Filpişan David . . . „ —.05
Ioan Costea Iunior . . „ —.10
Constantin Radu . . . „ —.10
Dela Biserica gr. cat. . „ 1.—
Dela şcóla gr. cat. . . „ 1.— fl. 9.—

20. Din *Socol* dela:
Iacob Pop preot . . . „ 1.—
Zaharie Ormenişan . . „ 1.—
Vasiliŭ Merdariŭ . . . „ —.50
Gregoriŭ Merdariŭ . . „ —.25
Simeon Popa Onuţuluĭ . „ —.25
Ioan Lariŭ . . . . . „ —.25
Ioana Boariŭ . . . . . „ —.25
Demetriŭ Boariŭ . . . „ —.05
George Friciŭ . . . . „ —.05
Onisie Flóre . . . . . „ —.05
Filimon Bota . . . . . „ —.05
Biserica gr. cat. . . . „ 5.— fl. 8.70

21. Din *Stupini* dela:
Iosif Stupinean preot . . 3.—
Georgiŭ Maior docente . 5.— fl. 8.—

22. Din *Uifalău* dela:
Ioan Moldovan preot . . 6.51
Elena Moldovan preotésă . 5.—
Alesandru Damian învĕţ. . 1.—
Todor Holerca cantor . . 1.—
Crăciun Pescariŭ jude com. 1.08
Georgiŭ Sas . . . . . 1.—
Ioan Bratfalean Ceocan „ —.90
Zaharie Petru . . . „ —.63
Simeon Mera . . . . „ —.45
Vasilica Ceteraş . . . „ 1.—
Gregoriŭ Nistea a Flórei „ —.20
Dănilă Buzilă . . . . „ —.20
Pop Ioan Simeon . . . „ —.20
Constantin Moldovan . . „ —.20
Holerca Vasilie . . . „ —.20
Zaharie Pantilimon . . „ —.20
Pop Grig. aluĭ Ionu I. Petri „ —.10
Petrişor Ioan . . . . „ —.30
Moldovan Veronica . . „ —.10
Alesandru Ceoloca . . „ —.10
Costea Iacob . . . . „ —.30
Zeteş Grigorie I. Lori . „ —.10
Zeteş Simeon I. Lori . „ —.20
Nistor Ioan I. Tóder . . „ —.20
Moldovan Ioan Tortoman „ —.20
Hurgiş Ioan . . . . „ —.08
Şulea Vasilica . . . . „ —.10
Brătfălean Mihailă . . „ —.20
Pescariŭ Ioan . . . . „ —.10
Brătfălean Tod. I. Geogiŭ „ —.10
Zeteş Nicolaŭ . . . . „ —.10
Mera Lina m. Şulea . . „ —.20
Pop Teodor a dascăluluĭ „ —.37
Holerca Moïse . . . . „ —.24
Boariŭ Simeon . . . . „ —.28
Zeteş Ana n. Brătfălean . „ —.19
Nicóră Simeon . . . . „ —.20
Cassa bisericeĭ . . . „ 1.—
Cassa şcóleĭ . . . . „ 1.—
Nistor Ioan I. Simeon . „ —.20
Nistor Buzilă . . . . „ —.10
Nistea Ciril . . . . . „ —.50
Buzilă Mihailă . . . „ —.40
Moldovan Mar. dăscăliţă „ —.20
Bandi Samoilă, faur . . „ —.20
Şulea Ioan I. Mihailă . „ —.20
Brătfălean Iacob . . . „ —.20
Pasidea Moïse . . . . „ —.50
Pop Ilie . . . . . „ —.20
Bania Nastasie . . . „ —.10
Rus Ioan . . . . . „ —.13
Un domn . . . . . „ 2.—
Hirsch Zsigmond . . . „ —.50
Naftali Leib . . . . „ —.20 fl. 31.20

Ioan Şolnai v.-prot. Treiscaunelorŭ a colectatŭ dela:
Ioan Şolnai . . . . . „ 2.—
Ştefan Opra . . . . „ —.10
Rosalia Opra n. Csavas „ —.10
Rosalia Opra n. Türi . „ —.10
Apilonia Opra . . . . „ —.20
Ioan Opra . . . . . „ —.05
Agna Opra m. Bagoly . „ —.10
Andreiŭ Opra . . . . „ —.10
Mihail Opra . . . . „ —.10
Elisabeta Opra . . . „ —.15
Ioan Opra . . . . . „ —.05
Agna Opra . . . . . „ —.10
Mihail Opra . . . . „ —.05
Andreiŭ Opra . . . . „ —.04
Petru Bandi . . . . „ —.10
Victoria Todor . . . „ —.10
Emeric Todor . . . . „ —.10
Iul. Opra n. Lemhényi . „ —.30
Iuliana Opra n. Király . „ —.20
Francisc Opra . . . . „ —.10
Agna Todor n. Daragus „ —.10
Maria Şandor m. Bokor „ —.10
Soţia luĭ Andreiŭ Bokor „ —.10
Ştefan Todor . . . . „ —.10
Martin Todor . . . . „ —.05
Todor Anna . . . . „ —.10
Ludovic Todor . . . . „ —.10
Anna Boldizsár . . . „ —.20
Francisc Opra . . . . „ —.20
Agna Opra . . . . . „ —.10
Teresia Opra . . . . „ —.10
Angna Opra . . . . „ —.10
Ana Opra n. Balint . . „ —.10
Ana Opra . . . . . „ —.10
Iuliana Szántó . . . . „ —.06
Iosif Kis . . . . . „ —.20
Andreiŭ Lukács . . . „ —.20
Iosif Pászka . . . . „ —.10 fl. 6.15

Din *Ciuc-Sângeorgiŭ* s'a colectat dela:
Ioan Alesandru preot . „ 1.—
Iacob Vajdoş cantor . . „ —.20
György Alesandru . . „ —.10
Ioan Szőcs curator . . „ —.20
Ştefan György . . . . „ —.10
Ioan Szőcs a luĭ Georgiŭ „ —.10
Petru Szőcs a luĭ Georgiŭ „ —.10
Georgiŭ Halmágy . . „ —.20
Mihail Poszti . . . . „ —.10
Ştefan Halmágy . . . „ —.10
Moïse Rövid . . . . „ —.10
Din cassa bisericeĭ . . „ 2.70 fl. 5.—

Din *Lázárfalva* s'a colectat dela:
Poporul gr. cat. . . . „ —.80
Ioan Nedelka cantor . „ —.20
Georgiŭ Boeriŭ paroch . „ 1.— fl. 2.—

Suma fl. 18550.73

Apelŭ
cătră învĕţătoriĭ românĭ.

Domniloră Colegĭ!

S'a dişŭ de atâtea orĭ, că spre a ajunge învĕţătoriulŭ la unŭ resultatŭ bunŭ cu propunerea obiectelorŭ de învĕţămîntŭ în şcólă lucrulŭ principalŭ este:

„Împărţirea materialuluĭ de propunere" în atâtea prelegerĭ, câte pretinde pe unŭ anŭ ordulŭ órelorŭ.

Unŭ lucru nu prea uşorŭ acesta; vrêndŭ însĕ a învinge acéstă greutate m'am împretenitŭ cu idea şi după o luptă de nóuĕ anĭ cu bucurie vĕ anunţŭ, — că am ajunsŭ la ţintă.

Împărţirea materialuluĭ, o pedecă, de carea ne-amŭ lovitŭ de atâtea orĭ, aĭ e delăturată din calea nóstră. Împărţirea e aşa făcută, *ca să corĕspundă tuturorŭ pretenţiuniloră didactice,* ba chiarŭ împrejurăriloră locale şi temporale, în conformitate fiindŭ cu planulŭ de învĕţămîntŭ consistorialŭ şi ministerialŭ.

Tóte prelegerile ficsate pentru o septĕmână propunĕtoriulŭ le póte preda cu cea mai mare uşorătate, şi întregŭ materialulŭ de învĕţămîntŭ dispusŭ de organele nóstre superióre îlŭ póte eshauria într'unŭ anŭ de şcólă, fiindŭ astfelŭ întocmitŭ, încâtŭ pertractarea şi predarea lecţiuniloră, cum şi trecerea dela o clasă la alta se întîmplă aşa de incognito, încâtŭ i-se pare propunĕtoriuluĭ a face o prelegere generală, vĕdêndŭ de odată tóte clasele ocupate; care împrejurare singură îĭ procură multă plăcere în prelegere.

A dóua ţintă îmĭ-a fostŭ, ca cu ajutoriulŭ acesteĭ cărţĭ preste puţinĭ anĭ de pracsă să avemŭ fericirea de a vedé o uniformitate în metodŭ, unŭ lucru, care în prima linie vedemŭ, ca ne lipsesce.

Credêndŭ deci a face unŭ bunŭ serviţiŭ causeĭ nóstre şcolare in genere, in specie promovărĭ învĕţămîntuluĭ în şcóla poporală, am pusŭ sub tipariŭ opulŭ meŭ intitulatŭ: *„Conspectŭ septĕmânariŭ alŭ materialuluĭ de învĕţămîntŭ obligatŭ pentru şcóla română poporală"*, rubricatŭ şi împărţitŭ pentru fiecare clasă separatŭ. Opulŭ este gata, şi constă din 20 cóle 4° mare.

Ceĭ ce doresc a avé acéstă carte, binevoéscă a se adresa la „Tipografia diecesană" din Aradŭ — orĭ la subscrisulŭ.

Preţulŭ opuluĭ costă unŭ esemplariŭ: 1 fl. 50 cr. — porto 5 cr.

Şiria (Világos) în Iuliŭ 1894.

Alŭ Dvóstrĕ devotatŭ colegŭ

Ioan Vancu
învĕţătoriŭ.

Noutăţi.

La şcólele din Blaşŭ s'aŭ începutŭ înscrierile în 31 Augustŭ. Concursulŭ până acum nu-ĭ aşa mare ca în aniĭ trecuţĭ. La gimnasiŭ pentru prima clasă abia s'aŭ insinuatŭ 60—70 şcolarĭ, pe cândŭ în ceĭ doĭ anĭ din urmă eraŭ câte 110—120. În 30 Aug. aŭ fostŭ esamenele de repetiţiune, éră în 31 Aug. esamenele de suscepere pentru ceĭ ce vinŭ pe I clasă orĭ vinŭ dela altŭ gimnasiŭ. Înscrierile se vorŭ continua în 1, 2 şi 3 Septembre.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. În *Cianulă mare,* după ce credincioşiĭ aŭ ridicatŭ biserică frumósă, acum se întrecŭ întru aducerea de jertfe spre a înfrumseţa locaşulŭ luĭ Dumneḑeŭ. Anume dlŭ Gregoriŭ Popŭ, notariŭ cercualŭ, a donatŭ unŭ lustĕrŭ pentru 6 luminĭ fórte frumosŭ în preţŭ de 15 fl., unŭ rîndŭ de vesminte de mĕtasă de colóre roşie în preţŭ de 85 fl., o cădelniţă de argintŭ de China cu 15 fl. şi 2 arolite marĭ înaintea fruntariului cu 15 fl., economulŭ Bumbŭ Alesandru unŭ felonŭ coloratŭ cu florĭ de mĕtasă cu 40 fl., economulŭ Maximŭ Ioanŭ şi soţia sa Raveca unŭ felonŭ bisericescŭ de catifea négră pentru înmormîntări cu 40 fl., económele Boghia Maria şi Popŭ Maria a fĕtuluĭ unŭ praporŭ de mătasă în colóre galbină cu 30 fl., Popŭ Alesandru fĕtŭ, Beringhianŭ Alesandru, Popŭ George, Orosŭ Pelagia, Pintilie Susana şi Munteanŭ Cruciţa unŭ praporŭ de mĕtasă în colóre galbină cu 30 fl., Cucŭ Alesandru, Popŭ Alesandru şi Crişanŭ Gavrilă economiĭ érăşi unŭ praporŭ de pĕrŭ de camilă în colóre roşie cu 26 fl., şi în urmă economuluĭ Valeanŭ Ilie praporŭ de pĕrŭ în colóre négră cu 10 fl. Pentru carĭ fapte vrednice de tótă lauda şi jertfe frumóse li-se aduce evlavioşilorŭ creştinĭ şi pe acéstă cale meritata recunoscinţă şi mulţămită din partea curatoratoruluĭ bisericescŭ.

Avis. La şcóla civilă de fete a Asociaţiuniĭ din Sibiŭ se facŭ înscrierile *după calendarulŭ nouŭ din 1—5 Septembre a. c.*

Sibiŭ, 24 Augustŭ 1894. Direcţiunea şcolara.

Societatea Petru Maiorŭ *a tinerimi române dela universitatea din Budapesta,* pe cum apare din raportulŭ anualŭ, pe 1893/4 a avutŭ 32 membri onorarĭ, 24 fundatorĭ, 17 ajutătorĭ şi 49 membri ordinarĭ. Constatămŭ şi noĭ cu durere, că uniĭ tinerĭ românĭ staŭ departe de acestŭ focularĭŭ alŭ cultivăriĭ limbeĭ şi simţemintelorŭ românesci în capitala Ungarieĭ. Averea societăţiĭ se compune din bibliotecă cu 1429 de opurĭ, din 4735 fl. 72 cr. Societatea mai dispune de 371 esemplare din „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ" de Petru Maiorŭ, (care broşurată se vinde cu 60 cr.) şi 380 esemplare din tragedia „Horia" de G. Popŭ (care se vinde cu 55 cr.).

Congresulŭ studenţilorŭ universitarĭ din România se va ţiné la Constanţa în 21, 22, 23 şi 24 Septembre a. c. Studenţiĭ români din Austro-Ungaria, carĭ vorŭ merge la congresŭ, vorŭ fi întîmpinaţĭ la Predealŭ de cătră colegiĭ lorŭ din România.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Conclusiune. Recapitulându încă odată cele espuse până aci despre săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ și despre synodus generalis alŭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ mai cu samă din secululŭ alŭ 16-lea, nu credemŭ, că vomŭ fi timbrați de cutezători, dacă pe temeiulŭ identității lorŭ vomŭ enunța ca conclusiune, că influința saŭ a bisericeĭ românescĭ asupra celeĭ calvinescĭ din Ardélŭ, saŭ vice-versa a celeĭ calvinescĭ asupra celeĭ românescĭ în privința instituțiuniĭ de sub vorbă este netăgăduită. Întrebarea este numaĭ, care din aceste dóuĕ influințe este ceea ce s'a întîmplatŭ în adevĕrŭ?

Cumcă biserica românéscă ar fi influințatŭ asupra celeĭ calvinescĭ, numaĭ atuncĭ amŭ puté susține, dacă instituțiunea săborului mare în forma espusă ar fi o instituțiune bisericéscă orientală, basată pe canónele bisericeĭ orientale, și practicată și la alte popórĕ, ce se ținŭ de biserica acésta, dară cu deosebire de Româniĭ din celealalte țĕrĭ, anume din Muntenia și Moldova.

În casulŭ acesta în adevĕrŭ ar fi evidentŭ, că calviniĭ aŭ împrumutatŭ dela Româniĭ din Ardélŭ instituțiunea săborului mare cu numirea de synodus generalis.

Dreptulŭ orientalŭ însă ne arată până la evidență, că instituțiunea săborului mare din biserica românéscă din Ardélŭ în forma espusă este o instituțiune cu totulŭ străină de dreptulŭ orientalŭ și nepracticată nicăirĭ în totŭ Orientulŭ.

Acésta este causa, pentru care vomŭ espune acum legislațiunea orientală cu privire la sinóde.

III.

Sinódele după dreptulŭ orientalŭ din Pravilă.

Codicĭĭ de canóne folosiți în biserica românéscă. Colecțiunile de legĭ întrebuințate în biserica românéscă încă în timpurile, până unde le putemŭ urmări, aŭ fostŭ tóte colecțiunĭ de legĭ folosite în biserica rĕsăritului. De aci urmézĭ, că în biserica românéscă a fostŭ în vigóre dreptulŭ bisericescŭ orientalŭ. Prin urmare, până cândŭ biserica românéscă nu a fostŭ împedecată prin vre-o putere din afară, relațiunile vieții sale esterne și-le-a regulatŭ după acestŭ dreptŭ, de unde și în practica sinódelorŭ acestŭ dreptŭ ĭ-a servitŭ de îndreptariŭ.

Așa pe la 1400 d. Chr. era la Românĭ în usŭ o sinopsă a basilicalelorŭ împĕraților bizantinĭ în limba grecă. [1]) Totŭ pe timpulŭ acesta Alesandru celŭ Bunŭ, principele Moldoveĭ a compusŭ din basilicale o colecțiune de legĭ, carea însă a peritŭ cu totulŭ. [2])

Sub Ștefanŭ celŭ Mare se folosia în Moldova sintagma alfabetică a canonistuluĭ grecŭ Mateiŭ Blastare în traducere slavică. [3]) Din véculŭ alŭ 15-lea orĭ alŭ 16-lea esistă dóuĕ manuscripte de nomocanóne pregătite în România. [4])

La 1634 principele Românieĭ Mateiŭ Bassarabŭ se îngriji de cea dintâiă colecțiune de canóne în limba română, carea la 1652 se și tipări în Tîrgoviște sub numele de Pravilă, pe carea apoĭ Petru Dobra la 1722 o traduse pe limba latină. Partea întâiă a Pravileĭ cuprinde nomocanonulŭ Greculuĭ Manuilŭ Malaxe, ĕră partea a dóua cuprinde *epitome canonum* a greculuĭ Alexiŭ Aristene laolaltă cu comentarele acestuia. Partea întâiă a Pravileĭ fu la 1870 edată a dóua óră în Bucurescĭ cu litere latine.

La 1844 fu tradusŭ și edatŭ pe limba română și Pidalionulŭ, o colecțiune din cele mai însemnate de canóne orientalĭ, ce s'aŭ făcutŭ în timpulŭ maĭ nouŭ.

Tóte colecțiunile aceste folosite în biserica românéscă aŭ fostŭ colecțiunĭ de canóne de ale bisericeĭ rĕsăritului.

Este adevĕratŭ, că colecțiunile aceste furĕ făcute în România și nu în Ardélŭ. Comerciulŭ bisericescŭ însĕ între Ardélŭ și România n'a încetatŭ în timpurile maĭ dedemultŭ nicĭ cândŭ. Astfelŭ, ca să nu maĭ amintimŭ de altele, în secululŭ alŭ 17-lea avemŭ date sigure, că Mitropolitulŭ românescŭ alŭ Belgraduluĭ din Ardélŭ se sfinția în România. [1]) Principele Românieĭ Mateiŭ la 1638 a recomandatŭ de Mitropolitŭ în Ardélŭ pe Elie Orestŭ; [2]) preoțĭ din Ardélŭ învețaŭ în România, [3]) Mitropolitulŭ Belgraduluĭ Dositeiŭ dela 1637 a funcționatŭ maĭ întâiŭ în Moldova la Huși și Romanŭ. [4]) Prin Ardélŭ și Ungaria eraŭ mulțĭ cantorĭ din Moldova, Mitropolitulŭ Belgraduluĭ din Ardélŭ era sub jurisdicțiunea esarchală a Mitropolituluĭ Tîrgoviștel și esarchuluĭ Ungrovlachieĭ și Plaĭurilorŭ, [5]) și chiarŭ și cu ocasiunea sfinteĭ unirĭ dela 1700 Mitropolitulŭ Tîrgoviștel a aflatŭ cu cale a se amesteca în pașulŭ acesta atâtŭ de însemnatŭ alŭ Românilorŭ din Ardélŭ, [6]) ĕră după unire călugărĭ din România aŭ abătutŭ pe mulțĭ Românĭ de pe la marginĭ dela s. unire.

Putemŭ dară să dicemŭ, că legislațiunea bisericéscă, ce era în vigóre în România, a trebuitŭ să fie și în Ardélŭ, întru câtŭ aceea nu fu împedecată prin Calviniĭ.

Fiindŭ starea culturală a Românilorŭ din Ardélŭ în timpurile maĭ vechĭ tare înapoiată, observarea disciplineĭ resăritene încă a trebuitŭ să fie destulŭ de primitivă. Însă pentru aceea fără presiune esternă spiritulŭ disciplineĭ bisericescĭ a trebuitŭ să rĕmână celŭ orientalŭ. Și dacă în o direcțiune orĭ alta spiritulŭ acesta îlŭ vedemŭ alteratŭ și înlocuitŭ cu celŭ calvinescŭ, atuncĭ putemŭ să dicemŭ, că acésta s'a întîmplatŭ în urma presiuniĭ calviniloră.

Se va vedé acésta lămuritŭ, dacă instituțiunea săborului mare din biserica românéscă atâtŭ de asemene, saŭ chiarŭ identică cu synodus generalis alŭ Calviniloră din véculŭ 16 și 17 o vomŭ asemĕna cu sinódele întemeiate pe și practicate după dreptulŭ orientalŭ.

* * *

Întâia deosebire între sinódele orientale și săborulŭ mare. Dreptulŭ orientalŭ din Pravilă nu cunósce absolutŭ sinóde bisericescĭ după norma, ce o cunóscemŭ deja, a săborului mare din biserica românéscă din Ardélŭ, nicĭ în ceea ce privesce persónele îndreptățite a lua parte la sinodŭ, nicĭ în ceea ce privesce atribuțiunile de dreptŭ ale unuĭ atare sinodŭ.

Pe câtŭ de mare este asemĕnarea între săborulŭ mare și între synodus generalis alŭ calviniloră din Ardélŭ în véculŭ 16 și 17, pe atâtŭ de mare este deosebirea între săborulŭ mare și între sinódele bisericescĭ pe basa dreptuluĭ orientalŭ cuprinsŭ în Pravilă și în codicil bisericescĭ aĭ tuturorŭ popórĕlorŭ, ce s'aŭ ținutŭ și se ținŭ de biserica rĕsăritului.

În specialŭ întâiŭ numirea de săborŭ mare pentru sinóde ținute după norma luĭ nu se găsesce nicăirĭ în dreptulŭ și praxa orientală.

Ba dreptulŭ orientalŭ spre deosebire de dreptulŭ apusanŭ nu cunósce de locŭ sinóde compuse din episcopulŭ și clerulŭ sĕŭ, cum era săborulŭ mare din Ardélŭ, ci numaĭ sinóde compuse din mitropolitulŭ și episcopiĭ luĭ sufraganĭ, ĕră după ce s'a formatŭ instituțiunea patriarchilorŭ, sinóde din patriarchulŭ, mitropoliții și episcopiĭ supușĭ jurisdicțiuniĭ luĭ. [7])

Sinodulŭ mitropolituluĭ cu episcopiĭ luĭ se numesce: *ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος*, [8]) saŭ *ἡ οἰκεία τοῦ μητροπολίτου σύνοδος*. Câte odată se numesce: *σύνοδος τοπικὴ*, sinodŭ localŭ, fiindŭ că în elŭ nu era representată întrégă biserica de pretutindenea, ci numaĭ din unŭ locŭ saŭ provincie anumită. Asemenea se maĭ numesce: *σύνοδος ἐτήσιος ἐνιαυσιαία* saŭ sinodŭ anualŭ, fiindŭ că se aduna în fiecare anŭ odată, și *σύνοδος τῶν ἐπισκόπων*, fiindŭ că numaĭ episcopiĭ aveaŭ în elŭ votŭ decisivŭ. Întru câtŭ sinodulŭ acesta figura și ca forŭ judecătorescŭ de întâia și a dóua instanță, se numia și: *δικαστήριον*. Numirea de sinodŭ mitropolitanŭ s'a introdusŭ în limbajulŭ canonicŭ numaĭ în timpulŭ maĭ târdiŭ. Cam asemenea numirĭ avea și sinodulŭ patriarchalŭ, dintre carĭ maĭ însemnată este numirea de: *ἡ μείζων τῶν ἐπισκόπων σύνοδος* = si-

---

[1]) Vedĭ prefațiunea la ediținnea cea nóuă a Pravileĭ.

[2]) »Die Rechtsverwaltung in der Moldau und Walachei« în Zeitschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft des Auslandes tom. 20, fasc. 2, pag. 44, după Vehring »Das Kirchenrecht der kath., prot. und morgenländischen Kirche« pag. 53.

[3]) Vehring op. cit. pag. 53.

[4]) Hașdĕŭ în Traian 1869 Nr. 14.

[1]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 287 și uu.

[2]) Archivŭ pentru filologie și istorie de T. Ciparĭŭ pag. 629.

[3]) Totŭ acolo pag. 612.

[4]) Totŭ acolo pag. 781.

[5]) Acte și Fragmente de Tim. Ciparĭŭ pag. 237.

[6]) Nilles Symbolae, tom. I, pag. 344 și uu. și G. Barițiŭ Părțĭ alese din istoria Transilvanieĭ vol. I, pag. 224.

[7]) Cf. Zishman »Die Synoden und die Episcopal-Aemter in der morgenländischen Kirche«. Viena 1867.

[8]) În timpurile vechĭ eparchie se numia aceea, ce astădĭ numimŭ provincie mitropolitană.

nodulŭ mai mare alŭ episcopilorŭ, fiindŭ că la acésta luaŭ parte mai mulți episcopi ca la sinodulŭ mitropolituluĭ cu episcopiĭ luĭ. [1])

Săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ era compusŭ din mitropolitulŭ și celalaltŭ clerŭ, saŭ preoți, ba chiarŭ și numaĭ din preoți fără de mitropolitulŭ, cândŭ era vorbă de depunerea mitropolituluĭ și de alegerea altuĭ mitropolitŭ. De atarĭ sinóde însă, la carĭ să ĭea parte și preoțimea întrégă de-a dreptulŭ orĭ prin representanți în vĭrtutea legiĭ, dreptulŭ orientalŭ nu scie absolutŭ nimicŭ, și totŭ asemene nicĭ de sinóde compuse numaĭ din preoți fără de mitropolitulŭ. Ba dreptulŭ orientalŭ nu permite nicĭ chiarŭ episcopilorŭ, să țină sinodŭ fără de mitropolitulŭ, necum să permită preoțilorŭ. Astfelŭ canonulŭ 20 alŭ sinoduluĭ dela Antiochia cuprinsŭ și în Pravilă dispune: *Nu se cuvine episcopilorŭ, să țină sinodŭ fără de acela. căruia îĭ e încredințată Mitropolia.* [1]) Ĕră Zonara, interpretele celŭ maĭ celebru alŭ canónelorŭ bisericeĭ rĕsărituluĭ, se esprimă: *„Nu permitŭ canónele, ca singurŭ episcopiĭ să țină sinodŭ nefiindŭ de față mitropolitulŭ eparchieĭ.“* [2])

Acésta este cea dintâiŭ deosĕbire, și încă esențială între săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ și între sinódele, ce își aŭ temeiulŭ în dreptulŭ orientalŭ din Pravilă.

(Va urmá.)

[1]) Despre numirile aceste vedĭ Zishman op. cit. pag. 57.

[1]) Card. Pitra »Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta« tom. I, pag. 469.

[2]) La Zishman op. cit. pag. 216.

Regina.

De Friderică Dolch.

(Fine.)

Într'aceea se audi înaintea caseĭ văĭetare sgomotósă. Ospetărița alergă afară, dar îndată se întórse ĕră în casă făcêndŭ pictoruluĭ semnŭ, că să-ĭ urmeze. Cândŭ ieșirĕ, îĭ întimpină vecina bĕtrână a luĭ Ambrosiŭ, carea în ḑilele din urmă grijise pe rîndŭ cu Regina pe bĕtrânulŭ bolnavŭ. Le spuse între lacrimĭ, că bĕtrânulŭ a reposatŭ numaĭ maĭ înainte. „Înainte de asta numaĭ cu unŭ patrariŭ de óră,“ le ḑise plângêndŭ cu sughițŭ, „întrebă de odată de Regina, după ce maĭ înainte óre întregĭ zăcuse liniștitŭ și cu ochiĭ închișĭ. Am ieșitŭ, să cercŭ fata, dar n'am găsit'o nicăirĭ, și cândŭ am întratŭ ĕră în casă, îndată am vĕḑutŭ, că i-s'a stînsŭ văpaea vieței.“

Werner sta emoționatŭ, ĕră ospetărésa își ștergea lacrimile. „Dumneḑeŭ să-lŭ ĭerte,“ ḑise ea, „elŭ a scăpatŭ de tóte nĕcasurile. E maĭ bine, că s'a sfârșitŭ așa de ĭute și nu a maĭ auḑitŭ nimica despre ceea ce a făcutŭ ficiorulŭ luĭ. Sermana copilă rĕmâne aci la mine. Nicĭ nu o ar puté duce acum de aci, și apoĭ trebue să dămŭ lucrulŭ de scire preotuluĭ și judecătorieĭ.“

Werner întări cele ce a ḑisŭ ospetărésa, și apoĭ își schimbă haĭnele și pe ale luĭ le acățară la focŭ, să se usce. La câteva óre după aceea sosi mediculŭ. Într'aceea rănita se deșteptase și acum durmia neliniștită. Mediculŭ îĭ visită și legă rana ḑicêndŭ, că de o cam dată viața feteĭ nu e primeĭduită. Vre unŭ obiectŭ vîrtosŭ domoiise îmboldĭtura și abătuse cuțitulŭ așa, că elŭ a făcutŭ Reginei o rană cam adâncă, dar neprimeĭdiósă, carea ĭute se va vindeca. Werner împărtăși acum mediculuĭ, cum l-a atacatŭ Vincențiŭ pe lacŭ, și cum s'a întîmplatŭ, de lovitura, carea era menită pe sama luĭ, a ajunsŭ în peptulŭ feteĭ. „Lupta în apă,“ închiă pictorulŭ, „a ținutŭ înse numaĭ câteva clipite. Deodată simțiĭ, că degetele, carĭ cuprindeaŭ grumaziĭ meĭ, slăbirĕ. Cu o sforțare mare mĕ scăpaĭ de ele cu desevârșire, și contrariulŭ meŭ, probabilŭ că ajunsŭ de leșinŭ orĭ lovitŭ de gută, se cufundă deodată în adâncime. Acum îlŭ cércă, dar eŭ nu credŭ, că ochiŭ omenescŭ îlŭ va maĭ revedé.“

Mediculŭ clătină din capŭ, strînse pictoruluĭ mâna și se duse apoĭ ĕră la rănita. Ĕră Werner se duse la locŭlŭ de debarcare, pentru ca să trécă pe insula domnéscă și să spună luĭ Steinhausen cu grije cele ce s'aŭ întîmplatŭ.

La câteva septĕmânĭ după aceea Steinhausen era vindecatŭ pe deplinŭ, și Regina încă putea deja, să umble prin casă și să împlinéscă lucrurĭ maĭ ușóre. Doĭ bărbațĭ părăsiră brațŭ de brațŭ vaporulŭ, carele sbiciuindŭ cu rótele apa se oprise la locŭlŭ de debarcare alŭ insuleĭ mănăstirĭĭ, și pășiră repede la délŭ către ospĕtărie. Acolo ómeniĭ băgară deja de samă, că eĭ se apropie: ospĕtărésa sta în ușea caseĭ, ĕră Regina se refugiă într'unŭ colțŭ alŭ chilieĭ și-și acoperia fața cu mânile. Pe vremea bóleĭ sale de multe orĭ și-a zugrăvitŭ ea revederea acésta și a dorit'o cu dorŭ ferbinte, dar acum, cândŭ clipita revederiĭ se apropia repede, totușĭ îĭ bătea inima de îngrijare și fricĭ. Acum se auḑiră afară pașĭ și glasurĭ, și îndată întră ospetarésa cu de grabŭ în chilie.

„Eĭ suntŭ aci,“ ḑise feteĭ, grăbi la ea și o cupriuse în brațe. „Acum reculege-te!“

Regina trĕmura și-și ascundea fața la peptulŭ bĕtrâneĭ. Afară se auḑiră din noŭ glasurĭ, și îndată după aceea se deschise repede ușea.

Regina respică unŭ strigătŭ slabŭ și trĕmurându-și ridică privirea. Pe pragulŭ ușiĭ sta unŭ bărbatŭ înaltŭ, bĕtrânŭ cu față blândă și-ĭ întindea brațele. În clipa acésta Regina nu se maĭ putea stăpâni, ci alergă în brațele luĭ esclamându: „Tată, scumpulŭ, dragulŭ meŭ tată!“

Elŭ o strînse la peptŭ. „Prunca mea, scumpa mea pruncă, pe carea atâta am dorit'o,“ ḑise Steinhausen cu glasŭ linŭ sărutându-o pe frunte. „Óre nu mĕ înșélă numaĭ unŭ visŭ? Óre e adevĕratŭ, că te ținŭ ĕră în brațele mele? Da, tu eștĭ prunca mea, acestea suntŭ trăsăturile ĭubiteĭ, nefericiteĭ mele soțiĭ. Unde să aflu eŭ cuvinte, ca să mulțămescŭ luĭ Dumneḑeŭ, care mi-te-a păzitŭ și acum ĕră mi-te-a dăruitŭ?“

„Eŭ îlŭ voiŭ lăuda și preamări în tótă viața mea,“ șopti Regina ascunḑêndu-și la peptulŭ tătâne-sĕŭ fața scăldată în lacrimĭ. „Elŭ a luatŭ pe tatălŭ meŭ celŭ nutritoriŭ, dar mĭ-a dăruitŭ pe tatălŭ meŭ celŭ adevĕratŭ, și mama, ea e la Dumneḑeŭ în cerĭŭ și privesce la noĭ. Și dacă veĭ, să mĕ primescĭ la inima ta, scumpulŭ meŭ tată, ĭubirea mea te va mângăia și-ți va resplăti pentru tóte, câte aĭ suferitŭ în anĭĭ dela despărțire până acum. Dar potrivi-mĕ voiŭ óre între ómeniĭ orășenĭ, și nu-ți voiŭ face rușine?“

„Tacĭ, fĭica mea, nicĭ o vorbă maĭ multŭ,“ o opri Steinhausen neteḑindu-ĭ pĕrulŭ blondŭ alŭ capuluĭ. „Tu eștĭ o fată cuminte și istétă, o sciŭ asta, pentru că Werner mĭ-a povestitŭ multŭ despre tine. Tu te veĭ afla ușorŭ în viața ta cea nóuă și ĭute veĭ învĕța, cele ce-ți lipsescŭ. — Și apoĭ,“ continuă Steinhausen suriḑêndŭ, „ĭubirea e o învĕțătóre bună, căcĭ Werner — dar nu te spăria așa tare, eŭ sciŭ tóte, fĕtulŭ meŭ, — Werner te ĭubesce, și tu, tu dór încă-lŭ ĭubescĭ?“

„Din tótă inima.“

„Așa dar primesce-ți-o,“ ḑise Steinhausen mișcatŭ dându-o în brațele luĭ Werner. „Binecuvîntarea mea o aveți. Fiți fericiți!“

„Așa, acum tóte suntŭ bune,“ ḑise bĕtrâna ospetărésă plângêndŭ cu sughițŭ și ștergêndu-și lacrimile, carĭ le vĕrsa de bucurie. „Acum nu maĭ lipsesce nimica. Dar mie totdeuna îmĭ va lipsi óre ce, cândŭ se va duce Regina mea, și eŭ nu o voiŭ maĭ vedé în viața mea.“

„Mamă, mamă dragă,“ esclamă Regina aruncându-se în brațele bĕtrâneĭ.

„Asta sigurŭ nu va fi așa,“ ḑise Steinhausen. „În fiesce care anŭ cu timpulŭ frumosŭ alŭ verelĭ vomŭ sosi și noĭ aci și vomŭ locui aci la dta pe insula mănăstirĭĭ.“

„Óre așa va fi?“

„Aci mâna mea.“

„Așa suntŭ mulțămită,“ ḑise bĕtrâna scuturându puternicŭ mâna mediculuĭ. „Așa voiŭ suferi maĭ ușorŭ durerea despărțirĭĭ. Așa ducă-se Regina, și binecuvîntarea luĭ Dumneḑeŭ o însoțéscă!“

Clopoțelulŭ vaporuluĭ a sunatŭ, rótele sbiciuescŭ apa, și naea se depărtézĕ încetŭ dela locŭlŭ de debarcare alŭ insuleĭ mănăstirĭĭ. Pe podulŭ năĭ staŭ Werner și Regina, și lângă eĭ se razimă Steinhausen pe balustrada podului. Ochiĭ feteĭ udați de lacrimĭ trecŭ de pe insula drăgălașă, care se totŭ retrage, și ajungŭ dincolo la locŭlŭ, în care Vincențiŭ și-a aflatŭ mormîntulŭ sĕŭ adâncŭ și umedŭ. Pe o clipă își ascunde Regina fața la peptulŭ luĭ Werner, ér apoĭ își întórce privirea ĕră către drăgălașa insulă, până o acoperi înaintea privirilorŭ insula domnéscă cea îmbrăcată în pădure.

Bibliografie.

A apărutŭ Nr. 14 alŭ revisteĭ literare-beletristice **„Rândunica“** cu următoriulŭ sumariŭ: *Tovarășĭ nedespărțiți saŭ Sântulŭ Dumitru* de Carolŭ Scrobŭ. *Nu vĕ opriți* de T. Simtionŭ. *Césurĭ grele* de Ilarie Chendi. *Dați-mi pămîntŭ!* de Petrea dela Cluș. *Hoțulŭ de cârlanĭ* (trad.) de Iuliŭ Popescu. *Cândŭ* de Elena Gaborŭ. Rămurele: *„Cave lyram* de . . . tin P . . *Descântece la nuntă* de N. P. R. *Uiturĭ* (chiuiturĭ) de I. G. *Felurite* de ***.

„Vatra“ nrulŭ 16 a apărutŭ cu următoriulŭ sumarŭ: *Sorbona* (Tipurĭ bucureștene) de Șt. Basarabeanŭ. *Murguleț* (poesie) de Dim. Porea. *Mara* de Ioanŭ Slavicĭ. *Cântecŭ funebru* de Haralamb C. Lecca. *Sfârșitulŭ lumiĭ* de Camille Flamarion, traducție de I. C. Maxim. *Fóe tristă* (poesie) de Virgiliŭ N. Cișman. *Fuga ilusiunĭ* (legendă indiană) de G. V. Cordea. *Mâhnire* (poesie)

de Virgiliŭ N. Cişman. *Di aniversară.* După Dykens de E. Florescu. *Spre Siberia,* poesie de Radu D. Rosetti. *Felŭ de felŭ* de ***. *Ilustraţiile:* Şcóla militară din Bucuresci. Din munţii nostri. Buni prieteni. Fericire perdută. Evlavie. O caravană în Turcia. Cea dintâiă lecţiune, să câştigi parale bune. În criptă. Cântecul inimei. În flagrantŭ delictŭ.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Uniriĭ"*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalulŭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu.** — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se mai află:

Întroducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Beserice. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Claiu. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariului archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Preţulŭ 80 cr. Editura societăţiĭ.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copeĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ: 10 cr., cu partŭ postaliŭ 15 cr.

Decretele Conciliului provincialŭ **alŭ doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20cr., legatŭ în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincialŭ **primŭ** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaşŭ 1881 broş. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dela Ordinariatulŭ episcopescŭ gr. cat. de Oradea mare.

Nr. 2088/1894. (27) 1—1

Concursŭ.

Pentru compliinirea catedreĭ profesorale de desĕmnŭ la gimnasiulŭ sup. gr. cat. de Beiuşŭ cu începutulŭ anuluĭ scolasticŭ proximŭ 1894/5, cu carea, dacă se va aplica profesorŭ ordinarŭ, este împreunată o soluţiune anuală de 1000 fl., ĕră dacă se va aplica profesorŭ suplentŭ, o remuneraţiune anuală de 800 fl., se publică prin aceste concursŭ.

La postulŭ acesta aŭ dreptŭ, să recurgă atarĭ individĭ greco-catolicĭ, carĭ vorbescŭ perfectŭ limba română şi cea magiară, şi aŭ obţinutŭ cualificaţiune din desĕmnulŭ geometricŭ şi celŭ libĕrŭ pentru şcólele mediĭ.

Recursurile suntŭ a se adjusta cu documentele următóre: estrasŭ matricularŭ de botezŭ, atestatŭ despre starea familiară, despre obligămîntulŭ militarŭ, despre studiile absolvate şi cualificaţiune, despre cunoscinţele de limbĭ şi eventualele serviţiĭ de până acum.

Concurenţiĭ aŭ a subşterne recursurile lorŭ ajustate, — dacă suntŭ în serviţiŭ, pe calea superioritătiĭ lorŭ cu tabela de cualificaţiune, ĕră dacă nu suntŭ în serviţiŭ, nemijlocitŭ, — Veneratuluĭ Ordinariatŭ greco-catolicŭ de Oradea mare, până în 15 Septembre anulŭ curente.

Oradea mare, 6 Augustŭ 1894.

Nr. 188.—1894. (26) 1—1

Concursŭ.

Pentru conferirea unuĭ stipendiŭ de 60 fl. v. a. din fundaţiunea „Marinoviciĭ" studenţilorŭ românĭ de gimnasiŭ orĭ şcóla reală de aceea-şi categorie, se escrie concursŭ cu terminŭ până la 25 Septembre 1894 st. n.

Cererile să se înainteze, în terminulŭ indicatŭ la comitetulŭ Asociaţiuniĭ transilvane în Sibiŭ, instruite cu următórele documente:

1. Atestatŭ de botezŭ în orginalŭ saŭ în copie legalisată;
2. Testimoniŭ scolasticŭ de pe semestrulŭ din urmă alŭ anuluĭ scolarŭ 1893/4;
3. Atestatŭ de frecuentaredela direcţiunea institutuluĭ, în care de presentŭ cercetézŭ şcóla;
4. Atestatŭ de paupertate, eventualŭ de orfanŭdacă concurentulŭ este orfanŭ.

Cererile întrate după terminŭ nu se consideră.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută la 5 Iuliŭ 1894.

Dr. Ilarion Puşcariŭ vicepreşed. **Dr. I. Bologa** secr. II.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptătéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 29—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

---

(18) 5—6

„The Gresham"

societate de asigurare pe viaţă în LONDRA.

Filiala pentru Austria:

Viena, I, Giselastrasse I,

în casa societăţiĭ.

Filală pentru Ungaria:

Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,

în casa societăţiĭ.

Activa societăţiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ şi interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Plătirĭ pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existinţa societăţiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspredece luni s'aŭ presentatŭ la societate pentru propunerĭ nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ întrate dela existinţa societăţiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte şi tarife, pe basa cărora societatea extradă polițe, precum şi formulare de propunerĭ se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenţi în tóte oraşele mai marĭ ale monarchieĭ austro-ungare şi prin filialele pentru Austria şi Ungaria, precum şi prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Cluşŭ.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Adunarea dela Sebeşŭ.

În urma invităriĭ, ce a primit'o în anulŭ trecutŭ „Asociaţiunea Transilvană“ în adunarea sa generală din Năsĕudŭ, în anulŭ acesta „Asociaţiunea“ şi-a ţinutŭ adunarea sa generală în Sebeşulŭ săsescŭ.

„Săsescŭ“ se numesce Sebeşulŭ, pentru că elŭ odinióră era una dintre cetăţuile acelea ale elementuluĭ săsescŭ, de zidurile cărora se părea, că aŭ să se frângă totdeuna năvalele, carĭ se putea prevedé, că le va da asupra lorŭ elementulŭ românescŭ. Astădĭ zidurile acelea arată multe rupturĭ, — timpulŭ róde şi ómenii ruinézĕ şi zidurile cele mai puternice, — şi e de prevĕdutŭ, că dintre cetăţile de odinióră ale Sasilorŭ Sebeşulŭ va fi cea dintâiŭ, carea-şĭ va schimba caracterulŭ sĕŭ secularŭ şi se va face cetate românéscă. Deja astădĭ maĭoritatea absolută a locuitorilorŭ Sebeşuluĭ suntŭ Românĭ, şi dacă Sebeşulŭ nu a devenitŭ deja cetate românéscă, vina o pórtă — bardulŭ nostru. De ce l'aŭ şi pusŭ păcatele, să scrie pe sama Românilorŭ cuvintele: „Pe voĭ vĕ nimiciră a pismeĭ rĕutate şi órba neunire?“. Româniĭ din Sebeşŭ întocmaĭ ca şi ceĭ de pe airia nu vorŭ să dea pe Andreiŭ Murĕşanŭ de minciună. Adevĕratŭ, că bardulŭ a îndreptatŭ cuvintele sale cătră Româniĭ ceĭ de odinióră, ĕră nu cătră noĭ, cărora niciĭ prin minte nu ne trece, să „jurămŭ, că vomŭ da mână, să fimŭ pururea fraţi“.

Dar să nu mi-se bage cumva de vină, că aşĭ fi nerecunoscĕtoriŭ pentru cordiala primire, cu carea Sebeşeniĭ aŭ întimpinatŭ adunarea generală a „Asociaţiuniĭ“. Sunete sociale discordante celŭ puţinŭ eŭ unulŭ în decursulŭ ţilelorŭ adunăriĭ n'am auţitŭ în Sebeşŭ. Doresc, ca toţi óspeţiĭ Sebeşenilorŭ din ţilele acestea să pótă ţice asemenea.

Primirea comitetuluĭ centralŭ.

Comitetulŭ aranjatoriŭ alŭ festivităţilorŭ ne scrise maĭ înainte, că noĭ Blăşeniĭ să pornimŭ cu trenulŭ de amĕdĭ din 25 Augustŭ, pentru că cu acela-şĭ trenŭ călĕtorescŭ spre Sebeşŭ şi Sibieniĭ.

La Vinţulŭ de josŭ părăsirămŭ trenulŭ. Cândŭ ieşirămŭ din gară, ne aştepta o primire ne maĭ speratăŭ. Marginea spaţuluĭ dinaintea gareĭ o încunjura unŭ banderiŭ de aprópe 150 de călăreţĭ, toţĭ ţeranĭ românĭ îmbrăcaţĭ în haĭne albe de serbătóre. Ĕră spaţulŭ ilŭ ocupa o mulţime maĭ alesŭ de ţĕranĭ şi ţĕrance. Vorŭ fi fostŭ preste 500. Cu plăcere nespusă priviamŭ la ómeniĭ aceştia îmbrăcaţĭ în portulŭ celŭ frumosŭ de pe la Sebeşŭ. Serbătorésca le era îmbrăcămintea, dar şi maĭ serbătorésca bucuria, carea strălucia de pe feţele lorŭ. Chiarŭ în fruntea mulţimiĭ se înşiraŭ romăncuţe frumuşele, tóte cu buchete de florĭ în mânĭ.

Zelosulŭ şi neobositulŭ învĕţătoriŭ din Sebeşŭ *Zevedeiŭ Murĕşanŭ* primi comitetulŭ centralŭ cu câteva cuvinte însufleţite, la carĭ rĕspunse preşedintele Asociaţiuniĭ, Reverendissimulŭ vicariŭ capitulariŭ *Ioanŭ M. Moldovanŭ,* esprimându maĭ alesŭ bucuria, care ne-a cuprinsŭ, cândŭ amŭ vĕdutŭ, cu câtă însufleţire întimpină ţerănimea nóstră de pe la Sebeşŭ pe ceĭ puşĭ în fruntea Asociaţiuniĭ.

După urările însufleţite, carĭ închiară cele dóuĕ cuvintărĭ scurte, şi după ce fetiţele ne încărcară cu buchete de florĭ, pornirămŭ spre Sebeşŭ. Înainte mergea banderiulŭ, în frunte cu flamura cea vinĕtă a reuniuniĭ de cântărĭ din Sebeşŭ. Urmară apoĭ preste 40 de trăsurĭ şi căruţe, ĕră ceĭalaltĭ porniră îndĕrĕptŭ la Sebeşŭ pe josŭ.

După unŭ drumŭ cam de o jumĕtate de óră sosirămŭ la capulŭ Sebeşuluĭ. Aci ne aştepta altă mulţime de ómenĭ încă şi maĭ mare, postaţĭ de-a drépta şi de-a stînga drumuluĭ. Era ridicatŭ şi unŭ arcŭ de verdĕţă, şi inscripţia de pe elŭ: „Bine aţĭ venitŭ!“ ne spunea numaĭ ceea ce cetirămŭ deja de pe feţele ómenilorŭ.

Înaintea arculuĭ ne aştepta inteligenţa nóstră din Sebeşŭ. Cuvîntulŭ de bineventare îlŭ rosti aci viceprotopopulŭ gr. cat. *Alesandru Dobrescu,* căruia îĭ rĕpunse ĕră preşedintele Asociaţiuniĭ esprimându-şĭ din noŭ bucuria, carea o simţesce, cândŭ vede, ce întimpinare însufleţită ĭ-a gătitŭ comitetuluĭ centralŭ maĭ alesŭ poporulŭ ţeranŭ. Între strigărĭ însufleţite de „Să trăéscă!“ şi între sunetele marşuluĭ luĭ Mihaiŭ pornirămŭ în oraşŭ.

Convenirea socială.

Sara la óra 8 a fostŭ o convenire de cunoscinţă în pavilionulŭ hoteluluĭ „Leulŭ de aurŭ“.

Óspeţiĭ se adunară încetŭ, aprópe prea încetŭ. Dar în sfârşitŭ niciĭ nu era mirare, căcĭ n'aveaŭ de unde să se adune. Deja sara acésta ne prevestia, că adunarea din ăstŭ anŭ a Asociaţiuniĭ are să fie rĕŭ cercetată de membri. Era aşa aievea, căcĭ afară de óspeţiĭ veniţĭ din Sibiŭ, Blaşŭ (de aci maĭ mulţĭ ca de orĭ unde), ceĭalaltĭ eraŭ din satele învecinate, şi puţinĭ de pe airea.

Lunga masă, ce se întinse, a fostŭ deschisă de advocatulŭ *Pompiliŭ Isacŭ,* preşedintele comitetuluĭ aranjatorŭ. La vorbirea de salutare rĕspunse preşedintele Asociaţiuniĭ *Ioanŭ M. Moldovanŭ,* ridicându păharulŭ în onórea femeiĭ române, cea maĭ sigură propagatóre a limbeĭ române. Maĭ vorbiră Zevedeiŭ Murĕşanŭ, Ioanŭ Germanŭ, Ioanŭ Bojiţă, Onoriŭ Tilea, Dr. Aug. Bunea ş. a.

În 26 Aug. la biserică.

Aţĭ inteligenţa adunată aicĭ a luatŭ maĭ întâiŭ parte la s. liturgie. Fie care după confesiunea sa s'a dusŭ la biserica sa.

În biserica gr. orientală, unde liturgia s'a începutŭ maĭ de vreme, a fostŭ unŭ publicŭ fórte numerosŭ. Corulŭ Şebeşenilorŭ a cântatŭ la liturgie.

În biserica gr. catolică, unde aŭ celebratŭ maĭ mulţĭ profesorĭ dela Blaşŭ, a cântatŭ corulŭ ţerănescŭ dela Lancrămŭ sub conducerea părintelui Isidorŭ Blaga, parochŭ gr. orientalŭ în Lancrămŭ. Corulŭ a cântatŭ fórte frumosŭ, esecutându o liturgie de dulce compositiune, pe care părintele Blaga spunea, că a procurat'o dela biserica Domniţa Balaşa. A făcutŭ o impresiune fórte bună la toţi, că acestŭ corŭ gr. orientalŭ s'a oferitŭ de bunăvoe, să cânte în biserica unită, căreia la acésta ocasiune ĭ-a făcutŭ bunŭ serviţiŭ. Părintele Blaga meritä tótă recunoscinţa.

Dr. *Ioanŭ Sâmpăleanŭ* spiritualulŭ seminariuluĭ din Blaşŭ, a improvisatŭ o frumósă cuvîntare. Mânecându dela devisa oficiósă a Românieĭ „Nihil sine Deo“ a arĕtatŭ necesitatea şi bunătatea credinţeĭ în Dumneţeŭ.

Cătră sfârşitulŭ liturgieĭ, gătându-se la cealaltă biserică sfînta slujbă, mulţĭ credincioşĭ ortodoxĭ, între carĭ toţĭ membriĭ comitetuluĭ Associaţiuniĭ, aŭ venitŭ la biserica unită, unde era şi preşedintele, Rssimulŭ vicarŭ capitularŭ Ioanŭ Moldovanŭ, şi de unde apoĭ aŭ plecatŭ cu toţiĭ la „Leulŭ de aurŭ“.

I. Şedinţă.

Afară de preşedintele aŭ maĭ fostŭ de faţă dintre membriĭ ordinarĭ aĭ comitetuluĭ centralŭ dniĭ *Zah. Boiŭ, Part. Cosma, Leontinŭ Simonescŭ, Iosifŭ St. Şuluţiŭ, Ioanŭ Papiŭ* şi secretariulŭ alŭ II-lea Dr. *Valeriŭ Bologa.*

Din jurnale aŭ fostŭ representate „Unirea“ (Dr. V. Szmigelski), „Dreptatea“ (Ilie Daianŭ), „Gazeta Transilvanieĭ“ (Gr. Maiorŭ). „Telegraful Român“ încă-şĭ va fi avutulŭ raportorulŭ sĕŭ. Despre fiinţa de faţă a vre unuĭ raportorŭ alŭ „Tribuneĭ“ n'am aflatŭ nimica. Dór nu cumva pentru că ĭ-ar fi derogatŭ? Dar asta pe mine nu mĕ privesce de locŭ. „Budapesti Hirlap“, „Pesti Napló“ şi „Ellenzék“ încă şĭ-aŭ avutŭ unŭ raportorŭ comunŭ.

Representantulŭ auctorităţiĭ orăşenescĭ a fostŭ dlŭ senatorŭ *Piso.*

Sala este frumoşică şi destulŭ de spaţiósă. Membri aĭ „Asociaţiuniĭ“ s'aŭ presentatŭ fórte puţinĭ. Nu m'aşĭ espune fórte tare primejdieĭ de a perde rĕmasulŭ, dacă m'aşĭ prinde, că abia vorŭ fi fostŭ maĭ mulţĭ ca la adunarea din 12 Aug. a subdespărţemîntuluĭ Blaşŭ. Dar n'aĭ ce face, „leo non captat muscas“, scopurile, carĭ le urmărésce „Asociaţiunea“, suntŭ cu multŭ maĭ neînsemnate, decâtŭ să se plătéscă óre cuĭ a osteni până la Sebeşŭ macarŭ dela Deva orĭ Alba-Iulia orĭ Oreştie.

Cu atâtŭ maĭ mare laudă meritä ţerănimea. Ea s'a presentatŭ în numĕrŭ fórte mare.

Şedinţa a deschis'o cu ceva după 10 óre preşedintele cu cuvîntarea următóre:

Onorată adunare generală!

Preste puţine ţile se plinescŭ 33 anĭ, de cândŭ s'a întemeiatŭ Asociaţiunea nóstră, pe atuncĭ în tóte ţinuturile locuite de românĭ singură în felulŭ sĕŭ. Ţiarele din timpulŭ acela şi actele de inaugurare ale eĭ daŭ mărturie puternică despre însufleţirea, cu care a fostŭ salutată întreprinderea acésta, ĕr puţiniĭ individĭ aflătorĭ în viaţă, dintre ceĭ ce aŭ luatŭ parte la adunarea constituantă din 23 Octobre 1861, cu viuă plăcere-şĭ aducŭ aminte şi acum de palpitaţiunile, ce înălţaŭ pepturile Românilorŭ din aceste părţi în epoca aceea de transiţiune.

Cum pe lângă tótă greutatea comunicaţiuniĭ, Românĭ de prin colţurile cele maĭ depărtate aŭ alergatŭ la loculŭ adunăriĭ, deşi aceea se ţinea în marginea estremă a ţereĭ. Aveaŭ convingerea intimă, că lucrarea acésta pune începutulŭ uneĭ mişcărĭ, prin care razele binefăcĕtóre ale cultureĭ totŭ maĭ multŭ să se lăţéscă în poporulŭ nostru şi să pĕtrundă şi spre cele maĭ adâncĭ straturĭ ale dînsuluĭ. Deci niciĭ oboséla drumuluĭ îndelungatŭ niciĭ sacrificiĭ materiale nu ĭ-aŭ reţinutŭ dela propusulŭ de a pune umĕrŭ la umĕrŭ şi astfelŭ a încerca, să urnéscă „pétra cea mare“, bine sciindŭ, că puterĭ unite potŭ realisa lucrărĭ grandióse, lângă carĭ forţele singuraticuluĭ, fie ele altmintrea în sine orĭ câtŭ de marĭ, s'ar stîngini în deşertŭ, şi nu ar aduce altŭ resultatŭ, decâtŭ acela, că prin încordare ele însele ar cădé nimicite.

Unirea puterilorŭ era reclamată imperiosŭ: căcĭ vitregia timpurilorŭ îngreunase fórte pétra aceea, pe care aĭ nostri voiaŭ să o misce din locŭ. Cultura, ce străbuniĭ nostri aduseră cu sine la plantarea lorŭ pe aceste locurĭ, fusese nimicită de multŭ prin piciorulŭ necruţătoriŭ alŭ barbarilorŭ, carĭ seculĭ întregĭ s'aŭ luptatŭ pentru posesiunea acestorŭ ţerĭ frumóse, şi împingêndu-se unĭĭ pe alţiĭ aŭ răsturnatŭ totŭ, ce le sta în cale. Falnica plantaţiune, a căreĭ desvoltare fericită ca glorie principală figuréză în titlurile multorŭ împĕraţĭ, a căduţŭ sdrobită, încâtŭ numaĭ ascunse în sinulŭ pământuluĭ şi în pepturile oţelite chiarŭ prin furtună ale poporuluĭ românŭ aŭ rĕmasŭ şi sustaŭ până aţĭ urme

neîndoite despre ea, colo remăşiţe de edificiĭ, drumurĭ, apaducturĭ, — făcute cu stăruinţe neobosite şi arta geniuluĭ romanŭ, — aicĭ simţulŭ moralŭ şi de dreptŭ ereditŭ din timpurile aceleĭ culturĭ înaintate, slăbitŭ şi întunecatŭ, ce e dreptŭ, dar nu frântŭ, şi iubirea limbeĭ şi a datinelorŭ străbune, carĭ aŭ sustatŭ la poporulŭ romanŭ, ba ele aşa viŭ s'aŭ manifestatŭ şi în ţile de asuprirĭ grele, încâtŭ istoricĭ străinĭ cu 500 de anĭ înainte de acésta aŭ datŭ Românilorŭ mărturia plină de laudă, că eĭ maĭ multŭ s'aŭ luptatŭ pentru conservarea limbeĭ, decâtŭ pentru a vieţiĭ.

Iubirea de limbă şi alipirea de datinele străbune totdeuna aŭ înfloritŭ în poporulŭ românŭ, precum în mĕsură maĭ mare nu la niciŭ unŭ poporŭ de pe faţa pămîntuluĭ. Acestŭ sentimentŭ a duratŭ neştirbitŭ şi pe timpulŭ luptelorŭ făţişe şi pe alŭ retragerilorŭ şi pe alŭ celorŭ maĭ neomenóse supunerĭ.

Viaţa este luptă. De sub legea acésta generală se înţelege de sine, niciŭ poporulŭ românŭ n'a pututŭ a se subtrage niciŭ în trecutŭ şi nu va puté niciŭ în venitoriŭ. Dar aşa sbuciumărĭ şi frămîntărĭ continue ca şi acele, cărorŭ a fostŭ espusŭ poporulŭ nostru dela plantarea sa în regiunile acestea şi până în ţilele nóstre, abia maĭ întimpinămŭ în viaţa vre-unuĭ poporŭ.

Să cauţĭ cu luminarea pausele recerute spre restaurarea puterilorŭ, nu le veĭ afla. Valŭ de valŭ vinŭ adversităţile preste némulŭ nostru, şi vîntulŭ, ce le mână cu turbare, nu maĭ voesce a înceta. Elŭ de seculĭ se turbézăă necontenitŭ.

La 1861 se părea, că se ivescŭ doriĭ óre-căreĭ alinărĭ. Eĭ aŭ fostŭ numaĭ decâtŭ îmbrăţişaţĭ cu căldură, şi între fructele acesteĭ însufleţirĭ este şi întreprinderea acésta pe câtŭ de nobilă şi frumósă, pe atâtŭ de grea. Nobilă şi frumósă, pentru că reuniunea nóstră tinde a desvolta limba şi literatura poporuluĭ nostru şi a lăţi în sinulŭ luĭ cultura. Limba este tesaurulŭ celŭ maĭ preţiosŭ alŭ fie-căreĭ naţiunĭ; ea împrennă pe indivizĭĭ singuraticĭ, îĭ deosebesce de cătră ceĭ de altŭ némŭ şi-ĭ ţine în comuniune continuă, — ér cultura în sensulŭ adevĕratŭ alŭ cuvîntuluĭ, respândindŭ lumina liberézăă mintea de prejudeţe şi scapă inima de inclinaţiunĭ rele. Prin ea şi nu maĭ prin ea putemŭ ajunge la libertate adevĕrată.

Nu s'a inventatŭ nimicŭ noŭ, ci Asociaţiunea nóstră a tinsŭ numaĭ a regula pulsaţiunile ereditе din moşi-strămoşĭ ale inimeĭ române, lupta de esistenţă, cea maĭ legitimă între tóte luptele, a o înălţa la nivelulŭ uneĭ lucrărĭ conscie şi a face, ca celŭ maĭ retrasŭ păstoriŭ orĭ plugariŭ românŭ să se angajeze cu fruntea deschisă pentru dînsa. Aceste tendinţe juste şi nevinovate ale Asociaţiuniĭ nóstre niciŭ odată n'aŭ jignitŭ pe nime, niciŭ odată nu vorŭ jigni pe nime dintre aceia, cu carĭ ne atingemŭ împrumutatŭ. Stăruimŭ a ne desvolta limba şi literatura, voimŭ a lăţi cultura în tóte straturile poporuluĭ nostru. Cuceririĭ în afară nu voimŭ. Ĕtă o lucrare pacĭnică şi salutară atâtŭ pentru noĭ, câtŭ şi pentru patria comună.

Ce suntŭ în viaţa unuĭ poporŭ 30—40 anĭ? Cu tóte aceste şi ceĭ maĭ sângeroşĭ dintre noĭ, — înţelegŭ pe aceia, carĭ răpiţĭ de dorulŭ inimeĭ lorŭ doresc, ca şi scopurile Asociaţiuniĭ nóstre să se realiseze întru aceste ţile ale mişcărilorŭ îuţĭ celŭ puţinŭ în sborŭ, — şi aceia vorŭ trebui să recunóscă programulŭ realisatŭ în acestŭ periodŭ scurtŭ.

O câmpie înţelenită numaĭ prin lucrare îndelungată se póte scóte din sĕlbătăcia sa, numaĭ prin sudorĭ crunte se póte preface în ogorŭ promiţătoriŭ de fructe mănóse.

Dar unŭ poporŭ întregŭ, care seculĭ preste seculĭ a fostŭ reţinutŭ cu forţa dela orĭ ce progresŭ şi împedecatŭ prin aşeţĕminte inventate anume spre înglodarea luĭ, cum ar puté, să se avînte la înălţimĭ, ce numaĭ prin stăruinţe îndelungate se potŭ cuceri!

Acéstă lucrare stăruitóre şĭ-a propus'o Asociaţiunea transilvană română, a căreĭ serbătóre anuală o ţinemŭ adĭ.

Salutŭ cu bucurie purcésă din adânculŭ inimeĭ pe toţĭ Româniĭ, cărorŭ împrejurările le-aŭ concesŭ a conveni la acéstă serbătóre aşteptată cu dorŭ de tótă suflarea română, şi declarŭ adunarea de deschisă.

După cuvîntarea acésta frumósă a începutŭ a se esecuta programulŭ şedinţeĭ. Esecutarea acésta a fostŭ de totŭ stereotipă. După alegerea alorŭ treĭ comisiunĭ pentru esaminarea raportuluĭ generalŭ despre activitatea comitetuluĭ în decursulŭ anuluĭ 1893, pentru esaminarea raţiociniuluĭ pro 1893 şi a proiectuluĭ de budgetŭ pro 1895 şi pentru incassarea taxelorŭ dela membriĭ ceĭ vechĭ şi dela ceĭ carĭ se vorŭ înscrie de noŭ, şedinţa s'a suspinsŭ pe 10 minute.

După redeschidere s'aŭ făcutŭ dóuĕ propuneri: una duplă, presentată de dlŭ *Gr. Maiorŭ,* redactorulŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“, pentru înfiinţarea de agenturĭ şi de bibliotecĭ ambulante şi pentru începerea uneĭ colecte în poporŭ în fie care comună (unŭ crucerĭŭ de fie care sufletŭ) în favorulŭ Associaţiuniĭ.

A dóua propunere a fostŭ presentată de Dr. *Aug. Bunea.* Constată cu bucurie viuluĭ interesŭ, ce-lŭ manifestă Româniĭ Sebeşenĭ faţă cu Asociaţiunea, dar în acelă-şĭ timpŭ constată şi indiferentismulŭ regretabilŭ alŭ totalităţiĭ, arată că hotărîrea adunăriĭ generale din Haţegŭ de a se trimite din partea despărţemintelorŭ câte celŭ puţinŭ doĭ delegaţĭ nu se observă, aşa că pentru adunarea presentă dintre 33 despărţeminte numaĭ 14 aŭ semnatŭ delegaţĭ, ér dintre aceştia numaĭ 9 s'aŭ presentatŭ. Propune, ca adunarea să îndrume comitetulŭ a stărui cu energie pentru esecutarea conclusuluĭ dela Haţegŭ şi să nu maĭ sufere a fi aleşĭ de delegaţĭ din partea despărţemintelorŭ astfelŭ de ómeni, despre carĭ se presupune. că nu se vorŭ presenta la adunările generale, ér delegaţiĭ absenţĭ să fie trecuţĭ cu numele în protocolulŭ adunăriĭ.

Propunerile se transpunŭ comisiuniĭ I.

După acestea s'aŭ cetitŭ dóuĕ petiţiunĭ:

Iuliŭ Vuia, învĕţătoriŭ în *Banatŭ-Comloşŭ,* cere ajutoriŭ în scopulŭ de a face cercetărĭ pentru opulŭ, ce vre să edea: „Istoria şcólelorŭ românescĭ.“

Ioanŭ Damianŭ cere unŭ stipendiŭ de 500 fl. pentru a se perfecţiona la vre unŭ conservatoriŭ în musica vocală.

Ambele se transpunŭ comisiuniĭ prime.

Dr. *V. Bologa* cetesce apoĭ telegramele, ce aŭ sositŭ în decursulŭ şedinţeĭ: *Sibiŭ,* Mironŭ Romanulŭ; *Sibiŭ,* I. V. Russŭ, Dr. Oct. Russŭ; *Sibiŭ,* Românii din Sibiŭ; *Timişóra,* Ioanŭ V. Barcianŭ; *Sibiŭ,* Dr. Vecerdea, Dr. Stroia, Dr. E. Popescu; *Sibiŭ,* I. cav. de Puşcariŭ, Ilarion Puşcariŭ; *Deva,* Românii din Deva şi jurŭ; *Sibiŭ,* „Telegraful Român“; *Sibiŭ,* „Rândunica“; *Bucuresci,* George Moianŭ în numele învĕţătorilorŭ şi învĕţătórelorŭ întruniţĭ la cursulŭ de lucrurĭ de mână; *Vácz,* Popŭ de Băsescĭ, Cristea, Patiţa, Comşa, Dr. Barcianŭ, Velicĭ, Domide, Barbu, Suciŭ, Dionisie Roman.

Lucru firescŭ, că urările cele maĭ sgomotóse aŭ urmatŭ după cetirea telegrameĭ din Vácz. Dintre tóte a fostŭ întimpinată cu maĭ mare recélă cea din Deva. Acesta încă a fostŭ lucru firescŭ. Româniĭ din Deva, pe cum adunarea a aflatŭ din raportulŭ comitetuluĭ centralŭ, nu desvóltă niciŭ o activitate în legătură cu Asociaţiunea, şi la adunarea generală din Sebeşŭ pe lângă tótă comoditatea drumuluĭ nu se înfăţişézăă niciŭ unŭ Devanŭ, şi apoĭ îĭ maĭ punŭ pĕcatele, nu alta, să telegrafeze: „Trăéscă *solidaritatea* între fraţiĭ de unŭ sânge!“ Dacă Româniĭ din tóte părţile Ardéluluĭ şi Ungarieĭ ar manifesta solidaritatea sa în acela-şĭ chipŭ, în care o manifestă Devaniĭ, Asociaţiunea în curêndŭ ar trece în domeniulŭ istorieĭ.

A urmatŭ apoĭ raportulŭ comisiuniĭ a treia. Din taxele membrilorŭ vechĭ s'aŭ încassatŭ 105 fl., din taxele membrilorŭ noĭ 252 fl. Între membriĭ noĭ aŭ păşitŭ ca membri pe viaţă cu câte 100 fl. dlŭ Constantinŭ Colbasi din Springŭ şi Institutulŭ de creditŭ „Sebeşana“. Din oferte s'aŭ incassatŭ 16 fl. 20 şi 1 Napoleond'or donatŭ de Ioanŭ Cetăţanŭ. Suma totală e 373 fl. 20 cr. şi unŭ Napoleond'or.

Aŭ urmatŭ apoĭ disertaţiunile insinuate.

Dlŭ *Basiliŭ Başota,* jude de trib. în pensiune, a cetitŭ disertaţiunea: *„Pentru ce s'aŭ romanisatŭ Daciĭ maĭ lute ca alte popóre?“*

Dlŭ *Zaharie Boiŭ,* secretariulŭ I. alŭ Asociaţiuniĭ, a cetitŭ o disertaţiune frumósă despre *„Fundaţiunea Oteteleşanu“.*

Maĭ alesŭ la cea dintâiŭ, dar în parte şi la cea din urmă îmĭ ieaŭ voe a risca observarea, că pentru adunările generale, unde publiculŭ este atâtŭ de variŭ, ar fi de doritŭ, să nu se cetéscă, ci să se rostéscă, pentru că prin acésta se légă cu multŭ maĭ uşorŭ atenţiunea ascultătorilorŭ, până şi a celorŭ ce suntŭ laicĭ în materia disertaţiuniĭ respective. Apoĭ nu ni-se şede, să trăimŭ totŭ numaĭ din sĕculŭ strămoşilorŭ. Eĭ după putinţă aŭ făcutŭ istorie, să maĭ facemŭ decĭ şi noĭ istorie, întru câtŭ ne ajută puterile, şi aşa şi disertaţiunile acestea ar fi de doritŭ, să fie câtŭ se póte de practice şi să aibă în vedere viitoriulŭ.

După acestea preşedintele a închisŭ şedinţa primă.

Concertulŭ.

Sara la 8 óre s'a începutŭ concertulŭ.

Publicŭ s'a adunatŭ multŭ. S'aŭ estradatŭ la 400 de bilete.

Concertulŭ l'a aranjatŭ tinĕra reuniune de cântărĭ a Sebeşenilorŭ compusă din inteligenţă şi poporŭ şi condusă cu multă isteţime de învĕţătoriulŭ Nicolaŭ Todea.

Publiculŭ asistentŭ preste totŭ póte să fie mulţămitŭ cu prestaţiunile concertanţilorŭ. Programulŭ a fostŭ variatŭ, dar n'a fostŭ prea bine compusŭ. În loculuĭ unorŭ piese cu texturĭ prea erotice se puteaŭ alege altele. Programulŭ altcum, ceea ce este maĭ vredniceŭ de relevatŭ, a fostŭ esecutatŭ bine, în unele părţĭ fŏrte bine.

Părţile acestea aŭ fostŭ fără îndoélă p. 2: „Haĭ în horă,“ corŭ bărbătescŭ de G. Dima şi p. 9: „Ţis'a badea“ şi „Iléna“ coruri mixte de G. Musicescu. Singura piesă, care aşĭ fi doritŭ, să lipséscă din programŭ, a fostŭ „Brîulŭ popiloruˇ“ corŭ mixtŭ de G. Musicescu. Ea este o curiositate onoma-

topoeitică şi se póte esecuta în cercurĭ maĭ restrinse, nu înse în concerte de ale „Asociaţiunii“, în carĭ ni-se impune datorinţa de a esecuta ceea ce este maĭ bunŭ în musica nóstră clasică şi poporală.

Nu mĭ-a plăcutŭ maĭ departe, că la esecutarea programuluĭ a fostŭ chematŭ întru ajutoriŭ şi dlŭ *Isaie Popa*. Cunoscŭ şi-mĭ place multŭ vocea dsale şi am avutŭ deja şi până acum prilejŭ de a mĕ convinge, că dsa şi cultivă darulŭ acesta dumnedeescŭ. Şi de astă dată ĭ-a succesŭ ca şi de alte orĭ a secera aplausele publiculuĭ, în chipulŭ celŭ maĭ bine meritatŭ cu piesa „Meḑulŭ nopţiĭ“ de G. Dima, în care ĭ-a strălucitŭ fórte vocea frumósă şi adâncimea sentimentuluĭ de o potrivă. Ceea ce înse nu mĭ-a plăcutŭ, a fostŭ, că cu astfelŭ de prilejurĭ ne-amŭ dedatŭ a ne convinge esclusivŭ numaĭ despre progresulŭ, care l'a făcutŭ respectivulŭ ţinutŭ în cultivarea musiceĭ, în acestŭ metru neînşelătoriŭ alŭ progresuluĭ culturalŭ, şi datina asta fiindŭ bună ar fi trebuitŭ să se observe şi de astă dată.

Aşĭ fi doritŭ maĭ departe, că dacă s'a admisŭ odată amesteculŭ acesta, atunci să se fi admisŭ şi alŭ musiceĭ instrumentale.

În 27 Aug. Şedinţa II.

Publicŭ din inteligińţă s'a presentatŭ încă şi maĭ puţinŭ ca la şedinţa I. Ţerănimea înse a participatŭ cu dragŭ şi în numĕrŭ mare.

S'a verificatŭ procesulŭ verbalŭ din şedinţa I. Apoĭ a urmatŭ raportulŭ comisiuniĭ prime. Referentŭ a fostŭ dlŭ Dr. *Vas. Hossu*. În terminĭ călduroşĭ atrage atenţiunea ascultătorilorŭ arupra însemnătăţiĭ Asociaţiuniĭ, care ar trebui să fie unŭ centru de activitate şi comună conlucrare a tuturorŭ fraţilorŭ de unŭ sânge. Constată nepăsarea şi puţinătatea membrilorŭ şi face unŭ avîntatŭ apelŭ cătră toţĭ Româniĭ, ca să se înşire cu toţiĭ între membriĭ Asociaţiuniĭ şi să se grupeze în jurulŭ eĭ.

Cândŭ referentulŭ a ajunsŭ la propunerĭ, s'aŭ începutŭ discusiunile lungĭ, superflue. La propunerea făcută de dlŭ Maiorŭ cu privire la colectă pentru Asociaţiune, la înfiinţarea de agenturĭ şi la bibliotecĭ poporale ambulante, referentulŭ a ḑisŭ, că cele propuse suntŭ provĕḑute în agendele Asociaţiuniĭ, şi de aceea propune, ca comitetulŭ să insiste pe lângă esecutarea prescriselorŭ acelora.

Atunci dlŭ Maiorŭ a făcutŭ o nóuă propunere spunêndŭ, cum dînsulŭ a colectatŭ cândva banĭ pentru o atare bibliotecă, ĭ-a transpusŭ comitetuluĭ, şi acum se rógă, ca să-ĭ foloséscă ca premiĭ pentru despărţĕmîntulŭ, care maĭ întâiŭ ar face o atare bibliotecă. Propunerea acésta s'a primitŭ cu o modificare neesenţială.

La a dóua propunere de ĭerĭ, cea făcută de Dr. Bunea, s'a încinsŭ o discusie şi maĭ lungă, carea s'a sfârşitŭ cu primirea eĭ. Numaĭ partea ultimă se părea prea aspră, şi de aceea s'a omisŭ.

O discusiune de totŭ prea lungă de lana caprina a provocatŭ punctulŭ referitoriŭ la cererea dluĭ Damianŭ. La adunarea generală din Haţegŭ s'a creatŭ unŭ stipendiŭ de 1500 fl., pe 3 anĭ câte 500 fl., pentru formarea uneĭ puterĭ didactice pentru musica instrumentală la şcóla Asociaţiuniĭ. Dşóra Maria Cunţanŭ a primitŭ acelŭ stipendiŭ, absolvându însc în decursŭ de 2 anĭ a abḑisŭ de cele 500 fl. restante. Dlŭ Damianŭ îĭ cere pe unŭ anŭ, ca să se perfecţioneze în musica vocală.

Referentulŭ comisiuniĭ propune, să ĭ-se dea dluĭ Damianŭ stipendiulŭ. Se începe acum o discusiune lungă, care se sfârşesce cu hotărîrea, ca stipendiulŭ acela să se conferéscă conformŭ usuluĭ de până acum prin comitetulŭ centralŭ pe cale concursuală. Acéstă hotărîre a fostŭ altcum o pedépsă pe sama dluĭ Damianŭ. După cum am înţelesŭ, elŭ încă a fostŭ de faţă la adunarea din Sebeşŭ şi a fostŭ rugatŭ, să asigure şi elŭ succesulŭ concertuluĭ. Dînsulŭ înse a refusatŭ. Discusiunea acésta altcum a provocat'o comitetulŭ centralŭ supunêndŭ desbaterii în adunare suplica dluĭ Damianŭ în locŭ de a cere simplaminte modificarea hotărîriĭ dela Haţegŭ.

Comisiunea pentru censurarea raţioniniuluĭ şi a bugetuluĭ raportéză prin D. Dr. *Aug. Bunea*. Comitetuluĭ i-se dă absolutoriulŭ.

Pe lângă acestea s'a maĭ primitŭ o propunere însemnată a comitetuluĭ, pe basa căreia unele deposite maĭ micĭ administrate de Asociaţiune spre scopurile eĭ se încorporéză la fundaţiunea generală a Asociaţiuniĭ.

Referentulŭ comisiuniĭ esmise pentru incassarea taxelorŭ şi inscrierea de membri noĭ raportéză, că s'aŭ maĭ incassatŭ unele taxe. Suma totală incassată la acéstă adunare a fostŭ de 407 fl. şi unŭ Napoleond'or.

Prin mórtea luĭ Dr. I. Crişanŭ unŭ locŭ de membru suplentŭ şi postulŭ de secretariŭ II. a devenitŭ vacantŭ. Postulŭ acesta a fostŭ ocupatŭ în modŭ provisoriŭ de Dr. Valeriŭ Bologa. Acum s'a alesŭ definitivŭ la acestŭ postŭ pentru restulŭ periodului Dr. *V. Bologa*.

Telegrame aŭ maĭ sositŭ din: *Gâmpina*, Munteanŭ, farmacistŭ, Secăreanŭ, profesorŭ. *Braşovŭ*, Românii din despărţemîntulŭ Braşovuluĭ. *Cluşŭ*, Dr. G. Ilea. Dr. G. Silaşi, Emericŭ Popŭ. Ioanŭ Laslo, Dr. Ambrosiŭ Cheţanŭ, Nicolae Raţŭ, 2 nume nedesciferabile.

Domnulŭ profesorŭ *Ioanŭ Germanŭ*, directorulŭ despărţemîntuluĭ XI Blaşŭ pe basa hotărîriĭ adunăriĭ generale a acestuĭ despărţemîntŭ invită adunarea, să hotăréscă, că la anulŭ proximŭ să-şĭ ţină Asociaţiunea adunarea sa la Blaşŭ. Adunarea generală primesce acéstă invitare a Blaşuluĭ.

După acestea Rssimulŭ D. preşedinte mulţămindŭ participanţilorŭ, oraşuluĭ S. Sebeşŭ şi poporuluĭ, care în aşa mare numĕrŭ s'a presentatŭ, îlŭ îndémnă, ca şi pe venitoriŭ să se intereseze de Asociaţiune.

Între „Să trăéscă“ şedinţa se închide.

Banchetulŭ.

La 2 óre d. a. s'a începutŭ în pavilonulŭ din grădina hoteluluĭ „Leulŭ de aurŭ“ banchetulŭ, la care aŭ participatŭ aprópe la 200 persóne.

Şirulŭ toastelorŭ a fostŭ începutŭ de preşedintele, care amintindŭ de timpurile maĭ fericite, cândŭ Transilvania era autonomă, şi cândŭ Maiestatea Sa a încuviinţatŭ întemeiarea Asociaţiuniĭ, îşĭ ridică pocalulŭ întru sănĕtatea Maiestăţiĭ Sale Împĕratuluĭ-Rege.

Dr. *Pompiliŭ Isacŭ*, preşedintele comitetuluĭ aranjatoriŭ şi directorulŭ despărţemîntuluĭ Sebeşŭ, închină pentru comitetulŭ centralŭ şi maĭ alesŭ pentru preşedintele Asociaţiuniĭ.

Z. Boiŭ îşĭ aduce aminte de autorităţile locale şi rógă pe representantulŭ lorŭ dlŭ *Ioanŭ Piso*, să fie pe lângă ele interpretele de mulţămită a comitetuluĭ centralŭ pentru afabilitatea, cu care aŭ întimpinatŭ adunarea.

Dlŭ *Piso* rĕspundêndŭ închină pentru Asociaţiune şi pentru toţĭ membriĭ eĭ.

Dr. *Aug. Bunea* închină pentru comitetulŭ aranjatorŭ şi pentru zelosulŭ luĭ conducĕtoriŭ.

Aŭ maĭ vorbitŭ dniĭ Dr. *Iosifŭ Blaga*, *Başota*, tinĕrulŭ studentŭ *Axente* dela Bucurescĭ şi *Zevedeiŭ Murĕşanŭ*.

Balulŭ.

Sara la $8^1/_2$ s'a începutŭ balulŭ. A participatŭ unŭ publicŭ numĕrosŭ. Relevezŭ, că portulŭ naţionalŭ a fostŭ representatŭ fórte bine. În pausă 10 tinerĭ, în costumŭ românescŭ, încinşĭ cu brîŭ albastru şi preste peptŭ cu bandă roşie, aŭ jucatŭ fórte frumosŭ căluşeriulŭ şi bătuta între aplausele publicului.

Poliţia.

Pe cum amintirămŭ, cu oficiulŭ de comisariŭ alŭ magistratuluĭ orăşenescŭ la şedinţe şi la festivităţĭ a fostŭ încredinţatŭ unŭ românŭ, adecă dlŭ senatorŭ *Piso*. Asta a voitŭ să fie din partea magistratuluĭ unŭ semnŭ de afabilitate, pentru care şi trebue să-ĭ fimŭ recunoscĕtorĭ.

Afabilŭ a fostŭ întimpinată adunarea şi în alte privinţe. Relevezŭ între altele, că telegramele le-a adusŭ însu-şĭ şefulŭ oficiuluĭ telegraficŭ.

Fără altŭ scopŭ, ci numaĭ pentru susţinerea ordiniĭ publice, care la astfelŭ de adunărĭ maĭ uşorŭ se póte turbura, aŭ fostŭ ordinaţĭ poliţiştĭ orăşenescĭ.

Cu multŭ maĭ gravŭ este faptulŭ, că pentru ḑilele adunăriĭ generale a Asociaţiuniĭ aŭ fostŭ consignaţĭ preste 50 de gendarmĭ. Asta sigurŭ nu s'a întîmplatŭ la iniţiativa magistratuluĭ orăşenescŭ. Gendarmiĭ aŭ statŭ ascunşĭ pe la cuartirele sale, şi bine aŭ şĭ făcutŭ aşa, deşi după „Ellenzék“ întrégă adunarea n'a fostŭ alta decâtŭ o mişcare agitatorică inscenată pe baniĭ Ligeĭ. Viua acesteĭ sciriĭ nu o pórtă raportorulŭ luĭ „Ellenzék“. Despre asta m'am convinsŭ cu ochiĭ meĭ propriĭ.

Nr. 3283—1894. (24) 2—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 8 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţai* şi anume: *2 de câte 315 fl.*, unulŭ usuatŭ de Vasile Ramonţai, care şĭ-a terminatŭ studiile juridice, altulŭ usuatŭ de Victorŭ Colceriŭ, care şĭ-a terminatŭ cursulŭ de medicină; *maĭ departe la unŭ stipendiŭ de 84 fl.* usuatŭ de Ioanŭ Cifrea juristŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ; *la 5 stipendiĭ de câte 63 fl.* usuate de Eugeniŭ Porea medicinistŭ, care a abḑisŭ de stipendiŭ, Ioanŭ Oltreanŭ, care a depusŭ esamenulŭ de maturitate, Emiliŭ Faustŭ, care asemenea a depusŭ esamenŭ de maturitate, Nicolaŭ Vlaĭcu studentŭ gimnasialŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ, Victorŭ Receanŭ, studentŭ în şcóla reală, care a reposatŭ.

La aceste stipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, carĭ suntŭ născuţĭ în Transilvania şi suntŭ de naţionalitate românĭ;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ *calculŭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentuluĭ, caeteris paribus, ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţĭ se poftesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică, ér nu în originalŭ,*

carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernentŭ şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţiĭ să numéscă espresŭ institutulŭ, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ viitoriŭ 1894/5.

Cererile concursuale, carĭ nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orĭ nu se vorŭ asterne la Consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în consideraţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 70 fl.* din fundaţiunea fericitului *Ioanŭ Gavrilă Vajda* de Soósmező şi a soţiei sale *Elisabeta* născută Fuleovicĭ, folositŭ de gimnasistulŭ Victorŭ Nestorŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre esclusive 1894 st. n.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ *trebue să scie perfectŭ românesce* şi aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru *unŭ stipendiŭ de 120 fl.* din fundaţiunea *Kleiniană* folositŭ de Valeriŭ Montani, care a absolvatŭ gimnasiulŭ, se escrie concursŭ până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Ramonţane şi pe acelea a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la *6 stipendiĭ* din fundaţiunea *fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuţuţŭ* şi anume: *unŭ stipendiŭ de 400* fl. folositŭ de Valeriŭ Suciŭ teologŭ absolutŭ şi candidatŭ de profesorŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ; *unŭ stipendiŭ de 300* fl. folositŭ de Ioanŭ Fodorŭ profesorŭ censuratŭ; *dóuĕ stipendiĭ de câte 200* fl. folosite de Simeonŭ Tamaşŭ şi Aureliŭ Olteanŭ, carĭ aŭ terminatŭ studiile juridice; *dóuĕ stipendiĭ de câte 100 fl.* folosite de Augustŭ Leményi şi Alesandru Ciura, carĭ aŭ absolvatŭ gimnasiulŭ, şi *unŭ stipendiŭ de 60 fl.* folositŭ de gimnasistulŭ, absolutŭ Victorŭ Popŭ.

Cel ce doresc‍ŭ a obţiné vre-unulŭ din stipendiile de maĭ susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) că suntŭ românĭ gr. cat. miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ *calculĭ de eminenţie;*

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţiĭ să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în oryinalŭ,* atestată de consângenitate, dacă suntŭ consângenĭ cu fundatoruluĭ, carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, şi să numéscă espresŭ *institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1894/5.

Cererile astfelŭ adjustâte să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

V. Escriere de concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. *din fundaţiunea fericituluĭ Ioanŭ Danielă (Dănuţă) de Fersigŭ,* cu terminulŭ de 1 Octobre st. n. esclusive a. c. şi pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ;

2. Dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă ceĭ înrudiţi cu fericitulŭ fundatorŭ, dar şi dintre aceştia se vorŭ considera în prima linie aceĭ şcolarĭ, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, orĭ după tatălŭ acestuia Vasilica Dănuţă din Fersigŭ, orĭ după mama luĭ Maria Buteanŭ din Şomcuta mare;

3. Concurenţiĭ trebue să dovedéscă, că aŭ plinitŭ celŭ puţinŭ anulŭ alŭ 10-lea de etate şi că în anulŭ scolasticŭ espiratŭ 1893/4, aŭ obţinutŭ din studiĭ celŭ puţinŭ calcululŭ generalŭ „bunŭ“, ér din purtarea morală nota de celŭ puţinŭ „legală“.

Cererile concursuale provĕdute cu carte ed botezŭ, testimoniŭ scolasticŭ, atestatŭ medicalŭ, atestatŭ despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicantelui, întăritŭ de auctoritatea politică concernentă, şi eventualŭ şi cu atestatŭ despre legătură de consângenitate cu fundatorulŭ, aŭ să se subştérnă la subscrisulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ indicatŭ.

Cererile sosite maĭ târdiŭ nu se vorŭ lua în consideraţiune.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 80 fl. din *fundaţiunea fericituluĭ Lazar Baldi,* folositŭ de gimnasistulŭ Andreiŭ Nagy, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ puté concurge numaĭ gimnasişti românĭ din comitatulŭ Cluşuluĭ, şi numaĭ consângenĭĭ cu piulŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 stipendiĭ din *fundaţiunea fericituluĭ canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ,* din carĭ dóuĕ de câte 60 fl. usuate de gimnasiştiĭ Teofilŭ Popŭ şi Victorŭ Bujorŭ şi dóuĕ de câte 40 fl. usuate de gimnasiştiĭ Vasiliŭ Hossu şi Eugeniŭ Ghelnerŭ.

Doritorii de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

VIII. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la dóuĕ stipendiĭ de câte 22 fl. 50 cr. din *fundaţiunea fericituluĭ canonicŭ Ioanŭ Chirilă,* folosite de şcolariĭ Samoilă Spineanŭ şi Ioanŭ Bârbatŭ.

Doritorii de a obţiné aceste stipendiĭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane şi a le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

IX. Escriere de concursŭ.

Din fundaţiunea demnuluĭ de pie memorie *Ştefanŭ Ferdinand Hirsch* a devenitŭ vacantŭ stipendiulŭ de 300 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Emiliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ. *La acestŭ stipendiŭ se escrie prin acésta concursŭ până în 10 Septembre 1894.*

La stipendiulŭ acesta potŭ concurge numaĭ aceĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ, carĭ suntŭ născuţĭ în vre-una din comunele următóre: Turda, Copandŭ, Turŭ, Reghiŭ, Comiţigŭ, Banabicŭ, Aitonŭ, St.-Mărtinulŭ-deşertŭ, Ceanulŭ-deşertŭ, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Sândŭ, Petridulŭ-de-susŭ, Petridulŭ-de-mijlocŭ, Petridulŭ-de-josŭ, Berchişŭ, Măgura, Schiopĭ (Pusztа-Egres), Pusta-St-Craiŭ, Surducŭ, Bicalatŭ, Iara inferióră, Agrişŭ (Ruba-Egeres), Muntele Băişórei, Ocolişulŭ micŭ, Ocolişulŭ mare, Runcŭ, Cacova, Săcelŭ, Lita mag., Lita română, Filea de josŭ, Filea de susŭ, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuşŭ, Haşmaşŭ, Maghiaruşŭ (Magyaróság), Şutŭ, Silvaşulŭ magiarŭ, Indolŭ, Ceanulŭ mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F.-Havassa), ca unele, carĭ odinióră aŭ formatŭ pretura ces. reg. a Turdeĭ sub preşedenţa fericitului fundatorŭ Ştefanŭ Ferdinand Hirsch.

Stipendiulŭ iluĭ vorŭ puté dobândi numaĭ atarĭ tinerĭ din şcólele mediĭ, carĭ vorŭ produce testimoniŭ cu calculŭ din studiĭ: *eminente* saŭ celŭ puţinŭ *bună,* ér din purtarea morală: *bună* saŭ celŭ puţinŭ *legală.* Atarĭ tinerĭ vorŭ puté folosi stipendiulŭ dobânditŭ în gimnasiŭ, şcóla reală, şcóla agronomică, şi eventualŭ şi la universitate, dacă atâtŭ în studiĭ, câtŭ şi în purtarea morală vorŭ ţiné calculiĭ indicaţi maĭ susŭ.

Concursele să se instrueze cu următórele documente: testimoniŭ scolasticŭ de pe anulŭ 1893/4, carte de botezŭ, atestatŭ medicalŭ şi de paupertate şi să se *aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ* la Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. în Blaşŭ prin parochulŭ concernente. Concursele întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ considera.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

X. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octobre st. n. esclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 120 fl. din *fundaţiunea fericituluĭ prepositŭ capitularŭ Constantinŭ Papfalvi,* folositŭ de Aureliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ şi între aceştia praeferenter ceĭ născuţĭ Popfalăŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, aŭ să se aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ maĭ susŭ.

Blaşŭ, în 11 Augustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

XI. Escriere de concursŭ.

Până în 1 Octocre a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericitului *Parteniŭ Moldovanŭ* profesorŭ normalŭ, folositŭ de Vas. Moldovanŭ gimnasistŭ absolutŭ.

La acestŭ stipendiŭ vorŭ avé întâietate consângenii piuluĭ fundatorŭ.

Cererile instruite după norma indigitată la escrierea de concursŭ pentru stipendiile Şuluţane, aŭ să se aştérnă până la terminulŭ prefiptŭ la subsemnatulŭ Consistoriŭ.

Blaşŭ, în 11 Aagustŭ 1894.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

Abonamintulu

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicătiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 8 Septembre 1894. Numĕrulŭ 38.

Soți de luptă?

Fóea nóstră póte să apară numaĭ odată la sĕptĕmână și de aceea nicĭ nu póte să tracteze tóte temele așa pe largŭ și de desŭ, pe cum ar dori. Dar sermana de ea face, ce póte, se silesce a suplini după puterĭ într'unŭ numĕrŭ, ceea ce ar puté să facă în șese numerĭ.

Între altele a ventilatŭ ea deja de multă vreme idea, ca noĭ Românii să nu strigămŭ numaĭ, că Ungurii ne înghițŭ de viĭ, ci să ne silimŭ a ne afirma pe tóte terenele ca Românĭ, și atuncĭ să nu ne tememŭ, că ne vorŭ înghiți Ungurii. Amŭ dișŭ adese orĭ, că ceea ce nu prea putemŭ să isprăvimŭ pe terenulŭ politicei fiindu-ne pe acestŭ terenŭ mânile încătușate și aripile ciontate, aceea să cercămŭ a o isprăvi pe terenulŭ socialŭ: anume să ne afirmămŭ cu totŭ prilejulŭ ca Românĭ.

Recunóscemŭ, că e *frumósă vîrtutea* smereniei și a modestiei, și martorŭ ne este Dumnedeŭ, că nu voimŭ să lovimŭ în aceste vîrtuți, cândŭ susținemŭ, că și în privința acesteĭ teme putemŭ să reprivimŭ cu conscințĕ liniștită și cu óre-și care mândrie la activitatea nóstră de până acum.

Între terenele, pe carĭ ar fi să ne afirmămŭ între orĭ ce împrejurărĭ ca Românĭ, unulŭ dintre cele maĭ de frunte este celŭ economicŭ.

Orĭ de câte orĭ ni-s'a datŭ prilejŭ, noĭ nu amŭ întârdiatŭ a atrage atențiunea cetitorilorŭ nostri la arma acésta, carea împreună cu alte arme este în stare a ne asigura învingerea asupra vrășmașilorŭ numeluĭ de Românŭ. Amŭ făcut'o acésta, pe cum ni-se da prilejŭ, acum între „Noutățĭ", acum în „Feuilleton", ba în timpulŭ din urmă amŭ riscatŭ și câțiva articulĭ primĭ, carĭ tractézŭ despre tema acésta.

Și convinși fiindŭ, că „unde-sŭ doĭ, puterea cresce, și dușmanulŭ nu sporesce." articululŭ nostru celŭ maĭ de pe urmă, care tracta despre tema acésta, l'amŭ închiatŭ cu cuvintele:

„Credemŭ, că ar fi bine, ca jurnalistica nóstră să se ocupe și de cestiunea acésta cu de-adinsulŭ, pentru ca să ne disciplinămŭ după putință și pe terenulŭ economicŭ, și așa cuvintele „Deștéptă-te, Române!" să nu fie în gura nóstră numaĭ o frasă gólă."

Și în urma acesteĭ inițiative speramŭ, că una dintre acelea foĭ ale nóstre, carĭ parcă aŭ luatŭ așa dicêndŭ în arîndă naționalismulŭ Românilorŭ, bună óră „Gazeta Transilvanieĭ", vĕdêndŭ, că suntŭ bune cele ce amŭ scrisŭ noĭ, va convoca tóte celealalte foĭ românescĭ de dincóce de munțĭ la o consfătuire frățéscă, pentru ca ele să-și croéscă pe terenulŭ de sub întrebare o purcedere comună uniformă, și așa să se ușureze ajungerea țintei.

Și ce să vedĭ? „Tribuna" rischézŭ publicarea uneĭ singure corespondințe, scrise altcum cu inimă și cu durere de némŭ. Ér „Gazeta Transilvanieĭ", — da, ea face și maĭ multŭ: — ea se silesce a ne pune bețe în róte.

Étă ce scrie prin rostulŭ unuĭ raportorŭ alŭ sĕŭ subscrisŭ „Unŭ óspe" în nrulŭ sĕŭ 185 din 5 Septembre:

— *„Unirea!" „Unirea", scit tu bine, că numaĭ Argusiadele și Palavrele le tractézŭ pe largŭ în „Foița" sa, și-și dă silință — vrednică de maĭ bune lucrurĭ — de a împroșca în modŭ bădăranŭ în fața publicului din Blașŭ și jurŭ cuvinte, ca „fie-le rușine" pentru că cumpĕră de airea ce nu se află la „Consumŭ" (prăvălia Reuniunii de consumă)* —.

Cuvintele acestea nu ne-aŭ surprinsŭ de locŭ. Până acum nu s'a întîmplatŭ adecă nicĭ odată, ca „Gazeta" să recunóscă óre ce bine în „Unirea".

Dar ele ne-aŭ cam întristatŭ. Nu sperarea vre unuĭ câștigŭ moralŭ orĭ materialŭ alŭ nostru ne-a însuflatŭ cele ce amŭ scrisŭ despre tema de sub întrebare, pe cum nicĭ reuniunea din Blașŭ nu s'a întemeiatŭ cu sperarea vre unuĭ câștigŭ moralŭ orĭ materialŭ deosebitŭ de mare alŭ acționarilorŭ, ci și una și alta a avutŭ înaintea ochilorŭ emanciparea Românilorŭ de sub jugulŭ economicŭ alŭ străinilorŭ.

De aceea înțelegerea nóstră frățéscă cu privire la cele ce avemŭ, să facemŭ pe terenulŭ economicŭ, nicĭ pe departe nu ne-o amŭ închipuitŭ așa, pe cum se vede, că și-o închipuescŭ domniĭ dela „Gazeta".

Fie-le de bine, că apĕră interesele jidovimiĭ de pe la noĭ.

Feuilleton.

Instrucțiuni pentru predicatorĭ.

(Fine.)

5. Dar dacă în alegerea temelorŭ se potŭ observa multe greșelĭ, atuncĭ suntŭ a se deplânge nu maĭ puținŭ grave în forma tractării. În privința acesteia învață fórte bine Acuinatulŭ, că pentru a fi sincerŭ, „lumina lumiĭ, predicătorulŭ cuvîntuluĭ dumnedeescŭ, trebue să aibă treĭ lucrurĭ: celŭ dintâiŭ e consecuența, ca elŭ să nu se abată dela adevĕrŭ; alŭ doilea e claritatea, ca elŭ să nu învețe întunereculŭ; alŭ treilea e folosulŭ, ca elŭ să cerce mărirea luĭ Dumnedeŭ, nu pe a sa" (l. c.). Dar durere, forma multorŭ conțiunĭ de astădĭ nu numaĭ că nu are claritatea nobilă și simplicitatea evangelică, ce ar avé să o caracteriseze, ci ea este învĕlită de totŭ în difusiune negurósă și într'o materie abstrusă, ce trece preste capacitatea comună a poporuluĭ și-ți pune pe buze tânguirea aceea compătimitóre: „Prunciĭ aŭ cerutŭ pâne, nu este, cine să frângă lorŭ." (Plâng. 4, 4.)

Încă și maĭ rĕŭ e, că de multe orĭ lipsesce acelŭ timbru de sfințenie, acea spirare de evlavie creștinéscă și acea unție a Spiritului Sfîntŭ, în vîrtutea cărora vestitoriulŭ Evangelieĭ totdeuna ar trebui să pótă dice despre sine: „Cuvîntulŭ meŭ și propovĕduirea mea nu era într-u cuvinte îndemnătóre ale înțelepciuniĭ omenescĭ, ci într-u arĕtarea Spiritului și a puteriĭ" (I Cor. 2, 4.). Ómenĭ de aceia dimpotrivă se razimă aprópe numaĭ și numaĭ pe „cuvinte îndemnătóre ale înțelepciuniĭ omenescĭ" și grijescŭ fórte puținŭ orĭ de locŭ de cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ, de sfînta Scriptură, carea totuși ar trebui să fie isvorulŭ celŭ dintâiŭ alŭ elocinței sacre, pe cum învĕță deunădĭ gloriosŭ stăpânitoriulŭ Pontifice cu cuvinte ponderóse, a cărorŭ reproducere o privimŭ aci de potrivită: „Chiarŭ puterea acésta proprie în felulŭ sĕŭ și deosebită a Scriptureĭ, provenitóre din spirarea dumnedeéscă a Sipritului Sfîntŭ, dă predicătoriuluĭ vadă, îĭ oferesce libertatea apostolică a cuvîntuluĭ, îĭ împărtășesce o elocință puternică și învingĕtóre. Celŭ ce reproduce în conțiunea sa spiritulŭ și puterea cuvîntuluĭ dumnedeescŭ, acela grăesce „nu numaĭ în cuvinte, ci și într-u putere și în Spiritulŭ Sfîntŭ și într-u adeverire multă". (I Tes. 1, 5.) De aceea purcederea acelora, carĭ predică despre religiune și vestescŭ preceptele dumnedeescĭ astfelŭ, câtŭ eĭ aducŭ aprópe numaĭ cuvinte de ale înțelepciuniĭ și cuminției omenescĭ și se razimă maĭ multŭ pe motivele sale decâtŭ pe cele dumnedeescĭ, are să se privéscă de întórsă și nebăgătóre de samă. Căcĭ strălucéscă și clipéscă vorbirea lorŭ, ea totuși va fi neapĕratŭ slabă și rece, pentru că-ĭ lipsesce focŭlŭ cuvîntuluĭ luĭ Dumnedeŭ, și va fi departe de puterea cuvîntuluĭ dumnedeescŭ, despre care se dice: „Pentru că viŭ este cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ și lucrătoriŭ și maĭ ascuțitŭ decâtŭ tótă sabia ascuțită de amîndóuĕ părțile, și străbate până la despărțirea spiritului și a sufletului" (Evr. 4, 12.). Dar în consonanță cu celŭ maĭ priceputŭ trebue să se concédă, că în sfînta Scriptură se cuprinde o elocință feluritĭ, bogată și vrednică de marĭ lucrurĭ, pe cum o a înțelesŭ și o esprimă acésta cu pĕtrundere s. Augustinŭ (de doctr. christ. 4, 6, 7), și o întărește esperința celorŭ maĭ distinși predicătorĭ, carĭ cu mulțămită cătră Dumnedeŭ marturisescŭ, că vestea sa o mulțămescŭ maĭ alesŭ cunoscinței sale intime a Bibliei și contemplării sale evlavióse." (Enciel. despre studiulŭ sfinteĭ Scripturĭ din 18 Nov. 1893.)

6. Acesta este decĭ isvorulŭ celŭ maĭ de frunte alŭ elocinței sacre, Biblia. Dar

Şi macarŭ de ar grăi adevĕrulŭ. Cândŭ amŭ scrisŭ noĭ, ca Blăşeniĭ să cumpere numaĭ dela reuniunea de consumŭ? Cândŭ amŭ *„împroşcatŭ în modŭ bădăranŭ în faţa publicului din Blaşŭ şi jurŭ, pentru că cumpĕră de* **airea,** *ce nu se află la Consumŭ?* „Gazeta“ şi raportorulŭ eĭ nu umble cu mâţa în sacŭ. Cândŭ amŭ voitŭ noĭ, să împedecămŭ desvoltarea altorŭ firme *românescĭ* în piaţa comercială a Blaşuluĭ? Însĕ inzădarŭ întrebămŭ, căcĭ devisa domnilorŭ dela „Gazeta“ este: Calumniare audacter, semper aliquid haeret.

Eĭ ḑicŭ despre noĭ ca închiare: „Aştéptă, frate, să se maĭ cócă şi ceĭ dela „Unirea“ din Blaşŭ. Nu poţĭ pretinde dela cineva ceea ce nu are.“

Noĭ după cele citate din „Gazeta“ le putemŭ ḑice, că suntŭ rescopţĭ, orĭ dóră s'aŭ vîndutŭ şi eĭ firmeĭ „Haas et Deutsch“.

Alternativa va fi cam supĕrătóre pentru domniile lorŭ şi póte că şi pentru alţiĭ. Dar noĭ amŭ fi ceĭ dintâiŭ, carĭ s'ar bucura vĕḑendŭ, că supĕrarea le-a fostŭ spre folosŭ.

Într'aceea nu ne pasă, că „Gazeta“ şi raportorulŭ eĭ „îşi dă silinţă de a împroşca în modŭ bădăranŭ“ în faţa nóstră, pentru că voimŭ binele poporuluĭ nostru.

E ceva mângăitoriŭ în aceea, că suferĭ pentru o causă bună.

Şi de aceea, orĭ câtŭ ne vorŭ învinui „Gazeta“ şi raportorulŭ eĭ, că amŭ fi *„aroganţi“*, noĭ totŭ vomŭ continua a ḑice: Fie-le ruşine inteligenţilorŭ nostri de pe la Blaşŭ, carĭ se laudă, că suntŭ Românĭ marĭ, şi totŭ atuncia despreţuindŭ comercianţiĭ şi industriaşiĭ românĭ îmbogăţescŭ pe ceĭ străinĭ. Fie-le ruşine, căcĭ comitŭ tradare de némŭ.

Învinuirĭ neîntemeiate. — Amŭ fostŭ ceĭ dintâĭ, carĭ amŭ avutŭ cunoscinţă despre cerculara Consistoriuluĭ din Blaşŭ, care cuprinde principiile, ce trebue să se aibă în vedere la înfiinţarea şi susţinerea de şcóle românescĭ în comunele, unde locuescŭ şi Românĭ greco-orientalĭ. Noĭ însĕ nu amŭ publicat'o, pentru că amŭ credutŭ, că prin acésta amŭ face o greşélă. Motivele, carĭ ne-aŭ îndemnatŭ, să nu o publicămŭ, nu le vomŭ desfăşura aci, pentru că nu voimŭ, ca rĕulŭ, ce s'a făcutŭ deja prin publicarea eĭ, să-lŭ facemŭ noĭ încă şi maĭ rĕŭ.

După ce însĕ cerculara acésta nu numaĭ s'a publicatŭ de tóte foile politice românescĭ, ci s'a şi comentatŭ, noĭ suntemŭ datorĭ, să rectificămŭ comentarele greşite şi tendenţióse, ce i-s'aŭ făcutŭ.

„Gazeta Transilvanieĭ“ în numĕrulŭ 184 din a. c. publicândŭ acéstă circulară şi esclamândŭ, că *„urmaşiĭ vorŭ aminti cu recunoscinţă numele celorŭ ce aŭ urzitŭ şi realisatŭ acestŭ laudabilŭ pactŭ,“* folosesce şi acéstă ocasiune spre a susţiné neadevĕrulŭ, că *„până în timpulŭ de faţă“* numaĭ *„capriţulŭ şi încăpăţinarea unorŭ teologĭ cu brîne roşiĭ şi cu crucĭ de aurŭ pe peptŭ a trasŭ dungĭ preste tóte aşteptările juste ale poporuluĭ şi a făcutŭ imposibilă orĭ ce înţelegere hotărîtă între cele dóuĕ confesiuni ale nóstre“* în ceea ce privesce înfiinţarea şi susţinerea de şcóle comune românescĭ.

Faţă cu acéstă acusă gravă amŭ puté să desfăşurămŭ totŭ istoriculŭ tractativelorŭ relativŭ la şcólele din comunele mixte, şi atuncĭ s'ar vedé, carĭ aŭ fostŭ causele, ce aŭ împedecatŭ până acum înţelegerea între Consistoriile din Blaşŭ şi Sibiŭ. S'ar vedé din istoriculŭ acesta, că nicĭ capriţulŭ şi încăpăţinarea, nicĭ calitatea de teologĭ, nicĭ brînele roşiĭ, nicĭ crucile de pe peptŭ n'aŭ împedecatŭ înţelegerea din cestiune. Însĕ nu este oportunŭ a spune tocmaĭ acum totŭ, ce scimŭ din istoriculŭ causeĭ.

Cu tóte acestea vomŭ face câteva constatărĭ basate pe fapte notoriĭ şi informaţiunĭ primite dela bărbaţĭ competenţĭ.

Încercările, ce se făcuseră pe la anĭ 1885 şi 1886 pentru a stabili o procedură uniformă în ceea ce privesce susţinerea şi înfiinţarea de şcóle comune pentru Româniĭ gr. cat. şi gr. orientalĭ din comunele, unde aceştia locuescŭ împreună, rĕmaseră fără resultatŭ, deşi şi de o parte şi de alta s'a arĕtatŭ destulă bunăvoinţă. În acela-şĭ timpŭ însĕ s'aŭ întîmplatŭ în maĭ multe comune, că Româniĭ de ambele confesiuni s'aŭ înţelesŭ frăţesce între sine cu privire la susţinerea şcólelorŭ, şi Consistoriile aŭ aprobatŭ acéstă înţelegere în maĭ multe casurĭ concrete. Casurile acestea concrete, pe cum de sine se înţelege, aŭ fostŭ totŭ atâtea ocasiunĭ, carĭ aŭ datŭ ansă la lămurirea şi cristalisarea ideilorŭ pentru o viitóre procedură uniformă.

Cândŭ însĕ guvernulŭ a presentatŭ proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ, o înţelegere stabilă şi o procedură uniformă s'a impusŭ cu o necesitate neînvinsă.

Atuncĭ a păşitŭ „Unirea“ în publicŭ cu cestiunea acésta. Unŭ *teologŭ* cu *brîŭ roşu* a scrisŭ în numĕrulŭ 18 alu „Unirii“ dela 30 Aprilie 1892 unŭ articulŭ sub titlulŭ *„Cu puterĭ unite“*, care precum ne aducemŭ aminte, a fostŭ reprodusŭ şi de „Gazeta Transilvaneĭ“. În acestŭ articolŭ nu numaĭ s'a enunţatŭ principiulŭ de a înfiinţa şi susţiné şcóle ca cele contemplate de circulara consistorială, ci s'a arĕtatŭ în detaiŭ şi modulŭ şi procedura, ce ar trebui să se urmeze în causă. Şi cine va aseména acelŭ articolŭ cu cerculara consistorială, va vedé, că principiile desfăşurate în articolŭ şi procedura recomandată acolo suntŭ în esenţă identice cu cele cuprinse în cerculară.

Nu multŭ după aparîţiunea aceluĭ articolŭ Mitropolitulŭ Vancea, unŭ teologŭ cu brîŭ roşu şi cu cruce de aurŭ pe peptŭ, în conţelegere cu Consistoriulŭ sĕŭ s'a adresatŭ cătră Consistoriulŭ din Sibiŭ în causa înfiinţărĭĭ şi susţinerĭĭ şcólelorŭ comune, şi mulţămită bunăvoinţeĭ, cu care a fostŭ întîmpinată acéstă propunere şi în Sibiŭ, înţelegerea s'a făcutŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că şi teologulŭ cu brîŭ roşu din Sibiŭ, şi teologulŭ cu brîŭ roşu din Blaşŭ, carĭ aŭ fostŭ referenţĭ în acéstă causă, şi carĭ şi verbalŭ aŭ avutŭ

în locŭ de a scóte din „isvorulŭ apeĭ celeĭ viĭ“, se îndréptă aceşti predicatorĭ modernisaţi cu abusulŭ sĕŭ nesuferibilŭ la „cisternele găurite ale înţelepciunĭĭ omenescĭ“, în locŭ de a aduce texturile dumneḑeescĭ inspirate şi ale sfinţilorŭ Părinţĭ şi ale conciliilorŭ, citéză eĭ până la gréţă auctorĭ profanĭ, şi anume auctorĭ şi opurĭ, carĭ fórte adese orĭ admitŭ esplicărĭ fórte cu dóuĕ înţelesurĭ şi fórte primejdióse. „Şi acela e unŭ abusŭ mare alŭ elocinţeĭ sacre, dacă teme religióse se tractéză numaĭ şi numaĭ în interesulŭ vieţiĭ acesteia şi nu se grăesce despre cea viitóre, se înşiră avantanjele, ce le-a adusŭ religiunea creştina societăţiĭ, şi se retacŭ datorinţele, se descrie Mântuitoriulŭ dumneḑeescŭ numaĭ ca iubire şi nu se ḑice nimica despre dreptatea luĭ. De aci provine puţinuluĭ resultatŭ alŭ uneĭ astfelŭ de conţiuni, dela care unŭ omŭ de lume se depărtéză cu convingerea, că elŭ fără de a-şi schimba moravurile are numaĭ să ḑică: „Eŭ credŭ în Isusŭ Christosŭ, şi voiŭ fi unŭ creştinŭ bunŭ.“ (Cardinalŭ Bausa, archiepiscopŭ de Florenţa, cătră clerulŭ sĕŭ tinĕrŭ, 1892.)

Dar ce privescŭ pe ómeniĭ aceia fruptele conţiuniĭ? Nu acésta este ceea ce cércă eĭ maĭ alesŭ; eĭ cércă, să linguşéscă ascultătorilorŭ „cu scărpinarea urechilorŭ“ (II Tim. 4, 3), şi dacă vĕḑŭ numaĭ, că bisericele suntŭ pline, nu se interéză de aceea, că óre sufletele rĕmânŭ góle. De aceea eĭ nicĭ odată nu grăescŭ despre pĕcatŭ, nicĭ odată despre cele de maĭ de pe urmă, nicĭ odată despre alte adevĕruri fórte momentóse, carĭ ar puté să producă o întristare spre folosŭ, ci grăescŭ „cuvinte, carĭ placŭ“ (Is. 30, 10), şi chiarŭ şi acésta o facŭ cu o elocinţă maĭ multŭ demagogică decâtŭ apostolică, maĭ multŭ profană decâtŭ sacră, carea le aduce aplause şi complăcere, ceea ce a osîndituŭ deja s. Ieronimŭ, cândŭ a scrisŭ: „Cândŭ învenţĭ în biserică, să nu se provóce aclamare, ci suspinarea poporuluĭ; lacrimele ascultătorilorŭ să fie lauda ta“ (ad Nepotian.). De acolo urmézŭ, că tótă predicarea lorŭ atâtŭ în câtŭ şi afară de biserică se înfăţişéză încunjurată de o anumită spoélă teatrală, carea-ĭ ĭea orĭ ce timbru de sfinţenie şi orĭ ce putere supraomenéscă; de acolo urmézŭ şi la poporŭ şi, să grăimŭ francŭ, şi la o parte a clerului corumperea gustuluĭ faţă cu cuvîntulŭ dumneḑeescŭ, smintéla tuturorŭ celorŭ buniĭ şi puţinuluĭ orĭ nicĭ unŭ folosŭ pe sama celorŭ rătĕciţĭ şi necredincioşi, carĭ, chiarŭ şi daca vinŭ une orĭ în mulţime mare, ca să asculte astfelŭ de „cuvinte, carĭ placŭ,“ atraşĭ maĭ alesŭ de sunătórele cuvinte „progresŭ, patrie, sciinţă modernă“, după ce aŭ aplaudatŭ cu căldură pe vorbitoriulŭ, „care scie modulŭ adevĕratŭ de a predica,“ se ducŭ din biserică aşa, pe cum aŭ venitŭ: „eĭ admiraŭ, dar nu se îndreptaŭ“ (ex Aug. in Matt. 19, 25.).

Voindŭ decĭ acéstă sacră Congregaţiune, să împlinéscă mandatulŭ veneratŭ alŭ Sfinţieĭ Sale şi să punĕ stavilă unorŭ abusurĭ aşa de marĭ şi vrednice de dispreţŭ, ea se îndréptă cătră toţĭ Rev. episcopĭ şi superiorĭ generalĭ aĭ ordurilorŭ religióse şi institutelorŭ bisericescĭ pie, ca eĭ să purcédă împotriva acelora cu tărie apostolică şi să se îngrijéscă din tóte puterile de stirpirea lorŭ. Aducêndu-şĭ decĭ aminte, că eĭ în sensulŭ mandatuluĭ sacruluĭ conciliŭ din Tridentŭ „suntŭ datorĭ, să aplice bărbaţĭ destoînicĭ în acestŭ oficiŭ de predicatorĭ“ (sess. V. c. 2. de reform.), eĭ să aplice în afacerea acésta grijea şi prudinţa cea maĭ mare. Dacă e vorbă de preoţĭ din diecesa lorŭ, să rĕmână statornicĭ pe lângă aceea, ca să nu le încredinţeze unŭ oficiŭ aşa de măreţŭ, maĭ înainte de ce l-ar fi probatŭ prin unŭ esamenŭ orĭ, pe altă cale potrivită: nisi prius de vita et scientia et moribus probati fuerint (l. c.). Cândŭ e vorbă de preoţĭ din alte diecese, să nu admită pe nicĭ unulŭ într'a sa la predicare, maĭ alesŭ la ocasiunĭ solemne, dacă elŭ nu produce dela episcopulŭ propriŭ orĭ dela superiorulŭ sĕŭ regularŭ epistole, carĭ cuprindŭ o mărturisire bună despre moravurile luĭ şi despre capacitatea luĭ pentru unŭ astfelŭ de oficiŭ. Superioriĭ călugărilorŭ din orĭ care ordŭ, societate orĭ congregaţiune să nu concédă supuşilorŭ sĕĭ a predica şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ să-l recomande Ordinariatelorŭ prin atestatulŭ sĕŭ, dacă nu suntŭ încredinţaţĭ fórte bine atâtŭ despre purtarea lorŭ morală, câtŭ şi despre capacitatea lorŭ potrivită de a vesti

ocasiune a discuta acéstă causă, îşi ţinură de datorinţă a înlătura tóte diferinţele.

Din tóte acestea se vede lămuritu, că pasajulu citatu mai susu din „Gazeta“ ne dovedesce, că acéstă fóe nu numai a scrisu fără a avé cunoscinţă de causă, ci a scrisu şi într'unu stilu cu totulu neobicinuitu între ómeni cum se cade, pentrucă aceştia preţuescă şi cualificaţiunea teologică, stiméză şi meritele preoţilorŭ distinşi, şi nu batjocorescu gradurile ierarchice.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopulu Desewffy dela Timişóra, care frângêndu-şi unu piciorŭ cu ocasiunea visitării canonice făcute înainte de Rusali a fostu silitu, să absenteze dela reşedinţă timpu de trei luni, în 31 l. tr. rentorcêndu-se în Timişóra a fostu întimpinatu serbătorescu de clerulu gremialu. Mulţămindu pentru primirea, ce i-s'a făcutu, episcopulu Desewffy a făcutu amintire şi despre catastrofa din 21 Iuniu (votarea căsătorieĭ civile în casa de susu), cându ar fi lăsatu să fie transportatu pe lectică la votare, dacă ar fi atîrnatu dela votulu luĭ resultatulu votisăriĭ uneĭ legi, carea vatĕmă unu adevĕru cardinalu alu religiuniĭ nóstre şi carea e periculósă de o potrivă pentru patrie şi naţiune; dară după ce a primitu informaţiune sigură despre maioritatea guvernului, a ascultatu de medicĭ remânêndu sub cură. Declară, că orĭ cum s'ar desvolta lucrurile în cestiunile politice-bisericescĭ, dînsulu va rĕmâné nemişcatu pe basa învĕţăturiĭ dumnedeescĭ şi a principiilorŭ bisericescĭ, purcedêndu solidarŭ cu celalalţi episcopi.

Foile liberale suntu înfuriate din causa mişcăriĭ catolice, ce s'a începutu în Ungaria de sudu, şi se plângu, că acolo sub flamurele bisericescĭ se face propagandă agrară-ultramontană, se provócă şi propaganda şvăbéscă. Agitaţia credu acele foĭ, că e condusă de unii prelaţi, carĭ ţesu intrigi în contra auctorităţiĭ primatelui şi a Papeĭ. Se vede că ferbinţala cea mare şi frica de ultramontanĭ facu pe domniĭ liberalĭ să aiureze.

Cérta dintre „M. Állam“ şi primatele Vaszary a îndemnatu pe o parte a cetăţenilorŭ din Strigonu, să facă ovaţiuni primateluĭ. Ovaţiunea a inscenat'o Duminecă primariulu oraşuluĭ. S'au şi presentatu vre-o 200 de persóne, dară peeoţimea — cu escepţiunea călugărilorŭ, — deşi a fostu invitată, nu a voitu, să se presenteze. De acolo au mersu la palaţulu primaţialu, unde primariulu a asiguratu pe Eminenţa Sa despre alipirea cetăţenilorŭ cătră dînsulu, care alipire atacurile inimice o mărescu numai. Primatele a rĕspunsu cu lacrimi în ochi accentuându, că în aceste timpurĭ grele îl servesce spre mângăere alipirea orăşenilorŭ, şi se tângue, că mai multu ĭ-a vulneratu inima afirmarea, că s'ar fi vîndutu guvernuluĭ spre a nu-şi împlini datorinţa. Slabă mângăere va fi făcutu primateluĭ ovaţiunea pusă la cale de organele guvernuluĭ liberalu!

În curêndu va apăré în Nagy-Selmecz o fóe poporală catolică în limba slovacă. Redactorulu nóueĭ foĭ va fi camerarulu papalu Ştefanu Rakovszky.

Foile liberale au divulgatu faima, că Roma ar fi încunoscinţatu în 17 Iuliu a. c. pe primatele Vaszary, că resignéză la lupta cu guvernulu magiaru în cestiunile politice-bisericescĭ. Faimele acestea au fostu desmintite în „Vaterland“ din Viena, şi acum o desminte corespondentulu din Roma alu luĭ „Fejérmegyei Napló“, care a primitu informaţiuni nemijlocite din locu competentu, că adecă Roma nu a resignatu, ci aştéptă, ca episcopiĭ, preoţiĭ şi poporulu din Ungaria de o potrivă să lucre după inviaţiunile, ce le-a datu Roma acum suntu doĭ anĭ, sau celu puţinu să spriginéscă pe fruntaşi şi să nu le pună pedecĭ.

În afacerea luĭ „M. Állam“ cu primatele Vaszary foile catolice se pronunţă fără escepţiune pentru „M. Állam“, pe cându cele liberale pentru primatele. Împrejurarea, că liberaliĭ îlu apĕră pe primatele, este cea mai îngreunătóre pentru elu.

Germânia.

În a dóua şedinţă publică a congresuluĭ alu 41-lea alu catolicilorŭ germânĭ s'a cetitu telegrama Sfinţieĭ Sale Leo XIII, în care amintindu despre mişcările socialistice, carĭ turbură pacea bisericeĭ şi a vieţiĭ sociale, îndémnă pe catolicĭ la unire strînsă, de-órece din acéstă unire se revarsă binecuvîntare preste patrie şi religiune.

Profesorulu universitarŭ Dr. Kurth a vorbitu despre *cestiunea romană* arătându, că pace şi ordine numai atuncĭ va fi, cându se va restabili cea mai veche şi cea mai sfîntă suveranitate, — domnia lumésca a Papeĭ. Acésta însă nimenĭ nu voesce a o restabili prin răsboiu, ci pe cale pacinică.

Alu doilea oratoru a fostu profesorulu Schaepman din Utrecht, care a vorbitu despre *Societatea luĭ Isusu*. Elu a ţisu, că patria sa Holanda nu se póte lăuda cu tesaurĭ, ci cu instituţiunile sale libere; acolo şi biserica catolică se bucură de libertate necondiţionată. Episcopiĭ se denumescu fără întrevenirea statuluĭ, statulu nu are influinţă asupra educaţiuniĭ, şcólelorŭ catolice şi aplicăriĭ preoţilorŭ; ordurile şi congregaţiunile religióse potu desvolta o activitate nelimitată. Societatea Ieşuiţilorŭ încă lucră neconturbată, ceĭ ce urĕscu pe Ieşuiţi, nu-ĭ cunoscu, şi statulu, care nu-ĭ póte consuma, arată, că e bolnavu. Dacă catoliciĭ germânĭ vorŭ fi solidarĭ, vorŭ recăpĕta Ieşuiţiĭ.

Müller a vorbitu despre caritatea creştină, care singură póte vindeca relele sociale.

În 28 Aug. şi-a ţinutu adunarea generală în Köln şi asociaţiunea reuniunilorŭ poporale catolice, carĭ reuniunĭ în 1894 au avutu 147,445 membri. Organulu de publicitate alu asociaţiuniĭ apare în 175.000 de esemplare. Aicĭ s'au ţinutu dóue disertaţiunĭ poporale: despre însemnătatea socială a familieĭ şi despre reuniunile poporale şi democraţia socială. După aceea a urmatu adunarea preşedinţilorŭ dela reuniunile de lucrătorĭ, apoĭ adunarea reuniuniĭ de binefacere „S. Vincenţiu“.

A treia şedinţă s'a ţinutu în 29, în care s'a hotărîtu, că în anulu viitoriu congresulu se va ţiné în München, unde a fostu invitatu din partea alorŭ 51 reuniunĭ. Deputatulu din centru Dr. *Lingers a propusu congresului, să-şi esprime recunoscinţa faţă de aceĭ membri ai corpurilorŭ legiuitóre din Ungaria, carĭ au făcutu oposiţie căsătorieĭ civile şi celoralalte proiecte bisericescĭ-politice.* Congresulu a primitu propunerea rugându pe preşedinte, să aducă acéstă hotărîre la cunoscinţa conteluĭ Zichy Nándor.

În şedinţa publică a vorbitu contele Stolberg despre activitatea salutară a reuniuniĭ „S. Bonifaţiu“, care în 1893 a jertfitu 2 ½ milióne pentru bisericele şi şcólele misere. Dr. Kochmayer arată necesitatea organisăriĭ sistematice a lucrătorilorŭ şi a înfăţişăriĭ lorŭ la alegerĭ, unde fiindu bine organisaţi se potu validita. Deputatulu principe Arenberg a ţinutu unu discursu despre raportulu dintre politica colonială şi misiunile religióse. Éră profesorulu Dr. Schädler despre cestiunea şcolară, accentuându rentórcerea la creştinismulu positivu.

În 29 Aug. s'a celebratu părăstasu pentru membriĭ defuncţi aĭ congreselorŭ. Totu atuncĭ şi-au ţinutu congresele jurisconsulţiĭ catolicĭ, reuniunea „S. Rafael“ şi studenţiĭ universitarĭ.

A patra şedinţă a fostu în 30 Aug. Fabricantulu Vogens se ocupă de causele lipseĭ de lucru şi recomandă reducerea la 8 óre de lucru. Deputatulu Dr. Lieber a vorbitu despre idealurile creştinismuluĭ, carĭ ne ridică preste gândurile şi nĕcasurile vieţiĭ şi suprimă în noĭ egoismulu, care omóră viaţa creştină. Creştinismulu luptă pentru dreptu, libertate şi dreptate, îndémnă la muncă şi la respectarea dreptuluĭ de esistinţă şi perfecţionare a fiecăruĭ omu.

După vorbirea luĭ Lieber preşedintele a ţinutu cuvîntulu de închidere, éră

---

cuvîntulu dumnedeescu. Dacă Ordinariĭ după primirea unuĭ predicătoriu pe temeiulu bunelorŭ epistole de recomandare, carĭ le-a produsu, vorŭ vedé, că elu în deprinderea practică a oficiuluĭ de predicătoriu se abate dela normele şi admoniţiunile date în scrisórea acésta, atuncĭ să-lu revóce îndată la datorinţă cu îndrumărĭ potrivite; ér dacă asta nu e de ajunsu, atuncĭ să-lu delăture fără amânare din oficiulu acesta, chiaru şi cu aplicarea pedepselorŭ canonice, de cumva felulu casuluĭ o pretinde acésta.

Pe cum acéstă Congregaţiune sacră scie altcum, să conteze la îngrijirea şi zelulu Rev. Ordinariĭ şi superiorĭ aĭ ordurilorŭ religióse, aşa nutresce ea şi încrederea, că mai alesu prin acţiunea lorŭ modulu acesta modernu de a vesti orĭ mai bine a schimosi cuvîntulu luĭ Dumnedeu în curêndu se va îndrepta şi în sfîrşitu după delăturarea mijlócelorŭ lumesci de a momi se va restitui predicăriĭ maiestatea eĭ venerandă firéscă şi de odată cu acésta şi puterea eĭ supraomenéscă spre onórea luĭ Dumnedeu, spre mântuirea sufletelorŭ, spre avantajulu generalu alu bisericeĭ şi alu lumiĭ.

Roma, din secretariatulu sacreĭ Congregaţiuni a episcopilorŭ şi regulariloru, în 31 Iuliu 1894.

Isidoru card. Verga
prefectu.
Luigi Trombetta
prosecretariu.

cardinalulŭ-archiepiscopŭ Krementz, premiţêndŭ o scurtă alocuţiune, a binecuvîntatŭ pe ceĭ ce aŭ participatŭ la congresŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dumineca şĭ-a ţinutŭ darea de samă înaintea alegĕtorilorŭ sĕĭ din Oradea mare şi Tisza Kálmán. Ascultătorĭ aŭ fostŭ puţinĭ, şi aceştia încă aŭ rĕmasŭ nemulţămiţĭ cu vorbirea mareluĭ sdrobitorŭ alŭ naţionalităţilorŭ. Elŭ şĭ-a începutŭ discursulŭ cu cestiunile bisericescĭ arătândŭ, că întroducerea căsătorieĭ civile a fostŭ necesară, şi încă de prin 1840 a fostŭ vorbă de întroducerea eĭ. Cu privire la reforma administrativă este de părere, că oficialiĭ să-ĭ numéscă statulŭ, rĕmânêndŭ în altele organisarea comitatensă aşa, cum se află ea de presente.

În fine se ocupă şi de cestiunea de naţionalităţĭ, în resolvirea căreia se deosebesce de Hieronymi. Tisza după ce spune, că cestiunea de naţionalităţĭ nu este aşa de periculósă, pe cum se susţine, laudă pe Khuen-Héderváry, care a sciutŭ compune acéstă cestiune în Croaţia. Recunósce, că poporulŭ românŭ e bunŭ, dară agitatoriĭ îlŭ seducŭ; pasivitatea o condamnă, faţă de ultraiştĭ recomandă asprimea legiĭ, dară pentru singuraticĭ să nu fie persecutată rasa întrĕgă. Societatea să se siléscă a atrage naţionalităţile. Agitaţiunile strică statulŭ magiarŭ. Tisza nu voesce, să scie de revisiunea legiĭ electorale, reducerea censului, înmulţirea alegĕtorilorŭ, egala îndreptăţire şi respectarea legiĭ de naţionalităţĭ.

Ministrulŭ Festetich Andor sub pseudonimulŭ de Szelestei András advocatŭ în Budapesta şi însoţitŭ de inginerulŭ Szamecz Lajos în 31 l. tr. a fostŭ în H.-M.-Vásárhely, unde spre a cunósce gravaminele socialiste s'aŭ datŭ eĭ de socialiştĭ luândŭ parte la o adunare socialistă şi visitândŭ pe fruntaşiĭ socialiştĭ.

Olanda.

Congresulŭ interparlamentarŭ de pace s'a deschisŭ în Haaga în 4 a c. fiindŭ representate mai tóte parlamentele europene. România a fostŭ fórte bine representată, pe cândŭ din Ungaria abia se aflaŭ acolo doĭ deputaţĭ, Pázmándy şi Veress. Ministrulŭ Van Housen în cuvîntulŭ de deschidere a recomandatŭ membrilorŭ congresuluĭ, că în deosebĭ să se ocupe de cestiunea arbitrajuluĭ, contenindu-se dela atingerea directă a cestiunilorŭ actuale şi să nu se încrédă în aceĭ pretinşĭ amicĭ aĭ păciĭ, carĭ predică răsbolulŭ civilŭ. Ca preşedinte alŭ congresuluĭ a fostŭ alesŭ dlŭ Rahusen (din Amsterdam). Foilorŭ magiare li-s'a telegrafatŭ din Haaga, că delegaţiĭ românĭ în frunte cu exministrulŭ Urechia, sprigініţĭ de uniĭ delegaţi italienĭ, spanioli şi elveţienĭ, aŭ voitŭ să pună la ordinea ţilеĭ cestiunea română; dar maloritatea din comisiune a fostŭ de părere, ca cestiunea română să nu se pună în ordinea de ţi.

Faţă cu aceste sciriĭ ale foilorŭ magiare dlŭ Dr. Ştefanŭ C. Popŭ cu datulŭ Scheveningen-Bad 5 Sept. depeşéză „Tribuneĭ“ următórele:

„Ierĭ s'aŭ deschisŭ conferenţele prin discursulŭ ministruluĭ Housen. Urméză discursulŭ grupelorŭ naţionale. Dintre Magiarĭ Pázmándy a sositŭ singurŭ. Elŭ vorbesce pentru Magiarĭ, laudă Ungaria. Spune, că e o ţară mare cu 18 milióne locuitorĭ. Urechiă e vicepreşedinte alŭ conferenţeĭ. Salută Olanda, ţară mică, dar mare prin sentimentulŭ justiţieĭ şi prin cultura sa. Aplause îĭ urméză. Se votéză o propunere a francesuluĭ Tranieux, favorabilă naţionalităţilorŭ, recomandândŭ statelorŭ eternele regule ale justiţieĭ. Pázmándy neputêndŭ împedeca votarea propuneriĭ promite, că guvernulŭ magiarŭ va satisface — pe lângă unitatea statuluĭ — tóte pretensiunile, şi spiritele agitate se vorŭ linişti.“

La cestiunea nóstră.

Cestiunea nóstră este cunoscută şi apreţiată după merite în tótă Europa, şi tóte sforţările jidano-magiare de a o înăduşi rĕmânŭ zădarnice şi ridicole. „Germania“, ţiarŭ de renume europénŭ şi organŭ principalŭ alŭ catoliciloră germanĭ, în Nr. dela 26 l. tr. se ocupă de cartea dluĭ senatorŭ Urechia intitulată „Vocĭ latine“ scriindŭ următórele:

„Chiarŭ şi ceĭ din Ungaria aŭ vĕdutŭ de astădată, că este cu neputinţă a urma faţă cu acéstă carte simplu vechea politică a struţuluĭ, şi astfelŭ presa magiară strigă din resputerĭ în contra acţiuniĭ numituluĭ preşedinte alŭ Ligeĭ culturale române, care acţiune ar avé menirea, să influinţeze opiniunea publică a Europeĭ împotriva Magiarilorŭ. Unele vocĭ mergŭ aşa de departe, încâtŭ facŭ ministeruluĭ actualŭ ungurescŭ imputarea, că are legăturĭ aşa de puţine cu străinătatea, încâtŭ nu numaĭ că n'a împedecatŭ acţiunea editoruluĭ „Vocilorŭ latine“, dar nicĭ n'a fostŭ în stare a găsi căĭ şi mijlóce, ca să descopere străinătăţiĭ, prin scriitorĭ din afară, maliţia Ligeĭ culturale. Şi în corŭ résună strigătulŭ: „Trebue să se facă ceva pentru a face inofensive „Vocile latine“!“ Convingerea, că trebue să se apere contra cuprinsuluĭ acesteĭ cărţĭ, a pĕtrunsŭ în sfârşitŭ şi în redacţiunea luĭ „Pester Lloyd“ şi a avutŭ ca efectŭ o apĕrare, care trebue să fie pentru Germania cu atâtŭ maĭ interesantă, căcĭ în maĭ multe locurĭ ea (Germania) este pusă cu Ungaria unificătóre în o comparaţiune, care trebue respinsă cu tótă resoluţiunea. Paralela, care se face aci între aceste dóuĕ state unitare, este în adevĕrŭ câtŭ se póte de rĕŭ alésă, căcĭ maĭ întâiŭ şi maĭ întâiŭ în privinţa compositiuniĭ elementelorŭ etnice cele dóuĕ state se deosĕbescŭ unulŭ de altulŭ ca ceriulŭ de pământŭ. Se dă uĭtărĭĭ óre cu intenţiune saŭ în iperzelŭ, că Magiariĭ, — şi chiarŭ aceştia suntŭ acusaţiĭ „Vorilorŭ latine“, — se află în minoritate numerică faţă cu suma celoralalte naţionalităţĭ din ţĕrile coróneĭ ungare? Se trece cu intenţiune cu vederea, deosĕbirea elementară între particularismulŭ germanŭ şi între acela alŭ popórĕlorŭ nemagiare din Ungaria amenінţate în esistinţa lorŭ? Acestea suntŭ astfelŭ de deosebirĭ, încâtŭ orĭ ce argumentare făcută maĭ departe pe basa lorŭ ar puté degenera celŭ multŭ la o apucătură sofistică. Scopulŭ doritŭ saŭ celŭ puţinŭ presentatŭ ca doritŭ de a convinge opiniunea publică afară de Ungaria despre nedreptatea imputărilorŭ cuprinse în scrierea „Vocĭ latine“ contra Magiarilorŭ nu se va ajunge nicĭ cândŭ pe calea acésta, chiarŭ dacă ţiarele magiare şĭ-ar da silinţa ţi de ţi, să demonstreze în articulĭ de colóne întregĭ „îndelunga răbdare“ a statuluĭ ungurescŭ, pe care o arată faţă cu tendenţele particulare ale Românilorŭ. Chiarŭ şi la Bismarck îşĭ ĭea refugiŭ apĕrătoriulŭ opereĭ de unificare ungurescŭ şi conclude din admoniţiunea acestuia cătră Saşiĭ din Ungaria, ca să-şĭ cultive naţionalitatea în casă şi în familie, că ar fi cea maĭ regretabilă rătăcire, dacă ceĭ din Germania ar fi orbiţĭ de farmeculŭ unorŭ frase false şi ar da orbesce mână de ajutorŭ particularismuluĭ românŭ.

„Aşa dară totuşĭ începe a se nasce în Ungaria téma, că strigătulŭ de suferinţă alŭ Românilorŭ din Ungaria s'ar puté nu numaĭ audi afară de stîlpiĭ roşi-albĭ-verdĭ, ci s'ar puté şi înţelege, şi repede depingŭ pe necuratulŭ pe părete, înfăţişândŭ în modŭ măĭestritŭ tendenţa mişcăriĭ Românilorŭ din Ungaria ca îndreptată în contra ordiniĭ de dreptŭ europene. În acésta se trece cu vederea, — după cum amŭ accentuatŭ nu multŭ înainte de acésta, vorbindŭ despre călĕtoria ministruluĭ Hieronymi în Ardélŭ, — că intenţiunea atribuită mişcăriĭ Românilorŭ de a desface Transilvania de Ungaria nu are a face nimicŭ cu asupririle, la carĭ suntŭ espuse tóte naţionalităţile nemagiare din acéstă ţară.

„Dacă guvernulŭ ungurescŭ, a cărŭ brutalitate pe tóte terenele vieţiĭ de statŭ ese a ivélă ca unŭ firŭ roşu în istoria maĭ nóuă a Ungarieĭ, voesce seriosŭ să convingă lumea esternă şi în specialŭ pe Germania despre nedreptatea „Vocilorŭ latine“, trebue să se oprescă cu energie din calea, pe care a urmat'o până acum în politica faţă cu naţionalităţile, şi să dovedéscă în modŭ fapticŭ, că voesce seriosŭ a susţiné în Ungaria ordinea de dreptŭ europénă. Spre scopulŭ acesta trebue să se lapede de apucăturile folosite astădĭ cu atâta zelŭ, carĭ consistă într'aceea, că sub pretextŭ, ca toţĭ cetăţeniiĭ să-şĭ pótă însuşi limba statuluĭ, simplu se închidŭ şcólele române şi slovace. Forţa este unŭ rĕŭ mijlocŭ de amalgamare; ea trebue să producă frecărĭ, carĭ durândŭ maĭ multă vreme, după legile natureĭ cele maĭ elementare, trebue să provóce răsboiulŭ între naţionalităţĭ. Tóte mijlócele, pe carĭ le-ar încerca guvernulŭ ungurescŭ şi înţeleptiĭ luĭ publiciştĭ spre a deveni domnĭ preste mişcarea naţionalităţilorŭ din Ungaria, vorŭ rĕmâné cu totulŭ nefolositóre, câtă vreme îşĭ vorŭ bate jocŭ de ordinea de dreptŭ europénă, la care se provócă acum. Numaĭ întrebuinţarea unorŭ mijlóce corĕspunzĕtóre acesteĭ ordiniĭ de dreptŭ va puté evita, ca „Vocile latine“ să nu se prefacă în *„vocea Europeĭ întregĭ“.*“

Generalulŭ Türr a publicatŭ în „Pesti Napló“ o epistolă deschisă cătră Fridericŭ Passy, preşedintele „societăţiĭ francese de arbitrajŭ şi pace între naţiuni“. Elŭ aducêndŭ înainte o scrisóre, pe care ar fi adresat'o la 1861 Românіĭ (?) luĭ Garibaldi, îĭ acusă pe Românĭ cu dacoromânismulŭ şi rógă pe Passy, să nu admită în congresulŭ internaţionalŭ de pace a discuta asupra cestiuniĭ române.

Fiulŭ părinteluĭ Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ, Epaminonda, alumnŭ alŭ Colegiuluĭ pontificiŭ

„S. Atanasiŭ“ din Roma, adresézĕ întemnițaților în procesulŭ Memorandului o scrisóre, în care între altele ḑice: „Martirĭ aĭ națiunii române! . . . . Primiți și dela mine o salutare. V'am urmăritŭ cu multă dragoste și sum în închisóre cu D.-Vóstră și voiŭ rĕmâné acolo, până cându veți eși. Sum aprópe de D.-Vóstre cu inima, mĕ însuflețescŭ de acela-și sentimentŭ nobilŭ, curajŭ și abnegațiune, învĕțŭ dela D.-Vóstre, carĭ ne-ați datŭ unŭ esemplu așa frumosŭ, ca astfelŭ crescutŭ în o școlă de martirĭ, să potŭ eși unŭ curajosŭ imitătorŭ alŭ D.-Vóstre.“

A apărutŭ broșura fórte interesantă:

Documents Inédits. „L'alliance des Roumains et des Hongrois“ en 1859 contre l'Autriche publiés par V. A. Urechia ancien ministre sénateur président de la Ligue Roumaine.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blașiŭ.

Suma din nrulŭ 37. fl. 18550.73

Alesandru Boeriŭ vprotop. Odorheiului a colectat:

1. Din *Odorheiŭ* dela:

Ales. Boeriŭ vprotop.	fl.	5.—	
Ioanŭ Florian . . .	„	5.—	
Máthé Iános	„	1.—	
Ilka Fülep	„	1.—	
2. Din *Abásfalva* dela:			
Ștefanŭ Boeriŭ paroch .	„	1.—	
Boer Aron cantor . .	„	—.50	
3. Din *Jacodul rom.* dela:			
Alesandru Boeriŭ paroch	„	1.—	
Anna Boeriŭ n. Duka věd. preotésă	„	—.50	
Ioan Boeriŭ	„	—.50	fl. 15.50
„Hațegana“ asociațiune de antecipațiune și credit în Hațeg a colectat dela:			
„Hațegana“	„	50.—	
Ioan Muntean în Hațeg	„	10.—	fl. 60.—
Paul Oltean doc. în Hațeg a colectatŭ dela:			
Maria Dobrescu (Fârcadin sup.)	„	6.—	
Ladislaŭ Nandra (Silvaș inf.)	„	1.—	
Gavr. Moșu (Riualb) .	„	1.—	
Valeria Cutean . . .	„	1.—	
Amalia Oltean . . .	„	1.—	
Paulŭ Olteanŭ . . .	„	4.—	
Mihailŭ Bontescu . .	„	25.—	
Avram Stanca (Petroșeni)	„	1.—	
Ioan Băiaș (Petroșeni) .	„	2.—	
N. N. (Petroșeni) .	„	1.—	
N. N. (Petroșeni) .	„	—.20	
Basil Craiŭ (Tîrgu Jiŭ) .	„	2.—	
C. Rovinariŭ (Tîrgu Jiŭ)	„	—.50	
Marcu Muntean . . .	„	2.—	
Ioan Baciŭ	„	2.—	
Charlota Baciŭ . . .	„	1.—	
Samuil Popescŭ (Totesci)	„	—.40	
Mihail Iubaș (Rîudemorĭ)	„	—.50	
Teodor Fogăraș . . .	„	1.—	fl. 52.60
George Pop de Băsescĭ a colectatŭ dela:			
G. Pop de Băsescĭ propr.	„	100.—	
Gregoriŭ Pop A. Diacon	„	2.—	
Ioan Chira învĕț. . .	„	2.—	
Dr. Ioan Nechita . .	„	20.—	
Vasiliŭ Patcaș preot .	„	10.—	
Ioan Angyal	„	10.—	
Demetriŭ Coroian protop.	„	10.—	
Ștefanŭ E. Cucu preot	„	5.—	
Ioan Trufaș	„	10.—	
Mihail Bohățel . . .	„	1.—	
Vasiliŭ Gavriș . . .	„	3.—	
Ioan Pop	„	10.—	
Ioan Vasváry	„	1.50	fl. 184.50
Alesandru Augur adm. ppesc al Făgărașului a colectat din *Logigŭ* dela:			
Toma Furdu	„	1.—	
Indreiŭ Rață	„	—.20	
Mai mulți porenĭ .	„	—.82	fl. 2.02
Ioan Pop adm. ppesc a colectat:			
1. Din *Morlaca* dela:			
Ioan Pop adm. ppesc .	„	27.78	
Cornelia Pop	„	5.—	
Simeon Pop notariŭ .	„	2.—	
Ioachim Lucaciŭ docente	„	2.—	
Dr. Marincaș Aurel .	„	2.—	
Biserica din Fildul de mijloc	„	11.22	fl. 50.—
2. Din *Ciula* dela:			
Dr. Ileni Mateiŭ . .	„	—.60	
Petru Agrișan preot .	„	2.—	
Veronica Agrișan . .	„	1.—	
Ioan Luca	„	—.50	
Dionisiŭ Muntean . .	„	1.—	
Lŏb Móricz	„	—.30	
N. N.	„	1.50	
Vasiliŭ Iancu	„	—.30	
Dela poporŭ	„	4.—	fl. 11.20
3. Din *Mărgău* dela:			
Aurel Urzică	„	2.—	
Teodor Vlaicu . . .	„	1.—	
Teodor Popa curat. prim.	„	1.—	
Teodor Ciurtiș . . .	„	—.10	
Ranca Mihaiŭ . . .	„	—.10	
Poptján George cantor	„	1.—	
Capătă Onuț colector .	„	1.—	
Morariŭ George primariŭ	„	1.—	
Brad Petru	„	1.—	
Ioan Boroș sub-not. .	„	2.—	
Teodor Mihuț . . .	„	—.20	
Mihaiŭ Ciurtiș . . .	„	1.—	
Teodor Panye	„	1.—	
Izrael David	„	1.—	
Teodor Mihuț . . .	„	—.20	
Mihaiŭ Mâț a illi . .	„	—.10	
Teodor Mâț a Nochi .	„	—.20	
George Ianc sanalic .	„	—.20	
George Mâț nochi . .	„	—.20	
George Ianc marcu . .	„	—.20	
George Kapota giula .	„	—.30	
Petru Iank roșuliu . .	„	—.10	
Onuț. Faur techi . .	„	—.20	
Pantea Onuț Pánti . .	„	—.20	
Onuț Răuca	„	—.20	fl. 15.50
4. Din *Retița* dela:			
Petru Anca paroch . .	„	1.—	
Veronica Ana preutésă .	„	—.30	
Paul Anca învĕț. . .	„	—.55	
George Mereŭ . . .	„	—.50	
Roschild Tinca . . .	„	—.40	
Fülöp Izidor	„	—.20	
Simion Hondrea . . .	„	—.10	
Vasiŭ Rĕșinarŭ . . .	„	—.10	
Veisz Arnold	„	—.10	
George Pașca	„	—.20	
Onuț Baciŭ jude . .	„	—.20	
Onuț Roșu	„	—.20	
Veisz Iacob	„	—.10	
Simion Purcel . . .	„	—.20	fl. 4.15
		Suma fl.	18946.20

Noutăți.

Din archidiecesă. M. O. D. *Basiliŭ Poruță,* viceprotopopŭ alŭ tractului Almașului, din causa bĕtrânețelorŭ a fostŭ absolvatŭ dela împlinirea agendelorŭ protopopescĭ, carĭ s'aŭ concredutŭ interimalŭ M. O. D. Ioanŭ Popŭ, administratorului protopopescŭ alŭ tractului Morlacei.

— **Rvrdsm. Dr. I. Popŭ**, vicariulŭ episcopescŭ alŭ Rodneĭ și parochŭ gr. cat. în Năsĕudŭ, a fostŭ întărituŭ din partea ministeriului r. u. în postulŭ de președinte alŭ fondurilorŭ scolastice din Năsĕudŭ.

Întru mărirea lui Dumnedeŭ. Îubitoriĭ de frumusețа caseĭ luĭ Dumnedeŭ Nicolaŭ Vulcu pădurariŭ în pădurea comuneĭ vecine Bradu și șoția sa Anna aŭ dăruitŭ s. nóstre biserică din Secădate unŭ rîndŭ de ornate bisericescĭ cu tóte apertinențele sale în prețŭ de 70 fl., carĭ dau o splendóre s. biserică și suntŭ spre plăcerea și mulțămirea credincioșilorŭ. Pentru care faptă din partea nóstră i-se esprimă laudă și recunoscință, dorindu-le darŭ și binecuvîntare cerésca și rĕmânêndŭ în speranța, că asemenea îubitorĭ de Dumnedeŭ și de frumsnța caseĭ sale fi vorŭ urma pe venitoriŭ. Secădate 25 Augustŭ 1894. *D. Cuteanŭ* vprotopopŭ.

La gimnasiulŭ superiorŭ din Blașŭ s'a începutŭ anulŭ scolasticŭ în 4 a l. c. cu invocarea Spiritului Sfîntŭ și celebrarea sfintei Liturgiĭ din partea corpuluĭ profesoralŭ fiindŭ de față în biserica catedrală întrégă tinerimea gimnasială. Fiindŭ că în ultimele ḑile a lunei trecute nu era așa mare concursulŭ de studenți ca în altĭ anĭ, era temere, că ne va scădé numĕrulŭ școlarilorŭ. Cu bucurie însе trebue să constatămŭ, că cu atâtŭ a fostŭ mai mare concursulŭ în ḑilele următóre, așa câtŭ în acestŭ anŭ scolasticŭ gimnasiulŭ Blașuluĭ este mai impoporatŭ decâtŭ orĭ cândŭ altă datŭ. În anulŭ trecutŭ s'aŭ înscrisŭ la gimnasiŭ 493 școlarĭ și aŭ fostŭ duóĕ clase (I și II) paralele, pe cândŭ în anulŭ acesta numĕrulŭ celorŭ înscriși se urcă la 522 și suntŭ *treĭ* clase (I, II și III) paralele. Constatându faptulŭ îmbucurătoriŭ, că la gimnasiulŭ nostru din anŭ în anŭ cresce numĕrulŭ studenților, nu putemŭ să nu ne esprimămŭ îngrijirea seriósă cu privire la împrejurarea, că la cele mai multe gimnasiĭ din patrie, unde studenții românĭ formaŭ maĭoritatea precumpĕnitóre orĭ minoritate însemnată, numĕrulŭ lorŭ a scădutŭ de totŭ tare în anii din urmă.

La gimnasiulŭ românŭ din Brașovŭ s'a alesŭ directorŭ provisorŭ tinĕrulŭ profesorŭ dlŭ *Virgiliŭ Oniță,* retrăgêndu-se fostulŭ directorŭ dlŭ *Ipolitŭ Ilasievici.*

Procesŭ de presă. Foile magiare aducŭ scirea, că Wekerle a datŭ ordinŭ procuratureĭ din Győr, ca să intenteze procesŭ foiĭ clericale „Dunántuli Hirlap“, care apare în Győr, pentru unŭ articulŭ din 5 Iuliŭ a. c. intitulatŭ: „Liberális kapacitálás.“ Scrie numita fóe. că guvernulŭ după ce a înduplecatŭ pe principele Batthyány-Strattmann, să nu se presenteze la votare în casa de susŭ, a încercatŭ să înduplece și pe principele Esztherházy Pál. Nesuccedêndu-i a-lŭ capacita prin promisiuni, a recursŭ la amenințări dându-i a înțelege principeluĭ, că dacă va merge să voteze în contra căsătorieĭ civile, va trage scurta în procesulŭ de 600.000 fl., ce-lŭ are cu erariulŭ. Principele, necedându presiuniĭ liberale, a votatŭ contra căsătorieĭ civile. Suntemŭ curioși, să vedemŭ resultatulŭ procesuluĭ de 600.000 fl. și a celuĭ de presă pentru calumniarea guvernuluĭ.

La Seghedinŭ în temnița de statŭ a maĭ întratŭ unŭ românŭ, anume diŭ Iustinŭ Ardeleanŭ, care a fostŭ condamnatŭ la dóuĕ septĕmâni închisóre în ultimulŭ procesŭ de presă intentatŭ foiĭ umoristice-satirice „Vulturuluĭ“ din Oradea mare.

Peregrinajŭ la Maria-Pocĭ. Pe cum cetimŭ în „M. Állam“, la sĕrbătórea „Adormiriĭ Maicеĭ Domnuluĭ“ aŭ cercetatŭ mănăstirea gr. cat. dela Maria-Pocĭ cam 200.000 de persóne de naționalitate ruténă, română și magiară. Cu acéstă ocasiune aŭ fostŭ acolo 110 preoți. „M. Állam“ vĕḑêndŭ acestŭ mare concursŭ de poporŭ întrĕbă: că óre nu ar fi cu scopŭ a se ține unŭ congresŭ gr. cat. în contra proiectelorŭ liberale.

Alumniĭ seminariuluĭ centralŭ din Budapesta suntŭ provocați din partea superiorității seminariale, că pe 12 Sept. să se presenteze în institutŭ spre a se înscrie la universitate la timpulŭ sĕŭ.

Legea pentru asilele de copiĭ voesce dlŭ ministru de culte să o esecute. Spre scopulŭ acesta a datŭ o ordinațiune, prin care provócă comitetele administrative, ca să esamineze conspectele pruncilorŭ obligați a cerceta asilele de copiĭ, și acolo, unde se afiă celŭ puținŭ 40 de atarĭ pruncĭ, comitetulŭ să anunțe și urgiteze obligațiunea de a se înființa asile.

† **Dr. Josefh cav. de Zhishman,** fostŭ profesorŭ la universitatea din Viena, a muritŭ în 4 a c. lovitŭ de apoplexie, pe cândŭ se preumbla în parculŭ din Schönbrunn de lângă Viena. Defunctulŭ a fostŭ de 67 anĭ și a funcționatŭ timpŭ îndelungatŭ ca profesorŭ de dreptulŭ bisericescŭ la facultatea juridică și s'a distinsŭ ca unŭ adâncŭ cunoscĕtoriŭ alŭ dreptuluĭ bisericeĭ orientale. A și scrisŭ multŭ și cu multă erudițiune în cestiunea acésta.

BCU Cluj / Central University Library

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Deosebirea acésta esențială o a observatŭ de multŭ agerulŭ istoricŭ Petru Maĭorŭ, [1]) și a și cercatŭ să o esplice. Esplicarea ar fi fostŭ fórte ușóră, dacă ar fi asemenatŭ săborulŭ mare cu *synodus generalis* alŭ Calvinilorŭ. În locŭ de acésta însă elŭ a alergatŭ la o altă esplicare tare forțată și chiarŭ pentru acea neîntemeiată.

Susține adecă Petru Maĭorŭ, că în Ardélŭ pururea numaĭ unŭ archireŭ a fostŭ, adecă Mitropolitulŭ Belgradului, și alțĭ episcopĭ n'aŭ fostŭ niciŏdată. De unde mitropolitulŭ Belgraduluĭ neputêndŭ ține sinodŭ cu episcopiĭ sĕĭ în înțelesulŭ Pravileĭ, a trebuitŭ să țină cu protopopiĭ, carĭ eraŭ următoriĭ chorepiscopilorŭ, și apoĭ chorepiscopiĭ încă vinŭ înainte în sinódele vechĭ din resăritŭ.

Esplicarea acésta însă numaĭ atunci ar fi întemeiată, dacă ar fi adevĕrate următórele lucruri:

1. Că în Ardélŭ pururea numaĭ unŭ archireŭ românescŭ a fostŭ.

2. Că canónele din Pravilă permitŭ, ca unŭ mitropolitŭ neavêndŭ episcopĭ, cu carĭ să țină sinodŭ, să pótă ține cu preoțĭ.

3. Că chorepiscopiĭ anticĭ, a cărorŭ următorĭ suntŭ protopopiĭ, toțĭ fără deosebire, că fost'aŭ episcopiĭ consacrațĭ saŭ numaĭ preoțĭ simplĭ, aŭ avutŭ votŭ decisivŭ în sinódele episcopilorŭ, pe carĭ singure le cunósce dreptulŭ orientalŭ de sinóde adevĕrate.

Niciŭna din aceste treĭ premise însă nu este adeverată, și în specie:

1. Ce se ține de aceea, că în Ardélŭ pururea numaĭ unŭ archireŭ românescŭ a fostŭ, deși nu putemŭ admite, că mitropolitului Belgradului îĭ eraŭ supușĭ ca sufraganĭ toțĭ episcopiĭ enumĕrațĭ de T. Ciparĭŭ, [2]) totuși datele, ce le avemŭ despre unele episcopate românescĭ supuse mitropolituluĭ Belgradului, suntŭ de așa, câtŭ numaĭ cu greŭ ne putemŭ îndoi despre esistința lorŭ. Astfelŭ despre episcopia Vadului din Ardélŭ lângă Deșŭ avemŭ atarĭ urme istorice, câtŭ maĭ că despre esistința episcopieĭ acesteia se póte convinge și celŭ maĭ scepticŭ scrutătoriŭ istoricŭ. [3]) Asemene stă cu episcopia Făgărașului, [4]) și cu a Maramurĕșului, care încă se ținea óre când de Ardélŭ. [5]) Ba însu-și P. Maĭorŭ recunósce, că mitropolitulŭ Belgraduluĭ avea episcopĭ sufraganĭ supușĭ în Ungaria. [6]) Dacă mitropolitulŭ Belgraduluĭ dară a avutŭ episcopĭ sufraganĭ în Ungaria, atunci în înțelesulŭ Pravileĭ cu aceștia trebuia să țină sinodŭ canonicŭ, și nu a avutŭ niciŭ motivŭ de a ține sinóde cu protopopiĭ în contra prescrierilorŭ evidente ale Pravileĭ.

Altcum însu-și Petru Maĭorŭ maĭ târdiŭ și-a schimbatŭ părerea, și recunósce, că și în Ardélŭ pe lângă mitropolitulŭ Belgraduluĭ aŭ maĭ fostŭ și episcopĭ sufraganĭ. Scaunele episcopatelorŭ sufragane însă, dice nu fără probabilitate, că le-aŭ șterșŭ vicleniа calvinéscă, ca și în privința acésta biserica românéscă din Ardélŭ să fie asemene bisericeĭ celeĭ calvinescĭ, carea nu avea decâtŭ numaĭ o superintendență în Ardélŭ. [7])

Astfelŭ stându lucrulŭ, câtŭ de ușorŭ potea Petru Maĭorŭ esplica săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, asemenându-lŭ cu synodus generalis alŭ calvinilorŭ. Atunci ușorŭ ar fi aflatŭ, că și săborulŭ mare a fostŭ o instituțiune introdusă de calviniĭ în biserica românéscă, ca gubernându-se prin elŭ să fie asemene celeĭ calvinescĭ, carea încă prin synodus generalis se guverna. Atunci n'ar fi avutŭ lipsă să alerge la supunerea neîntemeiată, că în săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ protopopiĭ suntŭ întru tóte episcopĭ cu jurisdicțiune episcopéscă, și numaĭ ordulŭ episcopescŭ le lipsesce.

2. N'ar fi avutŭ lipsă să alerge la o atare supunere, fiindŭ că dacă în adevĕrŭ mitropolitulŭ Belgraduluĭ a fostŭ singurŭ în Ardélŭ, căcĭ saŭ n'a avutŭ niciŏdată episcopĭ sufraganĭ, saŭ episcopatele sufragane fură suprimate de principiĭ calvinescĭ, și așa nu avea episcopĭ cu carĭ să țină sinodŭ, canónele resăritene din Pravilă nu prescriŭ, ca să se țină sinóde cu protopopiĭ, ca și cum aceștia ar fi episcopĭ, ci prescriŭ, ca să se țină sinodŭ cu episcopiĭ din mitropolia învecinată. [1]) Mitropolia cea maĭ aprópe de Ardélŭ era cea din România, a cărui mitropolitŭ funcționa și ca esarchŭ preste mitropolia din Ardélŭ. Și acesta în unele casurĭ se și acomoda dispositiilorŭ acestora a dreptuluĭ orientalŭ din Pravilă cu privire la mitropolia Ardéluluĭ, în care din lipsa episcopilorŭ nu se putea ține sinodŭ mitropolitanŭ în înțelesulŭ canónelorŭ.

Anume, pe cum vomŭ vedé maĭ târdiŭ în tractatulŭ despre alegerea mitropolituluĭ din Ardélŭ, dreptulŭ orientalŭ din Pravilă poftesce, ca pe episcopĭ érăși episcopiĭ să-ĭ alégă.

Nefiindŭ în Ardélŭ decâtŭ unŭ singurŭ mitopolitŭ pe timpulŭ principilorŭ calvinescĭ, nu eraŭ episcopĭ carĭ să alégă pe mitropolitŭ în înțelesulŭ canónelorŭ, ci-lŭ alegea clerulŭ, și-lŭ întăria principele, și apoĭ celŭ alesŭ și întăritŭ mergea în România să se sfințéscă de mitropolitulŭ Tergovișteĭ și esarchulŭ Ungrovlachieĭ și alŭ plaiurilorŭ. Acesta spre a da alegerii mitropolituluĭ Belgradului coloritulŭ legalŭ, aduna tot-deuna sinodŭ episcopescŭ din celŭ puținŭ treĭ archireĭ, și pe alesulŭ clerului din Ardélŭ la mitropolia Belgraduluĭ îlŭ supunea uneĭ nóuĕ alegerĭ prin archireĭ, așa pe cum prescrie dreptulŭ orientalŭ, și numaĭ după aceea îlŭ sfința. [2])

3. Ce se ține de a treia supositiune aluĭ Petru Maĭorŭ, că chorepiscopiĭ, a cărorŭ următorĭ suntŭ protopopiĭ, aveaŭ votŭ în sinódele archierescĭ, însemnămŭ, că acésta în o privință e adevĕrată, în alta nu. Chorepiscopiĭ uniĭ eraŭ numaĭ preoțĭ simplĭ, carĭ ca vicarĭ aĭ episcopilorŭ supraveghiaŭ preste preoțimea, bisericele și poporulŭ dela sate. Aceștia n'aŭ avutŭ niciŏdată votŭ în sinódele din resăritŭ, carĭ eraŭ numaĭ sinóde de archireĭ.

Se întîmplă însă în timpulŭ gónelorŭ păgâne, de câte unŭ episcopŭ alŭ ver uneĭ cetățĭ cădea dela credință, și prin aceea îșĭ pierdea episcopatulŭ, și în locul se alegea altulŭ. Asemene pe timpulŭ luptelorŭ cu ereticiĭ se întîmpla, de câte unŭ episcopŭ cădea în eresie, și pierdêndu-și episcopatulŭ îlŭ ocupa altulŭ. Dacă acum atarĭ episcopĭ maĭ târdiŭ făceaŭ penitință și se rentorceaŭ în sinulŭ bisericeĭ, episcopatulŭ avutŭ maĭ înainte și pierdutŭ în modŭ legalŭ nu-lŭ maĭ puteaŭ căpĕta îndĕrĕptŭ. Pe aceștia apoĭ îĭ folosiaŭ episcopiĭ cetățilorŭ de vicarĭ preste bisericele, preoțiĭ și poporulŭ de pe la sate. Fiindŭ că însă prin cădere dela credință ordulŭ episcopescŭ nu și-l'aŭ perdutŭ, așa puteaŭ lua parte cu votŭ decisivŭ în sinódele archierescĭ, fiindŭ că eraŭ episcopĭ adevĕrațĭ și consacrațĭ ca și ceialalțĭ. [3]) Nu luaŭ însă parte la sinóde, încâtŭ eraŭ o specie de vicarĭ aĭ episcopilorŭ, cum suntŭ astădĭ protopopiĭ, căcĭ vicariĭ saŭ chorepiscopiĭ, dacă eraŭ numaĭ preoțĭ, n'aŭ avutŭ niciŏdată dreptulŭ de a lua parte la sinóde cu votŭ decisivŭ.

Datina, ca la sinódele archierescĭ să ĭea parte nu numaĭ episcopiĭ cu diecese, ci și ceĭ ce nu aveaŭ diecesa lorŭ proprie, ci numaĭ ordulŭ episcopescŭ, cum eraŭ uniĭ din chorepiscopiĭ anticĭ, s'a păstratŭ până în diua de astădĭ în resăritŭ. Așa ca să nu mergemŭ maĭ departe, „sfîntulŭ sinodŭ“ din regatulŭ Românieĭ alcătuitŭ după norma sinódelorŭ stabile din anticitate (*σύνοδος διαχρῶς ενδημοῦσα*) este alcătuitŭ nu numaĭ din episcopiĭ cu diecese, ci și din ceĭ fără diecese, saŭ titularĭ, de carĭ suntŭ maĭ mulțĭ în România. [4])

Esplicarea luĭ Petru Maĭorŭ însă maĭ este neacceptabilă și din altă pricină.

După canónele din Pravilă, pe carĭ le citézĕ însu-și elŭ, sinódele din resăritŭ constaŭ numaĭ din episcopĭ. Celalaltŭ clerŭ, și cu deosebire celŭ ruralŭ, nu era representatŭ de locŭ în acele sinóde. Singurŭ oficialiĭ maĭ înalțĭ aĭ patriarculuĭ saŭ mitropolituluĭ eraŭ de față în sinodŭ, însă nu cu votŭ decisivŭ, ci numaĭ pentru împlinirea agendelorŭ esterne ale sinoduluĭ, din care causă se și numiaŭ numaĭ „*παρακαθημενοι*“.

---

[1]) Petru Maĭorŭ »Protopopadichia« §. 42 și »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« pag. 324.

[2]) Acte și Fragmente XII.

[3]) Vedĭ Ios. Kemény Codex diplomaticus t. IV pag. 447 »Transilvania« 1874 pg. 153 și Șaguna »Istoria bisericéscă« II pag. 120.

[4]) Vedĭ titula mitropolituluĭ Varlaam în molitevniculŭ dela 1689 și Acte și Fragmente pag. III.

[5]) Cf. »Istoria bisericeĭ românescĭ unite cu Roma« de Dr. Ales. Grama pag. 69.

[6]) Protopopadichia § 15.

[7]) »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« pag. 163.

[1]) Can. II alŭ sinoduluĭ I dela Constantinopolŭ în Pravilă și tâlcululŭ canonuluĭ acestuia în Pidalionŭ. În originalulŭ grecŭ Pitra op. cit. tom. I. pag. 509.

[2]) Vedĭ Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 237.

[3]) A se vedé despre chorepiscopĭ *Thomassin* »Vetus et nova ecclesiae disciplina« I. l. 2, c. 1 și 2. *Natale Alesandru* »Historia ecclesiastica« Saec. 4. diss. 44 în appendice și *De Marca* »De concordantia sacerdotii et imperii« 2. 13.

[4]) Legea organică a sfintei bisericĭ autochefale ortodoxe române pag. 9.

[5]) Zhishman op. cit. pag. 35 și uu.

În săborulŭ mare însă, care nu consta numaĭ din protopopi, pe cum amŭ vĕdutŭ, lua parte cu votŭ decisivŭ şi celalaltŭ clerŭ.

Putemŭ aşa dară să dicemŭ, că modulŭ cum esplică Petru Maĭorŭ săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ spre a-lŭ aduce în armonie cu dispoziţiile dreptuluĭ orientalŭ este deplinŭ neîntemeiatŭ. Nu rĕmâne alta, decâtŭ să-lŭ esplicămŭ din influinţă calvină, după ce atâtŭ de mare este asemenarea între elŭ şi synodus generalis alŭ Calviniloru din Ardélŭ în véculŭ 16 şi 17.

* * *

Alte deosebirĭ între sinódele orientale şi săborulŭ mare. Urmărindŭ şi maĭ departe deosebirea între săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ şi între sinódele din rĕsăritŭ ţinute după normele prescrise în Pravilă, ne convingemŭ încă şi maĭ tare, că săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu este o instituţiune născută din acomodare după Pravilă, ci produsă de presiunea calvină.

Întâia chemare a sinódeloru orientale, fie acele patriarchalĭ, fie mitropolitane este, ca tóte afacerile să le resolveze în înţelesulŭ dispoziţiiloru şi canónelorŭ bisericeĭ universale şi cu deosĕbire în conformitate cu drépta credinţă a aceleĭ biserici. [1])

De acésta însă nicĭ vorbă nu putea să fie în săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ pe timpurile dinainte de s. unire. Căcĭ tóte decisiunile săboruluĭ mare trebuiaŭ să fie suprarevĕdute de synodus generalis alŭ calviniloru, care de bună samă că nu le mĕsura după canónele bisericeĭ rĕsăritene, ci după principiile de credinţă şi disciplină ale calviniloru. Pe calea acésta în decisiunile săboruluĭ mare aŭ întratŭ destule lucruri curatŭ calvinescĭ, cum vomŭ vedé maĭ târdiŭ.

Maĭ departe în competinţa sinódeloru orientale cădea desbaterea cestiuniloru dogmatice, liturgice şi canonice, ce póte s'aŭ ivitŭ în teritoriulŭ supusŭ jurisdicţiuniĭ sinoduluĭ respectivŭ, şi deciderea lorŭ în armonie cu dogmele şi canónele bisericeĭ ecumenice. [2]) Săboruluĭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ ĭi era interdisŭ acésta chiarŭ prin lege, deşi celoralalte confesiuniĭ din ţară le era iertatŭ. [3]) Îĭ era interdisŭ, pentru că principiĭ calvinescĭ şĭ-aŭ reservatŭ mână liberă asupra săboruluĭ mare, ca cu ajutoriulŭ luĭ să pótă pe încetulŭ calvini deplinŭ biserica românéscă.

Obiectŭ de căpetenie în sinódele archierescĭ după dreptulŭ orientalŭ era maĭ departe esaminarea alegeriĭ episcopiloru mitropolieĭ respective, inspecţiunea alegeriĭ episcopiloru, mutarea lorŭ dela o diecesă la alta, confirmarea celoru aleşĭ, pe cum şi schimbările în episcopate, cum e ridicarea unuĭ episcopatŭ noŭ, suprimarea unuĭ vechiŭ şi altele. De acestea nicĭ vorbă nu putea să fie în săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, deórece pe timpulŭ, de căndŭ avemŭ date despre elŭ, afară de mitropolitulŭ nu maĭ era altŭ episcopŭ în Ardélŭ.

Totŭ obiectŭ alŭ sinódeloru archierescĭ după dreptulŭ orientalŭ era a primi şi a judeca în forŭ de a dóua instanţă apelaţiunile dela judecăţile episcopiloru şi ca forŭ de întâia instanţă a judeca asupra acuseloru ridicate împotriva veruĭ episcopŭ. [4]) Nefiindŭ în Ardélŭ episcopĭ afară de mitropolitulŭ, atarĭ cause nu se puteaŭ pertracta în săborulŭ mare.

În sinódele ţinute în conformitate cu dispoziţiile dreptuluĭ orientaliŭ se alegeaŭ câte odată episcopĭ pentru scaunele vacante de sub jurisdicţiunea sinoduluĭ respectivŭ. [5]) Nicĭ odată însă nu se alegeaŭ oficialiĭ episcopiloru, cum se alegeaŭ *„titoriĭ“* şi *„juraţiĭ“* scaunuluĭ în săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ.

Asemenea sinódele orientale aveaŭ dreptŭ de a inspecţiona, ca averea episcopieloru să se manipuleze în conformitate cu sfintele canóne. Acésta sta în luarea episcopuluĭ la rĕspundere; dacă se abătea dela canóne, şi averea bisericéscă o întrebuinţa spre alte scopurĭ. [6]) Nu se amestecaŭ însă în administrarea aceleĭ averĭ prin episcopiĭ sufraganĭ, fiindŭ aceştia autonomĭ în administrarea eĭ. Săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ însă avea dreptulŭ supremŭ atâtŭ cu privire la inspecţiunea câtŭ şi cu privire la administrarea averiĭ bisericescĭ.

Amŭ putĕ continua paralela între săborulŭ mare şi sinódele orientale ţinute în înţelesulŭ Pravileĭ. Cu câtŭ însă ne-amŭ dimite maĭ afundŭ, cu atâta deosebirea între ele ar fi maĭ lămurită.

(Va urmá.)

* * *

[1]) Novella 123 c. 10.

[2]) Can. Ap. 37 în Pravilă. Can. 20 Antiochen asemenea în Pravilă. În originalŭ Pitra Op. citatŭ t. I. pag. 21, şi tom. II pag. 468.

[3]) Veḑi Approbatae Constitutiones. Tit. I. Art. 3.

[1]) A se vedé pe largŭ despre lucrurile aceste Zishman »Die Synoden und die Episcopalaemter in der morgenländischen Kirche« pag. 10 şi uu. şi 65 şi uu.

[2]) Can. 4 dela Nicea I. în Pravilă. În orig. Pitra op. cit. tom. I pag. 428.

[3]) Can. 25 Aptţocheŭ în Pravilă la Pitra op. cit. tom. I. pag. 465 în originalŭ.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

I.

Iosé das Dornas era unŭ ţeranŭ bine situatŭ, sănĕtosŭ şi cu unŭ sufletŭ aşa de seninŭ, câtŭ tóte ale vieţiĭ le întimpina cu óre care zimbetŭ, dar cu unŭ zimbetŭ sincerŭ, firescŭ şi nepreocupatŭ, ce luĭ ca şi altora le era o plăcere, nu pe cum suntŭ risetele respingĕtóre, silite şi descurajate ale luĭ Democritŭ.

În punctulŭ agronomieĭ elŭ era celŭ maĭ de frunte; toţi, până şi senhorulŭ Moraes Svares puteaŭ să înveţe dela elŭ. În butulŭ celoru şese ḑecĭ de anĭ aĭ sĕĭ întrecea elŭ şi pe uniĭ flăcăĭ de dóuĕ ḑecĭ de anĭ în privinţa tărieĭ şi a elasticităţiĭ. Cântatulŭ de diminĕţă alŭ cocoşiloru îĭ era o musică fórte cunoscută, şi ḑorile pentru dînsulŭ nu cuprindeaŭ graţiĭ necunoscute; rĕsăritulŭ sóreluĭ îlŭ afla deja în picióre, şi după apunerea sóreluĭ piciórele luĭ eraŭ încă tarĭ şi neobosite.

Lumea ḑice, ce e dreptŭ, — nu sciŭ, dacă corĕspunde orĭ nu adevĕruluĭ, — că ce-ĭ prea multŭ, nu-ĭ sănĕtosŭ, şi că binecuvîntarea Domnuluĭ este maĭ bună decâtŭ scularea prea timpurie din patŭ, dar în casulŭ acesta proverbiulŭ s'a datŭ de minciunŭ orĭ celŭ puţinŭ a doveditŭ, că provedinţa nicĭ sculăriĭ timpuriĭ nu-ĭ denégă une orĭ ajutoriulŭ sĕŭ, căcĭ pe Iosé das Dornas l'a binecuvîntatŭ în vĕḑulŭ tuturora. Până la sfârşitulŭ luĭ Augustŭ întraŭ carĕle încărcate prin pórta luĭ cu ródele câmpuluĭ, şi Sân-Mihaiŭ la puţinĭ a vĕḑutŭ atâta îmbelşugare ca la dînsulŭ.

Acésta şi o esperinţă îndelungată, câştigată pe câmpŭ în arşiţa sóreluĭ şi în plóe rece, îlŭ făcură pe Iosé o mărime stimată de toţi consăteniĭ luĭ.

Nicĭ ca de capŭ de familie nu se putea vorbi ceva rĕŭ despre elŭ. Dóuĕ ḑecĭ de anĭ trăise elŭ în deplină armonie cu soţia sa, şi după ce ĭ-o luase Dumneḑeŭ, se îngriji de ceĭ doĭ ficiorĭ aĭ sĕĭ cu o gingăşie, care aměsuratŭ caractĕruluĭ luĭ nicĭ odată nu degenera în gugulire, ci se potenţa până la cea maĭ estremă jertfire.

Paternitatea sa bĕtrânuluĭ Iosé la nicĭ unŭ casŭ nu o putea denega ficioruluĭ sĕŭ celuĭ maĭ bĕtrânŭ. Cine vedea pe tatălŭ, vedea pe Pedro, cine vedea pe Pedro, vedea pe tatălŭ luĭ, aşa de mare era între eĭ aseměnarea de chipŭ, de espresiunea feţeĭ şi de privire deschisă. Aceea-şĭ desvoltare fisică puternică, aceea-şĭ musculatară vînjósă la amîndoĭ, ce pe tată şi pe fiŭ l-ar fi făcutŭ vredniceĭ de o potrivă de a servi de modelŭ la o statuă a luĭ Hercule.

Pedro era idealulŭ frumseţeĭ bărbătescĭ, firesce, că în înţelesulŭ celoru vechĭ, căcĭ gustulŭ modernŭ, durere, tare se abate de către ceĭ vechĭ în predilecţiunea sa faţă de ceea ce este gingaşŭ şi delicată.

Natura şi structura corpuluĭ îndruma pe Pedro, să se facă plugariŭ asemenea tatăluĭ sĕŭ, şi cestŭ din urmă privia în elŭ pe următoriulŭ sĕŭ, pe fiitoriulŭ stăpânŭ preste îmbelşugarea din şură şi grajdurĭ.

Alŭ doilea, Daniilŭ, avea cu totulŭ alte însuşirĭ trupescĭ şi sufletescĭ. Era gingaşŭ şi fórte blondŭ, de o sănĕtate, ce se clătina mereŭ, şi deja şi mânile luĭ subţirĭ, graiulŭ luĭ debilŭ şi blândŭ dovediaŭ de ajunsŭ, că în vinele luĭ curge maĭ multŭ din sângele mameĭ sale, decâtŭ de acela, care împărtăşia o putere atâtŭ de vrednică de invidiatŭ părinteluĭ şi fratéluĭ sĕŭ. Daniilŭ era întru tóte o fire contrară la a luĭ Pedro, o fiinţă de felulŭ acelora, carĭ se crescŭ a mare şi răzimându-se pe perinĭ de mĕtasă privescŭ din dosulŭ unoru perdele de mull, ĕră nu ca şi cum ar fi fostŭ aşeḑatŭ pe unŭ aşternutŭ durŭ ţeranescŭ alŭ tatăluĭ sĕŭ. Acesta privia cu adâncă grije la debilulŭ sĕŭ fiŭ, cum va putĕ acesta să supórte ferbinţelile din Iuliŭ şi furtunile din Decembre la lucrulŭ câmpuluĭ; acestea tóte le vedea Iosé şi nu scia totuşĭ, ce să începă cu elŭ. Iosé das Dornas se chinuia amarŭ cu gânduri referitóre la viitoriulŭ luĭ Daniilŭ şi nesciindŭ, ce să facă, în urmă se întórse către parochulŭ satuluĭ cerêndu-ĭ sfatulŭ.

Acesta, unŭ bĕtrânŭ prietinosŭ, care avea Evangelia tocmaĭ aşa în inimă ca şi în capŭ, îlŭ ascultă cu băgare de samă şi-ĭ ḑise apoĭ în tonŭ pretinosŭ:

„Aĭ dreptate Iosé, Daniilŭ e prea micŭ şi slabŭ pentru lucrulŭ câmpuluĭ, dar apoĭ ce-ţi baţi capulŭ atâta pentru sórtea tinéruluĭ, — — nu aĭ tu undeva într'unŭ ungheţŭ nisce parale, cu carĭ să-iŭ poţĭ ţiné la şcólă?“

Iosé Dornas surise cu acea îndestulire, ce o simţimŭ, cândŭ auḑimŭ pe altcineva vorbindŭ despre unŭ secretŭ şi plăcutŭ cugetŭ alŭ nostru.

„Tocmaĭ la asta mĕ gândiam şi eŭ, părinte Antonio,“ ḑise elŭ cu modestie, „dar apoĭ am o mulţime de gânduriĭ, carĭ se împotrivescŭ hotărîriĭ.“

„Gânduriĭ? — — Of, of, tu-miĭ aducĭ aminte de unŭ unchiŭ alŭ meŭ, care pururea ḑicea, că nimica nu póte aduce atâtea nefericiri asupra omenimiĭ ca sciinţa, şi pe mine încă nu voia, să mĕ lase să studiezŭ. Gândescĭ dór şi tu aşa, Iosé?“

„Nu, sigurŭ nu, părinte Antonio, dar nu sciŭ, că bine va fi óre, ca Daniilŭ să se facă învĕţatŭ, pe cândŭ Pedro rĕmâne totŭ plugariŭ ca şi mine. N'aşi vre, ca tinĕruluĭ să despreţuéscă óre cândŭ pe frate-sĕŭ.“

„Aceea Daniilŭ nu o va face,“ replică preotulŭ. „Elŭ se va convinge, că sciinţa nu póte să ne scutéscă de durerile şi ispitele lumiĭ, elŭ va esperia, că şi mâna, ce pórtă péna, întocmaĭ ca şi mâna, ce ţine córnele pluguluĭ, numaĭ sub scutulŭ luĭ Dumneḑeŭ este în stare, să producă ceva bine. — Trimite tinĕruluĭ la mine, ca să-l daŭ ceva instrucţiune din latină. Preafericita Feciór să te păzéscă pe tine şi pe elŭ şi pe noĭ pe toţĭ. Aminŭ!“

Bucurându-se din adânculŭ inimeĭ, că i-se împlinesce ferbintea luĭ dorinţă, grăbi Iosé das Dornas cătră casă, şi după optŭ ḑile vedemŭ pe Daniilŭ deja cu cărţile subsuóră plecându spre casa parochială.

II.

„Uite, uite, Tia Thomazia,“ grăi o bĕtrână, ce şedea ghemuită pe pragŭ şi torcea, „privesce numaĭ pe miculŭ luĭ Iosé das Dornas, cum grăbesce la şcólă!“ — — —

„Dór încă nu sciĭ, Tia Custodia, că tatălŭ sĕŭ vre să-lŭ facă preotŭ?“ îi ḑise vecina de dincolo învîrtindŭ la fusŭ.

„Nu vorbi! — Ha, ha!“ — — Tia Thomazia trebui să-şi aducă maĭ întâiŭ în rîndŭ caerulŭ, maĭ înainte de ce ar fi respunsŭ: „Orĭ cum veţi vîsla, tóte înzădarŭ, dacă vîntulŭ e potrivnicŭ. Lucre Pedro orĭ câtŭ, ce folosŭ are? — Nobilulŭ senhor Daniilŭ la adecă totŭ îi va mânca cea maĭ bună bucătură de dinaintea nasuluĭ, Tia Custodia.“

„Aşa, aşa este, acésta a moştenit'o dela mamă-sa — şi apoĭ — — numaĭ, Tia Thomazia, aduci-ţi aminte de unchiulŭ sĕŭ Ioaquim do Morgado? Aduci-ţi aminte? — —“

„O, de elŭ să nu-mĭ aducŭ aminte! — — Ioaquim do Morgado? — —“

Şi amîndóuĕ bĕtrânele îşĭ neteḑiaŭ pĕrulŭ sĕŭ căruntŭ, şi zimbiaŭ cu buzele lorŭ veştedite şi vinete într'unŭ chipŭ, ce dovedia, că Ioaquim do Morgado, cumnatulŭ luĭ Iosé, despre care tocmaĭ era vorbă, a făcutŭ odinióră adâncă impresiune asupra ambelorŭ. Într'aceea miculŭ Daniilŭ pe cariera latineĭ sdrobia mereŭ la sustantive şi adiective cu o îndemânare, ce numaĭ bucurie îl făcea tatăluĭ sĕŭ, care amusatŭ de acésta îşĭ da totă silinţa de a imita vorba latinéscă a ficioruluĭ sĕŭ, şi-l ḑicea în tonŭ seriosŭ: „Fă numaĭ, copile, totŭ, ce-ţĭ spune domnulŭ părinte; tóte suntŭ fórte frumóse! Cum se şi ḑice numaĭ asta? Trauca, trinque, trinque? — Veḑĭ aşa lucruri minunate tatălŭ tĕŭ niciodată nu a avutŭ parte să înveţe.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ în Editura librărieĭ H. Steinberg *Max Nordau*: **Degenerare** 1 volumŭ în 8° de 27 cóle, ediţie de Luxŭ, lei 3.50. De vîndare la tóte librăriile din ţară.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Unirĭi“*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectiveiorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ şi se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originaluluĭ grecescŭ şi îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** şi **roşu**. — Preţulŭ nelegatŭ fl. 2.80, éră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Bisericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaşiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Preţulŭ 80 cr. Editura societăţiĭ.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ preţulŭ fl. 2.50 şi 3.50.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşeḑarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, că şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
(6) 30—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 17—26 **Timişióra-Fabrică**
se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţiri întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţi anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

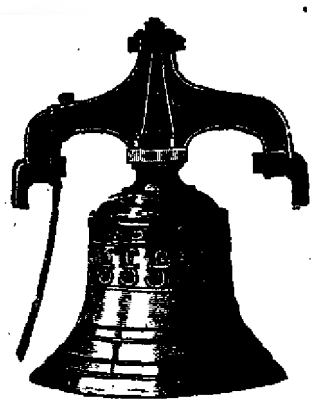

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele
Clopote patentate găurite,
carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopoţu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.
Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.
Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 15 Septembre 1894. Numĕrulŭ 39.

Ce e de făcutŭ?

Deunădi amŭ avutŭ cutezarea de a constata faptulŭ, că comitetulŭ nostru naţionalŭ esecutivŭ e disolvatŭ, şi conferinţa nóstră naţională, — celŭ puţinŭ pe basa de mai înainte, — nu mai póte să se întrunéscă.

Amŭ făcutŭ constatarea acésta cu intenţiunea cea mai bună. Noi nutrimŭ adecă părerea, că politica pentru a fi sănĕtósă are să ţină contŭ de faptele constatate. Cu tóte acestea ni-s'a făcutŭ imputarea, — ne place a crede, că asemenea cu intenţiunea cea mai bună, — că a constata aşa ceva e unŭ lucru politicesce imprudentŭ.

Să ni-se ĭerte, dacă în butulŭ acesteĭ observări rĕmânemŭ şi pe mai departe pe lângă constatarea aceea. Să ni-se ĭerte şi aceea, dacă lăsându la o parte tóte reservele îndrăznimŭ a declara, că Românii din Ardélŭ şi Ungaria aşa, pe cum suntŭ astădi, cu mânile şi piciórele încătuşate, nu potŭ să desvólte necum progresŭ, dar nici macarŭ resistinţă de Dómne ajută.

Noi adevĕratŭ că nu ne putemŭ mândri cu aceea, că vedemŭ şi după culisele politiceĭ nóstre naţionale. Dar vedemŭ alte lucrurĭ şi ne înţeleptimŭ din ele aşa, pe cum ne ajută mintea şi inima.

Amŭ vĕdutŭ şi vedemŭ mişcarea grandióşă a ungurilorŭ catolicĭ împotriva tendenţelorŭ radicale ale guvernuluĭ şi ale independentiştilorŭ. Amŭ auditŭ, că ungurii catolicĭ neaflându altŭ remediŭ vorŭ să se lupte împotriva acelorŭ tendenţe din tóte puterile şi chemându într'ajutoriŭ şi pe aliaţii sĕĭ firescĭ.

„Timeo Danaos et dona ferentes," dar în casulŭ de fată totuşi suntemŭ aplicaţi a nu ne teme de eĭ aşa de tare. Nu ne tememŭ, de óre ce eĭ ne oferescŭ nu daruri, pentru ca să ne amăgéscă cu ele şi apoĭ să ne învingă mai pe uşorŭ, ci ne oferescŭ alianţa sa în contra vrăşmaşuluĭ lorŭ şi alŭ nostru.

Şi noi, — după cum arată tóte semnele, — lăsămŭ lucrulŭ baltă. Dór nu aşteptămŭ cumva, să ne sbóre porumbiĭ fripţi în gură? Dór nu aşteptămŭ cumva, ca ungurii catolicĭ să lupte singuri lupta în contra radicalismuluĭ şi după învingere să ne róge frumosŭ, ca să binevoimŭ a împărţi cu eĭ prada?

Asta ar fi o sperare deşértă. Unde va fi pe pămîntŭ învingĕtoriŭ, care să oferéscă împărţirea prădiĭ altuia, care l'ar fi pututŭ ajuta la luptă, a avutŭ cuvinte de a-lŭ ajuta, şi totuşi nu l'a ajutatŭ? Orĭ dóră îlŭ vomŭ sili la împărţirea aceea? Prin ce? Dór nu cumva prin neactivitatea, carea, pe cum se vede, ne place nespusŭ de tare?

Ar fi acésta o sperare deşértă şi din causa, că întregŭ resultatulŭ mişcăriĭ catolicilorŭ unguri e problematicŭ, până cându eĭ nu suntŭ siguri de ajutoriulŭ nostru. E decĭ fórte probabilŭ, că eĭ nu vorŭ avé, ce să împărţéscă cu noi, dacă noi nu-ĭ vomŭ ajuta în luptă.

Să nu ne amăgimŭ cu părerea optimistă, că pasivitatea nóstră a impusŭ contrarilorŭ. În locŭ de a ne amăgi în chipulŭ acesta, mai bine amŭ face, dacă amŭ cerca prin şirurile deputaţilorŭ guvernamentalĭ, şi atuncĭ ne-amŭ convinge uşorŭ, că noi Românii dămŭ partiduluĭ guvernamentalŭ din parlamentŭ unŭ contingentŭ fórte însemnatŭ.

Tótă lumea o scie acésta, şi numaĭ noĭ ne facemŭ, că nu o scimŭ.

O sciŭ acésta şi ceĭ din partidulŭ catolicŭ, şi de aceea aŭ apelatŭ eĭ la ajutoriulŭ nostru, fără îndoélă cu intenţiune mai curată de cum s'a îndatinatŭ a apela la ajutoriulŭ nostru corteşiĭ liberalĭ pe timpulŭ alegerilorŭ.

O scie acésta şi guvernulŭ şi vĕdându, că partidulŭ catolicŭ are intenţiunea de a ne câştiga pe sama sa, a şi inscenatŭ espediţiunea ministruluĭ Hieronymi. Acesta voindŭ să păstreze pe sama guvernuluĭ spriginulŭ alegĕtorilorŭ români, a şi promisŭ revisiunea legiĭ electorale. Ĕră guvernulŭ vĕdându fiasculŭ, care l'a făcutŭ espediţiunea aceea, se grăbesce a retrage moméla aruncată prin Hieronymi şi a declara, că despre revisiunea legiĭ electorale ca concesiune pe sama Românilorŭ nicĭ vorbă nu póte să fie.

Nu numaĭ, ci guvernulŭ vĕdându, că pe Români nicĭ procesulŭ „Memorandului" nu a pututŭ, să-ĭ móie, signalézā prin organele sale deja mĕsurĭ cu multŭ mai radicale, prin carĭ să lovéscă de odată în catolicĭ şi în Românĭ.

Feuilleton.

O întrebuinţare practică a telefonului.

Domnulŭ Wood se aşedă comodŭ într'unŭ jilţŭ din biroulŭ sĕŭ de lucru cu unŭ aerŭ, ce numaĭ unŭ milionarŭ şi-lŭ scie lua. Pe lângă aceea îşi aprinse o Havannă aşa de grósă şi de aromatică, pe cum numaĭ unuĭ milionarŭ îndecitŭ i-se şede.

Nu-ĭ vorbă, domnuluĭ Wood îl şi da mâna, să facă de astea. Elŭ era numĕratŭ între cei mai avuţi ómenĭ din oraşulŭ Boston. Cum s'ar şi puté, ca unŭ milionarŭ să nu se deosebéscă de celalalţi muritorĭ? Şi-apoĭ o Superbas de Cuba orĭ o Floras finos ce-ĭ este unuĭ milionarŭ? Alte, alte mijlóce de a străluci, de a arĕta, ce poţi tu şi altulŭ nu póte! Şi multŭ îşi bătea elŭ capulŭ cu gânduri de astea. Locuia într'o vilă în depărtare de câteva miluri dela Boston. Şi câţe scumpeturĭ nu cuprindea vila aceea! Cele mai moderne şi mai antice tablouri decoraŭ părețiĭ caselorŭ luĭ. D'apoĭ sculpturile! Eraŭ totŭ atâtea cap d'opere. Mobilele elegante şi cu gustŭ eraŭ de o frumseţă netăgăduită. Nu numaĭ faţa, dar şi dosulŭ lorŭ era de o broderie de mĕtasă grósă şi măéstră. Ce luxŭ nu era şi în bucătăria luĭ! Numaĭ delicatese se serviaŭ la masa luĭ. Cum ar fi şi sciutŭ elŭ, să se mai uşureze de sumedeniile de dolarĭ, ce într'adevĕrŭ păreaŭ că plóuă în casa luĭ. Căcĭ numaĭ întreprinderea cea mai de pe urmă cu untură de porcŭ ĭ-a adusŭ considerabile sume în aurŭ şi argintŭ.

Dar étă o idee minunată!

O legătură de telefonŭ între vila luĭ de afară de oraşŭ şi între cancelaria luĭ din oraşŭ. „Ce minunatŭ lucru," îşĭ gândia norocosulŭ speculantŭ de untură de porcŭ. „Drăguţa mea soţie de acĭ încolo îmĭ va puté destăinui prin aparatulŭ vorbitoriŭ dorinţa sa de a merge la teatru, la concertŭ orĭ la operă şi nu va maĭ suferi din pricina depărtăriĭ mele. Cea mai mică a eĭ dorinţă de adĭ încolo îmĭ va fi sfîntă. De ce trăescŭ eŭ, dacă nu pentru ea? Şi apoĭ dacă nu mĭ-ar da mâna!"

Domnulŭ Wood se felicită însu-şĭ de acéstă frumósă idee. Printr'unŭ omŭ alŭ sĕŭ şi-o şi puse în deplinire. În scurtă vreme legătura telefonică între vilă şi biroŭ era gata. Milionariĭ Bostonuluĭ se făcură vineţi de ciudă, cându aflară de acésta. Ĕr Wood se făcu roşu de plăcere, îşĭ cercă aparatulŭ pentru întâia óră întrebându-şĭ îngeraşuluĭ, dacă are vre o dorinţă.

Până aci aŭ ajunsŭ lucrurile, cându amŭ vĕdutŭ pe dlŭ Wood comodisându în jilţulŭ sĕŭ, şi pe cându arunca fumurĭ de Havanna gândindu-se, câtŭ de bine e, cându totuşĭ are omulŭ o sumuliţă de bani şi unŭ bunŭ gustŭ de a-ĭ sci folosi. Atuncĭ sună aparatulŭ anunţându-i, că din vilă vreŭ, să-ĭ vorbéscă.

Elŭ se ridică şi dice cu glasulŭ de jumĕtate: „Sigurŭ ea doresce, să audă de sară pe Rigoletto."

Apoĭ se duce la tubŭ şi strigă în elŭ: „Ce poruncesce porombiţa mea?"

Răspunsulŭ urmă pe dată.

„Ĭertă-mĕ. dar vĕdŭ, că mĕ schimbĭ cu altulŭ, şi nu mĕ ţinĭ de celŭ ce suntŭ într'adevĕrŭ."

„De cine am dar onorulŭ?" strigă dlŭ Wood.

„Smith, pungaşulŭ."

„N'am priceputŭ vorba de pe urmă," dise Wood înlemnitŭ.

„Mĕ chémă Smith şi suntŭ pungaşŭ," sună răspunsulŭ clarŭ.

Dlŭ Wood schimbă la feţe.

„Nu face glumă, ci spune, cine eştĭ şi ce doresci," telefonă Wood.

În Dobriţinŭ adunarea regnicolară a învĕţătorilorŭ, ţinută cu asistinţa inspectorilorŭ şcolarĭ regescĭ, a pretinsŭ deja secularisarea şcolilorŭ. Şi foile guvernamentale secundézĕ deja neîncetatŭ acesteĭ pretensiunĭ. Până şi „Pester Lloyd“, fóea cea maĭ de frunte a guvernuluĭ, scrie deja fără lécŭ de reservă, că „dacă s'a pututŭ întroduce căsătoria civilă, apoĭ ca urmare firéscă după secularisarea căsătorieĭ are să urmeze cea a şcóleĭ.“

N'avemŭ decĭ timpŭ de perdutŭ. În faţa unuĭ guvernŭ liberalŭ-francmasonŭ, care e totdeuna cutezătoriŭ şi nu face multă alegere între mijlóce ĭertate şi neĭertate, nu vomŭ ajunge departe cu acţiunĭ pacinice ca a primateluĭ Vaszary şi ca a revocăriĭ congresuluĭ nostru convocatŭ spre a protesta în contra căsătorieĭ civile, dar nicĭ cu o politică de pasivitate neorganisată.

Póte că éră ne vomŭ auḑi învinuirea, că amŭ comisŭ o imprudenţă, ba că ne silimŭ a sparge solidaritatea nóstră de până acum. Dar pe noĭ asta de locŭ nu ne atinge. Organulŭ nostru are să apere interese cu multŭ maĭ marĭ şi maĭ sfinte de cum este unŭ programŭ politicŭ, care pe cum s'a statoritŭ cu maioritate de voturĭ, întocmaĭ aşa cu maioritate de voturĭ se póte şi schimba, dacă aşa pretindŭ împrejurările. De aceea pe noĭ eventualele învinuirĭ nedrepte ale ómenilorŭ de locŭ nu ne atingŭ. Numaĭ consciinţa să ne spună, că bine amŭ făcutŭ, ce amŭ făcutŭ.

Şi consciinţa nóstră ne impune, să spunemŭ fără reservă, că pe noĭ nu ne mulţămesce neactivitatea plină de veleităţi, în care ne-amŭ cufundatŭ dela procesulŭ „Memoranduluĭ“ încóce. Ba spunemŭ încă şi maĭ multŭ: o politică, care constă singurŭ numaĭ din agitarea spiritelorŭ, pe noĭ de locŭ nu ne mulţămesce. Ea n'a sciutŭ să ne păzéscă sfinţenia şi caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ familieĭ şi nu va sci să ne păzéscă nicĭ caractĕrulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcóleĭ nóstre.

De o cam dată însă nu ne simţimŭ competenţi, să păşimŭ noĭ înaintea poporuluĭ nostru cu propuneri concrete pentru acţiunea, ce ar trebui să o desvoltămŭ în timpulŭ acesta plinŭ de primejdiĭ, ci întrebămŭ cu insistinţă pe aceia, pe carĭ încrederea comună ĭ-a pusŭ, să ne conducă: Ce e de făcutŭ?

Presa şi cardinalulŭ Vaszary. — „Vaterland“ în primulŭ sĕŭ dela 6 a c. publică următórea corespondinţă:

„Roma, 3 Septembre. Tuturorŭ catolicilorŭ adevĕraţi şi maĭ multŭ decâtŭ la toţi cardinaluluĭ primate Vaszary trebue să-ĭ causeze supĕrare laudele, ce le face în ḑilele acestea presa liberală şi jidovéscă acestuĭ eminentŭ purtătoriŭ de purpurŭ. Acésta este fără îndoélă unŭ abusŭ de unele cuvinte ḑise de primatele şi o mistificare a intenţiunilorŭ luĭ, ceea ce póte da nascere la credinţa, că S. Scaunŭ ar aproba, că nu se face nicĭ o opuseţiune seriósă agresiunilorŭ crescênde ale guvernuluĭ ungurescŭ, orĭ că S. Scaunŭ recomandă o neactivitate indolentă faţă cu primejdiile, ce ameninţă regatuluĭ sfîntuluĭ Ştefanŭ.

„Fie care ungurŭ scie, că Papa a îndemnatŭ episcopatulŭ spre a face totŭ posibilulŭ pentru împedecarea nóuĕlorŭ legĭ inimice creştinismuluĭ şi societăţiĭ; că elŭ şĭ-a esprimatŭ maĭ adeseorĭ mulţămirea asupra activităţiĭ mărepe a respectabiluluĭ conte Ferdinand Zichy şi asupra cooperăriĭ prestate de alţĭ magnaţi şi laĭcĭ fruntaşĭ; că elŭ a binecuvîntatŭ congresele catolice din Budapesta şi Pressburg şi resoluţiunea luată acolo; că ĭ-a produsŭ bucurie activitatea neobosită a cleruluĭ subalternŭ şi tinĕrŭ întru apĕrarea doctrineĭ celeĭ sănĕtósă; că elŭ a încurajatŭ foile catolice, ca în mânia greutăţilorŭ situaţiuniĭ actuale şi ale prigonirilorŭ nemeritate să continue a păzi cu bărbăţie stindardulŭ bisericeĭ şi a apĕra voinţa mareĭ maioritătĭ a poporaţiunii.

„Este clarŭ, că numaĭ lucrândŭ cu fidelitate în acéstă direcţiune şi urmându aceste principiĭ este cineva îndreptăţitŭ a se lăuda cu aprobarea Scaunuluĭ Apostolicŭ. Pentru aceea celŭ maĭ rĕŭ serviţiŭ, ce-lŭ póte presta presa liberală de dincóce şi de dincolo de Leitha primateluĭ, este a-ĭ atribui unŭ programŭ, pe care dînsulŭ celŭ dintâiŭ trebue să-lŭ respingă ca falsŭ din fundamentŭ, ca nedemnŭ de caractĕrulŭ sĕŭ, şi vătĕmătoriŭ înaltuluĭ oficiŭ, ce-lŭ pórtă.“

„Osservatore Romano“, fóea oficiósă a Vaticanuluĭ, declară de falsă scirea publicată de „N. Fr. Presse“ şi „Corespondence de Hongrie“, că adecă cardinalulŭ secretariŭ de statŭ ar fi datŭ verbalŭ anumite inviaţiunĭ primatelui Vaszary cu privire la atitudinea pacifică a episcopatuluĭ ungarŭ în cestiunea cunoscuteloră reforme bisericescĭ politice ale guvernuluĭ, şi adauge, că după ce suntŭ cunoscute vederile cardinaluluĭ secretariŭ de statŭ şi enunţările făcute de către S. Scaunŭ maĭ de multe orĭ şi cu tótă hotărîrea, este de prisosŭ a mai declara, că ceea ce comunică numitele foĭ, nu e altceva decâtŭ o scornitură fantastică, care are de scopŭ a seduce opiniunea publică, a presenta în o lumină nefavorabilă pe ceĭ maĭ zeloşĭ apĕrătorĭ aĭ causeĭ catolice şi prin acésta a provoca incertitudine şi stagnare în taběra catolică.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Contele Zichy Ferdinand publică în „Fejérmegyei Napló“ unŭ articulŭ întitulatŭ „Înaintea nóueĭ lupte“, în care arĕtându, că prolectele bisericescĭ-politice votate de camera deputaţilorŭ, dară încă netrecute prin casa de susŭ, în multe privinţe suntŭ contrare credinţeĭ creştine, éră din punctŭ de vedere politicŭ suntŭ periculóse. Nobilulŭ conte promite, că face totŭ, ce-ĭ este cu putinţă pentru înlăturarea pericululuĭ.

„M. Állam“ este informatŭ, că Sfinţia Sa a dispusŭ conchemarea conferenţeĭ episcopatuluĭ catolicŭ spre a sta-

---

„Mĕ bucurŭ, că ieaĭ lucrulŭ numaĭ de glumă. Ascultă dar, să te lămurescŭ. Eŭ am întratŭ cu ómeniĭ meĭ în locuinţa dtale, am încuiatŭ în locŭ sigurŭ pe dómna soţie şi pe slujĭ, şi pe cum veḑĭ, de totŭ, ce aĭ, dispunŭ eŭ. Ascultă numaĭ liniştitŭ, că scăpare nu aĭ. Ajutoriulŭ poliţieĭ nu-ţi va aduce nicĭ unŭ folosŭ. Sciŭ eŭ dór, ce facŭ. Nu pentru întâia oră isprăvescŭ astfelŭ de afacerĭ. Câtŭ ce te depărtezĭ dela telefonŭ, să sciĭ, că vila întrégă va fi numaĭ flacărĭ. În salonŭ am pusŭ grămeḑĭ de paie, câteva butoiaşe de petroleŭ şi şi ceva prafŭ de puşcă. Credŭ, că eştĭ convinsŭ. domnule Wood, că atîrnĭ dela graţia mea.“

„Criminalule, tâlhariule, pungaşule!“ sbieră bietulŭ Wood.

„Dar se ne întórcemŭ la obiectŭ. Am lipsă de 5000 de dolarĭ, şi dacă binevoescĭ a mi-ĭ solvi, te asigurŭ pe cuvîntulŭ meŭ de onóre, că nu veĭ avé nicĭ cea maĭ mică pagubă.“

„Mĕ ruinezĭ,“ rĕspunse Wood. Acésta era o frasă, pe carea de multe orĭ a rostit'o în trebĭ comerciale.

„Domnule Wood, glumescĭ. Dór eŭ sciŭ, că untura de porcŭ s'a vîndutŭ cu multe percente.“

„Nu potŭ,“ rĕspunse Wood prin telefonŭ.

„Mĕ îndemnĭ, să facŭ o crimă. Socotesce bine, căcĭ chibritele le ţinŭ în mână. Da orĭ nu? Vreĭ, să plătescĭ?“

„Fie dar,“ suspină milionarulŭ.

„În câteva clipe ţi-se va presenta în biroŭ o persónă încredută a mea. Veĭ avé bunătatea de a-ĭ numĕra suma sciută, şi cuvintele, ce le veĭ auḑi dela omulŭ acela, mi-le veĭ telefona înderĕptŭ ca unŭ felŭ de documentŭ despre admanuarea banilorŭ. Suntŭ patru óre. Tocmaĭ a întratŭ omulŭ meŭ în biroulŭ dtale.“

Dlŭ Wood se întórse óre cum involuntariŭ înapoĭ. Şi spre cea maĭ mare a sa mirare se vĕḑu faţă în faţă cu unŭ omŭ de unŭ esteriorŭ fórte suspectŭ, care-ĭ ḑise cu unŭ glasŭ uscatŭ şi aprópe în tonŭ oficiosŭ:

„Pentru dlŭ Smith am să incassezŭ suma de 5000 de dolarĭ.“

„Da,“ rĕspunse Wood înfioratŭ în tóte vinele şi desfăcu unŭ puiucŭ alŭ meseĭ, din care luă unŭ téncŭ de hârtiĭ, şi după ce numĕră din ele 5000 de dolarĭ, pe cele rĕmase le puse érăşi la locŭ óre cum cu sfială.

„Nu m'aĭ puté cinsti cu o ţigară?“ ḑise străinulŭ.

„Prea bucurosŭ!“ rĕspunse Wood şi-lŭ îmbiă cu ţigărĭ. „Spune-mĭ acum cuvîntulŭ de încredere!“

„Cum înşelĭ, aşa te înşală!“ ḑise străinulŭ şi clătinându din capŭ se depărtă.

Er Wood se apropiă de aparatŭ şi rĕspunse: „Cum înşelĭ, aşa te înşală. Dar acum te rogŭ, dle Smith, depărtéză-te. Paiele lasă-le numaĭ în salonŭ, ér câtŭ privesce pe nevasta mea . . .“

„Eĭ nu i-se va atinge nicĭ unŭ firŭ de pĕrŭ. Nu uĭta, domnuluĭ meŭ, că eŭ suntŭ unŭ gentilomŭ.“

Dlŭ Wood rĕspiră uşuratŭ de o povară de 5000 de dolarĭ.

Nicĭ odată nu i-se păru dluĭ Wood aşa lungŭ drumulŭ până acasă. I-se părea, că elŭ stă liniştitŭ în echipajŭ, pe cândŭ vila este cuprinsă de flacărĭ, şi ângerulŭ luĭ, soţia luĭ . . . Şi la acestŭ gândŭ îşĭ acoperia faţa cu mânile. Apoĭ unŭ presimţŭ. Gentilomulŭ de sigurŭ îĭ va fi pĕtatŭ cu petroleŭ frumósele mobile îmbrăcate în damastŭ.

O îndoélă nervósă îlŭ consuma. De ḑecĭ de orĭ îmboldia pe vizitiulŭ, să mâne maĭ repede. În sfârşitŭ totuşi ajunse să-şi revaḑă vila. Şi minune, nicĭ o schintea nu se zăria. De sigurŭ focululŭ va isbuceni numaĭ maĭ târḑiŭ!

Dlŭ Wood pĕtrunse repede în odaea nevesteĭ sale, şi pe ea o găsi pe sofă cetindŭ liniştită unŭ romanŭ. Ea îlŭ întrebă cu ochiĭ mirându-se de neîndatinata luĭ sosire şi de chipulŭ, ce-lŭ făcea.

„Ce veĭ fi suferitŭ tu, porumbiţă ḑulce!“ ḑise elŭ de câteva orĭ una după alta, fără să ḑea altŭ rĕspunsŭ.

Dna Wood credu, că elŭ a avutŭ vre o perdere în negoţŭ şi-ĭ ḑise: „Ce, a mersŭ rĕŭ cu untura? Dar nu te supĕra, dragă!“

„A, lasă untura! Dar spune-mĭ, drăguţă, mişeiĭ n'aŭ datŭ focŭ?“

tori modalitatea mergerii la Maiestatea Sa şi planulŭ de acţiune pentru viitoriŭ.

Deputatulŭ Vajay István (preotŭ) prin unŭ apelŭ publicatŭ în „M. Állam“ resuscitézŭ de noŭ idea mergerii la Monarchulŭ spre a împedeca sancţionarea legii despre căsătoria civilă. Spre scopulŭ acesta propune, să se organiseze catolicii bine şi să înfiinţeze în Budapesta unŭ comitetŭ centralŭ esecutivŭ. La mergerea înaintea Monarchului să fie invitaţi prelaţii, magnaţii, capitulele, protopopiatele, deputaţii catolici, inteligenţa şi poporulŭ catolicŭ.

La universitatea din Budapesta s'aŭ numitŭ de curêndŭ doi profesori jidani, deşi acéstă universitate este fundată de nemuritoriulŭ primate Petru Pázmán. Până acum nu a fostŭ nici unŭ profesorŭ publicŭ ordinariŭ nebotezatŭ la universitatea acésta, a cărei caractĕrŭ ar trebui să fie catolicŭ. Acum în era liberală de odată s'aŭ denumitŭ doi şi s'a deschisŭ calea profesuriĭ pentru mai mulţi Jidani. Profesorii jidani denumiţi de curêndŭ suntŭ Goldzieher Ignátz pentru limbile orientale şi Schwarz Gusztav pentru dreptulŭ romanŭ. De aici înainte preoţii catolici, cari dorescŭ a obţiné doctoratulŭ în canóne la facultatea juridică din Budapesta, vorŭ trebui să se supună la esaminare din partea jidanului Schwarz. Aici duce politica pacînică a episcopatului ungurescŭ catolicŭ.

Italia.

În 2 şi 3 Sept. s'a ţinutŭ în Torino congresulŭ eucharisticŭ, la care aŭ participatŭ la 50 de prelaţi, numeroşi preoţi şi preste 40,000 de credincioşi laici. Cu ocasiunea congresului era să se facă în oraşŭ o procesiune cu s. Cuminecătură, dară prefectulŭ de Torino a oprit'o în momentulŭ ultimŭ. În congresŭ s'aŭ ţinutŭ mai multe disertaţiuni despre s. Eucharistie privită din diferite puncte de vedere. S'a cetitŭ şi o epistolă a Papeĭ, care laudă pe membriĭ congresului pentru manifestarea credinţeĭ lorŭ în s. Eucharistie.

Ca faptŭ îmbucurătoriŭ înregistrămŭ, că guvernulŭ italianŭ în fine a datŭ esecuatură tuturorŭ episcopilorŭ numiţi de Papa, până şi patriarchului de Veneţia, pentru numirea căruia s'a născutŭ conflictulŭ între guvernŭ şi S. Scaunŭ.

Belgiŭ.

În 4 l. c. s'a deschisŭ în Bruxelles alŭ III-lea congresŭ internaţionalŭ alŭ învĕţaţilorŭ catolici, care a fostŭ fórte bine cercetatŭ. Între disertaţiunile ţinute în ţiua primă mai însemnată este a cardinaluluĭ archiepiscopŭ Goosens, care a espusŭ cu multă claritate raportulŭ între biserică, credinţă, sciinţă şi progresŭ. În ţilele următóre încă s'aŭ ţinutŭ discursuri, în cari s'aŭ tractatŭ cu profunditate şi cunoscinţă de causă mai multe cestiuni de actualitate. Congresulŭ s'a închiatŭ în 7 a c. Proximulŭ congresŭ se va ţiné la Freiburg (Elveţia).

Revistă politică.

Afaceri interne.

Sâmbătă în 8 a c. capulŭ independentiştilorŭ Iusth Gyula şi-a ţinutŭ darea de samă înaintea alegĕtorilorŭ sĕi din Szolnok. Pe cândŭ voia să-şi justifice purtarea din dietă cu ocasiunea desbaterilorŭ asupra căsătorieĭ civile, mai mulţi alegĕtori l'aŭ întreruptŭ strigându, că nu le trebue căsătoria civilă, care strică şi batjocoresce religiunea. Iusth a rugatŭ pe alegĕtoriĭ sĕi, să-lŭ asculte, deórece din causa sgomotuluĭ şi a deselorŭ întrerumperi nu póte continua discursulŭ, éră căpitanulŭ de poliţie a deţinutŭ pe unŭ individŭ, fiindcă a întreruptŭ pe oratorŭ.

La Szabadka s'a constituitŭ unŭ noŭ partidŭ catolicŭ poporalŭ, deórece partidele politice de până acum prin ţinuta lorŭ aŭ venitŭ în opoziţie cu vederile alegĕtorilorŭ sĕi. Noulŭ partidŭ îşi va publica în curêndŭ programulŭ, a cărui puncte cardinale le formézŭ: cestiunea religiósă, cea economică şi cestiunea de naţionalităţi.

Revisiunea legii electorale se vede, că a fostŭ numai o gólă promisiune a liberaluluĭ Hieronymi, căci după ce s'a declaratŭ Tisza la Oradea mare în contra revisiuniĭ, acum vine şi semioficiósa „Pol. Corr.“ şi scrie a fi informată din Budapesta, că nici unŭ politicŭ magiarŭ cu influinţă nu voesce a esecuta reforma legii electorale ca unŭ mijlocŭ spre a resolva cestiunea română. Nici odată nu a fostŭ obiectŭ de deliberare seriósă o atare reformă electorală, care ar fi cu considerare la gravaminele române, şi cercurile normative nici cândŭ nu aŭ avutŭ de cugetŭ, să creeze o atare lege electorală. Cestiunea reformeĭ este fórte grea, pentru aceea este de lipsă, să se discute mai întâiŭ în publicŭ, ca să se chiarifice ideile. La o lucrare legislativă apropiată în direcţiunea acésta nici nu se póte cugeta. Aşa dară dlŭ Hieronymi şi toţi ceĭ ce vînézŭ după Români moderaţi, saŭ nu aŭ cunoscutŭ vederile cercurilorŭ normative (?), saŭ aŭ voitŭ să amăgéscă pe ceĭ simpliculi şi crediulŭ cu frase liberale.

Italia.

Anarchismulŭ îlŭ face pe Crispi religiosŭ. Acésta apare din vorbirea cea ţinută de dînsulŭ în Neapolŭ cu ocasiunea desvĕliriĭ tabuleĭ monumentale ridicate în 10 Aug. din incidentulŭ aniversăriĭ a 10-a, de cândŭ a cercetatŭ regele Umberto pe timpulŭ colereĭ oraşului Neapolŭ. Crispi a ţisŭ: „Societatea trece acum prin o periodă critică. Mai multŭ de câtŭ orĭ cândŭ simţimŭ lipsa, ca ambele auctorităţi, cea civilă şi cea bisericéscă, să purcédă în înţelegere şi să readucă la calea adevĕruluĭ şi a lubiriĭ pe poporulŭ celŭ sedusŭ. Din ascunzĕtura întunecósă ese o sectă greţósă, care pe stindardulŭ sĕŭ a scrisŭ cuvintele acestea: „Nu ne trebue Dumneţeŭ! Nu ne trebue domnitoriŭ!“ Aţi la acéstă serbare comemorativă unindu-ne să formămŭ o falangă, ca să strivimŭ acestŭ monstru. Să scriemŭ pe stindardulŭ nostru: „În numele luĭ Dumneţeŭ şi alŭ regeluĭ pentru patrie.“ Să arborămŭ acestŭ stindardŭ şi să-lŭ arĕtămŭ poporuluĭ ca semnŭ alŭ mântuiriĭ: In hoc signo vinces!“

De ar umbla Crispi pe calea adevĕruluĭ şi lubiriĭ faţă cu biserica, s'ar mântui mai curêndŭ de monstrulŭ, ce-lŭ face, să fie credinciosŭ, adecă de anarchismŭ.

La Livorno le-a succesŭ anarchiştilorŭ a alege în magistratulŭ orăşenescŭ pe Defelice, care e condamnatŭ pentru turburările din Sicilia. Alegerea luĭ s'a anulatŭ, dară ea arată, la ce influinţă mare aŭ ajunsŭ anarchiştiĭ în ţară.

Bulgaria.

Stambulov celŭ adoratŭ odinióră de poporulŭ bulgarŭ, după ce a căţutŭ dela putere, a devenitŭ omulŭ celŭ mai urgisitŭ. Poporulŭ de repeţite orĭ a demonstratŭ în contra luĭ, éră în timpulŭ din urmă făcêndŭ în „Frankfurter Ztg“ unele declaraţiuni ofensătóre pentru prinţulŭ Ferdinandŭ, a fostŭ trasŭ la judecată de justiţia bulgară, éră poporulŭ l'a atacatŭ pe strade cu bâta vulnerându-lŭ.

Ministrulŭ-preşedinte Stoilov cutrieră ţara spre a câştiga aderenţi pentru cunoscutulŭ sĕŭ programŭ. Se şi speréză, că la proximele alegeri guvernulŭ actualŭ va avé o maioritate impunĕtóre.

Ministrulŭ rusescŭ Witte, care petrece de presente în Abbazia, interwiewatŭ de unŭ corespondentŭ dela „N. Fr. Presse“, ţice, că stările din Bulgaria nu suntŭ legale, alegerea principeluĭ Ferdinandŭ nu s'a întimplatŭ în sensulŭ tractatuluĭ dela Berlin, pentru aceea elŭ nu a fostŭ recunoscutŭ nici de o putere. Rusia însĕ nici cândŭ nu va face din acésta casŭ de răsboiŭ.

Corespondinţe.

Bucium-Şasa, 28 Aug. 1894.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

În Nr. 35 alŭ preţuituluĭ ţiarŭ „Unirea“ On. Ioanŭ Maiorŭ parochŭ în Roşia montană, în locŭ de a descrie în modŭ cuvenitŭ obiectulŭ conferinţeĭ nóstre preoţescĭ ţinute în 6 Aug. n. a. c., împarte lecţiĭ de dreptulŭ

„Sermane,“ îĭ ţise suspinându. „De sigurŭ e însemnată perderea ta.“

„Ce-mĭ pasă mie de 5000 de dolarĭ, dar aşĭ vré, să sciŭ, că cine e miserabiluluĭ acela.“

„Cine, pentru numele luĭ Dumneţeŭ?“

„Pungaşuluĭ!“ strigă Wood neliniştitŭ.

„Dór nu va fi fostŭ la noĭ!“ strigă femeea nu maĭ puţinŭ surprinsă.

„Dar miţelulŭ nu te-a încuiatŭ?“

„Pe mine? Dar ce vorbescĭ?“ Şi se înroşi până la urechi.

„Într'adevĕrŭ mĭ-am perdutŭ mintea. Spune-mĭ, te rogŭ, ce s'a întîmplatŭ aicĭ, de cândŭ m'am depărtatŭ eŭ?“

„Nimicŭ alta, fără unŭ domnŭ, unŭ anumitŭ Smith . . .“

„Eĭ, şi? Spune-mĭ, te rogŭ, totŭ?“

„S'a presentatŭ fórte elegantŭ şi m'a rugatŭ, să-ĭ permitŭ, să-ţĭ împărtăşéscă prin telefonŭ o afacere neguţătoréscă.“

„Şi n'a dusŭ paie şi petroleŭ în salonŭ?“ întrebă Wood.

„La ce să fi dusŭ paie şi petroleŭ?“

„Bine, dar nu ţĭ-a spusŭ nimicŭ?“

„Ba da. Ţicea, că telefonulŭ e unŭ lucru comodŭ şi practicŭ.“

„O!“ Wood îşi uită gura deschisă.

În capulŭ luĭ era acum lumină. Acum scia totulŭ.

Elena S.

bisericescă, nu numaĭ capelanilorŭ din tractulŭ Roşieĭ mont., ci şi celoralalţi capelanĭ din archidecesă.

Procedura părinteluĭ Maiorŭ în cestiunea de faţă aruncă o umbră grósă asupra reputaţiuniĭ capelanilorŭ din acestŭ tractŭ în ceea ce privesce modulŭ lorŭ de cugetare, simţemintele, şi loialitatea lorŭ, şi pentru aceea a şi produsŭ corespondinţa din vorbă o indignare şi mâhnire mare.

Să mĕ ĭerte părintele Maiorŭ, dar cestiunea aşa, pe cum a fostŭ pusă de dînsulŭ în publicitate, e falsă şi cu scopulŭ tendenţiosŭ de a discredita pe *„uniţi“* capelanĭ din tractulŭ Roşieĭ montane. Căcĭ din tótă corespondinţa nu apare altceva decâtŭ cerbicosia şi ignoranţa acelorŭ capelanĭ faţă de cestiunile de dreptŭ bisericescŭ, şi încă ce e şi maĭ multŭ: infidelitate faţă de s. Biserică gr. cat.

De aceea vinŭ şi constatŭ, cumcă capelaniĭ din acestŭ tractŭ necum în vorbă saŭ faptă, dar nicĭ în intenţiune nu aŭ avutŭ nicĭ cândŭ, şi nu aŭ nicĭ în presente gândulŭ de a denega ascultarea cuvenită, saŭ de a nu recunósce cutare instituţiune bisericéscă devenită lege prin sinódele legale.

Şi chiarŭ în casulŭ de faţă negŭ absolute, că ar fi fostŭ atacată jurisdicţiunea parochilorŭ ca atare. Şi dacă s'a născutŭ óre care *vorbărie* în obiectulŭ acesta, — că discursurĭ de dreptŭ bisericescŭ sciŭ, că nu s'aŭ ţinutŭ, — atuncĭ aceea s'a născutŭ numaĭ în vederea modalităţiĭ, cum ar fi aplicatŭ părintele Maiorŭ a deprinde acea jurisdicţiune, dacă ar avé capelanŭ.

Recunoscŭ, că în parochie parochulŭ are tótă jurisdicţiunea, ér capelanulŭ numaĭ atâta, câtŭ ĭi concede parochulŭ, observŭ însă cu tóte acestea, că relaţiunea acésta nu póte fi nicĭ odată a domnuluĭ faţă de sclavŭ, şi că pe lângă *„tótă“* jurisdicţiunea şi parochiĭ trebue să fie conduşĭ de spiritulŭ blândeţeĭ şi caritaţiĭ frăţescĭ faţă de capelaniĭ lorŭ, carĭ aŭ multe note asemenea lorŭ, şi că în deprinderea jurisdicţiuniĭ fie faţă de capelanĭ saŭ credincioşĭ, — ca lucrarea să fie mănósă şi ducĕtóre la scopŭ, — se recere nu numaĭ teorie sécă, ci şi inimă şi multă prudinţă, — unŭ lucru, de care se pare, că dlŭ Maiorŭ nu vre să ţină samă.

În sensulŭ acesta a fostŭ considerată cestiunea din partea capelanilorŭ, şi în înţelesulŭ acesta s'a pretinsŭ consideraţiune faţă de capelanĭ fie ad personam, fie sistemisaţĭ, şi în sensulŭ acesta s'a esprimatŭ şi sentinţa de „primus inter pares“, şi nu în sensulŭ presentatŭ de părintele Maiorŭ. Şi chiarŭ de aceea nu se póte presupune, că capelaniĭ „afectézĕ vederĭ contrare“ în cutare şi cutare instituţiune bisericéscă. De dreptulŭ de denumire a capelanilorŭ, despre care face pomenire părintele Maiorŭ, nicĭ poveste n'a fostŭ cu ocasiunea aceleĭ conferinţe.

Totŭ aşa greşesce părintele Maiorŭ şi cândŭ ḑice, că: „După ce amŭ ĭeşitŭ din conferinţă, érăşĭ am auḑitŭ ḑicêndu-se: Să nu lăsămŭ, să se încuĭbe datine papistăşescĭ în sfera de dreptŭ alŭ bisericeĭ nóstre.“

Cu aserţiunea acésta Dsa nu dovedesce altceva decâtŭ multă reavoinţă, şi încă cu atâtŭ maĭ multă, cu câtŭ duce în rătăcire şi Onor. Redacţiune făcêndu-o, să crédă despre „uniĭ“ capelanĭ din tractuliĭ Roşieĭ lucrurĭ, la carĭ eĭ nu s'aŭ gânditŭ nicĭ odată.

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ întréga vorbărie asupra jurisdicţiuniĭ parochilorŭ nicĭ nu merita să fie dată publicităţiĭ, dacă părintele Maiorŭ ar fi avutŭ buna intenţiune, să o lase între marginile, în care întru adevĕrŭ s'a mişcatŭ, şi să nu o umfle, câtŭ să n'o maĭ poţĭ cunósce, numaĭ de dragulŭ de a da capelanilorŭ câteva lecţiĭ, pe carĭ îlŭ rugămŭ, să şi-le ţină Dsale.

Iovu Băbuţŭ,
coop. gr. cat.

La cestiunea nóstră.

Conferenţa interparlamentară dela Haaga s'a închisŭ în 6 a c. Despre decursulŭ eĭ delegatulŭ magiarŭ Pázmándy raportézĕ, că a fostŭ nefavorabilŭ pentru Românĭ şi măgulitoriŭ pentru Magiarĭ. Lucrulŭ însă nu stă aşa. Pásmándy celŭ aicĭ acasă cu gură mare, acolo s'a distinsŭ prin tăcere. Deşi guvernulŭ ungurescŭ şi ministeriulŭ comunŭ de esterne aŭ lucratŭ la guvernulŭ holandesŭ, să nu admită în conferinţă cestiunea de naţionalităţĭ în statele polietnice, acéstă cestiune totuşi a fostŭ tractată in abstracto aşa, pe cum aŭ doritŭ Româniĭ, în interesantulŭ raportŭ alŭ Elveţianului Gobat. Contra espuneriĭ acestuĭ raportŭ a fostŭ delegatulŭ austriacŭ br. Pirquet, celŭ germânŭ Dr. Hirsch (jidanŭ), celŭ francesŭ Traireux, care regretă, că Românii suntŭ asupriţĭ, dară nu află consultŭ a tracta acolo cestiunea de naţionalităţĭ, preşedintele Rahusen şi ceĭalalţĭ olandesĭ, carĭ se vede, că aŭ făcutŭ promisiuniĭ agenţilorŭ guvernuluĭ magiarŭ. Altcum Rahusen a declaratŭ, că-ĭ suntŭ simpatici Româniĭ, şi că e de doritŭ, ca sórtea lorŭ să se îmbunătăţéscă, nu află însă oportunŭ a se ocupa de cestiunea naţionalităţilorŭ, spre a nu escita susceptibilităţĭ şi furtunĭ din partea unorŭ guverne, de a cărorŭ simpatie nu se potŭ lipsi. Pentru raportulŭ luĭ Gobat a vorbitŭ Urechia nimicindŭ argumentele contrarilorŭ. Elŭ a fostŭ susţinutŭ de simpaticulŭ marchisŭ Pandolfi (italianŭ), de Joung (francesŭ) şi de ceĭalalţĭ delegaţĭ românĭ şi străinĭ.

Lucrarea dluĭ Gobat are următórele dóuĕ conclusiuniĭ: 1. „Drepturile politice fiindŭ o emanaţiune a indengenatului, nimenĭ nu póte să fie lipsitŭ de dînsele directŭ saŭ indirectŭ într'unŭ statŭ polietnicŭ, pentru motivulŭ, că nu aparţine la naţioalitatea dominantă. Diversele naţionalităţĭ, carĭ compunŭ unŭ statŭ, aŭ dreptŭ la o representaţiune equitabilă în tóte serviţiile publice.“ 2. „Naţionalităţile, posedându o valóre etnică, apreţiabilă, aŭ dreptulŭ de a fi recunoscute ca atarĭ în statulŭ polietnicŭ în adevĕrŭ nu ca elementŭ centrifugŭ, ci ca parte din corpŭ organicŭ. Prin urmare guvernulŭ statuluĭ trebue să respecteze: 1. limba lorŭ, 2. religiunea, 3) moravurile şi obiceiurile cu condiţiunea, ca ele să nu fie contrare ordiniĭ publice.“

Propunerea diuĭ Urechia de a se lua la desbatere raportulŭ luĭ Gobat a căḑutŭ cu 7 voturĭ contra 10. Din acéstă votare facŭ Ungurii mare capitalŭ, dară fără motive de ajunsŭ, căcĭ francesulŭ Traireux, care a votatŭ contra luĭ Urechia, imediatŭ a propusŭ următórea moţiune: „Conferenţa interparlamentară recomandă fiecărui din grupurile de naţionalităţĭ, care o constitue, de a lucra totdeuna din punctulŭ de vedere alŭ regulelorŭ superióre a justiţieĭ în actele politice, în care suntŭ chemaţĭ a participa.“ Moţiunea acésta, pe care Traireux o esplică de o dulce desaprobare a făptuirilorŭ contra Românilorŭ, a fostŭ primită cu unanimitate de către membriĭ conferenţeĭ, ceea ce invólve în sine o condamnare a politiceĭ ungurene faţă de naţionalităţile nemagiare.

Pázmándy a propusŭ, ca pentru anulŭ 1896 să se ţină conferenţa în Budapesta. D. Urechia combătêndŭ acéstă propunere a ḑisŭ, că conferenţa actuală nu are dreptulŭ de a decide despre şedinţa din 1896, ci acésta o va decide conferenţa, ce se va ţiné la *Bruxelles* în anulŭ viitoriŭ. În totŭ casulŭ nu se póte primi Budapesta, pe câtŭ timpŭ Ungurii nu vorŭ face dreptate Românilorŭ. Propunerea luĭ Pázmándy a fostŭ respinsă. Cu tóte aceste foile magiare susţinŭ, că e primită. Dlŭ V. A. Urechia a fostŭ realesŭ membru în comitetulŭ de delegaţĭ pe 1894—5.

Din incidentulŭ congresuluĭ igienicŭ şi demograficŭ ţinutŭ din 2—9 Sept. în Budapesta foile magiare aŭ atrasŭ atenţiunea membrilorŭ străinĭ şi asupra stărilorŭ politice din ţara nóstră.

„Dreptatea“ în nrulŭ dela 9 Sept. încă adresézĕ unŭ apelŭ „cătră membriĭ congresuluĭ“ atrăgêndu-le atenţiunea la împrejurarea, că deşi Ungaria e statŭ poliglotŭ, totuşi membriĭ congresuluĭ nu vorŭ afla manifestarea popórĕlorŭ nemagiare, care formézĕ marea maioritate a ţĕreĭ, ci totŭ, ce li-se arată, pórtă unŭ caractĕrŭ magiarŭ. Esistă o lege despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, dară ungurii nu vorŭ putĕ arĕta, că se satisface în vre unŭ unghiŭ alŭ ţĕreĭ acesteĭ legi. Naţionalităţile nemagiare supórtă sarcinile publice, dară pentru ele nu susţine statulŭ nicĭ o instituţiune culturală naţională, ci din contră suntŭ ameninţate chiarŭ instituţiunile, ce le susţinŭ naţionalităţile cu puterile propriĭ, fiindŭ scopulŭ finalŭ alŭ politicieĭ de instrucţiune magiarisarea. Ce privesce justiţia şi administraţia, vorŭ afla membriĭ congresuluĭ judecătoriĭ, carĭ nu cunoscŭ limba poporuluĭ, că atacurĭ dure la averea şi libertatea Românilorŭ (casulŭ dela Turda) rĕmânŭ nepedepsite, că pentru Românĭ se susţinŭ legĭ escepţionale (legea de presă şi cea electorală), şi că eĭ suntŭ încărcaţĭ cu procese. Membriĭ congresuluĭ, după ce vorŭ fi vĕḑutŭ multe prin capitală şi provinţă, „dacă dînşiĭ vorŭ să cunóscă deplinulŭ adevĕrŭ, atuncĭ vorŭ trebui să cerceteze ultimele locaşurĭ, ce statulŭ le ofere Românilorŭ. Ĕră aceste multŭ grăitóre şi pentru instituţiunile liberalismuluĭ din statulŭ ungarŭ prea caracteristice locaşurĭ suntŭ: Temniţele reg. ung. de statŭ.“

Apelulŭ compusŭ cu multă dibăcie s'a publicatŭ în limba română, germână şi francesă şi s'a trimisŭ fiecăruĭ membru alŭ congresuluĭ igienicŭ.

Seria proceselorŭ de presă reîncepe. În 19 Oct. se va aduce sentinţă şi asupra dluĭ Septimiŭ Albini în procesulŭ „Memoranduluĭ“, ĕră în 16 şi 23 Oct. va avé procese „Fóea Poporuluĭ“.

În temniţa de statŭ din Seghedinŭ aŭ maĭ întratŭ treĭ românĭ: ţĕranulŭ Ionŭ Doţu şi docenţiĭ Petroviciĭ şi Crăciunŭ. Procesulŭ amânatŭ alŭ dluĭ Dr. Lucaciŭ se va pertracta la 22 l. c. în Satmarŭ.

Cetimŭ în „Dreptatea“, că procesele i-s'aŭ înmulţitŭ cu 11. Pentru tóte procesele în numĕrŭ de 26 dlŭ Dr. V. Branisce a primitŭ responsabilitatea parte ca auctorŭ, parte ca redactorŭ responsabilŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 38. fl. 18946.20

Ioan Pop adm. ppesc a colectat: (Continuare.)

5. Din *Săcueŭ* dela

Nicolaŭ Suru	fl.	1.—	
Iosif Miron	„	1.—	
Ioan Gall	„	2.— fl.	4.—

6. Din *Vişag* dela:

Iosif Pop doc.	„	1.—	
Iacob Oancea doc.	„	2.—	
Mihaiŭ Pascală	„	1.—	
Nicolae Doctor	„	1.—	
Ioan Şanc	„	4 —	
Hăpăpiciŭ Crăciun	„	1.— fl.	10.—

7. Din *Bologa* dela:

Ioan Petrişior paroch g. c.	„	5.—	
Biserica	„	5.—	
Georgiŭ Tulbure doc.	„	1.—	
Gavr. Gălgan doc. în Poeni	„	—.50	
Ioan Potra curator prim.	„	—.50 fl.	12.—

8. Din *Ciucea* dela:

Golban George Creţu	„	1.—	
Brudaşca Mihaiŭ sfĕtul	„	—.10	
Golban Simion	„	—.10	
Mocan Petre	„	—.10	
Mândruţ Gligor	„	—.10	
Boca Tóder	„	—.10	
Mocan Flóre	„	—.10	
Hentea Ioan	„	—.10	
Bolba George	„	—.20	
Petrişor Vili	„	—.05	
Ciulea Onuţ	„	—.03	
Bolba Mitru	„	—.03	
Crişan Tóder	„	—.05	
Coberzan Petru	„	—.10	
Popa Mitru	„	—.10	
Brudaşca Nuţu	„	—.20	
Mocan Nuţu	„	—.10	
Bolba Ioan	„	—.05	
Neaga Nuţu	„	—.05	
Bolba George	„	—.10	
Crişan Tóder	„	—.10	
Crişan Ioan	„	—.10	
Raita Simion	„	—.10	
Brudaşca Tóder	„	—.10	
Nicorociŭ Ioan	„	—.20	
Ciulea Mitre	„	—.10	
Brudaşca Dele	„	1.—	
Tóder Mitre	„	—.50	
Tóder Onuţ	„	—.20	
Roşu Mitre	„	—.10	

Din *Egerişte* dela:

Danciŭ George	„	—.20	
Bumbu Uţa	„	—.05	
Matiş Tóder	„	—.13	
Mgtiş George	„	—.05	
Matiş Nuţu	„	—.10	
Danciŭ Gligor	„	—.20	
Matiş Vasilica	„	—.40	
Morariŭ George	„	—.10	
Mitre Danciŭ	„	—.20	
Pleşa Gligor	„	—.05	
Mărgăŭan Petru	„	—.05	
Pĕtruţ Luca	„	—.10	
Pleşa Precup	„	—.05	
Sulea Petru	„	—.10	
Sulea Iosif	„	—.04	
Tĕrĕŭ George	„	—.10	
Danciŭ Iosif	„	—.10	
Matiş Vasilică	„	—.03	
Sulea Vilă	„	—.10	
Sulea Crăciun	„	—.10	
Danciŭ George	„	—.04	
Tóder Matiş curator	„	—.50	
Matiş George	„	—.04	
Vulturaş Petru	„	—.10	
Teodor Mango	„	—.40	
Vulturaş Mihaiŭ	„	—.10	
Biserica din Egerişte	„	4.—	
Nicolaŭ Maier învĕţ.	„	2.—	
Iul. Truţa coop. în Ciucea	„	2.31	
Valeriŭ Truţa	„	1.— fl.	18.61

Constantin Armaş prof. în *Bĕrlad* a colectat dela:

Aug. Frăţilă	leĭ	20.—	
Stroe Belloescu	„	20.—	
Dem. Golescu	„	5.—	
C. Armaş	„	5.—	
Augustin Frăţilă prof. a colectatŭ dela:			
L. Bistriţan	„	20.—	
G. Onişor	„	15.—	
Aug. Frăţilă	„	20.— fl.	49.55

În *Valea-Jidanuluĭ* s'a colectatŭ dela:

Pompeiŭ Butnar adm. par.	„	1.—	
Gavril Teslovan	„	1.—	
Petrea Nistor	„	1.—	
Dumitru Căcărează	„	1.—	
Vasile Voĭdeş	„	1.—	
Teodor Timariŭ	„	1.—	
Nicolaŭ Timariŭ	„	1.—	
Teodor Mêrza	„	—.08	
Grigore Mêrza	„	—.04	
Simeon Suciŭ	„	—.08	
Niţa Voĭdeş	„	—.10	
Niţa Babescu	„	—.10	
Cepeş Iosif	„	—.10	
Dumitru Voĭdeş	„	—.10	
Handaric Vasile	„	—.50	
Handaric Dumitru	„	—.10	
Handaric Iacob	„	—.20	
Mihaiŭ Căcărează	„	—.04	
Iordache Voĭdeş	„	—.40	
Pavel Boeriŭ	„	—.20	
Lupu Voşlaban	„	—.20	
Bloş George	„	—.40	
Filip Coşocariŭ	„	—.20	
Gavril Purdeţ	„	—.20	
Manole Risniţa	„	—.10	
George Mêrza	„	—.05	
Simeon Selişte	„	—.05	
Dumitru Radu	„	—.10	
Geci Hărălampia	„	—.10	
Mihaiŭ Voĭdeş	„	—.20	
Aug. Risniţa colectante	„	—.50 fl.	11.04
Petru Calciunariŭ din Orşova trimite:		fl.	10.—
		Suma fl.	19061.40

Noutăţi.

Sfinţire de biserică. Ni-se scriŭ următórele: În diua adormiriĭ Preacurateĭ Verg. Maria (27 Aug.) s'a sevârşitŭ cu mare solemnitate sfinţirea bisericeĭ gr. cat. nou zidite din comuna Cehalulŭ românŭ, tractulŭ Sărvaduluĭ. Acéstă frumósă biserică a fostŭ ridicată fără ori ce altŭ ajutoriŭ esternŭ singurŭ numaĭ din venitulŭ propriŭ alŭ averiĭ bisericescĭ cu spese aprópe de 8000 fl., fiindŭ aprópe de gătatŭ şi edificiulŭ menitŭ de şcólă, care încă va costa la 1000 fl. Actulŭ sfinţiriĭ l'a îndeplinitŭ protopopulŭ Demetriŭ Coroianŭ, asistatŭ de 11 preoţi din tractŭ şi jurŭ. Cântările steĭ Liturgiĭ le-aŭ esecutatŭ cu laudabilŭ succesŭ alternative corulŭ mixtŭ în cuartetŭ alŭ junimiĭ din T. Sărvadŭ şi orchestrulŭ musicalŭ alŭ plugariloră românĭ din Vezendŭ, conduse de docenţii loră. Conţiune fórte bună ocasională a rostitŭ G. Stanciŭ preotulŭ T. Sărvaduluĭ. Poporulŭ din jurŭ a participatŭ aprópe la 10.000 suflete. Pentru ridicarea acestoră instituţiuni aŭ dovedităŭ zelŭ neobositŭ DD. Demetriŭ Coroianŭ protop., Andreiŭ Cosma direct. „Silvanieĭ“, Georgiŭ Moodi preotŭ loc., Dionisiŭ Văleanŭ c. docente loc. şi maĭ pe susŭ curatorimea, cărora la prânzŭ li-s'a şi esprimatŭ recunoscinţă prin toaste animate. Pagubă, că pe cum maĭ în generalŭ, aşa nicĭ la acéstă ocasiune nu a fostŭ representatŭ gremiulŭ diecesanŭ gherlanŭ, căcĭ şi de aicĭ s'ar fi pututŭ împărtăşi Ilustrissimuluĭ Dnŭ Episcopŭ informaţiuneĭ esacte despre statornicia în credinţă a poporuluĭ şi despre starea preoţimiĭ la nivelulŭ vocaţiuniĭ. *l.*

Întru mărirea luĭ Dumneđeŭ. În *Indolŭ* s'a cumpĕratŭ unŭ rîndŭ completŭ de vesminte sacre de mĕtasă cu 100 fl., la carĭ aŭ conferitŭ parochulŭ *G. Suciŭ* 93 fl. 50 cr., *Tĕca Dumitru* servitoriŭ 3 fl., *Popa Alecsă* sen., *Popa Alecsă* iun., şi *Marinceanŭ Mateiŭ* sen. câte 1 fl. şi *Marinceanŭ Mateiŭ* iun. 50 cr. Totŭ în Indolŭ vĕduva *Selăgianŭ Maria* a cumpĕratŭ unŭ rîndŭ completŭ de vesminte sacre de ripsŭ cu 55 fl., apoĭ *Tĕca Dumitru* servitoriŭ unŭ stihariŭ şi unŭ epitrachirŭ cu 13 fl. — În Săcelŭ (tr. pp. alŭ Indoluluĭ) *Pascu Todorŭ* a donatŭ sfinteĭ bisericĭ 14 hectolitre grâŭ de semînţă, făcêndŭ pe spesele sale şi unŭ grânariŭ pentru elŭ. — *Vertanŭ Simionŭ* şi soţia sa din Muntele Bicălatuluĭ (tr. pp. alŭ Indoluluĭ) aŭ donatŭ bisericeĭ din Muntele Băişóreĭ: a) întrégă averea sa imobilă în preţŭ de cam 1000 fl., ce s'a şi transcrisŭ pe numita biserică cu restricţiunea, ca eĭ să o pótă folosi până la mórte; b) puţinulŭ mobilŭ de orĭ ce numire, ce se va afla la mórtea loră. — *Mihaiŭ Pop* şi soţia sa *Anastasia* din Ceanulŭ Mare, locuitorĭ în partea hotaruluĭ numitŭ Valea Lucate, în 27 Aug., adecă în diua Adormiriĭ P. C. V. Maria, aŭ adusŭ ca donŭ pentru biserica gr. cat. a Mischiuluĭ unŭ rîndŭ de vesminte bisericescĭ frumóse, cumpĕrate de dînşiĭ, în valóre de 45 fl. v. a.

Concurse pentru staţiuni docentale. Cu terminulŭ de 20 Sept. se escrie concursŭ la următórele staţiuni din vicariatulŭ Făgăraşuluĭ: 1. Staţ. docentală din *Beşimbacŭ* cu emol.: 200 fl., din repartiţie pe poporŭ şi 100 fl. arîndĭ şi didactru. 2. Staţ. docent. din *Iaşi* cu emol.: 300 fl. din repartiţiune pe poporŭ. 3. Staţ. docent. din *Şercaia* cu emol.: 300 fl. solvinđi din fondulŭ şcoleĭ şi din repartiţiune pe poporŭ. 4. Staţ. de doc. adiunctŭ la şcóla unificată din *Berivoiulŭ mare şi micŭ* cu emol.: 200 fl. din repartiţiune pe poporŭ. 5. Staţ. docent. din *Homorodŭ* cu emol.: 100 fl. din casa alodială, 50 fl. din fondulŭ şcol., 114 fl. din repartiţiune, 3 org. lemne computate în 24 fl., şi 12 fl. relutŭ de cuartirŭ.

† **Contele de Paris,** Louis Philipp Albert de Orleans, în 8 l. c. a muritŭ la Buckingham (Anglia) în etate de 56 anĭ. Elŭ a fostŭ pretendentŭ la tronulŭ Franţeĭ după mórtea ducelui de Chambord (1880). Dela 1886 a fostŭ esilatŭ din Franţa. Altcum a fostŭ unŭ pretendentŭ inofensivŭ, s'a ocupatŭ maĭ multŭ cu sciinţa decâtŭ cu politica. Defunctulŭ a lăsatŭ după sine unŭ fiŭ, pe principele Louis Philipp Robert, duce de Orleans, şi treĭ fiice.

Românŭ în şcóla reală militară. Ministeriulŭ c. şi reg. de răsboiŭ a primitŭ în şcóla reală militară din Caşovia pe tînĕrulŭ Coriolanŭ Bardoşi, fiulŭ inspectoruluĭ de şcóle Iuliŭ Bardoşi din Szolnok. Tînĕrulŭ a făcutŭ în 28 Aug. esamenulŭ de primire cu eminenţie.

Guvernŭ răsbunătoriŭ. Luĭ „M. Àllam“ i-se scrie, că guvernulŭ îşi răsbună asupra preoţiloră astfelŭ, că numaĭ aceloră preoţi românŭl gr. cat. le dă ajutóre din fondulŭ religionariŭ, a cărorŭ conduită politică o află de corectă auctorităţile administrative. Ce face aşĭ cu preoţiĭ gr. catolicĭ, mâne va face şi cu preoţiĭ rom. catolicĭ, carĭ agită în contra reformeloră păgânescĭ, şi astfelŭ fondurile catolice servescŭ guvernuluĭ ca armă în contra catolicilorŭ. Este tristŭ lucru, că unŭ guvernŭ inimicŭ bisericeĭ póte dispune de fondurile bisericescĭ, dară ilŭ póte asigura, că scopulŭ nu şi-lŭ va ajunge. Preoţiĭ conscienţioşĭ vorŭ fi la culmea misiuniĭ, chiarŭ şi dacă nu li-se dă ceea ce le compete, căcĭ dóră se va apropia de sfârşitŭ şi era liberală-jidovéscă.

Operaţiunile finanţiale ale ministruluĭ Wekerle înmulţescŭ averea colosală a grupuluĭ Rothschild. O fóe vienéză aduce scirea, că conversiunea unguréscă a produsŭ aceluĭ grupŭ 8 milióne 200.000 fl. Scirea acésta a făcutŭ o impresiune penibilă asupra cercurilorŭ finanţiale maĭ înalte. Dacă aşa stă lucrulŭ, se dovedesce, că Wekerle nu e nicĭ geniŭ finanţialŭ.

Sacra simplicitas. Dlŭ *Broju* dela „Telegraful Românŭ“ stă să jóre pe aceea, că Papa prin organele sale *„Pester Lloyd“* şi *„Magyarország“* a datŭ de scire neunităriloră, că elŭ în casulŭ, dacă eĭ s'ar uni, le concede, să crédă, ce vreŭ. Dlŭ Broju cu o cale se pare a nu crede în minuni. Dar aceea nu e minune, că dînsŭ a ajunsŭ publicistŭ?

Casŭ de mórte. *Vasiliŭ Vlassa* preotŭ în Băla a reposatŭ în 6 Septembre în alŭ 32-lea anŭ alŭ vieţiĭ sale şi alŭ 7-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Ierarchia din România și săborulŭ mare din Ardélŭ. Să vedemă însă, óre în celealalte țĕrĭ locuite de Românĭ, nu vomŭ afla cumva vre o instituțiune asemene săboruluĭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ!

În România și în Moldova, căcĭ numaĭ aceste potŭ fi considerate ca țĕrĭ locuite de Românĭ și înzestrate cu o ierarchie națională, s'aŭ ținutŭ de repețite orĭ sinóde archierescĭ în conformitate cu Pravila. Nicĭ cândŭ însă nu s'aŭ ținutŭ sinóde nicĭ barĕm analóge cu săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românesci din Ardélŭ constătătóre din mitropolitulŭ saŭ episcopulŭ, din protopopĭ și din celalaltŭ clerŭ.

Cuza Vodă la anulŭ 1864 în așa numitulŭ *„Decretŭ organicŭ pentru înființarea uneĭ autorităț sinodale centrale pentru afacerile religieĭ române“* a voitŭ se introducă pentru fiesce care diecesă unŭ așa numitŭ sinodŭ eparchialŭ compusŭ din episcopulŭ, din treĭ membrĭ aĭ sinoduluĭ generalŭ, din directoriĭ seminariilorŭ eparchiali, și la Bucurescĭ și Iași și din decaniĭ facultățilorŭ teologice. Deși sinódele aceste eparchiali din tóte elementele unuĭ sinodŭ, fie resăritenŭ, fie apusanŭ, n'aveaŭ decâtŭ numele, totuși aŭ rĕmasŭ numaĭ pe hârtie, și în pracsă nu s'aŭ pusŭ nicĭ cândŭ.

Ba în totŭ resăritulŭ la popórĕle, ce se ținŭ de biserica resăritenă, n'amŭ afiatŭ nicăirĭ nicĭ o urmă despre sinóde, carĭ și numaĭ pe departe să samene cu săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nicĭ în privința persónelorŭ, din carĭ era compusŭ, nicĭ în privința competințeĭ saŭ atribuțiunilorŭ de dreptŭ. [1])

Chiarŭ pentrucă săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu avea nicĭ o basă în Pravilă, ierarchia din România faptele și decisiunile luĭ le considera de illegale și anticanonice. Avemŭ despre acésta unŭ esemplu destulŭ de lămuritŭ.

La anulŭ 1689 săborulŭ mare din Ardélŭ la dorința principelui Mihailŭ Apafi depuse pe mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ și alese în loculŭ luĭ pe Iosifŭ Budaĭ, care se duse în România ca să fie sfințitŭ de cătră mitropolitulŭ Tergovisteĭ și esarchulŭ Ungrovlachieĭ și a plaiurilorŭ.

Depunerea mitropolituluĭ Sava Brancovicĭ prin săborulŭ mare a fostŭ cu totulŭ illegală saŭ anticanonică în înțelesulŭ canónelorŭ bisericeĭ resăritului. A fostŭ illegală nu atâta pentru că s'a întîmplatŭ la dorința principeluĭ calvinescŭ Apafi, ci pentru că după dreptulŭ orientalŭ unŭ episcopŭ nu póte fi judecatŭ decâtŭ de unŭ sinodŭ compusŭ din episcopĭ. [2]) Săborulŭ mare fuse a fostŭ săborŭ numaĭ din preoțĭ.

Totŭ asemenea a fostŭ illegală și împotriva canónelorŭ și alegerea luĭ Iosifŭ Budaĭ, de o parte fiindŭ că scaunulŭ mitropolitanŭ prin depunerea luĭ Sava de cătră unŭ săborŭ numaĭ din preoțĭ nu venise în vacanță pe cale legală, de altă parte, fiindŭ că fu alesŭ numaĭ prin preoțĭ, pe cândŭ dispositiile dreptuluĭ orientalŭ din Pravilă poftescŭ ca și mitropolitulŭ și episcopiĭ să fie aleșĭ érăși prin episcopĭ.

Înaintea mitropolituluĭ Tergovisteĭ amândóuĕ faptele săboruluĭ mare din Ardélŭ, chiarŭ pentru că eraŭ a săboruluĭ mare, instituțiune necanonică după dreptulŭ orientalŭ din Pravilă, eraŭ anticanonice, anume și depunerea luĭ Sava și alegerea luĭ Budaĭ. Pentru aceea nicĭ nu-ĭ era ĭertatŭ să-lŭ chirotonéscă episcopŭ pre Budaĭ. Și înainte și după Budaĭ maĭ mulțĭ Mitropoliți aĭ Belgradului aleșĭ de săborulŭ mare din Ardélŭ aŭ mersŭ în România să se sfințéscă. Așa mitropolitulŭ Ioasafŭ la 1682 [3]) însu-și Sava, [4]) Varlaam, [5]) Teofilŭ la 1692 [6]) și Atanasiŭ la 1698. [7]) Și mitropolituĭ esarcŭ alŭ Ungro-vlachieĭ din România și alegerea acestora o considerŭ de necanonică. Se ajuta însă cu aceea, că tot-deuna aduna câte unŭ sinodŭ archierescŭ de celŭ puținŭ treĭ archiereĭ, cum poftesce dreptulŭ orientalŭ, pe alesulŭ săboruluĭ mare îlŭ supunea alegerilŭ sinodului archierescŭ *pro forma*, și apoĭ îlŭ sfinția. Pe calea acésta sana ceea ce era necanonicŭ în alegerea mitropolituluĭ Belgradului prin săborulŭ mare și alegerilŭ ĭ dă coloritulŭ legalŭ.

Cândŭ a mersŭ însă la Bucurescĭ mitropolitulŭ Iosifŭ Budaĭ, atuncĭ maĭ era o pedecă nóuă. Anume, antecesoruluĭ acestuia mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ fuse depusŭ de săborulŭ mare din Ardélŭ. Depunerea acésta însă pe cum amŭ vĕdutŭ, o considera pe dreptulŭ de illegală. Și așa nu putea nicĭ să-lŭ supună alegerilŭ prin archiereĭ, nicĭ să-lŭ sfințéscă, căcĭ scaunulŭ mitropolitanŭ nu venise în vacanță pe cale legală.

Ce era dară de făcutŭ? Mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ nu putea să-și ocupe scaunulŭ, căcĭ principele Mihaiŭ Apafi nu-ĭ permitea. Pre Iosifŭ Budaĭ nu putea să-lŭ supună alegerilŭ și apoĭ să-lŭ sfințéscă, căcĭ nu permitea Pravila.

Însă dreptulŭ orientalŭ prescrie, că dacă unŭ mitropolitŭ nu póte să-și ocupe scaunulŭ fiindŭ alungatŭ de inimicĭ, atuncĭ mitropolitulŭ învecinatŭ cu voia domnuluĭ țĕreĭ are să dispună și sfințéscă acolo unŭ mitropolitŭ nou până cândŭ celŭ adevĕratŭ își va pute ocupa scaunulŭ și poporulŭ să nu rĕmână fără păstorŭ. [1])

Fiindŭ acum vorba de aceea, ca mitropolitulŭ Tergoviștеĭ să sfințéscă pe cineva de administratorŭ pentru mitropolia Belgradului, nu se poftia multă prevedere diplomatică și tactŭ politicŭ, ca să scie, că Apafi nu va primi decâtŭ pe Budaĭ celŭ alesŭ la dorința luĭ. De aceea punêndu-se în coințelegere cu principele țĕreĭ Șerbanŭ Vodă, fără de a maĭ aduna săborŭ archierescŭ l'aŭ sfințitŭ pe Budaĭ, însă spune apriatŭ, că nu de mitropolitŭ alŭ Belgradului, ci numaĭ ca *„țara de acolo“* adecă Ardélulŭ, *„să nu rĕmână fără de păstorŭ, neputêndŭ celŭ maĭ dinainte să-și dobândéscă scaunulŭ, adecă mitropolitulŭ Sava pentru nemutatele obiceiurĭ și tocmele, ce are republica țĕreĭ Ardélului.“* [2])

Din procedura acésta a mitropolituluĭ Tergoviștеĭ și esarculuĭ Ungrovlachieĭ și alŭ plaiurilorŭ se vede destulŭ de lămuritŭ, că ierarchia din România considera de necanonică instituțiunea săboruluĭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ. O considera de anticanonică, fiindŭ că cele maĭ însemnate fapte isvorîte și îndeplinite pe basa atribuțiunilorŭ luĭ, adecă judecarea și depunerea mitropolituluĭ și alegerea mitropolituluĭ o consideru de illegală.

Din lipsa datelorŭ istorice nu putemŭ sci, că cum considera ierarchia Românieĭ alte fapte și decisiunĭ ale săboruluĭ mare din Ardélŭ îndeplinite pe temeiulŭ atribuțiunilorŭ de dreptŭ, ce le avea. După ce însă nu numaĭ atribuțiunile cu privire la depunerea și alegerea mitropolituluĭ, ci și celealalte atribuțiunĭ ale luĭ nu eraŭ de locŭ în conformitate și armonie cu dreptulŭ orientalŭ, așa putemŭ dice, că ierarchia Românieĭ tóte faptele și decisiunile săboruluĭ mare alŭ bisericeĭ din Ardélŭ le considera de anticanonice, și de atare consideră chiarŭ și instituțiunea săboruluĭ mare.

* * *

Recapitulându încă odată pe scurtŭ cele desvoltate în tractatulŭ acesta, constatămŭ:

1. Săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu are nicĭ o basă canonică în dreptulŭ orientalŭ și în Pravilă nicĭ în privința persónelorŭ, din carĭ era compusŭ, nicĭ în privința atribuțiunilorŭ de dreptŭ, ce le avea; și orĭ ce încercare de a-lŭ aduce în armonie cu dreptulŭ orientalŭ este zădarnică și așa va și rĕmâné!

2. O instituțiune asemene săboruluĭ mare a bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu aflămŭ la nicĭ unuiŭ din popórĕle, ce s'aŭ ținutŭ și se ținŭ de biserica resăritului, și cu deosĕbire nu aflămŭ la Româniĭ din România și Moldova, deși comerciulŭ bisericescŭ între el și Românii din Ardélŭ a fostŭ destulŭ de viŭ.

3. Ierarchia Românieĭ considera de anticanonice depunerile și alegerile mitropoliților Belgradului prin săborulŭ mare, și prin aceea chiarŭ instituțiunea luĭ.

4. Asemenarea, saŭ chiarŭ identitatea săboruluĭ mare cu synodus generalis a Calvinilorŭ din Ardélŭ în secululŭ 16 și 17 este netăgăduită.

Credemŭ dară în urma acestora, că nu greșimŭ, cândŭ constatămŭ, că instituțiunea săboruluĭ mare a bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ s'a născutŭ sub influința calvină.

---

[1]) Vedĭ Silbernagl Isidor »Verfassung und gegenwärtiger Bestand sämmtlicher Kircheu des Orients« Landshut 1865; și I. S. Berdirikov »Cursŭ de dreptŭ bisericescŭ« tradusŭ din rusesce de Silv. Bălănescu. Bucurescĭ 1892.

[2]) Can. 9 dela Calcedon în Pravila. În originalŭ Pitra op. cit. tom. I. pag. 626.

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 237.

[4]) Totŭ acolo pag. 238.

[5]) Totŭ acolo pag. 238.

[6]) Aotŭ acolo pag. 239.

[7]) Totŭ acolo pag. 240.

[1]) Sinodulŭ patriarchuluĭ Esaia dela 1327 și a patriarchuluĭ Mateiŭ dela 1400 la Vehring »Kirchenrecht« pag. 635.

[2]) Vedĭ alegerea și sfințirea A.-Episcopuluĭ Iosifŭ (Budaĭ) în 23 Augustŭ 1680 în Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 234.

Dela resultatulŭ acesta numaĭ atuncĭ ne vomŭ abate, cândŭ ni-se vorŭ arĕta documente istorice dinainte de era calvină, în carĭ săborulŭ mare să apară întru tóte totŭ în forma aceea, în carea apare şi după ivirea Calvinismuluĭ în Ardélŭ. Acésta însă cu greŭ credemŭ că se va întîmpla ver odată.

* * *

Părerĭ false despre săborulŭ mare. Din lipsa scrutărieĭ deaiate a naturelĭ şi originelĭ săborului mare din biserica nóstră s'aŭ născutŭ în publiculŭ nostru părerĭ false despre elŭ şi despre tóte sinódele maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ asemene luĭ. Vomŭ aminti din aceste numaĭ ver o câteva.

Unĭĭ scriitorĭ de aĭ nostri mulţămindu-se cu cunoscinţa datelorŭ puţine, ce le avemŭ despre săborulŭ mare, fără a cerca maĭ adâncŭ originea luĭ, simpliciter îlŭ considera de o instituţiune orientală străveche în biserica românéscă, născutŭ şi desvoltatŭ în biserica nóstră fără de nicĭ unŭ impulsŭ saŭ presiune străină Cu deosĕbire s'a întîmplatŭ lucrulŭ acesta, de cândŭ Şaguna călcându în picióre tóte principiile Pravileĭ, a decopiatŭ pentru biserica sa constituţiunea sinodală a Saşilorŭ luteranĭ din Trasilvania. Şi fiindŭ că nimenĭ n'a demascatŭ paşulŭ acesta aluĭ Şaguna, mulţĭ, fórte mulţĭ începurŭ a crede, că constituţiunea dată de elŭ bisericeĭ sale în aşa numitulŭ Statutŭ organicŭ nu este decâtŭ vechia constituţiune orientală şi sinodală a bisericeĭ românescĭ dinainte de unire străformată şi poleită după indigiinţele timpuluĭ. Nu puteaŭ atarĭ indivizĭ să vadă, că nicĭ constituţiunea bisericeĭ românescĭ dinainte de unire, nicĭ cea de astădĭ a bisericeĭ românescĭ gr. răsăritene nu este de locŭ constituţiunea orientală din Pravila, ci amêndóuĕ suntŭ fĕtulŭ fără de timpŭ alŭ protestantismuluĭ întratŭ pe nesimţite în biserica românéscă, înainte de unire în urma presiunĭĭ calvine, ér pe timpulŭ luĭ Şaguna sub aplausulŭ publiculuĭ neorientatŭ şi amăgitŭ.

(Va urmá.)

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

Fără ca să scie, urma Iosé das Dornas unŭ escelentŭ metodŭ, pe care — durere — puţinĭ pedagogĭ îlŭ aplică. Prin amesteculŭ sĕŭ glumitoriŭ elŭ îndulcia fiuluĭ sĕŭ primele încercărĭ de învĕţătură cam amare şi-lŭ încuraja, ca să înveţe cu zelŭ totŭ maĭ mare. Câtă veselie se produse într'o sară în tótă casa, cândŭ Daniilŭ cu voce tare începu a declina relativulŭ „qui", şi bĕtrânulŭ ḑise de odată:

„Ce? — — qui, qui, qui? Înveţĭ acuma limba purceilorŭ la părintele Pereira?"

Părintele Antonio era fórte îndestulitŭ cu şcolariulŭ sĕŭ şi adese orĭ ḑicea luĭ Iosé: „Băĕtulŭ învaţă minunatŭ, Iosé! Ar fi fostŭ pĕcatŭ, unŭ adevĕratŭ pĕcatŭ a nu-lŭ lăsa la carte."

„Într'adevĕrŭ?" întreba Iosé das Dornas plinŭ de bucurie. „Se pórtă bine?"

„Minunatŭ de bine! — Sulpicius nu ĭ-a făcutŭ nicĭ o greutate, acum sosimŭ deja la Entropius, şi de aci până la Cornelius puţinŭ maĭ este."

„Minunatŭ! Ce maĭ tinĕrŭ este acesta, care aşa pe uşorŭ face marşulŭ dela Sulpicius la Eutropius, şi dela acesta la Cornelius," gândia Iosé plinŭ de celŭ maĭ adâncŭ respectŭ şi ḑise tare:

„Aşa dar sigurŭ se va face preotŭ?"

„Sigurŭ."

Dar în privinţa acésta dlŭ părinte s'a cam înşelatŭ, şi acésta a şi băgat'o însu-şĭ de samă maĭ târḑiŭ.

După ce timpŭ de unŭ anŭ îşĭ făcu Daniilŭ cu diligiinţă de ferŭ studiile, preotulŭ deodată observă o deosebită nepunctuositate în băĕtŭ. Elŭ vinia maĭ apoĭ cu cincĭ, ḑece, dóuĕ ḑecĭ de minute maĭ târḑiŭ ca până aci la instrucţiune, ér maĭ pe urmă şi cu o jumĕtate de óră. Părintele Pereira se mirá de acésta. „Ciudatŭ lucru," gândia întru sine bunulŭ părinte, „elŭ începuse aşa de bine, şi acum étă s'a făcutŭ deja vagabundŭ. Să maĭ aşteptămŭ puţinŭ, maĭ înainte de ce l'amŭ trage la dare de samă."

Şi elŭ într'adevĕrŭ a şi aşteptatŭ încă vre-o câteva ḑile. Dar băĕtulŭ începu a estinde întârḑiarea până la o óră şi întra la dînsulŭ scăldatŭ în sudorĭ şi înferbîntatŭ, şi parochulŭ îlŭ privi aspru şi cercetătoriŭ în faţă, şi fără ca să-lŭ binecuvinte ca de altă dată, îĭ ḑise:

„Unde aĭ umblatŭ, Daniilŭ?"

Copilulŭ se făcu roşu ca raculŭ şi nu scia, ce să ḑică. Elŭ preumblându-şĭ mâna prin pĕrŭ, borborosi óre ce fără de nicĭ unŭ înţelesŭ.

„Este acésta bine?" ḑise cu asprime părintele Antonio. „Este acésta bine, să alergĭ încóce şi încolo şi să te jocĭ în locŭ de a învĕţa?"

„Nu am alergatŭ şi nicĭ nu m'am jucatŭ," şopti băĕtulŭ încetŭ, însă într'unŭ tonŭ convingĕtoriŭ.

„Nu? — Apoĭ ce aĭ făcutŭ?"

„Domnule părinte, eŭ — —"

Daniilŭ amuţi, şi parochulŭ gândindŭ, că aicĭ e vorbă de o copilărie, se îndestuli a-ĭ reflecta aspru:

„Acésta să nu o maĭ repeţescĭ, orĭ apoĭ voiŭ vorbi cu tatălŭ tĕŭ."

Trecură patruspredece ḑile, în carĭ Daniilŭ cerceta instrucţiunea cu tótă punctuositatea. Cătră sfârşitulŭ acestuĭ timpŭ parochulŭ întîlni pe Iosé das Darnas la câmpŭ şi nu întrelăsă a încărca cu laude pe fiulŭ acestuia pentru diligiinţa şi zelulŭ luĭ. Iosé tăcea. Elŭ nu era prea însufleţitŭ ca de regulă la auḑulŭ acestora, dimpotrivă privia spăriosŭ şi îngrijatŭ la o parte, ceea ce pe părintele-lŭ făcu, ca aprópe nerăbdătoriŭ să-şi întrerumpă vorbirea.

„Ce-ţĭ este, Iosé?" ḑise elŭ.

„Domnule părinte," începu ţĕranulŭ cu şovăire, „voiam să-ţĭ spunŭ ceva."

„Apoĭ vorbesce," replică preotulŭ cu mirare. „Dóră nu-ţĭ va fi cu greŭ a grăi înaintea mea?"

„Este numaĭ aceea, domnule părinte — — voiam numaĭ să ḑicŭ, că — — că e o mare onóre pentru mine, că însu-ţĭ dta instruezĭ pe fiulŭ meŭ."

„Eŭ bucurosŭ o facŭ acésta, omule, şi ajungă atâta! — Să nu maĭ vorbimŭ despre acestŭ lucru."

„Dar — — domnule părinte — — dar, veḑĭ bine şi dta, băĕtulŭ e cam slăbuţŭ şi — —"

„Şi-apoĭ, Iosé?"

„Şi studiatulŭ celŭ grozavŭ de multŭ nu-lŭ va puté învinge timpŭ îndelungatŭ, dacă nu te veĭ supĕra — —"

„Studiatulŭ celŭ multŭ?"

„Da, da! Dela 2 óre până sara la Ave Maria, asta o aflu cam multŭ."

„Hm — — hm! —"

Parochulŭ veḑêndŭ, că a prinsŭ pe băĕtŭ cu minciuna, nu respunse îndată.

Dela dóuĕ óre, până sara la tragerea clopotuluĭ! Şi elŭ îlŭ aştepta pe băĕtŭ la treĭ óre şi-lŭ trimitea acasă la cincĭ óre. — Să descopere elŭ óre luĭ Iosé, cum stă lucrulŭ cu băĕtulŭ, orĭ să maĭ aştepte puţinŭ, până cândŭ însu-şĭ va descoperi causa întârḑiarĭĭ copiluluĭ?

Părintele Antonio se hotărî pentru cea din urmă. La părere consimţi cu ceea ce ḑise Iosé das Dornas şi-lŭ dimise cu asigurarea, că încordarea cea prea mare a băĕtuluĭ îşĭ va fi ajunsŭ deja sfârşitulŭ.

Într'u sine înse gândia:

„Aştéptă numaĭ, băeţandrule, voiŭ afla eŭ, ce felŭ de isprăvĭ facĭ tu!"

III.

În ḑiua următóre ţinu parochulŭ cu Daniilŭ instrucţiunea ca şi de alte orĭ şi la cincĭ óre îĭ ḑise, să plece acasă, ceea ce băĕtulŭ nostru o şi făcu.

Abia plecase Daniiŭ, şi parochulŭ îşĭ luă pĕlăria şi porni, să-lŭ urmărescă. Nu era acesta tocmaĭ lucru uşorŭ, dacă pe lângă vînjoşia tinĕră a băĕtuluĭ vomŭ considera vîrsta înaintată a bĕtrânuluĭ preotŭ.

Maĭ întâiŭ străbătu stradele, carĭ conduceaŭ spre casa luĭ Iosé, şi întrebă pe maĭ mulţĭ ţĕranĭ, carĭ staŭ înaintea uşiĭ orĭ priviaŭ din ferestă pe uliţă, că trecut'a pe acolo băĕtulŭ. Maĭ multŭ timpŭ îĭ rĕspunseră, că da. Dar în sfârşitŭ întîlni pe o bĕtrână, carea la apropiarea luĭ numaĭ decâtŭ se ridică din posiţia sa ghemuită, şi salută închinându-se cu respectŭ.

„Bună sara, Tia Bernarda," ḑise părintele Antonio. „N'aĭ vĕḑutu pe băĕtulŭ luĭ Iosé das Dornas trecêndŭ pe aci?"

„Dumneḑeŭ să scutéscă pe Sfinţia Ta! Nu, domnule părinte, nu l'am vĕḑutŭ; de treĭ sĕptĕmâni nu maĭ trece pe aci." Parochulŭ se scărpină după ureche. Escesulŭ luĭ Daniilŭ se părea a fi faptă.

„Am păţit'o," murmură elŭ supĕratŭ, „am păţit'o, şi eŭ am întrelăsatŭ a da deslușire bĕtrânuluĭ Iosé despre fiulŭ sĕŭ! Am fostŭ unŭ capŭ sĕcŭ, da, şi Dumneḑeŭ să mĕ ierte."

„Dacă domnulŭ părinte poftesce, voiŭ trimite pe nepóta mea după Danielsinho, ea este tinĕră şi are picióre grabnice."

„Mulţămescŭ, Tia Bernarda, mulţamescŭ, Tia Bernarda, tréba n'are grabă. Dumneḑeŭ să te păzéscă!"

Bĕtrâna făcu de noŭ o închinăciune, şi bunulŭ preotŭ porni ĕră maĭ departe în calea sa cea grea. Acum luă altă direcţiune, ce şcolariulŭ sĕŭ încă a pututŭ să o îea, şi trecu pe lângă unŭ şopru, înaintea căruia şedea unŭ ţĕranŭ bĕtrânŭ şi-şĭ încălḑia puţinŭ la căldura sórelui ósele amorţite.

„Bună sara, Tio Bonifazio,“ dise părintele Antonio cu glasŭ tare, ca să înțelégă bětrânulŭ. „bună sara, prietinulŭ meŭ!“

„Celŭ maĭ plecatŭ alŭ Sfinției Tale,“ rĕspunse țeranulŭ luându-și căciula de pe capulŭ îngălbinitŭ. „Binecuvîntată să fie Sfînta Treime!“

„Aminŭ! — Nu a trecutŭ pe aicĭ Daniilŭ celŭ micŭ alŭ luĭ Iosé das Dornas?“

Părintele Antonio de dóuĕ orĭ trebui să-și repetéscă întrebarea, până l'a înțelesŭ Tio Bonifazio, și apoĭ cercă acesta în creeriĭ sĕĭ uscațĭ mișcându-și buzele tremurătóre.

„Da, — da, domnule parochŭ,“ dise elŭ mișcându din capŭ, „miculŭ Danielsinho a trecutŭ pe aci — înainte de asta cam cu o jumĕtate de óră. Și m'am bucuratŭ, cum mâna boiĭ.“

„Boiĭ? — Tio Bonifazio, acela a fostŭ Pedro!“

„Ce, Pedro?“ Bĕtrânulŭ rumega de noŭ la unŭ gândŭ mare și apoĭ dise: „Da — da, Pedro, dar domnulŭ părinte vorbesce despre domnulŭ studentŭ, nu-ĭ dreptŭ?“

„Da, despre elŭ, Tio Bonifazio.“

„O, acela încă a trecutŭ pe aci, ba a chiarŭ fugitŭ — încolo cătră móră.“

Părintele Antonio porni cu răbdare în direcția arĕtată, dar își încreți deja fruntea și murmură supĕratŭ:

„Pentru Dumneḑeŭ, ce caută mișelulŭ acolo?“

Sara, ce e dreptŭ, era încă departe, însĕ de pe livedĭ se ridica deja o negură ușóră aducêndŭ parochuluĭ aminte de reumatismulŭ luĭ. Dînsulŭ perdu puținŭ din zelulŭ sĕŭ de urmărire, și-ĭ crescu binișorŭ iritațiunea. Se opri pe o cale îngustă între dóuĕ pămînturĭ de sĕcară și dise întru sine:

„Pentru aceea suntŭ eŭ, ca să alergŭ după acestŭ copilŭ? Asta este tréba tată-sĕŭ, nu a mea!“

Voia să se întórcă, dar de-odată fi bătură la urechĭ nesce sunete fine, trĕmurătóre, preludiulŭ unuĭ cunoscutŭ cântecŭ poporalŭ, ce serbătorescе într'unŭ modŭ naivŭ frumseța uneĭ tinere păstorițe. Parochulŭ asculta și se uĭmia. Elŭ îndată cunoscu glasulŭ celŭ debilŭ alŭ școlariuluĭ sĕŭ, carele cânta:

Morena, morena,
Dos olhos castanhos,
Quem te deu, morena,
En antos tamanhos?

„Étă dar amŭ fi aflatŭ băețelulŭ,“ dise întru sine părintele Antonio și făcu câțiva pașĭ grabnicĭ înainte, ca să pótă asculta maĭ bine. „Nu, elŭ nu are să mĕ vadă, până cându nu voiŭ auḑi tótă trĕba,“ gândi și apoĭ se hotărî, să-și cerce unŭ locŭ ascunsŭ, din care să pótă pândi bine. La drépta sa era asemenea unŭ pămîntŭ de sĕcară, unŭ minunatŭ locŭ de pândă. Să ne ascundemŭ și noĭ cu bunulŭ preotŭ în holda cea înaltă și să vedemŭ, ce vomŭ descoperi dimpreună cu elŭ. (Va urma.)

Bibliografie.

Predicatorulŭ poporului, red. *Vasiliŭ Budescu* Csujafalva (Ciulescĭ) p. u. Hagymádfalva N. 5.: Dumineca s. Rusaliĭ I. II., Luni după Rusaliĭ I. II., Dumineca tuturorŭ sfinților I. II. — Nr. 6.: Dumineca tuturorŭ sfinților II. (continuare), III., Dumineca II. după Rusaliĭ I. II. III., Dumineca III. după Rusaliĭ I. Adamŭ și Satana, legendă poporală.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Unirĭi“*

Cestiuni

din

dreptulŭ și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazetelĭ Transilvanieĭ“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețulŭ **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția unea **a dóua**, revĕḑută după originalulŭ grecescŭ și îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumosŭ în **negru** și **roșu**. — Prețulŭ nelegarŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în pele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Claiu. Blașiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Prețulŭ 80 cr. Editura societățiĭ.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare și cu copeĭ fl. 10.

Orologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentulŭ și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blașiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blașiŭ. Se află de vîndare la Administrația „Unirĭi“. Prețulŭ: 10 cr., cu partŭ postalŭ 15 cr.

Decretele Concilĭuluĭ provincialŭ **alŭ dollea**, ediția unea a II-a broș. 65 cr.

Apostolerĭŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele și cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ prețulŭ fl. 2.50 și 3.50.

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sânte, dimpreună cu așeḑarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.
Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.
Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.
Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.
Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
(6) 31—52 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(18) 6—6
„The Gresham“
societate de asigurare pe viață în LONDRA.
Filiala pentru Austria:
Viena, I, Giselastrasse I,
în casa societățiĭ.
Filală pentru Ungaria:
Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 si 6,
în casa societățiĭ.

Activa societățiĭ la 31 Dec. 1892	franci	125,305.151.—
Venitulŭ anualŭ din premiĭ și interese la 31 Decembre 1892	„	22,840.056.—
Plătirĭ pentru contracte de asigurare și de rente și pentru rescumpĕrărĭ etc. dela existința societățiĭ (1848) . .	„	271,905.620.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune de optspreḑece luni s'aŭ presentatŭ la societate pentru propuneri nóuĕ, prin ceea ce suma totală a propunerilorŭ întrate dela existința societățiĭ se urcă la	„	1.853,916.605.—

Prospecte și tarife, pe basa cărora societatea extradă polițe, precum și formulare de propuneri se daŭ gratuitŭ prin dniĭ agenți în tóte orașele maĭ marĭ ale monarchieĭ austro-ungare și prin filialele pentru Austria și Ungaria, precum și prin
Agentura gen. pentru Transilvania în Clușŭ.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 22 Septembre 1894. Numĕrulŭ 40.

În delegațiune.

Pe ḑiua de 14 a c. aŭ fostŭ convocate delegațiunile celorŭ dóuĕ părți ale monarchiei nóstre la Budapesta.

Deja cu luni înainte de asta începuse șovinismulŭ maghiarŭ a pregăti cestiunii nóstre în delegațiuni o lovitură, carea dacă ar fi succesŭ, ar fi trebuitŭ să nască unŭ casus belli.

Deja cu luni înainte de asta începuse șovinismulŭ maghiarŭ a dovedi, că întrégă mișcarea Românilorŭ din Ardélŭ și Ungaria ar trebui să înceteze, dacă ea n'ar mai primi nutremîntŭ din România și din — Viena.

Da, minstrulŭ afacerilorŭ esterne contele Kálnoky și nimenĭ altulŭ pórtă vina la aceea, că Românii din Ardélŭ și Ungaria nu vorŭ să se hotăréscă în sfârșitŭ nicĭ după procesulŭ „Memorandului“ a se închina cu resignare ideiĭ de statŭ maghiarŭ, pe cum aŭ născut'o creeriĭ șoviniștilorŭ.

Ministrulŭ Kálnoky ultându-și de chemarea sa sufere cu nepăsare păcătósă unŭ amestecŭ străinŭ în afacerile interne ale monarchiei, care ridică stavile în calea, pe care șovinismulŭ maghiarŭ voesce să realiseze utopia unității naționale a Ungariei.

Asta nu se mai póte suferi. Ministrulŭ Kálnoky are să împedece cu orĭ ce prețŭ amesteculŭ acesta necompetentŭ, orĭ dacă nu va să o facă acésta, atuncĭ să facă locŭ altuia, care să albă energia recerută spre a păzi față cu România auctoritatea primejduită a monarchiei austro-ungare.

Partidele parlamentuluĭ ungarŭ tóte treĭ se gătiaŭ, să dea năvală asupra luĭ Kálnoky. Ómenii se așteptaŭ la o furtună grozavă, carea să scótă lumea din țițînĭ.

Și furtuna a și sositŭ și s'a descărcatŭ fără milă asupra bietuluĭ conte Kálnoky. Însu-și Tisza Lajos, președintele delegațiunii maghiare, a datŭ signalulŭ pentru năvală.

Și in sfârșitŭ ce s'a întîmplatŭ? Nicĭ lumea, dar nicĭ macarŭ pe Kálnoky nu l'a scosŭ furtuna aceea din țițînĭ. S'a adeveritŭ din noŭ ḑicala, că — parturiunt montes, nascitur riduculus mus.

Într'o cuvîntare lungă rĕspunde contele Kálnoky la tóte învinuirile, carĭ i-s'aŭ făcutŭ cu privire la politica monarchiei nóstre față cu România. Din cuvîntarea luĭ reiese mai pe susŭ de tóte treĭ lucruri: mai întâiŭ, că în butulŭ declarăriĭ luĭ Wekerle dela Baia mare cestiunea română esistă, dar acésta pentru monarchia austro-ungară nu cuprinde nicĭ o primejdie seriósă; apoĭ că cestiunea acésta în originéa sa este o cestiune curatŭ internă a Ungariei, și prin urmare vina, că cestiunea română s'a cam îngroșatŭ, nu 'o pórtă ministeriulŭ comunŭ, ci afară de Românĭ o mai pórtă și guvernulŭ unguréscŭ, care nu cércă mijlócele, cu carĭ să delăture nemulțămirea Românilorŭ; și în sfârșitŭ că interesele alianței întreite și cele ale Românieĭ pretindŭ de o potrivă în modŭ imperativŭ, ca Austro-Ungaria și România să susțină relațiunile cele mai amicabile, și ca Austro-Ungaria să nu turbure raporturile acestea amicabile prin aceea, că îndréptă guvernuluĭ Românieĭ în cestiunea Românilorŭ din Ardélŭ și Ungaria pretensiuni de acelea, pe carĭ guvernulŭ acela nu ar fi în stare a le împlini.

Ér acestea tóte nu vorŭ să ḑică alta, decâtŭ că cestiunea Românilorŭ din Ardélŭ și Ungaria, carea din nechibzuința șoviniștilorŭ maghiarĭ s'a făcutŭ o cestiune, care a deșteptatŭ atențiunea întregeĭ lumĭ civilisate, nu e de atare natură, câtŭ oficiulŭ afacerilorŭ esterne alŭ monarchieĭ nóstre să se simțéscă printr'însa îndemnatŭ, să-și ĭese din sărite.

Și acésta va să ḑică érăși, că șoviniștiĭ comitŭ nedreptatea cea mai mare, cândŭ ne învinuescŭ pe noĭ cu tradare de patrie. Dacă mișcarea Românilorŭ ar cuprinde tradare de patrie, atuncĭ altcum ar fi trebuitŭ să grăéscă contele Kálnoky și altcum ar fi trebuitŭ să lucre până acum.

Dar învinuéscă-ne. Noĭ vomŭ suferi și mai departe pentru covingerea, că patria nóstră nu este Ungaria aceea, carea aŭ conceput'o creeriĭ bolnavĭai șoviniștilorŭ maghiarĭ și jidanĭ, ci Ungaria aceea, carea după voea luĭ Dumneḑeŭ se compune din mai multe naționalități, carĭ în locŭ de a umbla pe tóte căile de a se vrășmași ar trebui să se respecteze

---

Feuilleton.

Cum aŭ să se facă reuniuni.

În 1 Octobre 1890 social-democrații din Germania aŭ avutŭ o ḑi de triumfŭ: în ḑiua aceea a căḑutŭ în parlamentŭ proiectulŭ legiĭ în contra socialismuluĭ. Conducĕtoriĭ împrăștiați ai socialiștilorŭ către sfârșitulŭ deceniuluĭ din urmă își strînseră totŭ mai tare șirurile, și la alegerile din 1890 partidulŭ lorŭ dispunea deja de 1,427.000 de voturi. Vĕḑendu-se așa de puternică și bine organisată și afară de aceea spriginită de 104 organe de ḑi și periodice, democrația socială declară în 1 Octobre 1890 răsboiŭ tuturorŭ partidelorŭ, carĭ i-se împotriviaŭ. Celŭ dintâiŭ avea să fie învinsŭ partidulŭ centruluĭ catolicŭ.

Pe catolicĭ, carĭ înși-și aŭ coulucratŭ în parlamentŭ la căderea aceluĭ proiectŭ, — firesce că nu de dragulŭ socialiștilorŭ, — declararea acésta de răsboiŭ nu ĭ-a găsitŭ nepregătiți. Representanții lorŭ din parlamentŭ urgitaseră împotriva liberalilorŭ plutocrați deja de treĭspredece anĭ legislațiunea pentru apĕrarea lucrătorilorŭ. Continuarea reformeĭ sociale era combaterea cea mai bună și mai potrivită a decmocrației sociale.

Dar prin lucrarea acésta nu se delătură primejdia, ca socialiștiĭ prin agitările sale neîncetate să răpéscă conducĕtorilorŭ catolicĭ celŭ puținŭ în parte armata, adecă poporulŭ. Era lucru învederatŭ, că împotriva unuĭ inimicŭ, care progresa în șirurĭ închiate, o luptă a singuraticilorŭ nu putea să ducă la învingere. Cu arme asemenĭ, în șirurĭ închiate trebuiaŭ să se lupte și catoliciĭ. Era de lipsă o reuniune a lorŭ, carea să cuprindă pe preoți și pe laicĭ, pe ceĭ din clasele cele mai înalte și până și pe lucrătoriĭ din fabricĭ și din mine. Bărbați catolicĭ distinși se întruniră mai adese orĭ la sfatŭ și în 20 Novembre 1890 publicară unŭ apelŭ „către poporulŭ catolicŭ germânŭ“ cu scopulŭ de a înființa o „reuniune poporală pentru Germania catolică“. Celŭ dintâiŭ subscrise ca președinte de onóre apeluluĭ Dr. Ludovicŭ Windthorst. Sĕnĕtatea lĭ era sdruncinată, și amicĭ și familia luĭ lĭ rugaŭ, să se cruțe. Dar eiŭ nu voia să scie de așa ceva, ci se apucă de gătirea statutelorŭ, porni apoĭ în driculŭ ĭerneĭ la Kŏln pentru a lua parte la adunarea constituantă și acolo lucră împreună cu alțiĭ până nóptea târḑiŭ, pentru ca să asigure succesulŭ întreprinderiĭ. Elŭ jertfi forțele sale cele mai de pe urmă pentru a aduna și întrarma pe catolicĭ Germanieĭ în fața primejdieĭ celeĭ mai nóuĕ. Cu câteva ḑile înainte de mórtea sa primi elŭ cu strigăte de bucurie scirea, că reuniunea are deja 100,000 de membri.

Pe lângă Windthorst ca președinte de ónóre la dorința acestuia s'a pusŭ în fruntea reuniuniĭ ca primŭ președinte fabricantulŭ Franciscŭ Brandts. Împreună cu celalalțĭ oficiali formézŭ optspredece bărbați distinși din tote clasele și din întrégă Germania comitetulŭ centralŭ.

Fórte mișcatŭ de bucurie a trimisŭ Sînția Sa în 23 Decembre binecuvîntarea sa acesteĭ întreprinderĭ, „carea corĕspunde pe deplinŭ lipselorŭ timpuluĭ“, și și-a esprimatŭ sperarea, că acéstă „întreprindere nobilă va fi întîmpinată de aplausulŭ și spriginulŭ tuturorŭ bărbaților cu simțeminte bune și va aduce ródele cele mai bogate ale mântuiriĭ“.

Problema cea mai de aprópe a comitetului centralŭ a fostŭ acum organisarea. În singuraticele cercuri politice aŭ numitŭ agenți, cărora în singuraticele comune li-s'aŭ datŭ de ajutoriŭ bărbați de încredere, unulŭ orĭ mai mulți, după cum cerea lipsa. Eĭ câștigă

şi ajute împrumutatŭ spre întărirea şi înflorirea patrieĭ comune.

Şi Românii acésta toţi o vorŭ. Ceĭ ce nu o vorŭ acésta, suntŭ aceia, carĭ cércă în ruptulŭ capuluĭ, să maghiariseze tótă suflarea din Ungaria.

Românii preste totŭ vorbindŭ suntŭ mulţămiţi cu esposeulŭ conteluĭ Kálnoky, întru câtŭ elŭ se ocupă de cestiunea română. Nemulţămiţi aŭ rĕmasŭ numaĭ aceia, carĭ aŭ provocatŭ esposeulŭ acela.

Unŭ episodŭ din delegaţiune. — Până unde póte să ajungă unŭ episcopŭ catolicŭ, care se pune în serviţiulŭ unuĭ guvernŭ liberalŭ, a arĕtat'o archiepiscopulŭ de Agria Dr. Samassa în delegaţiunea ungurĕscă. Ca unŭ trăsnetŭ din seninŭ a venitŭ interpelarea, ce a făcut'o elŭ ministruluĭ de esterne Kálnoky.

Archiepiscopulŭ fără lécŭ de reverinţă faţă cu Pontificele, care încă trăesce, provócă în publicŭ pe ministrulŭ de esterne, să lucre într'acolo, ca interesele monarchieĭ nóstre să fie bine representate în proximulŭ conclave. Cu provocarea acésta archiepiscopulŭ se pare, ca şi cum ar fi voitŭ să ḑică: „Dacă voiţĭ, să aveţi pe viitoriŭ unŭ Pontifice, care să se plece înaintea guvernuluĭ ungurescŭ, atunci îngrijiţi-vĕ, ca în colegiulŭ cardinaliloruŭ să ajungŭ eŭ şi alţiĭ, carĭ îmĭ saméně mie."

Maĭ provócă apoĭ archiepiscopulŭ pe ministrulŭ de esterne, să se îngrijéscă de aci încolo, ca monarchia să fie representată la curtea Papeĭ prin unŭ bărbatŭ, care să stea la culmea chemăriĭ şi datorineĭ sale. Dacă s'ar fi întîmplatŭ acésta, atunci conflictele de astăḑĭ ar fi pututŭ să se încunjure. Din provocarea asta ĕră reĕese, că după părerea archiepiscopuluĭ Samassa tótă vina conflictuluĭ dintre guvernulŭ maghiarŭ şi dintre biserica catolică o pórtă Pontificele, care nu va să facă în cele dogmatice niciŭ o concesiune guvernuluĭ ungurescŭ.

Referitoriŭ la cele ḑise de archiepiscopulŭ Samassa în delegaţiune ḑice „Magyar Állam" următórele:

„Noĭ putemŭ numaĭ să regretămŭ, că despre marele actŭ alŭ alegeriĭ Pontificeluĭ, care după credinţa nóstră se întîmplă de-a dreptulŭ cu ajutoriulŭ luminătoriŭ aluĭ Spiritului sfîntŭ, unŭ archiereŭ vorbesce într'unŭ tonŭ aşa de cinicŭ ca şi despre alegerea preşedinteluĭ vre uneĭ reuniuni, în care are dreptŭ de amestecŭ puterea polițenéscă a statuluĭ. Dlŭ archiepiscopŭ de Agria ḑice, că papatulŭ este o ḑinstituţiune bisericéscă, dar are însemnătate şi pentru statŭ. Noĭ aşa scimŭ, că papatulŭ şi însă-şi biserica este instituţiune dumneḑeéscă, pe carea nicĭ unuĭ archiereŭ, celŭ puţinŭ unuia, care are idee limpede despre sfinţenia şi dumneḑeésca misiune a oficiuluĭ sĕŭ, nu-ĭ este ĭertatŭ a o presenta aşa, ca şi cum marile puterĭ ar deprinde încrĕdinţă asupra sfîntuluĭ colegiŭ, care alege pe Pontificele. Presupunerea archiepiscopuluĭ de Agria este vătĕmătóre pentru sfîntulŭ colegiŭ alŭ cardinaliloruŭ. Căcĭ dacă ar întreba óre cine pe Escelenţa Sa, care e acea mare putere, care voesce să alégă unŭ Pontifice ca instrumentŭ alŭ politiceĭ sale, nu credemŭ, că n'ar ajunge dlŭ archiepiscopŭ în confusie cu rĕspunsulŭ, dar póte încă şi maĭ mare ĭ-ar fi confusiunea, dacă l'ar întreba óre cine, care este cardinalulŭ acela, care stă în serviţiulŭ singuraticeloruŭ puterĭ marĭ şi încă într'atâta, câtŭ la alegerea capuluĭ bisericeĭ nu ascultă de inspirarea dumneḑeéscă, ci de cuvîntulŭ puteriloruŭ pămîntescĭ."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary în fruntea uneĭ deputaţiuni de 34 membri aĭ cleruluĭ catolicŭ în 18 a c. a felicitatŭ pe Maĭestatea Sa, care se afla în Balassa-Gyarmat spre a fi de faţă la manevre. Primatele în vorbirea sa omagială a făcutŭ alusiune şi la reformele bisericescĭ politice. Elŭ a ḑisŭ: „Maĭestate! Unŭ dreptŭ, care se derivă din dogma bisericeĭ nóstre, şi a fostŭ practisatŭ de nóuĕ sute de anĭ în patria nóstră, l'amŭ apĕratŭ în lupta nóstră spirituală din ḑilele trecute. L'amŭ apĕratŭ nu numaĭ în interesulŭ religiuniĭ, ci după cea maĭ bună convingere a nóstră şi în interesulŭ bine priceputŭ alŭ patrieĭ şi alŭ tronuluĭ; şi dacă posibilitatea de a perde acestŭ dreptŭ ne umple inima de mare durere, acésta nu va puté mişca omagiile profunde ale nóstre ca supuşi, nu va puté înfrânge fidelitatea nóstră, care fiindŭ fericiţi a o manifesta, rugămŭ pe Regele Regiloruŭ, ca să arete Maĭestăţiĭ Vóstre adevĕrata cale, pe care să puteţi conduce popórele concreḑute grijiĭ Vóstre părinţescĭ." Maĭestatea Sa în rĕspunsŭ a ḑisŭ: „Suntŭ convinsŭ, că preoţimea sfinteĭ nóstre bisericĭ şi de aci înainte va păzi tradiţionalele sale vîrtuţi civice, fidelitatea neclătită faţă de tronŭ, şi ĭubirea de patrie."

Este de însemnată, că cu ocasiunea acésta s'aŭ presentatŭ pentru prima óră şi Jidoviĭ în şirulŭ confesiunilorŭ recepte. Se vede, că se anticipéză recepţiunea jidovéscă.

Conferinţa episcopéscă, pe cum anunţă foile magiare, a fostŭ convocată de primatele Vaszary pe 20 a c. în Budapesta.

Din incidentulŭ dintre primatele şi „M. Állam" în unele cetăţi s'a începutŭ mişcare pentru adrese de aderenţă în favorulŭ primateluĭ. Acesta însĕ — fiindu-ĭ de totŭ molestŭ conflictulŭ — a poftitŭ, să înceteze orĭ ce mişcare în direcţiunea acésta.

Roma.

Cea maĭ nóuă enciclică papală „Iucunda semper" tractéză despre recitarea Rosariuluĭ, recomandându-ĕ acéstă devoţiune faţă de Preacurata Feciór㠹 de a căreĭ întrepunere la Dumneḑeŭ avemŭ mare lipsă în aceste timpurĭ grele.

Maĭ tóte foile italiene se ocupă maĭ pe largŭ de vorbirea ţinută de ministrulŭ Crispi în Neapolŭ. Ele o privescŭ ca unŭ începutŭ bunŭ alŭ apropiăriĭ între guvernulŭ italianŭ şi între Vaticanŭ. Unele respândescŭ scirea, că Sfinţia Sa s'ar fi învoitŭ, să participe la proximele alegerĭ şi clerulŭ; „Osservatore Romano" însĕ declară acéstă scire de nefundată.

---

membri, împărţescŭ tipăriturile reuniuniĭ şi convócă şi conducŭ adunările. În fruntea lorŭ stă în fiesce care principatŭ unŭ representantŭ alŭ provinţeĭ, orĭ în principatele maĭ marĭ în fiesce care diecesă unŭ representantŭ alŭ dieceseĭ. În modulŭ acesta s'a ţinutŭ contŭ de împrejurările propriĭ ale diferiteloruŭ ţinuturĭ şi cu o cale şi de conducerea unitară a reuniuniĭ întregĭ. Din timpŭ în timpŭ se adună bărbaţiĭ de încredere aĭ singuraticeloruŭ cercurĭ, pe cum şi agenţiĭ maĭ multoruŭ cercurĭ şi representanţiĭ dieceseloruŭ din acela-şi principatŭ la consfătuire.

La sfârşitulŭ anuluĭ 1891 reuniunea avea 108,000 de membri, la sfârşitulŭ anuluĭ 1892 avea deja 120,000, ĕr până la alŭ anuluĭ 1893 numĕrulŭ lorŭ crescuse deja la 160,000.

În chipulŭ celŭ maĭ estensivŭ lucră reuniunea prin adunările sale poporale. Ele ducŭ dintr'unŭ locŭ într'altulŭ învĕţătură şi însufleţire în massele poporuluĭ. Despre scopurile democraţieĭ sociale şi despre tendenţele de a realisa reforme sociale creştine se dă prin adunările acelea instrucţiune potrivită totdeuna împrejurăriloruŭ locale şi totodată se deştéptă şi se îndémnă poporulŭ la punerea în praxă a ideiloruŭ de reformă socială în spiritŭ creştinescŭ. Până astăḑĭ s'aŭ aranjatŭ ca la 1500 de astfelŭ de adunărĭ poporale, la carĭ aŭ concursŭ nu numaĭ sute, ci adese orĭ şi maĭ multe miĭ de ómenĭ. De multe orĭ s'aŭ aranjatŭ ele în ţinuturĭ de acelea, în carĭ ómeniĭ nu-şĭ aducŭ aminte, să se fi vĕḑutŭ vre-odată manifestărĭ de acestea însufleţite de ale credinţeĭ catolice. Poporulŭ vedea acolo pe anteluptătoriĭ sĕĭ veniţĭ de aprópe orĭ din depărtărĭ maĭ marĭ şi asculta cu dragŭ cuvintele lorŭ înflăcărate şi înflăcărătóre. Curajulŭ şi tăria convingeriĭ crescea vĕḑêndŭ cu ochiĭ în mulţimea ómeniloruŭ adunaţĭ şi îndesaţĭ umĕrŭ la umĕrŭ în jurulŭ tribuneĭ. Din gurile lorŭ rĕsunaŭ apoĭ la sfârşitulŭ adunăriĭ în salele împodobite serbătorescĭ orĭ sub ceriulŭ libĕrŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ cântările vechĭ catolice, şi sunetele lorŭ pĕtrundeaŭ afară în strade ca o juruinţă, că eĭ vorŭ sta în credinţă neclătită faţă cu altariŭ şi tronŭ şi se vorŭ împotrivi cu puterĭ unite tuturoruŭ tendenţeloruŭ revoluţionare ale timpuluĭ nostru. Preste şesurĭ se vedeaŭ de departe flamurele fâlfăindŭ în turnulŭ bisericeĭ şi de-asupra coperişeloruŭ şi vestiaŭ, că întrégă comuna îşi serbătoresce mărturisirea publică a simţemintelorŭ sale creştine. Cine póte óre să estimeze folosulŭ îndemnurilorŭ măreţe, carĭ pornescŭ din adunărĭ de acestea şi asemenea valurilorŭ îşi lărgescŭ maĭ departe şi totŭ maĭ departe în viaţa catolică publică cercurile sale dătătóre de viaţă?!

Încă şi maĭ largŭ e cercŭlŭ, asupra căruia îşi deprindŭ scrierile înrîurinţa sa. Respândirea de scrierĭ sociale poporale de totŭ felulŭ compuse în spiritŭ creştinescŭ a fostŭ dintru începutŭ unŭ mijlocŭ, de care s'a folositŭ reuniunea acésta spre ajungerea scopuluĭ sĕŭ. Broşurele „Der Volksverein", carĭ le împarte reuniunea de optŭ orĭ pe anŭ în schimbŭ pentru taxa anuală de membru (1 marcă), oferescŭ disertaţiunĭ sociale uşóre de înţelesŭ, împărtăşirĭ din viaţa reuniuniĭ şi totdeuna şi o istorisire, care urmăresce şi ea scopulŭ reuniuniĭ. Cuprinsulŭ acestoruŭ broşure grăesce totdeuna despre teme actuale, carĭ intereséză pe toţĭ ómeniĭ din tóte clasele. Scrierĭ volante scurte se împartŭ pentru unŭ preţŭ de totŭ bagatelŭ orĭ chiarŭ şi gratuitŭ în adunărĭ, în fabricĭ, în ateliere, în familiĭ, şi propunŭ în stilŭ poporalŭ principiile sănĕtóse ale politiceĭ sociale creştine spre a împedeca lăţirea învĕţăturiloruŭ antireligióse şi revoluţionare ale democraţieĭ sociale. Unele din broşurele acestea s'aŭ împărţitŭ şi în preste 200,000 de esemplare. În anulŭ acesta numaĭ în dóuĕ septĕmânĭ din luna luĭ Februariŭ s'aŭ împărţitŭ unŭ milionŭ şi jumătate de broşure de acestea. În contra celoruŭ 132 de foĭ socialiste chémă reuniunea într'ajutoriŭ cele 215 foĭ ale centruluĭ catolicŭ. În fie care septĕmână publică fie care fóe a centruluĭ celŭ puţinŭ doĭ articuliĭ de cuprinsŭ social-politicŭ.

În modulŭ acesta adună reuniunea poporală pe bărbaţiĭ catolicĭ din întrégă Germania şi-ĭ întrarmézä, pentru ca eĭ cu unŭ braţŭ să respingă neîncetatŭ năvala revolu-

Revistă politică.

Afaceri interne.

Membrii delegaţiunilorŭ convocate pe 14 a c. în Budapesta s'aŭ constituitŭ, alegêndu-şi delegaţiunea ungară de preşedinte pe contele Tisza Lajos, éră cea austriacă pe br. Chlumecky.

În delegaţiunea austriacă preşedintele Chlumecky accentuéză, că deşi nu trebue să se pérdă din vedere ecuilibrulŭ finanţialŭ, totuşi trebue aduse jertfele financiare reclamate de lipsele culturale şi economice ale poporuluĭ. Orĭ câtŭ de îmbucurătoriŭ ar fi faptulŭ, că iubirea de pace s'a întăritŭ în Europa, cu tóte acestea monarchia nóstră vĕdêndŭ, cum se măresce forţa de apĕrare a celoralalte state, nu-ĭ în plăcuta posiţiune de a reduce cheltuelile pentru armată. Laudă politica conteluĭ Kálnoky şi recomandă votarea budgetuluĭ.

În delegaţiunea unguréscă Tisza Lajos amintesce, ce factorŭ puternicŭ pentru susţinerea păciĭ este întreita alianţă, decĭ trebue susţinută. Spre scopulŭ acesta monarchia nóstră încă este datóre, să supórte sarciniĭ, punêndŭ la dispositia ministeruluĭ comunŭ mijlócele recerute. Dară de altă parte pe dreptulŭ se aştéptă naţiunea, ca să se facă totŭ posibilulŭ spre a validita întrégă auctoritatea şi influinţa monarchieĭ în relaţiunile internaţionale spre a împedeca orĭ ce înrîurire esternă necompetentă şi neîndreptăţită asupra afacerilorŭ interne ale orĭ cărui statŭ alŭ monarchieĭ, dacă acele înrîuriri aţiţă spiritele şi eventualŭ ar influinţa la perturbarea păciĭ. (Face alusiune la S. Scaunŭ din Roma şi la România.)

Dumineca s'aŭ presentatŭ delegaţiunile la Monarchulŭ în castelulŭ din Buda. Maĭestatea Sa rĕspunzêndŭ la vorbirile omagiale ţinute de preşedinţiĭ delegaţiunilorŭ îşĭ esprimă bucuria, că monarchia nóstră se află în raporturĭ amicabile cu tóte puterile, şi convingerea, că pacea va fi neconturbată; află însĕ de necesarŭ, ca să nu se întrerumpă ulterióra desvoltare a forţeĭ armate.

Maĭestatea Sa, care a sositŭ în Budapesta Sâmbătă sară, Luni diminéţă a călĕtoritŭ spre Balassa-Gyarmat spre a asista la manevre.

În comisiunea finanţială a delegaţiuniĭ austriace referentulŭ Dumba, după ce constată cu bucurie bunele relaţiuni ale monarchieĭ cu puterile străine, cere deslusirĭ dela ministrulŭ de esterne cu privire la schimbările din Bulgaria şi la influinţa lorŭ asupra raporturilorŭ cu monarchia nóstră.

Cehulŭ tinĕrŭ Dr. Pacak declară, că este inimicŭ alŭ tripleĭ alianţe, care prin militarismŭ desacă puterile economice ale monarchieĭ, îĭ paralisézĕ independenţa şi o subordinézĕ intereselorŭ străine, aducêndŭ folosŭ numaĭ celoralalţiĭ aliaţi. Din motive politice, economice şi istorice singură Rusia este Austrieĭ amică, la care se póte încrede. Deputaţiĭ poporuluĭ cehŭ voescŭ o pace internă şi esternă, care să susţină imperiulŭ, dară să întăréscă şi popórele. Dlŭ Kálnoky ca celŭ maĭ cu influinţă consilierŭ alŭ corónеĭ póte atrage atenţiunea locurilorŭ competente la aceea, că de ce mare momentŭ este pentru imperiŭ mulţămirea popórelorŭ şi a provinţelorŭ. Pentru naţiunea cehă pretinde Pacak acelea-şi drepturi, carĭ le are naţiunea magiară, poftesce încoronarea Monarchuluĭ ca rege alŭ Boemieĭ şi cassarea mĕsurilorŭ escepţionale. În fine adresézĕ ministruluĭ de esterne următórele întrebărĭ: 1. Óre adevĕratŭ e, ce scriŭ ziarele, că Bosnia şi Herţegovina în locŭ de ocupaţiune vorŭ întra în altŭ raportŭ de dreptŭ publicŭ cu Austria, şi care e acelŭ raportŭ? 2. Óre principiulŭ neintervenţiuniĭ maĭ susţine-se faţă cu statele balcanice, căcĭ se vorbesce, că diplomaţia austriacă s'ar fi amestecatŭ în turburările din Sêrbia şi Bulgaria şi ar fi încheiatŭ cu Sêrbia o convenţiune militară pe 12 anĭ? 3. Óre adevĕratŭ este, că *persecuţiunea naţionalităţiĭ române în Ungaria, ar fi provocatŭ frecări esterne, pe cum apare acésta din conversarea cu Witte ca din unŭ isvorŭ oficiosŭ?* 4. Pentru ce s'a încheiatŭ convenţiunea comercială austro-ruséscă maĭ târdiŭ decâtŭ cea austro-germână?

Contra luĭ Pacak a vorbitŭ contele *Zedtwitz,* care îĭ contestă dreptulŭ de a vorbi în numele întreguluĭ poporŭ cehicŭ. Dr. *Russ* observă, că delegaţiunile nu se ocupă cu afaceri interne, éră *Lupulŭ* după ce spune, că are încredere în tripla alianţă şi în ministrulŭ de esterne, *cu privire la Românĭ ţice, că dînsulŭ se încrede în înţelepciunea şi în îngrijirea părinţéscă a Maĭestăţiĭ Sale, şi crede, că şi în privinţa acésta va succede a face, să domnéscă dreptate deplină.*

Ministrulŭ de esterne Kálnoky rĕspunzêndŭ luĭ Pacak susţine, că tripla alianţă nu are scopulŭ de a ataca pe nime, ci numaĭ de a asigura pacea ţĕrilorŭ aliate şi a Europeĭ. Despre combinaţiunile, ce s'ar face cu privire la o nóuă relaţiune a Bosnieĭ şi Herţegovineĭ faţă de monarchie, nu póte da deslusirĭ. Raporturile cu Rusia suntŭ pacinice şi ele s'aŭ îmbunătăţitŭ prin încheiarea conventiuniĭ comerciale. Ce privesce statele balcanice, monarchia nóstră în Sêrbia nu face politică, ci numaĭ îşĭ apĕră interesele, éră în Bulgaria lucrurile s'aŭ schimbatŭ pe neaşteptate, şi situaţiunea nu e încă clarificată de ajunsŭ spre a se puté pronunţa asupra eĭ. O altă ţară vecină, despre care ar dori dlŭ delegatŭ, ca să vorbéscă, e România. România este cea dintâiŭ între ţĕrile, ce staŭ afară de întreita alianţă, care a recunoscutŭ adevĕratele intenţiunĭ pacinice ale alianţeĭ. Relaţiunile cu România de anĭ de ţile suntŭ fórte amicabile. Aceste relaţiunĭ bune faţă de România şi faţă de regimulŭ eĭ ne îndreptăţescŭ a ne esprima convingerea, că ea va ţiné între marginile cuvenite curentele agitatorice, carĭ în iperzelulŭ şi lucrarea lorŭ ar puté conturba liniştea şi ordinea în ţara vecină. Încheiarea conventiuniĭ comerciale cu Rusia s'a amânatŭ din causă, că Rusia era în negoţiărĭ şi cu Germânia, şi monarchia nóstră nu se putea orienta cu privire la favorurile, ce le putea concede Rusieĭ, înainte de a cunósce convenţiunea acesteia cu Germânia. Principiulŭ neintervenţiuniĭ se susţine faţă de statele balcanice, şi despre convenţiune militară cu Sêrbia nicĭ vorbă nu a fostŭ.

Comisiunea la propunerea referentuluĭ Dumba votézĕ mulţămită ministruluĭ de esterne şi primesce budgetulŭ propusŭ.

În 18 a c. comisiunea finanţială a votatŭ budgetulŭ pentru Bosnia şi Herţegovina, vorbindŭ la obiectulŭ acesta delegatulŭ Pacak, care nu află de corectŭ sistemulŭ politialŭ din Bosnia şi poftesce autonomie pe sama poporuluĭ bosniacŭ. Asemenea s'a primitŭ şi budgetulŭ afacerilorŭ comune.

În comisiunea pentru afacerile interne a delegaţiuniĭ ungurescĭ referentulŭ Max Falk cere dela ministrulŭ de esterne deslusirĭ cu privire la raportulŭ Sêrbieĭ şi Bulgarieĭ cu monarchia nóstră în urma schimbărilorŭ întîmplate în acele ţĕrĭ. Ce privesce România, după ce constată, că acolo se continuă agitaţiunea îndreptată în contra liniştiĭ interne a Ungarieĭ, rógă pe dlŭ Kálnoky, să afle căile şi modalitatea de a pune capetŭ aceleĭ agitaţiunĭ. Întrébă maĭ departe, că adevĕratŭ

ţiuniĭ sociale, éră cu celalaltŭ să lucre neobosiţi la restaurarea ordiniĭ sociale sdruncinate prin liberalismŭ.

Activitatea reformatóre pe terenulŭ socialŭ în mijlociulŭ lucrătorilorŭ, meseriesilorŭ şi plugarilorŭ pretinde forţe şcolite, şi câştigarea lorŭ este scopulŭ cursurilorŭ social-politice, carĭ le aranjézĕ reuniunea poporală. Diferitele părţi ale cestiuniĭ plugarilorŭ, meseriesilorŭ şi lucrătorilorŭ, problemele bisericeĭ, ale statuluĭ, ale claselorŭ, ale reuniunilorŭ, ale singuraticilorŭ le resólvă temeinicŭ în cursurile acestea bărbaţi social-politicĭ înzestraţi cu erudiţiune şi cu praxă în prelecţiunĭ şi discusiunĭ. Ascultătorii primescŭ aci îndemnŭ şi îndrumare la studiŭ şi la conlucrare practică spre ajungerea scopurilorŭ reuniuniĭ pe tóte terenele şi cu tóte prilejurile. Sute şi până la o mie de ascultătorĭ se adună la cursurile acestea din tóte părţile Germanieĭ şi chiarŭ şi din alte ţĕrĭ, pentru ca să audă dela bărbaţi luminaţi prin sciinţă şi praxă nu lucrurĭ curatŭ teoretice, ci lucrurĭ, carĭ aŭ să trécă în viaţă pe acolo, pe unde încă n'aŭ trecutŭ, şi să producă viaţă creştinéscă nóuă, pe unde viaţa acésta e aprópe de a se stinge. Auditoriulŭ dela aceste cursurĭ e o amestecătură bizară de preoţi, advocaţi. medicĭ, militarĭ, jurnalişti, învĕţătorĭ, oficialĭ, studenţi, fabricanţi, negutători, proprietarĭ, meseriesi, lucrătorĭ şi plugarĭ, şi fiesce care îşĭ culege aci sĕmînţa sa şi merge apoĭ, de o samĕnă, pentru ca ea să aducă rodŭ însutitŭ spre binele societăţiĭ.

În 1892 reuniunea a întemeiatŭ şi unŭ bureau poporalŭ. Gratuitŭ dă acesta deslusirĭ în cestiunile sociale orĭ de dreptŭ, carĭ se ivescŭ ţilnicŭ, şi gătesce conceptele de lipsă pe sama celorŭ ce recurgŭ la ajutoriulŭ şi sfatulŭ luĭ. Instrucţiunile şi îndrumările, carĭ le dă bureauulŭ acesta, vorŭ, ca maĭ alesŭ omulŭ din poporŭ nu cumva din causa nesciinţeĭ sale să pérdă în casurĭ concrete avantajele, carĭ i-le asigură legea, şi ca elŭ să fie luminatŭ în privinţa marginilorŭ, până la carĭ potŭ să se estindă pretensiunile luĭ îndreptătite.

Acestea şi multe altele suntŭ căile, pe carĭ reuniunea acésta poporală îşĭ urmăresce scopurile. Spesele acesteĭ activităţi fórte felurite se acoperŭ din taxa anuală de o marcă a membrilorŭ. Dar ceea ce a făcutŭ până acum posibilŭ, ca reuniunea să progreseze şi să se desvólte aşa de frumosŭ, aceea e rîvna şi iubirea jertfiriĭ de sine a singuraticilorŭ eĭ membri, carea se manifestă pretutindenea, orĭ unde se ivesce prilejulŭ de a realisa în micŭ orĭ în mare scopurile reuniuniĭ, precum şi spiritulŭ de unitate, de care e stăpânită reuniunea în totalitatea sa şi în membriĭ sĕĭ singuratici.

este, cumcă s'ar tracta despre crearea unei convenţiuni internaţionale contra anarchismului. — Berzeviczy şi Apponyi încă atragŭ atenţiunea ministrilorŭ asupra agitaţiunii române din România, unde se folosescŭ în şcóle mape şi cărţi îndreptate contra întregităţii teritoriale a Ungariei. — Gyurkovics aştéptă, să se declare ministrulŭ, că óre raportulŭ Italiei faţă de tripla alianţă nu s'a schimbatŭ. — Archiepiscopulŭ de Agria Samassa întrébă pe ministrulŭ de esterne, că nu află cu scopŭ a pune la dispositia delegaţiunilorŭ actele oficióse. Apoi vorbesce despre alegerea Papei, deşi Papa din darulŭ luĭ Dumneḑeŭ trăesce; declară că pontificatulŭ, ce e dreptŭ, este instituţiune bisericéscă, dară are şi însemnătate politică; întrébă, că îngriji-se-va monarchia nóstra, ca proximulŭ conclave să-şi împlinéscă independentŭ chemarea, şi folosi-se-va de dreptulŭ de eschidere?

După acestea urméză réspunsulŭ luĭ Kálnoky la cestiunea română, care în esenţă este identicŭ cu celŭ datŭ în delegaţiunea austriacă.

Asemenea şi réspunsurile privitóre la Sêrbia şi Bulgaria convinŭ cu cele din delegaţiunea austriacă, la ce s'a mai adausŭ, că regele Sêrbiei în curêndŭ va visita Budapesta.

Ce privesce atitudinea faţă de conclave se va îngriji, ca alegerea de pontifice să fie liberă, şi monarchia nóstră îşi va validita influinţa sa în privinţa acésta ca şi în trecutŭ.

Franţa.

Ducele de Orleans în séptĕmâna trecută a primitŭ în Buckingham mai mulţi aderenţi, carĭ aŭ venitŭ din Franţa, să-lŭ feliciteze ca pe moştenitoriulŭ tronuluĭ francesŭ. Tinĕrulŭ duce şi-a esprimatŭ bucuria, că aderenţiĭ sĕĭ ţinŭ la tradiţionalulŭ principiŭ monarchicŭ, a declaratŭ, că e deplinŭ conscĭŭ de drepturile de moştenitoriŭ alŭ tronului, dară şi de obligaţiunile, ce le are faţă de Franţa; a ḑisŭ, că din tótă Franţa a primitŭ numĕróse adrese de aderenţă, şi a promisŭ, că cu tótă energia îşi va împlini misiunea. Fiindŭ tinĕrulŭ duce unŭ bărbatŭ resolutŭ, foile republicane încă recunoscŭ, că folosindu-se elŭ de o eventuală crisă, prin care va trece Franţa, nu este eschisă posibilitatea de a se avînta pe tronŭ. Ducele, căruĭ nu-ĭ este iertată întrarea în Franţa, va petrece o parte a anuluĭ în Haaga.

În 14 a c. s'a deschisŭ în Nantes congresulŭ socialiştilorŭ. Socialiştiĭ germâni aŭ trimisŭ o adresă de solidaritate subscrisă de Bebel, Liebknecht şi Linger.

Corea.

Răsboiulŭ, ce decurge acum de sĕptĕmâni între China şi Iaponia, se pare a se apropia de sfârşitŭ. În 15 a c. Chinesiĭ aŭ fostŭ atacaţi în întăritura dela Piŏng-Iang de cătră Iaponesi. Întăritura a fostŭ cuprinsă, şi din ceĭ 20,000 de ostaşi Chinesi, carĭ o apĕrau, abia aŭ scăpatŭ vre-o 4000, ceĭalalţi aŭ fostŭ prinşi de Iaponesi, ĕră 2300 aŭ rĕmasŭ morţi pe cumpulŭ de bătae, pe cândŭ perderile Iaponesilorŭ se reducŭ numaĭ la 30 morţi şi 270 răniţi.

Telegramele cele mai nóuĕ aducŭ scirea, că Iaponesiĭ aŭ reportatŭ şi pe mare o învingere strălucită. S'aŭ nimicitŭ 4 corăbiĭ chinese.

Corespondinţe.

Diecesa Gherleĭ, 5 Sept. 1894.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Diecesa Gherleĭ se estinde şi preste comitatulŭ Ugoceĭ, unde avemŭ 5 parochiĭ cu treĭ filiale mai mărişóre, ĕr în tóte aprópe 10,000 de suflete greco-catolice române. Poporulŭ din acele comune este fórte credinciosŭ şi fórte bunŭ; deja în cinci comune a ziditŭ biserici frumóse de pétră, a ridicatŭ şcoli şi case parochiale.

Dar pe tóte le-a întrecutŭ *Gherţa mare,* comuna cea mai mică între cele cinci, deórece braviĭ poporeni de acolo, carĭ abia numĕră 7—800 de suflete, aŭ ridicatŭ o şcólă frumósă, casă parochială şi a ziditŭ şi o biserică frumósă, care din concrederea Il. Dnŭ Dr. Ioanŭ Szabó Episcopulŭ diecesanŭ în 27 Augustŭ, în ḑiua de S. Mărie mare, s'a binecuvîntatŭ prin M. O. D. Ioanŭ Serbacŭ protopopulŭ districtualŭ.

Arareorĭ ni-se dă ocasiune a vedé serbare atâtŭ de frumósă ca cea din Gherţa mare.

Vĕ rogŭ, să binevoiţi a publica desrierea acesteĭ serbărĭ în colónele „Unirii".

Deja în ḑorĭ de ḑi aŭ sositŭ mai multe procesiuni din satele mai depărtate şi aşa ḑicêndŭ întregŭ poporulŭ din satele vecine.

Litia şi utrenia, pe cum şi valeḑicerea dela biserica cea veche a sevârşit'o Rs. D. Titŭ Budŭ Vicariulŭ Maramurĕşuluĭ, fratele parochuluĭ localŭ. Actulŭ sfinţiriĭ bisericeĭ l'a sevârşitŭ M. O. D. protopopŭ districtualŭ cu asistenţa alorŭ 11 preoţi. Predica a rostit'o M. O. D. Iacobŭ Popŭ parochulŭ din Bătarciŭ, fórte nimeritŭ atragêndŭ atenţiunea poporuluĭ la datorinţa de a păzi cu scumpătate aşeḑămintele S. Bisericĭ, care ne este singurulŭ scutŭ în timpurile aceste critice.

S. Biserică din Gherţa mare este ziditŭ din pétră, este pictată şi are unŭ altariŭ fórte frumosŭ. Pentru înzestrarea internă a bisericeĭ aŭ spesatŭ poporeniĭ de acolo 700 florenĭ.

Nespusŭ de mare este meritulŭ M. O. D. Corneliŭ Budŭ parochuluĭ din Gherţa mare, care a sciutŭ inima pe poporeniĭ sĕĭ la cele bune şi care aflândŭ acum suntŭ 17 anĭ în acea parochie mică unŭ capitalŭ bisericescŭ de 11 miĭ florenĭ, cu acela a sciutŭ economisa astfelŭ, câtŭ astăḑi, cândŭ suntŭ gata casa parochială, şcóla şi biserica, acésta mai are unŭ capitalŭ, o obligaţiune de statŭ în valóre de 6000 florenĭ.

Aievea este lucru de miratŭ, cum acelŭ poporŭ micŭ la numĕrŭ — abia 130 de case — a pututŭ efeptui acele zidirĭ, carĭ aḑi valoréză la 40 de miĭ de florenĭ.

Meritulŭ este aiŭ zelosuluĭ parochŭ, care n'a cruţatŭ nicĭ timpŭ, nicĭ ostenélă, care a sciutŭ îndemna pe miculŭ sĕŭ poporŭ la atarĭ fapte frumóse.

Laudă merită poporulŭ, laudă şi curatoriĭ bisericescĭ.

Mulţi ar puté să înveţe dela parochulŭ şi dela poporulŭ din Gherţa mare zelŭ, abnegaţiune şi jertfire pentru binele comunŭ.

După sfinţirea bisericeĭ ne-amŭ adunatŭ aprópe 120 de inşi la masa ospitală a parochuluĭ localŭ, ĕr poporulŭ fu provĕḑutŭ prin credincioşiĭ din comună.

Sub prânzŭ s'aŭ ridicatŭ mai multe toaste: astfelŭ protopopulŭ districtualŭ pentru Sfinţia Sa Patriarchulŭ dela Roma şi pentru Ilustritatea Sa Preas. Dnŭ Episcopŭ diecesanŭ, apoi M. O. D. Ioanŭ Popŭ parochulŭ din Turţŭ pentru Magnificulŭ Dnŭ Vicecomite comitatensŭ, care a venitŭ la sfinţirea bisericeĭ însoţitŭ de câţiva diregĕtorĭ. Dlŭ vicecomite mulţămindŭ a închinatŭ pocalulŭ pentru parochulŭ localŭ ḑicêndŭ între altele, că până ce poporulŭ scie a se însufleţi pentru cele sfinte şi bisericescĭ, până atuncĭ nu este temere, că se va strica, dar este de lipsă, ca conducĕtoriĭ — parochiĭ — să scie însufleţi pe poporŭ aşa, pe cum face parochulŭ localŭ.

De cu sară s'a începutŭ o petrecere frumósă cu joc.

Ca să ne aducemŭ aminte de serbătórea acésta frumósă, în grădina plină de ulcoi a parochieĭ ne-amŭ fotografatŭ laolaltă cu toţiĭ.

Ne-amŭ depărtatŭ sub impresiunea bucurieĭ celeĭ mai marĭ, că amŭ pututŭ lua parte la o serbătóre frumósă bisericéscă.

...ŭ ...ŭ.

La cestiunea nóstră.

Cestiunea română, mulţămită tactuluĭ politicŭ alŭ Maghiarilorŭ, a ajunsŭ şi în delegaţiunĭ. Delegaţiunea austriacă, unde a fostŭ sulevată cestiunea nóstră de cehulŭ Dr. Pacak, a trecutŭ curêndŭ preste ea. Nu s'a întîmplatŭ acésta aşa în delegaţiunea ungurescă. Aicĭ aŭ suscitatŭ cestiunea chiarŭ aderenţiĭ guvernuluĭ Falk şi Berzeviczy, la carĭ s'a adausŭ şi contele Apponyi, care pururea alérgă după popularitate, dară popularitatea fuge de elŭ.

Max Falk vorbindŭ despre România citézăŭ unŭ pasaḑŭ din o propunere făcută acum suntŭ doĭ anĭ şi primită de comisiunea pentru afacerile esterne a delegaţiunilŭ ungurescĭ. Acelŭ pasaḑŭ ḑice, că ce privesce România, comisiunea îşi ţine de o datorinţă a aduce înainte acele mişcărĭ îndreptate în contra liniştiĭ interne a patrieĭ nóstre, a cărorŭ teatru este România, carĭ mişcărĭ deşi nicĭ cândŭ nu potŭ fi periculóse pentru mughiarĭ, în totŭ casulŭ staŭ în contraḑicere flagrantă cu acele principiĭ ale dreptuluĭ internaţionalŭ, carĭ şi fără vre unŭ tractatŭ deosebitŭ îndatorescŭ pe fiecare statŭ de a nu concede pe teritoriulŭ sĕŭ atarĭ mişcărĭ, carĭ ar fi îndreptate în contra ordiniĭ legale a orĭ cărui statŭ vecinŭ. Comisiunea a aşteptatŭ atuncĭ, ca ministrulŭ de esterne să facă totŭ, ce-ĭ stă în putinţă, ca acelorŭ agitaţiunĭ mai multŭ supĕrătóre decâtŭ periculóse să li-se pună capetŭ. Pe cum este cunoscutŭ, aşteptarea acésta nu s'a împlinitŭ, ci agitaţiunile în locŭ de a înceta s'aŭ potenţatŭ în mĕsură fórte considerabilă. Comisiunea delegaţiunilŭ ungare nu are de cugetŭ a pofti, ca ministeriulŭ nostru de esterne să se amestece în afacerile interne ale altuĭ statŭ, nicĭ să facă vre unŭ paşŭ, prin care ar vĕtăma simţulŭ de independenţă alŭ guvernuluĭ românŭ orĭ i-ar micşora auctoritatea, după ce România s'a apropiatŭ de întreita alianţă cu bunăvoinţa. Dară chiarŭ în vîrtutea acestorŭ relaţiunĭ amicabile dlŭ ministru de esterne va puté afla atarĭ căĭ şi modalităţi, prin carĭ să se punăŭ capetŭ acelorŭ agitaţiunĭ, carĭ se continuă în vecinătatea nóstră şi carĭ aŭ o influinţă atâtŭ de penibilă asupra opiniunii publice din Ungaria.

Berzeviczy Albert atrage atenţiunea ministruluĭ de esterne asupra agitaţiunilorŭ ro-

mâne de pe teritoriulŭ Ungarieĭ, carĭ agitaţiunĭ nu se îndréptă numaĭ în contra ordiniĭ de statŭ, ci şi în contra intregităţiĭ statuluĭ. Recunósce gréua posiţie a guvernuluĭ românŭ faţă cu agitaţiunile, dară pentru Ungaria, care nu urmăresce scopurĭ agresive contra Românieĭ, póte cu dreptulŭ aşteptа, ca guvernulŭ românŭ, să tragă consecuenţele bunelorŭ relaţiunĭ cu monarchia nóstră. Ca vătĕmare pentru Ungaria aduce înainte, că în şcólele din România se folosescŭ carte (arată una), în carĭ Transilvania se compută la România, şi în budgetulŭ statuluĭ românŭ este o posiţie constantă pentru spriginirea şcólelorŭ române din străinătate şi a ligeĭ culturale române. Întîmplându-se acestea Româniĭ nostri privescŭ în ele totă atâtea momente agitătóre, prin carĭ şi dînşiĭ se simtŭ încurajaţi la agitaţiune. În faţa acestorŭ fapte nu suntŭ de ajunsŭ declarările de loĭalitate ale guvernuluĭ românŭ. Se bucură, că *România urmăresce o politică de pace,* doresce însе, ca consecinţele faptuluĭ, *că ea s'a apropiatŭ mai întâiŭ de întreita alianţă,* să le tragă în direcţiune liniştitóre.

Apponyi Albert relativŭ la cestiunea română accentuéză, că declaraţiunea făcută de Tisza Lajos preşedintele comisiuniĭ o consideră de fórte momentósă, care şi în străinătate a fostŭ comentată şi încă în dóuĕ direcţiunĭ. Unĭĭ aŭ referitŭ la Roma cele ḑise de Tisza, alţiĭ la România. După declararea referenteluĭ şi a luĭ Berzeviczy vede, că ascuţitulŭ declaraţiunĭĭ presidiale nu se îndréptă în contra Romeĭ, ci în contra Românieĭ. Cu adausulŭ, că cestiunea agitaţiunilorŭ române nu se ţinŭ numaĭ de resortulŭ ministeriuluĭ de esterne, ci trebue reflectatŭ şi la aceea, că ce s'a întreprinsŭ faţă cu agitaţiunile, şi ce apasă în privinţa acésta pe guvernulŭ internŭ, — cu acestŭ adausŭ şi dînsulŭ ţine de serióse şi fundate gravaminele aduse de Berzeviczy şi din partea sa le completéză cu fapte concrete. Esistă o reuniune română, a căreĭ raportŭ din 1892 îlŭ arată, în care se cuprindŭ cele maĭ grele insulte vătĕmătóre pentru Magiarĭ. În acéstă ligă nu se întrunescŭ numaĭ cetăţeniĭ Românieĭ, ci se adaugŭ şi fiĭ de naţionalitate română de aĭ corónеĭ ungare, şi membriĭ reuniuniĭ formézŭ o adevĕrată ligă revoluţionară. Acéstă ligă a îndreptatŭ o adresă cătră regele românŭ, în care recomandă în graţia regeluĭ românŭ nisuinţele ligeĭ, şi acésta, — pe cum se scrie, — a fostŭ bine primită de regele românŭ. Acésta dóră totuşĭ va trece preste nisuinţele de libertate îndreptăţite. Acésta e, ca şi cum s'ar fi constituitŭ la noĭ o ligă (La noĭ suntŭ ligele de magiarisare numite Kulturegyletek. Red.) în contra germanisăriĭ din Posen şi acéstă ligă ar îndrepta adresă regeluĭ nostru. (Cumplitŭ schiopătézŭ asemĕnarea! Red.) Probabilŭ, că acésta nu ar corĕspunde posiţieĭ, ce o ocupămŭ în întreita alianţă. Asupra acestorŭ apariţiunĭ atrage atenţiunea ministruluĭ de esterne şi doresce a accentua, că cu câtă trezie veghézŭ întru apĕrarea drepturilorŭ şi intregităţiĭ ţĕreĭ nóstre, chiarŭ cu aceea-şĭ bucurie privesce la consolidarea internă a Românieĭ, şi pune pondŭ pe aceea, ca România în interesulŭ păcii să se întăréscă, dară nu în modŭ şi formă necuviinciósă. În fine străpune ministruluĭ o legătură de fasciculĭ, carĭ suntŭ în usŭ în şcólele din România şi suntŭ vătĕmătorĭ pentru Magiarĭ.

Ministrulŭ Kálnoky, care e representantulŭ întregeĭ monarchiĭ în afacerile esterne şi nu numaĭ alŭ intereselorŭ de rasă ale Magiarilorŭ, a datŭ următoriulŭ rĕspunsŭ:

Contele *Kálnoky* îşĭ esprimă bucuria, că toţĭ antevorbitoriĭ recunoscŭ valórea bunelorŭ relaţiunĭ a monarchieĭ cu România şi greutăţile, cu carĭ are să se lupte guvernulŭ românŭ în cestiunea agitaţiunilorŭ. Ḑice, că cestiunea, în care dînsulŭ cu plăcere dă deslușirĭ până în amĕnunte, nu este nóuă. Privindŭ la cartea, ce ĭ-a străpus'o contele Apponyi, a observatŭ îndată, că aceea a fostŭ publicată în 1867, pe cândŭ dînsulŭ are să se ocupe de lucrurĭ de maĭ târḑiŭ, pe carĭ le-a urmăritŭ cu atenţiune încă dela întrarea sa în oficiŭ; vorbindŭ acum despre ele nu dă aşa dară espresiune numaĭ uneĭ concepţiunĭ momentane. Deja numirea generală de „România irredentă" arată, că metodulŭ de agitaţiune nu e noŭ, ci copiatŭ dela Italienĭ. Ministrulŭ a făcutŭ şi în România aceea-şĭ esperinţă ca şi în Italia: cu câtŭ adecă stămŭ în maĭ bune relaţiunĭ cu guvernulŭ, cu atâta se paralisézŭ maĭ multŭ activitatea irredenteĭ. Atare agitaţiune nu esistă numaĭ în România, ci şi în alte ţĕrĭ aşa numite irredente (nerescumpĕrate), ataréscrescenţe naţionale nu se potŭ suprima deodată, ci se poftesce mare paciinţă şi perseverenţă spre a le puté învinge. Curentulŭ naţionalŭ este aḑĭ în România fără îndoélă fórte estinsŭ şi puternicŭ. Elŭ chiarŭ acum înaintea alegerilorŭ s'ar esploata în contra regimuluĭ actualŭ, dela care nu putemŭ cere ceea ce nu ne póte da în împrejurările de faţă. Prin acésta numaĭ amŭ mâna apă pe móra opositieĭ conduse de Dimitrie Sturdza, care s'a cufundatŭ cu totulŭ în mişcarea daco-română. Mapa presentată de Berzeviczy e de caracterŭ privatŭ. Împrăştiarea de atarĭ opurĭ fantastice nime nu o póte împedeca. Greutatea provine de acolo, că România dă cetăţenilorŭ o libertate fórte mare, chiarŭ neţĕrmurită. Aşa p. es. nu esistă lege de întruniriĭ. Liga amintită de dlŭ Apponyi nu póte fi considerată ca persónă juridică neavêndŭ statute aprobate. În fruntea ligeĭ şi a altorŭ reuniunĭ de felulŭ acesta de comunŭ staŭ profesorĭ şi advocaţĭ, carĭ maĭ bine se pricepŭ, cum să eludeze legea şi acolo, unde ea esistă. Apoĭ consideră maĭ de aprópe organisarea ligeĭ şi arată, că domnindŭ curentulŭ naţionalŭ de aḑĭ câtŭ de greŭ ar fi guvernuluĭ a recurge la mĕsurĭ poliţialĭ orĭ judicialiĭ. Juraţiĭ ar achita pe acusaţĭ. Adunările sub ceriulŭ liberŭ, escesele de stradă şi manifestaţiunile contra puterilorŭ amice le póte opri guvernulŭ şi le-a şi oprităcu totă hotărîrea. Unŭ unicŭ meeting s'a ţinutŭ în anulŭ acesta, în Iuniŭ, acela, care a trimisŭ în ḑilele acestea bărbaţilorŭ de statŭ „Appel à la justice", şi în împrejurările actuale a fostŭ consultŭ a nu împedeca ţinerea luĭ. Ar fi altcum o greşală a crede, că agitaţiunea dintre Românĭĭ nostri ar proveni numaĭ din România. Mulţĭ dintre Românĭĭ nostri mergŭ încă de studenţĭ în România, acolo se amestecă în totŭ felulŭ de mişcărĭ, după câtva timpŭ se rentorcŭ în patrie, agitézŭ şi aţîţă poporulŭ. Conducĕtoriĭ mişcăriĭ suntŭ maĭ multŭ Transilvaneni, carĭ dobîndindŭ uşorŭ înpămîntenire ajungŭ profesorĭ şi ca atarĭ fiindŭ după legile române inamovibilĭ credŭ, că tóte le suntŭ ĭertate. Ce privesce posiţia din budgetŭ amintită de Berzeviczy, faptulŭ este, că budgetulŭ pe 1894/5 prevede o sumă de 520,000 frs, din carĭ 480,000 s'aŭ erogatŭ deja. Acesta nu e unŭ fondŭ de disposiţie, ci o sumă, despre care se daŭ raţiunĭ detaiate. După câtŭ scie dlŭ ministru, partea cea maĭ mare a banilorŭ (380,000 frs) s'aŭ trimisŭ în Macedonia spre ajutorarea bisericilorŭ şi şcólelorŭ aşa numiţilorŭ Macedo-Românĭ. Acésta s'a făcutŭ cu consimţemîntulŭ guvernuluĭ turcescŭ. Restulŭ a bună samă s'a împărţitŭ la şcólele şi bisericile din Transilvania, dară — după asigurarea guvernuluĭ românŭ — numaĭ la şcolĭ de acelea, carĭ altcum se închideaŭ, şi la bisericĭ, carĭ altcum saŭ nu se puteaŭ ridica saŭ nu se puteaŭ susţiné. Afară de acéstă sumă presentată oficiosŭ în budgetŭ agitaţiunea maĭ dispune de mijlóce fórte considerabile din venitele ligeĭ. Câtŭ de marĭ suntŭ acestea, câţĭ banĭ vinŭ în Transilvania, câţĭ membri are liga, e cu anevoe a se constata cu autenticitate. Ce privesce agitaţiunea în presă, nu trebue să uĭtămŭ, că partea cea maĭ mare a Românilorŭ, carĭ aŭ mijlóce de a studia în străinătate, învaţă cu uşurinţă limbĭ străine; după rentórcerea lorŭ în patrie încă susţinŭ legăturile închiate ca studenţĭ şi le esploatézŭ spre a lăţi articli agitatorici contra Ungarieĭ. Este cunoscutŭ, că vara se întîmplă unŭ formalŭ exodŭ din România pentru Europa, şi apoĭ încujurându-se Românii cu gloriola de oprimaţĭ, este uşorŭ de înţelesŭ, că organe de publicitate însemnate ieaŭ în apĕrare causa lorŭ. Să nu se esagereze însе valórea acestorŭ vocĭ ale preseĭ. Frasa, că Românĭĭ se vorŭ adresa Europeĭ pentru eliberarea lorŭ, sigurŭ nu va afla resunetŭ; dînsulŭ este de convingerea, că Europa are destulă încredere în Ungaria şi cu multŭ maĭ multŭ de lucru, decâtŭ să se ocupe de agitaţiunea dacoromână şi preste totŭ de activitatea irredentistă. Ministrulŭ conchide, că în urma posiţieĭ nóstre geografice şi a raportuluĭ cu statele balcanice turburarea relaţiunilorŭ amicale cu România nu ar aduce nicĭ unŭ folosŭ, dară ne-ar pregăti greutăţĭ serióse; se înţelege, că şi Românieĭ.

După ce dară delegaţiunea ungară de repeţite orĭ a aprobatŭ politica luĭ şi resultatele obţinute, se rógă, să se lase în voea luĭ alegerea mijlócelorŭ şi procedureĭ, pentru carĭ e gata a lua tótă responsabilitatea.

Ministrulŭ Kálnoky cu multŭ tactŭ diplomaticŭ a arĕtatŭ, că nu guvernulŭ Românieĭ este causa agitaţiunilorŭ dela noĭ, nicĭ nu suntŭ acestea totdenna importate de dincolo. Spre a cruţa susceptibilitatea Magiarilorŭ însе nu le-a spusŭ pe faţă, că politica lorŭ nefericită şi imprudentă provócă agitaţiunile de naţionalitate, dară acésta dóră o vorŭ înţelege politicianiĭ magiarĭ şi dacă nu le-a spus'o espresŭ ministrulŭ de esterne.

Noutăţĭ.

Concurse la staţiuni docentale s'aŭ escrisŭ în diecesa Lugoşuluĭ: 1. La postulŭ cantorŭ-docentalŭ din *Romosŭ* (protop. Cudşirŭ-Oreştie) cu terminŭ până la 30 Septembre n. 1894 cu emolumentele: a) Salariŭ de 303 fl. şi b) relutŭ de cuartirŭ 20 fl. Se observă, că dacă cantorŭ-docentele va fi vĕrsatŭ în musică şi în cantulŭ figuralŭ, maĭ póte conta şi la alte venite. 2. La postulŭ docentalŭ din *Sierelŭ* (Vicariatulŭ Haţegului) cu terminŭ până inclusive 30 Septembre n. 1894 cu emolumentele: a) Salariŭ anualŭ de 300 fl., b) lemne de focŭ 12 metri cubicĭ, şi c) cortelŭ în edificiulŭ şcoleĭ dimpreună cu folosirea grădineĭ aparţinĕtóre. Între recurenţiĭ de asemenea cualificaţiune vorŭ avé preferinţă, ceĭ ce sciŭ cântările bisericescĭ şi aŭ cunoscinţa tipiculuĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Profesoriulŭ Dr. I. Crișanŭ și unŭ anonimŭ despre săborulŭ mare. Între aceștia meritĕ atențiunea repausatulŭ profesorŭ din Sibiŭ Dr. Ioanŭ Crișanŭ, care vorbindŭ despre despotismulŭ, sub care a statŭ biserica românéscă sub calvinĭ înainte de s. unire, se mirĕ, că calvinii nu l-aŭ împedecatŭ pe Românĭ în ținerea sinódelorŭ, și decĭ cu deosĕbire în ținerea a săboruluĭ mare.[1])

Autorulŭ însĕ voindŭ să fie dreptŭ, și să scria adevĕrulŭ, ar fi trebuitŭ mai întâiŭ să dovedéscă, cumcă sinódele și cu deosebire săborulŭ mare în Ardélŭ aŭ esistatŭ încă înainte de era calvină. Cercândŭ însă să dovedéscă lucrulŭ acesta, și asemenându sinódele și cu desĕbire săborulŭ mare alŭ Românilorŭ din Ardélŭ cu săbórele calviniloru de o parte, și cu cele din Pravilă de altă parte, credemŭ că nu s'ar mai fi miratŭ, că calvinii nu l-aŭ împedecatŭ pe Românĭ în ținerea sinódelorŭ, ci s'ar fi miratŭ mai multŭ de aceea, că Românii aŭ primitŭ așa ușorŭ sinodalitatea calvină ignorându tóte dispositiile dreptuluĭ orientalŭ și ale Pravileĭ.

Unŭ anonimŭ destulŭ de confusŭ însĕ altcum *bonae voluntatis* esclamă în o broșură la 1871: *„Cine a mântuitŭ biserica* (nóstră) *și instituțiunile eĭ cele părintescĭ față cu puterniculŭ calvinismŭ în alŭ 17-lea seculŭ . . . .? Nu sinodulŭ provincialŭ adecă congresulŭ?“* [2]) Sub *„sinodulŭ provincialŭ adecă congresulŭ“* înțelege săborulŭ mare. Anonimulŭ acesta ca și scriitoriulŭ de mai susŭ a rĕmasŭ însă datoriŭ cu dovada, că săborulŭ mare a esistatŭ în biserica românéscă înainte de *„puterniculŭ calvinismŭ“*. Dacă însĕ anonimulŭ ar fi făcutŭ studiĭ serióse barĕm asupra istorieĭ săboruluĭ mare, cu greŭ credemŭ, că n'ar fi aflatŭ, că departe de a fi mântuitŭ elŭ biserica nóstră față cu *„puterniculŭ calvinismŭ“*, chiarŭ dimpotrivă săborulŭ mare a fostŭ mijloculŭ, saŭ mai bine disŭ, canalulŭ, prin care calvinismulŭ se vĭriea pre încetulŭ în biserica nóstră. Ca să tăcemŭ de altele, aŭ nu săborulŭ mare alegea mitropoliți după placulŭ principeluĭ calvinescŭ, carĭ eraŭ apoĭ gata a primi și condițiunile cele mai umilitóre pentru biserica română? Aŭ nu săborulŭ mare își supunea tóte deliberările revisiuniĭ sinoduluĭ generalŭ calvinescŭ? Câudŭ a arĕtatŭ săborulŭ mare înainte de s. unire barĕmŭ celŭ mai micŭ semnŭ de reacțiune și opositiune planuriloru calvinireĭ bisericeĭ românescĭ?

Anonimulŭ nostru altcum plinŭ de bunăvoință față cu biserica nebasându-se pre scrutări istorice obiective se pierde totŭ din ce în ce mai tare în ilusiuni și ficțiuni despre săborulŭ mare. Așa vorbindŭ despre modulŭ, cum era composŭ săborulŭ mare,[3]) dice că acela consta a) din archiepiscopulŭ, b) din consistoriulŭ mitropolitanŭ, c) din toți protopopiĭ fungenți în persónă, d) din curatoriĭ (ctitori) laicĭ aĭ bisericeĭ, e) din câte doĭ deputați aleși din fiecare tractŭ protopopescŭ. După acea apoĭ se silesce să probeze, că unuluĭ din ceĭ doĭ deputați din fiecare tractŭ representa preoțimea tractuală, ĕră celalaltŭ poporulŭ. Pentru tóte ficțiunile aceste însĕ nu aduce nicĭ cea mai mică dovadă. [4]) Câudŭ însĕ anonimulŭ ajunge la corolariŭ din cele premerse, ajunge totŭ odată și la punctulŭ celŭ mai înaltŭ alŭ esaltăriĭ, dușmanulŭ celŭ mai mare alŭ scrutăriĭ istorice, căcĭ étă cum se esprimă:

„Estŭ modŭ vedemŭ, cumcă în biserica nóstră ca în cea a unuĭ poporŭ democraticŭ, s'a întrodusŭ și păstratŭ representarea cleruluĭ și poporuluĭ sub forme drepte, egalĭ și multŭ maĭ bine esprimate ca la alte popórĕ. Se vede maĭ incolo și aceea eminentă împrejurare, că în biserica nóstră ca ceea a unuĭ poporŭ purcesŭ dela vechiulŭ poporŭ latinŭ, forma representăriĭ are trăsurĭ curate, vederate, și nu trece cu vederea și nu confundă nicĭ unŭ elementŭ de alŭ clerului și poporului unuluĭ cu altulŭ, ci fiecare clasă este representată la loculuĭ sĕŭ, clerulŭ după dignități, poporulŭ după starea și condițiunea sa din fiecare tractŭ printr'unŭ deputatŭ fără escepțiune, ĕră clasa maĭ înaltă după stare și vadă, și prin curatorĭ (titorĭ) și persóne de rangŭ înaltŭ.“

Apoĭ plinŭ de mulțămire și satisfăcutŭ, eschiamă:

„Așa ceva se póte aștepta dela urmașiĭ unuĭ poporŭ, care apucase a-și organisa societatea de statŭ civilŭ și eclesiasticŭ după cele maĭ perfecte forme de organisare, carĭ aŭ pututŭ esiste pe timpulŭ lorŭ.“

Nu e mirare, că bunulŭ anonimŭ a ajunsŭ la atarĭ estravagante apucându-se de tractarea lucrurilorŭ bisericescĭ fără a le studia maĭ întâiŭ.

Mântuitoriulŭ lumiĭ a disŭ: *„din fructe-ĭ veți cunósce pe eĭ“*. Dacă săborulŭ mare a fostŭ așa admirabilŭ organisatŭ, câtŭ amŭ întrecutŭ cu elŭ pe tóte popórele, atuncĭ unde-ĭ suntŭ fructele? Dară bisericele cele miserabile depre sate rĕmase din timpurile acele? Dóră ignoranța cea crassă a cleruluĭ de pre atuncĭ? Dóră servilismulŭ celŭ mare față cu tóte dispositiile principiloru calvinescĭ? Bunulŭ anonimŭ amintesce în unŭ locŭ și sinódele calviniloru. Dacă și-ar fi luatŭ ostenéla a asemena și numaĭ pe de-asupra săborulŭ mare cu synodus generalis alŭ calviniloru, tare credemŭ, că multŭ i-s'ar fi stîmpĕratŭ entusiasmulŭ.

* * *

Andreiŭ bar. de Șaguna despre săborulŭ mare sub forma de sinodŭ diecesanŭ. Între toți scriitoriĭ nostri, carĭ s'aŭ ocupatŭ cu legislațiunea orientală, nicĭ unuiŭ n'a abusatŭ atâta cu legislațiunea relativă la sinóde ca Șaguna. De unde nicĭ nu a contribuitŭ nicĭ unuluĭ în mĕsură așa mare la întunecarea ideiloru despre sinóde ca elŭ. Aci vomŭ aduce numaĭ dóuĕ treĭ doveḑĭ despre abusulŭ acesta.

În 12 Martiŭ 1850 Șaguna conchemă unŭ sinodŭ diecesanŭ. La sinodulŭ acesta aŭ luatŭ parte ca membri 25 protopopĭ, 2 profesorĭ de teologie și 30 mirenĭ. [1]) În circulariulŭ convocatoriŭ vorbindŭ Șaguna despre sinodulŭ diecesanŭ analogŭ cu săborulŭ mare dice, că *„e întemeiatŭ în canónele bisericeĭ resăritene,“* [2]) ĕră în cuvîntarea de deschidere se esprimă astfelŭ: *„voindŭ a da dovadă din parte-mi despre strînsa păstrare a asiediamintelorŭ și canónelorŭ bisericescĭ, amŭ aflatŭ de lipsă a conchema săborulŭ acesta ;“* [3]) apoĭ în circulariulŭ convocatoriŭ la sinodulŭ diecesanŭ dela 1864 dice; *„eŭ în înțelesulŭ canónelorŭ, ce prescriŭ ținerea sinódelorŭ anuale, conchemŭ sinodŭ diecesanŭ.“* [4])

Șaguna a fostŭ altcum bărbatŭ seriosŭ și literatŭ. Chiarŭ pentru aceea suntemŭ în dreptŭ a aștepta dela unŭ atare bărbatŭ, că dacă vorbesce despre săborulŭ mare saŭ sinodulŭ diecesanŭ, care *„e întemeiatŭ în canónele bisericeĭ resăritului,“* și pe care l'a conchematŭ *„în înțelesulŭ canónelorŭ, ce prescriŭ ținerea luĭ“* spre *„a da dovadă despre strînsa păstrare a asediamintelorŭ și canónelorŭ bisericescĭ,“* atuncĭ să ție și spusŭ, carĭ suntŭ *„canónele bisericeĭ resăritene,“* carĭ prescriŭ ținerea sinoduluĭ diecesanŭ? Asta însĕ n'a făcut'o Șaguna. N'a făcut'o, pentru că n'a putut'o. Căcĭ nicĭ în Pravilă, nicĭ în tótă legislațiunea bisericeĭ resăritene n'ar fi aflatŭ nicĭ barĕmŭ unŭ singurŭ singurelŭ canonŭ, care se prescrie ținerea sinódelorŭ diecesane. Chiarŭ pentru aceea este tare durerosŭ, că unŭ bărbatŭ de valórea luĭ Șaguna a dusŭ pe atâța ómenĭ în rĕtăcire.

Dacă altcum Șaguna ar fi voitŭ să fie sincerŭ, atuncĭ ar fi spusŭ cleruluĭ și poporului sĕŭ, că sinodulŭ diecesanŭ, ce l'a convocatŭ elŭ, nu are nicĭ o basă canonică în Pravilă și în legislațiunea bisericeĭ resăritene, căcĭ sinodulŭ diecesanŭ este o instituțiune curatŭ apusană. Cu tóte aceste însĕ elŭ deși resăritén, totuși voesce să-lŭ introducă și în biserica sa, fiindŭ că e o instituțiune bună, folositóre și chiarŭ pentru aceea de valóre. Numaĭ vorbindŭ astfelŭ și în circulariulŭ convocatoriŭ și în cuvîntarea de deschidere, ar fi vorbitŭ așa, cum se cuvine unuĭ bărbatŭ seriosŭ și literatŭ ca elŭ. Și atuncĭ ar fi contribuitŭ nu puținŭ la limpedirea ideilorŭ publicului nostru despre sinóde și nu la întunecarea lorŭ.

Cutezarea luĭ Șaguna însă merge și maĭ departe. În cuvîntarea, cu carea a deschisŭ altŭ sinodŭ diecesanŭ dela 3 Octobre

---

[1]) »Beitrag zur Geschichte der Kirchlichen Union der Romänen in Siebenbürgen unter Leopold I. Inauguration-Disertation.« Sibiŭ 1882 pag. 14.

[2]) »Epistola unuĭ românŭ transilvanénŭ cătră unŭ amicŭ alŭ sĕŭ în afacerĭ eclesiastice și scolastice«. Sibiŭ 1871 pag. 7.

[3]) Totŭ acolo pag. 10.

[4]) Bunulŭ autorŭ necum să fi făcutŭ studiĭ asupra săboruluĭ mare în timpurile maĭ vechĭ, dară nu-lŭ cunoscea chiarŭ nicĭ pe celŭ din timpulŭ sĕŭ. Așa la pag. 13 dice, că pe unulŭ din ceĭ doĭ deputați din fiecare tractŭ îlŭ chema protopopulŭ la sinodŭ, și că așa s'ar fi întîmplatŭ și în sinodulŭ electoralŭ dela 1868, câudŭ e lucru publicŭ cunoscutŭ, că lucrulŭ nu a statŭ astfelŭ, ci unŭ deputatŭ fu alesŭ de clerulŭ tractualŭ, ĕră celalaltŭ fu notariulŭ ad hoc alŭ sinoduluĭ tractualŭ alesŭ de clerulŭ tractualŭ cu maloritate de voturĭ. Vedĭ Circulariulŭ vicariuluĭ capitulariŭ Constantinŭ Alutanŭ în Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 10.

[1]) »Archiepiscopulŭ și Mitropolitulŭ Șaguna« de Nicolaŭ Popea, Sibiŭ 1879 pag. 78.

[2]) Totŭ acolo pag. 75.

[3]) Totŭ acolo pag. 81.

[4]) Totŭ acolo pag. 138.

1860 se esprimă astfelŭ: *„am conchematŭ pe basa canonuluĭ 20 dela Antiochia representaanţĭ din partea preoţéscă şi mirenéscă.“* [1])

Cându unŭ bărbatŭ de valórea luĭ Şaguna a pututŭ vorbi aşa categorice despre canonulŭ 20 dela Antiochia, care poruncesce episcopuluĭ, ca să ţină sinodŭ cu *„representanţĭ din partea preoţéscă şi mirenéscă“*, atuncĭ tare credemŭ, că din ceĭ de faţă nicĭ unulŭ nu s'a îndoitŭ, că în adevĕrŭ aceea se cuprinde în canonulŭ 20 dela Antiochia, ce a dişŭ elŭ. Şi totuşĭ nicĭ unŭ cuvintŭ nu este adevĕratŭ din ceea ce a dişŭ Şaguna despre canonulŭ 20 dela Antiochia.

Ca să se vadă cutezarea cea mare, cu care a dusŭ Şaguna pe însu-şĭ credincioşiĭ sĕĭ în rătăcire, lăsămŭ să urmeze aci în textŭ întregŭ canonulŭ acesta, cum se află românesce în Pidalion, éră în notă cum sună în originalulŭ grecescŭ.

„Pentru trebuinţele bisericescĭ şi pentru deslegarea (pricinelorŭ) celorŭ nedumerite, s'aŭ socotitŭ a fi bine, de dóuĕ orĭ în anŭ să se facă sinóde de episcopĭ în fiesce care eparchie, odată adecă după a treia sĕptămână a serbătoriĭ Paschaĭ, ca în a patra sĕptămână a cincĭdecimeĭ să se închie sinodulŭ însciinţându pe eparchioţĭ (episcopiĭ sufraganĭ) celŭ ce e în mitropolie. Éră celŭ alŭ doile sinodŭ să se facă pre la Idus aluĭ Octomvrie, care este a dęcea Iperbereteu, [2]) *ca la însă-şĭ sinódele aceste să vie presbiterĭ şi diaconiĭ, şi toţĭ ceĭ ce li-se pare, că se nedreptăţescŭ, şi dela sinodŭ să dobândéscă judecată. Însă să nu pótă óre carĭ de sine ale face* (sinódele) *fără de aceia, cărora li-s'aŭ încredinţatŭ mitropoliile.“* [3]) Va să dică fără de mitropolitulŭ.

Precum e destulŭ de evidentŭ, canonulŭ acesta, la care se provócă Şaguna, nu vorbesce chiarŭ de locŭ de sinóde *„de representanţĭ din partea preoţéscă şi mirenéscă“* ci de sinódele, în carĭ se aduna mitropolitulŭ cu episcopiĭ provincieĭ saŭ eparchieĭ sale, — căcĭ în timpurile vechĭ provincia mitropolitană se numiea eparchie — singurele sinóde, pe carĭ le cunósce Pravila şi tótă legislaţiunea bisericeĭ resărituluĭ.

Sinódele diecesane de *„representanţĭ din partea preoţéscă şi mirenéscă“* s'aŭ introdusŭ în apusŭ, şi numaĭ acolo fură regulate prin canóne. Legislaţiunea bisericéscă resăriténă nu scie absolutŭ nimicŭ de ele. De abia târdiŭ a întratŭ faĭma despre ele şi în resăritŭ, cându apoĭ póte uniĭ saŭ alţiĭ, înse de sigurŭ tare rarĭ, aŭ începutŭ a imita pe apuseni, înse în mĕsură aşa puţină, câtŭ nicĭ nu s'a ivitŭ necesitatea regulăriĭ lorŭ prin canóne. Pidalionulŭ, care le numesce *sĕbóre sătescĭ* şi *sĕbóre de ţară*, éră grecesce *σύνοδος χωρικὴ* de abia le amintesce cu numele în prolegomena sinódelorŭ apusane ţinute de S. Ciprianŭ, [4]) fără a puté aduce nicĭ barĕmŭ unŭ singurŭ canonŭ orientalŭ, care să se ocupe cu ele. Éră canonistulŭ orientalŭ Mateiŭ Blastare spune apriatŭ, că sinóde adevĕrate suntŭ numaĭ cele din archiereĭ. [5])

Se vede destulŭ de lămuritŭ, că Şaguna abusându astfelŭ cu canónele şi cu sinodulŭ diecesanŭ, era în credinţă, că înaintea Românilorŭ póte abusa orĭ câtŭ în direcţiunea acésta, căcĭ nimenĭ nu-lŭ va demasca.

(Va urmá.)

---

[1]) Totŭ acolo pag. 135.

[2]) Numirea siromacedoniană aluĭ Octobre.

[3]) *Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν αμφισβητουμένων διαλύσεις, καλως εχειν εδοξε σύνοδος καθ' ἑκαστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δευτερου τοῦ ἔτους ἅπαξ μεν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντεκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, υπομνιμνήσκοντες τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπολει, τὴν δε δευτεραν σύνοδον γινέσθαι ἴδοις ὀκτωβρίαις, ἥτις ἐστι δεκάτη υπερβιρεταίου, ὥστε ἐν αὐταῖς ταύταις σύνοδοις προσιέναι πρεσβυτέρους και διακόνους καὶ παντες τοὺς ηδικῆσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς σύνοδου ἐπικρίσεως τυγχάνειυν. Μὴ ἐξείναι δε τίνας καθ ἑαυτοὺς σύνόδους ποιείσθαι ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.*

Card. Pitra op. cit. tom. I. pag. 453.

[4]) Pidalion pag. 150 după Dositeiŭ »Dodecabiblion« 1015.

[5]) Pidalion pag. 32.

Fraţĭ şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

IV.

În faţa loculuĭ, unde era ascunsŭ preotulŭ, se întindea unŭ ogorŭ acoperitŭ cu o vegetaţiune împelşugată de ierburĭ şi plante fórte frumóse, carĭ în clima nóstră împodobescŭ şi loculŭ celŭ maĭ pustiŭ şi părăsitŭ. Colo, încunjuratŭ de ieḑi şi capre sprintene şi voióse, era prietinulŭ nostru Daniilŭ formându cu o mică păstoriţă în vrîstă fragedă şi cu unŭ câne mare ciobănescŭ o grupă nespusŭ de drăgălaşă, pentru carea înse părintele firesce că în acestŭ momentŭ nu se prea însufleţia.

Tinĕra păstoriţă şedea pe o pétră înmuşchiată, la piciórele eĭ Daniilŭ, care răzimatŭ cu cótele pe spinarea câneluĭ lânosŭ se părea a cerca în faţa fetiţeĭ tóte lucrurile acele drăgălaşe, carĭ le preamăria cântarea, ce numaĭ câtŭ o cântase.

Fetiţa avea pe genunchĭ o carte, frunzăria mereŭ într'însa, şi nu băgă multŭ în samă admirarea luĭ Daniilŭ das Dornas. Câne privia la amîndoĭ cu o bunăvoinţă vĕdită, ceea ce dovedia, că scena acésta nu a vĕḑut'o acum pentru întâia dată. Acum copila îşĭ ridică capulŭ şi arĕtându la unŭ locŭ în carte întrĕbă pe Daniilŭ:

„Ce e aceea: — Cataclismulŭ?“

Daniilŭ se făcu confusŭ. Spunându adevĕrulŭ, elŭ nu scia, ce însemnéză cataclismulŭ, şi de aceea dise:

„Cataclismulŭ este, — — hm, este — — — cataclismŭ!“

Preotulŭ din holdă roşi în loculŭ învĕţăceluluĭ sĕŭ.

Margarida, aşa se chema fetiţa, îşĭ gândi causa confusiuniĭ luĭ Daniilŭ şi trecu cu delicateţă maĭ departe continuându-şĭ studiulŭ. Înse în curîndŭ se vĕḑu silită a cere din noŭ esplicare dela tinĕrulŭ sĕŭ dascălŭ.

Éră arĕtă la unŭ locŭ din carte: „Metempsychosă? — ce maĭ póte fi şi asta?“

De astădată confusiunea luĭ Daniilŭ era încă şi maĭ mare. Ce-ĭ pasă luĭ de dihania ceea ce se chémă metempsychosă, dacă póte să se afle lângă mica sa prietină? Şi-şĭ cam perdu răbdarea, dar se ajută într'unŭ modŭ, pe cum facŭ şi uniĭ profesorĭ câte odată:

„Acésta e unŭ lucru, ce pretinde o esplicare, şi pentru acésta astădĭ ar fi prea târdiŭ.“

Margarida se îndestuli şi ceti încetŭ maĭ departe. Apoĭ éră a treia óră:

„Ce însemnéză pragmaticŭ?“

Acum se umplu cupa! — Daniilŭ făcu nu tocmaĭ cu multă graţie să cadă josŭ cartea de pe póla prietineĭ sale pe pămîntŭ, ceea ce îndemnă câne le, să miróse cartea, şi prinse mânuţa Margarideĭ:

„Destulŭ al studiatŭ astădĭ; nicĭ nu vreŭ de locŭ, să cetescĭ atâta, ci să cânţĭ!“

„Să cântŭ? — Eŭ? — Ce?“

„Apoĭ cânteculŭ, ce eŭ l'am cântatŭ:

Morena, morena,
Dos olhos castanhos.“

„Asta nu o potŭ suferi; asta e o prostie.“

„Guida!“

Prescurtarea acésta poporală a numeluĭ Margarida Daniilŭ o respică într'unŭ tonŭ atâtŭ de gingaşŭ, câtŭ îndată se neteḑiră creţele îmbufnate de pe faţa păstoriţeĭ.

„Apoĭ cântă dar altceva,“ o rugă băĕtulŭ.

„Acum nu.“

„Acum da!“

„Sora-mea Clara scie cânta, eŭ nu sciŭ.“

„Soră-ta Clara cântă aşa de — —“

Şi Daniilŭ plesni cu dispreţŭ din degete, éră Guida linguşită prin acésta începu să cânte cu unŭ glasŭ plinŭ de farmecŭ, ce pe părintele Antonio la orĭ ce altŭ prilejŭ l'ar fi desfătatŭ.

După ce-şĭ termină cântarea, se dădură amîndoĭ câtva timpŭ tăcerii. Daniilŭ o întrerupse ḑicêndŭ:

„Şi tu nu voiaĭ să cânţĭ, Guido. — — Dar înseréză, trebue să pornescŭ.“

Şi adause melancolicŭ:

„O, câtŭ trebue astădĭ să maĭ învĕţŭ, uĭtă-te numaĭ, atâtea paginĭ!“

Elŭ îĭ arĕtă pensulŭ, ce i-l'a datŭ parochulŭ.

„Dar ce înveţĭ?“

„O, viaţa alorŭ câţiva generalĭ vechĭ, carĭ saŭ aŭ omorîtŭ saŭ aŭ fostŭ eĭ omoriţi.“

„Şĭ-apoĭ atarĭ lucrurĭ are omulŭ, să înveţe, pentru ca să se facă preotŭ, Daniilŭ?“

„Firesce, că acestea trebue sciute. Dar ce ḑicĭ? Preotŭ? — Eŭ preotŭ? Nu-mĭ vorbi despre acésta!“

„Cum?“

„Nu, nu! — Încă nu s'a ascuţitŭ briciulŭ, cu care să-mĭ facă tonsura!“

„Dar — — dar tatălŭ tĕŭ?“

„Tata nu are dreptulŭ, să mĕ siléscă la acésta!“

„Dar domnulŭ parochŭ?“

„Elŭ cu atâtŭ maĭ puţinŭ; elŭ are să lase pe ómenĭ, să se facă, ce voescŭ!“

„Dar spune-mĭ celŭ puţinŭ, de ce nu vreĭ să te facĭ preotŭ, Daniilŭ?“

„Cum poţĭ şi întreba, Guido? — Nu voiŭ să mĕ facŭ preotŭ, pentru că — — pentru că nu voiŭ, pentru că maĭ scumpă te aflu pe tine, decâtŭ tótă lumea, — pentru

că voiŭ, să te ieaŭ de soție! — Aștéptă numai, Guido, că veĭ vedé tu."

Preotulŭ încremeni la cele ce auḑi și vĕḑu.

Și elŭ nu se putu stăpâni de a nu da espresiune reprobăriĭ sale într'unŭ modŭ destulŭ de tare, câtŭ ușorŭ a pututŭ fi observatŭ de toți ceĭ ce luară parte la scena acésta.

„Ce-a fostŭ asta, Guido?" — întrebă Daniilŭ îngălbinindŭ, înspăimîntatŭ se ridică de jumĕtate și privi în jurŭ de sine.

Ĕr cânele, mai înainte de ce ar fi rĕspunsŭ păstorița, se aruncă cu o lătrătură turbată spre holda de sĕcară, în care sta ascunsŭ preotulŭ.

Margarida îlŭ chema la sine strigându: „Gigante, — — aicĭ, aicĭ!"

„Ce caută animalulŭ?" — —

Daniilŭ privia cu neliniște la câne, care se făcea totŭ mai sĕlbaticŭ, și-lŭ întrebă:

„Ce-I ascunsŭ acolo? Caută, caută, Gigante!" Nicĭ o poruncă nu s'a împlinitŭ vre-odată mai repede ca acésta. În sărituri uriașe sbură cânele în sĕcară și se apropiă de părintele Antonio așa de amenințătoriŭ, câtŭ preotulŭ trebui să se retragă dinaintea câneluĭ uriașŭ.

„Chémă cânele, Daniilŭ, — — mĕ omóră, chémă cânele!"

Daniilŭ nu putea să respice unŭ cuvîntŭ. Elŭ privia cu ochĭ înholbațĭ la preotulŭ, care de sigurŭ ar fi pățit'o, dacă din acéstă situațiune amenințătóre nu l'ar fi scăpatŭ Margarida prin strigătura poruncitóre: „Gigante, îndată înderĕptŭ!"

Preotulŭ era mântuitŭ. Acum se gândi, óre să nu dea pe locŭ frîŭ liberŭ sentimentelorŭ sale pedagogice. Dar într'aceea se hotărî la o deprimătóre tăcere și se întórse încetŭ cătră casă.

Margarida isbucni în plânsŭ. Ea chemă cânele, fluieră după turmă și cu o agerime proprie femeilorŭ dădu prietinuluĭ sĕŭ sfatulŭ, ca numaĭ decâtŭ să plece, ca pe câtŭ se póte, să ajungă înaintea părinteluĭ acasă.

V.

În ḑiua următóre, ce era Duminecă, părintele Antonio se pregătia de sfînta liturgie în sacristie. Gândurile luĭ atâtŭ de tare erauŭ concentrate la acestŭ sfîntŭ lucru, câtŭ de întîmplarea din sara trecută îĭ aduse aminte numaĭ Iosé das Dornas, când din întîmplare intră în sacristie. Preotulŭ îĭ făcu semnŭ, să-lŭ aștepte după terminarea liturgieĭ în cimiteriŭ.

Iosé ascultă de îndrumarea preotuluĭ. După liturgie se duse în cimiteriŭ, care cu parculŭ sĕŭ umbrosŭ și cu cărările sale largi era unŭ locŭ plăcutŭ de preumblare alŭ locuitorilorŭ satuluĭ. Aicĭ se vorbia câte ceva din ale politiceĭ, se cerea sfatulŭ luĭ Iósé în trebile economice, părerile luĭ despre secerișŭ și vreme, și în urmă făcêndu-și și stomaculŭ pretensiunile sale, fie care se ducea acasă la prânzulŭ grasŭ de Duminecă.

Iosé das Dornas se cam miră puținŭ, că preotulŭ aḑĭ îlŭ face să aștepte atâta. Elŭ își afundă mânile în busunare și-și bătea capulŭ voindŭ să ghicéscă, ce póte să-i spună preotulŭ. În urmă étă și părintele Antonio, ținêndŭ calea de-a dreptulŭ spre das Dornas.

Elŭ mulțămi bĕtrânuluĭ țeranŭ și apoi începu:

„Trebue să-ți spunŭ o vorbă, Iosé, despre fiulŭ tĕŭ."

„Dóră-I trebuescŭ cărți nóuĕ, Sfinția Ta? Mĕ rogŭ, dispune numaĭ."

„Nu, nu, nimica de acestea. Am, să-ți spunŭ de totŭ altceva."

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiarŭ acum a apărutŭ de sub tiparŭ și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

☛ Euchologiu ☚

ediția **a dóua,** revĕḑută după originalulŭ grecescŭ și îndreptată în modŭ însemnatŭ. Formatŭ 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumosŭ în **negru** și **roșu.** — Prețulŭ nelegatŭ fl. 2.80, ĕră legatŭ în piele tare fl. 3.80. [1])

Totŭ acolo se maĭ află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelorŭ eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoțilorŭ spre a predica, de *Alfonsŭ Maria de Liguori* Doctorŭ alŭ Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiĭ M. Clain. Blașiŭ 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ. Opulŭ are 425 p. în 8° micŭ. Prețulŭ 80 cr. Editura societățiĭ.

Triodŭ, crudo fl. 6.50, legatŭ în piele tare și cu copceĭ fl. 10.

Cologeriŭ, crudo fl. 2.80, legatŭ în piele fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentulŭ și Literele fundaționale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blașiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blașiŭ. Se află de vîndare la Administrația „Unirii". Prețulŭ: 10 cr., cu partŭ postalŭ 15 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincialŭ **alŭ doilea,** ediția a II-a broș. 65 cr.

Apostoleriŭ, folio, crudo fl. 4.40, legatŭ în piele și cu marginí aurite fl. 6.40.

[1]) În Nr. 12 din eróre s'a tipăritŭ prețulŭ fl. 2.50 și 3.50.

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 32—52 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 18—26 **Timișióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoțirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanță pe mai mulți anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ și cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ josŭ se află totdeuna în magaziuĭ.

Prețurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntuiŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 29 Septembre 1894. Numĕrulŭ 41.

Samassa.

A fostŭ și este viŭ comentată interpelarea, ce a îndreptat'o archiepiscopulŭ Samassa de Agria ministruluĭ de esterne Kálnoky în comisiunea delegațiuniĭ ungare referitoriŭ la viitoriulŭ conclave.

Istoria acestuĭ archiepiscopŭ e cunoscută. Elŭ la începutulŭ archieriei sale a fostŭ oponentulŭ celŭ maĭ aprigŭ alŭ aceleĭ direcțiuni liberale, în care curgŭ apele afacerilorŭ publice ale Ungarieĭ. Lumea se dedase a-ĭ audi în casa magnaților glasulŭ puternicŭ protestătoriŭ cu totŭ prilejulŭ, de câte orĭ eraŭ să se apere interesele bisericeĭ catolice împotriva uneltirilorŭ liberale calvinescĭ și jidovescĭ.

Dar l'a prinsŭ maĭ apoĭ diavolulŭ ambițiuniĭ superbe în lațurile sale. Muriră doĭ cardinalĭ aĭ coroneĭ din Ungaria. Lucru firescŭ, ca Samassa, celŭ maĭ vechiŭ dintre archiepiscopiĭ de ritŭ latinŭ din Ungaria, să fie împodobitŭ cu purpurulŭ de cardinalŭ. Spre a-și ajunge însĕ acéstă țîntă a începutŭ elŭ a imita acum chameleonulŭ. A începutŭ a pune de multe orĭ bețe în rótele acțiuniĭ catolicilorŭ, pentru ca în acestŭ chipŭ să-și câștige grația unuĭ guvernŭ liberalŭ și francmasonŭ, dela care după părerea luĭ atîrna înălțarea luĭ.

A maĭ urmatŭ apoĭ mórtea primateluĭ Simor, și acum Samassa începu a se îndrăgi încă și maĭ tare de guvernŭ, pentru ca cu ajutoriulŭ acestuia să ajungă în scaunulŭ primațialŭ.

Și s'a întîmplatŭ ceea ce numaĭ în biserica catolică se póte întîmpla. Samassa, favoritulŭ liberalilorŭ și sprigînitulŭ guvernuluĭ, nu a ajunsŭ nicĭ în scaunulŭ primațialŭ nicĭ la demnitatea de cardinalŭ. Nu l'a voitŭ Roma, pentru că ea a vĕdutŭ, pe ce căĭ va elŭ să ajungă la demnitățile acelea. Primate nu a ajunsŭ, éră de cardinalŭ în locŭlŭ luĭ în mânia tuturorŭ svîrcolirilorŭ guvernuluĭ a fostŭ creatŭ unŭ simplu episcopŭ.

De atuncĭ încóce Samassa e nespusŭ de cătrănitŭ asupra Romeĭ. Veninulŭ și-l'a vĕrsatŭ în comisiunea afacerilorŭ esterne a delegațiuniĭ ungare.

Lumea întrégă s'a uĭmitŭ audindŭ despre purtarea archiepiscopuluĭ de Agria.

Éră Roma ĭ-a rĕspunsŭ cu o dăscălire, în urma căreia unŭ archiereŭ cu simțĕminte maĭ nobile ar fi pornitŭ îndată la Roma, pentru ca acolo să facă pocăință în sacŭ și cenușe.

Étă ce scrie despre purtarea luĭ Samassa și despre interpelarea luĭ organulŭ semioficiosŭ alŭ Vaticanuluĭ, „Osservatore Romano“:

„Impresiunea lipseĭ celeĭ maĭ marĭ de cultură o face asupra nóstră schimbarea aceea de ideĭ, care a decursŭ în comisiunea delegațiuniĭ ungurescĭ cu privire la viitoriulŭ conclave și la posițiunea, carea o va lua guvernulŭ Austro-Ungarieĭ în afacerea acésta. *Orĭ care sufletŭ nobilŭ va găsi în acésta cu durere lipsa absolută de reverință față cu actualulŭ Pontifice,* care în butulŭ vrîsteĭ sale de mușnégŭ, mulțămită luĭ Dumnedeŭ, se bucură de o sănĕtate așa de bună, câtŭ oferesce temeĭnica sperare, că Provedința dumnedeéscă îlŭ va ține încă mulțĭ anĭ spre binele Bisericeĭ și spre bucuria lumiĭ catolice.

„Ér ce privesce discutarea aceluĭ dreptŭ de esclusivă, veneratiunea aceea, cu carea datorimŭ auctorității înalte a Pontificeluĭ, nu ne iértă, să întrămŭ în tractarea uneĭ cestiuniĭ așa de delicate. Credemŭ totușĭ, că este potrivitŭ a atrage atențiunea la aceea, că Sfîntulŭ Scaunŭ în bunătatea sa cea nemărginită de aceea a concesŭ câtorva state, să deprindă o anumită înrîurință asupra conclaveluĭ, *pentru că acelea în esența sa aŭ fostŭ state catolice, legile lorŭ aŭ consunatŭ întru tóte cu legile bisericeĭ,* a cărorŭ apĕrătorĭ și patroni declarați aŭ fostŭ statele acelea; n'aŭ recunoscutŭ libertatea religionară, n'aŭ secularisatŭ cele maĭ sfinte instituțiunĭ sociale sub înrîurința jidovimiĭ și a francmasonerieĭ. Așa ni-se pare decĭ, că e unŭ adevĕratŭ anacronismŭ a redeștepta pretențiĭ de acelea„ carĭ în urma posițieĭ schimbate a statelorŭ nicĭ de cum nu se maĭ potŭ justifica.“

Despre dăscălirea acésta publică a archiepiscopuluĭ Samassa, — căcĭ dăscălire privată se dice, că elŭ a primitŭ deja într'o audiență, carea a avut'o la Sfinția Sa acum suntŭ maĭ bine de doĭ anĭ, — despre dăscălirea acésta publică se

---

Feuilleton.

Esclusiva la alegerea Papeĭ.

Așa numitulŭ dreptŭ alŭ esclusiveĭ în aniĭ din urmă a fostŭ adese orĭ obiectŭ de discusiune, și anume în casurile cele maĭ multe în acelŭ sensŭ și cu acelŭ scopŭ, ca guvernele să se facă atente, ca ele nu cumva să lase nefolositŭ acestŭ pretinsŭ dreptŭ. În dilele trecute s'a făcutŭ acésta dintr'o parte, din care așa ceva de locŭ nu s'ar fi așteptatŭ.

Ce e dar esclusiva? Este ea unŭ dreptŭ?

Esclusiva (vis exclusivae), după cum susținŭ apĕrătoriĭ eĭ, ar fi dreptulŭ câtorva state catolice, orĭ maĭ corectŭ alŭ suveranilorŭ lorŭ, de a împărtăși unuĭ cardinalŭ pe acelŭ cardinalŭ orĭ pe aceĭ cardinalĭ, pe care orĭ pe carĭ suveraniĭ aceia nu vorŭ să-l vadă ajunși Pontificĭ, așa că în urma acesteĭ împărtășirĭ cardinalulŭ celŭ cu încredințarea guvernului înainte de votarea hotărîtóre opune cuvîntulŭ de veto alŭ respectivuluĭ suveranŭ, îndată ce în conclave se pare, că persóna cea neagreată este aprópe de a fi alésă de Papă, adecă este aprópe de a dobîndi dóuĕ din treĭ părți ale voturilorŭ. Protestulŭ acesta întru începutŭ se făcea cu graiulŭ viŭ, éră maĭ apoĭ printr'o scrisóre sigilată, carea cardinalulŭ celŭ cu comisiunea guvernului o străpunea colegiuluĭ cardinalilorŭ adunați în conclave. Esclusiva de aceea se aplică numaĭ în momentulŭ decisivŭ, pentru că respectivulŭ suveranŭ în acela-și conclave póte să aplice protestulŭ numaĭ o singură dată, și așa protestulŭ are să se aplice numaĭ atuncia, cândŭ o persónă neagreată este aprópe de a fi alesŭ Pontifice. Toți ceĭ ce apĕra esclusiva, concedŭ cu o cale, că protestulŭ nu are nicĭ unŭ efectŭ, dacă se face după sevârșirea alegeriĭ, ba concedŭ chiarŭ și aceea, că dacă protestulŭ făcutŭ la timpulŭ sĕŭ cardinaliĭ adunați în conclave nu l'ar băga în samă, acésta n'ar avé nicĭ o înrîurință asupra validității alegeriĭ. Esclusiva acésta apĕrătoriĭ eĭ o atribuescŭ împĕratuluĭ Austrieĭ (maĭ de multŭ împĕratuluĭ romano-germanŭ), maĭ de parte Franței și Spanieĭ.

Dar esistă óre *dreptulŭ* de esclusivă? E constatatŭ ca unŭ lucru dogmaticŭ și adeveritŭ în chipŭ nerĕsturnabilŭ prin istorie, că singurŭ numaĭ Papa are dreptulŭ de a face hotărîrĭ legale, carĭ să reguleze alegerea Papilorŭ. Dreptulŭ de esclusivă ar avé decĭ să se dovedéscă înainte de tóte prin aceea, că s'ar cita o dispusețiune papală, prin care dreptulŭ de esclusivă la alegerea Papilorŭ saŭ se ascrie numitelorŭ state în modŭ espresŭ saŭ celŭ puținŭ li-se recunósce în chipŭ indirectŭ. Dar o astfelŭ de dispusețiune nu se póte găsi în legislațiunea Papilorŭ, și chiarŭ și apĕrătoriĭ dreptuluĭ de esclusivă suntŭ nevoiți a mărturisi, că băgarea în samă a unuĭ astfelŭ de protestŭ constituțiunile acelea ale Papilorŭ necum să o recunóscă ca condițiune pentru validitatea alegeriĭ, dar nicĭ nu o amintescŭ nicăirĭ. Firesce că ar maĭ resta încă dreptulŭ consuetudinarŭ, în puterea căruia esclusiva ar puté să aibă valóre de lege. Dar unŭ dreptŭ consuetudinarŭ în casulŭ de față nicĭ decum nu s'ar fi pututŭ nasce fără de consensulŭ legislatoruluĭ, éră consensulŭ acesta nu esistă. De cândŭ se susține esistința dreptuluĭ de esclusivă, de atuncĭ Papiĭ aŭ datŭ de repetite orĭ constituțiunĭ, carĭ tractézŭ despre alegerea Papilorŭ, însĕ în tóte actele acestea legislatorice esclusiva nu numaĭ că nu se recunósce nicĭ directŭ nicĭ indirectŭ, ci din contră se cuprindŭ într'însele hotărîrĭ de acelea, carĭ nicĭ decum nu se potŭ uni cu esclusiva. Papiĭ nu ar fi făcutŭ atarĭ hotărîrĭ, dacă ar fi recunoscutŭ esclusiveĭ valóre de dreptŭ.

póte ḑice cu adevěratŭ, că ea este concipiată „fortiter in re et suaviter in modo". Ea nu esprimă cu nicĭ o literă mânia drépta a Scaunuluĭ Apostolicŭ, carea archiepiscopulŭ a provocat'o atâtŭ cu purtarea sa publică de până aci câtŭ şi cu interpelarea sa faimósă.

Nicĭ Roma „nu voesce mórtea pĕcătosuluĭ, ci ca să se întórcă pĕcătosulŭ dela calea sa şi să fie viŭ".

Dar printre şirurile aceleĭ dăscăliriĭ se póte ceti limpede şi aceea, că Scaunulŭ Apostolicŭ este gata şi la aceea, ca să pedepséscă în chipulŭ celŭ maĭ aspru pe pĕcătosulŭ acela, carele în cerbicosia şi împetrirea inimeĭ sale nu va să se întórcă dela calea sa.

Se potŭ ceti printre şirurile aceleĭ dăscăliriĭ încă şi alte lucruriĭ. Se póte ceti între altele şi aceea, câtŭ de nespusŭ de tare îĭ este Scaunuluĭ Apostolicŭ spre displăcere şi amărăciune, cândŭ vede, cum episcopiĭ îşĭ uĭtă de chemarea sa dumneḑeéscă şi cu vătĕmarea simţemîntuluĭ religiosŭ alŭ poporuluĭ, pe care li-l'a încredinţatŭ Dumneḑeŭ spre păstorire, şi a altoruĭ simţĕminte vĕrsate în inima acestuĭ poporŭ credŭ, să facă carieră cu ajutoriulŭ graţieĭ guvernelorŭ liberale şi inimice bisericeĭ.

Amŭ maĭ putĕ să cetimŭ încă şi alte lucruriĭ printre şirurile acesteĭ dăscăliriĭ. Dar închiămŭ cu cuvintele Apostoluluĭ: „Celŭ ce i-se pare, că stă, să ĭea aminte, să nu cadă".

Totŭ „Osservatore Romano" cu datulŭ 21 a c. scrie următórele:

„„Riforma" cu datulŭ 10 a c. a primitŭ o telegramă din Viena, carea declară de lucru de totŭ certŭ, că proiectele de lege bisericescĭ-politice propuse de guvernulŭ ungurescŭ şi primite de camera deputaţilorŭ şi de casa magnaţilorŭ vorŭ dobîndi sancţiunea regéscă. Spune, că e de totŭ siguru, „că primatele şi clerulŭ înaltŭ nu se vorŭ împotrivi şi le vorŭ primi din considerare faţă cu auctoritntea statului". Maĭ adauge, „că conferinţa episcopéscă, carea se va aduna în 20 a c. în Buda, nu se va ocupa de altele, fără numaĭ de enunţările, ce se vorŭ face înaintea notariuluĭ cu privire la religiunea pruncilorŭ născuţi din căsătoriĭ mestecate, şi de cestiunea aconfesionalităţiĭ.

„Noĭ presupunemŭ, că intenţiunea cardinaluluĭ primate şi a episcopilorŭ prin acestea e fórte rĕŭ interpretată. Dacă proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre va primi sancţiunea regéscă, catoliciĭ ungurĭ i-se vorŭ supune, pe cum i-s'aŭ supusŭ şi în alte ţĕrĭ. Dar după ce legea acésta se împotrivesce legiĭ dumneḑeescĭ, eĭ nu vorŭ putĕ să o priméscă din venerarea nicĭ uneĭ auctorităţiĭ.

„Er până atunci, până cândŭ legea acésta nu e sancţionată, fiesce care credinciosŭ are datorinţa strînsă, şi anume cu atâtŭ maĭ strînsă, cu câtŭ este măĭ înaltă posiţia, carea o ocupă elŭ în societate, de a împedeca sancţionarea acésta cu tóte mijlócele legaĭe, carĭ numaĭ îĭ staŭ la dispunere. Ér dacă ea s'a sancţionatŭ deja, totdeuna rĕmâne o datorinţă strictă a fiesce căruĭ creştinŭ, să pregătéscă calea la abrogarea orĭ modificarea legiĭ. Nu este iubire de patrie aceea, că să priméscă cu resignare ataríĭ legĭ, carĭ aruncă patria în nemoralitate şi o ţinŭ într'însa.

„Noĭ presupunemŭ deci, că episcopiĭ ungurescĭ în conferinţa sa vorŭ să isprăvéscă cu ceva maĭ multŭ de câtŭ notifică raportorulŭ „Riformeĭ"."

Întórcerea Franţeĭ la religiune. — Preşedintele Casimir-Périer călătoresce prin ţară. Pretutindenea îlŭ întimpină cu cuvîntări maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ doritóre după tolerantă, reconciliare, concordie, muncă comună, şi totŭ în acela-şĭ înţelescŭ rĕspunde şi preşedintele.

În Chateaudun Labiche, senatorŭ şi preşedintele sfatuluĭ supremŭ alŭ departementuluĭ, l'a bineventatŭ cu următórele cuvinte: „Dorulŭ după concordie şi reconciliare, după carĭ însetéză întrégă ţara, la noĭ e unŭ doru vechiŭ, pe care însĕ nu ne-aŭ lăsatŭ, să-lŭ realisămŭ. Aci la noĭ toţi se doresc înapoĭ în ḑilele maĭ bune, pe carĭ de multŭ ni-le-aŭ răpitŭ. Aceea ne este convingerea, că prin deprinderea toleranţeĭ, prin administraţie bună şi prin cultivarea iubiriĭ creştinescĭ guvernulŭ va putĕ să atragă la sine elementele maĭ bune, până acum silite să petrécă retrase, şi va putĕ să depărteze dela sine pe bărbaţiĭ violentătorĭ, carĭ l'aŭ stăpânitŭ până acum." Preşedintele l'a asiguratŭ, că are aceea-şĭ convingere cu elŭ şi împărtăşesce acele-şĭ vederĭ.

Episcopulŭ de Chartres l'a salutatŭ cu cuvintele acestea: „Avemŭ să adunămŭ tóte forţele potrivite spre aceea, ca să întărimŭ siguranţa publică şi auctoritatea esternă şi internă a patrieĭ. Maĭ pe susŭ de tóte să punemŭ religiunea, columna cea maĭ sigură a consciinţeĭ şi aliata cea maĭ firéscă a puterilorŭ sociale. Noĭ archiereiĭ şi preoţimea nóstră dimpreună cu credincioşiĭ nostri urmămŭ îndrumările, carĭ ni-le-a datŭ Papa spre fericirea patrieĭ nóstre. Dacă nu ne vomŭ face necredincioşi acestora, şi dacă cercurile puteriĭ civile vorŭ umbla pe o cale cu noĭ, atunci Dumneḑeŭ éră ne va face părtaşi aĭ graţieĭ sale şi va veghia asupra patrieĭ nóstre. Gesta Dei per Francos!" Preşedintele a fostŭ mişcatŭ şi între altele a rĕspunsŭ: „Numaĭ republica aceea, care stiméză libertatea consciinţeĭ şi religiunea, póte să fie fericită, şi acésta preţuesce pe prelaţiĭ bisericeĭ, carĭ servindŭ bisericeĭ măréscŭ şi fericirea patrieĭ."

Foile liberale firesce că se facŭ a nu sci despre lucrurile acestea nimica. Urmarea e apoĭ, că nicĭ foile nóstre nu aŭ nicĭ o cunoscinţă despre ele.

Ar face şi „Gazeta Transilvanieĭ" maĭ bine, dacă ar publica evenimente de acestea spre edificarea cetitoriloru sĕĭ în locŭ de a reproduce din foĭ jidovescĭ picanteriĭ minciunóse despre răpirĭ de călugăriţe. Adevěratŭ că acelea cuvîntărĭ nu le găsesce în „N. Fr. Presse".

Ĕră cardinaliĭ adunaţĭ în conclave n'aŭ pututŭ să concédă suveranilorŭ orĭ imperiilorŭ esclusiva ca unŭ dreptŭ. Dór cardinaliĭ n'aŭ dreptulŭ de a aduce hotărîrĭ, carĭ să regulieze alegerea Papiloru. Ĕră asupra motiveloru din dreptulŭ de statŭ, la carĭ se face provocare, şi carĭ ar cuprinde dreptulŭ de esclusivă, e de prisosŭ a discuta, căcĭ statuluĭ nu-ĭ compete nicĭ o ingerinţă legitimă asupra legislaţiuniĭ, carea tractéză despre alegerea Papiloru. Ér dacă ar cerca óre cine, să derive esclusiva ca unŭ dreptŭ din teoria modernă despre omnipotenţa statuluĭ, ĭ-amŭ putĕ rĕspunde astfelŭ: Celŭ ce se plécă înaintea părerilŭ, că principiĭ aŭ dreptŭ la totŭ, ce ar putĕ să promoveze interesele „desvoltăriĭ celeĭ maĭ înalte ale némuluĭ omenescŭ", adecă ale statuluĭ; că orĭ ce neatîrnare are să cadă la pămîntŭ înaintea idoluluĭ statuluĭ; că anume biserica zace ca o sclavă lipsită de orĭ ce dreptŭ la piciórele luĭ, şi drepturile, carĭ le poşede, le-a primitŭ din graţia luĭ, şi că drepturile acestea suntŭ revocabile ad nutum: acela firesce că nu se póte îndoi despre dreptulŭ de esclusivă alŭ principiloru, căcĭ dacă premisele luĭ suntŭ corecte, atunci principiloru, cândŭ vorŭ să poşéda dreptulŭ acesta, le ajunge, să-lŭ pretindă numaĭ. Dar premiseie acelea suntŭ de totŭ false.

Constituţiunile papale, carĭ tractéză despre alegerea Papiloru, nu numaĭ că nu sciŭ nimica despre dreptulŭ de esclusivă, ci dimpotrivă depunŭ alegerea *în modŭ esclusivŭ* în mânile cardinaliloru şi osîndescŭ *în modŭ espresŭ* orĭ ce amestecŭ alŭ principiloru. Vomŭ fi aci cu băgare de samă numaĭ la constituţiunile acelea, carĭ aŭ emanatŭ de pe timpulŭ acela încóce, în care s'a născutŭ esclusiva. Deja Iuliŭ II în an. 1505 în bula „Cum tam divino" a declaratŭ de invalide tóte promisiunile, contractele orĭ obligamentele, carĭ le-aŭ făcutŭ orĭ le-aŭ luatŭ asupră-şĭ cardinaliĭ orĭ alte persóne cu privire la alegerea Papeĭ. Ĕră Paulŭ IV în bula „Cum secundum" din 1558 a opritŭ cu amenin̦tarea pedepseloru celoru maĭ grele orĭ ce negoţiăriĭ referitóre la alegerea Papeĭ, carĭ s'ar face încă în viaţa Papeĭ, fie negoţianţiĭ purtătorĭ aĭ vre uneĭ demnităţĭ bisericescĭ orĭ fie principĭ, regĭ orĭ chiarŭ şi împĕraţĭ. Ĕră în anulŭ 1562 a edatŭ Piŭ IV constituţiunea „In eligendis" şi într'însa a dispusŭ următórele: „Ĕră pe cardinaliĭ îĭ rugămŭ şi-ĭ admoniămŭ pe dragostea şi mila Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ în modulŭ celŭ maĭ energicŭ şi le demandămŭ şi le dispunemŭ pe lângă amenin̦tarea cu dumneḑeésca osîndă, ca eĭ avêndŭ înaintea ochiloru însemnătatna actuluĭ de alegere, pe carele aŭ să-lŭ sevârşéscă, la votare şi la tóte celealalte acţiunĭ, carĭ se referescŭ la alegere, să se păzéscă de orĭ ce înşelătorie, de tendenţe de partidŭ şi de patimĭ, să lase de totŭ nebăgate în samă pretenţiunile principiloru lumescĭ şi celealalte considerărĭ lumescĭ (principum saecularium intercessionibus ceterisque mundanis respectibus minime attentis) şi avêndŭ înaintea ochiloru singurŭ numaĭ pe Dumneḑeŭ să-şĭ împlinéscă oficiulŭ în modŭ curatŭ şi libĕrŭ şi sincerŭ, şi liniştitŭ şi pacinicŭ." Ĕră cea maĭ de momentŭ este bula luĭ Gregoriŭ XV „Aeterni Patris Filius" din 1621. Ea în §. 18 ḑice următórele: „Cardinaliĭ să se reţină dela orĭ ce contracte, acorduriĭ, promisiuniĭ, înţelegerĭ, tocmelĭ, concordate, şi dela orĭ ce felŭ de îndatoririĭ, amenin̦tărĭ, manipulărĭ de voturĭ orĭ de şedule de votare orĭ dela alte lucruri de felulŭ acestora, fie cu graiulŭ fie în scrisŭ, *atâtŭ cu privire la inclusiune câtŭ şi la esclusiune (tam respectu inclusionis quam exclusionis)*, atâtŭ cu referire la o persónă, câtŭ şi la maĭ multe orĭ la o anumită clasă, — orĭ cu privire la darea orĭ nedarea votuluĭ. Noĭ hotărîmŭ şi declarămŭ, că acestea tóte laolaltă şi în deosebĭ, dacă într'u adevĕrŭ s'ar întîmpla, fie însoţite chiarŭ şi de unŭ jurămîntŭ, vorŭ fi nule şi invalide, şi că nimenĭ nu este obligatŭ a le lua în considerare, şi nicĭ nu-şĭ contrage prin călcarea lorŭ învinuirea frângeriĭ cuvîntuluĭ, şi dictămŭ deja acum pedépsa escomunicăriĭ acelora, carĭ ar lucra împotrivă."

Cuvintele acestea suntŭ aşa de clare, câtŭ n'aŭ lipsă de comentare. Ele vorbescŭ anume despre dreptulŭ de esclusivă şi-lŭ declară de neetistentŭ.

Dreptulŭ de esclusivă nu esistă.

Acestuĭ dreptŭ pretinsŭ din partea câtorva state ĭ-a lipsitŭ totdeuna consensulŭ legislatoruluĭ, nu numaĭ celŭ espresŭ orĭ celŭ tacitŭ, ci chiarŭ şi aşa numitulŭ consensŭ legalŭ. Faptice s'a deprinsŭ esclusiva de câteva orĭ la alegerea Papiloru, dar cu provocarea la deprinderea acésta esclusiva se

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La conferința episcopatului catolicŭ convocată de primatele pe 27 a c. s'aŭ presentatŭ aprópe toți episcopii. Obiectulŭ conferinței îlŭ formézĕ situațiunea actuală a politicei bisericescĭ. Pe lângă aceea se desbatŭ resoluțiunile luate de comisiunea esmisă în causa congruei.

Membriĭ caseĭ magnaților contrarĭ reformelorŭ bisericescĭ-politice proiectate de guvernŭ aŭ avutŭ în 24 a c. o consultare confidențială în palatulŭ conteluĭ Esztherházy Miklós Móricz. Foile liberale scriŭ, că maĭ mulți magnați vĕdêndŭ, că guvernuluĭ i-a succesŭ a face, să trécă prin casa de susŭ căsătoria civilă, ar fi descurajați și nu ar maĭ fi aplicați a se opune reformelorŭ bisericescĭ. Ni-se pare, că acésta ar fi numaĭ dorința diarelorŭ liberale, de-órece conferința fiindŭ confidențială conclusele luate în ea nu s'aŭ datŭ publicității.

Italia.

Sfinția Sa Leo XIII, anunțându-i-se mórtea conteluĭ de Paris, își esprimă condolența în o epistolă adresată ducelui de Orleans.

Luĭ „M. Állam" i-se anunță, că în septĕmâna trecută Sfinția Sa a primitŭ în audiență privată pe Il. Sa episcopulŭ de Gherla Dr. I. Szabó.

În 9 a c. s'a deschisŭ în Pavia alŭ XII-lea congresŭ alŭ catolicilorŭ italienĭ. În ședințele congresuluĭ s'aŭ desbătutŭ maĭ multe teme actuale de mare importanță. Așa în ședința din 10 a c. Msgr. Camilli, episcopulŭ de Fiesole, a ținutŭ unŭ discursŭ despre cestiunea socială. Purcedêndŭ dela narațiunea biblică despre rugulŭ arzĕtoriŭ asaměna actuala stare a proletarilorŭ cu cea a Evreilorŭ din captivitatea Faraonilorŭ. Pe cum Moïsi atuncĭ s'a încercatŭ, să scape poporulŭ de sclăvie, așa se nisuesce biserica acum, să amelioreze sórtea lucrătorilorŭ, pentru carĭ afară de biserică nu este nicĭ o scăpare. Protestantismulŭ a produsŭ disordine și confusie în raporturile sociale, și adĭ în urma doctrinelorŭ protestantismuluĭ domnesce liberalismulŭ, care pururea momesce pe lucrătorĭ cu frase góle, fără să le aducă vre-unŭ avantajŭ realŭ. Domnia liberalismuluĭ este acum amenințată de invasiunea fĕtuluĭ sĕŭ, a socialismuluĭ. Episcopulŭ caracterisézĕ socialismulŭ italianŭ dicêndŭ, că în privință speculativă divergézĕ de celŭ din alte state, éră în privință practică predominézĕ în elŭ impulsulŭ sentimentuluĭ, care-lŭ face și maĭ periculosŭ.

Unŭ altŭ fĕtŭ nu maĭ patinŭ periculosŭ alŭ liberalismuluĭ este anarchismulŭ. Cine va puté óre combate aceste secte născute din liberalismŭ, față de carĭ elŭ este acum impotentŭ? Dóră le va suprima statulŭ? Nicĭ de cum! Numaĭ biserica și Pontificele, care a avutŭ și în trecutŭ influință salutară asupra ordeluĭ socialŭ, va puté combate cu succesŭ anarchismulŭ și socialismulŭ și resolvi după dreptate cestiunea socială. Msgr. Porodi laudă activitatea catolicilorŭ din Germânia, și îndémnă pe Italienĭ, să-ĭ imiteze folosindu-se și ea de mijlóce de presă și de adunărĭ. Contele Rudini Tedeschi raportézĕ despre activitatea secțiuniĭ de „opere pie" amintindŭ în specialŭ despre ridicarea colegiuluĭ din Roma și a altorŭ patru colegiĭ de „opere pie".

Revistă politică.

Afaceri interne.

În comisiunea pentru afacerile esterne a delegațiuniĭ ungare referentulŭ Max Falk considerândŭ, că în politica esternă aŭ să apară și interesele specifice ale Ungarieĭ, propune, să se apróbe politica esternă a ministruluĭ Kálnoky și să i-se voteze încredere, éră cestiunea română, care a ocupatŭ partea cea maĭ mare a desbaterilorŭ, să fie espusă în detaiŭ în raportulŭ comisiuniĭ.

Apponyi declară, că după ce din 1892 încóce s'a agravatŭ situațiunea în cestiunea română, aprobarea necondiționată a politicei esterne nu ar fi la locŭ.

Foile magiare suntŭ nemulțămite cu capitularea delegațilorŭ față cu ministrulŭ de esterne în cestiunea română.

Budgetulŭ ministeriuluĭ comunŭ de rĕsboiŭ încă s'a primitŭ din partea comisiuniĭ în delegațiunea ungară. Aducêndu-se pe tapetŭ cestiunea uneĭ academiĭ militare cu limba de propunere magiară, ministrulŭ a declaratŭ, că armata comună de presente nu are lipsă de ea, éră cestiunea ridicărĭĭ uneĭ școle de cadeți în Secuime o va studia de acum înainte.

Dieta unguréscă, pe cum anunță „O. É.", se va deschide în 8 Octobre.

Deși deputațiĭ Sașilorŭ aŭ intratŭ în partidulŭ guvernuluĭ magiarŭ, totuși poporulŭ săsescŭ nu este mulțămitŭ cu mersulŭ afacerilorŭ politice. Nemulțămirea sa și-a arĕtat'o poporulŭ săsescŭ protestândŭ prin consistoriulŭ luteranŭ din Sibiŭ în contra reformelorŭ politice-bisericescĭ proiectate de guvernŭ, éră în dilele acestea prin următórea resoluțiune luată de subcomitetulŭ politicŭ naționalŭ alŭ Sașilorŭ din țara Bîrseĭ: „1. Față de pretensiunile ivite în privința schimbărĭĭ școlelorŭ poporale în școle de statŭ subcomitetulŭ săsescŭ din țara Bîrseĭ declară, că școla confesională, ca celŭ maĭ vechiŭ și maĭ prețiosŭ factorŭ pe terenulŭ învĕțămîntuluĭ școlarŭ, merită cea maĭ căldurósă mulțămită, și susținerea și spriginirea eĭ este unŭ interesŭ vitalŭ alŭ statuluĭ ungarŭ. 2. Considerândŭ, că se face propagandă pentru delăturarea legiĭ de naționalități, subcomitetulŭ declară, că elŭ din punctŭ de vedere alŭ consolidărĭĭ patrieĭ află de condamnabilă acésta lucrare, și combaterea eĭ o ține de unŭ postulatŭ alŭ patriotismuluĭ. 3. Subcomitetulŭ aștéptă, că penibila simțire, ce apasă sufletele în tóte cercurile săsescĭ, va întări boldulŭ de conservare națională în așa mĕsură, câtŭ poporulŭ săsescŭ va considera de cea maĭ urgentă datorință a sa concentrarea tuturorŭ puterilorŭ spre respingerea pericululuĭ, ce-lŭ amenință."

România.

Deschiderea esposițieĭ bine adjustate a societățiĭ cooperatorilorŭ din țară este o dovadă fórte îmbucurătóre despre ridicarea economică a României, care nu póte rĕmâné fără efectŭ asupra influinței politice a țĕreĭ în relațiunile cu străinătatea.

La alegerile comunale în cele maĭ multe comune urbane aŭ învinsŭ conservatoriĭ, adecă partidulŭ dela putere.

Regina României, după o absență de treĭ ani, s'a rentorsŭ în țară însoțită de regele Carolŭ. La Predélŭ aŭ fostŭ întimpinați MM. LL. de ministri și de alte notabilități. Ovațiunĭ marĭ li-s'aŭ făcutŭ și la sosirea în Sinaia.

Germânia.

Împĕratulŭ Wilhelm II a sositŭ în 22 a c. în orașulŭ Thorn, unde i-s'a făcutŭ o primire pompósă. Rĕspundêndŭ la discursulŭ de bineventare a primariuluĭ, împĕratulŭ a admoniatŭ pe Polonĭ. Elŭ și-a esprimatŭ bucuria, că orașuluĭ Thorn și-a conservatŭ caractĕrulŭ germânŭ, dară îĭ pare rĕŭ, că atitudinea locuitorilorŭ polonĭ nu a fostŭ, pe cum ar fi doritŭ, și apostrofézĕ partidele revoluționare. Numaĭ ceĭ ce se simtŭ în adevĕrŭ și deplinŭ supușĭ prusianĭ, potŭ conta la bunăvoința împĕrătéscă.

Nu numaĭ împĕratulŭ, dară și principele de Bismarck se descarcă asupra bieților Polonĭ. Anume în 23 a c. ca la 1500 de persóne, bărbați și femeĭ, din Prusia occidentală aŭ mersŭ la Varzin spre a aduce principeluĭ omagiĭ. Principele rĕspundêndŭ la discursulŭ omagialŭ a taxatŭ de revoluționare tendențele nobilimiĭ polone. Elŭ a disŭ: „Rusia ca vecină póte să fie adeseorĭ incomódă, însĕ totŭ e de preferitŭ Polonieĭ."

Și care e óre pĕcatulŭ Polonilorŭ? Numaĭ acela, că voescŭ să-și conserve religiunea și limba, spre ce aŭ unŭ dreptŭ nealienabilŭ.

---

póte dovedi celŭ multŭ ca datină, — firesce că numaĭ în casulŭ acela neesistentŭ, că deprinderea acésta ar fi fostŭ désă, — dar nicĭ decum ca dreptŭ consuetudinarŭ. Dreptulŭ canonicŭ pretinde adecă spre așa ceva neapĕratŭ consensulŭ legislatoruluĭ și anume celŭ puținŭ celŭ legalŭ.

Cardinaliĭ adunați în conclave adevĕratŭ că une orĭ aŭ fostŭ cu băgare de samă la esclusiva principilorŭ și n'aŭ alesŭ pe cardinalulŭ, în contra alegeriĭ căruia aŭ protestatŭ principiĭ. Dar din istoria conclavilorŭ resultă limpede, că purpuraților bisericeĭ romane nu aŭ lucratŭ așa din causa, că ar fi recunoscutŭ dreptulŭ de esclusivă alŭ principilorŭ. Cardinaliĭ suntŭ adecă obligați în consciință, să aibă în vedere cu prilejulŭ votărĭĭ totdeuna binele bisericeĭ, și prin urmare de cumva eraŭ convinși despre aceea, că prin alegerea unuĭ cardinalŭ neagreatŭ unuĭ principe puternicŭ binele bisericeĭ ar fi primejduitŭ, eĭ aŭ datorința de a absta dela alegerea acestuĭ candidatŭ și de a alege pe altulŭ, prin a căruĭ alegere potŭ spera, că binele bisericeĭ va fi asiguratŭ. În casurĭ de acelea cardinaliĭ aveaŭ înaintea ochilorŭ binele bisericeĭ, éră nu dreptulŭ de esclusivă alŭ principilorŭ. Dacă eĭ pe lângă tóte protestările principeluĭ respectivŭ totuși ar fi aflatŭ, că alegerea aceluĭ cardinalŭ neagreatŭ de principele o pretinde imperiosŭ binele bisericeĭ, și conformŭ acesteĭ convingerĭ a sa ar fi și votatŭ și ar fi alesŭ pe cardinalulŭ acela, elŭ ar fi fostŭ Pontifice legitimŭ în butulŭ tuturorŭ protestelorŭ făcute din partea aceluĭ principe.

Bulgaria.

Alegerile pentru Sobranje aŭ decursŭ în septĕmâna acésta cu viŭ interesŭ, dară fără turburărĭ orĭ ciocnirĭ mai serióse. Resultatulŭ alegerilorŭ încă nu e constatatŭ cu esactitate, dară aceea este certŭ, că partisaniĭ cabinetuluĭ Stoilov suntŭ în maĭoritate. Liberaliĭ, adecă partisaniĭ luĭ Stambulov, s'aŭ absţinutŭ dela alegerĭ.

Ministrulŭ Stoilov a fostŭ alesŭ în Sofia şi în alte treĭ locurĭ. După publicarea alegerĭĭ din Sofia cetăţeniĭ ĭ-aŭ făcutŭ ovaţiunĭ însufleţite. Elŭ a răspunsŭ mulţimiĭ ḑicêndŭ, că a îndeplinitŭ prima parte din programulŭ sĕŭ, lăsându alegerile cu totulŭ libere. Acum este, să îndeplinéscă alŭ doilea punctŭ, adecă să întăréscă tronulŭ şi sentimentulŭ dinasticŭ. Partidele rusofile aŭ fórte puţină trecere la poporŭ.

Corea.

Pe cândŭ Iaponia îşĭ înmulţesce óstea din Corea spre a continua lupta, şi China întăresce cetăţile Mukden şi Peking, pe atuncĭ se svonesce, că Rusia sub pretextulŭ de a urmări 2000 de prinsonerĭ fugiţĭ din Siberia a trimisŭ 5000 de ostaşĭ cu îndrumarea, ca să cuprindă Corea de méḑă nópte.

La cestiunea nóstră.

Aprigulŭ luptătoriŭ naţionalŭ Dr. *Vasiliŭ Lucaciŭ* în 21 a c. a fostŭ scosŭ din temniţa din Seghedinŭ şi escortatŭ înaintea tribunaluluĭ r. ungurescŭ din Sătmarŭ, unde i-s'a intentatŭ procesŭ din partea ministruluĭ de interne pentru calumniarea organelorŭ administrative. Anume părintele Lucaciŭ după ce s'a reîntorsŭ din călĕtoria cu „Memorandulŭ“ la Viena, a conchematŭ o adunare a Românilorŭ în Şişescĭ. Protopretorele Schmidt a opritŭ ţinerea adunărĭĭ. Contra acestui actŭ Lucaciŭ a adresatŭ ministruluĭ de interne de pe atuncĭ Szápáry Gyula o scrisóre, în care arĕtându, cum se despóie poporulŭ românŭ de unulŭ din drepturile cardinale, cere satisfacere. Ministrulŭ în locŭ de satisfacere a dispusŭ procuroruluĭ, să intenteze părinteluĭ Lucaciŭ procesŭ pentru calumniarea organelorŭ administrative. Adresa incriminată s'a trimisŭ încă în 13 Iuliŭ 1892, şi cu tóte acestea abia acum, după ce Lucaciŭ este osînditŭ la temniţă de 5 anĭ, s'a fixatŭ ḑiua de pertractare.

La pertractare dlŭ Lucaciŭ a începutŭ să vorbéscă românesce cu legea în mână, dară tribunalulŭ desconsiderându legea l'a opritŭ pretinḑându, să grăéscă în limba maghiară, ceea ce Lucaciŭ nu a voitŭ să facă. Tribunalulŭ l'a declaratŭ de renitentŭ şi l'a lipsitŭ de dreptulŭ de apĕrare.

Apĕrătoriulŭ dlŭ Coriolanŭ Brediceanŭ din Lugoşŭ probéză până la evidenţă, că persóna, ce se ḑice a fi vătĕmată, adecă protopretorele Schmidt, nu a ridicatŭ acusă în contra părinteluĭ Lucaciŭ, éră ministrulŭ numaĭ în 31 Dec. 1892 a autorisatŭ pe procurorŭ, să intenteze procesulŭ din cestiune, cândŭ înse dreptulŭ de acusare, care în sensulŭ §§. 112 şi 268 a cod. penalŭ e restrînsŭ la treĭ lunĭ, era deja prescrisŭ. Cu tóte acestea tribunalulŭ a continuatŭ pertractarea. Apĕrătoriulŭ se ofere, că va dovedi adevĕrătatea celorŭ cuprinse în epistola incriminată, spre care scopŭ rógă tribunalulŭ, să citeze pe protopretorele Al. Schmidt şi pe martoriĭ propuşĭ şi să procure din archiva tribunaluluĭ şi a pretureĭ din Baia-mare documentele cuprinse în consemnarea presentată tribunaluluĭ. Dară la propunerea procuroruluĭ şi acésta i-s'a denegatŭ.

La decisulŭ tribunaluluĭ, prin care Dr. Lucaciŭ, din causă că nu vorbesce în limba maghiară, e lipsitŭ de dreptulŭ de a se apĕra, dlŭ C. Brediceanŭ rĕspunde prin cetirea uneĭ decisiunĭ a Curieĭ Nr. 3563/1893, unde se ḑice, „că acusatulŭ, deşi scie perfectŭ limba statuluĭ, dacă totuşĭ se folosesce la pertractarea finală de limba sa maternă, cea română, şi a denegatŭ a rĕspunde în limba maghiară, se folosesce prin acésta numaĭ de dreptulŭ datŭ luĭ prin lege“.

După ce tribunalulŭ a lipsitŭ pe părintele Lucaciŭ de dreptulŭ apĕrărĭĭ, asupra prescripţiunĭĭ nu s'a pronunţatŭ, şi dovedirea adevĕruluĭ nu a admis'o, dlŭ apĕrătoriŭ declară, că luându-i-se tóte armele de apĕrare caută să se retragă, ceea ce a şi făcutŭ.

Tribunalulŭ a declaratŭ pe părintele Lucaciŭ de vinovatŭ şi l'a osîndităl la şese lunĭ temniţă ordinară şi 200 fl. amendă în banĭ. Dr. Lucaciŭ a insinuatŭ recursŭ în contra acesteĭ sentinţe.

Camerele advocaţiale, la carĭ aparţinŭ advocaţiĭ condamnaţĭ în procesulŭ Memoranduluĭ, — cu escepţiunea celeĭ din Sibiŭ, — aŭ suspendatŭ pe condamnaţĭ dela praxa advocaţială pe timpulŭ carcerului. Curia regéscă însă a cassatŭ sentinţele de suspendare, şi aşa advocaţiĭ nostri din temniţele Seghedinuluĭ şi Vaţuluĭ potŭ primi procese şi potŭ fi substituiţĭ la pertractărĭ prin alţĭ advocaţĭ.

Valorosulŭ organŭ de publicitate „Dreptatea“ are până acum dóuĕ serĭĭ de procese. Pentru prima serie, care conţine 21 de articulĭ incriminaţĭ pe basa §§. 172, 153 şi 177 a cod. pen., este fixată pertractarea finală pe 11 Octobre, éră pentru seria a dóua acum se începŭ interrogatoriile.

Consululŭ din Nantes (Franţa) alŭ republiceĭ americane Columbia, dlŭ Dr. Sanchez de Silvera, ca răspunsŭ la apelulŭ „Dreptăţiĭ“ către membriĭ congresuluĭ demograficŭ, ţinutŭ din 2—9 a c. în Budapesta, scrie corespondentuluĭ din Paris alŭ „Dreptăţiĭ“ între altele, că convingerea luĭ nestrămutată este, cumcă tóte popórĕle de rassă latină, pe cum şi celealalte poporĕ, vorŭ considera dreptŭ datorinţă morală a lorŭ de a interesa opiniunea publică a lumiĭ întregĭ pentru causa atătorŭ milióne de fraţĭ românĭ, carĭ suntŭ totŭ atâţĭ martirĭ în regiunile Carpaţilorŭ şi ale Dunărĭĭ. Promite, că articliĭ referitorĭ la cestiunea română îĭ va publica în presa spaniolă şi americană.“

Spre a paralisa activitatea Ligeĭ române Maghiarĭ aŭ de cugetŭ, să înfiinţeze în Budapesta o ligă maghiară.

În septĕmânile trecute unŭ domnŭ cu numele *Óváry Lipót* cutriera Italia şi în oraşele maĭ marĭ, în Firenze, Napoli, Roma, Milano, ţinea cuvîntărĭ cu scopulŭ de a discredita la Italienĭ cestiunea nóstră şi de a înegri pe Românĭ, ér pe Maghiarĭ a-ĭ presenta ca pe poporulŭ celŭ maĭ liberalŭ şi maĭ cavalerescŭ. Ba a datŭ şi de o fóe maĭ mare, „Diritto“ din Roma, care şĭ-a deschisŭ colónele pe sama unuĭ articulŭ alŭ luĭ.

Simpaticulŭ nostru amicŭ *Roberto Fava* în urma acestora s'a hotărîtŭ a se opune scopurilorŭ, carĭ le urmăresce Óváry. Într'o cărticică de 69 paginĭ cu titululă *„La questione rumena e gli agenti del signor Wekerle in Italia“* opune minciunilorŭ luĭ Óváry curatulŭ adevĕrŭ, adevĕratŭ că într'o formă cătŭ se póte de scurtă, dar totuşĭ nespusŭ de limpede, şi pe lângă aceea cu o însufleţire, carea o póte inspira numaĭ adevĕrulŭ şi convicţiunea. Româniĭ şi Italianiĭ potŭ să fie de o potrivă recunoscĕtorĭ dluĭ Fava pentru acéstă cărticică, prin care dînsulŭ a dovedităl din nouŭ simpatia sa nobilă pentru ceĭ ce suferŭ pe nedreptulŭ.

Cu o cale anunţă dlŭ Fava, că în curêndŭ va apăré publicaţiunea luĭ de preste 200 pagine intitulată *„Ricordi rumeni, note di un viaggio in Transilvania e Romania“*.

A apărutŭ: *„Appel à la justice. Lettre des citoyens roumains réunis en meeting national a Bucarest (Roumanie) le 3 Iuin 1894.“* Apelulŭ însu-şĭ e scurtŭ, se estinde numaĭ până la pagina 11; ér de aci încolo până la pagina 136 urmézăl miĭ de subscrierĭ. Dar lista acésta nu e completă, căcĭ apelulŭ l'aŭ fostŭ subscrisŭ 423,837 de cetăţeniĭ aĭ Românieĭ libere.

Congresulŭ din Constanţa alŭ studenţilorŭ românĭ a decursŭ serbătorescĕ şi cu mare însufleţire. Din Ardélŭ aŭ luatŭ parte 32, éră din Bucovina 27 studenţĭ. Pe pămîntulŭ Românieĭ oficialiĭ şi privaţiĭ aŭ întîmpinatŭ pe studenţĭ în drumulŭ lorŭ către Constanţa pretutindenea cu însufleţire şi prevenire. Congresulŭ s'a ocupatŭ în şedinţele sale maĭ multŭ de cestiunea Românilorŭ din Ardélŭ şi Ungaria. În onórea studenţilorŭ s'aŭ aranjatŭ diferite serbărĭ şi escursiunĭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 39.		fl. 19061.40
Tit Procopian prot. în Galaţ (Bucovina)	fl. 2.—	fl. 2.—
Ioan Anuşca prof. în Călăraşĭ a colectat dela:		
Ioan Anuşca	leĭ 10.—	
Letiţia I. Anuşca . .	„ 10.—	
Nicolae I. Anuşca (6 lunĭ)	„ 5.—	
Romul R. Fiţeĭ (3 anĭ)	„ 10.—	
Mircea A. Enescu (5 anĭ)	„ 5.—	
I. Gheorghiade comerc.	„ 15.—	
Sava Constantinescu func.	„ 5.—	
D. Seceleanu arîndaş . .	„ 25.—	
I. Vladoian comerc. . .	„ 10.—	
Dr. Th. Ionescu	„ 5.—	
Ales. Badulescu prof. .	„ 10.—	
Hortensia N. Popa (2 anĭ)	„ 10.—	
G. C. Gheorghiŭ comerc.	„ 5.—	
I. Gutulescu arîndaş . .	„ 20.—	
N. Raitzer comerciant .	„ 5.—	
Mendel Avramoviciĭ comerc.	10.—	
Mihail Demetrescu prof.	„ 6.—	
Neagu Coman căpitan .	„ 5.—	
Marin Nicolescu comerc.	„ 5.—	
B. Bernstein comerciant	„ 5.—	
M. Irimie comerciant .	„ 5.—	
I. Proca arîndaş	„ 5.—	
N. C. Uşurel arîndaş .	„ 10.—	
G. Nicolaide comerciant	„ 10.—	
Procop Dimitrescu adv.	„ 5.—	
S. Petroviciĭ arîndaş . .	„ 5.—	
I. Dolles student . . .	„ 10.—	
I. Cergăŭ birtaş	„ 5.—	
R. Zamfirescu comerciant	„ 5.—	
V. N. Nicolescu prof. . .	„ 5.—	
D. Anastasiŭ arîndaş .	„ 5.—	
M. Eremia architect . .	„ 2.—	
M. Gheorgescu comerc.	„ 5.—	

C. I. Seicarescu tipograf	„ 5.—		
Nic. Dădârlat birtaș	„ 5.—		
G. Stinghe comerciant	„ 2.—		
N. Maițezian propriet.	„ 10.—		
V. R. Bracacescu librar	„ 5.—		
Ioan Cornea inginer	„ 10.—		
Ioan Andrei prof.	„ 2.—	fl.	145.53

Nic. Mănărădan a colectat dela:

Corneliu Daniilescu	„ 60.—		
Neagoe Radu Colcea func.	„ 5.—		
F. Broehm	„ 20.—		
I. Lupulescu	„ 10.—		
Daniel Rat	„ 10.—		
N. Mănărădan	„ 50.—		
Teofil Frâncu	„ 10.—		
Un Reșinărean	„ 20.—		
N. Cosacescu	„ 5.—		
N. Șerbanescu	„ 5.—		
Nicolae Dumi	„ 5.—		
Carol Theiss	„ 5.—	fl.	99.80

G. Muste preot în Corueni a colectat dela:

Gavril Muste preot	fl. 2.—		
Vasiliu Mustə posesor	„ 1.—		
Vas. Andreiu preot gr. or.	„ 1.—		
Georgiu Muste econom	„ 1.—		
Vartolomeu Farcaș adj. not.	2.—		
Vasiliu Pop învěț.	„ 2.—		
Ioan Criste	„ —.50		
Ioan Roman preot gr. or.	„ 1.—		
Alexiu Latiș învěț.	„ 1.—		
Vasile Muste	„ —.60		
Nicolau Bersan notar	„ 1.—		
Ioan Percea învěț.	„ 1.—		
Nicolau Faur	„ —.20		
Várady József notar	„ 1.—		
Gregoriu Ciupe	„ —.20		
Gregoriu Farcaș	„ —.20		
Augustin Bodea	„ —.20		
Vasiliu Tunsu	„ —.20	fl.	16.10

Dl *Nicolau Chintoan* căpitan ces. și reg. la Reg. Nr. 5. din Miskolcz în Nr. 29 din „Unirea" s'a publicat cu suma colectată de 56 fl. În 18 Augustu mai trimite încă 28 fl., cu totulu 84 fl., și lista completă:

Nicolau Chintoan căpitan	„ 5.—		
Iul. Mărginean căpitan	„ 5.—		
I. Lilesco căpitan	„ 3.—		
Daniel Badesko	„ 3.—		
Dionysius	„ 10.—		
Ioan Savanya adv. Sătmar	„ 5.—		
Iosif Pop	„ 10.—		
Daniil Napoian	„ 5.—		
Serbak	„ 1.—		
Huban preot înv.	„ 1.—		
B. Anderko	„ 1.—		
L. Pop	„ 1.—		
Ales. Bunaciu spr. loct.	„ 5.—		
Alois Schedel	„ 1.—		
Gregor Iovesko	„ 5.—		
Eduard Schulla Lieutn.	„ 2.—		
S. Blasiu căpitan	„ 5.—		
Basilius Russ, căpitan	„ 5.—		
Basil L. Barnanes căpitan	„ 5.—		
B. M. R. din Cașovia	„ 6.—	fl.	28.—

Dr. *Augustin Chețan* advocat în Reghin a colectat dela:

Dr. Augustin Chețan adv.	„ 10.—		
Constantin Costin	„ 1.—	fl.	11.—

George Vlassa capel. mil. în Viena a colectatu dela:

George Vlassa	„ 30.—		
Dr. I. Turcu	„ 30.—		
Dr. St. N. Ciurcu	„ 10.—		
Sava Ropovicin	„ 10.—	fl.	80.—

Ordinariatul episcopesc de Lugoș mai trimite dela:

Ioan Ianza vicariu în Hațeg	„ 10.—		
Șofron Olteau paroch în Rechitova	„ 5.—		
Arone Olarescu par. în Vâlióra	„ 3.—		
Dionisiu Dobrean par. în Sântămăria	„ 3.—		
Petru Stoica paroch în Ciula mare	„ 2.—		
Petru Chețan paroch în Densuș	„ 3.—		
Vasiliu Cetățan par. în Subcetate	„ 3.—		
Moïse Roman paroch în Farcadin sup.	„ 5.—		
Biserica gr. cat. din Hațeg	„ 10.—		
Cosma Roman doc. în Farcadin sup.	„ 2.—		
Avram Socaciu par. în Farcadin inf.	„ 3.—		
Petru Nandra par. în Silvașul sup.	„ 3.—		
Sigism. Pogan par. în Păclișa	„ 2.—		
Antoniu Pop docente în Ciula mare	„ 2.—		
Romul Barbescu par. în Cârnesci	„ 3.—		
Ioan Itul par. în Hățegel	„ 2.—		
Mih. Iubaș docente în Cârnesci	„ 2.—		
Sam. Popescu docente în Totesci	„ 1.—		
Petru Paveloniu doc. în Densuș	„ 1.—		
Ben. Suciu preot în Sierel	„ 2.—		
Ioan Mitra doc.	„ 1.—		
George Susman doc.	„ 1.—		
Pompeiu Dariu doc.	„ 1.—		
Ioan Farcaș doc.	„ 1.—		
Nicolau Predoniu doc.	„ 2.—		
T. Tascean	„ 1.—		
Ladislau Nandra	„ 1.—		
Andronic Nandra	„ 1.—		
Iochim Iubaș	„ 2.—		
Moïse Ilea	„ 1.—		
Mihail Pop	„ 1.—		
Ioan Bora	„ 2.—		
Pavel Itul	„ 1.—		
Iosef Stupinean	„ 4.—	fl.	87.—
Ana Roman din Sava	„ 1.—		
Poporul gr. cat. din Minthiul român	„ 3.—	fl.	4.—

Ioan Lupșa preot gr. cat. în Mintia a colectat dela:

Biserica gr. cat.	„ 1.50		
Ioan Lupșa preot	„ 1.50		
Sabău Iosif	„ —.15		
Bozan Ales. l. Ilie	„ —.10		
Fekete Adam	„ —.10		
Mârsa Arsenie	„ —.10		
Fechete Ales.	„ —.05		
Mihailă Petru	„ —.10		
Vasilie Fekete	„ —.10		
Mihailă Zaharie	„ —.10		
Moga Ana	„ —.08		
Vasii Nicolae	„ —.05		
Oltean Dochița	„ —.05		
Toma Iosif	„ —.05		
Bozan Ales.	„ —.10		
Tudur Nicolae	„ —.05		
Fechete Dionisie	„ —.05		
Sabău Tóder	„ —.05		
Petru Negrilă	„ —.10		
Pâsu Ioan	„ —.05		
Popa Nic. l. Filip	„ —.05		
Toma Iuon	„ —.06		
Petrefi George	„ —.05		
Podelen Nistor	„ —.05		
Ștefu Iosif	„ —.10		
Petrefi Nicolae	„ —.10		
Sen. S. Miller	„ 1.—		
N. N.	„ 1.—		
Hárvich Aloisia	„ —.50		
Bucur János	„ —.05		
Gergely Lázár	„ —.30	fl.	7.69
	Suma	fl.	1954 2.52

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnedeu. Din poporulu credinciosu gr. cat. din Valcăulu românescu (Selagiu) îndemnați de cuvintele Evangelieĭ Sfinte aŭ împodobitu biserica cu următórele: 1. Gile Vasalica nedi și soția sa cu unu potiru de aurŭ. 2. Crișanu Niculae Petri cu unu Evangelieriu cu litere latine legatŭ. 3. Briscu Flóre petri cu unu stichariu. 4. Blaga Mitru jude cu unu praporu negru. 5. Ștefanu Szabó preotu, Bode Mihaiu czucz, Vedinașu Vasiliu, Gile Tóderu didili, Briscu Petru on, Roschild Natanail, Blaga Gliga, Gile Ile tóderi, Gile Simeon, Gile Gavrilă lechi și Cirle Iosif aŭ cumpěratu unu praporu roșu.

Conferința episcopéscă, pe cum anunță „Magyarország", a hotărîtu, să róge pe Regele, ca să denege legiĭ despre căsătoria civilă obligătóre sancțiunea. Cum și în ce formă o vorŭ face acésta episcopiĭ, de o cam dată nu se dă publicului de scire.

Promovare în Capitululu gr. cat. din Gherla. Malestatea Sa Monarchulu — cu datulu Ischl 22 Aug. 1894 — la propunerea ministrului r. u. de culte a aprobatu promovarea graduală a canonicului custode *Ioanu Papiu* de canonicu *lectoru*, a canonicului scolasticu *Alesandru Bene* de canonicu *custode*, și a canonicului cancelaru *Ioanu Georgiu* de canonicu *scolasticu*.

La școla de fetițe din Blașu. On. I. Br. Hodoșu a fostu absolvatu dela oficiulu de catechetu și a fostu înlocuitu prin On. *Aurelu C. Domșa*, carele éră a fostu absolvatu dela oficiulu de capelanu alu parochieĭ Blașu. Dna Victoria Karșai a fostă absolvată dela oficiulu de instructóră în lucrulu de mână și musică. Instructóră în lucrulu de mână a fostu numită dna *Maria Radu*, éră instructoru în musică a fostu numitu dlu *Emiliu Ștefănuță*.

Zidirile scolastice cele nóue din Blașu. Mercuri în serbătórea Înălțării sf. Crucĭ s'a binecuvîntatu aripa cea nóua a internatului de fetițe. — Aripa cea nóua a gimnasiului acum se pune sub coperișu. Ea se va termina în anulu viitoriu.

Concertu în Blașu. Aflămu, că simpaticulu nostru bariton dlu Traianu Murășanu va da unu concertu Mercuri în 3 Oct. cu concursulu binevoitoriu alu unoru dame și domni din locu.

† **Giovanni Battista de Rossi.** Renumitulu archeologu de Rossi a reposatu în vilegiatura papală Castelgandolfo în vrîstă de 72 ani. Elu s'a născutu și și-a câștigatu erudițiunea în Roma. În studiile sale archeologice mai întâiu a tractatu mai alesu despre inscripțiile creștine din véculu ceiu dintâiu și s'a dedicatu apoi scrutăriĭ temeinice a catacumbelorŭ romane. Resultatele epocale, carĭ le avură scrutările lui, și prin carĭ se făcu elu întemeiătoriulu și celu mai activu cultivătoriu alu archeologieĭ creștine, se cuprindu într'unu șiru mare de scrieri. De Rossi a fostu profesoru la universitatea din Roma și membru alu academieĭ archeologice papale și alu altoru societăți sciințifice. Elu a fostu unu fiu credinciosu alu bisericeĭ catolice, și Sfinția Sa l'a distinsu în multe chipuri.

Ajutoriulu de statu și politica bisericéscă. „Budapesti Hirlap" spune, că în urma luptei dintre bisericele rom. cat., gr. cat. și gr. or. și dintre statu cererĭ pentru întregirea salarelorŭ învěțătorescĭ s'aŭ subșternutu până la terminulu de 25 Sept. fórte puține. Cerarile acestea în sensulu art. de lege XXVI din 1893 aŭ să fie adecă provědute cu aprobarea superiorității bisericescĭ, și așa aŭ subșternutu cererĭ numai atarĭ senate scolastice, carĭ s'aŭ sciutu emancipa de sub înrîurința superiorității bisericescĭ. Urmarea — după „Budapesti Hirlap" — va fi, că față cu acele comune bisericescĭ numěróse, carĭ n'aŭ întregitu salariulu învěțătorescu până la minimulu de 300 fl., ministrulu va dispune întregirea forțată a salariului, ér dacă nici acésta nu va succede, atuncĭ va trece preste admonițiunea întreită prescrisă prin art. XXXVIII din 1868 și va dispune înființarea de școli de statu. Fóea numită sperézá, că pe calea acésta în locului celorŭ 400 de școle de statu promise pentru milenin se vorŭ înființa celu puținu 1000 de atarĭ școle.

Casurĭ de mórte. *Ioanu Popp* profesoru și protopopu on. a repausatu în Sighetulu Marmației în 22 Septembre în anulu alu 58-lea alu vieței și alu 27-lea alu preoției sale. — *Vasiliu Ghețe* parochulu gr. cat. alu Cuceului, protopopu actualu în tractulu Notigului (diec. Gherleĭ) și assesoru consistorialu a repausatu în 18 a c. în anulu alu 53-lea alu etății și alu 28-lea alu preoției.

În vecĭ amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélu.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Dr. Gregoriŭ Silași și memorandulŭ Gherlanŭ din 1882 despre săborulŭ mare. După opșorulŭ Mitropolituluĭ Vancea „Dialogŭ despre constituțiunea bisericeĭ și despre sinóde“ celŭ maĭ bunŭ tractatŭ despre sinóde, ce-lŭ avemŭ în literatura nóstră bisericéscă, este unŭ studiŭ asupra lorŭ de Dr. Gregoriŭ Silași și apărutŭ în „Sionulŭ Românŭ“ dela 1865 Nr. 1—4. Amintimŭ lucrulŭ acesta numaĭ pentru aceea, căcĭ autoruluĭ, deși este canonistŭ destulŭ de bunŭ, și deși și-a datŭ tótă silința, să aducă totŭ, ce se póte aduce în favorulŭ sinódelorŭ, totușĭ nu ĭ-a succesŭ a afla nicĭ barémŭ unŭ singurŭ canonŭ resăriténŭ, cu care s'ar puté dovedi canonicitatea s ă b o r u l u ĭ m a r e în înțelesulŭ legislațiuniĭ bisericeĭ resărituluĭ.

Éră faĭmosulŭ memorandŭ dela Gherla din 1882, unulŭ din productele cele maĭ superficiale și maĭ cutezate în tótă literatura nóstră bisericéscă, deși paradézĕ fórte multŭ cu instituțiunile bisericeĭ resărituluĭ, carĭ ar ți cine scie câtŭ de „liberale“, și carĭ aplicate ar fi în stare să producă minunĭ, a păți'o ca și Dr. Gregoriŭ Silași în „Sionulŭ Românŭ“, căcĭ nicĭ elŭ n'a fostŭ în stare să aducă nicĭ unŭ singurŭ canonŭ orientalŭ, cu care să dovedéscă canonicitatea și îndreptățirea unuĭ sinodŭ alcătuitŭ după norma s ă b o r u l u ĭ m a r e. Ba memorandulŭ acesta face imputărĭ tuturorŭ bărbațiloru nostri, carĭ aŭ studiatŭ pe la universități catolice, că nu cunoscŭ instituțiunile „liberali“ și dreptulŭ bisericeĭ resărituluĭ. Acum ce atinge imputarea, că bărbații nostri, carĭ aŭ studiatŭ la universități catolice, nu cunoscŭ dreptulŭ și instituțiunile orientali, însemnămŭ numaĭ atâta, că cea de întâiŭ sinopsă a canónelorŭ din Pravilă pentru Românĭ o a făcutŭ unŭ atare bărbatŭ crescutŭ la universitate catolică, anume episcopulŭ Oradeĭ marĭ Iosifŭ Pap Szilágyi, [1]) éră a dóua éră și unŭ atare bărbatŭ, anume Dr. Ioanŭ Rațiu. [2])

Ba celŭ dintâiŭ în opulŭ sĕŭ a spusŭ apriatŭ, că sinódele diecesane nu suntŭ o instituțiune resăriténă după Pravilă, ci suntŭ o instituțiune curatŭ apusană, ceea ce ar fi pututŭ afla fórte ușorŭ toți ceĭ ce aŭ rĕtăcitŭ așa multŭ la noĭ în ideile, ce le-aŭ avutŭ și le aŭ despre sinóde.

Dacă compunĕtoriulŭ memoranduluĭ ar fi cetitŭ aceste dóuĕ sinopse a Pravileĭ, atuncĭ n'ar fi vorbitŭ despre instituțiunile și dreptulŭ orientalŭ ca despre o *terra omnino incognita*, și n'ar fi susținutŭ despre instituțiunile și dreptulŭ orientalŭ nisce lucrurĭ așa bizare, carĭ nu potŭ să nu escite zimbetŭ în unŭ cunoscĕtoriŭ de lucru.

* * *

Sinodulŭ electoralŭ dela 1850 despre săborulŭ mare. Să vedemŭ însĕ și unele părerĭ despre săborulŭ mare ivite prin sinódele nóstre!

Aci amintimŭ maĭ întâiŭ sinodulŭ electoralŭ dela 18/30 Septembre 1850. În punctulŭ 6 alŭ petițiuniĭ sinoduluĭ acestuia cătră Malestatea Sa cetimŭ următórele:

„Biserica Românilorŭ gr. cat. amĕsuratŭ c a n ó n e l o r ŭ s a l e d i n b i s e r i c a r e s ă r i t u l u ĭ să albă putere legiuită și nerestrinsă a-și ț i n é s i n o d ŭ d u p ă v e c h e a s a d a t i n ă în t o t ŭ a n u l ŭ compusŭ și sistemisatŭ din bărbați aleși ecclesiastici și civilĭ zeloși pentru organisarea sa internă și morală . . . .“ [3])

Dacă sinodulŭ acesta și-ar fi esprimatŭ numaĭ simpla dorință de a ține pe venitoriŭ în fiecare anŭ s ă b o r u l u ĭ m a r e în forma de „sinóde micste“, în contra istorieĭ n'ar fi greșitŭ nimica. Cândŭ însĕ sinodulŭ susține, că ținerea atarorŭ sinóde se basézĕ p r e c a n ó n e l e b i s e r i c e ĭ r ĕ s ă r i t u l u ĭ, atuncĭ spune unŭ neadevĕrŭ mare. Căcĭ canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ din Pravilă n i c ă i r ĭ, dar absolutŭ n i c ă i r ĭ nu prescriŭ nicĭ ținerea s ă b o r u l u ĭ m a r e în forma dinainte saŭ de după unire, nicĭ „sinóde micste“.

Tare ar fi fostŭ de doritŭ, ca sinodulŭ acesta electoralŭ în o petițiune adresată Maĭestățiĭ Sale, carea avea să fie unŭ actŭ istoricŭ, vorbindŭ de canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ, carĭ prescriŭ ținerea s ă b o r u l u ĭ m a r e sub forma de „sinodŭ micstŭ“, să-și fie propusŭ a cita din cuvîntŭ în cuvîntŭ acele canóne ale bisericeĭ rĕsărituluĭ. Atuncĭ vrêndŭ nevrêndŭ ar fi trebuitŭ să frundăréscă întrégă Pravila înainte de a compune petițiunea. Frundărindu-o ar fi aflatŭ, că unŭ atare canonŭ resăriténŭ nicăirĭ nu esiste.

* * *

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868 despre săborulŭ mare. Totŭ în greșala acésta a căduțŭ și sinodulŭ electoralŭ dela 1868 în așa numitele „condițiunĭ de alegere“. În condițiunea întâiă vorbesce sinodulŭ de *„autonomia constituțională-sinodală a bisericeĭ nóstre românesci . . . . întru înțelesulŭ canónelorŭ emanate dela cele 8 concilĭi ecumenice . . . după analogia praxeĭ nóstre bisericesci observate din secuIiĭ maĭ înainte de a se fi alteratŭ aceea prin măestriile absolutismului.“* [1])

„Pracsa observată din secuIiĭ maĭnainte de a se fi alteratŭ aceea prin măestriile absolutismului“ nu póte fi decâtŭ pracsa s ă b o r u l u ĭ m a r e. Pracsa s ă b o r u l u ĭ m a r e însĕ nu o ar fi aflatŭ sinodulŭ electoralŭ dela 1868 nicăirĭ în canónele celorŭ 8 concilĭi ecumenice din rĕsăritŭ. Este deci fórte durerosŭ, că și sinodulŭ electoralŭ dela 1868, înainte de ce s'a apucatŭ a compune unŭ actŭ istoricŭ, cum suntŭ cele „10 condițiunĭ“, nu a căutatŭ maĭ întâiŭ tóte canónele celorŭ 8 concilĭi ecumenice în Pravilă saŭ aire. De ar fi făcut'o acésta, s'ar fi convinsŭ, că atarĭ canóne în realitate nu esistŭ nicăirĭ în cele 8 concilĭi ecumenice, și atuncĭ póte că și sinodulŭ ar fi fostŭ maĭ modestŭ în punerea condițiunilorŭ.

Cam asemenea vorbesce sinodulŭ dela 1868 și în condițiunea a 8-a, unde astfelŭ se esprimă:

„Archiereiĭ bisericeĭ nóstre îndetoraț fiindŭ prin canónele bisericesci a ține sinodŭ în fiecare anŭ, archipăstorilorŭ nostri se aduce aminte prin vócea acestuĭ sinodŭ acestă strînsŭ obligamentŭ alŭ lorŭ.“

În condițiunea acésta sinodulŭ vorbesce numaĭ de *„canónele bisericesci“*, carĭ îndatorézĕ pe Archiereĭ a ține sinodŭ în fiecare anŭ. Nu spune însĕ, că ce sinodŭ, provincialŭ saŭ diecesanŭ, nicĭ cumcă óre canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ saŭ dórĕ canónele bisericeĭ apusuluĭ îndatorézĕ pe archiereĭ la ținerea sinódelorŭ în fiecare anŭ. De aŭ înțelesŭ însĕ, că prin canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ suntŭ îndatorați a ține în fiecare anŭ sinodŭ diecesanŭ după norma s ă b o r u l u ĭ m a r e, și tare credemŭ că acésta aŭ înțelesŭ, fiindŭ că singurŭ acestŭ înțelesŭ se unesce cu totŭ spiritulŭ sinoduluĭ, atuncĭ fórte s'aŭ înșelatŭ, căcĭ canónele rĕsărituluĭ, pe cum amŭ repetitŭ de multe orĭ, așa ceva nu prescriŭ nicăirĭ.

Altcum totŭ spiritulŭ condițiunilorŭ puse de acestŭ sinodŭ nouluĭ mitropolitŭ este așa de departe de canónele Pravileĭ, pe care însu-și sinodulŭ se gera, că voesce să o apere, câtŭ dacă ar fi vorba de aceea, ca membriĭ sinoduluĭ să fie judecați după Pravilă, atuncĭ ĭ-ar aștepta o judecată fórte aspră. Pe lângă aceea condițiunile și motivarea lorŭ cuprindŭ atâtea ficțiunĭ istorice și juridice, confundă așa tare principiile Pravileĭ cu cele calvinesci, instituțiunile orientale cu cele apusane, câtŭ în interesulŭ buneĭ reputațiunĭ a sciinței române ar fi fostŭ de doritŭ, să rĕmână îngropate pentru totdeuna. [2])

Unŭ autorŭ de pre timpurile acele despre puterea condițiunilorŭ acestora se esprimă în chipulŭ următoriŭ: *„Chiarŭ așa puținŭ se póte nimici puterea condițiunilorŭ prin óre carĭ citate de prin Corpus juris. Decretale orĭ Extravagante, și cine s'ar folosi de atarĭ citate, ar demustra orĭ nesciința de a surpa aședămintele bisericeĭ nóstre, orĭ în casulŭ celŭ maĭ venialŭ o completă nesciință de dreptulŭ bisericeĭ nóstre, carele nu are a face nimicŭ cu corpus juris și surorile luĭ; ar demustra maĭ încolo o necunóscere a cuveninței și moraleĭ, după cum se judecă ele la noĭ.“* (Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ t. I. pag. 193.)

Acum noĭ spunemŭ cu tótă sinceritatea inimeĭ, că n'amŭ cuteza a imputa nesciința moraleĭ unuĭ omŭ, care în o causă saŭ alta din biserica nóstră s'ar provoca la vre o lege din „corpus juris și surorile luĭ“. Căcĭ de o parte aŭ făcutŭ lucrulŭ acesta și bărbațĭ tare jalusĭ de păstrarea instituțiunilorŭ și disciplineĭ bisericeĭ nóstre, de altă parte în corpus juris și surorile luĭ suntŭ destule legĭ, carĭ se cuprindŭ și în Pravilă. La aceste maĭ adaugemŭ, că în manipularea legilorŭ, în gubernare, și în administrațiunea dreptățiĭ omuluĭ de multe orĭ este forțatŭ a se provoca la legĭ străine, nu ca la norme obligătóre, ci ca la o analogie a dreptuluĭ, care póte să arunce nu puțină lumină în limpedirea unorŭ cestiunĭ de dreptŭ și în judecarea corectă și logică a unuĭ casŭ concretŭ. De

---

[1]) »Euchiridion juris Ecclesiae orientalis catholicae« Orade 1862 pag. 70—112.

[2]) »Instituțiunile dreptuluĭ bisericescŭ« Blașŭ 1877 pag. 56—159.

[3]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 83.

[1]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 34.

[2]) Veți maĭ pe largŭ despre sinodulŭ acesta și despre condițiunile puse mitropolituluĭ în »Cestiunĭ din dreptulŭ și istoria bisericeĭ românesci unite«. Blașŭ 1893. Partea I. pag. 176 și nu.

unde chiarŭ şi Luteranii şi Calviniĭ adese orĭ se provoca la corpus juris. Éră în biserica resărituluĭ este unŭ principiŭ vechiŭ, că unde nu ajunge dreptulŭ resăriténŭ *„acolo să se observe dreptulŭ, ce-lŭ folosesce Roma.“* [1]) La carĭ maĭ adaugemŭ numaĭ atâta, că de pildă sinodulŭ dela Cartagena este unŭ sinodŭ apusanŭ, şi ca atare aparţinétoriŭ la „corpus juris şi surorile luĭ“ şi totuşĭ e cuprinsŭ şi în Pravilă şi Pidalionŭ.

Cu maĭ multŭ dreptŭ amŭ puté ḑice, că morala şi bunacuviinţă aduce cu sine, că dacă condiţiunea a 8-a vorbesce de canónele bisericescĭ, carĭ impunŭ archiereilorŭ a ţiné sinodŭ diecesanŭ în fiecare anŭ, atuncĭ sinodulŭ să fie spusŭ, carĭ suntŭ canónele acelea? Ce mare ar fi fostŭ însă ultimirea sinoduluĭ, cândŭ căutândŭ prin Pravilă după acele canóne, nu le-ar fi aflatŭ nicăirĭ, pre cândŭ dimpotrivă întorcêndŭ privirea spre corpus juris şi surorile luĭ, prin aceste ar fi aflatŭ multe canóne, carĭ prescriŭ ţinerea sinoduluĭ diecesanŭ.

* * *

Autorulŭ Zaconiculuĭ despre originea săboruluĭ mare. Avemŭ altcum şi o mărturisire veche deşi cam obscură, că s ă b o r u l ŭ m a r e alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ s'a născutŭ sub influinţa calvină. Mărturisirea acésta este dela autorulŭ Zaconiculuĭ.

Zaconiculŭ este unŭ opŭ juridico-canonicŭ asupra bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ.

Nu se poftesce însĕ multă cunoscinţă de dreptulŭ canonicŭ orientalŭ, spre a vedé din titulele părţilorŭ celorŭ unspredece, din carĭ a constatŭ cartea, şi carĭ afară de partea întâiă şi a patra aŭ peritŭ tóte, că autorulŭ nu a voitŭ a scrie o monografie din dreptulŭ bisericeĭ resărituluĭ, ci a voitŭ a descrie în prima linie instituţiunile introduse de principiĭ calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

Titulele celorŭ 11 părţĭ ale Zaconiculuĭ suntŭ următórele:

1. *Canonulŭ aŭ obiceiulŭ, cândŭ alegemŭ saŭ punemŭ vlădică* (dreptulŭ electoralŭ).

2. *Vlădica cu ce rênduélă trebue să trăésca* (Atribuţiunile oficiuluĭ mitropolitanŭ).

3. *Ce-ĭ deregătoria titorilorŭ?* (cum vomŭ vedé maĭ târḑiŭ, titoriĭ eraŭ o specie de oficialĭ bisericescĭ).

4. *Ce are biserica bunŭ aŭ avere?*

5. *Ce este venitulŭ bisericeĭ?*

6. *Canonulŭ protopopilorŭ* (drepturile şi datorinţele protopopilorŭ).

7. *Canonulŭ popilorŭ* (drepturile şi datorinţele preoţilorŭ).

8. *De popiĭ, carĭ vinŭ dintr'alte ţĕrĭ.*

9. *De săborulŭ mare, obiceiulŭ, slobodia, tăria* (Modulŭ ţinerii, atribuţiunile şi valórea săboruluĭ mare.)

10. *De săbórele micĭ ale eparfielorŭ* (sinódele protopopescĭ.)

11. *Despre alegerea diecilorŭ pre popie.*

Acesta este cuprinsulŭ cărţiĭ.

Cu privire la scopulŭ scrieriĭ eĭ se esprimă autoriulŭ astfelŭ:

„Iar pentru se nu se uite dereptatea besericeĭ nóstre şi obiceaiulŭ celŭ bunŭ, cu care au trăitŭ pana acumŭ, şi d e r e p t ă ţ i l e c r a i l o r ŭ s p ă s i ţ i, c u c a r e n e aŭ m i l u i t ŭ, ş i a m ă r i e ĭ s a l e p r e a b u n. domnuluĭ nostru craiulŭ de acum, ce milă aŭ arĕtatŭ cătră acestŭ săborŭ şi biserica seracă a nóstră în neamurile creştinetatei se se pomenéscă, scrisam într'acestu pomelnicŭ alŭ mitropolieĭ nóstre a Belgradului.“ [1])

Totŭ contestulŭ arată, că autoriulŭ Zaconiculuĭ sub cuvîntulŭ „d r e p t a t e a b i s e r i c e ĭ“ înţelege instituţiuni bisericescĭ. Despre instituţiunile acesie ale bisericeĭ nóstre, a cărorŭ catalogŭ l'amŭ vĕḑutŭ maĭ susŭ, şi între carĭ este şi s ă b o r u l ŭ m a r e, spune autoriulŭ Zaconiculuĭ în modulŭ sĕŭ confusŭ, că suntŭ *„dreptăţile crailorŭ spăsiţi, cu carĭ ne-aŭ miluitŭ“*, saŭ vorbindŭ în limbajulŭ nostru modernŭ, suntŭ instituţiunile bisericescĭ introduse în biserica nóstră românéscă din Ardélŭ de principiĭ, carĭ aŭ fostŭ înainte de Mihailŭ Apafi I, pe timpulŭ căruia fu scrisŭ Zaconiculŭ, şi între carĭ loculuĭ întâiŭ, ca maĭ recenţi, îlŭ ocupa principiĭ calvinescĭ.

Astfelŭ în Zaconicŭ avemŭ o mărturisire positivă din timpurile vechĭ, că s ă b o r u l ŭ m a r e este o instituţiune introdusă în biserica românéscă din Ardélŭ de principiĭ calvinescĭ.

* * *

(Va urmá.)

[1]) Basilicalie Cartea XI. tit. I. c. 11.

[1]) »Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 258.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Aşa dară, domnule parochŭ?“

„Aduci-ţĭ aminte, Iosé, cândŭ înainte de asta într'o ḑi vorbirămŭ despre aceea, ca Daniilŭ să se facă preotŭ?“

„Da, îmĭ aducŭ aminte! — Eŭ ḑiceam — —“

„Însĕ acum îţĭ daŭ sfatulŭ binevoitoriŭ, să croescĭ altŭ viitoriŭ pentru elŭ! — —“

Cu gura căscată privia Iosé la preotŭ, maĭ înainte de ce ar fi pututŭ gângăvi:

„Dóră n'are capŭ pentru carte?“

„Da, are, însĕ — — Fiĭ înţeleptŭ, Iosé, şi ascultă liniştitŭ. Preotŭ póte fi cineva numaĭ din îndurarea luĭ Dumneḑeŭ şi prin libĕra sa hotărîre. Unde acestea lipsescŭ, omulŭ face unŭ greŭ pĕcatŭ îmbrăcândŭ haina Domnuluĭ.“

„De bună samă, domnule părinte, — — dar băĕtulŭ nu se învoesce dóră?“

„Hm, hm,“ — — făcu parochulŭ, — „mi-se pare, că nu.“

„De ce o credĭ acésta?“

„Din cause grave, Iosé.“

„Şi elŭ totdeuna mi-se părea ca croitŭ pentru preoţie.“

„Totŭ asemenea şi mie.“

„Cea maĭ mare bucurie a luĭ era a servi la sfînta liturgie.“

„Maĭ veḑi-lŭ şi acum la altariŭ?“

„Nicĭ o jucărie nu-ĭ plăcea afară de bisericuţe! — Îşĭ îmbrăca o păpuşe în forma unuĭ preotŭ şi apoĭ ţinea predicĭ în loculuĭ eĭ, — da, predicĭ, domnule parochŭ!“

„Acum se vede a-şĭ fi schimbatŭ fórte gustulŭ, celŭ puţinŭ păpuşa luĭ acum nu maĭ pórtă reverendă preotéscă.“

„Dar, Sfinţia Ta — —“ gângăvi Iosé confusŭ, „elŭ preste totŭ nu se maĭ jócă de-a păpuşile, căcĭ are multŭ de învĕţatŭ.“

„Aşa? — Eŭ asta n'am prea observat'o.“

Iosé das Dornas clătină din capŭ. „Domnulŭ părinte să-mĭ ierte, — — dar eŭ gândescŭ, că tinĕrulŭ nu s'a schimbatŭ, — domnulŭ părinte se cam înşală puţinŭ.“

Răbdarea aprópe nesecată a venerandului preotŭ se apropiă de sfârşitŭ. Elŭ se opri şi aţintindu-şĭ agera privire spre ţĕranŭ, preste faţa căruia juca unŭ zimbetŭ de îndoélă, esclamă:

„Şi dacă-ţĭ voiŭ spune, că tinĕrulŭ, prunculŭ tĕŭ Daniilŭ, are, da — are drăguţă! — Crede-mĭ veĭ atuncĭ, Iosé das Dornas?“

Parochulŭ îşĭ continuă calea, ĕră tatălŭ luĭ Daniilŭ, fără ca să fi cuprinsŭ pe deplinŭ lucrulŭ, privi înlemnitŭ după dînsulŭ şi gângăni:

„Ce — — cum aĭ ḑisŭ, Sfinţia Ta?“

„Că are drăguţă,“ repeţi părintele Antonio cu tonŭ înălţatŭ.

„Apoĭ, Sfinţia Ta, eŭ nu aşĭ crede-o acésta, dacă nu ar fi Sfinţia Ta acela, care mĭ-o spune.“

„Nu numaĭ atâta, Iosé! Cu ochiĭ meĭ proprii l'am vĕḑutŭ ierĭ laolaltă cu copila, — cu urechile mele proprii l'am auḑitŭ ḑicêndŭ, că elŭ nicĭ odată preotŭ nu va fi, — — pentru că doresce a se căsători!“

„Domnule parochŭ, — — asta — — asta e prea multŭ, — eŭ — —“

„Şi în fie care ḑi la dînsa îşĭ petrece timpulŭ dela cincĭ óre până sara.“

„Mişelulŭ de elŭ!“

„De aceea ḑicŭ eŭ: Daniilŭ nu are să fie preotŭ! — L'amŭ face prin acésta fórte nefericitŭ.“

„Apoĭ ce se va întîmpla dară?“

„Dacă voescĭ, să ascultĭ de sfatulŭ meŭ, trimite-lŭ de acasă. Elŭ să mérgă într'unŭ institutŭ, unde să aĭbă multŭ de studiatŭ şi să fie bine ţinutŭ în córdă. Lasă-lŭ, să se facă medicŭ orĭ din parte-mĭ advocatŭ, — — óre ce, ce-ĭ convine.“

„Gândescĭ, domnule părinte, să-lŭ ducŭ dóră la Coimbra?“

„Hm, nu asta am voitŭ să o ḑicŭ. Eŭ aşĭ preferi Porto, unde parcă aĭ şi rudeniĭ, carĭ l'ar cam ţiné în ochĭ. În Porto s'ar puté califica de chirurgŭ; asta este o chemare bună şi proventuósă. Ioao Semana alŭ nostru şi aşa îmbĕtrânesce şi slăbesce şi nu lasă după sine următoriŭ, şi apoĭ de atare bărbatŭ avemŭ fórte mare lipsă. La totŭ casulŭ tinĕrulŭ are să se depărteze, dacă veĭ să facĭ din elŭ unŭ omŭ folositoriŭ.“

„Depărtatŭ de sigurŭ va fi, domnule parochŭ, fiĭ încredinţatŭ despre acésta! Şi — mica strigóe, pe carea elŭ voesce — — să o ĭea de nevastă?“

„Cu aceea nu-ţĭ bate capulŭ, Iosé, — tu fă, ce ţĭ-am sfătuitŭ, celealalte nu te privescŭ de tine.“

Cu acestea ceĭ doĭ bărbaţĭ se despărţiră luându-şĭ fiecare drumulŭ spre casă.

Iosé das Dornas trebui să se recreeze maĭ întâiŭ după cele auḑite, căcĭ suntŭ lu-

crurĭ, carĭ tocmaĭ aşa indispunŭ sufletulŭ, pe cum mâncările grele indispunŭ stomaculŭ. Dar unŭ sufletŭ tare, unŭ stomacŭ sănĕtosŭ consumă amîndóuĕ bine, şi preste puţinŭ ĕră se restitue ordinea în internŭ. Aşa s'a întîmplatŭ şi cu Iosé. Amărăciunea, ce i-o causă nimicirea ideiĭ sale predilecte, nicĭ decum nu-şi putu afla locŭ în inima luĭ; elŭ în urmă ajunse la resultatulŭ, că Daniilŭ proprie a lucratŭ fórte bine. Şi frecându-şi mânile ḑise întru sine:

„Ce băĕtŭ minunatŭ! Să aĭbă deja drăguţă! — — Da, da, domnule parochŭ, elŭ se va depărta, însĕ să nu te superĭ — — — Danielsinho a fostŭ maĭ cuminte decâtŭ noĭ bĕtrâniĭ! Avemŭ dóră dreptulŭ de a face din elŭ, ceea ce nu voesce elŭ? — Tu te veĭ însura, fiulŭ meŭ, dar aştéptă, — însu-mĭ îţĭ voiŭ cerca pe cea maĭ frumósă şi maĭ bună fată, — pe sama domnuluĭ doctorŭ! — — Ha, ha, asta să fie o glumă, dar o minunată glumă!“

Bunulŭ bĕtrânŭ atâtŭ era de veselŭ, câtŭ multă sforţare îl trebui, ca să-şĭ pótă ascunde voea bună înaintea tinĕruluĭ pĕcătosŭ.

Iosé îşĭ mâncă prânzulŭ cu atâta poftă, ca şi cum nu despre nimicirea unuĭ planŭ minunatŭ ar fi fostŭ vorbă, ci despre celŭ maĭ mare norocŭ.

VI.

Încă nu trecuse o septĕmână întrégă dela cele întîmplate, şi Daniilŭ şi fu spedatŭ la Porto.

La despărţire elŭ vĕrsă lacrimĭ amare, carĭ mişcară pe tatălŭ sĕŭ, carele însu-şĭ numaĭ cu mare jale se despărţia de fiulŭ sĕŭ, deşi altcum nu se maĭ abătu dela firma sa hotărîre.

Daniilŭ întră în Porto cu puţinŭ sentimentŭ de simpatie faţă de oraşulŭ acesta, pentru că aicĭ îl lipsia totŭ, ce-ĭ era maĭ preţiosŭ: locurile cele drăgălaşe ale bucuriilorŭ din copilăria sa, casa părinţéscă, — şi o, maĭ pe susŭ de tóte Guida lui. Elŭ n'a putut'o revedé, nu ĭ-a pututŭ ḑice unŭ rĕmasŭ bunŭ barĕm, căcĭ din acea sară nenorocită îlŭ ţineaŭ sub ochĭ ca pe unŭ prinsonerĭŭ.

Era aprópe cuprinsŭ de mânie faţă de bĕtrânulŭ parochŭ, dar acesta îĭ vorbi cu o neasemĕnată blândeţe: „Acum, Danielsinho, — — acum va trebui să spunŭ eŭ Guideĭ, ce însamnă cataclismus?“

Şi la acestea neteḑi cu iubire obrazĭĭ învĕţăcelului sĕŭ făcêndŭ, să dispară orĭ ce urmă a aceleĭ surprinderĭ neplăcute. Cu binecuvîntarea părintelui Antonio, însĕ sdrobitŭ la sufletŭ şi la inimă de dorulŭ de Margarida, carea rĕmânea într'o stare încă şi maĭ posomorîtă, porni băĕtulŭ din patria sa. Da, posomorîtă rĕmânea sermana copilă, căcĭ partea aceea a uneĭ părechĭ îndrăgite, carea se depărtéză, maĭ póte afla distragere în alte lucrurĭ, în alte tablourĭ, în alte cugete, — pe cândŭ partea rĕmasă acasă pe lângă durerea despărţiriĭ maĭ e torturată si de neputinţa de a gândi la altceva, decâtŭ la persóna iubită. O, dór fiecare locŭ îĭ aduce aminte de fericirea lorŭ comună, ce le înfloria, de florile, carĭ le adunaŭ amîndoĭ, şi carĭ pentru unulŭ singurŭ nu maĭ aŭ nicĭ unŭ farmecŭ, de aerulŭ, ce adia fruntea amîndouora, dar nu póte să usce lacrimele celeĭ ce a rĕmasŭ singură, de cântecele, ce le cântaŭ eĭ împreună, şi carĭ pentru unulŭ singurŭ se prefacŭ într'o armonie tristă.

Acestea tóte sermana Margarida le simţia adâncŭ, şi inima i-se turbura şi i-se sbuciuma de durerĭ. Rĕmânêndŭ ea orfană în cea maĭ fragedă vrîstă, urmarea firéscă a fostŭ, că caractĕrulŭ eĭ luă o aplicare spre melancolie împreunată cu amărăciunea multorŭ lipse trupescĭ şi sufletescĭ. Daniilŭ, care se apropiase de tinĕra păstoriţă, lăsă cele dintâiŭ raze să cadă în inimuţa eĭ deprimată, pentru ca acum prin depărtarea sa acelea să o învĕluo într'o întunecélă nóuă încă şi maĭ mare. Sermana, sermana Guida! — —

Dar să lăsămŭ păstoriţa sdrobită de durerea despărţiriĭ şi să ne întórcemŭ privirea cătră o persónă, carea şi fără dreptulŭ primogenitureĭ, ce până acum ca în batjocură l'amŭ desconsideratu, ar fi fostŭ vrednică de atenţiunea nóstră.

Înţelegemŭ pe Pedro, băĕtulŭ maĭ bĕtrânŭ alŭ luĭ Iosé das Dornas, pe care până aci la părere nu l'amŭ băgatŭ în samă. Numaĭ la părere, iubite şi amicabile cetitoriŭ. Noĭ nu voimŭ a detrage nimica din stima, ce o datorimŭ acestuĭ tinĕrŭ străduitoriŭ, dar cu mâna pe inimă putemŭ ḑice, că o persónă, care-şĭ petrece totŭ timpulŭ cu lucrulŭ câmpuluĭ şi órele libere cu mâncatulŭ şi cu durmitulŭ orĭ celŭ multŭ în bătaĭ sdravene cu consoţiĭ sĕĭ, o atare persónă, întrebămŭ, póte óre să cuprindă unŭ locŭ de frunte într'o istorie, care în sfârşitŭ nu are altŭ scopŭ, decâtŭ a procura distragere tuturorŭ acelora, carĭ o află vrednică de cetitŭ? Noĭ rĕspundemŭ, că nu, şi numaĭ după ce a trecutŭ preste aniĭ sburdălniciеĭ, îĭ permitemŭ, să apară pe scenă.

Schimbarea acésta misteriósă în viaţa sufletéscă a luĭ Pedro se petrecu cu multŭ maĭ târdiŭ ca la frate-sĕŭ, şi şi atuncĭ oferĭ elŭ unŭ aspectŭ maĭ puţinŭ plăcutŭ ca odinióră Daniilŭ la piciórele Guideĭ sale. După ce Pedro ajunsese norocosŭ până la acelŭ gradŭ de desvoltare, de privirea unuĭ vesmîntŭ femeescŭ nu-lŭ maĭ umplea de spaimă, se purta timpŭ îndelungatŭ ca unŭ nătăflete adevĕratŭ, ca si care lumea, Portugalia celŭ puţinŭ, n'a maĭ vĕḑutŭ. Elŭ trebui să fie maĭ întâiŭ instruatŭ prin rîsetele ascunse ale frumóselorŭ satuluĭ, prin respingerea lorŭ statornică de a salta cu dînsulŭ, ca să afle, că pretenţiile unuĭ uriaşŭ necioplitŭ celŭ multŭ batjocură potŭ să stîrnéscă în sexulŭ gingaşŭ, ĕră nicĭ decum bunăvoinţă.

Ajunsŭ odată la acéstă esperinţă, Pedro sciu cu o admirabilă iuţime să dea pe flăcăulŭ dela ţară, şi fiindcă mama natură îlŭ înzestrase de ajunsŭ spre acésta, îndată începu elŭ, să se facă adoratŭ de frumósele satuluĭ.

Şi acésta spre supĕrarea părinteluĭ Pereira, care privia cu nelinişte la schimbarea asta a fiuluĭ celuĭ maĭ bĕtrânŭ alŭ luĭ Iosé das Dornas.

„Ascultă numaĭ, Pedro,“ ḑise elŭ într'o ḑi flăcăuluĭ, „nu facĭ trébă bună! Unŭ flăcăŭ cinstitŭ nu se lea după tóte fetele, nu face aicĭ nelinişte, nu lasă colo lucrulŭ în baltă, — o soţie bună, şi atuncĭ aĭ lucratŭ bine.“

Pedro se înroşi, borborosi ceva fără înţelesŭ şi se depărtă cu o înţélă bătătóre la ochĭ.

(Va urma.)

Posta redacţiuniĭ. Cu datulŭ *19 Iuliŭ* a. c. ni-s'a trimisŭ prin posta din *Mező-Örményes*, Nr. asemnaţiuniĭ postalĭ 140, de cătră curatorulŭ *Alesandru Salagianŭ* 12 fl. v. a. ca abonamentŭ fără a se indica *parochia*. Ne rugămŭ, să ni-se facă cunoscută acésta din urmă şi restimpulŭ de abonamentŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ **asupra-mĭ** gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proïecte colorate servesoŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 33—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 6 Octobre 1894. Numĕrulŭ 42.

Ce e de făcutŭ?

„Vaterland" din Viena publică de câtăva vreme o serie de articulĭ, în carĭ unŭ membru protestantŭ alŭ legislativeĭ ungare analiséză în chipŭ câtŭ se póte de praeticŭ proiectele bisericescĭ-politice ale guvernuluĭ.

În nrulŭ sĕŭ 268 din 30 Septembre fóea vienesă publică unŭ articulŭ, care analiséză proiectulŭ de lege despre *esercĭţiulŭ libĕrŭ alŭ religiunilŏr.*

Lipsa de spaţŭ ne concede, să reproducemŭ din articululŭ acesta numaĭ următórele:

„Suntemŭ deplinŭ convinşĭ, că adevĕratulŭ scopŭ alŭ legiĭ a fostŭ tocmaĭ numaĭ acela: nu de a da uneĭ mânĭ de secte nóuĕ superflue putinţa de a esista, ci *de a răpi libertatea* pe căĭ ascunse, orĭ dacă le place maĭ tare cuvîntulŭ, *pe căĭ de ocolire celorŭ ce esistă deja de vécurĭ*, şi de a le sugruma sub pretextulŭ frumosŭ sunătoriŭ de „suveranitate a statuluĭ ungurescŭ".

„Pe căĭ ascunse şi de ocolire dicemŭ noĭ, pentru că adevĕratŭ că îşĭ daŭ aerulŭ, ca şi cum legea s'ar aduce numaĭ în favorulŭ unorŭ secte, carĭ eventualŭ s'ar forma de aci încolo, dar textulŭ întregŭ alŭ eĭ e de aşa, *câtŭ elŭ în orĭ care momentŭ se póte aplica orĭ căreia dintre bisericele esistente.*

„Rugămŭ pe binevoitoriulŭ cetitoriŭ, să fie cu luare aminte la următórele:

„§. 9. hotăresce, că „confesiunile *recunoscute* prin lege, (aşa dar *nu* numaĭ cele ce *se vorŭ recunósce* numaĭ pe viitoriŭ,) îşĭ potŭ câştiga case numaĭ pe sama bisericelorŭ şi a institutelorŭ de istrucţiune, de educaţiune şi de binefacere, ér moşiĭ îşĭ potŭ câştiga numaĭ atâtea, câte suntŭ de lipsă pentru înfiinţarea acelora şi pentru cimiteriŭ. Prin acésta *li-s'a luatŭ dreptulŭ de a posedé vre-o avere imobilă pentru scopurĭ bisericescĭ, scolastice şi culturale,* cu motivarea, că confesiunile capitalele de lipsă spre scopurile acestea le potŭ eloca în hârtiĭ de valóre; ér protestanţiĭ întocmaĭ ca şi catoliciĭ posedŭ până acuma o mulţime de averĭ imobile, a cărorŭ venitŭ este dedicatŭ scopurilorŭ amintite.

„§. 12 hotăresce, ca păstoriulŭ sufletescŭ şi antistele comuneĭ bisericescĭ (la catolicĭ nicĭ nu suntŭ de ceştĭ din urmă) póte să fie numaĭ unulŭ, care e cive alŭ statuluĭ ungurescŭ, dispune de folosinţa deplină a drepturilorŭ sale civile şi politice, şi în contra căruia din punctulŭ de vedere alŭ conduiteĭ morale şi politice nu se póte face nicĭ o escepţionare. Dar óre cine póte să fie unŭ păstoriŭ sufletescŭ fórte bunŭ, fără ca p. es. să aĭbă dreptulŭ electoralŭ pasivŭ; asta mi-se pare, că între altele *eschide la catolicĭ dela păstorirea sufletelorŭ unŭ şirŭ întregŭ de preoţĭ călugărĭ.* Ér câtŭ de uşorŭ va fi „a face escepţionare" împotriva conduiteĭ politice a unuĭ păstoriŭ sufletescŭ, — asta, de cumva arborĭĭ întru adevĕrŭ vorŭ cresce până în ceriŭ, *o vorŭ esperia destulŭ de curêndŭ într'unŭ chipŭ de totŭ simţitŭ protestanţiĭ şi catoliciĭ;* cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, fiindŭ că §. 15 dispune, că unŭ atare individŭ *la cererea ministruluĭ are să fie delăturatŭ din oficiulŭ sĕŭ, la din contră respectiva comună bisericéscă se va desfiinţa.*

„Totŭ aşa de periculósă este şi o altă dispuseţiune a aceluia-şĭ paragrafŭ, în vîrtutea căreia păstoriŭ sufletescŭ şi antiste alŭ comuneĭ bisericescĭ póte să fie numaĭ unulŭ, care *şĭ-a câştigatŭ cualificaţiunea în Ungaria.* Dar protestanţiĭ aŭ o mulţime de stipendiĭ teologice, carĭ suntŭ legate de condiţiunea., ca respectivulŭ să studieze în străinătate, în Iena, Göttingen etc. — óre aceştia vorŭ fi incapabilĭ de a primi în Ungaria o staţiune, orĭ dóră vorŭ ómeniĭ să facă silă intenţiunilorŭ fundatorilorŭ, pe carĭ dóră ministrulŭ în § 20 — adevĕratŭ că *numaĭ* în contra comunelorŭ — le apĕră?

„§. 16. hotăresce: Orĭ care schimbare de persóne *pentru aprobarea umplerĭĭ din nouŭ a oficiuluĭ* are să se notifice ministruluĭ, carele pe temeiulŭ uneia din causele înşirate maĭ la délŭ póte să denege aprobarea acésta.

„Ce se face astfelŭ din dreptulŭ alegerĭĭ libere, ce-lŭ aŭ comunele, ce din orĭ care dreptŭ de denumire, dacă se lasă la dispuseţiunea buneĭ plăcerĭ şi a rafinerieĭ bureaucratice „a face escepţionărĭ" şi a fi acusatorŭ şi judecătoriŭ într'o persónă?

Feuilleton.

Ce e tactulŭ?

Scumpă Ilénă!

Adecă vreĭ să înveţĭ dela mine. Sciĭ tu, că dorinţa asta e puţinŭ măgulitóre pentru mine? Ca şi cum aşĭ fi o matrónă venerandă. Cu tóte acestea ţĭ le servescŭ bucurosŭ orĭ şi cândŭ.

Veĭ să sciĭ, ce e tactulŭ?

Înainte de tóte o delicateţă a inimeĭ pentru totŭ, ce e decentŭ, şi darulŭ de a înţelege simţemintele altora, de a se lăpĕda de sine fără de a se dejosi. Tactulŭ e înnăscutŭ, dar omulŭ şi-lŭ póte şi însuşi. Formele nóstre sociale, orĭ câtŭ de fără valóre şi de altă parte orĭ câtŭ de rafinate s'ar părĕ ele, totuşĭ aŭ o causă maĭ adâncă de cum s'ar părĕ la o privire pe de-asupra. Ele suntŭ probe neîncetate de ale lăpĕdărilĭ de sine în favorulŭ tuturorŭ şi alŭ singularicilorŭ, ba încâtva deprinderĭ neîncetate de ale iubiriĭ deaprópeluĭ, şi dacă le sevârşimŭ în sensulŭ acesta, printr'însele ne câştigămŭ fórte multe merite înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

Este o deprindere a iubiriĭ deaprópeluĭ, dacă-ţĭ daĭ silinţa de a fi prevenitóre, dacă te îndestulescĭ cu ceea ce e maĭ neînsemnatŭ, şi cedezĭ altuia, ceea ce este maĭ bunŭ. Aşa ieaĭ tu spre pildă din blidŭ bucata cea maĭ mică şi maĭ slabă, ţĭ-o înfrînezĭ pofta de a grăi, chiarŭ şi dacă aĭ sci, să spunĭ unŭ lucru fórte cuminte orĭ fórte frumosŭ, şi asculţĭ cu răbdare şi băgare de samă la povestirea cea lungă şi neinteresantă a vecinuluĭ dela masă, şi acésta o facĭ, pentru ca să-lŭ cruţĭ de conscliinţa durerósă, că fiecăria luĭ ţĭ-a fostŭ molestă, orĭ că elŭ este unŭ povestitoriŭ slabŭ.

Dumneḑeŭ poftesce dela noĭ numaĭ atâta, ca să iubimŭ pe deaprópele nostru ca pe noĭ inşi-ne. Societatea pretinde, ca noĭ să-lŭ preferimŭ nóuĕ inşi-ne, să-ĭ aplicămŭ maĭ multă considerare şi iubire, de câtă suntemŭ îndreptăţiţĭ a ne concede nóuĕ inşi-ne. Lumea în legile sale este maĭ severă decâtŭ Dumneḑeŭ. Ea pretinde jertfe grele, mari, multe şi neîncetate dela ceĭ ce vorŭ să o mulţămescă, şi în schimbŭ nu-ĭ recompenséză fără celŭ multŭ cu lauda: Omulŭ acesta scie, cum să se pórte. Şi acésta nicĭ nu e laudă, căcĭ dóră nu avemŭ voe de a alege, trebue să lucrămŭ aşa şi nu altcum, să ne jertfimŭ şi să ne lăpĕdămŭ de noĭ inşi-ne, dacă nu voimŭ să ne atragemŭ osînda de esilare din cercurile civilisate, osînda nemilósă: Omulŭ acesta nu se scie purta.

Am fostŭ invitată şi eŭ şi bărbatulŭ meŭ la masă dimpreună cu o societate numĕrósă într'o casă de frunte şi bogată. Dómna caseĭ este o femee harnică şi fórte amabilă. Ea pentru a onora într'unŭ chipŭ deosebitŭ pe óspeţiĭ sĕĭ, a pusŭ spre folosinţă unŭ serviţŭ fórte scumpŭ de cristalŭ. Cândŭ servitoriulŭ începu a oferi óspeţilorŭ păhărele, unŭ domnŭ cuprinsŭ prea tare cu conversaţia împinse cu mâna braţulŭ servitoriuluĭ, şi zuruindŭ căḑu întregŭ serviţulŭ de cristalŭ şi se făcu totŭ hîrbe.

Ţĭ poţĭ închipui perplexitatea, ce-lŭ cuprinse pe sermanulŭ, cândŭ privirile tuturorŭ se îndreptară asupra luĭ. Ţĭ poţĭ închipui şi situaţia dómneĭ caseĭ, care nu numaĭ vĕḑu odorulŭ meseĭ sale sfărîmatŭ, ci avea acum să-lŭ maĭ înlocuéscă în pripă cu altulŭ, pentru ca prânzulŭ să nu fie conturbatŭ de locŭ. Altă femee ar fi aruncatŭ o privire indignată asupra nefericitului orĭ celŭ puţinŭ ar fi lăsatŭ, să urmeze o pausă de tăcere perplexă. Dar ea nu a făcutŭ aşa, ci ridicându-şĭ ochiĭ ceĭ blânḑĭ liniştĭ pe toţĭ celalaltĭ, ér pe nefericitulŭ acela îlŭ scusă ḑicêndŭ: „Câtŭ de

„Celŭ mai interesantŭ — adevěratŭ că nu pentru protestanți, dar pentru catolicĭ — este §. 17, care sună astfelŭ: „Nicĭ o diregětorie și nicĭ unŭ individŭ, care stă afară de societatea statuluĭ ungurescŭ, nu póte să fie *capulŭ bisericescŭ* orĭ patronulŭ uneĭ confesiuni (esistente în Ungaria), și confesiunea nu póte fi în *nicĭ o* atîrnare bisericéscă, fie ea de orĭ ce felŭ, dela o deregětorie estraneă, dela o societate religiósă (estraneă) orĭ dela unŭ *individŭ* estraneŭ."

„Cetitoriulŭ naĭvŭ îĭ este ĭertatŭ a se gândi aci la reuniunea „Gustav Adolph", la Alliance israelite orĭ la țarulŭ tuturorŭ Ruşilorŭ, — dar nóuě ni-se pare, că aci nu este ĭertatŭ a uĭta pe *Papa* și organismulŭ universalŭ alŭ catolicilorŭ, deși „Bismarck-ulŭ nostru" într'o ḑi a declaratŭ, că Papa nu e unŭ „capŭ estraneŭ", — dar ce le pasă de asta Bismarckilorŭ nostri? Adevěratŭ că eĭ la începutŭ sigurŭ vorŭ nega, că prin legea acésta s'ar atinge confesiunile *deja esistente;* înse chiarŭ negarea acésta este o dovadă nóuă a moduluĭ aleșuitoriŭ, în care pórtă guvernulŭ lupta.

„*În legea acésta nicăirĭ nu se spune,* că acestea se referescŭ numaĭ la confesiunile și comunele religióse, carĭ numaĭ în viitoriŭ se vorŭ constitui; dimpotrivă întrégă legea sună așa de vagŭ, câtŭ ea în fiesce care momentŭ se póte aplica împotriva orĭ căreia dintre bisericele, carĭ esistă deja acum. Și asta se cuprinde și în intențiunea legislatoruluĭ, care voesce să dea confesiunilorŭ celorŭ nóuě *acele-și* drepturĭ, carĭ le aŭ cele vechĭ, ceea ce în casulŭ de față va să ḑică în modŭ practicŭ: ceea ce nu vre elŭ să le dea celorŭ nóuě, aceea vre să o subtragă și celorŭ vechĭ. Dacă elŭ nu are intențiunea *acésta,* atunci nu-și pricepe opulŭ seŭ propriŭ și este inconsecuentŭ, de óre ce elŭ pe Jidovĭ îĭ „recipiézăă pentru a îndeplini „egalitatea de drepturĭ", și cu aceea-și rĕsuflare creéză alte secte, a cărorŭ posiție ar fi mai desavantajósă de cum a fostŭ óre cândŭ a Jidovilorŭ.

„Că acésta așa este, a fostŭ contele Csáky destulŭ de neprecautŭ a o trada în § 6 alŭ proïectuluĭ seŭ, carele sună astfelŭ: „Dispusețiunile acelea ale legilorŭ, carĭ se referescŭ la catoliciĭ de ritŭ latinŭ și grecescŭ, la reformați, evangelicĭ, la orientaliĭ sêrbĭ și românĭ, la unitarĭ și israeliți, se manținŭ, *întru câtŭ ele nu contradicŭ dispusețiunilorŭ legiĭ presente.*" — Dar comisiunile aŭ fostŭ destulŭ de viclene, ca să omită cele subtrase de noĭ, ér dreptŭ compensare să nu amintéscă nicĭ cu unŭ cuvîntŭ în textulŭ statoritŭ definitivŭ în casa deputaților, că legea acésta are să se referéscă *numaĭ* la confesiunile acelea, carĭ se vorŭ forma și vorŭ fi recunoscute pe viitoriŭ; ba din consecința, cu care textulŭ acesta în capitululŭ alŭ II-lea — grăesce totŭ numaĭ în generalŭ despre „confesiunile recunoscute prin lege", se vede intențiunea de a-și crea în legea acésta unŭ mănunchiŭ juridicŭ, cu ajutoriulŭ căruia protenstantismulŭ, catolicismulŭ, biserica grecéscă și cea jidovéscă să fie degradate la niveauulŭ Nazarenilorŭ, ceea ce sigurŭ se va și întîmpla. Este o contrabandă legislatorică aceea, ce făptuesce guvernulŭ; — elŭ de o cam dată se face, (dar se feresce a o spune acésta macarŭ și numaĭ cu unŭ cuvîntŭ!) — ca și cum ar voi, ca legea cea nóuă să se aplice numaĭ confesiunilorŭ celorŭ nóuě; — înse după ce *va poședé* elŭ odată *litera* sancționată, atunci vorŭ urma și celealalte, și viitoriulŭ va arĕta, că nicĭ unŭ ĭuristŭ pe lume nu va puté să dovedéscă din legea acésta, că ea nu s'ar puté aplica chiarŭ cu acela-și dreptŭ confesiunilorŭ celorŭ vechĭ — întocmaĭ ca și celorŭ nóuě."

Acestea le-amŭ reprodusŭ din „Vaterland".

Cândŭ stămŭ și gândimŭ asupra desastrelorŭ, carĭ reformele liberale ale guvernuluĭ și în specialŭ legea despre esercițiulŭ liběrŭ alŭ religiunĭĭ le vorŭ aduce creștinismuluĭ, și maĭ adaugemŭ la ele încă și desastrele, carĭ le vorŭ aduce ele némuluĭ nostru, nu putemŭ să nu ne îngrozimŭ.

Și proiectulŭ *l'a primitŭ în generalŭ și casa magnaților* în ședința de ĭerĭ *cu maioritate de unŭ votŭ.*

Vedemŭ, cum catoliciĭ îșĭ daŭ silință de a se organisa și de a se împotrivi porțilorŭ ĭaduluĭ.

Ér noĭ stămŭ cu mânile în sinŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Dela conferința episcopéscă convocată pe 27 l. tr. în Budapesta dintre prelații nostri a lipsitŭ numaĭ Il. Sa Dr. Victorŭ Mihályi, care pe atuncĭ se afla în visitațiune canonică în părțile Hațeguluĭ.

Raportulŭ comisiuniĭ pentru regularea congrueĭ recomandă conscrierea venitelorŭ după modalitatea propusă de Samassa și Timon. Conferința a predatŭ raportulŭ spre studiare uneĭ nóuě comisiunĭ compuse din archiepiscopulŭ Császka, din episcopiĭ Schuster (Vațŭ), Meszlényi (Sătmarŭ), Firczák (Muncaciŭ) și abatele dela muntele Panonieĭ Fehér Ipoly. Acéstă comisiune a și ținutŭ în 28 l. tr. o consultare în cestiunea congrueĭ, despre ce va relata în proxima conferință episcopéscă.

Celŭ maĭ actualŭ obĭectŭ alŭ conferințeĭ a fostŭ atitudinea episcopatuluĭ în politica bisericéscă. Primatele Vaszary a comunicatŭ raportulŭ, ce l'a făcutŭ Papeĭ după votarea din 21 Iuniŭ, pe cum și rĕspunsulŭ Papeĭ, care cu durere ĭea raportulŭ spre sciință și îndémnă episcopatulŭ la luptă perseverantă. De unŭ „tolerari posse" nicĭ vorbă nu-ĭ în scripta papală. Episcopiĭ Hidassy și Schopper și-aŭ esprimatŭ regretele, că primatele numaĭ așa târdiŭ le comunică scripta papală venită în Iuliŭ.

---

ușorŭ se sparge sticla și norocului!" La unŭ semnŭ alŭ eĭ neobservatŭ de nimenĭ altuluĭ aduse servitoriulŭ îndată altŭ servițŭ, și prânzulŭ s'a continuatŭ, ca și cum nu s'ar fi întîmplatŭ nimica. Dómna caseĭ a fostŭ cu tactŭ.

Unŭ servitoriŭ purtândŭ blidulŭ cu mâncarea în jurulŭ meseĭ pe la óspeții petéză dantelele prețióse ale uneĭ dómne tinere. Ea nu se înspăimîntă, nu se mănie, nu se ridică de pe scaunŭ, nu provócă atențiunea celorŭ de față, ci pe neobservate ascunde prin vre o apucătură istéță pata, și negrijea servitoriuluĭ nu supĕră pe nimenĭ aitulŭ. Acesta e tactŭ.

Am vědutŭ deunăḑi pe o masă într'unŭ buchetŭ de florĭ aplicată o ședulă și am cetitŭ pe ea cuvintele: „Aicĭ nu se clevetesce!" Asta a fostŭ o vătĕmare dură a tactuluĭ. Observarea acésta a dovedităŭ anume, că dómna caseĭ a privitŭ de posibilŭ, ca óspeții eĭ să clevetéscă, și totodată a dovedităŭ și aceea, că dómna caseĭ nu scie să împedece la masa sa într'altŭ chipŭ maĭ gingașŭ clevetetele eventuale.

Suntŭ ómenĭ, carĭ și numaĭ cu ființa lorŭ de față alungă din societate orĭ ce lucru necuviinciosŭ și orĭ ce libertinajŭ, câtŭ nimenĭ nu cutézăă a se purta necioplitŭ orĭ necuviinciosŭ. Ba înfrîurința cea bună a câte unuĭ omŭ se impune celoralalțĭ, chiarŭ și după ce elŭ a părăsitŭ societatea lorŭ.

Maĭ alesŭ chemarea femeilorŭ și fetelorŭ este a face în societate imposibilă orĭ ce necuviință. Tactulŭ și consciința le învață, cum să sevârșéscă ele lucrulŭ acesta în modulŭ celŭ maĭ gingașŭ. De cumva este în ceĭ de față lécŭ de cultură a inimeĭ, eĭ vrêndŭ nevrêndŭ vorŭ trebui să se supună acesteĭ forțe blânde.

Cércă a îndrepta cu dragoste slăbiciunile altora, dar să aparĭ, ca și cum nicĭ nu le-aĭ fi băgatŭ în samă. Nu preferi pe aceia, carĭ îțĭ suntŭ maĭ plăcuțĭ orĭ îțĭ suntŭ înrudițĭ. Vedĭ, de povestesce fiesce cuĭ despre lucrurĭ de acelea, carĭ îlŭ interesézăă, orĭ prin amintirea cărora reputațiunea și vada luĭ să créscă înaintea celorŭ de față. Fiĭ umilită, cândŭ esprimĭ părerile tale, învață a tăcé la timpŭ potrivitŭ, împedecă cu grije gingașă orĭ ce lucru, ce ar puté să turbure pe alțiĭ orĭ să le causeze durere orĭ să-ĭ vateme, și maĭ alesŭ orĭ ce lucru pĕcătosŭ, deprinde o desevârșită stăpânire de tine, fiĭ liniștită, sigură în presentarea ta, umilită, înse fără slăbiciune, plină de dignitate, înse fără de sumeție. Dacă veĭ observa tóte acestea, atuncĭ veĭ fi vrednică de lauda de a fi o fată cu tactŭ. Acestea ți-se parŭ a fi pretensiunĭ multe și grele, dar te veĭ convinge despre contrariulŭ, îndată ce te veĭ apuca în chipŭ seriosŭ de esecutarea problemeĭ de a pune maĭ înderĕptŭ pornirile tale propriĭ, îndată ce veĭ începe a-ți cultiva inima în sensulŭ preceptelorŭ înțelepte și pline de dragoste ale religiuniĭ creștine.

Adevěratŭ că tactulŭ une orĭ pretinde jertfe materiale marĭ. Așa cunoscŭ eŭ o dómnă tinĕră, carea nu trăia chiarŭ în cine scie ce îmbelșugare, dar a respinsŭ o moștenire bogată, carea ĭ-a venitŭ pe neașteptate, și a respins'o, de óre ce ĭ-a lăsat'o prin testamentŭ unŭ omŭ tinĕrŭ, care trăise o viață de fluturelŭ, și ea nu voia deci, să se facă de vorbă.

Vědescĭ lipsă de tactŭ, dacă aĭ la tine visită și atuncĭ deschiḑi și cetescĭ epistole. Chiarŭ și scirile cele maĭ urgente, carĭ se cuprindŭ în epistolă, te îndreptățescŭ la cetirea eĭ numaĭ așa, dacă-ți ceĭ permisiune dela óspeți. Ĕră aceștia aștéptă atuncĭ, ca tu să aruncĭ numaĭ o privire preste cuprinsulŭ epistoleĭ, și de cumva împrejurărĭ deosebite nu-ți impunŭ tăcere, aĭ să le spuĭ pe scurtŭ cuprinsulŭ eĭ orĭ celŭ puținŭ numele scriitoriuluĭ.

Tactulŭ pretinde, ca tu să nu te înfățișezĭ în societăți publice în haĭne de jale. Acestea cu vĕlulŭ lorŭ celŭ lungŭ spunŭ deja, că durerea doresce să se ascundă dinaintea lumiĭ. Dacă îmbrăcată în haĭne de acestea întru amintirea iubițilorŭ tĕĭ reposați aĭ întra deci într'o societate veselă orĭ într'unŭ localŭ publicŭ de petrecere, prin acésta aĭ vĕdi o inimă nesimțitóre, svînturată și egoistă. Cândŭ ómenĭ îmbrăcați în

Primatele s'a scusatŭ, că fiindŭ episcopiĭ preste vară la băĭ, nu a speratŭ, că se voru aduna la conferinţă, chiarŭ şi dacă ar fi fostŭ conchemaţi.

Se susţine, că primatele niciĭ acum nu ar fi convocatŭ conferinţa episcopéscă, dacă nu ar fi fostŭ urgitatŭ dela Roma.

Episcopatulŭ va înainta o representaţiune la Monarchulŭ rugându-lŭ, să nu sancţioneze legile inimice bisericeĭ, şi va face şi alţi paşi spre a paralisa planurile guvernuluĭ. Vomŭ vedé.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII prin unŭ decretŭ din Iuliŭ a. c. pe Armeniĭ catoliciĭ carĭ până acum eraŭ supuşi episcopieĭ latine din Smyrna, ĭ-a supusŭ pentru totdeuna patriarchuluĭ armenescŭ din Constantinopolŭ. Decretulŭ papalŭ a produsŭ o nespusă bucurie între Armeniĭ catoliciĭ. Diarulŭ protestantŭ „Levant Herald" dice, că acéstă dispusĕţiune înţeleptă a Papeĭ este dovadă evidentă despre voinţa firmă a S. Scaunŭ de a susţiné privilegiile şi obiceĭurile bisericeĭ orientale.

Franţa.

Discursurile dela Chateaudun, în carĭ s'a esprimatŭ dorinţa reconciliăriĭ între republică şi biserică, se vede, că nu aŭ rĕmasŭ singurele semne ale împăcăriĭ multŭ dorite. La desvĕlirea din 30 Sept. a monumentuluĭ ridicatŭ în Bruyéres în onórea celebruluĭ medicŭ militarŭ Villemain, fiindŭ de faţă şi ministrulŭ de agricultură Viger, vicariulŭ generalŭ alŭ episcopuluĭ de St. Dié l'a întimpinatŭ cu o vorbire, în care a ţisŭ: „Noĭ respectându votulŭ universalŭ şi ţinêndŭ la învĕţătura Pontificeluĭ acceptămŭ în modŭ loialŭ instituţiunile în vigóre." Apoĭ a accentuatŭ iubirea de patrie a poporaţiuniĭ catolice. Ministrulŭ mulţămindŭ vicariuluĭ a declaratŭ, că regimulŭ este hotărîtŭ a respecta tóte confesiunile, şi nu va uita, că catoliciĭ representă maĭoritatea Franţeĭ.

Renumitulŭ rectorŭ alŭ universităţiĭ catolice din Paris Msgr. d'Hulst publicându o broşură despre momentele din urmă ale decedatuluĭ conte de Paris scrie în întroducere, că legitimiştiĭ numaĭ cu ajutoriulŭ poporuluĭ francesŭ îşĭ potŭ validita principiulŭ cu privire la monarchia ereditară, de presente însĕ naţiunea francesă ţine la republică, care formă de guvernare, orĭ cum s'ar fi întrodusŭ ea, are condiţiunile legalităţiĭ, şi astfelŭ cetăţeniĭ îĭ suntŭ datorĭ cu supunere. În sensulŭ acesta sună şi învĕţăturile date de S. Scaunŭ Apostolicŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa de susŭ a ţinutŭ şedinţă în 29 Septembre, cândŭ s'a cetitŭ decretulŭ regeluĭ, prin care fostulŭ vicepreşedinte alŭ caseĭ magnaţilorŭ este numitŭ de preşedinte alŭ aceleĭ case. Noulŭ preşedinte a fostŭ felicitatŭ de cătră cardinalulŭ Schlauch. Apoĭ s'a hotărîtŭ, ca proĭectele bisericescĭ-politice, ce maĭ restaŭ, să se pertracteze începêndŭ din 3 Octobre, şi anume în ordinea următóre 1. despre libertatea de cultŭ, 2. despre recepţiunea Jidovilorŭ, 3. despre religiunea pruncilorŭ şi 4. despre matriculele de statŭ.

La desbaterea generală a budgetuluĭ în delegaţiunea austriacă referentulŭ Dumba, luându în consideraţiune cele ţise de ministrulŭ de esterne cu privire la România, îşĭ esprimă speranţa, că relaţiunile amicabile între monarchia nóstră şi între România vorŭ rĕmâné şi pe viitoriŭ neconturbate, şi propune a se vota încredere ministruluĭ Kálnoky, ceea ce o şi făcură toţĭ delegaţiĭ afară de Pacak.

Delegatulŭ Pacak ţice, că cheltuelile militare apasă preste mĕsură clasa agricolă şi industrială a poporuluĭ. Aceste cheltueli le aduce cu sine numaĭ întreita alianţă. Întrébă, că după ce s'aŭ votatŭ pentru înarmare cele 100 de milióne cerute de ministrulŭ Bauer, terminat'aŭ óre? Apoĭ ocupându-se de cestiunea de naţionalitate în armată poftesce, ca în academiile şi institutele militare din Boemia limba cehă să fie respectată şi propusă ca şi cea magiară în Ungaria, auctorităţile militare din Boemia să corĕspundă cu cele civile în limba cehă, şi voluntariloru să le fie ĭertatŭ a depune esamenulŭ de ofiţerŭ în limba cehă.

Ministrulŭ de răsboiŭ br. Krieghammer declară faţă de Pacak, că în armată nu se face deosĕbire de confesiune şi naţionalitate.

În comisiunea pentru afacerile esterne a delegaţiuniĭ ungare contele Kálnoky a declaratŭ, că a cerutŭ din Bucurescĭ deslu-şirĭ cu privire la cărţile scolastice, la carĭ s'aŭ provocatŭ Apponyi şi Berzeviczy în cestiunea română. Una din acele cărţi s'a tipăritŭ în 1867, dară de atuncĭ a apărutŭ în maĭ multe ediţiunĭ şi s'a emendatŭ. Ce privesce cartele, despre carĭ se susţine, că sub numele de România cuprindŭ şi comitatele ardelene, acelea nu suntŭ îndreptate în contra Austro-Ungarieĭ, de-órece ele cuprindŭ şi Besarabia şi Macedonia, cu unŭ cuvîntŭ tóte provinţele locuite de Românĭ. O altă carte, care sufere de neesactităţi şi se folosesce în şcólele mediĭ din România, a promisŭ ministeriulŭ de culte, că o va schimba în curêndŭ. Ce privesce carta presentată în ultima şedinţă, nu e constatatŭ, că s'ar folosi în şcólă, dară ministeriulŭ românŭ va cerca şi eventualŭ o va delătura. Comisiunea cu mulţămită a luatŭ spre sciinţă declaraţiunea ministruluĭ.

A urmatŭ apoĭ proĭectulŭ de raportŭ alŭ comisiuniĭ cetitŭ de referentulŭ Max Falk.

În şedinţa publică din 1 a c. a delegaţiuniĭ austriace delegatulŭ Dr. Kaftan nefiindŭ mulţămitŭ cu raportulŭ despre afacerile interne a ţisŭ, că în aniĭ din urmă s'a desvoltatŭ în Europa o anumită caricatură a păciĭ şi răsboiuluĭ,

---

dolĭŭ intră în societate, eĭ facŭ asupra ómenilorŭ o impresiune durerósă şi mâhnitóre, carea formézĕ o contraţicere bătĕtóre la ochĭ faţă cu voea cea bună a adunăriĭ. Dór puţinĭ vorŭ fi aceia, în alŭ cărorŭ cercŭ familiarŭ mórtea nu a făcutŭ vre o spărtură durerósă. Ómenilorŭ privirea uneĭ haĭne de doliŭ le este o renoire a raneĭ şi provócă într'însiĭ simţulŭ antipatieĭ faţă cu mania de plăceriĭ a celeĭ ce îmbrăcată în doliŭ se înfăţişézĕ în societatea lorŭ.

Puţinŭ tactŭ aĭ vĕdi, dacă îmbrăcată în haĭne de colóre deschisă aĭ face visite de condolenţă. Privirea acestorŭ haĭne pentru ceĭ ce jălescŭ pare că le spune fără lécŭ de cruţare, că obida lorŭ nu află resunetŭ în inimile altora. De aceea niciĭ la înmormîntăriĭ nu se pórtă niciĭ haĭne pestriţe şi de colóre deschisă şi niciĭ pene şi florĭ.

Aci îmĭ permitŭ a maĭ face o observare. Am băgatŭ adese orĭ de samă necuviinţa, ce o comitŭ uniĭ ómenĭ petrecêndŭ între flecăriĭ pe mortŭ la grópă. Asta dovedesce lipsă de evlavie şi de crescere deodată. A îngropa pe ceĭ morţĭ este o faptă de milostenie, dar niciĭ decum atuncĭ, cândŭ noĭ însoţimŭ mortulŭ, pentru ca să paradămŭ cu haĭnele nóstre cele frumóse, şi niciĭ atuncĭ, cândŭ în calea acésta ne petrecemŭ flecărindŭ despre totŭ felulŭ de lucrurĭ, până şi despre celŭ mortŭ şi despre familia luĭ. În cântărĭ sfinte şi în rugăciunĭ să sevârşimŭ fapta acésta de milostenie. De rugăciunile nóstre sigurŭ are lipsă celŭ mortŭ, şi în locŭ de a flecări maĭ cuviinciosŭ este decĭ a se ruga macarŭ în taĭnă cu astfelŭ de prilejurĭ.

Uniĭ susţinŭ, că superioritatea spirituală se manifestă printr'o deprindere necurmată a stăpâniriĭ de sine, cândŭ adecă nu vĕdimŭ niciŭ unŭ sentimentŭ, niciŭ nu rîdemŭ niciŭ nu plângemŭ. Adevĕratŭ că manifestările prea vioĭ ale sentimentelorŭ totdeuna suntŭ nefrumóse şi necioplite; dar spre ce scopŭ a datŭ Dumneḑeŭ omuluĭ o inimă susceptibilă, dacă elŭ are să se pórte asemenea uneĭ păpuşi lipsite de simţire? Cuvintele luĭ Talleyrand, că omuluĭ i-s'a datŭ darulŭ graiuluĭ, pentru ca să-şĭ ascundă cugetele, să rĕmână o axiomă a diplomaţilorŭ. Adevĕrată iubire a deaprópeluĭ, umilinţă plină de dignitate, amabilitate firéscă să te însoţéscă pretutindenea, fie chiarŭ şi într'o molestă visită de cuviinţă, orĭ în cerculŭ prietinelorŭ.

Dar amicabilitatea să nu o confundĭ cu intimitatea. Sciŭ, că nu veĭ saluta tu maĭ întâiŭ pe unŭ domnŭ. Dar demnităţiĭ tale nu-ĭ va detrage întru nimica, dacă veĭ saluta pe unŭ prietinŭ bĕtrânŭ alŭ familieĭ vóstre, maĭ înainte de ce şĭ-ar ridica elŭ pĕlăria. Dór tu în ochiĭ luĭ nu eştĭ alta fără numaĭ fiĭca prietinuluĭ sĕŭ. Bĕtrânilorŭ o considerare inocentă de felulŭ acesta le cade fórte bine. Dar în casurĭ de acestea damele tinere arare orĭ nimerescŭ tactulŭ potrivitŭ. Posiţia socială, oficiulŭ, vrîsta, relaţiunile maĭ apropiate orĭ maĭ depărtate cu familia lorŭ orĭ cu eĭ inşi-şĭ schimbă regulele severe ale formeĭ, ba une orĭ o chiarŭ desfiinţézĕ, dar totdeuna numaĭ forma.

O îndatinare a damelorŭ tinere fórte lipsită de tactŭ este interesulŭ faţă cu întîmplările de pe stradă. Nu înţelegŭ aci pe acelea, carĭ óre întregĭ petrecŭ în feréstră şi descoperŭ prin acésta lenea sa şi golătatea spiritului sĕŭ. Dór pe acestea niciŭ odată nu le privesce tactulŭ şi buna cuviinţă. Înţelegŭ pe acelea, cărora le place a se posta din cândŭ în cândŭ la feréstră orĭ după gardine. Le-aşi întreba: Dar nu sciţĭ, să vĕ ocupaţi? Nu are nimenĭ lipsă de ajutoriulŭ vostru? Nu puteţĭ cumva să uşuraţi altuia sarcina, carea prea îlŭ apasă? Şi chiarŭ şi dacă datorinţa nu vĕ dictézĕ maĭ multŭ nimica afară de ceea ce aţĭ sevârşitŭ deja, chiarŭ şi dacă nicăiriĭ nu maĭ lipsesce niciŭ nasture şi niciŭ o împunsĕtură de acŭ, totuşĭ maĭ întrebŭ: De ce nu folosiţĭ timpulŭ spre îmbogăţirea sciinţeĭ vóstre, de ce nu învĕţaţi óre ce în vremea aceea, carea o perdeţĭ? Cine e acela, care póte să ţică vre odată, că are sciinţă prea multă? Ceea ce e clevetirea pentru limbă, aceea este pentru ochĭ şi pentru inimă interesulŭ de întîmplările de pe stradă: amîndóuĕ petézĕ sufletulŭ şi tragŭ spiritulŭ dela cele nobile şi înalte josŭ în pulvere şi în noroiŭ.

adecă pacea înarmată, pacea putredă. O atare pace ruinéză poporulŭ, şi numaĭ Germania trage folosŭ din ea, apĕrându-şĭ cu oştĭ austriace şi italiene Elsaţia şi Lotaringia. O alianţă cu Rusia ar fi cu multŭ maĭ avantajósă pentru Austria, căcĭ să-şĭ aducă aminte Austria, câtŭ de bine ĭ-a prinsŭ în 1849 alianţa ruséscă. Apoĭ ocupându-se de România a dişŭ, că procesulŭ Memorandului dela Cluşŭ a stricatŭ fórte multŭ prestijulŭĭ întregeĭ monarchiĭ, şi Magiariĭ, carĭ şĭ-aŭ eluptatŭ drepturile cu preţulŭ de atâta sânge, de totŭ curêndŭ aŭ uĭtatŭ, că numaĭ acea naţiune meritĕ libertatea, care respectéză şi libertatea altorŭ naţiunĭ. Preşedintele Chlumetzky nu ĭ-a permisŭ, să continue a vorbi despre tema acésta. Dr. Kaftan trecêndŭ la afacerile din Boemia declară, că până cândŭ nu se respectéză drepturile Cehilorŭ, dînsulŭ nu póte vota încredere ministruluĭ de esterne.

Pacak dice la adresa ministruluĭ de esterne, că dacă raporturile faţă de tóte statele suntŭ câtŭ se póte de bune, atunceĭ pentru ce nu dispunŭ desarmarea? Dice, că Cehiĭ pretindŭ independinţă ca şi Magiariĭ între marginile imperiuluĭ. Situaţia va fi tristă în imperiŭ, până cândŭ nu se reguléză cestiunea dreptuluĭ publicŭ boemŭ. Şi Ungaria s'a administratŭ cu stărĭ escepţionale şi temniţe, pe capulŭ Magiarilorŭ s'a trimisŭ Haynau, pe a Cehilorŭ Thun, şi pe cum aŭ închiatŭ pace cu Magiariĭ, aşa se vorŭ împăca cu Cehiĭ, căcĭ cu temniţele nu se póte face politică.

Kálnoky reflectândŭ la imputările luĭ Kaftan şi Pacak dice, că eĭ aducŭ înainte totŭ lucrurĭ, la carĭ s'a rĕspunsŭ deja.

În şedinţele publice ale delegaţiunĭĭ ungare s'a desbătutŭ în 2 a c. raportulŭ pentru afacerile esterne, în 3 raportulŭ despre marină şi finanţe, în 4 a c. raportulŭ ministeriuluĭ de răsboiŭ şi alŭ comisiuniĭ de patru.

În şedinţa din 3 a c. a caseĭ de susŭ s'a începutŭ desbaterea generală despre libĕrulŭ eserciţiŭ alŭ religiuniĭ. Primulŭ oratorŭ a fostŭ episcopulŭ latinŭ de Oradea mare, cardinalulŭ Schlauch. Elŭ în o cuvîntare elocuentă combate falsulŭ liberalismŭ, care a provocatŭ nemulţămirĭ şi a rĕsturnatŭ ordulŭ socialŭ în statele europene. Reformele guvernuluĭ şi în specialŭ libĕrulŭ eserciţiŭ alŭ religiuniĭ, duce la nereligiositate şi la ateismŭ, ceĭ maĭ marĭ inimicĭ aĭ statuluĭ. Legĭ, carĭ nu se unescŭ cu datinele poporuluĭ, cu modulŭ luĭ de cugetare, cu postulatele sale morale, cum suntŭ cele presentate de guvernŭ, legĭ, carĭ nu rĕsarŭ — aşa dicêndŭ — din o lipsă simţită, saŭ nu suplinescŭ unŭ defectŭ în adevĕrŭ esistentŭ, atarĭ legĭ saŭ rĕmânŭ neeficacĭ saŭ devinŭ chiarŭ periculóse, căcĭ aŭ natură de a provoca. Legile acestea sgudue temeliile de 800 de anĭ, pe carĭ se basézŭ organismulŭ religiosŭ, moralŭ şi politicŭ alŭ Ungarieĭ. Întrebaţĭ poporulŭ, care îşĭ iubesce patria şi tradiţiunile, dacă voesce elŭ reformele religióse, şi veţĭ afla, că elŭ nu le voesce. Oratorulŭ nu primesce proĭectulŭ.

Fostulŭ ministru Csáky Albin, părintele nefericitelorŭ reforme bisericescĭ, le află acestea de necesare şi le recomandă spre primire.

Patriarchulŭ sêsbescŭ G. Brancovicĭ dice, că proĭectulŭ din cestiune devenindŭ lege produce numaĭ confusiunĭ, fără a aduce cuĭva vre unŭ folosŭ, pentru aceea nu-lŭ primesce nicĭ în generalŭ.

Superintendentele Szász Károly dice, că în generalŭ primesce proĭectulŭ, servindŭ elŭ spre întărirea unităţiĭ naţionale. Nu póte primi însĕ secţiunea a 3-a a proĭectuluĭ, care face posibilă neconfesionalitatea, care este una cu irreligiositatea.

Episcopulŭ gr. or. românŭ I. Meţianŭ dice, că proiectulŭ din cestiune promovézĕ irreligiositatea, va demoralisa societatea, şi nu înţelege, pentru ce să se promoveze acésta şi prin lege. Respinge proiectulŭ. Episcopulŭ dela Caransebeşŭ N. Popea spune guvernului, că poporulŭ nu vre să scie de legea, care tinde a sancţiona nereligiositatea şi neconfesionalitatea.

Ministrulŭ Eötvös Loránd apĕră proiectulŭ, care ţintesce a face posibilŭ, ca fiecare cetăţénŭ să urmeze religiunea, care-ĭ place.

În contra proiectuluĭ aŭ maĭ vorbitŭ conţiĭ Szápáry István şi Széchenyi Imre, éră pentru elŭ contele Keglevich István, care avertiséză episcopatulŭ, să nu se pună în calea progresuluĭ.

Desbaterile s'aŭ amânatŭ pe Vineri în 5 l. c.

Italia.

Poporulŭ italianŭ, despoiatŭ de averea sa prin sistemulŭ de guvernare numitŭ liberalŭ, în multe ţinuturĭ a ajunsŭ la desperare şi scăparea şĭ-o caută în anarchismŭ şi revoluţiune formală. În Sicilia mişcările revoluţionare s'aŭ începutŭ din noŭ prin furturĭ, răpirĭ, aprinderĭ şi ciocnirĭ sângeróse cu organele siguritĕţiĭ publice. Între poporŭ se împartŭ miĭ de foĭ volante, în carĭ se provócă la incendiurĭ. Maĭ nu trece ţi, în care să nu fie prefăcute în cenuşe superedificatele şi pădurile marilorŭ proprietarĭ, şi tăciunariĭ suntŭ ţĕranĭ lipsiţĭ, carĭ pe calea acésta voescŭ a-şĭ rĕsbuna asupra acelora, despre carĭ credŭ, că îĭ despóie.

În oraşele siciliane poliţia a confiscatŭ maĭ multe bombe şi a datŭ de urmele uneĭ conspiraţiunĭ, care se dirige din Roma. Acesta este aşa dară resultatulŭ stărilorŭ escepţionale. Întórcerea la biserică ar puté salva statulŭ italianŭ din miseria actuală, dară de acésta nu vorŭ să scie liberaliĭ îngrăşaţĭ prin esploatarea neumană a poporuluĭ.

Corea.

Scirile cele maĭ nóuĕ spunŭ, că armata chinesă s'ar fi retrasŭ din Corea, şi astfelŭ câmpulŭ de bătae s'a strămutatŭ în China. Cassa armateĭ şi vistieria statuluĭ se asigură, că ar fi eshauriate. Nemulţămirea între Chinesĭ este mare, şi o revoluţiune nu este imposibilă. Luĭ „New-York Herald" i-se telegraféză din Shangai, că armata chinesă concentrată în apropiarea rîuluĭ Yalu s'ar fi revoltatŭ. Soldaţiĭ aŭ frântŭ armele şi aŭ desertatŭ.

Iaponia a chematŭ sub arme şi reserva gardeĭ imperiale. Armata iaponesă a trecutŭ din Corea în China şi înaintéză spre Peking.

Corespondinţe.

Ţara Haţegului, la finea luĭ Sept. n. 1894.

Onorată Redacţiune!

În ţilele acestea s'a dusŭ în deplinire în ţinutulŭ nostru unŭ actŭ, care a imprimatŭ în inimile credincioşilorŭ nostri o mare bucurie, ce va rĕmâné pururea în inimile acestea. Acestŭ actŭ a fostŭ sfinţirea bisericeĭ din Cârnescĭ.

Cu ocasiunea acésta amŭ avutŭ fericirea de a saluta în mijloculŭ nostru pe preaĭubitulŭ nostru Episcopŭ Il. Sa Victor Mihályi.

În puţine cuvinte voiŭ spune ceva despre biserica din Cârnescĭ. Acésta e cea maĭ frumósă biserică din totŭ ţinutulŭ. Zeloşiĭ credincioşĭ sub conducerea bravuluĭ preotŭ Romulŭ Bărbescu, deşi sĕracĭ, totuşĭ aŭ ridicatŭ luĭ Dumneţeŭ o casă vrednică de nemărginita luĭ maĭestate. De 22 anĭ adunându cruceriŭ lângă cruceriŭ în fine aŭ dusŭ în deplinire aceea, ce eĭ atâta aŭ doritŭ. În aniĭ ultimĭ lângă turnulŭ principalŭ aŭ ridicatŭ încă dóuĕ turnurele, carĭ atâtŭ de frumosŭ împodobescŭ acéstă sfîntă locuinţă. Meritĕ tótă lauda preotulŭ Bărbescu, care cu dreptŭ cuvîntŭ póte ţice: „Rîvna caseĭ tale m'a mâncatŭ." Unŭ ajutoriŭ neobositŭ a avutŭ pe primariulŭ Moïse Hîcă, pe curatorulŭ Ianus Hîcă, pe Ianus Frenţescu şi în fine totŭ poporulŭ.

La rugarea vredniculuĭ poporŭ Ilustritatea Sa a binevoitŭ a veni spre a o consacra. Consacrarea s'a dusŭ în deplinire Duminecă în 23 Septembre. Ilustritatea Sa a venitŭ cu trăsura preste Caransebeşŭ, trecêndŭ preste muntele Marmor. Tótă calea începêndŭ dela Băuţare până la Cârnescĭ se póte cu dreptŭ cuvîntŭ numi o cale triumfală. Cu atâta bucurie a întimpinatŭ poporulŭ pe iubitulŭ sĕŭ părinte, câtŭ revederea şi iubirea Archipăstoriuluĭ şi a turmeĭ scotea lacrimĭ din ochĭ.

La Băuţariulŭ inferiorŭ a fostŭ întimpinatŭ de o mulţime de poporŭ în frunte cu preoţiĭ lorŭ, unde O. D. Romulŭ Raca l'a salutatŭ cu o cuvîntare plină de iubire. De

---

De închiare voiŭ să-ţĭ scriŭ óre ce despre aceea, cum aĭ să te porţĭ faţă cu domnĭ.

Nu e adevĕratŭ, că reserva cuviinciósă a uneĭ fete faţă cu eĭ constă în unŭ felŭ de respingere superbă, cu care le place unorŭ dame a strîmba din nasŭ asupra domnilorŭ tinerĭ şi a povesti cu prietinele totŭ felulŭ despre eĭ pentru a arĕta, că eĭ le suntŭ indiferenţĭ, dar a se simţi nespusŭ de vătĕmate, îndată ce domniĭ aceştia cu tóte acestea nu se topescŭ formalŭ în atenţiunĭ nesfârşite şi în probe umilite de răbdare.

Tóte acestea vĕdescŭ lipsă de tactŭ şi nu servescŭ spre a te face plăcută şi stimată. Bărbaţiĭ serioşĭ şi nobilĭ se întorcŭ dela o astfelŭ de damicelă şi-ĭ aplică pedépsa cea maĭ simţită pentru vanitatea eĭ, adecă o trecŭ cu vederea. Poţĭ să fiĭ amabilă, fără ca să-ţĭ uiţĭ de locŭ de demnitatea ta. Purtarea să-ţĭ fie nesilită şi firéscă, dar impunĕtóre de respectŭ. Însĕ stimă şi respectŭ câştigă numaĭ unŭ omŭ cu caractĕrŭ vrednicŭ; vîrtute şi curăţenie suntŭ îezătura, de care se frângŭ valurile patimilorŭ, şi preste carĭ nicĭ talazurile cele maĭ marĭ şi maĭ selbatice ale perversităţiĭ nu potu să trécă.

Te salută gata spre orĭ şi ce serviţiŭ prietinescŭ a ta

Anuţă.

acolo l'aŭ însoţitŭ călăreţi până la Marmor. În Marmor l'aŭ întimpinatŭ călăreţi din Zeïcani carï l'aŭ însoţitŭ până la Grădisce, odinióră Ulpia Traiană. Acolo l'a întimpinatŭ poporulu aceluï districtŭ în frunte cu M. O. D. Avelŭ Popŭ Bociatŭ protopopulŭ aceluï districtŭ, care prin o frumósă cuvîntare şï-a esprimatŭ bucuria de a puté vedé pe preaîubitulŭ Archipăstoriŭ. De acolo l'aŭ însoţitŭ pe Ilustritatea Sa o cétă de preste 40 de călăreţi, înaintea cărora mergea primarulŭ Cârnescilorŭ cu unŭ stindardŭ albastru.

La Cârnescï s'a ridicatŭ o pórtă triumfală, pe care era scrisŭ: *Bine e cuvîntatŭ, celŭ ce vine întru numele Domnuluï.* Ér de-asupra atîrnaŭ stindarde în colorile papale albŭ-albastru. Aci l'a întimpinatŭ totŭ clerulŭ din districtulŭ vicarialŭ în frunte cu Reverendissimulŭ dnŭ Vicariŭ alŭ Haţegului Ioanŭ Ianza, toţï în ornate bisericescï. La bineventarea domnuluï Vicariŭ Ilustritatea Sa arĕspunsŭ în terminï plinï de iubire esprimându-şï bucuria pentru dragostea şi alipirea, ce clerulŭ şi poporulŭ îï arată.

De aci Episcopulŭ îmbrăcatŭ în paliŭ, cu mitra pe capŭ şi cu bâtulŭ pastoralŭ în mână a înaintatŭ până la biserică, unde l'a aşteptatŭ vredniculŭ preotŭ Bărbescu în ornate cu crucea în mână. Într'o cuvîntare plină de dragoste şi bucurie preotulŭ a mulţămitŭ Episcopuluï pentru bunătatea arĕtată în totdeuna şi pentru bunăvoinţa de a osteni până la acéstă comună depărtată de scaunulŭ episcopescŭ.

Aci apoï întrându în biserică s'a ţinutŭ inseratulŭ şi mânecatulŭ, şi totodată s'aŭ făcutŭ acţiunile pregătitóre la consacrare. Ĕră Duminecă a celebratŭ Ilustritatea Sa sfînta liturgie, sub care s'a îndeplinitŭ consacrarea, ĕră în cava din mijlocŭ s'aŭ aşedatŭ móşte de ale sfinţilorŭ martirï Valentiŭ, Victorianŭ şi Vitale. Ĕră după Evangelie Ilustritatea Sa a ţinutŭ o prea frumósă predică.

În totŭ decursulŭse rvitiului şi alŭ festivităţil, pe cum şi la primire s'aŭ datŭ mal multe salve. După aceea a fostŭ prânzŭ comunŭ în şcólă.

La înălţarea festivităţilorŭ a contribuitŭ multŭ M. O. D. Aronŭ Papiŭ profesorŭ de cantŭ din Blaşŭ, care prin melodiósa-ï vóce a ridicatŭ multŭ piulŭ simţemîntŭ alŭ poporuluï.

De asemenea o mare bucurie a făcutŭ poporului nestorulŭ dieceseï nostre, Ilustrissimuluï dnŭ Ştefanŭ Moldovanŭ prepositulŭ Capitululuï de Lugoşŭ. Elŭ încă înainte de asta cu 35 anï a fostŭ vicariŭ alŭ districtuluï Haţegului, şi acum a însoţitŭ pe Episcopulŭ la consacrarea acesteï biserici.

Ĕră Spectateï dne fiice a dluï prepositŭ, Adolfina, pe acéstă cale i-se aduce mulţămită pentru frumosulŭ mĕsariŭ, ce l'a pregătitŭ cu mâna proprie pentru altariulŭ din Cârnescï.

Preoţiï districtualï toţï aŭ fostŭ de faţă la acéstă sfîntă acţiune.

Poporulŭ a fostŭ într'unŭ modŭ deosebitŭ bine representatŭ. Aprópe tóte satele din jurŭ eraŭ de faţă.

Din partea politică a fostŭ de faţă Spect. dnŭ Iuliŭ Tornya pretorulŭ cercualŭ.

După amédï Ilustritatea Sa a plecatŭ spre Lunca Cernei, de unde a începutŭ visitaţiunile canonice.

În totŭ decursulŭ călătorieï a fostŭ însoţitŭ de M. O. Nicolaŭ Nestorŭ secretariŭ, de Il. dnŭ Ştefanŭ Moldovanŭ prepositŭ şi de cantorulŭ catedraleï Vas. Jivanca.

Cu tótă stima **Afiu.**

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 41. fl. 19542.52

Ioan Moldovan protopopulŭ Medieşuluï a colectat:

1. Din *Medieş* dela:			
Ioan Moldovan prot.	fl. 5.—		
Dr. Ioan Ivan adv.	„ 1.—		
Victor Muntean	„ 1.—		
Ioan Verdeş	„ 1.—		
Ioan Şerban	„ 1.—		
Ioan Mateiŭ Popa	„ 2.—		
Vasiliŭ Traian	„ 1.—		
Maria Moldovan B.	„ 1.—		
Tóder Moldovan	„ 1.—		
Pavel Luca	„ 1.—		
Gligor Popoviciŭ	„ —.50		
Nicol. Blăşan	„ —.50		
Maï mulţi	„ —.50		
Ales. Suciŭ doc.	„ 2.—		
George Fodor	„ 1.—	fl.	19.50
2. Din *Blăşel* dela:			
Iosif Barb preot	„ 10.—		
Zacheiŭ I. Sasu	„ 1.—		
Ioan Popa	„ —.10		
George Vasiŭ curator	„ —.10		
Ana Bogăţan	„ 1.—		
Ioan Hăţegan	„ —.20		
George Istrat Grofa	„ —.10		
Ioan Andraş	„ —.10		
Teod. Şerăşan	„ —.15		
Poporulŭ în naturale	„ 2.40		
Ioan Pop Bordean	„ —.10		
Dumitru Drăgiciŭ	„ —.30	fl.	15.55
3. Din *Velţ* dela:			
Dionisiŭ Boeriŭ paroch	„ 1.—		
Ioan Muntean cooper.	„ 1.—		
N. N.	„ 1.—		
George Niţu doc.	„ 1.—		
Maï mulţi credincioşi	„ 2.36	fl.	6.36
4. Din *Ibişdorfulŭ săsescŭ* dela:			
Ales. Valerian preot def.	„ 2.—		
Ioan Doctor preot	„ 1.—		
Lucreţia Doctorŭ	„ 1.—		
Nicol. Vlad doc.	„ —.50		
Ioan Dorea preot gr. or.	„ —.20		
Mircea Ieronim not.	„ —.50		
Ioan Luca fost doc.	„ —.50		
Val. Doctor cl. III norm.	„ —.20		
Virg. Doctor cl. II norm.	„ —.20		
Veturia Doctor	„ —.10		
Valeria Doctor	„ —.10		
Ales. Coriolan Doctor	„ —.10		
Din buc. dela maï mulţi	„ 1.50	fl.	7.90
5. Din *Frâua* dela:			
Dumitru Acsente	„ —.20		
George Spătariŭ	„ —.20		
Ioan Lascu	„ —.10		
Vasilie Poppa	„ —.10		
Vasilie Acsente	„ —.10		
Ioan Acsente	„ —.05		
Damian Tufa	„ —.10		
Ariton Lengea	„ —.05		
Ioan Timariŭ	„ —.05		
Simion Radu	„ —.10		
Vas. Tufa	„ —.20		
Saveta Tufa	„ —.10		
Ioftin Tufescu	„ —.10		
Nicolae Coman	„ —.05		
Nicolae Timariŭ	„ —.10		
Ioan Mărginean	„ —.10		
Ambrosie Lascu	„ —.05	fl.	1.75
6. Din *Petişdorf* dela:			
Poporul întreg	„ 1.—	fl.	1.—
		Suma fl.	19594.58

Nr. 36—1894.

Însciinţare.

La *„Asilulŭ de copiï gr. cat. românŭ din Blaşŭ“* cursulŭ de 6 septĕmânï prescrisŭ prin lege pentru acelea candidate, ce dorescŭ, să fie cualificate de îngrijitóre (doïce, bone) pentru *asilele de vară* române, se va începe cu seria a dóua în 15 Octobre a. c. st. n.

Insinuarea în scrisŭ orï verbalŭ este de a se face până în 14 Octobre a. c.

Ér condiţiunile de primire suntŭ:

1. Etatea de 18—40 anï, ceea ce este de a se dovedi cu *estrasulŭ de botezŭ.*

2. *Atestatŭ scolasticŭ* dela vre o şcólă poporală, din care să se vadă, că scie baremï ceti şi scrie.

3. *Atestatŭ de moralitate* dela primărie subscrisŭ şi de preotulŭ localŭ.

4. Să vorbéscă şi limba maghiară.

Vĕduvele şi fiicele de învĕţătorï vorŭ fi preferite.

Blaşŭ în 4 Octobre 1894.

Ioanŭ F. Negruţŭ
preşedintele senatuluï.

Noutăţi.

În seminariulŭ teologicŭ din Blaşŭ, după invocarea solemnă a Spiritului Sfîntŭ, s'aŭ începutŭ prelegerile în 3 l. c. La cursurile teologige suntŭ 52 ascultătorï ordinarï şi anume 50 interniştï şi 2 esterniştï. Dintre internistiï seminarialï 43 suntŭ din archidiecesă, ĕră 7 din diecesa Lugoşuluï. De câţiva anï se trimiteaŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşŭ şi câte 2—3 alumnï dela Oradea mare, dară în anulŭ acesta până acum nu s'a trimisŭ încă niciunulŭ.

Alŭ XX-lea procesŭ de presă alŭ „Tribuneï“ s'a pertractatŭ în 2 a c. înaintea curţiï cu juraţi din Cluşŭ. Articululŭ incriminatŭ a fostŭ o adresă de aderenţă cătră condamnaţii în procesulŭ „Replicei“. După ce autoriï aderenţeï aŭ declaratŭ în decursulŭ investigăţiuniï, că dînşiï aŭ trimisŭ aderenţa la persóna condamnatului fără a reflecta la publicarea eï, procurorulŭ îşi susţine acusa numaï faţă de dniï Balteşŭ, redactorulŭ, şi Popa Necşa, editorulŭ „Tribuneï“, carï aŭ şi fostŭ condamnaţi, celŭ dintâiŭ la 3 luni, ĕră alŭ doilea la 2 luni închisóre ordinară. Din cauţiunea „Tribuneï“ s'aŭ confiscatŭ 500 fl.

Concertulŭ dluï Traianŭ Mureşianŭ din 3 a c. se póte dice, că a succesŭ. Ângustimea spaţuluï nu ne ĭertă, să scriemŭ maï pe largŭ despre elŭ. Pe scurtŭ notămŭ următórele: Vocea dluï *Traianŭ Mureşianŭ* s'a părutŭ a fi cam indispusă. Cu tóte acestea toţï numeriï dluï aŭ îndestulitŭ publicului, ér maï pe susŭ de tóte numĕrulŭ finală, cavatina din bărbierulŭ de Sevilla. Dşóra *Melania Brînduşianŭ* s'a întrecutŭ pe sine însă-şï. Pagubă, că nu află prilejŭ de a-şï cultiva rarulŭ talentŭ la óre care conservatoriŭ de frunte. Amŭ fi siguri, că nu şï-ar perde acolo înzădarŭ timpulŭ şi ostenéla. Dna *Cornelia Deacu* a desfătatŭ ca totdeuna publicului cu sopranulŭ sĕŭ puternicŭ. Efectŭ deosebitŭ a produsŭ cântarea bihoréncă, cu carea a înlocuitŭ cântarea „M'aï iubitŭ“ de Decker din programă. — Dşóra *Elena Sântionŭ* cu declamarea sa u'a îndestulitŭ ca de alte orï publicului. Poesia socialistă *Noi vremŭ pămîntŭ* n'a fostŭ potrivită nicï declamanteï nicï publicului nostru. Dlŭ *Prodanŭ* s'a dovedităŭ a fi şi în materiï umoristice unŭ declamatorŭ bunŭ. *Nu-lŭ ucide-ţi* de Speranţă ï-a succesŭ bine, maï alesŭ în monologurile ţiganuluï. — Concertulŭ a fostŭ cercetatŭ destulŭ de slabŭ.

Studenţii universitarï din Iaşi aŭ trimisŭ în 2 a c. din o întrunire unŭ apelŭ studenţilorŭ din Bucurescï. Eï îşi esprimă părerea de rĕŭ asupra demonstraţiuniloră inscenate de o parte a studenţilorŭ Bucurescenï. Le atragŭ atenţiunea, că causa naţională numaï atuncï se va puté impune tuturorŭ ómenilorŭ de inimă, cândŭ ea va apăré ca adevĕrată causă a poporuluï românescŭ întregŭ. Din momentulŭ, cândŭ ea va deveni unŭ mijlocŭ de agitaţie în mânile unorŭ politicianï fără scrupulŭ, din acelŭ momentŭ ea va fi perdută. Eï ţicu, că ceea ce e rĕŭ şi nedreptŭ în Turda şi Cluşŭ, e rĕŭ şi nedreptŭ şi în Bucurescï.

Alegere de pretorŭ. Adunarea de tómnă a comitatuluï Sibiŭ ţinută în 1 a c. a alesŭ de pretore în *Sebeşulŭ săsescŭ* pe dlŭ *Ioanŭ Henteşŭ* fostŭ adiunctŭ la notariatulŭ publicŭ reg. din Sibiŭ.

Ţarulŭ Rusieï se află greŭ morbosŭ. Morbulŭ nu e cunoscutŭ deplinŭ, dară se susţine, că ar fi nefritis.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Mărturisirile principilorŭ calvini despre originea săboruluĭ mare. Pre lângă autoriulŭ Zaconiculuĭ maĭ avemŭ o mărturisire destulŭ de chiară și dela însu-și principiĭ calvinescĭ, că săborulŭ mare este o instituțiune introdusă de eĭ în biserica din Ardélŭ.

Cele 19 condițiunĭ puse de principele Georgiŭ Rákotzi mitropolituluĭ Simeonŭ Ștefanŭ, de principele Mihailŭ Apafi I mitropolituluĭ Iosifŭ Budai, și de guvernatoriulŭ Bánfy de Losoncz mitropolituluĭ Teofilŭ, tocmaĭ nu se referescŭ la cultivarea clerului și a poporuluĭ saŭ nu aŭ caracterŭ politicŭ, tindŭ într'acolo, ca să vréscă în biserica nóstră calvinismulŭ. Condițiunea a 9-a impune mitropolituluĭ românescŭ ținerea regulată a săboruluĭ mare în fiecare anŭ, o impune însă dóră, pentru că săborulŭ mare este o instituțiune de a bisericeĭ rĕsăritului? Nicĭ pe departe! Căci tóte condițiunile țintescŭ nu într'acolo, ca să țină în biserica românéscă instituțiunile orientalĭ, ci chiară dimpotrivă, ca din biserica românéscă să ștérgă totŭ ce e orientalŭ și nu se uniea cu credința și instituțiunile calvine. Ci impune ținerea săboruluĭ mare, pentru că este o instituțiune calvină, așa câtŭ chiară impunerea ținerii luĭ este o mărturisire destulŭ de chiară chiară dela însu-și principiĭ calvinescĭ, că săborulŭ mare e o instituțiune calvină introdusă de eĭ în biserica românéscă. Dacă săborulŭ mare ar fi fostŭ o instituțiune resăritenă, mitropoliții românescĭ l'ar fi ținutŭ și fără porunca principilorŭ și de porunca lorŭ n'ar fi fostŭ nicĭ o lipsa.

IV.

Săborulŭ mare din punctŭ de vedere canonicŭ.

Correctura istorică a săboruluĭ mare. Ca cestiune de momentŭ în tractatulŭ ce ne ocupă, rĕmâne întrebarea, că óre din punctulŭ de vedere alŭ sfinteĭ nóstre bisericĭ este săborulŭ mare absolute de condamnatŭ sub orĭ ce formă s'ar ivi elŭ?

La întrebarea acésta rĕspundemŭ că nu, de-órece biserica catolică nu numaĭ că nu a condamnatŭ și nu condamnă sinódele, ci putemŭ dice, că maĭ multe sinóde fură ținute în biserica catolică, decâtŭ în biserica desbinată a rĕsăritului.

Acésta a fostŭ causa, de și după s. unire săborulŭ mare a esistatŭ în biserica nóstră și maĭ departe, până ce schimbându-se împrejurările, lipsa luĭ nu maĭ era așa întetitóre. Și din partea autorității celeĭ maĭ înalte a bisericeĭ catolice nu s'a pusŭ nicĭ o pedecă ținerii săboruluĭ mare. Ĕră în canónele săboruluĭ mare dela 1700, în carĭ se vede deja influința apusană catolică, chiară în canonulŭ întâiŭ săborulŭ mare este primitŭ ca unŭ ce canonicŭ în organismulŭ bisericeĭ. Și însu-și teologulŭ jesuitŭ a ținutŭ la 1728 săborŭ mare cu clerulŭ românŭ.

Săborulŭ mare însă are lipsă de dóuĕ correcturĭ, una istorică și alta juridică.

Ce atinge pe cea istorică, întâiŭ și maĭ întâiŭ trebue să abdicemŭ odată pentru totdeauna de idea cu totulŭ greșită, că săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ este o instituțiune a bisericeĭ rĕsăritului, după ce pe cum amŭ vĕdutŭ, dreptulŭ bisericeĭ resăritului absolutŭ nu cunósce o tare instituțiune.

Ba vorbindŭ adevĕrului curatŭ, săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu numaĭ că fu introdusŭ sub presiunea calvină, ci și calviniĭ înșiși idea luĭ o aŭ luatŭ din biserica apusuluĭ. Synódus generalis alŭ calviniloru introdusŭ sub forma de săborulŭ mare în biserica românéscă din Ardélŭ nu este altceva decâtŭ synodus dioecesana din biserica apusuluĭ, necunoscutŭ în legislațiunea bisericeĭ resăritului din Pravilă nicĭ după nume, și schimbatŭ în multe privințe după principiile calvinescĭ. Pre cum în synodus dioecesana din biserica apusuluĭ se aduna episcopulŭ cu clerulŭ dieceseĭ sale spre a se consfătui cu privire la lucrurile bisericescĭ, așa în synodus generalis din biserica calvină din Ardélŭ se aduna superintendentele cu preoțimea sa spre a delibera cu privire la lucrurĭ de ale bisericeĭ.

Nu este altcum de locŭ de miratŭ, că calviniĭ, carĭ așa de tare aŭ urîtŭ biserica catolică, aŭ primitŭ totuși instituțiunea acésta catolică a sinoduluĭ diecesanŭ în organismulŭ bisericeĭ lorŭ. Căci calviniĭ la începutŭ nu se puteaŭ orienta de locŭ în cestiunea organisărĭ bisericescĭ în conformitate și armonie cu principiile lorŭ de credință, și așa aŭ fostŭ forțațĭ de împrejurărĭ să păstreze maĭ multe instituțiunĭ catolice, și între acelea și *sinodulŭ diecesanŭ* sub forma de synodus generalis: Analogŭ aŭ purcesŭ calviniĭ și prin alte țĕrĭ, analogŭ aŭ purcesŭ și Sașiĭ luteranĭ din Ardélŭ, analogŭ protestanții de pretotindenea, [1]) și maĭ multŭ ca toțĭ Anglicaniĭ. [2]) La organisațiunea de astădĭ din Ardélŭ aŭ ajunsŭ calviniĭ numaĭ în secululŭ nostru, și încă chiară și astădĭ după ce aŭ scuturatŭ de pre eĭ atâtea instituțiunĭ catolice, totuși le-aŭ maĭ rĕmasŭ încă destule.

* * *

Correctura iuridică a săboruluĭ mare. A dóua correctură, căreia trebuesce a fi supusŭ săborulŭ mare, este din punctŭ de vedere *juridicŭ*.

Correctura acésta s'a începutŭ deja îndată după s. unire. Și correctura are să se întîmple prin acomodarea săboruluĭ mare la principiile de regimŭ bisericescŭ cuprinse în Pravilă.

În privința acésta întâiŭ și maĭ întâiŭ nu se póte suferi atribuțiunea aceea a săboruluĭ mare dinainte de s. unire, după care elŭ figuréză în diecesă ca forulŭ, ce are în sine întrégă jurisdicțiunea bisericéscă preste întregŭ clerulŭ, neluându-se afară nicĭ episcopulŭ, și preste întregŭ poporulŭ.

Calviniĭ suntŭ consecuenți, cândŭ sinoduluĭ generalŭ din biserica lorŭ îĭ ascriŭ o atare atribuțiune. Căcĭ după credința lorŭ în biserică nu este deosebire între clerŭ și poporŭ. La eĭ fiecare creștinŭ botezatŭ este totodată și preotŭ. Va să dică la eĭ este egalitate deplină între toțĭ membriĭ bisericeĭ. [3]) Puterea bisericéscă este în mâna tuturorŭ, căcĭ toțĭ suntŭ preoțĭ. [4]) La eĭ nimenĭ nu capĕtă putere bisericéscă mai multă prin vre unŭ sacramentŭ óre care.

Este lucru firescŭ, că la calviniĭ fiindŭ puterea bisericéscă în mâna tuturorŭ, aceea nu se póte deprinde decâtŭ prin adunarea tuturorŭ, fie că vinŭ toțĭ în persónă la adunare, fie că se representă prin alțiĭ. Cândŭ dară calviniĭ întrégă puterea bisericéscă aŭ pus'o în mâna sinoduluĭ generalŭ, atuncĭ aŭ fostŭ consecuenți, numaĭ nu deplinŭ. Nu deplinŭ, pentru că dacă prin botezŭ în biserică toțĭ devinŭ preoțĭ, atuncĭ toțĭ aŭ dreptŭ în sinodŭ, câțĭ suntŭ botezați și se ținŭ de biserica lorŭ, și nu numaĭ predicatoriĭ, cum era în secululŭ alŭ 16 și 17-lea. Maĭ târdiŭ s'a convinsŭ și eĭ despre acésta, și astădĭ dela sinóde nu suntŭ eschiși nicĭ laĭciĭ lorŭ, căcĭ după principiile lorŭ și aceia suntŭ preoțĭ, ca și ceialalțĭ. [5]) Le-aŭ trebuitŭ însă maĭ bine de 300 de anĭ până aŭ trasŭ consecința logică din principiulŭ lorŭ despre preoția universală.

Óre aceste principiĭ le profesézĕ și Pravila? Dacă aceste le-arŭ profesa, atuncĭ ar puté-o folosi și calviniĭ fără lécŭ de scrupulŭ. Ca ceriulŭ de pămîntŭ înse atâtŭ suntŭ de departe principiile Pravileĭ de principiile calviniloru.

Pravila deosebesce sacramentulŭ botezuluĭ de sacramentulŭ hirotonieĭ. Prin botezŭ se face omulŭ membru alŭ bisericeĭ, nu câștigă însă în genere vorbindŭ nicĭ o putere publică în biserică. Acésta se câștigă prin taĭna hirotonieĭ. De unde potestatea publică bisericéscă după Pravilă nu este în mânile totalității credincioșilorŭ, ci în mânile acelora, carĭ capabilitatea de a o deprinde aŭ primit'o dela Dumnedeŭ prin canalulŭ sfîntŭ alŭ sacramentuluĭ hirotonieĭ.

În sacramentulŭ hirotonieĭ înse nu se dă putere egală la toțĭ ceĭ ce-lŭ primescŭ, ĕră deplină putere se dă numaĭ celoru ce primescŭ ordulŭ sacru alŭ episcopatuluĭ.

Suntŭ fórte multe canónele din Pravilă și din alțĭ codicĭ aĭ bisericeĭ resăritului, carĭ edicŭ chiară și la înțelesŭ, că deplină capabilitate de a deprinde potestate bisericéscă aŭ în biserică numaĭ episcopiĭ. [6]) De unde ar fi o resturnare a tuturorŭ principiiloru din Pravilă, dacă plenitudinea potestățiĭ bisericescĭ s'ar pune în

---

[1]) Cf. Kerkápolyi Károly »Protestáns egyház-alkotmány tekintettel történeti fejlödésére. Pápa 1860 pag. 96.

[2]) Weingarten »Die Revolutionskirche Englands« Leipzig 1868.

[3]) Veți catechismulŭ calvinescŭ impusŭ cleruluĭ și poporuluĭ românescŭ din Ardélŭ de Principele Georgiŭ Rákotzy, edatŭ de G. Bariț Sibiŭ 1879 în tractatulŭ despre sacramente pag. 41, care nu scie nimicŭ de sacramentulŭ hirotonieĭ.

[4]) Dosa Elek »Az erdélyhoni evangelico-reformátusok egykázi jógtana« Pest 1863 pag. 12 despre potestatea bisericéscă.

[5]) Dr. Kolozsvári Sándor »Ar erdélyi ev. ref. egyházkerület egyház-jóga« Cluș 1877 pag. 167. uu.

[6]) Amintimŭ numaĭ ca maĭ classice din Pravilă Can. 39 și 40 alŭ Apostolilorŭ. În originală laolaltă cu interpretările luĭ Zonara, Balsamon și Ari-

mâna unuĭ sinodŭ alcătuitŭ după norma săborului mare din biserica românéscă din Ardélŭ. Asta ar însemna o calvinire deplină a bisericeĭ nóstre.

Cându însă Pravila stătorésce principiulŭ supremŭ de regimŭ bisericescŭ, că în episcopatŭ este plenitudinea potestăţiĭ bisericescĭ, atuncĭ nu edice totodată şi aceea, că episcopulŭ să guberneze biserica sa în modŭ absolutisticŭ fără de concursulŭ cleruluĭ şi alŭ poporuluĭ. Însă-şi Pravila de pildă dispune, ca episcopulŭ să nu administreze justiţia bisericéscă singurŭ, ci cu concursulŭ cleruluĭ. [1])

Cu tóte aceste înse dreptulŭ bisericescŭ din Pravilă nu s'a pututŭ desvolta până la gradulŭ acela, câtŭ să determineze şi preciseze prin legĭ esprese modulŭ concursuluĭ cleruluĭ şi alŭ poporuluĭ la regimulŭ bisericescŭ alŭ episcopuluĭ. Pravila nu a dus'o nicĭ barĕm până acolo, câtŭ să demânde şi reguleze ţinerea sinódelorŭ diecesane preoţescĭ saŭ „micste". De aci vine, de Pravila şi dreptulŭ orientalŭ nicĭ nu cunoscŭ de locŭ sinódele diecesane.

Altcum s'aŭ desvoltatŭ lucrurile în apusŭ. Dreptulŭ apusanŭ nu s'a mulţămitŭ numaĭ şi cu stătorirea principiuluĭ, că episcopulŭ să-şĭ guverneze biserica sa cu concursulŭ cleruluĭ şi alŭ poporuluĭ. Ci dreptulŭ apusanŭ a determinatŭ şi modulŭ, cum are să se întimple concursulŭ acesta, adecă între altele şi prin sinódele diecesane preoţescĭ şi „micste". Era în decursulŭ timpuluĭ sinódele aceste diecesane le-a regulatŭ prin o legislaţiune bisericéscă, ce a îmbrăţişatŭ întrégă fiinţa lorŭ. [2])

Ce avemŭ dară noĭ de făcutŭ?

În forma, în carea a esistatŭ săborulŭ mare în biserica nóstră înainte de sfînta unire, nu-lŭ maĭ putemŭ, nu ne este ĭertatŭ a-lŭ reactiva, căcĭ forma aceea nu numaĭ că e calvină şi isvorîtă din principiile calvine, ci este diametralŭ opusă principiilorŭ Pravileĭ. Una din dóuĕ. Saŭ îlŭ reactivămŭ în forma aceea, şi atuncĭ Pravila o putemŭ lăpĕda, şi trebue să o lăpĕdămŭ din viaţa nóstră bisericéscă. Saŭ ţinemŭ Pravila, şi atuncĭ săboruluĭ mare trebue să-ĭ dămŭ forma în consonanţă cu principiile eĭ.

Pravila înse nu prescrie nicĭ o formă pentru sinódele diecesane, că ea nicĭ nu le cunósce.

Ce ne rĕmâne dară?

Nimicŭ alta decâtŭ, că în ţinerea sinódelorŭ diecesane să ne acomodămŭ după dreptulŭ apusanŭ emanatŭ totŭ din acele-şi principiĭ, carĭ le profesézăşi Pravila, căcĭ în privinţa principiilorŭ fundamentalĭ de dreptŭ bisericescŭ nu este nicĭ o deosĕbire între Pravila nóstră şi între Corpus juris canonicĭ din biserica apusuluĭ.

Pre calea acésta aŭ mersŭ deja părinţiĭ nostri dela s. unire încóce. Săborulŭ mare s'a ţinutŭ şi după s. unire ca şi înainte de ea. Şi teologulŭ Ĭesuitŭ de lângă episcopulŭ nostru nicĭ cându nu s'a scandalisatŭ în ţinerea săboruluĭ mare. Şi pentru ce? Pentru că teologiĭ Ĭesuiţĭ eraŭ adevĕraţĭ teologĭ cunoscĕtorĭ şi de canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ şi de ale apusuluĭ. Şi eĭ bine scieaŭ, că sinódele diecesane suntŭ o instituţiune a bisericeĭ catolice din apusŭ adoptată şi alterată de calviniĭ şi apoĭ totŭ de calviniĭ în forma eĭ bastardă calvină introdusă în biserica românéscă din Ardélŭ. Eĭ scieaŭ bine, că sinódele diecesane nu suntŭ o instituţiune de a bisericeĭ rĕsărituluĭ, cum cu destulă naĭvitate credeaŭ şi credŭ şi astădĭ încă póte unii „reformatorĭ" de aĭ bisericeĭ nóstre atâtŭ de încreduţĭ, câtŭ orbiţĭ de încrederea acésta nu şĭ-aŭ luatŭ, şi nu-şĭ ieaŭ ostenéla a studia maĭ întâiŭ cestiunea şi numaĭ după aceea a se apuca de „reformarea" bisericeĭ.

Sciindu-le aceste şi teologiĭ Ĭesuiţĭ şi episcopiĭ nostri aŭ conservatŭ şi mal departe în biserica nóstră instituţiuneaa săboruluĭ mare, şi s'aŭ nevoitŭ a curăţĭ de pre elŭ numaĭ atribuţiunile calvine. Se póté vedé acésta asemĕnându săborulŭ mare de după s. unire cu legislaţiunea bisericeĭ apusane despre sinódele diecesane.

Celŭ dintâiŭ săborŭ mare de după s. unire, care a căţutŭ érăşi în forma calvină, a fostŭ sinodulŭ electoralŭ dela 1868. Acestŭ sinodŭ în partea, care nu se ţine de candidarea simplă a celorŭ trei persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ vacantŭ, a fostŭ unŭ sinodŭ curatŭ calvinescŭ, cu audausulŭ, că a arĕtatŭ şi o necunoscinţă genantă şi crassă atâtŭ de dreptulŭ bisericescŭ orientalŭ, câtŭ şi de celŭ apusanŭ şi de celŭ calvinŭ, şi pe lângă aceea şi fórte puţină cunoscinţă şi interesŭ faţă cu lipsele adevĕrate ale bisericeĭ.

Acomodarea acésta a săboruluĭ mare după legislaţiunea apusană nu póte fi de locŭ considerată de o măĭmuţare saŭ latinomanie. Căcĭ abstragêndŭ dela altele, după ce însu-şĭ săborulŭ mare din biserica nóstră este o instituţiune apusană, ce a întratŭ la noĭ prin mijlocirea calviniloru, e lucrulŭ celŭ maĭ firescŭ, ca în ţinerea luĭ să ne acomodămŭ după legislaţiunea apusană, după ce Pravila este cu totulŭ lipsită de o atare legislaţiune.

(Va urmá.)

* * *

steau, vedĭ: Beveregiu în »Synodicon sive Pandectae Canonum ab Ecclesia graeca receptorum« Oxon 1672 pag. 26 şi 27.

Apoĭ Constituţiunile Apostolilorŭ Cartea a II-a c. 26 în originalŭ la Card. Pitra op. cit. tom. I pag. 172 şi Cartea a II-a c. 30 originalŭ lá Pitra op. cit. tom. I. pag. 176.

[1]) Pravila la capetulŭ părţiĭ întâie enumĕră oficialiĭ maĭ înalţĭ aĭ guvernuluĭ episcopescŭ şi despre ceĭ 6 de întâiŭ dice: aceştia şedŭ la sfînta judecată cu archiereulŭ.«

[2]) Vedĭ Philips »Die Dioezesan Synode« ed. II Freiburg 1849 şi Benedictŭ XIV »De synodo dioecesana«. Mainz 1842 şi Feszler »Ueber Provincial concilien und Dioezesane synoden« Innsbruck 1849.

Fraţĭ şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

Elŭ porni la unŭ pămîntŭ cu cucuruzŭ, care era la ţĕrmulŭ miculuĭ rîŭ, ce şerpuesce prin mijloculŭ satuluĭ, şi aicĭ începu a lucra cu sirguinţă pentru a-şĭ alunga gândurile, carĭ în contra voiĭ sale i-le stîrni vorbirea domnuluĭ părinte.

Aprópe de pămîntulŭ de cucuruzŭ se înălţaŭ cele dóuĕ arcuiturĭ ale unuĭ podŭ de pétră vechiŭ, dar bine păstratŭ. Sub acesta pe timpulŭ verii era apa aşa de mică, de fără de primejdie puteaĭ să staĭ până la glesne într'însa. Asta era pe placulŭ femeilorŭ din satŭ, căcĭ îşĭ puteaŭ spăla rufele sub podŭ.

Şi în diua aceea încă pleoscăniaŭ în apă o cétă de fete, tóte cunoscute de ale luĭ Pedro. Elŭ înse influinţatŭ de cuvintele preotuluĭ numaĭ pe una o luă în ochĭ. Era o figură de o natură delicată, înse bine desvoltată, ale căreĭ picioruţe în apă se păreaŭ a fi de colóre albă-trandafirie.

Cându fetele-şĭ gătară rufele, Pedro încă era gata cu tăiatulŭ cucuruzuluĭ, şi în clipa, în care domnişóra cea pentru elŭ aşa de interesantă se cuprindea cu aşedarea în róbă a coşercĭĭ sale încărcate, se repedi întru ajutoriulŭ eĭ ficiorulŭ celŭ maĭ bĕtrânŭ alŭ luĭ Iosé das Dornas.

„Permite-mĭ, mĕ rogŭ," dise elŭ complesantŭ, şi aşedă coşarca la locŭlŭ eĭ aşa de uşorŭ, ca şi cum ar fi fostŭ încărcată numaĭ cu scame.

Şi dacă elŭ a contatŭ la dulcĭ cuvinte de mulţămită orĭ la unŭ zimbetŭ, atuncĭ s'a înşelatŭ. Copila dise numaĭ: „Mulţămescŭ, senhor Pedro," îşĭ aşedă pălĕria cea lată de paie de-asupra frumóselorŭ sale plete, şi netedindu-şĭ cu blândeţă catîrulŭ îlŭ îndupleca, să pună în mişcare róba încărcată cu rufe.

Pedro privia în urma feteĭ. Elŭ nu audia şoptiturile rĕutăcióse ale prietinelorŭ Clareĭ, orĭ dacă le şi audia, ele eraŭ pentru elŭ indiferente. Elŭ îşĭ aduse aminte de vorbele părinteluĭ Pereira şi-şĭ pleca capulŭ dându-ĭ dreptate.

„În adevĕrŭ părintele are dreptate! Unŭ tinĕrŭ de cinste trebue să se căsătorésca," dise elŭ întru sine din inimă şi cu convingere, şi din acésta clipă elŭ a fostŭ de totŭ altulŭ.

VII.

Ér Clara era născută din a dóua căsătorie a tatăluĭ aceleĭ Margaride, carea fuse odată causa uneĭ supĕrărĭ aşa de marĭ a părochuluĭ.

Întâia óră tatălŭ lorŭ se căsătorise cu o verişóră a sa, carea nu-ĭ aduse altă zestre afară de o inimă plină de iubire şi o minte umilită şi evlaviósă. Atuncĭ elŭ deprinde teslăria şi nu era în stare, să pórte pe Guida, singura copilă a lorŭ, la şcólă: abia putu Guida să umble, şi deja avea să ĭea asupră-şĭ o parte din lucrurile caseĭ.

Sermana eĭ mamă muri, cându Guida abia era de şese anĭ, şi tatălŭ eĭ îĭ dădu îndată o mamă maşteră în persóna uneĭ ţerance cu stare. Elŭ se lăsă de măestria sa, ocupându-se maĭ bucurosŭ cu lucrarea moşieĭ soţieĭ sale.

Maştera curêndŭ îĭ născu altă copilă. Ea tracta fórte rĕŭ cu Margarida, fără ca tatălŭ eĭ, celŭ ce era de totŭ sub păpuculŭ femeiĭ sale certăreţe, să-ĭ fi vrutŭ orĭ să-ĭ fi pututŭ ţiné parte. Mórtea luĭ, ce urmă după câţiva anĭ, înăspri în mare mĕsură sórtea bieteĭ orfane. Mamă-sa maştera în nemărginita sa ură merse acum aşa de departe, câtŭ într'o ḑi îĭ aruncă Margarideĭ în faţă, că fiecare bucătură, ce o mânâncă, este unŭ furtŭ în paguba Clareĭ.

Orfana suferia în tăcere şi nu se plângea. Caractérulŭ eĭ celŭ dela fire blândŭ şi modestŭ prin tractarea acésta neomenéscă se lămuria totŭ maĭ tare. Ea în încrederea sa nevinovată se dedica cu totulŭ lui Dumneḑeŭ şi sînteĭ Lui Maĭce, şi mijlocirii eĭ îi ascria, că Daniilŭ o dărui cu simpatia sa. Raportulŭ dintre cele dóuĕ surorĭ firesce că în atarĭ împrejurărĭ trebui să se încórde totŭ maĭ tare, deşi Clara nu moştenise dela mamă-sa nicĭ inima cea nemilósă nicĭ sumeţia, dimpotrivă era o băétă nobilă şi cu aplicărĭ simpatice. Ea adese orĭ se revolta întru sine din causa nedreptăţilorŭ, ce le suferia soră-sa, se întrepunea după putinţă une orĭ pentru dînsa şi într'ascunsŭ doria, să se apropie de Margarida, pe care tare o preţuia pentru răbdarea şi sirguinţa eĭ. Asprimea mameĭ sale faţă cu Guida îĭ făcea Clareĭ o amărăciune cu atâtŭ maĭ tare, cu câtŭ vedea maĭ multŭ, că ea fără de vina sa era causa maltratăriĭ surorel sale.

Nicĭ Margarida nu se purta cu antipatie faţă de soră-sa. Şi ea bucurosŭ ar fi comunicatŭ cu dînsa cu iubire, dacă asprimea mameĭ maştere nu i-s'ar fi împotrivitŭ.

În sfârşitŭ a alesŭ provedinţa nisce micĭ şi neînsemnate întîmplărĭ, carĭ făcură, ca surorile să se apropie maĭ tăre una de alta. Se desvoltă acum o relaţiune intimă şi plină de binecuvîntare între dînsele. Într'o sară de pildă ţerana se retrase cu Clara pe la nóuĕ óre şi dise către Margarida în tonulŭ acela respingĕtoriŭ şi batjocuritoriŭ, ce maĭ totdeuna şi-lŭ lua faţă de sermana copilă:

„Cine vre să mănânce, trebue să şi lucre, — tu veĭ ave bunătatea, iubita mea, să gaţi încă aḑi acestŭ tortŭ."

Cu acestea dădu orfaneĭ unŭ mărişorŭ cuantŭ de torsŭ şi se duse la culcare. Era ĭérnă şi fórte frigŭ. Restulŭ celŭ micŭ alŭ foculuĭ se stinse curêndŭ, şi gerulŭ cuprinse neconturbatŭ trupulŭ Margarideĭ, carea-şĭ începu lucrulŭ la zarea cea slabă a uneĭ luminĭ de seu.

O, câtŭ de străină se păru culina cea mare şi maĭ de totŭ întunecată sufletuluĭ eĭ celuĭ agitatŭ prin liniştea noptiĭ. Puterea superstiţiuniĭ sătenescĭ îĭ cuprinse inima făcêndu-o să crédă, că vede pe păreţiĭ afumaţĭ mişcările înfiorătóre ale unorŭ strigoĭ.

Lacrimĭ ferbinţĭ curgeaŭ preste faţa eĭ, lacrimĭ de fricĭ şi de dorŭ după mamă-sa cea mórtă, după Daniilŭ, care a adusŭ vieţiĭ sale misere zorile cele dintâiŭ de bucurie. Obosită de frigŭ şi de plânsŭ orfana nu-şĭ maĭ putu continua lucrulŭ. Ea privia desperată la fuiorulŭ de inŭ, care se părea, că nu a scăḑutŭ de locŭ.

„Cine-mĭ va ajuta," ḑicea într'u sine. Însĕ în acela-şĭ momentŭ dispăru din inima eĭ frica cea superstiţiósă şi desperarea, mânile i-se încleştară spre rugăciune, şi cu încredere fiéscă şi nemărginită se rugă la dulcea Fecióră după ajutoriŭ.

Clara într'aceea zacea cu ochiĭ deschişĭ lângă mamă-sa, care horcăia adâncită în somnŭ greŭ. Până la lacrimĭ compătimia fetiţa pe soră-sa cea maltratată. Asculta supĕrată la sfîrnăitura rótelĭ dela furcă şi-şĭ bătea capulŭ, să găséscă unŭ mijlocŭ, prin care i-ar puté sări într'ajutoriŭ. Cândŭ furca se opri, buna copilă nu se maĭ putu răbda în patŭ; încetŭ se furişă din culcuşŭ, îşĭ luă vesmintele pe sine şi plecă în bucătărie, unde află pe Margarida adâncită într'unŭ somnŭ greŭ, ţinêndŭ rosariulŭ între degetele înţepenite. Cu băgare de samă întinse Clara unŭ acoperemîntŭ preste orfana Margaridă şi apoĭ continuă ea lucrulŭ acesteia. Diminéţă la dóuĕ óre îlŭ şi termină.

Trezită din somnŭ şi privindŭ la lucrulŭ terminatŭ Margarida credu, că totulŭ e o minune a Preacurateĭ Fecióre. Mişcată de o sîntă spaimă căḑu în genunchĭ. Atuncĭ privirea i-se opri asupra uneĭ năfrămĭ perdute a Clareĭ, şi îndată înţelese, ce îngerŭ ĭ-a trimisŭ ceriulŭ într'ajutoriŭ. Prin o îmbrăţişare lungă şi căldurósă mulţămi ea soreĭ sale pentru iubirea dovedită faţă de dînsa. De aci înainte cele dóuĕ băete trăiaŭ într'o strînsă legătură, carea prin întrevenirea morţiĭ ţeranceĭ cu câţiva anĭ maĭ târḑiŭ se întări şi maĭ puternicŭ.

Margarida ajuta din inimă soreĭ sale, la îngrijirea morbóseĭ eĭ mame. Prin nicĭ unŭ cuvîntŭ, prin nicĭ unŭ gestŭ nu şĭ-a răsbunatŭ asupra moribundeĭ pentru nedreptatea suferită. Acéstă marinimie a orfaneĭ, sprijinită de cuvintele părinteluĭ Pereira, mişcă inima împetrită a mameĭ vitrege: cu câteva óre înainte de mórtea sa ceru iertare dela Margarida şi-şĭ închise ochiĭ împăcată cu fiica bărbatuluĭ sĕŭ, pe carea atâta timpŭ o maltratase.

Mórtea mameĭ vitrege a produsŭ în Margarida o schimbare radicală. Clara se silia în totŭ chipulŭ a se îngriji de binele eĭ. Ba la începutŭ mergea prea departe, câtŭ voia să oprésc̆ă dela orĭ ce lucru pe soră-sa cea sirguinciósă şi dedată cu lucrulŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Uniriĭ"*

Cestiuni

din

dreptulŭ şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvaniei" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţulŭ **1** fl. Ambele părţĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşeḑarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşĭ ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 34—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 19—26 **Timisióra-Fabricĭă**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ coustruite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odiată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 13 Octobre 1894. Numĕrulŭ 43.

Serăcie lucie.

E mare bucuria în Israilŭ. Wekerle a presentatŭ în şedinţa de Marţi a caseĭ deputaţilorŭ budgetulŭ anuluĭ 1895, preliminatŭ cu unŭ plus de 18.000 fl., şi totodată a raportatŭ, că gestiunea anuluĭ 1894 s'a închiatŭ cu unŭ escedentŭ de *55 milióne* în locŭ de 11 fl. 25 cr., câtŭ promisese budgetulŭ anulŭ trecutŭ.

Se póte închipui bucuria patrioţilorŭ. Înótă cu toţiĭ în fericire.

Nu-ĭ vorbă, nicĭ nu e glumă. Suntŭ numaĭ puţinĭ anĭ de atunci, cândŭ atâta era deficitulŭ, câtŭ e astăţi escedentulŭ. Şi cheltuelile s'aŭ sporitŭ în mĕsură fórte mare. Astfelŭ pentru 1895 se preliminézăo sporire de spese în suma de *26 milióne şi jumĕtate*.

Din mijlócele acestea va trebui maĭ bine de unŭ milionŭ pentru lefele purtătorilorŭ de matricule civile. Pentru şcóle poporale se preliminézăo 300.000 fl. Totŭ în anulŭ ce vine se vorŭ zidi cele 400 şcóle poporale de statŭ în onórea mileniuluĭ, érăo 100.000 fl. se vorŭ folosi pentru îmbunătăţirea stăriĭ materiale a preoţilorŭ, carĭ firesce se vorŭ dovedi *vrednicĭ*.

Étă dar o situaţie finanţiară înaintătóre! Étă dar unŭ motivŭ de bucurie pentru toţĭ fiiĭ patrieĭ!

Durere numaĭ, că noĭ nicĭ aicĭ nu putemŭ participa la bucuria compatrioţilorŭ mameluci. E dată bagsamă, să nu putemŭ avé bucuriĭ comune.

Vina nu e a nóstră. Nu noĭ purtămŭ responsabilitatea, dacă convingerea ne spune, că sub cele 55 milióne escedentŭ se ascunde o mare minciună şi o nespusă serăcie.

Ţicemŭ maĭ multŭ. Noĭ în escedentulŭ de 55 milióne nu vedemŭ nicĭ decâtŭ o causă de bucurie şi o politică finanţiară sănĕtósă, ci o despoĭare nemilósă a cetăţenilorŭ ţĕriĭ.

Întru adevĕrŭ nu suntŭ óre cetăţeniĭ ţĕreĭ fără deosebire de confesiune şi naţionalitate, din a cărorŭ pungă şi de pe a cărorŭ pele s'aŭ trasŭ milióneleacele?

Şi pentru ce? Pentru ca dlŭ Wekerle să pótă ţiné unŭ esposeŭ aplaudatŭ de mameluci, orĭ pentru ca dumneţeirea cea nóuă numită „statŭ" să se pótă făli cu bunăstare înaintea altorŭ state?

De cândŭ s'a maĭ făcutŭ înţeleptciune politică şi principiulŭ, că bunăstarea uneĭ ţĕrĭ atîrnă dela pivniţele pline de banĭ ale ocârmuiriĭ?

Dacă asta e vîrtute, atunci vîrtute este şi fapta hoţuluĭ, care despóe pe alţiĭ, ca să aĭbă însu-şi banĭ, şi vîrtute este şi fapta administratoruluĭ, care trage nutremîntulŭ dela vitele stăpânuluĭ şi preţulŭ îlŭ ţine pentru sine.

Până cândŭ cetăţeniĭ plătescŭ dărĭ directe şi indirecte, pe cum în rare ţĕrĭ se maĭ plătescŭ, până cândŭ poporulŭ sĕrăcesce pe ţi ce merge şi se vede despoĭatŭ de orĭ ce mijlocŭ de câştigŭ, până cândŭ duréză crisa economică începută deodată cu regularea valuteĭ, până cândŭ orĭ ce productŭ indigenŭ se vinde cu preţurĭ de batjocură orĭ nu se póte vinde de felŭ: până atunci a scóte de pe umeriĭ bietuluĭ poporŭ contribuentŭ unŭ escedentŭ de 55 milióne pentru a introduce matricule de statŭ şi pentru a zidi şcolĭ de statŭ întru cinstea mileniuluĭ, în carĭ totŭ nu vorŭ merge băeţi, şi pentru alte inepţiĭ, asta totuşi cu terminulŭ celŭ maĭ domolŭ va trebui să se numéscă — tirănie.

Dacă împrejurările şi deosebitele fântâni de venitŭ ale statuluĭ aŭ datŭ escedentŭ, atunci poftéscă dlŭ Wekerle şi reducă maĭ întâiŭ dările directe, ér din escedente facă posibilŭ poporuluĭ a ajunge la banĭ ieftinĭ. În casulŭ acesta ce e dreptŭ nu va primi aplause dela mameluci, dar cu atâtŭ vorŭ fi maĭ călduróse aplausele, cu carĭ poporaţiunea ţĕreĭ îlŭ va remunera.

Nu-ĭ vorbă, nu suntemŭ noĭ atâtŭ de orbiţi, încâtŭ să nu scimŭ apreţia avantajele escedentelorŭ budgetare. Numaĭ voimŭ, ca escendentele aceste să stea în proporţie cu puterile contribuitorilorŭ şi să mérgă érăşi în folosulŭ lorŭ.

Dar domnulŭ ministru umblă după utopiĭ. Căcĭ abstragêndŭ dela cheltuelile fără de trébă, ce le face, elŭ umblă să reguleze valuta şi spre scopulŭ acesta ţine închisŭ totŭ aurulŭ. Valuta însenu o va regula dlŭ Wekerle până atunci, până cândŭ nu va pune ţara în positia de a se puté regula valuta. Şi asta va

Feuilleton.

Din traista vĕru-meŭ.

Nu sciŭ, dacă vĕ maĭ aduceţi aminte de vĕru-meŭ? Anulŭ trecutŭ totŭ cam pe vremea asta v'am maĭ povestitŭ ceva din traista luĭ de minciunĭ. (Vaĭ, de nu ĭ-ar cădé în mână scricórea asta, c'apoĭ am păţit'o! Să numescŭ eŭ minciună comóra luĭ sufletéscă, e destulă ofensă. Nu?)

Şi nu-ĭ vorbă, traista luĭ e mare şi e plină de poveşti şi glume cu spiritŭ, şi ţi-ie spune cu atâta şicŭ, de să-lŭ totŭ asculţi. (Credŭ. că acum l'am împăcatŭ.) Dar omŭ să fiĭ, ca să-lŭ îndupleci, să încépă. Şi asta-ĭ asta, să încépă, căcĭ dacă l'aĭ pornitŭ odată, apoĭ nu-ĭ maĭ stă gura ca róta moriĭ.

„Vere dragă, povestesce-mĭ ceva," ĭ-am ţisŭ într'o ţi. „Sciĭ, cu câtŭ dragŭ te ascultŭ."

Credeţi, că a zimbitŭ una şi a şi începutŭ? Aşi! S'a făcutŭ, că nicĭ nu m'a auditŭ.

„Nu vreĭ? Şi tu aĭ darŭ de a vorbi. Oratorŭ trebue să te facĭ, căcĭ vocea încă te ajută. Nicĭ Cicero nu te-ar fi întrecutŭ. Ţĭ-o spunŭ sincerŭ."

Ca şi cum nicĭ n'ar fi auditŭ, ĭmĭ ţise: „Eşiţĭ de sară la preumblare?"

„Auţi, vere, te rogŭ, drăguţule, istorisesce-mĭ vre-o aventură de a ta, c'apoĭ îţĭ facŭ mâncarea ta, placiute cu brânză, orĭ cremŭ de vanilie, carea o doresci din dóuĕ."

Nu sciŭ, cum a clipitŭ din ochĭ la vorbele astea, dar mie mi-s'a părutŭ, că clipirea aceea ar vré să ţică: „Ce? Credĭ, că eŭ vorbescŭ pe plată? Nu gândesci, că şi eŭ am ambiţie?"

Aha, vere, aĭ ambiţie? Aştéptă numaĭ, că acum te-am prinsŭ.

Am adusŭ vorba la de câte tóte, ca şi cum nicĭ nu mĭ-ar maĭ trece prin gândŭ de poveştile luĭ, şi dela o vreme numaĭ începŭ:

„Nu sciŭ, cum, vere, dar mie mi-se pare, că tu eştĭ fórte fricosŭ. Nu credŭ, că aĭ umblatŭ vre-odată nóptea singurŭ!"

„Eŭ?"

„Tu, tu! Să te întîlnescĭ cu nebunulŭ satuluĭ, ce aĭ face? Ĭmĭ închipuescŭ, cum aĭ fugi, de nu ţi-s'ar vedé piciórele."

„Eŭ? Să-ţi spunŭ numaĭ, ce am păţitŭ odată, unde aĭ adusŭ vorba de nebunĭ."

Prinsu-l'am? Nicĭ n'aşi fi credutŭ, să ĭesŭ aşa bine la cale.

„Într'o ţi," începu elŭ, „primescŭ următórea scrisóre:

„Dragă prietine!

Nu mĕ veĭ socoti de nemodestŭ, dacă-ţĭ amintescŭ, că în puţinica vreme, ce amŭ petrecut'o împreună, mĭ-aĭ arĕtatŭ o deosebită simpatie. Dacă prietinia ta n'a fostŭ făţărică, atunci credŭ, că mâne între órele 3 şi 4 mĕ veĭ cerceta în sălaşulŭ meŭ de acum. Dela împlinirea acesteĭ rugărĭ smerite atîrnă fericirea şi viaţa mea. Locuescŭ în casa de sănĕtate a druluĭ Suţu.

Alŭ tĕŭ Brascu."

„Cam uĭmitŭ am pusŭ scrisórea pe masă. În casa de sănĕtate a druluĭ Suţu, în balamucŭ? Sermanulŭ e nebunŭ, şi nicĭ n'am auditŭ dela nimenĭ nimica. Eramŭ per tu şi-lŭ agrăiam cu amice. dar altfelŭ abia ĭmĭ aduceam alteeva aminte despre elŭ, decâtŭ că-ĭ plăcea, să fumeze ţigărĭ de celea maĭ fine. De câteva orĭ ne-amŭ fostŭ întîlnitŭ la clubulŭ universitarilorŭ. Eŭ îlŭ priviam de unŭ fumătoriŭ talentatŭ, născutŭ chiarŭ pentru a fuma.

„Căcĭ nu orĭ ce fumătoriŭ e aşa. Cei maĭ mulţĭ fumézăo fără sentimentŭ şi fără pricepere. La fórte mulţĭ fumatulŭ nu e alta, decâtŭ o sburdălnicie a tinereţeĭ. Suntŭ

fi atunci, cându ori se va egala esportulŭ cu importulŭ, ori esportulŭ va întrece importulŭ, ori nu va mai fi nici importŭ nici esportŭ. La noi înse nici una din ipotesele acestea nu se întîmplă, ci e mai mare importulŭ decâtŭ esportulŭ, şi în consecinţă banii de aurŭ voru dispăre din ţară îndată după ivirea lorŭ, ér noi vomŭ rĕmâné cu ce amŭ mai fostŭ, — cu hârtie în locŭ de aurŭ, cu acea deosebire, că póte nici hârtie nu ne va prea rĕmâné, pentru că amŭ cumpĕratŭ cu ea aurŭ pentru străinătate.

Étă de ce nu putemŭ noi să ne veselimŭ împreună cu adicţii mareluĭ ministru de finanţe.

Étă de ce amŭ disŭ din incidentulŭ esposeuluĭ luĭ: Serăcie lucie!

Programulŭ conteluĭ Zichy Nándor „Fejérmegyei Napló“ îlŭ cuprinde în punctele următóre:

1. Luptă împotriva proiectelorŭ bisericesci-politice încă restane, întru câtŭ acelea vatĕmă interesele catolicismuluĭ şi ale naţiuniĭ.

2. În casŭ dacă proiectele acestea s'ar vota, continuarea aceleĭ acţiuni deja începute, care intenţionéză împedecarea sancţionării lorŭ.

3. Continuarea organisării de partidŭ începute deja în tótă ţara, în sate, cetăţi şi comitate.

4. Împotrivire hotărîtă prefaceriĭ administraţiuniĭ în administraţiune de statŭ.

5. Luptă împotriva politiceĭ finanţiale şi economice a guvernuluĭ.

6. Inarticularea reduceriĭ censuluĭ electoralŭ.

7. Resolvarea cestiuniĭ de naţionalităţi pe calea legiĭ şi ecuităţiĭ.

8. Luptă împotriva la orĭ ce tendenţă îndreptată în contra pactuluĭ din 1867.

Inregistrămŭ aci cu multă plăcere observarea, ce o adauge „Dreptatea“: „Programŭ clarŭ şi hotărîtŭ. Ar fi timpulŭ, ca să ne organisămŭ şi noi mai bine şi să lucrămŭ odată şi împreună cu ceĭalalţi, carĭ se unescŭ cu noi macarŭ în unele puncte.“

Presa catolică despre politica bisericéscă din Ungaria. — O faptă creştinéscă numesce „Vaterland“ din Viena respingerea proiectuluĭ despre neconfesionalitate sevârşită în casa magnaţilorŭ şi scrie: „În luna rosariuluĭ, în preḑiua serbătoriĭ rosariuluĭ instituite întru amintirea uneĭ învingerĭ creştine asupra Turcilorŭ (lupta dela Lepanto) patróna regnuluĭ Marianŭ a gătitŭ tuturorŭ fiilorŭ sĕĭ credincioşi o ḑi de bucurie: casa magnaţilorŭ din Ungaria a respinsŭ astăḑĭ tendinţa neopăgânilorŭ de a desbrăca Ungaria de caractĕrulŭ eĭ creştinŭ. Într'o clipă hotărîtore a ajunsŭ chiarŭ şi pe magnaţiĭ liberalŭ-catolicĭ, pe calvinĭ şi luteranĭ unŭ restŭ de simţire şi gândire creştinéscă, şi eĭ în unire cu falanga nemişcată a catolicilorŭ credincioşi s'aŭ declaratŭ pentru Ungaria creştină şi împotriva Ungarieĭ fără confesiune plănuite de francmasonerie şi de jidovimea liberală.“

Totŭ cam aşa de trandafirie i-se pare şi ḑiaruluĭ „Germania“ din Berlin situaţia creată prin evenimentele ultime din casa magnaţilorŭ.

„Osservatore Cattolico“, unŭ mare ḑiarŭ catolicŭ, nu e aşa de optimistŭ. Elŭ publică unŭ lungŭ articulŭ despre legile bisericescĭ din Ungaria sub titululŭ „Le Leggi Kultur-Kampfiste in Ungheria“. Articululŭ espune cele întîmplate în casa magnaţilorŭ şi apreţiéză în urmă situaţia. Articululŭ se începe astfelŭ: „Prepotenţa Magiarilorŭ în Ungaria continuă fără sfârşitŭ. Contra sermanilorŭ Românĭ totŭ carcere, confiscărĭ, secuestrărĭ de ḑiare, eschidere din parlamentŭ şi din administraţiune şi totŭ felulŭ de perfidie, numaĭ pentru că Româniĭ aŭ cerutŭ să fie consideraţĭ ca cetăţenĭ ca şi alţiĭ. Contra catolicilorŭ o alianţă infamă a francmasonilorŭ, evreilorŭ, protestanţilorŭ, ateilorŭ, o resturnare a legilorŭ parlamentare şi constituţionale.“

Ér̆ă de închiare ḑice: „Restéză încă o observare. Ce ţinută va observa împĕratulŭ, dela care guvernulŭ aştép tă sancţionarea proiectuluĭ despre căsătoria civilă...? Înţelege-va elŭ, că e timpulŭ de a denega favorulŭ sĕŭ unuĭ guvernŭ neconstituţionalŭ . . . inimicŭ alŭ poporuluĭ . . ., care periclitéză însă-şi coróna? Denega-va elŭ sancţionarea uneĭ legĭ combătute de episcopatŭ şi de clerŭ, încă şi de celŭ greco-orientalŭ, detestată de Papa, imorală, violentă? Atunci elŭ va putĕ să-şi . . . recâştige titulŭ la numele de rege apostolicŭ. Dumneḑeŭ să-lŭ lemineze!“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La desbaterile din casa de susŭ asupra reformelorŭ bisericescĭ-politice a luatŭ parte întregŭ episcopatulŭ catolicŭ afară de episcopiĭ Strossmayer şi Dulánszky, care este împedecatŭ prin morbŭ.

În o şedinţă a comitetuluĭ Societăţiĭ „Szt István“ din Budapesta preşedintele contele Szápáry István a accentuatŭ, că laĭciĭ catolicĭ suntŭ solidarĭ cu primatele şi cu corulŭ episcopescŭ, carĭ cu atâta perseverenţă apără interesele credinţeĭ şi consciinţeĭ catolicilorŭ, şi se pregătescŭ a-şĭ ridica vocea şi înaintea regeluĭ apostolicŭ. Cuvintele unuĭ fruntaşŭ ca preşedintele dela „Szt István-Társulat“ sigurŭ voru afla resunetŭ în ţară.

Episcopulŭ rom. cat. dela Alba-Iulia a convocatŭ adunarea statuluĭ catolicŭ ardelenescŭ pe 24 a c. la Cluşŭ. Cu acéstă ocasiune br. Josika Samu, care votându casătoria civilă a desconsideratŭ doctrina bisericeĭ catolice, va trebui să se retragă din fruntea consiliuluĭ administrativŭ.

---

alţi fumătorĭ atâtŭ de nerăbdătorĭ, de muşcă cu dinţiĭ capetulŭ ţigăriĭ şi cenuşa o calcă cu piciorulŭ. La alţiĭ se întîmplă, că ţigara arde numaĭ pe o latură, şi de odată se trezescŭ, că-şi frigŭ buzele.

„Brascu alŭ meŭ era fumătoriŭ diplomatŭ. La elŭ orĭ ce ţigară ardea bine. Era ca Paganini, la care orĭ ce violină cânta cu artă. Elŭ nobilită arta de a fuma, sdrobi obiceiurile urîte şi introduse altele frumóse. Altfelŭ era băĕtŭ bunŭ şi părea fórte inteligentŭ. Jumĕtate nóptea îlŭ găsiaĭ în fumătoriulŭ clubuluĭ, unde arunca neîntreruptŭ fumurĭ albastre din lunga sa Havanna.

„Odată nu de multŭ întrându în fumătoriŭ simţiĭ lipsa luĭ Brascu şi întrebăĭ de elŭ pe unŭ lacheŭ.

„„Dlŭ Brascu nu maĭ vine de multŭ pe aicĭ . . . de o jumĕtate de anŭ . . . . mi-se pare, că s'a îmbolnăvitŭ.“

„M'a prinsŭ mila de bietulŭ, dar ocupatŭ de multe de tóte l'am uitatŭ. Scrisórea luĭ ér̆ă m'a făcutŭ, să mĕ gândescŭ la elŭ.

„A dóua ḑi o ieaŭ spre balamuculŭ luĭ Suţŭ. E o casă frumósă în mijloculŭ uneĭ grădinĭ umbróse. Doctorulŭ m'a condusŭ de-a dreptulŭ în grădină.

„„Acolo îlŭ afli. Dar nu merge singurŭ ieaţi însoţitoriŭ, că e primejdiosŭ sermanulŭ.“

„„O, nu am fricĭ,“ am rĕspunsŭ doctoruluĭ.

„Eŭ mĭ-am reţinutŭ unŭ zimbetŭ.

„Acolo l'am şi găsitŭ. Era îmbrăcatŭ în vesmîntŭ de pânză şi cu pĕlărie de paie pe capŭ. Se vedea, că mĕ aştéptă. Mĭ-a întinsŭ mâna rîḑendŭ. Pe faţa luĭ nu se vedea nicĭ o schimbare, numaĭ în ochĭ nu sciŭ, ce i-se vedea, ca unŭ felŭ de cĕţă, ca unŭ felŭ de fumŭ de ţigară.

„„Îţi mulţămescŭ, că aĭ venitŭ,“ îmĭ ḑise.

„Am şedutŭ lângă olaltă. Involuntariŭ scoseĭ dosa cu ţigărĭ.

„„Aprinḑĭ una?“ îlŭ întrebŭ.

„„Nu, mulţămescŭ. Şi te rogŭ, să nu fumezĭ nicĭ tu, căcĭ nu potŭ să suferŭ fumulŭ . .“

„Se gândi puţinŭ, şi apoĭ îmĭ spuse, de ce m'a chematŭ.

„„Voiŭ fi cam lungŭ la vorbă, dar de voiŭ prescurta ceva, nu mĕ pricepĭ.“

„„Aĭ auḑitŭ de firma Detmal din Cuba? N'aşĭ crede, căcĭ Detmal, regele fabricanţilorŭ de ţigărĭ, nu liferéză decâtŭ curţilorŭ şi unorŭ cluburĭ de lorḑi din Anglia. Nu de multŭ s'a întîmplatŭ, că Detmal a produsŭ în grădina sa splendidă nisce tăbacŭ, de care specialiştiĭ aŭ rĕmasŭ uimiţĭ. Acestŭ productŭ a fostŭ influinţa unorŭ constelaţiuniĭ, ce nu s'aŭ maĭ arĕtatŭ dela începutulŭ lumiĭ şi nicĭ nu se voruĭ maĭ arĕta vre-o dată. Detmal a luatŭ o duzină de frunze, din carĭ a făcutŭ cu mâna sa dóuĕ ţigărĭ, aşa de artistice, cum altă mână n'ar fi în stare, să le facă.“

„„Maĭ târḑiŭ însu-şĭ Detmal mărturisi, că pe sine însu-şĭ s'a întrecutŭ, cându a făcutŭ cele dóuĕ ţigărĭ. Şi le-a botezatŭ, pe una donna Stella, pe ceealaltă donna Bella.

„„Aurŭ în lume nu ar fi destulŭ, ca să se pótă plăti cele dóuĕ ţigărĭ. Unŭ laĭcŭ nu póte avé idee de ele. O închipuire palidă totŭ îţi veĭ putĕ face, dacă îţi voiŭ spune, că ce a fostŭ Shakespeare între scriitorĭ, Alesandru celŭ mare între eroĭ, Paganini între violinişti, ce e Mont-Blanc între munţi, Paris între oraşe, ce e luna şi sórele între corpurile cerescĭ, aceea aŭ fostŭ Stella şi Bella între ţigărĭ.

„„Abia anulŭ trecutŭ am auḑitŭ pentru întâia dată de aceste ţigărĭ, cându deja s'a lăţitŭ vestea lorŭ în tótă lumea, că reginele ţigărilorŭ i-s'aŭ furatŭ luĭ Detmal, pe cându petrecea în mijloculŭ ierniĭ în Nizza. Mare premiŭ a pusŭ pentru aflarea lorŭ, dar înzădarŭ.

„„În vară s'a întîmplatŭ, că am făcutŭ o binefacere unuĭ artistŭ dintr'o trupă englesă, şi acesta de mulţămită îmĭ cinsti o ţigară.

„„Am băgatŭ de samă,“ ḑise elŭ, „că dtale îţi placŭ numaĭ ţigările fine, aşa credŭ că acésta trebue să fie ceva deschilinitŭ. Am primit'o şi eŭ dela unŭ jokey, şi nu sciŭ, de unde o va fi cumpĕrat'o şi elŭ . . .“

„„Ţigara era pachetată într'o ţeve de sticlă închisă cu capacurĭ de aurŭ, pe carĭ era gravatŭ: Stella. Genunchiĭ aŭ începutŭ să-mĭ slăbéscă, şi pĕrulŭ să mi-se ridice vîlvoiŭ: Stella, Schakespearulŭ, Mont-Blancului ţigărilorŭ, era în mânile mele.

„„Am fumatŭ pe Sttella. O septĕmână m'am preparatŭ pentru acésta. Am ţinutŭ o anumită dietă, pe urmă am luatŭ o odae separată la clubŭ, am cinatŭ, am luatŭ o cafea négră şi apoĭ am aprins'o. Am suptŭ vre-o ḑece fumurĭ. Descrie nu-ţĭ potŭ, ce am simţitŭ. Eram fericitŭ, cum n'am fostŭ nicĭ odată şi nicĭ nu mĭ-aşĭ fi pututŭ închipui, să fiŭ. Eram mândru, nobilŭ, seninŭ . . .

Revistă politică.

Afaceri interne.

Proiectulŭ de lege despre *liberulŭ esercițiŭ alŭ religiunii* s'a primitŭ în desbaterea generală din casa magnaților cu 113 contra 112 voturi, adecă cu maioritate de unŭ votŭ. Acésta s'a întîmplatŭ în ședința din 5 a c. În decursulŭ desbaterii speciale din 6 a c. însă la propunerea conteluĭ Andrássy Aladár maioritatea opositională a hotărîtŭ, să se elimineze din proiectŭ capitululŭ alŭ III-lea, în care se dispune permiterea aconfesionalității. Eliminarea acestuĭ capitulŭ a indignatŭ pe mulți liberali, între alții și pe contele Csáky, care a mai voitŭ, să cadă proiectulŭ sĕŭ, decâtŭ să reĭese trunchiatŭ. La a treia cetire a și fostŭ respinsŭ întregŭ proiectulŭ cu maioritate de 26 voturi, anume cu 122 contra la 96. Respingerea proiectuluĭ a produsŭ mare consternare în taberа guvernamentală.

În 8 a c. s'a desbătutŭ în casa de susŭ proiectulŭ de lege despre *recepțiunea Jidovilorŭ*. După o desbatere scurtă punêndu-se proiectulŭ la votŭ s'a respinsŭ cu 109 voturi. Votarea acésta a produsŭ mare plângere în Israilŭ.

„Magyarország" deruta suferită de guvernŭ în casa de susŭ o ascrie rivalității, care de multŭ decurge între ministriĭ Wekerle și Szilágyi. Încă cu ocasiunea crisei ministeriale din Iuniŭ s'ar fi obligatŭ Wekerle, că în tómna acésta va îndupleca pe Szilágyi, să ĭese din cabinetŭ. Acesta însĕ nevoindŭ să dimisioneze de bună voe, Wekerle sprijinitŭ de partisaniĭ sĕĭ s'a arĕtatŭ a fi gata, să facă modificări la punctulŭ despre neconfesionalitate, care punctŭ Szilágyi nicĭ de cum nu a voitŭ, să se modifice. Înțelegêndŭ Szilágyi de cursa, ce i-se pregătesce, a trasŭ în partea sa pe magnații protestanți, carĭ aŭ votatŭ apoĭ contra recepțiuniĭ Evreilorŭ, la care ține multŭ Wekerle, și astfelŭ s'a clătinatŭ și poziția acestuia.

Totŭ Luni s'a începutŭ desbaterea și asupra proiectuluĭ de lege despre *religiunea pruncilorŭ*. Primulŭ oratorŭ a fostŭ primatele Vaszary, care a espusŭ vederile catolicilorŭ cu privire la proiectulŭ din cestiune. Elŭ a ḑisŭ, că § 12 alŭ art. de lege LIII din 1868 nu cupride dispuseținĭ imperative cu privire la religiunea pruncilorŭ, ci numaĭ declarative. Părerea luĭ este, că să se lase părinților libertate deplină în privința religiuniĭ pruncilorŭ, dară cu tóte acestea primesce proiectulŭ ca basă la desbaterea specială. În contra proiectuluĭ a vorbitŭ br. Pronay. Fiindŭ magnații impacienți, aŭ poftitŭ votarea, la care abia vre-o 20 de voturĭ aŭ fostŭ contra proiectuluĭ.

Marți s'a începutŭ desbaterea specială.

La desbaterea specială s'aŭ propusŭ maĭ multe modificărĭ, dară tóte aŭ fostŭ respinse.

În 10 s'a începutŭ desbaterea generală asupra proiectuluĭ despre *matriculele de statŭ*. Proiectulŭ s'a primitŭ cu 109 voturĭ contra la 96.

Delegațiunile s'aŭ închisŭ în 8 a c. cu ceremonialulŭ îndatinatŭ.

Camera deputaților și-a începutŭ ședințele în 8 a c., cândŭ președintele Bánffy a raportatŭ despre actele incurse în decursulŭ feriilorŭ de vară. La propunerea luĭ Wekerle camera hotărêsce, că numaĭ după ce se va fi presentatŭ nunțiulŭ dela casa de susŭ, să se delibere asupra reformelorŭ bisericescĭ.

În ședința din 9 a c. președintele a presentatŭ nunțiulŭ caseĭ de susŭ despre respingerea proiectuluĭ de lege referitoriŭ la libĕrulŭ exercițiŭ religiosŭ. Dieta a hotărîtŭ, să-lŭ pertracteze în 17 a c. fără a-lŭ maĭ străpune la comisiune.

S'aŭ verificatŭ alegerile de deputați întîmplate în decursulŭ verei.

Apoĭ a urmatŭ esposenlŭ budgetuluĭ pe anulŭ viitoriŭ. Cheltuelile ordinare suntŭ de 421.053,000 fl., adecă cu 26.470,000 fl. maĭ marĭ decâtŭ cele de pe 1894. Crescĕmîntulŭ cheltuelilorŭ l'aŭ provocatŭ maĭ cu samă lipsele ministeriuluĭ de comerciŭ (12.750,000 fl.) și ale celuĭ de finanțe (9.144,000 fl. pentru regularea valuteĭ). S'aŭ înmulțitŭ cheltuelile și pentru celealalte ministeriĭ, dară nu cu sume așa considerabile. Venitele ordinare prevĕḑute în budgetŭ se urcă la 445.375,000 fl., adecă cu 28.467,000 fl. maĭ marĭ decâtŭ în 1894. Subtragêndŭ suma cheltuelilorŭ din a venitelorŭ, budgetulŭ anuluĭ 1895 s'ar închia cu unŭ escedentŭ de 24.322,000 fl. Darea directă rĕmâne totŭ ca și în aniĭ precedenți de 99.020,000 fl., dară s'aŭ înmulțitŭ venitele din darea de consumŭ, din timbre și competință, din sare și tăbacŭ și dela postă și căile ferate de statŭ.

După închierea esposeuluĭ Kovács Albert a interpelatŭ pe ministrulŭ Wekerle cu privire la enunțările, ce le-ar fi făcutŭ acesta înaintea corespondentuluĭ dela „Figaro" Chelard Raoul, cu care ocasiune ar fi ḑisŭ, că dacă nemeșiĭ ardelenescĭ mĕrunțiĭ ceĭ de 7 prune, leneșĭ, aroganțĭ, stupiḑĭ și cu buzunarele góle, ar lăsa din aiurările lorŭ de domnĭ marĭ, și nu ar tracta cu țĕraniĭ românĭ ca și cu nisce lobagĭ, la ce însĕ se va afla medicină, în deslegarea cestiuniĭ române s'ar fi făcutŭ unŭ pașŭ înainte; și ministrulŭ în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ va face concesiuni Românilorŭ.

Ministrulŭ rĕspundêndŭ la interpelațiune declară, că dînsulŭ a fostŭ interwiewatŭ de numitulŭ corespondentŭ, dară nu a esprimatŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ vătĕmătoriŭ la adresa nobililorŭ ardeleni, și că nu face tocmelĭ cu nicĭ o naționalitate.

Rusia.

Se anunță, că Țarulŭ va călĕtori în Corfu, unde va petrece timpŭ maĭ îndelungatŭ spre a-și recâștiga sănĕtatea. Pe timpulŭ absenței sale va denumi de regentŭ pe moștenitoriulŭ de tronŭ. Despre acesta se ḑice, că ar fi unŭ tinĕrŭ inteligentŭ și cu inimă bună. Elŭ nu ar fi mulțămitŭ cu politica guvernuluĭ rusescŭ, și maĭ alesŭ reprobă persecutarea Jidovilorŭ și apĕsarea catolicilorŭ și a Polonilorŭ.

În ḑilele din urmă s'aŭ făcutŭ arestărĭ nóuĕ în Varșovia. Se ḑice, că poliția ar fi datŭ de o conspirațiune politică. Pentru judecarea inculpaților, carĭ suntŭ Polonĭ, se vorŭ institui tribunale ad hoc.

Corea.

De câteva ḑile nu a fostŭ nicĭ o ciocnire între armata chinesă și cea ĭaponesă, dară întărirele continuă de ambele părți. Până ce părțile beligerante se pregătescŭ la lupta decisivă, puterile europene cércă, cum să-și asigure interesele în orientŭ. Guvernulŭ francesŭ a datŭ ordinŭ prefecturei dela Toulon, ca să țină gata 4 năĭ de răsboiŭ spre a le puté trimite la casŭ de lipsă fără amâ-

---

Așĭ fi voitŭ, ca să se oprescă cursulŭ vremiĭ, și să rĕmânŭ de-a pururea așa: să nu maĭ fie nicĭ ĭernă, nicĭ vară, nicĭ nópte, nicĭ ḑiuă, ci eŭ să ședŭ totŭ aicĭ singurŭ și până în vecĭ vecilorŭ să fumezŭ din Stella . . ."

„„Ți-am spusŭ, că am suptŭ vre-o ḑece fumurĭ. Atuncĭ nemerniculŭ de lacheŭ s'a apropiatŭ de mine și m'a trezitŭ din visurĭ. Ce face, ce nu face, că-mĭ scapă pe genunchĭ farfuriile, ce voia să le adune. Am săritŭ repede în susŭ, și atuncĭ scapŭ pe Stella din mână . . . Mĕ plecŭ îndată, dar vaĭ . . . . lacheulŭ a călcat'o cu călcâiulŭ . . . Stella nimicită într'unŭ modŭ așa de criminalŭ . . ."

„„A, să fi fumatŭ pe Stella până în capetŭ, aḑĭ n'așĭ avé nimicŭ. Viața mea sufletéscă s'ar fi îmbogățitŭ cu o amintire divină, ér scala imagițiuniĭ mi-s'ar fi urcatŭ uriașŭ. Acum așĭ fi maĭ bunŭ, maĭ fericitŭ și maĭ înțeleptŭ. Așa însĕ în mine nu trăesce decâtŭ o amintire discordantă, care îmĭ ține nervii aținați neîncetatŭ. Îmĭ pare, că e o ĭernă rece, mĕ ridică cineva dintr'unŭ patŭ caldŭ și mĕ pune pe ghéță, ér prin capŭ îmĭ sună necontenitŭ farfuriĭ sparte. Acéstă agitație mĕ și omóră, de cumva nu-mĭ sarĭ într'ajutoriŭ . . . ."

„„Și cum potŭ eŭ să te ajutŭ?" — îlŭ întrebăĭ miratŭ.

„Bolnavulŭ mĕ privi lungŭ cu ochiĭ aprinși.

„„Dacă-mĭ găsescĭ pe Bella, căcĭ e posibilŭ, că celŭ ce a furat'o, încă n'a consumat'o. Întrébă, scrie, cetesce jurnalele . . . Numaĭ Bella ar puté, să-mi dea înapoĭ, ce am perdutŭ prin Stella. Ea e și maĭ splendidă și maĭ strălucitóre, decâtŭ Stella . . . Numaĭ ea, numaĭ ea póte să-mĭ redea liniștea și fericirea . . . ."

„„N'aĭ proba cu altfelŭ de țigărĭ?" și-lŭ îmbiăĭ cu nisce Britanice.

„„Ce mĕ insulțĭ? Nu-ți este rușine?" Și se rĕsti la mine.

„Doctorulŭ se apropiă într'aceea de noĭ. Se auḑi sunându clopoțelulŭ. Trebui să-mĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ. Se înțelege, că voiŭ străbate totŭ pămîntulŭ și nu mĕ voiŭ opri, până n'o voiŭ găsi.

„M'am și ținutŭ de vorbă. Sciĭ, cum? Am procuratŭ din străinătate tăbacŭ de celŭ maĭ finŭ și maĭ puținŭ cunoscutŭ pe la noĭ, am băgatŭ în elŭ totŭ felulŭ de aróme, am făcutŭ o țigară, și pe urmă am băgat'o într'o țeve cu capacurĭ galbine, pe carĭ am lăsatŭ, să se graveze „Bella" și am pachetat'o pe urmă în câte podóbe în tóte.

„Cam treĭ septĕmânĭ am lăsatŭ, să trécă, și-apoĭ m'am dusŭ la elŭ.

„„Eștĭ norocosulŭ norocoșilorŭ," ĭ-am ḑisŭ. „Am găsitŭ pe Bella!"

„Elŭ se făcu palidŭ la față și mĕ îmbrățișă cu atâta putere, de-mĭ pocniră tóte óselĕ. Era, să leșinŭ.

„Și sciĭ, ce s'a întîmplatŭ? Brascu o fumă și se făcu sănĕtosŭ și astĕḑĭ e funcționariŭ în ministeriulŭ de finanțe."

Mie îmĭ plăcu istorisirea vĕru-meŭ.

Nu sciŭ, plăcutu-va și Dvóstre.

Elena S.

nare în apele chinese. Rusia a trimisŭ la confiniile chinese unŭ puternicŭ corpŭ de armată. Anglia, Germânia şi Italia încă suntŭ gata a face paşiĭ de lipsă spre a-şi apĕra interesele. Se crede, că puterile europene purcedŭ în conţelegere în cestiunea Coreeĭ.

Corespondinţe.

Comitatulŭ Albeĭ inferióre, Sept. 1894.

Onorată Redacţiune!

Preste timpŭ scurtŭ preoţimea din Archidiecesă va trebui să convină din noŭ pentru a se eĭecta taxele fondurilorŭ „Vanceanŭ“ şi viduo-orfanalŭ pe a dóua periodă de cinciĭ ani. Aşa dispunŭ hotărîrile sinodului archidiecesanŭ din 1889. În aceste hotărîrĭ nu se potŭ face schimbărĭ decâtŭ numaĭ după espirarea deceniuluĭ. Dar până atunci noĭ trebue să ne dămŭ samă, că corĕspundŭ fondurile amintinte pe lângă actualele statute scopuluĭ orĭ nu? Eŭ hotărîtŭ afirmŭ, că nu corĕspundŭ. Scopulŭ fondurilorŭ acestora este a asigura o pensiune onestă preoţilorŭ deficienţi şi vĕduvelorŭ şi orfanilorŭ de preoţi. Dar pe lângă actualele statute acésta nu se va puté decâtŭ după unŭ şirŭ lungŭ, fórte lungŭ de ani, până cândŭ potŭ întreveni însе alte lipse şi împrejurărĭ, ca să nu corĕspundă nicĭ atunci, pentru că, durere, cu timpulŭ progresézĕ şi lipsele. Totŭ, ce se póte actualminte şi pe lângă actualele statute, este, că se dă unŭ ajutoriŭ óre care, carele nicĭ de cum nu meritĕ numirea de dotaţiune orĭ pensiune corĕspundĕtóre.

Înainte de acésta cu cinciĭ aniĭ chiarŭ aşa se simţiaŭ lipsele aceste ca şi aĭi, dar nu eramŭ orientaţi cu privire la mijlóce şi modalitate, şi aşa şi ce s'a făcutŭ, a fostŭ multŭ, consideratŭ lucrulŭ cu tóte împrejurările lui. Aĭi însе cunóscemŭ efectulŭ modalităţiĭ actuale şi putemŭ reflecta la alte modalităţi maĭ avantajóse. Modalitatea actuală, şi abstragêndŭ dela mĕsura, în care se ajunge orĭ nu scopulŭ, nu este corĕspundĕtóre, pentru că se abate în gradŭ însĕmnatŭ dela justiţie şi ecuitate. Aşa aĭi contribuimŭ la fondurĭ în mĕsură neegală dela 2 fl. v. a. în susŭ, şi pensiunea respective ajutoriuluĭ, de care ne împărtăşimŭ, este egalŭ, ceea ce nu corĕspunde justiţieĭ. Asemenea ne împărtăşimŭ de binefacerile ajutoriuluĭ fără considerare la durata contribuiriĭ, ceea ce érăşĭ ar fi contrarŭ justiţieĭ şi numaĭ cu firea caritativă a instituţinniĭ se póte motiva. De aci urmézĕ apoĭ, că mulţĭ nicĭ nu se prea însufleţescŭ a contribui la aceste fondurĭ, ci se silescŭ şi dacă nu a se subtrage de toiŭ dela contribuirĭ, dar celŭ puţinŭ a li-se pune o taxă câtŭ maĭ mică.

Să vedemŭ acum, cum s'ar puté ajunge scopulŭ fondurilorŭ? Sigurŭ numaĭ prin unŭ concursŭ maĭ însemnatŭ pecuniarŭ în fondurĭ. Şi de unde acesta? Dela preoţĭ, dar aşa, că pe câtŭ este cu putinţă, să corĕspundă ecuităţiĭ. Acésta s'ar puté face aşa, ca fraţiĭ preoţĭ să depună puţinătatea de inimă de a-şi arĕta adevĕrata stare a beneficiului. Să se compute decĭ conscienţiosŭ, câtă este dotaţiunea anuală a fiesce căruia, şi după suma dotaţiuniĭ să solvéscă fiesce care anumite percente, spre es. 3 %. Cândŭ e apoĭ la pensionare, fiesce care deficiente şi fiesce care vĕduvă orĭ orfanŭ să fie pensionatŭ proporţionatŭ după scala cuoteĭ ultime anuale, carea o solvia beneficiatulŭ.

Prin acésta se satisface în mĕsură însemnată justiţieĭ, dar totuşi nu deplinŭ, şi nicĭ nu e permisŭ a se satisface deplinŭ, după ce instituţiunna este şi caritativă. Deci pe lângă compunerea de susŭ cu justiţia se satisface caităţiĭ în următórele împrejurărĭ: Unulŭ servesce maĭ îndelungatŭ decâtŭ altulŭ şi totuşĭ de beneficiile instituţiuniĭ nu se bucură nicĭ eiŭ nicĭ următoriĭ luĭ chiarŭ de locŭ, fiindcă nu ajunge între împrejurărĭ, carĭ să-lŭ facă a lua în considerare fruptele beneficiului. Altulŭ servesce maĭ puţinŭ, dar devine deficiente orĭ móre şi lasă după sine o familie numĕrósă de minorenĭ, şi membriĭ acesteĭ familiĭ să se bucure unulŭ fiesce care de o rentă întrégă a beneficiuluĭ în proporţiune cu cuota ultimă anuală solvită de preotulŭ defunctŭ. Altulŭ érăşĭ lasă după sine numaĭ unŭ membru de familie; supunêndŭ că cuota anuală a defunctuluĭ acestuia a fostŭ egală cu cuota anuală a defunctuluĭ precedentŭ, totuşĭ renta anuală a acestuĭ unicŭ orfanŭ să fie egală numaĭ cu a unuia singurŭ dintre orfaniĭ celuĭaialtŭ. Acésta o pretinde natura caritativă a instituţiuniĭ. Pe cândŭ instituţiunea decĭ este caritativă, pe atunci în anumită mĕsură să se ţină contŭ şi de justiţie.

Ba eŭ aşĭ fi chiarŭ de părerea, că nu numaĭ unuluĭ fiesce care să solvéscă o cuotă anuală de percente după beneficiŭ şi la timpulŭ sĕŭ să se bucure de o rentă anuală după scala corĕspundĕtóre cu suma cuoteĭ ultime, ci chiarŭ să se permită, ca preoţiĭ să pótă solvi o cuotă anuală maĭ mare decâtŭ cuota ordinară, cu carea ar fi să fie obligaţi după beneficiŭ, şi astfelŭ să-şi asigureze pentru sine şi pentru orfaniĭ sĕĭ minorenĭ o rentă anuală maĭ mare. La insinuărĭ de a plăti o cuotă anuală maĭ mare decâtŭ cea corĕspundĕtóre după beneficiŭ negreşitŭ ar trebui să prepondereze justiţia, ca nu cumva să fie scurtaţi alţiĭ. Aşa plusulŭ cuoteĭ relative la aceea-şĭ rentă de pensiune să fie corĕspundĕtoriŭ cu etatea şi sănĕtatea oferenteluĭ, pe cum se întîmplă şi la societăţile de asigurărĭ. Asemenea plusulŭ renteĭ preste renta ordinară să nu fie personală după eredĭ, ci fără considerare, că e unulŭ orĭ maĭ mulţĭ eredĭ, să fie o sumă fixă. Acestŭ plus ar fi favoritoriŭ pentru fondurĭ, încâtŭ la mulţi nu întrevinŭ împrejurările pentru pensionare, şi din acéstă causă ar puté tinde avantajurĭ însemnate celorŭ ce ar voi să asigureze unŭ plus de rentă.

Cestiunea acésta în generaliŭ considerată meritĕ cea maĭ mare atenţiune, pentru că până ce preotulŭ trăesce, susţine o familie la unŭ óre care gradŭ de vadă şi bunăstare; dacă móre preotulŭ, cu elŭ a muritŭ totulŭ, şi familia deşi îĭ rĕmâne onestă, dar de multe orĭ rĕmâne în cea maĭ estremă miserie, cândŭ apoĭ în fórte rarĭ casurĭ maĭ póte fi vorbă de o educaţiune corĕspundĕtóre. Şi familia rĕmasă acéstă durerósă stare o simte cu atâtŭ maĭ greŭ, cu câtŭ e maĭ conscie, că nu e născută pentru a fi servitorĭ, ci la starea acésta a împins'o vitregimea sorţiĭ. Totŭ asemenea scie şi preotulŭ muribundŭ, că ce sórte aştéptă pe familia lui, îĭ vede miseria, îĭ vede tormentele eĭ trupescĭ şi sufletescĭ. Judece orĭ şi cine: óre e linişte acésta pentru a muri ca adevĕratŭ creştinŭ?

La lucru dar, până nu e prea târdiŭ. Să ne asigurămŭ familiile şi mântuirea sufletelorŭ nóstre. Celŭ ce esitézĕ a jertfi puţinŭ, va perde totulŭ.

X.

La cestiunea nóstră.

Ministrulŭ Hieronymi fiindŭ interwiewatŭ de cătră corespondentulŭ vienesŭ alŭ ziaruluĭ italianŭ „Gazetta del Popolo“ în cestiunea agitaţiuniĭ românescĭ, a zisŭ, că între Românĭ totdeuna aŭ fostŭ ómenĭ, carĭ aŭ căutatŭ să suscite ură în contra raseĭ magiare (A-ţĭ elupta, la ce te credĭ îndreptăţitŭ, nu însémnă a suscita ură contra nimĕnui. Red.) şi a provoca nemulţămire în massa poporuluĭ. (Nemulţămirea o provócă sistemulŭ de guvernare practisatŭ de Hieronymi şi soţiĭ luĭ de principiĭ. Red.) Totŭ astfelŭ stă lucrulŭ şi cu Memorandulŭ, a cărui autorĭ aŭ fostŭ condamnaţĭ. Agitatoriĭ aŭ respânditŭ ideile lorŭ agitatorice şi calumniatóre în cercurĭ fórte largĭ, (Dacă ideile acelea suntŭ calumniatóre, cum de află credĕmîntŭ în lumea cultă şi imparţială a apusuluĭ? Red.) aşa încâtŭ cine se apropie de Magiarĭ, e unŭ nemernicŭ, trădătoriŭ, unŭ spionŭ. (Barĕm spre a câştiga aşa numita opiniune publică pentru Magiarĭ dluĭ Hieronymi îĭ staŭ la îndemână fondulŭ de dispositiune, presa jidovéscă subvenţionată şi agenţĭ ca Ováry şi Pázmándy. Red.) Pretensiunile Românilorŭ suntŭ fórte clarŭ espuse în Memorandŭ. (Acésta e dreptŭ. Red.) Eĭ voescŭ să înfiinţeze din Ungaria o mică Românie şi să schimbe statulŭ într'o confederaţiune de state împărţite după limbĭ. Ceea ce nu spunŭ pe faţă, este, că o parte din eĭ voescŭ să încorporeze Transilvania statuluĭ românŭ. (Aicĭ aĭurézĕ dlŭ ministru, Româniĭ nu umblă cu scopurĭ reservate ca domnia sa.) Se zice, că Românĭ nu suntă representaţĭ în parlamentŭ. În cameră şedŭ maĭ mulţĭ deputaţĭ românĭ. Dară pe aceştia malcontenţiĭ nu-ĭ recunoscŭ de representanţĭ aĭ Românilorŭ. (Nicĭ dînşiĭ nu se gerézĕ de atarĭ. Red.) Maĭ zice ministrulŭ, că regimulŭ va continua cu procesele, că în oficiĭ, până şi în ministeriŭ suntŭ mulţĭ românĭ (daună, că numaĭ dlŭ Hieronymi scie de eĭ), că dacă se întîmplă, de administraţia e rea între românĭ, acésta e rea şi airea (Slabă mângăere. Red.), şi că nu este în interesulŭ Romănieĭ a sprigini agitaţiunea dela noĭ, care nu póte duce decâtŭ la conturbarea buneĭ înţelegerĭ între aceste dóuĕ state vecine.

Procesulŭ Memoranduluĭ, care a duratŭ 17 zile de Maiŭ, s'a terminatŭ în 9 a c. cu condamnarea dluĭ *Septimiŭ Albini,* care fiindŭ morbosŭ în Maiŭ nu s'a pututŭ presenta şi la ultimulŭ actŭ alŭ pertractăriĭ finale. Preşedinte alŭ tribunaluluĭ şi de astădată a fostŭ br. Szentkereszty, éră judĭ votanţĭ Reinbold şi Issekutz. Acusa a susţinut'o procurorulŭ Lázár Aurél, care după ce spune, că dela procesulŭ din Maiŭ alŭ Memoranduluĭ Cluşulŭ a căpĕtatŭ numirea de „Golgota Românilorŭ“, în unŭ modŭ cinicŭ îşĭ bate jocŭ de martiriulŭ politicilorŭ românĭ şi de manifestările Românilorŭ cu ocasiunea procesului din Maiŭ. Vorbindŭ despre uniune ascrie Românilorŭ tendenţa de a vătĕma întregitatea statuluĭ. În fine spune, că dînsulŭ deşi după religiune şi limbă (Pe care nu o scie bine. Red.) e românŭ, totuşĭ e bunŭ patriotŭ magiarŭ. Cere, ca acusatulŭ să fie declaratŭ de vinovatŭ.

Dlŭ Albini, care nu şi-a luatŭ cu sine apĕrătoriŭ, declară, că nu va reflecta la cele zise de procurorŭ, pentrn că nu are de cugetŭ, să se apere, sciindŭ cu siguritate, că totŭ va fi osînditŭ. Zice, că memorandulŭ nu este alŭ sĕŭ orĭ alŭ colegilorŭ, ci e unŭ

actŭ politicŭ alŭ poporuluĭ românŭ, adresatŭ în formă de petiţie supremuluĭ factoru constituţionalŭ din statŭ. Procurorulŭ a disŭ, că s'a atacatŭ puterea obligătóre a uneĭ legĭ fundamentale. Da, esistă în programulŭ nostru unŭ punctŭ, care aspiră la autonomia Transilvanieĭ, dară de cândŭ este opritŭ în unŭ statŭ constituţionalŭ a aspira cu mijlóce legale la realisarea unuĭ programŭ politicŭ? Şi dacă este opritŭ, pentru ce celŭ maĭ poporalŭ şi celŭ maĭ naţionalŭ partidŭ magiarŭ, partidulŭ independentistŭ, aspiră şi lucră în fiecare ḑi la rumperea Ungarieĭ de cătră Austria, fără a-ĭ trece cuĭva prin minte, să-lŭ tragă la rĕspundere? Pentru ce Românilorŭ se mĕsură cu altă mĕsură? Aicĭ nu e vorbă de justiţie, ci de persecuţiune politică. Terminŭ enunţându-mĭ, că se alăturŭ la declaraţia făcută de Dr. Raţŭ în numele comitetuluĭ partiduluĭ naţionalŭ cu ocasiunea procesuluĭ din Maiŭ. Cetirea declaraţiuniĭ nu i-s'a concesŭ.

După o scurtă replică a procuroruluĭ juraţiĭ se retragŭ şi aparêndŭ enunţă verdictulŭ, că dlŭ Septimiŭ Albini este vinovatŭ de agitare (cu 10 voturĭ da, 2 ba). Pe basa acestuĭ verdictŭ tribunalulŭ condamnă pe acusatŭ la 2 ½ anĭ închisóre de statŭ, la suportarea speselorŭ în sumă de 37 fl. 46 cr., a cheltuelilorŭ susţinerii în temniţă şi la publicarea sentinţeĭ în foile „Nemzet“ „Kolozsvár“, „Ellenzék“, „Erdélyi Hiradó“, „Hermannstädter Zeitung“, „Tribuna“ şi „Fóea Poporuluĭ“. Dlŭ Albini a insinuatŭ recursŭ de nulitate.

Publicarea sentinţeĭ aduse în procesulŭ din Maiŭ a Memoranduluĭ a costatŭ 2140 fl. 31 cr. Ḑiarele jidano-magiare aŭ făcutŭ „Geschäft“ bunŭ pretinḑêndŭ pentru publicare sume escesive, carĭ sume dlŭ procurorŭ a avutŭ bunăvoinţa de a li-le acorda din punga Românilorŭ osîndiţi. Anume la „Hermannstädter Zeitung“ s'aŭ solvitŭ 25 fl., la „Pester Lloyd“, „Pesti Napló“, „Kolozsvár“, „Ellenzék“ şi „Erdélyi Hiradó“ câte 150 fl., la „Nemzet“ 165 fl., la „Pesti Hirlap“ şi „Magyar Hirlap“ câte 300 fl., la „Budapesti Hirlap“ 600 fl. şi la „Dreptatea“ 1 (unŭ) cruceriŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 42. fl. 19594.58

Ioan Pop preot în Holod a colectat dela:

Iacob Balea preot . .	„	2.—
Din cassa bis. gr. cat. .	„	—.50
Ioan Poenariŭ învĕţ. .	„	1.—
Mihuţ Zaharie	„	—.30
Iancu Ilie	„	—.10
Iancu Onuţ	„	—.10
Ioan Pop preot . . .	„	2.—
Isailă Marele	„	—.50
Stern Leopold	„	—.20
Solomie Lupu	„	—.20
Bonda Petru	„	—.10
Bondár Péter	„	—.02
Maria Clintoc	„	—.50
Vas. Popoviciŭ înv. gr. or.	„	—.10
Farcuţ Micula jude în Lupóe		—.10
Veisz Iakab	„	—.30
Poynár Olga	„	—.30
Petrusz Iózsef	„	—.20
Held Károly	„	—.10
Petru Popp preot . . .	„	1.—
Biserica gr. cat. din Vintir	„	—.50
Teodor Mera	„	1.—
Hârţia Ioan cantor . .	„	—.50
Dărăban Ilie preot . .	„	1.—
Pop Demetriŭ cantor .	„	1.—
Kissu	„	1.—
Máté Graţian	„	1.—
Ifju Iancsó Emil . . .	„	—.30
Ritter Ignácz	„	—.50
Ritter Lajos	„	—.40
Peiles Ioan	„	—.20
Popa Moîse	„	—.10
Sovre Ioan	„	—.10
Sovre Gavrilă	„	—.10
Mincic Ioan	„	—.10
Máté Graţian soţia . .	„	—.20
I. Pop paroch în Drăgeşti	„	1.—
Zah. N. N. înv. în Drăgeşti	„	—.50 fl. 19.12
„*Aurora*“ din Năseud . .		fl. 100.—
„*Bistriţana*“ din Bistriţa .		fl. 100.—
„*Bistriţana*“ a colectat dela:		
Danilă Lica advocat . .	„	10.—
N. C.	„	5.—
N. M.	„	2.—
Mihailă Mihailasch . .	„	5.—
Laura Ciuta	„	5.—
Dr. George Linul . . .	„	1.—
Dionisiŭ Login . . .	„	1.—
Ioan R. Cherecheş . .	„	1.—
Iulia Ranta	„	3.—
Eugenia Tripon . . .	„	3.—
A. Livia Pascu . . .	„	4.—
George Curtean . . .	„	1.—
Ştefan Poruţ	„	10.—
Valeria Poruţ	„	—.10
Emil Poruţ	„	—.10 fl. 51.20
		Suma fl. 19864.90

Însciinţare.

Reuniunea femeilorŭ române din Blaşŭ îşĭ va ţiné Adunarea sa generală de tómnă Duminecă în 28 Octobre a. c. st. n. imediatŭ după s. Liturgie în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Programulŭ e următoriulŭ:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ.
3. Statorirea budgetuluĭ pentru anulŭ 1895.
4. Întregirea comitetuluĭ prin alegerea uneĭ membre ordinare şi a uneĭ suplente.
5. Eventuale propuneri.
6. Închiderea adunării.

Dreptŭ aceea ne luămŭ voe a invita la acéstă adunare pe toţĭ stimaţiĭ membri aĭ Reuniuniĭ, pe cum şi pe toţĭ aceia, carĭ se interesézŭ de prosperarea acesteĭ Reuniuni.

Blaşŭ în 11 Octobre 1894.

Rosa Munteanŭ, preşedintă. **Aur. P. Bota,** secretariŭ.

Convocare.

Toţĭ membriĭ şi binevoitoriĭ „reuniuniĭ învĕţătorilorŭ românĭ gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ“ prin acésta se convócă la a II adunare generală, carea se va ţiné în edificiulŭ şcóleĭ grăniţărescĭ gr. cat. din *Vestemŭ* (cott. Sibiŭ) la 7 Novembre st. n. a. c. (s. Dumitru) începutulŭ la 8 óre a. m. pe lângă următoriulŭ

Programŭ:

1. Invocarea Spiritului sfîntŭ.

Şedinţa I.

2. Deschiderea adunării prin preşedinte.
3. Raportulŭ comitetuluĭ împreună cu programulŭ pentru budgetŭ pe periodulŭ următoriŭ şi celelalte propuneri.
4. Raportulŭ casariuluĭ şi alŭ bibliotecariuluĭ.
5. Alegerea uneĭ comisiuni pentru conscrierea membrilorŭ noĭ, încasarea taxelorŭ pe anulŭ viitoriŭ şi a celorŭ restante, precum şi pentru censurarea rapórtelorŭ şi facerea propunerilorŭ de sub p. 3 şi 4.
6. Cum ne-amŭ puté noĭ învĕţătoriĭ îmbunătăţi starea materială şi cea culturală? — de dlŭ Val. Florianŭ.
7. Cum suntŭ de a se deda şcolariĭ la ascultare? — de dlŭ George Dănilă.
8. Pe ce căĭ putemŭ face cetitorĭ buniĭ din şcolariĭ nostri? — de dlŭ Gl. Comanŭ.

Şedinţa a II. la 2 óre p. m.

9. Cum e de a se tracta ortografia în şcóla poporală? — de dlŭ Tr. Şandru.
10. O prelegere practică, ce va fi la rîndŭ din computŭ pentru desp. I. an. I. de şcólă — de dlŭ Nic. Dolcanŭ.
11. O prelegere practică, ce va fi la rîndŭ din geografie pentru desp. III. — de dlŭ I. Popescu.
12. Ce cărţi şi ḑiuare din sfera scolastică a cetitŭ dela adunarea generală ultimă până la acésta şi ce se cuprinde preste totŭ în acelea? Temă lucrată de fiecare învĕţătoriŭ din reuniune şi presentată cu ocasiunea adunării generale.
13. Raportulŭ comisiuniĭ censurătóre şi pentru propuneri — alésă în şed. I.
14. Statorirea loculuĭ, timpuluĭ şi programeĭ pentru adunarea generală viitore.
15. Alte propuneri, ce eventualŭ s'ar ivi.
16. Închiderea adunării prin preşedinte.

Din şedinţa comitetuluĭ reuniuniĭ ţinută la Sibiŭ în 7 Octobre n. 1894.

Romulŭ Simu preşedinte. **Dicu. P. Decel** secretariŭ generalŭ.

Noutăţi.

Maiestatea Sa Monarchulŭ a sositŭ Luni diminéţă în Budapesta. La ¾ 9 a primitŭ în audienţă pe ministrulŭ Wekerle, cu care a conferitŭ maĭ bine de o óră. Dela 10 óre s'aŭ începutŭ primirile generale. Celŭ dintâiŭ a fostŭ primitŭ cardinalulŭ Schlauch, care a fostŭ salutatŭ de ostăşimea postată ca gardă. La 6 óre a fostŭ dineŭ, la care aŭ participatŭ maĭ mulţĭ membri aĭ delegaţiunilorŭ şi alte notabilităţi. Monarchulŭ va petrece timpŭ maĭ îndelungatŭ în Budapesta şi respective în Gödöllő.

La staţiunea docentală din *Lopadea-română* în tractulŭ protopopescŭ alŭ Aiuduluĭ se escrie concursŭ cu terminulŭ de 31 Oct. Emolumintele suntŭ: 179 fl. 40 cr. din repartiţie, 80 fl. 40 cr. din didactru şi 40 fl. din venitŭ cantoralŭ.

Planurĭ pentru iconostase bisericescĭ gratis. Subscrisulŭ fiindŭ condamnatŭ la închisóre de 3 lunĭ pentru o adresă de aderinţă cătră condamnaţiĭ „Repliceĭ“ şi începêndu-mĭ osînda în 23 Sept. a. c. facŭ cunoscutŭ tuturorŭ celorŭ interesaţi, că m'am decisŭ a compune *gratis* planurĭ pentru iconostase bisericescĭ pe timpulŭ, câtŭ voiŭ sta închisŭ, pentru orĭ care biserică fără deosebire de confesiune, unde va fi lipsă şi voiŭ fi recercatŭ. Cei interesaţi pentru astfelŭ de planurĭ vorŭ avé a-mĭ trimite: 1. Dimensiunile, câtŭ e de largŭ şi înaltŭ spaţulŭ, unde e a se construi iconostasulŭ. 2. În ce stilŭ doresc, ca să fie esecutatŭ. 3. Până la care sumă de banĭ ar puté să se ridice preţulŭ iconostasuluĭ, dela care sumă de banĭ apoĭ e a se trimite anticipando ½ % ca spese pentru materialŭ, pachetatŭ şi porto postalŭ la adresa: *Ioanŭ Baciŭ* preotŭ pictorŭ bisericescŭ în Cluşŭ (Kolozsvár — a kir. ügyészségnél).

Procesŭ de presă amânatŭ. Pentru seria primă a proceselorŭ de presă intentate „Dreptăţiĭ“ era să se ţină pertractarea finală în 11 a c., dară la cererea dluĭ redactorŭ Dr. V. Branisce, care e reconvalescentŭ, tribunalulŭ din Timişóra a hotăritŭ, să se amâne pe timpŭ nedeterminatŭ.

„Tribuna“ ĕră blastemă. Ea reproduce din „Ateneul Român“ versiunea uneĭ poesiĭ a luĭ Giosue Carducci. Într'însa se preamăresce păgânismulŭ, ér Christosŭ, crucea şi instituţiunile bisericeĭ creştine se osîndescŭ cu unŭ cinismŭ blasfemŭ ca nisce isvórĕ rele. Reŭ, fórte rĕŭ stămŭ, dacă nisce băeţandrĭ necopţĭ potŭ la noĭ să-şĭ bată joculŭ în publicŭ de ceea ce creştinulŭ are maĭ sfîntă. Apoĭ să ne mirămŭ, dacă Dumneḑeŭ nu ne ajută?

Coróne false. În Elveţia o bandă de falsificatorĭ a fabricatŭ coróne austriace şi unguresci în numĕrŭ fórte mare introducêndŭ pe fiecare ḑi maĭ multe miĭ din ele în monarchia nóstră. Piesele suntŭ fórte bine imitate, câtŭ cu greŭ se potŭ deosebi de cele adevĕrate.

Casŭ de mórte. *Bucurŭ Cojocariŭ*, fostŭ parochŭ în Ticuşulŭ săsescŭ, a reposatŭ în 26 Augustŭ în etate de 70 de anĭ.

În veciĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Continuare)

Laicii în săborulŭ mare în trecutŭ și în presente și vitoriŭ. Se mai nasce întrebarea, că ce pusețiune potŭ avé laicii în săborulŭ mare, pentru care acum s'a introdusŭ numirea de sinodŭ diecesanŭ?

Din urmele, ce le avemŭ, nu se póte de locŭ dovedi, că înainte de s. unire și poporulŭ credinciosŭ și-a avutŭ representanții sĕi constituționali la săborulŭ mare. S'aŭ făcutŭ, ce e dreptŭ, unele încercări de a dovedi lucrulŭ acesta. Dovedile aduse însĕ aŭ fostŭ așa de forțate și așa de neîresci, câtŭ nu aŭ nicĭ o valóre, cum vomŭ vedé mai târdiŭ. [1])

Este destulŭ spre scopulŭ acesta a ne reîmprospeta în memorie, că săborulŭ mare alŭ bisericeĭ nóstre românescĭ din Ardélŭ a fostŭ o simplă copie de pe synodus generalis alŭ calvinilorŭ din Ardélŭ. La synodus generalis alŭ calvinilorŭ însĕ poporulŭ nu-și avea representanții sĕi constituționali. Eraŭ uneorĭ cândŭ se ținea synodus generalis de făcia la dieta țĕreĭ și nobilii și patronii, și clerulŭ se stătuia cu eĭ mai cu samă, cândŭ era vorba de alegerea superintendenteluĭ. [2]) Parte positivă însĕ la tóte afacerile sinoduluĭ generalŭ calvinŭ fără deosebire nu lua poporulŭ.

Neputêndŭ încă calviniĭ pe atuncĭ trage tóte consecințele din principiulŭ lorŭ despre preoția universală, deosebiaŭ lucrurĭ carĭ se țineaŭ numaĭ de clerŭ, ca în biserica catolică, și lucrurĭ, carĭ se țineaŭ de toți membriĭ bisericeĭ. Cele dintâiŭ le pertracta numaĭ clerulŭ în synodus generalis, La cele de clasa a dóua trebuiea să-și dea învoirea și principele, oficialiĭ și nobiliĭ saŭ patroniĭ. Se vede acésta din următoriulŭ pasagiŭ alŭ Aprobatelorŭ:

„Az ecclesiai directiokban és ritusokban pedig reformalniok, vagy varialniok az ecclesiáknak eleitől fogva szabados volt, mely keresztényi szabadság ez után is el nem rekesztetik és tiltatik; de ugy mint más keresztyén országokban, és ez a miénkben is éltenek, és élnek mostan is, tudniillik: hogy in minoribus és a melyek csak az egyházi rendeket illeti magok az egyházi rendek is concludálhatnak, és constitutiokat csinálhatnak; de azokat is közönséges generalis gyülésekben. Az halgatokkal és külső rendekkel köz vagy azokra is nézendő dolgokban pedig, nem külömben ha azokkal is közértelemből ugy mint ki-ki maguk religiojáu levő főmagistratusoknak és Patronusoknak egyenlő tetszésekből.“ [3])

Principele, oficialiĭ și nobiliĭ saŭ patroniĭ își daŭ învoirea în lucrurile bisericescĭ, în carĭ se poftiea și consensulŭ lorŭ, în dóuĕ moduri, și adecă saŭ cu ocasiunea sinoduluĭ generalŭ, după ce se pertractaŭ lucrurile ținĕtóre numaĭ de clerŭ, saŭ principele îĭ convoca pre toți la adunare laolaltă cu clerulŭ. O atare adunare fu ținută în Alba-Iulia la 1671 sub principele Apafy. [4]) Adunările aceste însă nu se numieaŭ synodus generalis.

Lucru firescŭ, că analogŭ a trebuitŭ să stea lucrulŭ și cu săborulŭ mare alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ înainte de s. unire.

Va să dică nicĭ în biserica românéscă din Ardélŭ în săborulŭ mare poporulŭ nu era representatŭ în modŭ constituționalŭ, și nicĭ nu putea lua parte la tóte afacerile bisericescĭ ale săboruluĭ mare fără deosĕbire.

Èră ce atinge întrebarea, că lua poporulŭ parte și la desbaterile și decisiunile dogmatice, observămŭ, că așa ceva necum să se fie întîmplatŭ în săborulŭ mare din biserica românéscă, dară nicĭ în synodus generalis din cea calvinéscă pe timpurile acele; ba orĭ ce înnoire în dogme era oprită chiarŭ și sinodulŭ generalŭ alŭ calvinilorŭ, cu tóte că consta din preoțĭ. [5])

De aci însĕ nu urmécă, că astădĭ în săborulŭ mare să nu pótă fi representatŭ și poporulŭ. Numaĭ câtŭ lucrulŭ acesta are lipsă de o chiarificare óre care.

Și anume întâiŭ o adunare bisericéscă compusă din preoțĭ și din mirenĭ numaĭ în înțelesŭ fórte largŭ se póte numi sinodŭ, încâtŭ cuvîntulŭ grecescŭ *σύνοδος* însemnéză adunare, căcĭ în sensŭ canonicŭ *sinodŭ se numescŭ numaĭ adunările ierarchieĭ.*

A dóua trebue să premitemŭ, că Pravila nu dă apriatŭ poporuluĭ nicĭ unŭ dreptŭ chiarŭ nicĭ cu privire la administrarea averiĭ bisericescĭ, căcĭ după Pravilă administratoriulŭ aceleia este episcopulŭ, care după unele canóne din ea nicĭ nu este datorŭ a da samă decâtŭ luĭ Dumneḑeŭ despre modulŭ, cum o a administratŭ. [1]) Permite însĕ lucrulŭ acesta spiritulŭ dreptŭ alŭ nóstre sfinteĭ biserici unite.

A treia trebue să premitemŭ, că suntŭ lucruri bisericescĭ, la resolvarea cărora în sinóde potŭ sa ĭea parte și laiciĭ, și suntŭ lucruri, carĭ suntŭ reservate singurŭ ierarchieĭ. Nu o dicemŭ acésta pre temeiulŭ Pravileĭ, căcĭ Pravila poporuluĭ laicŭ nu-ĭ permite nicĭ unŭ dreptŭ cu privire la guvernarea bisericéscă. Ea este în privința acésta multŭ mai eschisivă decâtŭ dreptulŭ apusanŭ. Ci o dicemŭ pe temeiulŭ ecuitateĭ și dreptateĭ, care poftesce, ca și poporulŭ credinciosŭ să pótă lua parte la guvernulŭ bisericescŭ în lucrurile acele, carĭ nu se ținŭ strînsŭ de ierarchiă. Și dreptulŭ apusanŭ atâtŭ în teorie câtŭ și în pracsă o și permite acésta. [2])

În cestiunile dogmatice și resolvirea acelora nu permite canónele poporuluĭ laicŭ nicĭ o putere decisivă. Potŭ să concurgă și laicĭ la resolvirea cestiunilorŭ dogmatice cu cunoscințele lorŭ, probândŭ, limpedindŭ și delăturândŭ îndoeli. [3]) Putere decisivă însĕ nu potŭ să albă.

Totŭ asemenea nu permitŭ canónele laicilorŭ nicĭ unŭ dreptŭ de guvernŭ bisericescŭ în lucrurile curatŭ spirituale, cum suntŭ lucrurile liturgice, disciplina, justiția bisericéscă.

Permitŭ însĕ canónele bisericescĭ participarea elementuluĭ laicŭ la lucrurile esterne bisericescĭ, cum suntŭ: administrarea averiĭ bisericescĭ, administrarea fondurilorŭ și fundațiunilorŭ, causa scolastică și causa culturală și filantropică.

Indulgința bisericeĭ apusane în privința acésta a mersŭ așa departe, câtŭ a permisŭ, ca în congresele, la carĭ participa și poporulŭ credinciosŭ, elŭ sa fie și în maioritate față cu clerulŭ. [4])

Din punctŭ de vedere principialŭ nicĭ nu scimŭ, ce s'ar putĕ aduce împotriva participăriĭ și a poporuluĭ la administrațiunea fondurilorŭ, fundațiunilorŭ și averilorŭ bisericescĭ, la afacerile scolastice și la cele culturale și filantropice. [5]) Cândŭ tóte afacerile aceste s'ar îndeplini sub controla poporuluĭ, încrederea în biserică nu póte decâtŭ să crésca, și alipirea de biserică să fie mai intimă. Afară de aceea nimicŭ e mai justŭ, decâtŭ ca după ce poporulŭ contribue din alŭ sĕŭ la fonduri, fundațiuni, averi bisericescĭ și la susținerea școlelorŭ și a institutelorŭ filantropice, să pótă și elŭ lua parte la administrarea lorŭ.

Cândŭ statorimŭ însĕ principiulŭ acesta, atuncĭ nu trebue să perdemŭ din vedere următórele lucruri.

Întâiŭ, ca în clerŭ și în poporŭ să domnéscă unŭ spiritŭ correctŭ bisericescŭ, și tótă participarea luĭ să fie condusă de acestŭ spiritŭ. Altcum participarea póte să fie primejdiósă, ba chiarŭ distrugătóre pentru biserică. Căcĭ legătura între partea esternă saŭ materială a bisericeĭ și între cea spirituală și dogmatică este așa de strînsă, câtŭ întrândŭ în cea dintâiŭ unŭ spiritŭ

---

[1]) Aceștia suntŭ mai cu samă Ioanŭ Crișianŭ op. cit. și Anonimulŭ în epistola unuĭ românŭ transilvănénŭ citatŭ la pag. 56.

[2]) Salamon Joseph. »De statu ecclesiae ev. ref. in Transsilvania commentatio« pag. 58.

[3]) Aprobatae Constitutiones. P. I. Art. III. Tit. I.

[4]) Copia literelorŭ convocătóre o avemŭ în mână din archivulŭ Telekianŭ din Murĕșŭ-Oșorheiŭ.

[5]) Veḑi Approbatae constitutiones P. I. Art. și Tit. citatŭ mai susŭ, în care se spune, că și synodus generalis numaĭ *in minoribus* putea face înnoiri. Sub *„minoribus“* se înțelegŭ și lucrurile acele, carĭ nu constuieaŭ *dogma* în biserice calvină, ci era libĕrŭ unuĭ fiecare să albă părerea, carea îĭ convenia. Aceste puteaŭ fi desbătute în synodus generalis. Dogmele saŭ articliĭ fundamentalĭ de credință, cum îĭ numesce can. 11 din collecțiunea luĭ Gelei Katona, nu era permisŭ a se desbate în synodus generalis. Și în acésta aŭ imitatŭ calviniĭ biserica catolică, carea încă deosebesce lucrurĭ *de fide,* carĭ toți trebue să le țină în o formă, și lucrurĭ, carĭ nu suntŭ *de fide,* cu privire la carĭ orĭ cine își póte avé părerea sa, cum e d. e. cestiunea ministruluĭ căsătorieĭ.

[1]) Can. 38 alŭ Apostolilorŭ. În originalŭ cu interpretările luĭ Zonara, Balsamon și Aristenŭ la Beveregiŭ op. cit. tom. I pag. 26.

[2]) Cf. »Instituțiunile dreptuluĭ bisericescŭ« de Dr. I. Rațiu. Blașŭ 1877 pog. 279.

[3]) Cf. Hefele »Conciliengeschichte« ed. I. tom. I. pag. 14—24.

[4]) Consiliulŭ de direcțiune alŭ statuluĭ catolicŭ din Ardélŭ în presente stă din 8 preoțĭ și 16 laicĭ.

[5]) Cândŭ la anulŭ 1865 canonicŭlŭ Ioanŭ F. Negruțiŭ din Blașŭ fu acusatŭ la Nunciatura din Viena, că părtinesce idea sinódelorŭ calvine, elŭ respunse, că părtinesce numaĭ idea sinódelorŭ mestecate, și numaĭ încâtŭ acele se ocupă cu averile bisericescĭ și cu școlele. Nunciatura îĭ respunse, că prin aceea nu a contrasŭ nicĭ o maculă asupra sa. Veḑi »Biografia canoniculuĭ I. F. Negruțiŭ« Gherla 1889 pag. 35 și 36.

străinŭ de biserică, uşorŭ se transplantă şi în cea de a dóua. Aşa ceva apoĭ nu póte să nu altereze şi denatureze întrégă biserica. [1])

A dóua, aparatulŭ administraţiuniĭ părţiĭ materiale saŭ esterne bisericescĭ cu concursulŭ poporuluĭ trebue să fie întru tóte acomodatŭ împrejurărilorŭ şi lipselorŭ nóstre. Să nu fie nicĭ prea complicatŭ nicĭ prea costişitoriŭ. Principiulŭ conducĕtoriŭ nu are să fie ceea ce e atrăgĕtoriŭ teoretice, ci ceea ce e folositoriŭ practice. De unde n'ar fi nimicŭ mai greşitŭ, decâtŭ a decopia şi pentru biserica nóstră fără nicĭ o critică şi acomodare aparate administrative dela alţiĭ.

A treia, în construirea aparatuluĭ administrativŭ a părţiĭ esterne saŭ materialĭ a bisericeĭ cu concursulŭ poporuluĭ trebuesce trasă cu cea mai mare precisiune linia demarcătóre între partea dogmatică şi spirituală şi între cea esternă saŭ materială, ca nu cumva întrându una în sfera celeialalte să se jignéscă drepturile, ce competŭ după Pravilă eschisivŭ ierarchieĭ.

Ţinêndu-le aceste treĭ înaintea ochilorŭ participarea poporuluĭ la pertractarea, resolvirea şi administrarea lucrurilorŭ permise de canóne în săborulŭ mare sub forma de „sinodŭ micstŭ", póte să fie salutarie pentru biserică. Dimpotrivă, ignorându-le, póte să fie daunăciósă şi în urmă chiarŭ mormîntulŭ bisericeĭ.

* * *

Scopulŭ principilorŭ calvinescĭ cu introducerea săboruluĭ mare în biserica românéscă din Ardélŭ. Înainte de ce amŭ găta tractatulŭ acesta, credemŭ a fi de lipsă să chiarificămŭ şi întrebarea, că ce scopŭ aŭ pututŭ urmări calviniĭ cu introducerea sinoduluĭ generalŭ în biserica românéscă din Ardélŭ sub forma săborului mare?

Ţinta din urmă a principilorŭ calvinescĭ a fostŭ calvinirea bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ cu orĭ ce preţŭ.

Poporulŭ românescŭ ca şi celŭ calvinescŭ înţelegea puţinŭ, dacă nu mai nimicŭ din dogmele, ce deosebescŭ biserica românéscă de cea calvinéscă. Şi totuşi mai pe urmă esenţa deosebiriĭ sta în deosebirea dogmelorŭ. Ar fi fostŭ decĭ din partea principilorŭ calvinescĭ o utopie, dacă vrêndŭ a calvini pe Românĭ, arŭ fi începutŭ cu instruarea poporuluĭ românescŭ în dogmele calvine.

Esista însĕ o cale mai uşóră spre a ajunge la scopŭ. Şi acésta constă în calvinirea formelorŭ dinafară ale bisericeĭ românescĭ. Sub forma dinafară însĕ înţelegemŭ întâiŭ şi mai întâiŭ, instituţiunile bisericescĭ. Dacă principilorŭ calvinescĭ le-ar fi succesŭ pe încetulŭ a produce o identitate deplină între instituţiunile bisericeĭ românescĭ şi a celeĭ calvinescĭ din Ardélŭ, atunci pe dreptulŭ ar fi pututŭ dice, că şi-aŭ ajunsŭ scopulŭ de a calvini biserica românéscă. Şi precum vomŭ vedé în decursulŭ studiuluĭ de faţă, calviniĭ nicĭ nu aŭ fostŭ departe de scopulŭ acesta. Căcĭ poporulŭ şi preoţimea românéscă din dogme nu înţelegea atunci mai nimicŭ. Ritulŭ putea rĕmâné şi mai departe şi potea fi cassatŭ pe încetulŭ. Ce atinge însĕ instituţiunile bisericescĭ, dedându-se clerulŭ şi poporulŭ a vedé totŭ mereŭ identitatea lorŭ în amêndóuĕ bisericele, era numaĭ o cestiune de timpŭ, ca poporulŭ românescŭ să crédă, că şi elŭ este în adevĕrŭ calvinŭ.

Introducerea sinoduluĭ generalŭ calvinescŭ sub forma săborului mare în biserica românéscă din Ardélŭ a fostŭ dară mai întâiŭ unŭ planŭ politicŭ bine chibzuitŭ din partea principilorŭ calvinescĭ cu scopulŭ de a calvini pe nesimţite biserica românéscă din Ardélŭ.

Nu putemŭ lăsa mai departe neamintită nicĭ împrejurarea aceea, că săborulŭ mare era întru tóte atârnătoriŭ dela calviniĭ. Decisiunile luĭ se supuneaŭ tóte fără deosebire suprarevisiuniĭ sinoduluĭ generalŭ şi superintendenteluĭ calvinescŭ. [2]) Aceştia apoĭ infiltraŭ pe încetulŭ spiritulŭ calvinescŭ în tóte deciziunile sinoduluĭ, carĭ apoĭ în forma acésta ajungeaŭ la cunoscinţa poporuluĭ românescŭ. Fiindŭ că însă poporulŭ românescŭ s'a purtatŭ totdeauna cu respectŭ faţă cu preoţimea sa, primia decisiunile săborului mare ca totŭ atâtea decisiunĭ sfinte. Bietulŭ poporŭ românescŭ nu sciea, că la spatele săborului mare eraŭ calviniĭ, şi decisiunile luĭ numaĭ dinafară eraŭ decisiunĭ de ale preoţimiĭ românescĭ, în fondŭ însĕ eraŭ cursa calviniloră aruncată cu viclenie înaintea poporuluĭ românescŭ.

Introducerea sinoduluĭ generalŭ calvinescŭ sub forma săborului mare în biserica românéscă din Ardélŭ de cătră calviniĭ a fostŭ dară mai departe şi paliulŭ, sub care se ascundea acţiunea calvină îndreptată asupra poporuluĭ românescŭ cu scopulŭ de a-lŭ calvini.

În urmă la săborulŭ mare de multe orĭ se aduna mulţime de preoţĭ românescĭ. După ce se termina săborulŭ, mitropolitulŭ românescŭ încă cu vre o câţiva preoţĭ saŭ protopopĭ trebuiea să se presente în sinodulŭ generalŭ calvinescŭ, ca să li-se revadă decisiunile, şi ca să înveţe procesulŭ canonicŭ. Se înţelege de sine, că decisiunile revĕdute şi învĕţăturile primite le împărtăşieaŭ după aceea întreguluĭ săborŭ mare. Pe calea acésta totă mulţimea de preoţĭ românescĭ adunată în săborulŭ mare primiea instrucţiune în ale bisericeĭ calvinescĭ, şi instrucţiunea primită o puteaŭ vĕrĭ şi în viaţa publică şi privată bisericéscă.

A avutŭ decĭ săborulŭ mare, introdusŭ de calviniĭ în biserica românéscă din Ardélŭ şi scopulŭ de a servi de şcólă, în care nemijlocitŭ preoţimea românéscă, ĕră mijlocitŭ poporulŭ românescŭ din Ardélŭ să fie instruitŭ în dogmele şi principiile calvinescĭ.

Mai adaugemŭ la aceste, că prin instituţiunea săborului mare şi a altorŭ instituţiunĭ calvinescĭ biserica românéscă din Ardélŭ totŭ mai tare se depărta de celealalte bisericĭ a resăritului. Cu câtŭ se depărta mai tare de aceşte bisericĭ, cu atâta calvinirea ei era mai uşóră, şi prin aceea principiiĭ calvinescĭ mai aprópe de scopulŭ lorŭ.

[1]) Că ce speranţă îşĭ punŭ inimiciĭ bisericeĭ în o atare participare, dacă laiciĭ nu vorŭ fi conduşĭ de unŭ spiritŭ corectŭ bisericescŭ, se póte vedé în opulŭ »Die Kirchenautonomie in Ungarn« Schwicker Pesta 1870.

[2]) Cf. Condiţiunea XI şi XIX puse de principiĭ calvinĭ mitropoliţilorŭ românescĭ in »Acte şi Fragmente« de T. Ciparĭu pag. 65 şi 67.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Tu trebue să te cruţĭ acum, Guido," dise ea cu totŭ prilejulŭ. „Tu într'adevĕrŭ aĭ lucratŭ lucrurĭ destulŭ de marĭ şi grele."

Protestarea Margarideĭ nu a ajutatŭ nimica. Ea trebui să se supună forţeĭ celeĭ gingaşe şi în urmă se întórse cătră preotŭ, care devenise tutorulŭ copilelorŭ, cu rugarea, ca să o sfătuéscă, cum să-şĭ continue viaţa.

„Eŭ nu suntŭ aci, pentru ca să facŭ pe princésa," dise ea cu modestie cătră domnulŭ părinte.

Părintele Antonio dise:

„Dacă buna Clarinha îţĭ dă ţie atâta timpŭ, copila mea, aĭ puté să-ţĭ începĭ ĕră studiulŭ de odinióră, ce-lŭ făceaĭ, hm — — — cu prietinulŭ tĕŭ Daniilŭ das Dornas. Orĭ dóră nu maĭ simţescĭ voe în tine spre acésta?"

Faţa Guideĭ se întunecă puţinŭ la aducerea aminte de drăgălaşulŭ visŭ din copilărie. Ea rĕspunse: „Ce bucurosŭ aşĭ învĕţa eŭ şi încă multŭ, domnule parochŭ, însĕ — — póte-mĭ fi acésta spre folosŭ? — Eŭ suntŭ numaĭ o simplă săténă."

„Sigurŭ îţĭ póte fi spre folosŭ, ţie şi altora. Eŭ vĕdŭ multe creaturĭ micĭ aicĭ în satŭ, carĭ bucurosŭ ar învĕta, dacă ar avé prilejŭ. Eŭ cugetŭ, că tu să continuĭ ceea ce aĭ începutŭ şi mai pe urmă să poţĭ fi capabilă de a da şi altora din cunoscinţele tale. Place-ţĭ părerea mea?"

Cuprinsă de bucurie şi ambiţiune Guida sărută mâna bătrânuluĭ parochŭ şi gângăvi:

„Eŭ să daŭ instrucţiune — eŭ? — O, domnule parochŭ!"

Parochulŭ îşĭ puse mâna pe capulŭ copileĭ şi binecuvîntându-o îĭ dise:

„Spiritulŭ sfîntŭ te va lumina şi-ţĭ va ajuta, să lăţescĭ învĕţăturile Domnului."

Părintele Pereira încurajându pe Margarida spre cultivarea facultăţilorŭ sale intelectuale urmăria în taĭnă unŭ planŭ de predilecţiune, ce-lŭ avea la inimă, de câtŭ îĭ trecuse supĕrarea, ce i-o făcuse Daniilŭ cu purtarea sa. Ceea ce în nepriceperea copilărescă încolţise pe încetulŭ în inimile acelea tinere, aceea o recunoscu elŭ după o cumpĕnire matură ca unŭ lucru voitŭ de Dumnedĕu, şi de aceea doria, ca acela să se desvólte mai departe. În legătura luĭ Daniilŭ cu Margarida dînsulŭ credea, că se va întemeia fericirea lorŭ, dar se înţelege că numaĭ aşa, dacă Margarida în privinţă intelectuală va fi în stare mai târdiŭ a se apropia de bărbatulŭ sĕŭ. Din acestu motivŭ influinţă asupra eĭ aşa, pe cum vĕdurămŭ, şi avea bucuria de a afla în Guida resunetulŭ dorinţelorŭ sale binevoitóre.

VIII.

Pe timpuŭ, în care vĕdurămŭ pe Pedro das Dornas ajutându cu atâta galanterie senhoriteĭ Clarinha la aşedarea rufelorŭ eĭ, Margarida împlinia deja de câtăva vreme cu succesŭ strălucitŭ oficiulŭ sĕŭ de învĕţătóre, şi Daniilŭ preste câteva septĕmânĭ avea să soséscă din Porto ca doctorŭ.

Daniilŭ în timpulŭ studiiloru sale puținŭ a cercetatŭ casa părintéscă. Elŭ voia de o părte să se grăbéscă pe câtŭ se póte cu studiile sale, din care causă și feriile le petrecea în studiŭ, ér de altă parte se simția totŭ mai puținŭ acasă în casa luĭ Iosé das Dornas. Elŭ iubia și venera pe tatălŭ séŭ din tótă inima sa, prețuia sincerŭ pe frate-séŭ, însе vederile întregului bărbatŭ se schimbară din ce în ce, nu mai consunaŭ cu datinile, carĭ și-le însușise încă din cea mai fragedă copilărie și-lŭ înstrăinară de casa părintéscă. Toți o simțiră acésta: parochulŭ îngrijatŭ, însе și cu încredere deplină, că vechile luĭ simțeminte mai târdiŭ éră se voru trezi în dînsulŭ în puterea lorŭ cea veche, Iosé încredutŭ în sperarea unuĭ fericitŭ venitoriŭ. Pedro așteptându cu încăpățînare desvoltarea lucrurilorŭ.

Pedro preste totŭ nu nutria antipatie față cu frate-séŭ, dar era stăpânitŭ de neîncrederea une orĭ nu tocmaĭ neîntemeiată a adevěratuluĭ țěranŭ față cu înțelepciunea cea din carte; elŭ găsia pe cariera alésă de Daniilŭ o mulțime de lucrurĭ contrădicětóre bineluĭ familieĭ. Însе relațiunea luĭ cea intimă față cu Clara preste puținŭ fiŭ dispuse atâtŭ de bine, câtŭ începu a avé părerĭ mai blânde despre frate-séŭ și putea să privéscă cu mai mare încredere în venitoriulŭ celŭ mai de aprópe.

Elŭ împărtăși preotuluĭ după datina sa deschisă intențiunile, ce le avea față cu Clara, îndată ce descoperi în inima sa simpatia deosebită față cu ea, și iubitulŭ cetitoriŭ își va puté închipui bucuria, cu care veneratulŭ preotŭ se făcu mijlocitoriŭ la Iosé das Dornas și la Clarinha.

La Iosé elŭ nu întimpină nicĭ cea mai mică greutate, la Clara éră nu, numaĭ câtŭ ea se rugă, să i-se dea timpŭ de o sară răgazŭ, ca să se cugete, mai înainte de ce ar rosti unŭ resolutŭ „da“.

„Vreĭ dóră, să cerĭ sfatŭ dela Guida?“ întrebă parochulŭ zimbindŭ. Clara făcu din capŭ unŭ semnŭ de aprobare.

„Guida este atâtŭ de înțeléptă, ea scie aprópe așa de multŭ — — câtŭ une capelanŭ, așa credŭ eŭ, domnule părinte. De cumva ea nu va pe Pedro de cumnatŭ, atunci eŭ — —“

„Atunci nicĭ tu nu veĭ voi pe Daniilŭ de cumnatŭ,“ termină parochulŭ și se ridică de pe lavița cea jósă de pétră dinaintea ușiĭ orfanelorŭ sale protejate. „Dar fiĭ numaĭ liniștită, Clarinho, Guida de sigurŭ va fi îndestulită cu alegerea ta. Dumnedeŭ să te scutéscă!“

„Aminŭ!“ dise ea repede și grăbi în chilia cuprinsă deja de amurgitulŭ sěreĭ, unde Margarida tocmaĭ punea la o parte caietele corese ale micelorŭ eleve.

„Margaridinho,“ — — începu soră-sa lingușindu-se și-și puse brațulŭ în jurulŭ trupuluĭ sveltŭ alŭ Guideĭ.

„Ce aĭ, Claro? — Vreĭ, să-mĭ spuĭ ceva?“

„Da, așĭ dori, să grăescŭ despre ceva cu tine.“

„Se vede a fi mare lucru.“

„Da, mare lucru.“

„Așa dar?“

„Voiŭ să mĕ măritŭ.“

„O!“

„Da, și vedĭ tu, Guido, mirele meŭ este celŭ mai harnicŭ și mai frumosŭ ficiorŭ în totŭ satulŭ.“

„Dar apoĭ ce maĭ lipsesce?“

„Consimțirea ta!“

„Consimțirea mea? — Dacă tu îmĭ daĭ dreptulŭ, să-mĭ esprimŭ părerea, apoĭ — —“

„Dreptŭ? — Fără de învoirea ta nu mĕ măritŭ după Pedro,“ dise Clara într'unŭ tonŭ fórte resolutŭ.

Margarida zimbi cu blândeță.

„Inima ta sigurŭ nu va întreba multŭ de sermana Ghidă. — Însе preasfînta Fecióră și sfîntulŭ Iosifŭ te voru fi păzitŭ de o alegere greșită, — care din Pedriĭ ceĭ mulțĭ aĭ satuluĭ e alesulŭ tĕŭ?“

„Pedro das Dornas.“

Urmă o pausă scurtă, ér apoĭ sună glasulŭ trĕmurătoriŭ alŭ Margarideĭ prin întunereculŭ sěreĭ:

„Tu veĭ fi fórte fericită, scumpa mea Clară, — — Peŭro este dór fiulŭ luĭ Iosé das Dornas, și — — Dumnedeŭ te va binecuvînta!“

Și étă a sositŭ în sfârșitŭ și diua cea însemnată, adĭ după amédĭ are să sosescă Daniilŭ!

Iosé das Dornas, după ce s'a convinsŭ, că nu maĭ are ce să adaugă la pregătirĭ, orĭ mai bine, că nu are nimica de pregătitŭ, cercetă pe amiculŭ séŭ Joao da Esquina, ca să-ĭ trécă maĭ ușorŭ timpulŭ așteptăriĭ.

Senhor Joao da Esquina are prăvălia cea maĭ încărcată; la elŭ se adună toțĭ, carĭ potŭ pretinde a fi ómenĭ cu vadă. Pe amîndóuĕ lavițele cele înegrite de vechime între cârnațiĭ și șuncile înșirate rîndŭ aŭ decursŭ deja multe desbaterĭ politice și s'aŭ rostitŭ deja multe osînde.

Joao da Esquina, soția sa Teresa și bruneta și vanitósa lorŭ copiliță Francisca formézŭ unŭ grozavŭ ternariŭ, care nu lasă neobservată nicĭ una dintre ființele cele ce morŭ, se nascŭ, se logodescŭ orĭ se căsătorescŭ orĭ își maltratézŭ soția. Dacă Joao trecea óre ce cu vederea, numaĭ decâtŭ îlŭ făcea atentŭ binetăita senhora Teresa, și dacă pândirea acesteia mai înceta pe vre unŭ momentŭ, — asta altcum o negămŭ cu hotărire, — atunci frumósa Francisca era pururea la pândă. (Va urma.)

Bibliografie.

Aŭ apărutŭ din *„Biblioteca Unirĭi“*

Cestiuni

din

dreptulŭ și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușanŭ asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețulŭ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețulŭ **1** fl. Ambele părțĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(28) 1—1

Concursŭ.

Pentru ocuparea postuluĭ de învĕțătóre la școla de fetițe conf. gr. cat. română din Șomcuta-mare se escrie concursŭ până în 21 Octobre a. c. st. n., cându va fi alegerea.

Emolumintele suntŭ:

a) 300 fl. v. a. solvindŭ în rate lunare antecipative din cassa școleĭ.

b) 40 fl. v. a. pentru cuartirŭ.

c) 40 fl. v. a. pentru focăritulŭ, din carĭ este a se încălți și școla.

d) 20 fl. v. a. pentru scripturisticulŭ.

Dela concurente se poftesce: Estrasŭ matricularŭ, cumcă e română, și Atestatŭ despre cualificațiune în sensulŭ legilorŭ în vigóre, eventualŭ despre servițiulŭ de până acum.

Recursele suntŭ a se subșterne subscrisului presidiŭ până în diua alegeriĭ.

Șomcuta-mare (Nagy-Somkut) 1 Octobre 1894.

Școla conf. gr. cat. din Șomcuta-mare.

Ioane Serbŭ președ. sen. scol. — **Elia Popŭ** not. sen. scol.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum și până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proïecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 35—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Uniriĭ» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 20 Octobre 1894. Numĕrulŭ 44.

Şcólele nóstre şi „milleniulŭ".

Este o nenorocire pe ţara nóstră, că organele politice suntŭ conduse de şovinismŭ şi esclusivismŭ de rassă chiarŭ şi atunci, cândŭ voescŭ să aranjeze o serbătóre naţională.

Pe cândŭ într'alte state se aranjézĕ serbătorĭ, carĭ reamintescŭ gloriĭ, ce se revarsă asupra tuturorŭ cetăţenilorŭ, şi trezescŭ aspiraţiunĭ, ce însufleţescŭ pe toţĭ membriĭ statuluĭ, pe atunci la noĭ şi serbătorile patriotice se întocmescŭ astfelŭ, încâtŭ să reamintéscă numaĭ trecutulŭ Magiarilorŭ şi să înveselésca şi însufleţéscă numaĭ pe unŭ singurŭ poporŭ dintre cele multe, carĭ susţinŭ şi apĕră acestŭ statŭ.

Aşa voescŭ să facă ceĭ dela putere şi cu serbătórea „milleniuluĭ".

A fostŭ unŭ actŭ lipsitŭ de orĭ ce tactŭ politicŭ hotărîrea de a se serba aniversarea a miea dela cucerirea acesteĭ ţĕrĭ prin Magiarĭ.

Într'unŭ statŭ, unde locuescŭ maĭ multe popóre, pe carĭ Magiariĭ le-aŭ cuceritŭ înainte de o mie de anĭ orĭ le-aŭ aservitŭ pe încetulŭ de atunci încóce, cea maĭ elementară prudinţă politică îţĭ dictézĕ, să nu reamintescĭ prin serbărĭ grandióse acestŭ actŭ, maĭ vîrtosŭ atunci nu, cândŭ tóte popórĕle nemagiare se plângŭ amarŭ de asuprire grea, ci din contră, dacă bărbaţiĭ de statŭ aĭ Magiarilorŭ aŭ voitŭ să facă unŭ lucru cu minte, atunci să fi proclamatŭ egala îndreptăţire politică a tuturorŭ popórĕlorŭ din ţară, şi ḑiua, în care s'ar fi îndeplinitŭ acésta faptă mărĕţă, să o fi declaratŭ de serbătóre naţională a tuturorŭ popórĕlorŭ, şi atunci suntemŭ siguri, că pe faţa pămîntuluĭ nu s'ar fi vĕḑutŭ entusiasmŭ ca acela, ce ar fi isbucnitŭ din pepturile tuturorŭ cetăţenilorŭ Ungarieĭ fără deosebire de confesiune şi naţionalitate cu ocasiunea aceleĭ serbătorĭ măreţe.

Aşa ceva înse nicĭ prin minte nu le trece celorŭ dela putere, ér ceĭ ce lucră, ca să vină câtŭ maĭ curêndŭ ḑiua egaleĭ îndreptăţirĭ politice pentru tóte popórĕle Ungarieĭ, suntŭ declaraţĭ de agitatorĭ şi trădătorĭ de patrie şi-şĭ primescŭ rĕsplata — temniţe.

Dar nu-ĭ destulŭ, că se aranjézĕ pe cheltuéla tuturorŭ cetăţenilorŭ fără deosebire de naţionalitate o serbătóre, cu care naţionalităţile nemagiare din firea lucruluĭ nu potŭ simpatisa, ci pare că anume se silescŭ organele politice, să facă odiósă serbătórea milleniuluĭ şi să o încarce cu blăstĕmulŭ popórĕlorŭ nemagiare.

N'avemŭ decâtŭ să privimŭ góna pornită în contra şcólelorŭ române din incidentulŭ milleniuluĭ, ca să ne convingemŭ despre adevĕrulŭ aserţiuniĭ nóstre de maĭ susŭ.

Ĭ-a trăsnitŭ nu sciŭ cuĭ prin minte, că ar fi bine, să se perpetueze memoria milleniuluĭ prin o mie de şcóle de statŭ, ce ar fi să se înfiinţeze până la an. 1896.

Să nu credeţĭ înse, că aceste şcóle aŭ să se înfiinţeze în sensulŭ legiĭ de naţionalităţĭ. În epoca *liberalilorŭ* nostri dela guvernŭ nicĭ vorbă nu póte fi, ca să veḑĭ prin ţinuturĭ românescĭ, sêrbescĭ, săsescĭ, slovăcescĭ etc. ridicându-se şcóle poporale, industriale, comerciale, gimnasiale nemagiare pe cheltuéla statuluĭ, *pe cum prescrie legea de naţionalităţĭ din 1868*. Astăḑĭ eştĭ luatŭ la gónă, dacă te pune pĕcatele, să reclami acestŭ dreptŭ. Ci este vorba, să se ridice pe cheltuéla statuluĭ nostru poliglotŭ o mie de şcóle cu limba de propunere magiară prin ţinuturĭ locuite de nemagiarĭ, pentru ca şi pe calea acésta să se accelereze realisarea visuluĭ nebunŭ de a se contopi tótă suflarea nemagiară în elementulŭ magiarŭ.

Înse nu numaĭ în acéstă violare de lege stă rĕutatea planuluĭ „patrioticŭ" cu miea de şcóle magiare.

Avemŭ casurĭ concrete, din carĭ se vede, că cele o mie de şcolĭ magiare aŭ să se ridice pe ruinele şcólelorŭ nemagiare.

De curêndŭ ni-se raportézĕ, că într'o comună, unde esistă numaĭ o singură şcólă poporală cu caractĕrŭ românescŭ şi greco-catolicŭ, s'a presentatŭ inspectorulŭ scolasticŭ regescŭ însoţitŭ de protopretorele concernentŭ, şi aŭ cercatŭ să înduplece representanţa comunală, compusă jumĕtate din românĭ şi jumĕtate din ungurĭ şi din jidovĭ şi armenĭ veneticĭ, ca de o parte să enunţe sistarea şcóleĭ românescĭ ca necorĕspundĕtóre, ér de altă parte să arunce asupra tuturorŭ locuitorilorŭ din comună, carĭ altcum

---

Feuilleton.

Gânduri de tómnă.

A sositŭ timpulŭ de tómnă, timpŭ norosŭ, timpŭ neplăcutŭ nesuferitŭ.

Desŭ de diminéţă a fostŭ negură, maĭ târḑiŭ negura sa prefăcutŭ în nuorĭ, şi nuoriĭ aŭ ţinutŭ ḑiua întréga fără încetare.

Aşa a fostŭ aḑĭ, şi cine scie, dacă ḑiua de mâne şi poĭmâne şi celealalte următóre nu vorŭ fi încă şi maĭ neplăcute? Ploile de până acuma nu aŭ fostă ţiitóre, ca septĕmâni întregĭ să te ţină închisŭ în casă, şi temperatura încă totŭ maĭ e de suferitŭ, dar nu va întârḑia, să se pornéscă potopulŭ ploilorŭ de tómnă cu bâltócele şi tina până în glesne, nu va întârḑia, să se arete frigulŭ umedŭ cu faţa-ĭ morósă, — însoţitorĭ netrecuţĭ aĭ tómneĭ.

După somnulŭ uneĭ nopţĭ totdeuna simtŭ trebuinţa, să-mĭ preumblu ochiĭ în lungŭ, în latŭ şi în înaltŭ în lumea largă, dar tómna, negura de diminéţă mi-se pune în cale şi-mi strică priveliştea. Ochiĭ recreaţĭ cu nesaţŭ dorescŭ să străbată chiarŭ şi dela bolta ceriuluĭ maĭ susŭ, ér uriciósa negură mĕ stringe într'unŭ cĕrcănŭ de câţiva metri. Să potŭ, cum aşĭ spulbera în vîntŭ şi neguriĭ şi nuorĭ şi nuorĭ şi neguriĭ. Dar staŭ neputinciosŭ şi aşteptŭ sórele, să viuă şi să resfire şi negura şi nuoriĭ, şi cum îlŭ aşteptŭ, şi nu maĭ vine, de mânie şi de nĕcasŭ începŭ să tremurŭ. Da, căcĭ nu-mĭ ajunge tremurulŭ de frigŭ, maĭ trebue să tremurŭ şi de nĕcasŭ şi de mânie!

Negura de diminéţă îmĭ strică ḑiua întrégă. Da, pe ḑiua întrégă, şi credŭ, că nu mĕ înşelŭ ţinêndŭ, că dela primulŭ paşŭ, ce-lŭ facŭ diminéţa, dela prima impresiune îmĭ atîrnă voea şi dispoziţia pe ḑiua întrégă. Cu tóte aceste pe lângă negură şi nuorĭ, maĭ ţinŭ, că şi rĕcĕla pórtă vină la dispoziţia şi voea rea, ce mĕ stăpânesce de maĭ multe ḑile.

Am cercatŭ, să lucru şi lucrândŭ să uĭtŭ şi negură şi nuorĭ şi frigŭ şi umedĕlă şi voe rea şi plictiséla, dar nu a fostŭ modru. Nu, îmĭ este frigŭ şi tremurŭ, nu suntŭ dispusŭ şi nu am voe pentru lucru. Şi neputêndŭ să lucru, prin capŭ mi-se perîndă şi negură şi nuorĭ, şi nuorĭ şi neguriĭ, de ḑecĭ şi sute, de sute şi de miĭ de orĭ pe ḑi. Şi de negură şi nuorĭ nicĭ nóptea în somnŭ nu am odihnă, şi visurile tótc îmĭ suntŭ pline de neguriĭ gróse şi de nuorĭ negri.

Viaţa-mĭ întrégă nu voiŭ fi gânditŭ atâta la negură şi nuorĭ ca în ḑilele aceste. Gândit'am şi visat'am la şi de negură şi nuorĭ, şi am ajunsŭ, să nu maĭ sciŭ, carĭ şi până unde suntŭ gânduri, şi de unde începŭ visuriie. Le voiŭ pune dară tóte pe hârtie, firesce tóte, câte îmĭ vorŭ năvăli maĭ în pripă în pénă şi vorŭ puté să încapă, apoĭ judece fiecine. Le voiŭ pune, dóră-dóră mĕ voiŭ scăpa de ele, să-mĭ maĭ potŭ vedé de lucru.

Dacă sătenĭĭ scapă de bólele duse şi lăsate la încrucişărĭ de drumurĭ şi la margiriĭ de hotară, cine scie, dacă nu-mi va succede şi mie să-mĭ scuturŭ gândurile în cârca cutăruĭ cetitoriŭ.

Sciam de multŭ, că negura se formézĕ din vaporĭ de apă şi constă din beşicuţe de apă fórte micĭ, şi că totŭ astfelŭ se formézĕ şi totŭ din astfelŭ de părţĭ constaŭ şi nuoriĭ. Dar legătura adevĕrată dintre vaporĭ şi picăturile de apă, şi maĭ departe dintre sloiŭ de ghéţă şi dintre apă, abia după obositórea muncă a ḑilelorŭ din urmă o înţelegŭ deplinŭ, orĭ póte (?) numaĭ mi-se pare a o înţelege.

E minunatŭ joculŭ aluĭ naturei trecerea corpurilorŭ din solide în curgĕcióse şi de aci în gazóse, saŭ îndărsŭ din gazose în picurăcióse şi solide saŭ vîrtóse. Trecerile înainte le mijlocesce căldura, ér prin scóterea saŭ

contribuescŭ mai toţi fórte multŭ pentru susţinerea şcólei românescĭ, unŭ impositŭ de 5% după darea directă pentru înfiinţarea uneĭ şcóle magiare de statŭ, şi să-i oblige pe toţi a ajuta la edificarea acesteĭ şcolĭ cu lucrulŭ mânilorŭ lorŭ şi cu carêle lorŭ, dela sine înţelegêndu-se, că statulŭ va suplini restulŭ din cassa sa.

Membriĭ românĭ din representanţa comunală aŭ protestatŭ în contra acesteĭ procedurĭ a organelorŭ politice. Atunci protopretorele împinsŭ de zelulŭ sĕŭ „patrioticŭ“ şi inspiratŭ de unŭ adevĕratŭ simţĕmîntŭ constituţionalŭ ungurescŭ, cum numaĭ la noĭ se maĭ află, a eruptŭ în cele maĭ impertinente ameninţărĭ la adresa parochuluĭ, care-şĭ făcea numaĭ datorinţa de preotŭ şi de românŭ şi se folosia de unŭ dreptŭ cetăţenescŭ asiguratŭ prin lege.

Étă unde amŭ ajunsŭ! Se încércă, să ne distrugă şcólele românescĭ şi confesionale şi în loculuĭ lorŭ să ne ridice altele magiare şi fără caractĕrŭ religiosŭ întru mărirea „milleniuluĭ“.

În faţa acestuĭ noŭ atentatŭ la viaţa nóstră religiósă şi la esistinţa nóstră naţională datorĭ suntemŭ, să ne apĕrămŭ cu tóte armele legale!

Membriĭ românĭ din representanţele comunale să nu lipséscă nicĭ unulŭ dela astfelŭ de şedinţe, în carĭ se pertractéză afacerĭ ca şi cea amintită maĭ susŭ, şi acolo toţi să se ridice ca unŭ singurŭ omŭ şi să declare, că voescŭ să-şĭ susţină maĭ departe şcóla lorŭ românéscă şi confesională şi astfelŭ nu se învoescŭ nicĭ de cum, să se înfiinţeze şcólă de statŭ, pentru care să contribuéscă şi Româniĭ, carĭ îşĭ aŭ şcóla lorŭ confesională. Declaraţiunea acésta Româniĭ să cĕră cu insistinţă să se trécă la protocolŭ.

În acela-şĭ timpŭ înse nicĭ representanţele comunelorŭ nóstre bisericescĭ să nu stea cu mânile în sinŭ în faţa pericululuĭ, ci îndată ce află despre încercărĭ illegale ca şi cea amintită maĭ susŭ, să-şĭ ţină de datorinţă a protesta fără amânare atâtŭ la inspectorulŭ regescŭ, câtŭ şi la protopretorele şi vicecomitele şi eventualŭ până la ministru.

După lege membriĭ uneĭ comune bisericescĭ, carĭ îşĭ susţinŭ şcóla lorŭ confesională, nu potŭ fi obligaţi a maĭ contribui cu 5% după dare pentru o altă şcólă comunală orĭ de statŭ, nicĭ nu potŭ fi siliţi a presta ajutoriŭ cu palma orĭ cu carulŭ la zidirea şcóleĭ de statŭ.

Dacă înse cu tóte acestea şovinismulŭ ar orbi atâtŭ de tare pe organele politice, încâtŭ să nu vadă lumina adevĕruluĭ, şi le-ar tîmpi atâtŭ de multŭ, încâtŭ să nu maĭ aĭbă simţĕmîntŭ de dreptŭ şi dreptate, şi astfelŭ pe lângă tóte protestele ele vorŭ nimici şcólele nóstre românescĭ şi confesionale în maĭ multe comune, nóuĕ totuşĭ ne va rĕmâné consciinţa, că dreptulŭ nu ni-l'amŭ datŭ din mână fără a-lŭ apĕra cu tóte mijlócele legale, de carĭ dispunemŭ în aceste timpurĭ grele.

Într'aceea noĭ denunţămŭ noulŭ atentatŭ, ce se face la viaţa religiósă şi esistinţa naţională a poporuluĭ nostru, şi le spunemŭ contrarilorŭ nostri, că dacă se va continua cu pregătirea „milleniuluĭ“ pe calea apucată, atunci acéstă serbătóre pentru românĭ se va preface într'o ḑi de blăstĕmŭ şi de doliŭ naţionalŭ.

Discursulŭ luĭ Szilágyi. — Discursulŭ luĭ Szilágyi, ministrulŭ dreptăţiĭ ungurescĭ, a fostŭ viŭ comentatŭ de pressa magiară şi cea română, şi fiindcă s'a ḑisŭ despre acestŭ discursŭ maĭ totŭ, ce s'a pututŭ ḑice, noĭ vremŭ, să accentuămŭ aci numaĭ împrejurarea, că din discursulŭ acesta se vede fórte limpede scopulŭ, ce-lŭ urmăresce politica guvernuluĭ cu reformele bisericescĭ.

În discursurile ţinute în corpurile legiuitóre s'a accentuatŭ de nenumĕrate orĭ, că proiectele bisericescĭ n'aŭ altŭ scopŭ, decâtŭ să separeze cerculŭ de activitate alŭ bisericeĭ de cerculŭ de activitate alŭ statuluĭ. Se înţelege, că şi acésta este o afirmaţiune fariseéscă, deórece scopulŭ adevĕratŭ alŭ acelorŭ proiecte este sporirea puterĭ statuluĭ, pe care „liberaliĭ“ nostri, ca şi ceĭ din alte ţĕrĭ, îlŭ consideră de uniculŭ organismŭ socialŭ perfectŭ, în sînulŭ căruia atâtŭ individulŭ câtŭ şi alte formaţiunĭ sociale, pe cum şi biserica, trebue să trăéscă şi să lucre numaĭ aşa, cum le dictéză statulŭ, care se consideră de uniculŭ isvorŭ de dreptŭ, şi nu este datoriŭ a ţiné contŭ nicĭ de legile luĭ Dumneḑeŭ, nicĭ de legile scrise în inimile ómenilorŭ, adecă de dreptulŭ naturel. În numele acesteĭ teoriĭ blăstĕmate poţi despoia biserica de drepturile, ce le are dela Dumneḑeŭ, naţionalităţile de garanţele naturale ale esistenţeĭ lorŭ, ér din individŭ poţi face unŭ instrumentŭ în mâna celorŭ dela putere; ér de acestŭ rĕŭ ómeniĭ nu se vorŭ puté mântui, până nu se vorŭ recunósce de obligătóre şi pentru statŭ legile luĭ Dumneḑeŭ şi dreptulŭ naturel.

Reformele bisericescĭ ale guvernuluĭ aŭ înse şi unŭ altŭ scopŭ, pe care în corpurile legiuitóre pentru ochiĭ lumiĭ civilisate l'aŭ ascunsŭ bărbaţiĭ de statŭ aĭ Ungurilorŭ, dar l'a spusŭ apriatŭ ministrulŭ Szilágyi în discursulŭ sĕŭ dela Poşonŭ, cândŭ a ḑisŭ, că acele reforme vorŭ forma *„pétra fundamentală a politiceĭ, ce are să susţină naţiunea magiară“*, că ele vorŭ realisa *„ideea de statŭ şi pe acele terene, pe carĭ după legile de până acum nu s'a pututŭ realisa“*, şi că vorŭ promova contopirea naţionalităţilorŭ, deórece naţionalităţile, *„carĭ până acum şi prin biserica lorŭ aŭ fostŭ separate de statulŭ magiarŭ, de aci înainte se potŭ alipi de naţiunea magiară cu multŭ maĭ libĕrŭ, de cum aŭ putut'o face până acuma“*.

Étă unŭ altŭ scopŭ adevĕratŭ alŭ politiceĭ bisericesci inaugurate de actualulŭ guvernŭ! Noĭ l'amŭ scosŭ la ivélă, pentru ca să vadă lumea, câtŭ de gólă este frasa politicianilorŭ magiarĭ, că eĭ nu voescŭ nimicirea naţionalităţilorŭ nemagiare.

---

depărtarea eĭ se face întórcerea la stările de maĭ înainte.

Căldura slăbesce şi lâncedesce legătura dintre părticelele de corpurĭ. Da, corpurile solide prin încălḑire se móie, se totŭ móie, până ce părticelele dela suprafaţă, şi după ele totŭ altele şi altele, se desfăcu unele de altele, se desfacŭ de corpŭ, de sine.

Desfacerea corpurilorŭ solide în părticele micĭ numaĭ cu puterĭ şi instrumente, şi uneoria numaĭ cu puterĭ marĭ şi cu greutăţĭ abia învinse se póte face, se póte ajunge; ér căldura aşa frumosă şi uşurelŭ şi în părticele aşa de mĕrunţele le desface, de nicĭ cele maĭ marĭ puterĭ, nicĭ cu cele maĭ marĭ încordări nu ar puté să o facă. Socotiţi numaĭ micimea părticelelorŭ de apă trecute prin sitiţă orĭ prin pânză şi maĭ désă, socotiţi părticelele de apă din negură şi nuorĭ, părticele, ce se ridică şi plutescŭ în aerŭ, şi-mĭ veţi da dreptŭ, că nu e instrumentŭ în lume şi nu e putere, care să fie în stare a desface părticele aşa de micĭ din corpurĭ.

Dar orĭ câtŭ de micĭ să fie părticelele în picuriĭ de apă, orĭ câtŭ de micĭ beşicuţele din negură şi nuorĭ, căldura le desface în părticele şi maĭ mĕrunţele, atâtŭ de mĕrunţele, câtŭ ochiĭ de omŭ nu potŭ să le maĭ vadă.

Apa din vase neacoperite scade, şi cu atâtŭ maĭ repede scade, cu câtŭ e maĭ caldŭ afară, orĭ cu câtŭ e maĭ mare foculŭ, la care le încălḑimŭ. Beşicuţele de negură la foculŭ razelorŭ de sóre se facŭ nevĕḑute. Căldura le desface în părticele şi maĭ mĕrunţele, în părticele nevĕḑute, în aşa numiţiĭ vaporĭ de apă. Vaporiĭ de apă suntŭ dar apă desfăcută în părticele mititele nevĕḑute pentru a lorŭ micime, orĭ de vreţi, suntŭ ghéţă, ace de ghéţă resfirate în fire de ḑecĭ şi póte de sute şi miĭ de orĭ maĭ mĕrunţele şi decâtŭ vîrfurile de ace.

Încă şi maĭ bine ne vomŭ puté da samă despre micimea părticelelorŭ la vaporiĭ de apă, dacă vomŭ cerca să aseménămŭ desimea lorŭ cu desimea aeruluĭ şi cu a apeĭ. Unŭ centimetru cubicŭ de apă, — abia atâta apă câtă aĭ pune într'unŭ degetariŭ de cele mititele, — apasă unŭ gramŭ, unŭ centimetru cubicŭ de aerŭ 1 1/3 miligramŭ saŭ aprópe numaĭ a 1000-a parte din unŭ gramŭ, pe cândŭ unŭ centimetru cubicŭ de vaporĭ de apă cântăresce maĭ puţinŭ şi decâtŭ atâta, căcĭ greutatea abia îĭ face 1/6 miligramaniĭ saŭ aprópe numaĭ jumĕtatea ponduluĭ de aerŭ. Massa din unŭ centimetru cubicŭ de apă transformându-se în vaporĭ umple locŭ de 1240 de centimetri cubicĭ. Va să ḑică din unŭ degetărelŭ de apă prin evaporare se face 1 litră şi aprópe încă unŭ pătrariŭ, pline plinuţe de vaporĭ, de apă.

Nu e lipsă, să maĭ spunŭ, că părticelele de vaporĭ nu umplu spaţulŭ de 1240 cm. cub. în înţelesulŭ, ca părticelele să fie una într'alta, totŭ părticea de părticea, umĕrŭ la umĕrŭ, spate la spate. Părticelele suntŭ resfirate în spaţulŭ întregŭ, dar dela fiecare părticea până la părticelele vecine trebue să fie, cum aĭ ḑice, o palmă bunişóră de locŭ, ca locŭ de preumblare pentru părticele.

Aci se află deosebirea între vaporĭ şi între apă, din carea s'aŭ formatŭ vaporiĭ. La apă totŭ acelea-şĭ părticele suntŭ ca şi la vaporĭ, dar cu deosebirea, că la apă părticelele suntŭ de 1240 de orĭ maĭ aprópe unele de altele. Dar orĭ câtŭ de micĭ ar fi la apă distanţa dintre părticele, ceva distanţă totŭ caută să fie, altfelŭ ar fi cu neputinţă, ca licidele să fie compresibile, ar fi cu neputinţa a le reduce volumulŭ prin apĕsare.

Dar nu numaĭ în vaporiĭ de apă şi în apă, ci şi în ghéţă suntŭ acelea-şĭ părticele. Înse până cândŭ la vaporĭ fiecare părticea stă numaĭ de sine şi e neatîrnătóre de celealalte, la apă sute şi miĭ de părticele de acestea formézĕ picurĭ, în lăuntrulŭ cărora părticelele se ţinŭ lipite şi nu bucurosŭ se desfacŭ de olaltă, ér la ghéţă tóte părticelele se ţinŭ legate de olaltă şi se ţinŭ cu multŭ maĭ strînsŭ şi decâtŭ părticelele din picuriĭ de apă.

Se ḑice, că locuitoriĭ ţĕrilorŭ calde îţi rîḑŭ în faţă, cândŭ staĭ a le spune, că la noĭ ĭérna poţi căra apa cu ciurulŭ — fîresce în chipŭ de ghéţă —, cândŭ staĭ să le spunĭ, că o poţi sdrobi în bucăţi şi o poţi căra în spate, cum carĭ lemne, ferŭ orĭ petri.

Călcare de constituţiune în Ungaria? — Cu inscripţia acéstă publică „Vaterland“ din Viena unu articulu referitoriu la adresa episcopatului catolicu cătră Maiestatea Sa. Într'însulu se arată mai întâiu, cum întrégă politica guvernului ungurescu actualu nu e alta, decâtu esecutarea treptată a ideilorŭ lui Kossuth Lajos. Apoi se continuă:

„Dór nu e numai împlinirea unei datorinţe bisericesci, ceea ce aŭ făcutu Reverendissimii Episcopi ai Ungariei prin adresa sa îndreptată Maiestăţii Sale împotriva sancţionării căsătoriei civile. Dór prin aceea aŭ spusu deodată în tótă forma, că faţă cu *călcarea constituţiunii,* pusă la cale de guvernulu actualu ajutatu de o coaliţiune de deputaţi teroristă şi deja şi numai de aceea cu desevârşire revoluţionară, e de lipsă *observarea constituţiunii,* admoniându astfelu la timpu, că prin călcarea aceea s'ar nasce primejdii grele pentru ţară şi pentru principiulu monarchicu şi prin urmare şi pentru dinastie. O călcare a constituţiunii? Da, despre acésta e vorbă acum. Căci o parte integrantă a constituţiunii este atâtu jurământulu de încoronare, câtu şi ceea ce se garantéză într'însulu: acelu status quo, care s'a aflatu la depunerea solemnă a aceluia. Er jurământulu regelui primitu în constituţiune asigurase tóte bisericele şi pe locuitorii de tóte staturile bisericesci şi lumesci, că voru fi susţinute şi susţinuţi în prerogativele, libertăţile, privilegiile, legile lorŭ, în bunele lorŭ datine cele vechi şi încuviinţate. Înse legislaţiunea bisericéscă-politică întrégă, care acum are să fie sancţionată, şi mai alesu căsătoria civilă, este vătemarea flagrantă, ba chiaru confiscarea drepturiloru şi legiloru bisericelorŭ preste totu, chiaru şi ale singuraticilorŭ credincioşi, şi ale bisericei catolice în specialu; ea este o răpire próstă a libertăţiloru religióse, ce le aŭ acea biserică şi aparţinetorii ei, la apĕrarea căreia regele apare deosebitu obligatu în puterea actului de încoronare şi prin demnitatea de rege apostolicu, ce i-s'a conferitu prin actulu acela.

Aşa dară cându guvernulu prin cererea de a sancţiona proiectele acelea de legi păşesce înaintea monarchului constituţionalu cu pretensiunea de a proclama înaintea lumii neobservarea asigurăriloru celoru mai solemne, intră guvernulu în stadiulu celu mai de pe urmă şi mai periculosu alu călcării de constituţiune, care trebue să sgudue în chipulu celu mai gravu nu numai pacea religiósă a ţĕrei, ci şi întrégă ordinea politică a Ungariei. Dacă s'a convinsu odată naţiunea, că în Ungaria nu esistă nimicu, ce legislativa nu ar puté să schimbe, numai să scie coteriile dela putere a aduce corona constituţională în situaţia potrivită de a conlucra vrêndu nevrêndu spre acela-şi scopu, atunci nu esistă mai multu *nici unu lucru solidu şi nemişcatu* în ţara s. Ştefanu.“

În acela-şi articulu publică fóea vieneză şi scrisórea împĕrătéscă din 2 Decembre 1851, carea între altele cuprinde şi următórele:

„Iubite conte Thun! Legislativa austriacă despre căsătorie, întru câtu se referesce la căsătoriile catoliciloru, *stă cu prescrisele bisericei catolice într'o împotrivire,* carea de mulţi ani formézá obiectulu plânsoriloru energice ale Scaunului papalu, espune pe clerulu catolicu adese orî unei colisiuni neîncunjurabile a datorinţeloru sale faţă cu superioritatea spirituală şi cu cea lumésca, şi *este aptă spre a subsăpa respectulu, cu care supuşii mei catolici suntu datori instituţiuniloru bisericei.*

„Este voinţa mea, ca acestu inconvenientu să se delăture, şi legislaţiunea austriacă în afaceri matrimoniale de ale catoliciloru să se străforme în înţelesulu acela, ca 1. *valórea civilă a căsătoriei să rĕmână condiţionată de validitatea bisericéscă;* 2. *să se lase bisericei a hotărî conformu legiloru sale asupra acestei validităţi;* 3. pentru împedecarea de căsătorii, a cărorŭ închiare din cause politice apare de neadmisibilă, să se pórte grije prin prohibiţiuni severe.“

„Vaterland“ încă şi acum totu mai nutresce sperarea, că în urma protestului energicu alu episcopatului sancţionarea proiectului de lege despre căsătoria civilă în momentulu ultimu se va zădărnici.

Noi nu suntemu aşa de optimişti. Proiectele bisericesci — aşa sutemu convinşi — voru dobîndi sancţionarea. Protestulu episcopatului va avé resultatulu, că Maiestatea Sa va rĕspunde: „Trimiteţi-mi în dietă o maioritate conservativă, şi eu sigurŭ vĕ voiu împlini dorinţele.“

Er acésta se póte numai aşa, dacă Ungurii catolici şi Românii delăturându dintre sine antagonismu şi neînţelegeri se voru lupta cu puteri unite şi voru lucra mână în mână.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopatulu catolicu a ţinutu în 12 a c. de nou conferenţă în Budapesta. Obiectulu principalu alu conferenţei a fostu cestiunea congrueĭ. Cetindu-se raportulu subcomisiunii esmise în acéstă cestiune, s'a primitu. Apoi s'a desbătutu „Memorandulu“ ordurilorŭ religióse, cari cerŭ, să fie scutite dela taxele pentru îmbunătăţirea congrueĭ. Conferenţa considerându, că fondurile ordurilorŭ religióse suntu destinate esclusivu spre scopuri scolastice, hotăresce, ca ele să nu se ĭea în consideraţiune la conscrierea venitelorŭ pentru regularea congrueĭ.

Primatele Ungariei în curêndu va presenta Maiestăţii Sale o representaţiune, în care în numele episcopatului şi alu celoru 10 milióne de catolici rógă pe Monarchulu, să denege sancţionarea proiectelorŭ de lege, cari vatĕmă dogmele bisericei catolice, drepturile ei seculare şi consciinţa alorŭ 10 milióne de cetăţeni catolici. Textulu representaţiunii nu s'a datu încă publicităţii, dară „M. Állam“ este informată cu tótă positivitatea, că în ea se face provocare directă la jurământulu de încoronare, la ceremonialulu încoronării, la datorinţa nedespărţită de regatulu apostolicu de a apĕra drepturile bisericei, care datorinţă şi-aŭ împlinit'o regii în decursu de 9 seculi, la iubirea şi alipirea seculară a catoliciloru cătră tronu şi dinastie, precum şi la multe pericule, cari din aprobarea acelorŭ legi potu să provină pentru patrie, pentru principiulu monarchicu şi chiaru şi pentru însă-şi dinastia.

Roma.

Sfinţia Sa Leonu XIII a primitu în 10 a c. în audienţă privată pe celebrulu scriitoriu şi conducĕtoriu alu republicaniloru din Spania Emiliu Castelar. Ce cum se anunţă din Roma, Papa a espusu distinsului scriitoriu politica urmată faţă cu Spania şi Franţa şi i-a comunicatu, că în curêndu va îndrepta o enciclică cătră catolicii din America de nordu şi sudu, ţintindu prin tóte la conservarea păcii internaţionale.

În Roma aŭ sositu patriarchulu catoliciloru Melchiţi Iussef şi patriarchulu sirocatolicu Behnam Benni spre a lua parte la conferenţa, ce se va ţiné sub presidiulu Papei cu scopulu de a afla mijlócele pentru reîntórcerea bisericelorŭ desbinate ale orientului la unitatea catolică. Patriarchulu Armeniloru Azarian şi-a amâ-

---

În Siberia mercuriulu saŭ argintulu viu ĭérna înghĕţă şi se póte bate cu ciocanulu şi se póte întinde, cum se întinde la noi bună óră ferulu, — ceea ce nóue ni-se pare aprópe de necrecutu.

Şi locuitoriloru din sóre li-s'ar părĕ, că li ieaĭ preste piciorŭ, câudu te-aĭ pune, să le povestescĭ, — firesce dacă ar fi locuitorĭ în sóre, şi dacă ar fi modru de a le puté spune, — câudu aĭ sta a le spune, că la noi din ferŭ facu puscĭ şi tunurĭ, ce omórá ómenĭ şi sfarmă ziduri, maĭ departe lăncĭ, sabiĭ, securĭ şi topórĕ şi alte multe, căcĭ ferulu la eĭ numaĭ în stare de vaporĭ e cunoscutu.

Căldura, ce a slăbitu legătura strînsă dintre părticelele de ghĕţă şi a prefăcut'o în apă, şi maĭ departe căldura, ce resfiră părticelele de apă şi din apă face vaporĭ, rĕmâne înlăuntru în părticele şi le ţine resfirate. Îndată ce căldura acésta ajunge să ĭese din vaporĭ, părticelele se apropie şi se împreună unele cu altele şi formézá picurĭ de apă, ér picurii de apă, dacă se rĕcesce şi maĭ departe, dela unu locu încolo se prindu de olaltă cu putere şi se arată în chipu de ghĕţă.

În chipulu acesta, va să dică prin rĕcirea vaporiloru de apă aflătorĭ în aerŭ, se formézá negura şi nuoriĭ.

Nu e restimpu, câudu din mărĭ, rîurĭ, lacurĭ, bălţi, fântânĭ şi isvórĕ să nu se ridice în aerŭ vaporĭ de apă. Vara în căldurile marĭ evaporarea e maĭ bogată, dar şi tómna şi primăvara şi chiaru şi ĭérna încă îşi are, fiecare îşi are partea sa de vaporĭ.

Înse în restimpurile maĭ rĕcĭ şi maĭ cu samă tómna se întîmplă, de vaporiĭ ieşiţi din apă se rĕcescu încă înainte de a ajunge susu în aerŭ, şi prin rĕcire părticelele se apropie unele de altele, se împreună şi făcêndu-se vĕdute se arată în chipu de negură. Astfelu negura constă din părticele fórte micĭ saŭ beşicuţe de totu micĭ de apă, beşicuţe atâtu de micĭ, câtu potu să plutéscă şi chiaru să se şi înalţe în aerŭ.

Se vorbesce, că negurile nu iubescu, se temu de razele de sóre. Da, razele li-su marĭ vrăjmaşe, dar numaĭ dacă-su călduróse. Căldura mĕrunţesce beşicuţele de negură şi o face nevĕdută saŭ celu puţinu o uşuréză şi-ĭ ajută, să se ridice a lene pe cóma vreunui délu de aprópe şi de acolo în susu spre nuorĭ.

Astfelu se formézá negura, şi nuoriĭ încă totu astfelu se formézá, dar colo susu în aerŭ. Negură şi nuorĭ e acela-şi lucru, numaĭ numirile suntu dóue. Tótă deosebirea se află întru aceea, că negura e aprópe — puté-s'ar dice — pe pămîntu, nuoriĭ susu, departe de pămîntu.

Aceste şi afară de aceste încă câte nu mi-s'aŭ perîndatu prin gându-mĭ în ţilele rĕcĭ, neguróse şi noróse din astă tómnă. A le înşira pe tóte, maĭ cu samă într'unu locu aşa restrînsu, e cu neputinţă. Dar póte şi câte am înşiratu, voru fi de ajunsu, să se molipséscă vre-unulu dintre cetitorĭ, ér eu să scapu de ele. Şi ar fi şi timpulu, să scapu odată, căcĭ mĕ aştéptă o sumedenie de lucru.

natŭ călĕtoria la Roma. Asemenea nu voru fi representate la conferenţă alte dóuĕ din cele 5 patriarchii ale orientului, anume patriarchia maronită, din causă că nu suntŭ Maroniţi schismatici, şi cea chaldeéscă, fiindŭ scaunulŭ patriarchalŭ vacantŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 12 a c. şi-a ţinutŭ şi ministrulŭ Szilágyi vorbirea de multŭ aşteptată în Pojonŭ. Elŭ nu a spusŭ nimicŭ noŭ, ci usându de cunoscuta-i sofistică s'a silitŭ a-şi apĕra reformele bisericesci şi a suspiţiona pe catolici şi pe naţionalităţi. Elŭ dice: Se obiecţionézĕ, că reformele sgudue religiositatea şi moralitatea publică, ĕră în ţinuturile locuite de naţionalităţi li-se impută, că ar fi mijlóce de magiarisare. Până acum însĕ nimenĭ nu a pututŭ dovedi, că ce vătĕmare ar fi pentru credinţa şi convingerea mea religiósă în aceea, că altulŭ îşĭ póte urma neîmpedecatŭ convingerile sale religióse? Decĭ nu religiositatea este atinsă prin reforme, ci interese particulare străine de religiune. În privinţa căsătorieĭ civile şi a matriculelorŭ de statŭ statulŭ numaĭ îşĭ revindică dreptulŭ sĕŭ, (care nicĭ cândŭ nu l'a avutŭ,) prin ce bisericele nu perdŭ nimicŭ, avêndŭ ele să pórte grije şi pe viitoriŭ de partea religiósă a acestorŭ instituţiunĭ. Asemenea nu a arĕtatŭ nimenĭ, că întru câtŭ şi pentru ce s'ar cuprinde în proĭectele renegarea limbeĭ materne şi magiarisarea violentă. Agitatoriĭ naţionalităţilorŭ nu-şi batŭ capulŭ cu biserica, nicĭ cu religiositatea, ci numaĭ voescŭ să escite ură faţă de orĭ ce instituţiune a statuluĭ magiarŭ. Recunósce, că din acestŭ punctŭ de vedere aŭ motive serióse de a combate proĭectele maĭ alesŭ acolo, unde bisericele cuprindŭ şi esclusivismulŭ de naţionalitate, care se va disolva. Promite, că guvernulŭ, pe cum în trecutŭ, aşa şi în viitoriŭ, va purcede cu moderaţiune în esecutarea acestorŭ legĭ. Dice, că suntŭ şi de aceia, carĭ cu orĭ ce preţŭ voescŭ să aprindă foculŭ luptelorŭ religióse, ca la flacăra luĭ să ardă orĭ ce instituţiune liberală. Faţă de aceştia va purta luptă neîndurată până la învingere deplină.

Cestiunea reformeĭ administrative, care se maĭ numesce marea cestiune a viitoriului, îĭ aduce aminte o altă apariţiune, care tractézĕ o stare bolnăviciósă în unele părţĭ ale ţĕreĭ; căcĭ numaĭ bolnăviciósă se póte numi starea, cândŭ în o parte a cetăţenilorŭ statului a scăduţŭ alipirea cătră statŭ, şi loculuĭ eĭ îlŭ ocupă ura. Presa naţionalităţiĭ române şi munca de subminare a agitatorilorŭ ţintesce de-a dreptulŭ, să înrădăcineze în cetaţenuĭ de limbă română simţeminte de ură atâtŭ faţă cu ordinea constituţională a statuluĭ, câtŭ şi faţă cu celalalţĭ cetăţenĭ. Promite, că va fi cu rigóre faţă de agitatorĭ şi va scóte la ivélă şi va sprigini elementele loiale.

În fine repróbă tendinţa celorŭ ce încércă a forma o nóuă partidă numită poporală.

Primirea luĭ Szilágyi în Pojonŭ nu a fostŭ splendidă, pe cum scriŭ ḑiarele liberale, ci s'a aruncatŭ după elŭ cu óuĕ, poporulŭ l'a primitŭ cu strigărĭ de „abzug“, şi elŭ a fostŭ silitŭ a mâna la hotelulŭ, unde a fostŭ încuartiratŭ, pe strade laterale şi întunecóse. Cu tóte că poliţia a fostŭ numĕrósă, s'aŭ lipitŭ nóptea placate pe părepĭ şi şedule pe ferepĭ cu inscripţiunea „Abzug Szilágyi“. La darea de samă a luĭ Szilágyi şi la banchetulŭ datŭ în onórea luĭ, afară de persónele oficióse, aŭ participatŭ maĭ numaĭ Jidanĭ.

În şedinţa din 13 a c. a dieteĭ preşedintele a presentatŭ nunţiulŭ caseĭ de susŭ, prin care se notifică respingerea proĭectuluĭ de lege despre recepţiunea Jidovilorŭ şi primirea numaĭ cu modificărĭ a celuĭ despre religiunea pruncilorŭ născuţĭ din căsătoriile mixte. Dieta hotărésce a se ocupa în 17 a c. cu nunţiulŭ referitoriŭ la recepţiunea Jidovilorŭ, ĕră modificările făcute în proĭectulŭ despre religiunea pruncilorŭ a le trimite spre deliberare comisiuniĭ judiciale şi celeĭ scolastice. În fine anunţă presidiulŭ, că casa de susŭ a primitŭ nemodificatŭ proĭectulŭ despre matriculele de statŭ, care se va subşterne spre sancţionare.

Rusia.

Catoliciĭ din Croze în guvernamentulŭ Kowno s'aŭ opusŭ la închiderea bisericeĭ mănăstirescĭ de acolo, din care causă li-s'a intentatŭ procesŭ. Pertractarea finală s'a ţinutŭ la începutulŭ acesteĭ luni şi a duratŭ 8 ḑile, terminându-se, pe cum se putea prevedé, cu osîndirea acusaţilorŭ. Dintre aceştia aŭ fostŭ condamnaţi: 4 la câte 10 anĭ de muncă silnică, 3 la deportare în Tobolsk, 3 la arestŭ de câte unŭ anŭ şi 2 la închisóre de câte 4 luni, ĕr o parte maĭ mică a fostŭ achitată. Tribunalulŭ însu-şi, convinsŭ despre nemotivarea acesteĭ pedepse, a hotărîtŭ, să se recerce împĕratulŭ spre a modifica pedépsa munceĭ silnice de 10 anĭ cu arestŭ de 1 anŭ şi de a agraţia pe toţĭ celalalţĭ condamnaţi.

Belgiŭ.

În 14 a c. aŭ fostŭ alegerile pentru corpurile legiuitóre. Aceste alegerĭ suntŭ însemnate din causă, că ele s'aŭ făcutŭ pe basa nóueĭ legĭ electorale, unice în felulŭ sĕŭ. Anume după legea electorală belgiană, proĭectată de profesorulŭ Nyssen, fiecare cetăţénŭ, care a împlinitŭ 23 de anĭ aĭ etăţiĭ şi petrece celŭ puţinŭ unŭ anŭ în Belgiŭ, e provĕdutŭ cu dreptulŭ de alegere. Ca capitalulŭ materialŭ şi intelectualŭ să nu fie pusŭ la discreţiunea proletariatului, în lege se dispune, că celĭ ce aŭ unŭ anumitŭ gradŭ de cultură şi poşedŭ anumită avere, să albă şi 2—3 voturĭ.

Pe basa noului sistemŭ electoralŭ numitŭ sistemŭ de pluralitate aŭ fostŭ îndreptăţiţĭ la alegere 1,370.000 de alegĕtorĭ, representându 2,111.127 voturĭ, şi anume 858.628 de alegĕtorĭ aŭ câte unŭ votŭ, 298.628 de alegĕtorĭ aŭ câte 2 voturĭ şi 670.123 alegĕtorĭ aŭ câte 3 voturĭ.

Alegerile s'aŭ terminatŭ cu nimicirea aprópe totală a partiduluĭ liberalŭ. S'aŭ alesŭ 77 conservativĭ, 7 liberalĭ şi 12 socialiştĭ, balotajurĭ suntŭ 56.

Corespondinţe.

Seplacŭ 2 Octobre 1894.

Onorată Redacţiune!

Fidelŭ datineĭ, ce am luatŭ, vinŭ a Vĕ raporta pe scurtŭ despre conferenţa clerului din tractulŭ Gherleĭ ţinută la 29 Sept. a. c. în parochia Giroltŭ sub conducerea zelosuluĭ protodopŭ Prea Onoratuluĭ Domnŭ Alesandru Leményi şi fiindŭ de faţă toţĭ preoţiĭ tractualĭ cu escepţiunea singurŭ a unuia.

Premergêndŭ mărturisirea la 9 ¾ óre s'a începutŭ s. liturgie celebrată de preoţiĭ tractuluĭ sub pontificarea Prea On. Domnŭ Protopopŭ, ĕră la fine a predicatŭ preotulŭ din Seplacŭ Ioanŭ Sonea arĕtându obligaţiunile credincioşilorŭ faţă cu preoţiĭ lorŭ. După ce se sfârşi s. liturgie, preoţimea se întruni la dejunŭ la mésa preotuluĭ localŭ Nicolaŭ Tincu, după care îndată se deschise conferenţa prin Prea On. Protopopŭ tractualŭ.

Obiectele maĭ momentóse pertractate în coferenţă aŭ fostŭ: Cetirea disertaţiuniĭ „Nóuĕ ne trebue auctoritate“ prin preotulŭ localŭ Nicolaŭ Tincu, apoĭ alegerea de notariŭ tractualŭ în loculuĭ repausatuluĭ Teodorŭ Sabo, şi în sfârşitŭ raportulŭ despre fondulŭ tractualŭ, despre care V'am fostŭ raportatŭ cu altă ocasiune, că s'a hotărîtŭ a se dona pentru gimnasiulŭ diu Blaşŭ.

Notariŭ tractualŭ a fostŭ alesŭ prin aclamare Ioanŭ Bochişŭ preotŭ în Ormanŭ.

Cu privire la starea fonduluĭ tractualŭ cassariulŭ Const. Hossu preotulŭ Dindeleagului raportézĕ, că a incassatŭ din baniĭ fondului 50 fl., ĕră restulŭ se va incassa la finea anuluĭ.

Conferenţa străpune aséstă sumă subscrisuluĭ spre a o administra la loculuĭ destinatŭ, la care sumă maĭ adaugŭ următoriĭ Domnĭ: Prea On. Protopopŭ Alesandru Lemeyi 5 fl., M. On. administratorŭ interimalŭ alŭ Hăşdateĭ Iosifŭ Lemenyi 5 fl., M. On. Nicolaŭ Tincu preotŭ în Giroltŭ 2 fl., şi Pintér Adolf subnotarŭ cercualŭ 42 cr. Decĭ cu totulŭ 62 fl. 42 cr., care sumă s'a şi espedatŭ pentru gimnasiulŭ din Blaşŭ rĕmânêndŭ, ca restulŭ să se trimiţă la finea anuluĭ.

Dupăce s'a esauriatŭ programa, ne întrunirămŭ la mésa ospitală a confrateluĭ nostru Nicolae Tincu.

Veseli şi cu consciinţa liniştită, că ne-amŭ împlinitŭ datorinţa, ne despărţirămŭ ducêndŭ cu noi dorulŭ de a ne revedé în pace şi sănĕtoşi la Gichişulŭ de josŭ la conferenţa de primăvară.

După carĭ primiţĭ asigurarea despre deosebita mea stimă.

Ioanŭ Sonea
preotŭ gr. cat.

La cestiunea nóstră.

Deputatulŭ magiarŭ Pázmándy Dénes a cercetatŭ în 15 a c. pe martiriĭ din Seghedinŭ, avêndŭ o convorbire maĭ lungă cu părintele Lucaciŭ, căruia, pe cum scrie „Magyarország“, i-a ḑisŭ, că loculuĭ dinşilorŭ nu ar fi în temniţă, că eĭ ar fi făcutŭ maĭ bunŭ serviţiŭ raseĭ lorŭ, dacă s'ar fi silitŭ, să aplaneze, şi nu să înăspréscă raporturile dintre Magiarĭ şi Românĭ. Nicĭ unŭ politicŭ magiarŭ nu póte voi să estirpeze naţionalitatea română din Ungaria, căcĭ acésta ar fi pe câtŭ de neumanŭ, pe atâtŭ de imposibilŭ. Trăéscă Româniĭ în pace, sporéscă-se, conserve-şi limba, religiunea şi datinile, culti-

veze-se. Magiarii la tóte acestea trebue să le întindă mână de ajutoriŭ. Dară Românii .... să priméscă sincerŭ şi necondiţionatŭ idea de statŭ magiarŭ. La aceste Lucaciŭ reflectézĕ: „Statŭ magiarŭ? .... Ce e acésta? Ungaria o recunoscŭ şi voescŭ a o susţiné între marginile de aĕi, ... dară statŭ naţionalŭ magiarŭ nu cunoscŭ. Acesta nu este, nu a fostŭ şi nicĭ nu va fi! Ungaria e statŭ poliglotŭ şi numaĭ ca statŭ federativŭ póte prospera. ..... Negŭ, că ar fi necesară o limbă de statŭ; limba fiecăreĭ naţiuni să se bucure de acéstă prerogativă. La judecătoriĭ şi administraţie să se întrebuinţeze de o potrivă diferitele limbĭ, fiecine să se pótă plânge, şi să i-se facă dreptate în limba sa. Pretindemŭ universitate română.“ .... „Tóte aceste,“ — replică Pázmándy, — „suntŭ materialiter cu neputinţă, Magiariĭ nu potŭ da aceea, prin ce le-ar fi periclitată esistinţa.“ La despărţire Lucaciŭ ar fi ţisŭ: „Cândŭ vomŭ fi eliberaţi de aci?“ La ce Pázmándy a respunsŭ: „Cândŭ veţĭ fi gata a predica amiciţie vecinică între Magiarĭ şi Românĭ.“ Pázmándy laudă cultura, erudiţiunea şi înţelepciunea părinteluĭ Dr. Lucaciŭ.

Dlŭ Dim. Sturdza, şefulŭ partiduluĭ naţionalŭ liberalŭ din România, în adunarea ţinută în 7 a c. în sala „Orfeŭ“ din Bucuresci a rostitŭ unŭ importantŭ discursŭ despre „cestiunea naţională“. Oratorulŭ cu elocinţa sa cunoscută şi cu o cunóscere deplină a causeĭ arată, că cestiunea naţională nu s'a născutŭ în România, ci în Ungaria şi încă în momentulŭ, în care Magiariĭ şi-aŭ uitatŭ de frumosulŭ audagiŭ alŭ suveranilorŭ Monarchieĭ austro-ungare: *„Iustitia est fundamentum regnorum.“* Cestiunea naţională e veche în Ungaria, aĕi numaĭ s'a ascuţitŭ. Amintesce despre celebrulŭ supplex libellus Valachorum, despre evenimentele din 1848 şi 1866, despre legea de naţionalităţi, care nu se aplică. Spre ilustrarea situaţiuniĭ din Ungaria aduce următoriulŭ esemplu:

În Germania suntŭ 49 ½ milióne de locuitorĭ. Nu toţĭ suntŭ Germânĭ, ci treĭ milióne suntŭ Polonĭ. Cu tóte că Germâniĭ ţinŭ multŭ la naţionalitatea lorŭ, totuşĭ fiindŭ o naţiune dréptă, din 397 deputaţĭ aĭ parlamentuluĭ germânŭ 19 suntŭ Polonĭ, ceea ce corĕspunde cu proporţiunea poporaţiuniĭ polone din Germania. Ungaria afară de Croaţia are 15 milióne de locuitorĭ şi 417 deputaţĭ. Magiariĭ cu 7 ½ milióne de locuitorĭ ar trebui să aibă 209 deputaţĭ, Românii cu 3 milióne 83 deputaţĭ, Slavii cu 2 ½ milióne 71 deputaţĭ şi Germâniĭ cu 2 milióne 54 deputaţĭ. În realitate însĕ din 417 deputaţĭ Magiariĭ aŭ 406 şi Germâniĭ 11. Ĕtă dreptatea în Ungaria. S'a datŭ ceva Saşilorŭ, Românilorŭ însĕ nu le lasă nicĭ unŭ locŭ în representanţa ţĕreĭ, şi totŭ Magiariĭ acusă pe Românĭ, că nu vorŭ să mérgă la alegerĭ şi să între în parlamentŭ .... Cândŭ strigătulŭ de durere a trecutŭ preste Carpaţĭ pe câmpiile dunărene, atuncĭ s'a transplantatŭ cestiunea naţională şi în România. Maĭ departe arată, că uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria s'a decretatŭ contra voiĭ Românilorŭ. Cu tóte acestea în Transilvania, unde Românii suntŭ maĭ numĕroşĭ, s'aŭ menţinutŭ legile absolutistice. Înşiră maĭ departe dlŭ Sturdza cu de-amĕnuntulŭ tóte gravaminele Românilorŭ. Ţice, că Magiariĭ la umbra tripleĭ alianţe se încércă a magiarisa pe Românĭ. În magiarisarea alorŭ 3 milióne de Românĭ vede oratorulŭ desfiinţarea la a treia parte din némulŭ românescŭ. Însĕ fiecare părticică, care pere, pune în periculŭ némulŭ întregŭ. De aci provine îngrijarea produsă în România. Enumĕră multele procese de presă făcute Românilorŭ dela 1848 încóce şi grelele pedepse dictate în acelea. Maĭ pe largŭ se ocupă de atitudinea partidelorŭ politice din România faţă de cestiunea nóstră şi de procesulŭ Memoranduluĭ.

În 16 a c. s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ din Cluşŭ unŭ nouŭ procesŭ alŭ „Foiĭ Poporuluĭ“ pentru articululŭ „Strainătatea cu noĭ“. Acusaţĭ aŭ fostŭ dniĭ *Liviŭ Albini* proprietariulŭ, *Iosifŭ Marschall* editorulŭ şi *George Moldovanŭ* redactorulŭ responsabilŭ alŭ foiĭ. Acusaţiĭ nu şĭ-aŭ luatŭ apĕrătorĭ. Procurorulŭ Lázár şi de astădată vorbesce cu dispreţŭ despre ţiaristica română. Albini în o cuvîntare scurtă, dar mĕduósă s'a apĕratŭ, ceĭalaltĭ doĭ acusaţĭ aŭ renunţatŭ la apĕrare. Juraţiĭ aŭ declaratŭ pe G. Moldovanŭ de vinovatŭ, éră pe Albini (cu 5 contra 7 voturĭ) şi pe Marschall (cu 6 contra 6 voturĭ) l-aŭ achitatŭ. Tribunalulŭ a condamnatŭ pe redactorulŭ Moldovanŭ la 2 lunĭ închisóre ordinară, la suportarea speselorŭ de 41 fl. 50 cr. şi la perderea de 300 fl. din cauţiunea „Foiĭ Poporuluĭ“. Moldovanŭ a insinuatŭ recursŭ de nulitate.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 43. fl. 19864.90

Elie Forţiş preot în Bicaz a colectat dela:

Elie Fortiş paroch	fl	2.—	
Vasile Drăgan	„	—.20	
George Porumb	„	3.—	
Petru Sas a lui Simeon	„	1.—	
Teodor Sitŭ	„	—.10	
Mihaiŭ Sas Indreĭchi	„	—.20	
Mihaiŭ Georgiŭ Indreĭchi	„	—.20	
Vasiliŭ Ardilean Vasich	„	—.20	
Onuţ Sas Mihaiaşi	„	—.10	
Eremie Mitre	„	1.—	
Onu Romoce věd.	„	—.12	
Andreiŭ Moĭsi	„	—.20	
Onuţ Bârsan Gligor	„	—.20	
Varva Sas věd.	„	—.10	
Petru Temeşan Chirilă	„	—.20	
Teodor Costinaş Doti	„	—.10	
Georgiŭ German	„	—.05	
Ioan Calina Vasali	„	—.10	
Vasiliŭ Sas Gavrili	„	—.12	
Onuţ Bogdan Tod.	„	—.09	
Onuţ Iosif	„	—.50	
Mihaiŭ Cociŭ	„	—.20	
Teodor German Ursóe	„	—.20	
Gavril Bârsan	„	—.50	
Vasiliŭ Sas Ileni	„	—.10	
Vasiliŭ Bârsan	„	—.20	
Varva Bocuţ věd.	„	—.10	
Ona Hodor věd.	„	—.50	
Vasiliŭ Sas învĕţ.	„	1.—	
Vasiliŭ (Lica) Bârsan	„	—.20	
Ioan (Nuţu) Sas	„	1.—	fl. 13.78

„Silvania“ din Şimleŭ a colectat dela:

„Silvania“ inst. de cred.	„	100.—	
Andreiă Cosma	„	25.—	
Augustin Marcuş	„	10.—	
Ioan Lazar	„	5.—	
Ioan Maxim	„	1.—	
Valeriŭ Bocoş	„	.1—	
Georgiŭ Cadar	„	1.—	
Grigoriŭ Pop	„	1.—	
Alexiŭ Fedora	„	1.—	
Casiŭ Maniŭ	„	10.—	
Dr. Ioan Maniŭ	„	10.—	
Banciŭ Ioan	„	1.—	
Ianna Mari	„	1.—	
Pop Petru	„	20.—	
Muste Vasilica	„	—.30	
Hosszu Simion	„	—.30	
Szigeti Pál	„	—.50	
Kis Ignácz	fl	—.50	
Ács Imre	„	1.—	
Máte Moldovan	„	1.—	
Pop Dionisiŭ	„	—.50	
Andreiŭ Georgiŭ	„	—.30	
Orosz Ioan	„	—.50	
Gude Iuon	„	1.—	
Crăciun Niculae	„	—.50	fl. 193.40

Dr. *Emil Gerasim* advocat în Aiud a colectat dela:

Dr. Emil Gerasim	„	15.—	
Folyovits Sándor	„	10.—	fl. 25.—

Augustin Antal protopopŭ în Beiuş a colectat dela:

Augustin Antal	„	25.55	
Comunitatea bis. Beiuş	„	10.65	
Vacarescu Dionisiŭ preot	„	1.—	
Augustin Antal	„	2.—	
Andreiŭ Papfalvai	„	3.—	
Paul Popescu	„	1.—	
Georgiŭ Marian preot	„	1.—	
Ioan Oprea preot	„	1.—	
Gregoriŭ Kóváry	„	5.—	
Coriolan Ardelean preot	„	2.—	
A. Palladi	„	5.—	
Poporul g. c. din B. Valani	„	7.80	fl. 65.—

Dr. *A. Mihaiu* medic în Bilciurescĭ (România) a colectat dela:

Dr. A. Mihaiŭ medic	leĭ	50.—	
Sim. Popescu proprietar	„	20.—	
Fraţiĭ Clintescu comerc.	„	10.—	
I. Vespremean farmacist	„	10.—	
I. Axentie	„	5.—	
I. Aureliŭ Ciura	„	10.—	
Ion Cosescu proprietar	„	10.—	
Slănicean proprietar	„	5.—	
Dr. V. Crucén medic	„	8.—	
Nicolescu	„	10.—	
Dr. Flaviŭ Teodorescu medic primar	„	20.—	fl. 78.96

Georgiŭ Muntean dir. prepar. a colectat dela:

Eleviĭ curs. alŭ III-lea prep.	„	5.20	
Eleviĭ curs. alŭ II-lea prep.	„	7.—	
Eleviĭ curs. I preparand.	„	3.10	fl. 15.30

Suma fl. 20256.34

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilorŭ românĭ gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ îşĭ va ţiné adunarea sa generală în Gherla (Szamosujvár) la 5 şi 6 Novembre st. n. a. c., la care membriĭ acesteĭ reuniunĭ prin aceste cu totŭ respectulŭ suntŭ rugaţĭ a se presenta.

Din şedinţa comitetuluĭ centralŭ alŭ reuniuniĭ învĕţătorilorŭ românĭ gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ ţinută în Gherla la 16 Sept. st. n. 1894.

Pentru comitetŭ:

Ioanŭ Papiŭ, canonicŭ, preşedinte. **Ilariŭ Boroşŭ,** profesorŭ, secretariŭ.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Simeonŭ Marcu,* administratorulŭ parochieĭ Dobârca (protop. Sebeşului), a fostŭ dispusŭ administratorŭ alŭ parochieĭ *Noulŭ săsescŭ* (protop. Cichindéluluĭ). — On. *Ilie Lupu,* preotŭ în Brescŭ (protop. Reghinuluĭ), a fostŭ dispusŭ administratorŭ alŭ parochieĭ *B. Madaraşŭ* cu filiile Balintfalăŭ şi Szentháromság (protop. Murĕşuluĭ).

Legea de naţionalităţi se esecută — în dispusĕţiunile neavantajóse pentru naţionalităţi. Acésta o dovedesce ordinaţiunea, ce a trimis'o de curêndŭ ministrulŭ br. Eötvös episcopuluĭ gr. or. românŭ din Caransebeşŭ. Ministrulŭ provócă pe episcopŭ, ca în corespondinţă cu organele comitatense să se foloséscă de limba magiară, deórece din 1873 acésta este limbă protocolară în comitatulŭ Timişuluĭ. Disposiţia acésta o face ministrulŭ pe basa art. de lege 40 din 1868, în sensulŭ căruia corespondinţa cu organele comitatense are să se facă în limba protocolară a comitatuluĭ. Óre dacă ar fi limba română limbă protocolară, esecutare-ar dlŭ ministru legea aşa punctuosŭ faţă cu auctorităţile bisericescĭ neromâne? Noĭ credemŭ, că nu!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

A.

Săborulŭ mare.

(Capetŭ.)

Desvoltarea săborului mare dela s. unire încóce. Precum amŭ vĕdutŭ deja, în biserica românéscă din Ardélŭ întrégă puterea bisericéscă supremă până la 1700 d. Chr., anulŭ memorabilŭ alŭ sfinteĭ unirĭ, era formalŭ în mânile săborului mare. [1]) Prin acésta biserica românéscă din Ardélŭ căpĕtase o constituțiune diametralŭ opusă Pravileĭ, carea nu cunósce decâtŭ constituțiune ierarchică episcopală. Și așa putemŭ să dicemŭ, că la 1700 d. Chr. biserica românéscă din Ardélŭ în privința constituțiunii sale eșise cu totulŭ afară din biserica rĕsărituluĭ și din dispozițiile Pravileĭ.

După s. unire întîmplată la 1700 d. Chr. biserica nóstră cu o atare constituțiune nu maĭ putea să rĕmână. Biserica Romeĭ dela toțĭ rĕsăritenĭĭ desbinațĭ, carĭ se unieaŭ, poftiea numaĭ mărturisirea celorŭ patru puncte dogmatice de divergință. Ritulŭ și totŭ asemene și constituțiunea și disciplina întemeiată în cele 7 sinóde ecumenice dela începutŭ, în cele 12 sinóde topice și în canónele sfințilorŭ Părinți, încâtŭ acele prin schimbarea împrejurărilorŭ nu ajunserŭ obsolete, le lăsă cu totulŭ neatinse. O făcea și o face acésta și astădĭ biserica Romeĭ, fiindŭ că disciplina și constituțiunea bisericeĭ rĕsărituluĭ basate pe canónele amintite este o disciplină și constituțiune basată pe s. Scriptură și formată de sinódele și s. Părinți veneraț și de biserica Romeĭ, prin urmare o disciplină și constituțiune catolică, carea în privința correctităț stă pe acela-și nivelŭ cu disciplina și constituțiunea bisericeĭ apusane.

Nu se putea aștepta însĕ dela biserica Romeĭ, ca în chipulŭ acesta să priméscă unirea bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, carea sub presiunea principilorŭ calvinesci se abătuse în privința constituțiunii cu totulŭ dela bisericu rĕsărituluĭ și devenise cu totulŭ calvina. Căcĭ dela calviniĭ, carĭ s'aŭ unitŭ cu biserica Romeĭ, nu a poftitŭ numaĭ mărturisirea dogmelorŭ de divergință, ci și străformareă deplină a constituțiunii bisericeĭ lorŭ în conformitate cu credința bisericeĭ catolice.

A fostŭ decĭ numaĭ o urmare a sfinteĭ unirĭ, că biserica nóstră pe încetulŭ a începutŭ după 1700 a-și curăți constituțiunea de elementele calvinescĭ și a o acomoda Pravileĭ, ca astfelŭ unirea nóstră să fie correctă.

Elementulŭ calvinŭ maĭ însemnatŭ însă în biserica nóstră românéscă din Ardélŭ pe timpulŭ sfinteĭ unirĭ era săborulŭ mare. De unde curățirea dela acésta trebuiea să se începă.

Cum avea însă să se întîmple curățirea acésta?

Așa, că întâiŭ și maĭ întâiŭ săborulŭ mare trebuiea să înceteze a maĭ fi purtătoriulŭ supremŭ alŭ potestățiĭ bisericescĭ, ceea ce nu se unesce de locŭ cu principiile Pravileĭ, și să începă a figura maĭ multŭ ca o specie de consistoriŭ tare amplu analogŭ cu sinódele diecesane din apusŭ, cu sfatulŭ căruia mitopolitulŭ să se ajute în guvernarea bisericéscă cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că unŭ consistoriŭ restrînsŭ esista de multŭ în instituțiunea juraților scaunuluĭ mitropolitanŭ, cum vomŭ vedé maĭ târdiŭ. Pentru aceea de pildă după s. unire nu maĭ vine nicĭ unŭ casŭ înainte, cândŭ săborulŭ mare ar fi judecatŭ și depusŭ pe mitropolitulŭ, căcĭ era unŭ lucru neauditŭ după dreptulŭ bisericescŭ din Pravilă, ca unŭ săborŭ din preoț să judece și depună pe unŭ episcopŭ saŭ mitropolitŭ. Atarĭ consistóre numite *βουλὴ* aŭ avutŭ totdeauna episcopiĭ în rĕsăritŭ, deși nu în forma greoie a săborului mare. [2]) Și așa redusŭ fiindŭ săborulŭ mare dela rangulŭ de purtătoriulŭ supremŭ alŭ potestățiĭ bisericescĭ ca în biserica calvină, la pusĕțiunea de consistoriŭ tare amplu alŭ mitropolituluĭ, s'a apropiatŭ în mĕsură mare de principiile și dispozițiile Pravileĭ.

De forma consistorială s'a apropiatŭ și maĭ tare pe timpurile episcopuluĭ Clain. Fiindŭ adecă unŭ lucru de totŭ greŭ, ca să se adune săborulŭ mare în fiecare anŭ și încă în locurĭ diverse, sinodulŭ dela 1732 a decisŭ, ca dintre protopopiĭ maĭ aleș să se alégă 12 bărbațĭ, pe carĭ episcopulŭ să-ĭ cheme la consistoriŭ de câte orĭ va fi vre o lipsă maĭ înteițóre, și cu sfatulŭ lorŭ ca alŭ representanțilorŭ săboruluĭ mare, să resolveze cestiunile. [1]) Datina ca episcopulŭ să aibă unŭ atare consistoriŭ din protopopiĭ a esistatŭ, ce e dreptŭ, și înainte de episcopulŭ Clain. Nu avea însĕ datina acésta pe atuncĭ și confirmarea săboruluĭ mare în înțelesulŭ, ca ceĭ 12 bărbațĭ protopopĭ să-lŭ suplinéscă pe elŭ, cândŭ va cere lipsa. Prin acésta însu-și săborulŭ mare și-a datŭ învoirea, ca să se prefacă în unŭ consistoriŭ și încă maĭ restrînsŭ cu multŭ de cum era până atuncĭ, prin ce s'a contopitŭ cu instituțiunea juraților scaunuluĭ.

La 1747 s'a deschisŭ mănăstirea de călugărĭ basiliț în Blașŭ. [2]) Avêndŭ călugăriĭ basilitanĭ și chemarea de a forma consistoriulŭ episcopuluĭ, pe încetulŭ a încetatŭ și datina de a conchema chiarŭ și maĭ rarŭ săborulŭ mare, după ce în călugăriĭ basiliț episcopulŭ avea o corónă de bărbațĭ aleș spre a se puté sfătui în causele bisericescĭ. Ba pe încetulŭ a încetatŭ chiarŭ și datina de a fi conchemați la consistoriŭ ceĭ 12 bărbațĭ, carĭ închipuieaŭ săborulŭ mare, căcĭ avêndŭ episcopulŭ acum dóuĕ consistóre, unulŭ lângă reședință din călugăriĭ basiliț, altulŭ din ceĭ 12 protopopĭ împrăștiatŭ prin tótă țara, cestŭ din urmă ca maĭ puținŭ practicŭ, a trebuitŭ să ĭésă din usŭ, și încercarea sinodului dela 1792 ținutŭ sub episcopulŭ Bobŭ de a-lŭ resuscita a remasŭ deșartă. [3]) Singurŭ datina aceea a maĭ rĕmasŭ, că până în diua de astădĭ în archidiecesă protopopiĭ maĭ de frunte, ca următorĭ aĭ celorŭ 12 bărbațĭ suntŭ și *asesorĭ consistorialĭ*.

La anulŭ 1807 s'a fundatŭ Capitululŭ din Blașŭ constătătoriŭ din 7 canonicĭ, după ce și fără de acea numĕrulŭ și valórea călugărilorŭ basiliț fu redusă de totŭ tare. Canoniciĭ fură aleș din membriĭ ceĭ maĭ de frunte aĭ clerului. De atuncĭ încóce canoniciĭ formaŭ consistoriulŭ episcopuluĭ. Și așa săborulŭ mare după ce maĭ întâiŭ i-s'aŭ luatŭ atribuțiunile calvinescĭ de dreptŭ cele maĭ marcante, după ce în locu-i aŭ păsitŭ maĭ întâiŭ ceĭ 12 bărbațĭ ca representanțĭ aĭ lui, maĭ târdiŭ apoĭ călugăriĭ basiliț din Blașŭ, prin fundarea capitululuĭ, în esență fu deplinŭ străformatŭ în consistoriŭ episcopescŭ, câtŭ de aci încolo în forma luĭ dinainte de s. unire nu maĭ avea nicĭ o valóre.

Suvenirulŭ luĭ însĕ n'a peritŭ de locŭ nicĭ cândŭ din conșciința publiculuĭ. Ba în timpurile maĭ nóuĕ, cândŭ în urma ideilorŭ politice dominante în Europa, dela întroducerea uneĭ sinodalităț câtŭ maĭ democratice se aștepta unŭ aventŭ de uĭmitŭ în viața nóstră bisericéscă, uniĭ și alțiĭ începură a pretinde reactivarea luĭ pe base maĭ largĭ cu multŭ ca înainte de s. unire. [4])

De altă parte bărbațiĭ nostri crescuț în Roma, Viena și airea aduseră din biserica apusuluĭ idea sinódelorŭ diecesane necunoscute legislațiuniĭ bisericeĭ rĕsărituluĭ. Ba episcopulŭ Bobŭ și ținu dóuĕ atarĭ sinóde diecesane la 1792 și la 1821, [5]) ĕră episcopulŭ Lemeni unulŭ la 1833 [6]) cu ocasiunea instalăriĭ sale, însĕ ambiĭ fără nicĭ o considerare la vechiulŭ săborŭ mare, ci avêndŭ de cinosură și îndreptariŭ singurŭ sinódele diecesane din apusŭ, așa câtŭ din punctulŭ acesta de vedere putemŭ dice, că sinódele diecesane ținute de aceștĭ doĭ episcopĭ suntŭ unŭ elementŭ nouŭ în biserica nóstră diversŭ de săborulŭ mare și întratŭ în biserica nóstră deadreptulŭ din biserica latină.

Dorința reactivăriĭ săboruluĭ mare pe base câtŭ maĭ democratice se manifestă în unŭ modŭ tare viŭ cu deosĕbire în anĭ din urmă aĭ mitropolituluĭ Șuluțŭ, în intercalariulŭ după mórtea luĭ, și maĭ până către capetulŭ păstoririĭ mitropolituluĭ Vancea.

Ce era dară de făcutŭ? O dorință așa viŭ esprimată nu putea rĕmâné neîmplinită barĕm în parte. Ĕră mitropolitulŭ Vancea nu era omulŭ acela, care să ignoreze dorințele credincioșilorŭ sĕĭ. De altă parte săborulŭ mare nicĭ în forma luĭ dinainte de s. unire, nicĭ în forma radicalŭ-democratică, în carea poftieaŭ realisarea luĭ uniĭ maĭ esaltați, nu putea fi întrodusŭ fără a nu da preste capŭ tóte principiile Pravileĭ.

Atuncĭ mitropolitulŭ Vancea alese singura cale, pe carea putea împlini dorința publică fără însĕ de a vătĕma principiile ierarchice ale Pravileĭ. Și calea acésta a fostŭ, că după esemplulŭ ante-

---

[1]) Veț atribuțiunile săboruluĭ mare înainte de s. unire maĭ susŭ pag. 20.

[2]) Const. Ap. Cartea I. c. 1.

[1]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ t. II. pag. 96.

[2]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 101.

[3]) Petru Maĭorŭ »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« pag. 312.

[4]) Încă adunarea din 15 Maiŭ 1848 dela Blașŭ poftĭ reactivarea săboruluĭ mare în forma cea democratică.

[5]) »Acte sinodalĭ« de I. M. Moldovanŭ tom. II pag. 68 și uu.

[6]) Totŭ acolo pag. 63 și uu.

cessorilorŭ Bobŭ şi Lemeni conchemă treĭ sinóde diecesane din representanţii clerului pentru causele curatŭ bisericescĭ, anume la 1869, [1]) 1882 şi 1889, şi dóuĕ congrese mestecate din representanţiĭ clerului şi a poporului la 1873 şi 1875 pentru causele materialĭ şi scolastice.

Pe calea acésta putemŭ să dicemŭ, că în o altă direcţiune săborulŭ mare se străforma în sinodŭ diecesanŭ după norma celorŭ latine şi în congrese mestecate.

Amĕndóuĕ desvoltările aceste ale săborului mare, prin carĭ în o direcţiune a ajunsŭ la forma de consistoriŭ episcopescŭ, în alta la forma sinódelorŭ diecesane apusane şi a congreselorŭ mestecate din punctŭ de vedere canonicŭ chiarŭ şi alŭ Pravileĭ suntŭ neescepţionabilĭ. Din care causă putemŭ să dicemŭ, că ele nu suntŭ altceva decâtŭ o acomodare a săborului mare după principiile Pravilei. De unde pe viitoriŭ nu mai rĕmâne decâtŭ regularea lorŭ prin o legislaţiune positivă acomodată împrejurărilorŭ şi lipselorŭ nóstre, în care putemŭ lua de îndreptariŭ legislaţiunea tare desvoltată apusană despre sinódele diecesane.

* * *

Desvoltarea sinodului generalŭ calvinescŭ în Ardélŭ dela 1700 d. Chr. încóce. În tractatulŭ acesta de repetite orĭ orĭ amŭ făcutŭ amintire de dogma protestantă, că prin botezŭ fiecare creştinŭ este şi devine preotŭ, şi Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ în biserica sa altă preoţie nu a lăsatŭ. Fiindŭ înse puterea publică bisericéscă chiarŭ şi după protestanţi şi calvinĭ în mânile preoţimiĭ, urmézĕ dela sine, că în biserica calvină puterea publică bisericéscă este în mâna totalităţiĭ credincioşilorŭ, fiindŭ că eĭ suntŭ preoţimea. Şi principiulŭ acesta cu privire la purtătoriulŭ puteriĭ publice bisericescĭ se şi afla espusŭ prin tóte opurile moderne, carĭ tractézĕ dreptulŭ canonicŭ protestantŭ saŭ calvinescŭ. [2])

Cu tote aceste până a funcţionatŭ în biserica calvinéscă din Ardélŭ synodus generalis, saŭ adunarea predicatorilorŭ calvinĭ din tótă ţara ca forulŭ supremŭ bisericescŭ, până atuncĭ calviniĭ din Ardélŭ aŭ fostŭ departe de organismulŭ bisericescŭ aşa cum ăr treŭui să fie în conformitate cu învĕţătura lorŭ despre preoţia universală. Adevĕratŭ, că pe predicătorĭ îĭ alegea poporulŭ, şi aşa ca aleşĭ de poporŭ luândŭ predicătoriĭ parte la synodus generalis în unŭ înţelesŭ tare vagŭ se póte dice, că la synodus generalis era representatŭ întregŭ poporulŭ. După ce înse cu tóte că predicatoriĭ eraŭ aleşĭ de poporŭ, totuşĭ la synodus generalis numaĭ eschisivŭ predicatoriĭ puteaŭ să ĭea parte, organismulŭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ avea unŭ coloritŭ ĭerarchicŭ tare marcatŭ. Dovadă destulŭ de limpede, câtŭ de cu greŭ se puteaŭ calviniĭ despărţi de principiulŭ ĭerarchicŭ apusanŭ din corpus juris canonici şi resăriténŭ din Pravilă.

Pe încetulŭ înse calviniĭ din Ardélu în decursulŭ timpuluĭ lepadarŭ din ce în ce maĭ multŭ din elementele ĭerarchice ale bisericeĭ lorŭ, şi se apropiaŭ totŭ maĭ tare de organisarea bisericéscă pe temeiulŭ preoţieĭ universale, în care totalitatea guvernézĕ şi nu ĭerarchia.

Lucrulŭ acesta s'a întîmplatŭ în chipulŭ următoriŭ.

Pe timpurile priocipilorŭ calvinescĭ din Ardélŭ principele şi notabiliĭ funcţionaŭ ca curatorĭ aĭ bisericeĭ calvinescĭ, carĭ se îngrigeaŭ de buna ordine cu privire la cele esterne ale bisericeĭ.

Instituţiunea acésta sub Mihaiŭ Apafi la 1682 fu regulată întru atâta, încâtŭ se constitui aşa numitulŭ *supremum curatorium decemvirale,* constătătoriŭ din 5 preoţi, între carĭ şi superintendentele şi din 5 laĭcĭ de frunte. [3])

Curatoriulŭ acesta la 1709 în Sibiŭ fu străformatŭ în aşa numitulŭ *consistorium supremum* saŭ *collegium majus politico-ecclesiasticum,* la care luaŭ parte tóte notabilităţile preoţescĭ şi mirenescĭ. [4]) Numĕrulŭ membrilorŭ consistoriuluĭ supremŭ fu apoĭ la 1713 redusŭ la 50. Cestiunea participanţilorŭ corporaţiuniĭ acesteia fu maĭ în urmă regulată la 1827 şi 1833.

Potestatea supremă bisericéscă trecu apoĭ dela synodus generalis, care consta din preoţĭ, la consistoriulŭ supremŭ constătătoriŭ maĭ multŭ din laĭcĭ, câtŭ sinodulŭ generalŭ trebuia să-şĭ supună decisiunile consistoriuluĭ supremŭ spre aprobare, care apoĭ putea să le apróbe, să le respingă şi să le modifice. Consistoriulŭ acesta supremŭ se bifurcă maĭ târdiŭ în dóuĕ corporaţiunĭ, şi anume în

1. *Plenum consistorium* (egyházi főtanács teljes gyülése), care se aduna odată în anŭ. Toţĭ laĭciĭ calvinĭ din ţară, carĭ aveaŭ oficiĭ aşa numite cardinale, aveaŭ dreptŭ a lua parte cu votŭ decisivŭ la corporaţiunea acésta;

2. că *Consistorium permanens* constătătoriŭ numaĭ din membriĭ consistoriuluĭ, carĭ şedeaŭ în Cluşŭ.

La anulŭ 1871 se întîmplă o schimbare radicală în constituţiunea bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ, prin carea se apropiă de totŭ tare de organisarea bisericéscă în conformitate cu principiulŭ preoţieĭ universale. Consistoriulŭ supremŭ amplificatŭ (népes) dela 16—20 Aprilŭ 1871 votă o lege pentru organisarea puteriĭ legislatorice, esecutive şi judiciale în biserica calvină din Ardélŭ, după care încetândŭ şi synodus generalis şi consistorium supremum tótă puterea publică bisericéscă fu aşedată în mânile unuĭ conventŭ districtualŭ transilvanŭ constituitŭ pe base representative şi numitŭ *„egyházkerületi közgyülés“*. [1]) Membriĭ conventuluĭ suntŭ următoriĭ:

1. Curatoriĭ districtualĭ, 6 cu superintendentele laolaltă. [1])
2. Directorulŭ şi notariulŭ generalŭ.
3. Curatoriĭ tractelorŭ protopopescĭ şi a celorŭ 4 gimnasiĭ calvine.
4. Protopopiĭ şi notariĭ tractualĭ.
5. Profesoriĭ ordinarĭ.
6. Representanţiĭ tractelorŭ protopopescĭ în proporţiune după numĕrulŭ poporaţiuniĭ computându câte unŭ representante totŭ după 5000 de suflete.
7. Oficialiĭ aşa numituluĭ consiliŭ administrativŭ alesŭ de conventŭ, cum este secretariulŭ, cassariulŭ, esactoriulŭ şi advocatulŭ.
8. Din fiecare tractŭ protopopescŭ câte unŭ representante alŭ învĕţătoriloră poporaiĭ aleşĭ cu voturĭ secrete. Comunele, carĭ susţinŭ şcólă cu treĭ învĕţătorĭ potŭ căpĕta dela conventŭ dreptulŭ de a trimite singure unŭ deputatŭ.
9. Alţĭ bărbaţĭ meritaţi pentru biserică şi şcólă aleşĭ de însu-şĭ conventulŭ cu voturĭ secrete.

Precum se póte vedé uşorŭ, în conventŭ elementulŭ laĭcŭ este în mĕsură covîrşitóre faţă cu preoţiĭ. Preoţimea nicĭ nu-şĭ are representanţiĭ sĕĭ aleşĭ de ea, cum are poporulŭ. Principiulŭ preoţieĭ universale, în urma căruia puterea publică bisericéscă nu este în mânile ĭerarchieĭ, ci în mânile totalităţiĭ credincioşilorŭ, în constituţiunea presentă a bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ este în cea maĭ mare parte realisatŭ.

* * *

Caracterisându pe scurtŭ desvoltarea saboruluĭ mare românescŭ şi a sinodului generalŭ calvinescŭ dela 1700 d. Chr. încóce putemŭ dice următórele.

Săborulŭ mare românescŭ aruncându de pre sine elementele calvine a ajunsŭ în timpulŭ nostru la forma correctă catolică în armonie cu principiile Pravileĭ prefăcându-se în consistoriŭ episcopescŭ şi în sinodŭ diecesanŭ apusanŭ.

Synodus generalis calvinescŭ aruncându de pre sine principiulŭ ĭerarchicŭ catolicŭ, care este şi alŭ Pravileĭ, a ajunsŭ la conventulŭ de astădĭ, în care este întrupatŭ principiulŭ protestantŭ şi calvinŭ despre preoţia universală.

De unde a pofti, ca şi săborulŭ mare în biserica nóstră să îmbrace forma conventuluĭ de astădĭ calvinescŭ, carea în decursulŭ timpuluĭ o a îmbrăcatŭ synodus generalis alŭ calvinilorŭ, însamnă a pofti calvinirea bisericeĭ nóstre. Şi durere, atarĭ dorinţe necópte aŭ eşitŭ la ivélă chiarŭ şi în timpulŭ maĭ noŭ.

---

[1]) Totŭ acolo pag. 1 şi uu.

[2]) Veţĭ de pildă Friedrich Brandes »Di Verfassung der Kirche nach evangelischen Grundsätzen« Elberfeld 1867. Schuler Libloy »Protestantisches Kirchenrecht« Sibiŭ 1871, şi Dosa Elek »Az erdélyhoni ev. reformatusok egyházi jógtana« Pesta 1863.

[3]) Schuller Libloy opulŭ citatŭ maĭ susŭ pag. 76 şi Salamon Joseph op. cit. pag. 128.

[4]) Pe lângă ceĭ de maĭ susŭ veţĭ şi Kovács Ferencz »Egyetemes és részszerü egyházjóg«. Debreczen és Nyiregyháza 1870 pag. 119.

[1]) Este curiosŭ, că memorandulŭ Gherlanŭ dela 1882 deşĭ vorbesce multŭ de tóte bisericele din ţară, totuşĭ nu scie nimicŭ de străformarea acésta a constituţiuniĭ calviniloră din Ardélŭ, şi la 1882 vorbesce de stările dinainte de 1871 ca de stări actuale. Veţĭ acelŭ Memorandŭ pag. 10.

[2]) Despre tóte aceste veţĭ aşa numita lege organică saŭ »szervezeti törvény« în Kolozsvári Sándor »Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyházjóga pag. 162 şi 167 si uu.

Fraţi şi surori.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

Firesce, că interesulŭ, ce-lŭ nutria acéstă onorabilă familie faţă cu Daniilŭ, era mărişorŭ. Afară de aceea în peptulŭ Franciscei dormitaŭ ascunse nisce sperări şi dorinţe, pe carî le nutria mamă-sa şi le aproba tatălŭ sĕŭ.

De o cam dată bunulŭ şi bĕtrânulŭ Iosé fu primitŭ cu o nepăsare prefăcută; elŭ se aşedă privindŭ statura robustă a lui Joao, care cu unŭ piciorŭ răzimatŭ pe unŭ felŭ de tréptă, cu altulŭ ridicatŭ în aerŭ, acăţa o legătură de luminî de sĕŭ de grinda prăvăliei. Tatălŭ lui Daniilŭ doria din inimă, să începă vorba despre tema, carea mai tare-lŭ interesa. Elŭ îşi freca mâinile sale aspre şi înegrite şi tuşia cam perplexŭ.

„E fórte caldŭ astădî," observă Joao.

„Da, fórte caldŭ," întări Iosé prinḑêndŭ de moţŭ bunulŭ prilejŭ, „în anulŭ acesta éră vomŭ avé multe casurî de gută şi de colică, — — în adevĕrŭ se simţesce lipsa unuî alŭ doilea medicŭ."

„Hm, hm," — — făcu senhor Joao da Esquina, „e adevĕratŭ că Joao Semana alŭ nostru e cam bĕtrânŭ, dar celŭ puţinŭ îlŭ cunósce omulŭ, şi eŭ nu sciŭ, cum voiŭ puté, să concredŭ reumatismulŭ meŭ unuî doctorŭ tinĕrŭ."

Iosé das Dornas îlŭ asigură cu de grabŭ: „O, fiulŭ meŭ a studiatŭ nespusŭ de multŭ, elŭ vorbise odată domnuluî parochŭ, că bóle de locŭ nu esistă, ci numaî — — —"

„Ce?" — — strigă Joao da Esquina aprópe mâniosŭ. „Să nu esiste nicî o bólă? — — Dar reumatismmulŭ meŭ ce e atuncî?"

Tatălŭ lui Daniilŭ rĕspunse cu umilinţă: „Eŭ asta n'o sciŭ, dar dta întrĕbă pe părintele Pereira, elŭ şî-o va fi însemnatŭ mai bine. Eŭ ḑicŭ numaî. că tinĕrulŭ trebue că a studiatŭ fórte multŭ, dacă elŭ e în stare, să ḑică aşa ceva."

„Hm, hm," făcu Joao din noŭ.

„Şi închipuesce-ţî dta," continuă Iosé, „închipuesce-ţî numaî, senhor Joao, Daniilŭ studiéză dintr'o carte, unde stă, că noî toţi suntemŭ moîme."

„Moîme!" Joao da Esquina învineţi şi înroşi cum se cade şi-şî mai perdu rĕsuflulŭ, până cândŭ deschise o uşe de sticlă, care comunica din prăvălie cu odaea locuinţeî de tóte ḑilele. Elŭ strigă pe Teresa: „Vino numaî, iubita mea." Corpulenta damă se înfăţişă promtŭ pe pragulŭ uşiî cu o faţă cam rĕŭ dispusă.

„Ce vreî cu mine?" întrebă cam smâncitŭ şi făcu unŭ semnŭ mai urbanŭ luî Iosé das Dornas.

„Bună ḑiua," ḑise acesta.

„Dar cândŭ vine acasă dlŭ ficiorŭ?"

„Adî după amédî, senhoră."

„Bagă de samă numaî şi te cam feresce de senhor Daniilŭ," borborosi Joao dintr'unŭ unghiŭ, unde se retrase dinaintea ochilorŭ fulgerătorî aî Tereseî.

„Să bagŭ de samă?"

„Noulŭ domnŭ doctorŭ ḑice, dragă, că tu eştî o moîmă."

„Dar ce vorbescî tu?" întrebă senhora, luându-şî într'aceea faţă de bărbatulŭ sĕŭ o posiţie pe jumătate amenințătóre. „Ce vorbescî aci de moîme?"

„Întrĕbă numaî pe senhor Iosé, numaî cătŭ îmî povesti, că noî nu suntemŭ ómenî, ḑice ficiorulŭ sĕŭ. — Acestea tóte trécă, dar apoî eŭ nu voiŭ lăsa nicî odată, să mĕ cureze unŭ doctorŭ de moda nóuă. Se póte, ca odată să-î plesnéscă prin minte, să-mî prescriă a sui treptele pe patru ca dobitócele."

Senhora Teresa nu pricepea nimica din tótă întîmplarea, dar într'aceea în alianţă cu bruneta Francisca găsi, că în Daniilŭ tóte suntŭ admirabile, şi de aceea ḑise în tonŭ aspru bărbătuluî sĕŭ:

„Tu te veî cura, bunulŭ meŭ, prin acela, care-mî va conveni mie."

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparîŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 2822/894. (29) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában *Szász-Csanád* község székhelylyel rendszeresített *körorvosi* állomás lemondás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt. fizetés és 150 fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki: gyógyitjakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer beutazni.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi november hó 15-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házánál folyó évi *november hó 10-én* d. e. *10 órakor* fog megejtetni.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1894. october hó 12-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gatirea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireî interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuî, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 36—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luî
ANTONIU NOVOTNY
în
(2) 20—26 **Timisióra-Fabricá**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, mai departe spre facerea de clopoţirî întregî armonióse, pe lângă garanţă pe mai mulţi anî, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărî de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orî ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

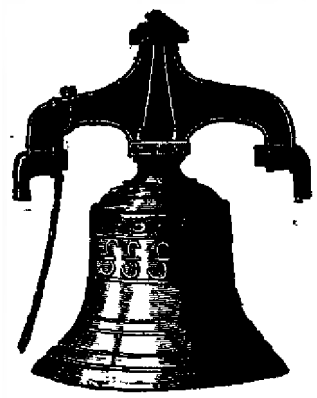

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de mai multe orî premiatele

Clopote patentate găurite,

carî aŭ unŭ tonŭ mai intensivŭ, mai limpede, mai plăcutŭ şi cu vibrare mai voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greurate de 300 kg. şi mai josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţcurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua ora 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 27 Octobre 1894. Numĕrulŭ 45.

Apelŭ reînoitŭ.

Dela inaugurarea ereĭ constituționale guvernele totŭ maĭ multŭ s'aŭ încercatŭ a identifica interesele culturale ale țĕreĭ cu interesele unuĭ singurŭ poporŭ, adecă cu ale poporuluĭ magiarŭ.

Școlele comunale, elementare, carĭ în înțelesulŭ articululuĭ de lege XXXVIII din 1868 ar trebui să pórte caractĕrulŭ etnicŭ alŭ poporațiuniĭ din respectivele comune, aŭ fostŭ prefăcute încetulŭ pe încetulŭ în școle magiare.

O mulțime de școle de statŭ s'aŭ înființatŭ în ținuturile locuite de popórĕle nemagiare, carĭ deși după legea de naționalitățĭ ar trebui să servéscă intereselorŭ culturale ale nemagiarilorŭ, totuși nicĭ una dintr'însele nu are altă limbă de propunere, de câtŭ numaĭ cea magiară.

Vĕdêndŭ înse guvernele, că opera desnaționalisăriĭ popórĕlorŭ nemagiare numaĭ pe calea amintită nu se póte îndeplini, aŭ recursŭ la altŭ mijlocŭ. Aŭ începutŭ adecă a pune sarcinĭ așa de marĭ pe școlele din țară, încâtŭ confesiunile să nu le maĭ pótă purta și astfelŭ să fie silite saŭ a-și închide școlele, saŭ a recurge la ajutoriŭ de statŭ, care dela inaugurarea ereĭ constituționale nu se maĭ dă necondiționatŭ, ci numaĭ pe lângă condițiunea, ca în proporțiune cu ajutoriulŭ de statŭ să créscă și ingerința guvernuluĭ în afacerile acelorŭ școle.

Tendința de a desființa școlele nemagiare prin sarcinĭ esagerate, puse asupra lorŭ, își află espresiune viuă în dóuĕ legĭ, în legea despre regularea salarelorŭ învĕțătorescĭ din anulŭ trecutŭ și în legea despre școlele secundare din anulŭ 1883.

Legea despre regularea salarelorŭ învĕțătorescĭ își produce deja fructele sale. O multime de comune bisericescĭ de ale nóstre suntŭ silite, din lipsa de mijlóce pentru regularea salarelorŭ învĕțătorescĭ, a recurge la ajutoriŭ de statŭ și astfelŭ a da guvernuluĭ dreptulŭ de ingerință atâtŭ cu privire la denumirea învĕțătorilorŭ, câtŭ și cu privire la disciplinarea lorŭ.

Legea dela 1883 despre școlele secundare a aruncatŭ gimnasiile nóstre într'o continuă crisă de banĭ.

Guvernulŭ voesce prin acésta să siléscă pe respectivele autorităț bisericescĭ, să recurgă la ajutoriŭ de statŭ, și în schimbŭ pentru acestŭ ajutoriŭ să dea guvernuluĭ dreptulŭ de a influința și asupra denumiriĭ profesorilorŭ dela gimnasiĭ.

Maĭ cu samă gimnasiulŭ din Blașŭ este espusŭ pericululuĭ indigitatŭ, și acesta este motivulŭ, care ne îndémnă a revoca în memoria cetitorilorŭ nostri apelulŭ, ce l'a îndreptatŭ corpulŭ profesoralŭ dela acelŭ gimnasiŭ cătră publiculŭ românescŭ, rugându-lŭ și conjurându-lŭ, să contribue ficcare cu obolulŭ sĕŭ la salvarea și amplificarea celuĭ maĭ vechiŭ institutŭ culturalŭ românescŭ.

Este durerosŭ, că acestŭ apelŭ nu a aflatŭ încă rĕsunetulŭ cuvenitŭ în multe inimĭ, dela carĭ amŭ fostŭ îndreptățițĭ a aștepta celŭ maĭ abundantŭ sucursŭ, și astfelŭ vomŭ fi siliți a continua opera începută a edificăriĭ aripeĭ gimnasiale cu banĭ luați împrumutŭ, carĭ potŭ fi fatalĭ pentru caractĕrulŭ românescŭ alŭ acestuĭ gimnasiŭ.

Pentru aceea îngrijațĭ de sórtea acestuĭ institutŭ din noŭ apelămŭ și noĭ la sprijinulŭ publiculuĭ românescŭ. Aducă-și fiecare aminte, că parte mare din capitalulŭ intelectualŭ și materialŭ, de care dispune, este datoritŭ directŭ orĭ indirectŭ culturei respândite de gimnasiulŭ din Blașŭ.

Cugete fiecare, că școlele din Blașŭ aprópe unŭ seculŭ și jumĕtate aŭ fostŭ unŭ farŭ luminătoriŭ, care a împrăștiatŭ întunereculŭ, ce nu lăsa pe poporulŭ românŭ să-și cunóscă trecutulŭ și să-și îndrepte pașiĭ sĕĭ spre unŭ viitoriŭ demnŭ de valórea sa numerică și de pusĕțiunea sa în orientulŭ Europeĭ.

Rĕspundă fiecare cu ajutoriŭ materialŭ la glasulŭ bărbațilorŭ de sciință și marĭ apostolĭ aĭ românismuluĭ, care a rĕsunatŭ de pe catedrele școlelorŭ din Blașŭ, străbătêndŭ până și preste Carpați și trezindŭ întregŭ poporulŭ românescŭ la o nóuă viață.

Astădĭ aprópe o mie de tinerĭ din tóte unghiurile locuite de Românĭ primescŭ instrucțiune și educațiune creștinéscă și românéscă în școlele din Blașŭ de tóte categoriile. Este acesta unŭ faptŭ demnŭ de atențiunea Româ-

---

Feuilleton.

Durerea nu omóră, ci numaĭ chinuesce.

De Fernan Caballero.

În Utrera fusese recrutarea. Tinerii, carĭ aŭ fostŭ înrolați își înecaŭ supĕrarea în vinŭ, orĭ treceaŭ chiuindŭ de-alungulŭ stradelorŭ. — — — — — — — — — — —

Dintre tóte vrîstele tinerețe și bărbăția aŭ unele calităț, carĭ facŭ maĭ suportabilă durerea, orĭ celŭ puținŭ potŭ îneca erupțiunile eĭ.

Calitățile acestea lipsiaŭ înse unei mame, a căruĭ ficiorŭ era celŭ maĭ trupeșŭ și maĭ bine făcutŭ dintre toți ceĭ înrolați. Nu-ĭ mirare dară, că durerea o și stăpânia cu tótă furia. Nimicŭ nu folosia, — totŭ era înzădarŭ, — orĭ ce s'ar fi ḑisŭ spre mângâlerea eĭ. Vorbele încurajatóre și de îmbărbătare ale soțuluĭ și veciniloru n'aveaŭ urmĕ unŭ resultatŭ: ele nu puteaŭ de locŭ să-ĭ aline durerea, întocmaĭ cum nu potŭ îndulci apa sărată a măriĭ picuriĭ dulcĭ de ploe, carĭ cadŭ în ea.

„Numaĭ elŭ mĭ-a maĭ rĕmasŭ din cinci, ce ĭ-am avutŭ!“ ofta nenorocita mamă. „Elŭ era mângâlerea mea, fala mea și viața mea! Fără elŭ ce mĕ voiŭ face? O, scumpulŭ meŭ Sebastianŭ! luându-te pe tine, mĭ-aŭ luatŭ și sufletulŭ meŭ!“

„Liniștesce-te, Consolacion!“ o mângâia bărbatulŭ, „așa a plăcutŭ luĭ Dumneḑeŭ și împotriva luĭ nu-ĭ ĭertatŭ să ne punemŭ.“

„O, și n'am să-lŭ maĭ vĕḑŭ nicĭ odată!“ esclamă ea cu glasŭ sfârșitŭ.

„Pentru Dumneḑeŭ! cum grăescĭ așa?“ se mestecă în vorbă o vecină. „Dar pe ficioru-t'o Juan nu l'aŭ înrolatŭ éră, și n'a slujitŭ óre și elŭ pe împĕratulŭ și n'a venitŭ acasă totŭ așa de întregŭ și de sănĕtosŭ, cum s'a dusŭ, și étă-lŭ acuma însuratŭ!“

„Cu bietulŭ meŭ Sebastianŭ n'are să fie așa!“ replică mama. „Presimtŭ, că se va isca bătae între Spaniolŭ și Spaniolŭ, și în bătae ilŭ vorŭ omorĭ.“

„Tacĭ! să nu te maĭ audŭ vorbindŭ așa! Cum poțĭ sci tu ceea ce numaĭ Dumneḑeŭ póte sci?“

„O, mĭ-o spune inima!“ murmură ea, punêndu-și mâna pe inimă. „Aci, în inima mea este glonțulŭ, care va omorî pe copilulŭ meŭ!“ — — — Și la vorbele acestea își perdu simțirea și căḑu ca mórtă în brațele celorŭ din jurulŭ sĕŭ.

* * *

Trecuse maĭ multŭ de unŭ anŭ.

Soldațiĭ, carĭ își făcură serviciulŭ, se întorceaŭ acasă. Mulțĭ din eĭ trecêndŭ prin Utrera întrară într'o ospĕtărie, care era aprópe de locuința luĭ Juan Moreno, tătâlŭ luĭ Sebastianŭ.

Era o splendidă sară de vară. Lună nu era pe ceriŭ, în locu-ĭ înse miĭ și miĭ de stele sclipiaŭ feericŭ pe bolta senină.

În casa luĭ Moreno era liniște. Toțĭ durmiaŭ deja în așternuturile lorŭ, numaĭ bĭéta Consolacion sta cu durerea sa lângă ferésta deschisă a chiliei de durmitŭ.

Soldații încă eraŭ deșteptĭ și stăteaŭ de vorbă înaintea ospĕtărieĭ. De odată unulŭ din eĭ începu unŭ cântecŭ tristŭ, unŭ astfelŭ de cântecŭ, pe care poporulŭ îlŭ plăsmuesce sub sguduitura, ce o pricinuesce în sufletulŭ luĭ întîmplările dolóse. Obiectulŭ astorfelŭ de cântece aprópe de comunŭ îsŭ nenorocirile de obște cunoscute.

Era de priceputŭ, că urechile mameĭ încă aŭ fostŭ atinse de cânteculŭ acesta, a căruĭ una din strofe suna cam astfelŭ:

Dragĭ prietinĭ de suferință!
Pe-alŭ vostŭ soțŭ să nu-lŭ uĭtațĭ,
Și'n Utrera cândŭ ajungeți,
La părințiĭ luĭ întrați,

nilorŭ chiarŭ şi din punctŭ de vedere politicŭ.

Suntemŭ convinşi deci, că glasulŭ nostru nu va rĕsuna în pustie, orĭ unde bate o inimă creştinéscă şi românéscă.

Maghiarisărĭ de nume. — În „Budapesti Hirlap“ Telkes Simon, preşedintele societăţii centrale pentru maghiarisarea numelorŭ, publică între altele următórele:

„În privinţa religiunii celorŭ ce-şĭ schimbă numele, încă totŭ conciviĭ nostri israiliţi suntŭ aceia, carĭ — fie ḑisŭ spre lauda lorŭ — maĭ alesŭ facŭ maghiarisare de nume, pe cum se póte vedé din următoriulŭ conspectŭ:

	Aŭ suplicatŭ în		
	1893	1892	1891
Rom. catolicĭ	301	237	201
Gr. catolicĭ	17	15	18
Gr. orientalĭ	1	8	1
Augustanĭ	43	35	40
Reformaţĭ	24	18	30
Unitarĭ	1	—	—
Israiliţĭ	501	468	433
Laolaltă	888	781	722“

În locŭ de comentariŭ observămŭ numaĭ atâta, că gr. catolicĭ suntŭ şi Rutenĭ, ér gr. orientalĭ suntŭ şi Sêrbĭ, şi aşa dar nicĭ macarŭ fórte puţinele maghiarisărĭ de nume întîmplate între gr. catolicĭ şi gr. orientalĭ nu se potŭ pune în contulŭ Românilorŭ.

Altcum ne tememŭ, că naţiunea maghiară îşĭ va strica rĕŭ stomaculŭ înghiţindŭ atâţia Jidovĭ.

Junctimulŭ firescŭ. — După „Fejérmegyei Napló“:

Dacă legile votate deja de ambele case vorŭ fi sancţionate, atuncĭ creştiniĭ se potŭ căsăteri cu israeliţiĭ, despre religiunea copiilorŭ aŭ dreptulŭ de a dispune, ér dacă nu dispunŭ eĭ, copiiĭ urmézŭ după sexŭ confesiunea părinţilorŭ.

Acésta însĕ nu-ĭ trebue nicĭ creştinului adevĕratŭ, nicĭ israilitului adevĕratŭ. O scie acésta fie cine, şi nimenĭ nu se îndoesce, că politica guvernuluĭ nicĭ nu se face în interesulŭ acestora, ci în alŭ altora. Alţiĭ împingŭ şi conducŭ partidulŭ liberalŭ şi pe ministeriŭ, şi orĭ cine ar fi aceia, este evidentŭ, că eĭ nu pornescŭ nicĭ din testamentulŭ vechiŭ, nicĭ din celŭ noŭ.

Dar acestea nu trebuescŭ nicĭ adevĕraţilorŭ creştinĭ, nicĭ adevĕraţilorŭ israeliţĭ. Ér pe celalalţĭ succesele guvernuluĭ nu-ĭ îndestulescŭ nicĭ atuncĭ, cândŭ s'ar sancţiona prin recepţiune putinţa de a trece la religiunea israilită şi jertfirea pruncilorŭ botezaţĭ, fiindŭ că pe celalalţĭ nu-ĭ póte îndestuli decâtŭ numaĭ starea fără religiune, cu nume modernŭ starea neconfesională. Asta o doresc eĭ.

Sanctionarea proiectelorŭ votate până acum suntŭ numaĭ arvună pentru efeptuirea stării neconfesionale. Fără de acésta proiectele acelea nu potŭ sta, şi acum legislaţiunea trebue orĭ să se reîntórcă, orĭ să mérgă înainte până la inarticularea neconfesionalităţii.

Acesta este junctimulŭ firescŭ, pe care îlŭ recomândŭ la atenţiunea naţiunii, coróneĭ, bisericeĭ şi maĭ de aprópe la a caseĭ magnaţilorŭ.

Celŭ ce primesce una, va fi silitŭ să priméscă şi pe celealalte.

Celŭ ce nu voesce neconfesionalitatea, fărădereligiunea, acela nu póte primi nicĭ una, şi prin urmare face destulŭ, dacă dobóră proiectele, ce maĭ restézŭ, pentru că fără de acestea nicĭ cele deja votate nu potŭ susta.

Conte Zichy Nándor.

Legea electorală nu se va schimba, adecă guvernulŭ actualŭ şi liberaliĭ nu vorŭ să o schimbe. În şedinţa din 22 Octobre, ce a ţinut'o comisiunea finanţiară a caseĭ deputaţilorŭ, pertractându-se budgetulŭ ministeriuluĭ afacerilorŭ interne, deputatulŭ Pázmándy Dénes a îndreptatŭ ministruluĭ Hieronymi întrebarea, dacă are guvernulŭ de gândŭ a crea o lege electorală nóuă? Şi ministrulŭ nu a întârḑiatŭ cu rĕspunsulŭ, că guvernulŭ adevĕratŭ că se ocupă de cestiunea acésta, dar resolvirea eĭ de o cam dată nu se cuprinde în programuliŭ luĭ.

Aşa a rĕspunsŭ acelŭ Hieronymi, care într'unŭ şirŭ lungŭ de anĭ, ca deputatŭ şi maĭ pe urmă ca ministru la Coşocna, a accentuatŭ neîncetatŭ necesitatea uneĭ reforme a legiĭ electorale.

Pe cândŭ voia să câştige mandatulŭ dietalŭ din Comloşŭ, atuncĭ a pretinsŭ reducerea şi egalarea censuluĭ şi împărţirea proporţionată a cercurilorŭ electorale. Î-a şi succesŭ, şă prindă pe alegĕtorĭ cu momĕla acésta şi să dobîndéscă mandatulŭ. Ér cândŭ ca ministru a luatŭ asupră-şĭ misiunea de a îmbiândi pe Românĭ, totŭ ca ministru a enunţatŭ din noŭ şi serbătorésce la Coşocna, că e neapĕrată lipsă de reforma legiĭ electorale şi de reducerea şi egalarea censuluĭ electoralŭ. Se începuse adecă mişcarea catolicilorŭ împotriva guvernuluĭ şi a liberalismuluĭ, şi catoliciĭ primiseră în programulŭ sĕŭ şi resolvirea ecuitabilă a cestiuniĭ naţionalităţilorŭ, şi după ce în urma acesteĭ hotărîrĭ a catolicilorŭ începuse a amenința pe liberalĭ stafia uneĭ alianţe între catolicĭ şi între Românĭ, guvernulŭ s'ă hotărîtŭ, să arunce Românilorŭ o momĕlă cu scopulŭ de a zădărnici apropiarea Românilorŭ de catolicĭ, şi momĕla a fostŭ punerea în prospectŭ a reformeĭ legiĭ electorale, aşa dară a delăturăriĭ unuia dintre gravaminele cele maĭ marĭ, ce le aŭ Româniĭ.

Câtŭ de strălucitŭ a fostŭ succesulŭ espediţieĭ ardelene a luĭ Hieroymi şi cum Româniĭ nicĭ nu l'aŭ încrestatŭ, n'avemŭ lipsă, să maĭ reamintimŭ cetitorilorŭ nostri. Destulŭ că Româniĭ aŭ nimicitŭ sperarea guvernuluĭ de a împărechia şi desbina pe Românĭ. Şi de aceea a trebuitŭ să urmeze declaraţia luĭ Tisza Kálmán făcută la Orade şi acum cea a luĭ Hieronymi făcută în comisiunea finanţiară a dieteĭ, pentru ca de cumva nu eramŭ luminaţi până acum, să ne luminămŭ acum pe deplinŭ despre bunăvoinţa „liberală“ şi despre simţulŭ de dreptate alŭ celorŭ dela putere faţă cu noĭ.

Şi le spuneţĭ voĭ, dragĭ prietinĭ,
Sebastianŭ cum a muritŭ,
Cum s'a dusŭ din astă lume
De ḑecĭ glónţe doborîtŭ.

Şi de-odată prin liniştea nopţiĭ s'a auḑitŭ unŭ suspinŭ, dar unŭ suspinŭ aşa de straniŭ, câtŭ nu sĕmĕna de locŭ a omenescŭ. Soldaţiĭ încă auḑirĕ sunetulŭ acesta, dar privindŭ în jurŭ nu putură descoperi nimica. —

În diminéţa următóre, cândŭ Moreno se sculă, află pe Consolacion lângă feréstă, căḑută grămadă şi aprópe fără de simţirĭ. —

* * *

Consolacion avuse dreptate. Durerea nu omóră, ci numaĭ chinuesce! Inima îĭ era mórtă, spiritulŭ fără de putere, şi tótă fiinţa eĭ ca o candelă, ce arde la unŭ mormîntŭ. Şi viaţa eĭ, dacă se maĭ putea numi viaţă, era condusă de o nenorocită idee fixă.

„Ce maĭ face Consolacion?“ — îlŭ întrébă pe Moreno într'una din ḑile o vĕḑuă milósă.

„S'a schimbatŭ fórte multŭ! Abia o maĭ poţĭ cunósce!“

„N'ar strica, dacă aţĭ duce-o la Sevilla şi aţĭ da-o în grijea vre-unuĭ medicŭ renumitŭ, şi asta încă înainte de ce ar ajunge în ospiţiulŭ Stluĭ Marcŭ.“

„M'am gânditŭ şi eŭ la asta,“ — rĕspunse Moreno, — „dar nu voesce să vină!“

„Orĭ vre, orĭ nu vre, trebue dusă cu forţa. Eŭ şi aşa mĕ ducŭ septĕmâna viitóre la Sevilla. Dacă te învoescĭ, o ducŭ bucurósă cu mine.“

Şi preste o septĕmână după celea povestite şi mergea o trăsură cu dóuĕ femeĭ către Sevilla. Ajunse acolo, ele întrară la unŭ medicŭ cu bunŭ nume, căruia vecina îĭ descoperi bóla nenorociteĭ mame, ce îşĭ petrecea viaţa totŭ vĕrsândŭ la lacrimĭ.

„Trebne grije bună, dragă femee,“ — ḑice mediculŭ visitândŭ bolnava. — „Dacă nu veĭ conteni cu supĕrarea, îţĭ veĭ contrage o bólă grea, care-ţĭ va pricinui mórtea.“

„Nu mĕ temŭ, ḑle medicŭ!“ — rĕspunse Consolacion. — „Durerea chinuesce numaĭ, nu omóră nicĭ odată!“

„Mergeţĭ dară în voea luĭ Dumneḑeŭ,“ — ḑise mediculŭ cu compătimire, — „lécŭ la bóla asta n'am, cercaţi-lŭ la Celŭ de susŭ.“

Eşindŭ dela medicŭ femeile se îndreptară către partea oraşuluĭ numită Sfîntulŭ Laurenţiŭ, unde avea ceva trĕbă buna vecină.

Cândŭ ajunseră în dreptulŭ bisericeĭ St. Mihaiŭ, lângă care era şi casarma de antilerie, vecina observă, ca unŭ antileristŭ bine făcutŭ se îndréptă spre ele.

„Ĕtă Consolacion, acela-ĭ ficioru-t'o!“ — esclamă ea privindu-lŭ de abia câteva clipite.

Consolacion, care încă vĕḑuse soldatulŭ, se făcu de odată maĭ palidă şi maĭ tăcută ca de alte dăţĭ.

De mirare ochiĭ îĭ ieşiră în afară, respiraţia i-se opri, şi buzele începură a-ĭ trĕmura.

„Mamă!“ strigă soldatulŭ spre Consolacion, carea şi căḑu tăcută în braţele luĭ şi-şĭ răzimă capulŭ pe peptŭ.

„Pentru Dumneḑeŭ, Sebastiane! pentru ce nu ne-aĭ făcutŭ cunoscută reîntórcerea ta?“ — ḑice tristă vecina.

„N'am pututŭ, căcĭ abia ierĭ m'am reîntorsŭ.“

„Sciĭ, că părinţiĭ tĕĭ te credeaŭ căḑutŭ la ataculŭ dela Bilboa?“

„Era câtŭ pe aci,“ — rĕspunse elŭ, — „numele meŭ a şi fostŭ trecutŭ deja în lista celorŭ morţi.“

„Şi de aĭ sci tu, câte lacrimĭ a vĕrsatŭ mamă-ta pentru tine!“

„Lasă-o sermana, că sciŭ, că nu va plânge maĭ multŭ! Preste puţinŭ timpŭ voiŭ termina cu miliţia şi atuncĭ voiŭ fi totŭ cu tine, scumpă mamă.“

Consolacion sta nemişcată.

„Mamă, mamă dragă!“ — strigă Sebastian probândŭ, să-ĭ ridice capulŭ de pe peptulŭ sĕŭ. Capulŭ eĭ ne maĭ avêndŭ însĕ razimŭ căḑu éră-şĭ pe peptŭ.

„E mórtă! Mórtă!“ — repetaŭ toţĭ, carĭ se adunară din curiositate în jurulŭ lorŭ.

„Dómne, nu mĕ lăsa!“ esclamă vecina cu unŭ tonŭ jalnicŭ, stringêndŭ în braţele sale pe mórta. — Unŭ minutŭ de bucurie a făcutŭ aceea, ce n'aŭ pututŭ face şese anĭ de durere. Bine ḑicea biéta, că *durerea nu omóră, numaĭ chinuesce.* **A.**

Renumita scriitóre *Cecilia de Arrom,* care e numele adevĕratŭ alŭ psendonimuluĭ Fernan Caballero, tinde a adeveri şi prin naraţiunea acésta, ca şi prin cea publicată în Nr. 1 din a. c. *(„Mama“),* că bucuria omóră maĭ lute decâtŭ durerea, ceea ce îĭ şi succede fórte bine. Ea s'a născutŭ la începutulŭ secluluĭ acestuia, şi a muritŭ în Sevilla la 1877. Scrierile eĭ, — din carĭ noĭ amŭ maĭ publicatŭ una, *„Sermana Dolores“,* — suntŭ scrise în spiritŭ creştinŭ catolicŭ şi suntŭ celea maĭ bune povestirĭ spaniole.

Ne-a ferită Dumneḑeŭ, nu altulŭ, ca să nu încolţimŭ moméla, ce ne-aŭ aruncat'o cei dela putere.

Dar dacă primejdia acésta a trecutŭ preste noi aşa, că noi amŭ statŭ cu mânile în sinŭ şi l'amŭ lăsatŭ pe misionarulŭ celorŭ dela putere, să-şi facă voiajulŭ de plăcere prin Ardélŭ, de aci nu urméză, că să stămŭ cu mânile în sinŭ şi atuncia, cândŭ catolicii vorŭ să recurgă la ajutoriulŭ nostru.

Este îndreptăţită neîncrederea, ce o nutrimŭ faţă cu liberalii dela putere. Liberalismulŭ e o minciună, şi mincinoşi suntŭ cei ce-lŭ urméză.

Nu ar fi însă îndreptăţită neîncrederea, dacă o amŭ nutri faţă cu politicianii catolici. Vedemŭ dóră, cum politicianii catolici, unde suntŭ puternici, îmbrăţişézăcu interesŭ şi bunăvoinţă sinceră causa celorŭ asupriţi.

Aşa e în timpulŭ mai nouŭ în Germania, unde centrulŭ catolicŭ între marginile patriotismului veritabilŭ apără şi spriginescŭ causa Polonilorŭ din Germania.

Aşa e în timpulŭ mai nouŭ în Belgiŭ, în acéstă ţară, a cărei viaţă constituţională servesce de modelŭ. Nu liberalii, ci politicianii catolici aŭ datŭ Belgiului legea electorală de astăḑi, o lege liberală în înţelesulŭ adevěratŭ alŭ cuvîntului.

Şi atâtŭ în Germania Polonii, câtŭ şi în Belgiŭ poporulŭ suntŭ recunoscětori politicianilorŭ catolici şi înţelegêndu-se bine cu ei lucră mână în mână cu ei.

De ce nu ne apropiămŭ şi noi de politicianii catolici ai Ungarieĭ? De ce nu a aflatŭ până acum resunetŭ între Români provocarea lorŭ la luptă comună împotriva vrăşmaşuluĭ comunŭ? De ce atâta neîncredere faţă cu ei, cândŭ scimŭ şi noi ca şi ei, că suntemŭ avisaţi unii la alţii?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În Alba-Regală se facŭ marĭ pregătirĭ pentru congresulŭ catolicŭ, care s'a convocatŭ pe 18 Novembre. Preoţimea din tractulŭ Albeĭ-Regale a hotărîtŭ, să provóce pe toţi parochiĭ a se presenta cu poporulŭ lorŭ, ca astfelŭ congresulŭ să fie câtŭ se póte mai impunětoriŭ.

Adunarea statuluĭ catolicŭ transilvanŭ s'a deschisŭ în 24 a c. în Cluşŭ de către episcopulŭ diecesanŭ Lőnhárt Ferencz. S'aŭ adunatŭ 39 membri preoţi şi 79 membri mireni. Episcopulŭ Lőnhardt în cuvîntarea de deschidere a accentuatŭ, că biserica e amenințată de primejdii şi crise, şi a apelatŭ la credinţa neînfrântă a catolicilorŭ. — Mai apoi *a abḑisŭ br. Jósika Samu de oficiulŭ de preşedinte miréna* motivându-şi abḑicerea cu góna, ce a pornit'o presa asupra luĭ, pentru că a votatŭ în casa magnaţilorŭ căsătoria civilă. — Groisz Gustav declară presa de neîndreptăţită de a critica afacerile interne ale statuluĭ catolicŭ, mai departe descopere, că episcopulŭ ĭ-a declaratŭ, că din causa unorŭ influinţe mai înalte nu póte să nu priméscă abḑicerea luĭ Jósika, spune, că influinţa acésta este a nunţiaturei din Viena, o declară de necompetentă şi provócă adunarea, să nu priméscă abḑicerea luĭ Jósika. — Győrffy Gyula declară, că Jósika cu votulŭ sĕŭ a perdutŭ încrederea, carea a pus'o într'însulŭ o corporaţiune catolică, şi că privesce de competentŭ atâtŭ amesteculŭ preseĭ câtŭ şi mai alesŭ pe celŭ alu nunţiaturei, carea totdeuna representă voinţa Papeĭ. — Episcopulŭ încă protestézăîn contra declarăriĭ, că amesteculŭ nunţiaturei ar fi incompetentŭ. — Ugron Gábor arată, că Jósika nicĭ altcum nu a desvoltatŭ zelulŭ acela, care se aşteptă dela elŭ, ér apoi osîndesce amesteculŭ guvernuluĭ, care prin unŭ organismŭ de corteşire voesce să stórcă luĭ Iosika unŭ votŭ de încredere, şi întrébă, cum se face, de amesteculŭ Papeĭ este necompetentŭ, ér celŭ alŭ guvernuluĭ este competentŭ? — Punêndu-se la votŭ, *adunarea cu 61 în contra la 57 voturi nu a primitŭ abḑicerea baronuluĭ Josika.* — Sermană biserică dată pe mâna fraţilorŭ mireni!

Conducĕtoriulŭ magnaţilorŭ catolici, nobilulŭ conte Zichy Nándor, de unŭ timpŭ încóce scrie în „Fejérmegyei Napló“ mai mulţi articuli referitori la reformele bisericesci. În unŭ articulŭ intitulatŭ „Înainte cu încredere“ scrie următórele: „Acum mai alesŭ să ne apropiămŭ de altariulŭ Domnuluĭ şi să-ĭ dămŭ mulţămită ferbinte, că avemŭ rege, care simte şi crede una cu noi. Căci nimeni nu ne va puté îndupleca, să credemŭ, că catolicitatea luĭ nu ar fi adevěrată, ci făţărită. Noi pentru elŭ ne rugămŭ, ca Dumneḑeŭ să-ĭ lumineze mintea, să-ĭ întărescă voea, ca să lucre după inima sa. Adversariĭ nostri urgitézăsancţionarea reformelorŭ inimice bisericeĭ spre a provoca confusiune şi depărtarea dela credinţă şi biserică.“ Provócă pe catolici la luptă şi a nu mai realege pe aceĭ deputaţi, carĭ aŭ votatŭ proiectele, ce tindŭ la despoiarea Ungarieĭ de caractĕrulŭ creştinŭ.

Chiarŭ şi ḑiarele liberale se temŭ, că agitaţiunea conteluĭ Zichy Nándor şi a altorŭ fruntaşi catolici va avé de urmare, că casa de susŭ de noŭ va respinge proiectele despre „libĕrulŭ eserciţiŭ religionariŭ“ şi despre „recepţiunea Jidanilorŭ“.

Roma.

Guvernulŭ liberalŭ alŭ Italieĭ, care a adusŭ ţara în crisă finanţială, continuă cu secularisarea fundaţiunilorŭ pie. În 5 a c. ministrulŭ-preşedinte Crispi a dispusŭ, ca venitele „Ospiţiuluĭ Catechumenilorŭ“ din Roma să se percépă de către comisiunea pentru îngrijirea de sĕracii oraşuluĭ, şi să se adune, până ce vorŭ ajunge la o sumă, câtŭ să se înfiinţeze din ele unŭ institutŭ de binefacere în sensulŭ art. 70 a legiĭ din 17 Iuliŭ 1890. Acestŭ ospiţiŭ s'a înfiinţatŭ cu propusulŭ de a primi, instrua în elementele religiuniĭ şi provedé cu cele de lipsă pe Iudeĭ şi alţi necreştini, carĭ voiaŭ a se boteza.

Venitele anuale de 60.000 lire ale ospiţiuluĭ până acum se administraŭ de o comisiune de cardinali. Jidoviĭ, dintre carĭ prin acestŭ ospiţiŭ se botezaŭ mai mulţi pe fiecare anŭ, aŭ lucratŭ la guvernŭ pentru confiscarea venitelorŭ luĭ. Dacă s'ar fi luatŭ averea unuĭ institutŭ destinatŭ pentru scopurile Iudaismuluĭ, tótă lumea ar striga, că li-se face nedreptate. Luându-se însă averea bisericeĭ catolice, presa liberală tace.

În 24 a c. s'a ţinutŭ sub presidiulŭ Papeĭ prima conferinţă spre aflarea mijlócelorŭ pentru reunirea dissidenţilorŭ orientali cu biserica catolică. La conferinţa acésta, carea s'a ocupatŭ numai cu statorirea programuluĭ, aŭ participatŭ cardinaliĭ Rampolla, Ledochowski, Langenieux, V. Vanutelli şi Galimberti, mai departe patraircliĭ Sirilorŭ şi Melchiţilorŭ şi delegatulŭ patriarchuluĭ Maroniţilorŭ.

Luĭ „Pol. Corr.“ i-se scrie din Constantinopolŭ, că patriarchulŭ Armenilorŭ Azarian la dorinţa espresă a Sultanuluĭ şi-a amânatŭ călĕtoria la Roma spre a lua parte la conferinţă. Sultanulŭ ar fi adusŭ ca motivŭ, că unele puteri privescŭ cu ochi rĕi tendinţele Papeĭ pentru unirea bisericeĭ orientale cu cea occidentală.

Spania.

În 16 a c. s'a întrunitŭ în Tarragona congresulŭ catolicilorŭ spanioli. La congresŭ aŭ participatŭ 18 prelaţi în frunte cu archiepiscopulŭ de Sevilla, cardinalulŭ Sancha I. Forés. În congresŭ s'a discutatŭ şi resolvirea cestiunilorŭ sociale pe basa principiilorŭ creştine.

O adâncă consternare şi indignare a provocatŭ între catolicĭ consacrarea preotuluĭ apostatŭ Cabrera de episcopŭ protestantŭ în Madrid, îndeplinită de către archiepiscopulŭ anglicanŭ din Dublin. Cardinalulŭ Monescillo, primatele Spanieĭ şi archiepiscopulŭ de Toledo, a îndreptatŭ unŭ energicŭ protestŭ în contra actuluĭ sacrilegŭ. Chiarŭ şi anglicanii s'aŭ scandalisatŭ de consacrarea îndeplinită prin archiepiscopulŭ lorŭ din Dublin, pe cum probézăacésta o epistolă adresată cardinaluluĭ Monescillo de către Visconte de Halifax, membru alŭ caseĭ Lorḑilorŭ şi preşedinte alŭ reuniuniĭ anglicane „Church Union“.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ după o desbatere de treĭ ḑile asupra nunţiuluĭ caseĭ de susŭ cu privire la proiectulŭ de lege despre libĕrulŭ eserciţiŭ religionarŭ în 19 a c. a primitŭ propunerea ministruluĭ Wekerle, că adecă acestŭ proiectŭ să se retrimită nemodificatŭ caseĭ de susŭ spre primire.

Totŭ în 19 a c. s'a începutŭ desbaterea asupra nunţiuluĭ caseĭ de susŭ referitoriŭ la proiectulŭ despre recepţiunea Jidovilorŭ. Wekerle propune, ca camera să susţină nemodificatŭ textulŭ deja desbătutŭ alŭ acestuĭ proiectŭ de lege. Contra propuneriĭ ministruluĭ a vorbitŭ contele Pongrácz Károly, care trecerea la Iudaismŭ nicĭ din causa civilisaţiuniĭ ca a uneĭ violări a întregităţiĭ corporale nu o póte admite. Sághy Ghula respinge proiectulŭ, fiindŭ că elŭ se opune dogmelorŭ. Pentru proiectŭ aŭ vorbitŭ Kovács Albert, ér în 20 a c. Papp Géza şi Jidanulŭ Mezei Mór. Ajungêndŭ lucrulŭ la votŭ, propunerea ministruluĭ s'a primitŭ. Proiectulŭ de lege despre religiunea pruncilorŭ s'a primitŭ cu modificările făcute în casa de susŭ.

Péchy Tamás a interpelatŭ cu privire la importulŭ grâuluĭ din România, care a provocatŭ scăderea preţuluĭ grâuluĭ nostru.

Şedinţe nu va maĭ ţiné dieta până la începutulŭ luneĭ viitóre.

Unele foĭ aducŭ scirea, că deputaţiĭ Saşilorŭ vorŭ părăsi în curêndŭ partidulŭ guvernamentalŭ. Din parte semioficiósă acéstă scire se desminte, dară desminţirile oficióse şi semioficióse de comunŭ nu află creděmîntŭ.

În comisiunea finanţială a dieteĭ unŭ membru opositionalŭ a întrebatŭ pe ministrulŭ Hieronymi, că adevěratŭ este, că parlamentulŭ se va disolva în curêndŭ? Ministrulŭ a rěspunsŭ, că guvernuluĭ nu-ĭ trece nicĭ prin minte disolvarea dieteĭ. Declaraţiunea luĭ Hieronymi, care în timpulŭ din urmă adese orĭ a fostŭ desaprobatŭ de colegiĭ şi partisaniĭ sĕĭ, nu este în stare a împrăştia nedumeririle. Cumcă în partidulŭ guvernamentalŭ domnescŭ neînţelegerĭ, e unŭ secretŭ publicŭ. Decĭ luĭ Wekerle nu-ĭ rěmâne, decâtŭ saŭ să se retraga, saŭ să disólve parlamentulŭ spre a-şĭ întări partidulŭ la eventualele alegerĭ.

Austria.

Sesiunea de tómnă a parlamentuluĭ austriacŭ s'a reînceputŭ în 16 a c. Şedinţa prlmă deschisă prin preşedintele br. Chlumecky a fostŭ bine cercetată şi a decursŭ în ordine. Ministrulŭ Plener a cetitŭ esposeulŭ finanţelorŭ pe 1895, după care venitele se calculéză la 638, 985.577 fl., ĕră cheltuelile la 636,527.870 fl., decĭ este unŭ escedentŭ de 2,457.707 fl. v. a.

Regimulŭ a presentatŭ următórele proĭecte de legĭ: Despre modificarea legiĭ de indigenatŭ (ceĭ ce plătescŭ dare, câştigă în 5 anĭ dreptulŭ de indigenatŭ, ĕră lucrătoriĭ după 10 anĭ), despre organisarea gendarmarieĭ şi regularea salarelorŭ pentru oficialiĭ dela cărţile funduare.

Deputatulŭ Pernerstorfer a propusŭ, ca parlamentulŭ să hotăréscă fără amânare reforma legiĭ electorale în sensŭ democraticŭ. Ministrulŭ-preşedinte, prinţulŭ Windischgrätz, rěspundêndŭ luĭ Pernerstorfer şi partisanilorŭ luĭ, a declaratŭ, că regimulŭ amĕsuratŭ promisiunĭĭ din 23 Novembre 1893 lucră pentru lărgirea dreptuluĭ electoralŭ şi speréză, că încă în acéstă periodă legislativă să presenteze înalteĭ camere unŭ proĭectŭ de lege în cestiunea acésta.

Lucrătoriĭ din Viena aŭ ţinutŭ în sara de 18 a c. o adunare în cestiunea sufragiuluĭ universalŭ. La adunare s'aŭ presentatŭ la 15.000 de lucrătorĭ, dintre carĭ abia a treia parte aŭ încăputŭ în sală, celalalţĭ aŭ aşteptatŭ afară aducerea concluselorŭ. Conducĕtoriĭ lucrătorilorŭ, deputatulŭ Pernerstorfer, Dr. Adler, Popp etc. aŭ criticatŭ cu multă patimă stările sociale de acum. Adunarea a hotărîtŭ, să se prepare la grevă generală. Adunarea s'a închisŭ pre la 10 óre sara. Cândŭ s'aŭ depărtatŭ lucrătoriĭ, s'aŭ întîmplatŭ între eĭ şi poliţie conflicte sângeróse, cărora aŭ căḑutŭ jertfă câţiva morţi şi maĭ mulţĭ răniţi.

În şedinţa din 19 Pernerstorfer a atacatŭ cu vehementţă guvernulŭ ḑicêndŭ, că acesta ar fi datŭ ordinŭ poliţieĭ, să recurgă la întrebuinţarea armelorŭ în contra poporuluĭ nearmatŭ. Ministrulŭ-preşedinte o négă acésta şi inculpă pe ceĭ ce sumuţă poporulŭ la fapte ilegale, câtŭ poliţia să fie silita a recurge la arme spre restabilirea ordiniĭ.

Franţa.

Parlamentulŭ francesŭ s'a redeschisŭ în 23 a c. în şedinţa primă saŭ insinuatŭ maĭ multe interpelărĭ; dară camera a trecutŭ maĭ preste tóte.

De unŭ timpŭ încóce s'a începutŭ în presa radicală o adevěrată campanie în contra preşedintelnĭ republicieĭ, Cassimir Perier, inculpându-lŭ, că este unŭ esploatatorŭ, care s'a înavuţitŭ din sudórea lucrătorilorŭ. Probabilŭ, că deputaţiĭ radicalĭ îlŭ vorŭ ataca şi în cameră.

Francesilorŭ le causéză multe grigĭ coloniile din Africa, de unde le-a cam trecutŭ pofta de nóuĕ cuceririĭ. Acésta a mărturisit'o şi ministrulŭ coloniilorŭ în comisiunea finanţială, ḑicêndŭ: că guvernulŭ nu vre să mérgă maĭ departe pe calea cuceririlorŭ în Sudan. Voesce însĕ să menţină şi să organiseze aceste colonii, să închie cu perioda militară şi să numéscă guvernatorŭ civilŭ.

Belgiŭ.

Resultatulŭ balotajelorŭ de Duminecă este favoritoriŭ partiduluĭ conservativŭ. Maĭ vrednicŭ de însemnatŭ este, că Bruxelles, care înainte de asta cu unŭ deceniŭ era cu totulŭ la dispositia liberalilorŭ francmasonĭ, întru atâta s'a înstrăinatŭ de eĭ, încâtŭ tóte mandatele (în numĕrŭ de 18) le-a încredinţatŭ la membri de aĭ partiduluĭ conservativŭ-catolicŭ. În provinţă încă aŭ învinsŭ catoliciĭ în cele maĭ multe cercurĭ. Căderea ministruluĭ-preşedinte Dr. Burlet la Nivelles e puţină mângâere pentru liberalĭ, a cărorŭ şefĭ maĭ toţĭ aŭ căḑutŭ la alegerĭ. Probabilŭ, că ministrulŭ-preşedinte de noŭ va fi Bernaert, care încă e de nesuferitŭ liberalilorŭ.

Cumcă partidulŭ conservativŭ conduce bine destinele statuluĭ, o probéză resultatulŭ finalŭ alŭ alegerilorŭ, carĭ aŭ înmulţitŭ maĭoritatea catolică cu 22 de voturĭ aşa, câtŭ aceştia vorŭ dispune în nóua cameră de o maioritate de 56 voturĭ. În nóua cameră conservativiĭ aŭ 104, liberaliĭ 20 şi socialiştiĭ 28 de mandate.

Sufragiulŭ universalŭ, de care se înfióră liberaliĭ, s'a pronunţatŭ aşa dară pentru principiulŭ de guvernare conservativŭ-creştinescŭ.

La cestiunea nóstră.

Liga culturală a publicatŭ de curêndŭ o broşură, ca respunsŭ la acusele aduse de Kálnoky în delegaţiunea ungară asupra mişcărĭĭ românescĭ. Conducĕtoriĭ ligeĭ deciară, că eĭ nu sunŭ iredentişti, nu voescŭ, să conturbe pacea Europeĭ şi să provóce turburărĭ în statulŭ vecinŭ orĭ să slăbéscă credinţa faţă de Monarchulŭ. Kálnoky acusându mişcarea românéscă a voitŭ numaĭ să mulţăméscă pe şoviniştĭ şi pe Kossuthiştĭ. Româniĭ de din colo nu potŭ fi nesimţitorĭ la glasulŭ de durere a fraţilorŭ de preste Carpaţĭ, nicĭ nu potŭ privi cu indiferentismă la periclitarea esistenţeĭ alorŭ treĭ milióne de Românĭ. În fine sfătuescŭ pe contele Kálnoky, ca să facă din Ungaria patrie bună pentru toţĭ, deórece de presente Ungaria este temniţa naţionalităţilorŭ.

„Budapesti Hirlap" publică fără comentarŭ unŭ scurtŭ estrasŭ din energiculŭ rĕspunsŭ.

Din incidentulŭ, că primariulŭ Bucurescilorŭ, d. Nic. Filipescu, s'a retrasŭ din comitetulŭ „Ligeĭ culturale" foile jidano-maghiare deducŭ, că liga ar fi în descompunere. Noĭ credemŭ, că Filipescu şi după eşirea din comitetŭ va promova interesele ligeĭ şi prin aceea interesele românimiĭ.

În comisiunea budgetară a dieteĭ, fiindŭ vorbă despre budgetulŭ instrucţiunĭĭ publice, aventurieriulŭ politicŭ, Pázmándy, a adusŭ înainte şi cestiunea română. Elŭ atrage atenţiunea ministruluĭ asupra agitatorilorŭ din clerulŭ românŭ şi-lŭ rógă, să recurgă la dispositiunĭ, după carĭ acelŏmenĭ să fie pedepsiţĭ şi din partea auctoritătilorŭ lorŭ bisericescĭ, şi să nu permită a se validita în Ungaria nepatriotismulŭ. (Acolo aŭ ajunsŭ lucrurile, câtŭ şi auctorităţile bisericescĭ să se pună în serviţiulŭ poliţieĭ?) Szerb György a apĕratŭ clerulŭ românŭ ḑicêndŭ, că în sinulŭ aceluia numaĭ sporadice se află agitatorĭ nepatrioticĭ (Ne miramŭ, că şi dlŭ Szerb, care nu trece de rĕŭ românŭ, află atarĭ agitatorĭ) şi dacă se comparéză preoţiĭ românĭ cu ceĭ catolicĭ şi protestanţĭ, şi la aceştia vinŭ înainte atarĭ casurĭ. Pázmándy produce date palpabile spre a proba nepatriotismulŭ preoţimiĭ române. Aşa în procesulŭ Memoranduluĭ aŭ fostŭ osîndiţĭ 5 preoţĭ românĭ. Cleruiŭ valachŭ în privinţa acésta nicĭ nu se póte asemĕna cu celŭ catolicŭ şi protestantŭ. Rógă pe Szerb, să mérgă şi să-şĭ vestéscă doctrinele patriotice la consângeniĭ sĕĭ valachĭ din Caransebeşŭ şi din Blaşŭ.

În 23 a c. s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ din Cluşŭ alŭ V-lea procesŭ de presă alŭ „Foiĭ Poporuluĭ". Articululŭ incriminatŭ s'a publicatŭ în numĕrulŭ dela 11 Martie a. c. şi e intitulatŭ: *„Nu le este sufletulŭ curatŭ"*. Acusaţĭ suntŭ George Moldovanŭ, ca auctorulŭ articululuĭ incriminatŭ şi redactorŭ responsabilŭ, Liviŭ Albini, ca proprietariulŭ şi I. Marschall ca tipăritoriulŭ foiĭ. Acusa a susţinut'o vice-procurorulŭ Gócs. Pertractarea a decursŭ în treĭ limbĭ: românesce, ungurescŭ şi nemţesce (semnŭ, că ne aflămŭ în unŭ statŭ poliglotŭ!) Interprete a fostŭ cunoscutulŭ Dr. Lehman.

Procurorulŭ nu probéză cu nimica, că cele cuprinse în articululŭ incriminatŭ, ar veni în conflictŭ cu legea, ci spre a mişca pe juraţĭ la declararea de vinovaţĭ a acusaţilorŭ recurge la frasele tocite, că Românĭ tindŭ la desfacerea Transilvanieĭ de Ungaria, că ţinŭ adunărĭ pe la Sibiŭ, Blaşŭ şi Constanţa etc. Moldovanŭ în apĕrarea sa ḑice, că cele aduse de procurorulŭ nu aŭ de a face cu articululŭ incriminatŭ, elŭ nu a pututŭ proba, că ar fi vorba în articulŭ de agitarea maselorŭ de poporŭ. Spune, că ḑiarele magiare agitéză, unulŭ din ele a scrisŭ, că Lucaciŭ ar fi bunŭ trasŭ în ţapă; „Hazánk" nimeritŭ scrie, că celŭ maĭ mare agitatorŭ este ministrulŭ Szilágyi. L. Albini renunţă la apĕrare, observă însĕ, că

procurorulŭ nu a dovedit, că dînsulŭ ar fi vinovatŭ, şi că adĭ în 1894, nu se mai póte apela la patenta din 1852, de pe timpulŭ absolutismuluĭ.

După sarbeda replică a viceprocurorului juraţiĭ se retragŭ spre a se consulta. Resultatulŭ consultăriĭ a fostŭ declararea de vinovaţi a luĭ Moldovanŭ şi Albini (cu 9 contra 3 voturĭ) şi achitarea luĭ Marschall. Pe basa acestuĭ verdictŭ tribunalulŭĭ (din care făcea parte şi judele românŭ Nesztor) a condamnatŭ pe Moldovanŭ la 8 lunĭ închisóre de statŭ şi 50 fl. amendă, éră pe Albini la 2 lunĭ temniţă ordinară şi suportarea speselorŭ de 42 fl. 13. Din cauţiunea foiĭ se confişcă érăşĭ 300 fl. v. a. Acusaţiĭ aŭ însinuatŭ recursŭ de nulitate.

Curia r. u. din Budapesta a respinsŭ recursulŭ de nulitate înaintatŭ de d. George Moldovanŭ, în urma condamnăriĭ sale la o lună de temniţă ordinară pentru „Adrese de alipire“ din Nr. 1 a. c. alŭ „Foiĭ Poporuluĭ“.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 44. fl. 20256.34

Dr. *Emil Pop* şef de secţiune la Institutul de Bacteriologie din Bucurescĭ a colectat dela:

Dr. E. Pop	leĭ	20.—	
August Miescu med. veter.	„	5.—	
Const. Popescu	„	5.—	
A. D. Corbean	„	5.—	
G. Procaj	„	5.—	
Dr. M. Manicatide	„	5.—	
Sion	„	5.—	
Victor Oprescu	„	5.—	
Ştefan N.	„	1.—	
X. Y.	„	5.—	
Valeriŭ Tr. Ghica	„	5.—	
Em. Dumitriŭ	„	3.—	
Georgiŭ Soiŭ	„	3.—	
Ion Cojocariŭ	„	2.—	
G. Barzorescu	„	1.—	
C. Mărgăritescu	„	2.—	
P. Gian	„	2.—	
Popescu Virgiliŭ	„	2.—	
Dr. Duma	„	5.—	
P. Pocnar	„	3.—	
Boniz	„	2.—	
P. Peşca	„	2.—	
Sp. Kazangreff	„	1.—	
Galesescu	„	2.—	
T. Stanciulescu	„	2.—	
Dşóra Kőnig Roza	„	2.—	
L. Anton	„	2.—	
Napoleon Stefanovicĭ	„	2.—	
Joseph R.	„	1.—	fl. 51.82
Vasiliŭ Moldovan preş. de sedr. orf. în pens.			fl. 10.—
„Furnica“ cassă de economiĭ în Făgăraş			fl. 50.—

Din *Doştat* s'a colectat dela:

Nicolaŭ Pătruţa	fl	1.—	
Ioan Mărginean	„	—.50	
Iosif Truţa	„	—.50	
Constantin Popa cantor	„	—.50	
Nicolaŭ Cristian	„	—.50	
Teodor Cristian	„	—.50	
Simeon Muntean	„	—.50	
Biserica	„	25.—	
Samuilă Crăciun	„	2.—	
Nicolaŭ Mărginean	„	—.50	
Pavel David	„	—.20	
Mihail Cunţan	„	—.20	
Toma Flóre	„	—.10	
Constantin Flóre	„	—.10	
Ştefan Lupian	„	—.10	
Vasile Bleguţ	„	—.10	
Ioan Felemaş	„	—.10	
Nicolaŭ Felemaş	„	—.10	
Iustin Felemaş	„	—.10	
Nicolaŭ Popa	„	—.10	
Constantin Blaga	„	—.10	
Ioan Mărginean ĭun.	„	—.40	
Ioan Barbu ĭun.	fl	—.30	
Mateiŭ Crăciun	„	—.20	
Teodor Goghiţa	„	—.20	
Mateiŭ Mărginean	„	—.20	
Ioan Felemaş	„	—.30	
Kunert Imre	„	1.—	fl. 35.40
Ioanŭ Sonea preotŭ în Seplac din încredinţarea preoţimiĭ tractuluĭ Gherleĭ întrunite în conferinţa de tómnă în Giroltŭ trămite dela:			
Fondulă tractualŭ	„	50.—	
A. Lemeny prot. Gherleĭ	„	5.—	
I. Lemeny adm. Hăsdateĭ	„	5.—	
Nic. Tincu preot în Girolt	„	2.—	
Adolf Pintér subnot. cerc.	„	—.42	fl. 62.42
Ioan Barna preot în Miraslăŭ a colectatŭ dela:			
Basiliŭ Avramŭ	„	1.—	
Biserica	„	1.—	
Iona Barna preot	„	1.—	
Nicolae Rus	„	—.20	
Sas Ion	„	—.10	
Todor Socaciŭ	„	—.10	
Georgiŭ Popa	„	—.10	
Tanasie Popa	„	—.10	
Vasile Popa	„	—.20	
Tanasie Tatar	„	—.10	
Ioan Crişan	„	—.05	
Nicolae Ispas	„	—.10	
Mateiŭ Moldovan	„	—.10	
Augustin Anton	„	—.10	
Augustin Sas	„	—.10	
Tanasie Socaciŭ	„	—.10	
Maria Ispas	„	—.20	
Ilie Moldovan	„	—.10	
Nicolae Moldovan	„	—.10	
Nicolae Bulbucŭ	„	—.10	
Iacob Bretoiŭ	„	—.10	
Aron Ispas	„	—.10	
Mihailă Crişan	„	—.10	
Nicolae Crişan	„	—.05	
Nicolae Ispas	„	—.10	
Todor Ispas	„	—.10	
Ion Rus	„	—.10	
Vasile Rus	„	—.10	
Cica Chindea	„	—.10	
Vasile Ispas	„	—.10	
Indreiŭ Chindea cucu	„	—.10	
Georgiŭ Scrobote	„	—.10	
L. Ispas	„	—.10	
Anica Chindea	„	—.10	
Mateiŭ Crişan	„	—.05	
Alesandru Decean	„	—.10	
Petru Blaga	„	—.10	
Roman Moldovan	„	—.10	
Mihailă Milea	„	—.05	
Tanasie Moldovan	„	—.05	fl. 6.75
„Arieşana“ institut de credit şi economiĭ în Turda	„	100.—	
Dionisiŭ Şt. Şuiuţ	„	5.—	
Iuliŭ C. Vlăduţ	„	5.—	
Alesandru Gaia	„	2.—	
George Boldea	„	2.—	fl. 114.—
		Suma fl.	20586.73

Rugare.

Subscrişiĭ în numele Societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain“ a teologilorŭ românĭ gr. cat. din Blaşŭ rugămŭ încă odată *şi pentru ultima óră* pe toţi aceĭ P. T. domnĭ, carĭ datorindŭ Societăţiĭ nóstre cu preţurile opurilorŭ *„Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“* partea I şi a II-a şi *„Pregătire la mórte“* nu s'aŭ achitatŭ nicĭ până acum, să binevoéscă a-şi réfui datoria în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ; căcĭ la din contră ne vedemŭ necesitaţi — deşi cu durere — să recurgemŭ la mijlóce nu chiarŭ plăcute, după ce maĭ multe rugărĭ, ce li-s'aŭ adresatŭ, până în presinte aŭ rĕmasŭ zădarnice.

Blaşŭ, din şedinţa Societăţiĭ ţinută la 9 Octobre n. 1894.

Pentru Societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clain“

Mihailŭ Hodârnĕŭ preşedintele Societăţiĭ. — **Vasile Urzică** secretariulŭ Societăţiĭ.

Noutăţĭ.

Din diecesa Gherleĭ. Biserica gr. cat. română din oraşulŭ Satumare Dumineca trecută a ţinutŭ adunare generală în causa alegeriĭ preotuluĭ localŭ. Adunarea în unanimitate s'a pronunţatŭ pentru dlŭ *Ludovicŭ Papp,* şi o deputaţiune va merge la Gherla, ca să róge pe Ill. Sa Episcopulŭ diecesanŭ, ca să binevoéscă pe acestŭ bărbatŭ a-lŭ candida. Dintre 3 candidaţi episcopescĭ adunarea municipală din Satumare alege unulŭ. Românii gr. cat. credŭ, că vorŭ eşi cu candidatulŭ lorŭ în adunarea municipală. Dlŭ Ludovicŭ Papp se bucură în Sătmarŭ de mare popularitare, ca omŭ probŭ şi oratorŭ escelentŭ.

Concursŭ. Pentru parochia *Şeica micĭ* din protopopiatulŭ Mediaşuluĭ, alŭ carelŭ anŭ de doliŭ espiră numaĭ în 26 Aprilŭ 1895, se escrie concursŭ pe 15 Nov. a. c. Emolumente: casă cu celariŭ, staulŭ, şi şură cu 2 ferdele de materialŭ solidŭ, coperite cu ţigle şi în stare fórte bună, porţiunea canonică 8 jug. 1300 °□ arătoriŭ, 3 jug. 700 °□ cositoriŭ, 100 metrete cucuruzŭ à 16 cupe şi 200 ţile de lucru, venitele stolare îndatinate.

Morbulŭ Ţarului, care pătimesce de rĕrunchĭ s'a agravatŭ, câtŭ e temere, că nu maĭ are mulţe ţile de viaţă.

Anunţŭ literarŭ. Preoţiĭ românĭ, carĭ se află în închisórea din Cluşŭ pe timpŭ de treĭ lunĭ de ţile, s'aŭ decisŭ a veni în ajutoriŭ economilorŭ nostri prin punerea sub presă a uneĭ cărţĭ economice intitulate *Îndreptariŭ practicŭ în economia rurală,* prelucratŭ după maĭ multĭ auctorĭ străinĭ şi de aĭ nostri, precum şi după pracsa, ce şi-o aŭ câştigatŭ pe acestŭ terenŭ. Scopulŭ este a arĕta economilorŭ nostri unele îndrumări practice, de carĭ aŭ lipsă spre a se orienta asupra noului sistemŭ de economie, ce li-s'a pusŭ înainte prin introducerea comasaţiel. Cărticica va apăré în patru fascicli cu preţulŭ de 25 cr. Fasciclulŭ I va tracta despre lucrarea pămîntului, alŭ II-lea despre moşiile comasate, alŭ III-lea planulŭ pentru introducerea uneĭ economiĭ schimbătóre pe o moşie comasată, şi alŭ IV-lea planurĭ de rotaciunĭ şi de edificiĭ economice aplicabile pe moşiile comasate. Abonamentele să se facă până la sfârşitulŭ luĭ Novembre sub adresa: Alesandru Anca preotŭ românŭ în Koloszvár. — Totŭ dînşiĭ aŭ tradusŭ şi voră pune sub tiparŭ şi unŭ manualŭ *Despre comptabilitatea casselorŭ de păstrare,* care va costa 50 cr.

Sinodŭ disolvatŭ de gendarmĭ. „Tribunel“ i-se scrie că preoţimea gr. cat. din protopopiatulŭ Lăpuşuluĭ în diecesa Gherleĭ s'aŭ întrunitŭ în 7 l. c. în sinodulŭ de tómnă în Suciulŭ-de-susŭ. Pe cândŭ decurgea desbaterea agendelorŭ sinodului, s'aŭ presentatŭ în sala de adunare gendarmiĭ înarmaţi cerêndŭ dela presidiŭ, să le arete permisiunea pentru ţinerea adunăriĭ. Ne poftindu-se pentru atarĭ adunărĭ nicĭ o permisiune, protrpopulŭ nicĭ nu le-a putut'o arĕta. Urmarea a fostŭ, că gendarmiĭ aŭ declaratŭ sinodulŭ de disolvatŭ provocândŭ preoţimea să se depărteze. Ordinŭ maĭ înaltŭ nu aŭ voitŭ să arete gendarmiĭ, preoţiĭ aŭ trebuitŭ să cedeze forţeĭ. Sperămŭ, că voră cere satisfacţie.

Ministru plenipotenţiarŭ alŭ Austro-Ungarieĭ în Bucurescĭ în loculuĭ conteluĭ Agenor Goluchowski, care s'a retrasŭ, a fostŭ numitŭ contele Welserscheimb, fostŭ şefŭ de secţiune în ministeriulŭ de esterne din Viena. Noulŭ ministru plenipotenţiarŭ şi trimisŭ estraordinarŭ în 21 a c. şi-a presentatŭ regeluĭ Carolŭ I (în castelulŭ Peleşŭ) scrisorile de acreditare.

În băile de cărbuni dela Anina (Bănatŭ) s'a întîmplatŭ în 20 a c. o înfricoşată esplosiune de gazurĭ uciđêndŭ la 80 de lucrătorĭ (mare parte românĭ) şi mutilândŭ pe maĭ mulţĭ. În băĭ erauŭ 300 de lucrătorĭ pe timpulŭ catastrofeĭ.

Casŭ de mórte. *Ilie Popŭ,* parochŭ în Sălişte (protop. Turdeĭ), a reposatŭ în 9 a c. în anulŭ alŭ 69-lea alŭ vieţeĭ şi alŭ 42-lea alŭ preoţieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

B.

Săborulŭ micŭ.

I.

Urmele istorice despre săborulŭ micŭ.

Săborulŭ mare, precum amŭ vĕdutŭ, era unŭ sinodŭ alŭ cleruluĭ din întrégă mitropolia Belgraduluĭ. Săborulŭ micŭ era unŭ sinodŭ alŭ cleruluĭ din câte unŭ protopopiatŭ din cele supuse mitropolituluĭ Belgraduluĭ.

Și aci lăsămŭ să urmeze maĭ întâiŭ urmele vechĭ istorice, ce le-amŭ aflatŭ despre săborulŭ micŭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

Premitemŭ însĕ, că despre săborulŭ micŭ ne-aŭ rĕmasŭ cu deosebire din timpulŭ dinainte de s. unire multŭ maĭ puține urme ca despre săborulŭ mare.

Causa este ușorŭ de aflatŭ.

Săborulŭ mare era o instituțiune de valóre maĭ mare în biserica românéscă din Ardélŭ, decâtŭ cum era săborulŭ micŭ. Atribuțiunile de dreptŭ ale săboruluĭ mare erauŭ de valóre maĭ generală decâtŭ ale săboruluĭ micŭ. Obĭectele pertractate în săborulŭ mare și influința luĭ asupra totalităței bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ erauŭ maĭ însemnate decâtŭ ale săboruluĭ micŭ. Lucru firescŭ, că săborulŭ mare maĭ bine s'a conservatŭ în memoria timpuriloruŭ decâtŭ săborulŭ micŭ.

Este lege a istorieĭ, că totŭ ce atrage asupra sa maĭ tare luarea aminte a publiculuĭ, totŭ ce influințézăă maĭ adêncŭ asupra luĭ, și totŭ ce are unŭ cercŭ maĭ largŭ din publicŭ, asupra căruia operézăă, trece în dominiulŭ istorieĭ maĭ bogatŭ în date și maĭ limpedĭtŭ în natură, decâtŭ ceea ce nu se póte lăuda cu însușirile aceste.

Ne-aŭ rĕmasŭ însĕ cu tóte aceste și despre săborulŭ micŭ destule date istorice, câtŭ din ele să-lŭ putemŭ studia în natura și originea luĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

1. Înainte de s. unire cea maĭ vechie urmă, ce o amŭ aflatŭ despre săborulŭ micŭ este în Zaconiculŭ maĭ de multe orĭ amintitŭ până acum.

Autoriulŭ Zaconiculuĭ, precum se vede din indicele tractatelorŭ de dreptŭ bisericescŭ cuprinse în elŭ, a scrisŭ unŭ capitulŭ și despre săborulŭ micŭ. [1]) Punctulŭ 10 din indicele acesta sună astfelŭ:

„*10. De săbórele micĭ ale eparfielorŭ.*“ [2]) Tractatulŭ acesta însĕ despre „săbórele micĭ ale eparfielorŭ“ a peritŭ, și ce ne-a maĭ rĕmasŭ este numaĭ titululŭ luĭ.

Zaconiculŭ însĕ fu scrisŭ la anulŭ 1680, precum spune însu-și autoriulŭ. Autoriulŭ însĕ spune și aceea, că lucrurile saŭ instituțiunile bisericescĭ, ce voesce elŭ să le tracteze, suntŭ obiceĭurĭ observate în biserică încă înainte de elŭ. De unde urmézăă, că și săborulŭ micŭ era unŭ atare obiceiŭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

2. Altă urmă despre săborulŭ micŭ din timpulŭ dinainte de s. unire avemŭ în decretulŭ prin care „episcopulŭ“ reformatŭ Vesprémi István la anulŭ 1697 întărescе pe Popa Ionŭ din Huniadóra de ispravnicŭ protopopescŭ după mórtea protopopuluĭ Niculae, până la ținerea săboruluĭ mare. Vorbesce Vesprémi în decretulŭ acesta despre săborulŭ micŭ, pe care însĕ îlŭ numesce cu terminulŭ usitatŭ la calviniĭ: partialis (synodus). [3])

3. Urmă despre săborulŭ micŭ din timpulŭ înainte de s. unire avemŭ și în condițiunea a 12-a pusă de Principele Georgiŭ Rákotzi mitropolituluĭ Simeonŭ Ștefanŭ, de Principele Mihailŭ Apafy mitropolituluĭ Iosifŭ Budai și de guvernatoriulŭ Bánfy de Losoncz mitropolituluĭ Teofilŭ. În condițiunea acésta se dice, că dacă vre-unŭ protopopŭ va fi depusŭ pe lege, în loculuĭ luĭ să se pună aceia, pe care îlŭ va alege ca pe maĭ demnŭ preoțimea din acelŭ tractŭ protopopescŭ. [4]) Alegerea trebuie să se întîmple în săborulŭ micŭ saŭ în sinodulŭ tractuluĭ protopopescŭ respectivŭ.

4. După s. unire întâia urmă, ce o amŭ aflatŭ despre săborulŭ micŭ, este de pe timpurile episcopuluĭ Ioanŭ Pataki, în o scrisóre a acestuĭ episcopŭ îndreptată cătră protopopulŭ Miclăușŭ dela Voĭla, în carea împărtășinduĭ acestuia unele din „socotelele săboruluĭ mare“ ținutŭ la 1725 îĭ dice: „*cum veĭ primi Frăția ta acéstă scrisóre, de una să strîngĭ săborŭ deplinŭ, și poruncile aceste fórte pe amĕruntulŭ să le areți și să le daĭ a înțelege tuturoruŭ preoțilorŭ; ĕră popa în tóte satele la toți ómeniĭ. . . .* [2])

Săborulŭ deplinŭ, ce episcopulŭ Pataki a lăsatŭ protopopuluĭ Miclăușŭ dela Voĭla să-lŭ strîngă, a fostŭ săborulŭ micŭ, saŭ cum îlŭ numimŭ astădĭ, sinodulŭ protopopescŭ. Cuvîntulŭ deplinŭ, arată dorința episcopuluĭ, ca să fie chemați toți preoțiĭ. De altă parte însĕ arată și aceea, că protopopiĭ maĭ țineauŭ și altŭ săborŭ, care însĕ nu era deplinŭ, va să dică la care nicĭ nu erauŭ chemați, nicĭ nu luauŭ parte toți preoțiĭ din tractŭ. Acesta era săborulŭ, ce-lŭ ținea protopopulŭ numaĭ cu juraților saŭ asesoriĭ foruluĭ protopopescŭ, cum vomŭ vedé în altŭ locŭ.

5. De sub episcopulŭ Clain încă avemŭ urmă despre săborulŭ micŭ, și adecă în punctulŭ 4 aiŭ actelorŭ din ḑiua întâiă a săboruluĭ mare dela 1742, unde se cetescŭ următórele:

„*Cu o inimă și cu unŭ vocs se așeḑa pe acésta, cum în săborulŭ micŭ, de va escedalui vreunŭ preotŭ în ceva, cinstitulŭ protopopŭ să rêndueséscă omŭ, care să pârascĕ, aŭ însu-și protopopulŭ de va vre, să-lŭ pârésc㕓 [3])

6. În punctulŭ 6 din aceea-și ḑi alŭ aceluia-și săborŭ se cetescŭ următórele:

„*Fiecare protopopŭ să strîngă săborŭ de eparchie, și să scrie cu dreptate preoțiĭ, câți are în eparchie, dela cine-sŭ hirotoniți, carĭ n'aŭ paucenie, și câți în estŭ anŭ s'aŭ pveoțitŭ într'alte țĕrĭ, și câți suntŭ cu a dóua căsătorie. . . .*“ [4])

7. În punctulŭ 6 din ḑiuă a dóua a aceluia-și săborŭ se amintesce săborulŭ micŭ în chipulŭ următoriŭ:

„*Orĭ care dintre cinstițiĭ protopopĭ s'ar dovedi, că obicinuitele Mărieĭ Sale* (episcopului) *veniturĭ saŭ galbiniĭ sfinteĭ mănăstirĭ n'aŭ administraluitŭ saŭ n'ar administralui cu direptate, unuluĭ ca acela întâiŭ și a dóua óră să se globéscă cu câte 66 de florinți, și să întórcă totă ce aŭ mâncatŭ până la unŭ fileriŭ, ĕră a treia óră să-și pérḑă și cinstea și așișderea să plătéscă.* (Ĕră apoĭ în parantesŭ) *Însĕ judecă Sântulŭ Săborŭ, cum după obicelulŭ celŭ vechiŭ, unde se va judeca cu totă săborulŭ micŭ birsiagŭ de 24 de florinți, fiindŭ că peniturile cinstițilorŭ protopopĭ s'aŭ împuținatŭ, nicĭ nu potŭ scóte deptinŭ, precum judecă, încâtŭ ar puté dobândi, să rĕmâie protopopŭ.*“ [5])

În socotéla acésta, precum ușorŭ se póte vedé, săborulŭ mare maĭ întâiŭ a judecatŭ, că protopopiĭ, carĭ nu administréză, cum se cuvine competințele episcopuluĭ și ale mănăstiriĭ, să fie pedepsiți cu pedésa săboruluĭ mare de 66 florinĭ (vedĭ maĭ susŭ pg. 25). Remonstrândŭ póte protopopiĭ, s'a îmblânḑitŭ pedépsa reducêndu-se la 24 florenĭ, pedépsa săboruluĭ micŭ, „*fiindŭ că veniturile cinstițilorŭ protopopĭ s'aŭ împuținatŭ.*“

8. Totŭ în sinodulŭ dela 1742 se maĭ face amintire de săborulŭ micŭ și în deliberatulŭ adusŭ în causa protopopuluĭ Vasilie dela Făgărașŭ împotriva popi Ioanŭ Hara și popi Ioanŭ Esanulŭ dela Sâmbăta de josŭ. În deliberatulŭ acesta se ḑice, că „*popa Ioanŭ Esianulŭ de dóuĕ orĭ fiindŭ sorocitŭ, n'a mersŭ la săborŭ*“. Săborulŭ acesta este săborulŭ micŭ, care fuse competentŭ a se pronunța în causa subversantă.

9. În sinodulŭ dela 1728 ținutŭ sub presidiulŭ Rectoruluĭ Ieșuițilorŭ în punctulŭ 5 se face amintire de săborulŭ micŭ cu cuvintele următóre:

„*R. R. domini Archidiaconi singillatim in suis hyparchiis, intra brevioris temporis spatium coavocabunt ad particulares synodos,*

---

[1]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 258.

[2]) Eparchia (eparfia după autoriulŭ Zaconiculuĭ, schimbândŭ din motive eufonice greșite pe ch în f) se numiea în timpurile vechĭ maĭ cu samă teritoriulŭ supusŭ unuĭ mitropolitŭ, saŭ ceea ce numimŭ astădĭ provincie mitropolitană. În timpulŭ maĭ nouŭ eparchie se numescŭ diecesele și chiarŭ și protopopiatele. (Vedĭ Șaguna Compendiŭ de dreptulŭ canonicŭ pag. 225 și Șematismulŭ archidiecesel Făgărașuluĭ dela 1866.)

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 255.

[4]) Totŭ acolo pag. 65.

[3]) Acte sinodalĭ de I. M. Moldovanŭ tom. II pag. 108.

[3]) Totŭ acolo tom. I pag. 147.

[4]) Totŭ acolo tom. I pag. 148.

[5]) Totŭ acolo pag. 150.

omnes suos popas.“ [1]) Săborulŭ micŭ se numesce aci cu terminulŭ latinescŭ: synodus particularis.

10. Săborulŭ micŭ se mai amintesce sub numirea de synodus archidiaconalis şi în o epistolă a Nunţiaturei din Viena de dto 24 Maiŭ 1747 îndreptată către vicariulŭ apostolicŭ Petru Paulŭ Aronŭ cu cuvintele următóre:

„Addis în 2 epistola, adjudicatam esse synodum archidiaconalem a saecularibus dominis, sed non explicas, in quali causa.“ [2])

11. Încă în Zaconicŭ, precumŭ amŭ vĕdutŭ deja (pag. 14) se amintesce, că mitropolitulŭ se alegea de către toţi protopopii, şi încă şi de unii dintre celalalţi preoţi. Cari aŭ fostŭ înse celalalţi preoţi, Zaconiculŭ nu ne spune.

Pracsa cunoscută din timpurile mai târdie ne póte da deslusiri, cumcă dintre celalalţi preoţi, cari aŭ fostŭ cei îndreptăţiţi la alegerea mitropolituluï. Pracsa acésta apoi credemŭ, că a fostŭ şi cea observată pe timpulŭ, cândŭ fu scrisŭ Zaconiculŭ şi observată încă şi în timpulŭ înainte de scrierea luï.

După pracsa acésta la sinodulŭ, în care se alegea mitropolitulŭ, din fiecare tractŭ protopopescŭ veniaŭ doi deputaţi. [3]) Deputaţii aceştia se alegeaŭ în sinodulŭ protopopescŭ saŭ în săborulŭ micŭ. Şi aşa de câte orï a fostŭ alegere de mitropolitŭ, totdeauna aŭ trebuitŭ mai întâiŭ să se ţină în tóte tractele protopopescï săborŭ micŭ pentru alegerea acestorŭ deputaţi.

Şi aşa credemŭ, că în Zaconicŭ în cuvintele: *„şi încă şi dintre celalalţi preoţi“* implicite se cuprinde dreptulŭ săbórĕlorŭ micï din tractele protopopescï din Ardélŭ de a alege deputaţi pentru sinodulŭ, în care să alegea mitropolitulŭ.

* * *

Modulŭ constituirii, timpulŭ, locululŭ ţinerii şi atribuţiunile săboruluï micŭ. Săborulŭ micŭ era compusŭ de comunŭ din protopopiiŭ tractuluï respectivŭ şi din preoţimea supusă luï. Se vede acésta destulŭ de lămuritŭ din săborulŭ micŭ amintitŭ în punctulŭ 4, şi afară de aceea şi din pracsa observată până în ţiua de astăţi.

Ce se ţine de timpulŭ, în care se ţinea săborulŭ micŭ, din timpurile vechï ale bisericeï nóstre nu amŭ aflatŭ nicăiri vre-o urmare de óre care lege, carea să statoréscă, că de câte orï în unŭ anŭ trebuiea să se ţină săborulŭ micŭ.

Atribuţiunile de dreptŭ ale săboruluï micŭ, pre carï le vomŭ vedé îndată, suntŭ de aşa, încâtŭ poftieaŭ, ca în fiecare anŭ barĕm odată, dacă nu mai de multe orï, să se adune săborulŭ micŭ în fiecare tractŭ protopopescŭ. Odată înse este minimulŭ. De unde înse nu urméză, că nu se ţinea mai de multe orï în unŭ anŭ, după ce vedemŭ, că prin unele locurï până în ţiua de astăţi s'a conservatŭ datina, ca sinodulŭ protopopescŭ să se ţină de dóuĕ orï pe anŭ, anume primăvara şi tómna. Ba câte odată se ţinea în modŭ estraordinariŭ şi cândŭ se iviea o necesitate urgentă. Aşa de pildă „săborulŭ deplinŭ“ care a trebuitŭ să-lŭ adune îndată protopopulŭ Miciăuşŭ dela Voila în urma ordinuluï primitŭ dela episcopulŭ Pataki spre a publica preoţimii socotelele săboruluï mare dela 1725, a fostŭ, credemŭ, unŭ atare săborŭ micŭ estraordinariŭ. Unŭ atare săborŭ micŭ estraordinariŭ a trebuitŭ să fie de multe orï şi săborulŭ micŭ, în care se ălegeaŭ deputaţii pentru sînodulŭ, în care se alegea mitropolitulŭ.

Ce se ţine de loculŭ, unde se ţinea săborulŭ micŭ, urmă positivă nu amŭ aflatŭ nicăiri în datele, ce le avemŭ despre elŭ.

După ce înse săborulŭ mare se aduna în diverse locurï, aşa e tare probabiluŭ, că o atare pracsă se observa şi cu săborulŭ micŭ. Şi acésta o credemŭ cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că până astăţi esistă pracsa, că sinódele protopopescï să se adune în diverse locurï de pe teritoriulŭ tractuluï protopopescŭ respectivŭ.

Ce privesce atribuţiunile de dreptŭ ale săboruluï micŭ, acele aŭ fostŭ următórele:

1. Alegerea deputaţilorŭ pentru săborulŭ mare, în care se alegea mitropolitulŭ.

2. Alegerea juraţilorŭ scaunuluï protopopescŭ. Precum vomŭ vedé în altŭ capitulŭ, fiecare protopopŭ avea şi scaunŭ judecătorescŭ compusŭ din protopopulŭ şi din asesorï, carï purtaŭ diverse numirï. Mai însemnată înse era numirea de juraţi. Nu avemŭ, ce e dreptŭ urmă istorică dinainte de s. unire şi din timpurile mai vechï de după s. unire, din carï să se vadă limpede, că cine constituia pe juraţiï saŭ asesoriï scaunuluï protopopescŭ. Este înse mai multŭ decâtŭ probabilŭ, că juraţiï aceştia în fiecare tractŭ protopopescŭ se alegeaŭ de săborulŭ micŭ alŭ tractuluï. Pentru acésta militézĕ mai întâiŭ analogia cu titoriï şi juraţiï scaunuluï mitropolitanŭ, pe carï încă îï alegea săborulŭ mare. Mai departe, împrejurarea, că până astăţi s'a păstratŭ datina, că asesoriï foruluï protopopescŭ se alegŭ în săborulŭ micŭ numitŭ astăţi sinodŭ tractualŭ saŭ protopopescŭ. În urmă totŭ pentru părerea acésta militézĕ împrejurarea, că săborulŭ micŭ avea dreptulŭ a alege şi pe protopopulŭ. De unde e consecuentŭ, că săborulŭ micŭ alegea şi pre asesoriï protopopescï.

3. Alegerea protopopuluï tractualŭ. Despre atribuţiunea acésta de dreptŭ a săboruluï micŭ vorbesce condiţiunea a 12-a pusă de principiï calvinescï mitropoliţilorŭ românescï amintită mai susŭ în punctulŭ 3 alŭ urmelorŭ istorice despre săborulŭ micŭ. O amintesce afară de aceea şi Petru Maiorŭ cu cuvintele: *„Totdeauna a fostŭ obiceiŭ întru acestă ţară, că protopopulŭ numai cu voea săboruluï (mare) ci şi cu voiea preoţilorŭ celorŭ din acelŭ tractŭ, unde se făcea protopopŭ, să se alégă.“* [1])

4. Săborulŭ micŭ avea şi jurisdicţiune contenţiósă şi penală asupra cleruluï şi poporuluï din tractulŭ respectivŭ. Se vede acésta din punctulŭ 8 alŭ urmelorŭ despre săborulŭ micŭ, în care se amintescŭ 2 preoţi citaţi la săborulŭ micŭ în o causă procesuală întentată lorŭ de către protopopulŭ tractualŭ, şi din pedépsa de 24 fl., ce o putea dicta săborulŭ micŭ asupra protopopuluï, dacă n'ar administra cum să cuvine venitele destinate episcopuluï şi mănăstiriï.

Despre jurisdicţiunea acésta a săboruluï micŭ vorbesce pe largŭ Petru Maiorŭ. [2])

Jurisdicţiunea penală a săboruluï micŭ înse era restrînsă întru atâta, încâtŭ pedepsele mai marï erau reservate săboruluï mare, şi săborulŭ micŭ numai cele mai micuţe avea dreptŭ a le dicta.

Restrîngerea acésta a puteriï penalï, ce o avea săborulŭ micŭ se vede de o parte de acolo, că unele pedepse, ce se amintescŭ în actele sinódelorŭ nóstre, se numescŭ pedépsa săboruluï mare, din care se vede, că pre aceea numai săboruluï mare îï era permisŭ să o dicteze. Se vede înse şi aceea, că pedepsele mai micï le putea dicta şi altŭ cineva, şi acesta nu era decâtŭ săborulŭ micŭ. În punctulŭ 6 din ţiua a dóua a săboruluï mare dela 1742 amintitŭ în punctulŭ 7 alŭ urmelorŭ istorice despre săborulŭ micŭ, se vede, că ce atinge pedépsa în banï, macsimulŭ ce-lŭ putea dicta săborulŭ micŭ era 24 fl.

5. Pre lângă aceea în săborulŭ micŭ se mai resolvaŭ şi alte cause administrative bisericescï, cum este de pildă publicarea decisiunilorŭ săboruluï mare, conscrierea preoţilorŭ, constatarea hirotonieï lorŭ, constatarea celorŭ cu a dóua căsătorie şi altele, cum se vede din urmele istorice espuse mai susŭ. În urmă tare probabilŭ, că de multe orï în săborulŭ micŭ se esaminaŭ ceï ce voieaŭ să se preoţéscă, şi apoi protopopulŭ le da carte de recomandare, dacă eraŭ vrednicï. [3])

Din atribuţiunile aceste se vede, că săborulŭ micŭ în biserica românéscă din Ardélŭ era unŭ organŭ administrativŭ şi judicialŭ paralelŭ cu săborulŭ mare. Deosebirea între ele nu era întru atâta în privinţa cualitativă a atribuţiunilorŭ de dreptŭ, căci săborulŭ micŭ în tractulŭ protopopescŭ era mai aceea, ce era săborulŭ mare în mitropolia întrégă. Ci deosebirea era numai în privinţa estensiuniï teritoriale a acelorŭ atribuţiunï, încâtŭ ale săboruluï mare se estindeaŭ preste mitropolia întrégă, éră ale săboruluï micŭ numai preste câte unŭ tractŭ protopopescŭ.

(Va urma.)

---

[1]) Totŭ acolo tom. II pag. 102.
[1]) Nilles, Symbolae tom. II. pag. 583.
[3]) Acte sinodalï de I. M. Moldovanŭ tom. I pag. 185.

[1]) Protopopadichia § 50.
[2]) Totŭ acolo § 20,
[3]) Prrotopapedichia luï Petru Maiorŭ § 34.

Fraţi şi surori.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

IX.

Pe la cinci óre după amédi se pogorî de pe celŭ mai puternicŭ şi mai frumosŭ murgŭ alŭ luĭ Iosé das Dornas unŭ domnişorŭ fórte sveltŭ, în care uşorŭ recunóscemŭ pe Daniilulŭ nostru. Vecinii, carĭ se astrinseră, începură îndată a aplica ascuţişulŭ criticeĭ lorŭ.

„Vedi-lŭ?“ observă o femee. „Se pare, ca şi cum nici odată nu s'ar fi săturatŭ în Porto.“

„O, aşa de subţirelŭ a fostŭ elŭ totdeuna,“ observă o altă femee, şi copilita ei adause:

„Şi totŭ aşa de frumosŭ. — O, eŭ aşa de răpitoriŭ îlŭ aflu!“

„Ce, răpitoriŭ!“ — morăi unŭ flăcăŭ mare şi robustŭ. „Frumseţa unuĭ doctorŭ încă pe nimenĭ nu-lŭ face sănĕtosŭ.“

„Nicĭ barbă nu are,“ dise unŭ bărbatŭ. „În viaţa mea nu am vĕdutŭ încă doctorŭ fără barbă.“

Noĭ ne retragemŭ cu discreţiune la primirea luĭ Daniilŭ din partea tatăluĭ şi fratelui zĕŭ, şi însoţimŭ pe părintele Pereira în calea sa, ce se îndatina a o face pe timpulŭ acesta. Fără a se obosi, ca unŭ adevĕratŭ servitoriŭ alŭ gloriosului şi blândului sĕŭ Domnŭ, grăbia acestŭ escelentŭ păstoriŭ sufletescŭ din colibă în colibă, din casă în casă spre a mijloci binecuvîntarea Evangelieĭ cu cuvîntulŭ şi cu fapta. Cu vorbe blânde orĭ prin îndrumare pedepsitóre la preceptele crescĭ împrăştia elŭ furtuna prin esemplele mărete ale martirilorŭ din tóte timpurile, durduia în urechile celorŭ împetriţi melodia cea înfricoşată despre judecata Domnului, şi nicĭ unŭ nesuccesŭ, nicĭ o respingere din vre o parte nu-lŭ putea abate pe părintele Antonio dela zelulŭ sĕŭ creştinescŭ. Numaĭ îmbĕtrânitulŭ sĕŭ trupŭ îlŭ denega une orĭ serviţiulŭ; acele picióre, carĭ aprópe de treĭdecĭ de anĭ făcură acéstă obositóre şi binecuvîntată cale, câte odată nu maĭ eraŭ în stare, să-lŭ maĭ pórte, capulŭ îlŭ duria de născocirea atătorŭ ajutóre, carĭ le pretindeaŭ lipsele sufletescĭ şi trupescĭ ale turmeĭ sale, şi ghîtulŭ îĭ era răguşitŭ de vorbirile cele multe şi adeseorĭ zădarnice.

În mijlocului satului era unŭ spaţŭ destulŭ de mare, plantatŭ cu arborĭ şi prevĕdutŭ cu lăviţĭ. Aci se odihni puţinŭ bĕtrânulŭ, maĭ înainte de ce s'ar fi apucatŭ de lucrulŭ celŭ maĭ de pe urmă pe ţiua de adĭ. Posomoriţi priviaŭ ochiĭ luĭ spre o casă nu departe de elŭ, care prin crengile de laurŭ de de-asupra uşiĭ şi maĭ multŭ prin larma selbatică, ce se audia din ea, se dovedia a fi o cârciumă. Parochulŭ tocmaĭ voia să plece într'acolo, cândŭ de o cam dată îlŭ opresce apariţiune şódă.

Pe o mărţógă bĕtrână şi blândă venia în alergare moderată unŭ călăreţŭ, pentru a cărui descriere s'ar recere péna nemuritóre a unuĭ Cervantes. Noĭ ne mărginimŭ la atâta, că-lŭ presentămŭ ca pe unŭ bărbatŭ uscăciosŭ de şesedecĭ de anĭ. Suntemŭ siliţi a renunţa la oferirea uneĭ ideĭ numaĭ aproximative despre faţa luĭ de colóre olivă şi brăzdată de miĭ şi miĭ de creţe şi creţişóre, despre costumulŭ luĭ compusŭ din nisce pantaloni largĭ de catifea, din o jachetă scurtă şi şi din o pălărie de paie de o periferie uriaşe, pe carĭ pe tóte le întregia unŭ şalŭ roşu ca sângele aruncatŭ preste umerĭ.

Cu o scurtă salutare călăreţulŭ voia să trécă maĭ departe pe dinaintea preotuluĭ.

„Dar Joao Semena, tu copilŭ bĕtrânŭ,“ îĭ strigă părintele Antonio, „ce te-a ajunsŭ, de veĭ să mĕ cruţi astădĭ cu vorba?“

Murgulŭ îşĭ ascuţi urechile la auduluĭ glasului cunoscutŭ, făcu o întorsĕtură şi se opri dela sine înaintea parochuluĭ.

„Să mergemŭ numaĭ, iubitulŭ meŭ animalŭ,“ dise Joao Semana în tonŭ durerosŭ, „să mergemŭ, — căcĭ noĭ trebue să ne retragemŭ cu modestie dinaintea nouluĭ domnŭ doctorŭ.“

„Dór l'aĭ şi vĕdutŭ deja?“ întrebă preotulŭ netedindŭ grumaziĭ murgului.

Joao Semana făcu cu capulŭ.

„Încă şi maĭ multŭ, — am vorbitŭ cu senhora Tereza da Esquina, şi ea mi-a datŭ să înţelegŭ, că eŭ acum suntŭ de prisosŭ, şi că de aci înainte numaĭ pe senhor Danielsinho îlŭ va consulta.“

„Femeea aceea dór este sănĕtósă ca mĕrulŭ.“

„Aşa este, dar Joao da Esquina sufere de reumatismŭ, care după cum aŭ hotărîtŭ senhora şi senhorita, nu are maĭ multŭ lipsă de mine. În inima tinereĭ şi frumóseĭ brunete a făcutŭ adecă spărturĭ nouluĭ nostru doctorŭ, încă maĭ înainte de ce ar fi sositŭ acasă.“

Părintele Pereira făcu din capŭ.

„Aĭ puté vorbi odată şi tu ceva maĭ seriosŭ, amiculŭ meŭ,“ dise elŭ în tonŭ desaprobătoriŭ, dar blândŭ, la ce Joao Semana împingêndu-şĭ pălăria spre céfă strigă pateticŭ:

„Seriosŭ? — Suntŭ dispusŭ întocmaĭ ca unulŭ, care invită la îngropăciune, fiindcă-mĭ îngropŭ praxa, ce în faţa unuĭ domnŭ tinĕrŭ înzestratŭ cu cunoscinţele timpuluĭ nouŭ dela sine trebue să se frângă, — orĭ dóră nu e aşa?

„Nu credeam într'adevĕrŭ, să fiĭ atâtŭ de invĭduosŭ, Joao.“

Bĕtrânulŭ doctorŭ scânteia din faţă. „Invidia de câştigŭ aşĭ maĭ fi putut'o învinge, dar apoĭ ca să mĕ ĭea pe dinainte la bruneta Francisquinha — —“

„Îşĭ închipuesce într'adevĕrŭ copila ceva?“ întrebă preotulŭ deşteptându-i-se atenţiunea.

„Ce multă închipuire póte să fie aci? Senhorita scie, că tatălŭ sĕŭ a strinsŭ o zestre bunicică pe sama eĭ în lădiţa sa, şi ea însă-şĭ — — domule parochŭ, ce aĭ puté să obiecţionezĭ fiitórii soţiĭ de doctorŭ?“

„Fórte multŭ,“ respunse parochulŭ cu energie, şi era fórte mişcatŭ, cândŭ se sculă de pe laviţă. „Fórte multŭ, Joao, am să obiecţionezŭ acestorŭ planurĭ, carĭ se parŭ a se desvolta aci, şi carĭ noĭ din capulŭ locului trebue să le încrucişămŭ, spre binele tuturoa. Căcĭ în închipuirea sa pe jumĕtate copilăréscă facă-şĭ copila orĭ ce ideĭ şi sperărĭ, — ea curêndŭ s'ar convige, câtŭ de puţinŭ este ea capabilă de a ferici pe Daniilŭ. A fostŭ în multe privinţe unŭ lucru riscatŭ a scóte pe băĕtŭ din cercului acela, în care s'a născutŭ. Aplicările luĭ şi chiarŭ şi constituţia luĭ trupéscă adevĕratŭ că spunŭ, că amŭ împlinitŭ voea luĭ Dumneđeŭ, cândŭ ĭ-amŭ făcutŭ netedă calea spre o desvoltare, care de o cam dată l'a înstrăinatŭ de patria luĭ. Dar înstrăinarea asta nu are să maĭ crescă.“

„Mĭ-ar plăcé tare, să sciŭ, în ce chipŭ aĭ de gândŭ, să o împedecĭ acésta,“ observă Joao Semana. „Eŭ îmĭ batŭ adecă de multă vreme capulŭ, ca să aflu, cum se va nărăvi Pedro cu domnulŭ medicŭ.“

Editorŭ şi redactorŭ respunđĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărităŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

cu deosĕbită stimă

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

Carolŭ Müller,

(6) 37—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 3 Novembre 1894. Numĕrulŭ 46.

Alegerĭ dietale.

De o vreme încóce se audŭ cândŭ şi cândŭ svonurĭ despre o apropiată disolvare a dieteĭ ungurescĭ şi despre alegerĭ nóuĕ.

Despre svonurile acestea scrie „Fejérmegyei Napló“ în 29 Octobre următórele:

„Svonurile despre disolvarea dieteĭ nicĭ de cum nu vorŭ să amuţéscă, dimpotrivă se susţinŭ cu cerbicie cu atâtŭ mai mare, de cândŭ ministrulŭ afacerilorŭ interne a declaratŭ, că guvernulŭ *nu a avutŭ* în gândŭ *repedea* disolvare a dieteĭ. Că acţiunea cea mai de pe urmă a dieteĭ de acum va fi probabilŭ pertractarea budgetuluĭ de pe anulŭ viitoriŭ, orĭ votarea repede a guvernării provisorie fără de budgetŭ, este faptŭ, pe cum e faptŭ şi aceea, că în mai multe ministeriĭ momentóse domnesce o confusiune, care face aprópe imposibilă guvernarea, şi e faptŭ, că guvernulŭ hotărîtŭ *se teme* a duce prefacerea administraţieĭ în administraţie de statŭ înaintea dieteĭ de acum. — Să păzimŭ uscatŭ prafulŭ nostru de puşcă, pe cândŭ va trebui să întrămŭ în lupta electorală, pentru ca să ieşimŭ dintr'însa învingĕtorĭ.“

Aşa dară disolvarea dieteĭ şi escrierea de alegerĭ nóuĕ ar fi o necesitate, carea ĭ-o impunŭ guvernuluĭ împrejurările. Neamintită a rĕmasŭ în „Fejérmegyei Napló“ împrejurarea, că purtarea deputaţilorŭ săsescĭ inspiră guvernuluĭ îngrijirĭ.

De totuluĭ totŭ altcum representă „Egyetértés“ motivele uneĭ eventuale disolvărĭ a dieteĭ. În 31 Octobre publică fóea acésta următórea scire:

„*Proĭectele bisericescŭ-politice.* Din Strigonŭ dela corespondentulŭ nostru de altmintrea totdeuna bine informatŭ primimŭ următórea telegramă, ce are puţină probabilitate: Cestiunile bisericescŭ-politice, carĭ aŭ ţinutŭ ţara multă vreme în agitare, aŭ ajunsŭ la unŭ punctŭ criticŭ. În cercurile acelea, în carĭ ómenii cunoscŭ cu de-amĕnuntulŭ tóte fasele cestiunilorŭ bisericescŭ-politice, vorŭ să scie de totŭ sigurŭ, că regele despre sórtea proĭectuluĭ de lege a căsătorieĭ civile a hotărîtu definitivŭ aşa, că nu-lŭ va sancţiona. Hotărîrea acésta definitivă a coroneĭ se dice, că o sciŭ deja şi în Roma. În favorulŭ proĭectuluĭ decĭ abia va puté să se întîmple schimbare. Se svonesce şi aceea, că momentósa cestiune o vorŭ deslega aşa, că sancţionarea de o cam dată o vorŭ suspinde şi într'aceea *vorŭ întreba naţiunea referitoriŭ la cestiunile bisericescŭ-politice.* Orĭ cum s'ar decide cestiunea acésta fórte momentósă — după informaţiunea corespondentuluĭ nostru — sórtea proĭectelorŭ până în momentulŭ de faţă stă aşa, că regele nu le sancţionézĕ, şi aşa dară dintr'însele pe lângă stările de partide de acum nu se va face lege.“

Adevĕratŭ, că „Egyetértés“ publică în 1 Novembre cu multă satisfacere unŭ felŭ de desmînţire a acestuĭ svonŭ, carea a apărutŭ în semioficiosulŭ „Bud. Tud.“. În sensulŭ acesteĭ desmînţirĭ cele treĭ proĭecte bisericescŭ-politice votate deja de amîndóuĕ camere s'aŭ substernutŭ numaĭ în 30 Octobre coroneĭ spre sancţionare, şi acésta póte să urmeze decĭ numaĭ după maĭ multe dile. Dar desmînţirea acésta altcum nu face alta, fără numaĭ trage la îndoélă în tonulŭ suveranŭ alŭ unuĭ oraculŭ semioficiosŭ temeĭnicia sciriĭ, ce a împărtăşit'o corespondentulŭ din Strigonŭ.

Noĭ de altmintrea încă nu putemŭ să nu primimŭ cu îndoélă scirea aceea din Strigonŭ. Nutrimŭ adecă credinţa, că pe cum a succesŭ luĭ Wekerle prin o tactică maĭ multŭ istéţă decâtŭ morală a aduce corona în dilemă, aşa îĭ va succede acésta şi pe viitoriŭ. Nutrimŭ decĭ credinţa, că proĭectele votate deja de cele dóuĕ camere vorŭ dobîndi sancţionarea coroneĭ, şi prin acésta va succede luĭ Wekerle a deprinde din noŭ presiune asupra magnaţilorŭ provocându-se la voinţa regeluĭ, şi în urmare casa magnaţilorŭ va vota şi proĭectele bisericescŭ-politice, carĭ maĭ restaŭ.

Asta ne este convingerea, şi amŭ puté numaĭ să ne bucurămŭ, dacă în sfârşitŭ amŭ vedé, că ne-amŭ înşelatŭ.

Dar pentru aceea stafia alegerilorŭ nóuĕ pentru parlamentŭ totuşĭ planézĕ preste Ungaria. E faptŭ, că guvernulŭ nu dispune în casa deputaţilorŭ de o maĭoritate aşa de mare, câtŭ somnulŭ să-ĭ fie liniştitŭ. E faptŭ şi aceea, că coroneĭ nu-ĭ póte să-ĭ fie pe placŭ, că

Feuilleton.

Unŭ caraghiosîcŭ literarŭ.

Savantulŭ protopresbiterŭ alŭ Murĕşuluĭ *Niculae Maneguţŭ,* cela, despre care „Tribuna“ spunea deunădĭ nisce lucrurĭ minunate, — are să devină nu preste multă vreme unulŭ dintre luceferiĭ ceĭ maĭ splendidĭ din literatura nóstră.

Cum, cum nu, destulŭ, că anulŭ trecutŭ Sînţia Sa publicase unŭ „studiŭ naţionalŭ-istoricŭ-religiosŭ“ (numaĭ?) întitulatŭ *„Reunirea Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria“,* în care se încerca, să dovedéscă nicĭ maĭ multŭ, nicĭ maĭ puţinŭ, decâtŭ că unirea nóstră cu Roma a fostŭ o înşelăciune iesuitică, şi că prin urmare, dacă vremŭ să se mântuéscă némulŭ românescŭ, datorinţă avemŭ, ca toţi să lucrămŭ pentru reunirea nóstră cu biserica ortodoxă. Şi spre acestŭ scopŭ se şi provócă binevoitoriulŭ autorŭ şi marele pârtinitoriŭ alŭ uniţilorŭ la presă, la Archiereĭ şi la Asociaţiunea transilvană, ca cu toţiĭ să pună umĕrŭ la umĕrŭ spre a puté îndupleca pe bieţiĭ şi ca vaĭ de capulŭ lorŭ uniţi, să-şi deschidă ochiĭ şi în sacŭ şi cenuşe să mérgă până în Fanarŭ la Capulŭ ortodoxieĭ şi bătêndu-şi pepturile să se róge de ĭertare şi să céră, ca să fie primiţi éră în sînulŭ pravoslavniceĭ şi multŭ luminateĭ biserici ortodoxe dela rĕsăritŭ.

O, mare e puterea ta, iubire sfîntă! Ce cuvinte voiŭ maĭ adauge eŭ smeritulŭ la celea ce marele Apostolŭ Pavelŭ le-a dişŭ vorbindŭ de tine? Étă, sfinte Apostole, până unde merge puterea dragostiĭ, pe carea tu atâta aĭ înălţat'o! Étă, unŭ luminatŭ protopresbiterŭ ortodoxŭ cum asudă sub impulsulŭ acesteĭ vîrtuţi sfinte. Cum dă din mânĭ şi din picióre, numaĭ ca să scape pe întunecaţiĭ uniţi dela perire. Étă cum strigă în lumea largă, cum cere ajutorulŭ tuturorŭ spre a mântui pe aceştiĭ nenorociţiĭ! Şi eĭ? Eĭ, uniţiĭ, eĭ n'audŭ, eĭ nu înţelegŭ! Spusu-le-a acestŭ milosŭ părinte între patru ochĭ, spusu-le-a înaintea adunăriĭ, şi eĭ n'aŭ priceputŭ! Lasă-ĭ, lasă-ĭ ca pe nisce păgânĭ şi vameşĭ! . . . . . .

Aşa e, iubiţiĭ cetitorĭ! Părintele Maneguţŭ a asudatŭ multŭ, până a scrisŭ valorósa sa lucrare naţională-istorică şi religiósă! Cine ar puté spune, câte lunĭ şi câţiĭ anĭ a muncitŭ elŭ, ca să pervertéscă datele istorice în folosulŭ colosiveĭ sale idei? Cine ar puté spune, câte nopţiĭ nedurmite a petrecutŭ elŭ chiarŭ şi pe la Ocna Sibiuluĭ frămîntându-şĭ creeriĭ, până a plămădităŭ acestŭ studiŭ epocalŭ! (Până s'a făcutŭ ramolitŭ, ar dice unŭ frate de din colo.)

Nime, nime altulŭ de câtŭ Sînţia Sa!

Da! Sînţia Sa o scie acésta, scie, câtŭ preţuesce lucrarea sa, căcĭ numaĭ sciindŭ valórea eĭ sciinţifică a pututŭ să crédă, că Academia română va premia lucrarea sa cu premiulŭ Năsturelŭ-Herĕscu de 4000 leĭ, după care a concuratŭ.

Dar dlŭ Gr. G. Tocilescu, de sigurŭ din invidie spre a nu-lŭ vedé ridicatŭ aşa susŭ în sfera literară, a făcutŭ unŭ raportŭ de totŭ nefavorabilŭ acesteĭ lucrărĭ şi a îndemnatŭ de odată şi pe colegiĭ sĕĭ din comisiunea premiilorŭ, să voteze contra premiării. Şi ca aprópe tóte lucrurile rele, a succesŭ şi acesta, şi bietulŭ Maneguţŭ a căduţŭ la premiare, avêndŭ 8 voturĭ contra şi numaĭ 1 pentru. [1])

Dar mângâie-te, părinte! Ce sciŭ dniĭ Kalinderŭ, Caragiani, Dr. Brânză, Haret, Xenopol, Olănescŭ, Romanŭ, Dr. Babeşŭ şi chiarŭ şi raportorulŭ Tocilescu, despre ce voiaĭ

[1]) Analele Academieĭ Române tom. XVI. 1893—1894 pag. 360.

guvernulŭ eĭ face politică cu ajutoriulŭ independentiștilorŭ. E faptŭ și aceea, că politicianiĭ catolicĭ se pregătescŭ pentru eventualitatea uneĭ disolvărĭ a camereĭ deputaților.

Înse chiarŭ și în casulŭ, cândŭ temerea acesteĭ disolvarĭ s'ar adeveri de deșértă, totuși ne aducemŭ aminte de aceea, că mandatulŭ dieteĭ actuale se apropie totŭ maĭ multŭ de espirare, și atunci firesce că vorŭ trebui să urmeze alegerĭ nóuĕ.

În fața acestorŭ alegerĭ, întîmple-se ele acum în pripă orĭ maĭ târdiŭ la timpulŭ sĕŭ, după modesta nóstră părere nu ne este ĭertatŭ, să privimŭ cu mânile în sinŭ. Dór alegerile acestea pe noĭ ne privescŭ cu multŭ maĭ de aprópe decâtŭ póte chiarŭ și pe compatrioții unguri.

Se organiséză tóte partidele parlamentuluĭ, pentru ca din lupta electorală să ĭese învingĕtoriŭ liberalismulŭ. Se audŭ în presa unguréscă și vocĭ de acelea, carĭ pretindŭ fusionarea tuturorŭ partidelorŭ parlamentare afară de stînga cea mcĭ estremă, pentru ca astfelŭ să se asigure isbîndile câștigate deja și să se pregătéscă isbîndĭ nóuĕ asupra popórĕlorŭ nemagiare și asupra catolicismuluĭ.

Catoliciĭ din parte-și încă se organiséză, pentru ca să formeze unŭ partidŭ parlamentarŭ catolicŭ, care să înfrunte năvala ulterióră a liberalilorŭ asupra bisericeĭ și să redobîndéscă posițiile perdute.

Ér noĭ ce facemŭ? Noĭ încă facemŭ ceva. Ne închipuimŭ, că suntemŭ pasiviștĭ, dar nu ne organisămŭ pasivitatea, și ne plângemŭ mereŭ în temniță și afară de temniță, că ni-se face nedreptate, și sperămŭ cu sentimentalitate, că dușmaniĭ némuluĭ nostru, urîndu-li-se de plângerile nóstre necurmate, în sfârșitŭ ne vorŭ face pe voe.

Care poporŭ de pe fața pămîntuluĭ a ajunsŭ la isbîndă pe calea uneĭ politicĭ sentimentale?

Nu vedemŭ óre, cum pretutindenea popórĕle asuprite aŭ ajunsŭ orĭ suntŭ pe calea de a ajunge la ținta aspirațiunilorŭ sale cu ajutoriulŭ uneĭ politicĭ practice?

Fericirea țĕreĭ prin Kossuth. — Ludovicŭ Kossuth, ale căruĭ ideĭ politice și astădĭ însuflețescŭ aprópe întregŭ poporulŭ magiarŭ, a fostŭ o calamitate pentru țara acésta, deși era înzestratŭ de Dumneḑeŭ cu însușiri estraordinare, pe carĭ le-ar fi pututŭ folosi pentru înflorirea Ungarieĭ și pentru fericirea popórĕlorŭ eĭ.

În 1848 cu politica luĭ nefericită a aruncatŭ întrégă țara în răsboiŭ civilŭ, scăldându-și pamîntulŭ eĭ în sângele fiilorŭ eĭ. Pe naționalitățile nemagiare a cercatŭ să le amăgéscă cu felŭ de felŭ de promisiunĭ, pe carĭ nicĭ odată nu le-ar fi ținutŭ, de-órece și pe marginea mormîntuluĭ declară, că numaĭ sabia are să resólve cestiunea naționalităților din patrie. Familia domnitóre, căreia Ungaria are să mulțăméscă eliberarea sa de sub jugulŭ turcescŭ, printr'însulŭ a fostŭ nu numaĭ detronată, ci și urgisită și calumniată, până cândŭ l'a înghițitŭ mormîntulŭ.

Elŭ, care în tótă viața sa a cercatŭ totdeuna conflictele, chiarŭ și din singurătatea sa dela Torino, cu puține ḑile înainte de mórte, a produsŭ unŭ noŭ conflictŭ, ale căruĭ urmărĭ nicĭ nu se potŭ prevedé: conflictulŭ între consciința cetățenéscă și cea religiósă a fiilorŭ patrieĭ comune.

Dacă reposatulŭ Kossuth nu ar fi comandatŭ partiduluĭ independentistŭ, ca în cestiunea proiectelorŭ de lege bisericescĭ să spriginéscă pe guvernulŭ liberalŭ, astădĭ nu amŭ avé aceste legĭ, despre a cărorŭ sancționare anevoĭe ne maĭ putemŭ îndoi.

Vomŭ avé așa dară nisce legĭ, carĭ fiindcă emanézăa dela auctoritatea statuluĭ, ar trebui să fie respectate de fiesce care cetățanŭ. Dar fiindŭ că de altă parte aceste legĭ staŭ în contraḑicere cu credința și consciința religiósă a maiorității covîrșitóre a cetățenilorŭ, conflictulŭ între cetățenii creștinĭ și între auctoritatea, dela care aŭ emanatŭ acele legĭ civile, este inevitabilŭ, de-órece maĭ pe susŭ este credința descoperită de Dumneḑeŭ și consciința religiósă, decâtŭ ideile scălciate omenescĭ ale luĭ Kossuth depuse în legile amintite.

Pe cândŭ țara întrégă geme sub sarcinile publice, pe cândŭ miseria și emigrarea ĭea proporțiunĭ totŭ maĭ marĭ, pe cândŭ chiarŭ și în ținuturile cele maĭ bogate ale Ungarieĭ se revóltă țĕraniĭ în contra proprietarilorŭ, pe cândŭ naționalitățile nemagiare suntŭ adâncŭ nemulțămite și agitate, pentru că nu suntŭ tractate după principiile dreptățiĭ și ecuității: ce lipsă amŭ maĭ avutŭ de nisce legĭ, carĭ menite suntŭ a răpi din sufletele cetățenilorŭ tesaurulŭ celŭ maĭ sfîntŭ, credința și religiunea, care singură ne maĭ póte mângâia în mijloculŭ suferințelorŭ create de actuala ordine socială și de statŭ?

Dar ca de astfelŭ de stărĭ îngrijitóre nimenĭ să nu se maĭ intereseze, s'a îngrijitŭ de timpuriŭ Ludovicŭ Kossuth.

Pe pamîntulŭ patrieĭ și-a depusŭ țĕrîna trupuluĭ sĕŭ, în care stă îngropată o sĕmînță roditóre, pe care fiulŭ dînsuluĭ Franciscŭ Kossuth a venitŭ, să o cultiveze, pentru ca dintr'însa *„să rĕsară și înfloréscă independința patrieĭ“*.

Toțĭ, carĭ astădĭ conducŭ destinele țĕreĭ, își daŭ concursulŭ lorŭ activŭ orĭ pasivŭ, pentru ca lucrarea luĭ Kossuth Ferencz să ducă la resultatulŭ contemplatŭ de tatălŭ luĭ.

Toți suntŭ preocupați atâtŭ de multŭ de semința îngropată în țĕrîna luĭ Kossuth Lajos, încâtŭ nu maĭ ținŭ contŭ nicĭ de dreptulŭ naturel, care garantéză esistința și desvoltarea popórĕlorŭ, nicĭ de glasulŭ luĭ Dumneḑeŭ, care ne-a poruncitŭ, ce să credemă și cum să lucrămŭ.

Vomŭ vedé, că ce pomŭ va rĕsări din semința luĭ Kossuth Lajos. Noĭ sperămŭ, că nu va fi pomulŭ doritŭ de dînsulŭ, ci pomulŭ libertățiĭ religióse și alŭ egalității și frățietățiĭ tuturorŭ popórĕlorŭ din acéstă țară.

Sfinția Ta să scrii? Ce pricepŭ eĭ din studiulŭ dtale naționalŭ-istoricŭ și religiosŭ? De sigurŭ nimica. Și cum ar și pricepe? Căcĭ étă! unulŭ e archeologŭ, altulŭ medicŭ, alŭ treilea poetŭ, alŭ patrulea botanicŭ, alŭ cincilea matematicianŭ și așa maĭ departe, — eĭ se vorŭ pricepe la baccilĭ, dóră și la desgroparea drumurilorŭ și vechilorŭ cetățĭ romane, nu înse la mântuitórea idee a reuniriĭ Românilorŭ. Dovadă e următorulŭ citatŭ: „Socotescŭ,“ dice raportorulŭ Tocilescu, „că Academia n'ar face bine, să încurajeze prin premiare o scriere maĭ multŭ tendențiósă, (Audĭ acolo!) decâtŭ sciințifică, și care nu numaĭ prin conținutŭ, dar și prin formă lasă multŭ de doritŭ. (Sigurŭ vorbesce aci invidia!) E destulŭ a spune, că cuvintele „obrăsnicie“, „obrasnicŭ“, „impertinență“, „insolență“, „flécurĭ“, „minciunĭ“ etc. le găsimŭ cu multă liberalitate întrebuințate de S. Sa protopresbiterulŭ Niculae Maneguță.“ [2])

Am dreptŭ, nu-ĭ așa? Vorbesce dlŭ Tocilescu cu cunoscință de causă? Nu, de treĭ orĭ nu! Căcĭ cine a maĭ auditŭ, să nu numescĭ actulŭ Unirĭi o înșelăciune, pe Iesuiți să nu-ĭ intitulezĭ impertinenți și obrasnicĭ, și la sêrmaniĭ uniți, ce-și apĕră biserica, să nu le ḑicĭ, că vorbescŭ flécurĭ și minciunĭ? Dlŭ Tocilescu nu o scie înse asta, dînsulŭ nicĭ n'are timpŭ, să se ocupe de ele. Tocmaĭ colo spre méḑă nópte, într'unŭ colțŭ depărtatŭ alŭ țĕrii românescĭ, aprópe de pravoslavnica Rusie, în capitala jidovită a Moldavieĭ, în vechiulŭ Iași, s'a găsitŭ o revistă, despre care se ḑice, că ar fi critică și literară, lucru, pe care de altcum atâtŭ „Viața“ câtŭ și „Evenimentulŭ literarŭ“, deși dușmane între ele, totuși se unescŭ într'unu a-lŭ contesta, — s'a găsitŭ, o repetŭ, o fóe și unŭ scriitoriŭ, carĭ vinŭ și cu multă bucurie salută apariținea acestuĭ studiŭ, de abia acum în alŭ doilea anŭ alŭ vieții și după norocita scăpare de atentatulŭ Academieĭ.

Dlŭ I. Calomfirescu e autorulŭ superbeĭ recensiunĭ apărute în „Revista critică-literară“ de sub direcțiunea dluĭ Ar(une) Densușianŭ.

„ . . . scrierea părinteluĭ Maneguțŭ este de o deosebită actualitate, merită să fie cetită cu seriositatea și ardórea cu care a scris'o valorosulŭ autorŭ.“ (Nr. 9—1894 p. 374).

Josŭ capetele vóstre, nemernicĭ criticastri, plecați cerbicile vóstre la audulŭ acesteĭ sentințe lapidare!

Ațĭ auditŭ! Nu „tendențiósă“ e scrierea părinteluĭ Maneguțŭ, ci de o deosebită actualitate; și nu numaĭ că nu lasă nimicŭ de doritŭ în privința formeĭ și a conținutuluĭ, ci ea e scrisă cu seriositate și ardóre; și nu numaĭ că nu e liberalŭ în espresiunĭ Sfinția Sa, ci din contră e „valorosŭ“. Dlŭ Calomfirescu ne-o spune, și datorĭ suntemŭ, să ne supunemŭ cu totŭ respectulŭ. Dar nu e destulŭ, că Dsa laudă studiulŭ părinteluĭ Maneguță, ci audițĭ, cum continuă de frumosŭ:

„Adĭ, cândŭ *unația* amenință pe Românĭ cu *perire națională,* nu ar fi Româniĭ nisce idioți să-și voéscă *mórtea* pentru *unație?*“

„Cum? noĭ adĭ . . . să fimŭ maĭ proștĭ de câtŭ simpliĭ și naivĭ nostri bĕtrânĭ?“ (P. 327)

O, ĭertați-ne pentru Dumneḑeŭ! Trimiteți-ne repede unŭ pravoslavnicŭ părinte ortodoxŭ, căcĭ celŭ din Blașŭ e trecutŭ dela noĭ la voĭ și n'a fi destulŭ de dreptcredinciosŭ; trimite-ți-ne în grabă, de s'ar puté, pe Clarissimulŭ dnŭ Ion Broju, trimite-ți-ni-lŭ, ca să insinuămŭ *trecerea,* căcĭ n'amŭ vré, să murimŭ! Treḑiți-vĕ din somnulŭ vostru, voĭ marĭ bărbați Șincai, Clain, Maiorŭ, Ciparĭŭ, Vancea, Baritŭ, treḑiți-vĕ cu toțiĭ și vĕ convertiți! Grăbesce, Iubitulŭ nostru părinte Lucaciŭ, și tu frate Domide, și voĭ ḑece preoțĭ uniți din temnițele Clușuluĭ, și voĭ, scumpiĭ nostri laĭcĭ Dr. Rațiu, Coroianŭ, Dr Mihali, Popă de Băsescĭ, Barbŭ, grăbiți, de ĭeșiți din sinulŭ acesteĭ bisericĭ, ce vĕ duce la desnaționalisare, faceți-vĕ ortodoxĭ, și veți vedé, cum se vorŭ îndulci suferințele vóstre, și cum nóuĕ puterĭ vorŭ încolți în pepturile vóstre, și vĕ veți aseména — preotuluĭ ortodoxŭ Prie din Săcădate!

Dar se póte că glasulŭ meŭ va fi prea slabŭ și răgușitŭ, (căcĭ am umblatŭ pe la culesurĭ de viĭ,) de aceea vĕ rogŭ pe voĭ, uniților fraț Albini, pe tine propagandistule Dr. Branisce, strigați de pe „Tribună“ și scrieți în „Dreptatea“, că uniații să cumpere naționalulŭ și istoriculŭ și religiosulŭ studiŭ alŭ

[2]) Totŭ acolo pag. 380.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Adunarea statului catolicŭ transilvanŭ în şedinţa din 25 l. tr. a hotărîtŭ, ca să înainteze Monarchului o representaţiune rugându-lŭ, să nu sancţioneze legile inimice bisericeĭ şi să resólve fără amânare cestiunea autonomieĭ catolice. Hotărîrea acésta a provocatŭ mare indignaţiune în presa liberală şi în aşa numiţiĭ catolicĭ liberalĭ. Ne pare bine, că adunarea statului catolicŭ prin hotărîrea de maĭ susŭ a reparatŭ în câtva scandalulŭ datŭ prin neprimirea abdiceriĭ baronului Jósika Samu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Comisiunea caseĭ magnaţilorŭ în şedinţa din 29 Oct. a desbătutŭ de noŭ proiectele de legi despre „libĕrulŭ esercitiŭ religionarŭ“ şi „recepţiunea Jidovilorŭ“, respinse odată de acéstă casă şi retrimise fără modificare de către camera deputaţilorŭ. Comisiunea cu maĭoritate de voturi a primitŭ proiectele. Pentru respingerea lorŭ în plenulŭ şedinţeĭ caseĭ de susŭ fruntaşiĭ catolicĭ contele Zichy Nándor şi Eszterházy Móricz Miklós aŭ convocatŭ la o consultare pe soţiĭ sĕĭ de principiĭ. Dela energia magnaţilorŭ creştinĭ atîrnă acum, ca să nu se ridice la valóre de legi nereligiositatea şi descreştinarea saŭ jidovirea societăţiĭ.

Duminecă a sositŭ în Budapesta Kossuth Ferencz, fiulŭ luĭ Kossuth Lajos. Elŭ a fostŭ primitŭ de o mulţime de poporŭ şi salutatŭ de uniĭ deputaţi independentiştĭ. Kossuth rĕspunzêndŭ la omagiile, ce i-s'aŭ făcutŭ, a declaratŭ, că elŭ a venitŭ în Ungaria, nu ca să conturbe liniştea, ci ca după puterile sale să conlucre spre a promova înflorirea uneĭ Ungariĭ libere şi independente; elŭ stă pe basa legilorŭ în vigóre şi recunósce pactulŭ închiatŭ între rege şi naţiune, adauge înse, că stă pe basa conclusuluĭ luatŭ în dieta din 1790, care afară de buna vecinătate şi uniunea personală nu are nimica comunŭ cu Austria.

Germânia.

Din Berlin cu datulŭ de 26 Oct. sosesce scirea surprinzĕtóre, că cancelarulŭ imperiuluĭ contele Caprivi şi-a datŭ dimisiunea. Asemenea a făcutŭ şi contele Botho Eulenburg, ministrulŭ-preşedinte şi de interne alŭ Prusieĭ. Între aceştĭ doĭ bărbaţi de statŭ de multŭ domnesce rivalitate, care în timpulŭ din urmă a eruptŭ în diferinţe formale, maĭ alesŭ în cestiunea convenţiuniĭ comerciale cu Rŭsia şi în a mĕsurilorŭ contra resvrătitorilorŭ socialiştĭ şi anarchiştĭ.

Spre a pune capetŭ neînţelegerilorŭ şi spre a uni érăşĭ în o persónă, pe cum era pe timpulŭ luĭ Bismarck, demnitatea de cancelarŭ şi cea de ministru-preşedinte prusianŭ, împĕratulŭ a primitŭ dimisiunea ambilorŭ.

Fóea oficiósă „Reichsanzeiger“ comunică, că împĕratulŭ a numitŭ de cancelarŭ alŭ imperiuluĭ şi ministru-preşedinte prusianŭ pe locţiitoriulŭ din Alsaţia şi Lotaringia principele Chlodwig Hohenlohe, érăşĭ de ministru pentru afacerile interne pe secretariulŭ de statŭ Köller. Principele Hohenlohe e catolicŭ şi frate cu cardinalulŭ Hohenlohe. Noulŭ cancelarŭ este în alŭ 75-lea anŭ alŭ etăţiĭ. Numirea luĭ după tótă probabilitatea nu va schimba întru nimica atitudinea politică a imperiuluĭ germânŭ faţă cu celealalte puteri europene.

Sêrbia.

Cabinetulŭ Nicolaevicĭ în 26 a c. şĭ-a datŭ dimisiunea, care a şi fostŭ primită din partea regeluĭ. Noulŭ cabinetŭ l'a compusŭ bĕtrânulŭ Cristicĭ ca ministru-preşedinte şi de interne. Cabinetulŭ Cristicĭ nu are coloritŭ de partidŭ, şi după cum anunţă fóea oficiósă, stă preste partide. Elŭ voesce consolidarea ţĕreĭ prin regularea finanţelorŭ şi o administraţie bună.

Din Congregaţiunea Albeĭ-Inferióre.

(Raportŭ specialŭ alŭ »Unirĭĭ«.)

Adunarea generală a congregaţiuniĭ comitatuluĭ Albeĭ-inferióre ţinută la 27 Octobre a c. în Aĭudŭ a fostŭ una dintre cele maĭ interesante. Pĕcatŭ înse, că Româniĭ nicĭ de astădată nu s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ maĭ mare, pentru ca să sprijinéscă cu votulŭ şi aprobarea lorŭ cele ce s'aŭ propusŭ din partea câtorva membri românĭ din Blaşŭ.

De faţă aŭ fostŭ dintre Românĭ numaĭ Gavrilă Popŭ canonicŭ, Dr. Augustinŭ Bunea secretariŭ mitropolitanŭ, Dr. Vasiliŭ Hossu profesorŭ, Iuniŭ Brutŭ Hodoşŭ directorulŭ „Patrieĭ“, Ioanŭ Pĕcurariŭ parochulŭ gr. cat. alŭ Tiuruluĭ şi Nicolaŭ Florescu proprietariŭ din Ighiŭ.

Punctulŭ celŭ maĭ importantŭ din programulŭ adunăriĭ generale era adresa comitatuluĭ Făgăraşuluĭ înaintată la dieta ţĕreĭ şi la ministrulŭ-preşedinte pentru modificarea legiĭ electorale, pe care însu-şĭ comitatulŭ amintitŭ a declarat'o de nedrĕptă pentru Românĭ. La punctulŭ acesta s'a încinsŭ o discusinne, pe care voiŭ a o descrie câtŭ se póte de fidelŭ, pe câtŭ mĕ ajută memoria.

Comitetulŭ permanentŭ prin protonotariulŭ *Török Bertalan* propune, ca adresa din cestiune să se ĭea simpliciter spre sciinţă din motivulŭ, că dieta în sesiunea presentă, ocupată fiindŭ cu discutarea altorŭ cestiuni importante şi maĭ vîrtosŭ a budgetuluĭ, nu ar avé timpŭ, să se ocupe şi de crearea uneĭ nóuĕ legi electorale.

Dr. Augustinŭ Bunea se ridică şi propune, ca adresa comitatuluĭ Făgăraşuluĭ să se recomande parlamentuluĭ şi ministruluĭ-preşedinte şi din partea congregaţiuniĭ comitatuluĭ

---

luĭ Maneguţŭ şi cetindu-lŭ să grăbéscă a se face ortodoxĭ. Decĭ în presa vóstră, care nu se „plécă sub patra*firŭ*“ (Sic! Sigurŭ pentru că e făcutŭ din patru fire.), „preparaţi terenulŭ, luminaţi pe ceĭ neluminaţi, încurajaţi pe ceĭ şovăitorĭ, intimidaţi şi faceţi imposibili pe vameşĭ şi pe fariseĭ şi împingeţi-i pe toţi a pândi şi a pune mâna pe momentŭ!“ [1] La voĭ, scriitorĭ aĭ preseĭ, la voĭ e tótă scăparea, rugămu-vĕ dară, nu întârdiaţi nicĭ o clipită a îndemna pe Românĭ, să se facă ortodoxĭ, spuneţi-le, că de nu, ... vorŭ peri! . . . . . .

Neuĭtată să fie diua, cândŭ v'aţi născutŭ voĭ, marĭ patroni aĭ bieţilorŭ uniţi! Binecuvîtatŭ să fie césulŭ, cândŭ aţĭ luatŭ péna şi ne-aţi arĕtatŭ calea, cum ne putemŭ mântui!

. . . . . .

Nimicitóre suntŭ pentru uniţi şi Ieşuiţi de o potrivă cuvintele următóre ale dluĭ Calomfirescu:

„Condiţiunile cu care se făcuse unirea nu eraŭ cunoscute, saŭ adecă era cunoscute numaĭ după unŭ documentŭ care s'a dovedităţ ca o *obrasnică falsificare* făcută de catolicĭ. Actulŭ saŭ *manifestulŭ de unire* datŭ de mitropolitulŭ Atanasie şi de protopopĭ, l'aŭ ascunsŭ Ieşuiţiĭ şi a fostŭ descoperitŭ de dlŭ Nic. Densuşianŭ şi datŭ publicităţiĭ. anulŭ trecutŭ.“

Cu acésta „perversitatea catolicilorŭ“ a ajunsŭ la culme. Şi cum nu, mĕ rogŭ? Pe unŭ Ieşuitŭ îlŭ punŭ pĕcatele, nu să nimicéscă actulŭ saŭ manifestulŭ de unire datŭ de mitropolitulŭ Atanasie, ci *să-lŭ ascundă într'o archivă publică*, ér pe altulŭ îlŭ punŭ pĕcatele, *să publice* acestŭ actŭ *în anulŭ 1885*, pentru ca apoĭ dlŭ Nic. Densuşanŭ *în anulŭ 1894* să pótă dice: „. . . a fostŭ descoperitŭ de dlŭ Nic. Densuşanŭ şi datŭ publicităţiĭ anulŭ trecutŭ.“ Nu e asta culmea obrăsnicieĭ şi perversităţiĭ? Dar a cuĭ? A Ieşuiţilorŭ şi catolicilorŭ?

. . . . . .

În lumina cea maĭ frumósă strălucesce ortodoxia dluĭ Calomfirescu din cuvintele acestea:

„Ce se atinge de Archiereĭ — *magna petis Phaeton!* Se scie, căcĭ esistă documente că, la 1865—6 din micĭ interese confesionale, s'a sacrificatŭ causa mare naţională şi lucrurile aŭ ajunsŭ unde suntŭ. Étă pentru ce noĭ nu aşteptămŭ asemenea lucruri, nu că nu ar fi posibile, dar nu-sŭ probabile. Ér cândŭ vorŭ fi probabile, nu vorŭ maĭ depinde de voinţa archieréscă, ci vorŭ depinde archiereiĭ de voinţa nóstră, a credincioşilorŭ, şi eĭ vorŭ *trebui* să dică de formă numaĭ *amin!* la ceea ce aŭ *voitŭ* şi aŭ făcutŭ credincioşiĭ.

La acestea adaugemŭ numaĭ cuvintele:

„Si tu, archiereule, să nu te facĭ códă mirenilorŭ, că eştĭ capŭ acelora.“ Se cetescŭ cuvintele acestea în Constituţiunile Apostolilorŭ II, 13.

Daţi-mĭ înse voe, iubiţi cetitorĭ, ca dreptŭ încheiare să vĕ facŭ cunoscută o descoperire de „prima forţă“, datorită dluĭ Calomfirescu.

Mitropolitulŭ Vancea, între alte rele, ce le-a făcutŭ fiindŭ în capulŭ uniţilorŭ, „a introdusŭ pe unele locurĭ musica instrumentală în liturgie, şi ce musică? *banda de ţiganĭ!* pentru ca mâne poĭmâne apoĭ să pótă introduce *organele* catolice.“ [1]

Aţi auditŭ? Caraghiosliculŭ e prea mare! N'aşĭ avé decâtŭ să punŭ josŭ péna din mână şi să mĕ mirŭ, cum de ómenĭ ca Maneguţă, Calomfirescu şi Ar. Densuşanŭ nu suntŭ încununaţi cu laurĭ!

Dar de încheiare îmĭ ĭeaŭ voe de a delătura vĕlulŭ de pe pseudonimulŭ Calomfirescu.

Abusulŭ cu banda de ţiganĭ, pe cum suntŭ informatŭ, se deprinde în Făgăraşŭ într'o serbătóre în fiesce care anŭ. De acolo îlŭ cunósce dlŭ Nic. Densuşanŭ. Acolo s'a jertfitŭ elŭ adecă pentru némulŭ românescŭ ca advocatŭ, până s'a săturatŭ némulŭ românescŭ de jertfa prea multă. Dar ca „istoriografŭ“ de renume europénŭ ar fi trebuitŭ domnia luĭ să cerce şi începuturile acestuĭ abusŭ. Dacă ar fi făcut'o acésta, ar fi aflatŭ a bună samă adevĕrulŭ istoricŭ, că acelŭ abusŭ a începutŭ a se deprinde în Făgăraşŭ, maĭ înainte de ce s'a făcutŭ Vancea mitropolitŭ. Înse calumniare audacter!

[1] »Revista critică-literară« 1894. Numĕrulŭ 9. pag. 373.

[1] Totŭ acolo pag. 374.

Albei-inferióre. Motivulŭ invocatŭ de protonotariulŭ comitatensŭ pentru luarea spre sciinţă a adresei nu are nicĭ o basă, deórece nu noĭ avemŭ să judecămŭ, că óre dieta are timpŭ, să se ocupe şi de legea electorală, nicĭ nu suntemŭ competenţi, să prescriemŭ timpulŭ, cândŭ să se ocupe parlamentulŭ de acésta cestiune momentósă. Din contră suntŭ motive, carĭ pretindŭ imperiosŭ sprijinirea adresei Făgărăşenilorŭ. Chiarŭ şi din partea unorŭ magiarĭ s'a accentuatŭ de repetite orĭ, că legea electorală trebue să se modifice. Reforma acésta formézĕ unŭ punctŭ din programulŭ unuĭ partidŭ politicŭ magiarŭ. Ministrulŭ Hieronymi de repetite orĭ a declaratŭ, că legea electorală este nedreptă şi prin urmare trebue reformată. Ungurii în continuŭ impută Românilorŭ, că pentru ce nu-şĭ propunŭ plângerile lorŭ în parlamentŭ, care singurŭ ar fi chematŭ a vindeca rĕulŭ, dar în acela-şi timpŭ închidŭ Românilorŭ uşile parlamentuluĭ prin susţinerea uneĭ legĭ electorale, care face imposibilă alegerea de dedeputaţi românĭ.

Voci magiare: Nu pricepemŭ! Să vorbéscă unguresce!

Dr. Augustinŭ Bunea: N'am ce face, învĕţaţi şi DVóstră românesce.

Gavrilă Popŭ canonicŭ în Blaşŭ: Între gravaminele poporuluĭ românŭ din Transilvania este fără îndoélă şi legea electorală actuală, care nu ne permite, să ne alegemŭ deputaţi în numĕrŭ proporţionatŭ cu numĕrulŭ nostru. Censulŭ prea mare din Transilvania şi împărţirea maestrită a cercurilorŭ electorale este causa, că Românii, şi dacă ar vre să alégă deputaţi, nu şi-ar puté alege unŭ numĕrŭ corĕspundĕtoriŭ de astfelŭ de deputaţi, carĭ să aibă durere de interesele poporuluĭ românŭ. Românĭĭ de nenumĕrate orĭ aŭ datŭ espresiune nemulţămiriĭ lorŭ pentru susţinerea acesteĭ legĭ nedrepte, însĕ plângerea lorŭ a fostŭ totdeuna neascultată, deşi şi eĭ contribuescŭ cu sângele şi averea lorŭ la susţinerea patrieĭ. Acum se dă ocasiunea cea maĭ bună, ca chiarŭ din cercurile oficióse ale comitatelorŭ să se pornéscă o acţiune pentru vindecarea unuĭ rĕŭ, care nemulţămesce atâtŭ de adâncŭ pe Românĭ. Suntemŭ, domniloră, fórte întristaţi, cândŭ vedemŭ, că nicĭ acéstă ocasiune nu se folosesce spre delăturarea unuĭ gravamenŭ românescŭ, recunoscutŭ şi din partea unorŭ Magiarĭ. Sprijinesce propunerea făcută de Dr. Bunea.

Dr. Werner secretariulŭ comiteluĭ supremŭ într'o vorbire maĭ lungă se declară pentru propunerea comitetuluĭ permanentŭ.

Nu suntŭ pregătite lucrările pentru o reformă atâtŭ de importantă. Românii suntŭ şi altcum într'o ferbere mare, şi astfelŭ ar fi periculosŭ, ca tocmaĭ acum să se pornéscă reforma legiĭ electorale. Pe Românĭ nicĭ acéstă reformă nu l-ar puté mulţămi, pe cum nu l-aŭ mulţămitŭ nicĭ legile liberale aduse de marii bărbaţi aĭ naţiuniĭ magiare dela 1867 şi 1868, pe urmele cărora calcă magiariĭ şi astădĭ. Şi cum s'ar puté, să le facemŭ pe voe Românilorŭ, cândŭ tótă mişcarea lorŭ politică este o lucrare subterană, cândŭ în fruntea eĭ se află nisce agitatorĭ, carĭ conspiră în contra statuluĭ magiarŭ şi a constituţiuniĭ lorŭ, cândŭ în programulŭ Românilorŭ este unŭ punctŭ, care voesce, să rumpă Transilvania de ţara unguréscă, şi cândŭ şi archiereiĭ lorŭ aŭ votatŭ în casa magnaţilorŭ în contra legilorŭ liberale, carĭ suntŭ menite a da tărie statuluĭ magiarŭ? Arete maĭ întâiŭ Românĭĭ, că suntŭ bunĭ patrioţĭ, dea maĭ întâiŭ probe de alipire cătră statulŭ magiarŭ, şi atuncĭ se va esecuta şi reforma legiĭ electorale.

Baronulŭ Kemény Endre a vorbitŭ aşa de fără înţelesŭ, încâtŭ şi de pe faţa Ungurilorŭ se putea ceti nemulţămirea cu cele susţinute de dînsulŭ. Între altele a disŭ cam următórele:

Eŭ nu sciŭ, *ce dracu,* — vĕ rogŭ de ĭertare, dle comite, că mĕ folosescŭ de acéstă espresiune neparlamentară, — eŭ nu sciŭ, pentru ce ne ocupămŭ de acéstă cestiune. Dóră sciţĭ bine, că noĭ nu avemŭ dreptŭ, să scriemŭ la parlamentŭ, să reformeze legea electorală. Asta-ĭ trĕba dieteĭ, nu a nóstră. Nu ne vomŭ lua noĭ după Făgărăşenĭ. Aci în ţara unguréscă, ce maĭ umblă Românii cu reforma legiĭ? Eĭ să înveţe unguresce, că aşa se cuvine celorŭ ce trăescŭ în Ungaria etc.

Dr. Vasile Hossu: După vorbirea interesantă a dluĭ Werner Gyula permiteţi-mĭ şi mie, să mĕ pronunţŭ în cestiunea acésta.

(Voci magiare: Să-lŭ audimŭ unguresce!)

Scusaţi, dloră, dar eŭ suntŭ datoriŭ, să vorbescŭ românesce, pentru că se cuvine, să-mĭ respectezŭ limba maternă şi să mĕ folosescŭ de dreptulŭ, ce mi-lŭ dă legea. Altcum dacă dvóstră nu mĕ veţĭ înţelege, la sfârşitŭ vĕ voiŭ interpreta şi în limba magiară cuvintele mele. Îmĭ pare fórte rĕŭ, că dvóstră vĕ opuneţĭ uneĭ reforme, care tinde la vindecarea unuĭ rĕŭ accentuatŭ şi din partea magiarilorŭ. Ministrulŭ de interne a recunoscutŭ şi în parlamentŭ şi afară de parlamentŭ, că este întemeiată cererea pentru reformarea legiĭ electorale. Ministrulŭ-preşedinte Wekerle a spusŭ apriatŭ în discursulŭ sĕŭ delă Baia-mare, că trebue să delăturămŭ motivele plângerilorŭ îndreptăţite, între carĭ este şi actuala lege electorală. Partidulŭ independentistŭ de repetite orĭ a cerutŭ dela parlamentŭ, să nu maĭ amâne acéstă reformă salutară. Nu consideraţĭ decĭ acéstă reformă numaĭ ca unŭ postulatŭ alŭ Românilorŭ, ci ca o lipsă generalŭ simţită. Şi dacă dvóstre vĕ cade greŭ, că acéstă reformă o pretindemŭ noĭ românii în acéstă congregaţiune, nu ne consideraţĭ ca pe românĭ, ci ca pe concetăţenii Dvóstre, carĭ voescŭ să delăture nisce stărĭ anormale recunoscute şi de magiarĭ. Sprijiniţĭ dloră acéstă reformă, dacă doriţĭ sincerŭ, să se resolveze cestiunea română. Pe calea acésta veţĭ face, să se maĭ micşoreze nemulţămirea, de care suntŭ cuprinşĭ Românii, pe cândŭ cu gendarmĭ şi cu forţa nu veţĭ ajunge nicĭ odată să liniştiţĭ consciinţa Românilorŭ despre nedreptatea, ce li-se face. Consciinţa este unŭ tesaurŭ ascunsŭ, la care nu străbate baioneta şi forţa, şi nu se póte produce prin terorisărĭ, ci numaĭ prin împlinirea drepteloră postulate ale cetăţenilorŭ.

Noĭ Românii încă suntemŭ cetăţenii patrieĭ, pe carea amŭ apĕrat'o, o apĕrămŭ şi o vomŭ apĕra împreună cu Dvóstră în dile de restriste. Se cuvine decĭ, ca să n'-se facă dreptate şi să ni-se recunóscă acelea-şĭ drepturi, carĭ le aŭ şi fraţiĭ magiarĭ. Prin aceea, că Românii ţşĭ vorŭ puté alege şi trimite deputaţi în dieta ţĕreĭ, statulŭ ungarŭ nu va pătimi nimica, căcĭ şi maĭ înainte aŭ fostŭ deputaţi românĭ în parlamentulŭ ţĕreĭ, fără ca statulŭ să fi fostŭ periclitatŭ prin acésta. Nu este adevĕratŭ, că Românii ar fi duşmanĭ statuluĭ ungarŭ. Chiarŭ şi autonomia Ardéluluĭ, pe carea o reclamă Românii, nu este îndreptată în contra întregităţiĭ statuluĭ, ci Românii se silescŭ a o elupta pe cale legală numaĭ ca o garanţă a individualităţiĭ lorŭ naţionale, pe carea voescu să şĭ-o păstreze şi desvólte sub coróna regeluĭ ungarŭ. Nu voescŭ Românii, să recunóscă pe altŭ cineva de principe alŭ Ardéluluĭ, decâtŭ pe acela, care pórtă şi coróna Ungarieĭ. E dreptŭ, că esistă legea despre uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria. Dar a lupta pentru schimbarea acesteĭ legĭ cu mijlóce, carĭ nu suntŭ contrare constituţiuniĭ ţĕreĭ, este ĭertatŭ şi Românilorŭ, pe cum ar fi ĭertatŭ la orĭ care cetăţénŭ. Partidulŭ independentistŭ încă lucră în contra legiĭ fundamentale despre dualismŭ, şi nimenia nu-lŭ taxézĕ de trădătoriŭ de patrie, deşi ceea ce voesce elŭ prin uniunea personală, este neaseménatŭ maĭ multĕ, decâtŭ ceea ce voescŭ Românii prin autonomia Ardéluluĭ.

Nu vĕ abată dela idea reformeĭ electorale împrejurarea accentuată de dlŭ Werner, că archiereiĭ românĭ ar fi luptatŭ în casa magnaţilorŭ în contra liberalismuluĭ manifestatŭ în legile bisericescĭ votate de parlamentulŭ ungarŭ. Archiereiĭ nostri nu aŭ luptatŭ în contra adevĕratuluĭ liberalismŭ, căcĭ adevĕratulŭ liberalismŭ nu consiste în vătĕmarea consciinţeĭ religióse a cetăţenilorŭ, ci în respectarea eĭ, ér Archiereiĭ nostri numaĭ pentru apĕrarea acesteĭ consciinţe religióse în contra atacurilorŭ făcute de falsulŭ liberalismŭ şĭ-aŭ ridicatŭ glasulŭ şi votulŭ lorŭ în contra proĭectelorŭ de lege bisericescĭ.

Aceste mĭ-am ţinutŭ de datorinţă a le accentua spre a sprĭjini propunerea făcută de dlŭ Dr. Bunea, şi dacă dvóstră doriţĭ, acestea suntŭ gata a vĭ-le spune şi unguresce.

Voci magiare: Nu-ĭ de lipsă, că amŭ priceputŭ.

Dr. Mohay deputatŭ dietalŭ recunósce defectele legiĭ electorale de astădĭ, dar după ce adresa Făgărăşenilorŭ nu cuprinde unŭ proiectŭ gata de reformă a acesteĭ legĭ, se alăturĕ la propunerea comitetuluĭ permanentŭ, ca adecă acea adresă să se lea numaĭ spre sciinţă.

Dr. Augustinŭ Bunea: Ca propunĕtoriŭ am dreptulŭ, să vorbescŭ încă odată la obiectŭ, înainte de ce s'ar pune la votŭ propunerile, carĭ s'aŭ făcutŭ în acéstă adunare. Înainte de tóte declarŭ, că în totŭ decursulŭ desbateriĭ nu am auditŭ nicĭ unŭ singurŭ argumentŭ, care să mĕ fi convinsŭ, că propunerea făcută de mine nu ar fi raţionabilă, justă şi ecuitabilă şi nu s'ar fi făcutŭ la timpulŭ şi în locŭlŭ potrivitŭ.

Dlŭ baronŭ Kemény Endre voindŭ să vorbéscă în contra propuneriĭ mele n'a făcutŭ alta, decâtŭ a trasŭ la îndoélă unŭ dreptŭ constituţionalŭ, care l'a esercitatŭ în tóte timpurile şi-lŭ esercitézĕ şi astădĭ tóte congregaţiunile comitatense: dreptulŭ de a trimite la parlamentŭ adrese, carĭ privescŭ cause publice şi dorinţe juste ale cetăţenilorŭ. De acestŭ dreptŭ s'a folositŭ de repetite orĭ şi comitatulŭ nostru, şi astfelŭ cuvintele dluĭ baronŭ Kemény Endre nu ne potŭ împedeca, să nu recomandămŭ parlamentuluĭ şi ministruluĭ preşedinte adresa Făgărăşenilorŭ pentru reforma legiĭ electorale.

Dar nicĭ argumentele desfăşurate din partea dluĭ Werner Gyula nu aŭ puterea de a mĕ abate dela propunerea mea făcută cu cea maĭ intimă convingere, că prin acésta aducŭ serviţiŭ nu numaĭ Românilonŭ, ci şi patrieĭ întregĭ. Ne spune dlŭ Werner, că noĭ nu suntemŭ pregătiţĭ pentru reforma

legii electorale. Eŭ însĕ trebue să declarŭ, că cestiunea nu trebue să se pună aşa, pe cum o pune dlŭ Werner. Noi trebue să ne întrebămŭ, că óre de lipsă este, să ducemŭ în deplinire reforma legii electorale? Că este de lipsă, s'a dovedităŭ destulŭ de lămuritŭ în discusiunea de până acum, şi astfelŭ nu ne rĕmâne alta de făcutŭ, decâtŭ să accentuămŭ şi noi acéstă lipsă recunoscută din tóte părţile, recomandândŭ adresa Făgărăşenilorŭ aşa, precum doresc şi ne rógă dînşii. Cestiunea pregătiriĭ lucrărilorŭ pentru reforma legii electorale nu cade în competinţa nóstră, ci în a altorŭ factorĭ, carĭ dacă ar vedé, că ţara întrégă prin congregaţiunile comitatense doresce reforma din cestiune, o vorŭ şi pregăti în timpulŭ celŭ mai scurtŭ posibilŭ.

Ne spune mai departe dlŭ Werner, că nu este timpulŭ potrivitŭ astădĭ pentru astfelŭ de reforme, cum e şi cea de sub întrebare, de-órece Românii se află într'o mare ferbere, care nu ar trebui alimentată prin reforme atâtŭ de adâncŭ tăietóre în viaţa statului.

Apoĭ bine, domniloru, dacă este aşa de mare ferberea românilorŭ, încâtŭ nicĭ reformele reclamate de împrejurările actuale nu se mai potŭ discuta şi duce în deplinire, atuncĭ trebue că acéstă ferbere grozavă să se fi manifestatŭ între Românĭ prin acte de violenţă. Dvóstră, carĭ şedeţĭ la acéstă masă verde, locuiţĭ toţĭ într'unŭ comitatŭ aprópe curatŭ românescŭ, şi ceĭ mai mulţĭ dintre Dvóstre în comune curatŭ românescĭ. Eĭ bine, eŭ vĕ întrebŭ, că Românii aceştia, carĭ după dlŭ Werner ferbŭ atâtŭ de tare, încâtŭ pentru eĭ nicĭ legislaţiunea nu se mai póte ocupa de reformele cele mai necesare: La care concetăţénŭ magiarŭ ĭ-a făcutŭ să-ĭ pice macarŭ unŭ singurŭ firŭ de părŭ din capŭ? Cuĭ dintre Dvóstre ĭ-aŭ aprinsŭ sauŭ dîrîmatŭ Românii casele? Cuĭ ĭ-aŭ prădatŭ Românii averea? Care dintre Dvóstre se póte plânge, că petrecêndŭ în mijloculŭ poporuluĭ românŭ, ĭ-a fostŭ periclitată siguritatea personală? Care dintre Dvóstre a fostŭ macarŭ insultatŭ vre-odată din partea Românilorŭ? Eŭ suntŭ sigurŭ, că nicĭ unulŭ. (*Unŭ magiarŭ esclamă în limba română:* Asta-ĭ chiarŭ direptŭ!) Românii nu facŭ astfelŭ de lucrurĭ, pentru că eĭ ţinŭ fórte multŭ la reputaţiunea lorŭ de poporŭ cu minte, cumpĕtatŭ, chibzuitŭ. Eĭ voescŭ, să trécă înaintea Europeĭ întregĭ de unŭ poporŭ de ordine, de unŭ elementŭ civilisătoriŭ în orientŭ. Suntŭ însĕ nemulţămiţĭ fórte adâncŭ Româniĭ. Dar şi acéstă nemulţămire şĭ-o sciŭ esprima, nu prin acte de violenţă, ci prin manifestaţiunĭ pacînice, cum aŭ fostŭ şi manifestaţiunile de pe timpulŭ procesuluĭ memoranduluĭ dela Cluşŭ, despre carĭ chiarŭ unŭ distinsŭ publicistŭ magiarŭ a dîsŭ, că astfelŭ de manifestaţiunĭ frumóse şi pacînice pentru drepturile sale numaĭ Românii sciŭ face.

Ne dice mai departe dlŭ Werner, că Românii nu ar fi vrednicĭ de reforme ca cea reclamată astădĭ în privinţa legiĭ electorale, de-órece n'aŭ sciutŭ să-şi arete gratitudinea lorŭ nicĭ faţă cu instituţiunile liberale create prin legile dela 1867 şi 1868 cu ocasiunea inaugurăriĭ ereĭ constituţionale.

Eŭ recunoscŭ, domniloru, că bărbaţiĭ de statŭ aĭ Ungarieĭ, carĭ aŭ creatŭ legile dela 1867 şi 1868, aŭ ţinutŭ mai multŭ contŭ de drepturile popórĕlorŭ nemagiare, decâtŭ ceĭ de astădĭ. Recunoscŭ, că Eötvös, Deák şi alţĭ bărbaţĭ ilustri de atuncĭ aŭ avutŭ şi priceperea şi inima de a mulţămi celŭ puţinŭ în unele privinţe naţionalităţile nemagiare prin legile amintite. Însĕ durere că bărbaţiĭ de statŭ, carĭ aŭ urmatŭ luĭ Deák şi Eötvös, nu numaĭ n'aŭ lucratŭ în spiritulŭ lorŭ, ci chiarŭ puţinele drepturĭ asigurate naţionalităţilorŭ nemagiare prin legile dela 1867 şi 1868 aŭ începutŭ a le forfeca şi a le ciunta prin legĭ şi ordonanţe ulterióre, încâtŭ astădĭ nu avemŭ mai nimicŭ din ceea ce amŭ avutŭ la 1868. N'aveţĭ decâtŭ să căutaţĭ la acestŭ comitatŭ, ca să vĕ convingeţĭ despre adevĕrulŭ aserţiunĭĭ mele, pentru că deşi în acestŭ comitatŭ Românii constituescŭ preste 83 % din întrégă poporaţiunea, totuşi în personalulŭ administrativŭ avemŭ unŭ singurŭ românŭ, şi şi acesta în postŭ de totŭ inferiorŭ. Nu se laude decĭ dlŭ Werner cu liberalismulŭ acela, cu care noĭ suntemŭ tractaţĭ astădĭ. Acestŭ liberalismŭ este departe ca ceriulŭ de pămîntŭ de liberalismulŭ luĭ Deák şi Eötvös, şi procedura dluĭ Werner este cu totulŭ contrară la aceea, ce aŭ urmat'o aceĭ doĭ bărbaţĭ.

Unŭ altŭ pretextŭ adusŭ de dlŭ Werner în contra propuneriĭ mele este acela, că întrégă mişcarea politică română este o lucrare subterană contrară statuluĭ şi constituţiuniĭ, şi în fruntea eĭ se află nisce agitatorĭ. Faţă cu acéstă afirmaţiune eŭ îmĭ permitŭ a vĕ întreba, că óre póte-se numi o lucrare subterană întrunirile publice ale Românilorŭ, în carĭ şĭ-aŭ reclamatŭ drepturile lorŭ? Póte-se numi lucrare subterană vócea unisonă a preseĭ române, care în vĕdulŭ întregeĭ lumĭ scrie şi accentuézĕ, că Românii suntŭ nemulţămiţĭ, şi trebue să li-se facă dreptate? Póte-se numi lucrare subterană unŭ memorialŭ aşternutŭ la unŭ factorŭ constituţionalŭ, înaintea tronuluĭ Regeluĭ încoronatŭ, dela care Românii aŭ cerutŭ delăturarea gravamineloră?

Pe aceia, carĭ aŭ fostŭ în fruntea acesteĭ mişcărĭ, ĭ-aŭ aruncatŭ în temniţe dicêndu-se, că aŭ lucratŭ neconstituţionalŭ! Dar acum suntemŭ noĭ aci, în acéstă congregaţiune, înaintea unuĭ forŭ competentŭ şi constituţionalŭ, şi ceremŭ dela Dvóstre, să faceţĭ unŭ singurŭ pasŭ pentru liniştirea Românilorŭ, Se cuvine decĭ, să-lŭ şi faceţĭ, ca să nu rĕmână Românii cu conscĭinţa, că sórtea lorŭ este numaĭ asuprirea şi prigonirea!

Ce privesce autonomia Transilvanieĭ, după cele accentuate aci de unŭ colegŭ alŭ meŭ, nu aflu de lipsă a mai spori vorba. Dar cu privire la învinuirea ridicată de dlŭ Werner în contra archiereilorŭ românĭ eŭ numaĭ atâta vĕ întrebŭ, că óre archiereiĭ romano-catolicĭ, carĭ păstorescŭ o mare parte din poporulŭ magiarŭ, nu aŭ votatŭ şi eĭ în contra legilorŭ bisericescĭ? Óre nu s'aŭ aflatŭ şi superintendenţĭ calvinĭ, carĭ şĭ-aŭ ridicatŭ vócea în contra acelorŭ legĭ? Pentru ce se descarcă dlŭ Werner cu liberalismulŭ sĕŭ numaĭ în contra archiereilorŭ românĭ şi pe archireiĭ magiarĭ îĭ cruţă în faţa Dvóstre? Da, dlorŭ, archiereiĭ românĭ aŭ votatŭ în contra legilorŭ bisericescĭ, pentru că aŭ avutŭ datorinţa sfîntă, să o facă acésta. Dacă ar fi făcutŭ altmintrea, eĭ s'ar fi pusŭ în contradicere cu dogmele bisericeĭ lorŭ, ar fi venitŭ în conflictŭ cu conscĭinţa religiósă a credincioşilorŭ, pe carĭ îĭ păstorescŭ, şi astfelŭ din păstorĭ s'ar fi făcutŭ trădătorĭ nevrednicĭ de scaunele archierescĭ.

Lecţiunea de patriotismŭ, ce o dă aci dlŭ Werner, eŭ nu o primescŭ. Românii tocmaĭ aşa îşĭ daŭ tributulŭ de sânge şi avere pe altariulŭ patrieĭ, ca şi concetăţeniĭ lorŭ magiarĭ, şi tocmaĭ aşa suntŭ gata a apĕra întregitatea statuluĭ ungarŭ, ca şi Magiariĭ. Adevĕratulŭ patriotismŭ nu consistă în denegarea reformelorŭ reclamate de principiile de dreptate şi ecuitate, ci în împlinirea lorŭ. Adevĕratulŭ patriotismŭ nu consistă în aceea, ca toţĭ cetăţeniĭ să vorbéscă o singură limbă, cum dicea dlŭ baronŭ Kemény Endre, ci ca limba tuturorŭ să fie preţuită şi respectată după principiulŭ evangelicŭ, că ce ţie nu-ţĭ place, altuia nu-ĭ face! Adevĕratulŭ patriotismŭ nu consistă în aceea, ca sub pretextulŭ întăririĭ statuluĭ să se lucre din tóte puterile pentru amalgamisarea tuturorŭ popórĕlorŭ patrieĭ într'unŭ singurŭ poporŭ, ci în aceea, ca să se respecteze şi desvólte individualitatea, ce o aŭ diferitele popóre dela Dumneḑeŭ, pentru că statulŭ nu este mai pe susŭ de legile firiĭ şi ale luĭ Dumneḑeŭ, ci este subordinatŭ acelora!

După ce a maĭ vorbitŭ încă odată protonotariulŭ comitatensŭ, membriĭ magiarĭ aŭ primitŭ propunerea comitetuluĭ permanentŭ, şi astfelŭ adresa Făgărăşenilorŭ s'a luatŭ simpliciter spre sciinţă.

Noutăţĭ.

Din archidiecesă. În 25 Octobre alumniloră archidiecesanĭ de cursulŭ alŭ IV-lea aĭ Seminariuluĭ teologicŭ din Blaşŭ li-s'a conferitŭ în Gherla „lectoratulŭ“ de către Ilustritatea Sa episcopulŭ Dr. Ioanŭ Szabó.

Concursŭ la staţiunĭ docentale. S'a escrisŭ concursŭ cu terminŭ până în 15 Novembre 1894 la staţiunile: 1. *Chizdia* cu emolumentele: Salariŭ cantorŭ-docentalŭ în banĭ 128 fl., grâŭ 1200 litre 72 fl., cucuruzŭ 1208 litre 42 fl., lemne de focŭ numaĭ pentru cantorŭ-docente 26 metri aduşĭ gata la locuinţa luĭ 39 fl. 52 cr., arînda pămîntuluĭ şcóleĭ de 4 jughere 835 □° 30 fl., laolaltă 311 fl. 52 cr. Apoĭ cantorŭ-docentele are locuinţă în natură cu grădină de 400 □°. 2. *Coroiesceni* cu emolumetele: Salariŭ docentalŭ de 300 fl., 3 orgiĭ cubice de lemne de focŭ aduse gata, cortelŭ şi grădină de legumĭ. 3. *Cigmeŭ* cu emolumentele: Salariŭ docentalŭ de 300 fl., 8 metri cubicĭ de lemne de focŭ, cortelŭ.

Adunarea generală *a reuniuniĭ femeilorŭ gr. cat. române din Blaşŭ* s'a ţinutŭ în 28 Octobre. Participarea a fostŭ slabă. S'aŭ aprobatŭ literele fundaţionale ale „Fundaţiuniĭ Leontina F. Negruţŭ“ de 400 fl. şi ale „Fundnţiuniĭ Ana Vlassa n. Poruţŭ“ de 200 fl. şi s'aŭ votatŭ 100 fl. ca ajutoriŭ pe anulŭ 1895 pe sama şcóleĭ de fetiţe din Blaşŭ.

Ţarulŭ Alesandru III a reposatŭ în 1 a c. la Livadia în etate de 47 aniĭ.

Procesulŭ luĭ Dr. Lucaciŭ. Tabla reg. din Dobriţinŭ a casatŭ sentinţa adusă în procesulŭ luĭ Dr. Lucaciŭ de către tribunalulŭ din Sătmarŭ, din motivulŭ, că nu s'a concesŭ acusatuluĭ a se apĕra în limba sa maternă.

Catastrofa dela Bistra în munţiĭ apuseniĭ. În 28 l. tr. pe la amĕḑĭ s'a întîmplatŭ o teribilă esplosiune în fabrica de pulvere de puşcă a familieĭ Ebergényi din Bistra. Esplosiunea a produsŭ o detunătură înspăimîntătóre, care a fostŭ simţită şi în satele şi oraşele din apropiere. Fabrica în valóre de 50—60 miĭ fl. e prefăcută în ruine; maĭ mulţĭ lucrătorĭ aŭ fostŭ omoriţĭ, ĕră alţiĭ greŭ mutilaţĭ.

În alŭ XXI-lea procesŭ alŭ „Tribuneĭ“ a fostŭ condamnatŭ redactorulŭ Baiteşŭ la 2 luniĭ temniţă ordinară, „Tribuna“ la subtragerea alorŭ 500 fl. din cauţiune, ĕră docentele Şuteŭ la 1 ḑi de carcerŭ orĭ 10 fl. în banĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardélŭ.

B.

Săborulŭ micŭ.

II.

Synodus partialis alŭ Calviniloru din Ardélŭ.

Identitatea numiriĭ latine a săboruluĭ micŭ românescŭ și a sinoduluĭ parțialŭ calvinescŭ din Ardélŭ. Ceea ce era săborulŭ micŭ în biserica românéscă din Ardélŭ, aceea era synodus partialis saŭ particularis la calviniĭ din Ardélŭ în véculŭ alŭ 16 și 17-lea, adecă sinodŭ, în care se aduna protopopulŭ cu preoțimea tractuală spre a pertracta și resolvi cause bisericescĭ.

Și aicĭ ca și la săborulŭ mare, întâiŭ și maĭ întâiŭ este bătătoriŭ la ochĭ, că nu numaĭ calviniĭ, ci și Româniĭ terminulŭ românescŭ: săborulŭ micŭ pe limba latină îlŭ traducŭ cu terminulŭ usitatŭ la calviniĭ din Ardélŭ de: synodus partialis saŭ particularis.

Amintimŭ cu privire la lucrulŭ acesta numaĭ unŭ actŭ străinŭ și unulŭ românŭ.

Așa superintendentele calvinescŭ Vesprémi István în decretulŭ, prin care la anulŭ 1697 pe Popa Ionŭ din Huniadóra îlŭ întărește de ispravnicŭ protopopescŭ săborulŭ micŭ îlŭ numesce în limba latină: partialis (synodus). [1])

Asemenea sinodulŭ dela 1728 ținutŭ sub presidiulŭ Rectorelui Ieșuițiloru în punctulŭ 5 dispunêndŭ, ca protopopiĭ câtŭ maĭ curêndŭ să adune pe preoțiĭ tractualĭ la săborulŭ micŭ, în limba latină se esprimă astfelŭ: *„vocabunt ad particulares synodos omnes suos popas.“* [2])

Chiarŭ și dacă nu amŭ avé alte date cu privire la identitatea săboruluĭ micŭ din biserica românéscă cu synodus partialis alŭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ în seculiĭ 15 și 16, și împrejnrarea, că în limba latină pórtă amêndóuĕ aceea-și numire, ar fi destulă să stîrnéscă credința în înrîurința uneĭ din aceste dóuĕ bisericĭ asupra celeialalte relativŭ la aședămîntulŭ bisericescŭ de sub vorbă.

Pe lângă identitatea numiriĭ latine înse maĭ sŭntŭ și alte momente, carĭ împedescŭ identitatea acésta destulŭ de bine.

Momentele aceste le vomŭ considera acum pe rîndŭ.

* * *

Identitatea săboruluĭ micŭ românescŭ cu sinodulŭ parțialŭ calvinescŭ din Ardélŭ în privința timpuluĭ, loculuĭ țineriĭ și atribuțiunilorŭ. Synodus partialis alŭ calviniloru din Ardélŭ ca și săborulŭ micŭ din biserica românéscă să ținea în modŭ ordinariŭ maĭ de multe orĭ în unŭ anŭ, în modŭ estraordinariŭ înse de câte orĭ ceresŭ împrejurările.

Canonulŭ 89 din collecțiunea luĭ Geleĭ cu privire la lucrulŭ acesta se esprimă în modulŭ următoriŭ:

„Alterum speciale seniorum officium ect, ut synodos suorum con-
„fratrum statis temporibus convocent; et quidem ordinarie singulis
„quibusque annis terna vice .... Estraordinare vero, si
„gravis aliqua ac urgens necessitas ingruerit, aliis quoque tempo-
„ribus intermediis.“

Éră Salamon Joseph în opulŭ citatŭ [3]) despre timpulŭ sinoduluĭ parțialŭ scrie:

„Ad speciale praeterea seniorum officium pertinet synodos suo-
„rum confratrem statis temporibus, ordinarie terna vice
.... convocare“. Cuvîntulŭ: ordinarie arată dóuĕ lucrurĭ. Întâiŭ, că sinodulŭ parțialŭ de regulă se ținea de treĭ orĭ pe anŭ, a dóua, că se ținea în modŭ estraordinariŭ și maĭ de multe orĭ. Altcum dacă n'ar fi esistatŭ și sinóde parțialĭ estraordinare, nu ar fi fostŭ lipsă să se adaugă în tecstŭ cuvîntulŭ: ordinarie:

Ce se ține de locŭ, unde se aduna sinodulŭ parțialŭ calvinescŭ, ca și săborulŭ micŭ din biserica românéscă din Ardélŭ se aduna în diverse locurĭ.

Totŭ canonulŭ de maĭ susŭ aluĭ Gelei despre locŭ sinoduluĭ parțialŭ scrie, că protopopulŭ este datoriŭ să-lŭ convóce *„ad se vel in alium quempiam convenientem locum,“* éră Salamon Joseph la locŭ citatŭ chiarŭ aceste cuvinte le folosesce cu privire la locŭ, unde se ținea sinodulŭ parțialŭ.

Deși sunțŭ maĭ déuĕ sute de anĭ, deja, de cândŭ a încetatŭ în Ardélŭ domnirea principiloru calvinescĭ, și de cândŭ biserica calvină din Ardélŭ se silesce totŭ maĭ tare a se organisa în conformitate cu principiulŭ eĭ despre preoția universală, totuși sinodulŭ partialŭ cu maĭ nicĭ o modificare a rĕmasŭ până la 1871 în forma, în carea era pe timpurile principiloru calvinescĭ.

Chiarŭ și atribuțiunile de dreptŭ ale sinoduluĭ parțialŭ aŭ rĕmasŭ maĭ totŭ cele vechĭ. Aceste sunțŭ următórele:

1. Sinodulŭ parțialŭ alŭ calviniloru, ca și săborulŭ micŭ din biserica românéscă alege pe notariulŭ tractualŭ, care are votŭ în sinodulŭ generalŭ, în care se alege superintendentele. [1]) Adevĕratŭ, că canonulŭ 93 din collecțiunea luĭ Geleĭ în sinódele eletorale permite votŭ tuturoru preoțiloru. Practice înse s'a restrinsŭ dispositia acésta a canonuluĭ în acelo, că votiza numaĭ protopopulŭ și notariulŭ tractualŭ saŭ substitutuluĭ aceluia. Și este cunoscutŭ, că și la alegerea mitropolituluĭ românescŭ pe lângă protopopulŭ are votŭ și notariulŭ ad hoc alŭ tractului. [2]) (Vedĭ maĭ susŭ pg. 57).

2. Precum în săborulŭ micŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ se alegeaŭ juraților saŭ asesoriĭ scaunuluĭ protopopescŭ, așa și în synodus partialis alŭ bisericeĭ calvine se alegeaŭ asesoriĭ scaunulŭ protopopescŭ.

Salamon Ioseph vorbindŭ despre membriĭ sinoduluĭ parțialŭ, dice, că între aceia sunțŭ și *„Assessores confratrum suorum suffragiis electi.“*

3. Synodus partialis, ca și săborulŭ micŭ alegea pre protopopulŭ tractualŭ.

Canonulŭ 86 din collecțiunea luĭ Geleĭ despre alegerea protopopuluĭ de cătră preoțimea tractuală în sinodulŭ parțialŭ prescrie următórele:

„Singulae itaque dioeceses unum quemdam ministrum ex suis
„confratribus ... commanibus suffragiis sibi in seniorem
eligere debent [4])

4. Sinoduiŭ parțialŭ ca și săborulŭ micŭ avea jurisdicțiune contențiósă și penală asupra cleruluĭ și poporuluĭ din tractulŭ protopopescŭ respectivŭ.

Cu privire la jurisdicțiunea acésta Salamon Ioseph scrie aceste: *„Obiecta synodorum harum particularium sunt causae ministrorum disciplinares, censurae ecclesiasticae, aliaeque controverisae pro re nata incidentes.“* [5])

Synodus partialis figura preste totŭ ca forŭ judecătorescŭ de prima instanță în causele bisericescĭ, cum se vede din Petru Bod, care se esprimă astfelŭ vorbindŭ de seria instanțeloru în biserica calvină din Ardélŭ:

„Sedes inferior est synodos dioecesana seu particularis. [6]) (Fiindŭ că calviniĭ numescŭ și astădĭ protopopiatele diecese, așa și sinodulŭ protopopescŭ saŭ parțialŭ îlŭ numescŭ câte odată synodus dioecesana.)

Ba eraŭ și pedepse anumite, pe carĭ putea să le dicteze synodus partialis ca și săborulŭ micŭ, rĕmânêndŭ cele maĭ marĭ reservate sinoduluĭ generalŭ, cum eraŭ în biserica românéscă reservate săboruluĭ mare. Așa sinoduluĭ parțialŭ nu-ĭ era permisŭ a dicta decâtŭ escomunicațiunea mică, [7]) nu-ĭ era permisŭ a depune pre preoțiĭ în perpetuŭ, a primi pre ceĭ depușĭ, saŭ a-ĭ da puterĭ civile. [8])

5. În synodus partialis se pertractaŭ și decideaŭ și cause administrative maĭ micĭ referitóre la tractulŭ respectivŭ. Se vede acésta din canonulŭ 89 alŭ collecțiuniĭ luĭ Gelei, care prescrie, ca synodus partialis să nu pertracteze și resólve cause *„gravioris momenti“* fără voea superintendenteluĭ. De unde se vede, că dacă causele maĭ însemnate eraŭ de competința superintendenteluĭ, causele maĭ puținŭ însemnate puteaŭ fi pertractate și resolvite în sinodus partialis.

Analogŭ s'a purcesŭ și în săborulŭ micŭ din biserica românéscă, precum se vede din socotința a 3-a din ḑiua a dóua a săborului mare dela 1742 unde se ḑice:

---

[1]) Vedĭ maĭ susŭ punctŭ 2 din urmele istorice despre săborulŭ micŭ.

[2]) Vedĭ maĭ susŭ punctulŭ 10 despre urmele istorice relative la săborulŭ micŭ.

[3]) »De statŭ eclesiae en ref. in Trans. commentatio« Clușŭ 1840. pag. 83.

[1]) Dosa Elek »Az ev. ref. egyházi jógtana« Pest 1863. pag. 157.

[2]) Vedĭ Dosa Elek op. cit. pag. 21 și Dr. Kolozsvári Sándor »Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyházjóga« Debreczen és Nyiregyháza 1870. §. 84 și 335.

[3]) Op. cit. pag. 83 și uu. și Dosa Elek op. cit. pg. 82. Sinodulŭ parțialŭ calvinescŭ maĭ târdiŭ și-a perdutŭ dreptulŭ acesta, și pe asesorĭ îĭ designa protopopulŭ, saŭ corpulŭ asesoriloru se întregea elŭ pe sine prin alegere. În timpulŭ maĭ dincóce înse sinodulŭ parțialŭ érăși și-a recăpĕtatŭ dreptulŭ de a alege pre asesoriĭ scaunuluĭ protopopescŭ.

[4]) Cf. Dosa Elek op. cit. pag. 157.

[5]) Op. cit. pag. 84.

[6]) Vedĭ maĭ susŭ pag. 36.

[7]) Vedĭ maĭ susŭ pag. 37 nota.

[8]) Can. 89 din collecțiunea luĭ Gelei.

„Causele cele mai mari şi grele mai vîrtosu a căsătoriilorŭ să le trimiţă cinstiţii protopopi la scaunulŭ Archiereescŭ. [1])

Între causele administrative ale sinodului parţialŭ era şi esaminarea celorŭ ce voiaŭ să fie ministri saŭ preoţi, ceea ce probabilŭ se întîmpla şi în săborulŭ micŭ din biserica românéscă. Canonulŭ 89 alŭ luĭ Gelei prescrie cu privire la lucrulŭ acesta: *„nec non noviter in opus Domini emittendos examinent“*, va să dică preoţiĭ adunaţi în sinodulŭ parţialŭ să esamineze pre candidaţiĭ noĭ de preoţie.

* * *

Conclusiune. Alăturându acum legislaţiunea calvină din Ardélŭ din secululŭ alŭ 16 şi 18-lea relativă la synodus partialis cu pracsa săboruluĭ micŭ alŭ bisericeĭ din Ardélŭ, ce în unele privinţe s'a păstratŭ până astădĭ, érăşi putemŭ să dicemŭ, că asemănarea, saŭ póte chiarŭ identitatea acestorŭ dóuĕ instituţiuniĭ maĭ că nu se póte tăgădui. Asemenarea saŭ identitatea acésta nu-şĭ póte afla esplicarea decâtŭ în o înrîurinţă îndelungată a uneĭ biserici asupra celeĭalalte.

Decĭ una din dóuĕ.

Saŭ biserica calvină din Ardélŭ a luatŭ instituţiunea acésta din biserica românéscă, saŭ viceversa.

Calviniĭ înse o ar fi luatŭ din biserica românéscă, ce s'a ţinutŭ pe timpurile acele de biserica rĕsăritului, dacă instituţiunea săboruluĭ micŭ saŭ sinodului parţialŭ ar fi o instituţiune a bisericeĭ rĕsăritului.

Vomŭ dovedi decĭ acum, că instituţiunea săboruluĭ micŭ saŭ a sinodului parţialŭ nu are nicĭ o basă în legislaţiunea bisericeĭ rĕsăritului, şi nicĭ nu s'a practisatŭ nicĭ cândŭ şi nicăirĭ afară de biserica românéscă din Ardélŭ.

III.

Săborulŭ micŭ în raportŭ cu legislaţiunea bisericéscă resăriténă despre sinóde.

Mitropolitulŭ Şaguna despre săborulŭ micŭ. Amŭ amintitŭ deja în tractatulŭ despre săborulŭ mare, că dreptulŭ şi pracsa bisericeĭ orientale nu cunósce alte sinóde cu jurisdicţiune decâtŭ sinóde din archiereĭ, anume sinóde mitropolitane şi sinóde patriarchalĭ, în carĭ numaĭ archiereiĭ aŭ votŭ decisivŭ, éră preoţiĭ ca atarĭ, dacă eraŭ admişĭ óre careva din eĭ, aveaŭ numaĭ votŭ consultativŭ.

Amŭ vĕdutŭ şi aceea, că dreptulŭ orientalŭ nu cunósce chiarŭ nicĭ sinóde diecesane, ce le ţine episcopulŭ cu clerulŭ dieceseĭ sale, ba încă atarĭ sinóde eraŭ şi oprite prin canóne. [2])

Dacă dreptulŭ orientalŭ nu cunósce nicĭ barĕm sinóde diecesane, atuncĭ cu atâtŭ maĭ puţinŭ póte cunósce sinóde protopopescĭ după norma săboruluĭ micŭ din biserica românéscă din Ardélŭ.

Acésta este causa, de în tótă Pravila nu se află nicĭ barĕm unŭ singurŭ canonŭ, nicĭ cu privire la sinódele diecesane, nicĭ cu privire la sinódele protopopescĭ.

Ca la o dovadă din cele maĭ bune ne provocămŭ în lucrulŭ acesta la Mitropolitulŭ Şaguna. Elŭ are unŭ tractatŭ scurtŭ despre sinódele protopopescĭ saŭ protopresbiterali, precum le numesce elŭ. [3]) În tractatulŭ acesta dă definiţiunea sinodului protopopescu, vorbesce de preşedintele acestuĭ sinodŭ şi de îndatoririle preşedinteluĭ, precum şi despre afacerile sinodului protopresbiteralŭ. Pentru tóte lucrurile acestea înse n'a pututŭ aduce nicĭ barĕmŭ unŭ singurŭ canonŭ de alŭ bisericeĭ orientale, deşi dreptulŭ canonicŭ, ce l'a scrisŭ, dice, că este *„alŭ uneĭ sânte sabornicescĭ şi apostolicescĭ biserici.“* [4]) La alegerea protopopului prin sinodulŭ protopopescŭ se provócă la can. 5 dela Laodicea, pentru ca să arete nu că acestŭ canonŭ prescrie, ca protopopulŭ să fie alesŭ prin sinodulŭ protopopescŭ, ci numaĭ ca să arete, că orĭ ce alegere în biserică are să se întîmple în secretŭ.

În tractatulŭ despre sinódele diecesane, ca să acopere lucrulŭ dinaintea celorŭ nepricepĕtorĭ, s'a provocatŭ la maĭ multe canóne din Pravilă. Deschidêndŭ Pravila înse orĭ cine se póte convinge, că nicĭ unulŭ din canónele aceste nu se referesce la sinodulŭ diecesanŭ, pre care Pravila nice după nume nu-lŭ cunósce, ci tóte se referescŭ la sinódele mitropolitane saŭ patriarchalĭ constătătóre din archireĭ. La sinódele protopopescĭ nu s'a maĭ folositŭ nicĭ de manevra acésta barĕm, ca să le dé unŭ coloritŭ canonicŭ orientalŭ.

Altcum Şaguna în tractatulŭ sĕŭ despre sinóde n'a purcesŭ de locŭ cu sinceritatea şi francheţa cuvenită unuĭ bărbatŭ de sciinţă, prin ce a dusŭ pe destuĭ ómenĭ în rătăcire.

Căcĭ dacă Şaguna ar fi voitŭ, să fie sincerŭ şi francŭ, atuncĭ ar fi spusu apriatŭ, că tractatulŭ sĕŭ despre sinódele bisericescĭ numite economice, în modulŭ şi forma, în care l'a espusŭ, nu are nicĭ cea maĭ mică basă în Pravilă şi dreptulŭ orientalŭ.

Se póte convinge despre acésta orĭ şi cine, luându în mână Pravila şi Pidalionulŭ, şi asemenându-le cu tractatulŭ acesta aluĭ Şaguna. Atuncĭ se va mira, cum a pututŭ unŭ bărbatŭ seriosŭ să dé la lumină sub titula de dreptŭ orientalŭ nisce lucrurĭ aşa de neadevĕrate.

Saŭ dacă cuĭva unŭ atare lucru i-se pare prea greŭ, dacă cunósce limba germână, atuncĭ să ĭea în mână opulŭ amintitŭ deja la pag. 42 „Die Synoden in der morgenländischen Kirche“ de Zishman, celŭ maĭ mare canonistŭ orientalŭ germânŭ în timpulŭ maĭ nouŭ, şi să-lŭ compareze cu tractatulŭ luĭ Şaguna despre sinóde, şi va ajunge la acela-şĭ resultatŭ.

Eĭ bine! Dară dacă Şaguna lucrurile aceste despre sinóde nu le-a luatŭ din dreptulŭ orientalŭ, căruia îĭ suntŭ cu totulŭ necunoscute, atuncĭ de unde le-a luatŭ?

Rĕspundemŭ pe scurtŭ. Din constituţiunea bisericéscă a Saşilorŭ luteranĭ din Transilvania, analógă cu a calviniloru, carea ca unulŭ care în Sibiŭ a trăitŭ între eĭ, a avutŭ cea maĭ bună ocasiune să o cunóscă. Şi dacă ar fi voitŭ a instrua pe ómenĭ şi nu a-ĭ amăgi, ar fi trebuitŭ să spună lucrulŭ acesta cu tótă sinceritatea şi francheţa.

Şaguna înse aşa se vede, că a cugetatŭ, că sub masca dreptuluĭ orientalŭ póte scrie orĭ ce neadevĕruri, căcĭ nimenĭ nu va observa.

Şi în adevĕrŭ, că încâtva nicĭ nu s'a înşelatŭ. Căcĭ multŭ timpŭ a ţinutŭ pe ómenĭ în amăgire, că tóte lucrurile acelea suntŭ lucrurĭ orientale. Şi a amăgitŭ pre destuĭ nu numaĭ dintre gr. orientalĭ, ci şi dintre gr. catolicĭ. Dovadă este memorandulŭ dela Gherla, care din modulŭ cum vorbesce despre biserica gr. orientală românéscă dela noĭ, se vede limpede, că încă a fostŭ de credinţa, că tóte lucrurile, ce le-a dişŭ Şaguna despre sinóde, şi pe carĭ apoĭ le-a şi întrupatŭ în constituţiunea bisericeĭ sale, suntŭ lucrurĭ ţinĕtóre de dreptulŭ orientalŭ.

Constatămŭ dară maĭ întâiŭ, că Şaguna n'a pututŭ dovedi nicĭ cu unŭ singurŭ canonŭ, că sinódele protopopescĭ saŭ săborulŭ micŭ este o instituţiune orientală.

(Va urma.)

---

[1]) Acte sinodali de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 149.

[2]) Veţi Partea III din tractatulŭ despre săborulŭ mare pag. 40.

[3]) »Compendiŭ de dreptulŭ canonicŭ«. Sibiŭ 1868 pag. 377.

[4]) Totŭ acolo pag. 382 şi uu.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Providinţa dumneḑeéscă s'a îngrijitŭ de mijloculŭ celŭ maĭ bunŭ spre acestŭ scopŭ: de o soţie pe sama luĭ Daniilŭ, carea va sci să întărescă din noŭ raporturile luĭ faţă cu familia sa, carĭ aŭ slăbitŭ. Margarida —“

„A,“ îlŭ întrerupse Joao Semana, „acum începŭ a vedé limpede! — Aşa dar de aceea spriginirea neîncetată a senhoriteĭ învĕţătóre? În vreme ce domnulŭ medicŭ a studiatŭ, dta te-aĭ îngrijitŭ de o soţie potrivită pe sama luĭ! — Fórte bine, fórte bine, domnule parochŭ, dar gânditu-te-aĭ Sfinţia Ta, că aci ţi-aĭ făcutŭ de lucru cu nisce tinerĭ, nu cu unŭ preotŭ, nicĭ cu unŭ —“

„Înţelegŭ, ce vreĭ să dicĭ, Joao. Veĭ să întrebĭ, dacă privescŭ eŭ pe ceĭ doĭ tinerĭ de capabilĭ de a nutri aplicarea aceea împrumutată, carea conformŭ intenţiuniĭ dumneḑeescĭ este de lipsă, pentru ca să se întemeieze o căsătorie fericită.“

„Da, da, — cam aşa ceva,“ mornăi Joao. „Uniĭ îĭ dicŭ dragoste. — Aşa dar cum stă lucrulŭ acesta? — Eŭ adevĕratŭ că aflu, că Guida e potrivită pe sama senhoruluĭ Danielsinho, înse are óre şi elŭ acela-şĭ gustŭ?“

„N'am de locŭ să mĕ îndoescŭ despre acésta,“ dise parochulŭ şi-ĭ împărtăşi apoĭ pe scurtŭ simpatia împrumutată, ce o nutriseră ceĭ doĭ copiĭ, maĭ înainte de ce s'a depărtatŭ Daniilŭ din casa părintéscă.

Joao nu se părea a fi tocmaĭ convinsŭ.

„Vomŭ să sperămŭ, ce e maĭ bine,“ observă elŭ, „căcĭ n'aşĭ dori, să vĕdŭ pe Margaridinha ca fată bĕtrână. Dar a-şĭ întemeia sperările pe atarĭ istoriĭ din copilăria

lorŭ mi-se pare, — hm, a fi semnulŭ lipseĭ de esperinţă practică. La totŭ casulŭ voiŭ cerca a-ţĭ sprijini planulŭ prin aceea, că voiŭ împărtăşi senhoreĭ Teresa şi senhoriteĭ sale în semnŭ de prietinie, că pânea pentru ospĕţulŭ tinĕruluĭ medicŭ se cóce deja în altŭ cuptoriŭ. Nópte bună, vechiulŭ meŭ prietinŭ. Gândesce-te niţelŭ la sănĕtatea ta şi mergĭ acasă. Aerulŭ de sară nu maĭ e bunŭ pentru ómenĭ bĕtrânĭ."

Preotulŭ nu împlini îndată sfatulŭ luĭ Joao Semana. După ce porni murgulŭ, părintele Antonio se duse la cârcĭma amintită. Se opri pe câteva clipite pe pragŭ, fără ca óre cine să bage de samă, că a sositŭ aci, şi privia la societatea adunată în odaea năduşitóre a cârcĭmeĭ. Câţĭva barbaţĭ din clasa celorŭ maĭ sĕracĭ şedeaŭ în jurulŭ uneĭ mese şi luaŭ parte la joculŭ de cărţĭ, la care ca bancarŭ figura unŭ individŭ defălmatŭ din satŭ. Grămedŭl de bancnote micĭ şi banĭ de aramă formaŭ obiectulŭ interesuluĭ tuturorŭ. Simţemintele, ce resultaŭ din perdere orĭ câştigŭ, rĕsuflaŭ în înjurăturĭ orĭ blăstĕmurĭ şi sbierăturĭ selbatice după beutură. Cârcĭmariulŭ le-o servia fórte promptă

Acum preotulŭ păşi la masă. Presentarea neaşteptată a luĭ produse o tăcere adâncă. Ceĭ maĭ bunĭ dintre ceĭ de faţă îşĭ plecară ruşinaţĭ ochiĭ la pământŭ. Ceĭalalţĭ priviaŭ cu îndârjire la o parte. Toţĭ se sculară luându-şĭ cu respectŭ pĕlăriile de pe capŭ dinaintea venerabiluluĭ preotŭ.

„Aşa dară aicĭ petrece-ţĭ voĭ perdĕndu-vĕ în joculŭ paralele, carĭ vi-le câştigaţĭ cu atâta amarŭ, şi vĕ lăsaţĭ, să vi-le răpéscă unŭ mişelŭ fără de fricĕ de Dumnedĕŭ!" începu preotulŭ cu glasŭ mişcatŭ. „Aicĭ şedeţĭ voĭ la beutură, în vreme ce sermanele vóstre femeĭ se sfarmă de morte, ca barĕmŭ o bucătură de pâne să pótă da pruncilorŭ vostri! — Pentru ce faceţĭ voĭ asa ceva, ómenilorŭ, pentru ce vĕ uĭtaţĭ de datorinţele faţă cu Dumnedĕŭ şi cu aĭ vostri? Eŭ trebue să vinŭ, să vĕ spunŭ, ce să lucraţĭ şi ce nu? Nu ĭ-o spune asta fiecăruia consciinţa sa, numaĭ să asculte de ea? Ruşine să-ţĭ fie, Manoel, tu aicĭ, şi pe copilaşiĭ tĕĭ îĭ laşĭ, să cerşéscă prin satŭ? Şi tu, Francisco, îţĭ carĭ baniĭ în cârcĭmă, şi femeea ta acasă n'are nicĭ cu câtŭ să-şĭ procure unŭ patŭ pentru băeţelulŭ tĕŭ, ci e silită să şi-lŭ culce într'o coşarcă. Tu, Damino, cerşescĭ pe la Iosé das Dornas sub tóte pretestele, şi totuşi aĭ, pe cum se vede, banĭ prisositorĭ la dispositie?"

„Creta mea prea bine-lŭ cunósce," observă cârcĭmariulŭ.

„Tacĭ!" — durdui preotulŭ. „Tacĭ tu, care nu te îngrozescĭ a fura baniĭ dela aceştĭ ómenĭ sĕracĭ pentru beuturile tale scumpe şi rele! — — O, cum mĕ dóre, inima, cândŭ trebue să vĕdŭ, cum voĭ în tóte ţilele renoiţĭ chinurile cele grele de pe cruce ale Domnuluĭ! Orĭ dóră lucrulŭ celŭ mare alŭ iubiriĭ, ce Isusŭ l'a plinitŭ pentru voĭ, jertfa crucĭĭ să fie fostŭ zădarnică?"

„Dacă voĭ pe voĭ, soţiile şi copiiĭ vostri nu vreţĭ, să-ĭ scutiţĭ de fóme, vreţĭ dóră, să vĕ nimiciţĭ si sufletulŭ nemuritoriŭ, icóna luĭ Dumnedĕŭ? — Vĕ veţi aduce voĭ aminte odată de cuvintele mele între draciĭ iaduluĭ ceĭ veselĭ de prada lorŭ, saŭ celŭ puţinŭ între chinurile flacărilorŭ purgatoriuluĭ, dar atuncĭ va fi prea târdiŭ, — înţelegeţĭ bine, va fi prea târdiŭ!" —

Bĕtrânulŭ se opri aci. Nicĭ unŭ cuvântŭ de împotrivire nu se audia, numaĭ icĭ colé năbuşia câte unŭ suspinŭ adâncŭ, storsŭ de fricĕ şi pocăinţă. După câtăva vreme parochulŭ continuă într'unŭ tonŭ maĭ blândŭ:

„Încă nu voiŭ să credŭ, că voĭ aţĭ fi perduţĭ deja, fiiĭ meĭ. Marĭ suntŭ greşelele nóstre, maĭ mare însĕ este îndurarea luĭ Dumnedĕŭ! Nu vĕ bateţĭ joculŭ de îndelunga luĭ răbdare, şi încrede-ţĭ-vĕ în părintésca luĭ bunătate şi cercaţĭ éră a umbla pe căile porunciloru luĭ. — Vedeţĭ, prietiniĭ meĭ, suntŭ vĕduve, pe carĭ beţia bărbaţilorŭ, şi orfanĭ, pe carĭ părinţĭ fără consciinţă ĭ-aŭ lăsatŭ în cea maĭ amară miserie, — pentru aceştĭ sĕracĭ şi ceĭ maĭ lipsiţĭ dintre noĭ voimŭ să strîngemŭ baniĭ, ce suntŭ aci pe masă."

„Fiesce care dintre voĭ a pututŭ perde aceştĭ banĭ, şi eĭ ar fi ajunsŭ în buzunariulŭ unuĭ înşelătoriŭ şi ar fi continuatŭ a fi spre stricăciune. Aşa însĕ fiesce care să punĕ baniĭ sĕĭ în pĕlăria mea cu cugetulŭ, că prin acésta vre să facă în câtva destulŭ pentru pĕcatele sale."

Fără de nicĭ o împotrivire puseră toţĭ pe rîndŭ baniĭ în pĕlăria parochuluĭ. Numaĭ cârcĭmariulŭ nu se putu răbda, să nu bombănéscă:

„În acestŭ chipŭ eŭ suntŭ celŭ păgubitŭ, căcĭ cine plătesce beutura? Dóră meseria mea stă în vindere de beutură?"

„Meseria ta este ca a nóstră a turora, să te îngrijescĭ de mântuirea sufletuluĭ," dise părintele Antonio şi porni. „Nópte bună, fiiĭ meĭ! Preafericita Fecióră să se róge pentru voĭ, ca să aveţĭ puterea de a vĕ împotrivi ispitelorŭ. Să lăudămŭ pe Isusŭ Christosŭ!"

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptătéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 88—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 21—26 **Timisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preţurnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 10 Novembre 1894. Numĕrulŭ 47.

Kossuth II.

Orgiile kossuthiste ér aŭ începutŭ. Kossuth Ferencz, „fiulŭ guvernoruluĭ", s'a ţinutŭ de vorbă şi a venitŭ, să se aşeḑe în Ungaria. Evenimentulŭ acesta formézĕ la Ungurĭ o serbătóre naţională, şi serbătorescŭ este deci entusiasmulŭ, cu care întimpină eĭ evenimentulŭ acesta.

Maĭ întâiŭ primire solemnă în Budapesta pe sama „fiuluĭ guvernoruluĭ", pe sama la alŭ doilea Matia Corvinulŭ. Apoĭ agitarea ţĕreĭ printr'o călătorie resvrătitóre a luĭ prin ţară.

Momentulŭ politicŭ alŭ acestorŭ orgiĭ kossuthiste vre „Budapester Tagblatt" să-lŭ ascundă dinaintea celorŭ ce aŭ ochĭ de vĕḑutŭ, şi o face acésta cu următórea asemĕnare:

„Pe terenulŭ politicŭ întâlnimŭ unŭ casŭ de grandomanie furişată, carea e vrednică de băgarea în samă a politicilorŭ şi filosofilorŭ eticĭ. Unŭ bărbatŭ de statŭ însemnatŭ din Prusia înainte de asta cu anĭ şi-a atrasŭ disgraţia luĭ Bismarck; acesta l'a persecutatŭ fără de nicĭ o considerare, şi elŭ a muritŭ cu inimă frântă în exilŭ. Fiulŭ acestuĭ omŭ vrednicŭ de compătimire era alipitŭ cu trupŭ cu sufletŭ de tatălŭ sĕŭ. Elŭ îlŭ privia de celŭ maĭ mare bărbatŭ de statŭ din lume şi după mórtea luĭ nutria părerea rătăcită, că sufletulŭ tătâne-sĕŭ veghézĕ asupra luĭ.

„După repăşirea luĭ Bismarck fiulŭ bărbatuluĭ de statŭ reposatŭ în exilŭ a dobînditŭ voe de a se întórce în Berlin, în patria sa. Îndată după sosirea sa în Berlin a compusŭ unŭ manifestŭ. În întroducere asigură pe împĕratulŭ Wilhelm II despre loaialitatea şi fidelitatea sa şi preamăresce vîrtuţile tinĕruluĭ împĕratŭ. Preamărirea acésta cuprindea însĕ deodată şi o critică aspră a antecesorilorŭ luĭ şi a membrilorŭ caseĭ de Hohenzollern, căcĭ în scrierea aceea se ḑicea, că împĕratulŭ Wilhelm II *a părăsitŭ tradiţiunile caseĭ sale,* ér ceĭalalţĭ prinţĭ suntŭ fără de însemnătate.

„Cu unŭ cuvîntŭ *sub mantéua loaialităţiĭ spunea manifestulŭ totŭ posibilulŭ, ce putea să atingă neplăcutŭ pe împĕratulŭ.* Afară de aceea însĕ scrierea era compusă şi într'unŭ tonŭ, care cu glorificarea proprie a produsŭ ilaritate generală.

„Bravulŭ fiŭ găti unŭ esemplarŭ de luxŭ alŭ manifestuluĭ şi-lŭ trimise directŭ împĕratuluĭ Wilhelm II. La câteva ḑile primi următoriulŭ rescriptŭ:

„Prea stimate Domnule! Din comisiune preaînaltă îmĭ ieaŭ voe a-ţĭ împărtăşi, că Maiestatea Sa a primitŭ scrierea dtale şi prin mine îţĭ mulţămesce în chipulŭ celŭ maĭ deobligatŭ, *că nu aĭ intenţiunea de a detrona pe Maiestatea Sa şi de a te proclama de rege alŭ Prusieĭ.* Cu stimă Caprivi.

„Întîmplarea a adusŭ cu sine, ca bravulŭ fiŭ la o alergare de caĭ să se întîlnéscă cu Wilhelm II aşa, că nu putea să încunjure maĭ multŭ pe împĕratulŭ. Cândŭ îlŭ arĕtară împĕratuluĭ, acesta păşi la elŭ şi-ĭ ḑise surîḑendŭ a graţie: „De locŭ nu sciam, că noĭ suntemŭ prietinĭ aşa de intimĭ." Sub presiunea acesteĭ ironiĭ crudele trebui bravulŭ fiŭ să părăséscă Berlinulŭ din noŭ."

Aşa sună povestea luĭ „Budapester Tagblatt".

Câtŭ de multŭ schiopĕtézĕ asemĕnarea dintre acestŭ „fiŭ bravŭ" şi dintre Kossuth Ferencz, ficiorulŭ revoluţionariuluĭ Kossuth Lajos, póte să vaḑă şi orbulŭ.

Maĭ întâiŭ Kossuth Lajos nu şĭ-a perdutŭ disgraţia unuĭ ministru numaĭ, ci a ridicatŭ arma asupra regeluĭ sĕŭ, şi din causa acésta ar fi trebuitŭ, să sufere pedépsă de mórte, carea a încunjurat'o fugindŭ din ţară. Maĭ târḑiŭ exilulŭ ĭ-a fostŭ exilŭ de bună voe. Elŭ putea să se întórcă în patria sa, dacă recunoscea de rege pe acela, pe care-lŭ declarase de detronatŭ: elŭ însĕ nu a făcut'o acésta, nu a făcut'o nicĭ chiarŭ în faţa morţiĭ, şi de aceea a trebuitŭ să móră afară de patria sa.

E adevĕratŭ, că Kossuth Ferencz încă privesce pe tatălŭ sĕŭ „de celŭ maĭ mare bărbatŭ de statŭ din lume" şi nutresce „părerea rătăcită, că sufletulŭ tătâne-sĕŭ veghézĕ asupra luĭ". E adevĕratŭ şi aceea, că în inima regeluĭ faţă cu familia luĭ Kossuth Lajos dreptatea a făcutŭ locŭ bunătăţiĭ, ĭertărĭĭ şi îndelungeĭ răbdărĭ. E adevĕratŭ maĭ departe şi aceea, că Kossuth Ferencz în cuvîntările sale „sub mantéua loaialităţiĭ spune totŭ posibilulŭ,

Feuilleton.

P. Dulfu: Isprăvile luĭ Păcală.

Recensiune.

Progresele, ce le facemŭ pe terenulŭ literarŭ, şi carĭ suntŭ apreţiate acum în tóte părţile, îndémnă de o potrivă la desvoltare şi artele grafice. Şi până cândŭ înainte cu celŭ multŭ ḑece anĭ nu întîlniaĭ carte românéscă tipărită cu gustŭ afară de cele eşite din stabilimentele Socecŭ, aḑĭ putemŭ constata cu bucurie unŭ mare progresŭ şi în acéstă direcţiune. Se înţelege, că vorbimŭ aci de fraţiĭ de dincolo, căcĭ puţinele nóstre tipografiĭ românescĭ de aci înşĭ făceaŭ datorinţa destulŭ de bine.

Şi am ţinutŭ să constatŭ încă dela începutŭ lucrulŭ acesta, — care va mira póte pe mulţĭ, — din simplulŭ motivŭ, că fie o carte de unŭ cuprinsŭ câtŭ de interesantŭ şi folositoriŭ, dacă ea ţi-se va presinta tipărită prostŭ şi pe o hârtie totŭ atâtŭ de próstă, în locŭ de a o ceti cu plăcere, o frunzărescĭ în casulŭ celŭ maĭ bunŭ cu puţinŭ interesŭ, orĭ dacă nu, o aruncĭ purŭ şi simplu de o latură.

O bună primire şĭ-a asigurată însĕ cartea cea maĭ nóuă a compatriotuluĭ nostru P. Dulfu *„Isprăvile luĭ Păcală"*, epopee naţională în 24 cânturĭ, cu ilustraţiuni de Iiquide şi Hlavşa. Cartea e tipărită la Thoma Basilescu, formatulŭ 8°, hârtia bună şi fină, tiparulŭ ceteţŭ şi frumosŭ, paginĭ are 256.

Înainte de ce amŭ vorbi de cuprinsulŭ cărţiĭ, ne luămŭ voe a accentua, că ilustraţiile nu ne îndestulescŭ, şi amŭ fi aşteptatŭ şi în privinţa acésta maĭ multu. Ilustraţiile, afară de vre-o câte-va, suntŭ primitive şi lucrate cu fórte puţină grije.

„Isprăvile luĭ Păcală", după cum se spune pe frontispiţiulŭ cărţiĭ, e o epopee poporală, în carea apare în tótă frumseţa sa firea glumeţă a poporuluĭ românescŭ.

Cine n'a întîlnitŭ adese în viaţa sa astfelŭ de Românaşĭ, carĭ cu multă isteţime, nu rafinată, ci naturală, îţĭ facŭ o mulţime de posne plăcute, de carĭ parcă doresci, să ţi-se întîmple câtŭ de desŭ?

Repausatulŭ Simeonŭ Mangiuca, membru onorariŭ alŭ Academieĭ române, în Calendariulŭ sĕŭ de pe anulŭ 1882 publică unŭ amĕnunţitŭ studiŭ asupra luĭ Păcală.

Elŭ spune, că primele poveştĭ despre Păcală le-a adunatŭ Arthur Schott din părţile Oraviţeĭ la 1845. Maĭ târḑiŭ, la 1876 s'aŭ publicatŭ în editura luĭ Hinţescu poveştile adunate de Schott în numĕrŭ de 13, acum traduse în românesce, la carĭ s'aŭ maĭ adausŭ încă 12. Mangiuca reproduce poveştile acestea, pe carĭ Hinţescu le întitulase greşitŭ „întîmplărĭ", şi din partea sa maĭ adauge încă 2 din celea auḑite totŭ prin părţile Oraviţeĭ. Face apoĭ unŭ studiŭ comparativŭ între Păcală celŭ românescŭ, între Păcală celŭ italienescŭ, numitŭ Giufà, între celŭ finlandesŭ numitŭ Kullerwo şi între celŭ grecescŭ, numitŭ rĕŭ după celŭ românescŭ Băcală, şi ajunge la conclusiunea, că „Păcală românescŭ de după numele şi caractĕrulŭ sĕŭ, apoi de după asemĕnarea sa cu Păcală italienescŭ, este străvechiŭ şi de origine din Italia".

Tóte „întîmplările" saŭ „isprăvile" luĭ Păcală, fie acele adunate de Schott, Hinţescu, Mangiuca, Dulfu şi alţiĭ, ne presintă în persóna luĭ Păcală unŭ tipŭ moralŭ, care cu isteţimea şi ingeniulŭ sĕŭ nu face rĕŭ nimĕnuia, pedepsesce numaĭ simplu aplecările rele, ce le vede în alţiĭ, orĭ rĕsbună supĕrările, ce i-le-aŭ causatŭ ómeniĭ orĭ luĭ orĭ fraţilorŭ sĕĭ.

Şi şi unulŭ şi celalaltŭ din autoriĭ înşiraţĭ maĭ susŭ aŭ povestitŭ aprópe acelea-şĭ

ce póte să atingă neplăcutŭ pe regele". E adevěratŭ în sfârşitŭ şi aceea, că tótă purtarea şi vorba luĭ Kossuth Ferencz este o continuă „glorificare proprie".

Aceste tóte suntŭ adevěrate. Dar ceea ce nu e adevěratŭ, este, că purtarea luĭ între compatrioţiĭ unguri asemenea ar produce „ilaritate generală".

Orĭ dór „ilaritate generală" a fostŭ înmormîntarea luĭ Kossuth Lajos, la care cu escepţiunea părţiĭ celeĭ maĭ marĭ a episcopatuluĭ catolicŭ ungurescŭ şi cu escepţiunea guvernuluĭ a luatŭ parte întrégă ungurimea prefăcêndŭ înmormîntarea acésta într'o orgie revoluţionară?

Óre „ilaritate generală" aŭ fostŭ omagiile, carĭ le-aŭ primitŭ după înmormîntare fiiĭ luĭ Kossuth dela ungurimea întrégă, carea s'a presentatŭ înaintea lorŭ în corporaţiunĭ monstre, omagiĭ, pentru carĭ orĭ care rege ar avé cuvinte de a invidia pe fiiĭ luĭ Kossuth?

Óre „ilaritate generală" se póte numi primirea a dóua a luĭ Kossuth Ferencz în Budapesta şi călătoria triumfală, carea a începutŭ'o elŭ deunădĭ în chipŭ ostentativŭ chiarŭ din Czegléd, din acelŭ orăşŭ, în care în anulŭ 1848 tatălŭ sĕŭ şĭ-a începutŭ espediţia de resvrătire a ungurilorŭ?

Póte-se óre numi „ilaritate generală" aceea, că în Czegléd aŭ proclamatŭ pe Kossuth Ferencz de *candidatŭ la tronulŭ Ungarieĭ?* Căcĭ acolo între aprobărĭ entusiastice a disŭ în publicŭ deputatulŭ Madarász József, că *„a fostŭ odată o eră a Huneadilorŭ. Ioanŭ Huneade era guvernorulŭ acesteĭ naţiunĭ, întrégă naţiunea se alipia cu dragoste de elŭ, şi după mórtea luĭ aleseră pe fiulŭ luĭ de rege. Matia Corvinulŭ, fiulŭ guvernoruluĭ, s'a făcutŭ rege. Trăéscă decĭ,"* îndreptându-se cătră Kossuth Ferencz, *„surcelulŭ eroiculuĭ conducĕtoriŭ!"*

Póte-se óre numi „ilaritate generală" aceea, că „Nemzet", organulŭ celŭ maĭ de frunte alŭ guvernuluĭ, — strigă dór după procurorŭ? Ţĭ-aĭ găsito! Elŭ are sfruntarea de a acoperi cu unŭ cinismŭ „loialŭ" admirabilŭ proclamarea acésta cu cuvintele, că *„bravulŭ* bĕtrânŭ şĭ-a concesŭ *alusiunea* acésta a bună samă — după mâncare", adecă în stare învinoşată, cu tóte că tóte raporturile spunŭ respicatŭ, că Madarász a rostitŭ cuvintele acelea înainte de prânzŭ la bineventarea solemnă însufleţită a luĭ Kossuth Ferencz.

Sórtea tronurilorŭ şi împĕrăţiilorŭ este în mâna luĭ Dumnedeŭ. Dea bunulŭ Dumnedeŭ să ne înşelămŭ, cândŭ din semnele timpuluĭ conchidemŭ, că tronulŭ e ameninţatŭ.

Într'aceea Româniĭ suntŭ liniştiţĭ, şi totuşi suntŭ priviţĭ şi tractaţĭ ca ómenĭ primejdioşĭ pentru patrie! Eĭ suntŭ loaialĭ, ér compatrioţiĭ lorŭ unguriĭ suntŭ credincioşĭ, ér pe Românĭ ministrulŭ celŭ dintâiŭ alŭ monarchieĭ îĭ timbrézăde iredentiştĭ! Ce ironie!

Interpelaţia dluĭ Dr. N. Şerbanŭ. — În şedinţa din 7 a c. dlŭ N. Şerbanŭ a îndreptatŭ în casa deputaţilorŭ din Budapesta ministruluĭ Eötvös următórea interpelaţie:

„Onorată Casă! Încă înainte de începerea feriilorŭ am fostŭ insinuatŭ dóuĕ interpelaţiunĭ cătră ministrulŭ de culte şi instrucţiune. După ce însă la schimbarea cabinetuluĭ domnulŭ fostŭ ministru a rĕmasŭ afară din combinaţiune, şi îndată s'a închisŭ şi sesiunea, nu mĭ-am pututŭ face acele interpelaţiunĭ. Neschimbându-se basa interpelaţiunilorŭ mele, fie-mĭ permisŭ a le face acum.

„În actualele mele interpelaţiunĭ, adresate domnuluĭ ministru alŭ cultelorŭ m'am estinsŭ la treĭ cause, carĭ suntŭ în strînsă legătură.

„1. De ce scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşŭ nicĭ până acum nu e întregitŭ?

„2. Din ce causă a fostŭ oprită ţinerea congresuluĭ bisericescŭ gr. cat. convocatŭ pe 4 Iunie a. c.? — Şi

„3. De ce nu s'a concesŭ convocarea congresuluĭ bisericescŭ gr. or., care ar fi trebuitŭ convocatŭ la Sibiŭ încă pe 1 Novembre?

„În ce privesce punctulŭ I. alŭ interpelaţiuniĭ mele, trebue să accentuezŭ, că scaunuluĭ mitropolitanŭ dela Blaşŭ e *vacantŭ de 2 anĭ şi 4 lunĭ,* şi 1 anŭ şi 7 lunĭ aŭ trecutŭ, de cândŭ conformŭ autonomieĭ bisericescĭ şi constituţiuniĭ statuluĭ aŭ fostŭ alese 3 persóne pentru denumire.

„Acum de noŭ întrebŭ pe on. dnŭ ministru alŭ cultelorŭ, de ce întârdie cu acéstă denumire atuncĭ, cândŭ credincioşiĭ gr. cat. ar fi îndestuliţĭ cu numirea orĭ căruia (?) dintre ceĭ treĭ, şi maĭ alesŭ atuncĭ, cândŭ *unulŭ* dintre aceĭ 3 candidaţĭ la scaunulŭ mitropolitanŭ *pórtă deja o înaltă dignitate bisericéscă?*

„În ce privesce punctulŭ II şi III alŭ interpelaţiuniĭ, însemnŭ numaĭ că congresele intenţionate ar fi fostŭ ţinute, — respective aŭ fostŭ convocate, pe basă legală, autonomică."

Kossuth Ferencz şi politica bisericéscă a guvernuluĭ. — „Fejérmegyei Napló" din 5 a c. dice, că guveruulŭ de aceea lasă pe Kossuth Ferencz şi pe ceialalţĭ kossuthiştĭ declaraţĭ, să-şĭ facă de capŭ, pentru că orgiile lorŭ suntŭ binevenite pentru a asigura reuşita politiceĭ inimice bisericeĭ. Étă ce scrie fóea numită:

„Ca guvernulŭ la ivirea uneĭ cestiunĭ kossuthiste nóuĕ să seducă poporulŭ şi să ţină în şacŭ corona, în contra acestuĭ lucru totdeuna vomŭ lua posiţie energică.

„Căcĭ spre ce e bună misiunea fiuluĭ luĭ Kossuth celuĭ mare, a luĭ Kossuth Ferencz, pe carea a venitŭ să o sevârşéscă în Ungaria? Spre aceea, ca să-şĭ pótă continua şi deplini politica sa descreştinătóre. Kossuth şi deputaţiiĭ ceĭ ce-i formézăalaiulŭ cu allurele sale de independenţă, suntŭ saturaţi cu ideĭ asemenea politiceĭ liberale a guvernuluĭ. Guvernulŭ le dă acestora mână liberă, pentru că scie, ceea ce Kossuth Ferencz a şi declarat'o, că la poporulŭ ungurescŭ numele Kossuth încă totŭ maĭ are farmecŭ. La noĭ cestiunea dreptuluĭ publicŭ, 48 suntŭ numaĭ utopie de a dóua mână, moméliă, cu care

---

întîmplărĭ, cu escepţiunea dluĭ Dulfu, care le-a maĭ schimbatŭ. Dovadă, că pretutindenea poporulŭ povestesce cu multŭ dragŭ lucrurile acestea, spune cu plăcere aceste „isprăvĭ", carĭ oglindescŭ în curată lumină caractĕrulŭ poporuluĭ românescŭ aşa, cum e elŭ, plinŭ de veselie şi isteţime. Şi nu 13, nicĭ 24, nicĭ 25 suntŭ „isprăvile" acestea, ci numĕrulŭ lorŭ nesfârşitŭ.

„A făcutŭ elŭ, nu e vorbă, şi pe urmă de-ale luĭ
„Glume şi drăciĭ mulţime: dar de-aşĭ sta
eŭ, să vĕ spuiŭ
„Pân' la una tóte, tóte, câte elŭ a sevârşitŭ:
„Povestirea-mĭ nicĭ odată nu ar maĭ avé
sfârşitŭ."
(Pag. 256).

„Faptele luĭ Păcală, carĭ se abatŭ dela acestŭ caractĕrŭ," scrie maĭ departe Mangiuca, „suntŭ numaĭ abusŭ de conceptŭ şi înţelegere." Şi asta, pentru că, dice dsa în citatulŭ studiŭ, „Păcală românescŭ, după faptele sale judecatŭ, nu începe, nu ĭea iniţiativa nicĭ cândŭ asupra vre-unuĭ omŭ spre a-ĭ face rĕŭ moralŭ orĭ materialŭ, elŭ rĕsbună şi pedepsesce numaĭ faptele orĭ tendinţele rele ale altora, îndreptate asupra luĭ saŭ asupra altorŭ ómenĭ".

Aşa de esemplu în cântulŭ I, III, VII —XIV, XVIII—XX, XXIII—XXIV nu se spune, decâtŭ cum îşĭ rĕsbună asupra fraţilorŭ, carĭ aŭ voitŭ, să-lŭ înşele la împărţirea moşteniriĭ părinţescĭ; orĭ pedepsesce nesaţulŭ după avere saŭ rĕutatea preste mĕsură a unuĭ popă, care îşĭ tracta fórte rĕŭ slujile şi chiarŭ şi fraţilorŭ luĭ Păcală le-a tăiatŭ nasurile, şi aşa maĭ departe.

În cântulŭ alŭ XV-lea scapă pe o mirésă „tinĕră, cu doĭ ochĭ ca dóuĕ mure", care era silită de părinţĭ, să se mărite după unŭ „slutŭ, bĕtrânŭ, dar cu avere".

Şi pe lângă acésta autorulŭ intercaléză cu multă măestrie aprópe în fiecare cântŭ frumóse învĕţăturĭ, scóse din nesfârşita înţelepciune naturală a poporuluĭ românescŭ, cuprinsă în lungulŭ şirŭ alŭ proverbelorŭ nóstre.

Aşa la pag. 10:

„Lucru vechiŭ! Ceva părinţiĭ după mórte
unde lasă,
„Rarŭ se 'ntîmplă-acolo 'n urmă să maĭ fie
pace 'n casă."

Orĭ la pag. 13, cândŭ cu împărţirea vaciĭ

„— Na! vĕ place-acum? — Păcală începu rîdêndŭ să dică,
„— Prea multŭ cine vre să aibă, se alege
cu nimică! —"

Apoĭ la pag. 30, cândŭ trebue să fugă din satŭ, după ce aŭ omorîtŭ pe popa, ce le împrumutase mĕsura, cu carea voiaŭ să împartă baniĭ aflaţĭ în scorbura stejaruluĭ:

„— Ce se facemŭ, — dise dînsulŭ, — dac' aşa s'ă nimeritŭ?
„Sóre vreţĭ mereŭ să fie? Vine şi câte-o furtună! . . . . .
„Bogăţia şi cu tihna rarŭ potŭ să stea împreună! —"

Saŭ la pag. 88, unde e vorbă de nĕcasurile, ce l'aŭ ajunsŭ pe popa celŭ rĕutăciosŭ, murindu-ĭ de odată şi soţia şi unŭ copilŭ:

„Veţĭ, orĭ ce s'ar dice, geaba! . . Totŭ nu
dórme Dumnedeŭ
. . . . . .
„Nu lovesce Elŭ pe nimenĭ cu măciuca 'n
capŭ deodată,
„Însă nicĭ nu scapă nimenĭ pe pămîntŭ de-a
luĭ rĕsplată."

Asemenea la pag. 157, unde spune despre nevasta luĭ Păcală:

„Câtva timpŭ, cum dice vorba: „Sîta nóuă 'n
cuiŭ se pune",
„Cu nevastă-sa Păcală, duse-o viaţă de minune.
„Însă totŭ o vorbă dice: „Boiĭ se cunoscŭ
la jugŭ,"
„Pe Românŭ, ce póte, nu-lŭ sciĭ, pân' cu elŭ
nu întri 'n plugŭ."

O frumósă descriere a soţieĭ sale întîlnimŭ la pag. 158, pe carea o lăsămŭ, să urmeze spre mângăere bărbaţilorŭ nĕcăjiţĭ:

„Unŭ cusurŭ avea ea numaĭ, că era cam rea
de gură,
„Câudŭ se întîmpla, *să-ĭ sară* de vre-unŭ
lucru maĭ alesŭ,

să aducă pe poporŭ în cursa liberalismului. Într'aceea corona îşĭ păzesce unŭ punctŭ de mânecare destulŭ de conservativŭ, şi guvernulŭ încă totŭ mai nutresce îndoelĭ, că óre face-se-va lege din politica bisericéscă? Chiarŭ binevenitŭ este Kossuth Ferencz. Guvernulŭ citézădecĭ pe toţi demoniĭ anilorŭ 48 şi 49 în Burgulŭ din Viena: dacă vorŭ fi alegerĭ nóuĕ, e sigurŭ, că şi poporulŭ, care se împotrivesce politicei bisericescĭ, va trece în partidulŭ independentistŭ, şi atuncĭ e în primejdie tronulŭ Habsburgilorŭ. Rĕulŭ asesta se póte curma numaĭ prin centralisare, prin administraţia de statŭ.

„Partidulŭ independentistŭ trebue să se frângă cu orĭ ce preţŭ; de aceea a fostŭ elŭ puternicŭ şi până acum, pentru că în autonomia comitatelorŭ şi confesiuniloră şĭ-a aflatŭ spriginulŭ sĕŭ celŭ maĭ de frunte. Devisa viitoriului este decĭ a lua dela poporŭ autonomia, a uni totă puterea în mâna alorŭ optŭ ministri, carĭ apoĭ făcêndu-se slugile centralisaţieĭ, sub numele de „ministeriŭ ungurescŭ responsabilŭ“ să guverneze Ungaria după norma senatuluĭ de locotenenţă.

„Étă nascerea cesaropapismuluĭ, melodia viitoriului. Guvernulŭ ungurescŭ responsabilŭ independentŭ în haĭna de husarŭ a luĭ Bach, care amăgesce josŭ poporulŭ, amăgesce susŭ corona. Acolo pactézăcu Kossuth, aci cu Germâniĭ, numaĭ ca să pótă asupri biserica catolică, carea conscie fiindŭ de independenţa sa spirituală totdeuna a sciutŭ trage la rĕspundere pentru decăderea morală şi materială a ţĕreĭ causată prin liberalismŭ.

„Acestuĭ guvernŭ, acestuĭ Kossuth să-ĭ credĭ decĭ, poporŭ ungurescŭ, şi să-ţĭ închidĭ ochiĭ înaintea aceluĭ jugŭ maĭ noŭ, pe care ţi-lŭ gătescŭ în taĭnă pe grumazĭ.“

Aşa „Fejérmegyei Napló“. Noĭ nu ne putemŭ uni întru tóte cu părerea luĭ despre misiunea luĭ Kossuth Ferencz în serviţiulŭ guvernuluĭ. Noĭ scimŭ, că guvernulŭ actualŭ este francmasonŭ, éră francmasoneria are de scopŭ supremŭ rĕsturnarea tronuriloră întocmaĭ ca şi pe a altareloră. Étă ce scrie fóea apponyistă „Nemzeti Ujság“:

„Trebue să se privéscă de lucru firescŭ, că nu numaĭ partidulŭ independentistŭ, ci chiarŭ şi partidulŭ guvernamentalŭ conlucră întru a-lŭ serbători (pe Kossuth Ferencz). Presidentulŭ partiduluĭ guvernamentalŭ din Aradŭ lucră în privinţa acésta numaĭ în deplină solidaritate cu partidulŭ guvernamentalŭ liberalŭ. Mulţămita recunoscĕtóre şi consecinţa firéscă a alianţeĭ politice din ceĭ doĭ anĭ din urmă trebue să o vedĭ totdeuna în aceea, că partidulŭ independentistŭ şi partidulŭ guvernamentalŭ la alegerĭ şi la demonstraţiunile politice pretutindenea lucră mână în mână, şi că Kossuth Ferencz, care simţesce întru sine o chemare politică mare şi şĭ-a prefiptŭ de ţintă eluptarea independinţeĭ Ungarieĭ cu mijlóce legale, pacinice, nu voesce o minoritate, ci o maĭoritate şi de aceea vede bucurosŭ orĭ ce alăturare şi primesce maĭ bucurosŭ spriginulŭ guvernuluĭ şi alŭ partiduluĭ luĭ, după ce prietinia guvernuluĭ îĭ netedésce calea, ér alăturarea liberaliloră întăresce partidulŭ luĭ şi slăbesce maĭoritatea dela cârmă. Ce dice óre ministrulŭ-preşedinte la isforiile acestea, şi ce raporturĭ dă elŭ adevĕratuluĭ rege despre situaţie, noĭ nu ne putemŭ închipui, după ce noĭ nu dispunemŭ de practica cea cu dóuĕ feţe a liberaliloră.“

Solidaritatea acésta a guvernuluĭ şi a partiduluĭ luĭ cu kossuthiştiĭ nu e numaĭ poveste. Dór însu-şi preşedintele partiduluĭ guvernamentalŭ din dietă b. Podmaniczky a disŭ odată următórele: „În politică omulŭ de multe orĭ este silitŭ a cerca pe ocolirĭ şi căĭ laterale, deşi nu să ajungă îndată la ţinta ceea maĭ de căpetenie, totuşi celŭ puţinŭ să se apropie de ea maĭ tare. Pornindŭ din acestŭ principiŭ fundamentalŭ şi partidulŭ liberalŭ alŭ ţĕreĭ, avêndŭ înaintea ochiloră ţinta cea maĭ de căpetenie, a trebuitŭ nu numaĭ odată să se îndestulésca cu unŭ resultatŭ de jumĕtate şi să rabde cu linişte impunĕtóre acusele, carĭ s'aŭ ridicatŭ asupra luĭ.“

Asta vre să dică, că partidulŭ guvernamentalŭ are aceea-şĭ ţintă de căpetenie ca şi stînga estremă, numaĭ cătŭ elŭ în urmărirea acestuĭ scopŭ e maĭ rafinatŭ.

„Ér acésta din păcate se 'ntîmpla aşa de desŭ,
„Diminéţa, ḑiua, sara, căcĭ nimicŭ elĭ nu-ĭ plăcea
„Să se facă 'n casă altfelŭ, decâtŭ cum o ḑicea ea.
„Ce ḑicea din gură dînsa, trebuia să fie sfîntŭ,
„De-ar fi spusŭ macarŭ prostia cea maĭ mare pe pămîntŭ.
„Şi era de-ajunsŭ din voe atâtica elŭ să-ĭ lésă,
„Ca să nu maĭ albă 'n urmă tótă ḑiua ticnă 'n casă,
„De mânie 'ntro clipită focŭ ea se făcea şi pară
„Şĭ-apoĭ trage-ĭ, dă-ĭ la cértă de cu ḑorĭ şi păuă 'n sară.“

Preste totŭ constatămŭ cu multă bucurie, că „Isprăvile luĭ Păcală“ e una dintre cărţile maĭ bine scrise şi lucrată cu grije, câtŭ acţiunea epică ţine mereŭ trézŭ interesulŭ. Dlŭ Dulfu ne-a făcutŭ o deosebită plăcere cu broşura acésta, din care dór numaĭ aceea nu ne convine, că se satiriséză mereŭ preoţiĭ. Ne mângâe înse şi aci împrejurarea, că ilustraţiile îĭ arată pe toţi cu reverendĭ largĭ şi cu potcapiurĭ. Se vede, că nu vorŭ fi fostŭ de-aĭ *nostri*.

Din tótă povestirea acésta ne-aŭ plăcutŭ maĭ multŭ cânturile VIII—XV şi cântulŭ XVII, carĭ suntŭ pline de hazŭ, fie satirisându pe rĕutăciosulŭ popă, fie nĕcăjindu-şĭ soţia, cu carea vedea, că n'o póte duce.

Nenaturală ne-a părutŭ înse în cântulŭ XXII scena, unde Păcală dă focŭ la nisce paie în curtea boieruluĭ în medŭ de nópte. La strigătulŭ de alarmă se trezesce boierulŭ şi alérgă afară spăriatŭ, cocóna înse de abia se ridică de pe ureche:

. . . . . „Nu-ĭ nimicŭ, te liniştesce,
„Focu-ĭ stînsŭ. Ia dă-mĭ inelulŭ, dragă, şi-apoĭ dormĭ 'nainte,“
„Ea, *maĭ multŭ în somnŭ, ca tréză* . . . . .“
(Pag. 220)

Naraţiunea, după cum s'a pututŭ observa din esemplele citate, e ţinută în versurĭ de câte 15 si 16 silabe. Metrulŭ e corectŭ pretutindenea, cu puţine greşelĭ, ca la pag. 39, 45, 116, 211, 248 etc. Limba e poporală şi frumósă, lipsită de mulţimea vorbeloră străine, de carĭ întîlnescĭ cu ridicata în multe scrierĭ de dincolo. Găsimŭ şi vre-o câte-va vorbe rĕu întonate, ca: blăstămă (56), arătŭ (83 în locŭ de arătŭ), pătrúnjelŭ (84), bătú-l'ar (107), le va plăce (în locŭ de plăcé 148), bătú-ĭ-ar (154) etc.

Sfârşindŭ recomandămŭ cartea acésta, pe carea cetindu-o

„. . . . . gânduri, grijĭ se maĭ alină,
„Şi trăimŭ o clipă dóuĕ într'o lume maĭ senină.“

Căcĭ:

„Ce ne-amŭ face, zeŭ, cu-atâtea grijĭ, poveştĭ de n'ar fi 'n lume?
„Nu-ĭ plăcere, nu-ĭ viaţă, unde nu-sŭ poveştĭ şi glume.“

A.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Proiectele bisericescĭ deja votate de corpurile legiuitóre până acum nu aŭ dobînditŭ sancţionarea Monarchuluĭ. Unele foĭ opositionale predicŭ, că Maiestatea Sa nicĭ nu va sancţiona acele proiecte, până susţă guvernulŭ actualŭ, care nu maĭ are multe ḑile, ci le va sancţiona sub cabinetulŭ, ce ar fi să urmeze la alŭ luĭ Wekerle, spre a-ĭ câştiga aceluia popularitate în ţară.

„M. Állam“ de o septĕmână în tótă ḑiua publică în articliĭ sĕĭ de fondŭ jurămîntulŭ de încoronare, prin care regele s'a obligatŭ, că va apĕra nevătĕmată credinţa catolică. De acestŭ jurămîntŭ legă sperarea, că regele nu va aproba legile inimice bisericeĭ.

Foile mercenare ale firmeĭ „Haas et Deutsch“ afirmă, că jurămîntulŭ depusŭ ar fi o simplă formalitate fără putere obligătóre. „M. Á.“ rĕspunde, că jurămîntulŭ şi după legea nóuă şi după a luĭ Moĭsi este obligătoriŭ. O garanţă a constituţiuniĭ este jurămîntulŭ de încoronare. Dacă obligă orĭ ce promisiune, ce nu se opune moraleĭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ obligă jurămîntulŭ. Şi dacă jurămîntulŭ obligă pe ostaşŭ, cetăţénŭ, judecătoriŭ, cu atâtŭ maĭ multŭ obligă pe principe. În fine îşĭ esprimă sperarea, că iubitulŭ nostru Domnitoriŭ nu va accepta principiulŭ, că jurămîntulŭ ar fi numaĭ o formalitate.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII în 1 a c. din incidentulŭ serbăriĭ tuturoră sfinţiloră a celebratŭ s. Liturgie în capela sa privată. Semnŭ, că nu stă rĕŭ în privinţa sanĕtăţiĭ, cum scriŭ ḑiarele liberale.

Totŭ Sfinţia Sa duce presidiulŭ şi în conferinţele, ce se ţinŭ în causa unirii cu biserica catolică a bisericiloră orientale desbinate.

În Vaticanŭ încă a produsŭ serióse îngrijirĭ mórtea Ţaruluĭ Alesandru III, cu care aŭ ajunsŭ departe negoţiările Sfîntuluĭ Scaunŭ în cestiunea apĕrăriĭ bisericeĭ catolice în imperiulŭ rusescŭ.

Faĭmosulŭ romanţierŭ Emilŭ Zola se află în Roma. Elŭ a cercatŭ la ambasada francesă de lângă Vaticanŭ, să-ĭ mijlocéscă audienţă la Papa.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Kossuth Ferencz, care la sosirea sa în Budapesta a fostŭ primitŭ cu omagiĭ, acum ca şi cum elŭ ar avé să fie regele Ungarieĭ, face călĕtoriĭ prin ţară cercetându oraşele maĭ însemnate. Duminecă a călĕtoritŭ Kossuth în Czegléd, fiindŭ însoţitŭ de maĭ mulţĭ deputaţĭ independentiştĭ. La gară a fostŭ primitŭ cu mare solemnitate. Primulŭ discursŭ şi-l'a ţinutŭ fiulŭ luĭ Kossuth Lajos în piaţa „Kossuth“. Elŭ a disŭ: „De câudŭ a fostŭ aicĭ tatălŭ meŭ (1848—9), s'aŭ schimbatŭ împrejurările. Atuncĭ a trebuitŭ să se manţină constituţiunea şi legile esistente în contra atacuriloră întrarmate,

adĭ, respectându legile esistente, voimŭ să le schimbămŭ pe cale legală. Voimŭ să schimbămŭ pactulŭ dela 1867, pe care-lŭ considerămŭ de periculosŭ pentru viitoriulŭ patrieĭ. A schimba legĭ este unŭ dreptŭ cetățenescŭ. O generațiune nu póte lega pentru totdeuna generațiunile celealalte.“ După prânzŭ a maĭ ținutŭ Kossuth F. unŭ discursŭ, în care a ḑisŭ: „Să ne silimŭ a convinge cercurile, carĭ în continuŭ nutrescŭ neîncredere față cu idea Ungarieĭ independente, că Ungaria independentă este cea maĭ sigură basă a tronuluĭ. Fost'aŭ timpurĭ, cândŭ nefericirea războiuluĭ ar fi măturatŭ casa domnitóre, dacă strămoșiĭ nostri nu ar fi strigatŭ „Moriamur pro rege nostro!“ și nu ar fi salvatŭ pe câmpulŭ de războiŭ corona ungară. Vorŭ maĭ veni timpurĭ, cândŭ casa domnitóre va fi avisată la atarĭ jertfe; dară Ungaria numaĭ atunci va urma esemplulŭ strămoșilorŭ sĕĭ, dacă în rege va afla pe adevĕratulŭ rege magiarŭ. Ungaria trebue să fie statŭ independentŭ, apoĭ póte să domnéscă regele magiarŭ și preste alte țĕrĭ.“ Din discursurile acestea se póte cunósce destulŭ de lămuritŭ programulŭ luĭ Kossuth: elŭ voesce uniunea personală.

Cultulŭ luĭ Kossuth, pe cum se anunță unorŭ ḑiare din Budapesta, a făcutŭ o impresiune neplăcută la curte. Acésta ar fi aplicată a dimite pe actualulŭ ministeriŭ ungurescŭ prea angajatŭ Kossuthiștilorŭ și a chema în fruntea țĕreĭ pe contele Khuen-Héderváry banulŭ Croațieĭ.

În ședința din 7 a c. a dieteĭ președintele în numele dieteĭ ungurescĭ a esprimatŭ condolență asupra morțiĭ Țaruluĭ ḑicêndŭ, că decedatulŭ domnitoriŭ a fostŭ în relațiuni bune cu regele nostru și ca unŭ spriginŭ și promovătoriŭ alŭ direcțiuniĭ de pace s'a bucuratŭ de stimă între popórĕle lumiĭ civilisate. Pentru aceea se cuvine, ca atunci, câudŭ simpatia întregeĭ Europe îlŭ însoțesce la mormîntŭ, (Murmurŭ și contraḑiceri în stînga. Lukács Gyula întrébă: Crede președintele ceea ce cetesce?) și noĭ să ne aducemŭ aminte cu stimă de elŭ și să ne esprimămŭ condolența. (Meszlényi Gyula strigă: „E aicĭ Kossuth, acum aducŭ și pe Muscanĭ!“) Thalyi Kálmán reamintindŭ înfrângerea Magiarilorŭ în 1848 și legătura lorŭ de amiciție cu Poloniĭ nu primesce propunerea președinteluĭ. La votare numaĭ independentiștiĭ (cu escepțiunea luĭ Pázmándy) nu aŭ votatŭ pentru condolență.

Austria.

Guvernulŭ ține dese conferințe cu representanțiĭ cluburilorŭ coaliate spre a statori unŭ proiectŭ, care să pótă servi de basă pentru reforma legiĭ electorale. Discusiunile de până acum înse nu aŭ dusŭ la nicĭ unŭ resultatŭ positivŭ. Maĭ alesŭ liberaliĭ se temŭ de lărgirea dreptuluĭ de alegere.

Pe tablele dela judecătoriile din Istria acolo, unde Italianiĭ suntŭ în maĭoritate, se făceaŭ inscripțiunile numaĭ în limba italiană. La tânguirea Slovenilorŭ ministrulŭ de justiție a dispusŭ, ca inscripțiunile să se facă și în limba acestora. Italianiĭ aŭ vĕḑutŭ în dispositia ministruluĭ o injurie, contra căreia aŭ făcutŭ în Triestŭ demonstrațiuni sgomotóse, éră deputațiĭ italianĭ aŭ amenințatŭ cu ieșirea din coaliție. Guvernulŭ spre a împăca pe Italianĭ a promisŭ, că nu va introduce pretutindinea și table slovene.

Servițiile Slovenilorŭ guvernulŭ voesce să le resplătéscă prin înființarea unuĭ gimnasiŭ slovenŭ în Cili. La acésta se opunŭ din tóte puterile Germâniĭ din Stiria.

În parlamentŭ s'aŭ începutŭ discusiunile cu privire la reforma legiĭ penale.

În ședința din 5 a c. președintele Chlumecky prin cuvinte emoționate deplânge mórtea Țaruluĭ Alesandru III propunêndŭ, ca esprimarea condolenței să trécă la protocolŭ. Pe cândŭ vorbia președintele, o parte a deputațilorŭ poloni a părăsitŭ sala ședințelorŭ. Deputatulŭ polonŭ din Lemberg Levachowski a protestatŭ contra condolenței ḑicêndŭ: *„Protestezŭ contra acesteĭ manifestațiuni în numele națiuniĭ polone, atâtŭ de amarŭ asuprite de decedatulŭ Țarŭ.“* Sgomotulŭ provocatŭ prin contrăḑiceriĭ din tóte părțile a făcutŭ, ca Levachowski să nu-și pótă continua discursulŭ. Clubulŭ polonŭ a desaprobatŭ pe acestŭ deputatŭ. Elŭ e de origine din Polonia ruséscă și a fostŭ și elŭ deportatŭ în Siberia.

Franța.

Din Paris se anunță, că între Franța și Madagascar este neevitabilŭ războiulŭ. Guvernulŭ francesŭ va cere spre scopulŭ acesta votarea unuĭ creditŭ de 30 de milióne.

În septĕmâna trecută juriulŭ din Paris a condamnatŭ la 20 de anĭ de carcerŭ pe ceĭ 5 acusați, carĭ nu s'aŭ presentatŭ la procesulŭ anarchiștilorŭ.

Căpitanulŭ de artilerie Dreyfus (jidanŭ) a fostŭ arestatŭ, fiindŭ că a tradatŭ unuĭ colonelŭ italianŭ planulŭ de mobilisare alŭ corpuluĭ 15 din armata francesă. E de însemnatŭ, că Deyfus a fostŭ trimisŭ de Franța ca spionŭ în străinătate, dară în locŭ de a afla elŭ secretele altorŭ state, a tradatŭ secretele țĕreĭ sale.

Mórtea Țaruluĭ Alesandru este deplânsă de întrégă presa francesă. Țarulŭ Alesaudru III totdeuna a fostŭ consideratŭ de unŭ binevoitoriŭ alŭ Franțeĭ.

Rusia.

Mórtea Țaruluĭ Alesandru III, născutŭ în 10 Martiŭ 1845, care s'a suitŭ pe tronŭ în 13 Martiŭ 1881, cândŭ tatălŭ sĕŭ Alesandru II a căḑutŭ jertfă unuĭ atentatŭ nihilistŭ, a produsŭ o adâncă consternare în tótă Europa.

Defunctulŭ împĕratŭ era unŭ domnitoriŭ iubitoriŭ de pace și cu durere față cu poporulŭ sĕŭ. Curțile domnitóre din Europa tótă aŭ prescrisŭ doliŭ din incidentulŭ morțiĭ împĕratuluĭ rusescŭ.

Imediatŭ după mórtea luĭ Alesandru III s'a proclamatŭ de împĕratŭ fiulŭ sĕŭ celŭ maĭ mare Nicolae Alesandrovicĭ, născutŭ în 18 Maiŭ 1866, luândŭ numele de Nicolae II. Elŭ îndată a primitŭ jurămîntulŭ marilorŭ ducĭ, alŭ demnitarilorŭ curțiĭ și alŭ suiteĭ.

Proclamațiunea nouluĭ Țarŭ, după ce anunță în terminĭ emoționațĭ mórtea tatăluĭ sĕŭ, continuă: „În acestŭ tristŭ, înse solemnŭ momentŭ alŭ suiriĭ pe tronulŭ strămoșilorŭ nostri ne reamintimŭ testamentulŭ repausatuluĭ nostru părinte și pĕtrunși de învĕțămintele, ce ne dă acestŭ testamentŭ, luămŭ în fața luĭ Dumneḑeŭ angajamentulŭ de a urmări totdeuna ca scopŭ unicŭ desvoltarea pacinică a puteriĭ și gloriеĭ scumpeĭ nóstre Rusiĭ și a fericiriĭ credincioșilorŭ nostri supușĭ.“

Manifestulŭ termină ordinândŭ a se depune jurămîntŭ de fidelitate împĕratuluĭ și marelui duce moștenitoriŭ George Alesandrovicĭ, care va purta titlulŭ de moștenitoriŭ, până cândŭ căsătoria, ce o va închia împĕratulŭ cu principesa Alice de Hessa, Dumneḑeŭ o va binecuvinta cu nascerea unuĭ fiŭ.

Schimbarea domnieĭ, pe cum se crede, nu va schimba mersulŭ politiceĭ nicĭ interne, nicĭ esterne. Noulŭ Țarŭ va urma tradițiunile ereḑite dela strămoșiĭ sĕĭ.

Asia.

Iaponesiĭ înaintéză între învingerĭ spre Peking. China a cerutŭ dela Anglia, să-ĭ mijlocéscă împăcarea cu Iaponia. Acésta înse nu e îndestulită cu condițiunile oferite de China.

La cestiunea nóstră.

Dlŭ V. A. Urechia, președintele „Ligeĭ române pentru uniratea culturală a Românilorŭ“, a fostŭ rugatŭ în 11 Oct. a. c. de către Dr. Rényi pentru unŭ esemplarŭ din opulŭ sĕŭ relativŭ la emigrațiunea magiară sub principele Cuza. Dlŭ Dr. Rényi, fostulŭ președinte alŭ comitetuluĭ studențilorŭ magiarĭ pentru redactarea „Rĕspunsuluĭ“ la Memoriulŭ studențilorŭ din România, în scrisórea adresată dluĭ Urechia accentuéză comunitatea de interese între Românĭ și Magiarĭ. Ar simți o mângăere, scrie elŭ, dacă câtŭ maĭ curêndŭ din amîndouĕ părțile s'ar puté desbrăca armamentulŭ tendințelorŭ șovinistice. Cestiunea română o consideră de o cestiune internă, care are a se deslega de statulŭ ungarŭ; laudă înse lucrărea dluĭ Urechia, care reduce cestiunea prin puterea sciinței la fundamentele sale istorice; ḑice, că se ocupă cu viŭ interesŭ de cestiunea română și are simpatie pentru totŭ, se e românŭ. Scrisórea și-o închie cu unŭ căldurosŭ: *„Să trăéscă unirea româno-magiară!“* Acéstă sentință a scris'o românesce.

Dlŭ Urechia în 18 Oct. a rĕspunsŭ la politicósa scrisóre a luĭ Rényi scriindŭ între altele: „Pe cum termină epistola dtale cu strigarea *„Să trăéscă unirea româno-magiară!“* așa am doritŭ eŭ de nu maĭ puținŭ de 40 de anĭ din ceĭ 61 aĭ vieței mele. Acestŭ dorŭ sincerŭ l'am avutŭ și l'am esprimatŭ și în ultima mea broșură, ce cu plăcere ți-o oferŭ. Durere! realisarea acestuĭ dorŭ a fostŭ mereŭ întârḑiată, de nu înlăturată definitivŭ. Procedimentele fatale ale șovinismuluĭ ungarŭ și ale uneĭ rĕŭ înțelese ideĭ de statŭ în ultimiĭ anĭ aŭ compromisŭ și maĭ multŭ frumosulŭ dtale și alŭ meŭ dorŭ. — Suntŭ fericitŭ, că dta aĭ înțelesŭ, că la Bucurescĭ nu se află daco-românișŭ, neamicĭ

statului unguresc, ci bărbaţi, carî doresc cu sinceritate înfrăţirea cu magiarii în interesulu proprieï şi comuneï conservări. Înse acésta înfrăţire a Românilorŭ din România cu Ungurii nu este posibilă, pe câtŭ timpŭ duréză sistemulŭ practicatŭ adî în Ardélŭ. Nu umplêndŭ temniţele cu Români, supuşi credincioşi aï coroneï magiare, — putemŭ ajunge noï, să ne vedemŭ dorulŭ împlinitŭ." Apoï accentuéză necesitatea confederaţiunii Carpato-Balcanice, care singură ne póte asigura în contra colosuluï de nordŭ, şi închie cu o urare pentru unirea româno-magiară şi triumfulŭ conceptuluï unuï statŭ polietnicŭ şi federativŭ.

„Pesti Napló", organulŭ cumpĕratŭ alŭ firmeï „Haas et Deutsch", sucindŭ sensulŭ scrisoriï dluï Urechia o consideră de o îmblânzire a activităţiï desvoltate de Liga culturală.

„Tribuna" publică în 4 a c. unŭ articulŭ intitulatŭ „Modeste întrebări", în care după ce se tângue, că fraţii nostri din regatŭ se amestecă în viaţa şi activitatea partiduluï nostru naţionalŭ, continuă: „Astădî nu maï e niciŭ chiarŭ unŭ secretŭ publicŭ, că guvernulŭ românŭ a trimisŭ în ţara nóstră o sumă de banï considerabilă. Doï bărbaţi de statŭ cu posiţiuni înalte, contele Kálnoky şi Dimitrie Sturdza, aŭ vorbitŭ în publicŭ despre aceştï banï. . . . . Avemŭ noï, partidulŭ naţionalŭ, care nu a primitŭ niciŭ unŭ banŭ, avemŭ noï nevoe să ascundemŭ lucrulŭ? . . . . . Se afirmă, că eï aŭ fostŭ destinaţi pentru ajutorarea bisericilorŭ şi a şcólelorŭ. . . . . Dacă aŭ fostŭ banï pentru biserici, pentru ce sumele aŭ fostŭ primite de bărbaţi, carî aŭ fostŭ atâtŭ de ostilî susţinerii Memorandului? Ĕră prin acestŭ faptŭ guvernulŭ românŭ nu s'a amestecatŭ în viaţa şi activitatea partiduluï naţionalŭ?"

Noï credemŭ, că prin „modestele sale întrebări" nu face „Tribuna" niciŭ unŭ serviţiŭ causeï naţionale, şi numaï regreta putemŭ, că se tractézĕ publice despre lucruri de natură delicată şi apte de a provoca susceptibilităţi şi póte chiarŭ disensiunï în sinulŭ partiduluï naţionalŭ, la care, pe cum scimŭ noï, aderéză şi aceï bărbaţi, carî nu aŭ aflatŭ în 1892 de oportună susţinerea fără amânare a Memorandului.

„Românulŭ" şi după elŭ şi alte foï liberale din Bucurescï publică, că ministrulŭ plenipotenţiarŭ alŭ Românieï la Paris, dlŭ Ioanŭ Lahovari, ar fi întrevenitŭ în calitate oficiósă la directoriï unorŭ ziare din Paris, ca să nu maï publice niciŭ unŭ articulŭ saŭ informaţie în cestiunea nóstră, de-órece situaţia în Transilvania este liniştită, şi este o completă înţelegere între guvernulŭ românŭ şi celŭ din Budapesta în cestiunea naţională. Directoriï dela „Journal des Debats" şi dela alte dóuĕ ziare ar fi scrisŭ preşedinteluï ligeï române despre întrevenirea dluï I. Lahovari.

Scirile aceste în adevĕrŭ îngrijitóre „Timpulŭ" din 3 a c. le qualifică de infamiï, faţă de carî patriotismulŭ unuï bărbatŭ ca I. Lahovari n'ar avé nevoe de a fi apĕratŭ.

Apoï declară categoricŭ, că „ministriï Românieï în străinătate nu facŭ niciŭ unŭ demersŭ de orî ce natură, fără a fi autorisaţi de guvernulŭ lorŭ. Dlŭ I. Lahovari nu este acela, care ar transgresa la acéstă regulă primordială. Prin urmare să se scie, că dlŭ I. Lahovari niciŭ autorisatŭ, niciŭ neautorisatŭ, n'a făcutŭ pe lângă vre-unŭ ziarŭ francesŭ vre-unŭ demersŭ relativŭ la cestiunea Transilvanieï, ne cum pentru a contrecara o acţiune, în care guvernulŭ românŭ nu póte să aibă niciŭ unŭ amestecŭ.

„Tóte scirile respândite în acéstă privinţă nu suntŭ decâtŭ inventiuniï rĕutăcióse şi tendenţióse, pe carî orî ce bunŭ românŭ nu le póte privi decâtŭ cu dispreţulŭ, ce merită."

Noï sperămŭ, că dacă e nefundată gréua acusă a tradăriï de naţie, ce se face dluï Lahovari, însu-şï se va declara şi va reduce la adevĕrata lorŭ valóre scirile respândite.

La faimele despre pretinsele scrisoriï, ce le-ar fi primită preşedintele ligeï din Paris, diŭ Urechia declară în „Naţionalulŭ", că „la presidenţa Ligeï n'aŭ venitŭ scrisoriï dela niciŭ unŭ domnŭ Delaunay orî Delaunag şi niciŭ dela treï redactoriï francesi". E durerosŭ, că unele ziare opositionale din Bucurescï une orî se folosescŭ de cestiunea nóstră numaï spre a lovi în actualulŭ guvernŭ.

Convocare.

Despărţemîntulŭ III din Făgăraşŭ alŭ „Asociaţiuniï trasilvane pentru literatura şi cultura poporului românŭ" îşï va ţiné adunarea sa generală ordinară în 18 Novembre a. c. st. noŭ la 2 óre p. m. în Făgăraşŭ în sala Otelului „Lauritsch", la care cu onóre se invită toţi membriï şi binevoitoriï acesteï Asociaţiuni, ca să participe câtŭ maï numeróşi.

Programa se va distribui în ziua adunăriï.

Din şedinţa subcomitetului despărţĕmîntului III ţinută în Făgăraşŭ la 4 Nov. 1894 st. n.

Iuliŭ Dan secretariŭ. **Basiliŭ Raţiŭ** direct. desp.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Iuliŭ Nistorŭ*, revisorulŭ Esactoratuluï archidiecesanŭ, a fostŭ numitŭ şi capelanŭ în Blaşŭ. — Il. Sa Episcopulŭ Gherleï Dr. Ioanŭ Szabó în 28 Octobre a. c. a ordinatŭ de preoţi pe clericiï absoluţi archidiecesanï *Nicolaŭ Vişoli*, numitŭ administratorŭ parochialŭ în Netotu vicariatului Făgăraşului, *Iuliŭ Ilianŭ*, numitŭ cooperatorŭ în Grindŭ tractuluï M. Uióreï, *Ioanŭ Popŭ* numitŭ adm. parochialŭ în Petea şi filia Logicŭ tractatuluï Catineï, *Ioanŭ Botezanŭ* numitŭ adm. par. în Agârbiciŭ tractuluï Mediaşuluï, *Iuliŭ Laslo* numitŭ adm. par. în Szt. Lőrincz şi filia Şardŭ tractuluï Murĕşuluï, *Simeonŭ Chibulcuteanŭ* numitŭ adm. par. în Ţăgşorŭ tractuluï Catineï, şi *Ioanŭ Sándor* numitŭ adm. par. în Szt. Erzsébet şi filia Bodogaia tractuluï Odorheiuluï.

Denumiri. Dr. *Eugeniŭ Branŭ*, vicenotariŭ la judecătoria cercuală din Abrudŭ, a fostŭ numitŭ subjude la judecătoria cercuală din Téca. — Notariuluï dela tribunalulŭ din Déşŭ *Elie Cismaşŭ* a fostŭ numitŭ de subjude la judecătoria cercuală din Ciacova.

Avansamente în armata comună. Cu 1 Nov. aŭ fostŭ avansaţi următoriï ofiţeri români: La gradulŭ de locotenentŭ-colonelŭ maioriï *Iuliŭ Stanca* (reg. inf. 50), *Nicolaŭ Cena* (comandantŭ alŭ şcóleï militare din Karthaus), *Paulŭ Toma* (reg. inf. 19) şi *Victorŭ Cupşa* (profesorŭ la şcóla militară superióră din Viena). La gradulŭ de maiorŭ căpitaniï *Nicolaŭ Marinŭ* (reg. inf. 63) şi *Leonŭ Gregorovici* (reg. inf. 80). La gradulŭ de căpitani cl. II aŭ fostŭ promovaţi locotenenţiï *Ioanŭ Germanŭ* (reg. inf. 50), *Oscarŭ Cristea* (reg. inf. 63), *George Fleşeriŭ* (reg. inf. 50), *Iuliŭ Bogdanŭ* (reg. inf. 46) şi *Mihailŭ Vlădariŭ* (reg. art. 19). Locotenenţi aŭ fostŭ făcuţi sublocotenenţiï *Ioanŭ Golca* (reg. inf. 31), *Ioanŭ Bradŭ* (reg. inf. 43), *Aurelŭ Căpitanŭ* (reg. inf. 43), *George Domasneanŭ* (reg. inf. 43) şi *Daniilŭ Popŭ* (reg. inf. 64). Sublocotenenţiï aŭ fostŭ numiţi aspiranţiï *Corn. Frenţiŭ, Toma Manciŭ* şi *Ioanŭ Baciŭ*. Medicii de cl. II *Iustinŭ Colbasi* şi şi *Albinŭ Popŭ* aŭ fostŭ numiţi medicï de regimentŭ clasa I. Maiorulŭ auditorŭ *Ioanŭ Mihâlţanŭ* dela tribunalulŭ militarŭ din Pojonŭ e numitŭ judecătoriŭ de instrucţie la alŭ VII-lea corpŭ de armată.

Casina română din Blaşŭ înfiinţată încă la 1863 s'a reorganisatŭ. Inteligenţa românéscă din locŭ a ţinutŭ Mercuri în 7 a c. o şedinţă în cestiunea casineï alegêndŭ biroulŭ, care constă din dniï *Gavrilŭ Popŭ* canonicŭ, preşedinte, Dr. *Augustinŭ Bunea* vice-preşedinte, *Gavrilŭ Precupŭ* notariŭ, Dr. *B. Hossu* economŭ, *I. Br. Hodoşŭ* casariŭ, *Ştef. Popŭ* controlorŭ şi *Aur. P. Bota* bibliotecariŭ. S'a maï alesŭ unŭ comitetŭ de 12 membri. Cu reorganisarea casineï române avemŭ în Blaşŭ cu o instituţiune culturală maï multŭ. Dorinţa cea maï ferbinte ne este, ca acésta ca şi alte instituţiuni de caractĕrŭ românescŭ să fie spriginită cu sinceritate de toţi Românii, căcï nu e de ajunsŭ numaï a ne lauda cu simţemintele nóstre naţionale, ci spre a folosi naţieï trebue să fimŭ şi pururea gata a sprigini şi promova orî ce întreprinderi cu caractĕrŭ naţionalŭ românescŭ. Fapte, nu vorbe late, aştéptă naţia dela noï. Pentru Reuniunea de consumŭ încă ne-amŭ entusiasmatŭ toţi, cândŭ era să se înfiinţeze, şi totuşi o parte a inteligenţeï române din Blaşŭ şi jurŭ cu propria daună materială şi morală niciŭ până adî nu dă sprigiuluŭ cuvenitŭ acesteï instituţiuni. Dacă Reuniunea de consumŭ prosperéză, meritulŭ este alŭ poporului nostru dela sate, care cu bucurie cercetéză „Bolta cea românéscă". Străiniï din Blaşŭ, carî nu dispunŭ niciŭ pe departe de capitalulŭ intelectualŭ şi materialŭ, de care ne bucurămŭ noï, ţinŭ aicï o casină. Cu atâtŭ maï vîrtosŭ vomŭ puté să o facemŭ noï acésta, dacă ne vomŭ sci însufleţi în realitate pentru scopurï românescï. Noï aşteptămŭ, ca toţi inteligenţiï români din Blaşŭ şi jurŭ să se insinue la biroulŭ casineï române spre a fi inscrişi între membriï ei.

Dlŭ Dr. Cornelŭ Diaconovich, fostulŭ proprietariŭ-editorŭ alŭ ziaruluï „Dreptatea", cu ultima Octobre s'a retrasŭ dela conducerea acestuï ziarŭ şi s'a refugiatŭ în Sibiŭ la postulŭ sĕŭ de secretariŭ alŭ „Albineï", de unde a avutŭ concediŭ pe unŭ anŭ. Activitatea dluï Dr. Diaconovich în Timişóra a fostŭ încoronată de succesŭ, căcï a fondatŭ unŭ ziariŭ, care cu zelŭ şi pricepere luptă pentru promovarea intereselorŭ nóstre culturale şi politice. Din 1 a c. Dlŭ Dr. *Valeriŭ Branisce* nu e numaï redactorŭ responsabilŭ, ci şi editorŭ alŭ „Dreptăţii". Nu ne îndoimŭ, că sub conducerea acestuï talentatŭ publicistŭ fóea va progresa în direcţiunea apucată.

Şcólă de statŭ în Micăsasa. Pe 27 a luneï trecute comitetulŭ comuneï Micăsasa de lângă Blaşŭ a fostŭ conchematŭ în şedinţă estraordinară în urma scripteï oficiuluï protopretorialŭ din Hususeŭ emanate pe basa provocăriï comitetuluï administrativŭ alŭ comitatului Tîrnaveï micï. Şedinţa a fostŭ presidată de însu-şï protopretorele Gyárfás Károly. Singurulŭ obiectŭ a fostu primirea alorŭ 5% după contribuţiune şi 12 fl. pe anŭ la fondulŭ regnicolarŭ de pensiune în favorulŭ edificândeï şcóle de statŭ. Amănuntŭ înse a ieşitŭ protopretorele din comună. A avutŭ pro abia 2 voturï (representantele curţiï Radák şi preotulŭ reformatŭ), ér contra 16 voturï. A şi declaratŭ în comitetŭ, că a sciutŭ fără carte, că comitetulŭ va fi contra. E de însemnatŭ, că în Micăsasa maï suntŭ încă 2 şcolï, una gr. cat. şi alta reformată. Pentru cine se planuesce a treia?

Magiariï îşi caută vechea patrie. La propunerea conteluï Zichy Jenő pe anulŭ venitoriŭ se va întreprinde în Asia orientală o espediţiune, în care vorŭ lua parte maï mulţi etnografi şi linguişti magiarï. Espediţia va cerceta cu deosebire deşertulŭ Gobi şi ţinutulŭ Himalaya spre a afla până la serbarea mileniuluï patria străveche a Magiariloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

B.

Săborulŭ micŭ.

(Continuare.)

Petru Maiorŭ despre săborulŭ micŭ. Petru Maiorŭ, precum amŭ vĕdutŭ, s'a acupatŭ cu cestiunea originei săboruluĭ mare din biserica românéscă din Ardélŭ, și i'a esplicatŭ așa, cum a aflatŭ cu cale. Cu originea săboruluĭ micŭ însĕ nu s'a ocupatŭ. Pentru aceea nicĭ nŭ scimŭ, că ce părere a avutŭ elŭ despre originea săboruluĭ micŭ din biserica românéscă din Ardélŭ. Ocupându-se Petru Maiorŭ și cu originea săboruluĭ micŭ, tare credemŭ, că ar fi fostŭ silitŭ să-și schimbe și părerea despre originea săborului mare.

Amŭ vĕdutŭ adecă în tractatulŭ anteriorŭ, că Petru Maiorŭ consideră săborulŭ mare de unŭ surrogatŭ alŭ sinódelorŭ mitropolitane. Canónele orientale adecă prescriŭ, ca mitropolitulŭ în fiecare anŭ să țină odată sinodŭ cu episcopiĭ supușĭ șieșĭ.

Fiindŭ-că mitropolitulŭ din Ardélŭ însĕ nu avea episcopĭ supușĭ șieșĭ, așa ținea sinodulŭ prescrisŭ de canóne cu protopopiĭ, carĭ și fără de aceea suntŭ următoriĭ chorepiscopilorŭ anticĭ. Prin acésta mitropolitulŭ românescŭ din Ardélŭ după părerea luĭ Petru Maiorŭ împliniea prescrierile canónelorŭ orientalĭ, și săborulŭ mare se putea numi o instituțiune orientală. Amŭ vĕdutŭ însĕ, că suntŭ false și suppositiție tóte premisele istorice și juridice ale părereĭ acesteia aluĭ Petru Maiorŭ.

În confusiune mare ar fi ajunsŭ însĕ Petru Maiorŭ, dacă ar fi cercatŭ maĭ departe să esplice pe calea asta și săborulŭ micŭ

Săborulŭ micŭ, precumŭ amŭ vĕdutŭ deja, era unŭ sinodŭ compusŭ din protopopulŭ și din preoțimea tractuală. Dacă însĕ protopopiĭ în Ardélŭ eraŭ surrogațiĭ episcopilorŭ, dacă săborulŭ protopopilorŭ cu mitropolitulŭ în frunte era sinodulŭ orientalŭ mitropolitanŭ, atuncĭ sinódele protopopescĭ eraŭ sinóde diecesane, carĭ le ține episcopulŭ cu preoțimea sa, éră în Ardélŭ protopopulŭ ca surrogatulŭ episcopuluĭ, cu clerulŭ sĕŭ.

Acum canónele orientale cunoscŭ, ce e dreptŭ, sinóde mitropolitane compuse din mitropolitulŭ și episcopiĭ sĕĭ. Nu cunoscŭ însĕ de locŭ sinóde diecesane compuse din episcopulŭ și clerulŭ sĕŭ. Și totuși sinódele protopopescĭ saŭ săborulŭ micŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu potŭ fi considerate după părerea luĭ Maiorŭ decâtŭ de sinóde diecesane, în care protopopulŭ ca surrogatŭ alŭ episcopuluĭ se sfătuesce cu clerulŭ sĕŭ.

Cercândŭ dară Petru Maiorŭ să esplice din acela-și principiŭ săborulŭ micŭ, din care a esplicatŭ și săborulŭ mare, va să dică din aceea, că protopopiĭ în Ardélŭ eraŭ surrogațiĭ episcopilorŭ, și aveaŭ tótă jurisdicțiunea episcopéscă, ar fi trebuitŭ să susțină a) că săborulŭ mare este sinodulŭ mitropolitanŭ prescrisŭ de canónele orientale, va să dică o instituțiune rĕsăritenă, cum a și susținutŭ, b) că săborulŭ micŭ este sinodulŭ diecesanŭ necunoscutŭ de canónele orientale, prescrisŭ însĕ de canónele apusane, va să dică o instituțiune apusană.

Prin acésta însĕ ar fi ajunsŭ la conclusiunea aceea bastardă, că în biserica românéscă din Ardélŭ unŭ săborŭ este instituțiune rĕsăriténă, éră celalaltŭ instituțiune apusană.

Confusiunea l-ar fi fostŭ și maĭ mare, dacă ar fi cercatŭ să afle, că pe ce cale a intratŭ instituțiunea apusană în biserica românéscă din Ardélŭ.

Cu câtŭ maĭ ușorŭ ar fi fostŭ a căuta și pentru săborulŭ mare și pentru săborulŭ micŭ o singură origine.

La resultatŭ destulŭ de certŭ ar fi ajunsŭ, dacă asemĕnândŭ sinodalitatea bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ cu a celeĭ calvinescĭ tótă din Ardélŭ și cu cea din Pravilă, ar fi constatatŭ cu privire la săborulŭ micŭ, că

1. Săborulŭ micŭ usitatŭ în biserica românéscă din Ardélŭ ca și săborulŭ mare n'are nicĭ o basă canonică în Pravilă și dreptulŭ orientalŭ nicĭ în privința persónelorŭ, din care era compusŭ, nicĭ în privința atribuțiunilorŭ de dreptŭ, de le avea, și orĭ ce încercare de a-lŭ aduce în consonanță cu dreptulŭ orientalŭ este și va rĕmâné zădarnică.

2. O instituțiune asemenea săboruluĭ micŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ nu aflămŭ la nicĭ unulŭ din popórĕle, ce s'aŭ ținutŭ și se ținŭ de biserica rĕsărituluĭ, și cu deosĕbire nu aflămŭ la Româniĭ din Moldova și România, deși comerciulŭ bisericescŭ între eli și Românii din Ardélă a fostŭ destulŭ de viŭ.

3. Asemĕnarea, dacă nu chiarŭ identitatea săboruluĭ micŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ cu synodus partialis alŭ calviniloră din Ardélŭ în secululŭ 16 și 17 este netăgăduită.

Ce este dară maĭ firescŭ, decâtŭ din premisele aceste destulŭ de secure, a deduce, că săborulŭ micŭ alŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ este o instituțiune născută sub influința calvină?

Cu greŭ credemŭ, că cu doveḑĭ istorice ni-se va puté proba vre-odată, că săborulŭ micŭ în forma cunoscută va fi esistatŭ în biserica românéscă din Ardélŭ și înainte de era calvină, și chiarŭ și de s'ar dóvedi acésta, originea săboruluĭ micŭ n'ar fi liberă de influința apusană, după ce și synodus partialis alŭ calviniloră din Ardélŭ nu este alta decâtŭ synodus archidiaconalis latinu din evulŭ mediŭ.

* * *

Părerĭ false despre săborulŭ micŭ. Dr. I. Crișanŭ. Ca și săborulŭ mare nefiindŭ nicĭ săborulŭ micŭ studiatŭ în natura și originea luĭ, s'aŭ născutŭ și divulgatŭ și despre elŭ unele părerĭ false.

Așa repausatulŭ profesorŭ din Sibiŭ Crișanŭ [1]) se miră, că calviniĭ nu i-sŭ împedecatŭ pe Românĭ din Ardélŭ în ținerea sinódelorŭ, și prin urmare și a săboruluĭ micŭ. A întrelăsatŭ însĕ cu totulŭ a cerca maĭ întâiŭ, că óre săborulŭ micŭ esistat-a în biserica românéscă din Ardélŭ încă înainte de epoca calvină. Cercândŭ însĕ se dovedéscă pre cale istorică lucrulŭ acesta, tare credemŭ, că n'ar fi onoratŭ pre principiĭ calvinescĭ cu elogiulŭ, că n'aŭ împedecatŭ pe Românĭ în ținerea săboruluĭ micŭ, ci maĭ multŭ s'ar fi miratŭ, că Românii din Ardélŭ așa ușorŭ aŭ primitŭ în organismulŭ bisericeĭ lorŭ o instituțiune calvinéscă.

Dară profesorulŭ Crișanŭ maĭ cade și în o altă greșală cu privire la săborulŭ micŭ. Susține adecă despre săborulŭ micŭ, că acela era consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ și constă numaĭ din câțiva asesori aleșĭ de săborulŭ mare și întăriți de principele țĕreĭ. [2]) Va să dică săborulŭ micŭ era o specie de representanță constantă a săboruluĭ mare.

Absolutŭ nu scimŭ, că pe ce și-a pututŭ întemeia profesorulŭ Crișanŭ părerea acésta. Nicăirĭ n'amŭ aflatŭ, că consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ să se fi numitŭ: săborŭ micŭ, ci pretutindenea amŭ aflatŭ, că săborŭ micŭ se numiea sinodulŭ tractualŭ protopopescŭ.

Profesorulŭ Crișanŭ cetindŭ și combinândŭ lucrurile destulŭ de superficialŭ, pentru părerea sa se provócă la unŭ titulŭ din Zaconicŭ, care ar suna astfelŭ: despre săborulŭ micŭ, și apoĭ fără de a dovedi chiarŭ cu nimicŭ susține, că acestŭ săborŭ micŭ era consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ.

Titululŭ din Zaconicŭ însĕ „despre săborulŭ micŭ“ la care se provócă profesorulŭ Crișanŭ nu sună așa, cum îlŭ citézăelŭ, va să dică „despre săborulŭ micŭ“, ci sună „despre săbórele micĭ ale eparfielorŭ“. [3]) Însuși cuvîntulŭ săborŭ pusŭ în titulŭ în pluralŭ arată, că eraŭ maĭ multe săbóre micĭ în Ardélŭ, pre cândŭ consistoriŭ lângă mitropolitulŭ putea fi numaĭ unulŭ. Ĕră împrejurarea, că și cuvîntulŭ eparfie în titululŭ acesta este pusŭ în pluralŭ, arată, că eraŭ maĭ multe sub mitropolitulŭ, și aceste nu aŭ pututŭ fi decâtŭ tractele protopopescĭ,

Dacă ar fi cercatŭ înțelesulŭ cuvîntuluĭ: eparchie de pre timpurile acele, ar ff aflatŭ, că eparchie se numieaŭ tractele protopopescĭ. Așa curêndŭ după timpulŭ scrieriĭ Zaconiculuĭ în canonŭ 19 alŭ sinoduluĭ dela 1700 se cetescŭ următórele:

„Care protopopĭ vorŭ face săborŭ de eparchie, și care popă nu va veni la săborŭ . . . . [4]) din carĭ evidentŭ se vede că eparchie era tractulŭ protopopescŭ.

Asemenea în actele sinoduluĭ dela 1742 cetimŭ următórele: *“Fiecare protopopŭ să strîngă săborŭ de eparchie“,* [5]) carĭ érăși aratăevidentŭ, că eparchie se numiea tractulŭ protopopescŭ, și așa „săborulŭ micŭ alŭ eparfielorŭ“ nu póte fi consistoriulŭ mitropolitului.

Este mirare, că profesorulŭ Crișanŭ nicĭ nu a cetitŭ titululŭ

---

[1]) Can. 8 Trullanŭ, Can 6. Conc. VII din Pravilă. În originalŭ la Pitra op. cit. tom. II. pag. 28 și 108.

[1]) Beitrag zur Geschichte der kirchlichen Union der Romänen in Siebenbürgen unter Leopold I. »Inaugural Dissertation« Sibiŭ 1882 pag. 14.

[2]) Op. cit. pag. 16 și 37.

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 258.

[4]) Petru Maiorŭ »Ist. bis. Rom.«

[5]) »Acte sinodalĭ« de I. M. Moldovanŭ tom. I. pag. 148.

acesta din Zaconicŭ, cum se cuvine, nicĭ n'a cercatŭ, ce era atunci eparfia, căci altcum n'ar fi putută susţiné, că săborulŭ micŭ se numiea consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ.

Ba profesorulŭ Crişanŭ cu superficialitatea merge şi mai departe.

A cercatŭ adecă să dovedéscă, cumcă cum era compusŭ consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ, pe care elŭ îlŭ numesce săborŭ micŭ. Spre scopulŭ acesta se provócă la următórele cuvinte din Zaconicŭ: *„Avut'a acéstă mitropolie totdeauna grijitorĭ şi titorĭ cu ajutoriŭ; éră titorĭ adeveraţĭ şi juraţĭ s'aŭ rînduitŭ în Vlădicia mitropolituluĭ Sava Brancovicĭ“*, [1]) şi la cuvintele următóre totŭ din Zaconicŭ: *„şi alte legĭ, carĭ se facŭ fără de săborulŭ mare, Vlădica cu titorii şi cu juraţii.“* [2]) Din cuvintele aceste deduce Crişanŭ, că titorii şi juraţii aceştia formaŭ consistoriulŭ de lângă mitropolitulŭ, şi a dóua, că consistoriulŭ acesta se numiea: saborulŭ micŭ.

În unŭ altŭ tractatŭ vomŭ aréta, ce eraŭ titorii şi juraţii aceştia. Din cuvintele citate din Zaconicŭ chiarŭ de locŭ nu putemŭ scóte, cum a pututŭ Crişanŭ deduce, că corporaţiunea lorŭ era aceea, ce se numesce săborŭ micŭ. Precum vomŭ vedé însé mai târdiŭ, Crişanŭ a voitŭ cu orĭ ce preţŭ, să dovedéscă, că biserica românéscă din Ardélŭ înaite de s. unire era organisată după principiile statutuluĭ organicŭ aluĭ Şaguna.

* * *

Dr. Gregoriŭ Siaşi despre săborulŭ micŭ. Dr. Gregoriŭ Silaşi în unŭ tractatŭ despre sinóde publicatŭ în Nr. 1—5 din „Sionulŭ românŭ“ dela 1865 amintitŭ deja mai susŭ la pag. 61 vorbindŭ despre sinódele protopopescĭ saŭ săborulŭ micŭ că şi Şaguna nu a pututŭ aduce în favorulŭ lorŭ nicĭ unŭ singurŭ canonŭ orientalŭ. Asta nu ĭ-o luămŭ în nume de rĕŭ, căci de unde nu e, nicĭ Dumneḑeŭ nu ĭea. Ar fi trebuitŭ însé să spună francŭ, că sinódele protopopescĭ, saŭ săborulŭ micŭ nu este o instituţiune basată pe dreptuiŭ orientalŭ. Prin acésta ar fi scutitŭ pe mai mulţĭ, dară mai cu samă pe sinodulŭ electoralŭ dela 1868 de compromisiunea, la carea s'a espusŭ considerându sinódele protopopescĭ saŭ săborulŭ micŭ, când funcţionéză ca forŭ de judecată, de o instituţiune orientală, cum se vede din totă spiritulŭ acestuĭ sinodŭ electoralŭ.

* * *

Canonicŭlŭ dela Lugoşŭ Gavrilă Popŭ şi unŭ anonimŭ despre săborulŭ micu. Canonicŭlŭ Gavrilă Popŭ numesce asemenea săborŭ micŭ consistoriulŭ episcopuluĭ după s. unire compusŭ din 12 asesorĭ aleşĭ dintre protopopĭ fără a se provoca la nicĭ unŭ documentu, [3]) cu tóte că Petru Maiorŭ pe aceştĭ 12 asesorĭ îĭ numesce adunarea celorŭ 12 bărbaţi, ce închipuieaŭ săborulŭ mare, şi nu-ĭ numesce: săborŭ micŭ.

Anonimulŭ autorŭ alŭ epistoleĭ unuĭ Românŭ transilvănénŭ în afaceri eclesiastice şi scolastice amintitŭ la pag. 56, concede de o parte, că săborulŭ micŭ se numiea şi sinodulŭ tractualŭ protopopescŭ. Şi în acésta are deplină dreptate. Însé de altă parte susţine şi elŭ, că săborŭ micŭ se numiea şi săborulŭ mare, cândŭ nu se putea aduna completŭ. [1])

Se esprima despre lucrulŭ acesta în chipulŭ următoriŭ:

„Obveniea adecă unele afaceri bisericescĭ inteţitóre, care nu suferiea amânare până la conchemarea sinodului (săboruluĭ mare), *orĭ că împrejurărĭ de pacea şi liniştea publică, de es. resbele, epidemiĭ împedecaŭ conchemarea sinoduluĭ la timpulŭ sĕŭ. — Deci pentru resolvirea afacerilorŭ atinse şi pertractarea agendelorŭ curente, era datină legală, că archiepiscopulŭ să adune la sinodŭ 1. pe consistoriulŭ sĕŭ, 2. pe cei 12 juraţi aĭ săboruluĭ mare pe lângă mitropolitŭ, 3. pe curatorĭi, ctitorĭi laĭcĭ aĭ bisericeĭ, 4. pe protopresbiterĭi şi deputaţii tractualĭ, câţi putea lua parte după timpŭ, locŭ şi împrejurărĭ, şi să ţină săborŭ micŭ, adecă sinodŭ parţialŭ. Însé în aceste sinóde nu se pertractaŭ cause generalĭ de ale bisericeĭ d. e. alegerea de archiepiscopŭ, afaceri atingĕtóre de drepturile, cadinţele şi prosperitatea întregeĭ biserici, a clerului întregŭ şi a credincioşilorŭ, pentru că aceste eraŭ reservate sinoduluĭ mare.“*

Cetindŭ lucrurile acestea, ar cugeta omulŭ, că autorulŭ cine scie pe ce documente istorice se basézĕ, cândŭ vorbesce aşa categorice. Şi totuşi ceea ce nu odată s'a întîmplatŭ în puţina nóstră literatură, ce o avemŭ despre lucrurile bisericescĭ, autorulŭ nu aduce nicĭ unŭ documentŭ câtŭ de micuţŭ spre a-şĭ dovedi asertulŭ acesta aşa de lungŭ. Petru Maiorŭ a tractatŭ în istoria sa instituţiunile nóstre bisericescĭ mai însemnate, precum săborulŭ mare, adunarea celorŭ 12 bărbaţi, carĭ închipuieaŭ săborulŭ mare şi altele. De săborulŭ micŭ în înţelesulŭ anonimuluĭ nostru nu scie chiarŭ nimicŭ.

Altcum nu e de miratŭ, că autorulŭ nostru anonimŭ vorbesce aşa categoricŭ despre lucrurĭ închipuite. La pag. 6 de pildă vorbesce despre congresulŭ bisericescŭ ca despre o „instituţiune străveche în biserica nóstră“, şi ḑice totuşĭ, că congresulŭ acesta *„n'are trecutŭ cunoscutŭ de noĭ“*. Dacă nu-ĭ cunóscemŭ trecutulŭ, de unde scimŭ, că e străvechiŭ?

Autorulŭ nostru anonimŭ vorbindŭ despre săborulŭ micŭ îlŭ numesce sinodŭ parţialŭ, cum îlŭ numescŭ calviniĭ. De unde se vede, că terminulŭ usitatŭ la calviniĭ la fostŭ cunoscutŭ. Dacă acum în locŭ de a se perde în închipuiriĭ şi în polilogisme, ar fi asemenatŭ săborulŭ micŭ din biserica românéscă din Ardélŭ cu synodus partialis din biserica calvinéscă din Ardélŭ în vécŭlŭ 16 şi 17, n'ar fi avutŭ lipsă să alerge la nisce aserte aşa bizare, că săborulŭ micŭ era unŭ săborŭ mare ciuntitŭ, fără de a puté aduce nicĭ cea mai mică dovadă istorică. Ci atunci uşorŭ ar fi aflatŭ, că săborulŭ micŭ este synodus partialis alŭ calvinilorŭ.

* * *
(Va urmá.)

[1]) Totŭ acolo pag. 257 din josŭ.
[2]) Totŭ acolo pag. 257 la începutulŭ tractatuluĭ.
[3]) »O privire scurtă prete senatulŭ episcopilorŭ din diecesa rom. gr. cat. transilyană« în »Sionulŭ românŭ« Nr. I din 1865.

[1]) Pag. 11.

Fraţĭ şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

Cândŭ ale revederiĭ valurĭ de bucurie generală din casa luĭ Iosé das Dornas începură a se mai potoli, Pedro invită pe fratesĕŭ la o preumblare. Daniilŭ băgă de samă, că Iosé nu se mişcă dela loculiŭ sĕŭ, şi de aceea întrebă mirându-se:

„Tata nu voesce, să vină cu noĭ? Eŭ sciŭ, că dînsulŭ bucurosŭ mergea sara la preumblare.“

„Lasă-mĕ pe mine, iubitulŭ meŭ,“ ḑise Iosé das Dornas trăgêndŭ a vicleníe din ochĭ, „unde Pedrinho voesce, să mérgă cu tine, — — acolo, ha, ha, bătrâniĭ nu aŭ locŭ de felŭ.“

„Ce ḑise tata?“ întrebă Daniilŭ în timpulŭ preumblăriĭ lorŭ de-a lungulŭ uneĭ liveḑĭ frumóse.

Pedro zimbi.

„Eŭ te voiŭ conduce la mirésa mea,“ ḑise elŭ cu fală, „la cea mai frumósă fată din satŭ, celŭ puţinŭ aşa este privită de toţĭ.“

Daniilŭ rĕspunse din inimă:

„Asta este cea mai minunată surprindere, ce aĭ putut'o avé pentru mine; ceva mai plăcutŭ pentru mine ca o frumósă cumnăţică abia îmĭ potŭ cugeta. Cum îţi chémă alésa, Pedro?“

„Clarinha das Meias, — îndată îvomŭ ajunge la casa eĭ.“

Cetitoriulŭ şi mai multŭ încă cetitórea va aştepta de sigurŭ, ca să se misce óre ce în inima luĭ Daniilŭ la amintirea numeluĭ Meias, căci acesta era dór şi numele Guideĭ. Dar cu părere de rĕŭ trebue să constatŭ, că acésta nu s'a întîmplatŭ. Daniilŭ face din capŭ prietinosŭ, însé nepăsătoriŭ la amintirea numeluĭ fiitóreĭ sale cumnate, şi totŭ aşa de nepăsătoriŭ se apropie de casa, în care locuescŭ ocrotitele parochuluĭ. Elŭ îşĭ fumézĕ cu deosebită poftă cigareta şi privesce îndrăsneţŭ în feţele cele sănĕtóse şi voióse ale fetelorŭ, pe carĭ le întîlnia. Nimica nu era maĭ departe de tinĕrulŭ medicŭ, decâtŭ a se lăsa răpitŭ de amintirile tinereţelorŭ. Şi totuşi îlŭ duruse odinióră despărţirea cea amară de Guida, totuşĭ cugetase adese orĭ la ea în timpulŭ studiilorŭ sale. Însé acéstă cugetare din anŭ în anŭ totŭ mai tare slăbise, pentru că alte figurĭ vĕḑu studentulŭ nostru, mai strălucite decâtŭ a sermaneĭ păstoriţe, pentru carea elŭ ca băĕtŭ abḑise de preoţie.

Acum ajunseră la locuinţa fetelorŭ. Pedro conduce pe frate-sĕŭ prin vestibululŭ întunecosŭ şi strigă:

„Clarinho.“

O vóce fórte blândă şi melodiósă rĕspunde:

„Clara va veni îndată, senhor Pedro, — poftesce numaĭ înlăuntru.“

Pedro primesce invitarea şi intră în odaea cea mare din parterŭ. Daniilŭ cam şovăesce a intra. Elŭ doresce, să vadă pe femeea cu glasulŭ celŭ plăcutŭ, care atâtŭ

de tare se deosebesce de alŭ celoralalte locuitóre ale satuluĭ. Însĕ ea nu-ĭ face acéstă plăcere, ci dispare în întunereculŭ vestibululuĭ.

Pedro pe cum era preocupatŭ, firesce că numaĭ acelea obiecte din odaea copileloră le arĕtă fratelui sĕŭ, carĭ proviniaŭ dela Clara orĭ staŭ în strînsŭ raportŭ cu ea.

„Sĭ cărţile acestea?“ întrebă Daniilŭ şi arată spre o scândură aplicată la părete, pe carea era aşedată biblioteca cea mică a Guideĭ. „Aŭ nu tu ḑiceaĭ, că tatălŭ mireseĭ tale a fostŭ teslariŭ?“

„Aşa e, Danielsinho.“

„Apoĭ dară ce a voitŭ elŭ cu aceste, de pe carĭ judecându s'ar păré, că a fostŭ dascălŭ?“

Clara, care tocmaĭ întră în odae, dispenséză pe Pedro de rĕspunsŭ.

„Bună sara, senhorilorŭ,“ ḑice ea şi-şĭ întinde amîndouora mânuţa sa brunetă şi plină. „Ce face tata Iosé?“

Daniilŭ, care în Porto, — celŭ puţinŭ aşa afirmaŭ elŭ şi amiciĭ sĕĭ, — se făcuse unŭ cunoscĕtoriŭ finŭ de femeĭ, privesce cu ochĭ esaminătorĭ la cumnată-sa şi se declară în lăuntrulŭ sĕŭ în modŭ fórte recunoscĕtoriŭ asupra alegerii, ce a făcut'o frate-sĕŭ. Elŭ ḑice cu glasŭ tare câteva cuvinte măgulitóre, prea măgulitóre pentru inima dispusă spre jalusie a luĭ Pedro, şi mulţămită inimiĭ deschise a Clareĭ conversarea îndată se pune la cale.

Deodată întrébă Pedro:

„Unde s'a ascunsŭ astăḑi soru-ta, Clarinho? Dór nu e bolnavă?“

„Tu aĭ o soră?“

Daniilŭ se miră în taĭnă de sine însu-şĭ, câtŭ de uşorŭ îi cădea intimulŭ „tu“.

„Şi încă ce soră!“ rĕspunse Clara cu ochĭ strălucitorĭ. „Nu sciŭ, ce e maĭ mare într'însa, înţelepciunea orĭ bunătatea inimiĭ. Părintele Pereira nicĭ odată nu o póte lăuda destulŭ.“

„Of, of!“ face Daniilŭ niţelŭ cam necredĕtoriŭ.

„Da, ea este grozavŭ de învĕţată,“ se amestecă şi Pedro, „şi pe lângă acestea este ea iubirea şi bunătatea însă-şi. Preafericita Fecióră să păzéscă în totŭ timpulŭ pe Guida.“

„Aminŭ!“ ḑice Clara punêndu-şi cu pietate mânile laolaltă.

„Guida,“ gândi Daniilŭ, şi cu iuţimea fulgerului trecu prin capulŭ luĭ aducerea aminte de mica poftitóre de sciinţă de pe dîmă. Gânduriĭ nehotărîte i-se grămădescŭ în capŭ, curiositatea faţă cu glasulŭ celŭ plăcutŭ din vestibulŭ i-se aţiţă de noŭ.

Deocamdată curiositatea luĭ încă nu află potolire.

„Senhorita Guida nu-mĭ va face plăcerea, să se arete?“ întrébă Daniilŭ.

Clara clatină din capŭ.

„Margaridinha nu e tocmaĭ sănĕtósă, ea lucră prea multŭ,“ rĕspunse dînsa.

„Atunci póte că va lipsi şi la esfolhadă?“ observă Pedro şi se gatesce de ducă.

„Nu credŭ, că va puté să ĭea parte,“ ḑise Clara cam întristată. „Ea într'adevĕrŭ părea aḑĭ de totŭ palidă la faţă. — Şi acum nópte bună, senhores. Mĕ închinŭ de sănĕtate din tótă inima luĭ tata Iosé, şi rugaţi-vĕ bunului Dumneḑeŭ dimpreună cu mine, ca Guida câtŭ maĭ curêndŭ să aĭbă şi ea parte de unŭ bunŭ bărbatŭ. Dăscălia totŭ nu e de dînsa.“

„Şi ospeţele îndoite suntŭ lucruriĭ minunate,“ adause Pedro.

Clara zimbesce, Daniilŭ zimbesce, toţĭ treĭ îşĭ scutură mânile. Daniilŭ se depărtéză în grabă şi nu se miră, că Pedro numaĭ după câtăva vreme îi urméză. Este elŭ ocupatŭ de vre-o problemă sciinţifică, orĭ dóră se perde în vechĭ amintirĭ?

XI.

Esfolhada! — Dacă maşina de sfârmitŭ cu greţosulŭ sĕŭ mirosŭ de oleiŭ îşĭ va face cale şi în celŭ maĭ micŭ satŭ portughesŭ şi cu braţele sale uriaşe într'unŭ sfertŭ de óră va sfârmi atâtea orĭ atâtea hectolitre de cucuruzŭ, atunci voĭ ficiorilorŭ şi fetelorŭ, carĭ conveniţi la joculŭ şi la saltŭ şi desfaceţi de pe tuleĭ darulŭ celŭ aurĭŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ, veţi fi de prisosŭ, atunci maĭ bine veţi folosi timpulŭ cu cetirea ḑiarelorŭ orĭ cu clavirulŭ.

Cândŭ Pedro das Dornas era mire, nu se scia încă nimica despre maşinile pentru sfârmirea cucuruzului. Esfolhada se făcea încă după obiceiulŭ strămoşescŭ, vreŭ să ḑicŭ, aceea era o petrecere poporală, ce se ţinea pe rîndŭ la casele ţeranilorŭ maĭ bogaţi.

Preste puţină vreme după sosirea luĭ Daniilŭ se adunară la Iosé das Dornas la esfolhadă. Pe arie eraŭ grămeḑĭ fórte marĭ de tuleĭ de cucuruzŭ, carĭ trebuiaŭ să se sfârméscă în cea maĭ mare veselie de cătră ceĭ adunaţi.

Grupe singuratice îşĭ umplură deja coşercile. Dar altele, maĭ alesŭ copile tinere, se distinseră astăḑĭ prin o lene deosebită, şi între ele maĭ multŭ bruneta Francisca da Esquina, carea strălucia într'unŭ peptariŭ noŭ carmesinŭ arĕtându-se nespusŭ de încredută.

Pedro isprăvia inspecţiunea supremă la esfolhadă, în vreme ce bĕtrânulŭ Iosé şi Clara făceaŭ după putinţă onorurile, adecă îmbiaŭ pe ospeţĭ cu mâncărĭ şi beuturĭ, şi Daniilŭ le venia într'ajutoriŭ, maĭ alesŭ cândŭ sosia câte o fată fórte frumósă. Elŭ era asemenea unuĭ fluture, care sboră dela flóre la flóre, însĕ nicăirĭ nu se opresce pe maĭ multă vreme. Era distrasŭ şi mişcatŭ de diverse sentimente, carĭ îlŭ împedecaŭ într'a lua din totŭ sufletulŭ parte la serbarea poporală. Îlŭ tortura simţulŭ, că elŭ nu se potrivesce maĭ multŭ în acestŭ cercŭ socialŭ.

Chemarea luĭ de o cam dată nu-ĭ oferia nicĭ o mângăiare. Modulŭ de a-şĭ pune sciinţa în praxă nu-lŭ putea afla. Afară de aceea, doria, să aĭbă în curêndŭ ocupaţiune îndestulitóre şi să ducă unŭ modŭ regulatŭ de viaţă.

(Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

(29) 1—?

Anunţŭ de esarendare.

Bunulŭ comassatŭ dela Cenade în estensiune de 1078 jugĕre, carele este proprietatea fondului basilitanŭ din Blaşŭ, împreună cu tóte superedificatele de locuitŭ şi economice şi cu 20 de drepturĭ de păşunatŭ în păşunea comunală se dă în arîndă pe calea licitaţiuniĭ publice pe periodulŭ de 6 anĭ, începêndŭ din 1 Ianuariŭ 1896.

Licitaţiunea se va ţiné la 5 Decembre a. c. st. n. la 9 óre a. m. în curtea metropolitană.

Doritoriĭ de a licita aŭ a depune unŭ vadiŭ de 10 % dela suma de strigare de 3500 fl. v. a.

Numaĭ oferte sigilate provĕḑute cu vadiulŭ de 10 %, în carĭ se va oferi o sumă fixă, şi oferentele va declara, că cunósce condiţiunile licitaţiuniĭ, se voră lua în considerare, şi acestea încă numaĭ într'atâta, într'câtŭ celŭ puţinŭ cu treĭ ḑile înainte de ḑiua licitării se voră fi subşternutŭ P. V. Consistoriŭ metropolitanŭ din Blaşŭ.

Condiţiunile de licitaţiune şi până atunci se potŭ vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaşŭ în 8 Novembre n. 1894.

Vasiliŭ Olteanŭ
advocatŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericeloră, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărităŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 38—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs.. ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicătiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 17 Novembre 1894. Numĕrulŭ 48.

Situațiunea nóstră.

Dela inaugurarea ereĭ constituționale nicĭ odată situațiunea nóstră politică nu a fostŭ așa de grea, ca în ḑiua de astădĭ.

Activitatea partiduluĭ națiunalŭ românŭ este sistată prin ordonanță ministerială, și prin urmare viața nóstră politică nu se mai póte manifesta în forma de până acuma. Saŭ cu alte cuvinte funcționarea întregŭ organismuluĭ nostru politicŭ de până acuma trebue să încete, dacă nu se va scóte din vigóre ordonanța ministruluĭ de interne, care după părerea nóstră este volnică, neconstituțională, escepțională și nebasată în legile positive ale patrieĭ.

Chiarŭ și drepturile cele maĭ elementare ale cetățenilorŭ suntŭ suspendate, cândŭ este vorba de Românĭ. Aceștia nu se mai potŭ întruni publice spre a discuta asupra sorțiĭ lorŭ proprie, pentru că însu-și ministrulŭ președinte a ḑisŭ, dacă nu ne înșelămŭ, că Românilorŭ nu li-se va concede nicĭ unŭ felŭ de conferințe, deși noĭ nu amŭ datŭ nicĭ odată ansă la astfelŭ de mĕsurĭ draconice, fiindcă întrunirile nóstre n'aŭ turburatŭ nicĭ macarŭ o singură dată liniștea și ordinea publică.

Nu stămŭ mai bine nicĭ pe terenulŭ bisericescŭ și scolasticŭ. Congresulŭ scolasticŭ archidiecesanŭ, convocatŭ la Blașŭ pe basa uneĭ legĭ sancționate, prin o simplă telegramă ministerială a fostŭ amânatŭ, pentru ca în contra tuturorŭ remonstrațiunilorŭ auctorității bisericescĭ să nu se maĭ concédă convocarea luĭ.

Congresulŭ mitropolitanŭ gr. or., a căruĭ ținere este garantată în legile țĕrĭĭ, în anulŭ acesta nu s'a ținutŭ, deși, pe cum aflămŭ, ceĭ competenți aŭ întrevenitŭ destulŭ de energicŭ pentru convocarea luĭ.

Avemŭ casurĭ, că sinóde preoțescĭ aŭ fostŭ disolvate prin întrevenirea gendarmilorŭ, orĭ aŭ trebuitŭ să se țină între baionete. Totŭ așa aŭ pățitŭ maĭ multe adunărĭ ale reuniunilorŭ învĕțătorescĭ.

După manifestațiunile pacĭnice dela Clușŭ unŭ șirŭ nesfârșitŭ de persecuțiunĭ s'a pornitŭ în contra tuturorŭ acelora, carĭ directŭ orĭ indirectŭ aŭ luatŭ parte la acele manifestațiunĭ.

Temnițele din Clușŭ, Seghedinŭ și Vațŭ gemŭ de mulțimea fruntașilorŭ nostri din tóte păturile societățiĭ române.

Nicĭ pe terenulŭ economicŭ nu maĭ putemŭ rĕsufla. Cine-ĭ românŭ la locŭ, nu póte avé nimicŭ dela statŭ. Ca esemplu aducemŭ aci unŭ casŭ caracteristicŭ. Pe valea Tîrnaveĭ micĭ se face unŭ drumŭ de ferŭ. Legătura acestuĭ drumŭ cu căile ferate de statŭ numaĭ la Blașŭ se póte face în modŭ naturalŭ. Cu tóte acestea, pe cum aflămŭ, întreprinḑĕtoriĭ voescŭ să facă legatura la unŭ satŭ din josŭ de Blașŭ cu numele Crăciunelŭ, și să ducă drumulŭ pre lângă Blașŭ, fără ca la acestŭ orașŭ românescŭ să se facă macarŭ o stațiune. Acești întreprinḑĕtorĭ preferescŭ a face linia drumuluĭ de ferŭ cu câțiva chilometri maĭ lungă și să ridice unŭ podŭ costisitoriŭ preste Tîrnavă, numaĭ ca să pótă ocoli Blașulŭ și să-lŭ omóre economicesce. Casurĭ analóge suntŭ destule.

Dacă vomŭ lua tóte acestea în considerațiune și nu voimŭ a uĭta nicĭ de posițiunile, ce le-amŭ perdutŭ pe terenulŭ politicŭ, judiciariŭ, administrativŭ și culturalŭ, maĭ vîrtosŭ dela anulŭ 1875 încóce, nimenia nu ne va puté contraḑice, cândŭ susținemŭ, că situațiunea nóstră este fórte grea și seriósă, maĭ grea și maĭ seriósă, decâtŭ orĭ cândŭ altă dată.

Acéstă situațiune ne impune datorința sfîntă, ca toțĭ Românii să fie una, dacă voescŭ să scape din înfundătura, în care amŭ ajunsŭ.

Nu maĭ este timpulŭ, să discutămŭ asupra unorŭ formule și cuvinte secĭ, carĭ ne diviséză în dóuĕ fracțiunĭ de moderați și nemoderați, carĭ nicĭ după nume nu ar trebui să esiste între Românĭ. Și aceste fracțiunĭ ar puté ușorŭ să încete, dacă interesele poporuluĭ românŭ ar fi la toțĭ maĭ pe susŭ de interesele private.

Se ḑice, că aceste divergințe regretabile se alimentéză și acum de unŭ bărbatŭ, care s'a subtrasŭ dela orĭ ce responsabilitate pentru politica sa, trecêndŭ granița, și creândŭ consoțilorŭ sĕĭ de luptă o astfelŭ de situațiune, care a avutŭ de urmare faimosulŭ pro-

---

Feuilleton.

Despre Micado.

Răsboiulŭ, care decurge acum departe de noĭ la țĕrmulŭ resăritenŭ alŭ Asieĭ între Ĭaponia și China, între dóuĕ împĕrățiĭ marĭ, dintre carĭ una are cam atâtea ḑecĭ de miliône de locuitorĭ, câte sute de miliône are ceealaltă, se pare a se sfârși cu învingerea celeĭ maĭ micĭ. De aceea simpatia ómenilorŭ însoțesce în chipŭ firescŭ pe Ĭaponesĭ în espediția lorŭ, și acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, fiindcă espediția acésta va să frângă și ziduri de acelea, carĭ staŭ în cale civilisațiuniĭ. De aceea ne simțimŭ îndemnați a scrie ceva despre Ĭaponia.

Nu este țară pe fața pămîntuluĭ, carea să se fie ridicatŭ în timpŭ așa de scurtŭ din vechile sale stărĭ miserabile și să fie primitŭ cu atâta energie și succesŭ înrîurința civilisatóre a timpuluĭ maĭ nouŭ, ca Ĭaponia, împĕrăția acésta dela marginea resăritenă a Asieĭ, împĕrăția asta puternică, compusă din 4000 de insule, carĭ aŭ ca la 40,000.000 de locuitorĭ și 7000 de milurĭ pătrate, dintre carĭ maĭ bine de jumĕtate cadŭ pe insula Nipon saŭ Hondo.

Împĕratulŭ Ĭaponieĭ pórtă numirea de Micado. Dinastia, care împĕrățesce în Ĭaponia, e deja de 2555 de anĭ și e decĭ dinastia cea maĭ veche de pe rotogolulŭ pămîntuluĭ. Dar împĕratulŭ saŭ micadoulŭ Ĭaponieĭ numaĭ dela revoluțiunea politică întîmplată în 1868 este ér domnŭ în casa sa proprie, adecă adevĕratulŭ stăpânitoriŭ alŭ împĕrăției sale. Cam pe aceea-și vreme a mutatŭ elŭ și reședința sa în cetatea Tokio, căci maĭ înainte era elŭ isolatŭ în palațulŭ, orĭ dacă vreți, în templulŭ sĕŭ din Chioto și făcea impresiunea unuĭ capŭ bisericescŭ înstrăinatŭ de lume, care pe lângă domnitoriulŭ lumescŭ din cetatea Yeddo, pe lângă așa numitulŭ Shogun, era numaĭ simulacrulŭ unuĭ împĕratŭ.

Dualismulŭ acesta se datéză din anulŭ 1192. Atunci comandantulŭ supremŭ alŭ oștiĭ Ioritomo se folosise de turburările interne provocate de principiĭ vasalĭ resvrătitorĭ și usurpase o parte a puteriĭ împĕrătescĭ. Împĕratulŭ însu-și, care nu putea să se lipséscă de ajutoriulŭ luĭ împotriva vasalilorŭ, fiŭ numi shogun saŭ beliduce aiŭ coroneĭ, și de aci încolo acesta conducea destinele țĕrĭĭ asemenea maiordomusuluĭ de odinióră alŭ Franțeĭ. Dualismulŭ acesta se continuă cu puțină întrerumpere până în anulŭ 1868, și încercările maĭ multorŭ împĕrați de a restabili raporturile din vechime aŭ rĕmasŭ fără de succesŭ. Dela anulŭ 1585 shogunulŭ deprindea singurŭ tótă puterea civilă și lăsa micadouluĭ numaĭ numele de împĕratŭ, care ca principe cerescŭ, ca următoriŭ alŭ ḑeiței sórelui Amaterasu, sta cu multŭ maĭ pe susŭ, decâtŭ să-ĭ fie ierratŭ a întra cu supușiĭ sĕĭ în raportŭ nemijlocitŭ.

Pe Ĭaponesĭ îĭ învață religiunea lorŭ străveche, că „principele cerescŭ“ alŭ lorŭ este unŭ adevĕratŭ ḑeŭ, care numaĭ în trécĕtŭ se pogóră pe pămîntŭ, pentru ca să se îngrijéscă în persónă de supușiĭ sĕĭ, ér apoĭ ĕră se întórce în sferele sale cerescĭ. Tradițiunea acésta străveche îĭ era shogunuluĭ fórte binevenită, pentru ca să isoleze totŭ maĭ multŭ de contactulŭ cu lumea pe micado, conformŭ demnității luĭ dumnedeescĭ. Chiarŭ și numele luĭ numaĭ după „întórcerea luĭ în cerĭŭ“, adecă după mórtea luĭ se da de scire poporuluĭ, și pedépsă de mórte își merita acela, care-lŭ vedea vre-o dată. Acei puținĭ, carĭ îlŭ întîlniaŭ în preumblările, ce le făcea în căruță închisă, trebuiaŭ să se lățéscă cu trupulŭ și cu fața la pămîntŭ. Adevĕratŭ

cesŭ dela Clușŭ și înfundarea lorŭ în temniță.

Dacă este adevĕrată acéstă învinuire grea, ușorŭ ne putemŭ emancipa de sub influința acestuĭ bărbatŭ. Cine nu stă alăturea cu noĭ în luptă, n'are dreptŭ să se amestece în afacerile nóstre de partidŭ, nicĭ să dea direcțiune politiceĭ nóstre.

Este fórte regretabilŭ, că valurile luptelorŭ politice de partidŭ din România se resfrângŭ și asupra luptelorŭ nóstre și daŭ ansă și la maĭ grave neînțelegerĭ între noĭ. Acestŭ fenomenŭ nu-lŭ putemŭ ascunde, orĭ câtŭ s'ar încerca unĭĭ orĭ alțiĭ să-lŭ acopere. Este decĭ unŭ interesŭ de prima ordine, ca din cestiunea română din Ungaria nimenĭ să nu facă cestiune de partidŭ în România, nicĭ aĭ nostri să nu se identifice nicĭ câtŭ e negru sub unghie cu interesele de partidŭ din România. Liga culturală să fie a Românilorŭ, ér nu a unuĭ partidŭ politicŭ, căcĭ îndată ce causa nóstră națională se presentă din partea ligeĭ în presa străină sub forma de atacŭ în contra guvernuluĭ românŭ, este fórte firescŭ, ca nu numaĭ guvernulŭ magiarŭ, ci și celŭ românŭ să lucre pentru paralisarea acesteĭ acțiunĭ, și astfelŭ să ajungemŭ, ca în situațiunea nóstră de totŭ grea de astădĭ să nu maĭ avemŭ nicĭ macarŭ mângâerea de a audĭ câte unŭ glasŭ simpaticŭ și încurajatoriŭ din presa lumiĭ culte.

Multe amŭ maĭ avé de ḑisŭ în acéstă causă, dar fie de ajunsŭ de o cam dată acestea, ca fiesce care să vadă, că nu mergŭ lucrurile, pe cum ar trebui să mérgă.

Dacă noĭ ne-amŭ ridicatŭ glasulŭ în contra acestorŭ inconveniente, amŭ făcut'o numaĭ din adevĕrată durere de némŭ. N'amŭ vre, ca disensiunile ivite să descurajeze pe toțiĭ ceĭ buniĭ și deinteresați și să-ĭ facă să ĭese din lupta dréptă pentru drepturile némuluĭ românescŭ.

Astădĭ maĭ multŭ ca orĭ cândŭ poporulŭ românŭ din Ungaria și Transilvania trebue să se presenteze înaintea lumiĭ într'o falangă închegată și să-și reclame drepturile sale cu tóte mijlócele legale și constituționale.

Manifestațiunile nóstre pacĭnice pentru dreptŭ și dreptate, carĭ ni-se impunŭ astădĭ de situațiunea gravă, în care ne aflămŭ, numaĭ atuncĭ vorŭ avé resultatulŭ doritŭ, dacă ele vorŭ fi espresiunea simțemintelorŭ întregului poporŭ românŭ din acéstă patrie. Dea Dumneḑeŭ, ca dela aceste manifestațiunĭ, cândŭ vomŭ fi chemațĭ, nimenĭ să nu lipséscă.

Wekerle a ritiratŭ. — Cu acéstă inscripțiune scrie „Fejérmegyei Naplŏ“ în 12 a c. următórele:

„În cercurĭ politice deja cu prilejulŭ, cândŭ în casa magnaților s'aŭ pertractatŭ maĭ întâiŭ cele dóuĕ proiecte ultime bisericescĭ-politice, aŭ sciutŭ bine, că proiectele acestea nicĭ la pertractarea a dóua nu vorŭ dobîndi maioritatea. Oposițiunea bisericéscă-politică din casa magnaților la declararea categorică a luĭ Wekerle și Szilágyi, că eĭ aconfesionalitatea o privescŭ de punctulŭ cardinalŭ alŭ politiceĭ bisericescĭ, s'a consolidatŭ încă și maĭ bine. Wekerle sciindu-o acésta ér a recursŭ la vechiulŭ sĕŭ mijlocŭ nemoralŭ. *De susŭ* a voitŭ să deprindă presiune asupra hotărîriĭ libere, legale și constituționale a maiorității din casa magnaților, și de aceea a voitŭ să înduplece pe regele, ca proiectele deja votate să le sancționeze deja înainte de pertractarea a dóua, căcĭ a contatŭ la aceea, că prin faptulŭ sancționăriĭ ér va puté, să angajeze corona pentru politica bisericéscă, și că mulțĭ membri de aĭ oposițieĭ din casa magnaților, plecându-se înaintea acestuĭ punctŭ de vedere forțatŭ alŭ coroneĭ, vorŭ privi de datorința sa loială, să voteze proiectele restante orĭ celŭ puținŭ să se rețină dela votare. Dar Wekerle cu planulŭ acesta alŭ sĕŭ a suferitŭ unŭ fiasco fundamentalŭ. După împărtășirile, ce le-amŭ primitŭ din locŭ bine informatŭ, regele cu prilejulŭ audienței din septĕmâna trecută a datŭ luĭ Wekerle în modŭ clarŭ să înțelégă, că căsătoria civilă o va sancționa atuncia, cândŭ după ponderare temeinică și consciențiósă va afla de bine, — *de cumva* preste totŭ va afla de bine, — ér nu atuncia, cândŭ tactica și interesulŭ de partidŭ alŭ guvernuluĭ o pretinde. Pe Wekerle declararea acésta l'a descurajatŭ într'atâta, câtŭ îndată a abstatŭ dela pretensiunile sale și n'a urgitatŭ maĭ multŭ sancționarea. Că óre sancționarea cândŭ se va întîmpla, acésta în momentulŭ acesta afară de regele nu o scie nimenĭ, nicĭ chiarŭ Wekerle, căruia, cândŭ a sositŭ din Viena în Budapesta, Szilágyi ĭ-a făcutŭ imputărĭ aspre din causa ritirăriĭ.“

„Budapesti Hirlap“ esplică altcum trăgănarea sancționăriĭ. Elŭ în 15 a c. scrie următórele:

„Ministriĭ baronulŭ Fejerváry Géza și contele Andrássy Gyula, carĭ din comisiunea cabinetuluĭ aŭ umblatŭ pe la regele în interesulŭ sancționăriĭ proiectelorŭ bisericescĭ-politice, după înșciințarea nóstră primită din cercurĭ aulice bine informate, Maiestatea Sa le-a promisŭ, că *în scurtă vreme va sancționa* tóte treĭ proiectele, dar numaĭ pe lângă *dóuĕ condițiunĭ*. Condițiunea cea dintâiŭ pretinde, ca de cumva casa magnaților va respinge din nouŭ proiectele despre libĕruluĭ esercițiŭ alŭ religiuniĭ și despre recepțiunea religiuniĭ jidovescĭ, atuncĭ *actuala dietă să nu pertrecteze maĭ multŭ* aceste dóuĕ proiecte. A dóua condițiune este, ca *guvernulŭ și partidulŭ liberalŭ să osîndéscă în chipŭ demonstrativŭ alŭ doilea cultŭ alŭ luĭ Kossuth,* și anume într'o formă, că acestŭ cultŭ nu e alta decâtŭ tactica de partidŭ a stîngeĭ estreme, carea înse

---

că formele acestea de etichetă fórte severe în decursulŭ vécurilorŭ s'aŭ maĭ îmblânditŭ, dar cu lumea din afară micadoulŭ totuși comunica încă și în jumĕtatea cea dintâiŭ a véculuĭ nostru aprópe numaĭ prin mijlocirea soțiilorŭ sale, cărora le era încredințată grijea de elŭ. Acestea îlŭ îmbrăcaŭ, îĭ oferiaŭ mâncările, îĭ aduceaŭ în fiesce care ḑi vesminte nóuĕ. Blidele și tăierele, carĭ le folosia elŭ, le lifera de vécurĭ totŭ aceea-și fabrică, și după ce le folosise odată, se spărgeaŭ. Dacă s'ar fi împlinitŭ litera tradițiunilorŭ celorŭ vechĭ, piciórele domnitoriuluĭ sfințitŭ nu aveaŭ să atingă nicĭ odată pămîntulŭ. Preste totŭ era lege tradițională, ca elŭ după putință să nu fie atinsŭ de nicĭ unŭ elementŭ, să nu-lŭ ajungă nicĭ razele sóreluĭ nicĭ aie luniĭ, nicĭ pămîntulŭ nicĭ ómeniĭ, ba nicĭ chiarŭ elŭ însu-și.

Acela-și ceremonialŭ rigidŭ dispunea, ca micadoulŭ să nu-și părăséscă nicĭ odată reședința sa Chioto. Într'însa eraŭ ale luĭ numaĭ palatulŭ și templele familieĭ luĭ, ér cetatea însă-și era supusă shogunuluĭ. Acesta înse venitele, ce le aducea cetatea pe sama erariuluĭ, ar fi avutŭ să le foloséscă spre acoperirea speselorŭ micadouluĭ. Ar fi avutŭ, să o facă acésta, dar nu o făcea totdeuna, și așa une orĭ cassa palatuluĭ împĕrătescŭ s'ar fi golitŭ cu desevârșire, dacă nisce cerșitorĭ oficioșĭ, carĭ formaŭ unŭ felŭ de ordŭ, nu ar fi cutrieratŭ anŭ de anŭ tóte comunele pentru a aduna sumele, carĭ eraŭ de lipsă pentru susținerea aulei micadouluĭ.

Micadoulŭ nu avea óste, ci numaĭ o gardă de arcașĭ, care se compunea din tinerĭ din rudenia luĭ orĭ din nobilimea feudală. Shogunulŭ dimpotrivă ținea o garnisónă în Chioto. Elŭ ḑicea, că ea avea să scutéscă pe micadoulŭ, dar ea în realitate avea să-lŭ supravegheze. Micadoulŭ putea să păstreze demnitatea curțiĭ sale împĕrătescĭ numaĭ așa, că o parte însemnată a demnitarilorŭ aulicĭ îĭ serviaŭ fără plată și se îndestuliaŭ cu vesmintele, pe carĭ micadoulŭ numaĭ odată le purta, ér apoĭ le primiaŭ demnitariĭ aceia. Pe mulțĭ dintre nobiliĭ aceștia superbĭ îĭ puteaĭ vedé țesêndŭ în răsboiŭ orĭ lucrându la broderiĭ, și multe mĕtaseriĭ fórte frumosŭ lucrate, carĭ ajungeaŭ încă și în deceniile cele maĭ de pe urmă din Ĭaponia în Europa, s'aŭ gătitŭ în palaturĭ de ale principilorŭ ĭaponesĭ.

O schimbare de totŭ neașteptată în dualismulŭ acesta specificŭ se pregăti din acelŭ momentŭ, în care shogunulŭ, imitându vrêndŭ nevrêndŭ esemplulŭ Chineĭ, admise comerciulŭ cu puterile europene și închiă cu ele convențiuni. Până la mijloculŭ acestuĭ vécŭ guvernulŭ shogunuluĭ respinsese hotărîtŭ orĭ ce recercare a puterilorŭ străine de a intra cu Ĭaponia în raporturĭ de comerciŭ și de prietinie. Abia Americanilorŭ de Nordŭ le-a succesŭ a stórce prin o espediție compusă din optŭ năĭ de răsboiŭ și comandată de admiralulŭ Perry convențiunea comercială din 31 Martie 1854. Încă în acela-și anŭ siliră Anglesiĭ pe Ĭaponesĭ la o asemenea convențiune, și porturile, carĭ li-s'aŭ deschisŭ lorŭ, în anulŭ 1856 s'aŭ deschisŭ și Rușilorŭ printr'o convențiune. Acestorŭ convențiunĭ le urmară altele nóuĕ, străinilorŭ li-se concese câștigarea de avere imobilă și deprinderea liberă a religiuniĭ, ér delegațiĭ și consuliĭ puterilorŭ străine deprindeaŭ judicatura preste supușiĭ statelorŭ representate printr'înșiĭ și primiră afară de aceea dreptulŭ de a călĕtori prin lăuntrulŭ imperiuluĭ. Deja cu închiarea convențiunilorŭ celorŭ dintâiŭ încetă și oprirea de maĭ înainte a Ĭaponesilorŭ de a-și părăsi țara, și eĭ acum începură a cerceta străinătatea. Deja în 1860 cercată o deputațiune a shogunuluĭ America de Nordŭ și alta maĭ multe curțĭ europene.

Urmarea acesteĭ schimbărĭ radicale în raporturile imperiuluĭ ĭaponesŭ față cu puterile străine a fostŭ înse o revoluție hotărîtóre. Unŭ partidŭ inimicŭ guvernuluĭ din Yeddo esplică inovările shogunuluĭ ca tradare de patrie și provocă depunerea luĭ. Pe Europenĭ lucrulŭ acesta îĭ surprinse fórte tare, căcĭ eĭ priviaŭ pe shogunulŭ de adevĕratulŭ și legitimulŭ împĕratŭ. Dar în ochiĭ Ĭaponesilorŭ eiŭ era numaĭ locțiĭnĕtoriulŭ micadouluĭ, și nimenĭ nu trăgea la îndoélă plenitudinea acestuia de putere derivată dela ḑeĭ și esclusiva luĭ îndreptățire la demnitatea cea maĭ înaltă, ci toțiĭ eraŭ convinși despre acésta ca despre o dogmă. Altcum shogunulŭ avea contrarĭ primejdioșĭ în ceĭ maĭ bine de șese ḑecĭ de principĭ, între carĭ era împărțită țara. Elŭ adevĕratŭ că a sciutŭ, să și-ĭ facă atîrnătorĭ până la unŭ anumitŭ gradŭ: eĭ trebuiaŭ să petrécă o parte a anuluĭ în capitala luĭ Yeddo, și elŭ veghia cu multă severitate asupra lorŭ. Dar în urma străbaterĭĭ Americanilorŭ și Europenilorŭ în țară eiŭ așa de multŭ a suferitŭ, câtŭ puterea luĭ nu

nu póte să servéscă în favorulŭ ideiĭ uniunii personale, ci dimpotrivă va dovedi aceea, că sentimentele dualistiee aŭ prinsŭ rădăcini în Ungaria."

Se vede, că cestiunea acesteĭ sancţionărĭ se face din ce în ce totŭ maĭ legendară şi mitică.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Catoliciĭ din Ungaria desvóltă din ce în ce activitate totŭ maĭ mare. Marea adunare din Alba Regală încă nicĭ nu s'a ţinutŭ, şi deja se şi facŭ pregătirĭ pentru o altă adunare mare a catoliciloŭ. Adunarea acésta o vorŭ ţiné în Vesprimŭ, şi organisarea e deja în curgere. Adunarea acésta se plănuesce pentru mijlocul luĭ Decembre, la totŭ casulŭ înainte de serbătórea Nascerii Domnuluĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII a primitŭ dela Ţarulŭ Nicolae II o telegramă, prin care îl mulţămesce pentru condolenţa din incidentulŭ morţiĭ tatăluĭ sĕŭ, şi dă espresiune reverinţeĭ şi stimeĭ, ce o nutresce faţă cu S. Părinte.

Cardinalulŭ Ferrari în 3 a c. a fostŭ intronisatŭ cu mare pompă în scaunulŭ archiepiscopescŭ alŭ Milanuluĭ.

Se vede, că guvernulŭ nu maĭ pune pedecĭ la întroducerea episcopilorŭ prin denegarea exequatureĭ.

Austria.

În deceniulŭ din urmă s'a deşteptatŭ multŭ la catoliciĭ austriacĭ consciinţa catolică. La acésta este a se ascrie validitarea crescéndă a principiilorŭ catolice în toţĭ ramiĭ vieţiĭ publice. Validitarea spirituluĭ catolicŭ capĕtă unŭ avîntŭ puternicŭ prin ţinerea congreselorŭ, de carĭ încă s'aŭ ţinutŭ maĭ multe în timpulŭ din urmă.

---

era maĭ multŭ de ajunsŭ spre a înfrîna pe principiĭ aceştia. Eĭ maĭ pe urmă îi aduseră căderea.

După multe turburărĭ interne aŭ adusŭ în sfârşitŭ în 1868 pe tinĕrulŭ micado din palaţulŭ luĭ din Chioto la Yeddo, acum Tokio, în reşedinţa de până atuncĭ a shogunuluĭ, ca să fie stăpânitoriŭ absolutŭ. Tinĕrulŭ împĕratŭ se miră multŭ. Din marea şi frumósa sa împĕrăţie elŭ în isolarea sa de până atuncĭ vĕduse numaĭ desemnurile câtorva regiunĭ maĭ frumóse, producte industriale şi câteva esemplare deosebitŭ de frumóse din fauna şi flora fiesce căreĭ provinţe, cu carĭ împodobiseră unŭ şirŭ de sale din palaţulŭ luĭ. Dar lucrulŭ celŭ maĭ caracteristicŭ în revoluţia asta a fostŭ acela, că micadoulŭ orĭ maĭ bine ţisŭ senatulŭ de regenţă, care i-s'a datŭ din causa tinereţelorŭ luĭ, a făcutŭ străinilorŭ concesiunĭ cu multŭ maĭ marĭ, de cum aŭ fostŭ acelea, prin carĭ s'a fostŭ provocatŭ căderea shogunuluĭ. Cu întorsĕtura acésta a lucrurilorŭ s'a începutŭ pentru Ţaponia o transformare radicală şi fórte repede a tuturorŭ raporturilorŭ eĭ politice şi culturale, şi în fruntea acesteĭ mişcărĭ progresiste stă înţeleptulŭ şi energiculŭ împĕratŭ Mutsitibo. Elŭ în 3 Novembre 1889 a numitŭ pe fiulŭ sĕŭ celŭ maĭ bĕtrânŭ Ioshihitian de moştenitoriŭ alŭ tronuluĭ. Îi stă întru ajutoriŭ unŭ numĕrŭ considerabiliŭ de oficialĭ înalţĭ de acele-şĭ convingerĭ, carĭ şĭ-aŭ câştigatŭ cultura în Europa orĭ America orĭ celŭ puţinŭ aŭ cercetatŭ lumea civilisată şi aŭ studiatŭ raporturile eĭ. Avîntulŭ, care l'a luatŭ de atuncia Ţaponia, este forte mare.

În 12 a c. s'a deschisŭ în Viena congresulŭ catolicilorŭ din Austria de josŭ, care a fostŭ fórte bine cercetatŭ. Óspeţiĭ aŭ fostŭ salutaţĭ prin unŭ frumosŭ discursŭ de cătră deputatulŭ Dr. Lueger. Între resoluţiile primite de congresŭ maĭ însemnate suntŭ: I. Congresulŭ accentuéză necesitatea puteriĭ lumescĭ a Papeĭ şi speréză, că nu e departe timpulŭ, în care Sfinţia Sa îşĭ va redobîndi acéstă putere. II. Congresulŭ pretinde abrogarea legiĭ din 22 Oct. 1875, după care numaĭ cu permisiunea ministeriuluĭ se potŭ funda mănăstirĭ călugărescĭ. III. Poftesce congresulŭ abrogarea legiĭ şcolare, care lipsesce şcólele de caractĕrulŭ confesionalŭ. Până atuncĭ însĕ încă se urgitéză educaţiunea creştinéscă a tinerimiĭ. IV. Recomandă congresulŭ înfiinţarea de reuniunĭ politice poporale cu misiunea de a se îngriji, ca la alegerĭ dietale provinţiale şi pentru parlamentulŭ imperialŭ să relese candidaţiĭ catolicĭ. Asemenea se recomandă reuniunile catolice de industriaşi. V. Cu privire la presă se recomandă catolicilorŭ: 1. Fiecare catolicŭ să prenumere celŭ puţinŭ o fóe catolică, corĕspundĕtóre stăriĭ sale intelectuale şi materiale; 2. creştiniĭ să nu maĭ anunţe nimica în foile liberale, ci să sprijinéscă şi prin anunţurĭ presa catolică; 3. să lucre, ca în tóte localurile publice să se prenumere şi foĭ catolice; 4. să nu prenumere cărţile nemorale, ce le edaŭ şi colportéză uniĭ întreprindĕtorĭ. VI. Ce privesce cestiunea socială, congresulŭ urgitéză întroducerea repausuluĭ de Duminecă, limitarea lucrăriĭ femeilorŭ şi a pruncilorŭ în fabricĭ, reforma contribuţiuniĭ astfelŭ, câtŭ să nu fie scutitŭ nicĭ capitaluluĭ celŭ mobilŭ, regularea valuteĭ, fără a maĭ causa nóuĕ daune poporaţiuniĭ, reforma legiĭ electorale, câtŭ fiesce care clasă a poporuluĭ să pótă lua partea, ce i-se cuvine, în tóte afacerile publice.

Franţa.

Archiepiscopulŭ de Paris, cardinalulŭ Richard, prin o circulară a dispusŭ, ca din incidentulŭ morţiĭ Ţaruluĭ să se facă rugăciunĭ pentru Rusia şi Franţa şi să se imploreze dela Dumnedeŭ mângăere pentru vĕduva împĕrătésă şi familia imperială, pe cum şi pentru prosperarea nouluĭ regimŭ spre fericirea ambelorŭ naţiunĭ, carĭ adĭ se unescŭ în durere, pe cum s'aŭ unitŭ maĭ înainte în bucurie. „Deşi dorinţa profetică a luĭ Leo XIII cu privire la reunirea bisericilorŭ orientale desbinate cu biserica catolică nu s'a realisatŭ încă, deşi din incidentulŭ morţiĭ Ţaruluĭ nu putemŭ celebra încă obsecuiile solemne ale liturgieĭ catolice, totuşĭ vomŭ îndrepta câte o rugăciune submisă pentru repausulŭ sufletuluĭ luĭ."

Foile catolice anunţă, că guvernulŭ actualŭ în curêndŭ va ridica secuestrulŭ de pe beneficiile parochilorŭ pedepsiţĭ de guvernele precedente pentru atitudinea lorŭ politică.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 12 a c. dieta ţĕreĭ după o pausă destulŭ de lungă éră s'a apucatŭ de lucru, începêndŭ cu desbaterea generală a budgetuluĭ pe 1895. Cu acéstă ocasiune éră vomŭ auḑi rostindu-se discursurĭ lungĭ spre lauda şi respective defaîma partiduluĭ dela putere, éră resultatulŭ va fi votarea budgetuluĭ şi continuarea politiceĭ după şablonulŭ liberalŭ.

Referentulŭ comisiuniĭ budgetare Hegedüs Sándor prin o vorbire maĭ lungă recomandă votarea budgetuluĭ, care deşi prevede augmentarea mijlócelorŭ finanţiale pentru prosperarea publică pe tóte terenele, totuşĭ ţine ecuilibriulŭ în economia statuluĭ. Maĭ pe largŭ se ocupă referentulŭ de reforma dărĭĭ directe, a dărĭĭ de consumŭ şi a dărĭĭ pentru spirituóse.

Molnár József în numele independentiştilorŭ se declară în contra votărĭĭ budgetuluĭ, care a crescutŭ cu 26 milióne şi va maĭ cresce prin întroducerea matriculelorŭ şi a administraţiuniĭ de statŭ; condamnă politica economică a guvernuluĭ, care neglege interesele agricultorilorŭ şi le jertfesce intereselorŭ mercantile; reforma dărĭĭ pe spirituóse, care ar înmulţi venitele erariuluĭ în dauna producenţilorŭ de spirituóse, nu o apróbă; cu regularea valuteĭ nu e mulţămitŭ; ce folosŭ, că avemŭ valută de aurŭ, dacă noĭ nicĭ cândŭ nu vedemŭ aurulŭ, ba şi în loculŭ argintuluĭ ni-s'aŭ pusŭ în circulaţiune banĭ de nikelŭ, fără de preţŭ, la ce se maĭ adauge agiulŭ?

În numele partiduluĭ naţionalŭ supune budgetulŭ la o aspră critică Horánszky. Elŭ arată, că datele cetite de referentŭ nu se basézĕ pe realitate, şi că ridicarea gradată a cheltuelilorŭ este unŭ semnŭ îngrijitoriŭ pentru politica finanţială a ţĕreĭ; impută guvernuluĭ, că până şi în politica economică amestecă politica bisericeĭ; declară în numele partiduluĭ sĕŭ, că nu are încredere în guvernulŭ actualŭ şi nu votézĕ budgetulŭ.

Schreiber se declară pentru primirea budgetuluĭ. Declară totodată, că reforma administrativă numaĭ atuncĭ ar fi aplicaţĭ Saşiĭ să o priméscă, dacă pe lângă ea le-ar rĕmâné neatinsă autonomia comunală. Declaraţiunea luĭ Schreiber a făcutŭ impresiune neplăcută asupra guvernuluĭ, căci dacă deputaţiĭ Saşĭ nu ar primi reforma administrativă, partidulŭ guvernuluĭ ar rĕmâné în minoritate faţă cu celealalte partide.

În şedinţa din 14 a c. deputaţiĭ Bujánovich şi Károlyi Sándor crisa economică şi miseria economilorŭ din ţară o ascriŭ nepăsăriĭ, de care e cuprinsŭ guvernulŭ faţă de cestiunea agrară, éră Ábrányi Kornel crjtică purtarea independentiştilorŭ în cestiunile politice-bisericescĭ şi urgitéză autonomia catolică şi reforma administrativă.

În şedinţa din 14 a c. maĭ toţĭ oratoriĭ s'aŭ ocupatŭ de cestiunea agrară. Szacsvai causa miseriilorŭ economice o află în sistemulŭ dualisticŭ. Guvernulŭ magiarŭ este numaĭ instrumentŭ în mâna uneĭ puterĭ maĭ înalte, care residéză în Viena, de unde nu-ĭ mirare, că se neglegŭ interesele speciale ungurescĭ. Contele Battyány Tivadar urgitéză reforma dărĭĭ, de care publiculŭ are maĭ mare lipsă decâtŭ de reformele liberale; recomandă

guvernului, să resólve cestiunea socialismului prin dispusĕţiuni ecuitabile, ĕră nu prin gendarmĭ; crisa economică a promovat'o în mĕsură însemnată importulŭ grâului din România. Cătră capetulŭ şedinţeĭ ministrulŭ Wekerle a declaratŭ, că va rĕspunde la învinuirile, ce se facŭ guvernuluĭ pe terenulŭ finanţialŭ, economicŭ şi politicŭ. Ce privesce cestiunea finanţială, ḑice, că budgetulŭ este aşeḑatŭ pe base reale şi legale. Află de periculósă aserţiunea luĭ Molnár, că sarcinile nu ar fi împărţite după dreptate, şi că partea cea maĭ mare o pórtă clasa miseră a poporuluĭ. Monopolulŭ spirtuluĭ are de scopŭ a asigura erariulŭ venitele, pe carĭ acum cu nedreptŭ le tragŭ mijlocitoriĭ. În privinţa reduceriĭ dărĭĭ de pămîntŭ nu se maĭ potŭ face concesiunĭ. Importulŭ grâuluĭ românŭ este necesarŭ pentru morĭ, altcum nu este acesta de vină la crisa economică. La învinuirile politice promite Wekerle a reflecta cu altă ocasiune.

În şedinţa din 15 aŭ vorbitŭ numaĭ doĭ deputaţi, ambiĭ în contra primiriĭ budgetuluĭ.

Vajay ḑice, că miseria economică a provocat'o guvernulŭ, care cu dauna economilorŭ părtinesce pe fabricanţi, carĭ îlŭ ajută la alegerĭ şi facŭ propagandă pentru politica bisericéscă-liberală. Polonyi observă, că budgetulŭ s'a urcatŭ cu 33%, din carĭ numaĭ 3% se preliminéză pentru ameliorarea agriculturel; urgitéză introducerea contribuţiuniĭ pe operaţiunile finanţiale dela bursă, şi rógă dieta, să punĕ odată capetŭ manoperelorŭ de bursă, carĭ aŭ causatŭ perirea la atâţia ómenĭ; spre a înfrîna patima joculuĭ la bursă recomandă, ca judecătoriile să nu esecueze pentru pretensiunile basate pe înşelăciunĭ, şi să se taxeze câştigurile de bursă.

Germânia.

Noulŭ episcopŭ de Fulda Dr. Komp în 6 a c. a depusŭ în Berlin jurămîntulŭ înaintea împĕratuluĭ.

Crisa ministerială în Prusia continuă. Ministrulŭ de justiţie şi celŭ de agricultură încă şĭ-aŭ datŭ dimisiunea. Ministru de agricultură e numitŭ deja br. Hammerstein, care este unŭ partinitoriŭ mare alŭ agrarilorŭ. Ministru de justiţie probabilŭ va fi numitŭ procurorulŭ Schönstedt.

Deschiderea sesiuniĭ parlamentare s'a amânatŭ pe 5 Decembre. Causa amânăriĭ este, că noulŭ cancelariŭ voesce a se pune în curentŭ cu afacerile postuluĭ sĕŭ spre a-şĭ puté espune în parlamentŭ programulŭ de acţiune pentru viitoriŭ.

Rusia.

Ministrulŭ de esterne în o circulară cătră representanţiĭ Rusieĭ în străinătate asigură, că Ţarulŭ este hotărîtŭ a păşi pe urmele tatâluĭ sĕŭ. Elŭ îşĭ va dedica puterile pentru prosperarea internă a ţĕreĭ, şi nicĭ nu se va abate dela politica pacînică, loială şi solidă, care atâtŭ de multŭ a contribuitŭ la liniştea generală. Rusia, fidelă tradiţiunilorŭ sale, va întreţine relaţiunĭ amicabile cu tóte puterile şi respectarea dreptuluĭ şi a ordiniĭ legale o va considera de celŭ maĭ sigurŭ scutŭ pentru liniştea statelorŭ.

Osĕmintele defunctuluĭ Ţarŭ s'aŭ transportatŭ la S. Petersburg, unde în 20 a c. se vorŭ aşeḑa în mausoleulŭ Ţarilorŭ. Onorurile făcute rĕmăşiţelorŭ în totŭ decursulŭ transportăriĭ, dară maĭ alesŭ în Sevastopolŭ, Moscva şi S. Petersburg aŭ fostŭ de totŭ imposante

Curtea nóstră domnitóre va fi representată la înmormîntare prin archiducele Carolŭ Ludovicŭ.

Cununia nouluĭ Tarŭ e fixată pentru ḑiua de 26 a c. şi va fi fără nicĭ o pompă.

Asia.

Ţaponesiĭ continuă a ocupa fortăreţele Chinesilorŭ. De curêndŭ aŭ ocupatŭ fortăréţa Port-Arthur, fără a da de resistenţă. Comandantulŭ chinesŭ împreună cu corpulŭ ofiţerescŭ a părăsitŭ încă în 6 a c. acéstă fortăréţă, lăsândŭ numaĭ de sine pe ostaşi. La primele asalturĭ din partea Ţaponesilorŭ armata chineză fără conducĕtorĭ a depusŭ armele şi s'a predatŭ.

China a rugatŭ pe Statele unite Nordamericane, ca în conţelegere cu puterile europene şi în specialŭ cu Anglia să întrevină pentru încetarea răsboiuluĭ. Guvernulŭ chinesŭ pune mare pondŭ pe aceea, ca Statele unite, şi dacă nu s'ar alătura la acţiunea comună a celoralalte puterĭ, să participe celŭ puţinŭ la conferinţa, în care se vorŭ statori spesele de răsboiŭ, ce ar avé să le solvéscă China Ţaponieĭ. Pe cum se anunţă din London, puterile invitate la mijlocirea păciĭ aŭ primitŭ favorabilŭ invitarea Chineĭ, deşi până acum nu s'aŭ pronunţatŭ în meritulŭ causeĭ. Ţaponia încă este aplicată a se împăca.

Corespondinţe.

Orlatŭ în 10 Novembre 1894.

Onorată Redacţiune!

Dacă e ca edificiulŭ culturel nóstre religióse, morale şi naţionale, la alŭ căruĭ fundamentŭ se lucră ḑeja de multŭ, să ĭese cătŭ maĭ perfectŭ şi să se finéscă cu o óră maĭ în grabă, — *reuniunile învĕţătorilorŭ poporalĭ* încă aŭ să fie în activitate continuă.

Acestŭ principiŭ salutariŭ a fostŭ înţelesŭ şi pusŭ în viaţă acum suntŭ doĭ anĭ şi în părţile nóstre prin înfiinţarea reuniuniĭ învĕţătorilorŭ greco-catolicĭ din comitatulŭ Sibiuluĭ, care în 7 a c. — ḑiua sfîntuluĭ Dimitrie — şĭ-a ţinutŭ a dóua adunare generală în fosta comună grăniţărescă *Veştemŭ*.

Încă diminéţă la 7 óre aprópe toţi membriĭ reuniuniĭ aŭ pututŭ lua parte la serviţiuluĭ dumneḑeescŭ, la care aŭ servitŭ domniĭ cooperatorĭ Valeriŭ Florianŭ din Racoviţa şi Dionisiŭ P. Decei din Orlatŭ; ér învĕţătoriĭ aŭ esecutatŭ fórte frumosŭ în corŭ cântările dela sfînta liturgie sub conducerea dluĭ învĕţătoriŭ din Sibiŭ Ilariŭ Banciŭ.

Părintele Teodorŭ Comanŭ, vredniculŭ preotŭ localŭ, la finea s. liturgiĭ a adresatŭ marieĭ mulţimĭ de parochienĭ şi învĕţătorilorŭ o cuvîntare despre chemarea statuluĭ învĕţătorescŭ şi despre datorinţele poporuluĭ faţă de învĕţătoriĭ sĕĭ.

Din sfînta biserică ne-amŭ dusŭ în edificiulŭ şcolarŭ. Nu mĕ lasă inima de a nu da espresiune la acestŭ locŭ admiraţiuniĭ, de care aŭ fostŭ cuprinse sufletele nóstre la vederea acestuĭ imposantŭ edificiŭ, care ar puté servi ca decorŭ alŭ orĭ căruĭ oraşŭ din patria nóstră. Am vĕḑutŭ multe edificiĭ de şcólă în sate şi oraşe, dar unulŭ pentru şcólele poporale, care să se potă aseměna cu celŭ din Veştemŭ, nu mĭ-a datŭ de ochĭ.

Elŭ este opulŭ Ilustrităţiĭ Sale domnuluĭ *Baronŭ Davidŭ Urs* preşedintele comitetuluĭ şcólelorŭ grăniţărescĭ şi va servi prin seculi înainte ca monumentŭ neperitoriŭ alŭ providenţialuluĭ bărbatŭ alŭ naţiuniĭ nóstre.

La 9 ½ óre reuniunea şĭ-a începutŭ lucrările, fiindŭ presenţi toţi membriĭ afară de 4 şi cu asistinţa multorŭ fruntaşi din comună.

Şedinţa I a fostŭ deschisă, conformŭ programuluĭ, de preşedintele reuniuniĭ Romulŭ Simu prin o cuvîntare *„Despre necesitatea reuniloră învĕţătorescĭ“*. Aŭ urmatŭ raportulŭ comitetuluĭ despre activitatea sa în decursŭ de unŭ anŭ şi alegerea comisiuniloră pentru censurarea raportuluĭ, a computuluĭ, inventariuluĭ, cum şi a unuĭ regulamentŭ internŭ, pregătitŭ de comitetŭ, de asemenea pentru înscrierea de membri noĭ şi încassarea taxelorŭ restante.

În urma acestora s'aŭ cetitŭ temele teoretice *„Cum ne-amŭ puté noĭ învĕţătoriĭ îmbunătăţi starea culturală şi cea materială“* de dlŭ *Valeriŭ Florianŭ* cooperatorŭ şi învĕţătoriŭ la Racoviţa, *„Cum putemŭ deda copiiĭ la ascultare“* de dlŭ *George Dănilă* înv. dirigentŭ în Racoviţa, *„Pe ce căĭ putemŭ face cetitorĭ buniĭ pe şcolarĭ“* de dlŭ *Comanŭ Gligorŭ* învĕţătoriŭ în Bórta, şi *„Cum e de a se tracta ortografia: pe basa cărţiloră de cetire, în legătură cu scrierea prin decopiare, din memorie şi după dictatŭ, cum şi în legătură cu gramatica şi cu stilulŭ“* de dlŭ *Traanŭ Şandru* învĕţătoriŭ în Şura mică.

Tóte aceste operate aŭ fostŭ ascultate cu multŭ interesŭ. Semnŭ, că reuniunile suntŭ unŭ factorŭ însemnatŭ de progresŭ şi pentru învĕţătorĭ.

Dintre toţi s'a distinsŭ dlŭ *Florianŭ*, a căruĭ lucrare instructivă merită, să fie cunoscută în cercurĭ câtŭ maĭ largĭ.

Cu acestea şedinţa I s'a închiatŭ la 1 óră, anunţându-se începutulŭ şedinţeĭ II la 2 óre după amĕḑĭ.

În acestŭ timpŭ de pausă fruntaşiĭ comuneĭ ne-aŭ întrunitŭ în casa părintelui Teodorŭ Comanŭ la unŭ prânzŭ comunŭ; ér dóuĕ învĕţătóre aŭ fostŭ invitate cu multă afabilitate la masa dluĭ notariŭ Spornicŭ.

Cu sosirea trenului dela 2 óre amŭ pututŭ saluta în mijloculŭ nostru pe Prea On. Dnŭ protopopŭ *Ioanŭ V. Rusŭ* şi pe M. On. dnŭ secretariŭ alŭ comitetuluĭ şcólelorŭ grăniţărescĭ *Arseniŭ P. Bunea*, carĭ aŭ asistatŭ dela începutŭ până la finea şedinţeĭ a dóua.

La ordinea ḑileĭ erauŭ dóuĕ prelegerĭ practice, tractate de dniĭ învĕţătorĭ localĭ, şi anume *„Desvoltarea numĕruluĭ 6 din computŭ“* de dlŭ Nicolaŭ Dolcanŭ, şi *„Desvoltarea conceptuluĭ şesŭ, colină, dĕlŭ şi munte“* prelegere din geografie, tractată de dlŭ Ioanŭ Popescu. Ambe prelegerile aŭ fostŭ tractate cu multŭ tactŭ şi aŭ reuşitŭ fórte bine. Disciplina şcolarilorŭ a fostŭ escelentă.

Discusiunile colegiale, carĭ aŭ urmatŭ fiecăreĭ lecţiunĭ, aŭ fostŭ făcute fără de patimă şi aŭ fostŭ totŭ odată fórte instructive.

S'a satisfăcutŭ apoĭ unuĭ punctŭ prescrisŭ în programă prin cetirea din partea presidentuluĭ a următóreĭ teme: *„Ce cărţi şi ḑiare am cetitŭ dela adunarea generală*

trecută până astăḑi, şi ce se cuprinde în acele?“ temă, care a trebuitŭ să fie lucrată de toţi membrii reuniunii.

Acéstă temă a fostŭ o îndrumare valorósă, ce să cetéscă şi cum să cetéscă fiecare învĕţătoriŭ, ca să se pótă ţiné în rîndŭ cu colegii sĕi iubitorĭ de progresŭ.

A urmatŭ apoi raportulŭ comisiunilorŭ şi întregirea comitetului.

De mai mare interesŭ între altele este acelŭ §. din regulamentulŭ internŭ, în care se prevĕdŭ câte dóuĕ premii cu ocasiunea adunărilorŭ generale pentru acei învĕţătorĭ, carĭ se vorŭ distinge prin lucrările lorŭ teoretice şi prin lecţiunĭ practice, şi anume celŭ dintâiŭ premiŭ *o coşniţă raţională de stupi*, alŭ doilea *o carte pedagogică în preţŭ de 2 fl.*

În fine Prea Onoratulŭ domnŭ protopopŭ, care de altcum în totŭ decursulŭ şedinţei a dóua ne-a servitŭ cu totŭ felulŭ de îndrumărĭ practice şi folositóre, ne-a adresatŭ o adevĕrată comóră de instrucţiĭ pentru viaţa de tóte ḑilele, ne-a arĕtatŭ calea, pe care să mergemŭ, pentru ca să devenimŭ din ḑi în ḑi mai capabili de chemarea nóstră, şi ne-a îmbărbătatŭ la muncă continuă şi la abnegaţiune, cum şi de a ne interesa de reuniune ca de unulŭ dintre cele mai însemnate mijlóce de progresŭ.

Acesteĭ cuvîntărĭ îĭ răspunde presidentulŭ reuniunii, mulţămindŭ Prea Onor. D. protopopŭ şi domnuluĭ secretariŭ Bunea de interesulŭ celŭ viŭ, ce l'aŭ arĕtatŭ faţă de reuniune, şi membrilorŭ reuniunii pentru zelulŭ doveditŭ întru buna reuşită a tuturorŭ afacerilorŭ reuniunii, şi a declaratŭ adunarea a dóuă generală de închiată.

Domnulŭ Dionisiŭ P. Decei a mulţămitŭ dluĭ preotŭ Comanŭ, dluĭ notariŭ şi primărieĭ comunale, cum şi dluĭ presidentŭ eforialŭ şi dlorŭ învĕţătorĭ din locŭ, carĭ toţi aŭ contribuitŭ, ca adunarea de astăḑi să lase impresiunĭ neperitóre în sufletele tuturorŭ, şi mulţi dintr'înşiĭ aŭ făcutŭ chiarŭ şi jertfe materiale.

Şedinţa a dóua s'a închiatŭ la 6½ óre sara, după care s'a făcutŭ distinşilorŭ óspeţi din Sibiŭ o serenadă, cu care ocasiune s'aŭ cântatŭ în corŭ câte-va poesiĭ de tótă frumseţa.

Prea On. Dnŭ protopopŭ şi Multŭ On. Dnŭ secretariŭ Bunea cu trenulŭ dela 7 óre sara s'aŭ depărtatŭ din mijloculŭ nostru, ér celalalţi împreună cu fruntaşii comuneĭ amŭ luatŭ parte la o cină comună, discutându-şi aicĭ lucrurĭ de interesŭ scolasticŭ şi culturalŭ.

Încheiŭ acéstă dare de samă mulţămindŭ şi eŭ bravilorŭ fruntaşĭ şi dorindŭ, ca reuniunile învĕţătorescĭ să devină unŭ bunŭ comunŭ alŭ învĕţătorilorŭ nostri de pretutindenea.

Corespondentulŭ.

La cestiunea nóstră.

Mişcarea românéscă a pusŭ pe gândurĭ pe guvernanţiĭ nostri. Eĭ pururea se lăudaŭ, că naţionalităţile nemagiare nicăirĭ în lume nu suntŭ aşa de fericite ca în Ungaria, unde legea de naţionalităţĭ le garantéză dreptulŭ de a se desvolta liberŭ şi de a se cultiva în limba lorŭ. După ce acum tótă lumea scie, că acéstă lege, cu care altcum naţionalităţile nu aŭ fostŭ îndestulite, nu se observă şi nu s'a observatŭ nicĭ odată, totŭ Magiariĭ voescŭ să o modifice şi eventualŭ să o abróge. Ea a formatŭ mai de curêndŭ obiectŭ de discusiune în conferinţa din 13 a c. a partidului guvernamentalŭ.

Anume la desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne fiindŭ vorbă despre cestiunea naţionalităţilorŭ, deputatulŭ Vargics Imre şi-a esprimatŭ dorinţa, ca în uniĭ ramĭ aĭ serviţiilorŭ publice să se aplice în mai mare numĕrŭ nemagiariĭ, şi legea de naţionalităţĭ să se supună la o revisiune corĕspundĕtóre.

Ministrulŭ Hieronymi răspunde, că şi dînsulŭ se ocupă de idea aplicăriĭ în numĕrŭ mai mare a nemagiarilorŭ în funcţiunile de statŭ, revisiunea legiĭ de naţionalităţĭ însă în timpulŭ de faţă nicĭ decum nu o află de oportună. Dacă cause momentóse aŭ justificatŭ la timpulŭ sĕŭ crearea acesteĭ legĭ, dînsulŭ nu este amicŭ la aducerea uneĭ legĭ nóuĕ deosebite pentru naţionalităţĭ, ci dispositiunile necesare cu privire la cestiunea de limbă se potŭ lua în legea comunală şi în alte legĭ.

Tisza Kálmán declară, că întru tóte consimte cu ministrulŭ Hieronymi. Legea de naţionalităţĭ nu trebue supusă revisiuniĭ. Ce privesce ocuparea funcţiunilorŭ, orĭ ce guvernŭ se bucură, dacă află atarĭ bărbaţi nemagiarĭ apţi, carĭ pe cândŭ suntŭ fiĭ fideli aĭ naţionalităţiĭ lorŭ, suntŭ totodată şi patrioţi buni. (Numaĭ câtŭ nimenĭ nu póte fi şi fiŭ credinciosŭ alŭ naţionalităţiĭ sale şi patriotŭ bunŭ în sensulŭ, în care s'aŭ îndatinatŭ a lua patriotismulŭ şoviniştiĭ magiarĭ crescuţi în şcóla luĭ Tisza Kálmán.)

Contra revisiuniĭ legiĭ de naţionalităţĭ s'a declaratŭ şi sasulŭ Meltzel, éră Kőrösi Sándor află a fi mai curêndŭ necesară revisiunea legiĭ de presă, deórece prin presă se face cea mai mare agitare.

Dlŭ Ioanŭ Lahovari, ministrulŭ plenipotenţiarŭ alŭ Românieĭ la Paris, declară de neadevĕratŭ scirea, că dînsulŭ ar fi întrevenitŭ la ḑiarele francese, ca să nu mai publice articoliĭ în cestiunea nóstră. Publiciştiĭ C. D. Anghelŭ şi Antonŭ Bacalbaşa declară în „Adevĕrulŭ“, că dînşiĭ nu mai daŭ nicĭ unŭ creḑemîntŭ la acusele aduse ministruluĭ plenipotenţiarŭ I. Lahovari de către dlŭ V. C. A. Rosetti, care a lansatŭ acéstă afacere. Noĭ încă adugemŭ, că numaĭ inimicilorŭ nostri li-se facŭ serviţiĭ prin respândirea de sciriĭ ca şi cea referitóre la dlŭ Lahovari.

Curia a respinsŭ recursulŭ de nulitate alŭ dluĭ *Septimiŭ Albini*, condamnatŭ pentru Memorandŭ la 2½ aniĭ, şi pe alŭ dluĭ G. Moldovanŭ, redactorulŭ „Foiĭ Poporului“, osînditŭ la 2 lunĭ carcerŭ de statŭ.

Noutăţi.

Patriarchulŭ ecumenicŭ din Constantinopolŭ Neofitŭ VIII şi-a presentatŭ Înaltei Porţi otomane dimisiunea. Causele dimisionăriĭ ar fi concesiunile făcute exarchatuluĭ bulgarŭ şi macedonénŭ, certele continue din sinodŭ şi tonulŭ aspru alŭ enciclicei date de Papa Leo XIII în cestiunea reuniriĭ bisericilorŭ. Acum dela Pórta otomană atîrnă, că óre Neofitŭ VIII să mai rĕmână patriarchŭ.

Procesulŭ Scărişoreniloru s'a pertractatŭ la tribunalulŭ din Alba Iulia din 5—11 a c. Apĕrătoriulŭ Dr. A. Frâncu arată, că pădurariĭ erariaĭ aŭ atacatŭ pe Moţi luându-le vitele fără de causă, şi că în fasiunile pădurarilorŭ, carĭ aŭ figuratŭ ca martorĭ în causa proprie, se află multe contraḑiceri. Cu tóte acestea tribunalulŭ pe 26 de acusaţi î-a condamnatŭ la câte unŭ anŭ închisóre şi suportarea speselorŭ enorme, şi numaĭ 14 inşi aŭ fostŭ achitaţi.

Monumentŭ poetuluĭ Heine. Amatoriĭ acestuĭ poetŭ germânŭ aŭ colectatŭ sume marĭ de banĭ spre a-ĭ ridica unŭ monumentŭ, dară nicĭ o cetate mai însemnată din Germânia nu se învoesce la ridicarea monumentuluĭ pe teritoriulŭ sĕŭ din motivulŭ, că Heine a fostŭ jidanŭ şi ateistŭ şi are mai multe poesiĭ îndreptate în contra credinţeĭ şi a moralităţiĭ. Ce deosebire? La noĭ suntŭ apoteotisaţi, la alte popóre despreţuiţi scriitoriĭ imoralĭ.

Părechea regală română şi-a serbatŭ în 15 a c. nunta de argintŭ. Cu acéstă ocasiune s'a celebratŭ Doxologia în tóte bisericele din ţară. Capitala a fostŭ splendidŭ iluminată în presara ḑileĭ festive. A fostŭ mare recepţiune la palaţulŭ regalŭ.

Reîmpatriarea luĭ Kossuth este obiectulŭ de dispută între foile guvernamentale magiare şi cele opositionale. Ceste din urmă susţinŭ, că Kossuth cu ocasiunea reîmpatriăriĭ nu ar fi obligatŭ, să depună jurămîntulŭ de fidelitate, deórece Kossuth s'a născutŭ în Budapesta la 26 Oct. 1847 cu dreptulŭ de cetăţénŭ ungarŭ, de care dreptŭ însă urmându pe tatălŭ sĕŭ în exilŭ a fostŭ lipsitŭ prin §. 31 art. de lege 50 din 1879. „Nemzet“ probézăcu mai multe casurĭ concrete, că Kossuth spre a fi consideratŭ de cetăţénŭ ungarŭ este datoriŭ, să depună jurămîntulŭ de fidelitate monarchuluĭ nostru. Dacă Kossuth Ferencz nu are încă dreptulŭ de cetăţénŭ ungarŭ, ne mirămŭ, cum de guvernulŭ magiarŭ, atâtŭ de energicŭ în persecutarea pretinşilorŭ agitatorĭ aĭ naţionalităţilorŭ, permite, ca Kossuth să cutriere ţara, să priméscă ovaţiunĭ ca unŭ rege şi să agiteze în contra dreptuluĭ publicŭ existentŭ?

Dr. Lucaciŭ morbosŭ. „Tribuneĭ“ i-se scrie, că părintele Lucaciŭ ar pătimi de „ischias“ în temniţa din Seghedinŭ. Îĭ dorimŭ reînsănĕtoşare deplină.

Facultate teologică calvină. Reformaţiĭ de multŭ se ocupă cu idea de a înfiinţa pe lângă universitatea din Cluşŭ şi o facultate teologică calvină. Spre acestŭ scopŭ în septemâna trecută aŭ pusŭ pétra fundamentală la edificiulŭ facultăţiĭ teologice. La festivitatea împreunată cu acestŭ actŭ a luatŭ parte şi plebanulŭ catolicŭ, canoniculŭ Biró Béla, aprobându-prin presenţa sa şcóla destinată pentru propagarea ereseĭ.

Superintendentulŭ luteranŭ din Sibiŭ a fostŭ instalatŭ Duminecă în 11 a c. Instalarea a decursŭ cu mare pompă, fiindŭ actualulŭ superintendentŭ săsescŭ Friedrich Müller unŭ bărbatŭ poporalŭ.

Bravura junimiĭ magiare dela universitatea Franciscŭ-Iosefină din Cluşŭ de noŭ s'a manifestatŭ în felulŭ sĕŭ Dumineca în 11 a c. ardêndŭ ea în piaţă numĕrulŭ din „Pesti Napló“, în care Kossuth Ferencz în batjocură este aseménatŭ cu Boulanger. Totŭ asemenea se pórtă şi tineriĭ unguri dela universitatea din Budapesta. În 15 a c. sara a fostŭ o mare demonstraţiune aranjată contra luĭ „Pesti Napló“. Universitariĭ s'aŭ adunatŭ şi aŭ plecatŭ la palaţulŭ „Atheneum“, unde se află redacţiunea luĭ „Pesti Napló“. Unŭ cordonŭ de poliţişti a închisŭ strada, după o luptă însă le-a succesŭ studenţilorŭ, să străbată cordonulŭ, şi între strigăte de „Abzug Pesti Napló!“ şi „Éljen Kossuth Ferencz!“ aŭ arsŭ ḑiarulŭ „Pesti Napló“.

Stingerea uneĭ secte. Ḑiarele francese aducŭ scirea, că secta schismatică „La petite Eglise“ (biserica mică) născută la 1802 pe teritoriulŭ dieceselorŭ Lyon şi Poitiers este aprópe de stingere. În septemâna trecută s'aŭ reintorsŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice mai multe sute de sectarĭ. Eĭ abia mai suntŭ vre-o dóuĕ sute şi nu mai aŭ nicĭ unŭ preotŭ, aşa câtŭ nu preste multŭ vorŭ întra toţi în biserica cea adevĕrată.

„Romanulŭ“, ḑiariŭ fundatŭ în Bucureşci de repausatulŭ C. A. Rosetti, va fi înlocuitŭ pe timpŭ nedeterminatŭ prin o revistă, din causă că Vintilă Rosetti, directorulŭ ḑiariuluĭ, prin interese familiare este împedecatŭ a mai păstra direcţiunea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

B.

Săborulŭ micŭ.

(Capetŭ.)

IV.

Săborulŭ micŭ din punctŭ de vedere canonicŭ.

Correctura istorică a săboruluĭ micŭ. Și în cestiunea săborului micŭ este de momentŭ întrebarea, că din punctŭ de vedere canonicŭ, ce avemŭ de a ținé despre elŭ?

La acésta respundemŭ, că în principiŭ săborulŭ micŭ deși introdusŭ în biserica nóstră de calviní, totuși nu póte fi lăpădatŭ ca unŭ ce anticanonicŭ, ce între altele se vede și de acolo, că și după s. unire săborulŭ micŭ a continuatŭ a esiste în biserica nóstră până în ḑiua de astădĭ.

Și săborulŭ micŭ însе ca și săborulŭ mare are lipsă de două correcturĭ, una istorică și alta juridică.

Correctura istorică stă în aceea, că odată pentru totdeauna să ne lăpădămŭ de credința fără de nicĭ unŭ temeiŭ, ca instituțiunea săborului micŭ ar fi o instituțiune basată în dreptulŭ orientalŭ din Pravilă, căruia săborulŭ micŭ nicĭ barémŭ după nume nu-i este cunoscutŭ.

Dimpotrivă, dacă voimŭ să cunóscemŭ originea adevĕrată și din urmă a săboruluĭ micŭ, trebue să constatămŭ, că originea luĭ maĭ de-aprópe este în biserica calvină din Ardélŭ. Originea maĭ departe însе este în biserica apusuluĭ. Căci synodus partialis alŭ calviniloră din Ardélŭ nu este alta decâtŭ synodus archidiaconalis din biserica catolică apusană din evulŭ de mijlocŭ.

Amŭ amintitŭ deja, (pag. 67) că calviniĭ și în Ardélŭ ca și airea încă lungŭ timpŭ după căderea loră dela biserica catolică aŭ ținutŭ maĭ multe instituțiunĭ de ale bisericeĭ catolice din evulŭ de mijlocŭ, neputêndŭ decâtŭ fórte pe încetulŭ să-și organiseze biserica în conformitate cu principiile loră cele nóuĕ de credință. Între instituțiunile aceste catolice din evulŭ mediŭ conservate și maĭ departe de calviniĭ din Ardélŭ a fostŭ și instituțiunea archidiaconiloră și a sinódeloră archidiaconalĭ.

În apusu în cele maĭ multe țĕrĭ diecesele eraŭ tare estinse și nu micuțe ca în rĕsăritŭ. În urma estensiuniĭ celeĭ marĭ a dieceseloră, episcopiĭ vrêndŭ nevrêndŭ aŭ trebuitŭ să-și împarță diecesa în maĭ multe districte, în fruntea cărors se așeḑa o persónă ecclesiastică provĕḑută cu o parte însemnată din jurisdicțiunea episcopéscă. Persóna acésta bisericéscă se numiea archidiaconŭ. [1])

La începutŭ maĭ fiecare episcopŭ avea lângă sine în reședință unŭ archidiaconŭ, care-lŭ ajuta în guvernarea dieceseĭ. Unŭ atare archidiaconŭ aveaŭ episcopiĭ în timpurile vechĭ și în rĕsăritŭ. În apusŭ însе fiindŭ diecesele marĭ și comunicațiunea grea, episcopiĭ curêndŭ aŭ fostŭ siliți să-și punĕ și afară de reședință prin maĭ multe locurĭ archidiaconĭ. În resăritŭ însе asta nu s'a întîmplatŭ nicĭ odatŭ, de-órece acolo diecesele fiindŭ tare micĭ, episcopulŭ și numaĭ cu ajutoriulŭ archidiaconuluĭ dela reședință putea guverna diecesa. Ba în rĕsăritŭ maĭ târḑiŭ s'a ștersŭ și instituțiunea archidiaconuluĭ dela reședința episcopéscă, și se numiea archidiaconŭ numaĭ persóna, ce era maĭ mare preste clerulŭ aplicatŭ în curtea împĕrătéscă. [2])

Archidiaconiĭ aceștia în apusŭ țineaŭ regulatŭ și sinóde saŭ cu totŭ clerulŭ din archidiaconatŭ, saŭ numaĭ cu unĭĭ asessoriĭ. Atarĭ sinóde în Germânia se numieaŭ Sende, ĕră în Francia Senne. Sinódele aceste archidiaconali pertractaŭ și resolvaŭ nunumaĭ cause de guvernŭ bisericescŭ, ci despriudeaŭ și jurisdicțiune contențiósă și penală în archidiaconatŭ. [3])

Calviniĭ din Ardélŭ conservândŭ instituțiunea archidiaconiloră catolicĭ din evulŭ de mijlocŭ, aŭ conservatŭ în biserica loră și instituțiunea sinódeloră archidiaconalĭ. Și în timpurile maĭ vechĭ pe protopopiĭ îĭ numieaŭ nu numaĭ seniores, ci îĭ numieaŭ și cu terminulŭ catolicŭ archidiaconi, [4]) de unde și sinódele loră atuncĭ le numieaŭ și synodus archidiaconalis. Maĭ târḑiŭ lăpădându totŭ maĭ multŭ din instituțiunile catolice și din terminologia catolică, pre archidiaconiĭ aŭ începutŭ a-ĭ numi numaĭ seniores, ĕră sinodulŭ archidiaconalŭ numaĭ synodus partialis.

Și așa putemŭ să ḑicemŭ, că săborulŭ micŭ în ultima analisă este instituțiunea synoduluĭ archidiaconalŭ latinŭ din evulŭ de mijlocŭ întrată în biserica nóstră prin mijlocirea calviniloră.

* * *

Correctura juridică a săboruluĭ micŭ. A dóua correctură, căreia trebue a fi supusă instituțiunea săborului micŭ, este, că în înțelesulŭ Pravileĭ elŭ nu póte figura nicĭ decum în biserică ca unŭ organŭ provĕḑutŭ cu putere și jurisdicțiune bisericéscă ordinariă asupra tractuluĭ protopopescŭ respectivŭ, ci numaĭ ca unŭ organŭ administrativŭ ajutătoriŭ în guvernarea bisericéscă. De unde atribuțiunile luĭ de dreptŭ potŭ varia după împrejurărĭ.

Din atribuțiunile vechĭ, ce le avea pe timpulŭ calviniloră, cerêndŭ împrejurările în unŭ locŭ saŭ altulŭ, sae chiarŭ și pretutindenea, îĭ póte rĕmâné dreptulŭ de a alege pe protopopulŭ, căcĭ și în biserica apusuluĭ până în ḑiua de astădĭ prin unele locurĭ protopopulŭ saŭ decanulŭ se alege de preoțimea din protopopiatulŭ respectivŭ. [1]) Totŭ asemenea îĭ póte rĕmâné dreptulŭ de a alege pre asessoriĭ forului protopopescŭ, unde esistŭ atarĭ forurĭ. Dreptulŭ de a alege deputațĭ la sinodulŭ pentru alegerea mitropolituluĭ îlŭ are deja de multŭ. Pe lângŭ aceea se potŭ resolva în săborulŭ micŭ și diverse cause de guvernŭ bisericescŭ, cum suntŭ de pildă: darea opiniuniĭ cu privire la lucrurile, ce ar fi a se desbate în sinodiŭ diecesanŭ, așternerea unorŭ gravamine și dorințe la consistoriulŭ diecesanŭ, luarea de mĕsurĭ cu privire la promovarea religiositățiĭ în tractŭ și altele de asemene natură. Tóte aceste însе, dacă e vorba să fie în conformitate cu principiile Pravileĭ, trebuescŭ să fie aprobate de guvernulŭ diecesanŭ respectivŭ, căcĭ Pravila în can. 39 alŭ Apostoliloră dispune că: „preoțiĭ și diaconiĭ fără de socotința episcopuluĭ nimicŭ să sevârșéscă.“

Și în adevĕrŭ! În urma uneĭ pracse îndelungate dela sfînta unire încóce săborulŭ micŭ saŭ sinodulŭ protopopescŭ a căpĕtatŭ o formă óre care curățită de elementele calvinesci și apropiată de principiile Pravileĭ.

Săborulŭ micŭ saŭ sinodulŭ protopopescŭ în biserica nóstră în timpulŭ maĭ din urmă însе a maĭ luatŭ asupra sa și o chemare nóuă. Și acésta este, că cu ocasiunea țineriĭ luĭ prin disertațiunĭ din sciințele teologice practice, cum suntŭ teologia pastorală, dreptulŭ bisericescŭ, teologia morală, clerulŭ din protopopiatŭ să-și pótă lărgi sfera cunoscințelorŭ, de carĭ are lipsă maĭ mare în chemarea sa grea de a povățui sufletele credincioșilorŭ. Încâtŭ săborulŭ micŭ se silesce a face destulŭ și chemăriĭ acesteia, se numesce și conferință pastorală, terminŭ folositŭ în biserica apusuluĭ.

Conferințele aceste în timpurile vechĭ se țineaŭ și în rĕsăritŭ cu aceea deosebire, că neesistându atuncĭ nicĭ protopopiate, nicĭ parochiĭ, ci fiecare diecesă forma o parochie, episcopulŭ însu-și ținea conferințele aceste cu clerulŭ sĕŭ, [2]) și desbăteaŭ maĭ multŭ cestiuni dogmatice, fiindŭ că acele eraŭ pe atuncĭ la ordinea ḑileĭ și agitaŭ întrĕgă lumea creștină. [3])

* * *

Laĭciĭ în săborulŭ micŭ. Ne maĭ rĕmâne întrebarea cu privire la elementulŭ laĭcŭ în săborulŭ micŭ. Întâia cestiune aicĭ este, că în epoca calvină înainte de s. unire, cândŭ instituțiunea săboruluĭ micŭ fu introdusă în biserica românéscă din Ardélŭ, luat'aŭ și laĭciĭ parte la săborulŭ micŭ?

Din urmele istorice, ce ne-aŭ rĕmasŭ despre săborulŭ micŭ, se vede limpede, că săborulŭ micŭ era compusŭ numaĭ din preoțĭ, și de mirenĭ nu avemŭ nicăirĭ nicĭ cea maĭ mică urmă. După ce însе săborulŭ micŭ nu este decâtŭ o copie de pe

---

[1]) Despre archidiaconiĭ pre largŭ veḑĭ Anton Joseph Binterim »Die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der Christ-katholischen Kirche« Mainz 1829 t. I. p. 1. pag. 404 și uu. și Persch »Von dem Ursprunge der Archidiaconen«. Hildesheim 1743.

[2]) Hefele »Archidiacon und Archidiaconat« în Wetzer und Weltes «Kirchenlexikon.« Freiburg 1882, fasc. 7, col. 1253 și uu.

[3]) Vehring »Kirchenrecht« pag. 536.

[4]) Salamon Joseph op. cit. pag. 77.

[1]) Vehring »Kirchenrecht« pag. 596.

[2]) Ereticulŭ Arĭŭ în o atare conferință saŭ colloeuiŭ alŭ episcopuluĭ sĕŭ Alesandru a pășitŭ maĭ întâiŭ cu eresia sa.

[3]) În timpulŭ maĭ nouŭ conferințele pastoralĭ s'aŭ introdusŭ și la Românii din Bucovina și încâtva și în biserica din Rusia. Veḑĭ Vehring: »Kirchenrecht« pag. 647 și Berdnikov »Cursŭ de dreptŭ bisericescŭ« tradusŭ de Silvestru Balanescu episcopulŭ Hușiloră. Bucurescĭ tipografia cărțiloră bisericescĭ 1892 pag. 246.

synodus partialis alŭ calvinilorŭ din Ardélŭ, este lucru firescŭ, că dacă la synodus partialis alŭ calvinilorŭ din Ardélŭ în secululŭ 16 şi 17-lea aŭ luatŭ parte positivă şi elementulŭ laicŭ, atunci a luatŭ parte şi la săborulŭ micŭ din biserica românéscă din Ardélŭ.

Nici pracsa bisericéscă înse, nici canónele calvinilorŭ din acele timpurĭ nu ne arată nicĭ o urmă, că la synodus partialis alŭ calvinilorŭ în timpurile acele şi poporulŭ credinciosŭ şi ar fi avutŭ representanţiĭ sĕi.

Astădĭ stă lucrulŭ şi în biserica calvinéscă din Ardélŭ cu totulŭ altcum. După maĭ treĭ sute de anĭ de abia în timpulŭ maĭ nouŭ aŭ ajunsŭ calviniĭ din Ardélŭ la convingerea, că după principiulŭ lorŭ de credinţă despre preoţia universală prin sacramentulŭ botezuluĭ, în adunările bisericescĭ la tóte lucrurile, ce se pertractézĕ în ele, atâta dreptŭ compete mirenilorŭ, câtŭ şi cleruluĭ, căcĭ toţĭ suntŭ preoţĭ în înţelesulŭ dogmelorŭ calvine. Şi astădĭ în armonia cu principiulŭ lorŭ *„egyházmegyei közgyülés“*, substituitŭ în loculuĭ synodului parţialŭ din timpurile maĭ vechĭ este o adunare din clerŭ şi poporŭ. [1])

Astădĭ synodus partialis alŭ calvinilorŭ din Ardéiŭ este alcătuitŭ în modulŭ următoriŭ:

1. Din curatorulŭ şi subcuratorulŭ tractuală.
2. Din toţĭ predicatoriĭ tractualĭ.
3. Din representanţiĭ poporuluĭ în numĕrŭ egalŭ cu preoţimea.

Din aceştia a 6-a parte suntŭ representanţiĭ învĕţătorilorŭ. [2])

Pe timpurile înse, cândŭ sinodulŭ parţialŭ calvinescŭ fu altuitŭ în biserica românéscă din Ardélŭ sub numele de săborŭ micŭ, elementulŭ laicŭ nu era representatŭ în acelŭ sinodŭ, şi prin urmare nicĭ în săborulŭ micŭ din biserica românéscă.

Putemŭ dară să dicemŭ, că pe cale istorică nu se póte dovedi, că la săborulŭ micŭ saŭ sinodulŭ protopopescŭ în timpurile vechĭ îşĭ avea şi poporulŭ representanţiĭ sĕi.

Dacă prin literatura nóstră bisericéscă întâlnimŭ şi afirmaţiunĭ categorice, că în timpurile vechĭ la sinódele nóstre ar fi luatŭ parte şi laiciĭ chiarŭ şi numaĭ la unele afaceri, acele suntŭ şi rĕmânŭ numaĭ afirmaţiunĭ nedovedite cu nimică. [3])

Din acésta înse, ca şi la săborulŭ mare, nu urmézĕ, că în biserica nóstră nu se potŭ ţiné şi „sinóde mixte“ protopopescĭ, dacă aceea o poftesce ecuitatea şi dreptatea.

Cândŭ dicemŭ înse, că în biserica nóstră şi poporulŭ credinciosŭ póte participa la „sinóde mixte“ protopopescĭ, trebue şi aicĭ ca şi la săborulŭ mare să facemŭ deosebire între lucrurile acele, carĭ suntŭ de eschisiva competinţă a ierarchieĭ, şi între acele, carĭ ierarchia le póte îndeplini şi resolva laolaltă cu poporulŭ. [4])

Dacă în „sinódele micste“ protopopescĭ elementulŭ laicŭ laolaltă cu clerulŭ pertractézĕ şi resolvesce lucrurile, carĭ nu suntŭ reservate eschisivŭ ierarchieĭ, atunci participarea elementuluĭ laicŭ la atarĭ sinóde nu are nimicŭ anticanonicŭ în sine.

* * *

Sinodalitate şi biserică sinodală. Înainte de ce amŭ trece la unŭ altŭ tractatŭ, credemŭ, că e de lipsă să dicemŭ câteva cuvinte despre „sinodalitate“ şi „biserică sinodală“, carĭ se întrebuinţézĕ astădĭ aşa multŭ, şi carĭ aŭ produsŭ şi producŭ şi astădĭ atâta confusiune în suflete.

Pricina confusiuniĭ acesteia jace în împrejurarea aceea, că nicĭ cuvîntulŭ „sinodalitate“, nicĭ cuvîntulŭ „biserica sinodală“ nu aŭ la noĭ unŭ înţelesŭ determinatŭ şi precisatŭ. În unele privinţe aŭ esistatŭ şi esistă şi astădĭ sinodalitate, în alte privinţe înse nu. În unele privinţe biserica nóstră a fostŭ totdeauna şi este şi astădĭ biserică sinodală, în altele nu. Este sinodalitate canonică saŭ permisă de canóne, şi chiarŭ şi de Pravilă, şi este sinodalitate necanonică, carea este negaţiunea deplină a bisericeĭ nóstre.

Anume dacă sub sinodalitate înţelegemŭ acelŭ genŭ de constituţiune bisericéscă, după care în o diecesă potestatea supremă bisericéscă este în mânile sinoduluĭ diecesanŭ, fie preoţescŭ, fie „micstŭ“ în o mitropolie în mânile sinoduluĭ mitropolitanŭ, fie preoţescŭ, fie „micstŭ“, atunci biserica nóstră ţinêndu-se de disposiţiile Pravileĭ n'a fostŭ, nu este şi nu va puté fi nicĭ cândŭ biserică sinodală. O atare sinodalitate este simpliciter parlamentarismulŭ modernŭ straplantatŭ în biserică.

Dacă înse sub sinodalitate şi biserică sinodală se înţelege acelŭ soiŭ de constituţiune bisericéscă, după care în biserică unele afaceri bisericescĭ maĭ grave totdeauna s'aŭ pertractatŭ şi resolvitŭ în sinóde, atunci biserica nóstră în conformitate chiarŭ şi cu S. Scriptură a fostŭ, este şi va fi biserică sinodală.

În Faptele Apostolilorŭ de pildă se amintesce, cum Apostolii unele afaceri bisericescĭ le-aŭ resolvitŭ pe cale sinodală, ca de esemplu cestiunea dogmatică cu privire la tăiarea împrejurŭ, [1]) alegerea luĭ Matia, [2]) alegerea celorŭ 7 diaconi. [3]) De altă parte este cunoscutŭ şi aceea, că Apostolii cele maĭ multe afaceri bisericescĭ nu le-aŭ resolvitŭ pe cale sinodală. Aşa S. Paulŭ singurŭ a pusŭ pe Titŭ episcopŭ în Creta, pe Timoteŭ în Efesŭ, singurŭ a escomunicatŭ pe Alesandru şi Himeneŭ şi altele. [4])

Îndreptariulŭ acesta din S. Scriptură l'a urmatŭ şi biserica antică creştină. Episcopiĭ îşĭ gubernaŭ bisericele lorŭ în conţelegere cu presbiteriulŭ de lângă eĭ în cele maĭ multe lucrurĭ. Pentru cause maĭ grave înse în apusŭ ţineaŭ sinóde diecesane şi mitropolitane, éră în résăritŭ numaĭ mitropolitane. Éră pentru causele generalĭ bisericescĭ, cum suntŭ cestiunile dogmatice ţineaŭ cerêndŭ lipsa sinóde ecumenice saŭ a tótă lumea.

Acésta este sinodalitatea cea canonică, éră nu sinodalitatea ceealaltă, carea este numaĭ o copie a parlamentarismuluĭ şi democratismuluĭ modernŭ.

Acésta este sinodalitatea, carea a trecutŭ prin proba timpuluĭ de maĭ dóuĕ miĭ de anĭ, şi carea îşĭ are temeiulŭ în disposiţiile dumnedeescĭ din S. Scriptură. Şi singurŭ dela sinodalitatea acésta póte biserica să aştepte promovarea binelui publicŭ religioso-moralŭ alŭ obsteĭ sale. Ceealaltă póte să producă în o biserică unŭ mecanismŭ, care să escite maĭ multŭ curiositate teatrală. Asupra sufletelorŭ înse este incapabilŭ a opera în direcţiune adevĕratŭ religioso-morală şi a realisa împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ pe pământu. Căcĭ nu formele parlamentarĭ suntŭ, carĭ daŭ viaţă bisericeĭ, ci spiritulŭ adevĕratŭ bisericescŭ nutritŭ în înţelesulŭ disposiţiilorŭ dumnedeescĭ şi a canónelorŭ bisericescĭ.

Biserica protestantă póte primi în sinodalitatea sa totŭ spiritulŭ parlamentarismuluĭ modernŭ, căcĭ se potrivesce de minune cu credinţele eĭ. Şi l'a şi primitŭ deja maĭ cu samă în ţara nóstră. Şi care este urmarea? Scăderea simţĕmîntuluĭ şi a vieţiĭ religióse pe tótă linia, câtŭ în unele locurĭ spiritulŭ bisericescŭ saŭ religiosŭ a pieritŭ maĭ de totŭ, şi aŭ rĕmasŭ numaĭ nisce forme dinafară.

Dacă ar primi sinodalitatea acésta şi biserica nóstră, atunci póte elimina şi Pravila din viaţa sa. Atunci ar rumpe-o de totŭ cu tóte tradiţiunile bisericeĭ rĕsărituluĭ. Éră tristeie efecte dela protestanţi maĭ iute saŭ maĭ târdiŭ s'ar ivi şi la noĭ, deşi la începutŭ o atare sinodalitate ar fi primită cu aplausŭ, cum fu primită aluĭ Şaguna.

---

[1]) Dr. Kolozsvári Sándor op. cit. pag. 197 alăturatŭ cu Dosa Elek op. cit. pag. 82; Kovács Ferencz »Egyeteme és részszerü egyházjóg«, Debreczen és Nyiregyháza 1870 pag. 121, şi Schuller-Libloy »Protestantisches Kirchenrecht« Sibiiŭ 1871 pag. 84.

[2]) Vedĭ »Szervezeti törvény« Dr. Kolozsvári Sándor op. cit. pag. 196.

[3]) Afirmaţiunea acésta o întâlnimŭ şi în memorialulŭ de dtă 25 Martiŭ 1865 aşternutŭ Nunţiaturеĭ Apostolice din Viena de câţiva laicĭ fruntaşi gr. catloicĭ. Vedĭ maĭ susŭ pag. 74.

[4]) Vedĭ maĭ susŭ pag. 74.

[1]) Fapt. Ap. XV.

[2]) Fapt. Ap. II.

[3]) Fapt. Ap. VI.

[4]) I. Tim. 1, 20.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

Elŭ în Porto credusе, că în patrie cu cetele îlŭ vorŭ căuta morboşiĭ şi-lŭ vorŭ privi de unŭ mântuitoriŭ serbătoritŭ. În locŭ de acésta ómeniĭ din satŭ se bucuraŭ de sănĕtatea cea maĭ robustă, şi puţiniĭ morboşĭ încă întimpinaŭ pe interpretele nóueĭ sciinţe cu neîncredere.

La sfatulŭ părinteluĭ Antonio tinĕrulŭ medicŭ făcea în satŭ visite, prin carĭ avea să fie introdusŭ în societate. Ca pe Daniilŭ das Dornas, ca pe fiulŭ luĭ Iosé das Dornas, îlŭ primiră ómenii bine, — mediculuĭ înse nu i-se deschidea nicĭ o uşe. Bĕtrânii juraŭ pe Joao Semana, éră tineriĭ pentru lumea întrégă nu ar fi descoperitŭ unuĭ coetanŭ durerea de măsele orĭ de capŭ, ér femeile îşĭ întorceaŭ necăsătorituluĭ medicŭ simplaminte spatele.

„Tu nu sciĭ, cum te invidiezŭ eŭ,“ dise odată Daniilŭ cătră Pedro, care-lŭ privia uimitŭ.

„Pe mine mĕ invidiezĭ? — Eŭ suntŭ unŭ ţĕranŭ de rîndŭ, şi tu unŭ domnŭ cu sciinţă.“

Daniilŭ zimbi.

„Tocmaĭ domnia şi stndiulŭ meŭ suntŭ, carĭ mĕ facŭ nelndestulitŭ, Pedrinho, şĭ-apoĭ —“

„Şĭ-apoĭ ?“

„Îmĭ trebuesce o nevastă orĭ celŭ puţinŭ o mirésă. Unŭ medicŭ cum se cade trebue să fie căsătoritŭ, aşa dicŭ toţĭ.“

„Apoĭ dóră nicĭ Joao Semana nu are nevastă.“

„Dar are o económă fórte respectată,“ dise Daniilŭ şi-şĭ aduse aminte de admoniţiunile, ce i-le da bĕtrâna Brigida, cândŭ elŭ îĭ inspecţiuna cu rîvnă prea mare apricosele.

„O económă în sfârşitŭ şi tu aĭ puté să-ţĭ atli,“ îlŭ mângâia Pedro. „De pildă Joanna nóstră, carea începe a nu mai fi bună la nicĭ unŭ lucru, ea e tocmaĭ potrivită pentru tine, ea trebue că este celŭ puţinŭ aşa de bĕtrână, ca Brigida lui Joao Semana.“

Pe Daniilŭ se înţelege că-lŭ înveseli fórte proiectulŭ fratelui sĕŭ, însă prin acésta firesce că nu era ajutatŭ. Şi acum ca şi maĭ înainte aştepta cu dorŭ, să-lŭ cheme la morboşĭ, pe carĭ să-ĭ cureze. Însă până la esfolhadă numaĭ odată a avutŭ noroculŭ de a face, să lumineze sciinţa sa medicală, şi acésta a avutŭ să o mulţăméscă uneĭ conjuraţiĭ puse la cale în contra sermanuluĭ Joao da Esquina de senhora Teresa şi de bruneta Francisca.

Într'o diminéţă adecă Joao tocmaĭ ducea în spate unŭ sacŭ de urezŭ, ca să-tŭ aşeḑe în pivniţă. Fie că-lŭ molesta niţelŭ reumatismulŭ, fie că nu prea era dispusŭ de lucru, destulŭ că lăsă să se audă unŭ suspinŭ adâncŭ. Mama şi fata auḑiră acestŭ suspinŭ, mama şi fata schimbară o privire momentană triumfătóre, şi abia apăru éră capulŭ sburlitŭ alŭ luĭ Joao de-asupra treptelorŭ dela pivniţă, şi Francisca îlŭ şi întimpină ca pe aripĭ.

(Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

(29) 2—2

Anunţŭ de esarendare.

Bunulŭ comassatŭ dela Cenade în estensiune de 1078 jugĕre, carele este proprietatea fonduluĭ basilitanŭ din Blaşŭ, împreună cu tóte superedificatele de locuitŭ şi economice şi cu 20 de drepturĭ de păşunatŭ în păşunea comunală se dă în arîndă pe calea licitaţiunĭ publice pe periodulŭ de 6 anĭ, începêndŭ din 1 Ianuariŭ 1896.

Licitaţiunea se va ţiné în 5 Decembre a. c. st. n. la 9 óre a. m. în curtea metropolitană.

Doritorĭĭ de a licita aŭ a depune unŭ vadiŭ de 10 % dela suma de strigare de 3500 fl. v. a.

Numaĭ oferte sigilate provĕḑute cu vadiulŭ de 10 %, în carĭ se va oferi o sumă fixă, şi oferenţele va declara, că cunósce condiţiunile licitaţiunĭĭ, se vorŭ lua în considerare, şi acestea încă numaĭ întru atâta, întru câtŭ celŭ puţinŭ cu treĭ ḑile înainte de ḑiua licitărĭĭ se vorŭ fi substernutŭ P. V. Consistoriŭ metropolitanŭ din Blaşŭ.

Condiţiunile de licitaţiune şi până atunci se potŭ vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaşŭ în 8 Novembre n. 1894.

Vasilŭ Olteanŭ
advocatŭ.

---

293 szám. (30) 1—1
1894.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a hosszuaszói kir. járásbiróság 1888. évi 1267/p. és 1890 évi 1286/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Pátria takarékpénztár javára szancsali Albert Elek és társai ellen 200 frt — kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt 1279 frt — krra becsült *Albert Eleknél:* két bivalytehén és két tulok. *Borbát Todornál:* hat szekér széna, egy tinó, 1 sertés ól és egy szekér. *Fratilla Juonnál:* 200 véka buza, 8 szekér széna és 650 zsák csőskukoriczából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 2169/1894 számu végzése folytán 200 frt — kr tőkekövetelés, ennek 1887. évi Deczember hó 7 napjától járó 6% kamatai és pedig összesen 22 frt 65 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Szancsalon a községi irodánál leendő eszközlésére 1894. évi November hó 24 napjának délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107 és 108. §-a értelmében, készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1894. évi November hó 3-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

307 szám. (31) 1—1
1894. v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a nagyszebeni kir. törvényszék 1894. évi 5951/p. számu végzése következtében Oltean Vazul ügyvéd által képviselt Albina takarékpénztár javára Báró Splényi Antal ellen 1500 frt — kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt 1890 frt — krra becsült 1200 véka csőskukoricza, 100 db. juh, 10 drb tehén, 6 drb hizósertés és 7 boglya szénából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 2317—1894 számu végzése folytán 1500 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1893. évi Julius hó 10 napjától járó 6 % kamatai és pedig összesen 75 frt 96 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Pánádon alperes udvarán leendő eszközlésére 1894. évi November hó 30-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1894. évi November hó 6 napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icone sânte,** dimpreună cu **aşeḑarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 40—52

Turnătoria de clopote şi de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 22—26 **Tímisióra-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoţirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanţă pe maĭ mulţĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕḑute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu uşurinţă în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elă inventatele şi de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ şi cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca şi spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Preţurente ilustrate se trimitŭ gratis şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 24 Novembre 1894. Numĕrulŭ 49.

Congresulŭ catolicŭ din Alba regală.

În 18 Novembre decĭ de miĭ de catolicĭ se adunară în Alba regală (Székesfejérvár) la mormîntulŭ sfîntuluĭ Ştefanŭ, celuĭ dintâiŭ rege ungarŭ, şi promiseră serbătoresce, că voru păstra, mărturisi şi apĕra cu bărbăţie sfînta credinţă şi drepturile eĭ în statŭ, şi că îşĭ voru vĕrsa în casŭ de lipsă şi sângele pentru apĕrarea sfinteĭ Biserici, pentru Rege şi pentru patrie.

Importantele hotărîrĭ aduse în acéstă adunare le voru afla cetitoriĭ nostri la altŭ locŭ, şi credemŭ, că cine le va ceti cu atenţiune, va puté învĕţa fórte multŭ, că ce trebue să facemŭ şi noĭ, ca să ne apĕrămŭ credinţa, biserica şi limba faţă cu atacurile totŭ maĭ înteţitóre ale guvernuluĭ şi sateliţilorŭ luĭ.

Atâtŭ de puternicŭ a fostŭ glasulŭ catolicilorŭ adunaţi în Alba regală, în câtŭ a străbătutŭ până la stăpâniĭ situaţiuniĭ din Budapesta şi ĭ-a băgatŭ în spaimă.

Se temŭ aceştia, ca nu cumva glasulŭ catolicilorŭ să străbată până în palaţulŭ monarchuluĭ din Viena, pe care scrisŭ este: „*Justitia est regnorum fundamentum.*“ Se temŭ, ca nu cumva monarchulŭ să se întórcă către fariseiĭ, carĭ cu mânĭ sacrilege răpescŭ credinţa din inimile popórĕlorŭ, şi să le strige: Destulŭ cu nedreptatea! Nu maĭ pângăriţĭ sanctuariulŭ, în care se facŭ legile ţĕreĭ! Ieşiţi din elŭ şi lăsaţi locŭ la acceia, carĭ conduşi ca şi mine de sublimulŭ principiŭ, că temeiulŭ împĕrăţieĭ este dreptatea, voru sci mulţămi după principiile dreptăţiĭ şi libertăţiĭ tóte popórĕle şi tóte bisericele de sub coróna sfîntuluĭ Ştefanŭ!

Spaima, ce ĭ-a cuprinsŭ pe domniĭ din parlamentulŭ ungarŭ, apare destulŭ de limpede din discusiunea dela 20 Novembre a. c. Toţi matadoriĭ partidelorŭ, în frunte cu ministrulŭ Wekerle, aŭ condamnatŭ în parlamentŭ acţiunea pornită de catolicĭ în adunarea dela 18 Novembre.

Liberalulŭ radicalŭ Hermann Otto merse cu cutezarea sa până acolo, în câtŭ ceru, să se aplice în contra catolicilorŭ adunaţi la Alba regală paragrafiĭ ceĭ maĭ drasticĭ aĭ codiceluĭ penalŭ, pentru că aŭ comisŭ crima oribilă de a se mărturisi de catolicĭ şi s'aŭ obligatŭ serbătoresce a-şi da votulŭ cu ocasiunea alegerilorŭ numaĭ la deputaţi catolicĭ, şi a nu maĭ asupri popórĕle nemagiare.

Se înţelege dela sine, că acéstă dorinţă nebună, chiarŭ să vrea cineva, nu o va puté împlini. Ea îşĭ are înse importanţa, întru câtŭ ea este o dovadă nóuă, că nimicŭ pe lume nu este maĭ netolerantŭ şi blăstĕmatŭ, decâtŭ liberalismulŭ şi radicalismulŭ. Representanţiĭ acestorŭ sisteme, de cândŭ esistă lumea, nu aŭ pututŭ şi nu potŭ suferi nicĭ macarŭ enunţarea liberă a părerilorŭ, ce se opunŭ acelorŭ sisteme.

Nu putemŭ încă prevedé fructele, ce le va produce adunarea catolicilorŭ din Alba regală. Bunătatea şi abundanţa acestorŭ fructe atîrnă în prima linie dela zelulŭ şi perseveranţa, cu care voru sci lucra în sensulŭ hotăririlorŭ adunăriĭ. Unŭ lucru înse îlŭ constatămŭ cu bucurie, şi anume, că orĭ cine se va puté convinge din discursulŭ conteluĭ Zichy ţinutŭ în adunare, că şi cea maĭ ardĕtóre cestiune din patria nóstră, cestiunea naţionalităţilorŭ, nu ómeniĭ conduşi de idea omnipotenţeĭ statuluĭ, ci ceĭ conduşi de principiile creştinismuluĭ adevĕratŭ o voru puté deslega. Contele Zichy Ferdinand a pronunţatŭ aceste cuvinte memorabile: „*Totŭ acéstă iubire către de-aprópele pretinde, — deşi suntemŭ mândri, că suntemŭ patrioţi magiarĭ, — ca şi pe ceĭalalţi ómenĭ, carĭ trăescŭ în acéstă patrie, să-i privimŭ de totŭ aşa de bunĭ patrioţi şi iubiţi concetăţenĭ, pe cum suntemŭ şi noĭ, şi să nu permitemŭ, ca limba cuĭva, dacă nu scie altă limbă, să se scótă din biserică, saŭ dacă nu se póte cultiva în altă limbă, să se scótă din şcólă. Să le dămŭ fiesce căruia, ce este alŭ sĕŭ, şi să nu luămŭ niměnuĭ în nume de rĕŭ, că-şĭ iubesce limba maternă. Unulŭ este magiarŭ, altulŭ slovacŭ, altulŭ românŭ, înse toţi suntŭ patrioţi într'o formă, căcĭ sciutŭ este, că limba este unŭ darŭ datŭ lorŭ de Dumnedĕŭ pentru perfecţionarea sufletuluĭ.*“

Câtă deosebire între aceste enunciaţiuniĭ ale unuĭ catolicŭ şi între cuvintele pronunţate în aceea-şi dĭ la Clusŭ din partea deputatuluĭ liberalŭ Pázmándy Dénes cu ocasiunea conferenţeĭ sale despre liga română.

Catolicŭlŭ recunósce, că în patria acésta după legile luĭ Dumnedĕŭ póte şi trebue să esiste atâtea culturĭ deosĕbite, câte popórĕ constituescŭ statulŭ ungarŭ. Liberalulŭ ne spune, că „*în Ungaria cultura numaĭ una póte fi: magiară. Cultura altorŭ rasse nu este ĭertatŭ să o suferimŭ în statŭ.*“

Catolicŭlŭ ne spune, că în şcólă şi biserică fiesce care să se cultive şi róge la Dumnedĕŭ în limba sa maternă, că limba este darulŭ luĭ Dumnedĕŭ. Liberalulŭ însufleţia pe şoviniştiĭ din Clusŭ cu enunciaţiunea nebună, că altă limbă afară de cea magiară să se sufere numaĭ lângă vatră; şcólele să se prefacă tóte în institute magiare; ér clerulŭ să se reformeze astfelŭ, în câtŭ să devină unŭ agentŭ alŭ politiceĭ esprimate prin scrintita „idee de statŭ magiarŭ“.

Catolicŭlŭ ne arată, că numaĭ acela este însufleţitŭ de adevĕratulŭ patriotismŭ, care ĭubesce deopotrivă pe toţĭ concetăţeniĭ sĕĭ fără deosĕbire de limbă şi-ĭ consideră şi pe aceştia de adevĕraţi patrioţi. Liberalulŭ ne spune, că adevĕratulŭ patriotismŭ pretinde contopirea Românilorŭ în elementulŭ magiarŭ cu ajutoriulŭ culturei magiare.

Catolicŭlŭ ne spune, că Slovaculŭ şi Românulŭ trebue să fie egalŭ cu Magiarulŭ. Liberalulŭ împarte pe cetăţeniĭ patrieĭ în dóuĕ clase. În clasa primă trebue să fie Magiariĭ, carĭ să umble totŭ călare. În clasa a dóua să fie nemagiariĭ, carĭ să umble totŭ pe josŭ.

Este decĭ adevĕratŭ, ceea ce amŭ dĭsŭ dela începutŭ, că numaĭ aplicarea principiilorŭ creştine în tótă viaţa statuluĭ va puté deslega şi cestiunea naţionalităţilorŭ.

Dorimŭ, ca aceste principiĭ să străbată totŭ maĭ adâncŭ în societatea magiară; ceea ce se va şi întîmpla, dacă se voru ţiné adunărĭ multe poporale, conduse de bărbaţi ca ceĭ ce aŭ statŭ în fruntea congresuluĭ din Alba regală.

Cine a urmăritŭ enunciaţiunile preseĭ străine în cestiunea română, a pututŭ observa, că presa liberală, care nu vre să scie de legile luĭ Dumnedĕŭ şi ale firiĭ, ci numaĭ de legile ómenilorŭ şi ale statuluĭ fără de Dumnedĕŭ, a fostŭ saŭ ostilă Românilorŭ saŭ nepăsătóre faţă cu suferinţele lorŭ. Din contră presa catolică, foile marĭ ca „Germania“, „Vaterland“. „Moniteur de Rome“, „Osservatore Cattolico“ şi altele nenumĕrate, aŭ îmbrăţişatŭ cu căldură causa nóstră, fiindŭ că este şi causa umanităţiĭ rescumpĕrate cu sângele Domnuluĭ Christosŭ.

Cândŭ principiile acesteĭ prese adevĕrate voru străbate în tóte straturile societăţiĭ magiare catolice, atuncĭ suntemŭ siguri, că noĭ vomŭ întîmpina în mulţĭ magiarĭ pe aceia-şi apĕrătorĭ neînfricaţi, pe carĭ ĭ-aŭ aflatŭ Poloniĭ din Posen în centrulŭ catolicŭ.

Dorimŭ, ca acéstă dĭ fericită să soséscă câtŭ maĭ curêndŭ, ér până atuncĭ să ne punemŭ pe lucru. Pe cum

catolicii din patrie se pronunță pe căi legale, însă cu tótă bărbăția, în contra asupririlorŭ pornite de unŭ guvernŭ fără de Dumnedeŭ, totŭ așa de bărbătesce și energicŭ să protestămŭ și noi, pe carî acele asupriri ne strivescŭ încă și mai amarŭ. Pe cum catoliciî magiarî îșî profesézăcu demnitate și fără considerațiunî omenescî credința creștină, totŭ așa să o profesămŭ și apĕrămŭ și noi Românii. Cu câtŭ mai vehemente suntŭ atacurile în contra individualității nóstre naționale, cu atâtŭ mai energică, mai intensivă și estensivă să fie și manifestațiunea vieței și limbeî nóstre românescî.

În 20 Novembre st. n. se va da tuturorŭ alegĕtorilorŭ românî din Ungaria și Transilvania ocasiunea de a se manifesta, că voescŭ să trăéscă și să se desvólte în acéstă patrie ca Românî și ca creștinî. Nicî unŭ alegĕtoriŭ românŭ să nu lipséscă dela acéstă manifestațiune. Să scie lumea, că sistemulŭ de guvernare de astădî, atacatŭ de tóte părțile, trebue să se delăture în interesulŭ patrieî.

Adunarea alegĕtorilorŭ românî.

Cetimŭ în „Tribuna“ din 22 a c.:

„Mai mulțî fruntașî românî, bărbațî, carî jócă rolŭ în viața publică a nóstră, după matură chibzuire și înțelegere frățéscă, aŭ convocatŭ pe Mercurî, 16/28 Novembre la Sibiŭ pe toțî alegĕtoriî aderenți aî partiduluî naționalŭ românŭ.

„În adunarea, care se va ține negreșitŭ, se va discuta asupra ordinuluî ministerialŭ, prin care s'a sistatŭ funcționarea partiduluî naționalŭ și se impune facerea unuî statutŭ.

„Convocatoriulŭ se va publica curêndŭ. Acum elŭ circulă pentru a fi acoperitŭ cu sute de iscăliturî.“

Din congresulŭ catolicŭ dela Alba Regală.

Contele Zichy Nándor în numele oposițieî catolice din casa magnațilorŭ cu prilejulŭ pertractărilorŭ din acéstă casă declarase, că nu se împacă cu situația creată prin hotărîrile legislativeî ungurescî, ci va stărui din tóte puterile într'acolo, ca proiectele votate orî să nu se facă legî orî să se abróge, dacă vorŭ ajunge să fie legî.

Pașulŭ celŭ dintâiŭ în direcțiunea acésta s'a făcutŭ Duminecă în 18 a c. În ḑiua acésta s'a ținutŭ adunarea catolicilorŭ din diecesa Alba Regală. Aŭ luatŭ parte ca la 15,000 de alegĕtorî.

Însuflețirea, de care era cuprinsă adunarea întrégă, a fostŭ însuflețirea sfîntă, ce o împărtășesce omuluî religiunea venită din ceriŭ.

Oratoriî adunăriî nu aŭ grăitŭ asemenea conducĕtorilorŭ uneî oștî învinse, ci ca vestitoriî uneî lupte nóuĕ.

Ângustimea de spațŭ nu ne ĭértă, să descriemŭ adunarea cu de-amĕnuntulŭ.

Adunarea a deschis'o Dr. *Steiner Fülöp,* episcopulŭ de Alba Regală, acestŭ archiereŭ după inima luĭ Dumnedeŭ, căruia i-se potŭ aplica cuvintele: „Rîvna caseî tale mĕ mâncă pe mine,“ și: „Voî sunteți lumina lumiî, sarea pământuluî.“ Din cuvîntarea luĭ reproducemŭ următórele:

„La acestŭ mormîntŭ scumpŭ (mormîntulŭ s. Ștefanŭ) ne-amŭ adunatŭ, pentru ca în fața țĕriî întregî să mărturisimŭ cu rîvnă și însuflețire credința nóstră catolică, acea credință, pe carea a mărturisit'o sfîntulŭ nostru rege; acea credință, a căreî sfîntă flamură a purtat'o prin tóte ținuturile acesteî patriî; acea credință, pe carea ca pe comóra sa cea mai scumpă a lăsat'o moștenire poporuluî sĕŭ ungurescŭ; acea credință, pe care ca pe temeiulŭ celŭ mai sigurŭ și-a ziditŭ elŭ împĕrăția, și fericirea și gloria eî; acea credință, carea a asiguratŭ națiunii magiare esistință statornică în Europa. —

„Însuflețindu-ne de esemplulŭ strălucitoriŭ alŭ glorioșilorŭ nostri străbunî, promitemŭ astădî solemnŭ la mormîntulŭ sfîntuluî nostru rege, că ne vomŭ alipi pururea de sfînta mâică biserică și de sfînțitulŭ eî capŭ, de locținěstoriulŭ pământescŭ alŭ luĭ Isusŭ Christosŭ cu ascultare și iubire devotată. (Esclamărî: Promitemŭ! Jurămŭ!) Promitemŭ, că sfînta nóstră credință catolică și drepturile eî inalienabile le vomŭ mărturisi și apĕra cu bărbăție și statornicie totdeuna și pretutindenea, pe terenulŭ vieții publice întocmaî ca și în viața privată. Viața nóstră, sângele nostru pentru sfînta nóstra biserică și pentru sfînțitulŭ eî capă!“ (Esclamărî: Viața nóstră, sângele nostru!)

Cuvîntarea întrégă a fostŭ purtată de însuflețirea aceea, carea póte să isvoréscă numaî din convingerea, că vorbitoriulŭ apĕră causa luĭ Dumnedeŭ.

Declararea de răsboiŭ a rostit'o contele *Esztherházy Miklós Móricz.* Elŭ arată, că catoliciî suntŭ siliți a-și apĕra credința moștenită dela s. Ștefanŭ și drepturile garantate prin legî, și totuși li-se aruncă în față învinuirea, că eî se rĕscólă asupra ordiniî publice.

„Întroducerea religiuniî creștine,“ continuă contele, „a fostŭ aceea, ce a datŭ forță acesteî țĕrî și ne-a făcutŭ într'u ceea ce suntemŭ: într'u națiune catolică.

„Și cândŭ noî apĕrămŭ aceste învețăturî moștenite de noî nu singurŭ numaî pe cale tradițională și drepturile nóstre constituționale, așa credŭ, că învinuirea, carea o audimŭ astădî adese orî, că noî ne resculămŭ asupra ordiniî publice, — pe noî nu póte să ne privéscă. Nu noî suntemŭ aceia, carî ne silimŭ a desface concordia națiunilŭ, ci acésta o facŭ aceia, carî daŭ năvală asupra nóstră și vătĕmându-ne drepturile violentézăși constituțiunea nóstră.

„Dar, onorați domnî, așa credŭ, că adî deja nu mai este de ajunsŭ protestarea defensivă, ci acestŭ răsboiŭ lungŭ, acéstă luptă înverșunată pretinde dela noî o sforțare mai mare. —

„Noî scimŭ, că cu prilejulŭ răsbóelorŭ marî, alŭ luptelorŭ marî nu e de ajunsŭ, dacă pe acestea saŭ le învingemŭ saŭ le împedecămŭ în înaintare. Trebue să avemŭ înaintea ochilorŭ planulŭ de răsboiŭ alŭ taberei dușmane, și așa credŭ, că cu privire la planulŭ de răsboiŭ alŭ taberei dușmane suntemŭ lămuriți. Direcțiunea, carea stăpânesce acum țara, carea acum se manifestă și pe terenulŭ afacerilorŭ publice, nicî de cum nu se póte numi creștină. Acéstă direcțiune este dușmanulŭ nostru.

Dacă ne-amŭ mărgini la aceea, ca să continuămŭ răsboiulŭ numaî împotriva proiectelorŭ de lege, ca așa ḑicêndŭ împotriva acestorŭ proiecte de lege să continuămŭ o luptă isolată de guerilla, atuncî silința nóstră ar cădé. E de lipsă decî, să ne organisămŭ împotriva taberei dușmane și să punemŭ o óste tare, neînvingibilă în fața dușmanilorŭ nostri. Dacă noî înaintămŭ în direcțiunea acésta și ne îndreptămŭ silințele într'acolo, ca din convingerea catolică și din manifestarea convingeriî catolice în țara acésta într'u adevĕrŭ să primescă existință o óste religiósă catolică, atuncî eŭ așa credŭ, onorați domnî, că noî amŭ împlinitŭ deja partea cea mai mare din problema aceea mare, carea o aștéptă dela noî astădî țara întrégă.

„Domniloră! Espresiunea acésta a simțemîntuluî meŭ este și espresiunea simțĕmintelorŭ dvóstre. Cuvintele nóstre, așa dorescŭ, să nu se pérdă în pustie, ci duceți-le mai departe, duceți-le acasă la vetrele dvóstre, cândŭ vĕ depărtați de aci. Învețați pe aceia, carî aŭ rĕmasŭ acasă, că fiesce care catolicŭ să se gate de luptă, de fiesce care catolicŭ are lipsă țara acésta.

„Declarămŭ răsboiŭ. Amŭ declaratŭ răsboiŭ deja de multă vreme, dar *acestŭ răsboiŭ marea adunare de astădî îlŭ declară serbătorescetaberei dușmane.*

„E de lipsă organisarea, pentru ca de acéstă declarare de răsboiŭ să se înspăimînte dușmaniî. Sciți dvóstre, că pe bolta ceriuluî cea înstelată se ară adese orî stele, carî strălucescŭ frumosŭ, așa numiții cometi. Uimindu-se privesce poporulŭ la ele, și dacă disparŭ, li-s'a perdutŭ urma.

„Noî astfelŭ de cometi nu vomŭ să fimŭ. Noî pe bolta ceriuluî politicŭ vomŭ să împlinimŭ unŭ rolŭ. Nu voimŭ aceea, ca despre noî să se ḑică, că suntemŭ fără de partidă, afară de partide.“

Vorbindŭ mai departe despre cele dóuĕ probleme, carî le aŭ catoliciî din Ungaria, continuă astfelŭ:

„Cea dintâiŭ este, ca apĕrândŭ religiunea nóstră cu scutulŭ celŭ sfîntŭ alŭ convingeriî nóstre religióse să apĕrămŭ pe regele apostolicŭ alŭ Ungarieî.

„Ceealaltă problemă mare este, ca într'e tóte împrejurările și cu totŭ prilejulŭ să accentuămŭ convingerea nóstră religiósă. Domniloră, e cu neputință a o cuprinde acésta într'unŭ programŭ politicŭ, a o esprima într'e marginile ânguste ale unuî programŭ politicŭ, acésta trăesce aci în inimile nóstre, acésta trebue să se manifeste întocmaî așa, pe cum s'a manifestatŭ astădî, și anume în toțî bărbațiî, în tóte femeile societățiî și neiuândŭ afară pe nimenî în tóte straturile societățiî, dela locuitoriulŭ caseî celeî mai micî de ḑileriŭ și până la locuitoriulŭ strălucitoriŭ alŭ înălțimiî celeî mai marî, care vighézăasupra sorțiî Ungarieî. Să se deștepte consciința, că crucea apostolică nu e numaî o parte integrantă a marceî ungurescî, nu e numaî cruce, ci de odată și crucifixŭ, acelŭ crucifixŭ, care este simbolulŭ religiuniî nóstre, care e gravatŭ în inimile nóstre, dar deodată și în capetele, în mințile nóstre, și de pe care să ne binecuvinteze acele raze sfinte, înaintea căruia trebue să ne aruncămŭ în genunchî, toțî trebue să ne rugămŭ cu bărbăție, nebăgândŭ în samă batjocura acelora, carî nu potŭ să înțelégă simțemintele nóstre. Tua luce dirige, tu ne luminézăă, lumină strălucitóre din crucea apostolică, din acelŭ crucifixŭ, care luminézăă creștinismulŭ.“

Cuvîntările următóre încă ar merita, să le reproducemŭ.

Dr. *Major Ferencz,* primŭ fisicŭ orășenescŭ a cuprinsŭ în vorbirea sa tóte acele mijlóce, carî potŭ să scape secietatea catolică

de corupţiune. Cuvintele lui aŭ fostŭ întimpinate cu aprobări vii, mai alesŭ cându a osîndită cu cuvinte energice tendenţele destructive ale preseĭ liberale.

Contele dr. *Zichy János* jun. a vorbitŭ despre organisarea politică cu multŭ tactŭ şi simţŭ diplomaticŭ.

Proprietariulŭ dr. *Marsovszky Endre* a desvoltatŭ cestiunea autonomieĭ. Cuvîntarea şĭ-a întemeiat'o pe principiile acelea, pe carĭ autonomia ar şi puté să se realiseze.

Profesorulŭ gimnasialŭ *Kalocsai Alán* presentându faţă în faţă cestiunile sociale cu ordinea socială a arĕtatŭ, că singura medicină este întórcerea la Dumneḑeŭ şi la credinţa positivă.

A urmatŭ apoĭ aducerea resoluţiunilorŭ.

Resoluţiunile adunării suntŭ următorele:

I. Ne unimŭ pentru apĕrarea dreptuluĭ catolicŭ. Acţiunea nóstră e defensivă. Acésta voimŭ să o validităm în legislativă. Acésta e politica nóstră, şi primimŭ cu braţele deschise pe aceia, carĭ i-se alăturĕ. Nu e destulŭ, ca fiesce care singuraticŭ să ducă o viaţă religiósă şi conformŭ dispoşiţiilorŭ bisericeĭ să se împărtăşéscă în sacramente, ci are şi datorinţa de a-şĭ mărturisi credinţa şi în viaţa publică. De aceea enunţămŭ, că ne ţinemŭ de datorinţă a participa la alegerile comunale, municipale şi de deputaţĭ şi a vota pentru bărbaţĭ catolicĭ demnĭ de încredere, şi că la alegerile viitóre nu vomŭ vota la nicĭ unŭ casŭ şi sub nicĭ unŭ pretextŭ pentru aceia, carĭ aŭ votatŭ prin proiectele de lege politice bisericescĭ pentru ştergerea caractĕrulŭ creştinŭ alŭ Ungarieĭ, — pentru căsătoria civilă şi neconfesionalitate.

Votămŭ încredere tuturorŭ acelora, carĭ în cestiunile politice-bisericescĭ s'aŭ pusŭ mai pe susŭ de partidă şi de disciplină de partidă şi aŭ recunoscutŭ şi apĕratŭ după adevĕrata lorŭ convingere punctele de vedere ale bisericiĭ catolice.

II. Atâtŭ în societate, câtŭ şi în statŭ trebue să ne nisuimŭ a validita principiile şi dogmele catolice. De aceea fiecare să promoveze după putinţă viaţa de reuniuni catolice, să ĭea parte la reuniuni catolice de tineri, de sodalĭ şi de lucrătorĭ şi să conlucre în activitatea reuniunilorŭ catolice de binefacere.

Sfîntulŭ Părinte în pastorala sa pentru întrégă lumea a designatŭ direcţiunea, carea ne este datorinţa a o urma şi în acestea. Pe basa acesteia vomŭ să conlucrămŭ şi la soluţia corectă a cestieĭ sociale şi a lucrătorilorŭ, — pe basa dreptuluĭ creştinŭ şi a iubiriĭ creştine. În direcţia designată de Sfîntulŭ Părinte vomŭ conlucra întru resolvirea acesteĭ cestiuni de mare momentŭ şi ne vomŭ nisui, ca să se amelioreze după putinţă sórtea lucrătorilorŭ, meseriaşilorŭ şi proprietarilorŭ micĭ, ca să li-se asigure lorŭ şi familiilorŭ lorŭ după putinţă traiulŭ, câştigarea de avere, pe cum şi păstrarea averiĭ proprietarilorŭ micĭ.

III. Datorinţa părinţilorŭ e, ca să-şĭ créscă copiiĭ în credinţa catolică, şi unde numaĭ se póte, să-I dea la şcóla catolică şi să vegheze asupra vieţiĭ lorŭ religióse. Unde e de lipsă, trebue să ne îngrijimŭ, ca să avemŭ asile catolice de copiĭ. Şcólele poporale catolice deja esistente avemŭ să le susţinemŭ, şi pretutindenea, unde numĕrulŭ catolicilorŭ o permite, să ne silimŭ a înfiinţa de acestea. De asemenea să ne nisuimŭ, ca şcólele mediĭ şi academiile de dreptŭ catolice să le susţinemŭ în sensulŭ meniriĭ şi fundaţiunilorŭ lorŭ. Universitatea catolică Pazmaniană poftimŭ, să o avemŭ ca universitate catolică, pentru ca fundaţiunile catolice ale universităţiĭ să servéscă uneĭ universităţĭ catolice.

IV. Dacă art. de lege LIII din 1868 privitoriŭ la religiunea copiilorŭ din căsătoriile mixte va fi modificatŭ în sensulŭ proiectuluĭ votatŭ deja de cele dóuĕ camere: nu vomŭ înceta a nisui într'acolo, ca atâtŭ cu privire la trecutŭ, câtŭ şi cu privire la viitoriŭ copiiĭ din căsătoriile mixte binecuvîntate de biserica catolică conformŭ promisiuniĭ părinţilorŭ şi prescriselorŭ bisericeĭ să fie crescuţĭ în credinţa catolică, şi ca valórea legală a convenţiuniĭ încheiate înaintea bisericiĭ să se susţină totdeuna.

V. Întru câtŭ privesce căsătoria civilă, votată de ambe corpurile legiuitore fără de ascultarea poporuluĭ catolicŭ, chiarŭ şi după ce va intra în vigóre de lege, nu amŭ puté să încetămŭ şi de aci încolo a urgita înlăturarea eĭ pe tóte căile legale şi constituţionale.

VI. La crearea uneĭ astfelŭ de legĭ, care răpesce patrieĭ nóstre, împărăţieĭ preacurateĭ Fecióre Maria, caractĕrulŭ eĭ catolicŭ, nu putemŭ să ne învoimŭ, şi de aceea nu ne vomŭ puté învoi nicĭ odată, ca óre cine să se pótă lăpăda de religiunea creştină, să pótă ĭeşi dintr'însa, copiiĭ botezaţĭ odată să se pótă scóte în puterea legiĭ din sinulŭ creştinismuluĭ, şi necredinţa să se pótă înarticula în legĭ. Şi fiindŭ că acestea se cuprindŭ în proiectele despre recepţiunea Ovreilorŭ şi deprinderea liberă a religiuniĭ, condamnămŭ aceste proiecte, şi dacă vorŭ deveni legĭ, considerămŭ ca o datorie a legislativeĭ desfiinţarea acelora.

VII. E necesarŭ, ca fără vătĕmarea dreptuluĭ patronalŭ şi de inspecţiune a statuluĭ, care-lŭ are regele apostolicŭ, biserica — prin activarea câtŭ mai grabnică a autonomieĭ catolice — să-şĭ îndeplinéscă însă-şĭ prin organele sale tóte afacerile acelea, carĭ de presentă în mare parte se tragŭ în sfera de putere a guvernuluĭ parlamentarŭ.

VIII. Astădi înse ne este datorinţa cea mai de frunte, ca biserica catolică întrégă împreună cu cardinalulŭ primate şi cu corulŭ episcopescŭ să rugămŭ pe Domnulŭ nostru Maiestatea Sa Regele nostru apostolicŭ cu omagiŭ de supuşĭ, cu încredere şi iubire, ca să binevoéscă a denega proiectelorŭ bisericescĭ-politice sancţiunea.

La propunerea luĭ Kalocsai Alán comitetulŭ esecutivŭ alŭ cougresuluĭ s'a declaratŭ de permanentŭ cu scopulŭ de a organisa în tóte direcţiunile partidulŭ, care s'a formatŭ în congresulŭ de faţă.

Programulŭ partidului poporalŭ catolicŭ l'a desvoltatŭ maĭ apoĭ contele *Zichy Nándor* în cuvîntarea sa în chipulŭ următoriŭ:

„Chiarŭ de aceea dorescŭ şi eŭ, să o facŭ acésta mai hotărîtŭ în dóuĕ direcţiunĭ, mai hotărîtŭ în acelŭ înţelesŭ, ca să dămŭ de scire mai energicŭ, că aceste proiecte nu le voescŭ catolicismulŭ ungurescŭ şi catoliciĭ, că împotriva lorŭ ne luptămŭ acum, că împotriva lorŭ ne luptămŭ totdeuna, ne luptămŭ din datorinţă, pentru că a se lupta împotriva lorŭ, fie acelea legĭ orĭ nu, este datorinţa sfîntă a fiesce căruĭ catolicŭ. —

„Dar aceştĭ domnĭ nu înţelegŭ, dacă le-o spunemŭ acésta, pentru că eĭ pretindŭ, ca fiesce cine să dică după şablonulŭ lorŭ: Eŭ suntŭ liberalŭ! Eŭ suntŭ conservativŭ! Ér adevĕrulŭ catolicŭ despre acésta nu scie nimica, elŭ nu cunósce partide. Noĭ după conscinţa nóstră şi după cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ suntemŭ civiĭ acesteĭ patriĭ, noĭ suntemŭ poporulŭ catolicŭ în Ungaria. Dacă voimŭ, partidulŭ poporuluĭ catolicŭ. Dór eŭ nu suntŭ poporŭ? Suntŭ poporŭ ca orĭ cine altulŭ, asta nu voiŭ concede niměnuia, să mĭ-o contesteze.

„Dar noĭ avemŭ să formămŭ în Ungaria nu unŭ partidŭ micŭ, ci partidulŭ mare alŭ catolicilorŭ. Acestŭ partidŭ poporalŭ catolicŭ are să valideze în Ungaria adevĕrurile catolice; are să măture acele concepte greşite, carĭ potŭ să facă ţara nefericită, şi adevĕrulŭ catolicŭ prescrie în chipŭ hotărîtŭ şi civilorŭ datorinţele lorŭ. Nu este bunŭ catolicŭ acela, care nu este supusŭ credinciosŭ alŭ regeluĭ legitimŭ, alŭ următoriuluĭ s. Ştefanŭ, alŭ purtătoriuluĭ unsŭ alŭ coroneĭ. —

„Şi noĭ scimŭ, credemŭ şi sperămŭ, că Maiestatea Sa regele, înaltulŭ nostru domnitoriŭ, fiindŭ catolicŭ simţesce cu noĭ, voinţa luĭ nu póte să fie ruinătoriuiŭ credinţeĭ nóstre. Nu póte să fie subordinarea catolicismuluĭ sub orĭ ce altŭ conceptŭ modernŭ, trecĕtoriŭ şi contrariŭ legiĭ dumneḑeescĭ.

„Dar mĕ esprimŭ hotărîtŭ. Noĭ voimŭ acţiune politică. Noĭ voimŭ să fimŭ politicesce partidŭ ungurescŭ catolicŭ, partidulŭ poporuluĭ ungurescŭ catolicŭ.

„Dar acestŭ programŭ de partidŭ încă nu e unŭ programŭ politicŭ. Acestŭ programŭ îlŭ va desvolta viaţa. În acestŭ programŭ se cuprinde fidelitatea faţă cu domnitoriulŭ, sancţiunea pragmatică şi alipirea de pactulŭ dualisticŭ. În acestŭ programŭ se cuprinde susţinerea catolicismuluĭ şi a credinţeĭ catolice. Într'însulŭ se cuprinde combaterea legilorŭ bisericescĭ politice acum şi totdeuna. Într'însulŭ se cuprinde aceea, că în sensulŭ adevĕruluĭ catolicŭ de credinţă iubirea de patrie şi frica luĭ Dumneḑeŭ aŭ să reguleze raporturile dintre civĭ. De aceea într'însulŭ se cuprinde şi totŭ aceea, ce este în interesulŭ claselorŭ asuprite ale lucrătorilorŭ şi micilorŭ proprietarĭ, şi şi acéstă credinţă catolică pretinde aceea, că să se dea omuluĭ aceea, ca să pótă trăi pe acestŭ pămîntŭ.

Concepţiunea vieţiĭ catolice poftesce, ca averea şi familia să nu fie unŭ nimica trecĕtoriŭ, care se duce ca vîntulŭ, ci ca acelea să aĭbă statornicie, şi de aceea programulŭ acesta cuprinde şi susţinerea şi păstrarea proprietăţilorŭ familiare ungurescĭ, ca acestea să nu ajungă cu tóte apertinenţele lorŭ la dobă. Şi cestiunile acestea se potŭ şi trebue să se resólve în lumina adevĕruluĭ catolicŭ. Şi aceea-şĭ iubire a deaprópeluĭ pretinde, ca — deşi suntemŭ mândri, că suntemŭ patrioţĭ unguri — şi pe alţĭ ómenĭ, carĭ trăescŭ în ţara acésta, şi pe carĭ Dumneḑeŭ i-a creatŭ nemagiarĭ, să-ĭ privimŭ de patrioţĭ şi concivĭ iubiţĭ totŭ aşa de buniĭ ca şi noĭ; să nu concedemŭ, ca limba lorŭ să se scótă din biserică, dacă altă limbă nu sciŭ, din şcólă, dacă în altă limbă nu se potŭ cultiva. Să dămŭ orĭ cuĭ, ceea ce este a luĭ, şi să nu învinuimŭ pe altulŭ cu aceea, că-şĭ iubesce limba maternă. Unulŭ este magiarŭ, altulŭ slovacŭ, altulŭ românŭ, dar toţĭ suntŭ într'o formă buniĭ patrioţĭ: dór darulŭ împărtăşitŭ de Dumneḑeŭ spre cultivarea sufletuluĭ este limba. Noĭ catoliciĭ poftimŭ, să fie unŭ staulŭ cu unŭ păstoriŭ, dar pe cum nu suferimŭ, ca pe noĭ alţiĭ din altŭ staulŭ să ne lovéscă cu piciorulŭ, aşa suferimŭ aceea, că Dumneḑeŭ,

în nespusa sa îndurare nu va concede, ca sfinta luĭ credinţă să se arunce de pradă duşmanilorŭ nostri, şi va întruni în singurulŭ staulŭ mare catolicŭ sub unŭ păstoriŭ catolicŭ tóte popórĕle lumiĭ. Dar pentru ca din acestŭ programŭ catolicŭ să se facă realitate, condiţiunea cea dintâiŭ este, ca să purcedemŭ pe temeiŭ onestŭ la alegerile de deputaţi şi la alte alegeri. Aplicarea de corumpere şi de alte înriurinţe necompetente este infamie, este păcatŭ asupra luĭ Dumneḑeŭ, a patrieĭ şi a consciinţeĭ nóstre. Are să fie mustratŭ acela, care-lŭ împlinesce, şi acela, care-ĭ cedézĕ. Căcĭ nimenĭ nu póte să fie coruptŭ preste voea luĭ, şi nicĭ presiunea nu e înfricoşată, dacă vorŭ să o aplice faţă cu unŭ omŭ conscĭŭ de sine. —

„Pe acestŭ temeiŭ avemŭ noĭ să organisămŭ partidulŭ catolicŭ. Dór, ca să mĕ provocŭ la unŭ micŭ esemplu despre unŭ bărbatŭ mare, — căcĭ lucrurile omenescĭ suntŭ fórte micĭ, şi bărbaţiĭ ceĭ marĭ se facŭ totŭ maĭ micĭ —: Deák Ferencz a fostŭ celŭ dintâiŭ, care a mustratŭ corumperea. Asta nu e părere copilărésca şi naivă, căcĭ Déak n'a fostŭ copilŭ şi în politică n'a fostŭ naivŭ, şi totuşĭ a ţinutŭ, că în ḑiua de astăḑi politica are să se facă pe cale de omenie. Firesce în epoca acésta a utilitarismuluĭ ómeniĭ rîḑŭ pe acela, care crede, că se póte face politică pe cale de omenie. Dar noĭ nu numaĭ pe cale de omenie, ci ca creştinĭ credincioşĭ, conformŭ consciinţeĭ nóstre vomŭ face politică. Şi acésta o vomŭ validita cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi cu alŭ Maiestăţiĭ Sale regeluĭ nostru iubitŭ.“

Rĕspunsurĭ la telegramele omagiale ale adunărilŭ sosiră până atuncĭ dela primatele, dela archiducele Iosifŭ dela nunţiulŭ şi din Roma. Scurtŭ, dar nespusŭ de umilitoriŭ pentru părtinitoriĭ politicel actuale bisericescĭ din Ungaria este rĕspunsulŭ archiduceluĭ Iosifŭ îndreptatŭ episcopuluĭ Steiner:

„Primiţĭ Ilustritatea Ta şi catoliciĭ adunaţi la mormîntulŭ sfîntuluĭ Ştefanŭ mulţămita mea cea maĭ intimă pentru cordiala salutare. Binecuvîntarea luĭ Dumneḑeŭ să conducă activitatea Dvóstre. Pentru acésta se înalţă rugăciunea mea la celŭ Atotputernicŭ. Archiducele Iosifŭ.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 8 a c. s'a ţinutŭ sub presidiulŭ Papeĭ a cincia — şi póte ultima — şedinţă a conferinţeĭ pentru reunirea bisericelorŭ orientale. În şedinţa acésta Sfinţia Sa a aprobatŭ decretele aduse şi formulate în şedinţele precedente.

Decretele acestea ţintescŭ a mări vaḑa celorŭ cincĭ patriarchĭ aĭ Orientuluĭ, a Melchiţilorŭ, Maroniţilorŭ, Sirilorŭ, Chaldeilorŭ şi Armenilorŭ, şi a le lărgi cercululŭ de acţiune cu privire la ritulŭ şi datinele lorŭ străvechĭ, prin ce se va delătura orĭ ce suspiţiune, ca şi cum s'ar tracta de latinisarea Orientuluĭ. Atingerea între S. Scaunŭ şi patriarchiĭ orientalĭ se va uşura, fiindŭ aceştia representaţi în Roma pe viitoriŭ prin câte unŭ episcopŭ de ritulŭ lorŭ, éra nu numaĭ prin câte unŭ procuratorŭ ca până acum.

Episcopiĭ de ritulŭ chaldaicŭ şi-aŭ alesŭ de patriarchŭ pe actualulŭ archiepiscopŭ din Amida, Georgiŭ Ebedies Wajyado, şi pentru aprobarea alegerii s'aŭ adresatŭ la Roma.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

În şedinţa din 17 a c. a dieteĭ s'a votatŭ budgetulŭ ministruluĭ de lângă persóna regeluĭ. Cu acéstă ocasiune oratoriiĭ opositionalĭ aŭ urgitatŭ înfiinţarea curţiĭ regale ungare şi a cabinetuluĭ de curte separatŭ ungarŭ. Ministrulŭ Wekerle a declaratŭ, că a susţiné curte regală separată ungară nu e cu scopŭ şi ar fi chiarŭ periculosŭ, éră ce privesce cancelaria de cabinetŭ, acésta este afacere personală a Monarchuluĭ şi nu aparţine dreptuluĭ publicŭ.

Urmându budgetulŭ fonduluĭ de dispositie, formându votarea luĭ o cestiune de încredere pentru guvernŭ, deputatulŭ Szentiványi nu-lŭ votézĕ. Babó Emil ḑice, că fondulŭ de dispositie cresce în fiesce care anŭ, fără de a se sci, spre ce se folosesce, observă însĕ, că maĭ în fiesce care oraşŭ există câte o fóe subvenţionată, care glorificĕ guvernulŭ. Lukács Gyula susţine, că fondulŭ de dispositie se împarte ca ajutóre la aderenţiĭ scăpaţi aĭ guvernuluĭ. Ugron Gábor afirmă, că independinţa Ungarieĭ este atacată prin ligĭ esterne. Pentru ce nu se folosescŭ baniĭ acestuĭ fondŭ spre paralisarea ligelorŭ? Babó — ḑice elŭ — nu votézĕ posiţia, fiindŭ că nu scie, spre ce se folosescŭ baniĭ, elŭ însĕ nu o votézĕ chiarŭ fiindŭ că scie, spre ce se folosescŭ.

În 19 a c. s'a începutŭ desbaterea asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne. Referentulŭ Berzeviczy Albert arată, că în budgetŭ s'a introdusŭ posiţia nóuă pentru matriculele de statŭ şi s'aŭ înmulţitŭ cheltuelile pentru îngrijirea de salubritatea publică şi pentru siguritatea publică. Înmulţirea posiţieĭ din urmă aŭ provocat'o mişcările agrare socialiste şi cele de naţionalitate.

Deputatulŭ Holló Lajos în numele partiduluĭ independentistŭ poftesce, ca guvernulŭ să dea lămuriri cu privire la reforma legiĭ comunale, cere revisiunea legiĭ electorale estinḑându-se dreptulŭ de alegere şi reducându-se censulŭ; a constatatŭ, că la pregătirea consemnăriĭ alegĕtorilorŭ se comitŭ abusurĭ; urgitézĕ judicatura curieĭ şi reforma caseĭ de susŭ. Iványka Oszkár în numele partidului naţionalŭ urgitézĕ revisiunea legiĭ electorale şi judicatura curieĭ în afacerĭ electorale; înainte de aceste garanţe partidulŭ sĕŭ nu póte să voteze reforma administrativă. Amintesce despre călĕtoria ministruluĭ Hieronymi în Ardélŭ şi ḑice, că guvernulŭ nu a făcutŭ nimica spre liniştirea agitaţiunilorŭ de naţionalitate.

Şedinţa dela 30 a c. a dieteĭ a fostŭ interesantă. Ultraliberalulŭ Hermann Otto, spăriatŭ de succesele congresuluĭ catolicŭ dela Alba regală, îĭ impută, că agitézĕ şi voesce să facă presiune asupra regeluĭ. Hermann provócă pe guvernŭ, ca să urgiteze sancţionarea proiectelorŭ bisericescĭ.

Ministrulŭ Wekerle rĕspunḑându luĭ Hermann asigură dieta, că regele va aproba numitele proiecte, dar elŭ, ministrulŭ, nu află de necesarŭ, să urgiteze sancţionarea; elŭ încă ţine de periculóse cele întîmplate în congresulŭ dela Alba regală, dar suntŭ în ţĕrile constituţionale tesaurĭ publicĭ, pe carĭ trebue să-ĭ apărămŭ maĭ pe susŭ de tóte, chiarŭ şi atuncĭ, cândŭ unĭĭ urmărescŭ prin eĭ tendenţe periculóse. Unulŭ dintre ceĭ maĭ marĭ tesaurĭ publicĭ este libertatea opiniuniĭ şi a vorbiriĭ.

Ugron Gábor ḑice, că numaĭ Hermann nu are dreptulŭ de a provoca la pace, fiindŭ că elŭ pururea a agitatŭ in contra bisericeĭ catolice.

Contele Apponyi impută guvernuluĭ, că nu e în stare, să apere pactulŭ dela 1867 şi a provocatŭ între confesiuniĭ certe, pe carĭ nu le maĭ póte compune. Constituirea partidelorŭ politice pe basă religiósă o află de mare aberaţiune, care periclitézĕ unitatea în societate şi interesele bisericeĭ catolice. De interpelarea luĭ Hermann nu se miră, căcĭ e în firea radicalilorŭ, ca atuncĭ, cândŭ nu le place de părerile altora, să strige după procurorŭ şi gendarmĭ. Gnvernulŭ nu e capabilŭ nicĭ de a scăpa ţara de crisa economică, nicĭ să resólve cestiunea de naţionalitate. Dela actualulŭ ministru de interne nu póte aştepta de câtŭ producte bolnăvicióse.

Ministrulŭ Hieronymi rĕspunde oratorilorŭ din opositie ḑicându, că va presenta proiectele de legĭ referitóre la reforma administrativă, dar presentarea unuĭ proiectŭ pentru reforma legiĭ electorale nicĭ cândŭ nu a promis'o. Cu privire la schimbarea censuluĭ ḑice, că elŭ voesce, să se întroducă uniformitate fără a se uĭta, că şi naţionalităţile o voescŭ acésta.

Horváth Gyula ḑice, că întregŭ Ardélulŭ l'aŭ inundatŭ agitatoriĭ; acésta nu s'ar fi pututŭ întîmpla, dacă ar fi o guvernare sistematică. Ministrulŭ Hieronymi a fostŭ în ţinuturile locuite de naţionalităţĭ, dară nu a isprăvitŭ nimica.

Mercurĭ s'a închiatŭ desbaterea generală a budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne şi s'a începutŭ cea specială. Tótă desbaterea aŭ predominat'o dóuĕ cestiunĭ: transferarea ilegală a sediuluĭ pretorialŭ dela Szempcz, unde guvernulŭ are puţinĭ partisanĭ, la Bazin, şi ordinaţiunea ministruluĭ, prin care din incidentulŭ mişcărilorŭ agrare a opritŭ adunările cetăţenilorŭ violându prin acésta dreptulŭ de întrunire.

La finea şedinţeĭ Busbach Péter a interpelatŭ pe ministrulŭ de interne şi pe celŭ de justiţie: 1. Cum de se concede unuĭ supusŭ străinŭ (Kossuth Ferencz), să facă turneŭ politicŭ prin ţară şi să agiteze în contra dreptuluĭ publicŭ esistentŭ? 2. Luat'a ministrulŭ de justiţie mĕsurile de lipsă spre a pedepsi insulta persóneĭ regeluĭ la banchetulŭ datŭ la Dobriţinŭ în onórea luĭ Kossuth Ferencz? (După toastulŭ pentru regele musica a intonatŭ melodia cânteculuĭ: „Jaj de hunczut a német.“)

Ministrulŭ Hieronymi ḑice, că nu a făcutŭ dispositiĭ cu privire la Kossuth, deórece acesta a cerutŭ indigenare. Èră ministrulŭ de justiţie a ordinatŭ, să se cerce vinovaţiĭ dela Dobriţinŭ. (Vorŭ fi nefericiţiĭ ţiganĭ.)

Franța.

Republica francesă éră are de lucru în colonii, de astădată pe insula Madagascar. Drepturile Franței pe acéstă insulă suntŭ vechi, dară ele nu aŭ fostŭ respectate de cătră guvernulŭ hovașŭ, din care causă în anii 1883—5 s'a întreprinsŭ o campanie în Madagascar, care s'a terminatŭ cu încheiarea tractatului din 17 Dec. 1885. În vîrtutea acestui tractatŭ se asigură Franței protectoratulŭ preste Madagascar; guvernulŭ francesŭ are acolo unŭ representantŭ și o garnisónă cu reședința în Tananariva. Representantulŭ francesŭ avea să conducă afacerile esterne și să reguleze raporturile internaționale ale insulei. Totŭ prin acestŭ tractatŭ guvernulŭ francesŭ s'a obligatŭ a apĕra guvernulŭ hovașŭ în contra orĭ cărui atacŭ dinafară și a-ĭ pune la dispositie instructorĭ militarĭ, ingineri, profesorĭ și șefĭ de atelierŭ.

Guvernulŭ hovașŭ nicĭ la repetite provocări nu a voitŭ să respecteze drepturile garantate Franței, ba la îndemnulŭ funcționarilorŭ hovași s'aŭ comisŭ maĭ multe atentate asupra coloniștilorŭ francesĭ.

Spre a pune capetŭ anarchieĭ din Madagascar și spre a-și întări positia în acéstă insulă, Franța a trimisŭ în ea ca representantŭ pe Le Myre de Vilers, de care însĕ guvernulŭ hovașŭ nicĭ să scie nu vre. Noulŭ trimisŭ francesŭ a cerutŭ dela guvernulŭ sĕŭ putere armată, ca să pótă constrînge la respectarea tractatului din 17 Dec. 1885 pe guvernulŭ hovașŭ. Comisiunea exmisă pentru esaminarea acesteĭ cereri a propusŭ camereĭ votarea alorŭ 65 milióne frcs și trimiterea în Madagascar a unui corpŭ de 15 miĭ de ómenĭ.

Căpitanulŭ Dreyfus nu voesce să se recunóscă de vinovatŭ cu crima de tradare. De curêndŭ aŭ fostŭ arestațĭ în Paris doĭ germanĭ, Kessel și Schönbek, sub cuvîntŭ, că ar fi spionĭ. Aceĭ doĭ individĭ aŭ servitŭ óre cîndŭ ca ofițerĭ în armata imperiului germanŭ.

Belgiŭ.

Camera și senatulŭ Belgieĭ s'a deschisŭ în 16 a c. Ministrulŭ-președinte a presentatŭ maĭ multe proiecte de legĭ, între carĭ maĭ însemnatŭ e celŭ referitoriŭ la înființarea unui oficiŭ pentru lucrătorĭ (Office du travail). Anume socialiștiĭ aŭ cerutŭ numirea unui ministru alŭ lucrătorilorŭ. Acéstă cerere nu li-s'a împlinitŭ, fără pentru resolvirea cestiunilorŭ sociale și prepararea proiectelorŭ de legĭ referitóre la lucrătorĭ s'a înființatŭ numitulŭ oficiŭ pe lângă ministeriulŭ de agricultură, care se va numi în viitoriŭ „Ministère de l'agriculture, de l'industrie, du travail et des travaux publics".

Din ceĭ 102 membri aĭ senatului suntŭ catolicĭ 71, liberalĭ 29 și socialiștĭ 2. Decĭ regimulŭ dispune în senatŭ de o maloritate de 41 voturĭ, éră în cacameră, unde suntŭ 150 de voturĭ, maloritatea este de 52 voturĭ.

La cestiunea nóstră.

„Poi. Corr." aduce scirea, că guvernulŭ magiarŭ ar fi elaboratŭ unŭ programŭ, după care ar voi să purcédă la pacificarea naționalităților, împlinindŭ unele din pretensiunile lorŭ. Noĭ dela actualulŭ guvernŭ nu maĭ sperămŭ nicĭ unŭ bine.

Aventurierulŭ politicŭ Pázmándy și-a ținutŭ Duminecă la Cluș conferența anunțată.

În introducere declară conferențiarulŭ, că elŭ nu e condusŭ de antipatie față cu Românii; pe elŭ nu-lŭ supĕră, că Românii se plângŭ, numaĭ cătŭ să nu alerge cu plângerile în străinătate. (Dacă aicĭ nicĭ să se plângă nu-ĭ lăsațĭ, ce vorŭ face?) Recunósce, că legea electorală este desavantajósă pentru Românĭ, dară trimițêndŭ eĭ deputați în dietă, s'ar puté sana rĕulŭ. Împrejurarea, că statulŭ nostru este polietnicŭ, cum îlŭ numescŭ Românii, nu-lŭ póte împedeca de a urmări tendențe magiare. Magiariĭ nu aŭ să se témă, că Românii vorŭ desbina Ardélulŭ, căci dacă nu aŭ putut'o face acésta Habsburgiĭ în decursŭ de 380 de anĭ, nicĭ eĭ nu o vorŭ puté. Situațiunea geografică a Ungarieĭ nu permite introducerea federalismului ca în Elveția.

Despre legea de naționalitate dice Pázmándy, că e neesecutabilă. Politica Românilorŭ țintesce la a pescui în turbure, cîndŭ ar veni ceva periculŭ asupra Ungarieĭ.

Agentulŭ voyageur spune, ce succese a avutŭ elŭ în Paris și Haaga întru paralisarea ligeĭ române, care este irredentistă și are de țintă dacoromanismulŭ.

Provócă statulŭ, *să punĕ mâna pe școlele mediĭ române,* nu pe cele poporale. Dice, că *clerulŭ românŭ trebue reformatŭ,* de-órece la procesulŭ Memoranduluĭ s'a dovedităŭ, că preoțiĭ românĭ agitézĕ maĭ tare.

Maĭ departe enaréză convorbirile cu martiriĭ românĭ și spune, că le merge bine în aseměnare cu prinsoneriĭ altorŭ state.

În fine recomandă societățiĭ magiare, să fie afabilă față cu Românii spre a-ĭ câștiga și asimila, cum a asimilatŭ pe Slavĭ și Germanĭ.

Curia a respinsŭ recursuriĭ de nulitate alŭ dlorŭ T. Liviŭ Albini și George Moldovanŭ, condamnați în ultimulŭ procesŭ alŭ „Foiĭ Poporului", celŭ dintâiŭ la 2 lunĭ temniță ordinară, éră alŭ doilea la 8 lunĭ carcerŭ de statŭ.

Nr. 430—1894.

Concursŭ literarŭ.

Din fondulŭ *„George Barițiŭ"* alŭ „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ" se publică:

1. Unŭ premiŭ de 200 fl. pentru cea maĭ bună lucrare asupra subĭectului:

„Resultatele comasăriĭ de până aci, bune și rele, cu privire la țĕranulŭ românŭ din Transilvania (partea I), cu îndrumărĭ practice pentru poporŭ despre metodulŭ: cum trebue întocmită economia nóstră după comasare, ca să nu sufere poporulŭ (partea II).

2. Unŭ premiŭ de 300 fl. întru acoperirea speselorŭ de tipariŭ, pentru unŭ manualŭ bunŭ de învĕțămîntŭ pe sama școlelorŭ mediĭ, din orĭ care obĭectŭ de învĕțămîntŭ, lăsându-se autoruluĭ dreptulŭ de proprietate.

3. Unŭ premiŭ de 200 fl. pentru cea maĭ bună lucrare asupra subĭectului:

„Dietetica poporală, cu deosebită considerare la modulŭ de viețuire alŭ țĕranului românŭ."

Terminulŭ înaintăriĭ elaboratelorŭ se fixéză cu ḑiua de *1 Octobre 1895 st. n.*

Față de elaboratele de sub Nr. 1 și 3, Asociațiunea își reservă dreptulŭ de proprietate, va da însĕ gratuitŭ câte 100 esemplare tipărite respectivilorŭ autorĭ.

Manuscrisele, purisate de mână străină, aŭ să se înainteze, până la terminulŭ indicatŭ, Comitetuluĭ Asociațiuniĭ transilvane în Sibiŭ provĕdute cu o devisă reprodusă pe pliculŭ, în care se află numele autoruluĭ.

Manuscrisele nepremiate se vorŭ înapoia autorilorŭ fără publicarea numeluĭ lorŭ.

Manuscrisele întrate după terminŭ nu se vorŭ lua în considerare la premiare.

Sibiŭ, din ședința comitetului Asociațiuniĭ transilvane, ținută la 1 Novembre 1894.

Dr. Il. Pușcariŭ, vicepreședed. **Dr. V. Bologa,** secret. II.

Noutățĭ.

Din Archidiecesă. On. *Florianŭ Muntenescu* adm. parochialŭ în Oroiulŭ-sĕcuiescŭ din tractulŭ Murĕșuluĭ este dispusŭ de parochŭ în *Șeica-mică* tractulŭ protopopescŭ alŭ Mediașului. În *Oroiulŭ-sĕcuiescŭ* este dispusŭ de adm. parochialŭ On. *Iosifŭ Moga,* preotulŭ Șelcăuluĭ din tractulŭ protopopescŭ alŭ Sibiului. În *Șelcăŭ* este dispusŭ totŭ în calitate de adm. parochialŭ On. *Ioanŭ Șara,* preotulŭ din Șura-mare. On. *Valeriŭ Nobilă,* preotulŭ din Vorumlocŭ tractulŭ Mediașului, este dispusŭ de adm. parochialŭ în *Goganŭ* din tractulŭ protopopescŭ alŭ Ibașfalăului.

Gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. românŭ din Blașŭ a' fostŭ visitatŭ de cătră directorulŭ supremŭ din Cluș Kuncz Elek, care a petrecutŭ în Blașŭ din 17—21 a c. asistêndŭ în fiecare clasă la prelegerĭ. Directorulŭ supremŭ a rĕmasŭ mulțămitŭ de progresulŭ, ce se face în gimnasiŭ din singuraticele obiecte de învĕțămîntŭ.

Kossuth Ferencz, care s'a fostŭ reîntorsŭ în septămâna trecută în Budapesta, și-a reîncepută turneulŭ politicŭ în provință. Duminecă a fostŭ în Dobriținŭ, unde i-s'a făcutŭ primire strălucită din partea cetățenilorŭ de tóte nuanțele politice. Ca și pe airea și aicĭ a fostŭ întîmpinatŭ cu ovațiunĭ călduróse, cu buchete de florĭ și banchetŭ strălucitŭ. Cu ocasiunea banchetului datŭ în onórea luĭ Kossuth s'a trimisŭ telegramă omagială regeluĭ Italieĭ. Cîndŭ s'a ținutŭ toastulŭ pentru Monarchulŭ nostru, óspeții nu s'aŭ ridicatŭ, éră la finea toastului țiganiĭ aŭ disŭ melodia: „Jaj de hunczut a német." La toastulŭ pentru Kossuth însĕ óspeții s'aŭ ridicatŭ în picióre. — Dela Dobriținŭ a călĕtoritŭ Kossuth la Nyiregyháza. Pe la tóte gările i-s'aŭ făcutŭ ovațiunĭ. Guvernulŭ la aceste călĕtoriĭ de agitare antidinastică nu are nimica de disŭ.

Br. Nopcsa Ferencz dimisŭ. Primŭ mareșalulŭ de curte alŭ împĕrăteseĭ-regine Elisabeta, br. Nopcsa Ferencz, a fostu dimisŭ pe neașteptate din oficiulŭ sĕŭ. Se crede, că dimiterea luĭ stă în legătură cu votulŭ, ce l'a datŭ baronulŭ în casa magnaților pentru proiectele bisericesc-politice liberale.

Înmormîntarea Țaruluĭ Alesandru III s'a întîmplatŭ Luni cu o pompă în adevĕrŭ împĕrătéscă. Oficiulŭ funebralŭ s'a îndeplinitŭ în catedrala Petru-Paulŭ din capitala Rusieĭ fiindŭ representate tóte puterile europene, pe cum și unele din Asia și America. Esecutarea precisă a ceremoniilorŭ și a cântărilorŭ funebrale a pusŭ în uĭmire pe străinĭ și a storsŭ lacrimĭ din ochiĭ tuturorŭ. Oficiulŭ funebralŭ s'a începutŭ curêndŭ după 10 óre și a duratŭ până la ¾ 1 óră. Îndată după aședarea osemintelorŭ luĭ Alesandru III în criptă cetatea și-a schimbatŭ fața, flamurele negre s'aŭ luatŭ de pretutindenea și s'aŭ pusŭ în locŭlŭ lorŭ flamure naționale rusescĭ în onórea nouluĭ Țarŭ.

Regele pentru poporŭ. Carolŭ I. regele Românieĭ întru amintirea nunteĭ sale de argintŭ cu regina Elisabeta a pusŭ la dispositia ministruluĭ-președinte alŭ Românieĭ 200,000 leĭ în rentă română de 5% ca întâiulŭ fondŭ pentru înființarea uneĭ casse de ajutoriŭ pe sama poporului dela sate, care în anii de secetă este lipsitŭ une-orĭ de mijlócele de traiŭ.

Casŭ de mórte. *Gavriilŭ Barbulŭ de Glod* parochulŭ gr. cat. alŭ Birseului mare a repausatŭ în etate de 68 anĭ în alŭ 40-lea anŭ alŭ preoției.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

C.

Juraților Scaunului și Titorii Mitropoliei.

I.

Jurații și Titorii în biserica românéscă și calvinéscă din Ardélŭ.

Altă instituțiune a bisericei românesci din Ardélŭ introdusă sub influința calvină este instituțiunea titorilorŭ și juraților scaunului mitropolitanŭ.

Din documentele istorice, carî ne-aŭ rĕmasŭ despre instituțiunea acésta, numaĭ după nu puțină combinare putemŭ sci cu siguritate, că titorii nu eraŭ una și aceea-și instituțiune cu jurații scaunului, ci titorii și jurații eraŭ dóuĕ instituțiuni diverse.

Înainte de ce ne-amŭ dimite în limpedirea cestiunii asesteia, pe câtŭ e cu putință din documentele puține istorice, ce le avemŭ, espunemŭ maĭ întâiŭ urmele istorice, ce le-amŭ aflatŭ despre instituțiunile aceste.

* * *

Urmele istorice despre jurații scaunului mitropolitanŭ.

1. Cea maĭ veche urmă despre jurații scaunului o aflămŭ dela anulŭ 1675 în săborulŭ mare ținutŭ de mitropolitulŭ Sava Brancovicĭ.

Introducerea în canónele săborului acestuia se începe cu cuvintele următóre:

„Părintele Mitropolitŭ Sava cu jurații scaunului, cu protopopiĭ în săborŭ în Belgradŭ.“ [1])

Din urma acésta slabă istorică numaĭ atâta aflămŭ, că lângă scaunulŭ mitropolitanŭ eraŭ nisce oficiali numiți jurații scaunului, carî laolaltă cu protopopiĭ luaŭ parte la săborulŭ mare.

2. În o scrisóre dela 1725 a episcopului Pataki cătră Protopopulŭ Miclăușŭ dela Voila se amintesce de unŭ săborŭ, la care s'aŭ strînsŭ și *„câțiva frați protopopi jurați“*, [2]) carî nu potŭ fi decâtŭ jurații scaunului, ce se amintescŭ în săborulŭ dela 1675.

* * *

Urmele istorice despre titorii mitropoliei.

1. În introducerea Zaconiculuĭ autorulŭ vorbesce despre instituțiunea de sub vorbă în chipulŭ următoriŭ:

„Avut'aŭ acéstă mitropolie totdeauna grigitorĭ și titorĭ cu ajutoriŭ; éră titorĭ adevĕrați și jurați s'aŭ rînduitŭ în vlădicia mitropolitului Sava Brancovicĭu.“ [3])

Din notița acésta scurtă și confusă dela autoriulŭ Zaconiculuĭ se vĕdŭ următórele:

a) Că mitropolia Belgraduluĭ totdeauna a avutŭ *„grigitorĭ și titorĭ cu ajutoriŭ“*.

b) Că *„titorĭ adevĕrați și jurați“* s'aŭ rînduitŭ în vlădicia saŭ pe timpulŭ vlădicieĭ mitropolitului Sava Brancoviciŭ.

Autoriulă însă nu ne esplică maĭ detaiatŭ și maĭ lămuritŭ, că ce deosebire este între „titorii adevĕrați și jurați“ rînduiți pe timpulŭ mitropolitului Sava Brancoviciŭ, și între „grigitorii și titorii cu ajutoriŭ“ dinainte de timpulŭ acesta. Vomŭ trebui să cercămŭ dară maĭ târdiŭ să lămurimŭ pe altă cale cestiunea.

2. Cu privire la ceĭ dintâiŭ „titorĭ adevĕrați și juraț“ autoriulŭ Zacaniculuĭ scrie maĭ departe următórele:

„Titorii carî s'aŭ rînduitŭ atuncia întâiŭ, aceștia suntŭ: Pro„topopŭ Ion den Vinti, Protopopŭ Toma dela Belgradŭ, Dumitru „logofĕtulŭ, Groz Miclăușŭ din Belgradŭ; atunci s'aŭ rînduitŭ în „săborulŭ mare cu voea și cu sfatulŭ a toți protopopiĭ, după aceea „întăriți și cu cartea prealuminatului și mil. Domnuluĭ nostru a cra„iului, în care carte a Mărieĭ Sale se vede ceĭ deregătoria titorilorŭ „și pe ce suntŭ rînduiți; este scrisŭ în captalania Belgradului.“ [4])

Puținele aceste cuvinte despre instituțiunea titorilorŭ cuprindŭ următórele lucruri:

a) Că titorii se alegeaŭ de cătră săborulŭ mare și se întăriaŭ de principele.

b) Că titorii uniĭ eraŭ din clerŭ, așa protopopulŭ Ion din Vinti și Toma din Belgradŭ; alțiĭ póte eraŭ mireni, ca Dumitru logofĕtulŭ și Groz Miclăușŭ din Belgradŭ. [5])

c) Deși cam obscurŭ, totuși se vede, că celŭ puținŭ instituțiunea „titorilorŭ adevĕrați și juraț“ fu introdusă în biserica românéscă din Ardélŭ prin principele Mihailŭ Apafy I.

Autoriulŭ Zaconiculuĭ, ce e dreptŭ, nu spune lucrulŭ acesta apriatŭ. După ce înse nu dice nicăiriĭ, că Mitropolitulŭ Sava Brancoviciŭ o ar fi introdusă, ci numaĭ că pe timpurile luĭ fu introdusă; după ce nu spune decâtŭ că titoriĭ fură aleșĭ de săborulŭ mare, éră nu și că instituțiunea lorŭ fu introdusă de acestŭ săborŭ; după ce maĭ departe spune apriatŭ, că deregătoria lorŭ se cuprinde în diploma, prin carea fură întăriți de principele, éră nu în actele săboruluĭ mare saŭ ale mitropolitului, în carî ar trebui să se cuprindă, dacă instituțiunea lorŭ ar fi fostŭ introdusă în biserică de mitropolitulŭ saŭ de săborulŭ mare; așa chiarŭ și din aceste puține urme istorice românescĭ credemŭ, că ne putemŭ convinge, că instituțiunea „titorilorŭ adevĕrați și juraț“ fu introdusă în biserica nóstră de principiĭ calviniĭ. Maĭ târdiŭ vomŭ aduce în favorulŭ aserțiunii acesteia și alte dovedĭ din organisațiunea bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ în seculiĭ 16 și 17.

3. Autoriulŭ Zaconiculuĭ a scrisŭ în opulŭ sĕŭ și unŭ tractatŭ despre titorii aceștia întitulatŭ: „Ce-i deregătoria titorilorŭ“. Tractatulŭ acesta înse a peritŭ, și ne-a rĕmasŭ singurŭ numaĭ titula luĭ.

4. Încă odată maĭ amintesc Zaconiculŭ instituțiunea titorilorŭ cu cuvintele următóre:

„Măria Sa Prealuminatulŭ și mil. Domnulŭ nostru craiulŭ Mi„haiŭ Apafi din mila luĭ Dumnedeŭ ipr. poruncitu-neaŭ nóuĕ titori„lorŭ, cum să luămŭ sama dela părintele mitropolitŭ Sava Branco„viciŭ de totŭ bunulŭ bisericeĭ și venitulŭ școleĭ și a tipografieĭ . . . „. . . . . și părintele mitropolitŭ Sava Brancovicĭ aceste ne-aŭ datŭ „la mână în sama bisericeĭ.“ [1])

5. Afară de Zaconică maĭ aflămŭ urmă despre instituțiunea de sub vorbă și în canonulŭ întâiŭ alŭ săboruluĭ mare dela anulŭ 1700, care sună astfelŭ:

„Cândŭ va rîndui Vlădica și cu titoriĭ, carî vorŭ fi juraț lângă Vlădica, ḍi de săborŭ din toți protopopiĭ țĕreĭ, atunci totŭ protopopulŭ cu doĭ preoți bĕtrânĭ să se afle la ḍiua cea numită a săborului.“ [2])

Din canonulŭ acesta se vede, că titoriĭ despre carî e vorbă, suntŭ „titorii adevĕrați și juraț“, despre carî ḍice autorulŭ Zaconiculuĭ, că fură introduși pe timpurile mitropolitului Sava Brancoviciŭ. Maĭ departe se vede, că mitropolitulŭ la olaltă cu eĭ stătoriea ḍiua, în care era să se ție săborulŭ mare.

6. Cu numirea latină de „Curatores ecclesiae“ se maĭ amiutescŭ titoriĭ și în protestulŭ câtorva brașoveni datŭ la anulŭ 1701 în contra sfinteĭ unirĭ cu cuvintele următóre:

„Insuper pro legitimis ecclesiae graecanicae confessionis cura„toribus nobiles Stephanum Ratz et Michaelem Payi de eadem mi„nime ab ipsis habebuntur et observabuntur (sic), *siquidem insciis et „non consentientibus ipsis onus curandae ecclesiae graecanicae in se receperunt.“* [3])

Precum se vede din notița acésta scurtă, chemarea saŭ oficiulŭ curatorilorŭ bisericeĭ întregĭ românescĭ din Ardélŭ era a purta grige de ea. Nu ni-se spune înse în notiță maĭ detaiatŭ, că în ce sta grigea acésta de biserică.

10. Totŭ cu terminulŭ latinescŭ de „curator“ se maĭ amintesce instituțiunea acésta și în punctulŭ 2 din sesiunea I. a sinodului dela 1728 ținutŭ în Cluș-Mănăsturŭ sub presidiulŭ Rectoruluĭ Ieșuiților, în care se spune, că pe timpulŭ acela curatorŭ era David Maxay, și că avea și ceva remunerațiune, deórece sinodulŭ a făcutŭ și dispositie, că de unde să se plătéscă remunerațiunea, anume din așa numitulŭ censŭ catedralŭ, care se plătiea în diecesa întrégă. [4])

7. Cu numirea latină de curatores se maĭ amintescŭ și în punctulŭ 6 alŭ gravaminelorŭ cleruluĭ în contra mitropolitului Atanasiŭ, care sună astfelŭ:

„Postulaivmus, ne proventus ecclesiae converteret in consanguineos, sed de proventibus cum ecclesiae curatoribus conferret,

---

[1]) Petru Maiorŭ »Isoria bisericeĭ Românilorŭ« Partea inedită în Acte și Fragmente de T. Ciparĭu pag. 145.

[2]) Acte sinodali de I. M. Moldovanŭ t. II. pag. 108.

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭu pag. 257.

[4]) Totŭ acolo pag. 258.

[5]) Groz Miclăușŭ póte e din familia nobilă Groza din Belgradŭ, vedĭ Acte și Fragmente de T. Ciparĭu pag. 263.

[1]) Acte și Fragmente de Tim. Ciparĭu pag. 259.

[2]) »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« de P. Maiorŭ 355 și »Acte sinodali« de I. M. Moldovanŭ tom. II pag. 119.

[3]) Acte și Fragmente de T. Ciparĭu pag. 269.

[4]) »Acte sinodali« de I. M. Moldovanŭ t. II pag. 102. Totŭ acestŭ David Maxay se amintesce ca curatorŭ alŭ cleruluĭ și la Nilles »Symbolae« t. II pag. 499.

non contulit.“ [1]) Şi totŭ cu acesta numimŭ de: curatores ecclesiae, şi: curatores valachorum a Leopoldo imperatore creati, se aminteecŭ se amintescŭ în unŭ escerptŭ din o scrisóre a curatorilorŭ Ştefan Ratz şi Mihael Puy dela anulŭ 1714. [2])

* * *

Urme istorice comune despre juraţi şi titori. 1. Întâia urmă istorică, ce ne-a rĕmasŭ despre amîndóuĕ instituţiunile acésta, este din scrierea juridico-canonică numită Zaconicŭ.

În întroducerea Zaconiculuĭ vorbesce autoriulŭ luĭ despre modulŭ cum se facŭ legile în mitropolia Belgraduluĭ, şi dice, că unele *„legĭ se judecŭ în scaunulŭ sfântŭ alŭ bisericeĭ în mitropolia Belgraduluĭ în săborulŭ vlădicescŭ cu toţi protopopiĭ ţĕreĭ.“* Apoĭ adauge că suntŭ: *„Alte legĭ, carĭ se facŭ fără de săborulŭ mare, vlădica „cu titoriĭ şi cu juraţiĭ.“* [3])

2. Totŭ în întroducerea din Zaconicŭ se maĭ amintesce instituţiunea titorilorŭ, cândŭ autoriulŭ spune tempulŭ cândŭ a începutŭ a scrie, adecă la anulŭ 1680. Aicĭ după ce spuse autoriulŭ, cum în anulŭ acesta *„cu voea şi cu porunsa domnuluĭ „nostru a craiuluĭ Apafi Mihai“* fu alesŭ mitropolitulŭ Iosifŭ Budaĭ în săborŭ, adauge cuvintele următóre:

„Fiindŭ notareşu săboruluĭ mare protopopŭ Ioanŭ den Vinti şi „titoru mănăstireĭ Belgraduluĭ, împreunŭ cu protopopŭ Georgie din „Daia şi protopopŭ Văsiŭ den Belgradŭ şi protopopŭ Oprea din „Armeni. Havasali Suciŭ Pul den Belgradŭ: titoriĭ bisericeĭ „şi juraţiĭ scaunuluĭ şi mitropolieĭ Belgraduluĭ.“ [4])

Pe lângă instituţiunea juraţilorŭ şi titorilorŭ documentulŭ acesta maĭ vorbesce şi de a treia Instituţiune, anume de titorulŭ mănăstiriĭ Belgraduluĭ, care era pe atuncĭ protopepŭ Ioanŭ din Vinţi. *Titorulŭ mănăstiriĭ Belgraduluĭ* nu póte fi totŭ una cu titoriĭ bisericeĭ, de-órece autorulŭ apriatŭ îĭ deosebesce, şi pe lângă aceea titorulŭ mănăstiriĭ Belgraduluĭ era pe cum se vede lămuritŭ, numaĭ unulŭ, pe cândŭ titoriĭ bisericeĭ eraŭ patru.

Aceste suntŭ urmele, carĭ le-amŭ pututŭ afla despre instituţiunea bisericéscă a titorilorŭ şi a juraţilorŭ.

* * *

Juraţiĭ şi titoriĭ suntŭ dóuĕ instituţiunĭ diverse. Premiţêndŭ urmele istorice despre instituţiunile de sub vorbă, trecemŭ acum la deslegarea cestiuniĭ, că óre instituţiunea titorilorŭ şi a juraţilorŭ era una şi aceea-şĭ instituţiune cu dóuĕ numirĭ, saŭ dóră eraŭ dóuĕ instituţiunĭ bisericescĭ, dintre carĭ fiecare îşĭ avea numirea sa proprie?

Cestiunea s'ar puté deslega uşorŭ, dacă amŭ avé documente istorice, din carĭ se cunóscemŭ deplinŭ sfera de activitate a titorilorŭ şi a juraţilorŭ. Dacă din atarĭ documente amŭ puté constata, că sfera de activitate era identică pentru titorĭ şi pentru juraţĭ, atuncĭ amŭ puté dice cu siguritate, că şi instituţiunea lorŭ era identică. Atarĭ documente înse ne lipsescŭ, şi din documentele, ce le avemŭ, de abia putemŭ cunósce numaĭ în lineaminte generalĭ sfera de activitate a unora şi altora.

Sfera acésta de activitate a titorilorŭ şi a juraţilorŭ înse chiarŭ şi cunoscută numaĭ în linieaminte generalĭ încă arată deosebire între titorĭ şi juraţĭ.

Astfelŭ Zaconiculŭ despre titorĭ dice că suntŭ a întregeĭ obşte bisericescĭ din Ardélŭ, şi nu numaĭ a bisericeĭ catedrale din Belgradŭ, carea avea titorŭ separatŭ. Şi mirare! În documentele latine, titoriĭ numiţĭ latinesce curatores încă se dicŭ a fi a bisericeĭ întregĭ din Ardélŭ. Despre juraţĭ înse dice, că eraŭ a scaunuluĭ mitropolitanŭ din Belgradŭ. Din acésta se vede, că alta era sfera de activitate a titorilorŭ şi alta a juraţilorŭ.

Maĭ departe în săborulŭ mare dela 1675 se amintescŭ ca presenţĭ şi juraţiĭ scaunuluĭ, pe cândŭ titoriĭ nu se amintescŭ, care împrejurare érăşĭ arată deosebire între atribuţiunile de dreptŭ ale unora şi ale altora, încâtŭ juraţiĭ luaŭ parte la săborulŭ mare, titoriĭ înse nu.

Asemenea în sinodulŭ dela 1669, cândŭ s'a luatŭ sama mitropolituluĭ Sava Brancovicĭ despre bunulŭ bisericeĭ şi venitulŭ şcóleĭ şi a tipografieĭ, se amintescŭ titoriĭ, cărora principele Mihailŭ Apafy I le-a demandatŭ să ĭea mitropolituluĭ samă de acele lucruri, nu se amintescŭ înse şi juraţiĭ, din care se vede, că lucrulŭ acesta era de competinţa titorilorŭ şi nu şi a juraţilorŭ.

În canonulŭ întâiŭ alŭ săboruluĭ mare dela 1700 se dice, că Mitropolitulŭ cu titoriĭ determina ţiua săboruluĭ mare. De juraţĭ înse cu privire la lucrulŭ acesta nu se amintesce, de unde se vede, că determinarea ţileĭ săboruluĭ nu era şi de competinţa juraţilorŭ.

Tóte aceste arată, că era deosebire între sfera de activitate şi între atribuţiunile de dreptŭ ale titorilorŭ şi juraţilorŭ.

Lumină destulă înse aruncă preste cestiune împrejurarea, că autorulŭ Zaconiculuĭ, care este celŭ maĭ competentŭ în lucrulŭ acesta, cândŭ vorbesce despre uniĭ şi despre celalalţĭ, vorbesce destulŭ de limpede, ca despre dóuĕ speciĭ de oficialĭ diverşi bisericescĭ, deşi probabilŭ câte odată unulŭ saŭ altulŭ ţinea amêndóuĕ oficiile, va să dică era şi juratŭ şi titorŭ.

Aşa autoriulŭ Zaconiculuĭ în întroducere vorbesce de legĭ bisericescĭ, pe carĭ le făcea „Vlădica cu titoriĭ şi cu juraţiĭ.“ [1]) Conjuncţiunea *„sĭ“* şi prepuseţiunea *„cu“* pusă de dóuĕ orĭ arată lămuritŭ, că altă specie de oficialĭ eraŭ titoriĭ şi alta juraţiĭ.

Maĭ departe totŭ autoriulŭ Zaconiculuĭ în întroducere după ce numesce cu numele patru persóne, dice apriatŭ, că aceste eraŭ pe atuncĭ *„titoriĭ bisericeĭ şi juraţiĭ scaunuluĭ şi mitropolieĭ Belgraduluĭ.“* Atributulŭ „bisericeĭ“ lângă cuvîntulŭ: titori, şi „scaunulŭ“ lângă cuvîntulŭ: juraţĭ, şi apoĭ conjuncţiunea *„şi“* între ele arĕta érăşĭ destulŭ de determinatŭ că este vorba de dóuĕ speciĭ diverse de oficialĭ bisericescĭ, deşi uniĭ din cele 4 persóne enumĕrate póte că purtaŭ deodată şi oficiulŭ de titorĭ şi celŭ de juraţĭ.

La aceste s'ar puté obĭecţiona, că autoriulŭ Zaconiculuĭ opulŭ sĕŭ juridico-canonicŭ l'a împărţitŭ în 11 capitule. Capitululŭ alŭ 3-lea din acestea se vede că a tractatŭ despre sfera de activitate a titorilorŭ, deórece titululŭ luĭ sună: *„Ce-ĭ deregătoria titoriloră“*. Despre deregătoria juraţilorŭ înse nu are nicĭ unŭ capitulŭ, ceea ce se esplica, dacă se concede, că juraţiĭ eraŭ totŭ una cu titoriĭ, şi deregătoria juraţilorŭ se cuprinde în a titorilorŭ, prin ce scrierea unuĭ capitulŭ separatŭ despre juraţĭ a devenitŭ de prisosŭ.

Obiecţiunea acésta înse este numaĭ unŭ argumentŭ negativŭ dedusŭ din tăcerea autorului despre unŭ lucru. Ca atare înse numaĭ atuncĭ ar avé ceva valóre, cândŭ autoriulŭ n'ar vorbi aire destulŭ de limnede despre lucrulŭ acesta. În întroducere înse amŭ vĕdutŭ, că autoriulŭ destulŭ de lămuritŭ arată, că titoriĭ şi juraţiĭ eraŭ dóuĕ speciĭ diverse de oficialĭ bisericescĭ. De unde, din împrejurarea, că despre deregătoriile uneia din aceste speciĭ n'a scrisŭ unŭ capitulŭ separatŭ, pe cândŭ despre a celeĭalalte a scrisŭ, se póte deduce numaĭ atâta, că autoriulŭ nu şĭ-a propusŭ a scrie unŭ opŭ juridico-canonicŭ completŭ. Maĭ multŭ nu se póte şi logice nicĭ nu este ĭertatŭ a deduce.

Constatămŭ dară de o cam dată, că în biserica veche românéscă din Ardélŭ era o instituţiune de oficialĭ bisericescĭ, carĭ se numieaŭ juraţĭ, şi altă instituţiune de oficialĭ, carĭ se numieaŭ titorĭ.

Amŭ ţinutŭ să constatămŭ lucrula acesta încă dela începutŭ, pentru că s'a întîmplatŭ, de chiarŭ şi bărbaţi altcum serioşĭ şi versaţi în ale istorieĭ aŭ susţinutŭ părerea, că instituţiunea titorilorŭ şi a juraţilorŭ a fostŭ una şi aceeaşĭ instituţiune. [2])

(Va urmá.)

---

[1]) Nilles »Symbolae« t. I. pag. 259.

[2]) Nilles. Totŭ acolo tom. I. pag. 404.

[3]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 259.

[4]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 257.

[1]) Vedĭ maĭ susŭ punctulŭ 1 din urmele istorice comune despre juraţĭ şi titorĭ.

[2]) Vedĭ Gavrilă Popŭ canonicŭ în Lugoşŭ în Nr. 1 din Sionulŭ românŭ de pre anulŭ 1865.

Fraţi şi surori.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Tată, tu eştĭ bolnavŭ?“

Joao da Esquina era aşa de uĭmitŭ de isbucnirea acesteĭ îngrijirĭ a copileĭ sale, câtŭ în grabă nu sciu, ce să rĕspundă:

„Da, — eştĭ bolnavŭ,“ continuă ataculŭ senhora Teresa.

„Ce, — — ce v'a plesnitŭ prin minte? Se pare, că vi-s'a scrintitŭ vre-o rotiţă.“

„Eŭ trimitŭ îndată pe Miguel la mediculŭ,“ dise îngrijata soţie, fără să bage în sămă nădăirea cam neurbană a bărbatuluĭ sĕŭ, şi dispăru.

Asemenea dispăru şi Francisca, şi câudŭ Daniilŭ, fórte veselŭ de scirea senhoreĭ Teresa, în scurtă vreme se presentă, o află frumosŭ toaletată pe banca dintre cârnaţi şi şuncĭ, pe aceea-şĭ bancă, ce servise de odihnă luĭ Iosé, câudŭ acesta fără de a voi, discreditá pe fiulŭ sĕŭ înaintea luĭ Joao da Esquina.

„Bună diua, senhoritá,“ dise Daniilŭ şi făcu o închinăciune mai profundă de cum se îndatinéză preste totŭ mediciĭ dela ţară. „Bună diua, senhorită. Cu părere de rĕŭ am înţelesŭ, ca tatălŭ dtale — —“

Joao da Esquina se retrase în celŭ maĭ întunecatŭ coltŭ alŭ prăvălieĭ şi aruncându o privire dâcósă asupra luĭ Daniilŭ morăi:

„Dacă acestŭ închipuitŭ vre să-şĭ facă de lucru cu nebunatica fată, îĭ stă în voe, — — de mine înse să nu se atingă!“

Saŭ că Daniilŭ nu audi acéstă replică plăcută, saŭ că nu-lŭ interesa, elŭ merse a lene spre Joao, îlŭ salută cu multă curtenie, şi cu unŭ gestŭ de învĕţatŭ îlŭ rugă de pulsŭ. Joao îşĭ vîrî mânile în şurţa sa de pele.

„Eŭ nu suntŭ bolnavŭ, domnişorule, — — eŭ de locŭ nu voiŭ să alergŭ pe patru picióre, şi nicĭ n'am códă ca moîmele.“

„Ce?“ întrebă Daniilŭ, înfrînându-şĭ cu bravură rîsulŭ asupra acestuĭ protestŭ în contra teoriilorŭ darviniste. „Ce? Dta te asemenĭ cu o, — — cu o moîmă, senhor Joao?“

„Eŭ nu mĕ aséměnŭ cu nicĭ unŭ animalŭ,“ bombăni Joao da Esquina puţinŭ cam opăritŭ prin respectabila curtenie a luĭ Daniilŭ pentru nenimerita sa părere. „Eŭ cu nicĭ unŭ animalŭ nu mĕ aséměnŭ, dar dta, domnişorule, pe toţi ómeniĭ îĭ ţinĭ de moîme, chiarŭ tatălŭ dtale o dice.“

„Nu-mĭ batŭ capulŭ cu de acestea,“ reflectă Daniilŭ, „bunulŭ meŭ tată are în casulŭ acesta o părere de totŭ scălciată despre acestŭ lucru. Eŭ timpŭ îndelungatŭ am făcutŭ observărĭ asupra moîmelorŭ, ele mânâncă întocmaĭ ca ómeniĭ ceĭ cinstiţi şi beŭ aprópe totŭ aşa, ele eraŭ atâtŭ de înţelepte şi amicabile, şi de aceea voiam să facŭ studiŭ cu ajutoriulŭ lorŭ, cum să tractezŭ cu pacienţiĭ meĭ, căcĭ ómenilŭ, pe cum mi-se pare, nu se potŭ hotărî, să mĕ priméscă de medicŭ. Pentru esemplu, onorabile senhor Joao, îmĭ închipuescŭ, ca şi cum în momentulŭ acesta a-şĭ sta înaintea unuĭ bĕtrânŭ pavianŭ, care bucurosŭ mi-ar întinde mânile, pe câudŭ-dta — “

Daniilŭ snspină umilitŭ şi modestŭ, éră Joao îşĭ trase mânile din şurţă şi şi-le puse pe masa prăvălieĭ înaintea tinĕruluĭ medicŭ.

„Nu, nu — — aşa nu am înţelesŭ lucrulŭ,“ dise elŭ cu unŭ felŭ de bunăvoinţă.

Daniilŭ, pentru ca să împlinéscă formalitatea îndatinată, îĭ pipăi pulsulŭ. Deja şi numaĭ privindŭ la nasulŭ celŭ roşu-vînĕtŭ cunoscu elŭ bóla luĭ şi dise cu gravitate:

„Nu sufere îndoéla, că dta pătimescĭ de unŭ reumatismŭ fórte durerosŭ, senhor Joao.“

„Veḑĭ, veḑĭ, — puiulŭ abia leşitŭ din găóce totuşĭ scie maĭ multŭ de câtŭ am gânditŭ,“ dise senhor Joao întru sine despre sciinţa luĭ Daniilŭ şi începu apoĭ a-ĭ da o descriere amĕnunţită a stărilĭ sale.

Trebue înse să constătămŭ, că Danielsinho nu asculta cu băgare de sămă. Elŭ lăsă pe bĕtrânulŭ, să vorbéscă, şi se întreţinu într'aceea cu ochiĭ ceĭ negri şi schinteitorĭ aĭ senhoriteĭ Francisca. Eĭ îĭ împărtăşiaŭ lucrurĭ de totŭ felulŭ şi fórte interesante, maĭ interesante celŭ puţinŭ decâtŭ reumatismulŭ unuĭ boltaşŭ sândăcosŭ.

Câudŭ Joao sfârşi, Daniilŭ se vĕḑu silitŭ a dice óre ce. Elŭ îşĭ prinse ca în meditare fruntea în mânĭ şi rosti apoĭ oracululŭ:

„În casulŭ acesta celŭ maĭ bunŭ mijlocŭ ar fi arseniculŭ —“

Cu o lovitură căḑu Daniilŭ din noŭ din reputaţia tatăluĭ frumóseĭ Francisce.

„Arsenicŭ?“ strigă acesta şi scăpă éră în unghiulŭ sĕŭ. „Dar acesta e otravă, cu elŭ omorŭ eŭ cloţaniĭ! Mĕ rogŭ frumosŭ, atunci maĭ bine mĕ tractéză ca pe o moîmă.“

Înzădarŭ cerca Francisca, să fie mijlocitóre, înzădarŭ apăru senhora Teresa întru ajutoriulŭ eĭ, neîncrederea de noŭ trezită nu se maĭ putea adurmi.

„Faceţĭ, ce vĕ place, eŭ cu unŭ otrăvitoriŭ nu voiŭ să-mĭ facŭ de lucru,“ închiă în sfârşitŭ indignatulŭ neguţătoriŭ tractativele şi dispăru în multŭ iubita sa pivniţă.

Daniilŭ se simţia adâncŭ umilitŭ prin visita sa medicală cea dintâiŭ. Ea, pe cum însu-şĭ îşĭ mărturisia, n'a păţitŭ ruşine numaĭ pentru preocuparea senhoruluĭ Joao.

Nicĭ privirile cele dulcĭ ale Francischeĭ, nicĭ cuvintele cele dulcĭ ale Teresheĭ nu puteaŭ să-lŭ mângâe. Elŭ îşi luă cu puţine cuvinte rĕmasŭ bunŭ şi se depărtă cu convingerea, că elŭ însu-şĭ pórtă vina la întrégă păţania.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 140—1894. (32) 1—3

Concursŭ.

Pentru conferirea unuĭ stipendiŭ de 60 fl. la anŭ din fundaţiunea „Galliană“, tinerilorŭ românĭ, studenţi de gimnasiŭ orĭ şcóla reală de aceea-şĭ categorie, se escrie concursŭ cu terminŭ *până la 20 Decembre 1894 st. n.*

Cererile să se înainteze până la terminulŭ indicatŭ, *comitetuluĭ Asociaţiunii transilvane în Sibiiŭ* (N. Szeben), instruite cu următórele documente:

1. Atestatŭ de botezŭ în originalŭ saŭ în copie legalisată;
2. Testimoniŭ scolasticŭ de pe semestrulŭ din urmă alŭ anuluĭ şcolarŭ 1893/4;
3. Atestatŭ de frecuentare dela direcţiunea institutuluĭ, în care de presentŭ urmézŭ studiile;
4. Atestatŭ de paupertate, eventualŭ de orfanŭ, dacă concuretulŭ este orfanŭ.

Cererile întrate după terminŭ nu se ieaŭ în considerare.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiunĭĭ transilvane, ţinută la 1 Novembre 1894 st. n.

Dr. Il. Puşcariŭ vicepreşed. **Dr. V. Bologa** secret. II.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirĭĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obĭecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 41—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs.. ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 1 Decembre 1894. Numĕrulŭ 50.

De ce atâta neîncredere?

Acum, după ce a trecutŭ şi adunarea din Sibiŭ a alegĕtorilorŭ români, ar fi, să ne pronunţămŭ asupra reuşiteĭ şi resultatelorŭ eĭ practice.

Nu o facemŭ însĕ acésta. Nu o facemŭ din simpla causă, că cu prilejulŭ acesta s'a ivitŭ între noĭ maĭ tare ca orĭ şi cândŭ neînţelegerea şi neîncrederea împrumutată, şi fiindŭ că „Unirea“ nu este angajată nicĭ într'o parte nicĭ într'alta, pe noi nu ne lasă consciinţa, să maĭ turnămŭ şi noĭ uleiŭ pe focŭ. Ne mărginimŭ deci la a constata, că acum cu prilejulŭ acesteĭ adunărĭ s'a ivitŭ între noĭ maĭ tare ca orĭ şi cândŭ neînţelegerea şi neîncrederea împrumutată. Póte că e bine aşa, dar asta de o cam dată o scie numaĭ bunulŭ Dumnedĕŭ.

Vomŭ să grăimŭ deci despre altceva.

Ministrulŭ preşedinte Wekerle a fostŭ pe la Viena şi s'a întorsŭ de acolo aducêndŭ cu sine asigurarea regeluĭ, că cele treĭ proiecte bisericescĭ-politice votate deja de amîndóuĕ camerele preste scurtă vreme vorŭ dobîndi sancţionarea.

Nu vomŭ să pătrundemŭ în adâncimea sfaturilorŭ luĭ Dumnedĕŭ, cu carĭ îndréptă sórtea popórĕlorŭ şi împĕrăţiilorŭ, dar suntemŭ convinşi, că din rĕulŭ acesta Dumnedĕŭ va sci să scótă unŭ bine. Dacă regele ar denega adecă acelorŭ proiecte sancţionarea, amŭ avé cuvinte de a ne teme, că acţiunea inaugurată din partea catolicilorŭ la Alba Regală s'ar zădărnici deja în începuturile sale. N'ar avé nicĭ unŭ înţelesŭ o luptă politică a catolicilorŭ, dacă aceştia nu şi-ar vedé primejduită credinţa şi biserica. Aşa însĕ după sancţionarea acelorŭ proiecte catolicii, vĕdêndu-se ajunşi în primejdie mare, vorŭ continua lupta proclamată şi vorŭ crea partidulŭ parlamentarŭ catolicŭ.

După ce amŭ constatatŭ şi acésta, trecemŭ la tema proprie a acestorŭ şire.

Constatămŭ şi aceea, că cestiunea nóstră a ajunsŭ la ajunulŭ deslegărĭĭ sale. Ḑilele din urmă aŭ scosŭ adecă la ivélă dóuĕ încercărĭ de ale acesteĭ deslegărĭ.

Una este cea din adunarea catolicilorŭ ţinută în Alba Regală.

Contele Zichy Nándor a rostitŭ acolo cuvinte memorabile. „Aceea-şĭ iubire a deaprópeluĭ pretinde, ca — deşi suntemŭ mândri, că suntemŭ patrioţi unguri — şi pe alţi ómeni, carĭ trăescŭ în ţara acésta, şi pe carĭ Dumnedĕŭ ĭ-a creatŭ nemagiarĭ, să-ĭ privimŭ de patrioţi şi concivĭ iubiţĭ totŭ aşa de buni ca şi noĭ; să nu concedemŭ, ca limba lorŭ să se scótă din biserică, dacă altă limbă nu sciŭ, din şcólă, dacă în altă limbă nu se potŭ cultiva. Să dămŭ orĭ cuĭ, ceea ce este a luĭ şi să nu învinuimŭ pe altulŭ cu aceea, că-şĭ iubesce limba maternă. Unulŭ este magiarŭ, altulŭ slovacŭ, altulŭ românŭ, dar toţi suntŭ într'o formă buni patrioţi; dór darulŭ împărtăşitŭ de Dumnedĕŭ spre cultivarea sufletuluĭ este limba.“

Şi pe cândŭ capulŭ partiduluĭ noŭ alŭ catolicilorŭ se declară în acestŭ chipŭ, pe atuncia ceĭ dela putere încă-şĭ batŭ capulŭ, cum ar puté să deslege eĭ cestiunea română. Modalitatea, carea aŭ aflat'o eĭ, constă în aceea, ca de aci încolo să aplice maĭ mulţi Români în oficiile statuluĭ şi în cele ale administraţiuniĭ.

Să nu ne gândimŭ la aceea, că se va găsi vre-unŭ guvernŭ orĭ partidŭ ungurescŭ, care să împlinéscă de odată tóte pretensiunile cuprinse în programulŭ nostru naţionalŭ. La alte deslegărĭ afară de cele dóuĕ, pe cum staŭ trebile astădĭ şi vorŭ sta încă timpŭ neprecalculabilŭ de lungŭ, nicĭ gândi nu ne putemŭ.

Orĭ cine póte să asemene apoĭ acestea dóuĕ modalităţĭ şi să judece, care din ele e de aşa, câtŭ să pótă să stîrnéscă în Români încredere şi sperarea unuĭ viitoriŭ maĭ bunŭ.

Deslegarea cestiuniĭ nóstre prin aceea, că se astupă celorŭ maĭ distinşĭ dîntre Români gurile cu câte o bucătură maĭ mare orĭ maĭ mică, pentru noĭ Românii póte să fie numaĭ nefericită. Avemŭ dóră şi acum Români aplicaţi în oficiĭ de statŭ, şi recunóscemŭ, că între eĭ ceĭ maĭ mulţi aŭ rĕmasŭ Români buni întru inima sa. Dar nu-ĭ vedĭ luându parte nicĭ macarŭ în mişcările curatŭ culturale ale nóstre, nu-ĭ vedĭ luându parte într'însele nicĭ chiarŭ după ce aŭ ajunsŭ, să fie pen-

---

Feuilleton.

În rugăciune.

Lângă crucea mameĭ mórte
Stă copila 'ngenunchiată.
Nuorĭĭ suferinţeĭ grele
Preste fruntea eĭ curată
Se întindŭ încetŭ cu 'ncetulŭ,
Şi îndurerată pare,
Cândŭ se uĭtă înspre ceriulŭ
Necuprinsŭ, fără hotarĕ,
Cu ochĭ plânşĭ, cu faţă plânsă
Şi cu mânile în cruce.
Rugăciuuea eĭ unŭ ângerŭ
Maĭceĭ Domnuluĭ o duce:
„Uşea îndurărĭĭ Tale
„Mi-o deschide, Maĭcă sfîntă,
„Cu iubirea Ta de mamă,
„Necuprinsă, neînfrântă.
„Tu, care cunoscĭ suspinulŭ
„Şi pricepĭ, cum e durerea,
„O! revarsă preste mine,
„Preacurată, mângăerea!
„O, privesce rugătóre
„Înspre Fiulŭ Tĕŭ odată,
„Căcĭ isvorulŭ bunătăţiĭ
„Este Elŭ, şi lumea tótă
„Înaintea Luĭ cucernicŭ
„Fruntea şi genunchiĭ plécă,
„Şi neînduratŭ nu póte
„Rugăciunea mea să trécă.
„O! adórme suferinţa
„Vieţiĭ mele nesenine,
„Cândŭ mĕ rogŭ cu lacrimĭ Ţie....
„Cândŭ eŭ înţelegŭ prea bine,
„Câtŭ de nesfârşită este 'n
„Sinu-ţĭ dragostea de mamă!
„O! şi câtă mângăere
„Nu aşteptă o orfană!“

— — — — — — — —
— — — — — — — —

Şi adórme 'ncetŭ copila.
Capulŭ răzimatŭ de cruce
Are... Susŭ în ceriurĭ
Sborulŭ gânduluĭ o duce: —
Şi în cale-ĭ, zimbitóre,
Iubitórea mamă vine...
E aprópe... Cu căldură
Strînsŭ la sinulŭ sĕŭ o ţine.
Ochiĭ şi gura de-a rîndulŭ
I-ĭ desmérdă şi sărută,
De aşa o negrăită
Fericire pare mută.
Şi înviorarea cresce
Preste faţa eĭ întrégă,
Pe obrajiĭ eĭ de rose
Frumuseţa se închégă,
Şi seninulŭ se cobóră
Preste ochiulŭ eĭ închisŭ, —
Colţulŭ gureĭ îĭ tresare
Blândŭ şi dulce.....-ĭ unŭ surisŭ

E. P. Bota.

Cuvîntŭ de deschidere

rostitŭ în adunarea generală a învĕţătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ, ţinută în comuna Veştemŭ la 7 Novembre 1894 de preşedintele eĭ Romulŭ Simu.

Onoraţilorŭ Domnĭ!

Pe cândŭ noĭ de abia ţinemŭ a dóua adunare generală, unele reuniunĭ învĕţătorescĭ române şĭ-aŭ serbatŭ iubileulŭ de 25 de anĭ, cum a făcutŭ în anulŭ acesta reuniunea învĕţătorilorŭ gr. cat. din Selagiŭ. Altele se pregătescŭ chiarŭ acum de a-şi serba acestŭ iubileŭ, cum e reuniunea înv. gr. or. din diecesa Caransebeşuluĭ, şi ér altele se apropie

sionați. Vomŭ avé deci mai mulți Români de aceștia, și causa nóstră își va perde o mulțime de apĕrători și în locŭ de a înainta, se va deslega adurmindŭ pe încetulŭ.

Guvernulŭ și ceĭ dela putere se vorŭ mărgini la mĕsura acésta, și vorŭ fi pe deplinŭ mulțămiți, dacă ea va fi însoțită de reușită.

Despre ceealaltă modalitate esprimată în cuvintele conteluĭ Zichy Nándor „Dreptatea" în 22 Novembre se pronunță astfelŭ:

„Că contele Zichy spune patrioților sĕi, că și ceĭalalți cetățeni nemaghiari suntŭ totŭ atâtŭ de buni cetățeni ca și dînșiĭ, acésta e unŭ lucru fórte frumosŭ, prin acésta înse noĭ nu câștigămŭ nimicŭ, pentru că rĕmânemŭ totŭ aceia, ce amŭ fostŭ. Nici împrejurarea, că ni-se promite limba în biserică și școlă, nu ne póte entusiasma pentru partidulŭ catolicŭ, căci în fine drepturile aceste, deși în multe privințe usurpate, totuși le mai putemŭ esercita, și apoĭ conformŭ legilorŭ esistente este de sine înțelesŭ ca dînsele să rĕmână intacte. — Negreșitŭ că noĭ pretindemŭ necondițonata respectare a limbeĭ nóstre naționale în biserică și școlă, dar acésta este numaĭ celŭ dintâiŭ atributŭ alŭ pretențiunilorŭ nóstre naționale. Singura afirmare, că în viitoriŭ ni-se va respecta dreptulŭ acesta, nu póte să ne măréscă simpatiile față de noulŭ partidŭ. Pentru că în fine dacă ni-se vorŭ și asigura drepturile, de care contele Zichy a amintitŭ, ce garanță ni-se dă, că dînsele vorŭ fi pe deoparte esecutate, ér pe de alta nu se vorŭ viola de noŭ prin atâtea și atâtea mijlóce, de care unŭ guvernŭ dispune?"

Ce garanță ni-se dă? De o cam dată acea garanță, carea amŭ cerut'o dela partidulŭ acesta noŭ. Încă nu ĭ-amŭ cerutŭ nicĭ o garanță, încă nu ĭ-amŭ datŭ nimica în schimbŭ, și noĭ să ne și îndoimŭ în sinceritatea luĭ? Nu e destulŭ, dacă elŭ a priori ne promite, că ne va respecta dreptulŭ de a ne cultiva în limba nóstră, și declară, că o face acésta, pentru că așa voesce Dumnedeŭ? Nu ne promite ca guvernulŭ óse de rosŭ, pentru ca să tăcemŭ, ci ne promite condițiunea cea mai vitală a esistenței naționale, limba, pe carea ceĭ dela putere o scotŭ pașŭ de pașŭ din tóte institutele nóstre culturale și o înlocuescŭ cu cea magiară.

Respectămŭ părerile altora, dar în casulŭ de față nu pricepemŭ, cum óre cine póte să respingă cu neîncredere binele, pe care i-lŭ oferesce altulŭ la întîlnirea cea dintâiŭ cu cuvinte, carĭ vĕdescŭ bunăvoință intimă, și să aștepte cu resignare bine dela celŭ ce în tótă viața luĭ numaĭ rĕŭ ĭ-a făcutŭ și nu numaĭ că nu a arĕtatŭ vre-odată semne de îndreptare, ci dimpotrivă s'a arĕtatŭ din ce în ce totŭ mai rĕŭvoitoriŭ.

Nu totŭ creștinulŭ e creștinŭ. — Și aci avemŭ de a face cu „Dreptatea". În numĕrulŭ sĕŭ din 25 Novembre aduce adecă fóea din Timișóra cu inscripția de mai susŭ următórea informațiune: „(Roma, 23 Nov.) Sactitatea Sa papa de la Roma, Leo XIII, celŭ cu încercările de a reuni cele dóuĕ biserici creștine — occinentală și orientală —, *a dictatŭ pedepse disciplinare asupra tuturorŭ acelorŭ preoți romano-catolici*, carĭ aŭ făcutŭ serviciurĭ divine pentru odihna sufletuluĭ reposatuluĭ țarŭ Alesandru alŭ III-lea."

Nu vomŭ să întrămŭ în dispută pentru o informațiune, pe carea „Dreptatea" a forfecat'o în „M—g", ceea ce probabilŭ va să dică „Magyarország". Observămŭ numaĭ atâta, că dacă „Dreptatea" informațiunile despre Papa și despre intențiunile și dispositiile luĭ și-le împrumută din „Magyarország", și-le póte împrumuta mai de-a dreptulŭ din archijidovesculŭ „Neue Freie Presse", pe cum face „Gazeta Transilvanieĭ". Acésta se póte mândri celŭ puținŭ cu aceea, că minciunile jidovescĭ le primesce din mâna cea dintâiŭ

Ér ce privesce unirea bisericilorŭ orientale desbinate, aceea o va sevârși Dumnedeŭ sigurŭ fără de a mai cere concesiune dela redacțiunea „Dreptății".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În ședința dela 24 a c. a dieteĭ ministrulŭ de culte br. Eötvös rĕspundendŭ la o interpelare a luĭ Polonyi cu privire la autonomia bisericeĭ catolice a disŭ, că comisiunea de 30 esmisă spre la face unŭ elaboratŭ cu privire la organisarea autonomieĭ catolice s'a întrunitŭ și a hotărîtŭ, să se priméscă de basă a organisăriĭ elaboratulŭ din anulŭ 1871. Nu multŭ înse după ședința aceleĭ comisiunĭ și ilustrulŭ episcopatŭ a ținutŭ o ședință, în care s'a hotărîtŭ a se ruga de Maiestatea Sa, să nu apróbe elaboratulŭ congresuluĭ din 1871 și să nu-și dea consensulŭ, ca organisarea autonomică să se efeptuéscă prin unŭ congresŭ asemenea celuĭ din 1871. Ministrulŭ nu apróbă procedura episcopatuluĭ în cestiunea acésta. Polonyi încă află de lucru curiosŭ, că episcopatulŭ se pronunță contra hotărîriĭ aceleĭ comisiunĭ, în care suntŭ membri însu-și primatele și alțĭ episcopĭ.

Episcopatulŭ nu se póte uni cu acea comisiune, a căreĭ membri aŭ fostŭ numiți de exministrulŭ Csáky, cu atâtŭ mai virtosŭ, că unĭĭ din eĭ profesézĕ principiĭ contrare creștinismuluĭ. Vina la stagnarea, ce domnesce în cestiunea autonomieĭ, nu o pórtă deci episcopatulŭ, ci aceĭ ministri, carĭ își aróga și în afacerile bisericescĭ drepturĭ, ce nu le competŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

De vre-o câteva dile circulă faime despre dimisionarea cabinetuluĭ Wekerle, care pentru radicalismulŭ și cultulŭ kossuthistŭ și-ar fi perdutŭ grația Coróneĭ, ĕră pentru amânarea sancționăriĭ legilorŭ biseri-

---

totŭ mai multŭ de acéstă perióda însemnată a esistinței lorŭ.

Deci de anĭ numĕră în urma lorŭ reuniunile învĕțătorescĭ din statele înaintate ale apusuluĭ și chiarŭ și cele ale învĕțătorilorŭ de alte naționalități din patrie.

Toți din tóte părțile se mișcă, toți daŭ semne de viață.

Că aceste reuniunĭ aŭ influință binefăcĕtóre asupra cultivăriĭ membrilorŭ lorŭ, ér mijlocitŭ asupra școlelorŭ conduse de eĭ și asupra poporuluĭ, nu se póte trage la îndoélă; pentru că totŭ e mai multŭ, ca să convină măcarŭ și numaĭ odată într'unŭ anŭ membriĭ uneĭ reuniuni, decâtŭ ca să nu convină de locŭ în tótă viața lorŭ. Și totŭ e unŭ pașŭ făcutŭ spre progresŭ prilejulŭ de a câștiga esperințe și nóue îndemnurĭ: ceĭ mai puțiuŭ practicĭ pe cariera lorŭ dela ceĭ mai practicĭ, și ceĭ rĕmași înderĕptă, póte fără vina lorŭ, dela ceĭ ce aŭ progresatŭ cu timpulŭ.

În alte reuniunĭ nicĭ nu se mai discută necesitatea lorŭ. Preste acestŭ obiectŭ aŭ trecutŭ de multŭ la ordinea dileĭ. Pentru noĭ înse nu póte fi de prisosŭ lămurirea acesteĭ cestiunĭ, și cu atâtŭ mai virtosŭ nu, deórece între noĭ se mai află, în adevĕrŭ puținiĭ, și de aceia, carĭ nu suntŭ încă pe deplinŭ convinși despre folosulŭ acestorŭ asociațiunĭ culturale; cu tóte că chiarŭ ca noĭ învĕțătoriĭ românĭ, nu sciŭ, ce învĕțătorĭ potŭ se aibă mai mare lipsă de ele.

Pentru dovedirea acesteĭ aserțiunĭ să ne oprimŭ pe unŭ momentŭ numaĭ la mulțimea obiectelorŭ de învĕțămîntŭ prescrise în școla poporală, și vomŭ vedé, că ele suntŭ așa de numĕróse, câtŭ făcendŭ destulŭ cerințelorŭ legiĭ trebue să îmbrâncimŭ și mai cu samă nesciindŭ alege, ce e bunŭ din ce e rĕŭ, și ce e neapĕratŭ de lipsă din ceea ce e prea puținŭ orĭ chiarŭ de locŭ folositoriŭ.

Ér unŭ lucru atâtŭ de greŭ și anevoiosŭ unŭ singurŭ învĕțătoriŭ nu-lŭ póte face, afle-se elŭ în cele mai avantajóse condițiuni. Reuniunile înse la tótă întîmplarea aŭ să se apropie mai îngrabă și mai sigurŭ de ținta dorită.

Dar între împrejurările grele, prin carĭ străbatemŭ, nicĭ chiarŭ reuniunile nu potŭ face totulŭ, ce se cere dela ele, dacă nu vorŭ fi sprijinite de ómenĭ de inimă, cu o cultură distinsă, cu vaste cunoscințe și esperințe pedagogice și cu darulŭ de a aduna în jurulŭ lorŭ pe învĕțătorĭ, cum își adună cloșca puiĭ sĕĭ.

Trebue să ne convingemŭ totŭ mai multŭ, superiorĭ și învĕțătorĭ, că e neîncunjuratŭ de lipsă, să se facă ceva și pentru noĭ, pentru ca să devenimŭ din ți în ți totŭ mai capabilĭ de misiunea nóstră; deórece vedemŭ cu toțiĭ, că așa, cum suntemŭ, lăsați de capulŭ nostru, condamnați de a nu ne întîlni mai mulți laolaltă și cu superiorŭ, fără numaĭ la esamene, nu e bine. Noĭ învĕțătoriĭ avemŭ lipsă mare de conducere, de sfaturĭ câtŭ mai multe și de încurajări continue și după ieșirea din preparandie, chiarŭ în tótă viața, dacă e, ca nicĭ cândŭ să nu dămŭ în laturĭ din calea cea adevĕrată. Și cu deosebire se simte acéstă lipsă acum, cândŭ din parte contrară se pune totulŭ în mișcare pentru a ne abate dela țintă.

Prin reuniunĭ, dedându-ne la cetitŭ și la studiŭ continuŭ, vomŭ ajunge, ca din convingere să nu ne socotimŭ numaĭ de simbriași, ci de apostolĭ aĭ poporuluĭ, religiuniĭ și patrieĭ nóstre. Ce țintă mărétă și farmecătóre este aceea a apostolatuluĭ, și care din noĭ n'ar dori din sufletŭ, să devină unŭ adevĕratŭ apostolŭ în felulŭ sĕŭ? Până la conscința apostolatuluĭ înse de sine numaĭ puținiĭ, prea puținiĭ se ridică; ér noĭ nicĭ odată nu ne vomŭ puté realisa acéstă dorință, fără de a conveni mai adese orĭ unĭĭ cu alțiĭ, fără de a ne comunica câtŭ mai adese unĭĭ altora cunoscințele și esperințele câștigate, fără de a ne îmbărbăta unĭĭ pe alțiĭ, luândŭ unĭĭ dela alțiĭ îndemnŭ spre fapte nobile, devenindŭ ómenĭ cu unŭ firmŭ caractĕrŭ și întru tóte la locŭlŭ nostru.

De abia doĭ anĭ înființată reuniunea nóstră, ea dispune de o bibliotecă, relativŭ destulŭ de frumósă, constătătóre din cărți și diare de sciință și literare, multe chiarŭ din

cescĭ deja votate de ambe casele îşĭ perde sprijinulŭ partisanilorŭ de până aci. În sinulŭ cabinetuluĭ încă suntŭ disensiunĭ. Anume Wekerle, nemulţămitŭ cu rĕspunsurile date de ministriĭ Hieronymi şi Szilágyi la interpelarea luĭ Busbach în cestiunea luĭ Kossuth, a pusŭ pe deputatulŭ Veszter, să interpeleze de noŭ în acéstă cestiune, ca să pótă da Wekerle unŭ rĕspunsŭ, prin care să desavueze pe colegiĭ sĕĭ şi să se recomande la Viena. Interpelarea îndreptată cătră ministrulŭ-preşedinte era să se facă Sâmbătă, dară deputaţiĭ independentiştĭ, cunoscêndŭ intenţiunea luĭ Wekerle, aŭ produsŭ unŭ sgomotŭ teribilŭ nelăsândŭ, să ajungă Veszter la cuvîntŭ, şi aşa interpelaţia a trebuitŭ să rĕmână.

În şedinţa din 24 s'a continuatŭ şi terminatŭ desbaterea specială a budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne. Deputatulŭ Sima urgitézĕ reforma representaţiunĭ comitatense în sensulŭ, că dreptulŭ de alegere să se lărgéscă.

La posiţia despre cheltuelile pentru forţa brachială luândŭ cuvîntulŭ deputatulŭ Şerbanŭ aduce înainte gravaminele naţionalităţilorŭ afirmândŭ, că causa acelora ar fi dualismulŭ şi guvernulŭ, care identificându-se pe nedreptulŭ cu naţiunea magiară o ţine pe acésta în inimiciţie continuă cu naţionalităţile nemagiare. Se ocupă mai departe de călĕtoria prin Ardélŭ a ministruluĭ Hieronymi, care a suferitŭ unŭ mare fiasco fiindŭ desavuatŭ chiarŭ şi de partisaniĭ sĕĭ. Româniĭ, ţice oratorulŭ, poftescŭ dreptŭ de esistinţă naţională. Cestiunea de naţionalitate se póte resolva numaĭ judecându-o din punctŭ de vedere alŭ binelui comunŭ şi fără ură de rasă.

Ministrulŭ Hieronymi a rĕspunsŭ îndată luĭ Şerbanŭ inculpândŭ pe agitatoriĭ (!) şi amenincândŭ cu forţa brachială.

La cestiunea de naţionalitate aŭ maĭ vorbitŭ Horváth Béla, Pázmándy, Bessenyei Ferencz, Apponyi Albert şi Kubinyi denegândŭ Românilorŭ dreptulŭ de esistinţă naţională şi urgitândŭ guvernulŭ, ca să păşéscă maĭ energicŭ faţă cu agitaţiunile de naţionalitate.

Şerbanŭ reflectândŭ la rĕspunsulŭ ministruluĭ ţice, că Românii nu poftescŭ decâtŭ ce le compete după lege. Legile, carĭ garantézĕ drepturile naţionalităţilorŭ, nu se observă. Orĭ să le ştérgă decĭ, orĭ să le observe şi aceste legĭ, până ce suntŭ în vigóre. Respinge acusa luĭ Pázmándy, că gimnasiile române ar fi cuĭburile principale ale agitaţiuniĭ.

Maĭoritatea dieteĭ primesce posiţia de sub pertractare, şi cu acésta se închie desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne.

Lunĭ s'a începutŭ desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de comerciŭ, în decursulŭ căreia s'aŭ făcutŭ ministruluĭ imputărĭ, că în politica comercială jertfesce interesele agronomice celorŭ mercantile.

Marţĭ s'a terminatŭ pertractarea budgetuluĭ pentru ministeriulŭ de comerciŭ, şi s'a primitŭ fără desbatere preliminariulŭ pe 1895 referitoriŭ la delăturarea pedecilorŭ ivite la regularea Porţiĭ-de-ferŭ.

Mercurĭ s'a desbătutŭ proiectulŭ de lege despre societatea magiară pentru navigaţiunea fluvială şi marină.

Austria.

În parlamentulŭ din Viena s'a începutŭ desbaterea unuĭ proiectŭ de lege de mare importanţă. Acesta e proiectulŭ de lege în contra beţieĭ, care s'a şi primitŭ în desbaterea generală. După proiectulŭ din cestiune concesiunea dreptuluĭ de crişmăritŭ estę legată de condiţiunĭ fórte grele. Nimenĭ nu póte să ţină în acela-şĭ localŭ şi crişmă şi altă neguţătorie. În localităţĭ maĭ micĭ auctorităţile totŭ numaĭ pentru 500 de locuitorĭ potŭ concede deschiderea uneĭ crişme, éră la oraşe numaĭ pentru câte o mie. Crişmele aŭ să fie închise de Sâmbătă dela 5 óre până Duminecă la amédĭ. Ómenilorŭ tălbăciţĭ nu e permisŭ a le maĭ da beutură. Pe ceĭ beţĭ este opritŭ a-ĭ primi în localŭ, éră pe ceĭ carĭ s'aŭ îmbetatŭ, nu e ĭertatŭ a-ĭ da afară, ci crişmariulŭ e datorŭ, să se îngrijéscă de locŭ acomodatŭ pentru aşedarea lorŭ. Crişmariĭ, carĭ nu ar observa aceste dispusĕţiunĭ, se pedepsescŭ cu carcerŭ dela 1—12 lunĭ, éră la casŭ de repeţire cu lipsirea de dreptulŭ de crişmăritŭ pe timpŭ anumitŭ şi eventualŭ pentru totdeuna. Celŭ ce se îmbétă de 3 orĭ pe anŭ, se póte pedepsi cu pedépsă dela 3 ţile până la o lună de carcerŭ, éră la casŭ de recădere şi până la unŭ anŭ de carcerŭ.

La noĭ viţiulŭ beţieĭ a luatŭ dimensiunĭ maĭ marĭ şi pretinde maĭ multe jertfe decâtŭ în Austria, dară jidovitulŭ nostru guvernŭ nicĭ grije nu are, să ĭea dispositiile necesare spre stîrpirea luĭ.

România.

Marţĭ s'a făcutŭ cu solemnităţile îndatinate deschiderea sesiuniĭ ordinare pe 1894—5 a parlamentuluĭ.

Regele în discursulŭ tronuluĭ şĭ-a esprimatŭ mulţămita pentru ĭubirea şi alipirea, ce ĭ-a manifestat'o întrégă ţara la serbarea nunteĭ sale de argintŭ. Relaţiunile cu tóte puterile suntŭ amicabile. Politica démnă şi înţeléptă a Românieĭ, recunoscută şi de guvernele tuturorŭ statelorŭ europene, carĭ dorescŭ maĭ pe susŭ de tóte susţinerea şi consolidarea păcĭĭ, a deşteptatŭ pretutindenea încredere şi stima faţă de poporulŭ românŭ, care îşĭ împlinesce cu fidelitate datorinţele internaţionale. Se esprimă condolinţă asupra uciderĭĭ preşedinteluĭ Carnot şi a morţĭĭ Ţaruluĭ Alesandu III. Se ţice, că cu tóte greutăţile provocate de crisa economică finanţele statuluĭ nu aŭ sufĕritŭ. Anulŭ 1893/4 se închie cu unŭ plus de 20,000.000 leĭ, şi budgetulŭ anuluĭ 1894/5 încă nu va presenta nicĭ unŭ deficitŭ.

Rusia.

Declararea nouluĭ Ţarŭ, că va continua politica de pace urmată de tatălŭ sĕŭ, a făcutŭ cea maĭ bună impresiune în tótă Europa.

Între Anglia şi Rusia de câtva timpŭ se observă o apropiare. Pertractările în cestiunea Pamiruluĭ s'aŭ terminatŭ cu unŭ resultatŭ favorabilŭ pentru Rusia. Presa francesă întimpină cu bucurie apropiarea între Rusia şi Anglia şi o consideră de folositóre spre a paralisa influinţa întreiteĭ alianţe. Nóuĕ ni-se pare, că apropiarea între Anglia şi Rusia se face pe contulŭ Chineĭ. Războiulŭ coreicŭ póte că se va fini în curêndŭ, ér la închiarea tractatuluĭ de pace Rusia şi Anglia se vorŭ ajuta împrumutatŭ spre a-şĭ mări posesiunile în Asia şi eventualŭ spre a stórce concesiunĭ dela China.

Ţarulŭ Nicolae II primindŭ o deputaţiune polonă a declaratŭ, că elŭ ĭubesce de o potrivă pe toţĭ supuşiĭ sĕĭ fără deosebire de confesiune.

Din Varşovia se anunţă, că ministrulŭ rusescŭ de justiţie a dispusŭ, ca şi în Polonia să pótă fi aplicaţĭ Polonĭ în funcţiunile judiciare.

Cancelariulŭ Giers şĭ-a datŭ dimisiunea aducêndŭ înainte, că pătimesce de

---

specialitatea nóstră a învĕţătorilorŭ, şi ea are să se mărésca din anŭ în anŭ.

Şi ce mare bunătate e numaĭ a avé pentru unŭ bagatelŭ de 50 cr. la anŭ, carĭ îĭ plătesce fiecare din noĭ ca taxă de membru alŭ reuniuniĭ, decĭ de cărţĭ şi ţiare de cetitŭ şi studiatŭ.

Étă unŭ alesŭ nutremîntŭ spiritualŭ, ce ni-l'amŭ pusŭ la îndemână prin înfiinţarea reuniuniĭ, şi de care eramŭ lipsiţĭ maĭ înainte!

Pe viitoriŭ n'avemŭ decâtŭ pe lângă alte ocupaţiunĭ ale nóstre să cetimŭ toţĭ de-a rîndulŭ, ce se află în biblioteca reuniuniĭ, şi să facemŭ întrebuinţare de tesaurĭĭ depuşĭ acolo, înaintându din anŭ în anŭ în sciinţă şi făcêndu-ne totŭ maĭ harnicĭ de destinaţiunea nóstră.

Pe calea acésta vomŭ prinde îndemnŭ maĭ mare şi faţă de interesele reuniuniĭ, carĭ suntŭ totŭ ale nóstre; vomŭ voi, dar vomŭ fi şi în stare a o sprijini şi a o aduce, ca ea să cuprindă unŭ locŭ onorabilŭ între surorile eĭ, adecă între celealalte reuniunĭ.

Să fie omulŭ de pétră, şi totŭ trebue să se misce, cândŭ vede, că toţĭ din jurulŭ sĕŭ s'aŭ înrolatŭ de bună voe în reuniunĭ, toţĭ ĭeaŭ cu dragŭ parte la adunările lorŭ, toţĭ adună materialŭ şi toţĭ muncescŭ pe întrecute, ca lucrulŭ să ĭese câtŭ maĭ bunŭ, câtă maĭ desevârşitŭ.

Nu noĭ vomŭ fi decĭ aceia, carĭ să nu mergemŭ în rîndă cu fraţiĭ nostri învĕţătorĭ de pretutindenea. Nu! Noĭ nu vomŭ sta nepăsătorĭ la o parte, căcĭ scimŭ bine, că convenirile câtŭ maĭ dese aŭ să ne fie de celŭ maĭ mare folosŭ.

Dacă preoţimea, cu multŭ maĭ bine pregătită pentru viaţă, are lipsă de a participa la sinóde măcarŭ odată într'unŭ anŭ, şi — ca să nu ne depărtămŭ din comună — dacă notariĭ convinŭ în tótă luna celŭ puţinŭ odată, dacă toţĭ se adună şi se sfătuescŭ cu privire la aflarea de nóuĕ şi nóuĕ modalităţĭ uşurătóre pentru ducerea oficiuluĭ lorŭ, óre numaĭ noĭ învĕţătoriĭ să stămŭ ca cenuşotca într'unŭ unghetŭ, fără de a simţi nicĭ o trebuinţă şi nicĭ o aspiraţiune maĭ nobilă?

Nu, domniloru şi fraţiloru! pentru că misiunea nóstră este cu multŭ maĭ înaltă decâtŭ multe alte misiunĭ, şi nóuĕ, cum a ţisŭ marele Leibnitz şi cu elŭ sute şi miĭ, ne este reservată reformarea lumiĭ.

Fie decĭ, ca toţĭ să ne pĕtrundemŭ totŭ maĭ multŭ de convingerea, că chemarea nóstră de luminătorĭ aĭ minţilorŭ şi de nobilităторĭ a-ĭ inimiĭ este cea maĭ mărétă, şi că câmpulŭ sciinţelorŭ pedagogice este încă puţinŭ esploratŭ, ér de noĭ prea puţinŭ cunoscutŭ.

Pe acestŭ câmpŭ vastŭ fiindu-ĭ reservatŭ şi reuniuniĭ vóstre unŭ locŭ de muncă nobilă, vĕ învitŭ, domniloru şi fraţiloru, să ieşimŭ la lucru şi cu puterĭ unite să ne facemŭ datoria.

Cu aceste declarŭ a dóua adunare generală a reuniuniĭ nóstre de deschisă.

picióre. Ţarulŭ însĕ nu i-o a primitŭ ḑicêndŭ, că elŭ are lipsă de capulŭ, nu de piciórele cancelaruluĭ.

Asia.

Acum şi din partea chinesă se constată, că Ĭaponesiĭ aŭ ocupatŭ fortulŭ Port-Arthur, care se află în estremitatea sudvestică a limbeĭ de pămîntŭ Kwang-Tung-Penla. La ocuparea acestuĭ portŭ Ĭaponesiĭ aŭ avutŭ perderĭ însemnate, dară cu multŭ maĭ marĭ aŭ fostŭ ale Chinesilorŭ, carĭ aŭ lăsatŭ pradă inimiculuĭ o mulţime de tunurĭ, muniţiune şi altŭ materialŭ pentru răsboiŭ, căcĭ acolo îşĭ aveaŭ Chinesiĭ arsenalulŭ pentru marină şi docurĭ marine pentru adjustarea floteĭ de răsboiŭ. Perderea fortuluĭ Port-Arthur este ireparabilă pentru China. Este probabilŭ, că Ĭaponesiĭ îmbetaţi de triumfulŭ de până acum se vorŭ îndrepta spre Peking spre a dicta inimiculuĭ condiţiunile de pace în capitala luĭ.

Corespondinţe.

Din Giurgeŭ, Novembre 1894.

De câtva timpŭ francmasoneria şi ateismulŭ păşesce totŭ maĭ pe faţă şi aicĭ în patria nóstră cu principiile sale, carĭ amenință cu distrugere totală instituţiunile salutare şi binefăcĕtóre, pe carĭ religiunea catolică le-a întemeiatŭ spre binele credincioşilorŭ sĕĭ, ba putemŭ ḑice spre binele comunŭ şi spre prosperitatea patrieĭ întregĭ. Nu numaĭ atâta, fără cutezanţa secteĭ infame a mersŭ până acolo, câtŭ şĭ-a întinsŭ mâna sacrilegă şi asupra sacramentelorŭ intangibile ale s. nóstre religiunĭ prin introducerea căsătorieĭ civile obligătóre şi a celoralalte proiecte politice-bisericescĭ, carĭ dacă se vorŭ ridica la valóre de lege, vorŭ aduce adevĕrată nefericire asupra patrieĭ nóstre, şi nespuse vorŭ fi daunele şi pustiirile, ce le vorŭ causa.

În contra acestorŭ tendenţe păgâne, în contra acestorŭ proiecte, carĭ vatĕmă cele maĭ sacre drepturĭ ale maioritățiĭ covârşitóre a cetăţenilorŭ acesteĭ patrĭĭ, datorĭ suntemŭ cu toţiĭ, să ne luptămŭ cu tóte armele juste şi legale. La lupta acésta trebue să ĭea parte toţĭ fiiĭ bisericeĭ creştine şi maĭ alesŭ fiiĭ bisericeĭ gr. catolice române, carĭ ne simţimŭ maĭ vătĕmaţĭ în drepturile nóstre, căcĭ aceste proiecte vatĕmă nu numaĭ biserica nóstră, ci suntŭ şi unŭ mijlocŭ noŭ de magiarisare.

Preoţimea pe lângă totŭ zelulŭ sĕŭ nu póte sta singură faţă, nu se póte lupta singură cu isbândă în contra unuĭ inimicŭ, a căruĭ cerbicie şi poftă de isbândă cresce din ḑi în ḑi. Trebue deci, ca şi mirenii să sară întru ajutoriŭ, să dea dovadă şi eĭ despre alipirea lorŭ către s. maică biserică ocrotitórea şi mântuitórea naţiuniĭ nóstre. Căcĭ durere! până acuma mirenimea catolică, maĭ alesŭ mirenimea gr. cat. română, a datŭ puţine semne de viaţă în privinţa acésta. Acuma însĕ a trecutŭ timpulŭ nepăsăriĭ şi alŭ leneviriĭ. Acuma fiecare trebue să arete prin fapte, ceea ce crede. Acuma trebue să se alégă oile de capre şi grâulŭ de neghină. Celŭ ce are credinţă, să arete prin fapte, alŭ careĭ mame fiŭ este. Ér celŭ ce s'a lăpădatŭ de credința, în care a fostŭ născutŭ şi crescutŭ, să fie înaintea tuturorŭ ca unŭ păgânŭ şi vameşŭ.

Cum stămŭ însĕ noĭ catoliciĭ din Ardélŭ cu mirenii? Ca să vorbimŭ maĭ întâiŭ despre romano-catolicĭ, mirenii lorŭ din Ardélŭ aŭ datŭ o dovadă de totŭ tristă despre puţina lorŭ alipire către s. biserică în adunarea nu de multŭ ţinută a „Statuluĭ catolicŭ din Ardélŭ", a căruĭ membri cu o maioritate de 4 voturĭ nu aŭ primitŭ abḑicerea presidentuluĭ laĭcŭ br. Josika Samu, abḑicere dată în urma agitaţiuniĭ pornite în contra luĭ de către presa catolică, pentru că a votatŭ în casa magnaţilorŭ pentru proiectele politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ, pe carĭ ca presidentŭ alŭ uneĭ instituţiunĭ curatŭ catolice ar fi trebuitŭ să le combată. Ba ce e maĭ multŭ, fostulŭ vicepresidentŭ alŭ „Statuluĭ", Groisz Gusztáv a avutŭ cutezarea, să susţină, că pentru ţinuta politică a presidenteluĭ laĭcŭ „Statulŭ" nu are dreptŭ să-lŭ lipséscă de acelŭ oficiŭ, şi a numitŭ ingerenţa Papeĭ şi a nunţiatureĭ din Viena în afacerile „Statuluĭ" ingerenţă străină!

Aşa staŭ rom. catoliciĭ în Ardélŭ, şi nu cu multŭ maĭ bine staŭ în Ungaria proprie.

Dar noĭ româniĭ gr. catolicĭ cum stămŭ cu mirenimea nóstră? De o sută de orĭ maĭ rĕŭ! Căcĭ ca să fie óre cine membru alŭ bisericeĭ gr. catolice, nu este destulŭ a merge de 2 orĭ 3 orĭ pe anŭ la biserică şi şi atuncĭ numaĭ din datină, ci trebue fie care membru, preotŭ orĭ mirénŭ, să arete interesŭ pentru causele şi drepturile şcólelorŭ şi bisericeĭ nóstre, trebue să apere cu tótă puterea sa şi la tóte ocasiunile biserica, alŭ căreĭ fiŭ credinciosŭ ḑice, că este, trebue să arete că este fiŭ alŭ bisericeĭ gr. catolice din convingere şi nu numaĭ pentru că părinţiĭ l'aŭ botezatŭ la biserica acésta. Maĭ alesŭ acuma în timpurĭ de grea vĭjelie, de mare pericolŭ, ce amenință biserica nóstră prin lăţirea necredinţeĭ şi a imoralităţiĭ, trebue să o apĕrămŭ cu toţiĭ, preoţĭ şi laĭcĭ, cu puterĭ unite, ca să nu avemŭ apoĭ a deplânge cu toţiĭ perderile şi devastările suferite din causa nepăsăriĭ şi a indolinţeĭ nóstre. Preoţimea, după cum am ḑisŭ, fie orĭ câtŭ de zelósă, nu se póte lupta singură în contra atâtorŭ pericule, ce ne amenință. De aceea trebue ca împreună cu ea să se lupte şi mireniĭ credincioşĭ şi devotaţi bisericeĭ.

Durere însĕ, că mireni de aceia suntŭ fórte puţiniĭ. Prin urmare trebue să şi-ĭ formeze preoţimea nóstră, ceea ce va face spunêndŭ în tóte ocasiunile, că mirenii aŭ şi eĭ datorința strînsă de a se manifesta ca fiĭ aĭ bisericeĭ apĕrândŭ drepturile aceleia în contra adversarilorŭ.

Ceea ce însĕ trebue să formeze obiectulŭ deosebiteĭ grijĭ a preoţimiĭ, este tinerimea, carea cercetéză şcólele nóstre confesionale. E lucru de totŭ durerosŭ, că cea maĭ mare parte a tinerimiĭ, carea studiéză în şcólele nóstre gr. cat. şi absolvéză universitatea cu stipendiĭ primite din fundaţiunile făcute de persóne eclesiastice fórte evlavióse, nu maĭ pune nicĭ unŭ pondŭ pe religiune, ba o şi combate. De aceea este de lipsă, să se pună maĭ mare pondŭ pe educaţiunea religiósă a tinerimiĭ. Nu este de ajunsŭ, să se propună în şcóle catechismulŭ, istoria biblică şi obiecte de religiune ca şi orĭ care altŭ studiŭ, ci trebue inculcatŭ tinerimiĭ câtŭ de desŭ, că ea are datorința de a-şĭ mărturisi credința, în care a crescutŭ, totdeuna şi de a o apĕra în contra asalturilorŭ, la carĭ este espusă din partea necredincioşilorŭ.

Numaĭ prin o crescere religiósă-morală bună, ne putemŭ forma mireni buniĭ şi credincioşĭ aĭ bisericeĭ, apĕrătorĭ curajoşĭ aĭ principiilorŭ mântuitóre ale religiuniĭ nóstre. Astăḑĭ însĕ orĭ şi care inteligentŭ orĭ semidoctŭ se crede dispensatŭ dela a păzi legile bisericeĭ, dela a-şĭ mărturisi cu curajŭ credința şi dela a o apĕra în contra bârfitorilorŭ. Astăḑĭ a fi inteligentŭ e totŭ una cu a fi indiferentŭ în ale religiuniĭ. Carĭ tóte suntŭ efectele crescerĭĭ rele.

Aşa însĕ nu maĭ merge. O astfelŭ de stare ticălósă nu maĭ e de suferitŭ!

Preoţiĭ înainte de tóte aŭ să premérgă cu esemplu bunŭ, aŭ datorința, să se arete în tóte ocasiunile apĕrătorĭ neînfricaţĭ aĭ religiuniĭ, aĭ căreĭ preoţĭ suntŭ. Cea maĭ mică nepăsare orĭ şovăire din partea lorŭ este tradare, şi preotulŭ, care nu pune pondŭ pe religiunea sa, care este indiferentŭ faţă de ea, nu este păstoriŭ vredniculŭ alŭ turmeĭ sale, ci lupŭ răpitoriŭ. Să ne aducemŭ încă odată aminte, că numaĭ o preoţime zelósă, luminată şi conscie de chemarea sa, sprijinită de unŭ poporŭ credinciosŭ, de o inteligință devotată bisericeĭ sale, póte respinge asalturile păgânismuluĭ renăscêndŭ, care amenință de o potrivă limba şi religiunea nóstră.

Numaĭ celŭ ce luptă cu credinţă, va învinge. Înainte deci cu puterĭ unite! Să luptămŭ toţĭ pentru credinţă şi pentru limbă sub stégulŭ sfinteĭ crucĭ, şi Dumneḑeŭ va binecuvînta nisuinţele nóstre.

Pastor.

La cestiunea nóstră.

Referitorĭŭ la adunarea generală a alegĕtorilorŭ românĭ convocată pe 28 Nov. în Sibiŭ dlŭ Dr. Ales. Mocsonyi cu datulŭ Timişóra 23 Novembre 1894 publică în numĕrulŭ *din 25 Nov. alŭ ḑiaruluĭ „Dreptatea"* o declaraţiune, în care după ce accentuéză, că aḑĭ situaţiunea nóstră politică este maĭ apĕsătóre decâtŭ orĭ când, ḑice: „Faţă cu o situaţiune escepţională atâtŭ de gravă nu ajungŭ nimica improvisaţiunĭ politice. Aicĭ se recere neapĕratŭ, ca rîndurile partiduluĭ naţionalŭ să fie maĭ bine strînse, se recere inaugurarea uneĭ politice serióse, bine combinate şi bine stabilite în tóte părţile eĭ. Orĭ ce paşŭ pripitŭ póte să compromită causa, să agraveze rĕulŭ. Şi de unŭ atare paşŭ pripitŭ trebue să considerŭ — pe lângă tótă recunóscerea zeluluĭ laudabilŭ alŭ iniţiatorilorŭ — convocarea adunăriĭ alegĕtorilorŭ pe ḑiua de 28 Nov. n. la Sibiŭ. Căcĭ pe cum este cunoscutŭ în cercurile informate, s'aŭ întreprinsŭ încercărĭ spre stabilirea uneĭ politice bine plănuite, carĭ încercărĭ însĕ n'aŭ ajunsŭ la închiare."

Maĭ departe ḑice dlŭ Mocsonyi, că prin convocarea adunăriĭ *alegĕtorilorŭ şi nu a delegaţilorŭ*, carĭ representă pe toţĭ alegĕtoriĭ, se face abatere dela sistemulŭ practisatŭ până acum, şi se părăsesce de faptŭ acea posiţiune principială a partiduluĭ naţionalŭ de a se pronunţa prin comitetulŭ naţionalŭ şi prin conferenţa naţională, care posiţiune nu amŭ fi nevoiţĭ a o părăsi, nicĭ când amŭ putĕ aproba ordinaţiunea ministerială, prin care s'a declaratŭ de disolvatŭ comitetulŭ naţionalŭ. Pe lângă aceea fiindŭ Sibiulŭ situată la marginea ţĕreĭ, adunarea are abia unŭ caractĕrŭ prevalentŭ localŭ. Condusŭ de aceste consideraţiunĭ dlŭ Mocsonyi rógă pe convocatorĭ, să binevoéscă a retrage convocarea.

Adunarea convocată la Sibiŭ s'a deschisŭ Mercurĭ la 10 óre a. m. prin dlŭ Vasilie Mangra profesorŭ în Aradŭ, care în o scurtă vorbire espune, că scopulŭ adunării este, ca alegĕtorii români să se pronunțe asupra situațiunii create partidului națională prin ordinulŭ ministrului de interne, care pretinde constituirea partidului pe basa unorŭ statute aprobate de guvernŭ.

După deschiderea adunării se aclamézĕ de președinte Mihailŭ Popovici, protopopulŭ gr. or. alŭ Orșovei, de vicepreședinți vicariulŭi B. Rațŭ din Făgărașŭ și G. B. Popp, érĕ de notarĭ Dr. Triponŭ, Petrovici, Rusu-Șirianulŭ, Dr. Șt. Popŭ, Dr. Mangiuca și N. Diamandi. Apoi s'a alesŭ o comisiune de 50, care să discute asupra ordinului ministerialŭ suspendându-se ședința.

După redeschiderea ședinței referentulŭ comisiunii de 50 Rusu-Șirianulŭ a cetitŭ raportulŭ, care adunarea l'a primitŭ cu aplause. Apoi a cetitŭ dlŭ P. Truța proiectulŭ de resoluțiunĭ, care s'a primitŭ întregŭ cu unanimitate. Proiectulŭ primitŭ a fostŭ de următoriulŭ cuprinsŭ:

I. Adunarea declară de neconstituțională ordinațiunea ministrului de interne prin care se sistézĕ activitatea partidului naționalŭ; protestézĕ solemnŭ contra el și declară hotărîtŭ, că națiunea română, conscie de drepturile sale politice-naționale inalienabile, respinge dela sine presupunerea, că ea se va pleca, să-și facă esistența și activitatea sa politică pendentă dela arbitriulŭ guvernului.

II. Adunarea enunță, că partidulŭ națională susține în tótă întregimea sa programulŭ din 1881, și declară, că membriĭ comitetului aleși în conferența din 21—22 Ian. 1892, pe cum și aceia, cu carĭ comitetulŭ s'a întregitŭ ulteriorŭ, suntŭ bărbațiĭ de încredere ai partiduluĭ.

III. Adunarea protestézĕ în contra persecuțiunilorŭ politice inaugurate în contra poporuluĭ românŭ pe tóte terenele, până și pe terenulŭ purŭ culturalŭ și religiosŭ, interdicêndu-se adunările reuniunilorŭ învĕțătorescĭ și sinódele preoțescĭ.

IV. Actulŭ guvernului sevârșitŭ contra comitetului național prin punerea la cale a faimosului procesŭ alŭ Memorandului adunarea îlŭ consideră ca îndreptatŭ în contra întregeĭ națiunĭ române.

V. Adunarea condamnă politica guvernuluĭ, care în numele „ideiĭ de statŭ naționalŭ magiarŭ", ignorându și puținele drepturĭ garantate prin legea de naționalități, caută a ne împedeca în desvoltarea nóstră prin legĭ nóue, cum suntŭ legile școlare, proiectele de legĭ bisericescĭ, legea despre colonisărĭ și altele, prin carĭ elŭ tinde la estirparea naționalităților.

VI. Adunarea se pronunță pentru întrunirea congresului naționalităților, în care pe basa unuĭ programŭ comunŭ, însĕ cu ținerea nealterată a programului partidului națională românŭ să lucrămŭ spre binele și desvoltarea politică a fiesce căruĭ poporŭ.

VII. Adunarea esprimă cea mai căldurósă mulțămită tuturorŭ bărbațilorŭ, carĭ aŭ sprijinitŭ causa română înaintea forului lumiĭ civilisate.

VIII. Adunarea respinge insinuările, că luptele politice ale Românilorŭ ar avé caractĕrŭ irredentistŭ, care ar tinde la atacarea întregității statului, de-órece partidulŭ național românŭ din capulŭ locului a luptatŭ și luptă cu mijlóce legale, pe terenŭ legalŭ.

Adunarea a fostŭ bine cercetată, presentându-se ca la 4000 de ómenĭ din tóte părțile țerĭi.

Convocatoriŭ.

Reuniunea învĕțătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Coșocneĭ (Clușului) convócă prin acésta pe toți învĕțătoriĭ aparținĕtorĭ acestuĭ comitatŭ ca membri, și totodată face unŭ căldurosŭ apelŭ către toți bărbațiĭ amatorĭ de școlă și causele învĕțătorescĭ, să binevoéscă a se presenta la adunarea generală ordinară a acesteĭ reuniunĭ, care se va ține Joi în 6 Decembre st. n. a. c. în comuna Ciucea (Csucsa) cu următórea

Programă.

I.

1. Membriĭ se adună în școla conf. gr. cat. locală, de unde in corpore mergŭ la s. biserică, unde prin protopopulŭ tractualŭ Ioanŭ Popŭ, cu asistința preotului localŭ Iuliŭ Truța se celebrézĕ s. liturgie, la finea căreia dlŭ protopopŭ va ține o predică ocasională, érĕ sub decursulŭ liturgieĭ ceĭ mai bunĭ cântărețĭ dintre învĕțătorĭ voru câta în corŭ.

II.

Ședința primă înainte de amédĭ.

2. La óra designată adunându-se membriĭ în localitatea spre acésta designată cântă „Împarate cerescŭ".

3. Cuvîntŭ de deschidere prin președinte.

4. Cetirea raportuluĭ comitetului despre activitatea sa prin secretariulŭ I. Teodorŭ F. Negruțŭ.

5. Luarea raportuluĭ spre sciință și absolvarea vechiuluĭ comitetŭ.

6. Alegerea nouluĭ comitetŭ.

7. Esmiterea alorŭ dóuĕ comisiunĭ de treĭ, una pentru conscrierĕa membrilorŭ noĭ și primirea taxelorŭ dela membri, ér alta pentru pregătirea budgetului pe anulŭ viitoriŭ.

III.

Ședința a dóua după amédĭ.

8. Raportulŭ comisiunilorŭ esmise în ședința I.

9. Propunerĭ diverse din partea membrilorŭ și pertractarea acelora.

10. Propunere practică din fisică „Despre fenomenele naturale" prin Atanasiŭ Garduși înv. în Feneșulŭ săs.

11. Disertațiune prelesă de Petru Conda înv. în Aitonŭ despre „Carĭ suntŭ causele, din carĭ pruncii nu frecuentézĕ școlă regulatŭ, și carĭ suntŭ mijlócele pentru delăturarea acestora?"

12. Statorirea loculuĭ și timpulŭ proximeĭ adunărĭ generale.

13. Esmiterea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea protocoluluĭ.

14. Cuvîntulŭ de închidere prin președinte.

Din ședința comitetului Reuniunii învĕțătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Coșocneĭ ținută în Cluși la 1 Novembre 1894.

Teodorŭ F. Negruțŭ, secretariulŭ I. **Iacobŭ Mureșanŭ,** președinte.

Noutăți.

Din diecesa Lugoșului. În 20 Novembre Ilustritatea Sa Preasfințitulŭ Domnŭ Episcopŭ Dr. Victorŭ Mihályi a ordinatŭ de lectorĭ pe Corneliŭ Lengyel și Teofilŭ Crișanŭ alumnĭ în seminariulŭ clericalŭ din Blașŭ, ér de preoți pe *Silviŭ H. Simonetti,* dispusŭ ca administratorŭ parochialŭ în Vălióra în vicariatulŭ Hațegului, și pe *Ștefanŭ Berinde,* dispusŭ ca administratorŭ parochialŭ în Câmpulŭ luĭ Neagu, districtulŭ protopopescŭ alŭ Jiului. — S'a trimisŭ în colegiulŭ „S. Atanasiŭ" din Roma Aronŭ Lupșa, școlariŭ absolutŭ de cl. II gimnasială.

Casina română din Blașŭ, pe cum suntemŭ informați, se va redeschide în sara de 2 Dec. în localitățile hoteluluĭ „Univers".

Cununia Țarului Nicolae II cu princesa Alice de Hessa s'a celebratŭ la 26 Nov. în catedrala Cazan din Petersburg. Părechea imperială atâtŭ la mergerea în catedrală, câtŭ și la reîntórcere a fostŭ primită cu entusiasmŭ de către poporațiune. Actualulŭ Țarŭ pentru naturelulŭ sĕŭ deschisŭ și afabilŭ a începutŭ să devină poporalŭ. Elŭ avêndŭ deplină încredere în cetățeniĭ capitaleĭ a dispusŭ, să nu-lŭ mai însoțéscă în preumblărĭ niciunŭ polițistŭ secretŭ. Dispoziția acésta a făcutŭ cea mai bună impresiune asupra cetățenilorŭ.

Esposiția din Lemberg a avutŭ pentru Poloni unŭ frumosŭ succesŭ moralŭ, dară cu atâtŭ a fostŭ mai durerosŭ succesulŭ materialŭ, de-órece deficitulŭ este enormŭ.

Procesulŭ criminalŭ alŭ dlui Coroianŭ intentatŭ dinsuluĭ și cancelistuluĭ Abelŭ Munteanŭ, pentru că ar fi falsificatŭ unŭ pasaportŭ, cu care era să mérgă dlŭ Coroianŭ în România în aniĭ trecuți, s'a pertractatŭ în 28 Nov. la tribunalulŭ din Cluși. Ambiĭ acusați aŭ fostŭ achitați. Procurorulŭ a insinuatŭ recursŭ în contra sentinței tribunaluluĭ.

Dr. Lucaciŭ la Sătmarŭ. Foile magiare aducŭ scirea, că părintele Lucaciŭ ar fi dusŭ de nouŭ la Sătmarŭ în causa procesuluĭ, ce i-l'aŭ intentatŭ sub cuvîntŭ, că ar fi calumniatŭ pe unŭ oficialŭ publicŭ.

Cholera în Maramurășŭ scade. Din 18—27 Novembre aŭ fostŭ numaĭ 21 de îmbolnăviri, dintre carĭ 3 s'aŭ sfârșitŭ cu mórtea celorŭ atacați de choleră.

Kossuth Ferencz pe neașteptate s'a bolnăvitŭ (?) și așa a fostŭ silitŭ a-și întrerumpe de-o cam dată turneulŭ politicŭ, reîntorcêndu-se în Budapesta. Luni a depusŭ la primăria din Budapesta jurămîntulŭ de fidelitate, care sună: „Eŭ Kossuth Ferencz Lajos Ákos jurŭ pe viulŭ Dumnedeŭ, că voiŭ fi credinciosŭ către Maiestatea Sa cesareă și regie Regele apostolicŭ alŭ Ungarieĭ, și promitŭ, că-mĭ voiŭ împlini cu fidelitate datorințele de cetățenŭ ungarŭ." După depunerea jurămîntului Kossuth a primitŭ actele de încetățenire.

Epilogulŭ scandalului dela Dobriținŭ. Rudnyánszky, redactorulŭ dela „Debreczeni Hirlap", a intentatŭ procesŭ de presă redactorilorŭ dela celealalte dóuĕ foĭ locale din causă, că aceștia l'aŭ atacatŭ vehementŭ pentru însciințarea foilorŭ din Pesta despre scandalulŭ luĭ Kossuth prin intonarea melodieĭ „Jaj de hunczut a német".

Confederațiunea balcanică. Comitetulŭ centralŭ alŭ ligeĭ pentru înființarea uneĭ confederațiunĭ a statelorŭ balcanice a ținutŭ la 22 Nov. o conferință internațională în Paris. Conferința s'a ocupatŭ de planulŭ înființăriĭ numiteĭ confederațiunĭ pentru eliberarea popórelorŭ de sub jugulŭ turcescŭ și a protestatŭ în contra atrocităților comise de către Turcĭ în Armenia.

Țiarulŭ „Romanulŭ" din Bucurescĭ a reapărutŭ sub direcțiunea unuĭ consorțiŭ compusŭ din mulțĭ publiciștĭ probați.

Școlă de agronomie în Turda. Ministrulŭ r. u. de agricultură la recercarea primariului din Turda a promisŭ, că va înființa în acestŭ oraș o școlă agronomică.

Restrîngerea dreptului de a predica. Comanda supremă militară a Elveției prin o ordinațiune a interdisŭ preoților catolicĭ aplicați la miliție de a critisa în predicile lorŭ religiunile străine. Ansă la acésta interdicere curiósă și absurdă a datŭ unŭ Evreŭ, care s'a tânguitŭ superiorilorŭ sĕĭ militarĭ, că preotulŭ catolicŭ din Bern s'a esprimatŭ în modŭ vătĕmătoriŭ despre religiunea judaică.

Pe principele Bismarck, excancelariulŭ imperiului germânŭ, l'a ajunsŭ o mare nefericire murindu-i soția. Telegrame de condolență i-aŭ trimisŭ tote curțile domnitóre din Europa.

Rubinstein, celebrulŭ compositorŭ musicalŭ, a repausatŭ în septĕmâna trecută în Peterhof. Osĕmintele luĭ s'aŭ aședatŭ în unŭ cemeteriŭ din Petersburg.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

C.

Juraţii Scaunului şi Titorii Mitropolieĭ.

(Continuare.)

Atribuţiunile de dreptŭ ale juraţilorŭ scaunului. Întemeiându-ne pe urmele, ce ne-aŭ rĕmasŭ despre juraţiĭ scaunuluĭ, şi fiindŭ acele puţine şi defectuóse, numaĭ combinându-le atâtŭ între sine, câtŭ şi cu alte împrejurărĭ cunoscute, ne putemŭ câştiga ceva cunoscinţă despre puseţiunea şi atribuţiunile lorŭ de dreptŭ în biserica nóstră.

Deci pre temeiulŭ combinaţiunilorŭ acestora susţinemŭ, că juraţiĭ scaunuluĭ eraŭ asessoriĭ consistoriuluĭ metropolitanŭ aleşĭ de comunŭ de săborulŭ mare dintre protopopiĭ ceĭ maĭ distinşĭ, şi pre câtŭ era cu putinţă, dintre ceĭ maĭ aprópe de scaunulŭ metropolitanŭ.

Se vede acésta din următórele:

Canonulŭ 1 alŭ săboruluĭ mare dela 1732 ţinutŭ cu ocasiunea instalăriĭ episcopuluĭ Clain ne spune, că încă episcopulŭ Pataki, cu tóte că ţinea şi săborulŭ mare, totuşĭ chema la consistoriŭ din cândŭ în cândŭ pre 12 protopopĭ distinşĭ, şi la olaltă cu eĭ se sfătuiea cu privire la cestiunile, ce se iveaŭ. [1]) Protopopiĭ aceştia în unele acte sinodalĭ se numescŭ assessorĭ; aşa de pildă în sinodulŭ dela 1728, [2]) în celŭ dela 1739. [3]) În alte acte însĕ se numescŭ juraţĭ; aşa în comitiva episcopuluĭ Pataki dela anulŭ 1725, prin care împărtăşesce protopopuluĭ Miclăuşŭ dela Voila „socotelele săboruluĭ mare din acelŭ anŭ“. [4])

Din aceste se vede, că celŭ puţinŭ după s. unire cuvîntulŭ juratŭ este sinonimŭ cu cuvîntulŭ assessorŭ, va să ḑică juraţiĭ scaunuluĭ eraŭ assessoriĭ scaunuluĭ metropolitanŭ.

Dacă însĕ în timpurile nemijlocitŭ următóre după s. unire juraţiĭ scaunuluĭ eraŭ atâta câtŭ assessoriĭ scaunuluĭ metropolitanŭ, atuncĭ nimicŭ nu ne împedecă să credemŭ cu destulă logică, cumcă totŭ aceea aŭ fostŭ juraţiĭ scaunuluĭ şi în timpulŭ înnainte de s. unire, va să ḑică assessoriĭ consistoriuluĭ metropolitulŭĭ.

În documentele latine corporaţiunea juraţilorŭ scaunuluĭ se numesce: Consistorium. Aşa de pildă în întroducerea celorŭ 19 condiţiunĭ puse de principele Georgiŭ Rákotzi mitropolitului Iosifŭ Budai de Piskintz, şi în condiţiunea a XII-a. [5]) Causele, ce se pertractaŭ în consistoriulŭ juraţilorŭ, eraŭ de comunŭ causele curatŭ spirituală bisericescĭ.

Numĕrulŭ juraţilorŭ a variatŭ. Pe timpulŭ scrieriĭ Zaconiculuĭ, adecă pe la 1680 se vede că eraŭ 3, anume: protopopulŭ Georgiŭ din Daia, Văsiiŭ din Belgradŭ şi Oprea din Armeni. [6]) Dela episcopulŭ Pataki încóce este sigurŭ, că aŭ fostŭ 12. [7])

Ce se ţine de întrebarea, că în sfatulŭ, ce-lŭ ţinea metropolitulŭ cu eĭ, aveaŭ votŭ decisivŭ saŭ numaĭ consultativŭ, în lipsa urmelorŭ istorice nu putemŭ susţiné nimicŭ cu siguritate. Considerândŭ însĕ de o parte, că instituţiunea lorŭ era o copie de pre o instituţiune analogă calvină, cum vomŭ vedé îndată, considerândŭ maĭ departe, că în instituţiunea acésta analogă calvină, superintendentele între juraţiĭ sĕĭ era numaĭ unŭ *primus inter pares,* şi aşa juraţiĭ calviniĭ aveaŭ votŭ decisivŭ, tare probabilŭ, că şi juraţiĭ din biserica românéscă aveaŭ votŭ decisivŭ.

* * *

Originea numiriĭ de juraţi. Se nasce însĕ întrebarea, că de unde s'a luatŭ în biserica românéscă din Ardélŭ datina veche de a numi pe protopopiĭ assessorĭ consistorialĭ şi cu numele de juraţĭ?

La întrebarea acésta rĕspundemŭ, că deşi episcopiĭ şi în rĕsăritŭ aŭ avutŭ totdeuna o corónă de preoţĭ, cu carĭ se sfătuieaŭ în guvernarea bisericéscă, saŭ o specie de assessorĭ consistorialĭ vorbindŭ cu terminŭ modernŭ, totuşĭ nu amŭ aflatŭ nicăirĭ, ca assessoriĭ aceştia să fie purtatŭ numele de: juraţĭ al scaunului episcopescŭ.

Ci numirea de juraţĭ este o numire împrumutată în bisericа românéscă şi cea calvinéscă din Ardélŭ din terminologia usitată în guvernarea civilă de pe acele timpurĭ în Ardélŭ. Eraŭ în Ardélŭ, se înţelege de sine, jurisdicţiunĭ corporative de administraţiune şi justiţie constătătóre din maĭ mulţĭ assessorĭ. Aceştĭ assessorĭ la întrarea în oficiŭ trebuieaŭ să depună jurămîntŭ, din care causă apoĭ se numieaŭ assessores jurati si judices jurati. [1])

Calviniĭ din Ardélŭ în organisaţiunea şi guvernarea bisericéscă nunumaĭ în o privinţă aŭ imitatŭ organisaţiunea şi guvernarea politică a ţĕreĭ, ci pentru organisme şi funcţiunĭ bisericescĭ aŭ adoptatŭ terminologia usitată la organisme şi funcţiunĭ civile. Aşa de pildă numirea synodus generalis şi synodus partialis, pre carĭ le cunóscemŭ deja din tractatele de maĭ înainte, nu este alteeva decâtŭ o imitaţiune după sedria generalis şi partialis din comitate de pre timpurile acele. [2]) Totŭ asemenea pentru assessoriĭ forurilorŭ proprie bisericescĭ aŭ folositŭ terminulŭ civilŭ de adsessores şi judices jurati. Nu e atuncĭ nicĭ o mirare, că terminulŭ de juraţĭ pentru asesoriĭ consistorialĭ a întratŭ şi în biserica românéscă de o parte sub influinţa politică, de altă parte sub cea bisericéscă calvină.

* * *

Originea calvină a instituţiunĭĭ juraţilorŭ scaunului. Se nasce însĕ o altă întrebare maĭ de momentŭ. Şi acésta este, că óre instituţiunea juraţilorŭ scaunuluĭ mitropolitanŭ în forma, în care o cunóscemŭ, este óre o instituţiune orientală bisericéscă?

Maĭ la vale în tractatulŭ acesta vomŭ vedé, că instituţiunea juraţilorŭ, pre cum o cunóscemŭ deja, nu are nicĭ cea maĭ mică asemenare cu instituţiunile analoge din biserica rĕsărituluĭ, pre cum le amintesce Pravila.

Este de lipsă dară, să căutămŭ originea eĭ airea, şi anumitŭ în biserica calvină din Ardélŭ de pe timpurile acele. Şi cumcă nu greşimŭ, dacă originea instituţiuniĭ juraţilorŭ scaunuluĭ o căutămŭ în influinţa calvină, se vede din asemenarea instituţiuniĭ de sub vorbă cu o asemene instituţiune în biserica calvină din Ardélŭ de pre acele timpurĭ, şi anume:

1. Între cele dintâiŭ momente ale organisaţiuniĭ bisericescĭ a calvinilorŭ din Ardélŭ a fostŭ, că clerulŭ calvinescŭ pentru păstrarea unităţiĭ şi pentru stabilirea autorităţiĭ bisericescĭ şĭ-a alesŭ unŭ episcopŭ saŭ superintendente, care la începutŭ era de comunŭ totŭ odată şi predicatoriulŭ de curte alŭ principeluĭ. Instituţiunea capitulelorŭ catedralĭ însĕ calviniĭ nu o aŭ primitŭ în organisaţiunea lorŭ bisericéscă. De unde episcopulŭ saŭ superintendentele calvinescŭ din Ardélŭ la începutŭ nicĭ nu a pututŭ avé lângă sine unŭ consistoriŭ saŭ presbiteriŭ stabilŭ.

Cândŭ eraŭ însĕ de resolvitŭ cause maĭ grave bisericescĭ, atuncĭ episcopulŭ saŭ superintendentele chema la consistoriŭ câţĭva din protopopiĭ maĭ distinşĭ şi maĭ aprópe de reşedinţa episcopéscă, şi cu aceştia resolva apoĭ causele maĭ grave ocurente. Aşa de pildă punctulŭ 23 alŭ sinodului naţionalŭ ţinutŭ în Szathmar-Némethi la 1646 amintesce de acestŭ lucru, cândŭ prescrie, că dacă unŭ superintendente ar comite ceva, atunci episcopulŭ saŭ superintendentele învecinatŭ laolaltă cu protopopiĭ designaţĭ spre aceea se facă investigaţiune. Protopopiĭ aceştia eraŭ asesoriĭ consistoriului superintendentelui. [3]) Şi fiindcă ţinta principală a calviniloru a fostŭ, ca să producă maĭ întâiŭ o perfectă asemenare între organisaţiunea bisericeĭ calvinescĭ şi a celeĭ românescĭ din Ardélŭ, aşa nu e mirare, că sub presiunea calvină în biserica românéscă din Ardélŭ a întratŭ şi datina acésta, ca mitropolitulŭ în cause maĭ grave bisericescĭ să ţină consistoriŭ cu câţĭva protopopĭ maĭ distinşĭ şi maĭ aprópe de reşedinţa episcopéscă, carĭ se numieaŭ juraţĭ.

Şi lucrulŭ acesta s'a pututŭ întîmpla cu atâtŭ maĭ uşorŭ, că după ce aŭ încetatŭ episcopatele sufragane românescĭ din Ardélŭ, carĭ vorŭ fi fostŭ, biserica românéscă din Ardélŭ, deşi póte şi maĭ înainte miseră, dară după aceea apoĭ aşa era de miseră, câtŭ a fostŭ chiarŭ cu neputinţă, ca mitropolitulŭ să fie pututŭ ţiné lângă reşedinţă şi barĕm numaĭ pe ceĭ maĭ însemnaţĭ dintre oficialiĭ bisericescĭ prescrişĭ de Pravilă şi de dreptulŭ orientalŭ. Şi aşa póte chiarŭ şi fără nicĭ o presiune din partea

---

[1]) »Acte sinodalĭ« de I. M. Moldovanŭ tom. II. pag. 96.
[2]) Totŭ acolo pag. 101.
[3]) Totŭ acolo pag. 81.
[4]) Totŭ acolo pag. 108.
[5]) Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 61 şi 65.
[6]) Zaconicŭ în »Acte şi Fragmente de T. Ciparĭŭ pag. 257.
[7]) Can. 1 alŭ sinodului dela 1732 la Petru Maiorŭ »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« pag. 391.

[1]) Benkő, Transsilvania tom. II. pag. 35 şi 37 şi Nilles »Symbolae« t. I. pag. 479, unde se spune, că curatorulŭ David Maxay era şi *„comitatus Dobocensis juratus assessor“*.
[2]) Benkő Transsylvania tom. II. pag. 34.
[3]) Actele sinodului dela Szatmár-Nemethi în collecţiunea luĭ Gelei Katona. M.-Oşorheiŭ 1392 pag. 23.

calviniloră, mitropolitulŭ românescŭ neavêndŭ nicĭ episcopĭ sufraganĭ, nicĭ oficialiĭ Pravileĭ, cu carĭ să se sfătuéscă, ar fi fostŭ necesitatŭ barĕm din cândŭ în cândŭ a se sfătui cu uniĭ bărbaţi maĭ aleşi din clerulŭ sĕŭ, chiarŭ aşa, cŭm făcea şi superintendentele calvinescŭ.

2. De cândŭ juraţiĭ scaunuluĭ în documente se numieaŭ asessorĭ, de atuncĭ este securŭ, că aceia se alegeaŭ de cătră săborulŭ mare. Şi în privinţa acésta încă este asemenare deplină între biserica românéscă şi cea calvină din Ardélŭ de pre timpurile acele. Se vede acésta din canonulŭ 91 alŭ collecţiuniĭ luĭ Gelei, care vorbesce de *consistorium synodi generalis* alŭ Calviniloră de pre timpurile acele, şi care încâtŭ se numesce alŭ sinoduluĭ generalŭ, nu póte să fie decâtŭ corporaţiunea aceea de protopopĭ aleşĭ de sinodulŭ generalŭ analogă cu a protopopiloră românescĭ.

Protopopiĭ aceştia la calvinĭ se numieaŭ maĭ multŭ assessores, pre cândŭ la Românĭ maĭ multŭ juraţi. Lucrulŭ este uşorŭ de esplicatŭ. Pentru Românĭ cuvîntulŭ juraţi era şi maĭ uşorŭ de esprimatŭ şi maĭ uşorŭ de înţelesŭ, de unde s'a şi vulgarisatŭ maĭ tare ca cuvîntulŭ asessorĭ.

3. Asemenarea între juraţiĭ scaunuluĭ din biserica românéscă şi între asessoriĭ juraţi din biserica calvinéscă din Ardélŭ de pre timpurile acele maĭ este bătatoria la ochĭ şi din altŭ punctŭ de vedere.

Corporaţiunea jurţiloră scaunuluĭ în biserica românéscă din Ardélŭ lua parte şi la săborulŭ mare, [1]) şi câte odată forma în presenţa săboruluĭ mare unŭ forŭ maĭ înaltŭ decâtŭ alŭ mitropolituluĭ. Se vede acésta din decretulŭ principeluĭ Mihaĭ Apafy I dela anulŭ 1680, prin care întăresce de mitropolitŭ pre Iosifŭ Budaĭ în loculŭ luĭ Sava Brancovicĭ celŭ depusŭ. În decretulŭ acesta se dice, că Sava Brancovicĭ de consistorulŭ săborului mare, care nu este altceva decâtŭ corporaţiunea juraţiloră scaunuluĭ, fu aflatŭ vinovatŭ. Dacă acum consistoriulŭ acesta saŭ corporaţiunea juraţiloră făcea investigaţiune chiarŭ şi asupra mitropolituluĭ, atuncĭ *eo ipso* era unŭ forŭ maĭ înaltŭ ca alŭ mitropolituluĭ. Şi chiarŭ aşa stă lucrulŭ şi în biserica calvină pre timpurile acele, precum se vede din canonulŭ 91 alŭ collecţiuniĭ calvinescĭ de canóne alŭ luĭ Gelei Katona, unde vorbindŭ despre oficiile episcopuluĭ saŭ superintendenteluĭ calvinescŭ se cetescŭ următórele:

„Causas a suo foro ad Consistorium synodi generalis appellatas transmittat“.

Dacă acum dela superintendentele se apela la consistoriulŭ asessoriloră, acestŭ consistoriŭ era forŭ maĭ înaltŭ decâtŭ alŭ superintendenteluĭ.

4. Asemenarea este şi maĭ mare, dacă vomŭ maĭ considera, că pe cum în ŭiserica românéscă consistoriulŭ juraţiloră aleşĭ din numĕrulŭ protopopiloră avea dreptulŭ a face investigaţiune asupra mitropolituluĭ, chiarŭ aşa avea dreptŭ şi consistoriulŭ asessoriloră calvinescĭ a face investigaţiune asupra superintendenteluĭ. Se vede acésta din punctulŭ 23 alŭ decisiuniĭ sinodului calvinescŭ dela Szatmár-Nemeti din 1646 amintitŭ maĭ susŭ, în care se dispune, că asupra episcopuluĭ să facă investigaţiune protopopiĭ anumiţĭ şi deputaţĭ spre aceea, carĭ nu suntŭ decâtŭ protopopiĭ carĭ constituieaŭ aşa numitulŭ *consistorium synodi geaeralis.*

* * *

Modulŭ transfusiuniĭ instituţiuniloră calvinescĭ în biserica românéscă. Asemenarea acésta în maĭ multe privinţe între asessoriĭ juraţi aĭ scaunuluĭ din biserica românéscă din Ardélŭ cu assessoriĭ juraţi din biserica calvină, credemŭ, că este destulŭ motivŭ de a susţiné, că instituţiunea juraţiloră scaunuluĭ în biserica românéscă, nefiindŭ, pre cum vomŭ vedé, de locŭ în armonie cu dispoziţiile Pravileĭ, s'a născutŭ sub influinţa calvină, şi încâtŭ s'a desvoltatŭ, s'a desvoltatŭ sub influinţa acésta. Căcĭ de bună samă nicĭ instituţiunea acésta ca şi altele nu fu introdusă în biserica românéscă deodată în o formă maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ deplinită, după ce chiarŭ şi la calvinĭ s'a desvoltatŭ numaĭ pe încetulŭ. Cĭ precum se desvolta la calvinĭ, paralelŭ întra şi în biserica românéscă din Ardélŭ, prin ce apoĭ pe încetulŭ s'a produsŭ asemenarea destuluĭ de mare între ele, dacă considerămŭ puţinătatea urmeloră istorice, de carĭ dispunemŭ.

Cursulŭ acesta paralelŭ alŭ desvoltăriĭ însе la Calvinĭ şi la Românĭ nu avemŭ să ni-lŭ închipuimŭ, ca şi cum îndată ce la calvinĭ s'a ivitŭ unŭ momentŭ óre care în desvoltarea instituţiuniĭ acesteia, numaĭ decâtŭ acelŭ momentŭ se vîriea şi în biserica românéscă. Căcĭ momentele desvoltăriĭ instituţiuniloră suntŭ condiţionate în cele maĭ multe casurĭ dela ivirea unoră întîmplărĭ şi împrejurărĭ anumite. Şi din o biserică în alta nu potŭ trece şi nu se potŭ aclimatisa, dacă în acésta lipsescŭ acele întîmplărĭ şi împrejurărĭ. De unde momentele desvoltăriĭ instituţiuniĭ de sub vorbă la calvinĭ treceaŭ în biserica românéscă numaĭ cândŭ eşiaŭ la ivélă casurĭ aneloge cu cele ce aŭ produsŭ momentulŭ respectivŭ în biserica calvină.

Aşa de pildă atribuţiunea juraţiloră calvinescĭ, ca să aibă dreptŭ a face cercetare asupra superintendenteluĭ calvinescŭ, cândŭ comitea ceva fapte nelegale, a pututŭ esista în biserica calvină timpŭ maĭ îndelungatŭ, fără ca să fie întratŭ şi în biserica românéscă, fiindŭ că póte nicĭ unŭ mitropolitŭ nu a datŭ ansă principeluĭ, ca să poftéscă dela juraţiĭ românĭ să facă incuisiţiune asupra luĭ. A întratŭ însе atribuţiunea acésta şi în biserica românéscă, îndată ce unŭ mitropolitŭ a datŭ principeluĭ ansă în orĭ ce modŭ, ca să poruncéscă juraţiloră să îndeplinéscă o atare cercetare în contra luĭ.

Nu avemŭ maĭ departe să ne închipuimŭ cursulŭ acesta paralelŭ nicĭ în forma aceea, ca şi cum tóte momentele desvoltăriĭ în biserica calvinéscă fără de nicĭ o alterare ar fi întratŭ şi în biserica românéscă. Căcĭ împrejurările cu forţa loră de multe orĭ suntŭ maĭ puternice şi decâtŭ celŭ maĭ mare despotŭ. Şi aşa şi despotismulŭ principiloră calvinescĭ încă aŭ fostŭ silitŭ nu odată să ţină contŭ de împrejurările bisericeĭ românescĭ cu prilejulŭ introduceriĭ instituţiuniloră calvinescĭ în biserica românéscă, şi să permită, ca unŭ momentŭ saŭ altulŭ alŭ verŭ uneĭ instituţiuniĭ calvinescĭ să se acomodeze împrejurărilorŭ bisericeĭ românescĭ.

Modulŭ acesta de transfusiune alŭ instituţiuniloră calvinescĭ în biserica românéscă însе nu alteréză întru nimicŭ cestiunea originеĭ cutăreĭ saŭ cutăreĭ instituţiuniĭ din biserica românéscă, şi pentru aceea, săborulŭ mare, săborulŭ micŭ, juraţiĭ scaunuluĭ din biserica românéscă totŭ instituţiuniĭ de origine calvină rĕmânŭ. (Va urma.)

* * *

[1]) Sinodulŭ dela 1675 la Petru Maiorŭ »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« Partea inedită în »Acte şi Fragmente« de T. Ciparĭŭ pag. 145.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

XII.

Cândŭ Daniilŭ părăsi familia da Esquina, îşĭ îndreptă paşiĭ cătră umbrosulŭ cimiteriŭ. Supĕratŭ umbla tinĕrulŭ medicŭ sub ulmiĭ ceĭ frumoşĭ. Îlŭ mustra consciinţa pentru purcederea uşuratică, cu care isprăvise elŭ cea dintâiŭ visită medicală. Simţia lipsa de a se acusa pe sine însu-şĭ, şi se doria după unŭ sufletŭ, cu care să se potă înţelege. Dar de parochulŭ şi de Joao Semana, cu care în timpulŭ din urmă începuse unŭ raportŭ prietinescŭ, îlŭ separa prăpastia diferinţeĭ de vrîstă, ér societate orĭ chiarŭ prietinie de tinerĭ patria luĭ de o cam dată nu-ĭ oferia.

Elŭ se aruncă pe o laviţă şi se adânci în meditărĭ noróse. Ele îlŭ cuprinseră într'atâta, câtŭ nu auḑi paşiĭ uşorĭ aĭ uneĭ femeĭ, carea putea să trécă pe dinaintea luĭ nebăgată în samă, şi póte că voia să o şi facă acésta. Dar stropitórea, cu care voia ea să ude mormintele părinţiloră sĕĭ şi pe alŭ mameĭ sale maştere, îĭ lunecă din mânile eĭ trĕmurătóre, de ce trĕmurătóre, să ghicéscă amabilele cetitóre. Stropitórea căḑêndŭ făcu sgomotŭ.

Tinĕrulŭ omŭ sări repede de pe laviţă şi ridică cana dându-o proprietăreseĭ eĭ, cu care prilejŭ putu, să arunce o privire în faţa purpuriŭ înroşită a blândeĭ copile.

Guida! — —

Suntŭ obrazurĭ, carĭ începêndŭ dela etatea, în care-şĭ perdŭ forma copilărésca, şi până la adâncĭ bĕtrâneţe atâtŭ de puţinŭ se schimbă, câtŭ chiarŭ şi după lungă despărţire numaĭ decâtŭ se potŭ recunósce. Aşa era şi Margarida. Din mica şcolăriţă sĕrăcăciosŭ îmbrăcată se făcuse o virginĕ încântătóre, carea, ce e dreptŭ, în vesminte simple, însе curăţele sta înaintea amiculuĭ sĕŭ. Obrajiĭ eĭ pliniĭ şi buzele eĭ roşiĭ delăturaŭ orĭ ce urmă a lipseĭ din trecutŭ, îĭ rĕmase însе trăsătura meditativă şi seriósă dintre sprîncenele eĭ celŭ frumosŭ depinse, îĭ rĕmaseră ochiĭ ceĭ blânḑi şi nevinovaţi, carĭ uşorară luĭ Daniilŭ recunóscerea învĕţăceleĭ sale de odinióră.

„Guido!“ — — Elŭ îĭ întinse mâna.

Ea își puse nepreocupată mica sa dréptă în a lui. Elŭ o îmbiă, să ședă lângă elŭ pe laviță, și ca și cum numaĭ ĭerĭ alaltăĭerĭ s'ar fi furișatŭ elŭ dela parochulŭ la Guida, așa ședeaŭ eĭ lângă olaltă privindu-se cu ochĭ zimbitorĭ, uĭtându-și de totŭ de despărțirea lorŭ cea îndelungată. Presentele încă neesplicatŭ într'acestea trecu repede în drepturile sale. Daniilŭ, smulsŭ din posomorîtele sale meditațiunĭ prin apărerea Margaridei, și cum era elŭ dispusŭ dela fire a vedé lumea în lumina cea maĭ trandafirie, își puse brațuluĭ pe după grumazilĭ copilei și esclamă:

„Aicĭ avemŭ decĭ pe dómna das Dornas, stimațĭ senhores și senhoras, pe carea dvóstră o poftițĭ dela mine, ca să vĕ lăsațĭ a fi tractațĭ de mine.“

Cu blândeță se desfăcu Margarida din brațele luĭ și se sculă.

„Acum nu maĭ suntemŭ pruncĭ, Daniile,“ dise ea cu seriositate.

„Acésta și este fórte bine,“ dise elŭ ridéndŭ. „Eŭ nu trebue să maĭ ieaŭ lecțiunĭ delă părintele Pereira, ér tu nu maĭ trebue, să păzescĭ caprele, — nu-ĭ acesta unŭ lucru minunatŭ? Eŭ m'am făcutŭ unŭ medicŭ, căruia pentru o praxă strălucită nu-ĭ lipsesce nimica afară de o soție, și aceea — — — éckă-o aci!“

Margarida nu cercă a-și însuși dispositia amiculuĭ sĕŭ.

„Cu astfelŭ de lucrurĭ nicĭ odată să nu glumescă omulŭ, așa ceva nu-ĭ place luĭ Dumnedeŭ. Dacă ție pentru cariera ta îțĭ trebuesce o soție, și acésta bucurosŭ ți-o credŭ, atuncĭ tu aĭ să te cugețĭ seriosŭ asupra lucruluĭ și nu să facĭ glume ușuratice.“

„Dór eŭ nu glumescŭ,“ dise Daniilŭ cu de-adinsulŭ, „eŭ vorbescŭ despre unŭ lucru, care altcum credŭ că este în ordine. Aŭ nu-ți aducĭ tu aminte, că eŭ pentru tine am renunțatŭ la preoție, că pentru tine, Guido —“

„Aceea nu a fostŭ aĭcĭ și nicĭ ierĭ, Daniile, preste aceea a trecutŭ unŭ lungŭ timpŭ, unŭ timpŭ, în care tu puținŭ te-aĭ interesatŭ de mine.“

„Dar avut'am eŭ prilejŭ spre acésta? Eŭ preste ferĭ nu viniam acasă, acésta o scĭĭ tu dela părintele Pereira.“

Guida afirmă cu capulŭ.

„Nu-ți facŭ imputărĭ,“ dise ea încetŭ, „nu suntŭ îndreptățită la acésta și nicĭ uu vreŭ să fiŭ, — dar cândŭ aĭ fostŭ cu fratetĕŭ la Clara, aĭ fi pututŭ întreba de mine.“

„Nu eram sigurŭ, dacă cumnata mea Guida e Guida mea,“ o asigură Daniilŭ în tonŭ convingĕtoriŭ. „Inima-mĭ spunea, — — sigurŭ însĕ nu eram.“

„Îțĭ credŭ, Daniile, și dacă voea luĭ Dumnedeŭ este, ca eŭ să fiŭ — — să fiŭ soția ta, îĭ suntŭ mulțămitóre pentru acésta din adânculŭ inimiĭ. Trebue însĕ maĭ întâiŭ să ne cunóscemŭ din noŭ, maĭ înainte de ce amŭ vorbi maĭ departe despre acésta.“

Daniilŭ oftă.

„Tu încă și acum eștĭ totŭ așa de înțeleptă ca atuncĭ,“ se plângea elŭ, „eŭ nu potŭ să te pricepŭ pe deplinŭ.“

Tinĕrulŭ medicŭ o dise acésta cu tótă sinceritatea. Pe elŭ din noŭ îlŭ cuprinseră gândurile, ce-lŭ chinuiaŭ maĭ înainte, și doria acum, să-și descarce inima.

Cu instinctulŭ sĕŭ femeescŭ Margarida îĭ ghĭci grijile și plină de iubire voia să-ĭ ajute. Amîndoĭ părăsiră cimiterulŭ. Daniilŭ îĭ povesti și i-se plânse despre tóte, câte-lŭ apĕsaŭ. Guida îlŭ asculta cu luare aminte, îlŭ mângâia din tóte puterile sale și-lŭ sfătuia, pe cum numaĭ putea, întocmaĭ pe cum ar fi făcutŭ părintele Antonio și Joao Semana, numaĭ câtŭ din gura eĭ se înțelege că tóte sunaŭ maĭ convingĕtoriŭ.

„Vreĭ să viĭ cu Clara la esfolhadă?“ o întrebă Daniilŭ la despărțire.

„Nu credŭ. Nu mĕ ducŭ bucurosŭ la atarĭ petrecerĭ.“

„Fă de astădată escepțiune, Guido,“ o rugă după câteva momente.

Margarida încă nu se putea hotărî. Ea se mulțămi a-ĭ răspunde cu unŭ surisŭ și cu o căldurósă strîngere de mână.

Așa se despărțiră în concordie. Rugăciunile bĕtrânuluĭ preotŭ pentru tinĕra păreche nu rĕmaseră neascultate.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** edit. III. Blașiŭ 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 140—1894. (32) 2—3

Concursŭ.

Pentru conferirea unuĭ stipendiŭ de 60 fl. la anŭ din fundațiunea „Galliană“, tinerilorŭ românĭ, studenți de gimnasiŭ orĭ școla reală de aceea-și categorie, se escrie concursŭ cu terminŭ *până la 20 Decembre 1894 st. n.*

Cererile să se înainteze până la terminulŭ indicatŭ, *comitetuluĭ Asociațiunĭĭ transilvane în Sibiŭ* (N. Szeben), instruite cu următórele documente:

1. Atestatŭ de botezŭ în originală saŭ în copie legalisată;
2. Testimoniŭ scolasticŭ de pe semestrulŭ din urmă aliŭ anuluĭ școlarŭ 1893/4;
3. Atestatŭ de frecuentare dela direcțiunea institutului, în care de presentŭ urmézĕ studiile;
4. Atestatŭ de paupertate, eventualŭ de orfanŭ, dacă concuretulŭ este orfanŭ.

Cererile întrate după terminŭ nu se ieaŭ în considerare.

Sibiŭ, din ședința comitetuluĭ Asociațiunĭĭ transilvane, ținută la 1 Novembre 1894 st. n.

Dr. Il. Pușcariŭ vicepreședet. — **Dr. V. Bologa** secret. II.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirel interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculpturĭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifalŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa mărităŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 42—52 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 23—26 **Timisióra-Fabricĕ**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoțirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanță pe maĭ mulțĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ și cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ josŭ se află totdeuna în magazinŭ.

Prețurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamintuiŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl.. 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs.. 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr.. și de fie care publicătiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea și Administratiunea Unirii» în Blașiŭ.

Anulŭ IV. Blașiŭ 2 Decembre 1894. Numĕrulŭ 51.

Dr. Victoru Mihályi de Apșa

Archiepiscopu si Metropolitu de Alba-Iulia si Fagarasiu.

Saltă, tronŭ sacru, de pe care a gubernatŭ maiestaticulŭ șirŭ de Archiereĭ dela Atanasiŭ până la Vancea! Esultă, clerŭ și poporŭ alŭ archidieceseĭ și alŭ provinției metropolitane întregĭ! Împodoviți-vĕ, altarele Domnuluĭ din tóte bisericile românescĭ unite dintre Carparți, Dunăre, și Tisa! Cântă imnĭ de bucurie baremŭ acum și tu, națiune română multŭ cercată!

Ḑiua multŭ dorită a sositŭ! Ilustrițatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi de Apșa este denumitŭ Archi-Episcopŭ și Metropolitŭ românŭ unitŭ de Alba-Iulia și Făgărașŭ.

Timpŭ de grea cercare aŭ fostŭ pentru noĭ acești doĭ anĭ și treĭ lunĭ, de cândŭ neuĭtatulŭ Metropolitŭ Vancea ne-a părăsitŭ! O! Ne-a părăsitŭ chiarŭ în timpurile cele maĭ grele, cândŭ blândulŭ luĭ sceptru era maĭ de lipsă. Ne-a părăsitŭ însĕ în urma sfaturilorŭ celorŭ necuprinse ale Celuĭ ce îndréptă destinele lumiĭ.

Cu lacrimile în ochĭ, sângerați în inimă și trĕmurândŭ priviamŭ spre velulŭ impenetrabilŭ, ce ascunde venitoriulŭ dinaintea muritorilorŭ. Nu era minutŭ, în care să nu ne întrebămŭ: Pe cine va trimite Provedința, să ședă pre tronulŭ mărețŭ alŭ luĭ Clain, Bobŭ, Șuluțŭ și Vancea? Și la tóte întrebările nu căpĕtamŭ altŭ rĕspunsŭ, de câtŭ taĭnicele șópte ale credinței: Rugați-vĕ neîncetatŭ și sperați!

Și ne-amŭ rugatŭ, și ne-amŭ rugatŭ, și cu noĭ dimpreună s'aŭ rugatŭ față la față cu lumina neapusă a Dumneḑeiriĭ sufletele marilorŭ nostri Archiereĭ: Atanasiŭ, Pataki, Clain, Aronŭ, Rednicŭ, Maiorŭ, Bobŭ, Lemeni, Șuluțŭ și Vancea.

Și étă! Ramŭ de olivŭ ne aduce ḑiua de astăḑi, că rugațiunea ne fu ascultată.

Înalta cultură a nouluĭ Mire alŭ provinției nóstre mitropolitane, sciința Luĭ profundă, calitățile Luĭ strălucite, trecutulŭ Luĭ limpede, zelulŭ Luĭ apostolicŭ, caractĕrulŭ Luĭ întăritŭ cu energia și constanța romană și înfrumsețatŭ cu farmeculŭ și grația elină, aureola vîrtuțilorŭ Luĭ, iubirea fără marginĭ, de care L'a împărtășitŭ mica Luĭ turmă de până acum, frumósa diademă de merite, ce strălucesce pe capulŭ Luĭ, aŭ nu suntŭ tóte aceste garanță dată nóuĕ de însu-și Dumneḑeŭ, că noulŭ Mire alŭ Mitropolieĭ nóstre este și va fi unŭ prea vrednicŭ următoriŭ alŭ Marilorŭ sĕĭ Antecesorĭ?

Depune dară doliulŭ și-ți șterge lacrimele, sacră mitropolie de Alba-Iulia! Dumneḑeŭ te-a cercatŭ! Însĕ Dumneḑeŭ te-a și mângăiatŭ!

Și te-a mângăiatŭ astfelŭ, câtŭ nu este credinciosŭ în vasta nóstră mitropolie, care astăḑĭ să nu cânte cu psalmistulŭ: „Acésta este ḑiua, carea a făcut'o Domnulŭ, să ne bucurămŭ și să ne veselimŭ într'însa!“

Éră Tu, noule Archipăstoriŭ, doritulŭ inimiĭ nóstre, mângăierea nóstră, încrederea nóstră și speranța nóstră, fiĭ sigurŭ de iubirea și supunerea nóstră, carea te va însoți totdeuna în toțĭ pașiĭ tĕĭ în mijlocul furtunelorŭ, printre carĭ veĭ conduce naea bisericeĭ nóstre spre mântuirea sufletelorŭ fiilorŭ Tĕĭ și spre gloria patrieĭ și națiunii nóstre!

Archi-Episcopulŭ și Mitropolitulŭ nostru, Ilustritatea Sa

Dr. Victorŭ Mihályi de Apșa

să trăéscă la mulțĭ fericiți anĭ!

Denumirea nouluĭ Mitropolitŭ.

La propunerea ministruluĭ meŭ ungurescŭ de culte şi instrucţiunea publică numescŭ pe episcopulŭ cat. de ritŭ gr. de Lugoşŭ Victorŭ Mihályi archiepiscopŭ şi mitropolitŭ cat. de ritŭ gr. de Alba-Iulia respective Blaşŭ.

Datŭ Viena 9 Novembre 1894.

Franciscŭ Iosifŭ m. p.

Baronŭ Eötvös Loránd m. p.

Din viaţa nouluĭ Mitropolitŭ.

După o vacanţă de 2 aniĭ, 4 luniĭ şi 2 dile scaunulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ şi-a căpĕtatŭ unŭ vrednicŭ următoriŭ alŭ fericituluĭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea.

Voinţa şi dorinţa cleruluĭ, rugăciunile luĭ şi ale tuturorŭ credincioşilorŭ din provinţia nóstră mitropolitană aŭ fostŭ împlinite, cându Dumneḑeŭ ne-a trimisŭ pe Dr. Victorŭ Mihályi de Archiereŭ pe scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşŭ.

Actualulŭ Mitropolitŭ este membru alŭ uneia dintre cele maĭ distinse şi vechĭ familiĭ românescĭ din Maramurĕşŭ. S'a născutŭ în 19 Maiŭ 1841 în comuna Jood din comitatulŭ Maramurĕşuluĭ. Trimisŭ de timpuriŭ la şcólă, deja la anulŭ 1857 a depusŭ esamenulŭ de maturitate la gimnasiulŭ din Caşovia.

Avêndŭ chemare pentru statulŭ preoţescŭ, fu trimisŭ la Roma, unde ca alumnŭ alŭ Colegiuluĭ greco-catolicŭ dela sfîntulŭ Atanasiŭ ascultă doĭ aniĭ filosofia şi patru aniĭ teologia în renumitulŭ Colegiŭ Urbanŭ de Propaganda Fide. Studiilorŭ sacre se dedica cu atâta zelŭ şi diligenţă, câtŭ în 1863 câştigă totŭ acolo doctoratulŭ din s. teologie. De preotŭ fu sfinţitŭ în 8 Novembre 1863 în biserica grecéscă din Roma, dedicată sîntuluĭ Atanasiŭ.

Roma, care ne-a datŭ pe Petru Paulŭ Aronŭ, Grigorie Maĭorŭ, Şincai şi alţiĭ bărbaţiĭ distinşiĭ aĭ némuluĭ românescŭ, ne-a datŭ aşadară şi pe actualulŭ Mitropolitŭ.

Dóuĕ însuşiriĭ caracteristice a adusŭ Victorŭ Mihályi din cetatea eternă: însuşirea de preotŭ bunŭ după inima luĭ Dumneḑeŭ şi de românŭ bunŭ, devotatŭ pururea némuluĭ sĕŭ, şi acestea le-a păstratŭ totdeuna ca pe unŭ tesaurŭ scumpŭ şi le-a valoratŭ în tóte sferele sale de activitate numaĭ pentru binele bisericeĭ nóstre şi alŭ poporuluĭ românescŭ.

Întorcêndu-se din Roma în diecesa Gherleĭ, de care se ţinea, a fostŭ îndată denumitŭ prefectŭ de studiĭ şi profesorŭ de istoria bisericéscă şi dreptulŭ canonicŭ în seminariulŭ teologicŭ din Gherla. În acéstă calitate desvoltă o activitate neobosită până în primăvara anuluĭ 1869, cându fericitulŭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea, care atunci se despărţi de scaunulŭ episcopescŭ alŭ Gherleĭ şi plecă la Blaşŭ spre a-şi ocupa scaunulŭ mitropolitanŭ, îlŭ denumi de secretariŭ mitropolitanŭ şi-lŭ aduse cu sine la Blaşŭ.

Martorŭ este archivulŭ mitropolitanŭ din Blaşŭ, şi martoriĭ suntŭ toţi aceia, cu carĭ împreună a lucratŭ, despre activitatea neobosită, ce a desvoltat'o Victorŭ Mihályi în calitate de secretariŭ mitropolitanŭ, asesorŭ consistorialŭ, asesorŭ la tribunalulŭ matrimonialŭ de a dóua instanţă şi de notariŭ la Esactoratulŭ archidiecesanŭ, câtŭ timpŭ a petrecutŭ în Blaşŭ, unde acum se reîntórce ca Mitropolitŭ. Elŭ se bucura de tótă încrederea şi iubirea Mitropolituluĭ Vancea, carele l'a dusŭ cu sine nu numaĭ în tóte visitaţiunile canonice, ci şi la conciliulŭ Vaticanŭ din Roma în anulŭ 1869. Pentru meritele dînsuluĭ Mitropolitulŭ Vancea îlŭ denumi la începutulŭ anuluĭ 1873 de protopopŭ onorariŭ, ér Maiestatea Sa Monarchulŭ nostru în 25 Novembre 1874 de episcopŭ alŭ dieceseĭ Lugoşuluĭ. În Decembre 1874 Sînţia Sa Papa Piŭ alŭ IX-lea îlŭ preconisă, ér Mitropolitulŭ Vancea îlŭ consacră de episcopŭ în biserica catedrală din Blaşŭ în 14 Februariŭ 1875.

Atunci se depărtă Victorŭ Mihályi din Blaşŭ spre a-şĭ începe activitatea sa de episcopŭ în Lugoşŭ, însĕ iubirea şi stima, ce şi-a câştigat'o, câtŭ timpŭ a lucratŭ pentru prosperarea Archidieceseĭ nóstre, aŭ rĕmasŭ pururea viĭ în peptu-rile tuturorŭ, carĭ l'aŭ cunoscutŭ.

În 7 Martie 1875 episcopulŭ Victorŭ luă în mâna sa energică guvernarea celeĭ maĭ micĭ şi maĭ sĕrace diecese din provinţia nóstră mitropolitană. Cu tóte cestea, mulţămită zeluluĭ sĕŭ neobositŭ, diecesa acésta a făcutŭ progrese fórte frumóse, maĭ vîrtosŭ în consolidarea şi organisaţiunea sa internă. Faţă cu Mitropolitulŭ Vancea episcopulŭ Victorŭ a fostŭ pururea cu o iubire şi alipire, ce s'ar puté numi fiéscă. În tóte acţiunile sale pentru apĕrarea drepturiloră bisericeĭ nóstre şi ale poporuluĭ românŭ Mitropolitulŭ Vancea a găsitŭ în episcopulŭ Victorŭ spriginŭ promptŭ şi inimă gata spre orĭ ce sacrificiŭ. În călĕtoriile Mitropolituluĭ Vancea la Roma din aniĭ 1886 şi 1887 a luatŭ parte şi episcopulŭ Victorŭ, care afară de aceea a făcutŭ şi alte călĕtoriĭ prin Italia, Franţa şi Germania, ér maĭ pe urmă a condusŭ peregrinajulŭ Românilorŭ la Iubileulŭ Sînţieĭ Sale Pontificeluĭ actualŭ din anulŭ 1893.

Sînţia Sa Papa Leonŭ alŭ XIII-lea pentru meritele, ce şi-le-a câştigatŭ episcopulŭ Victorŭ în diecesa Lugoşuluĭ, l'a denumitŭ prelatŭ domesticŭ, asistentŭ la tronulŭ pontificiŭ şi conte romanŭ.

Este deci fórte firescŭ, că cu ocasiunea înmormîntăriĭ Mitropolituluĭ Vancea, întîmplată în 3 Augustŭ 1892, clerulŭ adunatŭ în numĕrŭ însemnatŭ din Archidiecesă căuta la episcopulŭ Victorŭ Mihályi, care încă era de faţă, ca la fiitoriulŭ sĕŭ Mitropolitŭ.

La alegerea candidaţiloră pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, ţinută în 16 Aprilie 1893, episcopulŭ Lugoşuluĭ Victorŭ a obţinutŭ 82 voturĭ şi a fostŭ propusŭ Maiestăţiĭ Sale de candidatŭ în loculŭ primŭ. Ceĭ ce aŭ avutŭ ocasiune a conveni atunci cu clerulŭ din tóte treĭ diecesele, carĭ aŭ concursŭ la actulŭ alegeriĭ, sciŭ destulŭ de bine, că cu multŭ maĭ multe voturĭ ar fi obţinutŭ primulŭ candidatŭ, dacă acelea nu ar fi trebuitŭ să se împartă astfelŭ, încâtŭ să nu pótă intra între candidaţiĭ vre-o persónă nedorită de membriĭ bisericeĭ nóstre.

Acum dorinţa tuturorŭ s'a împlinitŭ. În 9 Novembre 1894 Maiestatea Sa a denumitŭ pe episcopulŭ Lugoşuluĭ de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ. Noĭ îlŭ aşteptămŭ cu dorŭ, să vinĕ în mijloculŭ nostru, pentru ca zelulŭ sĕŭ neobositŭ pentru mărirea luĭ Dumneḑeŭ, alipirea sa nefăţărită de sînta biserică, iubirea sa înflăcărată de némulŭ românescŭ, spiritulŭ sĕŭ de ordine şi disciplină, sciinţa sa sacră şi profană, caractĕrulŭ sĕŭ nobilŭ, bărbăţia, cu care scie înfrunta uneltirile duşmaniloră, şi tóte vîrtuţile frumóse, cu carĭ Dumneḑeŭ l'a înzestratŭ, să le pună în serviţiulŭ întregeĭ biserici românescĭ unite.

Date statistice.

1. În de cursulŭ celorŭ 20 de anĭ, în carĭ Ilustritatea Sa Preafinţitulŭ Domnŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Dr. Victor Mihályi a guvernatŭ diecesa Lugoşuluĭ, a consacratŭ 5 bisericĭ din diecesă, şi a ţinutŭ visitaţiune canonică în 110 parochiĭ, cu carĭ ocasiunĭ pe lângă îmbărbătarea şi nutremîntulŭ spiritualŭ întinsŭ poporuluĭ a maĭ ajutatŭ totdeuna fiecare biserică şi şcólă din casseta sa proprie cu câte o sumă óre careva de banĭ, nicĭ odată maĭ mică de 20 fl.

Nu maĭ puţinŭ s'a interesatŭ şi de orĭ şi ce altă instituţiune culturală, pentru a căreĭ sprijinŭ nu a cruţatŭ nicĭ odată banii. Dar nicĭ vĕduvele, seracii, orfaniĭ, preoţiĭ seracĭ, docenţiĭ, cantoriĭ şi alţiĭ nu aŭ leşitŭ vre-odată din aula dînsuluĭ nemângăiaţi şi neascultaţi în cererile lorŭ.

2. La stăruinţele şi în parte şi cu sucursulŭ materialŭ posibilŭ alŭ Episcopuluĭ Mihályi parte s'aŭ edificatŭ din noŭ, parte s'aŭ procuratŭ bisericĭ 30, anume: în Nevrincea, Pĕrulŭ, Silaşŭ, Visagŭ, Chizdia, Banat-Comloşŭ, Oraviţa română, Varadia, Bacia, Minthia, Viţelŭ, Câmpulŭ luĭ Neagu, Bărbăteniĭ inferiorĭ, Bărbăteniĭ superiorĭ, Petroşenĭ, Ohaba-Ponorŭ, Riu Bărbatŭ, Valea Lupuluĭ, Ostrovelŭ, Cârnescĭ, Lunca Cerneĭ superióră, Rechitova, Cibu, Uricŭ, Valea Delşiĭ, Livadia de cóstă, Meria, Farcadinulŭ superiorŭ, Hitiaşŭ şi Ramna.

3. Case parochiale s'aŭ edificatŭ orĭ procuratŭ în 26 parochiĭ, anume: în Hitiaşŭ, Silaşŭ, Suşanoveţŭ, Scăiuşŭ, Petromaniŭ, Vălcelele bune, Merişorŭ, Petroşenĭ, Clopotiva, Grădisce, Ciula mare, Băbolna, Saracseŭ, Oreştie, Spinĭ, Rudabaia, Petrosŭ, Bouţariulŭ superiorŭ, Ostrovelŭ, Pescéna, Sânţă Maria Orlea, Bucova, Totescĭ, Isgariŭ, Coroiescenĭ, Bouţariulŭ inferiorŭ.

4. Şcóle s'aŭ edificatŭ orĭ procuratŭ în 33 comune, anume: în Costeiulŭ mare, Pĕrulŭ, Valea lungă, Hitiaşŭ, Scăiuşŭ, Petromaniŭ, Banat-Comloşŭ, Sân-Nicolaŭ mare, Serb-Cianadŭ, Ticvaniulŭ mare, Barulŭ mare, Coroescenĭ, Iscronĭ, Merişorŭ, Uricanĭ, Bouţariulŭ inferiorŭ, Bouţariulŭ superiorŭ, Bărbăteniĭ superiorĭ, Bucova, Grădisce, Ostrovuluĭ mare, Cârnescĭ, Lunca Cerneĭ superióră, Subcetate, Totescĭ, Cigmeŭ, Cudşirŭ, Paroşenĭ, Valea Delşiĭ, Ciula mare, Lupenĭ, Parţa, Paroşenĭ.

5. S'aŭ restauratŭ bisericĭ 24, anume: în Silha, Budinţŭ, Lugoşŭ, Vermeşŭ, Folia, Jebelŭ, Ticvaniulŭ mare, Reşiţa, Laţunaşŭ, Zabraniŭ, Salaşulŭ inferiorŭ, Balomirŭ, Şibotŭ, Romosŭ, Valdeiŭ, Riu de morĭ, Ohaba-Sibişelŭ, Zaĭcanĭ, Pesceniţa, Sĕcărîmbŭ, Craguişŭ, Halmagiŭ, Bucurescĭ, Silvaşulŭ superiorŭ.

6. Şcóle s'aŭ restauratŭ 7, anume: în Nevrincea, Vermeşŭ, Lugoşŭ, Reşiţa, Cârnecea, Paucinescĭ, Visagŭ.

Decada cea dintâiŭ.

În mâna luĭ Dumneḑeŭ e sórtea societăţilorŭ omenescĭ întocmaĭ ca şi a individiĭlorŭ singuraticĭ. Asta e convingerea, la care ajungemŭ şi atuncĭ, cându resfoimŭ istoria scaunuluĭ archierescŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ. Ba putemŭ ḑice încă şi maĭ multŭ: istoria decadeĭ trecute a archiereilorŭ, pe carĭ Dumneḑeŭ ĭ-a înălţatŭ pe acestŭ scaunŭ, ne dovedesce lămuritŭ, că Dumneḑeŭ a legatŭ de scaunulŭ acesta daruri marĭ, darulŭ fricheĭ luĭ Dumneḑeŭ, alŭ jertfiriĭ de sine şi alŭ durerii de biserică şi de némŭ.

Celŭ dintâiŭ dintre archiereiĭ aceştia a fostŭ *Atanasiŭ I. Angelŭ de Ciugudiŭ* (1698—1714).

Pe monumentulŭ de granitŭ, care i-l'a ridicatŭ alŭ ḑecelea în şirulŭ archiereilorŭ uniţi de Alba Iulia şi Făgăraşŭ, se cetescŭ următórele: „ eregrine! stăĭ aicĭ şi veneréză osemintele Apostoluluĭ Românilorŭ Atanasiŭ I. Angelŭ, carele — a continuatŭ actulŭ Sânteĭ uniriĭ cu S. Biserică Romană începutŭ de Teofilŭ antecesorulŭ sĕŭ, şi l'a complinitŭ în Sinodulŭ mare celebratŭ la 4 Septembre 1700, după aceea ca Metropolitŭ unitŭ şi-a gubernatŭ Biserica Sa cu zelŭ apostolicŭ până la anulŭ 1714, cându plinŭ de merite pentru Sânta Unire şi Biserică, pentru naţiune şi patrie repausându în Domnulŭ fu înmormîntatŭ aicĭ —."

Dacă Atanasiŭ I. n'ar fi făcutŭ chiarŭ nicĭ unŭ altŭ bine pe timpulŭ archierieĭ sale afară de îndeplinirea sfinteĭ Uniriĭ, elŭ totuşĭ ar merita, ca tóte generaţiunile următóre ale Românilorŭ să-ĭ binecuvinteze amintirea cu pietate şi recunoscinţă. Actulŭ, pe care l'a îndeplinitŭ elŭ în 4 Septembre 1700, formézăa începutulŭ uneĭ epoce de renascere bisericéscă, naţională şi culturală pentru Românĭ, nu numaĭ pentru ceĭ din Ardélŭ, ci pentru toţĭ Românii. Atâta aŭ scrisŭ despre lucrulŭ acesta uniţi şi neuniţi, câtŭ aflămŭ a fi de prisosŭ a-lŭ dovedi aci.

Luĭ Atanasiŭ I ĭ-a urmatŭ în archierie *Ioanŭ I Liber Baro de Pataki* (1716—1725).

Elŭ înainte de tóte s'a îngrijitŭ de aceea, ca scaunulŭ sĕŭ archierescŭ să rĕmână neatîrnătoriŭ. Episcopiĭ Transilvanieĭ de ritŭ latinŭ cu reşedinţa asemenea în Alba Iulia basându-se pe can. 9 alŭ sinoduluĭ II din Lateranŭ voiaŭ să supună pe Românii uniţĭ dimpreună cu episcopulŭ lorŭ sub jurisdicţiunea sa. Asta a împedecat'o Ioanŭ I. mijlocindŭ mutarea episcopieĭ unite dela Alba Iulia la Făgăraşŭ. Totŭ elŭ a mijlocitŭ, ca împĕratulŭ Carolŭ VI să dăruéscă episcopieĭ unite dominiulŭ fiscalŭ dela Gherla şi Sâmbăta de josŭ în ţara Oltuluĭ. Dominiulŭ acesta, schimbatŭ maĭ târḑiŭ cu celŭ dela Blaşŭ, a devenitŭ prin cruţarea episcopilorŭ unŭ isvorŭ de fundaţiunĭ pentru întregŭ clerulŭ şi poporulŭ românescŭ unitŭ. După mutarea reşedinţeĭ episcopescĭ dela Făgăraşŭ la Blaşŭ n'a trebuitŭ să trécă multă vreme, până a ajunsŭ acestŭ orăşelŭ, să fie asemenea unuĭ sóre, care a respânditŭ şi respândesce încă şi astăḑĭ luminăa preste românimea întrégă. Ér temeiulŭ acesteĭ măririĭ binecuvîntate a Blaşuluĭ îlŭ formézăa donaţiunea aceea dobîndită de Ioanŭ I. Pataki.

A urmatŭ marele archiereŭ *Ioanŭ Inocenţiŭ Liber Baro Klein de Sadu* (1729—1751).

Elŭ a mijlocitŭ mutarea reşedinţeĭ episcopescĭ dela Făgăraşŭ la Blaşŭ în inima Ardéluluĭ şi schimbarea dominiuluĭ episcopescŭ dela Gherla şi Sâmbăta de josŭ cu celŭ dela Blaşŭ intenţionându-cu o cale, să întemeieze aci o cetate românéscă unită. Elŭ a întemeiatŭ şi mănăstirea basilitană din Blaşŭ, carea maĭ apoĭ a crescutŭ românimiĭ bărbaţi eruditi, veneraţi cu pietate de tótă suflarea românéscă. Călugariĭ acesteĭ mănăstiriĭ avură să stea întru ajutoriŭ episcopuluĭ întru guvernarea dieceseĭ şi să fie învăţătoriĭ în şcólele, carĭ s'aŭ întemeiatŭ pe lângă mănăstire. În anulŭ 1747 mănăstirea era zidită, şi s'aŭ aşeḑatŭ călugariĭ într'însa. Dar zidirea şcólelorŭ şi a catedraleĭ episcopuluĭ Inocenţiŭ n'a avutŭ parte să o vadă terminată.

Întemeiarea şcólelorŭ din Blaşŭ a fostŭ deja unŭ actŭ, care a asiguratŭ episcopuluĭ Inocenţiŭ nemurire în istoria Românilorŭ. Ele, şcólele românescĭ cele dintâiŭ, aŭ sevârşitŭ redeşteptarea némuluĭ românescŭ. Printr'însele Blaşulŭ a renăscutŭ românismulŭ din cóce şi din colo de Carpaţi.

Dar acestŭ archiereŭ luminatŭ şĭ-a îndreptatŭ privirea şi spre alte interese ale poporuluĭ românescŭ. Întregŭ restimpulŭ archierieĭ luĭ a fostŭ o luptă neîncetată pentru emanciparea politică a Românilorŭ din Ardélŭ. Nu vomŭ să desfăşurămŭ aci demersulŭ acesteĭ lupte. Elŭ însu-şĭ în lupta acésta a căḑutŭ jertfă zeluluĭ sĕŭ şi intrigilorŭ şi machinărilorŭ neîncetate ale duşmanilorŭ numeluĭ de Românŭ. Elŭ a trebuitŭ să-şĭ părăséscă scaunulŭ archierescŭ şi patria şi să móră în exilŭ la Roma. Între lacrimĭ şi cântărĭ sfinte aŭ încununatŭ în anulŭ 1893 peregriniĭ românĭ mormîntulŭ acestuĭ mare archiereŭ cu ramurĭ de bradŭ din Ardélŭ. Elŭ şi este vrednicŭ de pietatea sfintă a următorimiĭ sale. Elŭ a inauguratŭ lupta Românilorŭ pentru esistinţa lorŭ naţională. Elŭ a căḑutŭ în luptă, dar lupta n'a încetatŭ, ci s'a continuatŭ şi se continuă până în ḑiua de aḑĭ.

După renunţarea lui Inocenţiŭ la scaunulŭ archierescŭ i-a urmatŭ *Petru Paulŭ Aronŭ de Bistra* (1751—1764).

Elŭ până la mórte a observatŭ unŭ postŭ rigorosŭ prin abstininţă totală dela carne, ér vinŭ nu bea fără numai a rare orĭ. Afară de aceea a fostŭ omŭ fórte piŭ şi a trăitŭ o viaţă în adevĕrŭ sfîntă. Cerceta biserica în tóte ḑilele, făcea mĕtaniile tóte, câte se prescriŭ în ritualulŭ nostru, şi pe lângă aceea şi altele, ce nu erau prescrise, aşa, câtŭ degetele la mâni în continuŭ îi erăŭ róse de mĕtaniile cele multe, ce le făcea ḑiua şi nóptea. În semnŭ de pocăinţă continuă a purtatŭ până la mórte unŭ brîŭ de zale de ferŭ cu ghimpi, care se păstrézăă până în ḑiua de astăḑi în museulŭ gimnasiuluĭ din Blaşŭ.

Dar pe lângă aceea, că a trăitŭ o viaţă sfîntă, s'a îngrijitŭ Petru Paulŭ Aronŭ şi de progresulŭ bisericeĭ. Multŭ s'a luptatŭ în visitaţiuuĭ canonice în contra demagogilorŭ, carĭ umblaŭ, să înduplece poporulŭ la recădere în neunire. În o astfelŭ de visitaţiune canonică l'a ajunsŭ mórtea. Ceea ce n'a ajunsŭ să vaḑă episcopulŭ Inocenţiŭ, a ajunsŭ episcopulŭ Petru Paulŭ: deschiderea şcolilorŭ din Blaşŭ. Elŭ a esoperatŭ asignarea fórte multorŭ porţiunĭ canonice pe sama preoţilorŭ din diecesa sa.

Elŭ a cumpĕratŭ şi dominiulŭ dela Cutŭ, care acum formézăă o parte însemnată a averiĭ seminariuluĭ archidiecesanŭ. Totŭ elŭ a întemeiatŭ tipografia seminarială din Blaşŭ. Prin tóte faptele acestea mărețe şi-a făcutŭ elŭ neuîtată amintirea.

Luĭ ĭ-a urmatŭ în archierie *Atanasiŭ Rednicŭ* (1764—1772).

A fostŭ omŭ fórte piŭ şi umilitŭ. Vesminte de mĕtasă nu a purtatŭ nicĭ odată. Mâncarea ĭ-a fostŭ legumĭ. În tóte lucrurile sale nu cerca alta nimica afară de mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Elŭ a organisatŭ seminariulŭ teologicŭ archidiecesanŭ şi la mórte tóte ale sale le-a lăsatŭ acestuĭ seminariŭ. Elŭ a terminatŭ zidirea catedraleĭ din Blaşŭ.

Î-a urmatŭ *Gregoriŭ Maiorŭ* (1772—1782).

Luĭ ĭ-a succesŭ, să esopereze delăturarea teologuluĭ Ieşuitŭ de lângă episcopulŭ, şi prin acésta a delătaratŭ şi învinuirea nedréptă şi neîntemeiată, că s'ar intenţiona latinisarea bisericeĭ nóstre. Elŭ între archiereiĭ nostri a fostŭ fără îndoélă celŭ maĭ îubitŭ de poporŭ. Luĭ are tinerimea studiósă să-ĭ mulţămescă pentru beneficiulŭ de pâne.

A urmatŭ apoĭ pentru aprópe o jumĕtate de vécŭ (1782—1830) archieria marelui fundatorŭ *Ioanŭ II. Bobŭ.*

Elŭ a fondatŭ multe biserici din alŭ sĕŭ propriŭ, le-a provĕḑutŭ asemenea din alŭ sĕŭ cu case parochiale şi unele şi cu venite pentru subsistinţa parochuluĭ. Maĭ cu samă prin cetăţi a ziditŭ elŭ biserici frumóse. Ca omŭ fórte cruţătoriŭ şi cumpĕtatŭ în timpulŭ episcopieĭ sale celeĭ lungĭ a adunatŭ avere frumósă, din carea a făcutŭ fundaţiunĭ pentru capitululŭ catedralŭ întemeiatŭ de dînsulŭ, pentru profesoriĭ dela seminariulŭ clericalŭ, pentru stipendiĭ pe sama tinerimiĭ studióse şi pentru alte scopurĭ. Prin testamentŭ a lăsatŭ apoĭ tótă averea sa pentru scopurĭ bisericescĭ. Meritulŭ celŭ maĭ mare i-lŭ formézăă fără îndoiélă întemeiarea capitululuĭ. Prin acesta a facilitatŭ adecă fórte multŭ administrarea vasteĭ sale diecese creându lângă episcopŭ o corporaţiune de preoţi binemeritaţi, carĭ să-ĭ stea îutr'ajutoriŭ cu fapta şi cu sfatulŭ.

Î-a urmatŭ în episcopie *Ioanŭ III. Lemeni* (1832—1848) alesŭ aprópe cu tóte voturile sinoduluĭ electoralŭ.

Elŭ a strălucitŭ maĭ alesŭ cu zelulŭ sĕŭ de adevĕratŭ păstoriŭ. Aprópe nicĭ o parochie a vasteĭ diecese n'a rĕmasŭ necercetată de elŭ în visitaţiunile canonice. Elŭ a renovatŭ şi adaptatŭ biserica catedrală din Blaşŭ adaugându-ĭ şi cele dóuĕ turnurĭ, şi a renovatŭ şi lărgitŭ şi castelulŭ mitropolitanŭ. Fórte multŭ s'a interesatŭ de progresulŭ instrucţiuniĭ aşa, câtŭ şcólele din Blaşŭ nicĭ cându maĭ înainte nu aŭ datŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ atâţia bărbaţĭ de sciinţă şi zeloşĭ pentru binele bisericeĭ si alŭ naţiuniĭ ca pe timpulŭ păstoririĭ luĭ. Timpurile triste din 1848 l'aŭ silitŭ, să-şi părăséscă scaunulŭ episcopescŭ.

După renunţarea luĭ la scaunulŭ archierescŭ i-a urmatŭ *Alesandru Şterca Şuluţŭ de Carpenişŭ* (1851—1867).

Elŭ singurŭ între episcopiĭ nostri a fostŭ preotŭ căsătoritŭ, dar a rĕmasŭ vĕduvŭ şi fără pruncĭ deja fiindŭ capelanŭ în Bistra.

Împrejurările timpuluĭ, în care a gubernatŭ elŭ, aŭ adusŭ cu sine, ca elŭ să se ocupe multŭ de afaceri politice. Prin acésta şi-a câştigatŭ poporalitate fórte mare, căcĭ în silinţele sale pe terenulŭ acesta a fostŭ condusŭ totdeuna de îubirea sa înflăcărată faţă cu poporulŭ sĕŭ. Dar resultatele acesteĭ activităţĭ a luĭ aŭ fostŭ efemere, de óre ce efemeră a fostŭ şi starea politică, în care se afla pe atuncĭ patria. Pe lângă aceea, că activitatea acésta a luĭ a pretinsŭ fórte multe spese, elŭ totuşi s'a silitŭ, să cruţe câtŭ se póte de multŭ din venitele archiepiscopescĭ, şi averea cruţată a lăsat'o spre scopurĭ piĭ şi culturale.

Pe timpulŭ păstoririĭ luĭ s'a reactivatŭ mitropolia de Alba Iulia, s'aŭ adausŭ la episcopia sufragană de Orade încă şi cele de Gheria şi de Lugoşŭ şi s'aŭ provĕḑutŭ cu capitule. Asemenea s'aŭ adausŭ la cele 7 staluri canonicescĭ ale capitululuĭ din Blaşŭ încă 3 dotate din fondulŭ religionarŭ.

Î-a urmatŭ *Ioanŭ IV. Vancea de Buteasa* (1868—1892).

Luptele din 1848 şi 1849 aŭ causatŭ vĕduvirea multorŭ parochiĭ. Acestea trebuiră să se provadă cu preoţi, ér tinerimea pe timpulŭ absolutismuluĭ se dedica maĭ bucurosŭ carierelorŭ publice profane, pe carĭ găsia fórte uşorŭ aplicare. Urmarea a fostŭ, că clerulŭ nostru a recădutŭ în privinţă culturală.

Îngrijirea cea maĭ mare şĭ-a îndreptat'o decĭ mitropolitulŭ Ioanŭ spre delăturarea acestuĭ rĕŭ, şi îngrijirea acésta a luĭ a fostŭ încununată cu succesŭ. Altcum totŭ, ce a pututŭ cruţa acestŭ bunŭ archiereŭ, totŭ a jertfitŭ pentru scopurĭ culturale. Dovadă suntŭ zidirile cele nóuĕ şi frumóse din Blaşŭ, dovadă maĭ alesŭ internatulŭ de băeţi şi celŭ de fetiţe şi fundaţiunile de stipendiĭ, carĭ le-a lăsatŭ prin testamentŭ.

Ceea ce n'a ajunsŭ, să facă mitropolitulŭ Alesandru, aceea a făcutŭ mitropolitulŭ Ioanŭ: a produsŭ o legătură maĭ strînsă între episcopiile sufragane şi între mitropolie şi a organisatŭ provinţia mitropolitană. Acésta a făcut'o maĭ alesŭ prin cele dóuĕ sinóde provinţiale din 1872 şi 1882.

Acésta a fostŭ decada cea dintâiŭ a archiereilorŭ nostri, şi acestea suntŭ în trăsăturĭ generale meritele lorŭ. Aŭ făcutŭ tóţi, nu numaĭ câtŭ aŭ trebuitŭ, ci totŭ, câtŭ aŭ pututŭ să facă. Toţi ne servescŭ spre mândrie. Toţi s'aŭ îngrijitŭ de mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi de progresulŭ religiosŭ şi culturalŭ alŭ turmeĭ sale, ér uniĭ ar merita, să fie înşiraţi chiarŭ între sfinţiĭ luĭ Dumneḑeŭ, pe carĭ îĭ veneréză biserica.

În mâna luĭ Dumneḑeŭ e sórtea bisericeĭ nóstre. Noĭ ómeniĭ nu scimŭ viitoriulŭ. Dar aceea, că provedinţa dumneḑeéscă până acum s'a îngrijitŭ atâtŭ de minunatŭ de biserica nóstră, ne este garanţă, că decada a dóua a archiereilorŭ nostri, carea o începe mitropolitulŭ Victorŭ, va fi totŭ aşa de gloriósă.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea si Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 8 Decembre 1894. Numĕrulŭ 52.

Speranţele nóstre.

Înaltulŭ oficiŭ de Mitropolitŭ este unŭ factorŭ atâtŭ de importantŭ în viaţa nóstră bisericéscă, culturală şi chiarŭ şi politică, încâtŭ de câte orĭ devine vacantŭ, totdeuna esŭ la ivélă temerile şi speranţele, ce le légă poporulŭ credinciosŭ de persónele, carĭ potŭ veni în combinaţiune pentru scaunulŭ mitropolitanŭ.

Dumnedeŭ a voitŭ şi de astădată, să căpĕtămŭ unŭ Mitropolitŭ atâtŭ de vreduicŭ în persóna Preasfinţituluĭ Dr. Victor Mihályi de Apşa, încâtŭ de ulterióra luĭ activitate în acéstă mare demnitate întregŭ poporulŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ unite cu Roma nu légă nicĭ o temere, ci numaĭ marĭ şi îndreptăţite speranţe.

Fie lăudatŭ şi binecuvîntatŭ numele Domnuluĭ, care în aceste dile grele ne-a trimisŭ acéstă mângăere!

Nu suntemŭ atâtŭ de naivĭ, încâtŭ să credemŭ, că tóte speranţele, ce le legămŭ de Preasfinţitulŭ nostru Mitropolitŭ, se vorŭ şi împlini.

Multe dintre speranţele nóstre suntŭ de aşa natură, încâtŭ duşmaniĭ némuluĭ românescŭ vorŭ cerca cu tóte mijlócele puternice, de carĭ dispunŭ, ca acele speranţe să nu se realiseze nicĭ odată. Dar suntemŭ mândri şi ne simţimŭ şi noĭ încurajaţi în luptă, cândŭ cugetămŭ şi credemŭ firmŭ, că actualuluĭ Mitropolitŭ va fi unŭ campionŭ plinŭ de zelŭ sfintŭ şi abnegaţiune creştinéscă pentru drepturile sfinteĭ bisericĭ şi unŭ promovătoriŭ neobositŭ alŭ intereselorŭ nóstre culturale şi naţionale.

De cândŭ biserica catolică din Ungaria a încetatŭ a maĭ fi biserică de statŭ şi a fostŭ pusă din partea celorŭ dela putere în şirulŭ aşa numiteloru confesiunĭ, posiţiunea eĭ a devenitŭ fórte grea în acéstă patrie.

De o parte ea a perdutŭ aprópe tóte avantajele şi favorurile, de carĭ se bucura ca biserică de statŭ, însĕ de altă parte nu a obţinutŭ garanţele de esistinţă şi liberă desvoltare, de carĭ se bucură confesiunile din ţară.

Ca să scape din acéstă posiţiune falsă, toţi catoliciĭ cu durere de sórtea bisericiĭ lorŭ aŭ luptatŭ şi luptă pentru autonomia bisericeĭ ca pentru o garanţă puternică, care să-l asigure deplina scutire de ingerinţele păgubitóre ale unuĭ guvernŭ fără de Dumnedeŭ şi deplina independenţă şi libertate în ceea ce se ţine de cerculŭ eĭ de activitate.

Durere însĕ, că bărbaţiĭ bisericeĭ catolice de ritŭ latinŭ luptândŭ pentru înfiinţarea unuĭ organismŭ puternicŭ autonomicŭ aŭ lucratŭ şi lucră în continuŭ, ca în acestŭ organismŭ să între şi să se contopéscă şi bisericele catolice de ritŭ grecescŭ din patria nóstră.

Tendinţa acésta este periculósă pentru biserica nóstră, pentru că fiindŭ catoliciĭ de ritulŭ latinŭ în maioritate covîrşitóre faţă cu ceĭ de ritulŭ grecesŭ, ceştĭ din urmă nicĭ odată nu-şi vorŭ puté validita voinţa şi aspiraţiunile lorŭ în cadrulŭ organismuluĭ autonomicŭ contemplatŭ. Apoĭ fiindŭ că ceĭ maĭ mulţi dintre catoliciĭ de ritulŭ latinŭ suntŭ magiarĭ, şi magiariĭ în tóte acţiunile lorŭ publice şi culturale suntŭ conduşi de interesele lorŭ de rasă şi de şovinismŭ, eĭ vorŭ cerca şi în organismulŭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ catolice să representeze şi validiteze numaĭ interesele culturale şi de rasă ale poporuluĭ magiarŭ.

Étă pentru ce sperămŭ noĭ împreună cu sinodulŭ electoralŭ din 16 Aprilie 1893, că iubitulŭ nostru Mitropolitŭ nu va perde nicĭ odată din vedere, că biserica românéscă, pe cum este independentă de orĭ ce ierarchie din patrie, aşa trebue să fie independentă şi de organismulŭ autonomicŭ alŭ orĭ căreĭ biserici din patrie. Noĭ sperămŭ, că bărbăţia şi energia probată a vreduiculuĭ nostru Mitropolitŭ va lupta totdeuna, ca provincia mitropolitană greco-catolică de Alba-Iulia, care nu este supusă jurisdicţiunĭĭ nicĭ uneĭ biserici catolice latine din patrie, să-şi capete unŭ organismŭ autonomicŭ separatŭ, în care să ne putemŭ validita numaĭ interesele nóstre religióse, bisericescĭ, culturale şi românescĭ, liberĭ de orĭ ce ingerinţă necompetentă. În acéstă luptă Mitropolitulŭ nostru ne va afla pe toţi uniţĭ într'unŭ cugetŭ şi într'o simţire, gata a-lŭ sprigini în toţi paşiĭ, ce-ĭ va face spre acéstă ţintă nobilă.

Toţi suntemŭ convinşi, că praxa, ce a fostŭ până acum în vigóre cu pri-

---

Feuilleton.

Mgr. Dr. Otto Zardetti

Archiepiscopŭ catolicŭ de Bucuresci.

După o vĕduvire de treĭ anĭ fără de dóuĕ lunĭ de dile Archidiecesa catolică de Bucuresci a avutŭ în fine multŭ dorita fericire de a puté îmbrăţişa pe noulŭ sĕŭ mire în persóna E. Sale Monseniorelui *Dr. Otto Zardetti,* carele a sositŭ în capitală la 22 l. c. venindŭ dela Verciorova într'unŭ cupeŭ reservatŭ de alŭ direcţiunii căilorŭ ferate române, trimisŭ din partea guvernuluĭ anume spre întimpinarea dînsuluĭ.

Cu câtŭ a fostŭ maĭ lungă aşteptarea, cu atâtŭ maĭ mare a devenitŭ şi bucuria. Pentru că în persóna Mgrelui Zardetti vĕduvita biserică a dobânditŭ unŭ pastorŭ cu adevĕratŭ vreduicŭ de acestŭ nume strălucitŭ, unŭ mire înzestratŭ cu cele maĭ înalte calităţi, ce potŭ împodobi pe unŭ prelatŭ din biserica catolică.

Născutŭ la an. 1847 în Rorschach, cantonulŭ Sf. Gallen în Elveţia, dintr'o distinsă familie originară din Milano în Italia, Mgr. Zardetti şi-a percursŭ studiile secerându în totdeuna succese dintre cele maĭ strălucite, până cândŭ le-a încoronatŭ cu laurea doctorală în s. Teologie la universitatea din Innsbruck. Ordinatŭ preotŭ la 1870, s'a distinsŭ apoĭ fórte multŭ atâtŭ pe cariera profesorală, câtŭ şi pe cea a sacruluĭ ministerŭ, ilustrându ca predicatorŭ cele maĭ însemnate amvóne din Elveţia. Numele de predicatorŭ şi-l'a făcutŭ după cea dintâiŭ predică, ţinută în catedrala din St. Gallen, dice unŭ ilustru scriitorŭ germânŭ, după care şi dămŭ aceste scurte notiţe biografice. De atuncĭ a fostŭ chematŭ în tóte părţile. S'a suitŭ în amvónele maĭ renumite din Elveţia, atragêndŭ pretutindenea la sine pe ascultătoriĭ sĕĭ prin farmeculŭ cuvîntuluĭ şi prin originalitatea inteligenţeĭ sale. Ca scriitorŭ s'a făcutŭ cunoscutŭ maĭ cu samă prin publicarea cărţiĭ voluminóse „Dece icóne din Anglia de sudŭ", fructulŭ uneĭ călĕtoriĭ întreprinse acolo la an. 1874, prin unŭ studiŭ asupra luĭ Piŭ IX şi altulŭ scrisŭ în limba anglesă asupra Spirituluĭ Sfîntŭ. Scrierile acestea, pe cum şi alte monografiĭ maĭ scurte aŭ întimpinatŭ cea maĭ bună apreţiare din partea publiculuĭ cetitorŭ.

La an. 1879 făcêndŭ o călătorie în Statele Unite ale Americeĭ de nordŭ, a rĕmasŭ atâtŭ de încântatŭ de instituţiunile adevĕratŭ liberale şi maĭ vîrtosŭ de avîntulŭ măreţŭ, ce l'a luatŭ catolicismulŭ în acele regiunĭ, câtŭ în scurtă vreme şi-a părăsitŭ patria spre a se aşeda în continentulŭ celŭ noŭ. Acolo a ilustratŭ aşişderea catedra de teologie dogmatică dela seminariulŭ din Milvodee până la 1884, cândŭ episcopulŭ şi intimulŭ sĕŭ amicŭ Marty îlŭ chemă la purtarea greleĭ sarcinĭ de vicarŭ generalŭ. Marile doveqĭ de capacitate, ce le-a datŭ şi în acéstă calitate pe terenulŭ spinosŭ alŭ administraţiunii bisericescĭ, atraseră încă şi maĭ multŭ admiraţiunea tuturora asupra sa astfelŭ, câtŭ denumirea sa de episcopŭ în St. Cloud, întîmplată la 1889, fu salutată din tóte părţile cu entusiasmŭ adevĕratŭ.

Până atuncĭ administrarea aceleĭ bisericĭ era încredinţată unuĭ vicarŭ apostolicŭ alesŭ totdeuna din ordulŭ Benedictinilorŭ, şi numaĭ cu ocasiunea denumiriĭ sale fu ridicată la demnitatea de diecesă regulată. Timpŭ de cinci anĭ, câtŭ a funcţionatŭ ca episcopŭ, a adusŭ lucrurile bisericescĭ într'o astfelŭ de orînduiélă, câtŭ de şi tinĕră diecesa de St. Cloud astădĭ se póte mĕsura în privinţa prosperităţiĭ sale cu cele maĭ vechĭ şi maĭ înfloritóre diecese. „Trecuseră cinci anĭ de

vire la alegerea de Mîtropolitŭ, nu ne dă garanţă suficientă de a ne puté alege totdeuna şi între tóte împrejurările unŭ bărbatŭ doritŭ de clerulŭ şi credincioşii nostri. Dacă însă acésta a succesŭ la alegerea din 16 Aprilie 1893, avemŭ să o mulţămimŭ numaĭ înţelepciuniĭ, ce a dovedit'o partea cea maĭ mare şi maĭ alésă a cleruluĭ nostru, ér nu modalităţiĭ, după care a trebuitŭ să se candideze cele treĭ persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, căcĭ după acéstă modalitate póte fórte uşorŭ să între în candidatură şi vre-o persónă, care nu este vrednică de a îmbrăca înalta demnitate de mitropolitŭ. Este decĭ neapĕratŭ de lipsă, ca pe viitoriŭ să nu maĭ fimŭ espuşi temerilorŭ şi îngrijirilorŭ, prin carĭ amŭ trecutŭ la ultima alegere, şi să nu ne maĭ supunemŭ pericululuĭ, din care numaĭ după marĭ sforţărĭ amŭ pututŭ ieşi cu ocasiunea aceea. Acésta se va puté obţiné, numaĭ dacă actualulŭ Mitropolitŭ va lua în mânile sale energice regularea dreptuluĭ de alegere pentru scaunulŭ mitropolitanŭ. Este acésta o cestiune grea de resolvatŭ, maĭ vîrtosŭ dacă considerămŭ de o parte tenacitatea, cu care guvernele liberale de astădĭ ţinŭ la dreptulŭ nelimitatŭ de denumire alŭ Monarchuluĭ ca la unŭ mijlocŭ pentru încătuşarea sfinteĭ bisericĭ, ér de altă parte dacă avemŭ în vedere veleităţile unorŭ cărturarĭ de aĭ nostri, carĭ necunoscêndŭ aseḑămintele bisericeĭ orientale şi închipuindu-şĭ, că biserica trebue să fie organisată după principiile liberalismuluĭ modernŭ, voescŭ, ca alegerea să se facă după principiĭ cu totulŭ contrare sfintelorŭ canóne ale bisericeĭ orientale. A împăca tóte aceste tendinţe contrare, saŭ maĭ bine ḑicêndŭ a elimina dintr'însele ceea ce este diametralŭ opusŭ sfintelorŭ canóne, şi a adopta numaĭ ceea ce este reclamatŭ de adevĕratele esigenţe ale împrejurărilorŭ actuale şi se póte aduce în consonanţă cu constituţiunea sfinteĭ bisericĭ, în acésta zace greutatea problemeĭ, a căreĭ deslegare o sperămŭ totuşĭ dela sciinţa, prudinţa şi energia Mitropolituluĭ nostru, pe cum a sperat'o şi sinodulŭ electoralŭ din anulŭ trecutŭ.

În legătură cu acestea sperămŭ, că Mitropolitulŭ, pe care ni-l'a datŭ Dumneḑeŭ, va lupta întocmaĭ ca şi antecesoriĭ sĕĭ pentru apĕrarea caractĕruluĭ religiosŭ şi românescŭ alŭ instituţiunilorŭ nóstre culturale şi pentru recâştigarea aceluĭ caractĕrŭ, unde nedreptatea l'a răpitŭ. Elŭ va promova disciplina în clerŭ şi adevĕrata pietate în inimile credincioşilorŭ, însă nu-şĭ va uĭta nicĭ de sórtea ticălósă, în care se află preoţimea nóstră din punctŭ de vedere materialŭ.

În fine sperămŭ unŭ lucru maĭ uşorŭ de împlinitŭ, însă pentru sfînta nóstră biserică totŭ aşa de importantŭ ca şi cele amintite maĭ susŭ.

Este vorba despre crearea unuĭ centru literarŭ puternicŭ, care să cultive toţĭ ramiĭ de sciinţă şi literatură din punctŭ de vedere creştinŭ, ca pe calea acésta să putemŭ paralisa efectele desastróse, ce le produce partea cea maĭ mare din productele literatureĭ române de astădĭ, care ignoréză saŭ chiarŭ subminéză principiile religiuniĭ şi moraleĭ creştine.

În Blaşŭ se află o mulţime de bărbaţĭ, pe carĭ însă-şĭ puseţiunea şi ocupaţiunea lorŭ ḑilnică îĭ obligă, să cultive sciinţa şi literatura. Pregătirea, ce şĭ-aŭ câştigat'o la facultăţile teologice şi la cele filosofice din patrie şi străinătate, ne îndreptăţescŭ a crede, că dînşiĭ suntŭ capabilĭ a da unŭ avîntŭ deosebitŭ literatureĭ române scrise în spiritŭ creştinescŭ. Lipsesce însă unŭ felŭ de impulsŭ maĭ puternicŭ, care să fie în stare a potenţa acéstă mişcare literară menită a împodobi Blaşulŭ cu o nóuă aureolă de glorie. Mitropolitulŭ are totdeuna mijlóce suficiente pentru a ne duce la acéstă glorie. Elŭ póte îndemna, încuraja, premia şi chiarŭ dojeni, ca să-ĭ facă pe toţĭ a se angaja cu zelŭ la acéstă lucrare sfîntă.

Tóte popórĕle civilisate aŭ şi o literatură creştină, idealistică şi moralisătóre. Ar fi pĕcatŭ mare, ca numaĭ noĭ să rĕmânemŭ fără acestŭ mijlocŭ puternicŭ de civilisaţiune adevĕrată. De aceea trebue să o facemŭ cu ajutoriulŭ viitoriuluĭ Mitropolitŭ.

Acestea suntŭ speranţele nóstre. Dumneḑeŭ să ajute la realisarea lorŭ!

Foile nóstre despre noulŭ Mitropolitŭ.

„Gazeta Transilvanieĭ“:

Persóna cea maĭ acomodată putea să fie numaĭ aceea, care a fostŭ candidată şi alésă în rîndulŭ întâiŭ de cătră Sinodŭ, şi întru câtŭ numirea a căḑutŭ pe acéstă persónă, nu putemŭ decâtŭ să ne bucurămŭ de acéstă soluţiune, dorindŭ din totŭ sufletulŭ, ca speranţele, ce le-a pusŭ Sinodulŭ în alesulŭ sĕŭ, să se realiseze pe deplinŭ spre binele bisericeĭ şi alŭ naţiuniĭ.

„Tribuna“:

Cu bucurie şi mândrie naţională, pe care amŭ simţit'o, cândŭ înainte cu doĭ anĭ amŭ înregistratŭ succesulŭ alegeriĭ de candidaţĭ la mitropolia din Blaşŭ, vestimŭ aḑĭ, că Preasfinţia Sa Episcopulŭ Dr. Victorŭ Mihályi episcopŭ alŭ Lugoşuluĭ e numitŭ mitropolitŭ alŭ Blaşuluĭ.

Bărbatŭ cu adâncă erudiţiune, unŭ caractĕrŭ întregŭ, independentŭ, iubitoriŭ alŭ muncĭĭ şi cinstiĭ, Preasfinţia Sa Dr. Victorŭ Mihályi este o garanţie, că sub păstorirea sa lungŭ vĕduvita archidiecesă gr. cat. a Blaşuluĭ va prospera. Este o garanţie, că în viaţa naţională românéscă întră, pe terenulŭ lupteĭ pentru biserică şi şcólă, unŭ muncitoriŭ, care şi până aci cu credinţă a servitŭ, de aci încolo însă, mărindu-i-se sfera de activitate, naţiunea cu speranţe crescênde póte privi în calea înaltuluĭ prelatŭ.

Bucuria nóstră este cu atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ nu e vorba numaĭ de a vedé în scaunulŭ mitropolitanŭ dela Blaşŭ unŭ prelatŭ, a căruĭ viaţă publică de până acum însă-şĭ este o garanţie, că pe calea cea drépta va merge, dar voloşĭ suntemŭ maĭ alesŭ de împrejurarea, că noulŭ numitŭ este espresia

---

ḑile,“ ḑice E. Sa în pastorala publicată cu ocasiune întronisăriĭ Sale în scaunulŭ archiepiscopalŭ, „de cândŭ ocârmuiam în liniştire biserica Stuluĭ Clodoaldŭ din Statele Unite ale Americeĭ, şi atunceĭ rĕsună cătră mine glasulŭ evangelicŭ: Pretine, ridică-te maĭ susŭ.“

Devenindŭ vacantŭ prin mórtea Mgreluĭ Palma scaunulŭ archiepiscopalŭ de Bucurescĭ, guvernulŭ românŭ a stăruitŭ, să se rupă tradiţiunea, după care ocârmuirea acesteĭ bisericĭ se încredinţa, pe cum se întîmplă de regulă în *misiuni*, numaĭ persónelorŭ alese din Congregaţiunea Pasioniştilorŭ. Scimŭ acésta din afirmarea pomenitei pastorale a Mgreluĭ Zardetti, că a fostŭ chematŭ la administrarea acesteĭ bisericĭ mitropolitane şi „prin concursulŭ Autorităţiĭ civile“. Ér faptulŭ însu-şĭ a dovedităŭ, că demersurile guvernuluĭ românŭ aŭ fostŭ încununate cu succesŭ, măcarcă în lipsa unuĭ concordatŭ Stulŭ Scaunŭ are mână pe deplinŭ liberă la numirea episcopilorŭ în România. S'a pusŭ aşadar si aci principiulŭ secularisăriĭ ocârmuiriĭ bisericescĭ în sensulŭ, că acésta s'a emancipatŭ de sub tutela esclusivă a unuĭ ordŭ călugărescŭ. Astfelŭ Mgr. Zardetti a fostŭ chematŭ a fi şi la Bucurescĭ ca şi la St. Cloud întâiulŭ archiereŭ alesŭ din sinulŭ cleruluĭ secularŭ. Dea Domnulŭ, ca nóua, dar nu maĭ puţinŭ spinósa sarcină să şi-o pótă împlini cu succese totŭ aşa de strălucite ca şi în America! Înaltele însusirĭ, cu carĭ e împodobitŭ în tótă privinţa, suntŭ o solidă garanţie şi ne îndreptăţescŭ a spera cu siguranţă, că aşa se va şi întîmpla.

* * *

Étă acum şi câteva estrase din aceea-şĭ epistolă pastorală, scrisă într'unŭ stilŭ câtŭ se póte maĭ frumosŭ:

„Apropiându-mĕ de scaunulŭ archierescŭ alŭ acesteĭ bisericĭ, umplutŭ acum după o vacanţă aşa de lungă şi de durerósă, mĕ simtŭ în confusiune de strălucirile, cu carĭ l'aŭ lăsatŭ încunjuratŭ, şi cela ce întâiulŭ l'a fundatŭ şi cu meritele sale l'a înfrumseţatŭ, Mons. Ignaţiŭ Paoli, şi cela ce maĭ pe urmă l'a ţinutŭ şi cu vîrtuţile şi ostenelile sale l'a întăritŭ, Mons. Palma. Aducêndu-mĭ aminte de aceştĭ bărbaţĭ ilustri şi căutândŭ la sfârşitulŭ vieţiĭ lorŭ, eŭ, carele am fostŭ chematŭ a le fi următoriŭ, îndreptându-mĭ glasulŭ rugătoriŭ cătră ceriŭ, ḑicŭ ca şi Eliseŭ cătră profetulŭ Elie: „Să fie Spiritulŭ, carele este în tine, îndoitŭ întru mine.“ Ér cu nemijlocitulŭ meŭ predecesorŭ maĭ ḑicŭ: Să dea Dumneḑeŭ, ca privindŭ sfârşitulŭ vieţiĭ Predecesorilorŭ meĭ să mĕ ieaŭ însu-mĭ după exemplulŭ credinţeĭ lorŭ şi păşindŭ pe urmele lorŭ să potŭ duce întru îndeplinire dorită lucrările întreprinse de eĭ. Să dea Dumneḑeŭ, ca vestindŭ cuvîntulŭ sĕŭ în acestŭ pământŭ clasicŭ, onoratŭ cu sângele şi numele de Romanŭ, să potŭ întări credinţa catolică, adecă credinţa Romanilorŭ, care după Apostolulŭ „se vestesce în tótă lumea“ “ Continuă apoĭ a vorbi despre sacrulŭ Palliŭ arĕtândŭ, că elŭ însemnéză pe de o parte strînsa legătură a credincioşilorŭ cu D. N. Isusŭ Christosŭ, Păstorulŭ celŭ Bunŭ, ér pe de alta unirea mitropoliţilorŭ cu Pontificele Romanŭ, capulŭ vĕḑutŭ alŭ Bisericeĭ creştine.

Ér după ce a agrăitŭ clerulŭ şi şi-a arĕtatŭ bucuria pentru starea de înflorire, în care se află Seminariulŭ, adauge: „Pe urmă vomŭ deschide inima nóstră părinţéscă, arĕtândŭ nedeschilinite sentimentele eĭ, tuturorŭ credincioşilorŭ nostri fără de nicĭ o deosebire de origine, némŭ, limbă, orĭ naţiune, silindu-ne a imita şi întru acésta pe Păstorulŭ celŭ nevĕḑutŭ, înaintea căruia, după cuvîntulŭ Apostoluluĭ, „nu este osebire Iudeuluĭ şi Eliniuluĭ, pentru că acela-şĭ este Domnulŭ tuturorŭ, carele îmbogăţesce pe toţĭ cei ce-lŭ chémă pe elŭ“. — Ca omŭ purtămŭ şi noĭ întru noĭ înşi-ne slăbiciunile naturiĭ omenescĭ; dar, după exemplulŭ dumneḑeescului Păstoriŭ, trebue să luptămŭ contra inclinărilorŭ, ce ne atragŭ spre pământŭ, şi să ne nisuimŭ a ne apropria acea universalitate de vederĭ şi de

întregului némŭ românescŭ. Pentrucă toţi Românii din tóte părţile aŭ aşteptatŭ cu dorŭ, să-lŭ vadă mitropolitŭ pe episcopulŭ Lugoşului, şi la alegerea de candidaţi sevârşită în Blaşŭ bucuria a fostŭ tocmaĭ pentru că asupra luĭ s'aŭ pututŭ întruni voturile cele maĭ multe.

Plinŭ de experienţe şi cu chibzuéla, ce i-a caracterisatŭ întréga viaţă publică, cu dreptŭ cuvîntŭ ne aşteptămŭ, să realiseze tóte îmbunătăţirile, carĭ suntŭ reclamate de spiritulŭ timpuluĭ.

Noĭ privimŭ în noulŭ mitropolitŭ unŭ aprigŭ luptătoriŭ alŭ drepturilorŭ bisericeĭ sale, unŭ hotărîtŭ şi conscientŭ apĕrătoriŭ alŭ aşeḑămintelorŭ bisericescĭ şi şcolare.

„Dreptatea“:

În aceste ḑile grele, pline de cercărĭ şi prigonirĭ politice îndreptate contra dreptuluĭ de esistenţă alŭ poporuluĭ nostru, ne prinde scirea, ce primimŭ din Budapesta, scire, ce ne umple de bucurie şi încredere pentru viitoriŭ.

Astăḑĭ, cândŭ politica fără căpătâiŭ a guvernuluĭ magiarŭ îşĭ întinde aculeulŭ veninosŭ şi în viaţa religiósă şi privată a cetăţenilorŭ, este unŭ postulatŭ imperiosŭ, ca întregulŭ poporŭ să se unéscă, clerŭ şi mirenĭ, ca în acţiune comună şi energică să apere viaţa românéscă espusă la atâte primeḑiĭ.

În Dr. Mihályi câştigă poporulŭ românŭ unŭ bărbatŭ de cultură înaltă, unŭ Românŭ verde în simţeminte şi energicŭ în acţiunile sale, unŭ politicianŭ probatŭ şi unŭ păstoriŭ bunŭ, care în ḑile de restrişte nu-şĭ va părăsi turma, ce Dumneḑeŭ ĭ-a încredinţatŭ spre păstorire.

Salutămŭ din inimă pe noulŭ Archiepiscopŭ de Alba-Iulia-Făgăraşŭ şi mitropolitŭ alŭ bisericeĭ gr. cat. române din Ardélŭ şi Ungaria.

„Telegraful Roman“:

Scirea acésta, pe care aŭ înregistrat'o şi foile magiare, a umplutŭ de bucurie inima fiecăruĭ românŭ, ceea ce se vede şi din glasulŭ ḑiaristicei nóstre, care a înregistrat'o şi publicat'o cu multă satisfacţie. Şi este îndreptăţită acéstă bucurie, căcĭ ilustrulŭ archiereŭ denumitŭ de mitropolitŭ întrunesce tóte acele calităţi bune şi nobile, carĭ trebue să împodobéscă pe capulŭ uneĭ biserici. Elŭ este: „naţionalistŭ românŭ vigurosŭ, omŭ de cualificaţie sciinţifică, preotŭ capabilŭ şi bunŭ,“ cum îlŭ caracterisézăă „Hazánk“ de Duminecă 11 Novembre c., cu unŭ cuvîntŭ unŭ decorŭ alŭ poporuluĭ românescŭ şi alŭ bisericiĭ Sale, menităă a deveni unulŭ din celĭ maĭ puternicĭ stîlpĭ aĭ acestora.

„Magyar Állam“ despre noulŭ Mitropolitŭ.

A mângâiatŭ Dumneḑeŭ pe credincioşiĭ archidieceseĭ de Alba Iulia şi Făgăraşŭ şi aĭ provinţeĭ mitropolitane gr. cat. române, astăḑĭ a apărutŭ denumirea la archiepiscopie a noului archiepiscopŭ, a episcopuluĭ de Lugoşŭ Victorŭ Mihályi de Apşa, a noului archiepiscopŭ doritŭ de toţi catoliciĭ adevăraţi.

Cu omagiŭ de bucurie salutămŭ pe noulŭ archiepiscopŭ împodobitŭ cu strălucirea curateĭ sciinţe, a curateĭ credinţe, a curatuluĭ patriotismŭ, carele se suie cu facultăţile sale puternice şi probate în tóte direcţiunile pe acelŭ tronŭ, la care îlŭ însoţesce binecuvîntare şi laudă, binecuvîntarea credincioşilorŭ celorŭ ce-lŭ cunoscŭ bunătatea inimiĭ, lauda tuturorŭ celorŭ ce sciŭ să recunoscă şi apreţieze vîrtuţile de archiereŭ, bărbatŭ şi patriotŭ.

De multŭ ar fi trebuitŭ să soséscă denumirea luĭ, dór dacă sinodulŭ electoralŭ are dreptulŭ, nicĭ pe unŭ momentŭ nu suferia îndoélă, că întărirea alegeriĭ luĭ Victorŭ Mihályi nu potŭ să o denege, ori câtŭ ar machina împotriva luĭ politiciĭ stradeĭ ceĭ ce umblă după patriotismŭ ieftinŭ, carĭ aŭ trista sórte, ca prin esagerările sale să înstrăineze naţionalităţile nemagiare de naţiunea politică ungară în locŭ de a le câştiga pentru causa patrieĭ întimpinându-le cu iubire.

Patriotismulŭ luĭ Victorŭ Mihályi nu s'a supusŭ acestorŭ esagerărĭ, şi bine a făcutŭ, că nu li-s'a supusŭ, şi deşi a fostŭ espusŭ la hăţirĭ pentru patriotismulŭ luĭ celŭ conscienţioşŭ: bărbatulŭ convingeriĭ a statŭ liniştitŭ în faţa judecăţiĭ sufletuluĭ sĕŭ, a patrieĭ sale şi a Dumneḑeuluĭ sĕŭ.

Cu bucuria inimiĭ nóstre salutămŭ pe archiereulŭ cerêndŭ prisosinţa binecuvîntăriĭ luĭ Dumneḑeŭ preste lucrulŭ luĭ apostolicŭ, pentru ca elŭ, care în sfintele ḑile ale adventuluĭ ajunge în fruntea mitropoliei române, să aducă pace, dragoste, binecuvîntare credincioşilorŭ sĕĭ şi patrieĭ, glorie bisericiĭ şi luĭ Dumneḑeŭ. —

Maĭ bine de unŭ anŭ şi jumĕtate a trecutŭ, până Maiestatea Sa împĕratulŭ şi regele apostolicŭ a hotărîtŭ asupra alegeriĭ prin mijlocirea guvernuluĭ sĕŭ şi anume în favoruliĭ luĭ Victorŭ Mihályi.

E de credutŭ, că întărîdiarea acésta se póte reduce la faimele acelea, carĭ escepţionéză purtarea politică a luĭ Victorŭ Mihályi, făcêndŭ paralelă între elŭ şi între episcopulŭ de Diakovar.

Dacă iubirea ferbinte a cestuĭ din urmă faţă cu biserica sa şi cu sciinţele ar forma obiectulŭ de aseměnare, atuncĭ aceştĭ doĭ archiereĭ nu ar sta prea departe unulŭ de celalaltŭ; cestŭ din urmă însu-şi a întemeiatŭ academia Slavilorŭ de méḑăḑi, celŭ dintâiŭ din 1894 este membru onorariŭ alŭ academieĭ române, de care distincţiune onorifică a avutŭ parte şi reposatulŭ cardinalŭ archiepiscopŭ de Kalocsa Haynald Lajos.

Dar în privinţă politică este mare deosebire între aceştĭ doĭ bărbaţi, cu multŭ maĭ mare şi decâtŭ diferinţa aceea a raportuluĭ de dreptŭ de statŭ, în care se găsescŭ Croaţiĭ şi Româniĭ faţă cu statulŭ ungarŭ.

Victorŭ Mihályi este unŭ membru zelosŭ alŭ legislativeĭ ungare, desvóltă activitate zelósă în lucrările episcopatuluĭ ungarŭ, este notariulŭ uneĭ comisiuniĭ a acestuia; este apĕrătoriulŭ zelosŭ alŭ drepturilorŭ bisericiĭ sale şi se întrepune pentru îmbunătăţirea stăriĭ cleruluĭ sĕŭ; lea parte activă în adunările, în comisiunile administrative şi în viaţa socială a comitatuluĭ Caraşŭ-Severinŭ, şi este totŭ aşa de bine versatŭ pe terenulŭ administrativŭ politicŭ ca şi pe celŭ bisericescŭ; după putinţă este darnicŭ şi are o purtare, cu care cuceresce pe orĭ cine; de aceea Alteţa Sa reg. Iosifŭ, de câte orĭ merge la Lugoşŭ la manevrele honveḑimiĭ, totdeuna este óspele luĭ. —

Adevĕratŭ, că Victorŭ Mihályi nu este părtinitoriulŭ unităţiĭ de limbă celeĭ forţate, carea se accentuéză în timpulŭ maĭ noŭ, dar aceea se şi împotrivesce trecutuluĭ de multe vécurĭ alŭ statuluĭ ungarŭ şi maĭ alesŭ principiilorŭ *fundamentale ale bisericeĭ române*, pe carĭ unŭ păstoriŭ bunŭ în nicĭ unŭ felŭ de împrejurărĭ nu póte să le jertféscă.

Elŭ este unŭ eminentŭ bărbatŭ de încredere alŭ cleruluĭ românŭ şi alŭ poporuluĭ românŭ; asemenea încredere póte să nutréscă faţă cu elŭ şi ungurimea; este de interesŭ pentru ambele părţi, ca lupta nefericităă să se sfârşéscă, şi dacă în direcţiunea acésta i-se va găsi prilejŭ spre mijlocire, căile împăcării şi liniştirii împrumutate ar puté să se pregătéscă cu efectŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Sancţionarea celorŭ treĭ proiecte politice-bisericescĭ votate de corpurile legiuitóre încă totă întârdie, pe cândŭ autoruluĭ lorŭ, cabinetuluĭ Wekerle, se luptă cu mórtea. Pentru acéstă întârdiare liberaliĭ învinuescŭ pe contele Kálnoky ḑicêndŭ, că elŭ se amestecă în afacerile interne ale Ungarieĭ şi informéză pe monarchuluĭ.

Pe cum se scrie din Viena luĭ „Budapesti Hirlap“ din 6 a c., contele Kálnoky ar fi declaratŭ unuĭ magnatŭ magiarŭ, că învinuirile ridicate în contră-i suntŭ neîntemeiate. Monarchulŭ cunósce până în amĕnunte relaţiunile din Ungaria şi nu are lipsă de informaţiunile ministruluĭ de esterne. Dlŭ Kálnoky nu-şĭ póte esplica impacienţa partiduluĭ liberalŭ magiarŭ. Chiarŭ şi reverinţa faţă de Sfîntulŭ Scaunŭ şi curtoasia internaţională poftesce, ca înainte de sancţionare să se aducă la cunoscinţa Sfîntuluĭ Scaunŭ în tótă estensiunea lorŭ proiectele de lege, carĭ îlŭ interesézăă. În atarĭ casurĭ usulŭ poftesce, ca corona să asculte cu atenţiune observările Sfîntulŭ Scaunŭ şi numaĭ apoĭ să se pronunţe asupra lorŭ. Maiestatea Sa a promisŭ luĭ Wekerle sancţionarea, dară aceste formalităţĭ nu suntŭ legate de unŭ terminŭ fixŭ. Maĭ departe nu trebue să se dea uĭtării, ca *ministrulŭ comunŭ de esterne este şi ministru ungarŭ şi pentru aceea este datoriŭ a urmări cu atenţiune acele afaceri interne ale Ungarieĭ, carĭ influinţézăă şi asupra po-*

---

iubire, ce atâtŭ de multŭ se cuvine unuĭ păstoriŭ sufletescŭ. Şi ni-se pare, fraţilorŭ prealubiţĭ, că nóuĕ ne va fi maĭ uşorŭ de a ajunge la aşa ceva, decâtŭ póte altora, după ce dispositia firéscă şi mersulŭ vieţiĭ nóstre ne-a înzestratŭ deja cu óre care universalitate de felulŭ aceleia, aşa că fiindŭ după nume Italianŭ, după nascere Elveţianŭ, după sentimentele inimeĭ Americanŭ, acum după hotărîrea luĭ Dumneḑeŭ alŭ vostru suntŭ — Românŭ, şi dacă nu prin faptulŭ desevârşitŭ, totuşĭ prin oficiŭ, prin voinţă, ba chiarŭ prin afectele inimeĭ mele. Astfelŭ ne vomŭ sili a întimpina lipsurile tuturora, a frânge pânea adevĕruluĭ fiecăruia, pe câtŭ va fi cu putinţă, chiarŭ în limba, în care va pricepe taĭnele credinţeĭ, şi a servi pe toţi cu aceea-şĭ dragoste, declarându înse totodată, că întru îndeplinirea generală a oficiuluĭ nostru dinaintea ochilorŭ vomŭ avé singurŭ numaĭ acestea dóuĕ: la locŭlŭ întâiŭ propăşirea Bisericiĭ, apoĭ servirea intereselorŭ poporuluĭ românescŭ, a cărui nume, origine, istorie şi chiarŭ şi viitorulŭ însu-şĭ suntŭ o moştenire de la Roma cea veche.“

Din partea nóstră augurămŭ Înaltuluĭ Prelatŭ tóte, câte însu-şĭ le doresce.

Întru mulţĭ anĭ!

liticeĭ esterne, cum suntŭ reformele bisericescĭ şi cestiunile de naţionalităţi. Ministeriulŭ pe esterne trebue să lucre într'acolo, ca să înceteze agitaţiunea în Ungaria, şi între cele dóuĕ case ale parlamentuluĭ să nu fie atare conflictŭ, care ar influinţa nefavorabilŭ asupra conduceriĭ afacerilorŭ esterne.

Aşa dară ministrulŭ de esterne nicĭ reformele bisericescĭ şi nicĭ cestiunea naţionalităţilorŭ nu le consideră de afaceri purŭ interne ale Ungarieĭ.

Roma.

Celŭ mai de aprópe consistoriŭ papalŭ va fi póte în Ianuariŭ, cândŭ se vorŭ crea mai mulţĭ cardinalĭ şi se vorŭ preconisa episcopiĭ noĭ.

Sfinţia Sa a felicitatŭ pe Ţarulŭ Nicolae II din incidentulŭ căsătorieĭ luĭ din 26 l. tr.

†
Cardinalulŭ Gonzales.

Eminentulŭ colegiŭ alŭ cardinalilorŭ a suferitŭ o perdere simţită prin mutarea la cele eterne a erudituluĭ şi celebruluĭ archiepiscopŭ de Sevilla Zefirinŭ Gonzales. Acestŭ bărbatŭ, pe care îlŭ deplânge aĭ Spania întrégă, s'a născutŭ în 25 Ian. 1831 şi încă de tinerŭ a intratŭ în ordulŭ Dominicanilorŭ, unde în curêndŭ s'a distinsŭ prin facultăţile sale strălucite edându mai multe opurĭ teologice-filosofice. Pentru meritele, ce şi-a câştigatŭ defunctulŭ pe terenulŭ literarŭ, Sfinţia Sa Leo XIII în 10 Nov. 1884 l'a făcutŭ cardinalŭ.

Franţa.

Unŭ procesŭ de ereditare a Pontificeluĭ s'a sistatŭ. Anume murindŭ în aniĭ trecuţĭ marchisa Duplesis-Bellier fără descendenţĭ, de erede universalŭ alŭ averiĭ sale a numitŭ pe Papa Leo XIII. Consângeniĭ marchiseĭ aŭ cerutŭ, ca judecătoria să nimicéscă testamentulŭ din motivulŭ, că Papa nu ar avé dreptŭ de a ereĝi în Franţa. Forulŭ de I instanţă a şi declaratŭ, că Papa nu póte să ereĝéscă în Frânţa, şi că astfelŭ averea rĕmasă compete ereĝilorŭ legalĭ. Forulŭ de a II instanţă a mersŭ mai departe declarându testamentulŭ de invalidŭ. Procesulŭ era să ajungă la Curtea de casaţiune, dară Papa şi ereĝiĭ aŭ făcutŭ unŭ compromisŭ aşa, că casa din Paris şi estinsele moşiĭ din provinţă să fie ale Sfinţieĭ Sale Leo XIII, éră averea mobilă şi baniĭ să fie aĭ ereĝilorŭ legalĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 1 a c. noulŭ ministru de agricultură contele Festetics Andor a ţinutŭ unŭ lungŭ şi secŭ discursŭ accentuându necesitatea cultivăriĭ diversilorŭ ramĭ de economie, dară nu a spusŭ, cum se póte ajunge acésta. Fiindŭ discursulŭ din cestiune prima vorbire ministerială a conteluĭ Festetics, lumea se aşteptase la desvoltarea unuĭ programŭ bine deliniatŭ, dară actualulŭ ministru nu a pututŭ arĕta unŭ atare programŭ din causă, că elŭ nicĭ cândŭ nu s'a ocupatŭ seriosŭ de cestiunile economice, şi Wekerle l'a adusŭ în cabinetŭ, fiindŭ că pe altulŭ nu a căpĕtatŭ.

Aventurierulŭ politicŭ Pázmándy a interpelatŭ pe ministrulŭ de interne despre adunarea Românilorŭ ţinută în Sibiŭ la 28 l. tr. şi despre resoluţiunile primite acolo. Ministrulŭ declară, că încă nu a primitŭ raportŭ dela organele subalterne, promite însĕ, că va păşi cu rigóre în contra la orĭ ce lucrare contrară legilorŭ, recunósce, că actualulŭ guvernŭ a inscenatŭ numĕrósele procese politice, şi promite, că nu va concede, să se ţină congresulŭ naţionalităţilorŭ.

În şedinţa din 3 a c. primulŭ obĭectŭ a fostŭ votarea a treia asupra proĭectuluĭ de lege despre împrumutarea fără interese (din partea statuluĭ) a sumeĭ de 200,000 fl. în favorulŭ teatrelorŭ. Vĕdêndŭ opositionaliĭ, că suntŭ puţinĭ guvernamentalĭ de faţă, aŭ urgitatŭ votarea, care a avutŭ ca resultatŭ respingerea proĭectuluĭ cu o maloritate de 2 voturĭ. Hieronymi după acéstă derută a ieşitŭ din cameră ca opĕritŭ.

La desbaterea asupra budgetuluĭ de agricultură primulŭ oratorŭ a fostŭ Mülek, care a supusŭ la aspră critică politica economică şi comercială a guvernuluĭ. Pactulŭ dela 1867 a nimicitŭ independinţa economică a Ungarieĭ, şi Austria ne-a inundatŭ cu articliĭ sĕĭ industrialĭ. Ea duce dela noĭ lesne marfa crudă şi ne vinde scumpŭ fabricatele. Guvernulŭ nu a luatŭ nicĭ o mĕsură pentru sanarea rĕuluĭ. Doresce, să se resolveze cestiunea lucrătorilorŭ şi cea a colonisărilorŭ. Budgetulŭ s'a mărităŭ spre a înmulţi salarele oficialilorŭ, éră nu pentru scopurĭ productive. Pentru guvernŭ a vorbitŭ Szunyogh ocupându-se de raporturile agrare din Anglia. Contra a maĭ vorbitŭ Makkfalvay, care impută guvernuluĭ, că nu vede, cumcă ţara nóstră este o ţară agricolă, şi interesele agrare se subordinéză cu totulŭ celorŭ industriale.

Ministrulŭ Wekerle a presentatŭ în şedinţa din 4 a c. unŭ proĭectŭ de lege, prin care cere votarea budgetuluĭ provisorŭ pe lunile Ianuariŭ şi Februariŭ 1895. Proĭectulŭ s'a transpusŭ comisiuniĭ finanţiale, care îlŭ va desbate încă în septĕmâna acésta. Desbaterea asupra budgetuluĭ ministruluĭ de agricultură s'a continuatŭ şi póte să se termineze pe 8 a c.

Circulă faĭma, că după votarea budgetuluĭ provisorŭ cabinetulŭ are să-şĭ dea dimisiunea, încredinţându-se br. Bánffy cu formarea nouluĭ cabinetŭ. Noĭ nu putemŭ da creĝĕmîntŭ la atarĭ faĭme. Wekerle îubesce cu multŭ maĭ tare puterea, de câtŭ să se despartă aşa uşorŭ de ea.

Germânia.

Împĕratulŭ Wilhelm a deschisŭ în 5 a c. parlamentulŭ imperialŭ prin discursŭ de tronŭ, în care îşĭ esprimă dorinţa, ca deputaţiĭ să conlucre la resolvirea cestiunilorŭ sociale-politice şi economice. Accentuéză necesitatea de a păşi în contra acelora, carĭ prin agitaţiunile lorŭ voescŭ să împedece puterea de statŭ întru împlinirea misiuniĭ sale. Esperinţa arată, că legile esistente nu suntŭ de ajunsŭ faţă de eĭ; pentru aceea se vorŭ presenta proĭecte de legĭ nóuĕ spe scopulŭ acesta. Raporturile cu puterile străine suntŭ amicale, şi încrederea în susţinerea păciĭ a crescutŭ în aniĭ din urmă. În fine îşĭ esprimă împĕratulŭ condolenţa asupra uciderii preşedinteluĭ Carnot şi asupra morţiĭ ţaruluĭ Alesandru III, în care jelesce pe unŭ amicŭ şi conlucrătoriŭ probatŭ întru susţinerea păciĭ.

Italia.

Parlamentulŭ italianŭ a fostŭ deschisŭ în 3 a c. Regele Umberto în discursulŭ tronuluĭ se ocupă de reformele sociale; amintesce despre desastrele produse în Messina şi Calabria prin cutrĕmurile de pământŭ din luna trecută şi despre ajutórele marinimóse, carĭ aŭ incursŭ pentru nefericiţĭ din tóte părţile Italieĭ. Accentuéză necesitatea de a restatori ecuilibriulŭ în finanţele statuluĭ. Spre acestŭ scopŭ guvernulŭ va face tóte cruţările posibile fără a jigni prosperarea ţĕreĭ. Se vorŭ spori venitele, fără de a atinge agricultura şi producţiunea naţională. Se vorŭ aduce legĭ pentru îmbunătăţirea circulaţiuniĭ şi a creditului. Pacea Europeĭ probabilŭ nu va fi conturbată.

Regele spre a face cruţărĭ în finanţe a datŭ unŭ decretŭ, prin care numĕrulŭ ofiţerilorŭ se reduce cu 900, éră a oficialilorŭ civilĭ subordinaţi ministruluĭ de răsboiŭ cu 400. Altŭ decretŭ regalŭ se ocupă de organisarea armateĭ, unde asemenea se facŭ reducerile posibile scădêndŭ pe calea acésta budgetulŭ militarŭ cu 7.500,000 lire. Cu tóte acestea deficitulŭ anuluĭ 1895 se urcă la 50.000,000 lire.

Asia.

Răsboiulŭ între China şi Iaponia se pare că se va termina. Pe cum se anunţă din Yokohama, ministrulŭ Statelorŭ-Unite din Peking la îndrumările guvernuluĭ sĕŭ a începutŭ negoţiările de mijlocitoriŭ alŭ păciĭ între puterile beligerante. Iaponia e aplicată la pace, dară pune condiţiunĭ aspre. Noĭ credemŭ, că la încheiarea păciĭ vorŭ avé cuvîntŭ şi puterile europene, mai alesŭ Rusia şi Anglia, carĭ aŭ marĭ interese în Asia orientală.

Presa ruséscă ĭea posiţie contra Ieponieĭ. „Novoje Vremja“ scrie, că la casulŭ, cândŭ Micado şi pe viitoriŭ va amâna negoţiările de pace, va păşi la mijlocŭ Rusia, Anglia şi Franţa. „Novosti“ ḑice, că Rusia va pretinde, ca Corea şi o parte din Mandşura să se declare de teritoriŭ neutralŭ, şi porturile chinese să fie deschise pentru năile rusescĭ.

La cestiunea nóstră.

Generalulŭ Türr, urmându esemplulŭ aventurieruluĭ politicŭ Pázmándy Dénes, s'a făcutŭ agentulŭ guvernuluĭ magiarŭ în cestiunea nóstră. Elŭ a adresatŭ în ḑiariulŭ francesŭ „Epoque“ o epistolă deschisă dlui V. A. Urechia, preşedinteluĭ „Ligeĭ pentru unitatea culturală a Românilorŭ“. Generalulŭ Türr schimbându sabia cu condeiulŭ debachéză în contra dacoromânismuluĭ şi vre, să probeze, că Româniĭ nu suntŭ de viţă

latină și că numai prin secolulŭ alŭ XIII ar fi venitŭ în Transilvania.

Dlŭ Urechia respundêndŭ la epistola generaluluĭ magiarŭ dice, că cele scrise de elŭ despre originea nóstră n'aŭ de a face cu detestabila situațiune, ce a creat'o guvernulŭ magiarŭ celorŭ 3 milióne de Românĭ. Nu latinitatea orĭ nelatinitatea nóstră e de vină, că guvernulŭ din Budapesta a inscenatŭ scandalosulŭ procesŭ alŭ Memorandului și nu respectéză legea de naționalităț, luândŭ totŭ felulŭ de mĕsurĭ nelegale în contra limbeĭ și școlelorŭ și bisericilorŭ românescĭ.

Dacoromânismulŭ nu se póte nasce decâtŭ sub violențele șovinismuluĭ magiarŭ. Nicĭ unŭ Românŭ cu minte nu va afla salvarea în ceea ce numescŭ Magiariĭ dacoromânismŭ. Insistă asupra alianțeĭ Românilorŭ și a Ungurilorŭ, a cărora părtinitoriŭ era și generaluluĭ Türr în 1867. Că în 1848 și 1861 Româniĭ nu s'aŭ unitŭ cu Ungurĭ, vina o pórtă guvernanțiĭ ungurĭ, carĭ aŭ făcutŭ răsboiŭ individualităț românescĭ; pentru aceea Româniĭ atuncĭ s'aŭ decisŭ a se rîndui alăturĭ cu aceia, carĭ le promiteaŭ dreptate și respectulŭ naționalităț lorŭ. Guvernulŭ ungurescŭ este și adĭ de vină la durerósele evenimente, carĭ se desfășură adĭ în Transilvania, și carĭ nu suntŭ de natură de a apropia Ungaria de idealulŭ sĕŭ, nicĭ pe România de acea federațiune, pe care o dorimŭ.

Generaluluĭ Türr îĭ recomândă dlŭ Urechia, să nu se lase amăgitŭ de așa disulĭ istoricĭ patrioțĭ ungarĭ, ci — ca și în 1867 să spună amicilorŭ luĭ din Pesta, că „cestiunea naționalităților, care se impune cu forța, trebue resolvată fără ocolirĭ; trebue smulsă din mânile diplomațieĭ, maĭ multŭ dispusă din nenorocire a o înlătura pentru eternitate, de câtŭ a o resolva odată definitivŭ."

La afirmarea luĭ Türr, că Românĭ s'aŭ pusŭ afară de constituțiune, dice dlŭ Urechia: „Pentru ca Românĭ să fie cu totulŭ în constituțiune, ceea ce dorescŭ și eĭ, — eliberațĭ din temniță pe șefiĭ lorŭ, ascultați-le plângerile, cercetați la lumina alteĭ critice decâtŭ aceea a șovinismuluĭ magiarŭ, pledați voĭ înși-vĕ causa lorŭ pe lângă guvernanțiĭ din Pesta. Dacă generaluluĭ Türr voesce, să realiseze confederațiunea danubiană, despre care a scrisŭ în „Debats" 9 Aprilŭ 1867, să mérgă și la Seghedinŭ și Vațŭ spre a se înțelege cu șefiĭ Românilorŭ.

Domnișórele române martire politice. Liberalismulŭ magiarŭ nu se mulțămesce cu procesele și întemnițările bărbațilorŭ români pentru așa numitele delicte politice și fapte antipatriotice, ci acum voesce să facă martirĭ politicĭ și din femeĭ. Scopulŭ și-lŭ va ajunge, dară mulțămire nu-și va afla în elŭ. Pe cum s'aŭ dedatŭ bărbațiĭ cu temnița, așa se vorŭ deda în curêndŭ și femeile. Prin acésta cestiunea română se va ține în continuŭ la suprafață, éră conscĭința națională va fi totŭ maĭ vie. Pe cum cetimŭ în „Tribuna", pe 12 a c. suntŭ citate la judecătoria din Sibiŭ maĭ multe domnișóre române fiindŭ acusate, că aŭ vătĕmatŭ ordinea publică purtândŭ cocarde naționale cu inscripția „Totulŭ pentru națiune". Domnișórele acusate și la casulŭ cândŭ ar fi condamnate la amendă în banĭ, suntŭ gata a nu plăti, ci a întra în temniță.

Comisiunea petiționară a dieteĭ ungare a desbătutŭ în 1 a c. petițiunile alorŭ 61 de municipiĭ, carĭ cerŭ dela guvernŭ, să păsĕscă cu energie contra agitațiunilorŭ de naționalitate. La propunerea referentuluĭ Horváth Béla comisunea hotărîtŭ a propusŭ dieteĭ, să recomande guvernuluĭ luarea în considerațiune a petițiunilorŭ amintite.

Dlŭ Georgiŭ Moldovanŭ, redactorulŭ „Foiĭ Poporuluĭ", care în cele treĭ procese din urmă a foiĭ a fostŭ condamnatŭ la 8 lunĭ temniță de statŭ și la 1 respective 3 lunĭ temniță ordinară, pe cum scrie „Tribuna", e citatŭ pe 19 a c. înaintea tribunaluluĭ din Cluș, unde se va ține pertractarea pentru cumularea pedepselorŭ sale.

Noutăți.

Apropiându-se capetulŭ anuluĭ, rugămŭ pe toți P. T. abonenți, carĭ suntŭ în restanță, să binevoéscă a ne trimite câtŭ maĭ curêndŭ prețulŭ abonamentului.

Denumirea de mitropolitŭ a Ilustrității Sale I. P. S. D. Dr. Victorŭ Mihályi a produsŭ o imensă bucurie în tóte clasele locuitorilorŭ din Blașŭ. Acesteĭ bucurĭ i-s'a datŭ espresiune prin adresele de felicitare trimise Ilustruluĭ archiereŭ și prin o splendidă iluminare a opiduluĭ. Chiarŭ și străiniĭ din Blașŭ, Magiarĭ, Sașĭ, Evreĭ, ținêndŭ contŭ de sentimentulŭ bucurieĭ Românilorŭ, și-ŭ iluminatŭ casele. — Lunĭ s'a celebratŭ în biserica catedrală liturgie de mulțămită pentru denumirea de multŭ așteptată a nouluĭ mitropolitŭ și s'a cântatŭ „Doxologia cea mare". La s. Liturgie a pontificatŭ Reverendissimulŭ vicariŭ capitularŭ I. M. Moldovanŭ asistêndŭ clerulŭ gremialŭ, éră cântările le-aŭ esecutatŭ parte corulŭ teologicŭ, parte corulŭ mixtŭ sub conducerea dlorŭ profesorĭ Ionașŭ, Papiŭ și Murĕșanŭ. — *În Lugoșŭ.* Ilustritatea Sa Dumineca a primită felicitările din partea capitululuĭ și a preoțimiĭ gremiale gr. cat., din partea preoțimiĭ gr. or. și a casineĭ române. Autoritățile administrative s'aŭ presentatŭ nouluĭ Mitropolitŭ conduse de comitele supremŭ alŭ comitatului Caraș-Severinŭ. Asemenea aŭ felicitatŭ pe Înaltulŭ Prelatŭ corpulŭ ofițerilorŭ de honvedĭ staționați în Lugoșŭ, oficialiĭ dela tribunalulŭ regescŭ, direcțiunea financială și dela magistratulŭ orășenescŭ. Marți sara s'a aranjatŭ în onórea nouluĭ Mitropolitŭ unŭ imposantŭ conductŭ cu torțe, la care aŭ luatŭ parte preste 5000 de ómenĭ, între carĭ și țeranĭ din tóte comunele învecinate. Capela a esecutatŭ piese naționale, éră reuniunea română de cântărĭ a datŭ o strălucită serenadă. Alocuțiunĭ aŭ ținutŭ protopopulŭ gr. cat. V. Grozescu și advocatulŭ Dr. G. Dobrinŭ accentuându înaltele calităț și virtuți ale serbătorituluĭ archipăstoriŭ.

Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi I. P. S. nostru Mitropolitŭ însoțitŭ de Revds. dnŭ vicariŭ capitularŭ în Blașŭ I. M. Moldovanŭ și de Revds. dnŭ Petru Popŭ, canonicŭ în Lugoșŭ, va călĕtori Lunĭ la Viena spre a se lua cu dînsulŭ îndatinatulŭ procesŭ informativŭ la nunțiatură.

Casulŭ Brentano. Într'o scrisóre din Viena publicată în „Dreptatea" din 5 Dec. cetimŭ următórele: „Mare surprindere causéză depărtarea escelentuluĭ profesorŭ de filosofie Brentano dela universitatea din Viena. Depărtarea acésta este motivată cu împrejurarea, că dînsulŭ n'a fostŭ numitŭ profesorŭ ordinarŭ în locŭlŭ luĭ Zimmermann, retrasŭ în pensiune, și acésta din causa căsătorieĭ sale cu o ovreĭcă. E fórte tristŭ, că la universitatea din Viena catolicismulŭ este atâtŭ de puternicŭ, ca să contribue la delăturarea uneĭ așa de escelente puterĭ, pe cum e Brentano." — Așa ar trebui să fie, dacă se are în vedere, că Austria este unŭ statŭ aprópe curatŭ catolicŭ. Dar raportorulŭ „Dreptățiĭ" ar trebui să scie, că la universitatea din Viena suntŭ aplicați ca profesorĭ fórte mulțĭ jidanĭ, se pare că anume pentru a batjocori simțĕmîntulŭ religiosŭ alŭ catolicilorŭ. „Dreptatea" încă ar avé cuvinte de a se supĕra din causa acésta. Dór dela jidoviĭ din Viena noĭ Româniĭ n'amŭ primitŭ și nicĭ nu așteptămŭ nicĭ unŭ bine, pe cândŭ catoliciĭ ne întimpină cu dragoste. Câtŭ de zelosŭ a fostŭ și este „Vaterland" întru apĕrarea causeĭ nóstre! Ér Lueger celŭ cu simpatia cea înflăcărată pentru causa nóstră este catolicŭ zelosŭ pentru credință și unulŭ dintre conducĕtoriiĭ ceĭ maĭ de frunte și maĭ cu trecere aĭ catolicilorŭ din Viena în lupta împotriva jidoviriĭ acesteĭ cetăț. Și „Dreptatea" îea în apĕrare pe Brentano pentru ochiĭ concubineĭ luĭ, pentru că acésta e ovreică! Unde aĭ ajunsŭ, „Dreptateo"? Ér ce privesce pe Brentano, împărtășimŭ, că elŭ este preotŭ catolicŭ și a fostŭ profesorŭ ordinarŭ la universitatea din Viena. Îndrăgostindu-se de o ovreĭcă a cercatŭ, să câștige dispensă de a și-o lua de soție, însĕ înzădarŭ, căci i-se împotrivesce § 63 din allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, care statorescе, că ordurile maĭ înalte ale bisericeĭ catolice formézĕ unŭ impedimentŭ dirimentŭ de căsătorie și înaintea forului civilŭ. Brentano a renunțatŭ decĭ la profesură și la dreptulŭ de cive austriacŭ și ducêndu-se în Saxonia a încheiatŭ căsătorie civilă cu ovreĭca sa. Maĭ apoĭ a fostŭ admisŭ din nouŭ la universitatea din Viena, însĕ numaĭ ca docentŭ privatŭ, ér acum vĕdêndu, că nicĭ de cum nu vorŭ să-lŭ numéscă profesorŭ ordinarŭ, și-a părăsitŭ și docentura. După ce vedemŭ, că pentru unŭ astfelŭ de omŭ varsă „Dreptatea" lacrimĭ așa de amare, constatămŭ, că în Viena ómeniĭ aŭ concepte morale diferite de cele din Timișóra. Maĭ obsrvămŭ cu uĭmire, că cuvintele citate maĭ la délŭ „Dreptatea" le-a tipăritŭ nemijlocitŭ înainte de reproducerea frumosuluĭ articolŭ alŭ luĭ „Magyar Állam" despre nouluĭ nostru Mitropolitŭ. Dacă o vedĭ acésta, nu poțĭ să nu simțescĭ compătimire din causa zăpăceliĭ, de care de o vreme încóce se parŭ a pătimi ómeniĭ dela „Dreptatea".

Baniĭ vechĭ de câte 20 cr. și de 4 cr. cu 31 Dec. a. c. se scotŭ din cursŭ. Deci după acestŭ terminŭ nimenĭ nu este datoriŭ a-ĭ primi. Cel ce și după 31 Dec. 1894 ar avé atarĭ banĭ, până în 31 Dec. 1895 îĭ potŭ schimba la casele publice de statŭ fără scădere. După acestŭ terminŭ nicăirĭ nu maĭ aŭ valóre de banĭ.

Universitatea din Belgrad a fostŭ închisă în septĕmâna trecută din causa demonstrațiunilorŭ scandalóse inscenate de studenți în contra profesoruluĭ Gheorghevicĭ.

Flourens, fostŭ ministru în Franța, care trece de unŭ binevoitoriŭ alŭ Românilorŭ, reîntorcêndu-se din S. Petersburg s'a abătutŭ și pe la Budapesta petrecêndŭ aicĭ din 2—5 Dec. Elŭ a convenitŭ cu Hélfli, Wekerle, Tisza, Csáky, Szilágyi, Apponyi și cu alțĭ politicianĭ magiarĭ, informându-se dela eĭ despre raporturile din Ungaria. Diarele magiare scriŭ, că Flourens s'a interesatŭ în deosebĭ de cestiunea română. Dacă s'a interesatŭ, apoĭ și-a greșitŭ adresa, cerêndŭ informațiunĭ dela bărbațiĭ amintiți.

Luminarea poporului. Luĭ „Magyar Állam" i-se scrie, că maĭ mulțĭ preoți zeloșĭ din diecesa de Veszprém s'aŭ hotărîtŭ, ca din cândŭ în cândŭ să țină adunărĭ în singuraticele comune rostindŭ în acelea vorbirĭ corĕspundĕtóre spre a lumina poporulŭ cu privire la cestiunile politice-bisericescĭ și la datorințele catolicilorŭ față cu aceste cestiunĭ. Episcopulŭ diecesanŭ br. Hornig și-a datŭ consensulŭ la acéstă hotărîre lăudândŭ pe zeloșiĭ păstorĭ sufletescĭ. Ar fi de doritŭ, ca nobilulŭ esemplu alŭ preoțimiĭ din Veszprém să fie imitatŭ și de preoțiĭ nostri, asociindu-se spre a lumina poporulŭ nu numaĭ în cestiunile politice-bisericescĭ, ci în tóte cestiunile vitale ale poporuluĭ românŭ, fie ele de orĭ ce natură.

† **Maria Popŭ născ. Malorŭ,** preutésă în Fărăgăŭ, a repausatŭ în 2 a c. în alŭ 75-lea anŭ alŭ etățiĭ și alŭ 53-lea alŭ căsătorieĭ. *În veci amintirea eĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

C.

Juraților Scaunului și Titorii Mitropoliei.

(Continuare.)

Instituțiunea juraților din punctŭ de vedere canonicŭ în genere, și în specie alŭ Pravilei. Constatându în cele premerse originea calvină a instituțiunii juraților scaunului, ne rĕmâne încă, să judecămŭ instituțiunea acésta din punctŭ de vedere canonicŭ.

Și în rĕsăritŭ și în apusŭ episcopii din timpurile cele mai vechi ale creștinismului în guvernarea bisericei lorŭ s'aŭ folositŭ de sfatulŭ unui colegiŭ de preoți de lângă ei numitŭ presbiteriŭ, saŭ senatŭ și sinedriŭ. [1]) Senatulŭ saŭ presbiteriulŭ acesta în timpurile mai târdiĭ s'a desvoltatŭ și a primitŭ și în rĕsăritŭ și în apusŭ o formă diversă. Nicăiri însĕ nu a primitŭ forma juraților scaunului din biserica românéscă din Ardélŭ, și cu deosebire nu o a primitŭ în biserica din România.

Cu tóte aceste însĕ nu se póte dice despre instituțiunea juraților, că este cu totulŭ anticanonică, deórece essența antică a presbiteriului este, ca să fie compusŭ din mai mulți preoți. Și jurații scaunului din biserica românéscă eraŭ preoți, cari constituieaŭ sfatulŭ episcopului barĕm în causele mai însemnate bisericesci. Și acésta este destulŭ pentru ca jurații să se pótă numi presbiteriulŭ episcopului.

Cu totulŭ altcum stă lucrulŭ, dacă este vorba de aceea, că óre instituțiunea juraților este în conformitate cu presbiteriulŭ anticŭ alŭ episcopului, așă precum s'a desvoltatŭ în rĕsăritŭ, și precum este espusŭ în Pravilă. Din punctulŭ acesta de vedere, precum vomŭ vedé mai târdiŭ, instituțiunea juraților scaunului nu corespunde nici câtŭ de puținŭ presbiteriului orientalŭ, și neființdŭ alta decâtŭ o copie de pre o instituțiune analogă calvinéscă, nici nu póte să corĕspundă.

Ce se ține însĕ de cestiunea reactivăriĭ vechiei instituțiuni a juraților, deși n'aŭ lipsitŭ, cari aŭ dorit'o, [2]) totuși noi nu putemŭ vedé nici unŭ avantagiŭ în reactivarea ei. Ea în timpurile vechi a fostŭ numai unŭ surrogatŭ alŭ presbiteriului anticŭ, cum s'a desvoltatŭ în beserica rĕsărituluĭ și a apusului în decursulŭ timpurilorŭ, unŭ surrogatŭ impusŭ de calvini ajutați și de împrejurările triste ale bisericei românesci. După ce în biserica nóstră însĕ în tóte patru diecesele s'aŭ introdusŭ presbiteriulŭ anticŭ în forma capitulelorŭ catedralĭ din biserica apusului, surrogatulŭ primitivŭ alŭ juraților scaunului nu mai póte avé nici unŭ înțelesŭ. Acésta cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că în diecesele suffragane pe lângă instituțiunea capitulelorŭ catedralĭ mai esiste și instituțiunea consistoriului plenariŭ, la ședințele căruia ieaŭ parte toți protopopiĭ din diecesă. Éră în archidiecesa mitropolitulŭ Vancea pentrn fundațiunea sa încă poftesce conchemarea consistoriului plenarŭ din toți protopopiĭ, viceprotopopiĭ și administratoriĭ protopopesci. [3]) Apoĭ pentru cause bisericesci tare afundŭ tălătorie este mai consultă ținerea sinódelorŭ diecesane saŭ a congreselorŭ mestecate. Și așa putemŭ să dicemŭ, că reactivarea instituțiuniĭ juraților astădi nu mai póte avé nici o valóre practică.

* * *

Numirea și atribuțiunile de dreptŭ a titoriloru. Treĭ suntŭ numirile, sub cari vine înainte instituțiunea acésta.

1. Cea mai usitată numire este numirea de titori, carea încă are mai multe nuanțe. Așa câte odată se folosesce numai numirea de titori singură. [4]) De altă dată se numescŭ: titorii bisericeĭ; [5]) altă dată: titori cu ajutoriŭ, [6]) titori adevĕrați și jurați [7]) și titori cari suntŭ jurați lângă Vlădica. [8])

2. A dóua numire, carea însĕ numai odată vine înainte, este numirea de grigtori. [9])

3. A treia este numirea latină de curatores ecclesiae, și curatores cleri. [10])

[1]) S. Ieronimŭ Comment. în Isaia c. 3. s. Ignatiŭ în epistola cătră Filadelfi.
[2]) Gavrilă Popŭ canonicŭ în Lugoșŭ în »Sionulŭ românŭ« de pre 1865 Nr. 1.
[3]) Testamentulŭ și literele fundaționalĭ.
[4]) Vedĭ mai susŭ punctŭ 2, 4 și 5 din urmele istorice
[5]) Vedĭ mai susŭ punctŭ 5 din urmele istorice comune.
[6]) Vedĭ mai susŭ punctŭ 1 din urmele istorice.
[7]) Mai susŭ punctŭ 1 din urmele istorice
[8]) Mai susŭ punctŭ 5 din urmele istorice
[9]) Mai susŭ punctŭ 1 din urmele istorice
[10]) Mai susŭ punctŭ 6 7 din urmele istorice

Mai grea este întrebarea cu privire la atribuțiunile de dreptŭ a corporațiuniĭ titorilorŭ.

Din puținele urme istorice, de cari dispunemŭ, putemŭ totuși constata următórele cu destulă securitate, și anume:

1. Laolaltă cu mitropolitulŭ și cu corporațiunea juraților resolvaŭ unele cause bisericesci. Acésta se vede din introducerea Zaconiculuĭ, unde se dice că: *suntŭ și alte legi, cari se facŭ fără de săborulŭ mare, Vlădica cu titoriĭ și cu juraților.* [1])

2. Oficiulŭ lorŭ principalŭ se învîrtiea în jurulŭ averiĭ bisericesci. Se vede acésta de acolo, că cu ocasiunea destituiriĭ mitropolituluĭ Sava Brancovici lorŭ le-a poruncitŭ principele Mihailŭ Apafy I, ca să ĭea samă dela mitropolitulŭ Sava *„de totŭ bunulŭ bisericeĭ și venitulŭ școleĭ și alŭ tipografieĭ.“* [2]) Administratoriulŭ principalŭ alŭ averiĭ acesteia era altcum mitropolitulŭ, căci și titoriĭ dela elŭ o aŭ luatŭ în samă. De unde titoriĭ eraŭ mai multŭ organe ajutătóre ale mitropolituluĭ în manipularea averiĭ și póte și apĕrătoriĭ aĭ eĭ, ceea ce indică împrejurarea că Zaconiculŭ îĭ numesce și *„titoriĭ cu ajutoriŭ“*.

Că oficiuiŭ lorŭ de căpetenie se învîrtiea în jurulŭ averiĭ bisericesci, se vede în câtva și din sistemulŭ Zaconiculuĭ.

Zaconiculŭ anume a statŭ din 11 capitule, dintre cari ni-s'a conservatŭ indicele lorŭ și capitululŭ I și IV. Între capitule însĕ este o ordine óre care logică, saŭ unŭ sistemŭ, ce se póte tare ușorŭ observa.

Astfelŭ în capitulele de întâiŭ tractéză despre mitropolitulŭ. În cele nemijlocitŭ următóre despre averea bisericéscă, după aceea despre canónele cleruluĭ, apoĭ despre sinóde și în urmă despre alegerea preoților. Inmediatŭ însĕ înaintea capitululuĭ despre averea bisericéscă, este capitululŭ despre „deregătoria titorilorŭ.“ Din acésta se vede, că deregătoria acésta a titoriiorŭ era în legătură cu averea bisericéscă. Altcum nu s'ar puté înțelege, pentru ce autorulŭ a vîrîtŭ capitululŭ despre averea bisericéscă chiarŭ nemijlocitŭ după capitululŭ despre titori. [3])

Evidentŭ se vede lucrulŭ acesta însĕ din punctulŭ 6 alŭ gravaminelorŭ cleruluĭ în contra mitropolituluĭ Atanasiŭ, în care clerulŭ aștepta ca mitropolitulŭ Atanasiŭ să se sfătuéscă cu titoriĭ în privința administrăriĭ averiĭ bisericesci *„de proventibus cum ecclesiae curatoribus conferret.“* [4])

Pe lângă aceste până în diua de astădi în limba românéscă titori în Ardélŭ se numescŭ credincioșii, cari manipuléză averea bisericéscă parochială. De unde și chemarea titorilorŭ vechi de lângă vlădica a trebuitŭ să fie cu privire la averea bisericéscă a întregeĭ obste românesci supuse mitropolituluĭ.

3. Laolaltă cu mitropolitulŭ determina diua, în carea avea să se țină săborulŭ mare, ceea ce se vede din canonulŭ I alŭ săboruluĭ mare dela 1700, în care se dice: *„când va rîndui Vlădica și cu titoriĭ, cari vorŭ fi juraților lângă Vlădica di de săborŭ“* [5])

4. Numirea de grigitori în Zaconicŭ și numirea latină de curatores ecclesiae, ce vine înainte în actele mai târdiĭ arată, că chemarea lorŭ a trebuitŭ să fie a grigi de biserică, prin ce se póte înțelege, că aveaŭ să grigéscă de buna ordine în afacerile bisericesci, de observarea legilorŭ, de apĕrarea eĭ și așa mai departe. Tóte aceste amŭ puté să le cunóscemŭ destulŭ de detaiatŭ, dacă din „captalania Belgraduluĭ“ amŭ puté căpĕta documentulŭ, prin care Mihailŭ Apafi principele Ardéluluĭ a întăritŭ pe cel de întâiŭ *„titoriĭ adevĕrați și juraților“*. Documentulŭ acesta însĕ nu l'amŭ pututŭ căpĕta nici de cum.

* * *

Titorii nu luaŭ parte cu votŭ decisivŭ la săborulŭ mare. Din nicĭ una din urmele istorice, cari le-amŭ aflatŭ, nu se vede, că eĭ ar fi luatŭ parte și la săborulŭ mare ca membriĭ cu votŭ decisivŭ, deși despre juraților se dice apriatŭ în sinodulŭ dela 1675. [6]) Și dacă unuiŭ saŭ altuiŭ dintre eĭ era laĭcŭ, ca de pildă Havasali Suciŭ Pal, Dumitru Logofetulŭ, Groz Miclăușŭ, atuncĭ nici nu scimŭ, cu ce dreptŭ ar fi luatŭ parte la săborulŭ mare, după ce pe timpurile acele chiarŭ nicĭ ĭa synodus generalis alŭ calviniloru din Ardélŭ nicĭ unŭ laĭcŭ nu lua parte. De unde e tare probabilŭ, că chiarŭ și dispositiile, pe cari după autoriulŭ Zaconiculu

[1]) Mai susŭ punctŭ 1 din urmele istorice comune.
[2]) Mai susŭ punctŭ 4 din urmele istorice.
[3]) Mai susŭ pag. 54.
[4]) Mai susŭ punctŭ 3 din urmele istorice.
[5]) Vedĭ mai susŭ punctŭ 5 din urmele istorice.
[6]) Mai punctŭ 1 diu urmele istorice.

titorii le făceaŭ laolaltă cu Mitropolitulŭ şi cu juraţii scaunaluĭ [1]) erau dispoziţie cu privire la partea materială a bisericeĭ.

Autoriulŭ Zaconiculuĭ vorbindŭ despre săborulŭ dela 1680, în care fu alesŭ mitropolitulŭ Iosifŭ Budai, spune, că cine aŭ fostŭ notariŭ alŭ săboruluĭ, şi cine aŭ fostŭ juraţiĭ scaunuluĭ şi titoriĭ bisericiĭ pre timpulŭ acela. Şi aşa s'ar puté obiecţiona, ca şi titoriĭ ca atarĭ aveaŭ votŭ decisivŭ în sinodŭ, căcĭ altcum nu ĭ-ar fi amintitŭ autoriulŭ Zaconiculuĭ.

La obiecţiunea acésta însé se póte réspunde cu temeiŭ, că din aceea, că autoriulŭ Zaconiculuĭ spune, că pe timpurile sinoduluĭ electoralŭ dela 1680 cine aŭ fostŭ titoriĭ bisericeĭ, nu urmézŭ, că acelaşĭ autorŭ voesce să dică şi aceea, că titoriĭ aveaŭ votŭ în sinodŭ. Autoriulŭ Zaconiculuĭ adecă voesce să determineze maĭ de aprópe timpulŭ, cândŭ a începutŭ a-şĭ scrie cartea. Spre scopulŭ acela, spune, că a începutŭ a-şĭ scrie cartea:

I. În luna laĭ Iunie 1680.

2. În timpulŭ, cândŭ săborulŭ mare a alesŭ pe mitropolitulŭ Iosifŭ Budai.

3. Cândŭ era notariŭ săboruluĭ marĕ Protopopŭ Ionŭ din Vinti, şi totŭ acesta şi titorulŭ mănăstiriĭ Belgraduluĭ, éră titoriĭ aĭ bisericeĭ Protopopiĭ Georgie din Daia, Văsiŭ din Belgradŭ, Oprea din Armeni, Hovasali Suciŭ Pál din Belgradŭ.

Aceste treĭ suntŭ momentele, carĭ determinézŭ timpulŭ, cândŭ autoriulŭ Zaconiculuĭ şi a începutŭ a-şĭ scrie cartea. Şi autoriulŭ le aduce înainte numaĭ ca momente determinătóre de timpŭ. De unde numaĭ ca atarĭ momente aŭ valóre, şi din ele nu se póte deduce chiarŭ nimicŭ cu privire la dreptulŭ participăriĭ titorilorŭ la sinodulŭ acela electoralŭ. Aşa ceva nu se póte deduce cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că autoriulŭ Zaconiculuĭ în partea întâiă a opuluĭ sĕŭ, care urmézŭ nemijlocitŭ după introducere, spune apriatŭ, că cine avea votŭ în săborulŭ mare, cândŭ se alegea mitropolitulŭ. Dice adecă despre lucrulŭ acesta: *„Cândŭ va fi lipsă să se stringă toţi protopopiĭ, şi încă şi dintre celalalţi preoţi, şi din voia a totŭ săborulŭ unindu-se toţi cu unŭ cuvîntŭ aşa să-lŭ alégă“* [2]) (*pe mitropolitulŭ*). De titoriĭ însé aicĭ nu se amintesce nicĭ cu unŭ cuvîntŭ.

* * *

Părerĭ greşite despre atribuţiunile titorilorŭ. Cu tóte aceste însé n'aŭ lipsitŭ uniĭ şi alţiĭ, carĭ aŭ ascrisŭ titorilorŭ cu totulŭ alte atribuţiunĭ de dreptŭ, şi în specie de acele ,carĭ competŭ după Pravilă eschisivŭ şi absolutŭ numaĭ ierarchieĭ.

Dintre aceştia amintimŭ érăşĭ maĭ întâiŭ pe anonimulŭ autoriŭ alŭ epistoleĭ unuĭ românŭ transilvănénu cătră unŭ amicŭ alŭ sĕŭ în afaceriĭ ecclesiastice şi scolastice, care vorbindŭ despre modulŭ, cum era compusŭ săborulŭ mare, dice, că între alţiĭ era compusŭ şi din *„curatoriĭ* (ctitoriĭ) *laicĭ aĭ bisericeĭ“*.[3]) Va să dică după acestŭ autorŭ titoriĭ luaŭ parte cu votŭ decisivŭ la săborulŭ mare. Bunulŭ acesta autorŭ însé pentru părerea sa nicĭ nu se încércă a aduce nicĭ barĕm o dovadă, ceea ce totuşĭ ar fi trebuitŭ să o facă într'o cestiune ca şi acésta destulŭ de momentósă. Ba ce e maĭ multŭ, susţine lucruri evidentŭ false, căcĭ vorbesce de curatoriĭ bisericeĭ, ca şi cum aceia ar fi fostŭ numaĭ laicĭ, cândŭ din Zaconicŭ este evidentŭ, că uniĭ dintre eĭ erau din clerŭ. [4]) Maĭ departe cuvîntulŭ curatores în parantese îlŭ esplică cu cuvîntulŭ ctitoriĭ, pre cândŭ cuvîntulŭ grecescŭ ctitorŭ nu însemnézŭ curatoriŭ ci edificătoriŭ. [5])

Altcum autoriulŭ acesta confundă de totŭ tare tóte instituţiunile bisericescĭ. Aşa de pildă în unŭ locŭ [1]) consistoriulŭ mitropolituluĭ îlŭ consideră de o instituţiune separată de instituţiunea celorŭ 12 asesoriĭ juraţi, în altŭ locŭ dimpotrivă pe amêndóuĕ le consideră de una şi aceeaşĭ instituţiune. [2]) Din carĭ se vede, că autoriulŭ a scrisŭ fără de a combina maĭ întâiŭ lucrurile cu seriositatea cuvenită şi fără de nicĭ o critică.

Altŭ autoriŭ este profesorulŭ Ioanŭ Crişanŭ, care susţine, că ţitoriĭ formaŭ consistoriulŭ mitropolituluĭ, în care laolaltă cu mitropolitulŭ pertractaŭ tóte causele bisericescĭ fără escepţiune spiritualĭ şi materialĭ. [3]) Ca şi autoriulŭ de maĭ susŭ, nu se încércă nicĭ acesta a aduce nicĭ barĕm cea maĭ neînsemnată dovadă spre a-şĭ propti aserţiunea. Ba autoriuluĭ acestuia ĭ-a causatŭ bucurie mare împrejurarea, că a aflatŭ între titoriĭ şi uniĭ, carĭ póte erauŭ laicĭ, în ce vedea o probă óre care istorică pentru statutulŭ organicŭ alŭ bisericeĭ românescĭ gr. orientalĭ alcătuitŭ de Şaguna, care admite elementulŭ laicŭ în guvernarea bisericéscă, în cea maĭ mare parte după modulŭ, cum îlŭ admite constituţiunea Saşilorŭ protestanţi din Transilvania. Una însé n'a vĕdut'o autoriulŭ nostru. Şi acésta este, că dacă titoriĭ laicĭ şi preoţĭ formaŭ consistoriulŭ mitropolituluĭ pentru tóte afacerile bisericescĭ fără deosebire spiritualĭ şi materialĭ, atuncĭ atribuţiunile lorŭ de dreptŭ suntŭ departe chiarŭ şi de statutulŭ organicŭ alŭ luĭ Şaguna. Căcĭ statutulŭ organicŭ cu tóte că admite pe laicĭ la multe lucruri bisericescĭ, totuşĭ nu la tóte, căcĭ unele suntŭ reservate consistoriuluĭ curatŭ bisericescŭ, éră altele sinoduluĭ archierescŭ. Şi aşa din atribuţiunile de dreptŭ, ce le ascrie elŭ titorilorŭ laicĭ în biserica veche românéscă din Ardélŭ, nu póte scóte nicĭ o dovadă în favorulŭ statutuluĭ organicŭ.

Altcum şi autoriulŭ acesta, ca şi destuĭ alţiĭ, purcede câtŭ se póte maĭ arbitrariŭ şi maĭ superficialŭ. Vomŭ aduce despre acésta numaĭ unele esemple drastice.

Autoriulŭ Zaconiculuĭ dice în introducere: *„Avut'aŭ acésta mitropolie totdeauna grijitorĭ şi titorĭ cu ajutoriŭ“*. Cuvintele: *„grijitorĭ şi titorĭ cu ajutoriŭ“* autoriulŭ nostru le traduce pe limba germână în modulŭ celŭ maĭ arbitrariŭ cu „Ehrenbeĭsitzer“ = „assessorĭ onorarĭ“. [4]) După dînsulŭ dară şi unŭ grijitoriŭ de vie de pildă încă este „Ehrenbeisitzer“ saŭ „assessorŭ onorariŭ“. Réŭ esplică şi cuvintele din Zaconicŭ: *„éră titoriĭ adevĕraţi şi juraţi s'aŭ rînduitŭ în vlădicia mitropolituluĭ Sava Brancovici“*. Din cuvintele aceste profesorulŭ Crişanŭ scóte înţelesulŭ: *Archiepiscopulŭ Sava a pusŭ definitivĭ.* [5]) Dacă ceĭ dinainte de Sava aŭ fostŭ numaĭ onorarĭ, atuncĭ Sava a pusŭ actualĭ. Dacă însé Sava a pusŭ definitivĭ, atuncĭ ceĭ dinainte de elŭ n'aŭ fostŭ onorarĭ ci provisorĭ saŭ interimalĭ. Afară de aceea autoriulŭ Zaconiculuĭ nu dice că Sava a rînduitŭ „titoriĭ adevĕraţi şi juraţiĭ“, ci numaĭ că aceştia fură rînduiţi în timpulŭ, cândŭ Sava era mitropolitŭ, ceea ce érăşi este cu totulŭ alta. Totŭ asemenea dice autoriulŭ nostru după Zaconicŭ, că mitropolitulu Sava a determinatŭ titorilorŭ cercululŭ de activitate, ceea ce Zaconiculŭ nu dice nicăirĭ, ci numaĭ că cercululŭ lorŭ de activitate se află scrisŭ în decretulŭ principeluĭ Mihailŭ Apafi, prin care a întăritŭ pe ceĭ de întâiŭ titorĭ adevĕraţi şi juraţi.

Cine tractézŭ astfelŭ documentele istorice, acela nu e mirare, că ajunge la consecinţe fără de nicĭ unŭ temeiŭ. Şi durere! în asemene greşeli aŭ căduţŭ şi alţiĭ bărbaţi de aĭ nostri, ceea ce apoĭ a contribuitŭ nu puţinŭ la aceea, ca cu privire la lucrurile bisericescĭ să se nască şi în publiculŭ nostru atâtea părerĭ greşite.

(Va urmá.)

---

[1]) Vedĭ maĭ susŭ punctŭ 1 din urmele istorice.

[2]) Zaconicŭ în »Acte şi Fragmente« de T. Ciparíŭ pag. 259.

[3]) »Epistola unuĭ românŭ transilvănénu cătră unŭ amicŭ alŭ sĕŭ în afaceriĭ eclesiastice şi scolastice“. Sibiŭ 1871 pag. 11.

[4]) Aşa Protopopulŭ Ioanŭ din Vinti, protopopulŭ Toma din Belgradŭ. »Acte şi Fragmente« de T. Ciparíŭ pag. 158.

[5]) Grecesce κτιτωρ în dialectulŭ jonicŭ. Vedĭ »Grieehisch-Deutsches Handwörterbuch« de A. E. Schmit. Lipsca 1850 la cuvîntulŭ κτίστις.

[1]) Pag. 11.

[2]) Pag. 10.

[3]) Beitrag zur Geschichte der kirchlichen Union der Romänen in Siebenbürgen unter Leopold I. Inaugural-Dissertation. Sibiŭ 1882, pag. 15 şi 16.

[4]) Pag. 16.

[5]) »Der Erzbischof Sava hat definitive eingesetzt.«

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

XIII.

Purtarea reservată a Margarideĭ faţă de Daniilŭ nu isvoria din nepăsare faţă de elŭ orĭ din pofta de a plăcé, ci era urmarea adânceĭ sale recunoscinţe faţă de veneratulŭ sĕŭ sfătuitoriŭ. Fără de a-ĭ asculta maĭ întâiŭ părerea, ea nimica nu întreprindea. Nobila eĭ ambiţiune îĭ spunea, să cerce, că óre totŭ aceea este ea şi acum pentru Daniilŭ, ce era ea odinióră pentru Danielsinho.

Cu răbdare suportase ea timpulŭ celŭ amarŭ alŭ despărţiriĭ, pregătindu-se sub conducerea preotuluĭ prin lucru şi străduélă la unŭ venitoriŭ norocosŭ, ce câte odată i-se părea nerealisabilŭ. De aceea acum i-se păru, că ajunge prea curêndŭ la scopŭ. Ea nu voia, să-şĭ croéscă numaĭ de capulŭ sĕŭ sórtea, ci să şĭ-o concrédă ajutoriuluĭ dumnedeescŭ.

Se lupta decĭ cu sine însă-şĭ. Timpulŭ îĭ trecea petrecêndu-lŭ în dorŭ după Daniilŭ, maĭ trecêndŭ câte odată cu vederea sfaturile capuluĭ căruntŭ alŭ parochuluĭ.

De câte orĭ se împotriviaŭ înse simţemintele eĭ unuĭ celuĭalaltŭ, copila totdeuna se îndrepta cu încredere umilită către Dumneḑeŭ, orĭ dacă nu se putea reculege spre rugăciune, atuncĭ se îndrepta către cunoscĕtoriulŭ celŭ maĭ bunŭ alŭ inimeĭ sale, către bunulŭ sĕŭ părinte Pereira.

Şi astăḑi abia o părăsise Daniilŭ, şi ea şi porni către casa parochuluĭ. Pe pragŭ se întîlni cu soră-sa. Acésta se părea de totŭ mişcată.

„Ce aĭ, Clarinho?“ întrebă Guida privindŭ cu îngrijire la ochiĭ roşiţi aĭ suroriĭ sale.

„Ce bine e, că eştĭ aci, Margaridinho,“ esclamă Clara, „întră numaĭ iute la domnulŭ parochŭ, elŭ are să vorbéscă ceva cu tine despre Daniilŭ şi —“

„Şi, Clarinho?“

„O, Pedro acesta!“ suspină Clara şi-şi ştergea cu şurţa lacrimile. „Elŭ este atâtŭ de mănioşŭ pe Daniilŭ, îţĭ spunŭ, că e chiarŭ furiosŭ.“

„Dar pentru sfînta Fecióră, de ce, Claro?“

„Elŭ ḑice, că eŭ aşĭ cocheta cu elŭ.“ Guida clătină din capŭ.

„Cum póte elŭ, să ḑică aşa ceva? Acésta e nebunie.“

„Nu-ĭ dreptŭ?“ ḑise veselă Clara, şi în faţa eĭ se formă éră o gropiţă. „Aşa dară, că acésta e o nebunie? Eŭ ĭ-am spus'o, dar elŭ a făcutŭ o larmă infernală la acésta şi m'a provocatŭ, ca nicĭ odată să nu maĭ vorbescŭ cu Daniilŭ, şi s'a depărtatŭ. În frica mea grăbiĭ repede la domnulŭ parochŭ, şi —“

Guida sărută ferbinte pe soră-sa. „Acum du-te numaĭ éra acasă, — afacerea cu Pedro se va complana. Spală-ţĭ ochiĭ şi să-mĭ rîḑĭ, frumosŭ, cândŭ mĕ voiŭ întórce.“

Clara ĭ-o promise acésta şi se depărtă mângâiată.

Guida găsi pe parochulŭ în grădinuţa sa preumblându-se în susŭ şi în josŭ, cu mânile la spate. La apropiarea copileĭ se opri.

„Ce ḑicĭ despre jalusulŭ nostru?“ întrebă elŭ resalutându pe Guida cea sfiiciósă.

„Eŭ nu înţelegŭ pe Pedro, domnule parochŭ.“

„Hm, hm,“ făcu părintele Pereira. „Clara este o copilă veselă, care niměnuĭ nu-ĭ face faţă posomorîtă; acésta nu totdeuna-ĭ convine luĭ senhor Pedrinho. Dar ceea ce mĕ intereséză pe mine în acestŭ lucru, este, că astfelŭ de nimicurĭ totŭ maĭ tare înstrăinézăpe fraţĭ deolaltă, pe cândŭ aşĭ dori o adevĕrată apropiare între dînşiĭ.“

„Ce are Pedro împotriva luĭ Daniilŭ?“ întrebă Guida părtinindŭ cu blândeţă pe amiculŭ sĕŭ.

„Elŭ abia póte să aibă ceva împotriva luĭ, pentru că muşcăturile jalusieĭ unŭ omŭ cuminte nu le lasă, să se încuíbe în inima sa. Ceea ce îĭ deosebesce pe amîndoĭ fraţiĭ, suntŭ maĭ multe dispoşiţiĭ trupescĭ şi sufletescĭ şi maĭ alesŭ diversa educaţiune.“

Parochulŭ éră începu a se preumbia prin grădină, şi urmă o scurtă tăcere. Apoĭ reîncepu Guida cu tonŭ linŭ.

„Eŭ compătimescŭ aşa de tare pe bunulŭ Iosé, domnule parochŭ. Elŭ îubesce pe amîndoĭ fiiĭ sĕĭ şi totuşĭ este torturatŭ din causa discordieĭ dintre eĭ.“

Parochulŭ puse mâna pe umĕrulŭ Margarideĭ acoperitŭ de buclele eĭ brunete şi-ĭ ḑise încetŭ:

„Dacă noĭ compătimimŭ pe óre cine pentru grijile luĭ, óre să nu-ĭ ajutămŭ şi să nu-lŭ scăpămŭ de acestea, Guido?“

„Da, părintele meŭ.“

„Aşa dar — — nu vreĭ tu, să ajuţĭ luĭ Iosé şi să curmĭ discordia dintre fiiĭ luĭ?“

„Eŭ?“ — — Margarida privi cu mirare la parochulŭ. În blândele luĭ trăsăturĭ ea cerca răspunsŭ la tóte acele întrebărĭ, carĭ o cuprindeaŭ pe timpulŭ petrecutŭ cu Daniilŭ şi după aceea, şi ea le află în blânda zimbire a buzelorŭ luĭ şi în strălucirea ochilorŭ luĭ. Inima eĭ fu inundată de o nespusă bucurie şi de mulţămită totodată către acelŭ Preabunŭ, carele a ascultatŭ în sfârşitŭ rugămintea eĭ de maĭ multĭ anĭ.

„Pe cum vĕḑŭ eŭ, nu e lipsă de multă vorbă“, ḑise parochulŭ zimbindŭ. „Credŭ, că înţelegĭ, ce vreŭ eŭ. Aşa dară?“

„Da, părintele meŭ,“ ḑise copila cu linişte, „eŭ îubescŭ pe Daniilŭ, şi elŭ încă mĕ îubesce pe mine. Dacă asta e voea luĭ Dumneḑeŭ, a luĭ voiŭ fi.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Totŭ acolo se maĭ află:

Întroducere în s. Scriptură de Dr. Victorŭ Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 140—1894. (32) 3—3

Concursŭ.

Pentru conferirea unuĭ stipendiŭ de 60 fl. la anŭ din fundaţiunea „Galliană“, tinerilorŭ românĭ, studenţĭ de gimnasiŭ orĭ şcóla reală de aceea-şĭ categorie, se escrie concursŭ cu terminŭ *până la 20 Decembre 1894 st. n.*

Cererile să se înainteze până la terminulŭ indicatŭ, *comitetuluĭ Asociaţiunii transilvane în Sibiŭ* (N. Szeben), instruite cu următórele documente:

1. Atestatŭ de botezŭ în originalŭ saŭ în copie legalisată;
2. Testimoniŭ scolasticŭ de pe semestrulŭ din urmă alŭ anuluĭ şcolarŭ 1893/4;
3. Atestatŭ de frecuentare dela direcţiunea institutului, în care de presentŭ urmézăstudiile;
4. Atestatŭ de paupertate, eventualŭ de orfanŭ, dacă concuretulŭ este orfanŭ.

Cererile întrate după terminŭ nu se ieaŭ în considerare.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane, ţinută la 1 Novembre 1894 st. n.

Dr. Il. Puşcariŭ vicepreşed. — **Dr. V. Bologa** secret. II.

1—? (34)

Concursŭ.

Pentru ocuparea *postuluĭ de conducĕtoriŭ specialistŭ în ale comerciuluĭ* la „Reuniunea de consum asociare în Blaşŭ“ se escrie concursŭ cu terminulŭ de 1 Ianuariŭ st. n. 1895. Salariulŭ pentru anulŭ primŭ e 800 fl. v. a., şi procentele provĕḑute în statute.

Competenţiĭ pentru acestŭ postŭ aŭ să-şĭ aştérnă subscrisului consiliŭ administrativŭ cererile lorŭ provĕḑute cu următórele documente:

a) estrasŭ matricularŭ de botezŭ;

b) atestatŭ despre pregătirea, cualificaţiunea şi praxa comercială;

c) adeverinţă, că poşede o cauţiune de celŭ puţinŭ 2000 fl. v. a. în bani gata, hârtiĭ de valóre, realităţi saŭ în garanţe;

d) atestatŭ, că cunósce deplinŭ în vorbire şi scriere limbile română, magiară şi germână.

Concursele suntŭ a se scrie cu mâna proprie.

Petiţiunile comercianţilorŭ cridaţĭ şi a acelorŭ, carĭ din causa datoriilorŭ lorŭ nu potŭ întreprinde nimicŭ, nu se vorŭ considera.

Blaşŭ în 6 Decembre 1894.

Consiliulŭ administrativŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 48—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs.. 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» in Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 15 Decembre 1894. Numĕrulŭ 53.

Sancţionarea.

Aşa dară s'a întîmplatŭ,

Supremulŭ Factorŭ legislativŭ a sancţionatŭ votulŭ camerelorŭ legislative. Căsătoria civilă, matriculele de statŭ şi proiectulŭ privitoriŭ la religiunea pruncilorŭ aŭ ajunsŭ la valóre de lege.

Patrudeci şi şese de dile aŭ trecutŭ dela aşternerea proiectelorŭ până la sancţionare.

Fost'aŭ acestea dile dile de agitaţiune, de ferbere, de nenumĕrate combinaţiuni. Fost'aŭ optimişti, carî ţineaŭ de imposibilă sancţionarea din partea Corónei.

Noi dela începutŭ amŭ fostŭ în clarŭ cu situaţiunea. Şi acum evenimentele nu ne-aŭ aflatŭ nepregătiţi. Amŭ primitŭ scirea sancţionării cu resignaţiune.

Acum căsătoria civilă e lege obligătóre împreună cu divorţulŭ.

Şi legea e lege. Trebue să te supui. Asta o cere loialitatea.

Şi noi ne vomŭ supune.

Dar pe cândŭ ne supunemŭ puterii obligătóre a legii, cu unŭ singurŭ glasŭ şi cu o singură suflare vomŭ dice: Injustă şi nedréptă, vătĕmătóre din samă afară, revoltătóre a consciinţei nóstre creştine, române şi patriotice, demoralisătóre a moravurilorŭ, ruinătóre a vieţii familiare şi rĕsturnătóre a ordinii sociale şi de statŭ este legea despre căsătoria civilă.

Şi vomŭ mai dice, că pe cândŭ ne supunemŭ puterii obligătóre a legii, nu vomŭ înceta unŭ singurŭ momentŭ a ne folosi de tóte mijlócele iertate şi legale pentru a zădărnici dispositiile stricăcióse ale legii şi pentru a o schimba orî chiarŭ a o abroga.

Pentru că matrimoniulŭ civilŭ împreună cu divorţulŭ vatĕmă consciinţa nóstră religiósă, căci în căsătorie privimŭ nu numai unŭ simplu contractŭ bilateralŭ şi civilŭ, ci mai vîrtosŭ unŭ importantŭ şi sublimŭ actŭ alŭ religiunii, unŭ sacramentŭ alŭ legii nóue.

Căsătoria civilă şi divorţulŭ revóltă consciinţa nóstră creştină, pentru că noi singurŭ în binecuvîntarea cerésca aflămŭ garanţa convieţuirii pacinice şi fericite a soţilorŭ.

Căsătoria civilă revóltă consciinţa nóstră românéscă, pentru că noi în căsătoriile închiate înaintea preoţilorŭ nostri vedemŭ basa sigură a familiilorŭ românesci, carî formézĕ razimulŭ naţiunii, a individualităţii nóstre naţionale şi temeiulŭ speranţelorŭ îndreptate spre viitoriŭ.

Căsătoria civilă revóltă consciinţa nóstră patriotică, pentru că noi în moralitatea şi întegritatea familiilorŭ, asupra cărora se ridică edificiulŭ socialŭ alcătuitoriŭ de statŭ, aflămŭ unica şi adevĕrata garanţă de prosperare şi de bunăstare materială şi spirituală a patriei.

Căsătoria civilă demoralisézĕ moravurile, pentru că basa moralităţii este viaţa familiară. Şi viaţa familiară îşi primesce moralitatea sa dela caracterulŭ sacru alŭ căsătoriei. Dar căsătoria civilă despóe matrimoniulŭ de caractĕrulŭ sĕŭ sfîntŭ şi alungă pe Dumnedeŭ din familie. Er fără Dumnedeŭ moralitate este cu neputinţă.

Căsătoria civilă ruinézĕ viaţa familiară, pentru că desbracă matrimoniulŭ de caractĕrulŭ luî sacramentalŭ şi-lŭ preface într'unŭ simplu contractŭ închiatŭ pe timpŭ determinatŭ şi cu facultate de a abdice orî cândŭ părţii celeialalte, ér de altă parte prin divorţŭ desbrăcându căsătoria de caractĕrulŭ eî indisolubilŭ o preface într'unŭ concubinatŭ şi pe soţie, pe părtaşa credinciósă a bărbatului în bine şi în rĕŭ, o degradézĕ la sórtea uneî prostitute, bune numai pentru a mulţămi poftele dobitocescî ale unuî bărbatŭ.

Căsătoria civilă şi divorţulŭ rĕstórnă ordinea socială, pentru că pruncii născuţi din căsătoria civilă în cea mai mare parte se crescŭ la vederea uneî vieţi familiare disordinate şi disolute, şi eî în mare parte crescŭ fără de îngrijirea părinţilorŭ, de-órece rare fórte vorŭ fi acele căsătorii, carî se vorŭ termina fără de divorţŭ. Asemenea pruncî lipsiţi de îngrijirile părinţescî, crescuţi fără a fi fostŭ părtaşi de razele iubirii sinuluî de mamă, vorŭ fi elementulŭ acela, din care-şi vorŭ recruta contingentulŭ tóte ideile subversive. Pruncii aceştia vorŭ fi spre ruina ordinii sociale.

Étă pentru carî cuvinte amŭ disŭ, că injustă şi nedréptă, vătĕmătóre din samă afară, revoltătóre a consciinţei

---

Feuilleton.

Din traista vĕru-meŭ.

Era o după amédă de tómnă ploiósă. Tocmaî cârpiam ciorapî, câudŭ cu cine mĕ pomenescŭ? Cu vĕru-meŭ.

„Bine-aî venitŭ, vere dragă. Vedî, să fie unŭ străinŭ, trebuia să-mî ascundŭ lucrulŭ. Dar de tine ce să mĕ maî sfiescŭ? Îmî voiŭ face lucrulŭ maî departe, şi tu îmî veî ţiné de urîtŭ, nu-î aşa? Ea începe ceva, Stanŭ păţite!"

„Nu-ţi maî spunŭ nimica. Tu ér mĕ tipăresci în „Unirea"."

„Dapoî! Orî te supĕră?"

„Mĕ supĕră, da! Ce aî tu să scriî la „Unirea"? Dór nu eştî popă,"

„Nu-sŭ popă, dar am de gândŭ, sĕ mĕ facŭ preutésă."

L'am aprinsŭ pe vĕru-meŭ.

„Tu preutésă! C'apoî şi mare lucru te facî. Nu te înţelegŭ. Tu trebuia să aî alte gânduri, alte aspiraţiuni, o advocatésă, o doctorésă, să jocî o rolă în societate. Ce vreî tu cu preutesia ta? Să muncescî ca o róbă, să-ţi dică lumea „preutésă hăî"? Spune-mî, aî tu minte?"

„Audi, vere, eŭ nu vreŭ, să mĕ facŭ actriţă, ca să jocŭ role, nicî nu vreŭ, să daŭ tonulŭ în societate, eŭ vreŭ, să daŭ tonulŭ în casa mea. Pe mine nu mĕ încăldescŭ formele, nicî titlurile, ci mĕ încăldesce fondulŭ vieţii. Eŭ îmî hrănescŭ inima cu alte vederî de cum suntŭ aspiraţiile, de cărî îmî vorbescî tu."

„Bine, bine, numai să nu-ţi pară rĕŭ!"

„Să-mî pară rĕŭ? Dar cuî îî pare rĕŭ de împlinirea dorinţelorŭ sale?"

Şi ne maî mâncarămŭ noi în vorbe încă o vreme, până ce se liniştî.

„Scii, verişóră, dacă aî petrece şi tu câţiva anî de dile într'o capitală, ţi-aî schimba vederile. Între mulţimea de ómenî, fie care cu alte idei şi cu alte principii, te schimbî cu totulŭ. Dela fie care ieî ceva bunŭ. Pe mine, câudŭ m'am dusŭ maî întâiŭ la universitate, colegii mĕ trăgeaŭ mereŭ pe sfóră. Eŭ după cum eram dedatŭ acasă, mergeam în tótă Dumineca şi serbătórea la biserică, cătŭ ce trăgea clopotulŭ, şi nu mĕ clătiam până la sfârşitŭ. Să fiî vĕdutŭ apoî, ce făceaŭ cu mine colegii, cum mĕ puneaŭ, să le spunŭ predicî şi să le cântŭ pe tóte glasurile gurii. Şi eŭ la începutŭ naivŭ cum eram mĕ puneam cu tótă seriositatea şi predicam cu citate din Scriptură ca unŭ popă, ĕră eî rîdeaŭ, de se prăpădiaŭ de rîsŭ de mine. Maî pe urmă, după ce am căpĕtatŭ minte şi m'am maî poleitŭ niţelŭ, m'am lăsatŭ de copilăriî de astea. Am începutŭ a ceti pe filosofiî moderni —"

„Şi te-aî făcutŭ apoî şi tu modernŭ, nu-î aşa?" îlŭ întrerupsei. „Vere, mie îmî vine, să rîdŭ de ifósele vóstre. Mergeţi în străinătate câţiva anî, şi apoî veniţi şi vĕ afirmaţi cu tótă parada de ateiştî, de pessimiştî, şi nu vĕ e rusine. Voi pĕcătoşilorŭ! Întrĕbă-te numai seriosŭ, vere dragă, şi spune-mî, câudŭ eraî tu maî fericitŭ, înainte de a merge în capitală, câudŭ inima ta era caldă de frica luî Dumnedeŭ, şi sufletulŭ îţi era seninŭ şi nevinovatŭ, orî acum, după ce aî mâncatŭ averea părinţilorŭ tĕî şi te-aî făcutŭ modernŭ?"

„Verişóră, vorbele tale mi-aŭ adusŭ în gândŭ copilăria cu poveştile eî fantastice. A, bunică-mea, Dumnedeŭ s'o ierte, cu câtă înţelepciune îmî hrănia inima cu istorisirî drăguţe!"

„Să audimŭ una!"

„Numai să n'o scriî în „Unirea"."

nóstre creştine, române şi patriotice, demoralisătóre a moravurilorŭ, ruinătóre a vieţiĭ familiare şi rĕsturnătóre a ordiniĭ sociale şi de statŭ este legea despre căsătoria civilă.

Şi étă pentru carĭ cuvinte ni-se impune ca o sfîntă datorinţă, să nu încetămŭ pe unŭ singurŭ momentŭ a ne folosi de tóte mijlócele ĭertate şi legale pentru a paralisa dispoşiţiile stricăcióse ale legiĭ şi pentru a o schimba orĭ chiarŭ abroga.

Cu acestŭ omajŭ suntemŭ datorĭ luĭ Dumneḑeŭ, patrieĭ şi naţiuniĭ.

Pentru „Tribuna". — În nrulŭ sĕŭ de Mercurĭ 12 a c. „Tribuna" din Sibiŭ publicândŭ pasajele mai marcante din primulŭ nostru articulŭ apărutŭ în nrulŭ trecutŭ, după ce constată, că cu speranţele, ce le legămŭ de noulŭ Mitropolitŭ, confraţiĭ dela „Tribuna" suntŭ „de acordŭ", de „perfectŭ acordŭ", ba ele suntŭ chiarŭ pe „plăcerea" lorŭ, termină întru a constata, că celea ce le ḑicemŭ noĭ despre „crearea unuĭ centru literarŭ puternicŭ", care să aĭbă de scopŭ paralisarea efectelorŭ, „ce le produce partea cea mai mare din productele literaturieĭ române de astăḑĭ, *care ignoréză . . . principiile religiuniĭ şi moraleĭ creştine*", nu mai suntŭ „pe *perfectulŭ* placŭ" alŭ dlorŭ.

Regretămŭ, că nu le-amŭ pututŭ fi pe plăcere până la sfârşitŭ! Şi nu le-amŭ pututŭ, nicĭ nu le putemŭ fi, căcĭ să ne ĭerte „Tribuna", dar *„caractérŭ contrarŭ bisericeĭ"* este chiarŭ şi la *noĭ*, şi nu maĭ departe de câtŭ în *redacţia „Tribuneĭ"*.

Să ne esplicămŭ!

Septĕmânile trecute dlŭ Rusu-Şirianulŭ, redactorŭ alŭ „Tribuneĭ", ne trimite „în semnŭ de colegială stimă" colecţia sa de novele *„Móra din vale"*. Amŭ cetitŭ aceste novele, şi ne-amŭ bucuratŭ, că dlŭ Rusu are încă timpŭ, să se ocupe şi cu scrierile literare. Ne-a supĕratŭ înse de altă parte împrejurarea, că chiarŭ novela cea dintâiŭ, care ar fi să fie novela de forţă a broşureĭ întregĭ, e maĭ rĕŭ scrisă.

Nu vremŭ să tragemŭ la îndoélă consecinţele dluĭ Rusu, dar nu putemŭ nicĭ să nu-lŭ facemŭ atentŭ asupra defectuluĭ capitalŭ alŭ noveleĭ acesteia, şi chiarŭ asupra curentuluĭ contrarŭ religiuniĭ, ce e evidentŭ în ea.

Deja la începutŭ cetimŭ, cum Victorŭ eroulŭ noveleĭ se îndrăgesce de soţia unuĭ *ciurdariŭ* şi-şĭ petrece cu ea, pe cândŭ soţulŭ eĭ păzesce vitele satuluĭ. Eĭ îşĭ dădeaŭ întâlnirĭ saŭ la casa eĭ, unde mergea sara, saŭ în pădure, unde Victorŭ mergea la vînatŭ şi unde maĭ târḑiŭ îşĭ făcuse unŭ conacŭ spre a fi la adăpostŭ.

Apoĭ descrierĭ, ca celea de pe pag. 26 şi 27, nu contribue decâtŭ la demoralisarea cetitorilorŭ.

Orĭ să ne spună „Tribuna", că frase ca „şi ce-ĭ pasă de păcatŭ, cândŭ în schimbŭ avea o fericire ca în visurĭ?" şi „se mistuia cu întréga luĭ fiinţă în plăcerĭ cu atâtŭ maĭ marĭ, cu câtŭ eraŭ oprite", suntŭ scrise pentru moralisarea poporuluĭ? Apoĭ „singurĭ singureĭ în conacŭ, josŭ pe pieĭ de urşi, cândŭ se atingea cu capulŭ de peptulŭ eĭ tare, dar pe care se alina cu dragŭ, — ultă că face păcate; înşală nevasta altuia şi-şĭ dă dragostea acesteĭ ţĕrance" etc., descrierĭ de acestea vorŭ servi pentru întărirea sentimentuluĭ moralŭ în cetitorĭ? Crede, că n'avemŭ datorinţă a cere „crearea unuĭ centru literarŭ puternicŭ", care să punăstavilă acestorŭ porniriĭ nesocotite, şi să facă totŭ posibilulŭ, ca astfelŭ de publicaţiĭ să nu maĭ învenineze spiritulŭ tinerimiĭ? Nu ne închipuimŭ, că „Tribuna" şi chiarŭ dlŭ Rusu vorŭ fi aşa de neînduplecaţi şi nu vorŭ recunósce dreptatea cereriĭ nóstre!

Dar nu numaĭ Victorŭ, tóte persónele noveleĭ acesteia suntŭ de unŭ caractĕrŭ cum nu se póte maĭ rĕŭ. Nimicŭ, absolutŭ nimicŭ bunŭ nu vorŭ puté învĕţa cetitoriĭ noveleĭ acesteia.

Eroulu e unŭ omŭ posnaşŭ, cheltuitoriŭ, perfidŭ, uşorŭ de caractĕrŭ, inmoralŭ, şi totuşĭ în luptă cu soţulŭ femeiĭ. cu carea trăia în fărădelegĭ, *elŭ* e, care învinge; în duelulŭ cu logodniculŭ respînsŭ alŭ feteĭ, ce o luase maĭ apoĭ de soţie, ér *elŭ* e celŭ ce-lŭ omóră. De abia în sfârşitŭ autorulŭ ne face mângăerea de a ne povesti, cum virtutea învinge. Înse aşa de rece e învingerea acésta, aşa de ĭute sfârşesce autorulŭ, câtŭ aprópe fără voe ţi-se nasce în minte idea, că acestŭ sfârşitŭ nu-l pe placulŭ luĭ, elŭ ar fi voitŭ, ca şi maĭ departe să continue pe tonulŭ începutŭ.

Şi novela se gată, şi cetitoriulŭ multŭ timpŭ nu-şĭ póte da samă, de ce a fostŭ scrisă novela acésta? Orĭ dóră ea s'a scrisŭ spre a arĕta isteţimea, ce o are autorulŭ în descrierile picante?

Nu voimŭ să fimŭ extremiştĭ, cum crede „Tribuna", ci voimŭ, ca şi la noĭ literatura creştină să ajungă nivoulŭ acela, care l'a ajunsŭ în alte ţĕrĭ, voimŭ, ca curentele, carĭ pe airia suntŭ desconsiderate, la noĭ să nu ocupe primulŭ planŭ. Nu ne trebue naţionalismŭ şi realismŭ exageratŭ şi rĕŭ înţelesŭ, ci dorimŭ a ţiné cultura şi literatura nóstră pe acelŭ nivoŭ înaltŭ, încâtŭ totŭ, ce se scrie, să fie cultivătoriŭ, înălţătoriŭ şi moralisătoriŭ, şi totŭ, ce-amŭ scrisŭ, să pótă ceti toţĭ, câţĭ sciŭ ceti, toţĭ, câţĭ pricepŭ.

Atâta numaĭ şi închiămŭ cu speranţa, că şi în punctulŭ acesta „Tribuna" va fi de *perfectŭ acordŭ* cu noĭ!

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

După ce Monarchulŭ a aprobatŭ cele treĭ proĭecte de reforme politice-bisericescĭ votate de ambele case, primatele Vaszary convócă pe 18 a c. episcopatuŭ catolicŭ la o conferenţă în Budapesta spre a determina, ce atitudine să ĭea episcopiĭ faţă de nóuĕle legĭ, ce instrucţiunĭ să dea credincioşilorŭ, şi ce ar fi de făcutŭ pentru respingerea în casa de susŭ a celorŭ dóuĕ proĭecte încă nevotate.

„O, nu te teme." (Nu veĭ ceti tu totŭ numĕrulŭ, ḑiseĭ întru mine.)

„Ci că," începu elŭ, „a fostŭ unŭ călugărŭ, care şi-a petrecutŭ aprópe întrégă viaţa într'o mănăstire, şi cum mănăstirea era departe de lume şi de ómenĭ, elŭ era unŭ omŭ cu frica luĭ Dumneḑeŭ şi cu dorulŭ de ceealaltă lume vecinică."

„Audĭ vere, nu mi-te obrăznici cu vorbe ironice. Cândŭ vorbescĭ de lucrurĭ sfinte, fiĭ cuviinciosŭ. Maĭ înainte spuneaĭ, că vorbele mele ţi-aŭ adusŭ în gândŭ pe bunică-ta. Acum ér nu sciŭ, ce vreĭ să întortochezĭ. Fă bine, gândesce-te, că ţi-aĭ găsitŭ omulŭ, pe care să-lŭ porţĭ de nasŭ."

„Dragă, dar de nu mĕ voiŭ apĕra şi eŭ cumva, mĕ vĕḑŭ doboritŭ cu totulŭ de superioritatea ta."

„A, mĕ laudĭ? Şĭ-apoĭ povestea?"

„Ce şi-a gânditŭ sermanulŭ călugărŭ, ce nu, dar într'o ḑi ieşi în lume, să nu móră, fără ca să cunóscă faţa şi tainele eĭ. În drumulŭ sĕŭ a datŭ de unŭ stejarŭ mare şi scorburosŭ, tocmaĭ în inima drumuluĭ, unde se încrucişaŭ maĭ multe cărărĭ, şi ce-şĭ gândesce ce nu, a întratŭ în elŭ. Nu multŭ după aceea vede, că se ivesce unŭ călăreţŭ, se opresce lângă scorbură, îşĭ légă caluluĭ şi punêndu-se la odihnă începe a-şĭ numĕra banĭĭ. Era o pungă plină, îndicsuită de galbenĭ. Maĭ stă omulŭ, ce maĭ stă, şi plécă érăşĭ în galopŭ înainte. Dar cum, cum nu, punga şi-o uită lângă scorbură.

„Într'aceea sosesce altŭ călăreţŭ şi dă de banĭ, îĭ ĭea, îĭ bagă în sinŭ şi în fugă mare apucă unŭ altŭ drumŭ.

„Étă acum sosesce unŭ ţiganŭ cu o povară mare în spate, ostenitŭ, plinŭ de colbŭ şi setosŭ ca unŭ boŭ. Şi cum vede fântâna de lângă scorbură, — căcĭ uitasem, să spunŭ, că lângă scorbură era şi o fântână, — îşĭ face cruce şi ḑice: „Dómne mulţamŭ, că maĭ stîmperĭ şi pojarulŭ meŭ." Se pune ţiganulŭ, şi unde nu se spală şi unde nu înghite la cea apă, de era să nu se maĭ sature, şi cândŭ vre să se razime de stejarŭ, ca să tragă una ţigănéscă, étă potca cea rea dă preste elŭ. Călăreţulŭ, care şi-a uitatŭ banĭĭ la fântână, vine în fugă mâncândŭ pămîntulŭ şi se rĕstesce la ţiganŭ:

„„Măĭ, dă banĭĭ, că de nu, nicĭ una nicĭ alta, făr facŭ mórte de omŭ!"

„„Vaĭ, maĭcă, ce banĭ? De unde să ţi-ĭ daŭ, maĭcă?"

„„Dă banĭĭ, că-ţĭ stîngŭ viaţa ca la unŭ câne!"

„„Stînge-mĭ-o, maĭcă, dar eŭ n'am, de unde să ţi-ĭ daŭ."

„Şi omulŭ nĕcăjitŭ cum era şi creḑêndŭ, că altulŭ n'a avutŭ cine să-ĭ ĭea, lovi cu pintenulŭ în capŭ pe amărîtulŭ de ţiganŭ, şi acela într'o clipă fu pe ceea lume. Apoĭ se depărtă.

„Călugărulŭ cu inima sa nevinovată şi nedeprinsă cu nimicniciile lumiĭ nu maĭ avea poftă, să maĭ între în lume, ci sătulŭ de celea vĕḑute se depărtă la sălaşulŭ sĕŭ pacînicŭ. Multŭ se minuna întru sine de cele vĕḑute, şi multŭ blăstĕma lacomia ómenilorŭ, pe carĭ i-a întâlnitŭ lângă scorbură.

„Înse preste nópte i-se arată în visŭ îngerulŭ Domnuluĭ şi-ĭ opresce blăstĕmulŭ de pe buze şi-lŭ luminéză despre cele ce a vĕḑutŭ. Călăreţulŭ celŭ ce a găsitŭ banĭĭ, era unŭ moşierŭ ajunsŭ la sapă de lemnŭ. Eiŭ avea treĭ fete şi nu putea să şi-le mărite, căcĭ n'avea să le dea zestre. Odată înse a statŭ bine, dar o rudă a nevesteĭ l'a împrocesuatŭ şi i-a luatŭ averea pe nedreptulŭ. Şi acelŭ omŭ era tocmaĭ călăreţuluĭ, care şi-a uitatŭ banĭĭ la scorbură. Prin urmare Dumneḑeŭ scie, cum a lucratŭ: a pedepsitŭ pe celŭ pĕcătosŭ şi a ajutatŭ pe celŭ lipsitŭ şi nevoiaşŭ. Ţiganulŭ în tinereţe a junghiatŭ pe unŭ omŭ, aşa dară acum s'a făcutŭ mórte pentru mórte.

„Călugărulŭ s'a trezitŭ uşuratŭ şi făcêndu-şĭ rugăciunea de diminéţă a rostitŭ: „Minunate suntŭ căile tale, Dómne, şi nepĕtrunsă e judecata ta sfîntă.""

„Îţĭ mulţămescŭ, vere dragă, de istorisirea ta. Veḑĭ tu, câtŭ suntŭ de frumóse poveştile, ca să le ḑicŭ aşa, în spiritŭ religiosŭ, şi-ţĭ umplu sufletulŭ de farmecŭ şi de hrană binefăcĕtóre!"

„Dar acum să plecŭ," îmĭ ḑise elŭ. „Şi aşa te-am reţinutŭ prea multŭ. De maĭ umblu multŭ pe la tine, în sfârşitŭ mĕ facŭ popă."

Elena S.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cabinetulŭ Wekerle de câte orĭ ajunge în perplexitate, maĭ totdeuna amenință în susŭ cu dimisionarea și trimite la Viena pe br. Fejérváry, să céră spriginulŭ Monarchuluĭ. De astă dată temêndu-se Wekerle, care de multŭ trăesce ca ministru numaĭ din grația Kossuthiștilorŭ, că va fi respinsŭ provisorulŭ budgetuluĭ, a trimisŭ pe Fejérváry la Viena, să esopereze sancționarea proiectelorŭ bisericescĭ votate deja, și Fejérváry nu a umblatŭ înzădarŭ, căcĭ Monarchulŭ a sancționatŭ numitele legĭ spre marea bucurie a liberalilorŭ. Guvernulŭ Wekerle a câștigatŭ de noŭ putere de viață pe câtva timpŭ.

La începutulŭ ședinței dietale din 10 a c. Wekerle a anunțatŭ, că deja a sositŭ sancționarea legilorŭ bisericescĭ despre căsătoria civilă, matriculele de statŭ și religiunea pruncilorŭ din căsătoriile mestecate. După acésta s'a pusŭ la ordinea ḑileĭ proiectulŭ de lege despre provisorulŭ budgetuluĭ. Ca referentŭ a recomandatŭ proiectulŭ spre primire Hegedüs, arĕtândŭ necesitatea indemnităței pentru conducerea neconturbată a agendelorŭ regimuluĭ.

Fiindŭ că votarea budgetuluĭ ar invólve în sine încrederea față de guvernulŭ actualŭ, oratoriĭ opositionalĭ aŭ vorbitŭ în contra luĭ.

Germânia.

Socialismulŭ se arată și în parlamentŭ de ceea ce este, de unŭ elementŭ, care nu are nicĭ o considerațiune față de auctoritatea omenéscă, fie ea chiarŭ imperială. În 6 a c. rostindŭ președintele parlamentuluĭ în vorbirea inaugurală și câteva cuvinte omagiale la adresa împĕratuluĭ, după datină toțĭ deputațiĭ s'aŭ ridicatŭ de pe scaunele lorŭ, afară de ceĭ socialiștĭ, carĭ în modŭ demonstrativŭ aŭ rĕmasŭ șeḑêndŭ, ceea ce nu aŭ maĭ făcutŭ cu alte ocasiunĭ. Purtarea socialiștilorŭ a produsŭ unŭ scandalŭ teribilŭ. Ceĭalaltĭ deputațĭ aŭ pretinsŭ, să fie dațĭ afară socialiștiĭ. Președintele Lewetzov a reprobatŭ purtarea socialiștilorŭ, care nu e compatibilă cu sentimentulŭ și datinile poporuluĭ germânŭ. Socialistulŭ Singer însĕ a declaratŭ, că socialiștiĭ nu potŭ aduce ovațiunĭ unuĭ omŭ, care de curêndŭ a ḑisŭ recruțilorŭ, că la poruncă suntŭ datorĭ a prinde arma chiarŭ și în contra fraților și părinților lorŭ, și care aprobă legile contra resvrătitorilorŭ, îndreptate proprie în contra socialiștilorŭ. Vorbirea luĭ Singer a provocatŭ din noŭ scene furtunóse. Conservativiĭ amenințaŭ pe deputațiĭ socialiștĭ cu pumniĭ strigându-le, să părăséscă sala.

Împĕratulŭ consideră purtarea socialiștilorŭ ca contrară constituțiunii, deórece instituțiunea de împĕratŭ este o instituțiune a constituțiunii germâne.

Italia.

Ministrulŭ de finanțe Sonino făcêndu-și esposeulŭ în ședința din 10 a c. a parlamentuluĭ arată, că totalitatea cheltuelilorŭ pe 1895 se urcă la 797,401.000 lire, carĭ se vorŭ acoperi din venitele statuluĭ și din marile cruțărĭ, carĭ s'aŭ făcutŭ în anulŭ acesta și suntŭ provĕḑute și pentru celŭ viitoriŭ, fără ca statulŭ să fie silitŭ a contrage datoriĭ prin emisiunĭ nóuĕ de titulĭ aĭ datorieĭ publice.

Venitele statuluĭ aŭ crescutŭ prin înmulțirea dăriĭ indirecte pe uniĭ articli de consumŭ.

Ca o probă a îmbunătățiriĭ economice se amintesce, că în cele 10 lunĭ ale anuluĭ 1894 a crescutŭ esportulŭ cu 108 milióne față cu timpulŭ corĕspunḑĕtoriŭ alŭ anuluĭ precedentŭ, pe cândŭ importulŭ a scăḑutŭ cu 58 milióne, prin ce diferința pasivă a bilanțuluĭ comercialŭ s'a redusŭ dela 213 milióne la 47 milióne. Maĭ alesŭ a crescutŭ esportulŭ de vinŭ, olive și óuĕ.

Credemŭ și noĭ, că Italia în esposeulŭ ministerialŭ a scăpatŭ de crisă, dară în realitate crisa economică și socială totŭ esistă. Dările indirecte apasă maĭ alesŭ clasele misere și le împingŭ în brațele socialismuluĭ.

Ce privesce politica colonială, a declaratŭ ministrulŭ de esterne br. Blanc, că ocuparea Cassaleĭ a fostŭ necesară spre apĕrarea coloniilorŭ eritreice si a libereĭ comunicațiunĭ comerciale. Raporturile Italieĭ față cu Anglia nu s'aŭ schimbatŭ prin acéstă ocupațiune.

În cestiunea Sudanuluĭ Italia nu are de cugetŭ a-și estinde acțiunea spre Chartum. Dervișiĭ nu potŭ să devină superiorĭ forțel defensive a Italieĭ.

Corespondințe.

Lugoșŭ, 5 Decembre 1894.

În pripă mare raportezŭ despre ovațiunile, în carĭ s'a împărtășitŭ I. P. S. Domnŭ Dr. Victorŭ Mihályi, noulŭ nostru Mitropolitŭ, în ḑilele din urmă.

De cândŭ a rĕsuflatŭ în publicŭ, că Maiestatea Sa a subscrisŭ denumirea, aŭ sositŭ neîncetatŭ telegrame de aderare și felicitare.

Româniĭ din Lugoșŭ începură a se pregăti pentru a face o imposantă ovațiune în onórea iubituluĭ lorŭ Părinte și Archiereŭ.

În fine în 1 Decembre a sositŭ în Lugoșŭ fóea oficiósă cu denumirea, ér Duminecă în 2 Decembre a sositŭ și avisarea oficiósă din partea ministruluĭ de culte.

Scirea a străbătutŭ ca fulgerulŭ prin totŭ orașulŭ. Îndată după terminarea sfinteĭ liturgiĭ s'a presentatŭ veneratuluĭ Capitulŭ cu membriĭ cleruluĭ gremialŭ în reședința episcopéscă pentru a felicita pe Ilustrulŭ sĕŭ Archiereŭ pentru promovarea binemeritată. Cuvîntarea a rostit'o Ilustritatea Sa prepositulŭ capitularŭ Ștefanŭ Moldovanŭ, nestorulŭ dieceseĭ Lugoșuluĭ, care la unŭ prilejŭ atâtŭ de serbătorescŭ și-a uĭtatŭ de sarcina anilorŭ și s'a pusŭ în fruntea cleruluĭ adresândŭ Archiereuluĭ o cuvîntare, în carea arată meritele noului Mitropolitŭ. Ilustritatea Sa Archiereulŭ i-a rĕspunsŭ arĕtândŭ greutățile, ce-lŭ aștéptă în nóua sa dignitate de Mitropolitŭ, în care elŭ e alŭ unspreḑecelea archiereŭ. Spune apoĭ, că dintre antecesoriĭ sĕĭ uniĭ aŭ trebuitŭ să renunțe la mitropolie și să móră în exilŭ, pentru că aŭ cercatŭ, să elupte pentru națiune drepturĭ politice, carĭ lucă nicĭ până astăḑĭ nu le-amŭ câștigatŭ. Cu lacrimĭ în ochĭ a spusŭ apoĭ, că pe cândŭ a venitŭ la Lugoșŭ, unde acum 3'a dedatŭ și împămîntenitŭ, n'a avutŭ în gândŭ, să se maĭ depărteze de aci. Acum însĕ providința dumneḑeéscă și lacrimile uneĭ archidiecese vĕduvite îlŭ chémă, ca să se mute la Blașŭ și să conducă archidiecesa. Ceĭ de față aŭ eruptŭ în lacrimĭ de bucurie, ér Ilustritatea Sa Prepositulŭ l'a îmbărbătatŭ din noŭ arĕtându-ĭ calitățile, carĭ îlŭ ajută întru guvernare, și cunoscința, ce o are despre tóte diecesele nóstre, pe cum și originea ilustră a familieĭ luĭ, carĭ suntŭ totŭ atâtea garanțe, că și în nóua sa demnitate este persóna chemată de providință, ca să împlinéscă dorințele marĭ ale poporuluĭ.

După acésta a primitŭ noulŭ Mitropolitŭ felicitărĭ dela redactorulŭ foiĭ locale „Südungarn", dela comitele supremŭ Jakabffy Imre, care s'a presentatŭ însoțitŭ de vicecomitele Litsek Béla, președintele sedrieĭ orfanale Ștefanŭ Antonescu și primariulŭ Marsovszky Árpád, apoĭ dela învĕțătoriĭ gr. or. din Lugoșŭ conduși de George Joandrea, dela directorulŭ finanțiarŭ Ribiczey Àdám, dela subprocurorulŭ Dr. Aczél Béla, dela asesorulŭ sedrieĭ orfanale Asboth și dela alte persóne, pe carĭ nu mi-le-am pututŭ însemna.

Lunĭ în 3 a c. aŭ urmatŭ felicitările comunităței israelite conduse de Lövinger Israel, a meseriașilorŭ românĭ din Lugoșŭ conduși de președintele lorŭ Iosifŭ A. Bayer, a casineĭ române conduse de Coriolanŭ Brediceanŭ, a comunității gr. or. conduse de protopresbiterulŭ Dr. Georgiŭ Popoviciŭ, a corpuluĭ oștérescŭ condusŭ de generalulŭ Babos Kálmán și a altorŭ maĭ multorŭ singuraticĭ.

Marțĭ în 4 a c. s'aŭ înfățișatŭ spre felicitare membriĭ congregațiuniĭ comitatense din comitatulŭ Caraș-Severinŭ conduși de comitele supremŭ Jakabffy Imre. Deputațiunea era compusă cam din 120 de persóne de tóte naționalitățile și confesiunile.

Marțĭ sara aŭ aranjatŭ Româniĭ unŭ conductŭ grandiosŭ cu torțe. La órele 5 ½ se adunară participanțiĭ în curtea bisericeĭ gr. or. Torțele le purtaŭ vre-o 200 de țĕranĭ românĭ de prin jurulŭ Lugoșuluĭ. Cândŭ conductulŭ se puse în mișcare între sunetele capeleĭ Nica, atunci se puse în fruntea luĭ inteligența română. Ajunși înaintea reședinței episcopescĭ purtătoriĭ de torțe formară unŭ semicercŭ încunjuratŭ de o mulțime mare de óminĭ. Acum intonă corulŭ mixtŭ alŭ reuniuniĭ române de cântărĭ unŭ coralŭ, care-lŭ ascultă Mitropolitulŭ de pe balconŭ. Apoĭ păși protopopulŭ Grozescu pe o estradă improvisată și felicită pe noulŭ Mitropolitŭ în numele comuneĭ bisericescĭ gr. cat. După acésta îndreptă advocatulŭ Dr. Georgiŭ Dobrinŭ în numele locuitorilorŭ românĭ cuvinte însuflețite cătră serbătoritulŭ Archiereŭ provocându-lŭ, să rĕmână păstoriŭ sufletescŭ bunŭ și românŭ credinciosŭ. Mitropolitulŭ a rĕspunsŭ pentru ovațiunile acestea și a declaratŭ, că pe cum a făcutŭ înainte de asta cu 20 de anĭ, așa și acum dă credincioșilorŭ sĕĭ sfatulŭ, că să fie credincioșĭ cu frica luĭ Dumneḑeŭ și patrioțĭ buniĭ, carĭ să se lupte cu constanță pentru drepturile lorŭ. Între strigăte nesfârșite de „Să trăéscă!" s'a retrasŭ Mitropolitulŭ și s'ă depărtatŭ conductulŭ.

Se maĭ pregătesce unŭ conductŭ cu torțe din partea orașuluĭ. Despre acesta încă voiŭ raporta la timpulŭ sĕŭ.

Z.

Epistola apostolică

a Sfinției Sale Leo XIII, din provedința dumnedeéscă Papă,

despre păzirea și scutirea afacerilorŭ bisericesci ale Resăritenilorŭ.

Leo, Episcopŭ,

servulŭ servilorŭ luĭ Dumnedeŭ.

Întru amintire eternă.

Demnitatea bisericilorŭ resăritene, întemeiată prin monumente istorice străvechĭ și distinse, se împărtășesce de veneratiune și distincțiune mare în tótă lumea creștină. Căci într'însele începuturile mântuirĭĭ ómenilorŭ, aședate prin preabunulŭ Dumnedeŭ, aŭ ajunsŭ repede la o desvoltare așa de mare, câtŭ apostolatulŭ și martiriulŭ, învețătura și sfinteniа acolo aŭ ajunsă maĭ întâiŭ la înflorire și aŭ produsŭ cele dintâiŭ frupte, pe câtŭ de îmbucurătóre, pe atâtŭ de salutare. Ér dintr'însele s'a revĕrsatŭ preste celealalte popóre de pretutindenea o preabogată mulțime de binefacerĭ, cândŭ preafericitulŭ Petru principele colegiuluĭ apostolescŭ, pentru ca să alunge rĕutatea cea de multe felurĭ a erorii și a viciuluĭ, la mandatŭ dumnedeescŭ a adusŭ lumina adevĕruluĭ dumnedeescŭ, Evangelia pacĭĭ, libertatea luĭ Christosŭ în cetatea stăpână a popórĕlorŭ. — Dar biserica romană, capulŭ tuturorŭ bisericilorŭ, încă începêndŭ din perioda Apostolilorŭ s'a îndatinatŭ a manifesta maĭ alesŭ bisericilorŭ resăritene o mĕsură mare de onóre și iubire și a o înveseli cu contraservițiĭ credincióse, și nicĭ de cum nu a încetatŭ maĭ apoĭ în împrejurărĭ felurite și amare de ale timpuluĭ a le ridica prin îngrijire și binefacerĭ din cădere, a le atrage la sine și a le rechema din rătăcire. Și nu prestațiunea cea maĭ din urmă a priveghiărilorŭ eĭ a fostŭ, că la popórĕle resăritene a susținutŭ și a scutitŭ nealterate datinile lorŭ propriĭ și modulŭ cultuluĭ lorŭ dumnedeescŭ, pe carĭ ea în virtutea puterĭĭ, ce-ĭ compete, și în a înțelepciunĭĭ sale le-a declaratŭ de legitime. Dovadă suntŭ multele hotărîrĭ, carĭ antecesoriĭ Nostri, și maĭ alesŭ Piŭ IX de pie amintire, le-aŭ făcutŭ potrivitŭ scopuluĭ saŭ înși-și prin actele sale saŭ prin Congregațiunea de Propaganda. — Îndemnați și mânați de o nisuință nu maĭ mică amŭ îndreptatŭ și Noĭ îndată la începutulŭ Pontificatuluĭ Nostru plinĭ de iubire privirile Nóstre spre națiunile creștine din R-săritŭ. Ne-amŭ grăbitŭ maĭ întâiŭ a satisface lipselorŭ lorŭ și Ne-amŭ folositŭ spre acestŭ scopŭ de diferite prilejurĭ, pentru ca să le manifestămŭ bunăvoința Nóstră activă; dar nimica nu Ne-a fostŭ maĭ momentosŭ și maĭ sfîntŭ decâtŭ a deștepta în spiritele intimŭ unite cu Scaunulŭ apostolicŭ o credință plină de zelŭ și bogată în frupte, pentru ca ele imitândŭ pe înaintașiĭ sĕĭ să se silescă a ajunge la escelența și gloria acestora.

Amŭ avutŭ deja prilejulŭ de a împărtăși acelorŭ biserici unele mijlóce de ajutoriŭ. Amŭ întemeiatŭ chiarŭ în Roma colegiĭ pe sama clericilorŭ armenĭ și maroniți, și totŭ asemenea în Filipopolŭ și în Adrianopolŭ pe sama Bulgarilorŭ; în Atena amŭ hotărîtŭ Noĭ întemeiarea colegiuluĭ Leonianŭ; seminarulŭ sfinteĭ Ane, care s'a deschisŭ în Ierusalimŭ pentru crescerea clerului greco-melchitŭ, fiŭ favorisămŭ în mĕsură însemnată. Noĭ avemŭ afară de aceea de gândŭ, să înmulțimŭ numĕrulŭ Sirilorŭ între alumniĭ colegiuluĭ Urbanianŭ, și colegiulŭ grecescŭ alŭ s. Atanasiŭ, din care aŭ ieșitŭ bărbați fórte renumiți, să-lŭ restituimŭ destinațiunĭĭ luĭ originare conformŭ intențiunĭĭ înțelepte a luĭ Grigoriŭ XIII, a marinimosuluĭ luĭ întemeiatoriŭ. Ér acum dorimŭ încă și maĭ tare, să întreprindemŭ și sevârșimŭ încă și maĭ multe de felulŭ acesta, după ce din sugestiunea luĭ Dumnedeŭ amŭ pusŭ în lucrare de multŭ nutrita intențiune de a chema printr'o scrisóre specială pe toți principiĭ și tóte popórĕle la fericita unitate a credinței dumnedeescĭ. Noĭ adecă Ne-amŭ fostŭ silitŭ, cu dintre popórĕle creștine din nenorocire desbinate maĭ întâiŭ să chemămŭ, să admoniămŭ, să conjurămŭ pe Resăriteni cu tótă posibila iubire apostolică și părintéscă. Ne-a făcutŭ mare plăcere, că sperarea, ce amŭ nutrit'o, s'a adeveritŭ de întemeiată din ce în ce totŭ maĭ tare, și este certŭ, că opulŭ celŭ atâtŭ de salutarŭ s'a făcutŭ maĭ actualŭ; orĭ ce se póte aștepta dela îngrijirea Scaunuluĭ apostolicŭ, vomŭ să sevârșimŭ, fie prin deiăturarea causelorŭ de jalusie și neîncredere, fie prin aplicarea mijlócelorŭ celorŭ maĭ bune spre înțelegere. — Noĭ amŭ aflatŭ, că lucrulŭ celŭ maĭ momentosŭ este a Ne îndrepta băgarea de samă și îngrijirea spre păstrarea neștirbită a propriuluĭ ritŭ alŭ Resăritenilorŭ, pe care pururea l'amŭ prețuitŭ fórte multŭ. De aceea amŭ datŭ Noĭ deja amintitelorŭ institute clericale îndrumarea, și o vomŭ da și celorŭ ce se vorŭ maĭ întemeia, de a cultiva și observa cu conscienciositatea cea maĭ mare riturile sale, pentru ca alumniĭ să-și însușéscă cunoscința și deprinderea lorŭ. Căci păstrarea riturilorŭ resăritene este de momentŭ maĭ mare de cum s'ar crede. Pentru că vechimea înaltă, prin care suntŭ nobilitate acele diferite rituri, servesce bisericiĭ întregĭ spre podóbă strălucită și întăresce și unitatea dumnedeéscă a credinței creștine. Anume pe cândŭ printr'însele apare maĭ limpede originea apostoléscă a bisericilorŭ celorŭ maĭ de frunte din Resăritŭ, pe atunci se clarifică și uniunea originară cea maĭ intimă a lorŭ cu biserica romană. Și póte că nimica nu e maĭ potrivitŭ spre a arunca lumină preste nota de catolicitate a bisericiĭ luĭ Dumnedeŭ ca singurulŭ omagiŭ, care l'aŭ datŭ eĭ formele diferite ale ceremoniilorŭ și limbile venerabile prin vechimea lorŭ și încă și maĭ multŭ prin folosirea lorŭ din partea Apostolilorŭ și Părințilorŭ, așa dicêndŭ ca o imitare a aceluĭ omagiŭ alesŭ, care s'a datŭ luĭ Christosŭ, dumnedeesculuĭ Întemeiătoriŭ alŭ bisericeĭ, după nascerea Luĭ, cândŭ filosofiĭ, ceĭ ce aŭ călĕtoritŭ din ținuturĭ diferite de ale Resăritului, „aŭ venitŭ, să se închine luĭ“ (M. 2, 1—2). — Aci e potrivită observarea, că sacrele riturĭ deși nu suntŭ instituite spre a demustra adevĕrulŭ dogmelorŭ catolice, totuși suntŭ o espresiune vie și o întărire strălucită a luĭ. Pe cum decĭ biserica adevĕrată a luĭ Christosŭ se silesce cu mare zelŭ a păstra neștirbită, ceea ce a primitŭ ca lucru dumnedeescŭ, și prin urmare ca lucru nealterabilŭ, întocmaĭ așa concede ea cu privire la folosirea de forme une orĭ o diferință, maĭ alesŭ cândŭ acésta consună cu venerabila anticitate. În acestŭ chipŭ se manifestă de o parte forța eĭ vitală, carea nicĭ odată nu îmbĕtrânesce, ér de alta se înfățișéză ea cu atâtŭ maĭ strălucitŭ ca miré-să a luĭ Christosŭ, pe carea înțelepciunea sfinților Părinți aŭ recunoscut'o prefigurată în cuvintele luĭ Davidŭ: „Înainte a stătutŭ împĕrătésa de-a drépta ta, în haĭnă aurită îmbrăcată, împodobită, — cu lanțurĭ de aurŭ înfășurată, împodobită“ (ps. 44).

Așa dară de óre ce diferința acésta prea îndreptățită a liturgieĭ și disciplineĭ resăritene, pe lângă alte avantajurĭ, este bisericiĭ așa de multŭ spre podóbă și spre folosŭ, așa activitatea Nóstră oficiósă trebue să fie nu maĭ puținŭ îndreptată într'acolo, ca să Ne îngrijimŭ, ca nu cumva din neprudință să producă perplexități vestitoriĭ apuseni aĭ Evangelieĭ, pe carĭ iubirea luĭ Christosŭ i-a mânatŭ la popórĕle acelea. Adevĕratŭ că e în deplină valóre, ceea ce renumitulŭ Nostru antecesorŭ Benedictŭ XIV a hotărîtŭ cu îngrijire înțeléptă despre acestŭ lucru prin constituțiunea „Demandatam“ emanată în forma uneĭ epistole îndreptate în 24 Decembre 1743 către patriarchulŭ greco-melchitŭ de Antiochia și către toți episcopiĭ de acela-și ritŭ subordinați acestuĭ patriarchŭ. Dar după ce în decursulŭ unuĭ timpŭ destulŭ de lungŭ starea lucrurilorŭ în regiunile acelea s'a schimbatŭ, și misionariĭ catolicĭ și institutele catolice s'aŭ înmulțitŭ pe acolo, a resultatŭ necesitatea unorŭ dispositiĭ de ale Scaunuluĭ apostolicŭ; câtŭ de potrivite timpuluĭ ar fi acelea, amŭ esperiat'o Noĭ înșine în aniĭ din urmă adese orĭ, și acésta aŭ întărit'o și dorințele îndreptățite, carĭ venerabiliĭ frați, patriarchiĭ resăriteni, le-aŭ adresatŭ Nóuĕ de maĭ multe orĭ. Însă pentru ca momentositatea acesteĭ afaceri să apară maĭ clarŭ, și să se ĭea mĕsurile cele maĭ nimerite, amŭ aflatŭ de bine a chema pe aceia-și patriarchĭ la Roma, pentru ca împreună cu eĭ să ne sfătuimŭ, și Noĭ amŭ ținutŭ maĭ multe conferențe cu eĭ și cu câțiva dintre fiiĭ Nostri cardinaliĭ sfinteĭ biserici romane. — După cumpĕnirea matură a tuturorŭ celorŭ ce s'aŭ propusŭ și deliberatŭ împreună, amŭ hotărîtŭ, să întregimŭ și lărgimŭ conformŭ nóuĕlorŭ lipse ale acelorŭ națiunĭ anumite dispositiĭ de ale aceleĭ constituțiunĭ Benedictine. În lucrulŭ acesta amŭ aflatŭ în constituțiunea numită principiulŭ, că pe preoțiĭ latinĭ Scaunulŭ apostolicŭ îĭ trimite în țĕrile acelea numaĭ cu intențiunea, ca eĭ să fie patriarchilorŭ și episcopilorŭ „ajutoriŭ și ușurare“, și că pentru aceea s'a avutŭ grije, „ca eĭ prin folosirea plenipotențelorŭ, carĭ li-s'aŭ datŭ, să nu păsésca preste iurisdicțiunea acelora și să nu micșoreze numĕrulŭ supușilorŭ lorŭ“ (Constit. „Demandatam“ n. 13), din ceea ce se vede limpede, după ce norme aŭ să se reguleze datorințele Latinilorŭ referitóre la ierarchia resăritenă.

De aceea s'a aflatŭ de bine a prescrie și sancționa în Domnulŭ următórele puncte, ceea ce Noĭ răzimați pe auctoritatea apostolésca o și facemŭ prin acésta, declarândŭ cu o cale îndată, că Noĭ voimŭ și enunțămŭ, că hotărîrile Benedictine, carĭ în originea lorŭ aŭ emanatŭ pentru Greco-Melchiți, se estindŭ în generalŭ la toți credincioșiĭ orĭ căruĭ ritŭ resăritenŭ.

I. Fiesce care misionarŭ latinŭ din clerulŭ secularŭ orĭ regularŭ, care îndeplecă prin sfatŭ și ajutoriŭ pe vre unŭ resăritenŭ la primirea ritului latinŭ, afară de suspendarea a divinis, ce și-o atrage ipso facto, și afară de pedepsele celealalte, carĭ suntŭ statorite în constituțiunea „Demandatam“, are să fie lipsitŭ de oficiulŭ sĕŭ și eschisŭ dintr'însulŭ. Pentru ca dispositia acésta să rĕmână firmă și statornică, Noĭ demandămŭ, ca unŭ esemplarŭ alŭ eĭ să se afișeze pe bicericile Latinilorŭ.

II. Unde nu este preotŭ de ritulŭ propriŭ, căruia unŭ patriarchŭ resăritenŭ să-ĭ pótă încredința conducerea spirituală a supușilorŭ sĕĭ, acolo îngrijirea de eĭ să o ĭea asupră-și parochulŭ unuĭ ritŭ străinŭ, care la consacrare să foloséscă aceea-și specie sacramentală ca și altora, fie acésta pâne nedospită orĭ dospită; are să se preferéscă acela, care le folosesce după unŭ ritŭ resăritenŭ. — Credincioșilorŭ are să le stea în voe a se cumineca după unulŭ din cele dóuĕ riturĭ nu numaĭ în locurĭ de acelea, în carĭ nu este nicĭ preotŭ nicĭ biserică de ritulŭ lorŭ propriŭ, pe cum a rînduitŭ Congregațiunea de Propaganda în 8 Augustŭ 1893, ci și acolo, unde eĭ din causa depărtăriĭ marĭ a bisericiĭ potŭ să ajungă la acésta numaĭ cu ostenélă mare, despre ce are să judece Ordinariulŭ. Și e a se ține strînsŭ, că chiarŭ și dacă óre cine s'a cumunecatŭ orĭ câtŭ de multŭ după unŭ ritŭ străinŭ, de aceea elŭ totuși nu are să fie privitŭ, ca și cum și-ar fi schimbatŭ ritulŭ, ci elŭ în tóte celealalte datorințe ale sale rĕmâne subordinatŭ parochuluĭ sĕŭ.

III. Dacă congregațiunile regulare latine, carĭ se ocupă în resăritŭ de instrucțiunea tineretuluĭ, aŭ într'unŭ colegiŭ unŭ numĕrŭ maĭ mare de elevĭ de aĭ vre unuĭ ritŭ resăritenŭ, eĭ în conțelegere cu patriarchulŭ aŭ să țină pe sama elivilorŭ unŭ preotŭ de acela-și ritŭ pentru jertfa liturgică, sfînta comuniune, ținerea catecheseĭ în limba țĕriĭ și pentru esplicarea riturilorŭ; orĭ celŭ puținŭ în Dumineci și în serbătorile legate să cheme pe unŭ atare preotŭ, pentru ca elŭ să sevârșéscă serviții înșirate. Din causa acésta declarămŭ, că acestorŭ congregațiunĭ le suntŭ revocate orĭ ce felŭ de privilegiĭ, chiarŭ și cele ce aŭ lipsă de a fi amintite în specialŭ, de acelŭ înțelesŭ, că eleviĭ de ritŭ resăritenŭ, până petrecŭ în acelŭ colegiŭ, aŭ să urmeze ritulŭ latinŭ; ér cu privire la abstinențele rituale maĭ marii ordurilorŭ să

hotărêscă cu ecuitate conscienţiósă. — Totŭ asemenea aŭ eĭ să se îngrijéscă şi de eleviĭ sĕĭ esternĭ, pe carĭ vorŭ trebui să-ĭ trimită orĭ conducă la propriile lorŭ biserici orĭ case parochiale, dacă nu se va preferi a-ĭ admite cu ceĭ internĭ la oficiile aceluia-şĭ ritŭ.

IV. Acelea-şĭ dispositiĭ aŭ să se estindă după putinţă şi la congregaţiunile religióse de femeĭ, carĭ se dedică educării fetelorŭ în mănăstirĭ şi şcóle. Dacă din causa împrejurărilorŭ şi raporturilorŭ se pare a fi cuvenită vre-o schimbare, aceea să nu se execute mai înainte de ce ar fi urmatŭ consimţĕmîntulŭi patriarchuluĭ şi concesiunea Scaunuluĭ apostolicŭ.

V. Colegiĭ nóuĕ pentru tinerime orĭ case regulare de ambele sexurĭ de ritŭ latinŭ pe viitoriŭ aŭ să se deschidă numaĭ după consultarea şi cu consimţĕmîntulŭi Scaunuluĭ apostolicŭ.

VI. Nu este iertatŭ nicĭ preoţilorŭ latinĭ, nicĭ celorŭ resăritenĭ, nicĭ în bisericile lorŭ propriĭ, nicĭ în ale unuĭ ritŭ străinŭ, să deslege pe orĭ cine dela casurile reservate respectivuluĭ Ordinariŭ alŭ acestuia, fără numaĭ după câştigarea împuternicirii din partea acestuia; în respectulŭ acesta revocămŭ cu desevârşire orĭ ce privilegiŭ, chiarŭ şi pe celŭ ce are lipsă de amintire specială.

VII. Resăritenilorŭ, carĭ aŭ primitŭ ritulŭ latinŭ, chiarŭ şi conformă unuĭ rescriptŭ papalŭ, are să le stea în voe a se întórce la ritulŭ de maĭ înainte după apelare la Scaunulŭ apostolicŭ.

VIII. Uneĭ femeĭ de ritŭ latinŭ, carea s'a măritatŭ după unŭ bărbatŭ de ritŭ resăritenŭ, pe cum şi uneĭ femeĭ de ritŭ resăritenŭ, carea s'a măritatŭ după unŭ bărbatŭ de ritŭ latinŭ, la închiarea şi în decursulŭ căsătorieĭ îĭ stă în voe a trece la ritulŭ bărbatuluĭ sĕŭ; însĕ după desfacerea căsătorieĭ îşĭ câştigă libertatea de a primi ĕră ritulŭ sĕŭ propriŭ.

IX. Fiesce care resăritenŭ, care petrece afară de teritoriulŭ patriarchalŭ, are să stea sub conducerea cleruluĭ latinŭ, dar să rĕmână incorporatŭ ritului sĕŭ, aşa că elŭ fără de considerare la lungimea timpuluĭ orĭ la altă causă ajunge ĕră sub iurisdicţiunea patriarchuluĭ, îndată ce se întórce în teritoriulŭ acestuia.

X. Nicĭ unuĭ ordŭ orĭ institutŭ de ambele sexurĭ de ritŭ latinŭ nu-ĭ este iertatŭ, să priméscă între membriĭ sĕĭ pe unu resăritenŭ, care nu a produsŭ maĭ întâiŭ unŭ atestatŭ alŭ Ordinariuluĭ sĕŭ.

XI. Dacă dintre neuniţi o comună, o familie orĭ o persónă s'a întorsŭ la unitatea catolică cu condiţiunea espresă, că ea voesce să priméscă ritulŭ latinŭ, ea de o cam dată să rĕmână la ritulŭ acesta, însĕ să-ĭ stea în voe a se întórce la ritulŭ corĕspundĕtoriŭ nascerii sale. Ĕr dacă nu s'a pusŭ astfelŭ de condiţiune, ci o atare comună, familie orĭ persónă se păstoresce de preoţi latinĭ, numaĭ pentru că nu suntŭ resăriteni, atunci ea are să se întórcă la ritulŭ sĕŭ, îndată ce stă la dispositie unŭ preotŭ resăritenŭ.

XII. Afaceri matrimoniale şi orĭ ce felŭ de afaceri bisericescĭ, în carĭ se face apelaţie la Scaunulŭ apostolicŭ, în nicĭ unŭ casŭ afară de acela, dacă Scaunulŭ apostolicŭ aşa a rînduitŭ în modŭ espresŭ, nu aŭ să se lase spre hotărîre delegatuluĭ apostolicŭ, ci la totŭ casulŭ să se subştérnă sacreĭ Congregaţiuni de Propaganda.

XIII. Patriarchiloru greco-melchiţi le concedemŭ iurisdicţiunea şi preste toţi credincioşiĭ de acela-şĭ ritŭ, carĭ petrecŭ în împĕrăţia turcéscă.

Afară de regulele şi prescrierile acestea de dreptŭ, pe cum amŭ amintitŭ mai la délŭ, Ne maĭ ocupă maĭ multŭ grijea, ca în Resăritŭ în locurĭ potrivite să se ridice seminare, colegiĭ, institute de totŭ felulŭ, şi anume numaĭ şi numaĭ pentru educarea tinerilorŭ în ritulŭ patrieĭ lorŭ, pentru ca eĭ să fie spre ajutoriŭ spiritualŭ patrioţilorŭ sĕĭ. Noĭ amŭ hotărîtŭ, să începemŭ propusulŭ acesta nespusŭ de plinŭ de sperare pentru religiune şi să-lŭ înaintămŭ cu mijlóce bogate, nutrindŭ încredere în liberalitatea catolicilorŭ. Căcĭ aceea, că activitatea preoţilorŭ indigeni se va desvolta maĭ potrivitŭ, se va primi maĭ bucurosŭ şi va fi prin urmare şi cu multŭ maĭ roditóre, amŭ arĕtat'o Noĭ maĭ pe largŭ în enciclica aceea, carea amŭ publicat'o în anulŭ trecutŭ despre înfiinţarea de seminare clericale în India ostică. — Dacă în acestŭ chipŭ se va fi purtatŭ grije de instituţiunea tinerimiĭ clericale, atunci a bună samă vorŭ ajunge la resăriteni studiile teologice şi biblice la onóre, cunoscinţa limbilorŭ celorŭ vechĭ va înflori întocmaĭ ca şi instrucţiunea diligentă în celealalte; comóra de erudiţiune şi sciinţă, în care părinţiĭ şi scriitoriĭ lorŭ aŭ fostŭ atâtŭ de bogaţi, ĕră se va respândi spre binele universalŭ şi în sfârşitŭ va avé succesulŭ acela fórte doritŭ, că în urma culturei sciinţifice eminente a preoţimiĭ catolice şi în urma esemplului celuĭ strălucitoriŭ alŭ traiuluĭ eĭ nepĕtatŭ fraţiĭ desbinaţi se vorŭ dori cu maĭ mare ardóre în sinulŭ biserice mame. Ĕr cândŭ şirurile clericilorŭ vorŭ împreuna simţemintele sale, studiile sale şi activitatea sa cu dragoste frăţéscă, atunci sub scutulŭ şi conducerea luĭ Dumneḑeŭ a bună samă va sosi maĭ curêndŭ ḑiua aceea plină de fericire, în care toţi grăbescŭ „la unirea credinţeĭ şi a cunoscinţeĭ Fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ“ şi aşa printr'însulŭ „totŭ trupulŭ, ce se alcătuesce, şi se închie“ desevârşitŭ şi perfectŭ, „după lucrarea întru mĕsura fiesce căruĭ mĕdulariŭ face crescere trupuluĭ spre zidirea sa întru dragoste“ (Ef. 4, 13. 16). Căcĭ numaĭ acea biserică, în care suntŭ împreunate în modulŭ celŭ maĭ intimŭ „unŭ trupŭ şi unŭ spiritŭ“ (Ef. 4, 4), se póte mândri a fi adevĕrata biserică a luĭ Christosu.

De locŭ nu sufere îndoélă, că venerabiliĭ fraţi, patriarchiĭ, archiepiscopiĭ şi episcopiĭ catolicĭ aĭ fiesce căruĭ ritŭ resăritenŭ, în virtutea iubiriĭ sale deosebite faţă cu Scaunulŭ apostolicŭ şi cu Noĭ şi în virtutea grijiĭ de bisericile sale, vorŭ primi cu totă veneraţiunea şi ascultarea preste totŭ şi în specialŭ tóte hotărîrile făcute de Noĭ şi vorŭ urgita cu zelŭ, ca să le împlinéscă în chipŭ desevârşitŭ aceia, pe carĭ îĭ privescŭ. — Ĕră bogăţia fruptelorŭ, carĭ le putemŭ spera şi aştepta dintr'asta cu totŭ dreptulŭ, atîrnă fórte tare dela activitatea acelora, carĭ representă în Resăritŭ persóna Nóstră. De aceea recomandămŭ delegaţilorŭ apostolicĭ în chipulŭ celŭ maĭ energicŭ, ca eĭ acelorŭ instituţiunĭ, carĭ naţiunile acelea le-aŭ moştenitŭ dela strămoşiĭ sĕĭ, să le prestea onórea cuvenită, auctoritatea patriarchilorŭ să o venereze cu prevenire îndreptăţită şi să-ĭ ajute aceleia, să se valideze, şi în contactulŭ oficiosŭ, ce-lŭ aŭ cu aceia, să urmeze sfatulŭ, Apostoluluĭ: „Unulŭ pe altulŭ cu cinste întrecêndŭ“ (Rom. 12, 10); faţă cu episcopiĭ, cu clerulŭ şi cu poporulŭ să fie gata la serviţiŭ şi binevoitorĭ şi să aîbă întru sine acelŭ spiritŭ, de care a fostŭ condusŭ apostolulŭ Ioanŭ, cândŭ Apocalipsa a dedicat'o „celorŭ şepte biserici din Asia“ cu salutarea: „Darŭ vóuĕ şi pace dela celŭ ce este, şi dela celŭ ce era, şi dela celŭ ce va să vie“ (Apoc. 1, 4), şi în totă lucrarea sa să se pórte aşa, câtŭ să apară ca legaţiĭ şi mijlocitorĭ într'adevĕrŭ vrednicĭ aĭ sfinteĭ unităţi dintre bisericile resăritene şi dintre biserica romană, carea este centrulŭ unităţiĭ şi iubiriĭ — Totŭ asemenea conformŭ admoniţieĭ şi dispunerii Nóstre să simţéscă şi să lucre şi toţi preoţiĭ de ritŭ latinŭ, carĭ în ţinuturile acelea aŭ luatŭ asupră-şĭ lucrări atâtŭ de escelente spre mântuirea vecínică a sufletelorŭ; dacă eĭ vorŭ lucra conscienţiosŭ în ascultare faţă cu Pontificele Romanŭ, atunci Dumneḑeŭ le va dărui reuşită bogată.

Noĭ voimŭ şi demandămŭ, ca tóte cele ce rînduimŭ, esplicămŭ şi hotărîmŭ în scrisórea acésta, toţi aceia, pe carĭ îĭ privescŭ, să le observe nevătĕmate, şi ca ele din nicĭ unŭ pretextŭ orĭ titulŭ, întemeieze-se acela şi pe vre unŭ privilegiŭ, să nu se escepţioneze, combată orĭ calce, ci să aîbă efectele sale depline şi neştirbite, fără ca să se pótă ridica împotriva lorŭ constituţiunĭ apostolice, fie acelea emanate chiarŭ şi din concilii icumenice orĭ provinciale, şi nicĭ statute, datine şi prescripţiuni provĕḑute cu aprobare apostolică orĭ cu orĭ ce felŭ de aprobare; cu scopulŭ de a da valóre hotărîrilorŭ de maĭ susŭ derogamŭ tuturorŭ acestora prin acésta în modŭ specialŭ şi espresŭ, ca şi cum ele ar fi cuprinse din cuvîntŭ în cuvîntŭ în epistola acésta, şi voimŭ, ca să le fie derogatŭ lorŭ precum şi tuturorŭ altorŭ pedecĭ de orĭ ce felŭ. — Voimŭ, ca esemplarelorŭ acesteĭ epistole, şi celorŭ tipărite, dacă suntŭ subscrise de mâna unuĭ notariŭ şi provĕḑute cu sigilulŭ uneĭ persóne, care pórtă vre o demnitate catolică, să li-se dea acela-şĭ creḑĕmîntŭ ca şi epistoleĭ de faţă, cândŭ acésta s'ar produce.

Datŭ în Roma la s. Petru în anulŭ întromeniriĭ Domnuluĭ 1894 în 27 Novembre, în anulŭ alŭ XVII-lea alŭ Pontificatuluĭ Nostru.

Noutăţi.

Concursŭ. Pentru parochia *Seplacŭ* cu filiile *Dedradŭ* şi *Batoşŭ* în protopopiatulŭ Făgăşuluĭ s'a escrisŭ concursŭ cu terminulŭ până în 30 Ianuariŭ 1895. Emolumintele: Casă parochială cu 3 încăperĭ, culină de vară, staulŭ pentru 8 vite, şură, cotete, tóte din lemnŭ; 10 jug. 400□ arătoriŭ şi 1 jug. cositoriŭ, ambele comassate; contribuţiunea o solvesce poporulŭ. Venite stolare: S. liturgie 20 cr., botezulŭ pruncilorŭ 20 cr., sfinţirea apeĭ 10 cr., sfeştania 20 cr., în păresimĭ de fiecare pomenire 30 cr., ungerea de pe urmă 1 fl., prohodulŭ cu saracuste 4 fl., actele de cununie 2 fl., cununia 1 fl. Dela 80 fumurĭ câte 1 litră cucuruzŭ cu grăunţulŭ şi câte 1 ḑi de lucru cu intertenţiunea preotuluĭ. Afară de aceste poporulŭ se obligă a ceda preste 2 anĭ încă 2 jug. arătoriŭ.

Serată literară în Blaşŭ. Secretariulŭ Reuniuniĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşŭ ne recércă, să anunţămŭ, că Reuniunea femeilorŭ va aranja şi în érna acésta câteva serate literare, şi că cea dintâiŭ serată va fi Marţi în 18 Dec. a. c. la órele 5 ½ séra în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ. Disertaţiunea o va ţiné dlŭ Dr. Sebastianŭ Radu, presentându câteva „schiţe din cultura şi educaţiunea Romanilorŭ până la finea republicei“. — Din parte-ne satisfăcêndŭ cu plăcere acesteĭ recercări nu putemŭ decâtŭ să felicităm Reuniunea pentru silinţele, ce-şĭ dă, de a încetăţeni cu desevârşire aicĭ la noĭ acestŭ preafrumosŭ obiceiŭ culturalŭ, şi să-ĭ dorimŭ celŭ maĭ strălucitŭ succesŭ. De altcum vedemŭ cu plăcere şi inovaţiunea, ce s'a făcutŭ, mutându-se seratele de pe ḑile de lucru pe ḑile de serbătóre orĭ de Duminecă, şi schimbându-se óra de 8 séra cu cea de 5 ½.

Avisŭ. Toţi aceĭ domnĭ, carĭ aŭ luatŭ în primire liste de colectare pentru aranjamentulŭ internŭ alŭ bisericeĭ gr. cat. din Petroşenĭ, suntŭ rugaţi, ca acelea cu orĭ ce resultatŭ să le înapoieze multŭ până în 15/3 Ianuariŭ 1895, ca aşa să se pótă da cu esactitate raţiociniŭ despre sumele incurse. *Ştefanŭ Radicŭ* protopopŭ.

Pedépsa cu mórte în Austria fiindŭ discutată în parlamentulŭ imperialŭ, s'a hotărîtŭ cu maloritate de 82 voturĭ susţinerea eĭ şi pe viitoriŭ.

Jidovii din Rusia începŭ a-şĭ perde sperările, ce şi-le-aŭ pusŭ în tinĕrulŭ Ţarŭ Ordinulŭ de espulsare, datŭ încă sub defunctulŭ Ţarŭ, se esecutéză. În guvernamentulŭ Nowgorod o mulţime de Jidovĭ aŭ fostŭ siliţi, să-şi părăséscă patria şi averile.

† **Mihailu Perianŭ.** Capitulŭ Bisericeĭ catedrale gr. cat. din Lugoşŭ cu adâncă întristare face cunoscutŭ, cumcă Reverendissimulŭ Domnŭ *Mihailŭ Perianŭ* canonicŭ alŭ acesteĭ Biserici sfinte după unŭ morbŭ îndelungatŭ în anulŭ etăţiĭ alŭ 53-lea, alŭ preoţieĭ alŭ 26-lea şi alŭ canonicieĭ alŭ 4-lea provĕḑutŭ cu SS Sacramente a adormitŭ în Domnulŭ la 8 Decembre 1894.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

C.

Juraţii Scaunului şi Titorii Mitropoliei.

(Continuare.)

Originea instituțiunii titorilorŭ. Să trecemŭ înse la cestiunea, că óre instituțiunea titorilorfi bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ este o instituțiune de a bisericeĭ orientale basată pe Pravilă, saŭ dóră o instituțiune străină de dreptulŭ şi pracsă orientală?

Din atribuțiunile de dreptŭ ale titorilorŭ, pe câtŭ le putemŭ cunósce, se vede destulŭ de limpede, că eĭ eraŭ unŭ organŭ ajutătoriŭ alŭ ocârmuiriĭ bisericescĭ pe lângă mitropolitulŭ.

Cevaşĭ maĭ la vale vomŭ espune organele ajutătóre ale ocârmuiriĭ patriarchalĭ, mitropolitane şi episcopescĭ, cum s'aŭ desvoltatŭ în biserica răsăritulŭĭ, şi cum suntŭ espuse pe scurtŭ şi în Pravilă. Atuncĭ se va vedé evidentŭ, că instituțiunea titorilorŭ din biserica românéscă din Ardélŭ nu are de a face chiarŭ nimicŭ cu dreptulŭ şi pracsa bisericeĭ orientale.

Unde îşĭ póte avé dară originea instituțiunea titorilorŭ?

La întrebarea acésta érăşĭ răspundemŭ, că în biserica calvină din Ardélŭ.

Împrejurarea, că cuvîntulŭ titorŭ fu tradusŭ în limba latină cu cuvîntulŭ *curator,* ne subministră cheia spre a puté dovedi lucrulŭ acesta.

Pe timpulŭ principilorŭ calvinescĭ şi biserica calvină din Ardélŭ îşĭ avea titoriĭ saŭ curatoriĭ sĕĭ, carĭ aveaŭ totŭ aceleaşĭ atribuțiunĭ de dreptŭ, ce le aveaŭ şi titoriĭ bisericeĭ românescĭ.

Precum în biserica românéscă din Ardélŭ titoriĭ mitropolieĭ eraŭ membriĭ maĭ distinşĭ de aĭ bisericeĭ, cum eraŭ protopopiĭ din apropiarea scaunuluĭ mitropolitanŭ, şi nobiliĭ din Belgradŭ, aşa şi curatoriĭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ eraŭ membriĭ distinşĭ aĭ bisericeĭ calvinescĭ, între carĭ locululŭ întâiŭ îlŭ ocupa principele Transilvanieĭ şi apoĭ altĭ nobilĭ maĭ aleşĭ.

Autoriulŭ Zaconiculuĭ ne spune, că pe timpurile principeluĭ Mihailŭ Apafi I s'a întîmplatŭ o regulare óre care a instituțiuniĭ titorilorŭ, încâtŭ atuncĭ maĭ întâiŭ s'aŭ rînduitŭ „titorĭ adevĕraţĭ şi juraţĭ", carĭ fură aleşĭ de săborulŭ mare. Adevĕratŭ, că autoriulŭ Zaconiculuĭ nu ne spune, că în ce a statŭ regularea acésta, căcĭ preste totŭ modulŭ luĭ de scriere şi espunere este primitivŭ şi confusŭ. Înse pentru aceea se vede din cuvintele luĭ destulŭ de limpede, ca sub Mihailŭ Apafi I şi în urma ordinațiuniĭ luĭ s'a întîmplatŭ o regulare óre care a instituțiuniĭ titorilorŭ saŭ a curatorilorŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ. Şi mirare! Chiarŭ pe timpulŭ principeluĭ Mihailŭ Apafi I la 1682 s'a întîmplatŭ în urma ordinațiuniĭ luĭ o regulare şi a curatorilorŭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ. Până atuncĭ curatoriĭ bisericeĭ calvinescĭ afară de principele eraŭ cincĭ laĭcĭ. Atuncĭ în adunarea dela Aĭudŭ a demandatŭ, să se alégă încă cincĭ curatorĭ din clerŭ, şi aşa s'a constituitŭ aşa numitulŭ curatorium supremum decemvirale. Şi precum principele Mihailŭ Apaĭ în decretulŭ de întărire a celorŭ dintâiŭ „titorĭ adevĕraţĭ şi juraţĭ" a determinatŭ deregătoria lorŭ, aşa a determinatŭ acum şi cercululŭ de activitate a curatorilorŭ celorŭ ḑece. [1]) Maĭ departe precum în biserica calvinéscă curatoriĭ eraŭ jumĕtate din clerŭ, jumĕtate din laĭcĭ, chiarŭ aşa şi în cea românéscă anume: protopopiĭ Ion din Vinţĭ şi Toma din Belgradŭ ca membriĭ din clerŭ şi Dumitru logofĕtulŭ şi Groz Miclăuşŭ ca membriĭ laĭcĭ [2])

În faţa identităţiĭ numiriĭ latine a instituțiuniĭ titorilorŭ în biserica calvinéscă şi românéscă din Ardélŭ; maĭ departe în faţa coincidinţeĭ timpuluĭ şi moduluĭ regulăriĭ eĭ în amĕndóuĕ bisericele; dupĕ aceea în faţa identităţiĭ constituiriĭ din laĭcĭ şi preoţĭ în numĕrŭ egalŭ în amîndóuĕ bisericile, credemŭ, că nu fără temeiŭ destulŭ putemŭ constata, că şi instituțiunea titorilorŭ din biserica românéscă din Ardélŭ este o instituțiune întrată sub influinţa şi presiunea calvină.

Încâtŭ putemŭ urmări atribuțiunile de dreptŭ ale unora şi ale altora, observămŭ érăşĭ aceeaşĭ identitate. Astfelŭ

1. Superintendentele laolaltă cu curatoriĭ resolvaŭ cause bisericescĭ maĭ micuţe, chiarŭ aşa precum le resolva şi mitropolitulŭ românescŭ cu juraţiĭ şi cu titoriĭ. [1])

2. Ca şi oficiulŭ titorilorŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ şi oficiulŭ curatorilorŭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ se învîrtiea maĭ cu samă în jurulŭ averiĭ bisericescĭ. [2])

3. Şi curatoriĭ bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ ca şi titoriĭ celeĭ românescĭ determinaŭ timpulŭ ţineriĭ sinoduluĭ generalŭ. [3])

4. Ca şi titoriĭ bisericeĭ românescĭ, şi curatoriĭ cei calvinescĭ eraŭ îndatoraţĭ a supraveghia şi apĕra drepturile bisericeĭ. [4])

În urma identităţiĭ acesteia, credemŭ, că originea calvină a instituțiuniĭ vechĭ a titorilorŭ din biserica românéscă din Ardélŭ e necontestabilă.

Originea maĭ adâncă înse a instituțiuniĭ acesteia este de a se căuta în instituțiunea patronilorŭ din biserica apusuluĭ, carea cu prilejulŭ reformaţiunĭĭ a trecutŭ şi în biserica calvină din Ardélŭ, şi apoĭ s'a modificatŭ pe încetulŭ în conformitate cu spiritulŭ, cu împrejurările politice ale bisericeĭ calvinescĭ din Ardélŭ şi cu dreptulŭ transilvanŭ din Aprobate şi Compilate. Unŭ momentŭ în procesulŭ acesta de modificare a dreptuluĭ apusanŭ de patronatŭ este şi instituțiunea curatorilorŭ calvinescĭ trecută în biserica românéscă prin influinţa calvină sub forma titorilorŭ bisericeĭ.

* * *

Titorii din punctŭ de vedere canonicŭ. Dintre instituțiunile calvinesci maĭ însemnate trecute şi în biserica românéscă, instituțiunea titorilorŭ a peritŭ maĭ curêndŭ ca tóte celealalte, şi din ea până astăḑĭ n'a maĭ rĕmasŭ nicĭ o urmă. Încă şi după s. unire a maĭ esistatŭ câtva timpŭ. Maĭ pe urmă o amŭ aflatŭ amintită instituțiunea acésta pe timpulŭ alegeriĭ episcopuluĭ Clain. [5])

Chiarŭ împrejurarea, că instituțiunea titorilorŭ s'a stînsŭ în biserica nóstră aşa lute şi aşa deplinŭ, arată, că a fostŭ unŭ elementŭ cu totulŭ străinŭ în biserica românéscă, şi deplinŭ nu s'a pututŭ acclimatisa nicĭ odată. Pe lângă aceea, câudŭ fu introdusă în biserica românéscă din Ardélŭ, fu introdusă în forma primitivă, în care se afla şi în biserica calvină pe atuncĭ, va să ḑică în stadiulŭ de transformare din instituțiunea patronatuluĭ apusanŭ în instituțiunea curatoriuluĭ de astăḑĭ alŭ bisericeĭ calvine din Ardélŭ.

Din împrejurarea acésta de sine a urmatŭ, că o instituțiune de o parte străină, de altă parte încă primitivă şi nedesvoltată a trebuitŭ să se stingă în biserica românéscă din Ardélŭ, îndată ce încetându influinţa calvină a încetatŭ şi ea a se desvolta maĭ departe în spiritulŭ calvinescŭ.

Încetându prin s. unire tótă influinţa calvinéscă asupra bisericeĭ românescĭ, instituțiunea titorilorŭ bisericeĭ a trebuitŭ să se usce ca rădăcina, căreia i-se taie comunicaţiunea cu pămîntulŭ din care se nutresce. Şi acésta s'a întîmplatŭ cu atâtŭ maĭ uşorŭ, cu câtŭ instituțiunea titorilorŭ în forma calvinéscă este unŭ ce cu totulŭ străinŭ de biserica orientală.

Constatându aceste, credemŭ resolvită şi întrebarea, că óre maĭ póte-se şi consultŭ e a maĭ reactiva instituțiunea titorilorŭ în biserica românéscă din Ardélŭ. La calviniĭ din Ardélŭ a trecutŭ instituțiunea acésta prin maĭ multe stadiĭ de desvoltare, şi astăḑĭ a ajunsŭ la unŭ punctŭ, încâtŭ se póte ḑice, că e în deplină armonie cu credinţa calvină despre preoţia universală, deórece în principiŭ atâta dreptŭ aŭ curatoriĭ la guvernarea bisericéscă spirituală şi materială, câtŭ are orĭ care membru alŭ clerului. De unde dacă amŭ voi să o reactivămŭ în biserica nóstră, amŭ trebui se o reactivămŭ în forma, în carea este astăḑĭ la calviniĭ din Ardélŭ. Dacă o amŭ reactiva înse în forma acésta, atuncĭ amŭ trebui maĭ întâiŭ să primimŭ dogma calvină despre preoţia universală. Primindŭ înse dogma acésta, rumpemŭ tóte legăturile şi cu biserica apusuluĭ şi cu a răsăritului. Aşa ceva înse nu scimŭ, ce fiŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ ar puté să doréscă.

---

[1]) Salamon Ioseph »De statu ecclesiae evangelico reformatae in Transsilvania commentatio.« Cluşŭ 1890 pag. 128.

Dosa Elek »Az erdélyhóni ev. ref. egyházjógtana. Pesta 1868 pag. 178.

Schuller—Libloy »Protestantisches Kircheurecht. Sibiŭ 1871 pag. 76.

Dr. Kolozvári Sándor »Az erdélyi ev. ref egházkerület egyházjóga« Cluşŭ 1877 pag. 345.

[2]) Zaconicŭ în »Acte şi Fregmentu« de T. Ciparĭŭ pg. 258.

II.

Oficialiĭ episcopescĭ şi membriĭ consistoriului episcopescŭ după dreptulŭ orientalŭ din Pravilă.

În cele precedente amŭ arĕtatŭ pe câtŭ este posibilŭ din urmele istorice, că în biserica veche românéscă din Ardélŭ juraţiĭ

[1]) Salamon Ioseph op. şi pag. cit. maĭ susŭ.

[1]) Dosa Elek op. cit. pag. 175.

[2]) Până la 1700 aŭ avutŭ maĭ multe drepturĭ, de atuncĭ înse li-s'a restrînsŭ la dreptulŭ acesta şi celŭ următoriŭ.

[3]) Dosa Elek op. şi pag. cit.

[4]) Veḑĭ maĭ susŭ punctŭ 8 din urmele istorice.

scaunului erau membrii consistoriului mitropolitanu. Amu arĕtatu şi aceea, că instituţiunea acésta, deşi în esenţă conformă cu presbiteriulu din biserica antică, totuşi în forma, în carea apare în biserica românéscă din Ardélu, nu este scutită de influinţa calvină.

Ce se ţine de instituţiunea titorilorŭ bisericeĭ, amu arĕtatu asemene, că este o instituţiune calvină, carea érăşi sub influinţa calvină a întratu în biserica românéscă din Ardélu, şi totu odată amu susţinutu şi aceea, că instituţiunea acésta nu are nici o basă în dreptulu resăritenu din Pravilă. Acésta o susţinemu mai vîrtosu împotriva acelora, carĭ în instituţiunea titorilorŭ fără a se puté intemeia pe nimică, vĕdu o specie de consistoriu alu mitropolitului românescu pentru tóte afacerile bisericescĭ fără deosebire.

Spre a arĕta acum şi mai lămuritu temeiulu aserţiuniĭ nóstre cu privire la aceste dóuĕ instituţiuni, vomu espune în cele următóre dispuseţiunile dreptuluĭ orientalu alu Pravileĭ cu privire la oficialii episcopescĭ şi membriĭ consistoriului episcopescu, din carĭ se va vedé, că instituţiunea juraţilorŭ şi a titorilorŭ nu stă nici în cea mai mică legătură cu dreptulu şi pracsa bisericeĭ rĕsărituluĭ.

Originea, numirea şi desvoltarea oficialilorŭ episcopescĭ din Pravilă. Încă în timpurile cele mai vechĭ ale bisericeĭ creştine fiecare episcopu avea lângă sine unu colegiu de preoţĭ şi diaconĭ. De colegiulu acesta avea episcopulu lipsă;

a) ca să se ajute cu sfatulu luĭ în gubernarea bisericeĭ;

b) ca să împlinéscă unele afacerĭ bisericescĭ, la carĭ nu se poftiea ordulu episcopescu;

c) ca în timpurile mai târdiĭ, cându biserica şi-a câştigatu libertate, cultulu dumneḑeescu să se pótă îndeplini cu mai multă pompă amĕsuratu sublimităţiĭ luĭ

Funcţiunile asignate membrilorŭ colegiuluĭ acestuia aŭ în dreptulu orientalu diverse numirĭ. Aşa se numescu: *ὀφφίκια ἐκκλησιαστικά, ἀρχοντίκια, ἀξιώματα, ἐπιτάγματα, λειτουργήματα, διακονήματα,* şi *κληρικάτα,* éră îndeplinitoriĭ funcţiunilorŭ respective se numescu cu numirile generalĭ de: *ἄρχοντες ἐκκλησιαστικοί, ὀφφικιάλιοι, ἀξιωματικοι, φροντίσται, διοικηταὶ.* Pre lângă aceste numirĭ generalĭ fie-care oficialu saŭ membru alu colegiuluĭ mai avea şi numire specială dela funcţiuniile, pe carĭ avea să le îndeplinéscă din încredinţarea episcopuluĭ. Éră corporaţiunea tuturorŭ oficialiloru acestora interpretulu Balsamonu o numesce: *τὸ τῶν διακονιῶν σῶμα,* în alte documente se numesce *συνέδριον,* fiindu că în unele privinţe întregu colegiulu acesta era o imitaţiune a sinedriului din testamentulu vechiu. Éră în câtu unii din membriĭ colegiuluĭ acestuia formaŭ şi sfatulu episcopuluĭ, corporaţiunea lorŭ se numiea şi: *βούλη ἐκκλησίας Θεοῦ, ἱερατεῖον, ἱερατικὴ γερουσία.* [1])

Din ce se înmulţieau mai tare afacerile bisericescĭ, şi din ce cresceau mai tare venitele bisericescĭ, din aceea se înmulţiea totu mai tare numĕrulu oficialilorŭ episcopescĭ. Începutulu lu făcea de comunu Patriarchulu din Constantinopolu, care în introducerea şi organisarea oficialilorŭ se îndrepta şi după curtea împĕraţilorŭ bizantinĭ. Se înţelege dela sine, că pe Patriarchulu din Constantinopolu se siliau a-lu imita şi ceialalţĭ episcopĭ din rĕsăritu încâtu le permitea starea materială. Câte odată păşieau la mijlocu şi sinódele chiarŭ şi ecumenicc şi poftieau ca cutare saŭ cutare oficială bisericescu să fie introdusu la tóte episcopiile.

Pe calea arésta s'a introdusu în rĕsăritu unu numĕru însemnatu de oficialĭ episcopescĭ. După ce înse afacerile bisericescĭ nu erau în o formă de multe la tóte scaunele episcopescĭ, şi afară de aceea nu toţi episcopiĭ dispuneau de venitele de lipsă pentru a puté aplica pe toţi oficialii la bisericele lorŭ, aşa ceĭ mai mulţi episcopĭ aŭ fostu constrînşi a uni funcţiunile mai multorŭ oficialĭ în câte o singură persónă, şi astfelu a împuţina numĕrulu oficialilorŭ. Singurŭ lângă bisericele cele mai marĭ, precum de pildă cea din Constantinopolu, tóte oficiile bisericescĭ eraŭ umplute cu câte unu individu singuraticu. (Va urmá.)

[1]) Cf. despre cele până aci dise: Dr. Jos. Zishmann »Die Synoden und die Episcopalämter in der morgenländischen Kirche« Viena 1867 pag. 89 şi un.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

IV.

În decursulu esfolhadeĭ Pedro şi Clara la părere eraŭ liniştiţi. Copila făcea într'unu modu plăcutu pe găzdoea caseĭ, dându altora să înţelégă, ce e dreptu, cu modestie, însé conscie de sine, că aparţine familieĭ luĭ Iosé. Acésta-lu încântă pe jalusulu Ercule şi-lu scăpă de greuruşi. Cu tóte acestea neîncrederea luĭ faţă de Daniilu nu adurmi. Elu urmăria pe frate-sĕu neîntreruptu cu ochĭ posomoriţi, şi deórece acesta tótă ḑiua se arĕtă distrasu şi scumpu la vorbă şi era cu mai puţină consideraţiune faţă de scăderile ţĕranuluĭ sĕu frate ca de altă dată, în casă domnia o dispositie asemenea zădufuluĭ. Nimenia dintre ceĭ ce luară parte la clacă, nu-şi putea esplica, care este causa, însé fiecare simţia, că serbătoriĭ îĭ lipsesce tigna.

Acum esfolhada proprie, adecă sfârmitulu cucuruzuluĭ, era sfârşită. Fiăcăiĭ curăţiră aria de coceni şi o prefăcură în locu de jocu. Ceĭ mai bĕtrâni gustaŭ într'acsea în casă beuturĭ rĕcoritóre, şi fetele alergaŭ în cete vesele prin grădină şoptindu-şi tóte acele secrete plăcute şi maliţióse, ce se audu, deşi în altu tonu, şi de după eventailurile preţióse ale elegantelorŭ frumóse dela oraşe prin salele parchetate.

Francisca da Esquina se acăţă de braţulu Clareĭ şi se informă, de ce nu a venită şi Guida aci. „Soru-mea ne păzesce casa de briganţi," rĕspunse Clara la întrebarea cea cam de prisosu a bruneteĭ, carea ar fi pututu să scie, că Guida nicĭ când nu lua parte la vre-o esfolhadă.

„Totu acasă! — Aşa ceva trebue să fie grozavu de plictisitoriu," ḑise Francisca.

La acestea o tinĕră copilă observă în tonu batjocuritoriu: „Apoĭ da, Francisquinho, acasă îşi póte petrece omulu de totu bine, numai sa aĭbă societate plăcuta."

„Cum înţelegĭ tu acésta, Miguelinho?" întrebă Francisca în tonu sumeţu.

Fetele rîseră cu resfăţare. Tótă lumea scia, că în bolta luĭ Joao da Esquina se adunaŭ sara în anumitu timpu ceĭ mai aleşi ficiorĭ aĭ satuluĭ. Miguelinha făcu o faţă nevinovată.

„Eu nu înţelegu chiarŭ nimica, dar dacă-mĭ permiţĭ, te întrebu: când îţĭ putemu ḑice domnă doctoru?"

Francisca ţinţănia cu micului lanţu auritu dela corsetu şi privia dintr'o parte la Clara, ca şi cum ar aştepta, să rĕspundă dînsa. Clara nu era introdusă în relaţiunile surorii sale cu Daniilu, însé putea presupune multe, şi de aceea o dureau glumele fetelorŭ. Ea îşi scóse braţulu dintr'alu Franciscei şi tocmai voia să-şi dea părerea, când de odată îĭ veni pe neaşteptate Joao Semana într'ajutoriu.

Bĕtrânulu medicu salută întréga societate în tonulu uneĭ amestecături de ironie şi de galanterie din moda veche. Toţi îlu încunjurară cu bucurie şi năvăliră asupra luĭ cu o mulţime de întrebărĭ:

„Când voiu căpĕta apa în contra nunelelorŭ de sóre?"

„Şi eu balsamulu pentru pĕrŭ?"

„Dar eu pomada?"

Aşa ciripiau de-a valma. Numai Francisca îşi neteḑia cosiţele în convingerea, că are o frumseţă, ce nu are lipsă de mijlóce de acestea.

Joao Semana privia la ea cu bucurie. Din presentarea eĭ elu cunoscu, că în sinulu familieĭ da Esquina se ţesu pe încetulu mai departe planurile neplăcute parochului. De aceea sĕ hotărî a o păcăli.

„Nimica nu căpĕtaţĭ dela mine," ḑise elu către copilele, carĭ îlu copleşiră din tóte părţile cerêndu mijlóce de înfrumseţare. „Chiarŭ nimica nu căpĕtaţĭ!"

„Dar pentru ce nu, tată Semana?"

„Pentru că sunteţĭ tóte nisce gâsce próste."

„O, senhor — —"

„A bună samă sunteţĭ próste," ḑise Joao Semana făcêndu-se, că e mâniosu, „şi pe lângă aceea şi nemilóse. De treĭ septĕmâni petrece deja noulu nostru senhor doctoru aicĭ, şi voĭ încă nu i-aţĭ căpĕtatu nevastă. No, acum ce mai puteţĭ ḑice?"

Unu rîsu sgomotosu rĕsună din tóte părţile, numai Francisquinha îşi încreţi plinele sale buze.

„Cine ḑice," întrebă ea pe mediculu, cu care trăia în cértă neîncetată, „cine ḑice, că încă nu s'a găsită nevastă pentru senhor Danielsinho?"

Mediculu îşi luă pĕlăria dinaintea Franciscei, carea-lu mĕsura cu o privire îngâmfată.

„A, — — îţĭ mulţămescu în numele luĭ Daniilu, că veĭ să-lu scapĭ de sórtea mea. Vreu să ḑicu, că bĕtrâna mea Brigidă nu-mĭ prea face traiu seninu."

Risulu isbuci din nou. Atunci se mestecă Clara în vorbă ḑicêndu:

„Pe nimenia nu-lu privesce, când şi cu cine se căsătoresce, Daniilu. Acésta este singurŭ a luĭ trĕbă, gândescu eu."

„O, a sări într'ajutoriulu cuĭva câte odată e chiarŭ bine," ḑise Joao Semana cu cea mai seriósă faţă din lume. „Eu spre pildă am cunoscutu odată o senhorită, carea

bucurosă ar fi voită să se facă soție de medicŭ. Ce a făcutŭ ea? Ea s'a înțelesŭ cu senhora Te — — cu mamă-sa într'ascunsŭ, și amîndóuĕ siliră pe tata, să dea pe bolnavulŭ de mórte, orĭ mai bine trimiseră numaĭ după mediculŭ, adecă să mĕ înțelegeți bine, copilelorŭ, nu după bĕtrânulŭ Joao Semana, ci trimiseră pe Miguel după — —"

„Vino, Francisco, să vedemŭ, nu se începe odată joculŭ, căcĭ e deja târdiŭ."

Clara a fostŭ, carea în bunătatea inimiĭ sale în acestŭ chipŭ vru să scótă pe Francisca din strîmtóre. Înse Francisca respinse mâna Clareĭ și se pregătì a da luĭ Joao, unŭ rĕspunsŭ cum se cuvine uneĭ fete a senhoreĭ Teresa. Sosirea luĭ Daniilŭ o împedecă înse dela acestŭ propusŭ.

Consciențiosŭ și urmatŭ de norocŭ în gréua sa misiune, tinĕrulŭ medicŭ își dă tótă silința, să câștige simpatia poporațiuniĭ. Elŭ ascultase cu o răbdare eroică și cu resignare vre-o treĭ decĭ de istoriĭ de ale bolnavilorŭ, și prin o demnitate liniștită își dăduse tótă silința de a repara greșala, ce o comisese prin ușurința sa la Joao da Esquina. Câteva femeĭ bĕtrâne începeaŭ deja a se hotărî, să-lŭ cheme pe elŭ cu prilejulŭ celŭ maĭ de aprópe, ér câțiva bărbați bĕtrânĭ deciseră împreună, să se foloséscă de mijlócele recomandate de Daniilŭ, și mulțămită agităriĭ neobosite a luĭ Joao Semana, chiarŭ și tinerimea concredu nouluĭ medicŭ indisposițiunile sale maĭ micĭ și maĭ marĭ, de o cam dată în decursulŭ petrecerilorŭ amicale. Astfelŭ Daniilŭ putea să fie îndestulitŭ cu mersulŭ lucrurilorŭ, putea să-și dică, că-și face datorința și și-a câștigatŭ simpatiile.

Unŭ norocŭ rarŭ acesta, nu-ĭ adevĕratŭ, stimate cetitoriule? Dar Daniilŭ nu se îndestulia cu atâta, elŭ doria ferbinte óre ce, și sperarea cu timpulŭ îĭ scădea mereŭ. Cândŭ Daniilŭ se duse în mijloculŭ feteloră, o făcu acésta cu intențiunea de a-și lua informațiunĭ dela Clara despre Guida. Fără ca să scie ceva despre lupta, ce a decursŭ pentru elŭ între bĕtrânulŭ sĕŭ colegŭ și între frumósa Francisca, păși elŭ spre céta cam iritată. Elŭ nu auḑi rîsulŭ resfățatŭ alŭ copilelorŭ, nicĭ nu-ĭ bătu la ochĭ fața ațițată a Franciscel da Esquina, și nicĭ macarŭ ochiĭ ceĭ înfocați de luptă aĭ luĭ Joao Semana nu-ĭ băgă în samă.

„Clarinho, dorescŭ, să vorbescŭ câteva cuvinte cu tine, înse între patru ochĭ," ḑise elŭ nepreocupatŭ către mirésa trate-sĕŭ.

„Bucurosŭ," ḑise Clara uităndu-și în clipa acéstă de totŭ de jalusia, ce-lŭ chinuia pe Pedro. „Să mergemŭ nițelŭ în josŭ până către lacŭ. Acolo vomŭ puté să vorbimŭ neconturbați de nimenia."

Buna copilă comise o adevĕrată nebăgare de samă, maĭ alesŭ față cu Francisca, care fórte ațițată fiindŭ de batjocura luĭ Joao Semana, acum avea privire de ḑece orĭ maĭ ageră pentru totŭ, ce se petrecea.

Ea cercă îndată pe senhora Teresa spre a-ĭ împărtăși interesanta scire, cum noulŭ medicŭ a rugatŭ pe fiitórea sa cumnată, să-ĭ concédă o întîlnire între patru ochĭ. Încă nu se începuse joculŭ, și tótă societatea esfolhadeĭ aflase deja despre acésta afară de Iosé și de Pedro, carĭ erauŭ prea cuprinși cu servirea óspeților și nicĭ chiarŭ absența Clareĭ nu o observară.

„Pentru ce n'a venitŭ Guida la esfolhada nóstră?" întrebă Daniilŭ, îndată ce nu maĭ putea fi auḑitŭ de ceĭalalțĭ.

„Cu câteva ḑile înainte de asta a începutŭ ea o novenă către Madonna," rĕspunse Clara. „În casurĭ de acestea ea are datina do a încunjura și a delătura dela sine orĭ ce turburare orĭ abatere dela devoțiune. Ea mĭ-a spusŭ numaĭ, că trebue să-și limpedĕscă părerea asupra unuĭ lucru importantŭ, ce vre să-lŭ întreprindă. În atarĭ casurĭ ea se retrage dela tóte."

Să-și limpedĕscă părerea asupra unuĭ lucru importantŭ? Să fie óre acestŭ lucru propunerea, carea ĭ-a făcut'o elŭ?

Daniilŭ cercă a scirici câte ceva dela Clara despre Guida, acésta a fostŭ înse o muncă deșértă. Singurŭ numaĭ parochuluĭ ĭ-a permisŭ Guida o privire în inima sa. În ochiĭ surorii sale era ea afară de aceea așa de sublimă, câtŭ Clara abia putea să crédă, că și tinĕra învĕțătóre să aîbă simțeminte gingașe ca alțĭ muritorĭ.

Așa sciu ea să dea rĕspunsurĭ evasive la întrebările înteițtóre ale luĭ Daniilŭ, și maĭ pe urmă îĭ ḑise cu îndatinata sa sinceritate:

„Eŭ nicĭ decum nu potŭ să-ți spunŭ, cum gândesce Guida despre tine, Danielsinho. Ea nu grăesce despre tine. De ce nu o cercetezĭ vre odată?"

„Nu sciŭ, dacă îĭ suntŭ binevenitŭ," rĕspunse tinĕrulŭ medicŭ cam supĕratŭ.

Clara clătină din capŭ suriḑêndŭ. „Margarideĭ mele orĭ ce omŭ bunŭ îĭ este binevenitŭ."

„Socotesci-mĕ tu pe mine de omŭ bunŭ?" Daniilŭ prinse amîndóuĕ mâinile copileĭ și căuta cu o privire îngrijată în fața eĭ.

„Dacă tu mĕ poțĭ suferi, atunci póte că și Guida va începe a mĕ iubi, căcĭ ea te prețuesce atâtŭ de multŭ. Eŭ îmĭ voiŭ da tótă silința, ca să fiŭ vrednicŭ de ea, Clarinho, am făcutŭ deja aḑĭ începutulŭ."

Din Clara isbucni unŭ țipetŭ ușorŭ. Ea își smânci repede mâinile dintr'ale luĭ Daniilŭ. La spatele fratelui sta Pedro, căutândŭ la eĭ cu ochĭ înfocați.

Veninulŭ respânditŭ de Francisca da Esquina străbătuse în sfârșitŭ și până la urechile luĭ. Elŭ se furișase deci până la lacŭ, unde găsi la părere, că bănuéla ĭ-a fostŭ întemeiată.

(Va urma.)

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulă de mĕsariŭ și de sculptorŭ**, de colorare respective de **marmorisare** și de **provedere cu icóne sânte**, dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa mărităŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 44—52 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

Turnătoria de clopote și de metale a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 24—26 **Timisióra-Fabrioă**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, maĭ departe spre facerea de clopoțirĭ întregĭ armonióse, pe lângă garanță pe maĭ mulțĭ anĭ, în fiesce care mărime provĕdute cu adjustărĭ de ferŭ bătutŭ construite spre a întórce clopotele cu ușurință în orĭ ce parte, îndată ce suntŭ bătute de o latură, prin ceea ce suntŭ mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elŭ inventatele și de maĭ multe orĭ premiatele

Clopote patentate găurite,

carĭ aŭ unŭ tonŭ maĭ intensivŭ, maĭ limpede, maĭ plăcutŭ și cu vibrare maĭ voluminósă decâtŭ clopotele turnate după sistemulŭ vechiŭ, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatŭ după sistemulŭ vechiŭ.

Maĭ departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre,** spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutŭ ca și spre turnare de clopote **pentru orológe si de tóce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ josŭ se află totdeuna în *magazinŭ*.

Prețcurente ilustrate se trimitŭ gratis și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicătiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 22 Decembre 1894. Numĕrulŭ 54.

Noi şi naţionalităţile.

Nu s'a întîmplatŭ mai întâiŭ în conferenţa alegĕtorilorŭ din 28 Novembre, că noi Românii amŭ afectatŭ iubire înflăcărată faţă cu celealalte naţionalităţi nemagiare din Ungaria ori ne-a plăcutŭ, să nutrimŭ ilusia, că alianţa cu ele va uşura realisarea aspiraţiunilorŭ cuprinse în programulŭ nostru naţionalŭ.

Organulŭ nostru nu şi-a legatŭ mânile. Elŭ nu s'a angajatŭ şi nici n'a pututŭ să se angajeze pentru o politică curatŭ naţională. Cu tóte acestea nimenĭ nu póte să dică, că elŭ nu ar fi contribuitŭ după putinţă, ca interesele poporuluĭ românescŭ nici în privinţă naţională să nu stagneze.

Beţe în róte n'amŭ pusŭ nici odată celorŭ ce s'aŭ simţitŭ chemaţi a conduce lupta pentru dobîndirea aceleĭ puseţiunĭ, care compete Românilorŭ în patria nóstră.

Din contră ne-amŭ bucuratŭ şi noi totdeuna, de câte orĭ s'a făcutŭ óre ce, prin ce ne-amŭ apropiatŭ orĭ amŭ fi pututŭ să ne apropiămŭ de ţinta aceea.

Dar la libertatea părerilŏr şi cuvîntuluĭ nu amŭ renunţatŭ. De câte orĭ nu ne-a plăcutŭ óre ce în politica nóstră naţională, noi dacă avêndŭ în vedere împrejurările amŭ aflatŭ, că este consultŭ în interesulŭ causeĭ nóstre naţionale, amŭ datŭ espresiune aceleĭ neplăcerĭ fără de a băga în samă, dacă lucrândŭ aşa lucrămŭ pe placulŭ tuturorŭ orĭ nu.

Fără de a avé decĭ pretenţia de a fi dătătorĭ de tonŭ în politica nóstră naţională, pe cum facŭ cele treĭ organe ale nóstre, carĭ în semnŭ de dragoste chiarŭ acum se hăţescŭ împrumutatŭ de pĕrŭ, ne permitemŭ a risca cu intenţiunea cea maĭ curată câteva observărĭ cu privire la alianţa nóstră cu naţionalităţile nemagiare din Ungaria.

Carĭ suntŭ naţionalităţile acestea? Întrebare de prisosŭ. Firesce că Croaţiĭ, Slovaciĭ, Rutenĭĭ, Germâniĭ din Ungaria şi Saşiĭ. Jidoviĭ la niciunŭ casŭ nu.

Să vedemŭ dar, dacă alianţa nóstră cu naţionalităţile înşirate corĕspunde cu interesele lorŭ şi cu ale nóstre. Căcĭ dacă ea nu corĕspuode acestorŭ interese, atuncĭ ea nu este firéscă şi prin urmare nici priinciósă.

Ceĭ maĭ de aprópe ne suntŭ Saşiĭ. Eĭ în Ardélŭ locuescŭ întocmaĭ ca şi Ungurĭĭ mestecaţi cu Românii. Ar urma, ca eĭ să ne fie aliaţiĭ ceĭ maĭ încreduţi. Dar celŭ ce nutresce părerea, că Saşiĭ ar nutri faţă cu noĭ lécŭ de simpatie, acela de dragulŭ uneĭ utopiĭ sufere de ignorarea desevârşită a faptelorŭ. Cândŭ s'a întîmplatŭ óre, ca Saşiĭ să facă Românilorŭ din Fundulŭ regiŭ vre-o concesiune principială? Eĭ ne privescŭ nu de aliaţi chemaţi, ci de inimicĭ firescĭ, carĭ acum de vécurĭ continuă împotriva lorŭ a privilegiaţilorŭ o luptă perseverantă, adevĕratŭ că pacinică, dar încununată cu succese durabile. Saşiĭ în lupta acésta aŭ perdutŭ fórte multŭ terenŭ la ţară, ér acum îşĭ vĕdŭ şi posiţiunile de prin cetăţi mereŭ ameninţate de Românĭ. Saşiĭ avêndŭ să alégă între Magiarĭ şi între Românĭ vorŭ preferi totdeuna pe ceĭ dintâiŭ, nu din dragoste, ci pentru că nu vorŭ voi, să se alieze cu inimiciĭ sĕĭ ceĭ de acasă.

Croaţiĭ? Da, eĭ ne-ar fi aliaţi vrednicĭ. Dar împingu-ĭ óre interesele lorŭ particulare spre o alianţă cu noĭ? Nicĭ decum. Eĭ îşĭ luptă şi singurĭ lupta destulŭ de bine, se află destulŭ de bine, şi dacă maĭ strigă, că suntŭ neîndestuliţi, o facŭ acésta numaĭ pentru ca guvernulŭ ungurescŭ ajungêndŭ din alte cause la strîmtóre să le facă concesiunĭ nóuĕ. Sórtea lorŭ între marginile teritoriuluĭ de sub coróna sfîntuluĭ Ştefanŭ e de aşa, câtŭ dacă ea ar fi şi partea nóstră, în dieta nóstră românéscă cu greŭ ar puté să se formeze unŭ partidŭ opositionalŭ de Dómne ajută. Să reflectămŭ numaĭ la aceea, că în şcolile din Croaţia şi Slavonia limba unguréscă nicăirĭ nu e studiŭ obligatŭ. Numaĭ la universitatea din Zagreb esistă catedră pentru limba magiară, întocmaĭ pe cum suntŭ catedrele de limba românéscă dela universităţile din Budapesta şi Cluşŭ. Croaţiĭ nu ne suntŭ soţĭ de durerĭ politice, şi aşa înzădarŭ sperămŭ, că eĭ ne vorŭ fi soţĭ de luptă politică.

Să trecemŭ la Sêrbĭ. Eĭ suntŭ încătuşaţi atâtŭ în privinţă politică câtŭ şi în privinţă bisericéscă. Eĭ rabdă cu resignarea unuĭ osînditŭ la mórte călcarea în picióre a drepturilorŭ sale ga-

---

Feuilleton.

Ce e viaţa şi sufletulŭ?

Domnulŭ M. Străjanŭ, ardelénŭ de origine de lângă Blaşŭ, de presente profesorŭ în Craiova, bărbatŭ de o cultură frumósă şi cu aplicărĭ fórte marcate estetice, unŭ adevĕratŭ „Schöngeist“, cum se esprimă germânulŭ, a scrisŭ unŭ studiŭ despre importanţa morală a poesieĭ şi misiunea eĭ în dilele nóstre. Studiulŭ apare acum în feuilletonulŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“.

Ca maĭ toţĭ literaţiĭ din România consideră şi dlŭ Străjanŭ în studiulŭ acesta filosofia materialistă de unŭ ce ridicatŭ preste orĭ ce îndoélă, de unŭ resultatŭ aşa dicêndŭ matematicŭ alŭ filosofieĭ, asupra căruia nu maĭ încape nicĭ o dispută.

Unĭĭ din cetitoriĭ nostri, carĭ póte n'aŭ nicĭ timpŭ, nicĭ voe a se ocupa cu cestiuni de aceste, vorŭ întreba, ce este acea filosofie materialistă?

Rĕspundêndŭ pe scurtŭ dicemŭ: Filosofia materialistă este sistemulŭ acela, care cércă a espiica totŭ, ce se întîmplă în lume, chiarŭ şi pe omŭ şi viaţa luĭ, numaĭ din mişcarea materieĭ. Materia aşedată în o formă anumită în urma mişcărĭĭ dă o pétră, aşedată în altă formă dă o plantă, în altă formă dă unŭ animalŭ, şi ĕră în alta dă pe omŭ. Afară de materie şi de mişcările eĭ nu esistă nimicŭ, nicĭ Dumneđeŭ, nicĭ sufletŭ.

Nu este altcum sistemulŭ acesta nouŭ. A jucatŭ rolă chiarŭ şi la Greciĭ antici. Noŭ este numaĭ aparatulŭ sciinţificŭ, ce-lŭ folosesce astăđi, maĭ cu samă de cândŭ francesulŭ Comte l-a formatŭ unŭ modŭ nouŭ de purcedere în aşa numita filosofie positivă.

În studiulŭ amintitŭ maĭ susŭ dlŭ Străjanŭ în conformitate cu sistemulŭ materialistŭ se esprimă astfelŭ: *„Fiinţele organice începêndŭ dela plantă până la-omŭ suntŭ pentru fisiologŭ totŭ atâtea grămeđi de celule, cu forme şi funcţiuni deosebite, asemene unorŭ maşini mechanice. Ĕră viaţa este unŭ procesŭ chimicŭ. . .“* Apoĭ maĭ la vale: *„Însu-şi sufletulŭ . . . . devine sub percepţiunea dinafară a psichologuluĭ o serie de acţiuni şi stărĭ ale conscinţeĭ născute din sensaţiuni. Şi sensaţiunile se reducŭ şi ele la grupe de vibraţiuni şi mişcărĭ moleculare ale sistemeĭ nervóse, causată prin impresiunile primite dinafară.“* [1])

[1]) »Gazeta Transilvanieĭ« Nr. 265—1894.

Dacă desbrăcămŭ asertele aceste de stilulŭ eruditŭ, atuncĭ în stilŭ poporalŭ dlŭ Străjanŭ susţine, că:

1. Viaţa omuluĭ este urmarea unuĭ procesŭ chimicŭ alŭ materieĭ din omŭ. Ajungêndŭ materia în forma, ce o are trupulŭ omenescŭ, produce unŭ efectŭ, ce-lŭ numimŭ viaţă, cândŭ omulŭ vede, aude, simte şi cugetă, chiarŭ aşa, pe cum în prafulŭ de puşcă ajungêndŭ materia în forma luĭ, are efectulŭ, că dacă se aprinde, bubue, sparge, rănesce şi omóră. Pe cum în prafulŭ de puşcă nu este unŭ sufletŭ, care produce efectele aceste, ci numaĭ materia, chiarŭ aşa şi în omŭ. Numaĭ unŭ barbarŭ, care n'a vĕdutŭ nicĭ odată efectele prafuluĭ de puşcă, cândŭ le vede maĭ întâiŭ, îşĭ închipuesce, că în elŭ este ceva spiritŭ, care le produce. Aşa şi cu omulŭ. Omeniĭ fără cultură în timpiĭ trecuţĭ credeaŭ, că viaţa în omŭ nu o póte produce decâtŭ unŭ spiritŭ, ce e în omŭ. Astăđi lumea a trecutŭ preste stadiulŭ acesta. Astăđi şi fără spiritŭ póte esplica viaţa omuluĭ din materia din omŭ, ca şi efectele prafuluĭ de puşcă din materia din elŭ.

2. Maĭ susţine dlŭ Străjanŭ, că atuncĭ, cândŭ de pildă audŭ, nu se întîmplă alta, decâtŭ ceva dinafară face, de vibrézĕ, trĕ-

rantate prin lege, și guvernulŭ le pune de archiereĭ, pe cine doresce, fără ca să mai întrebe de autonomia lorŭ bisericéscă. Eĭ afară de aceea suntŭ ca și Sașiĭ din Ardélŭ numaĭ o mână de ómenĭ, dară aŭ sciutŭ să-și elupte în trecutŭ o posițiе privilegiată față cu Româniĭ și aŭ sciutŭ să se folosésca bine de împrejurarea aceea, că o parte a Românilorŭ e de o lege cu eĭ. Ce aŭ fostŭ Sașiĭ pentru Româniĭ din Ardélŭ în privință politică, aceea aŭ fostŭ Sêrbiĭ pentru Româniĭ din Bănatŭ în privință politică și pentru toțĭ Româniĭ neuniți din regatulŭ Ungarieĭ și în privință bisericéscă. Numaĭ cu greŭ aŭ pututŭ Româniĭ să se emancipeze de sub acești stăpânĭ aĭ sĕĭ. S'aŭ emancipatŭ, dar stăpâniĭ lorŭ de odinióră nu potŭ să uĭte, că aŭ fostŭ stăpânĭ. De aceea cĭ nu potŭ să ne fie amicĭ sinceri. Orĭ câtŭ de cordială s'ar părĕ apropiarea Sêrbilorŭ de Românĭ întîmplată în anii din urmă, ea e numaĭ apropiarea unorŭ persóne singuratice și de totŭ sporadice, ér nu a poporuluĭ sêrbescŭ întregŭ. Ér noĭ cu înțelepciunea nóstră politică voimŭ, să-ĭ facemŭ cu de-a sila, să ne fie prietinĭ!

Încă și mai neînsemnațĭ suntŭ Slovacii. Eĭ suntŭ mai mulți decâtŭ Sêrbiĭ și Sașiĭ, dar sórtea lorŭ a fostŭ de așa, câtŭ atîrnarea lorŭ dela Magiarĭ atâtŭ în privință politică câtŭ și în privință bisericéscă este desevârșită. Clasă inteligentă nu aŭ. Ómeniĭ, carĭ se ridică din sinulŭ lorŭ la óre care gradŭ culturalŭ, servescŭ numaĭ spre a spori clasa inteligentă a Magiarilorŭ. Pe degete se potŭ numĕra aceĭ Slovacĭ inteligenți, carĭ nu o facŭ acésta.

Să mai grăimŭ și despre Ruteni și despre Germâniĭ din Ungaria proprie? Credemŭ, că asta e de prisosŭ. Eĭ nu aŭ grije de luptele naționale, nu aŭ nicĭ o aspirație națională, și elementulŭ lorŭ inteligentŭ nu este alŭ lorŭ, ci alŭ Magiarilorŭ.

Unde ne suntŭ dar aliațiĭ firescĭ între naționalitățile nemagiare din Ungaria? Amŭ dori, să-ĭ găsimŭ, dar nu-ĭ găsimŭ nicăiri.

De ce afectămŭ așa dar simpatie atâtŭ de sentimentală față cu celealalte naționalități nemagiare din Ungaria? Pentru ca să băgămŭ spaimă în Magiarĭ? Ca și cum Magiariĭ nu ar cunósce mai bine decâtŭ noĭ slăbiciunea acestorŭ naționalități!

Unŭ balastŭ ne suntŭ naționalitățile acestea, cu carĭ ne încărcămŭ noĭ înși-ne de bună voe, pentru ca să ne opăcimŭ noĭ înși-ne de bună voe.

În Ungaria afară de lupta Românilorŭ nu decurge altă luptă de emancipare națională. Cum se va sfârși lupta acésta, scie numaĭ bunulŭ Dumneḑeŭ. Noĭ înse putemŭ să nutrimŭ numaĭ o dorință démnă de unŭ poporŭ creștinŭ și civilisatŭ: putemŭ să dorimŭ numaĭ, ca ea să se sfârșéscă nu prin armele, carĭ le dă ómenilorŭ ura în mână, ci printr'o înțelegere pacínică dintre noĭ și dintre Magiarĭ, printr'o înțelegere, care să nu fie umilitóre pentru Magiarĭ, dar să ne îndestulésca și pe noĭ și să ne oferésca garanțele de lipsă pentru existința nóstră națională. Dorimŭ, ca înțelegerea acésta să se realiseze câtŭ mai curêndŭ. Ne întrebămŭ decĭ, cu ce póte să contribue la realisarea acesteĭ dorințe ilusionarea de noĭ înși-ne cu alianța naționalităților nemagiare? Ne vomŭ deda pe încetulŭ cu ilusionarea acésta așa de tare, câtŭ în sfârșitŭ nu ne vomŭ puté închipui mai multŭ emanciparea nóstră națională fără de emanciparea celoralalte naționalități, pe cândŭ lorŭ nicĭ prin minte nu le trece, să începă luptă seriósă pentru emanciparea sa proprie. De ce să ne împedecămŭ decĭ reușita silințelorŭ nóstre de dragulŭ altora, carĭ nu vorŭ să scie nimica de dragulŭ acesta? De ce să potențămŭ antagonismulŭ dintre noĭ și dintre Magiarĭ îmbulḑindu-ne de advocați nechemați aĭ unorŭ naționalități, carĭ se simțescŭ bine în asuprirea sa din partea Magiarilorŭ orĭ rabdă cu apatie asuprirea acésta?

Partidulŭ poporului. — Reformele politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ liberalŭ-radicalŭ între numerósele efecte desastróse aŭ și acelŭ efectŭ bunŭ, că aŭ deșteptatŭ în creștinĭ conscința de sine provocându-ĭ, să scuture de pe grumazĭ rușinosulŭ jugŭ alŭ sistemuluĭ de guvernare jidano-francmasonŭ. Spre scopulŭ acesta s'a începutŭ organisarea unuĭ partidŭ politicŭ noŭ, care să stea pe basa principiilorŭ creștinescĭ și să promoveze adevĕratele interese ale poporuluĭ, ĕră nu interesele de clică.

Liniamentele principale ale programuluĭ de acțiune, ce și-lŭ va statorí partidulŭ poporalŭ, suntŭ următórele:

1. Partidulŭ poporalŭ ca o desvoltare a constituțiuniĭ pretinde lărgirea dreptuluĭ electoralŭ, nóua arondare a cercurilorŭ electorale, introducerea votării secrete și în fiecare comună, instituirea uneĭ judecătoriĭ independente cu privire la validitatea alegerilorŭ, și ca legile votate în dietă să corĕspudă voințeĭ națiuniĭ, să se introducă votarea poporuluĭ astfelŭ, câtŭ dacă ar pofti a ḑecea parte a alegĕtorilorŭ, fiecare proiectŭ de lege votatŭ de parlamentŭ înainte de sancționare să se supună votuluĭ secretŭ alŭ poporuluĭ.

2. Partidulŭ poporuluĭ pretinde, ca clasa producentă, ce constitue națiunea, prin legi înțelepte să se bucure de scutulŭ statuluĭ, decĭ să nu pótă fi esecuate aparatele țĕranuluĭ, de lipsă la economie, pe cum nicĭ instrumentele industriașuluĭ; dările, carĭ apasă adĭ maĭ alesŭ clasa producentă, să se ecuilibreze prin contribuțiunea pusă pe negustătorĭ și capitaliștĭ. Pretinde maĭ departe contribuțiunea pe operațiunile de bursă și di-

---

mură nerviĭ auḑuluĭ, cândŭ vĕḑŭ, trĕmură nerviĭ vederiĭ, cândŭ mĕ dóre ceva, trĕmură nerviĭ loculuĭ aceluia. Suma tuturorŭ vibrațiunilorŭ acestora este sufletulŭ omuluĭ, ca și la o mașină de pildă. Suma tuturorŭ mișcărilorŭ rótelorŭ din mașină produce atarĭ efecte, câtŭ ni-se pare, că în ea lucră unŭ sufletŭ. Și popórĕ neculte, cândŭ aŭ vĕḑutŭ maĭ întâiŭ locomotivulŭ, aŭ creḑutŭ tare, că în ea este unŭ sufletŭ, póte chiarŭ draculŭ, care o mișcă.

Lucrurile aceste le susține dlŭ Străjanŭ ca pe nisce lucrurĭ, pe carĭ sciința le-ar fi probatŭ așa de limpede, ca și că doĭ cu doĭ facŭ patru.

Și chiarŭ acésta ne dóre, că dlŭ Străjanŭ, ceea ce este numaĭ unŭ lucru de modă prin România, espune cetitorilorŭ sĕĭ ca unŭ lucru ridicatŭ cu ajutoriulŭ sciințeĭ moderne preste orĭ ce îndoélă.

Aŭ progresatŭ, ce e dreptŭ, sciințele fisice fórte multŭ în timpulŭ maĭ noŭ. Cu deosebire fisiologia a făcutŭ progrese admirabile. Cu tóte aceste înse nicĭ cu unŭ firŭ de pĕrŭ nu este sciința de astădĭ maĭ capabilă ca filosofiĭ anticĭ grecĭ materialiștĭ a esplica numaĭ din materie aceea, ce numimŭ noĭ în omŭ viață și sufletŭ. Ci și astădĭ ca și atuncĭ rĕmâne omulŭ enigma cea maĭ mare, dacă pe lângă materia din trupulŭ luĭ nu maĭ admitemŭ încă unŭ principiŭ diversŭ de materie, pe care limba omenéscă îlŭ numesce sufletŭ.

Vomŭ lăsa în locŭ acesta să vorbéscă nu moda, ci fisiologiĭ germânĭ ceĭ maĭ de valóre de astădĭ, pe carĭ dlŭ Străjanŭ ușorŭ îĭ póte consulta.

Înainte de tóte înse premitemŭ principiulŭ, că în lumea acésta manifestarea sufletuluĭ este condițională dela esistința trupuluĭ în o formă anumită, fără de care îĭ este imposibilŭ a se manifesta. Virtuosulŭ pe violină nu-și póte manifesta virtuositatea sa fără violină. Înse pentru aceea virtuositatea nu e în cânteculŭ violineĭ, nicĭ în córde, ci este în virtuosŭ. Așa sufletulŭ nu se póte în lumea acésta manifesta fără trupŭ. Înse pentru aceea nu trupulŭ este sufletulŭ, ci numaĭ organulŭ luĭ.

Toțĭ fisiologiĭ de renume recunoscŭ, că de amŭ cunósce orĭ câtŭ de bine tóte mișcările din trupulŭ omenescŭ, ce se întîmplă la fiesce care simțire, totuși e absolutŭ imposibilŭ a arĕta, cum se prefacŭ mișcările aceste în omŭ în o simțire óre care anumită, dacă în omŭ nu maĭ este și unŭ altŭ principiŭ diversŭ de trupŭ.

Începemŭ maĭ întâiŭ cu filosofulŭ și fisiologulŭ Lotze, care astfelŭ se esprimă:

„Saltulŭ dela elementulŭ din urmă materialŭ, ce-lŭ putemŭ ajunge, până la începutulŭ dintâiŭ alŭ simțiriĭ, este totŭ într'o formă de mare, și de abia va nutri óre cine speranța deșartă, că o sciință maĭ perfectă va afla o trecere misteriósă, unde cu o chiaritate câtŭ maĭ simplă ni-se impune imposibilitatea uneĭ trecerĭ.“ [1])

[1]) Microcosmos Ed. 3. pag. 165.

Maĭ clarŭ vorbesce unŭ altŭ fisiologŭ de renume, G. H. Schneider.

„Să punemŭ casulŭ,“ ḑice elŭ, *„că putemŭ determina toțĭ nerviĭ, prin a cărorŭ iritare se nasce în noĭ sensațiunea cutare și cutare, și putemŭ constata natura iritării pentru fiesce care sensațiune, — totuși nu amŭ cunósce altceva decâtŭ condițiunile dinafară ale sensațiunilorŭ, și si atuncĭ ar trebui să ne întrebămŭ, că de unde vine, de unŭ nervŭ anumitŭ în urma uneĭ iritărĭ anumite produce cutare si cutare sensațiune. Chiarŭ și dacă amŭ puté determina mișcarea caracteristică a moleculelorŭ și atomilorŭ în nervĭ pentru una fiesce care sensațiune, nicĭ atuncĭ n'amŭ puté cuprinde, cum e cu putință, că în urma uneĭ atarĭ mișcărĭ se produce în noĭ unŭ fenomenŭ alŭ consciinței, o sensațiune. . . . . Consciința nu este nicĭ pe departe esplicată din funcțiunile nervilorŭ, întru câtŭ îĭ cunóscemŭ și-ĭ putemŭ cuprinde.“* [1])

Totŭ acésta o recunósce și fisiologulŭ A. L. Herman, cândŭ susține, că *„pentru tractarea fisică a fenomenelorŭ psichice ne lipsesce orĭ ce punctŭ de mânecare, de-órece acele nu potŭ fi așeḑate în nicĭ unulŭ din conceptele fisice, ce le avemŭ.“* [2]) ĕră fisiologulŭ A. Fick spune categorice de multe orĭ, că *„sensațiunile absolute nu se potŭ esplica pe cale fisiologică“.* [3])

Ne maĭ provocămŭ la o singură autori-

[1]) »Der thierische Wille« pag. 39.
[2]) »Grundriss der Physiologie des Menschen« Ed. 4 pag. 5.
[3]) »Lehrbuch der Anatomie und Physiologie der Sinnorgane«.

versele întreprinderi lucrative şi asoţiări pe acţii; statorirea legală a timpului şi lefei pentru lucrători şi fixarea preţului pentru articlii principali de consumă, regularea institutelorŭ de creditŭ şi alte legi pentru ameliorarea stării materiale a poporului.

3. În interesulŭ păcii interne a patriei, pe lângă luarea în considerare a ideii unităţii statului, partidulŭ poporalŭ pretinde observarea acurată a legii de naţionalităţi şi respectarea limbii naţionalităţilorŭ, pe cum şi împărtăşirea lorŭ deplină în constituţiune şi în egala îndreptăţire.

4. Pretinde partidulŭ poralŭ abrogarea legilorŭ politice-bisericesci, a căsătoriei civile şi a matriculelorŭ de statŭ, luarea dela ordinea ţilei a proiectelorŭ de legi despre libertatea religionară şi recepţiunea Iudeilorŭ. Pretinde, să se respecteze autonomia protestanţilorŭ şi a greco-orientalilorŭ inarticulată în lege, introducerea autonomiei catolice, aşa câtŭ drepturile, ce emanéză din dreptulŭ regescŭ de patronatŭ şi se deprindŭ prin ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică cu privire la presentare pentru beneficiile mai mari şi la fondulŭ de instrucţiune, să se străpună la comitetulŭ centralŭ alŭ autonomiei.

Aceste suntŭ principiile nouluĭ partidŭ, carĭ deduse în praxă, şi dacă nu ar mulţămi deplinŭ pe toţi cetăţenii, totuşi ar pune capetŭ stărilorŭ agitate de aci.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferenţa episcopéscă convocată de primatele Vaszary s'a deschisŭ Mercurĭ la 10 óre în palaţulŭ primaţialŭ din Buda. Numaĭ doĭ prelaţi aŭ cerutŭ, să fie scusaţi dela participare, anume episcopulŭ-cardinalŭ Schlauch şi episcopulŭ Dulánszky. Consultările aŭ fostŭ secrete.

Foile din Pesta află, că primatele ar fi ţinutŭ o adevĕrată filipică în contra proiectelorŭ de legi politice-bisericesci. Elŭ rógă episcopatulŭ, să afle modalitatea de luptă pentru viitoriŭ, aşa câtŭ legea despre căsătoria civilă să nu se pótă esecuta, ci să rĕmână numaĭ pe hârtie. Ḍice, că deşi dînsulŭ e omulŭ păcii, totuşi faţă de nisce legi atâtŭ de periculóse nu póte să nu se lupte. În atari împrejurări preoţimea nu póte renunţa la lupta politice.

Episcopatulŭ va înainta la Corónă unŭ protestŭ, după ce protestulŭ Papeĭ e deja la regele.

Nefiindŭ până acum cunoscute dispoşiţiunile cu privire la esecutarea nóuĕlorŭ legi, episcopatulŭ încă nu şi-a determinatŭ în detaiŭ planulŭ de luptă.

Episcopatulŭ nu s'a ocupatŭ în specialŭ cu organisarea politică, ci aştéptă, să vaḍă maĭ întâiŭ, cum va succede organisarea partiduluĭ poporalŭ.

Roma.

Pe cum se scie, cestiunea bisericilorŭ orientale forméză una din grijlle principale ale Sfîntuluĭ Scaunŭ apostolicŭ. Luĭ „Pol. Corr." i-se scrie din Roma, că Sfinţia Sa s'a adresatŭ la „Societatea pentru lăţirea credinţeĭ" din Lyon, pentru ca să facă colecte spre a se ridica seminare pe sama orientalilorŭ. Sperămŭ, că dorinţa Sfinţieĭ Sale va fi împlinită.

Nu de multŭ Pontificele a făcutŭ planulŭ de a institui o ierarchie regulată şi în China. Spre acestŭ scopŭ s'a pusŭ în conţelegere cu guvernulŭ francesŭ, care deprinde protectoratulŭ asupra catolicilorŭ în Orientŭ. La începutŭ guvernulŭ republiceĭ s'a arĕtatŭ binevoitoriŭ faţă de planulŭ Papeĭ, dară maĭ târḍiŭ — póte vĕḍêndŭ stările anormale din China — a declaratŭ, că de o cam dată planulŭ acesta nu se póte esecuta.

Celebrulŭ astronomŭ, părintele Densa, directorulŭ institutuluĭ astronomicŭ din Vaticanŭ, a reposatŭ în 14 a c. în etate de 60 de aniĭ. Elŭ a fundatŭ revista „L'Osservatorio Astronomico". a redigeatŭ „Bolletino mensuale meteorologico" şi a lucratŭ pentru înfiinţarea societăţiĭ meteorologice italiene, a căreĭ preşedinte a fostŭ din 1882—1885. Mórtea luĭ este o mare perdere pentru biserică şi pentru sciinţă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După o discuţiune de dóuĕ septĕmâni s'a terminatŭ desbaterea generală asupra budgetuluĭ ministruluĭ de agricultură. Cu acéstă ocasiune aŭ vorbitŭ mulţi bărbaţi competenţi în cestiune arĕtândŭ causele crisieĭ agricole şi recomandândŭ mijlóce salutare pentru vindecarea eĭ. Guvernulŭ înse, care este înhăţatŭ la carulŭ mareluĭ capitalismŭ, se pare, că nu are nici voinţa, dar nici capacitatea de a sana relele, ce bântue poporulŭ agricolŭ. Ce privesce pe actualulŭ ministru de agricultură contele Festetich, elŭ primindŭ portofoliulŭ, la care nu se pricepe, dovedesce, că şi-a greşitŭ cariera.

În şedinţa colectivă a membrilorŭ ambelorŭ corpurĭ legislative s'a alesŭ br. Radvánszky Béla, ginerele luĭ Tisza Kálmán, de custode alŭ coroneĭ.

Crisa ministerială nici prin sancţionarea reformelorŭ bisericescĭ nu se pare resolvată. Acésta o constată chiarŭ şi foile, ce staŭ în serviţiulŭ guvernuluĭ. Se crede, că situaţiunea se va limpeḍi în luna viitóre.

Fóea oficiósă anunţă, că numĕrulŭ din 18 Dec. alŭ organuluĭ oficiosŭ „Országos Törvénytár" publică articliĭ de lege din 1894 XXXI despre dreptulŭ matrimonialŭ, XXXII despre religiunea pruncilorŭ şi XXXIII despre matriculele de statŭ. Aşa dară acum suntŭ legi în tótă forma reformele bisericescĭ votate până acum. În clerulŭ şi poporulŭ catolicŭ deja s'a începutŭ o vie mişcare spre a împedeca prin mijlóce legale esecutarea nóuĕlorŭ legi şi eventualŭ a efeptui abrogarea lorŭ.

România.

În cameră decurge de o septĕmână discuţia generală asupra rĕspunsuluĭ la mesagiulŭ tronuluĭ. În acéstă discuţie s'aŭ adusŭ înainte maĭ tóte cestiunile actuale maĭ importante. S'a vorbitŭ despre crisa agricolă, de care nicĭ România nu e scutită, despre descrescerea poporaţiuniĭ, care se aduce în legătura cu alcoholismulŭ. Maĭ multŭ s'a vorbitŭ despre politica esternă şi în legătură cu acésta despre cestiunea naţională. În acéstă cestiune aŭ vorbitŭ ceĭ maĭ celebri oratoriĭ aĭ opoşiţieĭ ca Stolcescu, Delavrancea etc. şi aĭ partiduluĭ guvernamentalŭ ca Filipescu, ministrulŭ Lahovari şi alţiĭ. Toţi constată, că nemulţămirile nóstre suntŭ legitime, şi că ar fi de doritŭ, ca Magiariĭ să ne împlinéscă justele pretensiuniĭ. Se înţelege dela sine, că oposiţionaliĭ potŭ vorbi maĭ libĕrŭ, pe cândŭ representanţiĭ guvernuluĭ trebue să-şi mĕsure cuvintele spre a nu provoca susceptibilităţi în Viena şi Budapesta. Dlŭ ministru de esterne declară, că nu va suferi amesteculŭ străinŭ în afacerile interne ale Românieĭ, dară a interveni pe cale diplomatică în favorulŭ nostru încă nu-l este permisŭ.

Germânia.

Noulŭ cancelariŭ prinţulŭ Hohenlohe a păşitŭ în parlamentŭ maĭ întâiŭ în 11 a c. Cu acea ocasiune a declaratŭ, că venindŭ la putere nu are de gândŭ, să schimbe sistemulŭ urmatŭ de antecesorulŭ sĕŭ. Angajamenteloră luate de acesta va satisface. Accentuéză cancelariulŭ necesitatea reformeĭ finanţiare, manţinerea politiceĭ coloniale, întărirea marineĭ, promite, că va sprijini agricultura. Pe terenulŭ socialŭ în locŭlŭ primŭ va fi protecţiunea celorŭ slabĭ. Se va sili, să manţină pacea între statŭ şi biserică. (Óre cândŭ şi dsa era Kulturkampfistŭ.) Discursulŭ prinţuluĭ a întimpinatŭ aprobare generală.

Cererea de urmărire în contra deputatuluĭ socialistŭ Liebknecht a respins'o parlamentulŭ.

Parlamentulŭ a începutŭ Luni discuţia proiectelorŭ în contra tendenţelorŭ subversive. Secretariulŭ de statŭ a declaratŭ, că proiectulŭ nu ţintesce la înăduşirea opiniuniĭ publice, ci numaĭ la înfrînarea agitaţiunilorŭ socialiste, carĭ glorificândŭ crimele vreŭ să rĕstórne ordinea socială.

Socialistulŭ Singer a cerutŭ amânarea discuţieĭ, de-órece nu s'aŭ presentatŭ ablegaţi în numĕrŭ suficientŭ; ceea

---

tate, pe carea nu o va contesta niciĭ dlŭ Străjanŭ, şi acesta este celebrulŭ fisicŭ berlinesŭ Du Bois Reymond, care între cele 7 enigme, pe carĭ sciinţele naturiĭ nu le va puté niciĭ cândŭ esplica, în locŭlŭ alŭ cincile pune senşaţiunile chiarŭ şi cele maĭ simple. [1])

Acesta este resultatulŭ sciinţeĭ, nu materialismulŭ ordinariŭ şi nesciinţificŭ, ce e la modă printre mulţi literaţi din România. Poftéscă dlŭ Străjanŭ şi consulte pe ceĭ maĭ mulţi fisiologi germani, francesi şi anglesi de renume, şi se va convinge chiarŭ deplinŭ!

Ce urméză de aci? Omulŭ şi până nu s'a ocupatŭ cu scrutarea naturieĭ, a credutŭ, că fiinţa omenéscă e neesplicabilă numaĭ din trupŭ, ci în omŭ trebue să se admită încă unŭ principiŭ nematerialŭ diversŭ de trupŭ, adecă *sufletulŭ*. Şi acum sciinţa modernă profundă a naturieĭ vine şi susţine şi ea, că numaĭ din trupŭ omulŭ este şi rĕmâne în veciĭ neesplicabilŭ.

Nu este dară esistinţa sufletuluĭ adevĕrulŭ acela săditŭ de Dumneḍeŭ în omŭ, de care oriĭ câtŭ ar voi, să se departă negându-lŭ, totuşi nu se póte, căci ĕră revine?

Da! esistinţa sufletuluĭ este adevĕrulŭ acela alŭ religiuniĭ naturali, pe care sciinţele fisice oriĭ câtŭ de înaintate nu-lŭ voră puté rĕsturna niciĭ odată, dară niciĭ odată!

[1]) »Die sieben Welträthsel«. Disertaţiune ţinută la 1880 în academia de sciinţe din Berlin.

ce constatându-se, președintele a declarată, că nu se vorŭ mai ține ședințe până în 8 Ianuariŭ 1895.

Italia.

Scandalósa afacere a băncii romane, numită și Panama italiană, în locŭ de a se termina numai acum se desvĕlesce în tótă golătatea sa. Fostulŭ ministru Giolitti, acusatŭ, că ar fi subtrasŭ mai multe documente cu ocasiunea investigațiunii în afacerea băncii romane, a predatŭ acele documente unei comisiuni parlamentare, care în ședința din 13 a c. a parlamentului a propusŭ publicarea lorŭ.

Documentele publicate aruncă o lumină de totŭ tristă asupra liberalilorŭ italiani și mai alesŭ asupra ministrului președinte Crispi.

Documentele publicate se estindŭ pe 30 de pagini și conținŭ: 1. unele dispositiŭ polițiale referitóre la investigațiunea în cestiunea bancei romane; 2. mai multe epistole de ale lui Tonlongo, fostulŭ directorŭ alŭ bancei, scrise din închisóre, carĭ compromitŭ pe multe persóne politice; 3. estrase din cărțile de agende ale bancei. În unŭ raportŭ finanțialŭ datatŭ din 31 Octobre 1890 se află următórele positiŭ: S'aŭ datŭ directorului bancei pentru dlŭ Crispi 50,000 lire fără cambiŭ; cambiĭ pentru Crispi de 10,000 lire cu scadența în 15 Ian. 1893, de 25,000 lire cu scadența pe 3 Febr. 1893, de 20,000 lire fără a fi însemnatŭ terminulŭ scadenței; s'aŭ datŭ fără cambiĭ pentru Lemmi (marele magistru alŭ francmasonilorŭ) 90,000 lire, pentru dna Livia Crispi 20,000 lire, pentru Lemmi 20,000 lire. Lui Grimaldi, fostŭ ministru de finanțe i-s'aŭ datŭ 80,000 lire. Din datoria lui Crispi în 1888 s'aŭ redusŭ 90,000 lire, în 1892 55,000 lire, ĕră dnei Crispi i-s'aŭ ĭertatŭ 3000 lire, care mai are unŭ cambiŭ de 14,000 lire și o datorie de 1969 lire Cu totulŭ a ridicatŭ soția lui Crispi 125,000 lire dela Banca Romană. Mai multe sute de miĭ de lire s'aŭ împărțitŭ la senatoriĭ, deputațiĭ și oficialiĭ mai cu influință din ministerŭ, pe cum și la alți oameni de ai lui Crispi, toți liberalĭ și francmasoni.

Descoperirea grozavelorŭ hoțiĭ ale domnilorŭ marĭ a provocatŭ o justă indignațiune în tótă țara. Poporulŭ e lățitŭ la pămîntŭ sub sarcina miserieĭ și a impositelorŭ, și ceĭ ce se gerézŭ de fericitoriĭ poporuluĭ, fură milióne din baniĭ publicĭ.

Crispi declară, că actele publicate nu ar fi autentice. Vĕdêndŭ, că va fi atacatŭ în parlamentŭ, a esoperatŭ dela regele prorogarea camereĭ pe timpŭ nedeterminatŭ. Deputațiĭ opositionalĭ în frunte cu fostulŭ ministru di Rudini protestézŭ în contra prorogăriĭ camereĭ.

Panama italiană încă documentézŭ, că liberaliĭ numaĭ pe buze și pe hârtie aŭ simțulŭ de umanitate, pe cândŭ din inima și faptele lorŭ a dispărutŭ cu totulŭ acestŭ simțŭ nobilŭ.

Rusia.

Țarulŭ Nicolaŭ II din incidentulŭ zileĭ sale onomastice a împărțitŭ mai multe distincțiuni marĭ. Între ceĭ distinși suntŭ câțiva membri aĭ familieĭ imperiale. Mai surprinzĕtóre se pare distingerea generaluluĭ Gurko, despre care se credea, că a căduțŭ în disgrația împĕratuluĭ. Elŭ a fostŭ înălțatŭ la rangulŭ de mareșalŭ, dară totodată a fostŭ absolvatŭ dela oficiulŭ de guvernatoriŭ alŭ Varșovieĭ, care oficiŭ l'a purtatŭ cu o energie prea mare, așa câtŭ era consideratŭ din partea bieților Polonĭ de unŭ adevĕratŭ despotŭ.

Dimisionarea lui Gurko se interpretézŭ ca semnŭ alŭ bunăvoinței Țaruluĭ față de Polonĭ, pentru carĭ se va începe o eră nóuă mai fericită. Pe cum se anunță din S. Petersburg, contele Felix Tazazki a fostŭ numitŭ consilieriŭ în ministeriulŭ de agricultură, pe cândŭ până acum în oficiile mai înalte nu se numiaŭ Polonĭ.

Împăcarea între Magiarĭ și Slavĭ.

Sub titululŭ *„Împăcarea între Magiarĭ și Slavĭ“* kossuthistulŭ Rimler Gyula a publicatŭ unŭ interesantŭ tractatŭ în „Nouvelle Revue“. Rimler în aniĭ trecuți a umblatŭ prin Rusia punêndu-se în conțelegere cu persóne de mare influință spre a mijloci o alianță între Ruși, Francesĭ și Magiarĭ. În tractatulŭ de față elŭ descopere unele din causele nemulțămiriĭ naționalităților din Ungaria și recomandă și mijlócele, prin aplicarea cărora s'ar puté liniști naționalitățile. Fiindŭ tractatulŭ lui Rimler scrisŭ cu multŭ studiŭ și obiectivitate, — ceea ce e o raritate în scrierile Magiarilorŭ referitóre la naționalități, — vomŭ face unŭ scurtŭ estrasŭ din elŭ.

Ungaria, care în urma agitațiunilorŭ interne este slăbită și e în pericululŭ de a fi nimicită la cea mai mică adiare de vîntŭ venită din afară, desvoltarea sa actuală are de a și-o mulțămi trecutuluĭ sĕŭ gloriosŭ realisatŭ prin unirea dintre Magiarĭ și celealalte naționalități autochtone: Croați, Ruteni, Slovacĭ, Sêrbĭ și Românĭ. . . .

Neînțelegerile dintre Magiarĭ și celealalte naționalități datézŭ dela 1825, fiindcă de atuncĭ aŭ începutŭ a se purta Magiariĭ față de ele ca nisce învingĕtorĭ îmbuibați. . . . . Absolutismulŭ austriacŭ dela 1849—1861 a tiranisatŭ de o potrivă pe Magiarĭ și nemagiarĭ. Între aniĭ 1861—66 conducêndŭ destinele Ungarieĭ bărbați ca contele Vay, Georgiŭ Majláth și br Lonyay, naționalităților le-a mersŭ bine. Aceștĭ bărbați, dacă ar fi statŭ mai multŭ la guvernŭ, ar fi creatŭ o lege de naționalități, care ar fi mulțămitŭ pe toți.

Contele Andrássy, care voia să ajungă totulŭ prin forța brută, și mai multŭ Tisza aŭ contribuitŭ la desvoltarea sovinismuluĭ și aŭ creatŭ situațiunea de adĭ, care póte avé ca urmare nimicirea Ungarieĭ.

Referitoriŭ la Românĭ scrie Rimler, că Româniĭ din Ungaria suntŭ tractați și în ziua de adĭ ca paria, buni de a solvi imposite și de a da soldați. Suprema lorŭ nemulțămire este dară esplicabilă. Adresându-se eĭ la împĕratulŭ Austrieĭ pentru vindecarea relelorŭ, la totŭ casulŭ aŭ greșitŭ, dară pentru acésta e responsabilŭ Colomanŭ Tisza împreună cu mamelucii sĕĭ: „Qui est causa causae, est causa causati.“

Mĕsurĭ teroristice nicĭ cândŭ n'aŭ fostŭ de natură de a convinge pe cineva; prin ele celŭ multŭ se potŭ ajunge învingerĭ pirrhice. De altcum dacă ministriĭ magiarĭ se ducŭ nu a rare orĭ în audiență la Viena, ba și în Ischl, atuncĭ și Româniĭ suntŭ a se escusa pentru predarea Memorandului lorŭ la Viena.

Prin pactulŭ dela 1867 constituția ungară a fostŭ de iure restabilită în totŭ cuprinsulŭ eĭ, de facto însă numaĭ pe jumĕtate. Cu Croații s'a aflatŭ unŭ modus vivendi prin autonomia lorŭ. Pentru Rutenĭ, Slovacĭ, Sêrbĭ și Românĭ s'a făcutŭ la 1868 legea „despre egala îndreptățire a naționalităților“, care nu a mulțămitŭ nicĭ naționalitățile nicĭ pe Magiarĭ. Ea da naționalităților de totŭ puținŭ. Din contră Magiariĭ, socotindu-se a fi chemați, să deprindă o egemonie asupra celoralalte popóre, conduși de tendințe de asimilare, în curêndŭ aŭ aflatŭ prilejŭ de a nu esecuta și de a desconsidera legea de naționalități. Se spune, cum Magiariĭ, cu desconsiderarea legiĭ și a principiilorŭ pedagogice, se încércă a magiarisa cu forța prefăcêndŭ școlele nemagiarilorŭ în ateliere de magiarisare.

Ținerea de adunărĭ poporale se interdice nemagiarilorŭ sub pretextulŭ, că și străinĭ ar puté să ĭea parte la ele. A opri însĕ sub unŭ pretextŭ de nimica adunările poporale pentru nemagiarĭ, carĭ nicĭ altcum nu suntŭ representați nicĭ în congregațiunile comitatense, nicĭ în parlamentŭ, este unŭ actŭ de violență menitŭ a discredita acéstă instituțiune liberală.

Ce privesce esercitarea dreptuluĭ electoralŭ, naționalitățile nemagiare asemenea se află într'o positie puținŭ de invidiatŭ.

În Transilvania cercurile electorale suntŭ astfelŭ împărțite, câtŭ 60—80,000 de Românĭ abia potŭ să alégă unŭ deputatŭ pentru parlamentŭ, pe cândŭ 4—5000, ba une orĭ și mai puținiĭ Magiarĭ aŭ aceea-și îndreptățire.

Pasivitatea se impune nemagiarilorŭ, pentru că candidaților naționali le este imposibilŭ a străbate în cercurile subminate de teorismŭ și corupțiune. Așa numitulŭ regimŭ liberalŭ oprimézŭ pe tótă linia pe nemagiarĭ, sprijinindu-se în acéstă procedere nedréptă pe Austria și pe imperiulŭ germanŭ, care stă în fruntea triplei alianțe, nevoindŭ a înțelege, că elŭ lucră „pour le roi de Prousse“.

De resolvirea cestiuniĭ de naționalităților numaĭ atuncĭ póte fi vorbă, cândŭ actualulŭ regimŭ pseudoliberalŭ, care se basézŭ pe corupțiune și minciună, va fi dispărutŭ de pe scenă.

Corifeiĭ regimuluĭ ungurescŭ vĕdŭ mântuirea Ungarieĭ în continuarea opresiunilorŭ față de nemagiarĭ. Dară pericululŭ eminentŭ pentru state nu stă în diferința națională, ci în înmulțirea socialiștilorŭ, carĭ inclină spre anarchie.

Diŭ Wekerle se pricepe la ironie, cum arată următórele stereotipe cuvinte: „Arătați-mi unŭ românŭ magiarisatŭ cu forță.“ Dînsulŭ ar avé dreptate, dacă sub forță orĭ violență s'ar înțelege, că să taie limba unuĭ românŭ și să o înlocuéscă cu limba unuĭ magiarŭ. Se scie însĕ, că sub violență e de a se înțelege orĭ ce acțiune ilegală, prin urmare și acelŭ terorismŭ împămîntenitŭ de guvernŭ, care pe de o parte își bate jocŭ de tóte legile favorabile nemagiarilorŭ, ĕră de altă parte cércă a suprima justa lorŭ reacțiune.

Reflectându Rimler la călĕtoria lui Wekerle spre a visita esposiția polonă din Lem-

berg, scrie: „Ar fi interesantă a sci, dacă cu ocasiunea visitei sale în Galiția a cugetatŭ dlŭ Wekerle, că regatulŭ polonŭ, odinióră cu totulŭ independentŭ și atâtă de puternicŭ, a fostŭ nimicitŭ prin șovinismŭ politicŭ, care prin violentarea națională și religionară a Ruşilorŭ a avutŭ ca urmare anarchia și corupțiunea? Reamintirea acestui faptŭ ar fi fostŭ instructivŭ pentru acela, care se încércă a crea în Ungaria acelea stări, cari aŭ îndreptățitŭ pe regele Prusiei, să propună împărțirea Poloniei.“

Despre Rusia dice Rimler, că nu are intențiuni de cucerire. Kossuth i-a oferitŭ mareluĭ duce Constantinŭ corona Ungariei, dară acesta nu a voitŭ, să o priméscă. Mai departe justifică răpirea Bĕsărabiei și apoi combate pe publicistulŭ magiarŭ Ábrányi, care în o convorbire cu ministrulŭ rusescŭ Witte s'a încercatŭ, să justifice magiarisarea.

Asimilațiunea, dice auctorulŭ, însamnă desnaționalisarea unui poporŭ prin altulŭ, în generalŭ a unui poporŭ mai slabŭ prin altulŭ mai tare. Acésta nu are să se întîmple prin violență, ci are să o îndeplinéscă saŭ preponderanța numerică saŭ superioritatea de cultură a unui poporŭ față de celalaltŭ.

Dice, că Germania se nisuesce a-și mări influința în Ungaria și pe peninsula Balcanică. Apoi adauge: „Din momentulŭ, cândŭ conscința Magiarilorŭ și a Slavilorŭ s'ar deștepta, că dînșii aŭ în Germania unŭ inimicŭ comunŭ, și unŭ amicŭ comunŭ în Franța și Rusia, din acelŭ momentŭ s'ar efeptui apropiarea între Magiari și Slavi.“ Cuvintele sforăitóre de „panslavismŭ“ și „dacoromânismŭ“, dice, că suntŭ o inveațiune germână.

Slavii și chiarŭ Românii din secululŭ alŭ IX aŭ fostŭ credincioși soți de arme ai Magiarilorŭ în contra Germânilorŭ.

În fine recomandă, ca aristocrația și inteligența magiară să se alăture la partidulŭ independentistŭ și să rĕstórne partidulŭ pseudoliberalŭ, care domnesce acŭi.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blașiŭ.

Suma din nrulŭ 45. fl. 20586.73

Demetriŭ Coroian protopopul Sarvaduluĭ diecesa Gherlei a colectatŭ din Eriŭ Sudurilŭ dela:

Ioan Bruchental preot	fl.	1.—	
Vasiliŭ Suth	„	—.10	
Ioan Iuhaz bĕtr.	„	—.10	
Ioan Iuhaz tinĕr.	„	—.10	
Radu Grigoriŭ	„	—.10	
Maria Boconicios	„	—.10	
Ana Cosma	„	—.20	
Petru Puiac	„	—.20	
Ioan Falosi	„	—.30	
Georgiŭ Chira	„	—.10	
Vasiliŭ Farcu	„	—.20	
Alesandru Siles	„	—.10	
Mihaiŭ Nistor	„	—.10	
Georgiŭ Erdeli	„	—.40	
Irimi Flóre	„	—.50	fl. 3.60

Acela-și a mai colectat dela:

Georgiŭ Filepp	„	1.20	
Ioan Fülepp	„	1.—	
Verdes Flóre	„	2.80	
Demetriŭ Coroian prot.	„	2.—	
Georgiŭ Módi preot	„	1.—	
Patriciŭ Lobonț preot	„	1.—	
Ștefan Cucu preot	„	1.—	
Augustin Pop preot	„	—.50	
Vasiliŭ Sfura preot	„	—.50	
Emiliŭ Lobonț preot	„	—.50	
Ioan Pop preot	„	1.—	fl. 12.50

Tit Procopian profesor în Galați mai trimite lei 5.— fl. 2.47

Artemiŭ Codarcea vprotop. Giurgeului a mai colectat din parochia Bilbor dela:

Ioan Tășlăuan preot	„	1.—	
Vasiliŭ Trimbițaș înv.	„	1.—	
Gavril Filipescu	„	1.—	
Csató Lajos	„	—.20	
Ales. Stan subprim.	„	—.40	
Nicolaŭ Cifrea l. A.	„	—.20	
Șașca Tóder	„	—.50	
Petru Hângan l. Nicolae	„	—.05	
Smilovics Iczig	„	—.30	
Ioan Mera	„	—.10	
Tóder Stan	„	—.10	
Ioan Stan gosm.	„	—.10	
Vasile Stan l. Iuon	„	—.10	
Sandu Stan	„	—.10	
George Hârlav Ștef.	„	—.10	
Petru Voda	„	—.10	
Grigore Stan l. Alexa	„	—.10	
Stan Ilie l. G. I. Const.	„	—.10	
Grigoraș Stan	„	—.50	
Stan Vas. Leonte	„	—.10	
Stan Alexa	„	—.10	
Stan Gavrilă Todoriĭ	„	—.10	
Stoica Iuon	„	—.10	
Mera Sandu	„	—.10	
Cifrea Gavrilă l. T.	„	—.10	
Stan Vas. l. Const.	„	—.20	
Hârlav George l. T.	„	—.20	
Ioan Parasca	„	—.40	
Pui Gavrilă	„	—.20	
Hângan Gavrilă	„	—.20	
Vas. Hârlav	„	—.20	
Grigore Stan frunză	„	—.10	
Dochița Hârlav	„	—.10	
Iuon Dunăraș	„	—.20	
Vas. Cifreă a Irinii	„	—.10	
Stan Tóder Leonte	„	—.20	
Vălean George	„	—.10	
Avram Vas. a luĭ T.	„	—.10	
Avram Vas. a luĭ D.	„	—.10	
Stan Niculiță	„	—.10	
Stan Iuon l. Ștef.	„	—.10	
Hârlav George bulih.	„	—.10	
Stan Gavr. Const.	„	—.20	
Platon Gavril	„	—.20	
Hângan Gavril a Nech.	„	—.10	
Hângan Vas. l. Ștefan	„	—.20	
Vălcan Petru l. Sim.	„	—.50	
Pantea Gavril cuza	„	—.20	
Löbl Aron	„	—.20	
Parasca Ilie l. Nichifor	„	—.20	
Parasca Irimie	„	—.10	
Moricz Josipovicz	„	—.20	
Hângan Chirilă	„	—.20	
Valcan Buca	„	—.20	
Raița Gavrilă	„	—.20	
Stan Vas. l. Andreiŭ	„	—.10	
Stan Dumitru Leonte	„	—.10	
Hârlav Iuon Vărariŭ	„	—.10	
Stoica Anisia	„	—.20	
Runcan Tóder	„	—.10	
Silivaș Vasile	„	—.10	
Vălcan Iuon Sándor	„	—.10	
Hângan Dănilă	„	—.10	
Stan Petru Leonte	„	—.20	
Murĕșan Iuon	„	—.10	
Stan Pascu l. Vasile	„	—.20	
Avram Ilie l. Tóder	„	—.10	
Cifrea Iacob	„	—.10	
Truița Mihailă	„	— 20	
Stan Gorea l. Iuon	„	—.20	fl. 14.05

Suma fl. 20619.35

Noutăți.

Î. P. S. Dr. Victorŭ Mihályi de Apșa, noulŭ nostru Mitropolitŭ, Marți a făcutŭ la Nunțiatura din Viena profesiunea de credință prescrisă de conciliulŭ Tridentinŭ. Mercuri a luatŭ parte Î. P. Sa la conferința episcopéscă din Budapesta. — În Viena tinerimea academică română prin o deputațiune condusă de dlŭ Drd Tilea și-a descoperitŭ Escelenței Sale simțemintele de iubire și reverință. Deputațiunea a rĕmasŭ încântată de primirea simpatică și binevoitóre a Înaltuluĭ demnitariŭ bisericescŭ.

Procese politice. Dlŭ Georgiŭ Moldovanŭ, care în cele din urmă trei procese ale „Foiĭ Poporului“ a fostŭ condamnatŭ la 8 luni carcerŭ de statŭ și la 3 luni închisóre ordinară, s'a presentatŭ Mercuri înaintea tribunalului din Cluș la pertractarea pentru acumularea pedepsei. Tribunalulŭ i-a acumulat'o în 9 luni temniță ordinară. Contra acestei sentințe dlŭ G. Moldovanŭ a insinuatŭ apelare. Totŭ atunci s'a întîmplatŭ și cumularea pedepsei dluĭ Balteșŭ la 4 luni temniță ordinară. Ambiĭ condamnați aŭ fostŭ deținuți îndată.

Comitetulŭ fundatorilorŭ „Dreptățiĭ“ aŭ ținutŭ Duminecă o ședință sub presidiulŭ dluĭ Dr. Alesandru Mocsonyi, luându în unanimitate următórele concluse: 1. Raportulŭ administrativŭ finanțiarŭ alŭ delegatuluĭ Pavelŭ Rotariŭ se apróbă. 2. Țînuta diaruluĭ „Dreptatea“ se apróbă necondiționatŭ. 3. Bureaulŭ comitetuluĭ este îndrumatŭ, să iea tóte dispositiile necesare în privința proceselorŭ de presă ale „Dreptățiĭ“.

Suirea pe tronŭ a Țaruluĭ Nicolaŭ II s'a notificatŭ oficiosŭ Monarchuluĭ nostru în 17 a. c. prin generalulŭ rusŭ Puschin ca trimisŭ estraordinariŭ. Regelui Românieĭ s'a notificatŭ prin prințulŭ Krapotkin.

Dlŭ Dr. Zosimŭ Chirtop, depunêndŭ cu succesŭ strălucitŭ censura de advocatŭ, și-a deschisŭ cancelaria advocațială în Câmpeni.

Dintre preoții întemnițați la Cluș încă 7 și-aŭ împlinitŭ pedépsa și aŭ părăsitŭ temnița, mai rĕmânêndŭ acolo numai unulŭ, care încă va scăpa în dilele acestea.

Procesulŭ „Zastaveĭ“. Diarulŭ sêrbescŭ „Zastava“ din Neoplanta, pe cândŭ în Cluș decurgea procesulŭ Memorandului, a scrisŭ unŭ articulŭ intitulatŭ „Narodosna Golgotha“ (Golgota naționalităților). În acestŭ articulŭ se dice, că în Cluș aŭ statŭ pe banca acusaților naționalitățile nemagiare, căci lucrulŭ, pentru care a statŭ înaintea justiției întregŭ comitetulŭ națională românescŭ, care representă întregŭ poporulŭ românŭ, de o potrivă privesce pe toți nemagiarii. Dându unŭ estrasŭ din Memorandŭ dice, că postulatele Românilorŭ cuprinse în elŭ suntŭ și ale Sêrbilorŭ și Slovacilorŭ. — Acusa a susținut'o procurorulŭ Dobák, care debachéză în contra „Memorandului“ și a „Replicei“ dovedindŭ, că nu-i în clarŭ cu conținutulŭ lorŭ. Acusată a fostŭ Milan Popovici, redactorulŭ „Zastaveĭ“, ca responsabilŭ pentru articulŭ. Ca apĕrătoriĭ s'aŭ insinuatŭ advocații M. Stefanovici (Slovacŭ) și Cor. Brediceanŭ. Președintele însĕ numai pe celŭ dintâiŭ l'a admisŭ. — Apĕrătoriulŭ în unŭ discursŭ strălucitŭ respinge aserțiunea procuroruluĭ, că Memorandiștii ar fi trădătoriĭ de patrie. Eĭ aŭ fostŭ osîndițiĭ pentru unŭ delictŭ. Aserțiunile „Replicei“ suntŭ însoțite de dovedi plausabile, și nimeni n'a înfrântŭ până acŭi nici una din ele. Cândŭ s'a publicatŭ articululŭ incriminatŭ, procesulŭ Memorandului era numai în pertractare. Estrase din Memorandŭ aŭ adusŭ tóte foile. Articululŭ incriminatŭ nu cuprinde chiarŭ nimica în contra națiunii magiare. Totŭ, ce se scrie acolo, se referesce la guvernŭ și la sistemulŭ de guvernare. — Deși procurorulŭ nu a pututŭ refrânge nicĭ unulŭ din motivele aduse de apĕrătoriŭ pentru achitarea acusatului, juriulŭ totuși cu unanimitate l'a declaratŭ de vinovatŭ, ĕră tribunalulŭ l'a condamnatŭ la unŭ anŭ și jumĕtate de carcerŭ ordinarŭ, la 500 fl. amendă și 63 fl. spese procesuale. Condamnatulŭ a fostŭ deținutŭ îndată.

Musică sêrbéscă în capitala Ungariei. Societatea teatrală reg. și încă o societate de cântărĭ din Belgradŭ are să facă în curêndŭ o escursiune la Budapesta spre a concerta. Magiarii salută cu bucurie venirea artiștilorŭ din regatulŭ Sêrbieĭ, dară Sêrbiĭ de aicĭ, cari trebue să sufere capriciile șovinismului, se indignéză de pașulŭ fraților lorŭ din Belgradŭ. Tinerimea universitară sêrbéscă dela universitatea din Budapesta în o conferință a reprobatŭ acelŭ pașŭ și a enunțatŭ, că nu va lua parte la primirea societăților amintite.

Casŭ de mórte. *Aureliŭ Balinth*, parochŭ gr. cat. în Lita română, în 30 Novembre a reposatŭ în alŭ 31-lea anŭ alŭ vieții și alŭ 5-lea alŭ preoției.

În vecĭ amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélŭ.

C.

Juraților Scaunului și Titorii Mitropolieĭ.

(Continuare.)

Catalogulŭ și divisiunea oficialilorŭ episcopesci în resăritŭ. Seria și cercŭlŭ de activitate alŭ oficialilorŭ episcopesci din resăritŭ se cuprindŭ în mai multe catalóge vechi. Între aceste mai însemnate suntŭ trei.

Celŭ dintâiŭ este după Zishmann, care l'a alcătuitŭ mai cu samă din catalógele lui Goar în Euchologion, din catalogulŭ cuprinsŭ în respunsulŭ episcopului Ioanŭ din Citrus către mitropolitulŭ Constantinŭ Cabasilas din Dyrrachiŭ, și din unŭ catalogŭ alŭ mitropolitului Gerasimŭ din Argolis cuprinsŭ în sintagma Grecilorŭ.

Alŭ doilea este catalogulŭ lui Codinŭ Curopalata din secululŭ alŭ 14-lea în opulŭ de officiis Constantinopolitanae ecclesiae.

Alŭ treilea este catalogulŭ cuprinsŭ în Pravila românéscă edată la Tergoviște.

Rangulŭ oficialilorŭ episcopesci atîrna dela loculŭ, ce era asemnatŭ fie-căruia în altariŭ, cândŭ celebra episcopulŭ.

În biserică oficialiĭ ședeaŭ despărțiți în dóuĕ clase, dintre carĭ una ședea de laturea drépta și se numiea chorulŭ dreptŭ (ὁ χορὸς δέξιος), éră ceealaltă de-a stânga, și se numiea chorulŭ stângŭ (ὁ χορὸς ἐυώνυμος). Ceĭ din chorulŭ dreptŭ eraŭ împărțiți în dignitarĭ marĭ (τὰ ἀξιώματα μεγάλα, τα ἀρχοντίκια μεγάλα) și în dignitarĭ micĭ (τὰ ἀρχοντίκια μικρὰ). Dignitariĭ ceĭ marĭ eraŭ împărțiți în grupe de câte 5, numite Pentas. Singură întâia Pentas cuprindea 6 dignitarĭ. Vomŭ vedé acum pre scurtŭ atribuțiunile fiecăruĭ oficialŭ episcopescŭ.

Chorulŭ dreptŭ.

Dignitariĭ marĭ.

Pentada I.

1. *Economulŭ* administra averea bisericéscă după inviațiunile episcopului, plătiea pre ceĭalalțiĭ oficialĭ episcopesci și împărția săracilorŭ, vĕduvelorŭ și orfanilorŭ elemosina. Elŭ era datoriŭ a da samă episcopuluĭ despre manipularea averiĭ bisericescĭ, precum și jurisdicțiunii civile competente. Dacă maĭ eraŭ și alte biserici afară de cea episcopéscă, economulŭ avea dreptulŭ de inspecțiune și asupra administrăriĭ averiĭ bisericilorŭ acestora. Pre timpŭ de sedisvacanță economulŭ administra episcopatulŭ vacantŭ. Cândŭ celebra episcopulŭ s. Liturgie, economulŭ îmbrăcatŭ în stichariŭ și orariŭ sta de-a drépta.

2. *Sacellariulŭ* era inspectorulŭ averiĭ mănăstirilorŭ de bărbațĭ. Pre lângă aceea avea dreptulŭ de inspecțiune și asupra vieții interne din mănăstirĭ, și dicta asupra călugărilorŭ și pedepse maĭ micuțe. Oficiulŭ sacellariuluĭ s'a contopitŭ maĭ târdiŭ în oficiulŭ archimandrituluĭ. Cândŭ episcopulŭ celebra s. Liturgie, sacellariulŭ sta de-a drépta lângă economulŭ îmbrăcatŭ în stichariŭ și orariŭ.

3. *Skevofilacele* grigiea cărțile, ornatele și vasele sacre ale bisericeĭ, și preste totŭ se îngrigiea de curățenia și frumseța bisericeĭ și de cultulŭ divinŭ. Afară de aceea grigiea de bisericile vacante, și propunea preoțĭ pentru umplerea lorŭ. Maĭ cu samă la serbătorĭ deslega îndoelile liturgice ale preoțilorŭ. Cândŭ celebra episcopulŭ, elŭ nu se îmbrăca, ci sta lângă sacristie, în carea se conservaŭ cărțile, ornatele și vasele sacre, și le da cândŭ era lipsă.

4. *Cartofilacele.* Oficiulŭ curtofilaceluĭ era unulŭ din cele maĭ însemnate. Canonistulŭ Balsamon a scrisŭ numaĭ despre cartofilace și protecdicŭ unŭ tractatŭ întregŭ. Elŭ era cancellariulŭ episcopuluĭ, care compunea ordinațiunile și documentele episcopesci. Elŭ corespundea cu guvernulŭ civilŭ, deslega îndoelile canonice, suplinia pe episcopulŭ în predică, era referentŭ în causele litigióse, ducea presidiulŭ în tribunalulŭ episcopescŭ, cândŭ episcopulŭ era împedecatŭ, supraveghia purtarea morală și oficiósă a tuturorŭ preoțilorŭ, da licenție de căsătorie, da preoțilorŭ străinĭ facultate de a puté celebra, esamina pe ordinandĭ, și îĭ presenta episcopuluĭ spre ordinare, éră în timpŭ de sedisvacanță elŭ chema pe episcopiĭ îndreptățiți la alegerea nouluĭ episcopŭ, în ședințele consistoriuluĭ episcopescŭ cartofilacele se îngrigiea de ducerea protocoluluĭ, și cetiea documentele, și preste totŭ grigiea de archivulŭ episcopescŭ, și scriea cronica episcopatuluĭ. Dacă cerea lipsa, atuncĭ cartofilaceluĭ i-se daŭ și oficialĭ ajutătorĭ. Cândŭ episcopulŭ celebra s. Liturgie, cartofilacele chema pre ceĭalalțiĭ preoțĭ la cuminecare.

5. *Saceliulŭ* avea dreptulŭ de inspecțiune asupra averiĭ mănăstirilorŭ de femeĭ precum și asupra disciplineĭ în ele, și afară de aceea și asupra institutului correctoriŭ alŭ episcopuluĭ. Maĭ departe avea dreptulŭ de a visita tóte bisericile supuse episcopului, și a se informa cu ocasiunea acésta despre purtarea preoțilorŭ, cu care ocasiune pre cale administrativă potea dicta și pedepse maĭ micĭ.

6. *Protecdiculŭ* era o specie de advocatŭ alŭ săracilorŭ și asupriților constituitŭ de biserică din motive de caritate creștinéscă.

Pentada II.

1. *Protonotariulŭ.* Oficiulŭ luĭ era sub suprainspecțiunea cartofilaceluĭ a împlini lucrurile cancellarieĭ episcopesci. În sinódele mitropolitane și patriarchalĭ, protonotariulŭ mitropolitanŭ saŭ patriarchalŭ ducea prctocólele, și totŭ asemenea în ședințele consistoriuluĭ episcopescŭ. Cândŭ episcopulŭ celebra s. Liturgie, protonotariulŭ îĭ da în mână dichiria.

2. *Canstrisiulŭ.* Oficiulŭ luĭ era maĭ cu samă liturgicŭ. Elŭ îmbrăca pe episcopŭ, tămâia biserica și stropiea cu apă sfințită.

3. *Referendariulŭ* mergea în numele episcopuluĭ la guvernulŭ civilŭ, espunea acolo causele bisericescĭ și aducea respunsulŭ.

4. *Logotetulŭ* controla rațiunile, ajuta pe protecdicŭ, cândŭ acesta avea lipsă, și păstra sigilulŭ episcopescŭ.

5. *Actuariulŭ* era o specie de vicariŭ alŭ oficialilorŭ din pentada întâiă, și cu deosebire alŭ cartofilaceluĭ, pre carĭ avea să-ĭ suplinéscă, cândŭ eraŭ împedecați. Oficiulŭ luĭ era cam analogŭ cu alŭ canoniculuĭ prebendatŭ din capitulele apusane, a căruĭ chemare încă este a suplini pre canoniciĭ împedecați. În sinódele, în carĭ se întîmpla alegerea episcopuluĭ, actuariulŭ ducea protocolulŭ.

Pentada III.

1. *Protecdiculŭ.* În timpurile maĭ vechĭ protecdiculŭ era celŭ dintâiŭ oficialŭ în pentada a treia. Maĭ târdiŭ fu adausŭ ca oficialulŭ alŭ 6-lea în pentada întâiă, unde amŭ tractatŭ deja despre elŭ.

2. *Hieromnemonulŭ.* Oficiulŭ hieromnemonului ca și alŭ canstrisiului îlŭ putea purta și numaĭ unŭ diaconŭ, éră oficiulŭ luĭ ca și alŭ consiliului era maĭ cu samă liturgicŭ. Elŭ era ceremoniariulŭ, cândŭ episcopulŭ conferia ordurile sacre, și cândŭ celebra s. Liturgie, ținea deschise cărțile, din carĭ episcopulŭ cetiea la cultulŭ dumnedeescŭ, și făcea pregătirile de lipsă, cândŭ trebuiea să se sfințéscă vre o biserică.

3. *Oficialulŭ epigonationului* (ὁ ἐπὶ γονάτων) îmbraca pe archiereŭ cu epigonaționulŭ, și cândŭ episcopulŭ cumineca pe preoțĭ și diaconĭ, elŭ ținea disculŭ cu trupulŭ Domnuluĭ. De comunŭ era numaĭ diaconŭ.

4. *Protocolistulŭ* (ὁ ὑπομνήσκων) era cancelistulŭ episcopuluĭ pentru causele procesuali.

5. *Învĕțătoriulŭ bisericeĭ* (ὁ διερμενεὺς τῆς ἐκκλησίας) era predicatorulŭ catedraleĭ, inspectoriulŭ școleĭ episcopesci și directoriulŭ celorŭ ce se pregătieaŭ de predicătorĭ. Cerêndŭ lipsa i-se daŭ și ajutatorĭ, unulŭ ca să esplice în beserică evangelia, altulŭ pentru esplicarea apostoluluĭ, altulŭ pentru esplicarea psaltireĭ și unŭ retorŭ pentru predicĭ lucrate după regulele elocinței.

Demnitățile micĭ.

1. *Archidiaconulŭ.* În timpurile vechĭ avea atribuțiunĭ de dreptŭ tare însemnate, carĭ însĕ le-a perdutŭ prin aceea, că furŭ împărțite între alțĭ oficialĭ episcopesci. Ce i-a maĭ rĕmasŭ, a fostŭ numaĭ dreptuluĭ proedrieĭ față cu ceĭalalțĭ diaconĭ, dreptulŭ de a ceti s. Evangelie, cândŭ episcopulŭ celebra s. Liturgie, și dreptulŭ de a conduce la ordinare pre ceĭ ce primieaŭ diaconatulŭ saŭ ver unŭ ordŭ micŭ.

2. *Diaconulŭ alŭ doilea* ajuta și suplinia pre archidiaconŭ.

Chorulŭ stângŭ.

Oficiele ce se împleaŭ numaĭ cu preoțĭ și diaconĭ.

1. *Protopresbiterulŭ* (ὁ πρωτοπαπᾶς) era vicariulŭ episcopuluĭ in sacris. Cândŭ celebra episcopulŭ, elŭ era celŭ de întâiŭ de-a stânga. Ca și archidiaconulŭ pre ceĭ ce se ordineaŭ diaconĭ, așa protopresbiterulŭ conducea la ordinare pre ceĭ ce se ordinaŭ preoțĭ.

2. *Alŭ doile presbiterŭ*, ce ajuta și supliniea pre protopresbiterŭ, ca și diaconulŭ alŭ doilea pre archidiaconŭ.

3. *Esarculŭ* dela bisericile patriarcalĭ și mitropolitane avea drepturĭ însemnate chiarŭ și asupra episcopilorŭ. Celŭ dela bisericele episcopesci era numaĭ o specie de visitatorŭ alŭ dieceseĭ ca delegatŭ alŭ episcopuluĭ.

5. *Archonulŭ bisericilorŭ* era unŭ oficialŭ ajutătoriŭ alŭ Sacellariuluĭ și alŭ Saceliuluĭ, și pe lângă aceea peziea și împărțiea mirulŭ pre la biserici. Dacă cerea lipsa, i-se da ajutoriŭ

a) *archonulŭ bisericilorŭ parochialĭ,* care grigiea de bisericele parochialĭ,

b) *archonulŭ mănăstirilorŭ,* carea grigiea de bisericele mănăstirescĭ,

c) *archonulŭ antimiselorŭ,* care grigiea şi împărţiea antimisele, şi

d) *archonulŭ evangeliuluĭ,* care în procesiuni purta s. Evangelie.

5. *Catechetulŭ* instrua pre cathecumenĭ şi pre cei ce se reîntorceaŭ dela eretici.

6. *Periodeutulŭ* visita bisericile depre la sate şi instrua pre catechumenii de pre la bisericile parochialĭ. Oficiuiŭ luĭ maĭ tărdiŭ s'a contopitŭ în alŭ esarculuĭ.

7. *Butistulŭ.* În timpurile vechĭ în resăritŭ episcopulŭ binecuvînta apa, ce se folosiea la taĭna botezuluĭ, rugăciunile le cetiea unŭ preotŭ, şi apoĭ unŭ diaconŭ cufunda în apă de treĭ orĭ pre celŭ de botezatŭ. Diaconulŭ acesta era unŭ oficialŭ episcopescŭ numitŭ *butistŭ.*

8. *Oficialiĭ tribunaluluĭ episcopescŭ,* carĭ erau

a) *advocaţiĭ eclesiasticĭ* daţi de ajutoriŭ protecdiculuĭ numiţi: *οἱ ἐπὶ τῶν χρισέων.*

b) *Oficialulŭ suplicelorŭ* pentru întrepunerea bisericéscă la guvernulŭ civilŭ în ver o causă privată numitŭ: *ὁ ἐπὶ τῶν δεησέων*

c) *Oficialulŭ ordineĭ* cândŭ se ţineaŭ judecăţile, numitŭ: *ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων.*

9. *Oficialiĭ caritaţiĭ* carĭ eraŭ

a) *Părintele orfanilorŭ* (*ὁ ὀρφανοτρόφος*).

b) *Almosenieriulŭ* (*ὁ νομμοδοτης*).

10. *Eclesiarculŭ* introdusŭ în biserică numaĭ în timpurile maĭ tărdiĭ. Oficiulŭ luĭ era a grigi de curăţenia bisericeĭ, de ordinea în biserică şi observarea tipiculuĭ.

Oficiile, ce se umpleaŭ cu cantorĭ şi lectorĭ saŭ psaltĭ şi anagnostĭ.

I. Pentru cantulŭ bisericescŭ.

1. *Protopsaltulŭ,* carĭ instrua în cântărĭ şi conducea corulŭ.

2. *Ceĭ doĭ domestici,* daţi de ajutoriŭ protopsaltuluĭ, dintre carĭ unulŭ şedea în corulŭ dreptŭ, altulŭ în celŭ stângŭ, éră protopsaltulŭ în mijlocŭ.

3. *Ceĭ doĭ primiceriĭ,* carĭ staŭ în fruntea cântăreţilorŭ maĭ micĭ din amêndóuĕ corurile.

4. *Archonulŭ condacelorŭ,* care conducea cântarea condacelorŭ.

5. *Canonarculŭ,* care grigea de cetirea şi cântarea canónelorŭ.

6. *Proximulŭ,* era unŭ ajutoriŭ alŭ canonarculuĭ.

II. Pentru cetirile bisericescĭ.

1. *Presidele anagnostilorŭ* saŭ ceteţilorŭ.

2. *Nomiculŭ,* care avea să caute bucăţile de cetitŭ la cultulŭ dumneḑeescŭ.

III. Pentru cancelaria episcopéscă.

1. *Presidiĭ notarilorŭ episcopescĭ.*

2. *Oficialiĭ ajutatorĭ* aĭ saceliuluĭ şi a schevofilaceluĭ.

3. *Oficialiĭ curţiĭ episcopescĭ.*

IV. Pentru cultulŭ dumneḑeescŭ.

1, *Laosinactulŭ* (Pravila îlŭ numesce strîngĕtoriulŭ de ómenĭ), care grigea, ca la timpulŭ cuvenitŭ să se adune clerulŭ şi poporulŭ la biserică.

2. *Categoriariulŭ,* care publică sĕrbătorile şi timpulŭ, cândŭ se va ţiné cultulŭ dumneḑeescŭ.

3. *Inspectoriulŭ ordiniĭ* (*ὁ ἐπὶ τῆς εὐταξιας,*) care asemna fruntaşilorŭ loculuĭ în biserică.

4. *Archonulŭ* luminilorŭ, care împărţia luminile între clericĭ la serbătorile marĭ.

5. *Ostiariĭ,* carĭ păḑiaŭ uşile, éră unulŭ dintre eĭ purta bâţulŭ episcopuluĭ.

Serviţiile bisericescĭ, carĭ le puteaŭ împlini şi mirenĭ.

1. *Deputaţiĭ,* pe carĭ îĭ folosiea episcopulŭ la citaţiuni şi invitărĭ.

2. *Lampadariĭ,* carĭ purtaŭ luminile.

3. *Domesticiĭ* saŭ păḑitoriĭ uşilorŭ palatuluĭ episcopescŭ.

4. *Theoriĭ,* carĭ păḑiaŭ paramentele şi tesaurulŭ bisericeĭ.

5. *Camisaţiĭ,* carĭ aduceaŭ focululŭ şi apa caldă de lipsă la cultulŭ dumneḑeescŭ.

6. *Candelapţiĭ,* carĭ băteaŭ tócă de lemnŭ şi de fierŭ.

7. *Bastiariulŭ,* care în procesiuni purta icóna chramuluĭ bisericeĭ.

8. *Mirodotulŭ,* care conserva mirulŭ.

9. *Grigitoriulŭ* padimentuluĭ bisericeĭ.

10. *Grigitoriulŭ* amvonuluĭ.

11. *Decanulŭ,* grigiea de ordine la înmormîntărĭ. [1])

Precum se póte vedé din espunerile aceste, instituţiunea oficialilorŭ episcopescĭ în resăritŭ a ajunsŭ până la unŭ gradŭ înaltŭ de desvoltare şi pompă. Decăḑêndŭ maĭ cu samă dela desbinare în cóce totŭ maĭ tare biserica resărituluĭ, a decăḑutŭ şi instituţiunea oficialilorŭ episcopescĭ, după ce şi împrejurările multŭ se schimbaserŭ.

În biserica românéscă din Ardélŭ pe timpulŭ s. Uniriĭ nu aflămŭ nicăiriĭ nicĭ o urmă de oficialiĭ aceştia prescrişi de Pravilă.

Singurŭ auctorinlŭ Zaconiculuĭ ne amintesce de Dumitru titorulŭ bisericeĭ, despre care ḑice că era şi logofĕtŭ [2]), care póte că e logotetulŭ dintre oficialiĭ episcopescĭ, dară e posibilŭ şi aceea, că era ceva oficialŭ civilŭ.

Episcopulŭ Atanasiŭ Rednicŭ în săborulŭ mare dela anulŭ 1767 a cercatŭ a introduce şi în biserica nóstră barĕm pe ceĭ maĭ de frunte. [3]) Éră în timpulŭ de faţă esistă în Bucovina întru atâta, încâtŭ în consistoriulŭ mitropolitanŭ suntŭ 6 referenţi în conformitate cu 6 oficialĭ episcopescĭ maĭ de frunte din Pravilă, anume alŭ economuluĭ, sacellariuluĭ, sihevofilaceluĭ, cartofilaceluĭ pretecdiculuĭ şi a archipresbiteruluĭ. [4])

(Va urma.)

---

[1]) Cf. despre oficialĭ. Codinu Curopalata op. cit. Zismann op. cit. şi Pravila de Tergovişte.

[2]) Veḑĭ maĭ susŭ pg. 123.

[3]) Actele sinodului generalŭ dela 1767 necomplete în protocolulŭ oficiosŭ de sub Rednicŭ în archivulŭ mitopolitanŭ.

[4]) Vehring Kirchenrecht pag. 647.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Ce faceţĭ voĭ aicĭ?“ întrebă elŭ cu glasŭ răguşitŭ.

Daniilŭ se întórse uĭmitŭ. „Cu ce glasŭ întrebĭ tu, Pedro!“ ḑise elŭ supĕratŭ. „Într'adevĕrŭ îĭ vine omuluĭ, să crédă, că-ţĭ facĭ năluciriĭ próste despre noĭ amîndoĭ. Orĭ dóră nu-mĭ este permisŭ a vorbi cu Clara câteva cuvinte fără de speciala ta încuviinţare?“

Pedro se ruşină. Siguritatea, cu care vorbise frate-sĕŭ cătră elŭ, îlŭ sili, să recunóscă, câtŭ de fără temeiŭ îĭ bănuia pe amîndoĭ, celŭ puţinŭ pentru momentulŭ acesta, căcĭ neîncrederea din inima luĭ nu dispăru încă nicĭ acum de totŭ. Elŭ în sara aceea în taĭnă urmăria neîncetatŭ cu privirea pe Daniilŭ, şi dacă i-se părea, că Daniilŭ jócă prea desŭ orĭ prea îndelungatŭ cu Clara, de nouŭ se deştepta într'însulŭ bănuéla.

XV.

În faptă Margarida se pregătia de nóuĕ ḑile prin rugăciuni la fericirea, ce avea să înflorésca din iubirea eĭ şi a luĭ Daniilŭ.

La câteva ḑile după esfolhadă scrise ea amiculuĭ sĕŭ unŭ biletŭ, în care-lŭ ruga, să o cerceteze astă sară. — „Mĕ întrebaĭ de unăḑĭ de ceva,“ scrise ea. „Eŭ întrebarea ta o am cumpĕnitŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ, şi acum voiŭ să rĕspundŭ la ea.“ Guida împăturâ scrisórea şi o trimise luĭ Daniilŭ.

Clara, care şedea la feréstă cuprinsă cu cusutulŭ, surîdea surorii sale cu viclenie. „Nu credeam, Guido, că şi ómeniĭ ceĭ învĕţaţĭ încă se gândescŭ la căsătorie,“ ḑise ea. „Închipuesce-ţĭ numaĭ, senhor Danielsinho totŭ despre acésta-mĭ vorbia la esfolhadă. Elŭ cércă fórte seriosŭ în jurulŭ sĕŭ după o soţie, însĕ eŭ nu potŭ să credŭ, că aceea se chémă — Francisquinha.“

Guida privia cu ochĭ umeḑĭ şi plinĭ de bucurie.

„O Claro,“ şopti ea, „câtŭ de multŭ m'a binecuvîntatŭ Dumneḑeŭ şi m'a distinsŭ între alte fiinţe! Cum m'a scăpatŭ Elŭ de miserie deschiḑêndu-mĭ nobila ta inimă, cum mĭ-a datŭ Elŭ putere şi mĭ-a permisŭ, să mĕ potŭ dovedi de folositóre, şi acum — — Daniilŭ —-“

Clara se sculă şi îmbrăţişă cu iubire pe sorĕ-sa.

„Tu eştĭ bună ca unŭ ângerŭ, tu trebue să aĭ cea maĭ bună parte în lume, dar Danielsinho — —“

Ea se încurcă în vorbă şi făcu o faţă cuminte ca o bĕtrână. Guida o întrebă zimbindŭ:

„Şĭ-apoĭ, Clarinho?“

„Numaĭ de ar fi elŭ bărbatulŭ celŭ nimeritŭ pe sama ta, Guido. Mamă-mea totŭ

așa dicea, că toți bărbații nu plătescu nimica ori numai puținu."

„Luându-se afară Pedro, nu-i așa?

„O, Pedro — —" Clara făcu resolută din umeri. „Cu elu voiu găta-o eu în scurtă vreme; cu noi de totu altcum stau lucrurile, noi ne cunóscemu de multu, deși mai multu numai așa mai de departe, dar ne cunóscemu unulu tónele celulalaltu."

„Eu încă cunoscu pe Daniilu din copilărie, Clarinho —"

„Dar totuși numai din vědute, ca eu pe Miguel Cervaes ori pe Joao Filaro."

„Nu, sora mea, eu îlu cunoscu din firu în peru, — — elu a fostu celu mai bravu și mai plăcutu băetu, și trebue deci să fie și celu mai bunu bărbatu."

Și Guida în sfârșitu îi descoperi tóta istoria bucuriilorú și suferințelorú amorului seu. Cum Daniilu apěra cu bravură pe orfana cea huiduită de toți, cum îi împărtășia din bogăția sciinței sale și din bogăția cea din cămara lui José das Dornas; cum a trebuitu elu apoi să plece de acasă, cum a așteptatu ea după aceea, o, ani întregi cu inimă îngrijată, însě fără ca sperarea să-i pěră. A mai istorisitu apoi Clarei despre mângăerea și tăria, ce i-o împărtășia părintele Antonio. Nici cu unu cuvîntu nu ar fi atinsu vre-o dată bětrânulu preotu gingașulu secretu alu inimei ei, însě o încuraja, când une ori se născeau într'însa îndoieli, îi făcea mai ușóră așteptarea prin mângăerile sale, și înainte de tóte se îngrija, ca cultura ei spirituală să țină pasu cu posiția socială a iubitului ei, și să o facă capabilă de a-lu ferici órecându.

„Vedi, Clarinho, — așa unu bunu omu este părintele Pereira," închiă Guida. „Ce m'ași fi făcutu, dacă n'ar fi fostu elu?"

„Cum ai pututu tu să aștepți atâta timpu?" dise Clara uimită de descoperirile Guidei. „Eu credu, ca asta ți-a făcut'o cu putință admirabila ta cultură, Guido. Pedro și eu —"

„Bună sara, senhoritas," dise Joao Semana vîrîndu-și capulu prin ferésta.

„Bună sara," rěspunseră fetele în tonu prietinosu, „bună sara, ce noutate ne aduci?"

„Hm, hm, — — copilașele mele, luați aminte, în casa das Dornas se află unu unu jalusu, cu care nu prea poți glumi. Frumósa Francisquinha de câudu cu esfolhada nu mai încétă a cosori pe senhor Pedro și a-i băga greuruși în capu."

„A, acésta se va curma nu preste multă vreme," rěspunse Clara cu nepăsare și-și continuă mai departe cusătura.

„Senhorita Clara crede, că după cununie Pedro va fi mai cuminte? Cu o nevastă așa frumósă și cu unu frate așa finu, care așa de ușoru cuceresce inimile senhoritelorú!"

„Dar Daniilu se cununa de odată cu noi, senhor Joao, și dacă și elu este căsătoritu, se va liniști și nebunulu de Pedro."

„Daniilu se cunună? Așa dar suntu întemeiate presupunerile veneratului meu prietinu?"

Clara întări zimbindu, și Joao Semana de bucurie strigă așa de puternicu, câtu nisce găini, cari umblau voióse în jurulu piciórelorú lui, fugiră cuprinse de spaimă.

„Permiteți-mi, să ducu scirea acésta familiei da Esquina?" întrebă elu cu ochi sclipindi de bucurie pentru fețele cele lungi, cari le va face familia aceea întrégă.

„Dta vei puté să spuni ori cui, că iubita mea soră va fi soția lui Daniilu," dise Clara cu o privire blândă spre Guida. Dar acésta se rugă:

„Totuși nu până mâne diminéță, senhor Joao. Daniilu va veni întâia dată în astă sară la mine, și de aceea eu nu voescu, să se scie lucrulu, până nu-su eu sigură, că Dumnedeu a hotărîtu pe sama mea acestu norocu."

Joao Semana promise serbătoresce cea mai adâncă tăcere și se depărtă îmbucuratu, după ce-și esprimă gratulațiunile sale.

„Alérgă numai încóce, Pedrinho, să prindi pe necredinciósa Clara și pe necredinciosulu tău frete!" dise elu după plecare într'o sine. „Tu ești celu păcălitu, Pedro, și acésta îți este chiaru de folosu, pentru ca să te vindeci de nebunia ta."

XVI.

O lună frumósă înlocui de cu sară lumina ziler. Părintele Pereira și José das Dornas ședeau la ferésta bětrânului țeranu. Pedro și Daniilu se preumblau în susu și în josu pe dinaintea ușii. Cestu din urmă adese ori pipăia buzunariulu, în care era epistola Guidei. Privindu spre lună dise încetinelu:

„Voiu rěspunde la întrebarea ta, — — Dumnedeu să te binecuvinte, scumpa mea copilă!"

„Ce ai disu?" întrebă Pedro privindu la frate-seu de sub fruntea încrețită.

Daniilu înroși.

„Dór am disu ceva? — Eu trebue să facu încă astădi o visită, Pedro. Vrei să mě însoțescI până acolo?"

„Asta nu-ți va fi chiaru pe placu," rěspunse Pedro posomoritu.

Elu sciu dela Francisca, că lui Daniilu i-s'a trimisu unu biletu din casa Clarei.

„Într'adevěru mai bucurosu mě ducu singuru," dise Daniilu liniștitu și pofti parochului nópte bună.

Pedro se aședa pe lavița dinaintea usii și-și îngropă fața în mâni.

„O, să fie óre cu putință?" suspină elu. „Să fie cu putință, ca ea să mě tradeze, ea, care mi-se părea, că este curată și bună ca unu îngeru? Și frate-meu îmi face mie acésta batjocură! Dacă elu, din cărțile sale a învětat'o acésta, atunci să-lu spândure dimpreună cu tóta cultura lui, ér senhorulu parochu să rěspundă acum de aceea, ce a pusu la cale, când l'a făcutu omu învětatu! — Dacă băetandrulu a fostu prea slabu pentru plugăritu, au uu eraU o mie de căi pentru a-și câștiga pânea afară de a tăia carnea ómenilorú ori a le rîndui mixturi veninóse? Nu a pututu elu să se facă croitoriu ori pantofariu, ori să țină o právălie ca senhor Joao da Esquina? În acestu chipu elu nu ar fi învětatu măestria acésta drăcéscă! — Ce să fie acum? — Dumnedeule, suntu necinstitu, necinstitu chiaru prin alu meu frate!"

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutu de sub tiparin **Octoichulu celu micu** ediț. III. Blașiu 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatu cu prețulu de 80 cr. v. a., legatu cu călcâiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatu dimpreună cu **Penteocostariulu** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Totu acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victoru Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Concilului provincialu **alu doilea,** ediținea a II-a broș. 65 cr.

Editoru și redactoru rěspundětoru:
Dr. Victoru Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezu a încunoscința pre **Veneratulu Clerú greco-catolicu**, că precum și până acum îmi asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulu de mesariu și de sculptoru, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața loculul, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice [illegible] câștigatu recunóscere deosebită, și tóte mě îndreptațescu la sperarea, că Veneratulu Clerú mě va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritu renumele celu bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritu.

Rugându-mě pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă
Carolu Müller,
auritoru și fabric. de recuis. bisericescI.

(6) 45—52

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ IV. Blaşiŭ 29 Decembre 1894. Numĕrulŭ 55.

Invitare la abonamentŭ.

Cu numĕrulŭ de faţă invităm la abonamentŭ noŭ cu preţurile din capulŭ foiĭ.

Restanţierii să binevoéscă a-şi achita abonamentulŭ câtŭ mai îngrabă, ca să se evite neregularităţi în espedarea foiĭ. Spre scopulŭ acesta alăturămŭ asemnaţiuni postale.

Cei vechi să ne rĕmână credincioşi şi să ne mai câştige abonenţi noi.

Din partea nóstră vomŭ cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea **„UNIRII“.**

Acţiunea catolicilorŭ.

Evenimentele, ce s'aŭ urmatŭ în timpulŭ din urmă în patria nóstră, s'ar părĕ, că aŭ sguduitŭ în sfârşitŭ pe catolicĭ în letargia lorŭ pĕcătósă.

Aŭ trebuitŭ să fie mai întâiŭ sancţionate proiectele despre matriculele de statŭ şi despre căsătoria civilă, pentru ca să ajungă catolicii Ungarieĭ la convingerea, că ţara lorŭ se guvernézĕ după unŭ sistemŭ mai ticălosŭ şi mai primejdiosŭ, decâtŭ orĭ ce altă ţară din Europa.

Şi aŭ hotărîtŭ, să se misce. Aŭ hotărîtŭ, să cerce şi eĭ, óre n'ar fi cu putinţă, ca şi glasulŭ lorŭ să se audă, óre n'ar fi bine, ca în statulŭ acesta să ajungă la valóre şi principiĭ de acele, pe carĭ a ziditŭ prosperarea societaţilorŭ omenescĭ Întemeiătoriulŭ religiuniĭ lorŭ.

Şi întru adevĕrŭ s'aŭ şi mişcatŭ. Şi s'aŭ constituitŭ într'unŭ partidŭ noŭ, numitŭ *„partidŭ poporalŭ“*.

E naturalŭ, că partidulŭ acesta numaĭ atuncĭ îşi va puté desvolta întregŭ programulŭ sĕŭ, cândŭ va întra în parlamentŭ. Până acum şĭ-a formulatŭ programulŭ numaĭ în lineamente generale. Tocmaĭ de aceea o judecată definitivă despre acestŭ programŭ nicĭ nu putemŭ să dămŭ.

Cetitoriĭ nostri cunoscŭ acestŭ programŭ din numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre.

Noĭ trebue s'o spunemŭ fără reservă, că în programulŭ acela vedemŭ *o propăşire enormă în viaţa nóstră de statŭ şi o arvună pentru o desvoltare nóuă şi favorabilă a causeĭ nóstre.* În acela-şi timpŭ însĕ declarămŭ, că programulŭ acesta *nu ne mulţămesce deplinŭ.*

Ne vomŭ esplica.

Programulŭ partiduluĭ poporalŭ e „o propăşire enormă în viaţa nóstră de statŭ“. Pentru că faţă de sistemulŭ „liberalŭ“ de guvernare de până aci, care n'a avutŭ altŭ scopŭ decâtŭ despoĭarea tuturorŭ în folosulŭ molochuluĭ, ce se chémă „statŭ“, şi hăţirea unora asupra celoralaltĭ, pretinde, ca „statulŭ“ să grăbéscă în ajutoriulŭ claselorŭ debile, să ajutore înflorirea claselorŭ muncitóre, să împedece transgresiunile capitaluluĭ, să asigure drepturile publice şi private, şi de basă a vieţiĭ private şi publice să punĕ religiunea şi morala creştină, ér nu cosmopolitismulŭ ateŭ.

Programulŭ partiduluĭ poporalŭ e maĭ departe „o arvună pentru o desvoltare nóuă şi favorabilă a causeĭ nóstre“.

Întru adevĕrŭ programulŭ acesta cere „ca o desvoltare a constituţiuniĭ lărgirea dreptuluĭ electoralŭ, nóua arondare a cercurilorŭ electorale, întroducerea votărĭĭ secrete şi în fiecare comună, instituirea uneĭ judecătorĭĭ independente cu privire la validitarea alegerilorŭ“. Maĭ departe programulŭ partiduluĭ poporalŭ cere „în interesulŭ păcĭĭ interne a patrieĭ, pe lângă luarea în considerare a ideĭĭ unităţĭĭ statuluĭ, observarea acurată a legiĭ de naţionalităţĭ şi respectarea limbiĭ naţionalităţilorŭ, pe cum şi împărtăşirea lorŭ deplină în constituţiune şi în egala îndreptăţire“.

Cine nu vede în aceste pretensiunĭ „o arvună pentru o desvoltare nóuă şi favorabilă a causeĭ nóstre“?

Care dintre actualele partide ale parlamentului ungarŭ a cerutŭ câudva „întroducerea votărĭĭ secrete şi în fiecare comună“ şi „observarea acurată a legiĭ de naţionalităţĭ“? N'a spusŭ óre dlŭ Wekerle, că esecutarea legiĭ de naţionalităţĭ este cu neputinţă, şi că încetŭ pe încetulŭ trebue abrogată acea lege prin dispositiunĭ legislative nóuĕ, după cum s'a făcutŭ şi până aicĭ?

Şi cu tóte aceste amŭ declaratŭ, „că programulŭ acesta nu ne mulţămesce deplinŭ“.

Feuilleton.

Blaşŭ.

Domnulŭ Roberto Fava, distinsulŭ filorománŭ din Parma, ne-a trimisŭ escelenta sa carte despre Romănĭ intitulată *Ricordi rumeni.* Ca dovadă despre iubirea înflăcărată a acestuĭ scriitoriŭ faţă cu poporulŭ românŭ, şi despre modulŭ interesantŭ, în care scie face cunoscută compatrioţilorŭ sĕĭ causa română, lăsămŭ să urmeze aci în traducere românéscă capitolulŭ X, care vorbesce despre *Blaşŭ:*

Terminându-se procesulŭ *Memoranduluĭ,* se sfârşise şi misiunea mea în Transilvania. Cu tóte acestea am luatŭ drumulŭ Blaşuluĭ pentru a mĕ duce în capitala Românieĭ libere, unde mĕ chema invitarea prevenitóre a unorŭ amicĭ distinşĭ, pentru ca să-mĭ recreezŭ sufletulŭ turburatŭ de ticălósa privelişte a atâtorŭ uriciunĭ, pe carĭ le vĕdusem.

Trenulŭ fugia cu iuţime lăsându în urma sa coline şi şesurĭ, sate şi orăşele, case şi bordeie. Era unulŭ din acele trenurĭ, carĭ aŭ vagóne cu coridorŭ înafară şi servitŭ de toaletă, şi carĭ le găsimŭ aşa de desŭ pe căile ferate din Germania, Austria şi provinţele balcanice spre marea comoditate a călĕtoriuluĭ.

Dăianŭ şi Brânzeŭ, prea buniĭ meĭ soţi de călĕtorie, ieşiseră pe coridorŭ, ca să pótă gusta maĭ bine privelişteа regiunilorŭ pitorescĭ, carĭ în iuţéla trenuluĭ ne salutaŭ şi apoĭ dispăreaŭ. În vagonulŭ de prima clasă, unde ne aşedaserămŭ, eŭ am rĕmasŭ singurŭ cu doĭ domnĭ magiarĭ. Unulŭ dintre aceştia, care mĕ audise vorbindŭ nemţesce cu ceĭ doĭ soţĭ aĭ meĭ, se adresă cătră mine în limba lui Göthe:

„Dta eştĭ străinŭ?“

„Da, domnulŭ meŭ, suntŭ italianŭ.“

„Şi călĕtorescĭ din distracţiune în ţara nóstră?“

„Nu! Suntŭ ţiaristŭ, care am venitŭ în Transilvania pentru a asista la procesulŭ *Memoranduluĭ* şi a studia la faţa loculuĭ cestiunea română.“

Faţa magiaruluĭ părea, că se înnourézĕ la audulŭ acestorŭ cuvinte.

„Sfârşitulŭ aceluĭ procesŭ,“ continuă după o mică pausă, „nu m'a mulţămitŭ de locŭ. Sentinţa a fostŭ prea domólă . . . .“

„Póte vreĭ să dicĭ, că prea aspră . . . .“

„Prea domólă! Prea domólă!“ repetĭ cu putere magiarulŭ.

„Dar,“ adausei eŭ, „cinci anĭ de temniţă la nisce ómenĭ cinstiţi, carĭ n'aŭ făcutŭ altă crimă, decâtŭ că s'aŭ dusŭ la Monarchulŭ pentru a cere dreptate şi respectarea drepturilorŭ lorŭ, mi-se parŭ cu dreptŭ cuvintŭ o enormitate!“

„Ce ómenĭ cinstiţi! . . . . Ce drepturĭ! . . . . Valachiĭ nu aŭ drepturĭ! Aci suntŭ în casa nóstră şi trebue să se supună! Trécă Carpaţiĭ, mérgă în România, dacă vreŭ să vorbéscă de drepturĭ! Ómenĭ ca Raţiŭ, Lucaciŭ şi soţiĭ lorŭ trebuescŭ sdrobiţĭ!“

Pronunţându-se aceste cuvinte sângele vredniculuĭ campionŭ alŭ raseĭ magiare i-se suise în faţă, şi ochiĭ i-se înfocaseră, de ţi-se păreaŭ, că vreŭ să sară din scăfârlie.

„Scumpulŭ meŭ domnŭ,“ rĕspunseĭ eŭ cu linişte prefăcută, „ceea ce dta spuĭ, nu stă în consonanţă cu principiile de libertate, ce se dicŭ, că ar fi tradiţionale la naţiunea dvóstră. Ori ce poporŭ are dreptulŭ de a trăi şi a se desvolta. Româniĭ suntŭ aci în casa lorŭ proprie, şi dvóstră nu aveţĭ nicĭ unŭ dreptŭ de a le impune o limbă deosebită de limba lorŭ maternă, de a suprima cultura lorŭ naţională şi de a-ĭ împedeca în orĭ ce

Să nu se crédă, că nemulţămirea nóstră cu programulŭ partidului poporalŭ ar isvorî din motivulŭ, fiindŭ că în acelŭ programŭ nu li-se promite Românilorŭ „autonomia Trasilvaniei“. Atâta între actualele jurstări nu putemŭ să aşteptămŭ dela catoliciî magiarî. E de ajunsŭ, că conducĕtoriulŭ lorŭ Zichy Nándor a declaratŭ în repetite rînduri, că în pretensiunea autonomieî Transilvane nu vede nicî o tendinţă nelegală şi neconstituţională.

Nemulţămirea nóstră cu programulŭ poporalŭ se nasce din împrejurarea, că „observarea acurată a legiî de naţionalităţi şi respectarea limbiî naţionalităţilorŭ“ se facŭ pendente dela *„luarea în consideraţie a ideiî unităţiî statului“*. Noî Românii suntemŭ păţiţi şi scimŭ, că tóte loviturile, câte le-amŭ înduratŭ în ultimele decenii, amŭ trebuitŭ să le îndurămŭ tocmaî pentru „luarea în considerare a ideiî unităţiî statuluî“, şi tocmaî de aceea ne tememŭ, ca nu cumva să păţimŭ totŭ aşa şi din partea catolicilorŭ. Temerea acésta ni-se potenţézĕ şi prin faptulŭ, că Zichy Nándor, conducĕtoriulŭ partidului poporalŭ, într'unŭ articulŭ recentŭ, ce-lŭ publică în „Fejérmegyei Napló“, deşi spune, că şi în şcóle trebue să se lase naţionalităţilorŭ folosirea limbiî naţionale, totuşi adauge, că asta are să se întimple, „până cândŭ bĕtrânŭ cu tinĕrŭ nu vorŭ vorbi limba magiară“.

Éţă dar, de ce nu ne mulţămesce deplinŭ programulŭ partidului poporalŭ.

În butulŭ acesteî nemulţămirî însemoî felicitămŭ pe bărbaţiî catolicî întemeiătorî aî partidului poporalŭ şi ne bucurămŭ pentru ivirea acestuî partidŭ. Bucuria nóstră sinceră o turbură numaî o temere, o temere isvorîtă totŭ din trecutŭ: temerea, ca nu cumva lucrulŭ începutŭ să rĕmână baltă şi să fie focŭ de pae. Asta ar fi o nenorocire mare şi pentru noî, dar maî vîrtosŭ pentru patria întrégă, care este avisată cu mare urgenţă la inaugurarea unuî sistemŭ de guvernare democraticŭ-creştinescŭ, dacă e vorbă, să rĕmână ferită de furtunile, pe carî le ascundŭ în sinulŭ lorŭ complexulŭ legilorŭ liberale de sub şi maî nefericita eră liberală.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Din incidentulŭ sĕrbătorilorŭ Nasceriî Domnuluî Sfinţia Sa Leo XIII a fostŭ felicitatŭ de cătră eminentulŭ Colegiŭ alŭ Cardinalilorŭ. Cu acéstă ocasiune Sfinţia Sa în o frumósă alocuţiune a arĕtatŭ rola importantă, ce o are biserica în civilisarea popórĕlorŭ, a constatatŭ, că de noŭ a începutŭ a se deştepta credinţa în naţiuni. Acestea desilusionate prin nefericirile, ce le-aŭ ajunsŭ, şi prin ameninţarea nóuelorŭ pericole, s'aŭ convinsŭ, că spre a ţiné masele în frîŭ nu suntŭ de ajunsŭ vîrtuţile civice, legile şi mĕsurile de rigóre. Este aşadară de celŭ maî mare momentŭ, ca tóte naţiunile să conlucre la întărirea credinţeî şi la pĕtrunderea eî în viaţa publică şi privată a tuturorŭ cetăţenilorŭ, şi ca numele luî Dumneḑeŭ să se esprime cu reverinţă în adunările legislative, în reuniuni şi familiî.

Din isvorŭ acreditatŭ se anunţă, că proximulŭ Consistoriŭ papalŭ va fi pe la începutulŭ luî Martie. Atuncî se vorŭ crea şi maî mulţi cardinalî. Dintre cardinaliî de acum suntŭ Italiani 34, Francesî 9, Germânî 6, Spanioli 4, Austro-Ungarî 4, Portugalî 2, din Anglia, Irlanda, Belgiŭ, Canada, America şi Australia câte unulŭ.

Franţa.

Reuniunea din Lyon pentru propagarea credinţeî a oferitŭ Papeî 300,000 frs pe sama bisericilorŭ orientale, carî se unescŭ. Spre a ridica suma la 500,000 frs Papa va invita la contribuirî pe toţî episcopiî catolicî, ca astfelŭ să pótă ridica pentru orientaliî şcóle, biserici şi institute filantropice. Prin acésta institutele latine, carî în Orientŭ se află sub protectoratulŭ francesŭ, perdŭ multŭ din însemnătatea lorŭ. Se vede, că Pontificele Leo XIII nu numaî recomandă unirea bisericilorŭ orientale, ci şi lucră pentru realisarea eî.

Guvernulŭ actualŭ alŭ Franţeî în cuvinte se arată amicŭ bisericiî, în fapte însă până acum nu şi-a doveditŭ bunăvoinţa faţă de instituţiunile bisericescî.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Crisa ministerială e faptŭ împlinitŭ. Ea se pare a cuprinde deodată şi crisă de partide.

Ministrulŭ preşedinte Wekerle a sositŭ în 21 a c. în Viena, şi după ce a avutŭ la Maiestatea Sa o audienţă de o óră şi jumĕtate, s'a întorsŭ fără de veste la Budapesta. Se spune, că ministeriulŭ încă nu şi-a datŭ abḑicerea formală, dar sórtea cabinetuluî cu tóte acestea are să se privéscă de sigilată. Maiestatea Sa a petrecutŭ serbătorile în cercŭ familiarŭ la fetele sale în Lichtenegg şi München, ér în 27 a sositŭ în Budapesta. Aci s'a întîmplatŭ dimisionarea formală a cabinetuluî, şi după cum arată tóte semnele, Maiestatea Sa a fostŭ pregătitŭ, să o şi priméscă, încredinţándŭ cu o cale pe actualulŭ ministerŭ cu conducerea afacerilorŭ până la denumirea nouluî cabinetŭ. S'a anunţatŭ cu o cale, că în 28 a c. corpurile legislative se vorŭ aduna la şedinţe estraordinare, în carî guvernulŭ va motiva abḑicerea sa.

Cu ocasiunea audienţeî Wekerle a şi propusŭ unŭ şirŭ lungŭ de bărbaţi din tóte partidele afară de stînga estremă, cu carî să se sfătuéscă asupra situaţiuniî. Între bărbaţiî aceştia se află şi primatele Vaszary, cardinalulŭ Schlauch, mitropolitulŭ Romanŭ, patriarchulŭ Brankovicî şi conducĕtoriî opoziţieî din casa magnaţilorŭ conţiî Dessewffy Aurél şi

---

manifestaţiune a vieţiî lorŭ politice şi cetăţenescî. Dacă faceţî acésta, atuncî călcaţi în picióre acele principiî de libertate, în virtutea cărora voî înşi-vĕ v'aţi pututŭ ridica la demnitatea de naţiune neatîrnătóre şi autonomă. Voî jucaţi unŭ rolŭ uriciosŭ şi detestabilŭ şi nutriţi în mijloculŭ Europeî unŭ focularîŭ fórte primejdiosŭ de agitaţiunî şi neînţelegerî, fără cea maî mică speranţă de a puté vre odată isbuti cu intenţiunea vóstră. — Dór şi voî veţî puté pricepe fórte uşorŭ, că nu este cu putinţă a face, să tacă, şi a suprima unŭ poporŭ de preste trei milióne, conscriŭ de drepturile sale şi hotărîtŭ a-şi recâştiga cu orî ce preţŭ neatîrnarea sa naţională. Apoî puteţî sci, că sêrbiî, slovaciî, saşiî, toţî, carî suntŭ încătuşaţi în jugulŭ tiraniei vóstre, nu-şi vorŭ pregeta a se uni cu românii, cândŭ va suna óra deşteptăriî. Şi aceştia toţi laolaltă, — o sciţî maî biue decâtŭ mine, — suntŭ maî mulţi de ḑece milióne, pe cândŭ voî sunteţi numaî şese. Însemnaţi-vĕ apoî, că simpatiile Europeî întregî în casulŭ acesta nu vorŭ maî fi pentru voî, ci pentru poporĕle, carî vorŭ fi înălţatŭ stégulŭ rescumpĕrăriî lorŭ naţionale.“

„Şi eştî dta într'adevĕrŭ italianŭ, că vorbescî în chipulŭ acesta?“ mĕ întrerupse magiarulŭ, care nu-şi maî putea înăduşi neplăcerea.

„Da! Suntŭ italianŭ,“ continuaî eŭ fără a-mî perde rostulŭ, „şi să sciî şi aceea, că ceea ce-ţî spunŭ eŭ, este gândirea şi sentimentulŭ tuturorŭ compatrioţilorŭ meî.“

„Dór se scie, că italianiî aŭ fostŭ totḑeuna amiciî ungurilorŭ.“

„De sigurŭ, simpatiile italianilorŭ aŭ fostŭ tóte pentru magiarî, cândŭ dinşiî erauŭ apăsaţi de Austria. Însă astăḑî voî nu maî sunteţi apăsaţiî, ci apăsătoriî, nu vĕ maî luptaţi pentru a vĕ cuceri neatîrnarea, ci pentru a suprima independenţa altora. A dispărutŭ deja farmeculŭ, care făcea, să bată pentru voî inimile italianilorŭ. Noî amŭ trecutŭ prea multŭ prin şcóla nefericiriî, de câtŭ ca să nu ne mişcămŭ vĕḑêndŭ suferinţele fraţilorŭ nostri latini, carî pórtă greutatea aspreî vóstre egemoniî. În sfârşitŭ ţinta, la care aspiră românii, este identică cu aceea, pentru care voî magiariî şi noî italianiî amŭ vĕrsatŭ pe câmpurile de răsboiŭ atâta sânge nobilŭ: dacă nu amŭ simţi pentru eî dragoste şi solidaritate, amŭ fi nevredniciî de libertatea, ce o avemŭ.“

„Aşadară, după principiile Druale, şi sêrbii, şi slovaciî, şi nemţiî, cu unŭ cuvîntŭ tóte naţionalităţile regatuluî ungarŭ, ar avé dreptŭ, să-şi câştige autonomia lorŭ.“

„De bună samă: şi orî ce liberalŭ adevĕratŭ nu póte să nu doréscă, ca să rĕsară câtŭ maî curêndŭ zorile rescumpĕrăriî pentru tóte aceste popórĕ. Falmósa vóstră idee de statŭ naţionalŭ magiarŭ e unŭ delictŭ şi o nebunie. Unica condiţiune de viaţă şi de înflorire pentru Ungaria este forma federală. Şi credeţi-mî, că acesta este viitoriulŭ regatuluî ungarŭ, dacă nu vre, să cadă în bucăţi.“

„Unmöglich! Unmöglich!“ (Cu neputinţă! Cu neputinţă!) începu a striga magiarulŭ svîrcolindu-se pe scaunŭ ca muşcatŭ de şerpe.

Dar în momentulŭ acesta locomotiva, care de multŭ începuse a merge maî linŭ, fluerăŭ puternicŭ de dóuĕ orî, şi trenulŭ se opri.

Eramŭ la Blaşŭ, şi eŭ m'am scoboritŭ cu ceî doî soţî aî meî, pe cândŭ omulŭ de pe *puszta* striga în continuŭ ca unŭ îndrăcitŭ:

„Unmöglich! Unmöglich!“

Blaşulŭ, reşedinţa archiepiscopatuluî catolicŭ românŭ de Alba Iulia şi Făgăraşŭ, este unŭ orăşelŭ frumosŭ, care se ridică zimbitoriŭ pe loculŭ, unde se îmbină dóuĕ rîuri: Tîrnava mare şi Tîrnava micĕ.

Posiţiunea luî, în mijloculŭ munţilorŭ, este câtŭ se póte de strălucită. Dacă percurgî strada de-a lungulŭ rîuluî, aî o mărĕţă panoramă formată de o parte de munţiî apuseni, ér de alta de munţiî resăriteni. Din susŭ de oraşŭ în unŭ spaţŭ largŭ, care se întinde până la ţermurele rîuluî, se află renumitulŭ *Câmpŭ alŭ libertăţiî*, unde în 15 Maiŭ 1848 se adunară preste 40 de miî de români şi jurară, cu mânile ridicate spre ceriŭ, că vorŭ apĕra în orî ce timpŭ şi în contra orî cuî drepturile şi libertatea naţiuniî române; ér faţă în faţă cu Blaşulŭ, dincolo

Zichy Nándor, pe cum și Horánszky Nándor și conții Apponyi Albert și Szápáry Gyula. Cu toții vorŭ fi ca la 25, cari aŭ primitŭ invitare la audiență. Compunerea crisei nu se aștéptă deci până la începutulŭ anului 1895.

România.

Camera deputaților a presentatŭ regelui în 25 rĕspunsulŭ la discursulŭ tronului prin o comisiune parlamentară. Regele a mulțămitŭ în terminĭ călduroși pentru iubirea maifenstată de țara întrégă cu prilejulŭ nunții sale de argintŭ. Dice, că spiritulŭ înțeleptŭ și patrioticŭ alŭ representanților naționali va duce la bunŭ sfârșitŭ proiectele de legi, prin cari aŭ de scopŭ a ușura efectele crisei agricole, ce apasă așa de greŭ mai cu samă asupra poporațiunii rurale vrednice de tótă îngrijirea.

Diarulŭ „Timpul“ dela 26 a c. publică următórea telegramă: „Roma 25 Decembre. Dóuĕ sute șepte deci de deputați italieni, cari aparținŭ diferitelorŭ partide ale camerei, aŭ adresatŭ președinteluĭ prin mijlocirea biroului o moțiune, după care camera inspirându-se de principiile de dreptŭ publicŭ, cari aŭ datŭ nascere la esistința Italiei, esprimă călduróse simpatii cătră cari luptă în modŭ așa de nobilŭ pentru apĕrarea independenței lorŭ și a comunei lorŭ naționalități latine.

Espresiunea acésta de simpatie a produsŭ în cercurile parlamentare din Bucurescĭ cea mai bună impresiune.

După ce nefiindŭ întrunită camera italiană, manifestația deputaților italiani a purcesŭ din inițiativă privată, membrii camerei române și-aŭ manifestatŭ mulțămita față de confrații italiani nu prin biroulŭ camerei, ci prin o telegramă subscrisă de cătră deputați.

În senatŭ se desbate rĕspunsulŭ la mesagiŭ, cu care ocasiune și aicĭ s'a vorbitŭ multŭ despre cestiunea națională.

Franța.

Camera a votatŭ ca recompensă pentru vĕduva fostuluĭ ministru Burdeau 12,000 frs. la anŭ. Cu ocasiunea votăriĭ socialistuluĭ Avrez a cerutŭ 20 de milióne ca ajutoriŭ pentru vĕduvele și orfaniĭ lucrătorilorŭ. Cererea luĭ nu a fostŭ împlinită, deși elŭ crede, că nicĭ Burdeau nu a prestatŭ patrieĭ mai marĭ serviții de câtŭ lucrătoriĭ.

Lupta cu Hovașiĭ în Madagascar s'a începutŭ deja. Francesiĭ aŭ bombardatŭ de pe năi și aŭ ocupatŭ dela Hovași unŭ fortŭ în apropiarea de Tamasava.

Consiliulŭ de răsboiŭ a declaratŭ pe căpitanulŭ Dreyfuss de vinovatŭ pentru tradarea la puterĭ străine a unorŭ planurĭ militare și l'a condamnatŭ la degradare și deportare pe viață într'o incintă întărită. Elŭ a înaintatŭ recursŭ de nulitate contra sentinței de condamnare.

În ședința de Luni a camerei ministrulŭ de răsboiŭ Mercier a presentatŭ proiectulŭ de lege referitoriŭ la spionagiŭ și tradarea de patrie, prin care se prevede, că atâtŭ în timpŭ de răsboiŭ câtŭ și de pace ostașulŭ vinovatŭ de crima tradăriĭ de patrie se va pedepsi cu mórte.

Bulgaria.

După căderea luĭ Stambuloff, care voia să-și impună voința sa și principeluĭ, a fostŭ chematŭ la guvernŭ cabinetulŭ Stoiloff ca cabinetŭ de afaceri. După terminarea alegerilorŭ de astă tómnă și după redeschiderea Sobranieĭ cabinetulŭ Stoiloff și-a datŭ dimisiunea, care a și fostŭ primită de principele. Cu constituirea nouluĭ cabinetŭ a fostŭ însărcinatŭ Radoslavoff, dară fără succesŭ. Chematŭ Stoiloff de noŭ, să compuna cabinetulŭ, l'a și compusŭ din ceĭ ce aŭ fostŭ și în cabinetulŭ de mai înainte. Ca membri noĭ aŭ intratŭ în cabinetŭ Mincevicĭ (conservatorŭ) și Mandgaroff (unionistŭ).

Camera a salutatŭ cu bucurie nouluĭ cabinetŭ. S'aŭ admisŭ în principiŭ dóuĕ proiecte pentru amnestia generală a refugiaților politicĭ, cari proiecte s'aŭ străpusŭ apoi uneĭ comisiuni.

Corespondințe.

Lugoșŭ, 26 Decembre 1894.

Lunĭ sara a ajunsŭ aci deputațiunea Blășană venită, să salute pe denumitulŭ Mitropolitŭ de Alba-Iulia, Ilustritatea Sa Dr. *Victor Mihályi.*

Deputațiunea consta din Rssm. Dr. *Alesandru Grama* canonicŭ mitropolitanŭ, *Ioanŭ Germanŭ* prof. gimn., *Aronŭ Papiŭ* notarŭ consist., *George Bărbatŭ,* adm. protop., *Aronŭ Deacŭ* prof. gimn., Dr. *Isidorŭ Marcu* prof. semin., *George Vancea* propriet., *I. Brutŭ Hodoșŭ* directorŭ de bancă, *Aurelŭ C. Domșa* compt. „Casseĭ centrale“, *Davidŭ Radeșŭ* forestieriŭ, *Teodorŭ Onișorŭ, Mihailŭ Molnar, Ștefanŭ Olténŭ, Vasiliŭ Bersanŭ, Simionŭ Moldovanŭ,* meseriești, și clericiĭ *Laur. Voda* și *Ioach. Totoianŭ,* cu totulŭ 17 persóne.

Întru întimpinarea deputațiuniĭ le-a ieșitŭ încă la Timișóra simpaticulŭ advocatŭ din Lugoșŭ Dr. *George Dobrinŭ.* Ér la gara de aicĭ l-a întimpinatŭ mediculŭ Dr. *Mailoru* și numĕrosŭ publicŭ.

În diua următóre deputațiunea a luatŭ parte la liturgia celebrată la órele 7 în biserica catedrală, ér la órele 10 ½ s'a întrunitŭ la reședința episcopéscă spre a se presenta înaintea Mitropolituluĭ.

La intrarea Ilustrității Sale Dr. Victor Mihályi în sala de primire deputațiunea l'a salutatŭ cu entusiaste strigări de „Să trăéscă!“

Apoi Rdsm. Canonicŭ Dr. Grama păsindŭ înaintea Mitropolituluĭ a rostitŭ o cuvîntare frumósă, în care a disŭ cam următórele:

Și eŭ am rugatŭ pe Tatălŭ meŭ, și altŭ mângăitoriŭ vĕ va da vóuĕ! Cu aceste cuvinte sfinte a mângăiatŭ Mântuitoriulŭ pe întristații sĕi învĕțaceĭ, cândŭ s'a depărtatŭ dela eĭ. — De cândŭ neuitatulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea s'a mutatŭ din mijloculŭ nostru spre a primi diadema nemuririĭ, marele luĭ sufletŭ tainicŭ ne șoptia: *„Eŭ am rugatŭ pe*

---

de dunga arginție desemnată de Tîrnava, se ridică drăgălașulŭ satŭ Veza la pólele unuĭ munte acoperitŭ cu pădurĭ, pe care te poți sui pe cărări comóde și umbrite, cari formézĕ o promenadă încântătóre.

Afară de posițiunea sa vrednică de invidiatŭ, Blașulŭ face o impresiune plăcută ochiuluĭ visitatoriuluĭ și prin vasta s'a piață cuadrată, prin casele sale frumóse, prin palațele, bisericile și castelulŭ sĕŭ mărețŭ.

Ceea ce are Blașulŭ în sine frumosŭ, bunŭ și folositoriŭ, datorescе, se póte dice, totŭ episcopiloruŭ sĕi.

Până la anulŭ 1732 nu se aflaŭ în Blașŭ, decâtŭ puține case și o poporațiune de totŭ neînsemnată. Episcopulŭ Inocențiŭ Klein a fostŭ celŭ dintâiŭ, care chemă la Blașŭ familiĭ întregi de coloniști, le dădu pămînturi, le ajută, să-și zidéscă case. De atuncĭ Blașulŭ crescu repede, și astădi este mândru de o mândră catedrală dedicată sfinteĭ Treimi, care se înalță pe o latură a piațeĭ cu o fasadă frumósă încununată de dóuĕ turnurĭ. Afară de aceea are și alte zidirĭ grandióse, și unŭ șirŭ de institute culturale, curĭ facŭ din Blașŭ principalulŭ centru intelectualŭ alŭ Transilvanieĭ.

În Blașŭ se află unŭ seeminariŭ teologicŭ, care susține în fiecare anŭ 50 alumnĭ, provĕdĕndu-ĭ cu tóte cele de lipsă. Dintr'însulŭ ieșŭ preoți eminenți în învĕțătură și caldi în iubire de patrie. Între alumniĭ acestuĭ seminariŭ s'a înființatŭ o societate de lectură, ce pórtă numele mareluĭ episcopŭ Inocențiŭ Klein. Societatea acésta are biblioteca sa proprie, care se îmbogățesce din anŭ în anŭ cu opere nóuĕ, și ea însă-și încă publică din cândŭ în cândŭ lucrărĭ istorice, literare, bisericescĭ. Fiindŭ invitatŭ cu bunăvoință, am cercetatŭ acelŭ institutŭ escelentŭ, unde fuĭ primitŭ cu alésă curtoasie de distinșiĭ sĕĭ superiorĭ, și încunjuratŭ de calde manifestațiuni de simpatie și iubire din partea curajoșilorŭ alumnĭ, în cari am pututŭ admira inima deschisă și generósă, și înfocatŭ spiritŭ patrioticŭ. Eĭ mi-aŭ cinstitŭ nisce cărți fórte frumóse, publicate de dînșiĭ, pe cari le păstrezŭ ca o plăcută suvenire. Rectorŭ alŭ institutuluĭ este ilustrulŭ profesorŭ Dr. Ales. Grama, autoriŭ, între altele, a uneĭ vestite istoriĭ a bisericeĭ române unite cu Roma.

Trebue să spunemŭ, spre lauda luĭ, că clerulŭ românŭ a fostŭ totdeuna în fruntea mișcăriĭ naționale și luptă și astădi pentru dreptele revindicațiuni aie poporuluĭ sĕŭ cu statornicie și tărie vrednice de admirațiunea cea mai mare.

Poporulŭ românŭ are să mulțămescă în prima linie clerului sĕŭ, dacă prin atâtea prigoniri seculare a pututŭ să-și păstreze neschimbatŭ și viŭ sentimentulŭ naționalității sale. De altă parte acele poporațiuni suntŭ dela fire fórte religióse; se lipescŭ de religiune ca și de patrie și așa dicêndŭ le identifică pe amîndóuĕ; și tocmai acésta esplică în modŭ minunatŭ, pentru ce la dînsele clerulŭ este obiectŭ de iubire și veneratiune, ce nu are margini.

Religiunea creștină, străbătu de timpuriŭ între coloniĭ romanĭ aĭ Dacieĭ. Se află în Transilvania inscripțiuni de pe la anulŭ 274, ce pórtă crucea. Însе coloniile acestea sub influința Bisanțului adoptară cultuiŭ grecŭ schismaticŭ. Principii magiarĭ protestanți întrebuințară tóte mijlócele, chiarŭ traducêndŭ pe românesce cărțile bisericescĭ, petru ca să pótă întórce la calvinismŭ pe supușiĭ lorŭ români, însе lucrarea lorŭ rĕmase zădarnică. Aceștia însе în locŭlŭ calvinismuluĭ îmbrățișară, în secolulŭ alŭ 17-lea, în mare parte catolicismulŭ. De faptŭ adi mare parte din ei suntŭ catolicĭ de ritulŭ grecescŭ: se cumineca cu pâne azimă, [1]) recunoscŭ, că Spiritulŭ Sfîntŭ purcede dela Tatălŭ și dela Fiulŭ, credŭ în esistința Purgatoriuluĭ și primescŭ supremația Papeĭ, — totŭ lucruri, cari nefiindŭ admise de grecii puri ortodoxi, constituescŭ deosebirea esențială între aceștia și între catolicĭ. Grecii uniți aŭ adoptatŭ apoi, cu ortografia, și literile latine, părăsindŭ literile cirilice, și acésta a completatŭ deslipirea de biserica orientală.

(Va urma.)

[1]) Autorulŭ a pusŭ din eróre pâne azimă în locŭ de pâne dospită.

Tatălŭ meŭ, şi altŭ mângâitoriŭ vĕ va da vóuĕ.“ Şi inima nóstră presimţia, că acestŭ mângâitoriŭ nu póte fi altulŭ decâtŭ Ilustritatea Vóstră. De atunci mare a fostŭ dorinţa nóstră de a Vĕ vedé pe Ilustritatea Vóstră dispunêndŭ şi guvernândŭ de pe tronulŭ acela, de pe care aŭ cârmuitŭ sfînta nóstră biserică atâţia archierei glorioşi, carî suntŭ decórea istoriei. De doi anî şi jumĕtate dorulŭ nostru de a Vĕ vedé condecoratŭ cu paliulŭ mitropolitanŭ câte odată era aşa de mare, câtŭ invocamŭ ceriulŭ şi pămîntulŭ cu psalmistulŭ: *„Voi ceriurî rouraţi-ni-lŭ, şi tu pămîntule deschide-te şi ni-lŭ adă.“* Plinirea timpuluî a sositŭ! Astădi în Ilustritatea Vóstră salutămŭ pe doritulŭ inimiî nóstre, pe Archiepiscopulŭ şi Mitropolitulŭ nostru. Îmbulduţi de bucurie ni-s'a părutŭ prea multŭ, până cândŭ Ilustritatea Vóstră veţi veni în mijloculŭ nostru, şi de aceea amŭ grăbitŭ noi înaintea Ilustrităţiî Vóstre spre a da espresiune bucurieî nóstre şi a ne depune omagiile nóstre de fiî credincioşi asigurându-Vĕ de iubirea, veneraţiunea şi supunerea nóstră fiéscă, şi de necurmatele nóstre rugăciunî cătră Tatălŭ nostru din ceriurî, ca să Vĕ dea tóte darurile, de carî aveţi lipsă în purtarea greleî sarcinî spre mărirea luî Dumneḑeŭ şi spre binele bisericiî, patrieî şi naţiunii nóstre, carî pline de încredere privescŭ suirea Ilustrităţiî Vóstre pe tronulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia.

Să trăiţi Ilustritatea Vóstră la mulţi anî!

Terminându-se alocuţiunea, membriî deputaţiunii aŭ eruptŭ în însufleţite „Să trăéscă!“ purcese din adânculŭ inimiî.

Ilustritatea Sa Dlŭ Mitropolitŭ sub totŭ decursulŭ vorbiriî Dluî canonicŭ Grama era cu totulŭ emoţionatŭ. Şi cândŭ vorbitoriulŭ a pomenitŭ numele fericituluî Mitropolitŭ Vancea, din ochiî luî a lunecatŭ o ferbinte lacrimă, semnulŭ nemărginiteî iubirî şi veneraţiunî, ce elŭ a nutritŭ totdeuna pentru decedatulŭ Archiereŭ.

Ilustritatea Sa Dlŭ Mitropolitŭ a respunsŭ cam următórele: De multe soiurî suntŭ manifestările de stimă şi iubire, ce le-a arĕtatŭ clerulŭ şi poporulŭ din Blaşŭ faţă de umilita mea persónă. În cei şese anî, câţi am petrecutŭ în Blaşŭ ca secretariŭ lângă părintele şi învĕţătoriulŭ meŭ, neuîtatulŭ Ioanŭ Vancea de Buteasa, am avutŭ ocasiune a mĕ convinge despre acésta. După aceea am părăsitŭ Blaşulŭ nu cu gândulŭ de a mĕ maî întórce cândva. După ce Dumneḑeŭ a chematŭ la sine pe neuîtatulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, Veneratulŭ Clerŭ adunatŭ în sinodŭ a aflatŭ de bine a reflecta cu ocasiunea alegeriî la umilinţa mea. Nu mĕ puteam aştepta la atâta bunăvoinţă. Am vĕḑutŭ însĕ, că Veneratulŭ Clerŭ a preţuitŭ persóna mea, şi acésta m'a deobligatŭ, ca să trăescŭ şi în viitoriŭ pentru binele şi fericirea clerului şi poporului din Archidiecesă, ale căreî lacrimî din graţia Sfîntuluî Scaunŭ Apostolicŭ şi a Maiestăţiî Sale suntŭ chematŭ a le şterge.

Stima şi iubirea faţă de mine a arĕtat'o Veneratulŭ clerŭ şi poporŭ din Blaşŭ, cândŭ cu ocasiunea aparîţiuniî în fóea oficiósă a denumiriî mele mi-a gratulatŭ telegrafice, şi-aŭ iluminatŭ casele în aceea-şi sară şi mi-aŭ gratulatŭ în scrisŭ Veneratulŭ Capitulŭ şi membriî Corpuluî profesoralŭ dela tóte institutele. În fine deputaţiunea presentă îmî umple inima de bucurie, căcî presenţa vóstră e arvuna, că cu toţii îmî veţi ajuta, ca să mi-se uşureze greutatea puseţiuniî episcopescî în vremile acestea grele, cândŭ avemŭ a ne lupta pentru multe lucruri. Sperezŭ, că-mi veţi fi într'ajutoriŭ întru tóte, ca punêndŭ cu deosebire prin parochiî preoţi luminaţi şi învĕţătorî vrednicî să putemŭ ajunge la resultate bune, ca astfelŭ să pótă lumina şi maî departe făcliа aprinsă de cătră antecesoriî meî şi în specialŭ de fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea.

Rogŭ pe Dumneḑeŭ, ca să vĕ resplătéscă cu dărurile Sale ostenelele avute, şi ḑicŭ cu S. Pavelŭ: „În numele Domnuluî nostru Isusŭ Christosŭ vinŭ la voî, am hotărîre a fi spre mângăerea vóstră, rogu-vĕ, să mĕ aveţi în dragoste.“

Şi acum binecuvîntarea Domnuluî să fie cu noî cu toţi!

După acésta Rds. canonicŭ Grama a presentatŭ Ilustrităţiî Sale pe toţi membriî deputaţiunii, în care eraŭ representate tóte clasele societăţiî din Blaşŭ. Ilustrulŭ Archiereŭ a binevoitŭ a se întreţiné cu eî cu multă afabilitate.

La prânzulŭ aranjatŭ în onórea deputaţiunii, la care aŭ fostŭ întruniţi la 40 de persóne, Ilustritatea Sa a binevoitŭ a ridica pocalulŭ în onórea Rdsm. *Ioanŭ M. Moldovanŭ* vicariulŭ capitularŭ din Blaşŭ, care a condusŭ afacerile archidieceseî cu tactŭ şi înţelepciune, şi în onórea canoniculuî *Dr. Grama* conducĕtoriulŭ deputaţiunii presente. După Ilustritatea Sa profesorulŭ *Germanŭ* luândŭ cuvîntulŭ a rostitŭ unŭ toastŭ plinŭ de sentimentŭ în onorulŭ Mitropolitului dorindu-i, să fie ca Claiu, ca Maiorŭ şi ca Vancea. Toţi cei presenţi s'aŭ grăbitŭ a felicita pe prof. Germanŭ pentru acestŭ toastŭ.

După prânzŭ a urmatŭ cercle, în decursulŭ căruia Ilustritatea Sa a binevoitŭ a se întreţiné cu fiesce care membru din deputaţiune.

Sara Românii din Lugoşŭ aŭ ţinutŭ să-şi arete dragostea lorŭ faţă de Blăşenî, aranjându în onorulŭ lorŭ o cină comună în localulŭ hoteluluî „Concordia“, unde s'a întrunitŭ tótă inteligînţa românéscă din locŭ, cam la 60 persóne.

Şirulŭ toastelorŭ l'a începutŭ advocatulŭ *Titŭ Haţegŭ,* golindŭ păharulŭ pentru Blăşenî. A urmatŭ canoniculŭ *Grama*, care începêndŭ cu frumósa ḑicere „Virtus romana rediviva“ arată, cum Lugoşenîi aŭ practisatŭ celea maî frumóse virtuţi, cândŭ cu ocasiunea denumiriî Il. Sale Dr. Mihályi s'aŭ grăbitŭ cu toţiî a-i face ovaţiunî, ovaţiunî, carî vorŭ aduce aminte totdeuna de măreţia virtuţilorŭ romane, carî constaŭ în virginitatea sentimentelorŭ. Sfârşesce în urarea, ca acéstă „virtus romana“ să nu fie „rediviva“, ci totdeuna să fie vie între Lugoşenî. Toastulŭ canoniculuî Grama, entusiasmulŭ şi tonulŭ, în care a fostŭ ţinutŭ, aŭ deşteptatŭ în inimile tuturorŭ celorŭ presenţi valurî de complăcere, ce s'a manifestatŭ maî virtosŭ în viforulŭ de aprobărî, cu care a fostŭ acoperitŭ. A maî vorbitŭ inteligentulŭ protopopŭ Dr. *George Popovici*, ḑicêndŭ între altele, că a fostŭ datorinţa Lugoşenilorŭ de a primi câtŭ maî caldŭ pe Blăşenî, căcî Blaşulŭ a fostŭ totdeuna unŭ sóre pentru némulŭ românescŭ, de unde şi aḑî încă se revarsă multe raze asupra poporuluî. Terminâ glorificândŭ concordia şi dorindŭ, să péră discordia. Aŭ maî toastatŭ prof. *Germanŭ,* mediculŭ *Maiorŭ,* adv. *Brediceanŭ*, prof. *Deacŭ, Onişorŭ, Joandrea* şi alţiî.

Nu numaî aceea ne-aŭ arătatŭ însĕ Lugoşenîi, că-sŭ ospitalî, ci şi aceea, că suntŭ fórte bunî cântăreţi. Vocile dlorŭ *Bireescu, Florescu, Jivanca, Iacobescu, Popeţ* ş. a. ne-aŭ umplutŭ de admiraţiune.

Pe la 10 óre óspeţiî s'aŭ împrăştiatŭ ducêndŭ fiecare cu sine simţemîntulŭ de a fi întăritŭ armonia şi dragostea între fraţi.

X.

Bucurescî, Decembre 1894.

De multŭ şi cu mare dorŭ aşteptata veste despre denumirea Î. P. S. Sale D. D. Dr. Victorŭ Mihályi de Mitropolitŭ alŭ Românilorŭ uniţi a umplutŭ de bucurie şi inimile celorŭ de pe aicî. S'a ḑisŭ, şi cu dreptŭ cuvîntŭ o repeţescŭ, că de multŭ timpŭ, ba niciodată, nu s'a salutatŭ cu atâta entusiasmŭ o denumire de Archiereŭ românŭ, ca ceea ce acuma s'a făcutŭ. Sciinţa sa ridicată la nivelulŭ recerinţelorŭ timpuluî, zelulŭ neobositŭ, ce l'a desvoltatŭ deja cu atâta constanţă şi prudenţă pastorală pentru binele poporului, tăria nelnvinsă a caractĕruluî sĕŭ, în fine întréga corónă a aleselorŭ virtuţi, cu care l'a împodobitŭ Dumneḑeŭ, nu numaî că justifică pe deplinŭ acea obştéscă şi ne maî vĕḑută bucurie, ci suntŭ totodată şi cea maî solidă garanţă, că sub ocârmuirea dînsului va cresce necontenitŭ strălucirea minunată, de care găsesce încunjuratŭ tronulŭ archierescŭ de Alba-Iulia. — Printre numĕrósele telegrame de felicitărî, ce s'aŭ îndreptatŭ cu acéstă fericită ocasiune dela Bucurescî spre Lugoşŭ, simţescŭ deosebită plăcere putêndŭ aminti pe a Mgreluî Dr. Otto Zardetti noulŭ Archiepiscopŭ catolicŭ de Bucurescî: „Fra„terno conjuncti amore, Amplitudini Tuae „Populoque rumeno ex imo corde gratulor.“ — După lungă aşteptare, vĕḑuvitele Biserică mitropolitane de Alba-Iulia şi de Bucurescî aŭ avutŭ aşa dar nespusa mângăere de a saluta aprópe în acela-şi timpŭ în Mirîi lorŭ cei noî pe doi Archierei înzestraţi cu însuşirile cele maî alese, ce s'ar puté dori. Constatămŭ aşa dară cu nu maî puţină mângăere, că amîndoî aceştî ilustri Archierei nutrescŭ în pepturile lorŭ, împreună cu bărbătésca hotărîre de a mantiné cu orî ce preţŭ susŭ şi tare prestigiulŭ autorităţiî lorŭ, intenţiunile cele maî curate de a face binele în tóte privinţele, conformŭ menirii Bisericiî luî Christosŭ, carea deşi la locŭlŭ întâiŭ e orînduită pentru procurarea mântuiriî de veciî a sufletelorŭ, totuşi, fiindŭ că unuiŭ şi acela-şi omŭ este şi creştinŭ şi cetăţanŭ, întotdeuna s'a sciutŭ arĕta ca celŭ maî puternicŭ sprijinŭ alŭ prosperităţiî sociale de pe pămîntŭ. Pentru acésta înse e de lipsă în deosebî, ca representanţiî Statelorŭ să se convingă, pe lângă tótă obicinuita învîrtoşare a inimilorŭ lorŭ, că numaî întru aceî Archierei potŭ găsi de faptŭ conlucrătorî preţioşi, carî suntŭ iubiţî de poporŭ, şi carî se bucură de desevârşită încrederea luî!

* * *

Pe câtŭ de mare mi-a fostŭ bucuria salutându la rîndulŭ meŭ numirea acestorŭ Archierei, pe atâta îmî este şi durerea trebuindŭ, să vĕ vorbescŭ acum despre dimisiunea şi plecarea altuia, nu maî puţinŭ ilustru şi înflăcăratŭ de spiritulŭ Domnuluî. Ḑilele trecute a părăsitŭ adecă România Monseniorele Camilli, Episcopŭ catolicŭ de Iaşi, după ce i-a fostŭ primită dimisiunea din acéstă funcţiune de cătră Sfîntulŭ Scaunŭ Apostolicŭ. Escelenţa Sa a petrecutŭ 23 anî în Moldova ca preotŭ, apoi ca episcopŭ. Între de-

osebitele opere bune şi frumóse, ce le-a realisatŭ în timpulŭ de 13 anĭ, cât a funcţionată ca episcopă, loculŭ întâiŭ îlŭ cuprinde fără de nici o îndoélă *Seminariulŭ*, ce l'a fundatŭ în Iaşi pentru crescerea unuĭ clerŭ indigenŭ, recrutatŭ numaĭ din sinulŭ Românilorŭ catolicĭ din Moldova. Mijlócele, cu carĭ a fundatŭ acéstă operă însemnată, până la celŭ din urmă banŭ s'aŭ datoritŭ numaĭ dragostiĭ creştinescĭ. „Acum treĭ anĭ," ţicea la 1893 Monseniorele într'o epistolă pastorală, „eŭ nu m'am ostenitŭ a cutriera Italia, „Franţa, Belgia, Germania şi Austria, şi nu „m'am ruşinatŭ a întinde mâna spre a cere „pomană, cu care să îmbracŭ şi să hrănescŭ „pe seminariştiĭ meĭ. Am aflatŭ inimĭ com„pătimitóre, carĭ s'aŭ deschisŭ la cuvîntulŭ „meŭ, şi mi-aŭ datŭ óre care pomană. Maĭ „multŭ decâtŭ dela ceĭ bogaţi am adunatŭ „acéstă pomană dela ceĭ săracĭ, căcĭ aceştia „simţescŭ totdeuna maĭ multă compătimire „cu nevoile altora. Am plânsŭ de înduioşare „vĕdêndŭ, maĭ alesŭ în Franţa, săracĭ, carĭ „mĭ-ar fi datŭ bucurosŭ până la banulŭ lorŭ „celŭ din urmă, dacă m'ar fi lăsatŭ inima, „să-lŭ primescŭ. Dar în mijloculŭ acestorŭ „mângăerĭ am trebuitŭ de asemenea să su„ferŭ multŭ, fiindŭ că n'aŭ fostŭ puţinĭ, ceĭ „ce m'aŭ alungatŭ cu cuvinte aspre şi in„sulte urîte, şi nicĭ n'aŭ lipsitŭ de aceia, „carĭ s'aŭ purtatŭ cu mine ca şi cu unŭ în„şelătoriŭ. Dar eŭ cu ajutoriulŭ harulŭi „dumnedeescŭ am suferitŭ tóte, multămitŭ „de a puté urma înainte cu o faptă bună „începută aşa de bine şi destinată pentru „folosulŭ vostru celŭ duhovnicescŭ şi vecl„nicŭ." Cuvinte marĭ şi neuitate, carĭ te facŭ, să pipăescĭ cu degetulŭ înaltulŭi adevĕrŭ, că în Biserica catolică spiritulŭ apostolicŭ e pururea viŭ, puternicŭ, neperitoriŭ. Astfelŭ a reuşitŭ acestŭ bărbatŭ apostolicŭ a funda seminariulŭ sĕŭ! Astădĭ acéstă instituţiune se află în cea maĭ îmbucurătóre stare de înflorire, avêndŭ o poporaţiune de 30 de elevĭ cu 9 profesorĭ, ér ca spiritŭ de educaţiune patriotică exclusivŭ pe celŭ naţionalŭ-românescŭ. Limba de propunere este numaĭ română, şi latină în cursulŭ filosoficŭ şi teologicŭ; ér pentru o maĭ mare deprindere a tinerilorŭ în limbile moderne în anumite ţile obicĭnuita conversare românéscă se alternéză cu cea francesă şi germână. Pe de altă parte tineriĭ leviţi în afară de şcólă se deprindŭ în manuirea sciinţelorŭ în cerculŭ restrînsŭ, dar bine alcătuitŭ alŭ aşa numiteĭ academiĭ literare a lorŭ proprie. Preste totŭ apoĭ mĕ dispenséză dela orĭ ce altă laudă fericita împrejurarea, prin care conducerea seminariuluĭ este încredinţată unorŭ preoţĭ aleşĭ din sinulŭ acelora, carĭ maĭ cu samă pe acestŭ terenŭ spinosŭ s'aŭ doveditŭ pe sine înşi-şĭ cu faptulŭ de neîntrecuţi de nimenĭ. Probă strălucită de progresulŭ, la care aŭ ajunsŭ deja până acuma sub o asemenea conducere aceĭ fiĭ norocoşĭ aĭ ţĕraniloră români catolicĭ din Moldova, s'a avutŭ în ţiua de 20 Novembre vechiŭ, cândŭ eĭ printr'o şedinţă festivă aŭ făcutŭ, să tresară încă odată de mângăere inima înduioşată a iubitului lorŭ Păstorŭ. Culmea solemneĭ, dar şi totŭ atâtŭ de triste festivităţi s'a ajunsŭ în momentulŭ, în care bunulŭ Părinte cu faţa scăldată în lacrimĭ şi-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela ceia ce-ĭ erau lumina ochilorŭ sĕĭ. — Aceea-şĭ ţi va rĕmâné vecînicŭ însemnată în analele Bisericiĭ catolice din Moldova, căcĭ în decursulŭ dimineţiĭ Escelenţa Sa a hirotonisitŭ de subdiaconĭ nouĕ elevĭ aĭ seminariuluĭ sĕŭ, punêndŭ astfelŭ întâiulŭ, după 600 de anĭ, de cândŭ muncescŭ misionariĭ de ritulŭ latinŭ în acéstă ţară, basele canonice ale unuĭ clerŭ secularŭ indigenŭ. Cu altă ocasiune am vorbitŭ maĭ pe largŭ despre importanţa acesteĭ instituţiunĭ nu numaĭ pentru biserică, ci chiarŭ şi pentru statulŭ românŭ. Acuma voiŭ amintĭ numaĭ atâta, că M. S. Regele şi Înaltulŭ sĕŭ guvernŭ, apreţiêndŭ meritele, ce şi-le-a câştigatŭ ilustrulŭ Prelatŭ în deosebĭ prin fundarea acestuĭ seminariŭ, maĭ înainte de plecarea Sa spre Roma i-a conferitŭ insemnele onorifice ale ordinuluĭ „Coróna Românieĭ" în gradulŭ de comandorŭ. Astfelŭ a plecatŭ din România, însoţitŭ de regretele cele maĭ viĭ, Monseniorele *Niculae Iosifŭ Camilli,* lăsâudŭ în urma sa unŭ monumentŭ neperitoriŭ şi cea maĭ plăcută amintire a numeluĭ sĕŭ tuturorŭ celorŭ ce l'aŭ cunoscutŭ şi ĭ-aŭ sciutŭ pĕtrunde mărimea ideilorŭ luĭ.

Salutare. **Philalet.**

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Suma din nrulŭ 54. fl. 20619.35

Valeriŭ Millea a colectat din Tilişca dela poporenii gr. or.:

Ioan Iosof preot gr. or.	fl.	2.—
Ştefan Milela notariŭ	„	2.—
Petru Iuga preot gr. or.	„	1.—
Valeriŭ Millea vnotariŭ	„	1.—
Dumitru Iosof înv. gr. or.	„	1.—
Ioan Bratu	„	1.—
Petru Iuga	„	1.—
Comuna politică Tilişca	„	10.—
Simeon Rodean	„	3.—
Georgiŭ Bratu	„	1.—
Vasile Iuga	„	1.—
Martin Bratu	„	1.—
Nicolae Iuga	„	1.—
Vasile Voĭcu	„	1.—
Dumitru Rodean	„	1.—
George Schitea	„	1.—
Pantilimon Banciŭ	„	—.50
Savu Frăcea	„	—.50
Ioan Nan	„	—.50
Candit Bratu	„	—.50
Ioan Frăcea	„	—.50
Ioan Rodean	„	—.40
Constantin Bratu	„	—.30
Neaga Iosof věd. preutésă	„	—.30
Dumitru Banciŭ	„	—.25
Ilie Zeĭcu	„	—.20
Ioan Domnariŭ	„	—.20
Dionisie Iuga	„	—.20
Ionn Lal	„	—.20
Ioana Popa	„	—.20
Simeon Bratu	„	—.20
Ioan Banciŭ	„	—.20
Dumitru Bunea	„	—.20
Vasile Iuga	„	—.20
Pavel Banciŭ	„	—.20
Nicolae Florea	„	—.20
Petru Bunea	„	—.20
Nicu Trihenea	„	—.20
Dumitru Popa	„	—.20
Tudor Luca	„	—.20
Ioan Băşcă	„	—.20
Ioan Micleuş	„	—.20
Dumitru Micleuş	„	—.20
George Hodoş	„	—.20
Ilie Stancă	„	—.20
Petru Hânsa	„	—.10
Ioan Bratu	„	—.10
Dumitru Hampu	„	—.10
Gherasim Gligor	„	—.10
Agafton Micleuş	„	—.10
Vasile Bordean	„	—.10
Andreiŭ Voĭcu	„	—.10
Ioan Apolzan	„	—.10
Mihail Preda	„	—.10
Ioan Marcu	„	—.10
Andreiŭ Iuga	„	—.10
Dumitru Florea	„	—.10
Ilie Stoian	„	—.10
Ilie Hânsa	„	—.10
Dumitru Mihalcu	„	—.10
Ioan Hânsa	„	—.10
Leonte Popa	„	—.10
Dumitru Preda	„	—.10
Simeon Bauciŭ	„	—.10
Petru Stănese	„	—.10
Achim Popa	„	—.10
Avram Micleuş	„	—.10
Vasile Banciŭ	„	—.10
Oprea Nanaş	„	—.10
Simeon Gavoşdea	„	—.10
Achim Trichenea	„	—.10
Dumitru Fântână	„	—.10
Ioan Lal	„	—.10
Zevedeiŭ Bunea	„	—.10
Ioan Voĭcu	„	—.10
Petru Stanca	„	—.10
Dionisie Schitea	„	—.10
Ioan Trichenea	„	—.10
Dumitru Schitea	„	—.10
Ioan Ţichil	„	—.10
Ioan Iuga	„	—.10
Nicolae Popa	„	—.10
Avram Prica	„	—.10
Ioana Iuga	„	—.10
Maĭ mulţi consăteni	„	1.22 fl. 41.87

Suma fl. 20661.22

Noutăţi.

Serată literară în Blaşiŭ. Prima serată literară, anunţată de noĭ, a reuşitŭ fórte bine. Dlŭ Dr. Sebastianŭ Radu ne-a presentatŭ unŭ frumosŭ tablouŭ din viaţa culturală a vechilorŭ Romanĭ, ér dşóra profesóră Elena Sânteonŭ, neobosita colaboratóră a foiĭ nóstre, ne-a cetitŭ o drăgălaşe noveletă originală. — Proxima serată literară va avé locŭ Duminecă în 30 Decembre n. c. la órele 5 ½ în acela-şĭ localŭ. Va diserta dlŭ prof. gimn. Aronŭ Deacŭ vorbindŭ despre „Sórtea fiĭobăgimiĭ din Ardélŭ în secululŭ alŭ XV-lea". După disertaţiune va urma o declamaţiune. Declamantă va fi dşóra profesóră Eliza Bodocanŭ.

O nouă fóe catolică. În Oradea Mare s'a înfiinţatŭ unŭ institutŭ tipograficŭ, care dela anulŭ nouŭ edă o fóe catolică cuotidiană. Fóea se numesce „Tiszántul" şi e redigeată de profesorulŭ dela academia de dreptŭ Dr. Persz Adolf.

Procesulŭ de presă alŭ „Dreptăţiĭ" s'a pertractatŭ în 28 a c. în Timişóra. Acusatulŭ Dr. Val. Branisce s'a presentatŭ însoţitŭ de apĕrătoriĭ sĕĭ Coriolanŭ Brediceanŭ şi Dr. Miloş Stefanovicĭ, tribunalulŭ însă nu a admisŭ decâtŭ unŭ apĕrătoriŭ ordinariŭ, ér pe alŭ doilea numaĭ ca suplentă. Acusatulŭ şi-a alesŭ de apĕrătoriŭ ordinariŭ pe Dr. Stefanovicĭ. Inteligenţa şi poporulŭ românŭ a venitŭ în numĕrŭ mare la pertractare, dar nedându-li-se bilete nu aŭ pututŭ intra în sală, decâtŭ puţinĭ.

Inspectorŭ corteşŭ. În cercululŭ Lŏcse alegerea de deputatŭ e fixată pe 2 Ian. 1895. Inspectorulŭ regescŭ de şcóle Hajnoczi prin o epistolă litografată recércă pe învĕţătorĭ, ca să spriginéscă cu votulŭ propriŭ şi prin câştigarea altorŭ voturĭ pe candidatulŭ guvernamentalŭ Prihradny în contra profesorului de teologie Dr. Zelenyák, care a păşitŭ ca candidatŭ cu programulŭ partiduluĭ poporalŭ creştinŭ.

Bucuria Polonilorŭ. Exguvernoruluĭ Varşovieĭ generalulŭ Gurko a părăsitŭ în 27 a c. Varşovia şi Polonia. În locululŭ luĭ a fostŭ numitŭ guvernorŭ alŭ Varşovieĭ contele Şuvaloff, fostulŭ ambasadorŭ la curtea din Berlin.

† **Francisco II exrege alŭ Neapoleĭ** a muritŭ în 28 a c. în Arco.

Orcanŭ îngrozitorŭ. În septĕmâna trecută unŭ înspăimîntătoriŭ orcanŭ a cutrieratŭ Anglia şi Europa centrală causându daune enorme. Vîntulŭ vehementŭ a răsturnatŭ maĭ multe case ucigêndŭ pe uniĭ din locuitoriĭ lorŭ. Lângă Chelford orcanulŭ a răsturnatŭ unŭ trenŭ de povară. La Hamburg şi la alte porturĭ germâne şi holandeze năile aŭ fostŭ lovite deolaltă şi nimicite prin puterea vîntuluĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardélu.

C.

Juraților Scaunului și Titorii Mitropoliei.

(Capetu.)

Deosebirea între oficialii episcopesci după Pravilă, și între juraților scaunului, și titorii mitropoliei în biserica românéscă din Ardélu. Reprivindă acum preste cele dise despre oficialii episcopesci ai Pravilei și preste instituțiuneu juraților și titorilorŭ din biserica nóstră din Ardélŭ, aflămŭ următórele deosebiri essențiali, în câtŭ suntŭ de principiŭ și nu de formă.

1. Ofciile episcopesci a Pravilei și cele mai înalte și cele mai mici se împlieaŭ cu membrii din clerŭ numai cu aceea restricțiune, că la oficiile mai înalte se poftiea ordulŭ presbiteratului saŭ alŭ diaconatului, éră la cele mai mici era de ajunsŭ și ordulŭ cantoratului saŭ alŭ lectoratului. Cu laïcï se umpleaŭ numai acele, carï eraŭ mai multŭ serviții, și carï după Pravilă eraŭ: *protonotaria, logofeția, ritoria, protopsaltia, lampadaria, cele dóuĕ domestici, notaria, începĕtoria svetilnelorŭ, protocanonasia și tomitoria.*“ [1]) Ba umplerea oficiilorŭ bisericescï episcopesei cu laïcï se numiea anticanonică, *παρὰ τάξιν.* [2])

Titorii mitropoliei însе eraŭ jumĕtate din clerŭ, jumĕtate dintre laïcï, deși oficiulŭ lorŭ era unulŭ din cele mai însemnate în biserica românéscă din Ardélŭ. Ba încâtŭ oficiulŭ titorilorŭ se învirtiea în jurulŭ averii bisericescï, putemŭ dice, că oficiulŭ lorŭ era analogŭ cu oficiulŭ economuluï din Pravilă. Economulŭ însе după Pravilă trebuiea să fie membru alŭ clerului. [3])

2. Oficialii episcopesci ai Pravilei își aveaŭ toți reședința acolo, unde era scaunulŭ episcopescŭ, și de acolo își împlineaŭ funcțiunile împreunate cu oficiulŭ lorŭ. Éră ceï mai însemnați, cu deosebire dignitarii marï, nu mai aveaŭ și alte oficii.

Jurații scaunului și titorii mitropoliei însе nu-și avéaŭ de rigóre reședința lângă scaunulŭ mitopolitului nostru în Belgradŭ, ci unii dintre eï eraŭ afără în țară, unde mai purtaŭ și oficiulŭ de protopopï, ca de esemplu protopopii Ioanŭ din Vinți, Oprea din Armeni și Georgiŭ din Daia. [4])

3. Dreptulŭ de a denumi pre oficialii episcopesci era eschisivŭ alŭ episcopului, și numai la unele biserici era datina, că episcopulŭ, cândŭ denumiea pre oficialii ceï mai înalți, asculta și dorința celoralalți oficiali. [5]) Și acolo însе episcopulŭ avea putere deciditóre, câtŭ dacă era convinsŭ, că doritulŭ celoralalți oficiali nu este persónă acomodată pentru acelŭ oficiŭ, avea dreptŭ a nu-lŭ denumi. [6])

Jurații scaunului însе și titorii mitropoliei în biserica românéscă din Ardélŭ se alegeaŭ de cătră săborulŭ mare, éră despre titori scimŭ sigurŭ, că după alegere se întărieaŭ în oficiŭ de cătră principele țĕrei. [7])

Este decï limpede, ca din punctele aceste treï de vedere principiali jurații scaunului și titorii mitropoliei în biserica nóstră din Ardélŭ nu aŭ nicï o basă canonică în dreptulŭ orientalŭ din Pravilă.

Dimpotrivă între jurații scaunului și titorii mitropoliei din biserica românéscă din Ardélŭ și între asessorii jurați și curatorii bisericei calvinesci totŭ din Ardélŭ este deplină identitate și din punctele aceste treï de vedere, și anume:

1. Și curatorii bisericei calvinesni din Ardélŭ, ca și titorii bisericei românescï eraŭ dintre laïcï [8])

2. Și asessorii și curatorii calvinesci unii eraŭ la reședința superintendentelului, alții eraŭ afară în țară [9])

3. Ca și jurații și titorii românescï și asessorii și curatorii calvinescï se alegeaŭ de synodus generalis. [10])

[1]) Pravila de Tergoviște 1652 pag. 407.

[2]) Balsamon la can. 33 Trullanŭ și Simeonŭ de Thessalonica, care dice apriatŭ: *ταῦτα δὲ ἱερὰ λειτουργήματα ἐν ἱερωμένοις ὀφείλουσιν εἶναι, διακόνοις τε καὶ πρεσβυτέροις, καὶ οὐκ ἐν ἀνδράσι κοσμικοῖς, καὶ μὴ ἱερωσύνην ἔχουσιν.* De S. S. Ordinatione c. 13, era o abatere déla legea acésta în Tessalonica o numesce *παρὰ τάξιν.*

[3]) Can. 26 dela Calcedom laolaltă cu interpretările lui Balsamon, Zonara și Aristen la Beveregiu in Synodicon Oxon. 1672 t. I. pog. 142.

Can. 11 dela Nicea II. În originalŭ laolaltŭ cu interpretările lui Balsamon, Zonara și Aristem la Beveregiŭ op. cit. t. cit. pag. 302.

[4]) Veți mai susŭ pag. 122 și 125.

[5]) Can. 10 s. Teofilŭ Alesandrinulŭ în Syntagma Grecilorŭ IV 516.

[6]) Mai susŭ pag. 122, 123 și 129.

[7]) Mai susŭ pag. 144.

[8]) Mai susŭ pag. 143.

[9]) Mai susŭ pag. 134 și 143.

Altcum și abstragere făcêndŭ dela deosebirile aceste essențiali, și numai o privire în fuga mare preste instituțiunea juraților scaunului și a titorilorŭ mitropoliei și preste instituțiunea oficialilorŭ episcopesci după Pravilă arată, că aceasta cu aceea n'are nimicŭ comunŭ.

* * *

Consistoriulŭ episcopescŭ după dreptulŭ bisericei resăritului. Chemarea oficialilorŭ episcopesci ai Pravilei nu consta numai în aceea, ca unulŭ fiecare singuraticŭ să împlinéscă funcțiunile liturgice și administrative legate de oficiulŭ lui, ci și ca să formeze consistoriulŭ saŭ colegiulŭ de consiliŭ alŭ episcopului după norma presbiteriului din biserica antică creștină. [1])

Nu toți oficialii episcopesci însе eraŭ totŭ odată și membri ai consistoriului episcopescŭ, ci numai următorii:

a) Toți oficialii din pentada întâia a coruluï dreptŭ numiți exocataceli (*ἐξωκαταχήλοι*). [2])

b) Din pentada a dóua: Canstrisiulŭ, Referendariulŭ, Hieromnemonulŭ și Logotetulŭ.

c) Din corulŭ stângŭ protopresbiteriulŭ.

Episcopulŭ însе era îndreptățitŭ, cerêndŭ lipsa, a chema la ședințele consistoriali și pre alți oficiali și și pre alți preoți. Episcopulŭ asculta părerile membrilorŭ consistoriului, nu era însе datoriŭ a le primi, ci putea decide orï ce causă după bună chibzuirea sa, și de votulŭ lorŭ nu era legatŭ nicï câtŭ de puținŭ. Din causa acésta membrii consistoriului episcopescŭ nicï nu se numescŭ împreună votisători = *συνεδριάζοντες*, ci numai împreună ședători = *παραχαθήμενοι.* [3])

Conchemarea ședințelorŭ consistoriali era de competința eschisivă a episcopului. Éră în timpŭ de sedisvacanță colegiulŭ oficialilorŭ administra episcopatulŭ sub conducerea economului.

În câtŭ corporațiunea oficialilorŭ episcopesci laolaltă cu episcopulŭ forma și tribunalulŭ de justiție, vomŭ vedé în tractatulŭ următoriŭ.

Rădăcina consistoriului episcopescŭ desvoltatŭ în resăritŭ în forma acésta din oficialii episcopesci este de a se căuta în presbiteriulŭ anticŭ creștinŭ. Totŭ în presbiteriulŭ acesta este de a se căuta și rădăcina capitulelorŭ catedrali din biserica apusului.

Cu tóte aceste însе este o deosebire nu puțină între consistoriulŭ resăritenŭ și între capitulele apusane.

Mai întâiŭ capitulele apusane în desvoltarea lorŭ aŭ ajunsŭ a fi în unele privințe și o corporațiune bisericéscă autonomă, la ce colegiulŭ oficialilorŭ din resăritŭ nu a ajunsŭ nicï odată.

Mai departe capitulele catedrali din apusŭ formézŭ și ele, ce e dreptŭ, sfatulŭ episcopului ca și corporațiunea oficialilorŭ episcopesci. Însе de altă parte capitulele din apusŭ suntŭ și o corporațiune menită în unele privințe a mărgini și a restrînge potestatea episcopéscă, în câtŭ în înțelesulŭ canónelorŭ apusane episcopului nu-i este iertatŭ mai multe cause bisericescï momentóse ale resolvi fără de consensulŭ capitului [4]). Atarï drepturi însе nu a avutŭ în resăritŭ corporațiunea oficialilorŭ episcopesci nicï cândŭ

Și numai din aceste încă se vede, câtŭ de neîntemeiată este părerea unora de ai nostri, că instituțiunile bisericei resăritului suntŭ mai „liberale“ și mai „constituționali“ ca ale bisericei apusului, [5]) după ce episcopulŭ în resăritŭ chiarŭ și față cu corporațiunea oficialilorŭ sĕi este provĕdutŭ cu putere canonică multŭ mai mare decâtŭ în apusŭ.

Asemenându acum consistoriulŭ episcopescŭ alŭ Pravilei cu consistoriulŭ, ce-lŭ ținea mitropolitulŭ nostru din Ardélŭ cu titorii și cu juraților observămŭ érăși următórele deosebiri essențiali, și adecă:

1. Mitropolitulŭ nostru tracta causele curatŭ spirituali, în consistoriulŭ, ce-lŭ compuneaŭ numai juraților, carï eraŭ eschisivŭ din clerŭ. [6]) Causele materiali bisericescï le pertracta în consi-

[1]) Cuvîntulŭ consistoriŭ în isvórele dreptului resăritenŭ nu se prea întrebuințéză. Éră cândŭ vine înainte însémnă de comunŭ cancellaria secretă a împăratului și nu consiliulŭ episcopului. Noi însе lŭ întrebuințămŭ în însemnarea de consiliŭ alŭ episcopului, fiindŭ că astăți este tare usitatŭ. Cf. Acta concilii Chalcedonensis la Hardouin II. 68. Câte odată consiliulŭ episcopului se numesce și *σύνοδος*. Cf. Codin Curopalata op. cit. la exocatoceli.

[2]) În timpurile mai târdii eraŭ numai diaconi, purtați însе cruce, din care causă se numieaŭ *σταυροφόροι*.

[3]) Zishman op. cit. pag. 216.

[4]) Cf. Vehring »Kirchenrecht« pag. 570 și nu.

[5]) Memorandulŭ Gherlanŭ din 1882 pag. 7.

[6]) Mai susŭ pag. 129.

storiulŭ compusŭ din titorĭ, carĭ eraŭ şi laĭcĭ, [1]) şi din juraţĭ, şi câte odată şi numaĭ din titorĭ. [2])

După Pravilă însă episcopulŭ tracta tóte causele bisericescĭ fără deosebire cu consistoriulŭ sĕŭ compusŭ numaĭ din membri aĭ clerului.

2. Mitropolitulŭ nostru numaĭ pentru causele maĭ momentóse chema la consistoriŭ pe juraţiĭ scaunuluĭ. [3])

După Pravilă însă episcopulŭ tóte causele le pertracta cu consistoriulŭ oficialilorŭ sĕĭ, dintre carĭ trebuiaŭ să fie presenţi celŭ puţinŭ doĭ saŭ treĭ. [4])

3. Consistoriulŭ juraţilorŭ din biserica nóstră putea face cercetare şi asupra mitropolitului însuşĭ. [5]) Consistoriului episcopescŭ din Pravilă însă aşa ceva îĭ era strînsŭ opritŭ, pre cum se va vedé maĭ târdiŭ în tractatulŭ următoriŭ, căcĭ după Pravilă forulŭ competentŭ de a judeca pe episcopŭ era numaĭ sinodulŭ provincialŭ.

4. Juraţiĭ şi titorĭĭ în biserica românéscă din Ardélŭ este maĭ multŭ decâtŭ probabilŭ, că în consiliile, ce le ţineaŭ cu mitropolitulŭ, aveaŭ votŭ decisivŭ. Membriĭ consistoriului episcopescŭ însă după dreptulŭ orientalŭ alŭ Pravileĭ aveaŭ numaĭ votŭ consultativŭ.

De altă parte însă în tóte punctele aceste patru esenţiaĭ este deplină identitate între consistoriulŭ bisericeĭ românescĭ şi între alŭ celeĭ calvinesci din Ardélŭ în vécŭlŭ 16 şi 17.

Putemŭ deci în urma celorŭ espuse până aci constata, că instituţiunea juraţilorŭ şi titorilorŭ pe câtŭ este de neesplicabilă din punctulŭ de vedere alŭ dreptuluĭ orientalŭ din Pravilă, pe atâtŭ este de uşorŭ esplicabilă din influinţa calvină.

[1]) Maĭ susŭ pag. 125.
[2]) Maĭ susă pag. 125.
[3]) Maĭ susă pag. 129.
[4]) Cf. Zsilman op. cit. pag. 219.
[5]) Maĭ susŭ pag. 183.

Fraţi şi surorĭ.

De Iulio Diniz.

(Fine.)

Elŭ de nĕcasŭ îşĭ smulgea pĕrulŭ şi vĕrsa câteva lacrimĭ fórte amare. Dar apoĭ dispăru din inima luĭ slăbiciunea acésta momentană. Inima i-se împetri de rĕsbunare, gânduri rele îĭ trecură prin capŭ . . . Elŭ se sculă scuturându-se şi grăbi în odae. Acolo luă o puşcă dintr'unŭ colţŭ.

„Ce vreĭ să facĭ?“ îĭ întrebă ulmitŭ Iosé das Dornas.

„Este o bală de nópte monstruósă şi spurcată, tată, — am lesă o nimicescŭ, maĭ înainte de ce ar puté să facă pagubă.“

Parochuluĭ i-se deşteptă atenţiunea

„Vînătórea de nópte nu e bună, Pedro,“ dise elŭ seriósŭ. „Maĭ bine e, să maĭ aştepte omulŭ cu nimicirea, până apare sórele celŭ curatŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ, ca omulŭ să pótă judeca, dacă óre ce este stricăciosŭ, orĭ numaĭ gândimŭ, că este aşa. Păzesce-te de pripire, fiulŭ meŭ, asta ţi-o sfătuesce unŭ omŭ bĕtrânŭ, care a vĕḑutŭ ómenĭ nefericindu-se prin pripire.“

„Şi apoĭ dacă se chiarŭ întîmplă câte odată, ca o vulpe să prindă vre-o găină, Pedrinho,“ dise Iosé das Dornas glumindŭ, „acésta pagubă vomŭ puté să o suferimŭ. Eŭ nu suntŭ amiculŭ vulpilorŭ şi dihorilorŭ, a bună samă nu, dar şi gadinile acestea încă vorŭ să se sature, nu e dreptŭ, domnule parochŭ?“

Pedro rĕspunse la acestea numaĭ cu unŭ rîsŭ amarŭ şi lăsându-şi puşca pe umĕrŭ se depărtă.

Parochulŭ numaĭ decâtŭ îşĭ luă pălĕria şi vechiulŭ sĕŭ toégŭ.

„Sînţia ta te şi ducĭ?“ dise Iosé cu glasŭ tristŭ. Elŭ se bucurase din inimă, că póte petrece o óră în conversare cu bunulŭ parochŭ, şi acum deodată îşĭ vede zădărnicită bucuria acésta.

„Trebue să urmărescŭ pe ficiorulŭ tĕŭ,“ rĕspunse parochulŭ. „Cu anĭ înainte de asta şi Danielsinho îmĭ gătise o preumblare ca acésta, — şi ea a avutŭ bune urmărĭ, deşi niciŭ unuiŭ n'amŭ cugetat'o acésta. Aḑĭ încă nu sciŭ, cum se va sfârşi lucrulŭ, dar dacă tu, omule, te veĭ ruga bine, şi de astădată tóte le va întórce spre bine acea mână, de povĕţuirea căreia bucurosŭ amŭ dori să scăpămŭ câte odată, ca după aceea cu dorŭ ferbinte ĕră să ne prindemŭ de ea. Nópte bună, Iosé! Domnulŭ întindă scutulŭ sĕŭ preste tine şi preste noĭ toţĭ!“

— — — — — — — — — — — —

În grădinuţa celorŭ dóuĕ surorĭ şedea Daniilŭ. Capulŭ Guideĭ se răzima pe umĕrulŭ luĭ, şi mânile lorŭ eraŭ împreunate. Eĭ nu grăiaŭ niciŭ unŭ cuvîntŭ, căcĭ limba omenéscă e prea sĕrăcăciósă pentru a esprima cele maĭ înalte simţeminte.

Margarida maĭ trecu cu gândulŭ ca în sborŭ încă odată prin acelŭ intervalŭ de timpŭ, ce o despărţia de ḑiua, în care murise mamă-sa. Cu nemărginită mulţămită către Dumneḑeŭ şi către părintele Pereira trecu ea în inima sa pasŭ de pasŭ prin tóte staţiunile suferinţelorŭ sale. Ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ, nu de durere, ci de bucurie, că şi-a ajunsŭ ţinta.

„De ce plânge Guida mea?“ întrebă Daniilŭ arĕtându-îĭ picurulŭ caldŭ, ce căḑuse pe mâna luĭ.

„Pentru că suntŭ prea fericită,“ rĕspunse ea.

„Prea fericită? — Nu credŭ, că omulŭ ar puté, să fie prea fericitŭ. Totdeuna rĕmâne în pocalulŭ fericiriĭ şi câte unŭ picurŭ de amărăciune.“

„Spune-mĭ, care este picurulŭ celŭ amarŭ, ce-ţĭ turbură acum fericirea ta şi pe a mea?“

Daniilŭ suspină.

„Consciinţa, că nu suntŭ deplinŭ vrednicŭ de tine. — Gândesce numaĭ, tu din ḑiua, în care ne-amŭ despărţitŭ, şi până astăḑĭ m'aĭ iubitŭ maĭ departe cu credinţă neclătită; eŭ, în acestŭ momentŭ dă-mĭ voe, să ţi-o mărturisescŭ, dreptŭ, că am gânditŭ adese orĭ la tine, însă să ţinŭ tocmaĭ din tóte puterile la aceea, ce trebuia să-mĭ fie maĭ scumpŭ, — asta nu am făcut'o. Nu, nu-mĭ tăia vorba, iubita mea, eŭ voiŭ, să mĕ acusŭ înaintea ta cu tótă francheţa, voiŭ, să-ţĭ mărturisescŭ, că nu m'am sfiitŭ, ca eŭ cu acea persónă, cu Francisca — —“

Magarida îi puse mâna pe gură.

„Tu nu puteaĭ, să cugeţĭ ca mine fără încetare la iubirea nóstră, acésta o sciŭ dela părintele Pereira, aşa dar niciŭ unŭ cuvîntŭ maĭ multŭ despre acésta. Rĕmâĭ numaĭ de acum pentru totdeuna alŭ meŭ, pe cum eŭ suntŭ a ta.“

„În vecĭ alŭ tĕŭ!“ întări Daniilŭ, stringêndŭ cu gingăşie la inima sa pe iubita sa mirésă.

— — — — — — — — — — — —

Clara s'a fostŭ retrasŭ încetŭ dela filigoria, unde şedea tinĕra păreche. Ea se preumbla la lumina luneĭ şi se gândia îngrijată la gărgăunosulŭ de Pedro, care astăḑĭ ĕră şi-a întrelăsatŭ visita îndatinată.

„De asta trĕbue să se desveţe odată,“ gândia ea întru sine. „Eŭ voiŭ ruga pe domnulŭ parochŭ, să îĭ desameţéscă odată bine capulŭ.“

Ce e asta? — Aŭ nu zărue ceva prin tufişŭ? — —

Clarinha porni resolută către o tufă de magnolii încărcată de florĭ, nu departe de filigorie. Câtŭ de mare i-a fostŭ mirarea, cândŭ vĕḑu acolo pe Pedro în genunchĭ, cu puşca în mânĭ, cu ochiĭ înflăcăraţi şi maĭ ieşiţi din capŭ de neîntreruptă pândire.

„Eĭ, Pedro, — ce facĭ tu aicĭ?“ întrebă fata, şi atuncĭ îĭ veniră în minte cuvintele luĭ Joao Semana cu privire la jalusulŭ din casa luĭ das Dornas.

„Pe cine aşteptĭ aci?“

Pedro era mutŭ de mirare. Colo în filigorie totuşĭ auḑia elŭ destulŭ de bine şi acum şópte, şi acum Clara se află fără de veste înaintea luĭ cu faţă liniştită. „Eŭ, — eŭ voiam numaĭ, să —“ gângăni elŭ surprinsŭ.

„Rĕŭ aĭ vrutŭ să fiĭ, şi rĕŭ eştĭ,“ îĭ întrerupse ea, încrucişându-şi frumósele braţe preste peptŭ. „Tu te furişezĭ aicĭ ca unŭ hoţŭ, ca să pândescĭ pe Clara ta. Este acésta frumosŭ, şi am meritat'o eŭ acésta?“

„Iubită Clară.“

Clara se învîrti una pe călcâiŭ şi-ĭ întórse spatele. În faptă ea era cevaşi mâniósă, şi schinteia asta de mânie din pedagogie rĕŭ înţelésă o aţiţă, să îea flacărĭ, pentru ca la lumina lorŭ Pedro să-şĭ vadă nedreptatea în tótă mărimea eĭ. Pedro puse încetinelŭ puşca la o parte şi se apropiă de ea, ca să-ĭ cerşéscă ĭertarea. Elŭ îşĭ deschide gura, ca să rostéscă o cuvîntare de scusă şi esplicare amĕnunţită, cândŭ chiarŭ înaintea picióreloru luĭ se aşeḑă o umbră lată. Plinŭ de furie se întórce Pedro.

„Aşa dară totuşĭ unŭ bărbatŭ la tine, Claro,“ esclamă elŭ. „Nu m'am înşelatŭ! — — A, domnulŭ parochŭ — — —“

„Dumneḑeŭ cu voĭ!“ dise parochulŭ cu glasŭ liniştitŭ, tinḑêndŭ Clareĭ mâna. „Nu permite senhor Pedro, ca unŭ tutorŭ să cerceteze copiiĭ, carĭ suntŭ daţĭ în grijea luĭ? — Une orĭ se pare totuşĭ, că e de lipsă a lua în apĕrare pe bietele copile în contra nebunieĭ unuĭ omŭ lute şi nesocotitŭ. Pedro, Pedro, — să sciĭ odată pentru totdeuna, că neîncrederea este unŭ sclavŭ, care în urmă sugrumă pe domnulŭ sĕŭ! Clara stă maĭ pe susŭ de orĭ-ce bănuélă, dar chiarŭ şi dacă

nu ar fi așa, totuși ar trebui să încredințezi lui Dumnedeu, să întărească bănuéla ta, éră nu să aduci prin pripirea ta durere nespusă preste tine și preste ai tăi."

„Îmi voiu da silința, să mě scapu de scăderea mea," dise Pedro după o pausă, „însě Sfinția ta să întrebi pe Daniilu, că óre nu a primitu elu adi către sară o scrisóre de aici."

Clara isbucni în hohotu și alergă la filigorie.

„Danielsinho," strigă ea veselă, „vino lute, domnulu părinte are să te întrebe de ceva."

Daniilu păși înainte cu Margarida. Elu o conduse înaintea părintelui Pereira și dise mișcatu:

„Binecuvîntă legătura nóstră, părintele meu, binecuvîntă-mě mai alesu pe mine, ca să mě potu arăta vrednicu de fericirea, ce mi-a dăruit'o Dumnedeu."

„Margarido, — — tu? — Danielsinho, iértă-mě!"

Daniilu prinse mânile fratelui sěu și le scutură cu bucurie.

„Să fiu fostu eu în loculu tău, abia aș fi făcutu altcum, Pedrinho."

„Mě rogu de iertare, domnule doctoru, așa ceva n'așĭ aștepta dela tine," dise parochulu amenințându cu degetulu. După câteva clipite de tăcere părintele Pereira își ridică mânile către ceriu dicându:

„Deodată cu mulțămita, ce Ți-o aducu, o Dumnedeule, pentru grijea de acești prunci, mě rogu, să le împarți grația ta, ca ei comuniunea familiară întemeiată de Tine totdeuna să o venereze, căci numai așa voru puté ei să-ți servéscă Ție, pe cum bătrânulu Tău servu doresce spre gloria Ta, ca să se întîmple pretutindenea, unde numele Tău se laudă de buze creștine."

Sopora.

Bibliografie.

Esplicarea legii despre mandatele de plătire (art. de lege XIX. din anulu 1893), este titululu unei *broșuri* fórte folositóre, menite de a lăți cunoscința legii despre „Mandatele de plătire" între acei cărturari, cari nu se ocupă cu studiarea legiloru mai de aprópe. Atragemu atențiunea cetitoriloru asupra broșuri de mai susu, care dă deslușirile necesare privitoru la acésta lege, fiindu provědută esplicarea și cu formule. Broșura a apărutu în „Institutulu Tipograficu" din Sibiiu, ér autorulu e dîu Dr. Ioanu Ivanu advocatu în Mediașu. Prețulu 40 cr.

„Rândunica" Nr. 26 a apărutu cu următoriulu sumariu: *Poeților*, de I. Demetrescu; *În necunoscutu*, de Gr. Mărunțeanu; *Ci póte 'n darn*, de T. Bocancea; *Profesorulu Iordache*, de Marg. Moldovanu; *Unu zimbetu*, de Ioanu Scurtu; *Teorema lui Pythagora*, de Castelnuovo-Cândea. — Rămurele: *Impresii de călĕtorie*, de Ilie din Urseni; *Feluríte*, de ***.

„Vatra" nrulu 24 a apărutu cu următoriulu sumaru: *O familie domnéscă în esilu*, de Neculai Iorga; *Thanatos* (poesie), V. D. Păunu; *Mara*, de Ionu Slavici; *Ostrovu seninu* (poesie), de Ioanu Mota; *Sorbona* (Tipuri bucureștene), de Șt. Bașarabeanu; *Supĕrată* (poesie), de Ioanu Mota; *Doi prieteni*, de A. L. Keillando, traducție de Em. Florescu; *Gospodărie romînă*, de T. Conta; *Hassan paș'a* (poesie), de G. Coșbucu; *Amintiri*, de A. G. Olteanu; *Ochii șerpiloru și ipnotismulu*, de G. Vasiliu; *Snóve din poporu*, de D. Stăncescu; *Felă de felu*, de ***. Ilustrațiile: Norî de vară; Năvălirea Hunilorŭ; Perrieta; După balu; Mama chinuită; Tómna târdiu; Tovarășĭ de lectură.

Chiarŭ acum a apărutu de sub tipariu și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologiu

ediția unea **a dóua**, revědută după originalulu grecescu și îndreptată în modu însemnatu. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, *tiparitu frumosă* în **negru** și **rosu**. — Prețulu **nelegatu** fl. 2.80, éră legatu în pele tare fl. 3.80. [1])

[1]) În Nr. 52 din eróre s'a tipăritu prețulu fl. 2.50 și 3.50.

A apărutu de sub tipariu **Octoihulu celu mică** ediț. III. Blașiu 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatu cu prețulu de 80 cr. v. a., legatu cu călcâiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatu dimpreună cu **Penteocostarulu** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Totu acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victoru Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Concilului provincialu **alu doilea**, ediția unea a II-a broș. 65 cr.

Liturgieriu, crudo 2 fl. 20cr., legatu în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Concilului, provincialu **primu** ediția unea a II-a broș. 80 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blașu 1881 broș. 3 fl.

Apostoleriu, folio, crudo fl. 4.40, legatu în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Istoria particulară a bisericei unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentulu și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscopu și Mitropolitu gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașu *Dr. Ioanu Vancea de Buteasa*. Blașiu 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blașiu. Se află de vîndare la Administrația „Uniriĭ". Prețulu: 10 cr., cu partă postalu 15 cr.

Aŭ apărutu din *„Biblioteca Uniriĭ"*

Cestiuni

din

dreptulu și istoria bisericei românesci unite, studiu apologeticu din incidentulu invectivelorŭ „Gazetei Transilvaniei" și a dlui Nicolau Densușanu asupra Mitropolitului Vancea și a bisericei unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețulu **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețulu **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Posta redacțiunii. P. On. D. *I. V.* în *Hidig.* Listele din cestiune aŭ întârdiatu din causa îmbulzelii de materialu. Se voru publica în numerii proximi.

Editoru și redactoru respundĕtoru:
Dr. Victoru Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezu a încunoscința pre

Veneratulu Clerŭ greco-catolicu,

că precum și până acum iaŭ asupra-mi gatirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericeloru, în ce privesce **lucrulu de mesariu și de sculpturu**, de colorare respective de **marmorisare** și de **provedere cu icone sânte**, dimpreună cu **așezarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatu recunóscere deosebită, si tóte mě îndreptățescu la sperarea, că Veneratulu Clerŭ mě va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sě va îndreptá totu-deauna într'acolo, că și de ací înainte se meritu renumele celu bunu, care mi-lam câștigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritu.

Rogându-mě pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolu Müller,

auritoru și fabric. de recuis. biseric.

(8) 46—52

Turnătoria de clopote și de metale a lui

ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 25—26 **Timisióra-Fabrica**

se recomandă spre pregătirea clopotelorŭ nóuĕ, precum la preturnarea clopotelorŭ stricate, mai departe spre facerea de clopoțiri întregi armonióse, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime provědute cu adjustări de ferŭ bătutu construite spre a întórce clopotele cu usurință în ori ce parte, îndată ce suntu bătute de o latura, prin ceea ce suntu mântuite de a se strica.

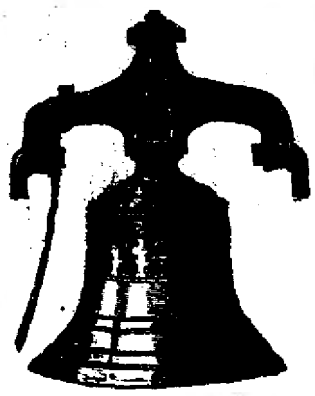

Cu deosebire recomandă de elu inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

cari aŭ unu tonu mai intensivu, mai limpede, mai plăcutu și cu vibrare mai voluminósă decâtu clopotele turnate după sistemulu vechiu, **câtu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalu în tonu cu unulu de 400 kg.** turnatu după sistemulu vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătóre**, spre **preadjustarea clopoteloru betrâne cu** coróne de ferŭ bătutu ca și spre turnare de clopote **pentru orologe si de töce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai josu se află totdeuna în magazinu.

Prețurente ilustrate se trimitu gratis și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

ERDÉLYI MÚZEUM